Mense May

Venetijs

es de La Librari

Sa

Mense Maij an. dñi 1516

Venetijs 1497.

Gulielmi Paraldi

Summa aurea de virtutibus et vitijs.

Es de la Librería de S. Martín de Santiago.

Tabula

Bnoticiam

Infrascripte tabule ſuperſummam virtutū ⁊ vitiorum ſciēdū q̄ dicta ſumma diuidit in duas ptes. In prima tractaſ de virtutibus: ⁊ vocaſ ſumma virtutū. In ſecūda de vitijs: ⁊ vocaſ ſumma viciorū. Prima pars diuidit in .x. partes principales. Prima agit de virtute i cōi: ⁊ hec hz xij. capitula Secunda de fide ⁊ habet. xxx. c. ¶ Tertia de ſpe. ⁊ hz. 6. capitula. ¶ Quarta de caritate ⁊ habet. xviij. capit. ¶ Quinta de prudentia ⁊ habet. 12. capitula. ¶ Sexta de temperantia: ⁊ habet. 10. capt. ¶ Septima de fortitudine ⁊ hz. 16. capitu. ¶ Octaua de iuſticia ⁊ hz. 17. capt. ¶ Nona de donis: ⁊ habet. 15. capt. ¶ Decima de beatitudinib⁹: ⁊ hz. 16. capt. ¶ Secunda ps. i. ſumma viciorū diuidit in nouem partes principales. ¶ Prima tractat de vicio in comuni: ⁊ hz. 4. capt. ¶ Scōa de gula ⁊ hz. 10. capt. ¶ Tertia d luxuria ⁊ hz 26. capt. ¶ Quarta de auaritia ⁊ habet. 25. ¶ Quinta de accidia: ⁊ hz. 24. capt. ¶ Sexta de ſuperbia ⁊ hz. 53. ¶ Septima de inuidia ⁊ hz. 3. capt. ¶ Octaua de ira ⁊ hz. 10. ca. ¶ Nona de vicio lingue: ⁊ hz. 26. ¶ Doc viſo ſci. eſt q̄ in dicta tabula ponūtur tres ordines figurarū algoriſmi. ¶ Primus ordo remittit ad ſummam virtutū vel viciorū. Si ponit pria figura remittit ad ſummā virtutū. Si ſecunda ad ſumā viciorū. ¶ Secūd⁹ ordo remittit ad ptem principalē dictarū ſumarū. ¶ Tertius ordo ad capitula dictarū ptiū: poſt tertiū ordine imediate ponitur littera alphabeti. ad inuendū q̄ q̄lis ē littera in tabula poſita: talis ponit in loco illo⁹ ſūme ad quā tabula iſta remittit. Et ſi ibi q̄ q̄ris nō ſtatum inenis: q̄ras modicū ſupra vel infra dictā tabulā q̄ in ſpacio in margine ſumme eſt: ⁊ ſic faciendo q̄d q̄ris cito occurrit. Qñ vero nō ponit i ſumma vel tabula aliqua littera. debes ſuppone q̄ nō ſit neceſſaria: q⁹ capitulū ad quod tertius ordo remittit ē ita parum q̄ ſine litteris qđ q̄ritur in eo facilit inuenit. Jtē hoc dictio demōſtratiua ibi: que frequēter hoc ponit ſemper refert capt: ꝓpinquiori ſupius poſito. Et ad hoc q̄ hec tabula poſſit omnibus ſumulis eſſe vtilis poſui inceptiones omnium capitulorum tam ſumme virtutum q̄ ſumme viciorum: que inuenies in fine huius tabule. poſita per ordinem.

a Bſtinentia non eſt meritoria niſi abſtineatur a vitijs. 1. 8. 3 f.

Abſtinentia extinguit luxuriam. 2. 3. 20. b.

Abſtinentia vitam prolongat. 2. 5. 8. g.

¶ Abſcondunt. peccatum deo confiteri nolentes. 2. 5. 10. a.

Abſcondi dz virtus ⁊ nō publicari. 2. 6. 52. k.

Abſconditur aliquid tribus modis. 2. 9. 6. b.

Anuſiones clauſtri. 1 . ſunt. 2. 9. 10.

¶ Actus vita ſub ſi cōtēplatiue. 12. 1. 9. 11. a.

¶ Accidia quantū ſit deteſtabilis exēplo creaturarū irrationabilitū oſtenditur. 2. . . a.

Accidia quantum ſit deteſtabilis iterum oſtēditur exemplis que inuenluntur in amatoribus mundi: ⁊ ſanctis. ibi. b.

Accidiam diſſuadet ſacra ſcriptura multipliciter. 2. 5. 2. a.

Accidia quantum deo diſplicet multipliciter oſtenditur. 2. 5. 3. a.

Accidia placet diab. ibi. b. Item replet homīnē malis pene. ibi. c. Item malis culpe. ibi. c.

Accidia aufert bona glorie: gratie. ⁊ nature. ibi e. f.

Accidia quantū ſit deteſtabilis. 6. modis oſtēditur. 2. 5. 4. a.

Accidioſi. 12. vitijs ignaue laborāt. 2. 5. 17. a.

Accidia clauſtralitū. 12. mala inducit. 2. 5. 22. a

Accidie. 8. remedijs reſiſtitur ibi. a. 2. 5. 23. a.

¶ Admirari dicitur deus. 5. cauſis. 1. 4. 2. k.

¶ Adiſcere bene voluens. . dz hēre. 1. 5. 10. a.

¶ Item multa debet cauere: ibi. e.

¶ Adulteriū. 2. ſpecies. 2. 3. 8.

Adulteriū quantū ſit graue. 7. oſtenditur. ibi.

Aduocatus nō peccat vendendo iuſtum. 2. 9. 15. a.

Aduocati deberent ſe ſubtrahere aduocatiōe. 8. de cauſis ibi. b.

Aduocati non debent vendere conſilium vel patrocinium triplici ratione: ibi.

Aduocationis periculum. 12. pericula continet ibi. t.

Aduocati mali a deo multipliciter puniunt. ibi. d.

Aduocati mali magnū faciunt damnum deo⁹ ⁊ eccleſie ibi. e.

Aduocati fraudes: ibi. f.

¶ conscientia peccatorum est stabulū ⁊ desertum. i. 2. 12. b.
cōscientie lectus dz esse ornatus ⁊ non lectus exteriorū quo homo dormit. 2. 6. 31. d.
¶ contemplatiua vita habet' phēminentiam actiue respectu in. 12. 1. 9. 11. a.
contemplatio distinguitur a consideratione 1. 9. 12. a. l.
contemplationis. 9. sunt species ibi. b.
contemplatio describitur ibi. d.
contemplationum. 5. sunt genera. 1. 9. 12. f.
contemplatio. in. 5. gradus diuiditur ibi. i.
In contemplationis gratiam. 5. modis profi cimus ibi. m.
contēplationis tres sunt modi: primus mentis dilatio: secūdus mentis sublenatio tertius mentis alienatio. i. 9. 12. m.
Ad cōtemplationē. 12. nos preparāt. i. 9. 13. a.
cōtēplatiui viri. 8. gradibus ascendunt ibi. l.
¶ contemptio q̄ fit peccatum ostenditur ex 5. 2. 9. 2. a.
Ab ea abstinere est meritum ibi. b.
contemptio est superbie malicie stultitie ⁊ peruersitatis ibi. b.
cōtemptio est occasio multorū malorū ibi. b.
contemptio cum. 5. personis est maxime vitāda. 2. 9. 11. d.
¶ continentia diuiditur ⁊ commendatur. i. 6. 10. a.
continentie. 3. sunt partes. s. coniugalis virginalis: ⁊ vidualis. i. 6. 10. c.
continentiam seruare non posse dicētes. 4 testimonijs scripture cōtinentī. i. 2. 18. a.
Item. 4. rationibus continentur. 2. 3. 10. a.
continentia sine diuino adiutorio non potest seruari ibi.
¶ contritio cordis custodit ⁊ efficit mundiciam. i. 10. 14. c.
¶ contumelie verborum patienter tolleande. i. 7. 13. b.
¶ cōuitiū est vitandum propter. 7. 2. 9. 10. a.
conuitium libens dicere est signum impietatis ⁊ peruersitatis ibi. b.
conuitiū nō est miscendum correctioni ibi. c.
¶ conuitium vite eterne dicitur cena. i. 3. 5. i.
conuitiorum superbia in. 5. consistit. 6. 34.
¶ cōuersatio hominū est periculosa. i. 5. 7. e.
¶ cōuersionis dilatio est nociua. 2. 5. 9. a.
conuersio debet esse celeris propter. 8. q̄ hominem ad conuersionem inducunt ibi. b.
conuersionis acceleratio. 8. bona facit ibi. c.
cōuersio celeris est magis deo accepta ibi. i.
conuersio debet esse celeris propter magnum periculum male consuetudinis ibi. h.
¶ corona sanctor erit deus in prima. i. 3. 5. c.
¶ correctio diuina est libenter recipienda. i. 7. 10. a.
correctio fraterna. 1. 8. 27. ⁊ 1. ⁊ 2. 5. 9. x. ⁊ 2. 9. 10. c.
¶ cordis diuisio est timenda. i. 6 ii. n.
cor debet esse altum latū longum. i. 7. 19. d.
cor mundum est templum dei. i. 8. 13. c.
cor petōris cū q̄si infern⁹ ⁊ q̄re. i. i. 8. b. in fine.
cordis eleuatio disponit ad contemplationē. i. 9. 13. a.
cordis exaltatio ⁊ puritas. i. 9. 12. g.
cordis cultus deo deditus quid sit: ⁊ in quo consistat. i. 8. 5. e.
cor vt sit flexibile per obedientiam. 5. conditiones debet habere. i. 8. 21. a.
cor hois nō intrat deus ppter duo. 2. 5. 9. b.
cor intrat deus: quod per confessionē munda tur. 2. 5. 10. c.
cordis magnitudo est nobilitatis signum. 2. 6. 42. g.
¶ Corpus contrariatur spiritui: ⁊ multa mala patitur. 1. 9. 8. d.
corpus christi digne conficere. 2. 9. 21. a.
Digne sumere ibi. b. c. d.
corporis vilitas. 1. 10. 6. a.
corpus xp̄i non sumere detestabile. ibi. k. l.
corpus xp̄i sumens dz peccare a petō ibi. m.
¶ Corree vitande. 2. 3. 22.
corrigie serice vel deaurate portari non debent. 2. 6 27. d.
¶ cultus deo deditus est triplex. 1. 8. 5. e.
¶ Culpe proprie consideratio. 1. 9. 6. e.
curiositas vitanda. 2. 6. 25. e. ⁊ 4. 8. b.
¶ Clamare ad deum dicuntur quattuor peccata. 2. 8. 9 c.
¶ Claustralium hedificia. 2. 6. 25. d.
claustralium superbia. 2. 6. 47. a.
claustralium murmuratio. 2. 9. 3. g.
¶ Clericorum mundicia. 1. 10. 14. h.
clericorum luxuria. 2. 3. 11. a.
clericorum delicie. 2. 6. 16. d.
clericorum amor carnalis. 2. 4. 17. a.
clericorum auaricia. 2. 6. 20. a.
clericorum beneficia. 2. 4 20. b. d. e. g. h.
clerici. in. 6 sunt reprehensibiles ibi. f.
Non debent absentari ab ecclesijs ibi. f.
Eorum elemosyna ibi. o. ⁊ 27. f. g.

Eorum discursus ibi.r.
Eorum prodigalitas.2.4.27.f.per to.
Eorum superbia.2.4.25.a.
Eorum curiositas in vestibus ibi.c.
Eorum humilitas.2.4.25.b.d.
¶ Creature inducunt ad prudentiaz.7.25.5.c.
¶ Crinibus alienis vti peccatū é.2.6.27.h.
¶ Crudelitas est humane nostre cōtraria.1.6.6.c.eius mala ibi.d.
¶ Cruciatus malorum.1.1.9.c.
¶ Crucifixo christo compatiendum.1.8.39.c
Crucis consideratio facit despicere curiosos lectos.2.6.31.b.
d Amnatorum pena eterna.1.2.25.a.
Item multiplex.1.9.6.q.
Eorum dolor.1.9.6.r.
Eorum lectus.2.6.31.d.
¶ Debilitas animi.triplex.1.7.5.b.
¶ Decime solvende.2.6.50.1. Item de melioribus:cito integre.libenter ibi.h.
Item secūdum consuetudinem patrie ibi.l.
¶ Decretorū in scientia defectuosa in multis z mala.2.4.25.h.
¶ Defectus pprij ꝓsideratio vti is.2.8.10.g.
¶ Defensio peti gradus superbie.2.68.1.4.
Est detestabilis.2.9.4.a.
Est multiplex ibi.e.
¶ Delectatio ſm tactum multiplex.1.6.10.a.
Delectatio ciborum timenda.2.6.48.f.
¶ Delitie deficcantur delectationib⁹.1.7.9.f.
Delitie clericorum.2.4.14.d.
¶ Demones non colendi.1.2.8.e.f.
Eorum temptationes continue.1.7.2.b.
¶ Desiderium iuuat orationem.1.8.14.b.
¶ Destructio rer q̄drupl'r ꝓtingit.1.2.22.b.
¶ Desperatio est periculosa.1.3.2.e.facit plura mala.1.3.4.a.Eius causa ibi.f.z.2.5.21.a.b.
¶ Deo displicet diabolo placet hominī nocet 2.5.21.b.Eius remedia ibi.c.
¶ Detractio est detestabilis.2.9.7.a.Eius dissuasio a scriptura multipliciter ibi.
Detractor comparatur cani z multis alijs ibi b.z infra. Est thuribulator diaboli z aduocatus ibi.c. Est multe crudelitatis immunditie z iniquitatis ibi.d.z multa alia in eodem capitulo.
¶ Deuotio.1.8.16.c.
¶ Deus quid sit ostenditur.1.2.7.a.
Deus dicitur admirari.7.causis.1.9.2.k.
Deus diligendus.1.4.3.a.z infra.
Deum in se non habentes semper sunt in timore.2.6.26.el
Deus est dominus noster pater sponsus anime ibi.e.z infra.
Deus habitauit in homine vt in suo hospitio 2.8.9.f.
Dei est homo multiplici ratione.2.9.3.b.
¶ Dignitates ecclesiasticas accipe p violētiā est detestabile.2.4.18.a.z infra.
¶ Dilige dominum deū tuum exponit multipliciter.1.4.5.b.
¶ Dilatio conuersionis nocumentum.2.5.9.
Item fatuitas.2.5.11.a.
¶ Diligentia adhibenda in operibus exemplo creaturarum.2.5.15.b.
Diligentia in seruitio dei honorat a deo ibi.c
¶ Discretio cōmendatur.1.5.4.b. Ipsa cōseruat virtutes ibi.5.d.Eius necessitas.1.5.24.a.
¶ Disciplina diuersimode accipitur.1.8.28.a Item suscipenda libenter.1.8.30.a. Eius distructio ibi.Eius partes.1.8.32.a.
¶ Discordie seminatio vitanda.2.9.19.
¶ Discursus est nocuus 17.13.c.
¶ Dissipatio bonor fit tripliciter.1.9.45.d.
¶ Dissolutio reprobatur.1.5.15.
¶ Dispensatio rerū quo facienda.1.8.34.c.
Dispensatio bonorum ecclesiarum est periculosa.2.4.20.1.
¶ Diuitie possidēt auarū nō ecōuerso.2.9.5.a
Diuitum rusticitates.5.sunt.2.4.7.c.
Diuitiarum fructus.2.4.7.ipsarum nocumentum ibi.l.n.
Diuitie non congregande propter amorem filiorum.2.4.25.c.
¶ Diuinationum.14.species.2.6.49.f.
Diuinatio vitanda ibi.g.h.1.
Diuini dicunt aliquando verum z quare deus hoc permittat.2.6.49.n.
¶ Diaboli astutie.1.5.5.c.
Diabolus suadet temeraria z presumptuosa.1.7.2.f.
Diabolus decipit penitentes ibi.g.
Diaboli insidie z quomodo ibi.h.
Diabolus bonos temptat magis ibi.i.
Diabolo resistit multipliciter ibi.l.z i f.p to.z.q
Diabol⁹ duob⁹ modis impugnat nos ibi.p.
Diaboli suggestio impedit orationē.1.8.11.c.
Eius pugna est continua.1.8.18.h.
Diabolus est astutus potens z crudelis ibi.i.
Diabolus expellitur per ieiunium.1.8.32.e.
Diabol⁹ offendit z fugat tēperātia.1.6.9.b.
Diabolus in morte impugnat fortē.2.5.9.m.

Auaricia scientie quantum sit detestabilis.i.12. modis ostenditur.2.4.23.a.
Auaricie.6.dant occasionem.2.4.25.a.
Auaricie vitio.6.remedijs resistitur.2.4.26.a.
b Optimus est triplex.s.fluminis.flaminis z sanguinis i.10.14.f.
¶ Beatitudo diffinitur multiplex.i.5.5.a.
Bellatores.9.debent attendere.i.7.16.c.
Beata vita consistit in tribus.s.in altitudine suauitate conscientie z virtutis sublimitate i.10.i.a.
¶ Beneficiorum dei cõsideratio.4.habet species.i.3.3.c.
Beneficia dei que sunt generalia z specialia. ibi.z.i.8.18.c.
Beneficia sunt discrete danda.i.4.9.c.
Beneficijs acquiritur amicitia.ibi.
Beneficium vincit iram.ibi.
Bñficia dei sunt i memoria habẽda.i.8.18.c.
Beneficia dei in expectando peccatores.5.beneficia includit.ibi.d.
Beneficium iustificationis.5.beneficia includit.ibi.f.
Beneficium cõseruationis.5.beneficia includit.ibi.g.
Beneficium nõ debet tradi oblitioni.i.8.35.b
Beneficia etiam parua benigne sunt recipiẽda.ibi.c.
Beneficium dans z recipiens.7.debet habere.ibi.d.
Beneficia pro nepotibus peti non debent.2.4.16.12.
Beneficia plura nõ debet habere clericus:qñ habet vnum qđ sufficit sibi.2.4.20.b.
Beneficia plura habere quantum sit malum quattuor modis ostenditur.ibi.c.
Beneficia plura nõ dz habere clericus:quantũcunq; illa bene expendant:nec propter sapiẽtiam vel vtilitatem ẽ. Si habet vnum sufficiens.ibi.d.
Beneficia plura habere esse detestabile.6.modis ostenditur.2.14.2.e.
Beneficia plura volẽtes ad fideiussionem periculosam se obligant.2.4.20.h.
¶ Benignitas.7.habet partes.i.8.14.a.
¶ Bilinguium peccatum est vitandum propter.3.2.9.15.a.
Bilinguium peccatum proprio subiecto triplici ter nocet.ibi.b.
¶ Bona a deo recognoscere dat materiam bene viuendi:quo ad multa.2.6.14.c.
Bona que habet homo a deo non recipit meritis suis:sed gratia dei: z q̃ detestabile sit credere tripliciter nocet ibi.b.
Bona tpalia tripliciter fallunt hoies.i.2.5.12.
Bona que non habet homo credens se habere esse vitium detestabile ostenditur: z huic vitio tribus remedijs resistitur.3.6.16.a.
Bonis proprijs superbire q̃ sit fatuum ostenditur.5.rationibus.2.6.29.
¶ Blasphemia q̃ sit detestabilis.2.9.2.a.z.i.
Blasphemie punicie.ibi.
Blasphemans magne est ingratitudinis z deterior omnibus creaturis.2.9.2.b.
blasphemia q̃ magnum sit peccatum ostendi tur:pluribus circunstantijs ibi.c.
blasphemia est peccatũ magis cõtẽptus ẽ peccatũ in deũ patrẽ ẽ peccatũ diabolicũ.ibi.d.
blasphemia est committum deo dictum.ibi.e.
blasphemias tollerare magnum peccatũ esse ostenditur.2.9.2.f.
blasphemia est duplex.s.oris z cordis.ibi.i.
c Addere in peccatum q̃ sit facile.in.3.personis ostenditur.i.8.18.g.
Cantus curiosus est reprehensibilis.2.6.37.
¶ Caritas describitur.1.9.1.a.
Caritas dicitur arbor.1.4.2.c.
Caritas commendatur.1.4.2.a.per totum.
Caritas pre ceteris virtutibus deo placet diabolo displicet z homini prodest.ibi.d.
Caritatem.7.bona comitantur.1.4.2.e.
Caritas hominẽ ab.8.malis conseruat.ibi.f.
Caritas dicitur vinculum z vnctio.1.4.2.g.h.
Caritas est vestis nuptialis.ibi.1.
Caritatis vestis est commẽdabilis a preciositate materie a studio artificis a colore:z suauitate z fragrantia ibi.l.
Caritas dicitur iugũ suaue.6.de causis.ibi.m.
Caritas dicitur bithymẽ pp vim vtinã.ibi.n.
Caritas dicitur virtus.4.ratione.ibi.o.p.
Caritatis ordo est:quadruplex.1.4.16.
Caritati.4.aduersantur.1.4.17.a.
Caritatis.3.sunt gradus incipiẽs z proficiẽs z perfecta.1.4.18.a.a.
Caritas ad hoc vt proficiat.6.sunt necessaria ibi.b.
Caritas pfecta haberi i hac vita nõ põt.ibi.c.
Caritas hominẽ facit sapientem fugat tepiditatem.1.6.11.1.
Caritas disponit ad cõtemplationem.1.9.13.
Carnalis voluptas dissuadetur:z multa mala operatur.1.6.7.b.

Carnalis amor quantum sit vitandus. 8. exē-plis ostenditur. 1. 4. 17. a.

¶ Carnem vincere non est difficile. 1. 8. 13. e.

Caro vincitur per ieiunium. 2. 4. 17. e.

Carnalis amor quantum sit detestabilis. 9. testimonijs scripture ostenditur. ibi. b.

Carnis nobilitas est contemnenda. 2. 6. 11. a.

¶ Casus bonorum ꝓsiderare reddit hominē imperteritum ⁊ magis cautum. 1. 5. 6. f.

Casus bonorum non est admirandus: cū continue a diabolo impugnentur. 1. 8. 18. h.

casus bonorum in peccatum prouenit ex presumptione. 1. 6. 18. c.

¶ castitas maxime vidualis commendatur 1. 6. 15. a. ⁊ i.

castitas tripliciter conseruatur. ibi. c.

castitas ministris ecclesie suadetur. 1. 16. 18. a.

castitas competit eisdem. 8. de causis. ibi. b.

¶ cautio discernit inter vicia ⁊ virtutes. 1. 5. 8. g.

¶ celum spirituale est anima rationalis. 1. 4. 1

¶ cibus quomodo sumendus. 1. 6. 9. g.

cibos discernere peccatū ēē ondit̄. 2. 10. a.

cibus delicatus nō est querendus triplici ratione. 2. 2. 8. a.

Cibi spiritualis defectus inducit ariditatem i denotionem. 2. 8. b.

Ciborū delectatio est multū timēda. 2. 24. f.

Cibus anime est bonum opus quo anima reficitur: ⁊ deus delectatur. 2. 5. 10. g.

Cineri assimilatur: homo triplici ratione. 1. 10. 6. e.

Circūsceptio describitur ⁊ eius officium ponitur. 1. 5. 8. f.

¶ Cognoscere debet homo quattuor. scilicet a quo est sub quo est: ad quod est: ⁊ a quo tenet ea supra que positus est. 1. 2. 2. a.

Cognitio sui excedit omnem scientiam creaturarum. 1. 5. 5. e.

cognitiua virtus diuinor est triplex. 1. 5. 6. a.

cognitio sui preparat hominem ad orationē. 1. 8. 10. a.

cognitio quadruplex est in intellectu. 1. 9. 12. d.

cognoscitur deus in presenti tripliciter. ibi.

¶ cogitatiōes male sunt remouēde. 17. 11. m.

cogitationes male impediunt orationem. 1. 18. 11. b.

cogitare debet homo multa, ergo bñficia dei. 1. 8. 18. d.

cogitatio describitur. 1. 9. 12. e.

cogitare debet homo de se. 4. quid sit: qd esse debuerit: quid esse potuerit. ibi. g.

¶ congregationi multum equitatis competit virtus. 1. 6. 34.

¶ colloquiū mulierū q̄tū sit timendū. 2. 3. 17.

¶ color albus est gratus deo ágelis ⁊ sanctis hominibus. 2. 6. 27. f.

color materialis nō debet poni in facie. ibi. g.

¶ cōfessio efficit ⁊ custodit mūdiciā. 1. 16. 19. d.

confessio a deo multum diligitur. 2. 5. 8. f.

confessio non est differenda: ⁊ quantum fatui sunt differētes multipliciter ostēdit. 2. 5. 10. a.

confessionem differens. 6. bona perdit: que cōfessio operatur ibi. b.

confiteri nolentes sunt hospites diaboli ⁊ in manu eius. 2. 5. 10. d.

confessionem differentes vsq; ad pascha ⁊ non in principio quadragesime q̄ fatui sunt ibi. f.

cōfessio simulata est spēs superbie. 2. 6. 28 h.

confessio humilis est magni meriti. 2. 6. 4. c.

¶ confidentia in creatura est triplex. 1. 3. 4. b.

confidentia in homine ⁊ in alijs creaturis inferioribus est mala ⁊ periculosa ibi. c.

commissa nobis bona. 5. modis debent cōseruari. 1. 8. 4. c.

¶ comminatio indiscreta. 5. causis est vitāda. 2. 9. 19.

¶ compassio est miscēda correctioni. 1. 8. 19. b

compassionis sunt. 8. cause. 1. 20. c.

compati debet homo christo. 4. de causis ibi.

compassio commendatur ibi. b.

¶ constantia describit ⁊ cōmendat. 1. 7. 13. a.

Ad constantiam. 5. pertinent ibi. b. per to.

compassio est miscenda correctioni.

¶ consideratio mediatoris christi spem roborat. 1. 3. 3. d.

considerationis. 4. sunt spēs mediatoris. 1. xpi mediatricis ⁊ sanctor angelorū. ibi per to.

consideratio sui ⁊ ppriorum peccatorū hominem preparat ad orationem. 1. 8. 19.

consideratio elemētor ⁊ aliarū creaturar inducit hominem ad humilitatem. 1. 10. 6. a.

¶ consilium diuersis modis sumitur: describitur: ⁊ commendatur. 1. 9. 10. b.

consilium. 8. vtilia attendit. ibi. c.

consilium. 7. commendabilia habet in se. ibi. d

consiliarij quales sunt eligendi. ibi. e.

consiliū malū nullus dz dare ppter. 5. 2. 9. 13. a.

consilium non est petendum a iuuenibus ⁊ mundi amatoribus. ibi. b.

¶ consuetudo mala est periculosa. 2. 5. 9. h.

consuetudo peccādi est gradus superbie. 2. 6. 48.

Tabula

¶ Adulatio detestabilis in.8.oñdit.2.9.8.a.
Adulatio est timenda.2.9.16.h.
Adulatio est noctua:ibi.c.¶ infra.
adulator diuersis creaturis cõparatur ibi.b.
adulator ē maledictus ab omnibus.2.9.8.d.
adulator magna stultitia laborat.2.9.8.e.
adulationi quatuor remediis resistitur ibi.f.
¶ affectio inordinata intellectum trahit ad contraria.1.2.28.b.
affectiones pertinẽtes ad cultum dei sunt tres 1.8.5.f.
affectus a tribus purgari debet.1.18.14.q.
¶ Altaria nõ debẽt multiplicari sine magna necessitate.1.4.20.n.
¶ Alearum ludus quantum sit detestabilis. m.. ostenditur.2.9.29.g.
alearum ludus.16 peccata operatur:ibi.
alearum.12.stultitie ibi.b.
alearum lusores etiam in presenti a deo puniuntur ibi.c.
¶ Amandus est deus propter.8.que nos ad hoc inducunt.1.4.3.a.¶ infra.
amandus est deus.4.aliis de causis ibi.b.
amandus est deus propter amicitie comodũ ¶ inimicitie damnum ibi.c.
amandus est deus propter ipsius fidelitatem ibi.d.
amari volens.7.debet habere.1.9.4.a.
amandi deum modus.1.4.5.a.
amandus est deus dulciter prudenter fortiter ¶ integraliter.1.4.5.c.¶ infra.
amandus est proximus ppter.8.que nos ad hoc inducunt.1.4.8.a.
amandus est proximus propter.5.emolumẽta que inde proueniunt.1.4.8.d.
amari volens a proximo debet.7.considerare:¶ habere que ad hoc valent ibi.4.6.a.
amari qualiter debet proximus.1.4.10.a.
amauit nos xps amore multiplici.ſ gratuito recto discreto:vehemẽti fructuoso.1.4.16.b.
amare debent se inuicem boni.1.4.13.
amare inimicos est honor ¶ non verecũdia. 1.4.14.a.
amare debet homo.4.secundum augustinum 1.4.16.b.
amari dicitur aliquid magis ¶ minus tripliciter ibi.
¶ Amicitia dei in.4.apparet fidelis.1.4.3.d.
Amici q̃druplicit̃ inuenientur infideles ibi.
amicitiam volens habere ¶ seruare debet.7. attendere que ad hoc valent.1.4.9.a.
amicus est omni tempore diligendus.6.1.4. 14.c.
amicitia describitur.1.4.15.a.
amici anteq̃ eligantur.6.sunt attendenda ibi.
amicitia.4.requirit ibi.c.
amicitia.5.de causis dissoluitur ibi.c.
amici dei sunt honorandi.1.8.6.c.
amici sine improperio sunt arguẽdi.2.6.98.g
amor dei debet esse rectus strenuus letus: ¶ desiderijs plenus.1.8.5.k.
amor dei vita est anime.1.2.5.l.
amor dolores corporis non sentit dignitatis ẽ n sciens: ¶ omnia vincit ibi.f.
amoris diuini sunt.6.species.1.4.6.a.
amoris diuini.9.sunt signa.1.4.7.a.
amor triplex in scriptura reperitur.
amor proximi imitari debet amorem qui est in membris ibi.d.
amoris proximi.9.sunt species.1.4.11.a.
amor dei preponendus est amori parentum ibi.
amor proprius multa mala facit.16.17.a.
amor mundi est noxius ¶ periculosus ibi.b.
amorem voluptatum.12.dissuadent.1.6.5.b.
amor carnalis quantus sit vitandus.8.exemplis ostenditur ibi.a.
amor carnalis quantum sit detestabilis.9.testimonijs scripture ostenditur ibi.b.
amor carnalis ecclesie dei.7.mala facit.2.9. 17.c.
amor carnalis magnam infidelitatem facit ministris ecclesie.2.4.17.d.
amor car.plus nocet ministris ecclesie q̃ symonia ibi.e.
amor car.multipliciter diuiditur.6.6.1.b.
amor ponendus est in bonis que ab omnib⁹ possunt haberi.2.7.3.a.
amorem fraternum 4 nobis suadent.1.7.3.a;
ambitiosis male est dum ad dignitatem: peius dum possident pessime cum viuat ibi.
ambitio est vitium efficax ad hominem capiẽdum ibi.e.
¶ Angeli homines custodiunt:¶ defendunt 1.3.3.f.
angelorum consideratio spẽ viuat ibi.
angeli in peccato hominum tripliciter leguntur.2.3.2.a.

Angelos offendit tripliciter qui conuersionē differt. 2.5.9.p.
Angeli nō sunt contristandi. 1.8.9.d.
¶ Anime nō sunt angeli apostate: sed de nouo creantur. 1.2.14.
Anima vna z non plures sunt in vno corpore. 1.2.15.a.
Anima nō est de substantia dei sed de nihilo creatur. ibi.b.
Anime non fuerūt simul create: sed de nouo creantur. 1.2.16.
Anima non traducitur cum semine sicut corpus. 1.17.a.
Anime rationalis immortalitas. 1.2.22.a.
Anime in mortali decedentes eternaliter puniuntur. 1.2.25.a.
Anime que sunt in purgatorio multipliciter iuuari possunt. 1.2.27.a.
Anima q̄drupliciť peccat ꝓtra bonū. 1.5.1.b.
Animi debilitas est triplex. 1.7.5.b.
Anime nobilitas ē considerāda. 1.1.23.5.
Anima bonis opibus habundans similat arbori z mulieri fertili. 1.10.12.f.
Anima sancta multa considerare z desidere debet ibi.h.
Aia in vita pñti multa mala sustinet. 1.9.8.c.
Anima sancta est christi sponsa. 1.9.13.c.
Aia nō pōt corpori dominari nisi prius ipsa deo humiliet ur a. 10.10.c.
Aia ornari debet z non corpus 1.6.27.d.
Anima est celum spirituale 2.8.1.
¶ Appetitus triplex. s. dominij. magisterij. z simplicis excessus. 2.6.19.a.
¶ Aqua. 7. habet proprietates. 1.7.9.n.
¶ Articuli ponunť z exponunť. 1.2.16.a.b.
¶ Arma spūalia quādo z quo tempore sunt sumenda. 1.5.4.d.
¶ Arditas indeuotionis multis de causis puenit. 2.5.18.a.
Arditas indeuotiōis multis de causis puenit in misericordiā z iobediētiā iducit ibi.c
¶ Arrogātia ē gradus superbie. 2.6.28.g.
¶ Astutie diaboli multe sunt. 1.5.5.c.
Astutie serpentis sunt. 6. quas sancti viri debent habere. 1.5.5.f.
¶ Aspect⁹ mulier q̄ntū sit timēd⁹ auctoritatibus exēplis z rōnibus ostenditur. 2.3.16.a.
¶ Aureola nō pōnať i vite corrupta. 1.6.11.b.
¶ Auxiliū. qd sit z quibus debetur. 1.6.12.a.
¶ Auditus a. 5. est tēperandus. 1.6.19.b.
¶ Auaritia detestabilis ostenditur. 2.4.1
Auaritiam dissuadet nobis natura: ibi.
Auaris. 12. maledictiōes implicat diuina scriptura. 2.4.2.a.
Auaritia q̄ magnum sit peccatum duob⁹ testimonijs scripture ostenditur. 2.4.3.b.
auarus est iniquus in seipsum: deū z primū: proximū z in totā familiam suam. 2.4.3.a.
auariciam esse ydolatriam ostenditur. ibi.b.
auarus ponit in creatura fidem spem z caritatem. ibi.c.
auaritia est infirmitas pessima. ibi.d.
auaritiam. 7. infirmitates sequuntur. 2.4.4.b.
auaritia q̄ grauis sit infirmitas. 12. modis ostenditur. 2.4.4.a.
auaritia est insatiabilis. 8. de causis ibi.d.
auaritia ponit hoiez i miſa fortune. 2.4.5.a.
auaritie seruitus: quantum sit misera. 5. modis ostenditur. ibi.b.
auaritia habet magnaz vim ad capiēdū z detinendum z demergendū animas. 2.4.6.a.
auaricie laquei sunt absconditi tribus modis ibi.b.
auaricia quātū exosa sit deo oñdit. 2.4.7.a.
auari stulticia est quadruplex. ibi.b.
auar⁹ dines facit deo. 5. rusticitates. 2.4.7.c.
auaricia proximo multa mala facit. ibi.d.
auaricia mīta mala facit ꝓpio subiecto ibi.e.
auari insania. 6. modis ostenditur. ibi.
auari stulticie. 12 ibi.f. z infra.
auarus. 4. bona negligit: que sunt sua ꝓpria z de alienis est sollicitus. 2.4.7.g.
auarus lumen rationis ꝓsumit z perdit. ibi.l.
auari in prouidentia multipliciter ostenditur 2.4.7.o.
auari circunspectio est multiplex ibi.p.
auari stulticia oñditur i sua in cautela. ibi.p.
auarus terrā portat in omnib⁹ sensib⁹. ibi.r.
auar⁹ stult⁹ est circa seipm: suos z sua. 2.4.7.s.
auari stulticie. 7. ibi.t.
auaricia suis amatoribus multa mala facit: ibi.u.
auarus cōparatur morti: mari: inferno: z multis alijs creaturis. 2.4.8.a.
auaricia detestabilis eē multis exemplis scripture ostenditur. 3.4.9.a.
auaricia pastorum ecclesie quantum sit detestabilis z nociua ecclesie. 6. modis ostenditur. 2.4.19.a.
auaricia pastorum ecclesie mala. 9. facit ecclesie. ibi.b.
auaricia clericoꝝ in. 6. signis oñdit. 2.4.20.a.

Tabula

Diabolus enacuat animam bonis que fecerat ante peccatum. 2.5.10.d.
Diabolo resistendum est astucia z sapientia plusq̃ viribus. 2.5.24.b.
Diabolus conatur extiguere lumen fidei. 2.6.29.b.
Diabolus aliquando dicit futura. ibi. n. eius guerra periculosa. 2.6.7.a.
¶ Docilitas describitur. 1.5.8.h.
Doctrine morales. 3. spēs. 1.1.1.c.
¶ Doctoris auaricia nolēs docere propter lucrum. 2.4.23.a.
Doctor non debet esse ignorās. 2.6.20.a.
Doctoris honestas ibi. bc.
Doctor. 3. debet attēdere ibi. d. doctrina qualis sit. ibi. c.
¶ Dñi sunt honorandi a seruis. 2.6.5.d.
Dñium non est appetēdum. 2.6.19.b c.f.
¶ Dñica dies est obseruanda. 2.6.5.l.m.
¶ Dona spūs sancti q̃re dōa vocant. 1.9.1.a.
Donoz commendatio z numerus 1.9.20.a.
Dona. 7. malis opponuntur ibi. b.c.
Donum dandum yiariter. 2.6.28.e.
Donum non debet imporperari. ibi. h.
¶ Dormitio reprehēsibilis oñdit. 2.5.7.bde.
¶ Duricia q̃druplr impedit oionē. 1.8.11.c.
Duricia impedit conuersionem. 2.5.9.l.
e Drietas detestabilis. 2.2.7.a.
Ecclesia est locus orationis. 1.8.13.b.
¶ Ecclesiasticas dignitates per violentiam vsurpare detestabile est. 2.4.18.a.
Ecclesiā suam voluit deus non esse annexā tpalibus. 5. de causis. 2.4.19.c.
Eccl'iarū fructus nō ꝓfuādi. 2.4.20.o.
Ecclīastica bona sunt pauperum. 2.4.27.f.
Eccl'ia nō canonizans nisi nobiles est reprehensibilis. 2.6.13.q.
¶ Elemosyna ꝓparat ad oionē. 1.8.10.c.
Elemosyna tpalia multiplicat. 1.8.37.d.
Elemosyna assimilatur semini ibi. e.
Elemosynam dās. 4. dz cōsiderare. 1.8.38.b.
Elemosyna fit tripliciter. 1.8.38.o.
Elemosyna de quo facienda: z quibus: z quo modo. 1.8.40.41.42.
Elemosyna potius ē facientis q̃ recipientis
Elemosynam recipiens debet orare. 1.4.7. g. pro largitore. 2.4.14.c.
Elemosyna ante mortem facienda. 2.4.20.p.
Elemosyna facta de scientia ē preciosa deo z proximo necessaria. 2.4.23.b.
¶ Egritudo lugba in q̃tuor ꝓsistit. 2.6.22.a.
Egritudo superba est vitanda. 6. causis ibi. b.
¶ Error negantium deum destruitur: z q̃ deus sit ostenditur. 1.2.7.a. per to.
Error ydolatrie destruitur. 1.2.8.a.
Error de corporibus celestibus colendis reprobatur ibi. g.
Error manichei ponētis. 2. principia destruitur. 1.2.9.a.
Error distinguentium cibos. 1.2.10.a.
Error damnantium legem veterem z pīes antiquos. ibi. 12.
Error dicentium animas esse angelos apostatas destruitur. 1.2.13.
Error dicentium duas animas in vno corpore. 1.2.3.a.
Error ponentium bonas animas eē de substantia dei ibi. b.
Error ponentium aias simul creatas. 1.2.16.
Errores multi vicz ad capīm. 27. z vicz ad 33.
Errores. 8. sunt cause. 1.2.28.a.
Error [illegible]entium nullam veritatem turpiter esse firmandam. 1.8.24.a. per to.
¶ Erubescentia commendatur. 1.8.28.a.
Erubescere debet homo z de quibus ibi. c.
Erubescentia mala detestabilis. 2.6.29.a.l.
Erubescē dñi agē est fatuū. triplicit ibi. d.e.
Erubescentie male. 4. remedys resistit. ibi. 1.
¶ Esuriem iusticie efficiunt. 4. 10.12.ab.
Esurientes iusticie habent beatitudinē vie: quattuor de causis ibi. e.
Esurtes iusticie adaptāt dono fortitudis ibi. g
¶ Eternoz ꝓsideratō resistit auaricie z facit temporalia contemnere. 2.4.26.c.
¶ Exultatō ē cā ꝓncipij. 2.6.9.d. ei' spēs ibi. f.
¶ Exēplū malū dat occasiōez luxurie. 2.3.15
¶ Excellentia est triplex. 2.6.19.a.
¶ Excedere velle est detestabile. 2.6.21.
¶ Excōicatio bōa z vtilis ecclīa. 1.8.32.a.
¶ Excōicatōis spēs vne. 2.6.51.p.
Excōicatio maioz timenda ibi.
Excōicatio minoz nō spernenda. ibi. q.
Excōicatio nō de facili ferenda. ibi. c.
f Falsus testimonij detestabile. 2.9.6.12.
Eius nocumentum ibi.
¶ Famelici sunt pascendi. 1.8.39.f.
¶ Familiaritas cupidoꝝ occasio est auaricie. 2.4.25.a.
Familiaritas fracnndi vitanda. 2.8.2.d.
Familiam multam inhonestam z inutilem reprehensibile est habere. 2.6.33.

Tabula

¶ Fatuitas causat ex defectu caritat⁹.1.6.17.h.
¶ Felicitas assimilat somno in.4.2.4.e.7.t.
¶ Feruor indiscretus detestabilis.2.5.24.a.
¶ Fidei cognitio ē necessaria:do gloriosa:homini meritoria:incredulis necessaria.1.2.3.a
Fides vna ⁊ ei⁹ vtilitas ibi.c.⁊.i.
Fidei veritas ostendit.5.modis.1.2.9.a
Fidei roboratio miraculis ibi.b.
Fidei roboratio testibus.1.2.4.c.d.e.
Item reuelationibus ⁊ profecijs.ibi.f.⁊.i.
Item successu populi ⁊ punitione infidelium ibi.g.h.
Fidei commendatio.1.2.5.a.
Assimilatur porte ibi.b.
Fides dei hostē occidit:in intellectu signū ponit:iter deū ⁊ hoiem mēdmontū facit ibi.c.
Fides assimilatur annulo ibi.d.
Fides diabolū expellit:caput spētis infernalis p̄terit.ibi.f.⁊.i.dē oculus.ibi.g.dī lux.colūna:lucerna:stella:gēma.Est lumē intellect⁹ ibi.1.Est ibi.h.⁊.i.initiū vite spūalis est cā dilectionis.Est lux ptra vmbras mortis.Est initiū salut⁹.fundamētū oīuz bonoꝝ.1.2.5.l.
Fides triplicē mortem superat.ibi.m.hominem filiū dei facit:viam regni ostendit.⁊ triplex regnum vincit ibi.n.o.
Fides est scutū triangulū ostendit pugnantibus regnum ⁊ xp̄m ⁊c.p.⁊.i.
Fidei diuersitas.1.2.29.a.
Fides viua cōmendatur⁹ ibi ipsius magnitudo ostenditur ibi.b.
Fidei cōmendatio.1.2.30.a.est oculus ⁊ fundamentum spirituale.2.6.49.c.
Fidei lumē conat⁹ diabolus extinguere.ibi.b.
Fidelitas xp̄i in.4.1.4.3.d.
Fidelitas est cā dilectionis.1.4.9.b.Eius commendatio ⁊ in quibus attēdit.1.8.45.a.b.c.
¶ Fiducia describit.1.7.17.a.
Fiducia de deo facit temporalia cōtemnere re.2.4.26.d.
Filiorum amor est causa auaricie.⁊ damnationis.2.9.25.c.
Filij dei ⁊ diaboli in quo cognoscūt.2.6.2.h.
Filij dei in vita pūti flagellantur.2.9.3.k.
¶ Fornicatio detestabilis ⁊ reprobatur.2.3.10.25.26.27.
Fornicatio est erubescenda.1.6.28.e.
¶ Fortitudo.1.7.1.⁊.2.3.9.⁊.5.capitulo.
¶ Flere debemus.1.3.22.e.
¶ Fraternitas duplex.1.9.8.b.c.
Fraus in mensuris⁹ ⁊ ponderibus.2.9.13.c.
¶ Fructus.8.hom̄o potest ⁊ debet p̄ducere de ore suo.2.5.8.e.
Fructus.12.ligni vite.1.3.5.d.
g Gaudiū.a.5.prouenit sanctis.1.3.5.e.
Gaudiū paradisi differt a p̄senti.ibi.h
Gaudere in hac vita nullus dz.2.3.22.e.
Gaudiū virtutis excedit mundanū.1.1.8.c.
Gaudium ex.8.prouenit bonis.1.1.9.a.
¶ Gloria futura magna ostendit.1.3.5.a.
Assimilat⁹.12.fructibus ligni vite.ibi.b.
Gloria sc̄oꝝ vnde prouenit:ibi.e.q̄ ꝓsistit in dei visione:ibi.f.Gloria futura oīdit ibi.g.
Gloriant⁹ sancti in tribulationib⁹.1.77.c.h.
Glorificant hoiem opera bona.2.6.29.h.
Gl̄ia triplicit̄ diuidit.2.6.52.g. Gl̄ia carnalis detestabilis.ibi.1. ¶ Gratia dei ē auxiliū sc̄oꝝ.1.1.2. Gratia cōparat⁹ paradiso terrestri ⁊ celesti.1.1.8.b. Gratie ꝑtus ⁊ efficacia.1.1.12.c.⁊.9.b.⁊.1.1.5.e.
Gratiarum actio diffinitur.1.8.16.e.
Item cui debetur.1.8.17.a.per to.
Gratia describitur.1.8.35.a.
Gratus a qb⁹ dz cauere ibi.b. Gratia dei liberat a laq̄s cupiditat⁹ auaricie.1.4.2.b.e
Gr̄a dei nō intrat cor peccatoris.2.5.9.1.k.
Gratia dei aufert accidiam.1.5.23.f.
Item murmurationes.2.9.3.l.
¶ Gratitudo signū est nobilitatis.2.6.42.c.
¶ Gradus superbie.12.sunt 2.6.48.b.
¶ Gula est detestabilis.2.2.1.a.per to.
Gule mala⁹q̄ facit.2.2.3.⁊ vsq̄ ad.6.capitu.
Gule quō resistitur.2.2.10.a.
Gule spēs.2.2.7.⁊.8.b. Gula ē laq̄us.2.2.3.b.
Gula.4.habet satellites.2.2.9.
Gula est ala ⁊ manus diaboli.2.3.6.b.
Guerra vitanda.2.8.7.a.per to.
h Habit⁹ supb⁹ dissuadet.2.6.23.a.⁊.i.
Habitaculū dei est hō.2.8.9.f.
Habundantia nocet religioni.1.10.9.d.
¶ Hedificia supba reprehensibilia.2.6.35.a.b.
¶ Homicidiū bonoꝝ ⁊ maloꝝ ⁊ eoꝝ periculum.1.8.33.g.
Homicidium in casu est licitum.ibi.b.
Homicidium est vitandum.2.8.9.a.b.
Eius punitio ibi.b.
¶ Homo assimilatur cineri.1.10.6.e.
¶ Honor tripliciter accipitur.1.8.6.c.
Quibus exhibendus sit ibi.d.⁊.i. 18.bi
Ad honorem vocatur homo a deo multipliciter.2.4.
¶ Hospitalitas commendatur.1.8.39.9.b.

Quibus sit exhibenda ibi.h.
Hospitalitas deo placet.2.8.8.c.
Hospites quomodo recipiendi sint ibi.i.
¶ Hostibus resistendum quomodo.1.5.9.d.
¶ Humilitas est cā dilectionis dei.1.9.4.b.
Facit bene discere.1.5.10.b.valet ad obedientiam.1.8.2.
Humilitas disponit ad cōtēplationē.1.9.13.f.
Humilitas describitur.1.10.9.a.
Humiliatur homo.3.de causis ibi.z.i.
Humilitas cōmendatur.1.10.5.a.per to.
Humilitas xpi in multis ostenditur ibi.b.
Hūmilitas placet deo z eius effectus ibi.c.
Hominibus prodest ibi.d.
Humilitas diuidit cū superbia z accipit melliora superbia deteriora ibi.e.Eius signa.8.1.10.7.a.Eius gradus.1.10.8.a.
Humilitas assimilatur valli vie aqueducti z aliis ibi.f.
Humilitas cause multe.1.10.6.a.
Humilitas.a.6.iuuatur ibi.d.
Eius diuisio.1.10.8.a.Eius gradus ibi.b.
Item.12.ibi.c.
Humilitas interior z exterior competit ministris ecclesie.2.6.45.a.d.
Humiliare se debet hō.3.de causis.1.10.b.c.
I Elatantia in multiloquio est species superbie.2.6.48.e.
Quantum sit detestabilis.2.9.17.a.
¶ Ieiunium parat ad orationem.1.8.10.c.
Cōmendatur.1.8.31.b.Eius species.1.f.
Quale debet esse ibi.h.
Ieiunij comites oratio elemosyna z spiritualis letitia ibi.k.
¶ Iudex christus in iudicio.4.habebit conditione.1.9.6.l.z.infra.de omnibus peccatis exiget rationem ibi.
¶ Iudicium extremum terribile.1.9.6.f.z.i
Iudiciū est duplex.s.iustū z iniustū.1.8.32.b.
Iudicium extremum z eius signa ibi.g.h.i.
Inducit ad timorem.1.9.6.f.
¶ Iudicare alios est illicitum.2.6.17.d.f.
¶ Iugum suaue dicitur caritas.1.9.2.m.
¶ Iurare in casu est licitum.1.8.44.a per to.
Iuramētum fuit prohibitum z quare.ibi.b.
Iuramentum in quo z dissuadetur ibi.c.z.2.9.5.c.
¶ Iustitia diuersis modis sumitur.1.8.1.a.
describitur.1.8.2.a.q. Cōmendatur.1.8.3.a.
Eius opera inducunt ad timorem.1.8.6.e.Diuiditur.1.8.9.z diuersimode sumit.1.10.12.c.
¶ Iuuenes sunt corrigendi.2.5.9.y.non sunt promouendi.2.9.20.q.
¶ Ignauie vitia.12.2.5.17.a.
¶ Ignis z proprietates.1.7.9.d.
Ignis feruoris resistit accidie.2.5.23.e.
¶ Ignorantia describitur z reprobatur.1.5.11.a.
Ignorās nō debet presumere docere.26.20.a.
¶ Incarnatio dei probatur.1.2.21.a.
¶ Incarcerati sunt visitandi.1.8.29.m.
¶ Incendium est vitandum.2.8.8.a.
Est peccatum multipliciter ibi z i.
Incendiarij punitio ibi.b.
¶ Incessus peccatum z q̄ graue.2.5.7.
¶ Incurie vitium.2.5.16.
¶ Incuruatio vel inclinatio fit.3.modis.1.10.9.a.
¶ Indeuotio vnde prouenit.1.5.18.a.
¶ Indocti sunt brutis inferiores.2.6.20.h.
¶ Inferni pene.9.sunt principaliter.1.9.6.a.
Inferni timor retrahit ab ornatis lectis.2.6.21.c.
¶ Infideles puniuntur a deo.1.2.9.h.
Infidelitas circa multiplicationem temporalium est triplex.1.8.45.e.
Infidelitas quadruplex in amicis.1.9.3.d.
¶ Infirmitatis vtilitas.1.7.10.b.
A modis.5.contingunt ibi.c.
Infirmi visitandi.1.8.39.l.
Infirmitatis humane cōsideratio inducit ad timorem.1.9.6.d.
Infirmitas est melior sanitate.2.5.3.e.
Infirmitates spirituale sunt multe.1.9.8.f.
¶ Iniurie dei z proximi nō sunt patiēter portande.1.5.8.h.
¶ Immisericordia multa malafacit.1.8.37.f.
¶ Inimici sunt diligendi.1.4.14.a.
Iniurias remittere pertinet ad magnanimitatem.1.7.15.c.
Iniurie remittende sunt.1.8.39.d.
¶ Inobediens punitur.1.8.20.g.
Inobedientia est detestabilis.1.6.51.a.
Item eius punitio ibi.
Inobedientia deo displicet.1.6.51.d.mala que facit ibi.b.c.
Inobedientes sunt socij demonum ibi.f.
¶ Imperseuerantia est detestabilis.2.5.13.
¶ Impropatio est res erubescibilis.2.6.25.h.
¶ Insufficiens est homo ad subsistendum.9.c.
¶ Intellectus trahitur ad contraria ab inordinata affectione.1.2.28.b.

Tabula

Intellectus captiuatio quadruplex.1.4.F.d.
Intellectus hȝ quadruplicem cognitionem 1.9.2.d.
Intellectus diffinitur.1.9.14.2.F.
Intellectus a trib⁹ dȝ purgari.1.10.14.p.
¶ Inuidia enim detestabilis.2.7.1.a.p to.
Eius peccatum resistit caritati ibi.a.b.
Eius malitia.ibi.c.Eius potestas.2 curat non de facili.d.
Est vitium infelicissimuz 2 hoiuz miserop.
Ibi.e.f.totum hominem occupat ibi.d.Cruciat est magna infirmitas est magne peruersitatis 2 periculũ.2.7.1.g.
Est damnosa 2 diabolicũ signum ibi.h.
Inuidi 2 pditores sũt sotij diaboli ibi 2 infra.
Inuidie.2.species.2.7.2.Et quadrupliciter restituitur.2.7.3.a.
Est amara 2 dampnosa ibi.c.
¶ Ira est detestabilis.2.8.1.a.p to.Est a cor de auferenda ibi.d.displicet deo.2.8.2.a.
Iracundi familiaritas vitanda.2.8.2.d.
Ire nocumentum ibi.e.placet diabolo:nocet proximo ibi.b.c.
Iracundus multis rebus comparatur.2.8.3.
Eius.8.stultitie.2.8.4.a.2 infra.Ipse dicendo orationem dominicam sibiipi contradicit ibi.c.Eius debita 2 onera ibi.d.habet amorem suum venalem ibi.f.
Ira vitanda exemplo christi.2.8.5.b.Ira tripliciter diuiditur.2.8.6.a.
Alia eius diuisio ibi.c.De ira multa oriuntur peccata.2.g.7.
Ire aliene quomodo resistitur ibi.d.
Ire proprie quomodo resistitur ibi.
¶ Irrisores sunt spernendi.2.6.29.b.
Sunt digni irrisionibus 2 facliter vincunt ibi.d.2 infra.
Nocent ecclesie dei.2.6.30.a.Impij sunt in deum matrem ecclesiam seipos.Ibi.c.
Labor suadetur a scriptura.2.5.2.a.
¶ Lachryme misce de oratiõi.1.8.14.c.
¶ Lachrymarum christi consideratio inducit ad timorem.1.9.6.b.
Lachryme inducunt consolationem dulcedinez 2 suauitatem.1.10.11.g.2 infra.
Lachryme commendantur ibi.h.k.Earum impedimenta ibi.l.
¶ Largitas quadrupliciter distinguit a pdigalitate.1.9.27.a.
Latria describitur.1.8.5.b.Cõmedat ibi.c.
Laudãdus ẽ deus 2 incitamenta.1.8.17.a.b.
Laus quomodo facienda ibi.c.d.
¶ Lecti quales esse debent.1.6.31.a.b.
¶ Lectio diuine scripture quomodo fieri debet.1.2.10.d.
¶ Letitia vana est gradus superbie.2.6.48.d.
¶ Leuitas est gradus superbie ibi.c.
¶ lex veteris testamẽti cõmedat.1.2.11.a.
¶ liberalitas hominem deo assimilat.1.9.9.
Est signum nobilitatis.1.6.42.b.
¶ libertas peccãdi ẽ gradus superbie.2.6.48.m
¶ librorum ornatus superbus.2.6.36.a.
¶ lingua custodiẽda.2.9.1.a.2 infra.Est organum rationis:2 membrum nobile ibi.b.
Est deputata ad deum laudandum 2 orandum 2c.ibi.c.
Eius custodia 2 pmias ad malũ ibi.d.h.i.m.
Eius nocumentum triplex ibi.e.f.Quibus similatur serpenti sagitte gladio ibi.g.
Eius cruciatio.ibi.h.In eius moderatione est magna pars sapientie ibi.k.
¶ lingue peccata.24 ibi.n.Et quomodo resistitur.2.9.26.a.
¶ loci stabilitas iuuat stabilitatẽ ai.1.7.13.c.
¶ luct⁹ pficit ex ꝓsideratiõe pctõr.1.8.10.f.
miscendus est orationi.1 8.4.e.i.c.eius discretio 2 species.i.10.11.b.
luctus bonus est triplex ibi.d.
luctus indifferens ibi.e.
lugentes sunt beati ibi.f.
luctui adaptatur donum scientie.
luctus operatur esuriem iusticie.1.10.2.b.
luctus dȝ eẽ multus 2 frequens.2.9.24.b.
luctus materiam hȝ homo.2.3.22.2 infra.
¶ ludus est detestabilis.2.9.29.a.
¶ lusores maxime taxillorum peccata.16.cõmittunt.2.4.24.b.a.
lumen rationis est preciosum.2.4.7.l.
¶ luxuria est efficax ad capiendum hoiem in vilitate.2.3.3.a.est detestabilis.2.3.1.a.
luxuria assimilatur igni.2.3.19.
luxurie spes.2.3.4.2.5.displicet angelis:placet demonibus.infert deo contumeliã proximo iniuriam 2 proprio subiecto est nociua.2.3.2.a.b.c.d.e.
luxuria clericorum 2 sacerdotum.2.3.11.a.b.c.2.12.a.
luxuria religiosorum 2 mondialium.2.3.12.a.c.eius occasiones.13.
luxurie occasio est malum exẽplum.2.3.15.
luxuria procurata a vetulis.2.3.14.a.
luxurie occasio est aspectus mulierũ.2.3.16.

Jtē earū colloqū ibi.19. Jtē familiaritas ea rū.2.3.21. Jtē auditus cantilenaruz turpiloquioꝝ:instrumentoꝝ.2.3.18.
Luxurie triplr resistit.2.3.20.a.c.7.2.3.23.a.
Luxuria se non posse abstinere dicētes multipliciter conuincuntur.2.3.28.a.
m agisterij appetit9 culpabil.2.6.20.a.d.
Macula peccati timenda.1.6.11.b.
Magisteriū curioso2 ē mlte afflictiōis ibi.c.
Magister curiosus pessime occupatur propter triplex periculum quod ibi est ibi.f.
Magnanimitas describit:diuersimode sūit et ꝓpetates:et9 diffinitio.1.7.14.a.b.c.d.
¶ Magnificētie descriptio:et9 officia.1.7.15.a.c. Magnitudo cordis ē signū nobilitatis.2.6.24.g. Mala culpe triplr sunt ordinata.1.9.2.b. Mala pene sunt.3.2.5.3.c.
Mala vite presentis.7.sunt ibi.c.
Mala hominis.7.sunt.1.9.2.b.
Mala ꝙ anime et corꝑis.1.9.8.c.
Mala veniunt dei ordinatione.2.8.10.f.
Malefici etiā pena tpali sunt puniēdi.1.8.33.a. Maleficia multiplr fiunt.2.6.49.a. eoꝝ efficacia ibi.f. ¶ Maledicere ꝯtū sit detestabile.2.9.9.a.est occasio multoꝝ ibi.b.
Maledicere nullus dz diabolo etiam ibi.c.
Mali oia volūt hīre bona preter se.1.1.5.b.
Maloꝝ cruciat9.1.1.9.c.eoꝝ timor.1.6.29.c.
¶ Mandata dei sunt memorie cōmēdāda.1.5.6.e. Jpsa dicuntur specula.1.6.11.m.
¶ Mānsuetudo hominez deo assimilat.1.9.9. miscenda est correctioni.1.8.29.c.
Mānsuetudo describit:diuersimode sumit:cōmēdat.1.10.a.b.ē signū nobilitatis.2.6.42.d.
¶ Marta cōmendat.1.3.3.e.et infra.et deputatum est sabbatum.1.6.25.n.
¶ Martiribus debetur aureola.1.6.12.e.
¶ Mimoniū error.1.6.15.a.eius cōmēdatio.1.6.16.a. Qualiter ē ꝙtrahēdū.1.6.17.a. est licitum et meritoriū.1.6.18.b.c. eius inseparabilitas ibi.d.
¶ Meditationis ꝯtuoz spēs.1.2.3.a.et infra.2.1.78.b. Meditatio iuuat patiētiam.1.7.8.b. ¶ Mediatoꝛis.1.christū consideratio spem iuuat et roborat ibi.d.
Meditationes sunt.8.q̄ iuuāt mīsericordiā.1.8.38.a. Meditatio describitur.1.9.12.d.
Meditari in solempnitatibus.2.6.51.k.
¶ Memoria commendatur.1.5.6.b.ē habēda de christo ibi.c.
Memoriam bonam.5.faciunt ibi.h.i.
¶ Mēbra corꝑis quātū se diligāt.1.9.10.d.
¶ Mendacū diffinitū et ꝙ ē detestabile ostēdit.2.9.6.a.est peccatum diabolicum ibi.b. Facit os vo abhoiabile et hoiez falsū ibi.c. eius obꝓbriū et vulnus ibi.g.ē venenū et eius grauitas ibi.d.e.eius nocumentū et abstinentia ibi.f.eius diuisio et spēs.2.9.6.h.i.
¶ In mensura fratis.2.4.13.d.
¶ Mentium bonarum est culpam cognoscere vbi non est.2.9.4.b.
¶ Mercatoꝛes.8.mala exercent.2.4.13.d.
¶ Mentis suis nil habet hō.2.6.15.a.
¶ Mīstros eccle vocet mūdīa.1.10.14.h. Jpsi debent timere hūanū.2.6.45.a.b.
¶ Misericordia dī sacrificiū.1.8.5.1.describit cōmēdat.1.8.36.37.deo placet diabolo displicet:hoi prodest ibi.b.eius beneficia ibi.c.d.et infra cōpat femine.et ꝑtinet alijs virtutibus ibi.e.g. Quibus innitatur.1.8.38.
Misericordia diuidit et eius opa.1.8.36.a.b.e. et infra.
Misericordes quare dicuntur beati.1.10.13.a.
Misericordia adaptat dono consilij.1.10.12.b. est signum nobilitatis.26.2.d.
¶ Misse due celebrari possunt ab vno sacerdote in.4.casibus.2.9.10.k.l.
Missa nō dz hīre pularitatē officioꝝ.ibi.m.
¶ Modestia describit et est hūda.1.6.7.a.b.
¶ Molluta describitur et reꝓbatur.2.5.6.
¶ Moniales et earū ꝓtinētia et petīn.2.3.12.c.
¶ Moꝛs triplex.1.2.5.m. Nō ē timēda.1.7.5.d.e.eius memoria est vtilis.2.4.26.a.et.1.10.6.f et 2.2.9.8.f.eius certitudo ꝓbet materiā conuersionis.2.5.9.d.
Moꝛientes multipliciter impediuntur:et impugnantur.2.5.9.m.
Moꝛtui sunt sepeliendi.1.8.30.n.
Mulierum aspectus est timendus.2.3.16.a. Jtem earū colloquium et tactus.2.3.17.et.19. earum habitatio.2.3.11.a.earum ornatus.2.6.27.g.h.a.n.m.o.
Mulieres nō debēt appetere amare vel ostēdere pulchritudinem.2.6.27.l.q.
¶ Multiloquium est gradus superbie.2.6.48.e est vitandum.2.6.22.
¶ Munditia est causa dilectionis.1.4.4. eius descriptio.1.10.14.a. eam faciunt et custodiunt.8.ibi.b.
Munditia competit ministris ecclesie ibi.h.
Mundo coꝛde quare dicantur beati ibi.k.
Mūditia cōmēdat et diffinit.1.10.14.b.n.o.

Adaptatur bono intellectus ibi.f.
¶ Mundi gaudium malum.1.1.8.
Mundi amor est noxius.1.4.17.b.
Mūdus est locꝰ certaminis ⁊ laboris.1.7.3.b.
Mundi gloria causa est anaritie.2.4.25.b.
Mundus persequitur bonos.2.6.29.b.
Mundi amor tribulationibus deficit.1.7.9.c
Mundi amatores de anima non sunt consulendi.2.9.13.b.
¶ Munera ab vsurario si accipiēda.2.4.10.g
¶ Munerum acceptio mala: ⁊ reprehensibilis.2.10 14.a.b.
Munera accipiens respondere debet intentioni dantis ibi.c.
¶ Murmur est detestabile.2.9.3.a. Eius punitio ibi.c. Eius diuisio ibi.d.
Murmur est multiplex in deum ibi.e.
Murmur claustralium est nociuum ibi.g.
Eius remedia ibi.h.
¶ Mutuatio gratis facienda.2.4.10.d.
n Negotiatio bona cōmendatur mala reprobatur.2.4.13.a mala in ea cōmissa ibi.b.
¶ Negligentia est detestabilis.2.5.12.b.
Ei duobus modis resistitur ibi.d.
¶ Nobilitas carnis contempnenda.2.6.41.b
Nobilitas animarum duplex.2.6.42.a.
Eius sex signa ibi.b.
¶ Nuditas Nudi vestiendi.1.8.39.k.
Eius vtilitates ibi.f.
Eius effectus ibi.e.
o Obedientia describitur.1.8.18.a.
Commendatur.20.a. Eam.christus docuit ibi.d.
Obedīēti obedītī creatori ⁊ creaī a.1.8.20.b.
Obedīētie pēmīnētia ad alias virtutes ibi.1
Obedientia iunatur a.5.1.8.22.a.
Eius gradus ibi.22.a.b.
Eius conditiones ibi.c. similatur scale iacob ibi.d.
Obedientia reprehensibilis est triplex: ⁊ commendabilis.1.8.23.a.b.
Obedientie multa aduersantur ibi.24.a.
Obedientia debetur etiam malis hominibus ibi.25.a.
Obediunt omnia deo nisi homo.2.6.51.e.
Et ad eam inducāt omnia ibi.g.
¶ Oblitioni.4.sunt tradenda.1.5.6.g.
¶ Oculi sunt refrenandi.1.6.19.a.
Oculorum aspectus timendus.2.3.16.b.
¶ Occupans se debet duo considerare.1.6.7.e. Ipsa est causa pacis.1.10.15.e. Ipsa diabolo resistit.2.5.8.c.
Item accidie.2.5.23.a.
¶ Odium est detestabile.2.8.6.b.
¶ Olphatus temperandus a suauitate odor
¶ Opera non prosunt sine gratia dei.1.1.5.c. faciunt hominem sperare.1.3.5.b. Homini multipliciter prosunt.1.10.12.d.
Operationum est triplex motiuum.s.natūra gratia ⁊ vitium.1.4.20.c.
Opus debet trina consideratione preueniri ibi.e.
Opera bona sunt cibi anime ⁊ dei.2.5.10.g.
Opera sunt in certa vtrū placeāt deo.2.6.17.c.
Opera bona ⁊ cogitata sunt a deo ⁊ mala a nobis.2.6.18.b.
Opera bona non sunt propter verecundiam dimittenda.2.6.29.a.g.
Opera tripliciter glorificant hominem ibi.h.
¶ Oratio debet precedere doctrinā.1.5.6.b.
Oratio iunat patientiam.1.7.8.a.
Ad orationem inducunt plura.1.8.5.c.
Oratio diuersimode sumitur.1.8.7. describit.1.8.8.a. Commendatur ibi.9.a.b. Eius necessitas ⁊ effectus.1.8.9.c.d.
Ad eam preparatio.1.8.10.a.
Orans cui loquitur debet considerare ibi.g.
Eius impedimēta ⁊ qñ facienda.1.8.11.⁊.12.
In quo loco facienda.1.8.13.a.
Eius conditiones.1.1.8.14.a. ⁊ infra.
Eius spēs tā bone q̄ infructuose.1.8.16.a.b.
Eius diuisio. s. impostulationem obsecrationem ⁊ orationem stricte sumptam ibi.d.
Oratio disponit ad contēplationem.1.9.13.k
Oratio tepida non exauditur.1.5.5.c.
¶ Ordo describitur.1.5.8.b.
Orantes mane citius exaudiuntur ibi.7.c.
Ordinatio valet ad quietem mentis.1.5.8.b.
Ordinatio exterior est signum interioris.1.6.7.a.⁊.i.
Ordines nō sunt pueris conferendi.2.9.20.a.
Ordo etiam in malis culpe.1.2.9.b.
¶ Ornatus superbus dissuadetur.2.6.33.a.⁊ 24.⁊.26.a.
Ornātium se stultitie est.2.6.25.a.
Ornatus mulierum est nociuus.2.6.27.m.
Ornatus multiplici fit intentione a mulieribꝰ ibi.n. ⁊ infra. ipse est incendium sacrorum locorum ibi.q.
¶ Os hominis.8.fructus potest ⁊ debet producere.2.85.8.e.
Otis deputatio debet aperiri.2.9.1.c.

Os iusti est porta celi: z non, de facili dz aperirt.1.9.21.a.

¶ Ociosus est inferior z peior bruto.2.5.6.d.

Ociosus est stultus ibi.a.c.

Ocium est materia z causa luxurie.2.3.13.

Ocium est receptaculum omnium sordiū.2.5.8.1.

Ociosi tempore gratie magis reprehensibiles sunt ibi.k.

Parentes diligendi.1.4.2.a.

Parentes spirituales z carnales sūt honorandi.2.6.50.g.h.

Parentibus etiam spiritualibus non detrahendum.3.9.7.1.

¶ Passionis christi meditatio fugat temptationem.1.6.11.12.

Inducit ad timorem.1.9.6.b.

Passio christi aquas tribulationum dulcorat.1.7.8.d.

Eius insignia in iudicio apparebunt ibi.l.

Passionis christi z sanctorum meditatio expellit malam erubescentiam.2.6.49.l.

Item iram propriam vincit.2.8.10.d.

Passiones interiores z exteriores que sint.1.7.1.b.

¶ Pastorum ecclesie auaritia: z mala que facit.2.9.19.a.b.

Pastores non debent a suis ecclesijs absentari.2.4.10.f.

¶ Patientia describitur z eius meritum ponitur.1.7.6.a.b.

Commendatur.1.7.7.a.

Patientiam iuuant tria.1.7.8.a. Item diuiditur.1.7.10.a.z.12.a.est multiplex ibi.c.d.

¶ Patres veteris testamenti commendantur.1.2.12.a.

¶ Paupertas que sit ostenditur.1.10.3.a.cō sistit in tribus ibi.b.

Pauperes spiritu dicuntur beati ibi: z eorum est regnum celorum ibi.d.

Paupertas spiritus adaptatur dono timoris ibi.i. Ipsa diuersimode sumitur.1.10.9.a.

Paupertas est amanda.1.10.9.b.c.d.e.

Pauperum expoliatores a deo.2.4.11.f.

Pauperes a deo diliguntur a deo.2.4.11.1.

¶ Pax describitur: z commendat.1.10.15.a.b.c.

Ad eam multa inducunt ibi.a.

Et aduersantur multa ibi.f.

Pax bōa triplex.z mala triplex.1.10.15.g.h.

Paci adaptatur donum sapientie ibi.l.

Pacifici sue z aliorum.paci intendunt ibi.1.

Pacifici quare sint z dicantur beati ibi.l.

Pax amatur a deo.2.8.7.b.

¶ Peccatum describitur.1.1.3.c.

Peccatum mortale eternaliter punitur.1.2.25.a.per to.

Peccatorum multitudo facit desperare.1.3.4.f.

Peccat homo quadruplicter contra bonū.1.5.1.b.

Peccatoris stultitie.1.5.12.a.

Peccati occasio vitanda.1.6.12.f.

Peccati macula periculosa ibi.1.

Peccatū quadrupliciter perpetrat.1.7.11.a.

Peccata impediunt orationem.1.8.11.d.

Peccator cum deo reconciliatus non statim meretur videre faciem dei.1.9.13.a.

Peccati consideratio ibi: ducit at timorem.1.9.6.

Peccati cōsideratio est causa luctus.1.8.11.f.

Peccati punitio etiam in presenti vita ibi.e.

Peccatores in die iudicij multa mala substinebunt ibi o.

Peccata in iudicio denudabuntur ibi.p.

Peccator est seruus peccati: z cruciatur.1.1.9.b.c.

Peccati immunditia est timenda.1.1.19.m.

Peccatum auert pacem.1.10.21.b.

Peccatum est exosum deo: hominib⁹ nociuū 2.1.1.b.z.2.z.3.a.

Peccatorum cumulatio impedit quersionē 2.5.9.l.u.

Ad peccatorem non intrat deus ibi.d.

Peccator se a deo elongat ibi.f.

peccatorum status est periculosus ibi.f.

peccator est velox z strenuus ad malum.2.5.11.a.

peccator omnia vult habere pulchra pter seipsum.2.6.25.b.

peccatum est erubescibile.2.6.28.b.

peccatum est onus graue z diabolicum.2.8.51.o.est causa omnium miseriarū.2.8.9.h.

peccata.4.clamant ad deum.6.8.9.c.

peccatum defendere est detestabile.2.9.4.a.d.

peccati defensio multiplex ibi.c.

¶ pecuniam amare est vanitas.2.4.4.d.

Ipsam seruare est fatuum.2.4.7.11.

¶ pena remanet dimissa culpa per cōfessionem.1.3.26.b.

penarum consideratio futurarum z vtilitas 1.9.6.a.

¶ Pena tria mala importat. 2. 5. 3. c.
¶ Penitens quinq; modis decipitur a diabolo. 1. 7. 11. g.
¶ Penitentia facta in fine vite est dubia. 2. 5. 9. g.
Penitentiam differens vsq; mortem cū difficultate conuertitur ibi. l.
Penitentie tabula libenter accipiēda. ibi. c.
Penitentie efficacia. 2. 6. 30. de.
¶ Perdit res in trib⁹ casib⁹. 2. 4. 27. b.
¶ Perfectionis. c. species. 1. 5. 10. d.
¶ Periurium eius. 2. species. 2. 9. 5.
¶ Periculorum consideratio resistit auaricie. 2. 4. 26. b.
Item tollit accidiam. 2. 5. 23. d.
Pericula vite sunt multa. 1. 8. 18. k.
¶ Persecutiões patiēter sustinēde. 1. 7. 8. c.
Persecutiones sustinentium dicitur esse regnum celorum. 1. 10. 16. a.
Persecutores nō sunt odiēdi. 1. 2. 4. a. per to.
Persecutores subsistens debet habere oculum ad deum. 1. 9. 3. 1.
¶ Perseuerantia est habenda. 1. 6. 11. 0. describitur & commendatur. 1. 7. 19. ab eius effectus. ibi. c.
¶ Personarum diuinarum trinitas & equalitas. 1. 2. 20. a.
¶ Peruersitates ecclie sunt ser. 1. 6. 43. b.
¶ Pietatis donum adaptatur mansuetudini. 1. 10. 11. d.
Pietas describitur. 1. 8 34. d. diuersimode sumitur & commendatur. 1. 9. 7. a.
¶ Pigredo mittit in hominem sopores cōtemplationis & corporis. 2. 5. 7. a.
Pigricia detestabilē. 2. 1. 12. a. et resistit dupliciter ibi. d. est erubescibilis. 2. 6. 28. d.
¶ Ponderibus & mensuris fraudem committere q̄ sit petiñ & dāpnosum. 2. 4. 13. d.
¶ Pueri ad ordines & dignitates non sunt promouendi. 2. 4. 20. q. 2. ā.
Pueri sunt corrigendi. 2. 5. 9.
¶ Pugnare nesciens in bello spirituali. 12. stulticias incurrit. 1. 5. 4. d.
Pugnator spiritualis. 12. dz. ꝓsiderare ibi.
Pugnatoris sobrietas. 1. 6. 9. e.
Pugna diaboli est continua. 1. 8. 18. h.
Pugnās nō dz pſumere v victoria. 2. 6. 18. c.
¶ Pulchritudo nō ē amāda. 2. 6. 27. l.
¶ Pupilli la hrymē exaudiunt. 2. 4. 11. g.
¶ Purgatoriū esse ostenditur. 1. 2. 26. a.
Eius pena dī i suffragijs ecclesie. 3. 2. 27. a.
¶ Puritas ꝓparat ad ꝓtēplationē. 1. 13. a.
¶ Preces carnales sunt vitande. 1. 4. 16. 1.
¶ Predicator. 12. dz i se hre. 1. 5. 9. a. Tria alia dz attendere ibi. d. Nō dz ē timidus vl remissus ibi. e. nō dz habere possessiones ibi dz habere necessaria a subditis. ibi.
Predicatio ē opus excellētissimū. 1. 6. 12. d. Eius assiduitas. 2. 4. 23. c. Eius nobilitas. 2. 4. 27. d. Ad. 5. dz attendere. 2. 9. 1. l.
predicatione prelati non debent cessare. 1. 9. 25. b.
prelati debent aliquando subditis condescēdere. 1. 6. 20. g.
prelati remissio reprehēsibilis. 1. 8. 2. 9. e. 7. 2. 6. 8. g. Circa subditos. 3. facere debent. 1. 7. 3. b. Nō debēt affici carnali amore. 2. 4. 17. c. Eius auaricia & mala q̄ facit ecclesie ibi. b. & 19. a. Comparatur simie si est remissus 2. 6. 8. g. eius humilitas. 2. 6. 46. a.
prelatorum precepta discreta & pauca. 2. 6. 54 g. i eorum predicatio 2. 9. 25. b.
¶ premium hz perseuerantia. 1. 7. 23. d. eius consideratio aufert accidiam. 2. 5. 23. b.
¶ preparatio ad oratione. 1. 8. 10. a.
preparatio ante mortem. 3. 5. 9. 10.
preponere se alijs detestabile. 1. 6. 17. a. & i.
¶ presumptio timēda. 2. 6. 18. a. eius fatuitas & species ibi. b. d. Ipsa est gradus superbie. 2. 6. 48. h.
¶ principum clementia. 1. 6. 6. b.
¶ prodigalitas distinguitur a largitate. 2. 4. 27. a.
prodigus perdit sua. ibi. b. eius mala & stulticie. ibi. c. e.
prodigus non esse debet homo de bonis ecclesie ibi. f.
¶ proditionis timor est signum nobilitatis 2. 6. 42. f.
¶ promissio indiscreta non facienda 2. 9. 20.
¶ proprietas in religiosis est detestabilis. 2. 4. 22. a. b. d. e. h. i. proprietatis species. ibi. c.
proprietarius religiosus amittit omne bonū & proprium ibi. i.
¶ prouidentia de futuris habenda. 1. 5. a. Eius descriptio & officium. 1. 5. 8. e.
¶ proximus est amandus. 1. 4. 8. a. & i. d. Quatter. 1. 4. 10. a. Omni tempore. c.
proximi amor imitari debet amorem qui est inter membra corporis. ibi. d.
proximum offendit qui differret conuersionem. 2. 5. 9. q.

Tabula

Bolatria diffinitur. 1.2.8.a.
Ydolatria introducta ⁊ augmentata ẽ eius species ⁊ gratuitas. 1.2.8.c.d.
Ymagines scõꝝ adorare nõ est ydolatria.
Ypocrisis quãtũ sit detestabilis. 2.6.53.a.
Ypocrite difficile cõuertunt. 3. ⁊ rõne ibi. c.
Ypocrisis est homini nocina. d.
Ypocrisis. 7. maledictiones ipzecatur scriptura. ibi. e.
Ypocrita cõparat symie sepulchzo ⁊ diuersis alijs ibi. b. ⁊ inf. Eius spẽs sunt tres. 2.6.53.f.

Elus differt ab ira pzelum. 1.8.26.b.
zelus describit ibi. Cõmendatur ibi. c.
zelus xpi ⁊ scõꝝ gtra petñ ostẽdit. 1.8.2.a.b.
zelus qualis esse debeat oñditur. 1.8.29.d.
zel⁹ idiscret⁹ multa mala facit. 1.8.29. ⁊ infra.

Inciplũt capitula in tractatu de virtutib⁹.
Resens op⁹ hꝫs. v. ptes pncipales.
Prima de virtute in communi.
Secũda de tribus theologicis.
Tertia de quattuoz virtutibus cardinalibus.
Quarta de donis.
Quinta de beatitudinibus.
Prima habet .xij. capitula.
In primo ostenditur ꝙ expediat virtutem commendari.
In secundo nomen virtutis notificatur.
In tertio descriptiões ei⁹ ponunt ⁊ exponũt.
In sequentibus capitulis virtus cõmẽdatur.
Quarto capitulo tripliciter commendatur
Quinto ostendit eẽ optimum pñtis vite ⁊ bonitas aliarum rerum.
Sexto ostẽdit esse nostrum ppzium bonum ⁊ possessio libera ⁊ sufficiens.
Septimo ostendit esse magne iocunditatis ⁊ magne dignitatis.
Octauo status virtutis assimilatur paradiso terrestri ⁊ celesti ⁊ ostendit precellẽtia virtutis ad gaudium mundanum.
Nono tangunt. 8. q̃ faciũt ad gaudiũ ẏtutis.
Decio cõmẽdat ẏt⁹ cõpatõe ad futura bõa.
Undecimo auctoritate suoꝝ doctoꝝ.
Duodecimo a multipli⁹ i suo effectu.
Secda ps opis pncipal⁹ subdiuidit in .4. ptes.
In prima tractat de numero ⁊ ordine theologicarum virtutum.
In secunda agitur de fide.
In tertia de spe. In quarta de caritate.

Tractatus de fide habet .xxix. capitula.
In prio oñdit ꝙ necesse sit virtus fidei.
In secundo ponuntur fidei descriptiones.
In tertio ostẽditur ꝙ vna sit vera fides ⁊ ponit multa argumẽta ꝙ illa sit fides xpiana
In quarto fides commendatur.
In quinto tanguntur articuli fidei. In. 6. agitur de erroze illoꝝ qui negant deum esse.
In. 7. agitur de erroze ydolatrie. i quo primo oñditur qd sit ydolatria. Secdo tangitur de causis eius. Tertio de speciebus.
Quarto error ydolatrie destruitur.
Octauo. c. de principali erroze manicheoꝝ in quo auctoritates ⁊ rões qbus ipsi mittũtur. primo eis subtrahit: deide ponũtur auctes ⁊ rationes qbus error ille directe destruitur.
Nono agitur de erroze discernentium cibos.
Decimo de erroze illoꝝ qui dicunt veterẽ legem malam. Undecimo de erroze illoꝝ qui damnant patres veteris testamenti.
Duodecimo tãgitur de .4. erroribus circa alias.
Tertiodecimo agitur de erroze illo qui põit animas esse angelos apostatas.
Quartodecimo de erroze illo qui ponit duas animas esse in corporibus humanis.
Quintodecimo de erroze illo qui ponit alas omnes simul fuisse creatas.
Sextodecimo de erroze illo q ponit alas de se mie traduci sicut ⁊ corpa. Septiodecimo de erroze q põit xpz ñ hũisse verã hũanã na.
Octauodecimo de erroze illo q ꝙdẽnat Joannẽ. 8. in quo tanguntur. 16. que pertinet ad commendationem Joannis.
Nonodecimo. oñdit trinitas ⁊ equalitas pson⁹
Uigesimo tanguntur .6. errores pertinẽtes ad dei iusticiã ⁊ iniq̃ ⁊ destruit prim⁹ error illorũ. s. error q negat filij dei incarnationem.
Uicesimo primo agit de erroze illoꝝ q dicunt animã simul perire cũ corpore in quo immortalitas anime ꝓbatur. Uicesimo secũdo de erroze illo qui negat corpoꝝ resurrectionem.
Uicesimo. iij. de erroze illo qui dicit vnũquẽq̃ posse saluari in sua fide vel lege.
Uicesimo q̃rto de erroze illo qui negat eternitatẽ pene future. Uicesimo quinto tangunt tres errores ⁊ agitur de primo illorum. s. de erroze q dicit ꝙ nullum' peccatum est veniale.
Uicesimo sexto de erroze illo ꝙ q̃ dimittitur culpa dimittitur tota pena. Uicesimo septi; de erroze qui dicit ꝙ suffragia ecclesie non

prosint mortuis.
Uicesimooctauo de causis errorum.
Uicesimonono de diuersitatib⁹ fidei i q.6.p-
prietates tãguñt q fidẽ reddũt cõmẽdabilẽ.

¶ De spe.

t Ractatus spei.vi.habet capitula.
In primo ponuntur descriptiões spei.
In secundo eius cõmendationes.
In tertio agit de adiutoriis spei in quo distin
guntur.4.genera meditationum.
Prima est directe in deum.
Secũda circa ea q̃ p deo agim⁹ vl sustinem⁹
Tertia circa dei beneficia. Quarta circa
scõz merita q̃ subdiuidit in.4.spẽs q̃rũ pri-
ma est respectu mediatoris. Ea est respectu
mediatricis.s.bt̃ ẏginis.tertia respectu an
gelorz.quarta respectu omniũ scõz: vbi ẏo
agit de secunda spẽ hanc victimarz ẏsidera-
tionũ multũ habet de misericordia bt̃ ẏgis.
In.iij.agit de hijs q̃ spei aduersant vbi tãgit
de triplici ẏsidẽtia mala t.4.cãis dispatiõis.
Quinto agit de rebus sperandis vbi btitudo
describit t tãgũtur.12.qb⁹ cognoscitur ma
gnitudo future glorie.t de.12.fructib⁹ ligni
vite multiplici materia futuri gaudij t d̃ dif
ferentia futuri gaudij ad p̃sens t de.12.stel-
lis que sunt in corona spõse. Sexto agitur
de diuersitate spei.

¶ De caritate.

t Ractatus de caritate habet.18.capitu
In p̃mo caritas d̃scribit. In ẏo p̃mẽ.
In.iiij.agit de hijs q̃ incitãt ad amãdũ deuz.
Quarto.vij.tanguntur q̃ ad ẏ valet vt aliqs
ametur a do. Quito agit d̃ mõ amãdi deũ.
Sexto de specieb⁹ diuini amoris. Septio
de signis eius. Octauo de hijs que incit
tant ad amandum proximum. Nonum
de hijs que incitant proximuz vt amet nos.
Decimo de modo amandi proximũ.
Un decimo tanguntur spẽs amoris primi t
agitur de prima.t de amore parentum.
Duodecimo de amore inimicorz vbi tãgũ
tur q̃ ad hũc amorem hominem inducunt.
Tertiodecimo agitur de amore beatorum.
Quartodecimo d̃ amore inimicorz vbi tãgũ
tur.vij.q̃ adhunc amorem hominẽ iducũt.
Quitodecio agitur vera amicitia vbi tãgũtur
9.attendenda in electione amicorz t.xij.pti
nentia ad veram amicitiam.
Sextodecimo de ordine caritatis vbi distin-
guitur quadruplex ordo eius.
Septimodecio de hijs q̃ aduersantur caritati
Octauodecimo de gradibus caritatis.

t Ertia pars tractatus p̃sentis opis subdi
uiditur in.vi.partes.
In prima ostenditur quare virtutes.4.dicũ-
tur cardinales t tangitur de numero earũ.
In secda agitur d̃ prudẽtia. In.iij.d̃ tpantia.
In q̃rta de fortitudine.
In quinta de iusticia.
In sexta ponitur diuisio d̃tutũ ꝑz Macrobiũ.

¶ De prudentia.

t Ractatus de prudentia hz.7.capitula.
In p̃mo nomẽ prudentie distinguitur.
In ẏo prudẽtia describitur t ostẽdit quõ pru
dentia virtus sit cum videatur esse scientia.
Tertio agitur de diuersis officijs prudentie
vbi tanguntur.12.stulticie pugne spũalis.
In quarto prudentia cõmendatur.
In quinto agitur de spẽb⁹ prudẽtie. vbi triplex
diuisio ei⁹ põitur. secdo agitur d̃ mẽoria t ob
liuione. Tertio de prudentia: Quarto tangi
tur q̃druplex diuisio. prudentie fm Senecã t di
stinguitur q̃druplex ordinatio. Quinto diui
ditur prudentia i prudẽtia circũscriptionẽ
cautionẽ docilitatẽ t agitur d̃illis t de do-
cilitate dupliciter. Primo put ad eã ptinet
docere t tãgũtur.12.q̃facit̃ ad hoc q̃ aliqs
debito nõ deceat t tria q̃ doctor dz attẽde
re in sua doctria. Secdo agitur de docilitate
put ad eã ptinet addiscere t tanguntur.7.q̃
valẽt ad hoc vbi aliquis bene addiscat.
In.6.de hijs q̃ aduersant prudẽtie vbi tãgũt
12.stulticie illorz qui peccant mortaliter.

¶ De temperantia.

t Ractatus de tẽperantia hz.18.capitu-
In primo ostenditur ordo cardinalium
virtutum ad inuicem.
In secũdo nomẽ tẽperantie distinguitur.
In.3.tẽperãtia describitur. In.4.cõmẽdatur
In quito põitur diuisio tẽperantie fm Tullium
t agitur de prima ei⁹ spẽs.s.ꝑtinentia vbi tan
gũtur.12.q̃ nobis dissuadent inordinatum
amorez voluptatum t.12.dãna que nobis
faciunt volnptates.
In sexto agitur d̃ clemẽtia t ostenditur q̃d ipa sit
t q̃ p̃ncipi marie sit necessaria t tãgũt.12.
q̃ possunt incitare p̃ncipes ad clementiam.
In septimo agitur de modestia.
In octauo diuiditur temperantia put atten-
ditur circa delectationes sensuum.
In.9.agitur d̃ sobrietate vbi nomẽ sobrietat[is]

Tabula

Studere vel discere bene volentes.7.debent attendere ꝛ in se habere.i.5.10.a.per to.
Studens quod discit debet memorie commẽdare.2.5.16.infra.
¶ Stulticia describitur.i.5.11.a.eius species.3.2.4.7.o.
¶ Stuprum q̃ graue sit peccatum.2.3.2.g.
t Alberna est templum diaboli.2.9.3.g.
Taciturnitas indiscreta est vitiosa.2.9.25.a.In prelatis est reprehensibilis ibi.b.
¶ Tallias iniustas exigere est graue peccatũ.2.4.12.a.
Eius damnum ibi.b.
Eius vilitas ibi.c.
¶ Tarditas dissuadetur.2.5.11.
¶ Tedium vite ꝛ eius cause.2.5.20.
¶ Temporalium rerum vilitas.i.1.i.b.
Temporalia sunt mala malis ꝛ bona bonis.i.1.5.d.
Ea contemnentes diligunter a deo.i.4.a.
Temporalia sunt in oratione petenda a deo.i.8.i.
Multiplicantur per orationem.i.8.27.d.
Temporalia non sunt nostra.2.4.7.h.Ea custodire fatuum ibi.m.consumuntur.m.
¶ Tẽporis pretiositas in duobus est.i.8.18.e.
Tẽpus est bene expendẽdum.2.5.3.g.per to.
Temporis conditionis ibi.h.
Tempora non sunt obseruanda.2.6.29.p.
Temporis intemperies tolleranda.2.9.3.f.
Temperantie officium ꝛ proprietates.i.6.i.a.eius nomẽ tripliciter accipit.i.6.2.Eius descriptio ꝛ commendatio.i.6.i.ꝛ 4.8.
Eius partes ibi.5.a.
Temperationum multitudo ad desperationem inducit.i.3.4.f.
Temperatio diaboli est valde subtilis.i.5.5.e
Earum impugnatio ꝛ vtilitates.i.7.ii.b.c.d.
Temptationis diabolice species.i.7.ii.Eius temeritas ꝛ deceptio ibi.f.g.
Eius insidie potissime in conuersis ibi.h.i.
Et quomodo resistitur ibi.i.l.Eius adiutoria ibi.q.
¶ Thesaurus debet conseruari.2.6.52.ci
¶ Uepiditas fugat caritate ꝛ memoria passionis.i.6.11.i.
Eius periculum.2.5.3.a.
Eius diffinitiones.2.5.5.bi
Eius mala que facit ibi.
¶ Timet deꝰ valet ad bene discendum.diabolum superat ꝛ plura bona facit.i.7.11.o.
Eius virtus ꝛ efficatia ibi.b.
Eius cause ibi.c.
Describitur.i.9.3.Commendatur.i.9.4.
Eius species.i.9.5.b.c.
Timorem incutiunt.i2.i.9.6.a.Item.20.que circa extremũ iudicium attenduntur ibi.f.ꝛ infra.Item consideratio futurarum penarum ibi.q.
Timor adaptatur dono humilitatis.i.9.7.b.
Timiditatis causa est duplex.2.6.2.9.c.
¶ Tribulationibus electi gloriantur.i.7.7.c.
Ipse faciunt.7.species meditationum.i.7.8.h.ꝛ infra.
Tribulatio christi ꝛ sanctorum confortat.i.7.8.c.Ipse sunt a deo in deo: ꝛ ad deum ducunt.i.7.6.a.non sunt abijciende licet amare ibi.b.
Tribulatio debet condiri christi sapore ibi.c.
Eius effectus ibi.d.g.n.ꝛ per plura.10.14.a.ipsa virtutes iuuat ibi.h.
Est signum diuine misericordie ibi.i.pficit virtutes ibi.l.
Et succursus a deo missus ibi.m.prepona t ad contemplationem.i.9.13.d.
Est calix a virga dei.2.8.10.f.
¶ Tristicia in diuino seruitio deo displicet diabolo placet homini nocet.2.5.19.a.
Ad desperationem inducit ꝛ deficcat ab humore gratie.i.3.41.
¶ Turpitudinis timor signum est nobilitatis.2.6.42.f.
¶ Turpiloquium multa mala facit.2.6.23.
v Anagloria detestabilis.2.6.52.a.
Eius fatuitas ibi.b.
Est deo cõtumeliosa ꝛ homini nociua ibi.d.
Quibus comparatur ibi.e.
Eius remedia ibi.l.diuiditur ibi.g.
Est magne vilitatis ꝛ infelicitatis ibi.b.
¶ Uasa electionis ꝛ gratiarum sunt ecclesie ministri.i.10.14.a.ꝛ.2.6.46.b.
¶ Uenialia puniunt in purgatorio.i.2.26.a.
Sunt vitanda.2.9.21.b.
¶ Uentus vrens est superbia.2.6.8.b.
Uentus vanegloie.2.6.52.f.
¶ Uerecundia commendatur.i.9.5.d.
¶ Ueritas diuiditur ꝛ describitur.i.8.43.a.b
Est amanda ꝛ nullo modo relinq̃nda ib.b.

Est exosa multis ⁊ impugnatur. ibi. c. potest iuramento firmari. 1. 8. 49. a.
¶ Uerba sancta requirunt os mundū. 2. 9. 1. c
Uerba ociosa sunt vitanda 2. 9. 21. a.
Uerba bona sunt magne vtilitatis. ibi. c.
¶ Uestes superfluas ⁊ curiosas habere est culpabile ⁊ verecundum. 2. 6. 25. c. ⁊. 27. a.
Uestrum materia est multiplex. ibi. d
¶ Uiam dei non cito abripere fatuum est.
¶ Uictoria non est minus presumenda dura te pugna. 2. 6. 18. e.
¶ Uidue lachrime a deo exaudiunt. 2. 4. 11. g.
¶ Uincens seipsum contra omnia est fortis. 1. 77. b.
¶ Uidicatio describitur: ⁊ cui competat ostenditur. 1. 8. 25. e.
Uindicare se est stultū. 2. 8. 4. b. Est vilitas ibi. g. Item iniquitates multas operat. 2. 8. 5. a.
¶ Uirginitas quadruplex. 1. 6. 11. a describitur ⁊ commendatur ibi. b. c. assimilatur flori ibi. d. Eam conseruantia sunt. 6. ibi. e.
Uirgines. 5. habent timere. ibi. g.
¶ Uirtus commendatur. 1. 1. a. d. c. ⁊. 4. a. ⁊ 5. a. ⁊. 11. a. Notificatur. 1. 1. 2. a.
Uirtuosus tripliciter sibi vim facit. ibi. d.
Uirtus describitur ⁊ eius vtilitates in descriptionibus ostenduntur. 1. 1. 3. a.
Est hois ⁊ operum ⁊ rerum tpalium. ibi. c. d.
Mala conuertit in bonum ⁊ est totum bonū hominis i vita ista. ibi. e. Est bonum nostrū possessio libera: ⁊ sufficiens. 1. 1. 6. a.
Est magne iocunditatis. 1. 1. 7. a.
Cōparat padiso terrestri: ⁊ celesti. 1. 1. 8. a. b.
Eius gaudium excedit mundanum. ibi. c.
Eam habens. 8. bona consequitur. 1. 1. 9. a.
Est magne virtutis ⁊ efficacie. 1. 1. 12. a.
Earum triplex est ordo. 1. 9. 1. b.
Uirtutes cardinales quare dicunt sic. 1. 5. 1. a.
Earū effectus ibi. Quibus simulantur ibi. c.
Uirtus iuuatur ⁊ pficit tribulatiōe. 1. 7. 9. h. 12.
Uirtutes diuiduntur: ⁊ earū proprietates ostenditur. 1. 8. 26. a.
Uirtus quomodo acquiritur cum labore: in pro labore in prologo. a.
Uirtus despicit ex ignorātia. 1. 1. 1. c. i. per to.
Uirtus abscondi debet. 3. 6. 5. 12.
¶ Uiri debent diligere vxores. 1. 9. 12. a.
Eas debēt animo ornatu cōpescere. 2. 6. 27. p.
Uiri ab vxoribus sunt honorandi. 2. 6. 50. f.
¶ Uirilitas siue strenuitas est signū nobilitatis. 2. 6. 42. e.
¶ Uisio diuina est beatitudo sanctor. 1. 3. 5.
Uisionis. 3. species. s. corporalis imaginatiua: intellectualis. 1. 6. 15. m.
¶ Uita est triplex. 1. 1. 12. d.
Uita bona facit bene studere. 1. 5. 10. a.
Uita presens est locus certaminis ⁊ laboris 1. 7. 3. b.
Uita bona preparat ad orationem. 1. 8. 10. b. ipsa laudat deum. 1. 8. 17. d.
Uite presentis mala. 7. 1. 9. 1. b. Item. 7. alia: ibi. c. Eius pericula. 1. 9. 8. c.
Uita presens locus miserie. ⁊ fletus. 1. 10. 11. i
Item est locus exilij vallis miserie lachrymarum ⁊ regio vmbre mortis. 2. 3. 22. e.
Uita bona hominē facit iocundum. 2. 5. 9. e.
Uitia sunt vitanda. 2. 1. 1. a.
Uitiorum vita est aspera. 2. 1. 4.
¶ Uoluptatem. 12. dissuadent. 1. 6. 5. b.
Uoluptas. 12. mala facit. ibi c.
Est prohibita. 2. 3. 25. b.
Uoluntas ppria aduersat obedientie. 1. 8. 24. a. deo displicet: diabolo placet homini nocet: ibi. b. ipsa aufert pacem homini. 1. 10. 21. c.
Uota indiscreta non sunt facienda. 2. 9. 10.
¶ Usura est detestabilis. 2. 4. 10. a. f.
Usurārij stultitie ibi. b. Eius iniquitates. ibi. c Toti curie celesti cōtumelia facit. ibi. e. Eius punitio. ibi. h. Eius species due. i. manifesta ⁊ palliata ibi. i.
Usura palliata. 6. habet species: ⁊ fit. 5. modis. 2. 4. 10. 1.
Usurarij circa restitutiones: in. 8. sunt reprehensibiles: ibi. k. dz restitui. 8. casus. ibi. l.
¶ Unctio spiritus sancti hominē inducit ad regnum. 1. 1. 10. b. ⁊. 1. 4. 2. h.
Unctio qua vngebantur aaron ⁊ filij eius: ⁊ vasa tabernaculi: de quattuor speciebus confitiebatur. 1. 10. 14. g.
¶ Uxores debent diligi a viris. 1. 4. 12. a.
Uxor qualis est eligenda. 1. 6. 17. b.
Uxor vnica habenda ⁊ nō plures simul. 1. 6. 18. e
Uxores viros suos honorare tenent. 1. 6. 50. f.
¶ Christus habuit veram naturaz humanam. 1. 2. 18. a.
xpi consideratio confortat ⁊ roborat hominē. 1. 33. d.
xpo. compatiendum est. 1. 8. 39. c.
xpm repellere per peccatum est magna cupla 2. 4. 21. m.
xpi humilitas in multis ostenditur. 1. 10. 5. b.
xpi paupertas. 2. 6. 35. c.

¶ Prudentia diuersimode sumitur. 1.2.a.b.
Describitur ibi. 3.a. esse vtitur ostendit ibi.
Prudentes viri qui sint ibi. c.
Prudentie multiplex officium. 1.5.9.a.
Prudentiam non habentes in bello spiritus
li succumbunt ibi. d.
Prudentia commendatur. 1.5.5.a per to.
Eius species. 1.5.6.z. 1.5.8.
Prudentie multa aduersantur. 1.5.11.a.
Prudentia virtuosa. 3. habet species ibi. b. ho
minem ad cõtemplationẽ disponit. 1.9.13.g
r Raptores. 6. debent retrahere rapina. 2.
9.11.a. Eius peccatuz z similitudo. b.c.
Eius nocumentum z malum. d.e.
Raptores adeo non exaudiuntur ibi. h. Eoꝝ
punitio ibi. f.k.l.m. semp sũt i pauptate ibi.
Ratio habet. 4. partes. 1.5.4.c.
Ratio regitur prudentia z ordinatur ibi.
Rõnis lumen quãtum sit pretiosuz. 2.4.7.l.
Ratio reddetur de oibus in iudicẽ. 1.9.6.m.
¶ Rebellio est species superbie. 2.6.49.m.
¶ Recta via z rectitudo in quo consistit. 1.
1.3.b.c.
¶ Reciduatio frequens est causa disperatio
nis. 1.3.4.h.
¶ Regnum est triplex. 1.2.5.o.
Regnum celorum quorum sit. 1.10.3.d.
¶ Religiosorũ cõtinentia z vita. 2.3.13.a.b.
Religio describit. 1.8.5.a. z ifra. Eius q̃dru
plex officium ponitur ibi. k. In paupertate
cõseruatur. 1.10.9.d. Aliqui quo ad meritũ
sunt seculares. 2.6.47.c.
¶ Remedia superstitiosa. 2.6.49.r.8.
¶ Remissio ẽ reprehensibil z periculosa. 1.8.29.e.
Eam sequuntur. 3. mala. 2.5.19.
¶ Reprobi non habebunt refugium in' iudi
cio: z accusabuntur. 1.9.6.o.
¶ Resurrectio probatur. 1.2.23.a.
¶ Responsio mollis resistit ire. 2.8.10.a.
¶ Reuerentia describitur z tripliciter accipi
tur. 1.8.6. Quibus est exhibentia ibi. d.
¶ Reuelationes sunt indicium diuine dile
ctionis. 1.9.12.l.
Res temporales vane: z quare. 1.8.43.c.
9 Abbatũ deputat bte. Marie. 2.6.51.n.
¶ Sacerdotum incõtinentiũ peccatũ.
2.3.22.b. decentia ibi. c. Eorum dignitas in
conficiendo ibi. d.
¶ Sacrificium soli deo debetur. 1.8.5.g.
Eius species ibi. h.
Sacrificium deo acceptum zelus animarum. 1.
8.26.b.
¶ Saluari nullus põt nec a peccato abstine
re sine diuino adiutorio. 2.3.29.b.
Sanitas animarum placet deo. 2.6.30.b.
Salutans debet salutari. 2.6.28.b.
¶ Sãcti i lumie dei cognoscũt plura. 1.1.2.b.
Eorum gaudium. 1.1.9. z ifra. Eoꝝ auxiliũ
nobis. 1.3.3.g. Eorum astutie. 1.5.5.f. Eorũ
gloriatio in tribulationibus. 1.7.7.c.
Sanctificatio triplex in veteri lege. 1.10.14.f.
¶ Sanitas corporis est noctua. 2.6.40.
¶ Sapientia est causa dilectionis. 1.4.4.
Sapientie differẽtia a scientia. 1.5.2.a.b. Co
mendatur. 1.5.5.b.
Sapientie vitiose species. 1.5.11.b.
Sapientia est sponsa. 1.6.14.c.
Sapientia diabolo resistit. 1.7.11.n. describi
tur. 1.9.8.a.
Sapiẽtie donũ diuersimode sumitur. 1.1.9.
Sapiẽtia efficit z custodit mũditiã. 1.10.4.b.
Sapientia dei amat corda verba z corpora
humilia. 2.6.36.b.
¶ Securitas describitur z eius officium po
nitur z diuiditur. 1.7.5.d.g.
Securitas expellit timorem ibi. f. Et quattuor
conseruatur ibi. h.
Securitas reprehensibilis q̃druplex ẽ ibi. 1. z 1. f.
Securitas huius mundi mala ibi. 1.k. zc.
¶ Senes honorandi sunt. 2.6.5.o.e.
¶ Sententia christi in die iudicij. 1.9.6.n.
¶ Sepulture officium commẽdat. 1.8.39.n.
Sententia iusta. 2.6.51.m.
¶ Serpentis astutie. 1.5.5.f. Ipsius punitio.
2.14.b.
¶ Seruitium dei factum cũ tristitia. 1.5.19.a
Seruitium dei rõnale. 2.5.24.a.
¶ Serui non sunt contemnendi. 2.6.50.c.
debent honorare dominos ibi. d.
¶ Signa naturalia z positiua. 1.9.14.b.
¶ Silentiũ est signũ sapie z pfect'. 2.6.26.d.
Silentiũ claustralium commendatur ibi. b.
Silentij effectus. 1.9.13.e. z 2.8.10.b.c.e.
¶ Similitudo est causa dilectionis. 1.9.a.
Est inter deum z hominem. 2.8.9.e
¶ Symboli sunt tres z quare z a quibus fa
cti. 1.2.6.a.
¶ Symonia est detestabilis. 2.4.26.a.
Ipsa est heresis z spũalis sodomia ibi. b.c.
deo contumelias facit ibi. c.
Symoniaci difficile saluantur ibi. e.
Symonie diuisio ibi. f. Quadruplex.

¶ Singularitas est spēs superbie. 2.b.48.f.
¶ Sobrietas distinguit ꝛ cōmēdat. 1.6.9.a. b. Eius suma ꝛ effectus ꝛ officia. 1.6.9.b.
¶ Sodomita duplex. 2.3.6.a.
Eius peccati grauitas ꝛ vindicta ibi.c.d.
¶ Solatia contra mortem ꝛ alias aduersitates. 1.5.5.d.
¶ Solemnitas eius obseruatio in q̄tuor. 2.6.51.h. Tūc q̄bus sit vacādum ibi. 1.l. Est ab opere ꝛ peccato cessandum ibi. l.o.
¶ Somnus vbi dormitio.
Somnia non sunt obseruanda. 2.6.46.l. Imagines q̄ in eis fiunt ꝛ falsitas ibi. m.n.
¶ Solitudo disponit ad contemplationem. 1.9.13.b.
¶ Sortibus vti est illicitum. 2.6.49.l.
¶ Societatis bone emolumenta. 1.9.8.d. Et virtus equitatis est necessaria. 1.8.29.b
Societas bona expelit accidiam. 3.5.33.c.
Substantie spirituales possunt ꝓfigurari corporalibus ymaginibus. 1.8.6.h.
¶ Suffragia ecclesie pſūt defunctis. 1.5.27.a. A quibus petenda. 1.8.16.f.
¶ Suggestio diaboli impedit orationem. 1. 8.11.e.
¶ Superbia virginibus ē timenda. 1.6.11.g. aridītatē indeuotionis inducit. 2.6.3.a. est caput antiqui serpentis.b. Est signum ꝛ ymago diaboli. 2.6.4. Nocet proximo. 2.6. 5.ab. deo contumelias facit ꝛ impugnat. 2. 6.6.a. Aufert deo diuites ꝛ nobiles ibi.b. deo se opponit.c.d.
Superbū deus vilipendit detestatur odit ꝛ abhominatur. 2.79.7.a.ꝛ.13.a.
Superbia est ventus vrens omnia bona desiccans. 2.6.8.b.
Decipit infatuat excecat ibi. 9.a.b. Appetit exaltationem que est causa precipitij ibi.d. Eius stulticie ibi.c. est mons infelicissimus ibi.e. Eius exaltatio i malū suū ibi.f. Est periculosa infirmitas ꝛ non de facili curatur. 2.6.10.b.c. Eius deformitas. 2.6.11.a. diuersis comparatur. 2.6.12. Eius diuisio in interiorem ꝛ exteriorem. 2.6.14.a.
Superbia est duplex intellectus ꝛ affectus. 2.6.14.
Supbia intellectus. 4. hz species ibi ꝛ infra.
Superbus. 6. mala facit: que ostendunt eum credere bona sua hēre a se non a deo ibi.b.
Superbia distinguitur fm membra corporis 2.6.22.a.
Superbia affectus habet. 2. species presumptionem appetitum excellentie. 2.6.18.
Superbia oritur de bonis nature fortune ꝛ gratie. 2.6.38.a.
Superbiens de bonis suis est fatuus.
Supbire de sanitate corpis ē fatuum. 2.6.40. Item de libertate corporis bonis naturalibus anime. 2.6.44.
Supbia est timēda mīstris ecclesie. 2.6.45.a.
Supbia claustralium quadruplex. 3.6.47.
Superbie gradus. 12. 2.6.48.b.
Eius remedia 2.6.54.a.
¶ Subtulales curiosos portare est fatuus ꝛ diabolica adinuentio. 2.6.27.h.
¶ Scientia describitur ꝛ in quo differt a sapientia. 2.9.8.a.
Eius officium est cognoscere mala presentia ibi.b. Scientie decretorum defectus. 2.9. 15.h.
Scientie auaricia est detestabilis. 2.9.23.a.
Scientie elemosyna est necessaria: ꝛ preciosa ibi.b.
¶ Scripture diuine pscrutatio valet ad bñ adiscendum. 1.5.10.c. qualiter perscrutāda ibi.d. qualiter non intelligitur.f. Eius emēdatio. 1.10̄.2.a. ꝛ infra.
contempnitur propter scientiam decretorū 2.9.15.g.
¶ Securitas dissuadetur ꝛ reprobatur triplici ter. 2.9.24.a.
¶ Spes describitur. 1.3.1.a. cōmēdat. 1.3.2.a dr̄ columna ancora galea: baculus ꝛ multa alia bona facit ibi.c.d.
Eius adiutoria. 1.3.3.a.c.d.
Eius virtus.b. 1.3.2.ei aduersantia. 1.3.4.a. Que debemus ostenditur. 1.3.5.a.
Spes dicitur commendabilis ꝛ detestabilis. 1.3.6.a.
¶ Specula sunt dei mandata. 1.6.11.m.
¶ Spiritualia noluit deus esse abnexa temporalibus in primitiua ecclesia. 2.4.16.c.
Spiritus sancti dona quare sic vocentur ꝛ eorum efficacia: ꝛ quot sunt quare supra dona.
¶ Sponsa nobilis est sapientia. 1.6.14.c.
Sponsa christi est anima scientia. 1.9.13.c.
Sponsus anime ꝛ ecclesie deus. 2.6.29.f. ꝛ p prima. 4.2.l.
¶ Stabilitas commendatur ꝛ a. 6. impeditur. 1.7.13.d.
¶ Studium. 3. impediunt. 2.15.2.e.

Primo distinguitur. Secūdo sobrietas cō
mendatur. Tertio de officijs eius tangit
Undecimo diuiditur temperantia que atten
ditur circa delectationes secūdum tactum ꝛ
pars illa tēperātieq̄ pertinet ad membrū ge
nerationi deputata describitur ꝛ cōmēdatur.
In nono agitur de virginitate vbi. Primo nti
virginitatis distinguitur. Secundo virgini
tas describitur. Tertio cōmēdatur. Quarto
tanguntur. vi. que timenda sunt virginibus.
Quito agit de triplici aureola. s. pdicatoꝝ vir
ginū ꝛ martyꝝ ꝛ tāgitur. v. cōe pp quas mul
tū cōpetūt officio pdicationis abrenunciatio
possessionū. In. 12. agit de castitate cōiter.
In. 13. de castitate ministroꝝ ecclesie: vbi. 8. cōe
tāguntur quare castitas multū eis competit.
In. 14. destruitur errorꝝ qui matrimonium
damnāt. In. 15. matrimonij commendatur.
In. 16. tangitur de mō cōtrahēdi matrimonij
In. 17. ostenditur q̄ opus carnale sit illicitū q̄ ꝛ
licitū vbi. vi. tanguntur que faciūt ad hoc vt
opus carnale fiat sine culpa ꝛ mentione: ꝛ
v. que regrunt inseparabilitatē matrimonij.
In. 18. tangitur de temperantia delectationū
secundum visum ꝛ auditum ꝛ olfactum.

¶ De fortitudine.

t Ractatꝰ de fortitu subdiuidit in. x ptes.
In prima nomen fortitudinis distinguit.
In secunda fortitudo describitur. In tertia
cōmēdatur. In q̄rta. 12. tāgitur q̄ inuāt fo
titudinē. In q̄nta diuisiones fortitudinis po
nūtur ꝛ numerus spēr̄ū ostenditur ꝛ de prima
spē. s. de securitate agitur vbi multa solacia
contra mortē ꝛ alia terribilia adiūgūtur: vbi et
tāgitur de amore inordinato ꝛ de securitate
cōmendabili ꝛ reprehēsibili. In. vi. agitur
de patientia q̄ pars subdiuiditur in. 6. capi.
In primo patiētia describitur ꝛ merita eiꝰ tan
gūtur ꝛ nomē eiꝰ distinguitur. In 2o pati
tia commendatur. In tertio agitur de his
que iuuant patientiam vbi agitur de tribula
tione ꝛ ostenditur eius multiplex vtilitas.
In quarto diuiditur patiētia: i patiētiā de me
correctionis h̄ūane psecutōis ꝛ demonū ipu
gnatione ꝛ ostenditur vtilitas egritudinum.
In q̄nto agitur de temptationibus vbi primo
ostenditur q̄ dēmōes impugnāt homines. 2o os
tenditur vtilitas temptationum. Tertio tangitur de
varijs modis impugnandi quos habet tem
ptatione. quarto de modo repugnandi q̄ de
bet h̄bere qui temptatur ꝛ ostendunt eis
qui temptantur. 8. adiutoria.
In sexto ponūtur alie diuisiones patientie
In septima parte agitur de cōstantia vbi tan
guntur. vi. que pertinent ad constantiā iter.
alia. vi. que pertinent ad instabilitatem.
In. 8. agitur de perseverantia vbi ipsa describ
bitur ꝛ commendatur.
In. 9. agitur de magnanimitate.
In. 10. de fiducia ꝛ magnificentia vbi vtraq̄
describitur ꝛ officia magnificētie tam in pa
ce q̄ in bello ostenduntur.

¶ De iustitia.

t Ractatꝰ de iustitia subdiuiditur in. 16.
ptes. In prima nomē iustitie distinguit.
In secunda iustitia describitur.
In tertia commendatur.
In quarta dēfinitiones eius ponuntur.
In quinta agitur de latera ꝛ religione: ꝓut
Tullius religionem tangit vbi vtraq̄ descri
bitur latera vero commendatur ꝛ diuiditur
ꝛ de partibus eius agitur ꝛ quadruplex offi
cium religionis tangitur.
In. vi. agitur de dulia vbi nomē dulie distin
guitur ꝛ tangitur de speciebus eius ꝛ erroꝝ
eorum qui dictum ecclesiam ydolatrie circa
sanctos: ꝛ imagines eorum destruitur.
In. 7. pte agit de orōne q̄ ps subdiuiditur i. x.
capi. In primo nomē ordinis distinguitur.
nis distinguitur.
In 2o describitur. In tertio cōmendatur.
In quarto agitur de ꝓparatiōe ordinationis.
In. 5. de impedimētis ipsi⁹. In. 6. ostenditur qñ
sit orādum. In. 7. vbi sit orandū. In. 8.
quō sit orādū. In. 9 q̄ de orōne sit petēdū
In. x. agit de spēb⁹ orōnis. In. 8. pte agitur
de laude dei vbi. 7. tāgūt nomē laudē dine.
In. 9 agit de grāꝝ actiōe deo exhibenda vbi
tāgūtur. 8. incitātia ad grāꝝ actiōem ꝛ tāgū
tur būficia ꝓ quibus hō dz regratiari deo.
In. x. pte agit de obia q̄ subdiuiditur in. 7. c.
In primo obedientia describit. In 2o cōmendat:
In. 3. agit de his q̄ inuāt ob ecclesiā. In. 4.
de gradib⁹ obedientie. In. v. de ptib⁹ obie.
In 6. de his q̄ aduersātur obedientie vbi tāgūt
In. 12. mala que ꝓpria volūtas facit hominī.
In. 7. destruitur erroꝝ eorū qui dūt deo nō obe
diendū ꝛ nō homini In. xi. pte agitur de
disciplina que pars subdiuiditur in. 7. cap.
In primo vnde disciplina distinguitur.
In secundo tangitur de his que incitant ad cor
rectionem faciendam.

In tertio ponunt.8.impedimēta correctionis.
In quarto agit de modo [illegible] correctionē.
In quinto de his que incitāt ad libenter recipiendum disciplinam vel correctionem.
In sexto de partibus discipline vbi agit de ieiunio q primo commendatur.
Secundo de speciebus eius tangitur. Tertio de his que debet etiam ipsum committere.
In.7.capitulo.1.destruitur error qui dicit nullum esse excōicandum.secundo error qui dicit malefactos nō esse puniendos pena tpali.
In.12.pte agit de inigitate & tangit de pietate prout Tullius & Macrobius eā accipiunt.
In.13.parte agitur de gratia vbi ostendūtur que sint cauēda danti vel recipienti bñficia & tangit de venditiōe. In.14.agit de misericordia que subdiuiditur in.7.capitulis.
In prio misericordia describit. In 2do cōmēdat. In 3tio agit de his q iunāt misericordiā.
Quarto ponunt diuisiones petentes ad eam vbi agit de opibus misericordie q ordinent primo de spūalibus vbi tāgunt.viij.ictātia ad compatiendum crucifixo pro nobis:deinde de corporalibus.
In quto ostendit de quo fit elemosyna faciēda
In.6.cui sit dāda. ¶ Septimo quō sit dāda.
In quintadecima parte agit de veritate vbi destruitur error qui dicit nullam veritatem iuramento esse firmandam.
In sextadecima pte agit de fide seu fidelitate

¶ De donis.

t Tractat de donis subdiuidit.i.xij.ptes.
In prima ostendit quare dona vocent.
In secunda dona cōmendantur & numerus eorū manifestatur. In tertia agit de timore que pars subdiuiditur in quattuor.cap.
In primo timor describit. In 2o cōmendat.
In tertio agitur de speciebus timoris.
In quarto.12.tangunt que incurrūt timorē.
Itē tangūtur.20.attendenda circa extremum iudicii & agit de varietate & acerbitate penarum infirmitate infernalium.
In quarta parte agitur de dono pietatis.
In quinta de dono scientie.
In.vi.tangitur de dono fortitudinis.
In.7.agitur de dono consilij.
In.8.12.tanguntur:in quibus primum contemplatiua respectu actiue.
Nona distinguit ptēplatio a simili ꝙsideratione seu meditatione & cogitatiōe & tangit de spēbus cōsideratiōis & ptēplatiōis & primo ponunt q dicit. R. de hac materia i libro de ꝙsideratiōe in secūdo que dicit Ricardus de sancto victore in libro de contemplatione.
In.x.parte tanguntur.xij.que preparant ad diuinorum cōtēplationē:& viij.gradus secūdū.B.quibus viri cōtemplatiui ascendunt.
In.8.gradus secundum Aug.& distinguūtur diuersa genera visionum.
In.xi.parte agitur de dono intellectus.
In.xij.de dono sapientie.

¶ De beatitudinibus.

t Tractat de btitudinibus subdiuidituri
In prima btitudo describit. xij.ptes.
In secūda.5.tāgunt attendēda & admiranda circa doctrinā illā que est cōpendiū noue leg.
In tertia primo ostēdit qd sit pauptas spūs.
Secūdo quomodo pauperes spiritu sint beati.
Tertio quomodo regnum celorum sit eorum
Quarto cui dono paupertas spūs adaptetur.
In quarta parte agitur de humilitate que subdiuiditur.i.5.
In prio humilitas describit. In secūdo ꝙmendat
In tertio agitur de causis humilitatis.
In.iiij.de signis ipsius In qnto ponunt visiones ad humilitatem pertinentes.
In.v.parte agitur de paupertate.
In.6.de mansuetudie vbi ostendit q sit mansuetudo:& tāgunt.16.ptinētia ad eā cōmendatōes.
In.7.parte agitur de luctu q primo describit.
Secundo spēs eius distinguntur.
Tertio luctus commendatur.
Quarto impedimento lachrymarū tāgūtur.
Quinto ostenditur cui dono aptetur.
In.8.per.agit de eluric iusticie. In.9.tāgūtur de misericordia. In.x.agitur de mūdicia cordis vbi mundicia primo describitur.
Secūdo tangit de his q eā efficiūt vel custodiūt
Tertio tanguntur.5.cause ꝓpter q̄s mūdicia maxime decet ministros ecclesie.
Quarto tāgūtur xij.q̄ faciūt ad cōmendatiōes mūdicie. Quinto agit de ptibus mūdicie
Sexto q donū ei adaptet. In.xi.pte primo descriptiōes pacis ponūt Secūdo ꝙmendatōes
Tertio tanguntur.12.q̄ valet ad pacē hñdā
Quarto tangitur de his q̄ pacī aduersantur
Quinto ponūntur diuisiōes ad pacē ptinētes
Sexto ostenditur quid sit beatitudo illa que commendatur verbo illo beati pacifici.
Septimo quare pacifici sint beati.
Octauo q donum huic beatitudini aptetur:
In.xij.pte tanguntur de paticiis ꝓcessionis

¶ Reuerendissimi ac eximij sacre theologie doctoris frīs Guilelmi paraldi. Epī Lugdunensis. ex sacro ordine predicatorum. In Summā suā de virtutibus ⁊ vitijs. Prologus. Feliciter Incipit ⁊c.

Um circa vtilia studere debeamus. exemplo salomonis dicētis: cogitaui in corde meo abstrahere a vino carnē meam vt animaz meā trāsferirem ad sapiētiā deuitaremqz stultitiā donec viderē qd eēt vtile filijs hoiuz Ecce. ij. Utilia etiā docere debem⁹ exēplo dñi dicētis. Isa. xlviij. Ego deus tuus docens te vtilia. virtutibus vo nihil sit vtilius in hac vita hoīb⁹. Sap. viij. Circa studes specialiter versari debet studiuz ⁊ doctrina. Precipue cum sine studio ⁊ doctria virtus vix vel nunq̄ haberi possit. Sen. Uirtus sine studio sui esse nō pōt. B. primuz opus studis est doceri. Uirtus cuz humilitate vult doceri: cum labore queri. cū amore haberi: nec aliter vel doceri: vel queri: vel haberi pōt. Item Sen. cito ne quitia surrepit: difficile virt⁹ inuenta est: ducem rectorēqz desiderat: sine mgro vix addiscitur. Item erubescimus discere bonaz mentē: ⁊ turpe est huius rei querere magistz: desperādū ē posse casu tm̄ bonuz nobis effluere. Precipua pars philosophie ē q̄ circa virtutē versatur studiosis minime negligenda. Unde. Sen. di cū philosophiā studiū esse virtutis. Ideo
b ego minimus de ordie fratrū predicatoz vsideraui colligere aliqua q̄ diffusa i scripturis inueniūtur de virtutibus. Et cum dissuaderet mihi igenij paruitas ⁊ materie difficultas: materias. n. grādes igenia parua nō sustinēt: vt ait Hieron⁹. preualuit sanctoris auctoritas q hoc on⁹ mihi iniunxit: cui ñ ausus fui ptradicere: sciēs q ois potestas a deo est: ⁊ qui potestati resistit dei ordiatōi resistit. Ro. xiij. ⁊ i memoria hñs illud vbū saluatoris. Mat. x q vos audit me audit: vbū a mistro el⁹ dictū hūt ac si de celo sonuisset. Fiduciā q̄ hñs i deo q vellet mihi mistrare etqō p ministrum suū a me dignabatur exigere cū tm̄ scirē me nisi ab ipso hec habere si posse. In cassuz. n. laborat i doctrina vir tutū: q a liūde eā sperādā putat q̄ a dño vtutū. ad gliaz dñi nri Jesu xp̄i q ē virtus ⁊ sapia di pfis ausus sū aggredi tractatū virtutuz ad vtilitatem humilium. ¶ Supbi. n. diuitēdi sunt sibi: q: sepatuz est quitū eoz. Osee. viij. dedignant eni sedere ad cōez mēsaz cū alijs scripta cōta ptēctes. Uñ eo ipso q aliqua scriptura humilib⁹ publicat supbis abscondit. ¶ Facies eni eoz nimis inflata: nō sinit eos videre q̄ ab alijs vident. Mat. xi. abscōdisti hec a sap. ⁊ pru. ⁊ re. e. parvulis. ¶ Supbi erubescūt aliqd dicere ex quo semel dictū ē. cuz tñ dicat. Sen. q nūq̄ nimis discit: qs satis nō discit: Quibusdā remedia demōstrāda: qbusdā occultāda sunt. Grego. oz sepe reminisci: qs mundus cogit obliuisci. ¶ Supbi nolūt aliqd dicere: postq̄ bene illud scīūt: cū tñ socrates ingrenti cuidaz quō posset optime discere dixerit. Si nihil discere: nisi qs bñ scieris. Aug. in li. de vtilitate credendi. Mīti hoīes qb⁹ cognita vilescunt: ⁊ nouitatib⁹ gaudent: libentius discunt q̄ nouunt: cuz cognitio sit finis discendi: malunt vesci q̄ saturari: cuz finis voluptatis sit nec esurire nec sitire. ¶ Nec solū de scripturis sacris: testimonia volui assumere in opere isto sed etiā de scripturis phoz. Juxta verbuz Sen. In aliena castra trāsiens non tanq̄ trāsfuga: sed tanq̄ exploratoz nec hoc reprehensibiliter. Sicut. n. dicit Aug. in li. de doctri. xp̄iana. Si philosophi aliq̄' forte vera ⁊ fidei nre accommoda dixerunt: ñ solū formidanda nō sunt: sed ab eis tāq̄ ab iniustis possessoribus i vsuz nrm vēdicāda. Et Exo. xij. egyptij ab hebreis p cepto dñi spoliantur. ¶ In pncipio vo opis de virtute in cōi aliqua tangere volui. ¶ Secdo prosequemur de trib⁹ virtutib⁹ theologicis. ¶ Tertio de q̄ttuor cardinalib⁹. ¶ Quarto de donis. ¶ Quinto de btitudinibus. ¶ De virtute in cōmuni. siue gratia. Primum.

I separaueris pciosum a vili: q̄si os meum eris. Jer. xv.
c Preciosum est aia. puerb. vj. mulier aiaz viri pciosaz. raput. Ideo filius dei seipm preciuz aiaz posuit: ne aie nobis vilesce

a

a rent. Preciose etiã sunt virtutes. B. vere dicitur nõ sũt opes: sed virtutes quas secum pscientia portat: vt in ppetuũ diues sit. vile ꝓ̃o est corpus: aut. n. pond⁹ atq; pena est: vt ait Sen. imo qõ plus est: sacc⁹ est imundicie ⁊ materia, ppinq; vermium. i. mach. ij. glia imp ij sterc⁹ ⁊ vermis: glia impij vocat corpus. vilia etiaꝫ sunt bona tpalia etiã que pciosiora videntur. Eluruꝫ. n. ⁊ argẽtum. ꝑm. ber. i quo dã simone de aduentu: sunt terra rubea ⁊ alba quę solus error hoiuꝫ facit aut magna reputat pciosa. Sap. vij. Omne aurũ in cõparatõe ipsius arena est est. ⁊ tãq; lutum estimabit. Preciosum a vili sepat qui pciositatẽ virtutuꝫ oñdit: ⁊ tpalium vilitatẽ. Et aiam ab amore tpalium segregat ⁊ ad amorem virtutuꝫ inducit. ⁊ talis. q̃si os dei est. Saluator. n. os suũ aperiẽs docuit nã suã a ꝓcẽptis tẽporalũ inchoauit di. math. v. bti pauperes ꝛc. ⁊ de amore virtut⁹ subdit: bti qui esuriunt ⁊ si. n. ꝛc. vnde doctrina q̃ ꝓcẽptã tpalium induxit ⁊ ad amorẽ virtutis allicuit q̃si, pcessisset ex ore dei habenda é. Frater guido carmelensis. Rõnalis creature vera pfecto est: viã quãq; rem tanti ꝓ̃e quãti ꝓ̃nda é. Sen. Quid tã necessarium: q̃ pcia rebus imponere. Eiusdem Sen. Tres sunt partes moralis doctrie. Prima rebus dignitates distribuit ⁊ pcia imponit: mariẽ vtilis. Secũda impetũ animi repmit. Tertia actionẽ regit oñdens q̃ vnũq;q; ⁊ vbi ⁊ quẽadmodũ agi debeat. Iõ cõmendationi virtutis in hac pria pte opis insistemus: vt ei⁹ pcio sitas appeat: ⁊ vt ad amorẽ eius hoies allectent. magna. n. ps bonitatis é: vt ait Sen. velle fieri bonũ. et aug. socratis sententia est. Quibus hoibus satis ꝓsaluꝫ eẽt vt nihil mallẽt se esse q̃ bonos viros hijs reliquis facilẽ cẽ doctrinã. ¶ Virt⁹ cõmendatione indiget: q⁹ est thesaur⁹ absc̃ditus in agro cordis: g, iõ nõ queritur q⁹ ignorat. math. xiij. et etiã vel vt lapis pcio sus q̃ cõculcat ab hijs a q̃bus virt⁹ ei⁹ ignorat. Eccle. vi. Q uasi lapidis⁹ ꝓbatio erit in illis ꝟ dñi de sapia q̃ est sapor⁹ virtutũ ꝓdita scia: quã reprobant ⁊ despiciũt q ei⁹ ꝟtutẽ nõ agnoscũt. math. vij. Neq; mittatis margaritas añ porcos ne forte ꝓculcẽt eas pedibus suis. ¶ Ex

ignorãtia pciositatis ꝟtutis accidit q̃ ipsa a deo despicit q̃ si eẽt venalis: nõ inueniret q̃ eã emeret. Sen. bona mens non ꝓmodat̃ nec vẽdit. et puto si venalis eẽt nõ hẽret emptores: at mala q̃tidie emit. Greg. Carnaliũ mẽtes bona pẽsare non valẽt nisi q̃ carnalr vidẽt. aug. Vir é alig⁹ q̃ diligat interiora bona q̃ sola diligẽda sunt: ceteris ãt ad necessitatẽ vtẽdum ꝓ̃ad gaudiũ ꝑfruendũ est. ¶ Virt⁹ q̃ s. agnoscit: nõ a deo ñ petit: nec accipit q̃ patus est eã dare: si eẽt q̃ desideraret eã accipe. Hebre. xij. Cõtemplantes ne q̃s desit grẽ dei. et. i. p. i. Sperate in eam q̃ offert vobis grãz. extẽtã hijs deus manuꝫ ad largiẽdũ bõa spũalia: q̃si ñ é q̃ aspiciat. Oẽs. n. ad sinistrã aspicit̃ vt ide tpalia recipiãt. ¶ Cõmendatõi ꝓ̃o ꝟtut̃ aliq̃ q̃ ptinẽt ad ei⁹ notificatiõnẽ ꝓmittemus.

¶ De notificatione virtutis. ij.

Otandũ q̃ q̃ nomẽ ꝟtutis antiq- a
n tus fuit soli⁹ fortitudis vt ait Tullius. Rõ hui⁹ ñ é: q̃ nõ satiꝫ intuit hoibus virtuositas aliaꝫ virtutũ: q̃ virtuosi ꝑ apparuerũt q̃ laborib⁹ ⁊ doloribus nõ facile vinci potuerũt. Sꝫ post: experiẽtia docuit aiam hic multa certamia ꝓpter diuitias delitias ⁊ honores q̃ꝑ victoria difficilis est ⁊ vtilis: vñ ⁊ virtuosi dicti sunt: q̃ tales vincere potuissent. ¶ Itẽ notandũ q̃ nomẽ ꝟtutis in canone sacre scripture: vt frequẽtius sumitur ꝓ fortitudine: vel ꝓ potẽtia: vel ꝓ ope misericordie alt. Raro ãt put hijs⁹ doe ea intendimus. q̃ꝫ q̃s ꝓ̃ti in moralt doctrina virtutẽ vocãt: scriptura sacra vt frequẽti⁹ gr̃az nominat. Rõ ãt hui⁹ diuersitatis ñ é: virtus duplicẽ hꝫ ꝓparationẽ. Una ad id a quo est. s. a dei libertate cui⁹ donũ é: ⁊ sic dicitur gr̃a. et est gr̃a donũ a deo gratis datũ: hũtẽ se deo gratum facies ⁊ opus eius deo gratũ reddes. Alia ꝓparatiõꝫ hꝫ virtus ad id q̃s ab ea é. s. ad op⁹ suũ. ⁊ sic vocat̃ virt⁹: ⁊ sic noiant eam ꝓ̃ti- b
facie hũtes ad donũ dei: ⁊ dorsũ ad datorẽ. aug. viij. ꝓfes. Dorsuꝫ hẽbam ad lumẽ: ⁊ ad ea q̃ illuminãt faciẽ: ⁊ ipa facies quę illuminata cernebã: nõ illuminabãt. Pbi fuerũt ꝑ gr̃e amatores: ⁊ dilũe gr̃e neglectores: de ꝓpꝛijs viribus ꝓfidentes: cõ dñtori suo gr̃as nõ agẽtes: hꝫ illud dcm. Ro. i. nõ sicut deũ glificauer̃t

aut gras egerūt: sz enarrauerūt i cogitatiōi
bus suis. Scti vo faciez hītes ad lumen
in lumine dei agnoscūt i sufficientiā suaz.
ij.cor.iij.nō q̄ sufficientes sim⁹ cogitare
aliqd a nobis q̄si ex.nobis sufficientia est.
Itez agnoscūt bonū ad qđ tendim⁹ eminentiā. supra vi. n. nr̄as est: vñ sup il-
lud. Mat.xi. Regnū celoz vim patit ꝛc.
dicit. s lo. Grādis violentia est i terra nata
scit: ꝛ celū capere: ꝛ hoc p virtutē qđ p nāz
nō possum⁹. agnoscūt etiā hostiū iustitiā
tā p̄eminentiā sz p̄tātez ꝛ statū malicie.
Job.xl.nō est p̄tās sup terrā q̄ coparet ei:
nos q̄si locuste sum⁹ ꝛ ip̄i q̄si gigātes. nu
meri.xiij. vidim⁹ monstrū filioz enach. de
gne gigāteo quibus cōparati q̄si locustevi
debamur. Origen. vult dīa. Jesus mate-
riales res facere vult. n. de locustis supa-
re gigātes: ꝛ de hoc q̄ in terra sunt: cele-
stes vincere negtias. ¶ Item scī intelli-
gunt adiutoriū gre a deo eis esse necessa
rium: vt sine eo nihil possint necz bonuz
agere necz tueri oz. n. gr̄am p̄uenire vt ve-
lint ꝛ subseq̄ ne inaniter velint sz grego.
Pau. n. p̄dest hoi bonū velle nisi tempta
ti postea possit resistere ꝛ tueri bonū qđ
acqsitum est: hoia deo attribuunt ꝛ radi-
cem meriti: virtutez. s. ꝛ p̄mū: nō viden-
tes nec i se nec i alio bonū aliqđ nisi gra
tiā dei. i. Cor.xv. gr̄a dei sum id qđ sum
Et Jo. testat se vidisse iesum plenū gr̄a.
Jo. p̄mo. Et angelus mariā plena gr̄a no
minat. Luc. p̄mo. Et gabriel monet natū
ex sterili. Jo. vocari: qđ gratiaz sonat. Luc.
p̄mo. Alia ex se sterilis sm naturā nō po
tens ad meritū regni eterni: gratiaz dei re-
putare debet tam meritū q̄z p̄mitū. Ro.
xvi. gr̄a dei vita eterna. glo. Cōstitēdū ē
gr̄am dei vitā eternā vocari: q̄ hoc me
ritis redditis q̄ gr̄a p̄stitit hoi. Simile. io.
i. gr̄am p̄o gr̄a: ꝛ initium boni ꝛ finis
gr̄a est. Aug. in li. de correctōe ꝛ gr̄a. Be
siderare auxiliū gre: initiū gre est. Ps̄.
Qui coronat te i misericordia ꝛ miserati-
bus. Apoc. iiij. Vigintiquatuor seniores mit
tebāt coronas suas añ tronū. oñdēdo se
dēti i trono debere: q̄ coronas recepissēt
Ro. ix. nō ē volētis necz currētis: sz mise
rentis dei. Isa. xxvi. Opa nra in no-
bis operat⁹es dne. Ro. vij. Velle adiacet
mihi: adiacere necz q̄si infirmū p̄ficere aut
bonū nō inuenio. i. Cor. xv. Abūdantius

illis oībus laborauī: nō aūt ego: sed gr̄a
dei mecū. Deus qui operatur i nobis: ꝛ ve i
le: ꝛ p̄ficere. Phil. ij. Jo. xv. Sine me ni
hil potestis facere. ¶ Et notādū: q̄ virt⁹
dr̄ a vi: vñ dns vocat' virtuosos violentos
Mat. xi. violēti rapiūt illud. Et lu. xvij.
Loquens de regno celoz. Dis. n. in illud
vis facit. ¶ Virtuosus tripliciter vis facē
sibi. Primo ardua aggrediēdo ꝛ q̄ sunt
supra hoiez. Scōo aduersa patiēdo. act.
xiiij. Per multas tribulatōes oz. in' re. ec.
Tertio a placitis abstinēdo. gen. viij. sen
sus ꝛ cogitatio hūani cordis in' ma. p.
sunt ab ado. sua. Ideo q̄si quadā violen-
tia' oz hoiez ab his q̄ sibi placēt ꝓpelci.
Ouidius in epīs. Est virt⁹ placitis abstī
nuisse bonis. ¶ Virtus dr̄ q̄si viritas⁹ siue
virilitas: virt⁹. n. ē p̄fecti ai ꝛ ad rectas
opatiōes robusti: sicut virilis' etas ē coz-
pis robusti ꝛ p̄fecti. ¶ Jtē notādū q̄ sic
dicit Tullius i lib. 3 officiōz. virtus ꝛ ho
nestas' noia diuersa sunt: res āt subiecta
pz̄orsus eadē. Honestū vo est. qđ sua vi
ad se nos allicit: ꝛ dignitate trahit: vt idē
Tullius dicit' in p̄ma rhetorica' honestus
vero dr̄ aliqđ' eo q̄ nihil hēat turpitudi-
nis: vt dicit Isid. in lib. ethimologiaz: ꝛ
subdit. Quid est honestas nisi honor p
petuus: ꝛ q̄si honoris stat⁹ vñ hoībus vir-
tuosis' ꝛ honestis honor marie exhibēd⁹
ē. ¶ Inueniunt in scripturis multe de-
scriptōes virtutis. iij. a

Virtus sic describit: in lib. de spū ꝛ
v aīa. virtus est habitus mētis bene
institute. ¶ Et intellige mētē bñ
institutā ad similitudinez regni: q̄ bene i
stitutū est: si bñ in eo p̄sulat: ꝛ recte' ipe-
retur: ꝛ recte obediat. Tūc mens bene i
stituta ē: cū ratio recte p̄silit: volūtas' bñ
impat: ꝛ vires subiecte volūtati recte obe-
dīūt. Hanc bonā institutionē ꝓtus in mē
te facit. Ipse. n. rōnem illuminat. Et vo-
luntatē de' fortiter vitioz ad impiū sabli
mat. Sine virtute mens puerliter regit
vñ ve ei. Eccle. x. vestibi terra cuius rex
puer ē. Sine ea regnū mētis simile ē re
gno roboam: q̄ post' acceptū p̄silio unie-
num imprudenter: cū p̄silio senū. iij. Re.
xij. Sic vbi ꝓtus nō ē relicto p̄silio rōis
sensibus acquiescit. vbi ꝓtus nō est: qđ de

dult in hoie futre impat:nō fine magna inordinatiōe.puer.xix.nō decet fuuz dominari pncipib⁹.Et eiusdem.xxx.p tria mouit tra.i.turbatī:z quartū qđ nō pt sustinere p fuum cū regnauerit virt⁹ facit i regno mētis partē nobiliorē regnarī: z tūc beata est aia.Eccl.x.Beata ē terra cuius rex nobilis est.Ipa solū iudicij rōni reddit:ex quo sequit dissipatio ois mali. puer.xx.Rex q sedet in solio iudicij:intuitu suo dissipat oē malū.Virt⁹ verā nobilitatē:in aia pficit:quā nō ichoauit:de initio nobilitatis ait Sen̄.Quis ē generosus.ad virtutē a natura bñ dispositꝰ.ꝺ pfectiōe dicit Piero.sola apud deū libertas est:nō fuire pcis summa apud eum nobilitas:claritꝰ virtutib⁹.¶ Itē virtus sic describit ab aug.i li.de quantitate aie. Virtus est eqlitas qdam vite.vndiqz consonās rōni.¶ Virt⁹ vite eqlitatē facit:qz scōm Sen̄.aium reddit aspis blandisqz immitē:neutri se fortune submittentē.quē nulla vis frangat:quē nec attollant' fortuita nec depimant.Tullius.pclara ē eqlitas in omni vita.Idēqz semp vult⁹:eadē frons:vt de socrate accepim⁹.Virtus in vtraqz fortuna par ē:virtutē materia nō mutat:nec peiorē facit dura aut difficilis nec meliorē hilaris z leta:vt ait Sen̄.virtus p oia cōsonat rōni.Uñ.B.i epla ad ffes de mōte dei:virt⁹ē ad iudiciū rōnis vsus libere volūtatis:Sen̄.humanis virtutib⁹regula vna ē ratio recta.¶ Virt⁹ etiā describit a pbis.Virt⁹ est habit⁹ animi:mō nature cōsentaneus rōni.ad opa virtutū.Primo incipit nos natura.scdo. rō.tertio.gīa.vbi gīa.Natura incitat vt subueniam⁹ primo indigēti.Idē etiā rō dictat:qz filius indigētia pōt tibi ēt accidere in qua velles idē tibi fieri:gfa ꝺo ħ suadet tibi:qz primus est dei imago vel dei filius:vel ad ħ creat⁹ vt i eterna beatitudine sit tibi soci⁹.Be instinctu nature dicit Tullius:sunt nobis inata ꝺtutis initia.q̄ si adolere liceat z parētes z nos ad btitudinē:cū diuīo munere ipa natura p duceret.Idē nos igniculos a natura datos extinguimus.Si gs ī obijciat q ad op⁹pacientie nō incitamur a natura:qđ vt deū poti⁹ē cōtra naturā.Rñdet Sen.q materia boni cōtra naturā est:vt vulnerari:z subito igne tabescere:sz bonū nunqz

suare.n.aium infatigabilē iter ista qđ ē op⁹ virtutis:fm naturā ē:qz nullū bonū sine rōne ē:sequit aūt rō naturā.B. Dis virtus hominū naturalis ē.Idē.ꝺ° qm̄ nature res est:cū venit i aiūz:aliquando nō venit sine labore:sz venit i locū suū: z ibidē sedet:z bñ cū ea natura quiēt. Sene.vt⁹ fz nāz ē:vitia ꝺo inimica sūt z infesta.Et fm Aristo.Virt⁹ nō est pter nām.Crisо.ꝺo in quadā hoie.dicit, q virt⁹ animi ē recte de deo sentire z recte iter hoies agere.¶ Virt⁹ etiā sic describitur a pho.Virt⁹ē habit⁹ volūtari⁹ i mediocritate pnites;q̄ ad nos.Mediocritas ista attendit:inter superfluitatē:z indigētiam: vñ ipse phs dicit:q virt⁹ē mediocritas duarū malitiarū:huiusmodi fm superfluitatem: huius vero fm indigētiā Boe.ꝺtutes medium tenēt:si vel vltra vel citra:ꝯ oportuerit fiat:a virtute discedit.Nec ait mediocritas in virtutibus cardinalib⁹ inuenit.In virtutib⁹ ꝺo theologicis nō vī posse inueniri.Remigi⁹.Ea q̄ sunt pure delectationes.i.q̄ sunt animē fz Sene.nō deteriorant fz superfluū z diminutū.Cāt.i.Adolescētule dilexerūt te nimis:ꝯ inimicat⁹ dilectiōis in deū:nō vī eē superfluū vel vitiū. Quo ad nos dī eē ħ mediocritas:qz determinādo hāc mediocritatē:hñ dus ē respect⁹ ad' psonā opātis.Illud.n.ecē pax:qđ alij ecē medium ecōtrario aug.i lib.de li.ar.sic describit,ꝺtutē.Virt⁹ est bona' qlitas mētis:q̄ recte viuit:q̄ nemo male vtit:quā ꝺus i nobis:sine nobis opat̄.Virt⁹ dī bona eo mō q̄ albedo dī color alb⁹:ñ iō q albedo color ihereat vt accipiēs:sz color est ipsa albedo:sic ē virt⁹ bonitas mētis mentē bonā facies,Virt⁹ etiā bona est: qz ducēs ad sūmū bonū.Uirtute ēt recte viuit̄.Uitā aūt rectā intellige,q̄ extendit ad ōñt pncipiū:z ōñt finē deo q ē pncipiū oiuz bonoz de oib⁹bonis gīas agēdo iuxta illd.i.Thes.v.In oib⁹gīas agite.Et gīaz ei⁹in oib⁹querēdo.Ad ħ.n. creati sum⁹.Deute.xxvi.Faciet te dns excelsiorē cūctis gētib⁹quas creauit in laudē z nomē z gīaz suā.Et Isa.xliij.In gīam meā creaui eū.i.cor.x.Sive manducatis sive bibitis sive aliqd aliꝺ agitis oia in gīam z laudē dei facite.Uita ei⁹ q sibi solū vult viuere tm̄ q̄ sua, tūt q̄rēs z ad'gīam dei nō attēdēs nō ē recta:i-

mo curua cū in se reflectat. Itē nō est re
cta que declinat q̄si i latus p supfluitatē
vel idigētiā. Uirtutes cardinales oblig-
tatē: q̄ ē p supfluitatē vel idigētiam exclu
dūt. Theologice vo ꝟtutes curuitatē: q̄
ē vbi vita reflectit i vtilitatē ꝓprij subie
cti nec ordiata ad finē vltimū. Uirtutes
vo cardiales cū theologicis vitā rectam
efficiūt. Itē cū rectū sit cui' mediū ñ re-
cedit ab extremis: extrema āt vite nr̄e cū
sit dn̄s principiū ⁊ deus finis vita recta
est: q̄ sicut a deo ⁊ ad deū: ita sub deo hu
militer iplēs eius imperiū: sicut a do h3
initiū: ⁊ ab eo expectat p̄miū. Uitā ergo
hic itelligas. iiij. ptes ꝯuersatiōis. s. cogi-
tationē: affectionē: locutionē: ⁊ opatiōe3.
Rectitudo vo hoꝝ ē cū nihil discordat
a regula legis diuine q̄ nobis indicat di
uinā volūtatē. Huic āt rectitudini oppo
situm ē pctm̄ prout describit illud Aug.
c dī. peccatū ē dictū vel factū vel ꝯcupitū
ꝯtra legē dei: p ꝯcupitū itellige cogitati
onē ⁊ affectionē. Itē vita recta ē cū vo-
lūtas i nullo dissentit ab eo qđ rō recte
sentit. Uoluntate. n. recte viuit: volūtate
peccat vt dicit Aug. Ratio recta regula
ē volūtatis. B. sr̄ illud cāt. Recti diligūt
te. Illū vo rectū corde dixeri3: q ⁊ recte
i oib' sentiat: ⁊ a recto qđ senserit i nul
d lo dissentiat. Uirtute vo nemo male vtit
ꝓpe loquēdo. Si qs tn̄ obijciat d illo v
bo. Isido. interdu3 male vte virtutes vi-
tia. gn̄ant. Dicendū est q virt' pōt eē oc
casio alicui' mali: s3 nunq̄ act' eius erit
abusus. sicut accidit in po ētijs naturali
b' qbus hō pōt bn̄ vti vel abuti. per h
qđ subdit quā deus in nobis sine nobis
opatur: patet q h descriptio ē intelligen
da de virtute gratuita. precedēs vo vir
tus ē habitus volūtari' ⁊ quo intelligen
da est de virtute ꝯsuetudinali. Alie vero d
scriptiōes ꝓposite fere oēs possunt intel-
ligi de gratuita ⁊ de ꝯsuetudinali. ¶ Si
qs vo obijciat de illo verbo Aug. Qui
fecit te sine te: nō saluabit te sine te. Unde
vr̄ q de' non opet in nobis virtutē sine
nobis. R̄ndēdū ē q de' iustificat hoīe3
sine hoīe coopante: s3 ñ sine hoīe adope
rāte. Sicut sol illūiat domū cum aliqs
apit fenestrā nō sine hoīe adopante: tn̄ si
ne hoīe coopante: hō. n. nō coopat soli il
lūiādo domū. Sicut versus sol infundit
virtutes nobis ꝑparatis ad eoꝝ suscepti
onē: ñ tn̄ coopamur illi i illa infusione.

¶ De commendatione virtutis.

S Equitur d ꝯmēdatiōe virtutis. ¶ Et a
notādū q virtus est. ¶ Primo cō
mendabilis a dignitate dantis. Retinu-
it eni3 deus donationē ei' ad manū suā
ps. grām ⁊ gl̄iā dabit dn̄s. Uirt' fructus
est spūs scti. Gal. v. Fructus spūs ē cari
tas gaudiū pax ⁊c. Ex nobilitate arbo-
ris fruct' nobilitatē agnosce. Arbor bōa
fruct' bonos facit. Math. vij. ergo optia
optios. ¶ Scdo a dignitate eoꝝ qb' da
tur: h eni donū nō est nisi beatoꝝ ⁊ ami
coꝝ dei. Tēporalia bona: ⁊ ēt naturalia
corpis vel aīe: cōia sūt bōis ⁊ malis ami
cis dei ⁊ inimicis. Et freq̄nter mali ⁊ ini
mici dei poti' in talib' habūdāt q̄ amici
dei ex q̄ appet non eē vera bona. Si eni
vera bona essent: poti' daret ea amicis q̄
inimicis. Augu. i primo libro de ciuitate
dei. Ista tpalia bona ⁊ mala voluit de'
bōis ⁊ malis eē ꝯmūia. Ut nec bona cu
pidi' appetant: q̄ mali q̄3 hr̄e cernūt: nec
mala turpiter euitent: q̄bus ⁊ boni ple-
rūq3 afficiunt. Itē Aug. in eo. li. xx. pro-
fecto salubriter discimus nō magni pen
dere seu bōa seu mala: q̄ videm' bōis ma
lisq3 cōia. Et illa bona q̄rere que bonoꝝ
⁊ illa mala maxie fugere: que ꝓprie sunt
maloꝝ. Itē Aug. in eodē. pulchritudine3
iccirco dn̄s largit malis: ne magnū bo-
nū videat bonis. Deserto itaq3 bono bo
noꝝ ꝓpo: lapsus ē fact': ad bonum mini
mū ñ bōis ꝓpriū: s3 bonis malisq3 cōe.
¶ Tertio quasi a situ: q2 possessio ēval-
de bene sedēs: bene sedet possessio q ꝓpi-
qua est ciuitati: melius q̄ intra muros ci
uitatis. Optime q̄ intra domū: q̄ tuta est
ab hostib' ⁊ a ciuibus. per optime sedet
virtus: q̄ ē in secreto cordis. Sen. Hunc
dicito: huc habe beatū ñ quē vulgus vo
cat: s3 cui omne bonū i aīo ē. Itē Sen.
Sapiēs intra se omne bonū terminabit.
Et dicit q qdam capta pr̄ia ⁊ vxore ⁊ li
beris amissis: cū ex icēdio publico: solus
⁊ tn̄ beat' exiret. Interroganti victori:
nunqd aliqd pdidisset. Nihil inqt pdidi
bona mea mecū sunt. ¶ Quarto cōmen
dabilis ē ꝯpatiōe alioꝝ bonoꝝ. Et p̄mo
facta ꝯpatiōe ad bona p̄ntia. Scdo ad
futura. ¶ Scdm ꝯpatiōnē primā virtus

optimū dr.hebre.xiij. Optimum est gra stabilire cor. Aug. in lib. de moribꝰ eccle. Erit ingt hois optimū: qđ aia optimam facit: nemo ât dubitauerit. gn uirtꝰ aiam faciat optimā. Et ia. i. Omne datū optimū ⁊ c. Datū optimū uirtꝰ vel gra dr respectu cuiꝰ simplr bōa dicunt. q̄ cōia sūt nobis ⁊ brutis. vt formositas corpis: agilitas. pulchritudo. sanitas. ⁊ ea q̄ pertinēt ad corpis sustētationē vel ornatū. uel protectionē. bona meliora sunt bona aie q̄ tñ aiam nō reddūt de necessitate bonaꝫ. que sīr sunt cōia bonis. ⁊ malis. ut scia. ⁊ similia. Optimū uero uirtꝰ vī gra pficit cū glia. i. cor. xiij. Cū venerit qđ pfectuꝫ est. ⁊. qđ ex p. ē. Uirtꝰ nō solū bona ē sed etiā bonitas bonū facies necessario possessorē suū. Arist. in ij. de eligendis. si hic faē bonū id cui adest. illud aūt nō facit. qđ facit. magis ē eligēdū vel qđ melius ⁊ principaliꝰ facit bonū. vt figdē ꝫ faciat aiam. illud aūt corpꝰ. non sic dignitates ⁊ diuitie q̄ vt frequēteꝰ malos faciūt possessores suos. vel magis malos oñdunt. boetius. Collata improbis dignitas. non mō nō efficit dignos. sed potiꝰ pdit ⁊ oñdit indignos. Eccle. xi. si diues fueris. nō eris immunis a delicto. sene. multum est nō corrūpi diuitiaꝫ cōtuberntio. Jōvir ꝫ multū appetēda ē tanē ꝓpria bonitas. sed tanta est hodie hoīnū stultitia q̄ ꝫ ꝓpria bonitate nō curāt. cū in oibꝰ suis bonitatē querāt. sene. nihil est cuiq̄ se vilius. Aug. bona vis hīe. ⁊ bonus non vis esse. Idē. Quid est qđ te vis malū hīe.

b Nihil oino. Nō vxorē. nō filiū. nō seruuꝫ. nō tunicā. postremo nō caligā. ⁊ tñ vis hīe malā vitā. Rogo te p̄pone vitā tuaꝫ caligę tue. Jō. Quid te offendit vita tua quā solā vis malā. vt iter oia bona tua. tu solus sis malus. Jō. Adeo cecitas mētis inualuit. Adeo hō iterior obsurduit: vt oia velit hīe bona p̄ter scip̄m. Plus deberet hō amare bonitatē sui q̄ totū mūdū. Cū. n. hō ꝓualeat toti mūdo bonitas eiꝰ bonitati mūdi totiꝰ ꝓualet. sene. In homie nihil ad rē ptinet q̄ a multis saluteꝝ q̄ p̄ciosō icūbat lecto: q̄ placido poculo bibat: ſz q̄ bonꝰ sit. hoc ante dz monere hoiez ad amorē ꝓprie bonitatis: q̄ sicut ipse q̄ bonus est: melior est oibꝰ creatis visibilibꝰ. sic q̄ malus ē: peior ē illis q⁊ nō solū malꝰ est malicia pene: ſz etiaꝫ malicia culpe: ipse debitor ē mortis: ꝑpalis ⁊ eterne. In ꝫ deteriorꝫ cōditionis ē serpētibꝰ ⁊ buffonibꝰ. ¶ Nec solā virtus c bonitas ē hois: ſz etiā est bonitas opeꝝ. Plus. n. valet vna elemosyna vel aliud bonū opꝰ ex ⁊tute: vel gra. p̄cedēs: q̄ mille sine gra. si aliqs mille ānis faciat opa de gñe bonoꝝ: sine gra: nō meret regnū eternū: quod tñ meret vnico bono opere ex gra facto. Señ. Unꝰ dies hoīnꝫ eruditorū: plus patet q̄ impiti longissima etas. Qui facitū opa de gñe bonoꝝ sine gra picturas habent bonoꝝ. opeꝝ non bona opa. Señ. Apud sapiētes sunt honesta: apud vulgus simulacra rerum hōestaꝝ. Opus de gñe bonoꝝ sine gra lumē esse videt: ⁊ tñ nō est vere lumē. Mat. vi. si lumen qđ in te est tenebre sunt: ipse. t. q. erunt. Tale opus simile est ligno putrido quod hīis q̄ in tenebris sunt: lucidus videt. Tale opus videt esse auꝝ: cum sit auricalcū. B. melius ē pallēs auꝝ: q̄ fulgēs auricalcū. Qui hz abūdantiā talīuꝫ. opeꝝ est q̄si diues cū nihil hēat. p̄uerxiij. Jtē opꝰ tale ē velut corpꝰ exāie. Uñ aia cuiꝰ sunt opa talia est velut mulier infelix: oēs fetus suos pariens mortuos. b. Quid ē fides q̄ non opat ex dilectione: nisi cadaner exāie. qđ ō fide inferiori dr vere est de oibus opibus inferioribus: q̄ sine gra fiūt. hō sine gra est velut arbor siluestris ferēs fructꝰ gbꝰ porci infernales pascunt: gra vero est velut ramusculus celestis q̄ hīc arbor inseritꝰ facit eā ferre fructꝰ optimos: q̄ letificēt deū ⁊ āgelos. lu. xv. gaudiū erit i ce. super. v. p. pe. agente. ¶ Nec totū ēritꝰ bonitas opeꝝ: ſz etiaꝫ d rex ꝑpalitū: bonū. n. rex ꝑpalitū est laudabilisꝰ vsus eaꝝ q̄ ⁊tutis ē vel gre. vñ malis ꝑpalia bona nō sunt: cū male illis vtā tur. Señ. Stulto nulla re opꝰ ē: nulla. n. re scit vti. Eccle. xiij. bona ē sba cui non est pcm̄ i ꝓscientia. Sicut sanguis iñ corpore hūano. nō ē bonꝰ si sit materia infirmitatis vñ euacuād⁹ est: sic ꝑpalia nō sūt bona hīis gbꝰ sunt materia infirmitatis spūalis. Señ. Dicis pecuniā pdidi. o tefelicē si cū ea auariciaꝫ pdidisti. ſz si mānet illa apud te eo tm̄ felicior: quo tāto malo materia subducta est. ꝓuerbi. i. Usq̄quo stulti ea q̄ sibi sūt noxia cupiēti. sic iusto

bei ĩdicio: vt cũ aligs mal⁹ é vero dño
illa mala sũt et qbus ip'e dñat: q̃si vinái
e cãta creatoré sũũ. ¶ Virtus etiaz mala
pene in bona cõuertit: iuxta ꝟbuz. eccle.
viij. qui custodit ꝓceptũ: non expiet qq̃
mali. Nõ est mala aduersitas viro iuste:
cũ sit ei mã corone eterne. Et vt breuiter
dicat. virt⁹ sine gr̃a é tetũ vex bonũ ho
minis in vita ista. vñ glo. Aug. sup illud
psal. signatũ é sup nos lumẽ ꝛc. ꝙ lũme
gr̃e. Hoc lumẽ est totũ ꝛ vex hois bonũ
sine gr̃a nõ é hoi vere bonũ: vel bonũ
nature vel bonũ fortune. b. Si gs callid⁹
est ingenio. Si viget arte. si ꝑminet itelle
ctu. Instrumẽta sunt h:tã vitiox q̃ vir
tutũ. Sen. non viuere bonũ est: sed bene
viuere bũ aũt viuere virtutis é. Tulius.
Quod iustũ ꝛ hõestũ est ꝛ cũ virtute id
solũ bonũ arbitror. Nunqd ꝑt cuiq̃ ma
lo bonũ esse taut põt giq̃ in abũdãtia bo
nox eé nõ bon⁹. Sen. docet nõ eé positũ
bonũ vite i spacio et⁹ꝫ i vsu. Vsus aũt
recꝰ virtutis est. Sapiens. Oia q̃ extra
nos sunt dona hoibus forte ꝓtingũt: nõ
iõ laudant q hũerit gs eaꝫ q hũje ho
neste sit vsus. Aug. nõ vtiꝫ vixit nisi ad
cõparãdũ meritũ: quo i eternitate viua
tur. ¶ Virt⁹ꝫ ꝑhos bonũ nr̃z é ꝓpe cũ
bona fortũe sint bona aliena a nobis: h
bonũ nulla vis a nobis excutit: iuxta ꝟ
bũ. Sen. ñ ꝑt auferri ab hoie nec i vita
nec i morte. Tul⁹oia alta caduca sunt.
virt⁹ vna é: altissimis defixa radicibus.
Tul⁹hec demũ sapia é: vt oia tua in te
posita cẽ dicas hũanesq̃ casus virtute
iferiores putes. Sen. non é tuum: fortũa
quod fecit tuum. boetius in libro consꝰ.
Nẽq̃ tua faciet esse fortunaq̃ nã rerum
a te facit aliena. Sen. Periturũ é: nem
pe aduẽticiũ fuit. Job. Quid stultius é q̃
in hoie aliena laudare: quid eo demẽtiꝰ
qui circa se mirat ea que ad aliũ ꝓtinus
trãsferri possunt. nõ faciũt meliorẽ equũ
aurea frena. Aug. in libro soliloquiorũ.
Deus p quem dicamus aliena esse que
aliqñ nr̃a ꝛ vr̃a: aliqñ aliena esse putaui
mus: accipe me ab istis fugiẽtẽ famulus
tuus: qz ꝛ ista me qñ fugiebã a te accepe
runt alienũ ad te mihi redeũdũ cẽ sẽtio
nihil aliud scio nisi fluxa ꝛ caduca spe
nẽda cẽ ꝛ certa ꝛ eterna reqrẽda. Se
ne. Nõ arbitra é bonox ꝛ malox: aliẽa
ꝛ hesterna ꝓ vilib⁹ hz: oẽ illi bonũ i aio
est. Eibac. ü. Ue q cõgregat ñ sua. ñ sua
vocat ꝓpria. Sen. huc cogitatiões tue tẽ
dãt. h cura. h opta: oia alia deovota mis
sur⁹. vt cõtẽtus sis temetipso ꝛ ex te na
scẽtib⁹ bõis. Idẽ h⁹ possessio libera est.
Qui possidet bõa ꝓpria i subiectiõe est
aliq̃: vel fortũe: vel ipsaꝫ diuitiaꝫ vl̃ eox
q̃b⁹ occasione diuitiaꝫ h̃iget. Sen. In
cipit eẽ fortune subiect⁹: si qs ptez sui fo
rtis q̃rit. Aug. vẽditus reb⁹ nr̃is nullũ ma
gis eox accipim⁹ ꝑtuz: q̃ nosipsos. Im
plicati n. talibus nõ eramus nr̃i. Sene.
Min⁹q̃ suus est: q suos timet. ¶ Item
virtus possessio est: h̃ sint sufficiẽs. ij. co.
rij. Sufficit tibi gr̃a mea. Sen. h̃tus nu
do hoie ꝓtenta est. Idẽ sapiẽs se cõtẽt⁹
est: ñ vt velit esse sine amico: sz vt possit.
Idẽ sen. se cõtẽt⁹ é sapiẽs ad bñ viuẽdũz
ñ ad viuẽdũ. ad h̃. n. reb⁹ multis illi op⁹
est: ad illud: tñ io sano ꝛ erecto: ꝛ despi
ciente fortunã. Idẽ virtus nullo eget. Et
iter. summũ bonũ: extrinsec⁹ instrumẽta
nõ q̃rit. ¶ Ecõtrario diuitie terrene inf-
nis indigent. boeti⁹. O angustas iopesq̃
diuitias: q̃s nec h̃re totas plib⁹ licet: ꝛ ad
q̃libet sine ceterox pauptate nõ venũt.
Idẽ vex est pmultis illos indigere: qui
multa possidẽt. Nõ absq̃ ꝟtute vel gr̃a: é
regio egestatis. Augu. in li. conf. defluxi
a te ego ꝛ errauit: erraui deus me⁹ nimis
deuius a stabilitate tua i adolescẽtia mea
ꝛ fact⁹ sum mihi regio egestatis. ¶ Iteꝫ
virtus bonum est ꝛ magne iocũditatis:
ꝛ magne dignitatis. ¶ De iocunditate
boetius. de consol. nẽq̃ sine pena sũt vi
tia: nũq̃ sine ꝓmio sunt ꝟtutes. Sen. Re
rũ honestax ꝓpriũ i ipsis é. h ꝓpriũ é men
tis leticia. Idẽ. recte factox virtus, fruct⁹
est in ipsis. nec vllũ iumentis ꝓpriũ dignuz
ipsie: extra ipsas est. b. delectatiões nõ ꝓ
dim⁹ꝫ mutamus: a corpe ad aiaz: a sen
sibus ad cõsciaz. Itẽ greg. sup ꝓcipuiz
Job. filij⁹ ꝓ domos cõuiuũ faciũt: dũ vir
tutes singule iuxta modũ ꝓprium mentem
pascũt. Ecõtrario terre ꝓ singula: tot in
uenies aie tormẽta quot vitia. vt august.
ait: gaudiũ virtutis é velut fons gaudij i
domo ꝓpria nascẽs. sen. Existimas me
detrahẽ tibi multas voluptates q fortui
ta submoneo: q pulcissima spei oblecta-
menta cẽseo [illegible]

vnq̄ deesse letitiā: volo illaꝫ dom̄i nascit nascit̄ si ītra teipsum sit. Jtez tu iudicas eū gaudere q̄ ridet: cui⁹ dz eē alacer ⁊ fidens ⁊ sup oia erectus. Eccl. xxx. Non ē oblectamētū sup cordis gaudiū. Sen. cō culca ista q̄ extrisecus splēdēt: ⁊ de tuo gaude. Quid est aūt ħ de tuo: de teipo ⁊ tui optima pte. Jdez. Utri boni gaudiū ex bona ꝓsciētia: ex ꝓtemptu fortuitoruꝫ ex ħonestis ꝓsilijs: ex rectis actiōib⁹: ex placito vite ⁊ ꝓtinuo tenore vnā p̄mētis vtā. Jdē: hec ḡbus d elect atur vulgus: te nuē ħñt ac pfunctoriā voluptatē: ⁊ quod cūq̄ vtiētiū ē gaudiū: fundamēto caret ħ de quo loquor ad qđ te⁹ conor pducer solidū est: ⁊ qđ plus pateat itrorsus. Jdē fundamētū bone mētis est: non gaudet vanis: fundamētū ħ eē dixi: culmē ē: ad summā pruenit: q̄ scit quo gaudeat: q̄ feli citatem suā in aliena ptāte non posuit. Jtē sen. Improbe volētes: non sunt soli de: nō sunt fideles: ⁊ si nō nocēt fugiūt potiꝰ aliqđ bonū māsiuꝫ ꝓcupisce. Sola ⁊tus parat gaudiū ꝑpetuum: secuꝫ etiaꝫ si q̄d obsistat nubiū: materia interueniꝫ: q̄ i terra ferant nec vnq̄ die vicūt. Bre. Absit vt tāta sit delectatio i vitijs: q̄ta ⁊ i ⁊tutib⁹. ¶ De dignitate ⁊tutis dic Bo ctius: nō ⁊tutib⁹ ex dignitate sz ex ⁊tuti bus dignitati ħonor accessit. Jdē. ⁊tuti ꝑpria dignitas ineſt: ⁊tus ē bitudo vel felicitas p̄ntis vite. Beatitudo ⁊tutū: de fonte celestis bitudinis: amicis dei i hac valle misie stillat: vñ. ij. cor. xij. dic̄ glosa Aug. In regione illa intelligibiliū bona vita i fonte suo bibit. Jdē. aliqđ aspgit huic hūane vite vt i tētationib⁹ hui⁹ se culi: temperanti fortuer: iuste prudēter q̄ viuat. Tul⁹. in quo virt⁹ ē: nihil ei deest ad bñ ac btē viuendū. Macrobius. sole ⁊tutes facit̄ beatū: nullaq̄ alia via q̄q̄ ħ bonū adipiscit̄. Sen. Rō recta ⁊ ꝓfū mata: felicitatē hois implent: ħ vnū bo nū hois ē: qđ q hz etiaꝫ si alijs destituit laudād⁹ est: qđ q non hz in alior copia dānat. Rōnē ⁊o rectā ⁊ ꝓfūmatā facvir tus. Uñ Aug. dicit i li. soliloquiorum q̄ virtus ē rō recta vel pfecta. i. rōnis recti tudo vel perfectio. ¶ Virt⁹ seu gra: para
b disum qua si facit in mente hois. eccl. xl. Gra dei sicut paradisus in bñdictiōib⁹ Assimilat̄ cor ⁊bi gra ē paradiso terre

strī ⁊ celesti. ¶ Terrestri. triplicīter. s. amenitate: fecūditate: securitate. ¶ Ame nitatē ⁊ fecūditatē facit̄: q̄tuor ⁊tutes velut q̄tuor flumia paradisuꝫ mētis irri gātes vñ glo. Bre. sr illud gen. i. fluuius egrediebat de loco voluptatis: ad irrigā dū paradisū ꝛc. q̄tu ⁊ flumia paradisum ir rigat: q̄ dū hyis q̄tuor ⁊tutib⁹ cor ifun dit: ab oi desiderio⁹ carnaliū est̄ tēpe ratur. eccl. xl. Sup oēz aquā viriditas ⁊ ad ozā flumis. Illuminādo ⁊o fac̄ securita tē q̄ sicut paradisus terrestris i alto sit⁹ ē ptingēs vsq̄ ad lunare circulū sicut dic̄ glo. Rabi sup illud gen. xl. Plātauerat deus p. u. sic⁹ cor vbi gra dei ē: i alto fi tū ē. Sen. talis ē sapiētis aius q̄si mūd⁹ sup lunā: semp illuc serenus ē: qđ non est alieni muneris: nec arburij alieni est: qđ aūt dedit fortuna nō eripuit. Paradiso ⁊o celesti: i q̄tuor assimilatur. Primo q̄ est dei habitatio. Placet. n. deo habitare in aia virtutib⁹ ornata. Hieron y. nihil q̄tius nihil prauo⁹ ea mēte dz eē: q̄ id ei habitaculum ꝑparāda ē: q̄m non auro tēpla fulgētia nō gēmis altaria distincta delectāt: sz aia ornata ⁊tutib⁹. puer. viij. deliciē mee: eē cū filijs hoiuꝫ. Ber. aiam hmōi celū vocat di. nec mirum si celū ħ libēter ihabitat dñs ihesus: q̄ nō quo ce los ceteros dixit tm̄ vt fieret: sed pugna uit vt acgreret. occubuit vt redimeret. se cūdo i ħ q̄ ē loc⁹ luminis. Job. xxxviij. nosti p qnā viā spargit lux glosa. Justi tia ē lux. Tertio q̄ loc⁹ ē ordinatꝰ amoris bremis. n. ⁊ ꝫa diffinitio ⁊tutis est: ordo amoris: vt ait Aug. i lib. de ciuitate dei. Quarto q̄ loc⁹ ē gaudij. Jsa. li. ponā de sertū ei⁹ delicias: ⁊ solitudinē ei⁹: q̄si ort̄ dñi: cor hois añq̄ sit ibi gra dei ē ve lut desertū: sz p graz fit q̄si ort⁹ dñi. Ista q̄tuor i paradiso celesti ueniūt. Est. n. ibi habitatio loc⁹ luminis: ⁊ ordinati amoris ⁊ gaudij. ¶ Cōtraria ⁊o q̄tuor: predi ctis cor pcōris facit̄: q̄si infernū. Cuz sit hitatio ⁊monū. Et hēat tenebras igno rātie ⁊ culpe: ⁊ ignē praue ꝓcupiscētie. ⁊ ⁊mē remordētis ꝓscie: ħ. n. q̄tuor sūt in iferno. Ue illis q̄ multis laborib⁹ ⁊ ex pēsis sibi facit̄ infernū. ve illis potiꝰ eli gūt hitare i iferno q̄ i paradiso. mira i sania talis q̄ infernū ꝓoccupāti q̄si time ret ⁊ minus tarde peruenturos ad eum.

¶ De gaudio virtutis ꝛ mundano.

Et notádū ꝙ gaudiū virtutis q̄dru pliciter ꝓcellit respectu gaudij mū dani. ¶ Primo in continuitate. homo carnalis non semp̄ sedet ad mēsaz corpo ralē. Sz hoi virtutis secura mēs est: q̄si iuge ꝓtuitū. puer.xvi. Job.xx. gauditz hypocrite ad instar puncti. hypocrita est mūdus exterius deauratus. Aug. i li. pf. Si qd arrisisset pspex: tedebat ap̄hēdere: qz pene ꝓsq̄ teneret anolabat. Gaudiū mūdanū venit de foris: ꝛ facile ipedit ꝛ discōtinuat. Seū. vitā ꝟtutis luci ꝓparat: vitā ꝟo mūdanā fulgori. di. Magna existimas eē que relictur⁹ es: ꝛ nō ꝓ posuisti illā securitatē: ad quā iur⁹ es: retinet te huⁱ⁹ vite fulgor a q̄ trāsitur⁹ es: tanq̄ in sordida ꝛ obscura casurꝫ. Errasex hac vita ad illā ascendit. Qđ interest inter splēdorē ꝛ lucē cū ꝫ cūctā originez hēat atq; suā: ille niteat ex alieo: ꝫ iteresī inter hāc vitā ꝛ illā: ꝫ fulgore venietē extrisecus ꝓcussa est: statim crassaz faciet illi vmbrā qcq̄d obstiterit. Illa suo lumine illustrꝫ ē: fulgor ē lumis repcussio. ¶ Secūdo i puritate: dulcedo.n. felicitatis hūane multis amaritudib⁹ respsa ē: unda ꝟbuz Boetij. Nō.n. carnal. Unā amaritudiez hz ex dilatōe delitiaꝝ q̄s vehemēter appetit. Aliā ex defectu q̄ inuenit in vsu eaꝝ: vbicūq̄z.n. caro q̄rit refectiōez: iūcit defectionē iuxta ꝟbum. Aug. excessiuz ē i sumēdo dilectabilia seqtur duplex amaritudo. s. remorsio ꝓscie: ꝛ grauamē nāe. Seū. voluptas que auidius hausta ē: citius i ꝓrium recedit. eccle. xxxi. Amaritudo aie vinū multū potatū. Gaudiū ꝟo virtutis purū ē: non respuz tot amaritudinib⁹. Aug. i li. pf. Tu semp̄ aderas misericorditer seruiēs: ꝛ amarissimis aspergēs offēsiōibus oēs illicitas tocūditates meas: vt ita q̄rerē sine offēsiōe tocūdari: ꝛ vbi hoc possem: si inuenirē q̄cq̄ ꝑter te dñe. ¶ Tertio i dignitate: gaudiū. n. virtutis ē de hijs de q̄b⁹ dignū ē gaudere: vñ sup illud gal. v. Fruc. spūs est caritas gaudiū dic̄ glo. i. elatio animi de hijs q̄ digna, sunt gaudij. Gaudiū mūdi de idignis ē. Seū. In voluptate nihil est magnificū: nihil qđ natura deo ꝓxima decet: mēbroꝝ viliū ac turpiū ministerio vemēsteritus feda. puerb. iij. Stultoꝝ exultatio: ignominia. Ibidē. xv. Stultitia est gaudiuz stulto. Et dñs gaudēti ierusalē flens ait: si cognouisses: ꝛ tu. Lu. xix. Innuēs cecitatē cāz eē illi⁹ gaudij. Prouer. ij. Qui lętant cū malefecerint: ꝛ exultant. pes. Aug. Quid ē secli gaudiū: breuis dies. seculi letitia: ē impunita negtia. s. luxuriari: in spectaculis nugari. ebriositate ingurgitari. turpitudie fetere: ꝛ nihil male pati. Hoc gaudiū: deteri⁹ est dolore: pei⁹ est ei gaudere de iniqtate: q̄z dolere ꝺ corruptiōe. vt ait Aug. corruptōe. ¶ Quarto i salubritate gaudiū ꝟtutis salubre ē facies ꝓtēni gaudia vana. eccles. i. Ubi multa ē sapia: multa ē idignatio vbi. n. sapor ꝟtutū sentit iocūditas carnalis despicitur: qz gustato spū: desipit ois caro iuxta ꝟbum Aug. Itē facit triumphare: de dyabolo vnica. n. rō vincēdi inimicū ē letitia spūalis vt ait. antoni⁹. ec. xxx. iocūditas cordis: ꝫ ē vita hoīs. ꝛ thesau⁹ sine defectiōe sanctitatis. Qui gaudiū sētit in vita bona pseuerare pōt in ea. ecō trario. In merore animi deijcitur spūs. puer. xv. deijciet inq̄z ab altitudine ꝟtutū gaudiū ꝟo mūdi nortū ē: nec mirꝫ cū sit a deo maledictū. Lu. vi. Ue vobis diuitib⁹ q̄ hētis ꝓsolatiōez vraz ꝛc. Quis audeat gustare cibū ab aliq̄ scō maledictū quāto min⁹ maledictū a deo. gaudiū illud hoiez ifatuat. vt pz i Salomōe q̄ nō ꝓhibuit cor suum quin omni voluptate frueret. eccle. ij. ꝛ infatuatus ē. iij. Re. xi. Job. xxviij. Sapia nō inuenit i terra suauiter viuētiū. ꝫ gaudiū i dolore ꝟtutur. puer. xiiij. extrema gaudij fructus occupat. ¶ Et nota ꝙ. viij. sunt que facere videtur ad gaudiū ei⁹ i quo virtus est. primo ꝓscie puritas. aius. n. generosius poti⁹ gescit i lecto ꝓscie q̄ñ ē mūdus ꝫ q̄ñ imūdus nāliter abhorrens immunditiam vñ sup illud. Gal. v. Fruct⁹ spūs est caritas. gaudiū dic̄ gl. i. puritas ai. ¶ Secdo sanitas viriū aie quā gr̄a fac̄. aia sanata maiorē getē hz puer. xvi. Dulcedo aie sanitas ossium. i. viriū. Crisо. gr̄a ē sanitas mentiū. Tertio libertas peccatoz ligat⁹ ē añ aduēiū gr̄e futurę pcti: vt nō possit facere qđ vult supioz ps rōnis: iuxta illō puer. Iniqtates sue capiūt impiū: ꝛ funibus petōz suoz vnusq̄sq̄ ꝓstringitur. aug. in li. cōf. Suspirabā ligat⁹ nō ferre

alieno: sed mea terrena volūtate. velle meū tenebat inimicus ⁊ me mihi catenā fecerat ⁊ constrinxerat me grāde ex volūtate perversa facta ē libido: ⁊ dū fuit libidini: facta ē consuetudo. Et dū cōsuetudini nō resistit: facta ē necessitas. gfa xpo spūs scī advenies libertatem in hoīe facit. j. cor. iij. Ubi spūs dñi ibi libertas. Quanto q̄ ea tumultuosa⁊ cogitatiōz cruciatu. ⁊ inordinata⁊ affectionū. Et a cruciatu vermis cōscie. Ab illis. n. gfa cor liberat. Dēs q̄ illicita appetūt: vel q̄ in hīs mūdo aliqd videri volūt: de pcessis: cogitationū tumultibus corde p̄imunt vt ait gre. Sancti vero q̄ nihil hui⁹ mūdi appetūt: nullis p̄ culdubio in corde tumultibus oppimunt vt idē dicit. Ité mali cruciant in corde inordinatis affectionib⁹. aug. in li. cōf. Iusfit deus ⁊ sic ē: vt pena sibi sit inordinat⁹ animus. Alij cupiditate cruciant: ḡsi fame: ⁊ siti: insatiabili bonoz tpaliū: q̄ cruciatus nō cessat: nisi dei gfa famē ⁊ sitim hmōi sedet. Señ. Si vis aliquē in ppetua voluptate cē: nō voluptatib⁹ adjecīēdū ē ḡ cupiditatib⁹ detrahēdū. aug. Qui biberit de fluuio paradisi cui⁹ gutta vna maior ē oceano⁹. restat vt in eo sitis mūdi hui⁹ exti guat. Alij aūt timore cruciant. hītes caput tremulū sicut caper. m. Job. xv. sonitus terr. semp in auribus⁹ suspicatur. alij cruciantur invidia amittētes q̄d alij lucrant. Alij exurunt ira. Has affectiōes gfa cessare facit: vñ augus gesciit ⁊ docūd⁹ ē. Item pcīōe vermis cōscie cruciat. Jere. ij. scito ⁊ vide q̄ malū: ⁊ amarū ē reliquisse te. d. d. t. Aug. tale bonū ē deo: vt nemini eū displiceat bū sit. h ē pena vindicta quā sumit de pcīōe nō sinēs vltōr culpe ēē sine de pcīōe vindicte. Señ. scelera etiā sī nō sunt deprehēsa cū fierēt: sollicitudo nō tū cruciabit. Poena pena h est vtio: q̄ se vindice nemo nocēs absolvit. Cū gfa hūc⁹ mōdi cessare facit: augus gesciit: sicut aliqs membrorum gesciit in lecto suauit: q̄ spūs pleno. Lāt. i. lectul⁹ nr floridus lectul⁹ magis cōscie de cōsciētia pōt dici qđ dixit philosophus de vxore: vxor iquit aut ppetuale refugiū est aut penne tormētū. Quito quietia⁹ virtutis cū natura: bñ. n. quenit natura cū virtute iuxta virtutē. B. Cū iso. gfa ē cordis dilectatio. puer. xiij. Lux iustoz letificat: sed iustoz: gfa ē q̄ nature pulcra letificat. sed

to. Jocūditas boni operis pe. In custodiēdis illis: retributio multa gl⁹ nūc p̄ eis in futuro fādet pmūs. ⁊ h̄ in cor custodia magnū est gaudiū. Finis gaudij rō pōt esse: q̄ opus virtutis ē in meditate. nā vero in medijs delectat ⁊ in extremis ptristat: vt in visus delectat in virid colore q̄ medius ē inter albū ⁊ nigrū. sicut mulier natura liter gaudet cū pepit filiū si aūt pepisset bufonē vel aliud ptra nām doleret: sic anima gaudet q̄n bonū op⁹ facit: tanq̄ fructum sibi cōpetētē: ⁊ cōtristat⁹ de malo opere: tanq̄ de fetu cōtra nām. Jo. xvij. mulier cū parit ⁊c. pp gaudiū dicit⁹ virtutes. Isa. xij Panē nr̄m comedem⁹: ⁊ vestimētis nr̄is operiemur in operib⁹. n. carnalib⁹ aliis spūalis refectio ē. Septio discretū regimē corporis q̄ ⁊ dulcis⁹ viuūt q̄ corpus discrete regūt. eccl. xxv. Beat⁹ q̄ habitat cū muliere sensata: mulier sēsata ē caro discipliata. Señ. pt nra p̄uidētia lōgiozē plongare huic corpusculo moram: si voluptatē quibus maior⁹ pōt pit poterim⁹ regere ⁊ coherecere. Octauo q̄ boni voluntate suā cōformāt voluntati dñi et vñ sic voluntas dei impletur: ita voluntas cor. aug. Jugū xpi suaue: ⁊ on⁹ eius leue: q̄ q̄ huic iugo subiectus ē: cetera ei subiecta sūt ⁊ nihil ei repugnat. Nō h̄nt mali pacē q̄ a deo resistūt. Job. ix. Quis restitit ei ⁊ pacē h̄uit Señ. vir bon⁹ quicquid ei accident: cū animo sustinebit. scit. n. h accidisse ex lege divina ex q̄ vniuersa pcedūt. Una virtutis in pncipio hz aliqd difficultatis. q̄ in cōsueta est. Je. isuaue: ⁊ aspz fecit nobis viā virtutis longa ossuetudo peccādi. dulce ē inimē: ⁊ delectabile oculis videre solē. eccle. xi. ⁊ sic lux solis ptristat oculos tenebris assuetos: sic via virtutis in pncipio ē molesta: sed p⁹ iocūda efficit gfa ⁊ assuetudine. Ber. Facillimum ēēt. ⁊ dilectabile. adiūcto dei amoris ardōre. Ad finēm to hz nāz vincere si isanta nra nos pmitteret q̄ sanata statim nāli. bus natura arridet. Tull⁹. Optima forma virtutē eligēda est quā iocūdā reddet assiduitudo. glo. sup illud. Matth. xi. Jugum meū. s. est. angusta est via q̄ ducit ad vitā q̄ n nisi angusto initio incipit. pcessu vo tēporis: ineffabilis dilectōis dulcedine dilatatur. puer. xiij. Bucā te pfectas egtatis quas cū ingressus fueris: nō arctabuntur

gressus,tui. Sesi.intritū ecclā ad ūtutes ardū est:q; ḥ primū imbecille mentis. ⁊ egre estuexpta formidare. Ite; cogēda est vt incipiat deide nō est acerba medicina:ptīn⁹.n.delectat dū sanat. Ultiox ẽme diox:post sanitatē voluptas est: philosophia partier ⁊ salutaris ⁊ dulcis est.

¶ De commendatione virtutis facta cō paratione ad bona futura.

a Ompatiōe ad futura bona ꝑmen c dabilis ē virt⁹ multiplr. ¶ Prio q; signum est quo distinguuntur recipiēdi ad gl̄az eternā a ñ recipiēdis Eph.iuj Nolite cōtristare spiritū.s.i q̄ signati estis ⁊c. Apo.ij.ecce vdi hostiū aptus coā te.q; nemo pōt claudere qa medicā ḥbis ūtutem.s.ḥumilē virtutez. ¶ De defectu ḥui⁹ signi cōquerunt dāna ti in iferno. Sap.v. Virtutis igunt nullū q̄dem signū valuim⁹ ostendere. ¶ Itē virtus pign⁹ est arra ḥereditatis eterne. Eph.i.signati estis spū ꝓmissiōis sctō q̄ est pign⁹ hereditatis nr̄e. Quidā tñ credūt melius ḥbīt arram.glo.interest, ter arrā ⁊ pignus.q; pignus q̄n dat soluto eo pro quo ponit aufertur. Arra ꝙo ē cū de ipso precio datur aliqd qđ nō ē auferendū:sed complendū. Virt⁹ vel gr̄a est arra btitudis q; q̄dā ichoatio et ē.ij.cor.v. Signauit nos ⁊ dedit pign⁹ spūs i cordib⁹ nr̄is. ¶ Item vnctio est ad regnum:nō ad regnum Frācie.sed ad regnū glorie. Sicut a vnctionē secū⁹ es de regno.i. Joh ij. Et vos vnctionē quā accepistis ab eo maneat i vobis.hēc vnctionē facit deus ipse.ij.cor.i. Qui virtū nos de⁹ ē nec solū vnctio ē ad regnū futurū imo ꝑ ipā viri sancti vitā ducūt regiā in presenti.luc. xvij. Regnū dei intra nos est. Ro.xiiij.regnū dei nō est esca ⁊ potus:sed iusticia ⁊ pax ⁊ gaudiū i spū sctō.nō solū regnū dei dicitur ee in cordib⁹ sctōrū:q; de⁹ in eis regnat cui⁹ipio i oīb⁹ obediūt:ꝙ etiam q; ipsi quodā mō regnā t ad dei similitudinē.oia.n.⁊ ꝓspera ⁊ aduersa fiunt eis ⁊ cohoperant in bonū. Gene.si vis oia tibi subiycere subijce te rōni. Jō vis hēre honorē magnū impiū dabo tibi.imperat tibi.b.nō putēt diuites ḥui⁹ seculi fratres xp̄i possidere sola celestia.q; audiūt xp̄m dicētē.bti pauperes ⁊c. possident ⁊ terrena.fideli ḥoi tocū⁹ mundus diuinax est.plane totus q; taz ꝓspera q̄ aduersa opus ipsi⁹ eoīe oia seruūt ⁊ cooperant eī bonū. sapiē.xvij. Oia tunc transfigurata otium nutrici gr̄e tue deserebāt. ¶ Jtez ūtus vel gr̄a precū ē regni celestis. Ro.vi.gr̄a dei vita eterna. Macrob⁹ q̄q; sapiētibus cōscia ipa facto⁹ egregio⁹ amplissimū ūtutis ē premiū tñ illa diua vt⁹ stabilitora q̄dā ꝑmio ruz gr̄ia desiderat. Virtus est ꝑfū quodāmō ipsius dei. Aug.in lib. de ciuitate dei ꝑfū ūtutis est ipe q; ioīē dedit.

¶ Cōmēdatio ūtutis ante salutatoris.xi.

Unto ꝙmēdabilis est ūtus ante q salutatoris:q; ūtutē monet q̄rē cū bona terrena ꝓfitat relinq̄re. mat. vi. Primū q̄rite regnū dei ⁊ iustitiā eius ⁊c. mat.xix.si vis ꝑfectus ee vade ⁊ vende oia q̄ hēs ⁊ da paup⁹ ⁊c. Aug. Cū ea que deus laudat ⁊ ꝓmittit ab illo petitio secure petit. Ille.n.deo ꝓpitio ꝓcedūtur. Cū aūt petitis tēporalia cū mō petit ⁊ cū timore illi ꝓmittit.vt fiāt det si scit obesse nō det. Quid.n.obsit, vel ꝓsit medicus nouit nō egrot⁹. Amatores virtutis xp̄s beatos predicat. Cū oēs ꝓceptores tēporaliū beatos dicat. Matthe.v. bti pauperes spū ⁊c. Et i eodē. bti q; esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā:q̄m ipi saturi. ¶ Luz xp̄i pauperum⁹ esse voluerit q̄ritū ad bōa tēporalia:nō quārit ad ūtutes diuissim⁹ volunt ee:vñ. Jo. Refert scripsisse eū plenuz gr̄e.io.i. Et i eodez de plenitudie ei⁹ nos oēs accepim⁹. Quem ierat de⁹ diuersos sctōs i mūdo ad diuersas ūtutes ostendens tñ venit ipe i ꝓpa ꝓsona eas docere ⁊ ꝑ experiētiā addiscere.gre.i moralib⁹. Ad ostēdēdā innocētiā venit Abel. ad docēdā munditiam venit Enoc.ad insinuandaz longanimitatem ipei ⁊ operis venit noe. Ad manifestandā obedientiā venit abraam.ad demōstrandaz pudicitie vite castimoniā venit ysaac.ad insinuandaz laboris tolleratiam venit iacob. Ad reprehendendā ꝓ malo bene retribuētis gr̄am venit ioseph. ad ostendā mansuetudinez venit Moyses.ad insinuandā ꝑ aduersa fiducia venit iosue.ad insinuandā iter flagella patiētiā venit iob.magz mānsuetudis ⁊ humilitatis sibi ascribit salvator. mat xi. Discite ꝙ a me.q; m.s.⁊.h. c. Et eundem xp̄s docet prudētia esse te h

qui prudētes. Lu.xxi. Sob rietatem attēdite vobis ne forte grauent corda vra in crapula t ebrietate. Jo.xiij. Caritatez t hūilitatē i ablutiōe pedū eiusdem. xv. caritatē. Ceteras vtutes sic docet sic patebit cū ō singulis vtutib⁹ tractabit. Addi scere ēt eas voluit p experientiā. Unī Luc. ostēdit eū pfecisse sapia t etate t gratia apud deū t hoies. Lu.ij. t hebre.v. Cū eēt filiꝰ dei ex his q passus ē didicit obedictiaz: nō pax efficax ē exemplū vtutis xpi. Aug. exēplo vtutū xpi nra vitia curant vt id qđ oīdit esse factēdū nō solū sine murmure sz ēt cū dilectiōe faciam⁹

¶ De multiplici effectu virtutis. xij.

8 Exto ꝓmendabilis ē vtus a multiplici suo effectu. ¶ Unꝰ effectꝰ eius est q a malis defendit: vnde quidam dixit virtutē dici eo q intueat possessorez suū. Ideo dñs exponere noluit pꝰ passioni suam discipulos periculis antecz virtute muniti cēnt. Lu.xxiiij. Sedete in ciuitate quousqz idnamini virtute exalto. Sen. nullus ꝓra fortunā inexpugnabilis murus ē intꝰ istruamur sz ps illa tuta est pulsari hō pōt: capi ñ pōt. Tulli. Mors terribilis est his gbus cū vita oia extinguūtur. Sapiēs aius vtutibus oibꝰ vt munib⁹ septus est. ¶ Ité vtus eius bona tēporalia discrete disponit. vñ Augu. vs oīdit in opulentissimo t ꝑclaro ipio romanoz quātū valerent ciuiles t sine va religione virtutes. Ut itelligeret hac addita: hoies fieri ciues alteriꝰ ciuitatis cuius rex veritas cuiꝰ lex caritas cuiꝰ modꝰ eternitas. Unicū vitiū vt superbia vel ira vel odiū occasio ē qñcz destructōis vniꝰ regni. Ecōtrario virtus vna occasio ē cōseruatiōis. ¶ Ité virtꝰ felicē ꝓmutatiōez facit in aia: stabulū. n. ꝙuertit in templū. Desertū i celū: hitationē demonū in dei hitaculū. Isa.xxxv. In cubilibꝰ in quibꝰ prius hitabant dracones oriet viror cala mi t iūci t erit ibi semita t via sca vocabit. Hoc fit cū aia virtutibꝰ ornatur i amenū dei habitaculū q ꝑius erat habitaculū demonū. Cōsciētia pctōris bestialiter viuentis: q̄si stabulū ē. Ber. puto tu mēta dicerēt si log fas eēt. Ecce adā q̄si vnus ex nobis factꝰ est. Aug. dñe merito dedignaris habitare corda infidelicumi ornacez corruptiōis: domos luteas loca ex immunditie. Cōsciētia etiā peccatoris q̄si desertū est. Joel.ij. quasi ortus voluptatis corā eo t post eū solitudo deserti. ¶ Ité virtꝰ sine gra aiam abhominabilē pctō adeo decorā efficit: q eiꝰ decorez rex gre ꝙcupiscu. Ps. Corrupti sūt t abhomi. ꝛc. Ité cōcupiscet rex decorē tuū. ¶ Gra vformitatē dyabolicā expellit: t decorē diuinū introducit. Decorē aie hūtis graz sol t luna mirāt: qr decor illoꝝ decore illiꝰ vicit. Ueillis q de hoc decor nō curant cū tñ in oibus suis decorē q̄rāt. Aug. cū intgs oia sunt pulchra t ipi sunt turpes. Bioge. cū illi domū suaz hō turpis formē oīderet oibꝰ in ea locis lapidibꝰ t auro nitētib⁹ in facie dñi erpuit. Dixitqz aliud vilius i domo illa ñ respexisse. Similē huic accidit i peccatore decorē ꝓpriū negligēte t i alijs pulchritudinē exgrente. ¶ Ite virtus vel gratia lux ē. cū i quo ē hō sinēs periculo se errare. Jo.ij. vnctio eiꝰ docet nos de oibus sine hac luce hō i piculo ē i mundo isto Isate.ix. hitātib⁹ i regione vmbre mortis lux orta ē eis. Sine hac luce non hz hō verā letitiā. Tob.v. q̄le gaudiū mihi erit q i tenebris sedeo t lumē celi nō video. Ité virtꝰ hoiez ꝑciosiz facit. puer. xvi. ꝑciosi spūs vir eruditꝰ. Sicut prudētia hoiem reddit preciosiz: sic t ꝓsperātia. Eccle.xxvi. ois ponderatio nō est digna ponētis aie. Idē intelligendū est de ceteris vtutibus. ¶ Uñ vtus sīlis est virtuti que dī ee in lapidibus ꝑciosis q vnū modicū lapidē ꝑualere facit multis magnis lapidib⁹ cōmunibus. Sic vnus hō virtutē habens vt prevalere multis boibus vtutē nō hūtibus. Eccle.xvi. melior ē vnꝰ timēs deū q̄z mille filij impij. ex hoc ppēdi potest fatuitas hoiuz q tm ō sideraī meliorationez rez suaz ō sui meliorationē nō curantes: nolētes laborare vt vtutes habeāt: que a deo meliorarēt eos ad oīdendā ꝑciositatē hoiuz i qbus virtus est: designati sūt viri vtutis. s. xij. pfi arche vel. xij. apli in. xij lapidib⁹ ꝑciosis q fuerūt i rationali. Exo.xxix. t i. xij. lapidibus preciosis' qui erāt in fundamento spūali ierusalē. Apoc.xxi. ¶ Ité vtus mira efficit de mirabilib⁹ eius effectib⁹: patebit cū ō singulis vtutib⁹ agetur. Sz quātū ad presens ipsa operaī mira in ee

to in terra in, inferno ꝛ'in cordē humāo. In celo:qz regno celoꝝ vim, facit:dū illis q̄ p'peccatū illud sibi clauserāt,ꝛ illud aperit. In mūdo q'hoiez ne in'mari huius mūdi mergatur custodit. Gen.i. spiritus'dñi ferebaꝛ supaq̄s. Isa.xliij. Cū trāsieris per aquas tecū ero ꝛ flumina si obruēt te. Ab igne etiā tribulatiōis defende. Isa.xx. Cū ambulaueris in igne non ꝓburēris:ipsa ē ros eos.q fidez hūmōi tribulatis i fornace babilōica custodiēs. Basi. tij. In inferno:qz ignē infernalē,quāmm ad illū i q̄'ē extinguit:vt'nihil possit ignis illi le in eum in'quo gr̄a vel virt'ē. In corde vero'humano'qz plus pōt vna gutta gie ad extinguēduz ibi,ignē cōcupiscētie q̄s tot'mundus. Plus etiā valet ad repletionē'cordis humāi q̄s oēs diuitie mūdi. Una gutta'gr̄e Pharaonē infernalē cū exercitu vitioꝝ subimergit 'in amaritudie ꝓtritionis q̄si i mari rubro. Nec sola'cor humanū replere pōt act.ij. Repleti 'sunt oēs spū scō. Jo.iij. Qui bibēt ex aq̄ quā ego dabo ei nō'sitiet in eternū. Sine gr̄a aia est sicut terra sine aqua:que in pulverem euanescit. Pſ. Non sic impij nō sic ꝛ aia sine gr̄a sicut terra maledicta spinas ꝛ tribulos germinans. Gen.iij. Dō absq̄ gr̄a ē velut inermis i medio inimicoꝝ positus:qui vndiq̄ sagittaꝛ nocent. n.ei ꝛ ꝓspa ꝛ aduersa. Tren.iij. Tetēdit arcū suū ꝛ posuit me q̄si signū ad sagittā. ¶ Itē gr̄a ve virt'vita spūalis ē:hō sine gr̄a ē velut homo mortu'. Eccle.ix. Melior ē canis viu' leone mortuo.glo. Canis vīuus pauper iustus:leo mortuus potēs iniquus. Homo sine gr̄a q̄si nihil reputaꝛ. Isa.x. Oēs gētes q̄si nō sint sic sūt coraꝫ eo.gētes sunt gentiliter viuētes. Pſ.ad nihilum deducť'ē in ꝓspectu ei' malign' ꝛc. Isa.xli. oēs gentes q̄ pugnāt aduersū te erūt quasi nō sint. Esse laudabile:ꝛ qđ alicui'valoris ē:cē gr̄e ē. Pri. coꝝ.xv. gr̄a dei sum id qđ sum. Ipa potentia recipiendi gr̄am videť ꝓualere toti mūdo cui'signū ē ꝙ dānatis p oti' vī expedire cē in statu in quo gr̄am posset recipere q̄s totum mūdum hr̄e. Hō sine gr̄a vel virtute ē velut'arbor arida icēdio infernali apta. Lu.xxiij. Si ī viridi ligno hec fa,in arido gd̄ fiet. Eccle.vi. Non te extollas ī cogitatiōe aie, ne velut taurus ne forte elidať virtus tua per stulticiā. et subdať. Et,relinquaris velut ſ ligni ū aridū in'heremo. Figura hois absq̄ gr̄a ē fic' maledicta a dño:ꝛ arefacta. Mat.xxi. vi ſ ta gr̄e multū eēt amāda. Cū.n.triplex sit vita. Nature gr̄e ꝛ glie'sit vita. Vita nāe valoꝛem,sunt hz ex vita'gr̄e. Sene.nō vi uere bonū ē:ſz bñ viuere. vita nature' vi mūt ꝛ demones ꝛ aie dānate qb'bonum esset nō eē. Vita vero gr̄ie acquirit ꝑ vitā gr̄e. Filius dei vitā gratie morte sua'voluit restaurare ꝛ ad sustendādam eā pabulo doctrine vel exēploꝛtere. xxxiij. anīs voluit i mīsia hui'mūdi manēť. ¶ Itē virtus vel gr̄a hoiem sup se leuat. Treniij. leuauit se sup se. Sene. O q̄s contēpta res est hō nisi supra humana surrexerit. Itē virtus nō solū grata ē deoꝛtimo ipsa gratia hoiem faciens gratū deo'ꝛ'opera ei'. Sine ea nullus deo gratus ē. Cū ea nullus potest esse q̄si non sit deo gratus. vnica gutta gratie si i dyabolo eēt ipm deo gratū faceret. Oēs i qbus gratia nō est filij sunt tre. gratus ē deo'vnicū,opus a gratia factū q̄s infinita absq̄ gr̄a. Ex hoc ꝓpēdi pōt fatuitas coꝝ qbus gratia grata nō ē q vel mala sua vel bona ꝙcēptibus ei'ꝓponūt. Sene. adeo gratiosa ē ꝙtus vt isitā sit malis ꝓbare meliora. Sene. in ep̄lis errare mihi visus ē q dixit. gratioꝝ est pulchro venies ex corpe virtus. Non enīz vllo honestamēto eget ipsa: magnū sui decus est ꝛ corpus suum consecrat.

¶ Incipit secūda'ps huius operis. ſ.'de trib'virtutibus theologicis in cōmuni.

Actum est de virtute i cō-
mūt. Nūc dicēdū ē ō spe
d cib'ꝙtutū' ¶ Et prio de
theologicis. ſ. fide: spe: ꝛ
caritate. Be qb'. Prie co
rū.xiij. Nūc manēt Fides Spes Caritas Hīs sctēcia ꝛ prophetia militat. vt dicit ibi glo. aug. Et in libro de trinitate dicit augu. ꝙ propter ista tria in aio edificanda oium diuinoꝝ librorꝝ machinamēta ꝓsurgūt. Ideo ꝙo prius dicet ō theologicis q̄s dec eteris. Quia theologice ordināt aiam ad finē supremū. Cetere ꝙo circa ea q̄ sunt ad finē illum. In intētōe ꝙo operātis prior ē finis hys q̄ sūt ad finē. Secundūz.n.naturā finis sumūtur ea q̄ sunt ad finem. Causa finalis causa cāruz

est. Secundum.n. exigentiā finis cā essa
entis eligit materiā & in materia electa in
tendit acquirere formā ꝓpter finī. ver
bi gratia. Qm vult facere nauim ad secā
dā eligit materiā duram. Si.n. esset mollis
pertranseederet q̄s secaret. In materia vero
dura acquirit formā actiā: si.n. obtusa est
nō est penetratiua nec ydonea ad secandū
Sic finis in intentione operantis pcē: ē hmōi
q̄ sunt ad finē tanq̄ q̄dam causa mouua
ad illa. Et vtutes theologice q̄ ordinant
ad finē suprēmū ꝓpter fūt ceteris vtuti
bus q̄ disponūt alias ad ea que sūt ad fi
nē. ¶ Tres vero sunt q̄ necesse hēmus.
Finis bonitatē cognoscere: & desiderare.
& aliquā fiduciā obtinēdi hēre: vt. s. agno
scam⁹ quo debeam⁹ tēdere: & velim⁹ veni
re & speremus posse puenire. Nam. ten
tāda sunt que omnino effici nō possunt:
vt ait papie. Fide bonitatē finis agnosci
mus. Caritate desideramus. Spe fiduci
az optinēdi habem⁹. Cā tria exigant ad
bñ opandū. Scire: posse: & velle: & scire
nr̄m ꝓp peccata sit diminutū i vt rōabili:
& posse i irascibili: & velle ordinatū i cō
cupiscibili: fides supplemētū ē cognitio
nis i rōabili: spes supplemētū fortitudis
i irascibili: & caritas ē ordinatiua voluta
tis i cupiscibili. Fide cognoscim⁹ supre
mum finē siue summum bonum esse bonū
se ꝓmunicās. Ex qua cognit̄ oēs due affec
tiones oriunt. s. spes ex eo q̄ cognoscitur
liberalissimus bona sua ꝓmunicādo: & ꝺ
fiducia ex eo q̄ cognoscitur esse bonū quo
nihil melius pōt desiderari. Bonū.n. ē qđ
desideratur ab hoibus ait btūs Dionys. Etī
am fm art. Oia bonū exoptāt. Vita ho
minis abscq; lumine fidei vaga est nesciēs
quo tēdit. Jo. xii. Qui ambulat in tene
bris nescit quo vadat. Homo absq; fide
a similem tpalium stolidus circuit admo
dum Sansonis excecati. Jude. xvi. Et
na nec agnoscēs nec cupiēs. Ps̄. In circ
cuitu ipi⁹ ambu. Item via ciuitatis habita
culi nō inuenerūt. Eccl. x. labor stultor⁹ af
fliget eos⁹q̄ nesciūt ad⁹ vrbē pgere. Tre.
iij. Errauerūt cecī i plateis. Fide hōi via
dirigit̄. Et q̄ via ardua ē spe oipotēti in
nititur. Et p caritatē suauitate summi bo
ni trahitur. trahit.n. sua quēq; voluptas.
Cāt. viij. Que est ista q̄ ascēdit de deser
to deliciis affluēs innixa sup dilectū. aug. in
lib 10 de trī. Vita ē iocūditas dīni aspe
ctus q̄ nō pōt videri sine amore. ¶ Ha
rum triū vtutū ēr̄mēte ꝓgnē caritā exhi
bere xp̄o. virginitas.n. mētis: vt ait au.
cōsistit i h q̄ fides sit integra spes solida &
caritas sincera. Et vt ait idē aug. in libro
de doctrina xp̄iana hō fide spe & caritate
subnixus: & eas incōcusse retinēs nō indi
get scripturis nisi ad aliōs instruēdos: & sūb
dit. Multi per hec tria etiā i solitudie si
ne codicib⁹ vixerunt. Fides vt ait augustī.
Nos deo supponit. Spes extollit. Charitas vnit. Fide agnoscim⁹ nos sub deo esse
& debitores ee̊ sumꝰ. Spes nos elevat vt
audeamus aggredi q̄ supra vires nr̄as sūt.
Charitas vero nos facit vnū ee̊ cū deo.
amor.n. est vis vnitiua vt dicit Dionys.
Inter vtutes theologicas pri⁹ de fide di
citur quia actus fidei prior est actu spei &
charitatis vt patebit inferius.

¶ Tractatus de fide.

D E fide ꝓpo h mō dicem⁹. ¶ Pri
mo oñdem⁹ necessitatē ipi⁹ virtutis
¶ Secō descriptionē ei⁹ ponemus. ¶ Tertio de vnitate fidei tāgem⁹.
¶ Quarto. ꝓmēdationē ipius insistem⁹.
¶ Quito tāget de articulis ¶ Sexto de
erroribus & causis erroꝝ. ¶ Septimo ad
diuersitates fidei descendemus.

¶ Quod virtus fidei est necessaria.

C Circa primū notādū q̄ cū hō fit
ab aliq̄ & sub aliquo & ad aliqđ
& supra aliq̄. ¶ Nece hꝫ cognoscere illum a quo ē ne fit tāto bñficio ingratus: & p̄ pōs ceteris bñficijs idignus.
B. Ingratitudo ē vētus yēs: siccans fi
bi fonte pietatis: rorē misericordie: fluenta
gr̄e. ¶ Itē nece hꝫ cognoscer̄ eū sub q̄ ē
ne sit inutilis suus & p̄ pōs ira dñi & pe
na di⁹ puer. xiij. acceptus ē regi mini
ster intelligēs. Iracūdia ei⁹ inutilis fuit tune
but. Ad n. xxv. Seruū inutilē ꝓjcite i te
nebras exteriores. Circa illū ꝓpo sub q̄ ē
necesse hꝫ cognoscere eius maiestatē vt
sciat eum glorificare. Maiestas est q̄ si
gnificat ꝓ hoc aduerbiū summe cum dr
summe potēs summe sapiēs summe bo
nus. ¶ Et q̄ sit eius voluntas vt sciat et ad
ei⁹ bñplacitū fuire. Et iusticiā & mīam
eius i seruos suos exhibitā & exhibendaz
iusticiā i offendētes. Ad tāz i debito mō
seruiētes. ¶ Item necesse hꝫ cogitare il-

lud ad qđ ē. ¶ Sine hac cognitõe erit i mari hui⁹ mũdi q̃si sopitus gubernator amisso clauo. puer. xxij. nesciet dirigere nesciet se regere qui ignorat quo debeat tendere. In exilio huius mũdi q̃si in patria apperit manere. greg. qui pegrinatio nem pro patria appetit inter dolores dolere nescit. Jté in vtinere presentis vite ↄ fatigabitur ↄ gete finis frustrabitur. augin lib. pfes. dñe tecisti nos ad te ↄ inquietũ ē cor nrm donec requiescat in te. ¶ Necesse etiã hẽ cognoscere a quo teneat ea sup̃a que posit⁹ ē ne sit infidelis seruꝰi, hẽs in quib⁹ solũ misterũ habet sibi vsurpãs dominiũ: vel alij q̃ debeat seruitiũ reddens. et ita qui p infidelitate fuerat remunerandus, pro infidelitate sit puniendus. mat. xxv. Serue bone ↄ fi. q: su. pau. ↄc. et Luc. xvi. Si i alieno fideles nõ fuistis qđ vrm ē qs dabit vobis. alienũ ē bonũ trãsitoriũ nrm ē bonũ eternũ. ber. in q̃dã sermone de aduẽtu terrene diuitie: nec vre nec nre sũt: ↄ paulopost: denicq; iniqua sũt ⁊ tollite ea vobiscũ. Pã. homo cũ iterierit. nil. s. o. nq. d. e. g. e. ¶ Cõuenienter ergo modꝰ cognoscẽdi predicta: per fidem est: nec mirãdũ est si oportet hmõi cognitionem per fidez de patre inuisibili a q̃ sumꝰ. Cũ etiã de parentib⁹ carnalib⁹ aliq; cognitio haberi nõ possit: vt ondu. greg. iij. Dyalog. hijs. ẽbis. audacter dico q̃ sine fide neq; infidelis vnit. Si eũdem infidelem pcũctari voluero: quẽ pfem vel quã mrem habuit. Protinus respõdet illũ atq; illã: quẽ si statiq; requiram vtrũ nouerit q̃n ꝓcept⁹ sit vel viderit q̃n nat⁹ fuerit: nil vel vidisse vel nouisse fatebitur. et tñ quod nõ vidit credit. Idem si de ipso suo visibili corpore credat q̃ minime viderit cur inuisibilia nõ credit q̃ corpora liter videri non possunt. ¶ Iste modus cognoscendi: ↄ deo ẽ glorioſus: ↄ hoi meritorius: ↄ laude dignus: ↄ hũc requirit natura eorum q̃ cognoscenda sunt: ↄ nã eoꝝ qui cognoscituri sunt. ¶ Quod deo sit gloriosus: ex hoc patet q̃ gloriosum ē ꝑncipiũ si simplici verbo ei⁹ credit absq; cautione pignoris vel iuramẽti vel fideiussoris. Ignominiosũ ẽ vero ei si simplici verbo ei⁹ non credat. etiã cuilibet viro note bonitatis ↄ sufficiẽtis facultatis molestũ est si simplici verbo ei⁹ nõ credit: eq̃to magis regi glie qui nec fallit: nec falli põt displicet: si nõ creditur verbis ei⁹ sine cautiõe rõnum quã inquirũt gentiles vel cautiõe signoꝝ quã q̃runt iudei. Pri. cor. i. Judei signa petũt. Greci sapiẽtiã q̃rũt. ¶ Quãtũ deus offendat de hoc ondu. m. xij. et. xvi. generatio mala ↄ adultera signũ q̃rit: ↄ signũ nõ da. eiusdem. xvij. O gnãtio incredula ↄ prauersa vsq; quo patiar vos. Ypocras ↄ pytagoras iduxerũt hãc legez discipulis suis vt non eẽnt ausi in sententijs suis interrogare ꝓpter quid sed eẽt eis pro rõne dicentis auctoritas. Quãto magis auctoritas diuina pro rõne hũda est. meritoriꝰ etiã est hoi ꝟ modus cognoscendi. Cũ. n. hõ assentit deo hijs q̃ nõ sunt sensui mãifesta nec per se nota intellectui. nec violentia necessarie ꝓbationis ostensa. libera ē assensio illa ↄ iõ meritoria. Assensio vero qua hõ assentit illis manifestis sensui vel ꝑ se notis intellectui vel necessario ꝓbatis meritũ non hz q̃si coacta est. vñ glo. sup illud heb. x. Dei⁹ inductã in ire oriũ sctõz i sanguine xpi ↄc. Fides non hz meritũ vbi hũana ratio. i. humanus sensus prebet experimentuz. Que gra ē creditori si sub bona cautiõe credat verba alterius. ¶ Jté hic modus cognoscendi laude dignꝰ est. nõ est virtuosũ videre lucidũ: sic nec credere qđ manifeste ꝓbabile est. Sed virtuosum ↄ laude dignũ credere deo i hijs q̃ sensus vel ratio videt dissuadere. Sicut fecit abraã de quo legitur: q cõtra spem in spẽ credidit. Ro. iij. glosa. Prior spes scõz naturã fuit. Cũ inuenis ex inimicula scõz naturã sperauit soboleꝫ: nec tñ hũit mõ contrariũ alij spei speraut. s. vt vetulus ex vetula sterili gnãret. Be eodẽ hẽs gen. xv. Dixit dñs abraã q egredietur de vtero tuo hẽbis eũ heredẽ. et ibidẽ: suspice celũ ↄ nũera stellas si potes sic erit semẽ tuũ ipossibilia potrãt hec videri cũ dñs cõcluisset sarrã. ge. xvi. ↄ ch'ipa cõsenuisset ↄ abraã vetul⁹ eẽt. eiusdẽ. xviij. ↄ tñ credidit abraã deo: ↄ reputatũ ē ei ad institiã eiusdẽ. xv. Sic vtã virgo beata. lu. i. qz credidit ãgelo i illa sõlimi pmissiõe. btã igt q̃ credidisti ↄc. ecõtrario vero. moy. ↄ aaron pumunt de incredulitate. nu. xx. qz nõ credidistis mihi vt sanctificaretis me coram filijs isrl nõ introducetis hos pplos

ferraz qui datur⁹ sup celo. Etiã zacharias similiter punit. Luc.i. Ecce vltaangelus eris tacẽs ⁊ nõ poteris loqui vsqz i diez q̃ hec fiãt p eo q̃ nõ credidisti verbis meis. Eccl.xv. In gẽte icredibili exardescet ira Et apo.xxi. Timidis ⁊ incredulis illorum erit i stagno igne ardenti ⁊ sulfure: qđ est secda mors. Natura eoꝝ q̃ cognoscẽda sũt requirit hũc modũ cogitationis cũ hquedã eoꝝ sint pterea q̃dam futura. Et cũ q̃daz sint in celo quedam in eterno: Quo enim de hijs oiũ⁹ cognitio haberi poterit nisi p fidẽ. Preterea de⁹ de quo hec cognitio principaliter est lucem habitat inaccessibilẽ quã nullus vidit hoium nec videre pt Paulus dicit.i.Ero.xxxiij. Non videbit me hõ ⁊ viuet. Isa.lxv. Uerus tu es de⁹ absconditus.scie. Jo.i. Deum nemo vidit vnq̃ nisi vnigenit⁹ filius q̃ ẽ i sinu pris ipe enarrauit. Et mat.y⁰ Nemo nouit filiũ nisi pater neq̃ prem quis nouit nisi filius ⁊c.ñ.vo.reuelare. ¶ Credẽdũ ẽ ḡ de vo filio enarrati ⁊ hijs quibus filius enarrauit cũ a nobis i pñti videri nõ possit. Et hz verbũ ilar. soli deo de se credẽdũ est qui se solus nouit. Bernar. credit deo qui credit scitis i quibus deus loquit. Nec mirãdũ ẽ ñ necesse habem⁹ credere deo de se cuz hõi de interioribus su s necesse habeam⁹ credere. i. Cor.ij. Quis scit hoium q̃ sunt hois nisi spũs hois q̃ i ipso ẽ. ¶ Ita ⁊ q̃ dei sunt nemo nouit nisi spũs dei. Et subditur. Nos aũt spm̃ mũdi hui⁹ accepim⁹ hz spũm q̃ ex deo est. Glo.amb. Manifestũ ẽ cogitationes a nullo sciri nisi ab aio nostro. Non timeamus vtris scitis credere sensuz tuũ cũ dñs eis crediderit sensuz suũ. i. Cor.ij. Nos dei sensum hẽmus. gre. i.nij.li. dialogoꝝ dicit. Quisq̃s de credulitate inuisibiliũ solid⁹ nõ ẽ dz ꝓculdubio maiorum dicti s, fidem prebere eisq̃z per spm̃ scim̃ inuisibiliũ experimẽtũ habentibus credere. Nã stultus e puer si mr̃ez ideo extimat dulce mẽtiri: qz ipse nil aliud q̃z tenebras carceris nouit. Logitur greg. de puero nato ⁊ nutrito i carcere cui mr̃ que gratida de eo posita fuit i carcere de luce solis q̃ ipa q̃q̃z nouit logr̃. ¶ Natura etiã eoꝝ q̃ cognituri sunt hunc modũ cognitionis regrit: cognitio.n. ista pertinet ad cõitatẽ hoium imo ad vniuersitatem: est.n. cognitio necessitatis: sine qua nõ est salus. Heb.xi. Sine fide ipossibile ẽ placere deo. Multi vo sunt qui capaces nõ sunt rõnum quibus eis psuadere possint ea que necesse est cognosci accedentibus ad eũ. Usi oportet eos credere hijs q̃ taliũ sũt capaces. Bruta aialia non sunt dei perceptibilia: q̃ nec hoies aiales capaces sũt eo rũ q̃ di sũt: nisi credẽdo viris spualib⁹. i. cor.ij. Aialis hõ nõ pcipit q̃ dei sũt. Ubi oñdit glo. Aug. Qđ aialis ẽ qs: vel i vita vel i sensu. Uita aialis ẽ q̃ intra, nãlis ordinis metas ipius recto: nõ ptinet eo q̃ ipe deo regẽdũ se nõ subiicit animi vo sensu qs aialis ẽ: q̃ de deo uis corpoꝝ fantasiã vel legis litterã vel rõnẽ phisicã indicat. Iste modus cognoscẽdi supplet defectus aliaꝝ cognitionũ. Si aliqu deficit visus necesse hz credere alij de via. ⁊ de alijs q̃ ad visuz ptinet. Si est intellectus pui ⁊ rudis necesse hz credere hijs q̃ hũt magnũ itellectũ ⁊ exercitatũ. Discente.n.oz credere: ergo cũ ꝓdicta sensui nõ subiaceant: ⁊ itellectus humanus fm verbũ phi. se habeat ad diuina essentiã: sicut visus noctue ad solẽ necesse est: p fidẽ talia cognosci. Preterea cũ deus altissimus sit nõ ẽ possibile reperire scalã sufficiẽtis rõnis: qua q̃libet ad deũ attingat. Nõ attigit man⁹ quocũq̃z attingit gigas nec attingit q̃ est pui itellectus ad cõprehẽdendũ p rõnes. cia q̃ attingit q ẽ magni itellect⁹. ¶ Jtẽ qui nõ appropiquat rei subtili: nõ potest eam videre. licet ille qui propinquus ẽ eã videat. Sic hoies q̃ isensibilibus cõmorãtur: nõ appropinquãtes studio vel exercitationi ad ea que sunt inuisibilia: non possunt ea agnoscere que agnoscunt: qui studio ⁊ exercitatiõi appropiquãt. Phi. Impiti velut lõge distantes speculantur. ¶ Jtẽ intellectus grossus subtilia videre nõ põt. Qui hz turbidũ oculũ n n videt pilũ quem videt qui habet clarum: nõ videt visus hũan⁹ qcqd videt aquilin⁹. Nõ põt ergo cõitas hoium cognoscere q̃ necesse ẽ cognosci accidentib⁹ ad deũ nisi p fidẽ. Fides ẽ qua itellectus human⁹ deo subditus est: qui indubitãter subiectionez ei dz. Sicut ⁊ affectus cũ ab eo similiter sit. Nulla.n. rõ est ãre potius itellectus ab hac subiectiõe sit excepta q̃ affect⁹. Et cũ due sint ptes legis dei. s. testimonia ⁊ mãdata: itellectus credit testimonijs sicut ꝑ-

fectus i ꝓfi'iplet mãdata. Item cũ intellectus iduend' sit glia sicut ⁊ affectus. Et glia ipsius itellect' ꝑncipalis videat esse secũdũ id qđ dicit glo. sup' illud ꝑs. ostẽdam illi saluare meũ. i. xp̃m, i mafestatẽ hec visio est tota, merces. Intellect' hac gratia fidei' uidendus é. Quo. n. fieret in futuro a deo gloriosus nisi in presenti deo esset gratus vel gratiosus.

¶ De descriptionibus fidei.

Stẽsa necessitate fidei ponẽde sũt descriptiones eius, ꝑus tamẽ notãde sunt, diuerse acceptiones huius nois fides: vt appareat quo hic fidẽ accipiamus. Fides qñq; dr̃ sponsio. Pri. thi. v. Quia primam fidem irritam, fecerũt. Qñq; fidelitas, puer. xx. Unũ fidelẽ quis inuenlet. Qñq; ꝓscientia. Ro. xiij. Oẽ qđ nõ est ex fidẽ peccatum é. Quandoq; creditũ vel collectio creditor: vnde Anastasius. hec é fides catholica. Qñq; sacramentũ fidei. Augu. ad bonifatium. Quod est parulos habere fidez nisi fidei sacramẽtum. Qñq; fides informis. Pri. cor. xiij. Etsi habuero oẽm fidẽ ita vt montes trãsferã ꝛc. Qñq; fides viua sic sumũmus hic. ⁊ sez; hoc sic describit hebr. xi. Fides est substãtia rer̃ sperandarum argumentum non apparentium. ¶ Fides substantia est. substantia stat sub accidentibus ea supportans ⁊ sustinens: ⁊ nõ eget alio subiecto. sic fides in edificio spũali substat totum edificium supportans: ⁊ sustinẽs nõ egens virtute aliqua q̃ eaz ꝓcedat. ipsa est firma petra supra quã sapiẽs edificat domum suam. Mat. vij. ⁊ eiusdem. xvi. Super hãc petrã edificabo ecclam meã: petrã vocat firmitatez fidei in Petro. hoc fundamentũ nõ tumet nec pluuiam nec flumina: nec vẽtos: nec mix. Immutũ enim é ꝑme veritati. Fides enim ponitur ꝑme stati math. vij. Descẽdit pluuia: ⁊ venerũt flumia: ⁊ flauerũt vẽti: ⁊ non occiderũt: fundamenta enim erãt. su. fir. pe. Pluuia q̃ desurs̃um venit est ipugnatio aeree potestatis. flumina q̃ de mõtib' descendũt sunt ꝓsecutiones potentiũ. Uenti dicũtur oium tẽptationũ gña. De hoc fundamento legitur. Pri. cor. iij. Ut sapiẽs architect' fũdamẽtũ posui. glo. i. fidẽ xp̃i. Et paulo post fũdamentuz aliud nemo põt põere id ꝑter qđ positũ é. Jo. i. fides xp̃i. apo. xxi. Fũdamẽtũ primum ia ꝑs. Jaspis viridis é coloris: ⁊ fugat fãt afinata: ⁊ fidẽ significat: q̃ viriditate eternoz oculos cordis delectat: ⁊ vanitatez huius mũdi q̃ quasi fanta sima est fugat dũ fugitiua esse iudicat. augu. O mun de immũde qđ strepis qđ auertere conaris tenerevis fugiẽs qđ faceres si mãere s. absq; fundamento fidei vanũ est edificiũ spũale. i. vadẽs in nihilũ. Sapi. xiij. vani sunt oẽs. hoies, i quibus non subest sciã dei. Scientia dei seu cognitio fides est. sine hoc fundamẽto é edificiũ spũale. c. ꝑ. arenã qđ necesse hz corruere ad descensuz pluuie vel ipetũ fluminis vel venti. mat. vij. descendit pluuia venerũt flumina. ⁊ flauerũt venti eruerũt in domũ illa: ⁊ cecidit. ¶ In descriptione fidei res sperande ponunt. qz dignieres sunt inter ea q̃ sũt fidei: ⁊ quia sunt finis. Sicut enim finis bonũ ichoat sic adeptio fidei rez sperãdaz consumat actus vero sperandi poti' nominatur vbi q; diligendi. qz imediatus est, ad actum fidei. ⁊ qz sic notatur absentia eorum de qbus est fides diligi possũt: ⁊ ꝑsentia: ⁊ absentia: ⁊ futura: sed nõ sperantur nisi absentia vel futura. Fides autez, dr̃ substantia rez sperãdaruz. qz causa est vt res q̃ sperant i futuro' In' nobis subsistant. In ꝑsenti ẽt quodãmõ facit eas i nobis subsistere. Per fidem' enim futura bona mentis nostri quodãmodo sunt ꝑsentia. Per eã q̃ inuisibilia sunt quodãmodo videt ꝓpter primũ' dr̃ substantia rez sperãdaruz. ꝓpter scdm dicitur argumẽtũ nõ apparentiũ glo. Fides ꝓprie é de' his q̃ nõ vident de visus, eni nõ est, fides sz agnitio: ⁊ subditur. hec é laus fidei si quod creditur non videtur. Fides dr̃ argumẽtum nõ apparentiuz qz est inuisibilium certitudo vel dicit glo. gal. v. Ipsa est probãs non probatũ. dedignatur enim esse ꝯclusio. Tria sunt que sequũtur ex hoc argumento. s. articulor certitudo. vite' rectitudo. ⁊ premij terreni celsitudo. De prio iã hitũ est. De secundo habetur. Ro. i. iustus meus ex fide viuit: ⁊ vitam suã regit ⁊' dispõit. De tertio. Joh. Qui credit in filio habz vitam eternam. Fides nobis prio ꝓponitur. Secundo vite rectitudo assumitur ex qbus vita eterna ꝯcludit. et certitu-

dine fidei inferꝛ vita eterna tāꝫ ex ipfecta argumētatiõe. Jo.vi. qui credit i me hꝫ vitā eternā. Ex fide ꝙo cū vite rectitu dine q̄ſi ex pfecta argumētatõe vita eterna iferꝛ. ex fide cū vite prauitate ꝙcludit mors eterna. Be q̄ ꝙclione Exe.vij. Fili hois fac ꝙclusionē q̄m terra plena ē iudicio sanguinū: ⁊ ciuitas plena ē nigrate iaco.iij. Quid ꝓderit fratres si fidē se dicat qs hꝫ: opa aūt nō hꝫat nūqd poterit fides saluare etc. Secūdus Crisost. Fides matoꝛ: ē argumēto fidei minoꝛ. Cōfirmatur enī fides in minoꝛib⁹ ꝓ hoc q ꝙtoꝛ: ⁊ tā sancti hoies eā tenuerūt. etiaꝫ notāduꝫ q ad vitā fidē duo ꝓtinēt: scꝫ ꝑmā ꝓtatē cognoscere. ⁊ in eam tanq̄ſ summus bonus vel bēitudinē tēdere quātus ad ꝑmus of fides argumētus ſi apparet. quātus ad ſcōs of substāta rerus sperādaꝝ. Item fides sic ꝺscribit ab augu. in lib. ō ꝑdistinatione sanctorus. Fides est. cogitare cum assensione ea que ad christianā ptinent religionē. Isidoꝛ⁹ Fides est ex qua ꝓpaciter credim⁹ id qō videre nōvalem⁹. Crisostomus dicit q fides est sanctissime religionis fundamentum. Religio vt ait Isidoꝛ⁹ est appellata q per eam vni deo religamus animas nras ad cultus diuinus seruiendi vinculo. Magistraliter etiam sic describit fides est virtus qua ea que ad fundamentum religionis ptinēt recteq̄ firmiterq̄ credunt bernardus in libro ō ꝙsideratione. Fides ē voluntaria: q̄dam ⁊ certa ꝓlibatio necdum ꝓpalate veritatis. ¶ Et notāduꝫ q ꝙtuoꝛ videnť facere ad hoc q fides vina licet sit cognitio virt⁹ sit. Primus ē q act⁹ ipſi⁹ maiuſ hꝫ a voluntate. Sic ēt ille q multus amat alicq̄ voluntari⁹ē ad credēduꝫ bona ō corma l a vero de eo credere nō vult. Sic ille in quo est amoꝛ ōi intensus voluntari⁹ est ad credēduꝫ de eo oia quoꝛ credulitatē credit eē placitā ō. vñ sine rōne sufficienti assentit talibus. i. cor. xiij. dicitur q caritas oia credit. ¶ Secūs est q ꝙsentit hꝫs in q̄ difficile est consentire. Vñ sicut diligere inimicus ꝓhibitus ē cū ad dilectionē illā meritus eius qui diligitur nō vinet sed potius repugnet: sic ꝙsentire deo in hꝫs q̄ ꝫ rōnem videntur esse virtuto. Tertius est q fides vina radi⁹ vir⁹ est ꝓ cedens a fonte vite, ⁊ sole scilicet intelligētie ō quo. Sap. v. sol itelligētie nō est ortus nobis. fides mortua est sicut lumē solis qō est i locis obumbratis nō hꝫs calorē. Fides vero viua non solum lucet sed etiam calefacit nec solum lumen est ad oīdēduꝫ sed ēt vita mouēs. s. ad faciendus bonus ⁊ ōclinādum a malo. Cui vī ꝙcordare qō dic. Br. ō' viua vel diuina scia q plus ē virt⁹ q̄ſ ars. ¶ Quartus ē q mira opatur vt infra patebit. Dath. vnt. Signa aūt eos q crediderit hꝫ ieūt sicut ipetuositas fluminis: tunc ꝑmo apparet cuꝫ fluui⁹ inuenit obstaculuꝫ. sic fidei virtuositas cum aliqd ipugnans habuerit. ¶ Itē fides sic ꝓt ōscribi. Fides ē digna ō credulitas. Credulitas digna ō est credere ei ꝓpter se ⁊ sup omnia. Unde sup. i. cor. xiij. Non q sufficientes simus cogitare aliqd a nob: q̄ſi ex nobis Dicit glo. q cogitare ē inimicus fidei. assentare aūt summe veritati ꝓ se ⁊ super omnia est eius cōplemētus. ⁊ notāduꝫ q hꝫ fides viua nō assentiat ꝑneveritati principaliť ꝓp rōnes. tū rōnes ꝑsūt cē introductiue ad eaꝫ. Sed postq̄ ipa introducta fuerit. dicit sicut dixerūt samaritāi mulieri samaritane. Jaꝫ nō ꝓpter tuam loquelā credim⁹: ipſi enim audiuimus ⁊ scim⁹ q: hic ē saluator mundi. Joh. iiij. aug. i li. de corruptōe ⁊ gra. Aliō ē aduitoriuꝫ sine q̄ aliqd ſi fit ⁊ q̄ aliqd fit aia sine alimentis ſi posſum⁹ viuere: non tū afferunt alicui alimenta q vinat q mori voluerit. q̄ſi cā sine q̄ ſi fit vel raro fit. fides viua i aia ē: vel specialiū creaturaruꝫ vel miracula vī rōnes: vel doctria. Sed lux ifusa ō sup ꝓncipalis cā ē q ſteflect⁹ ꝙsentiat firme i ea q̄ sunt fidei. Vñ aug. dicit q fides ē illūinatio mētis ad sūmā virtutē. Et sup illud. mat. ix. Credo dñe adiuua meā īcredulitatē. glo. credulitas nra infirma ē nisi fit intima a diuinorio ōi.

¶ Quod vnica est vera fides.

Equitur ō vnitate fidei ō qua legitur ephe. iiij. vn⁹ de⁹ vna fides

Quinq̄ vero videntur facere ad vnitatē fidei. Dico ꝫ q illud ō q̄ ꝓncipaliter ē fides vnū est. vñ sup illoꝝ una fides. Dicit glo. vnā ⁊ idē est qō credita cunctis fidelib⁹. Vñ fides catholica ꝺr vniuersalis. ⁊ ꝺe q̄ fides ē. fides ē ꝓncl

paliter vn⁹ est ⁊ nō mutat. Exo.xx. audi israel de⁹tuus vn⁹ē nō erit i te de⁹recens
tiaco.i.apud quē nō est trāsmutatio. ideo nec fides mutat. Thob.ij. vltā illaz expectam⁹ quā deus datur⁹est his q fidē suaz nūq̄ mutāt ab illo. Sedo h̄ q̄ fides est lumen infusū desup: ⁊ nō est a phantasia rez q̄ creduntf. ideo nō diuersificat secundū diuersitatem rez creditaz. ipsa est lucerna quā dei sapia ascendit ad, recuperāda dragmā pditā. luc.xv. glo. dragma est nūm⁹ certe q̄ntitatis hūs imagines regis. Dragma pdita ē hō ad imaginez dei creat⁹ in peccatuz lapsus. Et eadem
a lucerna possunt diuersa videri: ⁊ una, fide diuersa credi. Tertio h̄ q̄ vna est rō credēdi in oib⁹ articulis. s. pria vitas cui vna fides semp principalr innititf. credulitas q̄ p rōes ē secūdū diuersitates rōnū debet diuersificari sed nō sic est in fide.
¶ Quarto h̄ q̄ natura hominuz: una ⁊ eadē ē apū oēs. ergo ⁊ naturalia hominum eadē debēt ee apū oēs sc, intellect⁹ oz deo de iure naturali obsequm fidei. Ergo fides vna ⁊ eadē oz ee apud oēs vna ergo ē hā fides. quito h̄ q̄ affectiones q̄s affect⁹ homis oz deo: eadem sunt apud oē genus: ⁊ eadē rōne q̄ oz intellectus deo: idē erit apū oēs. Preterea affectionū cāe sunt apphēsiōis pābule vbi tioris cā ē apphensio diuine potētie vel iustitie. Spes cā ē apphensio diuine bōitatis vl misrico: die. Amoris cā ē diuine apphēsio bonitatis vel potestatis. ergo cū affectiōes iste hūde sint apud oēs. ⁊ apprehensiones que sunt cā illaruz hūde erunt apū oēs. Apprehensiones vero d deo in presenti oz esse fidei pp paruitatem intellect⁹ hoiuz sicut pz⁹ oīsum est. ergo vera fides vna ⁊ eadē ē apū oēs. Preterea aut aliq̄d obsequiū oz d deo intellectus hūan⁹: quē sine ei⁹ iniuria fi possit nō soluere aut nullus. Si dicat q̄ nullus oīdit h̄ ee falsum p hoc' q̄ sibi rōne nec affect⁹ aliq̄d obsequz deberet deo: nec ēt corp⁹. ergo ds nō esset dūs ver⁹. tñ multum seruitiū deberet ei. Preterea cōque rit dūs d subtractiōe finis affect⁹. Malachi.i. Si pf ego sum vbi ē honor me⁹ ⁊ si dūs ego sum vbi ē timor me⁹ Preterea ceteū ē cuilibet hūti rōnem bñ di positam: q̄ sine dei iniuria nō potest d ei deum nō ee adorādus' vel veneradus vel timēdus vel amādum. Preterea ois secta igne: ⁊ ferro psequit sentientes cōtraria fidei suezetiam potius q̄ fures vel raptores. Pha ēt dicit eos qui dñt dos nō esse adorādos' pena idigere. Reliquitur ergo q̄ aliq̄d certuz seruatū itellect⁹ oz deo qd spāliter ꝓfitit i credēdo illi. Illud.n. obsequiū fm intellectuz nō videtur ei posse soluere vniuersitas hoiuz. Cogitare solum sine bonuz: sine malum nō vī meritoriuz: ee vel demeritoriuz Alioquin de⁹ q̄ oia mala videt possum⁹ esset' ergo assensus' vel dissensus cogitatiōi aduenies meritū vel demeritum sāc. assensus possibilis vniuersitati hoiuz cir ca illa q̄ de deo sunt fidei est. ea que hō tenetur' credere de do non sunt infinita. Sunt ergo aliq̄a certa que glibet adultus nisi sit mente alienatus: tenet credēr de deo. Unde hebre.xi. Credere oz accedentē ad eum q̄ est: ⁊ ingrentib⁹ se remuneratoz sit. Ubi dicit glo. sine hac fide nemo vnq̄ saluari potuit. si qs' āt obijci at qd nō ē necesse eadez credi de do ab oibus pp paruitatē itellect⁹ quoruūdā vl pp defectū doctrine vel gre sz sufficit q̄dā de deo credi ab vno: ⁊ alia ab alio. Ad hoc' dicendū ē q̄ nullⁿ ē adultus nisi sit mente alienatus cuius intellectus capax esse non possit eius q̄ est dūi esse timendum honorandum: amandum. ⁊ in eo ee sperādum ⁊ numq̄ fuit mund⁹ qn habuerit doctrinā sufficiente ad hmōi credenda. Unde grego. loquens de parabola illa q̄ est de operarijs in vineā missis mat.xx. dicit pater familias: cōditoz nr e st q̄ hz vineam vniuersalem ecclīam q̄ ab Abel vsq̄ ad vltimū electū: q̄ in fine n ascitur⁹ est. quot sctōs primitus tot palmites misit: hic pater exisse ad excolledā vineā māe hora tertia: se. ta: nona vndecia operarios pduxit a mundi huius initio vsq̄ ad finez ad erudiēdā ifidelitū plebē pdicatores mittere nō desistit. gratia. n. non deest alicui adulto sane mētis ad p dicta nisi culpa ei⁹ impediat. si qs tñ eēt i loco vbi doctrinā circa talia nō posset hēre simile ē nisi culpa sua h̄ impediret occultā ispiratione eius doctrie supplē vel p creaturaz pulchritudinē d pditoz ⁊ rectoz vniuersitatis admoneret. est tñ

bona fide vera oium vere fidelitū ꝫ iter eos alīq pluratalīq paucioza: de deo explicite credant. Oēs tamen parati debēt esse credere deo in oibus que dei p se vel p viros fidedig nos eos vocare vellet. ō bēt ēt oēs credere oia illa esse vera q̄ propheti. ⁊ alij hoies spū dei edocti credidērūt: ⁊ docuerūt: oēs aūt secte quātūcūq; ad ea in quibus non conuenium t cuꝫ illa ⁊ vera vnica fides: errores sunt.

Quod fides christiana est fides ꝓ.

Alla ꝓo vera: ⁊ vnica fides: fides xp̄iana est sicut multipliciter potest ostendi. et primo miraculorum cōfirmatione. nulla. n. alia secta habꝫ miracula ad sui cōfirmationeꝫ. Miracula huius fidei ab abel filio adā ctā leguntur. de q̄ legit gen. iij. Respexit de⁹. ad. abel ⁊ ad munera ei⁹. quo respexit alta translatio determinauit q̄ sic hꝫ. inflāmauit de⁹ ff abel ⁊ sup munera ei⁹. Ignis. n. de celo oblatione ei⁹ icēdit: vt factū ē helie in carmelo. Tertij. ff. xviij. Et Leui. ij. sub moy. deinde subsecuta sūt miracula sub noe: ⁊ sub abraaꝫ: ⁊ sub aliis vsq; ad legē moy. ⁊ i gēte hebreoꝝ multiplicata ſt ⁊ ab exercitu egypti vsq; ad igressū terre promissiōis ꝓlolata sūt gētē illā: ⁊ donec gēs illa deseruit hāc fidē si deseruerūt eā miracula. Tādē cū hac fide i aplis miracula trāslata ſt ad ecclesiā ex iudeis: ⁊ gētibus collocatam. Miracula ꝓo quibus hic fides confirmata est talis fuerunt q̄ solus deus ea facere poterat. sicut fuit stario solis: ⁊ lumen ad spatium. xij. hore ad preceptum Josue ministri dei obedientē domino voci hominis. Iosue. x. ⁊ regressus solis tpe ezechie. Isa. xxxviij. Et obscuratio luna. xv. In passiōe dñi facta pp quā phi g thenis erāt nō volētes invenire naturalē causam illius obscurationis inducti sūt ad hoc: vt dicerent q̄ deus nature patiebat: pstituerūt aīa ipli ꝺo ignoto de qua. actu. xvij. quis dubitat de hoc q̄ ille solus cursū solis mutare pōt g̃ instituit. Itē noticia linguaꝝ data aplis: ⁊ illuminatio subita qua hij q̄ erant ydiote docti facti sunt scōz eis promissionē factaꝫ a xp̄o. Jo. iij. Paraclitus aūt spūtus. s. quē mittet pater in noie meo ille vos docebit oia ⁊c. Luce. xxi. ego dabo vobis os: ⁊ sapiam cui nō poterūt resistere ⁊ cō tradicere oēs aduersarij nostri. ste roboratio apostoloꝝ q cū adeo debiles essent q̄ petrus q̄ maioꝝ videbat esse ad vocē vnius ancille: dū mori timuit vitā negauerit virtute spiritus sancti uduti ex alto adeo fortes facti sunt vt nullus timerent. Luc. vltimo. sedete in ciuitate quousq; induamini virtute ex alto. non timebāt eos q tā dīꝝ eoꝝ occiderāt. Actu. iiij. nō possumus inquūt Petrus ⁊ Io. que vidimꝰ ⁊ audiuimus non log. Item subiugatio mūdi p pauces simplices. ber. ꝫ magis diuina plane fuerint miracula q̄ dñs gesit in terris. Hoc tamen sup oia illa enituit q̄ in paucis simplicibꝰ totū mūdū ⁊ oēm eius altitudinē sibi subiugauit. Itē iunctio fidei cū rōne quasi p totū mundū q̄ est vnū triū operū mirabiliū dei q̄ erat ber. dicēs. Tria opa inquit facit oipotēs illa: ⁊ maiestas. i assumptiōe nostre carnis. ita singulariter mirabilia: ⁊ mirabiliter singularia vt taliter nec facta sint: nec facteda sint amplius sup terraꝫ. Coniuncta sunt quippe ad inuicē deꝰ. ⁊ homo: mater ⁊ virgo. fides ⁊ cor humanū. Multi etiam mortui resuscitati sūt a xp̄o: ⁊ a fidelibꝰ in noie xp̄i. quis ſt dubitat q̄ deus solus qui homini vitā dedit ꝓt ei eā redderē postq̄ eā amisisit. Io. x. Potestatē habeo ponēdi aiaꝫ meā: ⁊ iterū sumēdi eaꝫ. quomō purus homo hoc posset: posita eni aia iā nō eēt homo qui eā posset sumere. Cū eni aia ponitur hō desinit esse. qui vero non est se reficere nō potest. In noie etiā xp̄i ceci sunt illuminati lepꝛosi mundati: paralitici ⁊ alij infirmi insanabiles sm naturam sanati. que oia cū deꝰ q̄ solus ea facere potuit ad cōfirmationē dicte fidei fecerit: ⁊ certissimū sit deū nolle testificari mēdaciū aliquod nec velle miraculis hoies iducere i errorē nec eos subtrahere a cultura sua: ⁊ sic diminuere gloriā suā. manifestū est, veram fidē. ee fidē xp̄ianā quā deus hic confirmare voluit. Nullius eni intellectus bene dispositꝰ recipet q̄ prima veritas posset esse mēdax vel vellet esse causa erroris sibi ꝓtumelioſa. de hac testificatiōe dicit. Joh. primo. v. qui nō credit in filio mēdacē facit pīez. q: nō credit in testimōiuꝫ qd testificatus est de filio suo. Idē io. v. Ego habeo testimoniū maius Johanne.

Opera eni que dedit mihi pater vt perfi
cã ea ipsa opa que ego facio testimoniũ
perhibẽt de me: q3 pater misit me. item
euãgẽ:xv. Si opera nõ fecissem in eis q̃
nemo alius fecit peccatũ non haberẽt. et
euãgẽ.xiiij. Pater in me manens ipe fa
cit opa. nõ creditis: q3 ego in patre ⁊ pa
ter in me est: alioquin ꝓpter ipsa opa cre
dite. Siquis tamẽ dicat miracula illa nõ
esse facta ad fidei testificationẽ patet hoc
falsum esse per modũ quo miracula facta
sunt. ⁊ exempli cã pauca miracula pona
mus. mat.ix. dixit xp̃s vt sciatis: q3 filius
hominis habet potestatẽ in terra dimittẽ
di peccata. Surge tolle lectum tuum: ⁊ va
de in domũ tuã ⁊ surrexit ⁊c. patet ex ip
sa littera miraculũ illud fcm̃ eẽ i testimo
niũ fidei: ⁊ act.iij. dixit petrus claudo ex
vtero matris sue. in nomie iesu nazareni
surge: ⁊ ambula: ⁊ sequit̃: ⁊ protinus con
c solidatae sunt bases eius: ⁊ plante: ⁊ exi
liẽs stetit ⁊ ambulabat. Et de Dionysio
ariopagita legit̃. quod cũ disceptaret cũ
paulo forte trãsit cec⁹ ꝑ viã. eozã eis: ⁊ sta
tim ait dionysius paulo. Si dixeris huic
ceco. in nomine dei tui vide: ⁊ videt.
Ego credã statim. Sz ne vtaris ꝓbis ma
gicis: q3 forte nosci verba que habẽt hu-
ius efficacia ego prescribã tibi formã ver
boꝝ. hãc tngt formã ꝓboꝝ: dices ei i no-
mie iesu xp̃i nati de virgine crucifixi mor
tui q resurrexit: ⁊ ascẽdit in celum. vide. ⁊
vt oĩs tollerẽt suspitio precepit paulus
dionysio vt ipse eadẽ verba proferret. ⁊ i
eadẽ ꝓboꝝ fora. dicit dionysi⁹ ecce vt vi
deret ⁊ statim vidit: ⁊ ꝓfessus est dionỹ-
sius se credere. de probatione ꝑ miracu-
la. dicit pe. act.ij. Jesum nazarenum vir
approbatũ a deo i vobis virtutib⁹ ⁊ ꝓdi
gijs. ⁊ signis que fecit deus ꝑ illum i me-
dio vestri sicut vos scitis habet diffinitio
ꝓfecto: ⁊ prescientia dei traditus ꝑ man⁹
iniquoꝝ affligẽtes interemistis ⁊ ber. in
sm̃õe de assensione ostẽdit Christus ꝓfe
ctisse ꝓbationẽ dominij sui. Cum in celum
ascẽdit his verbis. Cum iesus se dix⁹ vni
uersoꝝ que sunt in terra: ⁊ in mari: ⁊ in
inferno probasset non restabat nisi vt ae
ris ⁊ celoꝝ se esse dominũ probaret. Ter
ra eni dñm cognouit: q3 ad vocẽ ꝓtinus
eius cum clamaret voce magna lazare ve-
ni foras mortuoꝝ reddit. Cognouit ma
re: q3 solidum se ꝓbuit sub pedibus eius.
Cognouit infernus cum ipse portas ere
as: ⁊ vectes ferreos ꝯfregit ⁊ satanã liga
uit. Sicq3 qui in ore piscis cum ipso pisce
statere inuenire ꝑdixit, penidubio ⁊ mari ⁊
otium q̃ in mari sunt dñs fuit. qui mor
tuos suscitauit: lẽprosos mũdauit: cecos il
luminauit. Oĩes effugauit infirmitates. do
minus oium fuit: ⁊ eadẽ manu qua fece-
rat que defecerant reficiebat. ad ꝓficiẽdã
huius fidei nostre integritatẽ, restat vt vi
dentibus discipulis ꝑ medium aeris ascẽ
dat: ⁊ tũc probabitur: q3 dominus vni-
uersoꝝ es ⁊ tã tibi profecto debebit vt i
nomine tuo omne genu flectatur. ¶ Cir
ca miracula vero notabile est q̃ ministri
christi post passionẽ eius. in nomine ipsi
us maiora miracula fecerũt q̃ christ⁹ fe-
cisset sicut ipse promiserat. iohã. decimo
quarto. qui credit in me opera que ego
facio: ipse faciet: ⁊ maiora hoꝝ faciet. ma
nus fuit q̃ ad vmbram petri ꝙ sanabant. i
firmi. actuũ. quinto. quam q̃ ad tactum
vestimẽti eius mulier fluxum sanguis pa
tiens sanata ẽ. matei nono. item longe fu
it maius q̃ duo latrões qui veneno sum
pto mortui erant suscitati sunt tunica bea
ti iohannis euangeliste posita super eos.
itẽ dominus in euangelio legit̃ tres mor
tuos suscitasse. Sed de beato andrea legi
tur q̃ quadraginta submersos suscitaue-
rit. itẽ sancti nõ solũ vita: sz ⁊ mortui fidẽ
istaz miraculis confirmauerunt. ⁊ vt vno
verbo dicam quasi vniuersitas rex fidez
istã mirabiliter ꝯfirmauit. vnde greg. in
homeli. epiphe. cia ingt clemẽta auctorẽ
suum venisse testata sunt. vt. n. de his que
dã vsu humão loquar. deũ hũc celi ⁊ ter
re cognouerunt: q3 protinus stellam mise
runt. mare cognouit: q3 sub plantis eius
se calcabile prebuit. terra cognouit: quia
eo morĩte contremuit. Sol cognouit: q3
lucis sue radios abscondit. saxa ⁊ parie-
tes nouerunt: quia tẽpore mortis ei⁹ scissa
sunt. infernus cognouit: quia hos quos
tenebat mortuos reddidit. ⁊ tñ hĩ quẽ do
minũ omnia insensibilia elementa sense-
runt. adhuc infidelium iudeoꝝ corda do
mini esse minime cognoscunt. ⁊ duriora
saxis scindi ad penitentiã nolunt: etiã cõ
fiteri abnegãt: quẽ elementa vt diximus
aut signis aut scissionibus deum clamãt.

¶ Secamdo pteſt oſtendi veritas fidei xp̃iane teſtium exceptiõe oi maioꝝ multitudine. Et p̃mo ꝓducamus i medium Johãné baptiſtã q̃ a ꝓphetis p̃dictꝰ fuit in pſalmo: paut lucernã xp̃o meo. iſa.xl. Vox clamãtis in deſerto ꝛc.ꝛ mala.iij. ecce ego mittã angelum meum q̃ prepara uit viã añ facié tuã. hũc deus miraculoſe natũ fecit i mundo iſto ex ſctis parẽtibꝰ cũ helisabeth eſſet ſterilis: ꝛ ambo ꝓceſſiſſent in diebꝰ ſuis. Luc.i. vt ferret teſtimonium xp̃o. Jo.i. hic venit in teſti.ꝛc. quis dubitat ꝺ hoc qꝺ deꝰ nõ tõ fecit cũ naſci miraculoſe i mundo iſto vt teſtimoniũ ꝓhiberet mẽdacio. ei⁹ ꝓceptio: ꝛ natiuitas p̃nunciata ſunt ab angelo. luc.i. hic in vtero materno teſtimoniũ dedit xp̃o. in eccl̃e. Ut facta ẽ vox ſalutationis tue in auribus meis exultauit infans in vtero: in gaudio meo. Sine omni dolo fuit teſtimonium illud. ipſe tante ſanctuatis fuit q̃ iudei, miſerunt ad eũ ſacerdotes: ꝛ leuitas vt ſci ẽt ab eo vtrũ ipſe, eẽt xp̃s. Jo.i. ꝛ credidiſſent ei ſi dixiſſet ſe eẽ xp̃m Jo.v. vos voluiſtis exultare ad horã i luce eius vt crederetis ipſum eſſe xp̃m: dicit interl. Quãto magis debuerũt credere ei ferenti teſtimoniũ alij: efficacius. n. eſt teſtimoniũ q̃ aliq̃ ꝓhibet alij: q̃ qꝺ ꝓhibet ſibi. Jo.v. Si ego teſtimoniũ ꝓhibeo de meipſo: teſtimoniũ meum ſi ẽ vez. ſanctas Jo. nõ ſolũ xp̃iani. ſꝫ ẽt gentilibus ꝛ iudeis nota: ꝛ teſtimoniũ eiꝰ multũ efficax ẽ ad ꝓfundẽdũ iudeos. Jõ poſtea illud. pſal. Paraui lucernã xp̃o meo: ſubdit inimicos eius induã ꝓfuſiõe ꝛc. qualiter xp̃s teſtimonio. ioh. ꝓfuderit iudeos hẽs mat. xij. baptiſmꝰ ioh̃is. vnde erat de celo an ex hoibꝰ: ꝛ illi cogitabant iter ſe dicẽtes. ſi dixerimꝰ ꝺ celo dicet nobis: quare ergo nõ credidiſtis ei. ſi ãt dixerimꝰ ab hoibꝰ timemus turbã. oẽs enim habebãt ioh̃ãnẽ ſicut prophetam. de teſtimonio ioh̃ã. de xp̃o hẽs. ioh̃ã. i. qui poſt me venturꝰ ẽ ante me factus ẽ: ante. ſ. origenitate, quia p̃ior me erat, ꝛ de plenitudine eiꝰ nos oẽs acceptimꝰ: ꝛ poſt. cuius nõ ſum dignus vt ſoluã calciamẽtũ eiꝰ. ite ecce agnꝰ dei. ecce q̃ tollit peccata mundi. itẽ vidi ſpm̃ deſcẽdẽtẽ. quaſi columbã de celo: ꝛ manẽtẽ ſup eũ: ꝛ ego neſciebã eũ: ſed q̃ miſit me baptizare i aqua ille mihi dixit. Sup quẽ videris ſpm̃ deſcẽdẽtẽ: ꝛ manẽte ſup eũ. hic ẽ q̃ baptizauit i ſpiritu ſcto. ꝛ ego vidi ꝛ teſtimoniũ ꝓhibui: qꝛ hic ẽ filius dei. aliud teſtimoniũ ẽ io. euãgeliſte. Vidimus, inquit gloriã eius quaſi vnigeniti a patre. vidimus. ꝛ cognouimus ꝑ miracula: ꝑ vocez elapſam de celo: ꝑ tranſfiguratiõẽ: reſurrectiõẽ aſcẽſiõẽ. Spũs ſcti miſſiones: gloriã eius talẽ: ꝛ tãtã: vt decet vnigenitũ dei patris ꝛ p̃me io. i. quod fuit ab initio q̃ audiuimꝰ: ꝛ vidimꝰ oculis nr̃is, qꝺ ꝓſpeximꝰ: ꝛ manꝰ nr̃e contrectauerunt de verbo vite: ꝛ vita mãifeſtata ẽ: ꝛ vidimꝰ ꝛ teſtamur: ꝛ annunciamꝰ vobis. ¶ Fidei nr̃e teſtimonium dãt deꝰ: ꝛ homo: ꝛ angelus. de p̃mo habemus. i. iohan. v. Tres ſunt q̃ teſtimonium dãt in celo: pr̃ verbũ: ꝛ ſpũs ſcus. et ſubdit. Si teſtimoniũ hoiũ acceꝑimꝰ: teſtimoniũ dei maius eſt. Scõm glo. pr̃ ꝓhibuit teſtimoniũ xp̃o: dicẽdo hic ẽ filius meꝰ dilectus. Filius i trãſfiguratiõe oñendo potẽtiã deitatis: ꝛ ſpem beatitudinis. Spũs ſanctus ſr̃ chriſtũ i ſpẽ colũbe diſcendẽdo: ꝛ i noie xp̃i corda diſcipl̃oꝝ iplẽdo. ¶ Teſtimoniũ ꝺo hoiũ taliũ fuit q̃ note fuerunt ſcitatis: mundi ꝓcẽptores nulliꝰ hominẽ timẽtes q̃ veritatẽ fidei morte ꝑpa auſi ſunt ꝓfirmare: cũ mãifeſtũ ſit q̃ nullus ſani, capitis morte mẽdaciũ auderet ꝓfirmare. ẽt hoies mẽdaces in morte veritatẽ ꝓfitẽtur: etiã ipſe xp̃s veritatẽ fidei morte ꝑpa ꝓfirmauit ꝺ ſignũ ſpãle tãq̃ certiſſimũ ꝑmittebat ipſe iudeis. mat. xij. generatio inquit mala: ꝛ adultera ſignũ querit: ꝛ nõ dabit ei niſi ſignum Jone ꝓphete. Sicut. n. fuit, ionas in ventre ceti triꝰ dieb⁹ ꝛ triꝰ noctib⁹ ſic, erit filiꝰ hominis in vẽtre terre triꝰ dieb⁹ ꝛ triꝰ noctib⁹ ꝛc. Cũ oino due, res peccatũ faciãt ſcilicet timor: ꝛ cupiditas vt dicit glo. ſup illud. pã. Incẽſa ignis ꝛ ſuffoſſa. que causa poſſet eẽ mẽdacij i illis: q̃ ꝛ trãſitoria. bona ꝓtẽnebãt. ꝛ mala letãter ſuſtinebãt. Phi. iij. oia arbitror vt ſtercora: vt xp̃m lucrifaciã. act. xx. Spũs ſanctus ſup oẽs ciuitates ꝓteſtat mihi dicẽs qm̃ vincula: ꝛ tribulatiões ieroſolimis me manẽt. ſꝫ nichil horũ vereor. Si q̃s ꝺo dicat ſctos voluiſſe decipere: ſed deceptos fuiſſe. Qũ petrus chriſtus decipi circa ſuũ eẽctũ na

tura rōnalis maxime habeat cognoscere se esse. aug. in libro de aia ⁊ spiritu: nichil tā nouit mēs vel aia q̄ id q̄ sibi p̄sto ē nec mēti vel aie gr̄ magis p̄sto ē q̄ ip̄a sibi: nichil ergo tm̄ nouit quantū se esse q̄o ergo xp̄s decipi poterat cū dicebat. io. viij. amē amē dico vobis anteqū abra am fieret ego sum. Jt. x. ego ⁊ p̄r̄ vnum sumus. itē cuz nāe rōnalis p̄ se note sint operationes sue. Aia. n. p̄ se cognoscit se credere vel intelligere vel diligere quo poterat decipi circa illud. iob. viij. ego p̄ncipium qui ⁊ loquor vobis. ipse sciebat se simplr oium q̄ creata erāt p̄ncipium fuisse. Luc. vij. Tetigit me aliqs naz ⁊ ego cognoui virtutē de me exisse. ¶ Jtē quomodo paulus circa celestia decipi potuit q̄ raptus est vsq̄ ad tertiuz celum vbi audiuit archana verba que nō licent hoi loqui. ij. cor. xij. ¶ De testimonio hominuz de christo legitur actuum. x. nos testes sumus. ait petrus omniumq̄ fecit Jesus in regione iudeorum: ⁊ hierusalem quez occiderunt suspendētes in ligno. hunc deus suscitauit tertia die: ⁊ dedit eum manifestum fieri: non omni populo sed testib⁹ p̄ordinatis a deo nobis qui manducauimus: ⁊ bibimus cum illo postq̄ resurrexit a mortuis ⁊ precepit nobis predicare populo: ⁊ testificari: q̄ ipse est qui constitutus est a deo iudex viuoruz ⁊ mortuoruz. huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatoruz accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Testimonium ꝑo istud deus tam cito confirmauit. Unde subditur adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum testimonij petri: de christo habes similiter. mat. xvi. tu es christus filius dei viui. Et io. xvi. ait pe. nos credidimus ⁊ cognouimus quia tu es christ⁹ filius dei viui. Fidei nostre testimonium dedit angelus in christi cōceptione luc. i. Item in eius natiuitate. Luc. ij. ecce angelus domini stetit super illos ⁊c. ⁊ post. ecce euangelizo vobis gaudiū magnū. itē ⁊ facta est cum angelo multitudo milicie celestis exercitus. Item in resurrectione. mat. ⁊ mar. ⁊ luce vltimo. ⁊ io. penul. itez in ascensione actu. i. ¶ Fides ista testimonium habet: ⁊ a domesticis: ⁊ ab extraneis. exo. viij. magi pharaonis deficientes in tertio signo compulsi sunt confiteri. digitus dei est hic. deute. xxxij. non enim est deus noster vt vij eoruz: ⁊ inimici nostri sunt iudices. ⁊ mat. ix. videntes turbe xp̄m mirabiliter operantez dixerunt. nunq̄ sic apparuit in israel. ⁊ io. ix. illuminatus cecus a natiuitate dixit: a seculo non fuit audītum q̄ quis aperuit oculos ceci nati. ⁊ io. xi. Ipsi pontifices: ⁊ pharisei dixerūt quid facimus: q̄ hic homo multa signa facit si dimittimus eum sic: omnes credēt in eum. Iosephus qui semper fuit iudeus sapientissimus in veteri lege qui captus fuit in vltima captiuitate hierusalem facta per Titum: ⁊ Uespasianum tale testimonium dedit christo. Fuit eiusdem temporibus iesus sapiens vir. Si tamen eum virum dicere fas sit. Erat enim mirabilium operum effector: ⁊ doctor eorum qui libenter futura audiunt: ⁊ multos ex gentibus sibi adiunxit: christus hic erat. Jtē post crucem his qui ab initio eum dilexerant apparuit: eis iterum visus secundum quod prophete: vel hec: vel alia de eo futura predixerant. Sed vsq̄ in hodiernum diē xp̄ianoz: q̄ ab eo dicti sunt ⁊ nomē p̄seuerat: ⁊ genus. ¶ Hodie est fidei nr̄e alie secte testimonium p̄hibēt ex̄ post suā alijs p̄ferēdo. vñ cum testimonium q̄d̄ p̄ se p̄hibēt nullum reputem⁹ testimoniuz eoz q̄d̄ allatum valoris ē p̄ fide nostra est. itē nobiles p̄tes in his q̄ de deo noscibilia sunt fidei nr̄e testimonium p̄hibēt: vt circa hoc q̄ vna sit prima cā. ⁊ q̄ eterna sit summe potētie summe sapiētie summe bonitatis. vñ quantum ad ista fides nr̄a ex intuitu p̄rie sumpta ē disciplinis: iuxta verbuz boetij in p̄emio libri de trinitate. ¶ Fidei ei nostre testimonium p̄hibet vniuersitas creaturaz quantū ad ea q̄ de deo cognoscibilia sunt. hoc est q̄ vnus ē mundus. attestat q̄ vnus sit deus accedat, q̄cūq̄ vie creatura. ⁊ faciat alium mundum tm̄: ⁊ talē q̄lis est iste mund⁹. ē dicā q̄ d̄s est p̄petuitas creaturarum. attestat eternitati creatoris. Cum eis causa potentior sit suo effectu, magnitudo vero eius potentie: ⁊ pulchritudo sapientie vtilitas creaturaz bonitati. ¶ Dic probati veritas fidei per reuelationes ⁊ prophetas. ¶ Tertio potest ostendi veritas fidei

nostre p hoc, q reuelatiões ⁊ prophetias habet. Reuelationes habuit ante legē vt sub Noe. Abraaz: ⁊ Jacob vt patet ex libro gene. Que multiplicate sūt lege suscepta. Numeri duodecimo, si qs fuerit inter vos propheta. dominꝰ in visione apparebo ei vel per somnū loquar ad eū. at nō talis seruus meus moyses qui i omni domo mea fidelissimus est. oz enim ad os loquor ei. Deute. iij. Nō est alia natio tā grandis que habeat deos appropinquātes sibi: sicut deus nr. Adest cūctis obsecrationibus nostris. Psalmus. nō fecit taliter omni nationi ⁊c. Et baruch quarto beati sumus israel. q̄ que placēt deo nobis manifesta sunt. ¶ Prophetie q̄s habet fides nostra multū confirmāt eā. gene. cū iohānes baptista misisset discipulos ad christū ad certificandū eos de xpō. math. vndecio. Dñs certificauit eos ostendendo prophetiā esse impletā quaz predixerat. Esaias de aduentu eius. Esa. xxxv. Deꝰ ipse veniet: ⁊ saluabit nos. tunc aperientur oculi cecorū. ⁊ aures surdorū patebunt. Tūc saltet sicut cervus claudꝰ ⁊ aperta erit lingua mutorum. Unde ait dñs discipulis iohānis. Ite nūciate iohāni. q̄ audistis: ⁊ vidistis. cecī. vi. claudi. ⁊c. Itē Esa. xli. Dicit dñs ad deos ñ veros annunciate que futura sunt i futurū: ⁊ sciemus quia dij estis vos. Reuelationes ⁊ prophetie cū hac fide translate sunt in ecclesiaz collectā ex gentibus. vbi patet in reuelatiōe illa excellenti. de qua. Sceba cor. xij. Que paulo facta ē vsq; ad tertium celū rapto. ⁊ in Jo. cui reuelata sunt tot misteria que in apoc. cōtinentur. Judei ꝙo mō nō habēt reuelatiōes vel pphetias q̄ hāc fidē obseruerūt. ¶ Quarto per hoc' q̄ fides nostra dignissima de deo sentit. Aug. Prudētiā est extimare. ⁊ fidelium que sit fides purior: ⁊ maiestate dei dignior. alie secte male sentiūt vel de dei opotētia. Sicut qui negāt deū posse corpa nra suscitare vel nām niam potuisse sumere. Alij de eius bonitate vt qui negāt lapsos i peccatū p penitētiā posse redire ad deū. alij de eius iusticia: vt qui negant deū vindicaturū peccata. aut qui dicūt eū salē nō vindicaturū eternaliter. Fides ꝙo nra opotētiā dei p̄dicat: ⁊ sāpiētiā eius sapientiā: ⁊ bonitatē. ¶ Quinto p b̄ q̄ fides nra de hoie p habilioza sētiā ⁊ que magis decent creaturā rōnabilez. Dicit enī eū ad imaginē dei creatū. gen. i. Creauit deus hoiem ad ima. ⁊ si. su. ad similitudinē et dei monet viuere. Ephe. v. Estote imitatores dei sicut filij carissimi. et ad gloriā similē diuine glorie p̄mittit peruenire. i. Jo. iij. Carissimi nunc filij dei sumus. et nondū apparuit nobis q̄d erimus. scimus q̄n cū apparuerit similes ei erimus: gēs iudeoꝝ ⁊ gēs machometi sentiunt indigna. de' dei magnificētia: dū gens iudeoꝝ sperat solā affluētiā tēporaliū a deo. Et gēs machometi solas delitias corporales quātū ex promissione legis cor. Unde q̄ aūt spes dicta videt' eē hominū q̄ inanū acceperūt' aias suas. ⁊ fere est' brutalis. Cū aia immisibilis sit: bonis immisibilib⁹ remuneranda est: nec natura rationalis bonis se iferioribꝰ beata fieri p̄t. aug. beata vita inuentē cū id q̄ est hoīs optimū: ⁊ amatur: ⁊ hētur q̄ deteriꝰ ē quaz ipse hō' p̄t: quisq; q̄ seipo deteriꝰ ē segnit fiet ipse deterior. ¶ Fides ēt christiana hoiem ad maiorē p̄fectiōez p̄ducit: ⁊ q̄tū ad deū: ⁊ q̄tū ad primū. Quātū ad' deū q̄ de deo p̄dicat q̄ maxie timorē dei nobis incutit: ⁊ ad spē maxie erigit: ⁊ dei amorē in nobis maxie accēdit. Ostēdit enīz districtissimā iusticiaz dei i rebelles ipi⁹: ⁊ vidictā eternaz mire acerbitatis: q̄ efficacissimum ē ad timorē inculcandū. ¶ Itē ostēdit liberalitatē dei qua filio p̄prio p̄ nos ñ pepercit: posth q̄ null⁹ locus desperatiōi in nobis relinquit. Ro. viij. Qui p̄prio filio suo, nō pepercit: sz p nobis oib⁹ tradidit illū. Quō nō cū illo oia nobis donauit. Itē beneficiū redēptiōis quod est maior ignis ad incēdēdū cor nrm q̄ esset totus mundus ad incēdendum' corpus nostruz: si totus arderet corpibus n ostris immittit' amorē q̄d magis idoneum ad incendendum: ⁊ inflammandū diuinum amorē in nobis non accenditur melius ignis quam igne nec se maior ignis spiritualis amore quo filius dei amauit nos. Johānis. xv. maiorem hanc dilectionem nemo habet quaz vt animam suam ponat quis p̄o amicis suis. Quantum ad p̄ximuz: quia dilectionē iubet ad inimicos extendere. ⁊ nostra p̄ximo cōmunicare. ⁊ si necesse ē etiaz

animā p eo ponere. Mat.gnto. Diligite
c inimicos vestros bñfacite his qui oderūt
vos ꝛc.i. Jo.tertio. Qui habuerit substā
tiam mundi huius: ꝛ viderit fratrez suū
necessitatē habere: ꝛ clauserit viscera sua
ab eo quomodo caritas dei manet in eo.
In eodem.in hoc cognouimus caritatez
dei quoniam ille animam suam ꝓ no-
bis posuit: ꝛ nos debemus ꝓ fratribus
animas ponere. ¶ Sexto per successum
d qué habuit populus ꝙ hanc fidem susce
pit dum secundū eam vixit: ꝛ detectionē
ipsius vel dū fidē istam deseruit. vel dū
ꝺm eā nō vixit: vt.n.omittamus de alijs
quis sufficeret narrare notabiles triumꝓ-
phos quos habuit populus iste i ꝑ paucis
vincēs infinitos: iuxta promissionē dñi.
Leui.xxv. Si in p̄ceptis meis ambula-
ueritis ꝛc. persequuntī inimicos vr̄os. Et
corruent coram vobis prosequentur.n.ō
vestris ꝙnq; centum. alienos. i. centuꝫ ex
vobis decez milia. quādo aūt male se ha
bebāt in fide vicebant. Leui.vigesimose
pto. Quōd si nō audieritis me nec feceri-
tis omnia mandata mea. ꝛ exoneris co
ram hostib⁹ vr̄is: ꝛ subijciemini his qui
oderūt vos. Fugietis nemine plequente
ꝛ paulopost Terrebit vos somꝰ folijvo-
lantis. ꝛ Josue septimo. nō poteris stare
coꝝ hostib⁹ tuis donec deleāt ex te ꝙ cō
taminat⁹ ē hoc scelere. deutero. penulti.
beatus es tu israel qs similis tui popule
qui saluaris i dño scutū auxilij tui: ꝛ gla
dius glorie tue deus tuus. Itez Judith.
deus eorum pugnauit pro eis: ꝛ vicit: ꝛ
nō fuit qui insultaret populo isti nisi quā
do recessit a cultura domini dei sui. quo-
tiēscūq; autez preter ipsuꝫ deū suū alte
coluerunt dati sūt i p̄dā ꝛ i opprobriū
ꝛ in gladiū. Quotiēscūq; aūt penituerūt
se recessisse a cultura dei sui dūt eis
deus celi virtutē resistēdi. ¶ Cū igit fides
christiana tot habeat ꝓtutis siue argumē
ta inexcusabiles sunt tot argumētis nolē
tes acquiescere. ꝛ merito puniēt. Valde i
credulus ē. cui tot testimonia facere fidez
non pūt. Valde ponderosus ē vel valde
debilis qué tot apparationes sustētare ñ
sufficiunt. nec mirū si ostēdatur, ꝑma ve-
ritas quādo tot pignoribus signoꝝ vel
aliarum probationū et nō credit cū paul
cioribus testibus crederet vni iudeo ve

sarraceno. de punitione infidelium. deuter.
decimooctauo. Prophetā suscitabo eis
de medio fratrū tuoꝝ similē tui ꝛc. Cui
aūt verba eius que loquit. In nomine
meo audire voluerit vltor existā ego. qō
ꝓbuꝫ assumit petrus. actu.iij. dices ois
anima que nō audierit ꝓphetā illū exter
minabitur de plebe. et in eodē. non est in
alio aliquo salus nec nomē eius ē aliqō
sub celo datū hoibus in quo oporteat nos
saluos fieri. ꝛ Jo.iij. Qui nō credit iam
iudicatus: quia nō credit in noie vnige-
niti filij dei. Hoc autem est iudiciū. i. cā
dānationis. dicit augu. quia lux venit in
mundū: ꝛ dilexerūt hoies tenebras ma-
gis q̄ lucē. eiusdē octauo. si nō credideri
tis: quia ego sum morieminī in peccato ve
stro. ꝛ eiusdem. xv. si non venissem: ꝛ lo-
cut⁹ eis nō fuissez peccatū nō hr̄ent nunc
aūt excusationē non hr̄ de pcō. Isa.v.
gens ꝛ regnū⁹ qō non seruierit tibi, ꝓhi-
bit. mat.vlti. Qui non crediderit ꝯdēna
bitur. Jo.iij. nisi quis renatus fuerit ex
aq̄ ꝛ spū scō nō pōt introire in regnū dei
Lor.xviij. ignorans ignorabitur.

De commendattone fidei.

Equit de ꝓmendatiōe fidei nota
a e ergo q̄ fides deo multum placet. a
dy ab olo multū displicet. Omni
ni multū ꝓdest. de primo ecclē. i. bñ placi
tū ē deo fides: ꝛ mānsuetudo: hr̄e due vir
tutes multū placēt ꝺoi hoie: qz fides ꝺo
subijcit itellectū mansuetudo affectū. Un
dñs hoiez mānsuetū: ꝛ fidelē diligit quasi
suū. fides adeo placet deo q̄ sine ipa ni-
hil placet ei. hebre.xi. sine fide impossibi
le ē placere deo. Oēs infideles filij ire sūt
Un to.iij. Qui icredul⁹ ē filio ñ vidēbit
vitā eternā sꝫ ira dei manet sup ipsum.
Oculi dine misericordie ñ respiciunt nisi
vbi ē fides. Unꝺ ꝓpitiatoriū ꝺū excedit archā.
Exo.xxv. archa significat populum
fidelē: qué ꝓpitiatio dina nō excedit. Re-
missio.n. peccatoꝝ nō est extra fidē eccle.
Je.v. dñe oculi tui prospiciūt fidem. vbi
amor ibi ocul⁹. Jo.vi. hoc est opus dei vt
credatis i eū que misit ille. credere i deū
ē spāle opus dei: ꝛ q: dei donuꝫ: ꝛ q: ꝺo
valde acceptū: nec mirū: si multū place
at deo fides cū ipa ꝑmuꝫ, obseguꝫ faciat
deo. Signū hui⁹ placētie ē hoc q̄ ꝺs tñ
facit pro fide. Ma.viij. Vade dixit iesus

cẽturioni: ⁊ sicut credidisti fiat tibi. ioh. cuiꝰ sic̃ credu ita fit. Fides vo placet: ét sine sacramẽto vt pater i abraam: ꝙ autẽ sacr̃m circũsiõis p fidez hz deo placuit gene. xv. Credidit abraam deo: ⁊ reputãtuz ẽ ei ad iustitiã. Sacra vero sine fide de⁹ q̃si ñ reputat. glo. v. in xp̃o ihesum: circũcisio aliqd valet neq; preputiuz sed fides que p caritatẽ operat. ¶ Fides porta ẽ per quam princeps vniuersoruz intrat ad cor hominis. eze. xlvi. Sine ea ñ vtdetur dominus diuinum habere in cor de cum mõ habeat ibi ingressum: ipsa est porta aurea p quã ítrauit i mẽté virgis bur ⁊ decus vniuerse fabrice mundi. prius. n. ítrauit filiꝰ dei in mẽté virginis q̃ i vẽtrẽ. luce. i. bta q credidisti qz ꝓficient i te q̃ dicta sunt tibi a dño. aug. in libro de virginitate. beatior fuit maria ꝓcipiẽdo fidẽ xp̃i q̃ ꝓcipiẽdo carnẽ xp̃i. materna ꝓpinquitas nihil merite profuisset nisi feliciuꝰ xp̃m corde q̃ carne gestasset porta fidei mouit: ⁊ auctori mortis clausa ẽt: nec infernalis exercitus preualebit aduersus eã vnde sup̃illud mat. xvi. ⁊ porte inferi non ci glo. qui intimo cordis amore fidẽ xp̃i ꝓcipit. gegã igerit extra facile vincit: hec porta sanguinem agni dz habere: ⁊ i superliminari ⁊ i vtroq; poste ne exterminator menti noceat exo. xii. Super luminare tinctum dz ee sanguine xp̃i vt intuitu humilitatis xp̃i ⁊ passiõis eius mens superbia careat i vtroq; ét poste dz esse sanguis agni: vt exemplo xp̃i nec aduersa mẽs timeat nec ꝓspera concupiscat. ¶ Fides porta ẽ tabernaculi scz militantis ecclesie vbi hostia offerẽda ẽ. leu. viij. Nõ quilibet de domo israel qui occiderit bouem aut ouem siue capra in castris siue extra castra: ⁊ non obtulerit ad hostium tabernaculi oblatõe domio sanguinis reꝰ erit. Nec mirũ si fides valde est deo grata qz sine fide deus non colitur cum de eo non cognoscatur. quare timendus sit vel amãdus vel obsequio honorãdus. ¶ Fides thesaurum absconditũ regni celestis quem datum ẽ dominus seruientibꝰ sibi hominibus ostendit. ¶ Fides primũ dei hostem scilicet sensum humanuz occidit. Hostis iste in sapientibus huius mundi est fortissimus hostis dei: qui significatus ẽ p cinises quoz plaga nõ legit curata. exo. viij. ¶ Infles ꝺ puluere terre educt argumẽta sũt pꝛhoꝛ de subtili terreno sensu p̃dcõtia q oculũ fidei ledãt vnde gl. quoꝛ ꝺ aĩal. corpus cui' ꝺsederit acerbissimo terrebat stimulo vt quẽ volã tẽ videre qs nõ valet sentiat stimulantẽ. hoc ꝙ aĩal arti dyaletice ꝓparat q minutis ⁊ subtilibꝰ verboꝝ stimulis alias terrebat. ⁊ tãta calidũtate circũuenit vt deceptus ñ videat nec itelligat vñ' decipiat. hec plaga ñ curat. ydola. n. pꝛhoꝛ romani serũt cũ ydola gẽtiũ destructa fuerũt, vt ait gdã. ¶ Fides itellectũ captiuat i seruitiũ xp̃i. ij. cor. x. in captiuitatẽ redigẽtes oẽm itellectũ i ſuitiũ xp̃i. ¶ Fides i arte mentis. s. itellectu insigne regnũ ponit. s. filiuz in cruce pẽdẽte de morte. ⁊ mortis auctore triũphãte. ¶ Itẽ fides matrimonium iter aĩas ⁊ deũ instituit. Osee. ij. Spõsabo te mihi i fide ⁊ caritas ꝓsumat. i. cor. vi. qui adheret deo vnꝰ ẽ cũ illo. ¶ Fides ẽ velut ãnulus argẽteus positꝰ i digito spõse. Ornamẽtũ. n. ẽ a xp̃o datũ rõni q̃ p digitũ itelligi põt: qz discretiua ẽ, annulus nec excedere dz nec excedi. Sic fides nec excedere dz nec excedi. non. n. dz xp̃o attribuere aliqd qs eius nõ sit nec⁹ ꝺ eo negare qs ipsiꝰ sit. in argẽto vero itellige ꝙ des cãdore puritatis: ⁊ luce salutaris veritatis dz resplẽdere ⁊ suauitate sincere cõformis dz resonare. argẽtũ. n. cãdidũ ẽ ⁊ resonat. itẽ fides virginitas ẽ mẽtis' itellectũ a corruptiõe erroris seruãs ⁊ vndiq;. ꝓtegẽs sic̃ ãnulus digitũ cingit ex oi pte ¶ Fides quãtũ ꝓ po sensui detrahit tãtuz itellectũ diuini sensus capacẽ facit. Sicut sapiẽs dicit de ꝓpꝛia voluntate ꝙ tãtũ virtuti adijcies quãtũ ꝓpꝛie voluntati detraxeris. qui vult venire post xp̃z debet abnegare semetipsum. iuxta verbũ dñi. math. xvi. ⁊ quãtũ ad ꝓpꝛiũ sensum: ⁊ quãtum ad ꝓpꝛiã voluntatẽ. ¶ Fides primogenita est inter virtutes: ideo merito a deo benedicta beati q non viderũt ⁊ crediderunt. ioh. xx. iuc. x. beati oculi q vidẽt q̃ vos videtis. qꝺ de visu fidei intelligendum est gal. iij. qui ex fide sunt benedicentur cum fideli abraam propter predicta: non est mirum si fides deo placet &ca. ¶ Fides multum displicet dyabolo. Dyabolo vo multum displicet: nec mirum cuz ipsa ei cultum ⁊ honorem qui ei in mundo exhi

beatur abstulerit: ipsa dyabolum expulit ab hoibus: ⁊ quãtum ad aias: ⁊ quãtum ad corpa. act. xv. Fide purificans corda eor. mat. viii. Signa ãt eos q̃ crediderit hec sequenter. in noie meo demonia eicient hec est q̃ dyabolo resistit ꝓme pe. vi. Cui resistite fortes i fide: ipsa est scutum ignea tela inimici extinguens. ephe. vi. in oibus sumẽtes scutũ fidei in quo possitis oia tela inimici ignea extinguere. ipsa ẽ lorica totum hoiem interiorẽ a dyabolo protegẽs. i. The. iiij. induc loricam fidei ipsa caput serpẽtis infernalis q̃ ẽ error vel infidelitas cõterit. geñ. iij. ipsa cõteret caput tuum. eccl. xxv. nõ ẽ caput nequius sr caput colubri. Sicut caput nouit hoies fides. s. diligẽtissime custodiẽdum ẽ scõm illud. mat. x. estote prudentes sicut serpẽtes. Sic ad destruendum caput serpẽtis infernalis. s. errorem maxie est conandũ ⁊ in ꝓmo peccato angeli. ⁊ in ꝓmo peccato hois error videtur fuisse. isa. xiiij. ero similis altissimo. gen. iij. nequaq̃ morte morieminí. Scit enim deus ꝛc. ¶ Fides dyabolum de arce mẽtis expellit ponẽs tibi vexillum xp̃m in cruce pendentez: qõ multum dyabolo displicet. Cum. n. supbissim⁹ fit multũ displicet sibi cui ab arce mẽtis expellit: ⁊ cũ vexillũ illud exosũ ei sit eo q̃ si cruce dereict fuit. hoc vexillũ timet hostis sciẽs adesse regis ꝓtiã. nõ. n. dat regale vexillum exercitui nisi respũs fuerit. vidẽs ergo illud de victoria dubitat sciẽs se ꝑ regẽ dimicare. Itẽ q: in cruce deiectus fuit multum timet crucem ber. nullus demon ꝓpe stare poterit videñ gladiũ i quo dejectus ẽ crucẽ. s. fides lux est valde exosa latroni ifernali. iob. xxiij. q̃ male agit odit lucem. iohan. xxiiij. de latrõib⁹. ¶ si subito apparuerit aurora arbitrãt vmbrã mortis: ipe ẽ vt falsus mercator volens hoiem decipere tõ tenebras querit: ⁊ ẽ velut deformis adulteri q̃ non vult se ad lucem ostendere. iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginẽ. ¶ Fides oculus ẽ quẽ comunis ifernalis multus querit eruere. Sicut comunis visibilis. ꝓ cui currit ad oculum cadaueris. Nec mirum' cũ fides dyabolum: ⁊ eius insidias detegat. Sine fide hostis inuisibilis nõ videtur: ⁊ tõ non cauet. Oculus fidei dyabolus serulentibus suis velet ne videant quo ducant sicut solent. oculi velari hijs qui ducuntí ad patibulũ. quidã senex dixit iuuenis pa. Quãdo operuntí oculi animalis. tũc circuit ad molẽdinũ: alioquin nõ ambulat in circuitu molis: sic dyabolus. Si operit oculos mẽtis in oẽ peccatũ humiliat hoiem. iudc. 18. Sanson eruto oculo ad molam circũit. ¶ Fides ẽ oculus dexter anime quo amisso homo ad pugnã inutilis est ideo hostis inuisibilis fidẽ multũ conatur destruere ꝛc. ij. in hoc' feram vobiscũ q̃ fedus ⁊ etiam omnium vestrũ oculos dextros. Lucis ut̃ilio erat q̃ dextris oculis eruti cum operirentur sinistri scuto ipsi inutiles fierent ad pugnã. ¶ Fides dyabolo nõ cessat commeliam facere. ipsa ostendit eũ nullius creature dominum esse: ⁊ auctorem solius mali: ⁊ propter culpã suã; tã iudicatus. iohã. 16. princeps mũdi hui⁹ iam iudicatus est. ideo si est mix si fides ẽ multum exosa dyabolo. ¶ Fides ẽ valde vtilis hoi. ipsa ẽ lux tenebras infidelitatis expellẽs vbi fides nõ est tenebre sunt. Exo. x. facte sunt tenebre horribiles i vniuersa terra egypti. ⁊ subdum: vbicũq̃ habitabant filij israel lux erat. ¶ Fides iter opa recreatiõis. pria ẽ i maiori mũdo hoie. s. sic lux i maiori mũdo. pria fuit gen. i. Post creationẽ celi ⁊ terre subdit: fiat lux ꝛc. ¶ Fides colũna nubis ẽ ꝺ egypto tenebraꝝ errorꝝ intellectũ potẽte seducẽs. exo. xiij. ¶ Fides colũna ẽ fulciẽs cor hoie. Ver⁹. n. hõ' q̃ ꝓ Lazym figurat: hz caput tremulũ: ⁊ oculos caligãtes. Sed fides viua: ⁊ oculũ intellect⁹ illuminat: ⁊ cordi vacillãti fulcimẽtuz prestatiẽ eni fides fida ⁊ salutaris credulitas. i. ber. in. v. libro de consideratione. in his que fidei sunt omniuo cauenda ẽ ꝓfusione aut' incertũ opinionis fides, significet: aut q̃ firmũ fixumq̃ fidei' opinio reuocet in questionẽ. Opinio enim si hz assertionẽ temeraria ẽ fides. si hz hesitationẽ infirma. ¶ Et notãdũ q̃ colũna illa ex parte filiorum israel lucida erat ex parte egyptiorꝝ tenebrosa. Sic ⁊ fides fidelibus lux est. Quam ⁊ infideles tenebras reputẽt maxime quantũ ad ea que pertinẽt ad icarnationem' filij dei ⁊ liberationem generis humani. ipsi sunt quasi noctu lucẽ reputãtes tenebras. isa. v. ve qui dicitis bonum malum: ⁊ malum bo

nuz ponẽtes lucẽ tenebras: z tenebras lu
cẽ fides vt eis stulticia cuz tñ sit vera sa
piẽtia. Pri.cor.i. quod stultus ẽ deo sa-
piẽtius est hoibus. ¶ Fides ẽ lucerna ad
quam in nocte vite psentis ambulatur.
psme cor.v. per fidẽ ambulem⁹: z nõ p
spẽm. aug. in libro de fide ad petruz. Si
quis non ambulauerit per fidẽ nõ peruc-
nit ad spẽm. ¶ Fides ceteris z mutuꝫ lu-
mẽ ministrat. ipsa ẽ stella matutina so-
lẽ sustitte, z intelligentie pueniẽs: per eaz
oriur dies gratie. quẽ segitur dies glorie.
ipsa est stella cardialis nauigãtibus per
marie huius mũdi portũ ostẽdens z pa
triã. ipsa est stella regie: spiritualis ad sal
natorẽ adducẽs. Dat.ij. ipsa est prima
gẽma in corona itellect⁹ que ex quiqz lu
minib⁹ fabricat. corona itelligentie est lu-
mẽ salubris congregatiõis. iob.xxxi. Li-
brũ scribat ipse q̃ iudicat vt in humero
meo portẽ illũ: z circundẽ illã quasi co-
ronã mihi. ¶ Et sole intelligẽte. q̃si. v. ra
diis luminis viut fluunt sup intellectuz no-
strũ. s. lumẽ fidei ꝓsilij prudentie intelle-
ctus z scie. diuersitas horum luminuz vi-
detur sic posse ostẽdi. Tria ad tria hz con
parationẽ. s. ad principiuz a quo est. scilz
ad deum: z ad opera quoz ipsa est pncꝑ
pium: z adka q̃ dant ei occasionez vt sit
pncipium eoz istruendo. s. eius itellectuz
vel mouẽdo affectuz siue voluntatẽ. Si-
gna nãlia vel positiua itellectum istruũt
bona z mala inquãtum talia mouẽt affe
ctũ. Fides ẽ lumẽ illuminãs itellectũ cir
ca pncipium a quo est aia ostendens ei
dei mateſtatẽ: z iusticiam z misericordiã
dei in creaturas rõnales. domũ vero con
silij: z virtus prudẽtie: illuminãt aiaz cir-
ca opera quoz ipsa est pncipium. ad cõ-
siliuz pertinet liberare: an aliquid vel qd
sit faciẽdũ. ad prudẽtiã vero pertinet p-
uidere vt opus fiat eo fine quo debet: vt
vestire illud alijs debitis circunstantijs.
Prudẽtia vero prouidere dz vt op⁹ agẽ-
ti fit fructuosuz: deo gratum. proximo in
cens per bonum exẽplum: z sicut alteri⁹
est scie cognoscere: an expediat aliquẽ sa
nari: alteri vero cognoscere qualiter ali-
quis sit sanandus. qz primum ptinet ad
theologiam. secundũ ad medicinã: sic ali
ud lumẽ est domuz consilij q̃ prudentia,
donum vero scientie ꝓpꝛie ptinet ad bo-

num z maluz inquãtuz quo mouẽt affe
ctum nẽmi vnde a tali materia denomi-
natur. Gene.ij. Cum⁹ dẽ lignum scientie
boni z mali: z cinsdez.iij. Eritis sicut dij
scientes bonum z malum. ad hoc domuz
pertinet cognoscere deceptiões quas bo-
na psentia: z mala q̃ nõ sunt vera ꝓbõa
vel vera mala faciũt hoib⁹. ¶ Triplr fal
lunt hoies bona tpalia. primo qz faciunt
eos credere q⁹ ipsa habeãt suauitatẽ verã
z magnaz tem aliter sit: sic fallũtur vo
luptuosi. eccle.vij. inueni amariorẽ morte
mulierem. Hec mulier voluptas tpalis
est. Secundo faciunt credere quod i eis
sit copia cum in veritate exinaniant pos-
sessores suos. lu.j. diuites dimisit inanes.
Tertio faciunt credere q⁹ sit honor quod
est ignominia. lu.xvi. quod hoibus altũ
est abhominatio est apud deum. propter
has deceptiones cupiunt hoies non vera
bona, pro veris bonis. fugiunt etiã mala
pene psentis que non sunt vera mala, p
malis veriqz sunt mala culpe: z mala na
tura. ad domum vero intellectus pertinet
cognoscere signa naturalia z positiua. s.
creaturas que sunt quasi libri naturales:
z sacramenta que sunt quasi signa posi-
tiua z situs: z formas: z ornatus ecclesia-
rum: z ministroꝝ: z habitus: z religioso
rum z similia inquantum pertinent ad
salutez animaꝝ. que significatio precipue
est ratione similitudinis. verbi gratia hõ
per terram significat rõne similitudinis
vt intelligatur hõ se ad modũ terre eẽ ste
rilem nisi extollat: z q⁹ super nihil tẽpo-
rale dz esse fundatus sed deo inniti: z q⁹
desup irrigari dz roze gratie: z pluuia do
ctrine. ¶ Itẽ fides est initiũ vite spũalis
p fidem. n. habitat xps in cordib⁹ nr̃is.
ephe.iij. qui vita est z ipse ait. iohã.xiiij.
et sicut vnumqdqz vitiũ mors spiritualis
est sic vnaquoqz virt⁹ vita est. vnde dr̃.
Ro.viij. de prudẽtia spũs q⁹ vita ẽ. ¶ Fi
des vita ẽ itellect⁹ ẽ. n. vinus radi⁹ aureo
sole ꝓcedẽs sufficiẽs ad ꝓducẽduz fructũ
boni operis. Sicut arbor viua fructus ex
se ꝓducit. ipsa ẽt est cã residui vite spiri-
tualis. ipsa cã amoris qui dr̃ vita ante.
vnde sup illud gal.v. ¶ Fides q̃ per dile
ctionẽ operat. Dicit glo. Opus fidei dile
ctio est. ber. ad fratres de monte dei. vita
animẽ amor dei. Nec fides concipitur pes

parturit. Spūs. ſ. formaꝛ ⁊ viuificat: lectat lectio: meditatio paſcit. Oratio ꝓfectat: ⁊ illuminat. Timoꝛ dei dicit̄ ꝓ vita: qꝛ opa bōa iō ſt deo accepta: ⁊ remuneratiōe digna qꝛ ex amoꝛe dei ꝓceſſerūt: ⁊ in hoc accēdi ꝓt vita eoꝝ, fides ꝑ ea ē dilectiōis: ⁊ per dilectionē cauſa eſt operū. Unde ipſa eſt ꝓma pars vite gratie: ⁊ cā totius reſidui vite. iō benedicit̄. Roma. i. ⁊ hebre. x. quod iuſtus ex fide viuit. Et gal. iij. in fide viuunt filij dei. Uita etiam glorie ex fide erit. Prima tac. v. Uitā habebitis eternā q̄ creditis i nōie filij dei. extra fidem nihil viuit: ſicut in mari moꝛtuo nihil viuere pōt: ſed añ facie dei ibit moꝛs. Abacuc. iij. ipſa eſt lux q̄ oriēt̄ his qui ſunt i vmbra moꝛtis ⁊c. iſa. nono. habitantibus in regione vmbre moꝛtis. ⁊c.

m Ethe faciem eius ibit triplex moꝛs. prima moꝛs culpe. prouer. decimonono. per miſericordiā: ⁊ fidem purgātur peccata. gal. ſecundo. ex operibus legis nō iuſtificatur homo niſi per fidē Jeſu chriſti. romano. primo. iuſtificati igitur ex fide ⁊c. actuū decimo. huic oēs prophete teſtimoniū perhibēt remiſſionē peccatoꝝ accipere ꝑ nomē eius oēs q̄ credūt i eū: ⁊ i eodem. in hoc ois q̄ credit iuſtificat. Secūda moꝛs tēporalis q̄ in portā vite eterne ꝑ fidē conuertit̄. aug. xiij. in ii. de ciuitate dei. Tantā deus fidei gratiam ꝓſtituit vt moꝛs quā cōſtat vite eſſe cōtrariā inſtrumentū fieret ꝑ qō transiret ad vitā. ioā. xi. q̄ credit in me etiā ſi moꝛtuus fuerit viuet. interl. credens etiā moꝛtuus viuit ſicut nō credens etiā viuus moꝛtuus ē. tertio moꝛs eterna. Uñ iob. ij. Oīs qui viuit ⁊ credit in me nō moriet̄ i eternū. itez fides eſt initiū ſalutis humane vt dicē augu. ⁊ cauſa totiꝰ ſalutis eiꝰ eſt aſpectꝰ ille xp̄i i cruce exaltati: q̄ ſanat a moꝛſu ſerpentū infernaliū. ioh̄ā. iij. Sicut moyſes exaltauit ſerpētē i deſerto: ita exaltari oꝛ filium hominis vt oīs q̄ credit in eū non pereat ſed habeat vitā eternā hoc ſignificatū ē. nu. xxi. Ro. x. Si ꝓfiteris i ore tuo dñm ihm̄ xp̄m: ⁊ in coꝛde tuo credideris q̄ dñs excitauit eū a moꝛtuis ſalu⁹ eris.

¶ Fides eſt fundamentū oīum bonoꝝ. vt dicit̄ augu. Uñ videt̄ ruinā querere q̄ ſine ea vult edificare. Ro. x. Tu autē fide ſtas. ꝓte coꝝ. xvi. Uigilate ⁊ ſtate i fide

Eccl. ij. qui timetis dñm credite, illi ⁊ nō euacuabit̄ merces veſtra yſa. vij. Si non credideritis nō ꝑmanebitis in fide ſtabile eſt edificiū cū fides in aliquo deſtruit̄ fundius bonū in eo deſtruit̄. Sen. nihil retinet qui fidē ꝓdidit: q̄ ſine fide ē omni vero bono vacuus eſt. Uñ de quodā iudeo q̄ ꝓp defectū in hoſpitij tēplo appropinquās dicebat demones q̄ ibi quenerāt regnū a magiſtro. qs ibi taceret. Rñderūt vah vah. vas vacuū ſz ſignatū vt refert greg. i dyalogo. ille non habebat fidē xp̄i anam. ſz ſibi in nocte ipſe ꝓferat ſignum crucis q̄ viderat xp̄ianos ſic facientes. vñ cuz nō haberet veram fidem, vacuꝰ erat omni bono. ¶ Fides eſt radix oīuz bonoꝝ. Cetere virtutes ſūt radices ſuoꝝ opeꝝ Sed ipſa eſt radix ceteraꝝ virtutū. ſi hec radix auel atur cetere virtutes areſcunt. aug. ſꝑ io. Sicut in radice arboris nulla prorſus apparet ſpes pulchritudinis: ⁊ tñ q̄d ē i arbore pulchritudis ⁊ decoris ex illa ꝓcedit. ſic ex fide hūilitate q̄d meritū q̄q̄due beatitudis aia ſubſecutura ē ꝓcedit. item greg. ſicut rami ſine radice virtutis areſcunt. ita q̄libet opera ſz bona videant̄ nulla ſūt ſi a fide ſoliditate diſiungant̄. ¶ Fides hoiez filium dei efficit. gal. iij. Oēs filij dei eſtis ꝑ fidem. io. i. dedit eis ptātē fi. d. f. ⁊c. prime io. v. Omnis q̄uinq̄ credit quoniā ihs eſt xp̄s ex deo natus. aug. de fide ad Petrū. ſine fide nemo pōt ad filioꝝ dei numerū ꝓuenire. ¶ Fides eſt q̄ viā oſtendit regni. Uñ aug. ſup illud. Ro. iij. arbitramur hoiez iuſtificari ꝑ fidē. bona ante fidē inania ſunt: ita. n. mihi vident eſſe vt magne vires ⁊ curſus celerrimus ꝓter viā. Nemo ergo computet vere bōa opera ſua ante fidem vbi fides nō erat: vere bonuz op⁹ nō erat: bonuz. n. op⁹ intentio facit: intēt̄one fides dirigit. idē de fide ad petrum. Sine fide labor hois vacuus eſt. Tale q̄ppe ē vt ſine vera fide q̄ſ q̄s velit deo placere q̄le ſi q̄ſq̄ extendēs ad patriā in qua ſcit ſe bñ victurū reliquat itineris rectitudinē ⁊ ꝓpriā ſectet̄ errorē quo nō ad beatā vitā perueniat ſed in ꝓcipiciuz cadat vbi nō gaudiū peruenienti detur ſed cadenti interitus inferatur. idem ſi bona videbantur ante quaz crederes currebas quidem ſed ꝓeter viam

gentura vt tãgit iter vel fug illud mat. Abraã genuit ysac ꝛc. ¶ Jté fides hz ꝓ mũ ogressuz i bello spũali fz illis prudentis ꝓma petit cãpũ dubia sub sorte duelli pugnatura fides. ¶ Fidei i scriptura sacra spũalr victoria ascribit. Unũ ó scis ot heb. ij. ꝙ p fidẽ vicerũt regẽ. Uicit fides ꝛ regnũ iferni: ꝛ regnũ celi: ꝛ regnũ mũdi. regnũ iferni vincit cũ fidelib⁹ xp̃s ꝙtriuit portas ereas ꝛ nec ter. cõ. ꝛ ꝗtidie infernũ vicit dũ oro fidelũ aias a porta inferi eripit: ꝛ dũ ignẽ ternalẽ quotidiẽ ad cos ꝙ ꝑe fideles efficiunt extinguit. Legit ꝛ de btõ gre. ꝙ cũ quoda tpe añ palatia traiani qui iperator fuerat trãsiret: recordatus clemẽtie eius amarissime flere cepit: ꝛ p eo tãdiu ante altar beati Petri flens oravit donec obdormiuit ꝛ ad eum dormiẽtẽ vox dixit traiani precib⁹ eius a penis infernalibus liberatũ. Sed ó cetero caueret nep aliquo infidelis defuncto orare presumeret. Regnũ celi etiã vincit: qz ẽsi quada violẽtia illud acgrit: per fidem enim sancti adepti sunt repromissiones. hebr. ij. pz. pe. i. Reportantes finẽ fidei salutem animaruz vestraꝝ. ites vincit mundũ fides nostra. Fides vincit mundũ in quibusdã mũdum subijciendo: in alijs cũ abijciendo. subijciendo vicit mũdum qui remanẽtes in mũdo terrena fidi subijciũt ꝛ dominãtes eis facũt quodã mõ se altiores: ꝛ ad impugnandũ inimicũ potentiores. Faciunt. n. inde largas elemosynas qui modus ipugnandi dyabolum valde efficax est vnde super illud psal. misericordia mea: ꝛ refugiuz meum dicit aug. de nulla re sic vincit dyabolus sicut de misericordia: ꝛ eccle. xxix. dicitur de elemosyna sup scutuz potẽtis: ꝛ sr lanceã aduersuz inimicuz tuũ pugnabit ẽ ꝛ rio cupidi: ꝛ auari nõ sibi terrena subijciunt sed potius se terrenis sup humeros suos ponẽtes ea, que male acgrunt ꝛ ẽsi se vivos sepelientes similes talpe sup humeros suos ponenti terrã quã fodit. Secundo mõ vicunt mundum g reb⁹ mundi p amore xp̃i renũciant. g ad modum uctãtuz se terrenis spoliãt ne dyabolus hñs quo eos teneat deijciat eos: ꝛ deuincat. luc. xiij. Omnis ex nobis g non renũciauerit oibus q̃ possidet non potest me⁹ esse dr̃. Fides vincit mundum. i. ea que sunt i mundo. s. omnitas delitias ꝛ honores: delitias vincit dum odit corp⁹ nr̃m latronẽ esse mortẽ ꝙdemnatũ: de quo pauci ꝙ nõ decent cum deliuit. seu. oẽs capitali supplicio⁹ ꝙdemnati sum⁹. Eccle. xx. Sermo malulo tortura. ꝛ cõpedes. ysa. ij. ꝛ erit fides eructoruz remuz eius. Diuitias vicit dum ostendit eas cẽ in muscipulis dyaboli. aug. preda quã vis rapere in muscipula: ẽ tenes aliena: ꝛ teneris a diabolo. ites diuitias vincit dum ꝛ eternas longe meliores eis ostẽdit. hebr. x. Rapinaz bonoꝝ nostroꝝ cũ gaudio suscepistis cognoscẽtes' vos habere meliorẽ: ꝛ manentẽ substantiã. i. Thimo. vltimo sup illud sectare iustitiã: pietatem: fidem dicit glo. Qui verã fidẽ de deo hz nõ cupit i miseriis seculi duces fieri nec pluris ẽ et mundus ch̃s deus. greg. vilescũt tẽporalia. duz desiderant eterna. honores vicit dum pleni cõfusione eos cẽ ostẽdit. phi. ij. gloria' in cfusionẽ eoꝝ g terrena sapiunt. b. Dis purpura illusionis est posicz dño i purpura illusuz ẽ. Decima moy. fide vincit. vñ ad hebr. ij. fide moy. factus grandis negauit se filiũ ee filie phonis: ecce cotẽptus honoris, magis eligẽs affligi cũ pplo dei ch̃i palis peccati habere' iocum ditatẽ. ecce ꝛceptus, delitiaꝝ maiores diuitias extimãs thesauro egyptioꝝ iproperiũ christi. ecce ꝛcept⁹ diuitiarum aspiciebat. n. i remuneratore. ó hac, victoria mũdi dr̃. i. io. v. Quis ẽ qui vicit mũdũ nisi g credit qm̃ iesus ẽ christus filius dei viui qz itelligẽdũ ẽ de filio qui hoc credit, fide viua. de fide. n. moxua. dicit. b. nec mirũ videri si pot nequaquã vincit' fides, que nec viuit. ¶ Et notãdũ ꝙ mũdus, quasi duab⁹ manibus nobiscũ pugnat. s. dextera ꝓsperitatis ꝛ sinistra aduersitatis, ꝓsperis. s. allictẽs ꝛ aduersis terrẽs: quẽ illevicit g credit ꝙ christ⁹ ẽ filius dei. Qui. n. ꝑfecte credit ꝙ filius dei fuerit, sume bon⁹ noui qm̃ in ipso non fuit defect⁹ veri boni nec pñtia veri mali: vñ cũ in eo tpalis ꝓsperitas defuerit ꝛ aduersitas affuerit cognoscere pot ꝙ tpalis ꝓsperitas nõ est verus bonus nec tpalis aduersitas vez malum: vñ nec illa ẽ appetẽda nec ista timenda. aug. oia bona terrena ꝛceptit hs̃ christ⁹ vt cõtẽnẽda mõstraret: ꝛ oia mala terrena sustinut q̃ sustinẽda ꝑcipiebat' vt nec in illis quereret felicitas nec a istis timeret infelicitas. Sic fides regna vicit fa-

tendo ne peccatuz i nobis regnet. Ro. vi. nō regnet petrū in nr̄o mortali corpe vt obediatis concupiscētijs ei⁹. Fides est scutuz triāgulz quo circūdat, nos vitas dei. vn⁹ angulus ē fides ꝺ pēnis eternis alt⁹ ꝺ bonis eternis. Tert⁹ fides xp̄i meditatōis. fides oñdit ihēs q sunt i pugna spūali ex vna pte ꝛgnū eis paratū si vicerint. ex alia pte patibulū ifernale eis paratuz si victi fuerint: ꝛ sic cā ē strenue pugnādi ꝛ vicēdi. B. Quid est qꝺ ñ optamus ēt p medios mīles si oporteat declinare tātā miseriā ꝛ ad tātam acceierare gloriā nisi q mouua ē fides nīa. ¶ Fides oñdit xp̄m pugnātib⁹ ꝛ ñ triplicit. Prio vt strenuum ducē strenue agendi exēplum dantem. Scōo vt fortissimum adiutorē. Tertio vt liberalissimū remūeratorē. Primo mō ostēdit ipse se apostolis cū eēnt clausi i domo pp metū iudeorū ostēdens eis manus ꝛ latus. luc. vlti. ꝛ io. penul. ꝛ. xvi. Cōfidite ē vinci mundū. Treñ. iij. Dabis ei scutuz cordis laborē tuuz. aug. magna cōsolatio mēbris ex capite greg. Si passio xp̄i ad memoriā reuocet nihil adeo dur⁹ q ñ eā aio tolleret. hebr. xij. Recogitate. n. q talē sustinuit a peccatorib⁹ aduersus semetipm ꝯtradictionem: vt nō fatigemini aīs vr̄is ꝺficientes. Scōo mō oñdit se xp̄s stephano p eo lapidando q vidit gloriā dei ꝛ xp̄m stantē a ꝺxtris eius tanq̄z paratuz ad adiumādum. act. vij. prime. cor. x. fidelis ds qui ñ pmittit nos temptari supra id qꝺ potestis: sꝫ faciet cuz tentatiōe pauz vt possitis sustinere. Josue. i. Cōforta re ꝛ esto robustus noli metuere ꝛ noli timere: q⁹ tecū est dñs iob. xvij. Pone me ꝺē iuxta te. ꝛ cuiusuis man⁹ pugnet contra me. fides ponit deuz iuxta hoiez imo infra hoiez. Per fidez. n. habitat ds in cordib⁹ nr̄is: vñ ipse pugnās i homie triumphat. ij. Paral. xx. Nō est pugnare vestri ꝛ post: nō eritis vos q dimicabitis sꝫ tm̄m̄ ꝓfidenter stāte ꝛ videbitis auxiliū dñi sup nos. B. Quotiēs tēptatiōibus resistis, totiēs vicis malignū noli p prijs tribuere viribus. noli i te sꝫ magis i dño gloriari qñ fortis ille armat⁹ tue cederet infirmitati. Tertio mō ostēdit deus abrahā. geñ. v. noli ingt timere ego, protector tu⁹: ꝛ merces tua magna nimis. augu. labor te terret vi⁹ mercedē. b. vtrūq; mihi os dñe iesu ꝛ spetialū patiēdi: ꝛ fortitū pariēdi. fides determinat nobis: ꝛ tocius pugne spūalis ꝛ ips. ꝺ loco dic. Ego i mundo uito ñ si i stadio certamis positus sum⁹ vbi xp̄s mortu⁹ ē. qui sꝫ ꝙ hic luores vl̄ plagā si susceperit in futuro iudicio mites iglor⁹ appebit. ips ꝺo est totale tēs pūnis vite. iob. vij. militia est vita hominis sup terrā. Fides oñdit hostes cuz q b⁹ pugnare habem⁹ ꝛ moduz pugnādi quez hñt. fides etiā oñdit ꝛ deuz ꝛ āgelos bonos ꝛ malos aspicientes certamē nr̄z: boni aspiciunt: vt si vicim⁹ gaudeāt. Mali vt si victi fuerim⁹ irrideāt. i. cor. iij. Spectaculuz facti sum⁹ mundo ꝛ angelis ꝛ hoīb⁹. hō sine fide ē q̄si hō cec⁹ q pugnat cum vidente. fides est radix sapie. eccl. i. gre. vocat eā sapiaz i prio moraliuz. fides est sapia illa quā ñ vicit malicia. Sapie. vij. attingit. n. a fine vsq; ad finez fortē. ad fine inq̄z cogitatōis vsq; ad finez opis. fides. n. oñdit cogitatiōez malā ee velut caput hydre infernalis cui fortē resistendum ē. tero. lubrice⁹ est anti qu⁹ serpens hostis ꝛ nisi capite teraī statim tot⁹ illabit. item fides attingit a fine. i. a creatōe mundi vsq; ad finez. i. vsq; ad extremuz iudiciuz. p q̄ significā creatōis tm̄ ꝺs hoieo ad dei famulū: ꝛ p districtiōez iudicij exterens ad ꝺs offensa. item fides attigit a fine vsq; ad finem a celo. s. usq; ad infernū: a ꝺlectatiōib⁹ trāsitorijs separās hoies ꝛ ab amaritudie supplicior⁹ infernaliuz: ꝛ amaritudies q occurrunt i p̄ uitio ꝺi dulcoras magnitudie premiorum. gre. si dulcia q̄rim⁹ nece est: vt amara tollerem⁹. eccl. i. vsq; i ips sustiebit patiēs: ꝛ postea redditio tocūditatis. sic sapia dispōit oia suauit. Putas amaritudinū pñtiū imēsa dulcedie futuroz bonoz cōdīs. fides dic. Isa. xxxviij. i dictio dieꝫ meoz tuaā ꝛc. nūc hītat i celo: nūc i infero. ipa ꝺscendit i infernū ut nūcs ne ꝺscendat mortēs. fides triūphat ꝺ uitijs alia aq̄ lacrymaz submergēdo alia igne infernali exurēdo, alia fame teimioz: ꝛ alijs afflictiōib⁹ effugando. ꝛ sacerdoti ea exponēdo vt p̄erubescenta: ꝛ ꝓfusione ab homie recedāt. Fides a deo tot⁹ mundus recipit. ij. Par. xvi. prebet testimoniū hijs qui i perfecto corde recedunt in eum currendo errabas potius q̄ pueniebas.

¶ Itē fides vī esse mf cetera: ꝛ uirtutuz

fide dei ab hostib⁹ ꝓtegit.xx. Eiusdez Credite in dominum nrm: z securi eritis Itē a piculis eripit.i.mach. iij. ananias. azarias.misael credētes liberati sunt de flāma. ¶ Fides miracula facit. mat.xvi. signa eos q crediderint hec sequentur in noie meo ꝛc.mat.xvij.si habueritis fidē sicut granum sinapis dicētis mōti transi huc: z transibit: z nihil impossibile erit vobis. Et mat.ix.si potes credere omnia possibilia sūt credēti.io.xiij. Qui credit in me opa q̄ ego facio ipe faciet: z maiora horz faciet. Heb.ix. Fide trāsierut mare rubrū tāq̄ p aridā terrā: z p fidē muri iericho corruerūt.mat.ix. Fides tua te saluā fecit deꝰ ē mulieri pacienti fluxū sanguinis. Et mat.x. dictū ē ceco. vade fides tua te saluum fecit ēt fide informi fiunt miracula: vñ cum alexāder venisset ad mōtes caspios: z petijssent filij israel captiuitatis.x. tribuū licentiā aggrediendi ab eo ipsa cognita causa inclusiōis eorz ep.i. recessissent apere a deo israel: vitulis aureis immolādo: z per ꝓphetas dei predictuꝝ eos a captiuitate nō redituros rīdet q̄ areti⁹ iclauderet eos. Eūq̄ angustas vias eorz cōstruere vellet molibus ꝓtuminatis videns laborē humanum non sufficere: orauit deus israel vt opus illud cōpleret z accesserunt ad se iuicem ꝓrupta mōtiū z factus est locus meabilis: z vt ait iosephus. Deus quid facturus ē ꝓ fidelibus suis si tm̄ fecit ꝓ infideli. ecclesiam fides informis triūphare facit. sicut videt accidisse in alexandro cui per somnū deus apparuit in habitu summi sacerdotis dū adhuc alexander in lidia ciuitate macedonie eet ꝓstitutus. Dumq̄ cogitaret vtrū asiam posset obtinere: iussit eū ꝓfiderem: az ipse exercitum eius pduceret z pricipatū persaz ei traderet. Qui ꝓmissioni eius credidit z secūdū fidē suaz factū ē ei. Unde cū ipse alexander tratus iudeis vēiret ierosolymā: z pōt fer iudeo rū precepto dñi pōtificalibus idutus: z reliqui sacerdotes cū eo legitimis stolis i dutī obuiā exirēt et extra ciuitatē. alexander intuens antistitem pōtificali stola in signē: z super cedrinā laminā impqua scriptū erat nomē dñi: descendit de equo z adōt eius solus. z nomen dñi adorauit: z pontificem veneratus est: z obstupuerūt principes exercitus putātes mētem regis ludificatam. solus panthemius quesiuit ab eo cur sacerdotez gentis iudee adorasset. Respondit nō hunc adorauī. sed deū cui principatū sacerdotij gerit: nam per somnium in tali habitu deum conspexi. ¶ Itē fides vsq̄ ad deum attingit: vnde augustinus. Fides ē res audax: z ip̄roba quentes quo nō ꝓtingit intelligētia. Ipsa ascendit supa cherubin: z volauit supa seraphin senas alas habentia. Isa. vi. ber. Quid nō audeat fides attingit inaccessa cognoscit ignota: cōprehēdit īmēsa. apprehēdit nouissima. Ipsaz deitatē eternitatē suo illo vastissimo sinu quōdāmodo circūcludit. ¶ Fides ē viri⁹ ꝓbata. q̄ corripit insipientem. sapien.j. Ipsa est communis via salutis. z sapientibus. z insipientibus. ipsa in fornace presentis tribulationis non deficit. sed meliorat. i. Pe.i. Ut ꝓbatio fidei nostre multo' pciosior sit auro. quod per ignē ꝓbat. Ipsa ordinat. z regit totam vitā presentez. Unde apo. Hebr.xi. Opera antiquoz patrum quibus vel deo placuerūt. vel hoibus mirabiles extiterunt fidei attribuit. Exēpla ponens de diuersis libris veteris testamenti. apoc.xiij. hec ē patientia z fides sanctoruꝝ. z hec de cōmendatione fidei sufficiant licet multa ad eius laudez pertinētia dicat. Apostolus. ad hebr.xi. Laudes fidei nō cōpleuit. Deficiet ingt tps me narrante d gedeon ꝛc. Unde nō est mirum si nos eas non explicamus.

¶ De articulis fidei. vi.

Sequitur d articulis fidei. Sūt autē articuli modice partes fidei. prout fides nota ea q̄ creduntur. sicut articulos dicimus modica mēbra in corpore hūano. arctamur articulos credēdos. Et ipsi crediti arctant nos ad timorē dei vl amorem vel aliam affectionem in deū. ¶ Et notādū q̄ nō omnia credēda dici possūt articuli fidei. Sunt enīs quedam q̄ fidez antecedunt vt q̄ sunt iuris nātis sic est hoc q̄ proximo non est nocendū. Quedā vero ꝓsequunt fidē vt antichristū ee futurū. z iz tā hec q̄ alia sint credenda tm̄ nō sunt articuli fidei. Et videt gbus dā q̄ nō sint articuli nisi sint de deo. ¶ Itē notandū q̄ inter credēda. Quedam sunt de

deo. Quedã de alijs. Inter ea ꝓo q̃ sũt ꝺ deo. Quedã sunt ꝺ eo sine respectu creaturaꝝ. Quedã ꝺ eo ꝑ respectũ ad creaturas. Quedã sũt sine respectu creaturarũ sicut vnitas ecclie singularitas: nobilitate ⁊ supeminẽtia: ptra qꝺ blasphema uit. manicheꝰ ponẽs duo p̃incipia bonorũ. s. ⁊ malorꝝ ⁊ duos p̃incipes lucis ⁊ tenebraꝝ ⁊ duo regna ⁊ eternitas simplicitas imutabilitas ꝓsonaꝝ trinitas ⁊ earũ dẽ eqlitas: ħ sunt q̃li. vij. stelle in dextera xp̃i. ꝯpo. i. fides. n. illuminãs circa ista septẽ donũ xp̃i ẽ. iter ea ꝺo q̃ dicunt respectu creaturaꝝ pricipaliꝝ sũt dei potẽtia sapia bõitas vl benignitas. cõsequẽtia ꝺo ad hec sunt creatio ⁊ recreatio ⁊ similia ex appħẽsione ꝺo potentie sapie ⁊ bonitatis oriunt q̃li, ptes diui cultus. ¶ Ex appħensiõe diuine potẽtie: adoratio: veneratio: ad ozões ptinẽt. Humiliatio nra exterioꝝ vel interioꝝ q̃ recognoscimus nos subesse ꝺo ad saluandũ vel ꝓdẽdus ture plenissimo. Exteri⁹ fit ꝫ recognitio in curuatiõe genuflexione ꝓstratõe: ⁊ cã exprimim⁹ vobis nraꝫ subiectionem ad dñatissimã potẽtiã dei. ¶ Interi⁹ ꝺo fit ꝫ recognitio dñi cogitam⁹ puritatẽ nram diue maiestatis subiectã. ad veneratõem ꝺo ptinet: ꝙ ad deũ ñ nisi loci p̃sumim⁹ accedere vel sacra loca itrare vl sacra cõtractare. Itẽ ad eãdẽ ptinet sacroꝝ locorũ decor vasoꝝ ⁊ ornamẽtoꝝ ⁊ lumiarium apparat⁹ ⁊ celebritas diuini officij. ¶ Ex sapia ꝺo dei cũcta lucide ituente oriũtur: timor: ⁊ pudor: ⁊ sollicitudo: declinãdi ea q̃ deo displicẽt: ⁊ q̃rendi ea q̃ deo placẽt. ¶ De bõitate ꝺo primo oriẽt amor: ⁊ si referat bõitas ad opatões diuersa, sortiẽt noia. prio vocat̃ gr̃a iusta bñficẽtia iquãtum gratis tribuit bõa sua. secũdo misericordia iquãtum tollit vel lenit mala nra. Tertio iusticia iquãtũ vlciscit mala. Quarto largitas remunerans obsequia. ¶ Ex bõitate ꝺi prio mõ. noiata oriũt̃ q̃tuor ptes diui cult⁹ ex radice vni⁹ ꝺutis ꝓcedẽtes q̃ dici ꝑt gratitudo vel deuotio. Pria ps ẽ gr̃aꝝ actio. secũda bñdictio seu bonoꝝ ip̃recatio. tertia laudatio. q̃rta glificatio: q̃ ẽ bñficioꝝ ꝺi p̃dicatio ad alios. ¶ Ex misericordia vero oriũt̃ mẽte ptes diui cult⁹ ꝓcedẽtes ex radice vni⁹ ꝺutis q̃ ẽ spes venie vel gr̃e. Pria ps ẽ deꝓcatioꝝ malis tollẽdis vl leniẽdis. Secũda ꝺoꝝ ꝑ bonũ obtinẽdis. Tertia afflictio vt iniquitatis. Quarta ꝺe elemosyna. ¶ Ex iusticia ꝺo ꝑ donũ timoris oriũt̃: pria ꝺ ꝑteritis ⁊ cautela a malis futuri. Inquãtũ referũt⁹ ad fugiẽdam diuinã vltionẽ. ¶ Ex largitate obsequia remunerãte oriẽt spes remuneratiõis ex q̃ cultoris diuus cult⁹ iquãtũ via ẽ ad mercedẽ eternã. ¶ Inter credẽdã ꝺo⁹ q̃ sit de aliqua reb⁹ a ꝺo. Primũ ẽ ꝙ nichil nũtis est in aliqua reb⁹. Secũdi mũdi ichoatio cum vniuersis q̃ ꝺ eo sit. Tertio creatio aiaꝝ in corpib⁹. quartũ eaꝝ imortalitas. quintũ singularitas corporꝝ ꝓ pluritatẽ pitagoricam. Sextũ resurrectio corporũ. Septimũ loca tormẽtorum futurorũ. s. iferni⁹ ⁊ purgatorii. Octauũ sacra. Nonum gr̃a. Decimũ libeꝝ arbitriũ: circa ista inueniũtur errores. ¶ Item notãdũ ꝙ articuli fidei collecti sunt i trib⁹ locis. s. i, symbolo apl̃oꝝ qꝺ dr̃ submisse ⁊ in illo symbolo qꝺ cãtat̃ i missa a sanctis ꝓpositũ est: ⁊ in symbolo. Anastasij. qꝺ cãtat̃ ad p̃ma. s. gcũgs vult. Ꝺ tmũ scm̃ fuit ad istructionẽ ecclie, q̃ nouella erat. Alia ꝓphetis bꝺictis ad explanationẽ p̃mi ⁊ expugnationẽ q̃rũdã hereseũ ortaꝝ ⁊ marie ꝓ illã q̃ dicebat oronẽ spũsancto ñ ee tribuendã vñ ꝑsũ multũ exprimit̃ i illo symbolo. Tertium vero factum fuit ꝓtra alias hereses ⁊ maxime ꝓtra illas q̃ erãt ꝓ incarnationẽ filij ⁊ resurrectionẽ mortuorũ. Primum ideo dr̃ submisse q: qñ factũ fuit nõ ita publice fiebat fidei ꝓtestatio. alia ꝺo duo alta voce q̃ facta fuerunt ꝓtra hereticorũ ꝓclamationẽ ⁊ q: tũc publica erat fidei ꝓtestatio. Primus symbolus dr̃ ad p̃mã: ⁊ ad ꝓpletoriũ duplici rõne. Primo q: altera hꝝ horarum principium, dici est: altera noctis. In principio ergo dici: ⁊ in principio noctis dicit̃ credo in deum: quia fides, est principiũ oris boni. Secundo q: fidei professio valet ad effugãdos demones qui diurnis, ⁊ nocturnis actib⁹ insidiantur ⁊ eisdem horis eisdẽ rõnibus a laicis fidelib⁹ dicenduꝫ eẽt. a religiosis ẽt dr̃ qñ frater morti appropinquat ad demões effugandos q̃ fini hois insidiantur ꝺm illud geñ. iij. Tu insidiaberis calcaneo illi⁹. ¶ Possumus autẽ distinguere symbolũ apostoloꝝ in

xij.articulos sicut duodecim fuerũt apostoli qui ꝓposuerũt. Fides vero hoꝝ.xij. articuloꝝ est corona.xij.stellarũ i capite spõse in intellectu.i.apoc.xij. Primꝰ articulus ptinet ad pfem. Sex sequẽtes ad filiũ. primꝰ illoꝝ ẽ fm deitatẽ: quinq; alij ꝟ humilitatẽ: et quinq; vltimi ptinent ad spiritũ sanctũ. Primꝰ articulꝰ ẽ. Credo i deum pa. O cre.ce. et ter. Et notãdũ q si est idẽ credere deo: et credere in deum: deo credit q credit eẽ ꝟa: q̃ ab eo dicunt: et ꝟ mõ possumꝰ dicere: q aliqs credit petro et paulo. Credere in deo ẽ credendo diligere: et credẽdo i eum ire. Uñ glo.aug. super illud. Ro.iij. Credẽti ãt i eum q iustificat ipium ꝛc. Quid est credere i deum. Credẽdo amare credendo diligere. Credẽdo i eum ire: et eiꝰ mẽbris incorporari. Fides oñdit hominẽ deum eẽ summum bonũ ꝛõ gressu amoris: et boni operis hñs fidẽ tendit i deum. Ex eis dictis patet q ille q i peccato mortali ẽ mẽtit cum dicit: credo i deum si intẽdit illud dicere in ppria psona. aliud ẽ si intendit ꝟ dicere i psona ecclie fidẽ eius, pfitendo. ad declarationẽ ꝟbo huius verbi. Credo in deum addit i simbolo sanctoꝝ vnũ cũ dr. Credo in vnum deum. Segtur: patrem oipotentẽ. Omnipotẽtia in trib⁹ attẽdit .s.i amplitudine potẽtie: põt enim q̃cunq; vult facere. Secõ in hoc q ad agendum nullo idiget. Tertio in hoc q a nullo p hiberi pt: et attẽde hãc ꝯiunctionẽ pfem oipotẽtẽ valde dulcẽ eẽ vere fideli. Patri enim nõ deest bona voluntas ad filios põpue patri misericordiaꝝ. q minꝰ obliuiscitur filioꝝ suoꝝ q̃ mr̃ isa.xlix. Oipotenti vero nõ deest potestas ipendi illã bonã voluntatẽ. Prãs oipotẽtiã nõ vñr credere q relicto deo adhẽrent dyabolo credẽtes se fame morituros si deo seruierit q̃si dyabolꝰ vl melioris vl maioris fit ad ꝓuidẽdũ hijs q sibi fuerunt q̃ dus. Segtur Creatorẽ celi et ter. Creare ẽ ꝺ nihilo aliqd facere. ad declarationẽ hꝰ ꝟbi dr i simbolo. Factorẽ celi et ter. nisi et imẽsi. Que exꝑssio facta ẽ contra illã hereiz q̃ dicit visibilia eẽ a pncipe tenebraꝝ inuisibilia ꝟo a deo. Secundus articulus ẽ. Et in iesum xp̃m filium eius, vnicũ do.no. et ẽ sensus. Credo ꝛc. Fide tẽdo in ihm xp̃m fidem habeo ꝺ ipso q ipe sit iesus. i. saluator eoꝝ qui ei adherent ideo ei adhereo: et itez: q fidẽ habeo q ipe sit xps. i. vnctus. et benignꝰ Ber. ommino pp mãsuetudinẽ: que predicatur i te currim⁹ post te dñe ihu. audientes q pauperes non spernas: peccatores non horreas. itẽ credo q sit filiꝰ dei: cui seruire honor ẽ. in hoc qꝺ dr filiꝰ dei insinuat q ipse sit deus sicut enim filius hois hõ est nõ alterius spẽi: sic filiꝰ ꝺi deꝰ ẽ. Segtur vnicũ do.no. Christꝰ dñs nr̃ est duplici iure. s. iure creatõis: et iure redẽptiõis. Creatura necessario est creatoris cũ eã gratis fecerit: et ex nihilo tribꝰ de causis aliqs hꝝ tus i re: q̃ fit vel qr eã tacit vel qr ꝑcio eiꝰ fit: vel qr mã ex qua fit ipsiꝰ ẽ. Sꝝ nulla hab cãrum aliqs hꝝ dñium i creatura nisi creator. Cõtra vle dñium xp̃i peccare videntur. et q volunt dñari et ꝓtra voluntatẽ ꝺi, terrentis dñis volunt obsequi: q ascẽdit sup occasum dñs nomẽ ẽ illi. Ille solꝰ pro dño habendꝰ ẽ q suscitare põt hoiem si in eius seruitio mortuus fuerit: non libẽter segtur miles dñm illum q nõ pt̃ei restituere equum suum si i seruitio eiꝰ eum amiserit. ¶ Primus iter articulos ptinẽtes ad filij hũanitatẽ ẽ ꝟ. Qui ꝛce. ẽ: de spi. san. nat. ex ma. vir. xp̃s ꝛcepti ẽ de spi. s. i. spũs sancti opatiõe qr spũs sanctꝰ sepauit a beata virgie qꝺ purissimum erat i ea: et fecundauit inde corpus xp̃i: et in instãti aiam infudit vt tã cito eẽt verꝰ hõ: et verus deus nõ fuit anima infusa circa.xl.die a cõceptõe sicut dr fieri in alijs. immo fuit vir ab ipsa ꝛceptione. Jere.xxxi. nouum creauit dñs sup terra femina circundabit virum ꝛc. xps in cõceptione culpam cauit. In natiuitate ꝟo matri sue damnum virginitatis nõ intulit: nec ei doloris cã fuit. Manifit enim mater eius virgo post partum: et sine dolore eum peperit. in quo dedit exemplum filijs: vt benigne sese habeãt erga matres suas: nec sint eis cã doloris vel depauperationis. ¶ Secundus articulus ptinẽs ad hũanitatẽ ẽ. Passus sub põtio pilato crucifi. mortuus. et sepult⁹. attendere debet fidelis quanta ꝓ eo fit passus: et a persona que indigna erat: etiã vita cum cesset infidelis. Cruci etiã affixus est: quod erat vilissimum genꝰ tormẽti eorum in qua perseuerant vsq; ad mortẽ

vt fideles a crnce penitẽtie ad suggestio
nẽ dyaboli nõ descẽdũt: sepult⁹ est iꝫ cor
pus ei⁹ nõ eẽt dãdũ corruptionẽ. Secũ
dus illud. non dabis sanctum tuum vi-
dere cor. Uolẽs in ista corruptione altjs
assimilari. ¶ Tertj⁹ articulus pertinens
ad humanitatem est. Descendit ad infe
ros: ⁊ hoc ꝫ animas: vt extraheret suos
qui in limbo erant: ⁊ attende peruersita
tẽ hominis qui nõ vult christũ sequi in
celũ qui homines secutus ẽ in infern ꝫ.
¶ Quart⁹ ẽ. Tertia die resurrexit a mor
tuis. Si christ⁹ mortu⁹ sua ꝓprie surrexit
ꝓsimile ẽt ꝙ ipse iam vinẽs mortuos su
scitare possit. ¶ Quint⁹ est. Ascendit ad
celos se. ad dexte. dei pa. omni. indeven.
est iudi. vi. ⁊ mor. Si xps ascẽdit i celũ
ascẽdẽt post eũ q ei adherẽt. In eodẽ. n.
hospitio mẽbra recipient i q̃ caput rece
ptũ est: christus ꝑm ꝙ hõ sedet a dextris
ꝑis: qz ẽ in potiorib⁹ bonis ei⁹. Scõm
ꝺo ꝙ deus sedet a dextris eius: est qz cũ
regit eccl̃is ei: vt tãgit gl. sup illud Psal.
sede a dextris meis. xps sibi ⁊ suis ad dx
teram ꝑis. locũ eligit: qz i dextera sunt de
lectationes ei⁹ vsq; ad finẽ. Inde. vẽ. est
iu. vi. ⁊ mor. i. bonos ⁊ malos: vl illos q
in aduẽtu suo viui repientur q in monu-
mẽto morient: ⁊ postea resurgẽt: ⁊ illos
q õmi erãt mortui. Magna fiducia erit
fidelib⁹ qꝺ frater cor iudicabit. io. v. pf
nõ iudicat quẽq; iꝫ oẽ iudiciũ ꝺedit filio
¶ Ꝺum⁹ articul⁹ ptinens ad spũm san-
ctũ est. Credo in spũm sanctũ. sanctã ec-
cle. catho. Credo. i. fide tẽdo i spũm san
ctũ: q fidez hꝫ ꝙ spirit⁹ sanct⁹ magne bo
nitatis. ⁊ suauitatis sit hijs i qb⁹ hitat ꝑ
parat se ad hec ꝙ sit ei⁹ habitaculuz: hic
ꝑ gr̃iam: i futuro ꝑ gr̃iam. Sap. xj. O q̃
bon⁹: ⁊ suauis ẽ dñe spũs tu⁹ in nobis.
Eccl. xxiiij. Spũs meus sup mel dulcis.
¶ Ad spũm sanctũ tria ptinẽt i ꝑsenti:
⁊ duo i futuro: cũ enim ipe sit bõitas ad
eũ ptinet destructio malicie: bonitas. n.
ꝓtraria ẽ malicie: vñ ad eũ ptinet scifi-
catio. ideo ꝺr̃ sanctã eccl̃iam catho. ⁊ p
tinẽt ad eundẽ articulũ hec ꝺno. Spũm
sanctũ sanctã ec. cat. Credere enim debe
mus ꝙ spũs ipse sanctus sit: ⁊ ꝙ eccl̃ia
sctã sit ab eo. ¶ Jtẽ ad spũm ptinet san
ctor cõicatio. i. vnio⁹ mẽbror i corpe ec-
clesie: ⁊ ad caput ⁊ ad inuicez sicut spũs
humani corpe humano mẽbra vnit. cu
ius vnionis signu ẽ sacr̃m dñici corpis.
Jtẽ ad spiritus sanctus ptinet cõio qua
ꝫ hijt sancti ad inuicẽ in ꝺo ꝙ sunt locij in
lucro qꝺ tangit Dauid dicẽs: particeps
ego sum oium timentium, te ⁊c. In cõio
ne ergo sanctorum tria intelligamus ad
q̃ ptinet secundus articul⁹. Sacr̃m com
munionis mistici corpis qꝺ est ecclesia.
Cõionem sancte societatis ex qua accꝺ
dit ꝙ glibet q est de ecclesia vere partẽ
hꝫ in oibus bonis que fiunt in ecclesia ꝑ
quã viam aliqs de facili ducat. Ad quã
etiã cõionem seq ꝺz cõicatio tam bono-
rum q̃ malorum tpalium: vt mala primo
rum nobis assumam⁹ ꝑ q̃ passionẽ ⁊ bo
na nostra eis cõicemus ꝑ elimosynarum
largitionẽ. ¶ Jtẽ ad spiritum sanctum
ptinet remissio offensionũ cũ ipe sit be-
nignitas ad qꝺ ptinet tertius articulus.
¶ Peccatorũ remissionẽ. Credere. n. de
bem⁹ ꝙ peccata remittũtur i eccl̃ia per
baptismũ: ⁊ penitẽtiam ⁊ alia sacr̃amẽ
ta. Ꝺeus remittit spũs. s. peccata hoi: iꝫ
q ꝺolẽs ꝺolẽsq; vere qꝺ peniteat. ¶ Ad boni
tatẽ ẽt spirit⁹ sancti ptinet remuneratio
tã i corpe q̃ i aia. Ad remunerationem
corpis ptinet. quart⁹ articul⁹. Carnis re
surrectionẽ ad remunerationẽ anime. qꝺ
tus vitã eternã. Qui carnis resurrectiõẽ
si deliter credit nõ timet miser corp⁹ ex-
pendere i fruitio xp̃i ex quo sperat se rece
ptur illud cũ q̃druplici gloria. Claritā
tis ipassibilitatis subtilitatis ⁊ agilitatis
item q fidẽ hꝫ de vita eterna sollicit⁹ ꝺz
esse quo illi pudeat. Si eiꝫ tanta sollici
tudine pudeẽ huic misere vite ꝺ qua ne
mo cert⁹ est ꝙ diẽ quanta sollicitudo de-
bet eẽ pudendi illi vite de qua cert⁹ est
ꝙ erit eterna. ibi nec locus erit mendicã
di vt manifestuz ẽ i diuite epulone. Luc.
xvi. Et i fatuis virginib⁹. Mat. xxv. nec
locus laborãdi nec aliqd mutuo accipiẽ
di. in vita enim ꝑsenti vir est aliqs cui⁹
paupertati si ꝓsulat aliquo istor triuz mo
dor. ibi ꝺo q sibi nõ poterunt egestatez
eternã patiẽt: vt nec guttã aque modicã
habere possit. Et notãduz ꝙ aug. i li. ꝺ
fide ad petruz enumerat. xl firmiter cre
denda: ⁊ indubitanter tenenda q̃ causa
brevitatis hic non ponimus.

¶ De errorib⁹ ⁊ causis errorũ. vij.

¶ Equitur de errorib⁹ qui fidei ca
¶ tholice aduersantur. Et p̄mo dicit
de errore illo quem tangit. Dauid
dicens. Dixit insipiens in corde suo non
est deus. Et notan. q̄ hij q̄ sunt in errore
isto oi bono st idigni: q̄z largitori ois bo
ni igrati. vñ idigni sūt disputatōe q̄ labo
rāt ad distictionē erroris eorū. ipsi meri-
to sūt a deo despecti cū ipsi deū nō repu
tēt: t tō a conceptiōe sūt valde remoti. ec-
cle. vij. Cōsidera opa dī q̄ nemo possit
corrigere quē ille despexerit. tñ q̄z dī mihi
cordia imēsa ē: t q̄z scriptū ē: rīnde stul-
to p̄z stultictā suā ne sibi sapiēs eē videa
tur. puer. xxvij. ad extirpatōez hui⁹ erro-
ris alīq̄ dicem⁹. ¶ Error iste nō solū ē insi
ens imo isania. que maior isania q̄ dicē
illō n eē q̄s cā ē oib⁹ vt sit. Cū isano p̄o
nemo solet p̄bari ad destructionē error
ipsi⁹ p̄bi stultā ē q̄ iz ꝓria opionib⁹ p̄fe
rente eē sollicitum. Itē p̄bo nō oz eē p-
blema: nec oēz positiōez ꝓsiderare. Sed
quā dubitabit aliq̄s idigētiū rōnis: t nō
pene. vel sensus. nā q̄ dubitāt vtrū] opor
teat deū verer: t parētes honorare vt n
pene idigēt. qui p̄o vtrū nix alba vel nō
sensu. Vere q̄ deū nō agnoscūt, pena idi
gēt: vt q̄ in bonis positi nō agnoscūt bo
norū oiuz lagitorē. In malis positi agno
scūt malorū liberatorē. gre. oculos quos
culpa claudit pena aperit. Isa. xxviij. so-
la vexatio tñmō dabit intellm auditui.
Jere. xvi. Secūdū aliā trāslationē p̄ om
ne flagellū: t dolorē erudieris hierusalē:
t Tho. xi. Recuperauit visum Tho. cū
filius eius linuisset oculos⁹ eius felle. ij.
macha. ix. antiochus deum recognouit i
tormētis adeo positus dicēs: institū⁹ ē sub
ditū eē deo t mortalē n̄ parta deo senti
re. Pena timorē incutit. Timor p̄o initi
uz sapie ē. puer. p̄mo. qui i errore isto si
rusticissimi t inobilissimi sī. vñ verbis
erudiri n̄ p̄nt. puer. xxix. seru⁹ p̄bis eru-
diri n̄ p̄t: q̄z q̄ dicis audit: t rīndere cō
tēnit. vere ꝓtēpt⁹ sine voluntas i cā est: vt
potius in culpa est: q̄ tales non credunt
deū eē. aio enīz iuito nihil facile suadeī.
Innobilis animi est: t igrati nolle agno
scere benefactorē suuz. nobilis p̄o animi
est. vehemēter desiderare agnoscer eū a
quo beneficia recepit. Sicut patet i pau
pere illo de quo legit i vita beati nicho-
lai. qui cū beatus nicholaus multiplici
tectiōe auri in domū eius paupertati ip-
sius ꝓsuluisset, ꝓposuit deinceps vigilare
donec sciret q̄s eēt q̄ aurū i domuz illius
tā caute p̄iecisset: patet ergo valde ingratos
esse q̄ negāt deū eē a quo inc̄ssanter be-
neficia recipiunt: nec infinitis testibus de
hoc credere volūt. Tale ē hoc ac si aliq̄s
nollet credere ignē esse a quo inc̄ssanter
vehemēter caleheret. p̄ō. nī ē q̄ abscōdat
se a cale. cuius. ber. in li. de dī igendo deū
Inexcusabilis ē infidelis: si nō diligit d̄
tū toto corde tota aia tota. p̄ute clamat
nēpe itus et inata iusticia q̄z ex toto se' d̄
lū diligere debeat cui' totū se debere non
ignorat. idez infidelē vrget. iusticia natu
ralis se totū tradere illi a quo se' totū hz
t ex se toto diligere nullus ei' q̄ ꝓpos sit
mētis sue' q̄ n̄ possit agnosce: et q̄ ipe. nō
semp fuit t cū fuit nihil boni habuit: er
go esse sūū t q̄cq̄d boni hz' ab allo hz: er
go vel a solis parētib⁹ carnalib⁹ aut nō si
a solis parēt'b⁹ carnalib⁹ illi nō sp fuerit.
vnde ab alijs habuerunt t illi simr ab
alijs donec puenīt ad alīq̄ē qui sp fu-
it a quo primus pater carnalis, inuitū ha
buit a quo etiā habuit vt posset alīū gnā
re. Constat enī q̄ parētes carnales non
hñt a se q̄ generēt filiū cū q̄ñcz n̄ gene
rēt cū vellēt: t cū vellent generare filium
q̄ñcz generāt filiā. nescit etiā' mater q̄o
filius in ea generet sicut quedā laudabi
lis mater dixit filijs suis. ij. Mat. vij. ne
scio inq̄t qualiter in vtero meo apparu
stis nec̄z. n. ego spiritum t aiam donaui
vobis t vitam. t singulor⁹ mēbra n̄ ego
ipsa ꝓtegi. Sic p̄o nō a solis parētib⁹ car
nalib⁹ esse suū habuit sed a parētib⁹ car
nalib⁹ corpus t a patre spiritū. Sm illud
aristo. in li. de aialib⁹. Intellectus diuini
tus ab extrinseco aduenit. cū p̄mus pater
carnalis q̄ n̄ semp fuit ab aliquo q̄ semp
fuit totū esse suū acceperit. t q̄ aliq̄d bo
ni posset ꝓferre pater illi q̄ semp fuit esse
bonū debeī q̄s a nobis habeī q̄ vere d̄s
est. magna est ergo ingratitudo illā non
agnoscere cui⁹ beneficia] nō cessam⁹ reci
pere: nec solū p̄ parētes carnales, benefi-
cia ipsi⁹ recipim⁹. Sz etiā p̄ alias creatu
ras. Collatio p̄o beneficiorū ipsi⁹ quedā
exhortatio est ad amorē ipsius. aug. in li.
ꝓfes. x. Celū t terra t oia que in eis sunt

ce vndiq; mihi dicūt vt amē te nec cel
sant dicere oibus vt sint excusabiles. Er
ror iste est qm̄ odire pt̄ cū iterimat pa
trē oium. vnde debemus cū odire sicut
aliqs odit, eū q patrē suū iteremit. Qui
in hoc errore sūt demōib⁹ quātū ad hoc
deteriores esse vident, q saltē credūt deū
ee. Ja.ij. Tu credis qm̄ vnus est ds be
ne facis: et demōes credūt et ptremiscūt.
Qui in hoc errore sūt i vanū vident ac
cepisse aiaz suā cū deū nō agnoscāt. Ad
quē cognoscēdū ratio eis data ē ppter
qd. n. rōnē hīt potius q; bruta aialia.
Si tm̄ illa q sensibus corpis subiacent
sicut agnoscūt et illa. vnde dns iustissi
me posset tales puntre sicut puniuit na
bucho. Basi. iij. Ab hoib⁹ ejcient te et
cū bestijs et cuz feris erit habitatio tua.
Fenū q̄si bos comedes et septē tpa mu
tabunt sup te donec scias q dominetur
excelsus i regno hoiuz et cuicūq; volue
rit det illud. B. fr can. An n tibi vr ipis
bestijs quodāmō bestialiter esse hō rōne
vigēs et rōne, n vtens. Magne⁹ fatuitas
dubitare de fonte ex quo appet fluui⁹ cō
tinue pseuerās fonti indeficiēti attestat
fluuij ptinuitas. Et certissimū. indiciuz
creatoris est ptinuus fluxus creaturaz.
Et notādū q ad cognoscēdū deū esse.
natura icitat. Hoc idē dis scriptura idi
cat. Rōnis creatura clamat. ¶ De prio
r. Bama. Cognitio existēdi dum nobis
nāliter inserta est. In tm̄ vero prenaluit
malitia hoiuz nature vt quosdā in irrō
nabilissimū et oium malox pessimū per
ditionis baratrū deduceret vt dicāt non
esse deū. deū esse vox oium est apud eni
dēs nationes instinctu nāe habeā. vox
alit oiuz vox nature est. Juxta verbū sa
pientis. ¶ Scdm manifestū ē: q: et scriptu
ra gētiliū. et iudeox⁹ et xpianox affirmat
deū ee. Doctrina nobilissimox phōrum
hoc idicat vt platōis. Arist. Tulij. Sen. et
similiū. Scriptura iudeox i pncipio as
serit dia a deo ee creata. Scriptura chri
stianox in pncipio euāgelij. r. Per deū
verbū asserit dia esse facta. ¶ Dis etiaz
creatura clamat deū eē vt dicit Aug. ij.
li. de ciui. dei exceptis ppbicis vocibus.
Mundus ipse ordinatissima sua mutabi
litate et mobilitate et visibiliū oium pul
cherrima spē quodāmō tacitus et factū
se eē. et nō nisi a deo ineffabiliter et fabri
biliter fieri se potuisse, pclamat. Jtē. x. li.
cōfe. Interrogaui de deo meo celū solez
lunā stellas neq; nos sumus de⁹ quē que
ris inquit. et dixit oib⁹ q circūstāt carnē
meā. dicite mihi de deo meo aliqd. excla
mauerūt voce magna: ipse fecit nos. In
terrogatio mea intētio mea et respōsio
eox spēs eox flores et alia q terra pduxit
q̄ē i finitū elemētox et pedib⁹ oiuz calca
tur. spēm nobis talē, oīdūt q̄lem nullus
hō q dignissima creatura ē: et q rōnē hz
cuius est discernere. posset facere vñ oīs
sione illius spēi apparet maiorē homie
esse q talia facit. Terra. n. pro se talia fa
cere nō pōt. Sicut mater non parit, nisi
aliūde receperit sic terra aliūde recipit
q talia pducat. Aug. in li. de trinitate. si
cut mres grauide sunt fetib⁹ hic ipse mū
dus grauidus est causis nascētiū. Osten
sione ergo spēi sue exclamat flos se a deo
factū esse cū nulla creatura nec ēt rōna
lis eū possit facere. Mat. vi. Cōsiderate
lilia agri ꝛc. Dico aūt vobis q nec salo
mō i oi gloria sua coopatus ē sicut vnū
ex istis. Qd ds flore deū est itelligat⁹ de
alijs creaturis. Aug. in li. de trinitate ere
dēdi. Nō frustra iuueri oz et inaniter pul
chritudinē celi ordinē syderuz vicissitu
dines tēpox i qua ꝓsideratiōe nō curio
sitas ē exercēda sz gradus ad eterna fa
ciēd⁹. Sap. xiij. Et magnitudie speciei et
creature cognoscibiliter poterit creator ho
rū videri. Job. xij. Interroga iumēta et
docebūt te et volatilia celi: et idicabūt ti
bi loq̄re terre et respōdebit tibi et narra
bunt pisces maris. Quis ignorat q̄ oia
hec man⁹ dñi fecit. ij. Ro. i. vbi loquit ds
pīis ds inqt reuelauit eis. Glo. ambro.
vt ds q nāiuisibilis est ēt a visibilibus
posset sciri op⁹ fecit qd opifice visibilita
te sua manifestauit vt p certū icertū pos
set sciri et ille eē oiuz de⁹ crederēt q hoc
fecit qd ab hijs ipole ē fieri. Subdūt
tbi in textu. Inuisibilia. n. ipi, a creatura
mūdi p ea q̄ facta sūt itellecta ꝓspiciūt.
Sempiterna quoq; ei⁹ virtus et diuini
tas dū sum⁹ i b mūdo iferiori q̄si p quā
dā scalā creaturaz. ad cognitionē creato
ris oz nos ascendere. b. sane hac scala ce
li cines nō egēt sz nos exules: q: creatu
ra celi mūdo ꝓspicit facta p verbuz nec

opus hz ex hijs q̄facta sunt factoris notiā mēdicare. Isa.xl. Leuate in excelsum oculos vestros ⁊ videte qs erraui h. qui eduxit in numero militiā cor ⁊ gl. aug. sup illud ad Ro. p. Hophe totū ꝓsidera ri rerū ordinē ⁊ ñ vis attēdere q mūd⁹ opus vi fit. idolū op⁹ fabri. Si faber idolo sic dedit figuram daret ⁊ cor. Ab ipo idolo faber adoraret: ex quo sequr inex cusabilē eē q creatorē suū ñ adorat' q cū creaturis visibilib⁹ honorauit dando ei rōnē. Cū h oies agnoscāt aiam eē p effectus ipsi⁹ in corpore vt ē vita sensus motus hz ipsa inuisibilis sit: ⁊ cino insensibilis. q̄re silr nō agnoscūt ipsi creatorē esse in mūdo p ei⁹ opa. Ambro. sup ꝑmū ad romanos. sicut ex motib⁹ ⁊ administratione corpis aiam quā nō vides itelligis sic ex administratōe totius mūdi: ⁊ regimine olum creatorē philosophi itellexerūt. Sen. i li. de nālib⁹ qōnib⁹. Quid ē deus meus ingt vniuersi. Sic se hz ōus regēdo vniuersz sicut mēs regēdo corpus ꝑticū. Noli ergo de deo dubitare ⁊ si eū ñ videris sicut ñ dubitas ō aia ⁊ si eā ñ videas. Certissimuz habeas multa eē q̄ tñ iuisibilia sūt. Inuisibilia sunt cā visibilib⁹ vt cognoscant. vñ Gre. nij. in li. dialogor. Nulla visibilia nisi p inuisibilia vident. Ipse corpe⁹ oculꝰ nihil corporeū videret. nisi hec res icorpea ad vidēdū acueret. Nā tolle mētē que nō videtur ⁊ i aslum patet oculus qui videbat. si oculi p se videbāt cur discēdēte aia nō videtur. Item in hoc mundo visibiliter nihil nisi p creaturā inuisibilē dispont pōt. B. nobilē hospitē habes o caro ⁊ nobilē valde. Tota salus tua pendet ex eius salute. Ba honorē hospiti tanto. Diligenter attēde quid hospitis huius presentia largiat. Ipse est qui tribuit oculis visuz auditū auribꝰ prestat. Deniqz discessus pbat qđ presentia conferat. Cum ad fidez faciendā de parentibus, carnalibus, sola publica fama sufficiat nec testes sup hoc requirant nec alie probatiōes maxīe, cuz parētes carnales nobiles sunt nec cedūt ad dedecus filio ⁊ cū sperat se successurū eis i magna hereditate que cā est q cuz tāta difficultate fit fides aliqb⁹ de patre celesti q nobilissimus ē ⁊ a quo tāta speratur hereditas. ¶ Preterea secūdū cōsideratione sapiētis cui ꝑsequēs est maius bonū hoc magis est eligendū. si aūt consequentia sunt mala cui ꝑsequēs est min⁹ malū hoc magis eligendū est. Sz ex eo q aliqs credit deū esse ꝑsequēs est magis bonū q̄z ex eo q aliqs credit deū nō esse. si bonū ex hoc sequr. ⁊ si malū inde sequeretur minus malum sequeret ergo magis eligendum est q homo credat deum esse q̄. q credat deum nō esse. Media ꝓpositio sic potest manifestari si aliquis credit deuz esse ꝛc. sequr inde vite eterne remuneratio. i. Johan. v. Habebitis vitā eternā qui creditis in nomine filij dei. Posito autē p impossibile q deus nō sit nullū sequeret malū post psentē vitā ex eo q aliquis credit deū eē: quia non erit qui eū putat. Ille ꝛo qui credit deū nō eē si ipse est: magnū malū habebit: q: morte eternā Posito aūt p impossibile q de⁹ nō sit nullū lucrū i futuro habebit aliquis ex eo q credit eū ñ esse ergo maius bonū consequens est ad hoc q aliqs credit deū esse q̄z ex hoc q aliquis credit deum non esse. ⁊ si malus sequeret ex hijs credulitatib⁹: min⁹ malum sequeret ex eo q aliquis credit deū esse q̄z ex alia credulitate. ¶ Item iter ea q̄ inceperunt esse nihil est cuius ortū causa nō ꝑcesserit: sed causa que precessit eē q incepit esse nō est ō numero eoz q̄ ceperūt esse. Sic eni precessisset seipsaz q est impossibile ergo aliqua causa ē que nunq̄z icepit esse. Sed qō nō incepit eē nō ōfinit esse. esse. n. qō hz ex se amittere nō potest. Sen. Periturū est nempe qō aduēticiū fuit ergo aliq̄ causa ē sine ꝑncipio: ⁊ sine fine ⁊ hoc idubitāter ē de⁹. ¶ Jtez. io. Dama. Creabilia sine creata omnino ab aliquo ꝑdita sūt oportet autem ꝑditorē increabilē esse. Si. n. ⁊ ipse creatus est homo ab aliquo creatus est quousq̄z deueniamus ad aliqō increabile. Probatio autem hic Johannes Damascē. supponit q a philosophis pbatuz est quod a causis nō est ꝓcessus in infinitū vnde demōstratio aliquo causato sic potest ꝓcedi: aut causa huius hz causam aut nō. Si non est ergo causa ita q nō causatū ergo est prima causa. Si autem h abet altaz causaz. ⁊ illa causa altā cum in causis nō fit ꝓcessus vsq̄z in inf-

nisi ad vltimū inueniet aliqua cā q̄ ita ē cā q̄ nō causatū. vnde ⁊ prima cā est ds Preterea potentia agendi que est i igne ⁊ sole ⁊ alijs creaturis visibilib⁹ nō ē o/tētia libera. Ideo cuz aliquis grauat ab igne vt cuz domus eius comburitur vel ab estu solis si discret⁹ est nō rogat ignē vel solem vt cessent. Potentia eius eorū est vt potentia ministrorum qui necesse habent implere imperium dominorum quibus subiecti sunt. Constat ergo aliaz potentiam superiorem esse que libera est: cui hec potētia subiecta est. ⁊ h̄ est potē tia cuius voluntatem necesse habent im plere dicte rreature: nec possūt cessare ab opatione idicta eis a deo nisi dei volun/tas aliter ordinaret sicut accidit q̄n sol ⁊ luna steterunt p spatiuz .xij. horaruz. Jo sue. x. ⁊ in regressu solis tempore ezechie Isa. xxxviij. Et i fornace babylonis q̄n pueros in igne positos ignis non lesit. Daniel. iij. Item potentia agendi que ē i entis: ⁊ alijs creaturis visibilib⁹ absq; sapientia ⁊ discretiōe est: que sit illarum creaturaruz: ⁊ tamen opera eoruz discre tissime fiunt ergo necesse est sapiam ali quā esse a qua opationes eorum ordina te sunt. Ad hoc autē nō sufficit aliqua sa pientia creata cum nec ad numerationē vel cognitionez earum videatur sufficere Est ergo aliqua sapiētia increata infini ta a qua est ordinatio vniuersoꝝ. Jo. Ba ma. Sic omnia generari casu cui⁹ erit or dinare: ⁊ hoc si videtur: demuz cui⁹ erit cōseruare ⁊ custodire. Idez ipsa creatio nis permanentia ⁊ cōseruatio. ⁊ gober/natio docet nos q̄n est de⁹ qui hāc vni uersitatē cōsistere facit: ⁊ continet. ⁊ con seruat ⁊ semper ei puidet. qualiter vtiq; cōtrarie nature ignis dico ⁊ aqua aeris aeterre in vnius mundi cōsumatione ad inuicē conuenissent. ⁊ indissolubiles per māsissent nisi aliqua oipotens virt⁹ ea concordasset ⁊ semper indissolubilia cō seruaret. ¶ Jtē cū visibilia sint cāe aliquoꝝ aut sunt cause prime aut nō. Cause prime esse nō possunt. Sunt. n. oia cōpo sita. vñ necessario p̄cessit ea aliqd q̄ ea composuit. Preterea partes sunt q̄dam cause totius. ⁊ pars nāliter prior suo to to ergo necesse est aliquid incōpositum ⁊ simplex q̄ oia cōposita p̄cessit a quo oia sūt cōposita. ¶ Jtē i eis q̄ creata sūt q̄dā sunt corruptibilia q̄ principium ha buerunt. ⁊ finem sunt habitura. Quedā vero h̄nt perpetuitatem que principiuz habuerunt. ⁊ finem nō sunt habitura er go cū causa abūdare debeat ab eis quo ruz est causa eorum habebit eternitatez vt sit sine principio ⁊ fine fine. ¶ Jtē omnis potentia crata determinata est circa esse ⁊ opatur circa materiam existentez ⁊ nullatenus trāscendit esse vt de nihilo. aliqd possit facere ergo oportet aliquaz potentiaz increataz esse que infinita sit. ⁊ trāscendat esse. ⁊ de nihilo facerit illō ex quo creature operantur. item cum in rebus sit inuenire quedam bona ⁊ que dam meliora aut nō erit perfectio i vni uersitate reruz aut necesse est aliquid ee opportunum. item cum appetitus summi boni naturaliter in anima sit. nullus au tem motus naturalis frustra fit. Frustra autem esset appetitus ille nisi aliquid es set summum bonum hoc autem non est nisi deus. ¶ Item fm Aristot. Magis eligendum est q̄ natura est: eo quod nō est natura vt iusticia iusto. hoc enim na tura. illud autem acq̄situum est. Est igi tur aliquid quod est sua bonitas: ⁊ sua iusticia omnib⁹ illis que bona sunt per participationem preferendum. item ni/hil quod mutabile sit: optimuz ē. in mu tatiōe entz aliquid boni amittitur: ⁊ ali quid acgritur quod optimo accidere ñ potest. item dicit Augusti. q̄ in omni re q̄ mutari p̄t nōnulla' moꝝ ē ipsa muta tio. Mors autem optimo accidere non p̄t. omnis autem creatura mutabilis ē ergo nulla creatura optimū est. Aliquid tamē optimum est: aliter non esset perfe ctio in vniuersitate reruz: ergo aliquid i creatum est. Augu. super prime ad Ro. viderūt summi philosophi quos ceteris non immerito fama atq; gloria prelatos cernimus. quicquid mutabile ē n on esse summum bonum. ⁊ ideo omnem aiam mutabilem omnesq; spiritus trascēde/runt. deide viderunt omnez speciem in re: quecūq; mutabilis que naturaliter ē omneq; vniuersi mundi corpus nō pos/se ee nisi ab illo qui incommutabilis. ⁊ simplex ē: quia non aliud est illi esse. sed quod est illi viuere itelligere beatum ee

ꝫ ẽ illi esse.pp hanc incõmutabilitatem ⁊ simplicitatẽ itellexerunt eũ.⁊ oia ista fecisse.⁊ a nullo fieri potuisse.¶ Jtẽ cũ modico corpori hoiꝭ regẽdo rõ sic accõmodata q̃ ipsũ regatur.q̃ impedita vel oio amissa corp⁹ picitat vel i pulueré redigitur verisimile ẽ rõnem aliquã esse q̃ vniuersitas fabrice mũdi regat.¶ Jtẽ cũ ratio q̃ in hoie est, agnoscat se esse ⁊ nõ semp fuisse.⁊ cãm aliquam hab uisse que eã precesserit:causa aũt rõnis irrationabilis eẽ nõ potuerit ne cessa rio rõné humanã.⁊ quãcũq; aliã rõnem q̃ eẽ incepit.pcessit aliqua ratio que esse non incepit.⁊ hec ratio deus est q̃ vniuersitatem rerum regit.Unde Sene.in lib.de naturalibus questionibus nostri ps melior est ais in deo:extra animũ nulla ẽ pars:totus est ratio.

¶ De erroꝛe idolatrie. viij.

Jctũ est supra de erroꝛe eoꝝm q̃
d deum esse negãt. Nunc dicendũ
a est de erroꝛe eoꝝ qui creaturas deificãt.q̃ erroꝛ idolatria' dicitur.Prio ostẽdem⁹ qd sit idolatria.Scdo tangemus d cãis ei⁹.Tertio de spẽb⁹.Quarto destructiõi ei⁹ itẽdem⁹.Notãdũ ergo q̃ latria est sũme veneratiõis cult⁹ soli deo exhibẽdus.Uel latria est volũtaria professio diuie maiestatis:Jdolatria vero est cult⁹ dõ debitus creature exhibitus:⁊ dicitur q̃si idolatria:nõ quia iste cultus semp idolo exhibeꝛ.Sꝫ quia frequẽter.vel quia idolo primus est exhibitus.Et notandũ q̃ idolũ q̃ndq; dr̃ lignũ vel alia res sic figurata.Q̃ndq; dr̃ dicit pictura ex imagie.⁊ demõe ꝓsidente ⁊ sic sumitur.Prima.corin.viij.vbi dicit ap̃s.q̃ nihil est idolũ in mundo. Illud enim qd putabant esse idolum personã.s.subsistentẽ ex simulachro ⁊ spũ ꝓ sidente nihil erat.¶ Jtẽ notandum q̃ inter idola gẽtilũ q̃daꝫ imagines erãt ad memoriã:⁊ representationeꝫ aliquorum in q̃bus nihil numinis esse credebatur.Alie nõ erãt:q̃ credebãtur cẽ habitacula deoꝝ.i.demonioꝝ.Omnes enĩꝫ dij gentilũ demonia.In quibus demones d cipiebãt homines dãtes eis responsa ac sic ipsis habitarẽt iducti ad hoc sacrificijs:⁊ honoribus:q̃ eis exhibebant.In quibusdã ẽt imaginibus credebat gẽtiles aliquã virtutẽ eẽ infusaꝫ eo q̃ sub certis terminis funderent:vl sculperent:vl fabricarẽtur: sicut mathematicis mẽtiũtur hoies trahere mores ex hoc q̃ tali hora:vel tali nascunt.Silis erroꝛ inuenitur i q̃busdã vetulis noie xp̃ianis:q̃ dicũt imagies.xl.anno a factiõe sua virtutẽ sortiri:⁊ d ceteroh̃ fe eã imagies predictas q̃s nõ credebãt solũ eẽ imagines vocauit mercuri⁹ dos facticios scribẽs b
librũ d deo deoꝝ ꝓpaui ingt nr̃i iuenerit artẽ q̃ deos efficeret ⁊ qm̃ aias facere ñ poterãt inuocãtes aias deoꝝ eas ididerũt imagib⁹ factis. Posium⁹ dt.viij. rõnes seu cãs oñdere q̃b⁹ idolatria:vel inducta ẽ.vel augumẽtata. Una cã fuit doloꝛ nimi⁹ de amissiõe alicui⁹ amici. Pater.n. amisso filio nimiũ dolẽs imagie filij fieri fecit:vt ei eẽt q̃lecũq; solatiũ. Un Sapiẽ.xiiij. Acerbo luctu dolẽs pr̃ cito sibi rapti filij:fecit imaginẽ:ac illũ q̃ tũc q̃si h̃ mortu⁹ fuerat nũc tãq; deũ colere cepit:⁊ ꝓstituit iter suos suos sacra:⁊ sacrificia.Deide iteruentẽte tpe qualescente mĩa ꝓsuetudic:h̃ erroꝛ tã q̃s lex custodiẽ.Hãc pmẽ cãꝫ idolatrie oñdit grego.sr̃ illũ Luc.ij. In belzebub pricipe d mõioꝝ ⁊c.dicẽs.ninis rex ninuiẽ vo pse suo mortuo statuã fecit quã sũma reuerẽtia honoraui:ita vt ẽt reis ad eã fugientib⁹ peceret:vñ pgressu tpis hoies ceperũt eã venerari vt deũ:⁊ multiplicare:q̃ dã vocauerũt bel:alij baal:alij baalim: alij belzebub ꝑ varietatẽ liguaꝝ.¶ Alia cã fuit vesana supbia principiũ q̃ ñ attẽdẽtes infirmitatẽ suã voluerũt se vt dos honorari:vt nabuchodonosoꝛ q̃ pcepit holoferni principi militie sue:vt oẽs dos terre exterminarẽt:⁊ ipe sol⁹ ds diceret ab hijs natiõib⁹:q̃ potuissent holoferni potẽtia subiugari.Judith.iij. Principes supbi imagines suas faciebãt adorari ab hijs q̃ erãt remoti ab eis.Un Sap.xv. Tyrãnoꝝ iperio colebant figmẽta hos quos in palã homines honorare nõ poterant:ꝓpter quod longe essent e lõginquo figura illoꝝ ablata euidenter imaginem regis quã honorare volebãt fecerũt:vt illuꝫ qui aberat tanq; presentẽ colerent:aliqui etiã vt diuina stirpe nativi derentur diuinos honoꝛes parẽtib⁹ detulerũt deferriq; iusserunt:vt dicit Elo

sup̃.xliij.Sapientie.¶ Tertia cā fuit adulatio seu ydē: qđ habebāt mio res acgrendi gr̃as maior. Sap̃.xiij.affectāt ām regib⁹ ꝺeruientes hoies icōmutabile nomen lapidib⁹.z lignis iposuerūt.per hoc qđ dr̃ affectui.tangitur prima cā tas habita.p hoc q dr̃ regibus: tertia cā de q̃ etas dicit Gl. Propter populos:z regiões z varia sacra' suscepta sunt:dū hoies grati esse i suos pricipes cupiunt.Augu.in lib.x.de ciuitate dei. Multa vsurpata sunt de cultu diuino: que honorib⁹ deferunt humanis siue humilitate nimis siue adulatiõe pestifera. ¶ Quarta cā fuit amor reipublice. vnde dicit glo.ibidez.Alio loco dicit Cicero.Qđ i plerisq; ciuitatib⁹ acuende virtutis'gr̃a vt libenti⁹ gr̃a reipublice periculū adirent optimos quosq; viros fortiū hr̃e deor̃ imortalium esse ꝓsecratos hinc romani cesares suos⁹ ꝓsecrauerunt: z mauri suos reges. ¶ Quinta decor vl opis humani.vel alteri⁹ creature.De p̃mo.Sap̃.xiij.multitudo hoium abducta p speciez opis eū q aī tp̃s tanq̃ hō honoratus fuerat nūc deū existimauerūt. De scda Sap̃.xj.qñ locutus est de stellis sole:z luna subdit quor̃ si specie delectari deos putauerūt scient quāto hr̃is dñator eor̃ speciosior ē se.¶ Sexto potentia quā crediderūt supeminere i hr̃is quos deos putauerūt:vt quā demones crediderent ptātez hr̃e i hoies z res humanas z etiaz i elementa cui⁹ erroris occasio fuit q credebāt ꝺmones, sanare lesiones corpor̃ dum ab eis cessabāt. credebant etiaz eos sedare mundi turbationes dum eas facerent cessare. Credebāt etiā eos p̃noscere futura:qz p̃dicebāt eis mala q̃ dei p̃missione ipsi erant illaturi hominib⁹ z malor̃ cessatiões:qđ ñ erat mir̃.¶ Item alia cā huius erroris fuit q facere videbant q̃dā opera q̃ vere naturalia erant.sed imperitis videbātur esse supra naturam.Tale opus est subita generatio ranar̃ z pediculor̃ z vermiū in qbus nā operat. Demonibus tñ procurantibus q hec citius fiant ꝓiungendo z ꝓmiscendo ipsas naturas rerum z addendo aliqua semina:que semina naturam adeo adiuuant q opus, tardū ac celeratur:ita q creditur nō esse opus nature:q̃ tardi⁹ opari ꝓsueuit:sicut factū ē in signis q̃ facta sunt a magis pharaonis.¶ Septima cecā cupiditas hoiuz q tm̃ sunt curiosi sciendi vel cupiendi aliq̃ acgrendi vt seipsos vendāt demōib⁹ vt cupiditatez suā possint adiplere.¶ Octaua voluptas z l aiciuia q̃ erāt festis ydolatrar̃ vocabāt:n.idolatrie delitys z ludis q̃ multū allectebant hoies ad idolatriā.i.Cor.x.Sedit pp̃le māducare z bibere z surrexerūt ludere.¶ Et notandū multas esse spēs idolatrie.Quedam est cult⁹ demonū.Alia luminū vt solis z lune vel stellar̃.Tertia clericorū.Quarta hoiuz.Quinta aialiū irrationaliū.Sexta imaginū vel alteri⁹ opis hūani. Septima tp̃is vel p̃tū ei⁹.Est etiā idolatria aliar̃ rerū.¶ Etiā notādum q idolatria ideo pcm̃ magnuz ē.qr deo honorez sibi aufert z creature cui⁹ non est ꝓfert z equat creaturā creatori.Si p modico furto vl rapia quā aliqs facit hōi meret exiliū vl mortē.quāta pena digni⁹ est q diuinū honorez ꝺo surripit.¶ Duplex āt rapina ē i pcō idolatrie vna ei⁹ q honorez ꝺi ꝺo aufert.z alij offert.Alia ei⁹ q honorē diuinū sibi oblatū suscipit.¶ Idolor̃ cultura oīs mala cā ē z inutiū z finis.Sap̃.xiij.Glo.Cū.n.mēs a creatore se auertit oīb⁹ iplicat sclerib⁹.Aggrauat āt pecca tuz idolatrie ex vilitate rei i quā trāsfert honor diuin⁹.Dnat⁹.n.peccatū est cum honor iste trāsfert i q̃drupedes aut reptilia q̃ qñ i hoies z qñ i imagies hoiuz aut aialiuz q̃ qñ in hoies vel aialia.Ro.i.¶ Cōmutauerunt gl̃iaz icorruptibilis ꝺi in similitudinē imaginis corruptibilis hominis z volucr̃.z q̃drupedum z serpentum. Gl.Ambro. Quanta est stultitia eoruz apud quos plus potest imago q̃ veritas z potiores sunt mortui q̃ viui.p̃s. mutauerunt gloriā suā i simili.m.co.fe. Tanto magis ꝓtumeliosuz est deo quāto vilior est creatura q̃ ei equatur z magis contra rationem est.¶ Contumelia etiam fit humane nature quando creature inferiori se subdit. Refert Augu.in li. de vera religione.q Socrates occisus fuit.quia noluit adorare idola.q̃ erant tm̃ opus hominis z dixit se prius adorare canem qui erat opus nature.cum causa nobilior fit suo effectu.multum est cōtra

rationē q̄ hō adorēt opa manuū suarū: Illa specie idolatrie qua hō adorat creatura se manifeste iferiorē hoiez reddit infelicē z maledictū z derisiōe dignū. Be primo. Sapi.xiij. Postq̄ primissū est ꝺ sole ēt luna z stellis que aliqui rectores orbis terraꝝ z deos putauerunt. Subdit. ¶ Sed in hijs adhuc minor est q̄rela z paulopost. Infelices autem sunt z inter mortuos spes illoꝝ est qui appellauerūt deo opa manuū hoiuz. Be scdo Deute. xvij. Male dict⁹hō q facit sculptile z cō flatile aboiationē dñi opus manuū artificiū: ponitq̄ illō i abscōdito. Sap.xiiij Per man⁹ per quā fit idolū maledictuz est z ipsum z q fecit ip̄m. Be tertio Je. x. Nō ē spūs in eis: vana sunt: z opus risu dignū. Irrisiōe digni oñduntur q sūt i ḡ genere idolatrie. Sap.xiij. vbi sic legitur. Nō erubescit log cū illo q fiue aia est: z p sanitate q̄ infirmuz deprecat z p vita mortuū rogat: z i adiutoriū iuuē lem iuocat z p itinere petit ab eo q̄ ambulare nō ꝑt. z Isa.xliij. Medietatē ei⁹ cōbussi igne z de reliquo ei⁹ idolū facis añ truncū ligni procidā pars eius cinis est gb⁹ vbis vilitas materie oñdit ex q̄ fit idolū z vilitas materie i qua redigit. De materia eadē hēs Baruch.v. Subtrahūt ab eis sacerdotes aurū z argentū vant ante z ex ipsoꝝ stitutis: z meretrices ornāt. Itē cū receperint illō a meretricib⁹ ornāt deos suos z subdit ibi multum ꝺ vilitate z impotētia idoloꝝ. hȳj i quit nō liberabunt ab erugine z tinea. Item hȳ in manu gladium z securim se ipōt de bello z latrontb⁹ nō liberat. Itez oculi eoꝝ pleni sūt puluere a pedib⁹ itrocuntiuz: z paulopost: lucernas accēdunt illis: z qdem multas ex quibus nullā videre possunt. Itē nigre sunt facies eorū a fumo q i camino fit supra corp⁹ eoꝝ z supra caput volāt noctue z irundines. Itez sine pedibus z in humeris portantur ostātes ignobilitatem suam hoibus Miruz erit si idola iuuare possunt cum nec preces auxilio indigentiuz possint audire nec defectuz eorū intelligere: vñ subditur in baruch. Cū audierint mutū'nō posse log offerunt illud ad bel. postulantes ab eo log: quasi possint sentire q non hūt motū.ps. Os habent z non loquētur z baruch. eodez cap. Cū supuenerit illis prelū z mala cogitāt sacerdotes vbi se abscōdāt cū illis. Quomodo ergo sentiri ꝺbeat qñ dij sunt q nec de bello se liberāt nec de malis se eripiūt. Item sicut i cucumerario formido nihil custodit ita sūt dij illoꝝ ligni argētei z inaurati. ¶ Post idolatriā illā q̄ est cult⁹ illarū creaturaruz q̄ manifeste sunt hoibus iferiores. destruēda ē illa idolatria que ē cult⁹ demonum q̄ valde detestabilis est. Primo qz demōes hostes dei sūt: z magis displicet deo cū honor ei⁹ transfert in eos: q̄ qñ ad alias creaturas. Est eni magis periculosa homini. Cū.n. demones hostes sint hūani ḡnis: z cultores⁹ sint familiares: ipi sunt eis familiares inimici. Nulla āt pestis efficatior ē ad nocēdū q̄ familiaris inimic⁹. Jō dicit augu. i li.lxxxiij. Qꝺ nihil tā ptrariū xp̄iano q̄ si curaz artib⁹ magicis adhibeat. Tūc.n. eos recipit familiares q dānationē aiaꝝ q̄rūt. Jtē Aug.xvi.vel.x.viij. lib. de ci.dei. magna dei misericordia necessaria est ne q̄q̄ cū bonos angelos se amicos habere putet habeat malos demones factos amicos eosq̄ tāto nocētiores quāto astutiores aut fallaciores patiatur inimicos. Periculosuz ē valde ei credere q mēdacissimus est. Jo.viij. Ipe ē mēdax z pf cuius preterea licet demones sublimes sint cōditione nature iferiores tamē sint ēt brutis animalibus delectione culpe cum miseri sint non soluz miseria culpe sed ēt pene imo inferiores videntur esse ceteris rebus simpliciter q̄ sunt. vnde dyabolus nō esse dicitur. Job.xviij. Habitēt inquit in tabernaculo illi⁹ soci⁹ ei⁹q nō est. ¶ Multipliciter aūt pōt ostēdi q̄ spūs illi non sunt colēdi primo. ga aut ipi sūt boni aut sūt mali. Si boni sunt offenduntur cum honor q soli altissimo exhibend⁹ est hȳs exhibet. Non tamen potest eis placere tāta cōtumelia z iniuria domini eoruz. Preterea si bōi sunt nō placabūtur malicia offerentium eis honorez alienuz. Quis bon⁹ z discretus honorem reputet: z nō magis derisionem. Si quis mentiatur eum esse regem vel epz cum nō sit. Stulti sunt bōi spiritus. z discreti erubescēt honorē altissimi sibi exhiberi. Juxta eni verbuz sapientis

qs falso ꝓdicatur necesse ē vt suis laudi
bus erubescat.utez quāto qs maiorē ho
norē indebitū sibi vult ipendi:tanto ipe
superbior ⁊ vanior ē vt cleric⁹.Si hono
rē sacerdotalē vult sibi impendi superbus
ē.si epopalē superbior:ergo si ipi volūt si
bi ipēdi sūmū honorē superbissimi ⁊ va
nissimi sunt. ¶ Si ꝯo ipsi sunt mali idi
gni sut:⁊ honore isto ⁊ alio.Jtē aut ipi
ꝓstāt bñficia cultorib⁹ suis de suo aut ñ
De sno nō possunt:vnica.n.potētia ē in
creata:vt in sequentibus ostendēt.Et q̄ ⁊
sub q̄ sūt oia Lec:⁊ cum eos creauit de⁹
nō a se eos alienauit nec a pte te sua eos
exemit.ipi ergo a ꝯo sūt:⁊ dei sūt:⁊ be
neficia siq̄ ꝓstāt'cultorib⁹ suis dona dei
sunt ⁊ ad hoc data vt denē.igit ipi sunt
vt nūcij ⁊ ꝯferentes dona illa.nūcij ꝯo
⁊ ꝯferentes beneficia nō sunt habēdi vt
dei nec deificandi:ꝫ gra reddēda ē ipsi
deoꝝ eoꝝ.Ber.loques ꝺ bonis spiritib⁹
Honorem⁹ eos quātū ꝺbemus tot⁹ isti ei
reddat amor ⁊ honor nr'us q̄ tā ipsis q̄ nobis est totum:vnde honorare possu
mus vel amare.vñ honorari amari ve
neremur.Loca remota a fonte ita ꝯsit
aquā ab ipso scilicet loca fonti ꝓxima li
cet a qua fontis primo ꝓueniat ad loca
proxima ⁊ ꝑ ea ad loca remota.sic cum
fons sit vnitus omniū bonoꝝ de⁹:tra
hunt bona sua ab ea:creature q̄ remote
sunt ab eo dissimilitudie sicut ⁊ ille que
sūt ꝓpique ei similitudie vt sunt spūa
les creature.Deo ergo soli debetur totus
honor ⁊ gloria. ¶ Jtem aut potētie qui
b⁹ possunt spūs isti dare beneficia culto
rib⁹ suis sunt potentie irrationales siue
naturales:sicut est potentia calefaciendi
q̄ in igne q̄ ex necessitate sic operat:aut
sunt potētie libere agentes seu rōnales.
Si primo modo nulla gratia debēt eis
ꝓpter illa beneficia nec ꝓpterea sunt
colendi.Tales enim potentie operantur
per modum seruientis vt aut sap.Si ꝯo
libere agunt aut q̄sulunt voluntatem di
uinam cultorib⁹ suis dādo beneficia aut
nō.Si sic ergo se habēt vt dispēsatores
fm voluntatem domini sui dispensando
bona ab eo acceptant non ergo habendi
sunt vt domini ⁊ multo min⁹ vt dij.Si
autem nō q̄sulūt voluntatem dei non cu
rātes vtrum de⁹ hoc velit vel nō discrete
dispensant:nec vidēt curare de rectitu
dine operū suoꝝ cū nō respiciāt ad volū
tatem dei:q̄ regula est bonoꝝ operum ⁊
ideo sūt mali.Si qs ꝯo dicat q̄ isti spi
ritꝰ placādi sunt ab hoib⁹ q̄ eis sunt of
fensi.Si boni sunt nō debēt hoib⁹ offen
di nisi ꝓp peccata.Si āt ab eis ꝓp pec
cata sūt offensi p recessum a petis maxie
deberent placari. Contrariorum.n.cōtra
rie sunt cause.Si vero iustificatio eoꝝ
nō placat eos sed manet adhuc ira eoꝝ
donec offerant eis carnes ⁊ sanguis ani
malium.ira talis nō est ira diuina ꝫ po
tius ira leonū aut aliaꝝ bestiaꝝ q̄ non
acquiescūt donec aliq̄d prede ceperint.vn
de si ꝓp hāc ira colēdi sunt ⁊ diuino ho
nore digni:deficiem⁹ ergo leones ⁊ alias
bestias.ité aut placato altissimo ⁊ amico existēte mortalium pōt ira hoꝝ deo
rū eis aliq̄d nocere:aut nō pt.Si sic nō
vt altissimus eē oipotens cuꝫ cohercere
nō possit illos deos ne noceāt amicis su
is.Si ꝯo nō pōt eis nocere nō est timē
da ira eoꝝ amicis dei nec ira eoꝝ sacri
ficijs placanda. Preterea nulla potentia
aliq̄d potest contra beneplacitū dei.nul
la.n.est que nō redigeret in nihilū nisi a
dei potētia a qua accepit eē in eā retine
ret ergo i tutorē ois homo q̄ dei fauorē
habet vel gratiā.nō est ergo necesse gra
tiam istorum deorum sacrificijs querer
gratia altissimi obtenta. ¶ Jtem spiritꝰ
isti qui falso dij vocātur si mali sūt:aut
altissimus compescit maliciam ipsoruꝫ:
aut non.Si compescit malitiam eoꝝ
non est malitia eoꝝ timenda.Si ꝯo
permittit eos exercere malitiam eoꝝ
aut hoc facit ignorantia:aut q̄ non cu
rat aut iudicio videt expedire.ignorātia
nō est:cum enim ipse sit sapientissimus:
ignorantia in eum non cadit.nerum nō
accidit hoc:quia ipse non curet de malis
que fiunt in mūdo:cū enim ipse sit rex
iustissim⁹ nō pōt non curare de malis q̄
fiūt i regno suo.ergo q̄ ꝑmittit hoꝝ spi
ritꝰ imortales seruire ipse facit ℔ iudicio
q̄ videt hoc mortalib⁹ expedire ergo nō
est timēda malitia eoꝝ mortalibus.
¶ Jtem cum spiritus iam dicti potestā
tem habeant ab altissimo.aut illam po
testatem comitantur sapientia: ⁊ iusti
cia moderantes eam aut non.Si sic cū

ipſi ſint ſapientes ⁊ iuſti ipſi nō īraſcun
tur mortalib⁹ bonis nec nocēt,eis. pecca
toꝛib⁹ ꝺño nunq̄ ſūt placati,niſi a pecca
tis recedāt. Inutile ergo ē eis ſacrificia
offerre tā bōis q̄ malis quātū⁹ ad eoꝝ
placationē ſz mali ſi nolunt⁹ eos placare
recedāt a peccatis ſuis. Si vero ſapia ⁊
iuſticia ñ ꝓmittāt eoꝝ ptātē. ergo ptās
eoꝝ ē: vt gladi⁹i manu furioſi: vñ ſi pp
hāc poteſtatē aliqs eos deos reputat. re
putet ergo deū ſi qué viderit furioſuz i
manu tenentē gladiuz. mira fatuitas eſt
eum deum reputare qué hō cognoſcit eē
ſine ſapiētia ⁊ bonitate. belluinuz eſt po
tius q̄z diuinū ptāte vti abſq̄ ſapia ⁊ iu
ſtitia. Item poteſtas eoꝝ aut ligata ē aut
nō eſt ligata. ⁊ ſi nō ē ligata miruz eſt q̄
mō nō o⁹ cidunt oēs ꝓemptores ſacrifi
ciorum eoꝝ. Preterea lōge vī cē a ſapi
entia ⁊ bonitate dei ponere gladium in
manu furibūdi dāmdo potētiā cui hō non
poſſit reſiſtere maligno niſi ipſe eā velit
ꝓeſcere. Si ꝺño ligata ē. ille q tenet eā li
gatā obſequijs ē placād⁹. ñ ipſi. Cū ali
qs tenet aliquā beſtiā ligatā: ille ornād us
eſt vt beſtiā ꝓeſcat ab hijs q ſeuiciā be
ſtie timēt ⁊ ñ ipa beſtia. itē cū cultura il
loꝝ deoꝝ exterminata ſit a terra ꝑmiſſiōis
iuſſu dei hebreoꝝ ⁊ trāſ ꝺ regno xp̄iano
rū ēt ꝺ egypto vbi oēs colebant ⁊ de vr
be romana marie de tēplo qꝺ pātheon
vocabaf qꝺ erat vnū tēplū oīuz deoꝝ cō
ſtat ꝫ factuz fuiſſe a maiori potētia q̄z eſ
ſet potētia eoꝝ. Lxij. Cū fortis armat⁹
cuſtodit atriuz ſuuz i pace ſt oia. q̄ poſſi
det. Si aūt fortior illo ſupueniēs vicerit
illuz vniuerſa ei⁹ arma aufert ⁊c. Illa er
go potētia fuit diuina aut fuit humana.
Si diuina ergo ipſi erāt aduerſarij dei ⁊
mali. Si ꝺño hūana ergo magis timen
da ē hūana ptās eis q̄ ptās eoꝝ hoibus.
¶ Item notādū qꝺ alīq̄ q̄uenerunt ad tātā
fatuitatē vt crederent deos hmōi ptōs
fuiſſe totū orbē. Sz puerile ē dicere alti
ſſimuz ſortem miſiſſe ꝑ diuiſiōe illa cum
ſors ñ hēat locū niſi vbi ē ignorātia: q̄ i
altiſſimum q̄ ſapētiſſim⁹ ē nō cadit. Si
ꝺño ipſi altiſſimo ieōſulto ſortē miſerunt
nihil iuris ꝑ hoc habuerūt i orbē terraꝝ
Si vero de bñplacito altiſſimi qꝺ ridi
culum eſt: qūo de ptib⁹ illis exterminati
ſunt. ¶ Itez aut amicitia eſt iter ꝺos hu
iuſmōi aut ñ. ſi ē: ergo vn⁹ eoꝝ amat cul
tores alteri⁹: nec ꝑ cultores ſuos ꝓpr̄ios
inimic⁹ erit cultorib⁹ aliorum nec ꝫ illos
iuuabit cultores ſuos. Si vero ñ eſt ami
citia ſz odiū ergo ipſi mali ſt: q̄ aut eſt
iuſtuz odiuz iter eos aut ñ iuſtuz. Si iu
ſtū odium ſed hoc non ē niſi ꝑp maluz
odibilitū ergo ipſi ſt iuſti odiēdi. Si iu
ſtū illꝺ ñ pñt ipſi hīe: ubi ſūt mali ⁊ ita
ſūt mali. Malicia ēt eoꝝ oñdit q̄ culto
res ſuos iuuāt in eis q̄ mala ſūt vt patet
ex ſcriptis magicis vbi dicetur qūo cō
ſilio taliū ſpirituū viri vel mulieres ni
mi o amorē incendant vel qūo alia ſce
lera poſſint ꝓpetrari. ¶ Si q̄s ꝺño dicat
tales ſpē nō eē honorādos honore diui
no: ſz honore q̄ eis ꝓpetit: q̄ apud deuz
pñt ipetrare vel procurare aliqꝺ bñficiuz
eis q̄ eos honorāt ꝫ planū ꝓcedēdū ē: ⁊
hoc eſt aſſertio fidei catholice. ¶ Qꝺ ſi
ſpūs boni ſūt honorādi ſunt tāq̄ amici
dei ñ tāq̄ dñi vī dij: ſz tāq̄ ſerui altiſſi
mi quoꝝ miſterio multa bñficia pñt no
bis ꝓuenīr: ⁊ ſpes ſuffragij i eis pōt po
ni. Sz ñ debem⁹ eos reputare actores ſa
lutis: ſz potiꝰ ꝓpatores nec ſacrificiū faci
endū ē eis: eo. n. q̄ aliqs alicui ſacrificat
eū cui offert auctorē ſanctitatis ꝓfitet: ⁊
eū inocat ad ſacrificādū illū ꝑ q̄ illꝺ ſa
crificiū offert. Itē facto ꝑfitet ſe eē i ma
nib⁹ illi⁹ cui ſacrificat ad ꝓdēduz vel ad
ſaluādū. Sicut aīs illꝺ ē i mānib⁹ ſuis ad
occidēdū ⁊ ꝓdēdū. Ista ꝺño ſoli altiſſio
attribuēda ſūt. Mala vero ſpūs ñ ſūt ho
norādi q̄ apꝺ deū nullū bonū nobis im
petrare pñt. Nō ſūt ēt timēdi amicis ꝺi
cū nō poſſint ei nocere. ¶ Cōſequenter
tāgēdū ē: aliqd de illa ſpecie ydolatrie: q̄
ē cult⁹ luminū. Et notādū q̄ hij q̄ ſūt hu
ius erroris dicūt mortales ſbiectos eē ſo
li ⁊ lune ⁊ ſtellis inquātū ad ſapiaz: vel
ignorātiā ⁊ quātū ad mores bonos ſiue
malos: ⁊ dicunt celeſtia lumia ſm ſitus
ſuos ſeu cōſtellatiōes ſcām eē mor bono
rū: vī malor i hoib⁹: qꝺ multis modis
ꝓz eē falſuz: ꝓio q̄ nō ꝑp ſtellas: hō ſed
ſtelle ꝑp hoiez facte ſūt: vt dicit gre. Idē
haberi pōt ex ꝓncipio geñ. vbi ficlegit.
Fiāt luminaria in firmamēto celi ⁊c. ⁊
ſubdit: vt illuminēt terrā. Illūinatio ter
re cā fuit quare fieret: vnde ſubdit, ibidē
⁊ poſuit eas i firmamēto celi: vt lucerēt

sup terrā. Preterea iosue sub.nti Sol z luna obedīūt ei Josue.x. ergo cultorib⁹ dei sol z luna subiecta sūt: z nō ipsi cultores soli z lune. Itē aut sol z luna nāliter operant i oibus ea que sibi eis i ponunt aut icīter z volūtarie. Si nāliter opatio illa seruilis ē: pp qđ dicit phus: q natura illa opatur p modū seruētis: vñ virt⁹ sic operās ignobilis, est: respectu ptis libere opantis: que pōt sup vtrūq; oppositor. super suuz opari. Quod āt ignobilis ētū ē cā rei nobilioris ergo ht⁹ nālis luminum celestium nō efficit sapientiā vel virtuosos: vel virtutes: vel bonos mores: vel quascūq; artes in hoib⁹. Cū hec sint nobiliora virtute naturali operāte quam ponunt in dictis luminibus. si po scīēter: z voluntarie operant p mauos mores vel errores i hoibus ergo ipa mala sunt: z deo inimica. Preterea malicia ista aut est eis innata aut est acqsita. Si innata ergo sunt mala nāliter: hoc autez impossibile ē: q aliqd sit naturaliter malū. ¶ Preterea cū nihil sit in eis naturaliter qđ deus nō creauerit i eis deus illā maliciā creasset qđ lōge ē a dei bonitate Si po acqsita q corrupti sunt: z mutati a suo statu nāli quātum ad spiritū: quez fm istum errorem necesse ē ponere i eis: hec āt corruptio nō pōt in eis fm spiritū cū corpa eor sint incorruptibilia. In substātijs.n. ex spū z corpe ꝓpositis q̄les illi q sunt huius erroris credūt eē celestia lumia: necesse ē nobiliorē eē statu spirituū q̄s corpor. Preterea creature rōnales cū aliqđ volūtarie opāt. prio illud itelligūt e desiderāt ex quo sequeret luminaria illa celestia mala eē: q̄ desiderarent malos mores esse in hominibus. Item hic est modus operādi substātiar: que cōpōite sunt ex spiritu z corpe: vt pmo operent in seipsis opatiōes mere spūales vt ē intelligere: z vsiderare secūdo in corpibus sibi ꝓiūctis opatiōes corporales vt ē motus z p illas itez alias in corpa aliena z iste ordo opationum sp ꝓcedit q̄si igrossādo z q̄si p elōgationē a spūali subtilitate. z nobilitate. vñ si iste ē mod⁹ celestiuz luminū opandi i hoies p hāc viā nō poterūt ipuimi nisi corporales dispōnes ignobiles i hoib⁹ z ñ scie z virtutes. Preterea diuersitas hoiuz q eadem hora nascūt: z mores hñt diuersos: oñdit falsa ee q̄ dicunt ab hys q sunt i h̄ errore de celestib⁹ luminib⁹. Dicūt.n. eū q' sub tali ꝓstellatiōe nascit talē hoiez futurū z qui tale op⁹ sub tali hora icipiet, psperaturū. Manifeste autē vi q natī vna z eadez hora' vel aggressi opus aliqđ diuersos hz euēt⁹. Falsuz ē ergo q pdicti idolatre de effectib⁹ celestiū luminū dicūt. ¶ Itē ꝓstellatiōes seu positiōes stellarū aut sūt tm signa euētuu iferioꝝ aut sūt signa z cāe. Si tm signa aut cōmutant res ō necessitate aut nō. si sic cū signa euenti non pñt vel mutari erūt ipi euētus ineuitabiles z oia de necessitate euentēt moralibus. Si ñ erūt signa ista possibilia sepa rari ab hys quoz si signa ergo poterūt fallere: ergo ñ ē scia ō signiñcatōib⁹ eoz scia. n. z' ars non sunt de fallibilibus. Si vero signa sunt: z cause istorū euentuum erunt z euēt⁹ rerū necessarij cū cause ite sint necessarie: mot⁹. n. celorū cuz suis dispositiōib⁹ necessarij ē: z imutabilis. ys figura. n. celi z positio stellarum cras hac hora: nullo mō auerti pñt gn sint futura cras z simlr se hz de oi dispositiōe celi z celestiū: ergo oēs euēt⁹ q̄rū cā e ꝓstellatio sunt ineuitabiles. ¶ Preterea q luminib⁹ celestibus hītebāt: aut intēdebāt seruire spiritib⁹ q̄ presidebāt hmōi corporibus: aut cōpositis ex corporib⁹ z spiritibus: aut corpibus inanimatis. Si solis spiritib⁹ eisdez rōnibus pōt destrui: hic species idolatrie q̄bus colitus demonum pōt destructus ē. Si po. corpib⁹ inanimatis vane z ignominiose eis hītebāt cum nec huiusmodi eorū nec huiusmodi factores agnoscerent nec i remuneratione eorū intendere possent. Si vero ꝓpositis ꝓpositis erāt aialia vt ipi credebāt. ergo vt rōnabilia z intelligibilia aut ñ. Si nō. ergo ignobiliora erāt hoie. aial. n. rōnale nobili⁹ ē irrōnali. puertebat ergo naturalis ordo cuz hō colebat aial irrōnale. ¶ Preterea cū tā ta distātia eēt hmōi aialiū ab hoib⁹ vt null⁹ clamor hoiuz ad ea' posset attingere idē erat ac si surdis tales ꝓces fierēt. preterea ipossibile ē q deitas sit i eo' qđ nō intelligit. Intelligere. n. est illud in q̄ maxime spiritus creatus deo assimilatur. si vero rationabilia: z intelligibilia: impossibile est eos deos esse' cum fm astrono

mos ipsemet fiant infortunati:z non liberi a malis:z impediantur casu autoppositione fortiorum signorum. Diuinitas eni sp est liberaz:z intacta.z impedimētū signū ē ipotētie. ¶ Ultimo tangēdū est de illa spē idolatrie q̄ est cultus militie celi de qua frequēter loquit scriptura sacra adorās militiā celi vir fit siue mulier inbet lapidib⁹ obrui. Deu.xvij. De militia celi hēs.iiij.Regū.xxi.z.xxij.z Jsa.xxiij.Et Sopho.i.Act.vij.z notandū militiā celi vocauerūt q̄ huius erroris fuerūt multitudinē spūum quorum quosdā.dicebant pesse celo stellato alios ât saturno z circulis ei⁹ alios alijs planetis z circulis eorum.alios ꝺo pesse tonitrua alios mari alios terre z vtebant inuocatiōib⁹ hymōi spūum, put credebāt ꝑgruere maleficijs finis.impietas ât huius erroris manifesta pōt ee ex hoc q̄ inuocationes hui⁹ spirituū eque fiebāt ad bona facteda z ad mala:vñ si spirit⁹ illi exaudiebāt illos z i bonis z i malis ipi erāt mali. Si in bonis tm̄ mendaces erant libri eorū z scriptores eoz:z ipi spiritus fm ipsos quorum reuelatione se talia scripsisse scripserunt.

¶ De errore pricipali manicheorū. tr.

a Equitur de errore manicheorum q̄ vt ait augu.in li.de natura.boni sensum perdiderunt studio cōtradicendi:hui ponūt duo ꝓncipia: vnū principium boni alterum mali:vn⁹ fm eos princeps lucis ē cui⁹ habitatio ē regio lucis sup ista visibilia.alter ē princeps tenebraz ex aduerso. Cuius habitatio ē regio tenebraz z vterq̄ princeps hz̄ ꝑz eos populū suū.manichei a principe tenebraru ponūt ee corruptibilia z mutabilia. ¶ Jtē error valde ꝓtumeliosus ē:z creatori z creaturis. Creatori q̄ magnā pte regni sui:z glorie sue ei aufert dū aufert ei dñiū creaturarū visibiliū:q̄ ꝑ luresvident ee q̄z inuisibiles. Creaturis ēt ꝓtumeliosus est q̄s subtrahit dñio tā honorabiliz:z subdit eis tā vili seruituti vt ē seruit⁹ dyaboli. vñ error iste valde odibilis est:z creatori z creaturis:huic errori primo subtrahemus auctoritates:z rationes gb⁹ innitit ostēdēdo auctoritates impti nētes ee ad eius cōfirmationē:z rōnes infirmas vt sic facili⁹ corruat. ¶ Auctoritates ꝺo qb⁹ innitūtur hec sit legit. Gen. ꝓmo. Post creationē celi z terre q̄ tenebre erāt sup facie abyssi ex quo ipi ifert nō fuisse deū benignū q̄ opus suū incepit a tenebris nō itelligētes tenebras nō ee aliquius rei existentiā sed lucis absentiā:vñ nō oportet ponere aliquē actorē tenebrarū cū tenebre nihil sint nisi lucis absentia:nec min⁹ laudabile est mundi creatori si a nihilo incepit imo hoc ꝑmē dat ei⁹ potētiā q̄ ex nihilo fecerit:z alia creauit:ꝑ hoc.n.oñdit ꝑ se potēs operari sine materia preiacēte:vel istro qđ ꝑ ꝓmū est oipotētis. Jtem mat.iiij.legitur de dyabolo q̄ oñdit xp̄o oia regna mūdi z gloriā eorū z dixit ei:ḥ oia tibi dabo si ca.ado.me. Ex quo iferūt oia ergo regna mūdi dyaboli erāt cū omnia xp̄o promiserit. Que ꝓbatio ridiculosa ē.cuz dyabol⁹ sit mēdax z pater eius.Joā.viij. Et cū Ouidi⁹ ꝓmo de arte amādi dicat pollutic⁹ dines q̄libet ee pt. ¶ Jtē mat. vi. Dicit xp̄s.nemo ꝑt duobus dñis seruire vocās dyabolū dñm eo q̄ sit dñs mūdi vt ipi aiūt ergo ip̄e ē ds vel creator ipius. Que argumētatio nulla ē cuz reges gētiū dominēt eoz.Lu.xxij. qui tn̄ nō sūt dij vel creatores. Preterea dyabolus dñs ē vsurpatiōe iniuste detinēs alienū fm illud Luc.xxij. Hanc autem filiā abrahe quā alligauit Sathanas:ecce.xviij.annis ñ oportuit solui a vinculo isto die sabbati. ¶ Jtē legit mat.vi. nō ꝑt arbor bona malos fructꝰ facere. Ex q̄ inferunt ergo mala nō p̄ficiūt ab eodem principio a quo sūt bōa:ergo sūt duo principia vnū bonorum z aliud malorum. Sed sermo ꝺiuinus quo vtūtur ad ꝓfirmationē falsitatis materiā ministrat ꝓfusiōis eoz::3.n.arbor bona ñ faciat fructū malū tn̄ ꝓhibet fructū qui arbor bona bonū ꝑdurit posse putrefieri,z corrūpi,'e nemo adeo fatu⁹ ē cū videt diuersa poma i archa vel i mēsa quoz alia putrida sūt alia sana. Propter ḥ credat ea fi posse ee ex eadē arbore. Preterea multe mulieres sūt hodie corrupte:q̄ tn̄ ꝺgies nate sūt:nec aliqs credit duas mulieres nō posse habere vnā mrem̄ eo q̄ vna virgo alia corrupta sit. Sic nihil ꝓhibet dyabolū ee bonū creatione z factū ab eo malū, ꝺo sua peruersa voluntate. ¶ Jtē to.

vij.Vos ex pte dyabolo estis ex quo i-
ferunt ḡ dyabol⁹ é creator eop:ꝫ ñ seq-
tur:pf.n.dr aligs alteri⁹ qr ab eo,hꝫ sub
stãtiã:vl ab eo hꝫ mores suse ipiẽdo et⁹
doctrinã vel imitãdo vtam:hoc secũdo
mõ scilicet per imitationẽ dyabol⁹ erat
pater eorũ imitabant.n.eũ.Sic paul⁹
prime.corin.vij.Ostendit se patrẽ corin
thiorũ qui eius susceperãt doctrinã di-
cẽs:vos vt filios meos charissimos mo
neo.nam si.x.milia pedagorũ habeatis
in christo:ꝫ nõ multos patres.nã i ipo
iesu p euangeliũ.ego vos genui: hunc
sensũ dns insinuat in hoc q eos q nõ
sunt ex deo distinguit ab hijs qui sunt ex
deo per auditum diuini verbi dicens:q
ex deo é verba dei audit.Preterea vos
nõ auditis:qr ex deo ñ estis.Obedictia
diui verbi oñdit qui per gram sunt filij
dei.inobedientia vero qui filij dyaboli.
¶ Item io.xiij.Venit princeps mundi
huius:z in me nõ habet qcq̃ dyabol⁹
princeps huius mundi dicitur:ergo mũ-
dus é ab eo:sed non sequit.Non.n. oẽs
principes sunt dij vel creatores.Preterea
ipse princeps erat vsurpatiue:vnde iudi
cio a mundo erat ejiciẽdus.io.xij. nunc
iudiciũ é mundi nunc princeps mundi
huius ejicietur foras.ioã.xvi.Princeps
mundi huius iam iudicatus est.¶ Item
io.xviij.dicit christus regnũ meũ non
est ẽ hoc mundo:ergo xps nõ é rex hu
ius mundi ergo mund⁹ regnũ dyaboli
ẽ:ꝫ dicẽdũ q regnũ xpi fideles vocan
tur q nõ sunt de hoc mundo:qr nõ sunt
dediti mundanis:sunt tñ i mundo sz q̃
si exulãtes z eternũ regnũ xpi ẽ fideles
tes.io.xv.Si de mundo fuissetis mun-
dus qd suũ erat diligeret:qr ꝯo ẽ mun
do ñ estis:ꝫ ego elegi vos ẽ mundo p
terea odit vos mundus.Fuerunt ergo
qñq̃ apli ẽ mundo.s.de amatorib⁹ mũ
di sed iã nõ erãt.Item io.xvi.De mundo
nõ sunt sicut z ego nõ sum de mundo.
Regnum ẽt xpi.i quo ipse pfecte regnat
regnum celeste é:vbi nihil fit nisi bene
placitũ suũ de quo potest intelligi ver
buz p̃dictũ.¶ Item legit:ij.cor.iiij.in q-
bus deus hui⁹ seculi execcauit mẽtes ifi-
deliũ dyabol⁹ ergo dns huius seculi é.
Sz ad ħ satis rñdet Pau.i.cor.viij.di-
cẽs.Scim⁹ q nullus é deus nisi vn⁹:nã
z si sũt q dicunt dij sive i celo sive i ter
ra:si qdẽ sunt dij z dñi multi:nobis tñ
vnus de⁹ pater ex q̃ oia.Dyabol⁹ é nun
cupatiue solũz deus:z dns é:z non sm
veritatẽ:vẽter ẽt deus aliquop vocat.ad
phi.iij.vbi dr:quop de⁹ venter é:nõ tñ
vẽter creator eop ẽ.¶ Item.i.io.vl. Ad-ũ
dus i maligno positus ẽ ergo malignus
fecit mundũ.Sz ñ sequit ñ.n.dr q mũ
dus a maligno ꝺditus sit:ꝫ in maligno
positus.i.in ptãte malign.amatores.n.
mũdi q mund⁹ dicunt,supposuerunt se
fuisse maligni.¶ Item legitur Epħ.ij.
Eram⁹ natura ire filij ergo eramus na
tura mali ergo nã é mala ergo a ꝓnci-
pio malo.¶ Ad qđ dicẽdũ q sicut cõ
tigit pr̃ez carnalem adeo trasci filio pp
magnitudinẽz culpe eius vt ira illa extẽ
datur etiã ad filium filij quantum ad ꝓ
uationem hereditatis vel alterius bene
ficij quod ecꝯ ei datur⁹ nisi fuisset culpa
patris.Sic de⁹ adeo irat⁹ fuit ꝓmis pa-
rẽtib⁹ pp magnitudinẽ peccati eorũ vt
ista illa extenderet vsq̃ ad filios eorum
qnãtum ad priuationẽ visiõis dine. nul
lus.n.hõ dignus fuit videre faciem dei
vsq̃ ad xpm in quo ẽs pater.Sibi bñ
ꝺplacuit p quẽ credẽtes i eũ pfecte sunt
rec ꝺciliati deo.in ꝓbo ergo apostoli na
tura dr nõp vt est primo ifituta sed p
natiuitate qua nati sum⁹ a parentib⁹ qui
peccauerunt a quib⁹ habebamus q filij
ire essemus.¶ Cã q̃revalde magnũ fuit
pctm̃ ꝓmor parẽtũ tãgit.aug.i li.ẽ ci.
dei dicẽs.in pdiso tãto maior iobediẽ
tia fuit quãto id qđ ꝓceptũ é nulli⁹ diffi
cultatis fuit.vbi.n.magẽ é iobediẽtia pe
n apposita z res a creatõe facilis ipata
q ñ satis explicet quãtũ malũ sit ñ obe
dire i re facili.z tãte ptãtis ipio z tanto
terrẽte supplicio.¶ Respõsiones qbus
innitũtur manichei hẽ sunt.dicunt enim.
Si deus bon⁹ creauit ista corruptibilia
aut potuit ea facere icorruptibilia aut si
nõ potuit ipotens fuit:sed mira est cõ
sequẽtia ista q deus inuidus fuit si face
re vel dare noluit qcqd potuit:simile.n.
est ac si diceretur fuit iuidus si ñ fuit p-
digus vel indiscretus.Sapiẽtis é mode
rari ptãtẽ.z volũtatẽ.Insipiens est qui
oia vult que põt.summe bonitatis fuit
qui voluit visibilia ista facere.Sapiẽtis

non fuit q̄ voluit ea fines habere vt manifestū fieret ea habuisse principiū & eē qđ poterant nō amittere aliunde habuisse. & sic ēnt via hominī veniendi ad cognitionem dei: volunt. n. sapiā diuina bona ista trāsitoria eē ne hoies' adhererēt eis bonis pmanētibus, neglectis. augu. O munde immunde qđ istrepis qđ auertere conaris tenere vis fugiens quid faceres si maneres. idē. peccare est spūto incōmutabili bono bonis cōmutabilibus adherere. ¶ Alia rō eor̄ ē q̄ vīr multa nocia inter creaturas q̄ nullas videntur hīre vtilitatē vt sint serpentes muſce aranee vnde non videnī eis eē a deo bono. Sz secōm veritatē nulla creatura est q̄ nō habeat vtilitatem licet aliqñ lateat. aug. in li. xi. de ciui. dei: venena ipsa que per incōuenientiā pernicioſa sunt cōueniēter adhibita in salubria medicamēta vtunt quāq̄ a ꝓtrario. & hec qb⁹ delectantur sicut cib⁹ & potus. & ista lux īmoderata & īportuno vsu nocia sentiūt. vñ nos ām onet diuina pudētia nō res īsipienter vituperet: vtilitas rer̄ diligenter ingrere: & vbi nostruz igenuz vel infirmitas defecit ibi credere occulta. Sicut erāt q̄dam q̄ vir potuim⁹ inuenire: qz ipa vtilitatis occultatio aut hūilitatis exercitatio ē aut elationis attritio. idē lib. xij. Quid ignis inflāmāt in gente atq̄ lucēte pulchr⁹ius qđ calefaciente curante coquente vt⁹ius q̄uis nihil sit eo verēte molestū. creatura vtiles sunt discrete vtentibus: noxie indiscrete vtentib⁹. ¶ Inter creaturas q̄dā sunt create in nutrimentū vt herbe. & fruct⁹ arbor̄. Quedā in adiumentuz vt iumenta. Quedā ad humiliāduz hoiem vt muſce & pulices a quib⁹ hō nō pt se defendere. Aug. homo dicit tibi quitū & tumes & irat⁹es: pulicib⁹ resistes vt dormias. Quedā ad eruditionē vt formica. puer. vi. Uade piger ad formicam. & considera vias eius. & disce sapiētiā. quedaz ad punitēdū peccatores vt gehēna. quedaz ad exercitiuz patientie nostre vt serpentes: q̄dā ad ꝓsolationē: & delectationem vt flores. b. Quanta largū⁹ est nob deus ad sustentationē. quāta ad eruditionem. quanta ad con olationem quanta ad correptionem quāta ad delectationē. ¶ Alia rō eor̄ est q̄ vident multa i hoc mundo inordinate fieri pp qđ̄ eis vī q̄ deus non sit hui⁹ mundi rector: nec' dñs nec̄ creator. ¶ Ad qđ dicendum q̄ vniuersitas creaturar̄ i mundo' isto ordinata est: & sm verbum p̄ī nulla res' est cuius ortu legituma cā: & ratio nō p̄cedat iob. v. nihil fit in terra sine cā etiā aues viles nō morunt in mundo isto sine dī puidentia. mat. x. nōne duo passeres asse ueniunt & vnus ex illis nō cadet sup terrā sine patre nostro. a filis est nomen pōderis qđ nō solent pōderatores diuidē pp sui paruitatem. eccle. vi. ne dicas corā angelo nō est puidentia q̄ angelus tibi deputat⁹ est a deo ad custodiā: ne forte iratus dñs sup sermones tuos dissipet cuncta opa manuum tuar̄. & in eodem. Si videris calumnias egenor̄. & violenta iudicia & subuerti iusticiā in puidentia nō mireris sup hoc negocio: qz excelso excelsior alius est: & super hoc quoq̄ eminentiores sunt alī: & insup vniuerse terre rex iperat seruienti. aug. Omne qđ in terra fit ab intelligibili aula summi imperatoris p̄cedit iuxta promissionem salubri ordinatione: vel efficaci voluntate Bona deus volendo ea efficit: mala vo luisse permittit fieri & salubriter ordinat. ¶ Tripliciter autem mala sunt ordinata etiā mala culpe. Uno mō qz hūit secū mala pene vt nō sit dedec⁹ culpe absq̄ dedecore pene vel vindicte. iudas ita sedet in iferno: sicut lapis' preciosus in auro. aug. in lib. de lib. ar. Nullo intervallo tpis ista diuidunt: vt quasi alio tempore non faciat qđ dz & alio patiat. ne vel tpis puncto vniuersalis nature pulchritudo turpetur vt sit in ea peccati dedecus sine decore vindicte. Secō qz bona, cōparata malis pulchriora apparent. aug. xi. lib. de ciuitate dei. mala voluntas que ordinem nature seruare nolunt nō ideo iusti dei leges oia bene ordinātis effugit qz sicut pictura cuz colore nigro loco suo posita ita vniuersitas rerum figs possit intueri etiā cū peccatoribus pulchra est q̄uis eos p̄ seipsos ꝓsideratos considerata sua deformitas deturpet. Tertio qz p̄sunt bonis. Ro. viij. Scim⁹ qm̄ diligētib⁹ deum oia cooperant in bonum. augu. xi. lib. de ciuitate dei. Deus, sicut' nārum bonar̄ optim⁹ creatorem ita mala-

rum voluntatū iustissim⁹ ordinator. Ubi cū ille male vtant naturis bonis ipe etiaꝫ bene vtat voluntatib⁹ malis. Itaqꝫ fecit vt dyabolus institutiõe illi⁹ bonus volũtate sua malus in iferioꝛib⁹ ordinat⁹ illuderet ab angelis eius. Ita vt ꝓsint tẽptationes ei⁹ sctis qb⁹ obesse desiderat: qñ deus cū eũ ꝙderet future malignitat⁊ ei⁹ nõ erat ignarus: ⁊ ꝓuidebat que bona de malo ei⁹ esset facturus. Preterea ps̃. ait. Draco iste quẽ formasti ad illudendũ ei vt in eo ipso ꝙ bene fecit eũ: ꝫ per bonitatẽ tuã bonũ: tã ꝑ suã presentiã ꝓparasse intelligat qũo illo vteret ⁊ malo: neqꝫ. n. deus vllũ nõ dico angeloꝝ: ꝫ nec ꝯuꝫ crearet quẽ malũ futurũ eẽ ꝑsciisset: nisi piter nosset qbus eos bonoꝝ vsibus commodaret. B. Iocundũ dei iudiciũ quod ille superb⁹ malleator ꝯuꝫ nesciens eis coronas fabricat ꝑpetuas oẽs ipugnando ⁊ oibus succũbendo. ℂ Alia ratio eoꝝ est ꝙ si cã est immutabilis erit immutabilis effectus. Sꝫ ꝫ nõ est verꝫ vniuersaliter. Nõ n. necesse est ꝙ effect⁹ assimilet cause efficienti: volũtarie opanti: immo fedus pictor interdũ pingit imaginẽ pulchrã: ⁊ pictor pulchre interdũ pingit imaginẽ turpem. ℂ Alia ratio est ꝙ ꝯrarioꝝ ꝯrarie sunt cause: vñ cũ fm eos bonũ ⁊ malũ sint ꝯraria ꝫ erũt a ꝯrarijs ꝓncipijs. s. a ꝓncipio bono ⁊ a ꝓncipio malo ad qõ dicendũ ꝙ illud ꝟbum ꝯrarioꝝ cõtrarie sunt cause: nõ est verꝫ vniuersal⁊. Causa enim efficiẽs volũtarie operãs põt esse cã ꝯrarioꝝ. Idẽ. n. pictor potest facere imaginẽ albam nigram imaginẽ ⁊ pulchram ⁊ turpem. Ro. ix. An nõ hẽt potestatẽ figulus luti ex eadem massa facẽ aliud quidem vas in honorẽ aliud in contumeliã. Sed causa naturaliter operans que operatur fm similitudinẽ dãs speciẽ suã patienti nõ potest eẽ causa ꝯrarioꝝ cũ nõ habeat in se cõtrarias species seu formas Preterea malũ non est ꝯrariũ bono: sed boni priuatio vnde nõ est necesse aliquid existens ponere eius principiũ. Jo. j. Sine ipso factũ est nihil. Aug. in lib. soliloquioꝝ. Deus qui paucis ad id quod vere est refugientibus ostendit malũ nihil esse. Idem. xij. libro de ciuitate dei. Male voluntatis causa efficiens nihil est: ⁊ iteruꝫ. Nemo querat causam efficientem male volũtat⁊. Non. n. est efficiens ꝫ defficiens: qꝛ nec illa est effectio ꝫ defectio: deficere. n. ab eo ꝙ summe est ad id quod minus est: ꝫ est incipere hꝫie volũtatẽ mala. Quod idẽ Aug. q. explanat in libro de libero arbitrio dicẽs: peccare ẽ ꝓpreto incõmutabili bono bonis commutabilibus adherere. Idẽ in libro de natura boni deus nõ plãtauerat arborẽ malã in paradiso: ꝫ ipse erat melioꝝ qeã tãgi ꝓhibebat. Non est ḡ peccatũ male nature appetitio: sed melioris desertio. ℂ Itez cũ duplex dicat eẽ malũ: malũ. s. pene ⁊ maluꝫ culpe: de malo pene ꝙstat ꝙ bonũ est cuꝫ sit ꝓmitiuũ ⁊ destructiuũ mali culpe: ⁊ a deo potest eẽ cũ ad iustitiã ei⁹ ptineat punire offensas suas: ⁊ hoc cedat deo ad gloriã. Aug. xij. lib. de ciuitate dei. Cũ in penis est natura vitiosa excepto eo ꝙ natura ẽ etiã ꝫ ibi bonũ est ꝙ ꝓmit⁊ nõ ẽ: ꝫ n. ẽ iustũ ⁊ omne iustũ ꝓculdubio bonũ. Idẽ in lib. de natura boni. Peccãtes ordinant in supplicijs q̃ ordinatio qꝛ nature eoꝝ nõ cõpetit pena ẽ: ꝫ qꝛ culpe cõpetit iustitia est. Idẽ cũ alicui pena debita redditꝫ nulla ẽ iniqtas apud deũ: qꝛ melꝰ ordinatur natura vt iuste doleat qꝫ ꝙ peccõ impune gaudeat. Malũ etiã culpe est in natura bona ⁊ iõ malũ ẽ: qꝛ nature bone nocet. Au. xij. li. de ci. d. Etiã viro valde magꝫ valdeqꝫ laudabil⁊ oñdit ipsa natura. Cuius enim recte vituperat vitũ ꝓculdubio natura laudat nã recta vitij vituperatio est ꝙ eo dehonestat⁊ natura laudabilis. Idez ꝫ si nature bone nõ ẽnt eis vitia nocere ꝓssent. Nã quid eis nocẽdo faciunt: nisi ꝙ adimũt integritatem pulchritudinem salte virtutẽ: ⁊ quicqd bone nature p vitiũ ẽtrahi siue minuiꝛ soleunt. Qõ si oino desit nihil boni adimẽdo nõ nocet: ac ꝓ hoc nec vitiũ est. Nã esse vitiũ ⁊ nõ nocere esse nõ põt. Idẽ in li. de natura boni: ñ põt esse dolor: nisi in naturis bonis ꝫ. n. ipsum ꝙ resistit vt doleat quodãmõ recusat nõ esse qõ erat: qꝛ bonũ aliquid erat Idẽ in animo doloreꝫ facit voluntas resistens potestati maiori. In corpore dolorẽ facit corꝑ⁹ resistẽs corpori potẽtiori. Dionysius nõ est natura mala: ꝫ ꝫ est nature malũ nõ posse que sũt nature ꝓficere. Damasce. malicia nõ substãtia facẽ aliquã eẽ neqꝫ substantie idioma. i. proprietas: sed

cidēs.ſ.ex eo q̄ ſm naturaturā id qđ ꝓ
ter naturā volūtaria eſt euerſio. Jdioma
vel ꝓprietas dicit q̄ ineſt ſbe ſm ꝑmam
inſtitutionē nature qđ nō eſt peccatum.
Damaſ.oia q̄cūq; fecit deus ita manētia
quēadmodū creata ſunt bona ſunt val-
de:voluntarie aūt ſecedētia ab eo qđ eſt
ſm naturā ad id qđ ꝓter naturā ē vehe
mētia in eo qđ malū eſt ſiunt igit ſm na
turā oia ſeruiētia ⁊ obediētia ſunt ꝙdito
ri. Quādo igit volūtarie aliqua creatura
rum eſt renata:⁊ in obediēs facienti cā fit
in ſeipſa ꝙſtituit malicia. ¶ Malū culpe
eſt actus deficiēs vel ūmpfectus ⁊ ē velut
fructus degener. Ab eadē vite pōt eſſe
vua ⁊ labruſca. Jſa.v. De vinea ſinago-
ge expectaui vt faceret vuas:⁊ fecit labru
ſcas. Et ier.ij. Ego plātaui te vineā electā
omne ſemē verū:quō ḡ ꝙuerſa es in pra-
num vinea aliena? Eundē p̄iem poſſunt
habere filius degenerās:⁊ filius ſm ge-
neroſitatē patris viuēs. Sic ab eodē ē poſ
ſunt eē bonus actus ⁊ malus act⁹.ſ. ex li
bero.ar. Sz malus actus qui ē actus im
pfectus eſt ab eo nō defectu:ſicut eadem
potētia gradiēdi pōt eē ꝓncipiū recte am
bulatiōis ⁊ claudicatiōis:ſz claudicatōis
eſt ꝓncipiū ipſa deficiēs. Byo. Bonū i q-
buſcūq; pfecte ineſt pfecta facit ⁊ integra
⁊ pura ⁊ optima. Minus ꝙ ipm partī-
cipātia:⁊ impfecta ſunt bona ⁊ mixta p
defectū boni. Jdē defectus formē ē ꝓua-
tio ordinis. ſ nō oīno malū ſz minus bo
nū. Jdē malū eſt infirmitas ⁊ defect⁹ bo
ni:⁊ ſicut ex ſtipite arboris inflexibili:eſt
virga flexibilis eo q̄ virga ē tenuis ⁊ in
firma:ſic ex deo inflexibili ad malū eſt li
bex arbitriū flexibile ad bonū ⁊ ad malū
ad bonū q: ex deo bono ad malū q: ex ni
hilo. Aug. in li. de fide ad pe. Quia deus
ſumme bonus,eſt dedit oībus naturis q̄s
fecit vt bone ſint. Jdeo nature facte ex bo
pficere poſſunt:q: eē ceperūt. Jdeo defi-
ciendū q: ex nihilo facte ſūt. Jdē in lib.
de li.ar. Jō poſſibilitas ad defectū eſt in
creatura q: ante eē ineē ꝓcedit ſz dama.
Quecūq; creata ſunt alterabilia ſunt:vel
ſm corruptionē:vel ſm electionē:vel vo
lūtatē ſm corruptionē corruptibilia iſta
ſm electionē vel voluntatem ſpūales ſub
ſtantie ¶ Et notādū q̄ act⁹ qui ē peccatū
malus eſt:cū ſit miſerie adductiuus. Bio.

nō eſt malū puniri ſz malū eſt dignū pe
na fieri. Eſt etiā mal⁹ q: deū offendit bo-
num ūmutabile ei p̄. ligēdo. Peccamus
n.preeligētes vt dicit Aug. ⁊ hec p̄electio
deo ꝓtumelioſa eſt. Jtē maluseſt:q: potē
tiam a qua eſt corrūpit diminuendo ha-
bilitatē eius ad bonuz. Juſto.n.iudicio
dei fit cū potētia deū a q̄ eſt offendit vt ⁊
ipſa corrūpat actu q ab eo ē. Et ſicut vir-
ga flexibilis ad dexterā ⁊ ad ſiniſtrā ſi fre
quenter flectat ad ſiniſtrā remanet mag
inclinata ad ptem illā:ſic libex arbitriuz
ſi frequēter inclinet ad malū ꝓnū fit ad
illud ⁊ magis clōgatur a bono. Jtē ē ma
lus q: legi diuine eſt ꝓtrari⁹ ⁊ ita volūta
ti diuīe nō ſubiect⁹ ſm illud Aug. Dctm̄
eſt factū vel dictuz aut ꝙcupitum contra
legē dei. Jtē eſt malus:q: ipfectus re ſ-
pectu actus q deberet exire a tali potētia
ſ.a libero arbitrio:eſt.n.q̄ſi brutalis act⁹:
q in cane vel leone nō eēt malus act⁹: q
in libero ar.malus eſt:⁊ ponit exēplum.
Bio. de ferocitate leonis ⁊ ira canis. Ira
n.canis bona eſt cū ſit animal cuſtoditi-
uuz ⁊ ad ipm ptineat extraneū abigere:
ferocitas.n.nō ē mala i leone cū naturaz
ei⁹ nō corrūpat:qđ.n.nō corrūpit naturā
nō eſt malū:vt ait Bio. Jtē mal⁹ eſt act⁹
q: eſt in habente rōnem a quo ordinari
debuit:⁊ nō ordinat velut in puero nōdū
habentē vſum rōnis malus nō eſſet nec
in iſano qui rōnez habet oīno impeditam
Bio. malū demoni eſt ꝓtra deformē ītel-
lectū eſſe aie ꝓtra rationē corpoꝛi ꝓtra na
turā:⁊ licet act⁹ malus deficiēs ſit ꝑdict
modis tū adhuc nō eſt oīno ꝑuat⁹ boni-
tate cū p̄ncipiū ei⁹ ⁊ finis ſit bonū. Jtem
Bio. Principiū.n.eius eſt liberuz arbi-
triū. qđ bonū,eſt finis ei⁹ eſt bonuz aliqđ
trāſitoriū nemo.n.malus reſpiciēs facit
que facit vt ait Bio. ⁊ ꝓpter bonū ſunt
oia ⁊ quecūq; ſunt bona ⁊ quecūq; ſunt
ꝓtraria vt ipſe ait:⁊ ponam⁹ exēplū i cō
meſtiōe cibi vetiti:que bona ē in preſenti
q: delectabilis licet in futuruz occaſio ſit
maioris triſticie:⁊ pōt eē expediēs etiaz
ipſi agēti in caſu. Unū Aug. Audeo dicere
ſuperbū eē vtile cadere in aliqđ apti manifeſtūq; pctm̄ vñ ſibi diſpliceāt qui iam
ſibi placēdo ceciderāt. Saluberius.n.ſibi
petrus diſplicuit qñ fleuit q̄ placuit qñ-
do preſumpſit:vnde verz eſt qđ dic̄ Bio.

Quia nihil existentiū priuat vniuersal'r bono: ⁊ itez ꝙ ꝑ oēm modū bonū ꝓuatum est nūq ⁊ nusq neqz erat neqz é neqz erit neqz esse pōt: est etiā malus actꝰ ordi natus vt ꝓs oīsuz est Dio. Facti malis optime, ⁊ pulchre diuina ꝓuidētia vsa est ad nr̄am aut aliox formationē aut vtilitatē. ¶ Subtracti erroꝝ manicheox auctoritatibus ⁊ rationiꝝ quibus inniti nnt ponēde sunt auctoritates ⁊ ratiōes quibus ipse directe discernit: ⁊ gbus oīditur vnicū eē ꝓncipiū a quo sunt oia visibilia ⁊ inuisibilia: ⁊ ꝓmo ponent auctoritates: q: vt ait Aug. in lib. de moribus esse. Nature ordo ita se hēt: vt cū aliquid dicimus rōnem ꝑcedat auctoritas. nā in firma videri ratio pōt: que cū reddita fuerit auctoritatē postea per quā firmet assummit: legit. Mat. vj. Respice volatilia celi ⁊c. ⁊ subdit. Et pater noster celestis pascit ea. g cibus corruptibilis q̄ aues pascunt a pie celesti est. Nō g̃ sola icorruptibilia ab eo sunt. Itē Mat. vj. Si fenū agri qō hodie est: ⁊ cras in clibano mittitur deus sic vestit: quātomagis vos modice fidei: g̃ decor quo herba prati vestitur a deo est. Eiusdē. v. Dicitur de pie celesti ꝙ pluit super iustos ⁊ iniustos g̃ pluuia est ab eo. Itē, x. Uenti ⁊ mare obediūt' ei tanquā dño. Mat. viij. Ergo ipe erat dominus maris simili rōne aliaz rerū visibilium. Itē eiusdē. xiiij. ⁊. vj. Ipse panes multiplicat qb⁹ pascit ppls. Sed eiusdē potētie é: panes sic multiplicare: ⁊ de nouo facere: g̃ panes corruptibiles ab ipso poterāt eē. Itē Mat. v. Uitam mortalem amissaz reddidit filie archisinagogi ⁊ vni filio vidue. Luc. vij. Et laçaro. Jo. xj. Ergo nō solū icorrupta sz corrupta ab ipo sunt. Et Mat. x. Dī ab initio creatū masculū ⁊ femina fecit eos dns. Itē Luc. xj. dicit phariseis. Qd interest vīm plenū ē rapina ⁊ iniqtate. Stulti nōne qui fecē qd deforis est etiā id qd de int⁹ é fecit? g̃ ab eodē ꝓncipio est aia ⁊ corp⁹. Luc. iij. vbi texit geneologia xp̄i dicit q fuit seth. Qui fuit adā qui dei. adā g̃ fuit filiꝰ dei g̃ a deo ⁊ nō a dyabolo. Itē Ro. j. Dicit de deo. Oia p ipsuz facta sunt g̃ visibilia ⁊ inuisibilia. Et post mund⁹ p ipm fact⁹ é: ⁊ ite rū in ꝓpria venit ⁊ sui ⁊c. Nō erāt sui per graz cū cēnt mali g̃tim erāt creatiōe. Itez mutauit aquā in vinū corruptibile. Jo. ij. Ego etiā corruptibilia sunt ab ipso. Ro. ij. O al. di. sa. ⁊ scie dei ⁊c. ⁊ paulopost ſb dit ex ipso ⁊ ꝑ ipsū ⁊ in ipso sūt oia. Preterea. j. cor. x. Dñi é terra ⁊ plenitudo eiꝰ ⁊ eiusdē. xj. Oia ex deo. ⁊ Eph. ij. Ipsius factura sumꝰ ⁊c. Eiusdē. iij. In deo g oia creauit. Colo. iij. In ipso cōdita sunt oia q̄ sunt in celo ⁊ in terra visibilia ⁊ inuisibilia. Preterea. j. Thi. iiij. In nouissimis tēporibus discedent quidam a fide ⁊c. Et subditur prohibentium nubere ⁊ abstinere a cibis quos deus creauit. ad percipiendum cum gr̃arum actionē fidelibꝰ. Deb. j. Initio tu dñe terram fundasti ⁊c. Et opa manuū tuarum sunt celi. Et eodem quem cōstituit hēredem vniuersoꝝ Et Actu. iij. Dñe tu fecisti celū ⁊ terrā. Et. xvij. eiusdē. Deus g fecit mundū ⁊ oia q̄ in eo sunt hic celi ⁊ terre cū sit deus. Et canonica. Inde solū dñatorē ⁊ dñm nr̄m iesum xp̄m negātes. Et Apoc. x. Juravit p viuētē in scla scloꝝ q creauit celū ⁊ oia q̄ in eis sunt: ⁊ terrā ⁊ oia que in ea sunt. Mare ⁊ omnia que i eo sunt. Et petrus i li. Clemēt. Totiꝰ mundi machinā cū vna eēt dom⁹ in duas regiones diuisit deus vt superior regio angelis. inferior hominib⁹ ꝑberet habitaculū. In Simbolo etiā apl̄orum dī. Creatorē celi ⁊ terre. In hoc ⁊ conueniūt nobiscū nobiles phi plato loquēs de deo. Creatorē inqt vniuersitatē tā inuenire difficile est q̄ inuentum digne ꝓpari. Bo. in li. cōsolationū. O q ꝓpetua mūdū rōne gubernas. Terraz celiqz satoꝝ. Sen. Uir bonꝰ qcquid ei acciderit equo aio sustinebit. Sciet enim hoc accidisse lege diuina ex qua vniuersa ꝓcedūt. ¶ Nūc ponēde sūt rōnes ad destructionē dicti erroꝝ. Dicūt manichei lucē ⁊ tenebras nō posse eē ab eodē ꝓncipio. Sz eadē rōne vor ⁊ scelētiū erūt a cōtrarijs ꝓncipijs. Sic. n. se hz scelētiū advocē vt tenebre tenebraz pugnāsꝰ cōtra dei lucē. Unde Aug. Irridendo manicheos ait. Si est gens tenebraz pugnans cōtra dei lucē. ergo non est gens scelentiorum pugnans ꝓtra vocē. Itez si lux ē a bono deo visus qui melioꝝ ē luce. Cū lux ꝓpter visuz fit ⁊ sine visu mult⁹ fit erit a deo qs dubitat cū cui fuit lumē candele ꝑualere lumini. Et si visus ⁊ lux que maxime est visibilis sunt a deo eadē rōne auditus ⁊

audibile olphatus ⁊ odorabile gustus.⁊ gustabile. Tact⁹ ⁊ tāgibile ergo oīa corruptibilia ⁊ corpa sūt a deo. Jté cuz viuere sit melⁱ⁹ q̄ fulgere si nihil pōt fulgere sine deo multo miⁿ⁹ nec viuere vt ait Aug. ergo oīa vitā hn̄tia sūt a deo. Jté Aug. i ll. de duab⁹ aiab⁹: sensib⁹ oīb⁹ itelligētia p̄stat. ⁊ excellit: ergo in itelligibilib⁹ sensibilia iferiora sūt. demētia illis ẽ cū ois vita ⁊ ois aia solo itellectu pcipi queat. Sol ār ⁊ luna ⁊ ois lux mortalib⁹ oculis cernitur quālibet aiaz deo auctore priuare ⁊ ꝙ iux bono deo tributa dicaⁿ. Jté: aut ista corruptibilia sunt pure mala aut mixta ex bono ⁊ malo. Si mixta ergo sūt quātū ad bonū a bono principio quātū ad malū a malo ergo aliqđ corruptibile a bono principio ẽ. Preterea ꝑz h̄ est aliq̄ societas lucis ad tenebras. ⁊ aliq̄ quētio xp̄i ad babial cuⁱ⁹ ꝙtrariū oñdit. ij. Cor. vj. Si vo sunt pura mala: ꝙtra. cū bonū triplex dicaⁿ h̄onestū delectabile expediēs: he tres spēs boni iuenīunt in hijs corruptibilib⁹ honestū vt pascere esuriētē daⁿ potū sitiēti ⁊c. opa nature q̄ cōmēdat oīs Aug. xxj. Delectabile vt cū cōtīgit q̄uenientes cū q̄uentēti. Expediēs. vt cū infirmi bibūt potiones amaras salubre tū velcā sanitatis vrunt vel secantur ergo oēm spēm boni possum⁹ inuenire in hijs corruptibilib⁹ ergo nō pure mala sunt. Jté quilibet sensus dicit aliqđ bonum in eis vt gustus dicit aliquod bonum vinum. Johan. ij. Tu autem bonum vinum seruasti vsq̄ adhuc. Dicit auditus vocem aliquam bonam: dicit visus formā aliquā bonā: dicit tactus vestē aliquā bonā ⁊ suauē. Dicit odoratus aliquē odorē bonū. ergo sicut ille q̄ negat niuez esse albam sensū idiget: sic manicheⁱ oī sensu videnⁿ indigere. ipsi videnⁿ esse ⁊ ceci ⁊ surdi ⁊ alijs sensib⁹ idigētes nec digni sūt vt ꝙtra errorē cor disputeⁿ. Arri. Nō oportet esse ꝓblema nec oēm ꝓpositionē ꝙsiderare ꝑz quā dubitauit aliqs rōnis indigentiā ⁊ nō pene vl sensus videt ꝙ ipsi velint hoibus oculos eruere ⁊ nō solū oculos ꝑz oēm sensum eis auferre. Unde multū sunt odiēdi. Quātū ad hāc maliciā videnⁿ etiā bestijs bestialiores esse cū bestie inter hec corruptibilia quedā bona sibi a q̄busdam malis distinguūt h̄ fugiēdo illa appetēdo Jté cognitio boni bona ẽ: ergo cū lux bona sit cognitio lucis bona est: ergo in illis corruptibilibus que possunt lucē cognoscere aliqd boni est: ergo nō sūt pure mala. Item legit. Mat. vj. Benefacite his q̄ oderūt vos ⁊c. vt sitis filij p̄is nr̄i q̄ in celis ẽ q̄ solē suū facit oriri sup bonos ⁊ malos. ergo p̄ celestis facit bonū malis faciē de solē suū oriri sup eos ergo mali sūt receptabiles boni ipsius. Sz potētia recipiē di bonū bona ẽ ergo ipi h̄nt aliqd boni q̄ non sunt pure mali. Jté corruptibilia ista aut ideo mala sūt q̄ p̄nt corrūpi. aut alia de cā ⁊ si sic ergo oīa creata sūt mala. Dii eni a deo possunt dissolui q̄ ab eo sūt cōposita. Facilius eni est distruere q̄ cōstruere vt ait pḧs. Jo. Damas. Dē q̄ incipit h̄ esse finē h̄m naturā. Greg. esse otium q̄ de nihilo sunt in nihilū tēderet nisi ea otium actor manu regiminis retineret. Oīa itaq̄ creata nec p̄ se subsistere nec mouere preualēt. Q̄ Gre. dicit pōt sic ꝓbari. Q̄ semel requirit ex necessitate ad essentiā alicuⁱ⁹ rei semp ad eā regritur. Sz prima cā reqreba tur ad hoc ꝙ h̄ aia eēt quādo p̄mo fuit. p aliā eni causam nō potuit a nō esse in esse adduci. ergo semp prima cā ad hoc ꝙ illa aia sit regrit. Jté si nō potuit illa aia esse in aia nisi p̄ p̄mā cāz ergo eadē rōne nec in. b. nec in c: ⁊ sic de vnoquoq̄ instāti in quo ipsa fuit: ergo p̄ma causa requirit ad esse h̄ius aie. eadē rōne ad esse vniuscuiusq̄ creature. Jté si ut inchoatio diei ẽ a sole visibili sic eius cōtinuatio: ⁊ si desinat esse sol vel lumē eius iurta ipsum intercidaⁿ desinit totū lumē esse in aere. Stⁿ posito ꝙ prima causa desinat esse vel cesset a ꝙseruatiōe rerū quas creauit. oīs res desinūt esse. Sicut vita corporis inchoationē h̄z ab aia sic ⁊ ꝙtinuationē vnde recedente aia a corpore desinū corp⁹ viuere. Sic si prima causa desineret esse cūcta desinerēt esse. Jtez si assensus lapidis in aera nō potest fieri ꝓpria virtute. Sic nec pmanētia ipsius ibidē. Nō minoris virtutis est in bono inchoato pseuerare q̄ illud inchoare. Ouidius i epīis. Nō minorē virt⁹ q̄ quere parta tueri. Sic nō minoris virtutis est creata in esse ꝙseruare q̄ creare. Aug. Deus ex nihilo oīa fecit ⁊ sic se subtraheret in nihilū redigerenⁿ. ⁊ plato introducit deū loquēte ad nobiliora opa sua dicēte: ea natura dissolubilia volūtate ꝓ sua

indissolubilia. Si vo sunt mala alia de cā aut sunt mala qz variabilia aut pp aliud. Si qz variabilia ergo aīe que sunt a prīcipio bono erūt male cū sint variabiles ab ignorātia ad sciētiā. A gaudio ad tristitiā: ab iustitia ad iustitiā. Luc.xv. Gaudiū erit angelis dei sup vno pec.pe.a. Ex hoc verbo ꝓstat ꝙ aligs potest peccare ⁊ malus fieri. ⁊ q iam peccatoz est p penitētiaz fieri bonus. Sz cuius erit hec variatio aut pure boni aut pure mali pure malū nullatenus pōt fieri bonū cū fit eēntialit malum vnde si desinit esse malū. desinit esse y. Neqz pure bonū fm eos potest fieri malus ergo perit pnia. Aug. Nunq negauerūt manichei dari venīā peccatorū cū fuerit ad deū qsqz quersus quare ex illis duobus generib⁹ aiaz cuius sit penitere peccata. ⁊ scio hic nec illius aie esse posse q male facere nec illius q bene facere nō potest Dicet eni aia quā de substātia dei esse asserūt quō mihi ex me mali: si ego pniam feci: aut quō recte penitet si ego bñ feci: audi ptē alterā quō ex me mihi boni est cui bona voluntas inest: aut quō me recte penitet si nō inest. Adhi aūt satis est sic scire ꝙ manichei errant aut scio penitendū esse peccati. Si vo mala sunt corpalia ⁊ visibilia: g sol: ⁊ luna ⁊ stelle mala essent cū sint corpa visibilia. Si vo sūt mala sūt mala pp ꝙtrarietatē quā hñt. ergo cū summe bonū hēat ꝙtrarietatē cū summe malo summū bonū erit malū. Si vo pp contrarietatē quā habēt adinuicē mala dicūtur: sic aliqua dicent mala: qz ꝙtrarietatē bellū habēt cū aligbus sic ⁊ bona dicēda sunt. pp ꝙueniētiā ⁊ pacē: quā habēt cū alijs vel bona simpliciter vel bōa quātū ad ls ergo nō erūt pure mala: ⁊ si odiū inter aliq̄ corruptibilia malitie attestatur amor q inter aliqua inuenīt bonitati attestabit: preterea cū bonū sit qđ desideratur ab hoibus vt ait Dio. ⁊ fm. Ari. Oia bonū exoptēt ⁊ oia appetāt eē p sui ꝙseruatione: esse vniuersaliter est bonū. dolor q inuenīt etiā in aialibus irrationabilibus cū occidūtur vel leduntur attestat amor quem habēt ad suū esse. Preterea cū sit scriptuz in corde hois ꝙ sicut bōa sunt facienda ita mala sunt destruēda. Si corruptibilia ista sunt mala destructio illoz est bona: ergo ꝙtrarietas vel potestas destruēdi se inuicē bona est. Itez si corruptibilia ista mala sunt: qz destructiua sui inuicē. necessario esse eoz bonū est: ergo cuz manichei ponūt ꝙ mala sunt q̄ sūt destructiua sui inuicē p ꝙsequēs ponūt ꝙ ipsa sunt mala ⁊ bona. Itē si principiū malū vel semp p se potest esse causa maloruz: ergo semp pōt esse causa eorū: ergo pōt perpetuare ea: ergo perpetua ⁊ nō soluz corruptibilia possunt esse a principio malo. Itē cū aliqua mors iusta nō fm illā sniaz dñi Mat.xxvj. Omnes qui gladiū acceperint gladio pibunt ergo mors pōt esse a deo ⁊ corruptio ergo corruptibilia possunt esse a bono pncipio. Itē corruptio' istoz corruptibiliū aut ē bona aut est mala. Si bōa est ergo a deo bona est: ergo corruptibilia cū in eo sit ⁊ potentia ⁊ sapiētia ⁊ bonitas siue bona voluntas. vnde relinquit ꝙ a deo sit. Similitudo eni inter aliqua ostēdit ea eādē vel similē causam habere vel vnū esse causaz alteriꝰ. ¶ Preterea si principiū mali in aliquo differt a principio boni ⁊ in aliquo conuenit: ergo ipm habet aliqd ex aliquo ergo est cōpositū: ergo nō est primū principiū. Illud eni est prius a quo cōpositū est. Itē ꝓstat ꝙ principiū bonū est pfectū: ⁊ sine aliquo defectu. Mat.v. Pater noster celestis pfectus est. Dama. Deꝰ pfectꝰ est ⁊ indeficiēs ⁊ fm bonitatē ⁊ fm sapiētiā ⁊ fm virtutē sine principio. Infinitꝰ: eternus: incircūscriptibilis: ⁊ simpliciter perfecta pfectus. Ergo potētia ipsiꝰ nō hz defectū nec admixtionē ipotentie: ergo nihil est qđ nō subsit illi potētie: ergo diuinum eius vniuersale est ⁊ nihil est exceptum ab eius iurisdictiōe: ergo si principiū malū hz potestatē aliquā. aliq̄ potestas illa ē a dei potentia ⁊ sub ea. Mat.vlt. data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. Lant.x. Et Ro.xiij. Non est potestas nisi a deo. Et vt vno verbo dicamꝰ dei potētia ē, oipotētia Apoc.iiij. Sctūs sctūs sanctꝰ deꝰ oipotēs q erat ⁊ q est: ⁊ q venturus est. Eiusdē.xv. Magna.n. ⁊ mirabilia sunt opa tua dñe deꝰ oipotēs. Et.xvj. Dñe deus oipotēs vera ⁊ iusta iustitia tua. Et.xxj. Dñs deꝰ oipotēs tēplū illius est. Et Mat.xix. dicitur ꝙ apud deū oia possibilia sūt. ⁊ Luc. Nō erit impossibile apud deū omne vbū. immo qđ plus est omnia possibilia sunt credēti. Mat.ix. et Mat. xvij. Nihil impossibile

erit vobis. Manifestū est ergo ex predictis dyabolū nō esse exceptū a potestate dei. vnde Luc. x. Ecce dedi vobis ptātē calcandi sup oēm ptātē inimici. Nō est ergo dyabolus principiū malū eternū q̄ sit a se ꝛ̄ natura eius a bono pncipio est: ꝛ ab institutiōe pma bona: ꝛ̄ a corruptiōe volūtatis ē in eo malitia. ¶ Preterea cū de⁹ sit incircūscriptus nō sic capit in vno loco q̄ nō possit esse in alio: nec pōt esse locus sine eo qđ nō eēt si duo eēnt pncipia. Dama. quō dijs multis existētib⁹ incircūscriptibile seruabit qđ in deo dicim⁹. vbicūq; eni fuerit vnus nequaq̄ erit alter. Jtez cū castra destruant pp diuersitatez dñoz quomō nō eēt iā mūdus dissolutus si eēnt diuersi dñi. Dama. Qualit a multis gubernabit mūdus ꝛ nō dissolueť ꝛ corrumpeť pugna in gubernātib⁹ desiderata? Et subdit. Si aūt dixit quisq̄ vnusq̄sq; parti pncipaliter qd est qđ ordinat ꝛ permanētiā eius facit illud vtiq; erit deus magis. Jdē si multos diceremus deos: necesse eēt differētiā in multis ꝓsiderari. Si eniz nulla est differētia in eis vnus magis est ꝛ non multi. Si aūt differentia est in eis vbi est pfectio. Siue eni ꝑm bonitatē: siue ꝑz virtutē siue ꝑm sapientiā: siue ꝑm tēpus: siue scōz locū deficeret a pfectiōe: nequaq̄ erit deus. Jtē nō minus ptinet ad deuz bonitas q̄ potētia vel sapiētia ergo sic ridiculū eēt ponere aliquē deū sine potentia vel sapiētia: sic ridiculū est ponere deum sine bonitate. Dio. neq; diuinū malū neq; malū diuinū. Preterea ipossibile est pfectaz esse sapiētiā: ꝛ potētiā absq; bonitate. Impotētia eni est si nō pōt velle bonū cognitū. Si aūt pōt velle bonū non est sine aliqua bonitate: posse. n. velle bonū bonū ē. ¶ Jtē si duo sunt pncipia aut pncipiū malū est inuisibile: sicut bonū: aut est visibile si est visibile est corpus ꝛ ita cōpositū: ergo habuit initiū. Si vo inuisibile ergo p ea q̄ facta sunt cōspicit. Sicut ꝛ principiū bonū. Cū ergo esse principij p esse eorum que facta sunt agnoscit: p qđ cognoscetur multitudo principioruz nisi multitudine vel similitudine eorum que facta sunt: ergo tot sunt ponenda principia quot sunt res facte. Si vo contrarietate rerum que facte sunt cognoscatur diuersitas pncipiorum ergo omnia contraria erunt a contrarijs pncipijs ergo albū ꝛ nigrū nō eēt ab eodē principio neq; calidū ꝛ frigidū ꝛ sic de alijs ꝓtrarijs. vnde oportebit multo plura pncipia: q̄ duo poni. Jtē potētia dei ꝛ sapiētia de qb⁹ ꝓstat sufficiūt ad creationē oīum: ꝛ ipsa mors etiā pōt esse ab eius bonitate. Multotiēs eni valde vtilis ē homini vt viris sanctis qb⁹ est finis miserie ꝛ porta glorie. vnde multuz desiderāt ab eis vt in Paulo patet. Desiderū hēo dissolui ꝛc̄. Etiā mors malor ē a iusticia dī. Luc. xij. Timete eū q̄ postq̄ occiderit habet potestatē mittere in gehēnā. Be potētia vo alia nō pōt ꝓstare p aliquē ꝓprium effectū eius. Quāta ergo fatuitas est deo oipotēti ꝓpter illā potētiā somniatā auferre dimidiū regni sui ꝛ glorie sue. Quis ē q̄ nesciat q̄ duo possunt habere eundem patrez. vnus tū eor est sanus ꝛ alter eger ꝛ filio existēte infirmo pater pōt esse sanꝰ. ꝛ ab eadē radice potest esse spina ꝛ rosa. Preterea quotidie videm⁹ h̄ in corporib⁹ corpus qđ sanū est fieri egrū ꝛ ecōtrario. Jdē etiā necesse habemus ꝓcedere de animabus: aia eni peccādo potest fieri mala ꝛ p penitētiā potest fieri bona. Aliogn ꝓ nihilo moueť aligs ad agendū penitētiā. Mat. iij. Agite dignū fructū penitētie. ꝛ eiusdē. iiij. Agite pniam ergo potest accidere in spiritib⁹ corpi nō vnitis vt q̄ boni sunt natura fiant mali malo cōsentiēdo. Unde. ij. Pe. ij. Si deus angelis peccantibus nō pepercit sed rudētibus inferni detractos in tartarū tradidit cruciādos in iudiciū reseruari ꝛc̄. Et canonica. Jude. Angelos q̄ nō seruauerūt pncipatū suū sed dereliquerūt suū domiciliū in iudiciū magni dei vinculis eternis sub caligine reseruauit. ¶ Et aduertēdū est quō sapiēt a dī nolunt q̄ aliqua diuersitas creaturarū cōtrarietatē pncipiorū posset ostēdere. pma diuersitas in reb⁹ est substantie ꝛ accidētis sed vnū istoz inest alteri. ſ. accidens substātie. Substātia vo causa est accidentis nec possunt esse a contrarijs pncipijs cū tāta sit eor ꝓuenientia ꝛ adherentia: ꝛ maxime cū nulla sit societas lucis ad tenebras nec coniunctio xp̄i ad Belial. ij. Cor. vj. Alia ē diuersitas materie: ꝛ forme q̄z ꝓuenientia manifeste idicat ea nō esse a diuersis pncipijs. Alia est diuersitas substātie corporee: ꝛ incorporee. Sz quom substā

aia incorporea perfectior sit corporea: ⁊ cō
ueniat cū ea ad perficiendū cā vnū: vt in
arboīb⁹ est vestigabile in brutis aialibus
sensibile: ⁊ in hoīb⁹ aia rōnalis manifestū
est ꝙ nō sunt a ꝯrarijs ꝓncipijs. Alia di-
uersitas est corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū
Sed nec ista diuersitas ostendit contraria
esse principia: cum corruptibilitatē inue-
niamus non solum in corporibus sed etiā
in substantijs incorporeis vt in vegetabi-
li: ⁊ sensibili. Immo quedam corruptibili
tas videt esse in omni creatura a prima cō
ditione ipsius: quia sicut ait. Augu. in li.
de ciuitate dei. Omnis creatura mutabi-
lis q; de nullo facta. Preterea corrupti-
bile ⁊ incorruptibile conueniunt ad vnū
perficiendū vt corpus ⁊ anima ad perfi-
ciēdū hominē ⁊ est naturalis amor vni⁹
ad alterū qō idicat separatio vnius ab al-
tero q̄ cū dolore fit. Ex quo manifestū est
ea nō esse ex ꝯrarijs principijs. ℂ Item
si duo sunt principia vnū boni ⁊ alterum
mali: aut creare pertinet ad principiū bo
ni sicut ad principium mali aut non. Si
nō aut ꝓncipiū mali ex materia q̄ fit a ꝓn
cipio bono operabit aut nihil oīno ope-
rabit. Si nihil oīno ergo nō erit ꝓncipiū.
Si ex materia creata a bono ꝓncipio qō
inde fiet nō erit pure malū: cū materia sit
bona. ℂ Preterea forma que erit a ꝓnci-
pio malo: mala erit: nec conuenit materie
bene vt faciat vnū cū ea si ꝙo creare vtri
usq; principij aut principium habebit ḣ a
malo aut malū a bono aut ambo ab alte-
ro. Dio. Si malū eternū est ⁊ creat ⁊ po-
test ⁊ agit: vnde ei hic aut ex bono aut ex
malo aut ambobus ex alia causa. Si bo-
nū ꝓncipiū hz ḣ a malo malū tātū modo
erit principiū ⁊ nō bonū. Si malū a bo-
no tm̄ bonū erit principiū ⁊ nō malū. Si
ambo ex alia cā illa magis erit ꝓncipiuz:
iterū cū opatio fit fm̄ ꝙtutē ⁊ ꝙt⁹ hz eēn-
tiā. Si opatio creādi cōis est duob⁹ ꝓnci-
pijs vna ꝙt⁹ cōis erit illis a q̄ erit ista ope
ratio ⁊ vna eēntia sicut vnū eēntiale ad
qō ꝑtinebit ꝙt⁹ ista. Et si illud bonū ē nō
erit ꝓncipiū malū cū hēat bonū sibi eēntia
le. Si ꝙo illud ē malū nō erit ꝓncipiū bo-
nū: sume bonū: cū hēat malū sibi eēntiale.
Preterea si duo ꝓncipia in aliquo eēntia
li ꝙueniūt ⁊ in aliquo alio differūt vt ita q̄
eōpositū ē ex neutrū ē ꝓncipiū simplr; cuz
aliqs sit ꝓpus a q̄ cōpositū est. ℂ Preterea
malū vicē ꝯtra naturā ꝓncipij: ad pricī-
piū. n. ꝑtinet facere nō destruere malū ꝙo
destructiuū ē. Dio. malo nature ē corrūpe
re ⁊ pdere. Idē malū fm̄ ꝙ malū nulli ē ge-
neratiuū vel nutritiuū aut oīno facti: vn-
de aut saluatiuū ex malū nō ē ꝓmū princi-
piū. Itē bonū inquātū bonū ē eē diffusi-
mū vt ait. Dio. ex multiplicatiuū ē ex cū bo-
nū malo fit contrariū fm̄ qō malū nō erit
multiplicatiuū: nec poti⁹ retētiuū vel ꝯstru
ctiuū ex nō erit ꝓncipiū. Itē corruptio na-
turaliter ē posterior ex ḡnatiōe ex potētia cor
rūpēdi ē. s. posterior potētia ḡnandi: q̄ enī
ē ꝓportio act⁹ ad actū eadē est potētie ad
potētiā ex destruct ivnde bōi naturaliter est
posteri⁹ ꝓncipio boni ex malū ⁊ bonū nō
sūt ꝓncipia coeua. Itē ꝓuatio naturaliter
posterior ē habitu ex destructiuū boni nā-
liter ē posteri⁹ bono. ℂ Itē aut sūt aliq ſpūs
mali a ꝓncipio malo aut nō. Si ñ: nec ꝯstat
ꝙ sūt aliq ſpūs mali ereūdo i multis locis
Mat. xij. Cū īmūdus ſpūs exierit ⁊c. Et pau
lo post. Et assumit. vij. s. neq. se. Et Luc.
vij. De quodā dī ruptis vinculis agebat
a demonijs in deserto ⁊ interrogauit illū ie
sus ꝙ tibi nomē esset: at ille dixit legio: q̄
intrauerāt mlta demōia i eū. Aut igit sunt
etni ſpūs illi aut nō. Sic sic ñ sit ex tm̄ duo
ꝓncipia a qb⁹ sūt oia alia. Preterea cū bo
ni ſpūs creati sint verisile ē: ꝙ ⁊ mali ſpūs
sint creati. Albūt. n. ꝙ hec nobilis cōditio
nō eē ab alio sit i malis ſpiritib⁹: ⁊ nō i bo
nis. Si ꝙo creati sūt: ergo aut ex ꝓncipio
bono vel ex malo. Si a bono ex āt erāt bo-
ni ſz post facti sūt mali sicut asserit ꝙitas fi
dei catholice. Si ꝙo a ꝓncipio malo ab eo
nō solū mō sūt corpa ſz etiā ſpūs. Nec solū
corruptibilia ſz icorruptibilia. Item dicit
Señ. in li. de nālib⁹ qōnib⁹. Be⁹ est quo
mai⁹ excogitari nō pōt. Et sicut ait. Aug.
i libro de fide ad pe. Be⁹ est immēsus vir
tute non mole virtus: ergo dei est: qua ma
ior excogitari nō potest. Sz maior est vir
tus que summe maluz potest destruere q̄
que non potest: ergo virtus diuina pōt sū
me malū destruere ergo sūme maluz hz
buit principiuz ⁊ potest finē hīe ergo nō
est primū principiū. ℂ Preterea ad boni
tatē ꝑtinet nō solū velle bonū facē sed ēt
velle malū destruē ⁊ magis malū magis
velle destruē ex maxime malū maxie velle

destruere.ergo cū sūme bonū habeat po
testatem illud destruendi iam illud dstru
xit tanq̄ radicē omnis mali.securis enim
ad radicē arboris a sapiente ponitur nō
ad ramos:hac radice extirpata oē maluz
cessat. Idē. deus excedit itellectū nostrū
Potentior.n.est agendo q̄z nos intelligē
do. Sed intellectus noster attingē potest
tam regionē tenebraz q̄ regionē lucis ḡ
deus nō est exclusus a regiōe tenebrarum
nec inclusus in regione lucis vt dicūt ma
nichei qđ manifeste oñditur.pri.cor.vj.
Nescitis q: mēbra nostra tēplū sunt spiri
tus sancti q in nobis ē. Et eiusdē.iij. Ne
scitis q templū dei estis vos ⁊ spūs dei
habitat in vobis:⁊ sb̄dit. Qui ḡ violaue
rit tēplū h̄ disperdet deus illum.greci ꝯo
sic habēt. Qui corrupit tēplū hoc corrū
pet eū deus. Deus ḡ nō est exclusus a re
gione tenebraz nec mēbra mala illa sunt
in qbus deus habitat ⁊ quorū violatione
indicat.nec ois corruptio mala ē ex quo
deus corrūpentes bonos corrūpit. Itē cū
magis cōueniat aliqd cum quolibet q̄ cū
nl'to aliqd qđ pōt p se ex nihilo aliqd fa
cē pt alijs aliqd ex aliq̄ facē ḡ qcūq̄z pt
creare ē oipotēs. Verisimile ē q potētia
q̄ se extendit ad ea q̄ nō sunt extendat se
ad omnia que sunt ergo cū pncipiū ma
lum non sit omnipotens nō potest crea
re. Itē si duo sunt pncipia vel vtrumq̄z
erit imperfectū aut alterū erit superfluū.
Item dicit Dama. Contraria sunt inuicē
bonū ⁊ pernitiosuz ⁊ sui inuicē corru
ptiua ⁊ in se inuicez non subsistētia.⁊ sb̄
dit. Necesse est duorum alterū esse vel tā
gere.⁊ corrumpere se inuicez veleē quid
mediuz in quo nec bonū nec maluz erit
velut quedam maceries sepans ab inuicē
vtraq;⁊ sic nō duo sed tria erūt pncipia.
Idem necesse est horum vel pacificare
id quod malū est:vel preliari id qđ per
fecte bonum est nou potest vel quod ma
lum est quidem preliari et corrumpi vel
semp contristari vel malum pati. Item
beatus ē cui omnia optata succedūt:sed
si summum bonuz habet aliqd sibi ꝯtra
riū nō oia optata sibi succedūt.ergo nō
est beatū. Item deus bonus aut pōt cohi
bere mala que fuerunt a pncipio mala.
⁊ vult ⁊ sic cohibet. Aut pōt ⁊ nō vult ⁊
sic nō est summe bonus.aut vult ⁊ nō po
test ⁊ tunc est impotens. Item cū bonum
sit quod desideratur ab hominibus vt di
cit Dio.ergo maluz ē quod odiūt ab homi
nibus sicut ergo de⁹ diligit quicqd dilige
re potest vt ait Augu.⁊ ipe diligit omnes
quos creauit nisi ipsi fiāt mali ⁊ inter eos
est mutuus amor.sic mutuum odiuz erit
inter eos qui sunt a malo pncipio:⁊ ipi
odient malum pncipium:⁊ ipsuz eos er
go mirū est si iam non destruxit eos non
pōt ergo stare regnū tale nullo amore cō
pactum. Item cum ipsuz summe maluz
sit ergo vult malum sibi ⁊ suis ⁊ nō mo
dicū malum cum non sit modicuz malus
quomodo permittit ergo suos viuē. Itē
aut pnceps iste vel gens eius aliqd amat
vel nihil. Si nihil ergo nec seipsuz qđ est
sibisimile. Si enim esset amator alicui⁹ eēt
⁊ amator glorie sue. Preterea. Si nō pōt
ḡ nec odire:amare.n.⁊ odire cōtraria sūt
⁊ nata fieri circa idem. Pre. principium
bonū ⁊ que ab eo sunt dicunt odire mala
⁊ amare bona ergo principium malum
odit bona ⁊ amat mala. Si ꝯo amat ali
qd ergo vult ei q opinatur esse bonum
sed aliqd velle qđ ipse opinat esse bonuz
quoddā bonum est:ergo principiū mali
habet aliquod bonum ergo nō ē summe
vel pure malum. Item ridiculum ē dice
re aliquid non eē bonuz quia nō est vbiq̄z
ergo ridiculum est dicere quod nō sit bo
num quia non est semper vel quia ē cor
ruptibile. Preterea si nō facit aliqđ ma
lū hoc qđ hz pncipiū ergo neq̄z h̄ qđ ipz
habet finem vel qđ est corruptibile. Itez
cū nō sit malū nisi respectu bōi ⁊ summū
malū ⁊ ea q̄ sunt ab eo sint pure mala ni
hil ē malū respectu alicui⁹ eor:ergo si ipa
sunt mala ipsa erūt mala q: vel nociua sū
me bono vel bonis q̄ sunt ab eo. Sed pz
q: non sunt nociua summe bono ei enim
nihil pōt nocere q: vt dicit Aug. non est
deus inuiolabilis si aliquid pōt ei nocē.
Item non possunt nocere bonis que sūt
a pncipio bono cum illa sint pure bona
nullius mali susceptibilia.⁊ cuz pncep
eorum tanq̄ summe potēs.eos fuare pos
sit ⁊ tanq̄ summe bonū velit.ergo nō sūt
mala q: bonis nociua ergo simplicit' lo
quēdo nō sūt mala. Preterea natura bo
na nō pōt cogi a mala vt consentiat ma
lo cum bonuz potentius sit q̄ malum. Si

autez volūtarie pōt cōsentire malo ergo bonū natura voluntate potest fieri malus ergo nō est necesse ponere aliquā naturaz eēntialiter malā a qua sint alique nature male. Sz ois natura a principio bono est t ab istitutiōe bona sz volūtate postea facta ē mala sic fides catholica dicit. ¶ Jtē summū malū cū fecit visibilia ista: aut fecit ea ex bonitate aut malitia. Si ex bonitate ergo aliqua bonitas erat in eo: ergo nō erat pure malū. Si ex malitia fecisset nō esset tāta pulchritudo nec tāta vtilitas nec tāta ordinatio in eis. Jtē princeps tenebrarū aut est bonꝰ sibi aut malus: si bonus ergo nō est summe malus cū alicui sit bonus. si malus ē sibi: ergo est malus malo ergo ipse ē ꝓtrarius malo. Sz esse contrariū malo est bonū: ergo aliqd hz boni t nō est summe malus. ¶ Jtē summū malū aut est malū malitia culpe aut malitia pene. Si pene sed summū malū pene vi esse gehēna ergo vel ipsuz nō est maximū malū vel ē ipsa gehēna. Si forte dicat ꝙ summe malū est miseria suoꝝ sicut summū bonū ē beatitudo suoꝝ. Ē cōtra. delectatio est ꝙiunctio ꝙuenientis cū ꝙueniēti ergo sicut ea q̄ sunt a summo bono t sunt eiꝰ capacia vt sunt creature rōnales delectationez hnt cū ꝙiungant ei: eo ꝙ sint ꝙuenientia illi sicr ea q̄ sunt a summo malo si sunt eius capacia t ꝙiūgant ei cū sint ꝙuenientia cū eo habebūt delectationē. Jtez cū ipsa sint pure mala t amēt omne malus: amoꝝ ꝙo amāti suaue faciat qđ amat etiā gehēna suauis erit hijs q in ea erūt si amarēt ea t placeret eis. Ergo summū malū delectabile erit mal. ¶ Si ꝙo ipm est malus malitia culpe: culpa nō pōt esse nisi vbi est lex vbi enī nō ē lex nec preuaricatio. Ro. iij. Ergo summū malū legi alicui subiectū ē: cuius trāgressiōe malū ē factū ergo nō est ꝓmū ꝓncipū. ¶ Preterea opatio qua ipsum opat malū aut naturalis est aut voluntaria. Si naturalis ergo nō est culpabilis Aug. peccatū sine volūtate esse nō posse. Ois mēs apud se ꝓscriptū legit. Si ꝙo volūtaria ē: t hz potētiā liberā faciēdi malū sic malū ē vt declināri a malo sic bōi ē: t quom potētia declināri a malo sit bōa aliqd boni ē in eo ergo nō sūme malū. Jtez cū aliqd hoꝝ corruptibiliū destruit nō itē dut agēs destructionē, sz generationē. Et est certamē qđ est inter creaturas certamē quasi liberalitatis verbi gratia cum agit ignis in ligna t facit inde carbones intēdit ignis dare spēz suā materie in quā agit t semp in corruptiōe remanet aliqd vtile etiā post destructionē quā facit ignis q vehementissime videt destruere i manet cinis q hz vim mūdificatiuā ergo coꝝ ruptibilia ista nō sunt pure mala. ¶ Preterea hz corruptibilia ista nō possunt seruare spēm suā in seipsis tū in recōpēsatiōnē hut habēt potētiā dādi spēz suā alteri materie t multiplicādi eā q̄ nō habēt incorruptibilia. Sol nō efficit alū solē nec angelus angelū. Sz ignis cā est ignis. Bōa q̄ sūt etiā corruptibilia. Multi sūt: q ñ mīn amarēt vaccā vnā hz mori posset q̄ valde fetosa erit de q̄ mille alias habituri essent q̄ vnā sterilē q̄ mori non posset.

¶ De alijs erroribus Manicheorum. x.

p Post destructionē erroꝝ manicheoꝝ quātū ad radicē ipsius q hz rami nō soleāt ꝓficere radice destructa. fm illud Osee. ix. Radix eoꝝ exiccata est fructū nequaq̄ faciēt: tñ aliqua breuit dicem⁹ ꝓtra aliquos errores qui velut rami a radice venenata de qua iam tactum est processerunt.

¶ De primo errore in distinctiōe ciboꝝ.

v Unus error ē i distinctiōe ciborū dicūt. n. aliques cibos non esse cōmedēdos vt carnē t caseum: Alius est q̄ lex vetus data est a principe tenebrarū. t q̄ mala fuit. Tertius ē q̄ patres veteris testamēti mali fuerūt t dānati sūt. Quartus q̄ nō creātur aie de nouo q̄ corpib⁹ infundant. Alius error est q̄ xp̄s verā naturā humanā non assumpserit. Ultimus de quo ad pns dicere intēdim⁹ q̄ Joh̄a. baptista malus fuit. Sūt multi alij errores coꝝ sz adeo irrationabiles q̄ indigni sunt vt ad coꝝ destructionez rōnatio fiat. ¶ Primo errori occasionē dare potuit q̄ dns terre maledixit. Ge. iij. Ideo carnes aialiū q̄ ꝺ terre fructu pascunt dūt nō esse cōmedēdas: pisces bene comedūt q̄ in aqua nutriunt cū non legāt deū aquis maledixisse. Sz hec ratio nulla ē. Si. n. carnes aialiū cōmedē de non sūt: q̄ de fructu terre viuūt. multo fortius illi fructꝰ terre cōmedēdi non erūt Propter qđ eni vnūqđq̄ est tale illꝺ ma-

gis est tale. Fructus autē terre omnis secta comedit. Ro.xiij. Qui infirmus ē solus māducet. Glo. infirmus ē qui cibos discernit. hic olus māducet i cuius cōi ois secta cōsentit. Preterea maledictio terre quā dñs fecit fuit ꝙ fertilitatē eius abstulit: ⁊ ibidē post illā maledictionē subdit. In laboribus cōmedes ex ea cūctis diebus vite tue. vñ noluit dñs ꝙ pp illā maledictione dimitteret homo cōmederet ꝙ ex terra nascerent vel ꝙ ex ea nutrirent ¶ Jtē dedit occasionē huic errori ꝙ caro pp peccatū de carne nascit vt ḥ dicūt. Sed factū est dicere carnē aialiū bmtorū nasci per se tūz cū vbi nō ē lex nō fit puaricatio. Ro.xiij. Jtē illō. Ro.xiij. Bonū est nō māducare carnē nec bibere vinuz. sed si pp illud ꝟbū carnē cōmedere dimittūt. eadē rōne deberēt dimittere bibere vinū. Jtē ꝙ viri. Sācti legunt a carnibus abstinuisse. Sed ipsi nō ideo abstinuerūt qz iudicarent ꝙ non possent sine peccato cōmedi: sz qz qūcz occasiōes sunt cōcupiscētie vt exciedat. Sicut ⁊ vinum qūcz. tamē nō sequtur ex hoc ꝙ vino non sit vtendū. j. Thimo. v. noli adhuc aquā bibere sed modico vino vtere pp stomachū tuū. ⁊ frequētes tuas infirmitates. Et eccle. xxxj. Si bibas vinū moderate eris sobrius. Et paulopost. exultatio corpis et aie vinū moderate potatū. sicut aligbus infirmis scdm corpus abstinēdū ē a carnibus ⁊ vino. nō tū sequit ꝓpter ḥ ꝙ caro ⁊ vinū infirma sint vniuersal'r corpori' sic eadē infirma sunt qūcz etiā spūi ⁊ aligbus sint occasio peccādi. Sunt multe cause ꝗre a delicatis abstinēdū est q̄ in tractatu de vitio gule assignate sunt ⁊ alique tāgent in tractatu de ꝟtute sobrietat] sicut diuitie male nō sunt ⁊ si a viris scis conténunt sic caro mala nō ē ⁊ si a viris scis qūcz nō cōmendat. Glo. sup illō Ro m.xiij. Olus māducet. Crassitudo carnium ⁊ delitiose epule ꝓuocāt corpus ad libidinē. Qūcz aliqs abstinet a talibus qz videt sibi expedire vel ne primū scādalizet. i. cor. x. Omnia mihi licēt sed non oia expediunt. Omnia licent sed non omnia edificāt. Sed q abstinet nō dz dānabiles iudicare eos q talib⁹ vtunt. Ro.xiij. Qui nō māducat manducantem non iudicet ¶ Jtē occasionē dedit huic errori ꝙ non legunt xp̄m carnes cōmedisse. Sed licet hoc nō legeret cuz nō sequeret pp hoc ꝙ nō cōmedisset. Multa.n. facta sunt que scripta nō sunt. Jo. vlti. Sūt ⁊ alia multa que fecit ihesus que si scribant p singula nec ipsum arbitror mundum capere eos q scribēdi sunt libros: ⁊ ꝙ cōmederit agnū paschalem pōt hīi. ex euāgelio. Mat. xiij. Ubi est ingt refectio. mea vbi pasca cum discipulis meis māducē. Pasca vocatur agnus paschalis. ⁊ Luc. xxij. vbi ē diuersorium vbi pasca cū discipulis meis manducē. Et paulopost desiderio desideraui hoc pascha māducare vobiscuz. ¶ Quod autē licitū sit cōmedere carnes: ⁊ alios cibos sine distinctiōe ꝓbari pōt hijs testimōijs noui testamēti. Luc. x. legit. In eadē domo manete edētes. ⁊ bibētes q̄ apd illos sunt. Et Mat. xv. Non qd intrat in os coinqnat ḥoiem. Et ad Ro. xiij. Scio ⁊ cōfido in dño. Jesu ꝙ nihil cōmune p se ipm nisi ei qui existimat cōe esse illi commune est in eodē. Dia quidē munda sunt. Et. j. cor. x. Oē qd in macello venit. i. venditur māducate: nihil interrogātes pp cōsciaz. Et. i. Ad Thimo. iiij. Ois creatura dei bona ē ⁊ nihil reciēdū qd tum gratiarū actione ꝓcipit: ⁊ ad titū primo oia munda. Jtē ꝓbatuz est supius omnia creata fuisse a deo nihil ꝟo imundū a deo creatū est. Caro ḡ aialium imūda nō est: ḡ nō est abstinendū a carne ppter imūdiciā. Preterea si nō est vtendū carnib⁹ aialiū in cibū ḡ nec lana nec pellib⁹ eoz est vtendū in vestimētuz.

¶ De errore ponente legem veterem data a principe tenebrarum. xj.

Egtur de secūdo errore qui pōt legē veterē datam esse a principe tenebrarum esse malā. Cui errori occasionē dedit legis grauitas: visuz est eni' aligbus deū nō fuisse benignū q tam graue onus populo iposuit. Ad qd dicendū ꝙ corda iudeoz erecta erāt p presumptionē: vñ dicebāt nō deest q ipleat si deest q iubeat. Exo. xxj. Rūdit vnūsus populꝰ simul. Cūcta q̄ locutꝰ est dñs faciemus. Et iusdē. xxiij. Dabō idēvñ humilia di fuerunt grauī onere legis: vt videntes

insufficiētiā suā humiliati ad auxiliū gratie recurrēt. Dē enī hoīb⁹ dat gr̄az. j. Pe. vlt. Dedit etiā occasionē huic erroꝛi. Justicia q̄ fiebat in veteꝛi lege quā alig mētiūt crudelitatē. Unde dicūt nō fuisse deū benignū q̄ legē tā crudelē dedit. Ad qđ dicendū q̄ pncipiū ē sapiētie timoꝛ dn̄i. Prou. j. Perfectio ꝯo sapiētie sit amoꝛ dei ꝛ illud. Eccle. j. Dilectio dei honorabilis sapiētia pma lex debuit sapiētiā icohare timoꝛē dī p iustitiā icuciēdo. Secūda lex dimoꝛē dī p iustitiā icuciēdo. Secūda lex debuit sapiētiā pficeꝛe ad amoꝛē multis admonitionib⁹: ⁊ pmissiōib⁹ ⁊ bñficioꝛ exhibitionib⁹ incitādo. vnde iustitia in veteꝛi lege debuit habūdare. Justicia ꝯo nō est crudelitas: ꝛ bonitas vt in tractatu iusticie oñdet. In illa ꝯo iustitia latebat misericordia. Qui enī corrigebant pena tpali euadebāt eternā. Incorrigibiles ꝯo admittebāt potētiā dn̄i offendēdi ⁊ penā suā in futurū augēdi: vnde misericorditer eis agebat. Si enī diutius viuerēt diuti⁹ peccaꝛēt ⁊ in futuro grauius punirent. Jn h̄ etiā trāsgressoꝛes legis moyſi ita grauiter puniebant: nobis misericorditer oñdebatur q̄ grauiter punirent trāsgressoꝛes legis date p filiū dei. Heb. xij. Irritā qs faciēs legē moyſi sine vlla miseratiōe duobus vel trib⁹ testib⁹ moꝛit. Quāto magis putatis deteꝛioꝛa meꝛeri supplicia q̄ filius dei ꝯculcāt. Jtē dedit occasionē huic erroꝛi aplus. Ro. v. Lex subintrauit vt habūdaꝛet delictū. Et illō eiusdē. vj. Nūc soluti sum⁹ a lege moꝛtis. Et notāt ab aplo lex vet⁹ lex moꝛtis: vñ visus est aliqb⁹ q̄ lex illa mala fuerit. Et dicēdū ad fm q̄ lex moꝛtis fuit suis trāsgressoꝛib⁹: h̄ lex vite fuit suis obseruatoꝛib⁹. Lex vite fuit intētiōe dātis: h̄ lex moꝛtis fuit vitio trāsgressoꝛib⁹: vnde subdit ibi aplus. Quid g̱ dicem⁹: lex pctī est: absit. Et paulo post subdit. Inuentum est mihi mādatum qđ erat ad vitā. Intellige ex intētiōe dātis: h̄ esse ad moꝛtē. Aplis aliis erāt odoꝛ moꝛtis in moꝛtē aliis odoꝛ vite in vitā. ij. Coꝛ. ij. Nō tñ erāt: mali occasio fuit phibitio legis multitudinis peccatoꝛ sicut enī dicit glo. sup illud ad Ro. vij. Occasiōe accepta peccatus p mādatū operatū ē in me. oēm ꝯcupiscentiā. Talis est ira carnalitas vt ardētius desideret phibita qb⁹ nō memoratis iaceret ḡsi sopita. ¶ Jtē glo. Frenat⁹ est ꝯcupiscētie fluxus oppositis obicibus legis sed non siccat⁹. Immo quia de se non de gratia hoīs presumpsit: aucta est concupiscentia oppositā lege: ⁊ que prius cum ducebat obice rupto. ¶ Tricē nullo obstat eum obice rupto. ¶ Triplici ratione peccata habundauerunt lege data in hijs in quibus non erat gr̄a. Primo q̄ sicut dicit Ambro. Dia. vidēs legez in auxiliū hoīb⁹ datā magis exarsit iracūdia aduersus hoīem ⁊ magis fortitit vt legē verteret in pniciē cū p⁹ q̄si secure possidēs minus tēptaret. Hz. Illos pulsare negligit quos iure q̄eto se possidere sentit. Sic ꝯo q̄ hō naturaliter appetit libertatē: ⁊ fugit seruitutē. Et iuxta ꝯbū Sen. Natura ꝯtumax ē aīus hūanus ⁊ in ꝯtrariū atq̄ arduū nitēs. Natura semp aduersātū si ibi aduersanti nitimur inuetitū semp cupim⁹ q̄ negata. puer. ix. Atque furtiue dulciores sūt Jere. Qđ cuiq̄ nō ꝛ magis desideratū ⁊ qđ raritate dulce est assiduitate in amaritudinē vertit: ⁊ sup illud Ro. vij. Peccatū occasiōe accepta p mādatū seduxit me dicit glo. Ex phibitiōe: vbi caritas deficit desideriū mali crescit q̄ aucto dulcius sit quod phibet. Tertio q̄ phibitū erat occasio frequētis recordatiōis rei phibite. Recordatio ꝯo irritatia ē ꝯcupiscētie. Illud aūt ꝯbū subintrauit vt abūdaret delictū. Intelligēdū est ꝯsecutiue. Hoc enī ꝯsecutū est ex lege data quātū ad illos q̄ grām nō habebāt: ⁊ de viris⁹ suis ꝯfidebāt q̄ amplius peccauerūt: ⁊ hoc ipm eis expediebat. Unde glo. Aug. Nō crudeliter hoc fecit de⁹: ꝛ ꝯsilio medicine. Illiq̄ enī hō videt sibi sanus ⁊ egrotat: ⁊ q̄ nō sentit moꝛbū medicū nō querit: augeī moꝛbus crescit molestia: queritur medicus ⁊ totum sanatur coꝛpus. Magnus ergo cōsilium dei fuit vt per legem abundaret delictum vt in austeritate sua itelligentes infirmitatem infirmi ad medicum confugerent vt auxilium gratie quererent. Sicut deus creans dyabolum malignitatis eius future non ignoꝛans p̄uidebat que bona de malo eius esset facturus: vt dicit Aug. Sic dans legem veterem ad meritum custodiētū eā nō ignoꝛās trāsgressionum que abundature erant p̄uidit que bona de malo transgredientium esset facturus. Jtē lex subintrauit vt habūdaret delictū quātum ad cognitionem. Si enī

ex nō fuisset peccatū lateret. Unū Ro. vij. Peccatū nō cognouī nisi p legē ⁊ sicut radius solis nō est malus: lz oñdat pulcritudiné nociuā quā aliquis appetit ⁊ sic scīa medicine nō est mala q̄ oñdit venenū esse mortiferū: quis eo aliqs abutatur ad mōtē suā vl alteri⁹: sic lex nō é mala: lz sit occasio mali. ℂ Jté occasionē dedit hūc errori veteris legis cessatio. Uisuz est enīz aliqbus q̄ si bona fuisset nō cessasset. Pre terea mō peccaret q̄ fuaret eā. g̃ tūc peccabāt q̄ eā seruarūt. ℂ Ad qđ dicēdū est q̄ vetus lex cessare debuit quātuz ad illa q̄ erant auguratiua futuroz sicut vmbra lumine vitatis aduenīēte. Et sicut ꝓmissionis solutiōe facta: nec cessauit lex tanq̄ mala sed cessit meliori: q̃tū ad p̄dicta moralia: tū que erāt de lege naturali manserūt. ℂ Jté occasionē dare potuit p̄dicto errori q̄ deus dator illius legis, apparuit in flāma rubi. Exo. iij. Et rapuit hēliā in curru igneo. iiij. Re. iiij. Unū visuz é aliqbus q̄ nō fuit benign⁹ de⁹ q̄ sic apparuit ⁊ vniuersuz suū sic rapuit. Ad qđ dicēdū spēm ignis ydoneā esse vt deus in illa appareret vt in illa affigureť. Unū spūs sanctus sup discipulos i spē ignis apparuit Actu. ij. Et dī de ipso ad Hebre. xij. de⁹ noster ignis cōsumēs é peccata. n. consumit ⁊ purgat. Et luce. xij. ignē veni mittere in terrā ⁊c. ⁊ Jo. j. Ipe baptiçabit vos in spū scō: ⁊ igne. Nō est g̃ mirandū si in flāma rubi apparuit. Nec multis auctoritatibus noui testaméti oñdimus legez veterē esse bonā: ⁊ datā a deo. Legitur Mat. v. Nolite putare q̄ veni soluere legē aut ꝓphetas nō veni soluere legē: sed adiplere. Si data fuisset a p̄ncipe tenebrarū nō iplenisset eā. Et ibidē. Amē dico vobis donec trāseat celū: ⁊ terra iota vnum aut vnus apex nō p̄teribit a lege donec oia fiant. Et eiusdē. vij. Oia q̄cunq̄ vultis vt faciant hoies vobis: ⁊ vos facite illis Nec é. n. lex: ⁊ ꝓphete g̃ lex ⁊ ꝓphete bona sūt sicut illud mādatū bonū é. Et eius dē. xxij. dicit de mādato dilectionis dei In hīs duob⁹ mādatis tota lex pēdet: et ꝓphete. ergo lex et ꝓphete bona sunt ad dei dilectionem ⁊ primi. Et Luc. x. In lege qd scriptū est. Et ille rñdens dixit diliges dñm deū tuū ⁊c. ⁊ ꝓximū tuū sicut teipsum. Dixitq̄ illi: recte rñdisti hoc fac: ⁊ vives. Ergo p̄cepta legis obſuata vitaz cōferebāt. Jté Mat. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. dixit illi: ihs aūt dixit. Nō homicidiū facies: nō adulterabis nō facies furtū: nō falsuz testimoniū dices: honora patrē ⁊ matrē tuā: q̄ constat mādata veteris legis vitā cōferebāt eternā. Jté Mat. vij. bñ irritū fecistis mādatū dei vt traditionē nr̄am fuetis. Moyses eni dixit: honora patrē tuū ⁊ mr̄em. Jbi mandatū moysi dei mandatū dī. Item Luc. ij. vt sisterēt cū dño sicut scriptū est in lege dñi. Lex dñi vocat lex vetus. Et eiusdē. xvij. Habent Moysen ⁊ ꝓphas audiāt illos. Jté Luc. xlvi. O stulti ⁊ tardi corde ad credendū in o'bus q̄ locuti sunt ꝓphe. Et paulo post. inciptés a Moyse: ⁊ ab oibus ꝓphis interptabat illis in oib⁹ scripturis q̄ de ipso erāt. Et iterū. Necesse é impleri oia que scripta sūt in lege moysi: ⁊ ꝓphis ⁊ psalmis de me. Et Joan. v. Scrutamini scripturas vos q̄ putat] in illis vitā eternā hēre. ⁊ ille sunt q̄ testimoniū perhibēt de me. Et eiusdē. viij. Est pr̄i meus q̄ glorificat me quē vos dicitis: quia deus nr̄ est. Et Ro. j. Qđ aūt ꝓmiserat p ꝓphetas suos i scripturis sctis ō filio suo Et eiusdē. vj. Lex qdē scā ⁊ mādatū scm: iustū: ⁊ bonū. Et i eodē: scimus q̄ lex spiritualis é. Ad gal. iij. Lex pedagogus nr̄ fuit in xp̄o. j. thes. v. Prophias nolite spnere. Et. j. thi. i. Scimus q̄ bona é lex siqs ea legitime vtat: ⁊ ad Heb. Multipharīā multisq̄ modis olim loquēs deus pr̄ibus in ꝓphis nouissime diebus istis locutus est nobis in filio. ⁊ Actu. j. Opz ipleri scriptura quā p̄dixit spūs san. p os Dauid. Et iusdē. ij. dicit de Dauid. Cū eēt ꝓpha ⁊c. Prouidens locutus é de resurrectione xp̄i. Et eiusdē. iij. Deus Abraam deus Isaac. deus Jacob: deus patrū nr̄oz glorificauit filiū suū iesum. Ergo iesus fuit filius dei veteris legis. g̃ lex vetus non fuit a p̄ncipe tenebrarum. Jté Ac. iij. Uos filij ꝓpharū ⁊ testaméti qđ disposuit de⁹ ad pres nr̄os. Ergo testm̄ veteris legis erat a deo. Jté eiusdē. x. Uerbū misit deus filijs israel ānuncias pacez p Jesum xp̄m Hic é oium deus. Et paulo post. huic oēs ꝓphe testimoniū phibēt. Et. j. Pe. j. Habetis firmioré ꝓphetico fmonē cui bñfacietis attendētes quasi lucerne ardenti in

caliginoso loco ergo cū a pphetic̄is ẏmo. lucerna sit nō est a p̄ncipe tenebrarū. Jtē in eode nō volūtate humana allata ē aliquādo pphīa sz spū sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

De errore q dānat pies vet̄is testi. xij.

Equit de errore illo q pōit q patres veteris testi mali fuerūt z sūt dānati. Cui errori occasionē dedit q legūtur illi peccasse. Sed nō ió dānat z credūtur: eadē rōne credendus erit q Petr⁹ z Paul⁹ dānati sūt q q̄cq̄ peccauerint. ¶ Jtē dedit occasionē huic errori q legunt in ifernū descēdisse. Gen. xxxvij. Descendā ad filiū meū lugens in infernū ait Jac. Et Isa. xxxviij. dixit ezech. In dimidio dierū meorū vadā ad portas inferi. Ad qđ dicendū ē q pp peccatū primorū parentū ianua regni clausa fuit toti gñi humano. Qđ figuratū ē in hoc q flām⁹ gladius posit⁹ est ante paradisum. Gen. iij. quasi phībēs ingressuz descēdebant. ergo antiq patres in horā ifernū vbi manebāt felici spe cōsolati: sed nō descendebāt in infernū p̄fundū: vbi nulla ē redēptio. nec hēbāt penā infernalē sed solū carebāt visiōe dei. Ad quē locū xp̄s descēdit z inde suos liberauit. Scōm illō Actuū. iij. Quē deus suscitauit solutis doloribus ifernī iuxta qđ impossibile erat teneri illū ab eo. z in codē. Qm̄ nō derelinques aiam meā in iferno nec dabis scm̄ tu. vi. cor. ¶ Pōt aūt pbari testimonijs noui testi antiquos pies beatos fuisse: z saluatos. legit. Mat. viij. Multi ab oriēte z occidēte venīēt z recūbēt cū ab. ysa. z iacob. in regn. ce. Ergo Abraā ysaac z iacob ingressi erāt vel ingressuri i regno celoz. Jtē dño trāsfigurato apparuerunt moyses: z helyas loquētes cū eo. Math. xvij. Si dānati fuissent cōstat q in trāsfiguratione dñi nō appuissent. Ad qđ tres tm̄ aplos sibi familiarissimos admisit. Jtē eiusdē. xxiiij. Ecce ego mitto ad vos pphas. Et eiusdē. xxij. dī de xp̄o. quomō Dauid in spū vocat eū dñz dicēs. Dixit dñs xp̄o. Et Luc. xvj. Lazarus mortu⁹ ab ag̃elis deportat⁹ ē i sinu abrahe: q Abrahā ñ erat dānat⁹. Et paul⁹ posit: vidit a longe Abrahā z Lazarū in sinu eius: sic ꝯdemnātur pies veteris testi. Ad Hebr. xj. Et de Moyse dī spāliter Hebr. ij. Moyses q̄dē fidelis erat in tota domo eius. Moyses fuisse nūtiuz dei z legē datā esse deo in inspirante ostenderūt miracula facta p moysen. ¶ Et notandū q lex valde sapiēter tradita fuit. Primo oñdūtur oia creata a deo eē. Secūdo oñditur iustitia dei in pena p̄ peccō primoz parētū in arca z in diluuio: z in submersiōe sodomoz: z flagellatione egyptioz. Tertio interseritur obediētia patrē: z beneficia ꝺ eis exhibita. Per primū apparet creatura nihil numinis hēre: z sic nullus locus ydolatrie relingtur. Per secūdū terret ppl⁹ a legis trāsgressione. Per tertiū allicitur ad eius impletionē. ¶ Cōsequēter ꝺo datur lex interiore. Sine timore. n. magno nō poterat ppl⁹ separari ab erroribus quē erat. ¶ Inter hec ꝺo ió i lege p̄cepta sūt q̄dā mālfeste ptinēt ad honorē ꝺī z vtilitatē p̄sent. Quedā ꝺo sig̃ sunt futuroz. Quedā ꝺo vidēt eē sine rōne. Precepta sī pp ydolatriā cui abolende mag̃ ps legi itēdit. Ysa. n. p̄cepit deus sibi offerre ne ydol' offerrēt. de abrahā dī Jo. viij. Abrahā pī nr̄ exultauit vt vi. dī me. z iii. z ga. Et iac. vl. ꝯmēdat pphe. exēplū iqt accipite laboris: z patientie pphaz qui locuti sunt in nomine dñi. Et iacob. xxx. cōmēdatur multū Abraham. Creditur abrahā deo: z reputatū est ei ad iustitiā: z amicus dei appellatus est. Et i eodē. Abrahā pī vesternōe ex opibus iustificatus est: Cōmendatur. etiā Gal. iij. z j. Pet. iij. cōmendatur. Sarra sic inquit. Scē mulieres sperantes in deo nō ornatu vestiū ornabant se subiecte propriis viris sicut Sarra obediebat Abrahe: z Loth cōmendatur. ij. Pe. ij. Et iustum Loth oppressuz ob nephādorū iniurias eripuit: habitantē apud eos qui de die in diem aiam iustā iniqs operibus cruciabāt. ps q̄ p bōi fuerūt ātiq pies: z saluati.

De errore q pōit aias ñ ꝺ nouo creari. iij

Equitur de quarto errore q pōit aias denouo nō creari que corporibus infundūtur. Qui error dei vificaturi. iiij. oppositos errores. Primus ponit i corpibus nō eē aias nisi angelos apostatas: seu demones q in eis includūtur vt agāt ibi penitētiā: z succesſine pōt eē in diuersis corpibus vt si penitentiā nō agūt in vno corpe agant illa in

año. Secdo ponit duas aias eé in corpo/ribus dé q̃ errore legtur Aug. i lib. ó duabus aiab⁹. Tertio ponit aias creatas simul fuisse. Quart⁹ ponit aias sicut corpa seminari. Iz aũt hỹj q̃ttuor errores diũsi sint. tñ in h cõuentũt q̃ vitati fidei catholice ꝓtradicũt q̃ asserit aias creari: ⁊ creãdo in corpibus ifundi: ⁊ ifundẽdo creari. Quã vitatẽ ꝓfirmat illud ꝑs. Qui finxit sigillatim corda eor: glo. ꝑma. Creauit aias singulas p se ex nihilo. Aug. i ecclasticis dogmatib⁹. Credendũ é: ⁊ firmiter tenẽdũ q̃ aie nõ sunt ab initio create vt Origenes fingit nec cũ corpib⁹ seminãt vt luciferani: ⁊ Crull⁹: ⁊ qdã latinor affirmãt ⁊ dicim⁹ aiaz ifundi ⁊ creari sic in corpe cũ pacto ⁊ formato vt viuat in vtero hõ. ¶ Quibus auctoritatibus confirmãt errorem primum. xiiij.

Ali q sunt ꝑmi erroris aliqua vba sacre scriptre adducũt ad cõfirmationẽ ipsi⁹ imptinẽtia ad ꝓpositũ si vere itelligant legit. Mat. x. Jtẽ ad oues q̃ perierũt dom⁹ israel. Oues illas itelligũt angelos apostatas ad qs solos saluãdos missus é fili⁹ dei vt aiũt: secũdũ illud Mat. xv. Nõ sum missus nisi ad oues q̃ pierũt dom⁹ israel. Sz si inspiciant, q̃ precedũt apparet ridiculã eé hanc expositionẽ ie. xps. n. missus⁹ apostolos añ passionẽ suã ꝓhibuit eis nõ irẽt ad gẽtes vel samaritanos ne iudei haberẽt occasionẽ repellẽdi eũ. Jõ dixit eis i viã gẽtiũ ne abieritis: ⁊ i ciuitatẽ samaritanor ne itraueritis. sed postea ite ad oues ⁊c. Uñ pz oues istas ó qb⁹ loquũt eé iudeos Si eni itelligerent scõz expõnẽ eor oues q̃ perierũt: idest demones. vel spũs q de celo ecciderũt essent i gẽtib⁹: ⁊ samaritanis sicut ⁊ i iudeis. Uñ nõ fuissent ꝓhibẽdi apostoli ad ꝓdicationẽ eor. ¶ Jtez legit Luc. xvi. De villico inigtatis q amotus é a villicatiõe sua qó ipsi exponũt de dyabolo quẽ dicũt fuisse ꝓpositũ alijs angelis. ⁊ prudẽter gratiarũ illor acqsiuisse de funtio deo debitor relaxãdo eis: ſz ꝓpter peccatũ, suũ fuisse amotũ: ⁊ Michaelẽ pro eo fuisse sbstitutũ: ⁊ eũ cũ cõplicibus suis ó celo fuisse electũ ⁊ corpa fabricasse: q̃ fm eos ihabitãt spũs q de celo ciderũt. Sz qó sequr i fine illi⁹ parabole nõ ꝓcordat expositõi eor. s. q dñs laudauit villicũ iniqtatis absit. n. q dei dyabolũ laudauerit. Jtẽ legit Jo. iij. Nemo ascẽdit in celũ nisi q descẽdit ó celo. Ex q̃ ipsi inferũt solos spũs q de celo ceciderũt saluãdos. c. s. Patet q nulla est expositio cor ꝓpid qó sequr vbũ ꝑdictũ fili⁹ hois q est i celo. Cõstat. n. q xps vocat se filiũ hois. Mat. viij. Fili⁹ hois nõ hz vt caput suũ reclinet. Et. xxiiij. Estote parati q: qua hora nõ putatis fili⁹ hois vẽturus é. Uñ impñes é illud vbũ ad angelos apostatas. sed tpe quo xps dicebat vbũ illud cũ nũdum esset ianua regni apta per passionẽ ipsi⁹ nullus adhuc pur⁹ hõ ascẽderat in celũ vel ascẽdere poterat nisi solus filius hois q de celo descẽderat i carne assumpta visibilis hoibus apparẽdo q erat in celo pñi eccl̃is inquãtũ dz ascẽdere poterat i celũ in hũanitate ⁊ tã ascẽderat. i. a deo alius erat fm diuinitatẽ vt pñi. Solus. n. xps erat ascẽsurus in celum: scilicet caput cũ mẽbris. Rõnes qbus innitit error iste nõ ponim⁹. q: vel nõ sunt vl nulli⁹ ꝓbabilita sũt. Error vo iste, tria põit quor falsitas ó facili põt oñdi. Põit n. dmões eé saluãdos põit, aias nõ eé. Et põit dmões eé icarcerãdos i corpib⁹ hũanis. Primũ vo mltis auctoritatib⁹ põt ó strui. Legit. Mat. iij. Palea ꝙburet, igni iextiguibili. Ergo pẽa maloꝝ erit eterna. Sz dmões maxime sũt puniẽdi. q pẽa eor erit eterna: Ad idẽ pñt adduci testimõia sacre scripture q̃ sequunt. Mat. xxv. Discedite a me maledicti in ignẽ eternũ qó paratus é dyabolo: ⁊ angelis eius. Et in eodẽ. Hij ibũt in supplicium eternũ. Justi aũt in vitã eternã. Et ii Thesaloni. i. Dãt nõ obedientibus euãgelio xpi Qui pẽnas dabũt in interitu eternas. Et i cronica vide qbus ꝓcella tenebrar cõseruata est in eternũ. Et in eadẽ. angelos q nõ seruauerũt suũ ꝓncipatũ: sed dereliq̃runt suũ domicilium in iudiciũ magni dei, vinculis eternis sb caligine reſnauit. Ergo vincula demonũ eterna sunt ⁊ ipsi reſernant i iudicio magni dei puniẽdi. vincula etna ista sunt obstinatio eor ⁊ finale diuine inflexibilitas. Jtẽ ii. Pe. ij. Si de⁹ angelis peccãtibus nõ pepcit: sed rudẽtib⁹ iferni detractos in tartar tradidit i iudiciũ cruciãdos reſnari. Secũdũ glo. rudẽtes sũt fines qbus naue vela suspẽdũt. hi vo dñi

cimẽ rudẽtes imũdoꝝ ſpuũ conamina q̃ mox ſufflãte ſupbia impulſi ſe aduerſus creatorẽ erexerũt ipſis elationis conatibus in abiſſi pfundũ ſunt rapti. ¶ Ad oñdendũ ꝙ falſitatẽ illius erroris q̃ ponit aias nõ eſſe ſufficiũt ꝙba euãgelij: ⁊ aliarũ ſcripturaꝝ noui teſtamẽti: q̃ in tot locis ꝙtrariũ exꝑmunt: quoꝝ aliqua ponemus. legit. Mat. vi. Nõne aia noſtra plꝰ eſt cẽ eſca: ⁊ corpus pluſcẽ veſtimẽtũ. Et eiuſdẽ decio. Nolite timere illos qui occidũt corpus: aiam aũt nõ pſũt occidẽ. ⁊c. Et eiuſdẽ. ij. Inuenietis requiẽ aiabus veſtris. Itẽ. xvi. Quid ꝓdeſt homini ſi vniuerſum mundũ lucret aie ꝙ ſue detrimentũ patiat. Itẽ. xxij. Diliges dñm deũ tuũ. ex toto corde tuo: ⁊ ex tota aia tua. Ec. xxvi. Triſtis ẽ aia mea vſq̃ ad mortẽ. Itez Jo. x. Ptãtem habeo ponẽdi aiaz meã: ⁊ poteſtatẽ habeo iterũ ſumẽdi eã. Et Ja. v. Qui cõuerti fecerit peccatorẽ ab errore vie ſue ſaluabit aiaz eius a morte. Et. i. Pe. iij. Elias nfas inſtificãtes in obedientia caritat̃. Eiuſdẽ. iiij. Fideli creatori cõmẽdat aias ſuas. Et apo. vi. Vidi ſubter altare aias interfectoꝝ pp ꝙbum dei Error ꝙ dictus valde odibilis ẽ deo ⁊ hoibus: quãtũ ad hoc ꝙ ponit demones eẽ in hoibus: nõ qz ꝓtumeliã ei facit cũ vituperat homiñẽ nobiliſſimũ eius creatum ã quã creatus ad ymagiñẽ ⁊ ſimilitudiñẽ ſuã. Gene. i. Et eiuſdẽ. ix. Et eccle. xvij. ⁊. i. Cor. xi. dñs vir ymago dñi: ⁊ gloria ẽ. hoicꝫ magnaz cõtumeliã facit: ei cũ dicit eũ demonium hẽre. hoc reputauit ſibi xp̃s contumelioſuz. Jo. viij. cũ diceret ei a iudeis ſamaritanus es: ⁊ demoniũ hẽs. vñ ſubdit ego ꝙ monitũ nõ habeo ſed honorifico pr̃ez meum: ⁊ vos inhonoratis me. Immo quod plus eſt q̃ ſunt huius erroris hoies reputãt demones incarceratos cũ ipſi dyaboli potius reputãdi ſunt imitãdo eos in obſtinatiõe. Jo. vij. Ego. xv. vos elegi: ⁊ vnꝰ ex vobis dyabolus eſt. Secundũ errorẽ iſtum vi ꝙ deus potius debuit dicẽ: ⁊ oẽs demones eſtis cẽ vnus ex vobis dyabolꝰ eſt. Qꝺ aũt falſuz ſit q̃ ꝙ ipſi ponũt ꝓz ex hoc ꝙ legit. Roma. xi. De Eſau ⁊ Jacob cũ nũduz nati eẽnt aut aliqd egiſſent boni aut mali. Oſtdit ibi apoſtolus vt ꝓz ex his q̃ precedũt: ⁊ ſequunt ꝙ Eſau ⁊ Jacob ãn natiuitatẽ ſuã nihil boni vel mal egerit. Propter ꝙ vnꝰ eorũ a deo eligeret: ⁊ alter odiret. Nõ erãt q̃ angeli apoſtate in eis q̃ inclusi eſſent ad penitẽtiam agendã ibi de peccatis q̃ feciſſent antecẽ includerent. Itẽ ſi angelꝰ malus ẽ in malo hoie. ergo bonꝰ angelus i bono. Ergo in xp̃o fuit angelus bonꝰ. q̃ nõ eſt verũ ꝙ legit. Ad Hebre. ij. De filio dei ꝙ nuſcẽ angelos appr̃hẽdit ſed ſemẽ Abrahe appr̃hẽdit. Nõ aſſumpſit q̃ angelicã naturam. Si ꝙ dicat ꝙ in xp̃o nõ fuit niſi ſpũs diuinus hoc nõ põt dici cũ ſcriptũ ſit. Jo. xij. Nũc aia mea turbata ẽ. ⁊ Mat. xxvi. Triſtis eſt aia mea vſq̃ ad mortẽ. Turbatio. n. vel triſtitia nõ cadit in deũ. Itẽ ꝙbũ. illud Beñ. i. Faciamꝰ hoiez ad ymaginẽ ⁊ ſilitudinẽ nr̃az: ⁊ pſit piſcibus ⁊c. Nõ vi ꝙbũ volẽtis punire vel incarcerare eũ q̃ crimẽ cõmiſiſſet ſz potiꝰ volẽtis qꝺ nũdũ erat ⁊ volẽtis eũ honorare cũ tã fructus eẽt. Itẽ ſi ſpũs hois fuiſſet añ q̃ iſum deret corpi: ⁊ creatorẽ ſuũ offendiſſet ꝟ feciſſet ſciẽs ⁊ volẽs. Peccatũ. n. nõ poſſet eẽ ſi nõ volũtate. Dis mẽs apud ſe cõſcriptũ legit. vt ait Aug. Et filꝰ fuiſſz nullus aliꝰ meliꝰ ſciret q̃ ipſe ſpũs. i. Cor. ij. Quis ſcit hoiuz q̃ ſunt hois niſi ſpũs hois q̃ in ipſo ẽ. Et i li. de aia ⁊ ſpũ. Nihil tam nouit mẽs vel aia quãtũ id ꝙ pſto eſt nec mẽti vel aie q̃ magis pſto ẽ q̃ ipſa ſibi q̃ nihil tñ nouit q̃ ſe. Si ꝙ dicat ꝙ ſpũs obliuiſcit cũ corpi infundet q̃ pus ſciebat ridiculũ ẽ ꝙ deus ſpũz infundat corpi ad agẽdã penitẽtiã ibi: cũ ſciat ipſũ obliuiſci ꝙ cito erit ibi malũ qꝺ fecit. Quo poteſt agere pniaz de malo qꝺ ignorat. Initiuz ſalutis cognitio ẽ peccati vt ait Sen̄. Ergo q̃ peccatũ ignorat viã ſalutis ẽt ichoare nõ põt. Itẽ dixit Plato animas intreeuntes in hanc vitam potari ab eo ſpiritu q̃ eſt ſup introitum poculo obliuionis ante q̃ interent corpora nullaz hꝝ rei oſtentionem faciẽs vt ait Bernar. yreneꝰ in libro cõtra hereſes. ⁊ querit a Platone Unde hoc ſciret. Si. n. anima eius potata erat poculo obliuionis nõ reminiſcebat̃: nec ſpẽs: nec poculi. nec ꝙ aliqs ſciuiſſet. nec oblitꝰ fuiſſet: ⁊ ſiſta reminiſcebat̃ eadẽ rõne ⁊ alia. Itẽ yreneus. Si ꝟ qꝺ in breuiſſimo tempore viſum eſt vel in fantaſmate conceptũ eſt. ⁊ ab aia ſola per ſomniuz: poſtea q̃ cõmixta ſit corpori

ꝛ inde vniuersa mẽbra dispa cõmemora ret: multo magꝭ ipsoꝝ reminiscereẽ in q̃ bus temporibus tãtis: ꝛ vniuerso preterite vite seculo imorata est. Jtẽ dixerũt qdã ipsius corpus eẽ oblionis cãm. Sed q̃rit ierene⁹. Si ꝟ est qũo aia ꝙ per semet ipsaꝫ videt reminiscitur: ꝛ remiciat priori mo. Jtẽ nec ea que olim agnita sunt aut per oculos aut p auditũ meminisꝫ aia in corpe exists si eẽt corpus oblionis causa. Anima.n. in oblione exists nihil aliud cognoscere posset niſi ꝙ in pñti videret. Jtẽ qũo diuia disceret ꝛ meminisset ipsoꝝ exists in corpe. Jtẽ cũ nõ sit corp⁹ sorti⁹ q̃ aia nõ amitteret aia sciẽtiam suam: ꝓpter corp⁹ ꝓterea nõ est verisimile. Cũ corpus organũ sit aie qũo scientiaꝫ suã ei auferat. Nõ solet. n. instrumẽtũ sciẽtiã suã auferre artifici. Jã. n. poti⁹ eẽt impedimentũ q̃ instrumentũ. Preterea raptus ẽ Paulus vsqꝫ ad tertiũ celũ. ij. cor. xij. Et tñ rediẽs ad se memor fuit visiõis sue qõ nõ fuisset si corpa necessario oblionẽ iducerẽt. Jtẽ si corpus oblionem inducit. vel põt iducere dꝫ oblionẽ eoꝝ que cognoscũtur iducere virib⁹ illis ſm quaꝫ aia vnitur corpi q̃ eoꝝ q̃ intellectu agnoscũtur ſm que nõ vnitur aia corpi. Preterea aut spiritus apostata ptãtẽ habet vnificandi corpus aut nõ. Et videtur ꝙ nõ. Scõm ea q̃ ponit error iste ponit ꝙ dyabolus cũ duo hoĩuꝫ corpora fabricasset nõ potuit per. xxx. annos vitalẽ spiritũ illis corporibus infundere ſꝫ accedẽs ad mĩam altissimi duos angelos ab ipso q̃sinit. Preterea si spũs malus põt corp⁹ vnificare: aut ptãs illa est voluntaria aut naturalis. Nõ videtur eẽ voluntaria: vt. ſ. ad voluntatẽ suã corpora vnificet ꝟ. n. soli⁹ dei est. Jo. v. sicut pr suscitat mortuos ꝛ vnificat: sic ꝛ filius ꝗs vult vnificat. Si vo naturalis nõ videtur ꝟ aliter facẽ q̃ forma ꝛ perfectio ipsi⁹ corporis. Et ꝟ etiã dicit pbs ꝙ aia est actus ꝓmus siue pfectio ꝓma physici seu naturalis corporis organici potẽtia vitã hñtis. si vo spũs qui est in corpe corpis est pfectio inconueniens est dicere ꝙ spũs ille temporaliter sit prior quã ipsũ corpus: pfectio enim rei nõ põt esse prior tpe q̃ eius ichoatio nec forma prior est tpe q̃ eius mã cũ forma sit actus imã sit potẽtia: act⁹. n. põt p cedere potẽtiã suã imago que cere ipmitur nõ põt poꝛ eẽ tẽpe q̃ possibilitas ipsi⁹ cere ad receptionẽ ipsius imaginis. Preterea vbi scriptura sacra dicit dyabolum intrasse in hoiem cõstat ꝙ ipse erat ꝓus homo viuẽs sentiẽs: intelligẽs: vt pꝫ i iuda Jo. xiij. vbi legitur ꝙ post bucellã introiuit in eũ sathanas. ꝛ Mat. xij. Intrãtes habitãt ibi ꝛ fiunt nouissima hois illius peiora ꝓribus logtur de demonibus Unde ꝟstat ꝙ ante ingressuꝫ erat hõ. Jtẽ cũ expellebãtur demonia ab hoibus ꝟstat ꝙ remanebãt hoies viuẽtes sentiẽtes intelligẽtes. Luc. ij. Erat iesus ejiciens demoniũ ꝛ illud erat mutũ: ꝛ cũ ejecisꝫ demoniũ locutus ẽ mutus. Ergo aliqd erat in eo ꝓter demoniũ q̃ viuebat: sciebat: discernebat. ꝟ aũt aiaꝫ vocam⁹ ꝙ. ſ. ẽ i hoie ꝓncipiũ viuendi: sentiendi: discernendi. Jtẽ vbi euãgeliũ logtur de demonibus ꝙ erãt in hoibus nõ dicit eos in hoibus puniri: ſꝫ poti⁹ eos hoies punire nec eos vexari: ſꝫ potius vexare Mat. xv. Filia mea male a demonio vexatur. Et Lu. vj. Qui vexabãtur a spiritib⁹ imũdis curabãtur. Demones ꝟo expulsionẽ ab hoibus cruciatũ reputabant: ꝛ si in habitatiõe hominũ. Unde dicũt xpo expellẽti eos Mat. viij. Fili dei cur venisti ante tps torquere nos. Uñ g̃ hab̃t ꝙ angeli apostate inclusi sint in corporibus hũanis vt agant ibi penitẽtiã. Jtẽ error iste destruit resurrectionẽ corpoꝝ. Si. n. corpa solũmõ carceres sũt spirituũ saluãdoꝝ nõ est verisimile ꝙ spũs illi corpora sua debeãt resumere cuꝫ bti efficiẽt: carceratõ. n. ꝛ glorificatio nõ vi sit debere eẽ. Jtẽ natura ñ appetit qõ sibi ꝓtrariũ ẽ. Ergo si corpus i prima institutiõe pena ẽ spũs inhabitãtis nõ habebit spũs ille naturalẽ appetitũ ad corpus: g̃ sepatio nõ faciet naturaliter dolorẽ in morte. Jtẽ oẽ qõ ꝓtra naturã per violẽtiã detinetur naturaliꝛ appetit liberari. g̃ si spũs illi violẽter detinẽtur i corporib⁹ naturaliꝛ appeterẽt liberari: g̃ homines in qb⁹ sunt naturaliꝛ appetũt mori g̃ appetit⁹ mort] naturalis ẽ homini qõ ꝟstat esse falsuꝫ. Jtẽ natura nõ agit cõtra se. ergo si corpus a prima cõditione sui pena est spũs inhabitãtis spũs nõ erit eius naturalis pfectio. Jtẽ cõstat ꝙ deꝰ nõ dedit spiritibus potentias que essent

ociose ñ tpi debito mõ se hꝫberent. Sed potentie vimificandi ⁊ sentiẽdi ociose essent in eis si ipsi debito mõ se hꝫberent. qz nõ includerent corꝓibus. Extra corꝓus vo ociose sunt: ergo ille potentie nõ sunt: dare spiritib⁹ qui peccauerũt a creatione. Si vo post date sunt cuz hẽ virtutes spẽ differebãt ab intellectu qui est in spiritib⁹ que sunt substãtie separate quarum sunt hẽ virtutes spem differrent ab alijs spiritibus. Item aut boni angeli hꝫbent illas potẽtias aut ñ hꝫbẽt. Si hꝫbent eas ociose hꝫbẽt cum fm eas nõ vniant corꝓibus sine quibus exercere nõ possunt opationes taliũ potentiaruz. Si vo nõ hꝫbẽt eas: ergo spẽ differunt ab alijs spiritibus quinimmo corꝓibus cũ nõ hꝫbebãt potẽtias suas quas ipsi hꝫbẽt que sunt spũs differentes a potentijs eoruz: ⁊ cum angeli boni sint substãtie pfecte nõ nate fieri partes essentiales alicuius totiꝰ spiritus vero qui vniũtur corꝓib⁹ nati sunt ptes esse essentiales ipsius hois. Si vero dicatur omnes angelos cecidisse de celo ⁊ homines malos esse: ⁊ corꝓib⁹ inclusos vt quidã hereticidixerũt hoc nõ est verisimile. Cum enim deus spiritꝰ sit oportet aliquos mĩstros eiꝰ esse spirituales. ergo. Dubitare si debes inuisibilẽ deũ inuisibilia obsequia hꝫbere: debẽt qppe ea que ministrãt ad similitudinẽ eius tẽ dere cui ministrant. Scripaura est euangelij manifeste obuiat huic errori. qđ distinguit iter angelos dñi: ⁊ angelos dyaboli. De angelo dñi habes. Mat. i. Angelus dñi apparuit Joseph. Simile habes Mat. ſo. Et eiusdẽ. iiij. Habes q̃ accesserunt angeli: ⁊ ministrabãt ei. Mat. xviij. Angeli eoꝝ semper vident faciẽ patris mei qui in celis est qđ de malis angelis intelligi nõ pot. Et iusdẽ. xx. Sunt sicut angeli dei in celo. ⁊ xxij. iusdez Angelis dei o celo. ⁊ Lu. primo. Dicit Gabriel ego sum qui asto ante deũ. Cõstat ergo q̃ sunt aliqui angeli dei: ⁊ patet q̃ sit diuersi ab angelis dyaboli de quib⁹ Mat. xxv. Qui paratus est dyabolo ⁊ angelis eius. Nemo enĩ põt duobus dominis seruire. Mat. vj. Nemine deo ⁊ dyabolo quia deo cõtrarij sunt. Preterea legitur Apoc. xx. Quod draco traxit tertiã partẽ stellarum. Stelle vocantur angeli quarũ tertiam partẽ traxit dyabolus quia alij peccato eius cõsenserunt ⁊ nõ oẽs. Item aut spiritus qui sunt in corꝓibus hꝫmanis vnum facũt cũ corꝓibus aũt nõ. Si nõ ergo nõ factũt aliqđ. vnũ enim ⁊ aliquid sunt quertibilia. ergo hõ nõ est aliq̃ spẽs creature. Si vero vnum faciunt ergo aliquo genere vnionis. ergo vel vnus cõtinuatione sicut ptes carnis vnum faciũt. aut cõtinuatiõe sicut os: ⁊ caro vnũ faciunt. aut vnũ per commixtionẽ sicut ex diuersis elemẽtis fit vnum elementũ aut vnuz per ipressionem sicut figura: ⁊ cera vnũ faciũt: aut vnũ fm exigentiam naturalẽ sicut materia ⁊ forma vnum faciunt cõpositũ. Exigit enim materia formam vt suã pfectionẽ. ⁊ forma materiaz vt suum perfectibile: aut vnum quãtum in operationẽ sicut artifex ⁊ instrumentum vnã hꝫbẽt operationẽ: Primo modo nõ vnum. n. cõtinuatione nõ sunt nisi ea que hꝫbẽt diuersionem longitudinis vel latitudinis vel spissitudinis. Unde cũ spiritus simplex sit ex eo: ⁊ corꝓore nõ fiet vnũ per continuationez. Eodem modo neq̃ vnũ per contiguationẽ. Cõtiguatio. n. similiter nõ est nisi eoruz que hꝫbent diuersionẽ. Itez neq̃ per cõmixtiones: qz que immiscentur desinũt esse actu licet maneant virtute vt elementa in elementato. Spiritus vero ⁊ corꝓus in hꝫmine manent actu. Item nec per impressionez: quia forma impressa nõ subsistat sine eo cũ imprimuntur: anima vero destructo corꝓore subsistit. Itẽ si secundum exigentiã naturalem vt spiritus sit vt forma: corꝓus vero vt materia forma: materia immediata que vocat necessitas simul sunt tempore: ⁊ neutrũ tpe precedit reliquũ. Unde secundũ hoc spiritus tpe non p̃cessit corꝓora in quibus sunt inclusa materia vero q̃ nõ est immediata precedere põt formã. Cũ. n. non sit perfecte aptata apti nõ oportet eã anteq̃ adueniat forma eius perfici. Sed forma que est perfectiua. q̃ cito est. pfecta est. Et cũ sit melior: ⁊ nobilior q̃ materia nõ decet eã esse ociosam ꝓp defectũ materie. vt. s. prio existens materiam vel instrumẽtũ expectet ociosa. Sicut sapientia hꝫmana nõ vult artificẽ ociosum esse propter defectũ materie vel instrumẽti quãtomagis sapiẽs

dinina hoc nō permittit. Siqs tñ obūcat animas exutas a corpe ociosas esse q̄tuz ad viuificationē: z sensum pp instrumēti defectū: dicendū est q̄ culpa eoꝝ occasio fuit huius defect⁹ sed non fuit hoc fm primaz ordinationem creatoris immo si nunq̄ peccassent: nunq̄ defectum organi paterentur. Jtez neq̄z vnū quātū ad opationem. Ex his enīz que sic vnuntur nū q̄ fit vnum aliquid secundū substantiam vt ex naua: z naui nō fit aliquod tertiū. Et aia vero: z corpore fit vnū fm substantiā. scilicet homo. Jtez bonitas dei cūcta fecit ppter creature vtilitatē non propter suam cū bonoꝝ nostroꝝ nō egeat. Sed eā que pure corporalis sunt nō vester fecisse pp eoꝝ vtilitatē cū nullius boni p̄ceptiua sint. Ergo fecit ea pp creature spiritualis vtilitatē. Sed nō videt q̄ pp vtilitatem illi⁹ creature spūalis que pure est spūalis illa. n. nō videtur egere creatura corporali. ergo pp vtilitatē creature que est parti corporalis: ptiz spūalis. Si ergo corporalia creata sunt fm primā ordinationē creatoris ego creatura parti spūalis parti corpalis est fm primā ordinationez creatoris hō ergo fact⁹ fuisset iz null⁹ angel⁹ corruisset. Jté sicut oia sunt a deo vt primo p̄cipio: ita oia sunt ad deuz tā q̄ ad finē supremū. Que autez ppinquiora sunt deo similitudine imediate ad deū ordinant vt creature spūales: Que autez magis distant ab eo similitudie mediate ad deū ordinant vt corporales creature. Creature vero pure corporales nō videntur posse ordiari ad deū pp pure spūales cū q̄bus habēt diſcōuenientiā. Est igitur creatura parti corporalis: partiz spiritualis. hō. s. per quez creature spirituales ad deuz ordinantur. Et hoc tripliciter. Uno modo in homie est inuenire quasi naturā oīs creature. Quia corpoꝛeuz vegetabile. sensibile rationabile. Unde in ei⁹ beatificatione quasi natura oīs creature beatificat. Secūdo q: homo posit⁹ est quasi medius iter creatorē z creaturas: corporales fm dignitatez deo inferior creaturis illis supior: z vt deo ministret: z sibi ab aliis ministret. Tertio q: cū hō rōne corporis quo ad similitudinē q̄ habet cū oībus corporalib⁹ creaturis capax sit bonitatis earuz manifeste appareat q: rōne aie qua deo similitudis est capax esse potest beatitudinis diuie. Uñ in libro de aio z spū fecit deus hominē de limo terre: z inspirauit in facie eius spiraculū vite dans ei sensum z intellectū vt per sensum lumen sibi sociatū vuificaret: z per intellectuz regeret: z vt per intellectuz: intus ingrederetur z cōtemplaretur dei sapientiā: z per sensum foris egrederet: z contēplaretur opa sapientie. Intellectu intus illustrauit. sensu foris decorauit vt in vtroq̄z refectione inueniret intus ad felicitatē est foris ad iucunditatē. ¶ Item in eodez: si tam disparem naturaz carnis: z anie ad vnā federationem atq̄z amicitiā deus cōiungere potuit nequaq̄ erit impossibile ei rōnabilem spūm qui vsq̄z ad cōsortiū terreni corporis hūiliatus est cū eodez corpore glorificato vt fit ei glie q̄ fuit ei carne ad cōsortiū beatoꝝ spirituuz qui in sua puritate persisterunt exaltare. ¶ Jté in eodem Plenū fuit miraculo q̄ tam diuersa: z tam diuisa abinuicē: adinuicem potuerūt cōiungi nec minus mirabilem q̄ limo nostro deus seipsum cōiunxit vt sibi inuicē vnirentur. deus z limus tanta sublimitas: z tāta vilitas: nihil enim deo sublim⁹: z nihil limo vilius. Mirabilis fuit q̄iunctio prima: mirabilis z fa: nec minus mirabilis erit: z tertia cū homo: z angelus: z deus vnus erit spiritus.

¶ De errore q̄ pōit duas āias i corpib⁹. x.

Equitur de errore illo q̄ ponit duas aias esse in corpib⁹ hūanis. Quarū vnā dicit partez dei esse alterā de gēte tenebrarū quam deus nō odidit que mala est: z ppria carnis. Et oia bona hoistribuūt illi bone anie. Oia vero mala illi male aie. bonā dicūt esse arborē bonā que non pōt facere fructū malū. Animā vero malā. malā arborē que nō pōt facere fructū bonū. Bonas vero missas ad reprimēdā malitiā gētis tenebraꝝ. hunc errorē destruit. Aug. in libro de duab⁹ aiabus: z in libro. xx. fortūatum quēdā mālichēoꝝ p̄sbterū. Et hec sunt verba Augu. Jn libro de duab⁹ aiabus. Quero ergo ab eis vtrū peccasse videret ō cui⁹ manu dormiētis scripsisset ali⁹ aliqd flagitiosum q̄ qs dubitet eos esse negaturos. Quero etiā si aliqs valētior alteri⁹ vigilātis z sciētis sed oino ne

v.

lētis manu aliqd mali feciſſet vtruz vigi-
lans ⁊ ſciēs ſed nolēs nullo peccati noie
teneret. Reſpōdebūt nihil iſtū oino pec-
caſſe. Quod ſi dormiens ille taz ſciret q̄
alius de manu eius facturus eſſet ⁊ de in
duſtria plus: ne expgiſceretur ſomno ſe
varet nō ei quicq̄ ſomnus ad innocētiaz
ſuffragaret. Reſpondebūt q̄ non. Quid
ſi alius vigilans: ⁊ ſciens nolēs ſupatus
eſt vt aliqua pretenta defenſione decipe-
ret quid ei vt peccato careat, pmit impo-
tentia q̄ ſis reſiſtere non valeret. Quib⁹
conceſſis colligio nuſq̄ niſi in voluntate
eſſe peccatū. Et ſubdit peccatuz ſine vo-
luntate eſſe nō poſſe. omnis mens apud
ſe cōſcriptum legit voluntas vero vt ipſe
dicit ibidem eſt ai motus cogente nullo
ad aliqd l' ū amittendum adipiſcenduz.
Pctm̄ non eſt volūtas retinēdi vel cōſe-
quēdi quod iuſtitia vetat. Et ſubdit has
duas diffinitiōes volūtatis: ⁊ peccati re-
cipiens manicheoz hereſim ꝓdēnat: naz
illud malū genus aiaruz. Si anteq̄ bono
miſerent nō habebāt aliq̄z volūtatē ſine
peccato erat atq̄ inocēs. Quod ſi volun
tas ierat ergo nolebat aliquid adipſci' vl'
nō amittere. Illud aūt aut bonū erat aut
bonū putabāt. ſi nihil tale in ſuo gene-
re erat ergo illō bonū quod extra erat ap
petebat ergo bonaz voluntatē habebat.
Preterea opiniones boni habebat: ergo
nō erat ſummne malū. Et paulopoſt. Hūc
illud genus videamus q̄ ita ipſi laudant
vt ipſum dei ſubſtātiā dicāt eſſe. Et cū ma
nifeſtuz ſit nō peccare aīas in eo q̄ non
ſunt tales quales eſſe nō poſſunt. Unde
tā ꝓſtat aīas alias non peccare relinquit
vt nō tribuātur peccata niſi bono generi
aiax: ⁊ ſubſtātie dei Preterea negauerūt
dari veniā peccatorū cū fuerit quiſq̄ ad
deū ꝓuerſus. Negāt etiā malū genus aia
rū bonū poſſe fieri ⁊ regnū dei poſſidere
Reſtat etiā vt nō ſolū ipſas quas de ſub-
ſtantia dei phibent ſed ipſas ſolas pecca
re ſateant. Sed dicūt q̄ mali cōmixtione
cogūtur vt reſiſtere nō poſſunt nō peccāt
Si pūt ⁊ ppria volūtate ꝓſentiūt Cur h̄
malū in ſūmo bono cogūt p eoz. doctri-
nā ſuēire Summū bonū vocāt aīaz quā
dicūt eſſe de diuina ſubſtātia. Cōtra fortu
natū ſic deſtruit hūc errorē. Aug. In pri
mus iquit ſummū errorē. puto deū ex ali
qua parte eſſe violabilē: aut corruptibilē
credere vl' h̄ veſtrā hereſiz affirmare ſcio
ſed nō his verbis. Ber. Dicitis. n. deuz oi
potēte cū videret quāta labes: ⁊ vaſtitas
imminerunt regnis ſuis niſi aliqd aduerſe
gēti opponeret: ⁊ ei reſiſteret miſiſſe hāc
ꝓuinciā de cuius cōmixtiōe cū malo: ⁊ gē-
te tenebraz mūdus ſit fabricatus. Hinc
eſſe q̄ aīe bone laborāt errant corrūpun
tur vt neceſſariuz h̄erent liberatorē q̄ eas
ab errore purgaret ⁊ a cōmixtiōe ſolueret
⁊ a ſeruitute liberaret. Sz nephas puto
credere deū oipotentē aliq̄z aduerſaz gē-
tez timuiſſe aut neceſſitate eſſe paſſuz vt
nos in erūnas p̄cipitaret. Idem in eodē
Si. n. poteſt aliquid nocere deo nō eſt in
uiolabilis. Si nō poteſt aliquid ei noce-
re. qd ei erat factura gens tenebraz ꝓtra
quā dicitis bellū geſtuz a deo ante mūdi
cōſtitutionem. Reſponde ad illū breuiſſi
me. Si poterat ei nocere nō eſt inuiolabi
lis: ſi nō poterat crudeliter huc nos: miſit
vt nos iſta paciamur. Itē in eodē. Que-
ro a te quomō h̄emus peccata ſi natura
ꝓtraria nos cogit facere qō facim⁹. Qui
n. cogitur aliqd neceſſe facere nō peccat.
Itē quero idulgētiā petōz cui det nobis
aut genti tūbraz ſi gēti tūbraz regnabit
aut genti tūbraz ſi gēti tūbraz regnabit
⁊ ipa cū deo. Si aūt nobis manifeſtū eſt
q̄ volūtate peccauim⁹ nihil mali fecit q̄
nihil ſua volūtate fecit Idē in eodē pru-
dentū eſt extimare: ⁊ fidelium que ſit fi
des puriox ⁊ maieſtate dei dignior. Que
ergo erit illa: vbi aſſerit q̄ virtus dei vel
pars aliqua dei vel ſermo dei poſſz ꝓmu
tari. violari: corrūpi ligari. Ēin ea vbi dr: ⁊
oipotēte deuz ⁊ omnē ipſius naturaz: ⁊
ſubſtāttam nulla parte poſſe vnq̄ corrūpi
Itē q̄ iuolūtarie peccat nō peccat. Sigs.
n. ceteris membris ligaretur ab aliquo ⁊
manu ei⁹ falſiz ſcriberet ſine eius ꝓpria
volūtate: quero ſi habēt h̄oiem poſſet iu-
dex falſitatis crimie ꝓdēnari. Quid ergo
aīa que dei pars eſt cum liberū arbitriū
nō habeat mali fecit vt a deo puniat aut
penitētiam agat: aut veniā mereat. Itez
ſi neq̄ malum: neq̄ peccatum niſi a na-
tura contraria eſſe poteſt penaz ipſa ſola
pōt mereri: non anima in qua nō eſt pec
catū: nec anima que nō peccauit iuſſa eſt
penitere. Nōne ſtultū ⁊ plenū demētie
eſt vt gens tenebraru peccaverit ⁊ ne pe-

ḡiceat de peccatis. Qui possum dicere se cōtrā fidem nostrā quid feci quid cōmisi quid cum tuis regnis vastitas immineret necessitate oppressus sine cui resistere nō potui. Item iniqua fuit voluntas mittēdi aiam ad tantas miserias cuz deo nocere nō possit. Eln deꝰ summe misericors vt modum ponēret nature ꝓtrarie ideo nos imoderatos efficere noluit. Ad ꝟba ista nescivit fortunatus quid dicturꝰ esset Unde dixit Augu. ei. Ego noui nō te habere quid dicas ⁊ me cū vos audirem in hac questione nunq̄ inuenisse q̄ diceres ⁊ inde fuisse admonitum diuinitus vt illum errorē relinquerē. ¶ Error iste quātum ad hoc quod ponit aīas bonas esse de substātia dei facile pōt destrui. Cū enī substantia diuina simplicissima sit vt prius ostensum est non habet partes. Unde si dat alicui substātiā suā dat totū. Ergo est deus perfectus. Jtez ex simplicissimo secundū substantiā non possunt esse anime cū differant secundū substantiam. destructio erroris qui ponit bonas esse de substantia dei Hunc errorē destruit glo. Augu. super illud Gene. ⁊ inspiravit in faciem eius spiraculū vite. Nō sunt ingt audiendi qui putant animā partem esse dei. Si enim hoc esset nec a sene nec ab vllo decipi possent nec ad malum faciendū vel patiendū compellī nec in melius nec in deterius mutari. Item in libro. lxxxiij. questionū aliud est veritas aliud anima veritas enim falsitatē habet. ergo non est veritas nec de veritate ꝛz sit a ꝟitate. Jtē in libro de anima ⁊ spiritu. Dīa non est pars dei probat hic immutabilitas quā incurrit. Deus enim immutabilis est. nec se pe mutata est pro culpa: quēdoq̄ damnata pro pena sit misera: cum in deo sit oipotentia ⁊ omniū sciētia ⁊ summa bonitas. in eo non habet locū violentia propter potētiā neq̄ ignorātia ppter omniū sciaz: neq̄ malitia ppter bonitatē sūmaz ergo si anima est de diuina substātia. nec violentia nec ignorātia nec malitia in ea locū habebit. Preterea si esset de diuina substantia nō esset creatura. Nam creatura est de nihilo: esse vero de nihilo: ⁊ esse de deo opposita sunt maxima disparatione. Item si aīe sunt de diuina substantia quomodo differūt a filio dei qui similiter est de diuina substantia. Jtez cū omne totum maius sit sua parte. Si anime partes sunt dīne substantie cū anime mittuntur ad corpa diminuit diuina substantia: ergo ⁊ diuina potētia. Potentia enim sequitur substantiā aut est ipsa substantia. ergo deus nō remanet oipotens Jtem si diuina substantia habet partes. Aut oipotentia: ita est totius vt etiā partium: aut ita totius q̄ nō partiū. Si primo modo. ergo aie que sūt ptes ipsīus habent oipotētiam. Si secundo modo ergo nō remanet oipotentia in deo tot partibus ei detractis: quot sunt anime. Nō. n. remanet toto vbi tot partes detrahuntur Jtem si diuina substantia hz partes aut omnes partes sunt nature eiusdē aut nō. Si sunt eiusdem nature: ⁊ oipotentia est vnius partis erit etiā rōnum aliarum. Si vero diuersarum naturarum qui illas diuersas naturas cōiunxit ille potius deus erit. Jtē si anime sunt partes diuine substātie nō habebāt inuitiū. ergo nō sunt sancte. Dicit Lu. xi. Quod intus est nostruz plenum est rapina: ⁊ iniquitate: ⁊ subditur. Stulti mēte nōne qui fecit quod deforis est: etiā id qō deintus est fecit. Ideo quod deintus est plenū iniquitate nō potest intelligi nisi de anima.

¶ De errore ponentiuz omnes animas simul fuisse creatas. xvi.

Sequitur de errore illo qui dicit oēs animas simul fuisse creatas

Cōtra quē errorē sic potest objici. Cōstat q̄ habebāt anime potētiam cognoscēdi ⁊ volendi anteq̄ corpib⁹ infunderentur. Si oēs a principio create sunt. ergo cū nō haberēt eas ociose merebant vel demerebantur. Si merebant debuerunt in bonitate cōfirmari sicut ⁊ angeli. Si demerebantur obstinati sunt facti Sicut ⁊ angeli qui peccauerūt ⁊ peccatum eoz fuit irremissibile sicut ⁊ angelorz malorz. Jtē si habuerūt potentiā cognoscēdi ⁊ nolēdi cū cognoscerēt carnē corruptā cui vniebant aut volūtarie vniebātur: ⁊ tūc erat in eis peccatū actuale: aut inuolūtarie ⁊ tūc inuiste cū eis agebatur cum corpi inculanti eas vnite vniebant Ad hunc errorē destruendū pro magna pte aptari possunt auctoritates: ⁊ rōnes qui posite sunt ad destruendum errorez

gluz qui ponit angelos apostatas esse in corporibus humanis.

¶ De errore ponentium animas seminari vt corpora. xvij.

a Equitur de errore illo qui ponit aias seminari vt corpa.i.cū semine trāsduci de ipsione facta ab aia sicut a corpe. Cōtra quē primo est.q̄ legitur. Gen.2. Hoc nūc os ex ossibus meis ⁊ caro de carne mea ait Adā per spūm.s.si esset aia de aia.sicut os de osse:⁊ caro de carne debuit hoc spū.s.dicere. Unde glo. Augu.sup p̄dictū verbū.si aliud ingt fiebat in femina q̄ in viro vt a carne aiata: aia ei⁹ duceret nō sicut viri aliūde corpus aliūde aia q̄ aliter fiebat scriptura tacere nō debuit ne ita factū putarem⁹ sicut iaz didiceram⁹: q̄ ergo nō dixit ex aia viri factā aiam mulieris-inuit nihil aliud putandū q̄ q̄ de viro,fuerat dictū.s.ispiranit in facie ei⁹ spiraculū vite. Gen.2. Sūm glo. Aug. Inspirare est flare vel sufflare flare nō hic dī flatū facere.i.aia facē. Jtē legit Eccle.12. Antq̄ reuertat pulus i terrā suā. Unū erat:⁊ spūs redeat ad illū q̄ dedit illū Isa.lxvij. Flatū ei⁹ faciā.2. Aristo. in libro de anima⁹ Dicit q̄ sol⁹ intellect⁹ diuinitus ab extrinseco ponit Preterea cum aia rōnalis imortalis fit nō est corruptibilis per corpis corruptionez. ergo nō est gnabilis per eius gnationē. Sicut.n. se hz gnatio ad gnationez. Sic corruptio ad corruptionē. Jtē cū aia simplex sit nō pōt aia ab alia esse per decisionē sicut corpus per decisionē est a corpe. Jtem si aia seminat cū corpe cū irrita fluāt sine cōceptibus semina quo perit aia imortalis vt ait Aug. ad optatū. Jtē corruptibilibus substantijs que nō possunt ꝓseruare spēz suā in se spāliter data est multiplicare spēz suā vt sic cōserueī in alio. ergo cū aia rōnalis nō sit corruptibilis nō est hoc datū ei. ergo nō est aia rōnalis ab aia. Jtē propinquissimū est eterno ppetuū. ergo cum aia rōnalis ppetua sit imediate ipsa est a deo q̄ eternus est. Nō videmus aliquam substātiā ppetuā cui pura creatura conferat eē ergo nec aie rōnali cōferet. Jtē potentia creandi solius dei est vt prius ostē sum est. anima vero rōnalis per creatorez est: ergo a solo deo est. Quod aia rōnalis per creationē fu:ostēdi pōt. aut aia rōnalis ex nichilo est: aut ex aliqua mā pexiste te. S. ex nihilo. ergo per creationē creare est facere ex Nicheo. Si vero est ex materia pexistente materia illa necesse erat sub aliqua forma. Cū aūt materia corpalis non sit sine aliqua forma: nec spūalis erit sine aliqua forma: ergo vel erat corporea vel nō erat corporea. Si corporea erat nō poterat ergo ex ea fieri aia que est incorporea substātia: simplex enim nō fit ex cōposito: nec cōpositū ex simplici. Si vero erat incorporea. aut viuebat aut nō viuebat. Si vero viuebat erat ergo substantia incorporea nō viuens q̄ falsum ē nulla enim iuenitur substātia incorporea nō viuēs. Si vo viuebat. ergo erat: vel deus: vel angelus: vel aial: vel aia: vel plāta q̄ est iconueniens. Jtē materia illa: aut rōnalis erat antequā ex ea anima fieret aut nō. sed facta perfecta est rōnalis cuz ex ea aia fieret. facta est ergo hēno vtā irrationabilē materia anime erat: quod ergo a pecoris spū distat vt ait Augu. Si vero erat rōnalis. ergo iam vel angelus vel aia erat. Preterea si esset spūalis materia sic corpalis oporteret q̄ ipsa eēt cōtinua existens vbicūq̄ cū aliqua spūali substantia vel tot essent materie quot sunt spūales substātie cū ipse sint separate ab inuicem Preterea cū illa virtus aie que dicit intellectus operetur per abstractionē a materia ipsa virt⁹ immaterialis est ⁊ ipsa aia imaterialis est. Operatio enim segtur naturaz virtutis: ⁊ virtus naturā substantie. Non est igitur aia ex materia pexistente: sed est ex nihilo: ergo ⁊ per creationez: ⁊ ita a solo deo: Jtē potētia rei effecte subiecta est fue cāe efficienti. potentia vero aie rōnalis: scilicet liberū arbitriuz nulli pure creature subiecta est cuz a nulla possit cogi: ergo nulla creatura pura causa efficiens est eius. Solus ergo de⁹ creator est animarum vt fides catholica asserit.

¶ De errore dicentium xp̄m nō fuisse verū hominez. ⁊ est gntus error ⁊c. xvij.

b Equitur de gnto errore qui ex errore manicheoruz processit qui ponit Jhesū nō habuisse veraz humanaz naturaz. Cui errori occasionez dedit illud Philip.2.cō do. Et habitu inuentus est vt homo. Et hoc enim inferūt xp̄m fuisse vt hominem: ⁊ nō vere hoīm

nem:sed simili ratiõe possunt dicere eum fuisse quasi vnigenitum patris:ꝛ nõ vere vnigenitũ cum scriptum sit. Joannis primo.Vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti a patre.Jõ.postea dicendum ꝙ ꝟ dictio vt vel quasi non semper est nota in proprietatis vel similitudinis immo aliquãdo expressius est veritatis vt in verbis predictis Dederunt etiam occasionem dicto errori quedam opera miraculosa que xps legitur fecisse.vt quod de vtero materno clauso exiuit:ꝛ quod sit per mare siccis pedib⁹ ambulauit.Mat. xiiij.Sed opera que xps miraculose fecit diuine nature oñdunt veritatem:ꝛ nõ humane nature probant falsitatem.ꝛ sicut opera supra naturam: attestantur eius deitati: sic defectus.ꝛ eius infirmitates que in sacra scriptura leguntur attestantur vere eius humanitati.Sicut esuries de qua legitur.Mat.quarto.Cum ieunasset.xl.diebus ꝛ.xl.noctib⁹ postea exurit:ꝛ eiusdem.xxi.Mane reuertens in ciuitatẽ exurit.ꝛ.xxvi.Cepit cõtristari:ꝛ mestus esse:ꝛ postea tristis est aia mea vsq; ad mortẽ:habuit ergo naturã aiam eadem ratione:ꝛ naturã carnem.Et Jo. xij.xps cretinere fatigatus sedebat sup fõtem.Et eiusdẽ.xi.Lacrimatus est xps.ꝛ. xij.Nunc aia mea turbata est preterea si veram humanã naturaz nõ habuit non fuit ver⁹ homo.Unde non vere mortuus est nec vere resurrexit.Cuius contrariũz hẽtur Lu.vi.Surrexit vere dominus:ꝛ apparuit Symoni:eiusdem.xviij. postq̃ flagellauerint: occident eum ꝛ postea tertia die resurget. Auctoritates vero q̃bus manifestũ est eũ verum hominẽ fuisse.De sunt que sequũtur.Mate.i.Liber generatiõis iesu xpi filij Dauid ꝛc.Et in eodem:de qua natus est iesus qui vocatur xps.Et iteruz inuenta est in vtero habens de spiritu sancto.ꝛ post peperit filium suum vnigenitum.Et Luc.vij.Uenit filius hominis mãducans ꝛ bibẽs.Erat ergo vere homo qui manducabat ꝛ bibebat:ꝛ eiusdem vltimo palpate:ꝛ videte quoniã spiritus carnem:ꝛ ossa nõ habet sicut me videtis habere.Et iterum.ꝛ cuz manducasset coꝝ illis sumens reliquias dedit eis.Et Jo.i.Et verbũ caro factum est eiusdem.x.potestatez habeo ponendi animã meã.Ergo habebat verã animaz eadẽ ratione:ꝛ verã carnem.Itez Ro.i. qui factus est ex semie dauid secũduz carnem Et eiusdẽ.ix.Ex quibus xps secũduz carnem.Ad Hebre.vij.Ex iuda ortus est dominus noster. Actu.i.Cõuescens precepit eis ꝛc.Eiusdem decimo.Nobis qui mãducauimus ꝛ bibimus cũ illo.i.Jo.i. Quod prespeximus:ꝛ manus nostre cõtrectauerunt.De verbo vite.Eiusdẽ.iiij. Omnis qui confitetur iesum xpm venisse in carnẽ ex deo est.Et.ij.Johan.Multi seductores exierunt in mundum istum qui non cõfitentur iesum xpm venisse in carnem hic est seductor:ꝛ ante xps.cum xps veritas sit secunduz illud Johã.xiiij. Ego sum via ꝛ veritas non est verisimile ipsum falsitate humane nature homines decepisse.Item cũ vere sit mũdi redẽptor:ꝛm illud Thitus.ꝛ.Qui dedit semetipsũ pro nob⁹:vt nos redimeret ab oi iniquitate verũ pretiũ soluit pretiuz vere pena erat cuius debitor erat gen⁹ humanum Ergo veram penaz sustinuit. Ergo verum corpus habuit Non est verisimile ꝙ redimẽdo genus humanũ falsam monetaz soluerit.Preterea si corpus xpi verum corpus nõ fuit sed vmbra corporis quomodo verũ est illud. Phi.ꝛ. xps factus est pro nobis obediẽs vsq; ad mortẽ ꝛc.¶Et illud prime petri.ꝛ.xps passus est pro nob⁹.Et illud Apo.i.Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo ꝛ quod legitur Jo.xiij.De ablutiõe pedum apostolorum.Ablutio.n.cõtactum requirit.Si vero dicatur corpus illud celeste fuisse.ergo ipassibile fuit:ꝙ ex diuersis locis euãgelij ei cõstat esse falsum.Preterea ꝛm hoc non est verum quod legitur ad Hebre.ꝛ. Quod semẽ Abrahe apprehenderit.Secundum hoc etiam nunq̃ commedit vel bibit cuius cõtrariuz prius ostensum est

¶De errore condẽnatium.Jo.bap.xix.

Equitur de errore.vi.Qui ex errore manicheoꝝ processit qui cõdẽnant Joãnem baptistã.Cui errori occasionẽ dedit quod legitur.Mat. vndecio.Cum audisset Joannes in vinculis opera xpi.mittens duos de discipulis suis ait illi.Tu es qui venturus es an.ali.ex.Et quo inferunt Joannem dubitasse de xpo cum interrogauerit:ꝛ pro

pter dubitationem cõdemnatũ esse Sed nõ sequitur si interrogauit ꝙ dubitauerit Interrogauit christ⁹ cuius esset ymago denarij: ⁊ suprscriptio. Mat.xx. Item non tñ de hoc dubitauit ꝙ propter ꝟ dãnatus fuit. nõ enĩ omnis dubitatio damnabilis est Potuit dubitare vtrum xps in propria psona descensurus esset ad inferos: ⁊ ad inde extract⁹ amicos suos an per alĩũ hoc esset facturus. ¶ Quod autez per illam dubitationem damnatus non fit: patet per hoc quod xps postq̃ nuncij ioannis redierant tantuz testimoniũ dedit Joanni vocans euz angelum ⁊ pluriq̃ prophetam dicens ꝙ inter natos mulieruz non surrexit maior illo. Et verisimile ẽ ꝙ. Joãnes sibi illd nõ interroganerit. sed discipulis suis q̃ de xpo dubitabant volés eos per xpm certificari. Quos xps certificauit ostendés signũ impletũ quod dederat ysaias de aduentu xpi. ysay. xxxi. Deus inquit ipe veniet: ⁊ saluabit nos. tunc aperientur oculi ceco rum: ⁊ aures surdorum patebunt ⁊c. Uñ dñs ait cecividẽt claudi ãbulant ⁊c. Potuit ergo dare occasionẽ huic errori: ꝙ Joan. bap. nõ secut⁹ fuit xpz: dicũt. n. ꝙ si bon⁹ fuisset eum secut⁹ fuisset. Sed hoc non secure. Multi autem boni fuerunt qui tñ xpm seeum non sunt corporaliter. Noluit xps ꝙ Joannes eum corporaliter sequeretur. ne testimoniũ eius inspectũ haberetur. Et plus profuit ad cõfirmationem fidei testimoniũ quod Jo. in absentia xpi tulit: q̃ si illud in ei⁹ presentia tulisset. Simile: habes. Matte. v. De illo qui a demonio liberat⁹ erat: qui rogauit xpm: vt esset cum eo. Joannes autem non admisit eum sed ait illi. Uade in domum tuaz ad tuos: ⁊ nuncia eis quanta tibi dominus fecerit. Et abiit: ⁊ cepit predicare in decapoli q̃ta sibi fecisset ihesus. Et omnes mirabãtur. Plus profuit predicatio eis in absentia xpi q̃ profuisset in eius presentia. Ut autez manifesta sit falsitas istius errozis ponam⁹ cõmendationes Joannis que a scripturis sacris possunt hẽri que. xvi. sunt. ¶ Prima est ꝙ a prophetis prenũciatus vt ab ysa. xl. Uox clamantis in deserto. De eodem habes. Mat. iij. ⁊ mar. i. Item prenunciat⁹ est. Malachi. iij. Ecce ego mitto angeluz meũ. De eodem habes. Mat. xi. Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum. Item prenunciatus est in ps. Parauit incernain xpo meo De eodem habes Jo. v. Ipse erat lucerna ardens ⁊ lucens. ¶ Secunduz est ꝙ angeli nunciatione preuenta est eius cõceptio: ⁊ natiuitas. Et non cuiuscũq; angeli: sed eius qui xpi cõceptionez prenũciauit. Luc. i. Ego sum Gabriel qui asto ante deuz. ¶ Tertiũ est ꝙ de parentibus sanctis miraculose nat⁹ est. Luc. i. Erãt iusti ambo ⁊c. Et post nõ erat eius filius eo ꝙ erat Helisabeth sterilis: ⁊ ambo processissent in dieb⁹ suis'. ¶ Quartũ est ꝙ ante fuit sctũs q̃ natus. Luce. i. Spiritu sctõ replc. adhuc ex vtero mris. s. ¶ Quintũ est ꝙ sui pphetandũ in vtero pphetizare incepit dũ exultabo in vtero mi terno testimoniũ xpi dedit. Luc. i. Ut facta est vox salutatõis tue absq; dolo fuit testimoniũ. Illud nec solum fuit pphetа: sed plusq̃ pphetа. Mat. xi. ga. xpz digito demõstrauit. Jo. i. ¶ Sextuz est ꝙ fuit angelus nomine: ⁊ virtute iz nõ natura. Mat. xi. Crisostomus. puto si non est audatis dicere ꝙ glorioſior est ioãnes: ga hõ fuit: ⁊ ppmerituz virtutis angelus est vocatus q̃ si noie: ⁊ natura angel⁹ fuisset. ¶ Septimũ est ꝙ xpz baptizare meruit. Mat. iij. Luc. iij. ¶ Octauũ ꝙ voce patris audire dignus fuit dicẽtis hic est filius me⁹ dilectus. Mat. iij. ¶ Nonũ est ꝙ spũm sanctum sup xpm in spẽ colũbe descendentẽ vidit: ⁊ dictũ est ei a patre: Super quem videris spũm descendentem: ⁊ manentem super eum hic est qui baptizat in spiritu sancto. ¶ Decimũ est ꝙ tria merita quibus debetur aureola hñt. virgo enĩ ⁊ martir ⁊ predicator fuit. ¶ Undecimuz est ꝙ sanctitas ei⁹ tndeis: ⁊ gentib⁹ xpianis manifesta fuit. ¶ Duodecimuz est ꝙ ipse fuit mundi martinus cõemptor vnde erat in deserto vsq; ad tempus ostensiõis sue ad israel. Luc. i. Terciũdecimũ est ꝙ carnis sue fuit pfectissim⁹ dominator. Luc. i. Uinũ ⁊ sicerã nõ bibit. Mat. iij. Esca eius erãt locuste ⁊ mel siluestre. Et. vi. Uenit ioãnes nõ mãducans neq; bibens. Supra. iij. Joannes hẽbat vestimentũ de pilis camelorũ. Mat. ij. Quid existis in desertũ videre hominem molli

bus ec. ¶ Quartumdecimū est q̄ regni celestis predicatoz extitit ante ipsum qui p̄dicabāt terram ꝓmittebant. Luc.xvi. Lex ⁊ prophete vsq̄ ad iohānem supplē p̄dicauerunt. lex autez terrena ꝓmittebat ex eo vero regnuz dei euangelizaī. Mat. iij. Penitētiā agite: ⁊ appro. ⁊c. ¶ Quintumdecimū est q̄ ipse vicioꝝ fuit zelatissimus persecutoz zelus iste fuit ei mortis occasio. Mar.vi. increpat. Jo. Et paulo post misso Herodes speculatore ⁊c. Mat. iij. gemia viparuz ⁊c. ¶ Sextumdecimū est q̄ post xp̄m ⁊ beatā virginē dies eius natiuitatis solennis est.

¶ De erroribus negantibus pluritatem vel equalitatem diuinarū psonarum. xo.

Estructis erroꝝ p̄tinētibus ad diuinā essentiam vel eius vnitatē destruendi sunt errores p̄tinētes ad personaruz trinitatez vel equalitatem ¶ Ad destructionē vero horum erroruz sufficit ponere testimonia sacre scripture que ostendūt psonaruz trinitatē vel equalitatem. Nullum.n. genus ostensionis cōuenientius est in his que sunt supra rōuem: q̄ per sacraz scripturaz. In talibus. n. soli deo de se credēduz est qui se solum nouit iuxta verbum Ilarij. Aug. in libro de trinitate. Omnes catholici tractores qui de trinitate scripserunt: qō deus est intēderūt fm scripturas docere q̄ pater: ⁊ filius ⁊ spiritus sanct⁹. vnius sunt substantie: ⁊ inseparabili equalitate vnus sit deus. Jo. damasceⁿ. Deus per legem ⁊ pphetas p̄ius deinde vero per vnigenitum filiū suū secundū qō possibile est in scripturis nob̄ manifestauit cognitionē. Diuina igitur que tradita sunt nob̄ per legez: ⁊ pphetas: ⁊ per apostolos euāgelistas suscepim⁹: ⁊ reueremur: nihil vltra inquirētes. Prouer.xxx. Ne addas quicq̄ verbis illius qō specialiter seruanduz est in his que sunt supraratōnem. Augusti. cū res naturaliter obscura modulū nostruz vicit ⁊ aperta diuia scriptura nō subuenit temere diffinire humana coniectura p̄sumit. Eccle.v. Nec tenere quid loquaris nec cor tuū sit velox ad pferendū sermones coraz deo. Deus eni in celo: ⁊ tu super terram ideirco sint pauci sermones tui. intelligit̄ de deo: de quo: ⁊ vera dicere periculosum est pluralitas personarū in

sinuatur. Gene. vbi loquit̄ pater ad filiū ⁊ spūm sanc. Dicens faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ similitudinez nostrā. Nō p̄t n. dici q̄ loquat̄ ad angelos cū angeli nō sint creatores. Item eiusdem. xviij. Ubi Abraham tres vidit. ⁊ vnuz adorauit. Jtez insinuat̄ in v̄bo ille. Psal. verbo dñi celi firmati sunt: ⁊ spū oris eius oīs virtus eorum. Item ibi būdicat nos deus Trina noiatio deitrinitatem psonarū insinuat. Jté ysa. vi. Ubi isa. audiuit seraphin clamātia. scūs san. san. deus. In hoc q̄ dicitur ter scūs insinuat̄ psonarum trinitas. In hoc verbo qō dicitur dñs de⁹ noster essentie vnitas Sile habet Apoc. iij. De alalibus que plena erat oculis q̄ requiē nō hēbāt die ac nocte dicētia. Scūs. s. s. dñs deus oīpotēs exp̄sse vero psonarum trinitas ostenditur. Matte. vlt. Ubi dicit xp̄s. Docete oēs gentes baptizantes eos. In nomie p̄tis ⁊ fi. ⁊. s. s. Et Jo. x. Habet de duabus. Ego ⁊ pater vnum sumus. Et eiusdē. xiij. De tribus paclitus. s. s. quem mittet p̄r in noie meo ⁊c. Jté eiusdē. xv. Cuz venerit paclitus qui a p̄re procedit quē ego mittā vo. a. pa. spi. v̄i. q. a. pa. procedit ⁊c. Jo. vl. Tres sunt q̄ testimoniuz dant in celo. Pater verbum: ⁊. s. s. Et hij tres vnū sunt: Jté. Ro. viij. Si spūs eius qui suscitauit iesum hitat i vo. Et galath. iiij. Misit spi. filij sui in corda nostra. De generatiōe v̄bo filij a patre dr̄ in p̄s. Ego hodie genui te. Jté añ luciferuz genuite ⁊ puer. viij. Dr̄ de sapiētia increata ab eterno p̄ordiata sum añq̄ terra fieret nec dū erant abyssi: ⁊ ego iaz cōcepta eraz. Et eccle. xxiiij. Ego ex ore altissimi p̄dij primogenita añ oēm creaturam. Et Michee. v. Dī ad Bethleez exte egredietur qui sit dñator in israel: ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis eius. ¶ De deitate filij habetur Isa. vij. Uocabit̄ nomē eius emanuel. Et Mat. i. Id verbū sumitur ⁊ sequitur qō interp̄retat̄ nobiscū deus. Et Isa. ix. Dr̄ deo puulo nobis dato. Uocabitur nomē eius admirabilis cōsiliarius deus fortis ⁊c. Eiusdē. xxxv. Deus ipe veniet ⁊ saluabit nos: ⁊ aperientur oculi ceconuz ⁊c. Et Baruch. iij. Hic est deus noster nō extimabitur alius deus aduersus eū ⁊c. Et postea in terris visus est: ⁊ cuz hoibus conuersat⁹ est. Et Mat. vlt. Data est mihi oīs

potestas. Omnipotétia nō pōt esse nisi in deo Et Jo.i.Dicitur ꝙ deus erat verbū: ꝙ post omnia p ipsum facta sunt. Et iterū. ꝙ verbum caro factū est. Ex gbus verbis manifeste appuit xp̄m verū esse deuz. Et eiusdem.v.Dicit Jo.de xp̄o patrem: suū dicebat deū equalē se faciens deo. Et ad. xxix. Ex patrib⁹ est xp̄s sm carnē qui est super cia deus.bñdictus in secula amen. Jté ad Heb.i.Dicit per quē fecit: ꝙ sicu la: ꝙ iterū qui cū sit splēdor glorie: ꝙ figura substantie eius. ꝙ Philip.ii.Non rapina arbitratus est esse se equalē deo. Jté cuz in cognitiōe eius cōsistat vita eterna p illud Jo.vij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solū deū verū: ꝙ quez misisti iesum xp̄m p ipm esse deū vita.n.eterna est beatitudo. Beatitudo vero est in summo bono. Ad idē facit ꝙ credentibus in se dat vitā eternaz. Jo.xvij. Bare.n.vitā eternā solius dei est. ꝙ.i. Jo.vii. Scimus qm filius dei venit: ꝙ dedit nobis sensuz vt cognoscamus verū deū: ꝙ sumus in filio ei⁹ vero. hic est vere deus: ꝙ vita eterna. Et Act.x. Annūciās pacez per iesum xp̄m hic est oium deus. ¶ Qđ in xp̄o nō solū esset nā humana sed ēt diuina p ex eis qua legunt in Johāne in diuersis locis. Primo de hoc qđ legit. Et infrā.iij. Nemo ascēdit in celū nisi.q.d.c.d.si.ho. q.est in celo. Erat ergo in celo xp̄s cū verba illa loqueret in terris ꝙ non erat sm humanā nām sed sm diuinam Ad idez facit illud. Jos.viij. Inteḡ abraham fieret ego sum sm humana nām. Et Luc. vi. Videbā sathanā quasi fulgur descendentē de celo. Hoc nomē erat habet humanaz nām cū sathanas de celo recidit. Item.iij. Jo. Ego principium qui: ꝙ loquor vobis.d.spū.s.legit Deū.i.spūs dñi ferebatur sup aquas. ꝙ Job.xxvi. Spūs. eius ordinauit celos ex quo verbo patet spūm illū ee deū. Ornatus.n.celorū a deo fuit. De codē spū habetur in Psal. Spū principali cōfirma me. ꝙ iteruz. Spūm scūm ne auferas a me. Jtez sapi.i. Spūs dñi replevit orbē terrarum. Ex quo simili ter patet euz deum esse. Nulla.n.creatura orbē terraz replet. Jté ysa.xxxij. Effundā spūm meū sup semen tuū. Et eiusdē.x. Requiescent super eum spūs dñi. Et lxi. Spūs dñi super me. Et Mat.i. Dicitur de beata virgine inuēta est in vtero h̄ns de spū scō. Cuz fides catholica pro certo h̄eat beatā virginē nō cōcepisse de creatura aliqua: patet spūm scūm: cuius operatione cōcepit creaturam nō ee. Ad idem Mat.iij. Ipse nos baptizabit in spiritu. Cū interior baptismus seu mūdatio peccatorū solius dei sit. Spūs sanct⁹ qui interius mundat deus est. Jdē in eodē. Video spūm dei descendētez sicut cōlumbā: ꝙ venientē super se. Non fuit spūs ille creatus cū spūs creatus qui in xp̄o erat sanctior esset omni alio spū creato. Jté eiusdez. x. Nō. n. vos estis qui loquimini sed spūs patris vestri qui loquit in vob Aut dicitur spiritus sanctus: patris spūs a patre creatus ꝙ sic ois spūs esset spiritus p̄ris Aut dr̄ p̄ris qui est de sba patris ut pars eius qđ nō potest esse cū substantia diuina simplicissima sit. Aut qui est ipsa substantia patris ꝙ sic est deus: Ad idē facit qđ legit. iisdē vltimo. Baptizātes eos in nomine patris ꝙ fi. ꝙ.s.s. Nisi spūs.s. esset deus vt pater ꝙ filius non precipet deus baptizari in nomie.s.s.ut in nomine patris ꝙ fi. Jtem Jo.xvi. Expedit vobis vt ego vadā. si.n.nō abiero paraclitus non veniet ad vos. Nō expediret ꝙ pp aduētum spūs sancti xp̄s recederet a discipulis nisi spūs scūs esset deus vt xp̄s. Ad idē Jo.penl̄. Accipite spūm scūm quorū remiseritis pe.re.eis: nisi spūs.s. esset. deus non fieret per eū remissio peccatorū. Ad idē. Ro.v. Caritas dei diffusa est in cordibus vestris. per spūm sanctū Cuz caritas domū: dei excellentissimū sit nō datur nisi a deo. Iterū.i.cor.ii. Spūs ois scrutatur ꝙ profunda dei. Et post que dei sunt nemo cognoscit nisi spiritus dei Ille spūs necessario deus est. Scrutari.n. oia etiaz pfunda dei est nō alicuius creature. Et eiusdē.iij. Nescitis quia templū dei estis vos ꝙ spiritus dei habitat in vobis: ꝙ post templū dei scūm. est qđ estis vos. Et eiusdem.vi. Nescitis qz templum dei estis: ꝙ spūs dei habitat in vobis: ꝙ post templū dei factū est: qđ estis vos. Nescitis qz membra vestra tēplum sunt spūs sancti. qui in vobis est. Ubi cum fideles templū sint solius dei ꝙ sint templū spiritus sancti Spiritus sanct⁹ deus est. Jtem eiusdez. xij. Diuisiones gratiaz sunt idem aūt spūs.

nō posset esse īdem spūs creat⁹ in oibus sanctis.ꝛ paulopost:idem deus qui opatur oia in oibus. Et oñdit apl̄us spiritū sctūm esse deum subdens alij per spūm sanctū Alij datur sermo sapie. Alij sermo sciētie ꝛc. Hec aūt oia opatur vnus atq; idem spūs diuidens singulis prout vult. Itez scdo Cor.i. qui dedit pignus spūm in cordibus nostris. Et ephe.i. Qui est pignus hereditatis nostre nō potest esse pignus hereditatis eterne:spūs creatus cū eā nō valeat dare. Itē.i.Jo.vlti. Dicunt pi ꝛ verbū ꝛ spūm sctūm vnū esse.ergo si pater ꝛ verbū sunt deus spūs.s.de⁹ est. Ad idez facit q; viuificare ei attribuitur. Jo.vi. Spiritus est qui viuificat viuificare eni vita spirituali solius dei est. Et eiusdem.iij. Dicitur de eo spūs vbi vult spirat. Spirare vbi vult nō est spiritus creati. ¶ Procedit aūtē spūs sanctus a patre ꝛ filio. de processione spiritus sancti a patre. Habes. Jo.xv. Spirit⁹ veritatis qui a patre procedit. Greci vero negant procedere a filio eo q; illud non inueniatur expresse in canōe sacre scripture. Nos vero hoc cōcedimus quia sp̄s sctūs vocatur spūs xp̄i. Ro.viii. Qui spiritū xp̄i nō habet hic nō eius est. Et Gala.iiij. Abisit deus spiritū filij sui in corda nostra. Secūdū grecos ꝛz spiritus sanctus sit spiritus xp̄i. tamen non procedit ab eo sed est ad euz. Unde quasi in medio est ꝛ filius quasi in termino: sed pro fide nostra q; dñs. Mat. vlt. Spiritus sctūs vult noiat dicens. Baptizantes eos in nomine patris: ꝛ fi.ꝛ spiri.sn.ꝛ. Jo. similiter.i.ca. vlti. Tres sunt qui testimoniū dat i celo pater:verbum:ꝛ spi.sanc. Ad idez videt facere qđ dicit ihesus:ille deo meo accipiet. Jo.xvi.ꝛ colo.i. Qui est imago dei invisibilis. Ad idem facit hoc q; filius dei dicit ymago patris: postq; spūs sanctus quia non solū habet essent am cōem cuz patre sed etiam assimilatur patri in hoc q; producit ex se personam sicut ꝛ pater. Preterea i aia que ymago dei est:vt patet ex diuersis locis scripture sacre lux cognitionis que filio appropriatur:quedā cā est amoris qui spūi sancto appropriat. Item cū in sole vestigiū trinitatis inueniatur. Unde deus dicit sol iusticie. Malac. iiij. Et sol intelligētie. Sap.ij. Calor ve-

ro est a radio solis. nō radius a calore sed ꝛ spūs scti a filio procedit:ꝛ h̄ cōcesserūt etiā quidaz doctores grecorū vt Athanasius i simbolo fidei ꝛ Didimus maxim⁹ doctor eorū in libro de spū sancto: ꝛ Cirillus ep̄us ꝛ Jo.crisostomus quoruz testimonia pōt magister in primo sentētiarū. ¶ Equalitas vero personarū ostendi potest per hoc qđ idem est in deo esse: ꝛ esse magnā. ergo cū essentia diuina in tribus personis indifferens sit:ꝛ magnitudo differens est. Ergo equalitas est in psonis. Item vnica est diuina essentia: ꝛ simplicissima. ergo nō pōt ibi locū habere ineq̄litas. Equalitas patris ꝛ filij spāliter ostenditur ab Augu. per id quod dicit fili⁹. Joh. vi. Omnia que habet pater mea sunt. Ad idem facit illud quod legitur. Et eiusdem tertio. Pater diligit filiuz: ꝛ omnia dedit in manu eius. ꝛ Mat.xi. ꝛ Luc.xi. Omnia mihi tradita sūt a patre meo. Et Jo.xvij. Omnia mea tua sūt Probat etiā idez Augu. hoc mō. Homo pater si potuisset equalē filiuz genuisset: Quis ergo audet dicere q; hoc oipotens non potuit. Ideo etiā p; si posset homo maiorē melioreq; ipso gigneret filiū: sed deo maius vel melius quicq; esse nō pōt Deus ergo cur nō equalē annis filiū genuit: cui nec anni necessarij fuerunt per quos adimpleret equalitas: neq; oipotētia defuit an forte nolnit. ergo qđ absit invidit. Sed nō invidit. Equaleꝛ ergo sibi genuit. Equalitas vero spūs sancti cū patre:ꝛ filio: ꝛ spi.san. Sic potest ostendi. Optim⁹ optimū luciddissima cognitiōe notū nō amare:nō potest. Ergo pater necessario amat filiū:ꝛ nō minus q; amādus sit. Ergo cū summe sit amādus summe amat eū: Ergo amor patris ad filium summus est. Ergo spūs san. qui est amor ille est equalis patri:ꝛ filio. Itez cū inter patrē ꝛ filiū debeat esse amor. Maxim⁹ erit amor primi patris: a quo ois paternitas in celo:ꝛ in terra nominat. Itē cū nō sit minor patris benignitas q; secundit as nō erit minus donū amoris procedens ab eius benignitate q; eius partus ptinens ad eius secunditatē: ergo nō erit minor spūs san. filio. Itē si erit minor filius p̄e qui solo a p̄e ꝓcedit. nō erit minor. g. g. p̄e vel filio qui ab vtroq; proce

dit Aug. Magna mia dī donū dat equa lem sibi natura spūs scī. donū est. ¶ Et notándū q̄ aliqua similitudo trinitatis in tenitur in creaturis. Sed nō est creatura que in oībus trinitati assimilet: ḥ quedá creature assimilant eī in q̄busdā: quedam in alijs: vnde Glo. Aug. sup illud Deb. 1. Qui cū sit splendor glie. Nō possunt q̄parari tēporalia eternis integra collatiōe: ḥ tñ possunt aliqua tenuia: t parua similitudie coeua coeternis q̄parari. Nec mirū cū nō sit vmbra similis oīno corpi cui⁹ est vmbra: nec̄ vestigiū silē est oīno pedi: t ostēdem⁹ siīitudiné trinitatis i diuersis creaturis: vna t eadēvox est diuersis dictiōesvt ḥ vox amor est nomé ꝓprū cuiusdā scī t est nomé cōe t est verbū. Nō mireris: ergo si tres psone sunt i vna eēntia. Jté i reb⁹ sensibilib⁹ inuenis subiectū t varietatē accidētiū que circū vestit illud t naturalē amorem subiecti ad naturalia eius accidentia: subiectū similitudiné habet cū patre cū sit causa accidentiū. hc patet ex se ꝓducit filium⁹ varietas vero accidentiū subiectū manifestās est q̄si verbū. Amor vero subiecti ad naturalia accidētia assimilat spiritui sctō: qué amorē ostendit q̄ subiectū tendit ad locū sibi ꝓpterité fugiés locū nature sue cōtrariū. Et natura querit que ptinēt ad exteriorē decorez vt est cortex t frondes in arboribus pili in aialibus ordinatio figura color. Jté similitudo trinitatis habetur in materia: t forma t cōplexu horū Jté in igne in quo inuenis ignis spēz lucē t calorē t sunt ignis t lux coeua lz lux sit ab igne sicut pater t filius sunt eterni lz filius sit a patre. Aug. Quid possumus in creatura inuenire coeternū cum nō inueniamus in ea eternū. Sufficit vt ad similitudiné inueniam⁹ coetū. Splēdor eni est de igne t tñ coeua sunt. Similiter imago in aqua t virgultū natū sup aquā coeua sunt. Da mihi ignē sine splēdore t credo patrē fuisse sine filio. Jtem inuenīt similitudo trinitatis in sole vbi habes substantiā t radiū calorē: substātia solis a nulla creatura est: radius de sole nascitur. calor ab vtroq̄ pgredit. Jtez hēs similitudiné trinitatis in magnitudine pulchritudie t vtilitate creaturarū. In magnitudie apparet potētia: que patri appropriat in pulchritudie sapientia que appropriat filio: in vtilitate bonitas: que appropriat spūi sctō. Jté in corpe humano est similitudo q̄daz trinitatis. Est eni in eo: vita sēnsus t affect⁹. In aia vero rōnali expssior inuenit similitudo trinitatis q̄ in p̄dictis cū ipa dicat dei unitatis q̄ imago: t sm Aug. Ipsa est trinitas imago sm intellectū voluntatē t memoriā. vnde sm Aug. in smone de imagie nō solus sufficit intellectus: nisi sit volūtas in amore dicit intellectus: nec duo sufficiunt nisi memoria addat q̄ semp in mēte intelligētis: t diligētis maneat deus. vl possum⁹ aliter similitudiné trinitatis in aia assignare vt sm intellectū qui dī materialis vel possibilis pater assimilet intellectus ḥo qui dicit intellectus in actu vel formatus assimilet filio t sicut filius a patre ꝓcedit t est eius verbū vel imago vel speculū t imago. Sic intellect⁹ formatus est: q̄si verbū t speculū t imago materialis intellectus. Et ordine intelligētie est post intellectū materialē. Prius est eni intellectum esse q̄ intelligere se vel aliū. Affect⁹ vero spūs sctō assimilat. possumus etiā aliter similitudiné trinitatis in aia assignare vbi. s. intellectus agēs patri assimilet⁹ q sm pḥos se hz ad ꝓpēs intelligibiles manifestādas sicut lux ad colores: t sicut opatiōe lucis corpalis spēs colorū abstrahit quodāmodo t pupille ꝓiungit: sic opatiōe intellectus agētis luminé intelligētie diffundētis t abstrahentis spēs intelligibiliū a formis sēnibiliū ꝓiungunt spēs ille intellectui possibili: t sit intellectus formatus qui filio assimilat: affect⁹ vero assimilat spūi sctō. ¶ Et notandū q̄ secundū quosdā aia non est sine potētie: t sm hoc minus est expressa similitudo trinitatis in aia: cū tres psone sint diuina essentia. aia vero licet habeat tres potētias tñ ille tres potētie nō sunt idem q̄ essentia anime. Scōm alios vero aia est sine potētie: t sm hoc expssior similitudo trinitatis in anima. Et p̄o hac opinione facit qđ legitur in li. de spū t aia. Sensus imaginatio ratio intellectus intelligētia: hec omnia in anima nō aliud sunt q̄ ipsa sunt. Jtem super Eccle. vii. dicit glo. Sicut deus pater deus filius deus spiritus sanctus: nō tres dij sed vnus deus tres habens personas: ita aia intel-

lectus aia voluntas aia memoria: nō tñ tres aie sed vna aia. Ytez. Augu. in li. de trinitate. Admouemur si vtrūq; videre possum⁹ hec in aia subsistere substantialiter nō tanq̄ in subiecto Item damasc. Anima nō hz p̄ter seipam ītellectū. Ité cuz prima materia sitipsa potētia adsusceptionē formaz naturalitū eodē modo aia erit ipa potētia ad susceptionē specierū cū videat esse simplicior: z dei imago sit. Preterea he tres potētie aie ītellect⁹ volūtas z memoria: aut sunt accidētalia aie aut essentialia. Si accidētalia: ergo non differt aia rōnalis: nisi accidētaliter ab eo a quo corp⁹ bruti aialis viuificat: z sensificat. Si vo sūt eēntialia aut sūt tres partes essentie aie aut vnūquodq; illoz est tota essentia aie. Si sunt partes aut aia erit vt acerwus ꝯgregatus exhijs potentijs nō ꝓiunctis adinuicē qđ nō pōt esse aut ille potentie erūt ꝓiuncte z compacte adinuicez qđ similiter nō pōt esse: cum opatiōes illaz potētiarūz sint diuise adinuicē. Si vero vnaquecq; illaz potentiaz est tota essentia aie habet ꝓpositū. s. q̄ tres potētie aie sint ipsa aia. Ytez cum eiusdez sit actus cui⁹ est potētia eiusdem erit ītelligere in potētia cui⁹ est, ītelligere in effectu. Ergo idē erit ītellectus possibilis z ītellectus formal⁹. Ité cū nemo possit amare icognitū ei usdē erit cognoscere z amare: g̃ idez fm substantiā erit ītellectus z affectus. Ytez assignat similitudo trinitatis i creaturis: fm hec tria modum: spēm: ordinē. Augu. xi. lib. de ciui. dei. Adeo est oīs modus oīs spēs omnis ordo sine qbus nihil rez inuentri vel cogitari pōt. Ité in eodē nobis trinitas in suis opibus intimat. Nā si querat: vñ sit ciuitas que sursum est: deus eaz odidit: si vnde sit sapiēs a deo illuminat. Si vnde sit felix deo frui subsistēs modificat. Lō tēplās illustrat: inherēs: iocūdatur: est: videt: amat. In eternitate dei viget: in vita dei lucet: in bonitate dei gaudet. Idez in eodē in hijs rebus que infra nos sunt: qñ nec ipsa aliquo modo essent nec aliqua spē otinerent nec aliquē ordinē vel appeterent vel tenerent nisi ab illo facta essent qui summe est: qui summe sapiēs est: qui summe bonus est: tanq̄ per oia q̄ fecit mirabili stabilitate currentes quasi quedā eis: aliqui magis aliq minus impressa vestigia colligamus. In nobis aūt ipsis eius imaginē ꝓtinētes tanq̄ ille minor euangelic⁹ filius qui rediēs ad se ait: quanti mercenarij ꝛc. ad nosmetipsos reuersi surgamus z ad illū eamus a quo peccādo recesseram⁹ ibie esse nr̄m nō habebit mortē: nosse nr̄z nō habebit errorē ibi amare nr̄m non habebit offensionē.

¶ De errore negantium filij dei incarnationem. xxi.

Ito de erroribus qui catholice fidei aduersantur dicēdū est de erroribus pertinētibus ad dei miam z iusticiā. Inter quos causa breuitatis tñ de sex tangemus: licet sint multo plures. Prim⁹ est eoz qui negant filij dei incarnationem. Secūdus eoz qui dicunt animā perire cū corpore. Terti⁹ eoz qui negāt resurrectionē corpoꝝ. Quart⁹ eoz qui dicūt vnū quemq; in fide vel lege sua saluari: ex quo credit eam bonā z deo placentē. Quintus eoruz qui dicunt aias que in mortali decedūt nō puniendas eternaliter. Sextus eorū qui dicunt aias qui in caritate decedunt nulla pena purgatoria puniendas.

¶ De errore negatiū icarnationē filij dī.

Rimi dei miam: z iusticiā metiri volūt fm miam z iusticiam hominū. Ideo miam dei reputant stulticiā. i Lor. i. Uerbū crucis peribus stulticia est. Et iusticiā reputant furoreꝝ. Prouer. vi. Zelus z furor viri nō parcet in die vindicte. Ipsi nō attendūt illud verbuz dñi. Isa. lv. Sicut exaltant celi a terra sic exaltate sūt vie mee a vijs vestris: vniuerse vie dñi sunt mia z veritas. Isti detrahunt dei potētie dū dicunt deū nō potuisse hominē fieri. Sed si verū esset deus oīpotēs nō esset. Luc. i. Nō erit impossibile apud deū omne verbū. Et Mat. xix. Apud deum oīa possibilia sunt. Cum sententia sit recte omniū philosophantiū hominē esse deificādū participatiōe deitatis: qd mirū si deus factus est homo participatione hūanitatis. Isti ꝓtradicūt diuine bonitati nō in radice: sz in ramo ipsius dū negāt tñ donū potuisse de ipsa procedere blasphemātes cōtra eius vniuersitatez quā volunt limitare in effectu ipsius. Fons iuxta possibilitatem

ſuã ꝛ rinũ emittit: ꝛ ſol ſm virtutẽ ſuã lu
men: ꝛ calorẽ vbiq; diffundit. Magna er
go fatuitas eſt aſſerere de imenſo fõte di
uine bonitatis beneficiũ incarnatõis nõ
potuiſſe p̃cedẽ. Ad titũ. iij. Apparuit be
nignitas: ꝛ humanitas ſaluatoris noſtri
dei nõ ex operibus iuſticie que fecimus
nos: ſed ſm ſuã miam ſaluos nos fecit
Sed hoc ſecũdũ ſontẽ fuit rinus in ſtilla
mie. Cũ in multis ſanctis hoc potuerit vt
pro redẽptiõe captiuoruꝫ ſe vẽderent qd
potuit in fonte mie eius imenſitas. Item
cũ ſcirit illa caritatis matrẽ faciat exponi
pro filijs quid potuit fomax imenſe cari
tatis in ſaluatore? Si qs vero dicat ꝙ nõ
decuit dei maieſtatẽ tãtũ deſcẽdere: ꝛ tot
ẽ tãta pati. Rñdendũ eſt: ꝙ nihil magis
decet dei bonitatẽ q̃ miſeri ꝛ amare mi
ſereri glorioſiſſimũ ẽ: vñ qui ſunt dicti er
roris d ũ deũ volũt honorare honori eiꝰ
detrhaunt: Magnitudo etiaz elemoſyne
honor eſt miſerentis ꝛ magnitudo doni
honor dãtis ſapiẽs deũ maxie imitabitur
qui nihil iudicauerit q̃ miſereri p̃cioſius
Preterea glorioſiſſimi ſunt triũphi patiẽ
tie. Prouer. xxiij. Melior eſt patiens vi
ro forti: ꝛ qui dominat aio ſuo expugna
tore vrbiũ. Señ. Magni animi eſt iniuri
as in ſumma patiẽtia pati. Itẽ cuz deus
p̃cipiat ſe ab homie ex toto corde diligi.
Deuter. vi. Conueniẽs fuit vt ꝛ ipe homi
nez diligeret vt igne dilectiõis ſue ignez
amoris in hoie accẽderet. Dauid. Exur
ge dñe in p̃cepto quod mãdaſti. Señ.
Ego tibi mõſtrabo amatoriũ ſine medi
camẽto ſine herba ſine vlli⁹ venifice car
mine. Si vis amari ama. Preterea cum
deitas oino impaſſibilis ſit q̃ inconueniẽs
eſt ſi natura hũana diuine aſſociata in ea
dez p̃ſona paſſa eſt cũ pati virtuoſiſſimũ
ſit: ꝛ pena q̃ natura hũana in xp̃o paſſa
eſt nihil ſit reſpectu glorie quã hz que nõ
eſt finẽ habitura: ꝛ veneratões quas xp̃o
exhibet populus chriſtianus. Ad ultoma
tiones ſimtq̃ cõtumelie: ꝛ illuſiones quas
ei intulit populus iudaicus? Ad deſtruc
tionẽ dicti erroris ſufficere poſſunt que
prius habita ſant vbi offenſa eſt veritas
fidei chriſtiane: ꝛ vbi offenſa eſt veritas
humane nature in xp̃o ꝛ veritas diuine
nature: ꝛ ideo ad deſtructionem aliorum
errorum tranſeamus.

¶ De errore dicentium animam perire cum corpore. xxij.

Primo deſtruemus errorem il
lum qui ponit animã perire cum
corpe oſtendẽdo animaruꝫ mor
talitatẽ. Qui error tangit. Sap. ij. Dixe
runt impij cogitantes apud ſe nõ recte.
Exiguuz ꝛ cũ tedio eſt tẽpus vite noſtre
nõ eſt refrigerũ in fine hominis: ꝛ nõ eſt
qui agnitus ſit reuerſus ab inferis quia
ex nihilo creati ſumus: ꝛ poſt hec erimꝰ
tanq̃ ſi nõ fuerimus. ¶ Huic errori occa
ſionez dare potuit. id. Eccle. iij. Unus eſt
interitus hominis ꝛ iumẽtoꝝ ꝛ equalis
virtuſq; conditio. Sed vt dicit. B. Salo
mon in illo libro diuerſas p̃ſonas in ſe ſu
mon in illo libro diuerſas p̃ſonas in ſe ſu
ſcepit: ꝛ quãdoq; dicit ꝙ mẽs iperita ſen
tit vt in verbo p̃poſito. quãdoq; vero ꝙ
ratio bene diſpoſita diſcernit: vt Euſebius
ſexto. Quid habet dicit amplꝰ ſtulto ſa
piens: ꝛ quid pauper: niſi vt pergat illuc
vbi eſt vita. Et Euſebius nonus. Lozda filio
rũ hominũ implerent malicia: ꝛ cõtem
ptu in vita ſua: ꝛ poſt hec ad inferos de
ducent. Nõ perit ergo anima malor cũ
corpore. Et in eodez nec opus nec ratio:
nec ſcientia nec ſapiẽtia erũt apud infe
ros quo tu pperas. Idem Euſebius vlti.
Aliq̃ reuertat pulus in terrã ſuaz vnde
erat ꝛ ſpũs redeat ad illũ qui dedit illuz.
Spiritus ergo beatoꝝ cũ corpore nõ pe
rit: ſed ad deũ redit. ¶ Itẽ occaſionẽ da
re potuit huic errori quod dicit de deo. j.
Ad Thymoth. ſexto. Qui ſolus habet im
mortalitatẽ. Unde ſm hoc nature ꝙ aia
nõ ſit imortalis. Sed ibi dicit immorta
litas immutabilitas quã nõ habet crea
tura cũ ex nihilo facta ſit: ꝛ ſecũdũ acci
dentia nata ſit mutari. Sed tamẽ creatu
ra poteſt habere perpetuitatẽ: ꝛ eſſe im
mortalis prout imortalitas dicit priuatio
nẽ finis. ¶ Itez dicto errori potuit dare
occaſionẽ hoc ꝙ ſpiritus irrationalis in
brutis perit cum corpore: vnde poterit
alicui videri ꝙ ſpũs rationalis in homie
pereat cũ corpore. Sicut enim ſpiritus ir
rationalis forma ꝛ pfectio eſt in corpore
bruti ſic ſpũs rationalis forma ꝛ pfectio
eſt in corpore humano. ¶ Ad ſolutionez
huius notãdum eſt ꝙ eſt quedaz forma
que equaliter nititur ꝛ inhibit ſue mate
rie ꝛ nõ regit eam neq; ſuſtinet ſed ſuſt-

netur:ab ea,ꝛ talis eſt forma corporalis in rebus inanimatis. Quedã enim forma eſt que regit materiã ſuam ꝛ quodã modo ſuſtinet.eam ꝛ hoc ſubdiſtinditur. Quia quedã eſt cuius operatio nõ eſt extra materiam illam:vt eſt vegetabile in plantis ꝛ ſenſibile in animalibus bꝫtis ꝛ hec perit cum corpore: ocioſum enim eſſet eã manere poſt corpus cũ nõ haberet operationem ſine corpore. Quedam enim forma eſt cuius principalis operatio nõ eſt in materia nec per materiam vt anima rationalis ſcõm operationem intellectiuam ꝛ ideo ſeparabilis eſt a corpore ꝛ eſt ſimile in luce ignea:ꝛ luce ſolis eſſe enim lucis radij ſolaris exiſtentis in aere nõ dependet ab aere. Unde ſole ſubtrahente radium remanet ſolus aer. Sic deo ſubtrahente a corpore ſpiritum remanet ſolum corpus. Unde ſole ſubtrahente radium remanet ſolus aer. Unde deſtructo aere: adhuc remanet radius quod poſſumus videre per interpoſitionem alicuius tranſparentis vt eſt criſtallus in loco aeris.ſcilicet poſita. verbi gratia. Sit aliquis locus vndiqꝫ cluſus:excepta illa parte per quam ingredi tur ſolaris radius. Qui ibidem igreſſus totum aerem ab illo loco cõtentum reddit luminoſum. Deſtruatur iſte aer.per ĩmiſſionem alicuius corporis tranſparẽtis:vt puta maſſe criſtalline: licet aer inde deficiat radius tamen ibi manet: qõ apparet in criſtallo ibi exiſtente manet enim radius illuminans criſtallum. Sicut enim eſt in vnione anime rationalis ad corpus:eſſe enim eius nõ dependet a corpore ꝛ ideo nõ perit cũ corpore. Lux vero ignea eſt duobus modis.ſ.in carbone ꝛ in flamma. In carbone eſt lux materie groſſe ꝛ terreſtris ꝛ inde eſt ꝙ non exſt radioſa.i.deſe non immittit radium immutantẽ aerem vicinum lux vero inditur in flamma materie ſubtiliori que ẽ vapor reſolutus a corpore.ſ.a carbone. Inflãmato.ꝛ eſt lux in flamma radioſa vtraqꝫ tñ lux tam in carbone q̃ in flamma immittitur materie ita ꝙ deficiẽte materia lux deficit. Sic eſt de vegetabili ꝛ ſenſibili vegetabile enim deficit deficiente corpore cuius perfectio eſt ſimiliter ꝛ ſenſibile. ¶ Ad oſtendendum ꝙ anima nõ perit cũ corpore non multum vtemur auctoritatibus ſacre ſcripture.cum error iſte locum nõ habeat in eis qui ſcripturas ſacras nouerũt ꝛ eas receperũt:qr quaſi infinite ſunt auctoritates in ſacra ſcriptura quibus error iſte deſtrui põt. Sed teſtimonijs nobilium phorum ꝛ rationib⁹ potius vtemur.falſitatem huius erroris oſtẽdit Tulli⁹ Dicẽs. Nõ eſt lugẽda mors quã immortalitas ꝓſequit. Idem loquens de eo qui recte vixit. Ex hac vita ingt deſcendit tanq̃ ex hoſpitio non tanq̃ ex domo. Cõmendadi enim natura diuerſoriũ nobis nõ habitandi dedit. Idem in qdã nibus tuſculanis. Quid niſi illud vitale qd̃ intra nos eſt.dũq; mole corpis premitur.in celeſtis regiones cõtemplatione ſe tranſferre illuc ad inhabitadum:poſt depoſitionẽ ipſius anolet? Jtẽ in rethoricis ꝓbabile videt ſapiẽtibus penas eẽ partes apud iferos. Jtẽ Señ.in lib.de naturalibus queſtionibus.Si volumus tranquille degere anima in expedito habẽda eſt ſiue illam inſidie ſiue morbi petant. Quid aliud habeo q̃ exeuntem hortari ꝛ cũ omnibus bonis emittere.vade fortiter.vade feliciter nihil dubitaueris rediens. Nõ de re ſed de tẽpore queſtio eſt facis q̃ q̃q; faciẽdum eſt rerum natura q̃ gemit te expectat ꝛ locus melior ac tutior. Jtem mercuri⁹ anime dicit. Poſt diſſolutionem cogent credere penis que in vita nolũt credere verbis. Plato etiaꝫ in thimeo dicit.animã poſt diſſolutionẽ varijs affligi penis:hijs teſtimonijs philoſophorũ ꝓz ꝙ anima rõnalis nõ perit cũ corpore. ¶ Rationibus vero multipliciter põt oſtendi idẽ. Et primo per iuſticiã dei que ſi eſt reddet tã bonis q̃ malis ſm eor merita. Bonis premia malis penas. Eccle. vult cuncta que fiunt adducet dominus in iudiciũ. Sed retributio iſta nõ fit in preſenti cuꝫ mali hic floreãt ꝛ boni opprimant. Job.xxi. Quare impij viuũt ſubleuati cõfortatiq; diuitijs ꝛ. Jere.xii. Quare via. Impiorum proſperatur vnde eſt omnibus qui preuaricantur ꝛ iniquae agunt. Et in Pſal. Uſq; quo peccatores domine vſq; quo peccatores gloriabuntur: ergo retributio iſta erit poſt hanc vitam Adanent ergo anime poſt mortem. ¶ Jtem põt oſtendi per dei bo

uitatem: qz cum deus singulariter sit bonus maxime tamen bonꝰ est amicis suis: ꝛ maxime amat amátes se. Prouer. viij. Ego diligentes me diligo hoc autem verum non esset si anima periret cum corpore: nec esset alia vita post istam. Amici enim dei in hac vita sunt: egentes angustiati afflicti. Heb. ii. Et. i. Cor. x. Si in hac vita tñ in xpo sperantes sumus miserabiliores essemus oibus hoibus. Si non esset alia vita verum esset quod dicunt peruersi iudei. Mal. iij. Vanus est inquiunt qui seruit deo: ꝛ qđ emolumẽtum qui custodiunt precepta eius? Non etiam emolumentũ vbi videtur: sibi detrimentũ in hac vita affligi si in futuro nõ sperarent amici dei pro hac afflictiõe delectari: ꝛ vtilius esset eos bonis presentibus adherere ꝛ in eis delicate viuere q̃ deo adherere ꝛ mãdata eius obseruare. ¶ Item põt ostendi qꝫ anima cuz corpe nõ pereat per sapientiaz dei que non põt fallere nec falli. Falleret autez eos qui ei credunt cõtemptum presentis vite cõsulendo ꝛ presentiuz bonoꝝ si nõ sequeretur alia vita melioꝝ: ꝛ alio bõa melioraret. Mat. xix. Si vis pfectus esse vade ꝛ vẽde omnia que habes: ꝛ da pauperibus ꝛc. i. Jo. xij. Qui odit animã suã in hoc mundo. in vi. e. c. cã. ¶ Item anima cuz corpore qꝫ nõ pereat ostenderũt qui hoc per experientiam nouerunt: quia morte suscitati fuerunt: vt xps lazarus. ꝛ illi de quibus legitur ad Heb. xi. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. ¶ Idem etiam ostendunt virtutes quas mortui operantur. vnde Grego. in quarto libro Dialo. Pensa qualiter anime viuunt illic vbi viuunt quoꝝ hic ꝛ corpora mortua in tot miraculis viuunt. Si igitur vitam anime manentis in corpore deprehẽdis ex motu membroꝝ cur non perpendis vitam anime post corpus etiam per ossa mortua in virtute miraculoꝝ. ¶ Item ostenditur per ordinem quem habet homo inter se ꝛ creaturas. Est enim creatura media inter iumentũ ꝛ angelum. vnde communicat cum iumento in corporis mortalitate: ꝛ cum angelo in anime immortalitate. Gre. in. xij. lib. Dial. Homo sicut in medio creatus est: vt esset inferior angelo superior iumẽto ita aliquid habet cum summo cõe aliquid cõe cum infimo. Immortalitatez. s. spũs cum angelo mortalitate vero. corpus cũ iumento. ¶ Iteꝝ ostenditur per similitudinẽ quã habet anima cuz prima materia: sicut enim prima materia se habet ad oẽs formas sensibiles ꝛ corporales: ita habet se substantia intellectiua ad formas intelligibiles: ꝛ spirituales. Ergo sicut prima materia nõ est corruptibilis ab aliqua forma sensibili vel corpali. Ita substantia intellectiua nõ est corruptibilis ab aliqua forma itelligibiliter spũali ꝛ multo minus a forma corporali cuz pter sublimitatem siue essentie talis corruptio nonpossit ad eã attingere. Relinquit ergo qꝫ ipsa sit incorruptibilis ꝛ mortalis. ¶ Jteꝝ oẽ quod destruit: aut destruitur separatõe forme a materia aut diuisione partiũ itegraliũ aut destructiõe subiecti aut deserẽtis: aut absentia cause. Separatiõe forme destruitur res dupliciter. Aut diuisiõe forme: que manet separata vt cuz diuidit aia rõnalis a corpe: que diuisio dicit mors: vel diuisione forme: q̃ nõ manet separata vt in extinctiõe ignis: ꝛ hec diuisio vocat̃ ꝓprie corruptio. diuisione partiũ itegraliũ fit destructio vt cuz ligna ꝛ lapides destruũt domꝰ: destructio vero subiecti vt destructo pariete destruit pictura q̃ erat in eo: ꝛ quãtitas. Absentia cause fit destructio: vt sole subtracto destruitur dies. ¶ Primo tñ nõ potest destrui aia rõnalis: nozni est cõpositum ex materia: ꝛ forma vt ostensuz est prius vbi destructꝰ est error: g ponit aias cũ corporibus seminari. Ergo non põt fieri in ea diuisio forme a materia. Propterea si diceret qꝫ esset ex materia ꝛ forma cõposita adhuc põt ostẽdi qꝫ forma illꝰ nõ põt destrui: ga nõ hz ꝓtrariuz quo destruat. Anima eni potens est intelligere oia qđ nõ esset verũ si aliqđ esset ei ꝓtrariuz. Anima enim non esset receptibilis ipsius nec similitudinis eiꝰ ergo non posse intelligere ipsum. Preterea vitus nullaz formã visibilẽ habet sibi ꝓtrariam: ergo nec intellectus aliquã formã intelligibilẽ habet sibi ꝓtrariã. ¶ Secdo. Jteꝝ non põt destrui aia rationalis destructiõe partiuz

ter gratiā cum simplex sit: ⁊ careat huiusmodi partib⁹. ¶ Tertio. Jté destructiõe subiecti nõ põt destrui: qz si poneretur' ei⁹ subiectũ nõ poneret aliud q̄ corpus. Jpa aũt nõ se hz ad corp⁹ vt accidẽs ad subiectũ est enim pfecta substãtia receptibilis est enim sm se oppositorũ manẽs intransmutata sm essentiã: qs ꝓprium est pfecte substãtie si quis tñ obiciat de superficie que quãtitas est nõ substãtia: que tñ recipit ꝯtrarios colores dicendum est q̄ ipsa nõ recipit colorẽ sm se sed scõm virtutez subsistentẽ corpee substãtie: sed aia rõnalis sm se receptibilis est: oppositorum nõ sm naturã corpis cui vnita est: vt ꝑtutis: ⁊ vitij: sciẽtie: ⁊ ignorãtie: ⁊ multorũ aliorũ: que cũ sint spũalia nõ recipiunt in ea sm naturã corpis. ¶ Quarto. Jté nõ põt destrui aia destructiõe deferẽtis nõ potest aia destrui cũ nõ idigeat deferẽti sicut liquor vase idiget quo q̄tineatur. ¶ Quinto. Jté nõ põt destrui. s. absentia cause: qz a prima cã imediate fluit. Cui⁹ absentia nihil destruit: vel cuius presentia semper adest oib⁹: ⁊ nũq̄ ẽ absens. Quãtũ enim i se est semp influit in creaturas eẽ ⁊ pmanentiam. Ergo aia rõnalis nullo mõ põt destrui cũ nullo p̄dictorũ modoz destructibilis sit: nec alius mod⁹ destructionis possit inueniri. ¶ Sexto. Jté oẽ esse mortale paulatim debilitat ⁊ deficit donec veniat ad vltimũ defectũ qui est mors: virtus aũt intellectiua sua duratiõe inualescit ⁊ ꝑficit vt quãto est antiquior tãto sit ad intelligẽdũ validior: ergo hz eẽ immortale. ¶ Jté virtus que nõ hz finẽ in operatõe nõ hz finẽ in tpe: virtus itellectiua nõ hz finẽ in operatiõe nõ enim determinata est ad intelligenda tot quin adhuc plura intelligere possit: ergo nõ hz finẽ in tpe. Jté virtus corruptibilis ledit a vehemẽti obiecto: vt visus a vehementi lucido: intellectus aũt nõ ledit a vehemẽti intelligibili immo magis ꝑfortat. Ergo nõ est corruptibilis. ¶ Jtem ex cognitiõe obiecti cognoscit cognitio potẽtie: ⁊ ex ꝯditiõe potẽtie cõditio substãtie. Cũ ergo obiectum virtutis intellectiue sit vniuersale incorruptibile virtus intellectiua incorruptibilis est. ¶ Aug. in lib. soliloquiorũ. Sic ꝓbat immortalitatẽ anime. O⁹ ingt substãtia cõprehensiua veritatis ingẽtũ est veritatis: est immortalis. Sed anima rõnalis est hmõi: g̃ est immortalis veritatẽ h̄ intelligẽ essentiã rei inquãtum est abstracta a materia: ⁊ oibus materialibus ꝯditiõib⁹ vt apprehẽditur hõ qui p̄dicatur de omnibus hoib⁹. ¶ Jté omnis substãtia cui⁹ operatio nõ pẽdet a corpe ipa nõ pendet ex corpe. Sed opatio substantie nõ pẽdet ex corpe. s. intelligere sed intellectiue: ergo nec substãtia intellectiua pendet ex corpe ergo ẽ sepabilis a corpe: ⁊ põt vacre sine eo. ¶ Jté virtus cui⁹ opatio impeditur a corpe nõ dependet a corpore: sed talis est virtus intellectiua. Quãto enim corpori se plus imergit per sollicitudinẽ: ⁊ amorem tpalium: ⁊ delectationẽ tãto intelligit obtusius ⁊ tardius. Quãto aũt se elongauerit tanto clarius ⁊ facilius. Ergo ipsius non dependet a corpore. Preterea si intellect⁹ depẽderet a corpe sequeret̃ confortatio eius ad conformationẽ corpis: ⁊ debilitatio ad debilitationẽ. Aliter tñ est. Nã in senectute ẽ corpis debilitatio: ⁊ intellectus ꝯfortatio. Sicut enim iuniores melius sentiunt sic seniores melius intelligunt. Jo. xij. In antiquis est sapientia Si quis tamen obijciat q̄ intellectus dicitur depẽdere ex corpore quum ei⁹ opatio impeditur egritudine corpis: vt pz in freneticis. Sil'r intellect⁹ sensu ⁊ imaginatiõe indiget q̄ nõ fiat sine illis. Dicẽdũ est q̄ aliud est virtutẽ impediri a lesione aliud ab occupatione. Intellectus impeditur occupatione anime circa opus alterius virtutis: sed nõ ledit̃ vt visus vel auditus exterioz occupãs⁹ animã circa exteriora impedit vt illa hora nõ vacet intellectiue operationi. Sic in laborantib⁹ frenesi: vel similibus passionibus sunt: sicut somnia fixa ⁊ adherentia ꝓpter infectiones ⁊ difficile separabiles. Et quẽadmodũ somnia mentẽ tenẽt circa fantasmata occupatã. Sic ille alienationes operationum intellectus mentẽ occupando impediunt. Expurgata autem huiusmodi infectione intellectus tanq̄ nihil passus lesionis ad proprias operationes reuertitur. Ad secundum dicẽdũ q̄ licet intellectiua nõ fiat in nobis sine sensu ⁊ imaginatione: tamen est sine illis. Et ponit ille Augustinus. Ad portũ nõ deuenitur nisi per nauem ẽ tamẽ esse in portu sine naui: vel

potest distingui duplex facies virtutis intellectiue inferior: & superior: quantuz ad inferiorē indiget intellect⁹ sensu: & imaginatione quantū vero ad superiorē fm quē est: nobilis perfectio & potissima intellectus nō indiget illuminat eni a prima virtute. ¶ Jtē potest ostendi q anīa rationalis naturaliter appetat beatitudinē: nō est impossibile ei assequi eā. Sed impossibile ē q ea assequat in bonis presentis vite: ergo ipsa manet post presentē vitam. Qđ in bonis presentis vite beatitudinē nō assequat. Sic pōt ostendi possessores bonorū corporaliū aut amāt ea aut nō amant. Si non amant: ergo sunt eis oneri: & nō assequunt felicitatē in eis. Si vero amant ea: ergo sunt vniti eius per amorē & sunt obnoxij oībus passionibus qbus illa subiacent. Amans eni necessario ꝓpatitur amato ꝓpter vnionez amoris si passio rei amate ad ipsum per apprehensionē pertenerit. Ergo nec in isto casu felicitatez in bonis istis assequūtur. ¶ Jtez nobiliori virtuti nobilior cōpetit pfectio. Ergo cum vires aie qbus homo antecellit bruta aialia nobiliores sint viribus illis quas cōmunicat cū brutis eis cōpetit perfectio nobilior. Ergo facilitas alia erit anime rationalis secundū vires illas nobiles q̄ sit ea: que est fm vires inferiores: que est in bonis presentis vite. ¶ Preterea cuz nobilis pars aie habeat proprias suas operatiōes: & ꝓpria gaudia: & propriā libertatē: & securitatē: habebit ipsa ꝓpriam felicitatē nō in bonis corporalibus cū ipsa separata sit a corpore vt tam ostendet: sed in bonis spūalib⁹. ¶ Jtē quicqd est morti obnoxiū non est beatū: ergo cū homo in presenti vita subditus sit necessitati moriēdi in ea nō est pfecte beatus. ¶ Jtez omnis virtus oīno separata a corpore: non est corruptibilis corruptione corporis: sed vires: que sunt propie aie rationalis intellectus: & volūtas oīno sunt separate a corpore: ergo nō sunt corruptibiles corruptione corporis. ¶ Media multipliciter probāt proprio sic:

vis vnita corpori sine operans per organum operat fm ꝓportionē & possibilitatem organi tūi: vt visus q nō iudicat de sapore vel sono sed de colore: ga coloꝝ pertinet ad naturā oculi. Nullū aūt organuz corporale possibilitatē habet ad incorporalia. Nulla ergo vis operans per organum corporale est cognitiua: nisi corporaliuz tantū. ¶ Preterea operatio intellectus est per abstractiōem a materia: & materialibus cōditionib⁹. Sed ois operatio ē: fm naturā virtutis a qua egreditur ergo intellectus est abstractus a materia & nō habet organū corporale. ¶ Jtē nulla virtus incorporata. i. parti corporis determinata operās per organū est cognitiua sui non eni potest referri vel reflecti supra se vnde nec oculꝰ se videt nec imaginatio se imaginat. Cū ergo se intellectꝰ intelligat nō est incorporatus alicui. ſ. parti corporis determinate vnitus. ¶ Jtem q cognoscit est in cognoscente fm naturam cognoscentis: & nō fm naturā rei cognite: & generaliter q recipit in aliquo est in recipiēte: fm naturā recipētis. Cuz ergo corporalia & materialia sint in intellectu fm modū imaterialē sicut denudata a materia. & materialib⁹ cōditionibus intellectus imaterialis est: & nō in corpatus alicui parti corporis. ¶ Jtē cū voluntas: que ē propria aie rationalis libera sit flexibilis. & ad ea: q̄ sunt delectabilia corpori & ad ea que sunt corpi contraria: vt sunt: macerationes carnis: & ipsa mors corpalis: manifestuz est q volūtas illa a corpore separata est: vñ nō est cū corpore corruptibili. ¶ Jtē nō est necesse rectorē nauis mori cū nauis dissipat: nec militez occidi cum equus cui insidet occidit. nec artificē perire licet aliquid de instrumētis eius quo ad aliquā operationē ignobilez vtitur def. certi: sic nō est necesse q spūs rationalis pereat: licet corpus quod est eius organū quantuz ad aliquas eius operatiōes min⁹ nobiles pereat. ¶ Preterea nihil creatū est: propter ignobilius: & vilius se. ergo anima rationalis nō est principaliter creata propter operatiōes earū quas habet cōes cū brutis: vel propter bona ista corporalia que ea viliora sunt ergo nō est necesse eā perire licet nō possit exercere operationes illas minus

nobiles circa bona ista corporalia. ¶ Jté cū anima rationalis nobilior sit quacūq; creatura corporali. ⁊ deus cōicauerit esse ꝑpetuā alicui creature corporali vt corporibus celestibus, ipse cōicauit illud etiā aie rōnali. intelligere nō solum creaturā corporalē sed etiā creaturā spūalem ⁊ ipsum creatorē ipse cōicauit ei esse perpetuū. ūcapacitas dei per intelligentiā lōge melior sit ꝑpetuitate essendi. ¶ Jté cū dederit deus creature rōnali vt possit habere amicitiā cuiq; deo. lex vero amicitie regrat bonorū cōionem verisimile est q; cōicauerit ei immortalitatē. ¶ Preterea quis fidelis amicus a morte amicū suum nō seruet si potestatē habet ergo verisimile ē q; de⁹ amicos suos seruet morte qua omnino pereant. ¶ Mors corporalis amicor dei nō est mors sed potius somnus vel trāsitus ad meliorē vitā. Jo. ij. lazarus amic⁹ noster dormit. Et Mat. xxij. nō est deus noster deus mortuorū sz viuentiū. ¶ Jté que a solo deo messe producunt perpetua sunt nisi sint accidentia vel forme dependētes a materia. Sz aia rōnalis nō est accidens vel forma dependens a materia ⁊ a solo deo est per creationē vt prius ostensum est: ergo ipsa habet esse perpetuū q; ipsa nō sit accidens sic probatur. Nullum accidens nobilius est substātia sed oē mouēs ⁊ regens substantiā est nobilius ⁊ actualius ⁊ virtuosius substātia quā mouet ⁊ quā regit: ergo nullus tale est accidens. Sed talis est anima rōnalis ergo ipsa nō est accidēs. Quod vero nō sit forma a materia dependens prius ostensum est. ¶ Possumus ⁊ vti ad destructionē dicti erroris ostensiue qua vsus est gdaz religiosus cōtra ꝓm quēdam qui negabat animā esse immortalē. Aut aia ingt est mortalis aut imortalis. Si aia mortalis est ⁊ credis eam esse immortalē nullus tibi inde ꝓuenit incōmodū. Si aut imortalis est ⁊ credis eam esse, mortalē aliqd pōt tibi venire in incōmodum: ergo melius est vt aia credatur esse immortalis q̄ mortalis. Quia sm̄a sapientiā si ꝓpositis istis duobus sit cōsentiēdū bonū: illius vero malū: magis est eligendum: cuius, cōsecutiuū est bonū: q̄ id cuius cōsecutiuū est malū. Juxta verbuz gō tullius refert in li. de senectute catonē

dixisse. Sed si aia mortalis est q̄ creduntea esse mortalē nō erūt ꝓ est hāc vitā qui nos cōfundāt de cōtraria opinōe. Si vero sit immortalis. Nos qui sumus huius opinionis poterimus eos cōfundere qui contrarie opinionis sunt ⁊ hec contra dictum errorem sufficiant.

¶ De errore negantium resurrectionez corporum. xxiij.

Sequitur de errore illorum qui negāt corporū resurrectionē. ¶ Ad destructionem vero hui⁹ erroris primo ponem⁹ testimonia sacre scripture deinde rōnibus vtemur. Legitur. Exo. iij. Deus patruz nostrorum deus abrahā ⁊ deus ysaac ⁊ de⁹ iacob misit me ad vos. Quo verbo vtitur dñs. Mat. xxij. Ad ꝓbationez resurrectionis subdens. Nō est inqt deus mortuorum sed viuentiū. Sic ꝓbat per hoc animas post mortez ꝑmanere. Nō enī diceretur deus nō existētiū. ⁊ sic introducit corporum resurrectio que cū aiabus bona ⁊ mala que gesserant recipiant. Jtez Iob. xix. Scio q; redemptor meus viuit. ⁊ in no die de ter. sur. sum. Et eiusdem. xiij. Lignū habet spez si precisum fuerit rursuz virescit. ⁊ Isa. xxvj. Viuēt mortui tui. Et ezech. xxxvij. Ecce ego intromittā in vos spūz ⁊ viuetis. Dani. xij. Multi de hijs qui dormiūt in pulvere terre vigilabunt. Jone. ij. Sublevabit de corruptiōe vitā. ij. Abachab. vj. Rex mūdi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite retributionē suscitabit. Et in eodez. E celo ista possideo sed ꝓpter dei leges hec ipsa despicio qui ab ipo me es receptuz spero. Eiusdē. vj. Juste ⁊ religiose de resurrectiōe cogitās. Mat. viij. Multa corpora mor. que dor. sur. Jo. v. procedēt qui bona fecerūt in resurrectionem vite. Eiusdē. xi. Scio q; resurget in resurrectione in nouissimo die. i. Cor. vi. Deus ⁊ dñm, suscitauit ⁊ nos suscitabit ꝑ ꝑtutē suā. Eiusdē. xv. Si resurrectio mortuorū non est neq; xps resurrexit. Ibidē inspiciens tu qui seminas non vivificat. Idez in eodē. Omnes qdem surgemus. Jté oportet corruptibile hoc induere incorruptionē. Et. ij. Cor. iiij Scientes qm̄ qui suscitauit iesum ⁊ nos cū illo suscitabit. Eph. iiij. Donec occurramus oēs in virū perfectū in mensurā etatis plenitudi

ms xpi. Phi.tij. qui reformabit corp⁹ hu militatis nre. Preterea thes.iij. Nolum⁹ vos ignorare de dormientibus. Jac.v. Aurum z argētū nostrū eruginabit: z erugo eorū in testimoniū nobis erit z mâducabit carnes vestras sicut ignis. Erit ergo caro vra in futuro. Act.xxvi. qd incredibile iudicat apud nos si de⁹ mortuos suscitat: ¶ Roibus sic pōt corpoꝝ resurrectio fraderi. Dēz iusticiā iudicis iusti. s. icui⁹ terra inita fuit digna pmio z supplicio qué nec fallit ignorātia nec phibet impotētia necesse esse qnqz querti i iudiciū. Sz talis iudex de⁹ est ergo ei⁹ iusticia qñqz cōuertit in iudiciū. Sed hoc nō fit in pūti vniuersaliter cū mali floreāt z boni oppimant: fiet ergo i futuro z reddet deus vniculqz put meruerit. Ergo hominibus q sibi seruierūt mercedē reddet qō fieri nō pōt nisi ipsi resurgant. Tali argumēto vsus est barnabas ad pbāduz resurrectionez phis q erāt rome vt legit in iclementis. Justū est inqt quēlibz seruetez alicui remunerari. z inde vt pius. ¶ Si qs tñ dicat homines posse remunerari iaiabus sine corpoꝝ resurrectiōe nō valet responsio. Luz enī aīa sine corpe hō non sit: nec remunereatio aie sine corpe est remuneratio hominis. Preterea cū hō seruierit deo z corporalib⁹ opibus z spūalibus z nō min⁹ de⁹ sit liberalis remunerādo q̄ hō seruiēdo vtroqz modo z in corpore z in aia debet remunerari. Jté simili meritoꝝ apud eūdē iudicē similis debet esse remuneratio. Ergo cū xp̄s seruiēdo patri in corpe z in aia meruit in corpore z aia remunerari. alij similiter dō seruiētes simile remunerationē merebūtur. tij.cor.xv. Si resurrectio mortuorum nō est neqz xp̄s resurrexit. Jté in ps. Nunquid enī vane ꝓstituisti oēs filios hominū. vane sine frustra sunt ꝓstituti si principes nō sunt beatitudinis si morit̄ nō surrecturi. Preterea si corp⁹ aie ꝓpatitur. quare nō ꝓegnabit. z glorificabit Jtem cum aia naturaliter appetat esse in corpe qō ostēdit dolor q est in separatiōe. z ois appetit⁹ naturalis in pfecta aie beatitudine debeat iplerī corp⁹ tradet ei sine quo appetit⁹ eius naturalis nō iplerētur. Preterea cū ꝓstet aie ppetue nō sufficere organuz necessariō corruptibile ex pria ordinatiōe corp⁹ hūanuz nō fuit tale. ergo cū per xp̄z restauratio pfecta fiat ppetuā corp⁹ aie tradet fiet ergo resurrectio corpoꝝ. Jté cū alique actiōes corpales sint meritorie vt opa mie de qb⁹ legit. Mat. xxv. Caro siē socia aie é i merito sic socia debet esse ei⁹ in pmio z ex quo parté p. ij soluit parté debet habere lucri q nō erit nisi caro resurgat ergo ipa resurget. Jtez corp⁹ humanū finis est ceteroꝝ corporū: q cū inter cetera corpa queaz hēant esse ppetuū corp⁹ humanū habituꝝ est esse ppetuū. Finis enī melior est hijs que sunt ad finē qō aūt est diuturni⁹ melius est. Jté corpa que habēt esse ppetuū habēt illud ex dei bonitate z ad creature vtilitatē nō ad vtilitatē dei cū ipe bonoꝝ nostroꝝ nō egeat. Nec ad vtilitatē creature pure corporalis cū illa nulli⁹ boni sit perceptiua. Jté nō principaliter ad vtilitatē creature spūalis cū illa creatura corpali non egeat ergo ad vtilitatē creature parti spūalis z ptim corpalis q̄ nō videt esse nisi hō. Si nō aliq̄ creature corpales pp hoiez hūt esse ppetuū multo forti⁹ hō habitur⁹ est esse ppetuū. Jté aut corp⁹ humanū se hz solū ad aiam vt organū ad tēpus necessariuz aut nō. Si primo mō que cā est q aia tū doleat cum illud organū graue: z onerosū sit sibi sēperet ab ea q nō est ampli⁹ ei necessariū quis sapiens doleat cū a nauī exit ad portū securū. Si vero nō se hz vt organū solū sz vt mā cū q̄ aia ꝓficit spēm vnā rez z creaturā nobilissimā cū creature min⁹ nobiles eē ppetuū hēant. Jté cū aia rōnalis habeat alīqs vires que sine corpe nō possunt pfici vt prius ostensum est aut ipa nō pficietur oīno i futuro aut corpus eternuz vniet. ¶ Item due cause vnionis aie ad corp⁹ assignantur a gregorio nāzanzeno vna vt p agones certaminū que est in sunt aduersus terrena celestis glorie hereditatē acquirat. Et sicut aurū igne presentis vite erūpnatū probatur examine. Alia causa est vt hāc deteriorē nāz corpis secū trahat ac sursuz superius sedib⁹ collocet. vnde vna causa vnionis eius est bonū aie alia bonum corporis vtraqz aūt cā requirit vt corpus resurgat. De primo patet iustuz est enim vt caro que fuit socia in certamine socia etiaz sit in gloria de secunda idē manifestū est.

¶ De errore illo qui dicit. vnum quemq; posse saluari in sua fide vel lege. xxiij.

Equitur de errore illo qui ponit vnumquemq; saluari in sua fide vel lege ex quo credit eaz esse bonam ⁊ deo placentē. Cui errori occasionem dedit q; cogitauerit paucitatez esse saluandoz si soli xp̃iani boni saluarent. Dixerūt enī. Cum deus nō sit minus pronus ad miserendū q̄ ad puniendum quomodo tā pauci saluabūtur. s. xp̃iani ⁊ illi nō oēs sed solū boni qui pauci sunt respectu maloz. Multitudo etiā iudeoz ⁊ gentiliū damnabitur. Quare dei mia tantā multitudinē creauit cuz preuideret eā damnādaz. ¶ Et dicendū cōtra hm̄oi errorē q; nō est mirū si pauci sint saluādi. cōparatione eoz qui sunt damnādi. vilioz enīz semper est maioz multitudo q̄ precioſoz vt ferri ⁊ plūbi q̄ auri ⁊ argenti. ⁊ lapidū cōmunū q̄ gēmarū ⁊ q̄rcuū q̄ cedroz vel palmarū. Et maioz est acervus palee q̄ granī ⁊ maioz numerus stultoz q̄ sapiētū. Eccle. i. Stultoz infinit⁹ est numerus: sic stulti sunt vocati pauci vero electi. Mat. xx. Preterea cū in tāta multitudine hominū pauci sint reges tēporales. qd mirū si pauci habituri sint regnū celeste. Itē cū pauci ad regnū celoz rū venire curent. qd mirū si pauci pueniunt. Quomodo enī peruenīēt si peruenire nolunt. Itē qd mirū si pauciores ascēdant in celū q̄ descendant in infernū cuz facilius sit descendere: q̄ ascendere. Et si pauciores intrāt per angustā portā paradisi q̄ per latā portā iferni. Mat. vij. Intrate per angustā portam qa lata porta ⁊ spaciosa via que ducit ad perditionez ⁊ multi sunt qui intrāt per eā. Quā angusta porta ⁊ arcta via que ducit ad vitā ⁊ pauci sunt qui inueniūt eā. ¶ Falsitas dicti erroris sic pōt manifestari. Si aliquis volēs corporaliter ambulare nollet preuidere vie pericula cū posset: Si oculis clausis aut auersis a via vellet incedere merito imputaretur sibi si quid ei mali ex hoc accideret. Itē siquis vellet ire ad aliquē locū viā ignorāz ⁊ peritū habēs qui viaz ostēderet ⁊ ducatū preberet ⁊ nollet sibi viā ostendi vel ducatum preberi. merito iputaretur ei si qd mali ei ex hoc accideret hec duo cuiuslibet animus bñ dispositis audita approbat: ergo cū pricula spiritualia magis sint periculosa ⁊ iō magis cauenda. Sigs orta illa negligens fuerit preuidēda vel precauēda. merito ei imputabitur cū in periculū ceciderit. Ergo negligētia querēdi viā veritatis ⁊ salutis vel ductu ꝓprie rōnis vel q̄rēdo ab alio q̄ circa eaz credit esse adeo instructuz vel implorādo diuinū auxiliū cū aliud auxiliū: et desit negligētia est culpabilis ⁊ dānatione digna. Unde de illo q ignorans est ex negligētia hm̄oi. verū est illud Prouerbio. Lor. xiiij. Ignorās ignorabitur. Bauid noluit itelligere vt bene ageret. Bio. potuit intelligere vt bene ageret. sed noluit. Itaq; veniā nō habet. Ambro. Qui possent scire si vellent studium adhibere nō nescientes sed cōtemptores indicabūtur. Si vero aligs seductoz sub pretextu catholici doctoris alicui simplici p̄dicet pie credēduz q; deus coz simplicis auertet ne illi errori. Sibi periculoso credat nisi negligentia eius vel aliqua culpa obsistat. Custodit deus oēs diligētes se vt legitur in Psal. xj. Prouer. ij. Custodiet rectoz salutē ⁊ protegit simpliciter gradientes. Itēintelligendū est in illo casu in quo aliquis inuenit doctores cōtrarios vnū fidelē ⁊ aliū infidelez nec sufficit ex ꝓprio sensu vel ex dictis eoz vel ex vita discernere. Cui potius credendū sit. Dei enī mia ei nō deerit nisi impulsando ad eā negligēs fuerit. Infideles vero negligentes valde sunt. Et in inuestigādo per seipsos salubrē veritatē ⁊ inquirendo ab alijs. Et implorando diuinū auxiliū. ⁊ in faciēdo veritatē quā iam nouerūt. Qui vero negligit facere bonū quod nouit faciendū nō meretur accipere noticiā faciendi id quod nondū nouit. Qui vero in talento intellectus q̄ illā accepit fideliter negotiatur dignus erit vt talēta eius addatur. Mat. xxv. ¶ Si verū esset q̄ ponunt q; sunt p̄dicti erroris nihil esset virtus vel vitiū simpliciter. Credēti enīz de virtute q; esset vitiū vitiosum esset agere sm̄ virtutez. Et credenti de vitio q; esset virtus esset vitiosum agere secundum vitiū. ¶ Secundū hoc idē valeret errorem ranti q; veritas eā cognoscenti. ¶ Quedam vtilia ad destructionē dicti erroris. Regre supra in capitulo vbi ostēsum est

ꝙ vnica sit fides vera. ¶ In hoc vero ꝙ deus creauit tantā multitudinē hominū quā prenidebat esse dānādam mirari debes diuitias bonitatis dei q tante multitudini tot ꝛ tanta dedit bona cum tamē preuideret eos futuros ingratos: mireris etiā peruersitatē hominū q largitorē omnium bonorū donis eius impugnant. Nec solū ad dei miam debes habere oculū sz etiā ad dei iusticiā que non minor est q̄ eius mia: que illos quos mia creat pascit ꝛ regit ꝛ seruat: ingratos de acceptis beneficijs merito damnat. Quid mirū si iusticia peccatoribus reddit qđ meruerunt. Nemo miratur deū hoc ꝙ ignis calefacit vel sol illuminat vel dei mia bonis bñficia tribuit sic mirari nō debes si iusticia dei eos q rebelles sunt deo punit. Nō miratur aliquis. Si qđ seminat aliqs hoc metat. Sic mirandū nō est si peccatores mala metent: que semināt. Eccle. vij. Noli facere mala ꝛ nō te apprehendent. Et iterū nō semines mala in sulcis iusticie: ꝛ nō metes ea in septupluz. Bal. vi. Que seminauerit hō hoc ꝛ metet. Aug. dicit. Aliqs si deus vellet: isti boni essent. Sed melius voluit vt qđ vellent essent. si boni nō infructuose. Si mali non impune. Eccle. ii. Deus ab initio cōstituit hominē ꝛ reliqt eū in manu consilij sui. Et paulo post. Appositit tibi aquā ꝛ ignē ad quod volueris porrige manum tuā aute hominē vita ꝛ mors bonū ꝛ malū qđ placuerit ei dabitur illi. ¶ Mirari etiā debes sapientiam: ꝛ bonitatē dei q penis malorū vtitur ad bonū electorum. Inestimabile eni gaudiū erit electis in futuro cū pfecte agnoscent pulchritudinez iusticie diuine quaz tanto plus amabūt quāto amplius cognoscent ꝛ tanto amplius gaudebunt quanto amplius agnoscent ꝛ amabunt. Psalmus. Letabitur iustus cū viderit vindictam. Itē miam ꝛ iudiciū cantabo tibi dñe. duplex erit materia cantus saluatis. s. mia electorū ꝛ iudiciū reproborū. Greg. Oipotens deus qa plus est miserorū cruciatu nō pascitur: qa aūt iustus est ab iniquorū vltiōe in perpetuū nō sedatur. Sz iniq oēs eterno supplicio deputati sua q̄dem iniqtate puniūtur ꝛ tñ ad aliqd ardebunt. s. vt isti oēs ꝛ in deo videāt gaudia que pcipiant ꝛ in illis respiciāt supplicia que euaserunt q̄re tanto magis inetrnū diuine gratie debitores se esse cognoscent q̄nto in eternū mala puniri cōspiciunt que eius adiutorio vicerunt.

¶ De errore illoꝝ q dicūt aias in mortali pec. decedētes nō puniri eternaliter. xxv.

Egī de errore eoꝝ q dicunt aias que in mortali decedūt nō puniē das eternaliter. Qui error valde pniculosus est: funditus eni destruit sapiētiam ꝛ bonitatē in cordibus hominū cū tiam ꝛ bonitatē in cordibus hominū cū euacuet timorē domini. q est principiū sapientie. Prouer. i. Et sine quo nō est iusti ficatio. Eccle. i. Timor dñi expellit peccatum nā q sine timore est nō poterit iustificari. Error iste dum impunitatē hominibus promittit pronitatē ad peccandū efficit in eis: Impunitas enim est nutrix transgressionū vt ait. Ber. huic errori occasionem dare potuit illud. Mat. vij. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Et illud. Apo. xviij. Quantū glorificauit se ꝛ in delicijs fuit tantū date ei tormentū ꝛ luctuz. Nō esset inquūt mēsura pene secunduz mensurā culpe si peccato mometaneo pena eterna redderetur. Sz verba predicta sic intelligēda sunt vt fiat cōparatio in genere vt q multū peccauit multū puniatur ꝛ qui minus peccauit minus. ꝛ q amplius: amplius. Nō ꝙ sit necesse penā esse equalē culpe fm durationē immo q̄ntum ad durationē multo maior pōt esse q̄ culpa sicut multipliciter pōt oūdi. Et primo p penas ab hūano iure positas q̄ multo amplius durant q̄ peccata pro qbus inflicta sunt durare rit. Augu. xxi. libro de ciuitate dei. Octo genera penarū in legibus esse scribit Tullius. Damnuz vincula: verbera: talionē: ꝛ ignominiā: exiliū: mortē: seruitutē. Quid horuz est ꝙ in breue tēpus pro cuiuslibet peccati celeritate arcetur vt tāta vindicetur omnia q̄nta deprehēditur ppetrare vbi forte talio. Diurnuz bellū acgrit ppetuā seruitutē. Preterea cū perpetratio peti vulneratio spiritualis sit qđ miriū si a vulneratiōe breuissimi tēporis relinquatur vulnus multe durationis aut etiā mors a qua nō est regressus ad vitā nisi miraculose. Itē cū ppetratio peccati casus sit in profundū qđ mirum si casus iste breuissimo tpe fiat ꝛ tñ qui sic eccl

dit in profundū multo tpe maneat. Item cū perpetratio peccati transgressio sit legis nō est minus si mutilatio que ppetua est naturaliter pro illa infligatur cū etiā p petratio peccati ligatio sit peccātis sm illud. Prouer. v. Funibus peccatorū suoz quisq; ꝯstringitur. Nō est mirū si ille q ligatur in breui tpe diu ligatus maneat. Item cā peccatoz breui voluptate se vendat: qd mirū si emptori eius acgritur ius ppetuū? Preterea cū nō sit minor dei iustitia q̄ mia nec minus sit eterna q̄re miratur qs q̄ dei iustitia eternaliter puniat malos ⁊ nō miratur q̄ dei mia eternaliter remuneret bonos cū partū causaruz pares soleāt esse effectus. Preterea per se notū est qđ q addit super petiū suū cōtumaciā seu ipenitētiā auget merito ⁊ penā: ⁊ quātū durat iniuria debet durare ⁊ pena. Quia q̄ existēs in inferno addit super petiū suū cōtumaciā vel impenitētiā nulla ei⁹ vera penitētia vel emēdatio est apd̄ inferos: ⁊ tā diu durat d̄t iniuria q̄diu ei nō emēdat: ⁊ merito durabit semper ipsi⁹ pena. Preterea petōr peccauit i suo eterno vsq; ad mortē: in petō pseuerādo iō merito punietr eterno dei iudicio. Petrus. iij. li. Dial. Scire veli quō iustū sit vt culpa que cū fine ppetrata est: sine fine puniat. Bre. Hoc recte diceret si districtus iudex nō corda hoiūm sed fca pēsaret. Iniq eni tō cum fine deliquerūt: qa cū fine vixerūt. Nā noluissent vtiq; si potuissent sine fine viuere vt potuissent sine fine peccare. Nūdūt eni qđi petō semper viuere cupiūt qui nunq̄ desinūt peccare cū viuūt: ad magnā q̄ iudicantis iusticiā ptinet vt illi nunq̄ careāt supplicio qui in hac vita nūq̄ voluerūt carere peccato. Quia eternā voluit hīe peccati pfruitionē eternā inuenīet vindicte seueritatem. Itē maculatio imaginis dīne semper manebit in aīa damnati: vñ cum peccatū quantū ad maculaz semper maneat. pena peti merito semper manebit. Aug. Merito in celesti ciuitate imaginē ipsoz ad nihilū rediget deus qui in sua terresti ciuitate imaginē ipsius ad nihilum redigerūt. Itē quāto minus bonuz est deo q̄ ei prefertur tāto maioz cōtumelia ei infertur. Cū igitur oē qđ est vel esse pōt in infinitū minus bonū sit deo q̄ qđ et preferatur infinita cōtumelia infertur ei in omni aūt mortali petō aliqđ ei prefertur. Peccare eni est sm Aug. spreto incōmutabili bono hōis ꝯmutabilibus adherere. In oi eni mortali petō infert deo infinita cōtumelia. Merito aūt a deo pro quolibz mortali infert infinita pena. Itē si qs peccaret in aliquē equalē sibi: aliquātū peccārt in eū: ⁊ si simile peccatū ꝯmitteret in maiorē se magis peccare: vt si i sacerdotē. Et si in maiorē sacerdotē: vt in epm tūc magis peccaret. Ergo si peccat i deū q̄ in infinitū maior est quolibz puro homie: in infinitū magis peccat. Cū igit infinituz sit peccatū quo qs ptēnit deū merito infinita pēa ei debet. Itē obligatiōes ⁊ trangressiones ꝓportionales sūt: Qui eni eq̄liter tenent ad aliqđ tacte: nō eq̄liter peccāt nō faciēdo illō: ꝙ obligatio qua qs tenet deo obedire ⁊ fuire infinita est: ergo culpa trāgressiōis est infinita: Q̄ obligatio infinita sit. sic ꝓbatur: Nō ē possibile q̄ creatura rōnalis liberet se a debito obediēdi vel seruiēdi deo. Ergo cū obligatio illa sit intransibilis infinita est. Preterea si qnis dedisset mille marchas gratis alicui aliquātuluz esset obligatus ei: ergo cū solus oculus vel lingua in ifin tuz p̄cioſioz sit in illis marchis auri in infinitū magis obligat⁹ est hō deo rōne oculi solius vel lingue q̄ esset ratione mille marcharum auri. Quid ergo erit de obligatione: que est ratione totius corporis: ⁊ quid de illa que est ratione anime: que in infinituz melioz est corpore. Patet ergo q̄ obligatio obediendi vel seruiendi deo infinita est. Itez si anima rationalis nō deberet durare nisi per diem vnā tamen esset obligata deo ratione diurne vite alīquāta obligatione ⁊ si per duos dies ratione vite duoruz dierum esset obligata deo duplo maiori ⁊ sic ascendendo: ergo ratiōe infinite vite obligata est deo obligatione in infinitū maiori. Cum ergo obligatio infinita sit culpa: trangressionis est infinita ⁊ ideo merito debetur ei infinita pena. ¶ Item cū opera dei in vniuerso cōplera sint opera iusticie eius diminutionē nō habebunt. Et sicut retributiones eius ppetue erunt ita ⁊ vindicte ⁊ pene perpetue erūt. Preterea cuz mala merita omnino nostra sunt. Bona

vero merita fere oino sunt dei magis de bentur nobis de iusticia pene maloꝝ me ritorum q̄ premia bonorum. Ergo magis sumus puniēdi pro iusticia de malis me ritis q̄ remunerādi pro bonis. Si g̃ eternaliter pro bonis aligs est remmeranndus multo magis eternaliter ꝑ malis erit aligs puniēdus. Jté proportionalia sunt peccata penis. Si igitur nō est ꝓportio pcti ad peccatum nō erit cōparatio pene ad penā cum igitur nō sit cōparatio peccati eius qui furatus est ouem ⁊ ꝓ eccati eius qui occidit hominē innocentē. non erit cōparatio pene ad penā. Ergo si pena primi peccati est temporalis pena secundi erit ꝑpetua ergo deus aliquos perpetuo punit. Si forte ad hoc dicat q̄ licet possibile sit aliquē merer penaꝝ eternam tamē clementia dei non sustineret eū puniri tanta pena. Querimus ab eo vtrū sustineret deus eū puni aliqua pena vel nulla: si nulla euacuatur dei iustitia. Si aliqua ergo vel temporali vel eterna si eterna habeo ꝓpositum. Si tēporali cuꝝ pena tēporalis cōparatione eterne min⁹ sit q̄ leuatio vnius festuce de terra respectu excoriationis vel detrūcationis capitis. Sicut. Judex deridēdus esset si eū qui meruisset excoriationē vel capitis detruncationē puniret leuatione festuce de terra sic ridiculosa esse videret dei iusticia si debitorē pene eterne puniret sola pena tēporali. Naꝝ ex hoc euacuaretur dei iusticia Jtez legitur. Isa. vlti. vermis eorū nō morietur ⁊ ignis eor nō extinguetur. Jero. Ignis ille tādiu succendit q̄diu habet materiā qua vorax flāma pascatur. Materia ista mala voluntas est que semper viuet in dānatis. Ideo ignis ille nunq̄ extinguet. Aug. voluntas punitur sine supplicio nō sine corpe vt que delectatur in peccatis ipa puniat in penis. Job. xx. Luget qui fecit opa nec tamē cōsumetur. Glo. Cuius vita mortua fuit in culpa eius mors viuet in pena. Jtem glo. Nō cōsumet in morte sꝫ vt sine fine cruciatur viuere sine fine cōpellit. In ps. mors depascet eos. Glo. h. dī. a similī iumētoꝝ que nō radicitus herbas vellunt sed summitates capiunt. vnde iterū herbe nascūtur ad pastū Sic ⁊ illi morte depasti resurgunt qa nō deficiunt. Greg. Morte immortali morietur impij. Ber. in epis ob hoc inflexibilis ⁊ obstinate mētis punitur eternaliter malū licet temporaliter perpetratū: qa quod breue fuit tempore vel opere longe esse constat in pertinaci volūtate. ¶ Auctoritates noui testaméti que penarū eternitatē ostendunt require supra in capitulo vbi destruitur error eorum qui ponūt animas nō esse in corporibus humanis sed demōes inclusos ibi vt agant penitentiā. ¶ Jté merito pena eterna punietur qui gloria eterna a malo reuocari voluerūt. Jté cū bonitas dei summe odiat malum sicut summe diligit bonum ipa eternaliter puniet malum sicut eternaliter remunerabit bonū. Jté in p̄senti tēpus est operandi. In futuro vero nō erit tēpus operādi sꝫ pro opere facto hic mercedē recipiendi. Eccle. ix. Quod cūq̄ potest facere manus tua instanter opare qz nec opus nec rō nec scientia nec sapientia erūt apud inferos quo tu ꝓpe ras. Nō metet ibi aliquis quod hic non seminauit ergo q̄ male vixit hic ⁊ in malicia vitā finiuit. nō saluabitur. Mat. vij. Numq̄d colligunt de spinis vuas aut de tribulis ficus? Sic ex malicia vite quam hic aligs habuit non coliget ibi dulcedinē p̄mij. Merita etiā ibi mutari nō poterunt. Eccle. xi. Si ceciderit lignum ad austrū aut aglonez in quocūq̄ loco ceciderit ibi erit. Greg. iiij. li. Dialog. Qualis hinc quisq̄ egredit talis in iudicio p̄sentatur ⁊ vt breuiter dicamus. vita presens disponit de futura: vnde cuꝝ futura vita si sine fine eo q̄ anime sint immortales presens vita preparat future: vel miseriaꝝ sine fine: del felicitatem sine fine.

¶ De errore ponentium animas in caritate migrantes ⁊c.

Equit de errore illo q̄ ponit aias eorū qui in caritate decedūt nulla pena purgatoria in futuro puniendas. ¶ Qui error habet tres errores sibi annexos. Primus est q̄ nullus peccatum est venale. Secūdus est q̄ q̄ dimittitur culpa dimittitur pēa illa q̄ si decedat nulla pena purgatoria punietur Tertius q̄ suffragia ecclesie nō prosunt mortuis. ¶ Circa primum errorem notādum est q̄ qui sunt illius erroris nō sentiunt de domino in bonitate cum credāt

ens pro quacūq offensa seruis suis irasci ad morte: dicunt eni oē peccatū esse mortale. Et est error iste improbabilissimus. Nō enim est verisimile q pater miarum pro q̄cunq offensa filios suos exheredet. Jte verisimile est q sicut habet gladium mortis eterne quo vtitur in seruos malivolos p magnis offensis sic habeat virgam correptionis vel purgatiōis transitorie: qua pro leuibus offensis vtatur in filios suos ⁊ sicuti non ois infirmitas vel vulnus corpale ad mortem est sic nec ois infirmitas spiritualis mortalis est. Jte sicut nō omnis casus corpalis est ad confractionē colli. ita nec ois casus spiritualis ad mortez est. Prouer. xxiiij. Septies in die cadit iustus ⁊ resurget. poeta. Qui cadit in plano vir tū hoc euenit vnq̄. Sic cadit vt tacta surgere possit humo. nō pitiuntur vasa preciosa oino proq̄cunq ingnatione sed purgātur. Sic nec aīe. Et si in morte in aliq̄ imūditia inueniuntur nō tñ pro q̄cunq dānantur. Jte si oē peccatū mortale est cū omne dictuz vel factuz vel cōcupituz cōtra legē dei sit peccatū. Omne factū dictū vel cōcupituz cōtra legē dei erit peccatū mortale: ergo ieiunare vel helemosinā dare ppter inanē gloriā erit mortale peccatū. Et breuiter. Cuz aliqd fiet de quo lex dei dicitur ne fiat: erit mortale peccatū. qō si verum est nullus erit sine mortali peccato. Jtez cū opus virtutis sit īmediate opus vicij seu pcñ erit q erit in superfluitate vel diminutione. Si vero omne tale opus est mortale peccatuz ergo qcūq in cibo excedet ⁊ potu mortaliter peccabit. Jte cum malū sit priuatio modi vel spei vel ordinis oē opus qō erit priuatū modo seu mensura debita erit mortale peccatū: peccatū eniz ⁊ mortale peccatuz cōuertibilia sunt sm hunc errorē. Ergo qcūq nimis amat filios suos mortaliter peccat. Jte cū dicere alicui cōuitiū subito ante perfectā delibe rationem rōnis malū sit sic erit similiter mortale peccatū. Et idez erit in alijs operibus phibitis q ante pfectā rōnis deliberationē mortalia peccata erūt. Et secūdum hoc nullus est in pñti vita qui vniuersaliter caueat a mortali peccato. Preterea in multis locis loquitur. sacra scriptura de peccato q non possunt intelligi de solo mortali. Et exemplicā de paucis tangemus legitur. Prouer. x. In multiloquio nō deerit peccatū. Nō pōt hoc intelligi de mortali peccato qa multotiens est multiloquiū sine mortali. Jtez Ec. ij. Si diues fueris nō eris immunis a delicto. Et Mat. xij. De oi verbo ocioso qō locuti fuerint homines reddēt rationez de eo in die iudicij ergo oē verbuz ociosum peccatū mortale est ergo aliqō peccatum est veniale. Jte. i. Cor. iij. Fundamētum aliud nemo pōt ponere preter id qō positū est qō est xps iesus. Siqs aūt superedificat super hoc fundamentū auruz argentū lapides preciosos ligna. fenū stipulam vniuscuiusq opus manifestum erit. Dies dñi declarabit qa in igne revelabitur. ligna fenū stipulae venialia vl grossiora vel leuiora intelligūtur. sicut patet ex hijs que sequūtur vniuscuiusq opus qle sit ignis pbabit. Si cuius opus mānserit qō superedificauit mercedē accipiet. Si cuius opus arserit hoc detrimentum patietur ipse aūt saluus erit sic tñ q̄si per igne. Jtez legitur. iij. Jo. i. Si dixerimus qa peccatū nō habemus ipsi nos seducimus ⁊ veritas in nobis nō est. De mortali peccato nō videtur hoc posse intelligi cū illud nō sit in amicis dei. Jte eiusdez. v. Distinguit ioānes peccatū ad morte ⁊ peccatuz nō ad morte. Est ergo aliquod peccatū mortale ⁊ aliquod quod non est mortale. Jte in psalmis. ois homo mendax. Quod mendatiū mortale itelligi nō potest. ⁊ Eccle. vij. De negligentia tua purga te cum paucis.

¶ De errore ponentium q quando dimittitur culpa: dimittitur pena propter quod non oportet purgari.

Jrca secundū errorē est notāduz q error iste valde piculosus est.

Luz occasionez dat peccatoribus ad deū tardius cōuertendi. facit eniz paris cōditionis quātuz ad impunitatē eos q cōuertuntur in fine vite sue ⁊ eos q cōuertuntur in iuuētute. Nulla eni pena secunduz eos vtriqz post morte punientur. Error iste valde est improbabilis: si eniz sacramentū penitētie debet, vniuersaliter culpā ⁊ penā sicut sacramentuz baptizati non iteratur: ne facilitas venie homines faciliores faciat ad peccādū sic sacramen

tum penitentie nō debet iterari. Itez ad qđ monet euangeliū ad faciendū dignū fructū penitētie. Math. iij. Si cum aliqs peniteret vniuersaliter dimittitur ei pena sicut ꝛ culpa. Penitentia dū est aliqs in mortali non est meritoria postq̄ mortale dimissum est non videtur esse necessaria quantum ad solutionē a pena cū tā ille qui peccauerit secundūz eos nullius sit pene debitor. Quare ergo tantū sacra scriptura monet ad penitētiaz. Itē que causa est ꝙ hūjs q magis peccauerūt maior penitentia iniūgatur si tota culpa cuz tota pena dimissa est. Itē cōstat ꝙ antiq patres multa pena puniti sunt ꝛ in exilio huius mūdi ꝛ etiā post mortē licet culpa mortalis esset eis dimissa fuerūt eni in inferno donec xp̄us eduxit eos. secundum illud. Osee. xiij. Mors tua ero inferne. Act. ij. Quez dūs suscitauit doloribus solutis inferni iuxta quod impossibile erat illuz teneri ab eo. Et Apo. i. Fui mortuus ꝛ ecce. sum viuēs in secula seculorū ꝛ habeo claues mortis ꝛ inferni. Et ad. Colo. ij. Belens quod aduersus nos erat cyrographū decreti qđ erat cōtrariū nobis ꝛ ipsum tulit de medio: affigens illud cruci expoliās principatus ꝛ potestas trāsduxit confidēter. Et i spalmis. Ascendit mal. c. p. d. ca. Si illi debitores fuerunt pene post dimissionē culpe videtur ꝙ nō semp dimittatur tota culpa cuz pena. Preterea si hoc esset videret euacuari iustitia dei ꝛ esset dedecꝰ culpe sine decore debite vindicte. Item pena ꝓportionalis est culpe. Sed cuz peccator nō imponit finē culpe sue debetur ei pena infinita: ꝛ acerbior secundūz quod culpa maior fuerit. Ergo cū peccator penitēdo ponit finē sue culpe debetur ei pena finita ꝛ transitoria ꝛ maior vel minor secundūz qđ culpa maior vel minor fuerit. Preterea cū deus pater potius voluerit ꝙ ꝑ filius penā transitoriā ꝑ genere humano solueret q̄z ꝙ ipse eaz remitteret. nō est verisimile ꝙ ita de facili penaz peccatoribus remittat qn̄ saltez pena trāsitoria eos puniat. Ber. Qui nō parcit filio nunqd parcet figmēto nunqd parcet seruo neq̄: Si forte dicatur ꝙ penitētes de peccatis in p̄senti puniendi sunt in futuro non: Ergo dei mia magis ꝓpitia erit hūjs q differunt cōuer

sionem suā vsq̄z in finē vite q̄z hūjs q in ūmentute cōuertuntur: cū a primis penā nō exigat ꝛ ab alijs exigat: ꝛ sic benignitatis erit deus in cōtemptores benignitatis siue q̄z in alios. Roma. ij. An diuitias bonitatis eius ꝛ longanimitatis cōtemnis: ¶ Falsitas huius erroris apparet aperte ex illo verbo. i. Corin. ij. Si cuius opus arserit detrimentū patietur ipse cū salu⁹ erit sic aūtq̄si per ignē. Ergo aliq saluandi in futuro puniētur. Preterea nōne alti qs decedere potest cū nimio amore filiorum vel p̄sentis vite inuitus moriens: quē mors nō videtur purgare. Cū eā nolens nō recipiat q necessario post mortez purgabitur, ꝛ sic purgatus saluabitur. In psalmis trāsiuimus per ignē ꝛ aqua. ꝛ eduxit nos in refrigerium.

¶ De errore ponentū ꝙ suffragia ecclesie nō possunt defūctis: ꝛ ē tertius. xxvij.

Irca tertium errorē g ponit suffragia ecclesie nō pdesse mortuis. Notandū ꝙ valde detestabilis est cū in mortuos sceuiat. ¶ Quantū eni in se est succurritz ecclesie aufert mortuis q igne purgatorio cruciāntur: ipsa facit cōtra illud. Eccle. vij. Ab omni ne prohibeas gratiaz. Si peccaret q prohiberet elemosynā dari ei quē crederet esse indigentē vel etiā de quo dubitaret vtrū esset indigens multo fortius peccant isti: q impediunt ne subueniatur eis igne cruciātur. Drouer. iij. Noli phibere benefacere cum q potest si vales ꝛ ipse benefac. Falsitas huius erroris in parte apparere potest ex p̄dictis cuz prius ostensum sit aliquē posse decedere cum venialibus: ꝛ cū debito pene transitorie pro mortali: q̄ verisimile est: ꝙ ecclesia penā illaz possit soluere pro illis qui decesserunt exemplo capitis sui. s. xp̄i q peccata nostra tulit super lignū. i. Pe. ij. Gal. vi. Alter alterius onera portate ꝛ sic adiplebitis legez xp̄i. Item cū ad p̄eces, sanctorū aliqbus det deus gratiā: ꝛ remittat penā eternā verisimile est: ꝙ ad p̄eces eoz remittat penā purgatoriaz. Item ad lacrimas marie ꝛ marthe suscitauit iesus lazarus. Jo. xj. Et ad preces petri tabita suscitatur a morte. Act. ij. Ergo ad orationes sanctorū remittitur pena purgatoria mortuis. Idem facit: quod legitur. ij. Mach. xij.

Mat.xij. Sancta e salubris est: cogitatio p defunctis exo. vt a pec. sol. Et.i. Cor.v. Si mortui non resurgunt quid facient q baptizantur pro mortuis. Ro.z. Baptizari pro mortuis est facere pro illis opa que habēt purgare. z.i. Joā.v. Qui scit frem suū peccare peccatū nō ad mortem petat e dabitur ei vita peccanti nō ad mortez. Est peccatū ad mortez non pro illo dico: vt roget quis cū pro peccatis maximis viuentium rogandū sit vt Stephanus rogauit pro lapidatoribus suis z christus p crucifixoribus suis nō videtur intelligendū esse de oratione pro viuis q dicit Jo. nō pro illo dico vt roget qs sed pro mortuis: pro defunctis enīz in mortali nō est orandū vt saluentur: sed pro defunctis in veniali. Unde sup illud est peccatum ad mortē non pro illo ꝛc. dicit Interlinearis Qz qui in hac vita nō corrigit post mortem eius frustra venia postulatur. Item Jaco. vlt. Orate p inuicem vt saluemini Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Cui oratio effusa i terra in celo opetur iuxta verbuz. Greg. eodem modo in purgatorio operabit ibidē valet quod legitur beatum andream dixisse dño cum dominus differret exaudire eū orantem pro quodam sene qui in peccato carnis vsqz ad septuagesimū annuz fuerat. Bene deus pro mortuis obtinemus pietatē tuam z nunc iste qui te nosse desiderat cur non saluabitur? Tunc venit vox de celo ad eum dicens obtines andrea pro sene. Si ad preces beati andree deus homini inueterato in peccato dedit gratiam verisimile est q ad preces ecclesie remittat penā in purgatorij. Preterea quid obstat q ad preces ecclesie hijs qui decesserunt in caritate nō possunt valere. cum ecclesia sit in statu in quo pōt mereri? Illi aūt qui in caritate decesserunt cū amici sint dei in statu sunt in quo sunt digni hoc beneficio habent ergo dei gratiā z eius gloriam expectant adherendo etiam corpori ecclesie tanq membra dum viuerēt dignos se fecerūt: z quodāmodo meruerunt vt tales preces eis valerent si p eis fierent. Cubus corporis cōmunis est omnibus membris que sunt in corpe: vnde quoin illi qui sunt in purgatorio membra sunt ecclesie z maxime indigentia merita ecclesie se debēt extendere ad eos. Preterea eodem spiritu sancto vnificant mēbra illa: que vnificant membra que adhuc sunt super terram: ergo remissio cul pe vel pene que donum est spiritus sancti debet se extendere ad id quod innuit a dño. Mat.xij. Qui dixerit aīt domino contra spiritum sanctū verbū nō remittetur ei neqz in hoc seculo neqz in futuro. In qua sententia vt ait Grego. iij. libro dial. Datur intelligi quasdam vero in futuro posse laxari qō enīz de vno negatur ꝙsequenter de quibusdam cōcedit. Sed tamen hoc de paruis minimisqz peccatis fieri posse credendum est. Sicut est assiduus otiosus sermo. Immoderatus risus vel peccatum cure rei familiaris que vix sine culpa vel ab ipsis agitur qui culpam qualiter declinare debeant sciunt. Preterea hoc ipsuz pertinet ad gloriam dei qō ad preces sanctoruz tales mortui a pena liberent. Deus enim glorioſus est in sanctis suis: nec ergo contrariū diuine iusticie q ipse impleat voluntatem amicoruz suoz qui volūtatem ipsius pro posse suo implent. Idem enim velle idem nolle ea demum vera amicitia est: vt ait sapiēs. i. Roma. iij. Si cor nostrū nō reprehenderit nos fiduciam habemus ad deū q qc quid petierimus accipiemus ab eo: qm mandata eius custodimus: z ea que sunt placita coram eo facimus.

¶ De cāis errorū q sūt octo ad pūs. xxviij

Estructis erroribus qui catholice fidei aduersantur tangendum est de causis errorū de quib⁹ octo assignare sufficiat. ¶ Prima est ignorātia capacitatis intellectus humani. Qui dā enim nō attendentes limitatum esse intellectum humanū: credunt eum esse capacez omniū: z ideo redūt illud nō esse quod ab eo nō capit. Sicut si aliquis crederet circulum solis omnia cōtinere ipse crederet illa nō esse: que infra circulum illū nō continent. Similis error est in illis qui credunt non posse esse scientiam de magnitudine solis z lune z stellarum qz ipsi non habent eam. ¶ Secunda est auersio intellectus a credendis z ab hijs que possunt hominē inducere ad credēdum z cōuersio ad errores. Quidam enim amant errores suos: vt contraria eis

nō velint cogitare vel audire. Prouer. xviij. Non recipit stultus verba prudentie: nisi ea dixerit que versantur in corde eius. Non est datum homini videre post tergum suum nec videre sine intuitu sic nec intelligere ea a quibus intellectus se auertit. Nolunt audire qui sunt in errori bus aliquid de miraculis nec sacra eloquia nec rationes doctorū quib⁹ possent ad verā fidem induci: ideo nō est mirum si remanent in erroribus suis. ¶ Tertia est rerum subtilitas: ⁊ intellectus grossities qui turbidum habet visum: pilum q ab alijs videtur non videt. Sed nō ideo contendere debet: igitur eum nō esse: nō videt visus humanus quicqd videt aquilinus. ¶ Quartum est: distantia a credēdis quidam enim cōmorantur in sensibilibus: que longe sunt a credēdis que sūt insensibilia nō appropinquātes ad illa: nec studio nec exercitatiōe. Ideo nō est mirū si illa nō videt ipsi sensum volūt habere ducem ad credenda qui cecus est: quātū ad ea vnde sic disputant de spūalibus sicut ceci de coloribus. B. super cant. Quo modo lux incassum circumfundit oculos clausos vel cecos sic animalis homo nō percipit ea que sunt spūs dei Aug. Be⁹ lux est nō corporū sed mentiū: hanc lucē qui nō videt est quasi cecus in sole. ¶ Quinta est negligētia querēdi dei adiutorium ad ea credēda. Fides enim nō est naturalis imo est ex electiōe dīne bonitatis ⁊ donū gratuitū. Si esset naturalis eadem esset apud oēs nec esset tāta dissensio de ipsa quāta est: iō petēda est a deo. Mat. ix. Credo dñe adiuua incredulitatē meā. Eph. ii. Gratia estis saluati per fidē: ⁊ hoc nō ex vobis dei. n. do. est. Et. i. Joā. v. Dedit nobis sensum vt cognoscamus verū deū. Sicut sol nō videt nisi ex lumine suo sic lux intelligentie nō videt: nisi ex lumine suo. s. ex luce gratie quā infundit. Sz aliqui sunt vt vespertiliones solem nō vidētes de nocte quādo volant: ga tunc sol nō lucet sup terrā: dū lucet vero eū nō vident: q⁹ tunc dormiunt: sic isti solē intelligētie ideo nō vident: q⁹ in nocte sunt cuz ipse eis nō luceat lucem gratie infundendo nō tamen propter hoc debēt affirmare eum nō esse. ¶ Sexta est obstaculum peccati. Quidam enim immūditia operū suorum quasi obiectu manuū lumen solis itelligētie a se repellūt. Job. xxiij. Ipsi rebelles fuerūt lumini. ¶ Septia est superbia que est velut inflatio facies interioris. Augusti. vij. libro cōfes. Timore meo seperabar a te ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos. Ber. sup cātica. Superbo oculo veritas nō videt sincero patet. Et sup illud. Jere. xlix. Arrogātia tua ⁊ supbia cordis tui decepit te. Dicit. glo. Omnis hereticus arrogans: quia superbia facit hereticū nō ignorantia'. Augustinus. Supbia meretur illudi. Habacuth ij. Quomō vinū potantez decipit sic erit superbus: vnde Grego. De superbis. Tāto ingt a dei luce longe sunt: quāto apud se hūiles non sunt. ¶ Octaua est affectio inordinata intellectū trahens ad contraria fidei vt timor inordinat⁹: vel amor vl' odiuz. Affectio inordinata est, velut lippitudo respectu oculi interioris. Augusti. si qs alteri digito solē ostēderit: ⁊ videre nō potuerit culpet potius oculi lippitudinē: q̄ digiti ostēsionē: hāc lippitudinē purgari oportet. Augusti. Purgādus est animus vt ꝑspicere illā lucē valeat. Timor multos retraxit ne crederēt in xp̄m. Qui enī credebāt xp̄o despiciebant ab alijs ⁊ extra synagogā fiebāt. Ideo q̄ gloriā amabant: ⁊ ptemptuz istū timebāt volebant ad xp̄m conuerti. Jo. v. Quomō credere potestis qui gloriā ab inuicē recipitis ⁊ gloriam que a solo deo est non queritis. Amor etiā diuitiaruz: ⁊ timor ammittendi locuz: ⁊ gentē iudeos impedierūt ne in xp̄m crederēt. Amor diuitiarū est oculus auaroruz: ⁊ amor deliciarum oculus voluptuosorū. Jach. v. Dicitur de impietate. hic est ocul⁹ eorū in vniuersa terra. Prouer. xxi. Lucerna impiorū peccatū. Ideo auaro videt aliquod licituz quod alijs nō videt: qa auaricia est tenebre ei. Secundū eaz enī iudicat. Et luxuriosus videtur illa quā nimis amat pulchra cū sit deformis: q⁹ amor facit eū errare in iudicio illo. Odiū etiā intellectū multorū a fide auertit. Multi valde odiētes prelationē clericorū dicūt deo obediendū esse: ⁊ nō hominī. Aliqui etiā ex eis dicūt solis bonis ꝑlatis eē obediēduz. Dicūt etiā ordinē nō esse necessariū ad hoc q̄ aliqs liget vel soluat: ⁊ q̄ non est necesse. vt alu-

quis confiteat peccata sua sacerdoti. Et q relaxatiões quas episcopi cõsueuerũt facere nõ valẽt: nec suffragia ecclesie pro sunt mortuis. Itẽ timẽtes errores suos in ramẽto ppalari dicũt in nullo casu eẽ irandum. Item timẽtes se occidi dicũt in nullo casu esse hominẽ interficiẽdum sic transierũt heretici in affectum cordis.

¶ De differẽtijs fidei. xxix.

Primo in tractatu de fide descendendum est ad diuersitates fidei. Et specialiter ad has diuersitates descendimus que sunt. Fides viua. Fides mortua. Fides nõ ficta siue pbata Fides magna. Fides modica. Fides explicita. Fides implicita.

¶ De fide viua. & fide mortua.

Fides viua est: que potens est elicere debitas cõparationes que. s. per caritatẽ operant. Gal. v. Fides vero mortua que impotens est: ad debitas operationes. Jaco. ij. Si fides non habeat opa mortua est in semetipsa. Fides viua videt differre a mortua sicut in cãdela viua lux flãme differt a lumie: qõ remanet post extinctionẽ candele q pre sui parutate insufficiens est ad regẽdos gressus & ad ostendendũ laqueos vel foueas & ad discernendum quid pulchrum quid deforme. ¶ Itẽ fides viua videtur se habere ad mortuã sicut lumen diei ad lumẽ noctis: vel sicut lumẽ radij viui solaris calorẽ habẽtis ad lumẽ qõ é in vmbra tenebrosum & sine calore. ¶ Item fides viua nõ solũ tenebras ignorantie expellit: sed etiã torporem excutit. ¶ Fides vero mortua est velut animal mortuum nec se nec aliquid potẽs mouere motu q sit perfectus: nec est gressus licet icadauere tremor vel palpitatio quãdoq remaneat. ¶ Item sicut carboni viuo musca timet infidere sic tẽptator fugit eum qui est fidei viue nõ habẽs fiduciã q ei possit prevalere. i. Pe. vlti. Cui resistite fortes in fide & Ja. iiij. Resistite diabolo: & fugiet a vobis. ¶ Fides mortua minus potens videt esse q dubitatio. Si quis eni dubitet de aliquo cibo vel potu vtrũ sit venenatus sola dubitatio cohibbebit eũ nẽ cibũ vl potũ illũ sumat. Fides aũt mortua nõ cohibet homines a phibitis delectationibus que ad modum veneni mortem aie inferunt. Item fides mortua fides demonis esse dicitur nõ hominis: vnde super illud ad Thimo. i. Cõfitentur se nosse deũ: factis autẽ negant. dicit Glo. Augustin⁹. Nolite tanq̃ de fide securi esse: adiungite fidei recte vitã rectã vt xpm cõfiteamini verbis & non factis bene viuendo. Nã si cõfitemini verbis & nõ factis fides talium ppria fides est demonioꝝ. Item Augustinus cũ dilectiõe. Fides christiani sine dilectione fides demonis. Immo fides christianorũ q deũ non timent inferior v detur esse fide demonũ. Illi eni deuz timent. Jaco. ij. Tu credis q vnus est deus: & bene facis & demones credũt: & cõtremiscunt. Augustinus. Utinaz quomodo demones iudicez sic homines agnoscerẽt saluatorẽ. Eccle. Demones viderunt & tremuerunt homines viderũt & occiderunt. ¶ Fides mortua facit ad augmentũ culpe & pene. Ad augmentũ culpe: qa sicut cognitio agrauat culpã sic ignorantia attenuat. Augmentata aũt culpa augmentatur & pena. Ber. Ad cumulũ dãnationis videtur nobis relicta fides future ꝓmissionis. ¶ Fides mortua in malo christiano dicitur se habere sicut obligatio religionis in apostata monacho q deterioris cõditionis videtur esse q̃z si numq̃ fuerit monach⁹. Sicut natura bona in angelo malo: honorabile eni est valde esse angelũ bonuz. Ignominiosum est vero angelũ esse malum: sicut ignominiosum est esse malum christianũ licet sit valde honorabile esse christianũ bonũ. ¶ Fides mortua ficus est maledicta fructus nõ habens. Matth. xxi. ¶ Fides vero viua arbor est florens per firmũ ppositum seruiendi deo & folia debita habens. s. sermonẽ q fit ad hedificationẽ fidei vt det gratiã audiẽtib⁹ loquẽdo & fructũ debitũ bonorũ operuz pferens. ij. Cor. xiij. Si estis ex fide vos probate per opera. ¶ Fides mortua est velut corpus exanime deo oblatum. Ja. ij. Sicut corpus sine spiritu mortuũ est: ita & fides sine operib⁹ mortua est. Ber. super cant. Quid fides que nõ operatur ex dilectione nisi cadauer exanime. vnde honorans deuz munere fetido vnde placas deuz tue fidei interfector. ¶ Fides mortua signũ est pditionis. In iudicio enim

fides illa ostendet eum in quo fuit fuisse christianū. Ex alia parte opera mala ostēdent eum xpi fuisse inimicum. Fides illa ostendet q̄ fidez xpo debuit opera vero mala quod fidē ei nō exhibuit: ꝛ per cōsequens q̄ pditor fuit: christianus malus habens fidē mortuā secū habet litera sue dānationis: per fidē eni scriptū est in corde eius q̄ q talia peccata agunt regnum dei nō possidebunt. In libro vere conscientie sue inuenietur scriptura facta ppria manu q̄ ipse talia fecerit. Quedā enīz nota relinguntur in corde hominis ex malis operibus vnde Glo. origenis. sup illud. Ro. ij. Cogitationū accusantiū aut defendentiuz. Sciendū ingt q̄ in illa die cogitationes accusabunt animas vel defendent. Nō vtiq̄ cogitationes que tunc erunt. Sed iste que nūc sunt in nobis q̄rum note quedā: ꝛ singula relinquantur in corde nostro velut in cera. Que in occulto cordis posite possunt cōsentire malo in illa die reuelabuntur.

¶ De fide ficta: ꝛ non ficta.

Fides ficta: est fides fragilis. s. fides eorū q̄ ad tempus credunt: ꝛ in tempore temptatiōis recedūt Math. decimotertio. De fide nō ficta legit. i. Thi. i. Finis p̄cepti est caritas de corde puro ꝛ conscientia bona ꝛ fide nō ficta.

¶ De fide magna: ꝛ fide modica.

Equitur de magnitudie: ꝛ modicitate fidei. ¶ Ad magnitudinē vero fidei quinq̄ videntur pertinere. ¶ Primo vt homo de deo magna sentiat vt Centurio. Math. octauo. Qui credebat xp̄z solo verbo posse sanare seruum suuz ꝛ se indignū esse vt xp̄s intraret sub tectū ipsius: vnde dictū est de eo a domino non inueni tantā fidez in israel ¶ Secundo vt homo bona transitoria. intuitu bonorū eternorū cōtempnat. Hebre. vndecimo. Fide moyses grandis factus negauit se esse filiū filie Pharaonis magis eligens affligi cū populo dei q̄ temporalis penitētie habere iocunditatē. Maiores diuitias extimās thesauro egyptiorū ip̄roperiū christi aspiciebat eni in remunerationē. ¶ Tertio vt homo in aduersis de deo confidat. Math. Decimoquarto. Modice fidei quare dubitasti. Eiusdem. xvi. Quid cogitatis inter vos modice fidei. Quarto vt homo ad longam credentiā bona sua deo tradat. Regni eni principes longā credentiam reputāt. Isa. xxviij. Qui crediderit nō festinet ꝛ Prouer. xx. Hereditas ad quā festinatur in principio in nouissimo bñdictione carebit. ꝛ Eccle. xx. Hodie feneratur q̄s ꝛ cras expectat: odibilis est homo hmōi. Quinto vt in hoc cū homo aliq̄d petit a deo ꝛ nō statim accipit. ꝛ nō p̄pter hoc a p̄posito desistat. Mat. xv. Dicitū ꝛ mulieri in oratiōe istanti. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Ad impetrandum multū valet fidei magnitudo. Aug. sup. io. Quātum vas fidei attulerit q̄s ad fontē tantū ip̄let. ꝛ Ber. sup. Cant. Magna siquidem fides magna meretur.

¶ De fide explicita ꝛ implicita.

Consequenter dicendū est de illa diuersitate fidei que est fides explicita ꝛ implicita de qua breuiter notandū q̄ prelati debēt habere fidē explicitā de oībus credendis. Ad eos pertinet. Illud. iij. Pe. iij. Parati semper ad satisfactionez oi poscenti rōni de ea que in nobis est fide ꝛ spe. Simplices vero debēt habere fidē explicitā de aliqbus articulis ꝛ de oībus implicitā vt. s. credant verū esse omne qđ credit ecclesia ita q̄ in nullo ei contradicat particulare.

¶ Sex faciunt fidē cōmendabilem. xxx.

In summa notāduz est q̄ sex sunt que faciunt ad hoc vt fides sit cōmendabilis. Primū est simplicitas. In hijs eni que fidei sunt q̄ ambulat simpliciter ambulat cōfidenter. Prouer. x. Ambro. Auferantur argumenta vbi fides queritur nō eni recipiēda sunt argumenta fidei cōtraria in hijs que dei sunt. Piscatoribus creditur non dialeticis iuxta eundē ambro. Ber. in li. De cōsideratione intellectus ingt. Si signata fidei tē ptet irrūpere reputatur. effractor scrutator manifestatis. Ad fidei simplicitatē mouemur. Exo. xx. Si altare lapideum feceris mihi nō edificabis illud de sectis lapidib⁹. Si eni leuaueris cultrū muz sup eo polluet. Humāe igenij q̄ per cultrū intelligitur sup altare fidei leuādus nō est. Ut ingeniū nostrū in hijs que fidei sunt auctoritati. Sacre scripture preferamus. Secundū est viuacitas. Tertium magni

tudo de quibus est. Quartuz est fermot. Mat. xvij. Si habueritis fidem. Sicut granū synapis dicetis monti huic transi hinc ⁊ trāsibit: ⁊ nihil impossibile erit vobis. Glo. fidē perfectā grano synapis cōparat que fit in facie humilis ⁊ in pectore feruens. Utilis videntibus nec vllarū virtū apparēs sed pressuris trita q̄ intus habet oñdit. Quintū est integritas vt oēs articuli credātur explicite vel implicite de quibus habitū est prius. Sextū est stabilitas vt hō nō facile relinq̄t fidē suā. Tob. ij. Uitā illā expectam⁹ quā deus dat his qui fidē. s. nunq̄ mutāt ab illo. Uñ valde reprehensibiles sunt illi qui videntes aliquē hereticū vel magne abstinētie vel libenter dantē helemosinas credūt ꝓpter hoc esse sane fidei. ⁊ dimittūt fidē suam in qua tādiu uixerūt ⁊ quam parētes tenuerūt pro fide illius. Nō acquiescētes cōsilio salomonis. Prouer. i. Audi inq̄t fili mi disciplinaz patris tui ⁊ ne dimittas legē matris tue. Qui isto mō decipiūtur nō attendūt q̄ nihil phibet eū qui hz os sanū ⁊ manū sanā habere oculū infirmū sic nihil phibet illū qui abstinēs est: ⁊ quilibēter dat elemosinas habere oculū fidei corruptū. Sicut qui iā est in possessione rei nō de facili dimittit eā sibi auferri sic nō debet hō de facili relinquere fidē in qua nutritus est. In tali casu qui cito credit leuis ē corde. Eccle. xviij. Nec debet hō moueri si aliquos hereticos videat vel abstinētes vel mificordes cum multo plures tales inueniant qui sunt fidei catholice vel si aliq qui sunt fidei catholice inueniūtur mali. Multi enim magne malitie sunt inter hereticos sed occultant eā quantū possunt. Nec mirū cū ⁊ se ipsos occultent.

¶ Explicit tractatus de fide benedictus deus qui incipit ⁊ complenit.

¶ Incipit tractatus de spe. .i.

Post tractatum fidei agendum est de spe ⁊ hoc modo. Primo descriptiones spei ponētur. Secundo ꝓmēdatōi ei⁹ insistet. Tertio tāget de his qb⁹ spes aduenit. Quarto de his q̄ spei aduersant. Quinto de reb⁹ sperādis. Sexto ad diuersitates spei descēdemus.

¶ Spei descriptiones.

Spes sic describitur in libro sententiarū a magistro. Spes ingt est certa expectatio future beatitudinis veniēs ex dei gratia ⁊ ex meritis precedētib⁹. Pria pars huius descriptionis haberi potest ex. Glo. aymonis super illud. Ro. v. Probatio vero spei. Spes inquit est certa expectatio glorie future.

¶ Et notandū q̄ spes. Quādoq̄z sumit pro re quā speramus vbi ad Th. v. Expectantes beatā spem. quādoq̄z vero pro certitudine glorie future: vt. Ro. v. Probatio vero spei. Glo. Certitudinē glorie future. Quādoq̄z pro virtute. i. Cor. iij. Nunc manēt. Spes fides caritas. Quādoq̄z pro motu virtutis: ⁊ ita describitur hic. ¶ Itē notādū q̄ sicut duo sunt: vbi est expectatio corporalis. Intēdit enī ad minus ad aliqd absens vt fiat presens vnde expectans dicitur quasi extra rem positus spectans. Est etiā ibi permanentia in loco quantuz ad corpus: sicut duo sunt vbi est expectatio spei. Est enī intentio animi ad futurā beatitudinē: quā intentionē. Augusti. in libro de ciuita. dei. Uocat aspectū: ostendēs aspectū tale ad spem ptinere. Prius est igt sanos oculos habere quod fit per fidē. Deinde aspicere quod fit per spez. Itē ibi est pmanētia in loco spāli qui deus est: de qua pmanētia legit. Jo. xi. Manete in me ⁊ ego in vobis. Et. i. Jo. iiij. Qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo. Qui a deo per peccatū recedit nō habet expectationē que ad spē regritur. ¶ Itē notanduz q̄ est certitudo cognitiōis: que opponit dubitationi: ⁊ hec pertinet ad fidem. Et est certitudo fiducie: que opponitur titubationi: vel desperationi: ⁊ hec ptinet ad spez. Et est certitudo securitatis: que opponitur timori seperatiōis: ⁊ hec erit in patria: ¶ Itē notandū q̄ cū motus spei sit circa illa que supra nos sunt: ad eliciendū motū spei valet cōsideratio liberalitatis dei: que seruiētes sibi remunerat supra merita put decet ipsum. Et hec liberalitas dei gr̄a vocatur i descriptione cū dicitur veniēs ex dei gr̄a. valet etiā ad eliciendum motū spei cōsideratio premij meriti: cū deus promiserit se redditurum premiuz his qui sibi debito modo

deserunt. Ipse vero verax est: promissa soluens. vnde spes quasi duabus basibus innititur dei liberalitati: que sibi seruientes remunerat vt decet eas: et dei iusticie: que sibi seruientibus soluit: que promisit: et adhuc duo pertinet due precedunt merita in actu vt in eo qui in caritate est: et bona opera fecit quib⁹ sperat se habiturū beatitudines. quandoq; vero merita precedunt motum spei non in actu: sed in habitu vt in illo qui est in peccato mortali qui interius facit quod potest boni vt deus illustret eum ad penitentiam qua presumptione sperat se habiturus beatitudines. Cogitat enim per gratiā dei se adhuc habiturū merita quibus beatitudo debeatur. ¶ Item describitur spes ab Augustino in libro de ciuitate dei. Hoc modo spes inquit est: qua quis ad id quod credit se peruenturum presumit: potest etiam sic describi. Spes est appetitus exceptis boni cū fiducia obtinendi.

¶ De commendatione spei. 2

Equitur de his que pertinēt ad cōmendationem spei. ¶ Notandus ergo q⁹ ad spei cōmendationē. ¶ Primo valere potest id q⁹ scriptura sacra totiens monet ad spem. Multiplicatio eni admonitionis ostendit vtilitatem huius virtutis. ps. Sperent in te qui nouerunt te. Item spera in deo et fac bonum. Item spera in eo et ipse faciet. Item sperate in eo omnis congregatio populi. Item Matt. xviij. Habete fiduciam. et iterum. Jo. xvij. Confidite ego vici mundum. Nec solum scriptura sed etiā natura videtur ad spē mouere. Naturaliter eni qui debilis est: et timet cadere alicui rei adhereret: et innititur vt patet in puero qui cū eleuatur ad standum: et existimat se casurū stati adhereret alicui rei. Sic naturaliter ratio dictat aie agnoscenti debilitatē: et insufficentiā suā q⁹ fortiori se adherere debeat et inniti. ¶ Secūdo hoc quod scriptura sacra totiens beatos asserit sperātes in domino. Psalmus bti oēs qui confidunt in dño. Item beatus vir qui sperat in eo. Item beatus vir cuius est nomen domini spes eius. Prouer. xvi. Qui sperat in domino beatus est. Isa. xxx. Beati oēs qui expectant eū vere beati qui sperant in dño expectata enim eis succedūt. ¶ Tertio hoc q⁹ spes omnipotenti innititur. Isa. Quis ambulauit in tenebris inquā aduersitatis: et non est lumen et fulgor. i. prosperitatis. Speret in nomine dñi et innitatur sup deū suū. Quia spes omnipotenti innititur id firma est: et nō timet ruinā. Dauid. Qui cōfidunt in dño sicut mons sion. Spes est: que dicit dño firmamentū meum. Spes proiecit se in deū. Ipse vero non est ita crudelis vt se subtrahat: et sperantes in se cadere permittat: iuxta verbū Augusti. Quare dominus totiens nos ad innitendū sibi moneret si supportare nos nō vellet. Nō est illusor deus vt se ad supportādū nos offerat: et nobis innitentibus ei in ruinā nostrā se subtrahat. Ro. v. Spes aūt nō confundit. Glo. Aug. Cōfunditur qui quod sperabat nō inuenit sicut contigit illi qui sperat in homine. Nec aūt spes non confundit que est in deo qui nec fallit nec fallere potest. In psalmo. In te sperauerūt: et nō sunt cōfusi. Item deus meus in te cōfido non erubescā. Item in te dñe sperauī nō confun. in eter. Eccle. x. Nullus sperauit in eo et cōfusus est. Falsitatis est non prestare fulcimentū innitenti. Sed veritatis est non negare fulcimentū innitenti. Unde cū dñs veritas sit innitenti sibi se non subtrahit. ¶ Quarto q⁹ spes est velut arbor sita in optimo loco adherēs diuine bonitati vnde habundāter sentit effectus eius. Treū. iij. Bonus est dñs sperantibus in eū. Spes est iuxta fontē diuie mie: ideo misericordie diuine beneficia nō cessant influere ei. Dauid. In misericordia tua speraui. Item sperantem in domino misericordia circūda. Item fiat misericordia tua sup nos q̄ ad. sper. in. te. Item oculi dñi super metuētes eū et in eis qui sperant super misericordia eius. Et iterū. Ego aūt sicut oliua fructifera speraui in misericordia dei mei in eternū. Spes arbor bñdicta est fructus vberes habēs cū a misericordia dei habundāter irrigetur. Jer. xvij. Benedictus vir qui confidit in dño. Et subdit: erit q̄si lignū q⁹ trāsplātatur super aquas q⁹ ad humorē mittit radices suas: et nō timebit cū cū veneri estus. ps. erit tanq̄ lignum quod planta-

tñ est secus decursus aquarū. ¶ Quinto cōmendabilis ē spes a multiplici suo effectu. Effect⁹ vnus ipsi est securitas. Bauid In deo sperabo nō timebo qd faciat mihi hō. Merito securus est sperans in dño ptector eni est dñs omniū sperātiū in se. Bauid. Dñs ptector vite mee a quo trepidabo dñs sperāti in se pro muro est vndiqz. Bauid. Dñs i circuitu populi sui dñs est ei turris fortissima Proue. xviij. Turris fortissima nomē dñi. Ad ipsū cō fugit iustus ⁊ exaltabit. Nomē dñi filius dei dicitur. Isa. xxx. Ecce nomē dñi venit de lōginquo. Ipse etiā est sperantibus in se altissimū refugiuz. Ipse etiā est ei vbs fortitudis. Isa. xxvi. Urbs fortitudis nr̄e syon saluator. Ponet in ea murus: ⁊ añ murale murus est virtus diuinitatis. Añ murale meritū hūanitatis vtrūqz facit ad securitatē nostrā. ¶ Itē spes meret intelligentiā ⁊ dei auxilium. De pmo. Sap. iij. Qui cōfidūt in eo intelligūt veritatē. Prouer. xvij. Dicit de expectāte futura bona Quocunqz se vertit prudenter intelligit. Agnoscit etiā aduersa diligētib⁹ deū cooperari in bonū. De secūdo in ps. In ipso sperauit cor meū ⁊ adiutus sum. ¶ Itez spes liberat vel tribulationez amouendo vt⁹ i susana. Daniel. xiij. Que flens suspexit ad celū. Erat enim cor ei⁹ fiduciā hūs in dño: ⁊ in ps. legit. In te sperauerūt patres nostri: sperauerunt: ⁊ liberasti eos: vel liberat patientiā merēdo. q modus liberationis melior est. Bre. Melius liberat: cū patientiā dat. Spes patienter facit portari onus pñtis miserie Esa. xlix. Vidit requiē qz esset bona ⁊ terram qz esset optima ⁊ suppposuit humerū suuz ad portandū. i. Mach. vij. Mater percū tes. vij. filios sub vni⁹ diei tpe cōspiciēs bono aio ferebat ppter spē quā in deum habebat. Et Act. xxviij. Propter spē isrl cathena circūdatus sum. Greg. in moralib⁹. Ille bene nouit in exterioribus⁹ miserijs subsistere q scit de spe in eterna semp gaudere. ¶ Item spes saluat. In psalmo Qui saluos faē sperātes. Prouer. ij. Qui sperat in dño saluabit. Ro. ix. Spe. n. salui facti sum⁹. ¶ Itē spes colūna est totū spūale edificiū sustentās: qua deficiēte spirituale edificiū corruit: ⁊ mēs in baratrū desperatiōis cecidit. Nec colūna in caym defecit cū dño sit. Esa. iiij. maior est iniquitas mea q̄ vt veniaz merear. ¶ Item spes galea salutis est caput interioris hois s. intentionē illesam custodiēs. i. Thi. vi. Induti galeā spem salutis. Spes etiā anchora est animā seruans nc a procellis tēptationū adeo irrūpatur. Heb. vi. Dicit apl̄us loquēs de spe quā sicut anchoraz habem⁹ aie tutā ac firmā. Glo. Augu. Si videris fluctuare in mari isto noli abrūpi ab anchora anteqz ires in portū. Fluctuat nauis in anchoris: sed non longe a terra ptcitur: nec in eternū fluctuabit: ⁊ si ad tēpus fluctuat. Itē spes hominē fortem efficit. Isa. xxx. In silentio ⁊ in spe erit fortitudo nature. Fortitudinē in qua ppria in fortitudinē diuinā. Felix cōmutatio ista quā facit q sperat in dño. Dum eniz de viribus suis diffidit: ⁊ de adiutorio dei cōfidit quasi ppria fortitudine se exuit: ⁊ dei fortitudine se induit. Dei eniz adiutorium paratū est ei ppt de ipso cōfidit. h super cant. nil oipotentiā verbi clarioē reddit q̄z q oipotentes facit oēs q in se sperant. Beniqz oia possibilia credēti. Idē in sermonib⁹ quatenus in bonis dñi fiducie pedē ponere teris eatenus posidebis. ¶ Itē spes baculus est valde necessarius peregrinationibus in via pr̄esentis vite. Qui huic baculo initit̄ur non corruit. Ja. ps. non derelinquet omnes q sperant in eo. Itē nō fatigant vel debilitant. Isa. xl. Dicit̄ur de sperantibus in domino. Assumēt pennas vt agle: current ⁊ nō laborabunt: ambulabūt: ⁊ nō deficient. Ja. ps. Sperans in domino nō infirmabor. ¶ Item spes in possessione. regni celestis animā ante tempus quodāmodo introducit: vnde ad Hebr. vi. dicit apo. Spē incedentē vsqz ad interiora velaminis: ⁊ dicitur illud Psalmis. Spera in domino. Dicit Glo. Spes est introitus fidei. ⁊ dicit in Glo. Per spem enī intratur ad vidēdum illud quod creditur. ¶ Spei fit promissio ila. Isa. lviij. Sustollam te super altitudinē terre. ⁊ cibabo te hereditate patris tui Iacob. ¶ Cōuersatio spei in celis iuxta verbū apostoli. Phil. tertio. Ipsa nobis existentibus in hac vita mortali imortalitatez attigit. Sapien. iij. Si cora hominibus tormēta passi sunt: spes illoruz immortalitate ple-

na est. ¶ Spes in eternitate animaz erigit: z idcirco nulla mala sentit exterius q tolerat iuxta verbū. Grego. In moz alibus. Spes in presenti tempoze quod est: quedam vigilia solēnitas eterne nō ieiunat: sed quasi inge cōmunū celebrat cum securitate habeat: vt prius ostensum est. Secura eni mens quasi inge cōmunum. Prouer. decimoqnto. ¶ Spes est de illis tribus: q̄ vidit. Ezech. in libro. ij. Scripta. s. carmen sibi assumit lamētationes relin quēs dono scientie: z pietatis: z nō dono timoris. Ipsa est cui dominus dedit in nocte carmia. Job. xxxv. Nocte in q̄ presentis aduersitatis. In psalmo. In die mandauit dominus miam suam: z nocte canticum eius. ¶ Spes in hyeme p̄sentis exilij habet quasi vernuz tēpus. Ipsa enim nos in aduersis ridere facit. Juxta verbum. Augusti. Ipsa facit nos gaudere inter dolores: animus aūt gaudens etatez floridā facit. Prouer. vij. de gaudio eius legitur. Ro. duodecio. Spe gaudentes. z Math. quinto. Gaudete z exultate: qa nomina vestra scripta sunt in celis. Prouer. x. Expectatio iustoz̄ letitia. Gauduz vero ipsius cōmuniter dicitur gaudiū spei: z nonduz rei. Et est ex certa expectatōe glie repromisse. ¶ Aliud est gaudiū qō de presentia bonoz de qbus dignum est gaudere. Gaudiū spei est sicut arra eterni premij z preordinatio future suauitatis. ¶ Spei concessum est: intrare in ortū voluptatis: z inde auferre odores ad cōdiendā amaritudinez presentis aduersitatis. ¶ Spes inter ob propria gloriat. Ro. v. Gloriamur in spe glorie filioz̄ dei. Ipsa in deserto mundi delicijs affluit. Cant. vlti. Que ē ista que ascendit de deserto delicijs affluens. Eccles. ij. Qui timetis dñm sperate in illuz z in oblectatiōe veniet vobis mia. Ipsa dāna temporaliū rerum nō reputat. Ad hēb. x. Rapinā bonoz̄ vestroz̄ cū gaudio suscepistis cognoscentes nos habere meliorē z manentē substantiam. ipsa est que dicit in p̄s. Quid mihi est in celo z a te qd volui super terrā. Ipa est in labore reges: in estu tribulationū tēperies: in fletu solatiuz. de eius solatio legitur ad Heb. vi. Ut fortissimū solatiū habeam? qui cōfugimus ad tenendā spē ꝓpositā. Dauid. hec me cōsolata est in humilitate mea. ¶ Et notandū q̄ non est oino idē gauduz z solatiū. Qui eni cōsolatur nō ex toto a tristicia est imunis. Sed quasi mixturā in se patitur dum mala mie coz eius pungunt. tunc bona vngunt. Prouer. xxvij. Unguento z varijs odoribus delectat coz: z bonis amici cōsilijs dulcoratur. Cōsolatio (per ē dolcis aut timoris aut alterius affligētis affectionis repressio vel mitigatio: spe diuini cōsilij vl auxilij vel alteri? beneficij. Spei est verbū illud. Je. xxxi. Quiescat vox tua a ploratu z oculi tui a lacrymis: q̄ est merces opi tuo Si merces modica laboz̄ mercenarij tolerabilē reddit qd facere debet seruis dei merces eterna. Ja. v. Agricola expectat preciosum fructū terre patiēter ferens. Interim. Si ille pro fructu terre qué sperat tā patiēter expecat quāto magis nos pro celesti: Spes est gemma: gratissima. Prouer. xvij. Gēma gratissima expectatio p̄stolantis prestolans. i. de longe expectans est q bona eterna expectat. Expectatio eni eius que est. Spes gēma gratissima est z ꝓpter preciositatē: z qa spes ad modū gēme per lucida est z para visui interiori vt per eā videātur celestia bona. Spes elisos z pstratos erigit. Prouerbi. xxix. Qui sperat in dño salua bitur. Ipsa vires reparat. Sicut eni aligs timoze succūbendi hostibus nihil rebellionis opponens: z mulier vidēs sanguinē suū vel alienū statiz stupefacta dicit totū perditū est: z totū est mortuum. Sic ex spe victorie vires homo resumit. Prouer. xxiiij. Si deseraueris'i die angustie lapsis minuet fortitudo tua. Dañ. x. In visione tua dissolute sunt cōpages mee z nihil remansit in me virium. Ald. Heb. xij. Cōfortate manus dissolutas z genua debilia roborate z Josue. i. c. Dictū est confortare z esto robustus. Eccle. vi. Ecclesia cōfortauit sapientē ꝛc. Item mola est sine qua nō sit vera cordis cōtritio. Ipsa est mola inferior que coz elevat z sustinet. Timoz vero mola est superior que coz cōterit vt ipsum cōtritū: z humiliatū deus nō despiciat. Spes ab inferiori nos fulcit ne sub pōdere tribulationū deficimus. Timoz vero a superiori nos cōprimit ne exsufflemur aut rapiamur vō

te tentationis. has duas molas cõiungit Dauid dicẽs ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo. Altera earuz non valet sine reliqua. Glo. Greg. sup deut. xxiiij. Nõ accipies loco pignoris superiorem ⁊ inferiorẽ molaz. Superior ⁊ inferior mola est. Spes ⁊ timor. Spes ad alta subuehit. timor aũt cor inferius ꝓmit. Una mola sine altera inutiliter habeẽ in peccatore. Ergo peccatori debent spes ⁊ fortitudo cõiungi. Quia incassum miaz sperat si iusticiã nõ timeat: ⁊ incassuz metuit q nõ cõfidit: loco ergo pignoris mola superior aut inferior nõ tollitur: quã q predicat peccatori tanta dispensatiõe disponere predicationẽ debet vt non relicta spe timorez subtrahat ne subtracta spe timorem relinquat. ¶ Jtẽ spes hostes nostros cõfundit. Job. vi. Cõfusi sunt quia speraui. ¶ Sexto cõmendabilis est spes a periculo sui cõtrarij. s. desperatiõis. Secũdo. Ro. ij. c. An ignoras ꝙ piculosa sit desperatio: ¶ Desperatio periculuz est a quo nõ queritꝫ exitus. Prouer. xviij. Impius cũ in profundũ vitiorũ venerit. i. ex toto se negligit. Sicut spes facit: vt naufragus in medijs brachia iactet aquis sic despatio facit vt homo in nullo se iuuet. Desperans dicit malũ verbũ ⁊ pugne totaliter cedit vt pugil victꝰ. desperans infelix est. Sicut ille qui sperat in dño beatus est. Eccle. xiiij. Felix q nõ habuit animi sui tristiciã ⁊ nõ excidit a spe sua. Desperans est velut arbor radicitus euulsa. Job. xviiij. Quasi euulse arbori abstulit spem meã. Desperatio abyssus est. a qua vix vl̃ nũq̃ est reditus. Jn ps. descendũt vsq; ad abyssos. Nulla plaga videtur esse despabilior plaga desperationis. Je. xv. Factus est dolor meus ꝑpetuus ⁊ plaga mea desperabilis. Cũ cetera peccata sint inflexiõis cordis ad maluz. peccatum desperatiõis fractura cordis est. Je. xxx. Insanabilis fractura tua pessima plaga tua

¶ De hijs quibus spes adiuuatur. iij.

Equitur de hijs qbus spes adiuuatur. ⁊ assignabimus quattuor species meditationũ seu cõsiderationũ qbus spes potest adiuuari. Prima species est directe in deũ. Secũda est circa ea que pro deo agim⁹ vel sustinemus. Tertia circa biñficia dei generalia vl̃ special ia corpea vel spiritualia. Quarta est circa suffragia sanctorũ. ¶ Primã possumus dividere in septẽ species. Quarum prima est in deũ inquãtũ creatorẽ. Naturaliter amat artifex opus suum adeo vt vix possit audire ꝙ ei detrahat. vñ verisimile ẽ ꝙ creator amet opa sua ⁊ specialiter hominẽ quẽ ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ suã creauit. Beñ. i. Sapientie. xi. Diligis oia que sunt ⁊ nihil odisti eorũ que fecisti nec eni odiẽs aliqd cõstituisti aut fecisti. Sperare ergo debet homo deo ⁊ q dedit ei vt sit ꝙ paratus sit dare ei vt bene sit. Secũda est in deũ inquãtũ dominus est. Naturaliter amant homines ea que sunt sua: ⁊ cõseruant ea ⁊ si ea perdiderint gaudẽt cũ ea recuperãt vnde verisimile est ꝙ deus velit cõseruare illos q boni sunt: ⁊ peccatores quos pdidit recuperare. Ad quod ptinent parabole de recuperatione ouis perdite ⁊ dragme pdite. Luc. xv. Ubi dicitur ita dico vobis gaudiuz erit in celo super vno peccatore penitentiã agente q̃ super nonaginta nouem iustis qui nõ indigent penitentia: ⁊ Sapientie. xi. Dicitur parcis oibus quoniaz tua sunt. Et ezech. xviij. Ecce oẽs aie mee sunt. Et quibusdã interpositis subditur nunq̃ volũtatis mee est dicit dominus impij sed vt conuertat a vijs suis ⁊ viuat. Inter homines eandẽ fidez quã debet seruꝰ domino ⁊ dominus debet seruo. Sicut infidelis est seruus si nõ seruit domino suo. Jta infidelis est dominus si nõ subueniat seruo. cũ inimici domini impugnant eũ ⁊ nõ sufficit eis resistere: ideo certissime sperare debet q ab ab hoste inuisibili impugnatur. si tẽptatio supra vires eius est: ꝙ deus ei in succursum veniat vel qa ipse negligẽs mittendo ei nunciũ orationis fuerit vel infideliter vltro se reddiderit. i. Cor. x. Fidelis deus est qui non patietur vos tẽptari supra id quod potestis sz faciet cuz tẽptatione prouentũ vt possitis sustinere. Legitur de beato martino ꝙ cũ inter alpes incidisset in latrones ⁊ vnus latronũ eũ ferire vellet alius ictũ ferẽtis cõtinuit. ⁊ cuz postea latrones quererẽt ab eo an timuisset dixit se nunq̃ magis securũ fuisse qa sciebat misericordẽ deũ maxime in temptationibus affuturum. Ber. Cum

sentio te fratū tunc spero te propitiū ga cū frat⁹ fueris mie recordaberis. Tertia cōsideratio est bonitatis diuine cui cum summa sit sūme placet bonitas summe displicet malicia. Unde verisimile est q parata sit iuuare eos qui volūt malicias deserere ⁊ bonitati adherere. Sap̄.xiij. Odio sunt deo impius ⁊ impietas eius. Et Eccle.xij. Altissimus odio habz pecca tores. Et Prouer.xij. Qui bonus est au riet gratiā a dño. Quarta est cōsideratio diuine mie. Deus enī cū summe sit misericors nō minus vult miseros a miseria liberare q̄ ipi liberari. Augustin⁹ loquēs de illo verbo petite ⁊ acci. Nō tm̄ inquit hortaretur vt peterem⁹ nisi dare vellet. Erubescat hūana pigricia plus vult ipse dare q̄ nos accipere. plus vult ipse misereri q̄ nos a miseria liberari. Misericor dia dei quādoqz offert peccatori etiaz q peccator petere nō audet: vt ostendit Augustinus in latrone qui domino ait: memēto mei cuz ve. in re. tuum. Luc.xxiij. Cōsiderabat inquit fa. inora sua ⁊ pro magno habebat si vel ei in fine parcere tur. dominus aūt cōtinuo dicit hodie me cū. e. in. p. Misericordia obtulit q miseria distulit. Augustinus in lib. confes. domine vna est spes vna fiducia vna firma promissio mia tua. Dauid Domie in misericordia tua speraui. Itē melior est misericordia tua sup vitas. ber. super cant. Deum meritū miseratio domini. Non plane sum meriti inops. q̄dū ille misera tor assuerit. ¶ Tres alias species cōsiderationis in deū meruit. b. in sermone illo. Misericordias domini in eternū cantabo. Tria inquit considero in qbus tota spes mea cōsistit. Charitatez adoptationis. veritatē promissionis: potestatez redditionis. Idē scio cui credidi ⁊ certus suz: qa in charitate nimia adoptauit me: qa verax in promissione quia potens in exhibitione hic est funiculus triplex qui difficile rumpitur qué nob a patria nostra in hūc carcerē dimissuz firmiter obsecro teneamus vt nosipse subleuet trahat ⁊ pertrahat vsqz ad cōspectum. gkie magni de. Be charitate adoptionis. Legitur. i. Jo. iij. Uidete qualē charitatē dedit nobis deus pater vt filij dei nominemur ⁊ sumus Multū debet monere homines ad hoc q̄ de deo sperēt hoc q̄ deus pater eorū est. Ubi loquēs de dominica orne. Adhi inquit dictat oratio cuius principiū dulce nomine paterno sequentiū petitionū obtinendarū prestat fiduciam ⁊ Glo. Aug. vi. Sup hoc nomē pater. In hoc inqt datur fiducia. Quod negatur filijs qui dedit iam q pater est. Et Luc.xi. Si vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris quanto magis pater noster celestis dabit spiritū bonū petentibus se. ¶ Ad hāc cōsiderationē pertinet parabola de filio prodigo. Luc.xv. Ubi filius ad patrē rediēs cum osculo ⁊ amplexu recipitur solemne conuiuiū celebratur. Simphonia cū choro auditur. ⁊ subdit pater miarū epulari ⁊ gaudere oportebat qa frater tuus mortuus fuerat ⁊ reuixit: perierat: ⁊ inuentus est. Ad eandem cōsiderationē pertinet illud. Aug. vi. Nolite solliciti esse dicētes qd manducabimus aut quid bibem⁹ aut quo operiemur. scit enim pater noster q hijs oībus indigetis. Cuz natura doceat aialia bruta vt puideant fetibus suis: ⁊ natura lis ratio dictet hominibus vt puideant filijs suis. Uerisimile est q pater celestis nō desit filijs suis consilio eius ⁊ auxilio indigentibus. Promissiōes etiā dei que mentiri nō possunt que in scriptura cōtinentur multū possunt iuuare spē. Dauid memor esto verbi tui. s. t. i. q. m. s. d. Ro. xv. Ut per patientiā ⁊ consolationez scripturarum spem habeamus. Itē potestas dei cōsiderata multū potest spem iuuare cui eque facile est liberare a magnis periculis vt a paruis ⁊ saluare in paucis sicut in multis ⁊ solo verbo potest implere promissiones suas. Eccle.viij. Sermo illius potestate plen⁹ est. ¶ Segtur de illa specie considerationis que est circa illa que pro deo agimus vel sustinem⁹ bona opa que facimus cōsiderata specie inuāt vnde in p̄s. Sacrificate. sacri. i. ⁊. spe. in. domino. Sic potest homo sperare in domino si sacrificiū iustitie prius obtulerit. Tit. ij. Sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuamus in hoc seculo: ex. be. s. Greg. In moralibus. Cū opus crescit premij fiducia pficit securus est de re qui bonū pignus apud se habet. Sic securi sunt de regno futuro. q habēt pignus spiritus. s. xi. Cor. i. Qui

dedit pignus spēcie in cordibus nostris. Ad hoc. Eph. i. qui est pignus hereditatis nostre. ¶ Jte secure est qui habet bona opera quasi quedam pignora. Greg. In moralibus. Sancti viri quot labores nūc veritati cōmendantes exhibēt tot tā remunerationis sue pignora inter spei cubiculū clausa tenēt: securus esse potest de regno futuro cui tā in presenti datum est super seipm regnare. Ber. non est via ad regnū sine primitijs regni: nec spare pōt celeste regnū cui non super propria mēbra adhuc regnare donat: mala etiaz que pro deo sustinem⁹ cōsiderata specie adiuuāt. Ro. v. Tribulatio patiētiā operatur: patiētia pbationez pbatio aūt spez. Greg. in moralibus. Bonorū mens quo duriora pro veritate tolerat eo eternitatis premia certius sperat. Jdē tanto spes in deuz solidior surgit quāto pro eo quis ꝯ graniora pertulerit. Bene. Uires animi nunq̄ certaz fiduciā dare possunt nisi cū multe difficultates hinc z illinc apparuerit z aliquādo ꝓpius accesserint. Jlle qui fudit sanguinē suū⁹ cuius dentes crepuerunt sub pugno cū magna spe descēdit ad pugnā. Adultuz adsit sibi virtus lacessita. ij. Certus est de re que venalis est que vel qui pretiū habet apud se. Sic certus est de regno futuro q multas tribulationes sustinuit pro xpo qb⁹ regnuz celorum emitur. Act. decimoquarto. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. Math. v. Beati qui persecutionē patiuntur propter iusticiā qm ipsor est regnū celorum. ¶ Et notandū ꝙ cū bona que pro deo agimus vel mala que sustinemus ea dei gre attribuere debem⁹ exēplo pauli. Dicentis. i. Cor. decimoquinto. Habundātius illis oibus. laborani non ego aūt sed gratia dei mecū. ¶ Sequitur de illa specie cōsideratio nis que est circa dei beneficia quā possumus distinguere in quatuor species. Prima est circa beneficia generalia z spiritualia vt est redemptio mūdi z alia bñficia generalia que ad salutē humani generis pertinent. Ad hanc cōsiderationez pertinet illud. Ro. viij. Qui proprio filio suo nō pepercit sed pro nobis oibus donauit illū quomodo nō cū illo oia dona vit nobis. z Thitū. ij. Qui dedit semetipsum pro nobis vt nos redimeret ab oi iniquitate. Ber. domine qd est homo q innotuisti ei. a. f. h. q. re. e. Beniqz mittis vnigenitū: immittis spiritū tuū: promittis etiā vultū tuū. Et ne quid vacet in celestibus ab opera sollicitudinis nre etiaz illos bonos vel beatos spiritus propter nos mittis in ministerium. Jté. B. super illud. cant. xi. colūba mea in foraminib⁹ petre. Clauus penetrās: clauus referans factus est mihi vt videaz voluntatē dñi. Qui enīz videā p foramē. Clamat clau⁹ clamat vulnus. Jdeo patet archanū cordis per foramina corporis patet illū magnum pietatis sacramentū patent viscera mie in qbus visitauit nos oriens. Jdē in quo clarius q̄ mulieribus tuis fluxisset ꝙ tu domine suauis z mittis z multe mie. Maiorē enīz miserationē nemo habet q̄ vt animā suam ponat quis pro addictis z damnatis. ¶ Secūda cōsideratio est circa beneficia spiritualia particularia ad qō pertinet illud. ber. sup cant. oino inquit ꝓpter mansuetudinem que in te predicatur currimus post te domie iesu audiētes ꝙ nō sperans pauperē peccatorē nō honeas. Nō obmutisti cōfidentem latronē. Nō lachrimātē peccatricē. Nō cananeā supplicantē. Nō deprehensam in adulterio non sedentē in tholoneo nō supplicantē publicanū nō negātem discipulū non persecutorē discipulorum nō ipsos crucifixores tuos. In odorez vnguentorū horū currimus. ¶ Tertia cōsideratio est circa beneficia generalia corporalia vt est creatio mūdi gubernatio sustentatio. Ad hanc cōsiderationem pertinet illud. Math. vi. Respicite volatilia celi que non metūt neqz serunt neqz cōgregāt in horrea z pr nr celestis pascit ea. Nonne vos magis plures estis illis? Et post de vestimento quid solliciti estis considerate lilia agri ꝛc. ¶ Quarta cōsideratio est circa beneficia corporalia z spiritualia de quibus in scriptura legitur. vt est cōuersatio trium puerorum in fornace. Dan. tertio. Et liberatio susane. Eiusdem. decimotertio. ¶ Segtur de illa specie cōsiderationis que est circa merita sanctorū vel suffragia. Quā in quatuor species diuidere possumus. ¶ Pria est circa mediatorez dei z hominū xpm

lesuz. ¶ Secūda est circa media tricesimā scilicet beatā virginē. ¶ Tertia circa angelos. ¶ Quarta circa sanctos. ¶ Pria multū spem roborat ad quā pertinēt auctoritates sacre scripture. Ber. sup cant. Puto iam spernere me nō potuerit xps os de ossib⁹ meis: ⁊ caro de carne mea. Aug. in li. de ciui. dei. Gratia ingt dei nō ponit gratus cōmendari: q̄ vt ipse vnicus dei filius in se incōmutabiliter manens induceret hominē ⁊ spem dilectionis sue daret hominibus homie medio quo ad illuz ab hominibus veniretur q taz longe erat. Justus ab impijs beat⁹ a miseris. G. prebet apud deuz homini fiducia deus homo est nobis spes magna penitētibus qa aduocatus noster factus est iudex noster. i. Jo. ij. Si qs peccauerit aduocatū habem⁹ apud patrē iesum xp̄m iustū: ⁊ ipse est ppiciatio pro peccatis nostris. Ro. viij. Qui est ad dexteraz dei qui etiaz interpellat pro nobis. Ipse p̄m q hō postulat p̄m q̄ dē dat. Dauid accepisti dona in hominibus: xps dicit accipere dona in hominibus. qa merito ei dātur ecclesie dona carismatū. Unde ecclesia in fine orationū petit orationez suam exaudiri per dñm suuz iesum xp̄z. ⁊ ad Heb. vij. Dicitur de ipso q in ppetuū saluare pōt accedēs per semetipsuz ad deū semper viuēs ad interpellanduz pro nobis. Eiusdez. xi. Jesus intrauit in ipsum tēplū vt appareat vultui dñi pro nobis Jn. ps. respice in facie xp̄i tui. Respiciens de⁹ pater q̄ care ecclesie cōstituit filio suo p̄cit ecclesie. Jtē in spalmo. Scitote qm̄ mirificauit dñs. s. su. d. ex. m. c. clad. Et sup illud ps. Saluum fac populum tuum dicit. Glo. Ecce quanta spes credentium eum pro eis orat passus pro eis ⁊ iudex etiam aduocatus est.

¶ Quod cōsideratio virginis suffragij iuuat spem.

Consideratio etiā mediatricis nostre multā fiduciā nobis pōt dare Ipsa enim est dulcedo: ⁊ spes nostra vbi cantat ecclesia. Ipsa est mater scē pet. In ipsa est gratia oīs vite ⁊ veritatis: ⁊ oēs spes vite ⁊ virtutis. Ec. xiiij. Et al hāc cōsideratiōē: ⁊ ad p̄cedentē p̄tinet illud. B. Secur habes accessuz o hō ad deū: vbi hēs filiū añ patrē: ⁊ añ filiū matrē. Filius oñdit p̄ cicatrices ⁊ vulnera. Pater oñdit filio pectus ⁊ vbera: nec vlla pōt esse repulsa vbi tot caritatis occurrunt insignia. beata virgo tronus gr̄e in qua. s. fons gr̄e quieuit. Heb. iiij. Adeamus cū fiducia thronū gr̄e eius vt miam consequamur. Jero. xiiij. Solij glorie tue recordare: ⁊ ne irritū facies fedus tuū nobiscū. Soliū glorie est btā virgo. Ipsa enim thronus eburneus de quo. iiij. Ro. x. Et. ij. Paral. ix. Ipsa est stella maris. Luc. i. Et nomē v̄ginis maria qđ interpretat stella maris: ipsa naufragantes in mari huius mūdi cū aliō cōsiliuz ⁊ auxiliū deficit: ad portū salutis dirigit. Sicut est: quedaz stella que naufragātes in mari visibili cū tēpus obscurū est ad portū dirigit. b. super illud euangelium missus est angelus gabriel. Si insurgūt ingt venti tēptationū. si incurris scopulos tribulationū respice stellaz voca mariā ⁊ paulo post in periculis in angustijs in rebus dubijs mariā cogita. mariaz inuoca non recedat a corde nō recedat ab ore: ⁊ vt ipetres eius auxiliuz nō deseras cōuersationis exemplū: ipsam sequēs nō deuias: ipsam rogans nō desperas: ipsa cogitās nō erras. ipsa tenēte nō corruis. ipsa protegēte nō metuis. ipsa duce non fatigaris. Ipsa propicia puenis: ⁊ sic in temetipso experiris q̄ merito dictuz sit: ⁊ nomen virginis maria. Ipsa data est mūdo quasi aqueductus per quē gratie a deo descendāt. Eccle. vigesimoquarto. Sicut aqueductus erimi a paradiso. b. loquens de ipsa vehemētia inquit desiderij feruorē deuotionis puritatē oratiōis fontē attigit pietatis vt hauriret sup angelos q̄ refunderet hominibus aquā viam. Idē propterea tanto tēpore fluenta gratie defuerunt: qa nōduz intercesserat aqueductus. ipsa est collū caput ecclesie. s. xp̄m corpori eius cōiungens. Qui ipsi per amorem nō adhereret nō adherebit capiti: sicut nec corp⁹ adheret capiti collo ammoto. Cant. septo. Collus tuū sicut turris eburnea. Collū est beata v̄go quātum ad meditationē. turris vero est: quātum ad defensionē. ipsa est etiā virga directionis errātes in via presentis vite salubriter dirigens. Jtez est virga insignis clemētie a vero assuero mundo extenta.

Hester.iiij. Assuerus interpretatur beatitudo. Ipsa est virga moysi a pharaone infernali: ⁊ eius exercitu israelitas liberãs. Exo. decimoquarto. Et cordibus aridis ⁊ duris aquã deuotionis prouidens. Numer. xx. Ipa est virga de radice iesse egressa. i. de incendio diuini amoris Isa. vndecimo. Jesse enim ⁊c. interpretatur incendiuz ex magnitudine diuini amoris fuit q̃ deus dedit mundo beatã virginẽ: que occasione peccatorũ habet gratiam quã habet apud deũ. Nunq̃ enim fuisset mater dei nisi peccatores fuissent: ga nõ fuisset necesse. Ideo parata est eã expẽdere in pctores. Uñ secure pctores possunt ad eam accedere tanq̃ ad suã quodãmõ ga sibi datã. Aug. in oionem ad beatam mariã. O maria inqt multũ audeo multũ gaudeo multũ gaudiũ multã mihi tacit audatiaz mira loquar sed sic est. Nos enim tibi teqz nobis mira vicissitudo cõferat: vt. s. pro nobis hẽas id esse qđ es. Nos vero per te id esse sumus. Si enim nulla precessisset nostra trãgressio nõ esset secuta nostra redemptio. Et si necessariũ nõ esset redimi nõ esset necessariuz te parere redẽptorem. vt qd eni nescitũ peccati pro peccatorib⁹ pareres si deesset q peccasset. Ut qd mater fieres Saluatoris si nulla indigẽtia esset salutis. ℂ Jtẽ est virga que florẽ nouũ protulit. ⁊ fructuz sufficientẽ ad mũdi redemptionez ⁊ ad electorũ eternã refectionez. Ipsa est que mestis cõsolationis vinuz potdet. Jo. ij. Uinuz ait ipsa filio suo non habẽt. Ipsa ẽ dei cellaria. de qua familia dei merito gaudet. Cant. i. Introduxit me rex in cellaria sua ⁊ subditur in psona fidelitũ exultabim⁹ ⁊ letabimur in te. ℂ Ipsa est aurora furibus infernalibus tremebũda. Cant. vi. Que est ista que pgreditur q̃si aurora cõsurgens. Job. xxiiij. Si subito apparuerit aurora arbitrãtur vmbram mortis. Ipa pulchra vt luna. Cãt. vi. Luminare est noctis lucẽs eis que sunt in nocte peti. Ipa est mediatrix luminis luna recepit lumẽ a sole ⁊ dat mũdo. Cum mũdus ppter aliqđ interpositũ sibi ⁊ soli nõ põt illum recipere a sole. Sic beata virgo lumẽ gratie recipit cũ mũdus nõ esset dignus illud recipe. Ber. cum tu dignus nõ eras cui filius dei dareꝛ dat⁹ est ⁊ marie vt per eã acciperes qcqd haberes. Ipsa ppinqua valde est peccatoribus sicut luna inter planetas ppinquior est terre. ℂ Pulchritudo eius est vt pulchritudo inne ga hijs qui sunt in nocte peccati pulchra cõparet ppter magnitudiné mie sue ad quã tales maxime habeant oculos. Eccle. xxiiij. Sicut oliua speciosa in cãpis. Cãt. iiij. Pulchriora sunt vbera tua vino. Ber. in sermonibus nos qdẽ inquit in ceteris virtutibus ꝙgaudemus tibi. Sed in mia nia post nobis ipsis laudamus virginitatẽ humilitatem miramur. Sed mia misericordia dulcius hanc amplectimur caritas recordamur sepius crebrius inuocamus. hec est eni que totiꝰ mũdi reparationẽ obtinuit salutẽ oium impetrauit. Cõstat eniz pro vniuerso genere humano fuisse solicitãcuí dictũ est. Ne timeas maria inuenisti gratiã quã querebas. Quis eni mie tue benedicta longitudiné ⁊ latitudinez ⁊ sublimitatẽ ⁊ profundũ queat inuestigare? Nã longitudo eius vsqz in diẽ nouissimuz inuocãtibus eã vniuersis subuenit. Latitudo replet orbẽ terrarũ vt tua mia quoqz est plena ois terra. Sic ⁊ sublimitas eius cuitatis superne inuenit restauratiné. ⁊ profundũ eius sedẽtibus in tenebris ⁊ vmbra mortis obtinuit redemptioné. Parte enim celũ impletã est. Infernus euacuatus. Instaurate ruine celestis ierusalem expectãtibus miseris vita pdita data. Sic potentissima ⁊ pijssima charitas ⁊ affectus cõpatiendi habundat: effectus que locuplex i vtroqz. ℂ Ad hũc igitur fontẽ sitibũda ppereꝛ aia nostra. Ad hũc viuere tumultũ tota sollicitudine miseria nostra recurrat. Jdẽ silent miam tuaz virgo beata si qs est qui nuocatã eam in necessitatibus sibi mentnerit defuisse. Misericordia eius nõ defuit etiaz theophilo. ℂ Fuit theophilus in quadã vrbiũ. sicilie taz prudẽter. ⁊ pfi liter res ecclesiasticas dispẽsans q̃ cum mortuo epõ dignũ epãtu ois populus acclamauit. At ille ꝙtemptus se in domnus tu alium maluit ordinari cpm. Al que ab honore suo iniuste depositꝰ ad tantãpacientiã deuenit vt cõducto quodã nagohebreo ad recuperãdũ honorẽ suũ opez quereret a principe demoniorum: quo

tussus est negare filiū dei ⁊ matrez eius eū omni ꝓposito xp̄iani ⁊ ipsā abnegationē scribere ⁊ abnegationē tradere. ⁊ sic eiꝰ seruitio se addixit. qui i crastinū recuperato honore suo non multū post reuersus ad se in ecclesia bt̄e marie oi penitētia se affligens primo sibi pīā matrē dei recōciliauit. deꝫ sibi apparēte abrenūtians diabolo xp̄m filium verū dei ex maria virgine natū ⁊ oē xp̄iani ꝓpositū profitens per eā ⁊ xp̄i filij eius gratiā recuperauit. Et ad iudicū iduite sibi venie rursuz ei dormiēti apparens xp̄i matter etiā scriptū abrenūtiationis quod signatuz diabolo dederat sup pectus eius reposuit. Quo theophilus recepto i crastinū die dominico coram ipso ⁊ oi ecclesia pandēs ordinē rei oēs ad stupoꝛez ⁊ laudē dei ⁊ genitricis xp̄i marie cōmouit. Et in eodem loco quo sibi pia virgo apparuit peritās ibidē post triduū mortuus est ⁊ sepultus. ¶ Itez beata virgo est electa vt sol. Cant. vi. Sicut enim sol est luminare par sibi nō habēs toti mūdo sufficiens. Sic bt̄a virgo nec primaz similē visa est nec habere sequentē. Ipa lucet fulgore miraculoꝝ vbiqꝫ terraruz. Non sic alij Sancti qui aliquot annis post transituz suū fulserant miraculis ⁊ h̄ in specialib⁹ locis. Suffragia vero beate virginis vsqꝫ in diē iudicij non cessabunt. Eccle. xxiiij. Usqꝫ ad futurū seculū nō desinam. ¶ Ipsa est terribilis hostibus infernalibus vt castroꝝ acies ordinata. Cant. vi. Ideo fideles in temptationibus suis frequēter debēt eaz inuocare. Ipsa est mulier cōterens caput serpētis infernalis. Gen. iij. Sed sunt qui videntur velle ꝙ ipsa cōterat caudā qui nō in principio temptationis eam inuocant. ¶ Ipsa est archa testamēti. Eo. xxv. In hac archa posuit dñs thesaurum quem mūdo contulit. Ad hanc archā recurrit ecclesia in necessitatib⁹ suis. Ipsa est archa non solū plena sed etiam sup plena. ber. super illud. Spūs. s. superueniet in te. Cur in eā inquit tā plenā superuenturū asserit spiritū. s. nisi vt aduenīēte spiritu plena sibi ipso quoqꝫ superueniente nobis sup plena. i. super effluens fieret. Ipsa preter coronā quā sibi meruit: meruit etiā peccatoribus ad eā recurrētibus ꝓpiationez. Unde sup coronam arche fuit ꝓpiatoriuꝫ. Ipsa est mulier gratiosa inuenīēs gloriā hys pro ḡbus eam querere voluerint. Prouer. xi. Ipsa etiaz est mulier bona de qua. Prouerbi. xviij. Qui inuenit mulierem bonam inueniet bonum ⁊ hauriet iocunditatem a domino. Anteq̄ ipta esset magna fuit penuria bonoꝝ spūalium in mundo. Eccle. xxvi. Ubi non est mulier ingemiscit eger. Ipsa est mater non solum filij dei naturalis sed etiam oīum filioruz dei per gratiam. Unde ꝙ dominus dixit discipulo quem diligebat de ipa. Ecce mater tua Jo. xix. Intelligendū est de quolibet quez christus diligit. Et Cant. viij. Quis mater vocatur qs mihi det te fratrē meuz sugentem vbera matris mee. s. marie. Ideo frequēter dicendū est ei illud quod cāt ecclesia. Monstra te esse matrē. Indigebat mūdus matre ꝓpter prauitatē pusillanimitatis ⁊ defectuū multiplicitatē. Ipa adiutrix pusillanimū. Un dicit ei ecclia iuua pusillanimes. Nolite timere pusillꝰ grex qa cōplacuit patri nr̄e dare nobis regnū. Ipa est mr̄ mie. b. qui misereri nō poterit mater oīpotētie. qñ misereri nollet mater mie. Idē reuolue totā seriez euangelij ⁊ si qd asperum si qd durū inueneris in maria deinceps eā suspectaz habeas ⁊ ad eam accedere verearis. Ipsa est mater pulchre dilectionis. Eccle. xxiiij. Nō amans filios suos fatuo amore vt alique mr̄es faciunt. Ipsa omnes filios dei q sunt in mūdo isto q̄si gestat in viscerib⁹ pietatis exhibēs eis vbera cōsolatiōis. Cant. iiij. Pulchre sunt mamme tue. In eodem pulchriora sunt vberatua vino. Itē sicut christus est hostiū regni celoruz. Jo. vii. Ita ipsa ē fenestra ipsius. Un cāt ecclesia. Intrēt vt astra flebiles celi fenestre facti es. Ipsa significata ē per fenestraz arche quā hebrei dicūt fuisse cristallinaz per quā h̄ūit transitū colūba q̄ cessationez diluuii indicauit spez salutis attulit. Ipsa ē fons iter ecclesie irrigans ⁊ fecundū reddens. Cant. iiij. Fons ortoruz ⁊c. Fons in vallibus inuenitur ⁊ bt̄a virgo humilibus est familiaris loca fonti vicina florida solent esse ⁊ viridia sic familiares beate virginis floreant virtutibus ⁊ virent bonis operibus. Eccle. xl. Super

omnem aquã viriditas. ¶ Sequitur de illa specie ꝯsiderationis que est circa angelos. ad quaz pertinent illa verba sacre scripture que nobis indicãt beniuolẽtiã vel beneficentiam angelorũ vt est illud. Luc. xv. Gaudium est oĩbus angelis dei super vno peccatore penitentiã agẽte: ⁊ illud ps. Angelis suis deus. m. d. t. u. c. t. i. o. v. t. ber. loquens de hoc verbo. quãtã inquit debet tibi hoc verbũ inferre reuerentiaz ferre deuotionẽ cõferre fiduciaz. Reuerentiã pro presentia. deuotionẽ pro beniuolẽtia: fiduciã pro custodia. Idem quicquid sub tãtis custodibus timeam⁹ nec superari nec seduci. Dinus aũt seduere possunt. Fideles sunt prudẽtes sunt. Quid trepidamus. tãtuz sequamur eos adhereamus eis. ⁊ in protectione dei celi cõmorabimur. Jer. Magna est dignitas animaruz vt vna quecz habeat ab ortũ natiuitatis in custodiã sui angelũ delegatum. ber. loquens de illo verbo. Isa. lxij. Super muros tuos ierusalem cõstitui custodes benignus es inquit dñe qui non es cõtemptus nostrorũ fragilitate murorũ sed ipsis hominũ custodibus angelicam custodiã supponis. Ad eandẽ considerationem pertinet illud. Math. xviij. Videte ne contemnatis vnuz ex pusillis istis. Angeli enim eorũ. s. u. s. p. q. i. c. est. Itẽ illud. Heb. i. Nõne oĩs administratorij specie. in ministeriũ missi ꝓpter eos q hereditatẽ capiunt salutis. ij. Exo. xxiij. Ecce ego mitto angeluz meuz q precedat te ⁊ custodiat in via ⁊ introducat ad locum quez parauí. Tho. v. Angelus dñi cõmittetur vobiscuz. Ethusdẽ. xij. Quãdo orabas cũ lachrymis ait angel⁹ tobie ego obtuli orationẽ tuã domino. Et Luc. xvi. Factũ est vt moreretur mẽdicus ⁊ portaretur ab ãgelis in sinu abrahe. Et. Apoc. xij. Michael. ⁊ angeli eius preliabantur cũ draconе. Ber. super. Cant. vnde totuz agitur o mater ecclesia. bene tecũ agitur in loco peregrinationis tue de celo ⁊ de terra venit auxiliũ tibi. ¶ Sequitur de illa specie cõsiderationis que est circa sanctos ad quaz pertinet illud. Job quarto. Ad aliquẽ sanctorum conuertere. ⁊ illud. Psalmus. Leuaui oculos meos in montes. u. u. au. mihi. Montes spũales. Sancti sunt. ⁊ illud. ber. Triz sunt que in festiuitatibus sanctorũ vigilanter cõsiderare debem⁹. Auxiliũ sancti exẽplum et⁹ confusionem nostrã. Auxiliũ quia potẽs in terra potẽtior in celis ante faciem dñi dei sui. Si hic dũ adhuc viueret miser⁹ est peccatoribus ⁊ orauit pro eis. nũc tanto amplius quãto verius cognoscit miserias nostras orat pro nobis patrem quia beata illa patria charitatẽ ei⁹ nõ immutauit sed augmentauit ⁊ nõ induit potius sibi viscera misericordie cũ ante fontem misericordie assistit. ber. super cant. Non ambigo quin apostoli ⁊ apostolici viri tanto in morte potẽtius sponsam ꝑtegant ⁊ custodiãt quãto in ipsa ampli⁹ cõfortatus est principatus eorũ. Lũ charitas sanctorũ in via modica sit respectu charitatis eorũ in patria. Secundũ illũ Isa. xxxi. Dicit dominus cui⁹ ignis est in syon ⁊ caminus eius in hierusalem. verisimile est ꝙ sancti qui in hoc mũdo tãtum amauerũt peccatores ꝙ pro salute eorum se morti exposuerũt multum sint parati iuuare eos modo in hijs que ad salutẽ eoz pertinent nisi per culpam eorũ steterit. vnde multam debemus habere fiduciam in eis: ⁊ specialiter in illis quorũ pietatis plura argumẽta habem⁹ sicut in illis qui in hac vita mortali tegũtur fuisse pietatis eminẽtis. vt de beato nicholao legit ꝙ erat valde cõpatiẽs ⁊ sup afflictos pia gestans viscera ⁊ Beat⁹ martin⁹ dimisit palliũ pauperi ⁊ in illis gb⁹ morte iminẽte patiẽter deũ ꝓpitiũ fieri hijs qui memoriã eoz agẽt. vt beata catherina que xpo ait fac misericordiã meam agentibus memoriam. Et in hijs de quorum tumba manet oleuz ad indiciũ pietatis eoz vt de tumba beati nicholai ⁊ de tumba beate catherine.

¶ De hijs que aduersantur spei. iiij.

Sequitur de hijs q̃ spei aduersantur spei vero vident aduersarij diffidentia de deo: siue desperatio: ⁊ cõfidentia in creaturã. ¶ Desperatio hominẽ reddidit maledictũ: ⁊ protectiõe dei indignũ. Eccle. x. Ue dissolutis corde qui nõ credũt deo: ⁊ ideo nõ ꝓtegentur ab eo. Desperat⁹ est similis cayn caput cordis habet tremulũ. Uagus ⁊ ꝙ fugus est: a pcella tẽptationis a terra viuentium protectus eo ꝙ nõ habeat

chozam spei qua retineat. ¶ Desperatio est peccatum in spiritu. s. vnde super illo Gen. iiij. Maior est iniqtas mea ꝛc. dicit. Glo. Despatio est blasphemia in spiritu. s. que nō remittitur neq; in hoc seculo neq; in futuro: qa aut putat deus nolle dimittere aut non posse tāq; aut oia non possit: aut iuideat saluti. De desperatiōe regrit supra in capitulo de cōmendatiōe spei in fine: ꝛ in tractatu de accidia secūda parte. Decimoquinto capitulo. ¶ Cōfidētia vero in creatura triplex est. prima est presumptio siue cōfidētia de se. Secūda confidētia in homine. Tertia confidentia in re inferiori homine; vt in diuitijs. De prima dicit. Prouer. xxviij. Qui cōfidit in corde suo stult⁹ est: vere stultus est hō de se presumēs cū hō ex se nō sufficiat neq; ad subsistendum neq; ad bñ viuendū. ¶ Tripliciter est hō insufficiēs ad subsistendū. ¶ Primo q; fm verbū. Bre. esse oium que de nihilo sunt in nihilū tenderet nisi ea omniuz auctor manu regimis retineret. ¶ Secūdo q; nō est sufficiens defendere se ab hostib⁹ suis imo a demonibus cito perimeretur: nisi a domino protegeretur. Tren. iij. Misericordia dñi: q; nō sumus cōsumpti. Ber. si boni spūs se a nobis elongauerint ipetum malignoz spirituz sustinere qs poterit? ¶ Tertio quia cibo indiget sine quo vita ei⁹ deficeret: que insufficientia nō est in angelo imo nec in lapide Dauid Esurientes ꝛ sitientes anima eorum in ipsis de. ¶ Itez ad bene viuendū multipliciter insufficiēs est. ¶ Primo qa nō sufficit ex se bonam vitā inchoare. i. Lor. xv. Nō q; sufficientes simus aliqd cogitare ex nobis quasi a nobis. Cogitatio primū opus esse videtur: potest hō per peccatū se occidere: sed nō potest se occisum suscitare. Sap. xvi. Homo per malicia occidit animā suam Osee. xiij. Perditio tua israel: tantūmodo ex me auxiliū tuū. ¶ Secūdo insufficiens est in bono inchoato perseuerare. Greg. Cito bonū amittitur nisi a largitē custodiat. ¶ Tertio insufficiens est in bono inchoatio proficere. b. Super illud Cant. Trahe me post te dicit in pria Eccle. Domine scio me nequaq; posse peruenire ad te nisi gradiendo post te: sed nec hec quidē nisi adiuuer at te ideo precor vt trahas post te. beatus siquidē est cui⁹ auxiliū abste. Homo presumēs de se maledict⁹ est. Isa. v. Ue qui sapientes estis in oculis vestris. De presumptiōe ista require in tractatu de superbia tertia pte Capitu. v. ¶ Cōfidentia vero in hoīe fallax est hominē cōfundens. Isa. xx. Confundetur ab ethiopia spe sua. xxxvi. Eiusdez Ecce cōfidis sup baculum arundineuz cō fractum istū super egyptū: cui si innixus fuerit homo intrabit in manū eius: ꝛ perforabit eā. Sicut pharao rex egypti omnibus qui cōfidunt in eo. Jere. xi. Unusquisq; se a proximo suo custodiat: ꝛ in oi fratre suo nō habeat fiduciā. Confidentibus in homine sacra scriptura in multis locis maledicit. Jere. vi. Maledictus homo qui spem suam ponit in hoīe. ꝛ Isa. xxxi. Ue qui descedūt in egyptū ad auxilium ꝛc. ꝛ nō fūt cōfise sup sanctū israel: ꝛ dñm nō exquisierūt. ¶ Cōfidentia etiā in rebus inferioribus valde periculosa ē. Greg. sup Job de creatore desperasset si spem in creatura posuisset. Idē quasi in aquis defluentib⁹ fundamētū ponere est in rebus labētibus spei fiduciam velle solidare. Sap. v. Spes impij quasi lanugo que a vento tollitur: ꝛ tanq; spuma gracilis que a procella dispargit. Job. viij. Spes ipocrite peribit; ꝛ paulo post. Sicut tele araneorum fiducia eius. Glo. Grego. tele araneaꝝ studiosis textitur flatu venti dissipatur. si quicqd ipocrita exsudat⁹ fauoris aura tollit. Itez Job. xxxi. Si putaui aurū: robur meum: ꝛ obryzo dixi fiducia mea supple male mihi accidat glo. obryzum ē rudis auri moles. Prouer. xi. Qui cōfidit in diuitijs suis corruet. Eccl. xxxi. Beatus diues qui non sperauit in pecunie thesauris. xxvij. prie. Thi. vi. Diuitib⁹ huius seculi precipe non sperare in incerto diuitiarū sed in deo viuo. Cum aurum ꝛ argentum uix secure possint esse etiaz in archis securis. Fatu⁹ est qui ex his securitatē vult facere sibi. Quomodo enīz dare possint securitatem quam non habent. Et cum bona transitoria mentiantur non soluēdo quod promittunt fatuum est in eis fiduciaz habere⁹ ysa. xxviij. Posuimus mēdaciuz spē nostrā: ꝛ mēdatio protecti sum⁹. Mēdatio protegebat Goliad cui dicit Dauid. i. Ro. xvij. Tu inquit ve

uis ad me cum hac hasta gladio ⁊ clipeo.ego aũt venio ad te in noie dñi. Hasta clippeus gladius promittebant ei victoriam quam tamen non habuit.

¶ De quattuor causis desperationis.

f Tnotandũ q̃ q̃ttuor sunt q̃ pñt eé cá desperatiõis Primũ est peccati magnitudo vel multitudo. Gene.xlij. Maior est iniqtas mea q̃ vt. ve.merear. Sed fatuũ est ꝓpter multitudinem vel magnitudinẽ peccati desperare cũ vbi superabũdauit delictũ habundet ⁊ gratia. Ro.v. Et maior miseria amplius soleat mouere misericordiam. Abissus enim miserie abyssum inuocat misericordie.ber. peccati peccatũ grande turbabit cõscientia: sed nõ perturbabit: vulnerũ enim dñi recordabor. Idẽ quid taz ad mortẽ q̃ nõ xpi morte saluet Aug.x. ii.cõfes.loquẽs ad deũ patrẽ. Aderito inquit mihi spes valida in xpo est q̃ saluabit oẽs langores meos per euz qui sedet ad dexterã tuã: ⁊ te iterpellat pro nobis Alioquin desperarẽ. Multi enim ⁊ magni sunt langores mei. Multi.n.⁊ magni sũt: sed maior est medicina tua. Idez in eodẽ. Ille tuus vnicus redemit me sanguine suo nõ calũnientẽ me supbi qñ cogito precũ meũ ⁊ maiorẽ malitiã in homine: diuina benitas que summa est magis odit parata eam destituere: ⁊ cum qs g eam vult deserere adiuuare. ¶ Secũdus est multitudo tentationũ. Multi enim putant se esse desertos a deo: quia non dat eis quietẽ a tẽtationibus cũ potius tentatio signũ diuini amoris sit. Est enim eruditio filiorũ dei. Judicũ.iij. Ne sunt gentes quas reliquit dñs vt in his erudiret Jsrael Prouer.xiij. Qui diligit filiũ suũ instanter erudit. Multiplicatio tentationum signũ est q̃ aliquis de manu dyaboli euaserit. Dum aliqs in carcere vnuz habeat custodem vel duos si euaserit oẽs euz assequũtur sic cũ aliqs est capt⁹ a dyabolo nõ tñ cum demones persequuntur quã cũ euasit ps. Domine quid multiplicati sunt qui tribulãt me. Igitur illos pulsare negligit quos iure quieto possidere se sentit: ꝑtereꝛ q̃ videt esse impugnatio potius est defensio vt patet in Paulo in quo ⁊ impugnatio castitatis erat defensio humilitatis. ⁊. Lor.xij. Ne magnitudo reuelationũ extollat me datus est mihi stimulus carnis mee. ¶ Tertiũ é frequens casus vel recidiuatio. Sed fatuuz est credere infirmitatẽ humanã plus posse cadendo q̃ dei virtutem releuãdo. Frequens casus cũ ad humilitatẽ valeat quodammodo facit vt homo ad fortitudinẽ accedat humilitas enim triũphare facit sicut superbia facit corruere. Unde ber. super Cant. Superbia siue iam existens siue nõ semper erit causa subtracte gratie Nunquid qui humilibus dat gratiaz humili aufert datam: humilitas deo gloriã dat: ⁊ ideo per cõsequens super eum ponit pugnã. Eiusdem eni est gloria victorie ⁊ pondus pugne Superb⁹ presumit: ideo cadit humilis enim in deo cõfidit: ideo vincit. Petrus pre ceteris cecidit q̃ pre ceteris presumpsit. ¶ Quantũ est nimia tristitia. Prouer.xv. In merore animi deicietur inq̃ in profundum desperationis. Eccle.xiiij. Felix qui non habuit animi tristitiã: ⁊ nõ excidit a spe sua. Jõ nõ est cõtinue habenda memoria peccatorum nec cõtinue cogitanda dei iustitia Immo q̃liz est inspicienda dei iustitia. Ergo cõsiderãtes q̃ deus iustus sit peccata vestra nolite negligere. Cõsiderantes q̃ pius sit nolite desperare. Idẽ oportet etiã de dei miseratione super nos cõfidere ⁊ de nostra infirmitate considerare. Isidorus. Benignus est deus ⁊ seuer⁹. Si tãtum Benignus esset eius benignitatẽ eõ temneremus. Si tantũ seuerus desperaremus. Et notandũ q̃ ea que dant occasionem desperationis aduersantur spei que vero spem adiuuant de q̃bus dictũ est prius remedia sunt contra desperationem.

¶ De rebus sperandis. v

Sequitur de rebus sperandis que sũt gloria anime ⁊ gloria corporis de quib⁹ Isa.lxi. In terra sua duplicia possidebunt. ⁊ prouerb. vltimo. Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. De sunt due stole quarũ vnã tam habent sancti alterã expectãt. Apoca.vi. Date sunt illis singule stole: ⁊ dictũ est illis vt requiescant adhuc tẽpus modicũ donec compleant cõserui eorũ. In his duabus stolis beatitudo attenditur. beatitudo vero est vt ait boe. Status oium bonorũ cõgregatiõe perfectus. Item perfecta se- a

b

ritas est quicquid velis adesse: ⁊ omne qđ nolles abesse. Aug. in libro de moꝛib⁹ eccle. beata vita é cū id qđ est hominib⁹ optimū ⁊ amatur ⁊ habeꝛ. Itē Augu. in encheridion. Ille beatus est q oia q vult hꝫ: nec aliqđ vult qđ nō decet. Et notandū q duodecim sunt que valere possunt ad cognoscendū q valde erit magna gloria fidelium: licet hic humiles sint ⁊ abiecti. Primū q deus ita care vendit gloriā istam amicissimis suis. Petrus emit eam martyrio crucis. Paulus amputatione capitis. Et verisimile est q ipse nō deceperit eos cū sit amicus fidelissimus. Immo qđ plus est ipsemet emit gloriam istā charissime amicis suis. s. crucis ignominia. Unde verisimile est ineffabiliter magnam esse gloriā illā quā xp̄s tāta ignominia emit. Secundū est gloria pulchꝛitudinis quā videmus in inferioꝛibus creaturis cuꝫ domino placet decoꝛare eas. Lilium in hyeme vile apparet ⁊ quasi nullius pulchꝛitudinis. In estate vero cū domino placet decoꝛare illud mirabilis est pulchꝛitudinis. Item vidimus in pratis. Mat. vi. Cōsiderate lilia agri quomodo crescūt: ⁊ subdit dico aūt vobis qm̄ nec Salomon in omni gloria sua cooperт⁹ é sicut vnū ex istis. Et post si fenū agri qđ hodie est: ⁊ cras in clibanū mittetur. deꝰ sic vestit: quāto magis vos modice fidei. Tertiū est gloria pulchꝛitudis quā videmus in his que a sap. Artifice fiūt. Videmus enim q ex lignis: ⁊ lapidibus ⁊ metallis que qm̄ de terra sumunt parnam habēt pulchꝛitudinē fiūt opera mire pulchꝛitudis vt p̄z in gloria Salomonis. iij. Ro. x. Uidēs regina sabba omnē sapientiam Salomonis: ⁊ domū quā edificauerat ⁊c. Nō habebat vltra spiritū. Quam ergo gloriā habebunt amici dei cum deo placuerit eos decoꝛare scōm magnitudinem sapiēt⁹ sue. ¶ Quarto pōt appare re magnitudo eius glorie ex verbis sctōꝝ qbus deus reuelauit eam vt est illō Isa. lxiij. Oculus non vidit que deus absq; te p̄parasti expectantibus te. Et. i. coꝛ. ij. Oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in coꝛ hois ascēdit q̄ p̄parauit deꝰ his q diligūt eū. Et Ro. viij. Nō sunt condigne passiones hui⁹ tēpoꝛis ad futurā gloriam que reuelabitur in nobis. ⁊ i. coꝛ. iiij. Jd eni qđ in p̄senti est momentaneū: ⁊ leue tribulationis supra modū in sublimitate eterne glorie pondus operabit i nobis. Gene. xv. Ego sū merces tua magna nimis. Exo. xxxiij. Dixit Moyses ad dñm Ostende mihi gloriā tuā. Qui respondit ei ostendā tibi oē bonū. Prouer. i. B. fideriū unctoꝝ oē bonū. Baruch. Nimis honorati sunt amici tui deus. ¶ Quinto potest apparere magnitudo glorie per hec qđ legit. mat. xxvij. In trāsfiguratiōe dñi factū est q resplenduit facies eius sicut sol ⁊ vestimenta ei⁹ facta sūt alba sicut nix volunt eni ibi dñs ostēdere gloriā quam habitura sunt coꝛpoꝛa nostra in resurrectiōe. ¶ Sexto honoꝛ quem cōtulit xp̄us crucifixi q̄ et seruiunt. Augu. super p̄s. Crux de p̄nis latroni trāsiuit ad frontes ip̄eratoꝝ. Quid faciet deus fidelibus suis qui tantū honoꝛē contulit tormētis suis. Ambro. super beati immaculati. Si obprobrium tuū gloria est domine ihesu quāta est gloria tua Tunc igitur participatione glorie gdemus cuius fuimus obprobrio glorioſi. ¶ Septimo honoꝛ quo xp̄s honoꝛat sanctos suos modo i terris. Maioꝛ eni reuerentia exhibet⁹ pulueri⁹ vel ossibus sanctoꝝ vel etiā panniculis quibus induti fuerunt q̄ exhibeatur maximis p̄incipibus huius mundi. Unde verisimile est multuꝫ honoꝛari eos in celis qui facit m̄ eos honoꝛari in terris. ¶ Octauo per hoc q gloria eoꝝ erit similis glorie dei. Juxta illud. i. Joan. iij. Filij dei sumus: sed nondū apparet qđ erimus. sed cum apparuerit scimus q m̄ similes ei erimus verisimile é q creatura illa que in naturalib⁹ similis deo extitit ⁊ opando dñz imitata é multū debeat decoꝛari cū deo i glia assimilabitur. Ro. viij. Quos p̄destinauit cꝛormes fieri ymagis filij sui. ¶ Nono loc⁹ in quo xp̄i benignitas vult eos eē. Jo. xij. Ubi ego sum illic. ⁊ Ad. m. e. Et eiusdē. xvij. Pater quos dedisti mihi: volo vt vbi sum ego: ⁊ illic sint mecū vt videāt claritatē meā. Lu. xxij. Et ego dispono vob. sicut dis. m. pa. m. re. vt eda. ⁊ bi. s. me. m. ¶ Decio q regnū habebūt. Mat. xxv. Uenite bñdicti pa. m. ac. re. ⁊c. Apoc. xxij. Et r̄gnabūt i secula seculoꝝ. ¶ Undecio coꝛōe p̄ciositas. Jn p̄s posuisti i capi. e. co. de. l. p. Lapis iste p̄

ciosus de⁹ est. hec est illa preciosa marga rita quā q̄ inuenit vendidit oīa que hz: ⁊ emit eā. Mat. xiij. Circa coronā istā ñ solū attēde lapidis valorē sed⁹ etiā splendorem. Est enī splendor glorie. Heb. i. Qui cuz sit splēdor glorie. Apoca. xxi. Ciuitas nō eget sole nec luna: vt luceant in ea nā claritas dei illuminabit eā. Attende etiaz coronā decorē quā decēter. s. corona cōueniat capiti. caput. n. cordis ad eā ⁊ ppter eā factū⁹ est. Aug. in li. cōfes. Domine fecisti nos ad te: ⁊ inquietū est cor nr̄m donec requiescat in te. ¶ Duodecimo hoc q̄ deus eos in misterio proprio honorabit. Luce. xij. Precinget se: ⁊ faciet illos discumbere: ⁊ transiens ministrabit illis Hec ministratio erit diuie faciei in qua sunt summe delitie ostensio. Bauid letificabis eum in gaudio cū vultu tuo. Job. xxxiij. Videbit faciez eius in imbilo. Nūc facies illa nobis abscondita est. Bauid q̄ magna multitudo. Bu. t. d. q. a. ti. te. Job. xvi. Qui timet vultuz tuū ⁊ expādit super illū nebulā suā Magnitudinē etiā glorie saluādorū ostendit hoc q̄ deus vocat ecclesiā sponsaz suā. Erit. n. gloria spōse vt decebit regē celestē sponsum ipsius. Que gloria describitur in ps. Astitit regina a dextris. t. in. u. b. Canti. iiij. Veni de libano sponsa mea: veni de libāo ⁊ coronaberis. Itē q̄ fideles dicūtur filij carissimi. ephe. v. Estote imitatores dei vt filij carissimi. Uñ erit gloria eorū vbi decebit tantū patrem de qua gloria. Ro. v. Gloriamur in spe filiorū dei. Itez fideles hoc q̄ dicunt dij i ps. Ego dixi dij estis. sicut de aliquo dr̄ q̄ ipse rex vel archiepūs eo q̄ regē vel archiepm hēat in sua volūtate sic amici dei in futuro dij erunt pp vniones volūtatis cū deo. i. Cor. vi. Qui adheret dño vnus spūs est Amicitia est vnio amantiuz. Aug. Talis est gsēz qualis est eius dilectio Si terrā diligis terra eris. Deum diligis gd dicā: deus eris nō audeo hoc dicere ex me sed scripturas audiamus: ego dixi dij estis.

¶ De duodeciz fructib⁹ q̄s electi hēbunt

d Tnot induz q̄ duodeciz fructus erunt in electis post generalē resurrectionem que possunt intelligi duodecim fructus ligni vite de q̄bus Apoc. vlt. legitur. ¶ Primū est Sanitas absq̄z infirmitate ps. qui sanat oēs infirmitates tuas. Isa. sexsagesimo. Occupabit salus muros tuos. ¶ Secundū est iuuentus sine senectute. ps. Renouabit vt aquila iuuentus tua: quasi in etate triginta annorū semper manebunt Ephe. iiij. Donec occurramus oēs in virū pfectuz. In mensuram etatis plenitudinis xp̄i. i. thesa. iiij. rapiemur obuiā xp̄o in aera: ⁊ sic semper cuz dño erimus. ¶ Tertiū est satietas sine fastidio hic nō satiatur oculus visu nec auris auditu. Eccle. prio. Sz tunc in bonis adimplebimur desideriū tuū. In ps. Satiabor cū apparuerit. g. t. Isa. xlix. Non esurient neq̄z sitient amplius Grego. Saciati desiderabimus. ne satietas generet fastidiū desiderantes saciabuntur. ne cū anxietate sit desideriuz. ¶ Quarta est libertas ad quā faciūt corporis agilitas ⁊ subtilitas: Corpus enīz non detinebitur vel ppria grauitate vel alterius corporis oppositiōe. Augustin⁹ in libro de ciuitate dei. xxij. Ubi volet spiritus ibi erit protinus ⁊ corpus. ¶ Quinta est pulcritudo absq̄z deformitate pulcritudo corporis cōsistit in claritate: ⁊ situ debito ⁊ figura mēbrorum. Sapien. tertio. Fulgebūt iusti. Matthei decimotertio. Tunc fulgebūt iusti sicut sol in regno patris mei Philippē. iij. Saluatorē expectamus dominū nostrū iesum xp̄z. qui. refor. cor. hn. n. confi. cor. claritа. sue. ¶ Sexta impassibilitas ad quā immortalitas pertinet. Isa. xlix. Nō cadet sup eos sol neq̄z vllus estus. Isa. xxv. Precipitabit mortē in sempiternū. ¶ Septimū habundātia sine indigentia. Deute. viij. Rerū eiuz abundātia pfrueris Judic. xviij. Tradet dominus nobis locū in quo nullius rei est penuria Grego. iij. Nihil exterius quod appetatur nihil interius q̄ō fastidiatur. ¶ Octauū pax absq̄z perturbatiōe spūs Isa. xxxij. Pax multa diligētibus nomē tuuz. ¶ Nonū securitas sine timore. Isa. xxxij. Sedebit dñs i pulchritudine pacis ⁊ tabernaculis fiducie: ⁊ in requie opuleta. ps. qui posuit fines suos pacē. ¶ Decimū est cognitio absq̄z ignorantia. i. Cor. xiij. Videmus nunc per speculū in enigmate nūc aūt facie ad faciē: nūc cognosco ex pte tunc aūt cognoscā. sicut ⁊ cognitus sum. ¶ Undecimuz Glia absq̄z igno

minia Col.iij. Cū xps apparuerit vita nostra tūc: z vos apparebitis cū ipo in gloria. ¶ Quodcunq; ergo est gaudiū sine tristitia. Isa.xxv. Auferet de⁹ omnem lachrimaz ab omni facie z opprobriuz populi sui. Item Isa.lxv. Oblitioni enim tradite sunt águstie priores: z eiusdez. li. Leticia sempiterna super capita eoruz gaudiū z letitiá obtinebunt z fugiet dolor z gemitus. Mat.xxv. Intra in ga.d.t. In verbo istrandi innuitur magnitudo gaudij qđ hominé vndiq; cinget. Jo.xvi. Iterum aūt videbo vos. gau.u. z gaudiū nr̄z.n.t. a.uob'. ¶ Et notandū ꝙ gaudiū electoruz ꝓueniet quasi a sex partibus. Prio a beata trinitate. Secūdo a loci amenitate. Tertio a iucunda satietate. Quarto a corpis glorificatiõe. Quinto ab inferno. Sexto a mūdo. De prio legit Isa.xxxiij. Regez in decore suo videbunt. Eccle.xj. Dulce lumen z delectabile est oculis. in. so. In visione regis triplex gaudiuz erit eis. Primo erit in videndo facié diuinā ꝙ erit summū gaudiuz. Augu. Si mali possent mallét in infernuz deū videre: z in penis q̄ extra penas deum nõ videre. Chrisostom⁹. Ego multo grauiores q̄ gehenna est dico cruciat⁹ remoueri z abici ab illa gloria: nec puto ita acerba esse gehenne incendia vt sunt illa gbus torquetur is qui arcetur a ꝓspectu dei Ber. Revera illud est verū: z solū gaudiuz qđ nõ de creatura sed de creatore ꝓcipitur: z qđ cū possederis nemo tollet a te cui cõparat ois aliúde iucunditas meror est. Ois suauitas dolor est. Omne dulce amarū. Omne decorū fedū. Oé postremo quodcūq; aliud qd delectari possit molestuz. Cū dei bonitas in infinitū excedat oém bonitatē creatā. Delectatio que erit in pceptione immediate illius bonitatis in infinitum melior erit omni pceptiõe create bonitatis. ps. Faciem tuam dñe re. Jo. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū: z quē misisti iesum xpm. z in ps. Qui regis israel replicatur illud ostende facié tuaz z salui erimus. Et sup illud ps. Ostendam illi salutare meū. Bi cut glo. Hec visio est tota merces qua deus videtur facie ad faciez tertiuz celū est. Et iste est paradisus si dici potest paradisorū vt dicit glo. Augu. sup illud Cor. xij. Tunc aūt facie ad faciē. Ibi beata vita in fonte viuo bibitur. inde aliqd aspgitur huic humane vite. Dauid. Sitiuit anima mea ad deū fontē viuum Omnes delicie que sunt in mūdo ito sunt velut minie gutte que a fonte illo fluxerūt Ue inimicis dei qui guttas illas in terra lingunt fōte suauitatis cõtempto. Jero.xi. Dereliquerūt me fontez aque viue. Omnus sunt oēs delitie que fuerūt in mundo: z erūt vsq; ad diē iudicij respectu illius suauitatis q̄ sit vna gutta aq̄ respectu totius maris. Cuz tanta inuentat delectatio portiũcula creature quāta inuenīet in creatore ipo. Frater Guido carthusien. Si diuine bonitatis vestigiorū: vestigia tantuz habent suauitatis: qđ habet ipse fons suauitatis de⁹. Augu. iij. li. cõfes. Plus delectát q̄ singula si sentiri possent. oia: sed his longe melior q̄ fecit oia. ¶ Secunduz gaudiū erit videndo hūanitatē xpi. Ber. Plenū prorsus omni suauitatis dulcedine videre hominé hominis cõditorē. ¶ Tertiū gaudium erit in cõsideratione vnionis humane nature ad diuinaz Mirabile enim gaudiū erit electis cū agnosce ꝙ frater eorū sm carnem vere deus est. Magnitudo huius gaudij potest perpendi ex gaudio qđ solent habere parētes cuz filij eorum fiunt epi vel archiepi tanta erit vnitas capitis z membroruz ꝙ membra honorem sui capitis suuz reputabunt. Sicut caput hominis bona vel mala membris suis illata sua reputat. iterū loci amenitate. Triplex gaudium electis proueniet. Primo a claritate loci. Tho.xiij. beat⁹ ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndū claritatem ierusalē. Apo.xxij. Nox vltra nõ erit: z secundū phm ante corpus in quo est informitas luminis per totum. Illud corpus est celum empireum in quo est lumen continuum. Secundo a loci puritate. Apoc.xxi. Non intrabit in ea aliqd coinquinatum. nec abominationē faciens. Tertio a loci latitudine. Baruch. iij. O israel quam magna est domus dei z ingens locus possessionis eius. Senec. Ab vltimis littoribus yspanie vsq; ad indos paucissimorum dieruz spatiuz iacet si nauem ferat ventus. Ad celestis illa regio per triginta anos velocissimo syderi via

prestat. Itez ex societate proueniet triplex gaudium. Primo ex multitudie. Apoca. vij. Vidi turbam magnam quam di. ne. po. Secundo ex nobilitate illi⁹ societatis in qua erit beata virgo ⁊ angeli: ⁊ sancti ⁊ sancte: qui omnes reges vel' regie erũt Unde filius dei venisse dicitur de regalibus sedibus. Sap. xviii. Plus deberent omnes homies laborare solummodo vt possent esse vna die cuz beata virgine q̃ multi laborẽt pro eterna gloria. Die. Ad custodiẽdum. Egredere queso paulisper de carcere ⁊ papilione corporis vt in hostio stans videas gloriam dei pertransire. Et presentis laboris ante oculos tuos pinge mercedez quã nec oculus vidit ⁊c. Qualis erit illa dies cum tibi maria mater domini occurret choris comitata virgineis cum post rubrum mare submerso cũ suo exercitu Pharaone tympanũ tenens cõcinet responsuz. Cantemus domino gloriose cuiz honorificatus est ⁊c. Tertio. n. de amicabilitate societatis illius tãta. n. erit charitas iter eos ⁊ gaudia aliorũ sua sputabũt Ysa. xxxi. Dixit dñs cuius ignis in syon ⁊ caminꝰ eiꝰ in hierusalẽ propter magnã charitatem. Hereditas illa oĩbus vna est singulis tota iuxta verbum. Bre. Quarto a corpis glorificatiõe q̃druplex proueniet gaudium ꝑmũ a corporis pulchritudine. Secundum ab eius subtilitate. Tertium ab eius agilitate. Quartum ab eius impassibilitate. Primum gaudium erit in corpore respectu eius ⁊ erit iuxta se. nt. s. alia corpora glorificata i aspectu eius delectentur. Secundum respectu eius ⁊ erit infra se vt. s. corpa iferiora corpori glorificato cedant. Tertium respectu eius quod erit supra se vt spiritum suum perfectaz possint habere obedientiam. Quartum ad idem quod erit intra se ne ab aliquo possit ledi. Quintum ab inferno triplex gaudium electis proueniet. Primo ex hoc ⁊ infernũ euasserunt. Secundo ex hoc ⁊ hostes eorum cruciabũtur ꝑ. Letabitur iustus cum viderit vindi ⁊c. Tertio ex hoc ⁊ peccatũ quod maxime nocet hominibus clausum erit in inferno. Post diem iudicii erit peccatum in inferno quasi in proprio loco non enim poterit remanere neq̃ in celo neq̃ in terra quin ad vltimum descendat in infernum. Sexto ⁊ vltimo a mundo proueniet electis triplex gaudiũ. Primo ex hoc ⁊ a penali miseria huius exilii liberati erunt. ber. Transisse de morte ad vitam vite gaudium duplicat. Verisimile est ⁊ multum gaudebat de hac liberatione q̃ dicebat. Heu mihi qa incolatꝰ meus. pro. e. Secũdo de hoc ⁊ a naufragio liberati erũt. Si naufragi de mari exierant tantũ gaudẽt. verisimile est ⁊ multum gaudeãt q̃ tot naufragia passi a mari huius mundi periculosissimo euaserũt ber. periculum probat transeuntium raritas ⁊ pereuntium multitudo. In mari marsilie. De quattuor nauibus vix vna perit in mari. In mari huius mundi de quattuor nauibus vix vna ad portuz salutis perueniet. Tertio ex hoc ⁊ cum ipsi tante infirmitatis essent: tamen de tanto hoste triumphauerũt. Job. xli. Nõ est potestas super terrã que comparetur ei qui factus est vt nullum timeret. Nos sumus vt locuste hostes nostri vt gigãtes. Aug. in ii. confes. Quanto inqt maius periculum fuit in prelio tãto est gaudiũ maius in triũpho. Sic est in nauigantibus. Nã post pericula ⁊ minas naufragij exultãt nimis quonia timuerũt nimis. De gloria futura Dicit Augu. in libro de ciuitate dei. Quanta erit felicitas ibi: vbi nullum erit malum nullum latebit bonũ. Uacabunt dei laudibus: qui erit oia in oĩbus. Nã qd aliud agatur vbi nec vlla desidia cessabit: nec vlla indigentia laborabitur nescio. Idẽ in eodẽ. Uera ibi gloria erit vbi nec laudantis errore quisq̃ nec adulatione laudabitur. Uere honor q̃ nulli negabitur digno nulli defertur idigno sz nec ad eũ ambiet nullus idignus. Uera pax vbi nihil aduersi nec a seipso: nec ab aliquo patietur. Premium virtutis erit ipe qui virtutem dedit eiq̃z seipsum quo melius ⁊ maiꝰ nihil esse posset. promisit Ipse finis erit desideriorum nostrorum qui sine fine videbit: amabitur sine satigatione laudabitur sine fastidio Idem in eodem illa ciuitas magnum bonum in se videbit quod nulli superior nullus inferior inidebit. sicut nũc. Non inuidẽt archãgelis angeli ceteri tanq̃ nollz vnus quisq̃z esse quod non accepit quia nec in corpore vult oculus esse qui est digitus.

Jdē ibi vacabimus ⁊ videbimus. Uidebimus ⁊ amabimus. Amabimus ⁊ laudabimus. Ecce quid erit in fine sine fine. Nam quis alius noster est finis nisi peruenire ad regnum cuius nullus est finis. Item Aug. loquens de summo bono qui hoc bono frueretur quid erit illi: ⁊ quid non erit. erit quicquid volet ⁊ qd quid nolet non erit. Item ber. loquens de celesti ciuitate. O ciuitas celestis mansio: secura patria cōtinens totum qd̄ delectat populū sine murmure. Jncole geti homines nullam habentes indigentiam. O quam gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. ¶ Et notandum q̄ gaudiuz futurum a presenti differt. Jn hoc q̄ ipsum gaudium futurum est plenum gaudium seu perfectuz. Jo. xvi. Petite ⁊ accipietis vt gaudium vestrum sit plenuz. i. coz. xiii. Cū venerit quod perfectuz est euacuabitur qd̄ exparte est. Jtez gaudiū futurū est securz Aug. in lib. de mozb⁹ ecclesie. Sūmū bonū tale eē dz qd̄ nō amittat hō inuit⁹. Alt qppe nemo pōt ꝓfidere de tali bono qd̄ sibi eripi posse sentit etiā si retinere illud āplectiq̄z voluerit. Quis quis autez de bono quo fruetur non cōfidit in tanto timore amittēdi beatus esse quis potest. Item gaudium futurum est purum: gaudium presens cum doloze risus misceat. Prouer. xiiii. Jsa. xxv. Aufert dominus omnē lachrimam ꝛc. Nec tria insinuātur Jsa. xxv. Jbi sic legitur. Faciet dns exercituum oib⁹ populis in monte hoc conuiuiū pinguium. Conuiuium medullatozum vindemie defecate. Jn pinguedine intellige plenitudinem. Jn medulla securitatē que infra ossa absconditur. Jndefecatiōe puritatē. ¶ Cōuiuium illud est cena magna de qua legitur. Luc. xiiii. Quā deus pater ab eterno preparauit. Filius vero ferculis addidit gaudium. s. quod erit in aspectu humane nature quā assumpsit. Spiritus. s. pigmenta suauitatis ministrat. Jpse est fluuius nec carēs letificās ciui. bi. ps. torrente voluptatis potabis eos. sola inuitatio huius cene beatum reddit. Apoc. xix. beati. qui ad cenam nuptiarū agni vocati sunt. Jn hac cena est vnum ferculum quod solū sufficit. Joh. xiii. Dñe ostende nobis patrez ⁊ sufficit nobis. Solus odoz huius cene q̄ datur sanctis presenti ri plus valet q̄ totum gaudium mundi. Jtem notandū q̄ triplex materia illius gaudii intimatur nobis numeri. xiii. Jn fructibus illis quos attulerunt explozatozes de terra promissionis qui fuerunt ficus vua ⁊ mala granata. Jn ficu dulcedinē diuinitatis intellige. Prouer. xxvii. Qui seruat ficuz comedet fructus eius. ⁊ qui custos ē domini sui glorificabitur. Jn vua christi humanitatez in torculari crucis expressā. Jn malis granatis sctōz ordinatā societatē ordinate. n. sc hñt grana i malo granato. ¶ Jtē. Apoc. xii. Jnsignāntur nobis gaudia. xii. Jn corona. xii. stellaz q̄ erāt in capite mulieris. xii. stelle sūt. xii. cognitiōes q̄ electos letificabunt: Tres ptinētes ad patrē ⁊ filiuz ⁊. s. s. Et nouē ad nouē ordines beatorū spirituū vel has. xii. stellas intellige tres dotes anime s. dei visionem eiusdemq̄z dilectionem: ⁊ boni excellentissimi: ⁊ arduissimi cōprehensionem: que comprehensio glozioissima est. ⁊ quattuoz dotes corporis. s. claritatem vel potius pulchritudinem subtilitatem: agilitatem. ⁊ impassibilitatem: ⁊ sacietatem. Quinq̄z sensuum. Jn quos dam tertia dos anime est delectatio que est affectus visionis: ⁊ amoris.

¶ De diuersitate spei. vi

Equitur de diuersitatib⁹ spei notandū ergo est q̄ est spes detestabilis ⁊ ē spes ꝓmēdabilis. Spes detestabilis q̄druplex est. Prima est maledicta. Secūda presumptuosa. Tertia vana. Quarta mēdax vel falsa. Prima est que deū ideo offendit: qa de magnitudine mie eius nimiū confidit. Unde Ber. in sermonibus ē infidelis fiducia soluis vtiq̄z maledictionis capax cum videlicet in spe peccam⁹ Dic peccari bonitate dei. Ro. ii. An diuitias bonitatis ei⁹: ⁊ patiētie: ⁊ lōganimitatis cōtēnis. Secūda est cum aliqs spat se facturū cū voluerit q̄ vires ei⁹ excedit vt cuz aliquis presumit se cōuersurum a malis suis cum voluerit. Eccl. xxix. Repromissio nequissima multos perdit. ¶ Spes vana est cum fiducia ponenda in creatore in creatura ponitur. De quo require supza gnta parte in eodem tractatu. Jsa. lix. Confidunt nihilo. ¶ Spes falsa est cuz quis speret

q̄ futurū nō est vt cum quis ꝓmittit sibi longā vitam qui cito moritur?: est vt ille cui dictū é istulte hac nocte.re a.t. Lu.xij. Isa.xxviij. Posuimus mendaciū spē nostrā. ¶ Ad ḥ q̄ spes cōmēdab ilis sit tria operant. Primū est si in solo deo spes ponat. Deste.xiij. Exaudi vocē cozuz qui nullā aliā spez habēt. Secūdū si assit meritā vñ quod speratur ꝓsumatur. Ber. super cāti. Integra ecclesie cōsolatio cū nō solum qd sibi sit expectandum sed vnde sit presumēdum nouerit. Tertiū si in tribulatiōe spes nō deficit sed vires suas oñdit. Job.xiij. Etiam si occiderit me i ipo sperabo.ps. Si exurgat aduersum preliū in ḥ.c.sp. Itez notādum q̄ est spes ꝓprie auctoritatis que in solo deo ponēda est. Et est spes suffragij que ponēda est i sanctis inquātum sunt amici dei. Spes que in solo deo ponit subdiuidi potest in spē venie ⁊ gratie: ⁊ glorie. Spes vero glorie subdiuidi potest in expectatiōe glorie aie ⁊ glorie corporis de quibus prius dictuz est. Tractatus spei explicit Bñdict⁹ deus qui incepit ⁊ compleuit amen.

¶ De charitate. .i.

Ost tractatū spei agendū est de charitate de q̄ hoc mō agetur. Primo descriptiōes ei⁹ ponent. Secō cōmendationi ei⁹ insistetur Tertio ageī de dilectiōe dei. Quarto de dilectiōe proximi. Quinto de ordine charitatis: Sexto de hīs que aduersant charitati. Septimo ꝺ gradib⁹ diuersis ipsi⁹.

Descriptiones charitatis.

¶ Notādum ergo q̄ Charitas est finis p̄ cepti de corde puro: conscientia bona: ⁊ fide non ficta. i. thymot. i. Dicit glo. Hic dif fint aplis caritatē. Caritas é finis p̄cepti. Finis inquā cōsummatōis ñ ꝓsūptōis. Plenitudo enī legis est dilectio. Ro.xiij. Aug. Legis ⁊ oīuz. diuinaꝝ. scripturaruz plenitudo é dilectio rei q̄ fruēdū est ⁊ rei que nobis cū eare frui potest: id est dei ⁊ proximi. Idem ille sancte ⁊ iuste viuit q̄ ordinatā habet dilectionez ne aut diligat quod nō est diligendū: aut nō diligat qꝺ est diligendū: aut eque diligat qꝺ minus vel ampli⁹ diligēdū est aut mīn⁹ vel āplius qꝺ eque diligēduz est. Idē si nō vacat sēs paginas prosecutari. oia etiā volucra sermonū euoluere. oia secreta scripturaꝝ penetrare. tene charitatē vbi pendūt oia Idē in libro de disciplina christiana: vt nemo excusationez habeat in die iudicij voluit de⁹ sicut scriptum est cōsumare ⁊ breuiare verbū super terrā. Hoc ipsū verbum cōsumatū ⁊ breuiatum nō obscurū deus esse voluit. Ideo breue ne non vacaret legere. Ideo apertū ne quis dicat nō licuit mihi ītelligere. Thesaurus est magnus diuinaꝝ scripturarum. Dic thesaurus absc̄ditus est in agro. Si piger eras ad perscrutandum thesaurum nō sis piger vnā margaritā sub ligua ferre ⁊ quo vis securus ambula. Hec est margarita ista diliges ⁊c. Matthei vigesimo secūdo Uel finis precepti est charitas: ga gratia charitatis est habēde p̄ceptū. Sicut sanitas est finis medicine. Augustin⁹. Timor est medicamētū charitatis: Sicut initiū sapiētie est timor dñi. Prouerbiorū prio Sic dilectio finis est sapiētie. Eccle. ṗmo Dilectio dei é honorabilis sapiētia. Chrisostom⁹. Finis annunciationis est amor Unde christus qui venit legē implere: specialiter fuit predicator amoris. Luce.xij. Ignē veni mittere in terrā ⁊ qd volo nisi vt accendat. Et in fine vite sue mortalis inculcauit discipulis preceptū de dilectiōe vt habet. Jo.xv. Hoc inquit est preceptum meū vt diligatis ⁊c. Itē hec mando vobis ⁊c. Itē mandatū nouū ⁊c. eiusdez xiij. Sequitur ex corde puro ⁊c. Tria hic tangunt que charitatē disponūt. Fides nō ficta. s. fides vera ⁊ catholica nō illa fides quaz sibi heretici fingunt ⁊ spes per cōscientiam bonā intelligitur: ga sicut dicit glo. Augu. Ille spat qui bonā cōscientiam gerit. Quez vero mala conscientia pūgit retrahit se a spe. Et puritas cordis oportet. n. cor deputari ab amore mūdi vt impleatur amore dei. Uñ super illud ps. Diligite dominū omnes sancti ei⁹ dicit. glo. Disce nō diligere mundum vt discas diligere deuz. Auerte vt cōuertaris: funde vt implearis. Augu. bono implendus es. funde maluz putas q̄ melle vult te implere deus. Si aceto plenus es vbi mel pones. Siquis vero obijciat q̄ oēs virtutes simul infundūtur. Unde nō vī vna virtus esse cā alterius vel prior altera. Potest dici q̄ hoc referendum est ad

opera virtutū quorū vnum est prius alte ro: ⁊ causa ipsius. Ideo eni ga credimus deū liberalissimum speramus in eo ⁊ ga de liberalitate ipsius speramus eū diligi mus vel potest dici ꝙ licet virtutes sint simul hoc ipe: tamen vna est prior altera causalitate. Sicut splendor ab igne est ⁊ tamen ignis ⁊ splendor sunt simul tpe: hoc exēplum ponit. Augu. super princi pium ad hebreos. Si iterū obijcitur quo mō charitas sit ex fide ⁊ spe cū charitas dicatur esse radix oium bonorū. In glo. Augu. super verbū prius positum. Finis precepti charitas est. ⁊ sup illud Gal. v. Fructus spūs charitas est ⁊c. Dicit glo. Aug. Caput virtutū premisit. i. charitatē

h Que. n. alia inter fructus spez debuit te nere primatū nisi charitas siñ qua virtu tes cetere nō reputabūtur esse virtutes ⁊ ex qua nascūtur vniuersa bona. ¶ Ad so lutionē huius videtur esse distinguēdum. Triplex est ordo virtutū. s. Ordo planta tionis ordo meritorie opationis: ⁊ ordo reparatiōis. In ordie plātationis prima est fides. Primo enim docenda sunt que sunt fidei: deinde que sunt timoris ⁊ spei Heb. xi. Credere opz accedētez ad deū. qa est: ⁊ ingrentibus se remunerator sit. In ordine opationis meritorie prior est charitas q̄si illā imperans. In oi eni or dinata opatione Primū est amor sine de sideriū finis. ⁊ ex illo oēs medie opatio nes vt apparet in edificatiōe dom⁹ cui⁹ cā est amor inhabitatiōis ipsius ex quo amore nō solū est edificatio: sed etiā ea q̄ ad edificationē iuuāt vt ingressio opario rū In opando ergo meritorie: prior ⁊ pn cipalis est charitas ⁊ primo mouens. Fi des. n. ei deseruit tanq̄ lucernā preferens ostendēs qd ⁊ q̄liter opari debeat. Illu minatio eni est adiutorii in opere ⁊ illu minator adiutor: ⁊ nō principalis opator. In ordie vero reparādi in virtutibus af fectiuis prior videtur esse humilitas Si eni ois peccati est initiū superbia vt habet Eccle. x. Ois correctiōis principiū erit hu militas. Huic cōsonat ꝙ reparator hūa ni generis posuit primā virtutē humili tatis. Mate. v. Bicēs bti pauperes spū. pauperes enim spiritu dicūtur humiles secundum glo. Charitas inter tres virtu tes que ordinant ad deum ꝑpinquior est fini. s. deo. Uñ deū habet pro fine ⁊ pro materia. Diligit eni deū ꝑpter se. Et cuz finē videat spes illuc tendat. Est eni spes insecuno sicut timor est fuga charitas est vnio cū fine. vnde cū finis optimuz sit: ⁊ a fine habeāt ꝙ sint bona ea que sunt ad finē. Charitas primo habet bonitatē in ter virtutes: ⁊ per eā habēt bonitatē cete re. Et secundū hoc intelligendū est quod dicit glo. sup. i. Thi. i. Qō charitas ē ra dix oium bonorū: inquātū .s. sunt bona. Et similiter sup gal. quinto. Ex caritate nascuntur oia bona inquātū sunt bona: ⁊ sicut radix humorem mittit ad ramos ita charitas bonitatē ad opa ceterarum virtutū. Aug. in sermone de charitate di cit sicut radix oium malorum est cupidi tas: ita radix oiuz bonoruz est charitas. Humilitas. n. radix pōt dici virtutuz ꝑm illā proprietatez qua radix est pars arbo ris infima terre adherēs. Sic humilitas considerans infirmitatē suā sub deo col locat se in loco infimo. Fides potest dici radix. qa radix est in arbore ꝙ os in ani mali. Per radicē eni ingreditur ad arboreꝫ nutrimētū arboris sic per fidē: bonū in greditur ad aiaz. Itē charitas sic describi tur a mgro libro tertio sniarū. Charitas est dilectio qua diligit deus ꝑpter se ⁊ primus ꝑp deuz vel in deo. In deo dr ꝑpter illos qui iusti sunt qui manēt i deo per gratiā. Propter deū dr quantū ad il los qui nundū sunt iusti. qui ad hoc amā di sunt vt iusti fiant: ⁊ in deo per gratiā pmaneāt Aug. q. amāt homines aut qa iusti sunt aut iniusti amare debēt. Item Aug. Sic describit charitatē. Charitas ē virtus qua videre deū ꝑfruiq̄z eo deside ramus. Et est hec descriptio fm dignio rē actū charitatis. Pōt et sic charitas de scribi. Charitas est virtus qua vnaquē c que res tanti habet quāti hēnda est. Uñ charitas pōdus equū est sicut statera do losa ē cupiditas. Prouer. xi. Statera do losa abhominatio ē apud deuz ⁊ pōdus equū voluntas eius. Tēporalia que i ve ritate parū ptiosa sunt que apostolus re putauit vt stercora multū ponderant in statera cupiditatis. ideo vere dolosa est. Osee. xij. Canaā in manu ei⁹ statera do losa. Dec statera merito abhominatio est apd deū cū dimitte ⁊ honores que abho

b

minabilia sint deo. sibi preponderet vis bonis. Luce. xvi. Qđ altũ ẽ apud hoies abhominatio ẽ apđ deũ. In libro de spũ ⁊ aia dicit q caritas ẽ pcordia mẽtiũ: ⁊ so cietas elector vita btã aiarũ. ⁊ angelor: qr nec aie nec ãgeli nisi p caritatẽ viuũt.

¶ De commendatione charitatis. ij.

Equit de his q̃ ptinent ad ꝯmendationẽ caritatis ad qđ pño valere põt hoc q spũs scts inscriptura sacra toties mõet ad ea q̃ caritat] sunt. i. cor. xiij. Sectami caritatẽ. Eodẽ. xvi. Oia opa vr̃a i caritate fiãt. Ephe. iij. In caritate fũdati: ⁊ etiãm. iij. In caritate crescamus. Itẽ v. Ambulate in dilectiõe. Phil. i. Oro vt caritas vr̃a magis ac magis habũdet. Col. iij. Sup oia caritatẽ hẽte. i. pe. iij. Ante oia mutuã in vobismetipsis caritatẽ cõtinuã habentes.

¶ Secũdo ꝯmẽdabilis est ꝯparatiõe ceterar virtutũ ad qđ ptinet illud. i. cor. xiij. Maior hor est caritas. Aug. Respice ad munera ecclesie ⁊ vniuersis excellentius charitatis munus cognosces. Ideo oleo charitas ꝯparatur quod supeminet alijs liquoribus. sic charitas supercellit alijs virtutibus Propter eandẽ cãm charitas aurũ dicitur quod inter metalla preciosius est. Apoc. iij. Suadeo tibi emere aurum ignitũ ⁊ probatũ vt locupler fias. Nunc auro cõparando itendere deberẽt in nundinis huius mũdi. In qbus dictũ est. Luc. xix. Negociamini dũ venio. nec solũ aurũ est charitas sed etiã aurea reddit ea que cõtingit. Et hec est vna virt⁹ charitatisque plũbea efficit aurea. Opera eni de genere bonorũ sine charitate facta quasi plumbea sunt. parui. ſ. vel nullius valoris: facta vero ex charitate quasi aurea sunt qr preciosa valde. iij. Re. vi. Nihil erat i tẽplo qđ nõ auro tegeretur. Opera ex charitate facta sunt quasi vestis deaurata qua ecclesia ornat. In ps. Astitit regina a dextris: tuis in ve. deau. Propter eandẽ excellentiã dicitur. etiã charitas ignis: Luc. xij. Ignẽ veni mittere in terrã. Ideo' spũs. ſ. sup apostolos in linguis igneis descendit vt in cordib⁹ hominũ ignẽ istũ succenderet. Vñ. Ber. venit sup discipulos spũs sanct⁹ in liguis igneis: vt liguis oiuz gẽtiũ verba ignea loquerent: ⁊ legẽ ignẽã ligue ignee pdicarẽt. Treñ. i. de excelso misit ignẽ i ossib⁹ meis: ⁊ erudiuit me Ignis inter elemẽta virtuosior ẽ, sic caritas virtuosior est ceteris virtutib⁹. Jõ qui perfecte amat totã sibi vndiq̃ amãtis vẽdicat volũtatẽ nihilq̃ est impiculosius caritate. ij. cor. v. Caritas xpi vrget nos. Ignis ferrũ q̃si ignez efficit. Sic caritas eos in qb⁹ est vt ignez efficit. Ecclesia. xlviij. Surrexit Helias pphẽta sicut ignis: ⁊ verbũ ei⁹ q̃si facula ardebat. Nescit ignis esse ociosus. sic fm verbũ. Greg. Amor dei nunq̃ est ociosus opatur eni magna si ẽ. Si eni opari renuit amor nõ ẽ. Ignis caritatis: ignis est illuminãs ⁊ splendẽs: ⁊ ad splendorẽ eternũ pducẽs. Bre. in moralib⁹. Nõ clarescit aia i fulgore eterne pulchritudinis nisi vt ita dixeri hic pr⁹ arserit i officina caritatis. Vic ẽ ignis ille quo spũs angelici ardẽt Ignis iste in cinerẽ hũilitatis redigit. In hũc cinerẽ redegerat illũ q dicebat. Gene. xviij. loquar ad dñz meu⁹ cũ sim cinis ⁊ pulvis. Carbo ignit⁹ cũ mortuis carbonib⁹ posit⁹. aut extinguit: aut eos viuificat. Sic viri scti igne caritatis succẽsi morti se exposuerũt vt mortuos i pcis viuificarẽt. Ignis tẽdit sursuz. Sic illi q vehementer accẽsi sunt: igne caritatis cupiũt dissolui ⁊ esse cũ xpo. Phil. i. Et morte habẽt i desiderio: ⁊ vitã in patientia Caritas ignis ẽ quo apostoli suauiter arserũt vt ait Greg. Ipsa ẽ spãle donũ dei q ⁊ ignis dr̃. Deute. iij. ⁊ Hebre. xiij. Deus nr̃ ignis ꝯsumẽs. Ex. i omel. Deus ignis cõsumens dr̃. qr flãmis sui amoris incẽdit mẽtes q̃s ipleuerit. ⁊ a vitioꝝ sordib⁹ mũdas reddit: ⁊ pcoꝝ rubiginẽ ꝯsumit. Ber. sup cãti. Ignis q de⁹ est ꝯsumit qdẽ sed nõ affligit: ardet suauiter desolat feliciter. Est. n. velut carbo desolatoꝝ. sz qs sic i vita exerceat vtz ignis: vt i aia lucẽ exhibeat vnctiõis. Bre. in Omel. Loquens de illo verbo. Luc. vij. Dimissa sunt ei pcta mlta. qm̃ dilexit mlt⁹. qd. n. cẽ dilectiõez credim⁹ nisi ignẽ ⁊ qd culpã nisi rubiginẽ. Tanto ẽplius rubigo pcti ꝯsumit q̃to pctoris cor magno igne caritatis cõcremat.

¶ Caritas etiã mr̃ est oiuz virtutũ vt ait. Glo. Ambro. Sup illo Ro. xiij. Unusqsq; i suo sensu abũdet. Ad i. in q̃ educatiõe imo ipa ad oẽs sehz vt Ad i ber. bõa mr̃ caritas q̃ sine foueat ifirmos

sine exerceat p̄fectos sive arguat ingeros diuersis diuersa exhibens sicut filios diligit vniuersos. Luz te arguit mitis est. Cū blandit simplex est ⁊ pie solet seuire sine dolo mulcere. patienter nouit trasci. humiliter indignari. Ipsa est que hoim mater: ⁊ angelo2 nō solū que in terris sz etiā q̄ in celis sunt pacificauit. Ipsa ē que deū hoi placās. Hoiem deo reconciliauit. Caritas patiēs ē benigna est. licet lesa fit licet offensa: si cōuersus fueris ad illā obuiabit tibi q̄si mater honorificata. ¶ Jtē caritas enumerat p̄ma iter fructus spūs sancti. Gal. vi. Fructus ingt spūs caritas ⁊c̄. Jbi dicit glo. Aug. Caput virtutū p̄e misit vocās caritatē caput virtutū. ibi ēt dicit glo. Jero. Que alia inter fruct⁹ spūs debuit tenere primatū nisi caritas sine q̄ cetere virtutes nō reputabunt esse virtutes. Vere primus fruct⁹ est caritas anteq̄ enim ipsa adsit nullus fruct⁹ est deo grat⁹ Osee. iiij. Radix deficcata ē fructū cui quā faciet radix exsiccata ē cupiditas quā spūs dicit radicē malorū. i. Thi. vi. Ubi. n. caritas est ibi multus fruct⁹. Joā. xv. Qui manet in me: ⁊ ego i eo. Hic fert fructū multū. Qui manet in caritate in deo manet. i. Jo. v. ¶ Jtē caritas est p̄mū bonū aīe: primū. n. bonū aīe est deo adherere. Deo āt adherere nō valem⁹ nisi dilectione: vt ait Aug. in lib. de moribꝰ eccle. Aug. in li. cōfes. Mihi aūt adherere deo bonū: q̄ si nō manebo in illo nec ipse potero. vbi caritas nō est: pōt esse spes boni sed non vez bonū. Aug. Banē: ⁊ alia per spūm. s. munera: sz sine caritate nihil prosunt. Senec. Apud sapientes sunt honesta apud vulgus simulacra rez honestaruz. Ubi caritas adest nihil est mali. Ec. viij. Qui custodit mādatuz nō experiet quicq̄ mali. Quod de mādato dilectionis spūr vez est. Aug. Ubi caritas est quid est qđ possit obesse. Ubi ātnō est q̄d est qđ possit p̄desse. Item caritas est grā gratiarū. Alie virtutes sine ea gratie nō sunt. Et q̄ gratis nō operant. Justicia. n. reddit debitum timor redimit incōmodū qđ imminet. Spes emit cōmodū qđ obtinere intēdit: ⁊ q̄ nō sufficiūt aiam deo reddere gratā vel etiā sua p̄pria opa absq̄ caritate deo grata facere non p̄nt. Caritas, vero gratis operat. b. Ber. super canti. Purus amor mercenarius nō est pur⁹ amor de spe vires nō sumit: ⁊ tū diffidentie dāna nō sentit. ¶ Caritas etiā aīaz deo reddit gratā ⁊ sua p̄pria opa: ⁊ ceteras virtutes ⁊ opa eaz si a caritate fuerūt impata. Ipsa. n. impatrix est inter virtutes: ⁊ q̄ imperant ab ipa deo grata sunt ⁊ a se reputa t impata. Jtē caritas locus luminis est. i. Jo. i. Qui diligit frēz suū in lumine manet. Almor mūdi excecat: sz amor dei illuminat. extra caritatez tenebre sunt. Unū ibidē dī. Qui odit fratrē suū in tenebris est. Ubi aūtē tenebre sunt: ibi nō est verū gaudiū. Thob. v. Quale gaudium mihi erit q̄ in tenebris sedeo. ¶ Jtē caritas est locus securitatis ⁊ gaudii. Ber. De⁹ caritas est: qd est p̄ciosius: ⁊ q̄ manet in caritate in deo manet qd securi⁹. ⁊ de⁹ in eo qd tuciūdus Aug. Deus caritas est breuis laus. ⁊ magna laus. breuis, in sermone: ⁊ magna in intellectu. Si numeras vnū ē: si appēdas q̄tū est de⁹ dilectio est. Jō dulci⁹ dilectione nihil est. Jtē Aug. Dilectio dulce verbū sz dulcius factū: cuz aūt amor sit cā ois iucunditatis sine amore ei⁹ nihil iucundū. Caritas q̄ est amor sūmi boni magnā hz iucunditatē. Unū inter fruct⁹ spūs statim post caritatē enumerat gaudium. Quō sine gaudio pōt esse q̄ de⁹ amet debito modo cuz ipse p̄ns sit. Ubi sic amat Presentia. n. boni amati iucūda ē. Aug. i epistola ad Macedonū. Tāto nobis melius est quāto magis in illū imus quo nihil est melius. Imus aūtē nō ambulādo sz amando quē tanto hēmus p̄sentiorē q̄to eundē amorē quo in eū tendimus potenti⁹ hēre puriorē. Idem supep̄sam. Jo. omel. x. Quod tibi iubet deus dilige me. Almaturus es honorē: ⁊ forte nō puentu rus. Quis me amauit: ⁊ ad me nō puenit qs me q̄rit cū ipso suz. Nō a me amabit p aliq̄. Ipe amor tibi pūtem mefacit Bre. i moralib⁹. Qui mēte integra deū desiderat pfecto tā hz quē amat. Neq̄. n. q̄sq̄ posset deū diligere si hūc quē diligit nō hēret. caritas loc⁹ est vere getis Aug. Non pōt aia nisi in eo qđ diligit requiescere. Eterna. n. reges nō dat ei nisi in dilectiōe dei q̄ sol⁹ etern⁹ ē. ⁊ ipa p̄fecta ē. Sctificatio: ⁊ sabatuz sabator. caritas. n. vita ē. i. Jo. iij. nos

scimus qa trãslati sum⁹ de morte ad vitaz qñ diligimus fratres. Sine charitate nihil viuit vita gratie sed oia sunt mortua oia arida.i. Jo.ij. Qui nõ diligit mãet i morte: ꝛ super.i. Cor.xiij. Dicit glo. Sicut corp⁹ sine anima mortuũ est: sic anima sine charitate mortua deputabitur. Charitas est calor vitalis. quo extincto nihil spiritualis vite relinquitur Prosper de vita contemplatiua. Dicit ꝙ charitas est vita virtutũ. Ipsa etiã est mors vitioꝝ Sicut enim fluit cera a facie ignis sic pereunt vicia a facie charitatis. Cant. vltio Fortis est vt mors dilectio. Qui videt cẽ magni valoris in seculo ꝛ charitatẽ non habet: est quasi leo mortu⁹: ꝛ iudicio dei put: aut nulli⁹ valoris est. Eccle.ix. Melior est canis viu⁹: leone mortuo.i. Cor.xiij. Si habuero pphetiam ꝛc. charitatẽ autẽ nõ habuero nihil sum nihil inꝙ in valore. Charitas etiã vita est operum. B. Nihil habet viriditatis ramus boni operis nisi maneat in radice charitatis. Idem charitatẽ habẽs ditissimus est. Aug. attende quãta est charitas que si deest frustra habẽtur cetera: si aũt adsit habentur oia vel in se vel in alijs. Jtẽ in quodã sermone de charitate. Charitas est dulce: ꝛ salubre vinculũ mentium sine qua diues paup est: ꝛ in ꝙ paup diues est. ¶ Quatuor de causis: diues est qui habet charitatem Primo quia ipsa charitas thesaurus est charissimus vt nõ solũ chara sed ipsa charitas expresiue potest dici Sicut de filio dei dicit. Heb.i. Quod est splendor glorie: ꝛ Sapiẽ.vij. Lãdor lucis eterne. Vic est thesaurus abscõdit⁹ in agro cordis pro quo emẽdo vniuersa eẽnt vẽdenda. Matth. decimotertio. Dum thesaurus nõ pot auferre latro mũdi mors: scilicet: cũ alios auferat. Sine hoc thesauro non psunt alij thesauri de cõparatione hui⁹ thesauri nullũ penitebit cũ valorem ei⁹ perfecte agnoscet. Cant. vlti. Si dederit hõ omnẽ substantiã dom⁹ sue p dilectiõe quasi nihil despiciet eam. quanto quis carius emit thesaurũ tanto amplius lucrat hoc thesauro: thesaurus dei acquiritur. Secundo quia qui habet charitatẽ habet deũ. ideo deus est. i. Joã. quarto. Si diligamus inuicẽ deus in nobis manet. Augustinus Aurũ habens in archa dines est. Deum habẽs in conscientia: dines nõ est cõiunge aurum: ꝛ deum archam: ꝛ cõscientiã. Tertio qa opera ex charitate facta sunt quasi aurea cum sint valde preciosa regni. s. meritoria eterni. Ideo Bene monet ap'lus vt oia opa nostra, in charitate fiant. i. Corin. xvi. Quarto qa charitas aliena bõa sua facit Aug. Vis mercedem habere de alieno gaude me ꝛ mercedẽ tibi inde cõparasti. Aug. Pensent inuidi qñtum bonũ est charitas que sine labore nostro aliena bõa nra facit. Anima habẽs charitatẽ est sicut nobilis auis: que pede predã capit. Pes anime amor est vt ait Aug. Qui si rectus est dicit charitas: si curuus dicit cupiditas. Qui sine charitate sperat se ad regnum celorũ peruenire similis est illi qui absq; pede vult icedere. Hic est pes ille de quo Josue.i. Omnem locũ que calcauerit vestigiũ pedis vestri tradã vobis. Charitas princeps est omniũ timentiũ deũ: ꝛ custodientiũ mãdata eius. Charitas est cõicatio spiritus sancti: de qua ꝛa corin. vltio. Quia illi qui habent spi. s. Omnia habẽt cõia. Ipsa est societas illa de qua loquit Jo.i.c.i. Quod vidim⁹ ꝛ audiuimus annunciam⁹ vobis vt ꝛ vos societatem nobiscũ habeatis. Qui nõ habet charitatẽ ẽgnum ad deum excõicatus est. i. cor. vltio: Si quis nõ amat dñm nostrũ iesum xpm sit anathema. glo. f. separat⁹ a deo vel cõdẽnatus. Vita sanctorum negociatio est. Mat. xiij. Simile est regnum celorum homini negociatori ꝛc. Quicũq; charitatem habet princeps est in omni lucro qõ fit in ecclesia. Unde charitati potest dici illud Prouer. vlti. Multe filie congregauerũt diuitias tu supergressa es vniuersas. Antiquũ puerbiũ. Soc. Sunt amicorũ oia esse cõia. Unde cum quidã pauper diceretur eẽ corã eo amic⁹ cuiusdã diuitis ait. Cur ergo iste pauper est ille diues est. Amic⁹ eius nõ est: qui princeps fortune nõ est. Cor in quo charitas est. est quasi ortus i quo oẽs iusti: ꝛ boni q̃si arbores celestes per amorem infixe sunt. Unde ei fructificant. Quid ergo mirũ si multũ habet fructũ. ¶ Charitas bonũ proprũ est bonorum. Cum cetere virtutes cões sint bonis ꝛ malis Aug. Charitas est fons ppr̃ius: ꝛ singularis bonorũ. Idẽ hec sola que diuidit

ter filios pditionis.i.li.pperi. Charitas dei ⁊ primi ppria ⁊ spālis virtus est pio rū atq; sanctoꝝ cū cetere virtutes bonis ⁊ malis possint eē cões. ¶ Idē charitas nūq; excidit cum fides ⁊ spes euacuent.i. cor.xiij. Quod tripl'r pōt intelligi. Prio q; in morte nō amittit: qui.n.amat deū in pātria cū eum nōvidet multo plus amabit in futuro cum eūvidebit ipsa enim in pātria est meritum ipsa vero in futuro erit pmiū Jo.xij. Scio q; mandatū eius vita eterna est. Quod spāliter ē verū de māda to dilectōis. Secūdo de ope charitatis q; nō excidit charitate manēte. ¶ Charitas est arbor a qua nō excidit nec flos nec folīū nec fruct⁹. In hac arbore pendēt oīa bona. Mat.xxij. In his duob⁹ mandatis vniuersa lex pēdet ⁊ pphete loquitur de duob⁹ mādatis de dilectione. Flos vnus hui⁹ arboris.s.vnū ppositū charitatis est sup milia auri ⁊ argenti. Charitati bene conuenit illud Eccle.xxiiij. Flores mei fructus honoris. Jtē fructu hui⁹ arboris de⁹ pascitur ab hoīe: ⁊ ex eo vnitur in paradiso. Tertio de habēte charitatem qui in morte non excidit.i.non ex toto cadit. Quia licet moriatur mūdo viuit tamen cū deo. Unde mors amicoꝝ dei dormicio vocat. Jo.x. Lazarus amic⁹ noster dormit. Jtē charitas maior est oībus sacrificijs. Mat.xij. Diligere proximum tāq; se maior est oībus holocaustomatib⁹: ⁊ sacrificijs. ¶ Charitas pre ceteris virtutib⁹ deo placet: ⁊ dyabolo displicet ⁊ hominī pdest. Charitas merito deo multum placet cū deus ei sup oīa placeat. Glo. sup illud. Exultate iusti in dño. Placet deo cui placet de⁹. Ideo de⁹ aliquos spernit. quia ipsum spernūt Isa.v. Ue qui spernis: nōne: ⁊ ipse spernēris. deus amat amātes se puer.viij. Ego diligentes me diligo. Jo. xiij. Qui aūt diligit me: diligetur a patre meo: ⁊ ego diligam eū. ⁊ manifestabo ei meipsum. Sola charitas deū habet cartū e iō merito inter virtutes pcipue cara ē deo: ⁊ opa ei⁹ spāliter meritoria: ⁊ fm eā premiū mēsuratur: vt qui maiorē habet charitatē maius habeat premiū: ⁊ q minorē minus. Nō hz deū cartū qui pro minori pretio dat vel dimittit euz q̄ valeat. Ber. Nō habet anarus deū cartū qui lutū vanitatū ei pponit: Mat.ii. Uch.q congregat nō sua vsquequo aggrauat cōtra se densum lutū. Nō habet etiā deū carnis voluptuosus qui delectationē momentaneā pponit ei ⁊ Gre. momentaneū ē qđ delectat eternū qđ cruciat. Nō hz carum deū pōpaticus qui pro vento vanegloꝛie deū deserit. sic vt breuiter dicamus nō hz deū cartū qui nō diligit euz super oīa cum ipse oīb⁹ prevaleat. Charitas dyabolo specialiter displicet. Unde Gre. super Ezech. Antiquus inimicus castitatem in nobis si sine charitate fuerit non timet. q; ipse carne nō premitur vt luxuria dissoluatur. Abstinētiā nō timet: qa ipse cibo nō vtitur qui necessitate corpis nō vrget distributionē terrenarū rerum nō timet si eidē operi charitas desit: quia diuitiarū subsidijs nec ipse eget. Ualde aūt in nobis charitatē verā.i.s morē humilē quez nobis vicissim impendimus timet: ⁊ nimis concordie inuidet: qa hanc nos tenemus in terra quā ipse tenere nolens dimisit in celo. Jtē Gre. Nō curat antiquus hostis vt terrena tollat sed vt charitatem a nobis auferat. Charitas autem habenti ipsam multuz prodest. sine ea nihil vtile est.i.cor.xiij. Si distribuero i cibos pauperū oēs facultates meas ⁊c. Charitatē aūt nō habuero nihil mihi pdest qui charitatē nō hz est sicut es sonās q̄ alijs pdest sed sibi nō pdest. Immo se consūmit. Sic in eo qui charitatē nō hz diminuūtur bona naturalia: ⁊ minus ydoneus fit ad bene operādū: ⁊ vitā suā inutiliter expēdit. Ubi vero est charita somnis pfunt. Ro.viij. Scimus quoniā diligētibus deum oīa cooperātur in bonū. Utilitatem charitatis ostēdit apostolus.i.xiij. Bicēs. Charitas patiens est benigna est. Charitas nō emulatur non agit pperam ⁊c. Ubi enumerant septē bonaq; charitatē cōmitant: ⁊.viij. mala a q̄bus hoiez seruet. Duo pria bona sunt patiētia ⁊ benignitas de quib⁹ Grego. patientiā ⁊ benignitatē premisit quaꝝ altera illata a primis mala eq̄nimiter portat altera sua bona primis desiderabiliter ipendit: pena q̄ppe interrogat si quietus q̄s veraciter amat vt ait idē. Gre. Benigna etiaz debet eē charitas.i.egenis larga. Grego. Abens sanctoꝝ in temptationis prelio: ⁊ munita patiētie clippeo ⁊ gladio ar..ons

accincta ad mala ferenda sumit fortitudinem: ⁊ ad repetēda bona exigit vnitatē. Tertium bonū est cōgaudere veritati. i. bonis ꝓximi. Quartū est mala ei⁹ sufferre cōpatiendo: ⁊ supportādo. Quintū est in oibus deo credere. Sextū oia sperare. Septimū est diu expectādo dñm substinere. Duobus primis facit caritas vt bñ habeamus in his que nostra sunt mala ꝓpria patiēter portando ⁊ bona ꝓpria liberaliter largiendo. Duob⁹ sequētibus facit vt nos deū habeamus ad ea que sunt ꝓximi bonis congaudēdo ⁊ mala cōportando. Tribus vltimis vt nos bene habeamus ad deū cui debemus fidez eo ꝙ sit prima veritas: ⁊ spem eo ꝙ sit summa bonitas: ⁊ sustinentiā longam eo ꝙ sit oipotens: ⁊ magnitudinē ꝓmii recompensare pōt qđ tardius soluit. Aug. Caritas ideo tolerat in presenti vita: qz credit oia de futura vita: ⁊ suffert oia que hic inueniuntur. qz sperat oia que ibi ꝓmittunt. Primū malum a quo caritas seruat est emulatio siue inuidia que putredo ossiū dicit. Prouer. xiiij. est. n. vehemēs corruptio aie ex qua peruenit vt ipsa in malis ꝓximi delectetur ⁊ de bonis ꝓtristetur: que naturaliter in bonis deberet dilectari: ⁊ in malis ꝓtristari. Secundum est peruersa actio qui caritatē hz hz spūm sanctū qui benigne agit: qui vero sine caritate ē: hz spūm malignū qui perperā agit qui reddit mala pro bonis: miseros opprimendo bonis detrahēdo cum poti⁹ bonis adherendum esset. Bona. n. debent crescere: mala autē minui: ⁊ miseri releuādi sunt nō aūt amplius opprimēdi. Tertiū est inflatio. i. dilatatio ꝓpria vsq; ad ꝓximi cōpressionē que solet hēre scissurā: vt ait. b. Ber. Prouer. xxviij. Qui se iactat: ⁊ dilatat inrgia cōcutat iactantia est dilatatio exterior presumptio: cordis dilatatio: interior. Quartum est ambitio cū aliqs querit sui exaltationē: ⁊ ꝓximi detectionez. Similis est illi qui faceret de oibus scabellum pedum suoꝝ vt sic altior ceteris appareret. Quintum est nimius amor ꝓprij boni ex quo solet sequi ꝙ homo nō curat de bono ꝓximi. Phil. ij. Non que sua sunt singuli considerantes sz que aliox. i. Cor. x. Nemo qđ sum est querat: ⁊ in hoc est multum corruptū. genus humanum quasi. n. in naturam versum est hominibus quere ꝓpria commoda: ⁊ negligere aliena. Sextū est irritatio siue ꝓuocatio ad iram aliqui quādo videt domuz ꝓximi igne ire comburi exēplo illius sua comburunt cum potius deberent conari ad eius defensionem qui valde fatui sunt. Eccl. vij. Ira in sinu stulti requiescit. Sapiēs non permittit tibi eā quiescere: sz statim ab ea se expedit: sicut carbonē de sinu suo tam cito excuteret si in eū insiliisset Septimū est maligna cogitatio vl que est de' vindicandis iniurijs. qui iniurias sibi factā cogitat quasi ferꝝ i vulnere tenet Isa. i. Auferte malum cogitationum vestrarum ⁊c. Octauum est gaudere super iniquitate quod est diabolicum: ⁊ signū magne corruptionis: ⁊ elongationis a dei similitudine cui iniqtas summe displicet. Prouer. xxiiij. Cū ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. Et eccl. xvij. Qui i mala letat alterius nō erit impunitus. Itez caritas est via excellentior. i. Cor. xij. Adhuc vobis viā excellentiorem demōstro. Ipsa est caritas. dñi nostri iesu xpi. i. Cor. vlt. Magist⁹ tū eius xp̄us ꝓcessus est Jo. xv. Hoc est preceptū meū. vt dili. in. ea discipulos suos voluit agnoscere. Aug. In caritate dignoscent discipuli xp̄i nō in ꝓphetia fide ⁊ alijs. Jo. xiij. In hoc cognoscēt oēs: qz discipuli mei estis si dilectionē adinuicez habueritis hic ipse saluator maximā in se habuit. Jo. xv. Maiorē hac dilectionē nemo hēt qui vt animā suam ponat quis ꝓ amicis suis. Eph. ij. Propter nimiam caritatē qua dilexit nos ⁊c. Caritas est vinculum quo solo deus ligari potuit Magister Ugo de scō victore. Caritas ꝙ magnum est vinculum tuū quo etiā deus ligari potuit. Si etiam cōtra deum fortis fuisti multo magis cōtra homines prevalebis. Hoc vinculo deus tractus ad terram descēdit: ⁊ etiam vsq; ad inferos. Nullum vinculum deū ad columnā tenere potuisset: si caritatis vinculū defuisset: Nullum ferrum eum in cruce tenuisset nisi caritas affuisset. Sic lapis positus ad hostium monumēti nō potuit eum ad monumentum detinere: amor salutis nostre ⁊ ad columnā in cruce eum detinuit vinculo caritatis ligatus erat cū dicebat Gene. xviij. Num celare potero abrahaz que

gesturus sum: et eodem.xviij.dictū est ad loth nō potero facere quicq̄ donec ingrediaris illuc. Isa.lxvi. Nō est q̄ resurgat et teneat te. Caritatis vinculū solui nō pōt: nec igne nec aqua: neq̄ gladio. Ro.viij. Quis nos sepabit a caritate xp̄i tribulatio an angustia &c. Et codē certus sum: q̄ neq̄ mors: neq̄ vita &c. poterit nos separare a caritate dei. Hoc est vinculum quo ea q̄iungūtur que iterualli locoꝝ diſiungūtur. Caritas vinculū est pfectionis de quo Col.v. Sup oia aūt hāc caritatē hētes' quod est vinculū pfectionis. Glo. Ambro. Magis studēdū est ei virtuti que maior oib⁹ est. Ibi etiā dicit glo. q̄ caritas oia ligat ne habeāt. Caritas é vinculū pfectionis: ligat cni mēbra ecclesie adinuicez deo. Jo.xiij. Adgluctinauit mihi omnē domū israel. Deute.x. Patribus tuis cōglutinatus est dñs et amauit eos. In hac ligatione est pfectio ecclesie. Jtē caritas eū in quo est filiū dei efficit. Ro.viij. Nō accepistis spūm seruitutis: iterū in timore: sz accepistis spūm adoptionis filiorū dei quo clamamus abba pr̄.i. Jo.iij. Qui diligit fratrē suū ex deo nat⁹ est. Et iusdez.iij. Videte qualē caritatē dedit nobis de⁹ pr̄ vt filij dei nominemur et sim⁹. Jtē caritas est vnctio q̄ filij
h dei iungūtur in signū regni futuri. Qui hac vnctiōe inuncti sunt edocētur a deo sicut Salomō est edoct⁹ a dño postq̄ in regē inunctus est.iij. Ro.iij. De hac unctione.i. Jo.ii. Legitur vos vnctionem habetis à spū sancto et nostis oia itelligere necessaria ad salutez. Et in eodez vnctio eius docet nos de oibus. puer.xvi. Diuinatio.i. diuin⁹ sermo in labijs regis in iudicio nō errabit os eius. Jo.xv. Dicitur de spū sctō quez hz qui caritatez hz. Ille vos docebit oia: et eiusdē.vi. Erunt oēs docibiles dei: et.xxiij. Mat. Un⁹ est magister vr̄ qui in celū est. Jtē q̄ ille qui caritatē hz nō errat errore piculoso pōt esse verū duab⁹ de causis vel q̄ legez abreuiatā hz in corde suo. s. caritatē de qua. Aug. Lex impt caritatis sup oēs libros. est et Jero. solemne hec sentētia abreuiatiuz totius iustitie dñico ore pfertur: vel q̄ caritas hominē dei amicū facit. Lex vero amicitie requrit vt amicis sibi inuicē nō negēt cōsiliū sicut nec auxiliū. Un deus habentē caritatē nō permittit errare errore periculoso si ille quod in se fuerit fecerit vt veritatez agnoscat. Caritas vnctio est oēm letalez infirmitatē sanās. Augu. timor é medicamentū caritas sanitas. hunc sanatiōi attestat bona dispositio gustus interioris. habēti.n. caritatē sapiūt res vt sapere debēt. Jte caritas vestis nuptialis é de qua Mat.xxij. Amice quomō huc intrasti non habens vestem nuptialē. Quasi admiratē dñs inuenies altiquez in ecclesia absq̄ veste caritatis. Cui⁹ admiratiōis gnq̄ possunt assignari cause. Primū é q̄ dñs tātū expedit vt sponsa sua ecclesia hāc vestē haberet cū alie vestes fiant vl̄ de pilis animalū: vel de corticib⁹ herbarū: vl̄ interioꝝ⁹ vmbrū vt serice huic vesti voluit dñs materiā ministrare q̄si de viscerib⁹ suis cū lat⁹ sui aptione amorē suū nobis ostēdit: vt amore ei⁹ ad eū remeandū accēderemur. Ber. Clau⁹ penetrās clau⁹ reserās. fact⁹ é mihi vt videā volūtatē dñi q̄ ni videā p foramē clamat clau⁹ clamat vuln⁹ Jdē p̄z archanū cordis p foramē corpis. Secūda é q̄ ecclesia scit hāc vestē summe placere spōso suo. vnde vestē ieosutilē que, figura erat huius vestis noluit diuidi. Jo. xix. Licet corp⁹ suū pmiserit pforare. Augu. Tunicā hominis tā indicati in cruce pēdētis carnifices pilati nō sunt ausi cōscindere: et tu niteris caritatē dei imo caritatē que de⁹ est separe. Tertia é q̄ ista vestē est ostēsura ecclesiai illa magna cura et nescit q̄ hora sit vocāda. Mat.xxv. Media nocte clamor fact⁹ est ecce sponsus venit. Jō semp deberet esse parata. Mat.xxiiij. Et vos estote parati &c. sed sunt q tūc p̄io volūt ordiri hāc vestē qui deberet succedi. Isa.xxxviij. Duz adhuc ordirer succidit me q diceret⁹ est lanā q̄rit et linum q̄to potest vt hāc vestez possit sibi texere. Prouer.vii. Quesiuit lanā: et linū &c. Lana et linū sunt bñficia nobis a xp̄o exhibita secūdm̄ humanitatē et diuinitatē. Quarta é causa q̄ ecclesia scit q̄ si hec vestis ei deerunt turpitudo ei⁹ totū mūdo manifestabitur. Prouer.xv. Universa delicta operit caritas. Apoca.xvi. Beat⁹ q vestimēta sua custodit ne nud⁹ ambulz et videāt homines turpitudinez ei⁹. Quita é q̄ ecclesia scit q̄ nōlz alicui

rare regnū celi absq; hac veste. Hester. iij. Legit q̄ non licebat intrare aulā assueri indutū sacco. Saccus est timor seruilis cū quo nemo intrat regnū celorum. Et notandū q̄ cū vestis esse soleat laudabilis a p̄ciositate materie: t a studio artificis: t a colore: t a suauitate: t a fragrātia. Similiter ex oibus his causis laudabilis est hec vestis. Pro materia hꝫ dei beneficia immo quodāmō ex viscerib⁹ xp̄i materia eius ministrata est vt p̄dictū est. De studio artificis habetur in p̄s. annūciate inter gentes studia eius. Si deus mille annis studuisset nunq̄ modū cōuenientiorē ad accendēdū amorē suum in nobis inuenire potuisset. Color vero huius vestis purpureus est. Prouer. vlti. Byssus t purpura indumentū eius. Suauitas vero vestis huius tāta est vt uocetur vnctio. i. Jo. ij. De odore eius habes. cānti. ij. Dum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorē suū. Nardus herba calida charitatez significat cuius odor celos penetrauit t filium dei incarnari fecit. Odor huius vestis bñdictionē patris celestis ipetrauit. Gene. xxvij. Statimq; vt sensit vestimētorum eius fragrātiā bñdicēs ait Ecce. odor filij mei sicut odor. t de Odore vestiū habes. Cant. iiij. Odor vestimētor⁹ tuor⁹ sicut odor thuris. ¶ Charitas vestis nuptiale dici potest: qa matrimoniū quo filius dei vnitus ē hūane nature sorori nre multū regrit vt vestē charitatis habeam⁹. Si eni matrimonia que fiūt quotidie inimicos: amicos efficiunt quomō hoc excellēs matrimoniū homines ad amorez dei nō accenderet Solēt n. fieri vestes nuptiales ꝓpter nuptias. Sz nuptie filij dei t hūane nature facte sunt ꝓpter hāc vestē. s. ꝓpter charitatez in homine augendaz. Vestis charitatis operit multitudinez peccatorz. Hec vestis cōtra aduersa munit qa fortis ē vt mors dilecto Cant. vlt. ipa etiam ornat. Est eniz vestis purpurea optime sedēs super byssum castitatis. Prouer. vlti. Byssus t purpura indumētū eius. Charitas ē fortitudo t decor fortitudo inquantū munit: decor inquātū ornat. Prouer. vlt. fortitudo t decor indumētū eius. Ipsa est vestis polimita varietate bonorum operū distincta secundū illud ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūd. va. Itē charitas currus igneus est subleuans interiorē hominē in paradisum spūalez vt de Helya legitur. iij. Ro. cap. ij. Ipsa etiā iugū suaue. de quo legitur. Mat. xi. Tollite iugt iugū me. s. vos t Jugū eni meū suaue est. Propter sex causas. Jugum charitatis suaue est. Prio ex sui natura. Aug. Oia scena: t imania prius facilia: t ꝓpe nulla efficit amor. Si sup hoc iugū posset poni pōdus iferni: vt. s. cū amore ipsius portaretur suaue esset ꝓpter hoc qa charitas difficilia redit facilia. Cōparat aūt Aug. charitatez bige dicens q̄ iumētum per se non veheret. Uehit in biga duplicatum Gen. xxix. Uidebant eī Iacob dies pauci p̄ amoris magnitudie. Ber. Auis que ipluma t sine alis seipsam ferre nō potest onere plumarū t alarū addito sine labore adolat. Sic panis durus qui per se trāsire nō potest adiutorio lactis vel alterius liquoris colabilis fit in gutture. Charitas quasi volare facit homines in via paradisi. Ber. qui amat ardētius currit velocius. ad quendendum citius. In libro de spū t aīa dicit q̄ amor est per desideriū currēs atq; per gaudiū requiescens per desideriū in appetēdo: t per gaudiuz in ꝓfruendo. Secundo q̄ deus subijt istud iugum: t sup illud tulit onus crucis zelus eni dñi exercituū faciebat hoc. Ideo gloriosum: t suaue ē esse sub hoc iugo. Magna eni gloria est sequi dñm. Eccle. xxiiij. Ber. O iugū sancti amoris quā gloriose laqueas q̄ suauiter premis. Tertio qa adhuc deus vult nobiscū esse sub iugo isto maiorē partē portans. Nō est iugū vnius tm̄ sed multorū dicit tibi deus. tolle meū iugū ex vna parte: t ego tollaz ex altera paratus est eni deus iuuare illos q̄ amore ipsi⁹ difficilia aggrediūtur. Quarto qa ea que trahuntur ad hoc iugum quasi aurea sunt immo auro pretiosiora: qa regni dei celestis meritoria vt patet ex premissis. Quinto q̄ illud iugū a iugo grauī liberat. s. a iugo carnis vel mundi. Isa. x. Computrescet iugū a facie Olei. i. charitatis quēadmodū olei suauis est. i. Cor. vi. Nolite iugū ducere cum infidelibus. Ber. Loquēs de illo verbo. Lu. xiij. Ju

ga bouum emi quinqz Jumentis inquit cõiunctꝰ homo bestialior q uiga necessitatis qnqz sensuum propria subeat volũtate. Ber. Quid canimur subijsse arguamur magis emisse: ná vt mercedem pro ope suo quis tribuat inauditũ est. Quid iuga bouum emit cui iugũ suaue gratis affert. qd est potius: qnqz eligere q̃ vnum qs põt seruire qnqz prędonibus. Oculus ingt meꝰ depdatus est aiam meá. Sextus q charitatẽ habet volũtatẽ suá voluntati diuine cõformat. Unde sicut volũtas dei ipleꝫ sic ꝛ volũtas ipsius. Et sicut deo cũcta subiecta sunt sic ꝛ habenti charitatem quodãmodo cũcta sunt subiecta. Augu in libro de vtilitate credendi. Jugo xpi q subiectꝰ est subiecta habet cetera: ꝛ nõ laborat: quia nõ resistit qđ subiectũ ẽ. Sene. Uir bonꝰ equo aio sustinet qcquid ei acciderit. Scit enim hoc accidisse lege diuina ex qua vniuersa procedũt mali nõ habẽt pacẽ qa deo resistũt. Job. ix. Quis restitit ei ꝛ pacẽ habuit. Si pluit displicet malis. Si aliquãto tpe siccitas sit utq̃ displicet eis. Itẽ charitas bitumẽ ẽ quo archa ecclie bituminata ẽ Ge. vi. Absq̃ hoc bitumine in periculo essẽt. Atque ne tribulationũ penetrarẽt eã. Charitas ne cementus est quo lapides viui in edificatione ecclesie adinuicẽ cõnectuntur sine hoc cemẽto ecclesia esset quasi aceruus lapidũ nõ esset ydonea deo ad habitandũ nec cõtra hostes ecclesie haberet debitaz resistentiã. Jere. xxvi. Hierusalẽ in aceruũ lapidũ erit. ¶ Charitas est cara vnitas. Quaz cara sit vnitas ipsius patet ex ꝟ q̃ diuisio ei opposita deo detestabilis ẽ Prouer. vi. Sex sunt que odit dominus ꝛ septimũ detestatur aia eiꝰ; ꝛ illud septimũ est q seminat iter fratres discordias. Dyoni. in lib. de diuis nominibꝰ. Amor est quedã vnitiua ꝛ cõtinuata virtus superiora mouens ad iferiorũ prouidentiam equiformia. i. equalia in socialẽ vicissitudinem. ꝛ nouissima ꝛ subiecta ad meliora ꝛ suprapositoꝝ quersionẽ. i. confirmationẽ. Amor iter affectiões anime maxime deo assimilat. B. sup cant. Solus est amor ex oibus aie motibus ꝛ sensibus in quo põt creatura; ꝛ si nõ ex equo suo reddere actor vel de simili mutuam repẽdere vicem. Et si minus diligit creatura qñ minor est: tñ si ex toto se diligit nihil deest vbi totũ est. Eadem verba habẽt in libro de spiritu ꝛ aia vbi subdit. Renũtiãs ergo cũctis affectionibꝰ alijs tota soli tucũbat amori effundẽs se totaz in amorẽ ipsius cui respondere habet in reddẽdo amorẽ. ¶ Charitas virtꝰ est cuius altitudo vsq̃ ad altissimuz attingit. Spiritũ enim hois deo vnit. latitudo ei quasi per totũ mundũ se extendit: quia mẽbris xpi que dispersa sunt per mũduz hominẽ coniũgit. Augu. Extende charitatẽ per totũ orbẽ si vis christum amare qa mẽbra christi per orbẽ iacent longitudo eiꝰ opera ceteraꝝ virtutũ vsq̃ ad finẽ vltimũ extendit ꝓfunditas eius infimis mẽbris xpi. Seruitutẽ ꝓpendendo condescẽdit ꝑm doctrinã xpi. Jero. xiij. Si ego laui pedes vios dñs ꝛ magister ꝛ vos debetis alter alteriꝰ lauare pedes. ¶ Et notandũ q̃ sacri doctores videntur dicere q̃ sola charitas sit virtus. Jero. vt breuiter ingt. Cõplectar virtutis notionẽ. Uirtutis est charitas q̃ diligit quod diligendũ est. Et in libro de spũ ꝛ aia sic legitur Cum prudenter modeste fortiter: ꝛ iuste amor ꝛ odiũ ĩstituuntur in virtutes exurgunt prudẽtiam. s. ꝛ tẽperantiã fortitudinem atq̃ iustitiã. Augu. in libro de moribus ecclesie. Si virtus ad beataz vitam nos ducit nihil esse virtutẽ oino affirmauerim: nisi summũ amorẽ dei. Nã illud qđ quadripartita dicitur virtus ex ipsius amoris animo quodã affectu quantũ intelligo dicit. Itaq̃ illas quattuor virtutes quarũ vtinã res ita haberent homines in mẽtibus suis: vt noia sunt in ore omniũ Sic etiã diffinire nõ dubitem vt tẽperantia sit amor integer se prebens ei qđ amat Fortitudo facile tollerãs omnia propter qđ amatur. Justicia soli amato seruiens ꝛ ꝓpterea recte dominans. Prudentia amor ea q̃bus adiuuamur ab hijs quibꝰ impedimur sagaciter seiungẽs. Sed hũc amorẽ nõ cuiuslibet: sed dei esse diximus quare etiã diffinire licet vt tẽperantiã dicamus amorẽ deo sese integrũ incorruptum seruantẽ fortitudinẽ amorẽ oia ꝓpter deũ facile preferentẽ. Justiciã amorem tantuz deo seruientẽ: ꝛ ob hoc bene iperantem ceteris: que homini subiecta sũt. Prudentiã amorẽ bũ discernentẽ ea

quibus adiuuetur ab hijs qbus impedi ri potest. Idē in eodē. Nihil aliud est bñ viuere: q̄ toto corde tota aīa tota mente deū diligere: a quo exortū: vt incorrupt⁹ in eo amor atq; integer custodiat: quod est tēperantie vt nullis frangat incōmodis quod est fortitudinis. Nullī alij seruiat quod est iusticie: vigilet in discernendis rebus ne fallacia paulatim dolose
p surrepat: quod est prudētie. ¶ Possum⁹ aūt quattuor rationes assignare. quare nomē virtutis charitati potuit appropriari vt ipsa diceretur singulariter virtus. ¶ Una causa potuit esse: quia caritas inter virtutes excellentior est. Ideo anthonomatice virtus dici potuit: sicut roma anthonomatice vrbs dicit. ¶ Alia causa potuit esse: qa anteq̄ caritas adsit nulla vera virt⁹ est. Si vero caritas adsit nulla virtus deest. Quod nulla virtus adsit vera si caritas desit: patet: quia virt⁹ est qua bene vsuitur: bene viuere vero ē: vt ait. Augustī. bene viuendo ad beatitudinē tēdere. quod nō est: sine amore beatitudinis qui amor caritas ē. Quod nulla virtus desit vbi caritas est patet: quia amor dignior est affectio aie: que si ordinata fuerit alie affectiones vt timor dolor t spes, inordinate non pmanebunt. Maxime cū apud amorē sit summa potestas t imperiū in regno aie t eius sit regnū illud ordinare. Apprehēsiones vero nō se habent modo indebito cum affectiones se habeant debito modo. Sunt enīz apprehensiones anime affectionū: vnde amore ordinato simpliciter mens ordinata ē. ¶ Tertia causa potuit esse qa amor summi boni quodā modo ad oēz virtutem pertinet inquantum virtus, cōparatur ad finem suum licet amor iste sit proprius motus caritatis. Sine amore enī summi boni non est vera virtus verbi gratia. Si quis abstineat vt bursam impleat vel sanitatez acquirat vel causa inanis glorie nō est hec abstinētia virtutis: sed tūc solū. quādo fit amore summi boni. Idcirco dicitur. Mat. vi. Tu aūt cuz ieiunas vnge caput tuū oleo. Secūdum Glo. Caput suū. s. xp̄z ieiunās vngit oleo caritatis q pro amore ei⁹ se macerat. Et qđ sibi subtrahit alteri largit. ¶ Quarta causa potuit esse: q: sicut aliqs dicitur odire nō solum affectu sed etiam effectu quē modū dicitur qui diligit iniquitatē odit animā suam: odit inq̄ affectu suo: sic aliqs dicit diligere nō solū affectu: sz etiā effectu: quēadmodū dicit. 1. Jo. vlti. Hec est caritas dei vt mandata eius custodiamus. ꝛc. Jo. Hec est caritas vt ambulemus sm mandata eius. Sic dilectio dei ad' vniuersitatē virtutuz pertinet: sicut t obseruatio mandatorū dei ergo nihil aliud est virtus q̄ id quod de⁹ diligitur. Et hec de laudibus caritatis sufficiant. Sicut vero hec nō sufficiant diligenter studeat in prima canonica. Jo. de quo dicit Bre. q̄ omne quod loquitur igne caritatis vaporatur: t in euangelio eiusdem. 7. 1. ad. Cor. v. Ubi multa de laudibus huius virtutis inuenies.

¶ De amore dei. iij.

Post cōmendationē caritatis agēdū ē specialiter de amore dei de quo hoc modo agē. ¶ Primo agē de incitamētis diuini amoris. ¶ Secūdo de modo amādi deū. ¶ Tertio de diuersis specieb⁹ diuini amoris. ¶ Quarto de signis ipsius. ¶ Circa primū notādū q̄ ad amandū deū incitat sacra scriptura incitat t natura. Incitat grā nobis a deo exhibita: t gloria nobis a deo promissa. Incitat t vniuersa creatura. ¶ Scriptura sacra incitat in multis locis. Deut. vi. Diliges dñz deūtuū ex toto corde tuo. ꝛc. Et iusdez. xi. Ama dñm deum tuū ꝛc. Eccle. xiij. Vita tua dilige deū. Mat. xxij. Diliges dñm deū tuuz. ꝛc. Simile habes Luc. x. Jo. iij. Diligam⁹ deū q̄ñ ipse prior dilexit nos. ¶ Natura ad idē incitat. Ber. in libro de diligēdo deuz: Inexcusabilis inqt est oīs infidelis si nō diligit dñm deum cū toto corde tota aīa tota virtute sua. Clamat nēpe int⁹ ei innata: t nō ignota rationi iusticia: qa ex toto se illū diligere debeat: cui t totuz se debere nō ignorat. Si naturaliter amat filius patrez a quo habet partē corporis sui quanto magis amare debet deū qui corpus ei⁹: t animā ex nihilo facit. Aug. Amādus est guberator: sed pponēdus ē creator. Ec. vij. In tota aīa tua dilige eū qui te fecit. B. in sermonibus. Paruz ne inquit tibi videt hoc: cogita qualē te fecit. Nēpe sm corpus egregiā creaturaz.

ſm aſam magis imagine creatoris inſi-
gnē rōnis participē: beatitudinis eterne
capacē. Porro ambo coherere ſibi fecit i
cōprehenſibili artificio ſapiētia inueſti-
gabili: nec ante promeruit qui ante non
fuit nec ſpes retributiōis fuit quoniā bo-
norum noſtrorū nō eget. ¶ Et notandū
q̄ multum poteſt incitare hominem ad
amandū deū q̄ deus eū fecit. Si qs dili-
genter attēdat quātū beneficiū fuerit q̄
corpus ei dedit. Quot enim ſunt mēbra
in mēbra in corpe tot beneficia inueniet
magna. Et p minimo mēbro plus debe-
ret hō deū amare q̄ multi ament eū p̄o
cūctis beneficijs que ab eo receperūt. Si
quis amiſiſſet oculū quantū amaret eum
qui ſibi illū reſtitueret: ⁊ ſi qs meruiſſet
admittere eū quantū amaret eū qui ſibi
oculū cōſeruaret. Nec mīꝰ amandꝰ eſt q̄
eum ab initio dedit: ⁊ qui datū cōſerua-
uit: cum multotiens vtendo eo contra de
p um eum amittere meruerit. Non mīꝰ
eſt amādus qui dat capam nouaz q̄ qui
inueteratam perditam reſtituit. Quod
dixi de oculo de aliis mēbris cogita. Si
vero tantum amandus eſt: qui dedit cor-
pus hic quantum amandus eſt qui de-
dit aiam que in infinitum eſt melior cor
pore. Si amiſiſſes vſum rōnis quantū
amares eū qui tibi illū reſtitueret. Quā-
to ergo amādus eſt qui tibi rōnē ab ini-
tio dedit. Itē ſi meruiſſes mortē ſine ſe-
paratiōez a mine a corpe quantū amares
eū qui tibi eā remitteret. Quātum ergo
amandus eſt ille qui mirabiliter corpꝰ ⁊
aiam cōmūxit: ⁊ hanc cōiunctionē tibi
ſeruauit eū peccādo mortē multotiēs me
ruiſſes. Ber. Valde oīno mihi amādus
eſt per quem ſum. viuo. ⁊ ſapio. Dignus
plane eſt morte qui tibi dñe ieſu recuſat
viuere. Idē in libro de diligēdo deo. Ut
quid inquit nō amaret opꝰ artificē cum
haberet vñ id poſſet: ⁊ cui nō quantū oī
no poſſet: cū nihil oīno niſi eius munere
poſſet. ¶ Ad hoc etiā q̄ hō amet ampli
us factorē ſuū cogitare dz q̄ deꝰ ad ima-
ginē ⁊ ſilitudinē ſuā fecit illū. Beñ. i. Fili
us q ſimilior ē pī ſolet ap̄liꝰ amare p̄em
⁊ ab eo plus amari. ¶ Figura etiā quaz
naturaliter habet corpus humanum in-
citat ad amandū deum. Auguſti. in libro
de diſciplina chriſtiana. Beluas deꝰ p̄o-
ſtratas in faciem. Fecit paſtuz querētes
de terra. Te in duos pedes erexit tuā faci
em ſurſum attēdere voluit. Nō diſcordet
cor tuū a facie tua. Nō habeas facē ſur-
ſum: ⁊ cordeorum fac ſurſum cor ne mē
tiaris in domo diſcipline. Quid eſt ſur-
ſum hēre cor niſi q̄ p̄ꝰ eſt dictū. Dilige
dñm deum tuum ⁊c. Diſcipline domus
eſt eccleſia chriſti vt dicit. Augu. in eodē
libro. ¶ Gratia etiam nobis exhibita in-
citat ad dei amorem ⁊ maxime gratia re
demptionis. De qua. ij. Cor. viij. Scitis
gratiam dñi noſtri ieſu chriſti: quoniam
propter nos egenus factus eſt cū eſſet di
tes vt illius inopia diuites eſſetis. Gala.
ij. Dilexit me et tradidit ſemetipſum p̄
me nō ſuz ingratus gratie dei. Sic hēt lit
tera vna. Eccli. xxix. Gratiā fideiuſſionis
non obliuiſcaris dedit enim p̄o te animā
ſuam licet multū poſſit hominē incitare
ad amandū deum q̄ ipſe eū fecit: tamen
multo amplius debet incitare eū q̄ ipſe
eum refecit. vnde Ber. in libro de dilige-
do deū. Infidelis ſe totum ei debere non
ignorat: quoniā ſui totiꝰ nō ignorat acto
rem. Quid ergo: ego qui deum meum te
neo vite mee nō ſolum gratuitum largi-
torem largiſſimum adminiſtratorē p̄uz
conſolatorem ſollicitum gubernatorē: ſz
inſuper cpioſiſſimū: ⁊ redemptorē eter
num conſeruatorem dñatorē ⁊ guberna
torem glorificatorem. Idem in eodē. In
fidelez ratio vrget: ⁊ iuſticia' naturalis to
tum ſe tradere illi a quo ſe totuz habet: ⁊
ex ſe toto debere diligere mihi profecto
fides tanto plus iducit ad amādū quātuz
⁊ cum pluris me ipſo extimandū intelli-
go. Quippe qui illum nō ſolum mei ſed
ſui quoq̄ ipſius teneo largitorem. Idez
in eodē. Si totuz me debeo p̄o me facto
quid addaz p̄o me refecto: ⁊ refecto hoc
modo: nec enim tam facile refectus q̄z fa
ctus. Si quidem non ſolum de me ſed de
omni quoq̄ quod factum eſt ſcriptū eſt.
Ipſe dixit ⁊ facta ſunt. At vero qui me tā
tum ⁊ ſemel dicēdo fecit in reficiēdo ꝑfe
cto ⁊ dixit multa ⁊ geſſit mira ⁊ pertulit
dura nec tm̄ dura ſz etiā indigna. Quid
ergo retribuā dño p̄o omnib̄ que retri-
buit mihi. In primo opere me mihi de-
dit. In ſecūdo ſe. ⁊ vbi ſe dedit me mihi
reddit datus eſt ergo ⁊ reddit̄ me p̄ me

debeo ⁊ dis debeo. Quid deo retribuaz pro se. Nam ⁊ si me milies repẽdere possem quid sum ego ad dñm? Item super cant. Super omnia reddis te amabilem mihi bone iesu. Calix quem bibisti opus redemptionis nostre hoc omnino amorẽ nostrum facile vendicat totũ sibi: hoc in ꝯ ist quod nostram deuotionem: ⁊ blandius allicit: ⁊ iustius exigit: ⁊ arctiꝰ stringit: ⁊ affluit vehementius. Multũ quippe laborauit in eo saluator: nec in omni mundi fabrica tantũ fatigationis assumpsit actor. In dictis suis substinuit cõtradictores. In factis obseruatores: in tormẽtis illusores: ⁊ i morte exprobratores Idẽ loquens de opere redemptionis. Quid adhuc inquit dormitat tua affectio: imo non dormitat: sed mortua est: si huic non respondet beneficio. Anselmus in libro meditationum. Ecce dñe qz me fecisti debeo me ipsum amori tuo totum: quia me redemisti debeo me ipsum amori tuo totum: qz tanta promittis debeo me ipsum amori tuo totum: immo tantum debeo plusq̃ me ipsum quanto tu maior me es pro quo dedisti te ipsum cum ignis non accendatur melius q̃ ipse ignis diuini amoris quem nobis deus ostendit in redẽptiõe humani generis maxime deberet nos incitare ad amandũ deum. Crisostomus non est inquit aliquis omnino non pater nõ mater non amicus nõ aliꝰ quispiã qui ita nos aliqñ dilexerit quẽadmodũ ipse qui fecit. B. in sermonibꝰ. O duri ⁊ indurati ⁊ obdurati filij adam quos non emollit tãta benignitas tanta flãma tam ingẽs ardor amoris tam vehemens amator qui pro vilibꝰ sarcinulis tã preciosas merces expẽdit. ¶ Ad amandũ deum incitat gloria amantibꝰ deũ specialiter pmissa ⁊ preparata. i. Cor. ij. Oculus non vidit ꝛc. que ꝑparauit deus hijs qui diligũt illum. Jac. i. Accipiet coronã vite quam. ꝛc. d. dili. se. Adhuc est qũo amor noster deo cuadere poterit qz si venalis ẽ nullus eo carius emet. dabit enim pro illo regnũ eternũ. Si est addandũ nullus dignior eo est q̃ deꝰ. cũ ipse sit summe bonus: vñ nulli potius q̃ ei dz dari. Si ꝙ violentiã regrit nullus maiorem violẽtiã pro eo faciet q̃ ipse. Petit. n. eũ quasi eiꝰ gladio cuaginato. Aut. n. cũ amabis aut eterna morte interficieris. Bauid nisi cõuersi fueritis ab amore. s. mũdi ad amorẽ dei gladiũ suũ vibrabit. aug. in lib. cõfes. Dñe quid tibi suz ipe vt amari te iubeas a me. ⁊ nisi hec faciãt iracaris mihi. ⁊ mineris ingẽtes miserias. ¶ Ad amandũz deũ incitãt oẽs creature. aug. x. lib. Cõfes. Celum ⁊ terra ⁊ oia que in eis sunt. ecce vndiqz mihi dicũt vt te amẽ. nec cessant dicere oibꝰ vt sint inexcusabiles. Duplici ter dicũt creature nobis vt deũ amemus Uno mõ oñdẽdo eũ dignissimuz amore nro. Bonitas ꝙ vniuersitatis creaturarum ostẽdit creatorẽ eẽ optimũ ⁊ iõ amore dignissimũ. Secõa qz creature sunt dona dei ⁊ beneficia dei. Ad incitãdũ vero aliquẽ ad amandũ aliuz efficatior est donatio q̃ locutio. Et terrena ⁊ celestia fecit deꝰ ꝓpter hoies vt pz ex ꝓncipio gen. vbi postq̃ de creatione hois locutus est deus subdit. Et ꝑsit piscibꝰ maris ⁊ volatilibꝰ celi ⁊ bestijs terre vniuersecqz creature. Et postq̃ locutus est de luminaribꝰ celi subditur: vt sint in signa ⁊ tpa ⁊ dies ⁊ anes ⁊ luceant in firmamẽto celi ⁊ illuminent terrã. Cũ ꝑm ligna silue exardescat ignis Eccle. xxviij. Magnus deberet esse ignis diuini amoris qui pro lignis hẽt tot dei bñficia quot sunt creature. de hijs lignis legit. Leuit. vi. Ignis in altari meo semper ardebit quẽ nutriet sacerdos subijciens ligna mane per singulos dies. Illos qui nõ incitant ad deũ amandũ tot ⁊ tãtis bñficijs accusare poterũt etiã fere que bñficia sentiũt vt ait. Sene. Canes amãt bñfactores suos. Refertur etiã de quodã leone quem quidã miles a serpẽte liberauit qz a milite recedere noluit. Quid ergo excusationis habebunt qui deserẽtes redemptorẽ suũ serpenti infernali adherent? Si lapides cauant a guttis aque assidue cadẽtis: quã excusationẽ habebunt corda dura que nõ emolliunt per assidua dei bñficia? Quasi infinite sunt creature quarꝝ vnaquecqz sufficeret ad monẽdũ hominẽ ad amorẽ alteriꝰ hominis si eã sibi dedisset. Quomõ ergo nõ sufficiunt vniuerse creature ad accedendũ hominẽ ad amorẽ dei? Ad amandũ deũ incitare ꝑnt bona ⁊ mala: de bonis tã ostensuz ẽ: que vniuersa sunt dei bona de malis vero tãe est idẽ ostendere cũ sint flagella pa-

tris misericordiaꝝ eruditentis filios suos ex amore patno p̄edētia. apec.iij. Ego quos amo corrigo ⁊ castigo Hebre.xij. Quē diligit deꝰ castigat. Et nō solū mala pene pūt incitare ad dei amorē sed etiaꝫ mala culpe q̄ dei misericordia dissimulat. In hyis qui nonduꝫ penitēt vt quandoqꝫ penitеāt vel remittit hyis q̄ penitēt vel a quibus custodit eos qui sibi adhererent. aug. in lib. de virginitate. Vos ingt vt ardētissime diligatis cui diligēdo a cō iugioꝝ nexib⁹ liberi vacatis deputate vobis tanq̄ oino dimissum quicqd a vobis nō est illo regēte cōmissuꝫ. Multo ardēti us debes illū diligere. qui quecūqꝫ flagitiosis ad se cōuersis dimisit ⁊ i eaꝫ cadere nō pmisit. Quid habes qd̄ nō accepisti ant qua puersitate minꝰ diligis a quo plus accepisti. Cogita oia petā sic habenda tāq̄ dimittant a gbus deꝰ custodit ne committant. Noli modicū diligere quasi a quo tibi modicū dimissum est: sꝫ potiꝰ multū dilige a quo tibi multū tributum est. Si enim diligit cui donatū est vt redderet: quāto magis diligere debet cui donatum est vt haberet. ¶ Et notanduꝫ q̄ cum quattuoꝝ de causis aliqd solet diligi s. vel causa attinētie vel qꝛ in eo delitie inueniunt: vel qꝛ beneficijs iam datis amari meruit: vel qꝛ beneficia ab eo speranꝫ: hyis quattuoꝝ de causis amandus est deus. ¶ Causa attinentie cuꝫ ipse sit pater Matth.xxiij. Patrem nolite vocare vobis super terrā vnus enim est pater vester qui in celis est. Et qui erat pater factꝰ est frater. Mat. vlt. Nūtate fratribus meis vt eant in galileam. Et qui erat dominꝰ factus est socius. Ber. loquens de filio dei incarnato. Non hoc loco inquit predicatur magnus dominꝰ ⁊ laudabilis nimis sed parvus dūs ⁊ amabilis nimis. Parvulus itaq̄ natꝰ est nobis ipse voluit nasciin mūdo isto ⁊ quasi fieri de terra nostra vt amabiliꝝ esset nobis. Non.n. solent hoies amare dominos de terra aliena. Ipse voluit in similitudinē hominū fieri vt hominibus esset amabiliꝝ. Similitudo enī ad amorē facit. Eccle.xiij. Oē animal diligit simile sibi. Ipse hūanā naturā diuine voluit assotiarin vna persona nunq̄ ab eo seperandā in signū amoris: vt sic salte amaremus a quo cognoscerem⁹ nos amari. ¶ Deꝰ etiā amandus est a nobis: quia in eo sunt sūme delicie. ps. delectationes eius in dextera tua vsq̄ in finē. ¶ Itē amādus est quia bñficijs suis hoc meruit. Ber. in li. de diligē do deo. Multū meruit deꝰ de nobis q̄ et in merito seipsum dedit nobis. Quid.n. melius seipso poterat dare: vel ipse: ergo si dei meritū queritur cū ipsuꝫ diligendi cā q̄rat illud ē p̄ceptuū: qa prior ipse dilexit nos. Dignꝰ plane quare amet p̄sertim si aduertat quis quos quantū amauerit. Quis enī nō ne is cui omnis spūs confitet deus meꝰ es tu, quoniā benorum meoꝝ nō eges. vera huiꝰ caritas manifestatis q̄ppe nō querēs que sua sūt. Quibꝰ autē tanta caritas exhibet cū adhuc ingt inimici essemꝰ reconciliati sumus deo: dilexit ergo deus ⁊ gratis ⁊ inimicos. Sed quantū sic deus dilexit mundū. ait Joā. vt filium suū vnigenitū daret: sic meruit iustus ab ipijs summꝰ ab infirmis ab infirmis oipotens. Idē in eo dē vt paucis qd̄ dictū est repetā prior ille dilexit nos tantus ⁊ tantum ⁊ gratis tantillos ⁊ tales. Itē amādus est a nobis p̄pter beneficia que ab eo speramus de quibꝰ require in tractatu spei quinta pte. ¶ Item notādū est q̄ ad amoreꝫ dei nos incitare potest. Amicitie eius vtilitas. Et inimicitiarum eius dānositas. Et amici huius fidelitas. ¶ Utilitas quia nihil diligi deo fructuosius pōt iuxta verbū. Ber. ipse diligēti bⁱ se peccata dimittit. Luce. vij. Remittunt ei peccata multa: qm̄ dilexit multū. Ipse eos erudit. Eccles. ij. Diligite deū: ⁊ illuminabūtur corda vestra. Bre. Interdum cōpunctionis ardore tāte subtilitatis est vis amoris vbi hyemc nec ipse animꝰ possit cōprehēdere qui hāc illuminatꝰ meruit hyemē. Ipse eos custodit. ps. Custodit dominus oēs diligētes se: ipse eos ad suauitatez sue cōtemplationis etiā in presenti admittit. Bre. In moralibꝰ Si quis ad cōtemplationis studiū properat semetipsuꝫ prius subtiliter interroget quē amat: maxima quidē machina quedaꝫ mentis est eius amoris. Que hāc dū amando abstrahit in alto sustollit. ¶ Utilitas hyius amici sicut ⁊ aliorū amicoꝝ in necessitate apparet vt in infirmitate a qua ipse potest liberare cum alij amici non possint.

Et in morte quando alij amici defunctuz deserunt: ꝛ amicus iste euz suscipit. ps. in voluntate tua deduxisti me ꝛ cum gloria suscepisti me. Et in iudicio: vbi non habebit amicum: cui deꝰ erit inimicus. Eccle. xx. Fatuo non erit amicus. Omnia sunt amica et cui deus est amicus: quoniaz diligẽtibus deũ. o. co. in bo. Ro. viij. ¶ Inimicitiarum etiam dei damnositas incitare potest ad amandum deuz. Omnia. n. sunt inimica inimicis dei: etiam ipsimet sunt sibi inimici. In psalmo. Qui diligit iniquitatem odit animam suam. In futuro enim magis apparebunt hẽ inimicitie quando pugnabit orbis terrarum cõtra insensatos. Sapien. v. Greg. Offenso creatore omnis creatura damnatum habet odio. Ipsimet si esse posset vellent se non esse. Ipsi etiaz sancti qui tantũ amauerunt peccatores in presenti letabuntur cum viderint vindictam. ¶ Fidelitas etiam huius amici ad idem potest incitare. Eccle. vi. Amico fideli nulla est comparatio: ꝛ non est digni. pon. ar. ꝛ aur. ¶ Alij amici quadrupliciter inueniuntur infideles. ¶ Primo quia aliquãdo non amant licet amentur: sed nõ sic est de amico isto Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. ꝛ Jo. xiiij. Qui diligit me diligetur a patre meo: ꝛ ego diligam eum. ¶ Secundo quia tempore aduersitatis desinunt amare. Eccle. vi. Est amicus sm tempus suuz ꝛ non permanebit in tempore tribulationis: sed non sic in amico isto. Prouer. xvij. Omni tẽpore diligit qui amicus est christus. s. ꝛ frater in angustijs comprobatur. ¶ Tertio quia qui amãt vinos inimici fiunt mortuorum spoliantes eos bonis suis. Eccle. vi. Est amicus qui conuertitur ad inimicitias. Amicus vero iste in morte specialiter ostendit se esse amicum Spiritum enim qui de habitaculo corporis exit i celeste hitaculũ recipit. ¶ Quarto quia patris amici inimici sunt, filioꝝ Sed amicus iste ꝓpter patrẽ filios amat quandoqz vsqz in decimam generationẽ Exo. xx. Ego sum dominus deꝰ tuus ꝛc. faciens misericordiam in milia hijs qui diligũt me. Et vt breuiter dicam. Et ratio est quia. Beatus est qui deum debito modo amat: ꝛ ve illi qui cum debito modo non amat. Aug. iiij. libro Confessio. Beatus qui amat te: ꝛ amicum in te ꝛ inimicum propter te. Solus enim nullum carum admittit, cui omnes in illo cari sunt qui nõ admittitur. Tenemo admittit insi qui dimittit. Idem. Dec omnia bona sunt Sed veh tibi si amaueris condita: ꝛ deseueris conditorem. Idẽ. viij. libro de trinitate. Cum alia non amentur nisi qz bona sunt pudeat eis inherendo nõ amare bonum ipsum vnde bona sunt.

¶ De hijs q̃ valent vt qs amet a deo. xiij.

Dicto de hijs que possunt homines incitare vt deum amet dicendum est de hijs que factũt ad hoc vt aliquis amet a deo. ¶ Septem vero sunt que ad hoc valere possunt. ¶ Primũ est sapientia. Sap. viij. Sapientia infinitus thesaurus est hominib⁹ quo qui vsi sunt participes facti sunt amicitie dei. Et in eodem. Neminem diligit deus nisi euz qui cum sapiẽtia inhabitat Nouit dñs q̃ de amicitia stultorum damnum prouenit ꝛ dedecus ideo non vult habere amicitiaz cum stultis. Prouer. xiij. Acceptus est rex minister intelligens. ¶ Secunduz est mundicia: que effectus est sapientie. Ja. iij. Que aũt de sursum est sapiẽtia ꝑmuz quidem pudica est idest pudicam faciẽs ꝓpter mundiciaz vocatus est. Jo. discipulus quem diligebat ihesus. Jo. vlt. Prouer. xxij. Qui diligit cordis mundiciam ꝓpter gratiam labioꝝ suoruz amicum habebit regem. Cant. ij. Dilectus meus mihi ꝛ ego illi qui pascitur inter lilia puritate. n. delectatur. Sap. vi. Incorruptio facit proximũ esse deo. ¶ Tertium ẽ mãsuetudo que multum assimilat deo cuius bonitatem alicuius malicia nõ perturbat ꝛ ideo deo amabilem facit ꝓpter mansuetudinem moyses qui erat mansuetissimus super oẽs homines qui morabãtur super terrã. Numeri. xij. Specialiter amicus dei fuit. xlv. Eccle. Dilectus deo ꝛ hominibus moyses ¶ Quartum est liberalitas que multum assimilat deo qui ex liberalitate fecit quicqd fecit creaturas rationales vt eis daret alias creaturas vt eas daret. Señ. qui dat beneficia deum imitatur. Maxime vero eũ imitatur qui dat beneficia pauperibus. Barlaam. Deum maxime imitabit qui nihil iudicauit pretiosius q̃ misereri. Liberalitas ergo ra-

ōne simlitudis hoiem deo reddit amabi
lem.ij.Lor.ix.Hanc dat orē.diligit deus
¶ Quintū est humilitas ppter quā Da
uid fuit vir sm cor dei.i.Ro.xvi.⁊ Mat.
ix.In signū amoris qđ hz de⁹ ad humi
les amplerat⁹ est parvulū ⁊ Beniamin
frater minim⁹.xliij.Gene.vocat amātis
simus dñi.Deute.xxxiij. ¶ Sextū est di
lectio.Diligit enim dñs eos qui se diligūt
Alioquin cētifidelis. Ber.in epl'is. Ne
mo se amari diffidat qui iam amat libē
er dei amor nostrū qđ p̄venit subsequi
tur.Nā quō reamare pigebit quos ama
uit nec duz amantes. ¶ Septimuz est tē
porāliū cōtemptus.Mat.xix.Si vis per
fect⁹ esse ⁊c.Inter'. In dilectionem dei.
Deū.Nemo dignus deo qui opes nō cō
tempserit. Tēporalia amata inquinant
iuncta verbū.Ber.Jō.Anima temporalia
amās quasi ingnata idigna est dei amo
re.Aug.in lib.soliloquiop.Si alicui⁹ pul
chre femine amore flagrares iure se tibi
nō daret si aliud a te quicq̄ p̄ter se amari
cōperisset:sic q̄ in bonis cōtēptibilibus
amorē suū ponit dei amore est indignus.

¶ De modo amandi deum. v

Equitur de modo amandi deū
modus aūte diligendi deum est:
sine modo diligere:vt ait.Ber.in
libro de diligendo deo. Idem ad fratres
de monte dei. In dilectione dei non alia
rō non alia discretio est:nisi vbi sicut ille
cum dilexisset nos in finem dilexit nos:
sic si fieri potest:nos in infinitū diligam⁹
eū:sicut beatus vir qui in mandatis eius
cupit nimis.Sed cū nullū finē vel termi
nū habere debeat dilectio amātis tamē
terminos suos ⁊ fines:⁊ regulas habere
dz actio operantis. Idē etiā ostendit mo
dum amandi deuz esse vt amemus eum
quantū possum⁹ dicens infra. Deus me
us adiutor meus diligaz te pro dono tuo
⁊ modo:meo mō⁹ quidē iusto:sed plane
nec minus posse meo:qui ⁊ si quantū de
beo nō possuz tū vltra q̄ possum:potero
vero cū plus donare dignaberis nūquaz
tū prout dignus haberis. ¶ Mod⁹ etiaz
amandi deum ostendit Deute.vi. Hijs
verbis.Diliges dñm deū tuū ex toto cor
de tuo:⁊ ex tota aīa tua:⁊ ex tota fortitu
dine tua. Itē Mat.xxij.diliges dñz deū
tuū ex toto.c.t.⁊.t.m.t verba Deute.vi
dent̄ pertinere ad illas tres vires ale. q̄ sūt
vis rōnalis:vis ocupiscibilis:⁊ irascibil'.
Fortitudo enīz que tertio loco ponit ad
irascibilē pertinet:verba vero.xxij.Mat
thei videtur pertinere ad illas tres vires
que sunt intellectus:voluntas:⁊ memoria:
vnde mens cuius est memorare.tertio lo
co ponitur.Luc.vero.x.Utrūq; videtur
tāgere dicēs.Diliges dñm deū tuuz ex to
to corde tuo:⁊ ex tota aīa tua:⁊ ex oībus
viribus tuis ⁊ ex oi mēte tua.Et accipias
idē per hoc qđ dī ex oībus viribus tuis:
⁊ per hoc quod dicitur in Deut.Et ex to
ta fortitudine tua ⁊c. ¶ Et notanduz q̄
secūduz.Gre.ista verba ex toto corde ⁊c.
ad inculcationē ponūtur secundū.Aug.
Totalitas ista aliter accipienda est pront
cōpetit statui p̄fecte aliter put cōpetit sta
tui vie.Secundū q̄ cōpetit statui patrie
attēditur in hoc totalitas ista q̄ oēs mo
tus aīe ad deū referantur:⁊ si nō imple
tur in via p̄ceptū illud nisi forsitan ad
tempus breue a viris perfectissimis.Ta
mē Secundū Augusti.Ideo precipitur.
qa nō recte curritur si quo currenduz est
nesciatur.Quomodo aūt sciretur si nul
lis p̄ceptis ostenderetur.In p̄cepto affir
mativo potuit precipi quod nō potest in
via impleri:qa p̄cepto affirmativo non
obligatur q̄s vt illud impleat semper sed
vt impleat illud loco ⁊ tēpore.Nullū ve
ro p̄ceptū negativū potuit eē simile huic
illud enīz obligat vt semper impleatur:⁊
ideo necessario faceret hominē trāsgres
sorez.Ber.mādata ipossibilia nō fec'unt
trāsgressores homines:sed humiles.Se
cundū vero q̄ cōpetit statui vie totalitas
ista intēditur q̄ nullus motus sit
in aīa amori dei cōtrarius nec aliqđ p̄e
ter deū ꝓpter se ametur.Ad primū perti
net illa expositio.Aug.toto corde.i.toto
intellectu sine errore tota aīa.i.voluntate si
ne cōtradictione.tota mente.i.memoria
sine oblioīe.Ad fm pertinet quod dicit
Augusti.in libro.i.de doctria christiana.
Cū ait toto corde tota aīa tota mēte nul
laz vite nostre partē reliquit que vacare
debeat ⁊ quasi locū dare vt alia re velit
frui:sed q̄quid aliud diligendū venerit
in animū illuc rapiat quo totus dilectio
nis impetus currit. Frui est amore in
herere alicui rei propter seipsam vt aīe.

Aug. Idē Aug. in libro soliloqo. Ego nō puto vllarū rerū vocandā cupiditatem que ppter aliud requruntur. Idē in eodē. Jaz certe ostēdisti mihi aliud me amare q̄ sapiētiam. Siquidem qđ non ppter se amatur: nō amat. Ego autē solam per se amo sapientiā cetera vero vel adesse mihi nolo vel deesse mihi timeo ppter ipsam: loquitur de sapiētia increata. Cōtra totalitatē siue pfectionez amoris diuini solus ille amor est quo amatur aliqd pre ter deū nō ppter deum. Augu. x. lib. cōfes. Bñe min⁹ te amat qui tecum aliqd amat: qđ nō ppter te amat. Modus enī amandi deū est vt ipse ametur sup oia ⁊ ppter se. ¶ Secundū. Ber. sic exponitur verbū prius positū. Diliges. ⁊c. toto corde. i. sapienter tota aia. i. dulciter. Tota virtute. i. fortiter vel' pseueranter. Idē. Bisce christianę a xpo quēadmodū diligis xpm: discе amare dulciter. prudēter fortiter. Dulciter ne illecti. prudēter ne decepti fortiter ne depressi ab amore dñi auertamur. Ibidē. Nō abduci blandicijs nec seduci fallacijs nec iniurijs frangi toto corde tota aia tota virtute diligere est. Idē exponens quid sit amare. Dulciter sapiēter ⁊ fortiter: dulciter ingt amat qui xpo passo cōpatitur. cōpungitur ⁊ mouetur. Sapiēter amat qui ab ecclesiastici sensus puritate: nulla deuiat verisimilitudine ⁊ q discretionis metā nulla superstitione vel leuitate vl feruētionis vehemētia deserit. Fortis est cū nec vlla in laborū vel tormentorū vel etiā metu mortis iustitia deseritur. Itez toto corde deū diligit qui gloriā in solo deo querit. In corde enim magnanimitas pertinens ad vim irascibilem intelligitur. Anima vero potest referri ad concupiscibilem cuius est velle. Mens vero cuius est meditari ad rōnalem: Totis ergo hijs trib⁹ viribus aliqs deū amat cum vis rōnalis a solo deo illuminari desiderat ⁊ ab eo solo se posse sapientem fieri credit ⁊ cū vis concupiscibilis reputat deū gaudium suū: ⁊ in illo solo gaudere querit ⁊ cuz vis irascibilis in illo solo gliari desideratur aliā gliam cōtemnēs. Item notandū q̄ toto corde sine intellectu deum amat qui intellectū suū in obsequium xpi captiuat. Et q studium suū xpo dat. Et ad iussionez dei toto desiderio anelat. Be. i. Legit. hij. Cor. x. In captiuitatē redigentes omnē intellectuz in obsequiū xpi. ¶ Et notandū q̄ q̄druplex debet esse captiuatio intellect⁹ nostri. ¶ Prima vt i hijs que sunt fidei obediamus deo. Hilarius. Soli deo de se credendū est qui se soluz nouit. ¶ Secūda vt male de nobis ⁊ bene de proximo sentiamus. Sen. q̄ homines libenter faciūt de alijs de te apud te male existima. ¶ Tertia vt sensum supioris nr̄i nr̄o sensui pferamus qđ maxime faciēdū est in religiōe. B. lignū in paradiso scientie boni ⁊ mali cēsura discretionis est in quersatione religionis penes patrē spūalez q dijudicat oia ipse a nemine iudicat. Ipsius é discernere aliox obedire. ¶ Quarta vt circa nosmetipsos intendentes ab alijs oculos auertam⁹. Ber. Tem tipsuz sollicite custodi ⁊ vt temetipsuz custodias ab oib⁹ oculos auerte: xpo studiū suū dat q ea gbus adiuuat in deū ab eis gb⁹ impeditur sagaciter se cernit qđ est prudētie vt dicit. Aug. Idē qui hz doctrinā xpz nescientē fastidit. B. Si disputes aut cōferas non sapit mihi nisi sonuerit ibi iesus. Itē qui in creaturis deum intelligit. Aug. ve illis qui diligūt nutus tuos p te nutus tui sunt omne creaturaruz decus. Tota aia sine voluntate amat qui pfecte obedit quē nec timor mali transitorij exterret: nec amor boni transitorij ab obedientia retrahit. Tota mente seu memoria deū diligit qui ea que deo displicent: ⁊ ab amore eius impedit oblioni tradit: vt sunt iniurie nobis illate. que dū recogitant sunt q̄si ferrū in vulnere qđ vulneris sanationē impedit. Itē qui ea que ad dei honorē pertinent ⁊ salutē anuncruz memorie infigit: ⁊ q̄ de alio q̄ de deo diu cogitare nō finit: sicut solet accidere fatue amantibus qui nō possunt obliuisci id quod amāt. Ber. sup cant. O amor impetuose qui p̄ter te aliud cogitare nō finis. deus vult habere amorē cordis nostri integrū. Prouer. xxiij. Prebe fili mi cor tuum mihi. Leuit. iij. Omnis adeps domini erit iure perpetuo. Augu. in sermone totum exigit te qui fecit te sed noli tristis esse quasi nihil. vnde gaudeas remaneat in te ex hoc eni diligis te q diligis deū te toto Nec mirū si deus vult ha

bere cor integrū cū sufficiat illud implere.
¶ Et notāduz q amor dei oz esse rectus
e strenuus ⁊ letus ⁊ desideriis plenus. Rectus vt deꝰ ꝓpter se amet nō ꝓpter tēporalia. Aug. xv. li. De ciui. dei. Boni ad hoc vtuntur mūdo vt fruantur deo. Mali autem econuerso vt fruantur mūdo vti nolūt deo. Aug. vti est id qđ in vsum venerit referre ad obtinendū illud quo fruendum est alias abuti est nō vti amore ille quo aliqs amat deū ꝓpter tēporalia cōtumeliosus est deo: ꝓpter alia enī ꝑfert ei. ꝓpter qđ enīz vnūquodqz amat illud magis amatur. Itez est quasi amor meretricis: meretrix enī amatorē suū depauperatū abicit. Jere. xiij. Quomodo si cōtemnat mulier amatorē suū sic cōtempsit me dom⁹ israel hec accidet tpe antichristi qñ xp̄us erit quasi paup. Spoliabunt enim qui ei adherebunt. Amor talis etiā est canimus. canis enī os nudatuz carne deserit. Strenuus oz esse: pcta. Amor odit inermes. Item militie spēs amor ē discedite segnes. Nō sunt hec timidis signa ferēda viris. Itez audacē faciebat amor. Itez nil certe est q non efreno captus amore vicerit. Letus etiam debet esse duz tollerat dura ꝓ eo qđ amat. Act. v. Ibant apli gaudentes a cōspectu concilij qñ digni habiti sūt pro nomine iesu cōtumelia pati. Et desiderijs plen⁹ cū enī amor ignis sit scintille desiderior ex ipso emicāt. Dan. x. Vir desideriorum es. Isa. xxvi. Anima mea desiderabit te in nocte. Dauid sitiuit anima mea ad deū fontez vivum. Ber. sup can. Aia amās fertur votis: trahit desideriis Itē amor sapiēs est: pcta: facūdū faciebat amor. Pōnus verbor habundantiā trāsmittit affectio amans sui ipsi⁹ obliuiscit. Aug⁹. de verbis dñi. oblita est aia se ipsam amādo mundū: nūq̄ obliuiscit se amādo artificē mūdi. Itē amās dolores corpis nō sentit. Ber. nō mirum si exul a corpe dolores nō sentiat corpis neqz hoc facit stupor sed amor. Submittit enī sensus nō amittit nec deest dolor sed cōtemnit. Itē amor dignitatis ē nescius. Ber. in lib. De cōsideratiōe. Amor dominuz nescit. Agnoscit mī filiū. ⁊ in ysulis. Idē sup cāt. Alia amās maiestati oculos claudit aperit voluptati. Idē loquens de aia ardenter amāte. ꝓpio inebriatur amore
f vt maiestati nō cogitet. Quid enī respicit terrā ⁊ factū ā tremere ⁊ ista se ab eo postulat oscular tebria ne est: tebria prorsus. Amor etiā oia vincit. Ber. supercāti. ꝓceps amor nec iudicuz prestolatur. nec consilio temperatur nec pudore frenat nec rationi subijcitur. Item quid violētius triūphat. Jō amor. Quid tū tā violentū q̄ amor que ista vis queso tā violenta ad victoriā tam inuicta ad violentiam Bibe tus sup cant. Magna est ⁊ violēta vis caritatis ipsiꝰ affectuz dei attingēs ⁊ penetrās ⁊ velut sagita iecta ei⁹ trāsfigens: cant. iiij. Vulnerasti cor meū soror mea sponsa.

¶ De speciebus diuini amoris. vi.

Equit de speciebus diuini amoris. notandū ergo q quadruplex est amor dei. primus est naturalis quo amore oēs amant deuz ⁊ boni ⁊ mali. Aug. in li. soliloquiorū. Deus quez amat oē qđ amare pōt siue sciēs siue nesciens. Secundus est amor quo aliquis amat deū eo q agnoscit suuz sibi necessariuz In ps diligaz te dñe fortitudo mea dñs firmamētū meū ⁊c. Tertius ē amor quo qs deuz amat ꝓpter delicias que in eo sunt. Sap. viij. Et amator factus sum forme illius. Quartus est amor amicitie quo aliqs amat deuz eo q dignissim⁹ sit amore qui amor pure est gratuitus. Ber. sup. cant. Amat caste qui ipm quē amat querit nō aliud quicq̄ ipsius. Idem sup cant. Amor per se sufficit. his per se placet ⁊ ꝓpter se ipse meritū ipse premium est sibi. Tres vltimas spēs amoris videt tangere. Ber. in li. De diligēdo deo hijs verbis. Natura ita cōdita fuit vt habeat iugiter necessariū protectorem quem habuit ⁊ conditorem vt que nisi per ipm non valuit esse sine ipso nō valeat subsistere: q̄ sane ne de se creatura ignoret: ⁊ sibi quod absit abroget beneficia creatoris vult hominem idem cōditor tribulationibus exerceri vt cuz defecerit homo ⁊ subuenerit deus: ab homine vt dignuz est honoretur deus. hoc enīz dicit. Invoca me in die tribulationis eruam te ⁊ honorificabis me sit itaqz hoc modo vt q ꝓter se neminē diligere noverat etiam deum vel ꝓpter se diligere incipiat qui in ipso nimiruz vt sepe expertus omnia

possit que posse prosint ⁊ sine ipso possit nihil. Amat ergo deū sed propter se non propter ipsum. Et si frequens ingruerit necessitas ob q̄ ⁊ frequēs ad deū fiat conuersio ⁊ a deo frequēs liberatio ꝓferatur. Nonne ⁊ si fuerit ferreus pectus vel cor lapideū per totiens liberari emoliri necesse est ad gratiam liberātis quatenꝰ homo deū diligat nō propter se tantum sed propter ipsum. Ex occasione quippe frequentiū necessitatum crebris necesse est interpellationibus deū ab homine frequentari. frequentādo gustari. gustādo probari: quā suauis est dominus ita fit vt ad diligendum pure deum plus iam ipsius allicīat gustata suauitas q̄ vrgeat nostra necessitas Suauitatē potes itelligere vel eiꝰ delectationē vl̄ benignitatē.

¶ De signis diuini amoris. vij.

Equitur de signis diuini amoris notandum ergo q̄ decem sunt signa quibus perpendi pōt vtrum aliquis amet deum. ¶ Primum est cum aliquis libenter cogitat de deo vbi enim amor ibi oculus. vnde sup illud. Jo.xx. Domine si tu sustulisti eum dicito mihi vbi posuisti eum dicit glo. nō dicit quez: quia hoc in animo agere solet vis amoris vt qué semper cogitat nullum alium ignorare credat. Sap̄.vi. cogitare de illa sensus est cōsumatꝰ loquitur de sapiētia increata. ¶ Secundū est cum aliquis est libēter in domo dei. Luc.ij. Dicit de anna q̄ non discendebat de templo que meruit interesse presentationi dñi in tēplo. Et xp̄s cum esset. xij. annorū inuentus est in tēplo Lu.ij. Qui matri sue ⁊ ioseph ait. Nesciebatis q̄a in his que patris mei sunt oportet me esse ⁊ sup illud. Mat.xxi. Intrauit iesus in templū dicit glo. Ingressus vrbē primo templū adijt dans formā religionis vt quocūq; simus primum domū orationis si ibi est adeamus. Cris. proprium est boni filij vt venies. primo ad domū curret patris. Tu autem imitator xp̄i factus cum aliq̄ ingressus fueris ciuitatē. primo añ oēm actum ad ecclesiā curras. ¶ Tertiū est cum quis de deo vel cū deo libēter loqtur de hoc exemplū habemus in magdalena que xp̄m dilexit multū cuius verba que habētur in euangelio vel de deo vel cū deo fuerūt. vñ habes. Jo.xi. Dñe inquit si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Alia tria habes. Jo.penul. Tulerūt inqt dñm meū ⁊ nescio vbi posuerunt eū: ⁊ paulo post. Dñe si sustulisti eum dicito mihi ⁊ ego eū tollam. Et ueniens venit maria magdalene annūcians discipulis: quia vidi dominum ⁊ hec dixit mihi. i. Pet.iij. Sigs loqtur quasi sermones dei ⁊ super illud. Ro.viij. Quis nos sepabit a caritate xp̄i Dicit Cris. hic amantiū mos est, vt amorem suū silentio tegere nequeāt. Sed necessarijs ⁊ caris suis efferūt ⁊ prodūt ⁊ flāmas suas infra pectus suum cohibere nō possunt. Enarrāt frequentius vt ipsa assiduitate narrādi solatium amoris sui capiant ⁊ refrigeria imēsi ardoris assumant Sic ergo facit hic beatissimꝰ amator xp̄i. ¶ Quartū est cū qs libēter deum audit ⁊ audita ab eo retinet memoriter. Luc.ij. Maria ꝓseruabat oia verba hec ꝓferens in corde suo. Et iusdē.x. Magdalena sedēs secus pedes dñi audiebat verbum illius. Jo.xiij. Qui hz mādata mea ⁊ seruat ea ille est q̄ diligit me. ¶ Quintū est cū quis libēter dat pro deo. Cant.vlt. Si dederit homo omnē substātiā pro dilectione quasi nihil despiciet eā. ⁊. Luc. vij. Dicit dñs de magdalena post būficia eius enumerata dimittūtur ei peccata multa q̄m dilexit multū. i. Jo.iij. Qui habuerit substantiā mūdi huiꝰ ⁊ viderit fratrem suū necessitatē habere ⁊ clauserit viscera sua ab eo quō caritas dei manet in eo? ¶ Sextū est cū aliqs pro deo libēter patitur. Eccle.ij. Ignis ꝓbatur aurū ⁊ argētum hoies aūt receptibiles in camino humiliatiōis. Jo.xviij. Calicē q̄m dedit mihi p̄r non vis vt bibā illū. B. in prima pte mora. pena qppe interrogat si quietꝰ qs veraciter amat. ¶ Septimū est cū mandatis dei aliquis obedit. i. Jo.v. Hec est caritas dei vt mādata eiꝰ custodiamus. Itē. Jo.ij. Hec est caritas vt ambulemus sm mādata eius. Jo.xl. Si quis diligit me sermonē meū seruabit. Specialiter signū diuini amoris est: figs seruat illis mādatū qd̄ saluator spāliter dicit suum. Jo.xv. Hoc est preceptū meū vt diligatis inuicem. i. Jo.iij. Hoc mandatum habemus a deo vt qui diligit deum diligat ⁊ fratrem suum. Maxime amor pau-

perum signifi est diuini amoris. Illi enim non amant ꝓpter se ꝫ propter deū. Pro uer.xix. El paupere ⁊ amici quos habuit separant. In eodē: fratres hois pauperis oderunt eū ⁊ amici, peul recesserūt ab eo ¶ Octauum est cū qs amat que deo placent ⁊ odit que deo displicent. Ad primū monemur exēplo christi. Adatt.xij. Quicunqꝫ fecerit voluntatē ꝑris mei qui i celis ē ille me⁹ frater ⁊ soror ⁊ mater ē. Ad ꝑm exemplum. Bñ. Inquos odio habui ꝑm eximium. Idem nō ne qui oderunt te dñe oderaz? Idem sup inimicos tuos tabescebā. Idē defectio tenuit me pro pctōꝝbus. Amb. sup beati imaculati. Si is qui nō relinquit parētes pp nomen dei nō est deo dignus q̄to magis qui diligit ei⁹ inimicos acceptus deo esse nō poterit? Je. in ep̄lis Nationes aduersarioꝝ imortali odio ꝓsequimur blasphemantib⁹ deū clementē porrigimus manuz. Amb. in exameron. Quid nos dignū nostro referem⁹ creatori cui⁹ cibo vescimur ⁊ dissimulam⁹ iniurias? ¶ Nonū est cū quis frigescit a solicitudine ⁊ amore mūdi. B. Tāto frigescit quis a curis seculi q̄to surgit ardenti⁹ in amorē dei. Idē Jacob qui angelū tenuit vno mor pede claudicauit. qz q ꝫo amore sublimia respicit: iā in hunc mundum duplicib⁹ desiderijs icedere nescit. ¶ Decimum est cū aliquis magnum honorez exhibet ministris dei. Sicut qui eos spernit deū spernit. Adat.x. sic qui eos honorat deū honorat. Ecclē.vij. In omni virtute tua dilige eū qui te fecit ⁊ ministros eius ne derelinquas: honora deum ex tota anima tua ⁊ honorifica sacerdotes.

¶ De amore proximi. vij.

d Jcto de amore dei dicendum est de amore ꝓximi. Et notanduz q̄ licet debeam⁹ amare deuz ⁊ nos ⁊ ꝓximū: tū nō hēmus spāle ꝓceptū de amore nostri nec spālis tractat⁹ erit hic de amore illo. eo q̄ amare deū sit amare seipsum. Aug. ille solus se nouit diligere q deum diligit. Si qui dē ille se satis diligit qui sedulo agit vt summo ⁊ ꝫo fruat bono. q̄ si nihil aliud est quā de⁹ quis cūcta ri pōt quin sese amet qui amator est dei. Item Aug. cū illa dilectione quā de⁹ imperat. debeat hō diligere deuz ⁊ seipm ⁊ proximum nō tū ex hoc tria p̄cepta data sunt vt intelligatur nullam aliā esse dilectionem qua quisq̄ diligit seipsuz: nisi q̄ diligit deum. Qui.n. aliter diligit se: potius se odisse dicēdus est. ¶ De amore ꝫo proximi hoc modo dicet. ¶ Primo dicetur de illis que pūt icitare ad hoc vt amemus ꝓximuz. Secundo de hijs que pūt valere ad h̄ vt amemur a ꝓximo. ¶ Tertio de modo amandi deum. ¶ Quarto de diuersis speciebus hui⁹ amoris.

¶ De incitantibus ad amorem proximi.

c Jrca primū notandū q̄ ad amāduz proximū. ¶ Primo pōt nos scriptura sacra incitare que totiens ad hoc nos monet. Leui.xviij. Diliges amicum tuū sicut teipsuz. Et in eodē x. Diligetis aduenaz quasi vosmetipsos. Et deut.x. Amate peregrinos. Adat.xxij. ⁊ Luc.x. Diliges ꝓximum tuū sicut teipsum. Jo.xiij. Mandatum nouū do vobis vt diligatis inuicē. Item hec mando vobis vt diligatis inuicem. i. Jo.iiij. Carissimi diligamus nos inuicem. Et spāliter illa scriptura deberet nos incitare ad hoc que ostendit ꝓceptum de dilectione ꝓximi spectaliter est ꝓceptum saluatoris. Jo.xv. Hoc est ꝓceptum meū vt diligatis inuicē ⁊c. Legit in vita beati. ioā. euan. q̄ cū ipse deuenisset ad vltimā senectutem ⁊ vir inter discipulox manus ad ecclesiam deferret nec posset plura dicere verba ad quālibet pausaz hoc dicebat filioli diligite alterutrū tandem discipuli ⁊ fratres qui aderant audientes q̄ eadez verba semper diceret dixerunt. Adagister quare hoc semper loqueris: qui respondit qz ꝓceptū dominī est ⁊ si solum fiat sufficit. ¶ Hoc ꝓceptum lucidum est ⁊ breue vtile ⁊ leue. Tale siquidem debuit esse ꝓceptum optimi preceptoris. Bono. Optimi est optima adducere. Lucidū debuit esse ne quis dicat non mihi licuit intelligere. Breue ne quis dicat nō vacat mihi legere. lucidum esse debuit ⁊ decuit ꝓceptum eius qui erat lux vera. ioan.i. In psalmis p̄ceptum dñi lucidus illuminans oculos. Decuit verbum eternum in incarnatione abreuiatū abreuiare legem Decuit etiaz vtile esse ꝓceptū illius qui ad hoc venerat vt se totum in vtilitatem nostram expenderet Jerony. O nimiam dei clemētiā o ineffabilem dei benigni-

tatem premium nobis pollicetur si nos mutuo diligamus: ⁊ si nobis ea prestem⁹ inuicem quibus inuicem indigemus. Et nos superbo simul ⁊ ingrato animo ei re nitimur cuius imperiū beneficiū est. Decuit etiā esse leue preceptum benignissimi dñi. Mat.xij. Jugum meum suaue est: ⁊ onus meū leue vere leue est hoc preceptum cum a quolibet possit impleri ⁊ a paupe ⁊ a diuite ⁊ ab infirmo ⁊ sano: nō est necesse emere oues ⁊ bouesvel ire vltra mare vt hoc p̄ceptum adimpleat. Deut.xxx. Mandatū hoc qđ ego precipio tibi hodie nō supra te est neq; procul positū ⁊c. ſz iuxta te est sermo valde in ore tuo ⁊ in corde tuo vt facias illum: decebat p̄ceptū eius qui venerat legem implere esse legis plenitudinē. plenitudo autē legis est dilectio. Ro.xiij. ¶ Secūdo pōt incitare ad amorē primi amor quez videmus inter aialia irrationabilia eiusdem speciei. Ecclē.xiij. Omne aial diligit simile sibi ⁊ p⁹ois caro ad simile sibi ꝯiungetur: si lup⁹ ⁊ leo ⁊ serpētes nō exercerent illā ferocitatem in aialia: que sunt sue speciei: quaz exercent in alia: Quid dicendū est de homine qui seuit in alīū hominē nisi q̄ ferocior est lupo leone ⁊ serpente. Etiā ipa aqua que naturaliter hēt pugnā cū igne pacem hēt cum alia aqua que est eiusdez speciei cū ea. ¶ Tertio fraternitas naturalis que est inter oēs hoies. Aug. in lib. de doctrina xp̄iana. Non putamus nos esse proximos nisi qui de eisdē parentibus nascuntur. Eādā ⁊ euā intendamus ⁊ omnes fratres sumus. Jtē.xij.lib.de ciuitate dei. Nihil tam discordiosum vnio tam sociale nature q̄ genus humanū propterea deus voluit creare parentē vnum de quo multitudo propagaretur vt hac amoniti one ēti i in multis cōcors vnitas seruaret Quod vero illi femina ex ei⁹ latere facta est etiam hoc satis significatū est quā cara mariti ⁊ vxoris debeat esse coniunctio Mal.ij. Nunqd non pater vnus est omnium nostrū quare ergo despicit vnusq; que nostrū fratrem suū: voluit deus vnicum hominē primo facere ex quo omnes procederēt vt tanq̄ fratres omnes hoies se amarent. Nō sic legimus factū in angelis vel animalibus brutis. Dilectio est debitū naturale quo vnus homo obligatus est alteri: a quo debito nullus absoluitur quantūcunq; ab eo soluat. vñ super illud Ro.xij. Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicem diligatis. Dicit glo. Aug. Sola caritas est que etiā reddita semper detinet debitorez. Sene. Nec societas diligenter ⁊ sancte obseruanda est que nos oēs omnibus miscet ⁊ indicat aliqd esse cōmune. Jus generis humani plurimuz quoq; ad interiorē societatē amicitie colendam prosuit. Omnia.n.cum amico cōmunia habebit qui multa cū hoie. Jus cōmune humani vero generis vi dēt contineri in illis duob⁹ mādatis. qđ ab alio tibi oderis fieri: vide tu ne aliquādo alteri facias Tho.iij. ⁊ Mat.vij. Quecunq; vultis vt faciāt vobis hoies ⁊ vos eadē facite illis. Jtē. Sene. mihi ab istis subtūb⁹ percepi malo qd amico pstare debeā qd homini quā quot modis dicat amicus ⁊ hō quā multa significet. Jdē: Sapientie hō pro amico est: stulticie amicus nō est pro homine. ¶ Quarto fraternitas spūalis de qua. Aug. in lib. de disciplina christiana. Omnes quidē fratres fm q̄ hoies sum⁹ Quanto magis fm q̄ xp̄iani sumus. Ad id q̄ homo es vnus pater fuit adaz. vna mater fuit eua. Ad id quod xp̄ianus vn⁹ pater est deus: vna mater ecclesia: hec fraternitas tanto est melior fraternitate naturali quanto meliorē patrem hēt deum. Mat.xxiij. Et patrē nolite vocare vobis super terram. vnus est.n. pater vester qui in celis est. Jtē quāto melior est mater ecclesia matre carnali: ⁊ melior hereditas celestis q̄ temporalis. Heb.x. Rapinā bonorum nostroz cuz gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorē ⁊ manētem substantiā. Si amādi sum⁹ fratres illi qui diuidēdo hereditatē portionē vniuscuiusq; minorē facūt: quātum amandi sunt frēs illi q̄ portionē vniuscuiusq; augent: quāto.n. plures erūt, electi tāto amplius gaudebūt plus.n. gaudebit vn⁹ electoz de gloria alie alterius q̄ de gloria corporis ppij. ¶ Quinto debet incitare ad amorem proximi exēplum xp̄i. Non.n.ē despiciendus qui xp̄us ita carū habuit q̄ pro eius redēptione mori voluit. Appende proximum tuū hoc precio ne tibi vile sit. Apoca.i. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos a pctis nostris in sanguine suo Ad Thit

ñ. Qui dedit semetipsum pro nobis. Exé plo suo voluit xp̃us ad hoc nos inuitare. Ꝯ Sexto dic̃. Jo.xv. Sicut dilexi vos. Ꝯ Sexto exemplus angeli qui adeo amat homines vt custodiat eũ in omnibus vijs suis Non est despiciendus hõ ab homine qui adeo carus est angelo. Mat.xxviij. Uidete ne contemnatis vnũ ex hijs pusillis dico.n.vobis q̃ angeli eoꝝ semp vident faciem patris mei qui in celis est. Ꝯ Septimo q̃ fraterna dilectio tãtũ placeat deo. Eccle.xxv. In trib⁹ beneplacitũ est spiritui meo quę sunt probata coram deo & hoibus: concordia fratrũ: & amor proximorum & vir & mulier bñ sibi ꝓsentiẽtes. Ꝯ Octauo similitudo quã habet proxim⁹ ad deũ licet aliquis amet oẽs filios amici sui tñ spãlem amorẽ hẽt ad eũ qui ampli⁹ amico suo est similis. Sic licet ad oia opa dei amorẽ habere debeam⁹ tñ specialiter ad hoiem quẽ constat esse factũ ad imaginẽ & similitudinẽ dei. Gen̄.i. Ꝯ Nono quia mẽbrũ est corporis ei⁹. cuius xp̃us est caput. i. Cor.xij. Uos estis corpus xp̃i: non amat caput qui nõ amat mẽbra. Ꝯ Decimo q̃ mẽbrũ est eiusdẽ corporis cuius et ipse est. Naturalis vero amor est inter mẽbra vnius corporis. Ro.xij. Multi vnum bra vnius corporis. Ro.xij. Multi vnum corpus sumus in xp̃o singuli aũt alter alterius mẽbra. Ꝯ Undecimo emolumẽtũ multiplex q̃s sequitur ex hac dilectione. Eccle.iiij. Melius est duos esse simul q̃z vnũ habẽt.n. emolumentũ societatis suę: Quinq̃z sunt emolumẽta huius sanctę societatis. Ꝯ Primũ est victoria. vñ subdit. Eccle.iiij. Si q̃s ꝓualuerit ꝓtra vnum duo resistũt ei. Prouer.xviij. Frater qui iuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Goliath. imitat ad singulare certamẽ. i. Re.xvij. Ecc̃uerso moyses ait. Exo.xxxij. Si quis est dñi iũgat mihi. Amb. ois pugna vnanimiter egressa victoriã parit. Ꝯ Secundo est bonoꝝ abundãtia. Quod.n. deest homini, in se hẽt in amico suo. & qui ipotẽs erat per se potẽs efficit̃ eo sibi coniuncto. Tulli⁹ de amicitia virtutũ amicitia adiutrix a natura data est nõvitioꝝ comes. vt qñ solitaria non posset virtus ad ea que summa sunt puenire: ꝓiuncta & cõsociata eũ altera puueniret. Ꝯ Tertiũ est ipetratio ei⁹ q̃s in orõne petit. Mat.xviij. Si duo ex vobis ꝓsenserint sup terram de omni re quãcunq̃ petierint fiet illis a patre meo qui est in celis. Ꝯ Quartũ est mutua exhortatio. Eccle.iis. Unus.n. quõ calefiet. Ꝯ Quintũ ꝙsolatio. Prouer.xxvij. Unguento & variis odoribus delectat̃ cor & bonis ꝙsilijs amici aia dulcoratur. Tullius de amicitia. Solẽ de mundo tollere videntur qui amicitiaꝝ e vita tollunt. Quia nihil a deo melius habemus nihil iocundius: ite tullius. qñ res humane fragiles sunt & caduce semp aegrẽdi sunt quos diligamus & a q̃b⁹ diligamur. Caritate.n. beniuolẽtia q̃z sublata ois est e uita sublata iocũditas. Ꝯ Duodecimũ dãnuz quod facit fraternũ odium vel discordia. ñ.n. facit in corpore ecclesie q̃ facit diuisio cõtinuitatis in humano corpore. ex qua sequitur dolor magnus & q̃ñq̃ mors. Jõ saluator multũ rogat ꝓ vnitate eccl̃. Jo.xvij. Pater scte̊ serua eos noie tuo quos dedisti mihi vt sint vnũ sicut & nos. Jte̊ in eo dez nõ ꝓ eis rogo tñ ꝫ ꝓ eis q̃ credituri sunt ꝑ ꝙbũ eoꝝ in me vt oẽs vnũ sint. Ꝯ De hijs q̃ faciũt eos amabiles ꝓrio. vi.

Equit̃ de hijs que ꝑñt valere alicui ad hoc vt ametur a proximo

Prius tñ notandus est q̃ licet sit vtrũq̃z appetendus & amare proximus & amari ab ipsoꝝ magis appetẽdũ ẽ amare q̃ amari. Beati⁹ est. n. dare q̃ accipere. Act.xx. Qui solũ amari volũt ignẽ eẽ volunt in domo proximi sui & ipsi in domo ꝓꝓie ꝙscientie frigore pereũt. Ipsiusq̃z ꝑciositatẽ proximis suis & bonis eoꝝ desiderant. De preciositate vero sua & bonoꝝ proꝓrioꝝ nõ curant. Caritas.n. vt pa⁹ eñ suus est ꝑciositas est hois & operis ei⁹. Ꝯ Et notãdũ q̃ multa sunt que valere possunt ad hoc vt aliq̃s amet a proximo. Ꝯ Primum est modestia in sermone. Eccle.xx. Sapiens in verbis amabilez se facit: gratie autẽ fatuorum effundentur. Ꝯ Secundum est. Similitudo que multũ facit ad amorem sicut dissimilitudo ad odium. Eccle.xxvij. Uolatilia ad sibi similia conueniunt. Amb. super psal. Beati immaculati. Est insitum nobis vt vnusquisq̃z virtutes suas in alijs amet. Econtrario oderunt illarem tristes tristemq̃z iocosi. Uirtus etiam hominez amabilẽ reddit. Tullius de amicitia. Nihil est virtute amabili⁹ nihilq̃z q̃s magis alliciat ad diligẽdũ

Quippe cum propter virtutem ⁊ probitatem etiã eos quos nunq̃ vidimus quodãmodo diligamus. Idẽ in eodẽ tãta est vis probitatis vt eã vel in eis quos nunq̃ vidimus vel qõ maius est in hoste diligamus. Valet etiam ad hoc q̃ aliqs ameꝫ specialiter virtus mansuetudinis. Eccle. iij. Fili in mansuetudine opera tua perfice. ⁊ super gloriam hominum diligeris mansuetudo ad modum adamantis hẽt virtutez attractiuã. Ezech. iij. Ut adamãtem ⁊ scilicem dedi viaz. Valet ẽt ad hoc q̃ aliqs ameꝫ fidelitas. Eccle. xxxij. Si ẽ seruus fidelis sit tibi quasi aia tua quasi fratrẽ sic tracta eũ. Eccl. xxvij. Dilige proximum tuũ ⁊ coniunge fidẽ cũ illo. Eiusdem vi. Amico fideli nulla est cõparatio ⁊ iterũ. Amicus fidelis medicamẽtũ vite. Valent ẽt ad idẽ obsequia ⁊ bñficia. Terẽtꝰ hoc tpe obsequiũ amicos veritas odium parit ignis amoris lignis bñficiorꝫ dz nutriri aliogn deficit obsequia etiã feras ad amorem incitãt ⁊ inimicos: amicos efficiunt. Ro. xij. Si esurierit inimicus ciba illum. Si sitit. p. d. illi h̃. n. fac. car. ig. congre. sup. ca. e. i. coreius accẽdes ad te amãdum. ¶ Notandũ. n. q̃ beneficia nõ parant amicitiã nisi cũ discrete dant. Eccle. xx. Fatuo nõ eris amicꝰ ⁊ nõ erit gratia bonis illiꝰ. Qui. n. edũt panẽ illius false lingue sunt. Quot ⁊ quãti irridebũt eum neq̃. n. qõ habẽdũ erat ab alio. s. directo sensu distribuit. Similiter ⁊ q̃ non erat habendũ ipse indiscrete dat dãda ⁊ similiter nõ danda, propterea sapiẽtia dicit esse mater pulchre dilectionis Eccle. xxiiij. Discretio. n. regitur ad acquirendum amicum. Sene. nullũ hẽt malus maluz occupatus homo ⁊ bonis suis obsessus q̃ q̃ amicos sibi putat quibus nõ ipse est: qui beneficia sua efficatia iudicat ad conciliãdum amicos. Luz quidam quo plus debẽt magis oderint. Quid ergo beneficia non parant amicitias parant si accepturos licuit eligere. Si collocata nõ sparsa sunt itaq̃ dũ incipis esse mentis tue interim hoc consulto sapientium vtere vt magis existimes ptinere ad rẽ quis q̃ quid acceperit. Tulliꝰ in rethorica. Adeliꝰ apud bonos q̃ apud fortunatos beneficiũ collatũ est. Inter oia maxime valet ad hoc q̃ aliquis ameꝫ sipse primo amauerit. Aug. nulla maior est ad amorẽ inuitatio q̃ puenire amando ⁊ nimis durus ẽ animus qui dilectionẽ si nolebat ipẽdere nolit ⁊ repẽdere Sen. in eplis. Queris quõ amicum facturus sis cito. ego tibi mostrabo amatoriũ sine medicamẽto sine herba sine vllius veneñce carmine. Si vis amari ama. Itẽ vt ameris amabilis esto.

¶ De modo amandi proximum. x.

Equitur de modo amãdi pximũ ⁊ notandũ q̃ scriptura sacra triplex exemplar nobis demõstrat ad ostendendũ quõ proximũ amare debeam. ¶ Primũ est amor quo christus amauit nos. Jo. xv. Hoc est pceptum meum. vt. di. in. s. d. n. ¶ Secundũ est amor quo amamus nosmetipsos. Mat. xxij. ⁊ Luc. x. Diliges proximũ tuum sicut te ipsum. ¶ Tertiũ est amor quẽ habẽt membra eiusdẽ corporis ad inuicẽ. Ro. xij. Sicut in vno corpore multa mẽbra hẽmus. Omnia autẽ mẽbra nõeundẽ actuz hñt ita multi vnuz corpus sumus in xpo. De eodẽ habeꝫ. i. Cor. xij. ¶ Et notandũ circa pmũ q̃ xps amauit nos amore gratuito. s. amore gratis dato nõ pcedẽtibꝰ meritis nr̃is reddito. i. Jo. iiij. In hoc ẽ caritas nõ q̃si nos dilexerimꝰ deuz sz quũ ipse prior dilexit nos. Sic amare debemꝰ proximũ nõ sic faciũt qui nolunt amare nisi eos a quibꝰ se pmo noscunt amari. Mat. v. Si diligitis eos qui vos diligũt quã mercedem hẽtis nõne ⁊ publicani hoc faciũt: Itẽ amauit nos christus amore recto ga nõ pp vtilitatẽ suã sz propter nostrã. non vt a nobis accipet sz vt nobis daret. Se. in eplis. Amicus qui vtilitatis cã assumptus est tãdiu placebit q̃diu vtilis est. ⁊ Itez necesse est vt initia inter se ⁊ exitus congruant. Qui amicus esse cepit. q̃z expedit aliqñ precium illi cõtra amicitiam si vllum cũ ea placeꝫ preter ipsaz ego amicum paro vt habeam pro quo mori possim vt habeam quẽ in exiliũ sequar cuiꝰ me morti ⁊ opponã ⁊ impẽdã. Ista quã tu describis negociationez nõ amicitia q̃ ad cõmodum accedit. que quid consecutura sit sperat. Idẽ sapiens habere amicum vult. Si ob hoc nihil aliud exerceat amicitiam netam magna virtus iaceat: non ad hoc vt hẽat qui sibi ergo assideat succurrat in vincula rapto vel inopi. Sz

vt habeat aliquem cui ipse ergo assideat
quē ipe circūeuntibo stili custodia libe
ret. Qui se spectat ⁊ p hoc ad amicitiā ve
nit male cogitat quēadmodū cepit sic de
sinet pauit amicū aduersuz vicula latuz
opēcū primz crepuerit cathena discedet.
Aug. ad macedonē. Ba amicitia nō pen
sanda ē tēporalib⁹ ꝓmodis sed gratuito
amore portāda. Ambro. Amicitia virt⁹ñ
ḡstns ē. Jero. in epistolis. In amicis nō
res querit sz voluntas. Idē sup. xij. Pro
phas. Delicata amicitia ē que amicoꝝ se
licitatē ⁊ diuitias sequit. Istiusmodi ho
mines nō mihi videnť amicos sz se ipos
diligere. Tulli⁹ de amicitia. Amicitiā nō
spe mercedis sz ꝙ ois fruct⁹ in ipo amo
re eē exprimēdā putam⁹. Si vtilitas cō
glutinaret amicitias: eadē cōmutata dis
solueret. Boe. in li. ꝙsolationū. Quē feli
citas amicū fecit infortunū faciet inimi
cū. Jtē amauit nos xps amore discreto.
Amor discret⁹ē q psonas amat ⁊ vitia p
sequit. ne sic psonis ꝙdescendit ꝙ vicijs
implicet. B. xps in carnis assumptiōe cō
descendit mihi in culpe vitatiōe ꝙsuluit
sibi. Sic amare debem⁹ primū. Ro. xiij.
Dilectio primi malū nō opat. Tulli⁹ in
lib. De amicitia. Nulla ē excusatio si ami
citie causa peccaueris. Nā cū cōciliatrix
amicitie virtutis opinio fuerit difficile ē
amicitiam manere si vtute deseceris hec
sanciat lex amicitie vt nec rogem⁹ res tur
pes nec faciam⁹ rogati. Caritas iugū ē a
parte āteriori ligās homies facit eni eos
ꝙcordes in bono. Amicitia vo mundi a
posteriori colligat homies vt vulpeculas
sansonis. Jud. xv. Facit enim ꝙcordes in
malo. Jtē xps amauit nos amoꝛ vehemē
ti. Jo. xv. Maiorez hac dilectionē nemo
hz q̄ vt animaz suā. pro. q. pro. amicis. s.
Sic debem⁹ amare primuz. prie. Jo. iij.
In hoc cognouim⁹ caritatē dei quoniaz
ipe animā suā p̄ro nobis posuit. Et nos
debem⁹ pro fratris anima ponere: adeo
debemus amare proximū vt etiā amem⁹
que ipsi⁹ sunt. Deut. xiij. Nō videbis bo
nem ⁊ ouē fratris tui errantē ⁊ ꝑteribis
sz reduces fratri tuo. ¶ Jtez amauit nos
xps amore fructuoso nō vocali solū. Sic
debemus amare proximū. prime. Jo. iij.
Filioli nō diligamus verbo neqz lingua
sed opere ⁊ veritate. In quibusdam cari
tas habet linguā magnā ⁊ manum nul
lam. B. in moralib⁹. Dilectio nostra sem
per exhibēda est ⁊ veneratiōe sermonis
⁊ ministerio largitatis. Idē probatio di
lectiōis est exhibitio op⁹. ¶ Jtē amauit
nos xps amore perseuerantī. Jo. decimo
tertio. Cū dilexisset suos qui erāt in mū
do in finē dilexit illos. Sic amare debe
mus proximuz. Sed sunt qui eū felicem
amāt felicitate vero recedente ab eo rece
dūt. hij secundū veritatē nunq̄ eū amaue
rūt. B. Cū qs positus in prosperitate dili
gitur incertū valde est vtruz prosperitas
an psona diligatur. amissio felicitatis in
terrogat vim amoris. Quies aduersitate
primū despicit aperte cōuincitur ꝙ hūc
in prosperis non amauit. Sen. de remē
dijs fortuitorū. Adulti illuz comitantur.
Adeo ingt musce sequūtur: cadauera lu
pi: frumēta formice: predā segtur illa tur
ba nō hominē. Sen. in epistolis. Quod
tu beneficio tuo scire nō potes pauperta
tis būficio scies. Illa veros certosqz ami
cos retinebit discedet quisquis nō te sed
aliud sequebatur. Boetius in libro cōso
lationum. hec aspera fortuna tibi certos
sodaliuz vultus ambiguosqz secernit di
cens suos abstulit tuos reliquit. ⁊ nunc
amissas opes queri desine ꝙ p̄tiosissimā
diuitiarū gen⁹ est amicos inuenisse. duode
cimo. Eccle. Non agnoscet in bonis ami
cus. Eccles. sexto. Est amicus sm tem⁹
suum ⁊ nō pmanebit in tpe tribulatiōis.
Jtē in eodem. Est amicus socius mēse ⁊
nō pmanebit in die necessitatis. vi. Jtez
sunt etiā alig qui parua occasiōe de ami
cis efficiūtur inimici. Ecce. vi. Est amic⁹
qui cōuertitur ad inimicitiam. Tullius
Nihil turpi⁹ q̄ cū eo bellū gerere cuz quo
familiariter viteris. Ambro. Confitēs oz
esse amicitia: ⁊ pseuerare in affectu: nec
puerili mō amicos mutare vaga quadā
sententia. Tulli⁹. Sodales vetustos numq̄
psequentium nouitate fastidias: procul
aūt sit videre amicis vti q̄si floribus taz
diu gratis q̄ diu recentibus. Eccle. ix. Nō
derelinquas amicū tuū antiquuz: nouus
n. nō erit similis illi. Vinum nouū: ami
cus no⁹: veterascet: ⁊ cū suauitate bibes
illud. Sapiens. Amicitia est tam necessa
riū vite humane p̄sidiū sicut temere ai
sumi nō debet: sic semel recte apprehen-

ſtiz ſperni nō ꝙuenit. ¶ Circa hz exēplar notādū ꝙ illud mādatū diliges ꝓximuz tuū: ſicut teipſuz dupliciter poteſt intelligi. Uno mō ſic. i. ad qđ teipſuz. ſ. ad gratiaz in p̄ſenti ⁊ gloriā in futuro vel i quo teipſuz. i. in deo. Aug. de doctria xp̄iana. Quiſqs recte diligit ꝓximū hoc cuz eo hz agere vt etiā ipe toto corde tota aīa tota mēte diligat deū: vī ſic pōt intelligi vt ſit ſenſus: hoc facias ꝓximo qđ tibi vis fieri: qđ aūt nō vis tibi fieri ei nō facias. Ut duo p̄cepta iuris naturalis quoruz vnū habes. Mat. vij. aliō. Tho. iiij. ſint expoſitiua hui⁹ mādati. Iſido. i libro de differētia. Duo ſunt erga ꝓximi dilectiōne ſeruāda: vt bōficij ipenſiōe foueat: ⁊ nulla malicia ledat. Nō dicit diliges ꝓximū tuū pluſq̄ teipz: vtdeꝫ pluſq̄ ſeipſum ꝓximuz velle diligere q̄ curationi ꝓprie nō ſufficiēs curā ꝓximi ſui cupit aſſumere. B. ſup cant. Tu frater cui firma ſatis ꝓpria ſal⁹ nōduz eſt: cui caritas adhuc é: aut nulla eſt: aut adeo tenera atq̄ arūdinea quaten⁹ oi flatui cedat: oi credat ſpūi oi circūferatur doctrie vēto: imo cui tanta eſt caritas: vt vltra mandatū qdē diligas ꝓximū tuū pluſq̄ teipſuz ⁊ rurſuz tā tillavt ꝓtra mādatū fauore liq̄ſcat pauore deficiat ꝓturbet triſticia auaritia ꝓtrahat ambitiōe ꝓt ahat ſuſpitionib⁹ ingeret: quitijs exagitet: curis euiſceret: honoribus tumeat liuore tabeſcat. Tu inq̄ ita in ꝓprijs teipſuz ſentiēs qua nūc demētia queſo aliena curare aut ambigis aut acq̄eſcis?. Audi qđ cōſulat tāta puigilq̄ caritas nō qđ alijs ingt ſit remiſſio: nob aūt tribulatio hz ex equalitate noli nimiū eſſe iuſtus. ſufficit vt diligas ꝓximū tuū ſicut teipſum. Gre. in mora. Magna cura neceſſe eſt p̄dicatori vt timoris lacerātione ſe mordeat ne ꝓximū tumādo ſe deſerat: ne alios erigēs cadat. ¶ Et notādū ꝙ cū p̄ceptū ſit vt ꝓximū ſicut nos diligamus. Qui ſe nō diligit: ꝓximū diligere neſcit. Aug. in libro de verbis dñi. Uū ſi tā noſti diligere, teipſum ⁊ cōmitto tibi ꝓximū quē diligas ſicut teipſuz. Si vero nō noſti diligere te timeo ne decipias ꝓximū ſi ut te. Idez in libro de diſciplina xp̄iana. Si te interrogē vtruz diligas te reſpondebis ga diligo: qui enī ſe odit: ergo nō diligis iniquitatē. Naz ſi diligis iniquitatē odis te: non ego dico. p̄s. audi qui diligit iniquitatē odit aīam ſuā. Idē in eodē Qui diligis iniquitatez quomō tibi volebas cōmitti ꝓximū vt diligeres eū tanq̄ te homo qui pōtis te: ſi ueni tu ipe ſi te ipm diligis vt pdas te ſic profecto pditurus es eū quē diligis ſicut te. Noli ergo quēcq̄ diligas: vel ſcius perī aut corrige dilectionē aut reſpue ſocietatē. ¶ In ſumma notandū eſt ꝙ modꝰ amādi ꝓximū eſt vt amemus eū ſuper res trāſitorias ⁊ citra deū: ⁊ ꝓpter deuz vnde q ꝓximū debito mō diligit deuz plus diligit ꝓpter quez ꝓximū diligit. Et ideo manifeſtū pōt eſſe quomō illud verꝝ eſt. Ro. xiij. Qui diligit ꝓximū legez iplenit: ⁊ illud. Gala. v. Otis lex vno ſermone ꝛpleē diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum. Implētes enī mandatū de dilectione ꝓximi iplet mādatuz de dilectiōe dei. Augu. ad macedo. Nemo pōt eſſe veraciter amicus hominis niſi fuerit ipſi⁹ primit⁹ veritatis. Itē Augu. Inter quos amicos nō eſt verꝝ diuinarū ꝓſenſio nec humanarū plena eſſe pōt. Neceſſe eſt vt aliterꝰ oportet hūana exiſtimet qui diuina ꝓtēnit: nec hominē recte diligere nouit qſquiſ eū non diligit q hominē fecit. Gre. in mora. Per amorē dei amor ꝓximi generat: ⁊ per amorē ꝓximi amor dei nutrit. Fons q in alto oritur de facili ad loca inferiora derivat. Sic amor. ſi deo ꝓio integre detur deinde ad ꝓximū recte deriuat vt. ſ. ꝓximus ꝓpter deū amet. Tunica xp̄i incōſutilis q̄ vnitatē eccleſie deſignabat ōſup erat ꝓtexta Jo. xix. amore enī dei firmata hz eſſe dilectio ꝓximi. Aug. in li. ꝓſeſ. Bñe btūs qui amat te ⁊ amicū in te ⁊ inimicū ꝓpter te. ¶ Circa tertium exēplar notandū eſt: ꝙ de. ē ſunt in qbus amor eſt reſpectu ꝓximi imitari hz amorē mēbrorū eiuſdez corpis. ¶ Prio in hoc ꝙ vnū mēbrū nō inuidet alij mēbro hz nō hēat officiū qđ illud hz. Si. n. oia mēbra vnicū haberēt officiū eſſent tāſi vnū mēbrū. i. Cor. xij. Si totū corp⁹ oculus vbi auditus: ⁊ ſi totuz audit⁹ vbi odoratus: ⁊ poſt ſi eſſent oia vnū mēbrū vbi corp⁹. ⁊. Ro. xij. Oia mēbra nō eundē actū habēt. Sic non hz aliqs diuidere ꝓximo ſuo hūti gratiā quā ipe nō hz. Aug. in li.

de virginitate. Duobus malis ꝙ est sup-
bia ⁊ invidia. diabolus est. Jdeꝫ in li. de
xp̃iana disciplina. Fluertat de⁹ pestē invi
die ab anima oīum hoīum vitiū diabo-
li. invidia diaboliū vnū est: sed ꝯ ma-
trē suā. s. superbiā. Suffoca matrē; ⁊ nō
erit filia. ¶ Secundo in hoc ꝙ mēbrum
vnū officiū suū sibi nō appropiat ꝙz gra-
tis alijs cōicat. Oculus est oculus oībus
mēbris. Jdē intelige de ceteris mēbris.
Sic aliqs ꝺz cōicare gratiā quā hz omni
proximo suo. Ro. xij. Multi vnū corpus
sumus in xp̃o singuli autē alter alterius
mēbra. Et in eodē. Necessitatib⁹ sancto
rū cōicantes. Sed hodie loco hui⁹ gra
tuite cōicationis habundat venalitas in
ecclesia dei. Mich. iij. Principes ei⁹ in
muneribus iudicabāt ⁊ sacerdotes eius
in mercede docebāt: ⁊ prophe eius in pe
cunia divinabāt. ¶ Tertio vnū mēbrum
Iesuꝫ ab alio se nō vindicat: sic debet esse
inter mēbra ecclesie. Ro. xij. Nulli malum
pro malo reddētes. ¶ Quarto mēbra in
firmiora ãplius honorãt. i. Cor. xij. Que
videntur mēbra corporis infirmiora esse
necessariora sunt: ⁊ que putam⁹ ignobi-
liora mēbra corporis: hijs honorē habū-
dantiorē circūdamus sic nō debem⁹ de-
spicere eos qui infirmi dicūtur vel vidē
tur. Ro. xij. Honore invicē p̃venientes.
Ambro. nō est fraternꝰ amor nisi mutuis
se p̃eniat obsequijs. ¶ Quinto vnū mē
brū ꝙpatitur: ⁊ ꝙgaudet alteri. i. Cor. xij.
Si qd patitur vnū mēbrū ꝙpatiūtur cete
ra mēbra siue glōriat vnū mēbrū ꝙgau-
dēt oia mēbra. Sic fideles ꝺbēt ꝙgaudē
ꝙgaudētib⁹: ⁊ flere cū flētibus. ¶ Sexto
vnū mēbrū reputat sibi fieri qō fit alij si
ue sit bonū siue malū. Si ledatur pes os
cōqueritur. Si lauetur pes os regratiat.
Luc. vij. Intrauī in domū tuā: aquā pe-
dib⁹ meis nō dedisti: hec aūt lachrymis
rigauit pedes meos. Sic vnus fidelium re
putare sibi ꝺz fieri qō fit alij. Vñ caput
ecclesie dicit. Math. xxv. Qđ vni ex mi-
nimis meis fecistis ⁊ mihi fecistis. Señ.
in ep̃lis. Loquēs cuidā amico suo. Ubi
hi id expedit qō tibi: aug. nō sꝺz amicus
nisi qcqd agitur ad tepinēs meū est: cōsor-
tium oīum rerū inter nos facit amici
tia. Nec secūdi quicq̃ singulis est nec ad-
uersū in cōe vtile. Septimo vnuz mē
brū pro alio lesioni se exponit vt manus
pro oculo. Sic deberēt facere fideles exē
plo capitis qui scipulis suis cōpassus
nō in cruce ictū recipiēs que hūanū
genus debebat recipere. ¶ Octauo cui ū
quē vnuz mēbrum recipit oībus mēbris
cōicatur. Si vero aliqō mēbrū amplus
debito sibi de illo retinuerit ad malū suū
illō retinet. Est eni et materia apestema
tis vel alterius infirmitatis: sic etiā est in
ter fideles. Ecclesiastes. v. Est alia infirmi-
tas pessima quā vidi sub sole. Diuitie cō
seruate in malū dñi sui. ¶ Nono vnū mē-
brū multū timet ab alio separi. Nec mix
tū separatū ab alio sit utile. Nō eni tā vi
uificat a spū quo vitificantur cetera mē
bra. Sic fideles timere debēt separi a cor
pore xp̃i aug. nō sic ꝺz formidare xp̃ianꝰ
q̃ separi a corpe xp̃i. ¶ Decio totū corpꝰ
tremorē ⁊ horrorē patitur ad sepationeꝫ
vnius mēbri a se. Sic corpꝰ ecclesie time
re debet cū videt aliquē separari a se vel
per mortē vel per excōmunicationē. ps.
Dedisti metuentibus te significationē vt
fugiāt a facie arcus vt liberētur pena pre
sens significatio est future cū aliqs pre-
senti pena punitur cogitare debemꝰ qua
liter deꝰ percutiet vbi non parcet ex quo
ita percutit vbi parcit.

¶ De diuersis spēbus amoris primi. xi.

Equit de diuersis specieb⁹ amo-
ris qui est respectu proximi: ⁊ cā
breuitatis de paucis tangamus.

¶ Primo de amore parentū. ¶ Secꝺo de amore iter virū ⁊ vxorē. ¶ Tertio ꝺ amore bonoꝝ. ¶ Quarto ꝺ amore inimicoꝝ ¶ Quinto tāgem⁹ aliqd de ꝑa amicitia

¶ De amore parentum.

Circa primū notādū q̃ amor pa-
rentū, multū deo placet q tātum
parentū nomē diligit q̃ seipsuz
p̃ez iussit dici: vt ait Jeron̄y. Dominꝰ
etiā multū prodest. Tēpus eni uinēdi ex-
tēdit iuxta verbū euāgē. Basilius. Pa-
tres nros vt propria viscera diligam⁹. Ad
hūc amorē nō ē necesse multū homines
incitare cū natura ad hoc incitet. Sapiēs
sup vacuū est in id nos impelli in quo nos
ipsius amor tamē iste nō ꝺz ee amori dei
ꝙtrarꝰ sed subiectꝰ. Mat. x. Qui amat
patrem aut matrē plusq̃ me nō ē me dignꝰ
Dic in omel. Amet in hoc nūdo glubet

aduersarī: sed in via dei contrariū: nō
amet etiā propinquū. Jerony in epistolis. Honora patrez tuum: sed si te a vero
patre non separat tāditu scito carnis copulam: q̄diu ille suum nouerit creatorem
Amor dei dñari debet in hoīe non amor carnalis ꝑmi. Re.ij. Reꝑhēdit dñs hely.
de hoc q̄ filios suos ei ꝑtulisset. Qz ingt honorasti magis filios tuos q̄ me. t.ij.
d Dacha.vij. Legit de quadā bōa mīre q̄ septē filios peūtes sub vni⁹ diei tpe ꝓspi
ciēs bono aīo ferebat. In ea vero vincebat amor dei amorē filioꝝ. Et abrahā parat⁹ fuit ꝓpriū filiū occidere ꝑpter deuz Gen̄. xxij. Et leuite ꝓpinquos suos occidere ad ꝑceptuz moysi famuli dei. Exo.
xxxij. Et Luce.xiij. legit. Si qs venit ad
me t nō odit patrē suū: t matrē t vxorē
t filios t sorores. Adhuc aūt t aiaz suaz
i.tpalē vitā nō pōt eē me⁹ discipulus. Nō
sūt agnoscēdi ꝓpinqui ꝑm carnē si salutē impediāt. Jerony. in epl'is. Ecce ingt ad
a uersari⁹ xp̄m in pectore tuo conat occidere licet pullus ex collo pēdeat nepos. lz
sparso crine t scissis vestib⁹ vbera qb⁹ te
nutrierat mater ostēdat lz in limine ꝓter iaceat p̄ calcatū ꝓgе patrē siccis oculis aduersū crucis euola. Solū pietatis
gen⁹ est in hac re eē crudelē. Itē gladiū
tenet hostis vt me p̄mat: t ego de mīris
lachrymis cogitabo. Mat.v. Si oculus tuus dexter scādalizat te: erue eum t ꝓjce
abste. Marime in hijs qui viā ꝑfectionis
agressi sunt: nō dz dñari amor carnalis.
vñ dñs cum diceret ei ecce mater tua t
fratres tui foris stāt querētes: rñdit quis
est mater mea: t q sūt fratres mei? Mat.
xij. B. in sermonib⁹. Quādiu de mundo
sum⁹ debitores cōstat nos esse parentib⁹
Alc postq̄ relinquimus nosmetipsos multo magis ab eoꝝ sollicitudib⁹ liberi sum⁹
¶ De amore qui esse debet inter virum t vxorem. xij.

Equit de amore qui est iter virū
t vxorē. Col.iij. Uiri diligite vxores vras t nolite esse amari ad illas. ¶ Et notandū q̄. xvi. sūt ꝓ q̄ pōt viri
induci ad amādū vxores suas. ¶ Primus est exēplū xp̄i. Ephe.v. Uiri diligite vxores vras sic t xps dilexit ecclesiā: t tradidit semetipsuz ꝓ ea: t pōt hec similitudo in
duob⁹ attēdi. ¶ Primo in hoc q̄ deside
ret salutē vxoris. Christus enī pro salute
ecclie mortu⁹ est. ¶ Secdo in hoc q̄ si adulteret t post poeniteat eā misericorditer recipiat. Osee.iij. Dilige mulierē dilectam
ab amico t adulteraz: sic diligit dñs filios isrl t ip si respiciunt ad deos alienos.
Jere.xiij. tu Fornicata es cū amatoribus
multis ītn reuertere ad me dicit dñs t ego
suscipiā te. Aug. Qd tibi dux videtur vt
post adulteriū recōcilier tibi ꝓnux. si fides assit nō erit dux. Cur enī adhuc reputam⁹ adulteros quos credim⁹ ꝓ pniaz
eē sanatos. Idē nō erit turpis nec difficilis et post ꝑpetrata t purgata adulteria
recōciliatio ꝓnugis cui ꝑclaues regni celoꝝ nō dubitat fieri remissio pctoꝝ. Nō
vt post viri diuortiū adultera reuocet lz
vt post xp̄i ꝓsortiuz adultera nō vocetur.
¶ Secōm ē q̄ corp⁹ mulieris ē ipsi⁹ viri:
vñ dz amare illud tanq̄ suū. Adulter nō
hz ptātez sui corpis sed vir. i. Cor.vij. ad
Eph̄. v. Uiri debēt vxores suas diligere vt
corpa sua. ¶ Tertiū q̄ vir t vxor sūt velut vna arbor sicut plāta t ramus plante
ilerit̄ t vnā arborē efficiūt t vnū fructuz
ferūt t neuter illoꝝ sufficiēs est ad ferendū fructū illū. sic nec vir nec vxor sufficiens est ad generādā prolē: vñ debēt amorem inuicē habere sicut ram⁹ insitus adhereret plante. Mat.xix. Jam nō sunt duo
sed vna caro. ¶ Quartū est: q̄ mulier de
costa viri formata est: noluit dñs mulierem formare de limo terre sicut virū: immo de carne t osse viri vt vir amaret eā
tanq̄ sipsum eo q̄ de ipo facta eēt Gen̄.
ij. Hec nūc os de ossibus meis t caro de
carne mea. Ephe.v. Qui vxorē suā diligit seipsū diligit: t post in eodē: vnusq̄sq̄
vxorē suā sic seipsū diligat: vxor aūt time
at virū suū. ¶ Quitū ē q̄ amore ei ꝓmisit
cū annulū in manū ei⁹ posuit: t cū admissam in pūcta dñice corpis osculū ei dedit
ad mīn⁹ sm cōsuetudinē aliq̄rū ecclesiarū. Osculū enī signū est amoris t pacis
In annulo vero q̄ nec digituz excedit nec
excedit sed ei adeq̄tur intelligit q̄ amore
carnali illi soli dz adherere. Et sicut annulus aliū digitū cū digito illo in quo positus ē capere nō pōt. Sic amor viri ad aliā
mulierē dīuidi nō dz. Jō aūt ponit annulus in digito illo i quo est vena q̄vsq̄ ad
cor ꝓtēditur: qa coniuges ex corde de-

bent se amare: ⁊ non solum signis exteri
oribus. ¶ Sextum est q̄ cōsanguinei cō
iugum pp̄ ꝓximum eox se mutuo amant
vñ mirū est cū tot pp̄ eos ament se si ipsi
se nō ament. Quōq̄ patria vna vno matri
monio ad ꝯcordiam reducit: vñ mix est
quō inter p̄sonas illas que matrimonio
p̄iuncte sunt discordia durare p̄t. ¶ Sep
timum est q̄ vxor patrē ⁊ matrē ⁊ alios
p̄pinquos suos p̄pter virū dimittit ⁊ ei
adheret: vñ in fideliter agit si hanc non
amet. Jere.ij. Dicit dñs ad sponsam suā.
Recordatus sum tui miserans adolescen
tiam tuā ⁊ caritatē despōsationis tue: qñ
secuta est me in deserto. ¶ Octauū est: q̄
nisi amēt se in magna miseria erūt. Pro
uer.xxvij. Tecta perstillātia in die frigo
ris ⁊ litigiosa mulier cōparantur. Sicut
non quiescit hō sub tecto pstillanti p̄reci
pue si tp̄us frigidus sit. sic nō quiescit vir
cum vxore si litigū inter eos fuerit. Philo
sophus vxor est: aut p̄petuale refugium
aut perhenne tormentū. ¶ Nonus est: q̄
multum placet deo ⁊ hoibus amor cōiu
gum. Eccle.xxv. In tribus beneplacitum
est spiritui meo: que sunt p̄bata cora deo
⁊ hoibus. Concordia fratrū amor proxi
mox: ⁊ vir ⁊ mulier bene sibi ꝓsentiētes
¶ Decimum est q̄ vxor est solatiū homi
ni a deo datū. Gen.ij. Nō est bonū hoiez
esse solum. Eccle.iiij. Melius est duos eē
simul q̄ vnum ⁊c. Idem in eodē. Ue soli
non reputatur solus qui nobilius ꝓtraxit
matrimoniū. Cuius anima per castitatē
vel virginitatē deo grata est matrimonio
est connuncta. Sed fornicator vel cōcubi
narius reputatur solus qui adeo est male
dictus. Qui cū videt mulierem fornicari
am: dissolutionē suam potius videt q̄ so
latium. Videt.n. gladium quo dyabolus
interficit eum. ¶ Undecimus est q̄ vxor
est velut quoddam ornamentū hospicij.
Eccle.xxvi. Sicut sol oriens in mūdo in
altissimis dei sic mulieris bone species i
ornamentum domus eius. Prouer. xij.
Mulier diligēs corona a viro suo. ⁊. xvi.
Eccle. Gloria super gloriā mulier sancta
⁊ pudorata. ¶ Duodecimum est: q̄ vxor
est adiutorium homini a deo datū. Gen.
ij. Faciamus ei adiutorium. Ipsa vxor iu
uat virū in prolis p̄creatione ⁊ educatī
one ⁊ hospitū gubernatione in bonorum
temporalium multiplicatione ⁊ ꝓseruati
one ⁊ salutione anime ipsi⁹ viri. Eccle.
xxvi. Qui possidet mulierē bonam: bo
nam inchoat possessionē: hic immittur q̄
quasi nihil habeat qui tenet hospitiū nisi
habeat mulierē bonā: que sua ei custodi
at. Concubinarie.n. solent furari hoibus
qui tenēt eas eaq̄ ipsi habent. Et subdit
adiutorium scōm illum: est ⁊ columna vbi
innuit q̄ bona vxor substētamentum sit
hospitij. Sicut columna corruēte corruit
domus. sic vxore bona morīēte destruitur
hospitiū. Et in eodē. Ubi nō est sepes di
ripiet possessio. Et vbi nō est mulier ige
miscit egēs vel marit⁹ qui paup efficitur
amissa bona vxore. vel pauper qui declī
nat illuc cā elemosyne nō inuenīēs q̄ sibi
det elemosynā. Mulieres.n. solēt eē ma
gis misericordes q̄ viri: hō fornicator vxo
rem nō habens est velut auis absq̄ nido
nescīēs cui sua cōmittat. Eccle.xxvi. Se
cundū vnā litterā. Cui credit qui non hz
nidū. Tertiūdecimus est fruct⁹ p̄ciosiras.
Matth.xij. Ex fructu arbor cognoscitur
Unus fruct⁹ huius arboris p̄ualet oībus
mundi diuitijs. Multū ergo amanda est
arbor talis que fert tam fructū p̄ciosum.
Quartūdecimū est sacramēti matrimo
nij dignitas qō institutū est a deo ⁊ in pa
radiso ⁊ in statu innocētie: qō dñs p̄hibet
separari q̄ actor sunt ipsi⁹. Mat.xix. Qō
deus coniunxit hō non separet. Cui cedere
videtur vinculum carnalis p̄pinquitatis
Gen.ij. Propter hoc relinquet hō patrē
⁊ matrē ⁊ adherebit vxori sue. Preterea
sacramentū hoc magnū est. ego aūt dico
⁊ in xp̄o ⁊ eccl̄ia. Eph̄.v. Quintūdecimū
est q̄ hoiem ea p̄te qua infirmior é custo
dit. i. ex p̄te carnis. Mat.xxvi. Spūs quī
dem p̄ompt⁹ est caro autē infirma. Sextū
decimū est diaboli ea p̄te q̄ fortior é vin
cit. Job.xl. Fortitudo ei⁹ in lumbis eius.

¶ De amore bonorum. xiij.

Equit̄ de amore bonor. Notādū
ergo q̄ bonos debem⁹ amare q̄n
attinerēt nobis omni genere pa
rentele exēplo dei dicentis. Mat.xij. qui
cūq̄ fecerit voluntatē patris mei qui in
celis est me⁹ frater ⁊ soror ⁊ mater est ipsi
sunt amandi vt dei filij ⁊ fratres nr̄i. Ro.
viij. Quicūq̄ spū dei aguntur hij sunt filij
dei. Et in eodē. Si aūt filij dei ⁊ hēides qui

dem dei coheredes autē xpi. Debent etiā boni se amplius amare q̄ sunt i aliena patria. Solent aūt se amare q̄ sunt eiusdem patrie. qui sunt extra patriā suā ac si essent frēs. Ad idē etiā facit q̄ mali hūt eos exosos. vñ si ipsi nō ament se adinuicē absq; amicis erunt. Jo. xv. Ego dedi eis sermonem meū & mundus eos odio habuit q̄ de mundo nō sunt: Et iterū si de mūdo essetis mūdus q̄d suū esset diligeret: q̄ vero de mūdo nō estis: ideo odit vos mūdus.

¶ De amore inimicorum. xiiij.

Equit de amore inimicorū quem dñs p̄cipit. Adat. v. Diligite inḡt inimicos vr̄os. hoc ptinet ad dilectionē cordis deinde. Subdit de dilectione opis & simonis. Bñ facite hijs q̄ oderunt vos & orate pro psequētib⁹ & calūniantib⁹ vos. B. Ille p̄ces suas multū valere facit qui eas pro inimicis effuderit. Et notandū q̄ in mandatis dei nihil ē mirabili⁹ q̄ q̄ p̄cipit diligere inimicos vt ait Aug. Jō ly multa sunt dicta ptinētia ad dilectionē inimicorū i tractatu de tra: tñ aliqua tangem⁹ ptinētia ad idē. Insipiētib⁹ n. ipossibile vr̄ q̄ ipsi amēt inimicos suos Si tñ hērenti aliḡtulus sapie possibile eis apperet. sapiaz. n. ñ vicit malitia. sap. vij.

¶ Quod nō est difficile vel dedecus inimicos diligere.

b T notandū q̄ octo sunt que si attendant satis patebit non esse ita
e difficile diligere inimicū vt multi credunt. Apparebit etiaz q̄ hoc non sit dedecus sz honor poti⁹. Primū est status inimici qui iniuriat⁹ est & nō vult satisfacere. est. n. spūaliter mortu⁹. Ipse. n. quasi insanus manus in se iniecit q̄n tibi iniuriā intulit. Sap. xvi. Nō per malitiā occidit aiam suā. Noli insanire in frēm tuum mortuū sz poti⁹ ei cōpatere. Crudeliores vident fuisse qui xpo mortuo non pepcerunt q̄ qui vivuz vulnerauerūt. Uñ lācea dicit dira: quū claui dicant dulces. Quis adeo cecus est qui nō itelligit dedecus nō esse si qs de mortuo nō vult se vindicare. Secundū est vtilitas iniurie illate. Persecutores etiā nostri iuxta verbū p̄s Circūdederunt me sicut apes ad modū enīz apis nos pungūt tribulationib⁹ sz in futuro sanū nobis eterne beatitudinis p̄parant iuxta illud. Eccle. i. Usq; in tp̄us sustinebit patiēs & postea redditio locū dī tatis. Tertiuz est q̄ dilectio inimicor nobis vtilior est q̄ amicor. Ipsa ualet ad spūaliuz vulner sanationē. Aug. Ego ad Inimicor dilectionem vos cōmonco q̄ ad sanand a pctōr vulnera nullū medicamentū vtilius esse cognosco. Ipsa ét multum facit ad p̄fectionē & cumulum bonitatis. vñ Adat. v. Post illud diligite inimicos vestros: subdit estote p̄fecti sicut & pater vester celestis p̄fectus est. Augu. in ench. Magnificentissime bonitatis ē: vt tuū quoq; inimicum diligas: & ei qui tibi malum vult: & si pōt facit: tu semp bonuz velis q̄d facias cū possis. Ipsa ét magna mercedez meret. Luc. v. Si diligitis eos qui vos diligūt: que vobis gratia: verūtñ diligite inimicos vestros &c̄. Et erit merces vestra magna. ¶ Quartū q̄ deo gratior est. Aug. q̄ dilexerit inimicos hic erit d i amicus nec solum amicus: sz ét filius Sumptū est de Adat. v. & Luc. vi. Post illud diligite inimicos vestros segtur: & eritis altissimi filij. Itē Aug. Quāta gr̄a per nos serui digni nō sumus & inimicorum dilectione filij dei efficimur: Crisō. sup Adat. Nihil est q̄d sic dei simile faciat vt malignis atq; ledētib⁹ esse placabilem. ¶ Quintū ē q̄ dyabolo hec dilectiō est molestior. Magis. n. elōgat ab eius similitudine qui odio obstinato hoiez psequit. Greg. Stultū est seruire dyabolo offenso qui nullo placat obsequio. ¶ Sextuz est q̄ dilectio id q̄d odiendū est inimico magis destruit q̄ aliq̄d aliud. Ipsa. n. est ignis inimicitiam inimico adnichilans. Ro. xij. Si esurierit inimicus. t. ci. il. &c̄. Sic. n. carbones ignis congeres sup caput eius. Ipsa. n. gladius est inimicum inquantuz inimicus est interficiens: duz de inimico amicum facit. Crisost. Sustine ad tp̄us inimicum tuū: & benefac ei. Post moduz autem victū benivolentia tua amabis eū quasi amicum tuū: Idem omnis inimicitia beneficior assiduitate cōpescit. Greg. Miles dei aduersitatis bello deprehensus & scutū patiētie debet anteferre ne pereat & ad preliandū promptus amoris inferre iacula: vt vincat. Cuius armature summā paulus breuiter insinuans dicit. Caritas patiens est: benigna est. Cū vero vnū ex vtroq; defuerit caritas nō est: si videz

malos absq; benignitate tolerans ⁊ non amat: aut rursus sese sine patientia exhibés negligit tolerare quos amat. ¶ Septimum est: q̄ nō pōt ex proposito nocere primo tuo quin tibi noceas. Augu. Qđ malitia tua alteri non noceat fieri pōt: qđ aūt tibi nō noceat fieri non pōt. ¶ Non ẽ dedecus alicui si nō vult ingnare manus suas se vendicādo: vel si nō vult ingnare os suū q̄ritū pro q̄ritio reddēdo imo honor est: ⁊ signum nobilitatis animi. Prouer.xx. Honor est homini qui separat se a p̄tentionib⁹. ¶ Octauū est q̄ ille q tibi iniuriatur magis iniuriat deo q̄ tibi qui hoc ei p̄hibuit qui maior⁹ hēt in te q̄ tu ipse. si ergo de⁹ differt vindicare iniuriā ⁊ nō ẽ ei dedecus. nō erit tibi dedecus: imo honor si exēplo dñi vis nō vindicare te in presenti. Eccle.xx. Bta magna ẽ seq dñz.

¶ De vera amicitia. xv.

Equitur de vera amicitia. Amicitiam sic describit Tullius in rethoricis. Amicitia est erga aliquē voluntas bonaz rez illius cā quem diligit cū pari ei⁹ voluntate. Idem in lib. de amicitia. amicitia nihil aliud est nisi oiuz diuinaz humanarūq; rez cū benivolētia ⁊ caritate ꝓsensio: hec amicitia multum appetenda ẽ. Eccle.xxv. Beatus qui invenit amicū vez. Tullius in li. de amicitia Omnibus reb⁹ humanis anteponenda ẽ amicitia. Nihil enim tā materie aptū tāq; conveniens ad res secundas vel aduersas. Idē in eodē. In hoc p̄stat amicitia ꝓpinquitati q̄ ex ꝓpinquitate benivolētia tolli pōt ex amicitia non pōt. Sublata enim benivolentia nomē amicitie tollit̄: ꝓpinquitatis manet. Prouer.xvij. Vir amicabilis ad societatē magis amicus erit q̄ frater. Idē tullius. Quid dulci⁹ q̄ qđ hēas cū quo audeas loqui vt te cū. Quis.n. ecē tātus bonitatis fruct⁹ in p̄speris reb⁹ nisi haberes quibus eque vt tu ipe gauderet Aduersas vero difficile esset ferre sine eo qui etiā illas graui⁹ q̄ tu ferret. Ab illis inter quos est vera amicitia pfecte impleri illud in idatū diliges primū tuū sicut teipsum Verus.n. amicus hēt amicū suū tāq; alterē se. Tul⁹. Vez amicū qui intuetur tanq; exēplar aliqđ intuer̄ sui: quo circa ⁊ absentes assunt regentes habūdant ⁊ imbecilles valent: ⁊ qđ dictū difficili⁹ ẽ mori vivunt. Amicitia in periculis subvenit. Prouer.xxv. Gratia ⁊ amicitia liberant. ¶ Et notandum q̄ in eligēdo amicum quattuor sunt attendēda. ¶ Primū est discretio eius. Amicitie.n. stultorū solent esse nocive. Prouer.xiij. Amic⁹ stultor⁹ similis illis efficitur. ¶ Secundū est bonitas. Tullius in lib. de amicitia. Hoc primuz sentio nisi in bonis amicitia esse non posse. ¶ Tertium est vtile nō sit iracundus Prouer.xxij. Noli eē amicus homini iracundo. Nō iracundus est velut lignū ignitū qđ exurit tangentē se: ⁊ ē velut lignū spinosum qđ pungit amplectentem se. Jō licet sit amandus: tū familiaritas eius amāda nō est: preterea amicitias eius nō duraret. Vinculum.n. amoris ire igne in eo exureturc. ¶ Quartuz est ne sit superb⁹. Superbus eni nescit eē socius: sed vult dñari. Prouer.xi. Ubi fuerit superbia ibi ⁊ cōtumelia. ¶ Itez notādum q̄ multa sunt: que ad verā amicitiā p̄tinēt de qbus causa brevitatis tantū duodecim tangemus. ¶ Primū est voluntatū idēd tas. Tulli⁹ Idē velle: idē nolle ea demum est vera amicitia. ¶ Secūdū est cōsilio ꝓsiliorū. Prouer.xxv. Causam tuā tracta cum amico tuo. Ambro. Nihil occultat amicus si verus est effudit animū i amicū suū. Et tullius i libro de amicitia. Hijs amicitie finibus vtendū arbitror vt cuz emēdati fuerunt mores amicoz sit inter eos oium rez ⁊ ꝓsilioz eadē voluntas sine vlla exceptiōe. ¶ Tertio cōsilio rerum. vñ plus cū diceret ei de quodā ille amicus illius ẽ. Cur ingt illo diuite paup̄ er ẽ. Amicus nō est q fortune particeps nō est tū amicus dando amico suo attēdere debet ⁊ propriam facultatez ⁊ vires amici sui. Nō debet eni honorare amicū honore vel onere: q̄ supra vires eius sit. Tullius in libro de amicitia. Tantū cuiq; tribuenduz est: quantum ipse efficere possis. deinde quantū ille quem diligas atq; admires possis sustinere. ¶ Itez notandū q̄ sicut dicit Tullius Nimis exile est: ⁊ exiguum ad calculos vocare amicitias vt par sit rō datorum ⁊ acceptorum. Neq; enim verendū est ne quid excidat ne qđ in terra defluat. aut ne plus equo in amicitia cōferatur. ¶ Quartum est secrets; admonitio. Eccleſia.xix. Corripe

amicum tuum. Sepe.n. fit cõmissio. Cauendũ tñ est ne correptio sit ꝓtumeliosa. Eccle.xix. Est correptio mẽdax in ira cõtumelioſi. Uere mẽdax est. Mentitur.n. se correptionẽ cũ potius sit ꝙuitiatio. Tullius. Monere ⁊ moneri est officium vere amicitie: ita tñ vt adulatione careat admonitio: ⁊ ꝓtumeliosa obiurgatio. Qui tuꝫ est manifesta laudatio nõ tñ in facie amici vel corã domesticis ipsius. Doc.n. ẽ adulatoris. vnde Mat.xix. Bñs laudat Joannẽ post quã discipuli Joãnis ab eo recesserant. Crisо. Blãditores in facie laudant vel corã domesticis. Uir aũt sapiẽs qñ laudatur in facie flagellatur in corde. ¶ Sextum est nec turpia rogare nec ad preces amici turpia facere. Juxta ꝟbum Tullij. Prius positũ. Nõ dꝫ ad pces amici iniuriã facere in proximo. Eccle.vi. Noli fieri pro amico inimicus ꝓximo tñ aliqd põt honeste fieri pro amico qõ hõ nõ faceret honeste pro se. Tullꝰ in lib. de ꝟa amicitia. Multa que nostri cã nunq̃ facerem⁹ cã amicoꝝ facimꝰ: que in nostris rebus non satis honeste in amicorũ fiunt honestissime. ¶ Septimũ est paritatẽ seruare. Tullꝰ in li. de amicitia. Maximuꝫ est in amicitia superiorẽ parẽ eẽ inferiori Je.sup xij. Prophetas amicitia parẽ aut accipit aut facit. vbi inequalitas est ⁊ alterius eminẽtia ⁊ alteriꝰ subiectio ibi nõ tam amicitia est: q̃ adulatio Prouer.xiij. Qui despicit amicum suũ indigẽs est corde. ¶ Octauũ est amicũ in aduersis non deserere. Prouer.xvij. Omni tpe diligit qui amicus est. Eiusdẽ.xij. Qui negligit damnũ pp amicũ iustus est Eccle.xxij. Fidem posside cũ amico in pauptate illius vt in bonis illiꝰ lateris. ¶ Nonũ est archanuꝫ nõ detegere. vij. Eccle. Qui denudat archana amici fidẽ pdit. ¶ Decimuꝫ est peccatũ eiꝰ celare. Prouer.xvij. Qui celat delictum querit amicitias. ¶ Undecimũ est petitioni amici sine dilatione acq̃escere. Prouer. xiij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi cũ statim possis dare. ¶ Duodecimũ est vtilia ei magis q̃ placẽtia dicere Prouer.xi. Simulator ore decipit amicũ suũ: ⁊ Eiusdẽ xvi. vir iniquꝰ lactat amicũ suũ. Itẽ.xxix. Eiusdem: hõ qui blãdis fictisq̃ sermonibus loqtur amico suo: rete expãdit gressibus eius. Sen. in lib. de bñficijs. Die illis nõ: qõ nolunt audire: ſꝫ qõ volunt semper audisse. Idẽ in epistolis. Amici vitia frangenda sunt: nõ amo illũ nisi offendero deo an pfecturus sim nescio: malo successum mihi cũ fidẽ deesse. ¶ Itẽ notandum ꝙ quq̃ sunt: que amicitiã solẽt dissoluere: quitũ ipropriũ. Superbia misterij reuelatio plaga dolosa. Eccle.xij. Mittens lapidẽ in volatilia deiciet illa. i. dispget: sic qui ꝙuitiatur amico suo dissolvit amicitiam. Eſd amicuꝫ ⁊ si pduxeris gladium nõ desperes. Est.n. regressus. i. recõciliatio ad amicũ. si aperuerit os tuum dure tecum loquẽdo nõ timeas. Est.n. recordatio pristine. s. amicitie exceptꝫ cõuitio ⁊ improperio ⁊ superbia ⁊ misterij reuelatione ⁊ plaga dolosa. In hijs oibus effugiet amicus. Contitiuꝫ dicitur aliqõ verecũdum qõ tamen nõ est peccatum: vt cum obicitur amico ꝙ sit leprosus: vel seruus vel aliquod simile. Improperiuꝫ est: cum crimen obicitur vt cũ dicitur alicui ꝙ sit latro. Superbia vocatur supba dominatio. Prouer. vigesimonono. Que viderunt oculi ne proferas in iurgio cito ne postea emendare non possis: cum dehonestaueris amicum tuum. xxvi. Eiusdem. Sicut noxius est qui mittit lanceas ⁊ sagittas in mortem ita vir qui fraudulenter nocet amico suo: ⁊ cum deprehensus fuerit dicit ludens feci. Pithagoras amicum ledere nec ioco quidem oportet

¶ De ordine caritatis. xvi.

Equit̃ de ordine caritatis. ¶ Et notandũ ꝙ quadruplex est ordo caritatis. ¶ Primus est ſ fui prioritatẽ ⁊ posterioritatez qui attenditur inter amorem dei ⁊ amorẽ proximi. Amor.n. dei prior est q̃ amor proximi. vñ. Exo. xx. Primo ponuntur mandata pertinẽtia ad amorem dei. deinde ea que pertinent ad amorẽ proximi. Amor.n. dei cã est amoris proximi. Proximus.n. amat: qꝛ deus hoc precipit. Preterea deꝰ finis est dilectionis proximi finis vero mouet causam efficientem. ¶ Secundus ordo attenditur in hoc ꝙ amentur que amanda sunt: ⁊ nõ amentur: que amanda non sunt. Augu. in lib. de doctrina christiana Ille sancte ⁊ iuste viuit qui ordinataꝫ habet dilectionem ne aut diligat quod non

est diligendum aut nō diligat qđ est diligendū. Omnis peccator inquātū peccator nō est diligendus. Omnis homo inquantū homo est diligēdus. ¶ Tertius ordo est iuxta verbū. Augu. in odē libro. In hoc attendit ꝙ non eque diligat qđ minus vel amplius est diligendū: aut minus vel amplius qui eque diligend⁹ est. ¶ Et notanduꝫ ꝙ aliquis dicitur magis diligi tripliciter. Primo modo quia ad
b maius diligitur scilicet ad maiorē glorīā Sic vniuersaliter magis diligēdus est, q magis bonus est. Secūdo qui diligitur maiori affectu. Tertio qui maiori effectu Ordo dilectionis fm maius ⁊ minus attendit inter illa quattuor que enumerat Augusti. in libro de doctrina christiana dicēs. Quattuor diligēda sunt. Unū qđ est sup nos. s. deus. Alterū quod nos sumus. Tertiū quod iuxta nos est. s. proximus. Quartū quod infra nos est. s. corp⁹ Cū nos ⁊ primū enumerat aug. iter diligēda nos ⁊ primū videt intelligere excellētiorē ptē nr̄i ⁊ primi aiaꝫ. s. pp hoc ꝙ corpus ponit postea q̄rto loco. B. i. pte morali. Cū recte diligim⁹ nihil in rebus conditis aia nostra carnis amamus. Idem in mor. Si magne mercedis est a morte eripere carnem quandoꝫ morituram quā meriti est. animā a morte liberare in celesti patria semper victuram. Item iste ordo attēditur inter ea: que numerat. Ambrosi: Super illud cant. ij. Ordinauit in me caritatē. Multoruꝫ inquit caritas inordinata est. Quod in primo est ponunt tertium vel quartum. Primo diligēdus est deus. Secundo parentes. deinde filij. Post domestici qui si boni sunt: malis filijs preponendi sunt. ¶ Ordo diligēdi secundū effectū variatur fm bonitatē vel propinquitatē eorū qui diligūtur vel fm vtilitatē ecclesie. Magis enī bonus alijs paribus diligēdus est quantū ad effectū. Item propingor alijs parib⁹ affectu maiorī diligēdus est. Et idē intelligēdū ē etiaꝫ quantū ad affectū. Melior enī vel propinquior vel ecclesie vtilior alijs parib⁹ magis diligendus est. ¶ Sed dubitari pōt vtrum bonitas propinquitati diligenda prenaleat, vel ecōuerso. Et videtur ꝙ bonitas prenaleat propinquitati fm illud. Ambro. domestici si boni sūt preponen-

di sunt malis filijs. Item Beda sup illud. Luc. viii. Mater mea ⁊ fratres mei sunt ⁊c. Nō inurtiose negligit matrē. nec mater negatur etiaꝫ que de cruce agnoscitur sed religiosiores copule mentiū monstrātur q̄ corporum. B. Magis debemus diligere quos de sacro fonte suscepimus q̄ quos de carne nostra genuimus. ¶ Dicēdum est ꝙ bonus extraneus preponendus est filio malo. quantū ad spiritualia beneficia vel etiā quantum ad tēporalia tanta pōt esse bonitas extranei vel vtilitas ecclesie. Item dubitari pōt de hoc ꝙ Ambro. parentes filijs preponit in ordine diligendorū: cum enim natura magis incitet ad amorē filiorū q̄ ad amorē parētū magis videnī filij diligendi q̄ parentes. Gratia enī nō opposita ē nature. Eid idē vī facere. Illud. ij. Cor. xij. Nō debēt filij thesaurizare parentibus. ſ̄ parētes filijs. Item q⁹ radix humorem mittit ad ramos nō ecōuerso. Et ē dicēdū ꝙ parētes magis diligēdi sunt: q̄ filij aliis parib⁹ ⁊ q̄ntū ad affectū ⁊ q̄ntū ad effectū ⁊ ad hoc incitat natura instituta ⁊ restituta nō natura destituta. Tamē hūc ordinem̄ variare potest filii bonitas. Posset enī ē adeo bon⁹ ꝙ esset p̄ponēdus patri. Item eccle vtilitas vī filii necessitas vel ꝓpinquitas posset eni esse fili⁹ adeo vtilis ecclesie ꝙ potius deberet subuenire alīs ei q̄ patri suo Item̄ si esset fili⁹ familie posset esse ꝙ potius deberet ei aliqs prodere q̄ patri. posset etiam esse adeo indigēs qđ esset ei citi⁹ subueniendū q̄ patri. Aug. ad marcellinū. Caritas que tanq̄ nutrix tenet filios suos nō ordine amādi sed ordine subueniēdi infirmiores fortioribus anteponit. quos tales vult esse quales tā illi sunt quos nō cōtemnēdo sed de hūs cōfidendo interim p̄terit. ¶ Et notanduꝫ est ꝙ parentes diligēdi sunt effectu dupliciter. s. quantū ad exhibitionē honoris ⁊ quātum ad exhibitionē necessariorū Quantū ad primuꝫ parentes videtur semp esse p̄ponēdi filijs nisi forsitā filius carnalis fieret pater spūalis. Quantū vero ad secundum: ordo pōt variari ex aliqua predictaruꝫ causarum. Item notandum ꝙ affectu debemus omnem hominem diligere. Effectus vero pōt suspendi ex causa. Augu. Caritas ne intermittatur o[illegible]

ꝓximo exhibeant. Quartus ordo attendit secundū has differētias ꝓpter se et ꝓpter aliud: creator ꝓpter se amandus est. Creatā vero ꝓpter deū. De hoc ordine dicit. Aug. xv. lib. de ciui. d. i. Cū oīs creatura bona sit amari pōt et bñ et male: bene. s. ordine custodito. Male. s. ordine ꝑturbato qđ in laud. q̄dā ceret breuiter versibus dic. Hec tua sūt bona sunt quia tu bonus ista creasti nil nostrū est in eis nisi ꝙ peccam⁹ a nātes ordine neglecto ꝑ te qđ condit a te. Id. ix. lib. de trinitate. Alia ia creatura sed si ad creatorē amor refertur nō ia cupiditas sed caritas erit. Tunc enīz est cupiditas cū ꝓpter se creatura amat. tunc nō vtentē adiuuat sz eorum ꝑcit fruentē. Inferiori creatura vtendum est ad deum ꝑ fruendum sed in deo. sicut te ipso nō in te ipso frui debes sed in eo qui fecit te.

¶ De charitati aduersarijs. xvij.

Sequitur de hijs que aduersant charitati: et videnter ei aduersari.

Superflus amor nostri. Et vanus amor mūdi. Odiū primi et generaliter dānabilis offēsa dei. ¶ Circa primuz notandum ꝙ signū est ꝙ aliqs habeat superfluū amorē sui cū ea que pertinēt ad deū et ad primū iuū negligit ꝓpria vero diligēter defendit: et specialiter cuz defendit mala sua. ꝓne. Cor. x. Ne no qđ suū est q̄rat. Phil. ii. Nō que sua sūt singuli considerātes sed que aliorz. B. in mora t. plus deo sua nore ꝓuincitur q neglectis hijs que ei⁹ sunt ꝓpria tuetur. Id. in in pastorali. Qui vult prauia agere et tamē a hijs ceteros tacere ipse sibi mendax et testis est: qz plus ꝙ ueritate ꝑ timet diligi: q̄ cōtra se nō valt defendit. ¶ Superflus amor sui efficit hoīnē ciuē babilonice ciuitatis Aug. xiiij. libro de ciuit. d. i. Fecerūt ciuitates duas amores duo. Terrenam. s. amor sui vsqz ad contēptū dei. Celestem vero amor dei vsqz ad contemptū sui. Ille i gloria sua exaltat caput suū. hic dicit dño deo suo. Gloria mea et exaltās caput meū. ¶ Amor sui est radix multorū malorū vnde supillud. j. Thi. iij. Erūt hoīnes seipsos amātes cupidi elati superbi ꝛc. Dicit B. o. Aug. Ex eo ꝙ seipsos non deū amāt quasi a radice: hec que sequūtur mala oriunt. Cris. Omniū malorum cā est amor sui et radix et fons. Itē amor sui hoīnē excecat a deo vt nō videat se ipsuz. B. Amor vel odiū veritatis nescit iudiciū. B. supezechiel. vehemēter claudit oculos amor priuatus. Ex quo fit vt hoc qđ nos agim⁹ et graue esse non extimam⁹ plerūqz agat a proximo et nobis minus detestabile esse videat. Iste amor videt eē. Amor cūvere sit odiū vī. Aug. sup illud. Jo. xij. Qui amat aiam suam pdet eā. Magna et mira sūia quē admodum sit hois in animā suā amor vt pereat. Odiū vt nō pereat. Si male amaueris odisti. Si bñ oderis tūc amasti. Item Aug. in quodā sermone. Si perit hō amādo se ꝓfecto inuenit negādo se. discē amare te: nō amādo te. Secūdū. Crisostomū Aliam amare est desideria aie incōuentia facere. Eccle. xviij. Si ꝑtes aie tue cōcupiscētias ei⁹ facient te in gaudiū inimicis tuis. Qui nimis amat se pdit se. Vult eni esse in ocio vbi corrūpit sicut vestis in archa reposita a tineis cōmedit. Psalmista. Dens sicut vestimentū veterascent Item delicijs ꝑplet se nimis qui se nimis amat. et sic pdit se. Ex hoc eni citi⁹ morit Ecclesia. xxxvi. Propter crapulam multi obierūt. Qui nimis amat se nimis sollicite seruādo se. pdit se: sicut q nimis seruat frumētū suū amittit qa corrūpit. vnde sup illud. Mat. viij. Qui voluerit aiam suā salua facere pdet eā dic. Glo. Interl. Ac si agricole dicat frumentū si seruas pdis si seminas reportas. ¶ Circa vanuz amorē mūdi notādū qđ amare mundum est q̄si amare adulterū. vñ. Ja. iij. Adulteri nescitis ꝙ amicitia hui⁹ mūdi inimica deo est. Quicūqz ergo voluerit amic⁹ esse seculi hui⁹ inimicus dei cōstituitur. i. Jo. ij. Nolite diligere mūdū neqz ea que in mūdo sūt. Si quis diligit mūdū non est caritas patris in eo. Ubi dicit. Glo. vnum cor duos aduersarios sibi amores nō capit. Isa. xxviij. Coangustatū é enīz stratū ita vt alter decidat et pallīuz breue vtrūqz operire nō pōt. Caritas pallū est posteriora tegēs. Peccata eni ꝑterita abscōdit ne dei⁹ ea ad punitēdū videat. Prouer. x. Uniuersa delicta operit caritas ipsa supemunet ceteris virtutibus vt pallium supponit ceteris vestib⁹. Col. iij. Super oia caritatē habete. Amor mūdi adulte-

rat animam. Amor fabricationis mundi castificat animā vt dicit. Aug. in li. de verbis dñi. Idē in lib. confessi. Amicitia huius mundi fornicatio est abste. Idē sup epla Jo. Si mundi amor habitet non est quo amor dei intret. Cum exauseris cor tuum amore terreno aurtes amore diuinū. Amor mundi principū est omniū malorum vñ sup. i. Jo. ij. dicit. Glo. Sicut dilectio dei est fons omniū virtutū ita dilectio mūdi dilectio est omniū vitiorum. Amare mundus est amare pditorē. Mundus. n. dicit demonib⁹. Quēcūq; osculatus fuero ipse est tenete eū. Matth. xxvi. Prouer. xxvij. Meliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta odiētis oscula. Jtē amare mūdū est amplecti immundū. Augu. sup Jo. Si delectat te mundus semp vis esse inmundus. Si autē iam te nō delectat hic mundus iam tu es mūdus. Si autē fueris mūdus nō remanebis in mūdo. Crisо. super Matth. Sicut difficile est arborē iuxta viam positā fructus suos vsq; ad maturitatem seruare. Sic difficile est virum fidelem iuxta istum mundū viuentē etiā in actib⁹ suis vsq; in finē iusticiam tenere. Nam in via a transeūtibus fructus rapit. Recede de via et plātate in loco secreto vt nec mūdus tecū habeat cōmune nec tu cū mundo. Eccle. xiij. Qui tetigerit picem ingnabitur ab ea. Jtē amare mundū est amare periculum. Augu. amas seculū absorbebit te. Amatores suos vorare nouit nō portare. Eccle. iij. Qui amat piculum in illo peribit. Aug. ad amatores mūdi. Cuius rei causa vtilitatis mundū amans maior nec esse poterit spes nostra in mūdo q̄ vt amici mundi sitis. Ibi qd nō fragile plenum periculis. Jtē per quot pericula puenitur ad maius periculū. Idem in epla ad anastasium. Mundus iste periculosior est blandus q̄ molestus. Et magis cauendus cuz se allicit diligi quā cuz ammonet cogitoz contemni. Amare seculū est amare locum tormentorum. Aug. in li. de verbis dñi. Abice a te diuitiarum honera. Abice vincula voluntaria. Abice anxietates et tedia que te plurimis annis ingetant. Ber. in sermonibus. Diuitiarum amor insaciabilis lōge amplius desiderio torquet aiam q̄ refrigeret vsu suo vtpote quarū acqsitio quidē laboris possessio timoris amissio plena doloribus inuenit. Jtez amare mundum est amare dyaboli dominiū. Augu. in lib. de agone xpiano. Abiit dyabolus foras qñ ex toto corde huic mundo renunciat. Sic enim renunciat dyabolo qui princeps est mundi. Jtez mūdum amare est in domo igne succensa velle manere. Tot⁹. n. mundus in maligno positus est. i. Jo. v. Mundus est fornax babylonica igne succensa. Danyel. iij. Bonus ardet et ignis instat a tergo et tu mones nō egredi: vel iaz egressum regredi. ¶ De tertio quod aduersat caritati. s. odio proximi regre in tractatu de ira. Crisо. Si inimicitie semel occupauerint animos oia: que dicunt: que auduntur: que fiunt ita accipiunt et itelligunt vt ad maiores et longiores proficiant inimicitias. Si qd. n. boni de inimico dicit non creditur. Si quid mali hoc soluz creditur et confirmatur. ¶ Circa quartum notanduz q̄ omnis offensa dei mortalis inquantum a deo diuidit aduersat caritati que deo vnit. Isa. lix. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos et deum vestrum.

¶ De gradibus caritatis. xviij.

Sequitur de gradib⁹ caritatis. Notandum ergo q̄ diuersi sunt gradus caritatis. Est enim incipiens. Proficiens et pfecta. Augu. sup epistola Jo. Perfecta caritas hec est vt quis sit paratus etiam pro fratribus mori. Sed numquid mox vt nascit tam prorsus perfecta est immo vt perficiatur nascitur. Cuz fuerit nata nutritur. Cuz fuerit nutrita roboratur. Cū fuerit roborata pficitur: cuz ad perfectionem venerit dicit cupio dissolui et cē. Phil. i. Caritas operib⁹ pietatis nutritur tribulationibus et consolationib⁹ roboratur cōsilijs perficitur. ¶ Et notandū q̄ sex sunt que valent vt caritas proficiat: et proficiendo ad pfectionē veniat. ¶ Primum est q̄ homo magnū desiderium proficiendi habeat. Magna enim pars pfectus est velle proficere: vt ait. B. Augu. in via dei nō progredi iam reuerti est. Cesset omnis ignauia si volumus nō redire curenduz est. Leo papa. In decidendo. Incidunt pericula qui proficiendi perdiderunt appetitum. Ber. in epistolis. In defessum pficiendi studiuz et ingis conatus ad perfectionē perfectio reputat. q̄ si studere perfectioni esse perfectū est: profecto

nolle proficere deficere ē. ¶ Secūdū ē qꝫ a creaturis inferioribus ad creatorē amo rē suum recolligat. Solēt abscidi rami ar boris noue inserius vt totū incrementū suuz ponat superius. B. Nō sufficit ꝓfice re homo ad vtraqz diuisus. Beñ. penult. Dicit ad ruben. effusus es sicut aqua non crescas. Augustinus in. ij. lib. confess. Al bimo auersus a te deus in multa euanui. Exarsi enim aliquādo saciari inferius in adolescētia ꝛ siluestre ausus sum varijs ꝛ vmbrosis amorib⁹. ¶ Tertius ē vt doctri ne intēdat sicut parnul⁹ absqz sumptione cibi cresc̄do non proficit sic anima sine doctrina deficere pot⁹ q̄ proficere solet. xxvij. Eccle. Filia fatua in deminoratiōe siet. In ps. Exurgētes ꝛ Sicētes anima eorū in ipsis deficiet. ¶ Quartū est medi tatio ꝛ precipue illa que versatur circa be neficia a deo vel a ꝓximo recepta vel cir ca alia incitantia ad amorem dei vel pro ximi de qb⁹ dictū est prius in ps. In me ditatione mea exardescet ignis. ¶ Quin tū est oratio. B. Amorem dei in homine ꝓa gratia genitū lactat lectio. Meditatio pa scit oratio cōfortat ꝛ Illuminat. Sextū ē tēptatio. Bre. in moralib⁹. Electorū desi deria deprimūtur aduersitate proficiūt. Sicut ignis flatu premit vt crescat ꝛ vī quasi extingui cernit inde roboratur. Cū per temptationē hūilitas proficit prospa est ipsa aduersitas que mentez ab elatiōe custodit. ¶ Et notandū qꝫ nullus ad tan tam perfectionem peruenit in vita ista ad quantā vellet peruenire. Ambr. sup. Luc. Nemo est qui tantuz virtutis apprehēdat quantū desiderat: quipotēs deus interio ra decernēs ipsis spūalibus ꝓfectib⁹ mo dū ponit: ꝛ ex hoc homo quod apprehen dere conat ꝛ nō valet in illis se nō elevat que valet. Item notādū qꝫ sicut dicit. Au gustinus. Perfecta caritas nec cupiditatē habet seculi nec timorez seculi. Per quas duas Januas intrat ꝛ regnat. Inimicus qui primo dei timore demum caritate pel lendus ē. i. Jo. iiij. Perfecta caritas foras mittit timorem. Glo. ꝛ timorez illū. s. quo timet quisqz incipiēs opera iusticie ne ve niat districtus Judex ꝛ se minus castiga tū damnet. ¶ Itē notanduz qꝫ septē sunt spēs ꝓfectionis. ¶ Prima ē perfectio suf ficiētie de qua, Mat. vi. Estote ꝓfecti sicut ꝛ pater vr celestis ꝓfectus ē. ¶ Secūda ē cōparatiōis quam debēt habere clerici re spectu laycorū. Beñ. vi. Noe erat ꝓfectus in generationib⁹ suis. i. ꝓparatiōe eox qui erāt de generatiōe sua. ¶ Tertia est ordi nis ad que tenētur in sacris ordinib⁹ ꝓsti tuti. ad que ptinet cōtinētia. Isa. iij. Mū damini qui fertis vasa dñi. ¶ Quarta ē ꝓfessionis que ptinet ad religiosos. Mat. xix. Si vis ꝓfectus ēe vade ꝛ vēde oia que habes ꝛ da. pau. ¶ Quinta ē ꝓlationis. Jo. x. Bonus pastor aiaz suā dat ꝓ ouib⁹ suis. Bre. in emet. Cū incōparabiliter aia sit longe melior qua vinim⁹ a terrena sub stātia qui possidem⁹ qui nō dat ꝓ ouib⁹ suis substātiā suaz quomodo datur⁹ est pro hīs aiam suā? ¶ Sexta ē securitas q hanc hīt cupiunt dissolui: ꝛ ēe cū chr̄isto Phil. i. de hac loquit. Jo. ꝛ i. Cant. iiij. Explicit tractatus de caritate benedictus deus qui inchoauit ꝛ compleuit. Amen.

¶ De quattuor virtutibus cardinalibus.

Acto de tribus virtutibus theologicis. Dicēdū ē de quattuor cardinalibus. De quibus habet sapie. Octauo. Sobrietatē ingt ꝛ prudētiaz docet ꝛ iusticiā ꝛ virtutem qbus vt alius nihil est in vita hominib⁹. Sobrietem vo cat quā vsitatio nomine vocamus tēperā tiam virtutē vocat quā nos vocamus cō muniter fortitudinem. Alias duas vocat nominib⁹ nobis vsitatis. ¶ De hīs hoc modo agetur. ¶ Primo dicet: quare di cantur cardinales licet nō memineriz me legisse eas sic vocari in canone sacre scri pture vel a philosophis vel sacris exposi toribus. ¶ Secūdo numerus eorū ostēde tur. ¶ Tertio de singulis aget. ¶ Quar to diuisio eaz quā macrob⁹ ponit ponet ¶ Quare dicantur cardinales. i.

Arca primum notanduz qꝫ quattuor de causis possum⁹ intellige re eas dici cardinales. Pri mo ꝓpter stabilitatē. Car do stabilis manet licet hostiū vertat i eo. Prouer. xxvi. Sicut hostiū vertit in car die suo. Sic piger i lectulo suo Sic hee q̄t tuor stabiles sunt: lz ea circa q̄ versant. s. ea qb⁹ vtēdum ē: sint mutabilia hē quat tuor virtutes animam quasi quadratam

reddunt ꝛ ideo stabilem vndiqꝫ. Figura enim quadrata vndiqꝫ stabilis est. Deb. xiij. Optimū est gratia stabilire cor. Prudentia animā tenet in veritate vtilitē per ignorantiā vel errorē vel curiositatē ab ea recedat. Temperātia tenet eam in necessitate neper superfluitatem vel diminutionē ab ea recedat. Fortitudo tenet animuz in quadā equalitate ne aduersitas eū deficiat. Justicia in primi vtilitate vt ei nō noceat sz potius vtilitati eiꝰ intendat. ¶ Secundo q̄ sicut hostiuz cardini innititur. sic tota quersatio bona hȳs quattuor virtutibus innititr que quersatio bona consistit. In faciendo bonū ꝛ patiendo maluz. B. bonaz vitā ego puto ꝛ mala pati ꝛ bona facere ꝛ sic pseuerare vsqꝫ ad mortē. Conuersatio bona q̄tuz ad duo predicta quasi hostium est quo intrat ad vitā beatā. Be primo Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Be. ij. act. xiiij. Per multas tribulationes opz nos intrare in regnuz celoz. ¶ Tertio ꝓpter prehemināciā quā habent respectu ceteraꝝ virtutum. Cardines.n. dicunt prime partes celi: vel terre vel maris. Deute. xxx. Si ad cardines celi fueris dissipatꝰ inde retrahet te dñs. Primi Ro. ij. Dū enim sunt: cardines terre. Job. xxxvi. Cardines quoqꝫ maris opiet. Sic virtutes iste prime sunt respectu aliarum virtutū. Et sicut cardinales presunt clero: ꝛ summus pontifex per eos arduа operat: sic he virtutes excellentiam habēt respectu aliaꝝ virtutū ꝛ ania per eas agit arduа opera in q̄bus salus ꝓsistit. Et sunt hee virtutes cardinales ornatus q̄uenientissimus cardinaliū: vnde specialē amorez debent hēre ad eas. ¶ Quarto ꝓpter principalitatez. Cetere.n. virtutes ad has aliquo mō reducunt. Preterea he virtutes ꝓncipales motus iuriū anime dirigūt Prudentia actū rōnabilis qui est discernere inter bonū ꝛ malū: vel inter duo bona qđ melius: vel inter duo mala qđ malus malum. Temperātia dirigit actū concupiscibilis qui est velle bonū delectabile Fortitudo actū irascibilis qui est aggredi arduū ꝛ sustinere qđ est difficile ad sustinendū. De tres ergo virtutes tres actꝰ ꝓncipales viriū anime dirigunt q̄tum ad se. Sed iustitia actꝰ illos dirigit respectu primi. Ipsa enim circuit oēs virtutes vt dicit Glo. Isido. sup Beñ. ij. ¶ Sequit de numero p̄dictaꝝ virtutū qui ex officijs earū satis pōt declarari: vnde notandū q̄ prudentia ceteris lumen p̄fert. Temperantia animaz p̄cipit respectu eiꝰ quod infra nos est. Fortitudo respectu eiꝰ qđ erga nos est. Justicia respectu eiꝰ qđ iurta nos est: vel supra nos. s. primi vel dei. Aug. Prudentia est eligere qđ diligendū est. Fortitudo nullis anelli molestijs Temperātia nullis illecebris iustitia nulla superbia. In libro de aia ꝛ spiritu. Prudentia est in eligēdis Temperātia in vtendis. Fortitudo in tollerandis. Justicia in distribuendis. Tulliꝰ in libro de officijs. Honestas a quattuor partibus manat: vna cognitionis. Altera communitatis. Tertia magnanimitatis. Quarta moderationis. Cognitio pertinet ad prudentiam. Cōmunitas ad iusticiaz. Magnanimitas ad fortitudinē. Moderatio ad temperantiā. De quattuor virtutes videnē esse ꝓra quattuor effectꝰ originales quos Beda distinguit. s. ignorantiā infirmitatem ꝛcupiscentiā malitiam vel malignitatē. Prudentia ꝓra ignorantiā. Fortitudo ꝓra infirmitatē. Temperātia contra ꝛcupiscentiā. Justicia ꝓra malitiam vel malignitatē. ¶ Hijs quattuor virtutibus quasi quattuor lapidibꝰ preciosis ꝛstat corona sponse christi. Prudētiaz habet a parte anteriori vt caueat a futuris: iusticiā a posteriori vt satisfaciat de p̄teritis. Temperantiā a dextris ne eleuetur in prosperis. Fortitudinē a sinistris ne succūbat in aduersis. Cū virtus sit circa bonuz secundū verbuz sapientis quadrupliciter peccat anima circa bonū. s. in eligēdo: qđ apparet bonuz cum nō sit: vel id qđ vere bonum est at si nō esset bonū fugiendo: ꝛ qđ molestuz sit vel appetendo qđ simpliciter est bonum cū sibi non sit bonū eo q̄ non est cōmensuratū: vel appetendo: qđ proximo est malū eo qđ bonū sibi. Prudentia est ꝓra primū que p̄dit ꝛ manifestat nō esse bonū qđ apparet esse bonum. Fortitudo est ꝓra secundū qđ amplectit: qđ molestum est tanq̄ bonū expediens vt est medicina amara: vel icisio in corpore pp salutē corporis factā. Temperantia est contra tertiū que cauet superfluuz. Justicia est ꝓra quartū que cauet p̄rimi nocumētum. Prudētia cauet errorē qui est princi

pium ceterorum malorum. Fortitudo excludit timorem seculi: sapientes. Fortitudo est non nisi turpia timere. Temperantia excludit cupiditatez secli hec duo principia sunt omnis peccati. Unde Glo. sup illud psalmiste. Incensa igni z suffossa. Omne peccatum due res faciunt. s. cupiditas z timor. Justicia seruat amorē proximi. Est enim vinculū societatis humane vt ait. Señ. in lib. De quattuor virtutib⁹. Prudentia discutit que fallunt. Temperantia cōpescit ab hijs que irritant z alliciunt fortitudo sustinet que exercēt. Señ. in epistolis. Lenēda sunt que me exercēt. Compescenda que me irritāt discutiēda que me fallūt. Justitia timet qđ ē timēdū z amat quod est amandum. Tullius in libro de officijs. Nemo potest eē iustus qui mortem qui dolorem qui exilium qui egestatem timet. Prudētia facit vt homo se bene habeat ad vera z ad falsa. In prospicientia enim veri sollertiaq; versatur iuxta verba. Tulij in lib. de officijs. Tēperātia z fortitudo vt bene se habeat: ad ꝓspera z aduersa. Justicia vt bñ se hēat ad deum z proximū. Prudentia: Tēperantia fortitudo z Justicia fm alias expositiones sui accipiuntur diuersimode vt patebit cū de singulis agetur z videnť opari circa vnū z idem opus meritorium. Prudētia eligit qđ agēdum est Temperātia cauet ne quid nimis. Fortitudo ne quid parū. Justicia opus ordinat ad debitū finem. Prudentia prouidem spes. Tēperātia z fortitudo modū. Justicia ordinem. ¶ Numerus harū quattuor virtutū designatur in multis locis i scriptura sacra. ¶ Primo in quattuor fluminib⁹ paradisi de qb⁹ legiť. Señ. ij. Ubi dicit. Glo. S. Quattuor flumina paradisum irrigant: qa dū hijs quattuor virtutibus cor infundiť ab omni desideriorū carnaliū estu temperať. ¶ Secūdo in quattuor coloribus qbus decorate sunt cortine tabernaculi. Exod. xxvi. Que signāt has quatuor virtutes in qbus decor ecclesie cōsistit. Jacinctus aerei z celestis coloris pertinet ad prudētiam deū z angelos specialiter imitando. Byssus habens candorē pertinet ad tēperātiā que candidā z mundā reddit animā. Purpura sanguinei coloris ptinet ad fortitudinem que parata est sanguinem pro christo fundere ¶ Coccus ignei coloris ptinet ad Justiciam propter zelū ipsius. ¶ Tertio in quattuor speciebus quibus confitebatur vnguētū quo tabernaculū z vasa ipsius z ministri vngebant. De quibus habetur. Exo. xxx. Myrra prima pertinet ad temperantiā que est in iuuentute. Tunc enim laudabilior ē. Cinamomū quod ē cinerei coloris qđ cū frangiť i modū nebule spiramen visibile emittit vt dicit. Glo. super exod. xxx. ptinet ad humilitatem que est ois iusticia. Mat. iij. Sic decet nos implere omnem iusticiā. i. ꝓfectam humilitatē. Cassia que crescit in ags ptinet ad prudētiam que in ags doctrine nutriť. Calamus arbor aromatica ptinet ad fortitudinē que aduersa tollerādo dat odorē suauitatis vt species aromatice cū cōteruntur redolēt: hijs quattuor adito oleo diuini amoris cōfiť vnguētū bone fame suauissime redolens. Eccliastes. vi. Melius ē nomē bonū q̄ ꝑciosa vnguēta. ¶ Quarto hę quattuor virtutes sunt q̄si quattuor rote in curru igneo quo subleuant amici dei. Quarti. Reg. ij. Currus iste igneus ē quersatio ardenter amātiū deū. ¶ Quinto cōmendať numerus harū virtutū figuris quattuor animalū. Aquila vitulo. Leone hoīe. De qbus apocalipsis. iiij. z. Ezech. primo. In aqla significatur prudētia cuius ē vigilare in reb⁹ discernēdis vt ait. Aug. Aquila enim hz visuz acutū. In vitulo tēperātia. Vitulus enim imolabať i lege. Temperātia exhibet corpora nra deo hostiā viuētē: Rom. xiij. In leone fortitudo. Proner. xxx. Leo fortissimus animaliū ad nullius pauebit occursuz. In homie iustitia q̄ vinculū ē hūane societatis vt dictum est prius voluit dñs quattuor esse euāgelistas z quattuor euāgelia ad designandū q̄ illi qui doctrinaz euangelicā docent z qui eam tenēt hijs quattuor virtutibus pollere debent.

¶ Tractus de prudentia.

Inter has virtutes primo agit de prudentia q̄ alias dirigit. De q̄ hic ageť. Primo distinguendi diuersi modi qb⁹ hoc nomē sumiť prudētia. Secūdo descriptiones ei⁹ ponent. Tertio quō ipa sit virt⁹ ostēdeť. Quarto tāgeť de diuersis ei⁹ actib⁹. Quinto cōmendationi eius insistetur. Sexto tangeť de speciebus ei⁹. Septimo de hijs que ei aduersantur.

¶ Quot modis sumitur prudētia. ij.

a Circa primū notādum q̄ hoc nomen prudentia. Quādoq; sumitur pro eo q̄ apparet esse prudentia cū non sit. Sic sumit. Ro. viij. Ubi dī prudentia carnis mors est. Glo. Prudentiam carnis hz quis cū studiosius impletque carnis sunt appetendo bona tēporalia & fugiēdo mala etiaz cū naturas rerū tñ sequtur. Prudentia vero ideo dicū res stulta sit: q̄ ita vī secularibus hominib⁹. Similiter sumitur qñq; pro sapia apparenti. vñ subdit. In eodē capō. Sapiētia carnis inimica ē deo. i. Lo. viij. Sapiētia huj⁹ mūdi stultitia ē apud deū. Quādoq; aūt sapiētia dī diuinarū & humanarū rerū cognitio ꝟm verbū. Sen. in epl̄is. & Tulij in libro de officijs & ista cognitio subdiuidit in tres ptes moralē. s. & naturalē & rōnalē vt tāgit. Sen. prudētia vero dī est scia operandorū. vñ. Damascen⁹ diuidit aliaz rōnalē in duo. In id q̄ ē in ea cōtēplatiuum & in id q̄ est in ea actiū. Cōtēplatiuum ē q̄ excogitat res put hñt eē. Actiuū vero q̄ cōsiliatiuaz est q̄ agenda dirigit. Et vocat cōtemplatiuum intellectū Actiuū vero rationē. Et dicit sapiam ptinere ad ꝯtemplatiuū prudētiam vero ad actiuū Quādoq; vero auctores p eodez videnī sumere prudētiaz & sapientiā. vñ. Prouer. xvi. Qui sapiēs ē corde appellabitur prudēs. Quādoq; vero sapia sumit p cognitiōe diuinoꝝ & prudētia p cognitiōe humanorū. Uñ sup illō .ps. Os meū loq̄tur sapiētiā & me. c. m. pu. dicit. Glo. sapia ad diuinas res ptinet & post dicitur prudētia. s. de morib⁹. Et nota q̄ mox ē i habitus ex quo fine p̄meditatiōe ē frequētia operū. Uel ab ea q̄ est mox q̄ fine mora est ex eo operatio vel dicitur mora. i. a diuturnitate assuefactionis. Aug. Sic distinguit inter sapiētiā & scientiā in lib. de b Trinitate. h ē inqt sapiētie & sciētie recta distinctio. vt ad sapiētiā ptineat eternarū rerum cognitio intellectualis. Ad sciam vero tēporaliuz rerum cognitio rōnalis. Sapiētia etiaz sumitur p sapida' scia seu p scia sapore ꝟtutū cōdita. Eccle. vi. Sapiētia doctrie fm nomē ei⁹ sapida ē: sapida eni ē: sicut nomē ei⁹ a sapore dicituz vī. Sapiēs signū oportet facere habitū scientē habētē delectationē & tristitiā. In hoc differt. Litterat⁹ mal⁹ a sapiēte: q̄ litteratus mal⁹ gaudet de hoc q̄ scit opponere & rūdere de hijs que ptinēt ad mores. sapiēs vo de hoc q̄ illa sunt in sermonib⁹. Si inueniſi plane sapiaz si p̄ris vite petā defleas si hui⁹ seculi desiderabilia partui pēdas. Si eternā btitudinē toto desiderio ꝯcupiscas. Inueniſi sapiam si tibi hoc̄ singla sapiūt prout sunt. Quādoq; vero sapia dī cognitio de deo q̄ſi p̄ sapore eius habita vt cū aligs cognouit deum esse & gustauit & vidit q̄m suauis ē de⁹. Et h̄ cognitio differēs est ab illa qua aligs credit deū esse suauez: q̄a scriptura hoc dicit in p̄s. Sicut differt cognitio quam hz aligs de dulcedine vini per gustū ab illa que ē per auditū. Prudentia etiā q̄ſi q̄ sumitur pro virtute & hoc multipliciter vel p̄ virtute pro virtute. i. gratuita vel pro virtute ex multis operationibus acquisita. Itez q̄ſi q̄ sumitur large vt cōp̄hendat omnes virtutes cognitiuas. & sic videtur eā sumere. Tullius dicēs. Prudētia est rerū & humanarū diuinarū cū ratione bene viuēdi iūcta cognitio. Ratione bene viuendi intelligē directionē bone vite prudētia. n. ē cognitio directiua bone vite. Quandoq; vero districtius sumitur vt non cōp̄hendat fidem vel donuz ꝯsilij vel intellectus vel scie.

¶ Quid sit prudētia descriptiue. iij.

Prudentia hoc sic describitur ab Aug. in lib. De morib⁹ eccl̄ie. Prudentia ē amar̄ ea q̄b⁹ adiuuamur in deū ab hijs q̄bus impedimur sagaciter eligēs. In lib. Uero de spū & anima dī q̄ prudentia est scire q̄d anima debeat facere sup̄ illud. Mat. xv. Erant qui mādu cauerūt. iiij. milia dicit Glo. B. Prima. s. prudentia est cognitio rerū vitandarū et appetendarū. Et pōt esse sumptū de verbis. Tulij in lib. De officijs dicentis prudentia est appetēdarū fugiendarūq; rerū scientia. Describitur etiā sic prudentia. in lib. De requie mentis. Prudentia est rerum bonarum et malarum. cū alteraruz dilectione reliquarum detestatione scientia. Tullius eam sic describit in rethoricis Prudētia ē rex bonaꝝ et malaꝝ vtrarū q̄ scientia. Nec virtus discernit bona a malis et bona ab inuicem ostendendo q̄d scit melius et mala ab inuicem ostendendo quod sit maius malum.

¶ Ostenditur ꝙ prudentia sit virtus.

b Sed quæritur quō prudētia virtus sit cū videatur esse scientia scōm multas descriptiones eius ꝓpositas. Ad qđ videtur posse respondeꝛi ꝙ prudētia gratuita virtus est quia est raditus vitus autem sole procedens. Cognitio quā habent mali circa ea que pertinēt ad mores est quasi mortua ⁊ inualida ad remouendū voluntatem vt bono cognito consentiat vel dissentiat a malo cognito. Sed prudentia virtus nō solum lumē est illuminans intellectū: sꝫ etiaꝫ calefacit affectum. Non solum enim ostendit qđ qñ ⁊ qualiter sit agendū: sed etiā mouet voluntatem vt appetat bonū post iudicium vel fugiat malum. Ro. viij. Prudentia autē spūs vita. Prudētia vero virtus ꝙsuetudinalis ex frequētia operꝫ relicta nō est idez cum sciētia que est cōiter de hijs que sunt circa opationes voluntarias. Opationes veroꝛ qbus ipsa vt est virtus relinquitur sunt singulares discretiōes de singulis fugiendis vel appetendis nō ꝑm qđ sunt in imaginatione tm̄ vel opinione sꝫ ꝑm qđ sunt subiecta sensui. Accidit.n. de multis qđ minus mouent ad hoc ꝙ fugiant vel appetantur cū sunt in imaginatione quā dum sunt in sensu. habitus vero relictꝰ ⁊ hijs singularibꝰ discretionibus potentioꝛ est ad mouendū voluntatem vt cōsentiat bono vel dissentiat a malo q̄ scientia moralis que est cōiter de hijs que ptinent ad mores: ⁊ videtur differre alter hoꝝ habituum a reliquo: sicut scientia musice quā habet aliqs magister actu qui legit musicam in scolis qui tm̄ nesciret cantare nisi ꝛium vnū. Differt a cognitione quā hēt ille qui hꝫ magisteriū organizandi in quo nō solum est relictꝰ habitus ad cantandū quātū ad vim apprehensiuā sed etiā q̄tū ad vim motiuā ⁊ imperantē motū ⁊ exequentē. Similis diuia est inter habitū quē habet magister in medicina qui scit legere libꝛos medicine ⁊ ptinentes ad practicā ⁊ ptinentes ad theoꝛicam q nō hēt ꝙsuetudiné operandi ab habitu illiꝰ qui hꝫ cōsuetudinem operādi. ¶ Et notandū ꝙ nō ᵉ est aliqs prudens eo ꝙ sit prudens solum intellectu. imo opꝫ vt ipse sic prudēs intellectu ⁊ affectu ⁊ opere. Vñ vsus scripture ⁊ vsus cōiter loquentiū habent vt imprudentes dicantur qui imprudēter operantur: licet prudenter intelligant qđ ⁊ qñ ⁊ quō sit agendū. Vñ prudentia virtus cōsuetudinalis non relinquꝛ in aliquo nisi qui prudēter se habuit diu prudēter intelligendo prudēter volendo. prudēter agendo. Job. xij. In multo tpe prudētia. Qui habet prudentie virtutē habitū habet ad prudenter discernendū prudenter volendū prudēter agendū. Ad hoc etiā ꝙ prudentia sit virtꝰ videtur facere hoc qđ ipsa est cognitio boni vel mali. ⁊ talis boni vel mali qđ difficile est discerni vt vitij ꝙ prætendit speciem virtutis. Ad hoc etiā ꝙ ipsa sit virtus videtur facere actus libere voluntatis precedens eiꝰ cognitionem quaꝫ Aug. vocat amoꝛez discernendis a quibꝰ adiuuamur in deū ab hijs quibꝰ impedimur. Cognitio ptinens ad prudentiaꝫ nō est cognitio effectiua per violentā probationeꝫ: sed etiā cognitio crudelitatis cuius ꝙsensus est sine necessaria coactione. Poterit etiā videri alicui ꝙ sicut temperātia ordinat vim ꝙcupiscibilē ad delectatiōes sensuū: ita prudētia vt est generalis ad virtutes cognitiuas ordinet voluntatē liberi arbitrij ad opationes que ptinent ad vtꝫ rōnalem. Voluntas.n. liberi arbitrij penes quā est summa potestas in anima ita potest se inordinate habere circa opationes intellectus vel rōnis sicuti respectu sensuū Unde sicut necesse sunt aliquę virtutes q̄ ordinant eam respectu sensuum sic necessaria est aliqua virtꝰ que ordinet eā respectu intellectꝰ ⁊ sicut voluntas respectu eorum que sunt delectabilia secundū sensuꝫ potest esse virtuosa ⁊ vitiosa: sic voluntas que est respectu cognitionū videtur posse esse ⁊ virtuosa ⁊ vitiosa. ¶ Et poterit forsitan videri alicui ꝙ hec sit quā: Sene. intelligiti epistolis noie philosophie dicēs Sapientia bonū ꝙfectū est mentis humane: philosophia sapientie amoꝛ est ⁊ affectio. Item illud quasi obstitit aliquis inter philosophiā ⁊ sapientiaꝫ itereſſe. Necꝫ.n. fieri pōt vt idē sit qđ affectatur ⁊ qđ affectat. quō multū interest inter auariciaꝫ ⁊ pecuniam cū illa cupiat hec cōcupiscatur sic iter philosophiā ⁊ sapientiaꝫ: idē. Alij philosophiā studiū virtutis esse dixerunt alij studiū corrigende mentis a quibusdā dicta est appetitus recte rationis.

¶ De diuersis actibus prudentie. iiij.

Equitur de diuersis actib⁹ seu officijs prudentie. Notádū ꝙ ad prudentiā ptinet act⁹ aliarū virtutū dirigere. Prouer.xv. Ur prudēs dirigit gressus suos ipsi⁹ est oīdere qd qñ: ꝛ quomō sit agēdū ipsi⁹ est puidere vt opa nra deo sint grata nobis vtilia ꝓmo nō iniuriosa ad eā videt ptinere discretio illa de qua dicit. Ber. sup cant. Est discretio nō tā virtus ꝙ quedā moderatrix virtutū: ꝛ auriga ordinatrixq affectuū ꝛ morū doctrix: tollehāc ꝛ virtus erit vitiū ꝛ ite. ligas ibi eā virtutē vocari inquantū dirigit ꝓprios act⁹ separatos ab actib⁹ aliarum. Aurigā vero virtutū inquātū alias virtutes dirigit in actib⁹ suis eius est moderari feruorē precipitantē. Ber. sup cāt. Ubi virtus discretionis absq charitatis feruore iacet: ꝛ feruor vehemēs absq discretionis tēperamēto p̄cipitati: ideoq laudabilis cui neutrū deest quatenus feruor discretionē erigat ꝛ discretio feruorē regat. Prudētie est puidere vt operib⁹ nostris deus glorificetur ꝛ nobis premiū acquiratur: ꝛ exemplū bonū proximo prebeatur. Ad prudentē ptinet nolle fallere: ꝛ falli nō posse. Mat. x. Estote prudētes sicut serpētes: ꝛ simplices sicut colūbe. Señ. in libro quattuor principaliū virtutū. Prudens fallere nō vult falli nō pōt. Itē prudentia est res fin veritatē extimare ꝛ nō fectūdū multorū opinionē Señ. eodē lib. Quisquis prudentiaz seq desideras tunc per rationez recte viues si omnia extimes prius ꝛ ꝓpēses ꝛ dignitatē rex nō ex opinione multox: z ex earū natura ꝓstituas Idē ꝙcūq ex rebus trāsitorijs possideas nō miteris nec magis extimes qđ caducū est. Ipsi⁹ est nūq multis sed quelz placeat cogitare nec quis dicat: sed qd dicatur attendere. Señ. in lib. de quattuor virtutibus c. de prudētia. Non te moueat dicentis auctoritas nec quis: sed quid dicat itēdito nec quātū multis: sed qualib⁹ places cogita. Itē prudētie est: que nobis cōmissa sunt: ad dei gloriam ꝛ ad vtilitatē ecclesie dispēsare. Mat. xxiiij. Quis putas est fidelis dispensator: ꝛ prudēs ꝛc. ꝛ Luc. xij. Quis putas ē fidelis dispensator ꝛ prudēs. Señ. Nō apud te q̄ habes tāq̄ aliena scruabis: sed pro te tanq̄ tua: ꝛ dispenses ꝛ vtaris. Item prudentie est cauere ne aliquid leuiter inchoetur vel inchoatum: ante perfectionē de facili relinquat Señ. eodē lib. Scito in quibusdā te debere perseuerare: quia cepisti quedam vero nec incipere in quibusdaz perseuerare sit nortū. Itē in epistolis Melius est vt pro posita custodias q̄ vt honesta p̄ponas ipsius est mutabilitatez cauere. Señ. in lib. de quattuor virtutibus c. de prudētia. Si prudentiam amplecteris vbiq idē eris: ꝛ prout rerū aut temporis varietas exigit ita te accōmodes tempori nec te in aliquibus mutes: sed potius aptes: Sicut manq̄ eadē est: ꝛ cū in palmaz extenditur ꝛ cū in pugnuz ꝓstringitur. Eccl. xxvij. Nō sanctus i sapiētia manet sicut sol. Nā stultus sicut luna mutat. Itē prudētie est: turpia in occulto: sicut in publico cauere. Señ. id opta qđ optari corā bonis potest. Itez ipsius est humilem statum diligere. Señ. in eodez. Ne altiora te rei imponas in quasi stanti tibi tremendum discedenti cadendum sit. Ipsius etiā est in prosperis potius q̄ in aduersis cōsulte agere. Señ. in eodez Tunc cōsilia salutaria aduoca cum tibi alludit vite prosperitas. tunc te velut in lubrico retinebis ac si stes potius indiget lumine qui incedit per loca lubrica q̄ qui incedit per arida. Item prudentie est non solum interiora: sed etiam exteriora ordinare. Prouer. xvij. In facie prudentis relucet sapientia. Oculi stultorum in finibus terre. Eccle. xix. Ex visu cognoscitur vir ꝛ ab occursu faciei cognoscitur sensatus amictus corporis ꝛ risus dentium: ꝛ ingressus hominis enunciant de illo. Itē prudētie est actus rationis ordinare. Primus actus rationis est cogitare quaz prudentia ordinat: dum non solum cogitationes iniquas: sed etiam ociosas cauere Jer. iiij. Usq quo morabuntur in te cogitationes nocie. Seneca. Cogitationes vagas ꝛ inutiles ꝛ velut somno similes non recipies quibus si animum tuum oblectaueris cuz omnia dispexeris tristis remanebis. Ratio. etiā dicitur habere quattuor partes prout ad sensibilem cōparatur: s. inuentiuam: vel inuestigatiuam: iudicatiuam: memoratiuam: ꝛ interpretatiuam.

¶ Rationem inuestigantem prudētis ordinat dum eam cohibet ab inquisitiōe in-

utilius vel nimis difficiliū. Prouer.xxiij. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere nō potes. Ibidez. Prudentie tue pone modū. Sene. Acquire qđ potes inuenire: id̄ disce quod potes scire. Eccl.iij. Altiora te ne quesieris: z fortiora te ne scrutatus fueris. Et paulopost. In supuacuis rebus noli scrutari multiplr: z implurib⁹ eius opib⁹ ne fueris curiosus. Ro.xij. Nō plus sapere q̄ opz sapere. Isa.xix. Cōfundentur qui operabunt̄ lumen plectētes: z texentes subtilia. ¶ Itē prudentia rōnem inquirentē dirigit dum cām factoꝝ requirere facit. Sene. in tractatu de.iiij. virtutibus in.c. de prudētia. Cuiuscūqz facti cāz require. Quū inicia inueneris exitus cogitabis. Item ratio dirigit inquirentē dū eam ex alijs: alia cōuincere facit vt ex presentibus futura. Sene. ꝙsiliuz peritoꝝ ex apertis obscura existimat: z parua magna ex primis remota expartib⁹ tota. Item si prudens esse cupis in futuꝝ pspectum intende. Dirigit etiā rationē inquirentē q̄tū ad ordinē sciendi z studiū: z finem. Ber. super cant. Scire ea prius ampliusqz curato que senseris tutioza saluti. Item scias modum sciendi vt scias quo ordine id prius qđ matui⁹ sit ad salutē. Quo studio vt ardentius quo vehemētius ad amorem. Quo fine vt tñ ad hedificationē sciat vel fiat tui vel primi. Idez sunt qui scire volunt eo fine tantū vt sciant: z turpis curiositas est. Alij vt sciant̄ ipsi: z turpis vanitas est. Alij vt scientiā suam vendant pro pecunia: vel pro honoribus z turpis questus est. Alij vt edificent: z prudentia est. ¶ Rationem iudicantē prudentiā multipliciter dirigit. Primo dū eam cohibet a quibusdam iudicijs que ei nō sunt licita: vt est iudiciuz de incertis qđ prohibetur. Matth.vij. Luc.vj. Nolite ingt iudicare glo. Duo sunt in qbus iudiciū temerariuz cauendū est. Sunt.n. quedā media: z incerta quo animo fiant que bñ: z male possunt fieri. Nescimus etiā qualis futurus est qui nunc apparet malus de cuius correctione desperare eūqz quasi abiectū reprehēdere: temerariū iudiciū est. i. cor. iij. Nolite ante tpus iudicare. ¶ Itē cohibet rōnē a iudicio vsurpatiuo. qđ est qñ aliquis iudicat personā que sibi subiecta nō est glo. super Mat.vij. Temerariū iudiciū est qñ sibi non est cōmissum iudicare. Ro.xiiij. Tu quis es qui iudicas alienū seruū. Itē prudentia rationē iudicantem dirigit duz eam a leuitate vel nimia tarditate credendi custodit. Et oibus.n. z nulli credere vitium est vt ait. Senec. Qui leuiter credit viciose agit. Eccle.xix. Qui cito credit leuis est corde. Sene. prudentis ꝓpriuz est examinare ꝙsilia: z nō cito facili credulitate ad falsa prolabi. Prudens nō nisi iudicio credit: z non nisi examinatā sniam in consensum credulitatis admittit. Senec. Opinionis tue iudicia sint. Sicut in disputationib⁹ nō admittimus nisi manifeste vera vel que vis ꝓbationis extorserit: sic in ꝙsensu credulitatis nō debemus admittere nisi vel manifesta vel ea de qbus sit nobis plena fides. Quod p̄cipue seruā dum est in his que nō expedit nobis credere vt sunt mala que nobis dicuntur de proximo que amorē nostruz ad primum ledere solent: z dare occasionē despicied proximū. ¶ Item prudentia rationē iudicantem dirigit dū eam exhibet ne vel dubia temere diffiniat vel verisimilia affirmet. Sene. de dubijs nō diffinias sz suspēsam tene sniam. Nihil affirmes: qz nō omne qđ est verisimile statim: z vez est sicut z sepius qđ primū incredibile videtur nō continuo falsum. Crebro facie mendacij veritas tenet. Crebro mendaciū facie veritatis occultat. Nam sicut aliqñ frontez tristem amicus z blandā adulator ostēdit sic verisimile colorat: z vt fallat conatur. Rationē etiā memorantem prudētia dirigit dum salubria facit reminisci: z noxia obliuisci. Salubria ad reminiscendū sunt vt bñficia dei vel primi noxia vt iniurie proximi obliuiscent. Itē dum inter bona presentia mala facit reminisci cōtra elationē supbie: e inter mala ꝑsentia bona contra delectationē nimiam. Eccle.ij. In die bonoꝝ ne imemor sis malorum: z in die malorum ne imemor sis bonoꝝ. Rationē etiam prouer⁹ est sermonē interpretari q̄ excogitauit prudētia dirigendū sermonē moderat. Prouer.x Qui moderat labia sua prudentissimus est. Eccle.xxi. Labia ipsa prudentium shuta narrabūt. Verba aūt prudentiuz statera ponderabunt. Sene. Sermo tuus nō sit inanis: sz aut suadeat: aut moneat: aut ꝙsoleꝝ aut p̄cipiat: laudz pce

vitupera partius. Similiter reprehensibilis est nimia laudatio vt immoderata vituperatio. Illa siquidem adulatione ista malignitate suspecta est. Testimonium veritati non amicitie reddas. Cum ꝓsideratione promitte. Plenius q̄ pmiseris presta prudentis est taciturnitate amare. Prouer.ij. Vir prudēs tacebit. Eccle.xix. Tacēs t ipse est prudens. ¶ Prudentia etiaz rōnem dirigit circa ipsam prudentiā vt nō prudentie sue imitatur nec facili se credat prudentiaz hēre. Prouer.iij. Ne innitaris prudentie tue. Ro.xij. Nolite esse prudentes apud vosmet. Itē Isa.v. Ue qui sapientes estis in oculis vīs: t coraz vobismetipsis prudētes. Itē ad prudentiā pertinet prudere ne totum tpus det actioni. Sene.nō semp in actu sis: sz interdū animo tuo requiem dato t regesipsa plena sit sapiētie studijs t cogitationib⁹ bonis. Ber.in lib. de ꝓsideratione. Non te totū nec semp dabis actioni: sz ꝓsiderationi aliqd tui: t cordis t corporis sequestra. Consideratio ipsius actionis ptes benigna presumptione suas facit preagendo quodammō: t precordinando que agenda sunt necessario. Sane ne forte que pmissa t pmeditata poterāt esse ꝓficuo precipitata magis periculo fiāt. ¶ Item prudētia insidias precauet. Aug. Prudentia est in p̄cauendis insidijs ipsa etiam in bello spiritali tritūphat. Exēpluz habem⁹ de hoc in xp̄o cuius prudētia percussit superbum. Jo.xxvi. Ipse trib⁹ verbis sacre scripture in deserto dyabolum pstrauit. Matt.iij. Prouer.xxiiij. Uir sapiens fortis est: t vir doctus robustus: t validus q̄ cū dispositione init bellum: t erit salus vbi multa cōsilia. Eccle.ix. Ciuitas parua t c̄. t subdit inuentus est in ea vir pauper t sapiens: t liberauit vrbez per sapientiā suam: t subiungit Salomon dicebaz ego sapientiā meliorez fortitudine. Et in eodē Melior est sapiētia q̄ arma bellica: t Sapien.v. Melior est sapientia q̄ vires: t vir prudens magis q̄ fortis. Et eiusdē. Sapientiam non vincit malitia. Et.xxiiij. econtrario. Stulticia vel imprudentiā in bello spirituali succūbit. Baruch.iij. Quia non habuerunt sapientiā perierunt ꝓpter suā insipientiā. Tullius in rethorica. Parua sunt foris arma nisi sit consilium domi. De stulticijs.xij. In bello spūali ꝓtigētib⁹

¶ Stulticijs vero quasi innumeris quib⁹ imprudentes in bello spūali succūbunt cā breuitatis paucas enumerem⁹. ¶ Prima est eoz qui ante pugnā armare se nolunt: sz tūc primo arma accipiunt cū dolorem vulnerū sentiūt. Tunc primo patiētie vel humilitatis clipeum sumunt cū gladio lingue venenate fuerunt vulnerati. Eccle.ij. Prepara aiaz tuaz ad temptationē. Preparatio ista est excogitatio de modo resistendi tēptationi quod faciēdū est ante temptationē. Sem per.n. tibi deberent incedere armati qui sunt inter hostes suos. Modū conuenientissimū resistendi temptationi que est pessimū lingue venenatas xp̄s ostēdit in summa taciturnitate blasphemias persecutoz audiens. Isa.xiiij. Quasi agnus coram tondente se obmutescet: t nō aperiet os suū in p̄. Ego autē tanq̄ surdus nō audiebam t c̄.

¶ Secunda est eoz qui sumunt arma nimis te onerosa precipue cū non habeant eoz ꝓsuetudinem qui q̄nq̄e eoz ponderositate deiciunt vt qui nimis ieiunant velorant. Dauid arma Saul deposuit: q⁹ ponderosa erant: t nō habebat eoz ꝓsuetudinem t lentibus armis vicit. i. Roma.xvij.

¶ Tertia est eoz qui in ipso conflictu: arma sua proiiciunt q̄n ea fortiter deberent tenere. s. patientiā humilitatem. Uñ dictū est Boetio. Talia tibi ꝓtuleraz arma q̄ nisi prior abiecisses inuicta: te firmitate tuerentur. ¶ Quarta est eoz qui ex ea parte, qua debiliores sunt qua t magis a dyabolo impugnari minus se mununt cum econtrario esset faciendū. Qui videt se ad auaritiam premi multum deberet curuari ad largitionē elemosinaz vt factē qui lignoz tortuosa dirigunt iuxta verbū ꝓ philosophi. Adultuz.n. inflectunt econtrarium vt sic ad rectitudinē reducantur.

¶ Quinta est eoz qui nolunt resistere hostibus in locis vbi facilius possent ad portas castri hostib⁹ resistendū est: aut in aliquo loco alto t arto: vbi paucitas multis resistat: t nō tunc primo resistendū est q̄n totum castrū velocitaz terrā occupauerint sic ad sensuz spūalez est resistendū in alto etiā eminētis vite ponere nos debemus. Quod altū multis occupationib⁹ faciēdū est angustū vt hostis via nō pateat: t ibi hosti resistendum est. Sic Helyachim ꝓcepit

obtineri ascensus mõtiũ p quos via pote
rat esse in ierusalẽ: vt legitur. Judith. xij.
¶ Sexta est eorũ qui nolunt hostes inter
ficere dum parvulus est non attendẽtes il
lud ps. Beatus q tenebit & allidet pvulos
suos ad petram. Tales nolũt hosti resiste
re donec ab eo sint interfecti. Poeta: prici
pijs obsta. Jero. lubricus est antiquus ser
pens. & nisi capite teneatur statim totus
illabitur. Gene. iij. Dictũ est serpenti de
muliere ipsa cõteret caput tuũ. ¶ Septia
est illorũ qui contra suos pugnant: & ho
stes suos amicos reputant cum peiores
inimici quos habemus sint proprius sen
sus: & propria volũtas cõtraditiones que
propriũ sensum impugnant: & persecutio
nes que impugnant propriam volũtatem
sunt ad victoriam nobis adeo missa con
tra hostes nostros pessimos. Unde ẽtra
suos pugnant q talibus repugnãt ecõtra
rio fauores hoium: & applausus hostes
nostri sunt q nos decipiũt: licet ꝑ multi
non intelligãt: Prouer. xiij. Unde cõtra
virũ stultũ: & nesciet ¶ Octava est eorũ q
de prope nolũt pugnare cũ hoste q ex pro
pinqtate vires assumit: & ꝛelongatione
eas amittit vt ẽ fornicatio: & cetera vitia
ad voluptatem pertinẽtia. Jo. vẽ. i. cori.
vi. Fugite fornicationem. ¶ Nona ẽ eorꝫ
q fugiendo hostem vitare nolũt: q fugiẽ
tes magis insequitur vt faciũt illi qui a
uersa huius mundi nimis timent. Sene.
Quẽadmodũ perniciosior est hostib⁹ fu
gientibus. sic omne fortuitus incõmodũ
magis instat cedenti: & aduerso: multum
mirat⁹ fuit. Josue videns populũ domini
fugientem. Josue. vij. Domine de⁹ inqt qd
dicam videns israelem hostib⁹ suis terga
vertentem. ¶ Decima est illorũ qui cum
eis pugnandũ eẽt cõtrarijs pugnãt simi
libus vt odio cõtra odiũ: garrulitate ẽtra
garrulitatẽ: stulticia cõtra stulticiã cũ po
tius amor ẽtra odiũ pugnãdũ est: sicut aq
pugnat ẽtra ignem. Proverbio. xxvi. Si
exurierit inimicus tuus. c. il. Taciturnitate ẽtra gar
rulitatẽ: Sapiẽs garrulo nõ respõdere cõ
uenit cũ ẽ. Eccle. viij. Nõ literiges cum hoie lin
guoso nec strues i ignẽ ipsius ligna. sapien
tia ẽtra stulticiã. Prouer. xxv. Ne respon
deas stulto iuxta stulticiã suaꝫ ne ei simil
efficiaris. ¶ Undecia ẽ illorꝫ q laborãt in
ꝓpugnatõe hostiũ suorꝫ quos glorioso⁹ si
ne luctа possent vicere patiẽdo. Prouer.
xvij. Melior ẽ vir patiẽs viro forti & c. Et
rursuſdẽ. Ne dicas reddã malũ p malo
expecta dñm: & liberabit te liberabit iquaꝫ
a labore: & piculo vindicãdi te. Preterea
ad plenũ vidicabit te hostẽ nuꝫ patibulo
ifernali tradẽdo. ¶ Duodecima ẽ eorꝫ q
tumiit hostẽ suũ ad sui interfectionẽ. Bre.
Nõ ẽ timẽdus hostis qui nõ põt vincere
nec occidere nisi volẽtẽ. sic dyabolus vin
cere nõ põt nisi volentem: ita nec occide
re nisi tuãtem. dyabolus cordi applicat
gladiũ qñ malã cogitationẽ imittit. Im
pingis: & infigis gladiũ cordi tuo qñ ꝓsen
tis: & sic dyabolũ iuuas. Item dyabolus
iuuat q sciens: & volens vadit ifoueaꝫ in
quam dyabo. vult cũ ꝓcipitare. Prouer.
xxiij. Fouea ꝓfũda est meretrix: deberet
ꝓponere q tẽptatur de pctõ carnis q nõ
ibit ad locuꝫ vbi illõ ꝓmittit nisi dyabol⁹
illuc eũ portꝫ. Itẽ dyabo. iuuat q gladiuꝫ
et ꝓducit quo ab eo interficiatur vt q dat
alicui muliẽri vt peccato suo consentiat.

De commendatione prudentie. v.

Dicto de officio prudẽtie insistẽdũ ẽ a
ꝓmẽdatiõi ipi⁹. Et no. q multa q
dicta sunt de offõ prudẽtie valere
pũt ad ei⁹ ꝓmẽdatõeꝫ ꝑter illa vo. Prio
fac ad ei⁹ ꝓmẽdatõeꝫ. multiplex amonitio
q̃ scriptura sacra fac ad eã. Dat. & Estote
prudentes &c. Prov. iiij. In oi possessione
tua acqre prudẽtiã. Prov. iiij. Exaltẽ dite vt
ꝑ illa ꝑ prudẽtiã q ꝑciosior ẽ argẽto. ¶ Se
cũdo q filius⁹ dei de ore ꝓprio eã docere vo
luit. Prov. ij. Dñs dat sapientiã: & ex ore
ei⁹ prudẽtia. Nec solo ore eã docuit sz ope
psecutores prudenter declinãdo. Jo. viij.
Jhs aũt absconditus & exiuit de templo. ¶ Ter b
tio q ipsa est nobilis species cognitiõis.
Prouer. ix. Scientia sanctorum prudẽtia
Unde ad cõmendationem eius faciunt
que pertinent ad cõmendationem sapiẽ
tie de qua multum hẽtur in libris Salo
monis quasi fere per totum: & specialiter.
Prouer. iij. Ubi dicitur q beat⁹ homo q
inuenit sapientiam & qui affluit prudẽtia
Melior est acquisitio eius negociatione
auri & argẽti. Et in eodem lignum vite est
his qui apprehenderũt eã. Et eiusdẽ. viij.
Melior est sapientia cunctis opibus pre
ciosis & omne desiderabile ei nõ potest cõ
parari. Et eiusdem. xvi. Posside sapiẽtiã: q

auro melior est. Et in eodem. Ubi non est scientia anime nō est bonū. Et sapi. viij. Omne auruz in cōparatione sapientie est arena exigua: ⁊ quasi lutū estimabit̄ argē tum in cōspectu illi⁹. Et eiusdem. x. Uani sunt hoies in quib⁹ nō subest scientia dei. Eiusdem. ix. Sigs erit ꝑsumatus inter filios hoiuz si ab illo fugerit sapiētia tua in nihiluz cōputabit̄. Isa. xxxiij. Diuitie salutis sapientia ⁊ scientia. Osee. vi. Scientiaz dei volui plusq̄ holocaustū. Sapiētia deū letificat. Prouer. x. Filius sapiēs letificat patrez suū. Et eiusdē. xiij. Acceptus est regi minister intelligens. Eccle. xx. Nō prudens placebit magnatis hominē etiam a periculo liberat. Prouer. ij. Justū liberabunt scientia. Simile. Eccle. x. Liberauit vrbem per sapientiā suam. Ipsa etiam in bono hominē ꝑseruat. Prouer. ij. Prudētia seruabit te. Itē domū ecclesie roborat. Prouer. xiij. Domus prudētia roborabit̄ Sapientia astutia dyaboli: nō superatur Isaie. xi. Non nocebūt: ⁊ nō occident in vniuerso mōte sctō meo: qz repleta est terra scientia dñi. Loquit̄ de serpentibus per quos intellige serpentes infernales. Serpens ex virga Moysi factus serpētes magoz deuorat. Exo. vij. Sapiētia. n. sctōruz astutiam dyaboli supat. Astutie dyaboli multe sunt: quas ponit Greg. In moali. Intuetur inqt inimicus generis humani vnius cuiuscūq; motescit vitio sint propinqui ⁊ illa opponit ante faciem ad que cognoscit facilius inclinari mentē vt blādis ac letis mentib⁹ sepe luxuriā non nūq̄ vanam gloriā: asperis vero mentib⁹ iraz superbiā vel crudelitatē ꝓponit. Ibi ergo disciplinā ponit vbi esse semitaz mētis cōspicit. ps. In via hac qua ābulabā. absco. super la. me. Idem in eodē. Sepe antiquus hostis postq̄ mentis nostre temptationū certamen influxerit ab ipo suo certamine ad tp̄us recedit nō vt sue malitie finē p̄beat: sz vt corda que per quietem secura reddiderit repēte rediens facili⁹ inopinatus irrūpat. Idem antiquus aduersarius cūq; accuset mala nō inuenit ipsa ad malum bona inflectere querit. Cūq; de operibus vincit̄ ad accusandū verba perscrutatur cū nec in verbis accusationē reperit intentionē cordis fuscare ꝓtemnit. Item ex dyaboli fructus arboris: ⁊ in ꝓme. ⁊ in estate virides cōspicit quasi vermiem ponere ad radicez querit. Secūdū Greg. Antiquus hostis bona nostra: tribus modis insegtur. Aliqū in bono opere intenti onez pollut: vt omne qd̄ in actione sequitur impurū sit. Aliqū vero intentionē vitiare nō ꝓualens. In ipsa actione hominī quasi se insignē ꝓponit vt securiorz actus de victo vitio quasi in isidijs perimatur. Aliqū vero nec intentionē vitiat nec in itinere supplantat: sz opus bonū in fine actionis inlaqueat. Idem in moralib⁹ Sepe de ipsa victoria bellum agit vt cuz immūda cogitatio vincit victoris anim⁹ elatione pulsetur. ¶ Quarto facit ad cōmendationē prudētie q ipsa videtur esse perfectio nobilioris potētie: q̄ temperātia vel fortitudo. Uis. n. rationabilis quā ipa perficit: videtur esse nobilior ꝓcupiscibili: ⁊ irascibili quete ꝑfectia ⁊ fortitudine pficiuntur: qd̄ autē nobilioꝝ melius est melio⁹ est. ⁊ magis est eligēdū. ¶ Quinto prioritas quā habet respectu ceteraꝝ virtutū. Uirt⁹ enim cognitiua dicitur p̄cedere actiuam. Aug. vt maius est voluntatē dei facere q̄s noscere. i. Prius est nosce q̄ facere. Idem initiuz obedientie est q ꝑcipiatur velle cognoscere: ⁊ pars est obsequij didicisse qd̄ facias. ¶ Sexto magisterū qd̄ hēt respectu ceteraꝝ virtutū ad eam. n. pertinet illa discretio de qua dixit Antonius. Discretis, onserua oēs virtutes: ⁊ fit genitrix ⁊ custos ⁊ moderatrix virtutuz: ⁊ producit fixo gradu in trepidū monachū ad dñm qz nulla virt⁹ pōt ꝑfici: ⁊ stare sine discretione. Sine hac posse videt potius nocere homini q̄ prodesse. Greg. Uirt⁹ quo plus se posse cōpescit ab eo fine moderamine rōnis deterius in ꝑceps ruit. Sine hac q̄si de lumine tenebras incurrimus. Grego. Qui importune radios solis aspicit tenebre scit: ⁊ inde nihil videre cōpescitur. Uū amplius videre conatur. Uū nosmetip̄os dum plus iusto discutim⁹ de ipso discretionis studio indiscreti⁹ erram⁹. Sine hac si virtus teneatur itermittit̄. Cū vero per hanc intermittitur meli⁹ tenetur. Greg. in moralibus. Pluriū virtus cū indiscrete tenetur amittitur. Cū discrete intermittitur plus tenetur. Ex studio nāq; arcus diffenditur: vt in suo tpe cū vtilitate tendat̄. idē nō eadem tes semp est virtus: qz per mo-

menta tēporū sepe merita mutant actionū. Unde fit vt cū quid bene agimus plerūq; agimus: plerūq; melius ab eius actione cessemus vel laudabili⁹ ad tēpus deserat q; in suo tēpore mens laudabiliter tenebat. Ber. in sermonibus. Non in facto laus est sed in eo quem admouet. Ethicus Insani sapiens nomen ferret equus inquū: vltra quā satis est virtutem si petat ipsam. ¶ Septimo q; ipsa prudentia bona dñi nobis commissa multiplicat. Sz sine ipsa inutiliter immo dānabiliter absconduntur vel dissipant. Ad absconsionē ptinet parabola de talētis. Mat. xxv. Et parabola de seruis quib⁹ tradidit pater familias decē minas. Luce. xvi. De dissipatione vero. Habet. Luc. xvi. De villico qui diffamat⁹ est apud dominū suum qđ dissipasset bona ipsius. Et prouerbi. xxi. Thesaurus desiderabilis: et oleum in habitaculo iusti et imprudens homo dissipat illud. ¶ Octauo q; prudentia se hz ad spiritū rationalem iudicantem sicut assessor discretus et fidelis. quo assistente laudabiliter iudicatur. Si vero defuerit peruertet iudicium. Prouer. xxviij. Dux indigens prudentia multos opprimet: per calūniam. ¶ Nono q; ipsa est lucerna in via paradisi dirigens qui non habet prudentiam: licet sit magne et alte scientie similis est homini in altū respicienti: et vbi pedem suū ponat non videnti qui de facili potest corruere. Augu. super illud. i. cor. viij. Scientia inflat. Preponenda e sapientia scientie. Melius est enim scire infirmitatem nostram q; naturas rerum laudabilior est animus cui nota est infirmitas sua q; qui ea non respecta syderum vias scrutatur et terrarum fūdamenta: et fastigia. Itē super Gene. ii. De forma: et figura celi multi disputant quas res maiori prudentia nostri obmiserunt auctores dicētes ad beatam vitā non profuturas occupātes q; pene est multū ptosa: et rebus salubribus impendenda tēporū spatia. ¶ Prudentia si affuerit vere pōt hō sapiēs reputari: si vero defuerit vere pōt hō stult⁹ reputari. Prudentiā vero intelligē scrutationē, operandorum. Prouer. xiij. Calliditi est intelligere viā suam. qđ scilicet agendū sit in Prudētia stultorum errās ignorat enim quid agēdum sit. Et in eodē fatuitas stultorum imprudētia. i. ignorantia agendorum. ¶ Decimo q; animalia irrationalia: et mima docent nos eam vt serpētes et formice: et similia. Sene. pudeat ab exiguis animalib⁹ non trahere mores. Prouerbi. xxxiij. Quatuor Sūt minima terre: et ipsa sūt sapientiora sapiētib⁹. Formice ppls infirm⁹ lepusculus plebs inualida q collocat in petra cubile suū. Regem locusta nō habet et egredit vniuersa per turmas suas stellio manibus innitur: et moratur in domib⁹ regū In formica cōmendatur nobis prouidētia in lepusculo qui est animal timidum velociter fugiens: et in petra collocās cubile suū diffidentia de propriis viribus et confidentia in deo que reperit in hominibus timoratis. In locusta vero que saltat: et post saltū decidit ardens desiderū eternorū cū consideratione proprie infirmitatis. In stellione qui est lacertul⁹ quasi depictus et stellat⁹ quoniam alas non habet: sed manib⁹ nititur diligētia in operatione que defectū supplet nature' vt dicit enim glo. Ingenio si per negligentiā in imis remanent: sed simplices quos ingemi pēna nō admouat ad optinenda regni eterni menia virtus operatiōis leuat Qui natura tardi sūt ingenio solercia industrie sue ad diuinar⁹ noticiā scripturar⁹ vel advirtutū omniū qb⁹ celum mereant attingūt. ¶ Prudētia defect⁹ supplet fidē prudētia, supplet infirmitatē fōmice. Prudēs. n. tps necitatis poccupat, prudēdo sibi tpe oportuno. Itē prudēs i deo fidēs fortitudinē suā in dei fortitudinē mutat. Isa. xl. Qui sperāt in dño mutabūt fortitudinē. Itē p se nō pōt multitudie efficit sicut multitudo locustar⁹ cōcors egredit ad depascēdū viridia. Supplet ēt prudētis diligētia qđ, min⁹ hz a nā. Serpēs et docet nos prudentiā astucia sua. Mat. x. Estote prudētes sicut serpētes. Et sūt, gnq; astucie serpētis qb⁹ prudētia sctōr⁹ deberet assimulari. ¶ Pria est q; caput suū sūme custodit pro eo cetera mēbra exponēdo nec imerito cū capite illeso viuat q tūcūq; mēbra cetera ledant. Sic sancti p xp̄o q est caput eor⁹ se et sua exponere nō timēt. Prouer. xij. Qui negligit dānū, pter amicum iust⁹ est Phil. iij. q̄ mihi fuerūt lucra. hec arbitrat⁹ sum pp xp̄m detri

menta. Nec mirū si sci pro xpo oia expo nāt. qa eo saluo eis oia sūt salua etiā capilli. ¶Mat. x. Capilli capitis vr̄i oēs nūerati sūt. ¶. ¶Mat. vij. E celo ista possideo ꝫ pp dei leges nūc ista despitio. quia ea me ab ipso receptuꝫ spero. ¶ Secūda est q̄ sp̄s sej arcto foramie ponit vbi pellē veterē deponit sic prudentes in arta via pnie se ponūt: vbi pellē veteris homis deponūt. Eph. iij. Deponite vos scōm pristinā cōuersationē veterē hoiem q̄ corrūpit scōz desideria erroꝝ. Et nota q̄ duo exigunt ad hoc q̄ serpēs in foramine pellē deponat. s. foraminis angustia. Si enim esset latuꝫ sine difficultate intraret: ⁊ veterem pellem retineret. ⁊ stabilitas foraminis: nisi enim stabile esset: potius foramen secum ferret q̄ pellem ibi relinqueret. Sic pellem veterem cōsuetudis nō deponūt in claustro: q̄ in eadē libertate voluīt esse i claustro in qua fuerūt i seculo. Itē quia manētes in seculo nullā hēnt ꝓpositi firmitatē in penitētijs quas agūt de facili secū dispēsantes. ¶ Tertia est q̄ serpēs vnā aurē terra obstruit: ⁊ aliaꝫ cauda ne vocem incantantis audiat. secundū illud p̄s. Sicut aspidis surde: ⁊ obturantis aures suas. Sic viris sancti aurez vnaꝫ obstruunt memoria mortis: ⁊ aliam cōsideratiōe proprie fragilitatis: nec suggestiōi nīb⁹ dyaboli acqescāt: attendētes ex quot ⁊ qualib⁹ causis ꝓire possūt. Eccles. septimo. Memorare nouissima tua ⁊ i eternū nō peccabis. Qui castrū corpis sui luthеū itelligit nō p̄sumit facere guerrā cuꝫ oipotēte. ¶ Quarta ē q̄ serpēs calcaneo mulieris insidiat. Gene. ʒ. Sic sancti sinti g cōsequtur opera carnis insidiant: ex eo cōsidētes desideria carnis fatua eē. Job sedo. Quasi vna ex stultis mulierib⁹ locuta es Aug. Delicie carnis h̄ nō satiāt: ⁊ i futuro dānant. Ubicunq̄ caro q̄rit refectionē incidet defectionē. Greg. Qui presenti suauitate capit: q̄si per amena prata ad interitū ducit. ¶ Quinta est q̄ ꝓpter inimicitias quas hꝫ cuꝫ hoie habitat in deserto vel latet sub spinis: ⁊ herbis. Sic viri sci agnoscētes inimicitias quas hꝫ mundus cū eis fugiunt eū. Jo. iij. Nolite mirari si odit vos mundus.

¶ De speciebus prudentie. vi.

Equitur de specieb⁹ prudētie notandū est ergo q̄ prudētia ꝓut cōprehēdit oēm salubrē cognitionē siue virtutem cognitiuā. Primo mō videt posse distingui in virtutem cognitiuā diuinorū ⁊ humanorū. Virtus vero cognitiua diuinorū triplex videt esse. Pria accepscit auctoritati. s. fides. Secūda rōni. s. donū intellectus. Tertia est quasi diuinam suauitatē gustādo experti. s. donū sapiētie. De duabus primis dicit Aug. in libro de vtilitate credēdi. q̄ credim⁹: debem⁹ auctoritati: q̄ itelligimus rationi. De tertia dicit in p̄s. Gustate: ⁊ videte quoniaꝫ suauis est dn̄s. Prima cognitio de deo statui incipientiū sufficit. Secūda cōpetit. statui p̄ficientiū. Tertia statui pfectorū. Bernar. ad fratres de monte dei. Sūt animales qui nec ratiōe pro se agūtur nec affectu trahūtur. Et cū auctoritate prompti vel doctrina cōmoniti vel exēplo ꝓuocati approbatuꝫ bonū vbi inuenīūt: ⁊ quasi cecī scilicet ad manū tracti sequūtur. Sūt rōnales q̄ per rationis iudiciū: ⁊ naturalis scientie discretionē habēt cognitionē boni ⁊ appetitū: sed nūdū habēt effectuꝫ. Sūt perfecti qui spū agūtur: qui a spiritu sancto plenius illuminantur: ⁊ qa sapereels bonuꝫ cuius trahūtur affectu sapiētes vocātur. ¶ Virtus vero cognitiua hūanarū rerū que propter hominē a deo facta sunt qui specialiter attēdit bonuꝫ ⁊ malū in eis que videt esse bonuꝫ scientie: vel attēditur circa ea q̄ ab homine ꝓpter deū agēda sunt que duplex est. s. prudētia sumpto nomie stricte ⁊ hoc attenditur circa agēda cōmuniter. Et donū cōsilij qđ attenditur circa arduа que ꝓpter arduitatē suam nō sunt in precepto circa que maxima p̄cipitatio cauēda ē. ¶ Videtur etiā prudētia posse distingui sicut. Gene. Scientiā rōnalem diuidit cuius pars vna reb⁹ pretia imponit rectū extimās vnamquāmq̄. Secūda affectus ordinat ipetus animi refrenās q̄d quādo vbi ⁊ quēadmodū agi debeat determinat Secūdū tullū enī in rethoricis. Distinguit prudētia in memoriā: intelligētiā prouidentiā. Memoria ē per quā animus repetit illa q̄ fuerūt. Intelligētia ē per quaꝫ ꝑspicit ea q̄ sunt prudētia cū futuri aliqd videt anteq̄ factū sit ad memoriā monemur. Eccle. ix. Memēto q̄ ante te fuerunt Memoria mortui viuunt. Memoria illa

hec quasi pdita est. Sene. Qui nil de pre terito cogitat vitaz pdidit. Memoria the saurus est cognoscibilium. Ipsa est velut quoddaz seruatoriū in quo veritas vtilis ꝯz ratio inuestigando cepit fideliter serua tur. Animꝰ obliuiosus est velut locus vbi quicqd repositū fuerit moritꝝ. Obliuio.n. est quasi quedā mors. Greg.i.pte moraliū Sicut mors qꝫ interficit cogit vt nō sit in vita: ita obliuio ꝙ intercipit agit vt nō sit in memoria Animus obliuiosus est quasi stomachus cibū receptū reiciens. Grego. moraliū. Cibꝰ mentis est sermo dei: ꝛ quasi acceptus cibꝰ languēte stomacho reicit qñ auditus sermo in ventre memorie nō tenet. Quisqs alimenta nō retinet. hmus profecto vita desperat. Et notādū ꝙ mul c ra sunt quoz specialiter memoria est lau dabilis de quib⁹ cā brevitatis. x. ponamus. ¶ Primo laudabilis est memoria benefi cioz ꝛ maxime: memoria creatoris: ꝛ re demptoris nostri. Eccle. vlt. Memēto cre atoris tui. Luc. xxij. Hoc facite in meā cō memorationē. Exo. xiij. Memēto diei hu ius in qua egressi estis de egypto. Eccle. xxix. Gratiā fidei ifforis ne obliuiscaris po sint. n. animā suā pro te. Ber. ad fratres de monte dei. Sit quicūqz hēt sensuz christi quantūcūqz christiane pietati expediat quātū ferunt dei deceat: ꝛ vtile ei sit vna saltem aliqua diei hora passionis ipsius: ꝛ redē ptionis attentius recolligere beneficia ad fruendū suauiter in ꝙscia: ꝛ recolendū fi deliter in memoria. Memoriā beneficioz acceptoz videnē habere etiā aialia irrati onabilia. ¶ Secūdo memoriā mandato e rum dei in ps. ꝛ memores sunt mādatoz ipsius ad faciēdū ea. Deu. vi. Erūt verba hec que ego pcipio tibi hodie i corde tuo: ꝛ narrabis ea filijs tuis ꝛ meditaberis se dens in domo tua: ꝛ ambulans in itinere dormiens atqz psurgens. Nume. xv. Dices ad filios israel vt faciant sibi fimbrias per quattuor angulos palliorꝫ ponētes in eas vittas iacintinas quas cū viderint recor dentur omnium mandatoz dei. Josue. i. Non recedat volumen vocis legis huius ab ore tuo sz meditaberis in eo diebus ac noctib⁹. Eccle. iii. Altiora te ne quaeris: ꝛ fortiora te ne scrutat⁹ fueris: sed que pce pit tibi de illa cogita semp. ¶ Tertio me moria iustitie quā dē exercuit in trāsgres sores mandatoz suoz. In psal. Memora bor iustitie tue solius. Eccle. xxxviij. Me mor esto iudicij mei sic enim erit: ꝛ tuuz. ¶ Quarto. Memoria belli spūalis i quo tot: ꝛ tanti ceciderunt que valet ad hoc vt cautiores simꝰ. Quadragesimo primo Job Memento belli: ꝛ nō addas amplius qcqꝫ loqui. Jo. Ne in preterita castitate confidas nec Danid sanctior: nec Sansone fortior: nec Salomo. potes esse sapientior. Me mento semp ꝙ paradisi colonū mulier de possessione sua eiecerit. ¶ Quinto memo ria diuine misericordie vtilis in tribulati one positis ne desperent Eccle. li. Memo ratus sum misericordie tue dñe. i. Mach. iij. Mementote quō salui facti sunt pres nostri in mari rubro. ¶ Sexto. Memo ria laudabilis vite sctoz q̄ imiginari debe mus. Greg. Facta precedentiū ꝙsideremꝰ ꝛ nō erunt grauia que tolleramꝰ. Jo. xv. Memēto sermonis mei qñ ego dixi vo bis nō est seruꝰ maior suo si me persecuti sunt ꝛ vos psequent. Septimo. Memo ria aduersitatis in psperitate. Eccle. xviij. Memēto paupertatis in tpe abūdantie. Item in die bonoz ne immemor sis malorꝫ ¶ Octauo. Memoria statꝰ honorabilis a quo qs decidit: vt est nobilitas parentuz: vel carnaliū: vel spūaliū: vel propria spūa lis nobilitas: a qua quis decidit. Sapiēs nobilitas: ad hoc tantū meminer is vt cuz claritate generis mozꝫ sanctitate ꝙtendas: ꝛ cū nobilitate corporis animi nobilitate proficias Isa. li. Attendite ad petram de qua decisi estis ꝛc. Attēdite ad Abraā pa trem vestrū. Apo. ij. Memor esto vñ excl deris: ꝛ age pniaz. ¶ Nono Memoria in eo qui ad psperitatez deuenit eoz qui in aduersitate erꝰ socij fuerūt. Gen. xl. Me d mento mei cūtibi bene fuerit. ¶ Decimo Memoria pprioz peccatoz ad dolenduz pro eis. Isa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs ānos meos in amaritudie aie mee. ¶ Itē notādū ꝙ quattuor sunt quoz obliuio di citur eē laudabilis. Primo iniuriaz obli uio. Leuit. xix. Nō eris memor iniurie ci uiū tuoz. Alius obliuiosus beneficioz ꝛ te nax iuriaz ē velut colatoriū feces retinēs ꝛ qd pur est exire pmittēs. Secūdo obliuio būficij alteri dati. Dec est. n. lex būficij in ter duos vt ait sapiēs ꝙ alter statiz dz obli uisci dati. alter memorē esse accepti. Tertio

obliuio delectationuz quas aliqs habuit in preteritis peccatis. Qui recogitat peccata preterita delectando in ipsis mente reuertitur in egyptū vt filij israel. Nume. xi.ij. Recordamur piscū quos comedebamus in egypto in mentem venūt nobis cucumeres gratis. Hoc est etiam respicere retro vt uxor Loth. Geñ. xix. Que versa est in statuam salis. Luc. xvij. Memores estote uxoris Loth. Hoc etiam est habere ydola apud se vt Rachel. Gene. xxxi. Quanto obliuiorē tēporaliū magis ad contemplatiuos perfectos pertinet. Phil. iij. Que quidem retro sunt obliuiscens ad ea vero que sūt priora extendens meipm. Machrobi⁹ loquēs de tēperantia perfectoꝝ: temperantia inquit est terrenas cupiditates nō reprimere sed penitus obliuisci. ¶ Item notandū q̄ quinqs sūt que vident facere ad bonitatez memorie. Primū est sicca complexio. Siccitas enim est dispositio conueniens ad tenacitatem ipressionū sicut humiditas est dispositio cōueniens ad receptionē earuz Secūdum est exercitiū circa vnū: vel pauca non circa multa. Unde pueri quis sint humidi firmiter in memoria retinent: q̄ anime eoꝝ non occupant circa multa sicut anime maioꝝ. Eccle. xxxviij. Qui minoratꝰ actu percipiet sapiētiam. Tertium ē placētia rei cognite hanc causam innuit Plato eē in tenera etate. quare ea que addiscūtur firmiter memorie teneantur. Tenacior ingt et forte maior in illa etate cognitionis delectatio cognita membris altius infigit. Quartū est nouitas. Ethnicus: quo semel ē ibuta recēs fuabit odorez Jero. vtilia cito adiscēda essent. Memoria. n. impleta sup vacuis rebus vtilia difficilius retinet. Sene. in epistolis. Liberaliū artiū cōsectatio verbosos sibi placentes facit. Et iō nō distentes necessaria q̄ superuacua dicerēt. Quintū est instrio memorie longa ruminatione facta. Sene. Certis ingenijs in memoriā et innutriri oportet si velis aliquid trahere qđ i animo fideliter sedeat. Item cum multa percurreris vnū excipe quod illo die decoquas. ¶ Et notandū q̄ q nō hz bonā memoriā scriptura hz supplere eius defectum. Eccles. xxxvij. Sapientiam scribe in tempore vacuitatis. Scripsit dñs decalogū bis populo indeoꝝ in tabulis lapideis. Exo. xxxi. xxxiiij. Sunt qui nihil ponūt in memoria: q̄ oia iscripto. Sūt aliq̄ confidentes de memoria sua nihil cōmendāt scripturē et vtrūq̄ vitiū est. Pitagoras. Cauc ne armarius docti⁹ q̄ pect⁹ habeas. Sene. distrahit librorum multitudo itaq̄ cū legere nō possis quantū habueris satis est habere q̄tū legas. Ber. ad fratres de monte dei. Non tm modo agēdū est vt cū aliqua delectatione vel sine grā di nausea dies transigatur: sed vt etiam de pacta dieta ad pfectū mētis semp aliqd in pscia resideat aliqd quotidie in thesaurū cordis pgerat. Ber. de quotidiana lectiōe Aliqd i vētre memorie dimittēdū est: q̄ fideli⁹ digerat: et rursū reuocatum crebri⁹ ruminet qđ pposito quenīat qđ i tētiōi pficiat: qđ detineat animum et aliena cogitare nō libeat Jero. Fatuū ē pp cōfidentiā mēorie nihil scripto cōmēdare: q̄ i memoriā prio senect⁹ icurrit: vt ait Sene. ¶ Segtur de prudētia ad quā monemur exēplo formice. Prouer. vi. Uade i gt ad formicā: o piger: et psidera vias eius et discē sapientiā q̄ cū nō habeat ducē nec pceptorē: nec principē parat estate cibū sibi. Et Gene. xli. Exēplo Joseph. q. vij. annis fertilitatis pgregari fecit q̄ erāt necessaria. vij. annis sterilitatis future. Prouer. x. Qui pgregat i messe filius sapiēs. Deu. xxxi. Utinā saperēt: et itelligerent ac nouissima puiderēt. Prouidētia valde vtilis ē Thobi. iv. Dixit Thobi. azarie. Si meipm tradā tibi seruū nō ero pdigus puidentie tue. Sene. Qui nihil de futuro pmeditat i oia icautus decidit. Prouidētie ē mala futura vitare vel tēpare vel ainz preparare vt ea leuius ferat. Gre. Eo piculū vitari nō pōt quo nō potuit puideri. Sene. Propōe aio tuo: et bōa: et mala futura vt illa sustinē possis ista moderari. Gre. i omel. Ictus iacula ferūt q̄ puidentē: et nō tollerabiliꝰ mala suscepimus. si cōtra hec pscientie clipeū cōmunimur. Idē i moralibus. Tāto gsq̄ minus aduersitate vincitur q̄nto cōtra illā psciendo paratus inuenitur. Idemq̄ in pastoralibus hostis callidus tāto liberius pcutit q̄nto nūdū a puidētie loꝛica depheditur: Idē dū cōtra ictū gsq̄ paratior redditur hostis q̄ se icpiatū credidit eo ipso q̄ minus ē eneruatur.

Diuisio prudentie fm senecam. vij.

Seneca in libro de quattuor principalibus virtutibus tangit diuisionem prudentie similez diuisioni tullij iam posite dicés. Si prudens est animus tuꝰ tribus tpibus dispensetur Pñtia ordina: futura prouide ptērita recordare. Sunt aliqui qui futura ordinant que nō sunt in sua potestate pñtia vero ꝓfusa ⁊ inordinata relinquūt. Act. i. Nō est vestrum nosse tpa vel momēta que pater posuit in sua ptāte. Ber. Quid de futuro miser tam temerarie pſumis tanq̄ pr tpa ⁊ momenta in tua: ⁊ nō magis in sua posuerit potestate. Tales vitā quā habent volunt pdere: ⁊ quā nō hñt ꝓponunt vtiliter dispensare. Illam partē vite quā deus taz dat in ꝓtumeliam dei volunt expēdere illaz quā deus nundū eis dedit volunt deo dare: ⁊ de illa gratiā dei acqrere. ¶ Et notandus q̄ ordo fm Aug. xix. li. de ci. dei est. Partium disparūq̄z rez sua cuiq̄z loca tribuēs dispositio. Et facit multū ordinatus ad qtem mentis. Aug. in li. ꝓsel. Animus ordinata ingeta sunt: ordinata vero quiescūt. Idem iussit deus: ⁊ sic est vt pena sibi sit. Omnis inordinatus aīus. Debet vero hō ordinare se ⁊ suos ⁊ sua. Quātū ad se ordinabiliter ille vivit iuxta ꝓbū. Ber. Qui in omni conuersatione sua sollicite obseruat vias suas: ⁊ in ꝓspectu dñi ⁊ in ꝓspectu primi, cauens sibi a petō ⁊ proximo a scādalo. ¶ Quadruplex ero ordinatio dz esse in hoie. Prima est ꝓsideratiōis. Ber. in li. de ꝓsideratione. Cōsideratio tua a te inchoet ne frustra extēdaris in alia te neglecto. Secūda est affectionis precipue illius que alius supereminet. s. dilectionis. Cant. ij. Ordinauit in me caritatez. Tertia est negociorz fin diuersitates tēporz Ber. ad frēs de monte dei. Mane ptērite noctis fac a temetipso exactionē: ⁊ venture diei tu tibi indicito canonē: vespere ptērite diei rōnem exige ⁊ supueniētis noctis fac inditionē. Sic districtionō vacabitur lascīe aliqū. Singulis horis sed eois instituti canonez sua distribue exercitia: cui spiritualia: spūalia. cui corporalia: corporalia. In qbus sic exsoluat omne debitum spūs deo: corpus spiritui: vt si qd fuerit intermissum siqd neglectū si quid infectum suo loco: suo modo suo tpe nō habeat impunitū vel recompensatū. Idem in eodē Primum extra quotidianū sacrificiū orationum vel lectionis studiū: ꝓscie quotidiane diſunctionem cōmēdationi cōpositionis: pars sua dei negāda nō est. ¶ Quarta ordinatio est prīcēs ad pugnā spūales. Virtutes. n. anime ꝓparate debēt esse ad certamina sibi cōpetentia. Temperantia cum ad mensam accedit. Prudentia cuz quid agendū vel tractandū est: ⁊ sic de ceteris virtutibus. Greg. in morali. Quodlibet certamen exsuperat qui mētē certaminiante certamē parat. Anima virtutes habens demonib⁹ terribilis est vt castrorum acies ordinata. Can. v. Prouer. xiij. Cū dispositione initur bellū. Suos debet homo ordinare ostendendo qd vnicuiq̄ sit agendū ⁊ qd vnicuiq̄ sit habendū pp primaz ordinationē. Regina Sabba admirata est ministros Salomonis. Tertio Regū. x. Videns regina Sabba oēm sapientiā Salomonis ⁊c. Et ordinem ministrantiū ⁊c. Non habebat vltra spiritum. De secunda ordinatione hēs. Isa. xxxviij. Dispone domui tue: q̄ morieris tu: ⁊ nō vives. Debet. n. homo sua ordinare vt vtiliter expendantur vel vtiliter retineantur. Eccle. vij. Peccora tibi sunt attende illis: ⁊ si sint tibi vtilia perseuerent apud te.

Alia diuisio prudentie. viij.

Item prudentia a quibusdā diuiditur in quattuor: spēs. s. prouidentiā. Circūspectionē Cautionez: docilitatē. quaꝝ speciez numerus videtur sic manifestari. Cognitio salubrisque ad prudentiā pertinet cōsiderare potest absolute ꝓut est in cognoscente vel prout distribuitur alteri. Est. n. thesaurus nobilis qui distribut⁹ suscipit incrementū Et sicut dicit Aug. in lib. de doctrina chr stiana. Dis res que dando nō deficit duz habetur: ⁊ nō datur nunduz habetur quō habenda est secūdū ergo q̄ prudentia dirigit circa distributionem scie seu cognitionis salubris est. hec species eiꝰ docilitas: secundū vero q̄ absolute ꝓsideratur vt est in cognoscente tres hēt species. Cum enim sit lumen rationē perficiens ad videndum que agenda sunt: ratio autez pfecte nō videt nisi videat remota vt ꝓpinqua: ⁊ nisi videat res in cāis: ⁊ nō soluz superficialiter

ē ꝓfitenta ꝙ dicim⁹. Relīq̄ duo imo quo
ē nisi videat vndiq; ⁊ nō solum ex par
te vna prudentia speciem vnam habet q̄
videntur remota: sc̄z puidentiā que sic oī
cta est eo ꝙ ꝓcul videat: ⁊ pōt ostēdi no
mē prudētie ad memoriā: ⁊ puidētiā ꝙ
ponit tullius. Ratio enī ꝓculuidet siue
ꝓuideat futura siue recordetur ꝑterita.
Simili mō nomē memorie q̄cq; extēdit
ad futura. Ecclesia. septimo. In omnibus
operibus tuis memorare nouissima tua.
Aliā speciem habet prudentia qua ea que
videntur suphitalite⁊ bona agnoscuntur
esse mala. sc̄z cautionē. aliā etiā habet qua
vndiq; videt scilicet circumspectionē. Pro
uidentia proprio nomine sumpto est pre-
sens noticia futurū pertractans euentum
huius officiū est. ex preteritis ⁊ presentib⁹
futura perpendere. Boetius in libro con
solationū. Non solū ꝙ ante oculos' situs
est sufficit intueri rerum exitus prudentia
metitur. Imprudens viā respicit qua itu-
rus est. Prudens vero finem vie attendit
Si dicatur imprudenti veni mecū ducaꝫ
te honorifice: ⁊ per viam pulcher adhere
ant ea que sufficient: ⁊ quodāmodo reli-
gentur. ¶ Septimū est vt diuidendo me
diocritas seruetur. Sene. in epistolis phi
losophiā in partes nō in frustra diuidaꝫ.
Diuidi enim eam nō cōcidi vtile est. Nas
cōprehendere quēadmodū maxia ita mi
nima difficile est. Idez partes eius quod
diuisū est inumerabiles eē: ⁊ paruulus nō
oportet. Idē vitij hz nimiū est nulla diui
sio fit. Simile cōfuso est qcqd vīq; in pul
uerē factū est. ¶ Octauū est inter tarditā-
tē: ⁊ precipitationē mediū in proferendo
seruare. Sene. in epistolis. Philosophi p
nunciatio sicut vita debēt eē cōposita ni-
hil ordinatū est qō precipitatur ⁊ ꝑparat
Idē equestillare illum volo qui currere
nō extēdat aures vero obtuat. Itē copia
verborū: ⁊ exilitas minus intentū audito
rem habet tedio interrupte tarditatis fac
ilius tamen infidet quod expectatur q̄ qō
preter volat. Beniqz tradere homines di
sciplinis precepta dicūtur nō tarditur qō
fugit. Quomodo oīno regere potest que
regi nō potest. Idē remedia non prosunt
nisi imorentur. Idē dicendi celeritas non
satis decora ē philosophie que ponere de
bet verba nō proicere. Idē quēadmodū
sapienti viro incessus modestior cōuenit
sta oratio de pēssa ꝛ andax. ¶ Cōtrariū est
vt docendo veritatē nō deserat. Augu. in
libro de doctri xpīa. Minus intelligāt mi- ¶
nus placeāt: minus moueāt que dicuntur
vera tū dicātur ⁊ iusta. ¶ Decimū est vt
doctrina facilis sit: ⁊ apta. Augu. in libro
de doc. xpīana. Quid ꝓdest locutiōis inte
gritas quā nō sequit intellectus audientis cū
loquēdi oīno nulla fit cā si qō loqmur nō
intelligat Propter quos vt intelligāt log
mur. Prouer. xix. Doctria prudētū facilis
Eccle. viii. Ne absondas sapiētiā i decor
eius. i. ad cor. xiii. Si incertā vocē det tu
barga preparabit se ad prelīū. Idē in eo-
dē nolo in ecclesia q̄cq; verba sensu mō
log vt ⁊ alios instruā quā. x. milia verbo⁊
in lingua. Ambro. Melius enī est vt nos
intelligant populi q̄ vt cōmēdēt gramati
ci. Augu. in li. de doc. xpīana. Que vix in
telligunt vel raro si aliqd vrget vel nunq̄
oīno populi audiētiā mittēda sūt. ¶ Un-
decimū est vt doctrina sit breuis. Eccle. xl
Uerba sapiētū statera ponderabunt. Augu
gu. in li. de doctrina xpīana. Sicut ingra-
tus est q icognita obnubilat sic onerosus
est qui cognita iculcat. Et ethnic⁹ ⁊. Quid
precipies esto breuis vt cito dicta ꝓcipiāt
animi docules teneāt; fideles. Oē super
uacuū pleno de pectore manat. ¶ Duode
cimū est vt doctrina sit vtilis. Sene. i epi
stolis. Etiā si multū eēt etatis parce dispē
sandū erat vt sufficeret necessarijs. Nam q̄
demētia est supuacua dicere ī tpis egesta-
te. Doctrina moralis dz eē ꝓtra pestē alī-
q̄: ⁊ finaliter ad edificādā dilectionē dei ⁊
ꝓximi in hoib⁹. Sene. i epīs. Aliqd quo
tidie ad versus paupiatē ad versus mortē
auxilij cōparata nec min⁹ aduersus ceteras
pestes. Aug. in li. de doctr. xpīa. Legis ⁊
omniū diuinarū scripturarū plenitudo ⁊
finis est dilectio dei quē fruendus: ⁊ rei q̄
nobis cuz in ea refrui pōt. Et paulo post.
Quisqs igit diuinas scripturas vel quālī
bet ea⁊ parte intellexisse sibi vī: ita vt eo i
tellectu nō edificet geminā caritatē dñi ⁊
proximi nōdū intellexit. ¶ Et notandū ꝙ ¶
doctor in doctrina sua tria dz attendere. s.
vt instruat placeat: ⁊ ad agēdū moneat.
Aug. in li. de doc. xpīa. dixi qdā eloquēs.
⁊ verū dixit ita debere dicere eloquētē vt
doceat vel delectet: vel flectat. Deide addi
dit docere necessitat] ē delectaī suauitatis
flectere victorie docēdi necessitas in reb⁹

dicimus. Qui ḡ dicit eū docere vult ḡdū nō itelligit nundū se existimet dixisse qđ vult et qđ vult docere. Si vero intelligit quocūq; modo dixerit dixit. Quod si delectare vult aliqs dicit aut flectere interest quō dicat. Si nāq; teneatur ad audiendū delectandus est auditor ita ⁊ flectēdus vt moueat ad agēdū. Et sicut delectat si sua uiter loqueris: ita flectat si amet qđ polliceris: ⁊ timeat ꝙ minaris. Odiat qđ arguis. Jtē Aug. in eodē. Quis audiat dicere aduersum mēdaciū in defensoribus in hereme debere consistere veritatē. vt. s. q̄ res falsas psuadere conatur nouerit auditorē vel benivolū. vel attentum. vel docilē facere. isti aūt nō nouerit: ⁊ illa falsa apte verisimr ber. ⁊ visimr isti vera sic variāt vt audire tedeat itelligēr nō pateat credere postreo nō libeat. Jlli fallacib⁹ argumtis veritatē oppugnēt asserūt falsitatē isti nec ꝑba defēdere nec falsa valeāt refutar. Et notādū ꝙ doctor sacre scripture nō debet esse timidus vel remissus Augu. in lib. de doctri. xpiana. Qui timuerint ne semē cadat in terrā in malā nō pueniet ad bonaz: iactamus semia spargimus semina: sūt q̄ cōtēnunt sunt q̄ cōprehēdūt: sūt q̄ irridēt istos si nos timuerimus nihil habem⁹ seminare: ⁊ in messe hēmus esurire. Scđa ad thim. 4. Predica verbū insta opportune Mat. ix. Circuibat iesus oēs ciuitates ⁊ castra docēs in synagogis eor. Mat. vj. Circuibat iesus castella i circuitu: docēs luc. xi. ⁊ erat quotidie docēs in tēplo. Jtē notandū ꝙ ꝑm quosdā docilitas ē virtus dirigens hoiem tā in adiscēdo q̄ in docēdo. De his q̄ valēt ad h̄ vt qs bñ addiscat. x.

Ed ꝑm hoc sciēdū ē ꝙ septē sunt
S que dicunt valere ad hoc vt aliqs
bñ addiscat maxime scripturā sacrā. Primū est vt hō bñ viuat. Errat qs qs veritatē se cognoscere putat si adhuc nequiter vivat. Eccle. i. Cōcupiscēs sapiētiā serua iusticiā: ⁊ dñs ꝑbet eā tibi. Et iusdem. xxvii. Volatilia ad sibi similia cōueniunt: ⁊ veritas ad eos q̄ operātur illā reuertetur. Apoc. 3. Collirio inunge oculos tuos vt videas. Glo. collirio oculi vt videamus iniungunt cū ad cognoscendā veri luminis claritatē intellectus nr̄i aciē medicamine bone opationes adiuuamus. q̄ male viuūt quasi spiritalia manuū suarū lumen diuine sapientie a se prohibent.

¶ Secūm est oratio. Cū sapiētia donū dei sit nō oz aliquis tēptare rapere eā violentia studij deo irrequisito. Jaco. i. Si qs indiget sapiētia postulz eā a deo. Aug. Oratione melius soluunt dubia q̄ ingressione alia. ¶ Tertiū est hūilitas ⁊ ꝑ quātū ad 4. Primo quātū ad hoc vt nullā doctrinā cōtemnat. Secūdo vt a nullo doceri erubescat. Sene. primū documētū est vt nullā doctrinā cōtēnas. Secūm vt a nullo discere erubescas. Sene. in li. de. iiij. virtutibus. Esto sapientie cupidus ac docilis. q̄ nosti siue arrogātia impartire postulāti. Quē nō nosti siue occultatione ignorātie tibi postula. impartiri. Etiā a malis oz homo addiscere. Aug. in lib. de doc. xpia. Audiunt vtiliter q̄ vtiliter nō agūt. Sua. n. querere student: sed sua docere nō audēt ⁊ prima cathedra. Aoysi cogit eos bona dicere: ⁊ nō bona facientes. Theophilus lector Origenis ita bonā carpat ne spinā attingat. Qui solū a nobis nolūt addiscere similes sūt illis q̄ solū in ciphis argēteis vl̄ aureis volūt bibere: ⁊ tantū in sacris purpureis vel alter preciosis frumentū damz recipere quor sitis vl̄ fames miserāda nō est. ¶ Tertio ḡtū ad hoc vt homo nō erubescat cōfiteri se nescire qđ nescit nec dū se scire mētit nunq̄ scire mereat. Aug. Nō erubescēdū est hoc cōfiteri se nescire. nedū se scire mētit nūq̄ scire mereat. Quarto quātū ad hoc vt humilē modū loquendi quem hz sacra scriptura nō cōtemnat Aug. ad volusianū. Modus discēdi quo sacra scriptura cōtexit oibus est accessibilis quānis pauciss̄imus penetrabilis ideż inuitat oēs humili sermone: quos nō solū manifesta pascit. sz etiaz secreta exercet vitare. Idem in lib. cōfes. Institui animā intendere scripturis sanctis. Sed mihi visa est sacra scriptura indigna q̄ tulliane dignitati cōparem. Timor enim mei fugiebat modū eius. Illa eni erat que crescere cū parulis. sed ego dedignabar esse parulus: ⁊ turgidus fastus grādis mihi vidēbat: Idē in eodē lib. xij. Altra ꝑfunditas eloquiū tuor quor ecce aī vos suppliciter blandiēs parulus. sz mira ꝑfunditas deus meus mira ꝑfunditas. horror ē intēdētī in eā. Quartū ē vt libror emēdationi intendat. Aug. in lib. ō doc. xp̄ia. Lodic⁹ emēdādis primit⁹ oz inuigilare solertia. eor q̄ scripturas diuinas nosce ō-

fidcrāt. Quitū ē vt hō sit diligēs scriptu
ras sacras idagādo. Ad qđ ꝓmo necessa
riꝰ ē timor dei. Prouer.1. Timor dñi ꝓn
cipiū sapie. Ipsū ingrentē seruat a malo.
pū.14. sapiēs timet ꝛ declinat a malo. Ibi
dē timor dñi factꝰ vite: vt declineta ruina
mortis. Idē nihil negligit. Eccl.7. Qui ti
met dñm nihil negligit. Secdo mās: etudo
vt hō cedat aucāti dīne scripture. Au-i li.
ō do.xpi. Ā oia opꝰ ē dei timore ad cog
scēdū etꝰ volūtatē. Deide mitescere opꝰ ē
pietate. Neq; ctradicer dīne scripture. siue
itellecte. si aliq; vitiū nr̄a ꝓcurit siue nō itel
lecte quasi nos melꝰ sapere: meliusq; ꝓ
pere possemꝰ. Sed cogitare postea ꝛ cre
dere id ee melꝰ ꝛ verius qđ ibi scriptuꝫ ē
ēt si Lite: t quasi id qđ nos ꝑ nos ipos sa
pere possimus. Ber. ad frēs de mon. dei.
In oibus scripturis legēti intiiū dꝫ esse ti
mor dñi. Aug. in lib. de do.xpi. In oibus
canonicis scripturis timētes deū ꝛ pieta
te māsueti q̄runt volūtatē dei. quo ordie
vero ꝓcedendū sit idagādo scripturas sa
cras. Aug. in eodē li. Determinat dicens.
Erit dilnaꝫ scripturarū solertissimꝰ ida
gatorꝫ ꝓmo totas legitur. notasq; habue
rit: ꝛ si nondū intellectu: tam tū lectione
dꝫ tarat eas q̄ vocant canonice. Nā ce
teras securius leget fide veritatis istructꝰ
ꝛ ifra. In scripturis q̄rentiū volūtatē dei.
Prima obseruatio ē nosse canonicas scri
pturas: ꝛ si nondū ad itellectū legēdo tū
nullis mādar memorie vl oino icognitas
nō hr̄e. Deide q̄ in eis aperte posita sūt vl
p̄cepta viuēdi vel regule credēdi solertiꝰ
diligentiusq; inuestiganda sunt. q̄ tanto i eis
quisq; plura inuenict quāto ē intelligentia
capacior. In his n. qui apte posita i scri
pturis sunt inueniunt oia illa q̄ cōtinet fi
dē moresq; viuēdi spez. ſ ꝛ caritatē. Tūc
vero facta quadā familiaritate cū ipa lin
gua diuinaꝫ scripturaꝫ i ea q̄ obscura sūt
aperiēda discutienda ꝓtegendū est: vt ad
obscuriores locutiōes illustrādas de mani
festioribꝰ sumantur exēpla: ꝛ q̄dā certarū
sententiaꝫ testimonia dubitatione incer
tis auferant in qua re memoria valet plu
rimū. Ingsitio vero dupliciter fit: q̄nq;
ab alio q̄rendo ad qđ ꝓtinet illud. Aug. i
lib. de doc.xpia. Nulla res magis memo
rie mādāda ē q̄ illa ꝙ hoc locutionūq; ge
nera q̄ ignoramꝰ: vt cū pitior occurrerit
queri possit: q̄nq; aliqs ꝑ se iquirit in scri
ptura: ꝛ tūc cauēda ē: ne temeritas ne sci
gnota ꝓ nobis habeat. hisq; temere as
entiat. Noc. n. ꝓumptio est q̄ effugere q
nolet adhibebit ad res cōsiderādas ips ꝛ
meditatione. Aug. in li ō vtilitate credē
di. Due sunt pſone laudabiles in religio
ne. Una eoꝝ q isꝫ veritatē inuenerūt quos
etiā beatissimos indicare necesse est. Alia
eoꝝ qui studiosissime: ꝛ rectissime iquūt
primi sūt in ipa possessione. Alij in via q̄
tū certissime ꝓuenīr. Tria sunt vero alia
genera hoium ꝓfecto ꝓbāda ac detestā
da. Unū est opinātium i. eoꝝ qui se arbi
trantur scire qđ nesciūt. Alterū siquidem
qui sentiunt se nescire: sed nō ita querunt
vt possint inuenire. Tertiuꝫ vero eoꝝ qui
nec se scire existimant: nec q̄rere voluit.

Itē cauenda est in inquirendo curiosi
tas que est non magne vtilitati nimiā ope
ram impendere. Sene. quid te torquetur
in illa questione q̄ subtilius est contem
psisse q̄ soluere. Cauenda est etiaꝫ ibi in
stabilitas. Sene in epistolis. Uide ne lec
tio auctoꝝ multoꝝ ꝛ omnis generis vo
luminum habeat aliquit vagum: ꝛ inста
bile. Cauendū est etiam rixādi libido que
peritos in arte logica multum solet vexa
re. Aug. in lib. de doc. xpiana. Disputatio
nis disciplina ad omnia genera questio
nū que in libris sanctis sunt penetranda
plurimū valet. Tantū ibi cauēda est rixā
di libido: ꝛ puerilis: quedā ostentatie ad
uersariū decipiēdi. Secdo ad thimo. scdo.
Noli verbis contendere. Aug. in libro de
doc. xpia. Uerbis cōtendere est non cura
re: quomodo error veritate vincatur: sed
quomodo tua dictio dictioni alteri ꝓfe
ratur. Item cauēda est ibi nimia velociꝫ
tas in trāscurrēdo. Neo enim videt aius
transcurrēdo latentē sententiā. Sapiēs ni
hil magnū rerum ipa natura cito effici vo
luit ꝓposuitq; pulcherrimo cuiq; opi
difficultatem nascendi quos hanc legem
fecit vt maiora animalia viscеribus parē
tum diutius continerēt. Ar. Dicit in lib.
de natura animaliū. Quod elephans fe
mina pregnās ex duobus annis q̄ est aial
magnū. Itē sapiēs. Omnia vestra dū na
scuntur placent. Sed redeamus ad iudi
cium cito scribendo non fit vt bñ scribat
bene scribendo sit vt cito: sed tunc maxi
me eū facilitas illa ꝓtigit resistam⁹ ꝛ pro
videam⁹: vt efferētes equos frenis qbus-

dam cohercearnus. ¶ Et notandū q̄ ſm Auguſti. in li. de doc. xp̄iana. Duabus de cauſis nō agnoſcunt q̄ ſcripta ſūt. Si aut ignotis aut ambiguis ſignis obtegunt q̄ ſcripta ſunt. Sunt aūt ſigna vel ꝓpria: vl trāſlata ꝓpria dicunt cū his rebus ſignādis adhibent ꝓpter quas ſunt inſtituta: vt cū dicim⁹ bouē itelligentes illud animal. Trāſlata ſunt cū ipſe res ad aliud ſignificandū vſurpant: vt cū dicim⁹ bouē itelligentes euāgeliſtā. Cōtrē ignota ſigna ꝓpria magnū remediū eſt linguaꝝ cognitio: z varietas iterpretationū. Cōtra ignota ſigna trāſlata: remediū ē cognitio rerū ad quas ſignificādas trāſferunt. Aug. in li. de do. xp̄iana: Cōtra ābiguitatē ſignoꝝ dat remediū. Domo ingt timēs deū voluntatē eius in ſcripturis ſanctis diligenter ingrit: z ne amet certamia pietate mā ſuetus p̄munitus linguaꝝ ſcia: nec in verbis locutionibuſq̄ ignotis inhereat p̄munitus etiā cognitione quarūdā rerū neceſſariū: ne vim naturā ve eaꝝ q̄ ꝓpter ſimilitudinē adhibent ignoret. Adiuuāte etiā codicū varietatē q̄ ſolers emēdationis diligētia peuauit veniat inſtructus ad ambigua ſcripturaꝝ diſcutiēda atq̄ ſoluēda. Et paulopoſt. Cū verba ꝓpria faciūt ambiguā ſcripturā. Primo videdū ē ne male diſtinxerim⁹ aut pnunciauerimus. Cū ergo adhibita ītentio icertū eſſe ꝓuiderit quō diſtinguendū: aut quō pnunciandū cōſulat regulā fidei q̄ de ſcripturarū planioribus locis: z auctoritate eccleſie p̄ceperit. Qđ ſi ambe velēt oēs: vel plures fuerit partes ambiguitatis ſcōz fidē ſonuerūt: textus ipſe ſermonis a p̄cedentibus et ꝓſequētibus partibus reſtat ꝓſuleđ⁹ vt vi deam⁹ cui ſentētie de plurib⁹ q̄ ſe oſtēdūt ferāt ſuffragiū eāq̄ ſibi conteri patiat. Et notandū q̄ q legit ſcripturas laborare dz vt eas memoriter teneat: z itelligat. Si tū vtrūq̄ nō pōt fieri p̄eligēda videt eē itelligentia memorie Aug. iij. de do. xp̄iana. Sūt q̄ ſcripturas ſacras legūt z negligunt: legūt vt teneāt negligūt vt itelligāt. Quibus ſine dubio p̄ferēdi ſunt qui ꝟba coꝝ minus tenent: z coꝝ eoꝝ ſui cordis oculis vident: ſed vtriſq̄ ille melioꝝ q z cū vult illa dicit: z ſicut opz itelligit. ¶ Sextū eſt vt hō ſit aſſidu⁹ in ſtudēdo. Ideo diuine ſcripture ſemp in manib⁹ ingiter in mēte voluantur. Nec ſufficere putes mandata memoria teuere: z opibus obliniſci. Ideꝝ diuinas ſcripturas ſepi⁹ lege imo nūq̄ ſacra lectio ō manu tua deponat. ¶ Septimū ē vt de ſapia a deo accepta nō ſit ingratus ſed datorē ſuum glorificet. Eccle. viij. Danti mihi ſapientiam dabo gloriam.

¶ De hiſq̄ aduerſantur p̄udētie. ij

Equit de hiſ q̄ aliquo modo aduerſant p̄udētie. Dicit aūt aduerſari p̄udētie. Primo ſtultitia q̄ ē rex appetēdaꝝ: z vitādaꝝ nō q̄libet ſed vitioſa ignorātia vt dicit Aug. in li. ō li. ar. Et aūt ignorātia vitioſa: ſi adſit affectione ſciēdi q̄ agēda ſunt: z vitāda vel negligētia ſciēdi. Ber. in lib. ō. xij. gradib⁹ hūmilitatis. Fruſtra ingt ſibi de infirmitate vel ignorātia blādiunt qui vt liberius peccēt libēter ignorāt vel ifirmant. Aug. ſup illud ps. Noluit itelligere potuit itelligere vt bene ageret: ſed noluit: z ita venia nō hz. Bre. i moralib⁹. Neſcire ignorātia eſt. Scire noluiſſe ſupbia. Ber. i epiſtolis Multi neſciunt: aut ſciēdi i curia: aut diſcēdi deſidia: aut verecūdia inquirēdi. Et quidē hmus ignorātia nō hz excuſationē. ¶ Secōo videtur aduerſari p̄udētie virtuti vitioſa: p̄udētia vel ſapiētia q̄ vī poſſe diſtingui in tres ſpēs. Prima ēſ p̄udētia ſiue ſapiētia carnis: ō qua ad Ro. viij. Sapiētia carnis inimica eſt deo. Et j eodē p̄udētia carnis moꝝ eſt. i. cā mortis eterne vbi dicit glo. Prudētia carnis cuz gs ſtudioſius iplet q̄ carnis ſunt. Aug. in li. de q̄litate aie. Eſt noxiū gen⁹ artiū quo animi valitudo ſauciat. Idem. Sapore z odore mire diuidere pulmēta: z quo lacu piſcis captus ſit noſce dicere q̄daz ē mi ſeranda peritia. Sene. i epiſtolis. Alius in mēbris p̄ciſas anes ſcindit: z p pect⁹ z clunes circūferēs erudita manū in fruſtra excutit ifelix q̄ huic vni reſiuit: vt alilla decēter ſecet: niſi q̄ miſereoꝝ eſt q̄ hic voluptatis cā docet q̄ qui cā neceſſitatis diſcit. Addiſce q̄bus dñici palati noticia ſubtilis eſt: qui ſciūt cui⁹ rei ſapoꝝ illū excitet cui⁹ ſtlectet aſpect⁹. Et hec ꝓma ſpēs ſapie vitioſe ad diuitias ptinet. Vñ ſup illō ij. ad Coꝝ. i. Nō i ſapia carnali dicit glo. Que ē voluptates diligere laboꝝes vitat. ¶ Secōa ſpēs ē ſapia terrena q̄ ptinet ad diuitias Baruch. iij. Filij agar qui exqui ſierūt p̄udētiā q̄ de terra ē. ¶ Tertia ſpēs ē ſapia diabolica ptinēs ad honorē: l ma

lícia. Diabolus.n. primo honorē diuinū appetit. Postea hoi malígne iuidit. Jer. iiij Sapiētes sūt vt faciāt mala glo. malicioſi De his trib⁹ spēb⁹ sapie tangit: Jaco. iij. Nō ē ingt sapia ista desursum ſz terrena aialis diabolica. Aialē vocat sapiam carnis. Sapie terrene aduersāt sapia filij dei pauperis facti. In principio doctrine sue pauptatē cōmēdatis. Mat. v. Bti pauperes spū. Et eādē ꝓsulētis. Mat. xix. Si vis ꝑfect⁹ eē vade ꝛ vēde aia q̄ hēs ꝛ da pauptib⁹. Sapie carnis vī opponi sapia scōꝝ q̄ scōm Aug. est hic tpaliter cruciari ꝛ in eternū delectari. Sapie vero diabolice. sapiētia humilitati de qua Eccle. xi: Sapia humilitati exaltabit caput illius. ¶ Sed ꝓtra id qđ dictū ē forsitan obiciet aliquis quō aliqua sapia possit eē vitiosa. Cū ois sapia a dño deo sit. Eccle. i. ꝛ Baruch. iij. Vie adinuenit oēm viā discipline Et scia mali bona ē. Si scia mali mala eēt ꝛ eū i quo ē malū efficeret: deus q̄ oia mala scit magis malus eēt q̄ ceteri. ¶ Ad hoc dicē dū ē: q̄ sapia vitiosa pro magna pte sui sapia nō est: ſz error sicut dicit Aug. q̄ disciplina mali nō est disciplia: ꝛ sup illō Ro. viij. Prudentia carnis mors ē. dicit Glo. Prudentia dicit cū res stulta sit q̄ ita videt secularibus hoibus. i. Cor. iij. Sapia hui⁹ mūdi stultícia ē apud deum. Mors manifeste ostēdit sapiaz huius mūdi stulticiā est. Sapia terrena stultícia eē ostēdit cū illo qui tñ interrogatiōe dignitiaꝝ laborauit nudus in terra ponti. Job. i. Nud⁹ egressus sum de vtero matris mee: ꝛ nudus reuertar illuc. Sapia carnis stultícia eā ostenditur cū caro delitijs enutrita vermibus esca datur. Sapia diabolica stulticia eē ostēditur: cū ille qui voluit esse sup alios sub terra positus ab hibus ꝛ porcis ꝛ canibus ꝓculcatur. Eccle. xi. Si annis multis vixerit hō: ꝛ in hijs oibus letatus fuerit meminisse dz tenebrosi tpis. i. mortis ꝛ dieꝝ multoꝝ. s. vite future: q̄ hēbit finē q̄ cū venerit vanitatis arguēt ꝑterita. ¶ Et notandū q̄ scōm. B. in ꝑma parte moraliū hui⁹ mūdi sapia ē cor machinationibus tegere sensū verbis velare q̄ falsa sūt vera oīdere: q̄ ba sūt: fit falsa demōstrare. Scia. n. aliqua licet sit vera scia vitiosa⁹ pōt dicere rōne studiositatis q̄ eā p̄cedit: q: ea iplent p̄studiositas que carnis sunt. Unde sup illud Ro. viij. Prudētia carnis mors est: dicit Glo. cū qui ip̄let q̄ carnis sunt. Uel potest dici vitiosa ꝑter vsuz vitiosuz eius. Eccle. xix. Est prudētie nequitia ꝛ in ipsa exercitatio. Usus enim eius execrabilis est. ¶ Et notandū q̄ disciplina mali dupliciter pōt itelligi. Uno mō vt ille gtūs notet materiā de qua ē disciplina: ꝛ sic disciplina mali bona est ꝛ adeo est: vel sic vino ꝛ finē ad quez est disciplina: ꝛ sic disciplina maloꝝ ad malum ꝛ mala est: inquātū est ad malū: ꝛ ē ab hoie vel diabolo: ꝛ idem intelige de illo verbo Eccle. xix. Nō est sapientia nequitie disciplina. Disciplina enim nequitie si sit ad vitandū nequitiā bona est: si sit faciendum inquantū talis mala est. ¶ Itē videt quo dāmodo aduersari prudētie animi p̄sumptio vel elatio. Aug. loquēs de illo verbo apostoli dicētes se sapiētes stulti facti sūt. Ba. i. Si dicēdo inquit te sapientē stult⁹ factus es: dic te stultū ꝛ sapiēs eris. Mat. vi. Abscōdisti hec a sapientibus ꝛ prudētibus: ꝛ reuelasti ea paruulis. i. Cor. iij. Si quis inter vos sapiēs videtur esse in hoc seculo stult⁹ fiat vt sit sapiēs. Prou. xxvi. Uidisti hoiem sibi sapientē eē videri magis spem habebit ꝺ illo insipiēs. B: iij. parte moraliū. Valde difficile est vt qui se sapientē existimat mentē ad humilitatē reducat ꝛ recte p̄dicātibus credat. B. i morali. Quia ꝑma stultícia angelī elatio cordis fuit vera sapia efficitur hois humilitas sue extimationi. ¶ Itē prudētie quoā dāmodo aduersari videtur cōcupiscētia iordinata. Aug. in li. ꝓpos. Spūs penales cecitates supra illicitas cupiditates ps. Sup cecidit ignis ꝛ non viderunt solez. Itē prudētie dicitur quodāmodo aduersari societas insipiētiū. Prouer. xiij. Qui cū sapiētibus gradit sapiēs erit: amic⁹ aūt stultoꝝ similis illis efficitur. Sen. in epistolis. Rem facillimā hō exigit scōm naturā suā viuere: ſz hāc difficilez facit cōis insania: vocat insania insipiētia eoꝝ q̄ se ꝑputāt sapiētes: Simplicē stulticiā hūt q̄ nesciūt q̄ scieda essent ꝛ ignorātiā suā non agnoscunt. Sed q̄ ignorantiā suā: nō agnoscunt quasi insani sunt. Insanus enim credit se esse sapientē cū sit valde stultus: miser abiis est cecitas coꝝ etiā q̄ cecitatē suā non agnoscūt. Sicut accidit cuidā fatue de q̄ loquitur. Sen. in epistolis suis. Arpastā inquit vxoris mee fatuā scis hereditariū

homis in domo mea remāsisse: hec fatua subito desijt videre incredibile rē tibi narrio sed verā nescit se esse cecam inde pedagogū suū rogat: vt migret ait domū tenebrosam esse ḣ q̄ in illa ridemus oibus nobis accidere ḣqueat tibi. Nemo se auarus esse intelligit. Nemo cupidum ceci ducere querūt. Nos sine duce erram⁹ ⁊ dicim⁹ nō ego ābitiosus sum: sed nemo aliter in vrbe viuere pōt: non ego sumptuosus sum: sed vrbs magnas expēsas exigit: q̄ nos decepimur nō ē extrinsec⁹ malū nr̄m. Intra nos est in visceribus sedet. Jō difficiliter ad sanitatē peruenimus: q̄ nos egrotare nescimus. ¶ Et notādū q̄ sc̄m cōem modū loquendi: ⁊ sc̄m modū etiā loquēdi q̄ē ḣ sacra scriptura insipientia: vel imprudētia vel stultitia nō solū pertinet ad intellectū sed etiā ad volūtatē ⁊ operationē. vnde. stultus ē ois peccator: ⁊ maxima stultitia est peccare ⁊ maxima sapiētia est recte viuere. Crisō. Sapiētia ē nō eloquia dei scire sed sc̄m eloga dei viuere. Job. xxviij. Dicit homini diuinitus esse ostēsum q̄ timor dñi ipa est sapiētia: ⁊ recedere a malo intelligētia. Eccl. vlt. Finē loquēdi oēs pariter audiam⁹ time deū ⁊ mādata eius obserua: loq̄la ē ad sapiētiā edocēdū. Sermo enim ꝓprius est nūcius rōnis docte. Homini enī docto magis cōuenit docere q̄ loqui. Finis ergo loquēdi. i. id ad q̄ finaliter ē loq̄la est sapiētia ꝓfumata: q̄ ꝓsistit in timore dei ⁊ obseruatiōe mādator eius. Nihil sapiētie videtur ḣberi cum timor dñi sit principium sapiētie. Prouer. i. Sicut nō reputaretur sapiēs q̄ nō timeret furari vel cape in terra illius dñi q̄ districtissimā faceret iusticiā sic nō est sapiēs q̄ nō timet offendere deū illū qui nobilissimā creaturā dānauit irrecupabiliter pro vno peccato supbie. Lu. x. Videbā sathanā quasi fulgur cadētē de celo. ⁊ p peccō p̄mor parentū totū genus humanū dānauit exilio: ⁊ tpali morte. Et pro peccato luxurie totus mundū exceptis. viij. personis aquis diluuij submersit. Et notandū q̄ licet valde necessariū sit sapiēter itelligere: q̄ occasio est: vt homo sapiēter velit: ⁊ sapiēter operetur: ⁊ insipiēter itelligere valde sit periculosum eo q̄ sit occasio insipiēter volēdi ⁊ insipienter agendi. tñ sapere: vt est in solo itellectu nō est deo gratū nec homini meritoriū: nisi attingat volūtatē vel operationē: nec insipiētia in solo intellectu dānabilis est donec attingat volūtatem vel operationem vt. s. insipiēter velit: vel insipiēter agat: qui sapiēs ex solo intellectu insipiēs vero volūtate: ⁊ operatione insipiētius videtur se ḣbere q̄ si nō ḣberet sapientiaz intellectu. Sicut in cedentibus per viaz publicā sideuiant in viā que mittat eos in manus latronū qui eos iugulent: vnus sciēter alius nesciens stultior in ḣoc reputabitur q̄ sciēs deuiare rit q̄ q̄ nesciuit: insipientius vadit q̄ de die corruit vel offendit q̄ qui de nocte. Job. v. per diem incurrēt tenebras: ⁊ quasi de nocte sic palpabunt in meridie.

¶ De. xij. stulticijs peccā. mortaliter. xij a

¶ Notandū q̄ qui peccat mortaliter multum stulte agit: ⁊ tāgemus xij. stulticias que in eo qui peccat possunt assignari. ¶ Prima est q̄ ipemet se excecat. Sap. ij. Excecauit eos malicia eorum. B. Oculos quos culpa claudit pena aperit. ¶ Secunda est q̄ seipsum diabolo illaqueat. Job. xviij. Immisit in rethe pedē suū. B. Qui pedes i rethe mittit nō cū voluerit exit: sic q̄ in pctis se deicit nō mox cū voluerit surgit. Prouer. quito. Ingrates suecapiūt ipū ⁊ funibus pctōr suor q̄sq̄ ꝓstringitur. Qui peccat volens vincitur ab ḣoste crudeli q̄ nō miserebitur. B. Debilis ē ḣostis q̄ nō vincit nisi volēte Ipe etiaz volēs se precipitat. Matth. quarto. Si filius dei es mitte te deorsuz. Glo. Infirmus ostēditur q̄ nulli nocere possit nisi ille prius se deorsuz miserit. Tertia ē q̄ quasi insanus in seipsuz manus in se mittit infligēdo sibi vuln⁹ insanabile. Eccles. vigesimoprimo. Dicitur de peccato plage ipsius non est sanitas immo q̄ plus est: se ipsum occidit. Sapien. decimosexto. Homo per maliciam occidit animam suam. Eccle. xvi. Dicitur de peccato. dentes ipsius leonis dentes ipsius interficiunt animas. Homini peccatū dicitur mors anie: quia adeo separat qui est vita. Augu. Vera mors est quā ḣomines non timent separatio anime a deo qui est beata vita animarum vel quia aufert vtilitatez vite: ⁊ p̄terite ⁊ presentis. Ber. super cant. Quam nūcius me p̄uare o amara mors vite vita q̄ fructu. Nam vita sine fructu grauior mors. Benigne duo mala parantur arbori infructuose securis ⁊ ignis. Quarta est:

q̄ bona fua plcit. Oſee. ſeptimo. Proiecit iſrael bonū. Qui cadit per mortale pecca bona etiaz que agit in ſtatu illo vera bōa nō ſunt: qz nō ſunt ſibi meritoria. Qui mor tale peccatū cōmittit quaſi ignez in ꝓpria domo ponit q̄ oia deſtruat. Luc. o. Tan gitur de duab⁹ ſtulticijs modo dictis vbi legitur de illo qui incidit in latrones qui ſpoliauerūt eū: z plagis impoſitis abierūt ſemiuiuo relicto. Quinta eſt: q̄ cariſ ſime a deo emptū diabolo viliſſime vēdit 1. Pe. i. Nō i corruptibilib⁹ auro z argēto redempti eſtis ꝛc. ſz p̄cioſo ſanguine agni ꝛc. Prouer. decimo. Lor. impiorum ꝓ nihilo. Iſa. liij. Gratis venundati eſtis.

Sexta eſt q̄ ab actore omniū bonorūz recedit ideo nō eſt mirū ſi male ſit ei. Au gu. Tale bonū eſt dei vt nemini eū deſerē ti bene ſit. Oſee. ſeptimo. Ue eis q̄ receſſe rūt a me Auguſti in libro ſoliloquiorū Deus quē religre hoc eſt q̄ perire. Se pima eſt q̄ cū omnipotente guerram fa cere preſumit: que guerra cito finita eſſet ſi miſericordia dei pmitteret q̄ diabolus eū iugularet. Tren. iij. Miſericordia do mini: qz nō ſumus cōſumpti. Octaua eſt q̄ ei ſeruet cuius gratiaz acgrere negt B. Stultum eſt obedire diabolo offeſo q̄ nullo placato obſequio quanto gs ampli⁹ ei ſeruierit tanto amplius ipſe eum torq̄ bit. Nona eſt qđ ipſe ſibi in ſe locū tor menti efficit. Affligitur eni peccator in corde ſuo. Jer. .. Scito z vide qđ malum z amarū eſt reliqſſe te dominū deū tuū. Qui peccat ſuper ſe quaſi ſarcinam ponit qua in preſenti grauiter z in futuro in in ternū p̄cipitetur. Aug. qd eſt mors depoſi tio ſarcine grauis ſi alia ſarcina i. ō porte tur qua hō ingehennam p̄cipitet. Dece cima eſt qđ ipſe ſibi in inferno portam fa cit. Mat. decimoſexto. Porte inferni non p̄ualebūt aduerſus eaz. Porte inferi dicū tur peccata mortalia: q̄ q̄ in eis decidūt in puncto ad inferna deſcendūt. Job. xxi. Sicut q̄ ad portaz eſt ꝓpiquus ē domui.

Undecima eſt qđ portaz paradiſi ob ſtruit. ſibi z regnū celorūz medico precio vendit. Similis eſau q̄ lenticula vendi dit ius primo genitūre ſue. Deu. vigeſi moquinto. Bene ve vapor eſt ad modicū parens qđ eterne felicitatis aditū inclu dit. Duodecima ē qđ ad ſuſpēdiū ſciēs z volēs vadit: Quis nō reputet inſanum eū q̄ regſitus quo vada. Rūdet ſuſpende re me vado ſic nullus ſapiens reputādus eſt qui in mortali pctō eſt: cū ſingulis die bus in ea manens dictum vnū magnum facit ad infernale ſuſpendiū. Eccle. ſexto. Quid hz amplius ſtulto ſapiēs niſi vt p̄ gat illuc vbi eſt vita: hoc diſcernit vere in ter ſapientes z ſtultos qđ ſapientes vadūt ad vitā eternam ſtulti vero ad mortē eter naz de ſtultitijs ſinguloꝝ peccatoꝝ reg re in tractatu de vitijs.

Explicit tractatus de prudentia deo gra tias q̄ incepit z cōpleuit amen.

Incipit tractatus de temperantia.

Poſto de prudentia que prima eſt inter cardi nales virtutes cū ordinet ce teras z ſit in vi rationali que videtur eſſe nobiliorcōcupiſcibili z traſci bili qz ea diſcernitur hō ab animalib⁹ bru tis: dicendū eſt de alijs tribus. Et p̄mo de tēperātia z fortitudine q̄ de iuſticia qz tēperantia z fortitudo ad iuſticiaz diſpo nunt z ꝓparant ſicut cupiditas quam te perantia refrenat: z timor cui fortitudo re ſiſtit: iuſticiam a ſuo offō impedimnt: z pri us dicēi de tēperantia q̄ de fortitudine qz tēperātia animū ordinat ad id qđ ē infra ſe. ſ. ad bona q̄ corpi ſeruiūt fortitudo ꝙo ad id qđ ē extra. ſ. aduerſa. Jtē tēperantia regit hō ſeipſū: fortitudine. z Juſticia alios pri⁹ hoi vtilius ē regere ſe q̄ alios regere. Seū. ſi vis oia tibi ſubicere ſubice te rōni Multos eni reges ſi rō te rexerit. Jtez tē perātia refrenat ꝙcupiſcētiaz aie circa bo na modica z inferiora. Fortitudo ꝙo ro borat eā circa bōa arduа. Illa ſpūalē diſcē ſū aie cohibet. Iſta ſpūale aſcēſū ꝓmonet cohibitio: ꝙo a ſpūali diſcēſu ē ꝙ aſcen ſuſpūali. Jtē tēperātia ē in vi ꝙcupiſcibili Fortitudo ꝙo in vi iraſcibili. Opatio ꝙo ꝙcupſcibilis vi eē prior q̄ opatio iraſcibil Uis. n. ꝙcupiſcibilis ē appetitiua boni de lectabilis. Jraſcibilis ē appetitiua boni ar dui expedientis vt ē medicina vel icitura q̄ fit pp ſalutē corporis. Bonū ꝙo expedies bonū ē ſzgd. Bonū ꝙo delectabile bonū ſimplr z pp illud ē bonū expedies. Uñ ap petit⁹ bōi delectabil nāl̄r ē ꝙ appetitus bo ni expedient z ē nālis. Ari. i li. de nā aialiū

Oia naturaliter appetũt delectationẽ. Itẽ vis ꝯcupiscibilis motiua ē ꝑ ap̃ꝓhẽsionẽ boni irascibilis ꝙo ꝑ ap̃ꝓhẽsionẽ mali: sicut ē p ap̃ꝓhẽsionẽ boni expectati ē icõcupiscibili mot⁹ cupiditat⁹ ꝛ p eī⁹ adeptionẽ seu ꝓiunctionẽ ē ges vel gaudiũ in aia sic p ap̃ꝓhẽsionẽ mali q̃ aliqs opinat sibi aliqd futurũ ē timor irascibilis: ꝛ pillationẽs mali qđ pri⁹ timebat siue p ablationẽ boni qđ ꝯcupiscebat fit ꝑturbatio vel ira in irascibili ꝛ segr appetit⁹ vindicte. vñ dicit auicẽna q̃ vis ꝯcupiscibilis ē vis iperans moueri vt ꝓpiqueꝫ ad ea q̃ sũt necessaria aut vitalia appetitu delectamẽti. Irascibilis ꝙo ē vis Imperãs moueri ad repellẽdũ id qđ putat nociuũ aut corrũpẽs appetitu vincẽdi. vñ cũ bonũ pri⁹ naturaliter sit quã malũ. Adalũ. n. dr aliqd scđz. Augu. q̃ admixt bonũ vel nocet bono: opatio ꝯcupiscibilis q̃ ē scđz apprehẽsionẽ boni. pꝛior est naturaliter q̃ operatio irascibilis que ē scđm apprehẽsionẽ mali. Preterea ꝑmus insultus a diabolo factus pr̃ mis parẽtib⁹ vr̃ fuisse cõtra tẽperãtiã: ꝛ in pugna xp̃i pria tẽptatio fuit ꝯtra virtutez tẽperantie. ꝑma etiã ps vite nr̃e assueſcit voluptatibus quã ꝛ refrenatio ad tẽperãtiã ptinet. Propter istas cãs merito tẽperãtia fortitudini ꝓponeꝫ. Et secũdũ hũc ordinẽ modo ostẽsuz numerãt q̃ttuor virtutes sup illud. Mat. 15. Erãt q̃ mãducauerũt. iiij. Milia hominũ. Glo iiij. pp. iiij virtutes q̃bus recte viuit̃ prudẽtiã tẽperãtiã fortitudinẽ iustitiã. Eodẽ etiaz ordine enumerãtur Gen. ij. in glo. sup illud q̃ dicit̃ in q̃ttuor capitu. ¶ De tẽperãtia vero hoc modo dicẽt. ¶ Primo diuerse acceptiões huius nois tẽperãtia assignabũt ¶ Secũdo descriptiões eius ponentur.

Tertio ea que ptinẽt ad eius cõmodationẽ. Quarto de ptib⁹ tẽperãtie. agẽte.

De diuersis acceptionibus huius nominis temperantia. 2

Irca primũ notãdũ ē q̃ nomẽ tẽ c perãtie tripliciter accipit̃. Primo ꝑ tẽperãtia generali ad quã p tinet cauere circa oẽ opus virtutis negđ partũ vel min⁹ fiat ad eã ptinet moderari opus virtutis illo modo de quo loqtur. O ratius. Est modus in rebus sũt certi d niq̃ fines. vltra quos citraq̃ negđ cõsiste re rectuz. Sic sumere vr̃ nomẽ tẽperãtiee Ber. in lib. de cõsideratione. Tẽperantie inquit est nõ solũ iustitie sed fortitudini ꝛ prudentie modũ imponere. ¶ Scõo modo dicit̃ tẽperantia virtus animi impetus nõ rectos cohibens sic sumitur a Tullio prima rethorica. ¶ Tertio dicitur temperantia virtus animum regens circa delectationes corporales siue circa delectatiões q̃nq̃ sẽsuum. Glo. sup. Mat. 11. Tẽperãtia est refrenatio cupiditatis ab hijs q̃ tpaliter delectãt. Et Augu. dicit. Tẽperantiã esse in cohercẽdis delectatõib⁹ prauis. ¶ De scriptiones temperantie.

Irca scõm notãdũ q̃ tẽperantia sic describit̃ a Tullio in prima rethorica. Tẽperãtia est rõnis in libidinẽ atq̃ alios nõ rectos animi impet⁹ firma ꝛ moderata dñatio. Libidinẽ hic intellige cupiditatẽ carnalis delectationis. Alios ai ipetus animi nõ rectos intelligere vt cupiditatẽ habẽdi vel ꝓmo nocẽdi: hijs cupiditatib⁹ rõ ai dñar̃ nõ q̃ motus i eis nõ surgat: sz q̃ cũ emergũt nõ sit ꝓcessus ad cõsensũ. Et notãdũ q̃ scõm Tullium in libro de officijs dupler est vis aie: vna est ratio: altera appetitus: q̃ animum rapit: rõnis est: dñari appetit⁹ obtẽperare. Itẽ tullius in libro de officijs. Sic describit tẽperãtiã. Tẽperãtia est dñium rõnis in libidinẽ ꝛ mot⁹ i alios iportunos. Secũdũ Aug. 2. li. de moribus eccl. Tẽperãtia est amor deo sese integrũ incorruptũq̃ seruãs. Scõm Dachyrobiũ Tẽperantia ē nihil appetere penitẽdũ in nullo moderatiõis legẽ excedere sub iugo rõnis cupiditatẽ domare. Itẽ Aug. dicit in lib. de lib. ar. Qđ tẽperantiae est affectio cohercẽs: ꝛ cohibens appetitũ ab hijs rebus que turpiter appetunt̃. Et notandũ q̃ modus a quo moderatio dicitur quadrupler est.

Primus est restrictio inordinati appetitus in vi ꝯcupiscibili: que prona ē ad cõcupiscẽdũ delectabile tpale vel in vi irascibili: que ipetuosa est ad repellẽdũ nociuũ vel corrũpens. Secundus cõsistit in priuatione eī⁹ qđ ē nimis ꝛ partũ. Tertius in hoc q̃ opus debitis circũstantijs induat: ꝛ hijus tertij modi. secundus pars est.

Quartus modus est a quo virtus modesti dicitur: quã Tullius ponit tertiam ꝑtem tẽperantie de quo infra dicetur.

De commendatione tẽperantie. 3 a

Equitur de hijs que pertinent ad cõmẽdationẽ tẽperãtie. ¶ Et no

tandum q ad eius commendationem.
¶ Primo facit q ipsa homini honorē suum custodit: honor hois est libertas voluntatis qua apprehēsio delectabili pōt illud velle vel nō velle. Sen. 4. Sub te erit appetitus tuus z tu dñaberis illius. In brutis ē: seruitus appetitus huic libertati opposita. Apprehēsio eni delectabili attenditur cōcupiscētia eox. nec hūt in ptāte sua eā extinguere vel tēperare: q tēperātie virtutē hz vinit vt hō q eā nō hz vt brutum. Jero. Qui post carnē ambulant in ventrē z libidinē proni q̄si irrationabilia tumēta reputant. Jn. ps. Hō cū in honore eēt nō intellexit cōpara. ē in insi. ¶ Scdo q ipsa hoiem spūaliter circūcidit z inter eos qui sūt de ppło dei: z q non sunt vere discernit. Sen. in lib. de q̄ttuor virtutibus Cōtinētiā si diligis circūcide superflua z in arcū desideria ꝑstringe. Cōtinentiā ibi notat tēperantiā. Jere. 4. Circūcidimini dño z auferte preputia cordiū nrox. Deut. 30 Circūcidet dñs deus cor tuū z cor seminis tui vt diliges dñm deū tuū in toto corde tuo Tēperantia obprobriū egypti. i. mūdi. s. superfluū: aufert a populo dei. Josue. 5. Hodie abstuli obprobriū egypti a vobis Ipsa cauet ne q̄d nimis. Teren. id arbitror primo esse vtile in vita ne q̄d nimis ¶ Tertio q deo familiarez reddit. Sap. vi. Incorruptio facit proximū deo. Tēperantie ē vt amorē deo incorruptus atq; integer custodiat scōz Aug. in lib. de moribus eccle. Ipsa deo seruat integrū cor q ipse specialiter ingrit. Prouer. 24. Prebe fili mi cor tuū. Aug. 10. lib. cōfes. Bñe p q̄tinētiā colligimur in vnū a quo p multa defluximus. Minus eni te amat qui tecū alt q̄d amat q̄ nō pp te amat. Ipsa deo q̄d spūs est assimilat hoiem eū spūalē faciendo. Sen. in lib. de quattuor virtu. capi. de cōtinētia. Desideria tua paruo redime: quox hoc tm̄ curare debes vt desināt atq; ita q̄ si ad exēplar diuinus cōpositus a corpore ad spūm quātū potes adducere. Ipsa filios dei quasi ablactat seperando eos a solatio tēporaliū delitiarū q deo valde gratū est. Sen. xxi. Abraham in ablactatiōe ysaac fecit cōuiuiū magnum. Ipsa ad cōtēplationē dei preparat. Aug. Temperantia est amor ab amore inferioris pulchritudinis nos remouens: z elenās ad superiorē. Idē in libro soli loquiorū. Unuz ē: q̄ tibi possuz precipere thū nobis penitus plus esse fugiendū q̄ista sensibilia: cauendūq; magno opere dū hoc corpus agim⁹ ne quo eox visco pene nostre impediant Quibus integris atq; ꝑfectis opus est: vt ad illam lucē ab hijs tenebris euolemus: que se nec nos oñdere q̄dē dignat in hac cauea inclusis nisi tales fuerint vt ista vel efracta vbi dissoluta possint neq; aures suas euadere. Tēperātia deo thronū eburneū preparat significatū p thronū eburneū quē fecit rex salomon de quo. iii. Re. 10. z. ij. Paral. 9. Ipsa etiā in domo eburnea eū delectat. Jn. ps. Ex domibus eburneis ex quibus delectauerūt te filie reguz in honore tuo. Ipsa deitabernaculū sanctificat. Ps. Sanctificauit tabernaculū suū altissimus. Et vt vno verbo dicamus. Ideo deo placet q sine ipsa null⁹ deo placeret pōt. Ro. 8. Qui in carne sūt deo placere nō possunt. ¶ Quarto q ipsa frenū est quo corpus humanū a spiritu regitur sine quo spirit⁹ corpori periculose ꝑsidet sicut aliquis periculose insidet equo sine freno. si equus sit indomitus z aqua vel aliud periculū sit ꝓpinquū de hoc freno. Sen. dicit. Impone cupiscētie tue frenū ¶ Quinta q ipsa diabolū multū offendit sicut eius oppositū eum gaudere facit. Eccle. xviij. Post cōcupiscētias tuas nō eas z de voluntate tua auerte. Si eni prestas anime tue cōcupiscentias eius faciet te in gaudiū inimicis tuis. Tēperantia diabolū in arido ponit vbi nō hz requiē. Mat. xij. Cū imundus spūs exierit ab hoie ambulat per loca arida querēs requiē z non inuenit. In tēperantia vero diabolo locuz quietis parat. s. humidos. Unde Job. xv. dicitur. Dormire in locis humētibus. Tēperantia liberat ab hoste qui diu hoiem possedit si a voluptate cui homo a cunabulis assuenit: sapiens visus egre dediscit Item difficile est repellere passionem intemporaneā. Temperantia hostem cauet cuius ingressus pacificus videtur: scilicet voluptatē blādientē. Sen. voluptates inter res vilissimas precipue extirpa q̄ mortē latronū ad hec nos amplectuntur vt iugulent Ipsa in prosperis custodit vbi maius periculū est. B. Cū ois fortuna timenda sit magis ꝑspera timēda ē q̄ aduersa Dec eni seuiēdo eruditi illa blandiēdo seducit. Illa vitia carnalia q̄ maiora sūt ista

mie extiguit. ¶ Sexto q̄ ipſa eſt ſtola pri
ma. lu. xvi. Proferte cito primā ſtolā. ipa
eſt veſtis de biſſo. Prouerbi. vlti. biſſus ⁊
purpura idumentū eius. Jpa cādore ē quaſi
materialis reſpectu aliaꝝ gr̄aꝝ. Jpſa eſt
pricipiū ſpūalis pulchritudis: q̄ cōſiſtit in
cādore ⁊ rubore. Cant. v. Dilect⁹ me⁹ cādi
dus ⁊ rubicūdus. j. Cor. xv. Qualis ce-
leſtis tales ⁊ celeſtes. ¶ Septio q̄ vas cor
poris ſincer̄ cuſtodit. Sap. Sincer̄ ēvas
q̄cūq̄ iſūdis acceſſit. j. Theſ iij. Hec ē
volūtas dei ſctificatio nr̄a ⁊c. vt ſciat vnuſ
quiſq̄ veſtrū vas ſuū poſſidere in ſctifica
tione ⁊ honore. Jpa honeſtatē p̄uidet illi
parti homis que magis ea idiget. ſ. carni
¶ Octauo q̄ hoie inultā p̄te qua infir-
mior ē. Cor. xpte carnis. Mat. xxvij. Spūs
q̄dē promptꝰ ē: caro aūt infirma Jpa etiaꝫ
a deceptione hoſtis familiaris cuſtodit.
Nulla vero peſtis efficacior eſt ad nocēdū
q̄ familiaris inimic⁹. Et vt vno verbo cō
prehēdamus nō eſt digna pōderatio aie
cōtinentis. t. tēperate. Eccle. xxvi. Oō vo
cam⁹ cōiter tēperantiā vocat. Señ. cōtinē
tiā. Tēperātia turpitudinē fugit: ⁊ ſic mū
diciā ſeruat. Señ. ſi cōtinentiā diligis tur
pia fugito anteq̄ veniāt nec quēq̄ aliuꝫ ve
reberis pluſq̄ te. Oia tollerabilia p̄ter tur
pitudinē crede. Jpſa decorē p̄uidet mor
bis nr̄is. Señ. Si p̄tinēs es ⁊ animi tui
⁊ corp̄is mot⁹ obſerua ne idecori ſint nec
tō illos cōtēnas: q̄ latēt. Nā nihil differt ſi
nemo videat cū tu ipſe illos videris.

¶ De partibus temperantie. v.

Equitur de partibus temperātie.

¶ Notandū ergo: q̄ ſecūduꝫ Tul
lū in primo rethoricor. tēperātia
tres hȝ p̄tes prima vocat ab eo cōtinentia
Seda clemētia. Tertia modeſtia. Prima
videt regere animū quātū ad appetitum
boni. Secūda quantū ad appetitū alieni
mali. Tertia quātum ad exteriora indicia
hor. ¶ Cōtinentia vt ait Tullius eſt per
quā cupiditas cōſilij gubernatiōe regitur
Cōtinētia vero ſic ſūpta videt poſſe diui
di ſicut cupiditas quā ipſa refrenat diuidi
tur: que hȝ duas ſp̄es. ſ. inordinatū appeti
tum delectādi ⁊ inordinatū habēdi appe
titū. Sic cōtinētia videtur hr̄e duas p̄tes
vna que refrenat appetitū voluptatum ⁊
alia que refrenat appetitū diuitiaruꝫ. Ad
qō videt p̄tinere qō dicit Glo. ſup illud.
luce. vt. Beati pauper̄ ſpū. Ecce tēperan
tia: temperantiā vocat paupertatē ſpūs: q̄
refrenat appetitū diuitiar̄. Has duas par
tes cōtinētie tangit. Señ. dicens. Hac me
diocritatis linea cōtinētiā obſeruabis: vt
nec voluptati deditus prodigus ⁊ luxuri
oſus appareas: nec auara tenacitate ſordi
dus aut obſcurus exiſtas. ¶ Circa illā p̄-
tem cōtinentie que appetitū voluptatum
refrenat. ¶ Notandū q̄. xij. ſunt que nob
diſſuadēt inordinatū amorē voluptatum
¶ Primū eſt locus in quo ſumus. augu.
In valle miſerie ſum⁹ vbi eo magis hen
dū quo min⁹ flem⁹. Jdē. Neſcimus quo
fine claudimur in hoc exilio nō elecit de⁹
hoiem de padiſo vt hic faceret aliuꝫ para
diſum. ¶ Secūm eſt tēpus in quo ſumus
ber. Univerſū tēpus p̄ſie vigilie: q̄daꝫ eſt
ſolēnitatis magne ⁊ eterni ſabbati quod
p̄ſtolamur vigilia nō eſt tēpus delicianꝫ
ſed feſtū. ¶ Tertiū eſt exēplū xp̄i ⁊ ſctōrū
ber. xp̄s. Qui nō fallit elegit q̄ carni mo
leſtius eſt. Jd ergo meli⁹. id vtilius id ma
gis eligendū: ⁊ quiſq̄ aliud docet vel ſua
det ab eo tanq̄ a ſeductore cauēduꝫ ē. Se
cunde. Cor. xj. In fame ⁊ ſiti in ieiunijs
multis. ¶ Quartū eſt exēplū eorū quib⁹
amor voluptatum nocuit vt exemplū ma
tris nr̄e eue de qua. Señ. iij. Vidit mulier
q̄ bonū eſſet lignū ad veſcendū ⁊c. Et tu
lit ⁊ comedit. Et exēplum ſalomonis de
quo. Eccleſia. j. Nō p̄hibuit cor meū quin
oī voluptate frueret p̄pter qō inſatuatuꝫ
eſt. iij. Reg. iij. ¶ Quintū eſt periculū in
acgrēdo ſumpt⁹ delitiarū. Multoties enī
acgrunt vel p̄ morte p̄priam vel per mor
tem alterius. Noluit David bibere aquaꝫ
quā ſibi attulerant tres fortes: ſed libauit
eā dño dicens p̄pitius ſit mihi dñs ne fa
ciā hoc. Num ſanguinē hominū iſtorum
q̄ p̄fecti ſūt ⁊ aiaꝝ periculū bibā. Melius
erat ſine periculo tantū panē ⁊ aquā ſumere
q̄ cū periculo delitias hr̄e. ij. Machā. v. Jn
das ſeceſſerat in deſertū locū vbi inter fe
ras cū ſuis vitā inmōtib⁹ agebat. ⁊ feni ci
bo veſcentes demorabant ne p̄ticipes fie
rēt coīgnatiōis. ¶ Sextū eſt labor qui ē
in p̄parando. Epycurus voluptatis aſſer
ſor oēs labores ſuos ipleuit oleribus ⁊ po
mis ⁊ cibis vilib⁹ dicēs eē viuendū. quia
carnes ⁊ exq̄ſite epule ingēti cura atq̄ mi
ſeria p̄parāt maiorēq̄ penā hñt in acgrē
do q̄ voluptatē i obutēdo. ¶ Septimū ē

uoluptatuz breuitas. Sen. Uoluptas e breuis fastigio obiecta q quo auidꝰ hausta e cuius in cõtrariũ recidens. ¶ Octauũ est eaz indignitas. Sen. In voluptate nihil est magnificũ ante q naturá primaz deo decear. Non est animi virilis sed pueriles voluptates carnales amarentõ lacte signatur in scriptura sacra: carnalis voluptas qõ est cibus puerorũ. Non decet in etate virili siue senili a mamillis lac suggeꝛ. Bene. viij. Postq cõsenui: voluptati operaz dabo. ¶ Nonu est penuria fratrũ nꝛoruz z filiorũ dei. Nõ decet christianũ delitias querere cum sciat christum in tot mẽbris suis necessaria non habere. Debꝛe. vndecimo. Fide moyses grandis factus negauit se esse filium filie. Pharaonis magis eligens affligi cum populo dei q̃ tempoꝛalis peccati habere iocunditatem. Inqua est hec particio q inter filios dei alij superflua habeant alij necessariis indigeãt. Ber. Clamant nudi clamãt famelici z cõquerunt nobis inquiunt fame z frigoꝛe miserabiliter laborantibus. Quid conferunt tot mutatoꝛia vel extensa in particis vel plicata manicis. Nostrũ est quod effũditis nobis crudeliter extrahitur q inutiliter expenditis. Idem inueniunt curiosi quo delectentur z non inueniunt miseri quo subsistentẽtur. Decimuz est voluptatum amaritudo. Habent enim multam amaritudinem annexã. Recte deus cõgregationes aquarũ appellauit maria. Sen. i. Multitudini enim delectationuz est annexa multitudo amaritudinum. Doctus Buleedo felicitatis humane multis amaritudinibus respersa est. Job. xxx. Esic filiis sensibus delicias reputabant. Eccle. vij. Inueni amaroꝛem morte mulierem: hec est voluptas carnis animã separans a deo z ideo a maioꝛ est morte coꝛporis: que corpus ab anima separat. Luz enim deus sit melioꝛ anima separata eius erit deteꝛioꝛ. Undecimum est voluptatum vanitas. Eccle. xi. Adolescentia z voluptas vana sunt vanum est qõ non cõfert plenitudinem cõtinenti. Jeron. voluptas habita famẽ non satietate parat. Eccle. i. nõ saturatur oculus visu nec auris auditu impletur. Jo. iiij. Qui biberit ex hac aqua sitiet iterum. Augu. anima humana delectationis auida ex quo a deitate discessit cũ eoꝛum qualitatenon possit rerum varietate satiari desiderat. Eccle. ij. Dixi in corde meo vadã z affluam delicijs z fruar bonis z vidi q hoc quoq esset vanitas. Duo decimum est eoꝛum noxietas. Nocent aũt homini multipliciter. Primo qz multotiens sunt homini occasio mortis vel infirmitatis Sen. voluptatibꝰ maioꝛ pars coꝛporuz perit. Idem coꝛpus suggerit vanas voluptates breues penitendas. ac nisi magna moderatione tẽperentur in contrarium habituras. Idem. Ipe voluptates i tormenta vertuntur. Idem quis hostis in quã tam contumelioꝛius fuerit quantũ is in quo voluptates sue sunt. Secũdo q hominem in seruitutem ponũt. Sen. voluptatibus se immergũt quibus in cõsuetudinem adductis carere non possunt z ob hoc miseri sunt qui eo peruenerũt q ipis que sunt superuacua facta sunt necessaria Uoluptas amãtibus se quinq̃ginga superponit. i. consuetudines delectationuz que sunt fm. v. Sensus. Luc. xiij. Juga bouz emi. v. Tertio in hoc q coꝛpus spiritui cõtumax reddit. Prouer. xix. Qui delicate a puericia nutrit seruum suum postea sentiet eum cõtumacem. Uoluptas carni cõcupiscenti aduersus spiritum in adiutoꝛiuz fit: vnde multotiẽs spiritus succumbit. B. Si concupiscẽtia cepit habere irritamẽta fiunt duo contra vnum z periclitatur cõscientia. Quarto quia licet videatur esse medicamentũ tamen facit ad infirmitatis augumentum. B. in moꝛali. Ipsum medicamen in vulnus vertitur quia exquisito remedio paulo diutius inhereteꝛ exco grauius deficimus quod pꝛeuide ad refectionem paramus. Quinto qz multum a salute impedit ipa est quasi foꝛte glutinum. Luc. xviij. Uxoꝛem duxi z ideo nõ possum venire hec est voluptas carnis. Sexto oblitionẽ inducit. Eccle. v. Nõ satis recoꝛdabitur diꝛum vite sue eo q deꝰ occupet delicijs coꝛ eius. Septimo hominẽ a sapiẽtia impedit. Job. xxviij. Sapiẽtia nõ inueniꝛ in terra suauiter viuentiũ. Octauo sterilitatẽ bonoꝝ operum inducit. Isa. xviij. Et nunc audi hec delicata. Et paulo põt veniẽt tibi hec duo cito in die vna sterilitas z viduitas. Ipa hominẽ q̃si paraliticũ efficit. Jere. xxxi. Usq̃ quo diffluens delicijs filia vaga Deut. xxviij. Tenera in mulier z delicata q̃ sup terrã ingredi nõ vaebauipa virilitatem, e ufert. Isa. xix. Erũ

egyptus quasi mulier. Ipsa fluuius ē in quo pharao infernalis masculos vult pro hici. Exo.i. Ipa est a qua egyptijs in sanguinē versa. Exo.vij. ¶ Nono hominē loq cē facit. Ipa est eni fluuius ranas ebullies Exo.viij. ¶ Decimo reddit hominē incō pacietē vt patet in epulōe euāgelico. Luc. xvi. Amos.vi. Bibētes vinū i fialis z optie vngnēto deliburi z nihil cōpatiebātur sup cōtrictionē ioseph. ¶ Undecimo. Deliori bus delicijs puat scilicet spūalib⁹. Ber. de licata ē diuina ꝓsolatio z nō dat admittē tibus alienā. Columba aquā refugit scilicet cānalis voluptat⁹. Sen. viij. ber. Loqns ō illo verbo nisi ego abiero paraclitus non veniet. Jo.xvi. Quis ingt audeat de cetero carnis illecebris fantasticis deditus paraclitū expectare. ¶ Duodecimo in penā eternā cōmutatur. Apoc.xviij. Quātū glorificauit se z in delicijs fuit. tantū date illi tormētū z luctū. Aque inferiores in mare mortuū descēderūt. Josue.iij. Voluptates eni tales ad amaritudinē eternā ducunt. Multaq valēt ad refrenādū amorē delicia inuēties i tractatu de auaritia. De paupertate etiā spiritus que amorē diuitiarū refrenat dicetur in tractatu de beatitudinibus ideo hic ea que ptinent ad refrenationē huius amoris pretermittimus.

¶ De clementia. vi

A s Equitur de clemētia que secūdū. Tullīū est virtus per quā animus modiū alicuius temere cōcitatus benignitate retinet. De hijs q valēt ad refrenandū odiū multa inuenies in tractatu de ira scdz. Sen. Clemētia est animi tēperātia i potestate vlciscēdi vel lentas superioris aduersus inferiorē in penis ꝓstituēdis. Et nota q licet clemētia necessaria sit oibus maxime tamē principibus vnde dns primū principē populi sui moysem cōstituit qui erat vir mitissimus sup oēs homines qui morabātur in terra. Numeri.xxxvij. Et.iij. Re.xx. Legitur. Audiuimus q regis dom⁹ israel clemētes sunt Dest.xiij. Volui potētie magnitudine neq abuti sed clemētia z lenitate gubernare subiectos. Et. Isa.xvi. Petit. Emitte agnū dñe dominatorē terre. Et de christo legitur. Mat.xxi. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus: z lex eius vocat lex clementie. Prouer. vlt. In signum etiam clementie inūgūtur reges christiani z ecclesie plati. Sen. Nullū ex oibus clemētia magis q regē aut principē decet. Idē. Clemētia efficit vt inter regē z tirannū discrimen sit. i. differentia. Itē notādū q clemētie virtus mediocritatē seruat in parcēdo z vlciscendo. Sen. tam oibus ignoscere crudelitas est q nulli. Modū tenere debemus sed q difficile tēperamētū est quicqd plus equo futurū est. In partē humanitorē prepōderet. In archa erat virga aarō cū manna. Heb. viij. Ille eni qui preest quādoqz dz parcere quādoqz vltionē sumere. Virga assueri extēta signū erat clemētie. Hester. viij. Ad clemētiā maxime ptinet tēperātia in vltione propriaz iniurtarū. Sen. Quē admodū magni animi nō ē q de alieno liberalis est: sed ille q quod alteri donat sibi detrahit: ita clemētē voco nō de alieno dolore facilē sed eū q cū suis stimulis exagitetur non prosilit q intelligit magni animi esse iniurtas in summa patientia pati nec quicq esse gloriosius q pncipe impūe leso Ultio duas res prestare solet aut solatium affert ei q accipit iniurtā aut in reliquū securitatē. Principis maioz ē fortuna q vt solatio egeat manifestioraq vis q vt alieno malo sibi virtū oppinionē querat: hoc dico cū ab inferioribus petitus violatusq ē Clemētia principē seruet ne impatientia vel alia inordinata affectio vltionē pcipitet. Tullius in libro de officijs. Optandus ē vt hij qui psunt rei publice legū similes sint que ad puniēdū nō tracūdia sed equitate ducūtur. Ad principē vere clementez pertinet illud verbū. Sen. in hac tanta facultate rerū nō tra me ad iniqua supplicia cōpulit: nō iuuenilis impetus nō temeritas hominū z cōtumatia que sepe tranquillissimis quoq pectoribus patientiā extorsit Clemētie est causas parcēdi querere. Sen Alterius etate prima' motus sum alterius vltima quotiēs nullā inueni misericordie causam mihi peperci.

¶ De duode in que incitant principem ad clementiaz.

Tem notādū q. xij. Sūt que possunt valere ad incitandū principē

i ad clementiā. ¶ Primū est exem B plūm excelsi principis scilicet dei de quo. Johel.ij. Legitur q ipe benignus z misericors est z prestabilis super malicia. Et Sap. xi. Parcis oibus quoniaz tua sunt. Et. Sen. Si deus placabilis est z delicta

peccātū non statim fulminibus persequi tur quanto equius est hominem hominibus prepositū miti animo exercere imperiū: ¶ Secundum est exemplū creaturarū inferiorū vt exē pluz qđ ponit. Señ. de rege apū. Iracūdissime inquit ac p captu corpis pugnatissime sunt apes z aculeum in vulnere relinquūt. Rex ipe sine aculeo est nolut ipsum natura nec fenuz esse nec vltionē magno constaturaz petere celūcz detraxit z tram eius inhermē reliquitur. Exemplar hoc oibus regibus ingēs: pudeat ab exiguis aialibus non trahere mores. Tāto moderatior hominū animꝰ esse debet quāto vehemētius nocet. ¶ Tertio est naturalis nobilitas animoz qui regēdi sunt. Señ. remissius. Imperanti melꝰ parretur natura cōtumax est animus humanus z in contrariū atcz arduum nītēs facilius sequitur q̄ vocatur ¶ Quartū est cp clemētia nature humane cōgruit: crudelitas vero videtur esse cōtra naturā humanā z quasi bestiale. Señ. qđ istud delectari sono cathenarū quocūcz ventū est multū sanguinis fundere aspectu suo terrere z fugare. Que alia vita esset si leones vrsicz regnarent si serpentibus in nos ac noxiosissimo animali cuicz daretur cuicz potestas. ¶ Ipa rationis in experta natura abstinet suis z tuta etiā iter feras similitudo mox est. Arī. in lib. de natura aialiuz. Dicit cp non est autum vnius speciei vt se comedāt. Señ. firma rabies est sanguine gaudere ac vulneribus: ac abiecto homine in silvestre animal transire. ¶ Quintū est humani sanguinis pciositas quo parcissime vtendū est. Señ. in epistolis. Clemētia sanguini alieno tanq̄ suo filio parcit z sic homini nō est homine pdige vtēdū. Idē vtēs verbis que cōpetunt clemēti principi. Conditū inquit immo scriptum apud me ferrū ē summa etiā pasimonia etiā vilissimi sanguis vtinā gladius spūalis ecclie nō tā strictus esset z vsus eius parcus. Et subdit. Señ. Severitatē abdita z vt clemētiā in procinctu habeo. S. nazarenus: ad imperatorē a christo tibi i homines vite venia z potestas mortis indulta est z gladi⁹ tibi datus est non tā vt opis q̄ vt cōmineris q̄ vt depositū quondaz incruentū z impolutū restituas cōmendāti. ¶ Sextū ē finis propter quē pncipes sunt cōstituti vt. s. medeātur generi hūano. Jō dicebat. Señ. cp min⁹ turpia sunt principi modica supplicia q̄ medico multa funera ij. C. 02. x. Potestatē dedit nobis de⁹ iedificationē. Et nō i destructionē nraz. Idem Sapiēs multa remittet multas partū sant ſz sanabilis ingenij seruabit agricolas bonos imitabit q nō tm̄ rectas pceraſcz arbores colunt. Illis quocz quas alicq̄ depravabit causa amminicula q̄bus nitātur applicant. Alia circuncidūt quasdā infimas vitio loci nutrītūt. videbitcz igenū quaratione tractādū sit. Idē princeps alios ex ciuibus suis q vtiles bonicz sunt libens videat alios in numerū reliquat quosdam esse gaudeat quosdā esse pattat. ¶ Septimū est qđ oppositū clemētie. s. crudelitas hostes multiplicat. Señ. in li. de clemētia. Uolūtas oportet aūt semēdi quā causa deficiat. Alioquin quēadmodū precise arbores plurimis ramis repullulant z multa satoz genera vt deteriora surgūt reciendū tur. Ita regia crudelitas auget inimicoz numerū tolerādo. Parētes enī libericz corū q interfecti sunt z ppinqui: z amici locū singulorū succedūt. ¶ Octauū ē cp crudelitas audatiā malefaciēdi dat. Señ. Temperatus timor cohibet alios. Assiduus vero z acer z extrema ammonēs in audatiā tacētes excitat z oia experiri suadet acerima virtus ē: quā vltima necessitas extēdit Idē. Videbit sepe cōmitti qz sepe vindicatur. Idem summa prudētia summi viri z pertissimi rerū nature maluerūt vel vt incredibile scelus z vltra audatiā propositū preterire quam dum vindicant ostendere fieri posse. ¶ Nonum est cp clemētia principi securitatez dat. Señ. Errat si quis existimat tutum esse ibi regem vbi a rege nihil tutum est. Securitas securitate mutua pascenda est. Non est opus latera mōtiuz abscindere multiplicibus muris turribus cz sepire saluum regez. Clementia in aperto preſtabit. vnum est inexpugnabile munimentum amoz ciuium. Prouer. xi. Clementia. preparabit vitam z sectatio malorum mortem. ¶ Decimum est cp clemētia regum roborat. Prouer. x. Misericordia z veritas custodiūt regem z roboratur clementia thronus eius. ¶ Undecimum est cp bonitatem z principis z populi consummat. Prouer. xvi. Clementia regis quasi imber serotinus sicut imber tēporaneus ē ad germinationem serotinus est ad matu

rationem. Temporaneus inchoat quod serotinus consumat. Sic clementia regis benefica est hȳs qui male sc habēt quod cst cōsummate bonitatis ⁊ facit vt populus vitam suam bene consumet. multi bene finiunt vitam suam qui male finissent nisi clementer cum eis actum fuisset. Duodecimum est q clementia facit vt princeps temporalis in futuro iudicem vniuersalem clementem inueniet secundum illud. Luce. 7. In qua mensura mēsi fueritis remetietur vobis. Ad idem potest referre illud. Prouer. 20. Prius positus clementia preparabit vitam. vij.

¶ De modestia.

Equitur de modestia quā sic describit Tullius in ꝓmo rethoricor. Modestia est per quam pudor honestatis purā ⁊ stabilē compacat honestatem ⁊ auctoritatem ⁊ innuitur in hac descriptione causa ⁊ effectus modesti. Pudor enim qui est timor turpitudinis vel fuga rei indecentis delinando indecentiaz in exterioribus: efficit ordinationem exteriorem: que modestie est ⁊ sic comparatur auctoritas siue grauitas pura amissionez sui contrarij .s. vilitatis et stabilitatis non tamen momentanea sed permanens. Et notandum q ordinatio interior que est cuz ratione preest: ⁊ appetitus obtemperat causa est exterioris ordinationis. Inordinatio vero iterior que est cum appetitus sub est rationi est causa exterioris inordinationis vnde cū animus est iratus aut metu cōmotus aut nimis voluptatem appetens exteriora mutanturcor accensum stimulis ire palpitat corpus tremit lingua perpenditur facies ignoscit. vnde verus illud poete deprehēdas, animi tormenta latentis in egro corpore deprehendas gaudia sumit vtrāq inde habitum facies. Ordinatio vel inordinatio exterior signū est iterioris. Eccle. xix. Amictus corporis ⁊ risus dentium ⁊ gressus hominis enunciant de illo. B. in pastor. Intus est custodia que composita seruat exterius membra. Qui ergo statum mentis perdidit foris in inconstantiam motionis finit atq exteriore. i. nobilitate indicat q nulla interius radice subsistat. Notandum q modus a quo modestia dicitur est tenere decorem ⁊ est decor iste respectu aspectus hominuz: ad cognoscendum vero vtrum aliquod sit decorum vel non attendendum est an sit naturecōsentaneū ⁊ an sit persona digna que hoc agit vel cum qua agitur attendēdum est etiam ad congruentiam temporis vel loci: decorum est in homine quod est consentaneū nature. i. qualitati excellēti hominis ⁊ est indecens in homine aliquid quod non esset indecens in bruto. Item aliquid indecens est in persona prelati quod non esset indecens in persona priuata Aliquid etiam indecens est quia deest congruentia temporis secundum illud. Eccle. 20. Ex ore fatui reprobabit parabola quia non dicit eam in tēpore suo. Et ponit exemplum Tullius de duob⁹ collegis seu duobus coniudicibus .s. pericle ⁊ sophocle. coram quibus sedentibus pro tribunali. cū transiret quidā iuuenis pulcher dixit. Sophocles socio suo. o. puerū pulchrum cui pericles pretorem decet habere non solum manus sed etiam oculos continentes. Sed sophocles verbum predictum in alletharum probatione dixisset iusta reprehensione caruisset Tullius. vicioſum est derisorie delicatum inferre sermonem ratione etiam loci aliquid indecens est vt in sacro loco fit aliquid indecēter quod alibi id fieret decenter. Item notandum q modestia indecentiā cauet i verbo in risu in motu corporis. In mēbrorum situ in habitu vel cultu in occupatione vel actu de indecentia in verbo ⁊ motu ⁊ risu tangit. Señ. in libro de quatuor virtutibus. Dicens a verbis turpib⁹ abstineto quia licentia eorum impudentiam nutrit sermones vtiles magis q̄ facetos ⁊ affabiles ama: rectos potiusq̄ obscēnidantes. Discebis interdum seri⁹ iocos sed temperatos ⁊ sine detrimento dignationis ⁊ verecundie. Nam reprehensibilis risus est: si non modicus si puerilis ter effusus: si muliebriter factus odibilem hominez facit. Risus aut superfluus ⁊ clarus aut malignus ⁊ furtiuus aut alienus malis euocatus. Si ergo tēpus iocos exigit. hos cum dignitate sapientie gere. Nō erit tibi scurrilis sed grata vrbanitas. Urbanitas tua sine dente sit. Joci tui sine vilitate risus sine cachino vox sine clamore incessus sine tumultu: quies tibi non desidia erunt. Idem in eodem. Non sis alioq curiosus scrutator neq acerbus reprehē-

for: sed sine exprobratõe corrector: ita vt admonitionem hylaritate preuenias: & error facile venia dato. Nec extollas quẽq nec dictas. Requirenti facile responde. Contendenti facile cede: nec i iurgia execrationesq descendas. Idem in eodem. Rari sermonis sis ipse sed loquentium patiens seuerus actus tuis ac seruus: sed hylares non aspernens. Circa motum corporis cauenda est etiam nimia tarditas & nimia celeritas. Señ. Si continens es & animi tui & corporis motus obserua ne indecori sint. De indecentia i motu corporis vel situ membrorum tangitur. Isa. ij Pro eo iquit q elevate sunt filie syon et ambulauerunt collo extento & nutibus oculorum ibant: & plaudebãt. & ambulabant pedibus suis composito gradu incedebant declinabit dominus verticem filiarum syon. Ezechie. xxiij. Lateribus et humeris impingebatis & Prouer. vi. Dicitur de homine apostata qui annuit oculis terit pede digito loquitur. Et in eodem. vi. Sex sunt que odit dominus: et vij. detestatur anima eius. Oculos sublimes Job. xv. Cucurrit aduersus deum recto collo. In habitu vel cultu iste modus habendus est vt vitetur agrestis inhumana negligentia & habeatur mundicia nõ tamen nimis exquisita. Jerony. Ornatus & sordes parimodo fugienda: quia alterũ delitias alterum gloriam redolet. Sene. Non splendeat toga nec sordeat. i. Thimo. ij. Volo mulieres orare in habitu ornato cum verecundia & sobrietate ornantes se. In occupatione vero attendendum est ad naturam ad quid scilicet aliquis a natura sit depositus. Qui enim debilis est corpore & ingeniosus & vivacis memorie non militiam: sed studium litterarum sectari debet. Fatuum enim est nature repugnare & illud sequi quod homo non possit assequi. Attendendum est etiã ad etatem. Etas enim adolescentie labore animi: vel corporis est exercenda & auctoritati senum subijcienda. Debent enim adolescentes senes vereri. Consilio eorum regi & exemplo informari. Senibus vero labores corporis videntur esse minuendi animo vero hijs exercẽdus est. Cõsilio debent alios iuuare & exempla imitatiõe digna eis ministrare quate psone est pariture cum ciuibus viuere. Prelati vero est extimare se gerere personam ciuitatis retinere decus seruare leges.

De temperantia circa delectatiões sensuum. viij

Dicto de partibus tempantie secũdum. Tullium. Dicendum est: de partibus temperantie prout temperantia virtus est: animam regens circa delectationes sensuum. Notandum ergo q ille partes temperantie: que regunt animã circa delectationes: que sunt secundum gustum & tactum satis sunt note: & nominate que sunt sobrietas & continentia. Ille autem partes que pertinent ad delectationes: que sunt scõz visum: & auditum & olfactum: non sunt ita note nec habẽt specialia nomina: & potest esse in causa vtilitas dictarum virtutum: quia duo sensus. s. gustus & tactus pertinent ad esse. Tres alij q sunt pertinent ad bene esse mediante gustu: assumitur q per vim nutritiua corpora vniuntur: & sic conseruatur esse individui: vnde gustus est ad cõseruandum esse individui. Mediante vero tactu per vim generatiua transfunditur: quod erat in vno corpore in aliud corpus & sic fit multiplicatio individuorum & saluatur esse speciei in multis individuis quod non posset saluari in vnico cum sit individuum corruptibile. Item tactus & gustus sunt principales sensus. Alij vero tres sunt ordinati ad illos. Visu enim & auditu & olfatu nutrimẽtum a longe agnoscitur: q gustu prope agnoscitur. Unde dicitur in libro de natura animum. Quod auis rapax est acuti visus: quoniam indiget vt cibus suum videat a remotis. Visu & auditu & olfatu agnoscitur a lõge destructiuũ corporis vel delectabile fm tactũ: q de prope tactu decernit prius: vidit mulier q bonum eẽt lignum ad vescendum q̃ de illo gustaret. Señ. iij. Et prius vidit. Dauid mulierem lauantem se ex aduerso q̃ adulterium cum ea cõmitteret. i. Reg. xi. Item sicut dicitur in lib. de natura animalium. Sensus tactus in homine subtilis est plusq alij sensus & post ipsum gustus. Ceteri sensus in homine sunt hebetiores q̃ in alijs animalibus idem dicitur. In eodem lib. Quod sensus visus in omnibus animalibus est supra auditum: & sub hijs olfatus tactus et gustus operantur secm propinquitatem

obecti. Alij sedz distantiam. Unde delectationes que sunt scom tactū z gustum maiores sunt q̄ que sunt scom alios tres sensus z promitas ad operationes z delectationes scom illos duos sensus maiorez q̄ scom alios tres z vitia que sunt scom operationes z delectationes eoz duorum sensuum magis sunt pertenlosa. Ideo virtutes que sunt cōtra omnia illa vitia magis sunt necessarie z magis note z habent ipecialia nomina. ¶ Inter virtutes vero pertinentes ad delectationes gnoz sensuum. Primo psequemur de sobrietate. Secundo de continentia. Tertio tāgemus de illa temperantia que est circa delectationes alioz trium sensuum.

¶ De sobrietate. 9

Circa sobrietatem vero primo distinguemus diuersas acceptiões c huius nominis sobrietas. ¶ Secundo ponemus ea que pertinent ad ei⁹ cōmendation. ¶ Tertio tāgemus de officijs ipsius.

¶ De diuersis acceptionibus huius nominis.

Circa primuz notanduz est ꝙ nomē sobrietatis quadruplicter sumitur in sacra scriptura. Quandoqz enim sumitur large pro temperantia que est vna quattuoz cardinalium virtutum vt Sap̄. viij. Sobrietatez inquit et prudentiam docet ꝛc̄. Ty. ij. Sobrie z iuste z pie viuamus ꝛc̄. Secundo sumitur pro temperantia q̄ est generalis vt Ty. ij Juuenes hortare vt sobrij sint Glo. In oibus. Tertio sumitur pro temperantia q̄ est circa potum z cibum vt Ty. ij. dole scentulas vt viros suos ament: filios suos diligant prudētes castas sobrias. Glo. in cibo z potu. Quarto sumit̄ sobrietas pro temperantia circa potuz tantū z sic ebrietas est eis opposita. Si sumitur. Eccles. xxxi. equa vita hominibus vinum in sobrietate si bibas illud moderate eris sobrius. Tertio modo sobrietas hic sumit̄ pro temperantia circa cibum z potuz vel circa delectationes que sunt scom gustum.

¶ De cōmendatione temperantie.

De cōmendatione vero huius vir
a tutis notandum ꝙ sobrietatem
B suadet nobis: natura: scriptura: z vniuersa creatura. Nā modicitate oris humani suadet nobis mediocritatem in umptione cibi z potus. Homo enim si comparatione tui corporis parui oris est vt dicit Ari. in lib. de natura animalium. Oris vero modicitate suadet: nobis naturā raritatem in sumendo cibū z potum: vnum enim os habemus cū duos oculos z duas aures habeamus: breuitate vero delectationis que nō habetur nisi in transitu cibi dissuadet nobis sumptuositatem ciboz delectabiliū. B. in sermonibus taz modice partis. s. gutturis tam exigua delectatio quanta paratur solicitudine quātaz deinde molestiam parit. huic z morbi varij generantur. Idem etiaz dissuadet nobis corruptio cibi z potus que fit postq̄ in stomachum descenderunt. Joel. primo vlulate omnes qui bibitis vinū in dulcedine. Perijt enim ex ore vestro. Non sic est in alijs sensibus. Non enī corrumpitur res pulchra que videtur cum semel visa fuerit nec res odoriferaz cuz semel odorem eius aliquis acceperit naturales appetitus anime non sunt delicia⁹. Eccle. xxix. Initium vite hominis aqua z panis. Eandem escaz assignauit dominus: homini z brutis Gen. i. Ecce iquit dedi vobis oēm herbam afferentē semen super terraz z vniuersa ligna que habēt in semetipsis sementē sui generis vt sint nobis in escā z cunctis animantibus terre. Sen. Considera tecum quantū natura poscat z quantum cupiditas expectat. Scriptura ꝺo sacra dupliciter suadet nobis sobrietatē. i. admonitionibus multis z sanctoz exemplis. De amonitionibus vero paucas ponere sufficiat. i. Thessa. v. Vigilemus inquit z sobrij simus. 2. Thimo. 4. Ministeriū tuū imple sobrius esto. i. Pe. 4. Estote itaq̄ prudētes sobrij ꝛc̄. Eiusdem. 2. Sobrij estote z vigilate. primoq̄ ait prudētes ꝛc̄. De exemplis enim pauca ponere sufficiat. Dani. i. Bucūt pueri bone indolis dentur nobis legumina ad vescendum z aqua ad bibendum cibo regio contempto. Dan. 10. Triū ebdomadarū diebus panem desiderabilem nō cōmedi z caro z vinum non introierunt in os meum. Mat. 3. z Mat. 11. Dicit de Jo. baptista ꝙ esca eius erat locuste et mel silnestre. Luce 1. vinum z z siceram non bibet. B. super cant. Abstineo a carnibus ne dum nimium nutrimero carnez simul z carnis nutriantur vitia panem

ipsum cum mensura studebo sumere ne onerato ventre stare ad orādū tedeat. Et de beato Nicolao legit q cū lacte alereť. ā. z 6. Feria semel tm in die lac suggebat. Omnis eni creatura sobrietatē suadet qz in omni creatura est modus vel mensura scom illud. Sap. xi. Oia in mēsura z nu mero z pondere disposuisti. Jte ad cōmē dationē sobrietatis valere pōt sioñdatur quot z quāti sint eius effectus z quā pico culosus in homine eius effectus. Notan dū ergo q eius sobrietas valet ad sanita tē scom illud. Eccle. xxx. Sanitas est aie z corpori sobrius potus. Señ. in epistolis. Simplex erat ec cā simplicī valitudo mul tos morbos multa fercula fecerūt. Criso. sup epam ad Heb. Nihil sic salutē nihil sic sensuū acumē operat nihil sic egritudi nē fugiat sicut moderata refectio. Jtez so brietas valet ad diuturnitatē. xxxi. Eccle. Qui abstinens est adiciet vitā. Jte valet ad tocūditatē z corporalē z spūalē. Eccle sia. xxx. Exultatio anime z corporis vinuz moderate potatū. B. in moral. si a carne hoc qđ licet abscōdimus mox in spū hoc qđ delectat. Inuenimus hō sobrius dele ctabiliter viuit z dormiendo z vigilando. Eccle. xxx. Somnus sanitatis in hoie par co dormiet vsqz mane z anima ipsius cū ipso delectabit. hō sobrius differt cōmede re donec esuriat. z tūc etiā panis z aqua delectabiliter ei saptūt. Aug. in li. de verbis dñi. Uix fastidiosus faciaris nescis quo mō. Sap. q fames accendit. Señ. in epi stolis. Solus panis bonus fiet z tibi euz tenerū z similagineū fames reddet ideo nō est añ edendū q tlla imponat. Expe ctabo ergo nec ante edam q aut bonū pa nē habere potero aut malū fastidire desie ro. B. in epistolis. Prudenter sobrieqz cō uersanti satis est ad oē cōdimentuz. Sal. cū fame. Sapiens desiderijs oia cōdiuntur Bartus cū fuga cū aquā turbidam z cada uerib⁹ inquinatā bibisset negauit vnquā se bibisse tocundius. B. ad fratres de mon te dei panis furfureus z simplex aqua ole ra vel legumina simplicia nequaquā res delectabiles sunt sed in amore xpi z desi derio eterne delectatius ventri bene mo rigerato gratanter ex hijs satis facere pos se valde delectabile est: qō milia paupe rū ex hijs vel aliquo cop delectabiliter sa tisfaciunt nature. Facillimū quippe z de lectabile esset adiuncto amoris dei cōdi mento scom naturā viuere si insania nō stra nos permitteret qua sanata statiz na turalibus natura arridet. Criso. cōferam⁹ inquit mēsam diuitis z mediocri z discu tiamus vtro qz uituas. Qui magis qneso sunt qui purā verāqz mēsē cupiunt volu ptatem: Ille ne qui cenas prandijs iūgūt quiqz vētris distensione rūpunt atqz op pressione ciborū suoz premuntur in quo rum corpore vino inundāte velut naufra gijs cuiusdaz fluctus obruta anima neca tur vbi nec oculus nec lingua nec pes p prijs deseruit officijs sz omnia mēbra cor poris qui vinculis iacent iuncta grauius quā penis vbi nec sapor eis ad quietez da tur nec ad salubritatem cedit. Jtez. Criso. hijs qui in delicijs z luxurijs vitaz ducūt resoluta quidē corpora z ideo omni cera mollioza circūferunt atqz infirmitatib⁹ re pleta qbus ad cumulum malorum poda gre tremor immatura senectus accidit z ē eis vita semp in medicis z in medicamen tis. Sensus autem tardi graues z obtusi z quodāmodo iam sepulti. Idem quis h iocunda dicat z grata qui tamen nouerit quid sit iocunditas. Et voluptas a ꝓpriē tibus ita diffinitur. Uoluptas est cū quis suis desideriis finitur vbi vero desideriis frui non potest dum vel egritudo non sūt vl societas ipa desiderijs facit ea que one rosa efficit ingrato. Sine dubio etiaz vo luptas in eis pariter z iocunditas perit. Idem. Considera egros qui fastidio pur gētur quomodo quāuis suaues z lauti ti bi opponantur oneri cis magis sunt quā voluptati Sic vbi per abundantiā cupidi tatis fuerit extincta pariter z voluptas z iocunditas promittitur qnōtam ciboruz gratia quā desideriꝝ gignit satisfactio vo luptatem vñ aia satiata calcabit fauum Prouer. xxvij. Idem de petra melle satu rauit eos qui quidē post multam itineris fatigationē z laborē sitis ags frigidis ex saxo viuentibus fruebant easqz cū deside rio hauriebant hoc ipso ergo q dulciſſi me z desiderabiliter potādi cupiditas ex plebat aqua si illa semel appellauit. Bre. dubitari non pōt q simplicior victus z mensa mediocris plerunqz iocunditatis habēt z voluptatis z econtrario diuitum

mense execrabiles ⁊ horride ⁊ morborum ⁊ cõtaminatione plene in quibus molesta sunt hec que delectabilia videtur. Item sobrietas gratiã hominũ cõparat sicut ei⁹ oppositum hominibus exosum reddit. Ecclesiastici.xxxi. Utere quasi homo frugi his que tibi apponunt ⁊ nõ cum manducas multum odio habearis. Itẽ deum glorificat. i. Cor. x. Sive comeditis sive bibitis sive aliud aliquid facitis omnia ad gloriã dei facite. Glo. quod manducas bibis sum⁹ ap refectionẽ corporis reparationẽq; mẽbrorum gratias tribuẽs ei qui tibi tribuit mortali ⁊ scõm fragili ista supplementorum solatia cibus tuus ⁊ potus laudabit deum. Sobrietas etiam in communibus nostris deum pascit prouidendo ibi puritatẽ in qua ipse delectatur. Cant. ii. Qui pascit inter lilia. Itẽ sobrietas munditiam prouidet vbi maxime immũditia displicet sed in ore ⁊ ad mensam. itẽ mẽbra in ore maxime displicet immunditia. In mensa ẽt multũ placet munditia: tertio. Pal. decimotertio. Proponunt panes in mẽsa mũdissima ⁊ Leui. vigesimoquarto. Jubent xii. Panes propositionis statui super mẽsam purissimã. Sobrietas ornamenta mẽse est. Ber. ad fratres de monte dei. Si mãducas mensam tuam per se satis sobriam sobrietas tua peromet. Item sobrietas offensam dei cauet vbi maxime cauẽda est scilicet cum bonis dei vtimur magna iniquitas est cum deo hostiliter agere cuius in mensa eius simus: Cauent latrones ne noceant aliquos diebus hijs cum quibus comederũt. Itẽ sobrietas seruat rõnis libertatem quã eius oppositus impedit. Eccle. trigesimoprimo. Ne comprimaris in conuiuio vino. Jeronymus in epistolis. Qui inebriatur ⁊ mortuus est ⁊ sepultus. Augustinus nõ aliud est ebrietas quã mentis stultissimus demon. Quocunque modi enim vir cum se putat bibere vinum bibit a vino. Sobrietas pessimam seruitutem excutit scilicet seruitutẽ corporis qõ ad seruiendũ datum est spiritui ⁊ nobilitatẽ anime seruat. Eccle. decimo. Beata. terra cuius rex nobilis est ⁊ cuius pnceps vescuntur tpe suo ad reficiendum ⁊ non ad luxuriam. Item sobrietas membrum nobili valde regit. os scilicet. Sensum etiam pertinentes ad esse scilicet gustũ dirigit. Circa quẽ

B

vitium valde periculosum est: destructiuũ enim esse põt ipsius eẽ ⁊ esse occasio magne infirmitatis vel mortis. Itẽ sobrietas opus necessitatis regit in quo sine ipsa frequẽter erratur a iuuenibus ⁊ senibus. Itẽ ad intelligentiã preparat vnde. Dan. primo. Pueri q cibos regios cõtẽpserũt grossis cibis cõtẽti intelligẽtiores ceteris inuẽti sunt. Itẽ vigilantiã seruat ad quã dñs tũ mouet. Mat. vigesimoquarto. ⁊ xxv. ⁊ xxvi. Et Luc. vigesimoprimo. ⁊. xxiij. Unde notabiliter sobrietas ⁊ vigilia sociantur. primo. Thimo. quarto. Vigilemus inquit ⁊ sobrij simus. primo. p. quinto. Sobrij estote ⁊ vigilate. Item ministerio dei idoneũ efficit vnde. i. Thimo. iii. Ubi ostẽdit qlis dz esse minister dei: dñ. Sobriũ ornatũ ⁊c. Tit. primo prudẽtes sobrijs iustum ⁊c. Itẽ ab igne infernali. s. luxuria seruat. vñ puer q abstinẽtes fuerũt a fornace bẽ babylonica illesi exierunt. Dan. iii. Sobrietas filios dei fugientes egyptios infernales p siccũ ad terrã pmissionis perducit. Exo. decimotertio filij israel ambulauerũt per siccũ ⁊c. Qui sobrietate nõ habẽt in ags voluptatũ submerguntur. Sobrietas primũ ingressũ hz in bello spũali sine ipsa cetere vtutes frustra pugnãt Glo. sup Mat. iiii. Nisi gula prius refrenet frustra contra alia vitia laborat. Qui poplice flexo aquã biberũt nõ pmissi sunt ire ad bellũ cum gedeone. Jud. vij. Poplice flexo aquã bibit q voluptuose ẽ, nedit. Item sobrietas diabolo aufert ingressũ in hoie ⁊ sic videtur ei auferre dñium: nõ dicẽ dñs castri q nõ hz ibi ingressũ. Sobrietas diabolus in arido ponit vbi ipse nõ gescit. Mat. xij Ambulat p loca arida querẽs requiẽ: ⁊ nõ inuenit. Pisces infernalis in arido posit⁹ palpitat vt de pisce. Tho. vi. Isa. xx. Cõ putrescent pisces sine aq̃ fames lupũ vt ne more exire facit sic sobrietas diabolũ de hoie ipsa carni concupiscẽti aduersus spũm victualia aufert: ⁊ igni cõcupiscentiaꝝ ligna subtrahit vñ diminuit vel deficit. Ipsa carnẽ in ptãte sua hz Gen. xvi. Ecce ancilla in manu tua est vtere ea vt libet ipsa ad modũ lapidis pciosi hoiez custodit ne cibus vel potus ei noceat. Si sobrietas ⁊ sit dum corpus replet anima euacuat homo ⁊pauperatur. Prouer. xxi. Qui diligit epulas in egestate erit deus blasphemat

Glo. super illud. 1. Cori. x. Sive comeditis sive bibitis ꝛc. Si modum nature debitū in moderatione voracitatis excedis: ꝛ in voluptate te ingurgites quātascūq; laudes lingua sonet: vita blasphemat. Itez venter deificat. Phylo. iij. Quorum deus venter est: porta oris aperta exercitus vitioꝝ ingredit. Job. xxx. Quasi rupto muro ꝛ aperta tanua irruerūt sup me: sine sobrietate mensa hois est in laqueū. Eccl. ix Sicut pisces capiunt hamo ꝛ aues ꝓprehendunt laqueo. ita capiunt hois tpe malo. Tēpus malū: ꝛ piculosuz é hoi nō habēti virtutē sobrietatis tpe prādij. Sap. 14 Creature dei ī odiū facte sūt: ꝛ ī tēptatōez hoium ꝛ in muscipulā pedib⁹ ipientiū.

¶ De officijs sobrietatis.

Equitur de officijs sobrietatis et
s possunt distingui duo officia ei⁹ Unum est cauere excessum in cibo. Aliud est cauere excessum in potu. Sen. Ede citra eruditatē: bibe citra ebrietatem. Luc. xxi. Attendite ne grauent corda vra crapula ꝛ ebrietate. Crapula quā doq; sumit ꝑ excessu i cibo solū: vt in verbo ꝓdicto: qñq; vero cōiter pro excessu in cibo vel potu vt Eccl. xxxvij. Propter crapulā multi obierūt q ante abstinēs é adiciet vitā. Et in ps. Tanq; potēs crapulatus a vino. Sitr nomen sobrietatis qñq; sumit pro excessu in potu solū: vt Ro. xiij. Nō in cōmessationibus ꝛ ebrietatibus. Glo. Briam genere masculino dicim⁹ calicē aptū potatiuū a quo dicit ebrietas q̄ est nimia potatio vini. Qñq; vero nomē ebrietatis sumit cōiter pro excessu i cibo vel potu. Et notandū q̄ sobrietas nō ponit modū sive mēsurā solū circa quātitatē cibi vel potus: sed ponit modū quantū ad oēs circūstantias. Qui enīz sobrius é sumit cibū ꝛ potū quantuz debet: ꝛ qñ ꝛ quomodo debet. vnde possumus distinguere qnq; officia sobrietatis. Primū
S est cauere ne statutuz prandēdi terminuz ꝓueniamus. Qui tps ꝓuenit nō expectat donec salsa ꝓparata fit. i. fames. vnde cibū insipide comedit. Eccle. x. Beata terra cui⁹ rex nobilis est: ꝛ cui⁹ ꝓncipes cōmedūt in tpe suo. Secūm est cauere ne cibos lautiores q̄ramus. Sen. Victus sit tibi ex facili: nec ad voluptatē sed ad cibū accede. Palatū tamē fames excitet non sapores. Besiderīa tua a parvo fdime: qz hoc tm̄ curare debes vt desināt. Tertiū est deuitare studiositatē ꝓparandi cibos. Preparare enīz studiose est hostis nostri gladiū acuere. Cibus enim delicatus é gladius quo caro vtitur cōtra spm̄. 1. Pe. ij. Obsecro vos tanq̄ aduenas: ꝛ peregrios abstinere vos. a car. desi. q̄ milit. aduer. a.

Quartū est nimium appetitū cibi vel potus refrenare. Aug. fieri pōt vt sine alī quo vitio cupiditatis vel voracitatis precio sissimo cibo sapiens vtatur. Insipiēs aūt fetidissime gule flāma: in vilissimū cibū vilescat: ꝛ ardescat. Et satius quisq; in ore dñi maluerit pisces vesci q̄ lenticulaz in ore esau. Non propterea cōtinentiores nobis sunt plere opz bestie: qz melioribus escis alunt. Quintū est: mensuraz refectiōis nō excedere. Eze. xiij. Cib⁹ tu⁹, quo vesceris erit in pōdere: de hac tm̄ materia regre in tractatu de vitio gule. Solet aūt queri vtrum quelibet ebrietas seu quilibet excessus in cibo vel potu virtutem sobrietatis destruat. Quod si verum esset omnis excessus in cibo vel potu mortale peccatū eēt. Virtutē enim nō destruit nisi mortale peccatum. Ad hoc dicendū q̄ duplex est modus sive mēsura ad sobrietatem ptinens. Unus accendit in cōmēsuratiōe nature vnde mēsurate sumit cibū vel potū quod necessariū est ꝛ sufficit nature. Immoderate vero qui sumit plusq̄ necessarium est. Et iste excessus potest eē ꝛ venialis ꝛ mortalis vnde non oīs talis excessus destruit virtutē sobrietatis. Alius modus accenditur in cōparatione boni temporalis ad eternum: vnde scūm hoc modum seruat quis in sumendo cibum ꝛ potum qñ temporale bonū non prefert vel equat eterno. Immoderate vero se hz sumēdo cibū vel potū quādo temporale bonum prefert vel eterno equat. Et talis excessus mortale peccatum est: ꝛ destruit virtutem sobrietatis.

¶ De cōtinentia specie tēperātie. x

Icto de sobrietate que é tēperan
d tia circa delectatiōes scōz gustū. Dicendum est de temperātia illa que accenditur circa delectationes scōm tactū. Multiplex vero est delectatio scōm tactū. Quedam é in suauitate vestiuz. Quedam in suauitate lectoz. Quedam

in suauitate vngnentoꝝ. Quedaꝫ vero in suauitate balneoꝝ. Quedā vero in carnali contactu: que duplex est. Quedā ptinet ad mēbra generatiōi deputata. Quedam pertinēs ad cetera mēbra. ¶ Temperantia vero circa delectationes predictas vocari pōt cōtinētia. Maxime vero vsitato sermone ꝓtinētia vocat tēperātia illa que cauet illicitas delectationes sm tactū quo ad mēbra que generationi deseruiūt: que sic describit. Cōtinētia ē abstinētia ab oi illicito coitu. Et est hec virt⁹ multū necessaria. Regit enim mēbra illa in quib⁹ maxime sunt ꝓcupiscētia. Mouent.n. q̄ꝫ hoie multo vel oꝛmiēte. Et dr̄ i libro de natura aialiū. Q̄d accidit hoibus ꝛ q̄ drupedib⁹ coitū desiderātib⁹ subito sperma-ticare. Quibusdā ad tactū mutuuꝫ. Aliis ad solū aspectū hoꝝ membroꝝ effrenatio periculosa est multū vt ostensum est i tractatu de vitio luxurie. Cum generatio sit ingressus inesse. ipa est velut quedā porta diligenter custodiēda cuius de⁹ vult dñs esse. Ideo in mēbro generationi deputato specialiter voluit signū suū ponere. scz circūcisionē. Circuncisio spectalis figura videtur eē cōtinētie. Cōtinētia i sacra scrptura multum nobis suadetur. Exo.xij. Renes vestros accingetis. tiij. Re.iij. Accinge lumbos tuos. Job.xxxviij. Accinge sicut vir lumbos tuos. Luce.xij. Sint lūbi vestri precincti. Ephe.vj. State subcincti lumbos vestros. Continentia ꝯona aurea q̄ spōse regis celestis ad decoꝛez data. Dañ.x. Ecce vir vnus vestitus lineis. Renes eius accincti auro obrizo. Apo.i. Vidit Jo. simlem filio hominis ꝑcinctum ad mamillas ꝯona aurea. Etiā dē.v. Exierunt septem angeli precincti circa pectora ꝯonis aureis. Ꝯona aurea ad mamillas vel circa pectora est cōtinētia cordis. Aurū obrizū circa renes est cōtinētia carnis aurū in igne seruatur. Cōtinētia igne luxurie nō leditur ad cōmēdationē continentie faciunt ea que valēt ad detestationē luxurie de quibus regre in tractatu de luxuria. ¶ Et notāduꝫ q̄ tres sūt partes ꝓtinētie. Inter cōtinētes enim qui a coitu illicito abstinent. Quidaꝫ sunt qui ita abstinēt a coitu illicito q̄ vtuntur licito quoꝝ cōtinentia dicitur coniugalis. Quidam vero nō solū abstinēt ab illicito: sed etiā a licito quod contingit in duplici statu. Uel in eis qui ḥabent integritatē carnis quoꝝ continentia dicitur virginalis. Uel in eis qui ḥūt carnē coꝛruptā quoꝝ continentia dicitur vidualis quantuꝫ ad personas illas que fuerūt in matrimonio Quātuꝫ vero ad ꝑsonas illas q̄ non fuerūt in numero nō ḥꝫ speciale nomen quo vocetur. Inter ḥas vero spēs tres ꝓtinentie ꝑmo dicetur de virginali q̄ ceteris ꝓꝛ est tpe ꝛ dignitate de qua ḥoc oꝛdine dicet. ¶ Primo ostēdet quot modis nomē virginitatis sumitur. Scō̄ descriptio virginitat] ponet ꝛ exponet Tertio cō mēdationi ei⁹ insistet. Quarto de ḥjs q̄ spectaliter virgib⁹ sūt timēda. Quito de triplici aureola. Circa ꝑmū notandū q̄ nomē virginitatis quadrupliciter sumitur. Q̄ñq̄ ꝓ icoꝛruptione fidei. ij. Coꝛi.xi. Despōdi eniꝫ vos vni viro virginē castā exhibere xp̄o. Glo. Aug. virginitas cordis fides est icoꝛrupta. Quādoq̄ carnis itegritas. vñ Glo. Aug. sup verbū p̄dictū virginitas carnis coꝛpus ē itactū.

Idē cōtra Julianū pudicitia ē res mētis] ꝯgitas coꝛpis. Q̄ñq̄ ꝑ pudicitia ē mētis cū integritate carnis quātū ad ꝓpositū seruādi eā: sic virginitas māsisset in lucia si inuita fuisset coꝛrupta. Quādoq̄ vero ꝓꝛ pudicitia mētis ē integritate carnis nō solū in ꝓposito seruādi eā sed etiā in re: ꝛ virginitas sic sumpta excellenter accipitur: ꝛ ḥabētibus virginitatē talem cōuenit deferre anulū aureū in eccīa militanti i signū q̄ sunt sponse xp̄i. In triū phante vero ecclesia merito ḥuius virtutis aureola redditur. Circa ſcōm notādum q̄ virginitas sic describitur: virginitas est in carne coꝛruptibili ꝓpetua icoꝛruptionis meditatio. i. ꝓpositū seuandi ꝑpetuā icoꝛruptionē. Carnē vero coꝛruptibilem intellige carnem possibile coꝛrumpi siue necessario coꝛrumpat vt in statu peccati siue possibilem coꝛrumpi: ꝛ nō coꝛrumpi vt fuit caro adam in statu innocentie. Et notandū q̄ coꝛruptio carnis que accidit ei q̄ ḥꝫ ꝓpositū carnēdi carnis coꝛruptionē oino cōtra suā volūtatē non ꝓꝛiuat eā aureola. Unde dixit lucia si inuitā me violaueris castitas mihi duplicabitur ad coꝛonā. Aufert tamē insignia q̄dant spāli-b⁹ spōsis xp̄ti in ecclesia militāte vt ē anu-

lus aureus. Aug. Virgies q̄ corrupte sūt semel se nō audeāt sacris virginibus adequare. Leo papa familie dei q̄ oppressione barbarica itegritatē pdiderūt pudoris laudabiliores erūt si se icontaminatis non audeāt adequare virginibus. Ratio vero huius ē q̄s militāte opamur scām iudicū humanuz qđ ē scām illud qđ apparet: in trūphāte vero secundū diuinū de⁹ enim ituet. Lor. i. Re. vij. Unde cū appareat q̄ in vita sit corrupta nondum fert signa virginalia. Corruptio vero carnis ex voluntate mētis puenies sine cū culpa vt extra matrimoniū siue sine culpa vt in matrimonio priuat anulo aureo in psenti et aureola in futuro. Corruptio vero mētis si ppenitētiā reparata fuerit z finale ppositū seruādo carnis itegritatē assuerit non priuat anulo aureo in psenti: nec aureola in futuro. Integritas vero carnis in ea q̄ carnis opus appetit nō est digna aureola Jeron. nihil pdest carnem habere virginem si mente quis nupserit. Aug. in li. de virginitate. Felicior mihi videtur nupta mulier q̄ nupturā virgo hz ergo tam illa quod ista cupit presertim si nundum vel sponsa cuiusq̄ sit. Illa vni studet placere cui data ē. Hec multis incerta cui dā da est: hoc vno pudicitiam cogitationis defendit a turba q̄ non adulteruz: iz maritum querit in turba.

¶ De cōmendatione virginitatis.

Equitur de cōmendatione virginitatis. Notandū ergo q̄ virginitas est pciosus thesaurus absconditus in agro corporis. Mat. xiij. Preciosa hums thesauri tanta est vt ipse nō solum sit preciū eterne glorie que oib⁹ electis est cōmunis: sed etiā glorie spālis. Debetur enim ei nō solum aurea sed etiā aureola. Exod. xxv. Preceptum est vt fieret mensa z sup mēsam corona z sup coronā coronula que figurata ē aureola. Thesaurum istum qui inuenit abscondit ꝛc. Quia qui eius preciositatē intelligit seculo renunciās monasteriū sibi eligit vbi in abscondito facie dei viuit. B. necesse habemus abscōdere si quid habemus boni quoniā thesaurū regni celestis: z qui inuenit homo abscōdit ppter quod i claustro z siluis abscōdimur. Nec hoc ifructuose. Credo enim nullum hic esse si quartam partem eoz que facit seculo actitaret qui nō adoraret vt sanct⁹ reputaret vt angelus. Nunc aūt quotidie tanq̄ negligēs increpatur. Thesaurus iste regno celesti. similis est. Uita enim virginū celesti vite multū assimilatur. Mat. xxv. Simile est regnū celoz decez virginibus: virginitas ponit in statu celesti quantum ad incorruptionem carnis. Mat. xxi. In resurrectōe neq̄ nubēt neq̄ nubētur sed erūt sicut angeli dei. Ber. Loquēs de castitate cui⁹ dignior species ē virginitas. hic sola in hoc mortalitatis loco tempore quēdam statū imortalis glorie representat. hic istar odoriferi balsami quo cōdita cadauera incorrupta seruantur sensus z artus cōtinet: et cōsringit virgines designate sunt: per pelles iacintinas: que i tabernaculo superiores fuerūt. Exo. xxvi. Ubi dicit glo. Bede. Jacint⁹ celestis est coloris: z subdit. Per pelles enim iacintinas exprimitur virtus illoz qui mortificatis illecebris carnis celestem in terris vitam gerunt: z inter homines positi angelicā puritatem imitant q̄ neq̄ nubent neq̄ nubentur z subditur merito ergo pelles iacintine supremū locum tenēt: z color celestis celo primū. Cyprianus imaginē eius qui de celo est portat virginitas. Ambro. sup illud. i. Cor. vij. Bonum est homini sic esse supergreditur virginitas conditione humane nature per quam homines angelis assimilātur. Maior tamen est victoria virginum q̄ angelorum. Angeli enim sine carne viuunt: homines vero virgies in carne triūphant. Jero. In carne preter carnem viuere non terrena vita est: sed celestis. Ber. in epistolis. Angelus habet virginitatem sed non habet carnem. Sane felicior q̄ fortior in hac parte. Optimus z optabilis valde ornatus ille qui z angelus posset esse inuidiosus. Renuit angelus adorari a Johanne virgine. Apoc. vltimo. Uide inquit ne feceris. Conseruus enim tuus sum.. Virgines enim similes regno celoz sunt diuina inhabitatione. Deus enim habitat in eis regnum celoz absconditū est. Mira res cum terra in celo recludi debeat. In virginibus celum terre cōcluditur. Isa. o. Induam celum tenebris z ponā saccū operimentū eoz. Luce. xij. Regnuz dei intra nos est. Virginum vita regia

est cum ipse sponse sint regis celestis: & ideo regine ipe etiam regnant in regno sui corporis: virgines figuram tenent ecclesie triumphantis ideo non cõsecratur nisi virgo licz eps consecretur qui virgo nõ est. Sanctitas enim virginis sanctitatem significat ecclesie triumphantis Licz sanctitas epi significet sanctitatem militantis ecclesie: virginibus competit illud .ij. Cor.iij. hemus thesaurum in vasis fictilibus: virginitas thesaurus ẽ niueus. Job. xxxviij. Nũqd ingressus es thesauros niuis Thesaurus est ppter preciositatem. Eccl. xxvi. Nõ est digna põderatio ptinẽtis anime niueus ppter puritatez: virgines propter puritatẽ li io cõparant. Can ij. Sicut liliũ inter spinas &c. Itẽ qui pascit̃ inter lilia. ¶ Et notãdũ q virginitas flos est q si debito mõ seruet nõ decidit qđ vẽtus vane psperitatis non delet nec hiems aduersitatis ledit: hec. Johã. euãgelista. Fere ccãnis seruauit hic ẽ flos q oẽz fructũ excedit terrenũ cũ ettã fructui ciugali ponatur: hac occasiõe btũs. Matheus occisus ẽ: q3 noluit psentire vt ephigenia: que virginitatẽ vouerat cuidã regi nuberet. Flori virginitatis deus p fructu accedit. Sap. iij. Felix sterilis & in coinquinata que nescivit thoz in delicto habebit fructuz in dilectione aiaz sanctaz. Sup hũc florẽ spiritus scũs quiescit. Isa. xi. Flos de radice eius ascendet sup eũ spũs dñi. Virgo nõ ẽ sterilis arbor & maledicta: sed terreno fructui ponit celestẽ & carnali spirituale. Isa. lvi Nõ dicat eunuchus. Ego lignũ aridũ. Ibidem. Promittit dñs nomẽ eunuchis melius a filiis & filiabus. Nõ est ãgelus arbor sterilis & maledicta & si fructũ carnalẽ nõ habeat. Jero: Nuptie terrã replent virginitas paradisum. ¶ Et notãdũ q liliũm hz sex folia candida & aliqua grana quasi aurea. Sex folia in virgine sunt. vi. que. valent ad confirmationẽ incorruptiõis. ¶ Primum est sobrietas q folium lacerat excessus in cibo: & potu quasi quedam spina via est ad luxuriaz. Loth inebriatus perpetrauit incestum. Gen. xix. Prouer. xx. Luxuriosa res est vinum. ¶ Secũduz est labor. Quasi spina lacerãs est ges ignauie vel ociositas: q̃ est via ad luxuriaz. Ezech. xvi. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue Superbia saturitas panis: & habundãtia & ociuz. ¶ Tertiũ est habitus asper & humilis. Ber. in epistolis. Non etatez teneraẽ ordinis asperitas teneat. Demẽto q aspero cardine pannũ facit leuiorez & quersatio lacerat pscientiaz. Velut spina lacerãs ẽ supbus habitus vel mollis quo via ẽ ad luxuriã. Numeri. xxi. Filij israel fornicati sunt cũ mulieribus moabitaz: que se ornauerãt. i. Thi. ij. Non intortis crinibus vel margaritis vel veste preciosa sed q decet mulieres pmittentes pietatez. ¶ Quartũ ẽ custodia sensuz pcipue illoz qui nobis remota ostendunt vt cũ visus vel auditus velut spina lacerans est curiositas videndi vana vel audiendi noua que via est ad luxuriam vt patet in dina filia iacob que egressa vt videret mulieres regiõis ipsius corrupta est a sichẽ filio emor. Gen. xxxiij ¶ Quintum est modestia sermonis velut spina lacerans est loq̃citas vel turpitudo sermõis. Gen. a verbis turpib⁹ abstineto quia licẽtia eorum impudentiam nutrit. Prouer. vij. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio preparata ad captẽdas animas garrula. i. Cor. xv. Nolite seduci corrũpũt bonos mores pfabulatiões pessime vel collega mala. Jero. sit sermo virginis pudẽs modestus & rarus nec tã eloquẽtia preciosus q̃ pudore. ¶ Sextũ ẽ fuga occasionum peccandi velut spina lacerans est nimia domesticitas virgo debet eẽ aliquãtulum siluestris Siluestria animalia solẽt hẽre pulchriorẽ pellẽ q̃ domestica opportunitas peccandi via est ad luxuriaz vt p3 in thamate corrupta ab amõ fratre suo q3 sola cum solo fuit in thalamo. ij. Re. xiij. Gen. xix. Nestes in omni loco circa regionem. Ber. Solent virgines que vere virgines sunt semper pauide & nunq̃ eẽ secure & vt caueant timẽda etiaz tuta pertimescant. ¶ Quasi grana aurea sunt tres modi diligendi deũ: quos distinguit. Ber. discens discere amare dulciter amare pudẽter amare fortiter dulciter ne illecti pudẽter ne decepti fortiter ne oppssi ab amore dei auertamur vel grana aurea possunt intelligi motus diuini amoris ex diuersis causis precedentes. Amandus enim est deus q3 creator quia recreator quia remunerator. ¶ Item virginitas principium est spũalis pulchritudis. Pulchritudo spõse sicut & pulchritudo sponse consistit in candore

t rubore. Cant. 5. Dilectus meus cãdidus t rubicundus. 1. Cor. 15. Qualis celestis tales celestes. dignior vero spetles candoris spiritualis est virginitas. Ber. Ãdoꝛ lucis eterne est sapientia t candidã opoꝛtet esse animã in quã ipsa sedere elegerit. Virginitas tronus eburneꝰ viri salomõis est. ij. R. x. Fecit salomon tronũ de eboꝛe grandẽ virginitas animã despõsaꝫ efficit. vñ. Leuici. xxi. Dicit de summo sacerdote virginẽ ducit vxoꝛẽ. ij. R. i. Queramus dño nro regi adolescentulã virginẽ Hester. ij. Querãtur regi puelle virgines. Põ. aducent regi virgines. Virginitas oibus modis deo cõiungit. vñ. Cant. v. Dicitur virgini a christo apt mihi soꝛoꝛ mea amica mea colũba mea imaculata mea. Eiusdem. iiij. Veni de libano spõsa mea ꝛc. Libanus interpꝛetatur cãdidatio. Virginitas deo t hominibus grata ẽ. Eccle. xl. Edificatio ciuitatis cõfirmabit nomẽ t sup hãc mulier imaculata computabitur. Jero. Multũ distat iter puritatẽ virginalis aie nulla cõtagione pollute: t sordes eius que multoꝛum libidini subiacent ysidoꝛus. Quidã in iuuẽtute luxuriose viuentes in senectute continentes fieri delectatur t tũc eligunt castitati seruire quando eos libido seruos habere cõtempsit. Virginitas velut quoddã caput est totius picture spiritualis sup eã picturã aliaꝫ gratiaꝫ ponit deus. Eccle. xxv. Bña sup gratiã mulier sctã t pudoꝛata. Virginitas dei amicũ t familiarẽ reddit. Unde. Joãnes. Virgo specialiter vocat discipulus quẽ diligebat xps. Jpe tanq̃ familiaris xpo supra pectꝰ dñi recubuit. Jo. xiij. Deutr. penult. Amatissimus. Bñi habitabit cõfidenter. Sap. vi. Incoꝛruptio facit esse proximum deo. Beda sup. Luc. Sicut xps in summa pace natus ẽ vt se pacẽ diligere ostẽderet ita de virgine natus ẽ vt se virgineũ decus diligere monstraret. Ad litterã xps toto tpe vite sue fuit virgo t virginẽ matrẽ habere voluit t virginẽ pꝛecurſoꝛẽ. Joseph etiã creditur virgo fuisse t. Jo. familiaris eius virgo fuit. Põ. ambulans in via imaculata hic mihi ministrabat. Virgines dulcius t tenerius a deo diligũtur vñ. Jo. virgo positus est ad patres suos tã extraneus a doloꝛe mortis q̃ a coꝛruptiõe carnis noscitur alienus vt dicitur in pꝛologo super Joannẽ. Non enim transit de mundo per doloꝛem martirij vt alij sancti t apostoli virgines merito in deo delitias inueniunt q; amoꝛe eius delitias carnis deꝛelinquũt Ber. i epistolis quomodo ignis t aqua simul esse non possunt sic spirituales t carnales delicie in eodem se non patiũntuꝛ: vt curiosa ciboꝛum diuersitas vt diuitis suppellectilis discoloꝛ varietas oculos pascit pariter t ventrem: ita celestis panis ieiunam deserit mentem. Numeri. xxxi. dicit moyses. Mulieres que nouerunt viros in choitu iugulate. Puellas autez t omnes feminas virgines seruate: mittius agens: cum virginibus eꝛq̃ cum coꝛruptis. Virginitas agnum sequitur quocunq̃ ierit. Apoc. xiiij. Jpa etiam cantat canticum nouum q̃ alijs cantare non cõceditur. Ad litterã solẽt virgines dulcius cantare q̃ coꝛrupti. Apoc. xiiij. Et cantabant quasi cãticũ nouum ante sedem ꝛc. Et subditur nemo poterat dicere canticum illud: nisi illa centũ ꝛc. Hij qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Virgines enim sunt. B. in pastoꝛ. Singulariter canticum Agno cantare est cum eo in perpetuum pꝛe ceteris fidelibꝰ etiam de carnis incoꝛruptione gaudere. Virgines sunt superioꝛ pars ecclesie. Cyprianus virginitas est pꝛetio illustrioꝛ gregis christi. Augusti. Nunc nobis ad virgines sermo est quoꝝ quo gloꝛia sublimioꝛ maioꝛ t cura. Apoc. xiiij. Hij empti sunt exꝛ hoibus pꝛimicie deo t agno. Jero. Si virgines pꝛmitte sunt ergo vidue t que i matrimonio sunt erũt post pꝛmittas. Jtẽ ecclesia matrimonium nõ dãnat: sed virginitati subijcit. Idẽ virgo maioris pꝛecij apud deum est dum id cõtemnit qõ si fecerit nõ delinquit. Idem plus amat virgines xps quia sponte tribuunt qõ sibi non fuit imperatum. Jtẽ Jero. loquens de illo verbo apostoli. i. Coꝛ. vij. De virginũ hꝰ pꝛeceptum dñi non habeo. Quare inquit pꝛeceptum dñi nõ habet de virgine: t reꝛspondit quia maioris meriti ẽ q̃ nõ cogitur t offertur virginitas difficile seruaꝛ t ideo maioris meriti est. Idez libido honestas mẽtes libentiuꝰ pꝛsequitur Et iterũ libidio virginibus maioꝛe parit famem. Dulcius esim estimaꝛ q̃ nesciturꝛ Virginitas expeditum t liberũ reddit hoiez ad seruiẽdũ deo. i. Coꝛ septimo. Qui sine vxoꝛe est sollicitus est q̃

dominī sunt ⁊c. Et subditur mulier innupta ⁊ virgo cogitat: que dñi sunt: vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. Jero. Si nil aliꝰ eēt ⁊ nulla alia merces virgine amplior seq̄reť sufficeret et hec sola premiatio cogitare que dñi sunt Osee. 10. Bustum est cor eor nūc interribūt: virgines hz deus tanq̄ ppꝛios seruiētes: vnde ad virginitatem pertinet illud. Cant. 2. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi: virginitas in veste imaculata deo ministrat. Apoc. 14. Sine macula sunt añ thronū dei Eis cōpetit illō. Eccle. 14. In habitatione sancta coꝝ ipso ministrant: luxuria vestē cordis maculat. Canonica tacde. Odientes eam que carnalis est maculatam tunicam. Isa. nono. Uestimētū mixtū sanguine erit in combustionez ⁊ cibis ignis: virgo castrum nobilissimū tenet toto tempore vite sue. Cōtra illum de quo scriptum est. Job. 14. Nō est potestas in terra que cōparetur ei ⁊ ideo merito super alios coronatur. Nō coronabitur: nisi qui legitime certauerit. ij. Thimo. 2. Uirginitati debetur fructus centesimus. Cuz continentie viduali debeatur fructus. 60. Et conjugali. 30. Mat. 13.

¶ De hijs q̄ spāliter virgies timere debēt.

9 Equitur de hijs que specialiter timenda sunt virginibus. Notādum ergo q̄ sex sunt eis multum timēda. Primū est supbia. Aug. in lib. de virginitate. Non solum predicanda est virginitas vt ametur. verum etiam monēda est: vt ne infletur. Idē in eodē. Superbia amplius amplioribus insidiatur. Nō ergo talibus magnam curam humilitatis ingero in quibus superbia ipsa confundatur quo magis inest alicui: vnde sibi placeat. Unde magis vereor ne sibi placendo illi displiceat: qui superbis resistit humilibus dat gratiam. Idem in eodē. Uetuo tibi vehementer ne cum te agnum secutura esse quocūq; ieris gloriaris cum pretumore superbie sequi p̄ angusta nō possis ⁊ iterum bonum virginitatis quantū magnum in deo tanto ei ne pereat furē sup̄bie pertimescho. Ber. sup̄ missus est. Pulchra p̄mixtio virginitatis ⁊ humilitatis non mediocriter placet deo illa anima in qua humilitas commendat virginitatem virginitas exornat humilitatem. Potest placere humilitas que virginitatez deplorat amissam sine humilitate audeo dicere nec virginitas marie placuisset maria virginem se oblita gloriatur de humilitate ⁊ tu negligendo humilitatem blandiris tibi de virginitate. Aug. in lib. de virginitate. Facilius sequnť agnū: ⁊ si non quocunq; ieris certe quocūq; poterūt cōlugati humiles q̄ superbiētes virgines. Secūdum ꝑ
é fatuitas hāc fatuitaté specialiter itellige defectum charitatis. Sed dilectio dei est honorabilis sapientia. Eccle. 1. Defectus diuine dilectionis est detestabilis fatuitas Magna fatuitas nō cauere defectū illius rei sine qua cetera non p̄sunt: fatue virgines nō sumpserunt oleū secū cū lampadibus. Mat. 25. B. in epistolis. Castitas sine caritate lampas est sine oleo: subtrae oleū lampas nō lucz. Tolle caritaté castitas nō placet. Exēpla q̄ magis tenētur virgines ⁊ caste p̄sone diligere deū ⁊ primū q̄ alie.

Primum exemplū est istud magis tenetur diligere medicum ille qui semper conseruatus est ab eo in sanitate quā ille qui ī cidit in pluribus infirmitatibus: ⁊ postea sanatus est ab eo. Sic qui cōseruatus est a deo in virginitate velin castitate magis tenetur diligere. Item magis tenetur diligere ille aliquem dominum qui dedit ei equum bonum qui bene ⁊ sane duxit ⁊ reduxit eū quā ille qui habuit ab eo equum licet bonum tamē cecidit ⁊ lesit eū. Item magis tenetur diligere ille qui multa bona recepit ab aliquo domino quā ille q̄ recepit ab eo debita dimissa. Tertium est tepiditas que solet accidere in virginib⁹ ex 3
hoc q̄ considerant se parum peccasse contra qđ dicit Augu. de virginitate. Qm̄ veritas dixit q̄ ille cui modicū dimittit̄ modicū diligit: vos vt ardentissime diligatis cui diligendo a coniugiorum nexibus libere vacatis deputate nobis tāquā omnino dimissum quicquid a nobis nō est illo regente commissum. Adulto ardentius debes diligere illum qui flagitiosis ad se cōuersis quecūq; dimisit in ea te cadere nō pmisit. Quid habes qđ non accepisti aut qua puersitate minus diligis a quo plus accepisti. Cogita omnia peccata sic habēda tanquā dimittanť a quibus deus custodit ne cōmittanť. Noli modicum diligere quasi a quo tibi modicum dimissum est: sed potius multum dilige a quo tibi mul-

k tum tributum est. Contra hanc tepidi
tatem valet virginibus si habeant frequē
ter vinum sacre scripture quod est vinuz
germinās virgines. Ezach.i. Affectiones
virginales ad idem valet meditatio do-
minice passionis. Tre.i. Torcular calcaui
solus virgine filii iuda. Istud torcular fu
it pressura crucis. In hoc torculari fuit pſ
sa vua illa de qua. Gen.49. Lauabit in vi
no stolam suā: z in sanguine vue pallium
suum. i. Mtalh.vi. ostenderunt elephanti
bus sanguiné vue z mori ad acuēdū eos
in prelium: hoc vinuz dei amorem ebriat.
l Pſ. Calix meus inebrians quā pclarus
est. Quartum est macula alicuius pec
cati que in virgine est macula in gloria.
Macula turpior est in veste alba: virgini
tas est vestis alba. Uñ bisso cōparat. Pro
uer.vlti. Bissus z purpura indumentum
eius. Ideo macula peccati valde indecēs
est in virgine. Iero. preclara ē virginitas
z pudicitie virtus si nō alijs maculaz la-
psibus infirmet. Qui virginitatē carnis
habēt cum corruptione mentis similes sūt
sepulchris que exterius apparent homini
bus speciosa intus vero plena sunt ossib⁹
mortuorū. Mat.xxiij. Iero. Nihil pdest
virginitas corporis vbi operat corruptio
mentis. Item illa virginitas hostia xpi est
cuius nec mentē cogitatio nec carnē libi-
m do cōmaculant. Ad cauendā maculā pec
cati necessariū esset spōse xpi frequēter in
spicere in speculo. Speculū est scriptura
sacra. B. Specula sunt dei precepta in q-
bus aie sancte semp aspiciunt z si que in
eis sunt feditates deprehēdunt. Cant.vi.
Oculi eius sicut colūbe super riuulos aquā
rū que lacte sunt lote z residēt sup fluēta
plenissima. Colūba lacte lota est spōsa xpi
cum virginali puritate. Que super fluēta
sacre scripture sedet vt vmbra accipitris i
fernalis ibi videat Iero. in epistolis.
Tanto maiori studio placendi opus est:
quanto maior est ille cui placendū é. Im
possibile est quāquā deo placere q̄cquid ei
placeat ignorat: fieri potest vt obsequēdi
voto offendat si quō obsequi debeat ante
non didicit. Illud speculum est vita spon
si. Ber. super cant. Utrunq; es mihi dom
ne iesu z speculum paciendi z premiū pa
ciendi. Cum speculo etiā necessaria est ab
lutio que per confessionem fit vnde cū la-
uatorio erāt specula. Exo.xxxviij. Ber. in
epistolis. Audi cui places ama vnde pla-
ces ama confessionem ob quam amaris
si affectas decorem. Confessioni iūgatur
decor. Pſ. Confessio z pulcritudo in con
spectu eius lota facie humilitate confessio
nis. Grata est deo confessio laudis Cant.
ij. Ostende mihi faciem tuam. Idem so- n
net vox tua in auribus meis. Vox.n. tua
dulcis z facies tua decora. ¶ Quintum di
uisio cordis. Augustinus loquens virgini
bus. Toto vobis figatur in corde qui pro
nobis fixus est in cruce totum teneat in
animo vestro quicquid noluistis occupa-
ri connubio. De duplici corde. Eccles.ij.
Duplici corde est virgo que scilicet vult
placere z deo z mundo. B. Nemo potest
in vna eademq; re omnipotenti domino
atq; eius hostibus gratus existere. Nam
deo amicuz se denegat qui eius placet ini
mico. Ber. in epistolis. Volens placere ho
minibus deo non places. Si non places
non placas. Signum quod virgo cor ha-
beat diuisum z velit mundo placere est or
natus exterior. Psalmus. Omnis gloria fi
lie regis ab intus. Ambros. de virginitate
Delecta decoris cura plus placet: z hoc
ipsum q̄ vos non ornatis ornatus est. Je
rony. in epistolis. Satis pulchram crede
deo facié si hominibus apparere pulchra
nō studeas. B. i epistolis. Filie babilonis
quaz vere gloria in cōfusione est induūt
purpuram z bisso z sub mente cōscientia
pannosa iacet fulgent monilibus z tordēt
moribus. Eccles. Foris pannosa intus spe
ciosa resplendens sed diuinis aspectibus
non humanis. Idē. Decor qui cum veste
indutur z cum veste deponitur vestis pro
culdubio non est vestitus. Tu vero noli
emulari in vanitatibus z mendicātibus
pulchritudinē aliena vbi perdiderunt su
am: q̄ indignuz tibi iudica formam a pel
libus muri num z operibus vermium mu
tuari. Tibi tua sufficiat. Ille est verus pro
priusq; cuiq; rei decor q̄ nulla interiacēte
materia q̄ se inest. Idē. Uide nempe auro
argēto lapidibus preciosis z oiuz deniq;
cultu regio nō taz ornatos q̄ ornatas. Ri-
des post se longas trahentes fimbrias: z
densas pulueris nubes excitantes in aera
hec non te moueant ille vel illa in morte
deponent te tua sanctitas non relinquet.

Non sunt sua que portant: & cum interierint non sument omnia. Abundus cuius sunt illis exeuntibus retinebit. ¶ Sextum timendum est ne desit perseuerantia. Augustinus in libro de virginitate. Sequimini agnum tenendo perseueranter: quod noluistis. Ardenter facite cuz potestis ne virginitas, a vobis pereat. Cum facere nihil poteritis vt redeat virginitas amissa non recuperatur sicut lampas confracta non reintegratur. Amos. 5. Virgo israel prostrata est in terram suaz. Non est qui suscitet eã. Cum aliqua amiserit virginitatẽ si totũ mundũ daret p ea & totus esset aurum non recuperaret eã. Ber. in epistolis. Studeto perseuerantie que sola coronat. Itẽ scias diabolũ semp soli pseuerãtie insidiari quam solam virtutem nouit coronari.

¶ De aureola. 14

Equitur de aureola q̃ est additio ad gloriã celestez electis cõmuniter debitam. Et notandũ q̃ multis modis põt fieri additio ad gloriã: vno modo per augumentũ caritatis. Secundum quam mensuratur premium: vñ caritate augmenta manus p̃miũ debet maioz gloria. ¶ Secũdo in' resurrectione p̃pter gloriã corporis. Vñ sup illud: Exo. 25 Et super illam alteram coronam auream dicit Glo. Corona aurea labio mense apponitur. Cum in scriptura dicimus. Egredientes de corpore animas in celis eterna recipere prima: De aureola super ponit cuz in scriptura dicitur q̃ ei sublimioz gloria in receptione corpoz̃ seruetur. ¶ Tertio per opera 'super erogationis siue per impletionẽ cõsiliorum vnde dicit quedaz Glo. super predictũ verbum. Exo. corona aurea additur cũ p̃ euangelium hijs qui mandata custodiunt vita eterna p̃mittatur. Mat. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata huic corone aureola supponitur cum dicitur si vis perfectus esse vade & vende omnia que habes & da pauperibus. ¶ Triplex aũt est additio glorie que cõmuniter aureola dicitur. ¶ Prima est que debet excellenter hijs q̃ offiñ predicationis exercẽt. vnde super p̃dictũ verbũ. Exo. dicit & Interl. In hoc figuratur remuneratio illoz q̃ in doctoribus excellunt. Excellentia vero ista p̃m quosdam in hoc attenditur q̃ cum predicatione fit aliud opus supererrogatiõis qd est abrenũciatio p̃priorũ que supererrogatio fuit in primis eccle. predicatoribus scilicet apls. ¶ Et notandum q̃ quinq̃ de causis multum cõpetit officio predicationis abrenunciatio p̃priorũ. ¶ Prima est ne hi qui cõtemptũ propriorũ predicãt, hoc facere videantur vt ea soli habeant. ¶ Secunda ẽ quia qui habent officiũ predicatiõis oculi sunt eccle. Oculos aũt expedit longe eẽ a terra. Modicũ enim terre oculo intecte multum impedit visum sic amoz terrenorum multum impedit spiritualem vsũ. Eccle. 25. Munera & dona excecant oculos iudicum. ¶ Tertia est quia scõm dei ordinationem officio predicationis debita est ministratio necessariorum a subditis vt probat paulus. 1. Cor. 9. Quis ingt militat suis stipendijs vnq̃. Et paulo post Si nos nobis spiritualia seminam? magnum est si nos carnalia vestra metam?. Et iterum dominus ordinauit hijs q̃ euãgelium enunciãt de euangelio viuere. Itẽ Galat. 6. Cõmunicet hijs qui cathezizantur verbo ei qui cathezizat in omnibus bonis. Mat. 10. Nolite possidere aurum &c. & subditur dignus est operarius cibo suo. Iero. considerandum q̃ vni operi nostro duplex merces debet vna in via alia in patria vna que nos in labore sustẽtet. Altera que nos in labore remuneret. Beda hic merces inchoatur & in celo perficitur. Idem qui saccum & peraz prohibuit sumptus ex predicatione concedit Deute. .22. Non alligabis os bouis triturantis. Luc. 9. Nihil tuleritis in via in signum q̃ predicatoz non debet ferre secum necessaria sed alius debet ei. ministrare. Hert. alius pulmnar dy. cono lecturo euãgeliũ Cant. ij. Leua eius sub capite meo. Quarta est: quia exercentes predicationem specialiter reputantur operarij in vinea dei. vnde p̃missio eorum specialiter pertinet ad dominum vinee: de hijs operarijs habetur. Math. ix. Messis quidem multa operarij pauci. Et eiusdez. xx. Misit operarios in vineam suam non reputat deꝰ operarios illos qui tantũ p̃pter corpus laborant sicut non reputat dñs vinee vẽdemiatorem qui non colligit nisi quod comedit. Eccl. operanostra sunt opera iustitie: nõ vt agros colam? nõ vt diuitas ac-

quiramus. Idē sicut nemo conducit operariū vt hoc solū faciat qđ māducet sic nos nō ideo vocati sumus vt hec sola opemur que ad nostrum pertinēt sensum sed ad gloriam dei. Et sicut mercēnarius totam diē impendit circa opus modicam hōrā circa cibum sic nos omne tempus debemus impendere circa gloriā dei modicū circa terrenos vsus. Beda tanta predicatori ē fiducia in deo vt presentis vite fructus non ferat. ¶ Quinta est vt liberius operi predicatiōis possint itēdere maxime vtili. Qui enim habent diuitias vel in toto vel in parte sunt seui diuiciarū nec ꝓpriis seruiētes possunt eē dei vnde. Mat. vi. Nō potestis deo seruire z mamone. Mamona syra lingua diuitie. Et sic diuitie a seruitute dei expellūt nos in suā captiuitatē vñ diuites dicuntur: viri diuiciarū in. Pſ. Seū. nostri essemus. Si nostra nō essent. ¶ Secūda additio glorie que aurcola dicit est illa que debetur virginitati de qua. Glo. super Exo. xxv. Ad hanc coronam pertinet canticum nouum qđ virgines tantum coram agno concinūt: z qui sequuntur quocūq; ierit. Et super illud. Apoc. xiiij. Cantabāt quasi canticum nouum ante sedem. dicit. Interli. i. De integritate anime z corporis exultabūt. ¶ Tertia additio ad gloriā que aureola dicitur est illa que debet martirio. ¶ Prima dicitur pertinere ad vim rationalem z ad virtutē prudentie scām illam spēm prudētie que dicitur docilitas que videt eē dignior z spēs prudentie. Excellētissimū vero opus ptinēs ad virtutez docilitatis vr esse euāgelizare. hoc ē opus difficile valde vnde sup illud. i. Cor. i. Nō misit me deus baptizare sz euāgelizare dicit. Glo. Augu. pfecte baptizare etiā min⁹ docti possunt: pfecte aūt euāgelizare multū dificilioris z cartoris ē opis: ad hoc ꝙ aliqs pfecte euāgelizet oportet ꝙ totus a spūsctō occupetur vt. s. scientia sit in intellectu: caritas in affectu: dulcedo in sermone luc boni exēpli in ope. Opus istud angelicū est non est mirū sed exercētes op⁹ istud excellentissimū. Luc. ij. Euangelizo vobis gaudiū magnū dicit āgelus imo quodāmō diuinū est opus. Ad illud eni deus venit in mūdū. Isa. lxi. Euāgelizare māsuetis misit me. Mat. xi. Eam⁹ in ciuitates z vicos ꝓximos vt ibi ꝓdicem⁹: ad hoc eni vent: vñ cū opus illud excellētissimū sit z ꝗsi supra hominē nō est mirū si exercētes op⁹ istud supra ceteros homines remunerētur. Maxime si excellēter illud exerceāt. s. totaliter illi officio dediti z sincere z liberē. Sinceritas in hoc attēditur vt exerceatur sine cupiditate ꝓpalis lucri. libertas in hoc ꝙ sine timore ꝓpalis dāni. Exercentes hoc officiū pij prehonorādi sunt z similiter in futuro prehonorabūtur. i. Thim. v. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeātur: maxime ꝙ laborant in verbo z doctrina. Et sup illud. Eph. i. Ut sciatis que sit supemines magnitudo virtutis eius in nos dicit. Glo. Quoddā incremētū glorie habebūt summi doctores vltra id ꝙ oēs cōmuniter habebūt. Dan. xij. Qui docti fuerint fulgebūt ꝗsi splēdor firmamēti z ꝙ ad iusticiam eruditū plurimos ꝗsi stelle i ꝑpetuas claritates. Sic claritas stellaꝝ excedit claritatem firmamēti sic claritas doctoꝝ claritatē ceteroꝝ. Ipsi habebūt coronā nō solū ꝓ se sz etiā ꝓ aliis ꝙ ꝑ eos saluati fuerūt vñ sup illud. Phil. iiij. c. Frēs mei karissimi z desideratissimi gaudiū meū z corōa mea dic. Glo ambr. Per quos i pūti letificor z i futuro coronabor. Discipulis eni in agone victoribus dign⁹ erit magister corōa aureola. ¶ Secūda videtur ptinere ad vz cōcupiscibilē z ad virtutē tēperātie scōz illā partē eius que dicitur cōtinētia virginalis. Virginitas triūphat de cupiscētia illa que senior est: in membris enim generationi deputatis maxime seuit cōcupiscētia. Ipsa refrenat maiorem delectationem carnalē que sit. Illā. s. que est scōz tactū z excellētiorē integritate. s. carnis vel incorruptiōe seruata. Ipsa etiā gloriā filiorū amore dei contēnit vnde nō ē mirū si gl̄ia eius in futuro cumulatur. ¶ Tertia aureola vr ptinere ad vz irascibilē z ad virtutē fortitudinis. Martirio eni supatur mors que est maximū terribiliū vnde nō est mirum si martires pre ceteris remunerant z vt vno ꝓbo dicatur in carne preter carnē vincere: euāgelizare: mortē nō timere supra hoīes esse videtur vnde merito horum oportet fieri remuneratio sup ceteros. Aureola videt ptinere ad virtutē iustitie hoc triplex meritū q̄ hūt: spāles imitatores christi sunt in pūti vita: z spūales imitatores erūt in glo

ria:christus fuit virgo ꝓdicator ⁊ martir Et Joannes baptista a quo incepit euãgelizatio regni sicut decebat vas integrum esse ⁊ sincerum per virginitatez inquo repositũ:est erat balsamum celestis sapiẽtie dispẽsandũ per predicationẽ celestis ⁊ cãdoris mũdicie sociari decuit cãdorẽ sapiẽtie:⁊ vt nullus locus remaneret dubitationi:veritatez doctrine necesse fuit cõfirmari morte nullus sani captus auderet mẽdatium morte propria confirmare.

¶ De continentia viduali. xliij

Dicto de continẽtia virginali dicẽdum est de alijs partibus cõtinẽtie ⁊ primo de illa que est abstinẽtia ab omni coitu post experientiaz carnalis operis. Hec enim continẽtia dignior videtur esse continentia coniugali cuz ei debeatur fructus.sexagesimus Mat.xiij. Similior videtur esse virginali cõtinentie:cũ abstineat ab oi coitu : sicut ⁊ ipsa.ℏ vero species continentie cũ nõ habeat nomen proprium quo nominetur quãdoqz vocatur castitas quia nomen generalius solet accipi scilicet pro continentia quacunqz. Quãdoqz vero nominatur cõtinentia vidualis que est species illius. Abstinentia enim ab oi coitu in carne corrupta quedam est vidualis vt illorum qui fuerũt i matrimonio:quedã vero nõ est vidualis vt illorũ q nõ erãt in matrimonio vt sunt ministri ecclesie. Ad cõmendationẽ castitatis facit.i.Ber.in epistolis. Quid castitate decorius que mundũ de immũdo ꝓceptũ semine.De hoste domesticũ angelũ deniqz de homine facit. Differunt quidẽ inter se homo pudicus ⁊ ãgelus sed felicitate nõ virtute. Sed ⁊ si illi⁹ castitas felicior huiꝰtñ esse fortior cognoscitur. Multa etiã de hijs que posita sunt ad cõmendationẽ cõtinẽtiei genere vel virginitatis referri possunt ad cõmendationẽ castitatis. Castitas vero vidualis cõmẽdat exẽplo turturis q̃ vni mari associatur in tota vita sua vt legitur in lib:de natura animaliũ. Hic etiã cõmẽdat.apo.i.Cor.vij.dicẽs. Dico autẽ nõnuptis ⁊ viduis.bonũ est illis.si sic remanẽãt:sicut ⁊ ego quod si nõ possunt se cõtinere nubãt. Melius erit enim nubere q̃ vri.de hoc cõmẽdatur. Judith.xv. Cõfortatũ est cor tuũ:eo q castitatẽ amaueris:⁊ post virũ tuũ:alterũ nescieris:tũ erit benedicta in eternũ. ¶ Ad castitatẽ vidualẽ incitare põt ꝓpriam relictã vnitas que fuit. Et carnalis ⁊ mẽtalis iter eã ⁊ cõparem suũ duz viverẽt fuerũt enim duo sed in vna carne:Ge.ij.⁊.Mat.xix.subditur iaz non duo sunt sz vna caro:ℊ. Persona delicta quasi semimortua est. Unde satis rationabile est vt nõ multũ adhereat huic seculo sz magis cogitet de alio in quo iã est quasi dimidia ⁊ in breui tota futura vnde. Aug tilij.lib.cõfes. Loquens de quodã amico suo defũcto. Bñdixit quidã de amico suo dimidiũ anime sue,Naz ego sensi ⁊ aiam meã ⁊ aiam illius vnaz fuisse in duobus corpibus ⁊ ideo horori erat mihi vita qa nolebã dimidiꝰ viuere. Ber.sup cant. Loquẽs de fratre suo. Girardo defũcto. Cũ essemꝰ cor vnũ ⁊ aia vna hãc meã pariter ⁊ ipsius aiam pertrãsiuit gladius. Et scindẽs mediã partẽ locauit in celo partez in ceno deseruit.ego illa portio in luto iacẽs trũcata pte sui ⁊ parte potiori. Ad vidualẽ etiã castitatẽ incitare potest oppressio filiorũ quãfacere solẽt secũdi mariti filijs q fuerũt de primo marito. Itẽ tribulo ex parte quã habẽt qui sunt in coniugio.i.Cor.vij. Tribulationẽ carnis habebũt hmõi. Glo. Pro rebus necessarijs prouidendis. Sibi ⁊ filijs. Ad idẽ incitare põt impedimẽtũ deo seruiẽdi.i.Cor.vij: Hoc ad vtilitatẽ vestrã dico nõ vt laqueũ vobis iniciã sz ad id qõ honestũ est ⁊ ꝙ facultatẽ ꝓbeat sine impedimẽto dño obsuãdi obsuãdi dico B seipsum.ſ. Et notandũ ꝙ castitas vidualis spectaliter cõmẽdabilis est iuuene q̃ inodicũ fuit cũ viro cũ postea toto tempore vite sue cõtinet:de hoc cõmẽdat ãna. Luc:ij. Hec ꝓcesserat in diebus multis ⁊ vixerat cum viro suo annis.vij. A virginitate sua ⁊ hec vidua vsqz ad annos.lxxxiiij. Iero.pfecte virtutis iudiciũ est renũciare sũbito ex parte voluptati:fugere netas carnis illecebras ⁊ calentis adhuc etatis flãmas fidei ardore extinguere. ¶ Et notandum ꝙ mulier que vidualem castitatem vult:seruare debet occasiones peccãdi declinare. Unũ legitur de turture in libro de natura animalium. Qõ in estate se mutat in loca frigida in hyeme vero non apparet sed manet in nido. ¶ Iero. Paruz castitati credo sine suis appẽditijs ¶ Tria videntur esse appenditia castitati vidua

li. ¶ Primū est nō euagari sed vel in pro-
pria domo manere vel in templo orare de
quo cōmendatur anna. Lu.ij. Que non
discedebat de templo ieiunijs z orationi-
bus z obsecrationibus seruiens die ac no
cte. Euagatio in viduis reprehenditur.i.
Thi.v. Simul ociose discunt circuire do-
mos non solum aūt ociose sed etiam ver-
bose z curiose loquentes: que nō oportet.
¶ Secundum est cibor asperitas.i. Thi
.v. Uidua que in deliciis est mitius mor-
tua est. Glo. Uiues inq̄ vita cōmuni mor
tua est in anima. ¶ Mat iij. est vestiū hu
militas. Gen.xxviij. Legitur de thamar
q̄ deposita veste viduitas assumpsit aliū
habitū quando volnit carnali operi intē-
dere. Ornatus qui tolerabilis est i ea que
vetant habet placere viro sno non est tol-
lerabilis inuidua que ad hoc solum stude
re debet vt placeat deo.

¶ De castitate ministrorum ecclesie. xiiij

B

Equitur de castitate ministrorum
e ecclesie notandum est q̄ castitas
multū decet eos vnde etiam apud
gentiles sacerdotes castitatem amplecte-
bantur. Plato in timeo. Sacerdotis pre-
duti apud athenas separati a cetero popu
lo manebant ne cōtagione alīqua eor ca-
stitas pollueretur castitas figuraliter sua-
detur ministris ecclesie. Exo.xxij. Ubi cō
mesturis agnum paschalem dicitur renes
vestros accingetis. Idē eiusdem.xxviij.
Indues inquit tunicis lineis z cinges bal
teo aaron z filios eius. Ite3. Leui.xvi. Fe
moralibus lineis veręda celabit. Accin
getur zona linea. Minister ecclesie castus
est vnum illorum triū que bene incedunt.
Prouer.penult. Tria sunt que bene ince
dunt z quartum qō incedit feliciter renu
meratur vero loco gallus succinctus lum
bos. Sapientie.iiij. O quam pulcra est ca
sta generatio cum claritate dignitatis. s. ec
clesiastice. Tren.iiij. Candidiores nazarei
eius niue nitidiores lacte. Candor niueus
vel lacteus est vera castitas. Luc.xij. Sint
lumbi vestri precincti. Ephe.vi. State suc
cincti lumbos vestros in veritate. i. Thim
iij. describit vbi quales debeant esse minis
tri ecclesie dicitur q̄ oportet episcopum
esse pudicum z paulo post dicitur q̄ dya
conos similiter oportet pudicos ee. z Ethi
dem.v. Teipsum castum custodi. Et.i. Pe
i. Succincti lumbos mētis vestre z Thi.
i. Dicitur de episcopo q̄ oportet esse con-
tinentem.
¶ Octo cause assignātur quia castitas de
ceat ministros ecclesie.

T notandū q̄ octo cause possunt
e assignari quare castitas multum
cōpetit ministris ecclesie. ¶ Pri-
ma est quia ipsi debent deū placare. Eccle.
xlviij. In tempore tracūdie factus est recō
ciliatio: placare vero non possunt si carna
liter viuant. Ro.viij. Qui in carne sunt
deum placare non possunt. Ber. Ue filijs
tre qui nondū reconciliatu reconciliationis
aliene negotium quasi gens que iusticiaz
fecerint apprehendunt. ¶ Secunda est qz
ipsi sunt loco dei ideo viuere debent vt de
us spiritualiter. s. non carnaliter. Deus eni
spiritus est. Jo.iij. Apo.i. Uidit. Joānes
similez filio hominis precinctū ad mamil
las zona aurea: Similis filio hominis vi
carius christi qui zonam auream continē
tie oportet habere. ¶ Tertia est quia āge
licum officium habent eidem domino ser
uientes cui z angeli deo z puritatem an-
gelicam debent habere. Unde Malach.
ij. Dicitur de sacerdote: angelus domini
exercituum est. Exo.xix.c. Sacerdotes q̄
accedunt ad dominum sanctificentur ne
percutiat eos. ¶ Quarta ē quia ipsi intē
dunt spirituali generationi que munda z
sancta est ideo non decet eos intendere
carnali quem munda est. Nec expedit eos
habere filios carnales ne duz sollicitudie
z amore eorum diuiditur ad eos minua-
tur ad filios Spirituales. Johannes euā-
gelista virgo magnam sollicitudinem z
dilectionem habebat ad filios spirituales
qui non habebat carnales. iij. Joh. mato
rem horum non habeo gratiam quam vt
audiam filios meos in veritate ambulare
¶ Quinta est q̄ ipsi contrectant sancta
ideo oportet eos sanctos esse maxime quā
tum ad carnis mundiciam. i. xx. Non ha-
beo panes laycos ad manum sed tantuz
panem sanctum si mundi sunt pueri ma
xime a mulieribus manducent Leu.xxi.
Incensum domini z panes dei sui offerūt
z ideo sancti erunt. Item in eodem. No-

mo qui habuerit maculam nō offerat panes deo suo nec accedet ad ministerium ei⁹ Macula valde turpis luxuria est: hāc maculam dedit salomon in gloria sua. Eccle. xvij. Item Leuit. xxij. Homo qui accesserit de stirpe nostra ad ea que sanctificata sunt in quo est mundicia peribit coram domino. ¶. Ro. vij. Sanctificauerunt eleaçarum vt custodiret archam domini. ¶. Paralipo. xv. Sanctificati sunt sacerdotes ⁊ leuite: vt portarent archam domini. Isa. lij. Mundamini qui fertis vasa domini. ℂ Sexta est quia oportet eos mundare: alios ideo oportet eos esse valde mundos. Eccle. xxiiij. Ab immūdo quis mundabitur. ij. Paralipo. xxviij. Dictum est leuitis. Sanctificamini mundate domum domini. Neemie. xij. Mundati sunt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ mundauerunt populum. ¶. Mat. iiij. Elegit iudas sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege dei ⁊ mandauerūt sancta.

£ ℂ Septima est q̄ ipsi habent sponsaz nobilissimam i deest sapientiam: ideo facilius sponsa vel concubina carnalibus carere possunt. Sapientia. viij. Hanc amaui et exquisiui illam a iuuentute mea ⁊ quesiui sponsam mihi assumere eam ⁊ amator factus sum forme illius. Prouer. vij. Prudentiam voca amicam tuam vt custodiat te a muliere extranea hoies quasi immersi in balsamo sapientie immunes sunt a corruptione. Eccle. xliij. Quasi balsamuz non mixtum odor meus. In Ps̄. Eloquia domini eloqa casta ab effectu. Jac. iij. Que de sursum est sapientia primum quidem pudicita est ⁊ pudicum facies. Iero. Ama sacras litteras ⁊ carnis vitia non amabis. ℂ Octaua est: quia ipsi sunt ministri altissimi: ⁊ ideo decet vt ipsi sint ꝑprij ipsius. Decet enim dominum tantū habere proprios seruitores: q̄ non esset si mulier potestatem in corpore, eor habet. ¶. Cor. vij. Uir sui corporis potestatem non habet sed mulier.

ℂ De continentia coniugali. xv.

Sequitur de cōtinentia coniugali circa quā. Primo destruitur error ille qui matrimoniuz dānat. Secūdo matrimonium cōmendatur. Tertio ostenditur qualiter matrimonia sint contrahenda. Quarto quia cō

A s tinentia ꝓlugalis abstinet a carnali opere illicito: ⁊ vtiq̄ licito ostēdet q̄ op⁹ carnale sit licitū qđ illicitū. Circa vero primuz

Primo ponem⁹ testimonia noui testamēti ꝗbus dictus error innitur. Secūdo auctoritatē ⁊ rōnes ꝗbus falsitas dicti erroris ꝓincipaliter qui sunt hui⁹ erroris vocāt catharini vel a cato cui⁹ posteriora osculant in cui⁹ specie luciferū dicunt: sibi apparere: vel a catha qđ ē fluxus. Defluūt enim ꝓ diuersa vitia ponūt naturaz corporis malā ee ⁊ ee a principio malo ⁊ debet eā oibus modis purgari vt citi⁹ a natura mala liberemur: vñ nolūt fluxū illū matrimonio restringi ipsi dicūt op⁹ carnale qđ cū vxore exercet fornicationē ee vtentes ad hoc illo verbo. ¶. Cor. vij. Propter fornicationē vnusqsq̄ suā vxorē habeat: ergo fornicatio est cū vxore etiā. Sed verbū dictū sic est intelligendū ꝓpter fornicationē ꝛc. Nō ꝓpter fornicationē faciendā sed euitādaz. Simile. Ro. viij. xp̄o tradius est ꝓpter delicta nr̄a nō faciēda ꝙ destruēda. Et est vulgaris modus loquēdi vnde dicit aliqs ferre pellicū propter fr gus faciendū sed repellendū. Itē i eodez Hoc aūt dico scōm indulgentiā ⁊ nō sedz imperiuz: ergo peccatū est matrimonium cū indulgeat. Preterea dicit ibidē apl̄us. Uolo oēs hoies esse sicut meipsuz. ¶. continentes. Et dicendū est q̄ idulgentia nō accipit ibi pro venia sed pro cōcessione minoris boni. Minus. n. bonū est matrimonium q̄ virginitas vl̄ castitas vtrūq̄z tamē bonum est: ⁊ donū dei. Unde subdit apostolus vnusquisq̄z proprium donū habet ex deo: alius quidez sic: alius vero sic propterea dicat: ergo q̄ vult omnes homies esse sicut se: quia vellet eos esse non soluz bonos: sed meliores. Item in eodem. Bonuz est homini mulierē nō tangere: ergo malū est eā tāgere. Sed nō sequitur. Sicut nō sequitur bonum est nō habere vinū igitur malū est bibere vinum. Itez in eodē. Qui habēt vxores sint tanq̄ nō habentes: ergo malum est: cū eis cōmisceri. Sed hoc non sequitur. Sicut non sequit qui emunt sint tanq̄ non possidentes qđ ibidem legitur: ergo non deberent comedere de fructibus agri empti. Qui habet vxorem est tanq̄ non habens si debitum reddit: ⁊ non exigit. Item dominus

monet ad relinquendum vxorem. Luce. xviij. Nemo est qui relinquit domum vel parentes aut fratres aut vxores aut filios ꝓpter regnum dei ⁊ non recipiat multo plura in hoc tempore ⁊c. Et eiusdē. xiiij. Si quis venit ad me ⁊ nō odit patrē suū vel matrē ⁊ vxorem ⁊c. Nō potest meus eē discipulus: ergo vxor est relinquenda ⁊ odio habenda. Ad quod dicendū ꝙ vxor non est relinquenda ⁊ odienda eo modo quo pater ⁊ mater vt. s. si vult trahere aliquem ad idolatrias vel heresim vel aliud peccatum non consentiatur ei tamē si bene se habeat amāda est: sicut pater ⁊ mater. ¶. Cori. vij. Si quis frater vxorem habet infidelem: ⁊ hec cōsentit habitare cū illo non dimittat illam. Licet autē predictus error iam in sua radice destructꝰ sit vbi fuit destructus error. Manicheoꝝ qui ponit duo principia prima vnum bonum ⁊ aliud malum a quo dicit eē eaque sunt corruptibilia. A quo errore. hic error ortum habuit tamen manifeste falsitas eius conuinci potest testimonijs scripturaque sequuntur. Math. xix. Pharisei interrogantibus christum an liceret homini dimittere vxorem quacunq; ex causa. Ipse premisso testimonio. Deꝰ iunxit. Quos ergo deus coniunxit homo nō separet. Ostendens manifeste matrimonium eē bonum ⁊ a deo: ⁊ non eē ab homine separandum. Patet ergo ꝙ matrimonium est bonum. Item Luce. ¶. Dicitur de Zacharia ⁊ Elisabeth vxore eius ꝙ ambo erant iusti ante deum incedentes in omnibus mandatis ⁊ iustificationibus dei sine querela. Et ꝙ angelus gabriel çacharie nūciauit hec helisabet vxor tua pariet filium tibi ⁊ paulopost ⁊ spiritu sancto replebit adhuc ex vtero matris sue. Nō ergo est matrimoniū malum in quo sancti homines fuerunt ⁊ ex quo fructus tam bonus processit. Et Jo. xi. Abat. Jesu interfuit nuptijs. Jesus ⁊ discipuli eius ad eas vocati sunt ⁊ fecit ibi iesus initium signoꝝ suoꝝ. Nō honorassz tot modis nuptias si male eēnt. Item Ro. vij. Adulter viuente viro vocabitur adultera si cum altero viro fuerit. Si autem fuerit mortuꝰ vir eius liberata est a lege viri vt non sit adultera si fuerit cum altero viro. Item pe. Cori. vij. Uxori vir debitum reddat: ⁊ similiter vxor viro. In eodez. Nolite fraudare adinuicem nisi forte ad tempꝰ vt vacetis orationi: ⁊ iterum reuertimini in id ipsum. Et itez hijs g in matrimonio sūt iuncti ꝑcipio nō ego sed dñs a viro vxorē nō discedere. Et paulopost. ⁊ vir vxorem nō dimittat. Jtē in eodē. Obligat⁹ es vxori noli q̄rere solutionē. Solut⁹ es ab vxore noli q̄rere vxorē. Si aūt acceperis vxorez nō peccasti: ⁊ si nupserit virgo nō peccauit. Jtē in eodē. Qui in matrimoniuz iungit virginem suā benefacit. Mulier alligata est legi quāto tēpore vir eius viuit ꝙ si dormierit vir eius liberata est a lege cui vult nubat tantū in domino: ergo etiā secūde nuptie sūt licite. Jtē eph. v. Viri diligite vxores vestras ⁊c. In eodē vnusq; vxorē suā sicut seipm diligat. ⁊ pe. Thi. ij Mulier seducta in ꝓuaricatiōe fuit. Saluabitur aūt ꝑ filioꝝ generationē. Jtē. iij. Spūs manifeste dicit q̄n nouissimis tēporibus discedēt quidā a fide accendētes spūs erroris ⁊ doctrinis demoniorū i ypocrisim loquentiū mendaciū ⁊ cauteriatas habētiū suā ꝙsciam ꝓhibētiū nubere ⁊c. Eiusdem. v. Volo Juniores nubere filios ꝓcreare matres familias esse. Jtez. Hebrei. Honorabile cōnubiū in oib⁹ supplesit ⁊ thorus imaculat⁹. Fornicatores enim ⁊ adulteros iudicabit deus. i. damnabit. Ber. Omni immunditie habenas larat qui nuptias damnat. Item rara est in terris continentia neq; pro tantillo questu exinanuit se filius dei formā serui accipiēs Jn hac approbatione matrimonij cōuenīūt nobiscum tam iudei q̄ gentiles: gentiles enim in veneratione habuerunt cōiugiū ⁊ filios qui non erant nati de coniugio illegitimos iudicabant. In hoc conueniūt nobiscum sapientissimi vt salomon. Prouer. xiij. Domus ⁊ diuitie dantur a parētibus a domino vero ꝓprio vxor prudēs. Señ. etiā vxorē habuit vt apparet in eius epistolis. Et notandū ꝙ illi q̄ sunt huius erroris dicunt mulierē damnari si pgnās decedit: vel in partu qđ manifeste patet esse falsum. In helisabeth. Luce. v. Que pregnans erat cum salutauit eam beata virgo ⁊ cum repleta est spiritu sancto ⁊ infans exultauit in vtero eius que si decessisset in partu saluata esset. Partus enim penam habet. non culpam.

¶ De cõmendatione matrimonij. xvi.

Sequitur de cõmendatione matrimonij. Et notandus q̃ xij. Sunt quib⁹ matrimoniũ põt cõmẽdari fidelibus q̃ vtrũq̃ testamẽtũ recipiũt. ¶ Primus est auctoritas instituẽtis illud. Cũ alios ordines instituerit aliqs sanct⁹: vt Aug vel Bñdictus. Ordinẽ matrimonij instituit ipse deus qui errare nõ potest vnde si culpabilis est qui ordinem beati benedicti transgredit cõstat quod valde culpabilis est qui trãsgredit ordines matrimonij a deo constituti. ¶ Secundum est loc⁹ in quo istitutũ. s. paradisus. Institutũ est eni emissio sopore in adaz. Gen. ij Et raptus est adam in spiritu z interfuit curie celesti z ibi agnouit virtutẽ matrimonij: z cuius rei ẽct sacramẽtũ. Et erat adã tunc corpore in paradiso terrestri mẽte vero in paradiso celesti vnde sup Gen. ij. Dicit glo. Aug. extasis recte itelligitur ad hoc imissa vt mens. Ade particeps angelice curie z intrans in sanctuariũ dei nouissima itelligeret vnde euigilans ꝓphetico spũ eructauit hoc nunc os ex ossibus meis ⁊c. Nec verba cuz ade scriptura fuisse dicat. xps in euãgelio deũ dedisse declarat. Mat. xix. Vt intelligamus p illam extasim adã diuinitus hec dixisse. ¶ Tertium est antiquitas. Nõ enim de nouo iste institutus est ordo: imo ãtiquitate excedit oẽm ordines in terris institutũ. Quartum est status. Institutum enim est in statu innocentie in illo felici tempore in quo homo nõdum peccauerat. Quintum est q̃ hunc solum ordinem saluauit dñs tempore diluuij. In archa enim tantũ saluati sunt noe z vxor eius z tres filij eius z vxores eor. Si qui erãt cõcubinarij si q̃ meretrices oẽs diluuio sunt submersi. ¶ Sextum est q̃ beata virgo hunc ordinem intrare voluit licet ꝓposuisset seruare virginitatem. Quod nõ parũ facit ad honorẽ matrimonij noluit fili⁹ dei ex ea carnẽ assumere donec nõ fuit i matrimonio. Quasi palliũ enim fuit matrimonij quo beata virgo vsa est. Quo occultauit celestem cõceptũ quo sub pallio latere voluit filius dei. Sub hoc pallio celatus est diabolo misteriũ redemptionis nostre. Infelices z maledicte sunt ille que poti⁹ eligunt esse in cõfusione diaboli q̃ in ordine beate virginis. Cõfuso diaboli est fructus meretricum que quãdoq̃ peccãt cuz patre quãdoq̃ cũ filio quandoq̃ cũ duabus fratribus vel cognatis quãdoq̃ cum solutis quãdoq̃ cũ cõiugatis quãdoq̃ cũ sacerdotibus quãdoq̃ cũ religiosis quãdoq̃ cũ leprosis. Infelices etiaz adultere sunt que matrimoniũ nõ seruauerũt que nõ timent palliũ beate virginis ingnare. ¶ Septimum est q̃ dñs voluit honorare nuptias suas ꝑsentia z matris sue z discipulor suor. Jo. ij. Ubi ineniunt concubinarij q̃ xps vel beata virgo in domibus eor cõmederit: Diabolus potius i domib⁹ eor inhabitat. Cui de cordibus suis sacrificia faciunt. Sicut enim qui cõtinenter viuunt corda sua sacrificant deo. Juxta illud. Ro. xij. Obsecro vos per miseri cordiam dei vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentẽ. Sic qui luxuriose viuũt corpora sua sacrificant diabolo. Quomõ habitet deus vbi exercetur opus illud qõ plus deo fetet z angelis eius q̃ aliquod cadauer hominibus fetebat. Octauum est q̃ dominus nuptias voluit honorare primo aperto miraculo quod fecit corazs discipulis suis. Ipsum vero miraculum quo aqua mutata est vinum ostendit: cuius virtutis sit matrimonium. Aqua eni vilis est. vinuz precioſum: sic opus carnale sine matrimonio vile quidem ẽ. Opus vero matrimoniale precioſum. Unde infelices sunt cõcubinarij qui aquã fetentem vino precioso preeligunt potius volentes exercere opus illud extra matrimonium cum peccato q̃ in matrimonio sine peccato. Infelices etiam sunt illi q̃ vinũ bonũ z purum habent z relinquunt illud pro vino prauo quasi felle mixto. hij sunt illi qui proprias vxores habẽt z alienis adhe rent. ¶ Nonum est excellens benedictio quam ecclesia facit cõiugibus iuxta altare ad missam in presentia dominici corpis. Qui potius vult eẽ cõcubinarius q̃ legitimus maritus: ipse potius vult habere maledictionẽ q̃ benedictionez. Quãdiu eniz est in peccato maledict⁹ est q̃quid agat. In psalmo noluit benedictionem z elongabitur ab eo. Concubinarij vident velle maledictionem z merito illã habebũt. Dicetur enim illud eis. Math. xxi. Discedite a me maledicti in ignem eternum.

Vñs enim qui se bene habent in matrimonio dicetur illud vente benedicti patris mei ꝛc. Decimuz est preciosus fructus qui ex matrimonio sequitur. Generant enim inde filij huius seculi qui p adoptionē post fiunt filij dei. Si gs haberet vineā que annuatim ferret. xx. modios vini valde amaret eā. Quantū ergo amādū est matrimoniū vnde pueri pcreātur cū puer vnus ꝑualeat toti vino qđ in mūdo est. Ex matrimonio generant virgines: vnde si virgines multū amande ꝛ matrimoniū multū amandū. Jero. Laudo cōiugiū: q: virgines generāt: lego de spinis rosam: de conca margaritā: valde infelices sunt meretrices que operi carnali intēdūt: ꝛ tū qꝛ exponēdo se oibus ita se ingnant nō sunt digne vt deus det eis fructū prolis. Extra fatuitas nō cessant seminare licet videāt semen multū fructū ide colligere. Meretrices hūt officiū in mundo isto iugulādi homines denario. vix inter latrones iuenitur aliqs qui tale officium velit cohierti cū tumento morte moriat. Et Deuie. xxvij. Maledictus q dormit cū aliquo tumēto. Secūm est vt fiat in organo dissimili. Si vero fiat in organo simili est peccatum cōtra naturā qđ tangitur. Ro. i. Nam femine eoꝝ mutauerunt naturalē vsum. in eū viuz qui ē cōtra naturā. Similiter ꝛ masculi de relicto naturali vsu femine exarserūt in desideriis suis inuicē masculi in masculos turpitudine operātes. Tertiū est vt fiat in organo ad hunc vsum deputato: cōtra qđ est polutio extraordinaria: quā tangit. Leui. sup pdictū locū. Ro. i. Qui cum ipsa coniuge alio modo q̄ licet dormierit operat cōtra naturam. Quartū est vt nō fiat modo bestiali sed modo quo decet ꝛ rōnalē naturam: modo. i. ydoneo infusioni seminis quantuz ad viz: ꝛ receptioni seminis quantum ad feminam: contra hoc vero est illud peccatum contra naturam quod enumerat Methodius inter causas diluuij dicens mulieres in vesaniam verse supergresse viris abutebantur. Quintuz est vt persone inter quas hoc opus exercetur non sic se habeant qꝝ vna sit radix a qua alia processerit vel pcesserint ab vna radice e proximo. hoc enim multū valet ad societatem que multum est conserua tiua humani generis. Per hoc ergo qꝝ matrimoniū cōtrahitur cum persona nō attinente mittitur societas inter consanguineos virtutisq; plone cōiugiū sibi nō attinebāt. Si hoc opus exerceret cuz attinētibus haberēt hoies suspecta cohabitationē vxoꝝ suaꝝ cū suis propinquissimis ꝛ cū ꝓpinquissimis ipsarū: ꝛ sic in magna parte iret societas humana cōseruata humani generis. Contra hoc est peccatū incestus peccatū valde detestabile: qđ etiā exēplo brutoꝝ animaliū nobis dissuadetur. Unde legitur in libro de natura aialiuz. Quod camelus cooperto capite matris eius super eā saltauit: ꝛ cooperimento sublato matrē cognoscēs turpitudinis opere qđ ceperat intercepto descēdit: ꝛ ingeniatore interfecit. Similiter cū fieret equus: ꝛ matrē eius cognosceret matrē suppositā subito fugit. Sextū est qꝝ plone inter quas hic opus exercetur vnite sint iseparabiles: nō enim sufficit vt ꝓsentiāt vno cōsensu sicut fornicatores.

¶ De inseparabilitate matrimonij.

Hinc inseparabilitatē: primo videtur regrere hoc qꝝ matrimoniuz sacramentū est matrimonij spiritualis qđ est iter xp̄m ꝛ ecclīaz. Ephes. v Sacramētū hoc magnū est. Ego aūt dico in xp̄o ꝛ ecclesia. Unde cū illud matrimoniū sit iseparabile. ꝛ matrimoniū corporale inseparabile debet esse. Secūdo fructus ad quē est matrimonij indiuisibilis destruit enim proles si diuidatur. ij Ro. iij. Dixit mulier cuius erat filius viuꝰ ad regē qui cū iusserat diuidi obsecro domine mi date illi infantē viuuz ꝛ nolite interficere eū. Sigs tū obijciat quod qñ sunt plures filij potest fructus diuidi dicēdum est qꝝ nec tūc diuidi potest quin oēs sint filij patris sicut ꝛ matris: ꝛ oēs teneantur tam patri q̄ matri: ꝛ tam mater q̄ pater oibus. Tertio fidei integritas sine qua non est secura societas: si separari deberent non confideret vnus coniuguz de altero: nec vnus fidelis cēt alteri quantū ad bonoꝝ cōmunicationez. Prouer. vlt. Legitur de forti muliere: confidit i ea cor viri sui. Quarto magnitudo amoris q̄ est iter ipsos. Maximus vero vr esse iter amoresq; sunt rōne carnis: cū etiam amici pris vel mris videat ꝓualere. Secūdō

Und. Math. xix. Propter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē: ⁊ adherebit vxori sue. Cū aliqua vnio corpoꝝ inseparabilis sit vt mixto aliqua metalli vnio videt eē iseparabilis: ⁊ maxime videt de illa q̄ est maritalis amoris q̄ maxima ⁊ familiarissima videtur eē patet siomni tpe diligit q amicꝰ est nulla aduersitas debet separare amicitiā cōiugz. ¶ Quinto societas cōsanguineoꝝ cōiugz qui ipsis mediātibꝰ illis sociati fuerūt que separabit sī matrimoniuz dissoluaī. Que societas cuz a deo sit: ⁊ ei valde grata videtur eē ab hoie: separāda nō est cōtra vnitatē separabilē est peccatū fornicationis. Septimo est vt opus illud exerceaī inter psonas que sint vnite singulariter. Unica enīz vnici debet esse: ad quo ꝯfacit magnitudo amoris. Si enī maximus amor carnalis ⁊familiarissimꝰ est: iter eos cum vnita debet eē amor ille. Qū enīz per supabundātiā dicit vni soli cōiunit: hec singularitas vnitatis in anulo, ostendit qui vnicū digitū capit. Sigs tū obijciat: q̄ vnus debeat multas habere vt sic multiplicētur cultores dei cū vnꝰ hō sufficiat multas fecūdare. Respondēdū est q̄ dīs nō tm attendit multiplicationē generis humani quantū ad numerū: quantū attendit eius multiplicationē: quantū ad meritū. Ut frequētius q generant inde: nō sunt veri cultores dei. Eccl. xv. Nō cōcupiscit deꝰ multitudinē filioꝝ infideliū: ⁊ inutiliū. Luc. xxiij. Uenient dies in quibus dicēt beate steriles ⁊ vētres q nō genuerunt licet pauciss̄imi eēnt cultores dei tempore primoꝝ parentū. tamen voluit deus ordinare vt Adam haberet duas vxores: simul vt sic citius multiplicaretur genus humanū. Preterea primꝰ qui genuit Adaz malus fuit Caym Unde patet q̄ citius genuit imitatorem diaboli qui cultorē dei. Preterea aialia magna: vt dicitur in lib. de natura animaliū raro generāt. Elephas enim femina cessat trienio post partū a coitu: ⁊ camela p annuz pancos etiā generāt: quasi vnicū fetuz cū animalia parui corporis generēt multos: vt ibidē legit. Sicbō maximus dignitate iter aialia nō est virū si raro: ⁊ pancos filios generet. Preterea q̄dq̄z qui sufficit multis fecūdari vic sufficiēti ⁊ pli eꝰ sine piculo aie sue necessaria putdere. Legit i ſ. de na. asa. De agla q̄ vadit granaī in nido: ita q̄ venari nō possit: ⁊ ideo nō sufficit pascere nisi duos pullos. vnde tertiū ouū prohicit vel tertiū pullū. Siquis vero obiciat q̄ saltē in principib⁹ q sufficiunt prouidere multis tollerabile erit q̄ vnus habeat plures dicendū est q̄ vt frequētius isti minus sufficiūt putdere vxori: ⁊ filijs suis sine periculo aiaꝝ suaruz q̄ alij. Preterea multiplicatio dñoꝝ destructio est terraꝝ: multiplicatis heredibus sequitur diuisio regnoꝝ quā cōsequitur desolatio eoꝝ Bat. xij. Omne regnū in seipsuz diuisuz desolabitur. Item multiplicatis principibus multiplicantur mala sup terrā. ¶. Bacha. ¶. Legitur de alexandro q̄ diuisit regnū suum pueris nobilibus q secū erant nutriti a iuuentute ⁊ subdītur Optinerūt pueri eius regnū vnusquisq̄z in loco suo ⁊ iposuerunt sibi diademata post mortē eiꝰ: ⁊ filij eoꝝ post eos annis multis: ⁊ multiplicata sunt mala sup terram: quādo aliquis princeps habz diuersas vxores successiue vir est pax inter filios q sunt ex illis vxoribus. Preterea nollet princeps vxorem suā ab alio fecundari: etiam si ipse nō posset eam fecūdare. Unde nec ipse velle debet etiā cū vxor sua sterilis est ex alia fructū habere. Docet enim est de iure naturali vt non faciat alij q̄ sibi non vult fieri. Preterea vir pfecta seruari pax posset si vnus plures haberet. Cōquesta est Sarra. Gen. xvi. Q̄ ancilla sua agar cōtemneret eam. cui ipsa virū suū cōmunicauerat. Et lya dixit rachel: parum ne tibi videtur q̄ preripuerit maritū meum mihi. Gen. xxx. Cōtra hāc singularitatez est peccatū adulterij. Octauo est q̄ nō moneat ad opus carnale delectatio: fz vel bonuz plis vel tristicia vel pietas de qbꝰ pus tactum est. Nono est vt opere inchoato: ratio non trahatur ad consentiendum delectationi vnusquisq̄z enim tēptatur concupiscentia sua abstractus ⁊ intellectus. Isa. ¶. Decimū est vt eligatur tēpus in quo licet opus illud exercere. Abstinendum est ab illo opere tēpore mestruoꝝ Leuit. xvi. Si coierit vir cū muliere tempore sanguinis mēstrualis immūdus erit. Et eiusdem. xviij. Ad mulierem que patitur mēstrua nō accedes. Et dicit Aug. q̄ tūc abstinēdū é ab illo ope ꝓpter

prolis corruptionē. Et Jero. dicit q̄ time
rent concipiunt membris dānati ceci claudi le
prosi: Item tēpore sacro. Augu. Propter
dies processionis ⁊ festiuitor aliqū nō licet
cōuenire. qa ēt a licitis abstinēdū ēt ut fa
cilius ipetrari possit quod postulat. Uñ
tpe quo uxor grauidā ē nō dz misceri. Uñ
elephas p̄gnante sciam nō tāgit ut legit
de natura aialiū. ¶ Undecimo ē ut loc⁹
sacer caueatur. non enim est exercendum
opus illud in loco sacro.

De temperantia secundū visuz au
ditum ⁊ olfatum. xir.

Jcto de tp̄ātia delectationū q̄
o fit scōm gustū ⁊ tactū. Dicendū ē
de tēperantia q̄ fit ſm visuz ⁊ au
ditū ⁊ olphatū. Et notandū q̄ cū visus i
oībus aialibus sit sup auditū ⁊ sub visu
olphatus ut legitur in libro de natura
aialiū piculosior vr̄ eē visus nisi refrene
tur q̄ auditus: ⁊ auditus q̄ olphatus. Uñ
scriptura multū suadet nobis refrenatio
nē visus. Eccle. ix. Ne respicies mulierem
multinolā. Jn eodē virginē ne cōspicias.
Itē noli circūspicere i vias ciuitatis ⁊ ite
rū ne circūspicias spēm alienā. Eiusdem
xxv. Ne respicias mulieris spēz ⁊ alī. Ne
respicies mulierē alienī viri. Lassas q̄re
visus sit periculosus. regre in tra. ⁊ in de
luxuria. c. de aspectu mulierū. De refrena
tiōe visus ⁊ auditus: auditus hētur. Jsa.
xxxiij. Qui obturat aures suas ne audiat
sanguinē ⁊ claudit oculos suos ne vide
at malū iste in excelsis habitabit visus ⁊
auditus videntur habere curiositatē qua
si insaciabilez. Eccli. i. Non saciatur ocu
lus visu nec auris auditu impleē. S. gra
ue curiositatis est vitium que diz cuiusli
bet mentem ad inuestigandum vitaz pro
ximi exterius ducit semper ei sua intima
abscondit vt aliena sciens se nesciat. Idez
curiosi. Animus quāto peritus fuerit alie
ni mercti tanto sit ignarus sui. Et notā
dum q̄ auditus a multis est temperand⁹
¶ Primo a musicis instrumentis. Job.
xxi. Tenent tympanum ⁊ citaram ⁊ gau
dent ad sonum organi ducūt in bonis di
es suos ⁊ in puncto ad inferos descendūt
Jsa. quinto. Cythara ⁊ lyra ⁊ tympanū
⁊ tybia ⁊ vīnū in conuiuijs vestris ⁊ op⁹
domini non respicitis Antigonus alexan
dri pedagogus cytharam eius fregit ab
iecitq̄ dicens etati tue iam regnare cue
nit pudeatq̄ in corpore regis voluptate
luxurie dominari. ¶ Secundo a lasciuo
cantu vel colloquio mulierum vñ. Eccle.
ix. dicitur de saltatrice. Ne audias illā ne
forte pereas in efficacia illius. Et in eodez
dicitur de muliere aliena. Colloquiū illi⁹
q̄si ignis exardescit. ¶ Tertio a malis p
rimi. Eccli. xxviij. Sepi aures tuas spi
nis ⁊ noli audire linguā detractricē. Quar
to a bonis p̄dijs que adulatores solent
hoib⁹ ad memoriā reducere. Sene. Si cō
tinēs es adulationes cuncta sitq̄ tibi tā triste
laudari a turpib⁹ q̄ si laudaris obturpia.
Jtē difficillimū op⁹ p̄stitit ē assentationes
adulatorū repellere quoꝝ sermones animū
quadā volupate retoluunt. Quinto a
suauitate p̄pij cantus. Bre. Uū blanda
vox q̄ritur sobria vita deseritur. Olphac⁹
etiā est tēperādus a suauitate odorū cū sert
ptū sit. Jsa. iij. Erit pro suauem odore fetor
vna pena infernalis erit fetor sulphuris.
Jn p̄s. Ignis sulphur spiritus procellarū
rum ⁊c. Jsa. xxx. Flamis domini quasi tor
rēs sulphuris succēdēs eā. Explicit tractā
tus de temperantia deo gloria qui incē
pit ⁊ complenit amen.

¶ Tractatus de fortitudine.

Jcto de prudentia

⁊ temperantia dicendū est de
fortitudine: de qua hoc modo
dicitur. Primo ponūtur diuerse acceptio
nes huius nominis fortitudo. Secundo
diuerse descriptiones fortitudinis. Ter
tio ea que ptinent ad eius p̄mendationē.
Quarto dicet de his q̄ imitāt fortitudinē.
Quinto de ptib⁹ ipsi⁹. Circa primum.

¶ Quot mōis sumit̄ hoc nomē fortitudo.

¶ Notandū ē q̄ nomē fortitudis. Qñ
q̄ sumit̄ p̄ fortitudine corpali q̄lis fuit for
titudo sansonis. Nec fortitudo dicit esse
potētia facile agendi ⁊ difficile a cōtrario
patiēdi. Quādoq̄ vero p̄ fortitudine ai
⁊ sic sumit̄ q̄druplicit̄. Uno mō genera
liter: ⁊ sz̄ fortitudo repiri pōt i oi vi ⁊ oi
virt⁹ fortitudine hz̄ respcū vicij sibi otrarij
vt p̄tinētia otra luxuriā. Prouer. vi. Eccī
git fortitudie lūbos suos. Ad fortitudinē
istā p̄tinet in oi ope meritorio. facere ne
q̄d minus sicut ad tēperantiā generalem
pertinet facere nequid nimis. Illo modo

nomẽ fortitudis sumitur large: nõ tñ ita gñaliter sicut prius. Et fortitudo hoc mõ attenditur circa difficilia i passionib⁹ siue sint exteriores passiões siue interiores. Exteriores passiões sunt contumelie damna rerũ ⁊ molestie corpis ab alio illate. Passiones interiores dicuntur ille contra quas certamen habet temperãtia vt sapores gustui: ⁊ ea que appetitui sensibili passiões inferũt. De his passionibus. Dicit philosophus: Que difficiles sunt ⁊ contempnace vite. Sic accipitur fortitudo super illud. Prouerbiorum vlt. Mulierem fortẽ quis inueniet ⁊c. Glo. Mulier fortis ecclesia: que pro amore sponsi prospera. ⁊ aduersa cõtenit. Continere prospera tẽperãtie est. Et Tullius in libro de officijs. Dicit ꝙ fortis animus: ⁊ magnus duab⁹ rebus maxime cernitur quarũ vna in rerum extranearũ despicitẽda ponitur. altera res est vt sit ita affect⁹ animo vt res gerat magnas ⁊ maxime vtiles: sed vehementer arduas ⁊ plenas laborũ: ⁊ periculorum. Et Augustin⁹ i li. de libe. ar. Dicit ꝙ fortitudo ẽ affectio anime qua omnia incõmoda: ⁊ dãna rep nõ in potestate nostra cõstitutap sicut ea q̃ nobis inuitis auferri possunt. ¶ Tertio mõ strictus sumitur pro fortitudine q̃ attẽditur circa ea que sunt difficilia in passiõibus exterioribus: ita ꝙ non cõprehendit tẽperãtiã. Et sic sumitur ab Augu. in. li. de moribus ecclesie. Amor inquit ille de quo loquimur quem tota sanctitate inflamatũ esse oportet in deum: in nõ appetẽdis istis tẽporalibus in amittẽdis fortis inuenietur ¶ Quarto strictissime sumitur secũdũ ꝙ nõ attẽdit circa quodcũq; difficile i passionibus exterioribus: sed tñ circa exteriores passiones que corpori infliguntur: ⁊ ñ extendit se ad damna rerum. Sic videtur Aristo. sumere fortitudinem in ethica.

B Descriptiones fortitudis ponũt. ⁊

A Circa secundꝫ notandũ est ꝙ fortitudo sic describitur ab augu. i. li. de moribꝰ eccle. Fortitudo ẽ amor facile omnia tollerans propter id qđ amatur. Sed videtur hec descripto non solum cõuenire fortitudini sed etiaꝫ fidei spei caritati ⁊ timori. ¶ De fide eni legit. i. Petri. Cui resistite fortes in fide glo. Que ẽ tanq̃ murus de spe. Heb. vi. Fortissimuꝫ solatium hẽamus qui confugimus ad tenendã propositam spẽ ⁊c. Glosa. Quod nos in omni aduersitate fortes faciat volẽtes ad horam pati vt in eternũ regnemus De caritate. i. cor. xij. Dicit ꝙ omnia sufert. Lãtt. Ulti. Fortis est vt mors dilectio de timore. Job. iij. Ubi ẽ timor tuꝰ? Ubi fortitudo tua? Glo. Has virtutes cõgruo ordine ponit sicut in via seculi audatia fortitudinem timor debilitatem parit. Ita i via dei timor fortitudinẽꝫ. ¶ Ad hoc dicẽdũ ꝙ fides: spes: caritas: ⁊ timor: aliter faciunt aliquem fortem agrediendum terribilia: ⁊ sustinendum difficilia ⁊ aliter fortitudo. Quia actus illi proprie sunt ad fortitudinẽ originaliter. Et fortitudo facit fortem ad agrediendũ terribilia: ⁊ sustinẽdũ difficilia. Predicta vero fortem facit eo modo quo accidit in certamine mundano ꝙ brauium quod proponitur in medium certantibus dum videtur ab eis etiaꝫ speratur haberi: ⁊ desiderat motiuũ ẽ ⁊ virilius certant. Sic premium eternum dũ p fidem aspicitur: ⁊ per spẽ speratur: ⁊ p caritatem desideratur. hominem excitat vt fortius certet. Timor et filialis siue castus cuius causa est amor dum timet separari a deo quem amat ex hoc ipso plus deo cõiũgitur ⁊ fortius ei adheret. Fortitudo ẽt sic describitur sup. Mat. xiiij. Erãt quattuor milia hominum qui mãducauerũt. Glos. Fortitudo ẽ firmitas ai cõtra molestias seculi. ¶ Tullius vero i prima rethorica sic eam describit. Fortitudo ẽ cõsiderata periculorum susceptio: ⁊ laborũ ppessio. Idẽꝫ in secunda rethorica. Fortitudo ẽ etiã magnarũ rerũ appetitio ⁊ humilitũ cõceptus cum rõne vtilitatis laborũ ppessio. Idem fortitudo ẽ rationabilis affectio ⁊ agressio terribilũ cũ cõstanti eor ppessiõe. ¶ Macrobius. Fortitudo est animi supra pcli metũ agere: nihilq; nisi turpia metuere vel prospa vel aduersa fortiter tollerare. ¶ Arist. Fortitudo ẽ virtus difficilimor in passionib⁹ operata gr̃a bont. Et logt̃ de passionibus siue molestiis exterioꝛib⁹. ¶ De commendatione fortitudinis. iij

A Equitur de his q̃ pertinent ad cõmendationẽ fortitudinis. Notandũ ergo ꝙ ad cõmendationẽ fortitudinis potest valere. ¶ Primo frequẽs admonitio quam sacra scriptura facit de ipa. Josu. i. Cõfortare ⁊ esto robust⁹. Simi

le habeꝫ.Deut.xxxi.ꝛ.iij.Re.ij.ꝛ.Dani.x.
Item.Thobi.iiij.Fort aio esto.Sile eiuſ
dē.vij.¶ Secundo ꝙ virtus fortitudinis
plus videtur habere virtuositatis ceteris
virtutibus. Unde numen virtutis antiq⁹
tus fuit solius fortitudinis vt ait. Tulius.
B ¶ Tertio ꝙ hec virtus multum competit
statui nr̄o in quo sumus. Mūdus enī iſte
locus est laboris ꝛ certaminis ideoī vita
pn̄ti valde necessaria est nobis fortitudo
Bal.vi. Dum.tps hēm⁹ operemur bonū
ad oēs.Eccl.ix.qcūqꝫ pōt facere manus
tua iſtāter opare:qꝛ nec op⁹ nec ratio:nec
scia nec sapiētia erūt apud inferos quo tu
pperas.Ber.In mūdo isto quasi i stadio
certaminis positi sumus:Eccle.iij.Tēpus
belli:ꝛ tēpus pacis. Tēpus belli est i pn̄ti
Militia n.est vita hois super terraꝫ. Job
septimo. Uñ illa pars ecclesie que i terris
est militās ecclesia vocatur.que fortitudie
ꝺz esse induta i pn̄ti.Prouer.vlti.Fortitu
do ꝛ decoꝛ indumētū eius. Isa.lij Indue
re fortitudine tua syon. Si sine fortitudie
ſit necesse hꝫ fugere hostes suos tanq̄ iner
mis. Treñ.i. Abierūt absqꝫ fortitudie añ
faciem subsequentis.¶ Uirtus fortitudis
inseperabilis est totius.n.mundus nō pos
set vincere vnum hominem in quo esset ve
ra fortitudo ai.Sene.facilius ē gentē vnā
q̄ virū vnū vincere.sine fortitudine animi
quasi nihil est fortitudo corporis.Eccle.ix.
Uerti me ad aliud vidiq̄ sub sole nec ve
locium esse cursum:nec fortiū bellū. Isa.i
Erit fortitudo vestra vt fauilla stupe ꝛ ei⁹
dez.xxx. Erit nobis fortitudo pbonis i cō
fusiōez.¶ Uirtus fortitudis deū letificat.
Neemie.viij.Gaudiū.n.dñi ē fortitudo ve
stra de hostib⁹ trūphat.ij.Regū.xi.Acci
xisti me fortitudine ad preliū. Incurvasti
resistentes mihi subter me homi bona sua
seruat.Luce.xi.Cū fortis armatus custo
dit atriū suū in pace sunt cūcta que possi
det. Item hominem ditat.Prouer.x.Ege
statē operata ē manus remissa man⁹ aūt
fortium diuicias parat.Eiusdez.xi. Robu
sti habebunt diuicias ꝛ.xxi. Cogitatiōes
robusti semper in abundantia. Dis autez
piger semper in egestate est.¶ Itē hoiez
glificat sicut ignauia hoiez vilificat. Pro
uer.xij. Manus fortium dñabitur que aūt
remissa ē tributis seruiet.¶ Jpa ēt regnū
celoꝝ violenter occupat. Mat.xi. Regnū
celoꝝ vim patitur ꝛ violenti raptāt illud
¶ De his que iuuāt fortitudinē. iiij

Equitur de his que iuuāt fortitu-
o dinez que videtur.xij.esse.¶ Pri A
mo iuuat eaꝫ matoꝝ exhortatio.
Deute.xx. Appropinquāte iā prelio stabit
sacerdos añ acie:ꝛ sic loquetur ad popu
lū Audi israel vos hodie contra inimicos
vr̄os pugnā cōmittitis non ptimescat coꝝ
vr̄z ꝛc.ꝛ.ij.Macha.vlti. Legitur de ma-
chabeo ꝙ armauit socios suos n̄ clippei:
ꝛ aste munitione sed sermōibus optimis:
ꝛ exortatiōibus:ꝛ in eodē exhortati ſtaq̄:
deinde sermonib⁹ bonis valde statuerūt
dimicare ꝛ pfligere fortiter.¶ Secundo
exempla robustoꝝ.Unde.ij.Macha.vij.
Hoc mō vita decessit eleazar⁹ memoriaꝫ
mortis sue exemplū virtutis ꝛ fortitudis
dereliquēs.¶ Tertio exercitatio.Ber.ad
frēs de monte dei. Rusticus hꝫ duros ner
uos:ꝛ fortes lacertos.Exercitatio hoc fa
cit sine ea coꝝpore molescit. Uolūtas facit
vsū:vsus exercitiū:exercitiū vires i oī labo
re suo mīstrat.¶ Quarto fidēs mercedeꝫ
fortiuꝫ operum ostēdendo.ij. Paral.xv.
Cōfortamini:ꝛ nō dissoluētur manus ve
stre.Erit enī merces operi vestro.¶ Qui B
to timoꝝ.Prouer.xviij.In timoꝛe dñi fidu
cia fortitudinis. Timoꝛ illud expellit.pp
quod vel dissoluit vel maxime timēdū est
scilicet peccatū.Eccle.i. Timoꝛ dñi expel-
lit peccatuꝫ a deo merito hoiez reddit secu
rum. Item timoꝛ hominē facit pure ope
rari quod valet ad fortitudinem. Jo.xvi
Mundis manibus addet fortitudinem.
Preterea timoꝛ facit hominez in se defice
re:ideo in deo roboꝛat. Ber.in sermonib⁹
vtilis prorsus infirmitas que medici manū
requirit:ꝛ salubriter a se deficit quē pficit
deus. Item super cant. Optanda infirmi-
tas que xpi virtute compleatur. Quis da
bit mihi nō solū infirmari sed ēt penit⁹ de
strui ꝛ deficere a memetipso ut dñi vir-
tutū virtute stabiliar.¶ Sexto spes.Isa.
xxx.In silentio ꝛ spe erit fortitudo vestra.
Spes fortem efficit oipotenti innixi facie
do.Phil.iiij. Omnia possum in eo q me
ꝙfortat.¶ Septimo caritas ꝛ hec duplici
ter.Uno modo adiutoriū proximi pōdo
Prouer.xviij.Frater q adiuuatur a fra-
tre quasi ciuitas firma.Eccls.iiij.Melius
est duos esse simul q̄ vnum. Habēt enim

emolumẽtuz ſocietatis ſue: ſi vnus ceciderit fulciet ab altero. Et i eodẽ. Siquis prevaluerit cõtra vnũ duo reſiſtent ei. Secũdo mõ veritati adherendo. Gre. i morali. Qui veritati ĥeret vanitati nullo mõ ſuccumbit. Quia dum forti pede cogitationes intentionez fixerit eſſe omne quod ifortis mutabiliter agitur ad arcem mentis minime pertingit. ¶ Octauo ſapientia. Prouer. xxiiij. Uir fortis eſt ſapiẽs ⁊. Uir doctus robuſtus ⁊c. Grego. i morali. Valde e fortitudo deſtituitur niſi per conſiliuz fulciatur. ¶ Nono Temperantia que in proſperis ſeruatur. Grego. in morali. Nulla aduerſitas deicit quem proſperitas nulla corrumpit. Idem in ĥac vita qui nulla proſpera appetit nulla aduerſa pertimeſcit. ¶ Primũ pertnet ad temperantiam ſecundum ad fortitudinem. ¶ Decimo diſciplina corporis que hoſtem domeſticum debilitat. Ber. Quid mirum ſi hoſte debilitato tu fortior efficeris. ¶ Undecimo elemoſina. Prouer. xxij. Victoriam ⁊ honorem acquiret qui dat munera. Eccl. xxix. Dicitur de elemoſina ſuper ſcutum potentis: ⁊ ſuper lancea aduerſus inimicum tuuz pugnabit. ¶ Duodecimo. Oratio que multum valet ad fortitudinez. De celo enim fortitudo eſt. i. Mac. iij. Exo. xvij. Cum leuaret manus. Moyſes vincebat iſrael.

¶ De partibs fortitudinis. v

Equitur de partibus fortitudinis
s Notandum ego q̃ Tullius in prima rethorica. Quattuor ptes ei⁹ aſſignat: ſcilicet magnificẽtiã. fiduciam: pacientiam: perſeuerantiaz. Macrobius vero ſeptem partes eius tangit. Magnanimitatẽ fiduciam: ſecuritatem. magnificentiam conſtantiam tolleratiã. firmitatez. ¶ Quidam vero ſex tantũmodo parte aſſignant: ſcilicet magnamitatẽ i. fiduciã. ſecuritatem: pacientiam: conſtantiam: magnificentiaz. Et ſatis rationabiliter videntur poſſe poni ĥic ĥe ſex partes fortitudis. Fortitudo eni debilitatẽ animi expellit. ⁊ magnitudinẽ animi efficit. Q̃ debilitatez expellat patet ex ĥoc q̃ fortitudo debilitati opponitur: q̃ magnitudinez animi efficiat: patet ex ĥoc q̃ fortitudo dicit magnanimitas. a. Seneca in libro de quattuor virtutib⁹ principalibus. Triplex vero eſt debilitas animi. Prima eſt nimia puſillanimitas a malo futuro que timiditas vocari poteſt que diſſuadetur Eccleſi. ſeptimo. Noli eſſe puſillanimis in aiemo Et reprehenditur. Mat. viij. Quid timidi eſtis modice fidei? ¶ Secũda e nimia paſſibilitas a malo preſenti que eſt quaſi quedã teneritudo vel molliceies cui⁹ ſignũ eſt facilitas dolendi que infirmitas e in quibuſdam q̃ conquerũtur ſecũ dure agi vel ſibi dura verba dici. ¶ Tertia eſt inſtabilitas que ſimilis e debilitati virge ſubtilis que de facili i omnẽ partẽ flectitur. ¶ Cõtra ĥas tres infirmitates ſunt tres partes fortitudinis. Securitas contra timiditatẽ Patientia contra dictaz teneritatez. Conſtantia contra inſtabilitatem. ¶ Fortitudo vero inquantum magnitudinem efficit tres ĥabet partes. Ipſa enim q̃tum ad actus ſuos ĥabet. principium medium ⁊ finem Quantum ad principiuz pertinet ad eam magnanimitas que eſt rationalis aggreſſio terribilium. Quantum ad medium. Fiducia que eſt certa ſpes perducẽdi ad finem rem que inchoata eſt. Quantum ad finem magnificentia que eſt rerũ ¶ que geruntur felix cõſummatio. ¶ Inter ĥas ſex partes fortitudinis: primo de ſecuritate proſequemur que eſt i timiditas mali iuxta illud. Ariſto. in ethica. Fortis e intimidus malu: ⁊ deſcribit ſic. Securitas eſt ĥabitus fir quẽ imineẽtes incõmoditates ⁊ rei ichoate ad finez nõ formidãtur ⁊ coartat ĥec deſcriptio ſecuritatez ad itimiditatẽ q̃ e poſt rei ichoationẽ. Securitas cõmendat nobis i leõe. Prouer. xxviij. Juſt⁹ vt leo ĥabẽs ⁊ abſq; terrore erit. Eiuſdẽ xxx. Leo fortiſſimus beſtiaruz ad nullius pauebit occurſum. Et notãdũ q̃ ſecũdum pñm que cõgregata ſunt in ĥomine ſecũdũ rõez diſpſa ſunt in bmtis ſcõz naturaz vt caſtitas in elephãte: liberalitas in leone Unde i libro de natura aialiũ. Dicitur q̃ vulpes ſecuntur leonem: q̃ eſt animal cõmunicatiuũ p̃de. ¶ Manſuetudo vero i agno. Iſa. liij. Quaſi agnus coram tondẽte ſe obmutueſcet. Modeſtia irascẽdi colũba. Jere. xxv. Facta eſt terra in deſolatiõe a facie columbe: ⁊ a facie ire furoris dñi. Glo. Gre. Q̃ in deo nulla furoris inequalitas repitur. Furorẽ domini irã columbe nominauit. vt eniz viz diuine diſtrictiõis

pertubabilez demonstraret: z tram dixit: D columbe. Securitas cōflictū hz cū timore. Securitas officiū est ptra aspa fortune solatiū dare. De quibus selactys ait. Sene. in lib. de remedijs fortuitop: de cuius verbis pauca ponam°. Moreris inquit. Et nūdet hac cōditione itrauit exire. Moreris: gentū lexe qb accepta redere. Moreris. Peregrinatio ē vita. Cū multū ambulaueris demum redeundum est. Jté moreris. Stultū est timere q vitare nō possis. Jstud nō effugit: ettaz qui dixit. Moreris. Nec pīnus nec vltimus. Oēs te anteceſſerūt. Oes te sequent. Jtez pegre moreris. Ego q debeo soluere paratus sum: videat fenerator quē me appellet. Jtem iuuenis moreris. Optimū ē anteq optes mori. Optimū est mori cum iuuat viuere. Juuenis moriar. Fortassis aliqui malo te seducit fortuna z si nulli alij certe autē senectuti. In sepulcrū tacebis. Quid aliud respondeam quā Virgilianum illud facilis factura sepulcri. Si nihil sentio non pertinet ad me factura corporis isepulti. Si sentio. Omnis sepultura tormentū est. Quid interest ignis an serate cōsumat an tempus otium vltima sepultura. Non defuncto cura sed viuoz inuenta est sepultura vt corpora: z visu seda z odore āmouerent. Idem in libro de naturalibus qōnibus. Nihil refert q minax mors veniat: qd a nobis petit minimū est. Nic senectus a vobis abſtrahet. Nic articule dolor: hic humoris corrupti abūdātia pusilla res est hois vita si ingēs res est cōtēptus vite. Hanc qui prēpsit securus videbit maria turbari. Cum illa inferop regna detegantur stabit sup illaz voraginem intrepidus: z forte sic quo debebit cadere prosiliet. Quid ad me quaz magna sint. quibus perco spiraz pertrenō magnū est si volumus tranquille degere. Anima in expedito ē habēda: siue illā ifidie siue morbi petant. Idem in eodē. Nihil interest vtrū me lapis vnus elidat: an toto mundo pmat. Jté egregie Valerius Si cadendū inquit mihi est e celo cecidisse velim. Cōtra timorē mortis possunt valere duodecim solatia que ex scripturis E diuersis colliguntur. Primū q ipa hostem nostrum familiarez occidit. s. corp°. Gala. v. Caro concupiscit aduersus spiritum: z spūs aduersus carnē. Sapiēs nulla pestis efficatioz est ad nocendū quā familiaris inimicus. Secūm est q hostiū nobis efficit in carcere in mūdo i quo capti detinemur corpore: s. in ps. Secz alia litterā. Educ de carcere aiam meaz. Sed sunt quida a deo assueti misere hui° carceris vt nihil timeāt tantū in hoc carcere quantū hostiū vel exitū. Jere z repagula ab icarceratis odio solēt hīri: z non liber exitus. Tertiū éq nos expedit ab onere corpis imūdicia plenī. Sapiēti no no corpus qd corrumpit agrauat aiam.

Quarto est q finē ponī peregrinationem laboriose z amaritudinibus plene. Eccl. Quid est vita mortalis nisi via. Et qualis sint fratres mei ppendite in via lassariz viam nolle finiri. Idez. Vita pīens laboribus plena est cū luctu agit: z tū cū lachrimis amittitur. Eccle. xxx. Melior est mors q vita amara. Quintū é q lentū equū omni genere vitiop vitiosum nobis occidendo extraxerunt. Optimū nobis testimoniū facit. Equus victoriosus cor° est. Ab hoc equo expediri desiderabat. Paulus. Roma. septimo. Infelix ego hō quis me liberabit de corpore mortis huius. Tribus de causis timet miles equū suuz amittere vel quia est securus de emenda vel quia timet capi equo amisso vel propter equi bonitatem nulla vero harū trium causarum est in casu proposito. Securus est enim de emenda seruus dei. Ambros. Non timeo mori: quia bonum dominum habeo. Et. ij. Macha. vij. Dixit vn° de septem fratribus bone memorie. Ecce lo inquit vita possideo: sed pter legē dei ista despicio: quia me ea recepturum spero. Non timet etiaz seruus dei capi equo amisso. Tunc enim de manibus hostiuz liberatus est. Psalmus. Laqueus contritus est. z nos liberati sumus. Equus ille est a deo victoriosus: vt optandum sit seruo christi ab eo expediri. Septimum est presentis vite periculuz. mors ponit est periculose nauigationis in mari huius mūdi iuxta verbum Ber. Periculū pbat transeuntium raritas z pereuntū multitudo. z in mari marsilie de cōtuor nauibus nō plit vna. In mari hui° mūdi de cōtuor animabus vix euadit vna. Septimum est mortis necessitas. Sene. Nullus est per-

niciosior hostis q̄ quē audacem angustie faciunt paria conantur animus magn⁹ ac perditus. Cogitemus nos quantus ad morte ppe pducti sumus: omnes reseruamur ad morte. Nec de re sed de die queritur. Nōne cōtēneres eus qui inter mortuos ꝓstitutus beneficij loco peteret vltim⁹ ceruicē. Idez facimus magni extimam⁹ tardius mori. Idez in libro ō naturalib⁹ q̄stionibus. Nullū malus solatiū mortis q̄ ipsa mortalitas. ¶ Octauū est moriēdi cōtinuitas. Señ. Quid times. ꝙ quotidie expiris. Idē quotidie morimur: quotidie aliq̄ ps vite dimittit: z tūc quoq; cus crescimus vita decrescit. ¶ Nonū est ꝓpingtas mortis. Crisostomus. Si gratis post modicū morituri sumus: quare ante modicū in cē dei cum gloria nō morimur vt fiat voluntariū qđ futurū é necessarium. Sene. Nemo tā timidus é q malit semp pendere q̄ semel cadere. Idem. Erras si i nauigatione sola putas minimuz eē quo morte vita diuiditur. In oi loco eque tenue iteruallū é naz vbiq; se mortas ꝓpe ostēdit vbiq; ꝓpe est. ¶ Decimus é mors xp̄i. Heb. xii. Curram⁹ ad ꝓpositū certamen aspiciētes iauctorē fidei: z cōsumatorē iesū q ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucē. Aug. Magna cōsolatio est mēbris a capite ꝙ xp̄us q est sapientia dei patris gaudiū mūdi fugit: z ad morte volunarie venit. Certissimū argumentum est ꝙ mors filijs vel seruis dei timēda non sit. ¶ Undecimū est amātissimi: z sapiētissimi patris potestas. Hoc solatiū adhibuit dñs discipulis suis dicēs eis post suam resurrectionē data é mihi oia potestas in celo z in terra. Hath. vlt. Magna cōsolatio é filijs dei ꝙ pſecutoris virga ē in manu patris eoz: patris inq̄ misericordiarū cuius sapientiā nihil latere potest: cui⁹ potentiā nihil potest superare. Unde verisimile ē ꝙ persecutor non affliget filios ei⁹ nisi quantum pater viderit eis expedire. Isa. x. Uirga furoris mei assur. Hath. x. Nōne duo passeres asse veneūt z vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. ¶ Duodecimū est sequens imortalitas. Tullius. non é lugenda mors q̄ imortalitas consequatur. Eccle. vij. Melior é dies mortis die natiuitatis duab⁹ de causis. Melius est seruis dei dies mortis die natiuitatis. Una ē q: mors est egressus a miseria. Natiuitas vero in miseriaz ingressus. Melior vero é egressus a miseria q̄ ingressus. Sapiens mors bona si non est finis tū illa maloz est. Señ. mors maloz oium remediū est. ¶ Scōa é quia mors est porta glorie seruis dei. Ipsa é ichoatio beate vite. Uñ est natiuitas nobilior qm̄ sicut natiuitas fm corpus. Unde trāsitus sanctoz natale eoz vocatur ab ecclia tp̄s: Pretiosa in cōspectu dñi mors sanctoz eius. Uere é pretiosa. q: ē regni eterni p̄citz. ¶ Segtur de quibusdā alijs solacijs que tangit. Señ. in lib. de remedijs fortuitoz. Exulab. Et respōdet patria é vbiq; bene é. Illud aūt per quod bene ē in hoie non in loco est. Si sapiens est peregrinat si stultus exultat. dolor imminet. Si exiguus est feramus. leuis. n. est patiētia. Si grauis est feramus: nō leuis est gloria: dura res est dolor: motu mollis nō sum potens: gaude: inturiā facere nō poteris pecuniā perdidi. fortasse illa te perdidisset. O te felicē si cū illa auaritiā perdidisti: sz si mane illa apud te es tū vt cūq; felicior q̄m tanto malo subducta ē materia. Pecuniā perdidisti z illa qđē q̄ multos: eris nunc in via expeditior domi tutior. Exoneravit te fortuna si intelligis z tutiore posuit loco. Damnū putas remediuz est pecuniaz perdidi: nēpe quā vt tu heres alij⁹ ante perdiderat. Oculos perdidi quam multis cupiditatibus via incisa é: oculi irritamenta sunt vicinoz duces scelerum. Amisi liberos. Stultus es defles mortez mortaliū. pertre. periturī. habebant illi cuius eēnt magis q̄ tui. Educandos tibi fortuna mandauerat recepit illos: nō abstulit naufragium pertuli. cogita non quod perdideris: sed ꝙ euaderis. Nudus exijs existi oia perdidi. Cū perire potuisti vna cū omnibus. In latrones incidi. noli conq̄ri ꝙ inciderīs. Gaude ꝙ euaseris. Amici cū perdidi. tamen te habuisse certum ē aliū q̄re z tibi cū q̄ras. vbi inuenire possis. Quere iter liberales artes: iter honesta z recta officia q̄re in laborib⁹. Ad mensam res ista nō querit. Perdidi amicū: fortez animum habe. si vnum erubesce. si vnicū quid tu in tanta tēpestate ad vnā anchoram stabas. Bonam vxorez amisi. Iuuenes si nihil queris nisi bonam vxorem.

Soror bona nō pōt repiri nec mater vxor aduenticiū bonū est. Nō est inter illa que semel vulcuq; cōtingūt multos tibi numerare possiz: quibus bona vxorē lugentibus cōtigit melior. ¶ Cōtra aspera huius mūdi abundātius cōsolat scriptura sacra ⁊ spāliter saluatoris doctrina q ad cōsolandū miseros in mūduz istū venit. Isa.lxi. Ad annūciādum māsuetis misit me ⁊c. Ut cōsolarer oēs lugētes.

¶ De consolationibus eius habes. Matth.ij.⁊. 10. Et luce.vi.

¶ Quod securitas ꝓtra timorē adimat.

Securitas iordinatū timorē expellit. Cōtra quā dicit Sen.in epistolis. nos ad p̄sentia nō aptam⁹ sed cogitationes i lōginqua p̄mittim⁹. Itaq; pudētia maximū bonū cōditiōis humane i malū versa est. fere pericula: q̄ vident fugiūt cū effugere secure sit. Nos euēturo torquemur ⁊ p̄terito multa bona nr̄a vitio nostro nobis nocēt. Timoris tormentū memoria reducit vel ꝓuidentia anticipat. Nemo tm̄ p̄sentibus miser est. Idē Plura sunt q̄nos terrēt quā que p̄mūt: ⁊ sepius opinione q̄ re laboramus. Illud tibi p̄cipio ne sis miser ante tps: cū illa q̄ve lut iminētia expauisti fortassis nunq̄ ventura sint. Quedam magis torquēt q̄ debeāt. Quedā torquēt cū oīno nō debeant Quedā antetorqueāt q̄ debetur. Idē respice an certa arguméta sint futuri mali: plerūq; suspitionib⁹ laboramus ⁊ illudit nobis illa q̄ cōficere bellū solet fama. nec quo arguimus illa q̄ nos i metu adducūt nec excutimus sed trepidam⁹. Et sic vertimus terga quēadmodū illi quos pulvis mot⁹ fuga petrā fugauit castris. Aut quoi aliqua fabula sine auctore sparsa ꝓterruit. ¶ Nescio quomodo vana magis contur bāt. vera enīz modū hnt: q̄ mala expectata nunq̄ cōparuerūt. Etiā si futurum est. Quid iuuat doloꝛi suo occurrere. Satis cito dolebis cū venerit iteriz tibi meliora promitte. Idē spe metū tēpera. Ali⁹ dicat fortasse si veniet. Tūc dic qd si veniet: videbimus vtrū veniat: fortasse p me venit ⁊ mors ista vitā honestabit. ¶ Contra timorē inordinatū multuz valet sapientia. Attingt enīz a fine vsq; ad finē fortiter: et disponit omnia suauiter. Sap.viij. Econtrario est de stultitia. Sene. Stultitia nihil peccatum habet: ad omnia pauet: et ipsis terretur auxilijs.

¶ Quedam ad commendationem securitatis.

Securitas notandum q̄ est securitas cōmēdabilis: ⁊ est securitas reprēhēsibilis. De securitate cōmēdabili dicitur. Prouer.xv. Secura mēs quasi iuge cōuiuium. Bre.in mor. Quasi cōtinuatio refectionis est trāquillitas securitatis. Itē Iustis initiū retributiōis est ipsa: plerūq; in obitu securitas mētis. Idem. Quisquis ad vite p̄cepta se dirigit primūq; vite eterne p̄mia p̄cipiat hic iam inicia secuture in perpetuū securitatis degustat. Securitas ista videtur esse sequela virtutū. Bre. in mor. Dum virtutes mentī letitiam pariunt quandā etiā securitatem gignunt.

¶ Ad securitatē primo valet puritas conscientie. Conscientia pura merito secura est. cū a peccato purgata sit propter qđ solū vel maxime timēdum est. Ber. O vita secura vbi pura cōscientia: o inquaz vita secura vbi ablq; formidine mors expetat imo exoperatur cū dulcedine ⁊ excipitur cū deuotione. ¶ Secūdo diuturnitas penitentie cū longa meroris anxietate fuerit formido consumpta: quedā iam de p̄sumptione venie securitas nascitur. ¶ Tertio contemptus boni transitorii. Bre.i morali. Alta securitas cordis: alīena nō querere. Aug.in lib.de lib.ar. Nemo securus est in hīs bonis q̄ potest inuit⁹ amittere. Virtutem aūt ⁊ sapientiā nemo amittit inuitus. Qui bona transitoria contēnit mala pene trāsitorie non metuit. Sen. Desines timere si spera re desieris. ¶ Quarto integer amor interni: ⁊ eterni boni. Unde sup illō. Prouer. xxviij Justus aūt quasi leo cōfidēs absq; errore erit. Dicit glo. Justi securitas leoni cōparatur: q⁹ cum quaslibet aduersitates insurgere cōspicit ad mētis sue ꝓfectuz redit: ⁊ sic vincit: q⁹ illū diligit quē nemo iustus āmittit. Securitas reprēhensibilis ē. Securitas temeraria vt est securitas eoꝝ qui ita sunt secure in mari. mūdi hui⁹ q̄si iam essent in portu: ⁊ ita sunt securi dum adhuc bellū durat quasi iam triūphasset iij. Ro xx. Ne glorietur accinctus eque vt dis. inctus. Ber.in sermonibus. Nusq̄ est securitas fratres: neq; in celo neq; in pa

radiso multo minus in mundo. In celo cecidit angelus sub presentia diuinitatis. Ada in paradiso de loco voluptatis. Judas i mūdo de scola saluatoris. Aug. i li. cōfel. Nemo secur⁹ dz ee in vita ista q̄ to ta tēptatio noiatur. Jero. i epistolis. Nul la securitas e vicino serpēte dormit̄. Qui hz hāc securitatē facile a diabolo vincit̄. Jero. in epis. Timor virtutū custos e se curitas ad lapsuz factis. Judicum. xviij. Null⁹ erit: labor itrabū⁹ ad securos. Je ro. Noli nimis esse secur⁹. Nimia securi tas mētis tēpestas e. Bre. in mora. Sepe qué certamē fue tēptationis superare nō valuit sua deteri⁹ securitas strauit. z vñ se primescit qñqz cadere ide accipit fortiter stare. Jdē scti viri sic de spe sunt certi: vt tū semp sint de tēptatione suspecti q̄ se curitas: vbi et excellētia dona dei vt e di
K uina reuelatio. possint ee hoi occasio ru ine. ij. Cor. xij. Ne magnitudo reuelatio nū extollat me dat⁹ e mihi z̄c. Gle. Aug. Quō securus agn⁹ egredieī vbi aries sic pcilitari metuit. Bre. In paradisuz duce ris. z ab angelo sathane tēptaris. Jdē se curitas reprehēsibilis e securitas cū negligē tia. Bre. in omel. Plerīqz pigri remanēt ad exercēda bona pcepta. q̄ valde sibi se curi sunt q̄ nulla p̄misserūt mala gratuo ra. Jdē in moral. Būmens secura reddit in corpore lassat̄. Jdē mater negligētie so let ee securitas. Jte reprehēsibilis est se curitas icauta. Bre. i moral. Multis sepe graue periculū securitas fuit. In p̄trario. Prouer. xi. Qui cauet laqueos secur⁹ erit Bre. in morali. Sepe mēs dū i se virtut̄ sue securitate solutur insidiāte aduersario inopinate culpe telo pforat̄: z ide deo in eternū lōge fit. vñ ei ad tēpus sine cautele custodia ppinquauit. Jte securitas repre hēsibilis est cor q̄ pericula futura nō pui dēt. De securitate taliū. Job. xxi. Bonus eor secure sunt: z pacate z̄c. Ducūt dies suos in bonis: z in puncto ad infernum descēdūt. De iprouisione taliuz. Prouer. xxviij. Uiri mali nō cogitāt iudiciū. De se curitate malor. Eccle. viij. Quia nō pre fert cito cōtra malos sentētia filij hoium absqz timore vllo perpetrant mala. Jn eodē sunt impij qui ita securi sunt quasi iustor facta habeāt. Securitatē cū improuidentia habebat cui dictū est. Stulte hac nocte morieris repetēt a te. Luc xij. Item illi de quibus eiusdē. xvij. Edebāt z bibe bāt vxores ducebāt: z dabant ad nuptias vsqz in diē qua intrauit noe in archā: z ve nit diluuiuz: z pdidit oēs. Et in eodē. Si militer factū est in dieb⁹ Loth edebāt z̄c. Et pluuit ignem z sulphur de celo. z oēs perdidit. Talis etiā securitas fuit i hieroſolimis quibus dñs ait. Luc. xix. Et q̄dez in hac die q̄ ad pacē tibi nūc aūt abscon dita sunt ab oculis tuis z̄c. z. i. Thes. v. Cū dixerint pax z securitas: tūc repentin⁹ superueniet interitus.

¶ De patientia.

Equitur de patientia de qua hoc modo dicet. Primo ponet descri
S ptiones ei⁹. Secūdo ea q̄ pmerit ad eius cōmēdationē. Tertio dicet d his que iuuant patientiam. Quarto ponent eius diuisiones. Circa primū notandū q̄ patiētia sic potest describi. Patiētia e equanimis malor illatorum tollerantia. Et iuxta hoc potest hec descriptio a verbis su per illud. Luce. xxi. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Gle. Vera patientia est aliena mala eq̄nimiter per peti z contra eum qui irrogat mala nul lo animi dolore moueri. Et sup illō. Job. Ubi fortitudo tua patientia tua: z perfe ctio viarum tuarum. glo. In fortitudine proficit qui alīena mala in motus tolle rat. Describitur etiā sic. Patientia e vir tus contumeliarum: z omnis aduersita tis impetus equanimiter portans vel sic. Patientia est oium passionum molestar alitunde illatarum victoriosa perpessio. ¶ Jte sic describit a Tullio. prima rethori ca. Patiētiētia est honestatis aut vtilita tis cā rer arduar z terribilū voluntaria ac diuturna perpessio. Honestatis causa est perpessio vt cum quis p̄ fide christi potius eligit mori q̄ negando eam salua re vitam suam. Utilitatis vero causa vt cū quis p̄ salute gregis mori eligit. Vo luntaria vero ideo dicit̄: q̄ qui oino inui tus patit̄ nō hz laudē vel meritū. Jō dr .1. Pe. iij. Nemo vestruz patiat̄ quasi ho micida aut fur: aut maledicus: aut alieno rum appetitor. Si autem vt christianus non erubescat. diuturna dicitur: quia ad verum patientem pertinet vt patiendo perseueret.

Jgs, obijciat q passio illata exterius non videtur volũtaria esse ꝛ ideo nec meritoria dicendum q
B quedam sunt passiones intrinsecus nate: tamẽ per apprehensionem extrinseci boni vel mali mouentis: vt gaudium spes timor dolor ꝛ hec: passiones possunt esse a volũtate eius qui patitur tanquam a causa efficiente vel non resistente que indubitãter possunt esse meritorie. Augustinus i libro de ciuitate dei. Cupiditas ꝛ letitia mer̃tristitia voluntates sunt. Recta voluntas bonus est amor: ꝛ peruersa malus est amor. Amor fugiens q̃ aduersatur timor est idq; si acciderit sentiens: tristicia ẽ animi dolor qui tristicia nominatur dissensio est Quedam vero passiones sunt extrinsecus illate vt molestia corporis vel cõtumelia verbi. Et hec passiones non sunt voluntarie a voluntate eius qui patitur tanquaz a causa efficiente. Tamen possunt quodaz modo dici voluntarie a volũtate ꝓsentiẽte vel non contradicente voluntas vero sustinendi eas seu recipiendi eas. Secundũ quosdam meritoria est ꝛ aureo: ꝛ aureole si tamen sit coniuncta passioni aliter vero non est meritoria aureole. Secundum alios passio est que quoadmodo voluntaria est meritoria prout meritorium dicitur quo debito sit magis debitus. Dicitur enim mereri secundum eos multipliciter.

Uno modo ẽ impetrare aliquid de cõgruo sicut boni merentur alijs gratiam. Alio modo de indebito facere debitum: ꝛ mereri. Hoc pertinet modo ad gratiã mediãte actu libert arbitrij. Tertio modo mereri est de debito facere magis debitus sic meretur quis actu exteriori vel passiõe Unde secundum eos martir ipsa passiõe meretur aureolam inquantus ex caritate eam suscipit: ꝛ non ipa volũtate suscipiendi plus enim dicit susceptio. Voluntaria q̃ voluntas suscipiendi. Ponit enim actualem passionem ꝛ voluntatem circa ipsaz susceptionem. Tamen forsitan non exigitur q̃ tunc sit actu voluntas. Sed sufficit q̃ voluntas illa fuerit exqua hec susceptio est voluntaria dummodo patiens maneat in caritate.

Quot modis accipitur hoc amen.

T notandus quod patientia qus
e doz sumit large: quẽdoz stricte Patientia large est circa omne difficile ꝛ circa omne in temptationem. Jaco. primo. Beatus vir qui suffert temptationem. Stricte vero est circa passiones extrinsecus illatas. Actus vero patientie est recipere passionem ita q̃ animus nec succumbat neq; vindictam inferẽtis appetat

De patientie commendatione secunda pars. vij. A

Equitur De cõmendatiõe patientie notãdũ ergo q̃ ad cõmendationez ipsius. Primo facit frequẽs ad monitio q̃ facit sacra scriptura ad patientiaz. Ephe. quarto Obsecro vos in domino vt digne ãbuletis vocatione qua vocati estis cũ oi hũilitate ꝛ mãsuetudine ꝛ patiẽtia. Primi thesanicẽ q̃rto. Patiẽtes estote ad oẽs. Primi. Thimo sexto Põ si sectare patiẽtiã. Heb. duodecimo. Per patientiam curramus: ad propositum nobis certamen. Ja. quinto. Patientes estote fratres vsq; ad aduentum domini. Secundo quia patiẽtia valde gloriose triumphat ad gloriam triumphi eius facit. Quod ipsa sine ictu. vel repercussione vincit: nõ lenaret vnã festucã ad hostes ferendos sed tela eorum retundit: ꝛ in corda hostium mittit. ps. gladius eorum intret in corda ipsorum: psecutoris gladius in cor eius intrat ꝛ patiẽtia quia aliam eius occidit cũ patia vincit homo psecutores: ꝛ demones ꝛ seipsuz De psecutoribus ps in bto Uincẽtio q̃ vicit Patia nũ. Uñ dixit ei videbis me plus posse dũ toꝛq; q̃ possis ipse q̃ torques. De demonib⁹ vero idẽ patere põt quos patia martirum eiecit de dño huius mundi. Legit de quodã sene monacho heremita q̃ cuz quidaz hõ a malo spũ arreptus cũ fortiter in maxilla percussisset ꝛ senex mox alterã pbuisset. dyabolus statim recessit. Similiter legitur de filia cuiusdã primarij demoniũ habẽte q̃ cũ qdã discipulus senũ venisset ad domũ i qua ipa erat puella a demõio vexata dedit alapam ei: ꝛ ille pbuit mox ꝛ aliam demon autez coactus clamauit q̃ violens mandata dei expellerent cum iã ꝛ statiz curata est puella. Patia vincit hõ seipsum q̃ gens vincẽdi est rarissimũ: ꝛ

e nobilissimũ. Sen. in li. de naturalibus qõnibus. Innumerabiles, sunt qui populos qui vrbes humerũt in ptãte: paucissimi qui se ad gloriam huius triũphi. Primo facit ꝙ hostis familiarissimus eo vincitur. nulla vero pestis efficacior est ad nocendum q̃ familiaris inimicus. Secundo ꝙ patiens hostem superat qui tam secum est in arce: difficilius vero est hosti resistere cum iam intrauerit castrum vel arcem q̃ si sit extra. vñ supra illud. Proue. xvi. Melior est vir patiens q̃ vir fortis ꝛc. Bicit glo. Minor est victoria vrbes expugnare q̃ extra sunt que vincũtur. Tertio q̃ q̃ fortior est fortiori fortior ẽ i minus forti. ꝛ cũ aliqs multas vrbes expugnauit. si postea seipsum superauerit nobilior erit triũphus vltimus precedentibus quo victor vrbium seipsum deuincit. Ad gloriã huiꝰ triumphi etiam facit ꝙ cum in alijs triũphis pugnet homo totus contra hostem hic non pugnat nisi quasi dimidius. Patientia sancti vicerũt regna patientia hominem reddit inuincibilem. Unde super illud. Job. iiij. Ubi est fortitudo ma ꝛc. Qui se uincit cõtra oia fortis est. Unus homo vere patiens a toto mũdo vinci non posset. Sene. Facilius est gentes vnam q̃
B vnum hominem vincere. Idẽ loquẽs de quodam qui vicit ignẽ: ꝛ duos reges patientia sua ego non dubito q̃n magis laudem truncam illã manus nũcij meruerint q̃ cuiuslibet fortissimi saluam stetit hosti tũ flammarũq; cõtemptor: ꝛ manũ suam in hostili foculo distillantes spectauit donec iussum est vt inuito ignis eripetur hic tanto maioris puteꝫ: quãto rarius est hostes ãmissa manu vicisse q̃ armata. fecit bellũ inermis: ꝛ mãcꝰ ꝛ illa manus trũca duos reges vicit. Poeta. Maxima virtutũ patientia pugnat inermis armatosque solet vincere sepe viros. Legitur ꝙ. Socrates positus in carcere cũ essent q̃ promitterent eũ fugere noluit exire sed remãsit vt duas res grauissimarũ hominibus metũ auferret mortis s. ꝛ carceris. Sãcti maxime videtur gloriari i his que sunt patiẽtie. Gal vlt. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi
L ꝛc. ij. cor. xij. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis ꝛc Ro. v. Gloriamur in tribulationibus. ¶ Tribus de causis electi gloriantur i tribulationibꝰ. Pro qt viros strenuos magis decet tribulatio q̃ prosperitas sicut multi gloriosius ẽ eẽ i exercitu q̃ i balneo. Boe. vir sapiens moleste ferre nõ dz quotiẽs in certamẽ fortũe adducit. sic vix forte nõ decet idignari quotiẽs bellicus increpuit tumultus. Sene. in epis. Quid etiã malit q̃s vir est somnũ suum classico q̃ symphonia rũpi. Scdo quia in hoc assimilatur xpo cui assimilari magne glorie est. Eccles. xviij. Gloria magna est seq dñm Ber. sup cant. Quanta gloria est sponse assimilari spõso. nihil gloriosius reputat q̃ xpi portare obprobriũ. Itẽ grata ignominia crucis sed ei q̃ crucifixo ingratus nõ est: gloriosum est militi deferre arma regis: sic gloriosum ẽ xpiano deferre stigmata xpi. Galat. vi. Nemo mihi molestus sit. ego enim stigmata iesu xpi in corpore meo porto. Augu. Stigmata appellauit quasi notas penarũ de persecutoribus quas patiebat. stigma eni dicitur punctũ vel nota aliquo ferro facta Tertioꝙ tribulatio oñdit eos esse amicos dei. Apocalip. tertio. Ego quos amo arguo ꝛ castigo. ¶ Tertium magnum dominium patiẽtie: patienti seruiũt persecutores. Proue. xij. Qui stultus est seruiet sapiẽti. Nullus adeo seruiuit beato Uincentio viliter vt. Batianus: fabricando coronaꝫ regni eterni. ps. supra dorsum meũ fabricauere peccatores: fabricauere inq̃ coronam eternaꝫ Patientie seruiunt estus ꝛ hyemps. Oia aduersa mundi sterilitas agrorũ implet eius horrea sterilitas vinearũ cellaria: furres ꝛ raptores: ꝛ alia hominibus noxia seruiunt ei: ignis domos aliorum exurens edificat patientie domum in celis ad eam pertinet illud. ps. Si cõsistant aduersum me castra non timebit cor meum. Ipsa cõfringit potẽtias: arcum: scutum: ꝛ gladiuꝫ ꝛ bellum. Omnia enim ista in obsequiuꝫ eius conuertuntur ipa mors seruit ei tenebrosum carcerem corporis cõfringendo. Mors claris regia est q̃ deus exhibet adliberandum amicos suos a carcere corporis. Ipsa porta est per q̃ amici dei effugiũt a manibus persecutorum ad dei misericordiaꝫ. Proue. xiiij. Sperat iustus in morte sua. Patientia dñatur homo sibiipsi. Luc. xxi. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Hoc dominũ in hoc attẽditur ꝙ ipsa cohibꝫ hominem interiorẽꝫ

ab illicito appetitu vindicte cohibz simi-
liter exteriorem: Linguam enim cohibz a
contumelia: manū a violētia. Unde sic di
citur de garulo q̄ nō potest tenere linguā
suam de homine vero modesto in verbis
cōtrariū videtur. Sicut patiēs potēs est se
ipsum cohibere. ⁊ interius ⁊ exterius ab
his que pertinent ad vindictā ⁊ quātū ad
hoc dicitur patiens animā suā possidere.
In homīe ipatiēte dominat ira vel furoz
⁊ eum possidet. ¶ Quarto q̄ hominē di
cat. Patiens sapienter agit ad hoc vt de-
bita sua soluat ipse sapienter acgrit sapien
ter custodit ⁊ multiplicat. Sapienter debi
ta soluit nihil de suo in solutione expendē
do sed faciendo vt hostes sui ea soluant
dum inturtas ab eis illatas patienter susti
net que sunt velud aurū ⁊ argentum ⁊ la
pides pretiosi quibus a debitis suis absol
uitur. Job. xxxvij. Ab aquilone aurum ve
nit. Ipse de his que nullius valoris vidē
tur esse debita sua soluit vt sunt mala pe-
ne. Moꝛs. s. infirmitas ⁊ similia. Moꝛs
enim ei preciosa est in ps. Pretiosa in cō-
spectu domini moꝛs sanctorum eius. Au-
gusti in li. de. ciui. dei. Quid pretiosius q̄
moꝛs per quā fit vt delicta oia dimittātur
⁊ merita cumulatius augeātur. Patiens
de hoc q̄ necesse habebat expendere a de
bitis suis se absoluit ⁊ insuper regnum ce
loꝛ emit: vt patet in martiribus quoꝛum
moꝛs per q̄ necessario transituri erant ab
oi pena eos absoluit: ⁊ regnū celoꝛ eis ac
quirit: patiens sapienter acquirit: qz sine
suo laboꝛe scilicet persecutoꝛis quasi mate
riam coꝛone perpetue ei ministrat: ⁊ i hoc
est melioꝛ vir patiens viro forti. Prouer.
xvi. Fortis enim multo laboꝛe diuitias spi
rituales acgrit: vigilando: ieiunādo. pegri
nando. Patiens etiam conseruando sapi
enter agit. Si enīz persequtoꝛ in aliquo
tempoꝛali damnificat hominem pacientē
ipse que sibi remanēt maxime spiritualia
diligenter custodit: Nō minoꝛ est virtus q̄
querere parta tueri: econtrario impatiens
si auferatur ei aliquid terrenum ipse pḥi
cit spiritualia bona. Prouer. xix. Qui ipa
tiens est: sustinebit damnū. Eccles. ij. Ue
his qui perdiderunt sustinentiaz. Patiēs
etiam multiplicādo sapienter agit. Jpe. n.
mala in bona conuertit. Ipse de malis cō
modum suū facit. Ipse non experietur ge
quam mali. Eccle. viij. Qui custodit prece
ptum non experietur quicq̄ mali. Isa. liij.
Dicite iusto quoniam bene ⁊c. Patienti i
omnib⁹ aduersis bene ei accidit. qz iuxta
verbuz. Grego. Nulla nocebit aduersitas
si nulla dominet ei iniqtas. Patientia ari
ditate pauptatis vbertius fructificat. Jpa
admodū vsi verberibus ipinguat. Et vt
salamandra de igne tribulationis viuit.
Et admodū asini pungitiuis pascitur. Et
vt structio ferrum ⁊ alia dura comedit qz
gaudet patientia duris. Ipsa admodū pi
scis marini: a quis tribulationuz nutritur
ei lapides in panes conuertuntur. quibus
etiā impatientes lapidātur pacientes pa-
scuntur ⁊ edificantur. Pacientie domini
adeo datū est: vt alat suos in fame fames
eni est eoꝝ refectio: patiētie est desertum
quasi oꝛtus voluptatis. Pacientia ¦ē velut
aurū q̄ in igne tribulatiōis depurat. No
mo impatiens est: vt palea que ibi exurit-
tur. Augu. in lib. de ci. dei. Sicut sub vno
igne auruz rutilat paleat fuma ⁊ vt palee
comminuūtur frumenta purgantur. Jta
vna eademque vis bonos probat purifi-
cat eliquat malos damnat vastat extermi
nat. Unde in eadem afflictione mali do-
minū detestantur ⁊ blasphemant: boni deuz
precantur ⁊ laudant. ¶ Quinto: qz iram
dei ⁊ proximi mitigat. Prouerbi. xxv. Pa
tientia lenietur princeps. Ber. Uapulē sa
ne ut male operans. Si mihi flagella ime
rita computetur: forsitan miserebitur fla B
gellato qui in me non inuenit merituz q̄
remuneret. Prouerbio. xv. Uir tracūdus
prouocat rixas qui patiens est mitigat su
scitatas. ¶ Sexto q̄. xp̄o vicez reddit. i. pe
secundo. Christus passus est pro nobis no
bis relinquēs exemplū. vt sequamini ve-
stigia eius. in ps. Quid retribuaz domio
pro oibus que retribuit mihi. Uult chri-
stus vt aliqua patiamur pro eo sicut ipse
passus est pro nobis. Unde cū comedissz
de pisce assodedit reliqas discipulis Lu.
vlti. Piscis assus est xp̄s passus. Uoluit
christus discipulos suos cōmunicare pas
siōi sue. Collo. ij. Adimpleo ea que de-
sunt passioni. Christi i carne mea. ¶ Se-
ptimo q̄ homines martires facit. Grego
sine ferro vel flammis martires esse possu
mus: si patiētiā in animo veraciter cōser
uam⁹. ¶ Octauo q̄ mira facit. Gregoꝛ⁹

Ego virtutē patiētie signis ⁊ miraculis maiorem puto si patientiaz habens aligd mortiferum biberit non ei nocebit. sermo venenatus quē audit cōuertitur ei i medicina pacienti nox aduersitatis vt dies illuminabitur ita enim clare videt in nocte aduersitatis sicut in die prosperitatis: vel ēt clarius ei implet dominus illā promissionem. Ysaie quadragesimotertio. Cū pertransieris per aquas tecum ero ⁊ flumina nō operiente cum ambulaueris in ignem non combureris. Homo patiens est vt rubus ardens absq; lesione. Exodi tertio. Homo patiens est vt pueri quos deus in igne babilonice fornacis illesos seruauit Danie. tertio: accidit homini patiēti sicut accidit beato. Tiburtio qui cū nudis plantis incederet sup carbones ardentes. videbatur ei q̄ super flores roseos incederet. Prouer. vi. Numquid potest homo ambulare super prunas ⁊ nō cōburentur plante eius: homo patiens potest. ¶ Nono q̄ patientia multum ad sapientiā facit. Prouer. xiiij. Qui patiēs ē multa gubernatur sapia. Homo impatiens nō solū est stult⁹ sed quasi insanus quia ira furor breuis ē. Prouer. xix. Doctrina viri per patiētiam noscitur. Grego. Tanto quis ostēditur minus doctus quanto minas patiens cōuincitur: cuz deus qui sapientissimus ē sit patientissimus in fine mūdi iniurias suas vindicaturus qui magis patiēs est: magis sapiens est: magis deo assimilat. Prouer. xiiij. Impatiēs operabitur stultitiā i eo de Qui impatiēs est exaltat stulticiam suam Stati exilij huius multū congruit. ¶ Decimo q̄ patientia ⁊ fides sanctorum. Heb. x. patientia vobis necessaria est vt voluntatem dei facientes reportetis promissionez ministri dei qui sunt de ecclesia militanti multum indigent patientia: sicut illi qui sunt in bello indigēt scuto vel alijs armis ij. cor. vi. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia ⁊ inter a que caritatis supra ponit apostolos p̄tiētiaz. i. cor. xiij. Caritas inquit p̄tiēs est benigna est q̄ hac vita absq; patia est quasi hō sine capa in tpe pluuiali ⁊ sicut hō inermis in medio hostiū. ¶ Undecimo q̄ patiētia vestis purpurea suor: est valde decens in electis dei Col. iij. Induite vos sicut electi dei viscera misericordie benignitatē: humilitatem modestiā: patiaz. Patia vltima ponit q̄si omnās ⁊ ptegās ceteras virtutes. Prouer. vlt. legit de hac purpura. byssus ⁊ purpura indumētū eius. ¶ Duodecimo q̄ ipsa aiaz pficit. Unde sup illud. Job. iiij. Perfectio viaz tuarū. Dicit. glo. De patia perfecto nascitur. Jaco. primo. Patiētia op⁹ perfectū habz. Habēt cetere virtutes op⁹ perfectū quātū ad sufficiētiā sed patia quantuz ad excellentiam patia, vitā feliciter seruat ipsa. n. efficit ne vir inst⁹ i tormētis deficiat

Tertiodecio q̄ ipsa ē radix ceteraz virtutū. Un dicit glos. sup illud. Luc. xxi. In patia vra ⁊c. Patia ē custos ⁊ radix oiuz virtutū. Jō dr radix q: sicut radix portat plātā cū rāis suis ⁊ fructu ita patia portat oia onera que sibi ponentur. Quarto decimo q̄ ipsa rosa est quantū ad redolētiam ⁊ rubore martirum. Patientes enim dicere possunt illud propter te morticamur tota die ⁊c. Martirum patientia quandoq; dixerat. xl. annis cum martirium beati. Laurentij parvo tempore finitum sit. De redolentia. Dicit. Grego. in moralis. Sicut armonata odorem suū cum incenduntur expandūt Ita viri sancti: omne q̄ de virtute redolent in tribulationibus innotescunt. Augustinus in libro de ciuitate dei. Non qualia sed qualis quisq; patiatur interest. nam pari motu exagitatum ⁊ exaltat oribiliter cenum ⁊ suauiter. fragrat vnguentum. Quintodecimo q̄ valde efficax est ad acquirendum celum. Jeronimus. Non nisi per patientiam impletur qđ dicitur regnum celorum vim patitur ⁊ violenti rapiunt illud. Mat. xi. Unde cum in alijs beatitudinibus fiat promissio de futuro patientibus de regno celoz esse de presenti. Mat. v. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Decimosexto. quia animi magnitudinem ostēdit. Sane. Magni animi est iniurias i summa patiētia pati.

De his que iuuant patientiam. viij.

Equitur de his que adiuuāt patiētiā: tria bo videnī in ītū iuuare ēs scilicet scriptura sacra oratio scta meditatio. Scriptura sacra vū in ps. Paraū in ꝓspectu. m. mū. aduer. e. t. me. Dē

sam inq̄ scripture. Prouer.xxx. Omnis sermo dei ⁊ ipeus ignitus est sperantibus in se. Oratio multū iuuat eā: cū patientia. vel eius pfectus donum dei sit. Unde in ps. Ab ipso patientia. Item tu es patientia mea dñe. Ité oratio gratiā ipetrat qua tribulatio refrigeratur. Eccle.xviij. Nōne ardorē refrigerabit ros. Je.xij. Dicit de ligno plantato iuxta aquas q̄ non timebit cū venerit estus. Ideo de.ª Bath.xxvi. Aspropinquante tribulatiōe passionis discipulos monet ad orandū. Uigilate inquit: ⁊ orate ne intretis in temptationē. ⁊ Luc.xxi. Predicta tribulatione ante iudicū ventura monuit eos ad orandū. Uigilate inquit omni tpe orantes vt digni habeamini fugere que ventura sūt. Isa.xlv. Clamabūt ad dominū a facie tribulātis ⁊ mittet eis saluatorē. ps. In tribulatōe inuocasti me: ⁊ liberaui te. Jaco.viti. Tristatur aliquis vestrū oret. Meditatio etiā iuuat patientiam preuenit eūz tribulationē: ⁊ ad eam preparat maxime meditatio debis que fidei sunt. Unde fides ⁊ patientia sociantur. Heb.vi. Imitatores eorū qui fide ⁊ patientia hereditabūt promissiones. Et apoc.xiij. Hec est ⁊ fides ⁊ pacientia sanctorū: de preparatiōe ista tangitur. Eccl.ij. Prepara aiam tuā ad temptationē. ps. Ego aūt ad flagella paratus sum. Meditatio vero preparans ad tribulationem diuidi pōtin.v. species. quarum. Prima versatur circa exempla. Secunda circa ea que fecimus. Tertia circa ea que meruimus. Quarta circa persecutores. Quinta circa tribulationes. Prima vero subdiuiditur in tres species. q̄r. Prima est circa malos qui tot ⁊ tanta patiuntur vt peccata sua pficiant q̄ quotidianis cruciatibus cruciatus merentur eternum. Eccle.xxi. Uia peccātium complantata lapidibus ⁊ in fine illius infert: ⁊ tenebre ⁊ pene. sap.v. Lassati sumus in via iniquitatis ⁊ perditionis: ⁊ ambulauimus vias difficiles dñi mali libēter debent sustinere boni pro vita beata que sustinent mali pro morte eterna. Secūda est circa illos qui pro minimis bonis scilicet transitorijs tot: ⁊ tanta sustinēt. Jac. quinto. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre patienter ferens donec accipiat tēporaneū ⁊ serotinū. patiēcies estote ⁊ vos ⁊c. Tertia circa bonos. Thob.ij. Hanc temptationē permisit dñs euenire illi. vt posteris daretur exemplum patiētie eius sicut ⁊ sancti Job. Et postea non est contristatus. i. contra deum q̄ plaga ceciderit euenerit ei. Ja.v. Exemplum accipite fratres exitus malī, ⁊ longanimitatis laboris ⁊ patientie sed prophetas qui locuti sunt in nomine domini Ecce beatificamus eos q̄ sustinuerunt sufferentiaz Job audistis: ⁊ finem dñi vidistis. Jero. Quis sctōz sine patientia coronatus est: acumabilis ecclesie non defuit imitator premens ⁊ iustitia patiens. Bre facta precedentiū patruz pōsideremus: ⁊ nō erūt gravia q̄ tolleramus. Inter exēplavero ⁊ tōz pcipuū ē exēplū xpi. Heb.xij. Recogitate eū qui talē ē sustinuit pro peccatorib⁹ adversuz semetipsuz cōtradictionē vt nō fatigemini animis vestris deficientes: exemplum xpi est quasi scutū quodā cordiuz nostroz. Treno.iij. Dabis eis scutuz cordis laborem tuum. ¶. Pe.iij. xpo in carne passo: ⁊ vos eādem cogitationem armamini. Ber. sup cant. Utriq; est mihi dñe iesu ⁊ speculū patiendi ⁊ premiū patientis. Utriuz fortiter precat: ⁊ vehemēter accendit. Idem sup illud cant. ¶. Fasciculus mirre ⁊c. Habete illū semper non retro in humeris: sed ante pectoris ne portantes ⁊ nō odorantes: ⁊ onus premat: ⁊ odor nō erigat videntes angustias dominī: leuius vestras portabitis. Bre. Si ipse hinc sine flagello nō exijt. qui sine peccato venit: quomō flagellis digni nō erunt hi qui huc cum peccato venerunt: passio xpi lignum est aquas tribulationū dulcorans signata ligno illo quod a dño ostensuz ē Moysi. Unde aque dulcorate sunt. Exo.xv. Greg. Si passio domini ad memoriam reuocetur nihil adeo durū q̄ non equo animo tolleretur: elephantis ostēdebatur sanguis vue: ⁊ mori. ad acuendum eos in prelio. i. Machab.vi. Et dñs ostendit mimus ⁊ latus discipulis in tribulatione positis. Luc.vlt. Et aspect⁹ serpētis erat sanabat a morsibus igneoz serpentuz. Numeri.xxi. Aspectus enim xpi in cruce. iram ⁊ impatientiā seruat. Ad secūdas speciē meditationis q̄ versatur circa ea q̄ fecimus pertinēt ista sacre scripture q̄ sequūt. Ps. xlij. Deus hec audiuimus q̄

peccauimus in fratrē nostrū. Mich. vij. Ira dñi portabo. quoniā peccaui ei. poena. Leniter ex merito q̄q̄d pati re rendū est. Grego. in moralibus. Tunc illata cōuicia bene toleramus. cum in secreto mentis ad male perpetrata recurrim⁹. Idem. Tanto quis patientius ferrū medici tollerat. quanto putridū esse cōspicit quod ferat. Idem per hoc q̄ culpe pondus cognoscitur afflictionis pena leuiga tur. Idem patienter iniuriā illatā tolerat qui pie meminit. quod fortasse adhuc habeat in quo debeat ipse tolerari. Idē in pastoralibus. Si q̄sq̄ sua incōmoda que portantur cōsiderat q̄ ab altero sustinet leuius portat. Idem considerata infirmitas propria mala: nobis excusat aliena. ¶ Ad tertiā que est ea q̄ meruimus pīmet illō. Bre. Leue q̄dem videtur q̄ iniuria patimur dñs in actione nostra cōspicim⁹ q̄ pei⁹ est quod meremur. Habac. iij. Ingrediatur putredo in ossibus meis & subter me scateat: vt requiescā in die tribulatiōis. ¶ In quarta meditatione attendēdus ē status persecutiōis qui est quasi insanus vel freneticus in seipsum manū mittēs fratri vel filio insano vel frenetico debetur compassio. nō odiū vel indignatio. Hanc meditationē innui glo. Bede. super illud: Luc. vi Benedicite maledicentibus vobis &c. Ad dicus animar̄ quos ad curādos primos instruit. oia que ad salutem primor̄ valere possunt tollerare p̄cepit vt tanq̄ a filijs egrotantibus vel frenetictis si salus eorum hic exigat multa patiantur donec infirmitas trāseat. ¶ Item attendendū est q̄ persecutor virga est patris misericordiarum illis qui patientes sunt aurea: impatiētes vero habebūt ferream: que tanq̄ vas figuli confringet eos virga ista in signū clementie extenditur filijs dei. Unde nō est odiēda sed potius āplectenda. Psalm. v. Oscula ta est Dei ster virgam auream q̄ extēdit ei. Assuerus: q̄ virgas patienter sustinent tormentum malicie euadunt. Sap. iij. Et nō tanget eos tormentū malicie siue mortis. ¶ Item attendendū est in hac meditatione q̄ licet persecutor in plenū filios dei pungat. tamē in futuro mellificat. In ps. Circūdederūt me apes &c. apes. & sic iferāt p̄ctionis dolorē amanti dñ; q̄ ministrant mellis dulcedinē. similiter amandi sunt persequutores & tolleranda est punctura ad tempus p̄pter immunditiem que ex ea sequitur. Eccle. i. Usq̄ ad tempus sustinebit patiens & postea reddito mercēditat]. Bre. Si illic dulcia appetim⁹ necesse est vt p̄ns hic amara tollerem⁹.

¶ De tribulationibus. ix.

Sequitur de quinta meditatione q̄ circa tribulationē versatur i qua primo attendendum est a quo fit tribulatio adeo enim est Eccle. xi. Bona & mala vita: & mors pauptas & honestas a deo sunt: vnde cū ipsa sit a sūmo bono indubitanter ipsa bona est: & amāda ipsa est munus datū ab eo qui amicissim⁹ est vnde cara habenda est: solent hoies cara habere que dantur eis ab amicis suis licet sint parui valoris. Jo. xviij. dicit dñs petro. Calicem quē dedit mihi pater non vis vt bibam illū. tribulatio potio est data a sapientissimo & fidelissimo medico. vnde non est timēdū infirmo de excessu quomodo enim excederet q̄ sapientissim⁹ est & fidelissimus. i. Cor. x. Fidelis est deus: q̄ nō patiet̄ vos temptari supra id q̄ potestis. In psalmo. Congregans sicut i vtre aquas maris. Adunat. n. amaritudines tribulationis. Exo. xv. Stetit vnda fluens. Job. 38. Circumdedi mare terminis meis: & posui vectē & ostia & dixi: huc usq̄ venies & non q̄cedes āplius. ¶ Secundo attendendū est q̄ nō solū tribulatio est a sūme bono: sed etiā a sūme bono fuit: ex quo manifestū est ipsam bonā eē. In eo enim nihil potuit ee nisi bonum. Aug. oia terrena bona cōtempsit homo xp̄s: vt cōtēnenda mōstraret: & oia terrena mala sustinuit q̄ sustinenda p̄cipiebat: vt nec in illis quereretur felicitas: nec in istis timeretur infelicitas. Idem vnicus ille de patris substantia natus equalis patri in forma dei verbū quo facta sunt cia: non habebat vt flagellaretur adhuc autē carne indutus est vt sine flagello non eēt: qui flagellat vnicū sine peccato relinquet ad optatū qui est cum peccato. ¶ Tertio attendendū est q̄ tribulatio ad summum bonū ducit: & ideo indubitanter est bona Greg. Mala que nos hic premūt: ad dei re cōpellunt. Act. xiij. Per multas tribulationes opz nos intrare in regnū celor̄.

¶ Et notandū q̄ tribulatio bona sit licet amara ipsa nō est p̄hicteda vt facīt gdā simie similes que ascendēs in arbores nucis inueniens amaritudinē in cortice fructus eum picit: ⁊ ideo nō gustat de dulcedine nuclei. Sic aliqui infelices tribulationē p̄tcium cū eius amaritudinē sentīt. Sap̄.iij. Sapientiā ⁊ disciplinā qui abiecit infelix est. Prouer.iij. Tene disciplinā ⁊ ne dimittas eā. Potius cendienda ē tribulatio quasi q̄druplici falsa. ¶ Prima ē consideratio eternoꝝ supplicioꝝ: que falsa est: pungitiua generat enīz timorē. Dedit dñs timentibus se significationē vt fugiāt a facie arcus. Arcꝰ inq̄ diuini iudicij: hic significatio est tribulatio: q̄ hoies futura mala non timent: ideo dñs adhibet p̄sentia mala p̄pter que velint nolint doleāt: vt dolor p̄sentiū introducat timorē futurorum. In psalmo. Apprehēdite disciplinaz Glo. Etiā si fugiat disciplina p̄sentis tribulationis tabula est. Aprehendentes eaz a naufragio liberās: sed in futuro tribulatio apprehendet: ⁊ submerget illos q̄ am nunc fugiunt. Job.xxvij. Apprehēdet eū quasi aqua inopia virga moysi p̄tecta est versa incolubrū. Exo.iiij. Sic tribulatio p̄tecta in morte eternaz cōmutabit. Prouer.xv. Qui increpationes odit morietur: virga nō occidit. Prouer.xxiij. Si pcusseris eū virga nō morietur: sed colubet occidit. Jero. recte virga itelligitur pena transitoria in colubro morte eterna. Secūda falsa est cōsideratio eterni p̄mij: hic est q̄si aromatica. Bre. Cōsideratio p̄mij: minuit vim flagelli. Tertia ē cōsideratio passionis xp̄i. Aug. Magna ꝑsolatio ē mēbris ex capite. ij. ad Thi.ij. Si cōpatimur: ⁊ cōregnabimus. B. Nunqd xp̄s sociū tribulationis a cōtione sua patietur arcet: secuz confitens in cruce latro eadem die cum eo fuit in paradiso.

¶ Multiplex humilitas tribulationū.

Varta est multiplex vtilitas tribulationis: ⁊ p̄mo ponemus. vij. vtilitates effectus tribulationis. Fm septē p̄prietates ignis. Tribulatio enīz p ignem in scriptura sacra cōsuenit significari. Ps̄. Igne me examinasti ¶ Notandum ergo q̄ tribulatio ad modū ignis illuminat. Treñ.iij. Ego vir vidēs paupertatem meaz in virga idignationis eiꝰ. Bre. Oculos quos culpa clausit pena aperit. Bañ.iij. Septez tempora mutabunt sup te donec scias q̄ dominet. Altissimus i regno hominū: ⁊ subditur posti finē dieruz: ego nabuchodonosor oculos ad celū leuaui: ⁊ sensus meus redditus est mihi: hic illuminatio figurata est in illuminatione Thobie q̄ felle posito sup oculos eiꝰ visuz recepit. Theb.xi. In amaritudine fellis intellige amaritudinē tribulationis: tribulatio stulticiā fugat ab hoie: ⁊ verā sapientiā introducit. Prouer.xxij. Stultitia colligata est in corde pueri: sed virga disciplīe fugabit eā. Job.xxviij. Sapiētia nō inuenitur in terra suauiter viuentiuz. Glo. Interlinearis. Nā si vere saperēt in hoc exilio potius lugerent. Glo. Qui vsq̄ adhuc vite voluptatibꝰ pascitur ab eterne sapiētie intellectu separatur. Eurum vero terre eiulat optimū esse: q̄ interpretatur dolens. Ecc̄l.ij Eccle.xxij. Qui emittit disciplinā sicut lucē. Isa.xxviij. Tantuz sola vexatio dabit intellectū auditui. Treñ.i. De excelso misit ignez in ossibus meis: ⁊ erudiuit me. Jero.vi. Secundū translationē.lxx. p oēm doloꝛē: ⁊ flagellū eruditeris ierusalē. Prouer.xxix. Virga atq̄ correptio tribuit sapientiā. Eccle.xxij. Flagella ⁊ doctrina omnitpe. Sap̄.i. Cā sapiētie: efficaciꝰ vero ad erudiendū videt ee aliquando disciplina verbeꝝ: aliquādo disciplina verborum. Ubi enim non potest disciplina verborum: additur disciplina verberum. Item eccle.xxij. Pungens oculū deducet lachrymas: ⁊ qui pungit cor ꝑfert sensuz. ¶ Secūdo emollit vt ignis cerā: vel oleo liq̄facit vt ignis metalla dura. Job.xxiij. Deus mollivit cor meū. In p̄s. Liquefacta est terra: sicut cera igne modico emollitur: ⁊ veterē imaginē deponit ⁊ nouam recepit sic corda nō indurata modica tribulatione emolliuntur: ⁊ vetustatē vitioꝝ deponunt ⁊ nouitatē virtutum assumūt. Corda vero dura non liquefiunt ad ignē tribulatiōis nisi sit tribulatio magna mortem inferens vel cōminans: tunc vetustas vitioꝝ deponitur ⁊ corda parata sunt fluere: in oēm modulum: ⁊ formā recte viuendi omnino parata stare sacerdotis mandato: tunc sit illi felix cōmutatio dextere excelsi. Vas enim ignominie cōmutatur in vas glorie: ⁊ serui diaboli efficiunt filij

del. Prouerb.xij. Uertere impios ⁊ non erunt. Job.xxvij. Auro locus est in quo cōflatur.hic locus est ignis tribulationis

3 Tertio tribulatio hoiem roborat:sicut ignis roborat laterem qué tamé videtur cōburere. Roma.v. Tribulatio patientiā operatur: tribulatio roborat indurando sanctos:vt dentes leonis infernalis q̄ sunt heretici malox suggestores detractores ⁊ persequutores nihil possunt in eos: dentibus diaboli dicitur. Isa.iij. Quare atteritis populum meū: ⁊ facies pauperum cō molitis:patientia pauperū multos dētes extraxit de ore diaboli:quia visa patientia sanctox multi ad christuz conuersi sunt.

4 Quarto tribulatio destruit: ⁊ quasi adnihilat vincula amoris quibus aliquis ligatus est mundo. Unde Dan.iij. Tres pueri qui ligati missi sunt in fornacē:inuenti sunt soluti:vnde accidit i homine:qui tribulationē patitur sicut accidit cum xp̄ianus populus obsideret quoddam castrū q̄ tenebant sarraceni. Oppositum enim sarraceni quēptā christianū nobilē captiuum machine: sperantes q̄ in eam partē iacere nollent lapides. Illo aūt clamante vt propter euz non desisterent ab ipugnatione:ceperūt xp̄iani lapides iacere: ⁊ primo lapidis ictu ruptus est funis quo ille ligatus pendebat:vnde ille cadens in fossatum abstractus est a christianis:⁊ sic liberatus est:qui vere potuit domino dicere. Dirupisti dñe vincula mea. Lathena illa que nos ligatos tenet est amox viuendi iuxta verbuz Senece. Aliquādo vero vno ictu tribulationis tedet aliquem viuere ⁊ morté desiderat cadens in pfundū humilitatis. Eccle.xli. O mors bonū est iudiciū tuū homini indigenti: sicut quādo adheret cibus vasi in quo decoquitur nisi moueatur: ⁊ admittit saporē debitū ⁊ colorē: sic cor hominis adheret huic mundo per amorē nisi tribulationē patiatur: ſmillō. Pſ. Conglutinatus est in terra venter noster: nec est modica vtilitas separatio ab amore huius mundi:cum totū:⁊ solū malux hominis sit amor mūdi iuxta verbuz. Augusti. Grego. Ipse mūdus dū tot amaritudinibus cruciat: dum tot calamitates ingeminat quid aliud nisi vt non ametur clamat:nisi tribulationes essent homines deum obliuiscerentur bonis temporalib⁹ contenti. Greg. Electis suis deus iter asperum facit:ne dum delectantur in via obliuiscantur eox que sunt in patria. Baruch iij. Delicati mei ambulauerunt vias asperas:tribulatio ē velum absinthij:quo hij qui sunt paruuli ſpiritualiter a temporali consolatione separātur:sicut pueri aliqua amaritudie a lacte separari solēt. Quinto tribulatio hoiem probat. Eccles.xxvij. Uasa figuli probat fornax: ⁊ homines iustos temptatio tribulationis. Eiusdem.ij In igne probatur auruz ⁊ argentū. Job. xxiij. Probabit me quasi aurū q̄ p̄ ignez transit: ⁊ homines receptibiles in camino humiliationis. Tho.xij. Quia acceptꝰ eras deo necesse fuit: vt temptatio probaret te. ps. Probasti cor meū ⁊ visitasti nocte igne me examinasti ⁊c. Greg. Nemo vires suas in pace cognoscit si bella desunt: virtutū experimenta non prodeūt. Idem in prouidus miles est qui se fortez in pace gloriatur. Nemo quippe quātum ꝓficit nisi inter aduersa cognoscit. Ro.v: Patiētia ꝓbationē operatur. Ben.xxvij. Accede filij mi vt tangaz te ⁊ ꝓbem vtrū 6 si filius meus es an nō. Sexto purgat Jo.xvi. Oēm palmitē qui fert fructū purgabit euz:vt fructū plus afferat. Mala.iij Sedebit conflans ⁊ emundans argentū: ⁊ purgabit filios leui. Grego. Quod flagellux grano:q̄ lima ferro:q̄ fornax auro hic tribulatio viro iusto:sed de quibusdaz potest dici illud. Jer.vi. Frustra conflauit conflator. Malicie enim eox nō sunt consumpte:argentū reprobuz: vocate eos:quoniam dominus proiecit eos: maledictum ferrū q̄ ex lima contraxit rubiginem nō aurū: sed paleam se ostendit:qui in igne tribulationis non purgatur: sed per ipatientiā crematur. Mathij iij. Paleas comburetur igne inextinguibili. Septimo tribulatio ad modum ignis desiccat ab aquis delitiarum: ⁊ ficcō seruat. Grego. In pastorali. cor salomonis idcirco funditus sapiētiam deseruit: qñ ipsum nulla disciplina extrinsus custodiuit: tribulatio est vt mirrha a putrefactione custodiēs. hec paulū custodiuit ne supbiret. ij. Cor. xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me. datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet: tribulatio viris israelitis mur⁹ est a dextris ⁊ a sinistris.

Exo.decimoquarto. Erāt aque filijs israel q̄si mur⁹ ad dexterā ⁊ ad leuā: tribulatio sepit viā inferni ne electi per eā incedant. Osee.secūdo. Septā viā tuā spinis: ⁊ sepiā eā macerijs: tribulatio hominē seruat a furibus infernalibus: in hominib⁹ voluptati deditis vitia habundant. Isa.vigesimo sexto. Justiciā nō fecimus in terra nostra: ideo nō cecidere habitatores terre. i. pctā. Roma septimo. Scio q̄ habitat in carne mea peccatū. Adaz in delitijs: quasi in aq̄ dulci cōputruit. In tribulatiōe vero quasi in aqua salsa seruatur hō a putrefactione. Grego. Liber hō sibi per cibū mortē intulit: ⁊ reductus ad venīā sub disciplina melius viuit. idē quo nos deus duriuser dispensatione percutit eo āplius expietate custodit. idē. Electum suū diuina gratia tūc magis erudiendo custodit cū quasi percutiendo deserit: sic facit dominus ecclesie. Sicut legitur alexander fecisse qui cinxit quoddaz nemus propter serpētes: sic christus igne tribulationis ecclesiaz cinxit propter serpentes infernales: post effectus p̄dictos. ¶ Habet tribulatio multos alios effectus. ¶ Primus est q̄ sanat ipsa est medicina sanans eos: qui sponte eam recipiunt: eos vero qui eam recipere nolunt inquinat. Effunditur enim super eos. Bauid. Calicem salutaris accipiam. idem. Effunde super eos iram tuam: quite non nouerūt. Ecc.trigesimooctauo. Altissim⁹ de terra creauit medicinam: ⁊ vir sapiēs non adhorrebit eā. inuoluēda est: hec medicina q̄si sub quadā nebula pūtis vtilitatis ne hō adhorreat eā: vl̄ admiscēda sunt ei zucara eterne dulcedinis. Heb.xij. Omis disciplina in presenti nō videt esse gaudij sed meroris postea aūi fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iusticie. Tribulatio vero est velud cauterium factum in membro minus nobili ad sanandum membrū magis nobile molesta corporis infirmitatem sanat mentis. Eccle.x. Curatio cessare faciet pctā maxima. Pro ner.xij. Legatus fidelis sanitas fideliter agit tribulatio cum eo cui deus mittit eaz Operatur enim ad eius vtilitatē non ad voluntatem. Eccle.xxxi. infirmitas grauis sobriaz reddit animā. Prouer.xxvij. Melliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenter odientis oscula. Cauteria videtur esse vulnera cuz tamen postea sint remedia sit tribulatio videt esse aduersitas cū post sic remediū a deo datum. Eccle.vij. Melior est ira risu. tra inq̄ aduersitatis risu pspe ritatis. Greg. Dicit de beato bñdicto qui pter tēptationem carnis protecit se i spinis quod vulnere corporis sanauit vulnꝰ mentis. idem quis nesciat qō multo melius est ardere flāmis febriū quā igne vitiorum ⁊ tū cū febre corripimur q: vitiorum estum qui occupare nos poterat cōsidera re negligimus de pcussione murmramus idē durū nō existimes q̄ pateris dum extremis cruciatibns ab interna passiōe liberaris. idem diuina dispensatiōe agitur. vt prolixiora vitia prolixior egritudo exurat. item tribulatio hominem incitat vt dominū requirat. Isa.xxvij. Domine in āgustia requisierūt te. in. Ps̄. imple facies eorum ignominia ⁊ querent nomen tuū domie. item cū occideret eos tunc ingrebāteum. Osee.vi. in tribulatione sua mane consurgent ad me. in. Ps̄. Cōuersus sum in erūna mea duzcō. spt. Exo.xij. Urgebāt egyptij. israelitas exire de egypto ⁊ filius pdigus fame vrg ente eū redijt ad patrē suū Luc̄.xv. itē accellerare facit. in. Ps̄. Adulti plicate sūt infir. eorū postea ac. Heb.iij. festinemus ingredi in illā requiē saltē deberet q a deo flagellat itelligere q̄ iumētū pcussuz videtur agnoscere q: s. pcutiatur q̄ errat extra viā vī reddit ad viā vel q: nimis lente incedebat vndegressum accelerat sic qui flagellatur a deo si extra viā erat per mortale peccatū debet redire ad viā: peccatū deserendo: si in via erat: sz lente incedebat pauca bona agēdo accelerare debet gressum plura bona agendo. itez tribulatio cōsolationez meretur. isa.lxi. Ut ponerem ꝓsolationez lugentibus syon. in Ps̄. scōz multitudinez dolorum meor. ⁊c itē virga tua ⁊ ba. tu. ip. me. ꝓ. sunt. Deut viij. Afflixit te penuria ⁊ dedit tibi mānā itē tribulatio virtutes iuuat. Iob. adiutrix ꝑtutū ē tribulatio: ipa valet ad timorē dū penas futuras facit intelligi. Greg. Si detā aspere pcutit vbi pcit q̄ aspere pcutiet vbi nō pcit. item districtus index quāta illic feriet destrictiōe quos repbat si sic hec cruciat q̄s amat. Luc̄.xxij. Sti vtidi hoc faciūti aridō qd fiet. ie xxv. Cū voluerit accipere calicem de manu tua vt bibāt: di

ces ad eos bibentes dibetis ꝛc. q; ecce i ci
uitate in qua inuocatū est nomē meū ego
incipio affligere ꝛ quasi innocētes immu
nes eritis non eritis immunes. i. Pe. iij.
Tps ē vt incipiat iudiciū a domo dñi. Si
aūt primū a nobis qs finis eoꝝ q nō cre
dunt euāgelio. Jtē valet ad spem. Ro. xv.
Ut p patientiā ꝛ consolationē scripturaꝝ
spē habeam⁹ merito spē habet de regno
eterno qui monetaꝫ habet qua ipsaꝫ emit
Moneta ista ab electis nō reprobāda est
tribulatio. Job. v. Increpationē dñi non
reprobes. Jtē valet ad caritatē dū facit in
telligi qd pro nobis filius dei fecerit cum
pro nobis morti se exposuit. Jo. xv. Maio
rē hac dilectionē nemo habet. ꝛc. Jtez va
let ad humilitatē. Job. vi. Sagitte dñi in
me sunt quaꝝ indignatio ebibit spiritum
meū. Jtē valet ad pietatē. homo eni in de
litijs enutrit⁹ nescit alijs cōpati Jer. xlviij.
Fertilis fuit moab ab adolescentia sua ꝛ
subditur nō est trāstulsus de vase in vas de
vase inq̄ iustitie in vas misericordie filius
dei cōpassionē addidit patiēdo. Ad heb.
iiij. Nō habemus pontificeꝫ qui nō possit
cōpati infirmitatibus nostris tēptatū per
oīa. Jtē tribulatio signū ē diuini amoris
Apoc. iij. Ego quas amo: arguo ꝛ castigo
Emulare ergo ꝛ age penitentiā. Prouer.
xiij. Qui parcit virge odit filiū suū q dili
git instanter erudit. Eccle. xxx. Qui diligit
filiū assiduat ei flagella vt letetur i nouissi
mo suo. Hebre. duodecimo. Quez diligit
deus castigat: flagellat aūt oēm filiū quez
recipit. In eodē. Quis filius quem nō co
ripiat pater: ꝛ iterū si extra disciplinā estis
cuius participes facti sumt: oēs ergo adulte
ri ꝛ non filij estis. Augustin⁹. Si excepti
es a passione flagellorū: exceptus es a nu
mero filioꝝ. Jdē. Noli esse iniquo sensu ꝛ
puerili: dicas plus amat pater meus frēm
meū cui pmittit facere quicqd vult q̄ me:
q; si me mouero ꝓtra eius iussionē flagel
la inuenio: potius gaude sub flagellis: qa
tibi seruatur hereditas illius ad tempus
parcit quos in eternuꝫ damnabit. Jdem.
Quid mirū si flagellat custodiēs pnulos
deus: quos grādes querit heredes. Jdem.
Nō timeas flagellari: sꝫ exheredari. Greg
Nisi correptis hereditatē deus dare dispo
neret erudire eos per molestias nō cura
ret. Jdē. Ne queraris de ꝑbere dū ꝛesis
que remaneant premia in retributiōe: tri
bulatio in presenti ex pietate dat. Grego.
Jdeo deus ꝯ quibusdā parcit vt eos i per
petuū ferlat: ideo aūt hec ferit nō parcen
do vt in eternū parcat. Jn. ps. Deus tu p
pitius fuisti eis: ꝛ vleiscens in omnes ad
inuentiones eoꝝ. Amos. iij. Tantūmo
do vos cognoui ex omnibus cognatio
nibus terre idcirco visitatio super vos om
nes iniquitates vestras. ij. Zacha. sexto.
Non sinere peccatoribus ex sententia age
re: sed statim vltiones adhibere magni be
neficij iudicium est. Grego. Electi quiq̄
timent ne vleio que suspēditur infine gra
uioꝝ seruetur feriri paterna correptione
desiderant: ꝛ dolorem vulneris salutis me
dicinam putant: gaudere debet infirmus
cum videt celestem medicum intromitte
re se de eius infirmitate ꝛ exꝯ separare sa
lutē illi qui in omnibus in mūdo isto pro
sperantur: sunt velud infirmus desperatus
cui nihil quod petat negatur. Grego. De
speratis egris medici gcgd poposcerint
dari p̄cipiūt: ꝛ eis qui reduci possunt ad
salutem que appetunt dari contraducunt.
Idem. Continuus successus temporaliuꝫ
est certum future calamitatis indicium vi
tulus mactandus. liber ad pascua mittit.
Grego. Iniusti ad debitā mortē currētes
effrenatis voluptatibus vtūtur q; ꝛ vituli
q̄ mactādi sunt i liberis pascuis relinquū
tur. Justus a delectationis trāsitorie iocun
ditate restringuitur: quia etiaꝫ nimirū vi
tulus ad laboris vsuꝫ deputatus subiugo
retinetur: aliquādo: q̄ videtur esse miseri
cordia vere est ira: ꝛ quod videtur esse ira
vere ē misericordia. Augūsti. ad marcelli
num: cui licentia iniquitatis eripitur vtili
ter vincitur: quia nihil infelicius felicitate
peccantium qua penalis nutritur impietas
ꝛ mala voluntas velud hostis interior ro
boratur: sꝫ peruersa: ꝛ aduersa corda mor
talium: felices res humanas putant cum
rectorum splendor attenditur ꝛ labes nō
attenditur animorum: cum theatroꝝ mo
les extruuntur. ꝛ effodiuntur fundamēta
virtutum: cum gloriosa est effusionis insa
nia ꝛ opa misericordie deridēt cū ex hijs
que diuitibus habundant luxurientur hi
striones ꝛ necessaria vix habēt pauperes
hic si deus polluere pmittat tūc indigna
tur grauius: hic: si punita dimittit tūc po

nit infestius cum vero euertit habitaculū vitiorum: & copiosas libidine inopes reddit miserecorditer aduersatur. Isa. vigesimo quinto. Miserearnur impio: & subdituꝛ: & nō discet facere iusticiā. Augu. ij. libro cōfes. Tu semper aderas misericorditer seuiens & amarissimis aspergēs offensiōibus omnes illicitas iocunditates meas vt ita quererem sine offensione iocundari: Idē percat] vt sanes & occidis nos ne moriamur absq; te. Idem quinto libro. Paciebar in cupiditatibus meis amarissimas difficultates te tanto magis prospicio: quāto minus sinebas mihi dulcescere qđ non erat. Idem septimo libro. Acies turbata & contenebrata mentis mee acri collirio salubrium dolorum de die in diem sanabatur. Eze. decimosexto. Auferꝛ zelus meus a te & requiescam nec irascar amplius. Osee. quarto. Visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate. ¶ Itez tribulatio dei socium efficit. scdz illud: cū ipso sum in tribulatiōe & Dan. iij. Vidit nabuchodonosoꝛ: in fornace cū tribus pueris quartū similem filio dei. Isa. xliij. Cū ambulaueris sup aquas tecū ero. Ber. Da mihi tribulatioē vt semper possis esse mecum. ¶ Item tribulatio quasi via strata est & mūda cum prosperitas via sit lutosa: vnde cū deus de prosperitate educit hoiem & ponit in statu aduersitatis: deberet letari cū. Dauid dicēs eduxit me de lacu miserie & de luto fecis: & statuit supra petrā pedes meos: & direxit gressus meos. ¶ Itē tribulatio hominez proficere facit. In. ps. In tribulatione dilatasti mihi: sine tribulatiōe homies dormiūt somno pigricie: sed tribulatio excitat eos vt ignis in domo succensus: & vt aqua nauem subintrans. Math. viij. Domine salua nos perimus. Augu. Ideo premūtur iusti in ecclesia: vt pressi clamēt: clamātes exaudiant exauditi glorificent dnz. ¶ Itē tribulatio virtutē perficit. ij. Cor. xij. Virtus in infirmitate pficitur: tribulatio multis modis facit ad perfectionem virtutis. ¶ Primo qꝛ purgat virtutes: vt ignis aurum. Grego. Fornax tribulationis ligna vitiorū icinerat: & aurꝛ purgat. ¶ Secūdo qꝛ hostem debilitat: corpus. i. ¶ Tertio qꝛ magnitudo tribulationis occasionez dat: vt deus gratiā augeat. i. Cor. x. Fidelis est deus: qui nō permittit vos tēptari supra illud quod potestis: sed faciet cū tēptatione prouentū. i. virtutis augmētū. ¶ Quarto qꝛ scdz verbū. Sen. Multū adicit sibi virtus lacessita: & scdz. Greg. Ignis flatu premit vt crescat. ¶ Item tribulatio patiēti debita soluit. Lu. vi. Dimittite & dimittēt vobis. Cum capti apud sarracenos mēdicare cogant redēptionē suā: fatui sūt capti a diabolo si aur; & argentū: vnde possunt redimere gratis sibi oblata recusant. Prouer. xiij. Redēptio anime viri propie diuitie: tribulationes, ppie diuine hominis dicuntur: qꝛ hō occasio earuz fuit. Deu. iij. Nō humiliauit ex corde suo: & abiecit filios hominū. Sapien. i. Deus non fecit mortē Eccle. ij. Omne qđ tibi applicitum fuerit accipe. Et notandū qđ magna misericordia dei ē: qđ pro penis futuris recipit tribulationes pīentes. Tale eni est ac si ille cui debentur marche auri: & argenti reciperet pro eis fabas: vel lapillulos quib⁹ facta est cōputatio: plus eni est faba vna respectu marche argenti q̄ tribulatio presens respectu pene future. Eze. xliij. Diez pro anno dedi tibi: tribulatio succursus est hoi adeo missus: quod tripliciterpōt ostēdi. ¶ Primo sic: si domus alicuius igne esset succensa: quā p se nō sufficeret extinguere aquaz sibi oblatam cū gaudio susciperet & obsequiū nō persecutionem reputaret: quanto magis cū domus cōscientie succēsa est igne concupiscentie: aquaz tribulationis debet reputare succursum & nō aduersitatez vocare: qꝛ nō est aduersus eum: sed ꝓsperitatem: qꝛ pro ipso ē: sed sunt alig qui fugiūt cū nihil eos persequat. Prouer. xxviij. Fugit impius nemine persequēte. ¶ Secūdo sunt: si quis ab hostibus suis duceret sup equū velocez vbi esset occidendus grates haberet si quis equū illum vulneraret vel occideret: vt sic ab hostibus liberarrtur: & ꝯ reputaret succursum nō nocumētū: qnā tū ergo gratus debet esse ei q corpus suuz lasciuū in quo ad mortem eternaz ducitur infirmitate vel alio modo ledit: vt sic a demonibus liberetur. Prouer. xxiiij. Erue eos q ducunt ad mortem. ¶ Tertio sic: si duellum cōmitteres cum aliquo: & vide &

ri hostē tuū tibi pualeā gratū habeā si qs hostē illū debilitaret in tuū vt ei prevalere posses quasi duellū ē inter carnē ⁊ spiritum. Caro enīz cōcupiscit aduersus spiritum: spiritus aduersus carnem. Gal. v. vnde ille qui videt prevalere carnem aduersus spiritum. Magnas gratias debet agere deo: si infirmitate vel alia tribulatione carnē eius debilitet: vt a spiritu superetur Job. xl. Memēto belli nec vltra addas loqui. Grego. ac si diceret: tāto te ad diuinā patris extibe placidum: quanto te prospicis ad belluz infirmū. Si occulti hostis qtra te bellū cōsideras: quicqd a me pateris nō accusas. ¶ Jtez tribulatio sanctis: occasio est pugne: ⁊ per cōsequēs victorie ⁊ corone. Pde Thi. ij. Nō coronabitur nisi qui legitime certauerit. Grego. Inimicus humani generis callidus insidiās fraudē quā qtra sanctū. Job. parauerat pertulit: qz sancto viro quot occasiones intulit q̄si tot causas victorie ministrauit. Sapien. x Certamen forte dedit ei vt vinceret non est timenda tribulatio electis dei cū deus eā mutat illis vt ab eis vincatur. Jtez tribulatio pōdus est ad quod premiū celeste nobis tradetur: ideo nō est aptāda ei⁹ diminutio. i. Cor. iiij. Jd quod in presenti est momētaneū: ⁊ leue tribulatiōis supra modū in sublimitatē eterne glorie pōdus opatur in nobis. ¶ Jtem tribulatio materia est corone nostre. Ber. Si penitētia nostra crudeli miseratione minuitur paulati gemis corona nostra priuatur. Jac. i. Beatus vir qui suffert tēp. quoniam cū pro. fu. ac. co. vite: tribulatio presens vertetur in gaudium. Jta qz pro vna gutta tribulationis erūt quasi mille modij gaudij. Jo. decimosexto. Vos cōtristabimini sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Baruc. iiij. Qui induxit nobis mala ipse nobis rursus adducet sempiternam iocūditatez cum salute nostra. Isa. liij. Ad punctū i modico dereliqui te ⁊ in miserationibus magnis congregabo te in momēto indignationis abscondi faciem meam parūp a te ⁊ in misericordia sempiterna miserebor tui. Mutatio ista tribulationis i gaudium figurata est. Jo. ij. In mutatiōe aque in vinum preeligēda est aqua tribulationis in vinum gaudij mutanda vino gaudij temporalis mutanda in aquaz tribulationis eterne de hac mutatiōe habes Luce decimosexto. In diuite ⁊ lazaro. Ego sane diuitez de quo saluator facit mētionem de euangelio. In nullo audio accusari nisi qz induebatur purpura ⁊ bysso ⁊ epulabatur quotidie splendide sicut delitatis cum arguimus qz substātiā mūdi habens ⁊ videns fratre suū egere claudere viscera sua ab eo: quid dicturi estis qui tot videretis lazaros esurientes ⁊ nudos: ⁊ plus de iumentis vestris ⁊ eorum salleris q̄ de eorum miseriis cogitatis: sed ad tremendū iudiciū abrahe veniamus. Ade mēto filij qz receperis bona in vita tua ⁊ lazarus similiter mala. Verum vtriqz est negari non potest per sententiam qz paucis expressa est summa negocij: Jste bōa iste mala excepit: nunc autē hic cōsolatur tu aūt cruciaris expergiscimini ebrij ⁊ flete terribilis in iudeis deus sup filios hominum: hec cine est cruciatuum causa tota qz in seculo: bona receperat ita plane: neqz enī nos ad hoc de paradiso voluptatis diuina animaduersio eiecisse videt vt alterū hic paradisuz adinuentio humana pararet. legit. Joā. euāgelistā virgas ⁊ lapides cōmunes in aurum ⁊ lapides preciosos cōuertisse: quis virgas illas ⁊ lapides illos si indubitanter crederet ea conuertenda esse in aurum ⁊ lapides preciosos non amaret. ¶ Jtem tribulatio virga moysi est in qua mirabilia fiunt per eam aqua de petra educitur: aqua iq̄ lachrymarum de cordibus duris ⁊ quasi i petrinis per ipsam etiam viri israelite a pharaōe infernali ⁊ eius exercitu liberātur tribulatio seruos dei liberat ab hostib⁹ sicut flagellis pecora ad castrum vrgentur ne p̄ donibus rapiantur. ¶ Tribulatio locus ē quē filius dei elegit i hoc mūdo ad manēdū. Ber. Christus qui nō fallitur elegit qđ carni est molestum: id ergo melius ⁊ vtilius: id magis eligenduz: ⁊ hic est locus filiorum dei in mundo isto. Omnes enī qui pie volunt viuere in christo persecutionez patiuntur propter iusticiam. ij. Thimo. iij Qui cor nobile haberet potius eligeret eē cum filijs dei in tribulatione q̄ cum damnatis i temporali asperitate. Hebre. vnde cimo. De moyse qz negauit se esse filiuz filie pharaonis: magis eligens affligi cum populo dei: q̄ temporalis peccati habere

iocunditatem. Dauid. Eligi abiectus esse in domo dei nostri: q̄ habitare in tabernaculis pcōr: ſi aqua ama trāſeundo p terrā dulcis efficitur. Et ſi vinū trāſiēs p gariophylos gariophylatū efficitur: vinum in quo abluunt ꝛ reliquie ſanctū reputat: ꝛ tribulatiōes que p xp̄z trāſierūt: ꝛ alios ſctōs quaſi ſancte habēde ſunt: ſanctitatis vero eaꝝ ſigna eſſe vniuerſaliter mirabilia: q̄ ipſe operant: qui n. mortui fuerūt in delitijs ſuis xx. annis vel amplius ſupueniēte eis forti tribulatione ſuſcitant: nulle reliquie in mūdo iſto tot ꝛ tantas infirmitates ſanare videntur: vbi tribulationes dulcorate videnť eſſe iam tribulationes p hoc q̄ in xp̄o fuerunt: ꝛ crux iam videť eſſe vncta eo q̄ in xp̄o eſt qui vnctus fuit: vnde cruces in conſecratione eccleſiaruz oleo inungebant. B. loquens de ꝓbo illo. Qui fingis laborē in p̄cepto. an non labor fictus lugū ſuaue crux inuncta. ¶ Et notandū q̄ tribulatio in ſcriptura ſacra p aquā deſignatur. Cant. vlt. Aque multe non potuerunt extinguere caritatē. ¶ Septem ſunt vtiles effectus tribulatiōis ſm ꝓp̄rietates aque. ¶ Primus eſt q̄ hoſtes ſpirituales ſubmergit: vitia ſ. ꝛ demones. Exo. xv. Operuit aq̄ tribulātes eos: vnus ex eis nō remāſit. ¶ Secūs eſt q̄ fideles nutrit ſicut aq̄ piſces. Iſa. l. Cōputreſcēt piſces ſine aqua. Et notāndū q̄ amara aqua dulces nutrit piſces: ꝛ magnos cete grandia nō ineniunť niſi in mari. Alie aq̄ nutriūt piſciculos: ſic hoies magne virtutis nutriunť in aqs tribulationis. Tertiꝰ ē q̄ munit ſicut aq̄ munit caſtra que cingit Unde Job. iij. dicit de amicis Iob. Nemo eī loq̄bať. videbāt eni dolorē eſſe vehemētē.

Quartus eſt: q̄ aqua elevat nauez dum creſcit. Geñ. vij. Multiplicate ſunt aque ꝛ elevauerūt archā in ſublime a terra: ſic tribulatioe lectos dei exaltat: ꝛ p̄ficere facit ecōtrario dicitur de malť. Job. xvij. Cor eoꝝ lōge eſt a diſciplina ꝓpterea nō exaltabūtur. Quintus eſt q̄ ad modū aque mūdat: vnde ſponſe regis celeſtis veſtem de byſſo p̄parat de aq̄. Apoc. xix. Datū eſt ei cooperire ſe byſſino candido ꝛ ſplendēti. Apo. vij. Hij q̄ ſunt amicti ſtolis albis: q̄ ſunt ꝛ vñ venerūt ꝛ dixit mihi: hij ſunt q̄ venerūt de tribulatione magna. Sextus eſt q̄ vinum temporalis gaudij tēperat ne cordibus debilibus noceat. vinum enim gaudij temporalis homines inſatuat ſi bibant illud puruz: vt patet in ſalomone. Eccleſi. ij. Non prohibui cor meum q̄n omni voluptate frueretur. Septimus eſt q̄ ignem libidinis extinguit: vbi patet in monacho illo qui de luxuria temptabatur quem abbas ſuus iuſſit ab alijs iēſtari qui poſtea interrogatus ſuper illa temptatione. Reſpondit mihi viuere nō licet ꝛ fornicari libet. ¶ Item notandū q̄ tribulatio ad multiplicatione bonoꝝ iuuat. Exo. i. Quāto opp̄imebant eos tāto magis multiplicabant. Item in bono ſuſtentat. Eccle. ij. Suſtine ſuſtentationes dei inſtentationes ſunt tribulationes. Gre. i moralibus. Ipſo infirmitatis noſtre pōdere deorſum quotidie ducimur vt mira manu artificis per ſupuenientia flagella releuemur ecōtrario p̄ſperitas ſuſtētat i malo. Greg. in moralibꝰ. Difficilius malū corrigit q̄ p̄ſperitate fulcit. Idē g a deo auertitur ꝛ p̄ſperať tanto p̄dition fit p̄ximus quanto celo diſcipline inuenitur alienus. Item tribulatio ad deū trahit. Ber. ſuper cant. Trahimur cū tribulationibus ꝛ tēptationibus exercemur. Aug. Cū moleſtie in huius vite fragilitate crebreſcunt: eternā requiez nos deſiderare compellunt. Adūdus quippe iſte periculoſior eſt blādus q̄ moleſtus: ꝛ magis cauēdū eſt cū ſic illicit diligi. q̄ cum admonet: cogetq̄ cōtempni tribulatio viam electoruz aſpera efficit netos magis diu pergere q̄ cito puenire delectet: lecōm verbū. Gre. tribulatio porta eſt regni celoꝝ. hec porta dīt iuſti itrabūt per eā. Luc. vlt. Oportuit xp̄m pati ꝛ ita intrare in gloriā ſuā. Act. xiiij. Per multas tribulationes oportet intrare in re. ce. ꝛ vt vno verbo dicamus adeo vtiles ſunt tribulationes q̄ hij qui eas ſuſtinent beati a domino reputāť. Luc. vi. Beati q nūc fletis ꝛc. Mat. v. Beati qui p̄ſecutionem patiunť ꝛc. Job. v. Beatꝰ q corripitur a domino. Jac. i. Beatus vir q ſuffert tem. eiuſdem. v. Ecce beatificamus eos q ſuſtinuere. i. Pe. iij. Si quid patimini ꝓpter iuſticiā beati. Eiuſdē. iiij. Si exprobramini in noie xp̄i beati eritis. Ideo tribulatio cū gaudio ꝛ ſuſcipiēda. Act. v. Ibāt apoſtoli gaudentes acō. cō. ꝛc. Jacb. i. Omne gaudiū exiſtimate fratres. cū i varias tem

ptatiões incideritis.1.Pe.iiij. cõmunicã
tes xpi passionibus gaudete vt in reuela-
tione glorie gaudeatis exultãtes. Mat.v.
Gaudete ⁊ exultate. qñ.m.v.co.est in ce-
lis.similiter Luce.vi.

¶ Diuisio patientie. ca. iiij.

Onsequenter ponẽde sunt diuisio
a c nes pertinentes, ad patientiam.

¶ Notandũ ergo ꝙ ad patiẽtiaz pertinet patienter ferre. Dei correptionez Dominum persecutionẽ. Demonũ impugnationẽ. Scriptura vero sacra multum beatificat: patienter sustinentes predicta sustinentes dei coreptionẽ beatificantur. Job.v. Beatus vir qui corripitur a domino: correptio dei ꝓcedit ex magno amore. Isa.xi. Egredietur virga de radice iesse. Jesse enim interpretat incendiũ. Respuere dei correptionẽ periculosum est valde. Eccle.xix. Qui odit correptionẽ minuet vita. Eiusdem vigesimo. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris.

¶ De vtilitate egritudinum.

Et correptio ẽ egritudo corporis.
b que cum gaudo recipiẽda est: qz
B vtilima. Adultũ enim debilitat ho
stem familiarem. corp⁹. s. ⁊ subdit spiritui cũ infirmor: tunc potens sum. ij. Cor. xij. In infirmitate experitur homo virtutem animi sui. Señ. Non in marte tantũ aut in prelio vir fortis apparet. exhibetur etiaz ⁊ in lectulo virtus ⁊ in vitis patrũ cũ qdaz peteret a Johãne heremita vt sanaret eũ a tertiana. Respondit rem tibi necessariaz cupis abicere. vt enim corpore nitro. ita aia languoribus ⁊ castigatiõibus purificat. ⁊ quidã senex infirmanti discipulo dixit ne cõtristeris er infirmitate vel plaga corporis. Si enim ferrũ es rugine ꝑ ignẽ amittis. Si vero aurũ es: ꝑ ignẽ ꝓbat⁹ a magnis ad maiora pueneris: ⁊ cũ quidã miles rogaret quendã sanctũ virũ vt a morbo liberaret eũ precibus suis: vir sanctus audito ab eo ꝙ melior esset in egritudine ⁊ deuotior: q̃ in sanitate: dixit. Oro domiñũ vt seruet te in statu in quo melior es: dicebat quidã ꝙ cũ dñs dat infirmitatez alicui si pro ea seruiret ei centũ annis nõ eẽt nimis. Prouer.xx. Liuor vulneris absterget mala. xi. Eccles. Malicia vnius hore oblitionẽ facit luxurie maxime. Jdẽ etiã dicebat ꝙ diues est christianus qui nõ ꝓz nisi vnã febrẽ solã. iiij. accessionũ vel etiaz solã effunerẽ dñm solũ sciat: ⁊ velit ꝺ illa negociari cũ deo egritudo corporis citatio est de pace facienda cũ deo: si fuerit ad mortẽ peremptoria siue fuerit dilatoria: pax vero ad q̃ est citatio valde honorabilis est peccatori. oẽs enim offense a deo remittuntur ei: ⁊ insuper pax eius regno celoꝝ quasi emittitur gaudere debet q infirmatur de hic ꝙ vili domũcula eius incipit destrui cũ spem habeat domũ regiam se habere in celis. 1. Cori. v. Scimus qñ si terrestris domus nostra huiꝰ habitationis dissoluat ꝙ edificationẽ ex deo habemus domũ nõ manufactã: sed eternã in celis. Et notandũ ꝙ super illud. Mat. ix. Cõfide fili remittunt tibi peccata tua: oñdit glo. Bede ꝙ gnoꝝ modis infirmitas cõtingit: ¶ Primo vt merita iustis ꝑ patientiã augeantur. Job.ij. Scõo ad custodiã virtutũ vt in paulo. ij. Cori. xij. Tertio ad corrigẽda peccata vt lepra marie. Numeri. xij Quarto ad gloriã dei vt ceco nato Jo. ix. ⁊ Lazaro. Eiusdem. xi. Quinto vt ad initiũ pene vt herodi. Act. xij. Patientes persecutiones beatificant. Mat. v Beati inquit qui persecutio. pa. ꝛc. Persecutio preparat tibi coronã eternã noli odire vel repercutere fabricatoreꝝ corone tue. In ꝑo. Supra dorsũ meũ fabrica. pec. fabricauerunt inq̃ coronã sustinentes demonum impugnationes beatificantur. Jaco. i. Beatus vir qui suf. tem. q. cũ. pro. fu. ꝛc.

¶ De temptationibus. ca. v. a

Irca tẽptationes. ¶ Primo ostẽ
c demus ꝙ demones impugnẽt homines: cũ enim ipsi sint inuisibiles: ⁊ pugna eoꝝ inuisibilis est: nec agnoscitur nisi oculis cordis: ignorãtia vero eiꝰ periculosa est homini Nõ. n. pugnat qui se impugnari ignorat grãde periculuz é habere iuxta se hostez suũ si hõ hic nesciat. Jero. Tunc maxime oppugnaris cũ te impugnari nescis. Secũdo ostẽdemus vtilitates tẽptationũ: vt magis patiẽter sufferatur.

Tertio tangemus de modo impugnãdi quem habet temptator. Quarto de modo repugnandi. quem debet habere qui temptatur.

¶ Quod diabolus nos impugnat.

Irca primũ notandũ ꝙ impugna- B
c tio: quam diabolus facit homini.

¶ Primo certificari potest. ex. iij. Gene. Ubi serpens mulierē decepit: z dē ibidē ostendit impugnationē istam esse duratu ram dicens ad serpentē: inimicitias ponā inter te z mulierem: z semē tuum z semē illi⁹. Secō ex libro. Job. i. z. ij. c. Ubi sathan petijt a deo vt permitteret eum impugnare. Job. ij. Etusdē. vij. Legitur. Militia est vita hois super terram z alia translatio habet tēptatio est vita ꝛc. Item Mat. iiij. z Luc. iiij. Ubi diabolus dñm temptauit: z ꝑm Aug. Assumpsit diabolus formā humanā: z ꝓmisit deus vt temptatio nobis certior fieret. i. Cori. vij. Reuertimini in idipsum z ne temptet vos sathanas. Mat. xxvij. Vigilate ne intretis in temptationē. eph. vi. Non est nobis colluctatio aduersus carnez z sanguinem ꝛc. Act. v. Cū temptauit sathanas cor vestrū. Et de beato Martino legit̄ ꝙ multotiēs diabolus ei apparuit in forma humana. Similiter ꝺ beato Antonio cui apparuit in forma pueri nigri: z in forma et aialiū diuersoz generū. Similiter legitur ꝺ multis alijs sanctis. Aug. in sermonib⁹. Premonitos vos esse volo neminē sup terrā absqz temptatione victurum vbi cui forte tollitur aliquā animā securus expectet.

¶ Circa ꝑm notādū ꝙ temptatio ad multa vtilisē. Primo erudit. Eccle. xxxiij. Qui non est temptatus quid scit? Iterum qui nō est temptatus qualia scit? z iterum qui nō est temptatus pauca recognoscit. Judi. iij. De sunt gentes quas reliqt dē: vt in his erudiret israelē. Secō humiliat. Gre. Bū vicia nos temptant proficientes in nobis virtutes humiliāt. Idem iebuseuz israel tollerat vt humana mens de se humilia sentiat dum minima nō superat. Tertio negligentia repellit. Glo. super ps. Proba me dñe z tempta. Ideo dicit tēpta: qz nisi tēptaret negligētes esse m⁹. Quarto virtuti addit. Sen. Adultū adicit sibi virtus lacessita. In vitis patrū: dixit Abbas quidaz. Cruda tegula si mittatur in fluuium statim dissoluitur: cocta non. Ita est homo carnalē habēs sapientiā qui non est temptationū igne decoctus. Quinto seruat. Gre. nisi psalmista per tribulationes se melius seruari nosset non diceret. proba me domine tempta me. Idem in moralibus cū per tēptationem humanitas ꝓficit: ꝓspera est ipsa aduersitas que mentem ab elevatione custodit. Idem cum temptamur vitijs diuina dispensatione nobis cuz agitur ne virtutibus quibus ꝓficimus extollamur. ij. Cor. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me ꝛc. Gre. in mora. Tunc intrius bene custodimur cū ꝓdispēsationē vel tēptabilit tēptamur exteri⁹. Aliqñ vitijs. Aliqñ pressuris nec temptatio exterior culpā ꝓficit: qz interior intentio sensum trahit: nec rursum interior intentio in superbiaz elevat: qz tēptatio exterior humiliat sic magno ordine cognoscimus interiore ꝓfectu quid accipimus in exteriore defectu quod sumus. Sexto virtutem hominis notificat. Deute. xiij. Temptat vos dē noster vt palam fiat vtrum diligatis eū an non. Septimo deum glorificat. ps. Ernaz te et honorificabis me. Octauo populū edificat. Thob. ij. Hanc temptationem ideo permisit euenire illi vt posteris daret exē plum euenire illius. Nono ei ꝙ tēptatur in presenti honorē acquirit. Unde legitur de beato Antonio ꝙ cū quadam nocte a demonibus esset laceratus subito radius quidam lucis e demones z renebras effugauit statimqz sanatus xp̄m p̄sentem intelligens dixit. vbi eras ihesu bone: vbi eras: quare a principio non affuisti: vt curares vulnera mea: z vox ad eum ait. Antoni ḥ eram sed expectabaz videre certamē tuū. nunc aūt quia vtiliter dimicasti i toto orbe te faciam nominari. xp̄s in futuro coronat ij. ad thymo. ij. Non coronabitur nisi qui legit: certa. z iaco. i. Dicitur de sufferē te temptationem ꝙ cum probatus fuerit accipiet coronam vite. Thob. iij. Nec habet pro certo omnis q colit' te: qz vita ei⁹ si in probatione fuerit: coronabitur.

¶ De modo impugnandi.

Equit̄ de modo ipugnādi quem habet tēptator. Notādū ergo ꝙ modi ipugnādi quos habz quasi infiniti sunt. Un̄ Paulinus ep̄s. Augustino. Hostis noster cui mille nocēdi artes: tā varijs expugnādū ē telis: quā ipugnāt insidijs nos: tamē causa brevitatis ꝺ oauctis dicemus. Ber. iij. Spēsei⁹ ipugnationis distinguit loquēs de illo verbo. Pē. Scuto circundabit te veritas ei⁹ nō timebis a timore nocturno ꝛc. Hijs ꝓbis sūt

quattuor. Temptatiões ḡbus vndiq; circũdati necesse habemus scuto dñi circundari ante ⁊ retro. a dextris ⁊ a sinistris.
Timor afflictionis nocturnus est ⁊ plane tenebrosus: quia abscõdit ab oculis q̃ nõ sunt cõdigne passiones huius tẽporis ad futurã gloriã que reuelabitur in nobis: sed facile hunc radius veritatis exsufflat igerit enim oculis cordis peccata que fecim⁹ nunc eterna supplicia: nunc eterna penitẽtia: nunc ea que pro nobis ptulit xps: ergo ad lucẽ tam multiplicis veritatis nox recessit: ⁊ tunc sagitta que in die leuiter volat: sed non leue vulnus infligit. hic sagitta vana est gloria quã oportet cauere feruẽtiores: ne deserãt scutũ veritatis. Quid enim tam cõtrariũ vanitati: deinde subdit primo a sinistris pulsat diabolus pusillanimitate. deinde a dextris humanis laudibus: si sic nõ ꝓficit. dicit viribus deficere nequeo: sed forte decipere possum alicuius ingenio proditionis negociũ perãbulans in tenebris est ambitio subtile malum secretũ vir⁹ pestis occulta. doli artifex mater ypocrisis: luxurie parẽs: vitiorum origo: criminũ fomes: virtutũ erugo: tynea sanctitatis: cõtemptit aũt vanã gloriã: quoniã vana est: forte solidus aliud affectaret forte honores: forte diuitias: quid si veritas inuestigatur hunc proditorẽ ⁊ negotiũ arguit tenebras; non restat callido inimico: cõtra eos quos videt oĩmodis diligere iustitiam ⁊ odisse iniquitatẽ palliet virtutũ imagine quos enim perfectos boni nouit amatores malũ eis sub specie boni nõ mediocris sed perfecti suadere conatur: vt facile qui currit incurrat. ij. Lo ri. xi. Ipse satanas transfigurat se in angelum lucis. sola aũt veritas est q̃ palliatã detegit falsitatẽ iuxta verbum. Ber. Itẽ Ber. Inquit has tẽptationes in generali statu ecclesie hãc difficile diligẽs cõsiderator inueniet. nõne timor nocturnus nouellã adhuc exercebat ecclesiam quãdo omnis qui occidebat seruos dei arbitrabatur obsequium se prestare deo. Deide pcecutione cessante ⁊ die reddita turbauit eam grauius: ⁊ afflixit sagitta volans quoniam exierunt aliq de ecclesia inflati spiritu carnis sue inanis: ⁊ volatilis glorie: cupidi: ⁊ volentes sibi facere nomen linguas suas magnificãdo diuersa ⁊ puersa dogmata predicare ac qui dẽ nũc pax a paganis: pax ab hereticis: sz non est pax a filijs falsis. Omnes christiani fere que sua sunt querunt nõ que iesu xpi ipsa quoq; ecclesiastice dignitatis officia in turpem questũ: ⁊ tenebras negocia transire nec in his animas salus: sz luxus queritur diuitiarum. supereſt vt iam reuelet̃ homo peccati filius perditionis antichristus demonium non modo diurnum sed etiam meridianũ q̃ non solũ trãsfigurat se i angelũ lucis: sed etiã extollitur super omne quod dicitur deus: aut quod colitur nimirum insidiatur acrius calcaneo matris ecclesie a qua caput suum dolet cẽ contritum. sed ab hic quoq; incursu ecclesiam elector veritas liberabit propter eos breuians dies ⁊ demonium meridianum destruens illustratione aduẽtus sui. ℂ Itẽ notandum q̃ scdm Grego. in moralibus. quattuor modis peccatũ perpetrat̃ in corde. iij. cõsumatur in opere. In corde nãq; suggestione. Delectatione: consensu: ⁊ defensionis audacia perpetratur. Fit enim suggestio per aduersarium delectatio per carnem. consensus per spiritum defensionis audacia per elationem. vnde ⁊ illam primi hominis rectitudinem antiquus hostis. Vis quattuor tentibus fregit: nam serpens suasit eua delectata est: adam cõsensit qui etiã requisitus confiteri culpã pudaciam noluit. £ tiam modis peccatũ consumatur in opere. prius nãq; latens culpa agitur: post modum vero ante oculos hominũ sine confusione reatus aperitur de hinc in cõsuetudine ducitur. Ad extremũ quoq; vel falso speciei seductionib⁹ vl obstinatione miserie desperationis nutritur. Notandum q̃ diabolus tanq̃ presumptuosus libenter suadet id q̃ temeritatis est: ⁊ presumptionis. vnde mulierem icitauit ad hoc vt iudicaret de facto supioris: ⁊ de intentione precipiẽtis. £ ur: dicẽs precepit vobis deus ⁊c. Beñ. iij. Quorum vtrũq; temerariũ est. Item in ipugnationib⁹ suis multũ mẽdatio vtit: vñ mulieri post ei⁹ rñsionẽ mẽtit⁹ est dicẽs. Nequaq̃ moriemini. Mat. iiij. Hec oia tibi dabo si cadẽs adorauerис me. Jo. viij. Ipse mẽdax est: ⁊ pater eius: cum ipse vult aliquẽ dicere in peccatũ ipse promittit ei q̃ cito resurget. Isa. li. Dixerũt aie tue: incurvare vt transeamus. Ber. Noli acquiescere di-

centi incuruare vt trāseamus. Nō est enim transiturus: sz te grauiter oppressur⁹: hūs vero qui sunt in peccato longā vitā repro mittit que repromissio negsitiua multos pdidit. Eccle. xxix. ¶ Et notādū q diabolus. v. modis decipit hoiez qui est in statu penitētie suadēdo et vt onus illō abiciat. ¶ Primo mentiendo exonorationez q nō est exoneratio: sed leuis oneris in grauissimos cōmutatio: vt festuce i trabē: vel montē: vnde q tēptat⁹ dz dicere: sic tēptati si on⁹ hoc deposuero nūqd sine onere: ero cui qstioni si plane respōdere voluerit temptator: dicet immo ponetur super te mons. s. ifernalis pena: que pena grauior est monte. Apoc. vi. Dicēt montibus cadite super nos ⁊c. Bonū est ergo leue onus penitentie ferre: vt tū onus possit vitari. Apoc. ij. Nō mittam super vos aliud pondus: tm id q habetis tenete. ¶ Secundo decipit ea que diuisim portāda sunt: simul ostendendo dicēs quomodo posses h portare tot annis cui dicendū est hodie cū adiutorio dei leuius portabo ppter assuetudinē: sicut vbi fallit cōpositio soluit diuisio. Math. sexto. Sufficit dei malicia sua ¶ Tertio decipit virtutē hois a dei virtute diuidendo dicēs: tu debilis es nullo modo posses h portare: cui dicēdū est si intelligis mea virtute sola: verum dicis: q dicitur. Jo. xv. Sine me nihil potestis facere: si vero intelligis q nō possum dei virtute adiutus: mētiris. Ph. i. Cōfidimus i dño ielu qm̄ q incepit in nobis opus bonū perficiet. Eiusdem. iij. Omnia possum in eo q me cfortat. ¶ Quarto decipit spoliatiōnē mentiendo exonerationē: sic latro quādo simplicē scolarez exonerat a capa sua Aurum vel lapides pretiosos reputare debes: penitētiā quā tibi vult diabol⁹ auferre vnde debes eum cauere tanq̄ spoliatorem rei pretiosissime. Apoc. iij. Suadeo tibi emere ⁊c. Aurū emere ē fructum penitētie preparare. ¶ Quinto querendo pōdus diminuere ad qđ gaudiē celeste tibi tradēdū est. ij. Cor. iiij. Id quod i presenti est cōmomentaneū: ⁊ leue. tribulationis nostre supra modū in sublimitate eternū glorie pondus operatur in nobis ¶ Jtē diabolus supra pectus suum gradit. Sicut serpens qui solet erectus incedere nūc supra pectus graditur. Adeo enim auersus est diabolus: qui ad deū conuerti debuit ⁊ in eis proficit qui a deo auertūtur: qui. s. oculos suos statuerūt declinare i terra. Dan. xij. Dicitur de iniquis iudicibus q declinauerūt oculos suos vt nō viderent celum neq recordarentur iudiciorum iustorum. ¶ Jtem diabolus terram comedit vt dicitur de serpente. Gen. iij. Amatores eni terrenorū deuorat. Isa. lxv. Serpenti puluis panis est. Job. xviij. Abscondita est in terra pedita ei⁹. Isa. xiij. Laqueus super te qui habitator es terre: econtrario dicitur. Prouer. i. Qđ frustra iacit rethe ante oculos pēnator⁹. Jtē calcaneo insidiat. Gen. tertio. Calcaneus est pars extrema: ⁊ infima in corpore est etiaz posterior: vnde raro ab oculis videtur: ⁊ quia retro est: ⁊ q ab oculis lōge est: diabolus calcaneo. i. extreme parti ecclesie maxime insidiatur. In fine enim mūdi. s. tempore antichristi maxima erit tribulatio ipius: vñ tūc implebitur illud: Job. xl. Stringet caudam suā quasi cedrū: quod dicitur de vehemētib⁹ cū cauda strigitur elenat: cauda vehemēter: stringetur cū in fine mūdi anti xps elenabitur calcaneo etiam diabolus insidiat q i fine vniuscuiusq maxime conatur hominem vincere: sciens quia si tūc hominē vicerit nunquam postea ab eo vincetur. Grego. Sciendum q pterūq eis quos ceperit tunc graviores culpas ingerit cum presentis vite termino illos propinquare cognoscit: fini etiam actionis insidiatur diabolus. Greg. Diabolus aliquādo nec intentionē vitiat nec intitnere supplātat: sz op⁹ bonū in fine actionis illaqueat ¶ Jtē diabolus calcaneo. i infirme parti insidiatur carni. i. Job xl. Fortitudo eius in lumbis eius ⁊ virtus in vmbilico vētris eius ⁊ in eodem sensū quasi bos comedet fenuz notat homines carnales: omnis. n. caro fenū Isa. xl. Abac. i. Incrassata est pars eius. diabo. portis sennum insidiatur. Judic. ix Apropiquāte abymelech. ostio: ignē supponere nitebatur. Jtem diab. ex illa parte ez qua homo sibi minus caue impugnat ⁊ si calcaneo insidiatur ipse circuit si forte inueniat quē devorare possit. Job. i. Circuiui terram ⁊ perambulaui eā. i. Pe. v. Diabo. tanq̄ leo rugiens circuit ⁊c. Diabolos ⁊ securos percutit: Eze. xxxviij. Ascēdā

ad terram sine muro veniam ad gescētes habitantesq; secure. Job.xl. Dicitur vehe meoth circūdabūt eū salices torrētis. Salices torrentis sunt homines infructuosi in aqs delicijs plantati qui circa diabolum sunt. Diabolo. q̄si spaciat cū eis. Jud.viij. Nullus erit labor intrabimus ad securos. Jtē diabo. semina bonorū rap̄. sciens illud ℣. Modica semētis detētio nō modicū ē messis detrimētū. Mat.xiij. Quedā cecidērūt secus viā ⁊ venerūt volucres celi ⁊ comedere illa. Jtē ip̄e i negligētibus semi nat zizaniā. Mat.xiij. Cū dormirēt hoies venit inimic⁹ ⁊ superseminauit zizaniā i medio tritici. In vitis patrū dicebat q̄dam senex q̄ tres sunt virtutes sathane q̄ p̄cedūt vniuersa peccata. p̄ima oblitionis secunda negligētie tertia p̄cupiscētie p̄ma generat sc̄az sc̄a tertiā ⁊ sic corruit hō. Item diabol⁹. vnaries dispgit ⁊ sic vicit. Mat xij. Qui nō colligit mecū dispergit. Item tortuose incedit ⁊ ideo valde difficilis ē p̄cognoscere quo tendit. Prouer. vlt. Tria sunt mihi difficilia ⁊ quartū penitus ignoro ⁊ vnum illor est via colubri sup petrā Glo. viam colubri vocat venenati hostis astutiam que insidiari nō desinit quos in petra fundatos esse cōspicit. Item diabo. qō delectabile ē p̄ponit qō molestū supponit p̄mo quasi vngit ⁊ postea pungit. Eccle.ix. Sicut pisces capiūtur hamo ⁊ sicut aues capiūtur laqueo: sic hoies capiūtur tēpore malo. i. tēpore tēptatiōis: pisces capiūtur esca hamo suppositā. Jtez circa impugnationē diaboli attēdēda est impugnationū varietas impugnādi cōtinuitas impugnatiōis vniuersalitas diabo. varijs impugnationibus impugnat vt quē non superat: vna supet: alia vt patet. Mat.iiij. In tēptatiōibus domini cōtinue etiā impugnat vt q̄si tedio victus hō succumbat Greg. diabo. assidua tēptatiōe nos tēptat vt saltē tedio vincat. Dan.iij. Nō cessabāt ministri regis succēdere fornacē: vniuersalis est etiā eius impugnatio impugnant enim ⁊ diuites ⁊ pauperes: ⁊ iuuenes ⁊ senes: vnde dicitur vti sagena que est rethe. totā aquā occupās. Abac.i. Totū i hamo sublenauit traxit illud in sagena sua. Item in eodē. Expādit sagenā suā ⁊ semp iterficere gētes nō cessat ⁊ lz oēs impugnet magis tamē eos q̄ ad deū cōuertūtur. Aug. i ser monibus quotidianis discimus experimētis eos q̄ querit deliberāt tēptari acrius a cupiscētia carnis ⁊ vrgeri grauius i optibus luti ⁊ lateris q egyptū egredi pharaonē effugere mollitūtur. Jo. accedēti ad seruitutē dei dicit. Eccle.ij. Prepara animā tuam ad tēptationē. Job.xix. Obsedere i gyro tabernaculū meū. In p̄s. Circūdederūt me sicut apes ispinis. Ecc.xi. extruit munitiōes p gyrū. Greg. de diabo. Illos pulsare negligit quos iure geto possidere se sentit. Jo. Appropinquāte salute appropinquat ⁊ tēptatio. Greg. In mora. Lucē rectitudinis: vmbra segtur temptationis. Idē in eodē. Post lucē estus sequitur: q̄ post illuminationē diuini muneris tēptatiōis certamē augeri. Jn. p̄s. dñe q̄d multiplicati sunt qui tribulāt me. Sicut aliqs dū est captus in carcere vnicū custodē habet vel duos si vero euaserit: omnes eū insequūtur: sic dū quis captus est diabo. nō tantum eū demones p̄secuntur quātū cum euaserit: vnde quidā heremita vidit vnū solum diabolum sedentē in porta ciuitatis ⁊ vidit abbatiam in qua vnicuiq; monacho assistebat diabo. cum vero quereret ab angelo ductore quare hoc eēt. Respondit quia in ciuitate illa omne faciunt voluntatem diaboli: sufficit. n. vnus diabo. cum in hac abbatia omnes sint boni necesse est vt vnicuiq; vnus adsistat. Jtē magis impugnat diabolus eos qui p̄sunt q̄ ceteros, i: Ro.xxxi. Totum pondus p̄lij versum est in saul. Item impugnāt etiam hominem per complexionem vel mores vel statum ipsius: Unde in psalmo. Juxta iter scādalū posuerūt mihi: diabolus eos qui sunt in deserto pauptatis incitat ad iram vel impatiētiā: vnde temptatio eius talibus est ventus vrens. Deut.viij. Dicitur de solitudine in qua fuerunt filij israel: ⁊ in ea erat serpens flatu adurēs: ⁊ scorpio ⁊ dypsas ⁊ nulle oino aque. Jer.ij. Uēt⁹ vrēs in vijs que sunt in deserto. Exo.x. Uentus vrēs leuauit locustas: ⁊ subdit: ⁊ nihil omnino virens relictū est in terra locuste sūt motus superbie qui postq̄ in hoie religioso inualuerit: nihil viride in eo remanet. Eze.xvij. Nōne cum tetigerit eam ventus vrēs siccabitur. Jone.iij. Preceptit de⁹ vēto calido: ⁊ vrenti ⁊ percussit sol super caput. Jone ⁊ estuat: hijs vero qui sunt in

prosperitate suadet diabolus pigritiam & talibus est tẽptatio diaboli vt vẽtus aquilo. Eccle.xliij. Frigidus vẽt⁹ aqlo flauit & gelauit cristallus ab aqua: quãdoq; vero diabol⁹ deo pmittẽte h:ad ꝓbationẽ & p/fectũ amicoꝝ suscitatq; vẽtũ vehemẽtẽ vt videat ois ꝑcutere. Job.i. Uehemẽs vẽt⁹ irruit a regiõe deserti & ꝑcussit qttuor angulos domus. & Jo.ij. Ecce motus magnus factus est in mari ita vt nauicula operiretur fluctibus. ¶ Jtẽ diabol⁹ quãdoq; impugnat: aggerez cõportando: vt cũ pauperũ bonoꝝ procurat dilationẽ vt sic mali efficiãtur. Apoc.i. Jpe sup oẽz munitionẽ videbit cõportabit aggerẽ & capiet eã: ipe depotẽtib⁹ triũphat. Adiutus potẽtia eoꝝ cõtra ipos duz ea abutũtur cõtra animas suas ea abutentes Abac.i. Jpe de regibus triũphat: & tyranni ridiculi eius erũt tyranni sunt simile diaboli dum in subditos sibi desciunt sicut & diabolus seruientes sibi torquebit. ¶ Jtem diabolus in misericorditer impugnat vt patet in. Josi. Cui abstulit sua & suos & afflixit ipsum in propria persona & si in aliquo videtur parcere in eo intẽdit impugnare vt patet i vxore. Job q̃ ei reliqt per q̃ postea eum impugnauit: vnde dixit illi vxor sua cum ipse ãmisisset suos: & sua & percussus esset vlcere pessimo adhuc tu permanes i simplicitate tua: bñdic deo & morere. Job.ij. Irrisio est.i. si pseueraueris in bñdictiõe tua morieris. Eccle. septimo. Justus perit in iustitia sua. Abala.iij. Uanus est qui seruit deo. Grego. Duob⁹ modis diabolus impugnat. tribulatiõe vt frangat: persuasione vt mollitat: victus ergo de tribulatione recurrit ad artem qua adaz vicit. Prouer. septimo: Adultos vulneratos deiecit: dicitur de muliere. ¶ Jtez diabolus illos quos videt feruẽtes ad bonum incitat ad hoc quod excedant vt de alto possit eos precipitare quod valde periculosuz est. Ber. super cant. Non habet callidus hostis machinamentũ efficatius ad tollendum de corde dilectionem q̃ si efficere possit vt in ea incaute & non cuz ratione ambuletur. Ephe. quito. Uidete fratres quomodo caute ãbuletis. i. Pe. iij. Nolite peregrinari in feruore qui ad temptationem vobis fit.

¶ De modo repugnandi diabolo.

Equitur de modo repugnãdi diabolo. ¶ Et notandum q̃ modus cõuenientissimus repugnãdi serpenti infernali est cõtritio capitis ei⁹ quẽ modum deus docet. Gen.iij. Loquẽs ad serpentem de multere que figuram tenet ecclesie: ipa conteret caput tuũ: serpens caput pre ceteris mẽbris custodit & nõ est caput nequius super caput colubri. Eccles. xxv. Ideo conari debet homo ad eius cõtritionem: caput vero eius intelligi potẽt vel superbia vel principium temptationis vel peccatum cordis: anteq̃ extra exierit: contritio capitis scilicet superbie: multum valet ad repugnandum ei: & hãc facit humilitas: que multuz valet ad triũphandum de diabolo. Humilitas enim ad modum astuti luctatoris dum videtur se deicere hostez facit corruere: ipsa est q̃ euadit laqueos diaboli. Unde beat⁹ Anton⁹ retulit se vidisse omnes laqueos inimici super terram extentos: & cum suspirans dixisset: quis hos poterit trãsire: & audiuit vocem dicentem humilitas sola p/transit anton. humilitas gloriã victorie totam deo attribuit: & propter hoc totum: pondus preliy eiusdẽ iponit. Cuius enim est victorie gloria eiusdem est pugna humiles deus iuuat sicut econtrario superbis resistit. Jac. tertio. & i P. quinto. Jõ non est mirum si ipsi triumphent: humilitas deũ quodãmodo vincit. Grego in mora. Quotidie tela tẽptationum eius accipimus: sed & nos contra illũ iacula mittimus si confossi tribulationibus humilia respondeamus. Prouer. decimo/sexto. Responsio mollis frangit iram. Caput etiã serpentis cõterendũ est: q̃ in ꝓncipio tentationis est resistendũ. Quidam Principijs obsta sero medicina paratur Cum mala per longas conualuere moras. Grego in moralibus. Si tẽtationi i/corde nascenti festine non resistetur: hac eadez qua nutritur mora roboratur. In ꝑs. Beatus qui tenebit & alidet parvulos suos ad petrã. diabolus quasi parvulus est in principio tẽtationis. Unde tunc facilius potest occidi: in morte primogenit⁹: liberati sunt filij israel de seruitute pharaonis. Exo.ij. Primogenita pharaonis. Infernales sunt principia tẽtationũ

gbus si viriliter resistatur liberatur hō cl/
to a diabolo. Itē caput serpētis cōterēdū
est quia peccatū destruendū est cū in cor
de est anteq̄ extra per locutionem vel ope
rationem processerit si cogitatio mala cor
intret tam cito pugnandū est contra eā ⁊
spectaliter orādo. Greg. in homelijs. Quā
to grauiori tumultu cogitationum carna
lium premimur tanto orationi debem⁹ in
sistere ardentius non sumus eradicatores
cogitationum sed luctatores cōtra eas vt
dixit quidā senex de antiquis patribus vt
legitur in vitis patrū. In eodē dixit q̄daz
abbas sic cogitationes nō habes: spez nō
habes quoniā si cogitationes habes ope
ra habes. In eodē interrogat⁹ abbas pa/
stor de immundis cogitationibus. Respō
dit nūq̄d gloriabitur securus sine eo; q̄ in
cidit in ipa tu ergo nō eis pozrgas man⁹
⁊ occise erūt. Idē cuidam abbati sicut ca
psa plena vestib⁹ si dimissa fuerit tempo
re longo putrefūt vestes in earita sunt ⁊
cogitationes in cordibus nostris si non se
cerimus eas corpaliter tempore longo ex
terminātur ⁊ putrefūt. Idē ad abbatē io
seph. Sicut si quis claudat serpentez vel
scorpionem in vase ⁊ obturet illud proce
dente tēpore serpēs morītur. Ita maligne
cogitationes que studio demonū pulsant
patientia eius cui imittuntur paulatim
deficiunt. In eodem quidam frater dixit
abbati fiso: quare non recedūt a me tēta/
tiones ⁊ dixit ei senex: quia vasa earūdez
passionuz intra te sunt: hec vasa intelligi
possunt ipe cōcupiscētie scōz quas cogita/
tiones in corde oriūtur. Vbieni enīz amor
ibi oculus: q̄dā frater interrogauit senem
quēdāquid faciam quia multe cogitatio
nes incitant me ⁊ nescio quomodo repu
gnēeis q̄ respōdit nō repugnes cōtra oēs
sed contra vnam que caput est aliarū cō/
tra immūdas cogitationes, valet cōfessio
que eas sanctis patribus manifestat. Un
de quidam, senatoruz cuidaz impugnato
a spiritu fornicationis dixit filij ne abscō/
das cogitationes tuas. Ita enīz confusus
immūdus spiritus discedet a te: nihil enīz
ita confundit ⁊ allidit virtutem demonū
quam si quis secreta immundarum cogi
tationum reuelauerit sanctis⁹ ac beatissi/
mis patrib⁹ spectaliter expedit ne cogita/
tiones tracundie ad verba procedāt. Un
de quidaz frater requisiuit abbatē. Isaac
quare demones ita eū timerēt qui respon
dit. Jō etiā me timēt demones: q̄z ex quo
factus sum monachus statui apud me ne
tracundia mea extra guttur meum proce
deret. ¶ Itē notandum q̄ ad repugnan/ n
dum diabolo multū valet sapiētia cū ipse
astutia maxime impugnet. Unde domin⁹
diabolum temptantem cū p̄aucis verbis
sacre scripture confusuz repellit Mat. vij.
Luc. iiij. Sapientia. v. Melioz ē sapiētia
q̄ vires. Eiusdem. viij. Sapiētiam nō vin
cit malicia. Eccle. ix. Melioz est sapientia
q̄ arma bellica. Isa. xi. Nō occident: ⁊ nō
nocebunt in vniuerso monte sancto meo
q̄z repleta ē terra scientia dñi. Erroz p̄ci/
pū ē temptationū difficiliū: nō multū ne
cessaria est militi xp̄i sapia vt ab erroze ca
ueat. i. Jo. iiij. Nolite omni spiritui crede/
re: sed probate spūs si ex deo sunt. Itē ad
repugnandum diabolo multū valet fides
Eph. vlt. In oib⁹ sumēta scutū fidei: ⁊. i.
Pe. v. Cui resistite fortes i fide fides osti/
dit militibus xp̄i sanguinē ei⁹: vt sic i p̄lio
exacuent: ⁊ vincāt. i. Macha. vi. Elephan
tis oñderūt sanguinē vue ⁊ mori ad acuē
dū eos in p̄lio. Et poc. xij. Ipsi vicerūt eum
ppter sanguinē agni: fides etiā eis oñdit
penā patā si victi fuerint. Gre. in moralib⁹.
Solerter in vigilādū ē vt cū culpa blādiri
ichoat ad quē interitū mēs trahat aḡicat.
Itē oñdit eis coronā patā si vicerit. Apo.
ij. Uicēti dabo edere de ligno vite. In eo
dē. Uincēti dabo mānā abscōditū. ¶ Itē
ad triūphandū de diabolo multum valet
fiducia de deo. Exo. xiiij. c. De⁹ pugnabit
p̄o vobis: ⁊ vos tacebitis. Nūeri. xiiij. De
us nobiscuz est nolite timere. ij. Pal. xx.
Nō ē nr̄a pugna sz dei. In eodē. Tātūmō
p̄sidēter state. ⁊ videbitis auxiliū dñi sup
vos. Isa. xli. Ne timeas: q̄z ego tecū sum.
⁊. xli. Simile. Jer. xx. Deus mecū est tanq̄
bellator fortis idcirco q̄ p̄sequunt me ca/
dēt infirmi erūt. Ro. viij. Si de⁹ p nobis
q̄s p̄tra nos. ¶ Ad repugnādū ēt diabolo
multū valet oratio. Mat. xxvij. Uigilate ⁊
orate ne intretis in tēptatiōem. ¶ Ad idē
etiā multū valet mia. i. Pe. ij. Monit deus
pios de tēptatiōe eripe: ⁊ sup illōs p̄s. Mi
sericordia mea ⁊ refugiū meū. dic. Glo. de
nulla re ita vincit inimic⁹ diabolus: sicut
de misericordia. Eccles. xxix. Dicitur de

elemosyna super scutum ⁊ super lanceam potentis pugnabit prote: aduersus inimicum tuum: homines incõpatientes ⁊ indignantes peccatoribus permittit deꝰ corruere in peccatum. Item ad superandu diabolum: multum valet timor dñi. Eccl. xxxiij. Intemptatione deus timentẽ se seruabit ⁊ liberabit a malis. In vitis patruz abbas Amon dixit cuidã fratri interrogãti ab eo aliquem sermonẽ. Uade ⁊ fac talem cogitationẽ tuam: qualem iniqui: qui sunt in carcere. Illi enim interrogant homines: vbi est iudex ⁊ quando veniet: ⁊ in ipsa expectatione penaruz suarum plorãt sic ⁊ monachus debet aiam suã obiurgare dicens. Ue mihi quomõ astare habeo ante tribunal xpi: ⁊ actuũ meoꝝ reddere rõnẽ si sic semp meditatus fueris poteris salus esse: timor dei negligentiam expellit: que multos facit corruere. Eccles. vij. Qui timet deum nihil negligit: timor dei etiam sollicituz hoiem reddit: ⁊ quasi paratum ad prelium. ¶. Achab. xij. Precepit ionathas suis vigilare ⁊ esse in armis paratos ad pugnam. Item timor dei offensam cauet: q multũ valet ad hic q deꝰ hominem iuuet: ⁊ sic de hoste triumphet Deutero. xxiij. Quando egressus fueris aduersus hostes tuos ad pugnam custodiet te ab omnire mala. ¶. Cor. ix. Omnis qui in agone cõtendit ab omnibus se abstinet. Item timor occasiones peccãdi canet vt est familiaritas eoꝝ qui mala suggerunt qui sunt quasi alitus diaboli. Job xli. Alitus eius prunas ardere facit. Item occasio mali est aspectus rei delectabilis. Gene. iij. Uidit mulier lignum q esset bonum ad vescendum ⁊c. ℂ Amor etiã mũdi occasio est: vt quis a diabolo superetur non est mirum si a diabolo capitur q voluntarius pedes suos in rete eius mittit: retia diaboli sunt tẽporalia ista. Job. xviij Immisit in rethe pedes suos: ⁊ in maculis eius ambulat. Sap. xliij. Creature dei facte sunt in odium: ⁊ in temptationẽ anime hominũ: ⁊ muscipulam pedibus insipientum. Item ad superandum diabolus multum valet constantia. Eph. iij. Nolite locũ dare diabolo. Jaco. iiij. Resistite diabolo: ⁊ fugiet a vobis. Item ad hoc valet spiritualis leticia. Bacha. ¶. Preliabatur prelium cum leticia. Antonius: vnica ratio vincendi inimicũ est leticia spũalis. ¶. Ro. iiij. Dicunt philistei figuraz tenentes demonũ. Ue nobis nõ. n. fuit tanta exultatio heri ⁊ nudus tertiꝰ. Et notandum: q quandoq diabolus nos impugnat molestijs qñq delitijs: cũ impugnat molestijs non est fugiendum. Bone. n. sunt ⁊ vtiles ⁊ fugiẽtes magis granant. Josue. vij. Ah dñe deus meus qd dicã videns israelẽ hostibus suis terga vertentẽ. Sen. Quãdmodũ perniciosior est hostis fugientibus sic omne fortuitũ in cõmodũ magis iuat cedẽti ex aduerso. Salustiꝰ. Fugiẽtes sepius videas capi aut occidi. fortissimum quẽq tutissimũ. Ber. in epistolis. Sola cã qua pdere possis victoriã fuga est. Fugiẽdo poteris illã amittere: moriẽdo non potes: ⁊ beatus si pugnãdo moriaris: q mortuus mor coronaberis. Ue ast tibi si declinando pugnã perdis ⁊ victoriaz simul ⁊ coronã. Idem in epistolis. O vere mta pro xpo: ⁊ cuz xpo pugna in qua nec vulneratus nec prostratus nec conculcatus: nec miles si fieri possit occisus fraudaberis a victoria: tm̃ nefugias. Idem. Libentius te insequitur aduersarius fugientẽ q̃ sustineat repugnantẽ. ℂ Impugnatio vero q̃ fit delitijs vincitur fugiendo. ¶. Cor. vi. fugite fornicationem. Ipugnatio per molestias vincitur patiẽdo. Illa q̃ fit per delitias pcutiẽdo virga discipline. Prouer. xxiij. Si pcusseris eũ virga non morietꝰ. Sen. in epistolis. Uir bonus quicqd illi acciderit equo animo sustinebit. sciet enim hic accidisse lege diuina ex ex qua vniuersa pcedũt. Idem. Uoluptates iter res vilissimas pcipue extirpa q̃ latronũ more i hic vos amplectumẽ vt strãgulent. ℂ Et notãduz q cũ habeamus bellũ cõtra astutiores ⁊ fortiores nobis: necessariũ est nobis adiutoriũ ⁊ enumerantꝰ. viij adiutoria. ℂ Primũ ẽ celestis doctrina i ps. Bñdictꝰ dñs deꝰ meꝰ qui do. ma. me. ad pre. Prouer. xxiij. Uir doctꝰ ⁊ robustus ⁊ validus. Sap. viij. Per sapientiã in multitudine bonꝰ videbor: ⁊ i bello fortis. ℂ Secundum est diuina confortatioque multũ valet ad fortitudinez: ⁊ ad hoc q aliquis vincat: sicut disconfortatio multum facit ad hoc q aliquis vincatur. Deut. iij. Corrobora iosue atq conforta. Bañ. x. Confortare ⁊ esto robustus. ℂ Tertiuz est re-

Q

frenatio hostium ne tm̃ nos impugnent quantū vellent. vt patet in Job. Quem satha non poterat ad voluntatē suā impugnare donec a deo fuit ei hic concessum. 1. Cor. x. Fidelis est deus qui non p̃mittit vos temptari super id quod potestis.

¶ Quartus est mira dei protectio q̃ promittitur Isa. xliij. Cum transieris p aquā tecum ero. ⁊ flumina non operient te: sic protecti sunt tres pueri in fornace babylonica. Dañ. iij. Quintus est mira hostiū impugnatio. Exo. xiiij: Fugiam⁹ israelē. Deus enim pugnat pro eis contra nos.

¶ Sextū ē mire vtut collatio: vt Moysi. Exo. xxxiiij. Capitu. ⁊ Helye. iij. Re. xix. Data est virtus ieiunādi. xl. diebus. Sicut mira virtus corporis data fuit sansoni.

¶ Septimum est armatura mirabilis q̃ habenti nihil nocere possit: qualis armatura est patiētia que data fuit beato Laurentio ⁊ Vincentio. ¶ Octauum est angelor custodia: q̃ vocat sepē. Isa. v. Auferaz sepez eius: ⁊ erit in direptione. angeli sancti demones compescunt. Thob. viij. Raphael religauit demonē i deserto. Et i. iiij Re. vi. Dixit Eliseus ad ministrū suū noli timere plures enim nobiscū sūt q̃ cū illis:

¶ Diuisiones patientie. vi. xij.

Consequenter ponēde sūt diuisiones alie pertinentes ad patientiā ⁊ sumitur diuisio prima fm ea a quibus patimur. ¶ Quedam enim patimur ab extraneis quedam a notis: nō tm̃ inimicis. Quedam vero ab amicis q̃ molestius sustinemus. p̃s. Si inimicus meus maledixisset mihi ⁊c. Alia sumitur scom ea que patimur: que sunt. Cōtumelie verbor. Molestie corpor. Damna rer: Contumelie verbor patienter tolleráde sunt. Sunt enim velut aurum ⁊ argentus quibus ditamur. Deb. xi. Maiores diuitias estimans thesauro egyptior improperiū xpi. Ad cōmelias debet homo se habere vt surdus in p̃s. Ego autē tanq̃ surdus nō audiebā. debz etiā homo imobilis permanere. ij. Re. xiiij. Exemplo. Sicut angelus domini sic est dominus meus. Rex vt nec benedictione: nec maledictiōe moueatur ille qui maledicit: reputandus est: vt nuncius a deo missus: vt scilicet abstergat maculas eius cui maledicit. Gre: Idcirco domin⁹ linguas detractor in electos laxat: vt si quid in eis elationis surrexerit: lingua detractoris eradat. Multum vilipendit de⁹ malos: quando de lingua tor facit abstersorium sordiū bonis. Prouer: xi. Qui stultus est seruiet sapienti. ij. Re. xvi. Dixit Dauid cuz semei ei malediceret dimittite eū vt maledicat iuxta preceptum domini: si forte respiciat deus afflictionez meā ⁊ reddat mihi bonū pro maledictione hic hodierna. ⁊ dicit glo. Gre. Qui verbor cōtumelijs pressus virtutez patientie seruare non sufficit. Factū Dauid admoniam renocet q̃ cuz semei conuicijs vrgeret ⁊ armati proceres vlcisci contenderent: ait quid mihi ⁊ vobis filij sarue ⁊c. Dimittite eum ⁊c. Quibus verbis iudicat quod pro peccato Bersabee insurgentem contra se filium fugiens reduxit ad aium malum quod fecit ⁊ contumeliosa verba non tam conuincia q̃ admissa esse credidit quibus se purgari sibiq̃ misereri posse iudicauit: tunc enim illa conuincia bene tolleramus cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. leue quippe videbitur q̃ iniuria patimur dū cōspicim⁹ q̃ peius mernimus. sicq̃ fit vt p̃tumelijs gratia magis q̃ ira debeat quar iternēm deo iudice pena grauior declinatur dicēti verba cōtumelie cōpati debemus q̃si insano verba extranea loq̃nti. Sen. Dicis male de te loquuntur. moverer si hic iudicio facerent nunc morbo faciūt. Jero. Apud xp̃ianos: nō est miser qui patitur cōtumeliā sed qui facit. Beatus debet se reputare cui mal: maledicūt. Math. v. Beati estis cū maledixerint vobis hoies. i. pe. iiij. Si exprobramini in noie xpi beati eritis exēplū patientie hui⁹ habem⁹ in xpo. Isa. liij Sicut ouis ad occisionem ducetur: ⁊ sicut agnus coram tondente se obmutescit ⁊ non aperiet os suū. Mat. xxvij. Cuz accusaret a principibus sacerdotuz nihil respōdit. De patientia ad molestiam corpor habetur Mat. v. Si quis percusserit te in dexteram maxilam tuā: prebe ei ⁊ alterā. De patientia ad damna rer habetur ibidē. qui vult contendere tecū in iudicio ⁊ tunicā tuam tollere dimitte ei ⁊ palliū. De hac patiētia cōmēdat quosdā apostolus. Heb. x. Rapinaz bonor vestror cū gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorē ⁊ manētez substantiā. ¶ Alia diuisio sumit scom

cauſas ꝓpter quas patimur: quãdoq; enĩ quis patitur ex culpa ſua in quo caſu magis patienter ſuſtinet: quãdoq; ſine culpa ſua: ⁊ tunc magis moleſte ſuſtinet dicens ſi meruiſſem nõ ſuſtinerem moleſte: nũc vero non eſt mirũ ſi moleſte ſuſtineaq; cũ hec non meruerim: ſed dicendum eſt ꝙ ipſe ſecundũ hẽc potius vult eſſe ſimilis latronibus q̃ ictis: latrones.n. ꝓpter culpam ſuã patiũtur ea que ſuſtinẽt. Sancti vero ſine culpa ſua. 1.pe.ij. Hec eſt gratia ſi ꝓpter dei conſcientiã ſuſtinet: ⁊ quis triſticias patiẽs iniuſte. In eodem. Que eſt gratia ſi peccãtes ⁊ colaphizati ſuffertis. Hec gratia apud deũ ſi bene facientes patienter ſuffertis. Eiuſdẽ quarto. Si qđ patimini ꝓpter iuſticiã beati. Eiuſdẽ.iij. Nemo veſtrum patiatur quaſi homicida aut fur. aut maledicus: aut alienoꝝ appetitor. ſi ãt vt xp̃ian⁹ nõ erubeſcat. ¶ Alia diuiſio patiẽtie eſt talis: eſt patiẽtia culpe ⁊ eſt patiẽtia nature: ⁊ cõſuetudinis lõge ⁊ gratie. Prima triplex ẽ quedã remiſſionis: vt cũ aliquis ſuſtinet non ſuſtinenda vt. ſ. ſe rediget ſeruitutẽ dyabo. ij. Cor. xi. Suſtinetis enĩ ſi quis vos in ſeruitutẽ redigit. Prouer. xij. Ad annus que remiſſa eſt tributis ſeruiet. Hec patiẽtia eſt quaſi aſinina. Aſinus nõ diſcernit qd ſibi imponaẽ vtrũ aurũ vel lutũ. ¶ Alia ẽ ſeruilis timoris vt cũ aliquis timore diſcipline: vel qr erubeſcit exire de clauſtro ſuſtinet aſperitatẽ religionis: ⁊ ſi amore dei ⁊ talis patientia ſolet eſſe cũ murmure. ꝓpter defectũ intẽtionis gratie: ſicut rota carri murmurat ſi vncta nõ fuerit. Eccle. xxxiij. Pre cordia fatui quaſi rota carri. ¶ Tertia eſt patiẽtia ypocritaꝝ ſignata ipatiẽtia latronis mali qui cũ dño paſſus eſt. patiẽtia vero nature eſt q̃ habet aliqs exſtrenuitate naturali. vt ſunt multi milites exſtrenuitate naturali qui ꝛ nõ habeãt caritatẽ: tamẽ patus ſuſtinerẽt mortẽ q̃ fidẽ negarent. patiẽtia naturalis patientiẽ laboris inuenit Alexander exercitũ ſuũ cũ eum probaret ducẽs illum ſub torrida ẓona per dietam ſine potu vſq; ad fluuiũ quendã. de patiẽtia cõſuetudinis longe dixit quidã ꝙ male ſers aſueſſe feres. Tullius. Optima forma vinẽdi eligenda eſt q̃ iocundã reddet aſſuetudo. Patiẽtia vero gratie triplex ẽ: quedã ẽ inciptentiũ q̃dã pficientiũ ⁊ quedã pfectoꝝ inciptentiũ eſt ſuſtinere mala que eis inferuntur patienter. Proficientiũ vero eſt ſuſtinere ea non ſolũ patienter: ſed ⁊ etiã libenter: pfectoꝝ vero nõ ſolũ libenter: ſed etiam letanter. Hos tres gradus patientie poſſumus agnoſcere in Paulo. ij. Cor. viij. Tribulationẽ patimur: ſed non anguſtiamur. ſ. per impatientiã. Secũde eiuſdẽ. xij. Ego libẽtiſſime impendã: ⁊ ſuper impendar ego ipſe ꝓ animabus vr̃is. Tertius. Gala. vi. Mihi abſit gloriari niſi in in cruce dñi nr̃i ihesu xp̃i. Et notandũ ꝙ qui habet perfectã patientiã cũ mala ei inferuntur: letatur inferenti ꝙ patitur ⁊ beneficiũ largitur: ⁊ deo regratiatur: de primo habes. Act. v. Ibant apoſtoli gaudẽtes a cõ. cõ. ⁊c. 1.pe. iij. Cõmunicantes xp̃i paſſionibus gaudete ꝺ. ij. 1.pe. 1. in patientia pietatẽ. Bre. in emel. Patiẽtia veſtra eſt que ⁊ xp̃m amat qua portat. nam tollerare ⁊ odiſſe non eſt virtus manſuetudinis: ſz velamẽ furioris. de tertio. Luc. vi. Benedicite maledicẽtib⁹ ⁊c. 1. cor. iij. Maledicimur: ⁊ benedicim⁹: blaſphemamur ⁊ obſecramus. De quarto exemplum habemus in Tho. ij. Qui imobilis in dei timore permanſit. gratias agens deo omnibus diebus vite ſue: ⁊ beat⁹ Laurentius: gr̃as ago tibi dñe ieſu: qr̃ hoſtia tua effici meruĩ. qui ad ignem tribulationis deo gratias agunt: ſimiles ſunt altilibus que cum ad ignẽ aſſantur pinguedine ſua ſe ſuper fundunt: ⁊ ſicut pinguedo aſſata gratioris ſapor̃is eſt quã elixa ſic gratiarũ actio gratior eſt deo quando perſonat in his q̃ ſunt in tribulatione q̃ ſi perſonet in his q̃ ſunt in proſperitate.

Explicit tractatus de patientia

¶ Septima pars de conſtantia. ca. xiij

Jcto de ſecuritate ⁊ patiẽtia. Bi-
d cendum eſt de conſtantia que ſic deſcribitur. Conſtantia eſt ſtabilitas animi firma ⁊ in propoſito pſeuerans ¶ Et notandum ꝙ eſt conſtantia generalis que attenditur in perſeuerantia propoſiti que cẽm virtutẽ circuit. ⁊ eſt cõſtantia ſpecialis que attenditur circa res terribiles: ⁊ ad ſuſtinendũ difficiles: que ledũt naturã: ⁊ hec conſtantia pars fortitudinẽ ¶ Item notandũ ꝙ cõſtantie eſt ſeruare mediũ iter mutabilitatẽ ſeu leuitatẽ ⁊ pertinaciam quoꝝ virũq; repr̃hẽſibile

est.ij.Cor.i. Nūquid lenitate vsus sū ⁊c. Numeri.xix. Legitur filijs ysrael q̄ ad ipe riū dñi p̄ficiscebant: ⁊ ad iperiū eius fi gebant tabernaculū sic a ꝓposito recedē dum ē cū credit deo displicere: ⁊ in eo p seueranduū est cū crediturel placere. ¶ Jtē notandū q̄ ser vidēt ptinere ad constan tiā. ¶ Primū est stabilitas intellect⁹ q̄ va riatur ꝑm diuersas spēs cogitationū. Que dam.n.est stabilitas in his q̄ sunt fidei ad quā monemur. i.cor.vlt. Vigilate ⁊ state in fide Ephe.iiij. Nō sim⁹ paruuli fluctuā tes: ⁊ circūferamur omni vento doctrine. Thob.ij. Uitā illā expectam⁹ quā de⁹ da turus est his qui fidē suā nūq̄ mutant ab illo. ¶ Scōm est grauitas seu equanimi tas in vtraq̄ fortuna. Tullius. ꝑclara est equanimitas in omni vita. Jdez q̄ semp idē vultus eadēq̄ facies: vt de socrate acce pimus, ecōtrario stultoꝝ cor dissimile erit. Proue.xi. ¶ Tertiū ē stabilitas circa ea q̄ desiderātur. Sen. in epistolis. Ante oia hic cura: vt cōstet tibi quotiēs experiri vo lens: an aliud actū sit obserua: an eadez ve lis hodie q̄ heri. Mutatio voluntatis idi cat animū nature: atq̄ alibi apparere put tulit ventus nō vagat q̄ firmum atq̄ fun datuz est. Quidā a deo sunt inconstantes: vt constātia eoꝝ hic esse dicatur .s. esse in stabiles: pocta q̄ petit spernit: repetit q̄ nuper ammisit. Jtem struit: edificat: mu tat quadrata rotūdis. Jtē poeta. Quo te neā nodo nutantē ꝓthea vult⁹. ¶ Quar tū stabilitas loci que multū facit ad stabi litatē animi. Ber. ad fratres de mōte dei. Impossibile est hominē fideliter figere in vno animū suum qui nō ꝓius alteri loco pseueranter affixerit corpus suū. Nā q egri tudinē animi migrādo de loco ad locum effugere nititur: sic ē q fugit vmbrā corpis sui: seipz fugit seipsū circūfert: locū mutat nō animū eundez vbiq̄ se inuenit nisi q deteriorē facit ipsa nobilitas: sic vt ledere solet egrū qui circūferendo cōcutit. Sene. in epistolis. Animū debes mutare non ce lū: q̄d miraris: nihil tibi peregrinationes ꝓdesse: cū te circūferas: premit te eadez cā que expulit onus animi tibi deponendū est: nō aūt vultus nullus tibi placet loc⁹ va dis huc atq̄ illuc: vt excutias insidēs pon dus q̄ ipsa iactatione incōmodi⁹ fit sicut in naui oia imota minus vrgēt iequaliter cōuoluta: citius eaz partē inq̄ incūbuere demergūt: motu ipso noces tibi: egruz.n: cōcutis: aut cū istud exemeris malū: tunc ois mutatione loci tocūda est: magis quis venerit q̄ qs introierit. Jtē ꝑmū arg̃m cō posite mēti existimo posse ꝓsistere: ⁊ secū morari. lapis quadratus stabilis ē: sic hō bñ ordinatus ē stabilis. econtrario male ordinatus inhabilis. Poeta. Rome tybur auenimus tybure Romam. In culpa est animus qui se nō effugit inq̄: celū nō ani mū imutant qui trās mare currūt. Sene ca non conualescit planta que sepe trans fertur. Ad loci stabilitatē multum monet scriptura. Eccle.x. Si spiritus potestatem habentis super te ascenderit locum tuum ne dimiseris. Eccle.xi. Cōfide in deo ⁊ ma ne in loco tuo: facile est in oculis domini subito honestare pauperem. Luce.ix. In quācūq̄ domum intraueritis ibi manete ⁊ inde ne exeritis. Et ad hē. x. Nolite transi re de domo in domuz. i.Cor.xv. Fratres estote stabiles ⁊ imobiles. i.Thessa.iiij. Rogamus vos fratres: vt operaz detis vt quieti sitis.ij.Thessa.iij. Scitis quemad modū oporteat imitari nos: quoniaz non inquieti fuimus inter vos. Interlinearis. Instabilitatē reprehendit postea in q̄busdam mulieribus. i.Thymo.v. Otiose int qui discunt circuire domos ⁊c. Instabili tas quantū ad locū deo displicet. Domini vero est damnosa ⁊ periculosa. Jere.xliij. Si lerit mouere pedes suos ⁊ nō quieuit: ⁊ domino non placuit. Proue.xxvij. Si cut auis transmigrans de nido suo: sic vir qui reliquit locum suū. Aluis transmi grans de nido suo damnificatur in pullis suis: ⁊ homo locum suū relinquēs in bo nis suis. Syna egressa vt videret mulie res regionis illi⁹ corrupta fuit. Gen.xxxiij ⁊ Semele egrediens de ierusalem fuit occi sus.iij.Re.ij. ¶ Quintuz est firmitas con tra ventos temptationū: de qua cōmenda tur Johannes. Mat.xi. ⁊ Luc.vij. Quid existis in desertuz videre: arundinē vento agitatā. ⁊ in ps. Non sic impij non sic: sed tanq̄ puluis ⁊c. Eccle.v. Non ventiles te in oēm ventū. ¶ Sextum est stabilitas in occupatione seu operatione. Sene. Me lius est vt proposita custodias: q̄ vt hone sta proponas. ¶ Jtem notandū q̄ cōstan tia siue stabilitas est valde admirabilis in

statu presentis vite que ita instabilis est. Job.xliij. Numq̃ in eodem statu permanet difficile est folium arboris stabile esse qđ dum flatu venti percutitur. Grego.in moza. Humana aia quot temptationes patitur quasi tot flatibus mouetur. Idem in eodem. Qui arbor fuit in conditione foliuz a semetipso factus est in temptatiõe sed potius stipula apparebit in dilectiõe stabilitas est quedam ymago eternitatis
B ipsa ponit hominem quasi in statu angelico.ij.Regũ.xliij. Sic est deus meus rex. sicut angelus dei vt nec benedictione:nec maledictione moueatur. ¶ Item notãdũ q̃ sex videntur facere ad instabilitatem. ¶ Primuz est stulticia. Eccle.xxvij. Stultus vt luna mutatur. Sene.i epistolis.qđ est sapientia semp idez velle atq̃ nolle nõ potest cuiq̃ semper idem placere nisi rectũ Nesciunt homines qđ velint variãt quotidie iudiciũ acplerisq̃ agitur vita per lusum. Idem quid colluctatur cum animo nostro nec permittit nos quicq̃ velle nihil libere nolumus:nihil semp stulticia ẽ cui nihil constat. nihil diu placet. ¶ Secũduz est peccatũ Gene.iiij. Dictuz est cayz post homicidiũ vagus z profugus eris sup terram in eodẽ Ecce eicis me hodie a facie tua: z ero vagus z profugus in terra.ys. lvij. Cor impij. quasi mare feruens q̃ gescere non potest. Treno.vlti. Peccatum peccauit ierusalem propterea instabilis facta est. Job.xi. Si iniquitatem que est i manu tua abstuleris abs te tunc leuare poteris faciem tuam absq̃ macula: z eris stabilis in pz. Nõ dabit fluctuationez iusto. ¶ Tertium est impacientia. Boetius in libro cõsolationũ quis est ille taz felix qui cũ dederit impacientie manus statũ suum mutare nõ opz. ¶ Quartũ Defectus timoris:timor animũ stabilẽ reddit sicut lapides suppositi asseribus eos custodiũt ne a vento moueantur vel sicut anchora nauẽ stare facit. Eccle.xxiij. Timor dñi sup oia se superponit. Grego. Anchora mẽtis põdus timoris. ¶ Quintũ est defectus dilectionis boni amor boni animum stabilẽ reddit sicut radix psũda arborẽ. Eccle.xxxiij Qui implãtat⁹ est abũdabit negcia. Sñ. Nõ vagatur quod fixuz atq̃ fundatũ est. ¶ Sextũ est duplicitas animi. Jac.i. Vir duplex aio inconstãs est in oibus vijs suis Vir duplex aio est q vult hic gaudere cuz mũdo z in futuro cũ dño. Jero. delicatus es carissime si z hic vis gaudere cũ seculo es postea regnare cũ xpo. Et notãdũ q̃ hõ instabilis:quasi lunaticus est. Mat.xvij. Dñe miserere filio meo: qr lunaticus ẽ z est similis homini errãti:qui quãdoq̃ vadit huc:quãdoq̃ illuc. Canonica.x. Juv. Sidera errãtia qbus caligo tenebrarũ seruata est in eternũ secũdũ glo. Sydera errantia sunt apostate.

Octaua pars de perseuerãtia. xliij.

Acto de q̃stãtia tangẽdũ est aliqđ
D de pseuerãtia breuiter tñ agere de ea:qr aliq̃ de ea dicta sunt i tractatu de accidia capitulo de vicioi pseuerãtie: z recte post q̃stãtiã legit̃ de perseuerãtia:ẽ.n. perseuerãtia permanẽtia:sicut z q̃stãtia. Uñ coicat cũ q̃stãtia:tñ i hoc differt:q̃stãtia ẽ permanẽtia i ꝓposito perseuerãtia vero permanẽtia i bono: siue cõtinuatio boni q̃stãtia:cauet leue trãsitũ a ꝓposito vno i aliũ perseuerãtia q̃o seu cauet discõtinuationẽ vel imperfectionẽ defectũ debiti finis z describitur si perseuerãtia magistraliter perseuerãtia ẽpermanẽtia i bono diuturna vel finalis. Tullius vero i ꝑma rethoꝛica sic eã describit perseuerãtia ẽ i rõne bñ q̃sideratа:stabil̃ z perpetua permãsio. Et not.q̃ ẽ pseuerãtia general̃ z ſpãlis:gñralis attẽditur i q̃tinuatiõe bõi z circuit.oẽz ꝑtutẽ:ſpãlis vero attẽditur circa terribilia z difficilia ad sustinẽdũ q̃ ledũt naturã q̃ pertinet ad fortitudinez ad q̃ morientur. Heb.xij. In disciplina vero iquit pseuerate. ¶ Itẽ notandũ q̃ q̃daz pseuerẽtia finalis q̃dã est nõ finalis. Nõ finalis est quãdo aliqs longo tempoze pseuerat in bono tñ postea cadit per mortale finalis vero perseuerantia duplicter dicitur vel finalis ꝓposito vel finalis actu finalis vero ꝓposito sit finalis actu in his que ꝑmanent in bono. Depseuerãtia finali actu dicit. Aug. Qđ multi eã hẽre pñt nullus ãmittere ict pñt eni eẽ finalis actuũ termio vite. Et notãdũ q̃ pseuerantia regulariter datur hoi pbõa merita. Uñ glo. Super illis ps. Retribuet mihi de⁹ scđm iustitiã meã dicit q̃ fide z spe: z alijs bõis optb⁹ reddet deo pseuerãtiã. Jõ aũt dcñ ẽ regulariter:qr virtu

tes coiter primo dantur in aliqua ḡtis ter secūdo p bona opa merētur augeri: tandē pficiūt alicui vt xpo date sunt virtutes i statu perfectionis que neq augētur: neq intendūtur. ¶ Ad cōmēdationē pseuerā tie. Primo valere pt frequēs admōitio q̄ scriptura facit ad perseuerādū. Jud. xviij. Nolite negligere. nolite cessare. i. cor. vij. Unus q̄q sicut vocauit deus ita ambulet Jtē in eodē. Unus quisq in qua vocatione vocatus est in ea pmaneat eiusdem. ix. Sic currite vt ꝓprehēdatis. Gala. v. State et nolite iterū iugo seruitutis cōtineri. i. Jo. ij. Unctionē q̄ accepistis adeo māeat in vobis. Apoc. ij. Illud quid hētis tenete donec veniā. Secūdo promissio que fit pseuerantibus. Apoc. ij. Esto fidelis vsq ad mortē et dabo tibi coronā vite. Ro. xi. Ide in te bonitatē dei si pmanseris in bonitate. Mat. x. Et. xxiiij. Qui perseuerauerit vsq in finē salu⁹ erit. Ber. in epīis. Scias dyabolū solū insidiari ꝓ pseuerantie: q̄ solam virtutū nouit coronari. Jdē in eodē Studete pseuerantie que sola coronatur. ¶ Tertio cōminatio que fit nō pseuerantibus scilz ablatio corone. Apoc. iij. Tene q̄ hebes vt nemo accipiat coronam tuaz. ¶ Quarto exēpla. Prio exēplū dei. Gene ij. Cōpleuitq deus die vij. op⁹ suū q̄ fecerat. Deute. xxxij. Dei pfecta sunt opa. Secūdo exēplū xpi hois. Jo. xvij. Op⁹ cōsummauī q̄ dedisti mihi vt faciaz. ¶ Tertio exēpla sanctoꝝ. Job. xxvi. Justificationez meā q̄ cepi tenere nō deseram. ij. Thi. iiij. Bonū certamē certaui cursuz cōsummaui. Actu. xx. Nō facio aiaz meā pciosiorem q̄ me dūmō cōsummē cursuz meū. ¶ Quinto cōmēdabilis est pseuerantia a suo effectu multiplici. Primus ē q̄ a deo ꝓperat q̄ vult. Luc. xi. Si pseuerauerit vsq in finez pulsans et si nō dabit ei eo q̄ amicus eius sit pp ipprobitatem: tū eius surget et dabit quot quot hz necessariū. Eiusdē. xviij. De iudice iniquo q̄ licz deum nō timeret nec homies reuereret tū fecit q̄ vidua voluit pp eius ipprobitatē. Mat. xv. Mulier cōturbe: q: taz triduo perseuerat mecū. Grego. Quesiuit maria magdalena prius et minime inuenit pseuerauit vt quereret. Uñ ꝓtigit vt inuenire. Jdē gppe q̄ dep̄oposcerat optinere antea meruit: q: se p⁹ lachrimas i eodē mētis rigore ꝓseruauit. Thob iij. Sarra i oratione pfistens et cū lachrimis dñz deprecās exaudita ē: et apli pseuerātes i oratione spūs s. accepūt. Electu. i. Hi erāt vnanimiter perseuerantes in oratione ꝛc. ¶ Scdō est q̄ pseuerātia bona acquisita custodit sicut i pseuerātia destruit. Proue. xix. Qui mollis ē et dissolut⁹ in ope suo frater ē sua opa dissipantis. Aug. pseuerātia magnū donū dei ē: quo dōa cetera ꝓseruant. ¶ Tertio est q̄ difficilia: et aspa. facilia et suauia facit. Ber. i epistolis. Subito ꝓcedēti de vmbra ad solē: de ocio ad laborez graue cernitur oē q̄ incipitur: sed postq̄ ab his dissuescere: et ad illa se paulisper assuescere ceperit: vsus tollit difficultatē: inueniq facile ē quod impossibile ātea putauit. Quartus est q̄ nihil ipfectū relinquit. Gene. non desp̄ero indurato nihil ē q̄ nō ipugnet pertinax opa: et intenta ac diligens cura. Uidemus debiles mulieres sentis eratis perseuerādo peregrinationēs pficere lōgas. Jtē videmus naturā ꝓtinue operando ex modica nuce additiōe ipceptibili magnā arborē efficere: et aquam que a deo mollis est lapidez adeo durum pseuerant percussione excauare. Quintus ē q̄ pseuerātia veritatē operāti ministrat. Gene. Perseuerandū ē et assiduo labore robur addendū. Sextus est qui meretur apprehendere premiū. i. Cori. ix. Unus accipit brauiū. s. pseuerās. Ber. perseuerātia est singularis filia summi regis: virtutum finis et consumatio. Crisosto. Tolle pseuerantiam nec obsequium mercedez hz: nec beneficium gratiaz: nec laudez fortitudo denīq nō qui ceperit: sed. B. qui pse. salerit. Jdē incipere multoꝝ ē. B. finire paucoꝝ: sp in principio delectatio est: in fine pbatō. Jdē assueuerūt milti i initio feruētes esse in fine remitti et dissolui: q̄ vtilitas est seminū priosiorētium et postea tabescētiuz. Gre. in moali. In cassum. bonū agitur si ante terminū vite deseratur q: a frustra velociter currit q̄ ꝓtinuq ad metas venīat deficit: et sup illud. Mat. x. Qui pseuerauerit ꝛc. Glosa nō cepisse vel fecisse virtutis ē sed pficere. Unde cauda hostie iubetur offerri. Leuit. iij. ornatus virtutū. tūc ē vestis vsq ad talos: si pseuerantia adfuerit sine ea vestis est inhoneste decurata vltimus dies perseuerātis plus vī et valere q̄ quicūq p̄cessere. Si enī illa die defe-

eſſet preceãentia perdidiſſet.

A Octaua pars de magnanimitate. xv

Equit de magnanimitate. Et no-
s tandũ q magnanimitas qñq ſu
mitur pro fortitudine ꝛ attẽditur
nõ ſolũ in aggrediendo terribilia: ſz ẽt i ſu
ſtinẽdo: ꝛ pertinet nõ ſolũ ad ea aggreſſio
ard uorum: ſed etiam proceſſus ꝛ cõſumma
tio eorũ. Sene in li. ve. iiij. vtrtutib⁹. Ma
gnanimitas que ꝛ fortitudo dr̃ ſi inſit aio
tuo cũ magna fiducia vines qñq magna
nimitas dr̃ terribiliũ ſpontanea: ꝛ rationa
B bilis aggreſſio ſic accipitur a Macrobio
¶ Jtẽ notandũ: qd hõ magnanim⁹ terri
bilia ſeu difficilia agreditur pp cõem vti
litatẽ: vel pp honeſtatem. nõ propter cupi
ditatez: vel glorie vanitatẽ mõ. n. decet vt
cupiditate vincatur qui metu nõ frãgitur
Tullius. Nihil tam anguſti ai ẽ nihil tãq
puſq amare diuicias. Macrob virtutis
fructũ ſapiẽs in cõſciẽtia ponit: minus per
fectus in gloria. Jtẽ ad magnanimũ perti
net cauere nõ ſolũ timiditatẽ: ſed ẽt temeri
tatem: non. n. dz homo abſq cã offerre ſe
periculo: in adendis periculis imitari de-
bemus medicoz conſuetudinez: illi. n. leui
ter egrotantes: leuiter curant: grauioribus
aũt morbis ancipites curationes adhibe-
re coguñt. In tranquillo tẽpeſtatẽ optare
dementis eſt. tẽpeſtati aũt cũ cuenerit ſub
uenire ſapientis ẽ poeta. Vis cõſilij exps
mole ruit ſua. Sene. in. li. de. iiij. virtutib⁹
Eris magnanimus: ſi pericula nõ appe-
tas vt temerari⁹: nec formides vt timidus
Tullius. Turpis fuga mortis: omni morte
ẽ peior. Ad magnanimitatẽ ptinet ardua
appetere opera: ꝛ magnitudinẽ boni vel
mali tranſitorij ſuperare. Primũ innuit.
Tullius. Te inquit aio excelſum natura
creauit Audita ergo de magnanimitate ti
bi ſtatim iſedit oratõ. i. intime ſedit vel pla
cuit. Magnitudo boni tranſitorij ſupatur
contẽnendo. Magnitudo vero mali trãſi
torij nõ timẽdo. Sene in epiſtolis Anim⁹
nũq maior eſt q̃ vbi aliẽa ſepe ſeposuit ꝛ
fecit ſibi pacẽ nihil timẽdo. fecit ſibi diui-
cias nihil cõcupiſcẽdo. Idem in epiſtolis
Magnanimi animi ẽ magna cõtemnere
ac mediocria malle q̃ minima. Illa n. vti
lia vitaliaq ſunt hec: eo q ſuperflue nocẽt
ſic ſegetem nimia fternit vbertas. Sicut
rami onere frãgũtur; ſic ad maturitatẽ nõ
peruenit nimia fecunditas. Idez animis
quoq nocet quos imoderata felicitas rũ-
pit: quia nõ tantum in aliorum iniurĩã: ſz
etiam in ſuam: vtuntur. Jtez in eodẽ. Ma
gnus ille eſt qui ſic fictilibus vtitur quem
admodũ argẽto: nec quidẽ minor eſt q ſic
aut argento vtitur quẽadmodũ fictilibus
Jtem in eodez. Scitote tã bene hoies cul
mo q̃ auro tegi: cõtẽnite oia que ſuperua-
cuus labor velut ornamentum aut decus
ponit. Ademẽtote preter animũ nihil eſſe
mirabile cui magno: nihil eſt magnum.
Jdem in li. de naturalibus qõnibus. Ma
gna iſta quia parui ſumus creditimus mul
tis rebus: non ex ſua natura: ſed ex humili
tate noſtra magnitudo eſt. Jdem. li. de cle
mẽtia. Magni animi eſt iniurias in ſum
ma pacientia pati: ad magnanimitatẽ p
tinet iniurias receptas vltipẽdere: ꝛ inimi
co cum eſt in poteſtate hominis parcere:
ꝛ fraudes: ꝛ dolos vitare. Sene. i. li. de. iiij
virtutibus. Si magnãimus fueris nũq̃ in
dicabis tibi contumelias fieri: de inimico
dices ſi nocuit mihi: ſz animũ nocẽdi ha-
buit: ꝛ cum illum in poteſtate tua videris
vindictã putabis vidicare potuiſſe: Scito
enim magnum ꝛ honeſtũ vindicte eſſe ge
nus ignoſcere: palam aggredere nõ gere
conflictũ niſi indixeris: naz fraudes ꝛ do
li imbecillẽ docent. Magnanimitas vide
tur poſſe diſtingui in tres partes: ſcilicet i
cordis altitudinem: latitudinem lõgitudi
nem cor altũ eſt qd in aduerſis non dicit
ſed eleuatur: cuius exẽplũ habes in gallis
quorũ ch: iſte eleuatur: cum ira eos ad pu
gnandũ accendit. Sene. in epiſtolis. Nõ ẽ
mirum in trãquillitate nõ concuti illũ mi
rare ibi extolli aliquẽ vbi omnes deprimũ
tur: ibi ſtare vbi omnes iacent. Vel cor al
tũ eſt honores tranſitorios deſpiciens cor
vero latum eſt cor deſpiciens magnitudi-
nem diuiciarum. Sene. in epiſtolis. Ille
ingentis animi eſt: qui diuitias circumfu-
ſas ſibi multum mirantur q ad ſe venerint
videtis ſuaſq magis audit eẽ q̃ ſentit: cor
dis longitudo eſt per q̃ vincitur tediũ lon
ge expectationis: vel longitudo moleſtie
ꝛ laboris: quidam ſunt breues animo: ſta
tim volentes fieri q̃ deſiderant fieri: ſta-
tim volẽtes trãſire quod moleſte ſuſtinẽt
ſimiles agricolis: q̃ iacto ſemine ſtatim me-
tere vellent.

B

Decia ps de fiducia ⁊ magnificẽtia. xvi

Equitur de fiducia ⁊ magnificentia: fiducia est certa spes animi p
9 ducendi ad finem rem inchoatam
B De fiducia bona: vel mala: regre in tractatu de spe. Magnificẽtia vero qñq; dr negociorum difficiliũ preclarorũ consumatio ⁊ sic sumitur a Machabi. qñq; vero sic sumitur magnificẽtia quia ad eã pertinet non solum cõsumatio preclarorũ negociorũ sed etiam inchoatio eorũdem: ⁊ sic sumit a Tullio in prima rethorica. Unde sic describit eam. Magnificẽtia est rerũ magnarum ⁊ excelsarum cum animi ampla quedã ⁊ splẽdidissima ꝓpositiõe cogitatio atq; administratio nec logitibꝫ magnanimitate: imo sub magnificẽtia ꝓhẽdit eam.

Officia magnificentie.

B Distinguit vero officia magnificitie tã in pace: q̃ in bello in pace scꝫ Platonem tria ad eam pertinent quãtũ ad prelatos.
¶ Primum est vt sic vtilitatem omniũ tueantur: vt quecũq; agũt ad eam referãt comodorum suorũ oblitι. ¶ Scõm est vt totum corpus ciuitatis curent: ne dũ partem aliq̃ tuẽtur: reliq̃ deserant. vt enim tutela sic procreatio rei publice ad vtilitatẽ eorum qui cõmissi sunt non eorum qbus cõmissa est gerenda est. Nec duo documẽta Platonis recitat. Tullius in li. de offic. ijs. Qui partẽ vrbis consulunt ⁊ partem deserunt: perniciosissimam seditionem in ciuitatẽ inducũt. ¶ Tertium est vt contentiones caueant. Dicit. n. Plato. Similiter facere eos qui inter se cõcedunt. Ut ciuitatem amministrent vt si naute certarent tempore tẽpestatis quis eorum potissime gubernaret. Officia vero magnificentie in bello nouem assignantur. Primum est ea intentione suscipere bella: vt sine iniuria in pace iuuatur. Aug. li. de ci. dei. Lõstat pacem belli cẽ optabilẽ finem. Idem ad Benefacium. Pacẽ dꝫ habere volũtas bellũ necessitas. Itẽ ad eũdem Belli gerit
C turtvt pax acgratur esto ergo in bello pacificus vt eos quos expugnas: ad pacis vtilitatẽ vincẽdo pducas. Scõm ẽ añ aggressionẽ bellitoligẽtẽ adhibẽ ꝑparationẽ in clẽtulis i mãcipijs: sumptu ⁊ armis Sene. longa belli ꝑparatio: celerez affert victoriaz troia aũt prius expiri cõsilio q̃ arqbis cercare: sapiẽtẽ decz iuxta verbũ phi Tullius li. de. of. cũ sint duo genera decertãdi: vnũ per disceptationẽ: alterũ per vi. Illis ꝓprium hois ꝯ bellua cõfugiẽdũ est ad posterius: si supiore vti lz Tertium est ne temere despes ꝓpignauiã aut cupiditatẽ nimis ꝓfidẽs i periculũ ducit immoderatus amorhẽndi. Quartũ est plus turpitudinez q̃ mortem horrere plus ad honestatẽ q̃ ad salutem temporalẽ ⁊ alia cõmoda spectare. Quintum est copias suas crebris laboribus exercere poeta. Uanam semper dant otia mentem. Sextũ est p q̃ ad belladũ vtũ est hortãdo bonã idolem erigere: modo laudibus alios afficere: nõ admonitoribus dessidiã discuterẽ. ij. Ac vlt. Exortati iude sermonibus bonis valde de qbus extolli possz i petus: ⁊ ai iuuenuz ꝓfortari statuerũt dimicare ⁊ ꝓfligere fortiter. Septimũ est in cursu ad prios ipetus occurrere: inclinatis opez ferre labẽtes sulcire. Octauũ ẽ habita victoria seruare eos q nõ crudeles fuerũt. Nonum est federa ⁊ pmissa hostibus seruare: exẽplo regili q captus ꝑstito iuramẽto ꝙ rediret: missus est romã pro captiuis cõmutandis: qui vt venit videns captiuos nõ esse reddendos: cũ retineret ab amicis ad supplicũ redire maluit q̃ fidem hosti datam fallere: vt narrat. Tullius de offi. B

Incipit tractatus de iusticia.

Jcto de prudentia

D ⁊ fortitudie ⁊ tẽpantia. Dicẽdũ est de iusticia de q̃ hoc mõ dicetur. ¶ Prio ponẽtur diuerse acceptiones huius nois iusticia. ¶ Scdo diuise eiꝰ descriptiones. Tertio eiꝰ cõmẽdationes. ¶ Quarto ipsius diuisiones.
¶ Circa primũ notãdũ ꝙ iusticia quãdoq; valde large sumit. s. ꝑ bõitate scꝫ ꝯ dicit Aug. Duas cẽptes iusticie. s. declinare a malo: ⁊ facere bonũ. ⁊ sup illud. Neh. i. Dilexisti iusticiã Glo. Oẽ bonũ sic sumit Mat. vi. Querite primũ regnũ dei: ⁊ iusticiã eiꝰ. Glo. Justicia regni eiꝰ ẽ oia q̃ xps docuit obseruare. Eiusdẽ. xiij. Fulgebũt iusti sicut sol in regno patris eorũ. Sic ẽt sumitur cũ dicimꝰ ipiũ iustificari. Qñq; ẽt sumitur nomẽ iusticie minꝰ large. s. ꝑ virtute reddente vnicuiq; quod suum est ⁊ sic sub iusticia pietas vꝫ cõtineri. Qñq; aũt sumitur strictus ꝓut attẽditur in iusti

etione penaꝝ. Sic vidꝫ eē iustitia oppo sita pietati vel misicordie. sic sumitur hic nomē iustitia. Beatus Ber. dicēs. Nullus nomē dei est qđ nō fouet aut iustitiā aut pietatē. Et notandū q iustitia etiaꝫ pront est virtus cardinalis quodāmodo generalis est: sicut ꝛ prudētia: prudētia generalis ē quo ad direction̄. dirigit. n. opa cetaꝝ virtutū. Justitia vero generalis ē quo ad imperū. pōt. n. iperare opa ceterarum virtutū. nō sufficit ti ad exequēdū ea: vel ad eliciēdū sine ceteris virtutib⁹. ¶ Circa fin notandū q Tullius prima rethorica. Sic describit iustitiā. iustitia ē habit⁹ animi coi utilitate ꝓseruata: suū cuiq tribuēs dignitatē. Justitia multū attēdit cōez utilitatē. Unū qñq punit hoiez pluſq mernit ꝓpter publicā utilitatē. Tullius. Primus fundamentū iustitie est: ne cui noceatur. Deinde vt cōi utilitati seruiat. Ambro. i li. de paradiso. Justitia magis alijs q̄ sibi pdest: ꝛ utilitates suas negligit cōia emolumenta preponēs. ¶ Justitia etiaꝫ cuiq suam dignitatē tribuit: cuiq tribuit quod dignū est ei tribui: siue q ei debeꝫ. Istud aūt debitū. quandoq est federe naturali. quādoq ratione officij: vel prelationis: vt obedientia debetur prelatis. Quādoq vero ratione meriti: vt cū pena vel premiū redditur his qui meruere. Anachrobius dicit q iustitie est vnicuiq seruare q suū est. Aug. in lib. de li. ar. Dicit iustitiā quid dicā esse nisi virtutē qua sua cuiq tribuūt ꝛ super illud Mat. v. Beati qui esuriunt ꝛ sitiunt iustitiā. Dicit glo. Justitia est sua cuiq tribuere sibi. ꝛ primo a deo. Sene. vero in lib. de quattuor virtutibus dicit. quid est iustitia nisi nature tacita cōuētio in adiutoriū multoꝝ inuenta. Item in eodem. Justitia diuina lex est. ꝛ vinculū societatis humane. Isido. sic describit eam Justitia est ordo ꝛ equitas qua homo cū vnaquaq re bene ordinatur. Ordo dicit cōueniens rei collatio. Scōm Anselmuꝫ sic describitur. Justitia est rectitudo volūtatis ꝓpter se seruata. Voluntatis dicitur q̄ lapis cū descendit recte agit: faciēdo q debet: si nō dicit iustus eē. q̄ hic nō facit volūtarie: rectitudo vero q̄ est iustitia non est cuiuscūq apetit⁹: sz appetit⁹ rōnalis q est cū discretōe. Sic. n. gs impediat ab ingressu dom⁹ aliquē volentē intrare vt innocentē ibi occidit ignorās: tñ quid ille ibi acturus sit. nō reputatur ipse in hec iustus nō dicit etiā aliqs iust⁹ ꝓpter rectitudinē intellect⁹ vel opis. si desit rectitudo volūtat⁹. Jtē si aliqs coactus reddat pecuniā q̄ abstulit vel cā inanis glie nō est propter hoc iustus. sz si amore. Justicie hic faciat. Jō ergo bñ dictū ē: q iustitia rectitudo voluntatis ꝓpter se seruata. ¶ Et notādū q cū rectū sit in quo mediū nō exit ab extremis vbi ē rectitudo iustitie aliqd ē vt mediuꝫ: ꝛ aliq̄ vt extrema. In iudicio ꝓo hoc manifestū ē vbi iudex medius ē inter partes q nō dz declinare ad dexteraꝫ vel ad sinistrā. Generaliter vero tua ꝓsiderari pōt: vbi est iustitia. s. qđ reddet cui redditur: ꝛ ꝓ qđ redditur. ꝓ qđ redditur ē vt mediuꝫ: alia duo sunt vt extrema. Describitur etiā iustitia sic. Justitia est virtus cōseruatrix humane societatis: ꝛ vite cōitatis. Societatē. i. cohabitationē hoīum sic seruat iustitia dū hoīes cohabitāt: obtinz vnus vel agros: vel possessiones quibus eget alius: Jō cōcitaret inidia ꝛ seditio nisi iustitia adesset: q̄ cuiq ius suū redderet: vite autē cōitatē sic custodit: dū eundē modū viuēdi plures sectātur vt mercaturā: vel militiā q̄stus vni⁹ minuit lucrū alteri⁹: q̄ res liuoꝝ mouēret nisi iustitia adesset. ¶ Jtē iustitia sic describitur ab Aug. lib. de morib⁹ ecclesie. Justitia est amor soli amato seruiēs: ꝛ propterea recte dñans. Idē. xix. li. de ci. dei. Qui fundū aufert ei a quo emptum est: ꝛ tradit ei q nihil hz in eo iuris iniustus ē: ꝛ q seipsuꝫ subtrahit dominātī deo a quo factus ē: ꝛ seruit malign⁹ ipē iniustus ē. Ber. li. de dilig̃ēdo deo. Infidelē rō vrget: ꝛ iustitia naturalis totū se tradere illi a quo totū se habet.. Et notandū q scōm Aug. iij. in li. de doc. xp̄ia. Sicut ratio rotunditatis: eadem est in magno disco: ꝛ in numulo exiguo: vt a puncto medio omnes linee equales in extrema ducātur: ita vbi quis parua iuste gerit non minuitur iustitie magnitudo.

¶ De cōmendatione iustitie. iij. pars.

Equitur de cōmēdatione iustitie.

s Notandū ergo q iustitiā cōmendat: natura ꝓmendat: ꝛ scriptura: natura tripliciter. ¶ Primo q̄ rectitudine quā dedit corpori humano monet ad rectitudinez iustitie. Eccle. vij. Noc iuens

ꝙ fecerit deus hoiem rectum. Ber. super canti. Rectus dñs deꝰ noster ⁊ nō est iniquitas in eo: rectus itaq; deꝰ hoiem rectū fecit. Idē. Staturā dedit deus homini rectā forsitan vt ista corporea rectitudo exterioris viliorisq; figurari hoiez illū interiorē qui ad imaginez dei factꝰ ē. spūalis seruandere ctitu iuris admoneret: ⁊ decor humi deformitatez argueret animi: quid enim quam indecētius curuum recto corpore animū gerere. ¶ Scdo qr ea q̄ iusticie sunt pro magna pte naturaliter in corde hois scripta sunt. Augu. in li. cōfessionum furtuz certe punit lex tua dñe ⁊ lex scripta in cordibus hoium quā ne ipsa quidē delet iniquitas: qd. n. fur eq̄ aio furē patit Tulius in ꝓma rethorica. Iusticie initiuz est a natura perfectū deinde quedā iconsuetudinē ex vtilitatis rōne venerūt postea res ⁊ a natura pfectas: ⁊ a ꝙsuetudine probatas legū metus ⁊ religio sanxit: necessarius ē ꝙ nō opinio genuit: sed quedā innata vis iseruit: vt religionē: pietatē: grām: vindicationē: obseruantiā: veritatē. Señ. in epistolis. Dec societas diligenter ⁊ sctē nobis obseruāda est. que nos oēs omnibꝰ miscet ⁊ indicat aliqd esse cōe ius generis humani. ¶ Tertio qr natura docet etiam bruta aialia. multa eoꝝ que ad iusticiam pertinent: vt innocentiā: cōcordiā: pietatē: ad animalia sui generis. Scriptura ēt multis modis iusticiaz nobis cōmendat. Primo multuz ad eam monendo in ps. Sacrificate sacrificiū iusticie. Saplētia. i. Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Eccl. iiij. Usq; ad mortē certa pro iusticia. Ecclē. xiij: Ante obitum operare iusticiā. Idem. xvij. Ante iudiciū para iusticiam. Ēçe. xlv. Rapinas intermittite ⁊ iudiciū ⁊ iusticiā facite. i. Thim. vi. Nā dei sectare iusticiā. Scdo ostēdendo eos esse beatos qui iusticiā eiurāt. Mat. v. Beati q exu. ⁊ si. iusticiam. Tertio beatos ostendendo qui aliquid pro iusticia patiunt. Mat. v. Beati qui persecutionē patiūt ꝓpter iusticiam ⁊c. Et i. pe. iij. Si qd patimini propter iusticiā. Beati item ad cōmendationē iusticie. Hoc facit ꝙ hic virtus multū deo est grata: ⁊ homini multū necessaria. Primū in multis locis ostendit scriptura in ps. Justus dominus ⁊ iusticias dilexit. Itē acceptabis sacrificiū iusticie. Prou. xv. Qui sequit iusticiā diligetur a domino. Eiusdē. xvi. Inicium vite bone facere iusticiā accepta ē apud deuz magis q̄ imolare hostias. Act. x. In omni gente q timet deū ⁊ operatur iusticiā acceptus est illi. ecōtrario iniusticia multū displicet ei. Deut. xxv. Post illud non habebis in sacco diuersa pondera ⁊c. subdit. Abhominatur deꝰ eū qui facit hic ⁊ aduersatur oēm iniusticiā. Justicia exp̄esse nominatur inter illa. iij. quibꝰ vtilius nihil est in vita hominibus. Sap̄. viij. Ipsa a deo necessaria est vt nec etiā latrones oino ea carere possint. Tullius in li. de of. Tanta est vis iusticie: vt nec illi quidē qui maleficio ⁊ scelere pascunt sine vlla iusticie particula viuere possint. Justicia a deo vtilis est vt nihil vtile reputetur: quo ipsa amittit. Unde sup illud ps. Nolite rapinas cōcupiscere. Bicit glo. O lucra dānosa iuenis pecuniā: pdis iusticiā. Justicia a deo vtilis est: vt cū ea. vtilia sint que maxime noxia vident: vt mors. Numer. xxiij. Moriat aia mea morte iustoz. Justicia nō solū necessaria est homini in vita: sed etiā in morte. nō solū in presenti: sed etiaz in futuro. Justicia in p̄senti vita a malo pene custodit. Dan. vi. Cōclusit ora leonū: ⁊ nō nocuerūt mihi. qr coraz eo iusticia inuēta est in me. Cē poralia bona tribuit. Prouerb. xiij. Justicia eleuat gentē. Eccle. xx. Qui opatur iusticiaz ipe exaltabitur: ecōtrario dicit in ps. Beq̄ibusdā ꝓpter iniusticias. n. suas humiliati sunt. Eccle. xx. Regnū a gēte in gentē trāsfertur ꝓpter iusticiā ⁊c. Itez a malo culpe defendi propter ꝙ lorica dicit. Ephe. vi. State inquit induti loricā iusticie. Itē appetitū boni transitoriū restringit: ideo vocatur çona. Eccle. xlv. Circūcinxit Aaron çona iusticie. ⁊ isa. xi. Et erit iusticia cingulum lumboꝝ eius. Itē iusticia hominū pacē dat: ⁊ sic deo in homine. locū preparat. In pace. n. factus est locus eius in p̄s. Justicia ⁊ pax osculate sunt. isa. xxxij. Erit opus iusticie pax. p̄s. Justicia ante eū ambulabit. Itē iusticia ⁊ iudiciuz preparatio sedis tue Justicia necessaria est in morte: qr virū iniustū mala capient in interitu: vt dr in p̄s. Ecōtrario vero sperat iustus in morte sua. Prouer. ix. Justicia i futuro necessaria ē: ⁊ maxime in illo districto iudicio in q̄ iusticia dei iudicabit q̄ iniuste cō-

ēnare nō poterit. Geñ.xxx. Rñdebit mihi cras iustícia mea. Puer.x. Nihil prodérūt thesauri ipietatis. Justicia verolibera bit a morte. Difficile erit hoi habēti iniustíciā. imo itollerabile apparere tūc coraz dei iustici a.ps. Ego iniustícia mea appare bo i cōspectu tuo. Idē nō pmanebūt iniusti ante oculos meos. Itē iniusti puniētur. Itē iniusti aūt disperibūt. ¶ Ad cōmēdationē iustície ēt valere pōt preminentia q̄ ipa hz respectu aliaz cardinaliū virtutum in ipsa: vt ait Tulli⁹. Adaxim⁹ ē splendor honestatis. ⁊ Plato dicit de ipsa q̄ si ipsa cōcupisceret iuros spectātib⁹ sapie excitaret amores. Justicia finis. Uñ ppinquior videť ee mercedi: saluti: ⁊ corone q̄ spāliter ei in scriptura attribuūť. ps. Retribuet mihi dñs ſm iustíciā meā. Itē tu bñdices iusto. Prouer.x. Bñdictio dei super caput iusti. Eiusdē.xi. Seminānti iustíciā merces fidelis. Itē.xij. In semita iustície vita. Saptētia. i. Justicia appetua ē ⁊ imortalis. Justicia aūt mortis acgsitio. Eccle.xxx. Salus aie in scitate iustície.ij. Ad thym.iiij. Reposita est mihi corona iustície.

¶ Quarta pars divisionis. c.iiij

c Onsequēter ponēde sunt divisiones ptinētes ad iustíciā. ¶ Notādū ergo q̄ ſm quosdā iustícia dividit in se veritatē: ⁊ liberalitatē. Severitas ē virtus debito supplicio cohercens iniuriā. Liberalitas vero ē virt⁹ bñficiex erogatrix q̄ pro affectu benignitatem pro effectu beneficiētiā vocāt. ⁊ cōsistit hec virtus tota in tribuendo: benignitatem vero dividunt in septē ptes. s. religionē pietatē innocentiā: amicitiā: reuerentiā: cōcordiā: misericordiā. Secūduz Macrobiū ad iustíciā ptinent. Innocentia: Amicitia: Concordia. Pietas. Religio. Affect⁹. Humanitas. Sedm Tullīū vero: in prima rethorica. Ad iustíciā pertinēt. Religio: pietas: gratia: indicatio: obsernātia: veritas. Quidam vero iustíciā dividunt in. v. partes. s. in obedientiā que ē respectu superioris: ⁊ disciplinā que est respectu inferioris: ⁊ equitatez que est respectu paris: ⁊ vnitatem et fidem que pertinent ad omnes. Glo. vero super illud Luce. vi. Si diligitis eos q̄ vos diligunt ⁊c. Aliaz innuit divisionem iustície dicens ph̄s. in tres partes dividit iusticiam. Unā in deum que pietas dicit. Alteram in parentes vel reliquum humanum genus. Tertiā in mortuos vt his exequiaz tura soluantur: sed dñs legit oraculum: ⁊ pphete fastigiū supgressus in eos quoq̄ q̄ lexerint pietatis porrexit officiuz. Scōm Sene. in li. de quattuor virtutib⁹. Duo pertinent ad iustíciā. s. velle omnib⁹ pdesse: ⁊ nulli nocere. Amabis iquit deū si in hoc illuz imitaberis vt velis omnib⁹ prodesse: ⁊ nulli nocere. ⁊ tunc te viruz iustum appellabunt omnes. Et hec duo videntur concordare duobus preceptis iuris naturalis: quoz alter hz habes. Tho. iiij. Quod ab alio oderis tibi fieri. vide ne tu alīquādo alteri facias. Reliquū. Mat. vij Oia quecūq̄ vultis vt faciant vobis homines: ⁊ vos facite illis. Sed quia nulla predictaz divisionum perfecte tangere videtur ea q̄ ad iustíciā ptinēt generalior videť ponēda esse divisio iustície reddimus vnicuiq̄ q̄ debemus: dixit de iustícia ſm ea q̄ debem⁹: ⁊ q̄bus debeamus. ¶ Notādum ergo q̄ q̄dā debemus omnibus vt dilectionem veritatē: ⁊ fidē quedā vero nō oīb⁹ ⁊ interea aliud debem⁹ superiori: aliud inferiori. aliud pari. Itē aliud spāle debemus nobis specialiter cōiunctis: vt parentibus ⁊ patrie benuolis q̄ debitum soluit pietas: put Macrobi⁹ ⁊ Tullius de ea loquuntur. Itē debem⁹ aliud his qui beneficia cōferūt. s. gr̄am de qua loquit Tulli⁹ ⁊ aliud his qui mala inferūt. s. vindicationē. de qua idē loquit: ⁊ aliud his qui mala ferūt vel sustinēt. s. misericordiaz.

¶ Sequitur de secunda parte iustície que est de latria. cap. v.

I Nter ea vero q̄ superiori debēt r aliud est q̄ soli deo debeť: ⁊ aliud q̄ nō soli deo: soli deo debetur latria. Unde glo. sup illud. Mat iiij. Dñm deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies. Grece latria: latine seruitus dicit: seruit⁹ aūt que cōis est deo ⁊ homini: ⁊ cuicūq̄ grece dicitur dulia. Illa vero q̄ soli deo debetur latria dicit. Uñ ydolatria distincte q̄ q̄ soli deo debet ydolis dat. Primo iter ptes iustície de latria pseq̄mur: q̄ aūt latria grece dicitur: vsa Tullio religio vocari q̄ ipe sic describitur. Religio ē q̄ superiori cultuſd ā nature q̄ diuinā vocant cerimoniā curā q̄z afferūt. In hoc q̄ dicit curā innuit cultū superiorē. i hoc q̄ dicit cerimoniā: exteriorē.

cultum qui signuz est interioris. Isidorus viij.lib. ethimologiax. Dicitur q religio appellata est: qz per eam vni soli deo religamus animas nostras ad cultū diuinuz vinculo seruiendi. Hec religatio fit in ꝑn cipio vniuscuiusq religionis vt in baptismo vbi inciatur xp̄iana religio vel i specialibus religionibus cuz quis obligat se ad ea que religionis sunt. Scōm Augu. vero.x li.de ciui.dei. Religio dicta ꝓhibetur a religando deuz quē ammiseram⁹ negligentes: ꝛ scōm hec religio videt statum peccati ꝛ non statū inocentie. Deut]. xxvi. Dñm elegisti hodie vt sit tibi deus.

B Latria vero sic describitur latria ē cultus deo debitus: ꝛ exhibitus. Vel sic: latria est voluntas impendendi deo cultū debituz. Adorationē latrie cōmēdat nobis multiplex exhortatio q̄ scriptura sacra facit in ꝑs. Be cadē. Venite adoremus ꝛ procidamus ante deū: Item adorate dñm i atrio sancto eius. Itē adorate dñm omnes angeli eius. Mat. iiij. Dñm deum tuū adorabis. Apo. vi. Deum adorabis. Ad idez valent exempla sanctoꝝ: vt exemplum xp̄i. De quo Luc. xxij. Positis genib⁹ orabat dicens ꝛc. Mat. vlt. Dicitur de. xi. discipulis q̄ videntes ieſū adorauerūt. ꝛ Apo. iiij Legitur de. xxiiij. senioribus q̄ ꝓcidebāt ante sedentē in throno ꝛ adorabant viuentem in secula seculoꝝ. Item eiusdem. xv. xxiiij. Seniores ceciderūt in facies suas ꝛ adorauerunt ꝛc. Et iusdē. vij. Omnes angeli stabant in circuitu throni ꝛc. Et adorauerunt deū dicentes amen: benedictio ꝛ claritas. De adoratione etiā. xxiiij. senioꝝ. Habetur eiusdē. xi. Item legitur de beato Bartholomeo q̄ centies flexis genibus orabat deum per diem ꝛ centies p noctem. Et de Jacobo minore q̄ tantum iacebat super genua sua orans q̄ super genua habebat vt calcaneū: similem duritiem habens in eis duricie calcaneoꝝ Gloria adorationis est quā sibi deus specialiter retinere voluit. De hac dicitur isa. xlij. Gloriam meā alteri non dabo. Eccl. vigesimo quinto. Bono animo gloriā redde deo: ꝛ non minuas primitias manuz tuaꝝ: gloria ista significata est per thymiama de quo Exo. xxx. Sanctum sanctoꝝ erit vobis thymiama talem cōpositionez non facientis in vsus vestros q̄ sanctum dño est. Homo quicūq̄ fecerit simile vt odore illius perfruatur peribit de popꝰlis suis: obsequium istud multū placet deo Eccl. xxv. Qui adorat deū in oblectatione suscipietur: ꝛ deprecatio illius vsq̄ ad nubes ꝓpinquabit. Et notandū q̄ iz adoratio latrie soli deo fit exhibēda tū dr̄ exhiberi illi ꝓi q̄ est filius dei: iz quasi pacciens. nō. n. exhibetur ei inquantū ē hō: iz inquantū est filiꝰ dei sicut dr̄ de ꝓie illo: q̄ E creauit stellas quas tū nō creauit inquātū hō: sed inquantū deus. Et notādū q̄ triplex est cultus deo debitꝰ. Primus ē cordis. Secūs est oris. Tertius opis. Cultum cordis spāliter vocat cultū: Glo. sup illud. Exo. xx. Nō adorabis ea neq̄ coles. Aliud est inqt colere. aliud ē adorare. pōt qs iniustus adorare: vel adulādo regib⁹ ydolatrie vt tormētis victus cū sciat: qz ydolū nihil est. Colere vero extoto ꝓis affectu: ꝛ studio māc̄ipari. De cultu interiori. Dicit Isido. viij. li. ethymologiax. Tria sunt q̄ i religionis cultu ad colēdum deū in ꝓibus ꝓgrūt: fides: spes: caritas Aug. In enchiridion. Fide: spe: ꝛ caritate colim⁹ deū. Iteꝝ Aug. loquēs de Theosebia siue pietate: q̄ est cultus dei dicit q̄ ꝓsistit i cognitiōe dei ꝛ dilectiōe: cū debita subiectiōe. Et sup illō i. Cori. xij. Alij p spm̄ datur sermo sapie. Alij scie. Dicit glo. Loq̄ns de illo verbo Job. scōm vnā lr̄am. xxviij. Ecce pietas est sapia vbi lr̄a nostra ꝓbetur timor domini ipse sapientia est. pietatez inquit hic loco posuit dei cultum que grece dicitur theosebia: ꝛ quis cultꝰ est nisi amor: ꝛ cognitio ejus cultus interior deo debitus in duobus videtur consistere. scilicet in cognitione: ꝛ affectione cognitio vero ad cultuz dei pertinens est: vt credulitas qua creditur deo. sicut deo credendum est. s. ꝓpter se ꝛ super omnia. Sicut enim prime veritati credendū est. Ita credulitas qua credimus de deo digna deo. vt sūmā potētiā summā sapientiā. summā bonitatē ꝛ consequentia ad hec vt q̄ ipse est omniuz bonorum creator ꝛ conservator mūdi ꝛ gubernator: hominis recreator: seruientium sibi liberalissimus retributor: eorum vero qui pertinaciter rebelles ei sunt ꝛ elantissimus vltor. Inter affectiones vero ptinentis ad cultū dei. prima videtur ē timor: ꝛ nō qualiscūq̄ timor: iz talis timor qualis

ñmēd⁹ ē ille cuius potētie nullis pōt resi
stē cū sit summa ⁊ cuius sapiētie nihil pōt
abscōdi cū sit summa ⁊c. Bonitas eius cū
summa sit summe odit malitiā ⁊ sine fine
puniet eā in eis quos ptinaces in ea inue-
nerit timēdus ē ergo sup oia. ¶ Secūda est
spes nō qualiscūq; spes ſz talis qualis po
nēda ē in eo cuius potētie facillimū ē libe
rare ab oi misericordia cuius sapie notissi
ma ē miseria nr̄a. Abyssus enim miserie nō
inuocat abyssū misericordie nisi agnoscat
⁊ cui⁹ bōitatī ppriū ē misereri sp ⁊ parce-
re q ēt pp liberalitatē suā fecit q̄cūq; fecit
addādum. In ipo ergo sup oia sperādū ē
Tertia ē amor: ⁊ nō qualiscūq; amor: sed
talis qualis amād⁹ ē q optim⁹ ē in se: ⁊ iō
amore dignissimus q ēt fons ē oīuz bono
rū a quo suscepim⁹ oia bona q̄ hēmus vel
que hūimus ⁊ a quo suscepturos nos spa
mus q̄cūq; boni suscep turi sum⁹ de timore
⁊ amore dicit: Sene. In li. de q̄ttuor v̄tu
tibus. Quisqs es iusticiā sectari desideras
time deum p̄ius: ⁊ ama vt ameris a deo
de spe dē in ps. Spent in te oēs q nouerūt
nomē tuū: nomē dñi agnoscūt q̄ seruie⁹
ē voluntia qbus spes spāliter requiritur.
¶ Cultus oris ē vocalis pfessio maiesta-
tis diuine quam fideles facūt frequenter
deū oīādo: laudādo: bñdicēdo: gratias ei
agēdo. ¶ Cultus opis ē: vt cū aliqs ope re
cognoscit singulare dñiū dei illud eccl̄ia
recognoscit xp̄o. Dicens tu solus de⁹ ⁊c.
Bñiū ist̄ quātū ad psonas nr̄as recogno
scim⁹ deo genuflexione ⁊ pstratiōe. Isaie.
xlv. Adihi curuabitur oē genu. Adich. vi.
Curuabo genu de excelso quātū vero ad
nr̄az oblationē alicuius ptis bonor illor
q̄ ab illo accepim⁹. Deu. xxvi. Profiteor
hodie coram dño deo ⁊c. Tradidit nob ter
rā lacte ⁊ melle manetē ⁊ ideirco offero ti
bi p̄micias frugū terre: q̄ deus dedit mihi
Ad cultū opis p̄tinebāt sacrificia veteris
legis q̄ fiebāt de aialibus quor imolatiōe
sacrificātes oñdebāt pleniſſime: deo se eē
subiectos etiā ad occidēdū. more. n. aialiū
oñdebant deum eos occidere posse: ⁊ eos
morte meruisse ⁊ sperabāt misericordiaz
dei: morte p̄ p̄iā q̄ meruere in morte aia
liū cōmutare. Et notādū q̄ sacrificiū soli
deo debet. Unde. Augu. x. libro de ci. dei.
Sacrificiū certe null⁹ hominū ē q audeat
dicere deberi nisi de multa deniq; de cul-

tu diuino vsurpata sunt q̄ honorib⁹ defe-
rūtur hūanis siue humilitate nimia siue
adulatione pestifera. Illa tū vt q̄bus ea de
ferūtur hoīes habērētur q dīi colendi ⁊
venerādi. Si autē eis multū addere adorā
di q̄s vero sacrificiū censuit nisi ei q̄ deus
aut sciuit aut putauit. aut finxit ⁊ subdit.
sacrificiū visibile sacrificij inuisibilis sacrū
signū est. Et tāgit. vi. species sacrificij spi-
ritualis. Primū sacrificiū cordis contriti
est in ps. Si voluisses sacrificiū dedissem
vtiq; holocaustis nō delectaberis. Sacri-
ficiū deo spiritus contribulatus. Aug. In
tueamur q̄ admodū vbi de⁹ dixit nollo
sacrificiū ibidē ostēdit velle sacrificium.
Nō vult ergo sacrificiū tructdari peccato-
ris: sed vult sacrificiū cōtriti cordis. ¶ Se
cunduz est sacrificium cordis igne diuini
amoris inflammati. de quo. Augu. Deo
suauissimū incēsum adolemus cū in eius
cōspectu pio sancto q̄ amore fragramur.
¶ Tertiū est sacrificiū corpis pp deū mor
tificati. Ro. xij. Obsecro vos p miserico-
diā dei vt exhibeatis corpora vestra ho.
vi. ⁊c. ¶ Quartū est sacrificiū corpis pro
deo pp̄io sanguine cruentati. Aug. Deo
cruētas victimas redimus q̄ vsq; ad san
guinē pro ei⁹ veritate certamus. ¶ Quin
tū est sacrificiū laudis. De quo i ps. Nūqd
māducabo carnes ta. aut. sa yr. po. imola
deo sacrificiū laudis. ¶ Sextū ē sacrificiū
misericordie: quo miserie: p̄imi volum⁹
subuenire. Hebre. vlti. Beneficentie: ⁊ cō
municōis nolite obliuisci: talib⁹ enī hostijs
p̄mereturr deus. Itē. Aug. eodē li. Dicit q̄
sacrificiū res diuina ē ⁊ videt velle q̄ vez
sacrificiū opus sit misericordie Uez sacri
ficiū ē opus q̄ fit pp deū vt hō a miseria
liberetur ⁊ deo adherendo beatus efficiat
Uñ dicit. Uerū sacrificiū est oē opus quo
agitur vt sancta societate inheream⁹ deo
relatum ad illum finem quo veraciter bti
esse possum⁹: ⁊ subdit. Uera sacrificia ope
ra sunt misericordie siue i nos ipos: siue i
p̄imos: q̄ referūtur ad deū. Opera vero
mie non ob aliō fiūt nisi vt a miseria libe
remur: ac per hic vt beati simus q̄ nō sit
nisi bonū illo: de quo dictuz est. Adhi ad
herere deo bonum est. Idez in eodē. Ipa
misericordia qua hominī subuenitur: si nō
pp deum fit: nō est sacrificium: ad cultum
ōpis etiā p̄tinet thurificatio: que ofter-

dit affectum nostrum integre dirigēdū eē in deum quasi in omne bonuz sicut totus sum⁹ thuris tendit sur ūz.exo.xxxij. Ego ostendam omne bonum tibi. Et notandū q religionis quā ponit. Tullius. Partem iustīcie que idez videtur esse q latria scīz quosdam quaruplex est officium. ¶ Pri
K mum est perpetrati sceleris penitere ḣ videtur tūc primum sacrificium deo acceptū post mortale peccatum. In ps. Sacrificiū deo spūs contribulatus. ¶ Secunduz est tpalium mutabilitatem parupendere. p⁹ q̄ eni aia deo eterno se religauit religione fidei: z spei: z dilectionis: spe eternoz̄ despicit trāsitoria. Sene. Nemo dignus deo qui opes nō contēpserit. ¶ Tertiū ē vitā nostrā deo cōmittere qui eni agnoscit per idem se ḣabere vitam suaz adeo vult illā et offerre: z oratiōe z obsequijs ipetrat eā adeo dirigi. Tho. ad ij. Omni tpe benedic deum z pete abeo vt vias tuas dirigat z omnia consilia tua in ipso permaneant. ¶ Quartum est veritatem dicere de ḣis que ad religionem pertinent fidelis pīo debet ḣabere priuz de his que agnoscit te cisse se contra deuz z cōtra se scīo despicere ea que agnoscit esse ifra se tertio deo cō mittere se quarto de ḣis que sunt iuxta se veritatem dicere q̄ accepit de religiōe sua

Sexta pars de dulia. vi.

Acto De cultulatrie qui soli deo debet. Di cēdū ē de ḣisque alijs supioribus debētur. Et inter ea aliqd est q̄z soli debetur creature: vt est reuerētcia seu ḣonor dulie. Aliqd vero q debet z creatori z creature: vt est obediētia. Et primo dicetur de ḣonore seu reuerētia dulie de qua ḣ ordine agetur. Primo ostēdetur qd sit reuerētia vel ḣonor dulie. Secūdo tāgetur de diuersis spēbus dulie. Tertio de errore illoz̄ qui eccliaz dicunt ydolatrare adorando diuersos sanctos: z ima
A gines sanctorum. ¶ Circa primū vero est notandum qō ḣ nomen dulia quandoq̄z cōmūiter sumitur p seruitute q̄ exḣibetur vel deo vel creature. Unde dulia grece seruitus latine dicitur: z dulosus dī seruus. Glo. sup illud. Dat. iij. Dñm tuū adorabis z illi soli seruies seruit⁹ cois deo z ḣoi z cuicunq̄z grece: dulia dicit. Q̄nq̄z aliud nomen dulie restringitur ad ḣonorē crea
ture debitū: z scīz ḣec sic describitur. Dulia ē cultus vel ḣonor creature debitus z exḣibitus dulia videtur esse idē vel i toto vel i parte cum reuerētia q̄t sumitur in prima diuisione iusticie prius posita q̄ sic describit. Reuerētia ē virtus pſonis grauibus vel aliqua prelatione sublimitatis debite ḣonorificatōis cultū exḣibēs. Et notā dum q reuereri tripliciter accipitur. Uno mō dicit metū qui ē fugiēdo seu reflectendo ab altitudine alicuius rei i ꝓpriā puitatē z vocat⁹ iste mot⁹ tīor reuerētie z ḣuic motui interiori: respōdet exterius elōgatō vel fuga: qua ḣumiles pſone elōgāt se ab ḣis q̄ sūt i dignitate posiri: nō audētes appropinquare eis. Q̄nq̄z ḣo reuereri dicit ḣonor quē aliqs exḣibet alij gra dignitatis ad oīdēdū q̄ ei subiectus sit z patus volūtatē ei⁹ sequi: vt est assurgere venienti assistere sedenti: iclinare trāseunti: icedēti seq̄: z genuflexio. Q̄nq̄z aūt ꝓpḣēdit motuz timoris reuerētie z ḣonorē: z sic sumitur sup illud. Heb. xij. Patres carnis nre ḣūimus eruditores: z reuerebamur eos. Glosa reuereri est cum timore ḣonorem ipedere Tulli. in. ij. Diuisione prius posita in pte ḣonorē dulie ꝓpḣēdit sub illa pte iusticie q̄ dī obſuātia quā sic dscribit obseruātia est per q̄ ḣoies aliqua dignitate antecedentes cultu z ḣonore dignātur. L
Item notandū q̄ ḣoc nomē ḣonor multipliciter sumitur. Q̄nq̄z p dignitate. Heb. v. Nec q̄s sūmit sibi ḣonorē sz q vocatur adeo tanq̄ Aarō. Q̄nq̄z vero ḣonor dī q exḣibetur alicui gra superioritatis ad oīsionez subiectionis: vel pp prioritatē vel nē dignitatē: vel excellentiaz i aliqua gra pp superioritatem vt. Ro. xiij. Cui ḣonorē ḣonorem. i. Pe. ij. Regē ḣonorificate pp prioritatē tpis vt Leuit. xix. Coram cano capite consurge z ḣonora pſonā senis pp dignitatē nē: vt. Exo. xx. Honora pr̄em tuaz z: Mal. i. Si ego pr̄ vbi ḣonor meus. Propter excellētiā i aliqua gra ḣonor exḣibēdus ē oīb⁹. debem⁹. n. credere q̄ oēs nos excedāt i aliqua gra. i. Pe. ij. Oēs ḣonorate. Ro. xij. Honore inuicem puenientes. Glo. Aliter nō ē fraternꝰ amor nisi mutuis se pueniāt obsequijs. Eph. v. Subiecti inuicē in timore xpi. Phi. ij. In ḣumilitatē supiores sibi inuicē arbitrātes. Glo. Augu. Nō ḣoc ita debemus arbitra

ri vt nos extimare fingamus: sed vere exti
memus posse esse ad occultum i alio quo
nobis superior sit: etiaz bonū nostrū quo
illo videmur superiores eē: nō sit occultū.

¶ De speciebus Dulie.

Sequitur de speciebus dulie. No-
tandū ergo ꝙ dignissima species
dulie est honor q debet humane
nature: quā filius dei assumpsit. spāliter
vero honoranda ē humana natura i xpo
ꝑꝑ inhonorationē quā in cruce sustinuit
ſm illud. Ph. ij. Humiliauit semetipz fa
ctus obediens vsqꝫ ad mortē: mortē autē
crucis: ꝑꝑ qđ ⁊ deus exaltauit illū ⁊c. ꝑꝑ
hoc ex institutiōe ecclesie fit adoratio cru
cis in qua id cui exhibetur honor ille est
xps passus. Ignominia vero crucis ē cā
illiꝰ adorationis. De adoratiōe hūane na
ture a filio dei assumpte. Dicit glo. Aug.
sup illud ps. Adorate scabellū pedū eius:
qm̄ sanctū est. Sciendum ꝙ in xpo terra
est. i. caro. que sine impietate adorat. Hec
spēs dulie yꝑdulia vocat: que soli huma-
nitati xpi exhibetur. Un̄ glo. sup illud ps.
Adorate scabellū ⁊c. Dulia adoratio est q̄
etiam creature exhibetur: que duas spēs
hꝫ vnā que indifferenter oībus: alteram
que soli humanitati xpi exhibetur. Post
naturam humanā a filio dei sumptā ex-
hibendus est honor beate virgini in qua
⁊ ex qua filius dei carnem assumpsit. Da
mascenus dei genitricis ymaginis non
materiā sed figuram adoramus. Figuraz
hic intellige figuratū siue signatū p yma
ginē: ⁊ subdit. Damas. Honor enim qui
est ad ipām ad eum qui ex ipa incarna-
tus est reducitur. Hoc dicit. Ideo. quia p
pter filiū mr̄ honorat. ¶ Tertio exhiben
dus ē honor bonis angelis: ⁊ sanctis qui
sunt in statu glorie: ab his q sūt i statu mi
serie. status. n. miserie inferior ē statu glo
rie. Mat. xi. Inter natos mulie. nō surre
xit maior Io. bap. Qui aūt mior ē i regno
celoꝝ maior ē illo ¶ Quarto exhibedꝰ ē
honor his q p̄sūt i eccl'ia militāti. q. l. sūt i
gradu scior ab his q sūt i gradu iferiori.
q. n. p̄sūt i loco dei sūt: ⁊ iō honor vel cultꝰ
eis ē exhibēdꝰ. Un̄ ⁊ dij vocāt. Exo. xxij.
Dijs nō detrahes: ⁊ pncipi ppli tui n̄ ma
ledices: pcipue vero honor exhibēdus est
his q p̄sūt qtū ad spūalia. i. Thi. v. Qui
bn̄ p̄sūt p̄sbyteri duplici honore digni ha
beant: maxie his q laborāt in v̄bo ⁊ do-
ctrina. ¶ Quinto exhibēdus ē honor ami
cis dei: et in statu vie q sūt nore scitatis. E
Un̄ q se reputāt pcōres cū genuflexione
suffragia solēt petere a talibꝰ. Status. n.
eoꝝ ſm suā reputationē inferior est statu
alioꝝ. Sicut statꝰ serui a statu filij vl' dn̄i
filꝰ dn̄i a seruis dn̄s vocari solet. Math.
xv. Nō ē bonū sumere panē filioꝝ ⁊ dare
canibꝰ. Canes vocat pcōres filios iustos:
⁊ subdit etiā dn̄e. nā ⁊ catelli edūt de mi-
cis q̄ cadunt de mensa dn̄oꝝ suoꝝ. Intelli
ge illos dn̄os q prius vocati sunt filij. De
hoc honore dr̄. Isa. xlix. In ecliam vultu i
terra demisso adorabūt te. Itē notādū ꝙ
honor qn̄qꝫ exhibetur creature absolute:
qn̄qꝫ deo absolute. Qn̄ vero respicit ho-
nor relationē seu cōparationem creature
ad deū: ⁊ de illo honore sciendū ē ꝙ pōt
exhiberi deo i creatura: vt i ymagine eiꝰ.
vel ministro eiꝰ: vel templo materiali: vel
spūali: vel in altari: vel i aliis rebus q̄ ad
cultū dei ptinēt: ⁊ ē honor latrie: ⁊ deus ē
cui ppē exhibet honor ille. Creatura vero
ē mediū: vel occasio aliq̄ cogitādi de deo:
⁊ assistēdi in eū: ⁊ iudicādi signo exterio-
ri affectū illū. Si vero honor ille exhibet
creature cōpatiōe dei. honor dulie ē: ⁊ de
us ē cā illiꝰ honoris. creatura. n. siue cō
sideret absolute: siue inquātū ymago dei:
vel ministrās ei: vel associata ei in vna p-
sona nō fuit sic ab eterno: sꝫ icepit eē. Un̄
nō vr̄ ei exhibēda reuerentia latrie. ¶ Et
notādū ꝙ reuerētia q̄ debet rebus deo de
dicatis: ut loco sacro. i. tēplo vel cimiterio
vel his q̄ ptinent ad ornatū tēpli vt sacro
tp̄i vr̄ eē qdā timor quo timemus intrare
tēplū. Illoti. vel nō scificati. vel ppinqua
re altari vel alijs rebꝰ sacris: vel ꝯtrectare
res sacras: vel ingnare nos i loco vel tp̄e
sacro vel violētia iferre sacro loco vl' cōia
opa ibi exercere. De hoc tiore legit. Gen.
xxviij. Quā terribilis ē locꝰ iste: nō ē hic
aliđ nisi domꝰ dei ⁊ porta celi. Mala. ij.
A facie nois mei pauebat. cū deus scūs
sit i scitate vult appropinqri ad eiꝰ miste
riū. Exo. xxviij. Aarō scificatꝰ mistret mi
hi. q v̄o deū nō oñdit stat ad misteriū eiꝰ
in scitate appropinquādo ipē oñdet cū sā
ctū p imūdicia sua penā a deo recipiēdo.
Leuiti. x. Arreptis Nadab. ⁊ Abiu. filijs
Aarō. thurribulis iposuerūt ignē: ⁊ icēsū

desup offerētes coꝝ dño ignē alienū qđ eis p̄ceptū ñ erat egressusq; ignis a dño devorauit eos. Dixitq; Moyses hic est q̄ locut⁹ ē deus sc̄ificabor in his q appropin quāt mihi. Nō legit̄ xp̄s in euāgelio i vita ista tantā trā p̄ zelū oñdisse quanta oñdit cū vidit q̄ i tēplo nō exhibebaꝫ debita re uerētia. Jo.ij. Dat.xxij. Tūc ipletū ē illud. zelus domus tue comedit̄ me. Mat. xi. Legit̄ q̄ nō sinebat vt q̄q̄ transferret vas p̄ tēplō. i. Corin.iij. Si qs tēplum dei violauerit dispdet illū de⁹. Tradit̄ ꝫ p̄pō peio q̄ postq̄ illi q cū eo erāt ꝓphanauerūt tēplū: z stabulauerūt equos in porticu tēpli nuquā post ea pugnauit qn vincere. q hactenus erat fortunatissimus. Et Elyodorus volēs tēpli spoliare diuinit⁹ flagellatus ē. ij. Maca. iij. ¶ Segī de errore eoꝝ q dñt ecclesiā ydolatrare: q̄ ponit in ecclesiis imagines z adorāt diuersos sc̄os g errorꝫ occasiōne potuit hȳe ex illo ꝓbo. Exo xx nō facies tibi sculptile neq; oēs similitudinē ꝛc. Non adorabis ea neq; coles. Itē i ps. Cōfūdant oēs q adorant sculptilia z Hester. iij. legit̄ ꝫ Mardo. q̄ solus non flectebat genua: nec adorabat Aman: cū oēs serui regis q i forib⁹ palacij ꝫstabant hoc facerēt. Sicut. n. eis p̄cepa ꝑator: z Dan. iij. Tres pueri adorāre noluerūt statuā auream Nabucho. Itē Elpo. vl. Dixit āgelus Joh. Cū cecidissēt ad pedes ei⁹ vt eū adorarēt vide ne feceris: cōserui⁹ tu⁹ sū: z frꝝ tuoꝝ. ¶ Sz cōtrariuꝫ manifeste oñdit ex hoc q̄ de⁹ ymagines cherubi p̄cepit fieri. Exo. xxv. Isa. etiā vidit dñz sedētē super soliū excelsū. Isa. vi. Seraphi stabāt suptillō. Eze. Vidit ymagines. iiij. aialiū. Eze. xvij. Joh. Elpo. iiij. Quas figuras sicut sci minutis ifis scripserūt quātū ad illos q legē sciūt sic pictu ris vel scripturis q̄si grossis ifis scribi potuit q̄tū ad laicos q legere nesciūt sicut. n. scripture ife sunt clericoꝝ. ita picture vel sculpture ife laycoꝝ. licz ergo ecclesie hȳe imagines: nec ē h̄ reuocatio idolatrie: sz potiꝰ reuocario ab ydolatria. z sicut deus voluit sibi sacrificia fieri vt filios israel reuocaret a sacrificiis q̄ ydolis fiebant: ita q̄ ymagines solebāt fieri dijs q colebant volēs ecclesia ab hoc reuocaꝛ: voluit imagines fieri i ecclesia ad rememorandū fcā memoria digna. Damas. Quia nō oēs sciunt litteras nec lectioni vacant patres excogitauere velut quosdam triūphos ymaginibus scribere: prohibuit autē Moyses fieri sculptile: vel similitudinem falsorum deorum: ad adorandū: vel colendū. Unde subdidit non adorabis ea neq; coles nec fuit intentio sua prohibere oīno: vt nulla similitudo fieret vel nullus sculptile: cum ipsemet cōtrarium fecerit vt in cherubin. Exo. xxv. Adoratio vero q̄. Moyses phibuit fieri creature. Adoratio latrie fuit nō adoratio dulie. ¶ Ad id vero quod dixit angelus. Johānī. Uidē ne feceris. Dicēdū est q̄ hic dixit vt daret exemplū hūilitatis exemplum. s. refugiēdi honorē hūanissimodi cum alicui exhibetur vel ad ostendēdū sublimitas hūane nature in xp̄o sublimate. Grego. Timet angelus adorari ab hūana natura: q̄ videt in deo sublimatam vel quia periculosa est talis adoratio ꝓpter facilem declinationem in ydolatriaz. Unde Augu. loquens de angelis venientibus ad Abraham dupliciter inquit de causa quis ē arcendus a bono: vel pp malus bonuz aggrediendum: vt dñs reuocauit volentē se petere patrem suum. Mat. viij. Uel pp facilem declinationem in malū. Et notādū q̄ spirituales substantie licet corporee nō sint tñ figurari possunt corporeis imaginibus illarū rerum in quibus quādoq; legunt apparuisse: vt angeli qui apparuerūt. Loth: z Abraham assumptis corpib⁹ humanis: in figura humana depingūtur ¶ Et notandum q̄ propter h̄: q̄ angelus sathane trā sfigurat se in angelum lucis vel i specie xp̄i. Si appareat quis alicui i spē āgeli: vel xp̄i: z nō ꝓstet ei cui q̄ppet an sit āgel⁹ vel xp̄s adorāꝫ pōt xp̄z simplr vbicū q̄z ipe sit recognoscēdo eū filiū dei eternū oipotentē nō tamen debet adorare euz in eo qui et apparet nisi sub cōditione scilicz si ipe est xp̄s. Mat. xxiiij. Si quis vobis dixerit ecce h̄ est xp̄s aut illic nolite credere Item exhibere potest debitam reuerētiaz oibus beatis angelis vbicūq; sint. Illi ꝫo qui apparet non simpliciter sed sub cōditione: scilicet si est de btis angelis dei.

De oratione septima. vij.

Post latriam z dulīam tractabi
p tur de oratiōe: ab eo eni cui cul
tuz latrie vel dulie impēdimus
oratione beneficiū impetram⁹

& honor latrie vel dulie efficacē reddit rationē ꝺz illud. Eccl. xxxv. Qui adorat deū in oblectatione suscipiet: & deꝑcatio illius vsqꝫ ad nubes approp̄inquabit. Preterea oratione quodāmodo dei maiestatē profitemur: dum pro defectibus nostris supplēdis ad eū quasi ad fontē bonitatis orādo recurrimus. Item cū ab eo postulam⁹ ea que soli potētie diuine possibilia sunt: & soli liberalitati diuine congruunt: vt est collatio regni celestis. ¶ De oratione vero hoc modo tractabitur. Primo ponent̄ diuerse acceptiones huius nominis oratio. Secundo descriptiones eius. Tertio commendationes. Quarto agetur de p̄paratione orationis. Quinto de impedimētis eius. Sexto ostenditur quādo orandum. Septimo vbi orandū. Octauo quomodo orandum Nono quid orandum. Decimo agetur de speciebus orationis.

¶ Distinguitur nomē orationis. ca. i.

c Circa primū notandum ꝙ oratio quādoqꝫ dicit̄ opus bonū. Unde super illud. i. Thessalo. vlti. Sine intermissione orate. Dicit glo. Semp orat qui semper bene agit. quādoqꝫ vero oratio dicit̄ iustitia seu bonitas hoīs que apparēs deo in filijs eius quasi quedā ymago dei. Habet quasi vim orationis apud deū. sicut & apparitio filij dei coraꝫ patre suo est quasi oratio pro nobis. Heb. ix. Jesus introiuit in celū vt appareat nunc vultui dei pro nobis: sic sumit̄: orate. In glo. super illud. Thessalo. vlt. Sine intermissione &c. Just⁹ nunq̄ desinit orare nisi desinat iustus eē. Ber. ad fratres de monte dei. Specialiter dicit ꝺ caritate a qua maxime est bonitas in anima ꝙ ipsa est oratio nunq̄ deficiens. caritas inquit q̄ nunq̄ deficit: ipsa est sine intermissione oratio: & subdit. Est enim quedā fugis bonitas mētis: & bene compositi animi: & ad patrem deuꝫ in filijs dei bonitatis quedā similitudo: quāqꝫ oratio dicitur petitio boni siue dirigatur ad deū siue ad āgelos siue ad sanctos sicut letania oratio est: vel orationes: qñqꝫ vero stricti⁹ sumit̄ vt dicatur oratio petitio bona q̄ ad deū dirigit̄: & sic maxime a magistris describit̄: vt iferi⁹ patebit qñqꝫ vero ampli⁹ ētrestrigit̄. s. ad petitionē q̄ est pro adipiscēdis bonis: vñ glo. sup illud p̄s. Exaudiuit dñs deꝑcationē meaꝫ dñs orionē meā &c. Deꝑcatio ē pro remouēdis malis: oratio p adipiscēdis bonis.

¶ Descriptio orionis a Johanne damascēno.

c Circa scḋm notandū ꝙ oratio sic describit̄ a Johanne damasceno orio est ascēsus itellect⁹ ad deū. Intellectū vero hic accipias put cōprehēdit duas vires: q̄ sunt ppie aie rōnalis quaꝝ vna est apprehensiua: altera motiua. Apprehensiua dicitur intellectus speculatiu⁹ motiua intellectus practicus: intellectus practicus ad deū ascendit cū cōsideratiōe humanoꝝ defectuū ad considerationē boni sufficentissimi: & potētissimi supplendefectus illos transit: & inuenitur in hoc modo quo debet procedere qui vult orare: primo enim debet defectus suos cōsiderare demū attendere ad eius liberalitatē: qui hic potest supple. Unde. iij. Ro. viij. Dixit salomon templo edificato: si quis cognouerit plagam cordis sui: & extenderit manus suas in domo hac tu exaudies in celo &c. Intellectus practicus ad deuꝫ ascendit desiderio & spe a liberalitate eius sperando impleri desiderium suū. Itē oratio sic describitur a Johāne damasceno. Oratio est petitio decentiū a deo: nō decet deī filios omnia indifferenter petere: nec deū decet omnia indifferenter dare: non sunt petenda a deo nisi honesta. Sene. in epistolis. Quanta inquit dementia est hominum turpissima vota deo insusurrare: ita vt si quis aurē admoueriteonticescant: et quod scire homines volunt deo narrant: sic vtue cuꝫ hominibus tanq̄ deus videat sic loquere cuꝫ deo tanq̄ hoies videāt. Nō decet filios dei petere vilia vt sēsibilia illa que sunt transitoria & coꝛruptibilia. Seū. in epistolis. Maior sum & ad maiora natus q̄ vt mancipium sim sensuum meoꝝ. Item non decet viros virtutis petere puerilia. i. Coꝛi. xiij. Quando factus sum vir euacuaui que erant parvuli. Item oratio sic describitur. Oratio est plus mentis affectus in deum directus. Iste affectus desiderium est. Unde super illud Thessalo. vlti. Sine intermissione orate. Dicit glo. Ipsum desiderium bonum oratio est: & si cōtinuū est desideriū: continua est oratio. Pietas a q̄ pius ē affect⁹ q̄ ē oratio ē theosebia siue elect⁹ deo debitus: q̄ p̄hēdit fidē: spem: & ch̄ritatē. Uñ Aug. de orādo

deo ad ꝓbam. Ipsa fide spe ⁊ caritate ꝙ nuádo desiderio semp oram⁹. Idez in eo. Ora in spe: ora fideliter ⁊ amáter. Affect⁹ q ē oio in deū: dicit dirigt ad modū nūcij: est.n. velut nūcius ad deū ab hoie missus. Uñ sup illud. ps. Intret oio mea i ꝓspectu tuo. Glo. Uirt⁹ magna pure oionis ḥ notat: q̄ quasi psona q̄dá ad deū intrat ⁊ mádatū pagit quo caro puenire negat. Jté in lib. de spū ⁊ aia sic describit: oio é mentis ꝙversio in deū p ptū ⁊ humlé affectū. Bre. ꝙo in. vi. pte mozalū. Dicit q̄ veraciter orare est amaros cōpunctionis gemit⁹ ⁊ nō cōposita verba resonare. Jté oio magistraliter sic describitur. Oratio est ostensio voluntatis nostre: cla quo ipetrare superamus id quod desideramus.

¶ Cōmédatio orationis. cap. iij.

Equitur de cōmédatione oionis.

s ¶ Notandū ē q̄ ad cōmédatiōné oionis. Primo valere possuz frequés admonitio: q̄ scriptura sacra facit ad orandū. Eccle. xviij. Nō impediaris orare semper. Jere. xxxiij. Clama ad me ⁊ exaudiáte. Habacha. v. Et nūc clamem⁹ in celū. Luc. xi. Petite ⁊ dabit vobis: q̄rite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ apiet vobis. Aug. Nō tm̄ hortaretur vt peteremus: nisi dare vellet: erubescat ḥ̄ana pigritia: plus vult ille dare q̄ nos accipe: plus vult ille misereri: q̄ nos a miseria liberari. Jté. Luc. xxij. ⁊ Mat. xxvi. Uigilate ⁊ orate ne intretis i tēptationē. Jté. Ro. xij. Oratioñi istātes. Idem col. iij. i. Thessa. vlti. Sine iteri missione orate. Jté Iaco. i. Si quis indiget sapientia postulet a deo ⁊c. Et eiusdē. v. Tristatur aliquis vestruz oret. i. Pe. iij. Uigilate in orationibus. Sedo exēpla ⁊ iterea est efficacissimū exemplum xp̄i: qui licet oratione nō indigeret cum p se oia posset tamen vt daret nobis exemplum orādi totiés orabat. De eius oratiōe habes. Mat. xxiij. Dimissa turba ascendit in montem solus orare. Item eiusdē. xxvi. Sedete hic donec vadā illuc ⁊ orem. ⁊ progressus pusillum: procidit in faciē suā orans ⁊ dicēs. pater mi ⁊c. Et paulo post. Iterū secundo abijt ⁊ oravit dicens mi pater ⁊c. Et subditur: ⁊ oravit tertio eundem sermonem. Jté. Marci i. Diluculo valde surgēs egressus abijt in desertum locum ibiq̄ orabat. Jtez Luc. iij. Jesu baptizato ⁊ orāte apertum est celum. Et eiusdē. vi. Factum est in diebus illis exyt in montem orare. ⁊ erat pernoctans in oratione dei. Jté eiusdē. ix. Facta est ispecies eius altera dum oraret. Jté. xi. Factū est cum esset in loco quodaz orans: vt cessauit: dixit vnus ex discipulis eius ad eum: domine doce nos orare. Jté eiusdem. xxij. Et factus in agonia plius orabat. Item eiusdem. xxiij. Pater mitte illis: non enim sciūt quid faciūt. Jté ⁊ Iohannis. xij. Pater mi salutifica me ex hac hora. Item eiusdem. xvij. Habes multum de oratione eius. ¶ Ex cōmendatione etiaz orationis valere possunt exempla alia: ⁊ causa brevitatis pauca de illis tágamus. legitur. Judi. ij. de anna. q̄ nō discedebat de templo: ieiunijs ⁊ obsecrationibus seruiens die ac nocte ⁊ Act. i. Erant oēs perseverātes in oratione vnanimiter cū mulieribus ⁊ maria matre ihesu ⁊ fratribus eius. Et eiusdem. x. Ascendit petr⁹ in superiora dom⁹ vt oraret. Et de beato Martino legitur: q̄ etā morīēs inuictū ab oratione spiritū non relaxabat. Et de Paulo primo heremita legit: q̄ mortu⁹ quasi orabat: vnde habuit signuz orantis ore ⁊ manibus in celū erectis cum inueniretur sanctum cadauer eius apodiatū arbori. a beato Antonio qui de eo aut:: patet q̄ assidue quātūcūq̄ oraret deū vivus: qui non desinit orare mortuus. Et Jacobus alphey ex vtero matris sanctificatus ex assiduitate orandi cōtraxerat ingenibus suis duricie camelox. Et Bartholomeus centies i die centies in nocte ante deū genua flectebat. ¶ Tertio q̄ filius dei a deo diligēter nos voluit instituere ad orandū. Uix enim est aliquod opus ad quod ita diligenter instituerit. Ipse enim docuit quid orandū: ⁊ vbi ⁊ quādo ⁊ quomodo orandū: ⁊ quo fine ⁊ qua necessitate vtili sequentibus patere poterit. Noluit nos negligenter addiscere quod a deo diligēter voluit docere. Uerecundum est discipulis xp̄i ignorare: q̄ magister eox diligentissime docuit. Jté verecundū est eis raro facere q̄ magister eox tantū frequentauit. Quarto dignitas angelox orationes nostras deo offerēntium. Thob xij. Dixit angelus Thobie: Quādo orabas cum lachrymis ⁊ sepelie bas mortuos tuos: ego obtuli orationem tuam domino. Non debet ḥeminē ore

rosum extremū illud deo mittere q̄ angelus nō dedignat̄ ei deferre: immo q̄ plus est ipse xp̄s qui inquantū homo est summus sacerdos: illud offert deo patri q̄ figuratur in hoc q̄ diaconus thuribulum tradit sacerdoti: ⁊ sacerdos thurificat deo sic xp̄s orationes ecclesie deo patri presentat: que presentatio multū facit eas valere: quomodo enim a deo cōtinetur q̄ a tāto mediatore ei presentat̄. ¶ Quinto preminentia q̄ oratio habet respectu aliorum operū. Oratio premittur respectu lectionis. Isidorus: Orationibus mūdamur: lectionibus instruimur: utrūq; bonū est: si liceat: si non liceat melius est orare q̄ legere. Item preminentiā v̄ hēre respectu ieunij: et elemosyne. Primo in hoc q̄ oratio est respectu eius q̄ supra nos est. s. respectu dei elemosyna vero ⁊ ieunium respectu ei⁹ q̄ est iuxta nos vel infra nos. vñ cū ordo ad dignorem ordinet in hoc videtur esse dignior. Preterea ieunium ⁊ elemosyna vident̄ seruire orationi. Sunt enim velut due ale de quibus dicit Isidorus. Qui vult orationē suā volare ad deum faciat illi duas alas: ieunium ⁊ elemosynam. Tho. xij. Bona est oratio cū ieunio ⁊ elemosyna. Oratio columba est: auis. s. spiritus sancti: que ramum olivē apportat dum pacem hominibus impetrat. Ideo dicimus eā auem spiritus sancti: quia devota oratio a spū sancto est. Roma. viij. Spūs sanctus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilib⁹. Ber. Tepida est omnis oratio. nisi eā precedat inspiratio. ¶ Sexto facilitas huius operis si dicatur alicui ut det elemosynam potest excusare se cum non semp habeat homo argentū in bursa. Si dicatur ei q̄ ieunet: potest se cum multi excusare propter debilitatem capitis ieunare non possint: sed ab oratione nullus potest se excusare: quilibet enim potest habere orationem saltem mentalē etiam si sit mutus. Unde Pš. Apud me oratio: ⁊ super illud. Just⁹ aūt miseretur ⁊ retribuet. Dicit glo. Semper est aliquid iusto q̄ det saltē orationem Crisosto. Solam orationē quasi spirituale tributū anima offert deo de suis visceribus. ¶ Septimo q̄ hic opus honorabile est: multa sunt officia: que aliquibus cederent ad dedecus: sicut arare vel fodere: sz orare deum nulli quātūcūq; nobili cedit ad dedecus: quia cum oramus ipsi cū deo loquimur q̄ sine dubio magnus honor est. Isidorus. Qui vult cū deo esse frequēter oret ⁊ legat. Nam cum oramus ipsi cū deo loquimur: cum vero legimus de⁹ nobiscum loquitur ¶ Octauo: quia officium illud valde lucrosum est: quod potest primo ostēdi ex hoc q̄ nihil est ad quod oratio valere nō possit. Unde ij. Par. xx. Cū ignoramus quid agere debeamus hoc solum habemus residui: ut oculos nostros ad te dirigamus: hoc est officium quo potest homo lucrari omni tēpore in hyeme: ⁊ in estate: in sereno ⁊ in pluuiali tempore: de nocte ⁊ de die: festiuis diebus ⁊ ferialibus: in infirmitate ⁊ sanitate: in iuuētute ⁊ senectute: stando ⁊ eundo: in domū ⁊ extra domum: quandocūq; vna hora plus lucratur hō orando: q̄ valeat ciuitas vna: quia modica oratione deuota acquirit homo regnum celor. ¶ Nono orandi necessitas: quā in presenti habemus tria solent esse occasio clamandi hominibus: ignis: aqua: hostes: hec tria quasi singulis die⁹ incitare debent nos: ut ad deū in oratione clamemus: virentim ē dies in quo dom⁹ cōscientie nostre non succendat̄ igne infernali. s. igne concupiscentie prauc. vnde necesse habemus clamare ad aquam diuine gratie: ⁊ ad aquas lachrymar⁹: recurrere. Ignis iste aliquando ex vna parte extinguitur: ex alia parte accenditur. Et ipsa enim aqua lachrymarum: vnde debuit extingui: quandocūq; vires summit: ut cū aliquis vane gloriatur de hoc q̄ peccata sua deplorat. Item vix est dies in quo homo non sentiat fluctus malar⁹ cogitationum super caput cordis sui: ut necesse habeam⁹ frequenter clamare illud. Math. viij. Domine salua nos: perimus. Item vix est dies in quo hostes suos non videat ad portas castri sui: ut cuz verba mala in ore habet: vel fatuam mulierem aspicit: oratio multum competit loco in quo sumus. Sumus enim in valle miserie. Ideo necesse habemus ad dei misericordiam frequenter orando clamare pugnam habemus cum eodem quo scriptum est. Job. xli. Nō est potestas in terra que ei valeat comparari: ideo frequenter habemus necesse dei auxilium inuocare. In futuro cessabit hec pugna: ideo non erit ibi necessaria. Augu

stinus de orãdo dicit. In vita eterna nõ erit illa temptatio itaq; nec oratio. Nõ.n. erit boni promissi expectatio: sed redditi contemplatio. ¶ Decimo: cõmendabilis est oratio a multiplici suo effectu. ¶ Notandum ergo q̃ oratio infirmitatẽ corporis sanat. Eccle.xviij. Fili in tua infirmitate ne despicias teipsum: sed ora dominum & ipse curabit te. Jaco.vlt. Oratio fidei sanabit infirmum. ¶ Item vitam prolongat. Isa.xxxviij. Audiui orationem tuam & vidi lachrimas tuas: ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos. ¶ Itẽ ab opprobrio liberat vt Sarrã filiam Raguelis. Tho.iij. Liberat etiã a mortis periculo: vt Susannam Dan.xij. ¶ Item a principe iniquo. Baruch.iiij. Clamate ad dñm & eripiet vos de manu principũ iniquor. Et Act.xij. Liberatur Petrus de carcere: ecclesia sine intermissione orante pro eo. Item ionas orans de ventre cetri liberatus est. Jone.ij. Item oratio sanat morbos spirituales. Jac.vlti. Infirmatur quis ex vobis ĩducat presbyteros ecclesie. & orent &c. Et si in peccatis sit dimittẽtur ei. Jero. ieiunio sanantur pestes corporis: oratione pestes mentis. Item oratio etiam in bello corporali triumphat. Exo.xvij. Cum leuaret manus moyses vincebat israel. Judic.iiij. Memores estote moysi serui dei qui amalech non ferro pugnando sed precibus sanctis deiecit. Glo. super numerum. Plus valet vnus sanctus orando: q̃ innumeri peccatores preliando: ideo sancti celum penetrat: quomodo in terris hostes non vincantur: plus vetula vna acquirit de celo vna hora orando: q̃ mille milites armati acquirant de terra longo tempore preliando Item de hostibus spũalibus triumphat. Isidorus. Hoc est remedium eius qui vitior temptamẽtis exestuat vt quotiẽs quolibet tangatur vitio: totiẽs se ad orationẽ subdat quia frequens oratio vitior impugnationẽ extinguit. Dicebat magnus cãtor parisiensis: qui molestatur luxuria: vel hmõi certum numer genuflexionum cum letania sibi cõstituat. Itẽ ideo demones fugat. Math.xvij. & Math.ix. Hoc genus demonior non eicietur nisi per orationẽ & ieiunium. Item demones cruciat: vnde clamabat quidã demonio plenus. Bartholomee apostole dei incendũt me orationes tue. Item oratio hominem illuminat. vnde super illud. Act.x. Erat Petrus i Jope orãs dicit. Aug. oratione melius solumr dubia q̃ ingressione alia. Itez ad amorẽ dei inflãmat. Vñ.iiij. Reg.i. De cẽdit ignis de celo ad orationẽ helye. Item mũdat. Isido. Ab orationib⁹ mũdamur Itẽ cõfortat. Luce.xxij. Positis genibus orabat dicẽs. pf &c. Et subdit. Apparuit illi angelus de celo confortãs eũ. Ber. ad f. de. in dei. Amorẽ dei ideo illuminat & confortat maxime cõsolationes ab amicis dei in oratione recipiuntur. Eccl.xxxv. Qui adorat deum in oblectatiõe suscipiet. Luc.ix. Accẽdit iesus in mõtez vt oraret: & facta ẽ dũ oraret spẽs vult⁹ eius altera & vestitus eius alb⁹ refulgẽs. Itẽ ideo ad tranquilitatẽ valet. i. Thi. ij. Obsecro primo omnez fieri obsecrationes orationes &c. Ut quietã & tranquilã vitã agamus. Job. viij. Si diluculo consurrexeris ad deũ & omnipotentẽ fueris depcatus statiz euigilabit ad te. & paccatũ reddet habitaculõ tuũ: nec solũ oratio opatur in terra: sed etiã in celo. Bre. magna virt⁹ orationis que effusa in terra: i celo operatur. Ipsa celũ aperit. Luce.iij. Jesu baptizato & orãte: apertũ est celũ. Ipsa etiã celũ claudit: vt patet in oratiõe. Helye.iij. Ro. xvij. Jac. vlti. Multũ valet deprecatio iusti assidua. Helyas erat homo similis nobis passibilis: & oratiõe orauit &c. Oratio etiã deũ mitigat. Vñ sup illud Thob.iij. Ubi dicitur q̃ sarra tribus diebus & tribus noctibus nõ mãducauit neq; bibit: ss in oratione persistens deprecabatur deuz cũ lachrymis. Dicit glo. Oratio deũ lenit lachryma cogit: hec vngit: illa perungit. Oratio velut quoddam scutum ab ira dei ptegit. Unde Sap.xviij. Properans homo sine querela depcari pro populis proferens seruitutis sue scutũ orationez & per incensum deprecationem allegans restitit ire: oratio quodãmodo tenet & habet in potestate sua. Exo.xxxij. Dimitte me vt irascatur furor meus ẽtra eos. Bre. Quid est dicere seruo dimitte me nisi deprecãdi ansum prebere quasi diceret: pensa quãtũ apũd me valeas: & cognosce q̃ obtinere poteris quicquid pro populo oras. Isa.xliij. Non est qui invocet nomẽ tuũ. qui cõsurgat & teneat te. Jer.vij. Noli orare pro populo hic: & ne assumas pro eis laudem et

oronem: ꝛ non obsistas mihi. Item oro celestē curiam: quasi quadam redolētia delectat. Apoc. v. Habebant phyalas aureas plenas odoramentoꝝ que sunt orationes sanctoꝝ: oratione sancti impetrant apud deum quod volunt: scōm promissiones a xpō factas. Mat. xviij. Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcunq; petierint fiet illis a patre meo. Eiusdem. xxi. Omnia quecunq; petieritis in oratione credentes accipietis. ꝛ Luce. xi. petite ꝛ dabitur vobis. ꝛc. Item Jo. xvi. Petite ꝛ accipietis

¶ Quarta pars de preparatione oratonis. .c. iiij.

Equitur de preparatione oronis ad q̄ monetur. Eccle. xviij. Ante oronē prepara aiam tuaz: ꝛ noli eē quasi hō qui tēptat deum. Orans tūc deum temptare vr̄ cum id pro quo orat: nec impetrare desiderat: nec se accepturū sperat: preparatio multum valet ad hoc vt oratio exaudiatur. Pō. Preparationez cordis eoꝝ audiuit auris tua: huius ꝓparationis figura est preparatio quam fecit sacerdos celebraturus indnendo se sacris vestibus. Itē hanc preparationem nobis cōmendat tēpli edificatio: ꝛ ornatus ipsi⁹ prius edificauit salamon tēplū dei: ꝛ ad deū orauit iij. R. viij. ¶ Et notandum q̄ duplex est preparatio ad orandum: quedam propinqua: quedam remota: Ad remotā preparationē: primo pertinet q̄ hō bene viuat. Greg. super Job. Sunt nonnulli intra ecclesiam qui prolixas ad deū preces habent sed vitam deprecantiū nō habent. Idē in dyalogo Quid mirum si postulantes tarde a dño exaudimur: qui preceptum dominū tarde: aut nullomodo audimus. Idem in morali. Clamorē angustie tempore dñs nō audit: q̄ tranquillitatis tempore in preceptis suis ipe clamantem dñm non audiuit. Isidorus. Nō potest habere precum certam fiduciam: qui adhuc in ꝑceptis dei pigritat: ꝛ quez peccandi recordatio delectat: qui a preceptis dei auertitur qđ in oratione postulat non meretur: nec impetrat ab illo bonum qđ poscit: cuius legi non obedit. Idez. Si id qđ deus precepit facimus: id quod petimus sine dubio obtinemus. i. Jo. iij. Si cor nostrum non reprehenderit nos fiduciam habebimus ad deum: quicquid petierimus accipiemus ab eo: q̄m mandata eius custodimus. Augusti. in lib. de opere monachoꝝ. Citius exauditur vna obedientis oratio q̄. x. milia contemptoris. Pō. Oculi dñi sup iustos: ꝛ aures eius in preces eorū. scōz. Isidorum. Ne essarinz est: vt oratiōe operatio: ꝛ opere sulciatur oratio. Moyses oratione pugnās cōtra amalech ꝛ manus habebat ad deum leuatas. Exo. xvij. Treū. iij. Leuem⁹ corda nostra cum manibus ad dñm Isidorus. Cor cuz manibus leuat qui orationem cum opere subleuat. In. ps. Eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum: q̄d sacrificiū erat dignius. i. Thimo. ij. Volo viros orare in omni loco: leuātes proprias manus.

¶ Item ad preparationem remotam specialiter videtur pertinere ieiunium: ꝛ elemosyna: que specialiter iuuant orationez: vnde cuz thure in quo significatur oratio nis deuotio: afferūt magi aurum: in quo significat elemosyna: ꝛ mirrā in qua significatur maceratio carnis: que est per ieiunium. Mat. v. De sunt due ale orationis. de gbus loquit. Isido. Tho. duodecimo Bona est oratio cuz ieiunio ꝛ elemosyne qui ieiuno corp⁹ suū macerat dū miseriā assumit: dei misericordia pnocat: ꝛ sic orationē iuuat. Bañ. ix. Posui faciem meaz ad dominū deum meū rogare ꝛ deprecari in ieiunio: sacco ꝛ cinere: qui vero elimosynā dat dū misericors proximo existat deū sibi misericordez inuenit. Math. v. Beati misericordes q̄m ipsi misericordiā ꝓsequētur. Isa. lviij. Frange esurienti panem. ꝛc. Tūc inuocabis: ꝛ dñs exaudiet: clamabis ꝛ dicet ecce adsum: q̄ misericors fuz dñs deus tuus: qui vult aliquid ab aliquo impetrare premittit munera vt facilius impetret. Eccle. xxix. Cōclude elemosynā in sinu pauperis ꝛ hec exorabit pro te. ¶ Item ad ꝓparationē remotam videt ptinere cōfessio homini facta. Jac. vi. Cōfitemini alterutrū peccata vra. ꝛ orate ꝛc. Et sacerdos celebraturus missam facit generalē cōfessionē. ¶ Ad propinquā vero ꝓparationē

¶ Primo videt ptinere reuocatio cordis ab exterioribus ad interiora cum retētione eius. Mat. vi. Tu aūt cum oraueris intra in cubiculū tuum: ꝛ clauso hostio: ora patrem tuum. ꝛc. Ingressus in cubiculuz

est cordis revocatio: clausio hostij est cordis retentio: fatuū est deū invocare vt ad se veniat: & gratie elemosinam cōferat: si homo eū non expectat. B. Dēs nobis causamur deesse gratiam: sed iustius gratia ipa cōqueritur nonnullos sibi deesse. Idē Sic paupes: cum multis clamoribus invocatus fuerit distributor elemosynaruz: diverticula captant Isidorus. Purgādus est primum animus atq; a tēporaliū rerū cogitationibus segregādus vt pura acies cordis ad deum vere: & simpliciter dirigatur. Idem pura est oratio quā in suo tempore secuti non intervenitut cure: longe autem a deo est animus. qui in oratiōib⁹ cogitationibus seculi fuerit occupatus. ¶ Secūdo pertinet ad appropinquā preparationem consideratio suipsius. Ber. ad fratres de monte dei. Debemus nosmetipsos coram deo ꝓstituere quasi facie ad faciem & in lumine eius prospicere tribulationem de nobis ipsis nobis venientē. Isidorus. Cum deo asistimus gemere & flere debemus reminiscentes q̄ grauia sunt: que cōmisimus q̄q; dira inferni supplicia que timemus: dicebat quidaz ꝙ latrones trutiani docuerant euz orare: latro attēdens quid fecit: & quod tormentum sibi preparatum sit: inter hec duo cōstitut⁹ cum multis lachrymis misericordiā petit: trutiani vero ea que sunt miserabiliora in eis improbissime ostendūt. & q̄ sana sun tabscondūt: vt magnitudo miserie ad misericordiā excitet. xxxvij. Si quis cognouerit plagā cordis sui: & extēderit manus suas i domo hac tu exaudies in celo: Ex cōsideratione peccatorum prouenit luctus: qui multum valet in oratione vt inferius ostēdetur. Isidorus. Peccatorum recordatio merorem gignit luctus vero mentem puriorem reddit: & sic valet ad ꝙ vt oratio exaudiatur. Augu. Abūda tm̄ cubiculū cordis intus est qui exaudiet & sup illud. Pſ̄ Instigatē si aspexi in corde meo: dicit. Glo Puritas orationis audit: libanus hebrea lingua candor interpretatur. lingua vero greca thus. Candor enim puritatis & denotto orationis que in thure designatur cōgrue sibi iungūtur. Itez ex ꝓsideratiōe peccatorū humilitas prouenit: que multū iuuat orationē. Eccle. xxxv. Oratio humiliātis se nubes penetrabit. Itē cōsideratio status periculosi: multum valet ad augmētuz desiderij. ¶ Audacitudo vero desiderij multum iuuat orationē ad ꝙ vt exaudiat vt inferius patebit. ¶ Tertio pertinet ad preparationem propinquā vt attendatur ad eum cui sacrificium orationis offerat. Jn. ps. Vacate & videte: quoniam. ego sum deus: multum deberet nos redere attētos in oratione hoc qd cum domino maiestatis loquimur. Gene. decimooctauo. Dicit abraham loquar ad dominū meum: cum sim pulvis & cinis. Ber. Loquēs de proficiente. Admonendus est inquit quāta potest puritate cordis intendere in eum cui sacrificium orationis offertur seipsum intēdere qui offert: intelligere qui offert: quātum enim videt vel intelligit illum cui offert: tātū ei & in affectu est. Eccles. xxvij. Secūdū enim lignum silue: sic ignis exardescet: sic secundū diversas meditationes de deo sequuntur diverse affectiones: meditationem iustitie diuine sequitur affectio timoris: meditationez misericordie: affectio spei meditationem sapientie omnia nude videntis: affectio crubescentie: meditationem excellentie: affectio honoris. Meditationez bonitatis: vel beneficientie: affectio gratitudinis vel amoris. Meditationem suauitatis diuine: affectio que potest dici sancta esuries: sedz vero affectum mentis sequitur affectus orationis. Augu. de ordo deo ad probā: dignior inquit sequetur effectus: quē feruentior precedit affectus. Affectio spei specialiter valet ad impetrādum. Ber. quatenus in bonis dñi pedem fiducie ponere ꝛc eatenꝰ possidebis. Idez Nihil omnipotentia verbi clarioꝛē reddit q̄ ꝙ omnipotentes facit omnes: qui in se sperāt. Beniq; oia possibilia sunt credenti ¶ Voluit xp̄s orante specialiter attendere ꝙ deus pater corum est: vt fiduciam haberent impetrandi ꝙ peterent. ¶ Naturale enim dignoscitur esse patri filijs vtilia putare: vnde cū dixissent ei discipuli eiꝰ: dñe doce nos orare: respondit. Cū oratis dicite pater noster. Luc. xi. & In eodez. Si vos cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris qūāto magis pater vester celestis dabit spiritum bonum petentibus se. Jo. decimosexto. Siquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis

¶ De impedimentis orationis. v. capi. xi.

Egitur de impedimentis oratio-
nis: dixit abbas euagri⁹. Magnū
est quidem sine impedimēto ora-
tionem facere: maius etiam est psallere si-
ne impedimēto. Dicebat. Abbas agathō
nullum laborē tm esse in religione: quātū
orare deum: diabolus enim nullum opus
tantū conatur interrūpere: quantū oratio
nem deuotam aliud enim opus quodcūq;
perficiatur habet aliquam requiem: ora-
tio autem nullam. ¶ Et possunt enumera
ri. xij. impedimenta orationis. ¶ Primū
est peccatum orantis. Isa. i. Cuz multipli
caueritis orationes vestras non exaudiā:
manus enim vestre sanguine plene sunt.
Ps̄. Iniquitatē si aspexi in corde meo nō
exaudiet deus. Isa. lix. Peccata vestra ab
sconderūt faciem eius a vobis ne exaudi-
ret. Je. v. Peccata vestra prohibuerūt bo-
num a vobis. Treñ. iij. Nos iniq; egim⁹
z ad iracundiam prouocauimus: idcirco
in exorabilis es. In eodez. Opposuisti nu
bē tibi: ne transiret oratio. Jo. ix. Scimus
q; peccatores de⁹ nō exaudiet ꝛc. Secū
dum est orantis dubietas. Ja. i. Postulet
in fide nihil hesitans. z subditur de hesitā
te. non estimet homo ille q; accipiat aliqd
a deo. Ber. Indignus celesti benedictiōe
esse conuincitur: qui demm dubio querit
affectu. Tertiuz est qđ nō petitur q; pe
tendū est qui a. s. vile est quod petitur: vel
nō expediens petenti. Jo. xvi. Usq; modo
nō petistis quicq̄. glo. q; aliqd sit in cōpa-
ratione rei permanentis. Mat. xx. Nesci-
tis quid petatis dictū est filijs zebedey pe
tentibus honorē: z paulo petenti amotio-
nē stimuli que sibi nō expediebat dictū ē:
Sufficit tibi gratia mea: nā virt⁹ in infir
mitate pficit. Ideo frequēter ecclesia non
exauditur petendo amotionem tribulatio
num. Isa. xxvij. Miseream⁹ impio z nō
discet facere iusticiaz. Jaco iiij. Petitis z
non accipitis eo q; male petatis. Isidorus
Multi orantes non exaudiūtur: prouidet
enim deus illis meliora q̄ petunt: sicut cō
tingere solet paruulis qui ne i scholis va
pulent deum exorant: sed non datur illis
postulationis effectus: quia impedit talis
exauditio ad profectum. Quartum est
indignitas eius: pro quo oratur. Jer. vij z
vndecimo. Noli orare pro populo isto ne-
q; assumas pro eis laudē z orationē: quia
non exaudiam. Eiusdem decimoquinto. Si
steterit. Moyses z samuel coram me non
est anima mea ad populum istū. In vi
tis patrū: quidam frater paciebatur mo-
lestiam a spiritu fornicationis: z abijt sepe
ad senioꝛem vt pro se oraret: cūq; frequēs
oratio senioris eum non iuuaret: domin⁹
nocte senioꝛi ostendit negligentiaz fratris
esse in causa quare non exaudiretur. Vi-
dit enim senioꝛ monachum sedentez: z spi
ritum fornicationis in diuersi formis mu
lierum ludentem apud ipsum z ipsum eī
eis delectari: vidit etiam angeluz domini
astantem z indignantem z grauiter gra
uando eundem fratrem: quia nō iungebat: nec p
sternebat se in orationibus ante deuz: sed
magis delectabatur in cogitatiōibus suis
Cognouit ergo senioꝛ culpam fratris esse
q; ipe nō exaudiebatur pro eoꝛ: dixit fra
tri. Impossibile est discedere a te spirituz
fornicationis alijs pro te orātibus nisi tu
ipse laboreꝛ assumas in ieiunijs: z oratio-
nibus z vigilijs rogans dominum cū ge-
mitu. Audiens frater verba senioris com
punctus est corde: z per afflictionē corpo
ris meruit misericordiam dei. Quintū
est cogitationum malarum multitudo. Ec
cles̄. decimo. Muscę morientes perdunt
suauitatez vnguenti. Ben. decimoquinto.
Abigebat abraham volucres a sacrificio.
i. Macha. ij. Templum eius sicut homo
ignobilis templum spirituale est vt homo
ignobilis cum immundis cogitationibus
occupatur. Sextum est contemptus di
uine legis. Prouer. vigesimooctauo. Qui
declinat aurem suaz ne audiat legem eius
oratio erit execrabilis. Prouer. primo. In
uocabunt me z non exaudiā ꝛc. Eo q; exo
sam habuerint disciplinam. Septimuz est
duricies: que duplex est. Quedam in pau
pes de qua. Prouer. vigesimoprimo. Qui
obturat aurem suam ad clamoreꝛ paupe
ris: clamabit z ipe z nō exaudiet. Alia
est ad eos qui offenderūt: cū aliquis non
vult eis remittere. Eccles̄. vigesimooctauo
Relinq; primo tuo nocētite: z tūc depre
cātitibi peccata soluētur. In eodē. Nō ho
mini seruat irā: z a deo querit medelam.
Mat. xi. Cum stabitis ad orādū dimittite
si quid habetis aduersus aliquem: vt z
pater vester qui in celis est dimittat vobis
peccata vestra: q; si nō dimiseritis: nec pa-

ter vester celestis dimittet vobis peccata vestra. ¶ Octauū est peccati additio. Ecclesiastici. trigesimoquarto. Unus orās & vnus maledicēs cuius vocē exaudiet de⁹. ¶ Opus maluz orationi additū est quasi quedā maledictio: vel mali iprecatio: que orationi aduersat: qui peccatū addit: quasi elongat se a deo: & tō difficilius a deo exauditur. Ps. Qui elongāt se a te perībūt Itē plongauerūt inigtatē suā. Isa. lv. Inuocate eū dū pp̄e est. Jac. iiij. Āppropinquate deo: & appropiquabit vobis deo appropiquat q a malo ope cessat: deh ipedimēto & p̄cedenti tangit. Isidorus dicens duobus modis oratio impeditur ne impetrare quisq̄ valeat postulata: h est si aut qs adhuc mala cōmittit: aut delinquēti sibi debita nō dimittit. Idē sicut nullū proficit in vulnere medicamētū si adhuc ferrū in eo sit ita nihil pficit oratio illi⁹ cuius adhuc dolor in mente: vel odiū manet in pectore. ¶ Nonū ē diaboli suggestio que multos ab oratione trahit. vnde. Greg. in dialo. In quadā abbatia. Pompetani abbatis quidaz monachus nō poterat stare in oratorio in oratione: sed semper exibat qui sepe correptus noluit emādare: sed cū quadā die beatus būdict⁹ venisset. ad euz corripiendū vidit quēdaz puerulū nigrū tenentē eū per fimbriaz vestimenti. Cūq̄ orassent būdictus pompetanus: & mau⁹ per biduū: illi tres viderūt puerulū illū: & Beatus būdictus monachuz illū verbere corripuit & demō recessit ac si ipe esset verberatus. ¶ Decimū est paruitas desiderij Augu. seruat tibi deus q nō vult tibi cito dare: vt tu discas magna magne desiderare. Greg. in mor. Eternā vitā si ore petimus nec tamē corde desideramus clamātes tacemus. ps. Tacuit dum clamarē tota die. ¶ Undecimo est petētis impatiētia. i. Ro. xxviij. Cōsuluit saul dominum: qui nō respōdit ei: & segtur diritq̄ saul querite mulierem habentem phytonez. Judic. ix. Humilium & mansuetoruz semper tibi placuit deprecatio. ¶ Duodecimo est defectus perseuerantie in orando. Luc. xi. Si perseueraueritis pulsans &c. ps. bīdictus dūs qui nō amouit &c. Augustinus si nō est amota oratio securus esto: q nec misericordia.

¶ Quando sit orandum. capi. vi

Onsequenter ostendendū ē quando sit orandū: tēpus orandi deus determiat. Luc. xviij. Dicēs opez tet semper orare: & non deficere. & Euidē. xxi. Vigilate ingt omni tempore: &c. Non debet miles christi scutū orationis amouere donec bellū durat: bellū aūt durat: dum durat vita pīens. Militia enim est vita hominis sup terrā. Job. vij. Sap. xvij. Homine sine querela pferens sue seruitutis scutuz orationē: refitit tre. i. Thessa. v. Sine intermissione orate. pericula nunq̄ desunt ideo cōtinue indigemus dei adiutorio nū q̄ deest miseria ideo continue indigemus dei misericordia. Ideo si fieri posset semp esset orandum: sed quia alia negotia hec non permittunt premittēda est oratio operibus nostris: & etiā intermiscenda. Jeroni. ad paulaz. In principio cuiuslibet operis premitte dominicaz orationē: & signū crucis in fronte. Idem sicut militē sine armis ad bellum exire non cōuenit. Ita homini christiano procedere nō licz sine oratione. Ber. hauriendus est sepe dilectionis serie affect⁹: & formāda oratio: que lectionem interrumpat. Jeroni. orationi lectio: lectiōi succedat oratio: breue videbitur tēpus q tantis operum varietatibus occupatur: oratio & gratiarum actio: deberent magnam partez vite nostre occupare oratio opera nostra deberet p̄cedere: gratiaruz actio sequi: cum videmus mala vel in nobis vel in alijs esset orandum. Cum videmus bona vel in nobis vel in alijs gratiarum actioni esset instanduz. i. Thes. v. Sine intermissione orate in omnibus gratias agite. Ber. ad fratres demon. dei. Caritas tot modis in oratione vel gratiaruz actione in deuz se integer refundit: quot i suis vel necessitatibus: vel consolationibus in proximi etiaz vel compassionibus vel congratulatiōibus: causales i hoc materias inuenit prius affect⁹: orationi vero precipue intendendum est: vel cum maior est necessitas vel maior tēporis oportunitas: maior necessitas orandi est vt cum aliquam gratiam a deo recepimus: Tūc enim instandum est apud eum qui dedit vt eaz nobis cōseruet: quia vt ait. Grego. cito bonum amittitur nisi a largiēte custodiatur poeta. Nō minor est virtus q̄ querere paratueri. Quāto aliquis plus habet q̄ pos-

sit amittere tanto diligentior: ꝛ magis sollicitus debet esse de eius conservatione. Ideo dominus sacramento baptismi suscepto orationi se dedit. Luc. tertio. Item necessitas orandi est: cum aliqua ardua facturi sumus. Ideo dominus electur⁹ apostolos orationes prem̃sit. Luce sexto. Itē necessitas orandi est cum imminet tribulatio: vel sibi vel proximo. Unde domin⁹ imminente passione sua. tunc bis orauit. Math. xxvij. Et orationem suam multiz protendit. Luc. xxij. Factus in agonia plꝰ prius orabat Et Mat. xiiij. Legitur ꝙ ascēdit in montez solus orare: ꝛ instituit causa orationis illius cū subūgitur. Nauicula aūt in medio mari iactabatur fluctibus: de tēporis vero opportunitate notandū ꝙ Ber. ostendit tres horas diei multum opportunas esse orationi: dicens fr̃ibus de mōte dei. Extra illas horas de quibus dicit propheta. Septies in die laudem dixi tibi matutinum aut vespertinum: aut medie noctis sacrificiuz: maxime obseruandū est. Non enim ait propheta frustra. Mane astabo tibi: ꝛ videbo: sed quia tunc actueris exterioribus adhuc sumus tetunti: ꝛ dirigatur oratio mea. s. incō. t. e. m. m. s. ve. quia tunc ab huius impedimentis inuenmur digesti qui etiam in nocturnis vigiliis nostris: quibus media nocte surgim⁹ ad cōfitendum nomini domini: confessionis eiusdem ordinem conterens: inde inquit tribulationis mee deuz exquisiui manibus meis nocte contra eum: ꝛ alibi. In psalmo. Media nocte surgebam ad confitenduz tibi. Ad orandum mane monemur. exemplo christi. Mat. i. Diluculo valde surgens ihesus egressus abiit in desertum locuz ibiꝙ orabat. Ad orandum vespere. Math. xiiij. Ubi sic legitur dimissa turba ascendit in montem solus orare: vespere autez facto solus erat ibi. Ad orandum nocturno tempore. Luce. sexto. Ubi legitur ꝙ erant pernoctans in oratione.

De efficacia matutine orationis ostenditur. Job. viij. Ubi dicitur. Si diluculo cōfarreris ad deum omnipotentez ꝛ ipm̃ queris deprecatus: statim euigilabit ad te. filij israel mane colligebant manna. Exo. xvi. Dulcedo enim spiritus sancti tali hora impetranda est. Sap̃. xvi. Oportet preuenire solem ad benedictionem tuā. Consueuerunt diuites elemosynam dare pauperi: quem mane primo eius occurrerit.

Item tempus opportunum ad orandū est dies parasceues. in qua dominus adeo largus fuit: ꝙ matrē suaz dedit Johanni. regnum latroni. corpus ꝛ animā in redēptionez humano generi: ideo ecclesia illo die pro omnibus orat iudeis paganis scismaticis hereticis. Item tempus opportunum est ad orandū. ante ascensionē domini. quando aduocatus ecclesie secundū representationē nostram vadit ad curiaz celestem. Tunc enim formande sunt petitiones. Item tempus opportunū ad orandum est. tempore medio inter ascensionez ꝛ penthecostes. Consueuerūt enim filij regum dare larga munera suscepto regno: In psalmo. Scitote: quōm mirificauit dñs sanctū suū: dñs ex. ꝛc. Item temp⁹ ydoneū ad orādū est in magnis solēnitatib⁹. Consueuerunt enim principes in festis magnis magna munera dare.

Ubi sit orandum. ca. viij.

Sequitur videre vbi sit orandum. Et notandum ergo ꝙ vbiꝙ orādum est. Cum vbiꝙ sint pericula ꝛ vbiꝙ auxilio dei egeam⁹. .i. Thimo. ij. Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus. Sapien. xiiij. Creature dei in odium facte sunt: ꝛ in temptationem animē hominum: ꝛ in muscipulam pedibus insipientium. Specialiter locus ydoneus ad orandū est locus secretus. Isidorus de summo bono. Oratio priuatis locis opportunis funditur. Math. vi. Tu autem cum oraueris intra cubiculū tuū: ꝛ clauso hostio ora patrem tuum. Eiusdem decimoquarto. Christus dimissa turba ascendit in montem solus orare. ꝛ Mat. primo. Dicitur ꝙ abiit in desertum locū orare: ibiꝙ orabat. Et Luc. vigesimosecundo. Diuulsus est a discipulis suis quantū iactus ē lapidis: ꝛ positis genibus orabat. Item locus ydoneus ad orandum est templū materiale dedicatum. Mat. vigesimoprimo. Domus mea do. ora-vo. tij. Ro. x. Exaudiat orationem tuaz ꝛc. Sanctificauit domū istam ꝛc. Et erunt tibi oculi mei: ꝛ cor meum cunctis diebus ij. Para. vij. Oculi mei erunt aperti: ꝛ aures mee erecte ad orationes eius qui orauerit in loco isto. ꝛc

subditur elegi: & sanctificaui locum istum vt sit nomen meum ibi in sempiternum: & permaneant oculi mei & cor meum ibi cũctis diebus. In eodem. Cum cõplesset salomon fundens preces: ignis descendit de celo: & deuorauit holocausta & victimas: & maiestas domini repleuit domum. Exo. vltimo. Postq̃ cuncta perfecta sunt: operuit nubes tabernaculum testimonij: & gloria domini impleuit illud. Christus multum frequentabat tẽplum materiale. Luc. nono. Erat quotidie docens in templo. et eiusdem. vigesimoprimo. Erat diebus docens in templo: in templo inuentus est a matre sua. Luce. ij. Et ait nesciebatis quia in his que patris mei sunt oportet me eẽ? Eiusdem decimonono. Intrauit Jesus in templum. Crisostomus proprium erat boni filij: vt veniens primo ad domũ curreret patris. Tu autem imitator factus christi. Intrans in ciuitatem primum ante omnes actus ad ecclesiam curras. Et super Math. vigesimosecundo. Dicit glo. Ingressus vrbem primo templum adijt: dans formam religionis: vt quocunq̃ imus domum orationis si ibi est primum adeam⁹ & per orationes deo commẽdati ad agenda negocia secedamus. ¶ Itez locus y doneus ad orandum est templum spirituale scilicet cor mundum & purum: cor carnale vel malignum: stabulum vel spelunca latronum: potius esse videtur q̃ templũ. Primo. Cori. tertio. Templum dei sanctum est q⁹ estis vos. Psalmus. Domum tuam decet sanctitudo domine in longitudine dierum. iij. Roma. vi. Nihil erat in templo quod nõ auro tegeretur. Primo Corint. tertio. Nescitis quia templum dei estis. & spiritus dei habitat in vobis. Johan. quarto. Spiritus est deus: & eos qui adorant eum in spiritu & veritate oportet adorare. i. Corint. decimoquarto. Orabo spiritu orabo & mente.

¶ Quomodo sit orandũ. viij. capᵒ. xiiij.

Sequitur videre quomodo sit orãdum. ¶ Notandum ergo q⁹ orandum est attente. Unde super illud primi. Petri vltr. Vigilate in orationib⁹ Dicit glo. Ne animus cogitet aliquid preter id solum quod precat. Indiscrete orare videtur qui deum precatur vt ei intendat. Ipse vero nec sibi nec deo intendit. Sed quod deterius est immunda in corde versando. fetorem horribilem aspectui dei ingerit. ¶ Reuocare debet cor suum qui vult orare. ij. Ro. vij. Ait Danid. Inuenit seruus tuus cor suum vt oraret te. Potius orandum est corde q̃ ore. i. Ro. primo. Anna loquebatur in corde suo: et vox illius penitus non audiebatur. Mat. sexto. Orantes autem nolite multũ loqui. Augustinus diu orare cum vacat non est improbum neq̃ inutile. Neq̃ enim hoc est orare: & in multiloquio si diutius oretur. Aliud est sermo multus: aliud diuturnus affectus. Nam & de ipso domino scriptum est q⁹ pernoctauerit in oratione. Luce. vi. Absit ab oratione multa locutio: sed non desit multa precatio si seruens perseuerat intentio. Nam multum loqui est in orando rem necessariam superfluis agere verbis. Multum autem precari est ad deum quez precamur diutura: & pia cordis excitatione pulsare: q⁹ plerũq̃ plus gemitib⁹ q̃ sermonibus agitur. Item orandum est cum magnitudine desiderij. Deutero. iiij. Cum quesieris dominum deum tuum: inuenies cum. si tamen ex toto corde quesieris. Jere. vigesimonono. Cum quesieritis me in toto corde vestro inueniar a vobis. ¶ Magnitudo desiderij clamor est quez deus exaudit de quo clamore. Exo. xiiij. Quid clamas ad me ait de⁹ ad Moysen. Et Dante. decimotertio. Exclamauit voce magna Susanna. Dilatatio desiderij ẽ quasi preparatio cordis: vt sit capax eius quod petitur. Augustinus. Cur petere: querere: pulsare nos compellit qui nouit quid nobis sit necessarium prius q̃ petamus: nisi quia exerceri voluit nostrum desiderium in orationibus quo possimus capere quod preparat dare. Item Augustinus. Si aliquando dominus tardius dat commendat, dona nõ negat: diu desiderata dulcius obtinentur: cito autem: data displicescunt: seruat tibi deus quod non vult cito dare: vt & tu discas magna magne desiderare. ¶ Item orandũ est cum lachrymis & gemitu. Exo. secundo. Audiuit gemitum eor. Primo. Reg. primo. Cuz esset Anna amaro animo orauit dominũ flens largiter. In psalmo auribus percipe lachrymas meas &c. Que lachryme violẽte fũt in precibus. Ecclesia. xxxv. Non despiciet

preces pupilli nec vidue: si effundat loquelam gemitus. Et in eodez subditur de lachrymis vidue a maxilla vsqz ad celum ascendunt. Isaie trigesimoseptimo. Audiui orationem meam z vidi lachrymas tuas. Osee decimosecundo. Dicitur de Jacob luctante cum angelo flenit z rogauit eum. Et Judith octauo. Indulgentiam illius fusis lachrymis postulemus. Neh. v. Preces supplicationeqz cum clamore valido z lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. ¶ Item orandum est humiliter. Psalmus. Respexit in orationem humilium: z non sprevit preces eorum. Ecclesiastes. trigesimoquinto. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. Judith. nono. Humilium z mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Humilitate obtinuit chananea a xpo quod voluit catello se comparans: cum xps eam cani comparasset. Mat. decimoquinto. Habetur q christus ei dixerit propter hunc sermonem. vade: exiuit demonium de filia tua. Mathei octauo. Post illud verbum humile centurionis. Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. Dictum est ei a christo: sicut credidisti fiat tibi. Et Luce. decimoquinto. Postq filius prodigus dixit non sum dignus vocari filius tuus: pater accurrens cecidit super collum eius. ¶ Item orandum est confidenter sicut orabat David. Miserere inquit mei quoniaz in te confidit anima mea. ¶ Itē orandum est perseueranter vt ostēdit dominus. Luc. xi. Exemplo amici qui panes necessarios accommodauit improbitate amici deprecantis devictus: z exemplo iudicis iniqui deum non timentis: z homines non reuerentis: qui improbitate vidue victus vindictam fecit eidem aduersario eius. Luce. xviij. Apostoli perseverando in oratione spiritum sanctum accipere meruerunt. Actuum primo.

¶ Quid in oratione sit petendum. xv.

Equitur videre quid in oratione sit petendum. ¶ Notandum ergo q in oratione petēda sunt: gloria: z gratia: siue regnū z iusticia regni. Mat. vi. Primum querite regnum dei z iusticiam eius: z hec omnia adijcient vobis: non monet deus: vt temporalia queramus. ¶ Primo: quia non sunt digna peti: bona enim infirma sunt z incurvanti: q amāt z querūt ea: que incuruatio demonib⁹ placet. Isa. li. Incurvare vt trāseamus. Ber. Noli acquiescere dicēti incurvare vt trāseamus: nō enim é trāsitur⁹ sed te grauiter oppressurus. In ps. Miser factus sum: z curvatus sum. Cor. iij. Que sursum sunt querite nō que sunt supterrā. ¶ Secdo: q⁹ talia debeni his qui habēt iusticiā regni. iusticia enim regni filios facit: filijs vero debet promissu. Vñ sup illud: z hec oia adijcient vobis: Dicit glo. Quia oia sunt filiorum: z ideo hec oia adijcientur: etiā nō querētib⁹: quibus si subtrahunt ad probationē: tamē dantur ad gratiaꝝ actionē. ¶ Tertio: q⁹ nescit homo vtq sibi expediat temporalia habere: cum frequēter possessoribus suis noceant: Prover. i. Usquequo stulti ea q̄ sunt noxia cupient. Et super illud. ij. Cor. xij. Virtus in infirmitate perficitur. Dicit glo. Aug. cui ea qne deus laudat: z promittit petitis: a illo securi petite: illa enim propitio deo cōceduntur: quando autem petitus temporalia cui modo petite z cum timore: illi cōmitte: vt si prosint det: si scit obesse nō det: quid enim obsit vel prosit medicus nouit: non egrotus. ¶ Item notandū q⁹ super illud. Mat. xvi. Et orauit tertio eundē sermonē. Tangit glo. Tria a nobis ponēda tribus vocibus inquit orauit: vt z nos: a preteritis peccatis venia: z a p̄sentibus malis tutela: z a futuris periculis cautela oremus. De primo. Eccle. xxxviij. Fili in infirmitate tua ne despicias teipsum: sed ora dñm: z ipse curabit te. De secdo. Mat. xxvij. Vigilate z orate ne intretis in temptationem. De tertio. Luce. xxi. Vigilate omni tempore orantes vt digni habeamini fugere: que ventura sunt. ¶ Item notādum: q⁹ in oratione petere possumus: vt deus custodiat nos ab occisione peccādi. Exemplo salomonis dicētis. Prover. xxx. Mendicitatē z diuitias ne dederis mihi: tribue tantū victui meo necessaria: ne forte satiatus illiciar ad negandum: z dicam quis est deus: egestate cōplurimum furer z periurem nomen dei mei. Itez possumus in oratione petere: id quod dat nobis occasionez salutis: vt eos qui nos recte instruant secūm admonitionē. Math. nono. Rogate dominum messis: vt mittat operarios in messem suam.

¶ De speciebus orationis. ca.xvi.

Sequitur de speciebus orationis.

¶ Notandū ergo q̄ oratio potest diuidi in orationē fructuosam: et infructuosam. ¶ Fructuosa oratio multas hꝫ spēs. Quedā enim verecundo fit ⁊ humili affectu: qualis fuit oratio publicani: qui nō audebat oculos suos leuare in celum. Luce.xviij. Item talis fuit oratio filij prodigi: qui ait ad patrē suum. pater peccaui in celuꝫ ⁊ cora te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Luce.xv. Verecundia multum placet deo in penitente: sicut impudentia displicet ei in peccatore. Ber. Quantuꝫ displicet deo impudentia peccatoris: tantū placet ei erubescētia penitentis: similiter humilitas orantis multum placet ei. Ber. Citius placas deum si mensurā tuam seruaueris ⁊ altiora te ne quesieris: quedam oratio fit auro affectu: sic orauit Susanna. Dan.xiij. Dicens domine deus tu scis: qꝫ hoc isti maliciose cōposuerunt aduersum me. ¶ Alia species orationis fit lato affectu: sic orauit Moyses. Exo.xxxij. Dicens aut dimitte eis hāc noxā: aut si non facis dele me de libro tuo: quē scripsisti. Alia oratio fit grato affectu. Sic monet apostolus orare. Col.iij. Orationi instantes: vigilate in ea in gratiarum actione. ¶ Oratio fructuosa similiter multas hꝫ habet species. Quedā enim est lymphatica que solis labijs fit. de qua Matth.xv. Populus hic labijs honorat me cor autē eoꝝ longe est a me. Isa.xxix. Sic habetur. Appropinquat populus iste ore suo ⁊ labijs suis glorificat me: cor aūt eius longe est a me. Aug. Sicut vox sine modulatione quasi vox picarum: sic oratio sine deuotione quasi mugitus bouū. Item Augus. Quid pdest strepitus labioꝝ si mutuꝫ est cor: qualis est differētia inter paleā ⁊ granum. inter similā ⁊ furfur: ⁊ inter pellem animalis: ⁊ ipm animal. talis differentia inter sonū vocalis orationis ⁊ deuotionez cordis pueri pastores pro animali solam pellez reddunt. quibus similes sunt q̄ male orant tantuꝫ exteriorem sonum vocalis orationis habentes. ¶ Et notandū q̄ deuotio sic describitur. deuotio est teneritudo cordis: qua quis ꝺ facili: in lachrimas resoluitur. Uel sic deuotio est feruor bone voluntatis: quē mens cohibere non valēs certis manifestat indicijs. deuotio est medulla holocaustoruꝫ siue ipsa holocausta sunt arida. Ps. Holocausta medullata offeram tibi. ¶ Alia spēs orationis infructuose est oratio p̄properata q̄lis fuit oratio helye: cum petijt animesue vt moreretur. iij. Ro. xix. Tertia species est saluti contraria: q̄lis fuit oratio pauli: petētis a se sti mulū amoueri. ij. Cor. xij. Quarta species ē oīo p̄sūptuosa: q̄lis fuit oīo filioꝝ zebedei. qui volebant peruenire ad regnū non per calicis potum quibus dictum est nescitis quid petatis. Mat. xx. Quinta spēs ē oratio ridiculosa: q̄lis est oratio ypocritaꝝ: qui elati de multitudine operꝝ suoꝝ deū quasi irridēt: duꝝ manibus plenis elemosynā grē ab eo petunt: talis fuit oīo superbi pharisei dicētis. Jeiuno bis i sabbato decimas do oium q̄ possideo. Luce. xviij. Uacuas oportet esse manus hois p humilitatē: ad hoc vt elemosyna gratie ei a deo detur. Item oratio ypocritaꝝ ridiculosa est qui manus tendūt ad terrā cuꝝ elemosynā petunt ab eo qui est in celis: terrena enim mercedē querunt in operibus suis. Item potest diuidi oratio i postulationē: ⁊ obsecrationē: ⁊ orationem stricte sumptā: ⁊ sumitur hec diuisio ex illo verbo. i. Thimo. ij. Obsecro primo oiuꝝ fieri obsecrationes: orationes: postulatiōes gratiarum actiones. Hembria vero ista notificat. Ber. in epistola ad fratres de monte dei. Hijs verbis. Postulatio inquit est circa obtinenda tēporalia: ⁊ necessaria vite huius in qua deus postulantis quem approbat bonam voluntatez: facit tamen q̄ ipse melius indicat ⁊ dat libēter sequi postulantez: ⁊ ad postulationē pertinet petere tranquillitatē pacis: sanitatez corporis: temperiem aeris. Obsecratio est in exercitijs spiritualibus: anxia ad deum instātia. Oratio est hois deo adherētis affectio. ⁊ familiaris quedam: ⁊ pia allocutio. Gratiarum actio est in intellectu: ⁊ cogitatione gratie dei bone voluntatis indeficiēs ⁊ in reflexa intentio. In postulationib⁹ pie ac fideliter est orandū: sed non est illis pertinaciter inherendū: quia nos nescim⁹: sed pater noster qui est in celis est: quid in tēporalib⁹ istis necesse ē nobis. Obsecrationibus insistendum est: sed in omni humilitate ⁊ pacientia q: non afferunt fructus

nisi inpatientia:non nunq̃ enim cuz celerius gratia nõ subuenit:fit obsecrant. celũ encũ:z terra sua ferrea: z tũc relicta sibi humani cordis duricia:ad votũ exaudiri nõ meretur. Anxietas desiderat negari sibi estimat q̃ quid differtur cũcz sicut chananea illa pterire se:aut deseipi ingemiscit quasi in imũdicta carnis pterita sibi petã iputari:vel inproperari maginatur nõ nũq̃ vero sine labore petens accipit:querens inuenit:z pulsanti aperitur:z cõsolatiões ac suauitates orationis inuenire tãdẽ meretur labor obsecrationis:nõ nunquã etiã pure orationis affectus: z bona illã affectionis suauitatis nõ inuenitur:sed quasi inuenit eũ nõ petentẽ z quasi nescientem gratia preuenit:z tanq̃ genus seruorũ suscipitur in mesa filiorũ:cũ rudis adhuc:z incipiẽs anim⁹ i eũ oãdi assumit affectũ q̃ pro merito sanctitas reddi solet merces pfectorũ: q̃ cũ fit agitur vt vel in suditiuz suũ negligenti non liceat nescire qd negligat:vel vt prouocatio caritatis amorez in eo vltro se proferẽtis accedat:in quo prodolore multi fallũtur:sed cũ pascãtur pãe filiorũ iaz filios se esse arbitrãtur:z deficiẽtes:vnde proficere debebãt exuisitãte gratia euanescunt cõsentia sua se aliud esse arbitrãtes cũ nihil sint. ¶ Item oratio sic potest diuidi. Est oratio quaz alijs pro se ad deũ dirigit. Et est oratio qua aliqs pro alio ĩtercedit:que suffragiũ dicitur:quod suffragiũ humiliter petendũ est z maxime a sanctis qui iaz beati sunt. Job.v. Ad aliquẽ sanctorũ cõuertere:populus etiã humiliter debet suffragiũ petere a ministris ecclesie. Leuit.quarto. Rogãte pro eis sacerdote:propitius erit eis de⁹. Idẽ habetur Exuſdẽ:quinto. Et numeri.xvi. Deprecat⁹ est aaró pro populo:z plaga cessauit:ministri etiã ecclesie suffragiũ humiliter debẽt petere a populo exemplo pauli. Ro.decimoquinto. Obsecro inquit vos fratres per dñm nostrũ ihesuz christũ:z per caritatẽ sancti spũs vt adiuuetis me orationib⁹ vestris pro me ad deũ. ¶ Itẽ petendũ est suffragiũ ab his qui creduntur esse speciales dei amici. Job:xlij. Job seruus meus orabit pro vobis faciez eius suscipiã. Ille vero qui in christo decedit dicendũ est illud. Ecclesi.xl. Memẽto mei cũ bene tibi fuerit.libẽter orare debet vn⁹ pro alio. Jac. quinto. Orate pro inuicẽ vt saluemini z pme. Jo. quinto. Qui scit fratrẽ suũ peccare:peccatuz non ad mortem petat z dabitur ei. ꝛc. Multum ẽt sperandum est de suffragijs bonorum. Phi. primo. Scio q̃ hoc mihi proueniet ad salutez per vestrã orationem. Idem ad philemonem. Spero per orationes vestras donari me vobis Decommendatione z expositione dominice orationis require in sermone illo epistolarum. Omnes vnanimes in oratione estote. Isidorus in libro de summo bono Fidei symbolum: z dominica oratio pro tota lege paruulis ecclesie:ad celorum regna sufficit capescenda: omnis enim latitudo scripturarum in eadem oratione dominica:z symboli breuitate ꝯcluditur

¶ Octaua pars de laude dei. xvij

Post tractatum de oratione tangẽduz est de laude dei et gratiarum actione que orationibus suis cõsuetit ecclesia admiscere: z primo de laude dei ad quam multũ incitat nos sacra scriptura:dauid Immola deo sacrificiũ laudis Itẽ psalite deo nro psallite ꝛc. Eccle. xxxix. In oi corde:z ioze collaudate z benedicite nomẽ dei. Heb.xiij. Offeramus hostiã laudis semp deo. Apoc.decimonono. Laudẽ dicite deo nro oẽs sancti eius:z q̃ timetis deũ pusilli z magni:ad laudãduz deũ maxime incitat scriptura psalmorũ z pcipue in tertia quinquagena que in laude terminat: oio spũs laudet dñm:z in qua sunt tot psalmi incipiẽtes:vel a verbo laudãdi:vel cõfitendi:vel cantandi. ¶ Item ad laudandũ deũ incitat omnis creatura. Grego.mirũ est q̃ homo semp deuz non laudat:quia quelibet creatura:ad cuz laudandũ semp inuitat:opera laudabilia artificem laudabilẽ ostẽdũt. Eccle.nono. In manu artificum opera laudabũtur. Prouer.vlt. Laudent ea in portis opera eius. Augustinus.quarto.libro confessorũ. Si placent corporalia deũ ex his lauda z in artificẽ eorũ retorque amorem ne in his tibi placeãt tu displiceas. Idẽ intellige de alijs operibus dei.laudatio dei est valde nobilis operatio:cũ angeli z anime tam beate huic operationi intendant. In psalmo. Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Augustinus in libro de ciuita.dei. Vocabimus

& videbimus. Videbimus & amabimus. Amabimus: & laudabimus laudationem ponit vltimam operationem: ideo pallio comparatur. Isa. sexagesimoprimo. Pallium laudis pro spiritu meroris: pallio superponitur aliis vestibus. Ber. Loquens de celesti ciuitate dicit q eius operatio est assidua dei laudatio. Multum gaudere deberet qui in terris admittitur ad hanc celestem operationem exercendam. Augustinus libro de doc. christi. Deus cum de illo nihil digne dici possit admisit tamen humane vocis obsequium: & verbis nostris in laude sua nos gaudere voluit. Ber. super Cant. nihil ita proprie in terris representat quedam celestis habitationis statum sicut alacritas laudantium deum: qui boni sunt perfecte laudent deum: sed qui sunt in presenti vita imperfecte iubilant. vñ. Job trigesimooctauo. Cum me laudarent simul astra matutina: & iubilarent omnes filij dei. Grego. Iubilio dicitur cum cordis leticia oris efficatia non impletur: laudant angeli qui iam tante claritatis latitudinem in sublimibus vident. Iubilant vero homines, q adhuc in inferioribus oneris sui angustias sustinent. Ber. Semiuiuus in terra relict' semi laudare possum. Ubi totus vi vero ibi totus in laudem. ¶ Loquela homini data est ad laudandum deum. Et qui deum non laudat quasi mutus reputandus est. Augustinus in libro' nono confes. Ue tacentibus de te: quoniam loquaces muti sunt felix eet qui semp posset laudi diuine insistere. Iero. felix lingua que nō nouit nisi de diuinis texere sermones. In psalmo. Semper laus eius in ore meo. Eccle. vlt. Laudabo nomen tuum assidue. Isa. lxij. Tota die & tota nocte non tacebunt. Operatio ista deo est valde gloriosa. In psalmo. Sacrificiū laudis honorificabit me. &c. Tho.
B duodecimo. Opera dei reuelare & confiteri honorificum est. Item operatio ista homini valde est vtilis ipsa malignum spiritū fugat primi. Ro. decimosexto. Ecce spiritus dei malus exagitat te: Jubeat dominus noster rex & serui tui qui coram te sunt querant hominem scientem psallere in cythara: vt quando arripuerit te spiritus dei malus psallat manu sua & leuius feras & subditur in eodem capitu. Dauid tollebat cytharam. &c. Et leui' habebat saul. recedebat enim ab eo spiritus malus: In psalmo. Laudans invocabo dominum: & ab inimicis meis saluus ero. Item viam spiritui sancto preparat. Grego. super eze. Cum vox psalmodie per intentionem cordis agitur omnipotenti deo: ite ad cor preparatur. Quarti. Ro. tertio. Cum caneret psaltes facta est super elyseum manus domini. Item hominē letificat. In psalmo. Exultabunt labia mea dum cātauero tibi Jac̄. quinto. Tristatur quis in vobis: oret equo animo & psallat. Glo. crebra psalmodie dulcedine nociuam tristicie pestem de corde expellit. ¶ Ites ad deum cor elenat Ber. cuius a corde foris missus fuerit omnis immunditia: oculos cordis attollunt meditationes admirabiles essentie dei: & caste veritatis inspectio oratio munda & valida. Jubilus laudis & desiderium ardēs in deum. ¶ Et notandum q homines maxime debent instare laudi diuine ex quo a deo sunt redempti: vnde nato saluatore facta est multitudo milicie celestis: laudantium deum. Luc̄. secundo. Ad prouocādū homines ad dei laudem Dauid: dicit cōfiteantur tibi populi deus: cōfiteantur tbi. populi omnes & subditur causa: terra dedit fructum suum terra dicitur beata virgo que dedit fructum sufficientem & hominibus & angelis ad eternam refectionē Isa. quinquagesimosecundo. Gaudete & laudate simul deserta ierusalem quia consolatus est dominus populum suum redemit ierusalem. Fecit salomon duo cherubin in lateribus arche habentes pedes obliquatos & quasi ad iubilandum eleuatos vt intripudijs habent mulieres saltando: iubilantes iuxta archā. Archa dei significat diuinū corpus. Duo cherubin quasi iubilantes iuxta archā sunt clerici & religiosi filiū dei assumendo humanā naturā humiliatum laudātes & glorificātes. ¶ Ites legit̄. Luc̄. vl. De discipulis q post ascēsionē dei reuersi sunt ierusalem: & erāt semp in templo laudātes & benedicētes deum. L

Itē notādū q opatio ista discrete exercēda est. In ps. Qm̄ rex omnis terre de': psallite sapiēter. Itē bñ psallite ei in vociferatione: vociferatio ē desiderij magnitudo: vñ supillō. Exo. xiiij. Quid clamas ad me dicit Glo. Voces aplōrum aures dei nō fatigāt ſba nostra: sed desideria. Et g vult

laudi vel isistere. Primo puídéda est mūdicia. Eccle.xv. Nō é speciosa laus in A ore peccatoris. Jn.ps. Cōfessio z pulchritudo in ꝓspectu eius: cōfessio inq̄ laudis. Cant.ij. Sonet vox tua in auribus meis: vox enī tua dulcis z facies tua decora: deinde sex sunt necessaria que tāgit. Ber. sup Cant.xiij. Sermōe his verbis. Jmmolates hostiā laudis: z reddētes vota nostra de die in diē curremus omni vigilātia iungere sensuz versui: affectū sensui exultationē affectui grauitatē exultationi humilitatē grauitati libertatē humilitati quo interdū liberis purgate mētis passibus ꝓceda mus: z incedimus p inusitatas quasdam affectiones spirituales leticias in iubileis amenitatibus in lumine dei. Jnsuauitate in spū sancto: sensus iungendus versui. i. psalmoꝝ. Jntelligētia cū attentione prolationi vocis: vñ sup illud. ps. Psalmite sapiēter. dic̄. Glo. nemo sapiēter facit quod nō intelligit. B. Cibi. in ore: psalmus i corde: nō negligat aia illū terre ventibus intelligentie sue: ne si forte integrū gluctat frustetur palatū sapore dulciori sup mel z fauuz. Jtē iungēdus est affectus sensui. Ber. nunq̄ itelliges. Dauid donec ipa experiētia ipos psalmoꝝ induerit affectus. Dauid itelligit. in illo. ps. Bñe ne i furore: q affectū timoris induit: vt adint nituz illius furoris quē deus exercebit in die illa otremiscat. Jero. quotiēs illā diē cogito: toto corpe ꝓtremisco. Dauid intelligit: in illo. ps. Deus iudiciū tuū regi da: q distinctiōez extremi iudicij timet z ad xp̄z amoré habz duplici eni affectu incitabatur. ps. cū illud peteret. Jtē exultatio iungēda est affectui. vñ. Jero. Dalo psalmū vnuz cū hylaritate mētis decātare: q̄ totū psalterium cuz corpis fastidio corpore z accidia Jtē qz leuitas solet comitari exultationē: iungenda est grauitas exultationi. Dauid Jn populo graui laudabo te Jdez exultate ei cum tremore. Et quia homines graues solēt cōtēpnere homines leues: vel sauorem vane glorie de grauitate sua quere re. Jdeo humilitas iungenda est grauitati: Ber. Dagna virtus hūilitas sine cuius obtentu virtus nō solū virtus non sit sed etiam in superbiam erumpit. Jtez ga humilitatē quādoq̄ legitur pusillanimitas iungenda est etiā humilitati libertas qué cū cor dilatatū est habūdantia gratie vt mere faciat z voluntarie quod ꝓ deo facit. ij. Cor. iij. Ubi spūs dñi ibi libertas. Tullius libertas é potestas viuēdi vt vel. Jte notandū q̄ non solū laudandus é deus sermone: sed etiā bene viuēdo: laus vero bone vite magis cōtinua est. Augu. Qui deū lingua laudat: nō semp laudare pōt: q deū moribus laudat: semper pōt. i. Cor. x. Sine manducatis siue bibitis vel aliud quid facitis oia in gloria dei facite. Aug. Si quod manducas z bibis ad refectionē corporis sumis reparationemq̄ mēbroꝝ grās agens ei q tibi ꝓbuit mortali ac fragili tisti supplementoꝝ solacia cibus z potus tuus laudat deū. Jtē notandum q̄ gratior est deo laus q̄ exhibet in aduersitate: q̄ in ꝓsperitate. Grego. in mor. Respecta vox confessionis é quā format locūditas: ꝓsperitas. z inteligas hoc de cōfessione laudis. Jtem sola confessio habet meritum magni ponderis: q̄ a veritate rectitudinis nō separat vis doloris. Jn ps. Rectos decet collaudatio. Glo. Recti sunt q̄ dirigunt cor suū ꝑm voluntatē dei: que est regula: z preponunt voluntatem melioris siue voluntati. i. voluntatē omnipotentis voluntati infirmi: cuius laudat deum quando sibi bene est: blasphemat q̄ñ male. Rectus vero semp. i. in ꝓsperis z in aduersis vt dicit Glo. Jbidem. Jtem Nona pars de grārum actiōe. viij. sunt que incitant ad grārum actionē .xviij.

Sequitur de grārū actione. Jtem No
9 tandum q̄. viij. sunt que possent homines incitare ad grārū actionem. Jtem Primum est admonitio sanctaꝝ scripturarum. Ber. Disce in referēdo gratiam non esse tardus aut segnis: disce ad singula dona grās agere diligenter considera que tibi apponuntur vt nulla dei dona debita grārū actione frustrētur. Tho. iij. Omni tempore benedic dñō. Col. iij. Omne quodcunq̄ facitis aut in ꝛbo aut in opere omnia in nomine dñi nostri ie su xp̄i facite grās agentes deo z pri. Eiusdem. iij. Orationi instantes vigilantes in ea in grārum actione. Epe. v. Grās agētes semper. i. Thes. v. In oībus grās agite. Jtem Scōm est āmonitio creaturarum q̄ incessanter non inuitant ad grārum actionem: beneficium enim datum alicui in

uitat eũ vt danti grãs agat: ergo cum oia que videmus hoi data fuerint scom illud Beñ. i. Faciam⁹ ho. ad ima. z si. no. z pisces piscibus maris z volatilibus celi: z bestijs terre: vniuersecq; creature: oia que videmus ad gratiarũ actionẽ nos inuitant. ¶ Tertiũ est tp̃m tps in quo sumus. i. tẽpus gratie: cui nulla opatio magis ꝓgruere. videtur q̃ gratiarũ actio Jõ valde bonũ videtur gratiarũ actioni instare. Prouer. xv. Sermo oportunus optimus est. Aug. ad sanctũ aurelianũ. Quid melius animo geramus: z ore promptamus: z calamo exprimamus: q̃ deo gratias: hic nec dici breuius: nec audiri lenius: nec intelligi grãdius: nec agi fructuosius põt. ¶ Quartũ est: q; gratiarũ actio opatio est: que exercetur in paradiso. Jn. ps. Misericordias dñi i eternũ cãtabo hoc cãticũ erit gratiarũ actio: de hoc q; fuerim⁹ misericorditer a periculis liberati. Jsa. li. Gaudiũ z letícia inuenietur in ea: gratiarũ actio: z vox laudis: vnde bonũ ẽ assuescere hui opationi quã in futuro exercebimus: bonũ est addiscere officium qđ tãdiu facere oportebit. ¶ Quintũ ẽ vtilitas: multiplex que ex hoc ope sequtur: prima est q; ipa hoiez in tribulatione custodit deũ ei adesse facies: qđ figuratur. Ban. iij. Jn puerisq; in fornace positis gratias agẽtes deo ab igne lesi nõ fuerũt: z quartus apparuit eis silis filio dei. Scda ẽ q; diuina largitatẽ prouocat ad dãdã. Prouer. xi. Alia que bñdicit ipinguabitur. B. ad locũ vñ exeũt flumia gratiarum reuertũtur: vt iterũ fluãt. Eccl. xliij. Bñdicẽtes dñm: exaltate illũ q̃tũ potestis exaltãtes aut repleminl in virtute: ¶ Sextũ est q; hec opatio multũ placet deo gratiarum actio adeps est spũalis de quo. Leuit. iij. Omis adeps dñi erit iure ppetuo. Jtem vnguẽtũ ẽ quo caput ecclesie vngit qđ figuratũ est in magdalena: caput xpi vngẽte. Mat. xxvi. z Mat. xiiij. Bonũ ẽ vnguẽtũ ꝓtritionis q; de pcõꝝ recordatiõe ꝓficitur melius deuotiõis qđ fit de recordatiõe bñficiorũ dei. ¶ Septimũ ẽ hic qđ ingratitudo que gratiarũ actiõi cõtraria ẽ rusticitas est magna si magna rusticitas est ei qui mittit vasculum vini gratias non agere quanta rusticitas est ei gratias non agere qui incessanter nobis tribuit bona sua. B. Bignũ ẽ semp gratias agere: q; de⁹ nũ q̃ cessat bñfacere. Ultimũ malũ ẽ multiplex q; pcnit ex ingratitudine. Primũ q; bona tã a deo accepta auferri facit vñ sup illud. Ro. i. g cũ deũ cognouissent Nõ sicut deum glorificauerũt aut gratias egerũt. dicit. Aug. q; deus dederat gratis: abstulit ingratis Scom est q; impeditur ab his que darẽtur hoi nisi fuisset ingrat⁹. B. Nõ est dignus de dãdis q nõ agit gratias de datis. B. Jngratitudo est ventus vrẽs: siccãs fibi fontẽ pietatis: roremq; miseri cordie: fluẽta gratie. Tertiũ est q; nõ solũ priuat hoiem bonis: imo etiã penas addit: vnde ezechias punitus est de ingratitudine: cũ. n. dedisset ei dñs triũphũ incredibiles z percussisset. clxxxv. milia in castris sennacherib. lz scom iosephũ cuz populo hostias deo immolasset non tã digne gratias egit: z canticuz non cantauit: sicut in hmõi patres ꝓsueuerãt facere: z ideo egrotauit ad mortem. Jsa. xxxviij.

¶ De bñficijs ꝓ quibus regratiandum est.

Tẽ notan. q; gratias agere debemus deo z de bñficijs generalib⁹ z de spũalibus z de singularibus generalia tãgit. B. dicẽs agamus frẽs gratias factori nostro: bñfactori nostro redẽptori nostro remũeratori nostro: primum nobis pstitit q; nosipsi sum⁹: adiecit ẽt vñ subsisteres: q tãeras faciamus ingt hoiez ꝛc. quid vero postea: z presit piscibus ꝛc. Jaz tertiũ opus tue redẽptionis attende: Jdez. Fecit te deus tuus fecit tã multa ꝓpte: factus est ipe tecũ caro vna: te quoq; faciet secũ spirituz vnũ. Bñficia specialia sunt tria primũ est bñficiuz expectationis quo deus peccatores pacíter expectat ad pniaz: scõz ẽ iustificatiõis qñ diu expectatos cõuertit infundẽdo gratiã suã tertiũ ẽ cõuersationis quãdo cõuersos in statu bono cõseruat. Et notandum q; circa vnumqđq; horum beneficiorum quinq; nobis attendenda sunt: vt agnoscamus magnitudinem eorum: circa primum debet homo cogitare quotiens meruerit vt tẽpus penitentie sibi auferetur: quotiens. n. mortaliter peccauit hec meruit peccator. n. indignus est vita quia ingratus est actori vite. Job. xxx. Quia ipsa vita putabantur indigni. secũdo debet cogitare q̃ prim⁹ fuerit qñq; ãmissiõi: tãto. n. misericordia gracior est: quanto pena proximior est a qua

parcitur: vt si aliquis suspendendus tã la queus habaret in collo: vel si mutilandus membro iam membrum haberet supra lignum vbi mutilari deberet. Datus beneficiũ reputaret si tunc liberaretur: vnde dz homo cogitare si quãdocz fuerit in periculo mortis. duz in statu erat dãnationis: z quo tmisset si i illo statu decessisset z gd pmeruerit apud deum vt tunc ei deus pe- E percerit. Tertio debet cogitare q̃ preciosã rem deus ei contulerit quãdo tempus penitẽtie ei dedit preciositas tẽporis ex quobus perpenditur: primo ex hoc q̃ in momento temporis potest homo ingrari regnum eternum. Secdo ex hoc q̃ illis q̃ sunt in inferno plus valeret momentũ temporis in quo penitentiã agerent q̃ tanta massa auri: quanta est totus mũdus. Ber. Nihil preciosius tẽpore: sed heu hodie nihil vilius reputatur. valde ingratus est peccator qui nõ vult conuerti: cum quelibet hora tẽporis q̃ deus dat ei plus valet q̃ centum marche auri. Quarto debet cogitare q̃ male meruisset vt restam preciosa ei cõferretur qui magnũ tempus sibi prius datum in contumeliã deterpenderet. Quinto debet cogitare qualiter sciebat deus eũ esse vsurum tanto beneficio. In hoc enim est cumulus diuine misericordie qd licet deus sciuerit eũ vsurũ tanto beneficio pro magna parte in contumeliã sui tamẽ non dimisit pter hoc dare illi. ¶ Circa scdm beneficiũ debz homo cogitare. ¶ Primo F a quibus vinculis deus liberauit eum: tot vinculis peccatoz est ligatus q̃ peccatis irretitus iuxta illud. Prouer. v. Iniquitates sue capiunt impiũ: z funibus peccatoꝝ suoꝝ quisq̃ constringitur: z sunt a deo fortia vincula ista: q̃ nec etiã per mortẽ quãdocz soluuntur. vnde non parũ debet esse gratus deo quẽ deus ab his vinculis liberauit. ¶ Secdo dz cogitare quot z quanta ei deus dimisit. pro quolibet enim mortali ei dimisso reus erat mortis eterne. si quis esset reus mortis tẽporalis que momentanea est pro dimissione illius paratus esset illi seruire tota vita sua. Quid ergo facidãbet pro dimissiõe mortis eterne. que ẽt vni soli mortali debeẽ. Aug. Cui dictũ est nauiga ne moriaris z distulit: cui dictum ẽ labora ne moriaris z piger fuit: leuia iubz deꝰ vt in eternũ viuam⁹: z obedire negligim⁹. ¶ Tertio dz cogitare ad quãtaz dignitatẽ deꝰ eũ elegit quãdo eũ iustificauit elegit. n. eũ ad regnũ eternũ. ¶ Quarto dz cogitare in q̃li statu deꝰ eũ elegerit. hostis enim dei erat: z indignꝰ ẽt pane quo vescit̃ scm Aug. ¶ Quinto dz cogitare q̃ deꝰ religit gbuscale bñficiũ nõ pstitit imo i peccatis suis eos perire pmisit. ¶ Circa bñficiũ vero cõseruationis. Primo attendẽda est difficultas stãdi q̃ apparet spãliter G in tribꝰ psonis. s. in lucifero q cũ eẽt maxima arbor paradisi ad modicũ ventũ sine flatũ supbie cecidit. Et in Adam q cũ eẽt absq̃ corruptione naturaliũ: tñ pter cohabitationem vnius mulieris paradisũ amisit. Zero. Demẽto semp q̃ paradisi colonũ de possessione sua mulier eiecerit: si potuit mulier eijcere eum q̃ iam erat in paradiso nõ est mirũ si eos impediat: q nondũ in paradisũ puenerũt: difficultas etiã standi patet in iuda q cum esset sub pastore tanto z inter tales fratres tñ occasione modice administrationis cecidit: z nõ adiecit vt resurgeret. Secdo dz attẽdere pugne cõ- D tinuitatẽ in qua sumus. Diabolus. n. nos impugnare nõ cessat: vt saltez tedio vincat: miranẽ aliq cũ audiũt aliq̃ bonũ cecidisse sed nõ est mirũ si q̃cz cadat q cõtinue est in pugna. imo potius mirũ est si aliq̃n nõ cadat. legit in vitis patrũ q quidaz venit ad abbatẽ Theodorũ dicẽs ei. Ecce quidã frater reuersus ẽ ad seculũ. Rñdit abbas Theodorus: hoc nõ admireris sed si audieris q̃ pualuit gs eũ fugere deorẽ inimici: hoc admirare. Tertio deum attẽdere ppriã infirmitatẽ. Tãte. n. infirmitatis ẽ hõ: I vt ad sibilũ vnius verbi dejciat̃. Quarto hostis impugnãtis ptãtez cũ astucia: z crudelitate. De ptãte. Job. xli. Nõ est ptãs super terrã q̃ei q̃parareẽ. De astucia. Genũ. iij. Serpẽs erat callidior cũctis animãtibꝰ terre. De crudelitate. Bre. Nihil se fecisse estimat cũ alas nõ sanciat. Incessãt sitit diabolꝰ sanguinẽ nrm. vñ sanguis suga vocat̃. Prou. xxx. Sanguinis suge due sũt filie dicẽtes affer. affer. Quinto dz attẽdere piculoꝝ varietatẽ. tot. n. sũt pricula: q̃ qñ aliqs vult cauere ab vno incidit in aliud. vnde Isa. K xxiiij. Et erit q̃ fugerit a facie foxitus dñi cadet i foueã: z qui se expliciuerit de fouea tenebitur laqo. formido est peccatũ auaricie q̃ hoies formidare facit: vñ de auaro

legitur. Job. xv. Sonitus terroris semper in auribus eius: ⁊ cum sit pax: ille semper insidias suspicatur fovea est peccatū luxurie: fovea est profunda meretrix. vt legit. Prouer. xxiij. Laqueus vero peccatū superbie: quo volatilia huius mundi. i. nobiles rapiuntur: singularia beneficia sunt: q̄ vnicuiq; singulariter sūt exhibita pro quibus etiam deo gratie agende sunt. ſm illud. Ber. Disce ad singula dona gratias agere.

¶ Decima pars de obedientia.

Icto de latria que soli creatori debetur: et de dulia que debetur soli creature dicendū est de obedientia que debetur etiam creatori ⁊ creature de qua hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur descriptiones ipsius. ¶ Secundo cōmendationes eius. ¶ Tertio tangetur de his que possunt iuuare obedientiam: ¶ Quarto de gradib⁹ obediētie. ¶ Quinto de partib⁹ ipsius. ¶ Sexto de his que obedientie aduersantur. ¶ Septimo tangetur de errore eorum qui debent soli deo obediendum esse ⁊ non homini.

¶ De scriptura obedientie. i. ca. xix.

Obedientia sic describitur: obediētia est voluntas faciendi p̄ceptum: vel mandatū superioris: ⁊ intelligas mandatū quod fit: meditate vt per nuncium vel litteras. Preceptū vero q̄ fit īmediate vel mandatum intelligas voluntatem indicatā: que est sine actione imperij. preceptū vero quando imperij coactio est. Item sic potest describi: obedientia est obtemperatio scōm regulas sacre scripture: maioribus quibuscūq; debita ⁊ intelligē sacrā scripturā. large etiam pro statutis canonicis ⁊ legalibus in quibus agitur de iurisdictione superior. Item sic describit obedientia est spontaneū ⁊ rationale proprie voluntatis sacrificiū: vel fit obedientia pro studio proprie voluntatis abnegatio. Et notandum q̄ ppria voluntas dupliciter accipitur. vno enim modo dicitur ppria voluntas: voluntas que non ē deo subiecta: ⁊ scōm hec abnegatio ppie voluntatis fit cū voluntas nostra diuine voluntati subiicitur. Alio vero modo dicitur propria voluntas. voluntas que non ē subiecta homini: ⁊ scōm hec propria voluntas abnegatur in eo qui voto se obligans homini voluntatem suam subdit voluntati humane: ⁊ sic abnegatio proprie voluntatis specialiter videtur pertinere ad religiosos: pro studio dicitur ad differentiam illor⁹ qui voluntate suaz humane voluntati subdunt timore seruili: vel pro lucro terreno ⁊ intellige hic pium studiū vehemētem animi applicationem ad cultum dei: vt piū hic dicatur a pietate que dicit theosebia. ¶ Et notandum q̄ alicui visum est q̄ obedientia ꝑut est virtus specialis attenderetur respectu eor⁹ que sunt in differētia ⁊ ad cōfirmandū hic visus est illo verbo. Aug. in lib. de vera religi. Peccatū est nō solū malū: sed etiā vetitū facere inferens a simili q̄ opus virtutis est non solum bonum sed etiā p̄ceptū facere ad quod videt facere: q̄ deus obedientiā ade experiri voluit in eo q̄ ſm se erat indifferens. i. in cōmestitione fructus ligni scientie boni ⁊ mali. Alicui etiā visum est q̄ obedientia scōm q̄ est specialis virtus attendatur nō respectu cuiuscūq; superioris: sed soluz respectu hominis cui aliquis se sponte obligauit ⁊ subdidit: sed potest aliter dici q̄ sicut prudentia virtus est quodāmodo generalis: scilicet quo ad directionē. dirigit enim opera ceteraz virtutū ⁊ de iustitia dictum est q̄ est generalis quātū ad imperiū. Imperare enim potest opera ceteraz virtutum: ⁊ sic nō sufficiat ad exequēdū ea sine ceteris virtutibus: sic obediētia quodāmodo generalis est. monere enim potest ad opera oīum virtutū. omne enim opus virtutis iuberi potest a superioribus: vel adeo: vel hoīe. vnde si aliquis velit exire in op⁹ virtutis: quia iussum est a superiore: voluntas illa erit obedientie vnde voluntas faciēdi iussum superioris q: iussum est: specialis actus est obedientie. Item notandū q̄ cū subdere se alteri sit humilitatis ⁊ obedientie. differunt tamē hic subiectiones: subdere se alicui: scōm reputationē humilitatis est. Hic enim ꝑuum electos esse solet: vt de se sentiant infra q̄ sint iuxta verbum. Ber. Item cum superbia sit appetit⁹ proprie excellentie humilitas est contemptus proprie excellentie iuxta verbum. Ber. in epistolis. Ad humilitatem etiam pertinet amor inferioritatis vel humilitatis scōm verbum. Ber. super cant. Verus imit humilis vilis vult reputari. Et Luc. xiiij. Cū

inuitatus fueris vade ⁊ recũbe in nouissimo loco. Itez subiectio aliqua ad obediẽtiã pertinet: sed hec subiectio est voluntatis respectu aliene volũtatis: subiectio humilitatis respicit personaz scom se: subiectio vero obedientie respicit eaz personaz cui aliquis subditur inquantũ preciptes est: ⁊ personam que subditur inquantum est agens: exemplum haꝫ duaꝫ subiectionuz inuenire possumus: vt videtur in xpo ⁊ Jo. Mat. iij. Subiectione obedientie subiecit se Jo. xpo. quando consensit vt baptizaret xpm: put xps volebat. vnde dicit ibi glo. Vera est humilitas: q̃ non deserit comes obediẽtia: xps vero subdidit se Johanni subiectione humilitatis volẽs a Johanne baptizari: superioris enim est baptizare: ⁊ inferioris baptizari. Elect. xx. Beatiꝰ est dare q̃ accipere.

¶ Cõmendatio obedientie. ij. ca. xx.

Equitur de cõmendatione obedientie ad quam. Primo valere possunt admonitiones que fiunt in scriptura sacra ad obediendũ. Ro. xiij. Omnis anima potestatibus sublimioribꝰ subdita sit. Eph. vi. Filij obedite parentibus vestris in dño. Coloss. iij. Filij obedite parentibus per omnia. Heb. xiij. Obedite prepositis vestris ⁊ subiacete eis. Ipsi enim pernigilant quasi rationẽ pro animabus vestris reddituri. Scõo admonitio q̃ nobis facit etiaz creatura insensibilis que obedies est vniuersaliter creatori suo. In ps. Preceptum posuit ⁊ non preteribit. Et Baruch. iij Stelle vocate sunt ⁊ dixerunt assumus. Item in ps. Terminum posuisti quẽ non transgredient. ⁊ Mat. viij. Quis est hic: quia venti ⁊ mare obediunt ei. Ambro. in exameron: nõ mediocris pudor est imperio dei insensibilia elementa parere: ⁊ homines non obedire: quibus sensus ab ipso tributꝰ est actore. Tertio exempla que i sacra scriptura inueniuntur: ⁊ inter ea: spãliter notabilia sunt. Exẽplum abrahe: ⁊ exemplũ xpi: cũ homo per inobedientiaz a deo recessisset deus volẽs formare sibi populum acceptum scom illud. Isa. xliij. Populũ istum formaui mihi laudez meã narrabit. Abraham ex quo populuz sibi formauit voluit probare per obedientiam: ⁊ per illam placuit ei abraham: triplici aũt precepto probauit obedientiam eius. Primus fuit de patrie deseritione. Gene. xij. Egredere de terra ⁊c. Scõm fuit de circuncisione. Ibidez. xvij. Tertium de filij immolatione. Ibidẽ. xxij. Primo precepto voluit separare abrahaz ab hijs a quibus ipse ortum duxerat. Ultimo vero abeo qui duxerat originem ab ipso: medio vero precepto voluit eũ separare a seipso quantum ad carnalia defideria. Circũcisio enim facta in carne monebat ad resecatiõez superfluoꝝ desideriozꝝ carnaliuz. Ideo fiebat in membro illo in quo maxime cõcupiscentia seuiebat. Circa. iij. vero preceptũ q̃ fuit in immolatione filij attendere possumus xiij. pertinentia ad difficultatẽ illius operis in quo abrahã voluit obedire deo precipienti. ¶ Primũ est q̃ abrahã voluit ad preceptuz dñi sibi carissima carere. ¶ Scom est q̃ ipse voluit amicissimũ occidẽ: posset esse q̃ aliqs ad p̃ceptũ dei vellet filio suo carere ita vt nunq̃ eum de cetero videret q tamen nollet eũ occidi. ¶ Tertiũ est q̃ voluit eum occidi coram se imo ipsemet manu propria voluit hec facere. Adulti enim sustinerent q̃ filij eoꝝ occiderent: tamẽ non possent hec aspicere vel propria manu facere. ¶ Quartũ est q̃ filius illeerat vnigenitꝰ. Nõ. n. habebat aliũ filiuz ex libera vxore. ¶ Quintũ est q̃ miraculose habuerat eũ: q̃ ex vxore vetula ⁊ sterili cũ ipse iaz eẽt senex. ¶ Sextũ est q̃ magna p̃missio facta erat abrahe de ipo ¶ Septimũ est q̃ ipe erat solatiũ matris sue: q̃ notat ibi cũ dicit. Isaac q̃ interpretat risus. Dixit. n. mihi mihi deꝰ: quicũq; audierit corridebit mihi. Gen. xxi. Quis dixisset mater Isaac: si abrahaz reuertẽs de eiꝰ immolatione dixisset ei. Immolaui filiũ tuũ. ¶ Octauũ est q̃ voluit eũ non solum occidi sed etiã incẽdi. Vñ dicit ibi offer eũ i holocaustũ q̃ interpretat totũ icẽsuz. noluit ei pcere nec viuo nec mortuo. ¶ Nonum est q̃ voluit eũ ducere p triduũ ad locum immolatiõis. Glo. Nõ est iussus abrahã statim occidere filiũ: sed p triduuz ducere ad immolationis locũ: vt longitudine tẽporis temptatio augeretur ⁊ crescentibus curis paterna viscera cruciarentur. ¶ Decimuz est q̃ non apparepat aliqua precepti vtilitas. Que enim vtilitas innocentẽ occidere: dãnuz vero manifestũ erat. ¶ Undecimũ

est q nō excusasset eū auctoritas p̄cipiētis cū nullus testis affuisset nec crederet ei si diceret dñm hec sibi p̄cepisse. Duodecimū est q: hic erat rōni contrariū. Tertiūdecimū est: q: nō p̄cesserat in sctis pīb⁹: huiꝰ obediētie exemplū. Quartūdecimū est q oibus ad quoz notitiā hoc p̄uenisset scandalū. Abraham vero accepto p̄cepto tā difficili nō se excusauit: cām p̄cepti nō interrogauit: sicut faciūt quidā imitatores diaboli. qui ait. Gen.iij. Cuiꝰ p̄cepit vobis deꝰ vt nō comederetis ⁊c. Itez nō p̄crastinauit mandatū exequi. nulluz p̄filiū cōmunicauit si aliqđ homz fecisset forsitā meritū amisisset: q: deus dixisset ei. nolebā q faceres hec: sed ad p̄banduz te hoc dixi. Itē attendēdū est q̄ vtile sit p̄mptū eē ad obediētiā. Abraā. n. filiū nō immolauit: ⁊ tū tm̄ meritū obediētie eiꝰ habuit Gen.xxij. Quia ū p̄cepisti filio tuo vnigenito p̄pme: bñdicaz tibi: multiplicabo semen tuū. In eodē. In semine tuo benedicētur oēs gētes: q: obedisti voci mee: hō qui p̄mptā hz voluntatē ad obediendū deo in oibus placet deo p̄o infinitis rebus quas nunq̄ factur⁹ est. Bre. Nō ē manus vacua a munere. si archa cordis plena fuerit bona volūtate. Itē voluit deus p̄bare xp̄m p obedientiā in quo volebat sibi formare populum nouū: xp̄s non terrā sicut abrahā sed celū deseruit ipse matrez dilectissimā religit quādo gladius transiturus erat animā eius. Luc.ij. Ipse domū religit qz nullā habere voluit. Mat.viij. Vulpes foueas hñt: ⁊ volucres celi nidū. filiꝰ aūt hoīs nō hz vbi caput reclinet. Ipse formā spiritualis circūcisionis dedit q̄ voluntatē patris volūtatisue p̄posuit. Mat.xxvi. Nō sicut ego volo sed sicut tu. Mar.xiiij. Nō qđ ego volo: sed qđ tu vis. ⁊ Lu.xxij. Non mea volūtas sed tua fiat: ipse māda to patris in holocaustuz seipsum obtulit. Mat.xiiij. Sicut mādatū dedit mihi pater sic facio. Quarto valere p̄ōt ad cō mendationē obedientie q̄ legitur de xp̄o Heb.v. Et quidē cū esset dei filius didicit ex his q̄ passus est obediētiā didicit inq̄ per experientiā. Itē didicit in corpore p ea q̄ passus ē in capite: ipse fuit et discipulis ⁊ doctor obedientie. Si filiꝰ dei obediētiaz didicit tot laborib⁹ ⁊ angustijs: nō dz hoi cē oneroſū addiscere eā. ⁊ maxime hīs q sūt i scolis ipsi⁹. s. i claustro. valde verecundū erit illis q diu fuerūt i scolis: hīs si obedientie ignari inuēti fuerint. Adam inuctꝰ est male se habuisse in obediētia in q̄ euz dñs p̄bare voluit ⁊ q̄ graue disciplinam deꝰ ei dederit oēs nouimꝰ: filij etiā israel similiter in obediētia p̄bati sunt ⁊ durissime flagellati cū in ea male se habuerunt. Sic durissime flagellabunt q inobedientes inuenti fuerint. Inobedientia hoiez de paradiso eiecit. Sen.iij. Obediētia vero euz i paradisū introducit. Lu.vlt. Eduxit eos foras in bethaniā: ⁊ eleuatis manib⁹ suis eis bñdixit: ⁊ fcm̄ est cuz bñdiceret eis recessit ab illis ⁊ ferebat i celū: felix quē deꝰ eduxit in bethaniā. s. in domū obedientie sperare p̄ōt q sit ascēsurus i celū. i. Pe.i. Sperate in eā q̄ vobis offert gr̄am i reuelatione ihesu xp̄i: q̄si filij obediētie: obediētiā voluit xp̄s docere ⁊ i mundū istū veniens ⁊ de mūdo trāsiēs: ⁊ i mūdo manēs. ¶ Primū ostenditur. Jo.vi. Descēdi ingt de celo: nō vt faciā voluntatē meā: sed voluntatē eius qui misit me. p̄m Mat.xxvi. Nō sicut ego volo: sed sicut tu. Eiusdē.xv. Sicut mādatū dedit mihi pr̄ sic facio. B. Demētote fratres xp̄s ne perderet obediētiā perdit vitā: in signū q̄ obediendo mandato patris morte sustinebat inclinato capite: emisit spiritū. Jo.xix. Tertium Jo.iij. Deus inquit cibus est vt fa.vo.eiꝰ qui misit me. Eiusdē.v. Non quero volūtatē meā: sed vo.eius q misit me. Obediētia est imago celestis hois: sicut inobediētia imago terrestris hois. i. Cor.xv. Sicut portauimus imaginē terreni: portemꝰ ita imaginem celestis. Eph̄e.iiij. Induite nouum hominē qui secundū deum creatus est. i. opere domino cōceptus non opere humano more aliox hoīum. ¶ Quinto cōmendabilis est obedientia a suo multiplici effectu. ¶ Notandū ergo p obedientia Seruū dei efficit q̄ non est modicum quid. Si enim seruus regis terreni dicit esse par comiti: quantū est esse seruū regis eterni: obedientia in hoc efficit hoiem dei seruū: efficit etiā dei hominis dñm: nō vere reputat in obediēs dñm deum suum: ⁊ si vocet oze eum dñm. Luc.vi. Quid vocatis me dñe dñe ⁊ non facitis que dico. Inobedientes ostendet deus nō esse suos: cuz regni celox ianuā eius clau-

ãet. Mat.vij. Non omnis qui dicit mihi dñe dñe intrabit. in reg.ce.sed q fa.vo.pa. mei qui in ce.est.i intra.in.reg.celo. Magna securitas est hñre dñm omnipotentẽ. Ambro. Mori nõ timeo q; bonũ dñm habeo. Beatus est q habet hũc dñm. In.ps. Btũs populus cuius dñs deus eius. Jtez beata gens cuius est dñs deus eius. ¶ Jtẽ obedientia hoiem xpi fratrẽ efficit. Immo quasi omni genere attinentie: attinentez Eccle.xxxiij. Si est tibi seruus fidelis: sit tibi quasi anima tua: quasi frater fic tracta illuz. Mat.xij. Quicũq; fecerit vo.p.m.q in ce.ip'me' frater sozor z mater ẽ.simile. Mar.iij. Jtẽ obedientia deo prestat obsequium acceptissimum.i. Ro.xv. Non qd vult domin' holocausta z victimas: z nõ potius obediatur voci domini: Melior ẽ obedientia: q victie. Eccle.iiij. Multo melior est obedientia q stultorũ victime: licet deus nos nõ exaudiat q̃cq; ad voluntatez vt exaudiat nos ad vtilitatem eo q ipse scit quid nobis expediat: nos vero hoc nescimus: ipe tamẽ vult vt seruiamus ei ad eius voluntatẽ: non ad suaz vtilitatem cũ ipe bonoz nostroz non egeat: z cũ voluntas eius recta sit semper. Eccle.xxxv. Salutare sacrificiuz est attendere mandatis: Deut.xij. Que pcipio tibi hoc tm̃ facias non addas quicq̃ nec minuas. ¶ Jtẽ obedientia in homine habitaculum deo quasi excidit expellendo a corde hominis sensum ppriũ z propriã voluntatẽ: vnde de' in domo symonis discubuit. Lu.vij. Sed nõ in domo cirenei symonis qui crucem dei fert in angaria vbi vnctio deest spũs sancti: z ideo murmur est illi. Eccle.xxxiij Precordia fatui: quasi rota carri: rota carri si vncta nõ fuerit murmurat: bethanie q interpretatur: dom' obediẽtie xps vngitur. Jo.xij. Ipse illos diligit qui secum habitant. Jo.ij. diligebat iesus marthaz z sororẽ eius: z lazarum. cũ deẽt et hospiciũ venit bethaniaz vt ibi hospitetur. Mat.xi. Circũspectis oibus: cuz iam vespera esset hora exijt in bethania cuz. xij. Glo. Ut qõ in vrbe non inueniebat': in agro parvulo apud lazarũ z sorores eius haberet hospitiũ: tunc in hospitio vteri virginalis filius dei receptus ẽ cũ maria verbo angeli obediit. Lu.i. Fiat mihi inquit scõm verbũ tuũ. ¶ Jtẽ obedientia hoiez superse leuat Treñ. Leuauit se super se: nisi corp' esset sociatũ spiritui vt sensu eius z imperio regeretur: nõ ascẽderet adhec vt remũeratio nẽ eternã mereret: sic vir simplex p obedientiã ascẽdit ad sapientiã: z mozs maiezũ a quibus regit. Immo quodãmõ vsq; ad deũ ascẽdit dũ seipsuz exuit z deũ quodãmodo induit. Gal.ij. Vivo ego iã nõ ego. vivit vero in me xps: sic quodãmõ deficiat hõ scõz illud Ego dixi dij estis: z non solũ deficiatur quo ad sensum z volũtatez dei q̃ assimilit: sed quodãmõ quo ad ptãtẽ facit enim divina: z mirrha vt pz in petro qui obediens xpo iubẽti ambulauit super aquas. Mat.xiiij. z Greg. refert in dial. q; cũ placidus puer in flumine post vas suũ demersus esset eũ vellet aquã hausire: beatus benedictus in cella existens: z hoc intelligens dixit Mauro fratri. Maure curre velociter: q; puer ille in lacum cecidit: z eũ iam longius vnda trahit. Maurus aũt existimans se currere super terram cucurrit super aquã z eductũ p capillum extraxit q postea reuersus ad se attribuit hec sanctitati benedicti: sed beatus benedictus attribuit hoc bono obedientie: obediẽtia ponit hoiem in excellẽtissimo statu z in pñti z i futuro. Primũ ostẽditur. Deut.xxviij. Si audieris vocẽ dñi dei tui: faciet te dñs deus tuus excelsiorẽ cũctis gẽtibus: scõm oẽs uz est cuidã patrũ in extasi positos: q vidit iiij. ordines ante deũ. ¶ Primus erat hoiez infirmãtiũ. z gratias deo agentiuz. ¶ Secũdus eoz est qui fuerãt hospitales ¶ Tertius eoz qui solitudinẽ sectãtur: z nõ vident homines. ¶ Quartus eoz qui propter deũ z obedientiã sollicite sunt subiecti patribus. Erat aũt hic ordo supios illis tribus: z maiorẽ gloriãpre ceteris habebat vtens torque aurea: z cum quereret se ner quare hec: responsum est ei: quoniam omnes alij habent aliquam requiẽ adimplendo propias voluntate q̃ is in bonis operibus hec aũt omnes voluntates suas reliquẽs totus pẽdet in voluntate patris iubentis: merito q; hec nullã habẽt regez in futuro summã habebũt. Phi.iij. Dicit de xpo factus obediẽs vsq; ad mortez z c. Propter qõ z deus exaltauit illũ z donauit illi nomen qõ est sup oẽ nomẽ. ¶ Jtẽ obedientia deũ glorificat. Isa.lvij. Si glorificaueris eum dum non facis vias tuas

ꝛ nō inuenitur voluntas tua vt loquaris sermonem:tūc delectaberis sup dño ꝛ sustollam te super altitudinē terre ꝛc. ❧ Multuꝫ glorificat deū vere obediens qui tacit bñplacitū deo:cū deus etiā hec mādat et p vilē pſonā:ꝛ tāto maioꝛest dei gloria quā to ptona vilioꝛ. Ideo vere obedīs merito adeo glorificat. i. Ro.ij. Quicūq; honorificauerit me glorificabo eū. Eccleſi x. Semē hominū honorabit ḣ q timet deum. Semē aūt hoc exhonorabit q pterit mādatū dñi. ¶ Item obediētia:q vult adeo ipetrat. Grego. Si obedientes fuerim⁹ pre positis nostris:obedit deus orationib⁹ nostris. Auguſti. in libro de ope monachoꝝ Citius exaudit vna oratio obediētis:q̄ de cē milia contēptoris. i. Jo.iij. Si cor nr̄m nō reprehēderit nos fiducia habemus ad deū q q̄cūq petierimus ab eo accipiem⁹ quia mādata eius custodimus:ꝛ post illō Hebre.quinto. Exauditus est pro sua reuerētia:subditur ratiō causa illius exauditionis ꝛ quēz cū esset filius dei didicit ex his que passus est obediētiā:obediētia ē que dicit illud. Cant.ij. Dilectus meus mihi:ꝛ ego illi:deuseni facit ac si esset totaliter cū obediētia:q̄ obediētia est totaliter cuꝫ illo:vere obedientes dicunt illud. Roma. xiiij. Nemo nostrū sibi vivit. ¶ Itez obediētia a periculo mari huius mūdi: liberat:obediēs nauē ptransit mare hui⁹mūdi. Sapien.xiiij. Exiguo ligno credūt homines aias suas:ꝛ trāseuntes matre p ratē liberati sunt. Exiguū lignū est obedientia humilis obedientia facta est q̄si nauis ſtitoris. Prouer.vlti. Qui in naui ē etiā quiescēs ꝛ comedens ꝛ bibēs procedit:q̄ alieno motu mouetur:sic obediēs qui i religione est etiā quiescendo comedēdo:bibendo meretur. ¶ Item obediētia hominē ditat:nec mirū cū de suo nihil expēdat qui nihil suū reputat ꝛ cum in cūctis que agit volūtatē alteri⁹ facere intēdat. ¶ Itē pro oibus que agit meritō:remūeratione expectat. ❧ Multe filie cōgregauerunt diuitias. Prouer.vlt. Obedientia vero supergressa est vniuersas:quis est q quandoq; nō faciat multa ſpecialiter pro se de q̄bus nō expectat remunerattonē nisi ille q sub obediētia vivit. ¶ Item obediētia quasi equus in paradisuꝫ vadit alieno sensui ꝛ aliene voluntati:quasi pedibus initiendo alientis ideo. Velocius vadit q̄ pedes quibus innititur velociores sunt ꝓpijs:multi in religione valde surgunt mane:ꝛ trequēter ieiunāt:qui si essent in seculo miti⁹ secū ageret:propter eāndē causaꝫ:obediētia nō maculatur. Prouer.tertio. Vie eius vie pulchre:ꝛ propter eandē causaꝫ nō leditur. Si q̄d eni culpe:vel periculi est i eo q̄ ei intūgitur: superioris est:qui precipit cuius sensui ꝛ voluntati ipe innititur nisi manifestū peccatū sit illud q̄ ei iubet:de ea videtur verum esse illud. Pſalm⁹. In manibus portabūt te:ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. ¶ Itē obediētia hominē expedit:exornatū reddit: cum obediens a seipso alienatus sit. ❧ Illi eni incūbit sollicitudo proseipso ꝛ temporaliter ꝛ spūaliter. Ideo nō solū potest currere sed etiā volare:si tamē obediētia habet duas alas sibi cōiunctas.s:voluntariā paupertatē:ꝛ castitatē. Apoc.duodecimo. Date sunt mulieri due ale aquile magne vt volaret in desertum. Ber. magna pena paupertas:qua tā cito volatur in celū. Nā in alijs virtutibus cōsequitur promissio futuro tēpore indicatur. Pauptati vero nō tam promittitur q̄ datur:castitas etiam magna pena ē que hominez expedit ab illa delectatione qua difficillimū est hominē bene viti:ꝛ a fortissima occasione peccādi scilicet a muliere per quā diabol⁹. Adā delecit. Geñ.tertio. Et q̄ iob reliquit:vt p eā eū deiceret. Job. ij. Dixit illi vxor sua:adhuc tu permanes in simplicitate tua. ¶ Itez obediētia facit hominē triūphare. Prouer.vigesimoprio Testis mēdax peribit:vir obediēs loquet victoriā. Testis mēdax est qui professus ē obediētiā:ꝛ eā non seruat:qui in presenti perit dū in bello ſpirituali succūbit:ꝛ i futuro peribit:q̄ eternaliter dānabitur exē pluꝫ habemus de hoc in populo iudayco qui promisit se seruaturū legem. Exo.decimonono. Omnia que locutus ē dñs faciemus. Itē. Josue i. Omnia que p̄cepisti nobis faciemus. Cū vero trāsgrediebatur legē vincebatur. Josue septimo. Anathēa in medio tui israel est nō poteris stare coraꝫ hostibus tuis. Adam similiter factus inobediēs tuo superiori habuit repugnās suū inferius. Geñ.tertio. Qui comedit ꝛ apti sunt oculi eius: Glo. Auguſt. Anima rationalis motus bestiales: in carne sua

B

erubuit: ⁊ subbãtur motus iste dẽ transgressione veniebat. ⁊ Tertio. Reg. vndecimo. Legitur de salomone fecit salomõ qđ nõ placuerat coꝛã deo: ⁊ subditur: ⁊ suscitauit deus aduersariũz salomoni: sic accidit ei qui in religione est: q obedientiã nõ seruat ei cui ꝓmisit ꝙ deus permittit eũ ipugnari ⁊ vinci: ⁊ sicperit qui ꝓpꝛiam volũtatẽ in religiõe vult sequi tanq̃ filius ꝑditionis. Jo. xvij. Nemo perijt ex eis nisi filius ꝑditionis. vere filius ꝑditionis est q volũtarie laqueũ iniecit: quo ꝑitur⁹ erat Prouer. vi. Illaq̃t⁹es verbo oꝛis tui. Uere filius ꝑditionis q de loco salutis: fecit sibi locuz dãnationis: ⁊ cũ cẽt liberatus de mari huius mũdi ⁊ tã igressus nauẽ religiõis ibi etiã periclitat. Act. xxviij. Utiq̃z homicida é hic q euz euasit de mari vltio diuina nõ ꝑmittit eũ viuere. vir obediens põt loq victoriã qꝛ hz nobilissimũ genus triũphi. Sicut antiq̃ pꝛes habita victoria solẽt cãtare cãticũ laudis: ⁊ gr̃az actiões: nobilissimũ genus triũphi é seipsuz vincere ꝙ facit vir obediẽs. Uñ supillud. Melioꝛ é obedientia. ⁊c. Glo. Gre. Uir obediẽs logꝛtur victoꝛias: Bũ enim aliene volũtati hũiliter subdimur: nosmetipos in coꝛde superamus. Prouer. xvi. Melioꝛ é q dñaꝛ aio suo expugnatoꝛe vrbiũ. Multi vrbes ⁊ regna sibi subiugauerũt: q tñ ad hũc trium phũ nobilem nõ peruenerũt. sic triũphus ꝓpꝛius é hoꝛis vincit leo. vel aliqd alias cetera aialia. sz seipsuz vincere nõ põt. Sen. Qui seipsum vincit ꝓtra oia fortis est obediẽs deo cõtra oia fortis est obediẽs deo subiect⁹é: ⁊ iõ merito et cetera sunt subiecta ⁊ nihil ei repugnat. deus inobedientes pugnat: iõ non est mirz si ipe triũphat. Leuit. xxvi. Si ꝓcepta meis ãbulaueritis. ⁊c psequimini inimicos vꝛos ⁊ corruet coꝛã vobis. Jtẽ obediẽtia aiam oꝛnat vnde in auris é aurea q̃celestis sponsus dat anie. Prouer. xxv. In auris aurea ⁊ margarita refulgẽs q arguit sapiẽtẽ ⁊ aurẽ obedientẽ. Margarita fulgẽs in auri auree decenter ĩũgitur: ⁊ doctrina mentẽ illuminãs auri obedienti vtiliter ꝓponitur. dat elye ⁊ rebecce in aures aureas. Sen. xxxiiij. ⁊ amici. Job. Dederũt ei ouem vnaz ⁊ in aurez aureã vnaz. Job. vlt. Item obedientia ecclesiã letificat. Eccle. iij. Qui obedit patri refrigerabit matrẽ. Jtẽ hominẽ glorificat Ro. Ult. vestra obediẽtia in omnem loci diuulgata é. Jtẽ aia castificata libidine ꝙ ꝓpꝛie volũtatis. i. De. i. Animas vestras castificantes in obediẽtia caritatis. Jtẽ obediẽtia cõseruat aiamã. Prouer. xix. Qui custodit mãdatũ custodit aiamã suã obedientez merito custodit deus tanq̃ suum. Prouer. xxix. verbũ. Custodiẽs filiꝰ extra ꝑditionẽ erit. Eccle. viij. Qui custodit pꝛeceptũ nõ experietur quicq̃ mali. In vitis patrũ cuidã ieni cũ deessent ei necessaria vite ꝑcepit discipulo suo vt iret in vicũ ad ministrũ q solebat ei necessaria deferre ⁊ ille iz timeret ire ꝓpter scãdalũ: tũ dixit se iturũ ꝓpter bonũ obediẽtie: cui senex. Uade confide in dño deus proteget te ab omni tẽptatione cũ aũt venisset frater ad hostiũ ministri senis aperto hostio iuenit ibi filiã ministri solã: que ãplexata cepit eũ allicere ad cõmixtionẽ carnis ãplexans eũ: ⁊ cũ vrgerent eũ cogitatiões clamauit ad dominũ dicẽs: dñe ꝓpter oꝛõnem eius q me misit salua me ex hac hoꝛa: ⁊ stati. Innẽt⁹ é ad flumẽ iuxta monasteriũ suũ: ⁊ reuersus est ad patrẽ sine macula. Jtẽ obediẽti obediunt oia: creatoꝛ ⁊ creature de creatore habetur. Jo. decimo. Nõ fuit postea taz longa dies: obediente dño voci hominis de creaturis vero multa hẽs exẽpla. In vitis. Patrũ q̃dam de senioꝛibus misit discipulũ suũ ad aurtẽdã aq̃ ⁊ erat puteus remotus a cella discipulus vero oblit⁹ iuẽ venit ad puteũ: ⁊ pꝛe longitudine vie nõ audẽs reuerti pꝛo fune ne forte ꝓtristaret senẽ: ꝑstrauit se in oꝛonẽ: ⁊ surgẽs de oratione clamauit. Oputee oputee misit me ser⁹ ihu ihesu chꝛisti: ⁊ abbas meus vt hauriaz aq̃: ⁊ statiascendit aqua ad os putei: ⁊ impleuit frater lagenam glorificans potentiam saluatoꝛis: aqua aũt putei reuersa est ad locũ suũ. Jtem inuitis patrum. Abbas paulus pꝛecepit discipulo suo iohanni vt afferret ei fimũ bonũ qui erat ei necessari⁹ ad vtensilia: ille ait in loco vbi fimus est habitat leena. Cui abbas. Si veneriꝛ ſup te alliga eam: ⁊ duces eã tecũ. Juit iohannes ⁊ inuenit leenam irruentem super eũ qui voluit eã tenere: sed ipsa aufugit iohãnes vero sequebaꝛ eam dicẽs. Abbas meus pꝛecepit vt alligatam ducam te ad cuz ⁊ statim bestia fugitiꝛ ⁊ tenẽs eam reuertebatur ad monasteriũ. Quod cũ vidisset

abbas ne forte discipulus inde extolleretur dixit ei. Sicut tu insesistibilis es ita insensibilem bestiam adduxisti solue ⁊ dimitte eam vt pergat ad locum suum. Jtez obedientia hominꝫ pacem dat. Prouer. xiij. Qui timet preceptum in pace versabitur. i. Aduca. xiiij. Siluit terra iuda omnibus diebus ſymonis. Siluit. i. quieuit vel pacem habuit Jſa. xlviij. Utinam attendisses ad mandata mea: fuisset quasi flumen pax tua. Jtem obediẽtia hominẽ benedici facit. Deut. xi. Propono vobis benedictionem si obedieritis mãdatis domini. Eiusdem. xxviij. Uenient super te omnes benedictiones iste: ⁊ apprehendẽt te si tamen precepta eius audieris benedictus tu in ciuitate ⁊c. Jtem facit hominem beatum. Mat. xvi. Beatus es ſymon ⁊c. Prouer. xxix. Qui custodit legez beatus est obedientia in presenti hominem digniũ prelatione efficit. Unde ſymonem prefecit dẽs ceteris apostolis. Mat. xvi. i Mach. ij. Symon frater vester scio qꝫ vir cõsilij est ipsum audite semper: ⁊ ipse vobis erit pater. Jnuita beati phylibert dicitur preesse non audeat qui subesse non didicerit nec obedientiam a subiectis imploret qui eam prelatis exhibere non nouit obedientia etiam ad regnum introducit. Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Jnobedientia: clauem paradisi amisit: sed obedientia eam recuperauit. Unde ſymoni petro dictũ est. Mat. xvi. Tibi dabo. claues regni celorum obedientia vitam hominis feliciter cõsumati Job. xxxvi. Si audierint ⁊ obseruauerint complebunt dies suos: in bono ⁊ annos suos: in gloria. Si autem non audierint transibunt per gladium. ¶ Sexto valere possunt ad commendationem obedientie verba sanctorum que videntur ostendere preminẽtia huius virtutis ad alias virtutes ſymonem prefecit deus ceteris apostolis. Math. xvi. Tibi dabo. c. r. c. ⁊ obediẽtia scõm verba sanctorum preminere videtur ceteris virtutibus. Grego. in mora. 35. sola obediẽtia virtus est que ceteras virtutes menti inserit inserta⁊ custodit: solent inseri arbori agresti duo ramunculi alicuius nobilis arboris: deide arbor que prius erat agrestis producit flores: fructꝰ ⁊ folia scõm naturã nobilis arboris aqua ramunculi sunt assumpti. Sic obedientia alienũ sensum: ⁊ alienam voluntatem assumit: ⁊ cordi eius qui promittit obediẽtiam inseritur: ⁊ Jam cor illud scõm sensum ⁊ volũtatem sui superioris operatur. Jtem dicit. Greg. qꝫ obedientia nõ taz est virtus q̃ mater virtutũ qꝫ ideo potest intelligẽe dicũ qꝫ obedientia ꝓducere põt motus omniũ virtutũ. Oés enim possunt iubere: ⁊ si aliquis ꝓducat motus illos qꝫ iussus est obediẽtie sunt sup illud. Gen. ij. Lignũqꝫ scie boni ⁊ mali dicit. Glo. Augu. obediẽtia sola verissima est virtus creature rationali: sub dei potestate degẽti qꝫ põt intelligi dictũ esse: ꝑmo qꝫ obedientia perficit hominẽ ex pte illa qua habet comparationem ad deuz sub quo est respectu. Elec. qui est nobilissimus tanq̃ finis hominis finis est enim optimum in vnoquoqꝫ hec actus est obseruatio mandati diuini. Eccle. vij. Deum time ⁊ mãdata eius obserua: hic est omnis hõ: h innuit. Aug. in hoc qꝫ post illud obedientia sola est verissima virtus subdit rationali creature sub dei potestate degenti ho põt intelligi hoc dictum propter meritũ ad qõ multum valet obedientia. Unde super illud. Gen. ij: Lignumqꝫ scientie dicit. Augu. oportebat vt homo sub deo positus ab aliquo prohiberetur: vt eẽt et virtus merendi obedientia: dũ aliquis intendit facere voluntatem propriam: nõ videtur mereri. nisi apud semetipsum. Ab illo enim merces expectatur cui seruitur vel cuius volũtas fit nõ meretur ergo apud alitũ nisi qui vult facere propriã volũtatẽ qꝫ est obediẽtie. Greg. Sola est obediẽtia que meritũ fidei possidet tertio propter maiorem difficultatem virtꝰ eni est circa difficile iuxta sapientem etiaz nomẽ virtutis a vi. videtur esse dictũ: difficilimum autẽ videtur eẽ agere cõtra sez qꝫ facit obediens qꝫ sonat nomẽ obedientie: obedire eni est contra audire. s. contra propriũ sensum: ⁊ ꝓpriã voluntatẽ. Gre. super. i. Ro. xv. Melior est obediẽtia quã victime: quia per victimas aliena caro: ꝑ obedientiam vero propria caro mactatur obediẽtia quasi quoddã martiriũ ẽ. Gre. tanto deum quisqꝫ citius placat quãto repreh̃ensa arbitrij sui superbia gladio se precepti ĩmolat: obedẽs quasi propriũ caput sibi amputat ꝓximo ⁊ caput sibi xp̃isto cõ

stituit vel eū qui in loco eius est qui martirium ꝓmo sustinet. vnā voluntatez sibi amputat. s. voluntatem viuendi: sed iste oēm voluntatē. obediētia maxime ꝓpie volūtati detrahit: ꝛ ideo virtuti maxime addit. Sapiens: hoc soluz virtuti adicies: q̄ ꝓpie voluntati detraxeris. poeta: est virtus placidis abstinuisse bonis. ¶ Sequitur de hijs que possunt iuuare obedientiam. ¶ Et notanduz q̄ quinq̄ sunt que valere solent ad hoc q̄ aliquid sit magis tractabile vel flexibile: ꝛ sumilia ꝓter ea que dicta sunt amanda est obedientia fidelibus: tanq̄ mater eoꝝ. i. Pe. i. Spera te in eā que vobis offertur gratiā in reuelatione ihesu christi quasi filij obedientie. hijs possunt valere ad hoc q̄ coꝝ alicuius fit magis obediēs. ¶ Primū est exilitas vt patet in virga que ꝓpter exilitatē flexibilis ē: etiā ferrū si sit exile vel tenue flecti pōt sic exilitas humilitas valet ad obediētiā. Unde cātoꝝ magnus parisiēsis: humilitatez posuit matrem obedientie: ꝛ apo. Phil. ij. Loquēs de obediētia xp̄i: p̄mittit deiˢ humilitate humiliauit inquit semetipsum factus obediēs ꝛc. Aug. i. xiiij. lib. de ciui. dei. Obediētia nisi humilū eē nō pōt cum humilitas sit sensus ꝓprie vacuitatis. humilis hz vbi sensuz alienū recipiat: quasi vacuus a suo: ꝛ qui sensum alienū recipit nisi sit aperte malus recipit aliena voluntatē. ꝛ sic fit obediens. superbus ꝓpius exibit de sensu suo q̄ recipiat sensum alienum: vel alienā voluntatē ꝛ fiat vere obediens. Prouer. xxvi. Uidisti hoiem sapiētē sibi videri: magis spes erit illo habebit ipse pstens. cibus in quo nimis est de sale quasi perditus est: facilius sal cibo additur quaz subtrahatur. Sic qui ad religiones venit si sal ꝓprij sensus nimis in eo abūdet non est aptus religioni facilius hō simplex religionis efficietur: quā ipe Ber. ad fratres de mōte dei. Superbia quāuis prudēs sibi videatur dimittenda est sibi ꝛ ambigēda. Si enim admittit superbus ꝑma die qua icipit habitare. Incipit leges dare. Nimium vero stultus discere nō pōt q̄ inuenit. Eccl. xix. Melioꝝ ē q minuitur sapia ꝛ indiget sensu: ꝛ timet dñm: q̄ qui abundat sensu: ꝛ transgreditur legē altissimi: timoreꝫ tā q estimat pericula q̄ nō sunt ꝛ defectus suos scrutatur inuenit se sensu indigere: ꝛ sic timore humilitatē introducit. humilitas vero vidēs sensuz suū sibi nō sufficere. Alieno sensui acquiescit: nec vult habere ducē illū q in tot foueas ꝑcipitauit eū. s. sensum ꝓpriū. ¶ Sedm est assuefactio. vñ equus assuescit circūuolutionibus vt facilius ad voluntatē sessoris flecti possit. Prou. xxv. Equus paratus ad diē belli: dñs aūt salutez tribuet. equus est religiosus cui frenū obedientie impositū est. Zacha. x. Posuit eos equū gloriē in bello. optatur deus i viro religioso gloriosa: ꝛ ideo pōt dici equus gloriē. hic equus per assuefactionē parandus est ad obediētiā: vt nunc ad dexteraz prosperitatis nunc ad sinistram aduersitatis vertatur: aliter in die belli succūbet. quando scilicet aliquid graue iniungetur: religiosus qui in sua voluntate nutritur destruitur. In vitis patrum beatus Antonius ꝓcepit paulo simplici ꝛ exemite fuere ꝛ desuere vestimenta: texere: ꝛ frangere sportulas si volebat voluntatē eius flexibilē ꝛ obediētē efficere. ¶ Tertiuz ē ignis vt patet in cera que calefacta de facili flectitur: ꝛ in metallis que ad ignem liquefiunt: ꝛ sic de facili formā rei cui infundūtur accipiunt. Sic valere potest ad hoc q̄ coꝝ in obedientia magis flexibile fiat: ignis diuini amoris. scilicet si ostendatur qualiter deus dilexerit nos. Luce. xij. Habetur de hoc igne. Ignem veni mittere in terram: ꝛ quid volo nisi vt accendat: frequenter cogitādus esset amoꝝ ille ex quo altissimus obedire voluit ꝓ nobis vsq̄ ad mortem crucis vt confundemur male obedientes esse ad lenia que nobis ex parte eius iniunguntur. ¶ Quartū est separatio rei ab aliquo minus flexibili cui adhe rebat vt patet in corio adherenti ligno q̄ flecti non potest nisi a ligno separet. Sic expediret ei qui perfecte obedire vellet q̄ voluntatem suam ab omni re tēporali separet ꝛ ea recolligeret vt haberet eā paratā q̄ mādatū superioris inueniret. In ps. Paratus sum ꝛ non sum turbatus. Item paratū coꝝ meū deus paratū coꝝ meū. B. Paratum ad sublimia paratū ad vniuersa quecūq̄ preceperis. Ber. Uerus obediens mandatū non procrastinat: sed parat aures auditui: linguā voci: manus operi: pedes itineri: ꝛ se totū ite se colligit vt mādatuz peragat imperantis. ¶ Quintū est

alicuius liquoris admixtio: vt pellis dura vngitur: vt sit tractabilior ⁊ terre dure aq̃ miscetur. Similiter vnctio gratie necessaria est: vt cor magis obedies fiat. Ideo q in religione ē frequēter in oratiōe deo supplicare debet vt gratiaz obediēdi sibi tribuat: si prelato beneplacitū suū de eo ispiret. Aug. x. lib. confes. Bñe continentiā iubes: da q̄ iubes: ⁊ iube q̄ vis. A simili dz religiosus dicere deo obedientiā iubes: da q̄ iubes: ⁊ iube q̄ vis: potest etiam valere ad obedientiam modestia imperantis. Sen. Remissus imperāti melius patitur. Greg. Qui ab vnoquoq̄ bono subiectos negat necesse est vt multa cōcedat ne obedientis mens funditus intereat: si a bonis oibus repulsa ieiunat. vnde de⁹. Ade vnicam arborez ꝓhibuit oēs alias concessit. Gen. ij. ⁊ iij. Ro. xij. Populus inobediēs fuit propter grane imperiuz robeam.

¶ De gradib⁹ obediētie. iij. ca. xxij.

Sequitur de gradibus obediētie.

A s Et notanduz q̄ Ber. vij. Gradus obedientie tangit. ¶ Quor ꝑm⁹ est libenter obedire q̄ gradū vt ipse ait: nō potest ascendere qui volūtatē precipiētis suam non fecerit libenter obediebat q dicebat. Abeus cibus est vt fa. eius vo. q mi fit me. Jo. iij. Aug. x. lib. confes. Optim⁹ minister tuus est: qui non magis intuetur hoc a te audire: quod ipse voluerit: sed potius hoc velle qō a te audierit. Ber. qsqs occulte satagit: vt q̄ vult ipse: hoc ei prelatus iniungat: ipse se seducit si forte sibi q̄si de obedientia blandiatur. Neq̄ enim i ea re ipse prelato sed magis ei prelatus obedit: paratū ad domini voluntatē se ostendit paulus dicens. Act. ix. Domine quid me vis facere. Ber. in sermonibus nec dubiū quin ampliorē gratiaz mereatur: qui paratum se exhibet ante mandatum quā qui obedire satagit post mandatū: requirit deus oblationes volūtarias. Exo. xxxi. Iste est sermo quē precepit de⁹. omnis voluntarius ⁊ prono animo offerat p̄mitias domino. Dauid: voluntarie sacrificabo tibi: coacta seruitia deo non placent: sed quidam sunt similes rusticis qui dominis suis nullum seruitiū volūt facere nisi coacti. Et notandū q̄ libenter obedire precipue laudabile est cū grauia iniunguntur. Un̄ super illud. i. Ro. xv. Bellor est obedientia ⁊c. Dicit glo. Grego. Sciendū q̄ obedientia aliquando si de suo aliquid habet nulla est. aliquando minima est si suū aliquid non habet. Cuz enim locus superior imperatur obediētie virtutē euacuat sibi qui adhuc proprio desiderio anhelat. cum vero probra contumelie imperātur. nihil in hoc ex semetipso animus appet obedientie sibi meritū iminuit qui ad hanc inuitus descendit hinc moyses principatū populi humiliter reculat. Paulus aūt audacter dicit. Ego nō solum ligari in ierusalē: sed etiam mori paratus sum. Et notandū q̄ obedientia in difficilioribus gratior est: in obedientia grauior. Inobedientia vero in facilioribus multū deo displicet. Ber. ō precepto ⁊ dispensatione: inobediendi ratione hec generalis regula teneatur vt difficilioribus quibuscūq̄ agendis obeditio gratior q̄ ꝓuaricatio grauior iudicetur: ⁊ in facilioribus minusq̄ honerosis contēptus dānabilior q̄ actus laudabilior existimetur. Aug. xiij. lib. de ciui. dei. In paradiso tanto maior inobedientia fuit quāto id quod preceptuz est nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna est inobedientie pena ꝓposita ⁊ res a creatore facilis imperata: quis nam satis explicet quantuz malū sit non obedire in re facili ⁊ tante potestatis imperior ⁊ tanto terrente supplicio. ¶ Secūdus gradus est obtemperare simpliciter. Multos enim videmus secundum verbuz. Ber. post precipientis imperium multas facere q̄stiones. quare sepius ingeminare. Unde hoc venit: quis hoc inuenit consiliuz. Inde murmuratio: excesatio: simulatio: ipossibilitas: aduocatio amicor. In psalmo. In auditu auris obediuit mihi. vt ostenderet vno eodemq̄ momento processisse: ⁊ imperantis imperiū: ⁊ obsequiū obsequentis. Ad simplicitatē obedientie pertinet non iudicare quid vel quare. Sibi preciptatur. Ber. in libro de cōsideratio. Omnib⁹ nobis in conuersionis initio. nulla magis virt⁹ est necessaria q̄ simplicitas humilis: ⁊ grauitas verecunda. Ber. ad fratres de monte dei. perfecta obedientia maxime in inciptente est indiscreta hoc est non discernere: quid vel quare preciptatur: sed ad hoc tm̄ niti vt fideliter ⁊ humiliter fiat q̄ a maiore precipitur. Idem loquens de nouitio. Stultus fiat:

vt sit sapiens: & hec omnis eius sit discretio: vt in hec nulla ei sit discretio: hec omis eius sapientia vt in hac parte nulla ei sit. Idez in sermonibus. Rara auis in terris discretio. Ideo discretionis locum sancte in nobis fratres suppleat virtus obedientie vt nihil plus: nihil minus: nihil aliter q̄ imperatum sit faciatis. Deutero. xij. Que precipio tibi hec tm̄ facias nec addas q̄cq̄ nec minuas. Cum Julius cesar in perdonandis hostibus quinq; annor̄ spacium sibi permissum pertransisset: licet gloriose triumphasset: honor tamē debitus sibi denegatus est: nec vrbez ingredi prmissus est eo q̄ vltra terminū sibi prefixum: moram cōtraxisset. Deut. xij. Non facietis sibi quod nos facim⁹ hic hodie singuli q̄ sibi rectū vī. Ber. super cant. Qui vestri cursū semel nobis credi distis quid rursus de nobis vos intromittitis: perfecte obedies dz se habere vt iumentū. Dauid factus sum in iumentū apud te. Idem deduxisti sicut oues populū tuū. Et iterum. Qui deducis velut ouem ioseph: simplicitatē obedientie multū amabant antiqui patres in disciplis suis. Ideo in principio nō precipiebant eis recta. Unde in vitis patrū q̄dam dixit abbati pastori: patres seniores nō loquuntur ab initio fratribus recta: sed magis distorta: & si viderint quia ea que torta sunt faciunt: iam eis non loquunt nisi q̄ expedit agnoscentes: qm̄ in oibus obedientes sunt: debenti feriores audire mandata superior q̄si a deo dicerent. Mat. x. Qui vos audit me audit: vñ sicuti nō discerneret si aliqd a deo peciperet: sed humiliter illud ipletur: sic nō debēt disceptare de mādatis plātis. Ber: Nō te moneat magister iperitus: indiscreta potestas: sed meméto: qz nō est potestas nisi a deo & q potestati dei resistit: ordiationi resistit. Col. iij. Serui obedite p oia dñis &c. Et subdit q̄cūq; facitis ex aio opamini sicut dño & nō hoibus. ¶ Tertius gradus est ilariter obedire. Ilarē. n. datorē diligit de⁹. ij. cor. ix. Scōm verbū. Ber. Serenitas in vultu dulcedo in sermonib⁹ multū colorāt obedientiā obsequētis: nubilosa corpis cōpositio & facies tenebris tristicie offuscata: de notionē ab aio recessisse signat: qs. n. libēter iperat hoi tristiciā efflāti? Eph. vi. Oia facite sine murmuratiōib⁹. Eccl. 35. In oi dato ilarē fac vultū tuum: q cū murmure obediūt cū praua falsa deū pascere volunt In ps. Bederūt in escam meā fel &c. Obēdētia talū est q̄si obedientia demonū: ad p̄ceptū enim xp̄i exibāt demonia de multis clamātia: q sic obediūt non vere sunt obedētes: & si dicant esse. Math. xxvij. Innuerunt hoiem cyrenēū symonē noie tales sunt: vt magni lapides q moueri nō possunt sine afflictiōe mouētis Eccle. x. Qui transfert lapides afflige̊t in eis: tales sunt vt rote carri: nō soli in hec q̄ p̄o defectu vnctionis murmurāt: sed qua vn⁹ alterū p̄cedere nō vult: non faciā hoc dicit vnus nisi ille idē fecerit. Eccl. xxxij. Precordia fatui quasi rota carri: tales sunt: sicut imagines in edificijs que sustinent colūnas q̄ in facie tristiciā ostendunt: prelatus cuius subditi cū tristicia & murmure obediunt: similis est illi qui haberet oīa mēbra infirma que necesse haberet movere: & nullus moueri posset sine dolore qui esset in magna miseria: plat⁹ talis iperat isti: & ille affligit & ptristat: & ip̄e cū eo. sic̄r iperat alij & ille ptristatur: & ipse cū eo: & sic q obseq debuerūt offendūt. Heb. xiij. Obedite prepositis vestris & subiacete eis ipsi enim pui gilāt quasi rationē p̄o animabus vestris reddituri: vt hoc faciāt cū gaudio: & nō gementes: hoc enim nō expedit vobis. Sen. in lib. de būficijs. Ita a natura cōparatū est vt citius alterius inturie q̄ merita descendāt: illa cito defluāt: has tenax memoria custodiat: quez expectat qui offēdit: dū obligat: satis aduersus eū gratus est: qui beneficio eius ignoscit. A simili possum⁹ dicere q̄ satis facit deus p̄o obedientia aliquor̄: si afflictionem q̄ ipsi faciunt superioribus suis eis ignoscit. Quartus gradus velociter est obedire. Luc. xix. Dictum est Zacheo festinans descendere: & subditur remuneratio: hodie inquit salus domui huic facta est. Mat. iiij. Dicitur d̄ Petro: & Andrea: a domino vocatis: at illi cōtinuo relictis retib⁹ secuti sunt enim: & sīr subditur de Jacobo & Johanne. Illi statim relictis retibus & p̄ secuti sūt enim Jero. Perfecta obediētia est sua ipsa relinquere. Cant. v. Manus eius tornatiles. In vitis patrū. Abbas Siluan⁹ habebat. xij. discipulos vni eor̄ nom̄ marc⁹ quē p̄ ceteris diligebat pp bonū obedīēte q̄d

erat i eo.cũq; gdã dicerẽt ei q; alij discipu
li ꝓtristarẽt ex hoc.ipse pulsauit ad hostiũ
vniuscniusq; vocãs eũ: ⁊ nullus exire vo-
luit tandẽ vocauit Barcũ ad eĩ⁹ hostiuz
qui,statim exiuit. Et Siluan⁹ in quaterno
q̃ scribebat ille ipe vocationis littẽrã vltimã ip̃fectã inuenit q̃ post vocationẽ pro
pter bonũ obedientie cõplere noluit. tunc
illi indicauerũt eũ magis esse diligendum
eo q; deus magis diligeret eũ ꝓpter bonũ
obediẽtie. Item quidã abbas senioni iue.
Abbati hoꝛ: debuit ꝓparepiscem ⁊ ap-
posuit cultelliũ: ⁊ incidebat eũ ⁊ vocatus ẽ
ab abbate: hoꝛ: reliquit piscem semicisum
ꝓpter bonũ obedientie. Valde gratuz so
let: esse ꝓncipibus cũ ꝓcepta coꝛ velociter adimplentur. Prouer. xxij. Vidisti hominẽ velocẽ in opere suo: coram regib⁹ stabit nec erit ante ignobiles. Quintus
grad⁹ est virtiter adiplere mãdatũ. Exo.
Manũ tuã mittisti ad fortia: agendum est
instanter: ⁊ ꝓstanter obediendũ: nec inter
asperitatẽ verbũ tam regalis ẽ semita re-
linquẽda: ⁊ legitur de semita obedientie.
xp̃s hanc semitã etiam ꝓ morte ignominiosa relinquere noluit. Phi.ij. Factus
obediẽs vsq; ad mortẽ. Mortẽ aũt cruc⁹.
Ber. Demetite fratres: xp̃s ne perederet
obedientiã: perdidit vitã. Idẽ puras obedientie fructũ cũ subdit⁹ audit: obediẽtiã
quã multis expetierat votis cũ ei ꝓcipit
q; redoleat dignitatẽ: ecõtrario meritũ assigna ei obedientie q̃ terret animũ audiẽtis: grauis ad audiendũ: grauis ad ip̃lendum: ⁊ grauissima adtenendũ. Sext⁹
grad⁹ ẽ humiliter obedire ⁊ subdit. Ber.
Magna virtus humilitatis sine cui⁹ obtentu virtus fortitudinis: nõ solũ virt⁹ nũ
fit: sed etiã in superbiã erumpit. Luc. xvij.
Cũ feceritis oia que ꝓcepta sũt dicite seruꝰ inutiles sumus qđ facere debuimus fecimus. Septimus gradus est idẽ sine nen
ter obedire. ⁊ subdit Ber. Perseuerantia
singularis est filia sũmi regis. Idẽ qđ cur
rere prodest ⁊ ante curius mee deficere?
Sic currite vt cõp̃rehẽdatis. i. Cor. xi. Vij
sunt septẽ gradus scale quã vidit Jacob.
Gen. xxviij. Hãc visionẽ vidit Jacob dormiens i itinere: i lapide supposito capiti.
Glo. Caput ponit i lapidem q; ꝓpoiheret
mente. Et fm Aug. i itinere dormire est i
via huius seculi: ab impedimento secula-
rium actionum quiescere. Beatus benedictus ⁊ Bing. ⁊ alij sancti q; religiones istituerunt cum christo corde adhesissent: ⁊ a
curis huius seculi gecerent sp̃ualiter vide
runt visionem illam. Scala ista obedientia est cuius latera duo possunt intelligi:
paupertas voluntaria: ⁊ continentia: vel
abrenunciatio ꝓprij sensus: ⁊ ꝓprie voluntatis. Descendenda vero sunt. q̃tuoꝛ
que de hac scala dicuntur. Primus est
q; erat stans sue ꝓterrã i quo notatur rectitudo intentionis que debet esse in hijs
q; viam obedientie aggrediuntur: ⁊ excluditur per hec macula intentionis terrene
eorum q; habent terrenam intentionem in
religione scala non stat: sed potius iacet
super terram vel potius directa est ad infernum. Eccle. quarto. Custodi pedẽ tuũ
igrediẽs domũ dñi pedem inq; intentionis
C Secũs est q; cacumen eius tãgebat celum i quo figuratum est q; cõuersatio religiosoꝛ debet esse i celis. vel quia imediatus transitus est i morte avia perfecte obedientie i celum. Parum enim vel nihil morantur perfecte obedientes in purgatorio
⁊ quia magni luci⁹ est obedientia: vt ꝓpius
ostensus est: ⁊ ideo sufficit hic soluere debita: ⁊ qui vero obediẽte xp̃s viuit ⁊ operatur. Gal. ij. Viuo ego: iam nõ ego: viuit
vero i me xp̃s nec est verisimile q; de⁹ sit
i futuro eoꝛ vitor: quoꝛ hic ẽ actor. Tertium est q; Jacob vidit angelos ascendẽtes ⁊ descendentes per scalam illaz i quo
insinuatur q; via obediendie via angelica
est: siue enim descendant vere obedientes
fribus suis ministrando: siue ascendant
deo assistendo in oratione: lectione: meditatione: ad modum angelorum voluntatem dei peragunt. Unde quantum ad illos ipletur illa orationis dñice petitio: fiat
voluntas tua sicut in celo ⁊ i terra. Mat.
vi. Quartum est q; deus erat innixus
scale i quo insinuatur q; perfecta obedientia se habet imediate ad deum. Nullũ enim
iternaliũ vel modicum est iter mortem
vere obedientis ⁊ diuinam visionem. Et
in ps. Tenuisti manũ dexterã meã. ⁊ inc.
tu. deu. me. ⁊ cum gloria suscepisti me.
Isa. lviij. Si auerteris a sabbato pedem
tuũ ꝛc. Sustolla te sup altitudinẽ terre: et
cibabo te hereditate iacob patris tui. Ad hũ debent incitare eos: q; sunt in scala obe

ātentie ad ascendēdū virīliter: spes ⁊ desiderū videndū dñm scale intrūsicut cū acclamatū est in obsidione alicuius castri illū habiturū centū libras qui primo intraverit spes ⁊ desiderū tanti lucri facit aliquos per scalā ascendere tenentes clipeos supra se licet lapidibus percuciātur desuper. Sic spes ⁊ desiderū de quibus iam dictum est deberent facere vt hoies p scalā obedientie ascenderent oēs aduersitates q occurrunt superando. Mat. xi. Regnū celoꝝ vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illō. Item insinuatur in hoc q dñs erat innixus scale q ipse paratus est iuuare: ⁊ conservare eos qui viam obedientie aggressi sunt quasi suos perfecte obediens eximo sequitur dñm. Unde deus quasi fidelis socius vbi deuentū est ad locū difficilē ad trāseundū porrigit manū et iuuās eū. In ps. Adhesit aia mea post te me suscepit dextera tua. Attendendū est etiā q sequitur: vere dñs ē in loco isto: dicit iacob deus dñm se exhibet vere obedienti eū iuuādo ⁊ cōseruādo: ⁊ exaudiendo: merito cū ille exhibebat se seruū dei volūtatē ei⁹ adimplēdo. Itē attēdēdum est q iacob postea dixit: q̄ terribilis ē locus iste: terribilis est locus sanctus. s. locus religionis propter dñi presentiam. Sollicite enim se debent habere qui sunt in religione propter hoc q deus presens est. Hoc ē enim vnum illoꝝ qđ deus requirit ab homine .s. sollicite ambulare cum deo suo. Abdie vi. terrorem incutere deberet iis qui peccant in locis sanctis. pena illorum qui in locis sanctis peccauerunt: vt pena luciferi ⁊ adam. Se. non est h aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. dom⁹ dei dicitur religio. q: in vere obedientibus deus habet dñm. Porta vero celi est propter propinquitatem q̄ habet perfecta obedientia ad dei visionē. ve illis qui de porta celi faciunt portaz inferni: ⁊ de domo dei spelūcam latronuz: vt qui symoniace intrant religionem aliquam vel proprietary sunt ibi. Matthe. xxi. Domus mea domus orationis est vos autem fe. eam spe. la. Item ve illis religiosis qui de scala regni celestis: scalam faciunt confusionis: quorum peccata tanto amplius ferent hominibus quanto ipi sunt in gradu altiori.

¶ De partibus obedientie.

Sequitur de ptibus obedientie. Et
s notādū q est obedientia reprehensibilis ⁊ est obedientia cōmendabilis. Obedientia reprehensibilis triplex est. ¶ Prima est cū aliqs obedit creature inferiori hoie vt pecunie. Eccle. x. Pecūnie obediūt oia. ¶ Secūda est cū ex remissione superioris ⁊ curiositate inferioris accidit q ille obedit qui dz iperare: ⁊ ille imperat qui dz obedire. cū .s. ille ē supra qui debuit ee infra: ⁊ membrū supra verticē se extollit. Prouer. xxx. Per tria mouetur terra ⁊ q̄rtum q nō pōt sustinere p seruū cū regnauerit ⁊c. ¶ Tertia est cū aliqs suo superiori in malo obedit. Greg. In moali. Nunq̄ p obedientiā dz malū fieri. Aliqñ aūt dz bonū qđ agitur p obedientiā intermitti. Ber. in epistolis. Facere malū qđ lz etiā iubente cōstat nō ee obedientia: sz potius in obedientiaz. Gre. caueāt subditi ne plusq̄ expedit sint subiecti: ne dum plusq̄ expedit studēt ee subiecti superiori: rebellant vitia venerari. Aug. Sic modus obedientie tenēdus est vt bonis i malo nō dissentias nec malis in bono detractes. ¶ Obedientia vero cōmendabilis quedā est necessaria quedā habūdans vel perfecta necessaria est vt cū aliquis obedit in iis in qbus tenetur obedire habūdans vero est: cū obediat ēt in iis in qbus non tenētur obedire. Ber. Subiectus hmōi obedientiā q̄ finitb⁹ cohibere nouerit imperfectū nā perfecta obedientia legē nescit terminis ñ artat neqz cōtenta angustijs profession is largiori volūtate: ferri latitudine caritatis. Itē ad perfectiōez obedientie ptinet nō solū facere qđ iubet: sz etiā sicut iubet. B. illū optimū dicit obedientie gradū: cū eo aio opus iniunctū recipitur: quo ⁊ p̄cipitur. Gen. xvij. Bī de abraha ⁊ circuncidit carnē ppuciū eorum statim ipsa die sicut p̄cepat eide⁹. Abdie i. Exurgēs ioseph a somno fecit sicē p̄cepit ei angelus. Jo. xiij: Sicut mādatū dedit mihi pr̄ sic facio. Itē notā. q ē obedientia q̄ debetur er natura vt illa q̄ debetur deo. Act. v. obedire oz magis deo q̄ hoibus ⁊ illa que debetur' pentibus carnalibus. Ephe. vi. ſ Filij obedite pentibus vestris in domino: Hoc enim iustum est. Item colo sij. filij obedite pentibus vestris per oia: hec enī placitū ē deo. Itē ē obedientia que non debetur ex nā sz habuit volūtatē p̄cipitūsui

vel volūtatē līberā: vel nō līberā. volūtatē nō liberā fui principiū habuit obedictia: q̄ dz seruus dño. Col.iij. Serui p oia obedite dñis vestris. volūtatez vero liberā fui principiuz hūit obedictia q̄ vxor dz viro. vel q̄ oz subditus plato. Eph̄.v. Mulieres subdite sint viris suis in oibus. Ben.iij. Bř mulieri. Sub viri potestate eris: ⁊ ipe dominabitur tui. Deu.xiij. obedite ppositis vestris: ⁊ subiacete eis. ⁊c.

¶ De his q̄ aduersant obedictie. vi. c. xxiiij

Equit deus que aduersantur obedictie. ¶ Et notādū q̄ obedictie:

A primo aduersatur ppriis sensus deinde ppria volūtas sicut equus videns nō est idoneus circuire ad molā sic qui hz ppriū sensuz nō ē aptus volubilitati obedictie. Deut.xij. Non facietis sibi q̄ nos facimus hoc hodie singuli q̄ sibi rectū. vř Jud.xvij. In diebus illis nō erat rex in israel: sed vnusquisq; q̄ rectū sibi videbatur hoc faciebat: exēplū relinq̄ndi ppriū sensuz dedit ipse a mře sua inuētus in tēplo. Luc.ij. Descendit cū eis ⁊ venit nazareth ⁊ erat subditus illis. B. quis nō erubescat obstinatus esse in cōsilio suo q̄ suū sapia

B ipa deseruit: ppriis sensus oculis est veteris hois q̄ inimicus est deo ⁊ ideo eruēd⁹ est. ¶ De ppria vero volūtate. Notādū est q̄ ipsa deo multū displicet: diabolo multū placet: hōi multuz nocet nec mirū si dño multū displiceat. Ipsa eni est que deo primo iniuriat. ipsa sola deo aufert dñiuz suum ⁊ dat illud diabo. Sicut eni obēdictia efficit hoīem seruū dei: Sic ppria voluntas efficit eū seruū diaboli: iō multum placet diabolo. Eccle.xviij. Post concupiscentias tuas non eas: ⁊ a voluptate tua auertere. Si p̄stes aie tue concupiscentias eius faciet te in gaudiū inimicis tuis.

¶ xij mala que facit ppria voluntas.

Propria voluntas hoi multipliciter nocet. ¶ Primo aufert ei deū

p Ber. super. Cant. Nō dabit inobedienti copiam sui: tantus obedientie amator vt mori q̄ nō obedire maluerit. ¶ Secundo bñficia dei hoīni subtrahit. Grego. Bignū est vt abeis beneficijs sit quilibet extraneus qui eius nimiz iussionibus nō vult esse subiectus. ¶ Tertio meritum euacuat. Isa. lviij. Quare ieiunauimus ⁊ nō aspexisti: ⁊ subditur. Ecce in die ieiunij vestri inuenitur volūtas vestra. B. Super cant. Grande malum ppria volūtas qua fit vt bōa tua: tibi bona nō sint. ¶ Quarto hoīnē excōmunicat. ij. Tes.iij. Si q̄s non obedit verbo nostro per epistolā hūc notate ⁊ ne cōmiscemini cūilio. ¶ Qui hoīnem furem efficit. Ille eni qui in religione est ppric voluntatis contrectat rem alienam. s. seipsum inuito domino. Mat. xvi. siquis vult venire post me abneget semetipm. Luc. xiiij. Omnis ex vobis q̄ nō renunciauerit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. ¶ Sexto reddit hominem maledictū. Deut. xxviij. Si audire nolueris vocē dñi dei tui: vt custodias ⁊ facias oia mādata eius venient supte oēs maledictiones iste apprehendēt te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus i agro: maledictū horreū tuū ⁊ maledicte reliquie tue: maledictus fructus vētris tui ⁊ fructus terre tue. ¶ Septimo idolatriā efficit. i. Ro. xv. Quasi peccatū ariolandi est repugnare ⁊ quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. Glo. sola est obedientia: que fidei meritum possidet sine qua infidelis quisq; conuincitur inobediens negat deū in quantū est deus. Greg. in moza. ptra cōditorem superbire est precepta eius pecando transcendere quia quasi a se iugum dominationis eius excutit: cui per inobediētiā subesse contemnit. ¶ Octauo hominē a dignitate deicit: vt patet in saul cui dicit samuel. i. Ro. xv. Quia proteciſti sermonem domini proiecit te deus ne sis rex super israel. ¶ Nono aduersarium hoīni suscitat. iij. Ro. xi. Fecit salomon q̄ nō placuerat coram domino ⁊ suscitauit deus aduersarium salomoni. Decimo hominez confundit. Ose. x. Confundetur israel in voluntate sua. Isa. xlv. Confundetur oēs qui repugnant ei. In hoc confundit qui propriam voluntatem in religione sequitur: quia contrarium accidit ei illius q̄ intendit querit alicubi: consolationem ⁊ ex hoc postea habet maiorem desolationem vel remorsionem conscientie vel in punitione penitētie: vel in infirmitate que quādoq; ex hoc sequitur: qui plus vult facere in religione voluntatē suam plus cogitur facere contra eam. Cum enim talis nō habeat gratiam illam apud deum vel hoīnes q̄ habet verus obediens multa non

concedūtur sibi q̄ cōcedūtur vero obedi
ti. Jonas effugere voluit vt dei volūtatez
nō impleret. Jmpleuit tñ cātinuit⁹. Ecce.
ecce. Jonaz fugituū dei tēpestas inuenit
sors ligat mare suscipit: ⁊ q̄ actoris voci
obedire remittit ad locū quo missus fuerat
suo reus carcere portat. Undeci. hoiez
affligit: vñ saul inobedīte malign⁹ spūs
exagitat. i. Ro. xvi. Nō ppie volūtatis in
religione animū hz inordinatū: ⁊ iō affligi
tur. Aug. i. li. cō. Jussisti. dñe ⁊ sic est vt pe
na sit sibi ois inordinat⁹ anim⁹. Duode.
hominē morte tpali ⁊ eterna dignū efficit
Deut. xvij. Qui supbierit nolens obedire
sacerdotis impio moriet. Eiusdez. xxi. Si
genuerit homo filiū ptumacē q̄ nō audiat
pr̄is aut mr̄is impiū: ⁊ choercit⁹ obedire
ptēpserit: lapidib⁹ obruet eū ppl's. Josue. i
Qui ptradixerit ori tuo ⁊ nō obedierit cū
tis sermonib⁹ tuis quos p̄cepis ei moriat.
ij. Ro. xiij. Uir dei q̄ iobediēs fuit ori dñi
pcussus ē a leōe. B. Quid odit de⁹ aut quē
punit p̄ter volūtatē propriā? Cesset enim
propria voluntas: ⁊ infernus non erit.

¶ De errore illorum qui dicūt nō esse obe
diendum homini. vij. capi. xxv

a s Egī de errore illoz q̄ dñi deo obe
diendū ee: ⁊ nō hōi fatuitas vero
huius erroris facile; mālfestari pōt his q̄ ve
tus testū recipiūt cū in veteri lege p̄cipiā-
tur occidi: q̄ impio sacerdotis: vel p̄nci-
pis: vel parētū inobediētes sunt: de p̄mo
hī. Deut. xvij. Qui supbierit nolēs obedi
re sacerdotis impio moriet. De secūdo
Jo. i. Qui ptradixerit ori tuo ⁊c. De ter
tio. Deu. xxi. Si genuerit hō filiū ptuma-
cez ⁊c. Testimonijs ēt noui testi falsitas
dicti erroris mālfeste pōt ostēdi. Ro. xiij.
Omnis aia ptātibus sublimioribus sub
iecta sit. Nō. n. est ptās nisi a deo: que aūt
sunt a deo ordinata sunt. Jtaq̄ q̄ resistit
ptāti: deo ordinatōi resistit. Qui aūt resi
stūt sibijpsi dānationē acqrūt. Eph. vi. Fi
lij obedite parentib⁹ vr̄is i dño: h. n. iustū ē.
Jn. eodē. Serui obedite dñis carnalib⁹ cū
timore ⁊ tremore: i simplicitate cordis ve
stri sicut xp̄o. Col. iij. Filij obedite parēti
bus vr̄is: hoc eni beneplacitū est domino.
Jn eodē. Serui obedite p̄ oia dñis carna
libus. Titū. iij. Admone illis p̄ncipib⁹ ⁊
ptātib⁹ subditos esse. Hebre. xiij. Obedite
p̄positis vestris: ⁊ subiacete eis. i. Pe.
ij. Subiecti estote omni humane creatu-
re p̄opter dominū: siue regi quasi p̄cellē-
ti: siue ducibus tanq̄ ab comissis. Jn eo-
dem. Serui subiecti estote in omni timo
re dñis vestris: non tñ bonis ⁊ mode-
stis: sed etiam discolis. Preterea constāt
q̄ christus voluit apostolos esse loco sui
⁊ vicē eius gerere. sm illud Mat. x. Qui
vos audit me audit: ⁊ qui vos spernit me
spernit. Et eiusdem. xvi. Dictum ē petro:
tibi dabo claues regni celorum. ⁊ quod
ligaueris super terram: erit ligatum ⁊ in
celis. ⁊ quodcunq̄ sol. super ter. e. so. ⁊ in
celis. Jtem eiusdem. xviij. Amen dico vo
bis: quecunq̄ alligaueritis super terram
erūt ligata ⁊ in celo. ⁊c. Et Jo. xx. Accipi
te spiritū sanctū quor̄ remiseritis pecca-
ta remittuntur eis: ⁊ quor̄ retinueritis re
tenta sunt. obediendum ergo fuit apostō
lis sicut xp̄o tanq̄ eius vicarijs. Simili er
go successoribus eor̄ obediendū est tanq̄
xp̄i vicarijs. Si q̄s vero dicat q̄ obedien
dū fuit apostolis tanq̄ xp̄o: sed nō eor̄ suc
cessoribus: ergo xp̄s recessurus ab eccleha
nō sufficiēter ordinauit de ea: nisi q̄diu
apostoli viuerēt. Si rex Fr̄ācie iturus eēt
in pegrinationē ⁊ p̄poneret alīū: q̄ eēt lo
co sui vsq̄ ad certū tēpus infra q̄ sciret se
nō eē redditurū: ipse nō sufficiēter ordi-
naret de regno: ergo cū xp̄s ascensurus in
celū sciret se nō esse redditurū ad eccleſiā
ante mortē apostolor̄: si ipse solos ordina
uit: qui essent loco eius dū apostoli viue-
rent. ipse insufficienter p̄uidit ecclesie sue:
relinquitur ergo q̄ successoribus eor̄ sit
obediendum sicut ⁊ ipsis obediendus fu-
it. Si quis vero dicat hominibus ee obe-
diendum: sed tantum bonis non malis
patet primo hoc esse falsum ex verbis xp̄i:
Mat. xxiij. Super cathedraz moysi sede.
runt scribe ⁊ pharisei: oia ergo q̄cunq̄ di
xerit vobis seruate ⁊ facite: sm vero ope-
ra eorum nolite facere. Et. i. Pe. ij. Serui
subditi estote in omni timore dñis nō tā
tum bonis ⁊ modestis: sed etiaz discolis.
Preterea si tantum bonis esset obedien-
dū: iurisdictio ecclesie nil haberet certitu-
dinis: nescitur eniz quis sit bonus vel ma
lus. Eccles. ix. Sunt iusti atq̄ sapientes:
⁊ opera eor̄ in manu dei: ⁊ tamē nescit
homo vtrū amore an odio dignus sit: sed
oia in futurū seruantur incerta. Jtē iurisd

dictio eccleſie:nihil hꝫet ſtabilitatis. Ille enim q̄ bonus i momēto pōt fieri malus ⁊ tūc nō erit et obediēdū. Preterea ſicut pictor ſedus depingit ſtatuā pulcram:nec vicīū pictoris ſtatuā beturpat. Sic ⁊ p̄latus malus poteſt facere preceptū bonū nec eſt periculū his qui ſubiecti ſunt ſi obediant prelato malo in eis in q̄bus obedirent prelato bono:ex quo prelatus malꝰ habet poteſtatē. omnis enī poteſtas adeo ē:⁊ q̄ poteſtati reſiſtit:dei ordinationi reſiſtit. Ro. xiij. Si vero prelatus malus p̄cipiat maluz:tūc plane nō eſt obediendū ei. Augu. ſup illud. Ro.xiij. Qui reſiſtūt ipſi ſibi dānationem acquirunt. Si ille iuſerit quod nō debes facere hꝫ ſane cōtempne poteſtatē:timēdo poteſtatez maiorē:ipſos humanarū rerum gradus auerte. Siq̄d iuſſerit curator nūquid tibi faciendū eſt:ſi contra procōſulem iubeat vrſum ſiq̄d ipſe procōſul iubeat:⁊ aliud imperator nūq̄d dubitatur contempto illo illi eſſe ſeruiēduz. Ergo ſi aliud imperator ⁊ aliud deus iubeat cōtempto illo obtemperandū eſt deo

Sexta pars de diſciplina. xxvi.

Acto de obedientia qua redditur ꝙ debetur ſuperiori dicēdū eſt de diſciplina que redditur ꝙ debetur inferiori de hac hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur diuerſe acceptiones hui⁹ nois diſciplina. Secūda tangetur de his q̄ incitare poſſunt ad facilē dū correptionē Tertio de his que poſſunt eam impedire. Quarto de modo corripiendi vel corrigēdi. Quinto de his que incitare poſſunt ad libenter recipiendum correptionem. ¶ Sexto de diuerſis partib⁹ diſcipline. ¶ Septimo de erroribus circa diſciplinam.

Diſtinguitur nomen diſcipline.

B ¶ Circa primum notanduz ꝙ diſciplina Quandoq̄ dicitur correctendi deſiderium inferioris ⁊ ſic videt pars. iuſticie. Aliq̄n aūt dicitur diſciplina id quod adhibetur ad correptionez aliquorū. ſic ſumitur. Hebre. xij. Fili mi noli negligere diſciplinaz. Enoodē. In diſciplina perſeuerate. Itē ſi extra diſciplinam eſtis ⁊c. Quādoq̄ aūt diſciplina dicitur effectus diſcipline ſumpto modo:⁊ ſic videtur eam deſcribere. Ciprianus dicens:diſciplina eſt morum ordinata correptio:⁊ maiorum precedentium patrē regularū obſeruatio. Itez magiſter Hugo de ſancto victore:Diſciplina: ſingit eſt obſerua bona ⁊ honeſta:cui patrum ē non malū facere ſed ſtudet in his que bene agunt:percuncta inreprehenſibilis apparere. Ber. in epiſtolis. Diſciplina cerui/ cē ſubmittit ſpēlia componit:vultuz ligat oculos cachinos cohibet:moderat linguā gulam frenat:iram ſedat:formatincēſſuz Itez magiſter Hugo de ſancto victore. Diſciplina eſt membrorum omnīū motus ordinatus:⁊ diſpoſitio decēs:in omni habitu:⁊ actione. Diſciplia ſumpta primo mō poterit videri alicui idez eſſe q̄ zelus. Ad zelū primo videtur pertinere dolor de dei contumelia:qui eſt quaſi quedaz ſciſſura cordis q̄ interdum indicat veſtium ſciſſura. Secundo tabeſcentia que eſt cū dolor vehemētior aut diuturnior fuerit. Dauid Super inimicos tuos tabeſcam. Tertio ita per zelum que eſt appetitus vliſcendi dei offenſam:que ira ſi inueterata fuerit efficitur odiū. De quo in p̄s. Nonne q̄ oderā te domine oderam. Idē perfecto odio oderā illos. Perfectuz odium eſt quo inimicos dei vſq̄ ad dilectionem pſequmur non habentes pacem cū eis q̄diu ſunt dei inimici vel perfectum odium dicitur:vtrorum perfectorum quo pecata hominū nō homies odio hēntur. Ambroſius. Qui habent zelum omnes inimicos ſuos putāt q̄ ſunt hoſtes dei q̄uis patrem:fratrem:ſororem:de omnibus dicūt. Inimici facti ſunt mihi. Idem nemo grauior hoſtis omnīū q̄ qui omnium ledit amatorem. Augu. vnū quēq̄ xp̄ianuz zelus domus dei comedat nō enim magis eſt domus tua: q̄ illa vbi habes ſalutem eternaz. Si ergo in domo tua nequid peruerſum fiat ſatagis. In domo dei vbi ſalus ē p̄poſita:⁊ requies ſine fine. Non debes pati quantū in te eſt ſi quid peruerſum forte videris. Et notādū ꝙ nō vī oino idē eſſe zelus:⁊ ira p zelum bonus zelus eſt vt ait glo. Augu. ſup illō. Jo. ij. zelus domus tue:feruor animi quo mēs abiecto timore humano pro defenſiōe veritatis accenditur ⁊ eo cōmeditur:q̄ quelibet prauaq̄ viderit corrigere ſatagis:ſiue qui tollerat:⁊ gemit. Ira vero per zelū eſt ira iuſta. de qua glo. ſup illō. Matt. v. Qui q̄ irascitur ⁊c. Iuſta ira eſt mī diſcipline ⁊ ſuper illud. Job. v. Virum ſtultū interficit iracūdia. Dicit Greg. eſt ira per zelū qua

trascī sicut nostris primoꝝ errātibꝰ debē mus. De hac ira etiā dicit glo. super illud Eccl.vij. Nec est ira qua vitijs trascimur.
L ¶ Itē notandū ꝙ sup illud. Eçe.iij. Su me tibi sartaginē ferream. Dicit glo. Gre. Nullū magis sacrificiū deo ē q̄ çelus aia rum. çelus dei gloriā in hoc mundo defen dit: çelus carbo est quez vnus de seraphin accepit ꝺ altari celestiꝰ: ꝛ tetigit labia. Isa. vi. Nam nō sunt digna p̄dicare labia illa verbuz dei. que hec carbo nō tetigerit. In ps. Mors in labijs eoꝝ vbi littera cōis hz gladius in labijs eoꝝ. In labijs quoꝝūdā verbū dei quod deberet esse spūs: ꝛ vita. Mors est. Propterea n. defectū çeli: verbum dei. Ita frigidū annunciāt aliqui ꝙ auditores eoꝝ inde potius frigescunt q̄ accendantur. ꝓpterea ignē istum dictū est de helya. Eccl. xlviij. Surrexit helyas pro pheta quasi ignis. çacha. xij. Ponam duces iuda sicut caminum ignis in lignis.

¶ De his que incitant ad faciendam correptionem. ij. cap̄. xxvij.

A Equitur de his que possunt incitare ad correptionē faciendā. Notandum ergo ꝙ ad hec primo icitare pōt frequēs admonitio sacre scriptu re. Math. xviij. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te ꝛ ipsum solum. Gal. vi. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos q̄ spūales estis instruite. Dᵉ. i. Thes. v. Rogamus vos fratres: corripite inquietos. Prouer. xxiij. Noli subtrahere a puero disciplinā. Eccle. viij. Filij tibi sūt: erudi illos: ꝛ curua illos a puerti tia eoꝝ. Eiusdem. xxx. Tunde latā eiꝰ duz infans est: ne forte induret ꝛ nō credat tibi. In eodē. Doce filiū tuum: ꝛ operare in illo: ne in turpitudine eius offendaris. Ephe. vi. Educate filios vestros in correptione domini: ꝛ disciplina.

B ¶ Scdo exē pla. maxime exemplum xp̄i. de cuius çelo habes. Mat. xxi. ꝛ Jo. ij. ꝛ in p̄s. çelus domus tue cōmedit me. Isa. lix. Operatus est dns pallio çeli: ꝛ cant. ij. En enim ipse stat post parietem admoduz. s. çelantis: ꝛ absultantis. Exemplum çeli habes. Exo: xxxij. In Moyse ꝛ leuitis vindictā sumētibus de ydolatria iudaici populi. Itē numeroꝝ. xxv. Iphynee: qui interficit virum israelitā. coeuntē cū madianitide: de quo dns ait ad moysen. Phynees filius Eleazari auertit irā meaz a filijs israel: qz zelo meo cōmotus est ira eos. Idē. iij. Re. x. Jn ieu qui interficit phas. baal. ¶ Mathia qui trucidauit iudeū sacrificantem ydol. ¶ Tertio vtilitas ex correptione pueniens. virga correptionis fructifera est: vñ significata est p virgā illam q̄ ptulit flores ꝛ amigdala. Numerorum xvij. Utilitatē correptionis i multis locis insinuat sacra scriptura. Prouer. xxvij. Melior é manifesta correptio: q̄ amor absc̄ditus. ꝛ in eodē. Melior sunt vulnera diligentis quaz fraudulēta odientis oscula. Eiusdē. xxviij. Qui corripit hoiem gratiā postea inuenit apud eū magis q̄ qui p lingue blandimenta decipit. Eiusdem. xxix. Virga atq; correptō tribuit sapiaz. Ecc. vij Melioꝰ é a sapiēte corripi: q̄ stultoꝝ adnlatōe decipi. Eiusdē. xxx. Qui diligit filiū assiduat illi flagella: vt letet i nouissimo suo Itē in eodē. Qui docet filiū suū letabit in illo. Aug. ad Vincentiū. Nō. n. ois q̄ parcit amicꝰ é: nec ois q̄ verberat inimicus. Melioꝰ é cū seueritate. diligere: quā cū lenitate decipe. Utiliꝰ esurienti panis tollitur si cibo secuꝰ iusticiā negligebat: quā esurie ti panis frangit vt iniusticie seductꝰ acgescat: ꝛ q̄ freneticū ligat: ꝛ gletargicū excitat: ambobꝰ molestꝰ ambos amat qs nos pōt ꝑfectiꝰ amare quā deꝰ: ꝛ tū nos non solū docere suauiter. vez ēt salubriter nō cessat. ¶ Quarto maluz puenies ex defectu correptionis q̄ i multis locis sacre scripture nobis insinuatur. iij. Re. ij. Suscitabo aduersus Ely: omnia q̄ locutus sū sup domum eius: eo q̄ nouerat indigne agere filios suos ꝛ non corripuit eos. Et. iij. Re. i. Adonias eleuabatur dicēs: ego regnabo: ꝛ infra: nec corripuit pater suus eū aliqñ. q̄ occasione regni Salomō postea fecit occidi. Prouer. xiij. Qui parcit virge odit filiū suū: q̄ aūt diligit instāter erudit. Eiusdē. xxix. Puer q̄ dimittit voluntati sue ꝙfundit matrem suā. Eccl. xxij. Cōtusio patris é de filio indisciplinato. Eiusdē. xli. De prē impio q̄runt filij: qm̄ ꝓpter eum sunt in tormentū. Isa. xlvij. Preparate filios eius occisioni in iniquitatem patrum eoꝝ.

¶ De his que impediunt correptione. ij. cap̄. xxviij.

e Equit de impedimētis correptōis Notandū ergo ꝙ. viij. sunt q̄ solet

impedire ne correptio debito modo fiat. ¶ Primū est indiscreta humilitas. Aug. loquēs prelatis. Qñ necessitas discipline in moribus cohercendis dicere vos dura verba cōpellit: si etiā ipsi modū vos excessisse sentitis nō a vobis exigitur: vt a vobis subditis veniā postuletis: ne apud eos qs oportet esse subiectos dū nimiū seruat humilitas regendi frangatur auctoritas. Eccle. xiij. Noli eē humilis in sapiētia tua Tytus. ij. Hec loqre: ⁊ exhortare: ⁊ argue cū omni iperio. ¶ Sextū. est timor scāda it. veritas iuste doctrine vel iudicij. Propter scandalū dimittendū nō est. Gala. ij. Dicit paulus. Cū venisset Petrus anthiochiā i facie restitiet: qr reprehēsibilis erat. Mat. xv. Cū diceret xp̄o. scis qr phariseī audito hoc verbo scādalizati sunt: ipse respōdens: ait: omis plātatio q̄ nō plātauit pater me⁹ eradicabitur: sinite eos ceci sunt ⁊ duces cecor. ¶ Tertiū est timor mūdan⁹ vel humanus: cōtra qd legitur de Helya. Eccle. xlviij. Nō pertimuit principē: nec superauit eū verbū aliqd. Et. iij. Reg. xviij. Dicit Helyas ad Acab. Nō conturbo ego israel: sed tu: ⁊ domus patris tui. ¶ Quartū est remissio de qua exemplū habetur in hely. i. Reg. ij. Qui remisse arguebat filios suos dicens: q̄re facitis res huiusce modi: quas ego audio. ¶ Quintus ⁊ sextum sunt austeritas ⁊ indiscretio: cōtra q̄ duo fuerunt in archa testamenti cū virga: manna ⁊ tabule testamēti. In virga intelligit correptio. In tabulis discretio. in manna māsuetudo cōtra austeritatē dicitur Gal. vi. Vos qui spūales estis instruite hmōdi in spiritu lenitatis cōtra indiscretionē dicit. Prouer. xiij. In ore stulti virga superbie. ¶ Septimus est ira. vel odium. Prouer. xix. Spūm ad irascendū facilem: qs poterit sustinere. Eccle. xix. Est correptio mendax: in ira cōtumelioſi videt esse correptio: q̄ potius est corruptio vel cōuiciatio. ¶ Octauus est amor terrenor. Vñ Gen. iiij. Dixit caym: nunquit custos fratris mei sum ego. Caym interpretatur possessio. Amator possessionū: custodiam fratrus negligit nō attendēs illud. Eccl. xxix Perde pecuniam propter fratem.

¶ De mō faciendi correptionē. iiij. c. xxix.

Equitur de modo faciendi correptionē. Notandū ergo q̄ correptio p̄cedere debet ex amore. Apoc. iij. Ego quos amo arguo ⁊ castigo: hz sūt aliqui q̄ illos maxime volunt corrigere quos videntur non amare: quor correptio ab his quibus adhibetur non reputatur correptio sed hostilis persecutio. Isa. xi. Egredietur virga de radice iesse. Jesse interpretatur incendiū: de incendio amoris igredi ⁊ egredi debet virga correptionis. ij. Thessa. viti. Nolite quasi inimicū estimare illū sed corripite vt fratrē. Item correptio fieri debet cuz compassione. Grego. Nequaq̄ tacentē erigit: nisi qui status sui rectitudinē per cōpassionē flectit: Augus. Duo sunt nomina homo peccator: qr peccator est corripe: quia homo est miserere. In ps. Corripiet me iust⁹ in misericordia ⁊ increpabit me. Sicut dicit glo. sup illud Math. v. Beati qui esurit ⁊ sitit iusticiā Justicie lumen est misericordia. Justicia sine misericordia cec⁹ furor est: celus absq̄ misericordia ē: vt cec⁹ sagittari³ q̄ intēdēs occidere ferā occidit hominē. Sicut Laymech intendens sagittare feraz: sagittauit Laym ⁊ occidit euz iuxta traditionē Hebreor. Ignis celi ardere debet in oleo misericordie. Grego. super Ezechie celi scti discretio. De virtute misericordie necesse ē vt ardeat. Ideo necesse est eū qui alios habet corrigere iugiter meditari p̄p̄riā infirmitatē: vt in seipo discat: quid alij portare possint. In ps. Sciant gentes quoniā homines sunt. Gala. vi. Considerans temetipsuz: ne ⁊ tu tempteris. Eccl. xxxi. Intelligē que sunt primi ex teipso. Bre. Omnipotens deus idcirco principē apostolorum permisit cadere: vt i culpa sua disceret: vt in culpa sua disceret qualiter alios misereri deberet. ⁊ de xp̄o legitur. Isa. liij. Virus dolor ⁊ scientem infirmitatē: qui non decit patī disciplinā: nescit eam in alios exercere: quidā religioſi habentes abbatē torē crudelissimū inexpertuz discipline: q̄ in alios volebat exercere coegerunt eum sedere per mensez inter fratres ⁊ gerere se tanq̄ simplicē fratrē q̄ quotidie proclamātes: ⁊ egregie verberantes tandē restituerunt eū sedi sue dicētes. Ecce per mensem fuisti in scolis discipline. Et non solū audiuisti discipline doctrinā. sed etiā sensisti. non erat mir si nescieb as qr nō didiceras sis memor cor que didicisti: alioquin tibi

rememoratione faciemus ipsoꝝ: qui didicit ex his que passus é disciplinā: sūt multi q alios dure volūt corrigere: se tñ nolẽtes corrigi: quoꝝ morbꝰ é: noli me tãgere a solo deo curabilis: cuꝝ oẽm tactum humanuꝝ fugiat. Item correptio debet fieri in māsuetudine ps. Superuenit mansuetūdo ꝛ corripiemur. Sene. Uicia animi sicut vicia corporis leuiter tractanda sūt. Ambrosius super lucam. Proficit amica correptio: plusq accusatio turbulenta. Illa pudoreꝫ incutit. hic indignationẽ mouet. Gal. vi. Uos qui spirituales estis istruite in spiritu huiusmodi lenitatis zelus sedet quasi in fornace: vel iuxta fornacẽ. s. vi trascibili. Unde de facili emicant scintille ire ḡbus turbatur oculus mẽtis: sapiẽs. Impedit ira animū ne possit cernere veruꝝ. Et similiter illud Job. v. Uirum stultum interficit iracundia. Greg. Ira per zelum turbatur. Ipse nāq zelus rectitudinis dū aciem mẽtis agitat: turbat. Ideo viri sancti iram sentientes super sedere volūt correptioni donec ira cessauerit. ꝛ trāglitas in mente facta sit imitari: volentes illum cui dicitur. Sapiẽ. xij. Tu dominator virtutis cuꝝ tranquillitate iudicas. Jac. i. Ira viri iusticiā dei nō operatur. Diogenes cū esset iratus seruo suo ait. iam tenisi iratus essem verberibꝰ enecasseꝫ. In hominibꝰ vero iracundijs non exilit scintilla de fornace vis trascibilis: sed flamma totuꝝ vorans: ꝛ qꝫ zelo sancto ceperant. furore consumūt. In eis opus scī: qꝫ zelus sanctus tenebat. Ira caput: ꝛ sibi vindicat. Scintilla vero ire: ꝛ si quid turbationis oculo mentis ingerat: nōtñ opus sancto zelo inceptū sibi vindicat. similiter inuenitur i viro: qui ex iusticia reddere vult debitū vxori: cuius operi dupliciter potest se ingerere voluptas vel sic vt opus iusticie non auferat: vel ita vt illud totū sibi rapiat. vt scilicet toto solo voluptatis amore consumetur. Gala. iij. Sicut stulti estis vt cum spiritu ceperitis: nūc carne cōsummamini. simile etiaꝫ accidit in illo: qui ex charitate incipit dare elemosynā cui vanagloria dupliciter potest se ingerere: simile etiā accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter ierosolimitanū: ꝛ intrat in cor eius cogitatio de negociatione ibi exercenda: que cogitatio dupliciter pōt se igerere; vt prius.

Jtē correptio secreto facienda est si culpa sit occulta. Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus corripe eū inter te ꝛ ipm solū: si vero culpa sit manifesta: mānifeste factē da est. i. Thymo. v. Peccantes corā oibus argue: vt ceteri timorē habeant. Isidor. Manifesta peccata nō sunt occulta purgatione purgāda: palā enim arguendi sūt qui palā nocent: vt dum aperta obiurgatione sanantur: hi qui eos imitando delinquerunt corrigantur: dū vnus corripitur: plurimi emendant: necesse est vt pro multoꝝ salutione vnus condemnetur: q̄ per vnius licentiā multi periclitētur: ita erga delinquentem sermo est pferendus sicut eius qui corrūpitur expetitulat salus. Jtē in correptione attendendus est statꝰ personaꝝ que corriguntur: qz nō sanat oculū qz sanat calcaneū. cū veterano parti agendū est: vt ait Señ. i. Thym. iij. Seniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrem. In correptione etiā seruanda est modestia: tenendū est enim mediū inter remissionem ꝛ indiscretū zelum. ij. Thy. ij. Seruū domini oportet esse patientē: cum modestia corripientē: qui nō possit benignitate corrigi. terrore corrigendi. Aug. ad Bonifacium. Quidam dixit. pudore ꝛ libertate liberos rectinere facilius esse credo q̄ metu. Et subdit. Aug. Hoc quidē verū est. sed sicut meliores sūt quos dirigit amor. Ita plures sunt quos corrigit timor. Isidor. Qui blando verbo castigatur: ꝛ non corrigitur acrius necesse est vt arguat. Luꝝ dolore enim abscindēda sunt: que leuiter sanari nō possunt. Qualis debeat esse zelus ostēdit. Ber. super Cant. Zelum ingt tuū inflamet caritas: informet scientia: firmet cōstantia: sit seruidus: sit inictus: sit circūspectus. Idez quo zelus feruidior ac vehementior: spiritus profusiorq̄ caritas eo vigilantior: opus scientia est: que zelū supprimat spiritū temperet: ordinet charitatē tunt qui zelum habēt nō sm scientiaꝫ. qui vulgariter vocantur hominum sine capite bestiam rabie furentes in peccatores: conuiciis eos dehonestantes: nō medicos: sed hostes se exhibentes quātuꝝ in eis est iudicium dei euacuātes dū omnia hic iudicare volunt. Si enim hec ea iudicarent: vt ait Aug. Locū diuina iudicia nō hērent. Ipsi officiū demonū qd est torquere osti-

genter facerent. si ptātem habērent in ore eoꝝ ꝓsonant hec voces diabolice crucifigatur: ⁊ cōfundatur: ⁊ deponat̄ eiciatur: ptās eoꝝ est vt gladius in manu furibūdi vir ab ore eoꝝ auditur: corrigat̄. Ipsi solū vrere nouūt: ⁊ secare: oi egritudini. ignem ⁊ ferrum adhibere nolunt: ignorantes q̄ oium medicamentoꝝ saluberrimum ē sapientia. Sap̄.ix. Per sapientiā sanati sūt qui cūq placuerūt tibi ab initio. Ecclē.xvi Nec herba nec malagma: sed sermo tuus dñe sanauit eos qui sanat oēs peccatores vt ait Bion. Tanq̄ ceci manu ducēdi sūt Tullius. Undiq; fulciendi sunt qui ruunt erigendi sunt qui ceciderunt: ⁊ sanandi q̄ vulnerati sunt. non nouo vulnere transīgendi qui çelum indiscretum hūt: similes sunt illis qui reficiūt veteres patellas qui foramen vnū volentes obstruere vno ictu malei multa faciūt vel illud augēt: vel patelam omnino confringunt. videntur tales credere q̄ oia vasa sint malleabilia cū tū fictilia vel vitrea malleatione poti⁹ cōfringantur. correptio est vasoꝝ spūalium ꝯfractoꝝ refectio. Eccl.xxi. Cor fatui quasi vas ꝯfractum. ii. Thym.ij. In domo magna sunt vasa non solū aurea sed argētea ⁊ lignea: ⁊ fictilia. hi correptionē hominū facile desperant: ad male faciendū de hominibus faciles: ad bene sentiendum difficiles. hi peruersum ianitorem cordibus suis prefecerunt: qui mala fratrum tam facile permittit intrāre: bona vero vix vel raro. opinionē malā semel de aliquo concepta; vix aut raro deponūt: bonā vero vix vel raro de aliquo hūt ꝓ tra muscas vl̄ pulices i gladio magno pugnare volūt similes cuidā qui dū musculā q̄ videbat super caput alterius voluntāte; securi intentaret percutere excrebraut eū. multotiens dum tales ligna peccatorum intendunt cedere: fugit securis manum eorum. ferrūq; lapsum de manubrio proximum occidit. Deutero.xix. glo. Spiritualiter ligna succidimus cū delinquentiū vicia pia intentione resecamus. Securus manū fugit cū increpatio in asperitate se se pertrahit ferrū de manubrio prosilit cū de correptiōe sermo durior exit: tales çelatores pro medicina venenū ꝓpinār. Job.xx. Panis eiꝰ in vtero eius vertetur in fel aspidū. tales similes sūt cuidā fatuo q̄ rectissime volēs ꝓcedere sine ruina domoꝝ non poterat p̄ ciuitatem incedere: tales spūaliter multos corruere faciunt in tēpestate ⁊ turbine sūt vie eoꝝ. Nau.i. Prouer.x. Quasi tēpestas trāsiens nō erit impius. Ipsi similes sunt pugilibus q̄ incendētes p̄ medīū p̄ssure alios ipellunt: alios cōculcant: alios impediunt agressu: ⁊ maledictione multitudinis post se relinquūt: sic in quacūq; cōuersatione tales cōuersati fuerint. post recessū vel decessum: q̄relas vel maledictiones relinquūt. Hi periculose ambulāt inter ventres ꝑgnantiū. quis enīz aborsus enarret sanctoꝝ ꝓpositoꝝ quos faciunt: ⁊ suffocationes terenoꝝ partuū: tales in p̄ncipe demoniorꝝ eiciunt demonia: ⁊ in sathana sathanā expellunt. Si tū expellunt ⁊ nō potius introducūt. Interdū enim credentes se expellere spūm luxurie nō expellūt eum sed latere cogunt introducētes eum eo spūm mēdacij: ⁊ simulationis: ⁊ ire: ⁊ odij. Uñ oportunitate inuenta exeunt vitia. vt bestie de cauernis cū multitudine nouoꝝ vitioꝝ: ⁊ est error nouissimus peior priore: ⁊ p̄curantur: q̄q; depositiones habētiū çelum indiscretū: vel etiā mors eoꝝ. multū attendēda esset in correptionibus infirmitas corrigendoꝝ ⁊ potestas correptionis ne in stragē multoꝝ operet̄ correptio vel saltē paucoꝝ. Erubescēda est medicis spiritualibus timorato medicoꝝ corporaliū qui a deo sollicite cauent ne medicina eorum alicui sit mortis occasio. verēdā est quorūdam iustitia qui ne amittāt de iure suo valens denarū parati sunt centum marchas expendere. Timendum est ne çelum aliquorum inanis gloria concitet vt accidit cuidam qui vt iustus iudex appareret proprium filium pro leui delicto decollauit. mercator ianissimus qui morte filij sui vanā laudē iustitie comparauit. çelus iste indiscretus p̄cedere solet ex inexperiētia disciplīne in seipsis ⁊ ex ignorātia proprie infirmitatis: ⁊ alterne: ⁊ ex amore inanis glorie: talibus nō est danda potestas. esset. n. vt gladi⁹ in manib⁹ furibūdi. Ipsi ad instar demonū quocūq; introeunt incendiū post se dimittūt. qui vero habēt çelum discretū medicos corpoꝝ imitantur morbos spūales p̄sequētes: salutem vero egroꝝ querētes. nō irascūt medici corpoꝝ patiētibus: imo ꝓsolat̄ eos: ⁊ ad tollendū

horroꝛē medicine ꝓius inde gustāt. Idē dicit. Aug. De saluatoꝛe: calicē tinquit passionis bibit medicus ꝓius ne illud adhoꝛreret egrotus nō puniūt qui habent zelum discretū hoies scōm merita hec deo relinquūt sufficit eis: vt faciāt eos penitere: puniunt vt emendēt vt qui peccauerūt: hūtliter misericoꝛdie totaliter se tradāt tales officiū toꝛtoris dyabolo ⁊ angelis eius relinquūt tales sic secant putrida vt sana illesa queꝝ reliquūt sic herbas pestiferas euellūt vt salutares nō ledant sic zizania extirpāt vt tritico lesionem non inferant: qdam habentes zelum nō scōm scientiaꝫ sicut oꝛtos abbiarū suarū nobilium purgauerunt ab aꝛboꝛibus fructiferis vt fere ibi nullā relinquerēt. Et notādū ꝙ cū ꝓcere ⁊ pūire sunt cōtraria ⁊ ꝓtrarioꝝ eadēz sit disciplina: g nesciat ꝓcere nescit pūire. Et notādū ꝙ sicut zelus indiscretus reprehēsibilis ē: ⁊ ita remissio ē reprehēsibilis. Ber. in epistolis. Nō trasci vbi trascendū ē. nolle emendare peccatū est plus vero trasci q̄ trascendū est peccatū peccato addere est: remissio est vt somnolentia in rectoꝛe nauis. Prouer. xxiij. Erit sicut dormiens in medio mari: ⁊ quasi sopitus gubernatoꝛ amissio clauo. Isidoꝛus. Prelatum negligenter dormiēti assimilat de cuius manu baculꝰ cadit pastoꝛalis: ⁊ pictoꝛes pingunt ipm accūbentem in cathedra super cubitū somno grauatum ⁊ cadentem de manu eius baculum pastoꝛalem. Item remissio pigricie in agricola assimilatur. Prouer. xxiiij. Per agꝝ hominis pigri transiui: ⁊ per vineam viri stulti: ⁊ ecce totā repleuerāt verticē: operuerūt superficiē eius spine remissio est velut defectus latratus in cane gregem seruante. Isido. lvi. Canes muti nō valentes latrare. Item defectus gladij in custoꝺ. Isa. lxij. Sup muros tuos Jerusalē cōstitui, custodes. Cant. iij. Inuenerūt me custodes ciuitatis. Itez est defectus buccine in speculatoꝛe. Eze. xxxiij. Si speculatoꝛ viderit gladium venientem ⁊ non insonuerit buccina ⁊ populus non custodierit se: veneritq̄ gladiꝰ ⁊ tulerit de hīs aīmā ille quidē in iniquitate sua captus est: sanguinez aūt eius de manu speculatoꝛis requirā. Sūt g remissionē misericoꝛdiā reputāt cū tū potius sit crudelitas misericoꝛditer agitur cū frenetico, cū ligatur ⁊ a desideriis suis noctuis cōpescitur: ⁊ cū eo qui in igne est cū p capillos inde extrahitur: si aliter extrahi nō pōt de oꝛe lupi infernalis violenter extrahēdi sunt homies. Amos. iij. Quomodo si eruat pastoꝛ de oꝛe leonis duo crura aut extremū auricule sic eruētur filij isrl. Job xxix. Cōterebā molas iniqui ⁊ de dētibus illius eripiebā ꝓdā. Hodie dyaboli sunt vicia: ⁊ peccata eadē dētes etiam possunt dici. Eccle. xxi. Dentes leonis: dentes illius Item extrahend sunt homines ab aquis delitiarum: etiaz multi: anteq̄ ibi submergantur: Et notādum ꝙ qui habet cōꝛeptionem facere non de se, sed de deo debet cōsidere: ⁊ oratioꝝ debet instare cū soluus dei sit hominem coꝛrigere. Eccle. vij. Cōsidera opera dei ꝙ nemo ꝑ possit coꝛrigere q̄ ille despexerit: considera ꝛc. i. discerne que opera sint ꝓpria dei solt virtuti eius possibilia: ⁊ inter ea inuenies illud quod nemo possit ꝛc.

De hīs que incitant ad libenter recipiendum coꝛreptionem. ca. v. xxx.

Sequitur de hīs que icitare pūt ad libenter recipiendu coꝛreptionē vel disciplinaz ad quod poteſt valere. ¶ Prime multiplex āmonitio sacre scripture. In. ps. Apprehēdite disciplinā. Prouer. iij. Disciplinā dñi fili mi ne abiciaꝫ. Et eiusdē. iiij. Tene disciplinaz ⁊ ne dimittas eā. Deb. xij. Noli negligere disciplinam. Item in disciplina perseuerate. ¶ Secūdo vtilitas ex disciplina vel coꝛreptione prouenies. Prouerb xxix. Uiga atq̄ coꝛreptio tribuit sapientiā. Et eiusdē. xij. Qui diligit disciplinaz: diligit sapiētiā qui autem odit increpatiōes insipiēs est disciplina vel coꝛreptio placet sapiētibus ⁊ in eis ꝓficit insciptētibus nō displicz. nec ꝓficit in eis. Eccle. x. Uir prudēs ⁊ disciplinatus non murmurabit coꝛreptus. Prouer. ix. Arguе sapientem ⁊ diliget te. Et eiusdem. xv. Nō amat pestilens eū qui se coꝛripit. Eiusdem ix. Qui arguit impiū sibi maculā generat. Eccle. i. Peruersi difficile coꝛrigūtur puerſus est qui ⁊ intellectu: ⁊ affectu abonitate auerſus est. Eccle. xxij. Homo peccatoꝛ vitabit coꝛreptionē ⁊ ad voluntatem suaz inueniet cōparationē. Prouer. xvij. plꝰ ꝓficit vna coꝛreptio ap̄ prudentē q̄. c. plage apud stultuz. Eiuſ

dem.xx vij. Si ꝯtuderis stultum in pila quasi tipsanas feriente pilo deluper non auferetur stultitia eius. ¶ Tertio malum proueniēs ex eo q̄ disciplina vel correptō abicitur. Virga.n.correptionis in colubrū vertitur qui eni hoc nō corrigitur in futuro a serpentibus infernalibus punietur. Exo.iij. Proiecit. Moyses virgā ⁊ versa est in colubꝝ. Prouer.xv. Qui increpationē odit morietur. Et eiusdē.xix. Viro qui corripientem se dura ceruice contemnit repentinus superueniet interitus. Eccle.xix. Qui odit correptionē minuetur vita: vita inquā triplici. scilz nature gratie: ⁊ glorie homo qui ē sine disciplina: terrenis adhe ret de eternis non curans. Job.xvij. Cor eoꝝ longe feciſti a disciplina propterea nō exaltabuntur. Glo. Qui per disciplinā minime custodire vitam studeni semper per desideria in ymis iacent: qui sine disciplina est in periculo est. Prouerbi.xv. Qui abicit disciplinā despicit animā suaz sicut carnē despicit qui eā nō vult sale cōdire putrescit eni qui cōtemnit disciplinā per consequens abicit omne bonū. Sap. iij. Sapientiam ⁊ disciplinā qui abicit infelix est fugiunt enim euz omnia bona. talis diabolo multū assimilatur q̄ incorrigibilis est. Eccle.xxi. Qui odit correptionez vestigium est peccatoris peccator dī diabolus Anthonomasice cui multū assimilatur. Qui odit correptionē vt vestigium valde simile est pedi. Et notādū q̄ laudabilius est correptionē libenter recipere: q̄ audacter facere. Augu. ad Jeronimū. Cū satius sit a tenēdo itinere in nullo q̄ in aliquo declinare. Multo est tamē mirabilius ⁊ laudabilius libēter accipere corrigētem q̄ audacter corrigere deuiantem.

¶ De partibus disciplīe. c. vi. xxxi.

Sequitur de ptibus disciplīe. Et notandū q̄ est disciplina ad oēs pertinens scilicz disciplina ꝓprij corporis. Et est disciplina pertinēs ad eos qui p̄sunt ceteris hominibus. ¶ Prima multiplex est vt ieiunium asperitas vestigiū. Buricies lectorum. Peregrinatio. Vigilie. Disciplina verberū. ¶ Secūda vero duplex est. Quedam spiritualis cū scilicz delinquentes feriūtur gladio spirituali: q̄ specialiter pertinet ad prelatos ecclesie. Quedā vero materialis. cū scilz delinquentes feriuntur gladio materiali: que maxime pertinet ad p̄ncipes terrenos. Omissis aliis partibus disciplīe: prosequemur de ieiunio de quo scriptura sacra multū loqtur ⁊ q̄ magne efficacie ē. Jeiunū vt ait Isidorus. in. li. ethymologiarū. Est parsimonia victus abstinēsq̄ ciborū. De illo hoc mō dicemus. Primo commēdationi eius insistemus. Secō agemus de ꝑpecie bus eius. Tertio tangemus de his que debent cōcomitari ieiunium.

De ieiunio.

¶ Circa primū notandū q̄ ieiunium multipliciter est cōmendabile. ¶ Primo exēplis spāliter exēplo. Moysi qui ieiunauit. xl. diebus ⁊ xl. noctibus. Exodi. xxxiij. Itē exēplo. Elye. qui similiter ieiunauit. xl. diebus. ⁊. xl. no. iij. Re. xix. Itē exemplo xp̄i. Mat. iiij. Et cū ieiunasset. xl. d. ⁊. xl. nocti. postea esurijt. Secūdo. ad hoc q̄ dicit ee fundamentū virtutū. Jero. Jeiunū nō solū est ꝑfecta virtus: sed est etiaz ceterarum virtutū fundamentuz. ¶ Tertio a multiplici suo effectu. Jeiunū recte factum dei misericordiā impetrat. Vñ Jo. iij. Facto ieiunio misertus est de⁹ ninuitis. Itē gratiā dei ꝓseruat. Isa. xxx. Dabit tibi de⁹ panem artum ⁊ aquā breuē ⁊ nō faciet a te auolare doctorem tuum. Itez ad intelligētiam ⁊ sapientiam iuuat. Dañ. i. Tollebat malasar cibaria: ⁊ potus puroruz. Dabat q̄z eis legumina: pueris aut his dedit de⁹ disciplinā: ⁊ sciētiā in oī libro ⁊ sapientia: Danieli aūt intelligentiā omniū somniorū ⁊ visionum. Et. Exodi. trigesimotertio. Moyses quadragita diebus ⁊. xl. no: ieiunās legē suscepit. Et Danie. x. p⁹ ieiunū audiuit ab angelo: tu ergo aiaduerte visionē sermonis: ⁊ itelligētie. Isa. xxviij. Quē docebit scientiā: ⁊ q̄ intellgere faciet auditū ablactatos a lacte: alacte. s. ꝓsolationis tpalis. Itē. ieiunū. ꝓsolationez dei ⁊ āgelorū meret. Vñ p⁹ ieiunū dñi accesserūt āgeli ⁊ ministrabāt ei. Mat. iiij. Cornelio. Jeiunāti ⁊ orāti apparuit āgelus. Act. x. Et. iij. Re. xix. Legitur de Elya q̄ ieiunauit. xl. d ⁊. xl. n. ⁊ venit ad mōtez dei oreb. Ubi de⁹ cū eo locutus ē. Itē meretur qñq̄z materiale refectionē a deo: sicut. n. testatur. Jero. Paul⁹ primus heremita sp ieiunauit: quousq̄z panis sibi de sup de celo mitteret qui duplicatus ē cū ad eū veniſſet Anthonius

cui ille. Eya frater comedam⁹: duplicata est nobis ānona. Itē ieiuniū carnē vincit qua est hostis familiaris. Iero. sup Mat. Ieiuno passiones corpis: oratione sanāde sunt pestes mētis. Aug. ix. Hoc genus demonij in nullo pōt exire: nisi in oratione ⁊ ieiunio sicut ait gdaz dyabo. Plus ꝑfidit in adiutorio carnis q̄ i aliquo alio: q⁹ plus nocet domesticus hostis. Itez baculo nr̄o nos cedit: ⁊ man⁹ ppio cingulo ligat vt caro que nobis data est i adiutoriū fit nobis inruinā ⁊ in scādalū. Ber. Grauis lucta est ⁊ grāde piculū aduersus domesticū
B hostē pugnare maxime cū nos aduene simus: ⁊ ille ciuis hostez istū fugere nō possum nec fugare circūferre necesse est: qm̄ alligatus ē mihi: primere nōlz sustētare cogor: hostē meū aduersus me nutrio. Et no tādū dignos irrisione illos eē q dūt se carnē nō posse vincere cū hō possit et ieiunā do victualia subtrahere. Nō ē castrū adeo forte ꝙ non possit expugnari si possint ei victualia subtrahi: nec est pugil adeo fortis q ēt a debili vinci nō possit si forte ne-
E cesse hz tenere dietā: q̄ debilis voluerit nec est ignis adeo magnus q nō deficiat si ligna subtracta fuerit. Prouer. xxvi. Cū defecerint ligna extinguetur ignis. Illi q per ipotentiā se excusant de hec ꝙ a carne sua vincitur pōt deus dīre illud ꝙ dixit. Abrahā Sarre cōquerēti de ancilla sua: Gen. xvi. Ecce ingt ācilla tua in manu tua ē vtere ea vt libz. Itē ieiuniū dyabolū ab hoie expellit sicut fames lupū cogit exire a nemore. Ieiuniū pōit dyabolū i arido vbi regez nō hz. Mat. xij. Cū imūd⁹ spūs exierit ab hoie ābulat p loca arida q̄rēs regez ⁊ nō inuenit: Dyab. admodū piscis hītat i locis humētib⁹. Job. xl. Isi⁹. In mūdi spūs ibi se magis iniciūt vbi plus viderit escam: ⁊ potū: Sz p ieiuniū ponit dz dya. in loco sico. vt ibi iterficiatur scōz cōsiliū. Raphae. Thob. vi. Bicentis ad. Thob. minorē de pisce magno q̄ stabat ad deuorādū eū vt extraheret eū de aqua quo fctō cepit palpitare añ pedes eius ⁊ q pr⁹ stabat ad deuorādū. Tūc defecit ē occisus sic diabo. defecti occidit in hoibus p ieiunium. Ambro. Uide q̄ta sit vis ieiunij: vt ieiun⁹ hō sputo suo terrenū serpentē interficiat: multo fortius ergo spūalē serpētē. Judith xiij. P⁹ ieiuniū ꝙputauit cap̄ Olofernis: ⁊ filij Israel p⁹ ieiuniū ⁊ fletū vincerūt illos de tribu. Beniami. Judi. xx. Itē ieiuniū de corpe nr̄o sacrificiū deo facit i odore suauitatis: Ro. xij. Obsecro vos p misericordiā dei vt exhibeatis corpa. n. ho. vi. sctāz. ec. Eccle. lxxiij. Quasi mirra dedi suauitatē odoris. Odor mirre est ieiunij placētia valet ēt ieiunū ad corpis sanitatē. Unde dr̄ in medicia ꝙ abstinētia est summa medicina. Eccl. xxxvij. Qui abstinēs est addicta et ad vitā. Itē valz circa aduersitates. i. Deu. viij. Ieiunauimus ⁊ rogauim⁹ deū ⁊ venit nobis prospe. quantū ieiunū placeat deo figuratū est. Gen xxi. Ubi Abraham fecit grāde cōuiuiū in ablactatione. Isaac. Ieiunū mēsa xp̄i hoie digne efficit Ber. in sermonibus. nō est magnū si ieiunet cū xp̄o qui sessurus est ad mēsaz p̄fis cū eo. Luc. vi. Beati q non esuritis qm̄ saturabimini. ¶ Segtur de speciebus ieiunij Notandū ergo ꝙ triplex est ieiunū. s. Ieiunū a peccato. Ieiunū a cibo Et a tpali gaudio de primo dicit. Iero. tūc preclara est ap̄ deū abstinētia corpis cū a⁹ ieiūat a vicijs. qd. n. prodest tenuari corpus ab abstinētia cū aīus itumescit supbia. Isido rus. Qui a cibis abstinēt ⁊ praue agūt demones imittātur quibus esca nō est: ⁊ nequicia sp̄ est. Isa. lviij. Quare ieiunauim⁹ ⁊ non aspexisti⁹: ⁊ subditur responsio. Ecce in die ieiunij vr̄i inuenit voluntas v̄ra ⁊c. Ecce ad lites. ij. cōtentiones ieiunatis. Bloſ. Domo iterio⁹ vescitur carnib⁹ draconis: q datur esca populis ethyopū: ⁊ p⁹ nūqd tale est ieiuniū qd̄ elegi. Nōne. Hoc ē magis ieiunū ꝙ elegi: dissolue colligationes iniquitatis. ¶ Ieiunū a cibo triplex est. Aliud. n. ē detestabile aliud laudabile aliud indifferēs. Ieiunū indifferēs ē q̄n hō ieiunat cā infirmitatis. vel indigentie solū. Detestabile ē vt in ypocritis vel auaris q ieiunāt: vt parcāt burse: vel quo sis q ieiunant vt postea melius cōmedāt. De ieiunio ypocritarū. Dr̄. Mat. vi. Cū ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Crisostomus Siquis ieiunat ⁊ tristez se facit ypocrita est. Quāto iniquio⁹ est q non ieiunat: sed in facie sua argumentis q̄busdā pingit venalem pallorem: qui ieiunāt pp laudem humanam multz sunt fatui. De hoc. n. ꝙ vni hosti subtrahunt. s. carni duos hostes pascunt: mūdū: s. ⁊ dyabolū. Je

tunãt.n.vt pascantoculos hoīum pulnere ettã vanegloīe pascunt dyabolũ. Isa.lxv. Serpẽti puluispanis eius. Auari.n.fatui sunt qui proprio ori subtrahunt q̃ in ore diaboli ponunt os dyabo.est bursa auari Jero. Sit ieiuniũ non marsupij lucrũ:sed sacietas animarũ. ¶ Tertio ieiunio. Jeiunãt illi quorũ deus venter est. Phylo.iij. Qui iminẽte solemnitate dei sui.s.ventris facitũt ieiunium vigilie. Bre. In pastoralis nõ deo sed sibi ieiunat. Si ea que ventri ad tps subtrahit.n.pauperibus tribuit: h sed ventri postmodum offerẽda custodit. ¶ Jeiunium laudabile describit. Jeroni. dicens. Sint pura:casta: simplicia:ꝛ non superstitiosa. Jeiunia:pura vt homo sit absq̃ mortali. Ro.xij. Obsecro vos per misericordiam dei vt exhibeatis corpora vestra.ho.vi.icãm. Qui in mortali ieiunat corpus suum velut cadauer mortuũ deo offert. Casta vt bona intẽtione fiãt. Simplicia vt nõ querathomo delicias hyero. qui xp̃m desiderat nõ curat q̃ pretiosis ei bis stercus efficiat. Isidorus. Spernitur ieiunũ q̃ in vespere delicijs compensatur. Sũt quidaz qui delicatiora volũt habere cũ ieiunant: ꝛ plus comeduntvna vice q̃ comederẽt duabus si non ieiunarẽt:qui talem gratiam vr̃ facere deo qualẽ facit ille q dat alicui duos obolos p denario. Tales videtur parũ velle grauare suũ hostẽ.s. carnem:qui soluẽda carni duobus terminis soluũt termino vno tpre medio:nõ debẽt ẽt ieiunia eẽ superstitiosa. Jeroni. Quid pdest oleo nõ vesci:ꝛ molestias quasdam difficultatesq̃ aliorũ querere. Jeiuniũ laudabile tres hz species.s.bonum ꝛ melius: ꝛ optimum. Jeiunium bonum est qñ cuz caritate est:ꝛ ad satisfaciẽdũ deo pro peccatis. Ambro. Qui caritatem nõ hz omne bonum amittit qõ hz.s. Corin:xij. Si tradidero corpus meuz ita vt ardeam.ca.ã. ñ.ha.nihil mihi prodest. Jeiuniũ melius ẽ quãdo aliqs ieiunat ad dei honorẽ:ꝛ p xpi vtilitatẽ:vt.s.delcõtumeliã in suo corpore vindicet:ꝛ vt pauperib⁹ tribuat qõ sibi subtrahit. Ad talẽ ieiuniũ mõet deus. Date.vi. Dicens.tu aũt cũ ieiunas vnge caput tuũ ꝛc. Inter linfaris.deo ieiunat q pro eius amore se macerat:q ꝛ qõ sibi subtrahit alteri largitur. ¶ Optimũ ieiuniuz ẽ qñ homo ex vna parte abstinet:ꝛ ex alia parte bona agere nõ cessat. Isider⁹. Hoc est perfectum ieiuniuz:ꝛ rationabile quãdo noster homo exterior ieiunat:ꝛ interior orat. Sũt aliqui qui nihil boni possunt facere cum ieiunant:sed ludũt ne sint otiosi Ber. Pro vitando otio:otiosiora sectari ridiculum est. Jeiunant a gaudio tẽporali viri contemplãti. Sic ieiunabat qui dicebat renuit cõsolari anima mea. Thob.iij. Dicebat Sarra. Mundam seruauit aiam meam ab omni concupiscentia:nunq̃ cuz ludentibus me miscui:neq̃ cuz his qui in lenitate ambulant participem me tribui. Segtur. De his que debẽt cõcomitari ieiu k niuz:que sunt tria oratio elemosina: ꝛ spiritualis letitia. De primo. Thob.xij. Bona est oratio cum ieiunio:ꝛ elemosina magis q̃ thesauros auri condere de elemosina. Dicit. Augu. in quoddaz sermone. Tale est ieiunium sine elemosina qualis sine oleo,lucerna. Homo primo debet exiicari ab aquis delictarum per ieiunium. ¶ Secundo necessarium est oleũ pietatis.quod pertinet ad elemosinã. ¶ Tertio debet applicari deo a quo debet illũinari:quod fit in oratione. In his tribus est iustitia hominis:vt dicit glosa.super illud ps. Elpuid me oratio deo vite mee.de letitia. Dicit glosa super illud. Tu autẽ cum ieiunas vnge ꝛc. Caput inquit vngit qui spiritualit letitia intus pinguescit.ij. Corin.ix. Jlarẽ enĩ datorem diligit deus.

De errore qõ nullũ eẽ excõicã.c.vij.xxxij

Sequitur de erroribus circa disci- A
s plinam. Et primo tangetur de erroze illorũ qui dñt nullus esse excõicãb. ¶ Secdo de erroze illoz q dñt maleficos nõ eẽ puniẽdos pẽa tpiali. Prim⁹ error vr̃ posse initi hys testimõijs sacre scripture. Legitur. Luc. vi. Nolite iudicare ñ iudicabimini. Peccantergo sacerdotes q excoicationis sniaz ferẽdo homines iudicant. Item. Ro.xij. Inexcusabilis es o hõ omnis qui alium iudicas:in quo enĩ iudicas alium teipsum cõdemnas. Itẽ.ro.xij. Bñdicite ꝛ nolite maledicere peccãt ergo sacerdotes qui hosibus maledicunt.i. Corñ. vi. Neq̃ maledici:neq̃ rapaces regnũ dei possidebunt Item.ij. Pe.iij. Nõ reddẽtes malum pro malo ad qõ monemur exẽplo xp̃i.i. Pe.ij. Cũ malediceretur nũ maledicebat. Itez. Ecclc.xxi. Cum maledicit ipi⁹

dyabolū maledicit ipse aīam suā. Si dyabolus maledicendus non est: multo fortiꝰ hoies nō sunt maledicendi. Ad primū dicendū est: q̄ est iudiciū iustum ⁊ iudicium iniustum. Judiciū iniustum ꝓhibitum est. Judicium vero iustum nō est ꝓhibitum. Immo xp̄s monet ad illū. Jo. vij. Nolite inquit xp̄s iudeis fm facie iudicare: sed iustum iudiciū iudicate. De manifestis concessum est nobis iudiciū de occultis. ñ. i. Cor. iiij. Nolite ante tēpus iudicare quoadusq̄ veniat deus: qui ⁊ illuminabit abscōdita tenebraꝝ. i. Thy. v. Peccātes coram oibus argue: vt ceteri timorem habeāt. q̄ apostoli habuerūt ptātes iudicandi: ostendi pōt ex eo q̄ dictū est petro. Math. vi. Q̄cūq̄ ligaueris sup. t. e. l. ⁊ in. c. Et q̄cūq̄ sol. super ter. e. so. ⁊ in. c. Item eiusdē xvij. Q̄cūq̄ alligaueris sup ter. e. l. ⁊ i celo ⁊c. Joh. xx. Quoꝝ remiseritis peccata remittuntur eis. Et quoꝝ retinueritis retenta sunt. ⁊. i. Cor. v. Ostendit apls se iudicasse corinthiū fornicatorē. Ego iquit absens corpore: presens aūt spiritu: iam iudicaui ut presens eū qui sic operatus est: i nomine dñi nostri iesu xp̄i cōgregatis vobis ⁊ meo spiritu cum virtute dñi iesu tradere hutusmodi hominem sathane in interitū carnis: ut spūs salutis sit in die domini nostri iesu xp̄i. Item eiusdem. vi. An nescitis q̄m sancti dei de hoc mundo iudicabunt: ⁊ vobis iudicabitur mundus idigni estis qui de minimis iudicetis: nescitis quonta angelos iudicabimus. Ad aliud dicendū est q̄ ecclesia nō reddit malum ꝓ malo nec malū optat cum aliquē excōmunicat. Excōmunicatio enim medicinalis est. nō est mala: nisi malica pene. Sicut medicina amara dicitur mala cū vere bona sit: eo q̄ sit morbi expulsiua excōmunicatio est ad hoc vt hoies salubriter cōfundatur ⁊ quertant̄ p̄s. Imple facies eoꝝ ignominia: ⁊ q̄runt nomē tuū dñe. Aug. Quicqd facit vera ⁊ legitima mater ecclesia etiam si aspersuꝫ amarūq̄ sentiat: nō malū: ꝓ malo reddit: sed expellendo malū iniquitatis bonū disciplīe apponit nō odio nocendi sed dilectione sanandi. Item Aug. Melius timor capitis dolet dū curatur q̄ dū ei parcitur nō sanatur. Ad illud vero. Eccl. xxi. Cum maledicit impius dyabolū ⁊c. Dicendū est q̄ verbū illud intelligē dū est quantū ad illos q̄ ad sui excusatiōné maledicūt dyabo. Imputātes ei pctm̄ suū sicut ⁊na pctm̄ suū serpēti imputare voluit: ⁊ p̄sequēs actorē serpentis latenter accusauit auctoritatē excōmunicandi: vel maledicendi hr̄ ecclesia ex diuersis locis scripture sacre. Ut exo. xviij. Mathei Dicente dño. Si ecclesiaꝫ non sit tibi sicut ethynichus: ⁊ publicanus. Et eiusdē. xxi. Maledixit deus ficulneam fructum non ferentē. Et act. viij. Dixit Petrus. Symō in mago. Pecunia tua tecū sit in perditione. Et. ij. Jo. Si q̄s venit ad vos ⁊ hāc doctrinā nō affert: nolite hunc recipere i domū nec aue ei dixeritis. ⁊. i. Cor. v. Si quis frater nominatur: ⁊ est inter vos fornicator: aut adulter aut auar⁹: aut ydolis seruiens: aut maledicus aut ebriosus: aut rapax: cū huiusmodi nec cibū capere. Jn eodē. Nescitis q̄ modicū fermentū totā massam corrūpit. Expurgate vetus fermentū. Item auferte malū ex vobisipsis. Et eiusdem vlt. Si q̄s nō amat dñm nr̄m iesum xp̄m si anatha. Jtē Gala. vlt. Si q̄s vobis euāgelīçauerit preter id q̄d accepistis anatha sit. Jtē. i. Thy. i. Ex q̄bus est hymeneus: ⁊ alexander quos tradidi sathane: vt discant non blasphemare. sicut ouis morbida a grege separatur: ne grex ex ea ifician̄ ⁊ sicut membrū infirmū ⁊ corruptū abscidit̄ ne cetera mēbra per illud corrumpan̄: ⁊ sicut humores prauī a corpe eiuciunt̄ ne infirmitatē corpori inducāt sic homines pestilentes ab ecclesia per excōmunicationē separandi sunt ne ceteros corrūpant. Aug. Malichristiani sic sunt in corpore xp̄i sicut humores mali: quando eo mitur tunc releuatur corp⁹. sic ⁊ mali quādo exeunt: tunc ecclesia releuatur: ⁊ dicit ex me exierunt humores isti: sed nō erant ex me.

¶ De errore illoꝝ qui dūt maleficos esse puniendos pena corporali ca. xxxiij.

Equitur de errore illoꝝ qui dūt maleficos nō esse puniēdos pena temporali maxime morte q̄ errorē videt posse inniti hys testimōijs sacre scripture legit. Gen. ix. Quicūq̄ effuderit sāguinem humanū fundetur sanguis illi⁹. Nulli ergo licet effundere sanguinez humanum. Item exo. xx. Nō occides. quod verbū assumit domin⁹. Mat. v. Et dent.

trigesimosecundo. Mea est vltio ꝛc. Eze. xviij. Nolo mortē peccatoris. Itē Mat. v. Ego dico vobis: non resistere malo. Item qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. si non licet fratri irasci. ergo nō licet eū occidere. Item in eodē Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. Et eiusdē. xiij. In parabola de zizanijs suplse minantis. Dicunt serui. Vis imus ꝛ colligamus ea. ꝛ ait paterfamilias. non. ne colligentes zizania eradicetis simul ꝛ triticū. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem. Itē Luc. vi. Nolite cōdemnare ꝛ nō condēnabimini. Ro. xij. Non vosmetipsos defendentes carissimi. Sed date locū ire. Scriptū est enī: mihi vindictā ꝛ infra. v. Johā. iij. Omnis q odit fratrē suū homicida ē. Et scitis quoniā omnis homicida nō habet vitam eternā in se manentē. Mat. xxvi. Omnis qui acceperint gladiū: gladio peribunt. Item Johā. viij. Dimisit dominꝰ in pace mulierem deprehensam in adulterio. ¶ Ad primū dicendū q illa sententia domini. Genē. ix. Quicūq; fuderit sanguinem humanū: fundetur sanguis illiꝰ. ꝛ illa. Math. xxvi. Omnis qui acceperit gladiū ꝛc. Potius ostendit: si quis diligēter inspiciat aliquē q̄ neminem debere occidi. Cum enim sententia domini indubitanter sit iusta: Quicunq; sanguinem humanū iniuste effudit. Justus est vt sāguis eius effūdatur. ꝛ q gladiū iniuste accipit iustum est vt gladio pereat. ergo i aliquo casu sanguis humanus iuste effunditur: ꝛ homo iuste gladio peribit. sicut enim paterfamilias prohibet ne quis accipiat de vino dolij sui: non est intentio sua vt non accipiat cui ipe de illo licentiam dedit vel cui ipse iniunxerit: sed ne hoc aliquis sua auctoritate accipiat. Sic cū deꝰ dixit nō occides fuit itētio sua vt nō occideret i casibus illis in quibus ipse hoc perciperet: sed ne aliquis occideret aliquem propria auctoritate. Uū post illud verbū nō occides dominus in eodem: in multis casibꝰ precipit occidi. Illud aūt deutero. Mea ē vltio. Verum est etiā cum vltio sumitur ꝺ aliquo in presenti. Auctoritate enī dei sumitur cum recte sumitur: ꝛ intentio sumētis debet esse dei contumeliā: vel offensam indicare. Illud autez Ezechil. xviij. Nolo mortem ꝛc. De morte eterna potest exponi. de morte etiā temporali. Uel est q̄ deus non vult mortem: quandoq; peccatoris quem preuidet corrigendus esse: ꝛ misericorditer ipsum expectat ad penitentiā. Mors vero illius peccatoris qui sibi nocet peccatus peccato addendo: ꝛ alijs eos subuertendo: ꝛ corrumpendo. De cuius correptione spes nō habetur. Indubitanter videtur sibi ꝛ ecclesie dei inutilis esse. Ad illud vero. Math. v. Ego dico vobis non resistere malo. Et illud Ro. xij. Non vosmetipsos defendentes Charissimi. Dicendum est q̄ loco ꝛ tempore potest aliqs ꝛ debet non resistere malo ꝛ non defendere se: vt fiebat i primitiua ecclesia: quoniā per miracula ꝛ passiones sanctorum: ecclesia nouella plantanda erat loco etiaz: ꝛ tpe potest homo resistere malo. ꝛ se defendere: aliter enī nisi ab infidelibus ecclesia se defendere posset ab eis occidi: et sic periret honor ꝛ cultus diuinus. Luce. xxij. Sit dominus qui non habet vendat tunicam suam ꝛ emat gladiū. At illi dixerunt. domine ecce gladij duo hi: quibꝰ dominus satis est. Si non habet ecclesia gladium materialē sed solum spirituales. Dicenduz fuit nimis ꝛ non fuit dicendum satis est. preterea paulus nolnit vt malo resisteretur. Cuz ipse noluit milites armatos se perducere ad felicez presidē. Act] xxiij. Luce vero. vi. Ubi dicitur nolite condemnare prohibetur condemnatio inordinata. vt cum incerta est culpa eius qui dānator. Ad illud vero. i. Johā. iij. Omnis homicida non habet vitam. Cui dicendū est q̄ non reputatur homicida: qui precepto dei hoiem occidit: sed qui odio vel desiderio vindicandi se hominē vult occidere. Unde Math. xv. De corde exeunt cogitationes male homicida ꝛc. Tunc ergo homicidiū iudicandū est quādo ex corde et voluntate propria procedit. ad illud vero Mat. xiij. Nonne forte colligentes zizania eradicet] simꝰ ꝛ triticū eis. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem. dicendū est q̄ dominus non dixit hec nisi vt parceretur tritico. ergo noluit parci zizanijs i tritici detrimentuz. ergo quādo nō potest eis parci: sine tritici detrimento nolui eis parci. vbi ergo crescunt zizanie ꝛ suffocant triti cum noluit zizanijs parci. ꝛ hoc etiaz observant heretici in agris propijs. vbi enī

vident zizaniam: vel alias herbas noxias quas possunt eradicare sine tritici damno crescere in aruis suis: & credunt nisi fuerit eradicate triticum suffocari: diligenter faciunt eas eradicari. In agro vero dei pertinaciter cõtendunt eradicationẽ iconsimili casu nullo modo debet fieri: nec mirum cũ ipsi zizanie sint: & sniam mortis timeãt. Sigs vero dicat q̃ hi q̃ sunt zizania possunt fieri triticũ: hoc verũ est sed hoc incertũ est: an futuri sint tritici. sed certũ est q̃ triticum suffocant: q̃ simplices subuertunt: raram videmus hereticoꝝ quersionẽ: sed frequẽter bonoꝝ subuersionẽ. Ideo bonũ quersionis ratum. & valde incertũ: & valde difficile: nõ debet prepoñi dãno magno & frequẽter accidẽti: ne dũ vana spe paucis parcitur: irreparabilis multitudo pereat. i hoc cui tale eẽt ac si paucis lupis i medio gregis existentibus: gregẽq̃ lacerantibus parceret: q̃ forte deus illos: aut oues aut agnos faceret: & paucos leprosos dimitteremus i medio populi corrumpẽtes cũ: q̃ forsitan deus illos sanabit facilius rabies lupina seuit i gregẽ: q̃ mãsuetudo ouia trãseat i lupos. Et contagiũ lepre facilius a leprosis derivatur ad sanos q̃ a sanis sanitas ad leprosos: q̃ aut licitũ sit i aliqbus casibus hoiem occidere manifeste potest ostẽdi his testimonijs sacre scripture que sequunt. Luc.xix. Inimicos meos illos q̃ noluerunt me regnare super se: adducite huc: & interficite ante me. Mat.xxij. Missis exercitib⁹ perdidit homicidas illos. Ro.xij. De illo q̃ habet potestatẽ: dei minister est. Vindex i iram ei q̃ malũ facit. Luc.xiij. De ficulnea sterili terram occupante: succide inq̃t eam. vt q̃d & terraz occupat. Mat.xviij. Si manus tua vel pes tuus scandalizat te abscide eum: & pice abs te. ergo ecclesia debet abscidere mẽbꝝ q̃ corrũpit cetera mẽbra. Tullius. Sicut quedã mẽbra ãputant si lãguere: & tanq̃ spũ carcere ceperit noceantq̃ reliqs partibus corporibus. Sic ista i figura hois feritas & imanitas belue actioni hymanitate segreganda est. Jaco.ij. Abraaz pater vester nõne ex operibus iustificat⁹ est offerens Isaac filiũ suũ super altare. ergo Abraã placuit deo. q̃ ad preceptũ eius voluit occidere filiũ suũ. ergo q̃ precepto dei hoiem occidit non peccat. Itẽ ad Thy.ij. Obsecro p̃mũ oium fieri obsecratões: orationes: postulatiões: gr̃arum actiones: pro oibus hoibus: pro regibus oibus q̃ i sublimitate cõstituti sunt vt q̃etã & tranqllã vitam agamus. volebat aũt paulus q̃ oraretur pro p̃ncipibus q̃ gladiũ habẽt materiale quo defendũt ecclesiã & seruant pacẽ in ea. ergo nõ est malũ q̃ ipsi vtantur gladio materiali. Ro.xiij. Nõ ẽ potestas nisi a deo: & paulo post dei minister ẽ tibi i bonũ. si. n. malũ feceris: time. Non. n. ẽ sine cã gladiũ portat. Luce.iij. Interrogabãt milites. Johã.bapti. dicẽtes. q̃d faciemus & nos: & ait illis. Neminẽ cõcutiatis neq̃ calũniam faciatis: & cõtenti estote stipendijs vestris. Nõ dicit militiaz relinquere: stipẽdia refutare. Ipse docuisset eos decipere duces. Stipendia eoꝝ recipereẽ. & cũ necessitas esset bellum nõ faceret: nõ debz stipendia recipere q̃ nõ vult militare. Vñ beatus Martinus imperatori recte reppõdit. donatiuũ tuũ inqt militaturus accipiat. Itẽ Petrus occidit Ananiã & Saphyram. Act. v. Ergo licitũẽ occidere. Sigs dicat q̃ occidit verbo & nõ gladio: q̃ vis ẽ in hoc quõcunq̃ eos occiderit ex quo eos occidit. ¶ Rationibus ẽt multipliciter potest ostendi q̃ liceat in casu hoiem occidere. Primo sunt: aut parvuli sunt erudiẽdi & corripiendi: saltez lenibus flagellis: aut nõ. Si nõ: q̃ dimittẽdi sũt oib⁹ vicijs & minus curãdũ est de eis q̃ de equis & asinis. Si vero puuli corripiẽdi sunt: q̃to magis adulti cum malicia eoꝝ sit magis noxia. Item constat q̃ bruta de puteis vel cisternis detrahuntur si in illa ceciderint. sm ũ lud. Luce.xiiij. Cuius vestrum asinus aut bos cadit in puteũ: & cõtinuo extrahet die sabbati. Adulto ergo fortius hominẽ etiã inuiti a periculis corporalibus extrahendi sunt. si sic vero occurrit morti corporali: quãtomagis occurrendũ est morti spirituali. Item si furiosi sunt recludendi vel ligãdi ne sibi vel alijs corporaliter noceant. Adulto fortius mẽte insani cohibẽdi sunt. ne se spiritualiter occidant. si vero homines pro lenibus culpis leuiter sũt puniendi. Si culpa augeaẽ: augeri dz & pena. ergo cuz culpa augeri poterit vsq̃ ad homicidiũ augeri. Vt scilicet pro iniusto homicidio q̃ aliquis cõmisit iuste occidaẽ. Itẽ aut mors corporis est pena omni

culpa maior: qui nō. si sic: ergo deus male inflixit eam per comestionem ligni vetiti. Si non ergo aliqua culpa punienda est morte corporali. Item si homicidiū iniustum est puniendum: aut erit puniendum morte temporali: aut pena minore: si morte: ergo licet aliquē occidere si pena minore. Aut in infinituz minore: aut non. si sic: ergo nullius comparationis erit id qđ patietur: qui peccāt ad id quod intulerit: vñ talis erit iusticia: vt si qs dānificasset aliuz in mille milibus libraz ⁊ puniret ammissione vnius festuce. Si vero pena minori sed non in infinitū: tale est. ac si damnificasset proximū in tribus marchis ⁊ puniretur in vna. Item qui deuz impugnat beneficio ab eo recepto meretur illud beneficium ammittere: ergo qui vita sua a deo accepta deum impugnat meretur vitā ammittere. Item si mors eterna est infligēda pro aliqua culpa quāto magis tēporalis. preterea nōne cōtra dei inimicos ē pugnādū. q̄diu rebellāt vel saltim impugnandū q̄diu impugnāt. Ergo si ipugnāt vsq; ad morte. vel si nō est repugnandū fugere dz a tota ecclesia. vel permittendū est q̄ tota occidatur: ⁊ q̄ cultus dei destruaf vt corporibus impioz parcatur. patet ergo q̄ hereticī sub specie pietatis honorem dei ⁊ religionē volunt destruere. Ipsi sunt pūi lupos: ⁊ crudeles ouib⁹ ⁊ agnis. Mat. vij. Attendite a falsis prophe. qui ve. ad vos in ve. o. in tri. aūt sunt lu. ra. Ipsi sunt pūi fures ⁊ alios maleficos. Crudeles vero in innocentes. Item si verbo est cōtradicendū hereticis nō est ratio aliqua. quare man⁹ debeat esse exempta q̄ lingua quin pro deo pugnet. Item. si bestie: vt lupi leones ⁊ serpentes exterminandi sunt pro salute corpoz: quātofortius spirituales bestie pro salute animarum ⁊ est cōueniens similitudo habitor respectu ad venenū pseudo predicatoruz. Tullius. Quid interest vtrum ex homine seconuertat quis i belnam an sub hominis figura imaginez gerat belue. Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege. velut membrum cancrosum cancro incurabili in corpore. ergo quod faciendū est de oue pro grege de membro cancroso pro corpore. hic faciendū est de heretico pro ecclesia. Et notandum q̄ de illis specialiter videtur esse facienda iusticia qui negant iusticiam faciendā. tanq̄ de manifestis hostibus iusticie scđm eos iusticia humana: est iniusticia. Sigs vero dicat hereticos eē occidendos a deo nō ab ecclesia. ergo ecclesia exponēda est ⁊ sine defensione dimittenda preterea dicit dñs. Luce. vi. Perfect⁹ omis erit si sit sicut magister eius. Magister vero noster deus est. ergo si deus hereticos occidit: non est cōtra pfectionē bonitatis humane hoiem occidere. preterea qua de causa volunt tm̄ heretici parci corporib⁹ maloz a morte. ppter spē correptiōis vbi nō est spes correptionis ibi debet cessare hec falsa pietas. si vero pp̄ p̄ciositatē vite corpis. Propter maiorē p̄ciositatē aiaruz nō erit parcēdū. preterea Manichei qui dicūt corpa esse a diabolo nō hūt qđ rñdeāt distribuēda. n. erūt a filijs dei cū sint opa diaboli. qui⁹ sunt huiusmodi erroris: sub specie pietatis ipsius corporibus nocēt: reprobi enim qui amplius viuent amplius in futuro punientur. addendo. n. peccata peccatis: cumulant supplicia supplicijs. ēt quantū ad corpus ⁊ quelibet pars supplicioz infernaliū maior videtur esse supplicio mortis corporalis. Item licet cōcupiscentia rei aliene sit prohibita: tamen qui alienam rem iniuste vsurpat: iuste re sua priuatur. ergo a simili licet homicidiuz sit prohibitum: tamen qui iniuste occidit: iniuste occiditur. Item cum nemo habens mentē bene dispositam: dubitet in rebus ceteris ab homine corruptiua esse auferēda. quare hereticis in solis hominib⁹ hec recipiunt. Ad quod pōt dei ⁊ fures ⁊ alij malefici non dant libenter sniam contra seipsos: ⁊ nullus credit eis si asserant maleficos nō esse puniendos. Ita hereticī nō libenter dicunt sniam q̄ vident ptra se eē. Immo dicūt maleficos iniuste occidi: sed non est eis fides in hoc adhibenda. Iero. super isa. Non est crudelis q crudeles iugulat: sed crudelis patientibus esse videt Nā latro suspensus patibulo: crudelem iudicem putat. Cum hereticī sint intrinsec⁹ lupi rapaces. Math. vij. Ipsi bene vellēt q̄ non essēt canes in grege domini q eos a grege arcerent. Item si non distinguendum circa hoc preceptum non occides: quia euangelium non distinguit ergo occidere semper est mortale peccatum. ergo

mortaliter peccat q pulicem occidit.

A Duodecima pars de equitate. xxiij.
Jcto de obediētia que est respectu
d superioris ꝛ disciplia: que ē respectu inferioris: dicendum est de eq
tate: que est respectu pauplis ꝛ est equitas amor equalitas in his in quibus debet ee equalitas. Equitas virtus est valde rara. Jdeo potest dici ermita. Prouer. iij. Bucāte per semitas equitatis: hanc semitam tenet vera sapientia. Prouer. viij. Oenm est consilium ꝛ equitas. Et notandum q equitas multum valet ad spiritualis edificij firmitatem sicut edificium materiale firmius est si habeat lapides equaliter dispositos. Si vero sint lapides inequaliter positi minatur ruinā sic congregatio vbi equitas seruatur stabilis ē: vbi vero deest equitas stare nō potest. Jn ps. Adtrahtle templum tuum in equitate. Jtem eqtas facit ad corporis mystici decorē ꝛ sanitatez sic i corpore humano inequalitas mēbrorum que debent esse equalia facit deformitatez ꝛ cū mittuntur humores inequaliter
B ad membra ad que equaliter debēt mitti. Jnducunt infirmitatez ita in cōgregatiōe inequalitas magnaz facit indecentiā ꝛ in his qui hēnt habūdāter ea quibus alij indigent generat superbiam quaz quoddā apostema vel aliam infirmitatē spūalem virtus equitatis valde necessaria est i his qui sunt in aliqua societate. Si. n. h virtus desit volunt esse dñi qui debuerunt ee socij: ꝛ super alios se exaltāt volētes se preceteris honorari: vel secū grauamine aliorū dilatant: volētes abūdanter hēre ea qbus alij indigēt. Sene. in li. de benefi Qui cū illi ob virtutē ꝛ rē publicā ꝛ dñi gesta tātū agi decreuerūt quātū arādo vno die circuire posset: nō est iugt opus eo cure cui op⁹ sit plus q̄ vni cui: ꝛ subdit q̄to maioris viris putas respuisse min⁹ q̄ meruisse. Adulti. n. alijs constituerūt sibi nemo cōstituit: de quibusdam cōgregationibus. Verū est illud. Jsa. lix. Eqtas nō potuit ingredi: ꝛ inuenitur in eis de qbus dr vulgariter q̄ iz oēs sint fratres tñ nō oēs scutelle sunt sorores ecōtra de filio dei fctō fratre nostro dr. Heb. ij. Qd debuit per oia assimilari fratribus vt misericors fieret ꝛ notabiliter dr vt misericors fieret. q. n. abūdanter hīt nesciūt per expientiā qd sit indigentia: nec cōpaciuntur locijs indigentibus. Jtem equitas valde necessaria est dispēsatorius. Si enim desit hec virtus dāt abūdāter propinquis ꝛ familiaribus qd dādū ut it indigētibus: ꝛ pascunt oculos diuitū de hīs que subtrahūt necessitati paupū. Ehis que subtrahūt necessitati paupū. Ecōm quandā literaz nōne si recte ne. iij. Scōm quandā literaz nōne si recte offeras: nō āt recte diuidas peccasti: dispēsatores ēt qū bonis dant si propterea gratiā vel cōsanguinitatem nō recte diuidūt peccāt. Ber. clamāt nudi: clamāt famelici ꝛ cōquerūtur: ꝛ ponit verba cōquerētiuz. Nobis fame ꝛ frigore miserabiliter laborātibus. Qd cōferūt tot mutatoria extēsa imptis: vel plicata in manticis: nostruz est qd effunditis nobis crudeliter subtrahitur: q̄ inaniter expēditis Jdem loquēs de ecclesia malignātium. Ee sumptibus inquit egenorum seruit oculis diuitum. Jnueniunt curiosi quo delectentur ꝛ non inueniunt miseri quo sustentētur. Jtez necessaria est valde virtus equitatis mercatoribus vt pōderibus ꝛ mēsuris nihil iniquum faciant. Leuit. xix. Statera iusta: ꝛ equa sint pondera: Justꝰ modius: equusq̄ sextarius. Prouer. xi. Statera dolosa abhominatio est apud deū. ꝛ pondus equū voluntas eius. Jtē necessaria est valde iudicibus vt sine acceptione persone: inter partes cōtrarias. Equalitatem seruent Leuit. xviij. Equū iudiciū sit inter nos sine peregrinus sine ciuis peccauerit: q̄ eius deus dñs vr. Sicut deus nō est acceptator psonaruz. Act. x. Jta vult q̄ iudices qui iudicando vices eius agunt: non sint acceptores psonaz. Jac. ij. fratres carissimi nolite in personarū acceptionem hīre fidē domini nostri ihesu xpi.

Ee pietate.

Equitur de pietate prout. Tullius
9 ꝛ Macro. Ee hac loquuntur est aūt pietas vt ait Tullius. Per q̄ sanguinis coniunctis patrieq̄ benuolis officiū ꝛ diligēs tribuitur cultus. Ad pietatē sic sumptā ipa natura hominē incitat de amore parētū regre in tractatu de caritate de honore vero parētibus exhibēdo: require in tractatu de superbia. c. de peccato irreuerencie. Et notandum q̄ cū prima principium generationis dicatur esse sol⁹ pīm: quēadmodum: ꝛ pater benuoli patricamādi sunt ꝛ honorādi: sicut maluoli

patrie odiendi sunt ⁊ detestãdi: vt legitur ij. Daca. v. de Jasone q̃ factus sit in oib⁹ odiosus: vt refuga leguz: ⁊ execrabilis: vt patrie: ⁊ ciuium hostis.

Tertiadecima pars de gratia. xv

Sequitur de gratia prout de ea loquitur Tull⁹ quã ipse sic describit. Gratia est in qua amicicie ⁊ officiorum alterius memoria ⁊ remunerãdi volũtas continetur hec virtus valde necessaria est: nullum. n. officiuz in referẽda gratia magis est necessariũ. Ingratitudinẽ que est gratie cõtraria enũerat apostol⁹. i. Thi. iij. Inter magna mala q̃ erũt nouissimis temporibus ⁸ dicẽs hec scito q: in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa ⁊ erunt homines seipsos amãtes cupidi: elati: superbi blasfemi parentibus non obedientes ingrati. Si volueris grat⁹ eẽ. Prio caue ne obliuiscaris bñficij. Sen. iij. li. de bñfitijs Ingra⁹ ẽ q bñficiũ se accepisse negat qd accepit. Ingratus ẽ q dissimulat. Ingratus est q non credit. Ingratissimus omniũ q oblitus est illi enim si nõ solutũ tñ debent ⁊ extat ap̃ illos vestigium meritorum. Intra cõscientiam inclusorum: ⁊ aliquando cõuerti ad referendam gratiaz aliqua causa possunt si illos pudor ã noueritsi facilis occasio inuitauerit hic nunq̃ fieri gratus potest cui beneficium totum elapsum est apparet illũ non sepe de reddẽdo cogitasse cui obrepsit oblitio. nunq̃ voluit esse gratus qui beneficium taz longe protecit vt extra cõspectuz suum poneret quicquid frequẽs cogitatõ erez aut renouat memorie nunq̃ subducitur qne nihil perdit nisi ad quod non sepe respexit. Secundo caue ne ad bñficiuz impendendum per iniuriam accedas. Sene. v. li. de beneficijs. Ingratis: ⁊ repudiãtibus beneficia. non quia volunt: sed ne debeant simulanter diuerso nimis grati: qui aliquid tãmodi precari solent hys gbus obligari sunt: vt probẽt affectũ beneficioz memorie quorũ animus simillimus est prauo amore flagrantibus qui amico suo optant exilium vt desertũ fugientemq̃ comittemur optant inopiam: vt magis desideranti donent optant morbũ vt assideant: ⁊ quicquid inimicus optaret amãtes vouent fere idez extimus est odũ: ⁊ amoris insani. Idem nequicia est vt extra hys mergere: euertere vt suscites: vt emittas includere: non est beneficium iniurie finis. nec vnq̃ id detraxisse meritum est q̃ ipse qui detraxit intulerat: non vulneras malo q̃ sanes potes integram inire gratiam si quia vulneratus sum sanas: non vulneres vt sanandus sum. ¶ Tertio caue ne nimis festines ostendere te gratuz. Sene. quinto lib. de officijs. Ante omnia discamus beneficia debere nemo libenter reddit q̃ inuit⁹ det: ⁊ q̃ apud se esse non vult onus iudicat esse non munus. Idem in eodem. Deniteat accepti beneficij quẽ nunq̃ redditi piget. non minoris est animi debere q̃ dare eo q̃ operosius hic quã illud quo maiori diligentia custodiuntur q̃ dantur accepta. Idem eque delinquit qui ad referenduz gratiam tuo tempore cessat: q̃ qui alieno properat. Item Señ. Reciendi signum est protinus aliud munus remittere: ⁊ mun⁹ munere expugnare. qui nimis cito cupit dissoluere inuitus est. ⁊ inuitus dat ingratus est. Quarto caue ne clam gratiam referas. Ingratus est enim: qui remotis arbitrijs gratias agit: Sene. in secdo libro de beneficijs. Et notãdum q̃ beneficium benigne accipienduz est. licet etiã sit modicum. Si benigne accipis retulisti gratiam: sed non solutuz te putes. Sene. Qui beneficiuz dat vult exci pi grate. habet quod voluit si bene acceptum est. Idem voluntati volũtate satisfecimus. rem rei debemus. beneficium vero rei dupler. scilicet pecunie: ⁊ opere: beneficiũ opere splendidus est. hoc enim ex virtute deprimitur. alteruz vero ex arcba. cũ beneficium pecunie datur mihi exhauriẽ vt quo in plures vsus sis. eominus i multos vti possis. beneficium vero opere consuetudine benefaciendi paratiores: ⁊ exercitatiores facit. dum macedonum fauorẽ pecunie largitiõe captaret. Alexãder scripsit ad eũ verba hec: quis erroz i hãc spez te iduxit: vt eos tibi fideles putares quos pecunia corripuisses. at tu id agis vt macedones: non te regem sed ministrum: ⁊ donatorẽ putarent. fit enim deterior qui accipi atq̃ ad idem semper expectandũ pactor. non tñ hoc genus benignitas oino repudiandum est. nam sepe ydoneis hominibus indigentibus de re familiari impartiendũ est. iz diligẽter ⁊ moderate. Abul-

ti enim patrimonia effuderunt inconsulto largiendo. Nihil autē stultius est q̄ curare vt id diutius facere nō possis q̄ libēter facias. sequuntur etiam largitiones rapine cū enim dādo egere ceperint alienis bonis manus inferre coguntur ⁊ maiora odia eorum assequuntur: quibus ademere q̄ fauores quibus dedere.

Que sunt cauenda danti beneficia.

£ ¶ Et notandum q̄ in dando beneficiū. Primo cauenda est duricies. Sene. nūqd detur refert: aut quid fiat: sed qua mente. Regnum equauit opes animo qui exiguum tribuit: sed libēter: qui paupertatis sue oblitus est: dum in ea respicit: qui nō iuuandi tantū voluntatē habent: sed cupiditatem qui accipere se putauit cum daret. Idē multo gratius vēit q̄ facili q̄ qđ plena manu datur. Idem nemo libenter diu qđ nō accepit: sed qđ nō expressit. Secundo dilatio. Sene. in libro de beneficijs. Errat siquis sperat responsurū sibi: quez dilatio ei lassauit expectatione torsit: eodem animo beneficiū debetur quo datur. Idē qui tarde fecit cum diu noluit cum ita a natura comparatum sit. vt alterius iniurie: q̄ merita descendāt ⁊ illis cito desuāt. has tenax memoria custodiat quid expectat: qui offendet duz obligat satis aduersus illum gratus est. siquis beneficio eius ignoscit. Idem in. ij. l. Cū homini probo ad rogandum os suffundatur rubore q̄ hoc tormentum remittit munus tuū multiplicat grauissimis viris nulla res carior constat q̄que precibus empta est. molestū verbum ⁊ honerosum demisso vultu dicendum rogo nihil eque amarum q̄ diu in spe pendere. i. equiori animo quidam fert prescindi spem suam q̄ trahi. Iddez. Verum est tantum te gratie demere quātum more adicis. Item quemadmodum acerbissima crudelitas est quem traxit pena: ⁊ misericordie genus est cito occidere. ita maioris est muneris erga quo munus diu pependit: omnis benignitas properat. ⁊ proprium est libenter facientis cito facere. Tertio ne beneficium quod dat alicui ei cui dat vel alij obsit ea vtamur liberalitate q̄ plus amicis: noceat nemini. Sen. ij. li. de beneficijs. Quēadmodum pulcherrimū est opus: inuitos nolentesq̄ seruare. Ita rogantibus pestifera largiri blandum ⁊ affabile odium est: pecuniam non dabo q̄ numeratarum adultere scias: ne in societate turpius facti' aut cōsilij inueniar. Idem quid turpius q̄ quod euēit frequentissime vt nihil interfit inter odiū ⁊ beneficiū. Quarto ne beneficium maior sit facultate tua. Sene. Cū summe amicitie sit amicum sibi equare. Utriq̄ simul consulendum est. dabo egenti: ne ipse non egeam: succurraz perituro: sed vt ipse non peream. ¶ Quinto cauēda est exoratio. Sen. Nec beneficij iter duos lex ē alter statim obliuisci debz dati alter memor ēē accepti. Sexto malitiosa astucia inficiandi dixit antigonus cinico petenti talentum plus esse q̄ centus debeat petere: petēti vero nūmum respondit minus esse q̄ regem oporteat dare: ecce malitiose negabat non posse dare nūmum: quia rex tpe erat: vel numum: quia ille cinicus: econtrario alexander animo nihil nisi grande concipiens cuidam vrbem donabat: ⁊ cum ille refugisset minus dicens illud nō conuenire sue fortune: non quero inquit quem te accipere deceat: sed quem me dare ¶ Septimo cauendum est: de ingrato querelam facere meliorem facies ingratū ferendo: peiorē ꝙquerēdo: nemo id qđ tā videtur euenisse timet. deprehensus pudore emittitur. Sen. Ingratus est aduersus vnū beneficium aduersus alterum nō erit duorum oblitus est tertiū: in eorum qui exciderant memorem reducet: que ratio est exacerbare eum inquē magna cōtumelia vt ex amico fiat inimicus Sene. Si deum imitaris da etiam ingratis nā ⁊ sceleratis sol oritur. Idez ego beneficio meo cū darez vsus sum: nec ideo pigrius dabo sed diligentius qđ in hoc perdidi ab alijs recipiā: sz hinc ipsi beneficiū dabo benificio frez tanq̄ bōus agricola: cura cultuq̄ sterilitatē soli vincā: nō est magni animi beneficiū dare: ⁊ perdere: hoc est magni animi pdere ⁊ dare. Idē. v. li. de bñficijs propriū est optimi viri ⁊ ingentis animi tamdiu ferre ingratum: donec fecerit gratum.

¶ De vindicatione.

s Equū de vidicatiōe quā sic describit Tulli⁹. Vidicatio ē: p quā vis aut iniuria omne q̄ obscurē detē dēdo ⁊ vlciscendo propulsatur ¶ Hec virtus necessaria e maxie hñt i ptāte seculare

Ro.xiij. Bei minister est vindex in iraz ex
qui malũ facit.i. Pe.ij. Subiecti estote oi
humane creature ꝓpter deũ: siue regi qua
si precellẽti: siue ducibus quasi dimissis
ad vindictam malefactorum.
¶ Quarta pars de misericordia. xxxvi

Equitur de misericordia de qua
s hic modo dicẽ. ¶ Primo ponen
tur eius descriptiones. ¶ Secun
do eius cõmendationes. ¶ Tertio quedã
meditationes que ad misericordiã inuãt.
¶ Quarto diuisiones pertinentes ad mi
sericordiam. ¶ Quinto dicetur de quo sit
elemosyna facienda. ¶ Sexto cui sit fa
cienda. ¶ Septimo quomodo sit facien
da.
¶ Descriptio misicordie.i.capitu. xxxvij

Isericordia sic describitur: miseri
m cordia est virtus ꝑ quã animus su
per calamitatẽ afflictoꝝ mouetur
Damascenus vero dicit ꝙ misericordia
est tristicia in alienis malis. Isido.ix.li.et
ymologiarum dicit ꝙ misericors a cõpa
tiendo aliene miserie vocabulũ est sortitus
& hinc appellata est misericordia quia mi
serũ cor facit aliene miserie dolentis.
a ¶ Cõmendatio misericordie.ij.capitu.

Isericordiam cõmendat nobis: &
m natura: & sacra scriptura. Natura
multipliciter. ¶ Primo naturali
compassione quã habent membra, vnius
corporis adinuicem.i. Cor.xij Si quid
patiatur vnum membrum compatiuntur
omnia membra. ¶ Secundo naturali pie
tate quam videntur habere animalia eiusdem
speciei adinuicem: dicitur enim in li.
de natura animalũ ꝙ non est aũ vnĩ⁹
spẽi: vt se commedant. Item ꝙ mortua
equa pullus eius relictum alia suscipit nu
triendum. ¶ Tertio pietas que videtur
esse animalium etiam & irrationabilium
ad res alterius speciei: dicuntur enim leo
nes ad viam reducere aberrantes & parce
re hominibus prostratis coram se & ani
malibus infirmioribus q̃ ipsi sint: nisi ne
cessitas famis aut aliquid eos coegerit.
Item multis experimẽtis cõpertum est: ꝙ
lupi: vel lupe parvulos derelictos & a ma
tribus expositos ab aliis bestijs defendũt
& nutriunt. ¶ Scriptura commendat no
bis misericordiam multiplici ãmonitiõe
Deut.xv. Omnino indigens & mendicus
non erit inter vos. Jn eodem. Non cõtra
hes manũ sed aperies eam pauperi. Item
precipio tibi vt aperias manũ tuam fratri
tuo egeno proximo & pauperi. Tho.iiij.
Noli auertere faciem tuam ab vllo paupe
re: ita enim fiet vt nec a te auertatur facies
dei. Eccle.ix. Oleum de capite tuo non de
ficiet.i. misericordia de corde. Eccles.xxix.
Fenerare proximo tuo in tempore necessi
tatis illius. Jn eodem. Propter mandatũ
assume pauperem. Eiusdem.vij. Pauper
ri porrige manum tuam. Jn eodem. Ex
orare & facere elemosynam non despicies.
Eiusdem.xxix. Pone thesaurũ tuũ in pre
ceptis altissimi & ꝓderit tibi magis q̃ au
rum. Zacha.vij. Misericordiam & misera
tiones faciat vnusquisq; cum fratre suo.
Mat.xxix. Si vis perfectus esse &c. Luc.
vi. Estote misericordes &c. Jn eodẽ. Oi
potenti te tribue. Item date & dabitur vo
bis. Eiusdem.ix. ꝙ super est date elemosy
nam & ecce omnia mũda sunt. v. Jtẽ ven
dite que possidetis & date elemosynã. Jn
eodem Facite vobis sacculos qui non ve
terescunt thesaurũ inedificientem in celis.
Eiusdẽ.xvi. Facite vobis amicos de mã
mona iniquitatis &c. ij Cor.viij. Vestra
habundantia illorum inopiaz suppleat.
Ephe.iiij. Estote inuicem benigni & mise
ricordes.i.pe.iij. Estote compatiẽtes fra
ternitatis amatores & misericordes. ij. Pe.
i. Ministrate in pietate fraternitatis amo
rem. Item misericordiam commendat &
creator & creatura: creator duz exẽplo suo
ad misericordiam nos monet: Miserationes enim eius super omnia opera eius vt
dicitur. Jn-ps. Item misericordia eius ple
na est terra. Joel.ij. Benignus & miseri
cors est patiẽs & multe misericordie & pre
stabilis super malicia eius proprium est
misereri semper & parcere. Luce.vi. Esto
te misericordes: sicut & pater vester miseri
cors est. Barlaam. Maximam potestatẽ
accipiens datorem potestatis iuxta possi
bilitatem suam debet imitari. Jn hoc aũt
deum maxime imitabitur si nihil iudica
uerit: q̃ misereri preciosius. ¶ Creatura
nobis commendat misericordiaz dũ viri
sancti exemplo suo ad eam nos monent.
Jnter exẽpla vero sctõꝝ maxie nos mõet

ad miſericordiã: exemplum xpi hominis: miſericordia ſeu pietas crux aurea fuit q̃ xps portauit: que videtur fuiſſe acerbioris ſupplicij q̃ crux exterior: ſi magnitudo amoris quo nos diligebat attẽdatur. Sicut enim non fuit amor: ſicut amor eius: ſicut non videtur fuiſſe dolor: ſicut dolor eius: doloriq̃ compaſſionis. Trẽn. i: Videte ſi eſt dolor: ſicut dolor meus. ¶ Miſericordia filius dei de celo depoſuit ⁊ corpore induit iuxta verbum Aug. Ipſa etiã pro pauperũ redemptione eum vendidit. Aug. Redemit venditus: viuificatus occiſus: honorauit iniuriatus: miſericordia eĩ vſq̃ ad pedum noſtrorũ ablutiones humiliauit. Item eum vt clipeum nobis oppoſuit: vt ictum ſuſtineret quẽ deus pater humano generi minabatur. Tunc impletus eſt illud ps. Scapulis ſuis obumbrabit tibi. Et illud. Scuto circundabit te veritas eius. Item illud. Sap. v. Dextera tua tegет eos. dextera dei patris filius eſt: ⁊ tũc exaudita eſt oratio illa. Cuſtodi me domine vt pupillã oculi. pupilla oculi manus oppoſitione cuſtoditur: vt manus ictus ſuſcipiat quẽ pupilla ſuſceptura erat. Miſericordia eum fideiuſſorẽ pro hominibus poſuit morti adiudicatis. Eccl. xxix. Gratiam fideiuſſoris ne obliuiſcaris animam enim ſuam poſuit pro te. ¶ Ad cõmendationes etiam miſericordie facit q̃ ipſa ſuper omnia deo placet ⁊ diabolo diſplicet ⁊ homini prodeſt. ¶ Primus oſtenditur diuerſis teſtimonijs ſacre ſcripture. Aug. Non eſt q̃ ita deo faciat amabiles vt pietas. Jn ps. Diligit miſericordiã ⁊ iudiciũ. Prouer. xxi. Facere miſericordiaꝫ ⁊ iudicium magis placet deo q̃ victime. Oſee. vi. Miſericordiam volui ⁊ non ſacrificium. Mat. ix. Diſcite quid eſt miſericordiã volo ⁊ nõ ſacrificiũ. Ratio. quare miſericordia deo tñ placeat: hec eſt q; deo maxime aſſimilat vt prius oſtenſum eſt. Eccle. xiij. Omne animal diligit ſimile ſibi. Miſericordia vnguentum eſt quo vngitur xps: ⁊ maxime quãtũ ad membra illa que maxime vnctione indigent. i. quantũ ad pedes q̃ figuratũ eſt in hoc q̃ Magdalena vnxit pedes eius. Luce. vij. Ber. Bonũ eſt vnguentũ contritionis q̃ de recordatione peccatorũ conficitur melius deuotionis q̃ fit de recordatione beneficiorũ dei. Porro virtũ vincit vnctio pietatis: miſericordiã xps ſpecialiter conſuluit. Mat. xix. Si vis perfectus eſſe ⁊c. Illum vltimũ remediuꝫ poſuit. Luce. xi. Uerũtamẽ q̃ ſuper ẽ date elemoſynã ⁊c. Receſſimus etiã ab apoſtolis ſuis: miſericordiam illis cõmendare voluit in pedũ ablutione. Jo. xiij. Sicut enim facto illo iuxta hiſtoriã cõmendauit nobis humilitatẽ. ita ſm miniſterium cõmendauit nobis pietatẽ. Equa enim ĩ pelui eſt pietas in corde: ipſe etiã in die iudicij de operibus miſericordie ſpecialiter diſceptabit. Mat. xxv. ¶ Miſericordia diabolo maxime diſplicet cũ per eaꝫ maxime vincatur. Unde ſuper illud ps. Miſericordia mea ⁊ refugiũ meũ. Dicit glo. Dẽ nullo ſic vincetur inimicus diabolus: vt miſericordia: cum diabolus in multis reſpectũ hominis excellat. in hoc tamẽ q̃ miſericordiã non habet homo ei precellit. Ipe crudelis eſt ⁊ non miſerebitur. Jero. vi. Miſericordia homini maxime prodeſt. i. Thimo. iiij. Exercitatio corporis ad modicum vtilis eſt: q̃ vtilis ſit pietas ſeu miſericordia homini manifeſtum ſit: ſi multiplices eius effectũ oſtendamus. ¶ Notandum ergo q̃ miſericordia peccato obſtat. Eccle. Ignẽ ardentẽ extinguit aqua: ⁊ elemoſyna reſiſtit peccatis. Jn multa peccata caderet peccator a quibus elemoſyne q̃s fecit eũ cuſtodiũt. Item ſpaciũ penitẽtie hoi ipetrat: vñ dicit̃ pmiſſionẽ habere vite q̃ nunc ẽ ⁊ future. i. Thy. iiij. c. vbi dicit glo. Siqs miſericordiã ſequit: ſi lubricum carnis patiat: vapulabit quidem ſed non pibit q̃ nõ eſt itelligendũ de illo q̃ ppter inducĩã quãlibꝫ i elemoſynis quas fecit peccat: tali entꝫ dicit̃. Roma. ij. An ignoras q̃ benignitas dei ad pacientiam te adducit. Tu aũt ſm duriciam tuam ⁊ cor impenitẽs theſauriças tibi iram. Item bona tẽporalia multiplicat. Greg. in dyalogo terrene ſubſtantie: per hoc q̃ pauperibus diſtribuuntur multiplicantur. Bonifacius. xij. aureos recepit de ciſta nepotis ſui Conſtãtini preſbyteri ⁊ dedit pauperibus: quos ille acceperat de equo ſuo vendito: q; cum reuerſus audiſſet ciſtam ſuam fractuam iratus eſt in epiſcopum: ⁊ epiſcopus ingreſſus eccleſiam rogauit: vt deus daret ei aliqd quo mitigaret furorem preſbyteri: ⁊ inuenit ſtatim in ſinu ſuo. xij. aureos

fulgẽtes quos dedit ei: ꝛ dixit ei. Scio q̃ post morte̅ meã episcopus nõ eris hui⁹ loci. Ille enim collegerat illos aureos ꝓacquirendo episcopatu post morte̅ ei⁹. Jdẽ Bonifaci⁹ cũ esset puer omne triticũ matris sue expendit in vsus pauperũ: ꝙ cum mater hoꝛreũ ingressa perpendisset cepit eum increpare ꝛ se pugno cedere i facie: sed oratione facta a Bonifacio statiꝫ hoꝛreum plenũ inuentum est: quo viso mater cepit eum vrgere: vt daret ꝙ ita celeriter posset que petisset accipere. Luce. vi. Date ꝛ dabitur dobis. Pꝛouer. xi. Alij diuidũt ꝓpꝛia ꝛ diciores fiunt. Alij rapiunt non sua ꝛ semper i egestate sunt. Eiusdẽ. xviij. Qui dat pauper nõ idigebit: qui despicit deprecationẽ sustinebit penuriaꝫ. iij. Ro. xvij. Illi vidue que helyã pauit: farina et oleũ nõ defecerũt. ratio hui⁹ põt eẽ: q̃ hõ misericoꝛs fideliter dispensat pauca bona cõmissa sibi: ꝛ ideo merito sup multa constituitur. Math. xxv. Item deum placat. Pꝛouer. xxi. Mumus abscõditũ extinguit iras ꝛ donum in sinu indignationeꝫ magnã. Gen. xxxij. Placabo eum muneribus que precedũt. Tobie. xij. Dicit de elemosyna ꝙ ipsa est que purgat peccatuꝫ. Isa. lviij. Si effuderis esurienti aiam tuam: ꝛ aiam afflictã repleueris oꝛietur tenebꝛis lux tua: lux inq̃ gratie. Misericoꝛdia a seruitute diaboli liberat. Isa. x. Lõputrescet iugum a facie olei: oleũ dicitur misericoꝛdia: q̃ sicut oleum ceteris liquoꝛibus sup enatat: sic opus misericoꝛdie ꝑcellit respectu alioꝛ opeꝛ: misericoꝛdia a morte spirituali suscitari facit: sicut doꝛcas plena operibus bonis ꝛ elemosynis quas faciebat meruit coꝛporaliter suscitari. Act̃. ix. Misericoꝛdia meretur a dño visitari sicut legitur de cornelio. Act̃. x. Erat cornel⁹ elemosynas multas faciẽs plebi: ꝛ ait ei angelus: oꝛationes tue ꝛ elemosyne tue ascẽderunt in memoriã in conspectu domini: contra peccata nihil tantũ videtur valere quantum misericoꝛdia. Unde super illud Mat. xij. Extende manũ tuam: ꝛ extendit ꝛ restituta ẽ sanitati. Dicit glo. Nihil plus valet curatio q̃ elemosynarum largitas: ꝛ subditur frustra pꝛo peccatis rogaturus manus ad deũ expandit qui has ad pauperes pꝛoposse nõ extendit. ¶ Item gratia conseruat. Ecclesia. xxix. Dicitur de elemosyna. gratiã eius quasi pupillam cõseruabit. In hostem impugnat. In eodem. Super scutum ꝛ super lanceam aduersus inimicũ tuũ pꝛo te pugnabit. ¶ Jtẽ ꝙ petit adeo ipetrat Eccl. xxix. Lõcludẽ elemosynam in sinu pauperis: ꝛ hec oꝛabit pꝛo te. Isa. lviij. Frange esurienti panẽ tuũ ꝛc. Et subditur: tunc inuocabis ꝛ de⁹ exaudiet clamabis ꝛ dicet ecce adsum: quia misericoꝛs est dñs deus tuus: misericoꝛdia multum potest erga deũ: ipsa videtur dei sententias reuocare vt nineue. Johan. iij. c. ꝛ de Achab. iij. Ro. xxi. legit. ꝛ. x. Judic. Non addam inquit deus vt liberez vos: ꝛ post legitur: doluit de⁹ super miserijs eoꝝ: hec luctatur cũ dño: vt Jacob luctatus est cũ angelo. Gen. xxxij. ꝛ Sap. xviij. Legitur de Aaron ꝙ resistit ire. Ire. Ire dei tunc resistitur quãdo ipsemet qui irascitur oꝛatulatur. Misericoꝛdia dicitur quodãmodo deum vincere: vnde dicit. Eccle. que te vicit clementia vt ferres nostra crimina dicitur ꝛ peccata nostra de eius memoꝛ. dele. In ps. Omnes iniqtates meas dele. Eze. xviij. Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que opat⁹ ẽ ꝛc. Omniũ iniqtatuꝫ eius quas operatus est nõ recoꝛdabor. Misericoꝛdia deo fenerat Pꝛouerb. xix. Feneratur dño q̃ miseretur pauperis. Eiusdem. xxij. Qui accepit mutuum seruus est fenerantis: est ergo deus quasi in potestate hominis perfecte misericoꝛdis: sicut seruus in potestate domini: ꝛ ille qui mutuum accepit in potestate feneratoꝛis. Item misericoꝛdia non solum potest in terra sed etiã celoꝝ pãa celuꝫ iclinauit. Jsta iclinatio manifesta est ex hoc ꝙ bꝛeuioꝛ est nunc via in celum q̃ esse soleat. Adam per multa milia annoꝝ vix illuc peruenit: modo vero vna hoꝛa quandoqꝫ peruenitur. Jtẽ misericoꝛdia hostiũ celi xp̃m. s. qui dicit. Jo. x. Ego suꝫ hostiũ: fregit in die parasceuen: ꝛ fecit volare q̃si in duo frustra. s. coꝛp⁹ ꝛ aiam: ꝛ sic pauperibus celestem ingressuꝫ patefecit. Jpa viam paradisi dilatat. Pꝛouer. xviij. Bonum hominis dilatat viaꝫ eius ꝛ ante ꝑncipez spacium eius fecit. Item misericoꝛdia hoiem filiũ dei efficit. Eccles. iiij. Esto pupillis misericoꝛs vt pater: ꝛ ꝓ viro matri eoꝝ: ꝛ eris tu velud filius altissimi. filius obediens ꝛ miserebitur tui magis q̃

mater. Misericordia deū suū efficit. Eccl. xij. Beneficētie ⁊ cōmunionis nolite oblivisci: talibus enim hostijs promeretur deus. Ipsa ispecialiter honorat deus: propter eū pauperibus bona sua tribuēdo. Prouer. xiij. Honorat dñm q miseretur pauperis ideo merito in futuro a deo honorabitur. Itez misericordia a pena pro peccatis debita hoiem absoluit. Prouer. xiij. Redēptio aie viri divitie sue. Bañ. iiij. Peccata tua elemosinis redime. iij. Ro. iiij. Pauper mulier oleo sibi multiplicato: solvit creditori suo. Itē misericordia amicos ⁊ adiutores sibi multiplicat. Ipsa pauperes facit stipendiarios suos. Gre. Pauperes nō sunt contēnendi vt egeni: sed exorandi vt patroni. Luc. xvi. Facite vobis amicos d māmona iniquitatis. Prouer. xxij. Victoriam ⁊ honorē acgret q dat munera. Itez misericordia hominem in bono roborat. Eccle. iij. Bicit de dante elemosinā in tpe casus sui inueniet firmamentū. Itē misericordia hoi bñdicti facit. Unde elemosina vocatur bñdictio. ij. Cor. x. Nomini misericordi benedicit de⁹. Deut. xv. Dio indigens ⁊ mēdicus nō erit inter vos vt benedicat tibi de⁹. bñdicit ēt ei ppls. Prouer. xix. Qui pronus est ad misericordiā bñdicet. Deut. xxxiij. Bñdict⁹ filij⁹ Aser sit placens fratrib⁹ ⁊ tingat i oleo pedē suū: hec tria comitant se tingere in oleo pedē. affectus ē bñdictum ⁊ placentē hoibus. Ruth. ij. Sic bñdictus qui misertus est tui. Misericordi etiā bñdicit pauper qui ab eo recipit elemosinam. Job. xxix. Bñdictio parituri sup me veniebat. Itē misericordia morētī societatē facit. Ambro. nō sunt bona hominis q secū ferre nō pōt: sola misericordia comes est defuncto⁹. Ipsaz etiā aiam in infernū ire nō pmittit. Tho. xij. Dicitur de elemosina q a morte liberat: ⁊ non patietur aiam ire in tenebras. Ipsa ēt in iudicio liberat ⁊ regnū accipit. Tho. xij. Dicit de elemosina: q facit inuenire vitā eternā. In ps. Jocūdus hō q mi. ⁊ co. dis. ser. su. i su. Ibi specialiter fiet disceptatio de opib⁹ misericordie. Mat. xxv. Venite be. pa. mei pci. ⁊c. Esurivi enim ⁊ dedistis mihi māducare ⁊c. Misericordia dei filiū in mundū fecit descēdere: eadem hoies in celum facit ascēdere: ad hoc significandū. xps a mōte oliueti in celū ascendit. In mōte. n. oliueti eminētia misericordie designat. legit i. iij Re. vi. Ad ingressu oraculi fecit salomon duo hostiola d ligni oliuar q duo hostiola pūt intelligi due ptes misericordie. vna est q ꝙpatimur miserie corporali: alia que cōpatimur miserie spirituali: q plecte misericors est ⁊az beatus reputatur certa spe: tandez beatus futurus in re: misericordes maxime de dei misericordia sperare possunt. In ps. Ego sicut oliua fru. in do. dei spera. in misericordia dei. In ps. Beat⁹ q itelligit sup egē. ⁊ pau. Prouer. xiij. Qui miserē pauperi beatus erit. Mat. v. Beati misericordes. Itē misericordia locat i regno celoz assignat. Eccle. xvi. Dis miser i cordia facit vnicuiq locū secundum itellectū peregrinationis illius ⁊ secundū meritum operum illius. Misericordia est negociatrix prudentissima. Mat. xxv. Prudentes virgines acce. ol. in va. su. qui vere prudēs est: oleum pietatis vult habere in corde suo: sine quo non habetur ignis caritatis. i. Jo. iij. Qui habuerit substantiā huius mundi: ⁊ viderit fratez suū necessitatem habere: ⁊ clauserit viscera sua ab eo quō caritas dei manet in illo? Jac. iij. Sapientia que desursum est: plena est misericordia. Negociationē misericordie specialiter consuluit filius dei. Math. xix. Vade ⁊ vēde oia que habes ⁊ da pauperibus: voluit Paulus vt thimotheus hanc negationem preciperet his quos habebat regere i. Thi. vi. Divitibus huius seculi precipe facile trbuere: cōmunicare: thesaurizare: sibi bonum fundamentuz in futurū. Misericordia i negociatione videtur deū circūuenire dum pro luto temporalium eternas ditias recipit. Osee. xi. Circūuenit me in negociationē effraym. Aug. Prebe tectum ⁊ accipe celū. Misericordia calicem aque frigide pro xpō tribuit ⁊ torrentem voluptatis eterne recipit: ipsa terra i celuz cōmutat: hec est mutatio dextere excelsi: misericordia hoiem periculo se oneratuz: vtiliter exonerat ⁊ proximum eius iuuat. Aug⁹. in lib. de disciplina xpiana loquēs ad divitez. da inquit aliquid fratri tuo: da aliquid proximo tuo: da aliqd comiti tuo: vita ista via est similis ambulātis: sed forte dicis: ego dives: ille pauper: sarcinā tuā cōmemoras: pondus tuū laudas: ⁊ q gravius est constrinxisti ad te sarcinam tuā:

tam nō potes porrigere manū: onera te: li
ga te: qđ te iactas: qđ te laudas: solue vin
cula colli tui: minue de sarcina tua: da co
miti tuo: ꝛ illū adiuuas: ꝛ te releuas: mise
ricordia cū dare videꝫ potiꝰ accipit. Unđ
Aug. Reminiscere ingt nō solū quid des
ſz ét qđ accipias: panis quez das terra est
de terra i terrā: vt fulciaꝫ terra: vt reficiaꝫ
terra: poterit ingꝝ paup dicer: vide ne plus
tibi prestē accipiēdo: q̄ tu dādo. Si.n. nō
esset q a te accipet: non errogares terrā: ꝛ
emeres celū: cōtēne me si nihil petis: ab eo
q fecit me ꝛ te: si ät petitur? es: q? me exau
diſt: tibi pstas vt exaudiaris. Age illi gra
tias qui rem tam pciosam: tam vili pre
cio te fecit emere: das q in tempore parit:
accipis q manet in eternum: vnde sis so
cius angelorum: vnde nunq̄ fame sitimq̄
patiaris. Et subdit: nemo dicat q prestat
pauperi: sibi enim plus prestat q̄ pauperi.
¶ Misericordia bona sua: que dare vide
tur: in saluo ponit: ꝛ inde thesaurum fa
cit. Math. vi. Thesaurizate vobis thesau
ros in celo. Et beatus Laurentius. Facul
tates ecclesie: quas requirit manus paupe
rum in celestes thesauros deportauerunt.
Tho. iij. Dicitur danti elemosinam: pri
mus bonū tibi thesaurizas in die necessi
tatis. Augu. Considerate fratres q̄ multi
subito bona omnia perdiderunt que stu
diosissime recondebant: vel cum vno im
petu hostili captiui ducti sunt vel cum eis
discedētibꝰ flāma successit o quomodo ta
les penituit: quia non audierunt domini
consilium. s. da pauperibꝰ: ꝛ habebis the
saurum in celo. Audis amicum tuum cō
silium tibi dantem de thesauro tuo: ꝛ con
temnis domini consiliuz dantez de corde
tuo: inuasit hostis domū: nunquid intra
deret: celum: occidit seruū custodem: nun
quid occideret deū dilatorem domini ser
uatorem: qui sunt pauperes gbus dam?
nisi delatores nostri: delatori tuo das: in
celum portat quod das: nec erubuit tibi.
Greg. Securius diuitie transferuntur de
patria ad patriam per manus pluriuz q̄
per manus vnius. scōm Augus. Manus
pauperuz sunt gaçophilatiū xpi: vnde qđ
in manu pauperis ponitur: in gaçophila
tium xpi ponitur. Immo q plus est i ma
nu tali ponitur: ꝛ ideo tam auferri nō pōt
ei qui dedit cum nos sit qui de manu eiꝰ
possit eruere. Misericordia bona terrena
que possessoribus suis solent esse noxia:
vtiliter expendit. Isidorus. Doctū habz
bonum possessio presentium rerum: si vitā
reficiat miserorum. ¶ Et notandum q virtus misericordie: non solum est valde vti
lis: sed valde mirabilis. Ipa de malis alie
norum melioratur: de sordibus alienorum
lauatur: de paupertate ditatur: de infirmi
tatibus aliorum sanior efficitur: ipsa portat
onera aliorum implens legem xpi. Gala. vi.
Alter alterius onera portate ꝛc. Et quāto
plura onera portat: tanto velocius currit:
quia ad beatitudinem festinātius tendit:
ipsa onera aliena frequenter furatur ho
minibus nescientibus: dum ipsis negligē
tibus peccata eorum assumit ꝛ portat: dolen
do: lugendo: orando pro eis: elemosinas
faciendo: disciplinis se affligendo. ¶ Mi
sericordia quāto plura onera proximi por
tat: tanto oneribus propriorum peccatorum
magis se exonerat. Misericordia de fetore
eorum qui spiritualiter sunt mortui non mo
ritur: sed potius viuificatur. Ipsa est que
colligit de spinis peccatorum vuas: ꝛ de tri
bulis ficus: misericordie mala aliena i bo
na conuertuntur: due virtutes sunt: q̄ oia
que proximi sunt acquirere videntur: scilz
caritas ꝛ pietas: caritas bona proximi sui
sua facit. Grego. pēsent inuidi quantū bo
nū est caritas: que aliena bona sine labore
nostro: nra facit: pietas vero aliena mala
sua facit: vnde hꝫ due virtutes vententes
ad iudicium de nūdinis huius mundi di
tissime: quantū ad meritū inueniuntur: ꝛ
ideo abundantissime remunerabunt hꝫ
due virtutes ale sunt quibus foueñ proxi
mi bona: ꝛ portentur eius onera. vñ sup
illud ps. Sub vmbra alarum tuarum ptege me
Dicit glo. Misericordia ꝛ caritas sunt ale
patrie gbus nos ptegit. de hīs alis dicit.
Mat. xxiij. Quoties volui congregare filios
tuos quēadmodū gallina congregat pullos
suos sub alis ꝛ noluisti. Itē misericordia
de vno obsequio duplicē hz mercedez: in
pñti enim remuneratur: ꝛ futuro: vt prius
ostēsuz ē. Ipsa de vna seminatione dupli
cē messem colligit: ipsa seminat in terra ꝛ
metit i celo. Ipsa consilio dñi agros arabilis
simos eligit ad seminānduz. Luc. xxiij. Cū
facis prandium voca pauperes ꝛc. Et hꝫ
vberē ei fructificāt. Et notandū q̄ oꝑ mi

sericordie semini cōparat. ij. Cor. ix. Qui parce seminat pce ⁊ metet eo q̄ semini in multis assimiletur. Semen absconditur: sic elemosina occulte danda est. Eccl. xxix Conclude elemosinam in sinu pauperis. Item semen perdi videtur cum seminando potius renouemur. sic elemosina cum datur perdi videtur: sed sic melius seruatur. Eccle. xxix. Perde pecuniam propter fratrem ⁊ non abscondas illam sub lapidem in perditionem. Isidorus. Terrena omnia seruando amittimus largiēdo seruamus: diu cum rebus nostris durare nō possumus: quia aut nos illa moriendo deserimus: aut ille nos viuentes deserunt: ⁊ super illud. Mat. xvi. Qui perdit aiam suam propter me inueniet eam. Dicit glo. Quasi dicatur agricole: si frumentuz seruas perdis: si semias renouas: solas quas dederis pauperibus opes habebis. Item semen cuz fenore surgit: ⁊ qui dat elemosinam centupluz accipiet: vnde sup illud. Prouer. xix. Feneratur domino qui miseretur pauperis. dicit Interlin. Cētupluz accepturus. Eccles. xxxv. Retribuens est deus: ⁊ septies reddet tibi: semen preciosi⁹ in vno anno seminatur: in alio metitur. Semen vero minus preciosuz: vt ordeum in eodē anno seminatur ⁊ metitur: sic elemosina preciosa est que seminatur in āno gratie: cuius messis expectat in anno glorie. Item semen geiu pressum: ⁊ retardatum liberius fructificat: sic elemosina que aduersitate premitur: maiorez habitura ē remunerationē: vt elemosina: cui detrahit magis remuneranda est: q̄ que laudatur. ℂ Item misericordia hec quasi omnia tormenta sustinet. ij. Cor. ij. Quis infirmat: ⁊ ego nō infirmor ⁊c. Ideo in futuro merito et a tormento parcetur. ℂ Ipsa ē que exemplo petri dicit domino tecū paratus sum in morte ⁊ in carcerem ire. Luce. xij. Ideo in futuro merito a carcere infernali immunis erit. Item ad cōmendationē misericordie valere pōt detestatio sui oppositi. ℂ Notandū ergo q̄ etiaz in misericordia indigna est venia: imo q̄ plus est homini imisericordi videtur iam dimissa renocari. Mat. xviij. Serue neq̄: omne debitum dimisi tibi qm̄ rogasti me: nō ergo oportuit ⁊ te misereri ⁊c. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusq̄ redderet vniuersum debitū. Misericordia vero litteras remissionis habz. In euangelio etiam tria paria. ℂ Primum. Mat. v. Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā consequentur: cuz misericordia dei factus sit: ⁊ misericordia nostra fluui⁹ quō eē posset q̄ fluuius misericordie nr̄e ad primū flueret: ⁊ fact⁹ diuine misericordie nobis succursus eēt. Aug. Fluit riuus ⁊ fons siccabit. Item cū oē aial diligat sibi: Eccl. xlij. Quō hiceē posset q̄ diuina misericordia: hoiez misericordie dānaret. ℂ Secdo. Mat. vi. Si dimiseritis hoibus peccata eoz: dimittet ⁊ vobis pater vr̄ celestis delicta vestra. ℂ Tertio. Luc. vi. Dimittite ⁊ dimittet vobis. Item vbi est in misericordia ē peccatoz abūdātia. Osee. iiij. Non est misericordia ⁊ non est scia dei in terra. Et subditur maledictū ⁊ mendaciū homicidiū: ⁊ furtū: ⁊ adulteriū inundauerunt. Itez illi cui deest misericordia: fiet ⁊ iudiciū sine misericordia. Jac. ij. Judiciuz sine misericordia ei q̄ nō fecerit misericordiā. In misericordi aures dei clause sūt: ⁊ in p̄senti ⁊ in futuro. Prouer. xxi. Qui obturat aurē suā ad clamorem paupis. Ipse clamabit: ⁊ nō exaudiet: exēpluz hēm⁹ de hoc. Luc. xvi. In diuite epulone q̄ panis micas Lazaro negauit: ⁊ in tormētis positus. guttam aque postulans non accepit. ℂ Item, ad cōmendationem misericordie facit: si ostendatur eius preeminentia ad alias virtutes. ℂ Notandum ergo q̄ respectu abstinētie in hoc premitur q̄ abstinentia deo corpus imolat. Rom. xij. Obsecro vos per misericordiā dei vt exhibeatis corpora vestra hoc. vi. s. deo ⁊c. Misericordia vero imolat cor. Respectu vero caritatis. Nihil preminet misericordia q̄ charitas est fluuius bonitatis ripas suas non excens. pietas vero est fluuius bonitatis ripas suas excens ⁊ late extra inundās caritas enim vt caritas tm̄ bona sua cōmunicat: pietas anteē hec facit ⁊ aliud. Ala enim alioz insuper sibi assumit paz ē sua largiri: q̄ facit caritas: sed cumulus largitatis est seipsum largiri ad cōpatiendum q̄ facit pietas: respectu autem iustitie: p̄ ut iustitia stricte sumitur: ⁊ est oppositū misericordie: hanc habet preeminentiaz: q̄ ipa est summe iudicarie potestatis. Misericordia enim dei super omnia opa ei⁹ ⁊

Ja.ij. Misericordia superexalt at iudiciū: vnde lz appellare a curia iusticie: ad curiā misericordie: vñ si vides tibi iminere gra uamen a iusticia vno quocūqz modo cō/tra te iudicet etiā iuste: aliter enim facere nō potest cōfidēter: appella aliquid ad dei misericordiā qñ iusticia ōferre necesse ꝫz appellationi tue: forū curie misericordie: ē forū pniale. hec est soiū adulteroꝝ refugiū In hoc forōferunt sentētie absolutiōis ēt cōfitentibus culpas suas: in alijs curijs si quis confitetur homicidium: dicitur a iu/dice suspendat: in hoc confitet: si absolui tur. Jtē respectu obedientie cōmēdabilis ē misericordia. Interdū n. obedientie: z etiā ceteris virtutibus nitit ꝓtrarie: vnde nar rat. G. ij. li. dyalogoꝝ. q paulinus eps se i seruitutē posuit pro quodam captiuo redi mēdo: lz adiect⁹ esset cure pastorali: z de⁹ q miseret oib⁹ alijs miserētib⁹ eū postea i plenitudinē officij z dignitatis restituit z gdā ꝙersus carnutiēsis: pficiscēs ad nūdi nas. z. xl. libras secū deferēs vt eas expēde ret i necessitatibus domus sue comitē ha buit in via militē veteranū: debilē: z pau/perē: quē cū agnouisset grauatū ē ere alie no: z ire ad detēdēdū iducias a creditore: cōuersus dixit m. litī: q iret secuz: q ingres/si sunt domū creditoris: z cū peteret indu cias denegauit eis creditor: addēs q filiū eius vinctū in carcerē poneret: nisi ea die redderet vniuersum debitū: z tota eius hee reditas appropriaret ei: pro quo cū itercē deret cōuersus: creditor multa ꝓuitia ei in tulit: ad quē ꝙersus hodie inquit libera/bitur iustus iste de carcere mortis: z proij ciens ante pedes. xl. libras redemit filium militis de carcere: ipsumqz a debito libera uit: qui rediens narrauit fratribus que ge sta erant. Illi vero quasi viri spūales i hoc facto multū cōmendabant eū ¶ Jtē gdā scūs hō quēdā pentitentē ligatū a summo pōtifice exonerauit tunica plūbea: q inter rogatus qua auctoritate fecisset. Respōdit auctoritate illius q ait: beati misericordes qñ misericordiā ꝓsequētur. Mat. v. Uir⁹ misericordie maxie ꝓpetit statui miserie q̄ sum⁹ hāc virtutē didicit xps plusq̄. xxx. ānis. Heb. iij Nō habem⁹ pontificē q nō possit ꝓpati in infirmitatib⁹ nostris. Ber/Adulta voluit pati christ⁹: vt ꝓpatī sciret. ¶ De illis tuāt q̄ misericordiā. iij. c. xxxv.

Ost cōmendationez misericordie
p tangēde sunt alique meditatiōes a
que possunt iuuare misericordiā.
¶ Quarum ꝓpria attēditur circa nature conformitatem aliquis eni moueri potest ad miserendum proximo habito respectu ad nature conformitatem. Jsa. lviij. Cum videris nudū operi eū: z carnem. t. ne. de/spe. ¶ Secūda attēdit principij nostri vni tatem: sumus enim omnes ex vno patre z vna matre. Augu. lib. de discipli. christia/na. Si putamus non esse proximos nisi q de eiusdem patentibus nascuntur: Adam z euam intendamus z omnes fratres su/mus. ¶ Tertia attendit miseriam proxi/am: vt intelligat: que sunt proximi ex ipso. Prouer: decimonono. Homo indigēs misericors est: homo qui indigentiaz ma gnam habuit, aliene indigentie compati nouit. ¶ Quarta attendit spūalem fra ternitatem: fratres enim sumus ex vno pa tre scilicet deo z vna matre scilicet eccle sia eandem habituri hereditatem. i. Johan. iij. Qui habuerit substātiā huius mūdi z viderit fratrem suum necessitatē habere: z clauserit viscera sua ab eo: quomō caritas dei manet in eo. ¶ Quinta attēdit dei in homines paternā caritatē. i. Jo. iij. Vide/te qualez caritatē dedit nobis deus pater vt filij dei nominemur z sumus seōz hanc meditationez: opatur qui dat paupi eo q credit eū filium dei. ¶ Sexta attēdit capi tis ecclesie z mēbrorū vnitatē: q̄ tanta ē: q caput reputat sibi fieri q mēbris fit: sicut caput corpis reputat sibi beneficiū exhibe ri q pedibus exhibetur. sic beneficiū pau peribus exhibitū xps sibi reputat exhibe ri. ¶ Et notandum circa hanc meditatio nem q quando pauper petit elemosynaz ab aliquo ille a quo petitur. iiij. debet at/tendere. ¶ Primo qs petat qñ dñs de⁹. Mat. xxv. Quod vni ex minimis meis fe cistis mihi fecistis. Jdeo quotiēscūqz ma/nū pauperi extēderis. xpm cogita. Augu. li. de disci. christiana. xps petit z non ace pit: z offēdis nomē pietatis crudelib⁹ verb⁹ z dicis z gd seruo filijs meis: xpz illis oppono filios tuos mihi reponit magna iusticia vt habeas vñ luxurietur filius tu⁹ egeat dñs tuus. Cū enim legisti q vni ex minimis meis fecisti mihi fe. nō timuisti. Ecce qui eger z filios tuos numeras: po/

stremo numera filios tuos. Addē virum illum. Inter illos dñm tuū numera: virum habes si ille secūdus: duos habes: si tertius tres habes: quartus sit. ¶ Secūdo debet cogitare qd petit deus: quoniā suū petit non tuum: vnde valde ingratus est q de bonis dei habūdāter habet ad mēsam suā: & tamen nō vult dare modicū panis: deo petenti. Augu. dicit tibi xps da mihi de eo qđ dedit tibi: de meo quero & mihi nō donas: da & reddo: habuisti me largitorē facito debitorē. ¶ Tertio cogitare dz ad qd petat. Nō enī petit ad dandū: sed ad mutuādū & ad centuplas vsuras Aug. Miser homo qd feneraris hoi: fenerare deo: & centuplum accipies & vitam eternā possidebis. Mira ingratitudo hominū qui nolūt accōmodare deo ad tales vsuras ad quales accomodarent alicui iudeo vel sarraceno. ¶ Quarto dz cogitare q ipse hz petere a deo regnū eternū q modo petit ab eo modicū panis: & si negat deo hoc modicū negabit ei deus regnū suum. Prouer. xxi. Qui obturat aurē suā ad clamorē pauperū: clamabit & ipse & non exaudietur. Sapiens: ne dubites cū magna petas impēdere parua. vij. ¶ Meditatio attēdit libertatē q̄ habēt hoies ad mēbra diaboli. Si enī diuites mali: mali declinēt ad eos importunissime inuitātur & quasi dilaniātur & pro illis magne expense fūt vel magnas expensas faciūt xps vero in membris suis vix inuenire pōt vnde sustētetur. ¶ Octauo attendit dei pietatē q̄ nobis in sua paupertate exhibuit qñ seipsum pro nobis dedit & pro nostra redēptione vendi voluit.

¶ Diuisiones misericordie. iij: capi. xxxviij

Onsequenter ponēde sunt diuisiones: pertinētes ad misericodiam.

¶ Notādū ergo q̄ ē misericordia cōmēdabilis: & ē misericordia detestabilis cōmēdabilis est que est respectu pone: detestabilis est que est respectu culpe. Gre. in omelijs. Ad culpas quisq̄ nō dz cōpassionē exercere: sed zelū: cōpassio qdē hōmini vitijs recititudo debetur vt in vno eodēq̄ hoīe: & diligamus bonū qđ factū est & persequamur mala que fecit. Item. Greg. sunt pluriq̄ qui cōpassionē primo nō spiritualiter sed carnaliter impendūt: vt ei non ad virtutē sed quasi miserando ad culpas faueant. Sen. dicit. Qui carnaliter hominibus miserētur: potius sunt crudeles q̄ misericordes: iz misericordes vocantur. Prouer. xx. Multi misericordes vocātur virum autē fidelem quis inueniet? ¶ Item notāduz q̄ quedam opera misericordie sunt spiritualia quedam corporalia. Spiritualia sunt vt cordis compassio iniuriaz dimissio peccātū correptio ignorācium istructio: de q̄ passione dicit. Glo. Grego. supra illō. Job. xxx. Compatiebatur aia mea pauperi: plus est compassio q̄ datū: quia: rez q̄libet plerūq̄ dat: etiam qui non cōpatitur: nūq̄ autem qui vere compatitur q̄ necessariuz conspicit proximo suo negat. Idē dicit inter linea plus est de seipso dare q̄ de suis. ¶ Item. Greg. exteriora largiens rem extra semetipsum prebuit: qui autem fletū & cōpassionem proximo tribuit ei etiam aliqđ de semetipso dedit. Cōpassio cruz est interior: cuius brachium superius est cōpassio qua quis cōpatitur christo pro nobis passo: brachiuz inferius est compassio q̄ quis cōpatitur: hijs qui sunt in purgatorio. Sinistrū vero brachiū est compassio qua qs compatitur: hijs qui sunt in hoc mundo: quātum ad penalē miseriā dextr brachiū est cōpassio qua quis cōpatit alabus que p eūt in hoc mūdo. Aug. sunt ne in te viscera xpiane cōpassionis q plangis corpus a quo recessit anima & nō plangis animā a qua recessit deus. Eccle. xxij. Luctus mortui. vij. dies: fatui aūt & impij oēs dies vite eorū. ¶ Octauo. c. propter que multum compati debemus crucifixo.

¶ Item notāduz q̄ multa sunt propter que aliquis solet alij multum compati: que omnia circa xpm crucifixum occurrunt. ¶ Primū est doloris magnitudo hec causa vere fuit in xpo. Treñ. ij. O vos omnes qui trāsitis per viam attendite. & vi. si est. do. si. do. meus. ¶ Secūz est amoris magnitudo: hec causa fuit in beata virgine cum propter magnuz amorem quem habebat ad filium suum gladius per transibat animam eius. Luce. ij. De Dauid etiam legitur. ij. Reg. xviij. Quod dicebat fili mi absalon. Absalon fili mi qs mihi det vt ego moriar pro te. i. vice tui. vi debatur reputare mortem filij sui grauiorem sibi propria morte. de bono patre dicitur. Eccle. Pro animabus filiorum suorum colligabat vulnera sua & super omnē

vocem turbabuntur viscera eius: propter hanc causam filij qui tenerrime amāt matres suas molestius sustinent cum eas vident percuti q̄ si ipsimet percuterentur: ed quis dubitat xp̄m magis amandū esse sa nobis q̄ carnales matres: que mater tot ⁊ tanta passa est pro filio suo quanta xp̄s pro nobis: non ne matrem propriam reliquit pro nobis. Reliquit etiam synagogā matrem suam ⁊ insuper animam suam morti exposuit pro nobis. Je.xij. Reliqui domum meam: dimisi hereditatem meaz dedi dilectam animam meam in manus inimicorum eius. ¶ Tertium est innocentia. Magis enim solemus compatiei qui innocenter patitur que causa vere fuit in xp̄o. Ipse enim peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. i. Pe.ij. Propter hec ecclesia que letatur in compassionibus aliorum sanctorum in die passiōis xp̄i cōtristatur. ¶ Quartum quando pro culpa nostra quis patitur. Tunc enim homo qui habet nobilem animum dolorem illum suum reputat per compassionem sicut suus est per occasionez: sicut patet in. Dauid.ij. Re.vlt. Qui cum vidisset angelum populuz occidentem propter hoc q̄ ipse fecerat cum numerari. dixit ad dominum: ego sum qui peccaui: ego iniquo egi isti qui oues sunt: quid fecerunt? vertatur obsecro ira tua contra me hec causa bene fuit in christo iuxta illud. Isa.liij. Ip̄e vulneratus est propter iniquitates nostras ⁊ attritus est propter scelera nostra. Nostra est passio christi per occasionem et etiam quantum ad vtilitatez ⁊ ideo deberet esse nostra quantum ad compassionē: ¶ Quintum est patientis nobilitas que causa vere fuit in xp̄o qui fuit nobilissimus tanq̄ altissimi filius: valde altenum erat tale opus ab eo iuxta illud. Isa.xxviij. Alienū est opus eius vt operetur opus scilz peregrinum est opus eius ab eo. ¶ Sextuz est patientis benignitas hec causa vere fuit i xp̄o. Thim.iij. Apparuit benignitas ⁊ humanitas saluatoris nostri dei ⁊. Mat.xi. Discite a me quia mitis sum. Luz homo benign⁹ ⁊ mitis homini gratis cedat que causa est eum gladio pertorari? Item que conuenientia est stipitis rigidi ⁊ duri ad hominem benignum ⁊ dulcez. Ideo ecclesia in filo dulci planctu qui in dominica

in passione incipit cantari: specialiter plangit hoc q̄ clauis ⁊ lancea mite corpus perforatur: ⁊ post vt arbor crucis ramos suos flectat: ⁊ naturalis rigor lentescat vt supni membra regis mitti tendat stipite. ¶ Septimū est pietas ipsius patientis. Magis enim compatitur aliquis ei quē nouit esse piū ⁊ compatientem q̄ ei quem nouit esse sine pietate. Ipse etiam deus non miseretur hominibus duris: ⁊ sine misericordia. Jac.ij. Judicium sine misericordia ei qui non fecerit misericordiam. Ber. nemo duri cordis salutem vnq̄ adeptus est nisi forte quem miserans deus abstulerit ab eo cor lapideum ⁊ deditur cor carneuz: hec causa bene fuit in christo qui ex cōpassione passus est ea que sustinuit in mundo isto. ¶ Octauum est exemplum aliorum compatientium alicui. Hoc enim solet hominem incitare. ad similiter compatiēdū que causa bene inuenitur circa christum cui creature insensibiles: quasi compasse fuerunt: vnde sol radios suos abscondit quasi nuditati eius tenebras faciens petre etiam scisse sunt quasi ei compatientes. ¶ Ad iniuriarum dimissionē monemur. Luce.vi. dimittite inquit ⁊ dimittetur vobis. Item. Mat.vi. Si dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet vobis pater vester celestis delicta vestra. Eiusdem: xviij. Domine quotiens peccauerit frater meus in me: ⁊ dimittam ei vsq̄ septies dicit illi iesus non dico tibi vsq̄ septies: sed vsq̄ septuagies sep. Aug. in enchyridion. Multa sunt gen̄a elemosinarū que cū facimus adiuuamur: vt nobis peccata dimittantur: sed inter ea nihil est maius q̄ cum ex corde dimittimus q̄ in nos quisq̄ peccauit. Idem in lib. de Rectitudine cathol̄ce conuersatione. Quare non dimittat q̄s fratri parum vt ei dominus dignetur dimittere totum: nam ⁊ hec elemosine gen⁹ est vt dimittat aliq̄s ex toto corde et a quo leius fuerit. Isidorus. nō solum qui esurienti qui ⁊ sitienti ⁊ nudo beneficium largitatis impendit sed etiam qui inimicuz diligit ⁊ qui lugenti affectum compassionis ⁊ consolationis ipartitur: aut in quibuslibet alijs necessitatibus consilium adhibet sine dubio elemosinam facit. ¶ Ad corripiendum fratrem peccantem: monet nos deus. Mat.xviij. Si peccauerit in te fra-

tertius corripe eum inter te ⁊ ipsum so-
lum. Ad instructionem ignorantium mo
nemur, Gal.vi. Si preoccupatus fuerit ho
mo in aliquo delicto vos qui spirituales
estis instruite huiusmodi in spiritu lenita
tis. Dan.xij. Qui ad iusticiam eruditi
multos fulgebunt sicut stelle in perpetuas
eternitates. Eccliasti.xxxviij. Vir sapiens
plebem suam erudit ⁊ fructus illius fide-
les sunt. ¶ Opera misericordie corporalia
£ sunt illa vi. Que tanguntur. Math.xxv. £
Esurivi ⁊c. Septimum' est q tangitur.
Tho.ij.s. Sepelire mortuos aliqua horuz
tanguntur. Isa.lviij. Dimitte eos qui con
fracti sunt: liberos ⁊ omne onꝰ disrumpe.
hoc pertinet ad visitationez incarcerato-
rum. frange esurienti ⁊c. Ibi tanguntur
tria alia opera manifeste ⁊ carnem tuam
ne despexeris. hoc pertinet ad visitationez
infirmorum. ¶ Ad duo prima opera inci
tamur frequenti scripture ammonitione.
Nec.viij. Mitte partes eius eis qui non
preparauerunt sibi. Tho.iiij. Panem tuū
cum egenis ⁊ esurientibus comede. Pro
ner.xxv. Si esurierit inimicus tuus ciba
illum. Si sitit potum da illi. Eccle.xi. Mit
te panem tuum super transeuntes aquas
quia post multa tempora inuenies eum:
aque transeuntes sunt populi mortales. ij
Ro.xiiij. Omnes morimur ⁊ quasi aque
dilabimur in terram que non reuertuntur
Luc.iij. Qui habet escas det non habenti
Item incitamur ad ea exemplis sanctorū
patruz. Tho.b.i. De facultatibus suis esu-
rientes alebat. Job.xxxi. Si comedi bucel
lam meam solus ⁊ non comedit pupillus
ex ea. ⁊c. humerus meus a iunctura sua ca
dat: ⁊ brachium meum cū suis ossibus cō
teratur. Item incitamur ad ea mercedis
promissione. Eze.xviij. Si panem esurien
ti dederit vita viuet. Mat. Qui potūe
derit vni ex minimis istis calicez aque fri
gide tantum in nomine discipuli. Amen
dico vobis non perdet mercedem suam.
Luc.xiiij: Cum facis conuiuiuz voca pau
peres debiles cecos': ⁊ claudos: ⁊ beatus
eris quia non habent retribuere tibi: retri
buetur autem tibi in retributione iusto-
rum. Qui cibum sine potu ministrat pau
peri tale prandium dant deo quale con-
sueuit dari asino. Item quide his que ha
bent ad mensam suam nihil volunt dare
pauperibus in futuro nihil boni nuenie
Job.xx. Non remansit de cibo eius ⁊ pro
pterea nihil remanebit de bonis illius.
¶ Sequitur de tertio opere misericordie
q ē colligere hospites circaq op⁹. ¶ Pri
mo tangetur de his que pertinent ad eius
cōmendationem. ¶ Secundo qui hospi
tes sint maxime recipiendi. ¶ Tertio quo
modo sint recipiendi. ¶ Circa primuz no
tandū q hospitalitas ad susceptionē gra
tie preparat q figuratū est in hoc q duo
discipuli christum cognouerūt cū eum ad
hospitium inuitassent. Luc.vlt. Quādoq
diuina cognitio infūditur alicui occasiōe
alicuius sancti viri in hospitio recepti. Item
bona temporalia multiplicat: vt patet in il
la vidua que helyam in hospitio suo susce
pit cū farina ⁊ oleū nō defecerūt. iij. Re.
xvij. Et malo etiaz temporali seruat vt' pa
tet in raab que recepit nuncios filioꝝ isra-
el ⁊ ideo a morte saluata est. Josue.vi. So
la raab meretrix viuat ⁊c. Heb.xi. Raab
meretrix nō perijt cū incredulis exceptis
exploratores cum pace. Item deum ⁊ an
gelos meretur recipere q hospitalitati de
seruit repntative semper deum recepit cuz
recipit aliquē nomine ipsius. Mat.xviij.
Qui recipit vos me recipit. Eiusdem.x.
Qui suscipit vnū talē parvulū in nomine
meo me suscipit. Item.xxv. Hospes erā: ⁊
collegistis me. Jo.xiij. Qui accipit siquē
misero me accipit: personaliter etiā quādo
q̄ suscipit deuz vnderefert. Gre. in omel.
euāgelij q legitur in festo die pasche: q g
dā pater familias multū fuit hospitalis:
quadaz aūt die cū peregrinos suscepisset:
⁊ aq̄ daret manibus ex humilitate vnus
fuit inter eos in cuius manibus aq̄ funde
re debuit ⁊ cum reuersus vrceum accepis
set eum nō inuenit. Cūq hoc factū apud
se miraretur eadez nocte ei dns per visio
nem dixit. Ceteris diebus me in membris
meis: hesterno aūt die me in memetipso
suscepisti. Item. Greg. in omel. illius euāge
lij. Videns iesus ciuitatem fleuit sup illaz
di. quia. ⁊c. Quidaz martinus nomine vi
te valde honorabilis monachus fuit qui
ex suo monasterio visitatiōis gratia ad ali
ud monasterium respondebat cui spiritua
lis pater preerat pergens itaq leprosum
quēda zq̄ densis vulneribus elefantinus
morbus per mēbra sedauerat q̄ inuenit in-

via volentem ad suum hospitium redire: ⁊ prelassitudine non valentem: in ipso vero itinere se habere pertibebat hospitium quo isdem martinus monachus ire festinabat. Vir autem dei eiusdem leprosi lassitudinē miseratus pallium quo vestiebatur in terram protinus protecit ⁊ expandit ac desuper leprosum posuit eumq; suo pallio vndiq; cōstrictum super humerum leuauit secumq; reuertens detulitcumq; iam monasterij foribus appropinquaret. Spiritalis pater eiusdem monasterij magnis clamare vocibus cepit currite ad ianuas monasterij citius aperite quia frater martinus venit dominum portans. statim vero vt martinus ad mōasterij aditum peruenit is qui leprosus ee putabatur de collo eius exiliens ⁊ in ea specie apparēs qua recognosci ab hominibus solet redemptor humani generis deus ⁊ homo iesus christus ad celū martino aspiciente redijt eiq; ascendens dixit. Martine tu me non erubuisti super terram ego te non erubescaz sup celos qui sanctus vir mox vtesset monasterium ingressus ei pater monasterij dixit frater martine vbi est quam portabas? Cui ille respondens dixit. Ego si scissem quis esset pedes eius tenuissem tunc isdem. Martinus narrabat quia cum eum portasset pondus eius minime sensisset: nec mirum quomodo pondus eius sentire poterat qui portātem omnia portabat: ipse etiam in specie leprosi apparuit ⁊ is qui est reuerēdus super omnia videri despectus infra omnia dedignatus non est: cur hoc: nisi vt nos sensu tardiores admoneret quatenus quisq; ei qui in celo est festinat assistere humiliari in terra ⁊ compati etiaz abiectis. ij. despitabilibus fratribus non recusset. Item. Grego. in omelia euangelij q̄ legitur. secundo die pasche pē fate fratres quanta hospitalitatis sit virtus ad mensas vestras christū suscipite: vt vos ab eo suscipi ad conuiuia eterna valeatis: prebete modo peregrino christo hospitiū: vt vos in iudicio non quasi peregrinos nescias sed vt proprios ad regnum recipiat. Angelos etiam meretur suscipere. Heb. xiij. Hospitalitate nolite oblinisci: per hāc enim quidam placuerūt deo angelis hospitio receptis: vt abrahaz. Gene. decimo octauo. Et loth. Eiusdem. decimonono. Orig. domos hospitales ingressi sunt angeli domos vero hospitibus clausas: ignis ⁊ sulphur succendit. Iero. Abrahā ⁊ loth angelos susceperunt quia hospites dilexerunt. Idem abraham crebro hospitalitatis officio dum non refutat homines suscipere meruit dominum. Math. decimo. Quicunq; non receperit vos nec audierit sermones vestros. Amen dico vobis quia tollerabilius erit terre sodomoz ⁊ gomorroz in die iudicij. ¶ Circa scōm notāduz est q̄ maxime hospitio recipiēdi eēnt boni viri. iij. Ro. iij. Adaduerto q̄ sctūs dei est iste qui transit per nos frequēter: faciamus ei cenaculum paruuz ⁊ ponamus in eo lectulum ⁊c. ecōtrario in, aliquibus locis boni viri vel nō recipiūtur: vel male recipiuntur. Serui vero dyaboli cū magno gaudio recipiuntur. Iuō. xix. Vadamus ad domum dei: nullū subtectum nos vult recipere: similem querelā multi boni viri hodie possunt facere. Sap. xix. Alij ignotos nō recipiebant aduenas. Alij aūt hospites bonos in seruitutē redigebāt. Mat. viij. Filius aūt hominis nō habet vbi caput suū: reclinet. Luce. ix. Nō receperūt eū q̄ facies eius erat euntis in ierusalez. Jo. v. Ego veni in nomine patris mei: ⁊ non accepistis me. Si alius venerit in nomie suo illum accipietis. Itē peregrini potius recipiendi sunt q̄ indigene: q̄ magis indigent. Job. xxxi: Foris nō mansit peregrinus hostiū meū viatori patuit. Isa. lviij. Egenos vagosq; induc in domū tuam. iij. Jo. Carissime fideliter facis q̄cquid operaris in fratres: ⁊ hoc in peregrios: qui tēstimoniū reddiderūt caritati tue. ¶ Circa tertiū notandū: q̄ hospites suscipiendi sunt frequēter. Roma. duodecimo. Necessitatibus sanctoz cōmunicantes. hospitalitatē sectātes: sectari frequētatiuum est. ¶ Itē hospites ad hospiciū sunt cogendi: vnde sup illud. Luc. xiti. Et coegerunt eū: dicit. Glo. Quo exemplo docemur q̄ peregrini nō solū sunt ad hospiciū vocandi: sed trahēdi. Gen. xix. Cōpulit illos opido: vt diuerterent ad eum. ¶ Item cum magna reuerentia sunt suscipiendi: vnde quidam vir religiosus dicebat fratres aduenientes adorari debere cum certum sit aduentum eorum: aduentum domini nostri iesu christi haberisic recepit. Abraham tres viros:

Gene.xviij.quos cum vidisset. Abraham occurrit in occursum eorum:de hostio tabernaculi sui:⁊ adorauit in terra. Itez sic recipit. Loth angelos. Gen.decimonono. Qui cū vidisset eos surrexit:⁊ iuit obuiaz eis adorauitq; pronus in terrā. ¶ Item recipiendi sunt hylariter:non cū murmure⁹i. Pe.iij. Hospitales inuicem sine murmuratione. ¶ Item ministrādū est eis hab̄i danter. Iuv.decimonono. Pax tecum sit ego prebebo omnia: que necessaria sunt: tm̄ queso ne in platea mancas. ¶ Itē seruiēdum est eis diligēter.iiij.Ro.iij. Ecce sedule i omnibus ministrasti nobis. Sūt aliqui qui de verbis multis solent seruire hostibus suis. Ubi autem verba plurima ibi frequenter egestas. Prouer.xiij. Facit etiā ad hec qō hospitalitas deo sit gratior Si dominus domus in propria persona hospitibus suis seruierit:vnde dicit. Glo. Jerony. Loquēs de Abraham:qui tres viros susceperat. Gene.xviij. Nō seruis precepit vt hominibus ministrarent nec bonum q exercebat per alīū minuit sz quasi preda reperta:cuz sarra humanitati solus incubuit:ipse pedes lauit ipse in humeris suis vitulūz de armento portauit. Ipse vt seruus stetit peregrinis prandentibus:⁊ manibus coctos cibos ieiunaturus appo suit. ¶ Item protegendi sunt qui hospitio recipiuntur a recipientibus. Gen.decimo nono. Abutimini filiabus meis sicut vobis placuerit dūmodo viris istis nihil mali faciatis. Iuv.decimonono. Nolite fratres mei hoc malū facere quia ingressus ē homo hospitiū meū. ¶ Item incitādi sunt ad comedendū verbo⁊ exemplo:in dyalogo legitur: q abbas cassianus venit ad quēdam senem qui dedit ei māducare cū suis socijs vsq; ad societatez:⁊ hortabatur eum plus comedere qui cuz diceret se esse saciatū. Respondit ego diuersis fratribus hodie superuenientibus septies māducant:⁊ adhuc esurio:tu vero semel manducās es saciatus:⁊ dixit ieiunium esse frangendum propter hospites:q in hospite suscipitur christus:⁊ nō possunt filij sponse lugere q̄diu sponsus est cum eis. Itē quidaz senex in sithia multū fuit hospitalis faciēs manducare omnes ad se venientes:venit autem ad eum quidaz senex solitarius nolens reficī:dicēs se ieiunare:cui senex. Exeamus⁊ oremus sub arbore hac:⁊ cui fuerit arbor inclinata ipsuz sequemur. Dūm autem solitario: arbor non est inclinata: orante autem illo sene hospitali arbor inclinata est. ¶ Sequitur de.iiij.opere misericordie:q est vestire nudos:ad quod scriptura sacra monet. Thobi.iiij.de vestimētis tuis nudos tege. Item Isa.quinquagesimooctauo. Cum videris nudū operi eū⁊ car.⁊c.⁊. Luc.iij. Qui habet duas tunicas det nō habēti hoc opus misericordie nobis multum cōmēdant exēpla sanctoz⁊ primo exēplū dei q ada⁊ vxori ei⁹ post q̄ ceciderant in statum miserie fecit tunicas pelliceas. Gene.iij. Itē exēplū tobie q nudis vestimēta p̄bebat. Tho.i.⁊ exēplū Job.si desperi inquit pretereūtē eo q nō haberet indumentū:⁊ absq; optimēto pauperē:si nō b̄ndixerūt mihi latera ei⁹:⁊ de velleribus ouiū meaz calefact⁹ nō ē. Job. xxxi. Hoc ope misericordie dotchas digna fuit suscitari. Act.ix. Itez huic opi misericordie promittitur vita etrna. Eze.xviij. Si nudū vestimento operit vita viuet: hoc opus misericordie videtur p̄cellere respectu p̄cedētiū in hoc q nō vnā misericordiā reuelat sed multas primū opus repellit famē:secūm sitim:sed hoc opus repellit erubescentiam⁊ nuditatē⁊ molestiā frigoris. Item vestis data pauperi memoriale est ei vt oret pro eo qui sibi eā dedit:non tranfit hoc beneficium tacito sicut beneficiū cibi.vel potus. ¶ Sequitur de.v.ope misericordie q est visitare infirmos ad qō monemur. Ecclesia.vi. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis: hoc opus misericordie valde placet deo. Jac.i. Religio munda⁊ imaculata apud deum⁊ patrē hec est. Visitare pupillos⁊ viduas in tribulatione eoz valde etiam vtile est homini. Job.v. Visitans speciem tuam non peccabis q huic opi misericordie insistit peccatuz facilius vincit⁊ sicut miseria infirmitatis famem⁊ sitim:⁊ frigus videtur excedere: sic hoc opus misericordie videtur precellere respectu p̄cedentiuz. Unde in vitis patrum: Frater quidā interrogauit quēdam senez dicens:duo fratres sunt quorum vnus ieiunat sex diebus. Alt̄ multum laborans. Alt̄.seruit egrotantibus:cuius opus magis acceptuz est deo? Respondit senex Si

frater ille q̄ ser dieb⁹ laborās leuāt appē
dit sese p̄ nares non potest esse equalis illi
qui infirmitatib⁹ deseruit: hoc op⁹ miseri
cordie cōmēdauit nobis filius dei exēplo
suo visitans genus hūanū in infirmita
te positū. Luc. i. visitauit nos oriens ex al
to. ⁊c. ¶ Sequitur de sexto opere miseri-
cordie q̄ est visitare eos qui sunt i carcere
Ad quod monemur. Heb. xiij. Memēto
te inquit vinctorū ⁊c. Et iisdē. x. vinctis cō
passi estis. Et notādum q̄ visitādi sūt qui
sunt i carcere nō solū vt necessaria eis mi
strent: vel aliqua consolatio eis adhibeat
sed etiā vt a carcere liberent. Eccl. iiij. libe
ra eū qui i tortā patitur de manu superbi
In p̄segenū de manu peccatoris liberate
dñe quis similis tibi? eripiens inopē de
manu fortiorū eius: hoc opus cōmendat
nobis exēplis varijs sanctorū. Legitur de
thob. Qđ pergebat per omnes qui erant
in captiuitate ⁊ monita sanctis dabat eis.
Job. xxix. Cōterebam molas iniqui: ⁊ de
dentib⁹ illius auferebā p̄dā. Daniel Su
sannā adiudicatā morti libauit. Daniel.
xiij. Et nichola⁹ tres pueros morti addi-
tos. Prouer. xxiiij. Erue eos qui ducunt
ad mortē. ⁊c. ¶ Sequit de septimo oper
misericordie q̄ est sepelire mortuos Eccle
vij. Mortuos nō phibeas gratiam. Glo.
ad Elemosinā ptinet sepultura mortuor
de hoc ope misericordie cōmēdātur viri.
Jabes. galaad. ij. Re. ij. Benedicti vos a
dño qui fecistis misericordiā cū dño vro
Saul ⁊ sepelistis eū. Cōmēdat etiā ō hoc
thob. de quo legitur. Tho. ij. Qđ cū nūti-
atū esset ei q̄ vnus de filijs israel iugula-
tus iaceret in platea statim exiliens a cubi
culo suo relinquēs prādiū ieiunus pueuit
ad corpus. tollensq̄ illud portauit ad do-
mū suam occulte: vt dum sol occubuisset
caute sepeliret eū. Mat. xiij. Dicitur de.
Magd. Bonum opus operata est in me:
preuenit vngere corpus meū in sepulturā
hoc op⁹ misericordie exercuerūt Joseph
⁊ nicodem⁹. xp̄o Jo. xix: Et zozimas vni-
co lecne obsequēte sepelierūt cadauer illi⁹
sancte penitētes marie egiptiace: hoc op⁹
misericordie cōmēdatur nobis etiam exē
plo brutorum animalium: legitur in lib.
de natura animaliū q̄ mortuo delphino.
circūstant alij delphini ne comedant pi-
sces mortuum: ⁊ deferunt eum in profūdū
aque et sepeliunt. ¶ Et notādum q̄ mul-
ti propter peccata sua hoc beneficio priuā
tur. Isa. xliij. Tu. prectus es de sepulchro
tuo quasi stirps inutilis. In eodem quasi
cadauer patribū non habebis cōsortium
neq̄ erit cū eis i sepultura iij. Ro. ix. Jeza
bel cōedēt canes i argo iezabel necerit q̄ se
pelliat eā. Je. xxij. Sepultura asini sepelia
tur putrefactus: ⁊ prectus extra portas ie-
rusalem. Eisdem. xxv. Non sepelientur in
sterquillinum: super faciem terre iacebunt
⁊. ij. Mach. v. Jason. qui in sepultos mul
tos abiecerat. Jp̄e etiā inlamentatus ⁊ in
sepultus abicitur a sepultura econtrario cor
pora sanctorum in pace sepulta sunt. Ec-
cle. xliij. ¶ Item notandū q̄ antiqui eli
gendo sepulturā respectum habuerūt vel
ad patres suos: vel ad sanctitatem eorum
cum quibus sepeliri voluerāt. Gen. xl. vij.
Dicit. Jacob. facies mihi misericordias vt
non sepelias me in egypto sed dormiaz cū
patribus meis. Et iisdē. xlix: Sepelite me
cum patribus meis in spelunca duplici
iij. Ro. xxiij. Cum mortuus fuero sepe-
lite me in sepulcro in qno vir dei sepultus
est. Et iisdem. xiij. Quidam sepelientes ho
mine viderunt latrunculos ⁊ proiecerunt
cadauer in sepulchro elysei ⁊ reuixit. Pre
ter. viij. Opera misericordie de quibus di
ctum est videntur etiam esse quedam alia
opera misericordie vt accomodare egen-
ti. ¶ Tripliciter enim quis facit elemosi-
nam vel dando vel accomodando vel re-
mittēdo elemosina mutui in hoc cōmēda
bilis est q̄ multotiens fieri pōt ⁊ non perit
ei qui eam facit. Recuperat' enim: qđ acco
modauit. Ad hoc ope misericordie. Ad o-
nemur. Mat. v. Volenti mutuari a te ne a
uertaris. ⁊ Luc. vi. Mutuū date nihil in
de sperantes. Deut. xv. Si quis de fratri-
bus tuis ad paupertatē venerit nō obdu-
rabis cor tuum nec contrahes manus: sed
aperies pauperi: ⁊ dabis mutuū quo indi
gere sperueris: recuperare etiā primū vi
detur esse op⁹ misericordie. Prouer. xxij.
Recupera proximū tuū fm virtutem mā.
Item opus misericordie esse videtur loca
luinosa: vel aquas periculosas pontibus
vel aliter per vtā ⁊ meabilia facere ⁊ hoc
opere misericordie vno denario pōt aliqs
benefacere omnibus illis qui per pontes
transituri sunt.

¶ De quo sit elemosina facienda.ij. c.xl.

Equitur videre de quo elemosina
s sit facienda. ¶ Notādum ergo q̄
elemosina faciēda est de hijs que
B iuste acquisita sunt. Luc.ij. Omnis obla
tio que offert dño absq; fermēto erit absq;
fermēto iñq̄ inique acq̄sitionis. Prouer.
iij. Honora dñm de tua substātia. Tho.
iij. Fiat de tua substātia facelemosinaz: ⁊
distingūtur circa elemosinas tres gradus
Est enī elemosina bona. Melior optima.
Bona que fit patrimonio christi i quo so
lā dispēsatione habēt clerici. Ber. facultā
tes ecclesiaz patrimonia sunt pauperū ⁊
sacrilega eis crudelitate subripitur qcqd
sibi ministri ⁊ dispēsatores nō vtiq; deū ⁊
possessores vltra victū ⁊ vestimētum acci
piūt. Melior est que fit de ꝓpꝛio patrimo
nio. ¶ Optima est que fit de his que acq̄
rūtur ꝓpꝛio labore. Ephe. iiij. Qui furaba
tur iā nō furetur. Magis aūt laboret mā
bus suis opando. quod bonū ē: vt habeat
vnde tribuat necessitatē patiēti. nō placet
deo elemosina de furto vel rapina ab eo q̄
potest scire cui sit restituēda. Aug. Quale
est illud munus q̄ alter cū gaudio accipit
alter cū lachrymis ammittit. Ecclesiastici.
Immolātis ex iniquo maculata ē oblatio
⁊ nō sunt bñplacite deo subsanationes im
piorū. In eodē. Bona iniquorū nō ꝓbat
altissimus. ¶ Jtē q̄ offert sacrificiū ex sub
stātia paupis quasi q̄ victimat filiū in cō
spectu patris. Jtē. Ecclesiastici. xxxv. Nolite of
ferre mūera prava. Nō enī suscipit illa de⁹
Deut. xvij. Nō imolabis dño deo bouē ⁊
ouē in quo ē macula aut quipiam vitij: q̄
abhomiatio est dño deo tuo. Isa. lxi. Ego
deus diligēs inditiū ⁊ odio habēs raptuā
in holocaustū. Mach. i. Intulistis de rapti
nis munus: nūqd suscipiaz illud de manu
vestra. i. Mach. vlt. Que de manu tua acce
pimus dedimus tibi nō ea que acceptim⁹
de manu diaboli. Prouer. xiij. Redēptio
anime viri diuitie sue. restituēda sunt ma
le acq̄sita de alijs. s. nostris: elemosinas de
bemus facere exēplo zachei. Luc. xix. Ec
ce dimidiū omniū bonorū meoꝝ do pau
peribus: ⁊ si quē de fraudauī reddo qua
druplū. Grego. quicqd in dei sacrificio ex
scelere offertur: oipotētis dei nō placat ira
cundiā sed irritat: sicut aque si mūda est
lauat: si imunda inquinat. sic elemosina si
sit de re iniuste acq̄sita inquinat. ¶ Si ve
ro de re iuste acquisita lauat. Et sicut non
est danda elemosina de re furtiua sic nec
accipiēda. Tho. ij. Nōlicet nobis edere de
furto aliqd aut cōtingere. Luc. xi. Nolite
cōtaminare animas vestras nec tangatis
quicquā eoꝝ ne imūdi sitis. Et notādū q̄
elemosina est tanto deo gratior quāto res
que datur dāti erat carior. ij. Ro. vlt. Nūc
offeraz domino ait david holocausta gra
tuita: non tamen multuz expedit pauperi
bus qui non sunt assueti delitijs dare deli
tias: ⁊ sumptosa cibaria nisi quādo sunt
infirmi. Augustinus in li. de verbis domi
ni. Utantur diuites superfluis dent pau
peribus necessaria. Utantur preciosis dēt
pauperibus vilia dicit. Jero. super. Da
lach. Quod indignum est dare deo quod
dedignatur homo: ministris dei ꝓpter ho
norem eius cui ministrant delicata: ⁊ sum
ptuosa dari possunt: Eccle. xlij. dignas deo
oblationes offer. Numeri. xvij. Que offer
tis de decimis ⁊ in donaria domini sepa
rabitis optima ⁊ electa erunt.

¶ Cui sit danda elemosina. xli

Equitur videre cui sit danda ele-
a mosina. ¶ Notandū ergo q̄ dan
da est pauperi. Luc. xiij. Cū facis
conuiuiuz voca paupes ⁊ debiles ꝛc. ⁊
Tho. iiij. Panem tuum cum esurientibus
⁊ egenis comede. Debem⁹ ihoc imitari de
um de quo. Luc. ij: esurientes impleuit bo
nis: ⁊ In ps. Quia saciauit animā inanē
iiij. Ro. iij. Melyseus implet vasa vacua.
Jero. illis tribue diuitias tuas qui nō pla
sidas aues sed siliginis panem comedūt
qui fame expellunt non qui augeant luxu
riam. Idem da pauperibus non locupleti
bus non superbis da quo necessitas iustē
tet nō quo augeātur opes pars sacrilegij
est res pauperū. dare nō paupibus. Jtē dā
dū est non solū bonis sed etiā malis vt si
mus imitatores eius: q̄ solē suū oriri facit
sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iustos ⁊ in
iustos. Math. qnto. ⁊ Luc. sexto Oipetēti
te tribue. Maxime tamē danda est bonis
Eccle. decimosecūdo. Si bñfeceris scito cui
bñfeceris. Ibidē. bñfac iusto ⁊ invenies re
tributionē magnā ⁊ si nō ab ipo certe a deo
Ibidē da bono: ⁊ ne recipias petōrē bene
fac humili ⁊ ne dederis ipio quod intelligē
duz est in duobus casibus. Unus est si cre

das q̄ propter bonū tuū negligat iusticiā. Aliter est cum datur intuitu impietatis vt faciunt illi qui dant istrioni: cā istrionat⁹. Eccle.vij. Bonum est sustentare iustum. Sapiēs. Cui des videto. Itē danduz ē diuersis nō tantū. viij. In ps. Disperſit dādit pauperibus iusticia eius manet ⁊c. Mat. xx. Volo ⁊ huic nouissimo dare sicut ⁊ tibi. Iero. Pecuniam tuam. vt singulis necessarium est distribuas non ad luxuriam sed ad necessitatem.

¶ Quomō sit dāda elemosina. viij. c. xlij.

Equitur videre quō sit danda elemosina. ¶ Notandum ergo q̄ elemosina danda est animo volūtario. Deus. n. plus respicit ad animū quaz ad datū. Prouer. xvi. Spirituū pōderator est deus. Eiusdem. xxi. Appēdit corda de⁹ 1. Ro. xvi. Deus intuetur cor: Et sup illud. Mat. x. Quicūq; dederit vni ex minimis meis calicem ⁊c. Dicit glo. Nota. deuz ad affectū dantis respicere: magis q̄ ad quātitatem rei exhibite. Et super illud Mat. xix. Ecce nos relinquimus oia dicit Bre. Cor ⁊ non substantiam deus pensat nec perpendit quid in eius sacrificium sed ex quanto proferatur. Iero. Que offeruntur non sut ponderet: sed offerentiū voluntate pensantur. ¶ Item danda est elemosina cum vultus ilaritate. Eccle. xxxv. In omni dato ilarem fac vultum tuum. ij. Cor. ix. Ilarem. n. datorez diligit deus. Aug. Qui dat vt careat tedio interpellātis nō vt reficiat viscera indigentis ⁊ rem ⁊ meritum perdit. Item danda est cum sermonis dulcedine. Eccl. iiij. Declina paupi fine tristicia aurē tuā: ⁊ respōde ei in pacifica mansuetudine. Eiusdem. xviij. Fili in bonis tuis nō des querelā: ⁊ in omni dato nō des tristiciā verbi mali. Grego. Sunt nōnulli qui mox vt ab egentis fratribus fuerint necessaria postulata: prius in eos contumelioſa verba iactant: qui si reb⁹ ministeria pietatis perficiunt verbis tū cōtumeliosis humanitatis gratiā perdunt. Ita vt plerūq; videant̄ iniurie illate satisfactionem exoluisse: cum post cōtumelias dona largiuntur: nec debet insequi imperatio. Eccles. xviij. Stultus acriter iperabit: Eiusdem. xx. Datis insipientis nō erit tibi vtilis ⁊c. Exigua dabit ⁊ multa iperabit. ¶ Item danda est elemosina cuz seſtinatiōe. Prouer. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere: ⁊ cras dabo tibi cū statim possis dare. Eccle. iiij. Cor iopis ne affligeris ⁊ ne protrahas datum angustianti. Job. xxxi. Si oculos vide expectare feci ⁊c. Super illud ps. Producens fenum iumētis. Dicit glo. Beat⁹ qui preoccupat vocem petentis. Dantd. Beatus qui intelligit sup egenū ⁊ paup. Prouer. xij. Qui pronus est ad misericordiā benedicet: debet etiā hō dare elemosinā dum viuis et san⁹ est. Eccle. xliij. Fili si habes benefac tecum ⁊ deo dignas oblationes offer: memor esto qm̄ mors nō tardabit. ¶ Itē aī mortē benefac amico tuo xpo. ſ Eiusdem xviij. Ademēto paupertatis in die abundantie. Gala. vi. Dum tempus habemus operemur bonū ad oēs: elemosynā quaz aliquis dat in vita sua est sicut lucerna q̄ precedit illi: quē seruans cū ne cadat in lutum vel foueā: elemosyna vero que sit pro eo post mortem est sicut lucerna q̄ fertur alicui post tergum: que nō custodi hoiem quin cadat in foueā inferni: a qua non est liberatio. ¶ Itez danda est elemosina cū hūilitate: ita vt ne vanā gliaz inde q̄ras: nec pauptatez cui das despicias: nec pro elemosinis quas das si in peccato mortali es: salutē presumas. ¶ Ad primū monemur. Mat. vi. Te faciente elemosinaz: nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Eccl. xxix. Cōclude elemosinā in sinu pauperis. Prouer. xxi. Munus absconditum extinguit iras. Greg. Dicit iustis ab eo videri a quo expectant remunerari. Idez valde bona opera parui pendūt q ad eoz remuneratione laudes hominuz sufficere credūt: ⁊ in legenda beati Nicolai dicitur ex quo homo est in huius mundi voragine propter delicta sua defectus nullū eius bonum sic deus approbare legitur vt elemosinam. si tamen ob non mūdi fiat gloriā. ¶ Ad fim monemur. Isa. lviij. Carnem tuam ne despexeris: ⁊ super parabolaz de diuite ⁊ laçaro. Luc. xvi. Dicit glo. Si quā reprehensibilia videmus in pauperibus non debem⁹ despicere: q̄ fortasse quos mox infirmitas vulnerat medicina pauptatis curat. Job. xxxi. Si comedi buccellam meam solus. Greg. Solēt nōnulli multa largiri: sed habere socios pauperes in domestica conuersatione refugium ad

gratiã vite cõis nõ habẽtes: sed iste preiudiciũ pietati se facere estimaret si solus comederet q̃ dñs omniũ cõiter creasset. ¶ Ad tertiũ monemur. Eccle. vij. Ne dicas in multitudine munerũ meorũ respiciat deus: ꝛ offerente me altissimo munera mea acciptet: ꝛ super illud. Job. xiij: Non credat frustra errore deceptus quod aliquo p̃cio redimendis fit. Dicit glo. Elemosina non valet ei: qui in malo permanet. Aug. in enchyridion. Nõ existimet aliquis illa infanda crimina qualia q̃ agunt regnũ dei nõ possidebũt quotidie perpetranda: ꝛ elemosinis quotidie redimenda in melius quippe est vita mutãda: ꝛ p elemosinas de peccatis preteritis propiciandus ẽ deus: non ad hoc quodãmodo emẽdemus: vt ea liceat ipune cõmittere. Item elemosina danda ẽst ꝓpria manu. Prouer. vlt. Manũ suã aperuit inopi: palmas suas extendit ad pauperẽ: danda est etiam elemosina sc̃ũm facultates dantis. Eccle. xliij. Secundũ vires tuas exporrigens da pauperi. Eiusdem. xxxv. Da altissimo ꝛm donatuz eius. Tob. iij. Quõ potueris ita esto misericors si multũ tibi fuerit: abundanter tribue: si exiguũ tibi fuerit: etiã exiguũ libenter ipartiri stude: nullus potest excusare se a collatione elemosine: ẽt si sit pauper: cum tm̃ placeat quãdoq̃ deo: q̃ pauper dat p̃o deo oboluz sicut diues daret p deo. c. marchas: libenter emeret pauper carnes in macello: si tm̃ crederet se habiturũ p̃o vno obolo quãtũ diues p̃o. c. soldis. Luc. xxi. Dixit deus de paupere vidua que miserat duo era minuta in gaço phylatiũ: vidua hec pauper pluſq̃ oẽs misit: si nõ põt dare pauper obolũ det calicẽ aque frigide ꝛ nõ perdet mercedẽ suam. Mat. x. Si hoc nõ põt: det verbũ consolationis: vel orationis super illud. Justꝰ aũt miserei: ꝛ retribuet. Dicit glo. Justo semp est aliqd q̃ det saltẽ orationẽ. ¶ Itẽ dãda est elemosina ordinate: vt hõ p̃imũ misereat sui ipsiꝰ. Eccle. xxx. Miserere aie tue placens deo. Aug. in ench. Quivult elemosinaz ornate dare a seipso debet incipere. Idẽ in lib. de re. Catholice cõuersationis: deus rogat vt tui misereaꝛ: ꝛ nõ vis quõte exaudiet deus in die necessitatis supplicantẽ: cũ tu eũ p̃o te ipso nõ audis rogantem. Item Aug. Quid est miserius misero: non miserante seipso. Eccle. xliij. Qui sibi neq̃ est cui bonꝰ sicut non esset misericors qui matris sue indigentis non miseretur: licet aliq̃ miseraꝛ. ita nõ est vere misericors: qui aie sue infirmitatis ad mortẽ nõ miserẽ cũ magis eaz diligere debeat q̃ matrez. sapiens: semper tibi proximꝰ esto. Itẽ ad ordinẽ misericordie ptinet: vt potius misereaꝛ aie q̃ corporis: ꝛ potiꝰ ei q̃ in maiori miseria: q̃ ei qui est in minori.

¶ Decimagnta pars de veritate. ca. xliij.

Vltimo in tractatu iustitie tangendum est de his que omnibus debemus vt est dilectio: veritas ꝛ fides de debito dilectionis: legitur. Ro. xiij Nemini quicq̃ debeatis nisi vt inuicẽ diligatis: de dilectione require in tractatũ de charitate. ¶ De veritate hoc modo ageẽ. ¶ Primo ostendetur q̃d sit veritas: ꝓut veritas pars est iustitie. Secundo tangentur aliqua que ad amorem veritatis possunt incitare. Tertio destruet error illoꝝ qui dicunt veritatẽ in nullo casu firmandã esse iuramento. Circa primum notandum est q̃ est veritas creata: ꝛ veritas increata. Veritas vero creata tripliciter. scilicet veritas signati sive rei: ꝛ veritas signi ꝛ veritas vtẽtis signo. Ad veritatem rei videtur pertinere illud. Augu. lib. soliloquiorum. Verum est id quod est: ꝛ illud. Phyl. vnũquodq̃ sicut se habet adesse. ita ad veritatem. Ad veritatem vero signi pertinere videtur illa descriptio phy. veritas est adequatio rei: ꝛ itellectus: sive adequatio signi: ꝛ signati. Veritas vero ꝓut pertinet ad hominem vtentez signo: pars videtur esse iustitie: que sic describitur a Tullio: in prima rethorica: veritas est per q̃ immutata ea que sunt: aut ante fuerunt: aut futura sunt: dicunt. ¶ Ad amorem veritatis monemur. Prouerb. xxiij. Veritatem eme. ꝛc. Veritas emitur quando cuz magno studio: vel labore cognitio veritatis acquiritur vel quando cuz magno dãno: vel multorum odio: veritas in iudicio vel doctrina dicitur a veritate: nullo modo recedendum est: quicunq̃ inde debeat scandalizari. Unde super illud Mat. xvij Qui scãdalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt ꝛc. Dicit glo. ¶ Notan

dam ꝙ inquantū potest sine peccato vi-
tare scandalum proximi debes: ꝙ si de ve
ritate est: pro scandalo veritas relinqui nō
debet: ⁊ intelligas hoc de triplici veritate
scilicet vite iudicij: ⁊ doctrine. ¶ Jtez mo
nemur ad amorem veritatis. Eccl. xxxvij.
Ante omnia opera verbū verax precedat
te. Et eiusdem. xlij. Non cōtradicas verbo
veritatis vllo modo. Sancti antiquitus
multū deferebant veritati. ij. Cor. xiij. Nō
possumus aliquid aduersus veritatez: sed
pro veritate. ¶ Ad perhibendum testimo
nium veritati: venit filius dei in munduz.
Jo. xviij. Ego in hoc natus sum: ⁊ ad hoc
veni in munduz vt testimoniū perhibeaz
veritati. Sed hodie veritas exosa habet.
Sapiēs. Veritas oditz parit: obsequium
amicos. Gal. iiij. Ego inimicus vobis fa-
ctus sum: verum dicens vobis. Ber. super
cant. Amara est veritas sine condimento
gratie: hodie diminute sunt veritates a fi-
lijs hoīum. Bautd. Nō est in ore eoꝝ veri-
tas: cor eoꝝ vanū est: veritati hodie detra-
hit. Job. vi. Quare detraxistis sermōibus
ꝓbitatis. Veritas hodie captiua detinetur
vir. n. inuentq velit eā dicere. Ro. i. Veri-
tatē i iniusticiā detinēt. Sen. Adōstrabo
tibi qd oia possidentibus desit. si q verum
dicat. Veritas hodie vndiqz impugnat.
Jta vt necesse habeat frequenter corruere
ꝑm illō. Jsa. lix. Corruit in platea veritas.
Et Bañ. viij. Prosternetur veritas in ter
ra: veritas in terra ꝓsternitur quando ali
qui ā terrenū veritati preponit: veritas ho
die a multis vili ꝑcio vendit. Prou. xxviij
Qui cognoscit in iudicio faciem non be-
ne facit: ⁊ pro buccella panis deserit verita
tem. Adulti hodie deserunt veritatē vite:
⁊ ideo fugit ab eis veritas doctrine: sicut
ecōtrario sequitur veritas doctrine eos q
habent veritatē vite. Eccle. xxvij. Volati-
lia ad sibi similia cōueniunt: ⁊ veritas ad
eos qui operantur illam reuertet. Veritas
hodie a deo vilipenditur: vt a quibusdam
ei preponatur falsitas: ab alijs ꝓponat ei
vanitas: ⁊ ab alijs ipsa vmbra vel pictura
veritatis. Veritati falsitatē ꝓponūt hoies
incōsiderate loquentes qui tota die volūt
esse in verbis: ⁊ ideo multotiēs mentiunt.
Ber. in sermonib⁹. Qō nō periclitetur ca
stitas in delitijs veritas in multiloquio: ca
ritas in hoc seculo neq. Vanitatē ꝓponūt
veritati amatores temporaliū istoꝝ q va-
na sunt: eo ꝙ non dant plenitudinē cordi
possidentis nec fulcimentū innitendi: nec
fructū expectatuz circa ea laborāti. ps. Ut
quid diligitis vanitatē ⁊ queritis menda
cium. Umbram ⁊ picturā preponūt veri-
tati ypocrite: qui apparentiaz sanctitatis:
ipsi sanctitati preponunt. Veritas que sic
modo ꝓtēnitur iualescet: ⁊ in futuro ama
tores suos liberabit: ⁊ hostes suos ꝓdem-
nabit. Jo. viij. Uos cognoscetis veritatez:
⁊ veritas liberabit vos. ij. Esdre. iij. Veri-
tas manet ⁊ inualescit ineternū: ⁊ vivit ⁊
optinet in secula seculoꝝ. Sicut se habet
denarius falsus ad verū: sic se habet homo
mendax ad hoiem veracē: vnde cū hoies
multuz doleant ⁊ offendantur si vnus de
eoꝝ seruientibus recipit eis vnū falsuz de
narium pro bono: mirus est quō nō mul-
tum dolent cū falsitatē in seipsis deprehē
dunt viliores se videntur habere q̄ vnum
denariū. Et notandum ꝙ veritatē habere
debem⁹ quantū ad omnes: nulli enim mē-
tiri debemus vt ostendit. Aug. lib. de do-
ctrina xp̄iana: dicens. Omnis qui mentit
iniquē facit: nemo enim mentiens in eo ꝙ
mentitur seruat fidem: naz hoc vtiqz vult
vt qui mentitur fidem sibi habeat: quā tū
mentiendo ei non seruat: omnis aūt fidei
violator iniquus est.

¶ De errore qui dicunt veritatem nō esse
iuramento firmandam. cap. xliij.

Equitur de errore illoꝝ q dicunt
s nullam veritatem: iuramento esse
firmandā. Asserentes omne iura
mentū esse illicitum qui error occasionez
potuit hr̄e ex illo verbo domini. Mat. v.
Ego dico vobis non iurare omnino. Jtez
ex illo verbo. Jaco. v. Ante omnia fratres
nolite iurare: ad idem facere videtur illud
verbum. Augustini in quodaz sermone.
Falsa inquit iuratio exitiosa est: vera iura-
tio periculosa est: nulla iuratio secura: er-
go vt videtur: ab omni iuratione abstinē-
dum est. ¶ Ecōtrario vero manifeste ostē
ditur ꝙ licitū sit iurare. ¶ Primo sic iu-
rauit deus. Gen. xxij. Permemet ipsuz iu
rauī dicit deus: ꝙ si quis non recipiat ve
tus testamentum: probatur hoc ⁊ illud.
Hebr. vi. Abrahe promittens deus quo-
niam neminem habuit per quem iuraret
maiorē. Jurauit p semetipsuz: ergo homi

licitum est iurare: ꝛ ꝙ argumentuz va leat probatur per illud. Luc. vi. Perfect⁹ omnis erit si sit sicut magister eius. Ma gister noster deus est: ꝟm illud Johā. xiij. Vos vocatis me magister ꝛ dñe: ꝛ bene dicitis: sum ꝛ enim. ꝛ Mat. xxiij. Nec voce mini magistri: quia magister vester vnus est christus: ergo non est contra statū per fectionis iurare. ¶ Item iurauit angelus. Apoc. decimo. Quez iohannes vidit stan tem super mare ꝛ super terram: ꝛ leuauit manū ad celū: ꝛ iurauit per viuentē in se cula seculoruz. ¶ Item iurauit apostolus. Phi. i. dicens testis ē mihi de⁹. ꝛ. ij. Cor. i Ego testē deum invoco ꝛc. Si quis vero dicat non esse iuramentuz in illis: apparet hoc esse falsum: per hoc quod dicit. Jer. quarto. Jurabunt: viuit deus in veritate ꝛ iudicio: ꝛ iusticia: non ergo solum est iu ramentū si dicatur per dominum: vel per simile: imo etiā si dicatur testis est mihi deus: vel viuit deus: ex quo nomen dei in testimoniū: vel confirmatione veritatis a sumitur: cum igitur iurēt: deus ꝛ angelus homo ꝛ sanctus: miū est quō non vult iu rare hereticus? quasi deo: ꝛ angelis: ꝛ san ctis sanctior esse velit. Videtur assimilari diabolo potiusq̄ angelo vel deo: vel homi ni sancto. Diabolū enim non memini me legisse iurasse ad confirmationē veritatis preterea precepit deus iurari. Exo. xxij. Di cens si quis cōmendauerit viro pecuniaz aut vas in custodiam ꝛc. Et post in eodē. Si quis cōmendauerit proximo suo bo uem ꝛc. Jusiurandū erit in medio ꝙ non extenderit manū ad rem proximi sui ꝛc. Et deut. vi. Dominū deum tuū timebis: ꝛ illi soli seruies ac per illius nomē iurabis Et eiusdem. x. Jurabis ꝙz in nomine ipsius. ¶ Item in ps. Qui habitabit in taberna culo tuo ꝛc. Et subditur: qui iurat proximo suo ꝛ non decipit. Mat. v. Reddes domi no iuramēta tua. Preterea iurant omnes nationes: ꝛ gentiles: ꝛ iudei: ꝛ christiani: ꝛ ꝟm philosophū: vox oium vox nature ē: ergo natura dictat ꝙ licitū ē iurare. Phi losophus. Jurare vbi necesse est graui vi ro parum conuenit. Item licet assumere no men dei ad iurandum aliquādo. i. Thy. vlti. Adiuro vos per deū ꝛc. ergo licet illō assumere ad aliquid iurandū. Si enim liz nomen dei assumere ad monendū aliquē vt aliquod opus bonū faciat ꝟcm illud. Ro. xij. Obsecro vos per misericordiā dei vt exhibeatis corpora vestra ꝛc. Et iusdem decimoquinto. Obsecro vos per dominū nostrum iesum xp̄m: ꝛ per caritatem san cti spiritus vt adiuuetis me in orationib⁹ vestris: a similicebit nomen dei assume re ad monendum aliquem: vt ipse credat veritati vtili: cuz fides sit a deo grata deo: ꝙ sine ea nemo ei placet. Preterea cuz di cit deus: ꝙ abundantius hijs est: a malo est: aut intelligitur. i. malum est. aut intel ligitur ꝙ fit a malo. i. ab infirmitate: non credentis: si primo modo: ergo maluz est: quando deus ad maiorem confirmatio nem dicit. Amen amen dico vobis. Ser mo enim eius debuit esse: est est: ꝛ nō nō: ꝛ non debuit aliud aliquid addere. Ma lum etiam fuit: quando apostolus ad con firmationez verbi sui addidit: testis est mi hi deus. Roma. i. ꝛ. ij. Corin. xi De⁹ ꝛ pa ter domini nostri ihesu christi scit ꝙ nō mē tior. Et Gala. i. Quę scribo vobis. Ecce coram deo ꝙ non mentior. Preterea cum in veteri lege prohibita esset iuratio per creaturas: si deus voluit ostendere iuratio nem omnem esse prohibitam ꝛ facere ad ditionem ad veterem legez potius debuit hoc specificare de iuratione per creatorez q̄ per creaturam: cum iuratio per creatu ram satis esset prohibita in veteri lege. Argumenta etiam quibus vtuntur here tici ad confirmationez dicti erroris: valde debilia sunt vt est illud. Jaco. quinto. An te omnia nolite iurare. Si enim pro pter hoc: quia ibi dicit: nolite iurare: pec catum mortale est iurare: ergo cū deus di cat. Mat. vigesimotertio. Et patrez nolite vocare vobis super terram: peccatū mor tale erit vocare aliquem patrem super ter ram. Item si in nullo casu iurandum est. quia deus dicit: Math. quinto. Ego dico vobis non iurare omnino: ergo cuz aliqs dicit alicui: colligenti salutem vel petro silium in orto suo vt non colligant omnino illud: ipse prohibet eum vt nihil inde colli gat quod manifeste falsum est: ꝛ ꝟcm cō mune vsuz loquendi. ꝛ etiaz ꝙ in alia fa cultate dicitur. vnde versus omnis nō nul lus: nō omnis dicaliquis nō. Preterea cā quā deus subdit: dicit neq̄ per celum q̄ thronus dei est ꝛc. Non est competens

causa quare nunq̄ sit iurandum: sed quare non sit passim iurādū sine omnib⁹ modis: etiam per creaturā huius: quia in contemptu ipsius: cōtemnitur ipse cuius est thronus. Preterea aut semper fuit illicitū iurare: aut cepit esse illicitū ab illa prohibitione xp̄i: ego autē dico vobis nō iurate omnino: primū constat esse falsum cū lex vetus iurare preceperit: z cū ratio naturalis non dictet hoc malum esse: secundum hoc videtur falsum esse per hoc q̄ de⁹ dicit. q̄ abundanti⁹ est: a malo est: tanq̄ vis declarans: z non tanq̄ vis statuens: quare prohibuit deus iramentū vniuersaliter si illud prohibuit propter periculum periurij eadem rōne votum debuit prohibere. Immo eadē rōne etiā ab hac prohibitione debuit abstinere: prohibitio enim ista facit plures transgressores q̄ sint illi q̄ incurrunt periurium. Nec enim facit oēs iurantes transgressores: sed etiaz prohibitio z constāt q̄ plures iurant q̄ periurant.

¶ Item que est ratio ista q̄ nō fit iurandum per ierusalez: q̄ est ciuitas regis magni quando illud q̄ iuratur non bene est eiusdem regis: z scriptum sit. celum z terra transibunt verba autē mea non transibunt. Mat.xxiij. Pre. Sicut magis cauēdum est parulo ab accessum ad aquam vel ad aliud periculum q̄ adulto qui scit sibi bene cauere. Sic magis cauendū fuit in hac parte populo iudeoz rudi: z paruulo q̄ populo discreto christianoz. Unō si ꝓpter periculū prohibitū est. magis debuit prohiberi tunc. Item cum sensus sit. ego dico vobis non iurare omnino zc. i. vt non iuretis omnino si mortale peccatū est iurare: q̄ xp̄s dicit non iurari: ergo eodem modo facere contra q̄cūq̄z dictuz a christo erit mortale. ergo solū precepta z prohibitiones erunt: z non erunt consilia aliqua nec admonitiones ad aliquid melius: z omnes qui erunt circa statum perfectionis erunt in statu damnationis cum ad pfectionē moneat xp̄s dicens. Mat.v. Estote perfecti sicut z pater vester celestis perfectus est mortaliter peccabit qui fecerit contra illud qui aufert que tua sunt ne repetas. Luc.vi. Et iterum qui facit contra illud. omnipotenti te retribue. in eodē: z contra illud omnia quecunq̄z vultis vt faciant vobis homines: z vos facite illis. Mat.vij. z contra illud. Mat.v. Et ei qui vult tecum iudicio contendere: z tunicaz tuam tollere dimitte ei z pallium: z cōtra illud. Mat.v. Si quis te percusserit in vnaz maxillam prebe ei z alteram contra q̄ tñ fecit xp̄s. Jo.xviij. Qui percutienti maxillam eius non prebuit alterā sed allegauit iusticiam suā dicens. Si male locutus sum testimoniuz perhibe de malo zc. Et Paulus Act̄.xxiij. Principi sacerdotum qui preceperat os pauli percuti dixit. percutiet te deus paries dealbate. Aug. Ista precepta magis pertinent ad preparationē cordis que intus est: q̄ ad opus qđ in aperto sit: vt teneantur in secreto animi pacientia cum benivolentia. In manifesto autē fiat q̄ ei videtur prodesse posse quibus bene velle debemus preterea quō onus christi erit leue: si quecūq̄z ipse dicit precepta sūt vel prohibitiones. Item per qđ iurat q̄s libet illū veneratur hoc amat. hoc timet. vt dicit. Glo. super Mat.v. Unde cum iurare per deū. veritatem vtilē sic deo honorificum: z proximo vtile sic deseruiat dilectionem dei z proximi: quare erit illicituz vbi phibitū cū plenitudo legis sit dilectio. Re.x. Et cum in duobus mandatis de dilectione dei z proximi vniuersa lex pēdat z prophete. Mat.xxij. Pre. Jurare nihil aliud esse videtur: q̄ nomen dei assumere ad confirmationē eius q̄ dicitur: sicut haberi potest ex duobus locis scripture. s. ex. xx. Exo. Non assumes nomen dei mei i vanum. Assumere nomē dei in vanuz est iurare in vanum: z ex illo verbo. Heb.vi. Omnis controuersie eoz finis ad confirmationem est iramentū qua de scripturā recepta facile est ostendere q̄ liceat iurare. Cum enim filius dei in hoc natus sit z venerit in mundū vt testimoniuz periberet veritati: vt ipse ait. Job.xvij. Verisimile est q̄ nomē suū non neget: ad eandem veritatem confirmandam. Immo q̄ plus ē ad confirmationez veritatis mori voluit. Item cuz deus pater sic dilexerit mūdum vt filiuz suū vnigenitū daret. Jo.iij.c. Verisimile est q̄ nomē suū vnigenitū ei non neget. Ro.viij. Qui proprio filio suo non pepercit: sed pro nobis omnibus tradidit illum. quō nō cū illo omnia nobis donauit. Item cum principes huius mundi talis sint bonitatis i subditos suos: vt figū-

lis suis eis confirmentveritatē vtilē nunq̄ celestis princeps non hēbit hanc in subditos suos vt nomine suo permittat eos vti ad confirmandā vtilē veritatez:simile argumentuz fecit dominus Mat.vij.Bicens.Si ergo vos cuz sitis mali nostis bona dare dare filijs vestris: quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se.¶ Item si deus sigillū suū cōmendauit sermis.Verisimile est q̄ non neget illud filijs suis.Ro.viij. Nō accepistis spiritū seruitutis-itez in timore:sed accepistis spm̄ adoptiōis filioz.¶ Ex predictis manifestū est q̄ iurare non est vniuersaliter malum.Immo licituz est iurare ad cōfirmandā vite veritatē.respondenduz est ergo ad ea que ipsi obiciunt.¶ Notāduz ergo q̄ potuit esse multiplex causa: quare deus diceret illud.Mathy.v.Ego dico vobis non iurare omnino.¶ Prima potuit esse q̄ iuramentū quandoq̄ vilipendi facit simplicem assertionē: nec iam reputāt
B multi simplex mendaciū:ex quo nō est ibi periurium:sicut multi hodie iuramēta sine solēnitate facta non reputant propter iuramenta solemnia: deus ergo volēs suos veritatem seruare: in simplici sermone sicut iurato sermone voluit vt non iurarēt quā tum esset in eis.Augus. super epistola.ad Gala. Non est cōtra dei preceptū iuratio: sed ita intelligitur deus:prohibuisse a iuramento:vt quantū in ipso est quisq̄ non iuraret q̄ multi faciunt in ore habentes iurationē tanq̄ magni suaue aliquid. Idez in sermone domini de monte iuramentū faciendū est in necessarijs cū pigri sint homines credere q̄ est eis vtile : iuratio non est bona: nō tamen mala cum est necesse. Ideo nō est appetenda vt bona: nō tamē fugiēda tanq̄ mala cū est necessaria.Glo. super Mat.v.Sermo fidelis pro iuramēto debet haberi:z merito tanq̄ verbuz dictuz in templo coz̄ altari: immo coz̄ deo templū eius in baptismo dedicatuz ē ipse fidelis:deus aūt est in hoc templo sancto suo:fides vero altare est.¶ Secūda cā potuit esse periculū ydolatrie z tertia periculum periurij:ex frequenti enim iuratione frequens sequitur periuriuz:z hec duo pericula sequebantur precipue ex iuratione creaturaz.Ideo talem iurationez p̄cipue dissuadet deus.Glo.Uel celū plus aliquid suspicabantur vel per illud iurantes nō putabant se iuramēto teneri. Ideo iuramentū sic temperat vt z celuz creatura dei credatur non plus aliquid:z gathronus eius est periurij timeatur. Augus.in nouo testamento dictū est ne omnino iuremus:q̄ mihi quidē propter ea dictū videtur nō:q̄ nec iurare peccatū est: sed q̄ periurare in mane peccatū est: a quo nos longe esse voluit qui oratio ne iuremꝰ admonuit. Idem in quodā sermone qui iurat iuxta precipitiū periurij est:qui nō iurat longe est.¶ Tertia cā potuit esse perfectio mānuetudinis q̄ voluit esse in discipulis suis quibus dixit illud verbum sicut pz ex euangelio.Mat. Qui illud verbuz ponit. Iuramentū vero frequenter est ex ira z ipacientia: ideo voluit eos deus a iuramento cauere.¶ Septē vero dissuadent circa iuramentū.¶ Primo appetitus iurandi.Jaco.v. Ante omnia fratres nolite iurare.¶ Secdo assiduitas iurādi. Eccle. xxiij. Juratio nō assuescat os tuū.Ibidē. Adultuz iurās replebitur iniquitate.Cris. Nemo est qui frequenter iuret qui non alteri periuret.¶ Tria alia innuunt̄ p oppositū.Jer.iiij.Ubi dicitur iurabūt: viuit dñs in veritate z iudicio z iusticia:z sunt illa tria falsitas defectus deliberationis et iniusticia.¶ Sextū est iurare per creaturas.¶ Septimum est iurare pro nihilo. Exo.xx. Non assumes nomē dei tui in vanum:nō enim habebit in fontē dñs euz q̄ assumpserit nomen dei sui frustra:illō vero.Mat.Ego dico vobis non iurare omo sic intelligendū est ego dico vobis vt non iuretis omo i.passim neqȝ etiā p celuz z c. nec sequitur ex hoc:ergo nunq̄ iuretis sicut opponendo ostendebatur:z hoc innuuntur per cām que subditur: neqȝ p celuz q̄ thronꝰ dei est:hoc enim q̄ celū est thronus dei : non est causa q̄ per celum nō sit iurandum:sed est causa q̄ per celum non est passim iuranduz ac si periurādo per illud:deus non offendatur cuz celum thronus dei sit:z in celo deus conten̄atur. Ad idem videtur pertinere illud.Mathy.xxiij. Ue vobis qui dicitis quicunqȝ per tē pluz dei iurauerit nihil est z c.z subditur:q̄ iurat in templo iurat in eo qui habitat i tē plo:z qui iurat in celo iurat throno dei: z in eo qui sedet super eū sicut nō valet hoc

argumentū. Iste qui vult se radi ⁊ supflua
tatē capillos ꝓ precidi nō vult vt capilli sibi
omnino abscindantur: ipse ergo nihil vult
de capillis suis ꝓscidi. Ita non neqꝫ hoc
argumentū: dico vobis nō iurare omo er
go vt nunq̄ iuretis: ad illud vero. Iaco. v.
Ante omnia ⁊c. Quadruplex pōt esse re-
spōsio. ¶ Primo vt prohibeatur ibi iura
mentū ꝙ aliquis facit q̄ isto incipit loqui:
illud enim est ex libidine iurandi: ꝓ⁹. n.
debet esse sermo noster: est est: non non: ꝙ
si nō credatur ꝙ vtile est credi potest seq̄
iuramentū. ¶ Secō potest intelligi esse dic-
tum illud: contra illos: que habēt in con
suetudine ante vnūqdqꝫ verbū ꝓponere
iuramentū sicut modo mos est gallico
rum. ¶ Tertio pōt dici ꝙ Iacobus loque
batur illis qui erant in tribulatione: sicut
enim dicit Glo. Sup principium canonice
eius occiso Stephano facta est persequutio
magna in ecclesia: que erat hierosolymis
⁊ omnes dispersi sunt per regiones iudee
⁊ samarie: preter apostolos: his dispersis
qui ꝓpter instā passi sunt misit epistō-
lam: mouens ergo eos ad patientiā ⁊ ad
quedā alia: ante omnia vult vt a iuramen
tis que ipatientiā solent sequi caueāt sicut
febricitanti ꝓhibetur specialiter bibere: li
cet alia multa magis sint nociua: quia ad
illud magis est ꝓnus: sic qui tribulantur
magis ꝓni sunt ad iuramenta: ⁊ illa iu
ramenta frequenter sunt del blasphemie:
⁊ quādoqꝫ tantū illa queāt homines ꝙ in
magna seruitute est homo vt ipossibile si-
bi videatur quādoqꝫ seruare quecūqꝫ iura
uit: vnde sequitur: vt nō sub iudicio decī-
datis. s. a libertate vestra per obligationē.
¶ Quarto pōt intelligi ꝙ affectio siue
voluntas iuramenti ꝓhibeatur: vnde nō
dicit nō iuretis: sed nolite iurare: nec seqꝫ
ex hoc ꝙ iurare sit mortale sicut ex illo ver
bo domini. Mat. xxiij. Patrē nolite voca
re vobis super terrā: nō sequitur ꝙ mor-
taliter peccet qui aliquē patrē vocet sup ter
ram: voluntariū ergo iuramentū ꝓhibet
ibi. Sed duplex est voluntariū quoddam
ꝙ est pure voluntariū: ⁊ quoddā ꝙ habet
aliud cogens exterius: licet nō sufficiens:
⁊ ꝓmū hoc ꝓhibetur secundus nō. ¶ Ad
verbū vero aug. dicendū est ꝙ sicut tran
sire mare nunq̄ est securum: ⁊ tamen qñqꝫ
est necessarium: ⁊ quādoqꝫ naufragio ali
quis illud trāsit: sic iuratio nunq̄ est secu-
ra: ⁊ tamē quādoqꝫ est necessaria ⁊ qñqꝫ
sine peccato iuratur.

¶ Decima sexta pars de fidelitate. ca. xlv.

Equitur de fide ꝓut fides idem est
ꝙ fidelitas: ⁊ est fides virtus qua ꝓmissa ꝓplentur. Unde Isido. x. libro ethimologiarū. Fidelis dicitur quis
ꝓ eo ꝙ fit ab eo id qđ dicit: vel ꝓmittit
bonū: ⁊ sicut veritas seruat hoiem ne ali-
quādo fallat in verbis: sic fides seruat ho-
minem ne aliquis fallat in factis: fides tū
quādoqꝫ large sumitur: ⁊ sic ad eam perti
net seruare hoiem ne fallat alīū verbo vel
facto: ⁊ sic sumit. Aug. fidē in libro de do-
ctrina xp̄iana: dicēs. Nemo mentiens i eo
ꝙ mentitur seruat fidē: homo fidelis cōfi
dente de se fallit: fides ꝓut est virtus theo
logica ē virt⁹ qua eterna bona creditimus.
¶ Fides vero ꝓut hic de ea loquimur est
virt⁹ cui bona nra in presenti creditur.
Ad hanc virtutē monemur. Apoc. ii. Esto
inquit fidelis vsqꝫ ad mortem: ⁊ dabo tibi
coronā vite. ¶ Hec virt⁹ multū cōmenda
bilis est. Prouer. xxviij. Vir fidelis multū
laudabitur: de hac cōmendatur abraam.
Eccle. xlij. Abraā inuent in tēptatione inuen
tus est fidelis Item moyses. Numeri. xij.
Moyses inuent de⁹ in oi domo mea fidelis-
simus est. Et David. i. Reg. xxij. Quis in
oīb⁹ seruis tuis sicut David fidelis? ¶ Fi
des virtus ē valde rara ⁊ valde cara. Pro
uer. xix. Uir fidelē qs inueniet? Eccl. xlij.
Jam q̄ritur inter dispensatores vt fidelis
quis inueniat: q̄ritur inq̄ ⁊ vix inuenitur.
¶ In primitiua ecclesia iter. xij. apl̄os inue-
nit⁹ est vnus infidelis: ⁊ alij fideles fue-
runt: hodie vero. xi. inueniunt infideles qñ
vnus inuenitur fidelis: huic virtuti cōmittit
de⁹ bonor̄ suor̄ dispēsationē. Mat. xxiij.
Quis putas est fidelis seruus ⁊ prudens
quē ꝓstituit dñs sup familiā suā: vt det il-
lis cibū in tēpore. ¶ Itez huic virtuti dat
deus augmentū gratie. Luc. xix. Euge ser
ne bone: ꝙ in modico fuisti fidelis: eris po-
testatē habēs sup x. decē ciuitates. ¶ Itez
huic virtuti deus dat gloriā suā. Mat. xxv
Quia sup pauca fuisti fidelis: sup mul
ta te constituam intra in gaudium domi-
ni tui. Et notandum ꝙ fides commenda-
bilis specialiter est in amico. Eccle. sexto.
Amico fideli nulla est comparatio. In eo-

dem. Amicus fidelis medicamentū vite. ¶ Itē valde cōmēdabilis ē in seruo. Ecclesi.xxxiij. Si ē seruus fidelis sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic contrecta enim specialiter commendabilis est in nūcio. Prouer.xiij. Legatus fidelis sanitas e contrario legatus infidelis pestilētia est terre ad quam mittitur Malo enim exemplo multos corrumpit. Prouerbi.xxv. Sicut frigus niuis in die messis ita legatus fidelis ei qui misit eum: frigus niuis in die messis refrigerat: ꝛ legatus si fidelis sit ei a quo mittitur quasi quoddam refrigerium est a cura enim ꝛ sollicitudine i parte eum liberat: e contrario vero dicitur de infideli nuncio. Prouerbi xxv. Dens putridus ꝛ pes lassus qui sperat super infideli in die angustie: dens putridus ori grauem. dolorem ingerit: vnde vulgariter dicitur: ꝙ nō est dolor sicut dolor dentis. Infidelis ergo nūcius est ei qui in eo sperat: vt dens putridus: q̄ ei occasio magni doloris est: etiā ē vt pes lassus: sicut enim multum affligitur qui desiderat peruenire ad aliquem locum ꝛ pre lassitudine non potest: sic affligitur ille qui expectat nuncium infidelem qui moram nimiam facit. ¶ Et notandum ꝙ aliquis fidem debet alij in .viij. ¶ Primo in hoc vterq; verbo nō fallat. Augustinus in libro de doctrina xp̄iana. Omnis q̄ mētitur inique facit. ¶ Secundo vt archanum eius non denudet. Prouer. ūdecimo. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui aūt fidelis est celat amici comissū. Eccle.xxvij. Qui denudat archana amici fidē p̄dit ¶ Tertio in hoc ꝙ in aduersio eū nō deserat Eccle. xxij: Fidē posside cū amico in pauptate illius vt ꝛ in bonis illi⁹ leteris: i tpe tribulationis illius permane illi fidelis. ¶ Quarto in hoc vt i administratione bonorum sibi cōmissorum fideliter se habeant. ¶ Fidelitas vero quātuz ad bona cōmissa in quq̄ attenditur. ¶ Primū est vt ipse bona sibi commissa nō dissipet. ¶ Secunduz vt studiose multiplicet. ¶ Tertiuz vt eū qui tradidit p̄te lucri q̄ ad eū p̄tinet fiō defraudet ¶ Quartū ē vt bona sibi cōmissa p̄diciose sua ñ faciat. ¶ Quintū ē vt inimico ei⁹ q̄ sibi ea cōmisit illa ñ tradat. De p̄mo legitur. Lu xvi. hic diffamat⁹ ē apud ipsū eo ꝙ dissipasset bōa illius. ꝛ Isa.i ¶. Terrā tuam perdidistis. Dupliciter aūt fit hec dissipatio. ¶ Primo quādo aliquis vitā suā quam debuit expendere ad honorē dei ꝛ vtilitatem anime sue expendit dei contumeliam: ꝛ damnationem anime sue: consumēdo ea i seruitio diaboli. Prouer. ꝙnto. Non des alienis honorem tuum et annos tuos crudeli. Idem intelige de hijs qui res suas in seruitio diaboli expendūt seruos Saboli instantissime imitantes: filijs ꝺo dei durissimos se exhibētes. ¶ Secundo quando aliquis desistit ab opere inceptoūte consumationem. Prouer. ¶8. Qui mollis est ꝛ dissolutus in opere suo: frater est sua opera dissipantis: mollis est qui cedit duris: dissolutus est qui nullo amore ad opus bonum ligatus est: ꝛ talis reputatur dissipator operum. ¶ Tertio quando aliquis quod edificat verbo destruit exemplo. Ecclesia. xxxiij. Unus edificans: ꝛ vnus destruens quid prodest illis nisi labor? ¶ Circa secundum notandum ꝙ circa multiplicationem: triplex potest esse infidelitas. ¶ Prima ē cum pecunia domini absconditur: vnde Math. vigesimo quinto. Reprehenditur seruus malus ꝛ piger qui pecuniam domini absconderat. ¶ Secunda est: cum pecunia domini in mercibus que minoris lucri sunt ponitur: hec infidelitas est in illis qui legem domini per quaz animas lucrari possent contemptunt: ꝛ physicam vel leges per quas lucrantur temporalia addiscunt: nūquid infidelis esset nuncius alicuius mercatoris qui domino suo emere possit scarlatam eodem p̄cio: quo emit bisellum si eam non emeret. ¶ Tertia infidelitas est in eis qui merces domini vēdunt vbi minus vendibiles sunt: sicut accedit in eis q̄ parisius docent vbi doctrina eorū vix auditur: ꝛ alibi uolunt docere vbi doctrina eorum cara haberetur. ¶ Circa tertiū notandum ꝙ lucrum bonorum operum in tres partes diuiditur. ¶ Prima pars est gloria que ad deū pertinet iuxta illud apostoli: soli deo honor: ꝛ gloria. ¶ Secunda pars est exemplum bonum ꝙ pertinet ad proximum: vnde. Math. quinto. Sic luceant opera vestra coram hominibus vt videant opera vestra bōa ꝛc̄. ¶ Tertia pars est vtilitas mercedis que pertinet ad eum qui opera bona facit: deum ergo

defraudat parte sua lucri qui gloriam suā querit de bonis operibus que agit. Ber. fidelis reuera famulis es si de nulla gloria domini tui: & si non exeūte a te tamen trā seunte parte nil māibus tuis adhērere cō tingat. ¶ Circa quartum vero. Notāduz: q illi qui bona sibi sunt cōmissa ꝓditione sua factūt cū infideliter se habeāt i paucis ipsi nō cōstituentur super multa: vñ. Lu. xvi. Si in alieno fideles nō fuistis q vrz est quis dabit vobis: alienuz vocat trāsitoriū vestrum: & ibidez g fidelis est in minimo & in maiori fidelis ē: & qui in modico iniquus ē in maiori iniquus est. ¶ Circa. v Notandū q vel castrū nostre bone fidei cōmissuz est corpus nostrū & anima nostra vulgariter dicitur q bonū castrū custodit qui corpus suū custodit: sed melius castrū custodit qui animā suā custodit hoc castrū corpis sibi querit diabolus reddi cū peccatū carnis suggerit: castrū vero anie sibi reddi querit qū peccat spūalia suggerit quando vero suggestioni eius ꝓsentim⁹ castrū nobis a deo cōmissum hosti eius tanq̄ proditores tradimus & valde infideles sumus ꝑcipue si nō premittamus nunciū ad dñz nostrū ꝓ succursu cū ipe possit nobis subuenire & etiā velit. Non enim vult ex hērēdari. i. Cor. x. Fidelis deus est q nō patiet vos tēptari supra id q potestis: nuntius: q ad deum mittendus est in temptatione. ē oratio: vnde super. Illud pe. intret in conspectu tuo oratio mea dicit. Glo. Magna virtus orationis ostēditur que quasi q̄dā persona ad deū intrat & illuc mandatum peragit quo caro peuenire negt. Inexcusabilis est qui prius castrū suū reddit quam pro succursu miserit vel qui non expectat succursum pro quo misit:

¶ Explicit tractatus de iustitia.

Ltimo in tractatu de. iij. Virtutibus cardinalibus ponēda est diuisio quā ponit macrobius hijs verbis. Qui estimant nullis nisi philosophātibus iesse virtutes virtutū officia sic dispensat. Prudentie: dicūt esse mūdum istū & oia que in mūdo sunt diuinorū contēplatione despicere omnēq̄ animi cogitationē i sola diuina dirigere. Tēperātie oia relinquere in quātū natura patit̄ que: corpis vsus requirit. Fortitudo nō terre ri animā a corpore quodam modo ductu phyloſophie recedentē nec altitudine perfecte ad superna ascēsionis horrere. Justicie ad vnaz sibi propositi huius cōsentire viaz vnius cuiusq̄ virtutis obsequiū atq̄ ista fuit vt scōm hoc tm̄ rigide dissentiat adraptū rerum publicarū: rectores beati esse nō possint. Sed protinus gradus virtutū sic digerit. Quattuor ingt sunt quaternarū genera virtutū ex hijs. ¶ Prime politice vocant. ¶ Secūde purgatorie. ¶ Tertie animi iā purgati. ¶ Quarte exēplātes ¶ Et sunt politice hominis q̄ sociale animal est: hijs boni vir rei publice cōsulunt vrbes tuentur: hijs parētes venerātur liberos amāt: primos diligūt: hijs ciuū salutē gubernāt: hijs socios circūspecta prouidētia protegit: iusta libertatez denuncunt hijsq̄ suis memores altos fecere merēdo. ¶ Et est politici prudētia ad rationis normaz que cogitat quecūq̄ agit vniuersa dirigere: ac nihil preter rectū velle vel facere humanisq̄ actibus tāq̄ diuinis arbitrijs puidere. Prudētie insunt. Ratio: intelligēcia: circūspectio: prouidentia: docilitas: cautio ¶ Fortitudinis animi supra periculū metum agere nihilq̄ nisi turpia timere. tollerare fortiter vel aduersa vel prospera. Fortitudo parat magnanimitatem: fiduciaz: securitatem: magnificentiam: constantiā: tollerantiam. firmitatē. ¶ Tēperantie est nihil appetere penitenduz: in nullo moderationis legem excedere sub iugo rationis cupiditatem domare temperantiā sequuntur: modestia verecūdia: abstinentia: castitas: honestas: moderatio: pietas: sobrietas: pudicitia ¶ Justitie: seruare vnicuiq̄ q̄ suum est: de iustitia veniunt. Innocētia amicitia: concordia: pietas: religio: affectꝰ humanitas. ¶ Secūde quas purgatorias vocant hominis sunt qui diuini capax est solumq̄ animum eius expedīt qui decernit se a corpis contagione purgare: & quadam humanorum fuga solum se inserere diuinis: hec sunt otiosorum: q̄ rerum publicarum actibus sēsequestrāt harū quid singule velint superius expressimus cum de virtutibus phyloſophantiū diceremus ¶ Tertie sunt purgati iam defecatiq̄ animi ab omni mundi huius aspergine detersi. Illic prudentie est diuina nō quasi ele

etione preferre sed sola nosse: hoc tanq̃ nihil aliud sit intuerī temperantie terrenas cupiditates non reprimere sed penitus oblīuisci: fortitudinis passiones ignorare nō vincere: vt nesciat irasci cupiat nihil: iustitie ita cum superna ⁊ diuina mente sociarī: vt seruet perpetuum cum ea fedus imitādo. ¶ Quarte exemplares que in ipa diuina mente consistunt a quarum exemplo reliquę omnes per ordinem defluunt naz si rerū aliarū ydee i mente diuina existūt multo magis virtutū ydeas esse in mente diuina credendum est. Illic est prudētia. Mens ipsa diuina temperātia que in se p petua intentione conuersa est: fortitudo: q̃ semp idē nec aliquādo mutatur: iustitia q̃ perhēnī lege a sempiterna opis sui continuatiōe nō flectit. ¶ Explicit tertia pars in tractatu virtutū: qne ē de quattuor Virtutibus cardinalibus: bñdictus iesus christus deus virtutū q̃ incepit ⁊ compleuit. ¶ Incipit tractatus de donis.

Acto de virtutibus theologicis: ⁊ cardinalibus. Dicēdū ē de donis que christus in se habuit. Isa. xi. Requiescet super eū spūs dñi spūs sapiētie. ⁊c. Que etiā fidelibus dedit Eph. iiij. Ascēdēs christus in altū captiuā duxit captiuitatē: dedit dona hominibus: de donis vero hoc modo agetur. ¶ Primo ostendetur quare dona vocētur. ¶ Secūdo tāgētur aliqua pertinētia ad cōmēdationē donoz̄ ⁊ ad manifestandum numerū eorū. ¶ Tertio agetur per ordinem de singulis.

¶ Quare vocantur dona prima pars. ſ. Circa primum. Notandum q̃ deus volens ostendere sanctitatem hoibus christi mediatoris vi ⁊ hominum in quo sperare debebāt: iuxta illud. Eccle. xxiiij. In me omnis spes vite ⁊ virtutis voluit ostendere eū conceptū de spiritu sancto esse. Mat. i: Inuenta est in vtero habens de spiritu sancto. In eodem q̃ in ea natum est de spiritu sancto est. Itez voluit ostendere spiritum sanctū in eo cōtinue mansurum vnde Isa. loquēs de flore de quo mūdus sperare debebat fructū salutis ait. Requiescet super eum spūs dñi Ibi dicit. Glo. in euangelio nazarenorū q̃ hebraice scriptū est ita habetur: factus est cū ascendisset deus de aqua descēdit fons omnis spiritus ⁊ regenit sup eū ⁊ dixit ei: expectabam te fili omnibus prophetis vt venires ⁊ regescerem in te: tu es enī reges mea tu es filius meus p̃mogenitus qui regnas in sempiternū. ⁊ Jo. i. Vidi inquit. Jo. bap. spiritum sanctum descendentem quasi columbam de celo ⁊ manentē super eū ⁊ ego nesciebā ſz qui misit me baptizare in aqua illemihi dixit. Super quez videris spiritum descendentē ⁊ manentem super eum: hic est qui baptizat in spū sancto. Glo. Specialiter dicitur spiritus manere in xp̃o a quo nunq̃ per petrū recessit. Jo. spūs sanctus in sanctos venit ⁊ p̃pter peccata recedit: scōz aliquē effectū descensus spūs super xp̃z in specie colūbe idē ostendit q̃ ostendit vox de celo veniens. Mat. ⁊ Luc. iij. Hic est filius meus dilectus ⁊c. Spūs enīz sonat idē q̃ caritas: sicut dicit Glo. super illud. Apo. i. Al. viij. spiritib⁹ q̃ in cōspectu throni eius sunt. Similis vox audita est in trāsfiguratione. Math. xvij. Ubi vero. Isa. ostendit spiritū sanctum in xp̃o māsurū enumeantur nobiles effectus qui a spiritu sancto fuerūt in xp̃o. Cū dici requiescet super eum spūs sapiētie ⁊ intellectus: ⁊c. Illi vero effectus rectissime dona vocantur vel septiformis gratia spūs sancti: cū enī gratia spūs. ſ. bonitas sit liberalissime se sua cōmunicans ipse est primus donum q̃ se gratissime cōmunicat. Aug. Magna misericordia dei donum dat eīs qui sibi nam spūs. ſ. donum est de hoc dono legitur. Act. ij. Baptizetur vnusq̃sq̃ vestruz in nomine iesu christi in remissionez peccatorum vestrorum ⁊ accipietis donum spūs. ſ. In ipo etiā dātur liberalissime cetera dona ideo effectus sancti spūs rectissime dona vocātur nomine enim doni gratitudo vel liberalitas insinuatur: donū enī iuxta verbum sapientis est datio irreddibilis: que. ſ. sit sine spe retributionis. Sen. iiij. lt. de beneficijs non est beneficium qđ in questum mittitur. Item in eodem. Si deum imitaris: da gratis beneficia. Item rectissime vocatur septiformis grā. Gratia enim dicitur eo q̃ gratis detur. Preterea vbi enumerantur illi. vij. effectus spiritus. ſ. qui in xp̃o fuerunt. Igitur de filio dei veniente ad sponsam suam: sponsus ve

vo ad sponsam venies dona consueuit af
ferre. Ideo congrue illi. vij. effectus dona
vocantur.

¶ Secunda pars in qua commendantur
dona: z numerus eorum manifestatur.

c Ircasebm. Notandum est q̄ ista
septem dona sunt quasi. vij. Stel
le in dextera xp̄i. Apo. i. z. iij. Stel

A le dici possunt quia noctem presentis vite
illuminant: presens vita nox dicitur: z pro
pter aduersitates quibus plena est z pro
pter tenebrositatem culpe z ignorantie
que in ea habūdant. In dextera vero xp̄i
sunt he stelle quia christus donationem
horum donorum ad manum suam reti-
nuit. Item hec dona sunt. vij. lucerne de
quibus. Exo. xxvi. Facies lucernas. vij. E
pones eas super candelabrum. Glo. Lu-
cerne. vij. sunt. vij dona sancti spiritus que
in xp̄o cuncta semper permanserūt: z fide
libus scōz voluntatez eius distributa sunt
hec super cadelabrum ponuntur quia re
quieuit super xpm spiritus sapientie: zc.
Item hec dona sunt. vij. Lampades de q
bus. Apo. iiij. vij. Lāpades ardentes ante
thronum: dei que sunt vij. dona sancti spi
ritus. Item dona spiritus sancti que acce
dūt: z illuminant: patata omnibus q sunt
sedes dei. Item hec dona sunt. vij. oculi.
Apo. iiij. Et oculos. vij. Qui sunt vij. spiri
tus dei. Zac. iij. Super lapidem vnuz. vij.
oculi sunt z ponit. Glo. de xp̄o qui est la-
pis angularis cōiungens duos parietes i
vnum: super quem lapidem. vij. oculi de
quibus. Isa. xi. Quiescet super eum spiri-
tus dei: zc. Iiez hec dona sunt. vij. crines
qui caput ecclie. xp̄m. s. ornauerūt quibus
etiam caput sponse xp̄i. s. cor debet eē orna
tum. Nos crines demones conātur abra-
dere: his crinibus ablatis homo debilis re
manet vt sanson. Iudi. xv. Isa. vij. dona

B sunt cōtra. vij. mala que enumerat. Greg.
Super illud. Job. i. Ventus vehemens ir
ruit a religione deserti zc. His verbis spi
ritus qui mentem ante omnia: prudētia:
temperātia: fortitudine iustitia formal ea-
dem contra singula tēptamenta. vij. Vir-
tutibus instituit. Contra hebetudinem in
tellectum. Cōtra p̄cipitationē cōsiliū. Con
tra timorem fortitudinem. Cōtra ignoran
tiam scientiā. Cōtra duriciam pietatē cōtra
superbiaz timorem. ¶ Tria istorum malo
rū ad affectum videntur pertinere Un̄ est
respectu dei. s. superbia que est in ordinata
excellentia animi. Aliud respectu proxim
s. duricies. Tertiū respectu inimici. s. timor
vel pusillanimitas cōtra superbiam est do
num timoris. Bre. super Eze. per timorez
humile sumus pietas est cōtra duritiam.
Bre: sup eze: per pietatē sumus misericor-
des fortitudo est cōtra pusillanimitatem
itij. Mala videtur pertinere ad intellectū.
s. stultitia siue insipientia: que est quādo in
tellectus sapore terrenorū impeditur angu
stando sapore terrenorum. ¶ Scōm est
hebetudo que est grossicies intellect⁹: qua
impeditur ne penetret interna ministrorū
z ne agnoscat creatorē i creaturis. ¶ Ter
tium maiū est ignorantia que est defectus
discretionis quantum ad ea que cōmuni
ter sunt agenda. ¶ Quartuz est precipita
tio quantū ad deliberationez eorum que
sunt ardua z que pertinēt ad cōsecutionē
salutis: cōtra hec. iiij. mala vltima sunt do-
num sapientie: z donū intellectus: donuz
scientie: z donū cōsilij: donum sapientie lu
men est quo agnoscūtur superiora scientia
lumen est quo agnoscūtur inferiora. Intel
lectus lumen est quo agnoscūtur interiora
Unde a legendo intus dicitur intellectus:
donū consilij est lumen quo agnoscuntur
periculosa ¶ Assignantur z alter. vij. ma
la presentis vite contra que sunt hec. vij.
dona. ¶ Primum malum est puerilitas.
Isa. lxv. Puer. c. annorum morietur i. Cor.
xiij. Nolite pueri effici sensibus. Sap̄. xij.
Infantium insensatorum more viuentes.
Sene. plerumq̄ est cum non puericia: sed
quod grauius est puerilitas remanet: con
tra hoc malum est maturitas sapientie.
Grego. super. Eze. per sapientiam matur
sumus: ad maturitatem sapientie pertinet
puerilia despicere: z digna viris intellectu
capz: z affectu desiderare puerilia intelli-
gas lac suauitatis temporalis: z bona tem
poralia que sunt vt pira: z poma compa-
ratione eternarum diuitiarum digna viris
intelligas gaudia eterna. ¶ Secundū ma
lum est brutalitas: contra exteriora sola in
rebus sensibilibus capimus: illis soluz he
rentes: z quasi foris stantes: interiora vero
horum cognitione non attingimus cōtra
hoc malum est donum intellectus pene-
trans interiora. Grego. super. Eze. Intel-

lectus tollit hebetudinem. Tertiuz malum est periculositas contra quod est donuz consilij. Prouer.xxiij. Erit salus vbi multa consilia. Quartum malum é certaminum spiritualium continuitas: cõtra quod est donum fortitudinis: mũdus iste campus est certaminis. Ber. In mundo isto quasi in stadio certaminis positi sum⁹. Job vij. Militia est vita hominis super terram. Quintũ malũ est error circa bona ꝛ mala: ꝛ fm qualitatẽ ꝛ fm quantitatez: secundũ qualitatẽ cũ creduntur bona que sunt mala. Isa.v. Ve qui dicitis bonũ malũ: secundũ quãtitatez qñ creduñ magna bona que sunt parua: ꝛ ecõtrario. Contra hoc malũ est donũ scientie. scientia respicit bonũ ꝛ malũ. vnde nominatur lignum sciẽtie boni ꝛ mali. Gen.ij. Propter hunc errorẽ dicitur. Sap.xiij. In magno viuẽtes in scientie bello tot ꝛ tanta mala pacẽ appellant. Sextũ maluz est vite execrabilitas qua .s. vita nra deo non est honorifica. immo est cõtumeliosa cõtra qd̃ donuz pietatis put pietas veneratio sanctoruz. i. del. deide eoz que ei sanctificata sũt.

Septimũ malũ é stulta securitas qua nichil est periculosius homini tot malis obsessio. Prouer.xvij. Qui cõfidit in corde suo stultus est. ¶ Et notandũ ꝙ minimũ horz donorz preualet omni auro qd̃ in mũdo est: minimũ videt esse donum timoris de quo tamen legitur. Eccleſia.xxij. Nichil melius q̃ timor dei. De pietate vero legitur. i. Thy.iij. Pietas ad omnia vtilis est promissionem habens vite: que nũc est ꝛ future. Fortitudo vero reddit homines insuperabilem. Prouer.xxx. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum: qui habet donum fortitudinis dicit illud omnia possum in eo qui me confortat. Phy.iij. Sapientia in terra manens ad mensam celestez sedet: timor vendicat sibi infernum vbi vitia exurit. Sapientia paradisum que tam eterna pregustat. Fortitudo vero: ꝛ pietas vendicant sibi presentia pietas alienа mala cõpatiendo sibi bona efficit. Fortitudo vero propria mala patienter ea tolerando sibi in bonum cõuertit. Item fortitudo ad bona ardua hominem potentem reddit. Intellectus sapientiam dirigit. consilium fortitudinem. sciẽtia pietatem. timor vero a fide dirigitur:

que cum in christo non fuerit inter bona non numerantur. Non enim enumerantur inter dona omnes gratie sancti spiritus: sed gratie excellentes que in xpo fuerunt. Notandum ꝙ tres istaz gratiaz indubitanter pertinent ad intellectum. scilicet donum scientie consilij: ꝛ intellectus: tres indubitanter ad affectũ. s. donũ timoris pietatis ꝛ fortitudinis: donum vero sapiẽtie secundũ quosdam pertinet ad intellectuz. secundũ quosdam ad affectum. secunduz veritatem vero videtur ad vtrũq; aliquo modo pertinere. Unde possumus dicere ꝙ quattuor dona pertinent ad intelletum quattuor. Aliquo modo pertinent ad affectum. ¶ Quadrupler ergo enz cognitio salubris precellentia habens: põt esse i intellectu. due pertinẽt ad id quo sum⁹. s. ad deum: deus in presenti tripliciter cognoscitur. ¶ Primo fide que est cognitio inicialis ad omnes pertinens ꝛ innititur auctoritati. Secundo cognoscitur intellect⁹ qui innititur rationi. Augu. in lib. de vtili tate credendi ꝙ credim⁹ debem⁹ auctoritati: ꝙ intelligimus rationi. Tertio cognoscitur deus experientia: gustando. scilicet eius suauitatem. secunda ꝛ tertia cognitio de deo precellentiã habent respectu prime: ꝛ ideo gratie excellentes sunt que pertinent ad eas: ꝛ enumerantur inter dona. Tertia salubris cognitio precellentiam habens pertinet ad id qd̃ a nobis est ꝙ arduum est vel periculosuz: que precellentiam habet respectu illius cognitionis que est circa alia agenda. que non sunt ardua vel periculosa. gratia ptinens ad hãc cognitionem dicitur donum consilij. ¶ Quarta cognitio é circa res ipsas que propter nos sunt specialiter quantum ad bonitatem ꝛ maliciam earuz: ꝛ habet precellentiam respectu aliarum cognitionuz que sunt de rebus quantum ad alias rerũ dispositiones: ꝛ gratia ad hanc cognitionem pertinens dicitur donum scientie. ¶ Item quadrupler ordinata affectio potest eé in affectu. due respectu mali: ꝛ due respectu boni: malum fugiendum est ꝛ fugandum: fuga mali remoti. s. mali futuri. Illa virtuosior est: precellẽtiã habẽs respectu fuge mali propinqui. Malũ enim propinquũ facile est fugere. s. maluz presens. Item fuga mali ꝙ ducit ad malũ futurum

ſcilz mali culpe p̄cellentiā hꝫ: cuz malū culpe bonū videatur eo q̄ ſit delectabile gratia: ergo ptinens ad fugā mali futuri: ꝛ eius q̄ dicit ad illud excellens gratia eſt ꝛ vocatur donū timoris. Item fugare miſeriā a p̄rimo p̄ passionē mala eius ſibi aſſumendo: ꝛ bona ſua ei cōferendo: gratie excellētis eſt: fugare miſeriam a ſeipſo nō eſt multū virtuoſū: ꝛ gratia illa p̄cellens donū pietatis dicitur: reſpectu vero boni ſunt due affectiōes excellentes: vna reſpectu boni ſūmi q̄ eſt finis. i. eſuries ſeu ſitis ſuauitatis diuine amor illius ſuauitatis oium eſt: oēs enim beatitudinē appetunt: ſz eſuries illa paucor eſt: reſpectu vero boni q̄ eſt ad finē q̄ eſt arduū: eſt affectio fortitudinis que excellit reſpectu affectionis que eſt ad bona que non ſunt ardua: vnde gratia pertinēs ad illā affectionē donū dicitur fortitudinis. Jtē notandū q̄ iter iſtas. vij. gratias p̄t in xp̄o fuerūt: tres ſunt pertinentes ad diuina. ꝛ q̄ttuor ad humana ad diuina donū intellectus quo cognoſcitur dei veritas: ꝛ donū ſapiētie quo guſtatur eius ſuauitas: ꝛ donū timoris quo honoratur dei ſublimitas. timor enim reuerētie in xp̄o fuit: reuerētiſſime ſe habuit ad deū homo ille nō equās ſe illi ſcōm humanitatez: ſed ei ſubiectiſſimus exiſtēs. ad humanam vero ptinent alia. iiij. dona humana enim diuiduntur in ea q̄ agēda ſunt ꝑmuniter ab hoibus: ꝛ ſunt in p̄cepto: ꝛ ea q̄ ptinent ad perfectionē ſalutis: ad ea q̄ ſūt agenda cōmuniter ab hoibus pertinet donū pietatis cui lumē miniſtrat donū ſcientie: pietas enim quaſi negociatrix eſt ꝛ cōmunicatrix. Jdeo neceſſariuz ei eſt lumen ſcientie quo agnoſcat ea: in quibus negociatur: circa ea q̄ pertinēt ad p̄fectionē ſalutis eſt donū fortitudinis: cui lumen miniſtrat donū cōſilij: hoiem ſeruans a p̄cipitatione in talibus vbi ipſa valde periculoſa eſt. Item notandū q̄ dono timoris ſapientia inchoatur. Prouer. ix. Timor dñi p̄incipiū ſapie dono ſapie cōſumatur: donis vo mediis, p̄ficiendo ad cōſumationē ſapie appropinq̄tur. Jtem notanduz: q̄ duo dona pertinent ad cōtemplationez. ſ. donum intellectus ꝛ donum ſapientie: dono itellect⁹ ꝓtemplamur: deū in creaturis dono ſapientie in ſe. Alia. v. dona ptinent ad actiuā: timore declinaī malū. Prouer. xv. Per timorem dñi declinat oīs a malo dono pietatis: ꝛ dono fortitudinis: ad lumen ſcientie ꝛ conſilij ſunt bona.

¶ Tertia pars. cap̄. ij.

Conſequenter agendum eſt de ſingulis donis per ordinem. Et p̄imo de his que pertinēt ad actiuā. Actiua enim eſt p̄ior tempore q̄ contemplatiua: oportet enim q̄ homo exerceat p̄imo ſe in actiua q̄ aſcendat ad cōtemplatiuam. Lya p̄ior fuit natu q̄ rachel. Geñ. xxviij. Et p̄iuſ fuit tradenda nuptui: vnde legitur. Jn eodē q̄ labeza dixit iacob conquerēti de hoc q̄ lya ei ſuppoſita eſſet p̄o rachel: non eſt in loco noſtro cōſuetudis vt minorē ante tradam⁹ ad nuptias. Jnter dona vero pertinentia ad actiuam p̄ius dicetur de dono timoris a quo nobis inchoandum eſt ſi volum⁹ proficere. Auguſtinus in ſermone quodā de timore domini. Jſa. Bona enumeras a ſapiētia peruenit ad timorē tā q̄ de ſublimi deſcendēs ad nos: vt doceret aſcēdere: illuc ergo p̄uenit: vnde debemus incipere, p̄ficiendo.

¶ Tertia pars. cap̄. iij.

Et timore vero hoc modo agetur.

d Primo ponentur eius deſcriptiones. Secdo commendationes. Tertio tangetur de ſpectebus timoris. Quarto de his que valere poſſunt ad incutiendū nobis timorem. Circa primū notādū: q̄ timor eſt ſpūalis fuga mali ne perdat homo q̄ amat ꝛ eſt ſumpta deſcriptio hec de glo. Aug. ſuper Jo. x. Ubi loq̄tur de mercēnario. fuga timoris non ē fuga ignauie: ſed fuga ſapientie. Job. xxviij. Ecce timor dei ipſe eſt ſapientia fuga timoris: fuga eſt caute declinationis. Prouer. xiij. Sapiens timet ꝛ declinat a malo: ſtultus tranſilit ꝛ cōfidit: talis eſt fuga parthorum que non eſt ignauia: ſed bellādi peritia fugiendo vincunt parthy. Jdeo fugentes ab hijs q̄ſibus nota eſt eorū peritia timentur: ſic timor dominī dū timet timetur ſcōm illud phy. Qui timet deum omnia timēt eum: qui vero non timet deum timet omnia. Unde cayn perpetrato homicidio fratris caput tremuluz habuit ꝛ ait. Omnis qui inuenerit me: occidet me. Gene. iiij. Non eſt turpis fuga iacula cauere: vel protegendo vel abſcondendo ſe vel ſimulata fuga hoſtes ab vrbe lōge abſtra

here ficut legitur fecisse populus dei. Jos. vij. Jrez dicit Aug. xiij. lib. de trinitate q timor est amor fugiens q ei aduersatur. Idem timor est affectio futuri mali secundū damascenū: timor est expectatio mali. Dicit enim expectatū malū: timore cōsiti tuit presens vero tristiciam.

¶ Cōmendatio timoris. ij. cap. iiij.

a Cōmendationez timoris vtilia primo valere possunt admoitiōes qs sacra scriptura facit ad timendum deū. Leuit. xix. Timebis dñm deū tuum Deut. vi. Dñm deum tuum timebis. Jos. x. Timete dñm z seruite ei corde perfecto. In ps. Seruite dño in timore. Jrez timete dñm omnes sancti eius. Ecclesiastī. ij. Fili accedens ad seruitutem dei. sta in iusticia z timore eius. Eiusdez. vij. In tota anima tua time deum. Mat. x. Timete eum q potest z corpus z aiam mittere in gehennaz ignis. Scdo promissiones quas scriptura sacra facit timentibus deum. Thob. iiij. Multa bona habebimus si timuerimus deū z recesserimus a peccato z fecerimus bonum. Eccle. i. Timenti deum bene erit in extremis z in diebus defunctionis sue benedicetur. Jn cōde timenti dñm bene erit: z in diebus cosolationis sue benedicetur. Tertio q scriptura sacra a deo beatificat timētes deū. Prouer. xxviij. Beatus hō q semper est pauidus: qui vero mentis est dure corruet in malum. Eccle. xxv. Beat⁹ cui donatum est habere timorez domini. Eiusdem. xxij. Timenti deum beata ē anima eius. In ps. Beat⁹ qui vir timet dñm. Quarto excellētia q in scriptura sacra ostēditur habere timor respectu ceterarū gratiarū. Eccl. xxv. Timor dñi se super omnia super posuit. Eiusdē. xxij. Nihil melius q timor dñi. Ber. super Cant. In veritate nihil vidicte que efficax esse ad gratiā pinerendā z retinēdā. recuperandā quā omni tēpore cora deo inuenitis nō aliuz sapere sed timere. Quinto q timor dei valde placet deo sicut patet his verbis scripture: que sequuntur: que ostendunt: q benefic⁹ sit deus his qui timent eum. In ps. Oculi dñi super timentes eum oculi in quā misericordie. Firmamentū est dños timentibus eum. Dedisti hereditatē timentib⁹ nomen tuū dñe. Quomō miseretur pater filioz misertus est dños timentibus se. Volū tatem timentiū se faciet. Eccl. xxxiij. Timēti deum nō occurrent mala: sed in temptatione deus illum cōseruabit z liberabit eū a malo. Act. x. In omni gente qui timet deum z operatur iusticiā acceptus est illi. Sexto cōmendabilis est timor domini a multiplici eius effectu. Notandū q timor domini malum culpe q in homine inuenit expellit. ſ. peccatū. Eccle. i. Timor domini expellit peccatuz. nam qui sine timore est nō poterit iustificari. Ber. i emel. Prauas mēs si nō est prius per timorē nō vetitur: ab assuetis vitijs non emendatur Josue. x. Timuimus valde z prouidimus animab⁹ nostris. Eccle. ij. Qui timēt deū preparabunt corda sua in conspectu illius sanctificabūt aias suas. Aug. Timor medicamētū est: caritas sanitas. Michee. vi. Salus erit timentib⁹ nomē suū. Isa. xxvi. A timore tuo dñe concepimus: z qsi parturiuimus spm salutis. Mal. iiij. Orietur vobis timentibus nomē meū, sol iusticie. Item timor a malo culpe futuro custodit. Jero. i epistolis. Timor virtutū custos est: securitas aūt lapsuz facilis. Exo. vigesimo. Ut probaret nos venit deus: z vt terror ei⁹ esset in vobis: z non peccaretis. timor dei odit malum. Prouerb. viij. Ideo non permittit illud in domum cordis intrare. timor inferni quasi expauentaculuz ponit in corde hominis: z ad detrahendum vitia z demones ipse est tanitor cordis: vitia ab ingressu eius clama terribili deterrens clama illa infinite est magnitudinis cuz sit pena eterna. Ipse gladium ex vtraq parte acutum. gladium ira diuine sententie. ad deterrendos fures spirituales itentat: ipe latrones in terra corporis mei habitantes crucifigit. In ps. Confige timore tuo carnes meas. timor vigil est z tempore pacis: z tempore belli vigilans ipsam pacez z securitatem suspectam habens. ipe virtutes excitat ne ad similitudinem ferri inquiete consumantur rubigine: z ne securi subito ab hostibus occidantur. Luz enim virtutes dixerint. pax z securitas repentinus eis supeniet interitus. i. The. v. Timor comprimit virtutes ne euanescant Eccl. xxvij. Si nō in timore dñi instanter tenueris te: cito subuertetur domus tua. Item timor a bonis transitoriis que solet esse occasio peccati expedit. Sicut timor

naufragij i naue fac̃ exonerari. Job.xxi. Semper enim quasi tumentes sup me fluctus timui deus. ⁊ pondus eius ferre non potui. Greg. Cũ fluct⁹ tumẽtes supuenit nulla tunc cura rer⁹ temporaliũ nauigantibus nulla carnis delectatio ad mentem reducitur: ea quoq; ex naui proijciunt p⁹ quibus longa nauigia sumpserunt. Item ad mala pũtis pene hoiez intrepiduz reddit. Eccle.xxxiij. Qui timet deũ nihil trepidabit. Item cor hois cõgregat: ⁊ restringit. Eccle.xxi. Qui timet deũ conuertetur ad cor suũ. Item timor bonor⁹ abundãtiã introducit. Eccle.xxxv. Qui timet deus faciet bona. Eccle.vij Qui timet deus nihil negligit. Cor vbi ẽ timor dñi: ẽ sicut ager plen⁹ cui bñdixit dñs. Geñ.xxvij. Est etiã sicut paradisus ꝓpter amenitatẽ ⁊ fertilitatẽ. Eccle.xl. Timor dñi sicut paradisus bñdictionis. ⁊ sup oẽm gloriã operuerunt eum supple benedictiones In ps. Nõ est inopia timentibus eũ. Eccle.xl. In timore dñi nõ est minoratio. Eiusdẽ.xix. Timor dñi ad vitã ⁊ in plenitudine cõmorabitur absq; visitatione pessimi. Timori custodit deus bona sua ad seruandũ. Isa.xxxiij. Timor dñi ipse thesaurus est ei⁹. Timor dñi plenitudinẽ virtutũ operat. Timorem sequitur spes. Prouer.xxiij. In timore domini esto quotidie: ⁊ habebis spem in nouissimo: timentibus deum facte sunt promissiones. In ps. Quã magna multitudo dulcedinis tue deus q̃ abscondisti timentibus te. Item timor domini introducit caritatẽ sicut cera lumen iuxta verbũ Aug. Ecclesiastici vigesimoquinto. Timor dñi initium dilectionis eius. Item principiuz est sapientie. Prouer. i. Ecclesiast. i. Ber. super Cãt. Instructio doctos facit: affectatio sapientes: aliud ẽ multas diuitias scire: aliud possidere: nec noticia diuitẽ facit. sed possessio: nec cognitio sapientẽ. sed timor facit qui afficit tu ne sapientẽ dixeris quẽ sua scientia inflat. Idem Ber. Initium sapientie timor domini: quia tunc primo deus anime sapit cum eam afficit ad timendum non cum instruit ad sciendum times dei iusticiam: times dei potentiã ⁊ sapientiam. tibi deus iustus ⁊ potens: q̃ timor ẽ sapor: porro sapor facit sapientẽ: sicut sciẽtia scientem: timori sapiunt mala: put debent sapere. ⁊ hoc est prima species sapor rationis actionis spiritualis. Ecclesiast. i. Radix. Sapientie timere deum. In eodẽ plenitudo sapientie timere deum. Item ex eodem. Corona sapientie timor domini. Corona facit adornatum capitis ⁊ timor dei est ornamentũ sapientũ: sapientib⁹ etiã causa est corone eterne vite. Item. Prouer. xvi. Timor domini disciplina sapientie. Dominis lutantia absq; timore dei indisciplinati sunt: sed timor dei hoiem grauem: ⁊ maturũ reddit. Grego. an. hora mentis pondus timor⁹. Ecclesia.xxij. Finis modestie. timor domini. i. consumatio modestie. Timor domini hominem fortem efficit. Prouer.xiiij. In timore domini fiducia fortitudinis. Hec fiducia debilitatẽ hominis in dei fortitudinem mutat. Isa.xl. Qui sperat in deo mutabunt fortitudinẽ. Grego. In via domini timor operat fortitudinẽ. In via seculi debilitatẽ signum fortitudinis est q̃ timor dei vincula cupiditatũ disrumpit. Item cũ ardoribus habitat sempiternis. Isa.xxxiij. Quis poterit habitare vobiscum igne deuorante: quis habitabit ex vobis cũ ardoribus sempiternis timor facit ipleri illud. Isa.xxxv. Tunc saliet sicut cervus claudus fm illud poete pedibus timor addit alas. timor trẽsilire facit montes ⁊ colles: altitudinem terrarum. Timor fortissimos reddit penitentes ad portanda onera penitentie. Timor carcerem inferni mortem ⁊ tormenta que hostis minatur in gladium ⁊ ignez contra eũ conuertit: hec sunt eius refugiũ hijs se tuetur contra tela inimici. In igne illo ardorẽ cõcupiscentiaruz extinguit. De inferno quasi de turri fortissima tela hostiũ despicit. timor ad infernũ confugiens ab illo maxime fugit. Item timor hominem obedientem reddit. Ecclesia.ij. Qui timet dominum inquirent que beneplacita sũt ei. In eodem. Qui timent dñm custodiẽt mandata illius. Gene.xxij. Dictũ est abrahe obedienti nunc cognoui q̃ timeas dominum. Grego. In prima parte moraliũ deum timere est nulla que facienda sunt preterire: quomodo timor plenitudinem virtutum operetur ostendit. Ber. ad fratres de monte dei loquens de ingrediente religionem timor dei incipit operari omnium virtutuz plenitudinem dum per insticiã defert maior⁹ per prudentiã non cre-

dit se sibi per temperantiam refugit discernere per fortitudinē totū se obedientie subdit nō discernendū: sed ad implēdū. Itē timor dei est fons vite indeficiēs vt declinet a rima mortis. Eiusdē. decimo. Timor dei appōet dies. Prouer. vigesimo. Timor dei ad vitā supple seruandā. Itē timor dei hō minē glorificat. Humiliat eni hominem hūilēz vero spiritu suscipit gloria. Prouer. vigesimonono. Ecclesiastici. primo. Timor dei gloria ⁊ gloriatio. Eiusdē. decimo. Semē hominū honorabitur: hoc q timet deū. Eiusdē. vigesimoquinto. Gloria timet deū. Eiusdē. vigesimoquinto. Gloria senū timor dei Judith. viii. Qui timēt te dñe apte magnificāt p oia. Prouer. viii. Mulier timēs deū ipa laudabitur. Eccle. xxv. Quā magnus est qui inuenit sapientiā ⁊ scientiā ⁊ nō est sup timentē deū: Itē timor dei deum a vana delectatione hominē cohibet. verā delectationē dei meretur. Eccle. primo. Timor dei letitia ⁊ corona exultationis. Jn eodē. Timor dei delectabit cor ⁊ dabit letitiā: ⁊ gaudiū in longitudine dierū. Timor dei est sicut vētus aquilo dissipans pluuias. Prouer. vigesimoquinto. Jpe nubes carnaliū cogitationū ⁊ affectionū fugat: ⁊ mentē serenat rimos concupiscentiarū restringit reptilia vitiorū de terra corporis humani exterminat. Mare mundi congelando consolidat: vt super illud ambulare gs possit sicut fecit petr⁹. Mathē. vigesimoquarto. Ubi timor est frigus ⁊ ardores desideriorū carnaliū ⁊ seculariū tēperans timor medium formacis babilonice facit: quasi ventūroris flantem. Daniel. tertio. Timor dei a dec hominez melioratur vt vnus timens deum mille alijs preferendus videatur. Ecclesiastici decimonono. Melior est vnus timens deū q̄ mille filij impij. Bona etiam transitoria multum meliorare videtur. Modicuz eni cum timore dei preferendū esse videmur. mltis dimittis sin timore. Prouer. xv. Melius est parū cū timore dñi q̄ thesauri magni ⁊ insatiabiles: ⁊ vt breuiter dicamus: finis salubris doctrine: dr esse timor dñi. Eccle. vlti. Finem loquēdi pariter oēs audiam⁹ time deū ⁊c. De timore dicit. Isa. xi q̄ xp̄m repleuerit cū de alijs donis tantū modo dicat p in xp̄o requieuerit: timor dei replere dz viros sanctos. B. Leōns de spū timoris: nimirum ipe est q totū sibi dz hoiez mederi. Idē nō est quo admittas superbia repletus timore dñi. Viri sancti timēt semper ⁊ vbiq̄. Eccle. xvij. Nō sapiens in omnib⁹ metuit. Prouer. xxviij. Beatus homo q semp ē pauidus. Quid sēper sit timēd⁹: oñdit. B. super cant. Dicens p sit timēd⁹: oñdit. B. super cant. Dicens cū adest gratia time ne nō digne operis ex ea: ampliꝰ time subtracta gratia: q̄ relict ea: ampliꝰ time subtracta gratia: q̄ relict plius: plus timēdū ne forte ꝓtigat pati replius: plus timēdū ne forte ꝓtigat pati recidere enim q̄ iacere deterius est iuxta illud. Jo. v. Ecce tā sanus factus es noli amplius peccare: ne deteri⁹ tibi aliud con. ¶ Alie tres cē timoris pñt assignari Quaꝝ pma tāgit in. ps. Delicta gs intelligit: delictū dicitur peccatū omissiōis a delinquēdo multi vero sunt: q̄ hz nō ꝓmittāt peccatū mortale nesciūt: tā vtrū omittēdo mortaliter peccant. ¶ Alia causa timoris pōt ee: q̄ mlta videtur hoi bona que deꝰ intelligit esse mala. Grego. Plerūq̄ in cō spectu sordet interni iudicis q̄ intentione fulget operantis. i. Cor. iij. Nihil mihi cōscius sum hz nō ihoc iustificatus sum ¶ Tertia causa est q̄ nescit hō qualis futuꝰ sit finaliter hz in presenti sit bonus. Eccle. vi. Sic iusti atq̄ sapientes: ⁊ opa eoꝝ in mānu dei: ⁊ tū nescit hō vtrū odio an amore dignus sit: finaliter intelligē: potest eni aliqs in mometo cadere: ⁊ non adiciet vt resurgat. ¶ Ubiq̄ timēdū ē q̄ de quolibet statu aliquid damnātur. Osee. xiij: Cōsolatio abscōdita ē ab oculis meis q̄ipe inter fratres diuidet: ⁊ loquitur de inferno. Mat. xxiij. Duo in lecto vnus assumetur ⁊ alter relinquetur: lectū intelligas quietē cōtemplationis. Timēdum est homini ex omni parte: hō. n. est sicut castrū vndiq̄ portas habēs per quas capi pōt: porte iste sensus sunt est etiā hō sicut castr̄ obsessuz vndiq̄ ab hostibus. Sapiē. xiij. Creature dei in odium facte: sunt: ⁊ in temptationē animē hominum ⁊ in muscipulam pedibus insipientium. Viri sancti nō solū timēt i malis sed etiam in bonis. Job. ix. Verebar cia opa mea. Greg. Plaꝝ mētium est ibi culpam agnoscere vbi culpa nō est. Idem si placere deo veraciter cupimus pōstq̄ peruersa subegimus ipa etiam in nobis bene gesta timeamus. Bre. in. ij. parte moraliū Justi omne q̄ agūt metuūt dū caute cōsiderāt ante quantū iudicem stabunt.

Equitur de speciebus timoris.

s ¶ Notáduz ꝙ sup illud Proue.i. Timor dñi principium sapientie distinguit. Glo. Bed. duas species timoris his verbis Duo sunt timoris dñi seruil' z amicabil'. Seruil'. q̄ principū sapiétie: est; z amicabil'. q perfectionem sapientie comitat: seruilis principium sapientie est qz qui post errata sapere incipit. Primo timor dñi diuio corripit: ne puniat: sz hūc p fecta caritas foras emittit: succedit huic timor dñi sanus pmanés in seculum seculi qué ñ caritat' excludit: sz auget quo timet filius ne vel in modico oculos amantissimi patris offēdat. Ber in sermoib⁹ Distinguit tres species timoris his verbis. Primus timor é ne cruciemur igehenna. Secundus ne excluſi a vísione dei priuemur tam inestimabili gloria. Tertiꝰ replet animam omni solicitudine timendá ne forte deserat a gratia. ¶ Sed nec Bed. nec Ber ponunt species timoris nisi domini. Unde possunt distingui. vij. species timoris vt enumeréť omnes species timoris: siue sit timor boꝰ: siue malꝰ: vel neqz bonus neqz malus. ¶ Prima species timoris eſt: timor naturalis quo quilibet timet naturaliter nociuū nature: hoc timor nec est meritorius nec demeritorius: quia nō subest libero arbitrio hoc timore timuit Christus naturaliter mortem. Mat. 14. Cepit ihesus pauere. ¶ Secunda species é timor humanus: cuī. s. aliquis timet amplꝰ debito corpori suo qui timor prohibetur. Mat. 10. Nolite timere eos q occidūt corpus: z procedit ex nimio amore presentis vite: z sicut amor presentis vite est quandoqz veniale peccatū vt quando est citra deum quandoqz vero est mortale vt quādo non est citra deum vel supra Ita. timor humanꝰ: quandoqz est veniale peccatum. et quando oritur ex amore veniali quādoqz mortali: ut cum oritur ex amore mortali: de quo amore. Johan. xij. Qui amat animaz suā perdet: eam ex timore humāo negauit Petrus christuz Mat. xxvi. Mat. xiiij. Luce. xxij ¶ Tertia spes est timor mundanus. quando aliquis nimis timet rebꝰ suis. Iste timor fuit in his qui occiderūt xpm. Joh. xij. Si dimittimus eum sic omnes credent in eum. z venient romani z tollent nostrum locum: z gentez. Iste timor multus habet cruciatū Augu. Diuicie plus cruciant adepte āmissionis timore: q̄ concupite adeptionis ardore. ¶ Quarta spēs é timor seruilis non seruil' é vtiq. Augu. Cū ꝓpter timoré gehenne continet se homo a peccato: z iste timor non est cum caritate. Unde. Augu. Loquens de hoc timore. Innanit inquit putat: victorem se esse peccati qui timore non peccat: quia siñ impletur foris negociū male cupiditatis Ipa tñ mala cupiditas itus é hostis idé Ipsa voluntate reus est qui vult facere ꝙ nō licet fieri: sed ideo non facit quia non potest impune fieri: nā quātū in ipso est mallet nō esse iusticiā p hibentez atque punientem z vtiq. si mallet nō esse iusticiaz quis dubitauerit ꝙ eā si posset auferret a per hoc quomō iustꝰ est iusticie talis inimicꝰ vt si potestas detur precipientem auferat ne cominantem vel iudicantem ferat. Inimicus ergo iusticie est qui pene timore non peccat. Inimicus aūt erit si eius amore nō peccat. Ite super illud. ps. Cōfige timore tuo carnes meas. Dicit glo. Timor legis seruilis pedagogus in me ꝓcessit' q ad casum duxit sed non crucifigit carnem quia vivit peccandi voluntas. z sequeretur opus si speraretur in punitae: z secundum hanc glo Non solum vocatur timor seruil' quando aliquis dimittit peccare: timore pene future: sed etiam quis dimittit peccare timore pene temporalis: vt faciebant multi in veteri lege: z vt sit hodie in multis religionibus. Ro. viij. Non accepistis spiritū seruitutis. iterum in timore. Timor seruilis est quasi uestis de sancto cū qua nullus ingreditur regnum celorum non licebat indutum saco in gredi aulam asueri Hester. iiij. ¶ Quinta species est timor initialis qui est a perfecta caritate. De quo. i. Joh iiij. perfectā caritas foras emittit timorem quoniam timor penam habet. glo. Timorem illum de quo dicitur. Initium sapientie timor dei. quo timet quisqz incipiens opera iusticie ne veniat districtus iudex: z se minꝰ castigatū dānet. q hz hūc timorē timz pūri z timet a deo separi q iā amat sz timor separatōis: principalior est. ¶ Sexta species est timor filialis. que est cum perfecta caritate qui secm aliquem vsuz suuz

L

mãdat in ꝓria de quo. In ps. Timor dñi sanctus permanet in seculum seculi qui hz timorem filialem cauet offensam patris celestis sicut bonus filius: etiam si sciret ex illa offensa nihil mali sibi accedere: cuz isto timore securitas est cum adsit perfecta caritas. i. Jo. iiij. In hoc perfecta est caritas dei nobiscum vt fiduciaz habeamus i die iudicij quia sicut ille est z nos sum⁹ i hoc mũdo glo. Per hoc habemus fiduciã: qz imitamur pfectionẽ dilectionis eius i mũdo amãdo scilicet inimicos vbi est pfecta caritas deest remorsio cõscientie z timor eterne pene. i. Jo. iiij. Qui timet non est perfectus in caritate. Glo sup illõ caritas foras emittit timorẽ. Perfecta caritas: perfectã iusticiã facit: nec habet vñ timeat: sz desiderat. Dicuntur sancti maxime timere gehennam quia cauent ea que ad gehẽnã ducunt. Gregorius sup Job. semp mens plus illuminata plus timet. Jeron. Prudenter timetur quicquid accedere potest. Vsus timoris filialis in patria dicitur esse quedã resilicto a dei altitudine in ꝓpriaz paruitatẽ poterit tamen videri alicui: qz timor filialis in patria sit voluntas cauendi dei offensã vel quedã fuga spiritualis diuine altitudis qua. s. electi refugiũt se equare deo volentes esse ei subiectissimi. ¶ Et notãdũ qz cũ timor sit fuga mali malũ vero diuidatur i malũ pene z malũ culpe. timor filialis fugit malum culpe. s. dei offẽsaz timor vero naturalis: naturaliter fugit malum pene: fuga vero mali pene volũtaria pertinet ad alias. iiij. species timoris. malum pene diuiditur in penaz sensus z penam damni vtraqz diuiditur in tẽporalem penam z eternã. Fuga pene sensus tẽporalis pertinet ad timorem humanũ fuga vero pene sensus eterne ad timorem seruilez Fuga damni temporalis ad timorem mundanuz. Fuga damni eterni ad timorem initialem. Item notãdũ qz timor sic describi potest. Timor est spiritualis fuga rei ꝓpotẽtis: vel excellẽtis: z intelligas rẽ prepotentẽ: que potẽs est scõm suspitionẽ vel opinionẽ timẽtis. Res vero illa: vel ẽ bona: vel ẽ mala. Si bona fuga illi⁹ pertinet ad timorem reuerentie. Si vero malũ est aut fuga illius mali est bona aut mala. Si mala est pertinet vel ad timorẽ humanum vel mundanum. Ad timorez humanum. Si illud malum pertinet ad ipsaz personam. Ad mundanum vero si malũ illi⁹ pertinet ad damna rerũ. Si vero fuga illa bona est: z ẽ sine caritate pertinet ad timorem seruilẽ. Si vero est cum caritate sed i perfecta pertinet ad timorẽ initialem. Si vero cũ caritate perfecta pertinet ad timorem filialem. Et notandum qz cum aliqs periculuz homini imminet ipe timere debet cum qui omnia habet in potestate sua Ere. Quicquid est qz exterius seuit p hoc ille timend⁹ est qui hec interius disposuit ps. Timeat eũ omnis terra. Augn. Sic ere ature seuiant deũ time nõ illas qz omnia sub ipo sunt. Glo. Cupiditatem nocendi per te habes potestatem aũt nocendi si ille non dat nõ habes. Jõ deus homo stãs ante hominez ait. Non haberes in me potestatem nisi esset datum tibi desuper nec etiam ipe diabolus vel vnam oviculaz potuit tollere viro sancto. Job. Nisi prius diceret mitte manum tuam. Job. ij. Hoc est da potestatem. i. Mach. ij. A verbis viri peccatoris ne timueris. qz gloria eius stercus z vermis est hodie extollitur: z cras non inuenietur. Isa. viij. Timorez eius scilicet populi coniurantis cõtra me non timeatis neqz paueatis dñm exercituũ ipsũ sanctificate: ipe pauor vester z ipe timor vester. Itẽ. Isa. xl. Quis estis vt timeas ab omni mortali z a filio hominis q quasi fenũ arescet. Prouer. xxx. Qui timet hominẽ cito corruet q sperat in deo sublenabit.

Sexta species timoris sz. Damascenũ ¶ Item notandum qz Johãnes damascenus distignit vi. spẽs timoris vtrãmqz describens his verbis. Diuiditur timor in sex species in segniciẽ. Erubescentiam. Verecũdiam. Admirationẽ. Stuporez. Agoniam. Segnicies est timor future operationis. Erubescentia timor est in expectatiõe conuicij. Verecũdia timor est in turpi scõ Admiratio ẽ timor ex magna ymaginatione. Stupor est timor per casuz: scilicet p infortunium. De erubescẽtia dicit. Job. damascenus. Quod est optia passio phs deminue quoddã erubuit salua resẽ. Sene. in epistolis. Verecũdia bonuz in adolescẽte signũ est. Tullius in li. de officijs. Sine verecũdia nihil rectuz esse potest: nihil honestum. Ber. sup cant. Nescio si quicq̃ gratius verecundia in moribus hominuz de

prehendi queat. Verecundia omnium est ornatus etat.iz:sed in tenera etate amplꝰ pulcrius cꝫ enitescit.qd amabilꝰ verecūdo adolescente: Quā pulchra ħ ⁊ q̄ splendida gemma morum in vultu adolescentis q̄ vera ⁊ minime dubia.bone nūcia spei bone indolis index:quid ita turpiloquij: ⁊ ois desinens turpitudinis fugitiuū:soror est cōtinētie. Nullū est eque manifestius signū colūbie simplicitatis:⁊ iō testis inocētie:lāpas est pudicitie mentis lugiter lucēs:vt nil in ea tēpore:vel idecoꝝ residere attemtet qꝫ nō illico pdeat. Idē verecūdia spectalis gloria est cōscientie. Fame custos. Vite decꝰ. Virtutis sedes. Virtutū principie Nature laus. In signe totius honesti. De erubescētia bona vel mala regre i tractatu de superbia vbi agitur de ornatu mulierꝫ.

De his que incutiūt timores.c.iij.vi.

Equit de his que possunt homini
S incutere timorē. Notandū ergo qꝫ
duodecim sunt que ad hec valere
pñt. ¶ Primū est cōsideratio lachrimarꝫ xpi. Verisimile est statū illū valde periculosus cē pro quo deus fleuit. De lachrimis xpi hētur. Luc.xx. Videns ihesus civitatem fleuit sup illā Johā.xi. Et lachrimatus est ihesus. Et.v. ad Heb. Luz clamore valido:⁊ lachrimis pces offerēs exauditus est pro sua reuerētia. Ber. Cōpatitur dei filius:⁊ plorat homo patitur ⁊ ridebit. ¶ Secundū est :cōsideratio passionis xpi. Ber. Ex
B cōsideratiōe remedij perculi mei estimo quantitatē filius enim dei occidi iubet vt vulneribus meis p̄ toto sanguinis illius balsamo medeatur agnosce hō q̄ grauia sint illa vulnera pro qbus necesse est xpm deū vulnerari. Sic medicine extimatio ⁊ doloris:⁊ timoris est aggregatio. Tertiū est consideratio culpabilitatis nostre si tātū timet aliqs vt scit se reū esse vnus criminis in cura alicuius terreni principis
L quātū timere p̄t.q tot ⁊ tantorū criminuz scit se reū cē apud districtissimū iudicem. Legitur de qdam rege nobilissimo qui fuit in grecia q memor malorꝫ suorꝫ ⁊ diui ni iudicij semp tristis erat:cetā cū solennitates cū principibus suis celebrabat:q interrogatus sup hoc a quoddam fratre suo voluit ei cām sue tristicie ostēdere.⁊ misit buccinatores suos ante portā eius qꝫ secūdū ꝙsuetudinē illius regni certissimū erat signū mortis:⁊ cū frater regis ad regē cēt adductus:⁊ nō modicū timeret:⁊ valde tristis esset regsuit rex quare non gauderet. Cui cū frater respondisset quomō in statu tali gaudere possz. Judicauit ei cām tristicie sue. Si enī ille tātū timebat q sciebat regē esse fratrē suū ⁊ qui in nullo sciebat se esse culpabilez apud eū: qualiqua signa offense regie audierat merito timere poterat:q in tot ⁊ tātis sciebat culpabilē se esse apud deū maiestatis. Jeronimus in epistolis. Si tāta cura p̄timescitur iudicū puueris qua:intentione cogitādū est: qua formidine promidēdū iudicū maiestatis.

Quartū est cōsideratio hūane infirmitatis ⁊ impatiētie adeo eni sunt homines impaciētes qꝫ musca vna sicos multū diū infestauerit facit eos irasci quādoqꝫ vsqꝫ ad dei blassemiā ⁊ modica penatē poralis quādoqꝫ affligit hominē vsqꝫ ad tedium vite vt pz in. Elyā.iij.Re.xix. Qui petijt anime sue vt moreretur. Quintū est misericordia quā deus exhibet hominibus i presenti scōm eni magnitudinē misericordie in p̄senti erit magnitudo iusticie i futuro. Sicut eni deus est summe misericors ita est sūme iustꝰ ⁊⁊ sicut opa misericordie ipsi⁹ i p̄senti reputaī stultitia cōparatione scā ad misericordiā hominū:sic iusticia ei⁹ in futuro:furor hominib⁹ appebit. Nau.i. Ulciscēs deus ⁊ habēs furorē:furor videbitur quādo peiōres pro quoꝝ salute mori voluit in ione p̄jciet nec eos de cetero ab igne eruet. Sicuti mulier furibūda iudicaretur si filiū suū in igne p̄hiberet ⁊ inde extrahi nō pmiteret. Sexto valere possunt ad timorē incutiēdū opa iusticie tegū deus fecisse in mūdo isto vt est vindicta quā sumpsit de lucifero:⁊ āgelis:q ei adhesērūt quos ꝓpter peccatū sup bie irremediabiliter dānauit Luc.decimo. Videbā sathanā quasi fulgur cadētē de celo. ij. De secūdo. Si deus āgelis peccātibus non pepercit:sed rudētibus inferni detractos in tartarum tradidit ⁊c. Glosa. Rudētes sunt funes quibus naute vela suspendunt vt flante aura portus tranquillitatem relinquant: seqꝫ ambiguis fluctibus credant:quibus rudentibus conuenienter immundorum spirituum conamina comparantur:qui mox vt flante superbia impulsi se aduersus creatorez erexerunt:ipsis

vlatibꝰ sue conatibꝰ in abyssi pfundū sūt rapti. Aliud opus iusticie est pena mūdo inflicta pro pctō ꝓmoꝝ parentū. pro pctō enim gule totus mūdus adiudicatus est morti tēporali: ⁊ aliis miseriis huiꝰ exilij. Aliud opus iusticie fuit diluuiū quo totus mūdus pro peccato carnis submersus est: exceptis.viij.aiabus. Gen.vij. Job.xxvi. Et cū vix paruā stillā sermonis eiꝰ audierimus qs poterit tonitruū magnitudinis illius intueri? tonitrum itelligas terribilez aduentū maiestatis eiꝰ: vel sententia dāda in extremo iudicio. stillā sermonis intelligas iusticiā psentē. ¶ Septimo facilitas pereundi: ⁊ spūaliter ⁊ corporaliter que ē in mūdo isto propter qꝺ in vmbra mortis dicimur esse. Isa.ix. Habitātibꝰ in regione vmbre mortis lux orta est eis. Luce.i. Visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his q̄ in tenebris ⁊ vmbra mortis sedent. ¶ Octauo dei oipotētia. cui nemo pōt resistere: ⁊ quā nemo potest effugere in ps. Quis nouit potestatem ire tue. Isa.xlvij. Ultionē capiā ⁊ nō resistet mihi hō. Luc. xij. Illū timete qui postq̄ occiderit hz potestatē mittere in gehēnaꝫ. ps. Si ascendero in celū tu illic es: ⁊ si descēdero in infernū ades. Nono: dei sapientia lucide videns oia cui nihil pōt abscōdi. i. Reg.xvi. Deus intimet cor. Boetiꝰ. Magna nobis si dissimulare volumus iudicta est pbitatis necessitas cū agamus coraꝫ oculis iudicis cuncta cernentis. Decimo: zelus diuine iusticie. qui ex hoc apparet qꝺ deꝰ pater potius voluit vt eius vnigenitus penā quaꝫ debebat humanū genus solueret: quā ipse eam remitteret. Ro.viij. Qui proprio filio suo nō pepercit. Ber. sup Cantī. Qui non parcit filio nunqd parcet figmēto. nunqd parcet seruo neq̄. Luc.xxiij. Si in viridi ligno hec fiunt: in arido quid fiet.

Ⓕ Que sint attēdēda circa extremū iudicij. ¶ Undecimū iudicij: circa qꝺ multa attēdenda sunt. que valere possunt ad icussionē timoris. Primū est hoc qꝺ scriptura sacra in tot locis cōminationes facit pertinentes ad hoc iudicij. Deut.xxxij. Si arripuerit iudicij manus mea reddā vltionē hostibus meis: ⁊ his qui oderūt me retribuaꝫ. Inebriabo sagittas meas sanguine ⁊ gladius meꝰ deuorabit carnes. i. carnaliter viuētes. Job.xix. Fugite a facie gladij. qꝫ vlto: inigratis gladius. ⁊ scitote iudicij. In ps. Cū accepo tēpꝰ ego iusticias iudicabo. Isa.xiij. Ululate qꝫ ppe est dies dñi. In eodē. Ecce dies dñi veniet crudelis: ⁊ indignationis plenus ⁊ ire furoris q̄z. Eiusdē.xlvi. Dies dei dies vltionis sumat vindictā de inimicis suis. Eze.vij. Prope est dies occisionis. Joelis.ij. Prope ē dies tenebraꝝ ⁊ caligīs. dies nubis ⁊ turbinis. In eodē. Magnꝰ dies dñi ⁊ terribilis valde: ⁊ qs sustinebit eū. Amos.v. Ue desiderātibus die dñi. Sopho.i. Uox diei dei amara, tribulabit ibi fortis. In eodez. Dies illa dies ire. dies tribulationis ⁊ angustie. Mal.iiij. Ecce dies dñi veniet succensa quasi camin: ⁊ erūt oēs superbi: et oēs facientes impietatē stipula. In eodē. Ecce ego mittā vobis aliū ppheta anteq̄ veniat dies dñi magnꝰ: ⁊ horribilis. Heb.x. Terribilis est expectatio iudicij: ⁊ ignis emulatio q̄ consumptura ea aduersarios. In eodē Horrendum ē icidere in manū dei viuētis. Secūm est sollicitudo q̄ habebāt amici dei strictiꝰ. De hoc iudicio. Job.xxxi. Quid faciā cū surrexerit ad iudicandū deꝰ: ⁊ cū quesierit qd respōdebo ei. Eiusdem.xiij. Quis mihi tribuat vt in inferno protegas me ⁊ abscōdas me donec pertranseat furor tuꝰ. Iero. Siue comedā siue bibā siue aliud faciā sempiternam videor auribus meis illa terribilis tuba. Surgite mortui: venite ad iudicij. In ps. Dñe ne in furore tuo arguas me. In vitas patrum dixit abbas Amon cuidā fratri interrogāti aliquem sermonē. Uade ⁊ fac talē cogitationez tuam qualē facit illi q̄ sunt in carcere. Illi enim interrogāt horas vbi est iudex ⁊ quando veniet. ⁊ in ipsa expectatione penaꝝ suarum plorāt. Sic ⁊ monachꝰ oz aiam suam obturgare dicens. Ue mihi quō habeo stare ante tribunal xpi: ⁊ actum meoꝝ reddere rationem. si sic semper meditatus fueris poteris saluus esse. Tertio attendenda sunt signa terribilia precedentia iudicium. quinq̄ signa tanguntur. Luc.xxi. Erunt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis: ⁊ in terris pressura gentiū pre confusione sonitus maris ⁊ fluctuum. Duo prima specificant. Joel.ij. Ubi dicitur. sol conuertetur in tenebras ⁊ luna in sanguinez. antēq̄ veniat dies domini magnus ⁊ horribilis. de trib⁹ simul habetur. Apoc.vi. Uidi ⁊ ecce terremotus fa- Ⓑ

cius est magnus: ꝛ sol factꝰ est niger tanq̃ saccus cilicinus: ꝛ luna tota facta est sicut sanguis: ꝛ stelle celi ceciderunt super terram sicut ficus emittit grossos suos cuz a vento magno mouetur: de eisdē similiter habetur. Mat. xxiiij. Sol obscurabitur ꝛ luna non dabit lumen suū: ꝛ stelle cadent de celo. De quarto signo erit pressura in terris: legitur similiter. Math. xxiiij. Erit tūc tribulatio qualis nō fuit ab initio mūdi vsq̃ mō neq̃ fiet. D Quintū signum est confusio maris quam confusionē aliqui estimāt fore: ꝙ maxime cū frigore magno peribit secunduz illud. Apoc. xi. Et mare iam nō est. Iero. In annalibus libris hebreoꝝ inuenit. xv. signa. xv. diebꝰ ante diez iudicij. sed vtrum cōtinui futuri sint dies illi an interpolati non expressit. ¶ Prima die eriget se mare. xl. cubitis super altitudine montiū stans in loco suo quasi murus. Secundo tm̄ descēdet ꝙ vix videri possit Tertio maxime belne apparentes supra mare. dabunt rugitus vsq̃ ad celū. Quarto ardebit mare ꝛ aque. Quinto herbe et arbores dabunt rorem sanguineū. Sexto ruent edificia. Septimo petre adinuicem collidentur. Octauo generalis fiet terremotus. Nono equabitur terra. Decimo exibunt homines de cauernis: ꝛ ibunt velut amentes: ꝛ non poterunt mutuo loqui. Undecimo surgent ossa mortuoruz ꝛ stabunt supra sepulchra. Duodecimo cadent stelle. Tertiodecimo morient hoies viuentes: tunc vt cū mortuis resurgant. Quarto decimo ardebit celuz ꝛ terra: ſ. superficies terre ꝛ aeris. Quintodecimo fiet celuz nouum ꝛ terra noua ꝛ resurgent omnes. Et possunt assignari sex cause quare signa iudicū precedant. J Prima vt magnū maluz futurū nunciet. Greg. in omel. Illiꝰ euāgelij. Erūt signa ꝛc. Qō terrores quos cernimus: nisi sequētis ire precones diceriz. Idem in omel. Illius euāgelij. cū audieritis prelia ꝛc. Ultima tribulatio multis tribulationibus preuenitur: ꝛ per crebra mala que preueniunt indicātur mala ppetua que subsequentur. ꝛ subdit Greg. Multa debent mala p̄currere vt malū valeāt sine fine nunciare. Sexta cā est q̃ tāgit Gre. in eadē omel. Dicens qui in cunctis delinquimus in cunctis ferimur: ꝛ subdit oia q̃ ad vsum vite accipimus ad vsum conuertimus culpe: sed cuncta que ad vsum pietatis inflexim⁹: ad vsum nobis cōuertuntur vltionis. Tertiā cām tangit Beda. Dicens: appropinquante suo termino elementa quasi pauida mutant ꝛ tremūt. Quarta cā est vt. ſ. creature ostendātur parate esse ad vlciscendū creatorem. de hostibus suis imminente guerra solet fieri armoruz ostēsio: ꝛ factū ꝓncipes vt subditi eoꝝ armati cōueniant: sic fiet anteq̃ deus vindictā sumat de inimicis suis. Sap. v. Accipiet armaturā ẓelus illius: ꝛ armabit creaturā ad vlcionez inimicoꝝ. Eiusdem. xvi. Creatura tibi factori deseruiēs exardescit in tormentū aduersus iniustos. Quita cā tangit sup illud Isa. xiij. Erubescet luna ꝛ ꝙfundetur sol. Glo. Cernēs illos: qui eiꝰ lumine fruebantur nihil dignū dei bonitate fecisse. Sexta est: vt sint incitamēta doloris. Criso. Patrefamilias moriente. domus eiꝰ turbatur. familia plāgit: ꝛ nigris se vestimētis induit. sic humano genere propter ꝙ facta sunt oia circa finē constitutū: totus destruitur mūdus: celi ministeria lugent. ꝛ cādore posito tenebris induuntur. Quarto attendenda sunt insigna passionis xp̄i. ſ. crux. clauꝰ. lācea. que ante iudicē erūt: ꝛ in carne eiꝰ videbūtur cicatrices vt videāt. i quē pupugerūt. Zac. xi. Apo. i. k Tunc peccatoribꝰ exprobrabitur magnus bñficiū eis exhibitū. ſ. beneficiū passionis christi: ꝛ regret xp̄s morte suā ab eis. tanq̃ pretium qō pro eis dedit. cū seipsos et abstulerint quos ita care emerat: ꝛ ostendet magna ingratitudo eoꝝ: qui semel crucifixum pro eis iterū crucifixerunt. Ad heb. vi. Crucifigētes in semetipsis filiū dei. vnde multū confundentur insigna passionis xp̄i videntes. Mat. xxiiij. Tunc apparebit signum filij hominis in celo. Criso. Nō erit tunc necessitas accusatoris. cum viderint crucē: ꝛ ipsū xp̄m habentē in corpore suo testimonia passionis. Quinto attendenda est curie illius magnitudo coram qua reprobi confundent. totus enim mundus erit congregatus ibi. Joel. ij. Cōgregabo omnes gentes: ꝛ reducā eas in vallē iosaphat ꝛ disceptabo cū eis. Mat. xxv. Sedebit sup sedē maiestatis sue: ꝛ cōgregabuntur ante eum omnes gentes. Roma. xiij. Omnes stabimus ante tribunal xp̄i: canonica. Jud. Ecce venit dñs in sanctis mi-

libros facere iudicium ꝛc. Sexto iudicis summa potestas a qua non licebit appellare: q; non est qui de manu eius possit erurere. Job.x. ¶ Septimo. Iudicio pspicacitas qui in eis quomodo videntur esse iusticie iniusticiam agnoscet. In ps. Cū accepero tempus. ego iusticias iudicabo. Isidorus. Ad districti examen iudicis nec iusticia iusti secura est nisi pietate diuina: ꝛ ipsa iusticia qua quisq; iustus est deo iustificante iustificetur. Judex ille nō solum magna sed etiā parua: que nunc vilipenduntur in iudicium adducet. Eccles.xij. Cuncta que fiunt adducet de⁹ in iudiciū. Et sup illud. Job.xxxi. Nonne ipse considerat vias vestras ꝛc. Dicit glo. Sicut deus vnuscuiusq; considerat vias. sic gressus dinumerat: vt nec minutissime cogitationes eius iudicio ac verba tenuissima q̄ apud nos vsu viluerunt indiscussa remaneant. De cogitationib⁹ dicitur. Sap.vi. Ipse cogitationes nostras scrutabitur. De verbis. Matth.xij. De omni verbo otioso q̄ locuti fuerint homines reddent rationē in die iudicij. Etiā de tēpore q̄ hodie multum vilipenditur ratio exiget. Ber. Omne tēpus tibi impensum requiretur qualiter fuerit a te expensum. Idem sicut capillus nō perit de capite. ita nec momētum pibit de tēpore. Judex scrutabit̄ ierosolimas in lucernis. Sopho.i. Nec solū exiget rationes de peccatis ppriis. s; quodāmodo de alienis. Gen.iiij. Ubi est frater tu⁹ Abel? Ezechi.iij.c.xxxiij. Sanguinē ei⁹ de manu tua requirā. Judex rōnem exiget ꝛ de bonis q̄ ipsi homini q̄misit. sive sint bona nature: sive fortune: sive gratie. ꝛ de malis que ei dimisit. Item exiget rationes de malis operib⁹ que homo cōmisit: ꝛ de bonis operibus que omisit. ¶ Octauo iudicis inflexibilitas: q; si beata virgo ꝛ oēs angeli ꝛ sancti ꝛ sancte rogarent in iudicio pro aliquo qui tunc esset in mortali pctō iudex non exaudiret eos. Prouer.vi. Zelus ꝛ furor viri non parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusq̄ pcibus: nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Criso. Tunc nec diuitie diuitibus: nec parentes parentibus intercedunt: nec angeli sicut solebāt pro hominibus facient verbus: q; natura iudicij non recepit misericordiā: Prouer. xi. Non proderunt diuitie in die vltionis. ¶ Nono magnus zelus iudicis de quo ze lo in multis locis loquitur sacra scriptura Dan.vij. Tron⁹ ei⁹ flāme ignis. Abac.iij. Quis stabit ad videndū eū. Ipse enim q̄si ignis cōflans. Sap.v. Accipiet armaturā zelus eius. Isa.xxx. Ardēs furor ei⁹: ꝛ grauis ad portandū. Eusde.lxvi. Ecce deus in igne veniet. Apoc.vi. Dicēt montibus ꝛ petris cadite super nos: ꝛ abscōdite nos a facie sedentis sup thronū: ꝛ ab ira agni. scōm Aug. Ad allēt reprobi omne tormentum sustinere q̄ faciez iudicis irati videre. ¶ Decimo cause magnitudo. Magnum est ei: de quo erit illud iudiciū. Illi enim q̄ obtinebit in illo iudicio adiudicabitur regnū eternum. Ille vero qui cadet a causa illa adiudicabitur morti eterne. Mat.xxv Ibunt illi in supplicium eternū: isti aut̄ in vitā eternā. Undecimo terribilitas ſnie que tonitruū dicitur. Job.xxvi. Quis poterit tonitruū magnitudinis eius intuer. Grego. in moral. Quis hec eius iram tolleret: cuius ꝛ ipsa mansuetudo non potuit tolleraſi. Aug: super Ioh. Qui ceciderunt ad vnam vocem xp̄i morituri. Job.xviij. Quid facient sub voce iudicaturi. Isa.30. Labia eius ipleta sunt indignatiōe: ꝛ lingua eius quasi ignis deuorans. Osee.xi. Quasi leo rugiet. Amos iij. Leo rugiet: q̄s non timebit. Sacha.ix. Exibit vt fulgur gladius eius. Apoc.i.c.xix. De ore eius ex vtraq; parte acut⁹ exibat gladius: iste gladius acut⁹ ex vtraq; parte. est sentētia qua anima cū corpore damnat. Duodecimo sententie irrevocabilitas. euolat enim emissum semel irrevocabile verbum iudicis. Tertiodecimo multitudo ministrox ad executionē ſnie paratissimox. Matth.xiij. In cōsumatione seculi mittet filius hoīs angelos suos: ꝛ colligent de regno ei⁹ oia scandala: ꝛ eos qui faciunt iniquitatem ꝛ mittent eos in caminum ignis. In eodem. Sic erit in cōsumatione seculi. exibunt angeli ꝛ separabunt malos de medio iustox ꝛ mittent eos in caminum ignis. Quartūdecimū angustia reprobox. Augu. O q̄ anguste erunt reprobox vie: superius erit iudex iratus: subtus hōrendū chaos inferni. a dextris peccata accusantia: a sinistris infinita demonia: ad supplicium trahentia. intus conscientia vrens: foris mundus ardens: miser peccator sic deprehensus quo

effugiet latere erit impossibile. apparere erit intollerabile. Si queris quis te accusat: dico totus mundus. nam offensio creatore: totus mundus perditus habet odio: mundus persequitur cum flāma ⁊ igne in ps. Sicut ignis q cōburit siluā: ⁊ sicut flāma cōburens montes. ita persequeris eos in tempestate tua. Jte ignis ante ipm precedet ⁊ iflāmabit in circuitu eius inimicos. Angustia reprobor ostēdet. Jsa.ij. Ingredere in petrā ⁊ abscondere in fossa humo. a facie timoris domini. In eodem. Introibunt in speluncas petrar: ⁊ in voragines terre a facie formidinis domini. Apoc.ix. In diebus illis querent homies mortē: ⁊ famē inuenient ⁊ desiderabunt mori: ⁊ fugiet mors ab eis. ¶ Quintodecimo ipotentia reprobor: qui nō poterūt resistere sicut nec palea resistere pōt igni. Uel aliquis ligatus his qui eū ligauerunt. Mat.iij. Paleas cōburet igne extinguibili. Et iusdē.xiij. In tempore messis dicaz messoribus. Colligite primū zizania ⁊ alligate ea in fasciculos ad cōburendū. Crisо. Non resistēdi virtus nec fugiēdi facultas: nec penitentie locus: nec satisfactionis tēpus: ex angustia oium rerū nihil remanet nisi luctus. Mat.xxiiij. Tunc plangēt omnes tribus terre. ¶ Sextodecimo defectus auxilij: q: non audebit nec angelus: nec aliquis sanctus pro aliquo damnato rogare xp̄m. xp̄us qui tm̄ homines dilexit q dedit semetip̄z pro eis redebit de dānatione eor. Prouer. i. Ego quoq; in interitu eor ridebo. Sanctetiā qui pro salute hoium morti se exposuerunt letabuntur: quia videbunt dei cōtumeliam vindicari. Jn ps. Letabitur iustus cū viderit vindictā. nec cōpatientur sancti miserie reprobor. Unde glo. super illud. Luc. vi. Inter nos ⁊ vos magnū chaos firmatuz est ⁊c. Justor anime ⁊ si in nature sue bonitatē misericordiam habent. tam tunc actoris sui iusticie cōiuncte tanta rectitudine constringent: vt nulla ad reprobos cōpassione moueantur. ¶ Decimoseptimo denudatio peccator. eccl.xi. In fine hois denudatio operor illius. Jsa.xlvij. Reuelabit ignominia tua: videbitur opprobriū tuū sempiternuz q nunq̄ delebitur. Jere.xxx. Confundentur vehemēter: quia nō intellexerunt opprobriū sempiternuz: q: nunq̄ delebitur. Naum.iij. Reuelabo pudenda tua in facie tua: ⁊ ostendā gentib⁹ nuditatē tuā ⁊ regnis ignominiā tuam. Mat.x. Nihil opertū q nō reuelet ⁊c. Lxi.iij. Uenit deus qui ⁊ illuminabit abscondita tenebrar: ⁊ manifestabit consilia cordiū. ¶ Decimooctauo q aduersarij erūt multi: ⁊ fortiter aduersabantur peccatoribus: ⁊ angeli ⁊ hoies. Job.xx. Reuelabunt celi iniquitatē eius: ⁊ terra cōsurget aduersus eū: logtur de impio: aduersabuntur eis nō solū demones: sed ēt ipsi sci. Sap̄. v. Tūc stabūt iusti in magna cōstantia aduersus eos qui se angustiauerunt: ⁊ qui abstulerūt labores eor. Adarimi aduersarij erūt peccata que dānandos tradēt. Sapiē.iij. Uenient in cogitatione peccator timidi ⁊ trāsducent eos ex aduerso iniq̄tates eorū. ¶ Decimono certitudo reatus ad certitudinē istā faciet hoc: q iudex erit testis: ipo enim vidente peccata sunt cōmissa. l Jere. xxix. Ego sum iudex ⁊ testis dicit dominꝰ. Mat.iij. Accedā ad vos in iudicio: ⁊ ero testis velox maleficis ⁊ adultis ⁊ periuris. Jtē ad certitudinem faciet q ipsi peccatores habebūt litteras ꝓpria manu scriptas in cōsciētijs suis que testificabūtur contra eos. Dan̄ vij. Judicū sedit: ⁊ libri apti sūt libri inq̄ cōsciētiar. Apoc.xx. Judicati sūt mortui: ex his q̄ scripta erat in libris sc̄m opa eor. ¶ Uigesimo. Uirtutū celestiū cōmotio. Mat.xxiiij. Uirtutes celor mouebunt. Crisо. Si rex terren⁹ ꝓcessurus cōtra aliquē expeditionē mādat in populo dignitates oēs mouentur: exercitus excitatur. tota ciuitas fremet: q̄to magis rege celesti exurgente iudicare vivos ⁊ mortuos. Angelice virtutes cōmouentur terribiles ministri terribiliorē dominū precedētes. Job.xxvi. Colūne celi cōtremiscunt: ⁊ pauent ad nutū ei⁹. Interl. nō timore penali sed admiratione. Jero. Quid faciet virgula deserti. Ubi cōcutitur cedrus paradisi hoc iudiciū valde districtū est preuenīēdū in p̄sti. vt rōnem reddamus corā vicarijs xp̄i. Jn ps. Beati qui custodiūt iudiciuz ⁊ faciūt iusticiā in omni tēpore. hec cōputatio frequēter factēda esset ⁊ stricte frequēter ꝓpter labilitatē memorie. Ber. Lōputatio dilata multa mala facit obliuisci. stricte nomina pretereantur. Mat.x. Oēs capilli capitis vestri numerati sunt. ex hoc

ꝙ nō cogitaꝫ hoc iudictū mlta mala ꝓue
nūt. In ps. Ingnate sunt vte illi i oi tpe
& subdit cā. Auferūtur iudicia tua a facie
ei⁹. Prouer. xxviij. Uiri inig nō cogitant
iudictū g ād requirūt dñz aiaduertūt oia.
Eccle. xxvij. Añ iudictū iterrogate ipm co
gitādū eēt illō iudictū cū aliqd graue pro
deo toleraꝫ. Bre. i ome. Illū dē trēs carti
simi illū añ oculos pōite & qcquid modo
graue cernitur i ei⁹cōparatione leuigatur

De penis inferni.

¶ Uigesimumprimū valere potest ad icu
clēdū timorē cōsideratio penaꝝ futurarū
circa quas multa attendēda sunt. Primū ē
acerbitas eoꝝ: gratissima. n. pena q̄ i hoc
mūdo tolleraꝫ minor ē et pena purgatorij
Aug. Adtro mō licet etern⁹ nō sit: grauis
ē ignis ille eruperat eni oēz penā q̄ aliqs i
hoc mūdo perpessus ē. ¶ Secūdū ē pena
rū diuersitas & inuenīūtur in sacra scriptu
ra. ix. pene. Pria ē ignis. Scda vermis. de
qbus. Isa. vl. Uermis eorū nō morietur &
ignis eorū nō extinguet. Judith. xvi. Dabit
eis ignē & vermes i carnes eoꝝ vt vrātur:
& sentiāt vsqz in sempiternū. Job. xx. Deuo
rabit eū ignis qui nō succendetur non est
necesse q̄ ignis ille succēdatur cū nūq̄ ex
tinguatur Eccle. vij. Uidicta carnis impij
ignis & vermis. Eiusdem. xxi. Stupa col
lecta synagoga peccātiū: & cōsumatio eoꝝ
flāma ignis. Apo. xx. Qui nō ē inuētus in
libro vite scriptus missus ē i stagnū ignis
Mat. xxv. Discedite a me maledicti i ignē
eternū. Luce. xvi. Cruciōr in hac flāma ait
diues epulo. ¶ Tertia est fetor q̄si sulphu
ris. In ps. Ignis sulphur' & spūs procellarū
pars calicis eoꝝ. Isai. xxx. Flatus dñi q̄si
torrēs sulphuris succedēs eā. Apoca. xxi.
Pars illoꝝ erit i stagno ardēti: igne: & sul
phure. Quarta erit frigus. Mat. xxiij. Ibi
erit fletꝰ & stri. den. stri. den. solz seq frigus
Job. xxiij. Ab aqs nimiū trāsiēt ad calorez
nimiū. ¶ Quinto erit fames. Isa. lxvi. Ser
ui mei comedēt & vos esurietis ibi erit tā
ta inopia ꝙ nec vnā guttā aque potuerūt
hēre vt pz i diuite epulone i inferno sepul
to. Luc. xvi. Job. xxvij. Apprehēdet eū q̄si
aqua inopia. Ubi dicit glo. Diues in infer
no cogēte inopia. vsqz ad minima petēda
pductus est q̄ sua tenacitate vsqz ad minia
negāda paupibus restrictus est. Jtē. Bre.
Guttā petijt qui micā negauit. Ibi erit ti
tus defectūs boni vt mors q̄ in mūdo ho
p ceteris timet ab homib⁹ vsideret. Apo.
nono. Desiderabūt homines mortē: & mors
fugiet ab eis ibi hēbit locū illū. Eccle. xli.
O mors q̄ bonū ē iudiciū tuū vtili cēt ho
mini si tūc se interficere posset quā si posset
interficere dyabolū: qz dyabolo interfecto: ñ
cessaret cruciatus eorū qui ibi erit: ibi erūt
septē āni magne miserie obliuisci factētes
abūdantiam: presentis vite. Gene. xli. Ua
gna penuria que erit ibi erit priuatio diui
ne visionis. Grego. in moral. Fames inter
ficit qz suā illis facia redēptor abscondit.
Sexta pena erit tortorum. de qua. Mate.
xviij. Tradidit eū tortoribus donec redde
ret ei oē debitū. Septima erit horror tam
demonū q̄ loci. Job. x. Ibi nullus ordo: sz
sempiternus horror i habitat. Eius dē. xx.
vadet & venient supeū horribiles. Si tātū
horrorē habz homo quādo videt presenti
vnū demonem quātus horror erit vbi tot
horribiles apparebūt & magis horribiles
vt videtur q̄ appeant in presenti. Si vnus
de ministris carceris ifernalis tātū habet
horrorez qd habebit horroris ipe carcer.
Octaua pena: & nona erūt tenebre & vicu
la de qbus. Mate. xxij. Ligatis manibus
& pedibus eius pijcite eū in tenebras exte
riores. Secūdū Gregoriū in moral. Ignis
infernalis concremationē habet: sed lumē
nō habet. Et nō solū erit ibi penarū varie
tas sed earū cōtrarietas. Gregorius horrē
do modo tūc erūt miseris dolor cū formi
dine. Flamma cū obscuritate: & ieorū in
teritu: ipa a suis qualitatibus tormēta dis
cordāt: qz a cōditoris volūtate dū viuerent
discrepabāt. Fit miseris mors sine morte
finis sine fiñ defectūs sui defectū. qz ibi mors
sp viuit: & sinit spicipit: & defectus deficere
nescit: mors perimit & nō extinguit dolor
cruciat: & pauorē nō fugat. Flāma cōburit
& tenebras nō discutit: qz cū dyabolo cō
tra suū creatorē creature cōcordarūt: crea
ture cōtrarie cōueniēt ad eorū penas. Jtē
Gregorius sempiternus horror i habitat.
qz eius ignibus traditi & in supplicijs do
lorem sentiūt & in dolōris angustia pulsati
semp pauorē feriūntur: vt & qd timēt tolerēt
& rursus qd tolerāt sine cessatione ptime
scāt. ¶ Tertiū attendendū circa penas est
earuz diuturnitas. Mate. xxv. Jte maledi
cti in ignez eternū diuturnitas pene mul

tuz affliget reprobos. Satis facile est face re in vno loco suam z mũdo: z tamẽ si alt cui posito i tali lecto diceretur facere z ge scere: qz oportebit te ibi facere .xx. annis. Jpe respõderet potiꝰ vellẽ esse mortuꝰ. gd ergo erit de illo q erit i igne ardẽti: z scit se mansurũ ibi nõ tãtũ p viginti ãnos vel c. vel. mille sed p infinita secula seculoꝝz. In hac meditatiõe dicitur fuisse quersus fulco q postea fuit episcopꝰ thoLosanus. Jsa. trigesimo tertio. Quis poterit habita re cũ ardoribꝰ sẽpiternis. Job vigesimo. Luet qui fecit oĩa nec tamen cõsumetur. Glosa ut sine fine crucietꝫ uiuere sine fine cõpellitur. Interꝫ. cuiꝰ nita mortua fuit i culpa. Adoꝛs eiꝰ uinct i pena. Augustinus decimonono li. de ci. dei. Jbi dolor perma net vt affligat: z natura perdurat vt sen tiat: qz vtrumq; non deficit. ne pena defi ciat. ¶ Quartũ est pene vniuersitas: vni uersꝫ enim pres homines post dĩe iudicii erunt i igne. cũ aliquis nõ posset sustinere ignẽ in minima parte digiti per unam ho ram: quãtus erit dolor quando totus ho mo erit in igne eternaliter. Augustinus tertiodecimo li. de ciuitate dei. Nunq; erit homo petus i morte q̃ vbi erit mors sine morte. Jeronimus tãta erit in iferno vis doloris q mẽs ad aliud dirigi nõ poterit nisi ad quod uis doloris ipellit. Signum huiꝰ doloris ẽ. q deus toties i euangelio dicit. Jbi erit fletus z stridentiũ. Adatet tertiodecimo: Et vigesimosecũdo: z vige simoquinto. Si singulis diebꝰ in quibus erũt dãnati in iferno flerẽt vnã lachrimã materialẽ: plus exiret aque p processum tẽ poris ab uno dãnato q̃ omnia vasa huiꝰ mundi caperent: q patet ex hoc q vasa omnia huius mundi finita sunt z numero z magnitudine. Jnfinitis vero diebꝰ erũt reprobi in inferno. ¶ Quintũ est consola tionis defectus. Bernar. quid erit cum se viderit illa miseranda conditio: omni con solatione nudatam in illas tenebras exte riores excuti: z ab illa bonorum ecclesia. perpetua excommunicatiõe excludi. Sex tum est penarum infernalium inutilitas. Presens pẽa ẽ breuis z leuis: z fructuosa: sed futura est longa: z grauis z ifructuosa quia siquis fleret in inferno tantũ lachri marum quantum est aque in toto mũdo nõ sufficerent ad ablutionẽ macule unius mortalis. plus virtutis haberet hic vna la chrima q̃ omnes ille. Augustinus in lib. de fi. ad pe. Jn iferno z si erit stimulus pe nitudinis nulla erit ibi correctio voluntã tis a quibus ita culpatur iniquitas sua. ut nullatenus possit ab eis vel diligi vel desi derari iusticia. ¶ Preter predicta notan dum est q malis dolor veniet ex diuersis causis Primo ex bonorum temporalium amissione. Jn psal. Cum interierint non sumet omnia necq descendet cũm eo glo ria eius. Secundo ex hoc q tẽpus merendi transiit. Jeremie octauo trãsiit estas. finita est messis: z nos saluati non sumus. Tertõ ex amissione eterne glorie. Jn ps. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: ides dum sancti vultum vel fa ciem tuã videbunt. Crisostomus. Omnes gehenne superat cruciatus carere bonis q bus in potestate habueris pfrui. Quarto ex prava societate. Socios enim habebũt demones horribiles: z homines igne iferi nali exustos. Jsa. tertiodecimo. Unusquisq; ad proximum suum stupebit. facies cõ buste vultus eorum. Nauꝫ: secũdo. Facies omnium sicut nigredo olle. Joel. tecũdo. Omnes vultus eius redigentur in ollam Quinto ex loci qualitate qui erit tenebro sus z fumosus quod valde grauis erit di uitibus qui in presenti domos uolebant habere sine fumo. Jsa. lxv. Isti fumus erunt in furore meo.

¶ Tertia pars de dono pietatis vij.

Acto de dono timoris: dicendum d est de dono pietatis: Bonũ enim pietatis est ascendendo post donũ timoris. Augustinus in quodã sermone ꝺ timore. Jsa. Sapientie audiunt intellectũ tanq̃ querentibus: vnde ad sapientiaz ve ntretur. Respõderet ab intellectu vnde ad intellectũ: a cõsilio. Unde ad cõsiliũ. a fo rtitudine. vñ ad fortitudinẽ: a sciẽtia vñ ad sciẽtiã a pietate. vnde ad pietatẽ: a timore. Grego. supillud. Job. primo. Jbãt filij eiꝰ ꝛc. Uidetur velle q pietas prout est vnuz de septez donis pro misericordia sumatur dicit eni pietas opa misericordie docet: z paulo post. Dr in eadẽ glo. Sine scientie discretiõe quomõ misereat ignorat: Glos. vero sup quintũ. Adat. Uidet velle q pie tas sumatur pro cultu dei seu pro venera tione rerũ sacrarũ. Dicit. n. Secũda ẽ pietas

que quenit mitibus: q.n. pie querit hono rat sancta ⁊ idē videtur. Aug. Luz. Greg. sensisse: qz secundū. Augustinum. Pietas hoiem iugo dei subigit tanq̄ animal man suetū sicut timor iugū dyaboli abicit ⁊ sic pietas deū coli vel honorari facit: ⁊ ada-
B ptatur donū timoris hūilitati seu paupta ti spēs que laqueos dyaboli euadit: pietas vero māsuetudini. Unde dicit. Aug. In timore cor contritū ⁊ humilitatū sanctifi catur deo. Unde ascēditur ad pietatem vt nō resistatur voluntati eius: vt dicat nō q̄ ego volo sz q̄ tu. In timore dei beati pau peres spiritu. In pietate vero bti māsueti: ⁊ secundum veritatem misericordia ⁊ ve neratio sanctorum concomitatur se miseri cors enim domini veneratur in paupere Im misericors vero deū in paupere despi cit. Prouer. xiiij. Que calūniatur egētem exprobrat factori suo honorat aūt eu⁊ qui miseretur pauperis honorātur etiaz angeli in pauperibus cum pauperes honorātur propter angelos eis ad custodiam deputa tos: ⁊ contemnūtur angeli in contemptu pauperum. Mat. xviij. Videte ne cōtēna tis vnum ex his pusillis. Dico enim vobis quia angeli eorum in celis semper vident faciez patris mei qui in celis est. ¶ Et no tandū q̄ aliquibus videtur pietas prout donū est differre a misericordia in hoc q̄ pietas respicit spirituale necessitatē misericordia vero respicit corporale necessita tē. Occasionē vero sic distinguēdi sumūt ex eo q̄ dicit. Glo. super illud. i. Thimo. iiij. Pietas ad omnia vtilis est. Omnis sūma discipline xp̄iane cōsistit in pietate: ⁊ misericordia cōnumerantur eni ibi misericor dia ⁊ pietas tanq̄ diuersa: aliquibus etiaz videtur q̄ pietas reuelando miseriaz proximi pcedat ex principijs fidei: misericor dia vero pcedat ex principijs iuris natura lis misericordia dat pauperi elemosinā q: frater noster ē naturalis eiusdē spēi no biscū: pietas vero dat ei elemosinaz: quia filius dei est vel membrū corporis xp̄i: vel q: xp̄s reputat sibi fieri q̄ fit pauperibus de misericordia ⁊ veneratione sacraz rez. ⁊ creatoris ⁊ creaturarum habituz est in tractatu de iusticia. Ideo. De dono pieta tis breuiter hec pertransiuimus.

S Equitur de dono scientie. Notan dū ergo q̄ scientia prout donum est. Sic videtur posse describi scié tia est humanarum rerū cognitio saluber rime fidei deseruiens ⁊ sumitur hec descri ptio ex verbis. Aug. xiiij. li. de. tri. phi inquit disputantes de sapientia diffinierunt eam dicentes. Sapientia est reruz humanarum diuinarumq̄ scientia ego quoq̄ vtracūq̄ cognitionem: idest diuinaruz ⁊ humanarum: ⁊ sapientiam: ⁊ scientiam di ci posse non nego. verum iuxta distinc tionem apostoli primo. Cor. xij. Alij datur sermo sapientie: alij datur sermo scien tie. Illa diffinitio diuidenda est vt rerum diuinarum cognitio proprie sapientia nun cupetur: humanarum vero cognitio pro prie scientie nomen obtineat: nec quicqd scitur ab homine potest: in rebus humanis vbi plurimū superuacue vanitatis ⁊ no xie curiositatis est huic scientie tribuo: sed illud tantū quo fides saluberrima que ad veram beatitudinem ducit gignitur nutri tur: roboratur defenditur. Potest etiaz sic describi. Scientia est lumen hominez diri gens in accusatione: vel vsu temporalium Aug. sup. i. cor. xij. Sapiētia est in contē platione eternorum. Scientia est i accusa tione temporalium. Itē Aug. Distat ab eternorum contemplatione accusatio: qua bene vtimur temporalibus rebus ⁊ illa sa pientie: hec sciētia deputatur. Item. Aug: lib. de trini. hec est inquit sapientie: ⁊ scié tie recta distinctio vt ad sapientiam perti neat eternarum rez cognitio intellectua lis ad scientiā vero temporalium reruz co gnitio rationalis: aliquibus tamē videtur q̄ scientia prout donum est dicatur cogni tio boni ⁊ mali. Unde secundum eos ad donuz sciētie pertinet agnoscere que sunt vera bona ⁊ vera mala: ⁊ que sunt vmbre bonorum ⁊ malorum. Item ad donū scié tie pertinet discernere inter maiora bona ⁊ minora: ⁊ maiora mala ⁊ miora. Aug. i sermōe de timore a pietate merebunt scié tie gradum vt nouerint mala de quibus fleuerunt: scilz mala culpe ⁊ in quo malo sint huiusmodi peregrinationis ⁊ mora litatis etiam cum felicitas secularis arri det. Item Augustinus in li. de doc. xp̄iana Loquens de hac scientia dicit q̄ facit ho minem interius lamentantem non erte-

rius se facentem. Eccleſia.i. Qui addit ſcientiam addit z doloꝛem: z ſuper illud beati qui lugent. Mat.quinto dicit glo. Pij ſcientie ſpiritu illuſtrantur: vt ſciant qbus malis mouẽtur. Et notãdum ꝙ mala in qbus ſumus i hoc exilio q̃ ad do nũ ſcientie ptinẽt: quedaz ſunt ex parte aie quedã ex pte coꝛpis: quedã ex pte primo rũ: quedã ex pte demonũ quedã ex pte rez tpaliũ ſubiectarũ. Ex pte aie ſumus quãtũ ad vim rationabilẽ in egypto tenebrauz vbi multis plagis pcutimur ſicut egypti multis plagis pcuſſa ẽ quãtũ vero ad viz cõcupiſcibilẽ ſumus quaſi in mari rubꝛo Ubi varij fluctus cõcupiſcẽtiarꝝ ibi innitẽ ſuccedũt. Ubi etiã feto: z falſedo eſt carna lis voluptatis carnalis voluptas eſt velud aqua ſalſa. ſitiz puocans nõ ſedãs. Johã. iij. Qui biberit ex hac aqua ſiciet z iteruz: quãtũ vero ad viz iraſcibilẽ ſumus in de ſerto vbi ſerpẽtes igniti ſunt. ſ. motus ire i deſerto iſto aque dulces nõ inueniũtur z ſicut filij iſrael egyptũ reliquerũt vt mare rubꝛũ z deſertũ tranſirent anteq̃ ad terrã pmiſſionis peruenirẽt ſic tenebras igno rancie oportet relinquere: z carnales vo
B luptates cõtẽneres ferocitatem deponere antequã ad tranquilitatẽ cõſcientie pertin gamus. Ex pte vero coꝛpis in multis ma lis ſumus coꝛpus eni eſt velud grauis ſa racina ipſi ſpiritui. Sapien. nono. Coꝛpꝰ ꝙ coꝛrũpitur aggrauat animã. Itẽ eſt ve lud domꝰ ruinoſa z perſtillans. Prouer. decimonono. Tecta iugiter perſtillantia. litigioſa mulier caro. ſ. Eccleſiaz vigeſimo ſeptimo. Tecta peſtillantia in die frigoꝛis z litigioſa mulier ꝙparãtur. Itẽ ẽ vt ſeruꝰ malitiolus. Eccle. xxiij. Seruo maliuolo toꝛtura z cõpedes: z eſt vt equus idomitꝰ Eccle. xxx. equꝰ idomitꝰ vadet durꝰ: z ẽ vt falſus amicus. Eccle. vi. Eſt amicus ſecũ dũ tẽpus ſuũ z nõ pmanebit in die tribu lationis. In eodẽ eſt amicus: q cõuertitur ad inimicitiã. Itẽ eſt amicus ſocius mẽſe
E z nõ pmanebit i die neceſſitatis Itẽ coꝛpꝰ eſt malus cõſiliariꝰ. Eccle. xxxvij. A ꝙſilia rio malo ſerua aiaz tuã z eſt hoſtis dome ſticus. Sapiẽs. Nulla peſtis efficaciꝰ ad nocẽduz q̃ familiaris inimicus. ¶ Ex pte etiã proximoꝝ ſumus i multis malis. Jpſi eni ſpulerunt nos ad mortẽ. Seũ iepiſto lio. Inuicẽ aliter alterũ tructdamus quo modo ãt reuocari ad ſalutẽ poſſunt quos nemo retiet populus ipellit. Interrogatꝰ qdã philoſophus qd eſſet inimiciſſimum homini. Reſpõdit alter hõ. Periculoſius eſt homini ventre inter homies: q̃ inter lu pos: lupus ſolo oꝛe nocat hõ vero nõ ſolo oꝛe nec etiaz minꝰ oꝛe: q̃ lupus nocet lupus noceret coꝛpi hõ vero nocet aie. Multi ho mies ſunt velud ſerpẽtes igni vomit: ignẽ iferualẽ ſpirãtes. Jaco. tertio. Lingua no ſtra ignis eſt vniuerſitas iniqtatis z paulo poſt dicitur ꝙ inflãmat rotã natiuitatis noſtre inflãmata a gehẽna ideſt inflãmat vitã noſtrã inſtabilẽ a ſuggeſtione dyabo li inflãmata: cũ aliqs venit inter homies periculoſum eſt ei z audire z audiri: Ber. Detrahere vel detrahẽtem audire qd hoꝝ damnabilius nõ facile dixeriz. Itẽ piculo ſuz eſt ei z videre: z videri oculi eni homi nũ. n. quaſi viz faſcinãdi hẽrẽt bona mul toꝝ quo ad valoꝛez ſepe adnichilant ipſi etiã ad modũ baſilici ſolo viſu multos in terficiũt illos: ſcilicet qui ſunt cupidi vane gloꝛie z vane laudis. De malis in qbus ſu mus reſpectu demonũ regre i tractatu de patia. c. de ſufferẽtia tẽptationũ ibi dicitur eſt de deceptionibus: z ipugnationibus de monuz. Ex parte rerũ inferioꝝ in multis malis ſumꝰ laquei eni ſunt nobis res ille Unde vere poſſumꝰ dicere ꝙ laq̃os: come dimus: bibimus: z neſcimus cibo. n. z po tu: z veſtibus multis: multi a dyabolo ca ptiũtur. Sap. xliij. Creature dei in odiũ fcẽ ſunt: z intẽptationẽ hoiuz aie: z imuſcipu lã pedibus inſcipientiũ. Itẽ ad domũ ſcie ptinet cognoſcere infirmitatẽ pcti oꝛigina lis cui infirmitati atteſtatur coꝛruptio pala ti interioꝛis que facit vt mala hoi ſapiãt z mala deſcipant. Sicut. n. mala diſpoſitio palati coꝛpis indicat infirmitatẽ coꝛpalem: Sic mala diſpoſitio palati interioꝛis infirmi tatẽ ſpualẽ. Infirmitatis oꝛigialis: velud lepꝛa eſt ꝓp q̃ aliqs dicitur extra caſtra ele ctoꝝ quaſi idignus coꝛꝓſortio. Uñ q de cedũt nõ baptizati nõ deſcẽdũt i ignẽ pur gatoꝛij. Itẽ domũ ſcientie ptinet agnoſcere varias infirmitates ſpuales ſimiles infirmi tatibus coꝛpalibus q̃ in hoibus inueniunt in aliqbus febꝛis ſpiritualis ẽ vt in illis q ardoꝛe luxurie veranꝛque febris figurata ẽ. Jo. iij. In febꝛe filij reguli qui infirmaba turcapharnaũ vila ſciz pinguedinis: aliq

paralisin laborat spāli quor sanatio figurata ē in curatione paltici. Mat.xij. Aliq melācolia laborat q semp lugubres sūt. hñtes secū tristiciā qui morte opāt.ij. Luc.vij. Aliqui sūt velud frenetici gaudētes qñ eēt flend. Aliq spūali. ydropisi laborāt in quib⁹ sitis cupiditatis sedari nō pōt. quor figurā tenet ydropic⁹ qui de⁹ sanauit. Luce.xiij. Aliquis a deo icuruati sūt ad bona ee.xiij. Aliquis a deo icuruati sūt ad bona tēporalia. q cor suū ad celestia erigere nō possūt quor infirmitas figurata ē infirmita ti mulier q erat inclinata: nec omo poterat sursuz respicere q deus sanauit. Luce.xiij. Aliqui ad modū insanor se reges aut pncipes eē credūt z mirabiliter gaudēt: q hñt isignia dignitatis vel honoris cū secundū veritatē cōtemptibiles sint z idigni etiaz cibo quo vescunt: aliqui ad modū mania cor trepidāt vbi trepidādū nō esset. Job. xv. Sonit⁹ terroris in aurib⁹ eius: z cū sit pax ille semp isidias suspicatur. Jtē ad donū scie ptinet discernē iter vitā verā z nō verā: z iter verā morte z non veram. vera mors est mors gehēne: z eñ el⁹. s. peccatū. Aug. vera mors ē q hoies nō timēt separatio aie a deo vera vita ē cōiunctio aie cum deo vel p gratiā: vel p gloriā. Jtē ad donuz scie ptinet agnoscere brevitatē pñtis vite. Jaco.iij. Quid est vita nra. Vapor est ad modicū parēs z deinceps exterminabitur. Job.vij. Ademēto q: vētus est vita mea. Jtē ad sciam ptinet agnoscere amaritudi nē pñtis vite. Iob.xiij. Homo natus ō mu liere brevi viuēs tpe repletus multis miseriis. Eccl.xxx. Melior ē mors q vita amara. Jtē pericula hui⁹ vite. Iob.vij. Militia ē vita hois sup terrā. Alia litteraliz tēptatio scie eiā attribuitur abstinere a malis z liberari a malis. Iob.xxvij. Scām aūt litterā abstinere a malis est scia. Proner.xi. Justi aūt liberabuntur scia. Jtē ad donuz scie ptinet discretio maloz bonoz z minorum. ¶ Discretio multis deest. qui habentes zelum dei nō scdz sciam minima bona magno amore āplectuntur maxima negligētes. Donū scie oīdit spūalē cōpassionē preferendā esse corporali: z prius occurrē dū molestijs z dānis spūalibus q̄ corporalibus prius pascendas esse aias z vestiendas q̄ corpora z prius edificandū templū dei vivum de lapidibus vivis q̄ templū fortusecū de lapidibus non vivis z amplius studendum esse decori templi spirituālis q̄ materialis: minima tamē bona nō esse negligenda. Mat.xxiij. Nec oportuit facere z illa nō omittere. Jtez ad donū scientie ptinet agnoscere deceptiones quas bona presentia faciunt amatoribus suis. credunt enim verā suauitatē esse in eis cum econtrario eos pugnāt. Unde dñs eas vocat spinas. Mat.xiij. Jtem credūt veram abundantiā siue sufficientiaz esse ex eis. tñ econtrario eos potius exinaniant. Luc.i. Divites dimisit inanes. Jtē credūt honorez z gloriā ex eis habeē cū ecōtrario eos in seruitutē vilē redigāt. Uñ in ps. Vocantur viri divitiar. De distinctione scie a fide prudētia cōsilio z intellectu. Require in tractatu de fide. c. de cōmendatione fidei. Jtem in tractatu de prudentia. vbi agitur de speciebus prudentie.

¶ Sexta pars de dono fortitudinis. ca. ix.

Post donum scientie tangendum est de dono fortitudinis. Uñ Augustinus. Postq̄ locutus est ō sciētia que facit hoies lugentes subdit. Inde assurgunt ad fortitudinez: vt mundus eis crucifigatur: z ipsi mundo. Gala.vi. Et tolleretur fames sitisq̄ iustitie postq̄ aliqs abiecit iugum diaboli pertimorem humilitatem: z mansuete portatur suaue iugu xpi per pietatem: z agnoscens mala exilij: luctum gaudio preelegit: z ipse est crucifixus siue mortu⁹ mūdo: z mūdus mortuus ei⁹. Ipse nec bona mundi cūcupiscit nec mala pertimescit. Justicie viuere vult esurit z sitit: z ad ea fortis est: de fortitudine dicit glo. Grego. super illud Job.i. Faciebant conuiuia per domos ꝛc. Et fortitudo in die suo pascit dum confidentia contra aduersa trepidāti dat. Item i eadē glo. Vile est cōsiliuz sine fortitudine: quia q̄ tractando inuenit sine viribus ad actū non perducit. Item super illud Iob.i. Cōsurgensq̄ diluculo offerebat ꝛc. Dicit glo. Offert per singulos: dum pro vnaquaq̄ virtute deo preces immolat: ne sapientia eleuet ne intellectus aberret ne consilium dum se multiplicat confundat: ne fortitudo per fiduciam precipitet. Ne scientia inflet: ne pietas extra rectum vertat. ne timor plus iusto trepidans desperet: dicūt aliqui fortitudinem prout donum est

in hoc differre a fortitudine cardinali virtute: q̄ fortitudo virtus cardinalis ē circa arduū nature simpliciter: fortitudo vo donū est circa arduuz nature etiam adiute a gratia. vt est relinquere oia: ⁊ similia etiā que ꝓpter ui difficultatē vel arduitatez ñ sunt in p̄cepto. ¶ De fortitudine require i tractatu de virtutibus cardinalibus.

A ¶ Septima pars de dono consilij. ca. x.

Post donū fortitudinis. Dicenduz p est de dono consilij. Unde Augu. Postq̄ locutus est de fortitudine subdit verūtamen si qua delicta minuta nō furtimq̄ subrepunt deesse consiliū nō debet. neq̄ n. tantū pōt fortitudinis gradus: vt qui cū astutissimo aduersario cōtinua certatione colligit: vt aliqū ferat maxime per temptationē lingue: q̄ est ergo consilium nisi dimittite ⁊ dimittet vobis. Luce. vi. Et ideo quinta beatitudo ē. Beati misericordes. Idē in lib. de fide. ad Pe. Firmissime tene. ⁊ iustos ⁊ sanctos hoies exceptis illis qui paruuli baptiçati sunt sine peccato. hoc neminē viuere posse. tem perq̄ omni hoie est necessariū ⁊ peccata sua vsq̄ in finez vite presentis elemosinis diuere: ⁊ remissionē a deo humiliter ⁊ veraciter postulare: de dono consilij. Dicit Grego. super ꝑmū Job. Consilium in die suo pascit dum rōne animū implet. prohibens esse precipitē. Item in eadē glo. Fortitudo que plus pōt sine moderamine rōnis preceps ruit: vt patet in eo qui vouet: q̄ post pre difficultate non iplet. Prouer. xx. Ruina est homini deuouare sanctos ⁊
B post vota retractare. Et notandū q̄ nomē consilij quandoq̄ large: quandoq̄ stricte sumit: put large sumitur consiliuz est examinata siue excogitata ratio alicui⁹ faciēdi vel non faciendi rationē hoc intelligas opus rationis. s. responsionē rationabilez certificantē euz qui petit consilium: stricte vero dicitur consiliū dei voluntas ad quā nō constringimur imperio. Propter eius arduitatē vel difficultatē: sed est in potestate nostra vt impleamus illud vel nō iplea mus. Ber. ad fratres de monte dei. Non ē nostrū languer circa omnia precepta nec attendere quid deus precipiat sed qd velit: probantes que dei sit voluntas bñplacens ⁊ perfecta. de hoc consilio intelligit verbū Augu. dicentis. Si consilio vti voluerit minus boni adipiscēris nō mali aliquid ꝑpetrabis: consiliū sic sumptum illuminatio diuina est. Sen. in epistolis. Bonus vir sine deo nemo est: nō potest aliqs supra fortunā nisi ab illo adiutus exurgere. Ilie dat magnifica consilia ⁊ erecta: talia fuerunt consilia que attulit in munduz istum sapiētia dei patris. Isa. ix. Uocabit nomē eius admirabilis consiliarius. Ista sunt consilia pacis que attulit rex pacifice. de quibus Prouer. xij. Qui ineunt pacis consilia segtur eos gaudium. Unde consiliuz pacis est abrenūciatio diuitiaꝝ. Sen. Quietissime viuerent hoies si hec duo ꝑnomina tollerent meū ⁊ tuū: hoc consiliū habetur. Mat. xix. Si vis ꝑfectus esse vade ⁊ vende oia que habes ⁊c. Aliud cōsilium pacis est de continentia. de quo cōsilio. Mat. xix. Discipulis discentibus si iusta est cā hominis cū vxore nō expedit nubere. Dicit xp̄s. non oēs capiunt verbū istud sed quibus datuz est: ⁊ subdit. Qui potest capere capiat q̄ intendit delicijs carnis: nō habet pacē cū carne. Sic mulier litigiosa. Prouer. xix. ⁊. xxvij. Aliud consilium pacis est cōsilium de pacientia. sine pacientia non habetur vera pax. pacientia cedendo persecutori pacē sibi seruat sicut dicit vulgariter: non qui pcutit: sed qui repercutit bellū facit. nō potest esse bellū vbi vn⁹ iniuriā ab alio sibi illatam patiēter portat. Aliud consiliū pacis est consiliū de humilitate. humilitas est virtus xp̄i in qua pax fit. In ps. Fiat pax in virtute tua. humilitas cum his qui oderunt pacē est pacifica scilicet cuz superbis. Ipa nulli molesta est nullum cōprimit vel angustat. Ipsa est velut quoddā inane ⁊ vacuū spūale vbi sine ꝓtradictione se dilatat superb⁹. Ipsa timori alieno nō obsistit. ⁊ sicut corpora cōcaua: intra concauitatez suā corpora tumida recipiunt sic humilitas molestiaz a superbo illatā infra sinū profunditatis sue recipit. Et notandū q̄ consiliū xp̄i a multis despicitur. Luc. vij. Phi ⁊ legisperiti cōsiliuz dei sprenerunt in semetipsis. In ps. Non substinuerunt cōsiliū eius. Item notandū q̄ consiliū sicut ⁊ prudētia de faciēdis est ⁊ est consiliū de his que sunt ad finē. Damascenus. Aid finez est q̄ cōsiliabile ē. De differentia vero consilij ⁊ prudentie. Require in tractatu de fide. c. de ꝓmendatio-

ne fidet: ⁊ in tractatu de prudētia. Ubi agi
tur de speciebus prudētie. ¶ Item notan
dum ꝙ cōsiliū. iij. attēdit. expediēs facile
L certum tutū. Et cōtraria hīs. s. damnosum
difficile: icertū: ⁊ periculosuz. Qui cōsiliuz
dat alijs paribus. Expediēs. debet prepo-
nere dānoso: facile difficili. certū icerto tu
tum periculoso. Item notandū ꝙ quidaz
dūt ad donū ꝓsilij pertinere. an sit operā-
dū: ad prudentiā vero qualiter sit operan-
dū. Item notandū ꝙ in quibusdāz iuenit
aliquid simile dono cōsilij ꝑ experientiaz
multā. Eccle. xxxiij. Vir in multis exptus
cogitabat multa. Item g nō est expt⁹ pau
ca recognoscit. sed illa experientia nō est
vere donū ꝓsilij. cōsiliū. n. lumē est celeste.
excellentius q̄ lumen prudētie. cum ipsam
prudentiā certificet. per donum. n. consilij:
declinat prudentia ne eam peniteat. Eccl.
xxxij. Sine cōsilio nihil facias: ⁊ post factū
nō penitebis. Item notandū ꝙ circa cōsi-
lium. v. cōmendabilia sunt. Primuz ē gr̄a
B consiliū requirendi quē in eo qui non est
preceps ad operandū. Prouer. xix. Qui se
stinus est pedib⁹ offendit. Secundum est
gr̄a cōsiliarium eligēdi. Tertiū gr̄a dandi
consiliū. Quartū gratia examinandi con
siliū. Quintū gratia acquiescēdi consilio.
de primo legitur. Tho. iiij. Consiliū semp
a sapiente require. Prouer. xi. Ubi nō est
gubernator corruit pplus. Salus autez vbi
multa consilia. simile eiusdē. xxiij. Erit sa-
lus vbi multa consilia sunt. Eiusdem. xiij.
Astutus oia aget consilio. qui aūt fatuus
est aperiet stulticiā. Item. xv. Dissipantur
cogitationes vbi nō est consiliū. Ubi vero
sunt plures ꝓsiliarij ꝓfirmant. Eiusdē xx.
Cogitationes cōsilijs roborarunt: ⁊ gu-
bernaculis tractanda sunt bella. cogitatio
nes hec intelligas ꝓpositā que concipiun
tur que cōsilijs perficiunt. Tullius i rethо
rica parua fortis sunt arma nisi sit ꝓsiliuz
do. i. Abac. ij. In illa die ceciderunt sacer
dotes in bello dum volunt fortiter facere.
dum sine consilio exeunt in prelio. Eccle.
xxx. Fili sine ꝓsilio nihil facias ⁊c. Eiusdē
xxxvij. Ante oēm actum precedat cōsiliuz
stabile. Prouerb. iiij. Palpebre tue prece-
E dant gressus tuos. ¶ Ad eligendum cōsi-
liarium monemur. Eccle. vi. Adulti pacifi
ci sint tibi. ⁊ cōsiliarius sit tibi vn⁹ de mil
le. pro consiliario ante omnes eligēdus ē
deus. Tho. iiij. Omnia consilia tua in ipo
permaneant. Jac. i. Si quis sapiēcia indi
get postulat a deo. Eccle. xxxix. In oratio-
nem confitebitur dño. ⁊ ipse diriget consi
liuz eius. Eiusdē. xxxvij. In oibus his dep
care altissimū vt dirigat in veritate viam
tuā. Deinde recurrendū est pro consilio ad
viros bonos. Eccl. xxxvij. Cor boni cōsilij
statue tecum: ⁊ subditur anima viri sancti
annunciat aliqñ vera. q̄. vij. circūspecto-
res sedentes in excelso: ad speculandum.
Mat. xi. Abscondisti hec a sap. ⁊ pruden.
⁊ re. e. parulis. Isa. xix. Sapiētes ꝓsilij
pharaonis dederunt cōsilium insciptens.
Eccle. xxxij. A consiliario malo serua ani-
mā tuam. Prouer. xij. Consilia impioruz
fraudolenta: sed facienti consiliū nequissi
mū super eū deuoluet. Eccle. xxvi. Eiusdē
viij. Cum fatuis nō habeas consiliuz. nō
enim poterunt diligere. nisi ea que eis pla
cēt. Job. xxi. Consiliuz impioꝝ longe sit a
me. Gen. xlix. In ꝓsiliū eoꝝ nō veniat aia
mea. In. ps. Beatus vir qui nō abijt in cō
silio impioꝝ. Eccle. xvi. Coram extraneo ne
facias cōsiliū nescis qd enim pariat. Non
est etiā habendū ꝓsiliū cū hoie de negocio
ꝙ eū tangit: vel de eo ꝙ nimis odit: vel ni
mis diligit: ne vt fallatur: vel fallere velit.
De hac materia multū habet. Eccl. xxxvij
Noli inquit cōsiliari cū socero tuo vel cuz
patre vxoris tue. Ad literaz. de aliquo qđ
videtur esse ꝓtra vxorē: vel cū amicis car
nalibus. de hīs q̄ sunt cōtra carnē. Jere. ix.
Unusquisq; a proximo suo se custodiat ⁊ i et
fratre suo nō habeat fiduciam. Mich. vij:
Noli credere amico ⁊ noli cōfidere in du-
ce: ab ea q̄ dormit in sinu tuo: custodi clau
stra oris tui. Ber. Amicos cōsulat qui nō
legit qđ inimici hominis domestici eius.
Gene. xxxi. Jacob ignorāte Laban soce-
ro suo cum filijs ⁊ vxorib⁹ atq; peccorib⁹
suis recessit de mesopotamia in terrā cha
naam legitur. Et Judi. xix. Quod lenita
quidam qui credidit socero suo. vt cuz eo
trib⁹ diebus maneret in via amisit vxo
rem suam a gabaonitis oppressaz. Unde
post eam strages magna populi secuta ē.
Eccl. xxxvij. A celantib⁹ te absconde consi
lium. celantes intelligas: vel inuidētes vel
nimis amātes. Item non est ꝓsiliū querēdū
a iuuenib⁹. Roboā regnū pro magna par
te amisit consilio iuuenū acquiescens cō

filio senum relicto. Eccles. vigesimoquinto. Quam speciosa veteranis sapientia: et gloriosus intellectus: z consilium. Gratia enim dandi consilium cõmendabilis est. primo. Abacha. ij. Ecce Simon frater vester: scio quia vir consilij est: ipsum audite semper precipue cõmendabilis est ista gratia in his qui habent alios regere. Eccles. xxv. Quam speciosum canicies iudictum z presbiteris cognoscere consiliũ. ¶ Gratia etiam examinandi consilium cõmendabilis est. Sene. Prudentis proprium est examinare consilium z nõ cito facili credelitate ad falsa prolabi. Item cõmendabilis est etiam gratia acquiescendi consilio. Prouer. xij. Via stulti recta in oculis eius. qui aũt sapiens est audit consilium. Eiusdem. xiij. Qui agunt omnia cum cõsilio regũtur sapia. Aboyles acquieuit cõsilio iethro. ꝙ minor esset. Exo. xviij. Nõ sicut ille adolescens qui audito verbo dei Si vis perfectus z c. Albijt tristis erat enim habens multas possessiones. Abath. xix.

¶ Octaua pars de preeminẽtie vite contemplatiue ad actiuam. ca. xi.

Jcto de donis pertinentib⁹ ad vitam actiuam dicendum est de donis pertinentibus ad vitam contemplatiuã. in hac vero parte. Primo tangitur de preeminentia vite cõtemplatiue ad actiuam. Secundo distinguitur contẽplatio a meditatione. seu consideratione simplici: z cogitatione: z tangetur de speciebus cosiderationis z contemplationis. Tertio agetur de dono intellectus. Quarto de dono sapientie. ¶ Circa primũ notandum ꝙ duodecim sunt in quibus vita contemplatiua preeminentia videt habere respectu actiue. Primum est ꝙ contemplatiua meliori intendit deo. scilicet cũ actiua intendat proximo. Contemplatiua dicit. Mihi adherere deo bonũ est. Luce. decimo. Unum est necessarium. Glo. Ber. Scilicet deo iugiter inherere. In ps. Unã pecuit a domino. hanc requiram. Jsidor⁹ in lib. differentiarum. Inter actiuam z cõtemplatiuam vitam hec differentia ẽ. Actiua vita est que in operibus iusticie z proximi vtilitate versatur. contemplatiua aũt que vacãs ab omni negocio in sola dei dilectione defigitur. Una in opere bone conuersationis. altera in cõtemplatione immutabilis veritatis. Idem i lib. de summo bono. Actiua vita mundanis rebus bene vtitur. contemplatiua vero mundo renuncians soli deo vinere delectatur. Secũdum est ꝙ contemplatiua clarius videt. Unde Gene. xix. Dicitur ỗ Lya ꝙ lippis erat oculis. Grego. Mens que contẽplando octa appetit plus videt sed pauciores filios deo generat. qui vero ad laborẽ predicationis se dirigit minus videt z ãpli⁹ Tertiũ est mũditia seu pulchritudo. Ysa. Geñ. xxi. Dicit de Rachele ꝙ decora erat facie z venusto aspectu. Prouer. iij. Dicit de sapiẽtia. Ute eius vie pulchre. Cant. v. Laui pedes meos dicit sponsa quõ inquinabo eos. Quartũ est securitas: secura. n. est vita contemplatiua respectu actiũe. Prouer. i. Frustra iacit rethe añ oculos pennatorum. Glo. Facile euadit laqueos terre q oculos hys fixi ceñ. pũ. iij. Oés semite eius pacifice. Quitũ ẽ: quies: qeta ẽ vita cõtemplatiua. Uñ. Luc. x. dicit. ¶ De Maria ꝙ sedẽs secꝰ pedes dñi audiebat ꝓbũlitꝰ. Glo. Maria. Sedet qz contẽplatiua pacatis victoribus multib⁹ optata iã in xpo mẽtis gete fruitur. Martha stat qz laboriose actiua desudat in certamine. De Martha ibidẽ dicit. Martha Martha solicita es z c. Et Jo. xi. Dicit ꝙ Maria domi sedebat. hec tria. s. pulchritudo: securitas: quies tanguntur. Isa. xxxi. Sedebit populus meus i pulchritudine pacis: z in tabernaculis fiducie: z in rege opulẽta. ỗ securitate tangitur. Deut. xxxiij. Amantissimus dñi habitat cõfidẽter. Amantissimus dñi est vir cõtẽplatus. Sextum est iucunditas. iucundior est contemplatiua q̃ actiua. Uñ super illud. Luc decimo. Maria sedens secꝰ pedes domini z c. Glo. Intenta erat. Maria quomodo pasceretur a domio intẽta erat Martha quomodo pasceret dñm. hoc conuiuium parat dño: in conuiuio domini illa tam iucundatur. Bre. in moral. Contemplatiua vita merito maior est q̃ actiua. qz hoc in vsu pũtis operis laborat. Illa vero sapore intimo venturã iam requiem degustat. Septimũ est: cõtemplatiue pmanẽtis. De qua Luc. x. Maria op. par. cle. q̃ non auferẽ. ab ea. Glo. Contemplatiua hic incipit: z in celesti patria perficiet. qz amoris ignis q hic ardere inchoat cũ ipso quem amat. videbit in amore ampli⁹ ignescit: z

subditur actã cum corpore deficit. quia in eterna vita panem non portiget esurienti quia nemo esuriet opera. nec ceteza pietatis opera aget: quia non erunt necessaria Octauũ ẽ deuotio unde maria christũ vngit. Mathei. xxvi. Luc. vii Et. Ada: xxiiij. ⁊ Joh. xij. Nonum est dei familiaritas cõtemplatiua deo familiarioz est. Unde figuratur p Johannez euangelistaz sicut glo. super illud Joh. vlt. Conuersus. Petrus vidit discipulũ illum quez diligebat iesus ⁊ seq. in glo. Hanc plene xps diligit ⁊ sertiat in eternum. loquitur de contemplatiua. Decimum est preciositas. contemplatiua preciosioz videtur esse quam actã. eo ꝙ sit rarioz. Isidozus in li. de summo bono. Actiua cois multozum est. Contemplatiua vero paucozum. ħ figuratuz est Deũ vi. Ubi dicitur de archa in cubito consummabis sumitatẽ eius. Inferius tamẽ erat valde lata: Unde ibidem dicitur. ccc. cubitozum. erit longitudo arcħ. quinquagita cubitozum latitudo ꝓ exponit. Gregoꝛi. Dicẽs videns multos in ecclesia superbiꝛ ⁊ lasciuire: ⁊ terrenis rebus intiare: trasciꝛixari: ⁊ proximum ledere. sz quia ecclesia tollerat eos vt cõuertantur quasi in archę latitudine bestie fuisse dicuntur. videmus alios aliena non rapere illatam iniuriam equanimiter portare rebus proprijs contẽptos esse ħumiliter viuere sz quia tam pauci sunt angustiatur archa alios videmus: ẽt possessa relinquere nullum terrenis rebus studium dare inimicos diligeꝛ carnem domare. omnes motus rõne premere per celestem desiderium contemplationis pena sublenari: sed quia valde rari sunt tã archa iuxta cubitum ducit vbi homines. ⁊ volatilia continentur. Undecimum est ꝙ vita contemplatiua vite celesti similioz est. Unde eadem opera ad cõtemplatiuam videntur pertinere que assignat. Aug. beate vite vlt. li. de. ci. dei dicẽs Ibi vacabimus ⁊ videbimus: ⁊ amabimus. uidebimus ⁊ laudabimus. in ps. vacate ⁊ videte quoniam ego sum deꝰ. Duodecimum est ꝙ vita contemplatiua finis videtur esse actiue finis mẽlioz est ħis que sunt ad finem. per actiuam transitur ad cõtẽplatiuaz. Isido. in li. de sũmo bono q̃ prius in ħac vita pficit bñ ad ꝓtẽplatiõ nẽ assccẽdit. Gre. Qui ad artẽ ꝓtẽplatiõis ascẽdere desiderat pus necesse ẽ vt i cãpo actiois se exerceat. Geñ. xxix. Zyapus i tro ductaest ad Jacobũ iacob alter speraret ⁊ cum ipse ỏ ħ cõquereretur responsum ẽ et nõ est in loco nostro consuetudinis vt minozes ante tradimus ad nuptias.

¶ Undecia pars distictio ꝓtẽplationis ⁊ simplici cõsideratioꝛi ⁊ cogitatiõe. xij.

Onsequenter distinguenda ẽ contemplatio a simplici consideratiõe ⁊ seu meditatione: ⁊ cogitatione ⁊ tangendum est de speciebus considerationis: ⁊ contemplationis. ¶ Notã. ergo ꝙ. Ber. ij. lib. de consideratione distinguit inter contemplationem ⁊ consideratione ħis verbis consideratione: nõ iã per omnia ꝙ contemplationem intelligi volo: ꝙ contemplatio ad rectaz certitudinem: cõsideratio ad rex inquisitionem: magis se ħẽat: iuxta quem sensum põt conteplatio diffiniri: verus certusq intuitus animi de quacunq re siue apprehensio veri nõ dubia cõsideratio aut intẽta ad inuestigandum: cogitatio vel intentio animi inuestigantis verum quam quaz soleant indifferenter pro inuicem vsurpari: deinde dimidit ea que consideranda sunt ħijs verbis Quattuoꝛ tibi considerandaꝛ sunt: que sub te: que est circa te: que supꝛa te. In. v. lib. de conside. dicit consideratiõe peregrinaricumab ħis que supꝛa sunt ad inferioꝛa deflectiꝛ velim inquit ħoc solerer auertas: vir sagacissime eugeni: qꝛ tetiens pegrinatur consideratio tua quotiẽs ab illis rebus ad ista deflectitur interioꝛa visibilia siue intuenda ad noticiã siue appetenda ad vsuz: siue ꝓ offitijcio disponẽda: vel at tractãda: si tũ ita versaꝛ in ħis: vt q̃ hec illa regrat: nõ procul exulat: sed ꝓsiderare repatriare est sublimioꝛ isse pꝛsentiũ ac digniοꝛ vsus rerũ: cum iuxta sapientiã pauli inuisibilia deꝛ per ea que facta sunt: intellecta ꝓspiciuntur: sane ħac scala ciues non egent: sed exules: quid opus scalis tenenti iam solium: creatura est celi illa preste ħñs per ꝙ poctus ista intueatur: videt verbuz ⁊ in ꝓbo facta per verbũ: nec opus habz ex ħis q̃ facta sũt factoꝛis noticiã mẽdicare: neq; enim vt ipsa nouit: ad ꝓpsaz descẽdit que ibi illa videt vbi longe meliꝰ sunt: q̃ in seipsis: deinde in eodem libro distinguit diuersas species consideratiõis ħis

verbis. Magnus ille qui vsum sensuum veluti quasdam etuim opes expendere satagit dispensando in suam ⁊ multorum salutem: nec ille minor: qui hunc sibi gradum ad illa inuisibilia philosophando cōstituit: nisi q̄ h̄ dulcius illud vtilius h̄ felicius: illud horum esse constat ac omniū maximus qui spreto ipso vsu rerum ⁊ sēsuum: quantum quidem humane fragilitati fas est: nō ascensorijs gradibus: sz inopinatis excessibus adnolare: interdū cōtemplando ad illa sublimia consueuit ad hoc vltimum genus illos pertinere reor: excessus pauli excessus non ascensus: nam raptus potius fuisse quā ascendisse: ipse peribet ⁊ subdit. B. Uis tibi has considerationis species proprijs distingui nominibus.

¶ Species cōsiderationis secūdum. Ber.

D Icamus si placet. Primam dispēsatiuam. Secundam extimatiuā. Tertiā speculatiuam: dispensatiua est consideratio sensibilis sensibilibusq̄ rebus ordinate: ⁊ socialiter vtens ad proximum deum. Estimatiua est consideratio prudēter ac diligēter quecq̄ scrutans ⁊ ponderans ad inuestigandū deū. Speculatiua est consideratio se in se colligens ⁊ quantum diuinitus adiuuatur rebus humanis eximēs ad contemplandum deum q̄ prima optat: secunda odorat: tertia gustat ad quē tū gustum producūt et cetere. Et si tardius nisi q̄ prima laboriosius: secūda quietius peruenit. ¶ Diristi inquis scitis qua via ascēdatur: ⁊ quo ascendendum dicere habes falleris: si id sperat ineffabile est tu me existimas loqui q̄d oculus non vidit: nec auris audiuit: ⁊ cū nobis inquit reuelauit deus per spūm suum. i. Cor. ii. Ergo que supra sunt in verbo docētur sed spiritu reuelantur vez q̄ sermo non explicat consideratio querat: oratio expectat: merea vita: puritas assequatur: sane eorum admonitus que supra sūt nō te existimes mitti a me: suspicere solem: lunam stelas ⁊c. Si quod oia: ⁊ si supra loco p̄terito infra sunt: ⁊ dignitate: nature sunt enim corpora tui porcio spiritus est angelis sancti ⁊ omnes supra te sunt: deus natura angeli gratia.

¶ Quattuor species ꝯtemplatiōis ſm. B.

B Em in eodē quattuor distinguit species contemplationis: respectu dei hys vbis. ¶ Prima ē maxima cōtemplatio et admiratio maiestatis hec requirit cor purgatū vt a vitijs liberum atq̄ exoneratum peccatis facile ad superna leuet. Interdū quoq̄ per aliq̄s mozulas: stupore ⁊ extasi: suspensū teneat admirātez. ¶ Secūda aūt necessaria ē hyic eniz intuens indicia dei quo sane pauido aspectu dei vehementius concutit intuētez: fugat iudicia: sūdat virtutes mitat ad sapiētiaz: humilitatez seruat virtutē si quidem bonū quoddaz ac stabile fundamētū humilitas nēpe si deest illa virtutū aggregatio: nō nisi ruina ē. ¶ Tertia ꝯtemplatio occupat vel potius ociatur circa memoriam beneficiorū ⁊ ne dimittat ingratus solicitat memorātē ad amorez benefactoris. ¶ Quarta q̄ retro sunt obliuiscens in sola regescit expectatiōe: proximorū q̄ cū fit meditatio exernitatis si gdē que promittuntur eterna sunt longanimitatē alit ⁊ pseuerātie dat vigorem deinde adaptat. Ber. iij. dictas species contēplatiōis. iij. q̄ tangit apostolus. Epho. iij. Ut possitis cōprehendere cū omnib⁹ sanctis que sit longitudo: latitudo: sublimitas ⁊ profundū: longitudinē inquit apprehēdit meditatio p̄missorum: latitudinez recordatio beneficior: sublimitatē cōtemplatio maiestatis: profundum inspectio iudicior. Idē in eodem lib. deus est longitudo: latitudo: sublimitas et profundū: res vna est lōgitudo p̄pter eternitatem: latitudo propter caritatem sublimitas propter maiestatem profunditas propter sapientiam: ista nō disputatio apprehendit sed sanctitas cōprehēdit sanctū facit affectio sancta ⁊ ipsa gemia timor dūl sanctus ⁊ sanctus amor: his p̄fecte: affecta aia veluti q̄busdam duob⁹ brachijs comphendit amplectit stringit tenet: ⁊ ait tenui eum: nec dimittā ⁊ timor quidez sublimi ⁊ profundo amor lato longoq̄ respōdet: gd tam timendum q̄ potestas cui non potest resistere: quā sapientia cui abscondi nō potes: poterat min⁹ timeri deus alterutro carens: nunc autē p̄fecte oportet vt timeas illuz cui nec oculus deest oia videns: nec manus omnia potens. Item quid tā amabile q̄ amor ipse quo amaris amabilioē tamen iuncta eternitas facit que: dum nō

excidit:foras mittit suspitionem:stupenda plane sublimitas maiestatis:paueda abyssus iudicioꝝ feruorem exisit caritas eternitas perseuerantiam sustinendi.

¶ Extracta de libro richardi.de contemplatione.

Richardus de sancto victore i lib. r de cõtemplatione distingunt inter contemplationem ⁊ meditationẽ ⁊ cogitationẽ his verbis. Sciendum est q̃ eandem materiam aliter p cogitationẽ intuemur:aliter per meditationẽ rimamur: aliter per cõtemplationẽ miramur. Cogitatio per deuia lento pede sine respectu pnentionis passim huc illucq; vagat:meditatio per arduа vie sepe:⁊ aspera:ad directionis finem:cuꝝ magna animi industria nititur:cõtemplatio libero volatu:quocũq; eã fert impetus mira agilitate circũfertur: Cogitatio serpit:meditatio incedit:⁊ vt multũ currit contẽplatio ante oia circũuolat:cogitatio ẽ sine labore:⁊ fructu. In meditatione est labor cum fructu:ꝓtẽplatio permanet sine labore cũ fructu. In cogitatione euagatio. In meditatione inuestigatio. In cõtẽplatione admiratio:deinde tria predicta sic describit.

¶ Quid sit contemplatio.

B Quid sit ꝓtẽplatio. Cõtẽplatio ẽ libera q mẽtis perspicatia in sapiẽtie specula cum admiratione suspẽsa:vel ꝓtẽplatio est perspicitas:⁊ liber animi cõtuitus in res perspiciẽdas vicꝝ quaq; diffusus. Meditatio vero ẽ studiosa mẽtis intentio:circa aliqd inuestigandũ diligenter insistens:vel sic meditatio est puidus animi obtuitus:in veritatis iquisitione vehementer occupatus. Cogitatio aũt est impromptus animi respectus:ad euagationem pronus: E Distinguit etiã iter contẽplationẽ ⁊ speculationẽ his verbis. Quis ꝓtẽplatio:⁊ speculatio ꝓprie soleãt intuicẽ poni aptius tñ speculationẽ dicim? qñ p speculũ cernimus:ꝓtẽplationẽ vero quando veritatẽ sine aliquo inuoluto vmbrarũq; velamie:in sui puritate videmus:⁊ sic contemplatio valde stricte acciperetur. ¶ Cõe est tam contẽplationi q̃ meditationi circa vtilia occupari:⁊ insapientie:vel scientie studijs versari. Sz in hoc solẽt differre a cogitatione:que se cõsueuit ad ineptа ⁊ friuola relaxare:sit tamen sepe vt in cogitationũ nostrarũ euagationem aliuã animus incurrat qõ sciret vehemẽter ambiat fortiterq; insistat:sed dũ mens huius inquisitionis studiuz ipẽdit:iam cogitatio in meditationẽ transit. Item veritatẽ diu quesitam tandẽq; inuentã:mens solet cuz auiditate suscipere:a mira cũ exultatione eiusq; admirationi diuctus inherere:⁊ hoc est meditationem contemplationẽ trãsire ¶ Cõtemplationis formaz in celi volatilibus videmus:videas alia nunc se ad altiora se extollere. nunc enim se ad inferiora demergere ⁊ eosdẽ ascensionis descensionis vie suc modos sepius repetere:videas alia nũc dextrorsuz:nũc sinistrorsuz diuertere:⁊ nũc in hãc:nũc in illam partem declinãdo ⁊ ianteriora parũ:vel pene nihil se pmouere easdez discursuum eorũ suorũ vicissitudinis:multa instantia multipliciter reiterare:videas alia sub magna festinantia se in anteriora extendere:sed mox sub eadem celeritate i posteriora redire ⁊ sepe idipsum agere eosdemq; excursus:atq; recursus diutina frequentatione continuare atq; protrhaere:videre licz alia quõ se in girũ flectunt ⁊ q̃ subito:vel q̃ sepe eosdem vel similes nũc aũt paulo lauciores:nunc paulo contractiores circuitus repetunt:⁊ semp in idipsuz redeũt videre licz alia quõ alis sepe reuerberatis se in vno eodemq; loco:diutius suspendunt ⁊ mobili se agitatione quasi imobiliter figunt ⁊ ab eodem suspensionis sue loco diu simulq; herẽtia penitus nõ recedunt:ac si operis ⁊ instancie sue:executione prorsus videãtur exclamare:⁊ dicere bonũ ẽ nos hic esse. Juxta hec sane ꝓpositarũ similitudinũ exẽplar cõtemplationis nostre volatus multiformiter variatur ⁊ pro personaruz negocioꝝq; varietate vario modo formatur:nũc de inferioribus ad summa ascendit:nunc de superioribus ad yma descendit:nũc de parte ad totũ:nunc de toto ad partem:cõsiderationis sue agilitate discurrit:⁊ ad id quod scire oportet:nũc a maiori:nũc a minori:argumentum trahit:modo autez in hanc:modo in oppositã partez diuertit:⁊ contrariorum noticiam ex contrariorum scientia elicit:⁊ pro vario oppositorum mõ rationis sue executionem consueuit variare aliquando in anteriora currit:⁊ subito in posteriora redit:dum modo ex effectibus:

modo ex causis ⁊ qualibetcūq; antecedē
tibus:vel consequētibus cuiuslibet rei mo
dum vel qualitatem deprehendit: quan
doq; vero quasi in gyrum speculatio no
stra ducitur dum vnicuiq; rei que sunt cū
multis communia considerantur dum ad
vnam quālibet rem determinandam:nūc
a similibus:nunc a similiter se habētibus
seu communiter accidentibus ratio trahi
tur vel assignatur. Tūc autez in vno eodē
q; loco considerationis nostre defixo qua
si immobilis sistitur:quando in qualicūq;
rei esse vel proprietate perspicienda atq;
miranda contemplationis intentio liben
ter immoratur:modus cōtemplationis q
quodāmodo fieri solet ante ⁊ retro insinu
atur. Eze.i. Animalia ibant ⁊ reuertebā
tur in similitudinē fulguris choruscātis:
de illo qui quasi sursum:⁊ deorsum est:di
citur in psalmo. Ascēdūt vsq; ad celos:⁊
descendunt vsq; ad abyssos:de illo qui est
velud in gyrum.dicit. Prophera leua in
circuitu oculos tuos ⁊ vide. Isa.lx.

¶ De speciebus cōtemplationis.

Inde distinguit species contem
d plationis:his verbis.vi.sunt con
templationis genera. ¶ Primuz
est in imaginatione: ⁊ secundum solam
imaginationem. ¶ Secunduz est in ima
ginatione:secundum rationem. ¶ Tertiū
est in ratione:secundum imaginationem:
¶ Quartum est in ratione:⁊ secunduz ra
tionem. ¶ Quintum est:super rationeꝫ
non preter rationem. ¶ Sextum est: sup
rationem:⁊ videtur esse preter rationem:
duo itaq; sunt in imaginatione:duo in ra
tione:duo in intelligentia. In imaginatio
ne cum obstupescentes attendimus corpo
ralia ista que sensu corporeo haurimus:
quam sint multa:q; magna:quam diuersa
q; pulcra q; iocunda:⁊ in hijs omnibus cū
tricisillius supereſſentie:potentiā sapien
tiam munificentiam mirādo vereamur:
tūc cōtemplatio nostra in imaginationez
versatur:⁊ secūm solā imaginationem for
matur qū nihil argumētādo querimus:
sed libera mens nostra huc illucq; discur
rit quo eam in hoc spectaculorum genere
admiratio rapit: ¶ Secōm genus est qū
ad ea que in imaginatione versantur: ⁊
que ad primum cōtemplatiōis genus per
tinere tam diximus ratione querimus ⁊
inuenimus. Immo inuēta.⁊ notā in cōsi
deratione cū admiratione adducimus:in
illa res ipsas in isto earum rationuz ordi
nem:dispositionez ⁊ vniuscuiusq; rei cau
sam modū ⁊ vtilitatem rimamur:specu
lamur miramur. ¶ Tertiū genus est qū
per rerū visibilium similitudinem in rerū
inuisibilium speculationem subleuamur.
¶ Quartū est qū remoto omnis imagina
tionis officio illis solis animus intendit
que imaginatio non nouit:sed que mens
ex ratiocinatione colligit vel per rationez
cōprehēdit vt qū inuisibilia nostra que p
experientiā nouimus ex intelligentia cap
timus in cōsideratiōe adducim⁹:⁊ ex eorū
cōsideratiōe in celestiū animorū ⁊ sup mū
danorū intellectū cōtēplationē assurgim⁹
¶ Quintū est qū ea ex diuina reuelatiōe
cognoscim⁹:que nulla hūana rōne plene
cōprehēdere:que nulla nostra rōcinatiōe
integro tnuestigare sufficimus: talia sunt
illa de diuinitatis natura:⁊ illa simplici es
sentia credim⁹: ⁊ scripturarū diuinarum
auctoritate pbamus:sup rationez: nec tñ
preter rationē censenda est qū et q⁹ per in
telligentie acīē cernitur hūana ratio cōtra
rie nō pōt: qū pot⁹ facile acquiescit ⁊ sua
attestatiōe alludit. ¶ Sextū est qū anim⁹
illa ex diuini luminis irradiatione cogno
scit atq; considerat quibus omnis huma
na ratio reclamat tali sunt pene omnia q̄
de personarū trinitate credere iubemur.
¶ Duo ex hijs in imaginatione consistūt
quia solis sensibilibus intendunt duo in
ratione consistunt: quia solis intelligibili
bus insistunt. Duo intelligibilia subiiciunt
quia solis intelligentibus intendūt:sensi
bilia dico sensu corporeo perceptibilia:in
telligibilia dico inuisibilia ratione tamen
comprehensibilia. Intellectibilia dico in
uisibilia ⁊ humane rationi incomprehen
sibilia. ¶ Proprium est primi contempla
tioni simpliciter: ⁊ sine vlla ratiocinatiōe
visibilium admirationi inherere. ¶ Pro
prium est secunde visibilium rerum ratio
cinando insistere. ¶ Proprium est tertie
per visibilia ad inuisibilia ratiocinando
ascendere. ¶ Proprium est quarte ex in
uisibilibus inuisibilia ratiocinando colli
gere ⁊ per expertorum, intelligentiam ad
ignotorum noticiaz proficere. ¶ Proprīū
est quinte intelligibilium intelligentia ra-

tionez admittere. ¶ Propriū est sexte intellectibiliū intelligentia oēm humanā ratiocinationē transcēdere. his sex cōtemplationū alis z terrenis suspendimur: z ad celestia leuamur: citra pfectū te esse nō dubites si adhuc aliquibus illaz cares mecum z cū meis similibus bene agitur si i vnuz ex his tribus alaz paribus datur: quis mihi dabit pennas sicut columbe: z vo. z requiescā. terrenū z nō de celeste animal es quādiu tantū duabus alis cōtentus fueris habes tū vnde corpus tuum velare. vnde volare possis. Corpus velare est mundanoz ꝓcupiscentia est mundane mutabilitatis cōsiderationē temperare. imo in oblitionē adducere: volare est ab amore mundi se elōgare. Nitere i his alis: q̄ poteris apprehēdere saltē nouissima maris. Si sūpsero inqt pennas meas. di. z habitauero in extremo. Extrema maris mundi terminus z vnicuiq; vite proprie defectus extrema maris tenere est mundi finem mundaneq; vite exitum est cum desiderio expectare: extremum maris apprehenderat qui dicere poterat. cupio dissolui z esse cū xpō: parū tibi esse oz has duas alas accepisse: sed vt probes te celeste animal ee studе z satage. saltē duo paria habere: celestia animalia erant que vidit. Eze. Quattuor inquit facies vni. et quattuor pēne vni. Eze. i. Duabus corp⁹ suū velabant. Nā ceteris duabus volabāt sunt corpora celestia z corpora terrestria. Si totū corpus tuū lucidū fuerit non habens in se aliquā partem tenebraz: vtile tamen erit illud ab humane arrogantie oculis abscondere: z sub humane mutabilitatis incerto proprie estimationis claritatez temperare. Eccle. ix. Nescit enim hō finez suū zc. In primo alaz pari veleth̄ corp⁹ suum. In secūdo volet ad celū: satagat studio z desiderio: in celestibus esse vt possit cū apostolo dicere. Nostra cōuersatio i celis est. Phyli. i. Verūtamen si vsq; ad tertiū celuz penetrare paras: nunq̄ id in duobus alaz paribus posse presumas. Oportet enim. vi. contemplationū alas assignatas habere: qui cupit ad tertii celi secreta diuinitatisq; archana volare: has sex alas contēplationū soli perfecti in hac vita vir habere possūt: has i futura vita electi taz in hominibus q̄ in angelis habituri sunt vt ō vtraq; natura veraciter dici possit: q̄ ex alevnt: z sex ale alteri. Isa. vij. Primuz genus contēplationis debet esse inciplentium. In hoc genere contemplatiōis hō deum in oībus opibus eius: mirabilē laudabilē: amabilez reperit. Dñe dñs noster q̄ admirabile ē zc. Ecce mirabile. A solis ortu vsq; ad occasum laudabile nomē domini. Ecce laudabilē. Justus dñs in oīb⁹ vijs suis: z. s. in. o. oper. su. ecce amabilem: hec speculo triplex est. Prima in reb⁹. Secunda in opibus. Tertia in moribus. Prima etiā tres habet species: quaz prima est in materia. Secūda in forma. Tertia i natura: materiā z formā visu corporeo facile deprehendimus: nam lapidē a ligno triāgulū: a quadrangulo sine erroze discernimus: natura considerat in rerū qualitate intrinseca: vt forma cōsistit in qualitate extrinseca: qualitas rez iterioz ex magna parte corporeo percipitur sensu: sicut sapores gustu: odores olfatu. ¶ Operatio duplex est: alia enim est nature alia industrie: operationē nature facile deprehēdere possumus: vt in germinibus: arboribus: animalibus. In germinibus quomodo crescunt maturescunt. In arborib⁹ similiter q̄ frondēt florent: fructificant. In animalibus q̄ cōcipiunt z pariunt: z alia nascūtur: z alia moriuntur: disciplina vero morum partim ex institutione diuina partim processit ex institutione humana. Ad diuina instituta pertinent obsequia diuina: et quelibet sacramenta ecclesie. Ad instituta humana pertinent humane leges: humana institutio est propter vitam inferiorez: diuina propter vitam superiorez. In hoc genere contemplationis prophēta ostendit se exercuisse dicens. Meditatus sum in omnibus operib⁹ tuis. Item delectasti me domine in factura tua: z iterum. Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti. Hoc genus contemplationis recte in septem gradus distinguere possumus. Primus consistit in illa admiratione rerum: que consurgit ex consideratione materie. Secundus in illa admiratione rerum: que surgit ex cōsideratione forme. Tertius in illa admiratione rerum que cōsurgit ex cōsideratiōe nature. Quartus in illa admiratione que est circa operationem nature. Quintus in illa admiratione q̄ est circa operationē industrie. Sextus in cōsiderādis z admirādis institutionib⁹ humanis. Septimus in cōside

randus ⁊ admirandis institutionibus diuinis. Secūdo generi ꝯtemplatiōis pene tota mundana philosophia materiam ministrat latentes rer⁹ visibiliū causas sue sagacitatis inuestigatione inueniens: ⁊ in palam producēs: ⁊ possunt distingui. vij. gradus in secundo genere cōtemplatiōis similes septem gradibus distinctis in primo genere: cū circa eadē versetur hec contēplatio: ⁊ prima. s. circa sensibilia. Tertiū genus contemplationis in quinq; gradibus distinguuntur. scām quinq; modos cōsiderationū ex quibus inuisibiliuz inuestigatione similitudinū ratio queritur vel assignatur. Primus modus est quādo similitudo sumitur ex eo vnde ipsuz est: vel quod ipsum est Secundus ⁊ tertius similitudinē trahit ex eo q̄ in ipso est. Quart⁹ ⁊ quintus: ex eo q̄ per ipsuz est. Primus trahit ex materie ꝓprietate: vt ibi. Crura illius colūne marmoree que fundate sunt super bases aureas. Cant. v. Scds ⁊ tert⁹ ex rei ipsius qualitate: sed secundus ex q̄litate extrinseca q̄ diximus formaz. Tert⁹ ex qualitate intrinseca: q̄ diximus naturaz: qualitas extrinseca cōstat in colore ⁊ figura: a colore similitudo assignatur ibi dilectus me⁹ candidus ⁊ rubicūdus. Cant. v. Figura ibi aspect⁹ eaz ⁊ opus eaz quasi sit rota in medio rote. Eze. i. Extrinseca qualitas pertinet ad solū visuz: quēadmodum ītrinseca qualitas ad ceteros sensus: ad auditū pertinet illud. Et vocez quā audiui tanq̄ vocē cytharedoz ⁊c. Apoc. xiij Ad odoratū pertinet illud: sicut cynamomum ⁊ balsamū ⁊c. Eccle. xxiiij. Ad delicias gustus illud. Spūs meus super mel dulcis. Eccle. xxiij. Ad delicias tact⁹: illud sicut vnguentū in capite: quartus ex eo q̄ in ipsa re: vel ab ipsa fit secundū motū naturalē: vt ibi: quomodo descendit imber ⁊ nix de celo ⁊c. Isa. lv. Quint⁹ ex eo q̄ agit
B secundū motū artificialē: vt ibi: superedificati sup fundamētū apostolo. ⁊c. Ephe. ij. In quarto genere cōtemplatiōis. Primū est vt redeas ad teipsuz. Intres ad cor tuū Discas estimare spūm tuū: Discute qd sis: quid fueris: quid esse debueris: quid esse poteris: quid fueris per naturā: quid modo sis per culpā: quid esse debueris p disciplinam: quid adhuc esse possis p gratiam: nunquid menti excidit q̄ regnū dei intra uos sit. Luce. xvij. Et quia simile est regnū celoz thesauro abscōdito in agro. Math. xiij. Omni custodia serua cor tuū. Prou. 4. Audi. David quomodo tibi seipsuz i exēplum proponat. Meditatus suz nocte cū cor meū: ⁊. e. ⁊ sco. s. me. meditabar ille cū corde suo meditare: ⁊ tu cum corde meo sine tuo. Scopebat ille spiritum suum: scopa ⁊ tu spiritum tuum: exerce agrū istum attende temetipsū absq; dubio insistentes huic exercitio: inuenies thesaurum istum absconditū in agro: ex hoc exercitio crescit auri copia: multiplicatur scientia: augmētat sapia: ex hoc exercitio cordis oculꝰ mūdatur: ingeniuz acuitur: itelligentia dilatatur. Nihil recte existimat: qui seipm ignorat: nescit quonia sub pedibus suis: omnis mundana gloria iacet: qui conditionis sue dignitatem non pensat: nescit omnino: nescit quid de spiritu angelico: quid de diuino sentire debeat qui spirituz suum prius non cogitat: si nondum ydoneus es intrare ad teipm: quomodo ad illa rimanduz ydoneus eris que sūt supra temetipm: si nec dum dignus es intrare in tabernaculum primuz: qua fronte presumis ingredi in tabernaculū. Secundum hoc est in tancta sanctoz: si cupis euolare vsq; ad secundum seu tertiū celū sit tibi transitus p primuz. In corde hominis inuenire licet aliq̄ quendam plenitudinem orbis terrarum. Ibi sua quedam terra suum habet celum nec vnū: sz tantū secundū post primū ⁊ tertium. Post secundū: tenet enim imaginatio vicem primi celi: ratio secundi intelligentia tertij: ⁊ hoz quidē primuz ceteroz comparatione crassum quidez est atq; corpulentū q̄ sit imaginarium post se trahēs ⁊ in se retinens formas rer⁹ corporaliū: reliqua vero duo huius cōparatione sunt valde subtilia: ⁊ omnino incorporea: ⁊ ab eius crassitudine multum remota: sic sane celum hoc exterius q̄ nos dicimus firmamentum absq; vlla dubitatione constat esse visibile atq; corporeum: ⁊ ipm quidē primū ⁊ oiuz infimum: q̄ autem est terra ad hoc visibile celum: hoc est sensus cor corporeus ad illud internum fantasticum ⁊ imaginarium celuz: nam sicut hoc visibile celum oiuz: que terra gignit atq; nutrit multitudinem finus sui magnitudinē comprehendit: sic oiuz que sensus attin-

git:similitudines infra finū suū imagina-
tio concludit. Ibi primo continent oium
visibilium imagines ⁊ similitudines rerū
veritate que summa veritas est reserva-
uit fiduciarū vero imagines qualibet hora
formandas precessit sue imagini. Facile est
enim aie. s. humane omni hora: quaslibet
rerū figuras per imaginationem fingere.
¶ Ad scām pertinent visibilitū omnitū ra
tiones: diffinitiones: ⁊ inuestigationes iui
D sibilitū. ¶ Ad tertiū spectāt spiritalitū: etiā
diuinoꝝ cōprehensiones: intelligentie ocu
lus est sensus ille quo inuisibilia videm⁹:
nō sicut oculo rationis quo occulta: ⁊ ab
sentia per inuestigationē querimus: ⁊ in-
uenimus: sicut sepe causas per effectus: vl
effectus p causas: ⁊ alia atq; alia quocūq;
ratiocinādi modo comprehendimus: sed
sicut corporalia corporeo sensu videre so-
lemus visibiliter: presentialiter: atq; corpo
ralite: sic vtiq; ille intellectualis sensus in-
uisibilia capit. Inuisibiliter quidē: sed pre
sentialiter: sed essentialiter: sed habet sane
oculus hoc intellectualis ante se velū ma-
gnum obpansum ex peccati delectione fu
scatum: ⁊ tot desideriorū carnalium varia
multiplicitate contextū: ꝙ contemplantis
i tuitū adituinoꝝ secretoꝝ archanis arceat
nisi quantū diuina dignatio: quelibet pro
sua aliorūue vtilitate admiserit testat hoc
propheta clamans. Reuela oculos meos.
¶ Nunq; tibi in omni diei opere: q̄ in ani
me creatione: reparatione: glorificatione:
apparet eius persona sublimior: vel sapien
tia mirabilior: vel misericordia iocundior.
¶ Primo spiritualis natura creat: vt sit.
¶ Secdo iustificatur: vt bona sit. Ter-
tio glorificatur: vt beata fit. Per creatio-
nē ad bonū inciatur. Per iustificationez
in bono dilatatur. Per glorificationem in
bono cōsumatur. ¶ Prima bona sūt crea
toris dona ⁊ creature merita. ¶ Tertia
bona sunt creatoris dona: ⁊ creature pre-
mia: ⁊ ipsa creatoris conditione: naturale
est omni rationali creature esse: scire: ⁊ velle:
cognosce queso homo dignitatē tuam: co
gita excellentem anime tue naturaz: quo
modo fecit eam deus ad imaginē ⁊ simi-
litudinē suam: quomodo sublimauerit eā
super oēm corporeaz creaturā: ⁊ statiz mi-
rari incipies quomodo virgo inclinata filia
hyon protecta sit de celo in terrā: ⁊ ad deuz
clamabis: quid mihi est in celo: ⁊ a te qd
volui super terrā: cogita q̄ necessariuz ⁊ di
uine voluntati: qm̄ congruum tam digne
creature boni aut mali discretionez: ⁊ ar-
bitriū libertatē concedere: vt esset bonum
eius tam acceptū q̄ voluntariū. tam gra-
tum q̄ gratuitū. Agnosce quantuz eminēs
per ingentū bruttis. agnosce quantū subla
ceas per intellectū spiritibus angelicis: si at
tendas: primū cantabis precordialiter: be
nedicā dñm: qui mihi tribuit intellectuz.
Si secundū clamabis deus tu scis insipiē
tiam meā. Inuestiga diligēter voluntatē
non solū tuā: sed ⁊ alienā: seu bonam seu
malā: cognosce tuā vt scias quid corrige-
re seu vnde debeas gratias agere: cogita-
animos perfectoꝝ ⁊ peruersoꝝ spirituum
bonoꝝ: ⁊ spirituū malignoꝝ: vt eluceſcat
quid imitari quid vitare expedtat. Opus
iustificationis sine duobus non cōsumat:
nunq; enim perficitur: si creature sue crea
tor nō comparetur: glorificationis nostre
moduz quis sensus hoium capere: que ra
tio potest cōprehendere: sed glorificationi
nostre certitudinē fidei attestatione tene-
mus quātis q̄litatis: vel quantitatis eius-
modi per itelligentiā nec dū capere possu
mus: sed pro modico ⁊ pene pro nihilo re
putat quicquid humana auditas per ex-
perimentū non probat: scimus autē quia
post plenā mūdationē cōscientie: post mul-
ta exercitia iustitie: incipit tandē aliqñ mēs
humana sperare ꝙ prius vix poterat cre-
dere: nūq; desistas quiescas donec fortune
illius plenitudinis aliquas: vt ita dicā ar-
ras obtineas: donec eterne felicitatis quā-
tulascūq; primitias accipias: donec diui-
ne suauitatis dulcedinem pregustare inci
pias: ad huiusmodi desiderium animare
nos voluit: qui dixit gustate ⁊ videte: qm̄
suauis est deus. ¶ Quartum complatio-
nis genus in quicq; gradus potest dimidi.
¶ In primo gradu cōsideramus ea que
pertinent ad anime qualitatez vel essentie
ipsius propietatē ꝙ vita quedam ⁊ perpe
tua sit q̄ nullis penis extingui possit ⁊ nō
solū possit i ppetuū viuere. s. corpus ēt ad
vitam ⁊ ad sensum animare ꝙ nullo suste
tamento egeat ꝙ sine subsidio sempiter-
ne subsistat ꝙ non sit per totius corporis
membra diffusa cum sit ipsa simplex quā
do in toto corpore suo: quasi in suo quo.

dam mundo sit vbiq; tota. Quemadmodum deus inuenitur vbiq; totus in omni creatura sua: quomodo in illo suo mundo sola voluntate omnia mouet atq; disponit. sicut in hoc mundo deus solo voluntatis nutu omnia regit: qui eodem voluntatis nutu omnia creauit. ¶ In secundo gradu considerantur ea que ad cognitionem sunt: & in hac consideratione miramur volubilitatem cogitationis. agilitatem imaginationis. ingenij acumē. discretionis examen. capacitatem memorie. vivacitatē intelligentie. & circa hec alia quelibet stupenda. ¶ In tertio gradu consideramus rationalis animi voluntatē multiplicemq; eius affectionem. ¶ In quarto gradu contemplationis cōtemplamur et admiramur: quomodo tot animi affectiones rediguntur in virtutes: inquantū per discretionem disponuntur: & in bona intentione figuntur: cum enim nihil aliud sit virtus q̄ affectio ordinata & moderata ex intentione bona agitur: vt sit affectio ordinata: & per discretionē efficitur vt fiat moderata. ¶ In qnto gradu asperitatis gratie modū cum admiratione attendimus absq; dubio quicquid boni in bonor̄ cordibus agitur septiformis: ipse spiritus per inspirantē gratiā operatur: ecce vnus atq; idem spiritus tot mentibus semp & vbiq; presidet: & gratie sue munera multipliciter impedit. In duob⁹ vltimis generibus cōtemplationis. puto q; op⁹ē intima potius cōpunctione q̄ profunda inuestigatione suspirijs q̄ argumentis crebris gemitibus q̄ copiosis argumētationibus: scim⁹: q; cordis intima nil a deo purgat mentis q̄ munditiā: nil a deo reparat: nihil sic ambiguitatis nebulas detergit: cordisq; serenitatē: nihil melius nihil sanctius adducit q̄ vera animi cōtritio q̄ profunda & intima anime cōpunctio: sed quid ait scriptura: beati inquit mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbunt. Math.v. Studeat ergo cordis mundicie qui cupit deū videre: o quā prudenti circūspectione: o quātrequenti increpatione. oportet inuigilare: ne vllus mentis excessus vel cogitationis euagatio discretionis perspicacitatē lateat nec sine redargutione fortiq; castigatione pertrāseat cū rationalis creatura: quantū ad aliqua deo sit similis: sm illud: creauit deus hominē ad imaginē & similitudinē suam. Gene. i. Et secōm illud: tu signaculū similitudinis plenus sapientia. & decore in deliciis paradisi fuisti. Eçe. xxviij. Et q̄tum ad aliqua sit dissimilis: secundū illud: deus qs similis erit tibi. contemplatio quantum ad primā non est preter rationē: contēplatio vero quantum ad alia est preter rationem. ¶ Aues cū volare volunt. alas suas expandunt: sic debemus & nos cordis nostri alas per desideriū extendere: & diuine reuelationis horā semper expectare: vt quecunq; hora diuine inspirationis aura mētis nostre nubila detrahit. vericq; solis radios detererit: excussis tandē cōtemplationis sue alis: mens nostra se ad alta eleuet: & auolet: & fixis obtutibus in illud eternitatis lumen q̄ desuper radiat omnia mūdane volubilitatis nubila transcēdat: hoc figuratū est in duobus cherubin qui erāt expandentes alas. Exo. xxv. Debemus autem non solum ad hoc q̄ in hac vita habere possumus. Ucq; etiā ad illud diuine contemplationis spectaculū: q̄ in futura vita speramus animas nostras suspendere & in huiusmodi expectatione vehementi desiderio anelare debet anima perfecta omni hora sue peregrinationis terminus cum desiderio expectare: hinc est q̄ abrā in hostio tabernaculi sui sedebat. Gene. xviij: Helyas in speluncē sue hostio stabat. Iii. iij. Re. ix. Debet anima sancta & vere sponsi amica ad dilecti sui aduentum: sūmo cuius desiderio anelare parata semper vocāti occurrere: debet semper in hoc sollicita esse ne subito aduenientis min⁹ ornata inueniat veldiu exclusus nullam molestiaz sustineat. molesta satis verba estuāti q̄ desiderio multum oneroso manda remanda &c. Dicit huiusmodi anima i suis cordibus inuenta: certe aduentum tuū prefire debuissem: vt te solemniter susciperē de cetero aduentum tuum mihi prenuntia: ecce vox dilecti pulsantis. Aperi mihi soror mea. Cant quinto. Respondē expecta modicum: o quantum timeo ne illud modicum protrahas in longuz donec trā seat: pessulū hostij mei aperui dilecto meo at ille declinauerat. Cant. v. Per modica morula patienti desiderio. satis est molesta. Scimus quia singularis consortez nō recipit. vide ergo ne tunc primo incipias

pſtrepētiū ſbas eſcere velle cū tā ipſe icepe
rit adhoſtiū pulſaſ allegn gd tā eris victu
ra niſi expecta reſpecta: expectādū ſāe itēq;
ſſpectādū ad eīctēdū turbā extrāeop; ⁊ eīj
ctēdū familiā eorū: oēs cogitat⁹ tam vani
q̄ norij extranei: iudicandi ſunt: qui nulli
noſtre vtilitati deſeruiunt. Illos vero q̄ſ
domeſticos famulātes habemus quos
noſtris vſib⁹ iplicam⁹: quia veroi ſingu-
laris amoꝛ ſolitudiné amat totā hanc tur
bam nō ſolū cogitationū: verum affectio-
num oportet eſcere: vt dilecti amplexibus
liceat inherere: quāta queſo in hac expec-
tatione moꝛa modicū ibi. modicū in oꝛto:
duꝫ tumultuationū turba dirigitur modi-
cum inueſtibulo dum thalam⁹ adornatur
modicū in thalamo duꝫ lectulus ſternitur
vbi intimus anime ſinus ad ſummaꝫ pa
cem ⁊ tranqllitateꝫ componitur: dilectus
auditur per recoꝛdationē. videtur p admi
rationē deoſculatur: per dilectionē ample
xatur: per delectationeꝫ: vel ſi hoc melius
placet: auditur per reuelationem: videtur
p cōtemplationem. deoſculatur per deuo
tioneꝫ. a ſtringitur ad dulcedinis ſue infu
ſioneꝫ: auditur per reuelationē: donec vo-
ce eius paulatiꝫ inualeſcente tota pſtrepē
tium tumultuatio ſopiatur: ſolaq; ipſius
vox audiatur: donec omnis illa tādeꝫ tu-
multuātiū turba diſpereat. ſoluſq; cū ſola
remanet: ⁊ ſolus ſolaꝫ p ꝓtemplattonem
aſpiciat: videtur per cōtēplationeꝫ donec
ad inſolite viſiōis aſpectū pulcritudiniſq;
admirationeꝫ paulatim anima incaleſcat
magiſq; inardeſcat ⁊ tandeꝫ aliquādo in-
caleſcat donec ad verā puritateꝫ internā-
q; pulchritudinem tota reformetur: ⁊ ille
interne habitationis thalamus purpura
⁊ byſſo. iacinto coctoq; biſſinno. vndiq;
peroꝛnetur: donec tādē aliquādo thalamo
peroꝛnato. ⁊ introducto dilecto fiducia iaꝫ
inualeſcente diſderioq; pruꝛgente. cū ſe
vlterius iam cohibere nō valeat ſubito in
oſcula ruat: ⁊ impreſſis labijs: intime dno
tionis oſcula figat puta quia experta dul
cedine tāta de cetero nō poſſit anima illa
pulſanti dilecto aliquas moꝛas negligere
ſed q̄uis iam prompta ſit aduenientem ſu
ſcipere: neſcio ſi eque parata ſit vocāti oc-
currere: aliud ē cū ipſo introire atq; aliud
cū ipſo exire: quid ē eius introire niſi ſe to
tam in ſe ipſaꝫ colligere: qd eſt eius exire
niſi ſeipſam extra ſemetipſam totaꝫ effun
dere: nihil aliud ē animā cū dilecto ſuo in
cubiculū ingredi: ⁊ ſolam cū ſolo moꝛari
dulcedineq; pfrui niſi exteꝛioꝛum omniū
obliuiſci ⁊ in ei⁹ dilectione ſuſume ⁊ inti
me delectari: ſe ſolam cum dilecto videt
quando exteꝛioꝛuꝫ omniuꝫ oblita ex hijs
que in intimis ſuis cōſiderat animū ſuuꝫ
in affectu dilecti inflammat: ⁊ tā ex bono
rum q̄ ex maloꝛum ſuoꝛum conſideratio
ne: in gratiaꝝ actioneꝫ aſſurgat: ⁊ hinc
pro impenſa gratia: hinc pro idulta venia
intime deuotionis victimas pſoluit. vſq;
in intimum dilectus perducitur ⁊ in opti
mo collocatur quādo ex intimo affectu ⁊
ſuper omnia diligitur: cogita quid ſit q; i
vita tua ardentius dileriſti: an ruus concu
piſti: q; te iocundius afficiebat profūdius-
q; delectabat: cōſidera ſi eandem affectio
nis violentiam delectationis q; habundā
tiam ſentis: quando in ſummi dilectoris
deſiderium inardeſcis: quando in eius di
lectione requieſcis: nondū intimuꝫ illuꝫ
affectionis tue ſignum tenet: ſi intime dile
ctionis aculeus animam tuam in diuinis
affectibus minus penetrat q̄ in alienis af
fectib⁹ aliq̄ penetrare ſolebat: ſiꝫ ſi tātam
vel validioꝛem dilectionis violentiam in
intimis tuis circa diuina prēſperis quā
alias unquaꝫ expertus fueris: vide adhuc
ſi forte aliud quid ſit in quo delectari vel
cōſolari poſſis: q; ſi eſt nondum audeo di
cere dilectum intimum ardentiſſimi amo
ris ſinum tenere: ſatage trahere eū adhuc
ad interioꝛa coꝛdis⁹: quis enim neget coꝛ
tales receſſus habere in quibus ſummi ⁊
ſingularis amoꝛis violentia cum aliquid
per affectum infixerit. aliena omnino de-
lectatiōe anelli nō poſſit: certe ſi aliena ali
q̄ cōſolatiōeꝫ q̄ris uel recipis: Deū q̄muis
fortaſſis ſumme: nondum tamen ſingula
riter diligis: nondū ergo in intimuꝫ p̄du
citur: ſi ergo non ſatagis introducere euꝫ
ad intima tua quomodo te, credam poſſe
ſequi eum ad ſublimia ſua. Et notandum
q; ſublimitas diuinaꝝ reuelationeꝫ ma-
nifeſtum eſt diuine dilectionis indiciuꝫ: tā
non dicam inquit vos ſeruos: ſed amicos:
quia omnia quecunq; audiui a patre meo feci
vobis. Jo decimoquinto. Ex magnitudi-
ne diuine dilectiōis pēdet mod⁹ diuine re
uelationis. Comedite inquit amici ⁊ bi-

bite: ⁊ inebriamini. Carissimi. Cxl. quinto. Qui comedūt dū cibū mastticāt: non sine mora vel quacūq; labore in quo delectātur intrīūt: qui bibūt cū velocitate: vel facilitate q̄ ficti traducūt. nūquid nō videtur tibi comedere qui multa studio: ⁊ longa meditatione vix possunt ad veritatis delitias ptingere: bibūt qui ex diuinis reuelationibus cū facilitate: ⁊ iocūditate hauriūt q̄ de intima veritatis suauitate ardēter cōcupiscūt. ¶ Itē notādū q̄ ea q̄ circa vnitatē diuinitatis cōsiderātur que ad quintū genus cōtēplationis pertinent supra humane intelligētie modū exceden tia nihilominus tamē sunt rationi cōsentanea: credimus diuinā essentiā esse summe vnā: ⁊ simplicissimā: credimus etiā eā esse omne bonum: Exo. trigesimotertio. Ego ostendā omne bonū tibi: ait deus moysi. Itē credimus eā esse immēsam licet simplicissimā. Magnus inquit deus ⁊ laudabilis nimis: enim hūjs affectionibus ratio hūana acquiescit. Bonū eni illud pfectus ⁊ omnino sufficiēs nō esset si in eo aliqd boni defuisset. Itē si cōpositū esset naturaliter diuidi posset ⁊ sic esset cōmutabile: ⁊ nō esset optimū: simplicissimū est quantū ad efficatiā: virtute est immēsus: essentia est summe simplicitatis. ¶ Itē notandū: q̄ inter spectacula trīū vltimorū cōtēplationū debemus libēter discurrere si volumus diuinā reuelationē nobis fieri: dictū est eni moysi. Exo. vigesimoquito. Be loco qui erat in medio duorum cherubin inde loquar ad te. ¶ Itē notādū: q̄ quāuis familiare sit ⁊ quasi proprīū videatur diuinis nouissimis contēplationū generibus per mētis excessum videre quattuor aūt primis quasi domesticū ⁊ pene vel de singulare: sine vlla animi alienatione in contēplationē assurgere possunt: cum oia ad que solēt modo vtroq; cōtingere horū aūt qui in suis contemplationibus supra semetipos ducūtur: vsq; ad mētis excessus raptūtur alij hoc expectant ⁊ accipiūt: ex sola vocāte gra. Alij vero vt hoc possint sibi cōparant: cū gratie tamē cōparatione ex magna animi industria: ⁊ illi quidem hoc donū quasi fortuitū hūt isti vero tā ex virtute possidēt: qui ex magna tā parte id possunt cū volūt: vnius rei figurā hēmus in moyse alterius aūt in aaron: Aarō enim moyses: in mōte per nubē archam vidēre meruit: sola reuelātis diuīs gratia fuit aūtem ex magna parte in potestate habebat quottēs id ipe ordo vel ratio poscebat in sancta sanctorū intrare: ⁊ intra velū ipsum archā dūi videre. ¶ Itē notādū: q̄ tribus modis gratiā cōtēplationis pficimus. aliquādo ex sola gratia aliquādo ex imūcta industria aliquādo ex aliena doctrina. In tribus modis videtur cōtēplationis qualitas variari. Modo enim agitur mentis dilatatione modo: mētis sublevatiōe aliquādo mētis alienatione. ¶ Mētis dilatatio est quādo animi acies latius expānditur ⁊ vehementius acuitur modū tamē hūane industrie nō supgreditur. ¶ Mētis sublevatio est quādo intelligētie vivacitas: diuinitus irradiata hūane industrie metas trāscendit: nec tamē mētis in alienatione transit supra se sit quo videat ⁊ tamē ab assuetis penitus nō recedat. ¶ Mētis alienatio est quādo presentiū memoria mētem excidit ⁊ in peregrinū quendā: ⁊ hūane industrie in vnū animi statū diuine opationis trāsfiguratione trāsit. ¶ Nostres cōtēplationis modos experiunt qui vsq; ad summā huius gratie arcem sublimari merentur. Primus surgit ex industria hūana. Tertius ex sola gratia diuina. Medius aūt ex vtriusq; permittione: hūane scilicet industrie ⁊ gratie diuine: de primo legit. Leua in circuitu oculos tuos ⁊ vide. Isa. sexagesimo. De secūdo qui sunt isti qui vt nubes volāt. Et isdē nono. De tertio ego dixi in excessu meo. Ille motus qui fit mētis dilatatiōe: tribus solet gradibus exercere: arte exercitatione attētione. ¶ Artē nobis ad aliqd veraciter cōparamus: quādo quidē aliqd agēdū sit veraci traditione: seu sagaci inuestigatione addicimus. ¶ Exercitatio est quādo id quod arte percepimus in vsus adducimus: ⁊ in eiusmodi officij executionē nos ipos promptos ⁊ expeditos efficimus. ¶ Attentio est quādo studio q̄ exequimur summa diligentia insistimus. Itē ille contēplatiōis mod⁹ qui in mētis sublevatiōe accidit tribus gradibus excrescit. Intelligētia namq; humana diuinit⁹ inspirata: ⁊ in illo celesti lumine irradiata q̄ aliquādo sublevatur supra scientia: aliquādo etiā supra industriā: aliquā aūt supra naturā. Supra scientiā quādo aliqs tale aliqd

ex diuina reuelatione cognoscit.q modus proprie scientie vel intelligentie excedit. Supra industriaz quãdo ad illud hũana intelligẽtia diuinitus illuminatur: Ad q̃ nulla sua sufficit sciẽtia necilla q̃ interim habz necvlla sua idustria ꝓparare videlicet supra naturã quãdo humana intelligẽtia diuina inspiratiõe afflata:nõ cuiuscũq; hominis:sed generaliter totius hũane nature moduz industriaq; metas trãsgredit oẽ genus prophetie sine mẽtis alienatiõe videtur ad hũc tertium sublevationis gradum pertinere nõ ne supra humanã natura est videre de preteritis quod tã nõ est: videre de futuris:quod nondũ est:videre de presentibus:quod sensibus absens est: videre de alieni cordis secretis q̃ nulli sensui subiectum est. ¶ Tribus de causis in mẽtis alienationẽ aducimur Nã modo p̃ magnitudine deuotionis:modo p̃ magnitudine admirationis:modo p̃ magnitudine exultationis:fit vt semetipsam mẽs oratio capiat:z supra semetipsaz elevata in alienatione trãseat magnitudine deuotionis quãdo tãto celestis desiderij:igne succenditur:vt amoris intimi flãma vltra hũmanũ modũ excrescat:que animã hũanã ad cere similitudinem liquefactam:ad pristinos status resoluat:z ad instar fumi attenuatũ in supna eleuet:ad summa emittat ¶ Magnitudine admirationis quãdo diuino lumine irradiata z in summe pulchritudinis admiratione suspensa:tam vehemẽti stupore cõcutitur:vt a suo statu fũditus excutiatur:z in modũ fulguris corruscãtis quãto profundius per despectum sui inmise pulchritudinis respectu in ima deijctur:tanto sublimius:tãto celerius p summorũ desideriorũ reuersata:z super semetipsa rapta in sublimia eleuẽ. ¶ Magnitudine exultationis quãdo intima illa interne suauitatis habũdãtia potata. Immo plene inebriata:quid sit:q̃d fuerit penitus obliuiscitur:z insup mũdanũ quendã affectũ suq̃ quodã mire felicitatis statu raptim transformatur:hij tres modi excessionis in. Cant. describũtur. Primus cuz dicitur:que est ista que ascẽdit p desertuz sicut virgula fumi ex aromatibus mirrhe z thuris:z vniuersi pulueris pigmẽtarij Cantitij. Secũdus ibi que est ista.que p gredutur quasi aurora consurgens.pulvt luna.e.vt sol. Cant.vi. Tertius ibi:que est ista que ascẽdit de deserto deliciis affluẽs innixa super dilectũ suũ. Cant.viij. ¶ Circa primũ notãdũ q̃ sumum intelligimus deuote mẽtis desiderium qui sumus ab igne spiritualis amoris surgit virgula gracilis z recta est tutum desiderij anxium z vnicũ surgens ex intentione recta p mirrham intelligas carnis cõtritionez:p thus cordis deuotionẽ:per vniuersum pulueres pigmentarij omniũ virtutũ cõsummationẽ nũc anima sancta veraciter quasi fumꝰ: z per desertũ ascendit quãdo ex his que i semetipa inuenit sine malis affectũ suũ in celestis sponsi desiderium ascendit. Circa secunduz notandũ q̃ mens velud aurora cõsurgit:que ex visionis admiratione paulatim ad crementa cognitionis proficit. Aurora paulatim eleuatur:elevando dilatatur:dilatando clarificatur:sed miro modo tandẽ in diez definit per promotionis sue incrementa ad defectũ venit:vnde accipit:vt maior sit. Inde ei accidit vt omno non sit:sic humana intelligẽtia diuino lumine irradiata:dum intelligibilium contemplatione suspenditur: dum in eorum admiratione distenditur quãto ad altiora vel mirabiliora ducitur tanto amplius dilatatur:z vnde infimis est remotior:inde in semetipsa purior z ad sublimia subtilior:inuenitur:sed in hac sublevatione duz mẽs humana semp ad altiora crescit duz diu crescendo tandem aliquando humane capacitatis metas transcendit sit demũ vt a semetipa penitus deficiat: z insuper mundanum quendã transformata affectũ tota supra semetipam eat:z sicut matutina lux crescendo desinit non quidem esse lux sed esse lux matutina vt ipa aurora iam non sit aurora. Ita humana intelligentia ex dilectionis sue magnitudine quandoq; accipit vt ipa iam non sit ipa:non quidem vt non sit intelligentia sed vt iam nõ sit humana:z sicut primus excessionis modus ex deuotiõe surgit:sic iste in deuotione desinit: Ibi ex nimio veritatis desiderio ad veritatis cotemplationem assurgitur:hic ex veritatis reuela eiusq; cõtemplatione ad deuotionem animus inflammatur q̃ forte innuitur: cum dicitur pulchra vt luna.e.vt sol aurora z luna lucẽ habẽt:sed calorẽ nõ habẽt sol aũt in vtroq; prepollet

gā sole lucidius:quid sole feruētius videtis ergo q̄ illa mentis ascensio q̄ hoc loco designatur cui⁹ extrema soli ꝓparatur:qz nō in qualecūq; sed insummā deuotionē quādoq; designat q̄is a sola claritate veritatisq; illustratione incipiat. Et notāduz q̄ ille diuine reuelationis splēdoz quādoq; preuenienti meditationi occurrit:quandoq; ipsaz humanā premeditationē preuenit:z modo querentez adiuuat modo torpentē excitat:hinc est q̄ regina austri regē salomonē questionibus pulsat.iij. Ro.x. Hinc est q̄ vinctū petrū angelus cū luce visitans a corpis sui somno excutit:z educit.Act.xij. Que est ista regina austri z illius calide regionis in habitatrix z domina: z vidēdi salomonis desiderio succēsa nisi anima sancta sensibus z appetitibus carnis:cogitationibus z affectibus mētis fortiter p̄sidēs z sūmi regis vteriq; prorsus salomoni dilectione feruens:videndiq; desiderio ardens regina sabba prius querit z audit postea videt z intelligit tandē aūt obstupescit z deficit:primū est meditationis:secundū contēplationis:tertiū extasis meditatione assurgitur in contēplationez cōtēplatione in admirationē.admiratiōe in mētis alienationē. ¶ Circa tertiū. Notāduz q̄ quasi de deserto humanus anim⁹ ascendit quādo supra semetipsuz mentis alienatiōe trāsit quādo semetipsuz immo deserens:z ad celū vsq; pertransiēs solis diuinis se totū⁹ p contēplationē z deuotionē emergit.deliciarū affluentia ascēsionis tūc mēsa existit quādo ex illa diuine dulcedinis infusione q̄ in intimis sentit seipsaz anima sancta pre gaudio z exultatiōe nō capit in tantū vt exultationis sue magnitudo eam extra semetipsam effundat huiusmodi reformā in animalibus possumus percipere:solent namq; in suis lusibus saltus,quosdā dare: sicut pisces dū in aquis ludunt supra aquas exiliunt. Nemo autez tanta in cordis exultationē vel subleuationē de suis viribus presumat:vel suis meritis ascribat.vnde z illa aia que de deserto ascēdere sic describitur dilecto suo innixa perhibetur qd est dilecto inniti nisi virtute illius z in propriis viribus pmoueri deducit eā dilectus per desertū in nube diei: z tota nocte in illuminatione ignis nō haberet quomodo estus cōcupiscentie tēperaret sibi: nisi virtus altissimi obūbraret illi:deesset vnde ignorantie sue tenebras illuminaret:nisi in lumine illius videret lumē:accipit itaq; dilecta ex munere dilecti sui duo remedia cōtra duo pncipalia mala refrigerij nubē cōtra cōcupiscentiam carnis z reuelationis lucē cōtra ignorātiam mētis. ¶ Quid ad hāc gratiam ꝓfecit cū eā sibi vltra solitū subtrhai tā sentit q̄ facere debeat:vnde ad eā recuperandam adiuuari valeat: debet animus q eiusmodi est proprijs meditationib⁹ cordis in se exultationē reparare:z impēsa sibi diuinoz beneficioz munera ante recordationis sue oculos reuocare: z eiusmodi recordatiōe seipsum ad profundā z deuotā gratiarum actionē instigare:z tandē aliquādo ineternum illud spiritualis armonie organū ex affectu in diuinas laudes laxare:dū itaq; eiusmodi studijs intima cordis affectio: i diuine cōfessionis magnificentiā plena deuotione resolnitur:qd aliud q̄ quoddā vt ita dicā spiraculū aperitur:per q̄ in ipsum cordis nostri vasculū diuine suauitatis:habūdantia infundatur: hinc est q̄ elyseus propheta verbū dūi regsitus cū se presensisset spiritū prophetie tūc tēporis nō habere:fecit psaltē adduci quo p̄sente atq; psallente statim spiritū prophetici hausit oscq; suū in verba prophetie relaxauit.iiij. Ro. tertio. Quid est aūt psaltē adducere nisi ꝑ uida meditatione cordis exultatiōe reparare:z ex diuinoz beneficiorū vel promissoz recordatione cordis deuotionē excitare.tūc per psaltē psallere facimus quando ex magno cordis tripudio in diuina preconia iubilamus z in gratiarū actionem assurgentes ex intimis visceribus in diuias laudes cū magno cordis clamore reboamus:hoc itaq; agētes:qd aliud q̄ vtā sternimus per q̄ veniente visitantemq; nos dominū excipiam⁹: sacrificiū inq; laudis honorificabit me:z illic ottēdā illi salutare dei ad eiusmodi psalmis vocem spūalis anim⁹ medullitus tāgitur z in ruēte in eo spūaliter afficitur z dū ad diuinā inspirationē intellectualis sensus apitur quodā mō in eo gratia repatur:solet dulcis armonia cor exhilarare z ei gaudia sua ad memoriā reuocare:z quo amor vehemētius hic animū afficit eo ꝑfundi⁹ audita armonia affectū tāgit:z quo ꝑfundius ꝑ affectū

tangitur tanto efficacius ad sua desideria renouatur: quid igitur aliqd de prophetico viro sentire oportet: nisi q exterior armonia spūalez armoniā et ad memoriā reduxit: z audita melodia audiētis animū assueta gaudia renocauit atq; lenauit. ¶ Bi cuz est quib⁹ de causis mentis alienatio accidere soleat: nunc illud adijcienduz videtur qbus gradibus ascēdat: ascēdit aūt aliqñ supra sensuz corporalē: aliqñ etiā supra imaginationē: aliquādo vero supra rationē. quis duos p̄mos ascēsus negare audeat cū illū qui supra rationē est apostolica auctoritas cōtineat: scio iquit hominē siue in corpore siue extra corpus: nescio deus scit raptū vsq; ad tertiū celū. ij. Cor. xij. Ecce q: humanā rationē mētis alienatio ne trāsierat: quid circa se ageretur discerne re nequibat. ista que p̄cedūt extracta sūt de libro Ricardi de p̄templatione. ¶ Tres discipuli xp̄i in xp̄i transfiguratione ceciderunt in faciē suā. Math. xvij. Quia sensus imaginatio ratio in dei cōtemplatione deficiūt. paulus etiaz lucis circumfulgētia excecatur. Act. ix. Corpus debilitatur. ibi. Eze. ij. Vidi z cecidi in faciē meā. Bre. in quandā miserā cecidim⁹ qui ipsuz bonū ferre non possumus ad q creati sumus. Dauid. x. Vidi visionem hanc grandez. z non remansit in me fortitudo.

¶ Decima pars de his que pertinent ad contemplationem diuinoz .ca. xiij.

In summa. Notandū est q. xij. videntur esse q̄ hoiem preparant ad diuinoz p̄templationē. ¶ Primū é exercitatio in opibus actiue: nuq̄ cito peccator deo reconciliatur: dignus est videre eius faciē. Absalon mansit duobus annis in ierusalem: z faciem regis nō vidit. ij. Ro. xiiij. ¶ Scōz est puritas aaron. nō intrabat in sancta sanctoz: nisi p⁹ lotus. Leuit. xvi. Mat. xv. Bti mūdo corde. q̄m ipsi deū videbunt. Ber. ad fratres de mōte dei. Hoc ineffabile cū nō nisi ineffabiliter videatur: qui vult videre cor mund⁹: quia nulla similitudine corporis dormiēti nulla corporea specie vigilāti: nulla rationis indagine nisi mundo corde humiliter amātis: videri potest vel ap̄hendi. ¶ Tertiuz est solitudo. Osee. ij. Adducā eaz in solitudinem: z loquar ad cor eius. z Gen. xxxij. Legitur de Jacob q remānsit solus: z ecce vir luctabatur cuz eo vsq; mane: apparuit dūs moysi in interioribus deserti. Exo. iij. Ber. O anima sola esto. vt illi soli te solaz seruies q̄ ex omnibus elegisti. Item Ber. dei filius. Verecundus amator est: z non vult sponse sue secreta reuelare ī publico. Quod anima sponsa christi sit ostendit. Ber. super Cant. His verbis: aiam q̄ videris relictis omnibus verbo vocis omnibus adherere: verbo viuere: verbo se regere: de verbo concipere puta: coniugem attende in spirituali matrimonio: duo eē genera pariendi: z ex hoc etiā diuersas soboles: sed non aduersas. cum sancte matres aut predicando animas: aut meditādo intelligentias pariunt spirituales. In hoc vltimo genere exceditur: z seceditur: etiaz a corporalib⁹ sensibus. vt se se nō sentiat qui verbū sentit hoc fit cū mēs ineffabili verbi illecta dulcedine quodāmodo se sibi furat. Immo rapīt atq; illabīt a seipsa. ꝟbo aliter sane afficitur mens fructificans verbo z fruēs verbo. illis sollicitat necessitas proximi. hinc imutat suauitas verbi: z qd est leta in prole mater: sed in āplexibus sp̄ōsi letior cara pignora filioz: sed oscula plus delectāt: parat qs forsitan q̄rere a me ꝟbo frut. qd sit. Ro. q̄rat pot⁹ expertum a quo id q̄rat: aut si z mihi daret experiri. putas me posse eloqui q̄ ineffabile est: audi exp̄tū siue inquit excedim⁹ mēte deo siue sobrij sum⁹ nobis: hoc est aliud mihi credo solo arbitrio deo: aliud nobis cōmitto: bonum est saluare multos: excedere aūt z in verbo eē multo iocūdi⁹: at qū hoc: aut q̄diu hoc dulce cōmentū: sz breue momētū z experimētū rarū. ¶ Quartū est ꝺ solatio. Deut. viij. Afflixit te penuria. z dedit tibi cibuz manna. Jacob timebat multū esau. qñ vidit visionē illā pro qua dixit. vidi dominū facie ad faciē. Gen. xxxij. z Stephan⁹. In tribulatione posit⁹ vidit gloriaz dei. Act. vij. Johānes in exiliuz relegatus admirās vidit visiones q̄ in apo. scripte sunt. Bre. super illud. Gene. xxij. Vidi dūm facie ad faciem: prius exurēte tristitia caligo detergitur: z sic respondente raptum in circumscripto lumine mens illustratur quo i gaudio cuiusdā securitatis absorbetur: z quasi post defectum presentis vite vltra se rapta in quadaz nouitate recreatur ibi mēs ex immenso fonte visionis superno roz-

aspergitur: tbi nō est sufficere ad id quod rapta est contemplatur. ⁊ veritatem sentiendo videt quta quāta est ipaveritas nō videtcui tanto se longe esse estimat quāto appropinquat: quia nisi illa vtcunq; conspiceret: non eam conspicere se non posse sentiret. ¶ Quartuz est silentium. Maria tacet. Luce. vij. Pharisco eam contēnentem: Item eiusdē. x. Martha petente eam sibi dari. Et Mat. xxvij. Cū discipuli eēnt ei molesti pro effusione vnguenti. ad contemplatiuā pertinet audire verbuz ineternum q; in taciturnitate magna vult audiri Dauid. Audiā quid loquatur in me dominus deus. Eccle. xxxij. Audi tacens: in eodem vbi non est auditus non effundas sermonē. Treñ. iij. Dicitur de taciturnitate ⁊ solitudine. sedebit solitarius: ⁊ tacebit. Ibidē bonū est prestolari cū silētio salutare dei: ⁊ etiā si quis. Mariā alloqtur silenter debet loqui. Joh. xi. Martha vocauit Mariam silentio. Magister adest ⁊c.

¶ Sextuz est gratiaꝝ actio: ⁊ vox laudis. In psalmo. Sacrificiū laudis honorificabit me: ⁊ illic ostendā illi salutare dei. Sex alia tanguntur. Beñ. xviij. Quoꝝ primū ē humilitas q̄ tāgitur in hoc q; deus dicit apparuisse abrahe in valle mambre. Interli. Apparet deus humilibus. Mambre interpretat claritudo vel pspicuitas: conuallis. Mambre est duplex humilitas cordis. s. ⁊ corporis in qua clarius de⁹ videt. Ber. Superbo oculo deus nō videt: sincero ⁊ in miro patet. Idem qsquis curiosus scire quid sit hoc. Uerbo frui para illi nō aurem: sed mentē. nō docet hoc lingua: docet gratia: absconditur a sapiētibus ⁊ prudentibus: ⁊ revelat parvulis. Magna fratres: magna ⁊ sublimis virtus humilitas que promeretur q; nō docetur: digna adipisci q; nō valet adisci: digna a verbo ⁊ de verbo cōcipere: que suis ipa verbis explicare nō potest: loc⁹ Marie erat ad pedes xpi Luce. vij. Stans retro secus pedes ⁊c. Eiusdem decimo. Que sedens secus pedes ⁊c. Jo. xi. Uidens eum cecidit ad pedes eius. Eiusdem. xij. Unxit pedes ihesu. Et Jo. xx. Uoluit tāgere pedes eius: ⁊ nō est permissa: noli inquit me tangere. Glo. Hoc innuit q; pedes eius amplecti voluit Mat. vltimo. Dicitur de ipsa ⁊ socia eius: accesserunt ⁊ tenuerūt pedes eius. ¶ Secundum est quies q; tāgitur ibi sedēti ⁊c. Treñ. iij. Sedebit solitarius ⁊c. Joh. xi. Maria adhuc domi sedebat. Beñ. xxviij. Uidit Jacob in somnis scalā: hanc visionem vidit Jacob dormiens in itinere. Aug. In itinere dormire est in via huius seculi ab impedimēto secularū actionū gescere: de somno isto legitur. Cant. v. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. Sap. viij. Intrāsin domū meā cōquiescā cū illa. ¶ Tertiuz tangitur cū dicitur in hostio tabernaculi: hostiū tabernaculi est exitus de corpore isto: in hostio tabernaculi sedent qui mortem habēt in desiderio: ⁊ vitā ipatiēta. Jacob lucrāte cū angelo: nerū⁹ emarcuit. Bene. xxxij. Amor enim presētis seculi deficere debet in viris contēplatiuis. Greg. Jacob q cū angelo cōtendit: cōtemplatiz viri aiam exprimit que cū deū cōtemplari nititur velud in certamine modo q̄si superat: qr intelligendo ⁊ sentiendo de incircūscripto lumine aliud gustat: modo vero succūbit: qr de gustādo iterū deficit: quasi gustū⁹ vincit angelus quādo intellectu intimo apprehenditur de⁹. ¶ Sed notandū q; idē victor: tetigit nerū ⁊ marcescere fecit: ⁊ ex tūc Jacob vno pede claudicauit: qr oīpotēs de⁹ cū per desideriū ⁊ intellectū cognoscit: voluptatē carnis arefacit: ⁊ qui pius q̄si duob⁹ pedib⁹ nittētes: ⁊ deū videbāt q̄rere: ⁊ seculū tenere: post agnitionez suauitatis dei: vnus in nobis pes sanus remanet alius claudicat: qr debilitato amore seculi solus amor dei cōualescit. ¶ Quartuz est feruor caritatis q; tangit ibi: i feruore dici aaron cū igne: ⁊ thymiamatbe itrat in sancta sanctoꝝ. Leuit. xvi. Aug. in lib. soliloquiorum. Sapiētia castissimo cōspectu atq; cōplexu nullo interposito velamento quasi nudam videre ac tenere desideras qualez se illa nō finit: nisi paucis ⁊ electis amatoribus suis. An vero si alicui⁹ pulchre femine amore flagrares iure se tibi nō daret si aliud a te quicq̄ preter se amari cōperisset sapientie castissima pulchritudo se tibi in sola asserta demōstrabit. ¶ Quintum est cordis elevatio que est meditādo de supernis q; tangitur ibi. Cum elevasset oculos xps in monte transfiguratus est. Mat. xvij. ⁊ Mar. ⁊ Luc. ix. Numeri. xiij. Cū veneritis ad mōtes cōsiderare terrā qualis sit. Eiusdē. xvij. Ascende in montē istū abari

ꝛ cõtẽplare terrã q̃ dat⁹ ſuꝫ filijs iſrael. Deut.iij. Aſcẽde cacumen phaſge ꝛc. In ps. Admoꝛfui dei ꝛ dilectat⁹ ſũ. Sap.vij. Logitare de illa ſenſus eſt cõſumatus: loquit ꝺ ſapiẽtia increata. ℭ Sertũ ẽ ratio: que tangitur ibi: netraſcas ſeruũ tuũ. Jeſu oꝛante apertũ eſt celũ. Luce.iij. In eodem oꝛante: facies eius facta eſt altera. Luc.ix. Oratione dilectus eſt: aduocãdus: tenẽd⁹: ꝛ reuocãdus. Ber. ſuper Cant. Dicamus verbũ dei deum ſponſum aie: ꝛ venire ad aiam: ꝛ iterũ dimittere eã tũ: vt ſenſu aie: nõ verbi motu in iſta fieri ſentiam⁹. Uerbi gratia. Cũ ſentit gratiã agnoſcit preſentiã cum non abſentiã querit: ꝛ rurſum preſentiam querit verbo eunte. vna interiz: ꝛ cõtinua anime: vox cõtinuum eius deſiderium. Jdeo ſubtraxitte vt auidius reuocaretur: teneretur fortius. Preteriens teneri vult: abiens reuocari. Modicũ nõ modicuz: longũ pie dñe modicũ: dicis q̃ nõ videmus te: ſaluũ fit verbũ dñi mei. longum eſt multũ valde nimis: verũtamen vtrũq; verũ: ꝛ modicũ meritis: ꝛ nõ modicũ votis: quõ ñ tardabit ſi moꝛã fecerit: niſi quo ad meritũ primũ q̃ ſatis eſt: non tñ eſt ſatis ad deſiderĩũ ꝓdat: ſane vt proſiz: ꝛ ſi ꝓfecerit⁹ vos meã Inſipientiã cõſolabor. fateoꝛ ꝛ mihi aduentaſſe verbũ: verbũ inſipiẽtiã dico: ꝛ pluries ꝛ interdũ potui ſentire introitũ ego ſentire nunq̃: ſed ne exitum quidem an forte: nec introiuit q̃ nec de foris venit: pozro nec de intra me venit qñ bonũ eſt: ꝛ ſocio: q̃ non eſt in me bonum. Ro.vij. Si aſpexi foras exterius coꝛpoꝛ illud eſſe ſi intus etiã ipm ꝛ interius erat: ꝛ cognoui q̃ legerã verũ ẽẽ: q̃ i ipo viuimus mouemur ꝛ ſumus. Actuũ.xvij. Tantũ ex motu coꝛporis intellexi pũtiam eius: cepit enim vellere: ꝛ deſtruere: edificare: ꝛ plantare: rigare arida: tenebroſa illumiare: clauſa reſerare: frigida iflãmare: ꝛ hoc mihi ſignum aſenſionis eius: triſtis neceſſe ſit anima donec iterum reuertatur ꝛ recaleſcat coꝛ meũ lumẽ tuũ diuina bonitatis fm beneplacitũ ſuũ: virtꝰ contemplatis oſtendit. Job.xxxvi. In manibus abſcondit luceꝫ ꝛ precipit ei: vt rurſus adueniat annunciat de eo amico ſuo q̃ poſſeſſio ſit ꝛ ad eũ poſſit aſcendere: aſcenſus ꝙtemplantiũ dei virtute ſit. Eiuſdẽ.xxxix. Nunquid ad preceptũ tuũ eleuabit aq̃la. Glo. Hoc loco nomẽ aquile ſubtilis ſanctoꝝ intelligentia: ꝛ ſublimis eoꝝ cõtemplatio figuratur: aquila enim acute videt ꝛ alte volat. In ps. Super excelſa ſtatuit me. Iſa.lviij. Suſtolláte ſuper altitudinẽ nubiũ ꝛ cibabo te hereditate Jacob pris tui. Deus dux ꝛ doctoꝛ eſt cõtemplantiuz. Prouerb.xxx. Tria ſunt mihi difficilia ꝛ quartũ penitus ignoro. Uiam aquile i celo. Aliqua eoꝝ que dicta ſunt preparatiua ſunt ad diuinoꝝ contemplationẽ. Tangit Ber. His verbis que oculos mentis eminẽ dant vt ad lumen veruz ſublimari poſſit hec ſunt. Secularis abſciſio carnis: afflictio coꝛdis: cõtritio frequens: ꝛ pura delicti confeſſio ꝛ lauacrũ fletus. Et cuz foras miſſa fuerit oꝛis immundicia ſurſum eos attollunt meditatio admirabilis eſſentie dei ꝛ caſte veritatis inſpectio. Oratio munda ꝛ valida ſubilis laudis ꝛ deſiderium ardens in deum.

ℭ Gradus quibus viri contemplatiui aſcendunt.

i Tem Ber. diſtinguit. viij. gradus quibus viri cõtemplatiui aſcẽdũt loquẽs fratrib⁹ de mõte dei. Primus eſt pfecta obediẽtia. Secꝰs eſt coꝛpus ſuũ in ſeruitutẽ redigere. Tertius eſt vſu boni cõſuetudinẽ vertiſſe in dilectionem. Quart⁹ eſt itelligere que in doctrina fidei apponuntur ei. Quint⁹ eſt talia preparaꝝ qualia apponũtur. Sext⁹ eſt cũ in affectũ mẽt⁹ trãſit iudiciũ rõnis. Septim⁹ ẽ reuelata facie ſpeculari gloriã dñi. Octau⁹ ẽ trãſformari a claritate in claritatẽ quaſi a domini ſpũ. Auguſtinus vero ſeptem gradus tangit in lib. de quãtitate aie in quoꝝ vltimo ponit contemplationem.

ℭ Que pertinent ad primum gradum.

a Ꝺ ꝑmũ gradũ pertinent operationes hoi cũ arbuſtis cões: vt q̃ aiã pũtia ſua coꝛp⁹ viuificat colligit i vnũ: ꝛ i vno tenet ꝺfluere: ꝛ cõtabeſcere ñ ſinit. Alimẽta per mẽbra diſtribuit ꝓgruẽtiã coꝛporis: ꝛ modũ ſeruat nõ tñ in pulchritudine: ſed etiã in creſcẽdo ꝛ gignendo. ℭ Ad ſcꝺm gradũ pertinẽt operationes cões hoi ꝛ brutis: vt ſentire ꝛ moueri. ℭ Ad tertiũ gradũ ꝑtinẽt opationes ꝑpẽ hois cões bonis ꝛ malis: vt agros colere: vrbes ꝓſtituere: elog futura ex pũtib⁹ cõiicere. ℭ In q̃rto gradu ois bõitas icipit:

ꝛ oīs vera laudatio. Ad hūc gradū pertīnēt opa virtutū. In hoc gradu aīa se non solū suo corpori: sz ēt vniuerso corpori audet p̄pōnere: etiā bona et⁹ bona sua nō putare atq; potētie pulchritudinisq; sue ꝓparata ꝓtēnere ꝛ a sordidis se abstrahit totāq; emaculat. de hoc ptinere videt ad virtutē tēperātie. Jtē roborat se aduersus oia q̄ a ꝓposito ꝛ fīa mouere molīunt. ḥ ad fortitudinē. Jtē societatē humanā magnipendit nihilq; vult alteri q̄ sibi nolit accidere. hoc ad iustictā: sequit̄ auctoritatez ꝛ p̄cepta sapientū: ꝛ p hoc loqui sibi deum credit. hoc ad prudētiā. In hoc tā p̄claro actu ase inest adhuc labor ꝛ contra huiusmodi molestias atq; blādītias magn⁹ cōflict⁹. Ad quintū gradū ptinet. vt aia ob omni tabe libera maculisq; lota i hoc statu se teneat. Aliud est. n. efficere. aliud tenere puritat̄: vt ait Aug. Alia prorsus actio q̄ se inquinatā reintegrat alia q̄ nō patitur se rursuz iquinari. Tūc igēti quadā ꝛ icredibili fiducia pergit in deū. i. in ipsaz contemplationē veritatis: ꝛ illud ꝓpter quod tūt laboratū est altissimū ꝛ certissimū p̄mū Sext⁹ gradus erit iste actionis gradus. Aliud est. n. mūdari ip̄m cultuz aie ne frustra ꝛ tamen aspiciat. Aliud ē ipsaz custodire ꝛ firmare sanitatez. Aliud iam serenū ꝛ rectū aspectū in id quod est videndū dirigere. q̄ qui p̄us voluit facere quaz mūdati ꝛ sanati fuerint luce reuerberant veritatis. Septimus gradus ꝛ vltimus est aie visio ꝛ cōtemplatio veritatis. Neq; est tā gradus sed q̄daz māsio. prim⁹ actus dicatur aiatio. sc̄s sēsus. tert⁹ ars. q̄rtus virt⁹ qntus trāquillitas. sext⁹ igressio. septimus contemplatio. Et notandū q̄ ad dei contēplationē nō admittit ḥō nisi inoiat⁹ Unū de ascensu ꝓtēplationis vez est illud Jo. iij. Nemo ascēdit celū nisi qui de celo descēdit. vñ caute locut⁹ ē apls. ij. Cor. xij. Scio iquit hoiem ꝛc. Raptuz huiusmodi vsq; ad tertiū celū. Nō raptus fuisset nisi i xp̄o. i. in xp̄i cōformitate fuisset.

¶ De triplici specie visionis

Ed distinguunt in glo. tres spēs visionis. s. corporalis imaginaria ꝛ itellectualis. Corpalis ē cū q̄dā corporaliter vident dei munere q̄ alij vt/dere nequēt. vt Baldesar vidit manū scribentē i pariete. Dañ. v. Imaginaria ē q̄n aliquis extasi vel somno videt nō corpa: sed ymagines rez dei reuelatione. vt Petrus vidit discum. Act̄. x. Uisus itellectualis est q̄n nec corpora nec ymagines eorum vident: sed i corpeis substantijs ituit⁹ mētis in ira dei potentia figitur. talis fuit visio Pauli. Et videtur scōm Aug. q̄ ipe viderit deū facie ad faciē. Aug. Cur nō credamus q̄ tanto apostolo doctori gentiū rapto vsq; ad excellentissimā visionez voluit deus demonstrare vitam in qua post hanc videndus est in eternuz. Et secundū hoc illud Exo. xxxiij. Non videbit me homo ꝛ viuet: exponendum erit de homine humano modo viuente scōm illud Aug. in ll. de tri. Uideri inquit diuinitas humano visu nullo mō potest: sed eo visu videt quo iam qui vident nō homies sed vltra homies sunt. Et sup illud exo. xxxij. Dicit glo. Greg. In hac carne viuentibus iustis mabilt' virtute crescentibus ꝓtēplationis acumine pōt eternī dei claritas videri. Nō tamē videbit hō ꝛ viuet q: qui sapiaz que de⁹ est videt huic vite funditus moriē ne eius amore teneatur. q rapt⁹ est: sensu non vtitur. Uñ narrat Aug. de quodā sacerdote q̄ audiebat ꝓbū delectabile pre gaudio quasi mortuus erat statim ꝛ appositū ignem corpori non sentiebat. Jtem Ber: Ad fratres de monte dei loquens de verbo illo Job. xxxvi. Abscondit lucem i manibus videtur dicere q̄ deus contemplatione videatur sicut ipse est. Electo inquit ꝛ dilecto dei vicissim lumē vultus dei ostēditur. sicut lumē clausum in manibus p⁹ ꝛ latet ad arbitriū tenentis vt per hoc q̄ q̄si in transcursu vl̄ i p̄tor videre pmittitur ardescat animus ad plenā positionē lumis eterni. ꝛ hereditatē plene visionis dei. cui vt inotescat aliquatenus id quod eidem est nōnunq̄ quasi pertrāsiens gratia perstringit sensum amantis ꝛ eripit sibi eum: ꝛ rapit in diem qui est a tumultu rerum ad gaudia celestia. ꝛ p̄o modulo suo ad momentum ꝛ punctum ad ip̄m ostendens ei videndum sicut est: iterum etiam ip̄m efficit i idipsum vt sic suo modo sicut illud est: vbi cum didicerit quid sit inter mundum: ꝛ immundum redditur sibi ꝛ remittitur ad mundandum cor ad visionem adaptandum animā ad similitudinē: vt si alquādo sursum admittat: sit

purior ad videndū ⁊ stabilior ad fruēdū Nunq̄ enīz se melius deprehēdit mod⁹ hu mane imperfectionis q̄ in luce vultus dei in speculo diuine visionis. Idē in eadē epi stola deus semp querit vt dulcius inuēiat dulcissime inuēitur vt diligētius queratur hoc ergo ineffabile cū nō nisi ineffabiliter videatur q̄ vult videre cor mūdet. Et sub ditur hec est facies dei q̄ nemo pōt videre ⁊ viuere mūdo. Itē Aug. i li. soliloquior: qū fueris talis vt nihil prorsus te terreno rū delectet mihi crede eodem momento: eodem puncto temporis videbis q̄ cupis ¶ Quedam ad cōtēplationē vtilia requi re in tractatu spei. c. de rebus sperandis.

¶ De dono intellectus. xliij.

Onsequēter dicēdū ē de dono in
A c tellectus: ⁊ notādū q̄ donū intel
lectus: scōm quosdaz dicitur grā intelligēdi salubres significationes signo rū naturaliū vel positiuorū. Ad q̄ facit q̄ dicit dns discipulis. Mat. x. Querētibus vt edissereret eis pabolaz. Ad hoc ingt ⁊ vos sine intellectu estis. Credebāt mistico q̄ erat ppie dictū. Uū nō hēbāt noticiaz circa tusticiā pabolarum. Jtez etusdē. xvi. Cū discipuli ad litterā intelligerēt illud q̄ dns dixerat eis. Cauete a fermēto phorūz reprehēdit eos dns dicēs. Mundū intelli gitis? ⁊c. Itē ad idē facit q̄ legitur. Bañ. x. In vtsione opus est intelligētia. Jtez in ps. Nolite fieri sicut equ⁹ ⁊ mulus q̄bus nō ē intellect⁹. Equ⁹ ⁊ mulus a foris manēt in reb⁹ sensibilib⁹ exteriora solū vidēte siterio ra nō agnoscētes. Ad idē facit q̄ dicit. Bre. sup illō. Job. i. Filij eius faciebāt cōuiuia ⁊c. Intellect⁹ ingt in die suo pascit dū de auditis cor illustrat Itē sup illō. Job. i. Ue tus vehemēs irruit a regiōe deserti. Spūs mētē istruit q̄tra hebitudinē intellect⁹: asinus hebes ē greb⁹ heret a foris ñ ingredies ad significata eaz: quā hebetudinez donū in tellectus expellit. Unde dī itellectus quasi interna lectio. Hoc donū non habuerunt philosophi qui visibilia huius mūdi non acceperunt vt signa: sed quasi materialiter: q̄ arguūtur. Sap. xiij. Si. n. tā potuerunt scire vt possent estimare seculū qūo huius dñm facilius non inuenerūt. Ipsi similes fuerūt pueris qui i libris pulchris ⁊ deau ratis litterarū pulchritudinē nō curantes. Aug. in li. de li. ar. Admirator creaturarū ⁊ eis inherens nō admirans artificē simi lis est hoi qui syllabas decēter ornatas mi ratur: ⁊ in eis addēt relicto sententie prin cipatu. Signa naturalia sunt omnes crea B ture: omnes. n. nobis loquūtur dei laudez ⁊ nostram eruditionem. Deus. n. effudit super ola opera sua. Eccle. i. Job. xij. Ni mirū interrogā iumēta ⁊ docebūt te ⁊ vo latilia celi ⁊ indicabūt tibi. Loq̄re terre ⁊ respōdebit tibi ⁊ narrabūt ea pisces ma ris. Salomon sapiētiā quesiuit. taz i her bis q̄ in arboribus ⁊ etiā i aialibus. Dispu tauit. n. ab ysopo vsq̄ ad cedrū ⁊ de oib⁹ generib⁹ aialiū p singula pponēs pabolā. Et Aristo. Interrogatus a quo tot ⁊ tāta didicisti. Rūdit a rebus q̄ mēturi nō noue rāt: ⁊ Aug. i li. de li. ar. Quecūq̄ te vertis veritas vestigijs quibusdā que oplb⁹ suis ipressit loqtur tibi ⁊ te i exteriora relabētē ipsis exteriorū formis intus reuocat. Sap. xiij. A magnitudine spēi ⁊ creature cogni scibiliter pōt creator earū videri. Ro. i. in uisibilia dei A creatura mūdi per ea q̄ fa cta sunt intellecta cōspiciūtur. Ad donū itel lectus scōm hāc acceptionē pertinent eua gelice pabole: ⁊ alia mistica que in scriptu ris inueniuntur. Ber. in sermonibus lo quens de apparitionibus xpi post resur rectionē in spiritu intellectus apuit eis sen sum vt intelligerēt scripturas vnde scōm hoc dicit q̄ illud. Aug. in li. de do. xpia. Qđ cognitio sacre scripture pertiet ad do nū scientie nō est intelligendū vniuersaliter L sed solū de illa parte scripture que de mise ria hūana loquitur. Signa positiua sunt vt que sub veteri lege vel noua sunt istitu ta. Ad donum ergo intellectus pertinet in telligere ea que creature nobis naturaliter significant que significatio maxime est ra tione similitudinis. Et scōm hoc creature sunt quasi libri naturales sz velut d libri fa cticij in quibus p donū intellectus legim⁹ que ad nostram salutem pertinent sunt vt forme ecclesiarum ⁊ situs ⁊ ornatus. Item habitus personarū ecclesiasticarū ⁊ orna tus earum in suis misteriis. De diuersis li bris in quibus homo legere debet requi rē in sermonib⁹ epistolaz de verbo illo q̄ cūq̄ scripta sūt. ¶ Secūdū alios vero do num intellectus dicitur lumen quo intelli gia cognoscitiue. Ad qđ videt facere q̄ le-

gitur in.v.li.Ber.de cõsideratione vbi ipe distinguit inter intellectum fidem ꝛ opinionem:unum quodq; eorum describens fides inquit est voluntaria quedaz ꝛ certa prelibatio nec duz propalate veritatis. Intellectus ē rei cuiuscunque inuisibilis certa ꝛ manifesta noticia. Opinio est quasi prouero habere aliquid quod falsum esse nescias. In eodem intellectus rationi innititur. fides auctoritati opinio sola iusta verisimilitudine se tuetur. Item. Augu. in li. de vtilitate credendi. quod credimus ꝺ bemus auctoritati:quod intelligimus rõni quod ceramus opinioni: Item Augu. in quodaz sermone de timore. ¶ Sextus inquit gradus est intellectus vbi ab omi falsitate carnalis vanitas corda mundan turvt pura intentio dirigatur in finem ꝓ pterea ꝛ vi loco dicitur beati mundo cor.

¶ De dono sapientie. xv.

Equitur de dono sapientie. ꝛ notandum quod sapientia quandoq; large sumitur. s. pro sapientia scientia secũdum illud Eccl.vi. Sapientia doctrine secundum nomen est eius. Sapidam scientiam habet circa tres quas cognoscitur sapiunt vbi debent quamdo scilicz mala culpe sunt ꝛ amara bona temporalia vilia. Bona spiritualia cara. Ber. in sermonibus inuenisti plane sapientiam. si prioris vite deleas peccata. si huius seculi desiderabilia parupendas. si eternaz beatitudinem toto desiderio concupiscas. Inuenisti sapientiaz si tibi horum singula sapiũt prout sunt. Quandoq; sapientia stricte sumitur pro cognitione eternoꝝ. secũdum illud. Aug. in li. de tri. Hoc est inquit sapientie ꝛ sciencie recta distinctio vt ad sapientiaz pertineat eternarũ rez cognitio intellectualis. Ad scientiam vero temporalium cognitio rõnal. Et secundum hanc acceptõnem nõ est sapientia omnino diuersa a dono intellectus. Strictius etiam sumitur. sapiẽtia pro cognitione suauitatis diuine per experientiam habita. ꝛ sic a dono intellectus est diuersa ꝛ differt a dono intellectus in hoc ꝙ sapientia tantum veritati eterne contemplande intendit. Intelligentia uero non solum modo de eternis est:sed etiam de rebus inuisibilibus:ꝛ spiritualibus temporaliter exortis. Isidorus in li. differentiarum. Sapiẽtia tãtum modo eterna cõtemplatur. ¶ Item in tellectu intelligibilia capimus tantum. Sapientia vero non modo capimus superiora sed etiaz incognitis delectamur Bonũ sapientie hẽbat. Aug. dices li. x. confes. Ali quando inquit intromittis me in affectuz multum inusitatũ introrsum enim nescio in quaz dulcedinẽ que si perficiatur in me nescio quid erit ꝙ vita ista nõ erit. Sz rectdo in ꝯ erũnosis põderib⁹ rsorbeor solis. ꝛ teneor ꝛ multũ fleo sed multũ teneor q̃tuz consuetudinis sarcina digna est. Dic esse valeo nec volo. illic esse volo nõ valeo miser utrobiq;. Quasi perauditus cognitiões hz suauitatis diuine q credit illi verbo. Eccl. xxiiij. Spũs modo super mel dulcis: vel illi q̃ magna multitudo dulcedinis xue dñe. Cognitio q̃ hẽtur ꝓ donuz intellect⁹ ẽ quasi cognitio putsuz. Cognitio vero q̃ hẽtur per donũ sapiẽ quasi cognitio ꝓ gustum. in ps. Gustate ꝛ videte qm̃ suauis ē dñs. Bonũ sapie crãquillat mẽtez ꝛ reficit Gre. Ab intellectu ascẽdatur ad sapiẽtiã. vt hoc ꝙ acute intellect⁹ inuenit sapiẽtia mature disponat. Glo. sup. Date. v. In septio ē sapiẽtia idest cõtẽplatio veritat⁹ pacificãs totuz hominẽ. Aug. in sermone de timore. Cũi finẽ puẽtũ fuerit tã regescet. Et qs finis ? si xps q ē finis legis ad iusticiã ꝛ sapia dei qs nisi xps pp ꝯ sicut septio posita ē sapiẽtia. sic septio põit beati pacifici. De sapiẽtia dicit Greg. sup Jo. i. Sapia dei ē suo pascit dñ de eterno ꝙ spe ꝛ certitudine mentẽ reficit. Tractatus ꝺ donis explicit Bñdict⁹ de⁹ q incipit ꝛ perficit. Amen

¶ Incipit tractat⁹ ꝺ beatitudinibus

Ultimo i tractatu virtutuz dicẽdũ ē de beatitudinib⁹ de qbus hẽtur Mat. v. De illis vero ꝯ mõ dicet Primo oñdetur q̃d sit beatitudo put hic sumit. Secõdo tãgent q̃dã attendenda ꝛ admiranda circa doctrinã illã salutaris in q̃ gratie ille q̃ dñr beatitudines nob ꝙmẽdatur. Tertio ꝺ singul⁹ ageꝝ ꝓ ordinẽ. ¶ Circa primũ notãdũ:ꝙ btitudo put hic sumitur sic põt describi. Beatitudo ē ſgra ñ cui qbz vere sapiẽti vota faciens ad suauitatem ꝙsciẽtie ꝓpiã glorie. Eo vr̃ possessumi hec descripto er ꝙ dicit Amb. in li. ꝺ officijs: Dico inq̃ beataz vitã cõsistere inalitudine sapie suauitate ꝙscie virtutis subli

mate. Qđ dictū ē beatitudinez esse gratia nō cuicūq; sed vere sapiēti nota: sumi potest ex eo q̄ dicit beatā vitā ꝓsistere in altitudine sapiētie ad eos qui hēnt pfectā sapiētiā ptiet cognoscere q̄ pauptas hoiez beatū efficiat: z sic de ecteris gratijs quas dominus cōmendat. Ber. in sermōibus. Quid taz absconditū q̄ pauptatē eē beatā Mat. xi. Abscondisti hec a sapientibus z prudētibus. A sapiētibus inq̄ huius mundi. Quod dictū est faciens ad' suauitatem cōscientie sumi potest ex eo q̄. Amb. dicit i suauitate cōscientie beatā vitā consistere. Pauperias z cetere gratie quas dñs cōmendat videntur hēre miseriam vel antecedentem vel cōcomitantē vel esse ipa miseria: tū scōm veritatem ad suauitatez seu trāquillitatem cōscientie faciūt. Qđ dictū est ꝓpinqua gloie potest sumi ex hoc q̄ Amb. dicit virtutis sublimitate virtus sublimis est virtus perfecta. Virtus perfecta est virtus propinqua fini suo siue gratia propinqua glorie. Beatitudo: put hec sumitur est beatitudo vie: z ideo est beatitudo semiplena. Plena. n. beatitudo erit patrie qui notificat. Aug. in encheridion: dicens. Ille beatus est q̄ oia que vult hz nec aliqđ vult q̄ non decet. In eo i quo sunt gratie ille quas dñs cōmēdat iam est ipletum illud nō aliqđ vult q̄ nō decet. Illud vero omnia que nō vult hz q̄tum ad bona transitoria videtur esse ipletum cū ipe ea cōtemnat: z amplius ēt de illis habeat q̄ velit. Quātum vero ad vera bona que sunt in futuro nō est hoc in eo impletum quodāmodo: tamē hz ea: scilz in spe z nō in re. Fere ēt hz ea iure propinquante vel facilitate pueniēdi ad ea, vnde z pauperū spiritu z eorum q̄ persecutionē patiuntur pp iusti. dicit domin⁹ tam eē regnuz celoꝝ ¶ Notandum que sunt attendenda z admiranda circa doctrinā de btitudinib⁹ ij.

c Circa scōm notādū q̄. v. sunt attēdēda z admiranda: circa dictam doctrinaz que cōpendium est nouē legis. Explanatio vero legis subditur in alijs que dicit dominus in illo sermōe sicut pz ex glosis. vnde super illud ascendit in montem dicit. Glo. In hoc monte nouū testamentū in cordibus filiorum scribit. Incipiens a beatitudine qui in mōte synai vetus testamātū in lapidibus scripsit: incipiens a timore z alī. Glo. dicit. Sicut. Moyses. x. precepta ꝓponēs post ea partes explicat: sic xp̄s quasi virtutum genera octo beatitudines ꝓponit ex quibus pendent omnia que in monte dixit: Primū attendendū z ad mirandum circa doctrinā illā ē legislatoris benignitas. Secūz eiusdem auctoritas. Tertiū doctrine sublimitas. Quartū sententiaruz extraneitas. Quintū doctrie integritas. ¶ Benignitas legislatoris in hoc apparet q̄ ipe nec precipit nec phibet: nec cōminatur sed dulcedine mercedis tempat difficultatez laboris. vnde lex eius bene pōt intelligi illa lex clemētie de qua dicit. Salomon in fine proverbi. loquēs de sapiētie muliere. Os suuz apperuit sapientie z lex clemētie in lingua eius vere nō est similis illi i legislatoribus Job. xxxij. Nō sunt similes ei q̄ multitudine ꝓceptorū z phibitionū subditis suis viam obstruūt viam paditi z coiatōes mul tas eis facientes nō dāt locū timori altissimi. ¶ Auctoritates legislatoris maxia est: Ipe. n. iudex est qui legē hāc dat. Jō magna securitas est his q̄ eā obseruant. Job. xxxi. Quis mihi tribuat auditorē vt desiderū meū audiat oipotēs z libz scribat. ipe qui iudicat: z in humero modo portare illum in numero portare est secundum Grego. Scripturarū opatōe phīcere. Ad doctrinā istā ptinet illud. Eccle. xxiij. Ego ex ore altissimi pdij. Si vestes que tetigerant saluatorē ꝓ reliquijs hēntur q̄ꝝ ꝓba q̄ ꝓcesserūt ex ore ei⁹ ꝓ religis nō hēant? Nullū verboꝝ eoꝝ negligetur dū esset. in ps. Folijū eius nō defluet. Diligēter essent audiēda verba illa z memorie iūgenda. Eccle. viij. Ego os regis obseruo. Et redē dū, ē q̄ verba ipsius magne sunt virtutis Illi. n. spāliter dr̄ in ps. diffusa est grā in labijs tuis. z Luc. iij. Ad i abātur oēs in verb grē q̄ ꝓcedebāt de. ore illi⁹. z Cant. v. Dilectus locutus ē. ¶ Sublimitatem doctrie xp̄s oñdere voluit i hoc q̄ doctrinā illā i monte tradidit vñ. Glo. sup illud ascēdit i mōtē altiorem iquit doctur⁹ q̄ illā que ē scribaz z phīseorū. Jtē al. glo. Ascēdit i montē vt altiora virtutū culmina doceret ꝓposuit dñs in mōte illo abscōdita celestis ethice. vñ ipletū fuit illud Apti z os meū eructabo abscōdita a cōstitutione mūdi. Mat. xiij. z cūs

sumptū de ps. Ibi tradidit regulas viuēdi que ad regimen totius mūdi sufficerent si scōm eas regere se vellent: Ibi tradidit principia moralis philosophie quibus veritas vite demōstrātur ⁊ eterna felicitas nō tam infertur quā confertur. Ibi sol intelligentie velut. viij. radios exse misit ad ecclesie illuminationez. Ibi fons sapientie verbum scilz dei in excelsis Eccle. i. Nouū testamētum velud quidaz fluuij paradisi emisit vt tangitur in. Glo. Hic est torrens ille de quo. Eze. xlvij. Viuent omnia ad que deuenerit torrens. Adhunc fluuium ptinet illud. Eccle. xxxiij. Ego quasi fluuius doctr ⁊ quasi aqueductus exiui de paradiso doctr interpretatur medicamentuz generationis os illud cuius apertionē. Dat. cōmemorat vere vena vite fuit. Prouer. x Vena vite os iusti. Lex vetus ꝓmittebat sed obseruatoribus benedictionem tēporalis prosperitatis: ⁊ transgressoribus cōminabatur maledictionē tēporalis aduersitatis: Deute. xxviij. Sed lex nona obseruatores suos nouos predicat. Magis. n. deo suos assimilat q̄ illa q̄to vero aliqs deo similior est tāto i maiori tranquillitate ē vñ super illud. Jere. xvij. Ego autem nō sum turbatus te pastorē sequens dicit. Glo. q̄ to magis xp̄m sequeris tanto minus turbaris. In doctria illa erexit vobis xp̄s scalam mirabilem cuius vtraq; extremitas tangit celum. In cōmendatione vero prime beatitudinis ⁊ vltime dicitur quoniaz ipsorū est regnum celorum. qūo regnuz celorum sit pauperum spiritu: ⁊ qūo eorum qui persecutionem patiūtur pp iusticiaz dicetur cum de illis beatitudinibus spāliter agetur. ¶ Sētētie illius doctrine valde extranee sunt a sententijs sapientie mūdane que miseros iudicāt quos illa doctrina beatificat. Sunt. n. viij. illa verba quasi. viij. positiones ipsius ductus philosophie positiones inq̄ extraneissime sed tamen verissime. Causa quare sapiētia dei adeo extraneum iudiciū habeat a iudicio sapiētie mūdane hoc est quia lumē sapientie diuine magnū est sufficiens ad visionē eoz que sunt prope ⁊ eoz̄ que sunt longe. Attingit enim a fine vsq; ad finē. Sapi. viij. Lumen vero mundane sapientie modicū est non sufficiens nisi ad visionem presentium Sapientia mundana superficialiter solū res aspicit. Sapiētia vero dei interiora penetrat. Ideo suauitatē inuenit quā si inuenit sapientia mūdi. Symia si log posset nucem amaraz diceret propter corticis amaritudinez: qui vero nucē frāgit ⁊ ad nucleum peruenit dulcedine in nuce inuenit. Doctrina illa integra est q̄tum ad ꝑncipia moralis sapiētie ꝛ anima multas cōditiones i rebus attēdat tū specialiter ipa sapiens iudicatur scōz cōditiōes que sunt bonitas ⁊ malicia. Anima eni sapiēs est si bona ⁊ mala sapiunt ei vt debēt. Bernar. in sermonibus. Inuenisti sapientiā si tibi hoc singula sapiūt prout sunt ergo pfecte principia moralī doctrine traduntur in illis. viij. verbis in quibus anima ad bonū ⁊ ad maluz perfecte ordinatur. Ad bonū ordinate se habet si modica bona modicū diligat si vera bōa esuriat ⁊ faciat ⁊ si eis ita adhereat vt nulla pena ab eis separari valeat. Ad primū ptinet illud bti pauperes ⁊c. Ad scōz illud bti q̄ esuriūt. Ad tertiū vero bti q̄ pſecutionē patiūtur ⁊c. Ad malū qs ordinate se habz nulli malū inferat si sibi illatū vel gratis assumptū eq̄nimiter ferat si alij illatū ꝑposse auferat: si studiose cauet: vt nec ingnetur malo culpe nec perturbetur malo pene. Ad p̄mū ptinet illud bti mites ⁊c. Ad scōz illud bti q̄ lugēt. Ad tertiū illud bti misericordes Ad quartuz illud: bti mundo corde. Ad qntum illud bti pacifici. Secūdū Glo. in. viij. Primus est pfectio. In. viij. perfectionis ostensio. Ad pfectionē duo ptinent. s. purgatio noxijs ⁊ iplerī bonis. Purgari vero a noxijs ē ꝑnaturaliter. Aug. bono iplendus es: funde malū. Dauptas spūs ⁊ māsuetudo fundūt malū. Dauptas spūs fundit mala illa que veniūt nobis a bonis: que ifra nos sunt. s. sollicitudinē seculi: ⁊ amorē Adam suetudo vero fundit mala illa que veniūt nobis ab his q̄ cōtra nos sunt sunt expelit eni pturbationes quas i nobis faciunt aduersa. Quinq; vero beatitudines sequētes ptinent ad repletionē boni. Duplex ē eni bonum preter bonum delectabile ⁊ bonū expediens vt est medicina vel incisio pp salutē corpis scā ⁊ bonū simpliciter. Ad. bonum expediens ptinet illud bti q̄ lugent qui hz enīz gratiā lugendi tenuit consolari eligēs hic salubriter cruciari vt possit sanari ⁊ in futuro possit veraciter delectari

Ad bonum simpliciter pertinēt quattuor sequentes beatitudines. Duc prime ad actiuam: ⁊ alie due ad contemplatiuam illud beati qui esuriunt ⁊c. Pertinet ad bonum ad qđ tenemur illud beati misericordes ad illud bonum ad qđ non tenemur. Aliaꝝ duaꝝ que pertinent ad contemplatiuam prior pertinet ad intellectum. posterior ad affectuz. ¶ Item prima. vij. beatitudinum que pertinent ad perfectionem anime expedit vim concupiscibilem scilz paupertas spiritus. mansuetudo vero expedit vim irascibilem. Vis vero rationabilis postq̄ coꝛ expeditū est ab amoꝛe mundi per paupertatem spiritus ⁊ a perturbationibus ire per mansuetudinē vacare potest: ⁊ videre statum in quo homo est: quā visionem sequitur luctus: quia qui apponit scientiā apponit ⁊ dolorē. Eccle. primo. Luctus vero purgat mentez reliquias infirmitatis expellens ⁊ infectionē palati spiritualis que erat ꝺ febꝛe iniquitatis removens. Ideo post luctum bene sequitur esuries iusticie. sicut homo perfecte purgatus ⁊ sanitati coꝛporali restitutꝰ esurire solet. Et notandū qꝺ non tam cito animus perfecte sanatur quā cito ei peccatū remittit. Unde Aug. xiiij. lib. de trin. Sicut aliud ē febꝛez aliud infirmitatē febꝛe factam curare. Ita aliud est telum de coꝛpoꝛe demere: aliud vulnus eo factū secunda curatione sanare: ita aliud est cām auferre languoꝛis q̄ per indulgentiam fit ciuium peccatoꝛum. Aliud ipm languoꝛez curare qꝺ paulatim proficiendo fit in renouatione huius imaginis. Primū facit deus per se ⁊ secū. Secundū facit deus per hominē ⁊ cū homine. Ideo dicitur in ps. Qui ppitiat omnibus iniquitatibus tuis qui sanat oēs infirmitates tuas. Sanare infirmitates numeratur quasi diuersum cum eo qꝺ est propitiari iniquitatibus. Quia vero esuriens ⁊ sitiens iusticiam ex fragilitate quandoq̄ cadit. saltem venialiter septies enim cadit iustus. Prouer. xxiiij. Necessaria sunt homini opera misericordie quilibet homo se abluat. Luce. xi. Uerūtamen qꝺ super est date elemosynaz: ⁊ omnia munda sūt' nobis. Sexto vero loco recte ponit mūdicia cordis preparans ad dei visionē cum oia precedentia uel iudicatiua sint: vel effectiua mundicie. Esuries ⁊ sitis cam indicāt. Cetera vero eam efficiunt. visionem vero vi sequit gustatio diuinine suauitatis que degustata animus amoꝛe ⁊ desiderio eius capitur: ⁊ propter hoc auertit se ⁊ abrumpit ab alijs: vt deo totaliter vacet. Cessatio enim spiritus: vt ait Aug. Desipit eis caro. Unde talis studet paci faciende ⁊ conseruande in se sciens qꝺ in pace factus est locus eius. Ideo septimo loco recte ponitur illud beati pacifici. Tres prime faciūt ad hoc vt vetus homo exuatur quattuor sequentes ad hoc vt nouus homo induatur ad quod monemur. Ephe. iiij. Deponite vos secundum pristinā conuersationez veterem hominem: qui coꝛrumpitur secundum desideria erroꝛis: ⁊ induite nouum hominem qui secundum deū creatus est. Colloss. iij. Expellentes vos hominem veterem cum actibus suis ⁊ inducentes hominem nouū ⁊c. Et ideo septimo loco recte dicitur: qm̄ filij dei vocabūtur. filius dei ē homo nouus. filius Adam homo vetus. Ber. in sermonibus interdictas. vij. beatitudines sic distinguit. Attendite inqt quē admodum in tribus prioribus sibi ipsi reconciliatur anima. In duobus que sequūtur proximo in sexto deo. in septimo. alios reconciliat tanq̄ receptos in gratiaz dñi ⁊ felici familiaritate donatus. Nam paupertate mansuetudine fletu renouatur in aia similitudo quedam ⁊ ymago eternitatis: omnia tempoꝛa complectentis dum paupertate futura meretur mansuetudine sibi presentia vendicat. hoc videtur dici ꝓpter hoc qꝺ mansuetus sibi dominatur cum homini imāsuetudo potius dominetur ire. Et subdit Ber. Luctus penitentie preterita quoq̄ recuperat sicut scriptum est. Recogitabo tibi omnes annos meos i amaritudine anime mee. Porro iusticia ⁊ misericordia pfecte coheremus dū quicquid nolumus nobis fieri alijs nō faciamus p iusticiā ⁊ que cūq̄ volumꝰ vt faciāt nobis hoies ⁊ nos faciamꝰ illis p misericordiā. Nam reconciliati nobis: reconciliati etiā proximo fiducialiter per mundiciā cordis reconciliamur deo. Beati vero qui de sua reconciliatione nō ingrati: ⁊ pro fratribꝰ suis pie solliciti eos quantum prevaleant ⁊ sibi ⁊ deo reconciliare laboꝛant.

¶ Sequitur de singulis beatitudinibus: ⁊ primo de beatitudine paupertatis. c. ij.

Onsequenter dicendum est de sin
c gulis beatitudinibus. Et primo ꝺ
paupertate de qua hoc modo di-
cetur. ¶ Primo ostendetur quid dicatur
paupertas spiritꝰ. Scꝺo quō pauperes
spiritu sint beati. Tertio quō regnuz ce-
lorꝝ sit pauperū spiritu. Quarto cui ꝺo
A no paupertas spiritus adaptetur. Quito
agetur specialiter de hīs in ḡbus pauper-
tas spiritus consistit. ¶ Circa primuz no
tandū ꝙ Ber. in sermonibus vocat paup-
tatem spūs voluntariā paupertatē que est
cum spirituali intentione sic dicens. Dili
genter attendite ꝙ nō simpliciter paupes
nominat ꝓpter plebeios pauperes neces-
sitate miserabili non voluntate laudabili.
Spero equidem eis ꝓfuturā apud diuine
bonitatis misericordiā habeat ipam affli-
ctionis suae miseriam. Scio tamē hoc in lo
co dīm non de huiusmodi fuisse locutuz
sed de hīs qui possunt dicere cum ꝓpha.
voluntarie sacrificabo tibi. Attamen nec
voluntaria quidē paupertas oīs laudem
habet apud deum. Nam ꝙ philosophi sua
omnia reliquisse dicunt vt expediti mun-
dialibus curis studio vanitatis posset va-
care liberius: ꝙ nolebant sensu abundare
Terreno vt abundarent in sensu suo. Dos
discernit ꝙ dictū est spū. i. spūali voluntа
te. beati vero pauperes spū: spūali. i. inten
tione: desiderio spūali ꝓpter solū bīplа-
cituz dei ꝙ animarꝝ salutez. Sup illud ve-
ro Mat. v. Beati pauperes. i. qudaz inter
li. dicit voluntate. Alia iterli. dicit pauper
spiritu ē humilis corde. Glo. vero hec duo
continuat dicens. Paupertatis deuotio hz
duas partes rerū abdicationē ꝙ spiritꝰ cō
tritionē. Si quis tam diligenter attendat
paupertas spiritus videri poterit consiste
B re in tribus scōm tres animе vires. i. hu-
militа ꝙ iudiz vim rationabilē vt sumamꝰ
humilitatez. p illa humilitate de q̄ Ber.
Est humilitas quā in nobis veritas parit.
Idem in libro de decē gradibus humilita
tis. Humilitas est virtꝰ qua homo verissi-
ma sui cognitiōe sibipsi vilescit. Et indif-
fidentia de ꝓprijs viribus quantum ad
vim irascibilem. Diffidentia enim de pro
prijs viribus est cōmendabilis sicut diffi-
dentia de deo est vituperabilis. Et in con
temptu siue paruo amore rerum tempora-
lium quecūq; sint res ille siue sint diuitie
siue alia. Et iste contemptus pertinere vi
detur ad vim concupiscibilem. Et sub isto
tertio membro continеri videtur illa spēs
humilitatis que est cōtemptus ꝓprie ex-
cellentie de qua loquitur Ber. in epistolis.
Possumus tamē dicere paupertatē spūs
consistere in duobus. s. in humilitate ꝙ re
rum temporaliū abdicatione sicut tangit
glo. Et tunc accipitur humilitas ista large
vt cōprehendit diffidentiā de ꝓprijs viri
bus sicut in tractatu de superbia ꝓsump-
tio posita est species superbie. Dicunt ēt
aliqui ad paupertatē spūs pertinere spiri-
tualē meditationē qua quis mendicat ea
que sunt spūs. Improbū se diuitibus spū
libus exhibendo nunc subsidiū orationuz
ne panem doctrine humiliter petendo: sed
ista mēdicatio sequela ē vere humilitatis.
Item dicunt aliqui paupertatē spiritꝰ esse
cum aliquis non agnoscit se habere domi
niū aliqd̄ nec in se nec in eis que sua vidē
tur sed solū administrationē: deum vero
oium esse dīm verū intelligit: hec pauper
tas spūalis est cuz sedere habeat in ipo spi
ritu: ꝙ qui hanc paupertatem habet oino
sine ꝓprio est. Prouerb. xiiij. Acceptus
est regi minister intelligens. Intelligens
inq̄ se solum ministrum esse nullius dīm.
¶ Quare pauperes spiritu sunt beati.

Circa ꝑm notandū est ꝙ ꝓprijssi
c ma causa. quare pauperes spiritu
sūt beati est illa quā dīs assignat
qm̄ ipsorꝝ est regnuz celorꝝ. Quasi diceret: C
videntur esse pauperes: sed vere sunt diui
tes. Prouerb. xiiij. Est. q. pauper enim in
multis diuitijs sit. ij. Cor. vi. Sicut egen-
tes multos aūt locupletātes tanq̄ nihil ha
bentes ꝙ omnia possidentes. Tria genera
hoīum non solent haberi pro pauperibus
licet nihil possideant. i. electi ad dignitatez
magnam: ꝙ qui diuitias multas quas ēs-
bent in tuto loco reposuerunt. ꝙ heredes
principū. Et hec tria inueniuntur in pau
peribus spiritu. Jac. ij. Nonne elegit deus
in hoc mundo pauperes diuites in fide: ꝙ
heredes regni. Ad beatitudinē etiaz pau-
peruz spiritu facit qui ipsi liberi sūt a mul
tiplici miseria que superbiam sequitur. de
quo require in tractatu de superbia. Itez
a multiplici miseria inq̄ ponunt diuicie
amatores suos: de quo require in tractatu
de auaricia: quando etiā ponentur ea que

pertinent ad commẽdationem paupertatis ℰ humilitat}: amplius apparebit quõ pauperes spiritu sint beati.

¶ Quare pauperum spiritus sit regnũ celorum.

Circa tertiũ notandũ q̃ pauperum regnũ celoꝝ est facilitate acquirẽdi. Pauperes enim spiritu sunt cõtemptores mũdi ℰ humiles. Qui vero cõtemnunt mundũ habent eum sub pedib⁹ ℰ sunt supra munduꝫ. Humilitas vero ẽ quasi clauis regni celestis contra q̃ nõ valet aliqua clausura. Apo.iij. Ecce dedi hostiũ apertũ coram te q̃ nemo potest claudere: q̃ modicã habes virtutem. Facile ergo est paupibus spiritu intrare in regnuꝫ celoꝝ qui sunt iam supra mundũ ℰ clauẽ habẽt tam efficacẽ. Preterea humilitas ẽ de qua dictũ est q̃ laqueos mũdi euadit. De paupertate aũt verũ est q̃ frustra ante eam rete tacitur. Prouerb.i. Frustra iacit rete ante oculos pennatoꝝ. Pennati sunt contemptores mundi. Humilitũ est regnũ celoꝝ iuxta illud finite parvulos venire ad me ℰ nolite phibere: talium ẽ regnũ celoꝝ. Luce.xviij. Triplici ratione hũilitatis vr esse regnũ celoꝝ. ¶ Primo ꝓpter eius capacitatẽ. ipsa enim in pũri capax est gratie q̃ tumor superbie repellit. Jaco.iij. Dat humilibus aũt dat grãm. Et q̃ hoc ẽ capax gratie: i futuro erit capax glorie. Secõdo ꝓpter fidelitatem. cum.n. ipsa fidelis sit in modico super multa constituetur. Math. xxv. Quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituã. Ber. super Cantt. Fidelis re vera famulus es si de multa gl̃ia dñi tui: ℰ si non exeunte de te tamẽ transeunte per te nil manib⁹ tuis adherere ꝓtinget. ¶ Tertio rõne vicissitudinis. Humilitas deum in se recipit. Ideo merito in regno dei recipietur. Prouer.xxix. Humilẽ spũ suscipiet gloria. humilitas in pũri deum honorat. ideo merito in futuro a deo honorabitur. Eccle.iij. Magna potentia dei solius ℰ ab hominib⁹ honorat. .i. Re.ij.c. Qui honorificauerit me glorificabo eum. ¶ Item diffidentiũ de propriis viribus est regnum celoꝝ. i. robur ℰ affluẽtia celestis auxilij. De celo enim venit eius auxiliũ cũ de deo ℰ de sanctis eius cõfidant: ℰ nõ de ꝓprijs viribus. Luc.xij. Nolite timere pusillus grex. q̃ complacuit patri meo dare vobis regnũ. Contẽptoꝝ verũ rerũ tẽporaliũ regnuꝫ celoꝝ. quasi iure emptionis. Ber. in sermonibus. ¶ Pauperibus pertinet partẽ ℰ martiribus regnũ celoꝝ promittitur: quia paupertate quidẽ emitur: ℰ in passione xpo abscõ omni dilatione percipitur. Mat.xix. Omnis qui reliquẽt domũ ℰc. Cẽtuplũ acci. ℰ vi. eter. possi. Item Ber. in sermonibus. Quid sibi vult q̃ ea dẽ ꝓmissio facta est martiribus ℰ paupe ribus. nisi q̃ vere martirij genus paupertas voluntaria est. ¶ Item medicantium suffragia sanctoꝝ regnũ celoꝝ ẽ. q̃ regnũ celoꝝ pietatis est. Quicquid enim hꝫ pietas pauperũ est. Eccle.xvi. Omnis misericordia faciet locũ vnicuiq̃ ℰc. Domus celestis sicut ℰ alie domus dei pauperꝫ sunt. ¶ Illoꝝ vero qui nihil propriũ se habere intelligunt sed omnia cõmodata vel cõmunata a deo cepurant est regnũ celoꝝ tanq̃ eoꝝ qui deo sunt fidelissimi nullius rei dominiũ sibi vsurpantes sed oĩum rerum dominiũ deo relinquentes. ¶ Ad beatitudinem hoꝝ facit q̃ si auferatur ab eis aliqd eoꝝ quoꝝ onus ℰ periculũ habebant nullam molestiã sentiunt sed suã exoneratiõnem hoc reputant. Preterea cum propriã voluntatẽ non habeant contra voluntatẽ propriã eoꝝ nihil fit. ideo molestia carẽt. hoc enim solum molestũ est alicui q̃ contra eius volũtatem sit. cui dono paupertas spiritus adaptetur. ¶ Circa quartũ notãdum q̃ paupertas spiritus dono timoris adaptat̃ ℰ q̃tum ad hũilitatẽ quia timor humilitatẽ introducit sicut aliquis solet se inclinare timore gladij supra eum elevari. i. Pe.v. Humiliamini sub potẽti manu dei. Paupertas enim rerum tpaliũ hũ timori adaptatur. Timentiũ.n. ꝓhicere est quecũq̃ fuge siue cursũ impedit ℰ quecũq̃ ruinam sine obstant. Multi timore periculi q̃ est in mundo isto relinquũt. Unde super illud Job.xxxi. Semp quasi timẽtes super me fluctus timui deũ Glo. Fluctus cum timentes desuper eminent ea ex naui proijciunt pro quibus naufragia sumpserunt.

¶ Quarta pars de hũmilitate.

Consequenter agendum est de his
c in quibus consistit paupertas spi
ritus. s. de humilitate ⁊ rep pau
pertate ⁊ prius agetur de humilitate. sicut
enim initium omnis peccati superbia.
Ecclesia. decimo. Sic initium nostre re
parationis dicit esse humilitas. Ideo pri
ma virtus christianorum est humilitas.
¶ De humilitate vero hoc modo agetur.
Primo ponentur eius descriptiones. Se
cundo cōmendationes eius. Tertio tan
getur de causis eius humilitatis. Quarto
de signis eius. Quinto ponentur divisio
nes ad humiltatem pertinentes.
¶ Descriptio humilitatis. ca. viij.
Umilitatem sic describit Augus.
h Humilitas est ex intuitu proprie
conditionis: ⁊ sui conditoris vo
luntaria mentis inclinatio in suo ymo or
dinabili ad suum conditorem. humilitas
est velut quedam mentis incurvatio seu
genuflexio coram deo eum semper vene
rans. Causa huius vna inclinationis est
intuitus proprie conditionis propriaꝫ cō
ditionem intuebatur Abraam cum dice
ret. Loquar ad dñm meū cum sim pulvis
⁊ cinis. Gene. xviij. Itez qui dicebat. Pu
tredini dixi. Pater meus es. mater mea ⁊
soror mea vermibus. Job. xvij. Ad hunc
intuitū mittimur. Abiche. vi. Humiliatio
inquit tua in medio tui. i. in ventre. Vo
luit dominus ventrem ante esse vt homo
semper videre possit materiam sue humi
liationis. Alia causa huius inclinationis
est intuitus cōditoris in quo nullus est de
fectus. Unde comparatione eius magis
apparent defectus nostri. Job. xxv. Stelle
non sunt munde in conspectu eius: quāto
magis homo putredo ⁊ filiꝰ vermis. Isa.
lxiij. Quasi pannus menstruate omnes
iusticie nostre. Grego. Sepe iusticia no
stra ad examen divine iusticie deducta in
iusticia est ⁊ sordet in iudicis districtione:
q fulget in estimatione operantis. Job.
vltimo. Nunc oculus meus videt te id cir
co me reprehendo. Ber. Ad fratres de mō
te dei. Nunq̄ se melius deprehendit mo
dus humane imperfectionis q̄ in lumine
vultus dei in speculo divine visionis. Ide
us humilis in suo ymo in auct. Tractat. n.
enim que in se infirma sunt. Señ. in epi.
stolis q homines libentissime de alijs fa
ciunt. de te apud te male existima. id autē
maxime tracta q in te esse infirmissimuꝫ
senties. Sicut palea locum suppremuꝫ te
net non sui nobilitate: sed vento ⁊ sui va
nitate. Granum vero q pretiosum est te
net locum ymum sic superbia vilis elatio
nis opinionis vel ambitionis presumptio
ne super alios se extollit. Humilitas vero
in ymo remanet. Tamen illud ymum or
dinale est ad deum. Deus cuiꝫ in corde hu
milli quiescit. Unde super illud p̄s. Para
ta sedes tua deus ex tunc. Dicit Glo. Ani
ma tranquilla ⁊ humilis est sedes dei. Au
gus. xi. libro cōfessor. O q̄ excelsus es ⁊ hu
miles corde sunt domus tue. Ber. in lib.
de consideratione. satis insinuat quid sit
ymum hominis: ⁊ quid sit illud quo ad
conditorem ornatur vbi cōsiderationem
sui in tria divisit: scilicet in considerātio
nem. quid quis: ⁊ qualis sit. Quid in na
tura. quis in persona: qualis in moribus.
Et subdit. Est in diffinitionem hominis
quem dicunt animal rationale mortale:
quod diligentius intueri? Sed simplibus
licet considerāti duo hec simul rationale
mortale istibi examen occurrit fructꝰ vt
⁊ mortale q in te est rationale humiliet ⁊
rursum rationale mortale confortet. quo
rum neutrum neglectui erit homini circū
specto. Mortale ergo ymuꝫ hominis in
telligas id vo coordiat hō ad sui q̄ditorē
itelligas rationale: inquantū mortalis est
homo pulvis ⁊ cinis. inquantuꝫ rationa
lis capax dei. ¶ Item humilitas sic potest
describi. humilitas est voluntarius cōtem
ptus sui. vel sic. humilitas est sensus pro
prie vacuitatis seu inanitatis. Ber. in lib.
xij. gradibus. humilitatis eā sic describit.
Humilitas est virtꝰ qua homo verissima
sui cognitiōe sibi ⁊ ipsi vilescit. In episto
lis vero sic eam describit. Humilitas est
contemptus proprie excellētie. Prior de
scriptio. Bernar. videtur pertinere ad hu
militatem intellectus: sequens vero ad hu
militatem affectus. In vitis patrum fra
ter quidam interrogavit quendam senē
quid est humilitas. Et ipse rñdit Qui vult
esse humilis fugiat eligens taciturnitatē.
¶ De commendatione humlitatis. ca. v.
Sequitur de commendatione hu
s militatis. Notandum ergo q ad
commendationem eius. Primo

valere potest multiplex admonitio q̄ scriptura sacra facit de ipso. Eccles. iij. Quá tomagus es humilitate in omnibus. Notabiliter dicitur q̄tomagus es melius enī sedet humilitas in maioribus. Bernardus in libro de cōsideratione. Luz omni indifferenter persone humilitas sit quedam turris fortitudinis a facie inimici nescio quo pacto virtus eius maior in maioribus ⁊ in clarioribus clarior cōprobatur. Nulla splendidior gēma in omni ornatu p̄cipue summi pōtificis. Item Bernardus in alto non alta sapere sed humilibus consentire nihil deo carnis nihil rarius apud homines. Jeron. Nihil est q̄ nos omnibus ⁊ deo ita gratos faciat q̄ si vite merito magni humilitate simus infimi. Gregorius in mora. Altum est cum in cordibus sublimium regnat humilitas morum. Unde pensandum est: quia potentes quiq̄ cum humiliter saplunt culmen extranee ⁊ qua si posite longe virtutis attingūt. Bernar. ad. Eugenium papam. Salubris copula vt cogitans te summum pontificem. Attendas pariter te vilissimum cinerem non fuisse sed esse. Bernar. Non est magnum esse humilem in abiectiōe: magna prorsus ⁊ rara virtus est humilitas honorata. Jtē monemur ad humilitatem. Eccel. vij. Humilia inquit valde spiritum tuum: valde debemus nos humiliare: q̄tumcunq̄. n. nos humiliauerimus xp̄o non erimus humiliores. Luc. xiiij. recumbe in nouissimo loco: non dicit in medio hostium paradisi humile est. Jo. x. Ego sum ho. Ingressuro per istud ho. non est periculum q̄tūcūq̄ se inclinet: sed si paruz plus iusto se erexerit ostendet. Bernar. non est plane timēda q̄talibet humilitatis horrēda est nimisq̄ pauenda in minima temere p̄sumpta rectio: q̄ obrem nolite o homo comparaāre maioribus noli in minoribus noli aliq̄bus noli vni. Item monemur ad humilitatē i. Pe. ij. Subiecti inquit estote omni humane creature propter dominum eiusdem. v. Omnes inuicem humilitatem insinuate. Jn eodem. Humiliamini sub potenti manu de Secundo possunt valere ad humilitatis commendationem: exempla. Jnter que precipuum est exemplū christi qui humilissimus fuit. Augustin⁹: ambula per christi humilitatem vt venias ad eternitatem Deus christus patria ē quo imus: homo christ⁹ via ē qua imus. Ad illum imus per illum imus: q̄ timemus ne erremus. Jdē putabis forte sapiētiam dei dicturam. Discite quomodo celos fecit ⁊ astra. Non sed primū illud q̄m mitis suz ⁊ humiles corde. Vis capere celsitudinem dei. cape prius humilitatē dei. Jtem Augustinus xviij. li de ciuitate dei. Nunc in ciuitate dei in hoc seculo peregrinanti maxime commendatur humilitas ⁊ in eius rege qui ē christus maxime⁹ predicatur contrariumq̄ huic virtutū elationis vitium in eius aduersario qui est diabolus maxime domiari sacris litteris edocetur. Humilitatem exemplo suo christus docuit ⁊ nascendo. moriendo ⁊ predicando ⁊ miracula agendo. Bernar. loquens de illo verbo paruulus datus est nobis: Jsa. ix. Studeamus inquit effici sicut ille paruulus discamus ab eo qui mitis est ⁊ humilis corde. ne magnus. s. de⁹ sine causa factus sit homo puulus: ne gratis mortuus: ne in vacuum crucifixus. Aug. Ad dicina timoris hominis est humilitas xp̄i Erubesce hō cē superbus: q̄ humilis factus est deus. erubescere miles sedere in scāno si videret regē sedētē ad terrā. Jsa. lxiij. Utinā distrumperes celos ⁊ venires a facie tua montes defluerent. i. superbi humiliarētur. Ber. Jntollerabilis imprudentie est vt vbi se extimaiait maiestas infletur vermiculus: ⁊ tumescat Greg. Quā ta virtus humilitatis propter q̄ veraciter edocendam his qui sine extimatione magnus est vsq̄ ad passionem paruulus factus est. Bernardus. Quid magis admirandum quid amplius detestandum q̄d grauius puniendum q̄ q̄ videns dei filium summum in regno angelorū nouissimū factū in regno hominū sp̄onat ad huc magnificare se hō super terrā. Magisteriū humilitatis specialiter sibi christus ascribit. Mat. xi. Discite a me q̄ mitis sū ⁊ humilis corde: Augustinus in libro de virginitate. Nō dicit discite a me mundū fabricare: aut mortuos suscitare: sed quia mitis sū ⁊ humilis corde. O doctrinā salutarē. o magistr̄ dñmq̄ mortaliūq̄. gbus mors piculo superbie p̄pinata atq̄ rāssusa ē. Noluit docer̄ q̄ ip̄e nō faceret. Noluit beer̄q̄ ip̄e ñ facēt. Jn eodē. Jta ne magnū

est esse ꝑum vt nisi a te q̄ tā magnus eo fieret dīci oino non possī ita plane.nō.n. aliter inuenitur reges aie nisi ingeto timore digesto-xp̄s in opibus suis multū voluit nobis hūilitatē cōmēdare. Matrē hūilē voluit hēre. Luc.i. q̄ respexit humilitatē ancille sue. Itē voluit hēre domū humilē q̄ diuersoriū. Lectū humilē q̄ preseipsum vestē habuit humilē q̄ pannis inuolutus ā. Luce.ij. Pannis eū inuoluit ⁊ reclinauit eū impresepio quia nō.e.el.lo.idi Bernar.in sermonibus loquēs de illo verbo āgeli.dico pastorib⁹. Luc.ij. Hoc vob signū inuenietis infantē pannis inuolutū ⁊ positū in presepio.non.sine certa ratione misterij pannis saluator obuoluitur ⁊ ponitur in presepio quando idē manifeste in signum nobis commēdatur ab angelo hoc inquit vobis signum inuenietis ⁊c. In signum positi sunt panni tui o bone ie su sed in signum cui a multis hodie ꝓtra dicitur. ¶ Agnosco certe: agnosco iesum magnū sacerdotem sordidis opertū vestibus duꝫ alteraretur cū diabolo.zacha.tertio. Exemplū dedi vobis vt ⁊ vos eadem factatis vtilioꝫ si quidē in conflictu loꝛica ferrea quā stola linea licet oneri illa sit hec honoꝛi erit cum ⁊ mēbra sequētur caput vt corpus vniuersum vno spiritu psallat ⁊ dicat conscidisti saccum meum ⁊ certum dedisti me letitia ¶ Christus humilibus per angelum natiuitatem suam nūciat: q̄ pastoꝛibus. Ber.in sermonibus. Quā multa hodie gemmis ⁊ auro fulgent altaria quantis vbiq̄ pallis ⁊ aurifrisijs parietes adornatur: putas ad hoc diuertent angeli ⁊ pannosos homines declinabūt. Si ita est cur pastoꝛibus outum magis apparuere quā terre regibus vel templum sacerdotibus. ¶ Itē christus circūciditur in quo magnū humilitatis dat exemplū secundū enīz. Ber. incarnatione minoratus est paulominus ab angelis sed i circūcisione multominus: q̄ latronis cautioꝛ est signatus. Ber. Uestigiū nullū vulneris habēs alligaturā vulneris nō refugit. Nō sic impij nūc sic agit peruersitas elationis humane erubescimus vulneruꝫ alligaturaꝫ qui de vulneribus etiam interdum gloriamur. Qui sine peccato fuit non dedignatus est peccatoꝛ reputari .nos ⁊ esse volumus ⁊ nolumus extimari. ¶ Itē Christus hominibus humiliter subdītur. Luce secūdo. Descendit cum eis venit Nazareth: ⁊ erat subditum illis: quis quibus deus hominibus. ¶ Itē Christus humiles sibi sociauit quia piscatores. Mat.quarto. ¶ Johānī etiam se subdit a deo baptizandus. Mat. tertio. Attendenduꝫ vero est mirabile certamen q̄ ibi fuit inter humilitatem saluatoris ⁊ humilitatem precursoris Johānes enim prohibebat eum dicens ego debeo a te baptizari: ⁊ tu venis ad me cui. Christus sine modo sic decet nos implere omnes iusticiam. Bernardus sic plane sic decet vt vincat etiam humilitate qui sublimitate vincebat. Crescit hūilitas p̄cursoris tanquam minoꝛ: ⁊ quia obedientia tulit auxilium humilitati saluatoris vndesacte sunt due contra vnum glo.super illud tunc dimisit. Uerā inquit humilitas q̄tū si deseruit cōes obediētia. ¶ Itē xp̄s puerū amplexatur. Mate.ix. Et eiusdē.x. Increpat prohibētes parvulos a deū venire ⁊ cōplexans eos imponēs manus sup illos benedicit eis. ¶ Item in predicatione sua gloriam patris querit. Jo.xiiij.sermonem quē audistis non est meus: sed eius qui misit me patris eiusdem.xvi. Ego te clarificaui super terrā dicit filius ad patrē. Eiusdē.viij. Ego honorifico patrem me. In eodē. Ego gloriam meā nō quero eiusdem vi. Iesus cū cognouisset: q̄ venturi essent vt rapent eum ⁊ facerent eū regem: fugit iterū in montem ipse solus. ¶ Itē exemplus dat humilitatis in miraculoꝛum opatione vnde. Mat.viij. Bīē leproso mūdato vide nemini dixeris. ¶ Itez incensus cōsolationem mat.xvij. ⁊ in pedū absolutiōe. Jo. xiij Exemplū dedi vobis vt vos similiter facīatis. Mat.xx. Filius hominis nō venit ministrari sed ministrare. Itē in hoc q̄ asinare voluit non equitare. Mat.xxi. Et post illud zaca.ix. Sedens super asinam subditur. ⁊ disperdā quadrigā ex effrai: ⁊ equū de ierusalē: specialiter cōtra supbiaꝫ que est in eg̃tate voluit dīus asinuꝫ ꝑsidere. ¶ Itē in passione phi.ij. Humiliauit semetipm factus obedīs vsq̄ ad morte. Ibi dicit. Glo. Augu. Ecce hēmus hūilitatis exēplū. superbie medicamētū. Quid igit intumescis homo. O pellis morticina qd tēderis. O sanies feda qd inflaris: princeps tuus humilis est. cū supbis: cap̄ ē humile

ē mēbrū supbuz. ¶ Tertio pōt valere ad cōmēdationē hūilitatis si oñdat q̄uz ipa placet deo. Notandū ergo q̄ hūilitas mi/ro mō deo redolet ⁊ cetera bona hois et re dolere facit. Lāt.i. Cū esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorez suū. Nard⁹ pp sui puitatem hūilitatē designat. Et si tus vehemēti⁹ redolet sic bōa hois cū per hūilitatē quasi cōminuta fuerit deo sunt gratiora: Lāt.iij. Quę est ista q̄ ascēdit per desertū sicut virgula fumi ex aromatib⁹ mirre ⁊ thurris ⁊ vniuersi pulueris pig/mētarij. vbi hūilitas est adest feruor q̄ ad redolentiā maiorē solet facere hūilis nihil reputat se hēre vel facere iō feruēs. ¶ Itē spūs. s. vbere flat in corde hūili q̄ ēt fa/cit ad maiorē redolētiā. Lāt.iiij. Uent au/ster pfla ortū meū: ⁊ fluent aromata illi⁹. Hūilitatez respicit deus oculo misericor/die. Luc. q̄ respexit hūilitatē ancille sue. in ps. Humilia respicit i celo ⁊ in terra. Beū xrix. Uidit dñs humilitatē meaz. Isa. vlti. Ad quē respictā nisi ad pauperculū ⁊ cōtri/tum spū. Superbum uero respicit deus ocu lo iusticie in ps. Retribuet abundanter fa cientibus supbiam. Isa. ii. Die domini exercituum super omnem superbū. ¶ Hu militatem exaudit dominus Judi. ix. Hu militum ⁊ mansuetorum tibi placuit sem/per deprecatio in ps. Respexit in orationē humiliū ⁊ nō sprevit preces eorum. Eccl. xxxv. Oratio humiliantis se nubes pene/trat. Grego. Magnus est creatori nostro ad recipiendum fletus humilium miseri cordie sinus ppter defectum humilitatis parum audit deus hodie orōes ecclesie. ¶ Humilium memor ē deus. ps i humi/litate nostra memor fuit nr̄i. ¶ Supbos quasi non agnoscit deus: Unde dicit sup/bis virginibus. Mate. xxv. Nescio vos. ¶ Humiles liberat deus ⁊ a malo culpe: ⁊ a malo pene. In ps humiliatus sum: ⁊ liberauit me. iij. Regum xxi. Nonne vidi/sti Achab humiliatum coram me: quia humiliatus est mei cā: non inducam ma lum in die⁹ eius. ij. Para. xij. Quia hu miliati sunt auersa est ab eis ira dei. Nō tenet dominus iram suam contra humilita tem. Responsio enim mollis humilitatis frangit iram dei. Prouer. xv. humilis re/putatiōe sui vermis est in ps. Ego vermis sum: ⁊ non homo quis honor esset deo ui dicare sede verme vno. Iste modus placē di deum. scilz per humilitatem videt esse communis gentilibus iudeis ⁊ xp̄ianis. Jere. vi. Accingere cilicio ⁊ conspargere cinere. Job vlti. Ideipsum rep̄hendo: ⁊ ago penitentiam in fautlia: ⁊ cinere. Ju/dith. v. Posuit pulueremi super caput su um. Josue vij. Josue ⁊ senes israel pro/ne cecidерunt in terram ⁊ miserunt puluerez super capita sua: cum viri vrbis hay/m ce cidissent de populo iudeorū. xxxvi. Ulros ⁊. Jone. iij. Legitur q̄ rex niniue audito verbo Jone indutus est sacco ⁊ sedit in ci nere. Responsio mollis quam facit humi litas Dauid Saūli dicitur iraz eius fugis se. i. Re. xxiiij. Quem perseqūris rex israel: quez persequeris ait Dauid cane mortuū ⁊ pulicē vnum. Et rūdit Saul tanq̄ pla/catus. Nunqd hec tua est fili mi. Dauid. Sicut leo aialia sibi repugnantia lacerat ⁊ conculcat. subiecta vero illesa abire per mittit. Sic deus humili percutit superbuz vero persequitur. Sap̄. vi. Exiguo q̄ceditur misericordia. Dauid. humiliter cōfitens pcm̄ suū audiuit a ppha. dñs quoq̄ trā stulit pctm̄ tuū. ij. Re. xij. c. In ps. Cor cō tritū ⁊ humiliatū deus nō despicies humi litas ad moduz astuti luctatoris duz se deo subdit quasi cum vicit humilitas dicitur dei sententias reuocare vt p̄z in Jacab. iij. Re. xi. ⁊ in Ezechi. Isa. xxxviij. ⁊ in nini/uitis Jone. iij. Deus hūiles ⁊ in pūti erat tat: vt patet. Saul. i. Re xv. Nonne cum parvulus ēs i oculis tuis caput i tribub⁹ israel factus es. Saul abscondit se domi quereretur i regē. i. Re. x. ⁊ de Dauid sub limādo dicit ur eiusdē. xvi. Abieci eū. Nec iuxta intuitū hominis ego iudico. Moy ses humilis princeps populi cōstituitur a dño Exo. iij. Quis sum ego ait. Moyses vt vadā ad p̄honem ⁊ educaz filios israel ex egypto. ⁊ Jere. humilis sup gētes ⁊ re gnas: cōstituit ur. Jere. i. aaa. Domine deus ecce nescio loqui q̄: puer ego suz. ait. Jere. Et. Gedeon humilis dux populi cōstitui/tur. Judic. vi. Ecce inquit Gedeō familia mea minima ē i Manasse ⁊ ego minim⁹ in domo patris mei. Job. v. ponis humi/les in sublime. Nūmus qui descendit in statera in thesaurum mittitur qui vero ascendit reprobatur sic vero superbi re/probant a deo. humiles vero approbant

in ps. Ipsi de manu tua repulsi sunt. Humiles se deiciunt: deus vero eos exaltat: Iero. Loquens de paula. quanto plus se deiciebat. tantomagis a xpo sublenabatur: humilibus autez in presenti dat deus gratiam suam: in futuro vero suam gloriam. iiij. Re. iiij. c. vasa vacua replet Elyseus. Ja. iij ⁊. i. Pe. v. Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Ber. Qui de suis confidit meritis ⁊ proprijs innititur operibus cor illius nō intrat gratiam Nimirum. plenus est nec inuenit in eo gratia locum sui. Non patitur natura vacuuz quin illud repleat: nec gratia humilitatez quin illi se infundat. Humilitas gratiam haurit vt vas inclinatum. Eccle. xiij: Humiliare deo ⁊ expecta manus eius. q deus humiles glorificet patet ex his verbis sacre scripture que sequuntur. Job. xxij. Qui humiliatus fuerit: erit in gloria: ⁊ q inclinauerit oculos suos ipse saluabitur. in ps. Tu populum humilem saluum facies: ⁊ oculos superboꝝ humiliabis: Itē humiles spiritu saluabit. Prouer. xv: Gloriam precedit humilitas. etiscē. xviij. Antequam glorificetur cor humiliatur. Itez xix. humilem spiritu suscipiet gloria. Itez Mat. xix. ⁊ Mar. x. ⁊ Luc. xviij. Dicitur de parvulis. talium est regnum celorum. ⁊ Lu. xiij. ⁊. xviij. Qui se humiliat exaltabitur: ⁊ eiusdem. xij. Dicitur pusillis complacuit patri vestro dare vobis regnum. Item eiusdem. xiiij. Dicitur recūbe in nouissimo loco vt cū venerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius. Eiusdem xviij. Quicunq; nō receperit regnū dei vt puer non intrabit in illud. Mathe. xviij. Nisi efficiamini sicut pueri: nō intrabitis in regnum celorum. Nec mirum si deus humiles honorat cum ipi etiā honorent eum. Eccle. iij. Magna potentia solius dei ⁊ ab humilibus honoratur. i. Reij. c: qui honorificauerit me glorificabo eū Humilitas est locus habitationis glorie dei Humilis. n. gloriā suam deo. reliquit: cū superbus eā sibi vsurpet. Ber. In sermonibus: elatus q̄tum i se est deū inhonorat: gloriā meam alt dīs alteri nō dabo. Et superbus. Ego inquit eā mihi ꝯ nō dederis vsurpabo. Nec. n. placz illi angelica distributio dans gloriam deo pacē hoibus humilis deū magnificat superbus vero magnificat seipsum Humilis est vox illa. Luc. i. Magnificat aia mea dominū. ⁊ itez vox illa. Jo. iij. Illū opz crescere me āt minui ¶ Itē deus bona hūilitatis spetialiter acceptat. vij. Exo. xvij. Dicitur de altari. Nō solidū sed inane ⁊ cōcauū facies illud altare est cor altū in eminentia pfectionis existēs q̄ per humilitatē dicitur esse inane ⁊ cōcauum vt deo sint grata que offeruntur tibi. Grego. In prima parte mor. vt cumsibet digniora facta sunt necesse est vt apō se semper indigna videātur ad litteram: volūt de⁹ vt altare esset cōcauū vt caperet ignem eius ⁊ materiā sicz ⁊ victimas nec cor humanū capit ignem spē. s. nisi humile fuerit ligna etiā sacroꝝ verberū ⁊ victimas exēplorū bonoꝝ non capit nisi sit humile. Dedignatur aūt dicere superbus inuenta vel dicta ab alijs ⁊ nullū vult imitari. Item humilitati deus se ostēdit. Gene. xviij. Apparuit deus Abrae in conualle mābre. Humilitas spāliter dicitur habere gloriaz apud deū. Eccle. iij. Quāto magus es humiliate in oībus ⁊ coram deo inuenies gratiam. Nec mirū hec. n. virtus spāliter subdit hominem diuine maiestati. Ber. in sermonibus loquens de illo verbo angeli. Luc. ij. Inuenietis infantē pannis involutū ⁊c. Quid est inquit q̄ sola ab āgelo dicitur cōmendari humilitas ⁊ rādet forte spāltius cōmendat angelus humilitatez: qz ruentibus ceteris per superbiā ipse in humilitate stetisset Aut certe ppterea celitus enūciat humilitas: quia hec quasi ppria virtus diuine sit exhibēda maiestati. Preterea humilitas est fidelissima deo ⁊ deuotissima. Bona enim dei non vsurpat sibi. Ipsius est vox illa. Isa. xxvi. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine. Ipsa homini dicit illud. i. Cor. iiij. Quid habes q̄ non accepisti si autem accepisti quare gloriaris quasi nō acceperis. Quarto valere potest ad commendationem humilitas: si ostendatur q̄tum ipsa homini prosit. Notandum ergo q̄ ipsa sapientiaz introducit. Prouer. Undecimo: Ubi hūilitas ibi ⁊ sapientia. Mat. xi. Reuelasti ea parvulis superbia non habet vbi sapiētiā recipiat: Didimus philosophus ad Alexādrum deus presto est lagiri sapientiaz sed non habes vbi recipias. Greg. in pastora. Puptilla oculi nigra videt ⁊ albuginem

tollerãs nihil videt: quia humane sensus cogitationis si stultum se peccatorẽq; intelligit cognitionem intime claritatis apprehendit. si autem candorem sapientie: seu iusticie sibi attribuit a luce se superne claritatis excludit. Ptholomeus philosophus. Inter sapientes sapientior est q̃ humilior extitit. Beda. Humilitas est clauis sententie. Ipsa humilitas magna pars dicitur esse sapientie. Gregori. Prima stultricia angelituit elatio cordis. Vera sapiẽtia efficitur hominis hũilitas sue extimationis. Augusti. de verbis domini. Quanto humilius sedebat Maria tanto amplius capiebat. confluit enim aqua ad humilitatem vallis de supercilio montis. Ber. in libro de duodecim gradibus humilitatis. via bonos humilitatis qua veritas inquiritur caritas acquiritur. generationes sapientie precipiuntur. In vitis patrum quidam frater ieiunauit septuaginta ebdomadas. petẽs a deo vt reuelaret de quodam sermone scripturarum. Et cum non fuisset ei reuelatum exijt ad quendam fratrem vt requireret ab eo: ⁊ in itinere obuiauit ei angelus dicens. Septuaginta ebdomade quas ieiunasti non te fecerunt proximum deo. Nunc quia humiliatus es ita vt ad fratrẽ pergens missus fuz tibi indicare sermonem. Et docens cuz angelus sermonem recessit ab eo. Item humilitas caritatem reparat. Ber. Sola virtus humilitatis lese est reparatio caritatis. Item a laqueis liberat. Antonius. Vidi omnes laqueos inimici tensos ⁊ in terra ingemiscens dixi. quis putas transiet ista? Et audiui vicem dicentem. humilitas. Humilitas autem non solum gratia est. sed vas etiam aliarum gratiaruz: ⁊ nõ quodcũq; vas sed vas admirabile. vas istud de impletione capacius efficitur. Cum dat humili augmentũ gratie ita humilitas sicut ⁊ cetere crescit. vnde ipa capacior sit. Ipa cũ dei liberalitate certare dicitur a qua petere non cessat. semper habet vt recipiat. quãto enim magis recipit. tanto magis se vacuũ esse recognoscit. Humilitas seipsa se euacuat vt capacior fiat: qui enim vere humilis est se humilẽ non reputat. Ideo expeditissimus est ad gratie susceptionez humilitas luminare est qne minuitur in consumatione. Eccle. xliij. In ea completur illud. Cum cõsumauerit homo tunc incipit. Eiusdẽ. xviij. Humilitas cuz oia facit nihil facit. Vere enim humiles implẽt illud. Luce. xvij. Cũ feceritis oia que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sum⁹. Humilitas de maioritate honoris roborat. Vere humilis omnia bona que a deo recepit onera esse itelligit quibus deo obligari se credit. Unde de illis humilior efficitur. Sicut ram⁹ arboris ex multitudine fructuũ iclinatur: ⁊ sic quãtomagis est onus tanto robustior est humilitas. Item humilitas de morte vnificatur: de paupertate ditatur: dẽ detrimẽto augeatur. Humilitas nutrix est dilectiõis. Crisostom⁹. Nutrix dilectiõis est humilitas. O diu mater est superbia. Itez humilitas tutissima est: in tuto enim est. ⁊ non habet quo cadat vt dicit Augu. Ipsa in tẽptatione hoiem seruat. vnde glo. super epistolã ad Coꝛin. Humilitas custodit in omni temptatione vt nõ crepet in fornace qui nõ tumet vento superbie. Humilitas abscondendo bona sua seruat ea. Grego. perit omne q̃ agitur sine sollicite in humilitate custoditur Idẽ qui sine humilitate virtutes congregat quasi puluerẽ in ventũ portat. Augu. Nisi humilitas omnia quecunq; benefacimus: ⁊ pcesserit: ⁊ comitata cõsecuta fuerit iã nobis de aliquo facto bono gaudentibus totũ aufert de manu superbia. Itẽ humilitas de serpente ifernali triumphat caput eius cõterendo. Dauid Goliã i capite pcutit ⁊ sic eũ deiecit. i. Re. xvij. Caput serpẽtis ifernalis superbia est. In hoc capite ecclesia eũ pcutit in quadragesima i capite ieiunij cũ capitibus fidelium cinerẽ superponit. Humilitas spãliter victi vincer diabolũ. Grego. Tot taculis diabol⁹ nos pcutit q̃ tẽptationibus affligit. ⁊ nos contra eũ tacula mittim⁹ cũ confessi humiliter rũdem⁹ diabolus dixit Abbacharo. humilitas ma sola, me vincit. Interrogat⁹ qdã senex q̃re iquietamur a demonibus. ingrz q: abiecimus arma nra q̃ sunt cõtumelie paupras: humilitas: sapiẽtia. ⁊ sup illud. Ro. vij. Et per illud occidere. dicit glosa. Esto humilis non de te p̃sumas ⁊ poteris vicere. Aug. Solus vincit q̃ de se p̃sumit solus vincit qui de se nõ presumit. Humilitas ideo vincit: quia deus in ea pugnat Vere enim humilis deo attribuit gloriam

que est de victoria: z ita per consequēs po
dit supereum pugnā. eiusdem enim est pu
gna: z de victoria pugne gloria. Preterea
vere humilis de vulnere suo roboratur: et
de infirmitate fortior efficitur. ij. Cor. xij.
Cum infirmior tunc potens sum. Ideo nō
est inimicus si nō vincatur. Itē humilitas pro
pter sui exilitatē z vilitatem ab hoste non
tenetur. ideo merito nō vincitur. iiij. Ro.
in ñ. Nabuch. trahens rete captiuitatis p
terram iudeox nobiles z magnos cepit z
duxit in captiuitatem. pauperes vero reli
quit. Superbia propter causas oppositas
semper vincitur. Humilitate vicit homo
seipsum que victoria est valde difficilis.
Greg. Plus stupeo Dauid saltantē q̄ pu
gnantē: pugnando hostē subditur: saltan
do seipsum vicit q̄ Michol ex tumore re
gis generis insana humiliātem despexit.
¶ Item humilitas placentissima est: pa
cem enim videtur habere cū suo opposito.
scilicet cū superbia. Superbus vnus alius
superbū non patitur nec cū eo pacē habz
tumor enim vnius tumorē alteri⁹ pungit.
¶ Apud geometras demonstratum est q̄
piperica corpora que quasi tumida sūt non
possunt se contingere nisi in solo puncto.
vnde pungere inuicē se possunt. Sed non
plane aut recte sibi inuicē applicari sicut
est de cordibus superbia tumescentib⁹ cor
pus cōcauū periculū. corpus infra cōcauī
tatem suā pōt recipere. sic z humilis cum
superbo pacē pōt habere. ¶ Item humili
tas astutissima esse videtur: q̄ satis pate
re poterit. si attēdatur quō cū superbia di
uidat mundū. ¶ Notādū ergo q̄ in diui
sione mundi superbia accipit. extra humi
litas vero infra. vnde super illud Joh. vi.
Eum qui venit ad me nō eiectā foras. dicit
glo. Super est foras eicit: qui nihil habet in
bono interiori: neq̄ hic neq̄ in futuro.
¶ Ad humiles pertinet illō gloria nostra
hec est testimoniū conscientie nre. ij. Cor. i.
Sene. Sapiēs intra se omne bonū termi
nabit. vere sapiēs est vere humilis. ¶ Du
nilitas vult habere trossellū. superbia ve
ro operimēto cōtenta est. Humilitas vult
habere equū. superbia vero sellā z frenuz.
Item accipiti humilitas nucleū. supbia ve
ro corticem. Item superbia accipit alum.
humilitas vinum. Superbia habet mon
tes. Humilitas valles. Ideo superbia ha
bet ventuz. perflant enim altissima venti.
habet etiā aridītatē duricie: sterilitatē: pre
cipitiū. Opposita vero hīs habet humili
tas. facile est in alto se contuentē obstupe
scere z de vita periclitari. Item supbia ac
cipit florē. Humilitas fructū. Jere. xlviij.
Bate florē Moab. Moab interpretat ex
patre: z significat superbos qui de nobili
tate paterna gloriātur. Itē superbia accī
pit pulchr. humilitas bonum. Superbia
accipit esse in opinione vel visione hoiuz
vel dictione. humilitas vero esse in rei ve
ritate. vnde dicitur de ypocritis. oīa opera
sua faciunt vt videantur ab hominibus.
Mat. xxiij. Supbia accipit paleaz. humi
litas granum. Superbia accipit imaginē
siue picturā honestatis. humilitas veram
honestatē. Sapiēs: Apud sapiētes sūt ho
nesta. apud vulgus simulacra rerū hone
stax. Itē supbia eligit ascēdere. humilitas
descendere. Ber. O puersitas. o abusio fi
liox Adā q: cū ascēdere difficilimum sit:
descēdere facilimū. ipsi leuiter ascendūt z
discēdūt dificilī⁹ parati ad honores z celsi
tudines gradū ecclesiasticox ipsis ange
licis humeris formādas. Itē supbia accī
pit publicū. hūilitas absconditū. Isa. xxxij.
Erit vir quasi qui abscōditū a vento z ce
lat se a tēpestate. Itē superbia accipit q̄ ē
contentionis. Humilitas vero q̄ ē pacis.
Humilitas recumbit in nouissimo loco.
Luce. xiiij. Superbia vero gloriari vult.
Gloriari vero res contentionis est. cuz. n.
vnus laudat cum qui superbus est. Duo
eū vituperant. Prouer. xxij. Arma z gla
dius in via superbi: custos aūt anime sue
longe recedit ab eis. custos aie sue est vere
humilis. Itez humilitas valde gloriosa ē.
Ber. Gloriosa res est humilitas: qua ipsa
quoq̄ superbia palliare se appetit ne vile
scat. Idez quid facit superbia sub pannis
humilitatis iesu. nūngd nō hz quo se pal
liet humana malitia. nisi vnde inuoluta est
infantia saluatoris. ¶ Humilitas laudem
fugit. laus vero eam sequitur tanq̄ laude
dignā. Econtrario supbus laudē sequitur.
Laus vero eum fugit tanq̄ laude indignū.
¶ Superbia in ore hoium se z sua ponit
Ideo nō est mirū si morsus detractionuz
frequenter ibi sentit. Humilitas vero altis
simū ponit refugiū suū. ipsa. n. dicit illud
i. Cor. iij. Qui aūt iudicat me dñs est. Jō

morsus detractor eā nō attingūt. Supbi velud ydola fūt q̄ vanissime laudāt sicut viri virtutū dij dicunt in ps. Ego dixi dij estis. Ipsi sunt velut simie ictōr spēm sanctitatis hūtes. virtutē aūt eius abnegantes. ij. Thy. iij. Ipsi etiā sunt sicut harundo q̄ mouetur nō quia viuat: sz quia vēto agitatur sic ipsi mouent ad opa de genere bonor vento inanis glorie. nō a spū vite. Mat. xi. Quid existis in desertū videre. harundinē vento agitatā? ¶ Et notandū q̄ vtilitas humili satis in hoie ex diuersis figuris q̄bus ipsa designat in magna parte pōt ostēdi. de quibus pauca ponere sufficiat. Humilitas vallis est fertilissima in ps. Valles abūdabūt frumēto i. humiles populi bonis opibus. Ipsa ē vallis lachat max in qua benedictiones dabit legislator. ibi inueniuntur aque gratis rū iter medū montiū ptransibūt aque. Aug. Alta siccātur: ima replentur. Itē ipsa est fundamentū ceteror bonor. Aug. Magnus vis esse a minimis icipe. cogitas magnā fabricaz: cōstrue celsitudinis. de fundamēto cogita humilitatis. Ber. Bon⁹ fund⁹ humilitas. in quo omne edificiū spūale cōstructum crescit in templū scīm in dño. ¶ Humilitas est nihilū sup quo terra ecclesia fundata est. Job. xxvi. Appendit terrā super nihilū. Humilitas facit hoiem pulchrū nihilū: sed supbia facit hoiem turpē nihilū. Bal. vi. Si quis se existimat aliqd ee cuz nihil sit. ipse se seducit. Item ipsa ē radix ceterarū virtutum. Grego. Origo virtutis humilitas est illa in nobis virtus veraciter pullulat que in radice proprta. i. humilitate pdurat. Aug. Arborē attendite. figit radicē in humili. vt vertice tendat ad celū. Idem sine radice auras petis ruina est ista nō crementū. Itē humilitas ē via ad sublimitatē. Ber. Per humilitatē ascēdite ad sublimitatē. q̄ hec est via z non ē alia preter ipsam. q̄ aliter vadit cadit potius q̄ ascēdit: xps cū per naturā diuinitatis non haberet quo ascēderet: q̄ vltra deuz nihil est: tamen per descensuz quo mō creisceret inuenit Itē humilitas ē. q̄ aque ductus per quē gratia ad hoiem venit. Ber. Jō fluēta gratie tanto tēpore defuerant: q̄ nondum ūterra venerat aque ductus. Aque ductū istū intelligas humilitatē Aug. arte. multum nititur destruere dyabolus aque ductuz humilitatis. holofernes precepit incidi aque ducto. Judith. vij. Itez humilitas est turris fortissima. Amatoribus mūdi videtur esse humilitas i ymo: sed fm veritatem in alto est. Luce. xvi. Qđ altū est hoib⁹ abominatio est apud deū: z econtrario: q̄ altū est deo abominatio est hoibus. Grego. in scōa pte moral. Insublimi sunt humiles positi: q̄ vnde se in oibus despiciunt inde cōtra oia securiores sunt. Aug. xiij. lib. de ci. dei. Est aliqd humilitatis intro modo q̄ sursuz faciat cor. z est aliquid elationis q̄ deorsum faciat cor. Itē in eodē. humilitas exaltat que facit ee subditū deo: elatio aūt que in vitio est reputit subiectionez z cadit ab illo qui nō est quicq̄ superi⁹: z ex hoc est infernus: z fit q̄ scriptū ē. Delecisti eos dum alleuarent ipm quippe extolli tā delici est. Itē humilitas p hoc ostēditur ee in alto: q̄ ppinqua est altissimo. Glo. sup illud. Juxta est dñs hīs qui tribulato sunt corde: alius quidē est dñs: vicinatur tamē humili z nō se exigenti. Itez humilitas clauis paradisi ē. Apoc. iij. Ecce dedi coram te zc. Item est vas securissimum z habitaculuz dei quietissimuz de quibus prius habitum est. ¶ Humilitas in floribus viola est: ipsa etiam in odoramentis est thus: q̄ quanto in fumum magis tenuez resolutū fuit: tanto magis suauitatis odorem spergit: sic humilitas dum proprium subiectum quasi in nihiluz extenuat gratissimum odorem deo spirat. Ipsa est vt cynamomum q̄ est cineri coloris. Cinerem enim se reputat humilis. ipsa est vt muscus odorem amissuz iuxta sententia recuperans. Et etiam vt ametistus ebrietatem superbie presumptionis tollens: z est vt taspis fantasmata fugans: cor superbi fantasias patitur somnians se aliquid ee cum nihil sit. Item est vt cuius virtus est tumores corporales reprimere: z est vt onichinus cuius virtus esse dicitur hominem inuictum reddere quam virtutem humilitas indubitanter habet. Item est diamas: cuius virtus dicitur esse facere gratiosum q̄ est vere humilitatis. Sicut enim odibilis coraz deo z hominibus est superbia. ita gratiosa coram deo z hominibus est humilitas. Item est vt balsamū q̄ fundum petit: z ad seruandum ad corruptionem efficacissimum. Ambro. Lu-

stos virtutum humilitas. Item humilitas est vt gratilitas in spōsa celestis regis: ad decentiam eius faciens ⁊ incorruptioni ei⁹ attestans: econtrario tumor superbie corruptioni spūali attestatur. Superba anima de maligno spiritu concepit eius primogenitam. s. superbiam. Dicitur vsualiter ⁊ creditur a multis mulieres interdum a demonibus impregnari. Multi tamen credunt eas ex hac impregnatione nihil in vtero habere nisi ventum. Nec aliter detumescēt nisi multe vētositatis emissione ꝙ parabola est spūalis impregnationis diabolice: ventositas a superbo per tactā-tiā sic emittitur: vt non minuatur: sed per humilem confessionem vere euacuatur. Sunt āt qui nō timent ꝓfiteri hanc grossitiem diabolicam dicentes se esse crossi vel magni cordis: ⁊ ꝙ horribile est dictu: quidam impregnati sunt a proprio patre: qui de nobilitate patris tumescūt. Alij ab vniuersitate cognatorū suorū: alijs ectā a toto populo: vt pncipes qui de multitudie populi tumescunt. vt rex Dauid faciens numerari populum. ij. Reg. xxiij. Econtrario rex xerses cum coram se videret exercitum suum multitudinis innumerabilis attendens ꝙ totus ille exercitus infra. c. ānos in puluerem conuertēdus esset dixisse fertur: regem tanti exercitus ⁊ tam fortis vocant me homines. Ego vero fateor me regem esse pulueris. Quedam etiam anime grosse sunt de virginitate sua ꝙ valde mirum videtur: he sunt virgines fatue de quibus legitur. Mat. xxv. ¶ Et notandum ꝙ humilitas in nobis supplet defectus aliorum bonorū. Ber. Apud dūm fratres vis habere non possumus qm̄ in multis offendim⁹ omnes: sed nec fallere eum. Ipse enim nouit abscondita cordis quāto magis opera manifesta: nec resistere viribꝰ quoniam omnipotens est: qd ꝯrestat nisi ad humilitatem remedia tota mente cō surgere ⁊ quicquid in alijs minus habemus de ea suppliere. Item sine humilitate cetera bona nobis: bona non sunt nec deo placent. Ber. Sine humilitate audeo dicere: nec virginitas Marie deo placuisset. Idem magna virtus humilitatis sine cuius obtentu non solum virtus: virtus non sit sed etiam i superbiam erumpit.

¶ De causis humilitatis. ca. vi.

Sequitur de causis humilitatis.

8 Et notandum ꝙ in omnibus rebus causas humilitatis inuenire possumus si diligenter attendamus: videlicet in eis que sunt infra nos ⁊ in eis que sunt in nobis: ⁊ in eis que sunt iuxta nos ⁊ in eis que sunt contra nos: ⁊ in eo ꝙ est supra nos. ¶ Infra nos sunt corporalia ratione carentia vt elementa terre nascentia animalia irrationalia: celi luminaria. ¶ In terra que est infimum elementorum multas causas humilitatis inuenire poteris. Primo ergo attende ꝙ in causa reuersurus es. Gene. iij. In sudore vultꝰ tui vescieris pane tuo donec reuertaris in terram de qua sumptus es: quando ergo terram respicis quasi sepulchrum vel cymiterium tuum respicis. Attende etiam ꝙ terra que nunc est sub pedibus tuis: quādoq; futura est super caput tuum. Itē attende quātum ea indigeas ipsa est que te sustentat. Si ipsa diruta fuerit sub pedibus tuis. sicut fuit sub pedibus dathan ⁊ abyron. Numeri. xvi. Viuus in infernum descendens. Item ipsa miro modo ex se producit dei virtute vnde pasceris: ꝙ si non faceret tu fame perires. Item si ligna non produceret: vnde calefis perires frigore. ¶ In aere etiam multas causas humilitatis potes inuenire. Primum ergo attende ꝙ sine aere nec ad momentum potes viuere nisi cum ad refrigerium cordis aera abstraxeris suffocaris. Item attende ꝙ si aer a vento frigido commotus fuerit te intollerabiliter afflixit. Si pestilēs fuerit te interficit. ¶ Item in aqua multas causas humilitatis potes inuenire si aqua non fuerit vt porcus immundus eris. Item sine aqua terra arida ⁊ sterilis erit: ⁊ sic fame peribis. Similiter si ignis non esset: fame ⁊ frigore pertres. Nō haberes enim vnde cibaria decoqres: vel te calefaceres Preterea ignis paratus est ad torquēdū impios. Ecclesiastes. vij. Vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Deute. xxxij. Ignis succensus est i furore meo ⁊ ardebit vsq; ad inferni nouissima ⁊c. Quomodo superbiat homo fetnozosus: ad cuius combustionem fomax iam succensa est. Itē attē dēdum circa terre nascētia quātū illis indigeas. Attēde etiā bona que sunt i eis quibus tu cares: vt est fulgor auri pchritudo

Horuz. Bat. vi. Cõsiderate lilia agri quõ crescunt non laborant neq; nent dico aũt vobis quoniã nec Salamõ i oi gloria sua coopertus est sicut vnũ ex istis. Itez circa animalia irrationabilia attẽde multa bona quibus tu cares vt est suauitas cantus in multis auib⁹ siue magisterio alicuius creature ad q̃ suauitatẽ tu multis annis edoctus nõ possis pertingere. Item velocitas que est in auibus ꝛ in quibusdaz quadrupedibus. Fortitudo etiã ꝛ pulchritudo habũdansq; vestitus te vero oportet mendicare ab eis vnde nuditatẽ tuã optas ꝛ vñ pulchritudinẽ tuã omes: ꝛ debilitatẽ ꝛ tarditatẽ tuã times. ¶ Circa luminaria vero celi attende quantũ luce eox indigeas. Sine luce enim oculi eẽnt tibi inutiles. ¶ In nobis etiã multas causas hũilitatis inuenies ex parte corporis ex pte aie. ¶ Ex pte corpis si respicias eius originẽ: siue eius finẽ siue eius statũ p̃sentez. B. Uide vñ veneris ꝛ erubesce vbi es ꝛ igemisce quo vadis ꝛ ꝓtremisce: si attendas vñ corpus venu. inuenies q; ex putredine. Job. xvij. putredini dixi: pater meus es. Attende etiaz vlterius grauamina q̃ matri q̃ te ꝓcepit secerit. B. In sordibus generamur: in tenebris ꝓfouemur matres meas multuz vulneraui⁹ ꝛ honeramus. In doloribꝰ parturimur: in ptu matres nostras mox vipe laceramus. Attẽde etiam quod nudus nascitur homo membris inpotens ꝛ plorare incipiens. Job. i. Nudus egressus suz de vtero matris mee. Augu. puer a ploratu incipit. Sap. vij. Primã vocem similẽ hominibus emisi plorans. Attende etiam ad quem finem deueniat corpus. Pulus etiã ꝛ cinis sit. Gen. iij. Puluis es in pulue rez reuerteris. Itez Gen. xviij. Loqui ad dñm meuz cũ sim puluis ꝛ cinis. Non est mirũ si se erigat ꝓtra dñm suũ miles q̃ habet castrum sup altã rupez inexpugnabile: sed valde fatuus est qui nõ habet domunculam nisi de palea que facillime potest cũburi si ꝓtra dñm suuz potentem se erigat: sic fatuissimus ẽ homo cuius habitatio. s. corpus ad calorẽ febilẽ in cinerẽ redigitur nec exigit ad hoc ignis si cõtra deuz se erigit. Item corpus a vermibus ẽ corroendum. Jn. ps⁹ ego sum vermis. Ecclesia. vij. Uindicta carnis impij ignis ꝛ vermis. i. Mac. ij. c. gloria peccatoris stercus ꝛ vermis. Quomodo superbiat qui secum semp sententiã portat. Ex parte etiã anime multas causas humilitatis possumus inuenire Aut enim scit homo se esse immortali aut non: si sic inferiori statu est: quã canis vel porcus. vel Bufo. cum debitor sit duplicis mortis temporalis. s. ꝛ eterne. Illa vero vnicam mortem debeant. Item miseriam habẽt ꝛ penez ꝛ culpe: cum illa solũ habeãt miseriam pene: ꝛ nihil solis demonibus similis est. Si vero nesciat se esse in morali nescit tamen se esse in statu salutis: scit se debitorem quandoq; fuisse mortis eterne nescit vtrum ad adhuc: si peccatum dimissum sit. Ecclesiastes. ix. Sunt iusti atq; sapientes ꝛ opera eorum in manu dei: ꝛ tamen nescit homo vtruz amore an odio dignus sit: sed omnia in futurum reseruantur incerta. Greg. Ad hoc cũcta nobis de meritis nostris incerta sunt: vbi vnam teneamus certam gratiam humilitatem.

¶ Itez ad humilitatez valere possunt etiã si sciremus nos esse i statu gre: negligẽtia pficiẽdi quã in vobis videmus difficultas standi facilitas cadendi. Aid sibilũ enim vnius verbi: q̃q; dejecturaliqs difficultas resurgẽdi: debilitas etiã minima vitia vincendi. ¶ Item circa ea que sunt iuxta nos multas causas humilitatis possum⁹ explicare vt si attendamus multos de tribus nostris esse lepro sos multos cecos multos. ipotẽtes multos mẽdicos: ꝛ alijs diuersis miserijs afflictos. Job. v. Uisitãs speciem tuam non peccabis. Itẽ si attendamus eos qui contra nos sunt materiaz humilitatis inuenietemus. Posses enim invisibiles nos strangulare: nisi diuina ꝓtectio hoc impediret. Job. xl. Non est sup terram potestas que cõpareretur ei: q̃ factus est: vt nullus timeret. Terñ. z. Misericordia dñi q; nõ sumus consumpti. ¶ Itẽ supra nos causas humilitatis inuenire possumus si attendamus dei omnipotentiaz paratam ad vindictam sũperboz. ¶ Tribus de causis solet aliquis se inclinare vel demittere: vel quia gladius capiti eius imminet: vel quia transiturus ẽ per hostiuz humile: vel ꝓpter societatez alicuius ma

gne persone q̄ ad terram videt sedere. Similibus de causis debet per humilitatem se homo inclinare. Si enim per superbiaz se erexerit gladius dei omnipotentis euaginatus est: super caput eius. i. De: v. Humiliamini sub potenti manu dei. Item necesse habet transire per humilez hostium paradisi. Augu. super illud. Jo. x. Ego sum hostium: hostium humile est: si sano capite volumus intrare: oportet caput demittere. Item sanctus sanctorum ⁊ ceteri sancti in mūdo isto hūiliter se habuere. Mat. x. Sufficit seruo si sit sicut magister eius. simile. Jo. xv. Sine respectamus ad bona siue ad mala inuenire possumus materiā humilitatis. Bona nostra aliunde habemus: imperfecte ea habemus: perdere ea possumus. Et si attente ea inspicere volumus: non dominium verū sed onus ⁊ periculum in altis habemus: pro illis censum magnum debemus. Et non solum ea perdere sed etiam pro illis perdi possumus. De malis vero manifestum est q̄ humiliare debent homines maxime si sint peccata mortalia cū pro illis adiudicati sint patibulo infernali: mirum est q̄ tot ⁊ tante cause humilitatis homines humiles non faciunt. Ber. O mira vanitas o mira fatuitas cordis nostri cuius elationem perfecte dirimere cuius cerulcosos motus omnino domare humilitatis materia tanta nō sufficit quin adhuc non supbiat terra ⁊ cinis

B ¶ De his que iuuant ad humilitatem.

¶ notandum q̄ ad humilitatem e valere possunt ista que sequūtur.

¶ Primo familiaritas humilium Sicut enim qui communicat superbo induet superbiam: Eccles. xiij. Ille qui cōicauerit humili: induet humilitatē. ¶ Secūdo meditatio proprioꝝ defectuum. Grego. in omel. sancti viri vt humilitatis in se virtutem custodiant cū quedam mirabiliter sciunt: ante mētis oculos studēt reuocare q̄ nesciunt vt dum ex parte infirmitatez suā considerant: ex ea parte qua perfectus est eorum animus se nō extollat. Sicut q̄ emit veterem vestem ponit digitum vbi vestis habet aliqd̄ foramen ita vere humilis habet oculum ad defectum si quis est in eo. Item Greg. Magnus esse vnusquisq̄ studeat: si tamen magnū se esse neſciat q̄ vult eē pfecte humilis necesse ē: vt bona sua ppriis oculis abscōdat. ¶ Tertiū ē respectus melioꝝ. Grego. Nō quib⁹ iaz superiores: sed quib⁹ adhuc ifertores estis aspicite. Idē incentiuum sicut elationis est respectus deteriorꝝ: na cautela humilitatis est consideratio melioris. ¶ Quarto cū quis assueſcit sustinētie contumeliarū. Ber. in epistolis. Humiliatio via est ad humilitatez sicut paciētia ad pacez. Sicut lectio ad scientiā. Si ergo virtutē appetis humilitatis: viā nō refugias humiliatiōis. ¶ Quinto cū aliquis se exercet i humilib⁹ officijs exemplo domini q̄ lauit pedes discipulorum. Johan. xiij. Superbi minora officia se indigna reputant. Alij vero reputant eos indignos maioribus officijs. Et sic inutiles sunt taz ad maiora q̄ ad minora officia. Nolūt enim facere q̄ possunt: nec possūt quod volunt: vñ accidit eis sicut illis q̄ rebus quas hñt vēdere nimia ptia ponūt ideo se ab eis nō expediūt. Nolūt enim inde accipere q̄ possunt habere: nec possūt. habere q̄ vellēt accipere. ¶ Sexto memoria mortis q̄ docet ecclesia in pricipio. xl. iponēs cinerem capitibus dicēs: memēto hō q̄ cinis es ⁊ in cinerem reuerteris. ¶ Et notādū q̄ hō dz se reputare cinerē ⁊ expte corpis ⁊ ex parte aie. Ex pte corpis ppter ppinquitatē ⁊ certitudinez quā hz ad hoc vt in cinerē redigat. Sic enim solet log scriptura vt aliqd̄ q̄ futurū est dicatur iā esse ppter ppinquitatē vel certitudinez. Refere se mortuū cōsiderat q̄ se moriturū nō ignorat. Ro. viij. corpus mortuum ē ppter pcm̄ id est necessitate moriendi addictum ¶ Quātū vero ad animā dz hō cinerez se reputare quo ad tria. ¶ Primo quo ad vilitatē. Cinis enim valde vilis est iz materia ex qua factus ē fuerit pciosa: sic q̄ ē in statu pcti. q. nullius valoris est respectu valoris in quo erat ante peccatū in ps. Ad nihilū deductus est in conspectu eius malignus imo minus q̄ nihil vi esse nisi sit ispūaliter resurrecturus: melius enim esset ei nō esse q̄ malū cē si pseueraret ita. ¶ Secūdo quo ad hoc q̄ sicut cinis resistere nō pōt modico flatui quin ab eo dispergatur sic peccator resistere nō potest etiā sibilo modici verbi: in ps. Non sic impij nō sic sed tanq̄ puluis. ¶ Tertio quo ad hoc q̄ sicut cinis naturaliter nō pōt redire ad statū ma

terie: vnde factus est nisi sola dei virtute: sic peccator nō pōt redire ad statū bonum nisi sola dei virtute. Eccle.vij. Considera opa dei: q nemo possit corrigere quē ille despexerit. vere illos deus despicit quos in luto peccati ita diu iacere pmittit: nec mirū cū ipsi eum despiciant. Isa.xxxiij. Ue q spnis: nōne t ipse sperneris? Humilibus q se cinerez reputāt spectaliter debetur corona. Isa.lxi. Ad án untiādū māsuetis misit me dñs vt daré eis coronā pro cineret nō reputat se cinerē ex parte corporis qui bruneta vel scarleta corpus suum induit. Quis eni nisi fatuus talē saccū facit cineribus suis? Jtē nō reputat se cinerē ex parte anime qui amat altitudinē. Non enī expedit cineri esse in alto ne a vēto dispergatur: dixit dñs moy. t aaron. Exo.ix. Ut tolleret plenā manū cineris dē camio t spargeret in celū t subsecuta sunt vlcera t vesice: sic cū aliqs in alto ponitur sequuntur vesice superbie t vlcera vanegorie vt leprosus t vlcerosus interius corā deo appareat quātūcūq exterius pulchrū videatur Jtē nō vī se cinerē reputare q pīsumit q qñ volet se emendabit. Eccle.xxix. Repromissio nequissima multos perdidit. Adagna est illius fatuitas q cinerez illū cuius pars est i vinea sua t alia in agro t sic de ceteris possessionibus eius credit p seipsuz
B cōgregari t nouū hominē interiorē inde fieri cū hoc solius virtutis diuine sit sicut sustitatio corporū ex pulueribus. ¶ Et notādū q memoria mori valde vtilis ē hoī. Eccle.vij. In oibus optibus tuis memorare nouissima tua t in eternum nō peccabis. Jero. in epistolis: platonis ē sentētia oēm sapiētiam vitā meditationē esse mortis: sapiēs sūma pīte ē assidua mortis meditatio Eccle.xxxiij. A memor esto iudicij mei. Sicut eni erit t tū: meū heri: tuum
E hodie hoc dicetur in psona mortui loquētis ad viuū. Spetaliter mortis memoria necessaria est inuenit: vñ. Trā.iij. Post illud bonū est viro cuz portauerit iugū ab adolescētia sua subdītur ponet in puluere os suum: os sapientiū in corde eorum. Eccle.xxi. os ergo in puluere ponit qui cogitat q puluis sit. In hac meditatiōe pijciēda est cupiditas t vanitas seculi. vnde Leui.i. Precepit dominꝰ vt faciens holocaustā de turturibus vel pullis columbe pijceret vesiculam gutturis t plumas in locum cinerum holocaustuz facit deo de turture q dat se deo vt ei seruiat i claustro de colūba q dat se deo vt ei seruiat in mūdo. Turtur eni amat solitudinē columba gregatim volat: vesicula gutturis que est q horreum autum cupiditatem mundi signat pluma vero leuitatem. In loco ergo cinerum vesiculam proijcit qui cōsideratio mortis sue cupiditatē a se abijcit. i non curans agrere ea que in breui perdat t q bus perdatur. B. vtinam tantū cōgregata perirent: t nō cōgregator eoz tollerabilius eēt insudare labori perituro q̄ perempturo. Plumaz vero in locum cynerum proijcit qui cōsideratione mortis vanitatē huius mūdi refugit intelligens fatuū esse in vita ad mortem gaudere. Aug. Nihil aliud est tps presens q̄ cursus ad mortem. Valet añt mortis memoria ad ista vi. q̄ se quūtur. ¶ Ad fugandū exercituz vitiorū vel saltē terrenduz: sicut timēt latrones iudicis aduentū sic vitia mortē terribilis est eis locus iste quasi porta iferni aut ex toto hominē deserūt: aut saltem tremunt. Trene.i. sordes eius. in pedibus eius si est recordata finis sui. Jumentū cauda se defendit a muscis: sic hō a vitijs cōsideratione mortis ¶ Secūdo valet ad cōtemptū mūdi. vñ Jero. Facile cōtēnit oia qui se semper cogitat moritur um. Eccle.xi. Si ānis multis vixerit hō t in hīs omnibus letus fuerit meminisse dz tenebrosi temporis t dierū multorū q cū venerint vanitatis arguentur p̄terita in morte arguitur vanitatis oē q̄ est in mūdo. Cōcupiscētia oculoz t cōcupiscētia carnis t superbia vite. Cōcupiscentia oculoz in eo q nudus reuertitur hō in terra. Job.i. Nudus egressus suz ex vtero matris mee nudus reuertar illuc. Cōcupiscentia carnis in hoc q corpus in delicijs nutritum vermibus dat. Superbia vite in hoc q ille qui volebat esse sup homines ponitur sub terra que est ifimū elementoz. ¶ Tertio valet ad sui cōtēptū Facit enim q homo cognoscat se quasi p resolutionem qui modus recognoscendi verissimus est: t hoc est q Dauid orat: scient gentes quoniā homines sunt. i. de limo. ¶ Quarto valet ad hoc vt hō recte se regat in via presentis vite. Sicut aues cauda regūt se volando t pisces na

tando. Job. xij. Interroga iumenta ⁊ docebunt te ⁊ volatilia celi ⁊ indicabũt tibi ⁊c. Qui vult nauem regere ponit se in fine nauis ⁊ sapiens cõsideratione finis regit se in his q̃ sunt ad finez. ¶ Quinto ad tpandũ presentem leticiã sicut ⁊ alia mala pene. Eccle. xi. In die malox ne in memoris bonorum. ¶Demoria mortis multũ valet ad tẽperandã presentem leticiam: quia multum habet amaritudinis. Ec. xli. O mors q̃ amara est memoria tua homini iniusto ⁊c. ¶ Sexto ad hec vt homo recte iudicet de presenti vita ⁊ futura. Qui enix per meditationez ponit se in articulo mortis quasi medius est inter presentem vitaz ⁊ futurã vtraq; videns de prope q timet se initio vite sue vel prope interponẽs sibi ⁊ vite future: quicquid sperat se victurus longe est a vita futura vnde bona illius modica ei videntur. Quasi initio vite sue tenebat: qui dicebat. Luc. xij. Anima mea multa habes bona in annos plurimos requiesce: bibe comede epulare: sed deus posuit eum in fine vite dicens: stulte hac nocte repetũt animã tuam a te.

¶ De signis humiliratis. vij

Equitur de signis hũilitatis que
s multa sunt. ¶ Primus est amor humilium personarum. Eccli. xiij. Oẽ animal diligit simile sibi. ¶ Secũm est fuga altitudinis humilitas laudes fugit sicut venenũ Et sicut sagittas melitas ⁊ vt sermones fascinantes. Sap. iiij. Fascinatio nugacitatis obscurat bõa ⁊ sicut rethe expansum gressibus suis. Prouer. xxix. homo qui blandis aflictisq; sermonibus loquitur amico suo recte expãdit gressibus eius xps qui vere humilis erat fugit volentes rapere eũ in regẽ. Jo. vi ¶ Tertiũ ẽ amor ppie vilitatis. B. Uerus humilis vilis vult reputari nõ hũilis predicari gaudet de cõceptu sui. hoc solo sane supb⁹ q̃ laudes cõtẽtit de hoc exẽplũ habemus in Dauid. ij. Re. vi. Laudãtugt ⁊ vilior fiaz. Et in dyalogo. Greg. Legitur de quodaz statura puo qui Cõstantinus dicebatur q̃ cũ diriget ei qdam q̃ nihil hois hẽret: ptinus letus in amplexus eius ruit: eumq; ex amore nimio ẽstringere brachijs cepit ⁊ osculari magnasq; gratias agere q̃ de se alia iudicasset dicens. Tu solus es qui in me oculos aptos habuisti. Et. Dauid legitur. ij. Reguz: xvi. Dimitte inquit eum vt maledicat mihi. Et Act. v. Et illi ibãt gaudentes a conspectu cõcilij quoniam digni habiti sunt pro nomine illius contumeliã pati. hũilitas opprobrijs pascitur vt cibo proprio. Trene. iij. Saturabitur opprobrijs. Sicut se habet superbia ad gloriaz sic humilitas ad ignominiam vnde sicut superbia gaudet de gloria sic humilitas de ignominia. humilitati ea sunt preciosa que alij essent vilia. Ipsa enim spiritus abhominationis ⁊ cõtemptus cõuertit quasi in aurum ⁊ gẽmas. Ipsa vilis ⁊ vult videri alijs sicut ⁊ sibi vilis videtur: quanto est sibi vilior sit tãto est deo preciosior. Grego. in mora. Tãto vnaquecq; causa fit preciosior in ꝓspectu dei quanto pro amore dei despectior sit ante oculos suos. Itez Grego. Tanto fit quisq; vilior deo quanto preciosior sibi: ⁊ quanto preciosior deo quanto propter eum vilior. Quartum est si humilia officia libenter quis facit: de hoc exemplũ habemus in abigail. i. Reg. xxv. Pro qua cum misisset Dauid vt eaz duceret in vxorem: ipsa ait. Ecce famula tua sit in ancillã vt lauet pedes seruorum domini mei. In vitas patrum quidam senex perfectus virtutibus orauit dominũ ostende mihi domine quid sit perfectio anime vt faciam ⁊c. Et cum requireret cõsilium a quodam alio sene ille respondit ei de hoc p reuelationem. Uis facere quicquid dico tibi. At ille volo ⁊ dixit vade pasce porcos ⁊ fecit sic: ⁊ cum alij viderẽt q̃ pasceret porcos: dixerunt q̃ factus esset fatuus: ⁊ visa eius humilitate reuocatus est ad locum suum. Quantum est si cõsilio acquiescit sicut hoc q̃ aliquis non acquiescit consilio signum est superbie. Grego. de non acquiescente consilio: si se inquit meliorem non crederet: nequaq̃ cunctorum consilia sue deliberationi postponeret. Sextum est si cõtumelias vel etiam correptionem mansuete audit. Grego. Qui gloriam non querit cõtumeliam nõ sentit. Idez nontimet cõfundi i cõspectu hominum qui solũ gloriam querit apud deũ. Septimũ est si secretum diligit. B Loquens de illo vero. ij. Cor. xij. Parce

aũt ꝛc. Quã pulchre iquit dicit parco: nõ parcit sibi arrogãs: nõ superbus. nõ cupidus vane glorie: vel iactator actuũ suoꝝ: qui vel sibi arrogat: vel mentit de se ꝙ nõ est. Solus vere humilis parcit aie sue: q ne putetur ꝙ nõ est semp quantũ in se est vult nesciri ꝙ est. ¶ Octauũ est si libenter obedit. Phy.ij. Exinanuit semetipsuꝫ factus obediẽs vsqꝫ ad mor. exinanitio premittitur tanq̃ cãobedientie. Qui enim humilis nõ est: non libenter obedit.

¶ De diuisione humilitatis.

A Onsequẽter ponẽde sunt diuisiones ad humilitatem pertinentes. c

Notãduꝫ ergo ꝙ est humilitas ficta: ꝛ est humilitas vera. De ficta legitur. Eccle.xix. Est qui negter se humiliat ꝛ interiora eius plena sunt dolo. Vera humilitas est humilitas cordis. de qua Mat.xi. Discite a me q̃ mitis sum ꝛ humilis corde: nõ ficte dicit. Interdũ. Humilitatẽ cordis sequit humilitas exterior: sicut ramus prodit ex radice. i. Pe.v. Oẽs inuicẽ humilitatẽ insinuate. ¶ Itez est humilitas sufficiẽs ꝛ abundans: ꝛ superabundans: q̃ diuisionem innuit. Glo. super illud Mat.iij. Sic decet nos implere oẽm iusticiã. i. humilitatẽ. Dicit glo. Et subditur: ꝓfecta humilitas habet tres gradus.

¶ De gradibus humilitatis.

Rim⁹ est subdere se maiori: ꝛ se p nõ preferre eẽdi. hec vocatur sufficiẽs: q̃ sufficit: aliã sic humiliari: ꝛ iste gradus omni iusto est necessarius. ¶ Scõs gradus est subdere se equali nec preferre se minori. hic dicitur abundans. ¶ Tertius est subesse minori in quo ẽ ois iusticia hunc xps impleuit. Itẽ humilitas diuidit in humilitatẽ itelleetus q̃ consistit in cognitione vitatis: ꝛ in humilitatẽ affectus: q̃ cõsistit in cõtemptu vanitatis. sic beatus Ber. Supbiã diuidit in similes spẽs: supbia iquit in spẽs duas diuiditur in cecã ꝛ vanã supbiã: quaꝝ prior itelligẽtie posterior voluntatis vitiuꝫ est. Idez est humilitas q̃ in nobis veritas parit: ꝛ nõ hz calorem. Et est humilitas q̃ caritas format ꝛ iflãmat: atqꝫ hoc quidẽ in affectu illa in cognitione consistit. Cõmuniter etiã q̃tuor gradus humilitatis distinguũt ¶ Quor primus est spernere mundum siue mundi gloriã. Scõs spernere nullum. Tertius spernere sese. Quart⁹ spernere se sperni. ¶ Be. xij. gradibus humilitatis ꝑm Ber. Require in tractatu de superbia. Notandũ ꝙ Ber. in libro suo de. xij. gradib⁹ humilitatis nõ expresse illos. xij. grad⁹ humilitatis ponit sed ꝑ oppositũ eos insinuat. Ber. in plogo libri illius tituli inquit qui de gradibus humilitatis inscribitur pro eo forsitan ꝙ non humilitatis gradus sed superbie potiꝰ distinguere describiqꝫ videatur calũniã patiet: sed hoc a minus vel intelligentibus vel attendentibus tituli rationẽ. Idem in lib. eodẽ. Idẽ sunt gradus ascendentiũ in solium: ꝛ descendentiũ: ꝛ eadẽ via ascendentium in ciuitatem: ꝛ recedentium: ꝛ idem hostium ingredientium domum ꝛ egrediẽtium: per vnam deniqꝫ scalam ascendentes angeli ꝛ descendentes iacob apparuerunt. In eodẽ. Proponat tibi beatus Benedictus gradus quos ipse prius in corde suo disposuit: ego quid proponã tibi: non habeo nisi ordinem descensionis mee in quo tamẽ si diligenter inspicitur via forsitan ascẽsionis reperitur. Si. n. sbi Romaꝫ tendenti homo inde venies obuiaret quesitus viam qd melius q̃ illa q̃ venit ostenderet: deniqꝫ castella: villas: ꝛ vrbes: flumina ac mõtes: per quos trãsierũt: nominat suũ denunciãs iter tuũ tibi prenũciat: illa vt eadẽ loca recognoscas eundo que ille pertrãsiit veniẽdo. Hij sunt. xij. grad⁹ humilitatis scõm sanctum Benedictum: ¶ Primus est si quis timorẽ dei in memoria habeat dei precepta ꝛ penas paratas eoꝝ transgressoribus: ꝛ pmia parata obseruatoribus: ꝛ sic omni hora a peccatis se custodiat. Scõs est si quis nõ amãs propriã voluntatẽ desideria sua nõ delectetur implere. Tertiꝰ est si quis pro dei amore omni obedientia maiori se subdat. L

Quartus est si in ipsa obedientia contra aspera pacientiã amplectat. Quintꝰ est si omnia mala sua abscondita abbati suo humiliter confiteatur. Sextꝰ ẽ si ad omnia que sibi iniunguntur indignum se iudicet. Septimus est si omnibus se inferiorẽ ꝛ viliorẽ nõ solũ lingua sua se pronunciet: sed etiam intimo credat cordis affectu. Octauus ẽ si nihil agat monachus nisi ꝙ cõmunis monasterij regula probat: vel maiorum exempla hortatur.

¶ Nonus est si linguā suā cohibeat: ⁊ eaz vsqz ad taciturnitatem teneat. Decimus est si non sit facilis ⁊ prnus in risu. Undecimus est si pauca verba ⁊ rationabilia habeat ⁊ non loquatur clamose. Duodecimus est si non solum in corde humilitatem habeat: sed etiam corpore ostendat eam semper defixis in terraz aspectibus.

¶ Explicit de humilitate.

¶ De diuersa acceptione pauptatis. ix.

S Equitur de paupertate. Et notandū q̄ paupertas quīqz dicitur carētia diuitiarū: ⁊ sciz hoc dic̄ Aug. Inuestigāti singularū rerū naturas nō inuenietur quid sit paupertas: nuditas ⁊ fames: sic paupertas priuatio est: ꝓuationes vero cause sunt directe aliarū priuationū ⁊ occasiones multoꝝ bonoꝝ: multa vitia elongata sunt abeis qui hanc paupertatē habent. Greg. Habent sancti hoc ꝑpriuz nam vt semper ab illicitis longe sint: a seplerūqz licita abscidunt. Quādoqz dicit paupertas contemptus diuitiarum. Sen. Nemo dignus deo qui opes nō contēpserit. Tertio dicitur paupertas amor paupertatis. Ber. in epistolis. Non paupertas virtus reputatur: sed paupertatis amor. Beniqz beati pauperes non rebus sed spiritu. Idem. Uolote esse amicū pauperuz magis autē imitatorē. Idem amicitia pauperum regis amicos constituit: amor paupertatis reges. Idē pauperē equo animo ferre. virtus patientie est sponte appetere

B sapientie laus est. Notandum q̄ pauptas multis de causis amanda est: quarum prima ⁊ maxima est q̄ deus eam amat: cuius amoris primū signum est: q̄ filius dei eam voluit sibi assumere. Ber. in sermone. Forte aliquis arbitraretur filio dei sublimia esse querenda palacia: vt cū gloria rex glorie susciperetur: sed non ꝑpter hoc a regalibus illis sedibus venit in sinistra cuius diuicie ⁊ gloria: in dextera longiturnitas vite. Noꝝ oium eterna in celis affluenta suppetebat: sed paupertas non inueniebatur in eis. Porro in terris abūdabat ⁊ superabūdabat hec species: ⁊ nesciebat homo precium eius: hanc itaqz filius dei concupiscens descendit vteam eligeret sibi ⁊ nobis quoqz sua extimatione faceret preciosam. de paupertate xp̄i habetur. Luce. ij. Pannis eum inuoluit ⁊ recli nauit eum in presepio: quia non erat ei locus indiuersorio. Item Math. xviij. Ubi misit dominū petrum ad piscandum pro tributo soluēdo. Dicit glo. Tante fuit paupertatis: vt vnde daret tributum nō habe ret. Et super illud Math. xi. Circūspectis omnibus cum iaz vespera esset hora exijt in bethaniā cum. xij. Dicit glo. Circūspectis omnibus si quis euz hospitio susciperet. Tante enim paupertatis fuit: ⁊ ita nulli adulatus vt in tanta vrbe nullum inueniret hospitiuz. ij. Cor̄. viij. Scitis gratiaz dñi nr̄i ihesu xp̄i: qm̄ ꝑpter vos egenus factus est cū esset diues: vtillius inopia vos diuites essetis. Treñ. iij. Recordare paupptatis mee ⁊c. Bern. Magna abusio ⁊ nimis magna: vt diues esse velit vermiculꝰ vilis ꝑpter quē deus maiestatis ⁊ dominus sabaoth voluit pauper fieri. Pauper tas xp̄i crescendo ꝓcessit: in natiuitate pānis inuolutus est ⁊ pro domo habuit diuersoriū. Deinde hospitium non habuit. Mat. viij. Filius hominis non habz vbi caput suū reclinet. Et Math. xi. Circūspectis ⁊c. In passione vero etiā ꝑpriis vestibus spoliatus est. Math. xxvij. Exeuntes euz ⁊c. Aliud signū amoris dei ad paupertatē est q̄ propter pauperes filius dei in mundum venit. In ps. Propter miseriā inopum ⁊ gemitū pauperū nunc exurgā dicit dñs. Luce. iij. Euangeliçare pauperibus misit me. Ber. in sermonib⁹. Querat diuitias paganus qui sine deo viuit. Querat iudeus: qui terrenas ꝓmissiones accepit: sed qua fronte magis aut qua mēte diuitias queritchristianus. Postq̄ xp̄s beatos esse pauperes predicauit: paupes christus in principio sue doctrine beatos predicauit. Math. v. Luc. vi. Diuites infelices. Luc. vi. Ue vobis diuitib⁹. Pauperes indicat xp̄s dignos mensa sua. Unde Luc. xiiij. Leguntur pauperes ad cenam dñi introducti. In ps. Parasti in dulcedine tua pauperi deus. pauperes deus adiuuat. In ps. Et audiuit pauperē ⁊ iopia. Illis parcit. Isa. xlix. Pauperū suoꝝ miserebitur. Illos elegit. Isa. xlviij. Elegite in camino paupertatis. Jac. ij. Nonne deus elegit pauperes in hoc mūdo. Illos exaudit. In ps. Desideriū pauperuz exaudiuit dñs. Eccl. xxi. Deprecatio pauperis ex ore vsqz ad aures perueniet. Illoꝝ ē memor.

in ps. Non in fine obliuio erit pauperis. Illoz est sollicitus in ps. Ego aũt mendicus sum z pauper. Dñs sollicitus est mei. Illoz est refugium z fortitudo. In ps. Factus est dñs refugium pauperi. Isa.xxv. Factus est fortitudo pauperum zc. Illos saluat i ps. Parcet pauperi z inopi: z animas pauperum saluas faciet.ij. Re.xxij. Populum pauperem saluum facies in ps. Eripies inopem de manu fortioruz eius. Societatem pauperuz prelegit domin⁹. in mundo isto societati diuitũ. Luce.xiiij. Omnis qui nõ renũciauerit omnib⁹ que possidet non posset meus esse discipulus. i. Re.xix. Dauid puerũ egyptiũ assumpsit quẽ dñs suus reliquerat: sic xp̃us assumit quos mundus relinquit ps. Pater meus z mater mea delinquerũt me. dñs autem assumpsit me. Item tibi delictus est paup Greg. in omel. os elegit deus quos despicit mũdus: q; plerũq; ipsa despectio hominẽ reuocat ad semetipsum. Idem infirmi quiq; atq; in hoc mũdo despecti plerũq; tanto celerius vocẽ dei audiũt quanto in hoc mũdo nõ hñt vbi delectẽtur. Itẽ pauperibus de⁹ regnũ celoz tribuit. Mat.v. z Luc.vi. Et non solũ ad possidendũ: sed etiã ad dandũ alijs. Luce.xvi. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis vbi cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Ipse deus pauperũ est. Numeri.xviij. In terra eoꝝ nihil possidebitis nec habebitis partẽ: ego pars z hereditas tua. Ipse est ipes pauperum: z exaltatio. Isa.xliij. In ipso sperabunt pauperes populi eius. Eiusdẽ.xxix. Pauperes homines in sancto israel exultabunt. Ipse specialiter de pauperib⁹ requiret in iudicio vt habetur. Mat.xxv. Immo ipse pauperibus iudiciũ tribuit. Job.xxvi. z Mat.xix. Vos qui secuti estis me zc. Sedebitis super sedes iudicãtes.xij. tribus israel. Pauperes honorat dominus. in ps. Honorabile nomen eoꝝ coram illo. Illos agnoscit z nominatim vocat: vt patet in laçaro. Luce.xvi. Illos ab angelis deportari facit ad locuz quietis. In eodem factum est vt moreret mẽdicus z portaretur ab angelis i sinuz abrahe: z vt vno verbo dicatur tanta dilectio ei⁹ ad pauperes: vt q; fit pauperi sibi reputet fieri. Mat.xxv. Quot vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis: re pauperi bus si eũ non amant: qui tantũ eos amat qui tot signa amoris ostendit: multũ contemnerentur pauperes in mundo isto: nisi xp̃s eos tantum honorasset. Multis alijs de causis amãda est paupertas. ¶ Prima est quia est valde munda sicut econtrario diuine immunde sunt amatores suos inquinantes q; in rerum natura deus significari voluit in hoc q; aurũ z argentũ que videntur esse preciosiora inter eas tangẽtes se inquinant. Ber. in epistolis. Beatus qui post illa nõ abijt: q; possessa onerant amata inquinant: amissa cruciant. Eccles.xiij. Qui tangit picem inquinabit ab ea z sup illud iaco. i. Religio mũda zc. Dicit glo. Qui tẽporalia nõ diligit imaculatum ab hoc seculo se custodit. ¶ Item paupertas est deo ꝓpinqua q; figuratum est. Luc.ij. In hoc q; pastores de loco vicino venerũt ad xp̃m ecõtrario reges a remotis partibus venerũt. Mat.ij. Pauptas ẽt sancta est tanq̃ locus in quo mãsit filius dei plus q̃ xxx. annis. Exo.iij. Solue calciamenta de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Pauptas spãliter põt dici terra sanctoꝝ. isa. xxvi. In terra sanctoꝝ iniqua gessit z non videbit gloriam dei. isa.ix. Adorabunt vestigia pedũ tuoꝝ. In eodem locum pedum meoꝝ glorificabo. ¶ Item expedita est. Bre. Liberius ad patriã tendimus. quia. q. in via pondere caremus. Idem terrena substantia eterne felicitati cõparata pondus est non subsidiũ. Aug. in lib. de verbis dñi. Abice a te diuitiarum onera: abice vincula voluntaria: abice anxietates z tedia que te pluris annis ingetant. Jer. in ep̃s. si habes vade z vende z da pauperibus si non habes grandi onere liberatus es. Bre. Qui mihi onus diuitiaꝝ abstulit me ad curendũ citius expedit uit. ¶ Itẽ paupertas leta est. Sen. Sepe pauper fidelis ridet. nulla ei in alto sollicitudo est. Idem quis felices vocant ylaritas ficta é z grauis tristicia: eo q̃ grauioꝝq; interdũ nõ licet pati esse miseros ꝙ interim nascor ip̃m excedẽtes necesse est agere felicẽ. Aug. in li. cõf. Loquẽs de quodã mẽdico exhilarato vino: ille iquit letabat ego anxius eram nimirum: ille felicior erat nõ tantum quia ylaritate perfundebatur: cũ ego curis euiscerarer. Unũ etiam q; ille bũ operãdo acquisierat vinũ. Ego aũt mẽ-

z

tiẽdo querelã typluz. ¶ In vitis patrum quidã pauper habebat vnã nattam de medietate se cooperiebat. altã medietatẽ sibi submittebat ⁊ erat validũ frigus ⁊ pater monasterij de nocte exiens audiuit euz dicentẽ gratias ago tibi deñe quot sũt modo diuites in custodia etiaz qui in inferno sedẽt aut pedes hñt i ligno cõstrictos. Ego aũt velud imperator sum extendẽs pedes meos i quo volo ambulo. Señ. Felix paupertas leta. nec tamen paupertas est si leta est. Gre. qui. cũ paupertate bene conuenit non est pauper. ¶ Itẽ paupertas secura est. Grego Magna est securitas cordis nil concupiscentie habere secularis. Sen. Etiã in obsessa via pauperi pax est. Greg. Qui nihil habet in mundo ꝙ diligat: nihil est i mũdo ꝙ ptimescat pauptas iuxta verbũ sapientis bonũ est fine calũnia pro ea nõ mouent lites. nõ timẽt fures vel raptores. nõ timet aeris passiones. Ipsa est donuz dei a paucis cognitum. Poeta. O munera nondũ intellecta domini pauper tas angusticz lares. Eccl. xl. Paupertas ⁊ honores: a deo sunt paupertas secura est: ⁊ temporaliter ⁊ spũaliter. Prouer. i. Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Gio. Facile laqueos euadit in terris q oculos habet in celis. Job. xviij. Abscondita est in terra pedica eius: caym habuit caput tremuluz: caym interpretatur possessio: q possessiones hñt in mundo isto in tremore sunt in ps. Trepidauerũt vbi nõ erat timor. Job. xv. Sonitus tremoris semp in auribus eius ⁊ cũ pax sit ille sep insidias suspicatur. Itez paupertas quieta est. Sene. Quietissime viuerẽt homines si hec duo vba tollerẽt meũ ⁊ tuuz. Gre. Quid i hac vita laboriosius quã terrenis desiderijs estuare q̃d quieti q̃ nihil huius seculi appetere. hic est ꝙ israel custodiã sabbati accepit immunere: egyptus pcutitur muscaz multitudie. Itez paupes ly terra macilenta videat fertilissima ẽ verox bonox. Gen. xli. Crescẽ me fecit deus i terra paupta mee. In hac terra voluit plãtare vnigenit⁹ dei lignũ. s. vite. Itẽ pauptas vitijs mãm subtrahit: q: nõ hz vnde inũ paupertas pascat amorem. Juuenalis: prestabat castas humilis fortuna sabina. Señ. inquit pecuniã pdidisti o te felicez sicut illa anuriclã perdidisti: sed si manet illa apud te es tantũ felicior quo tanto malo materia subducta est. ¶ Paupertas vermis diuitẽ superbiã occidit. Ipsa etiã duas filias sanguisuge infernalis que semp clamãt affer affer suffocat. scilicet gulã ⁊ luxuriã de quibus habetur. Prouer. xxx. Paupertas medicinalis est. Greg. Quos mox infirmitas vulnerat paupertatis medicina sanat. Ipsa purgat eos qui sunt aurũ ⁊ argentũ ideo caminus dicitur. Isa. xlviij. Elegi te in camino paupertatis. Ipsa est fortitudo sanctox sicut diuitie sunt fortitudo diuitũ Prouer. x. Substãtia diuitis vrbs fortitudinis est. Ipsa ẽ vt fossatuz pfundissimũ ꝙ diabolus multũ nititur iplere. Abac. ij. Cõportabit aggerẽ ⁊ capiet eã. Astra fatuitas aliquox q̃ diabolũ iuuãt ad iplendũ fossatũ castri sui. Abac. ij. Ue qui ꝛgregat non sua vsq̃ quo aggrauat cõtra se densuz lutũ pauper in ecclesia remanẽt dũ diuites in regnum diaboli transferuntur: sicut Nabuchodonosor pauper dimissit in terra pmissiõis. nobilibus trãslatis in terrã suã. Jer. xxxix. Soph. iij. Derelinque in medio tui pplz pauperẽ. pauper ẽ hereditare regnũ celorũ. mobilia vero huius seculi sunt diuitum sicut figuratũ est. Gen. xxv. Ubi abraã dedit ysaac cuncta q̃ possidebat: filijs ãt ancubinarũ largitus est munera. Paupiatem posuit filius dei vt fundamẽtũ religionis christiane. Mat. v. Job. xxv. Qui extẽdit aquilonẽ supuacuũ: supuacuũ inq̃ pauptatis. Aquilonẽ vocat ecclesiã de gentib⁹ conuersã: que cõgelata fuit in pctis suis. Paupertatẽ posuit xps gradum quo ad pfectionẽ ascendit. Mat. xix. Si vis pfectus esse. vade ⁊ vẽde oia que habes ⁊ da pauperib⁹. ¶ Pauptas mater ⁊ nutrix et custos religionis est. vnde qui igrediunt religionẽ ad eã voto se astringũt. econtrario abundãtia religionem destruit. Ideo eniz occupat eã: vt meditationes: oratiões lectiones: quibus dz sustẽtari in ea pereãt: ita ꝙ serui vitium ecclesie ẽ iordinat⁹ stre pit⁹. Amos. v. Auser a me tumultũ carminum tuox: vbi ipsa non est: vtria sunt i pace. nõ sunt correctiones vt potius videant trapezite q̃ religiosi. virge sunt ibi potius ad ostensionẽ q̃ ad vitiox effugationẽ. In refectorio lapidat sobrietas varietate ferculox ministri manib⁹ eleuatis varia portãtes: fercula afferũt: vñ ipsa lapidet: sicut

ꝙdel afferrebāt lapides ad Beati stephani lapidationē. In claustris vbi ē habundantia tēporalitū inuenīt multi habituz religionis deferētes q tñ nō sunt religiosi sicut clerici q cōiter dicunt goliardi: quazdoqz habitū monachalē deferūt z tñ monachi nō sunt. Alīq etiā pjciunt ibi a parentibꝰ sicut catuliquos matres nō sufficiunt enutrire. Et alīq etiā intrāt vt fures vt .s. dicētur z possint res monasterij cōsanguineis suis dare. Alīq istar vulpis se mortuos spūaliter simulant vt predaz faciunt vbi est habundantia vehemoth quteicit q in arrido pauptatis requiē nō inuenit. Zu. .xl. Paupertas oēs ingredientes in mūdū istuz excipit sed postea a multis ejicitur ꝺ possessione sua sine culpa sua sz in exitu ꝺ mūdo ilto recupat eos. Job. i. Nudꝰ egressus sum de vtero matris mee nudus reuertar illuc. Pauptas seruitutē diuitiax que adeo generalis est exercuit. Eccle. x. pecunie obediunt oia. Ipsa cū petro super aquas ambulat. s. supmare huius mūdi. Math. .xiiij. Ber. in sermonibus ḣ prōgacio debebatur petro nouum iter z noui modi itineris: antiquorum sane patrū diebus donec in terris vlderetur z conuersaretur inter homines deus maiestatis non erat euāgelice forma perfectionis: sz spūz dñi solo interrit in spiritu sequebantur. ¶ Paupertas luto diuitiarum si affluant non vult cor apponere. Ipsa ordinem nature seruat. Sicut enim terra exterior calcatur pedibꝰ sic ipsa terrena calcat mentis affectibus. Ipsa de fimo stabuli thesaurz facere dedignatur. stabulum est ḣ pars mundi in qua sumus quia habitaculum est iumenti nr̄i. s. corporis. ¶ Pauptas terra talpibꝰ z serpētibꝰ relingt. Isa. lxv. Serpēti puluis dapnis eius. Ipa hominē custodit ne a serpente infernali comendat. Cassiodorus sup illud ps. Oia a te expectant quē deus p malis suis abiecit sit diaboli pabulu: qua propter si inimici i escam dari volumus nunc debemus esse terreni quia sic in principio maledictus ē vt terram comedat Geñ. iij. ¶ Paupertas amatores suos mirabiliter facit habundare. Habent emz de ea ḡntū volūt. Eccle. ix. Est homo marcidus egēs recuperatione. plus ōficiens virtute z habundans paupertate: paupertas etiaz terrenis diuitijs facit quodāmodo habūdare. Paupertatem enz diuitias quas p xp̄o contemnit quodāmodo habet dum eas xp̄o vendit de illis in celo thesaurum facit: vnde dominus emit a petro: q̄ pro eius amore reliquerat. Mat. xix. Q̄ nō fecisset nisi illius fuissent. Nō emz emerat predā: quādo aliquis ex corde dicit: nolo habere thesauros regios z imperiales: z ḣ propt̄ christum statim christo eos vendidit z in celo eos thesaurizauit z hoc sine damno eoruz qui eos possidebāt. Remanet enim eis pleno iure: z q̄ mirū est cōsdez thesauros diuersi possent vēdere z in celo thesaurizaſ: z nō solum ḣ possunt facere de hiſq̄ sunt sed etiā de his q nō sunt sz possunt esse B. in sermonibus: o mira nouitas eius q oia noua facit: tollens lugum inuenit regez relinquēs omnia cētuplum habet: de illa vera paupertate que est eorū qui habēt multas diuitias quarum nō se reputant dominos sed solum ministros. Notanduz q̄ ipsa valde gloriosa ē ipsa ē velut liliū iter spinas. De paupere hmōi veruz ē illud. Prouer. xiiij. Est quasi paup cū in multis diuitijs sit. Ipse in diuitijs dupliciter negotiatur beneminiſtrando z non amando. Ipse diuitias terrenas in archa seruat z tamē in thesauro celesti eas reponit: Qui. n. ad pios vsus diuitias seruat nō claudens viscera tua indigentibus in celo iaz eas reposuit: cū eas corde iaz deo obtulerit pios vsus diuitiarū intelligas etiā vxorū z filiorū cōpetētes prouisiones. cū ad dei ḣonorez z animarū salutē referuntur non sic ꝺ illis qui auare rettinēdo diuitias quos nō pascunt occidūt dū eos fame mori pmittunt qui pauperibus partem suā auferūt. Et notandum q̄ q̄ amat paupertatem. nō debet eius sequelaz fugere: scilz famem z sitim nuditatem: defectū tecti: defectuz auxiliorū: defectū consolationū. Ber. i sermonibus videmus aliquos pauperes q si ḣā habeāt paupertatē: nō adeo pusillanimes inuenirentur. z tristes: vt pote regis celi: sed hij sunt qui pauperes esse volunt eo tamen pacto vt eis nihil desit: z sic diligunt paupertatez: vt nullaz inoptam patiātur

¶ De beatitudine mansuetudinis.

Ost paupertatem spūs dicendum
p est de mansuetudine que commē
datur in ḣbo illo beati mites z c̄.
z bene sequitur mansuetudo paupertatē.

spūs. Qui enī vere humilis est cū nihil habeat sui reputatione nō habet vnde turbetur non contra se que fiunt fieri reputat. Item qui terrena non amat elōgauit a se causam perturbationuz: sicut terra mixta aque eā turbidā reddit: sic terrena humano cordi per amorē sociata cause sunt perturbationū: si vero a corde hūano si fuerit separata est tranquilitas in mente. ¶ De mānsuetudine vero hoc modo dicē. ¶ Primo ostēdē qd sit mānsuetudo. ¶ Secūdo quomodo mites sint beati: vbi tāgetur de his que ad cōmendationē mānsuetudinis ptinent. ¶ Tertio quare mānsuett possidebūt terrā. ¶ Quarto q donum huic beatitudini adaptetur.

¶ Descriptio mansuetudinis.

Mansuetudinem sic describit peregrinus sacerdos: mānsuetudo inqt est modesti animi tranqllitas que nulla incurrentiū rerum tribulatione agitatur. Mansuetudo videtur esse temperātia seu modestia: vis irrascibilis respectu mali vel inferendi vel destruendi: moderationem irrascibilis in qua multuz regnat impetuositas sequitur mentis trāquillitas Glo. super. Math. v. Mores tēperat mānsuetudo z lenitas. ¶ Mānsuetudo est dulcedo animi quam non vicit amaritudo: vñ. Glo. super. Mat. v. Mitis est quē mētis asperitas seu amaritudo nō afficit: sed simplicitas fidei ad omnē iniuriam patiē dam instruit patienter. Hec dulcedo quādam causam habere videtur sanitatem virium anime. Prouer. xvij. Dulcedo anie est sanitas ossium. Mānsuetudo bonitas ē maliciam vincens nulli malū inferēs mala in bonū quertēs. Glo. sup. v. Mat. Mānsuet⁹ nō irritat vel irritatur: nec nocet vel nocere cogitat: z alia. Glos. mitis est quez rancor vel ira non afficit: sed oia equanimiter sustinet. Mansueti si quid mortiferum biberint non eis nocebit. Mar. vlt. ¶ Mansuetudo mollities est seu suauitas malocedens: subesse sciens superiori non resistens tractabilis siue bonis consentiēs ¶ Primus tangit. Glo. super illud. Mat. v. Beati mites qui cedūt improbis vincūt in bono malū. ¶ Secūm tangit alia. Glo. ibidē: qui pie querit honoratscā nō repēdit non resistit q est mitē fieri. ¶ Tertiuz tangit. Glo. super illud. Gal. v. Fructus spūs ē caritas ꝛc. Mānsuetudo quo non irtractabilis: sed potius tractabilis est quis

Mānsuetudo vel in toto vel in pte videtur idē cū clemencia de qua dictū est i tractatu de temperātia vbi inuenies aliq̄ vtilia ad materiā istā. Aliqū etiā benignitas pro mānsuetudine accipitur tū sup illud i. ad. Cor. xiij. Caritas patiēs est benigna est vult. Glo. q benignitas cōsistat in largitione suoz dicens benigna. i. larga egenis Et super illud. Eph. iiij. Estote inuicē benigni dicit. Glo. i. de facultatibus largi. Et sup illud. Gal. v. benignitas dicit. Glo largitas rerū. Animus mānsuetus nobilitatē verā habere videtur: z nobilitatē q̄ alie na rusticitas nō corrūpit. Nobiles huius mūdi parum sunt nobiles seu carnales: vt primo rusticitatē animi non faciant sed si eis facta fuerit parati sunt eaz reddere sed dūs vult filios suos adeo nobiles esse vt nulla rusticitas eis facta eos possit rusticos efficere. vt. s. nulla rusticitas de eis exeat. ¶ Circa scōm notan. est q prima cā z maxima quare mites sint beati illa quaz dūs tāgit qū ipsi possidebūt terrā. ¶ Secūda cā est: q sunt immunes a miseria quā tractūdā vel rabiē comiatur: de qua miseria require i tractatu de ira. ¶ Tertio ad beatitudinē mitiū facit excellētia huiꝰ virtutis. s. mānsuetudinis: que excellētia apparebit si ponātur ea q̄ ad eius q̄mēdationē pertinet: z possumus xvi. ponere ad eius cōmēdationē ptinētia. Cōmēdatio mānsuetudinis. ¶ Primū est q natura hoiez ad mānsuetudinē incitat: figura enim hois exterior idicat q hō mānsuetus esse debeat Et sapiēs dicit hoiez esse aial mānsuetuz natura. In oi spē animalis figura corpis attestatur nature iterioz: sicut vngues acuti magni z fortes z adūcati z dētes magni z scissio oris magna attestantur rabiei vt apparet in leonibus q̄traria vero his attestantur mānsuetudini vbi in hois homines crudeles: quasi nō sunt homines. In aialia eni siluestria trāsierūt. ¶ Secūdū est mānsuetudo dei q̄ scriptura sacra tātū nobis p̄dicat. Bañ. iij. Fac nobiscū iurta mānsuetudinē tuā. Soph. ij. Queritedūz oēs mānsueti terre: querite iustū: qrite mānsuetū. Joel. ij. Cōuertimini ad dūz deū nostrū q benignus z misericors ē. Jn. ps. Q̄ nauis dūs in oib⁹ vijs suis. Tertiū est: q hec viri

spectale ornamētū fuit mediatoris. Jn. ps. Propter veritatē ⁊ mansue. ⁊c. Mat. xxi. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus. Je. xi. Ego quasi agn⁹ māsuetus q portat ad victimā. i. Mat. xi. discite a me q⁹ mitis sum. ¶ Quartū est q⁹ hec virtus enumerat iter fructus spūs. Gal. v. Quintū est q⁹ hec virtus ornamētū ē multū decēs seruū dei. Eph. iij. Obsecro vos vt digne ābuletis vocatiōe qua vocati estis cum omni hūilitate ⁊ mansuetudine. i. Thi. vi. Tu aūt hō dei sectare pacientiā ⁊ māsuetudinem. Jtē. ij. Thi. ij. Admone illos neminem blasphemare: nō litigiosos eē ꝫ modestos omnes ostēdētē māsuetudinē. Sextū ē q⁹ xps magisteriū huius virtutis sibi spāliter scribit. vñ. Glo. super. Mat. v. huius virtutis q̄si magne magistrū se facit dñs q⁹ nō faceret nisi via summe pfectionis ista virtus esset

Septimū est q⁹ hec virtus diuia acqrit. Eccles. x. Sedes ducū superboꝝ destruxit deus ⁊ sedere mites fecit p eis. Octauū q⁹ eadē cōseruat Prouer. xx. Roborat clemētia tronus regis. Nonum q⁹ vitā cor poris cōseruat. Prouer. xi. Clemētia pparabit vitā ⁊ sectatio malorū mortē. Eiusdē xij. Qui suauis ē viuit i moderationibus.

Decimū q⁹ seruat animā. Ecc. x. Filij i māsuetudine seruat animā tuā. Māsuetudo est sicut annumerale in castro anime lapides duroꝝ verboꝝ leniter excipiēs. Et ideo ictus frustrās ⁊ hoiez a lesione custodiēs sicut vasa vitrea in feno vel in alia re moli inuoluunt: ⁊ sic a pfractione seruant sic māsuetudo animā seruat ne ira eā cōfringat. Undecimū q⁹ animū delectat. Jn. ps. Māsueti hereditabūt terrā ⁊ delectabūt in multitudine pacis: māsuetudo ē sicut culcitra mollissima in lectulo floride cōsciētie in qua animus cū deo gesit. Lā. i. Lectulus noster floridus. Duodecimū q⁹ primū corrigit. Jn. ps. q̄n superuenit māsuetudo ⁊ corripiemur. xiij. q⁹ prorumpit gratiā acqrit. Ec. iij. Fili i māsuetudine opa tua pfice ⁊ sup gloriā hoiuꝝ diligeris Eze. iij. vt adamātē ⁊ silicē dedi faciē tuā: sicut adamas ferrū attrahit sic māsuetudo corda hoiuꝝ. ¶ Decimāgrta q⁹ irā primi frāgit. Prouer. xv. Rūsio mollis frangit iram Decima quta q⁹ hominē deo valde placētem reddit. Ecc. i. Et q⁹ beneplacitū ē ei fides ⁊ mansuetudo. De duę grē

mitū placēt deo i hoie q⁹ fides facit vt hō possideat a deo quātū ad intellectū. Mansuetudo facit vt hō possideatur a deo q̄tū ad affectū. Māsuetudo facit hoiem a deo exaudiri in. ps. Memento dñe Dauid ⁊ omis māsuetudis ei⁹. Judit. ix. Nūlū ⁊ māsuetor semper tibi placuit depcatio ⁊ dñs beato Dionysio i carcere posito. Benignitas ⁊ dilectio quaꝝ semp habuisti faciēt vt q⁹cūq⁹ petieris alīqbus impetres. Jtē mansuetudo dignū facit dei allocutione in. ps. Docebit mites vias suas. Eccles. v. Esto māsuetus ad audiēdū verbū dei. Ja. i. In māsuetudine suscipite insitū verbū. Exo. xxxiij. Loqbatur dñs cū moyse q⁹ fuit mitissimus hominū. Numeri. xij. Facie ad faciē sicut hō solet loq ad amicum suū. Māsuetudo eni dignū facit dei defensiōe. Numeri. xij. Locuta ē maria ad aarō contra moysē. ⁊c. q⁹ cū audisset dñs irat⁹ ē valde erat. n. moyses mitissim⁹: ⁊ subdit maria apparuit cādēs lepra. xvi. Est q⁹ i iudicio saluat in ps. Cū exurgeret in iudicio deus vt saluos faceret oēs māsuetos terre. Jtez dirriget māsuetos i iudicio ⁊ exaltauit māsuetos in salutē. Isa. xi Arguet in equitate pro mansuetis terre. ¶ Cōtra tertiū notandū q⁹ māsueti possidebūt terrā vinētiū. vñ Glo. virtus māsuetudinis possidebit terrā viuētiū ⁊ delectabitur i multitudine pacis

Māsueti in pūti pacifice possidentur a deo: iō lege vicissitudinis in futuro possidebūt deū q ē beata hītatio vinētiū. Aug. nullius erāt deus possessio nisi ei⁹ q̄ ipse prius possederit ptera māsueti possident nūc corda sua hoies imāsueti nō dñantur cordibus suis sed potius ira dñatur in eis. Glo. sup. Mat. v. Mites sunt qui malis moribus dñantur pfecta virtus mor⁹ possessio. Prouer. xvi. Melior ē q⁹ dñatur aio suo expugnatore vrbiū Jtē māsueti bona spūalia si qua habēt possidēt hoies ira cūdi ea nō possidēt. ⁊ si ad hora eā hēant Ignis eni in momēto eas depaupat. Jtez bōa terrena magnifice possidēt vt nō turbentur si ea amiserāt: q⁹ ex amissione bonoꝝ terrenoꝝ turbātur nō possidēt ea ꝫ potius ab eis possidentur serui eni eorum sunt nō dñi: vt igitur gratie tanq̄ merito gloria succedēs vt primū. Rūdeat. Mansueti qui in pūti sunt: se ⁊ sua possidēt tā spūalia q̄ terrena merito in futuro terram

viuentium possidebunt. Ber videtur intelligere hoc verbum beati mites ⁊c. de terra quam calcamus. Alit. enim: ⁊ humilibus dat celum: mitibus terra: quid relinquitur immitibus ⁊ crudelibus nisi eternalis miseria. Idē in sermonibus verbum predictū exponit de terra corporis hīs verbis hanc terram corpus nostrū intelligo q̄ si possidere vult anima si regnare desiderat supra mēbra sua necesse est vt ipa sit mitis ⁊ superiori suo subiecta: quonīā tale inueniet inferius suum qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim creatura ad vlciscendam sui iniuriaz creatoris ⁊ ideo nonit anima que rebelle inuenerit sibi corp⁹ suū se quocūminus q̄ oporteat superioribus potentibus eē subiectam: mansuescat ipsa ⁊ humiliet sub potēti manu altissimi subiecta sit deo ⁊ hīs pariter quibus vite eius habet obedire prelatis: cōtinuo corp⁹ suum inuenietobediens ⁊ subiectū. Veritas enim est que loquitur beati mites qm̄ ipsi possidebūt terram. Et notandum q̄ vera mansuetudo appetquando hominī aliquid dicitur vel fit cōtra eius voluntatem. B. sunt alij mites sed q̄diu nihil dicitur: aut agitur nisi pro eorum arbitrio patebit: aut q̄ longe sint a vera mansuetudine si vel leuis oriatur occasio. Dec mānsuetudo quō hereditabit que ante hereditatem deficit. ¶ Circa quattuor notandum q̄ donum pietatis adaptatur mansuetudini. Si enim pietas accipiatur pro nimia manifestum est q̄ qui habet pietatez malo proximi cōpatitur nec vult nocere proximo: vnde qui pius est est mānsuetus. Si vero pietas pro cultu dei sumatur cultus dei est iugum dei suaue ⁊ onus leue: de quo legitur. Mat. xi. Cui mansuetus gratia se inclinat ⁊ supponit sicut inmansuetus illō abiecit: vñ qui mānsuetus est: est pius.

¶ De beatitudine luctus.

Ost pauptatē spūs ⁊ mānsuetudinē dicendum est de luctu. Cum enim terrenitas vir ad plenum a corde amouetur: trāquillitas autē mansuetudinis sepe corrūpatur necessarius est luctus vt aqua lacrimaruz terrenitas perfecte expellatur. Job. xiij. Lapide serrauit aque ⁊ alluuione paulati terraz cōsumitur ⁊ vt incedia ire aqua lacrimarū perfecte extinguatur. ¶ De luctu vero hoc modo dicetur. ¶ Primo ostenditur quid sit luctus ꝑut beatitudo dicitur. ¶ Secūdū distinguentur diuerse species luctus: vt manifestum fiat cui luctui consolatio debeatur.

Tertio ostenditur quomodo lugentes sint beati vbi tangetur de hīs que ptinent ad cōmendationem luctus seu lacrimarū. ¶ Quarto dicetur de impedimentis lacrimarum. ¶ Quinto q̄ donum aptetur huic beatitudini.

¶ Quid sit luctus.

Circa primū notandum q̄ luctus prout sumitur pro beatitudine est gratia vehemēter dolendi de malo q̄ accidit vel de bono q̄ deficit. Luctus vero sic sumptus non est in hīs qui adhuc sunt in peccatis suis. Grego. in mor. nisi a reatu culpe qui nos ligauit misericorditer dimittamur perfecte fiere non possumus: q̄ in nobis ipsis cōtra nosmetipos dolemus: scilz malum vero in descriptōe posita intelligas non id q̄ mūdus vocat malum penam temporalem que medicinalis est: sed q̄ vere malum est. s. malum culpe ⁊ penam futuraz que eius est sequela. Bonum etiam intelligas non bonum periculosum vt est pecunia: sed verum bonum. s. bonū gratie vel glorie. Dolor huius signum est salutis. Grego. in mor. Argumentum salutis est vis doloris.

¶ De speciebus luctus.

Circa scōm notandum q̄ super. Mat. v. Distinguit glosa duas species luctus: prior est luctus pro peccatis vel suis vel alienis. Secūdus est ex desiderio celestis patrie. Prior est irriguum inferius Secundus est irriguz superius: de quibus legitur. Josue. xv. ⁊: Judic. i. Ille saluat presentes sordes hic accēdit acrius eternorum amatores vt dicit. Glo. super. v. Mat. ¶ Aliqui etiam distinguūt quattuor species luctus primus luctus est luctus proprijs peccatis de quo in ps: exitus aquaruz deduxerunt oculi mei. ⁊c.

Secundus est luctus pro alienis peccatis. Je. ix. Quis dabit capiti meo aquam ⁊ oculis meis fontez lacrimaz ⁊ plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei.

Tertius est proicolatu presentis miserie. Dauid heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quartus pro dilatiōe patrie in ps: super flumina babylonis illic

sedimus ⁊ flebimus ⁊c. De quattuor spe cies luctus sūt: velut quattuor vdrie quas tussit helyas impleri aqua ⁊ effundi sup holocausta q̄ effusionez ignis celestis sub secutus est. Tertio Reg. decimo octauo. ¶ Possunt etiam distingui sex species lu ctus. ¶ Quarum prima est ex considera tione diuine offense vel contumelie. ¶ Se cunda est ex consideratione gehēne. Hre. super iob. Super omnia pceui. sic inferni compunctionem pnouocat. Tertia est ex consideratione altene miserie. Ro. xij. Flere cum flentibus ⁊c. Quarta est ex presenti afflictione. Treñ. secundo. Plo rans plorauit in nocte. ¶ Quinta pro spi rituali absentia sponsi. Mat. ix. Non pos sunt filij sponsi lugere q̄diu sponsus ē cuz eis ⁊c. Sexta pro dilatione patrie. Hec sex spēs sunt: velud sex vdrie quas dom⁹ nus iubet aqua impleri. Jo. ij. Potest ta men poni diuisio luctus generalior vt di stinguamus luctum in luctū malum ⁊ lu ctum bonū ⁊ luctum indifferentē. Luctus malus ē vt luctus cupiditatis. de quo dictū est ploratur lachrymis ammissa pe cunia veris: vel luctus deceptionis ō quo poeta vt flerent oculos erudire suos vł lu ctus inordinate dilectionis de quo Aug. in pmo lib. confessi. Cogebar inique plo rare didonem mortuam: que se occidit ob amorē: cū interea meipsum inhis a te mo rientē deus vita mea siccis ferē oculis mi serimus. Quid enim miserius misero nō miserāte seipsū vel luctus eterne dānatio nis. Mat. xviij. Ibi erit fletus ⁊ stridor dē tiū. Jtez eiusdē. xiij. ⁊. xxij. ⁊. xxiij. ⁊. xxv. ⁊ luce. xiij. puer. Extrema gaudij luct⁹ occu pat. Et notandum q̄ idem faciunt pru dentes ⁊ iprudētes: sz imprudentes illud nō faciunt tempore oportuno. Eccleſi. xx. Imprudens nō saluabit tempus. Señ. de negligentibus facere quod faciendum est tunc lachryme nihil pfuture cadunt: plo rabunt fatui sicut hij sapientes plorant sed tunc plorabūt quādo lachryme erunt eis inutiles. Si nō plorarēt dānati nisi lachrymā vnā corporalez singulis diebus quibus erunt in inferno: plus plorarent q̄ sint aque in mari. Omnes enīz gutte ma ris finite sunt: ⁊ posset deus dicere tot sūt ⁊ non plures: dānati vero sine fine erunt in iferno. Luctus bonus triplex est. s. luct⁹ punctionis: compassionis ⁊ deuotionis. ¶ De primo in ps. Lauabo per singulas noctes lectū meū ⁊c. De luctu cōpassio nis. Job. xxx. Flebā condā super eo qui af flictus erat. Eccle. xxij. Super mortuū plo ra. Defecit enim lux eius. ⁊ super fatuum plora. Defecit enīz sensu. Jere. xvij. Plo rans plorabit aia mea: ⁊ oculus me⁹ edu cet lachrymā: q̄ capt⁹ est grex dñi. Eiusdē xliij. Deducāt oculi mei lachrymā p noctē ⁊ die ⁊c. Treñ. ij. Defecerūt pre lachrimis oculi mei sup ptritionē ppli mei. eze. xxxij Omnia luminaria celi merere facie sup te. ¶ Luctus deuotionis ē vt cū aia viri pfe cti dei dulcedine experta deflet absentiam sponsi quo ad sensum dulcedinis. Ber. Ad frēs de monte dei loquens de illo qui repellitur a lumine dei. Ad q̄ admissus ē si amat inquit flere dulce habet: ⁊ nō sine multo gmitu cogitur redire ad pscientiaz suam. Jtem luctus deuotionis est qui est ex desiderio diuine visionis. in ps. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuū ⁊c. Luctus etiā deuotionis est luctus q̄ habet aia viri perfecti ex magnitudine gaudij spiri tualis. De luctu deuotionis itelligi potest illud. Aug. in lib. de ci. dei. Quanto ingt est quisq̄ sanctior ⁊ desideriis sanctis ple nior tanto eius increādo fletus vberior Jtē in libro soliloquiorum: modus inquit vis habere lachrymas meas cuz miserie mee modum non videant. Impatiens ē amor Nec lachrymis modus ēntisi amori detur q̄ amatur. Luctus indifferens est vt lu ctus afflictionis tēporalis vel etiā gaudij. Tob. xi. Fleuere ambo cū gaudio. Gene. quadragesimo tertio. Erumpebant lachry me ⁊ introiens cubiculū flevit. Secundus glo. luctus pro peccatis vel pro desiderio celesti cōsolationē meretur. Alius vero lu ctus non. Secundum Ber. luctus eorum qui perseuerantiam non habent nō mere tur consolationem. Illos inquit lugentes video: sed si de corde procederent lachry me nō taz facile sico soluerentur in risum. nūc aūt cū abundantius ociosa ⁊ icurri lia verba profluant quā prius lachryme. Lachrymas huiusmodi de his esse nō ar bitror quibus consolatio diuina promittit quando quidem post illas tam facile con solatio vilis admittitur.

Quare lugentes sint beati.

F Jrca tertiuz notandum q̄ prima
c ⁊ maxima causa quare lugentes
sint beati est quá dñs tangit dicés
quia consolabunt. Simile Luc. vi. Beati
qui nunc fletis q; ridebitis. ¶ Lugentes i
futuro ꝓsolabũtur dei visione ⁊ ēt multis
alijs modis. isa. vlti. Jn ierusalē cōsola
bimini videbitis ⁊ gaudebit cor vestruz: ⁊
luc. v. Dictū est dñm de laçaro nunc hoc
cōsolatur tu vero cruciaris. iohā. xv. Tri-
stitia vra vertet in gaudiū: q̄ significauit
aque mutatio in vinuz. iohā. ij. iere. xxxi.
Conuertaz luctum eoruz in gaudium.
B ¶ Jn presenti etiaz lugentes consolantur.
Exo. xv. Et que marath. verse sunt in dul-
cedinez. Tob. viij. Post lachrimationē ⁊
fletuz exultationē infundis. Augustī. i lib.
confes. Quantuz flenti hymnis ⁊ canticis
tuis suaue sonātis cōmotus ecclesie tue vo
cibus acriter ⁊ currebant lachryme ⁊ be-
ne mihi erat cuz eis. ¶ De tali qui habet
abundantiaz dulciuz lachrymaruz veruz
est illud q̄ solet dici cōmuniter. isti sunt si-
cut pisci qui natant in aqua: de suauitate
ista nō gustat cor ignobile. Prouer. xiij.
Cor q̄ nouit amaritudinez anime sue in
gaudio eius non miscebit extranus. Bre.
in mora. Luctu suoanima pascitur cū ad
superna gaudia flendo subleuatur: ⁊ itus
quidez doloris sui gemituz tolerat: sed eo
refectionis pabuluz percipit: quo vis amo
ris per lachrymas emanat. Jdez i eodem
fit plerumq; vt in his pijs fletibus gaudij
claritas erumpat: ⁊ mens que ceca face-
rat ad inspectionē fulgens itimi suspirijs
vegetata conualescat. Aliud ad beatitudi-
nem facleus in lugentibus luctu salubri.
potest esse q̄ tales immunes sunt a tristicia
huius seculi que mortez operatur. ij. Cor.
vij. Ber. i omnibus operibus tuis memo
rare nouissima tua mortis horrorez iudi-
cij tremendū valde discrimen ardētis ge-
henne metuz ab oculis cordis tui nullate
nus elongari patiaris. Cogita peregrina
tionis tue miseriam. recogita annos tuos
in amaritudie anime tue. ⁊ cogita huma
ne vite pericula. cogita fragilitatē ppriaz
⁊ in huiusmodi cogitatione si perseuera-
ueris dico tibi paruz senties quicquid fo
ris videtur esse molestuz dum toto corde
circa interiorez molestiam occuparis: sed
nec patietur dominus sine cōsolatione te
esse: quoniā est pater misericordiarū ⁊ de⁹
totius ꝓsolatiōis: ⁊ cōplebitur omnino q̄
pollicetur veritas. Beati qui lugent ⁊c.

Tertio ad beatitudinem lugentiū facit
q̄ lachryme eos mūdāt ⁊ ceteri effect⁹ la
chrymaz de q̄b⁹ i earū cōmēdatōe dicet.

De commendatione lachrymarum.

¶ notandū q̄ ad cōmendationē
c lachrymarū. Primo valere pōt ex
hortationes quas scriptura sacra
facit. ad flendū. Jere. vi. Luctū vnigeniti
fac tibi. Eiusdē. ix. Docete filias vestras la
mentū. Lu. xxiij. sup vos ipas flete ⁊ sup fi
lios vros. Jac. iiij. Miseri estote ⁊ lugete
Eiusdē. v. Plorate vlulantes in miserijs
vestris. Secundo exēpla inter que preci-
puū est exēplum xpi. B. xps compatitur ⁊
plorat: hō patitur ⁊ ridebit: de luctu xpi
habes Hebre. v. Cum clamore ⁊ lachry-
mis exauditus est pro sua reuerentia. Et
Lu. xix. Videns ciuitatē fleuit sup illam.
Et Jo. xi. Et lachrymatus est illic. Primo
fletu cōmendauit nobis fletu cōpunctio-
nis. Creditur enim fletum illum emisisse
in cruce. Crux vero statum penitentie de-
signat. Jn secundo fletū cōpassionis. Jn
tertio fletū deuotionis: qñ fleuit lazarum
reuocaturus ad presentē miseriā. Ber. in
sermone xpm sup lazarū ⁊ super ciuitatez
fleuisse: ⁊ in oronibus pnoctasse legitur.
Risisse vero aut locasse nusq̄. Cōmendan
tur ēt lachryme exēplo Petri. Mat. xxvi.
Egressus foras fleuit amare. Jero. in epi-
stolis. Petrū ter negātē in locū suū ama-
re restituere lachryme. Jtē exēplū magd.
Lu. vij. Lachrymis cepit rigare pedes ei⁹
Tertio ad cōmēdationē lachrymarū pōt
locus valere in quo sanctus Aug. Jn val-
le miserie sumus: in qua eo magis flēdus
est quo minus flemus. Jn ps. Ascēsiones
in corde suo disposuit in valle lachry. Ec-
cle. xxij. Adhibe in luctu importuna nar
ratio. Quarto tempus in quo sumus. Ec
cle. iij. Tempus flendi ⁊ tempus ridendi:
tempus flendi est in presenti vbi est multa
materia fletus ⁊ lachryme sunt in suo va
lore. Materia fletus sunt iniurie dei ⁊ cō-
tumelie: strages animarum: incolatus pre
sentis miserie: dilatio patrie. De multipli-
ci materia fletus regretur in tractatu de
luxuria: c. de choreis. Jn futuro erit ips
ridēdi qui erūt in paradiso nō hēbūt ma

riã fletus. In his vero qui erũt i inferno lachryme nullius erunt valoris: tũc absterget deus oẽm lachrymã ab oculis sanctoruz. Apoc. vij. Isa. xxv. Auferret dñs deus oẽm lachrymã ab omni facie. B. Felices oẽm lachryme quas pia manus cõditoris absterget. Tunc ridebũt electi pleno ore. Iob viij. Deus non prohibiet simplicẽ: nec porriget manum malignis donec impleatur rictu os tuũ & labia tua iubilo: hic ridet ore semipleno: quia hic impletur illud. Prouer. xiiij. Risus dolori miscebitur.

¶ De virtute lachrymarum.

De virtute lachrymaz. Notanduz q lachryme primo animã mundant. Aqua etiã lachrymaz est velut mare eneũ in quo ingressuri tabernaculum: vt templũ manus & pedes lauabant Exo. vlt. Et iij. Ro. vij. Aqua etiaz lachrymarũ est lauatoriuz in claustro spirituali. Et quasi aqua ỽ puteo est: si lachryme veniant de profundo peccatoruz: & si sint de propriis peccatis tunc est puteus in ipso claustro. Si vero sint pro peccatis alienis & non pro propriis: tunc habet claustrum illud aquã quasi de alieno puteo & videt habere maluz prouisoreꝫ. Si vero lachryme sunt pro incolatu huiꝰ miserie: vel pro dilatione patrie: tũc est aqua quasi de fonte viuo. Iohã. iiij. Aqua quam ego dabo ei fiet fons aque salientis in vitam eternam. Aqua lachrymaruz balneum est in quo abluuntur anime: vt sponse regis celestis fiant. Iere. iiij. Laua a malicia ierusalẽ cor tuũ vt salua fias. ¶ Itez lachryme delent cras mortis quas qui peccat diabolo scribit manu propria in libro conscientie. Dan. vij. Sedit iudicium: & libri aperti sũt libri cõsciẽcie. s. ꝓscientiaz. Littere iste effusione ꝓprij sanguinis delẽde essẽt si aliter deleri non possunt sic xp̃us deleuit cyrographum nobis contrariuz. Col. ij. Delens q aduersus nos erat cyrographum decreti q erat contrariuz nobis ipsuz tulit de medio affigens illud cruci. Itez diabolũ submergerat. ¶ Aqua lachrymarum est q̃si mare rubruz: vbi pharao infernalis cum exercitu vitiorum submergitur. Exo. xiiij. in ps. Conturbasti. capita draconum in aquis. ¶ Item lachryme terraz cordis irrigant & fecundãt. ¶ Aqua lachrymaruz est fons paradisi. Gen. ij. Fons ascẽdebat de terra irrigans vniuersam superficiem terre. Eccle. xxiiij. Rigabo ortum plantationis. in ps. Qui seminant in lachrymis in exultatione metent. ¶ Item lachryme holocaustuz impugnant. Gre. Sup Eze. Holocaustuz aridum est bonuz opus q. orationis lachryme non infundunt. Holocaustuz pingue est bonuz opus q. cũ agit etiam lachrymis impinguatur. ¶ Itẽ lachryme ardorem cõcupiscentiaz sedant. Greg. in mora. Flãma suggestionum diaboli citius extinguit vnda lachrymarum. Si aliquis viderit domuz conscientie sue ignorantie concupiscentie succendi recurrere debet ad aquã lachrymarũ. ¶ Item mentẽ humiliant. Prouer. xij. Ad oriz in corde iusti ꝓfluabit eũ. ¶ Itez mentẽ mitigãt. B. in sermonib⁹ equũ in domitũ flagella domãt: aiam imitem cõtritio spũs & assiduitas lachrymaz. Et vt breuiter dicatur oẽm spũalẽ infirmitatez sanant. Iob. v. Ad erẽtes erigit sospitare. Itẽ a deo q. hõ vult impetrãt. i. Re. i. c. Luz esset anna amaro aio orauit dñz flens largiter que a dño exaudita est. Isa. xxxviij. Ecce tũ est Eze. Vidi lachrymã tuã & ecce sanaui te. Tob. iij. orauit Tob. Cũ lachrymis & Sarra similiter & exaudite sunt preces ambox. Judith. viij. Indulgentiã eius cũ lachrymis postulem⁹. in ps. Flurib⁹ percipe lachrymas meas. Aug. Que vicẽte sũt in precibus. Itẽ posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. Iere. xxxi. Infletu venient & in misericordia reducã eos. xp̃s cum lachrymis preces offerens exauditus é. Deb. v.

Itẽ lachryme oculũ cordis clarificãt: vñ aq̃ lachrymaz est natatoriũ syloe. Iohã. ix. Abij ad natatoria syloe: & lauit & vidit. Gre. Mens lachrymis baptizata i cõtẽplatiõe videt limpidius. Idẽ tepe qñ torpẽtes latuit flentibus subtilius inotescit. Aqua lachrymaz est collirio ruꝫ visum iuuãs. Apoc. iij. Collirio inunge oculos tuos vbi videas. Itẽ lachryme mentẽ elenãt. Gen. vij. Multiplicate sunt aque & elenauerunt archã in sublime. Greg. in mora. Cũ per fletum mens ad sũma rapit cõpunctiõis sue penã gaudens miratur & libet afflictiones in afflictione sua se cõspicit ad alta subleuari. ¶ Item lachryme vitam perditaz recuperant. Grego. Tempus redimimus quando ante actam vitam q̃ lasciuiendo perdi

mꝰ flendo recupam⁹. Itē regnū celoꝝ quasi quadā vi obtinēt. Bre. in omel. Regnū celoꝝ rapi vult nr̄is fletib⁹ q nostris meritis nō debet. Itē lachrymę vt virt⁹ eaꝝ breuibus verbis exprimāt opantur in celo in terra: ⁊ in iferno. In celo. vñ Eccl. xxxv. Nōne lachrymę viāne ad maxillam descendūt: ⁊ exclamatio ei⁹ sup deducentes eas. Ā maxilla enīz ascendūt ad celum. in terra operātur cū multiplices habebāt effectū in hoibus vt pus ostensuz est. In iferno cū ignē infernalē extinguūt quantū ad eū qui eas effundit. Itē lachrymę possunt in deū: in angelos: in hoies: ⁊ in demões. In dñī dū eū: quasi cogūt ad miserandū. Uñ sup illud Tob. iij. Tunc Tobias igemuit ⁊ cepit orare cū lachrymis. dicit glo. Oratio deuzlenit: lachryma cogit: lachryme deū factū: quasi obliuisci: iniquitatuz nostraꝝ lachrymę etiā angelos letificant. Luce. xv. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore penitentiā agēte. sm. B. Delicie angeloꝝ sunt nostre lachrymę. Idez vinū angeloꝝ sunt lachrymę penitentiū. In demones possunt lachrymę cum in eis submergantur: vt prius dictum est.

¶ De impedimentis lachrymarum.

c Circa quartū. Notanduz q. vi. videntur eē impedimenta lachrymaꝝ

Primū est superbia q̄ est vt terra arens. Josue xv. ⁊ iudicū. i. Terrā arentē dedisti mihi in ps. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Humilitas est quasi aq̄ductus p quē lachrymę veniūt quē diabolus vult incidi. iudith. vij. Incidi precepit holofernes aqueductū. ipsa ē vallis ad q̄ descendūt aq̄ lachrymaꝝ. Secūm ē amor terrenoꝝ: vñ Caym interfecit Abel. Gene. iiij. Caym interpretat possessio. Abel luctus Gen. xxvi. Oēs puteos quos foderūt serui Abraaz obstruerunt palestini implentes humo Tertiū est duricies siue impietas. Gen. xxix. Os putei grandi lapide claudebatur: hoies qui nō habēt pietatē ad primū nō inueniunt deū sibi misericordem. Ideo corda eoꝝ sunt vt petra durissima. Job. xij. Si continueris aquas oia siccabuntur. Ideo necesse eēt vt virga dei percuterentur vt aqua lachrymaꝝ inde exiret Deut. viij. Eduxit rinos vinos de petra durissima. Itē in ps. Percussit petrā ⁊ fluxerunt aque ⁊c. Quartū est nimia occupatio. Gen. xxxvi. Anna inuenit aquas calidas in solitudine. isa. xxv. Recedite a me amare flebo. Quintū est ignorantia q̄ impedimentū tangit dñs luce. xix. dicēs. Si cognouisses ⁊ tu supple fleres. Sextuz est peccati magnitudo. B. in lib. de cōsideratiōe. Si doles q doleo: si non doleo tū: ⁊ maxime sciēs a salute lōgi⁹ assistere membrū q̄ obstupuit ⁊ egrū sese nō sentientes piculosi⁹ laborare. Bre. in omel. loq̄ns de pḥio ⁊ magdalene: ⁊ xp̄o iter duos inquit egros medic⁹ aderat: sz vn⁹ eger in febre itegrū sensuz tenebat. Alter vero in febre carnis sensum perdiderat mentis. in egritudine sensum perdiderat: qui hoc ipsuz q̄ a salute longe esset ignorabat. m

c Adoptio luctus in donū scientie

Circa q̄ntū. Notādū q̄ luctui adaptat donū scie. Uñ iterli. Hij scie spū illustrātur vt sciant gb⁹ malis iuoluātur. Hāc adaptationē insinuat salomon. Eccle. i. Qui addit inḡt sciam addit ⁊ doloꝝ. Nō pōt hō scire in gb⁹ bōis vel malis sit in p̄senti vita ⁊ nō eē in luctu. Abala. ii. p se luctū inducūt. Bona xo tpalia cām luct⁹. i. pctiñ. Aug. Si bñ ē times si male doles. Hāc adaptationem insinuat nobis ipsa natura. Id idem enim membrum pertinent visus ⁊ luctus. Idem insinuatur nobis. luce. xij. Uidēs ihesus ciuitatem fleuit super eam.

De esurie iustitie. cap̄ xii.

s Sequitur de esurie iustitie ⁊ recte post predicta de ea dicendum est: quia predicta valent ad esuriez iustitie. Humilitas que ad paupertatem spiritus pertinet: valet ad hanc esurie q̄ humilis sentit ppriaz vacuitatez. ideo esurit repletionez: econtrario superbus qui habet vanam plenitudinez habet fastidium iustitie. Item paupertas voluntaria animaz euacuat ab amore mundi. vnde redit eam capacē amoris veri boni. Amor enīz mundi ⁊ amor veriboni mutuo se expellunt ab anima. Coangustatuz est enīz stratum vt alter decidat ⁊ pallium breue amoris vtrūq̄ operire nō pōt mundum. s. ⁊ verū bonū. isa. xxviij. Adanſuetudo valet ad hāc esuriem: q̄ aiam euacuat ab amore malicie hoies inimites esurīūt malicia sen primi inſurīa. Jō nō pūt perfecte esurire iustitiā. Luctus etiaz facit ad hanc

esurie: g.n. lugẽt recogitant ãnos suos in amaritudine aie sue: ⁊ cupiunt facere dignos fructus pnie: volentes seruire iustitie sicut in iustitie pr̃ius seruierũt. Ro. vi. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immũdicie ⁊ iniquitati ad iniq̃tatẽ. ita nũc exhibete mẽbra vestra seruire iustitie. B. Esurie iustitie ad p̃cedentẽ ordinat beatitudinẽ hȳs verbis. Quid aliud inquit est hec cõsolatio que lugẽtib⁹ ꝓmittitur q̃ p cedens de specie venie gratia deuotiõis ⁊ suauissima delectatio boni: gustus sapientie l; exiguus q̃bus interim benignissim⁹ dñs afflictã refrigerat alã: l; gust⁹ ille nihil altõ ẽ q̃ irritamẽtũ õsiderij ⁊ incẽtiũ amoris: sicut scriptũ ẽ q edũt me adhuc: esuriẽt et q bibũt me adhuc sitient: ꝓpterea illico subinfertur bti q esuriũt ⁊c. ¶ Et no. q̃ iustitia hoc sumi põt generaliter ꝑ probitate seu bõitate seu rectitudine vite ad q̃ pertinet q̃ dicit. Glo. Almatores iust̃i q̃bus nõ satis est: q̃ iusti sunt: sed semp̃ sitiũt opus iustitie: vel p̃t sumi iustitia ꝑt ad eã ꝑtinet reddere vnicuiq; q̃ suũ ẽ: vñ Glo. Justitia est sua vnicuiq; tribuere sibi ⁊ proximis ⁊ deo. Itẽ põt sumi ꝑt hec attẽditur in inflictione penarũ vnde. B. in sermonibus. Illi iust̃i tã vehemẽter cõtra aliorũ. delicta zelant vt videri possũt esurire ⁊ sitire iustitiaz si eẽt apud eos de suis quoq; petis idẽ iudiciũ: sed nunc pondus ⁊ põdus vtriusq; abhominatio apud deũ. Nã cõtra alios taz impudenter q̃ inaniter extuãt seipsos taz insipiẽter q̃ inutiliter palpant Esurie iustitie itelligas nõ quemcũq; amorẽ iustitie: sed amorez valde intẽsum. Et no. q̃ opera bona cibus sunt anime: virtutes enim que sunt quasi quedã mẽbra anime inde sustentantur reficiuntur augẽtur roborãtur. Jo. iij. Meus cibus est vt faciam voluntatez eius qui misit me. Ad virtutes pertinet illud. Isa. iij. Panem nostrum comedemus. Ipse de labore suo viuũt: proprijs enim opibus pascũtur ⁊ sine illis deficiũt. Ideo recte vocatur esuries eẽ iustitie. Esuries enim est respectu nutrimenti ⁊ refectionis: qui esuriũt ⁊ sitiũt iustitiã. i. vite rectitudinez vel bonitatẽ, ⁊ in se ⁊ in alijs beati sunt quia satiabũtur in futuro. Ad depto q̃ desiderãt. dicit. Interl. Tũc. n. nullus erit cũ eis qui bonus nõ sit ⁊ qui bene nõ agat. Itẽ qui iustitiã ita modo esuriunt tũc satiabũtur Totaliter. n. viuent deo: vnde se totaliter reddet deo a quo totaliter habẽt ⁊ sic vere erunt iusti. Itẽ q̃ esuriunt iustitiam tertio modo tũc satiabũtur: q̃ tũc nullũ malum relinquitur inpũitũ. Tunc. n. implebitur illud p̃s. Letabitur iustus cũ viderit vindictã. Itez q̃ esuriũt ⁊ sitiũt iustitiã habẽt beatitudinẽ. vie. Primo propter letitiã que iustitiam ꝓcomitatur Jn. p̃s Justicie domini recte letificantes corda: ecõtrario in iustitiam ꝓcomitatur miseria aqua miseria ipsi immunes sunt. Prouerbi. xiiij. Miseros facit populos peccatuz. Aug. in lib. de libe. ar. Tanta est bt̃itudo iustitie vt nemo ab ea nisi ad miseriam possit abscedere. ¶ Secõdo q̃ quanto habẽt maiorez esuriem iustitie: tãto habẽt maiorẽ letitiaz opãdo iustitiã. Prouer. xiij. Desiderũ si ꝓpleatur delectat anima. Jn eodẽ. Lignũ vite desiderũ veniẽs. Tertio q̃ spũalẽ sanitatem hñt esuries n. iustitie attestatur spũali sanitati: sicut rectitudo appetit⁹ corꝑalis sanitati. Quarto q̃ esurie iustitie segtur habũdãtia bonoꝝ opum: vñ multiplicat leticia annexa bono opi: Alia bonis opib⁹ hñdans est: sicut arbor bñdicta hñs fructũ habũdãtiã. Alia vo sine bõis opib⁹ ẽ vt arbor maledicta. Mat. xxi. Nũq̃ ex te fructus nascat in sempiternũ. Sit dñs maledicẽs ficui. Itez aia habũdãs bonis opibus ẽ vt mulier q̃ letatur de multitudie filiorũ: q̃ vero ẽ sine opib⁹ ẽ vt mulier sterilis que se miseram reputat. i. Re. i. e. Sit anna que fuit sterilis mulier inquit infelix nimis sum ego. ¶ Et notãdũ q̃ sicut mulieres steriles multum desiderãt fructũ. Sic aia multũ desiderare debet fructũ bonoꝝ opũ. Exẽplũ p̃mi õsiderij habes in Rachel. Gen. xxx. Da mihi inquit liberos aliogn moriar. Exẽplũ scõi desiderij in Bernardo dicẽte sup eaz q̃ mult⁹ me p̃uares o amara mors vite vsu q̃ fructu: nã vita sine fructu grauior mors. Deniq; duo mala panẽ arbori infructuose secuẽris ⁊ ignis. Fame iustitie multi sci mortuẽ sunt immundo: multi etiã mortui sũt mortu corꝑali q̃ p illa morti se exposuerũt: eis riẽda ẽ iustitia vt thesaur⁹ aliis thesaurizẽs ꝑpualẽs. Eccle. xxix. Pone thesaurũ tuũ in p̃ceptis altissimi ⁊ ꝓderit tibi magis q̃ aurũ. Illos thesauros relinq̃t hõ cũ mortẽ; ⁊

hunc thesaurum secuz defert. Non est cessanduz a bonis opibus pro amico aliquo Bona enim opera faciunt homini societatem in morte cum amici nolunt hꝫ facere. Apo.xxv. Opera enim illorum sequuntur illos. Bona opa hominez ornat ꝛ honorat in illa magna cura que erit cū fiet vniuersale iudicium. In ps. Astitit regina a dextris.t.ꝛc. ¶ Itez bona opera in futura vita hominem pascūt. Prouer.vlt. Date illi de fructu manuuz suarum. De iusticia require in tractatu de virtutibus cardinalibus vbi hēs spāle tractatum de ipsa. Aptatur aūt esuries iusticie dono fortitudinis
B vnde interli. E furies iusticie spū fortitudinis sulcitur: ne in via lētelcat. Itē Glo. hec virtus sine spū fortitudinis non inpletur: quia pereū esuriendo ad sacietatem: quādoqz venimus: Aliqui vero ideo esuriem iusticie dono fortitudinis adaptant: qñ de refectione ꝛ exercitio operuz est robur virtutum. Posset tamen dici quontaz de fortitudine: est ista esuries sicut de fortitudine vis apetitiue corpalis est esuries corporalis: ꝛ de debilitate fastidium: ꝛ sicut de fortitudine bellica ꝛ esuries certaminū sic de dono fortitudinis esuries iusticie in pūti q̄ certamen habet Job.vij. Militia est vita hominis super terram.

¶ De misericordia. xiij.

Equitur de misericordia de q̄ congrue post p̄dicta tāgēdū ē: qz post cohibitiōz cordis ppauptatē spūs
a bono qꝫ inter nos est: ꝛ per mansuetudinem a malo ꝛ post ablutionem cordis p Lauacrū lachrymarum necessaria est directio cordis ad verum bonum: ad quam pertinet esuries iusticie: ꝛ deide ad malum qꝫ fit per misericordiā qua malis primi cōpatit. ¶ Misericordes vero ideo bti sunt qnia literas patentes hūt euangelij qꝫ ipsi misericordiam consequuntur. Misericordes alienam miseriam in pūti per cōpassionem sibi assumunt: ideo in futuro a propria misericordia liberi erunt: misericordes xp̄m in membris suis miseria nunc liberant: ideo in futuro iure vicissitudinis christus eos a miseria liberabit. De misericordia require in tractatu cardinaliuz virtutum: vbi habetur spālis tractatus ō ipsa Ea vero que ponuntur vbi ad ipsius commendationem valere pōt ad oñendum misericordiū beatitudinez. ¶ Adaptatur aūt misericordia dono cōsilij: vnde Glos. Misericordia eget spū cōsilij sine quo nemo circūspecte miseretur. Inicū. enim est sui misereri finis est p alio mori. Ordo. n. est miserendi vt vnusqsqz inciplat a se. Finem christus insinuat pro peccatorib⁹ mortuus ex misericordia. Misericordiā specialiter consuluit veritas inuenī requirēti qd boni faceret vt vitam eternaz haberet. Si vis perfectus esse: vade ꝛ vende omnia q̄ habes ꝛ da pauperibus. Mat.xix. ¶ Et. notanduz qꝫ vere misericors est qui est misericors. ō suo. Bernar. in sermonib⁹. Sūt alij misericordes de hijs que ad ipsos non pertinent qui scādalizant qꝫ nō datur hominibus hñdanter: sic tamen vt nihil penitus eos grauet: qui si misericordes eēnt de suo facere deberēt misericordiam si nō possent de substantia terrena de voluntate bona darēt his qui contra eos forte peccare videntur: indulgentiaz darent dulce signum verbuz bonum qꝫ est super datuz optimū vt eorū mentes ad penitentiā prouocarent. deniqz ꝛ hijs omnibus quos in peccato esse cognoscerent compassionez inderent ꝛ oratione. Alioqn misericordia eorum nulla est. ꝛ misericordiam consequuntur nullam:

¶ De munditia cordis.

Equit̄ de mūditia cordis de qua
s hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur eius ō scriptiōes. ¶ Secō tanget de hijs qué mūditiā efficiūt vel custodiūt. ¶ Tertio ostēdetur ārē mūdi corde sint beati. vbi tāgetur ō hijs que pertinent ad cōmendationē mūditie. ¶ Quarto tāgetur de partibus mūditie. ¶ Quinto ostendetur quod donuz huic beatitudini aptetur.

De scriptiones munditie.

Circa primū notandum qꝫ mūdi
c tia sic describitur: munditia ē vtriusqz hois integritas diuini amoris instituti obseruata pōt etiā sic ō scribi. mūdicia ē puritas ai oēm abozrēs i mūditi i B. in epistolis. Dicit qꝫ puritas cordis cōsistit i q̄renda gloria dei ꝛ utilitate proxim. loquitur de puritate cordis respectu opū. ¶ Sup illud vero. Mat.v. Beati mundo corde dicit iterli. quos ñ arguit cōscia peccatoꝝ. Octauo que efficiunt munditiam.

Circa secūdū notādum ꝙ octo sūt que vidētur valere ad mūditiā effi ciēdā vel custodiēdam. Primū est aqua sapiētie salutaris multū valet ad mūditiam ꝙ homo lībēter audiat verbū dei.velquod lībēter studeatin scriptura sacra.Jo.xiij.Uos mūdi estis pp sermonez quē locutus sum vobis.Ethsdē.xvij.Scifica eos in veritate.sermotuus veritas est dupliciter valet sermo dei ad munditiam

Primo quia ostēdit maculas cordis:ꝛ scōz hoc dicitur speculū scōo qz dat aquaz gratie.Prouer.xiij.Doctrina bona dabit gratiā.Et figuratū est p lauatoriū de quo legitur.Exa.xxx.viij.Qō habebat specula exterius in qbus ingredientes tabernaculū i mūditiā suā videre poterant ꝛ ipse auqā vū ea lauabāt. Sapie studiū ad mundi tiā valz qz tollit otiū ꝙ ē occasio i mundi tie.Ber.oiuz tētationū ꝛ cogitationū mala ꝛ i vtiliū seucina est otiū ꝓterea gene rat castas affectiones:vñ dicitur vinū generās virgines.zaç.ix.i. Virginales affectiones.Ber.sup cant.Intrat sapia dū sen suz carnis ifatuat purificat intellectuz cordis palatuz sanat ꝛ tempat sano palato sapiam bonū sapit ipa sapia que i bonis nullū melius. ¶ Scōm ē cōtritio cordis ex qua aqua est lacrimaꝝ multū valet ad mūditiā ꝙ hō frequēter se ablulat cū aqua ista cui aque ad miscendus ē cinis:memoria.s.proprie mortis vel tpalis vel eterne. vel etiā memoria vñice mortis p hūc modū fit lextua ad abluendū valde efficiaz in qua bonuz ect lauare.q.p singulas noctes lnteamina illius lecti in quo tātus hospes dz facere deus sz hāc ablutionem nō dedignabitur facere dauid lz rex esset lauabo ingd p singulas noctes lectū.m. Tertiū est frequēs cōfessio cōfessione mūdandū est tēplū spūale ꝙ figuratuz ē:i.mac.iiij. Ubilegitur ꝙ iudas mūdauit tēplū a gētibus inquinatū. Judas eni cōfites interpretatur. Attendēda sunt vero verba q ibi dixit iudas ecce inquit cōtriti sunt inimici nostri ascēdamus nūc mundare sancta ꝛ renouare:cōtritio inimicoꝝ mūdatione inde precessit sic cōtritio de peccatis q̄ exaudit verbi diuini hō recipit precedit cōfessionē peccatoꝝ in ps. Facta ē in dea sanctificatio.Ethus.iij.Re.v. Uade ꝛ lauare septies in iordane septies in iordane lauatur qui humiliter.viij.Criminalia peccata cōfitetur.Ber in.epistolis ad quā dā virginez. Audi cui places. Ama vnde places. Ama confessionem ob q̄ amaris. Ama cōfessionē si affectas decorē confessioni iungitur decor.tūgitur pulcritudo in ps.Cōfessionē ꝛ decorē induisti:confessio ē pul.in cōi.eius renera vbi confessio ibi decor.¶ Quartū est vite austeritas taz in victu q̄ i vestitu:sic defricatio ꝛ abstersio cū panno aspero valere solent ad emūdationem scipi sic vite austeritas valet ad mūditiā spirituale de hac asperitate habemus exemplū in ioāne baptista. Mat.iij. Ipse aūt ioannes habebat vestimentū de pilis camelorū ꝛ zonā pelliceā circa lūbos suos.Esca eni eius erat locuste ꝛ mel silue stre. Quintū est elemosynaꝝ largitio. Luc.xi.Uerūtamē ꝙ sup est date elemosinā ꝛ omnia mūda sunt vobis. Sextū est oratio.Lu.ix. Facta ē dū oraret facies ei? altera ꝛ vestitus est albus ꝛ refulgens mūdicia orādo acquiritur.Jō orat.Psalmista.Cor mūdū crea in me deus. Mat.viij Dñe si vis potes me mūdare. Orādo etiā cōseruatur.ij. Mach.xiij. Sctē sctōrum dei cōserua in eternū domū istā impollutā que nup mūdata est. Septimū ē lima correctionis:q mūdiciā desiderat:correctionē nō fugiat sed appetat. B.in sermonibus.Sūt q peccata fiēpfitentur vt videri possint ex desiderio cordis mūdādi id agere Dia.n.i cfessiōe lauātur nisiq ea q̄ spō te dicūt alijs ab alijs pacēter audire non pūt. Qui si se veremūdari desiderarent vt videtur nō irritarentur:sed haberēt aliquem q suas illis maculas demōstraret Bre.Ille solus amicus meus erit qui aū aduentū districti iudicis maculas mentis mee tergit. Sunt quidam infelices qui a lima correctionis ex que debuerūt contra here mundiciam potius cōtrahūt rubignem:dū de correctione indignantur ꝛ deteriores fiunt.Be tali pōt dici illud ps.Dē duritiē ab emundatione vel emēdatiōe .i.vnde debeat' mundari vel emendari. ¶ Octauum est ignis tribulationis quo dominus purgat illos:quos aurum ꝛ argentum reputat vnde gaudere debet hō cum videt se in igne tribulationis positu Jac i. Omne gaudium existimate fratres cum in varias temptationes incideritis:

Ille qui in igne tribulationis per in pacē
tiā exuritur paleāse esse ostēdit nō aur vel
argētū vnde multū pōt timere illō. Amat.
iij. Paleas aūt cūburet igni in extinguibi
li. Amb. sup beati imaculati Sicut aur
bonū ita ecclesie cū vritur detrimenta nō
sentiat sed magis fulgor et augetur. Et
F notandū q in veteri lege fiebat triplex san
ctificatio. Primo p aquaz expiationis.
De qua. Numeri. xxx. Scōo per sangui
nē. Hebre. ix. Omnia pene scōm legez in
sanguine mundantur. Tertio vnctione
vt tabernaculū z vasa eius: z Aaron cum
filijs suis. Exo. xxx. Et possunt hec referri
ad triplicē baptismū. s. baptismū fluminis
q proprie dicitur baptismus z baptismuz
sanguinis quo beatus. Mauricius cū so-
cijs suis baptizatus est: z baptismū flāmis
s. spūs sancti quo salvātur illi qui non pos
sunt hre baptismum: sed credūt z cōterū
tur de peccatis suis: z libenter reciperent
baptismū si possent habere: vel in ablutio
ne per aquam facta intelligi pōt sanctifi-
catio que fit per solam gratiam dei vt in
pueris qui baptizantur. In ablutiōe facta
cū sanguine intelligitur ablutio que fit p
penitentiaz que est quedācarnis mortifica
tio z crucifixio. Gal. v. Qui xpi sūt carne
suam crucifixerūt cum vitijs z cōcupiscen
tijs per sanctificationem vero in vnctiōe
facta signatur sanctificatio que fit per au
gmentum: gratie z spāliter sanctificatio
que fit in ministris eccle. Sicut. n. mūdiora
seruanda sunt calix z alia vasa ecclesie q̄
vasa cōia: sic ministri ecclesie maioris mū
dicie dicūt eē q̄ laici. Exo. xxx. Eadem vn-
ctione iubētur sanctificari. Aarō. z filij ei⁹
z vasa tabernaculi. In ecclesia ēt ministri
ecclesie habēt qōdaz spāle sacramētū. s. sa
cramētum ordinis quo excellētius ceteris
sanctificētur. Et no. q ea que intrabant
vnctionē illā insinuāt quō ministri eccle-
sie dēnt sanctificari. Primū erat mirra
pura z electa sic dr̄ mirra illa que sponte
manat ab arbore: z est pciosior q̄ illa que
elicitur p incisionem corticis z significat
mortificationē carnis que fit in iuuētute
q̄ deo est gratior z homini vtilior. Prius
mirra penitentie cōdēda est q̄ vermibus
vitiorū computruerit myrra ē fatuitas ali
quorū: qui myrra ista nolūt se iungere do
nec toti p̄putruerint vermibus vitiorum.

¶ Secūdū erat cynamonū q ē cineret co
loris: qō cū frangitur in modū nebule spi
ramētū emittit visibile: vt elicitur ex Glo.
sup. Exo. xxx. Et significat humilitatē mi
nistrorum ecclesie que talis debet eē vt po
pulū visibiliter edificet. cum debeat eē exē
plaris. Tertiū erat cassia que crescit in
agris z significat fidē que in agris sacre scri
pture crescit: sic tenēda est vt accipit ex
agris sacre scripture. Nō. n dr̄ hō leges rōnez
suā in his q̄ fidei sunt. Quartū erat ca-
lamus. Ut dicit. Glo. Exo xxx. Qd̄ē arbor
aromatica crescens iuxta libanū. Et sup il
lud. Ezech. xxvij. Calamꝰ i negociatione
tua dic̄. Glo. q i calamo vocal'son⁹ signi
ficat vīs p calamū itel'igi deuotio ecclesia
stici officij. eo. q calamo cantic: qr̄ mirabiliz
p̄solatur z edificat populū de his quattu
or spēbus Admiscebatur oleū de olivetis
p q̄ significatur pietas. Cui ōnia p̄dicta
debent deseruire. Minister ecclesie pieta-
ti se totū debz dare vt sit vir misericordie.

Exemplū habem⁹ de hoc in oculo qui
tenerior z cōpassibilior est ceteris mēbris
z lachrymis ppinquior. Idē debet eē in
clero qui est. q. oculus ecclesie: Item de
hoc exemplū habetur in xpō qui tot⁹ fuit
misericordie: misericordia. n. eius traxit de
celo. ipa cū per vias asperas hui⁹ vite du
xit pro redēptione miserorum enim vendidit
z morti crucis eā exposuit. Si ministri ec
clesie eēnt ipsius misericordie in pūti: vix
eēnt quin salvarent. Misericordia. n. iure
vicissitudinis eor eēt in futuro. Mortifi-
catio carnis tūc seruit pietati. qñ q̄ ori sub
trahitur pauper dat̄. Humilitas quā-
do in pprijs vestib⁹ parū expenditur vt in
pauperib⁹ vestiēdis multus expendatur.
Fides est cū aliquis frequēter meditatur
pauperē esse mēbrū xpi vel filiū dei vel q̄
xp̄us reputat fieri sibi q̄ pauperi fit z alia
que sunt fidei que pietatē incitāt. Doctri
fidei pietati seruit cū doctor intendit his q̄
ecclesias edificāt. Glo. super. i. Cor. viii.
Dic deū diligit qui caritatis sciaz tēperat
vt p̄sit fratri pro quo xp̄s mortu⁹ ē. Eccle-
siasticū etiā officiū pietati debet seruire: vt
ministri ecclesie debeāt subuenire anima-
bus: que in p̄senti pereunt: z illis qui in
purgatorio cruciantur. Itē notādū q̄
ministros ecclesie maxime mundicia de-

cet ⁊ maxime in eis indecēs est īmūditia seu macula. v. de causis. ¶ Prima ē quia ipsi sunt oculi ecclesie. In ps. Oculi mei languerē pre inopia. Preinopia inq̄ luminis exponit hec. glo. de apostolis qui fuerūt maiores ministri xp̄i. Macula in oculo maxime est noxia: macule in ceteris mēbris: ⁊ si ea deturpet tñ nō reddit eas inutilia. Possūt enīz exercere officia sua. Multi maculatis pedibus recte incedūt. macula vero in oculo eū inutilē reddit etiā modicū puueris visum oculis ipedit. Greg. Nequaq̄ in mēbro maculā pure ꝓsi erat oculus: quē pulvis gravat. ¶ Sexto quia sunt vt speculū ecclesie. Layci enim multū ad eos inspiciunt: vnde satis possūt dicere illud. 1. Cor. iij. Spectaculū facti sumus mūdo: sicut de xp̄o dicitur. Sap. vij. Quid est speculū sine macula ita ꝓpolsibilitate sua ipsi deberē esse speculuz sine macula in quo pure relucerēt xp̄i imago. Si macula fuerit in speculo illā illudet q̄ in eo faciez videre querebat: sic si macula fuerit in ministris ecclesie ad illaz respicit populus: ⁊ secundū eū se maculabit. Minister eccl̄e dz ꝓfe illud. 1. Cor. iij. Estote imitatores mei sicut ⁊ ego xp̄i. ¶ Tertio q̄z sunt vasa electionis regi regū ⁊ dño dominantiū. Modica macula in scypho regis vinū intusū abominabile reddit ⁊ i vtile quantū ad potū regis. sic sapiēta i multis ꝓpter maculā vite abominabilis redditur deo ⁊ hominibus. Gre. Cuius vita despicitur restat: vt eius predicatio cōtemnatur. Be vno vase electionis habes. Act. ix. Vas inqt electionis est mihi iste vt portet nomen meū cor̄ gentibus ⁊ regib⁹ et filijs israel. Vasa vero electionis hodie in vasa cōmunia sunt mutata. Osee. viij. Factus est israel in natiōibus quasi vas īmūdum. Iduet imūdū cōmune dicebāt. Minus imūditie in magna parte cā est negligentia circa custodiam oris. Numeri. xix. Vas q̄ no habuerit operculū nec ligatura desuper imundauerit. ¶ Quarto quia habēt mundare alios: ideo oportet eos ee mundos. Eccles. xxxiij. Ab imundo quis mundabitur? Sicut non est calidi frigefacere: ne frigidi calefacere: ita nō videt ee imundi mundare. Gre. Reliquas sordes tergere non valet manus: que lucū tenet. Nec. xij. Mundati sūt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ mundauerūt populū. 1. Mach. iiij: Elegit iudas sacerdotes sine macula volūtatem habētes in lege dei ⁊ mūdauerūt sancta. ¶ Quinto q̄z ministri sunt altissimi: ideo sicut ipse imaculatus ē oportet eos ee imaculatos. in ps. Ero imaculatus coram eo ꝛc. Item ambulans in via imaculata hic mihi ministrabat. Eph̄e. 1. Elegit nos vt essemus sancti ⁊ immaculati in conspectu eius in caritate.

¶ Quare mundi corde sunt beati.

c Grea. iij. Notandū q̄ prima ⁊ maxima cāq̄re mundi corde sunt beati est illa quā dñs tangit: quoniā ipsi deū videbunt. in futuro videbūt enim facie ad faciē in quo erit maxima delectatio. ioh̄ā. vj. Hec est vita eterna vt cognoscat te verū deuz ⁊ quē misisti ihesū xp̄m. Et sup̄ illud ps. Ostendā illi salutare meū. Dicit glo. i. Christū in maiestate. Et subdit. Hec visio est tota merces. in presenti etiā videtur deus a mūdis corde eo modo quo: vt prius ostensum est quarta parte in tractatu de ꝓtemplatione. B. Pura veritas nō nisi puro corde videt. Hebre. xij. Pacez sequimini cū oibus ⁊ sanctimoniā sine qua nemo videbit deū: ¶ Mūdi corde nō solū beati sunt beatitudine spei sed beatitudine vie: q̄ liberi a miseria immunditie que magna est. in ps. Beati immaculati in via. Apoc. xxij. Beati qui lauāt stolas suas in sanguine agni.

¶ Duodecim que faciunt ad commendationem mundicie.

c Tnota. xij. sunt que faciūt ad cōmendationem mūdicie cordis.

¶ Primū est multiplex exortatio q̄ scriptura sacra facit ad mundiciam vel mūdationē. Leui. xi. Sanctificate q̄z ego scūs sum. idem etiā dē. xij. ⁊ xx. item deu. xviij. Perfect⁹ eris ⁊ absq̄z macula cū deo tuo. Eccl. ix. Omni tempore vestimēta tua sint candida. ij. Pe. iij. Satagite imaculati ⁊ inviolati inveniri. isa. 1. Lauamini mundi estote. iere. iiij. laua a malicia cor tuū ieru salem. Isa. lij. Mūdamini qui fertis vasa dñi. ¶ Secūm ē q̄ ipsa ē naturalis animē. B. in sermōib⁹. Sicut corporis natura est sanitas: ita cordis natura est puritas.

¶ Tertiū est q̄ gaudiū h̄z sibi a deo annexū: q̄ ipsa vocatur gaudiū: vñ sup̄ illō. Gala. v. Fruct⁹ spūs est caritas: gaudiū di-

cit Glo.v. Puritas animi. ¶ Quartū est purgatio q̄ naturaliter faciunt creature irrationabiles ⁊ etiaz insensibiles quasi exosam habereñt imunditiaz. Purgat se mare:mortuos ad litus expellens. Purgat se vinum:purgat se etiaz q̄ decoquitur. Corpora etiam animalium vim expulsiuā habent que noxia a se expellant. ¶ Quintuz est detestatio sui oppositi.s. imunditie peccati. ¶ Et notandū q̄.v. sunt ex quib⁹ intelligi potest: quam timenda sit imunditia peccati. ¶ Primū est dignitas rei quā peccatū inquinat. Panno pretiosiori magis timemus inquinationē. Sed res que per peccatum inquinatur imago dei est ⁊ vnita diuine nature in persona xp̄i: quid diceretur de illo qui imaginē crucifixi vel beate virginis in lutum proiiceret vl̄ crucem qui qui corpus xp̄i tetigit paucis horis. ¶ Secūm est difficultas recedēdi que patet in lucifero a quo imunditia peccati separari non potuit ex quo ei adhesit. Itē ex quo homo peccauit nullus purus hō a peccato perfecte purgatus est vt dignus esset videre faciem dei donec xp̄i sanguis effusus est: quo illa purificatio perfecta ē. Preterea imunditia vnius mortalis peccati non potest ablui tota aqua que sub celo est:nisi aqua gratie desursum descēdat que cor abluat. Tertium est hui⁹ imunditie vilitas que patet per hoc q̄ dominus imunditiā corporalē nihil reputat comparatione imūdicie spiritualis. Mat.xxv. De corde exeunt cogitationes male ⁊c. Hec sunt q̄ coinquinant hoiem. Non lotis manibus manducare:nō coinquinat hominē. B. Immundicia pulcherrimā creaturam.s.luciferū.ita deturpauit: ⁊ cuz eēt in tam sublimi statu: a deo eaz vilificauit vt serpentibus bufonibus inferior videat esse in hoc q̄ bonū ei esset si nunq̄ fuisset. Vilitatē huius imunditie ostēdit. Dauid dicens. Corrupti sunt ⁊ abominati facti sūt in iniqui.suis. ¶ Quartū est hoc q̄ deus non habet a deo bonū amicum quez non odiret ad mortē: ⁊ mortē eternaz propter maculā vnius mortalis peccati. Eccle.xij. Altissimus odio hz peccatores. Quintum est q̄ macula hec a deo deturpat rem in quā cadit: ⁊ deteriorat: q̄ nisi virtute diuina remoueatur perdita est: ⁊ melius eēt ei nihil esse q̄ sic esse. Sextū faciens ad cōmendationē mundicie est q̄ ipsa multum placet deo. 1. The iij. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra. Signa huius placentie multa sunt. ¶ Primum est hoc q̄ ipse filius dei dignatus est humiliare se aū mundationē hanc faciendam. Debz. 1. Qui cum sit splendor glorie ⁊ figura substantie eius portansq̄ omnia verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens ⁊c. Secūm est q̄ ipse discessurus a discipulis suis documentuz dedit eis de hac mundatione. Jo.xiij. Si ego laui domin⁹ ⁊ magister pedes vestros: ⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes. Ablutio illa figura erat spiritualis ablutionis: qua volebat eos abluere se inuicem. Tertiū est q̄ cum tantis expēsis voluit facere hāc mundationem. Voluit enim nos mundare sanguine suo. Tytū.ij. Dedit semetipm pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate: ⁊ mundaret sibi populū acceptabilem. Deb.xiij. Ut sanctificaret populuz suū extra portam passus est. Apoc.i. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Pro emundatione mundi fecit dñs diluuiū in mundo isto. Gene. vij. Et ante diem iudicij precedet ignis q̄ cōburet faciem mundi. qui ascendet tantū quantū aque diluuij ad purgandum mūdum. Quartū est q̄ voluit septē sacramenta esse in ecclesia dei. que omnia conualent vel ad sanctitatem faciendam. vl̄ confirmandaz vel augendam. Quintum est q̄ deus mundos corde in sui secietate recipit: ⁊ in presenti ⁊ i futuro. in ps. Dñe q̄s habitabit in tabernaculo tuo ⁊c. Et respondetur qui ingredit sine macula. Joh.xiij. Si non lauero te non hēbis partē mecū. pe. Johā.iij. Omnis qui habet spem in eo sanctificat se sicut ⁊ ipe sanctus est. Apoc.iij. Habes pauca nomina in sardis. qui non inquinauerunt vestimēta sua ⁊ ambulabunt mecū. Ezechiel.xxi. Dicitur de ciuitate celesti. non intrabit in eam aliquid coinquinatū. Sextum est q̄ mundus corde abundanter dat de⁹ bona sua. Johā.xvij. Mūdis manib⁹ addet deus fortitudinem. Septimū faciēs ad cōmendationem mundicie est q̄ ipia cor hominis dei habitaculum facit. Augusti. Mūda totius habitaculū cordis: intus est qui exaudiat. 1. Pa.xix. Opus grande est

non homini paratur: sed deo habitatio.
¶ Octauū est q̄ pinguedine deuotionis recipit. in ps. Pinguescent speciosa deserti. Nonus est q̄ amicum dei constituit.

Decimū est q̄ grāz labiorū tribuit: que duo tanguntur. Prouer. xxij. Qui diligit cordis mundiciam propter gratiaz labiorum suoz amicum habebit regē. Unde primum est q̄ radix est totius mundicie. Ad mundiciā.n. exteriorez sequit exteriorz munditia. Ro. xi. Si radix est sancta z rami. Duodecimum est q̄ ad dei manifestam visionem perducit. Math. v. Beati mundo corde z c.

¶ De distinctione mundicie.

D c Circa quartum. Notandum q̄ est mundicia ficta z mūdicia vera.

Ficta mūdicia est mūdicia superficialis: vt munditia pharisee ex. de q̄ Mat. xxiij. Ue vobis scribe z pharisei ypocrite: qui mundatis q̄ deforis est calicis z parapsidis. Int⁹ aūt plenestis rapina z immundicia: z subdit. Pharisee cece: mūda prius q̄ intus est calicis z parapsidis: vt fiat: z id q̄ de foris est mundū. Uerificta mūditia tangitur. Prouerb. xxx. Generatio q̄ sibi munda videtur z non est lota a sordibus suis. ¶ Munditia vera z pura prius est cordis: z diuiditur immunditiā intellectus z munditiā affect⁹. B. in sermonib⁹: duo inquit sunt qui in nobis purganda sunt: intellectus z affectus. Intellectus vt noue rit. Affectus vt velit. Intellectus purgandus est a tribus. s. a falsis: ab ociosis: z vitiosis. Falsa intellectū obtenebrāt. Ociosa cum impediunt. Abusiue enim intellect⁹ est cum occupatur circa inutilia. Omnis aūt potentia sui abusione prepeditur. Uitiosa vero eum coinquinant. Item purgandus est intellectus: vt oculus anime a macula que intelligi pōt potentia carnis: vel opinio proprie mundicie. Item a supervenīte p humore. s. ab importunitate mundane sollicitudinis. ¶ Affectus vero mundādus est a superaspersione: z infectione: z ammixtione sordiuz. Superaspersio est in primis motibus. Infectio in desiderio amoroso. ammixtio in amore. ¶ Amor enim ē q̄daz admixtio siue vnio amantis ad amatum. ¶ Item affectus purgandus ē a terrenitate. s. ab amore diuitiaz: z a crassitudine delitiaz: z rubigine ire vel odij vel alterius malitie. ¶ Item purgandus ē affect⁹ a macula que est ex inordinato appetitu boni z a macula q̄ ē ex iordinato appetitu mali: z macula que est ex inordinato appetitu ambox. ¶ Prima macula est vt macula luxurie vel auaritie. Secunda est macula malicie. Tertia ē macula superbie. Superbus appetit alienū malum pter ppriū bonū: z primi dilectionē pter sui exaltationē. Ipse vult facere de fratre suo scabellum pedum suoz: vt sic altior appareat. Mundicia a macula malicie: nihil aliud videtur esse q̄ innocentia q̄ sic describitur. Innocentia est puritas animi ocim inurie illationē abhorrēs. ¶ Itē notandū q̄ cor mundandū est vt speculū: vt sic deo inspectori facie suā pura reddat: abluendus est hoc speculū lauacro lachrymarum: mundandum est tersione que est confessio z oratio pro venialibus z defricatione que fit vite asperitate. Item mundandum est cor vt vas: cui balsamum celestis sapientie dei et infundi.

¶ Munditia adaptatur dono intellectus.

c Circa quintū. Notandū q̄ munditia cordis dono intellectus aptat.

Facit enim mūdicia cordis ad intelligentiā sicut puritas z claritas pupille facit ad visionē oculi: z mundicia speculi ad facie. speculationem: z munditia vasis ad hoc q̄ pr ciosius liquor ei infundatur Glo. super Mat. v. Facit adaptationem his verbis: spiritus intelligētie huic gradui aptatur: q̄ intellectus mētis oculus est: et expletio mandatoz dei aperit intellectum.

¶ De beatitudine pacis.

Sequitur de gratia que q̄ dātur s nobis i illo ordine beati pacifici z c. de qua hoc modo agetur. ¶ Primo describētur pacis ponētur. Secundo eius cōmendationes. Tertio tanguntur de his que ad pacem habendā valere possunt. Quarto de his q̄ pacī aduersant Quinto ponuntur diuisiones ad pacem pertinentes. Sexto ostendetur qui sint pacifici. Septimo q̄ donum huic beatitudini aptetur.

¶ Descriptio pacis.

Sic sic describitur. Pax est cōcordantiū in bene mentiū ordinata p tranquillitas. Aug. xix. lib. de ci. dei Multas ponit descriptiones particulares

pacis hīs verbis. Pax inquit corporis est ordinata tēperantia partiū. Pax animē irrationalis ordinata requies appetionū. Pax aiē rōnalis ordinata cognitōis actiōisq; ꝑfectio. Pax corpis ⁊ aie ordinata vita ⁊ sal' animātis. Pax hoīs mortal' et dei ordinata i fide sub eterna lege obediētia. Pax hominum ordinata concordia. Pax domus ordinata imperādi atq; obediendi concordia cohabitantiū. Pax ciuitatis ordinata imperandi atq; obediendi concordia ciuium. Pax celestis ciuitatis ordinatissima ⁊ cōcordissima societas fruendi deo ⁊ inuicē in deo. Pax omniū rez tranquillitas ordinis: ⁊ subdit descriptionem ordinis. Ordo inquit'ē pariuz dispariumq; rez sua cuiq; loca tribuēs dispositio. Ad pacez generaliter pertinere videtur carentia repugnātis vt dicit glo. super. Math. v. Vera pax est vbi nihil repugnat. Aug. xix. li. ō ci. dei. Quid ē aliud victoria: nisi subiectio repugnantiū ꝙ cuz factum fuerit pax erit.

¶ De cōmendatione pacis.

Circa scōz. Notādum q. xij. sunt q ad pacī cōmendationē pertiere videntur. ¶ Primum est naturale desiderīū pacis ꝙ inest omnibus. De quo Aug. xix. lib. de ci. dei. Sicut nemo est qui gaudere nolit: ita nemo est qui pacem habere noluit: qñ quidē ⁊ ipsi qui bella volunt nihil aliud q̄ vincere volunt. Ad gloriosam ergo pacē bellādo cupiūt peruenire. Nam quid est aliud victoria: nisi subiectio repugnantiū ꝙ cum factuz fuerit pax erit. Idem in eodē. Superbia puerse imitatur deū: odit nāq; cum sociis equalitatē sub illo: sed ipponere vult sociis dñationez suā pro illo. Odit ergo iustaz pacem dei: ⁊ amat iniquā pacē suaz nec amare tamen qualēcūq; pacem nullomodo potest. Nullius quippe vitiuz ita contra naturam est vt vadere debeat extrema vestigia. Secundū est multiplex exortatio ad pacez q̄ nobis fit. Ad pacē monuit nos multitudo angelorz nato dño dicentes. Gloria in altissimis deo. ⁊ in terra pax hoī. Luce. ij. Ad hanc voluit xp̄s apostolos monere illos in quoz domū intrarēt. Math. x. Intrantes domū salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et luce. x. Dictū est discipulis Inquācunq; domū itraueritis primū dicite. Pax huic domui. Ad pacem etiam monuit xp̄s. Ioh. xx. In duobus locis tota doctrina ei' ad pacē videt fuisse. vñ sup illud. Jo. xvij. Nec locutus sum vobis vt i me pacem habeatis. Dicit glo. Nō solum que in cena: sed que ab initio: ⁊ maxime que in cena hac de causa dicit dicta vt in illo pacem haberent. Ad idem debet esse doctrina ecclesie. Columba ramū olive portat in ore suo. Gene. viij. Oliua signuz est pacis: columba signuz est spūs sancti. In hoc ergo significatū est ꝙ viri spūales debent portare in ore pacem: vt ad ea q̄ pacis sunt admoneant ad pacē monet. apo. Rom. xiiij. Que pacis sunt sectamini ⁊c. Et use. xij. Si fieri potest ꝙ ex vobis ē cū oībus hoībus pacem hītes. ij. Corin. iiij. Pacem habete. Ephe. iiij. Solliciti seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Heb. xij. Pacem sequimini cū oībus. Tertiū est frequens oratio quā sancti pro pace faciunt ⁊ ab aliis fieri volunt. Numeri. vi. Conuertat dominus vultuz suum ad te ⁊ det tibi pacem. Jere. xxix. Querite pacem ciuitatis ⁊c. In ps. Rogate que ad pacez sunt ierusalē. ij. Zacha. i. Adaperiat dominus cor vestrū in lege sua ⁊c. Et faciat pacem. Paulus fere in singulis epistolis suis pacem optat: his quib' scribit. Similiter petrus in suis epistolis. Quartum est ꝙ pax est verum bonum amicoz dei: vnde sup illud pax super israel. Dicit glo. Uno verbo omnia bona dicit: qui pacem nō hz infer est. In ps. Cōtritio ⁊ infelicitas viis eoz. ⁊ viā pa. non cog. Pacē spāliter reliquit xp̄s discipulis suis recessur' ab eis Jo. xiiij. Pacē relinquo vobis pacē meaz do vobis. Heb. iiij. Relingtur sabbatissimus populo dei. Solēt hoīes morituri alt qua relinq̄re dilectis suis ⁊ magis dilectis meliora. In hoc ergo ꝙ pacem xp̄s reliqt apostolis sibi dilectissimis monstrauit pacē optimā esse. Multū dolere deberet q̄ se vidēt exheredatū ab eo ꝙ xp̄s spāliter fidelib' legauit. iij. Rex. xj. Dicit Naboth ad Achab. Propitī' sit mihi dñs ne dem hereditatē patrū meoz: nec voluit aliquo modo vineā q̄ habebat hereditarie cōmutare: Pacē cōcomitatur gaudiū. Prouer. xij. Qui ieunt pacis ꝙsilia: segtur eos gaudiū. Quintuz est ꝙ pax finis videt esse oium: etiā sui ꝙtrarij. Aug. Tantū bonuz

est par vt etiã suo ꝓtrario ꝙratur. Idẽ constat pacẽ belli esse optabilẽ finem. Dis homo etiam beligerando pacem requirit

¶ Sextus est ꝙ par enumerat inter fructꝰ spũs. Gal. v. Fructꝰ aũt spũs sunt caritas gaudium par. Caritate diligũtur que sunt diligenda: et odiũtur q̃ sunt odio habẽda. Si adsint que diliguntur est gaudium si absint q̃ odiũtur est par. ¶ Septimũ est ꝙ par est spãlis locus dei. ps. In pace factus est locus eius. Ad hoc significãdũ: tẽplũ. Salomonis fuit pacefactũ est. c. iij. Re. v. Nunc requiẽ dedit dñs deus mihi p circuitũ: et nõ est sathan neq; occursus malus: quocirca cogito edificare templum nomini dei mei. Ad id ꝯ est tẽpus voluit filius dei nasci in mũdo isto: donec vniuersus orbis pacatꝰ fuit: et durauit par illa. xij. ãnis. ij. Cor. vlt Pacẽ habete et deus pacis erit vobiscũ. i. Cor. xiiij. Nõ est deus discensionis: sz pacis. Deus enim est pacis quasi possessiuus qz vbi par ibi deus. Octauũ est ꝙ deꝰ ita carę pacẽ emere voluit. Crisostomus. Pro pace loquimur pro qua dei filiꝰ passus est propter q̃ crucifixus est et sepultus quã nobis pro oi censu hereditatis reliqt Voluit dei filius mori vt nos reconciliaret deo patri. venit quasi matrimoniũ cõtrahere et facere matrimoniũ cũ sorore nra s. cũ hũana natura. Ut par in mũdo reformaretur: Adhuc etiã pacẽ peccatorꝫ paratus ẽ cõtrahere in regno celorꝫ. Ue illis q̃ tã honorabilẽ pacẽ recusant. Nonũ est pax mũdissima est. Aũdat: ceni aquã mũdantẽ cetera. Si aq̃ turbata est: et in pace remittatur: clara efficitur Decimũ est ꝙ clare videre facit. Aqua turbata nõ reddit imagines vt ait. Greg. Siccor turbatum nõ clare videt in vitis patrũ tres studiose diligẽtes se facti sunt monachi quoꝫ vnꝰ elegit litigantes ad pacẽ reducere aliꝰ visitare infirmos tertius abiit in solitudine quiescere. Primus laborẽs circa lites hominũ nõ valẽs eas sedare: tedio victus venit ad eũ qui seruiebat infirmis et inuenit eũ animo deficientez: q̃ de cõmuni ꝓsensu abierunt tertiũ videre in heremo: dicentes ei tribulationes suas: et rogantes eũ vt eis diceret statũ suum. Qui reticens paululuz misit aquã in ciphum dicens eis. Attendite in aquã et erat turbulẽta. Et post modicũ dixit eis. Attẽdite quomodo limpidissima facta est. Et cũ intenderent in eã viderunt vultus suos tanq̃m in speculo: et tũc dixit eis. Sic ẽ qui in medio hominũ ꝓsistit Nõ enim videt peccata sua. Cum aũt geuerit et marie i solitudie: tũc pctã sua ꝓspicit ¶ Xi. est ꝙ par presens arra ẽ future pacis. Isa. vlt. Erit mensis ex mense et sabbatũ ex sabbato. Duodecimuz est ꝙ par grata est et deo et hoibus. Eccle. xxv. In tribus placituz est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus concordia fratruz. amor proximorum et par et mulier sibi bene consentientes.

¶ Duodecim que valent ad pacem.

Arca tertium no. ꝙ. xij. sunt que ad pacẽ valere possunt. Primũ est amor pacis. Non enim dat deus tñ bonuz illud cõtinenti sed cũ desiderio magno querẽti. ps. Ingre pacẽ et psequere eã: Hoc ẽ extra quosdã q̃ pacẽ oblatã recipere nẽt: sed eã primo nõ quererẽt: hi nõ videtur intelligere pacẽ hereditatẽ esse xpianorũ. Si enim se agnoscerẽt exheredatos abeo ꝙ xpe eis legauit: nõ expectarẽ ꝙ aliqs eos iciaret ad hereditatẽ cor recuperãdã Hebre. xij. Pacẽ segmini cuz oibus. Ro. xiiij: Que pacis sunt sectemini inuicẽ et in oẽs. Secũdum est vt a peccato nos remoueamus et ab eo proposse caueamus. Nõ potest enim verã pacem habere qui male viuit. Prouer. xvi. Cuz placuerit deo vita hominis inimicos quoq; eius conuertet ad pacem. Augusti. xix. li. de ci. de. Pacez inqt inquor icõparatiõe pacis iustorũ. Ille videt nõ pacẽ ee dicẽdã q̃ nouit ꝓponẽ recta prauis et ordiata pueruis. Sap. xiiij. Magna mala pacẽ appellauit. Isa xlviij nõ ẽ parcũ impijs dicit dñs. Quõ par vera ẽ illi q̃ guerrã hzcũ oi potẽte. Cui iustitia dei euaginatũ gladiũ tenet sup caput ei⁹q̃ in domo ꝓprie ꝓscie litẽhz. Cui oia nocẽt et bona et mala. Sicut enim bonis bona et mala cohoperãt i bonũ ita et malis bona et mala cohoperãtur imalũ. Quomõ pacẽ veraz habet q̃ facet in spiritis vitioꝝ quem vermis ꝓsciẽtie mordet. qui onus diaboli cõtinue portat: qui facet in immũdicia: quaz nobilitas ai naturaliter refugit. ¶ Tertiũ est ꝙ voluntatez nostram diuine volũtati studeamus cõformare. Cu ij. Par hoiꝫ bone voluntatis Quõ pacem potest habere q̃ ei resistit: Cui nihil potest prevalere.

Job.ix. Quis ei restitit: ⁊ pacem habuit? Uolũtati illius cui placent ea que placent deo nihil: repugnãt sicut nec volũtati diuine: ideo pacẽ hz. Aug. Qui iugo christi subiectus est subiecta habet cetera: ⁊ non laborat: quia non resistit: q. subiectus est. ¶ Quartum est frequentatio humilis cõfessionis. Isa.lvij. Creauit fructũ labiorũ pacẽ. ij. Reg.xij. Peccauit dño ait. Dauid dixitq; Nathan ad eum. Dauid dñs quoq; transtulit peccatũ tuũ. ¶ Quintũ est districtio iustitie. Isa.xxxij. Erit opus iustitie pax p̃s. Justicia ⁊ pax osculate sunt. Isa. lx. Ponã visitationẽ tuã pacẽ: ⁊ p̃positos tuos iustitiã. ¶ Sextũ est terrenorũ cõtemptus. Nõ.n. põt habere verã pacem q cõtinue sequitur: q nõ põt psequi. Eccle.xxxiij Quasi q apphendit vmbrã ⁊ psequitur vẽtus: sic qui attẽdit ad visa mendacia Gre. Quid getius. q̃ p̃ces in hoc mundo appetere Quid laboriosius q̃ terrenis rebus desiderijs estuare: Hinc est q israel sabbatũ accepit in munere. Egyptus pcutitur muscarũ multitudine. ¶ Septimum est mansuetudo. In.p̃s. Mansueti hereditabunt terram ⁊ delectabũtur in multitudine pacis. Homo impatiẽs ⁊ impaciens qui aduersa fugit que nõ effugit nõ potest habere verã pacem. Sed qui aduersa amplectuntur tanq̃ preciosa ⁊ salubria exemplo christi qui q carni molestius erat elegit. secundũ. Ber. Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ ad. Hebre.xij. ¶ Octauũ est moderata occupatio. Otiosus verã pacẽ nõ potest habere. Inertia enim est impaciens sui ⁊ ait Seneca. Prouer.xxi. Desideria tradũt pigrum: noluerũt quicq̃ manꝰ eius operari tota die concupiscit ⁊ desiderat. Item nimia occupatio aufert pacem. Martha enim turbatur erga plurima. Luc.x. Ero.xviij. Stulto labore consumeris: ait. Jetro ad moysen. Et subditur. Ultra vires tuas est negocium. Glo. Aug. Ubi mihi videtur significari nimis intentum humanis actibus animũ debet quodãmodo euacuari quo sit tãto plenior quanto ei superna ⁊ eterna liberius extenditur. ¶ Nonum est q hõ non se intromittat de impertinentibus ad se. Dilatatio enim solet habere substantiam. Ubi dicit beatus B. Prouer.xviij. Qui se iactat ⁊ dilatat iurgia concitat. De dilatatione reprehẽditur petrus. Jo.vlti. a domino dicente sibi q̃ ad te tu me sequere. Et discipulis. Act.i. Nõ est vestrum tu quit nosse tempora: vel mo ⁊c ¶ Decimum est amor sacre scripture. In p̃s. Pax multa diligentibus legem. Jaco.iij. Que deorsum est sapiẽtia primum quidem pudica: deinde pacifica. Sicut sacra scriptura homines reddit pudicos: ita: eum in pace custodit. Et sicut pisces in aqua quiescit extra aquam vero palpitat. Tob quinto. Sic cor humanum in aqua sapiẽtie salutaris quiescit extra vero inquietatur. ¶ Undecimum est frequẽtatio orationis: in qua spiritus sancti gratia hauritur: a quo solo est pax vera: vnde pax numeratur inter fructus spiritus. Ad. Gal. quinto. Ro. decimoquarto. Sed iustitia ⁊ pax ⁊ gaudium in spiritu sancto. Job.viij. Si diluculo cõsurrexeris ad deũ ⁊ omnipotentem fueris deprecatus si mundus ⁊ rectus incesseris statim euigilabit ad te ⁊ pacatum reddet habitaculum iustitie tue. ¶ Duodecimum est si sensus tuos diligẽter custodias. Eccle.xxvij. Ori tuo facito ostia ⁊ serras auribus tuis. Isa.xxvi. Claude ostia tua super te. Discipuli ostia habebant clausa quando dominus dixit eis pax vobis. Jo.xx.

¶ De hijs que aduersantur paci.

Circa quartus no. q pati videtur
c aduersari bellũ ⁊ lites ⁊ tumultus interiores ⁊ exteriores ⁊ inquietudo sedis locũ. Inquietudo ẽ volũtatis fugientes malũ: vel pñs vel futurũ: vel sequentis bonũ: ⁊ nõ cõsequẽtis. Timor mali futuri ⁊ dolor mali pñtis pacẽ perturbat. In p̃s. Nõ est pax ossibus meis a facie ire tue. a facie peccatorũ meorum. Item molestia q̃ aliquis inuitus sustinet pacem perturbat Eccle.xxvij. Precordia fatui quasi rota carri. Fatuus qui immurmure est de hoc q sustinet quasi sicut rota carri murmurat vnde non est in pace. Itẽ non est in pace qui transitoria ista fugientia appetit. Appetitio.n. illa quedã spũalis motio ẽ vnde Aug. Pacẽ aie irrationalis dicim⁹ eẽ ordiã requiẽ appetitionũ vt prius habitũ est.

¶ De triplici pace.

Circa.v.no. q triplex est pax scilicet
c temporis peccatoris ⁊ eternitatis.

¶ De prima legit. iij. Re.xx. Sit tãtũ pax ⁊ veritas in diebus meis. In.p̃s.

ſelatui ſuper iniqs pacē peccatorū videns Iſa.xlviij. Utinā attendiſſes ad mandata mea: facta fuiſſet ſicut fluuius pax tua. Baruc.iij. Si in via dei ābulaſſes habitaſſes vtiq; in pace ſup terram Aug.xix.li.de ci. dei. Tantum eſt pacis bonum vt cēt in rebus terrenis atq; mortalib⁹ nihil gratius ſoleat audiri nihil deſiderabilius concupiſci: nihil poſtremo poſſit melius inueniri

De pace pectoris. Jo.xiiij. Pacē relinquo vob Be pace eternitatis. Iſa.xxxij. Sedebit pplus meus in pulchritudine pacis. Jn.ps. Qui ponit fines tuos pacē. Ph.iij. Pax dei q exuperat oēz ſensum custodiat corda vra Glo. ibi deus q eſt ſūma pax q nec cogitari pōt: z tō extra eū nullo ē opus. Jtē cu. corda vra z itel. vras in xpo ieſu. i. volūtates z intellectus veſtros: vt extra ipz nihil itelligatis vel appetatis. Gre. qd ē pax trāſito ria niſi q̄dā veſtigiū pacis eterne: qd ergo de mētibus ēe poteſt q̄ veſtigia pulneris ipreſſa diligere ieſum a quo impreſſa ſunt nō amare Jtem no. q̄ ē pax bona z eſt pax mala: de bona ds dicū ē. Pax vero mala ē triplex. ſ. inordinata ſimulata ingnata Jn ordinata eſt cū ſuperior obedit inferiori: vel rō ſenſualitati. vel plātus ſubdito. Proner. penult. Per tria mouetur terra z quartū inſtinere nō pōt p ſeruū cū regnare cepit. Eccliaſtes. xix. Nō decet ſeruum dñari pncipib⁹: pax iſta deterior ē q̄ guerra. Hāc pacē ſeruabit adā potius obedies vxori q̄ deo. Ben.iij. Quia audiſti vocem vxoris tue ꝛc. Maledicta terra i opere. i. Pax ſi'ata fuit par inde.. Luc.xiij. Juda oſculo filiū hois tradis? Et.ij. Re.xx. dixit ioab adamaſaz. Salue mi frater z tenēs manu dextra tūi amaſe p uſſit cū i latere z effudit inteſtina ei⁹: Jn.ps. Loquuntur pacē cū proximo ſu. ma. ā. ſūt i cor. ꝛc. Je.xij. Jn ore ſuo pacē cū amico ſuo loqtur z occulte ponit inſidias. Pax ingnata eſt eor q̄ ſunt i malo pcordes vbi pilat⁹ z Herodes i morte xpi pacificati ſunt. Luce.xiij. Mat.x. Nolite arbitrari q̄ venerim pacē mittere terram. Nō veni pacē mitere ſed gladiū Gre. in vi. pte. mor. Sicut eſſe noxiū ſolet ſi vnitas deſit bōis ita pniciosum ē ſi nō deſit malis Jtē puerſos q̄ppe vnitas corroborat: dū pcordat z tanto magis ſcorrigibiles q̄to vnanimes facit. Jtez no. q̄ diſtinguitur q̄druplex bellū. ſ. inter carnē z ſpīm inter hoies z deū: inter hominē z āgelū: iter hominē z hominē. Et ecōtrario q̄druplex pax pacē inter carnē z ſpūz facit ſubiecto carnis ad ſpūz. Gen.xvj. dicitū eſt. Agar ancille Sarre: Reuertere ad dñaz tuam z humiliare ſub mānibus eius.

Sed vaz pacē facit iuſticia exprie noſtre: z miſericordia exprie dei. Jn ps. Miſericordia z veritas obuiauerūt ſibi: iuſtitia z pax oſculate ſūt ſe. Tertiā pacē fecit incarnatio filij dei. Reconciliati.n. ſunt āgeli hominī cū agnouerūt humanam naturā aſſūptam diuine nature in vna perſona. Iſa.lvij. Creauī fructum labiorum pacē. Pacez ei qui longe. i. homini z pacē ei qui prope eſt. i. angelo pacem vocat fructū labiorum: vel quia predicta erat per prophetā vel quia orationibus erat impetrata. Ultimam pacem facit pacientia: vel manſuetudo. Ro. xij. ſi fieri poteſt q̄ ex vobis eſt cum omnibus hominibus pacem habentes non vosmet ipſos defendentes carissimi. Gre in paſtora. Lex chriſti eſt caritas vnitatis q̄ ſoli ſpiritui q̄ nec cruz grauātur exercēt.

Jrca ſextuz notandum q̄ gratia
c que in verbo iſto beati pacifici ꝛc.

Cōmendatur non eſt pax ſed gratia faciendi pacem in ſe vel in proximo: z hoc vel reſpectu dei vel reſpectu proximi. Unde pacifici ſunt amatores pacis q̄ ſtudioſe intendunt pacificare tende vel in ſe vel in proximo: z primo in ſe vnde. Glo. ſuper. v. Ab. para nobis incipit. Quia duz lex carnis repugnat legimenti: nō modo alteri: ſed nec nobis poſſumus eſſe pacifici: ſed poſtq̄ intus ſpiritus imparat vt totus homo ſpiritui ſeruiat: tūc par ad alios deriuatur vt pacem cū omnibus habeamus. Ber. in ſermonibus. Sunt alij qui ſi viderint quempiā vel leuiter ſcādalizatum valde ſolliciti ſunt quomodo ad pacē eum reducere poſſunt z viderentur pacifici niſi q̄ eorum cōmotio ſi forte qui q̄ cōtra eos factum dictūue videbitur: tardius vniuerſis difficiliuſq; poterit ſedari: qui nimirum ſi vere pacez diligerent: hand dubium quin eam quererent ſibiq; ſis Jtem ſuper quinto. Mat. dicit. Glo. Pacifici ſunt qui omnes motus animi componunt z rationi ſubiiciunt: quia hijs nihil repugnat. Ber. i ſermo. Per mūdicia cordis reconciliamur deo: beati vero qui

de sua reconciliatione non ingrati ⁊ pro fratribus sint pie solliciti eos quoq; quantum prevalent ⁊ sibi ⁊ deo reconciliare laborant: quibus enim laudibus digñ quã to amplectandus putas affectu fratrẽ illũ qui sine querela conuersatur inter frẽs tota sollicitudine cauet ne quid eo sit q; ab alijs portari oporteat ⁊ qcqd in alijs onerosum patientissime portat qui singulorũ scandala sua reputat ⁊c. apostol⁹ loquit: quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmor: quis scandalizatur ⁊ ego non vror: qui vere pacificus est ctaz belligerando est pacificus. Augu. Pacem dz habere voluntas belluz necessitas: non pax queritur vt bellum exercitetur: sed bellum geritur vt pax acquiratur esto ergo i bello pacificus vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatem vincendo perducas. Beati enim pacifici. Idem hostẽ pugantem necessitas perimat non voluntas sicut rebellanti ⁊ resistenti violẽtia redditur ita victo vel capto misericordia tam debetur: maxime in quo pacis perturbatio non timetur. ¶ Et notan. quod pacẽ pectoris non abrumpit pugna cum vitijs si quandoq; accidat. Unde Glosa. super .v. Mat. In presenti homo paccatus. ⁊ si bellum gerat cum vicijs in nullo pacẽ abrumpit quaz deus vedit. Unde pax multa diligentibus legem tuam ⁊c

¶ Quare pacifici sunt beati.

Circa .vij. Notandum quare pacifici sint beati causa illa est quaz dominus tangit quia filij dei vocabuntur. In presenti merito vocantur filij dei quia exercent officium illud q; habuit filius dei in mundo isto. Ipse enim i mundo isto bella pacificauit. i. ꝓsibi confregit potentias arcum scutum gladium ⁊ bellum. In aduentu suo fuit ad impletum illud. Isa. ij. Conflabunt gladios suos in uomeres ⁊c. Eph. ij. ipse est paxuestra. Ipse sedauit lites que erant inter nos ⁊ deuz ps quoniam fecisti iudicium meum ⁊ causã meam. Isa. lxij. Ego. sum Qui loquor iustitiam ⁊ propugnator sum ad saluandum. Primum pertinet ad litium sedationem. Secundum ad belli pacificationez. Item ipse tumultum sedauit duz silentio suo silendi exemplum dedit. Isalij. q. agn⁹ coram tõdemte se obmutescet. Et lu. xxiij. Coram herodem nihil oio. Re. Ingetu-

dinẽ ẽtum ad locum pacificauit qñ apostolis dixit sedete i ciuitate donec iduamini virtute exalto. Lu. vlt. Ingemdiẽ ai pacificauit cuz dixit. Jo. xiiij. manete i me ⁊ ego i vobis. Et iusdẽ. xv. Manete i dilectõe mea. Item. xvij. Ꝯ locutus sũ vobis vt in me pacẽ habeatis: i mundo autẽ pssũra habebitis qñ xps finis ẽ tõ i eo gesitur ñ ẽge scendũ in via sed in fine vie. Ro. x. Finis legis ad iusticiaz xps oi credẽti. Aug. in. i. li. cõf. Fecisti nos ad te ⁊ ingetuz ẽ cor nostrũ donec requescat i te xps molestias imitigare venio in cuius signuz ecclesia cruces oleo facit in his q; habtizant vel ordinant vel cõfirmant vel ad honorẽ regiuz sublimant ⁊ indedicatione ecclesiax cructatus presentis exilij peradam factus est olcatio vero siue mitigatio per christum.

¶ Bonum sapientie adaptatur pacꝫ.

Circa .vij. Notãdũ q; donuz sapiẽ huic beatitudini aptatur. ¶ Qui enim pacez facit̃. q. lectũ deo ꝑparant. Locuz. s. getis: in ps in pace dormiaz ⁊ requescam. vñ ipsi sunt q. cubicularij dei ⁊ secretarij ⁊ cõsilia sapientie eis reuelant. Preterea animus pacat⁹ clarius videt vt prius ostensum est per exemplum ỗ aqua Ecclc. xxxviij. Sapientiã scribe in tpe vacuitatis. i. Uacuatiõis ⁊ quietis ideo dicitur in ps. Uacate primum deinde subdit videte quoniam suauis est dominus.

¶ De patientia persecutionum.

Circa .v. Ultimo tangendã est in tractatu ỗ beatitudinibus de patiẽtia plecutionuz ⁊ breuit̃ de ea dicitur quia in tractatu de cardinalibus virtutibus spãliter de patientia tractatuz est. Hãc beatitudinez post predictas ordinat glo. super. v. Mat. dictus. qui vsq; ad sapientiaz ꝑpredicta ascendũt perfecti ⁊ roborati non cedunt. persecutioni: q; neq; mors neq; vita eos potest separe a christo. Item sicut tãgit glo. In patientia plecutionum est ostensio persecutionis ⁊ probatio sicut in ꝓcedẽtibus plectio. Eccle. ij In igne pbatur aurꝫ ⁊ argentuz: homines vero receptibiles in camino hũiliatiõis: Et iusdẽ. xxvij. Uasi figuli pbat fornax ⁊ hoies iustos tẽptatio tribulatõis. Ro. v. Tribulatio pciaz opat Patiẽtia aũt pbatiõez. Qui patiũt plecutiõez ꝑpter iustitiaz sunt. beati non qui patiuntur ꝑpter scelera sua. Pe. iij. Nemo

vestrum patiatur. q. homicida aut fur ꝛc. Eiusdez. iij. Si quid patimini propter iu sticiaz beati. Causa quare tales sint beati: est q̄ dominus tangit. quoniaz ipsorum est regnum celorum. Ber. in sermonibus pauperū pariter ꝛ martiribus regnum celorum promittitur quia paupertate quidem emitur: sed in passione pro xp̄o fine omni dilatione percipitur. Eomm qui patiūtur persecutionem propter iusticiaz regnum celorū est. Primo qz iusticia pro eis erit in futuro sicut ipsi modo sunt pro iusticia: vnde obtinebit eos regnum celorum. Non enim poterit aliquid fieri in iudicio extremo contra iusticiam. Eccl. iiij. Usq; ad mortem certa pro iusticia ꝛ deus expugnabit pro te inimicos tuos. Secundo quia regnum celorum expositū est vim sibi inferentibus. Math. xi. Regnuz celorum vim patitur ꝛ violenti rapiunt illud. q. publice de illo. Clamat enim qui potest capere capiat. Math. xix. Patientes persecutionem quasi quadam vi illud capiunt. Tertio quia precium habēt pro quo regnum celorum venale expositū est. Math. xx. Sedere ad dexteraz vel ad sinistram non est meum dare vobis. Uendere potius hoc volebat quā intuitu consanguinitatis eis dare. Aug. in persona domini. Uenale habeo quid domine: regnum celorum: quo emitur: paupertate regnum dolore gaudiū labore requies vilitate gloria morte vita. Quarto quia tales christo societatem faciunt. In vigilia presentis afflictionis in pane doloris ꝛ aqua tribulationis. Ideo merito erunt socij eius in festo eterne iocunditatis. Ro. viij. Coheredes aūt christi. Si tamen compatimur vt simul ꝛ glorificemur. ij. Thy. ij. Sicut cōmortui sumus ꝛ conuiuemus: si sustinebimus ꝛ cōregnabimus. ij. Cor. i. Sicut socij passionum estis: sic eritis ꝛ cōsolationum. Luce xxij. Uos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis: ꝛ ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt edatis ꝛ bibatis super mensam meam in regno meo. Ecclesia. xxij. Fidem posside cum amico tuo in paupertate ipsius: vt in bonis illi⁹ letens. Quinto quia ipsi habent onus celestis hereditatis in presenti. ꝛ tō meritō in futuro emolumentum eiusdem hereditatis ad eos pertinebit. Presentes prefure sunt debita quibus obligauerunt parentes nostri celestem hereditatem.

Tractatus virtutum explicit. Benedictus dñs virtutū qui incepit ꝛ pfecit. Amen.

¶ Explicit summa de virtutibus edita a fratre. Guilelmo. Paraldo de ordine fratrum predicatorum.

¶ Reuerẽdissimi ac Exim̃ sacre theologie doctoris fratris Gulielmi paraldi. Episcopi Lugdonensis. Ex sacro ordine predicatorum. In Summam suam de vitijs. Feliciter incipit ꝛc.

Jcturi sumus

de singulis vitijs. cum oportunitas se offert. Incipiem⁹ aũt a vicio gule: ⁊ qr loc⁹ se offert ꝓpter hoc qđ dicit glo. sup Mat. tiij. In pugna xp̃i. Plus cõtra gulam agitur. qr vbi hoc ꝓtus refrenetur frustra cõtra alia vicia laboratur. Et alia glo. dicit ibi. Quod diabolus vicit⁹ de gula non temptat de libidine. Ante oia tamẽ ostendemus doctrinã vicioꝝ perutilẽ esse per hoc ꝙ vicia sũmo studio ⁊ sũma diligentia sunt vitanda. Vitari aũt non possunt nisi cognoscãtur. ¶ Triplici aũt ratiõe potest ostendi vicia summa diligẽtia esse vitãda. s. qr demonibus valde placẽt. Deo summe displicẽt: homini vero sũme nocent. Quod valde placẽt vicia demonibus ostendit̃ per assiduitatẽ certandi. de qua dicit Greg. Assidua temptatione diabolus temptat vt saltẽ tedio vincat. Temptatio vero diaboli ad hoc est imediate vt in malis culpe hoiem impellat. Vñ Gre. de illo. nihil se fecisse estimat cuꝝ animas nõ sanctat. ¶ Quod aũt deus sũme odiat. peccatũ ostendit̃ triplici ratione. ¶ Primo ex hoc quod illud: quod maxime videtur odire. s. diabolũ: non odit nisi rõne peccati: ⁊ cũ amaret si peccatum non eẽt. tanq̃ creaturã suam. Unde. xi. sapientie. Nihil odisti eoꝝ que fecisti. quod ītelligẽdum est nisi ꝓpter peccatuꝝ adiunctum quod ipse non fecit. Unde cum illud ꝓpter quod aliquod est tale fit magis tale constat vicium magis esse eroſum deo q̃ diabolus. ¶ Secõdo põt illud ostendi p hoc quod deus non habet: ita bonũ amicum nec in celo nec in terra quez non haberet odio ad mortẽ si inueniret peccatũ mortale in eo. Unde licet Petrus ardẽtẽ⁹ amasset xp̃m q̃ ceteri apostoli. tamẽ xp̃s euꝝ dãnasset si decessisset in peccato trine negationis. Bene ostendit de⁹ q̃ cum odiat peccatum quando filios suos quos tantũ dilexit ꝙ ꝓ illis mori voluit in ignez ineꝝ tinguibilem ꝓijciet. si quod inueniet i eis peccatum mortale. ¶ Tertio potest illud ostendi per hoc quod filium suũ crucifigi voluit: vt cum peccatũ crucifigeretur. Vñ Aug. super illud. tij. Ad colo. Ubi legitur de cyrographo. Innocens occidit̃. peccatum crucifigatur. Et deus pater ꝺ̃t filio suo. Isa. tiij. Propt̃ celus ppli mei percussi eum. Si quis diceret se tantũ odire aliquẽ ꝙ vellet euꝝ cuꝝ ꝓprio filio gladio vno trasuerberasse. vel cũ ꝓpria matre. satis videretur quod haberet eum odio: sic xp̃s odiuit peccatum. voluit enim vno gladio illũ secũ trãsuerberari. aiaz ẽt mẽs voluit cũ petrõ eodẽ gladio trãsuerberari. Unde Luc. ij. Dic Symeõ adbeatã v̄ginẽ: ⁊ tuã ipsius aiam pertrãsibit gladius. pertransibit inq̃ p cõpassionẽ. ¶ Qđ aũt peccatuꝝ sũme noceat homini. Potest ostendi multis rationibus. ¶ Primo per hoc ꝙ nihil potest homini nocere nisi per peccatum. Unde solũ caueat homo sibi ab hoste illo ⁊ non sunt timendi et alij hostes. nec diabolus. nec homo malus. nec infirmitas. nec mors. nec alia aduersitas põt nocere ei si a peccato caueritibi. Ad hoc ptinent hec testimonia sacre scripture q̃ sequunt. Nulla nocebit aduersitas: si nulla dominetur iniquitas: ⁊ illud Eccle. viij. Qui custodit mandatũ non experiẽt qui q̃'malũ. nihil nocebit ei malũ: vel nocumẽtũ. ⁊ Isa. iij. Dicite iusto qr bene ꝛc. Et ad Ro. viij. Scimus quoniã diligentibus deuꝝ oia cooperantur in bonũ. Amplius non põt nocere diabolus: vel persecutor iusto nisi quia fabricabit ei coronã eternã. Per. Jocunduꝝ dei iudiciũ ꝙ ille superbus malestor hominũ nesciens eis coronas fabricat perpetuas. oẽs impugnando ⁊ oibus succũbendo. Et Dauid. Supra dorsuꝝ meũ fabricauerunt peccatores. Fabricauerunt inq̃ coronam perpetuã. Secõdo põt ostendi quantum noceat homini peccatuꝝ. per hoc qđ nihil est homini a deo tam salubre: quod peccatum non reddat ei nocium. Ipsam etiã vitã cõuertit peccatũ homini in mortem: ⁊ ipsaꝝ salutez in damnationem sicut patet in sacramento altaris: quod qui indigne accipit iudiciũ sibi manducat ⁊ bibit id est damnationez: peccatũ aũt illũ ꝙ nõ solum est benignus ⁊ mansuetus: sed ipsa

benignitas ⁊ mansuetudo nobis quasi surbunduz reddit.ps. Sne ne in furore tuo arguas me:furere videbit qñ filios suos in igne pjciet:nec inde extrahet eos. ¶ Tertio pōt ostēdi quantū noceat peccatuz: qz nobiliori parti hominis nocet.s.aie. vnde Eccle.xxi.Dentes leonis dentes eius interficientes aias hoium:nec solūz aie.nocet imo etiaz corpori.Uñ sequitur quasi romphea bis acuta. sic ois iniquitas bis acuta dicit qz interficit: ⁊ aiam ⁊ corpus. Sequitur plage illius nō est sanitas:intellige post vitā istā in quo inuit. quod nō parū noceat peccatū tam corpori ꝙ anime. ¶ Ad vltimum. Peccatū omnia bona aufert homini ⁊ fere omnia mala infert.

¶ De his que peccatum auferunt peccatum homini. capī.iij.

Primo aufert deū. Secdo regnum eternū. Tertio fraternitatē ecclie. Uñ ecclesia.xlij.Que cōicatio hominis scti ad canē. Quarto bona ecclesie. Dauid. Particeps ego sum o.t.te. Quito bona ppria. Ambrosi⁹. Qui caritatez nō hz omne bonū ammittit quod hz. Sexto aufert homini seipsuz. Et hic duobus modis. Primo:qz in seruitutē diaboli transit. Secundo:qz melius esset ei ꝙ natus non fuisset si sic perseuerauerit.Unde cuz ante peccatum esse preciosum erat per peccatū transit ad statum in quo minus eligendum est esse q̄ nō esse. Omnia fere etiam mala infert peccatum si manifestuz fuerit Cum de singulis peccatis agetur.ostendem⁹. Sed hoc ad presens sufficiat oñdere: ꝙ via vitioz est aspera.⁊ molesta etiaz in presenti Ostendemus aūt hic tripliciter. Primo per iusticiā dei. q̄ nō sinit dedec⁹ peccati vel culpe esse in homine absq̄ decore vindicte. Sicut Aug.dicit.Uñ idem Augustinus. Iussit deus.⁊ vez est vt sua pena sit inordinatus animus. Multe molestie sequuntur odiū: vel iram: vel vnā de alijs vitijs.Unde Jere.ij. Scito ⁊ vide:qz malū ⁊ amarū est te dereliquisse dominū deum tuum. ad minus sequitur hec pena ex peccato.s. remorsio cōscientie. Secdo ostendi potest idem per hoc ꝙ opus vicij est in extremis:sicut opus virtutis est i medietate. Alia vero in medietate delectatur in extremis vero contristatur.Uñ Dauid Justicie domini recte letificantes corda. ¶ Tertio ostenditur idem per hoc quod vitium innaturale est: sed virtus est scōm naturā. Unde Ber. Nullus vitiū naturale est.ois vero virt⁹ hoi naturalis ē. deide subiūgit. Virt⁹ qm̄ nature res est:qñq̄ venit in animā. qñq̄ nō venit sine labore: sz venit in locū suuz ⁊ fideliter sedet: ⁊ bene cū ea natura cōuenit. Uita ergo vitiorum aspera ē.vita vero virtutū est suauis.Sed sicut dicit Jeronym⁹. Jn suauē ⁊ asperaz fecit nobis viā virtutū:lōga ꝙsuetudo peccandi:⁊ habetur simile i solis lumine: qđ est delectabile oculis. Uñ Eccle.xi. Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre solē cōtristat.cñ lux solis ocłos tenebris assuetos. ¶ Peccatuz ergo demonib⁹ valde placet: deo sūme displicet: ⁊ homini sūme nocet: sicut ostensuz est.abominabilē etiā reddit hoiem.⁊ deo:⁊ angelis:⁊ hoib⁹. Uñ Dauid. Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt in iniqtate. Sūma ergo diligētia est vitandū peccatū. Si vniuersi demones ⁊ mali hoies: ⁊ bestie:⁊ oēs alie creature q̄ homini possunt nocere essent ex vna parte congregate magis timēdū esset vnū mortale peccatū q̄ oia illa. Ad hoc vero quod nos debeam⁹ ita fugere peccatuz pertinet quod legitur.Eccle.xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatū.⁊ illud Senece. Cū hominib⁹ pacē habe.cū vitijs bellū. Et itez. Uitia sine modo:⁊ sine ordine persequenda sunt:quia modū ⁊ ordinē non habēt. Uinum ⁊ siceram non habēt ⁊c. Hoc ordine dicemus de vicio gule.

¶ De vicio gule ⁊ luxurie.

Primo dicemus de his q̄ faciunt ad detestationē huius vicij. Secūdo de speciebus. Tertio de satellitib⁹. qbus vtitur vicio istud. Quarto de remedijs.circa hoc vicio. Tredecim autē sunt que faciunt ad detestationē huius vicij. ¶ Primum est hoc ꝙ natura dissuadet nobis illud. Uñ legitur i sciētia naturali.quod inter animalia magnoz corpoz nulli dedit natura tā parū os secundū corporis quātitatē. sicut homini ꝙ sine dubio factū est ad cōmēdationez temperantie:⁊ detestationē gulositatis. Secundus est ꝙ vicium istud est requies demonum.Unde Math.xij. Cum immundus spūs exierit ab homie ambulat per loca arida querens requiem:⁊ non inuenit.

Loca arida sunt hoies tempate viuentes in quibus diabo.nō inuenit requiē. Unde legio demonū dixit dño: vt legitur Mat. Si eūcis nos hinc, mitte nos i gregē por cor quod deus pmisit eis. Postq̄.n. aliqs est vitio gule subditus porcus est ⁊ demonum habitaculum ē. Unde dicit Glo. Ni si qs more porci vixerit diabolus potestatem in eo non accipit. ¶ Tertium ē multiplex iniuria primi: que sequitur ex vicio isto. Triplicem át iniuriam primi que sequitur ex vicio isto. ponemus ad presens. Prima est primi corruptio. Unde in ps. Sepulchr patens est guttur eor. ad litteram: homo q se inebriauit vespere os fetidum habet sequenti mane ad modum sepulcri: sed ad coruptionem mali explī. possumus hic referre. Malo.n. exemplo corrūpunt gulosi primos suos: ad quod ptinet quod legitur ad Ro. xiiij. Si pp cibum tuū frater tuus ꝓtristatur: iam nō secundum caritatē ambūlas. Noli cibo tuo illum pdere. p quo xps mortuus est: ⁊ in epistola Jude. ij. De gulosis. dī hz. sunt in epulis suis macule: ꝓfanantes: non solum sunt maculati: immo sūt macule alios maculantes suo exemplo. Secunda iniuria ē. qa vnus gulosus expendit in piscibus. vn de. xx. paupes satis hērent de pane in quo fratres suos portiōe eor defraudat: oēs fideles fratres sunt. vnde Bernar. Noli putare gratuiter quod impendis primo velis: nolis: debitor es. Tertia iniuria est conuicia ⁊ verba que ebrij ⁊ varijs repletis feculis. solent inferre vicinis suis tumultue sa.n. res ē ebrietas. Unō legit. xx. Prouer. ¶ Quarto facit ad detestationē huius vicij multiplex contumelia dei. que segtur ex vitio isto. ¶ Septem cōtumelias dei que sequūtur ex hoc vicio. ponemus ad pīens

Cōtumelie sequētes ex gulositate. iij.

Prima est: qa vicius istud vilissimā creaturam deificat ventrem. s. iuxta illud. apostoli ad phil. i. Quor deus venter est. vnde dicit Augu. ab homine vt deus colitur: qō pre ceteris diligitur ydolatria ista in hoc deterior ē. ydolatria paganor: qr illi auro ⁊ argento ⁊ marmoreis lapidibus honores diuinos impendere solent: sed gulosus ventrem p deo honorat q ē quasi latrina. In hoc vī hoc vicio dē stabilius eē ꝓcis alijs vicijs. Secūa contumelia ē quod de templo spūs. s. cognaz facit. vñ. ij. ad Corin. vi. Uos estis templuz dei viui. ⁊c. De hoc templo facit cognā q adeo se replet cibis ⁊ potib⁹. qō ignis naturalis illud nō sufficit dcoquere: sz tanq̄ ex lignis viridibus: vel humidis iumū p ducit. q hominē pigrū ⁊ sōnolētū reddit Tertia ꝓtumelia ē q̄ aia q̄ ē ymago beate trinitatis deturpat ebrietate multū. vñ in hoibus q laborant vitio isto impleī illud verbū ppīe. Benigrata ē facies cor sup carbones. vñ Jero. Nihil adeo obruit intelligentiā vt cōmessatio ⁊ ebrietas. Quarta ꝓtumelia ē'. qō h vicīū multū elōgat a deo ad qō ptinet: qō dicitur in ps. In chamo ⁊ freno ma. cor ꝓstrin. q nō approximātes ad deū sunt hoies, se replentes cibo: ⁊ potu: qbus dauid optat magis ⁊ magis maxillas cōstringi. i. paruīus victualia dari vt sic saltē cogant ad deum approximare: sicut accipitur famelic⁹ ad dōm suum. Quinta ꝓtumelia ē: qr hoc victū dei oblitionem inducit. vñ in Osee Saturati sunt ⁊ leuauerunt cor suū ⁊ oblīti sunt mei. Sexta cōtumelia ē: qō deum blasphemant. Unde sup illud i. ad Cori. x. Siue cōmeditis: siue bibitis oia ad gloriam dei facite: dicit Augu. Sigd manducas ⁊ bibis. ad refectionem corpis sume: sustentationēq̄ membroz gratias agēs ei. q tibi mortalem tribuit ista supplementoz solacia: cibus tuus: ⁊ potus tuus laudant deū. Jdeo valde absurdum ē nimia saturitate velle honorare ventrem: qnē scimus deo placuisse p ieiunium. Quidam sctūs dixit. Uenter receptaculum ciboz: oēs hominuz labores ⁊ momentanea gule blādimenta stercoris fiū ꝓdemnat ideſt vana fuisse probat. Si vero modū nec debitū in moderatiōe edacitatis excedas: ⁊ vinolentia te ingurgites q̄tasl̄bet dei laudes lingua tua resonet: vita blasfemat: fic formositas operis artificē laudat: sic eius deformitas eum quodāmodo blasfemat Unde male viuēs: creatorez suuz blasphemat. ¶ Septima contumelia ē quod hoc vicium contemnit deum: ⁊ quicquid dē habet vnde Esau. Quitenet figuraz gulosorum. Dicit. xxv. Gene. Quid mihi pīnt primogenita: ⁊ paucis interpositis subdit ⁊ abijt parupendens q. primogenita vēl didisset. De gulosis verū esse illud q pro

nihilo habent terram desiderabilē: z illud Terrenorum. I Dederūt pciosa quecq; pro cibo ad refocillandas aias. ¶ Quinto facit ad detestationem huius vicij. hec quod vicium illud est in eo membro in quo magis indecens est immūditia q̄ in alio membro. In ore minus tollerabilis est immūditia q̄ in alio membro duplici ratione. ¶ Primo propter nobilitatē membri ¶ Secūdo quia pre cetetis membris deputatū est diuino seruicio ¶ Sexto facit q̄ prima prohibitio quā deꝰ dedit fuit data cōtra vicium istud. I. gule. Unde. Gen. ij. De omni ligno paradisi cōmede de ligno autē scientie bōi z mali ne cōmedas. ¶ Septimo facit q̄ vicium istud laqueus est in via p quaz necesse est nos ire. z ideo magis timendū est nobis. Unde diabo. hoc vicio hominez tēptauit cū eēt in paradiso z in statu innocentie. Isto. etiā vicio prius aggressus est temptator filiū dei. Unde Grego. Loquēs de illo verbo de necessitatibus meis erue me domine. Dicit necessitates corporales hec habēt periculosum q̄ in eis sepe minime dignoscitur gd circa eas vitio vel vtilitatis studio agatur has necessitates psalmista cupit euadere: sciēs plerūq; voluptatū cul pas ex hac tētatione voluptatū prorumpere. Unde Augustinus. Sumenda sunt alimenta tāq̄ medicamēta sed dū ad getē satietatis ab indigentia trāsitur in ipo trā situ laqueus concupiscētie insidiatur Frequenter enim duz hec sit adiungit se periculosa locūditas z plerūq; precurrit vt eiꝰ cā fiat que causa salutis fieri debuit: z gaudet infelix anima: vt obtētu salutis cibum bret negocium voluptatis. Octauo facit hoc quod toties exprimitur i euāgelio tormētū huic vicio reddēdū vnde pluries dicit in euangelio ibi erit fletus z stridor dentium: z dicit glo. Qui de ebrietate gaudēt sunt: z Luc. xv. Mittat Lazar vt intingat extremū digiti sui in aquam vt refrigeret linguā meam: quia crucior in hac flamma ¶ Nono facit ad detestōa hic vicij multiplex malū proueniēs ex hoc vicio. Et prio enumeremus mala que in sacra scriptura reperiuntur euenisse occasione gule. Secundo vero mala que quotidie proueniūt his in quibus est vicium istud. Primo at occurrit nobis q̄ vicium gule in matre nostra qua occasio nobis fuerit omnium malorum. Secūdo. ij. Gene: nono. Quod noe qui perfectus erat in generationibus suis: vitio iste deuictus sit bibēs eni vinū inebriatus est: z nudatus in tabernaculo suo. Tertio. iij. xix. Gene. Quod. Loth quē sodoma nō vicit vinum vicerit vnde inebriatus duplicem incestum cōmisit.

Quarto. iij. xxv. Gene. Quod etiā vicio isto dignitatez primogeniture amiserit.

Quinto. xl. Gene. Quod Pharao faciens grande cōuiuiū magistrū pistorū suspendit vicio etiā gule populus israel iraz dei meruit. Unde in ps. Adhuc esce eorum e. in o. ipsorum ꝛc. Et. ij. Re. xij. Absalon fecit cōuiuiū z interfecit fratrez suū. Et mō cū tumulentus esset vino. Et de Olofferne legitur. Judith. xi. Quod bibit vinū multū nimis ḡtū vna die nunq̄ biberat in vita sua z iterfectus est a Judith. Legitur etiā in principio. Job. q̄ filij Job bibentes vinum i domo fratris sui primogenitiop̄ssi sunt. Et dicit Greg: In maioris fratris cōuiuio filios. Job. Sathan obtulit nūquid illi ventri vacabāt quasi dicat. nū. sed tam inter cōuiuia mentis boba intentio minꝰ feruet minus prouidet: z in euangelio legitur q̄ Herodes conuiuiū faciēs. Johānem baptistaz occiderit. Mala vero q̄ proueniūt ex vitio isto quotidie illis qui habent hoc vicium multa sunt. Et primo enumeremus mala que proueniūt spirituī

Inter que primum est gravamen spūs vnde deus. Attendite ne grauētur corda vestra crapula: z ebrietate crapula est cruda epula quādo tantū de cibo assumitur: q̄ calor naturalis non sufficit ad eius decoctionez: adeo aūt grauatur spiritus nimietate cibi z potus: vt sit quasi sepultus vnde in. Osee. Memphis sepeliet corpus Memphis interp̄tatur ex ore. Nimietas cibi z potus: ex oris vitio occasionē habet homines sepelit Grego. Quanto corpus impletur tanto anima minoratur vnde. Jero. Qui luxuriatur viuens mortuus est z qui inebriatur: mortuus est z sepultus. Rationis vile sepulcrum est ebrietas. Sepultura ista quasi quedam submersio spiritualis est. In aqua eni aliqē sepelit: est submergi. Secūdū malū est loquacitas vnde. Greg. in omel. de diuite epulone. Prima in male conuiuātibus famulatur culpa loquacitatis post loquacitatē etiā iudi

lenitas sequitur. ¶ Tertiũ est lasciuia. vnde. xxxij. Exo. Sedit populus mãducare & bibere: surrexerunt ludere. Quartũ malũ est luxuria. Unde Jere. quinto. Saturauit eos & mechati sunt. Ad ephe. nono. Nolite inebriari vino: in quo est luxuria. Prouer. xx. Luxuriosa res est vinum. Jeron. Ad Eustochiũ. Virgo xpi vinũ fugiat vt venenũ. Idem quicquid seminariũ est voluptatis: venenũ puta. Idẽ. Quãdu eua i paradiso abstinuit: virgo fuit q̃ cito preceptus abstinẽtie violauit corruptiõez sensit. Idẽ ad furiam virginẽ. O filia si aps castigauit corp' suũ: & in seruitutẽ redegit. ne cus alijs pdicasset reprob' efficeretur quomõtu tunecula ad hoc in feruore iuuentutis posita dapibus & vino plena: de castitate eris secura. Ipsa etiaz auaritia quãdoque prouenit ex vitio gule: vnde Jeronimus. Delicie & epularũ varietas: auaricie fomẽta sunt. Idem tolle epulas & libidinis luxuriam. Nemo querat diuicias quaz vsus omnes in ventre: vel sub ventre sunt.

De innumeris vicijs prouenientibus ex hoc vicio immisericordia.

Equitur ex hoc vicio similiter immisericordia vnde Amos. vi. Bibentes vinũ in phialis & optimo vnguẽto delibuti nihil cõpatiebantur super contritionẽ. Joseph. Ad idẽ facit quod legitur. xvi. Luc. de diuite epulone: q̃ Lazaro cõpassus nõ est. Et vniuersaliter hõ vitio gule subiectus nulli alij vitio resistere potest vnde Galienus. Ebriosus seruus ẽ omniũ peccatorũ nullũ peccatũ potest vincere q̃ captus est isto vitio. Exquo ori qõ ẽ quasi porta hominis vitiũ gule quod est quasi de: famulis diaboli dominatur totaz familiã diabolicã scilz vniuersitatẽ vitiorũ pmittit intrare. vitiũ gule reddit hominẽ stultum: imo insanum: & ad vltimum reddit euz quasi porcum. Ad primum faciũt hec testia scripture. xx. Prouer. Ubi loquitur de vino & ebrietate. Quicũq; his delectatur nõ erit sapiẽs. Et in Iob. Sapientia nõ inuenitur in terra suauiter viuentium. Seneca. Copia ciboruz subtilitas ingenij impeditur. Jeronim'. Uẽter pinguis nõ gignit tenuẽ sensum. Seneca. Nihil aliud est ebrietas: q̃ volũtaria insania. Tullius. Mente recta vti nõ possunt multo cibo: & potu repleti. Ad secundum pinet: q̃ legitur Osee. iiii. Uinũ & ebrietas auferunt cor: mentẽ: & v. eiusdẽ: Coperũt principes inebriate a vino. ¶ Ad tertiũ facit q̃ dicit Seneca. Quosdã vẽtri obedientes loco alioz nuca. Quosdã vẽtri obedientes loco alioz nunca. Jero. Qui p' carmeremus non hominũ. Jero. Qui p' carnẽ ambulãt in ventrẽ & libidinẽ pni. q̃si irrationabilia iumẽta reputãtur: & ij. Pet. secũdo. Dicitur de talib'. Ni velud irrationabilia pecora naturaliter in captionẽ: & pnitie &c. Glo. Inter lineares supplet. tẽdũt in hoc tñ deteriores sũt irrationabilib' aiãlibus q̃ illa nõ incidunt in laqueos quos vidẽt: vel in laqueos ẽti quos alia vice ceciderũt q̃ isti facitũt. vnde Jero. Bruta aialia: & vage aues in easdẽ pedicas: retiacq; nõ incidũt. ¶ Preter ista mala: q̃ spũalia vidẽtur eẽ sequuntur multa mala ex vitio gule. Primo fames vñ de gulosis dicitur famẽ patiũtur vt canes. Osee q̃rto. Comedẽt & ñ saturabũtur. Jero. Voluptas hec famẽ nõ sacietatẽ parit. Et luc. xv. Dicit filius pdigus q̃ tenet figurã gulosoz ego hic fame peo Et ad litterã ẽ hic vez de illo q̃ inebriauit se, vesp̃e q̃ sitit in sequenti mane. vnde Prouer. xxiij. Dicit Salomon in pson talis. Quãdo euigilabo: & rursus vina dabũ repiamus. sitit vz ad prãdiũ: nisi prius biberit. Idẽ accidit de esurie. In prãdio nõ cessat esuries: q̃ vel nõ hz ea q̃ vellet vel quãtuz vellet vel ꝑpata vt vellet sicn. dicit Aug. Ubicũq; q̃rit caro refectionẽ inuenit defectionẽ. Si ãt accidat q̃ habeat q̃ & qualia. & quãtũ vult nõ habet tñ ventrẽ quãtũ vellet habere: aut deest' etiam nona: aut saccus. Nõ põt esse absq; fame: cui ex defectu famis. fames nascitur. Tũc oportet eũ ire spatiari: vt sic esuriat & sic famẽ venetur. Leditur ẽt natura: vnde Job xx. Cuz satiatus fuerit arctabitur: & omis dolor irruet sup eũ: hõ saciatus artatur. i. art' sibi videt. Sicut angusta videntur alicui horrea sua pp multitudinẽ frumẽti: Dolor ẽt irruit sup eũ: Nõ ꝑsequitur. n. voluntatẽ q̃ quesiuit. vñ Tull'. Si videres istos epulãtes velud optimos boues sternere: & sudare intelligeres eos q̃ maxime sequũtur: voluptates minime assequ. Qui vitio gule laborat: patitur p delectatiõe vni' hore. molestiã diei vnius vel mẽsis: q̃ in acutã: vel aliã infirmitatẽ incidet. Seneca Ebrietas vnius horre sanare insanũ longi tẽpis tedio pẽsat Eccle. xx. Amaritudo aie vinũ multũ

tum potatum. Ex vitio ēt gule sequitur vigilia vñ Eccle.v. Vulcis est somn⁹ opanti siue parū: siue multuz cōmedat. Saturitas ât diuttis nō sinit euz dormire. Sequit etiā inde paupertas. vnde Eccle.xix. Operarius ebriosus non locupletabit. Et Prouer.xxi. Qui diligit epulas in egestate erit Qui amat vinum z pinguia non ditabitur. Causa vero quare talis non ditatur. tangitur in aggeo. vbi sic legitur. Qui cō gregauit merces: misit eas in saccum pertusum. Quantū ebriosus per totaz ebdomadā laborauit in die dominica totuz ponit in saccū pertusuz s. in ventrem. Sequitur etiā ex vitio gule corporis infirmitas nec vna tantuz: sed plures: z quādoqz mors. Ad primuz pertinet: quod legitur. xxxvij. Eccle. In multis escis non deerit infirmitas. ¶ Ad scōm ptinet qđ dicit Seneca. Quis ingt hostis in quēq; tā ptumeliosus fuit q̄ in quosdā voluptates sue sunt: Sufficit alicui si hostē suū excecat. sz voluptates nō solū excecāt voluptuosos: sed etiam impotētes reddūt cōtractos z leprosos z diuersis alijs infirmitatibus affligunt.

¶ Ad tertiū pertinet quod legitur. xxxvij. Eccle. Propter crapulā multi obierunt: z Seneca. Nō pōt nostra puidētia huic corpusculo longiorē prolongare moram: sed voluptates qbus maior pars perit: poterimus regere z cohercere. ¶ Ad q̄rtū ptinet qđ legitur. Eccle. vij. Inueni mulierez amariorē morte. Dec mulier é voluptas carnis: que morte é amarior. q: nō vna sola morte interfecit: sz triplici. s. morte ꝑpali morte culpe: z morte dānatiōis eterne ad idē pertinet: quod legitur. xxij. Prouer. Uacantes potibus z dātes simbola cōsumuntur: z post in eodē: ingreditur blande sz in nouissimo mordebit vt colub. z sicut regulus venena diffūdet. z Naū. i. Sicut spine se inuicē cōplectuntur. sic cōuiuium eorū pariter potantiū cōsumetur. quasi stipula aridítate plena. Doc vicium seruum nostrū naturalem dominari nobis facit. vnde Eccle.xij. Benefac humili. i. anime tue: z ne dederis impio. i. corpi. phibe panes illi dare. ne in ipsis potentior te sit. z Prouer.xxix. Qui delicate a puericia suū suū nutrit: postea sentiet eū ptumacem.

De granitate vicij gule: qualiter é vna de grauioribus infirmitatibus. v.

Decimum sacīs ad detestationez huius vicij est hoc quod vitiū istō est vna de grauioribus infirmitati A bus spiritualibus perpēditur ât grauitas hec infirmitatis: ex hoc quod cito interficit vel suffocat. dure affligit: vix curatur multas expensas requirit que tamen potius nocēt q̄ prosint. Omnia etiaz genera infirmitatū: z spiritaliū z corporaliuz inducit hec infirmitas. Propter primū assimilatur hec infirmitas squinantie: qđ é infirmitas gule cito suffocans hominem. Propter scōz assimulatur hec infirmtias cuidam infirmitati: que dicitur appetitus caninus vel bolismus. Affligit eni hec infirmitas hominem fame insaciabili sicut ostensum est prius vnde in prouer.xxij. Justus cōmedit z replet animam suam. Uēter autem impiorum insaciabilis. Uix etiā curatur vicium istud: q: nimiū habet ab auctoritate: sicut ostensuz est supius. nec se nectute videtur deficere sicut luxuria. imotūc augeī. medicamentū. n. vertitur in nocumentū. vñ Greg. in mora. Quot solatia ad viuendi vsuz querim⁹. quasi tot nostre egritudinis. medicamentis obuiamus: q: hoc ipm medicamen. in vulnus vertitur: q: exquisito remedio. paulo diutius inherentes ex eo granius deficimus: quod prouide ad refectionē paramus. Senes eniz magis amant bonū vinū. Expensas etiaz tantas requirit hec infirmitas vt multi hoc vitio depauperentur: z semper deterius se hñt. Quomodo aūt ex hac infirmitate cetere introducantur: satis manifestuz est ex predictis. Undecimū factēs ad detestationē huius vicij est q̄ ille qui hoc vicio capit a diabolo valde periculose capitur, vnde cū diabolus querat eum mortificare: sed illud considerat peccator z iustū q̄rit mortificare eum. Jam est prope intentionē suā cum ad gulam manū extenet. Ad hoc pōt referri illud verbū. Sene. Uoluptates inter res vilissimas precipue extirpa: que ex more latronuz in hoc nos amplectuntur. vt strangulent. Duodecimū faciens ad detestationē huius vicij est hoc q̄ ille qui hoc vitio a diabolo tenetur: valde firmiter tenetur: Hoc vitium quasi quoddam frenum oris ipsius posuit: vnde potest eū circundare ad vocem suam iuxta illud Jacobi. iij. Frena in equoz oza mittim⁹ ad cō

sentienduz nobis: z omne corpus eoz circunferimus. Est etiã vitium istud inter deformitates spirituales quasi latitudo oris nõ talis qualem habent hoza canũ. qui dicunt leporarij: vel venatici: sed talis qualem habet os inferni insatiabilis enim etiã nec sufficit ei q gignit terra vbi z aquatilia z volatilia habeat. Uñ Jeronymus. Tauri paucoz iugerum pascuis aluntur: vnica silua pluribus elephantibus sufficit homo: z terra. z mari pascitur.

¶ De graui seruitute qua laborat gulosus que in. vi. attenditur. cap. vi.

Enultimũ facit ad detestationem huiꝰ vitij est hoc: qõ ille g laborat hoc vitio est i seruitute valde graui: z valde ignominiosa. Septẽ aũt sũt in gbus attẽditur grauitas huiꝰ seruitutis.

¶ Primũ est hoc: q ipse ẽ seruꝰ eiꝰ: g naturaliter dz seruire. s. corporis sui. Ad hoc ptinet istud qõ legit in puer. Nõ decet seruum dñari pncipibꝰ: z illud Prouer. xxx. Per tria mouet terra: z. iiij. sustinere non pót. Per seruũ cũ regnare ceperit. Seruꝰ iste corpꝰ ẽ ex cuiꝰ dñatione terra mouet: qz hõ re i ecclesia trahatur. Secõm ẽ: qz talis oium illoz seruꝰ ẽt gbus indiget corpus. uñ Seneca. Multis seruiet g corpori seruit. Tertiũ est. qz talé oz seruire cuidã dñe. s. gule. cui nullus põt seruire ad suaz volũtatẽ: q vult singulis diebꝰ bis sibi parari varia fercula de gbus nihil remanet: sed postq̃ tetigerit pycit: z in locũ turpitudinis: z ẽsi pditionis transmittit. Ad hoc ptinet qõ legitur. Joel. i. Ululate g bibitis vinũ in dulcedine. Perit. n. ab oze vro z illud verbuz Ber. Uoluptas gutturis q tanti hodie extimatur vix duoz latitudinẽ hz digitoz: nõ durat delectatio nisi quãtũ durat trãsitꝰ ille p gulã: z pro illo transitu vult domina gula tot z tanta sibi parari.

Quartũ est q ipsi vili labori intendit. qz ipletioni loci imundi. s. vétris. qua rõne locoz imundoz est vile opꝰ. eadẽ z ipletio. Intẽdit etia sacci vniuse refectioni: z sacci imũdicia pleni: cũ intẽdit refectioni corporis. Corpus. n. saccus est. vñ in ps. Lũcidisti saccũ meũ. Ipsa gloriosa z beata caro xpi: saccus vocatur: qd aũt est. hoc itendere refectioni vniꝰ sacci. xl. annis quẽ ad vltimũ scio putrefiendũ. Quintũ ẽ hoc q vanus: z quasi inutilis est laboz eius. Satis vanꝰ vester labor: quo alige laborat vt detritose pascat latronez. vñ morti dãnatur. Latro iste morti dãnatus ẽ corpꝰ nostrũ. vñ Sen. Oés capitali supplicio cõdẽnati sumus. Satis ẽt vr̃ vanꝰ labor: quo hõ laborat vt vermes splẽdide pascat. Nõ ẽ curandũ qualẽ inueniãt carnez vermes: vel pinguẽ: vel macilẽtã. Carnẽ ipinguate: ẽt escã vermibꝰ ꝓparare. Sextũ est hoc q dña gula totũ laborẽ hois regit. vñ Eccl: vi. Dis labor hois in oze eiꝰ. Ultimũ gdez facit ad detestationem huius vicij. cõmendatio sui contrarij. cõmendatio temperantie: vel ieunij. sed de hoc alibi dicetur.

¶ De varijs speciebus gule. ca. vij.

Egitur de specieb' huiꝰ vicij q̃ sũt.

• Lastrimargia: siue Lõmessatio. z ebrietas. Dicitur aũt castrimargia eo q i castris vétris oia mergãtur. Ad cuius detestationẽ sufficiãt ea q̃ad detestatione ebrietatis simplicit dicta sũt. Sed ad detestationẽ ebrietatis q̃ semp ꝓnicioso ẽ aliq̃ addemꝰ. Primũ est hoc q ebrietas pniciose aggredit. Exercitꝰ. n. illiꝰ pacifice recipit: z postea nocet. Uñ puer. xxiij. Ne ituearis vinũ qñ flauescit: cũ splẽduerit in vitro colore eiꝰ. igredit blandẽ. ecce pacificus igressus: sz in fine mordebit vt colub. ecce nocumẽtũ. Secõo facit ad detestationẽ huiꝰ vicij multiplex maledictio: q̃ ebrijs fac̃. vñ Jsa. v. Ue q surgit mãe ad ebrietatẽ sectãdã: z potandã vsq̃ ad vesperã. Et pus eodẽ caplo. Ue q potẽtes estis ad bibendũ vinũ. Et dr̃ hic qtra alios g gloriãt de hoc q̃ possunt multuz vinũ sustinere. z xxviij. Isa. Ue corone superbie ebrijs efraym Et. xxiij. Prouer. Cui ve. cuiꝰ pri ve. cui rixe. cui fouee. cui sine cã vulnera. cui suffossio oculoz. Nõne hijs q morãt i vino: z studẽt calicibꝰ epotãdis: z dicit glo. sup illud cui suffossio oculoz imoderatꝰ haustus vini exterioris: z interioris. visus igerit cecitatẽ:

Tertio facit ad detestationẽ huiꝰ vicij. hoc q oia bõa dissipat: vsq̃ ad fundamẽtũ eoz. s. vsq̃ ad fidẽ. vñ. xix. Ecclesi. Uinuz z mulieres apostatare facit̃ sapiẽtes. bõa ẽt nature exterminãt vsq̃ ad insensibilitatẽ vñ. xxiij. Prouer. Dicit ebriosus. Uerberauerũt me z nõ dolui. vulneraueruntme. z nõ sensi. Uñ aug. Ebrietas auser memoriã dissipat sensũ: cõfundit intellectũ: pcitat libidinẽ: involuit linguã: corrũpit sanguinẽ. oia

membra debilitat: vitam diminuit: ꝛ cẽm salutẽ exterminat. Quarto facit a dete statione hutus vicij. qđ dicit Augu. super illud Gene. xliij. Biberũt ꝛ inebriati sunt eũ illo. Uerbũ inebriandi. ait Augu. Pro saturitate ponitur: ꝛ post subiungit iebriari: vt iebriãtur ebrioſi: nec ipſe terre vitle ẽ qñ maiore humore q̃ ſufficit corrũpitur ſic vita ebrioſi qui nõ ſacietate ſe replet: ſz mergitur diluuio. Quinto facit ad detestationẽ hutus vicij. quod dicit Grego. de illo. Ebrietas inquit eſt bland⁹ demon dulce venenum. ſuaue peccatum. quã qui habet non ſe habet: q̃ qui facit: non facit peccatum: ſed totus eſt peccatum.

¶ Hic ponit ſecũda diſtinctio de ſpeciebus gule facta a beato Grego.

Liter diſtinguuntur. v. ſpẽs hui⁹ vicij. a Greg. ſup illud. xxv. Gene. Ubi dicit Eſau, Jacob. Da mihi de coctione hac rufa. Prima eſt cuz qs horam cõmedendi preuenit. vt legitur de Jonatha. i. Reg. xliij. Talis poteſt timere illam maledictionẽ que habet. Eccleſi. x. Ue terre cuius rex puer eſt: ꝛ cuius pnci pes mane comedũt. Terra itelligitur. hic homo. Terra enim eſt: ꝛ terrã terit: ꝛ terram querit: ꝛ terrã ibit. Rex eſt liberum arbitriũ qui aiam habet regere. Pricipes itelliguntur. v. ſenſus. Sicut illi qui vertz deum colunt ab honore ꝛ obſequio diuino diem inchoare volunt: ſic illi quorum deus venter eſt. primo querunt regnũ dei ſui. Regnũ dei cor eſt eſca: ꝛ potus. Secunda ſpẽs eſt qñ aliquis nimis vult deli cata habere. vt legitur nũeri decimo. De filijs iſrael qui heremo carnes deſiderabãt: ꝛ in Luce. legitur. De diuite epulone quod epulabatur quotidie ſplendide. Ecõtra dicit Seneca. Palatum tuum fames excitet. nõ ſapores.

Triplici ter ratione oſtẽditur quare hõ non debet querere delicata. ca. viij.

Riplici aũt rõne non debet homo querere delicata. Primo propter naturã vaſis cui cibos quos ſumimus ifundimus. corrumpit enim qcquid ſunditur. Sigs haberet aliquod vas qđ corrumperet vinum quando eſſet ifuſum ipſe nõ ifunderet ibi de meliori quod haberet ad hoc pertinet quod legit Johel. i. Ululate qui bibitis vinũ in dulcedine. pe rit enim ab ore veſtro. Secundo propter hoc quia cum delectabilia tibi dantur in adiutorium: carni aduerſus ſpiritum concupiſcenti fuerit. ꝛ tunc pugnant ꝛ erunt duo contra vnum ꝛ vincitur ſpiritus. Unde Bernar. De condimentis ſufficiatt vt comeſtibila fiant non concupiſcibilia. Sufficit enim concupiſcentie malitia ſua. que cum vix: vt nullo modo pertranſire poſſit. ad finem explendum neceſſitatis. niſi per viam quantũcunqz delectationes ſi ceperit habere irritamenta fiunt duo cõtra vnum: ꝛ periclitatur conſcientia. Tertio. quia cuz carni delitie dantur vult eas poſtea ex conſuetudine habere vnde i pro uerbium eſt. Adoleſcens iuxta viam ſuam: etiam cum ſenuerit non recedet ab ea. Cũ homines tantum timeant malam ꝯſuetudinem: quod etiam a viliſſimis non ſuſtineant eam ſuper ſe ad inueniri mirum eſt quomodo ſeruo neq̃. ſcilicet corpori. hoc tollerare volunt. Tertia ſpecies eſt quando quis nimis ſumit. vt legitur de ſodomitis. Ezechie. decimoſexto. Jeronymus. Plnuia illa optima eſt. que ſenſui deſcendit ſubitus autem ꝛ nimius. ꝛ prin ceps iberarua ſubuertit. Similiter nimi⁹ cibus nocet. Quarta ſpecies eſt ſtudioſitas que pertinet ad ſollicitudinem ꝛ curioſitatem laute preparand. vt legitur de filijs Hely. Primi Re. ſecundo. De ſtudioſo dicit Jſidorus. Tota die epulas ruminat. qui ad explendam gulam veſpere delicias preparat: talis eſt quaſi animal ruminans. In hoc differt a ruminantibus animalibus. Quia bruta animalia ruminãtia ruminant. poſt ſumptionez cibi: ſed tales ruminant ad te. Quinta ſpecies eſt cum quis nimis auide vel ardenter ſumit cibum vt legitur de eſau. Gene. vigeſimoquinto. vnde. xxxvij. Eccle. Noli aut de eſſe in omni epulatione. neqz te effundas ſuper omnem eſcam. Et Auguſtinus. Melius eſt piſcibus veſci more dominico q̃ lenticula more iumentorum. Signum feꝝ auiditatis. v. modis fit in ſumendo cibũ. Remoz manuum. cyphum vel bolum tenentium effuſio. vultus interioris. ſuper cibaria cum tornis oculis: quaz comitat effuſio vultus exterioris ſuper eſcã. que eſt quãdo ſic animꝰ ad cibũ ardore trahitur vt aliud cogitare non ſinatur. Signum eſt

huius sed auiditatis est inordinatio scilicet
di panē masticandi cibū z sumendi. Ber.
Etiā ad sanitatē corporis ḡto cibus hone
stius: z ordinatius mergitur tāto facilius
z salubrius digeritur. Cōtra auiditatē illā
consiliū est: interpone: psalmū: vel aliam
orationē. De speciebus cōtinētur in hoc ver
su. Pa. propere laute nimis ardēter studio
se. Possunt etiā addi his. v. speciebus. iiij.
alie species. Prima est cum aliqs nimis
frequēter sumit cibū. Sufficit homini sa
no sumere bis ad plus. in die cibum. Fre
quens aūt sumptio cibi multū nociua est
corpori. Secundum enī artē medicinalē adde
re super cibū de deterioribus rebus: est ci
bū in decoctū sumere. Alias species ē ci
quando quis varijs ferculis vult uti. De
varietate dicit. Bene. Fastidientis stoma
ci est: multa degustare. Que varia sunt z
diuersa ingnant nō alunt: sicut aliq̄ sunt
que diutīa placent coniuncta vero nobis
abhominalia fiunt. Sic ꝙctio tot diuer
sorū ferculorū in stomacho interdū ē ab
hominabilis nē. Tertia spēs est cum qs
noua requirit: z cōsueta. Quarta cum
preciosa: vel sumptuosa non habēs etiā re
spectū ad hoc ꝙ sint magis saporosa.

De quatuor satellitibus gule. ix.

Dicto de speciebus huius vicij con
sequenter dicēdū est de qbusdam: q
bus quasi satellitibus utitur vicium
istud que. iiij. sunt p̄ ipue. Primū est am
bitio. De qua dicit sapiēs. Nō magno cō
stat nobis fames sed ambitio. Maiorem
partē eorū que expendunt. superbi expen
dūt ad pascēdū ad fauorē oculos hoiuz.
Si. n. nullus hec deberet scire: ipi quādo
q̄ nō expenderent decimam partē eorum
que expendūt. Alia tria sunt ciborum.
delectabilitas siue sit ex generibus ciborū
siue ex modo preparandi: z ciborum va
rietas z quantitas.

De octo remedijs ꝓtra vitiū gule. x.

Equitur de remedijs cōtra vitiū
istud que octo sunt. Primū ē ser
mo diuinus. Hoc remediū docet
nos deus. Mat. iij. Ubi dicit diabolo tem
ptāti ipsum de vitio gule. Non in solo pa
ne viuit homo: sed in oi verbo ꝙ pcedit
de ore dei. Frequens sumptio cibi spūalis
interdum inducit contemptū z oblitionē
cibi corporalis. Secundum remediū est.
Moderata occupatio hoc remedium mi
nuat nobis. Salomon in. Prouer. xxi. De
sideria occidit pigrum noluerunt quicq̄
operari manus eius tota die concupiscit:
z desiderat. Homo ociosus patitur famē
vniuersalem. Aures enim eius esurit et ru
mores: oculi vanitates: gula cibos: sed oc
cupatio i magna parte sedat famem istā.
Valent autē speciāliter hec duo remedia
ad hoc ne homo horam preueniat. vel ne
nimiam sollicitudinem de cibo sibi prepa
rando hēat. Tertium remediū est elon
gatio ab his que dant occasionem excedē
di in cibo: vel nimietas ciborum licz illud
quod legit in. Eccle. xxi. Quasi a facie co
lubri fuge peccata z si accesseris ad eā su
scipiēt te: videatur generaliter dictum de
omni peccato: specialiter tamen hic refer
ri potest. ad illa peccata in quibus tēptat
suauitas vel voluptas. In filis enī in qui
bus aduersitas temptat: melius potest ex
pectari cōflictus vnde non est secretū acce
dere ad mensam vbi nimia: vel varia: vel
delicata apposita sunt homini qui vult cu
rare ab hoc vitio. Hic instituantur nobis.
Gene. iij. Ubi sic legitur vidit mulier li
gnum ꝙ bonum esset ad vescendum: et pul
crum oculis: aspectuq̄ delectabile z tulit
de fructu eius z comedit. vbi dicit Grego
rius. Non licet intueri quod non licet con
cupisci. Et Isa. xxviij. Loquens de flore
glorie exultationis: dicit ꝙ cum aspexerit
videns: statim vt manu tenuerit deuora
bit illud. Non est se cum intueri vel videre
delectabilia. Quartum remediū est
frequenter considerare qualis post mor
tem caro sit futura. Hoc remedium docet
nos Grego: dicēs. Nihil adeo valet ad do
manda carnis desideria: sicut cogitat qua
lis futura sit moritura. Quintum reme
diuz est meditatio eterne cene. ad q̄ inuita
ti sumus. Hoc remedium docuit nos de
vbi nos ad cenam illam inuitatos ē do
cuit. Aliter enim comedit ad cenam deli
catam inuitatus z aliter non inuitatus.
Qui enim inuitatus est parum. cōmedit.
in prandio ne cenam amittat. Sed sunt
quidam quia deo similes facti sunt iu
mentis ꝙ de fili quis porcorum hec imple
ri desiderant: z de illa delicata cena z eter
na nō curant cuius sola esurice homines
beatos reddit beati sunt qui esuriunt z si

ttunt tuſticiã ꝛc. Quid faciat ipſa refectio ſi ipſa eſuries beatum reddit. Sextũ remedium eſt cõſideratio malox que exceſſu cibi ꝛ potus ſequitur. Sequitur enim inde triplex moꝛs. ſ. moꝛs culpe: ꝛ iterduz moꝛs coꝛpoꝛis: in preſenti ꝛ in futuro: eterna moꝛs: ꝛ aie ꝛ coꝛpoꝛis. Ad hoc ptinet qđ legitur. Job. vi. Aut guſtare quis poterit. quod guſtatũ affert moꝛtẽ: ꝛ cũ magna menſura ſumuntur medicamẽta. ſic ꝛ alimenta ſumi debent. ſcđm Aug. Septimum remedium eſt conſideratio penurie xp̃i: ꝛ in ſe. ꝛ in mẽbꝛis ſuis. ad primũ monemur. Treñ. iij. Recoꝛdare paupertatis mee ꝛ tranſgreſſionis: ꝛ abſinthij. ꝛ felk. Pauptas etiã ipſi⁹ in mẽbꝛis ſuis multuz dꝛ hoies retrahere a ſuperfluitate. quam faciunt in cõtinuis ſuis, cogitãt quantã pauꝑtatez ſuſtinet xp̃s in pauperibus etiam infirmis ad moꝛtẽ qui vix poſſunt panem interdum habere. Adiruz eſt quõ ſepe nõ remoꝛdet conſcientia diuites huius ſeculi quando cogitant q ipſi ſubtrahũt oꝛi dei in pauperibus ꝛ ponũt in oꝛe diaboli: paſcunt filios diaboli. ſ. malos: ꝛ dei filios fame perire permittunt. Ultimum remediũ eſt: ꝛ ſummũ dei gratia: vnde qui laboꝛat hoc vitio oꝛationi debet inſtare: ꝛ dei gratiam poſtulare que ardoꝛez huius vicij ſedat. Unde Johã. iij. Qui biberit ex aqua quã ego dabo ei. non ſitiet in eternũ: ꝛ ad Heb. xiij. Optimuz eſt gratia. ſtabiliri coꝛ non eſcitur que non pꝛofuerunt ambulantibus in eis. ad idẽ facit illud verbũ Señ. Si vis inquit i perpetua voluptate eſſe nõ voluptatibus adijciendum eſt ſed cupiditatibus detrahendum. Cupiditatibus veꝛo non detrahitur niſi cum roꝛ gratie infunditur.

¶ De peccato luxurie. poſt vitiũ gule. c. ꝛ

Ꝑ Erodes autem tetrarcha ꝛc. Quia peccatum luxurie occaſio fuit incarcerationis: ꝛ decollationis. Johannis. Jõ hic dicemus de peccato iſto: ꝛ ſatis cõgruo oꝛdine poſt vicium gule quia iſtud naſcitur ex illo. Dicemus autez de ipſo hoc oꝛdine. Primo dicemus de his que faciũt ad deteſtationẽ huius vicij. Secũdo de ſpecieb⁹ eius. Tertio de his que pꝛeſtant occaſionẽ huic peccato. Quarto de remedijs contra peccatũ iſtũ. Quinto dicemus quare deꝑ prohibuit ſimplicem fornicationẽ. Adꝑ enim miſericoꝛditer videt egiſſe cum genere humano in hac pꝛohibitiõe quꝑ pp hanc pꝛohibitionem fere totus mundus pereat. Sexto tangemus aliquid de ipotẽtia cõtinẽdi: quam multi allegant.

De. vij. anxietatibus que inueniũtur in vitio luxurie. i.

Primo añt faciunt ad deteſtationẽ p huius vicij. Iſta. vi. que circa hoc peccatum inueniũtur. ſ. Anxietas Erubeſcentia. Penitentia Fetoꝛ. Feditas Infamia. ¶ De anxietate: ꝛ penitentia dicit. Jero. Appetitus fornicatiõis anxietas eſt ſocietas penitentia. Nec ſoluz pꝛecedit peccatum iſtud. Anxietas appetitus imo ꝛ multe alie moleſtie quas domin⁹ ſapientias vocat. ij. Oſee. dicens. Sepiam vias tuas ſpinis. Spine vie ſunt vigilie timoꝛes. Expenſe ꝛ ſolliciſtudines hoc peccatuz pꝛecedentes. Ber. O q̃te pꝛecedunt vigilie: ꝛ q̃ modicum feſtum in minima libidine ſequitur. Interdum extenduntur vigilie per añi: ꝛ ſequitur momentanee delectationis feſtũ. Tanta eſt iſanta luxurioſoruz vt per ſpinas currant ad moꝛtem ſuam. ꝛ expenſis multis parant ſibi viam in infernum. Ad penitentiam pertinet qđ legitur. v. Pꝛouer. De muliere fallaci que voluptas intelligitur. Nouiſſima autem illi⁹ amara quaſi abſcithuz. Et quidam qui ſibi abſcidit lingua: vt vehementia doloꝛis temperaret vehementiam temptatioꝛnis: dixit. Abſit vt tanti emã vnde poſtea penitẽã: Inſipiens mercatoꝛ eſt qui foꝛuz facit. vnde certum eſt q penitebit. Exemplum quedam virgo eſtimians q delectatio huius peccati eſſet quiddam magnuz deſiderio illius virginitatẽ ſibi auferri permiſit deinde videns pꝛo qua vili re tantũ theſaurum amiſiſſet: adeo penituit q voluit ſe interficere. ¶ Erubeſcentiam autez que eſt in peccato iſto oſtendit abſconſio vnde. Job. xxiij. Oculꝰ adulteri obſeruat caliginem. Erubeſcentia autem oſtendit idecentiam huius peccati. Erubeſcentia enim fuga eſt ret indecẽtis. Magna ergo erubeſcentia que eſt in peccato iſto oſtendit magnam eius indecentiam. Fetoꝛ eſt etiam in peccato iſto quis viris ſpũalibus interdum ſentitur vnde quidã ſcol-

ris presentiam scorti in domo sua fetorem eius cognoscebat: & quidam archidiaconus sentiebat cū seruus eius fornicatus fuerat. ¶ De feditate dicit. Seneca. In voluptate nihil est magnificū: nihil qđ naturā deo primā doceat mēbrorū vilitū ac turpitū ministerio veniens exitu sedare. Ista feditas est inquinatio corpis vñ sup illud .1. ad Corī. vi. Dē pctm̄ qđcūqz fecerit hō extra corpus ē. q. aūt fornicatur in corpus suū peccat dicit glo. Cetera pctā tātū aiaz maculāt fornicatio vero ñ tātū aiaz sed ēt corpus ꝓtaminat Ibi. n. nō solū est imunditia spūalis: sed ēt corpalis. ¶ Infamia etiā est in pctō isto vñ macula glorie vocatur. Eccle. i. Inclinasti femora tua mulieribus: & postea maculā dedisti i gloria tua Jeronimus ēt dicit. Hoc peccatū polluit que i hoie honesta sunt Palma inquit vitiorū est honesta polluere. Tūc vicia bñ de aliquo triūphauerūt cū p peccatū luxurie honesta i eū polluerūt. Ad illud ptinet qđ legitur. Prouer. vi. de adultero. Turpitudinē & ignominiā cōgregat sibi & obprobriū illius nō delebitur. Nō. n. hēbit obprobriū solū in pūtimo & i futuro vnde. xxiij Eccle. De ipo. In plateis ciuitatis vidicabitur quasi pullus equinꝰ fugabitur & vbi nō spauit apprehēdetur & erit dedecus oibus q. nō intellexit timorē dñi. Luxuriosꝰ tam hꝫ quodāmō gehēnā suaz. Habet eni ad modū gehēne ignē fetorē & vermē Ignē ꝯcupie. vnde in. Osee Oēs adulterantes quasi clibanus succensus a coq̄nte & fetorē de quo tā diximus & ēt fetorē infamie & vermē cauteriate ꝓscie.

Quinqz contra vitium istud.

¶ Ad detestatōem huius vicij ēt faciunt. Ista. v. s. q. vicius istud angelis valde fetet vel displicet. Demonibus valde placz deo cōtumeliosuz. Proximo valde iniuriosuz subiecto suo valde nocuū. Primuz potest oñdi tripliciter. Primuz p hoc qđ inuitis patrū legitur de quodā angelo q. obturauerit nares ad aspectū cuiusdaz luxuriosi. Quicqz q̄ faciūt ad detestatiōez luxurie. ij.

Ecundo per hoc quod scriptuz est
s ágelis suis mādauit de te: vt custodiāt te in oibus vijs tuis. Si filia regis francie tradita esset alicui vt custodiret eā nō parū displiceret sibi si eiꝰ custodi a fornicaretur: quātū ergo ágelis displicere potest: cū filie regis celestis gbus ipsi ad custodia sunt deputati fornicantur. Jō dicit. Ber. In quouis diuersorio i quouis angulo reuerētiam hꝫ ágelo tuo ne audeas illo ꝓsente qđ me vidēte nō auderes & ad idē potest referri quod dicit apostolus quod mulier debet hꝫ caput velatū propter ágelos. Tertio potest idē ostendi p hoc q. in peccato isto quedā cōtumelia fit spirituali nature: cū aia magis eligit tumentine nature assimilari q̄ in spiritualitate se seruare: & carnem sibi assimilare a brutali delectatione eā nō cohibēdo. Hoc aūt nō fit absqz cōtumelia ágelice nature. q. est spiritualis natura aia: sicut nō sit absqz dedecore aliorū clericorū quādo aliquis clericus apostata: & si laicus malēs similis esse rusticis q̄ clericis. Ad istā tertiā rationez ptinet: quod dicit glo. p. ad Corīn. vi. Sup idē q fornicatur i corpus suū peccat. In hoc pctō est aia sub corpe. Jero. Dicit glo. In fornicationis opē: sic totus hō absorbēt a carne: vt tā dici nō possit ipe animꝰ suus eē: sz simul totꝰ hō dici possit caro. Sexrationibus ostenditur q. luxuria multum placet demonibus.

B

Uod aūt hoc multū placeat dēmō
q bus pōt ostēdi. Primo p hec q. xl. Job legit. Behemoth i locis humētibus dicitur dormire loci hummentes sunt luxuriosi. Secūdo ex hoc quod dicit Glo. sup leti. Quod cuz demones oi pctō gaudeāt: pcipue tamē gaudent de fornicatione: & ydolatria: & tāgitur ibi causaz quare de fornicatione ita gaudēt qūbi corpus & anima maculatur. Tertio per hoc q. diabolus opatione fornicatorum poterit se iustificare corā deo cū i eo nō inuenietur peccatum: q. ipsi hꝫebunt. Quarto per hoc quod diabolus ꝓcurat vt etiā dormiendo hꝫeat hō delectationem huius vicij vel peccati. Quinto per hoc q. illis qui nō hꝫbēt materiā perpetrandi hoc peccatū: ipe quādoqz ministrat materiā vt patet in demonibus in cubis. ¶ Sextō per hoc q. in hoc peccato. bino & binos lucratur hoies & vili foro etiā hꝫet eos. Ad quod ptinet q. legitur. Prouer. vi. Preciū scorti: vix ē vnius pānis. Mulier aūt viri preciosaz aiaz capit pretiū scorti dicitur eē vix vnius pānis

quia vnus panis diutius fedat ardoꝛē ap petit⁹: quā delectatio illius peccati: fatua mulier illo peccato dat animaꝫ suam dia bolo: ⁊ corpus leccatoꝛi: qđ non daret ali cui sotularesꝫ suos.

¶ Sex rationib⁹ q̄ vitiuꝫ luxurie val de contumelioſuꝫ est deo.

Si etiaꝫ istud peccatum valde cō e tumelioſum deo. quod primo ostē di potest. per hoc q̄ honoꝛabiles perſone hui⁹ seculi magnum tantum dedec⁹ repu tant sibi cum filie eoꝛum fornicātur. Quā tam ergo cōtumeliam faciunt filī regis ce lestis patri suo deo quum fornicantur.

¶ Secundum per hoc tantum dedecus est sponsis nobilibus. cuꝫ sponse eoꝛ adul terātur. Ad hoc pertinet: quod legit. Pro uerbio sexto. zel. ⁊ furoꝛ viri nō pcet in die vindicte: nec acgescet cuiuiq̄ precibus: nec suscipiet pro redemptione dona, plurima: ⁊ exponit hic Glo. De celesti spōso. ¶ Ter tio p hoc q̄ cū vilissima ps que in homie est fornicari: impet ei: q̄ deus ꝓhibet: ipse potius illi vili parti. q̄ deo obedit. potius eligēs eā sibi dominari q̄ deum. ¶ Quar to per hoc quod dei templuꝫ violat: ⁊ pol luit. Ad hoc ptinet quod legitur. 1. ad Coꝛ iii. Nescitis q⁹ tēplū dī estis vos: ⁊ spūs dī hitat in vobis. Siqs át tēplū dī violat dis pdet illū deus: ⁊ p⁹. Tēplū dei scūm ē: qđ estis vos. Et post. vi. Nescitis q⁹ membra vestra templum sunt spūs sci: qui in vobis est: quē hētis a deo ⁊ nō estis vr̄i: ⁊ sequit Empti estis pcio magno: glorificate ⁊ poꝛ tate deū in coꝛpe vro. Glorificādus eēt de⁹ in coꝛpore tanq̄ in templo: contra luxurio sos potest dici ps. ille. Deus venerunt gen tes in hereditatem. t. p. t. s. t. po. t. in po. cu stodiam super illud. Glorificate deum in coꝛde vestro. Dicit glo. Si vobis propter vos ipsos non parcitis parcite vel propter deum: qui sibi fecit vos templum suum q̄ eu erten tio: non solum in hominem pec catis. sed etiam in deum. Quinto potest ostendi q̄ contumelioſum sit istud pecca tum deo. ex hoc q̄ luxurioſus illud dulcius reputat q̄ deus sit contumelioſius. Ma gis enim amat interdum coniugatam tur pem. q̄ solutam pulchꝛā. Unde non vide tur querere in peccato suo voluptatem 'su am. sed dei contumeliam. vnde Iero. libi dinosa mens inhonesta ardentius prose quitur: ⁊ quod non licet dulcius suspica tur. Sexto per hoc q̄ h̄ peccatum dici cō tumeliam publicam negociationem fa cit: ⁊ q̄ plus est peccatum publicum facit q̄ spūale ē. huic pctō ⁊ pcō vsure. Et ideo Eccle. persequitur ista peccata pre ceteris Septimo per hoc quod istud vicium pro ponit delectationem vilium ⁊ turpium membꝛoꝛum delicijs que in deo sunt. que contumelia valde magna est. Hoc etiam vicium valde est iniurioſum proximo. qđ tripliciter potest ostēdi primo per hoc qđ aufertur ei non tantum sua ⁊ sed seipsum. vnde. Pꝛouerbi. vi. Non grādis est culpe cum quis furatus fuerit. Furatur enim vt esurientem impleat animam deprehensus quoq̄ reddet septuplum ⁊ omnem substā tiam domus sue tradet: ⁊ liberabit se. qui autem adulter est. Propter coꝛdis inopi am perdet animam suam. Unde mulier fatua non aufert tantum sua stulto suo: sꝫ seipsuꝫ. Nota per hoc qđ aliquis est adul ter accidit propter coꝛdis inopiam indi gnaretur enim: si coꝛ haberet villissime p ti sue sublici. ⁊ pro tam vili lenocinio feda ri. Unde Ecclesia primo. In multa sapien tia. multaē indignatio. vel pp coꝛdis ino piam idest propter sapientie defectum. Secundo potest ostendi per hoc quod il le qui hoc vitio laboꝛat nulli fidem seruat Unde secundo Re. Dauid fidelem suum militem fecit occidi p vxoꝛe illius. Ad idē pertinet quod legitur secundo. Re. ii. De Amon qui soꝛoꝛem suam Thamar, coꝛru pit. Tertio potest idem ostendi per hoc q̄ vicium multis aufert hereditatem suam Unde Luce. xv. De filio prodigo. qui di sipauit substantiam suaꝫ viuendo luxurio se. Legitur etiam. xxiii. Ecclesia Mulier omnis relinquens viruꝫ suuꝫ peccabit sta tuens hereditatem ex alieno matrimonio. ¶ Est etiam istud vicium valde nociuꝫ subiecto suo: aufert enim pecuniam illi. au fert ⁊ bona coꝛporalia ⁊ spūalia: ⁊ etiā seipsum. ¶ Ad primuꝫ pertinet quod legi tur vicesimonono. pꝛouerbio. Qui nutrit scoꝛtum perdet substantiam. Et luce decio quito. De filio prodigo qui dissipauit sub stantiam suaꝫ viuendo luxurioſe. Propter bona vero oia que destruit: comparatur igni. Job. xxxi. Ignis est vsq̄ ad consum ptionem deuoꝛans: ⁊ omnia eradicās ge

nimina. Jeroni. Flamigero igne percutit femina conscientiã. Ad hoc q̃ ipsuz homi nem sibi auferat: pertinet qđ legitur Osee quarto. Fornicatio vinum ⁊ ebrietas au-/ferunt cor. Amans amore fatuo nõ habet cor suum: ipsum etiam corpus quandoq̃ amittit: Unde secũdo. Re. xij. interfectus é Amõ. quia corrupit Thamar. Jero. quot tidie sanguis mechorum funditur ad vlti-/mum damnabitur. Honorem etiam au-/fert hoc vicij ⁊ crementũ bonorum: vnde Bene. penulti. Ruben primogenit⁹ meus ⁊ subiungitur prior in donis. maior imperio supple debueras esse. sed iegr̃ non crescas quia maculasti cubile. p. t. ⁊c. Preceteris iure prio geniture debebat et honor ⁊ du-/plicitas in possessionibus q̃ammittit quia cubile patris maculauit. ¶ Ad detestatio nem. etiam huius vicij faciunt alia. iiii. s. hoc. q̃ vicium istud multum efficax est ad hominem capiendum. ⁊ multum potens ad retinendum. hominez ponit in magna vilitate ⁊ in misera seruitute. Ad primum pertinet: quod dicit Augu. Efficacissimuz glutinum. ad capiendas animas mulier. Et Prouer. septio. De mulere mala mul tos vulneratos deiecit. fortissimi quoq̃ sũt interfecti ab ea. Ad idem facit. q̃ legitur. numeri. xxiiij. Quod hoc peccatũ p̃ ceteris elegit Balaam. quod deliceret filios israel: ⁊ faceret eos peccare. hoc vicium capit nobiles ⁊ ignobiles. vñ Jero. In serico ⁊ ipanis ea dem libido dñatur. nec regis purpurã: nec mendicantium spernit squaloré: hoc vicium vincit: ⁊ sapientes ⁊ insipientes. vñ Jero. Quid Salomone sapientius: ⁊ tamen in fatuatus est amore mulierũ. Eccle. xlx. Ui nũ ⁊ mulieres apostatare faciunt sapientes Breuiter istud peccatũ fere totũ mũdũ ad infernũ trahit. vñ Habacuc. i. totũ i hamo suo subleuauit: totũ traxit in sagena sua: ⁊ congregauit in rete suo hamũ: ⁊ sagenã: ⁊ rete diab. sunt pulchre mulieres: que totuz
B munduz in perditionem trahunt. ¶ Po tens etiam est peccatum istud ad retinen dum. vñ. xxij. Prouerb. Fouea profunda os alienc: cui est iratus dominus incidet i eam. qui in profundam foueam cadit. nõ exit de facili: sic nõ defacili euadit. de ma-/nibus diaboli: qui capitur pulchritudine alicuius mulieris. Ideo dicitur de ore mu-/lieris q̃ sit profunda fouea: potiꝰ q̃ de alio membro: q̃ pulcritudo huius mẽbri multos capit. Qui hic laborat vicõ vix põt cogitaꝛ de his q̃ pertinẽt ad salutẽ suã deũ quasi nõ cognoscit. ad celũ ẽt nõ leuat oculos: adeo bruta lis factus é q̃ verba correctiõis: vel admonitiõis sue non põt audire. Ad duo prima pertinet q̃ legit Osee quto. Nõ dabũt cogitatiões suas vt reuertant ad dñm: qa spũs fornicatiõis in medio eoꝝ: ⁊ dñm nõ cognouerũt. ¶ Ad tertiũ facit. q̃ legit. Da nie. tertiodecio. De senibus q̃ exarserũt in Susannã declinauerũt oculos suos: vt nõ viderẽt celũ: nec recordarent iudicioꝝ iu-/storꝝ. ¶ Ad quartũ pertinet q̃ legit. Ecclesia vigesimoprimo. Uerbis sapiens q̃cũq̃ au dierit laudabit: ⁊ adiiciet. Audiuit luxurio sus: ⁊ displicebit ei: ⁊ pretiet post dorsũ su um. virgo euadit aliqs de pctõ isto. cum ea fugiat q̃ possũt eẽ occasio liberatiõis sue Ponit ẽt hoc vicium hominẽ in magna vi-/litate. Ad quã vilitatẽ ⁊ turpitudinẽ expri mendã q̃si turpiter logitur scriptura de vi cio isto. vnde Joel. Coputruerũt iumẽta in stercore suo. Brego. Jumenta cõputre-/scere in stercore suo é: hoies in fetore luxu-/rie vitã finire. In ps. Dispersi sũt in endor facti sũt vt stercus terre. Endor interpreta tur fons generatiõis. Unde endor é ps illa q̃ operi carnali ⁊ generatiõi deseruit. Pro pter hãc vilitatẽ: compatur sui. Prouerbio vndecimo. Circulus aureus in naribꝰ suis mulier pulcherria: ⁊ fatua. Sus si ex vna pte, videret, luti volutabrũ: ⁊ ex alia pte lec-/tũ roseũ: prius curreret ad volutabrũ. Sic tales immũditiã luxurie delicijs paradisi pponũt. Licet diabolus possit intelligi sus ista: ⁊ mulier ipse circuitus qui diabol. im-/mergit in lutũ ois immũditie. Ad eãdẽ vi litatẽ pertinet: qđ legitur Eccle. ix. Omis mul er q̃ fornicaria: q̃si stercus in via ab hoib⁹ pterentibus conculcabitur. In miseria et seru itute ponit hoiez vicium istud. ñ scio q̃ facit spũz seruũti⁹: q̃ sibi naturaliter deberet ser uire. s. corpis sui: ⁊ ẽt vilissimis ptis illius: ⁊ hoc pp seruitutẽ mulier q̃ est valde misera Unde Tullius Illũ ergo liber dicã cui mu lier imponit leges imponit vocat: venit duz ẽt eijcit: habẽdũẽ: poscit: dat dũ ẽ: minatur, extumescẽdũ ẽ: Hũc ergo nõ tm seruũ: sed negissimũ ego iudico. Jerem. Nil vilius q̃ a carne vinci. nil gloriosius: q̃ carnem vin-/cere.

¶ Pater luxuria vt eē de numero pcīoꝝ illoꝝ de ḡbus erubescūt demōes/ vñ glo. supra istud eze.xvi.dabo tibi in aias odientiū te filioꝝ'palestinoꝝ q erubescūt i via tua scelera.dicit Glo.loq̄ns de spūali ierl'z Tanta in ierlm erit correctio vt erubescāt ēt demōes nr̄oꝝ magnitudinē pcīoꝝ:cui' ratio pōt eē.pcīm diabo.ē supbia hoium vero luxuria:eo magis erubescūt hoies:qz oēs turpē nouerī:ptera dicūt magistri q sūt demōes'alīq q memores sūt sue antiq̄ nobilitatis dedignanī de luxuria tentare. Signū ad hoc ē q lucifer tētās dñm non tentauit eum de luxuria.

De diuersis speciebus luxurie.

Eqtur de spēb' luxurie : Diuiditur sāt luxuria vno mō' in duas spēs.s. in luxuriā cordis z in luxuriaz corporis. Ad has duas spēs pertinent quod dicitur in psalmo. Ure renes meos z cor meum. Contra primaz speciez necessariuz est.vt ad mamillas zona aurea sumus 'precincti:secundum q vidit Johannes. Apocalip.primo. Cōtra secundū. Oportet nos eē pcīnctos ad renes visionē Eze. z Bañ. x. Leuaui oculos meos z vidi : z ecce vir vnus vestitus: z renes eius accincti auro z obrizo. Incōtinentia vero cordis periculosa est. Propter hoc q q laborat hac spē incōtinentie peccat mortaliter totiēs quotiens videt pulcrā mulierez. Ideo dicitur sagena corrfatue mulieris.vij. Eccle. Inueni mulierē morte amariorē. Que laqueus venatoꝝ est z sagena cor eius: Sagena totam aquam occupat:sic corde fornicatur cum omnibus fatua mulier.

De acceptione huius nois luxuria: z q enumerantur q̄nq̄ spēs secundum vtrāq̄ acceptationem.

Lio mō diuidit luxuria i.v. spēs.

a Notādū tñ ē q h nom̄ luxuria qñq̄ sumit' largius qñq̄ min⁹ large. Prio mō ē luxuria inordinat⁹ amor delectationis:q̄ ē secundū tactū. Sicut vicīū gule est inordinatus amor delectatiōis scōm gustū: z cupiditas inordinatus amor pecunie. Et sc̄o.hoc pōt diuidi luxuria i q̄nq̄ spēs.quaꝝ prima ptinet ad suauitatez vestiū vel lectoꝝ. ¶ Sc̄a ad suauitatē vnctionū:q̄ antiq̄ multū vtebātur. ¶ Tertia ad suauitatē balneoꝝ. ¶ Quarta ad tact⁹ immundos illoꝝ membroꝝ:q̄ generationi nō deseruiūt. Quinq̄ species pertinēt ad mēbra generatiōi deputata: z ista spēs vocat luxuria scōz q hoc nomē luxuria stricte sumitur: z diuiditur in.v.spēs. Pria est simplex fornicatio. Sc̄da stupr̄ū:q ē illicita defloratio virginū. Tertia ē adulteriuz q ē ad alterius thorū accessio. Quarta est incestus:q ē ꝙsanguineaꝝ vel affiniū abusus. Sub qua specie comprehendi possūt peccata sanctimonialium: z etiam religiosorum.

De peccato ꝙtra naturaz cuius magnitudo.vij.modis ostenditur. vi.

Uinta.est peccatuz contra naturaz

q q fit duobus modis . quandoq̄.n. est ꝙtra naturā:quo ad modum:vt cū mulier supergreditur vel cū fit bestiali modo opus istud:tamen in vaso debito. qñq̄ vero est ꝙtra naturā quantū ad substantiā:vt cū quis procurat vel cōsentit vt semen alibi q̄ in loco ad hoc a natura deputato effundatur de quo vitio cum magna cautela loquendū est: z p̄dicando : z interrogatiōes in ꝙfessionibus faciendo: vt nihil hoibus reueletur:q eis pbet occasionē peccandi. Et no.q diabolus dicitur habere duas manus quibus frequentius homines capit.s.gulam: z luxuriā.de quibus exponitur illud ps. Considerat peccatoz.s.diabolus iustum: z querit mortificare eum. Dominus autez non derelinquet eū in manibus eius.v.digiti in ista prima manu:sunt ille.v.spēs vicij gule que notā tur in hoc:h.ppope:laute:nimis.ardenter studiose.v.digiti:in sc̄da manu sūt.v. spēs dicte. Inter quas. Primo ꝓsequamur de vicio ꝙtra naturā. Magnitudo autē huⁱ' vicij potest ostendi octo modis.

Octo modis ostenditur quod peccatū ꝙtra naturam sit maximum.

Rimo illis testimonijs scripture:q̄

p hoc vicīū asserūt eē maximū vel nimīū q̄le ē illud qđ legīt.xiij. Gene. Hoies ār sodomite erant pessimi: z peccatores corā dño nimis z.xviij. Dicit dñs. Clamor sodomoꝝ z gomorreoꝝ multiplicatur. z pcīm eoꝝ aggrauatū ē nimis: descendā z videbo ꝛc. Grego. Nouitas tante z inaudite turpitudinis:quasi admirationē: z dubitationem parit in audientem. vnde dñs:quasi admirans z dubitās sup tāto scelere introducitur loquēs.descendā

ꝛ vidēs ꝛc. Incredibile.n. mihi vr: hoies tantū flagitiū ꝓpetrasse. Et nota. qꝫ ō duobus petis. i. de homicidio: ꝛ vicio luxurie contra naturā legit. Clamor ascendisse ad dñm: qr laborātes his duob⁹ vicijs spālit hostes sūt dei ꝛ generis humani facto n. ꝛ nō verbo dñt deo. tu masculū ꝛ feminā creasti vt multiplicarent: nos operā dabimus vt minuant. vñ ꝓpter hoc p̄tificat homicidio vicīū istud. Ad istū ettā p̄mus modū pertinet qđ legit de Joseph. xxxvij. Gen. Qui accusauit fratres suos apud patrē suū: crimine pessimo. i. de vicio contra naturā secundū vnā expositionē. Ad eundē modū ptinet illud verbū Augu. Adulteri malū fornicationē vincit. Uincitur ab incestu. Deus est. n. cū matre q̄ cū aliena vxore dormire. Sed oīuz hoz pessimū est. quasi cōtra naturā facit: si vir mēbro mulieris nō ad hoc ꝓcesso vtatur hoc execrabiliter fit in meretrice: sed execrabilius in vxore. Et Clemens papa. Grauissime peccāt fornicarij. i. valde grauiter: grau⁹ adulteri: sed cūctis his grauī? incestu osi: quos oēs trāscendūt cōtra naturā delinquētes. Sexto pōt ostēdi magnitudo huius vicij. per vindictā sumptā a dño de vicio isto. Prima aūt vindicatio fuit hui⁹ peccati diluuiū. Inter alias causas enīz diluuij pōt hic Methodo. qꝫ mulieres, i vesaniā verse supgresse viris abutebant. ꝛ qđ exarserāt hoies in alterutrū coeuntes. Secunda fuit subuersio. v. ciuitatū. In qua vindicta attendendū ē: qꝫ dñs nō solū nocētes: sz ēt inocentes paruulos occidit: ettā vni⁹ diei. Ju hoc, puisuz est pueris ne diuti⁹ viuentes sequerētur exēpla patrū: ꝛ grauius dānarētur: ꝛ ettā circūiacentes regiones puniri voluit nō solū hoies sed etiam aialia: ꝛ terre nascētia: ipsaz etiā terram destruxit eā cōuertēdo in mare mortuū: in quo nil viuit: nec aues. nec pisces. Cādela viua supenatat. extincta mergit̄ q̄si igne infernal Sumpta ē cito illa vidicta. nec potuit expectare ignis ille donec cetera peccata puniretur. Uñ Ber. Gehēne flāma morā nō sustinēs sodomoz ꝑuenit tollere nationez ꝛ ipsaz ꝑsciam tante ꝑfusionis terrā consumpsit ignis sulphureus ꝛ spūs procellaꝝ: ꝛ in lacū horribilē solū oē redactuz est. Et Gen. xix. Dñs pluit sup sodomā ꝛ gomorra ignē ꝛ sulphurez de celo: ꝛ subuertit ciuitates has. ꝛ oēm circa regionē vniuersos habitantes vrbiuz: ꝛ cuncta terre virētia. Respiciens etiā vxor Loth post se versa est in statuā salis. ad ostendendū quantum displiceat deo memoria huius peccati. Tertia vindicta fuit Noznam. de quo legitur. xxxviij. Gene. Quod semen fundebat in terra: ꝛ idcirco percussit eum dominus. eo qꝫ rem detestabilez faceret. Tertio potest ostendi magnitudo huius vicij per penaz huic huic peccato taxatā. Unde Leui. xx. Qui dormierit cum masculo coitu femineo. vterqꝫ operat⁹ ē nephas morte moriantur: sanguis eorum super eos. ¶ Quarto per cominationē quā facit dominus peccato huic. Unde Johel. q̄rto. Congregabo omnes gentes: ꝛ deducam eas i valle iosaphat: ꝛ disceptabo ibi cum eis: ꝛ subiungit causa vna disceptationis posuerūt pueruz in prostibulo. ¶ Quito pōt ostendi per hoc qꝫ scriptura ista detestabiliter loquitur de peccato illo. Uñ ad Ro. i. Masculi in masculos turpitudinez operātes. Non dicit aliqđ turpe: sed ipsam turpitudinē vocat peccatū illud. Et ibidē vt cōtumelijs afficiāt corpora sua ꝓptera tradidit illos deus i passiones ignominie. Et Leuit. xviij. Cū masculo nō comisceaꝛis coitu femineo. qr abominatio est: ꝛ symacus dicit. quia ineffabile. ꝛ nō deberet homo loqui de peccato isto. ¶ Sexto per hoc qꝫ multi antiqui inueniuntur non reputasse adulteriū vel stupzum respectu huius peccati. Unde Gene. xix. Dicit Loth sodomitis. Nolite quesō fratres mei. nolite malum hoc facere. habeo has duas filias: que nec dum cognouerunt virum: educam eas ad vos: ꝛ abutimini eis. ꝛ Judi. xix. Nabeo filiā virginē: ꝛ hic homo habet cōcubinā educā eas ad vos mō humilietis eas: ꝛ vestrā libidinē cōpleatis. tātuz hic cōsecro: vt scel⁹ hoc cōtra naturā non operemini in viz. Septimo pōt ostēdi magnitudo hui⁹ vitij: p hoc qꝫ illud peccatū est adinuentio deus vero multū odit adinuētionē in peccatis: vñ sup illo. Isa. visitabo sup fructū adinuentionū vestraꝝ Dicit Greg. De⁹ plus punit studia peccatoz: q̄ peccata: ꝛ in ps. Jbūt in adinuētionibus suis. Jere. Corrupti sunt: sed abhominabiles facti sunt i studijs suis. Octauo potest ostendi magnitudo huius vitij per

multiplicē effectū ipsius. Hoc vitiū fedus inter nos: z deū rumpit. ergo humanum quantū in se est destruit: hoiem tumento inferiorē reddit. Preterea hoc vitiuz filius dei distulit incarnari. ¶ Ad primū pertinet q dicit Aug.. Hoc vitio inquit violat societas: que nobis cū deo esse dicit: cum natura: cuius ipse est actor: peruersitate libidinis pollutit: sicut aliquis cū alius deteriorauit ei rem suā: vt sit vestra sit: sic deus fecit illuz quez ipse fecit hoiem: cum videt q ipse se fecerit femināz nō reputat creaturam suam. Secundo vero planum est. ¶ Tertium vero potest ostendi ex hoc q ille qui peccat peccato istoz nō obseruat legem: quaz etiam bruta obseruant: alie species luxurie tumento assimilant hominez sed hoc inferiorez reddit. Ideo Sodoma bene muta interpretatur: q: hoc peccatuz redder homines mutos in die iudicij. Nō peterūt enim excusare se per ignorantiaz cum ipsa natura legem doeuerit: ipsa bruta aialia: quā isti trāsgrediuntur.

¶ De incestu cuius peccati magnitudo quattuor modis probatur. ca.vij.

Equitur de incestu. Cuius peccati magnitudo potest ostendi. ¶ Primo per penam taxatam: huic peccato in lege. Posiq̄ enim dñs phibuit incestum: z vitiū contra naturā. xviij. Leuitici subiungit. Omnis anima que fecerit de abominationibus his quippiā: peribit de medio populi sui. z. xx. etiāz taxatur eadē pena hoc peccato. ¶ Secō pōt ostēdi per hoc quod apostolus tradidit sathane cruciandū illū fornicatorē: qui cum nouerca sua peccauerat. sm q legitur. pe. ad Cori. v. ¶ Tertio potest ostēdi: per mala que ex hoc peccato sequūtur. vnde legit. ij. Reg. xij. Quet Amon qui sororem suam Thamar corruperat interfectus sit a fratre suo Absalon: nisi homines hoc peccato cauerent sibi: sequerent inde non soluz odia: z homicidia: sed etiam fratricidia. ¶ Quarto potest idem ostēdi: per hoc qō peccatum istud hominem quasi cāc reddit. Canis enim in opere illo nō obseruat consanguinitatem.

¶ De adulterio z speciebus eiº cuiº magnitudo in multis ostenditur. cap. viij.

Equitur de adulterio q dūplex est
• duas species. s. in simplex adulterium: q est cū vxoratus peccat cū soluta. z ecōuerso: z in adulterium duplex q est cū vxoratus peccat cū vxore alterius ¶ Septem aūt sunt: per que potest ostēdi magnitudo huius vitij. ¶ Primo p hoc q est contrariū sacramēto matrimonij: q ipse deus instituit: z in paradiso: z in statu innocentie: vnde nō fit iniuria tanto sacramēto: absq̄ magna cōmelia dei. ¶ Secundo per hoc qō est cōtrariū iuri naturali: vnuz enim ex preceptis iuris naturalis est hoc. Quod tibi non vis fieri: alij nō feceris. Hoc vero nullo mō vellet sibi fieri vt aliquis cū vxore sua peccaret: multi sunt qui potius permitterent se interfici vel exheredari: q̄ hoc sustineret. Ius ergo naturale docet hoiem: q hic nullo modo debeat facere alij: q̄ a deo odit fieri sibi. ¶ Tertio potest ostendi per hoc q phibitio adulterij i decalogo: imediate ponitur. primo prohibitionem homicidij: e ste prohibitionē furti. Unde Leonis papa. Quid in omnibus peccatis adulterio grauius. z Scōm enim in peiis tenet locū idest in phibitionibus: homicidio quodā modo assimilatur adulteriū. Erunt enim duo in carne una: quid ergo vir z mulier sint vna caro: qui auferret vxorē suam alicui. idem est ac si seipsuz et auferret. Exuperat aūt peccatū istud omne furtum: quia q̄ auferetur: cum sit natura rationalis: melius est quecunq̄ terrena substantia. Quarto potest idem ostendi p legem que habetur. Leuitic. xx. Ubi sic dicitur. Si mechatus quis fuerit cuz vxore alterius: z adulteriū perpetrauit cū vxore proximi sui: morte morietur: z mechus: z adultera. Eadem pena punitur hoc peccatum: scōm leges mundanas: nec recipitur aliqua redemptio. Quinto ostenditur idem scōm id quod legitur dominus dixisse. David cū adulterat⁹ esset. ij. Re. xij. Non recedet ait gladius d domo tua vsq̄ in sempiternuz: eo qō despexeris me: z tuleris vxorem vrie Ethi. Sexto pōt ostēdi: per mala que sequūtur ex hoc peccato. Sequūtur aūt ex eo exheredationes filiorū. Unde xxiij. Eccle. Mulier omnis relinquens virum suum peccabit: statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Sequunt etiā inde homicidia. Unde David

Cū in adulterium cecidisset interfici fide lē militē suum. Sequitur etiā multotiēs icest⁹: vt.s. ide aligs agnoscat filiā pr̄is sui vel eius vxorē: ignorat enim quis sit pater eius. ¶ Septimo p̄tostendi magnitudo huius peccati p̄ iudiciū zelotipie. de quo Nūeri.v. Si declinasti a viro tuo atq; polluta es: & p̄cubuisti cū altero viro: his maledictionib⁹ subiacebis. Det tibi deus maledictionē: & exemplū cunctor̄ in populo putrescere faciat femur tuū: & venter tu⁹ dirrumpatur &c. Et eçechiel. Unusquisq; vxorem p̄rximi sui polluit: & hereditate terram possidebitis.

¶ De stupro virginuz. cap̄.ix.

Equit de stupro q̄ est illicita de-
s floratio virginū: cuius peccati magnitudo ostēdi p̄t. ¶ Primo ex hoc q̄ Sichen filius Emor: qui Dinaz filiā Jacob defloravit interfectus est: hac de cā cum patre suo: & toto populo vbis fuevnde legitur.xxxiij. Gen. ¶ Secūdo potest idē ostēdi p̄ hoc: q̄ hoc peccatū aufert virginitatē: cui debetur fructꝰ cētesimus: cuz cōiugatis solū debeatur tricesimus: viduis solū.lx. satis deteriorat terrā. q̄ facit vt nō possit reddere nisi.lx. fructū: vel.xxx. cum prius redderet centesimū. Qui illicite defloret aliquā: aliquādo est occasio omniū fornicationū: quas ipsa facit postea. Sicut ille q̄ p̄mo rumpit clausurā alicuius vinee occasio est dāni illius: qđ faciūt qui postea intrāt: qui aliter nō intrassent. Et aufert ei q̄libz q̄ nunq̄ deceteto maritum habebit. Ad detestationē ēt huiꝰ peccati facit hoc: q̄ bonū q̄ ipse aufert. s. virginitatis bonū est irrecuperabile: & irrecōpensabile: vetū virginitatis nō recipit dispensationem: q̄ nec recōpensationem.

¶ De simplici fornicatione. cap̄.x.

Equitur de fornicatione. Ad cu-
a ius detestationez sufficere possunt q̄ dicta sunt de luxuria generaliter addere tū hoc possumus: q̄ hoc peccatuz detestabiliꝰ ēt homicidio vel rapina: i hoc q̄ illa nō sunt substātialiter mala. P̄ōt.n. aligs velle occidere aliquez meritorie sicut iudex amore iusticie. Et aligs p̄ōt accipe alienū in sūma necessitate. Sed nullus potest fornicari sciēter quin mortaliter pecce ponamus q̄ aligs nunq̄ malū cogitauerit nec dixerit: nec fecerit: & oia egerit bona: q̄t excogitare possunt: & semel tm̄ fornicatur & sic decedat absq; penitētia: ex necessitate dānabitur. Si oēs misse q̄ vsq; ad finē mūdi celebrabūtur ab ecclesia: p̄o eo celebrarentur: nō liberarēt eū a morte eterna. Ad detestationē etiā huiꝰ peccati facit q̄ legit xv. Numeri: q̄ cū fornicat⁹ eēt ppls israel: cū filiabꝰ Moab: iussit dñs cūctos p̄ncipes populi suspēdi: in patibulis cōtra solē Et occisi sūt de populo.xxiij.milia hoīz. Et finees q̄ interfecit zambri. coeunte cum Madianite: & sacerdotiū sempiternū meruit. & iram dei a populo auertit. Et licet fornicatio genus sit ois illiciti coitus q̄ fit extra vxorē: tñ specialiter intelligitur i viduaz: vel meretricez: vel cōcubinarum.

¶ Ad detestationē illius fornicatiōis q̄ fit cū meretricibus: hoc facit: q̄ qñ aligs credit se cum talibus peccare simplici fornicatione: ipse qñq; cōmittit adulterium vel incestū. Sepe enīz tales mulieres p̄ingate sunt: & forsitan a cōsanguineis eis: q̄ peccat cū eis cognite: vndecōmittit se qui cū talibus peccat: magno discrimini. Et licet nō sint cōiugate: vel affines etiā ei: ipse tm̄ eque peccāt: ac si forent ex quo equalis est contēptus. Ad detestationē vero ciꝰ fornicatiōis: q̄ fit cū viduis facit hoc: q̄ peccās cum talibus aufert eis honorē. ad detestationē vero eius: q̄ fit cū cōcubina facit hoc q̄ talis fornicatio fit cuz scādalo p̄rximi.

¶ Est alia spēs luxurie: p̄ter p̄dictas q̄ raptus dr̄. Est aūt raptus: cū puella violēter a domo p̄ris educit: vt corrupta i vxorem habeat: siue puelle parētib⁹: vis illata p̄sti terit: hoc peccatū tm̄ est: q̄ morte punit.

¶ Quō peccatū luxurie diuidit: & aggrauatur scōm diuersitatē subiector̄. ca.xi

Ertio modo potest diuidi pecca-
t tum luxurie scōm diuersitatem subiector̄: in q̄bus est vt diuidat in luxuriā laycor̄: & religiosar̄ personar̄: de luxuria vero laycor̄ nihil dicemus aliud: q̄ de luxuria in genere dictum est: sed de alijs duabus specieb⁹ dicemus: q̄ valde grauius est peccatum istud in clericis: vel in religiosis personis. Et aliter p̄derādū est in eis q̄ in laycis: vnde p̄dus sanctuarij maius erat ceteris ponderibus: & p̄deribus mercator̄: & ponderibus ciuiuz assignandū q̄ aliter ponderāda sunt peccata laycor̄: & peccata eor̄ qui sancti debēt

esse: ḡbus dicit in Isa. Mundamini q ferti vasa dñi. ¶ Septez sūt aūt q̄ aggrauāt peccatū istud. s. carnis: in clericis: in sacris ordinibus cōstitutis. ¶ Primum est voti fractio. Et est ista circūstantia valde aggrauās peccatū q̄ satis apparebit. si aliqs attendat q̄ preciosuz sit: quid talis aufert deo: z q̄ res sancta sit. Hec due circūstātie aggrauare solēt peccatū rapine: preciositas rei que rapit: q̄ magis dignificat primū z sanctitas ipsi⁹: q̄ tūc nō est solū furtū: imo est sacrilegiū. Castitas vero quam iste deo p̄misit cū sacros ordines suscepit ḡ deo aufert cū fornicatur res icōpensabilis est. vñ. xxvi. Eccle. Dis pōderatio non est digna ad oīnētis. Res ēt sctā est cū sit deo oblata. vnde cōtrectatio eiⁿ dño inuto facta sacrilegiū est. ¶ Sexm est scandalū z derisio popli. vnde Jero. Clericⁱ aūt honestior est ceteris. aut laicis est fabula. ¶ Tertiū est sciētia. vñ Greg. Ubi maius est donū scie: transgressor maiori subiacet culpe. ¶ Quartū est hoc q̄ ad dei seruitiū p̄ hoc assumpti sunt. Sicut. n. q̄ fornicatur in ecclesia magis peccat: q̄ ille q̄ fornicat i domo cōi: eo q̄ ecclesia dñi sit seruitio deputata. sic maiⁿ est peccatū luxurie in clericis. qui dei seruitio sunt deputati q̄ in laicis. ¶ Quintum est q̄ ipsi sunt de familia dei. z eius expensis viuūt z vestiunt. Proditores. n. sunt q illā impugnāt. de cuiⁿ bonis viuunt. z dei cōtumelia etiā maior est q̄ a suis ꝓpīs. vñ in ps. Si inimicⁿ meⁿ maledixisset mihi ꝛc. ¶ Sexto ē h̄ q̄ ipsi decipiūt pp̄m qui dat eis elemosynas. vt ipsiⁿ peccata deleāt oīdo. z gratiā impetrēt sanctitate vite sue: q̄ ipsi nō faciūt. q̄ sm Gre. Cū hoīe displicet: indigⁿ ad intercedēdū mittitur. irati animⁿ ad veteriora puocāt. B. Ueg ambulāt in carne. q̄ deo placēr nō pūt: z placere velle p̄sumūt.

B ¶ Septimuz est dignitas officij ad quod ordinati sunt. q̄ specialiter pertinet ad sacerdotes. Sicut enī graviter peccaret qui calicē benedictū in lutū ꝓiceret vel aliter macularet: eo q̄ ad continendū dominicū sanguinē deputatus sit. sic sacerdos graviter peccat. qui ad suscipiendū dominicuz corpus z sanguinē ordinatus est quando peccato carnis se maculat. Et sicut ille etiā grauius peccaret. qui in calice ingnato: manente immundicia. in eo sanguinem domini poneret: sic graviter peccat ille q̄ fetore luxurie iquinatus anteq̄ ab immundicia illa se abluit: corpus z sanguinē dñi immere p̄sumit. De quo Ambro. Qui indigne xp̄m sumit idem est ac si interficiat. Et Aug. super illud ad Heb. x. Irritaz qs faciens legē moysi: sine vlla miseratiōe duob⁹ vl trib⁹ testib⁹ moritur: quāto magis deteriorat putatis mereri supplicia: qui filium dei conculcauerit. Cōculcat xp̄m qui libere peccat z absq̄ timore. z qui eo indigne participat.

¶ Quinq̄ de causis ostenditur q̄ peccatum luxurie valde indecens est in sacerdotibus.

n ¶ Ota q̄ peccatuz luxurie est valde indecens in sacerdote. Et hoc. v. cōsiis: q̄ homo z q̄ dñi minister z quia angelus: z q̄ plusq̄ angelus in aliquo: z q̄ vt deus. Ulcem enim dñi tenet. Ad primum facit illud Senece. Uoluptas nihil habz magnificū: nihil q̄ naturā deo primam deceat ministerio membrorum vilium ac turpium inveniens. Appetitus fornicantis est: brutalis concupiscentia. brutorum autez concupiscentia visu delectabilis: tam cito accenditur. z non habet i potestate sua vt eam temperet vel extinguat: sic fornicator vult appetitū suum impleri quantūcunq̄ sibi malum accidere debeat. ¶ Ad scm notandum q̄ si diuites huius seculi tantuz amant mundiciaz in eis qui sibi seruiunt cibum preparando: quantuz ille de quo legitur in cant. Qui pascit iter lilia. i. puritate delectatur. Aug. Deliuus ē spiritualia penitus omittit: q̄ i pure tractari vel tangi. In ecclesiasticis officijs deus non frequentiam multoz: sed deuotiones probat animoruz. ¶ Ad tertium pertinet q̄ legitur in Malachie: Labia sacerdotis custodiunt scientiam: z legem requrunt ex ore eius. quia ag̃elus domini exercituū est: plus etiam est: q̄ angelus quantum ad dignitatem sacerdotalem: quā non credimus esse angelis concessam. Non enim si proferret angelus verba illa. Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus fieret transuberatio quia non habet ordinez qui ad hoc exigitur. Nec angelis legimus dictum quoruz remiseritis peccata remissa sunt. vt legimⁱ discipulis dictū. Jo. penu. Hoc tamē verbū sane intelligendū ē. Est

etiã vt deus: vnde sup illud. xvi. Math. Vos ãt quez me esse dicitis? dicit Interli. vos ab alijs discreti non homines: sed dij Et i lege: dijs nõ detrahes ⁊ pricipi populi tui non maledices. Et quale est vt quis viuat vt porcus qui est vt deus?

¶ De peccato carnis in personis religiosis cuius magnitudo peccatis ex modis probatur. xij.

Ad c Deinde ostendendũ est quo aggraueturpeccatũ carnis in religiosis psonis. Et primo ostendemus hoc generaliter in quibuscũq; psonis religiosis deinde specialiter in sanctimonialibus. Et no. q. vi. sunt circũstantie aggrauãtes petñ clericoꝝ q sunt in sacris ordinibus constituti. Possunt similiter ad peccatum pfonaꝝ religiosaruꝫ referri ista: sed causa brevitatis de hoc ad presens dimittamus.

¶ Sex aũt sunt p que ostendi pot quãtuꝫ aggrauetur hoc peccatũ in religiosis. Primum est hoc q moy. narrat. vi. Gen. assignãs cãm dilauij: cũ cepissent ingt hoies multiplicari sup terram ⁊ filios procreassẽt videntes filij dei filias hominũ: q pulchre: acceperũt sibi vxores ex omnibus ꝙs elegerant: Staũt displicuit tñ deo: q filij dei filias hominũ in vxores acceperunt q tum displicere est credendũ deo: cum filij dei cũ filiabus hominũ fornicãtur: ¶ Secundum ẽ q. cetus religiosoꝝ ẽ nobilioꝛ ps in sponsa christi. s. ecclesia: vnde p facie intelligitur: ⁊ in sponso ecclesie maxime displicet macula in eis vñ ipse dicit in cant. sponse. Ostende mihi facie tuaꝫ. Qui magnam alicui contumeliã vult facere maculet ei faciem: vnde iudei in faciem christi expuerunt: vt contumelia maioꝛ esset. Sic christo contumeliam magnã faciũt: quia faciem sponse: p qua abluenda facie ꝓpriaꝫ sputis iudeoꝝ exposuit maculant: vel in se vel in alijs. ¶ Tertium est hoc q peccatuꝫ carnis in religiosis apostasia est. Si enim qui habitum religionis deserit apostata iudicatur cum castitas magis substantialis sit religioni q̃ habitus qui castitatem deserit apostata est: vñ de tali vez est q legis. vi. Prouer. Nõ apostata vir inutilis nec quantũ ad deũ vtilis est. Quicqd. n. facit in claustro non valet ei ad meritũ vite eterne. Et quo ad hoies inutilis est cum eis sit scãdalo ⁊ derisioni. ¶ Quartuꝫ est hoc q diabo. ita studet ⁊ laborat vt religiosos faciat cadere: ⁊ precipue in peccatuꝫ carnis vnde in ecclesiastico venatio leonis. onagri in heremo. Leo est diabo. cuius ẽ venatio monachus in heremo claustri. Diabo. quasi lecatoꝛ cibos insitatos querẽs: vñ Habacuc. i. Incrassata ẽ pars eius: ⁊ cibus eius electus. Quãtũ placeat diabolo peccatum carnis in religiosis põt ostendi per hoc q legitur in dialogo. Gre. Quod Andreas Fundane ciuitatis episcopus cũ vitam virtutibus multis plenam duceret: ⁊ continentẽ quandã monialẽ q̃ secũ prius habuerat: noluit ab episcopi sui cura repellere: certus de sui ⁊ eius continentia. Sed hostis eius spẽm illius cepit oculis eius inprimere: aditũ temptationis exqrẽs. Quadam vero die iudens de campania appiã tendẽs: cũ iam esset nox nescies quo deciinaret: iuxta apollinis templum se ꝓtulit. Nocte vero media dũ p timoꝛe vigilaret: vidit malignoꝝ spiritũ turbam in ecclesiam aducnire. Quoꝝ princeps discutere cepit qd egissent. Et post multũ: vnus exiijt q in andree animũ p speciem sanctimonialis semine alapam daret. Tunc blãde exhortatus est cũ vt perficeret q ceperat: vt singularem palmam teneret. Tũc iudeus accedẽs ad episcopũ: diligenter ab eo licet hoc celare vellet extoꝛsit: quem episcopus ad fidem monuit: ⁊ baptizauit. ¶ Idem facit quod legitur: i vitis patrum: q dicebat, quidaꝫ thebeꝰ senex q. filiꝰ fuisset sacerdotis idolorum. Et cum quadam die videret patrẽ suum in templo sacrificantem idolis. vidit ⁊ sathanam cum militia eius astantez Quẽ cum singuli demões adorassent: cõtulerunt facta negtie sue. vñ ait per. xxx. dies hominꝫ vnius prouincie plurimos occidi: Alius ait. per. xx. dies plurimos submersisse in mari. Alius se. per. x. dies interfuisse nuptijs ⁊ sponsum ⁊ sponsam occidisse: ⁊ multam sanguinis effusionem incxasse: hoc audito: sathan omnes flagellari iussit: tandez vnus dixit: per. xl. annos incitasse se quendam monachum in heremo ad peccãdũ: ⁊ vix cũ illa nocte compu

lit eū fornicari. Tūc surgēs osculās eum: iposuit et coronā: quā habebat dicēs: eū gdē maximū fecisse. ¶ Quintū ē hec q deus legitur ita grauiter punisse petā illa que in claustris sunt cōmissa. ¶ Primus claustrū fuit in celo: in quo ipe de' abbas fuit in quo gdā cōspiratiōnem fecerunt ⁊ absq spe venie dānati sunt. ¶ Scūs claustrū fuit i terrestri paradiso: in quo q inobedientes fuerūt de paradiso expulsi ⁊ morti cū tota successione sua dānati sunt. ¶ Tertiū claustrū fuit in principio ecclie: i quo petrus fuit abbas: in quo q pprietarij esse voluerūt morte subitanea perierūt. Lā ät quare peccatū in claustro cōmissuz adeo deo displiceat: pōt esse duplex. ¶ Una tā- gitur. xxvi. Ysaie. Ubi sic legitur in terra sanctorū iniqua gessit: ⁊ nō videbit gloriā dñi: multū displicet deo: q diaboli filius: locū occupet: in quo deberet esse sanctus ¶ Scūa causa est: q: clustrales debēt esse serui dñi: propie ppij: vnde valde magnā cōtumeliā reputat hāc sibi deus: cū a talibus cōtēnisē videt. ¶ Sextū est hec q vita claustralis ē angelica vita. Imitari eni dz angelicā vitā in puritate p castitatem. Iero. In carne eni preter carnē viuere: nō humane nature: sed virtutis āgelice. Et in caritatis feruore vsqz ad oiuz coionem: ⁊ in pfectione obedientie: vt sicut in celo sic ibi voluntas dñi pfecte fiat claustralis: ergo āgelus ē: ergo: vel malus vel bonus: si B malus ē diabolus: vel demon. Nihil aliud est malus angelus: q̄ diabolus. Et sic claustrales luxuriosi sunt demōes icubi. Iero. Professionis christiane religiōis malicia: nihil hz mediū inter angelos ⁊ demones: aut erūt āgelis equales aut demōibus nō ipares. In claustralibus videt hoc peccatū maximū eē: ⁊ indecēs: q: spūalissimi debēt esse. Et hoc peccatū pre ceteris eos carnales reddit. Eficit.n. in hoc peccato: hō totus caro. Macula est intollerabilis in oculo q̄ parū grauaret in alio mēbro. Uiri cōtēplatiui sunt vt oculi.

¶ De peccato carnis i personis religio. L Equitur de pctō carnis in sancti- s montalibus: qd adeo est graue: q non est sola fornicatio: imo est ibi adulteriū ⁊ incestus: ⁊ stupū: ⁊ quasi peccatū cōtra naturā: adulteriū est ibi: cum fit accessio ad sponsam xpi. Et valde est grave genus adulterij si attēdatur cui despōsata est: quoniā altissimo. Quāto eni nobilior est cui despōsata est: tanto maior est cōtumelia: ipsi est desponsata cui angeli seruiunt. Attēdere etiā dz qui eā sollicitat: q sponsa est domini sui: vnde cū peccato adulterij erit crimē proditionis. Docattē debat ioseph: q domine sue dicēti sibi dormi mecū dixit. xxxi. Gen. Quomō possuz facere hoc malū: ⁊ peccare in dñm meuz? Attēdere etiam deberet q sponsa ista est adeo dilecta domino suo: q inclusit eam: oblita enīz est populū suū: ⁊ domū patris sui: vnde cōcupiuit rex decorē eius: iuxta verbū. Ps. Ad hoc adulteriū specialiter pōt referri: q legitur. Prouer. vi. Zelus ⁊ furor viri: nō parcet in die vindicte. Stupū illicita deflorato virginis: frequenter est. Incestus etiā tbi: ⁊ valde graue genus peccati: eo q: cuz vxore patris fornicatur vnde ad hoc potest referri: q legitur. i. ad. Cor. v. Auditur inter vos fornicatio: ⁊ talis fornicatio. Qualis nec inter gētes: ita vbi vxorem patris sui aliqs hēat. Ad idez potest referri q legit. Gen. penul. Ruben effusus es: sicut aqua nō crescas: quoniaz ascendisti cubile patris tui: ⁊ maculasti stratum eius. Est etiaz ibi quoamdmodo vitiū cōtra naturā: cū fornicatur aliqs cū mortua: tam sudario inuoluta cū. Religio se persone: que pfecte ordinem suū seruāt cōtinue: sudariū suum ferunt: q: in habitu suo sepeliuntur.

¶ De incitamentis luxurie. z. ps xiij. Icto de his: que faciūt ad detestā- d luxurie ⁊ de spectebus ei? Dicēdū est de his que prestant occasionē. huic peccato: que sunt viij°. s. Ocium. Indiscreta sumptio cibi ⁊ potus. Exhortatio vetularum: vel aliaz persōnarū: que sunt cōsiliatrices turpitudinis. Et pranū exēplum. Aspectus mulier. Colloquiū: Auditus. vel cantilenarū amatoriaz: vel instrumētoz musicoz: vel turpiloquiorum. Et tactus. ¶ Quod ocium det occasionem huic peccato: patet ex scriptis. Ethnicoz: ⁊ etiaz ex sacra scriptura: vnde. Poeta. ¶. Queritur egistus: quare fit factus adulter. In promptu causa est desidiosus erat. Et xvi. Ezechiel. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue: superbia saturitas panis: ⁊ habundantia: ⁊ ociū. ¶ De indiscreta sumptiōe

esbl: ⁊ pot⁹: quomō fit causa luxurie satis dictū est: vbi de vitio gule dixim⁹. Dicit ēt Jero. ꝙ difficile inter epulas seruaꝫ pudicitia ⁊. Ber. Periclitaꝫ castitas in delitijs tez. Jero. Pro membrorum ordine: ordo vitiorum est. hoc ꝙ mēbra generationis deputate.

¶ De exhortatione vetulaꝝ ⁊ aliaꝝ personarū ad luxuriam: cuius magnitudo peccati. x. rationibus comprobatur. xliij.

Equit de peccato vetularū. Multa aūt sunt: per que pōt ostēdi magnitudo huj⁹ peccati: ¶ Primū ē hoc: ꝙ peccatū illō: est diabolicū. On⁹ diaboli est operā dare vt homem deijciat i peccatū. Sic studiū taliuz vetulaꝝ est vt mulieres inclinet ad peccatuz: nec hñt de peccato illo qñq; nisi fetorē: ⁊ potū vnum vini: vnde. Johel. iij. Puellā vendiderūt p vino: vt biberent. ¶ Secōm est: ꝙ hoc op⁹ eaꝝ: magis nociuū est q̄ opus diaboli: vbi enim nec hō: nec diabolus: pōt aliqd facere per se: ibi facit vetula: vnde recte pōt dici diabola: eo ꝙ in peccato diabolo assimiletur: a peccato enim hz diabolus: ꝙ sit diabolus: qui creatione est āgelus. Posset ēt dici sathan: ꝙ interpretaꝫ aduersator. Efficatius eni aduersaꝫ saluti eius quā monet ad malū q̄ ipse diabolus. ¶ Tertiū per ꝙ ostendi pōt magnitudo huius peccati est pena serpentis: a dño inflicta. Serpēs enim quē diabolus sibi elegit: vt per eū mulierē decipet decem et ꝙ mulieri assimilaretur: erectus eni erat tūc: ⁊ scōm Bedā. vultuz virgineū habēs: significat recte has vetulas quas diabol⁹ eligit: ad alias mulieres deijciēdas eo ꝙ sint eis similes. Licet āt serpens tanq̄ creatura irrōnabilis nō itellexerit qd fecerit: tamē. in. iij. punitus est cum mulier in duobus punita sit tantū: ⁊ B. vir tantū in vno. n. q: in solo esu peccauit in labore querendo sibi edulium: punita est: vnde dictum est ei. Maledicta terra in opere tuo ⁊c. Mulier superbiuit: ⁊ in fructu peccauit. Ideo deus eam humiliauit dicens sub viri potestate eris. Et in fructu eius puniuit eā dicens. In dolore paries. ¶ Serpens vero quia hominē delecit: prostratus est: cuz prius erectus incederet: vñ dictū est ei. Super pectus tuuz gradieris. Quia habuit in ore mendaciū: ideo in ore eius positū est venenū. Et in cibo punitus est: vnde dictū est ei. Terram comedes oī bus diebus vite tue. Quia mulierē decepit ideo dictum est ei inimicitiaſ ponam inter te ⁊ mulierē. Et post: ipsa cōteret caput tuum. Et est argumentū: ꝙ mulieres sancte multū debeant odio habere tales vetulas non naturam: sed vitiū eaꝝ. Et nisi se correxerint: debent procurare eo mō. quo scōz deū poterunt: vt a vicina sua expellant eas Qualiter ergo punientur vetule que intelligunt peccatū qō faciunt: si sic serpens punitus est: qui non intellexit. Sicut serpēs in ore punitus est: sic punientur: ⁊ ipse. Et q: vitium: ꝙ pro peccato: ꝙ faciunt. bibūt fel draconū erit vinū eoz: ⁊ venenuz aspidum insanabile. Ipsis etiam dicetur. Nō terram comedis: sed carbones comedes omnibus diebus vite tue. Et q: se plantaz vel pōté dialbolo fecerunt: vtp eas ad mulieres diabolus transiret: ipse pstrate conculcabuntur: ⁊ vadent sup eas horribiles vt ait Job. ¶ Quartū est ꝙ legitur. xxviij Eccle. De lingua tertia vbi ita habetur lingua tertia: mulieres fortes eicit: vel mulieres vitatas hz aliam litteram: vel ēt muratas. Et quibusdam interpositis subiungit ⁊ vtilis potius infernus: q̄ ille ignis infernalis nō vrit: nisi illos qui sibi adducuntur: ⁊ qui hoc meruerūt: sed lingua tertia iniustissime exurit igne peccati: illos ēt q sibi nihil nocuerunt. ¶ Quintū est hoc ꝙ vetula talis se habet sicut lingua in corpe diaboli: quod est congregatio malorum: Ex quo satis pōt ostendi: ꝙ multa malicia sit in huiusmodi mulieribus. Si enim tātum est malicie in lingua vnius hominis vt habetur in canti. Jacobi. z. Quantum credenda est habere malicie lingua diaboli? De lingua hominis dicit Jac. Lingua nostra ignis ē: vniuersitas iniquitatis. Et post que maculat totum corpus: ⁊ inflammat rotam natiuitatis nostre inflammata: a geyenna: Ita lingua est inquietum malum: plena veneno mortifero. Quod ō lingua diaboli verissime posset dici: scilicet de vetula: cum diabolus vt faber sit iuxta illud. Isa. Ego creaui fabrum sufflantem in igne prunas. Et iuxta illud. Job. Alitus eius prunas ardere facit. Vetule iste sunt vt folles ipsius. Attestatur autem nigredo vetularum hoc officio. Ipse etiam vetule sunt: quasi larue sub quibus latet diabo-

lus: ⁊ in ḡbus operatur. Si enim se manifestaret in ꝓpria forma: horroré mulierib⁹ incuteret. Ipse etiam ree sunt proditionis apud deū: cuius castra explorant: ⁊ procurāt: vt diabolo tradant: presertim cuꝫ xp̄s in tēpore passionis laborauerit vsq; ad sudoré sanguineū: ⁊ tm̄ doloré sustinuerit: ꝙ nō fuit dolor sicut dolor eius: ⁊ t̄ tū expenderit: ibi enī fractū est alabastrū: ⁊ vnguēt̄ misericordie effusuꝫ t̄ta habūdātia ꝙ eā senserūt celū: terra: ⁊ infernus: vnicā tātū aiaꝫ. s. latronis in actu lucratus est ibi. Ex quo satis pꝫ: quātū peccent hē vetule: etiaꝫ si nō auferrēt: nisi vnā aiam dño in tota vita sua: cū tale dānū faciant ei: quale lucruꝫ ipse fecit in cruce. Jtē si p̄dicator vnus nō lucraretur: in tota vita sua nisi vnā animā: multū faceret: cuꝫ vna anima plus valeat q̄ oēs diuicie huius mūdi: igitur si aliqua vetula toto tēpore vite sue: nullū aliud malum faceret: nec corde: nec ore: nec ope: nisi ꝙ vnā animā deo auferret nimis eēt. Jtez si aliquis vendidisset vnū de vicinis suis comedēdo ⁊ bibendo cū eo: aliquibus: q eum corporaliter iugularent: valde malus iudicaretur. Uel si aliquis ad tantam malicīā peruenisset: ꝙ pro. xij. denarios hominem vnuꝫ corporaliter interficeret. Q nā mala ergo iudicāda est: que tot animas vendit ad interficiendum eas: spiritualiter: comedendo ⁊ bibendo cum eis: ⁊ que non pro xij. de. sed pro potu vno vini interdum in monte vnius anime consentit: preterea incendiarij: qui furuꝫ domos ⁊ aceruos manipulorum incendunt in guerris: pessimi ceteris reputātur: ⁊ maxime sunt exosi: vetule autem iste incēdiarie sunt: luxuria que ignis est vsq; ad consumptionē deuorās: vt legitur in. Job. In cordibus hominuꝫ ponūt: nec parcunt etiam templis: fideles tēpla sunt deo in baptismo dedicata. Jtez si nullū sacrificiū ē deo ita acceptū vt zelus aiarū: nullū sacrificiū est diabolo acceptius vt perditio earū. Et nihil sic deo displicet: vetule tales proprie videntur esse de familia diaboli: ⁊ sic christus voluit vt sup apostolos apparerent lingue ignee: ad ostendēdū quod officiū eorū erat: verbis corda hominū: igne celesti inflāmare: sic diabolus si vellet officium istarū vetularum hominibus ostēdere: linguas igneas igne fetido inferni faceret: super eas apparere.

¶ De malo exemplo ꝙ quod excitatur luxuria. xv.

Q Equitur de malo exemplo qđ frequenter dat occasionem peccato luxurie: ⁊ licet malum exemplum vniuersaliter sit multū timendū: precipue tm̄ exēplū: huius peccati: qr in membris generationi deputatis maxime seuit ꝑ cupiscentia: vnde non accideret de facili ꝙ aliquis videret aliquos fornicari gn temptaretur vnde in ecclesiastico. Qui se iungit fornicarijs: erit neq;. Et Apo. i. ad. C. ex. C. oḡns de chorinthio fornicatore. Nescitis qr modicū fermenti totam massaꝫ corrūpit: Expurgate ergo vetus fermentum. Et Señ. vnū exemplū auaritie: vel luxurie: multū malifecit: ⁊ ets ḡ sūt in matrimonio. Nō est tutuꝫ habitare cū illis: qui virginitatē vel castitatem volunt seruare.

¶ De aspectu mulierum vitando. xvi.

Q Equitur de aspectu mulierum qui valde timendus est: vt potest ostendi ⁊ auctoritatibus ⁊ exēplis ⁊ rationibus. ¶ Auctoritatibus: vnde super illud. Señ. Uidit mulier ꝛc. Dicit Gregor. Non debemus intueri quod non licet cōcupiscere: iste Grego. Pensandū est: quantū visuꝫ debemus restringere: qui moraliter viuimus: si mater viuentium ad mortem per oculos venit. Et eccle. nono. Uirginez ne conspicias: ne forte scādalizeris: in decore eius. Et postea. Auerte faciem tuam a muliere compta. Exemplis potest idez ostendi: vnde. xxxiij. Señ. Cum vidisset. Dinam sychen filius emor reuel princeps terre illius: adamauit eaꝫ. ⁊ rapuit. Et. xix. Señ. Intecit dña oculos suos in ioseph: ⁊ ait dormi mecuꝫ. Et. ij. Regū. xi. Uidit David bersabe lauantem se ex aduerso: super solarium suum. erat autez mulier pulchra valde ⁊ subiungitur: missis itaq; David nunciis tulit eam. Et iudith. Legit. xvi. Colligauit cincinos suos mitra ad decipiendum eū. Sādalia eius rapuerūt oculos eius. Pulchritudo eius captiuā fecit animam eius. Cincinnos vocat capillos eius in serie vna ꝙgregatos. ¶ Multis ēt rationibus potest ostendi ꝙ valde timendum sit nobis aspectus mulierum. quartū. quedam summunt ex pte mulierū. Et alie ex parte oculorum. ¶ Ex parte mulieruꝫ sumere possumus tres rōnes: ad hoc oñdē

dum prima est hec. q̄ a planta pedis usq̄ ad verticem. non est locus in mulieribus. in quo non sit positus laqueus ad capiendū animas. Q̄d satis innuit. Judith. xvi. Ubi dicitur. Colligauit ꝛc. Ubi supra. Ecce laqueus in vertice sandalia eius rapuerūt oculos eī. Ecce laqueus in pede. ꝛ Eccle. vij. Inuenī amariorē morte mulierem que laqueus venatorum ē. ꝛ sagena cor eī vincula sunt manus eius. Hoc dicitur vt q̄ manu eī tenetur sciat se esse tā in vinculis diaboli. Et. vij. Prouer. Ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio: pparata ad captēdas animas. Nō. q̄ diabolus qui exoriat mulieres pellem honeste cōuersationis. ab eis remouēdo ad milues. i. luxuriosas capiendos qui sunt alatis ignobilia q̄ a estatez volant. Ad idē solent canes. vel mirlegi excoriari. Dubium est quomodo hec toleratur inter fideles. q̄ mulieres sic proarant se' ad interfectionē animarum. Si quis faceret foueaz i via ꝛ cā cooperiret. nūq̄d toleraretur? Fouea aūt pfunda. ē meretrix vt legit. Prouer. xxiij. Itē eccle. ix. Ne respicias mulierem multivolam. ne forte incidas in laqueos eius. Secūda rō quare aspectus mulierū sit timēdus ē hoc q̄ mulieres in aspicientibus se. solo visu ignez infernalem succendunt ctiā a remotis. vi Eccle. viij Ne circūspicias speciem alienam. Propter spēm mulieris. plerunt multi Et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit Tertia ratio est. quia nō est aliqua pars in eis que quasi gladio non vtātur in rem se aspicientiū. Ier. o. Gladius ignem sit species mulieris. Quasi ex omni parte sui. sagittas imittunt. Ad quā sagittationē pertinet. q̄ legitur. Prouer. vij. Donec transfigat sagitta iecur eius. ꝛ paulo post multos vulneratos dejecit. non est hoc mirū si multos interficiat. cum densescat multitudine telox. sicut porcus qui dicitur spinosus multitudine spinarum.

¶ De custodia oculorum.

Ex parte vero oculorum possunt sumi. vj. rōnes. ¶ Primus est quia oculi sunt valde veloces ad nocēdum animē. ideo prudentibus opponantur Treñ. iij. Oculus meus depdatus est animam meam. Prudenter timētur multum propter sui velocitatez. Ad idem pertinet q̄ dicit. Ereg. super illud gene. videt mulier ꝛc. Deprimēdi sunt oculi a lasciuia fere voluptatis. quasi quidam raptores ad culpam. Nō enim eua lignum contigisset. nisi prius incaute respexisset. ¶ Secūdo timendi sunt oculi mulieꝝ q̄a remotion nocēt. Visus ꝛ tactus sunt eoꝝ. q̄ sunt immediata. sed visus. non sic propter hanc causam multū timēt balistarij. ꝛ sagittarij. Tertio q. oculi mulieris armis cōtra nos vtūtur. Plures. n. differētias rez opponit nobis visus q̄ ceteri sensus. Sēnsus iste ministrat materiam tentationibus ꝛ quantū ad cōcupiscentiam carnis. ꝛ quātū ad concupiscentiaz oculoꝝ ꝛ superbiā vite. vnde phs. Totius hominis libertas est pēdisse oculos. Oculi sunt per quos paupertatē ferre non possumus. Oculi tota nostra luxuria sunt. Hi nos in omnia quotidie vitia precipitant. Quarto q̄a duces sunt scelez. Inter latrones magis timētur qui vias scientes aliorū duces sunt. Sen. Intelligendum est partem omnē innocentie cecutiem. Hi oculi. Adulterū monstrant hinc incestum. hinc homicidium. q̄ concupiscas. Irritamenta sunt malorum. ducēs scelerum. Quinto ꝓpter corruptionē magnam. que in oculis est. Ad quā corruptionem primo facit facultas ledendi q̄ videntur habere a natura etiam quantū ad peccatum. cui attestatur facilitas ledendi corporaliter q̄ est in eis. Dispositio enim corporalis frequenter attestatur dispositioni spirituali. Ad idē facit hoc quod naturaliter custodiuntur oculi tanta diligentia. Ad vitia. n. tunicis inuoluti sunt a natura. ꝛ palpebra etiam exterior defenduntur. ꝛ cuius obiectione manus si opus fuerit. Et huic ez etiam facilitas ledendi signum est hoc. q̄ per oculos ad mentem nostram mors intrauit. Secūdo facit ad corruptionē istam hoc. q̄ multi corrupti fuerūt in primo peccato vnde post cōmestionē pomi. sequitur in. Gen. Erapti sunt oculi eorum q̄ intelligitur. quo ad motus concupiscētiaꝝ. Non enim intelligendum est. q̄ quasi palpēes ꝛ cecidisserint ad lignum vetitū. vnde super illud. Math. vij. Quid autez vides festucam dicit. Hie. Oculus qui in paradiso peccauit pulsam est reserandus aptus videt nō vt proficiat sed vnde in deterius cadat

Tertio corruptis ex diuturna cōsuetudine peccandi. Tanta aūt est corruptio illa

q̄ quasi in vitijs ꝓcupiscit homo q̄ videt oculus: vnde sup illud. Job. xxxi. Pepigi fedus cū oculis meis. Et dicit. Glo fedus cum oculis pepigit ne prius incaute aspiceret: q̄ postea inuitus amaret. ¶ Sexto Jō sunt multū timēdi oculi: q̄ vsus eorū est valde necessarius. Quanto. n. est vsus magis necessarius tāto ꝛ abusus eius est magis timēd⁹ licet lingua valde corrupta sit: nō includi potest longo tempore. Et sic cessando ab eius vsu cauet homo ab eius abusu. Sed oculi nō cessant videre: vnde nō cessant peccare. Unū. ij. Pe. ij. Oculos habētes plenos adulterij: ꝛ incessabilis delicti. ¶ Septio timendi sunt oculi. q̄ sunt quasi due porte in castro corpis nostri: q̄ si dñetur diabol⁹ simpliciter erit dñs corporis nostri. Qui. n. habet portas alteri⁹ castri. habet ꝛ castrū. Unū. Job. xxxi. Post illud. pepigi fedus ꝛc. subiungit. Quā. n. partem haberet in me deus desup vbi insinuat: q̄ nihil habeat deus in homine: si oculos nō habeat. Sicut nō est dñs castri q̄ nō hꝫ ibi ingressuꝫ egressū. Et vt breuiter cam: Breuis. est omnis malitia sup malitiā mulieris vnde legit. Ecce. xxxi. Et nihil oculo nequi⁹ creatū est vt legit. xxx. Eiusdē. Quū in aspectu mulierū: hec duo valde timēda cōiungunt: cōstat aspectū mulierū valde timēdū esse. Jō. Job. sciēs oculos esse hostes valde nociuos fedus cum eis pepigerat: vt nec cogitaret de virgine. Jō et legūtur quidā phi. sibi oculos eruisse. vñ. Jō. Nō doleas si hoc nō hēas: q̄ formice: ꝛ muscę ꝛ serpētes hūt. i. oculos: sed illū oculū te habere letare de quo in cantica vulnerasti me soror mea sponsa in vno oculoꝝ tuorū. Denicq̄ quosdā mūdi phos legimus vtrotā cogitationē ad puritatem cogerent. sibi oculos eruisse. In hoc tamē non debemus eos imitari.

¶ Qō valde timēdū ē trib⁹ rōnib⁹ pbat.

Equit de colloquio mulier: q̄ valde timēdū ē: q̄ ꝓz. Primo per hoc q̄ sermo mulier insinuat eē recte. vij. Prouer. Ubi sic legit: de fallaci muliere q̄ irretiuit eū sermonibus multis. e

Secundo ex hoc q̄ ꝓparat igni. Eccle. viij. Ubi sic legit. Colloquiū illi⁹ q̄si ignis exardescit. Tertio ex hoc q̄ ꝓparat gladio acuto. Prouer. v. Fauus distillans labia meretricis ꝛ nitidius oleo guttur eius nouissima āt eius amara quasi absinthiū ꝛ acuta quasi gladi⁹ biceps. xvij.

De turpiloquiorum instrumento.

Equitur de auditu cantionū amatoriaꝝ: ꝛ turpiloquioꝝ ꝛ instrumētoꝝ musicoꝝ. Auditus cantationū valde timēdus ē vñ. Eccle. viij. Cū saltatrices ne sis assiduꝰ nec audias illā ne forte pereas in efficatia illius. Ad auditū turpiloquoꝝ possumus referre: q̄ dicit apostolus. Corrūpūt bonos mores colloga mala vel praua. Musica ē instrumēta multa sunt timēda. frāgūt. n. corda hominū: ꝛ emolliūt. Et ideo scōz vebrū sapiētis essent frāgenda. ¶ Qō valde periculosum est. iij. testimonijs comprobatur. xix.

Equit de tactu mulieruꝫ: q̄ valde periculosus ē: sicut pōt oñdi multis testimōijs scripture. Et primo ex hoc: q̄ legit. Eccle. viij. Cū aliena multere ne sedeas oino nec accūbas cū ea sup abitū eius ꝛc. Secūdo ex hoc q̄ legit xxi. Eccle. Qui tenet eā: quasi q̄ appḧendit sorpionē. Tertio ex hoc q̄ legit vij. Eccli. cuia sunt manus eius. iij. Ex hoc q̄ legit Prouer. vi. Nunq̄d pōt homo abscōdere ignem in sinu suo: vt vestimenta eius nō ardeāt? Aut ambulare super prunas: nō comburūtur plante eius? Sic qui ingreditur ad vxoreꝫ proximi sui: nō erit mūdus cum tetigerit eam. ¶ Ad idem facit exemplum andree episcopi supra positum qui sanctimonialeꝫ percussit manum: de qua percussione princeps demonū: a deo ceratus est. Ad idem facit exempluꝫ q̄ habet in dialogo: de quodam sacerdote. q̄ habuerat cōcubinam: sed eam dimisit ꝛ ei nō cohabitabat immo sanctissime vuebat tandem vero egrotante ad mortem circūstantibus dubitantibus: vtrum tā pūs recessisset: illa que tunc ibi erat accessit ꝓpe: temptans vtrum adhuc spiraret. Ille aūt vidit eam: ꝛ cū magno conamine loquut⁹ ait. Recede mulier recede adhuc vivit ignis culus: tolle palleam. Ad idem facit qō legitur in vitis patrū de quodam fratre: q̄ volens cum matre trāsire flumen manus suas involuit pallio eius: ꝛ prauit eam vltra. Et interrogatus ab ea ur hoc faceret. rñdit. Corpus mulieris ignis est: ꝛ eo ipso ēt q̄ contingebam te sentiebat mihi memoria de alijs mulieribus.

A ¶ De remedijs cõtra peccatũ luxurie. xx.

Dictum est de hijs que dant occasionẽ luxurie. cõsequẽter dicendũ est de remedijs cõtra hoc peccatum.

Cũ aũt luxuria sit ignis sicut pz ex predictis: necessario erit triplex remediũ contra eã sicut cõtra ignẽ vsuũt triplex solet adhiberi remediũ. ſ aut p aq̃ infusionẽ: aut ligno rum subtractionẽ: aut elongationẽ. ꝟbi gratia. Si olla que iuxta ignẽ est: adeo ebullit: vt effundatur. qđ in ea ꝙcinet: aliqđ horum frium fieri cõsueunt. Uel aq̃ frigida olle infunditur: vel de lignis subtrahitur: vel olla ab igne elongatur. Sic etiã faciendum est cõtra ignẽ luxurie. Si qs videat se temptari peccato illo: cõsiliũ vnũ ẽ vt ad aquã recurrat: vel ad aquã frigidã: quaꝝ pijciat sup se: ad litterã: vel ad aquã lachrymarũ vel ad aquã. i. tribulationẽ quãcũq̃: vel recipiat disciplinã bonã: vel puniat se fortiꝫ vel trahat sibi pilos barbe: vel capitis: vel si non vult adhibere tribulationis presentiã: saltẽ adhibeat eius memoriã vt cogitet de penis que debẽtur peccato luxurie. Ad istud remediũ pertinet ꝙ legitur puer. xx. Bolor vulneris absterget maculaz. Et. xi. Eccle. Malitia vnius horę oblitionẽ facit luxurie maxime. Ad idem ꝑtinet: qđ legitur in vitis patrũ de quodã sene. cum temptaretur grauiter de quadã muliere. quã receperat in hospitio suo. ipse accẽdit lucernã ꝛ cõbussit omnes digitos suos. Sicut aũt ille merito cõbureretur: sup cuius vestem ignis caderet: qui pre pigritia illuz a se nõ excuteret: nec esset cõpatienduz ei. Et sicut merito domũ suã amitteret q̃ videns domum suam cõburi: aquã nõ quereret. Sic merito ignis luxurie eos consũmit. qui ad aquã tribulationis nõ currũt: cum vident ignem consumere: non vestes suas: vel domũ: sed seipsos. In qua pigritia satis ostenditur: qđ magis vilipendant seipsos: q̃ aliqua ipsoꝝ. Seneca nil est homini seipso vilius. Si homo intraret in aquã frigidam

B tunc vsq̃ ad pectus: ex quo nõ imineret ei ex hoc periculũ non esset hoc malũ. Secũdum consiliuz est: vt homo sibi subtrahat de cibo ꝛ potu. Secundũ enim ligna silue exardescit ignis. v. legitur in Eccle. Et pre cipe de illis generib⁹ ciboꝝ ꝛ potuum que incitant ad luxuriam: vt sunt fortia vina: ꝛ acutisapores. Ista enim sunt: nõ qualia-cũq̃ ligna ad nutrimentũ luxurie: sed sunt quasi facule ardentes: ad eum incendẽduz vnde sicut dereidendus esset qui faculis ardentibus domum suam incenderet: si diceret ꝙ cõbustio eius sibi non displiceret. sic deridendi sunt qui dicunt se velle continere. cum talibus cibis ꝛ potibus ꝛ domos suas incendant. Tertiuz remedium est vt homo elõget se ab igne luxurie. hoc remedium docet nos apostolus ꝑmo ad Cori. vi. Fugite fornicationẽ super qđ verbum dicit. Ambro. Cum alijs nempe vicijs potest expectari cõflictus. Hanc fugite ne ad proximetis: quia non potest aliter melius vinci. Ad idem monemur exẽplo ioseph. de quo legitur. xxx. Gene. Qđ cũ dña sua diceret ei dormi mecũ ipse relicto in manu eius pallio. fugit ꝛ egressus foras.

¶ Quomodo fugiendo pugnandũ sit cuz peccato carnis: ratio ostenditur.

C t Ripler autem ratio põt assignari quare fugiendo pugnãdũ sit cum peccato carnis: prima est: qz luxuria ignis est: hõ vero est vel fenum vel stipula vel stips. Primũ potest haberi ex illo verbo. Isa. Omnis caro fenum Secũdo ex illo verbo Eccle. Stupa collecta sinagoga peccantiũ. Nulla autez securitas est stupe: vel feno: ꝙ est iuxta ignẽ. Secunda ratio est: quia luxuria est peccatum valde imundum. vnde sicut non esset bonuz luctari cum homine lutoso. quia licet vinceretur tamen inquinaret: sic non esset securum luctari cum peccato isto. Uix enim potest esse: ꝙ homo non inquinetur ibi. Ad hoc põt referri: ꝙ legitur. Eccle. xiij. Qui tetigerit picem: inquinatur ab ea. Tertia ratio est: quia non est bonum pugnare de de prope cum hoste illo qui ex proximitate sumit vires. Talis est luxuria. Corpus enim nostrum: ꝙ prius erat nobis pacificum. conuertitur in hostem: vnde sicut princeps aliquis timet pugnare cum hostibus suis. quando credit quod in exercitu suo multi sunt proditores: qui debeant iuuare hostes suos: quando conflictus venerit. Sic debet homo timere pugnare: cũ luxuria. cũ corpus nostrũ ad modũ proditoris ꝓtra nos in pugna illa fiat. Ad hoc autem ꝙ mulieres a nobis fugiende sint faciunt testimonia scripture q̃ sequuntur. Ecclesia. xxv. Commorari leoni ꝛ draconi

placebit magis ꝙ habitare cū muliere neꝙ Jer. Janua diab. via iniquitatis scorpionis percussio. nocuū genus est femina rum. Idē. Ego iudico si cum viris femine habitent: vicariū diaboli nō deerit. Ex his. n. aucupatū est ab initio peccatū. xxvi. Eccl. A muliere initium factus est peccatū: ꝛ per illam omnes morimur. Jer. Prima temptamenta clericorum sunt frequentes accessus mulierum.

¶ De trib⁹ que solent homines aliquādo decipere qui cuz mulieribus habitant ad peccatum luxurie. ca. xxi.

Ed tria solēt aliquos circa hoc decipere. s. sanctitas mulierꝫ. fiducia de propria castitate: consanguinitas. Contra primū dicit Jero. Si pudicaz queris feminā quā videris bene cōuersantem mēte dilige. nō corporali frequētes accessu. cōtra secūm similiter dicit. Postiolū tuū aut raro aut nunq̄ mulieruz pedes terant. vide ne sub eodem tecto manseris: nec in p̄terita castitate confidas: Nec Dauid sanctior. nec Sāsone fortior. nec Salomone potes esse sapientior. Ademēto semper qđ paradisi colonū: mulier de possessione sua eiecerit. Si dixerit forsitan aliqs se nō stipulā esse: timo ferruz: ꝛ ideo nō oportere eum timere mulierꝫ familiaritatez: scimus q̄ ignis ipm ferrum imutat: ꝛ quasi igné induit. Sicut ꝛ ignis luxurie: etiam hoies ferreos imutat in malum. Unde Jer. Ferreas menes libido domat. Ex duob⁹ etiā lapidibus si inuicē collidantur. ignis exit. Sic ex familiaritate duaruz personarum: que quasi lapidee videnť extrahitur qñq̄ ignis luxurie. Preterea: ꝛ si murus a candela iuxta se posita nō cōburatur: tamē denigratur: sic licet hō nō cadat ex familiaritate mulieruz in peccatuz carnis: tamē aliquantuluz inquinatur. Unde Jer. Cū rede mihi non potest cum domino toto corde habitare: qui feminarum accessibus copulatur. Cōtra. iij. Dicit Jer. Si generis gratia iudicas mulieres nullo mō dimittere. Ademēto q̄ Thamar a fratre suo corrupta sit. Precipue debet hō cauere. ne sit solus cū sola. unde Jer. Solus cū sola secreto. ꝛ absq̄ arbitris ne sedeas. Ad hoc facit qđ legitur. xxxix. Ben. Accidit quadā die vt intraret Joseph domū: ꝛ operis gppiā absq̄ arbitris faceret. Ut illa apprehensa lacinia vestimenti diceret dormi mecum: ꝛ ipse fugit. Sic fugiende sunt mulieres ꝛ munuscula earuz. Unū Jer. Crebra munuscula. ꝛ vestes ori applicatas: ac degustatos cibos. blandasq̄ qđ ac dulces literas sanctus amor non habet. Fugiēda ēt sunt loca in quibus hō possit vel spectare mulieres: vel spectari ab ipsis. Ad qđ ptinet quod legitur Eccle. ix. Noli circūspicere in vicis ciuitatis: nec oberraueris in plateis illi⁹. Auerte faciez tuā a muliere compta. Ad hoc multum essent admonendi homines post pascha. Hoc est enim occasione ciduandi multis. licet autez sint fugiēda loca vniuersaliter in quibus mulieres possunt videre vel videri.

¶ De choreis q̄ malum sit ducere eas multis testimonijs scripturarum rationibusq̄ probatur. cap. xxij.

Pecialiter tamē sunt fugienda loca in quibus choree ducuntur.

¶ Unde hic de choreis agemus: ostendemus q̄ malum sit choreas ducere.

¶ Primo ex testimonijs scripturarum.

¶ Secundo rationibus multis. De testimonijs vero scripturaruz sufficiat ponere. vij. Primū est illud verbū Augustini. Melius est in diuitis diebus arare vel fodere q̄ choreas ducere. Secūm est illud qđ legit. Exo. xxxij. Cū appropiquasset Moyses ad castra: vidit vitulum ꝛ choros. tratusq̄ valde: p̄cecit de manu tabulas ꝛ cōfregit eas ad radicē mōtis. Deinde assumptis secum filijs Leui. interfecit tria milia. Alia littera hz. xxiij. milia. Ex hoc q̄ moy. qui erat māsuetissim⁹ hoīum qui erant in terra: adeo iratus fuit. ꝛ tantā vindictam sumpsit de hoc q̄ dei honores vitulo ipēderant ꝛ choreas duxerant. Satis pōt cē manifestū quantū irasci deberet. si quis zelum animaꝝ haberet qñādo diuino seruitio temptō ꝛ neglecto. videt diuinos honores impēdi nō vitulo: gest creatura deo ꝛ ipsi vanitati vel lasciue p̄ vitulum designate. Vitulus. n. animal est lasciū. Cēporibus illius gbus deberēt audire hoies cant⁹ ecclesie audiūt cant⁹ lasciue. Certiū testimoniū est illō qđ legit. Mat. xiij. Qđ saltatrix fecit āputari caput Johānis In hoc. n. p̄figuratum est. quantā potestatem habiture erant saltatrices ꝛ cantatrices ad separandum eos. in quibus est

gratia dei: qui per. Johānē designant a capite suo xpō. ¶ Quartū testimoniū ē illud qđ legit. Eze. xxv. Pro eo qđ planxisti mānu tua pcussisti pede: et gaudisa es ex toto affectu super terrā israel: Ecce ego extendā manū meā super te: et tradā te in direptionē et interficiā te de populis. ¶ Quintū est illud Hugu. Dis motus petulantie saltus est in protūdū colace. vt. est istud qđ refert. Bre. in dialogo. De quadam sorore: cui de nocte in visione beata virgo apparuit: atq; coetias in albis vestibus puellas ei ostendit. Quibus cum illa se admiscere appeteret: ꝛ se eis iūgere nō auderet: dtē Marie voce regsita est: an vellet cum eis esse: et in eius obsequijs viuere: cui cum puella diceret: volo mandatum ꝑtinus accepit: vt nil vltra leue: et puellare ageret a risu: et locis abstineret: sciēs qđ inter virgines: quas viderat ad eius obsequiū die. xxx. ventret: quibus visis in cunctis suis moribus puella immutata est: et oēm a se leuitatem puellaris vite remouit. Cumq; parentes eius eā mutatā mirarentur: qđ sibi beata virgo fuisset: et qua die ita esset ad eius obsequium indicauit. Tunc pōt. xxv. dies febre correpta est: et die. xxx. cum hora exitus sui appropinquasset: eadē dei genetricē: cuz' puellis quas per visiōez viderat: ad se venire conspexit. Cui se vocāti. Rñdit. Et aperta voce clamare cepit. Ecce dña venio. Hac inquaz voce reddidit spiritū: et exorpore virgineo habitatā cū suis virginibus exyt In hoc qđ puella q̄ volebat ꝓcessioni beate virginis interesse: mādatū accepit: vt a locis abstineret. Satis pōt ꝓpēdi: qđ ingressus processionis choreaz prohibeat ab ingressu processiōis celestis: vnde multū fugiende sunt huiusmodi ꝓcessiones: q̄ a tali ꝓcessiōe hominē ꝓhibēt. ¶ Septimuz testimoniū ē. Apo. ix. Ubi legit: qđ ascēdit sicut fumus putei abyssi: sic tum⁹ fornacis magne et obscuratus est sol: et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram. Fumus ascendens de puteo abyssi est fetor: et ardor luxurie: qui obscurauit solem. i. cetum sacerdotum: quoruz est illuminare ecclesiam: et aerem. i. cetum contēplatiuorū pro magna parte. De hoc fumo exierūt locuste. i. cantatrices et saltatrices se non regentes ratione: sed incedentes in ordinate: ac si bruta animalia essent. De locuste nihil omnino virēs relinquūt i homine: sicut de locustis egypti loquitur. x. Exo. De locuste dicūtur exisse de fumo putei: non quia habeant ab eo quod sint: sed quia habēt inde quod locuste sint. Alique enim quarum corda infecta sunt ex fumo putei abyssi procurant choreas. Alie vero ex leuitate sola in principio eis consentiūt. Juxta hunc modum loquendi dicitur diabolus esse pater malorum: non quod ipsi habeant ab eo qđ sunt: sed habent ab eo. i. ab eius imitatiōe qđ mali sunt. ¶ Segtur etiā in visione. Johānis gbusdā interpositis: et similitudines locustaz similes equis paratis in prelium: innuit hic qđ ornatus mulierū ē quedaz ꝓparatio ad hoc qđ diabol⁹ eis insidiat: et demū in eis ipugnet: vñ sicut ꝓpha dicto e dño: qđ ipe posuit ferru sale i equū gloie sue i pīto: sic diabol⁹ facit de talib⁹ mulierib⁹. Segt: et sup capita eoꝝ tāq̄ corone similes auro. Pertinet ad ornatum quem habent tales mulieres in capitibus: et insinuatur qđ ornatus quos ille mulieres deferunt in capitibus quos acquirūt a suis amasijs sint quasi corone ꝑ multiplici triūpho: quē habuit diabol⁹ p eas de filijs dei. Sic solent strenui milites in torneamentis in capitibus equoꝝ suoꝝ corōnas ponere de floribus. ¶ Segtur et facies earū sicut facies hominuz. Sic facies earum dicit: et nō facies hominū: propter mulieres que se depingunt: quarū facies sunt quasi larue sub qbus facies naturales latent: qs dñs eis dedit: que sunt pallide. Ad qs pertinet qđ dicit. Jero. Qua fiducia ingt erigit ad celos dei vult⁹: quos cōditor nō agnoscit. ¶ Segtur et habebāt capillos sicut capillos mulierū. Hoc dicitur ꝑpter illas que deferūt crines a mortuis mulieribus abscissos: qui non sunt capilli mulierū: quia nec mortuarum sunt: quia ab eis abscisi sunt nec illarū sunt que eos deferūt sicut vne nō sunt sp̄ naturā: et si eis alligent: et mirū ē quo mulieres nō timēt deferre capillos mulier⁹ mortuarū: et hēre eos de nocte ad caput suū. Sed verisimile est qđ diab. hanc audaciā ꝑcuret in eis: cui⁹ signū ē hoc: qđ ipse timeret deferre camisiam vel aliā vestem mulieris mortue. De capillis vero nō timēt de qbus magis videtur esse timendū. ¶ Segtur et dentes earū sicut dentes leonū. Hoc pertinet ad

rapacitatem talium mulierꝫ. Ad qđ pertinet qđ legit. Eccle. ix. Ne respicias mulierē multiuolam. Tot. n. volunt ab amatoribus suis tales mulieres: ꝙ mirꝫ est. Sequitur: ⁊ habebant loricas: sicut loricas ferreas. Hic insinuatur incorrigibilitas earuꝫ Sicut. n. in lorica non pōt vna macula ab alia separari. Sic nō pōt eis psuaderi. vt vnū de ornamentis suis dimittant. Et vox alarum earum sicut vox curruuꝫ equoruꝫ multorꝫ currentiū in bellum. Sicut exercitus magnus solo tumultu hostes fugat: q̄ docꝫ ⁊ deuincit: ⁊ clamore aues volantes cadere facit: sic exercitus diabolicus choreaꝫ: solis irrisionibus ⁊ clamoribus suis deuincit bonos: ⁊ illos qui habebant pennas virtutum a sublimitate vite inchoate cadere facit. Qđ dicitur alaꝫ ptinet ad velocitatem quā hūt in discurrendo. Qđ dr vox curruū ptinet ad tumultū quē facīūt Seqtur: ⁊ habebant caudas similes scorpionibus: ⁊ aculei erāt in caudis eaꝫ. Hoc referēdū est ad hoc: ꝙ mors eterna: ē finis carnaliū voluptatuꝫ: vel ad hoc quod ad mortem culpe homines pertrahūt. ¶ Sequitur ⁊ potestas eaꝫ pōt nocere hoibus mensibus. v. Hoc potest referri ad hoc: ꝙ a pasca: vsqꝫ ad autumnuꝫ precipue nocent choree ecclesie dei. Sicut. n. reges tempore isto solent ad bella procedere: vt hostibus suis auferāt: ꝙ in hyeme labore acqsierunt: sic diabolo. q̄ cito est pasca: congregat exercitus chorearuꝫ: ⁊ aufert ecclesie qđ in aduentu ⁊ quadragesima acqsiuit. Segtur ⁊ habebant sup se regem angelū abyssi. Diabolus. n. rex est cui nomē ebraice abadon. grece aūt apollion. ⁊ latine habēs nomē exterminans. Intelligi Ā patria vite exterminare: est exulem facere. vnde merito vocatur exterminās diabolo temptans hoies: per mulieres: q̄ per eas in hoc exilio sumus iuxta verbū. Jero. prius positum. Demēto semper ꝙ paradisi colonum: mulier de possessione sua eiecit. Et valde potēs est demon ille ad faciēdū exulare homines a celesti patria.

¶ Rōnes qb⁹ malū est choreas ducere.

Consequenter ostendendū est rationibus q̄ malum sit choreas ducere. vij. Autem sunt per que hoc potest oīdi. ¶ Primuꝫ est hoc: ꝙ in choreis nō habet diabolus vnicū gladiū: sed tot quot sunt ibi pſone pulchre ⁊ ornate. Iuxta verbum. Jero. prius positum. Gladius ignit⁹ est spes mulieris. vnde non parum timēdum est: vbi tot gladij hostis conspiciuntur. cum vnicus etiaꝫ gladius eius multū timeatur: ibi percutit diabolus gladio euaginato. Tunc enim pallia ⁊ supertunicalia eaꝫ remouentur cū alibi pcutit gladio isto inuoluto. Qum etiam gladius iste ex omni parte secet: ibi ex omni parte percutit eos. Oīndit. n. se ibi ex omni parte ante ⁊ retro a dextris ⁊ a sinistris. Percutit ēt ibi gladio eracuto. Ad choreas enim nō veniunt nisi prius preparate. sint Que pōpatio quedā eracutio est gladij diabolici Motu etiam circulari quasi quadaꝫ mola diaboli eracuitur gladius iste scilicet pulchritudo. Augetur. n. que pallida est: ⁊ quasi febricitās ibi a fatuis pulchra creditur. Secundum est: ꝙ diabolus non vtitur ibi vinea facula ad accendendum corda hominū: iꝫ pira immēsa: vnde cum vix possit esse aliquis diu iuxta vnam de faculis istis: quin calefiat: quomodo nō calefiet: vbi sunt tot facule ardentes? Dulieres que filias suas ornant ⁊ ad choreas mittunt quasi festucas vngunt vt melius ardeant: ⁊ in ignem proiiciunt. ¶ Tertium est ꝙ in choreis vtitur diabolus potentioribus armis: que habet: ⁊ fere omnibus modis: quibus vti potest. Potētiora arma: que diabolus habeat: sūt mulieres. Qđ pꝫ ex hoc: quod diabolus elegit mulierē ad deiiciendū primuꝫ hominē. Has etiam elegit balaam ad deiiciendū filios israel vt legitur in libro numeoruꝫ. Hāc dimisit diabolus. Job. Sperans ꝙ per eā deiiceret eū. Per hanc ēt voluit deiicere. Tobiam. Per hanc. Dauid. Sansonem: ⁊ Salo. delecit. Cū autem tribus modis p mulieres tēptet homines: tactu: visu: ⁊ colloquio: hiis tribus modis similiter in choreis: per mulieres temptat homines insipientes. s. tactu manuum: cantus suauitate: ⁊ pulchritudinis ostensione. In qbus quantum sit periculum: ostensuꝫ ē prius. ¶ Quartum est: ꝙ nulli sancto vel sancte deseruiunt: que choreas ducūt. immo omnibus contumeliam dicunt vel faciūt. Sicut enim contumeliam facit aliqui sancto qui peccat in loco ei dedicato: sic qui peccat in tempore ei dedicato: vnde cū in nul

lo festo timeant choreas ducere nullū tan-
cto timent contumeliaz inferri. Et hoc pz
cum prohibitus sit labor eis in diebus fe
stis: etiam ille qui esset ad honorem dei: z
ad vtilitatem vel propriaz. vel pximi. Nū
q̄ concessus est labor: qui fit in contume-
liam dei z sanctorum: z damnum pximi.
Irridendus videretur esse: qui peteret re-
quiem pro ducētibus choreas: que absq;
penitentia decesserant: cum laborē in vita
sua quieti preelegerint: z non in diebus fe
stis quiescere voluerunt: nec habēt aliquē
sanctum qui pro eis intercedat: quia om-
nibus contumeliam fecerunt. ¶ Quintū
est quia ducentes choreas: quodammodo
faciunt contra sacramenta omnia ecclesie
Primo cōtra baptismum: quia frangunt
pactū: quod inierūt cuz deo in baptismo
quuz patrinus eaz̄ dixit p eis: ab renū
tio diabolo: z omibus pompis eius. Pon
pam enim siue processionem diaboli intrāt
quum choreas intrant: vnde paterni eaz̄
possunt timere: ne de promissione illa: rel
apud deum inueniantur: si non ammonu
erint eas diligenter ne choreas intrent.
Processio est diaboli chorea: in qua qua
si conuerse diaboli se habent: que non in-
trant: sed assistunt. Tanq̄ moniales dia-
boli sunt: que intrant: z cantant: que autē
assistunt: participes sunt malefactoz̄: que
ibi fiunt: sicut conuerse sunt participes be
neficiorum qui fiunt a sororibus: que no-
uerunt cantare: signum autem q̄ chorea
fit processio diaboli est hoc: q̄ tendit: ad si
nistram. Sic q̄ potest referri illud: quod le
gitur. Prouer. iij. Vias q̄ a dextris sunt
nouit deus. Peruerse vero sunt: que a sini
stris sunt. ¶ Contra sacramentum etiā or-
dinis faciunt quodammodo: que choreas
ducunt. Sunt enim quasi simie clericoz̄.
Et tale seruitium diabolo offerunt: quale
clerici deo. Et per cantus earum cantus
ecclesiasticus contemnitur z negligitur: q
enim deberent interesse vesperis: interfūt
choreis. Contra sacramentum etiam ma-
trimonij fit ibi. Et quia maritis ibi multū
detrahitur: quibus dicitur p mū. mari. fi.
z c. z multi ibi incitantur ad faciendū cō
tra matrimonium fidē. Et per eet etiam pra
matrimonij legem: predicatur ibi: vt cum
cātatur. q̄ pro prauo marito vxor dimitte
re non debeat: quin amicum faciat cum
scōm legem dei: etiā leprosuz dimittere nō
debeat: quin loco z tempore debitum ei
reddat: si ipse voluerit. Faciunt etiam con
tra sacramentum cōfirmatiōis: quo in frō
tre signum crucis susceperunt tāq̄ empte
passiōe christi. In choreis vero signo chri
sti abiecto: signum diaboli pro eo in capi-
te posuerunt signū. s. venalitatis. q. christ⁹
non emerit eas. Posuerat christus vexillū
suū in fronte tanq̄ in eminētiore parte ca-
stri sui. Et ipse vexillum diaboli pro eo po
suerunt non absq; cōtumelia magna chri
sti. Faciunt etiam pra sacramentuz peni
tentie: per quam deo reconciliate erant: in
quadragesima dum pacem illam frāgunt
z in exercitu diaboli vadunt. faciunt etiā
pra sacramentum altaris: qz ad mensam
domini: panem celestez susceperūt: z post
nihilominus dei terram igne infernali in
cendūt: similes Jude: qui cum commedis
set ad mensaz dñi sui: accepit cohortez: z
a pontificibus z pharisees ministros: z ve
nit contra iesuz: vt legitur. xviij. Jo. Cōtra
sacra ꝯo extreme vnctiōis pauce possunt
facere: quia pauce illud susceperunt. Si q̄
tamen susceperunt: ipse faciunt cōtra illud
quoniam sanitatem acceptam a deo in sa
cramento illo: expendunt in contumeliaz
largientis. ¶ Sextum pquod potest osten
di: q̄ malum sit choreas ducere: est multi-
tudo peccatoz̄: que cōmittunt pone: q̄
choreas ducunt. Peccant enim gressu: or
natu: cantu: tactu. visu: auditu. z c. Gressu
peccant. Nullum enim passum faciunt q̄
nō bene pnumerent. vnde xxxi. Job. Nō
ne ipse pspiciat vias meas: z cunctos gres
sus meos dinumerat? Ornatu vero pec-
cant. v. modis. Primo qz inde supbiunt.
Secūdo qz corda intuentiū ad luxuriam
accendunt. ¶ Tertio: qz aliis qui nō hñt
similes ornatus: erubescentiam faciunt: z
dant eis occasionem pcupiscendi similia.
¶ Quarto reddunt eas querulas z mole
stas maritis suis. ¶ Quinto quia si similia
a maritis habere non poterunt: per pecca
tū ea aliunde habere volunt. Cantu etiam
peccāt multipliciter. Primo: qz attrahunt
corda aliquaruz psonaz̄: que non sunt in
ris sui vt sunt iuuenes maritate: vel filie
familias: quibus mariti vel parentes phi
bent ne eāt ad choreas z tamen adeo tra-
hunt corda earum: q̄ vadunt z in redi

tu parentes vel mariti verberant eas. Ju
rant:litigant:z multa alia mala occasiõe
ista faciunt:ppter hoc comparantur can
tatrices. Strenis. Isa.xiij.Ubi sic legitur
Respondebunt ibi vlule in edibus suis.z
syrene indelubris voluptatis: vlule aues
sunt que rostro in palude fixo strident vn
de significant cantatrices:que rostro.i.cor
de fixo in palude luxurie cantant Syrene
sunt secundum quosdam:pisces marini in
specie mulebri:que dulci cãtu suo:homi-
nes decipiunt.Delubra vocantur locain
gbus voluptuosi vacant voluptati:vt eos
insinuet cẽ idolatras.¶ Sexto cantus ea-
rũmtemptat etiam corda sanctorum:z ẽ
ista sagitta diaboli mirabilis a qua nõ de
fendit murus nec aliquid tale.Ab ornatu
potest homo abscondere se.sed a cantu nõ
¶ Tertio:qñq potest esse cantus earũ oc
casio mortis alicui infirmanti:qui quiete
indigeret.Et si quiesceret curaretur.Mo
ritur aũt:quia cantatrices non pmittunt
eum gescere.¶ Quarto assistentes ad libi
dinem inflammant.Sicut.n.cantus ecclesia
sticus excitat ad spiritualem deuotionẽ.sic
talis cantus ad libidinem ¶ Quinto cor
da audientium inebriat vino gaudij tem-
poralis:vnde quasi ebrij.vel obliuiscũtur
omnino:z etiã se ratiõe nõ regũt. Preter
hoc est interdũ in cantilenis earũ turpilo-
quium:z mendatium etiam contra legẽ
dei.bene mlz est.qñ o apud christianos h
tolleratur:qđ inter eos ptra legẽ eoz pre-
dicetur.quũ apud gentiles statutũ sit:vt q
cũcq contra legemeorum predicauerit in
terficiatur.¶ Ouũsq ẽ q̃tũ sit periculũ cho-
reaz pseqnter oñendũ ẽ:q̃ fatuũ sit in p̃
senti vita choreas ducere:vel alia signa le
titie habere.Fatuitas vero ista satis appa
rebit nobis:si diligẽter attẽdamus. Ubi
sumus:z quo tendimus. In prima pside
ratiõe inuenietmus nos ee in exilio in val
le miserie:z lachrymaz:in regione vmbre
mortis.De prio dicit Aug. Nescim⁹ quo
fine clãudimur i exilio isto.Et in p̃s.Quo
modo cantabimus:canticuz.d.inter.a.Si
viris sanctis grane est:cãtare in terra alie
na:etiam canticũ domini.quid debet esse
de cantico diaboli?De secundo etiaz dicit
Augustin⁹. In valle miserie sumus inqua
eo⁹magis flendum:quominus flemus.q
deberemus esse in celo:vel saltem in terre
stri paradiso:qui est locus amenissim⁹:vsq
ad globum lunarem attingens:sed sum⁹
i valle miserijs plena.vnde interdũ infixi
sumus in limo profundi:z non est substã
tia vsq ad genua.Ubi ventis z grandi-
ne:z pluuijs impugnamur.Ubi aduersãtur
nobis:que ad seruiendũ nobis creata sũt
quedã animalia:vt lupi:leones:z serpẽtes
volentes nos interficere:quoz quedã nõ
permittũt nos gescere.nec de nocte:nec d
die:vt pulices:z similia.Quedã nobis vo
lũt eruere oculos vt culices. Ad tertiũ pti
net quod legitur.In ps. Assẽsiones in cor
de suo disposuit:i valle lachrymaz.Quis
locus ẽ cantui:vel risui in valle lachrymaz
rũ?Ideo dicit in Eccle.ij.Risuz reputaui
errorẽ.Et Aug.dicit sup Johãnez risum
talẽ esse frenetico.Et in ecclesiastico:dr
q̃ musica in luctu ẽ importuna narratio.
Sicut.n.importuna esset eius narratio:q
narrationẽ suam pponere vellet:lz ei om
nes indicerent silentiũ: sic importuna est
eoz narratio:q i risu:z leticia sunt in mũ
do isto:cum oia ad fletũ moneant: que in
hoc mũdo videtur si vere agnoscãtur:vñ
Eccle.i. Qui addit scientiã:addit z dolo-
rẽ. Mala presentis vite per se z i mediate
luctũ inducũt. Bona vero presentia indu
cũt cãz luct⁹.i.peccatũ. Quocũcq se vertat
homo:videt vnde flere possit z debeat.
Si sursum respiciat:videt celestem patriã
a qua exul est:incertus vtrum vnq̃ ad caz
sit perueturus. Si deorsuz respiciat:videt
sepulchrũ suum terram.s.in quam necessa
rio reuertetur. Si ad exterã prosperitatis
z sinistraz aduersitatis se vertat:: videt q
cadũt a sinistris mille:z ad dextris.x.mil.
Si ãt respiciat:in promptu sunt multe can
se flendi.Ju occulto vo.i.a tergo sũt mul
to plures. Plura.n.sũt:de qb⁹ debemus
flere:q̃ nõ videmus q̃ ea q̃ videm⁹. Quis
locus põt eẽ risui:inter tot dei iniurias:in
ter tot primoz miserias.inter tot fratres
nros:quos q̃si in feretris iacere videm⁹?
Corpus peccatoris q̃si feretrũ est:in quo
spũs mortuus iacet. Talia meditabat Je-
remias:cũ diceret. quis dabit capiti meo
aquã:z oculis meis fontez lachrymarum
z plorabo iterfectos filie popli mei? Quis
flere non debeat:vbi ad fletũ monet ipse
de⁹ z verbo:z exemplo? Uerbo.Luc.vi.
Beati q nũc fletis:q ridebitis.Et post re

vobis q nūc ridetis: qm̄ lugebitis ⁊ flebitis. Exēplo vero Lu-xit. Ubi post cantū ⁊ gaudiū cū quo susceperāt eū in ierusalē venientē subiungit. Et cū appropinq̄uit: videns ciuitatē flenit sup illā dicēs. Qz si cognouisses ⁊ tu: innues cantū hui⁹ vite: ⁊ gaudiū ex cecitate puenire. Ber. Cō patitur dei filius: ⁊ ploret: hō patiē ⁊ ridebit. Et a fletū monēt parule: q nunduz sunt vnius olei. Aug. Puer a ploratu incipit: nec ridē pōt. Propheta Calamitatis lachrymē: sunt testes miserie. Nondum loquitur: ⁊ taz prophetat. Cātatrices erubescāt ibi: nō flere: vbi infans qui nundū est
¶ vnius olei: pdicat esse flendū. Qz autem simus in regione vmbre mortis. pz ex illo verbo. Lu. i. Visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his q in te. ⁊ vm. mor. se. Ad idē pōt referri qz legitur Isa. ix. Habitantibus in regione. v. m. l. o. est eis. Pōt aūt vocari vita ista vmbra mortis: q magis assimilatur mortiq̄ vite: vel ppter proximitatē quā hūt ad mortē culpe: illi qui viuūt hac vita gratie. Oia enīz querūt mortem spūalem eoz. Unde Dauid. Inimici mei circumdederunt aiam meā. Ite Iero. Gladiuz tenet hostis: vt me perimat. Ex omni parte sunt pericula spiritualia: ⁊ laquei: Unde Guido. Cartusiēsis. Laqueos comedis. bibis. vestis. dormis. Omnia sunt laquei: vmbra etiā mortis pōt dici propter proximitatē: quā habēt ad mortē pene eterne. Qui in peccato sunt quasi ad portam inferni sunt tales vt inter eos ⁊ infernū non sit: nisi trāsuersum corporis: vt si a corporibus recedant anime: statim quasi in puncto sint in inferno. Dauid. Appropinquauerūt vsq̄z ad portas mortis. Job. xxi. Tenent tympanū ⁊ cytharā: ⁊ gaudēt ad sonitū organi: ducunt in bonis dies suos: ⁊ in puncto ad inferna descendūt. Illa etiā pars mundi in qua sumus: quasi stabulū est in domo dei: que est tota machina mūdi. Palatiū eius est celū. Et quale est hoc: in stabulo sordido choreas ducere. Ad ḥ valet quod legitur Luce. x. Imponēs illū in iumentū suū: duxit in stabulum. Ubi dicit glo. Non domū sed stabulū vocat: quo nomine miserias ⁊ fetores huius vite signat: ne hō in exilio hoc: quasi in patria
I gaudeat. Sed hunc fetorem non sentiūt: qui fetidi sunt. Unde Ber. Ubi oēs fetidi sunt: fetor vnius minime sentitur. Si qs etiā attendit: quotendimus: satis videbit q̄ fatuū ē: hic cātare: vel choreas ducere: quasi enim ad mortem ducere est. Sene. Oēs capitali supplicio cōdēnati sum⁹. Et Aug. Nihil aliud ē tpe vite hui⁹ q̄ cursus ad mortē: in quo nemo vel paululū stare: vel tardius ire permittit: sz vrgent oēs pari motu. Singulis diebus facit hō dietaz vnā ad mortē corporis. Et talis est prim⁹ morti qui se credit remotuz. Ad quod potest referri q̄ narrat Greg. in dialogo. De fortunato q̄ audiit quendā simiaz ante portam suaz ⁊ cytharam simul ferentem in hora prandij. Qui ante portam suam cepit cymbalis ludere. Et clamauit. Deu heu. mortuus est infelix iste. Et post cibuz suum datum: cum egrederetur ianuam: saxum cecidit in verticem eius. Altero vero die funditus vitam finiit. Quale est homo hoiem morti q̄demnatum cuz choreis ⁊ instrumentis musicis ad tormentū suum ire. Ad mortem suam cantando ⁊ letando vadunt: qui choreas ducunt in hoc cigno similes qui in morte cantare dicit. Quale etiam est hoc: ad districtissimuz iudicium letando ire: precipue cuz sentiat se homo in tot ⁊ tantis culpabilem. Ad hoc pertinet q̄ legitur in vitis patrum de quodam sancto patre: qui videns quendam ridentē ait. Redditurī sum⁹ rōnē de vita nostra coram celo ⁊ terra ⁊ tu rides? Ad idem potest referri exēpluz de rege illo: qui memor malorum suorum: ⁊ diuini iudicij gaudere non poterat. Qui interrogatus super hoc a quodam fratre suo voluit ei causam ostendere: vnde misit buccinatores suos suos ante portam fratris sui: q̄ secunduz consuetudinē illius regni certū signum erat mortis. Deinde cum frater regis: ad regez esset adductus ⁊ non modicum timeret: ⁊ valde tristis esset requisiuit rex quare non gauderet. Qui cuz respondisset ei. Quomodo in statu tali gaudere posset: indicauit rex causam tristicie sue. Si enim ille tm̄ timebat qui sciebat regē esse fratrem suum: ⁊ qui in nullo sciebat se esse culpabilem apud euz. quia aliqua signa offense regie audierat: merito timere poterat: qui in tot ⁊ tantis sciebat: se culpabilē non esse apud fratrem: sed apud dominum maiestatis.

¶ Item de remedijs ꝓtra luxuriã. ca. xxij.

A Equitur de alijs remedijs contra
s peccatũ luxurie: ⁊ cũ luxuria non
sit qualiscunq; ignis: sed ignis in-
fernalis summũ remediũ est contra ipsũ
est oratio. Unde sicut ille qui patitur mor
bum illum qui ignis infernalis dicitur: alt
cubi facit se deferre ad ecclesiã beate virgi
nis: vt purificus: alicubi ad sanctũ Anto-
nium: nec inde recedit donec curatus sit:
sic qui in se ignez luxurie sentit: toto corde
deberet se conuertere ad dominũ: ⁊ ad suf-
fragiũ sanctoꝝ non deberet cessare: donec
accepisset sanitatem: ⁊ post deberet sequi
grattarum actio. Et singulis diebus redde
re debet homo deo: ⁊ sanctis aliquem cen
sum vel seruicium in signũ liberationis sue:
qz scriptum est: eruaꝫ te ⁊ honorificabis
me. Si quis tãto ardore quereret curatio-
nem ab isto infernali igne: quanto querit
curationẽ ab alio vix esset qui non impe-
traret hoc remedium: docemur. Sap. vij.
Ubi sic legitur. Et sciui qm̃ aliter non pos
sum esse ꝓtinens. nisi deus det: ⁊ hoc ipm
erat sapientia scire cuius esset hoc donuz:
adũ dominũ: ⁊ deprecatus sum illũ. Spe-
cialiter aũt valet contra peccatũ istud bea
ta virgo que fuit mater virgo ⁊ amatrix ẽ
mundicie in se: sic ⁊ in alijs ei specialiter
aliquod seruitium esset faciendum: vbi ab
hoc igne liberaret cum in hac parte timẽ-
dum est a temerarijs votis. Quintum re
medium est honesta occupatio: qz ocia si
tollas pertere cupidinis arcus ⁊c. Sextuꝫ
est aqua sapientie salutaris: vnde in canõ.
Jaco. iij. Que desursum est sapientia pri-
muꝫ quidẽ pudica est: idem pudicũ red-
dens. Unde zacha. ix. Uocatur vinuꝫ ger-
minans virgines. i. virginales affectiones
Et dñs in iohãne. Uos mundi estis ꝓpter
sermonẽ quẽ locutus sum vobis. ⁊ Jero.
Ama sacras litteras: ⁊ nõ amabis carnis
vitia. Sap. vij. Uocatur sponsa vbi sic le-
gitur. Que sui sponsam mihi eã assumere
In quo verbo insinuatur quod adereret sa
pientie sit remediũ contra illicitas delecta-
tiones carnis. Septimũ remediũ est ele-
mosyna. Uñ sup illõ ꝑmi ad Thimo. iij.
Pietas ad oia vtilis est. Dicit Ambros⁹.
Si quis misericordiã sequitur: si lubricum
carnis patiatur: vapulabit quidẽ. sed non
peribit. ¶ Octauũ remediũ est considera
tio mortis: vel stat⁹ in quo caro post mor-
tem futura est: qz iuxta verbũ Gre. Nihil
adeo valet ad domanda carnis desideria
sicut cogitare qualis caro futura sit mor-
tua. sicut in tractatu de gula diximus.

¶ De ꝓhibitione simplicis fornicationis.

Uinto loco in tractatu de luxuria A
q dicendum est de prohibitione sim
plicis fornicationis. De qua hoc
ordine dicemus. ¶ Primo ostendemus
simplicẽ fornicationẽ prohibitam esse.
¶ Secundo ostendemus eam ꝓhibendã
fuisse. Tertio ostendemus quõ illi qui
querunt: quare deus prohibuit simplicem
fornicationẽ: diabolicam esse: ⁊ irrationa
bilem questionem. ⁊ irrisione dignam.
¶ Quarto ostendemus qꝫ deus egit mise
ricorditer cum genere humano: prohiben
do cuz simplicẽ fornicationem prohibuit.
Posset enim alicui videri: qꝫ misericordit
egisset: ꝓpter hoc. qz fere totus mũdus vi
detur perire: propter ꝓhibitionem istam.
Et qz hec ꝓhibitio videtur esse cõtra mul
tiplicationem generis humani.
¶ Probatur auctoritatib⁹ qꝫ simplex for-
nicatio sit prohibita.

Ued autem simplex fornicatio sit
q prohibita probat. Primo ex hoc
qꝫ legitur Deut. xxiij. Nõ erit me-
retrix de filiabus israel. Secũdo ex hoc qꝫ
legitur Pe. Lon. vi. Nolite erare neq; for-
nicari: neq; ydolis seruientes: neq; adul-
teri: neq; molles: neq; masculoꝝ concubi-
tores: neq; fures: neq; auari: neq; ebriosi:
neq; maledici: neq; rapaces regnum dei
possidebunt. Tertio ex hoc qꝫ legitur ad
Gal. v. Manifesta sunt opera carnis que
sunt fornicatio ⁊c. Et subungitur. Qui ta
lia agunt regnũ dei non ꝓsequẽtur. Quar
to ex hoc qꝫ legitur. ad Ephe. v. Hoc scito
te: intelligentes qꝫ omis fornicator: aut imũ
dus: aut auarus: quod est ydolorum serui
tus: non habet hereditatem in regno xpi
dei. Quinto ex hoc qꝫ legitur Act. xv. quod
dicunt apostoli: ⁊ seniores fratres: visũ est
spiritui sancto: ⁊ nobis: nihil vltra im-
ponere vobis oneris q̃ hoc: que necessaria sũt:
vt abstineatis vos ab immolatõe simulacroꝝ
a sanguine suffocato: ⁊ fornicatiõe: vñ di-
cit Interli. Necessaria sunt sine quibus nõ
est salus. Uñ cũ fornicatio ibi numeretur:
nisi quis ab ea abstineat: non saluatur.

¶ Per octo rationes probatur q̄ simplex fornicatio ꝓhibenda sit.

Cto aūt sunt: per que potest ostendi qđ simplex fornicatio prohibēda sit. Primum est sterilitas. que frequenter est in illis. que indifferenter cibus se exponunt. Si enīz exponere se passim oibus reddit eas steriles. sicut procurare sterilitatē cōtra legē naturalē est sic exponere se. cōtra legē naturalez erit. Secūduz est hoc q̄ educatio prolis de naturali lege ad patrē ptinet. educare vero eam nō pōt nisi eā agnoscat. Agnoscere vero ꝓlez suaz nō pōt pater. nisi matrē vt propriam habuerit. vnde patet q̄ concessio simplicis fornicationis qua impeditur. ne pater prolē suā educet. quodēmodo est cōtra legez naturalē. Tertiū est crebra interfectio prolis que sequitur ex fornicatione. Et creb̄ioz sequeretur si esset concessa. Matres enim non potentes proli puidere. nec habētes auxilium a patre suffocarent sepe eā sicut z hoc aliq̄e faciunt. Quartuz ē hoc q̄ vir reddit mulierē ipotentē ad puidendū sibi. z tēpore quo est grauida. z quo iacet de prole. z quo occupata est circa prolem educandā. Quare videtur de lege naturali obligatus esse ad prouidendū ei tēpore tali. qō concessio fornicationis impediret. Quintū est hoc q̄ ita displicet viro: quādo vel vxor vel cōcubina se ꝓstūgit alij viro. Secōm enim legez naturalēnō deberet se contūgere alij mulieri. ex quo simile nullo modo vellet sibi fieri. Sextū est naturalis equitas que requirit hoc. ne aliq̄s homo pluſq̄ vnam habeat. ne forte sit aliquis qui nullā habeat. In equali numero formati sunt a p̄ncipio vir z mulier. Nec est certū vtrū numerus: per generationez amplius creuerit. Unde sicut aliquis patersamilias quando habet. iiij. domos. z iiij. filios ordinat q̄ vnus nō habeat nisi vnā: ne sit aliquis q̄ nullā habeat: sic dūs ordinauit: vt vnus nō haberet nisi mulierem vnā. Septimū est pax generis humani. Si enīz liceret cuilibet: qualibet vti: sequerētur rixe: odia: z multa homicidia. Octauū est hoc: q̄ alique aues sunt: quarum est talis castitas q̄ vna vni tm̄ adhereret: vt patet in turturibus. vnde cum non decens est q̄ carnalioz fit homo qui preter carnez habet spūm rōnalem: q̄ alius q̄ carnem habet solum. Possunt aūtē preter predicta assignari tres cause. quare dominus prohibuerit aliquas voluptates: z secunduz gustum: z secundū tactū. Primo in signum dominij. vnde dicit Augu. sup Gene. Non enim erat vnde homo se habere dūm cogitaret: nisi ab aliquo prohiberetur. Secūdo. vt haberet homo vnde mereretur. Unde Augu. Similiter super Beñ. dicit. Oportebat: vt homo sub domio positus: ab aliquo prohiberetur. vt virt⁹ ēet merendi obedictia: que sola verissime est virtus. Si nihil fuisset prohibitum vel preceptum: non posset aliquis male agere. Et ideo non esset difficile: nec forsitan laudabile: bene agere. Que enīz virtus est: si gagat q̄ sibi placitū est: sed in hoc modo ē virt⁹ magna: q̄ hō cōtra ppriā voluntatē facit: z conformat se voluntati dei: vnde sapiens: hoc solum virtuti adūctēs. q̄ propte volūtati detraxeris. Et poeta. Est virtus placidis abstinuisse bonis. Et tertio: vt homo assuescat preponere deū amorē: amori carnali. Ad amandum enim deum super oia tenetur homo: ex illo mandato primo z maximo: diliges dūm deū tuum. Et ex sola transgressione huius mandati: posset quis damnari: z si nullū aliud mādatum speciale trasgrederetur.

¶ De fatuitate illoꝝ qui querūt q̄re deus ꝓhibuerit simplicē fornicationē. ca. xxvi.

Equitur videre quō questio illa: qui querunt: quare deus ꝓhibuerit simplicē fornicationē: sit diabolica z irrisione digna. Ideo vero dicimus eam diabolicaz: quia primo posita est a diabolo talis questio. Beñ. iij. Ubi dixit ad mulierem: cur preceptit vobis: vt nō comederetis ex omni ligno paradisi? Nō vero dicimus eaz irrisione dignā: q̄ nullus proponeret similē questionē alicui homini: q̄ pro stulto cum non haberet. Si venerit ad burgenseꝝ aliquē z diceret: quare non permittitis filias vestras prostitui: quare vultis vos eas maritare? essis vos fatui diceret ipse. Quanto ergo potius fatuus potest reputari. qui de celesti rege hoc audient querere: quare ipse filas suas non permittit fornicari: q̄ vult eas: vel castas ꝓmēere: vel nuptys tradi? Preterea q̄rere

quare dominus se re sua aliud prohibuerit: quereretiam quare dominus i re sua: ius aliquod: vel aliquod signum dominij retinuerit. Quam questionez patet stultaz esse: vt si quis quera a rege Francie quare non datis mihi totū regnum vestrum: vt nec aliquod signum dominij retineatis sbi. Permiserat dominus homini omne lignum: preter vnū. Bene debuisset ei sufficere.

¶ Notandum q; deus misericorditer egit cum hominibus prohibendo eis simplicē fornicationem. cap. xxvij.

Am ex dictis potest manifestum esse: q; dñs misericorditer egit: cuz genere humano: cum simplicē fornicationē phibuit dispensando cum viris q; pl' voluit eos habere fidele admodū q; tales quefurarentur eis: quicqd possent furari. Concubine enim q; nesciūt quādiu debeant esse cuz hominibus: furantur eis quicquid possunt. Cum mulieribus vero in hoc misericorditer egit. vidēs enim dñs q; mulieres habiture essent laborē in portando prolez in vtero: z dolorem in pariendo sollicitudinē z occupationez: z laborē in nutriendo voluit viros ante opus carnale: obligari eis in iuuando eas. Cuz prole etiā misericorditer egit. Frequenter enim piret proles: si simplex fornicatio eēt vt prius ostendimus. Cum toto etiam genere humano: dñs in hoc misericorditer egit: cuius pacī promtdit. Misericorditer etiā in hoc egit cuz genere humano: q; ab illa voluptate hoiem cohibere in parte voluit: qua nullus vtit: nisi valde raro absq; peccato. Ad id aūt q; objicitur: q; fere totꝰ mundus perit: ppter prohibitionē illam. Dicendū est: q; forte plures perirent: si nō esset prohibita fornicatio quam modo pereant: vel q; perirent ppter nimiuz amorem quē haberēt ad mulieres. vehemens enim amator proprie vxoris. ſm Ambro. Adulter est. Homines. n. tunc nimis eēnt carnales: q; quem nō alliceret vna alliceret alia. Unde Beuk. xvij. Dicitur de rege Nō habebit vxores plurimas que alliciāt aiam eius: vel perirent propter rapacitatē Fornicarie enim mulieres depauperāt homines. z fures reddunt. Uel propter odiū q; cū auferretur ab aliquo illa quaz amaret: vel propter aliud peccatū q; fornicatio nem sequeretur. Ad id aūtē q; obj̄citur: q; hec prohibitio est contra multiplicationē generis humani: in parte patet solutio: ex hoc q; dictū est prius: q; ille qui omnibus exponuntur: steriles efficiuntur. Preterea dñs non facit magnam vim in paucitate: vel multitudine hominū. Unde Eccle. xv. Non concupiscit dñs multitudinez filiorꝝ hoium infidelium z inutiliuz. Sicut. n. dñs q; deterius fuisset malis: si in peccatis decederent: q̄ si nati non fuissent: q; plus valet vnus bonus q̄ mille mali. Unde Eccle. xvi. Ne iocunderis i filijs impijs: si multiplicentur. Et subiungitur. Melior enim ē vnus timens deum quaz mille filij impij. Et magis vtile est mori sine filijs: q̄ relinquere filios impios. Unde dñs bene precipit: vel psulit illud er quo sequit q; pauciores sint bonis q̄ mali ad hoc q; plures saluent: vel ad hoc q; meliores sint q; saluant Uñ ipse psulit virginitatē z castitatē: z similia. Prohibitio vero fornicationis: saltē ad hoc valet q; pfectiores sint qui saluant Nota peruersitatē quorūdam hoium: quibus ibi displicet proprietas. vbi deo placet in mulieribus: z ibi placet: vbi deo displicet in possessionibus.

¶ De allegātibus impotentia continendi.

Ultimo in tractatu de luxuria. Dicendū est aliqd de ipotentia continendi quaz multi allegāt. Et primo ponemus diuersa testimonia scripture: q; bus cōtra eos q; hoc dicunt possumus vti: Deinū ponemus multas respōsiones: q; cōtra tales vtendū est. Et inter testimonia. ¶ Primo occurrit illud Gen. iij. Q̄d dicit deus ad Cayn. loquēs de peccato subte erit appetitꝰ eius: z tu dñaberis illiꝰ: vñ quasi mendacū deo imponāt qui dicunt se non posse abstinere a peccato. Secūdo occurrit illud Job. vi. Aut poterit aliqs gustare: q; gustatum affert mortez. Et quo vbo videt q; potiꝰ dicere deberet hō nō possum fornicari: q̄ nō possum cōtinere. Et i veritate q; hz pfectā fidē: q; delectatio fornicationis eēt venerata: sic faceret. Nōne si apponeretur alicui cibꝰ amarissimus vel venenatus ipse statiz diceret: non possum aliquo modo cōmedere. Uoluptas vero phibita venenata ē morte ēt amarioz. Uñ Eccle. vij. Inuent mulierez

morte amariorem Quo intelligitur de voluptate: que dicitur morte amarior: qz hic morte culpe interficit. In futuro vero interficiet morte eterna tã corporis: q̃ anime Ad idẽ põt adduci q̃ legit. Eccle. xv. Apposuit tibi aquã z ignẽ ad quod volueris porrige manũ. Et post. Ante homines vita z mors: bonus z malũ quod placuerit dabitur. ad idẽ facit illud apostoli. fidelis ẽ deus: q nõ pmittit vos temptari sup id: qõ potestis z Mat. xi. Jugũ meum suaue ẽ: z onus meũ leue. Qñ. n. est leue si est importabile: z illud pri. Jo. v. Hec est caritas dei: vt mandata eius custodiamus. z mãdata ei⁹ grauia nõ sunt. ad idẽ põt referri illud. Ber. Maledictus q dicit deũ impossibile precepisse. Idẽ Violentiã facit deo: q petit ab eo q soluere non põt. Innuẽs iustitie humane non eẽ licitũ petere ab hoc q soluere non põt. Quod si verũ ẽ multo fortius non erit licitus iustitie diuine petere hoc. Idẽ. O pphana temeritas. o vesanorũ insania: deũ sciente duplici ignorantia damnatis. s. q̃ nesciat: qd fecerit: q̃ nesciat qd inserit: quasi imposuerit mandatũ q̃ impleri nõ possit. Pro hoc nephas imponitis iniquitatẽ iusto. crudelitatẽ pio. ac si vos que suspicari qõ sacrilegiũ, est: ad salutem nõ faceret: sed ad penam in qua auctoritate insinuat. Jer. illos eẽ blasphemos q dicũt se nõ posse cõtinere. Deo. n. ponũt ignoranti iniuriam z impietatẽ. Contra tales põt etiam adduci illud. Aug. Nemo peccat i eo q̃ vitare non põt. Et illud peccatum a deo est voluntarium: q̃ si non est voluntarium non est peccatum. Et illud Senece. Obmitte excusationes: nemo peccat inuitus.

¶ Rationibus ostenditur q̃ fatui sunt q dicunt se non posse continere.

Consequenter ponende sunt rationes quibus vti possum⁹ contra eos: q dicũt se non posse continere. Primo ergo dicimus vel q̃ ipsi faciunt verecundiã sibi ipsis: z confitentur suũ magnũ opprobriũ Confitenẽ. n. vilissimam ptem q in eis est dominari sibi. Et adeo perfecta dñatione q̃ oportet fieri. q̃ illa ps impetrauerit: cum vigiliis multis: cũ laboribus multis: z expensis cũ periculo anime: z etiam corporis. Qñq; bñ videt coramittere q talem seruitutem tollerat: melius ẽt tollerare seruitutez leprosi vnius: q̃ istã: vnde recte numerat fornicatio cũ his: q auferunt cor. Osee iiij. Fornicatio vinum: z ebrietas. auferũt cor. Secõ dicimus q̃ in talibus hoibus ẽ impotentia: que non videt eẽ in paliticis hoibus. Non possunt. n. nec sedere: nec tacere. Si. n. hec nõ possent: dicim⁹ q̃ dya. nonferret eos ad locũ vbi fornicarentur. Tertio dicim⁹ q̃ cũ dignitas ista data sit hoi pre ceteris aialibus: q̃ libex habẽt arbitriũ: ipsi non solum simplices facti bruis: imo ẽt inferiorem minus habent libertat; q̃ bruta z quodãmodo magis brutale habent concupiscentiam: z maiori seruituti subiectã. Piscis enim temperat se ab esca si hamũ videat. Et auis a granis frumenti si laqueum videat. Miser vero homo: timore mortis eterne: non põt se temperare ab esca voluptat; momẽtanee. ¶ Quarto dicimus: q̃ talis vno garrione presente non audet fornicari: sola verecundia cohiberet eum: quando magis dei presentia z angeli: qui sibi deputatus est ad custodiam deberet eum cohibere? Boetius in libro consolationum. Magna nobis: si diu simulare non volumus: indicta est pbitatis necessitas: cuz ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis. Ber. In quouis diuersorio: in quouis angulo: reuerentiam habe angelo tuo: nec audeas illo presente q̃ me vidente non audes. Verificatur. Cum quid turpe facis: q̃ me spectare rubores. Cur spectante deo: non magis ipse rubes? Non est dicendũ: q̃ equus nõ possit cohiberi: ex quo modico freno cohibet Sic non debet dicere non possum me cohibere a peccato carnis: ille quẽ frenũ crubescentie cohiberet. ¶ Quinto dicimus: q̃ non est verisimile: q̃ domus alicui⁹ hominis: eo multo cõburatur: ex quo ipse volũtarie ignez apponit. Ignẽ pprijs manibus i domo corporis sui apponũt: q cibos z potus: ad libidinem excitantes sumunt. ¶ Sexto dicim⁹: q̃ nõ debet dicere infirmus: non possum curari: q̃ solũ propter hoc non curatur: qz consilio non agescit: hec ẽ sola cã q̃re laborantes in infirmitate spũali non curãtur: qz consilio celestis medici nõ aquiescit. Illa que consilium corporalis medici: proprios crines deponeret: ad consilium spirtualis medici: non vult deponere alienos: vsurarius q medico corpo-

rali ppr̃os daret denarios: ad consilium spũalis.nõ vult restituere alienos. Septimo dicimus q̃ nulla est eius excusatio Qui castrũ fidei siue cõmissum.hostibus dñi sui vili p̃cio reddit.muris adhuc integris.succursu nõdum postulato a dño suo nec expectato:cum sciat eũ ⁊ velle.⁊ posse subuenire sibi:nec est credendũ et.a dño suo.si dicat non poteram me tenere. Omnia ista facile est videre in eo: qui p̃cio vilis voluptatis:castrũ corporis sui diabolo tradit in primo conflictu temptationis nõ misso nuncio oratonis ad dñm : pro succursu : cum deus possit et subuenire:⁊ velit. Non vult eni exheredari:vnde apostolo. Fidelis est deus qui nõ permittet vos tẽptari supra id qõ potestis:sed faciet etiã cum tẽptatione prouentũ:vt possitis sustinere. ¶ Octauo dicimus:q̃ nõ videtur invitus mori:qui voluntarie mortem suam care emit:nec inuitus capi:qui hostes insequitur:⁊ inter manus eor̃ se ponit:cum sciat se nõ posse eis resistere:cuz sola fuga securus possit esse. Sic nõ debet dicere nõ possum cõtinere:qui consortia mulierum nõ vult fugere: cum debilem se agnoscit. ¶ Nono dicimus:q̃ si talis q̃ dicit se non posse cõtinere:haberet tãtã voluntatẽ cõtinendi quãtã habet vinũ suũ custodiendi: de facili cõtineret. Si tanta diligentia obstrueret sensus corporis:cum sentit cõsciẽtiã per eos aliquãtulũ dãnificatam:quãta diligentia obstruit foramen dolij sui:cum perpendit per illud aliquãtulũ vini exisse. ¶ Decimo querimus ab eo: q̃ dicit se nõ posse cõtinere:aq̃ cogatur adulterinicãduz: vtrũ a diabolo vel a carne:vel a muliere ipsa. A diabolo non:cũ dicat de eo. Greg. Nõ est tumẽdus hostis:qui nõ põt vincere nisi volentez. Et super illud. Mat.iiij. Si filius dei es mitte te deorsuz dicit. Glo. In quo infirmus oñditur:q̃ nulli nocere possit:nisi prius ille se deorsum miserit. Si dicat a muliere se cogi:ridiculũ est hoc cum potius ipse eaz cogat. Si a carne ille hanc excusationem nõ recipit:q̃ et dñm carnis dedit:vnde. Gen.iij. Dicit ad mulierez q̃ tenet figuram carnis:sub viri pt̃ate eris:⁊ ipse dominabitur tui. Undecimo q̃rimus a tali quõ ipse intelligat hoc:nõ possuz cõtinere:vtrũ sic intelligat:nõ possum cõtinere etiã si velit:vel sic intelligat:nõ possum q̃ nolo. Si primo modo pz hoc esse falsum:q̃ si impellit eũ timor: vel cupiditas ad hoc quod velit:tam cito potest cõtinere:verbi gratia. Si debeat lucrari ex continentia sua mille marchas:vel castruz:vel ciuitatẽ:vel domũ:vel sciat se amissurũ citissime post peccatũ:pedem vel aliud mẽbrorũ:aut aliqd aliud de suo:vel si videat sibi parari lectum igneũ:in quo oporteat eum iacere qum a lecto mulieris surrexerit:tũc bene põt : vnde. Ber. Ignosce dñe ignosce excusamus terguersamus. Uixẽ aliquis.qui in eis:que ad te sunt:experiri velit:quid possit:etiã q̃ promptissime potest:scõz carnẽ:vel seculũ:siue timor impulerit:siue cupiditas traxerit. Si secũdo modo intelligat:nõ possuz ptinere:q̃ nolo dicit igit̃:nõ est non posse in causa : sed potius nõ velle in culpa:iuxta verbũ Augu. ¶ Duodecimũ põt queri ab illo vtrum intelligat q̃ non potest ptinere suis viribus: sine dei auxilio:aut intelligat:q̃ etiam adiutus dño:non possit. Si in secundo modo:hoc est manifeste falsuz:⁊ etiã sapit hẽresim. Si primo mõ intelligat : hoc plane verũ é. Sine adiutorio enim diuino nihil possumus:pũ in. Jo. Sine me nihil potestis facere. Et.ij ad Cor.iij. Nõ q̃ sufficiẽtes sim⁹ cogitare aliqd ex nobis:quasi ex nobis : sed sufficiẽtia nostra ex deo est. Et Aug. Dñe sine te nihil sunt conatus mei. Et Sap̃.viij. Ut sciuit quoniã aliter non possum esse continẽs:nisi deus det:⁊ hoc ipsum erat sapientia : scire cuius esset hoc donũ:adij dñm:⁊ deprecatus sum eum ⁊. Mat.xix. Cũ quererent discipuli qs potest saluus esse. Respõdit ihesus. Apũd hoies impossibile est:apud deũ oia possibilia sunt. vñ dicit. Interli. Impossibile est apud homines:vt perse a suis cupiditatib⁹ cõuertãtur. Et Jo.vi. Nemo põt venire ad me:nisi pater meus traxerit eũ. Hoc autẽ valde vtile est:ostẽdere hoibus:q̃ viribus suis saluari nõ possint : nec a peccato abstinere. Hoc enim psuaso eis : põt homo mouere eos ad tria valde eis vtilia : ad eorum iustificationẽ.s.ad excutiendũ quandã stultaz p̃sũptionẽ ⁊ fiduciã:qua credũt se conuerti:qũ voluerint. De qua legitur:in ecclesiastico xxix. Reprehensio negligens multos pdidit. Mira insania. Ille qui nõ põt:cuz liber é:diabolo resistere:sperat:cũ ab eo ca

ptus erit: z ligatus viribus suis: de manibus eius se liberare: cū scriptū sit. Joel. xv. Qui factus est vt nullū timeret: z non est potestas in terra: q̄ valeat ei ꝑparari. Qui in mortali est: captus est: z ligatus ē: vnde Proue. v. Iniqtates sue capiunt impiū: z funibus peccatoꝝ suoꝝ quisq; ꝓstringit. Itē qui nō potest se tenere: ne ad ipulsum tẽptationis cadat i foueā peccati: quomō sperat se confractum casu ꝙsuetudine presumum: aggere peccatorum obrutū a taz profunda fouea: per se posse exire z ei qui impulerit eū resistere: immo q̄ ápl⁹ ē sperant homines: cū morte spirituali mortui fuerint seipsos posse resuscitare. Et vt breuiter dicam in presenti se nihil posse asserunt. In futuro quādo ex se erunt in potẽtiores: z dei adiutorio mlaus dignī: q̄ eiz diuitius offenderint: q̄ etiā diabolus magis laborabit: ad impediendam salutem eorum. Ipse enim calcaneo insidiatur idest fini hominis: q̄ haberi potest ex eo: q̄ dictum est serpenti in Gen̄. Tu insidiaberis calcaneo illius: tunc inq̄ omnia se posse presumunt: Secundo potest homo mouere eos: ad hoc: q̄ gratiam dei studeāt sibi cōparare: sine cuius auxilio: conuerti non possunt elemosynas largiendo deum orando: z suffragia sanctorum z iustorum virorū implorādo. ¶ Tertio possunt moneri ad hoc: ne fingant se qn̄ faciāt q̄ possunt: etiam aliqua: que sibi videntur difficilia. Dominus enī nō vult iuuare eos: qui se non iuuant: immo quasi fingit se: quia ipsi fingūt se: vnde. Sap̄. i. Spirit⁹ discipline effugiet fictum. Itez sic potest queri ab eo: qui dicit se non posse cōtinere. Aut vis continere: z non potes: aut potes z nō vis. Si vis z non potes: infidelis est deus: qui patitur te temptari supra posse tuum. Jer. Nonne credis. q̄ omnia possis cum eo: q̄ oia potest: Sicut vulgariter dicit. Qui nō habet nisi. v. soli dei ego z rex habem⁹. c. marchas. non putes paruum illud posse: cuius defectum posse diuinū paratum est supplere. Si aūt potes: z nō vis: inexcusabilis es. Ultimo pōt queri a tali: an posset aliquanto tempore continere. Quod si dixerit sic per mensem: ostendendum est ei. q̄ potius sperare debet: q̄ sequenti mense cōtineat: q̄ isto primo: q̄ cōsuetudo iuuabit eū. De qua Tullius. Optima forma vi uendi eligēda ē: q̄ē iocundū reddet assentatio. Et poeta. Quod male fers: assuesce ferens. Preterea sperare dz eū paratuz eē ad iuuandum eum: postq̄ per mensem p amore eius continuerit: q̄ ante si tū instāter hec petierit: cum ipse non sit securus d̄ vita: non dico p mensem: sed nec p vnam horam: qua ratione sperat se accepturum vitam a deo: dz ipse sperare se accepturum virtutem seruiendi: illi in vita ista: nec dz disponere se seruituꝝ diabolo in vita: q̄ nō dum hz: nō debet simile eē operario ebrioso z luxoni: q̄ prius obolum perdit: quem ille lucratus sit.

¶ Explicit tractatus d̄ luxuria: cḣristo gloria q̄ est bñdictus in secula sclorum. Amē.

¶ De vitio auaricie.

Post vicium gule z luxurie: dicendum est de vitio auaricie: q̄ tractatus de vitio isto vtilior ē predicatoꝝ q̄ tractat⁹ aliorum virorum. Nunc. n. ordinem tenet. B. Ut id prius q̄d maturius ad salutē. De quo vitio h ordine dicem⁹. ¶ Primo dicemus de his que faciunt ad detestationē huius vitii. ¶ Secdo de spēbus ipsius. ¶ Tertio de his que fouēt aliquo mō auariciam in cordibus hoiz. ¶ Quarto de remedijs ꝙtra vicīū. ¶ Quinto tractemus de ꝑdigalitate que est contraria auaritie. Intelligimus aūt auariciam in hoc loco: indebitum amore pecunie.

¶ Q̄d natura dissuadet auaricīā.

Primo át facit ad detestā. huiꝰ vicij p h̄ q̄ natura dissuadet nobis vicium istud: z quodā modo est contra naturam. Voluit enim natura terraz inferiorem esse inter creaturas: z a pedibus omniū ꝙculcari: decēs non in h̄: absq; dubio q̄ debemus ꝙculcare pedib⁹ nr̄is terrena ista z ꝙtēpnere. Quale vero est h̄: q̄ hō ceteris creaturis preponat creaturā illā: q̄ natura oībus creaturis voluit postponi: ad significādū dignitas ꝙculcādas eē z ꝙtēpnendas. Primitiui de eccle. celitus edocti: p̄tia domoꝝ: vel agroꝝ suoꝝ ponebāt ad pedes apostolorum: vt legitur. Actuz iij. Unde in fine eiusdē: vbi dicitur q̄ Joseph attulerit precium agri sui: q̄ vendiderat: z posuit ad pedes apostolorum dicit Glo. Docet calcandum esse aurum: q̄ sub

dit pedibus apostolorum. Preterea cum anima sit naturam sublimiorē sit: ꝛ puriorē celo. tanquā domino similis exaltatam debet eē a terrenis istis: sicut exaltantur celi a terra: vnde sicut valde mirabile cēt: ꝛ quasi ꝓtra naturam si celū adhereret terre: sic quodammodo ꝓtra naturam ē: cū auaricia animam terrenis adherere facit. Item anima celum spirituale est. Dei n. habitaculum est. De quo celo dicit. B. Mō mix si libenter inhabitat celum hoc dñs ihesus: quod vtiq; non quomodo ceteros dirit tantū vt fierent: sed pugnauit vt acq̄reret: occubuit vt redimeret. Comparationem huius celi vocat deus celum materiale desertum. Luc. xv. Nonne dimittuntur nonaginta nouem in deserto? Quāta vero peruersitas est: celum velle terra implere: vel ei terraꝫ supponere? Quis locus terre in celo: vel super celum? Hanc tamen puersitatem vult auaricia facere.

¶ No. q̄ duodeci sunt maledictiones cōtra auariciam. ij

Secundo facit ad detesta. auaritie. maledictiones quas facit sacra scriptura auaris. De q̄b ponem⁹ has xij. q̄ sequunt. Isa. v. Ue qui coniungitis domū ad domuꝫ ꝛc. Et eiusdez. xxij. Ue q̄ predaris. Nonne ꝛ tu predaberis? Habac. ij. Ue q̄ congregat nō sua. Et. iij. Eiusdem Ue q̄ congregat auaritiam malam domui sue. Amos. vi. Ue q̄ opulenti estis i syon. Et in eodem ve vobis q̄ dormitis in lectis eburneis. Et Luc. v. Ue vobis diuitibus. Et Jac. v. Agite ñ diuites plorate vlulātes i miserijs: q̄ euenient vobis. In epla Jude. ij. Ue hijs. q̄ in via chayn abierunt Principiū malicie chayz: fuit auaritia: vñ in viā chayz abeunt q̄ auariciaz sectantur. Et in Apo. viij. Ue. ve. ve. habitantib⁹ in terra. Habitatores in terra: ad modū tal paz: sunt auari. Et Aug. Ue illis. q̄ viuūt vt augeant res pituras: vñ eternas amittunt. Idez maledictus dispensator auarus cui⁹ largius ē dñs. Si scires aliquē sctm maledixisse ei: q̄ aliquez cibū cōmederet. vir auderes euz comedere. Quō q̄ auarus audet amare diuitias. quz amatorib⁹ eaz sacra scrip. q̄ ex ore altissimi pdijt: vt legit in ecclesiastico. tot maledictiones ponat? Certio faciunt ad detesta. auaricie testimonia sacre scr p. que ostēdunt magnitudinē horus vitij. De quibus ponemus .iiij. mō. Primū est. Eccle. x. Ubi dicitur. Eluaro nihil est scelestius. i. magis sceł. Eluaricia est magis omni scelere. Et sceł. Jude. Nō videtur magis scelere auari: quātū ad hoc: q̄ Judas dedit deū p. xxx. de sed auarus dat eū: q̄ñq; pro denario vno: ꝛ q̄ñq; pro nullo: cū non timet ptiriū incurrere: vt dena. vnū lucretur: ꝛ q̄ñq; etiā nō lucretur dena. vnū. Quandoq; eni non vendit illud: pro quo ptirium incurrit. Et in veritate peccatuz. Jude fuit auaricia: vel ex auaricia. Secm testiū. filr. x. Eccle. vbi dicitur Nihil est iniquius: q̄ pecuniam amare. Hoc enim ꝛ animam suam venalem habet: quam in vita sua proiecit intima sua. Quā iniquus sit amans pecuniam manifestari potest. ¶ Primo per hoc q̄ statera estimationis sue iniquissima est. Plus. n. ponderat in ea eboꝛ. q̄ deus ꝛ q̄ alia ipsius aūari ꝛ regnū eternū. De hac statera legitur. Osee. xij. Chanaan in manu eius statera dolosa chanaan interptatur negotiator hec statera est dolosa q̄ abhominatio ē apud deū. De qua. Prouer. xi. Et bene dicitur abhominatio cē: q̄ nō ponderāt ibi nisi tēporalia: que apostol⁹ stercora reputabat. quē nō dimittisset spūs. i. decipi in sua estimatione. ¶ Secūdo potest ostēdi iniq̄tas amantis pecuniā. p hoc q̄ in eo nō est equitas illa: q̄ est in creaturis ceteris. Creator enim communicare vult. ꝛ se ꝛ sua. Similiter creature sua cōmunicant: vbi sol q̄ cōmunicat lumen suum ignis calorem: arbores fructus suos: vnde. Aug. Judicium maximū diuine bonitatis ē: q̄ quelibz res cogitur dare seipsam. Eluarus vero cōmunicare nō vult sua nisi cum a morte cogit̄ nec etiam tūc frequēter in mo abscondita putrefiunt. Creatura vna defectū alterius supplere cupit vnde natura nil vacuū patitur. Eluarus vero non curat defectus proximi sui supplere.

¶ Quod auarus iniquus est in deum: in se: ꝛ in proximum.

Tertio oñdit iniq̄tas auari per hoc q̄ ipe est iniquus in deuz: ꝛ in se ipsum ꝛ in proximū: ꝛ in ifteriores creaturas. In deum iniquus est: quia bona sibi cōmodata a deo ad dispensandū: predittose sua facit. Diuites eni dispēsatores sunt diuitiarum nō oñi. vñ. Apostolus

Sic vos existimet homo: vt ministros dei & dispēsatores ministrorū eius. Iniquus enim in deū est: q̄ deū hostis efficit: vñ ēplius eū amare debuit. s. pp bona huius mūdi: q̄ deus sibi cōtulit. Iniquus etiā ei deū: q̄ vilissimā creaturā ei ꝓponit. Iniquus est in seipsum. ¶ Primo: q̄ seipsum inimicis suis vēdit. Valde iniquus reputat aliqs cū ꝓximū suū inimicis suis capitalib⁹ vēdit: si inigo: valde reputat: q̄ cognatū vel fratrē venderet. inigissimus q̄ patrē: quēp lus amare dz. sed mlto inigo: vī eē reputād⁹: ille ē: q̄ seipm vēdit: cū āplius se debeat amare: q̄ patrē. Nec cā innuit: cū segtur i verbo ꝓpositō. Eccle. x. Vide ne animā suā venalē habeas imo deū qui eū care emit. ¶ Secūdo é auar⁹ iniqu⁹ in seipsuz. q̄ se euiscerat vñ dicēdum. Tabescere fecisti animā ei⁹. Valde crudelis reputat̄ q̄ vētrē patris sui gladio transuerberaret. & viscera proijceret. quō ergo iniquus nō est: qui seipsum quē dz āplius amare euiscerat q̄d est desperare se. Desperatio ei maius est peccatū ceteris. Ad hoc ptinet: q̄ legitur in verbo ꝓpositō. Eccle. Profecit in vita sua intima sua. ¶ Tertio iniquus est in seipsum: q̄ amat ea: quę tot mala sibi facūt: vt patebit infertius. Amat spinas diuitiarū: in quibus cōburēdum est vnde. Prouer. i. Legitur de auaris. Ipsi cōtra sanguinem suū insidiātur & moliuntur fraudes cōtra animas suas. Iniquus etiam est in proximum. q̄ sibi retinet quę pauperibus distribuere debuit: sicut elemosinarius alicuius principis: vel executor alicuius testamenti: iniqu⁹ cēt si ea quę deberet distribuere pauperibus sibi retineret. iniquus est ēt i ꝓximū q̄ q̄si occidit eū: quum fame pmittit cū perire: quum pōt ei subuenire: vñ scriptū est. Pasce fame morientē: q̄ si nō pauerisoccidisti. vñ. Eccle. xxxiij. Panis egētis vita pauperū ē: qui defraudat illū: hō sanguinis est. Precipue autez iniquus est auarus in eos: quos āplius debuit amare suos filios: quibus materiā incēdij infernalis cōgregat: quibus molā asinariā ad colla suspēdit: qua demergētur i ꝓfundū inferni: quos amore diuitiarū q̄si quodā fune ad collū posito: hostibus infernalibus tradit. Iniquus ē auarus in vxorē & totā familiā suā: quoniā frāgulat: dū eos facit cōsentire peccato vsurarū. In creaturas vero inferiores iniquus est: q̄ reclu-

dit eas in carcere custodie sue: vbi eas putrescere facit. vñ. Jac. v. Dī. auaris. Diuitie vestre putrefacte sunt & vestimēta vra tineis cōmesta sunt: aur⁹ & argētū vestrū eruginauit: & erugo eorum erit vobis in testimoniū: & manducabit carnes vestras q̄si ignis. Tertiū testimonium est ad eph. v. Vbi dī. ¶ Auaritia est ydolorū seruitus vbi dicit. Glo. Auari deus est nūmus. Q̄d aūt auaritia sit idolatria: vel dei negatio: pōt oñdi multipliciter. ¶ Primo p hoc: q̄d sup illud. Mat. vi. Nō potestis deo seruire: & māmone dicit. Glo. Diuitijs seruire: deū negare est. Duob⁹ modis negare pōt aliqs dñium alicuius principis vel dicēdo ego nō recognosco vos esse dñz meū nec aliqd teneo a vobis. Si scirē vos esse dñz meū: vel aliqd tenere me a vobis libēter solueret vobis censuz: vel seruiciū vrm. Uel dicēdo bene recognosco. q̄d deberetis eē dñs me⁹: & censuz debeo vobis. q̄z nihil soluā vobis. Et hic mod⁹ negādi magis ē ꝓtumeliosus dño. Sic differt negatio qua mali xp̄iani negāt deū. ab illa qua gētiles negāt eū. Multi enī iuni gētiles: q̄ xp̄o libēter seruirēt si scirēt eū eē dñz suū. Q̄z solū ꝓpter hoc cēsum seruicij sui ei non reddūt: q̄ eius dñiū non agnoscūt. Sed mali xp̄iani bene agnoscunt eū eē dñm suū: & tñ cēsuz seruicij sui nolūt ei soluere maiorē cōtumeliā facientes ei q̄ gētiles: q̄ sciēter hoc facūt. ¶ Secūdo pōt oñdi p hoc q̄ dei⁹ ꝓcepit auaro: vt nomē ei⁹ nō assumat i vanū Exo. xx. Et ex alia ptē mūmus vn⁹: quē cupit lucrari: ꝓcipit ei: vt nomē dei assumat in vanū. Et ipse potiꝰ obedit nūmo: q̄ deo indubitāter ostēdens: se potiꝰ seruū nūmi esse: q̄ dei. Obedientia enī ostēditur: quez aliqs vere dñm reputet: vñ deus. vi. Deu. Quid vocatis me domine dñe. & non facitis que dico. x. Eccle. Pecunie obedit omnia. ¶ Tertio pōt illud oñdi per hoc: q̄ auarus creaturam adorat interiorī attētione. Adorare enim aliquid: est summuz honorē exhibere: diuina maiestatem ei p fiteri. Utrūq̄ vero facit auarus. Si enim occurrant ei duo: quorū alterū credat habere deū alterū diuitias: maiorē honorem exhibebit diuitijs in diuite: q̄ deo in alio. Hanc idolatriam insinuat nobis salom̄ō in. xix. Prouer. dicēs. Multi colūt psonaz potentis &c. Colere aūt ad deuz pertinet.

¶ In potente coluntur diuitie p se: diues vero p accidēs. Maiestatē ēt diuinā pfitetur auarus creature. Maiestas enim est: qđ significat p hoc aduerbiū fāme: cuz dr fāme bon⁹: vel fāme potēs: vel aliqđ simile. Facto aūt pfiteť auarus illud fāme bonum: qđ fāme diligit. ⁊ pre ceteris cuz hz. Et sic diuinā maiestatē pfitetur auar⁹: illi creature quā diligit: amplius q̄ deuz. Preterea cum transit ante pulchrā vineaz vel domuz caput cordis iclinat ei. Inclinatio aūt animi est amor. sicut dicit. Beat⁹ diot nisius. Interius ḡ talē reuerentiaz exhibe auarus vinee vel domui: qualē verus fidelis exhibet deo in imagine beate virginis vel crucifixo. ¶ Quarto pōt ostendi p hoc q̄ auarus illatria dat creature: que ppre dño danda sunt. s. fidem spem ⁊ amorem De fide satis potest hoc ostendi: quia ipse meli⁹ credit: vel sentit de diuitijs. q̄ đ deo. Credit enim q̄ necessaria debeat habere: si diuitijs seruierit. Et credit se fame perire: si deo seuierit: quasi deus minus possit vel minus velit seruientes remunerare: q̄ diuitie. Duab⁹ decausis accidit. q̄ aliquis non pudeteť: quē scit sibi fideliter seruire. Uel q⁹ nō pōt: vel q⁹ nō vult. Quorum neuter potest eē in deo cū sit oipotēs ⁊ sūme bonus. Spem etiam ponit auarus in diuitijs suis: quod est quodammodo de deo desperare. Unde Augu. de deo desperare est. spem in creaturis posuisse. Amorē etiā ponit ibi: quē in deo deberet pouere faciēs ide deū suū. Uñ Aug. sup epistore ad ephesios. Hoc ab homine colit: qđ pre ceteris diligit. Quinto pōt hoc ostēdi auctorit ate. Jer. Dicens ad rusticū monachum. Extimato male pōdere peccatoruz. leui⁹ alicui videť peccare auar⁹: q̄ ydolatra. sed nō meditocriter errat. Nō enim grauius peccat: qui duo grana thuris p̄ficit super altare mercurij. q̄ qui pecuniaz auaritie cupidus inutiliter cōgregat. Ridiculū videtur: q̄ aliquis iudicetur ydolatra. q⁹ duo grana thuris offert creature: que deo debuit offerre: ⁊ ille nō iudicetur ydolatra qui totū seruiciū vite sue: quod deo debuit offerre: offert creature. Ad idez facit illud verbū Osee. x. Scōm multitudinez fruct⁹ sui israhel multiplicauit sibi altaria iuxta vbertatē terre sue exuberauit simulacris. Quartū testimoniū est illud verbuz quod legitur. i. ad Thymo. vi. Radix oium malox est cupiditas. Alia lra hz. Radix oiuz malox ē auaritia. Ad auaritiāq̄ ad radicem malox: precipue adhibenda esset securis predicationis. Frustra laborať in extirpatione malox: si rami amputentur: ⁊ radix ista relinquatur. ¶ Quarto facit ad detestationem auaritie hoc: quod inter infirmitates spirituales ipsa ē pessima: vel vna de peioribus. Unde Eccles. v. Et infirmitas pessima quā vidi sub sole diuitie conseruate in maluz domini sui. Pereūt enim afflictione pessima. Inter infirmitates quedam sunt bone ⁊ quedam male. Bone sūt infirmitates corporis: q̄ oñditur p hoc: qđ sunt a summo bono. i. a deo: ⁊ qđ dantur a patre amantissimo. Et per hoc qđ sunt vt cocture facte in minus nobili patre hominis ad sanandū patrez nobiliorem siue meliorez. s. aiam. Sed meliora sunt vt ait salomon. vulnera diligentis. s. dei: q̄ fraudolenta oscula odientis. s. mundi. vulnera diligētis. s. dei cocture sunt ⁊ medicinalia: sed oscula odientis sunt: vel morsus serpentini ⁊ venenati: vel oscula iude proditoris Dicit enim mūdus iste demonib⁹. Mat. xxv. Ex hoc potest ostendi: q̄ quemcunq̄ osculatus fuero ipse est tenete eum. Infirmitates vero male sunt. infirmitates spirituales. s. peccata mortalia. Quod potest ex hoc ostendi. q̄ sunt infirmitates ad mortem: ⁊ ad eternam mortem. ⁊ ex hoc: q̄ tantum medicum. scilicet dei filium: oportuit venire de taz longinquis partibus: ad curationem earum: ⁊ ex hoc quod tantas expensas fieri oportuit p̄ro creatione eaz. Ipse enim filius dei se expendit ibi. vnde Ber. Ex consideratione remedij periculi mei estimo quantitatez: filius dei iubetur occidi: vt vulneribus meis precioso sanguinis illius balsamo medeatur. Agnoscе homo q̄ grauia sint vulnera: p̄ro quibus necesse fuit, christum dominī vulnerari. Inter infirmitates spirituales: pessima ⁊ grauissima est infirmitas auaritie. quantum ad multa.

¶ Quod in duodecimo grauitas huius infirmitatis ostenditur.

Uodecim vero sunt: ex qbus pōt
b ostendi grauitas huius infirmitatis. ¶ Primū est eius diuturnitas

cū diuturnitate. Due sint cause. s. habūdantia materie: z durabilitas. Materia huius infirmitatis plen⁹ est fere totus mūd⁹: vñ cū difficultate valde magna: euacuat pfecte materia ista a corde hominis vt. s. hō omnia temporalia perfecte cōtēpnat. Materia etiā huius infirmitatis durabilior est: materia luxurie. Mulier enīz quā aliqsdū mat: pōt vel mori: vel deformis fieri: z si desit materia cessat effectus infirmitatis luxurie in homie. Sed terra: quā amat auarus: plus durabit: q̄ ipse. Et ideo eius infirmitas diuturna erit ppter cōsimiles causas. Est diuturna etiaz aliq̄ infirmitas corporalis ppter habūdantiam materie z cōparationē. Secūdū est cōtinuitas infirmitatis h⁹. Fornicator q̄ndoz non fornicat semel i mēse. Auarus vero. q. quotidie laborat. vñ. tiij. Ecclē. vnus est: z secōz nōhz nō filiū: nō fratrē: z tamē laborare nō cessat. Et sermo eiusdē. Lūcti dies eius doloribus z erūnis pleni sunt. Tertiū ē afflictio crebra: q̄ hz infirmitas ista: afflaūt iūt ig hac infirmitate graviter sollicitudo q̄ ē i cōseruādo. Ad qđ ptinet: qđ dictū ē in vbo ppōsito. Diuitie conseruate in malis dñi sui. Grauius vero affligit labor in acqrendo. vñ. Apostolus ad. Thim. vi. Post illđ verbum radix omniū malorū ē cupiditas sublūgit apostolus: q̄ qdam appetentes errauerūt a fide: z iserucrūtse doloribus multis. Grauissime vero affligit dolor i ammittendo. Et ad hoc ptinet: qđ dictū est i verbo ppōsito. Pereūt enī in afflictiōe pessima. Tunc enim pessime affligūtur quum diuitie ab eis pereūt. Ploratur lachrymis amissa pecunia veris. Quartuz est vniuersalitas huius infirmitatis. Auaricia. n. non parcit seni: z nec iuueni: imo scōz verbū pphete a minori vsqz ad maiorem: oēs auaritie studēt. vix. n. ē puer septēnis q̄ ita cupidus est: z vt furatur denarium matri sue. De pcō luxurie expectāt pueri. xū. annū. vel. xiiij. Item peccatuz luxurie solo senio senescit in aliquibus: sed de auaritia dicit auctoritas: qđ cum ceteri artia in senibus senescant sola auaritia nō senescit sapiēs. Quum senes ad omnia alia rectius ceteris sapiāt: ad solam auaritiaz desipiunt. Seneca. Monstro simillis est auaricia senilis. Quid enim stultius est: vt dicī solet: q̄ via deficiente: viaticum angere. Auaricia enī nō parcit infirmis: nec sanis Peccatuz luxurie ad modicā infirmitatē corporalem fugit. Infirmitas enīz grauis sobriam reddit animam. vt legitur i ecclesiastico sed auaritia tunc interdum augetur. Amat enīz tunc auarus amplius suas diuitias: quas iaz habet quia laborare nō potest in acquisitione aliarum diuitiarū. Auaritia etiam non parcit neqz litteratis neqz idiotis. Multi sunt viri litterati qui fornicari dedignantur: qui tamen auari valde sunt. ¶ Quintum per quod potest ostendi grauitas huius infirmitatis ē hoc qđ celestis medicus primo volens occurre huic infirmitati: quasi periculosiori primū consilium dedit contra eam. Mat. v. Bicens. Beati pauperes spiritu. ꝛc. ¶ Sertū est hec: qđ q̄si ad mortem iudicauit eaz tantus medicus. Mat. xx. Bicens. Amē dico vobis: quia diues difficile intrabit in regnum celorum. Et post facilius est camelū intrare ꝛc. Non dixit hoc peccato carnis. imo potius dixit meretrices: z publicani pcedent vos in regnum dei. ¶ Septimuz est hoc: qđ ista infirmitas abstulit finaliter tanto medico vnum de illis: quē ipse acceperat in cura. s. Judaz. Hoc non fecit ambitio: vel aliud peccatum licet de ambitione plures sint tēptati apostoli. ¶ Octauuz est hoc: qđ auaritia irrisit celestem medicū z ad vltimum ipsum interfecit. De primo habes. Luce. xv. Audiebant verba huius pharisei: qui auari erant: z irridebant eū Aliud manifestuz est: quia auaritia. Jude z sacerdotum interfeciteum. ¶ Nonū est: hoc qđ celestis medicus cōtra hāc infirmitatem tantam purgationem indixit dicēs. Luc. xiiij. Omnis ex vobis qui non renūciauerit omnibus que possidet: non potest esse meus discipulus. cōtra gulaz non tantuz dixit: sed solum admonuit: ne corda discipulorum grauarentur crapula: z ebrietate. ¶ Decimū est hoc: qđ ecclesia in principio contra hanc infirmitatem strictaz dietam obseruari voluit: vt nullus aliquid haberet proprium. ¶ Undecimum est hoc: quod multi hac infirmitate laborant: qui nesciunt se illa laborare. Et ideo non querunt sanitatem. Sen. Initium salutis est cognitio peccati: Jdē nemo se auarū itelligit nemo cupidū. Jdeo ad sanitatem difficulter peruenimus: quia nos egrotare ne B

ſcimus. ¶ Duodecimꝰ eſt varietates ifir-
mitatū: que infirmitatez auaritie ſequunt.
De quibus vi ponemus: quarum prima é
cecitas que figurata eſt. ix. Jo. Per cecita
tem illius ceci nati. Unde deus volens il-
luminare eum. linſuit oculos eius luto ine
niés cām eé cecitatis illius: que per illam
deſignabatur lutum temporalitū iſtorum.
De hac cecitate legitur ſimiliter Thob. ij.
Ubi habet q Thobias fuit excecatus ſter
coribus calidis hirundinū: que ſuper ocu
los eiꝰ ceciderūt. Mirūdo garrula: z depi-
cta: ſignat felicitaté huius mundi: que eſt
quedā pulchritudo depicta z tumultuoſa.
que calida ſtercora pijcit ſuper oculos cor
dis. i. temporalia iſta. que excecant corda
hoium. Et. xx. Geñ. legitur. quod abime-
lech rex Gerare dedit ſarre mille argen te-
os in velamen oculoz. Et ſuper illud ps.
Mane aſtabo tibi. de glo. Deum non vi-
det: qui temporalibus adheret. Secunda
ifirmitas eſt febris. que figurata poteſt eé
p febrem a qua dñs curauit filium reguli
De qua legitur Jo. iiij. Auarus febrilem
diſtemperantiā patitur: cuius tremoré ha
bet cum trepidat: vbi trepidandum nō eét.
Seneca. de ipſo. Uidet regem: z eſtimat
predonem: videt pauperem z eſtimat tu-
rem. Ad tremorem huius febris pertinet:
qꝫ legitur. Job. xv. Sonitus terroris ſem
per in auribus eius: z cum ſit pax ſemper
inſidias ſuſpicatur. Et in pſalmo. Poſui-
ſti firmamentū eius formidinem. Et Iſa.
xxiiij. Formido z fouea: z laqueus ſup te:
qui habitator es terre. Habitator terre eſt
auarus. quia eſt quaſi talpa. Eſtuat autem
auarus ex febre iſta cum trahitur ex amiſ
ſione diuitiaꝝ ſuarum. ¶ Tertia infirmi-
tas eſt manus aridita de q̄ legitur Mat.
xij. Extende manum tuam ait dominꝰ ha
benti manum aridam. Et extendit. z reſti
tuta eſt ſanitati ſicut altera. Ha. anum ari-
dam habet auarus. dum per largitionem
elemoſinarum non valet eam pauperi ex
tendere. ¶ Quarta infirmitas. eſt illa ifir
mitas a qua quis dicitur lunaticꝰ. De qua
legitur Mathet decimoſeptimo. Domine
miſerere filio meo. quia lunaticꝰ eſt z ma
le patitur. Nam ſepe cadit in ignem z cre
bro in aquaz. Auarus ſepius cadit in ignē
ire. z crebro in aquam voluptatis. Poteſt
autem vocari lunaticus. quia regitur ſecū
dum ſapientiam huius mundi. que per lu
men lune intelligitur que lucet de nocte.
Sapientia enim huius mundi. ſolum lu-
cet in nocte preſentis vite. Cum ptiꝰ pre-
ſentem vitam illuxerit ſol iuſticie bene ap
parebit. q ſapientia huius mundi ſtultī-
cia fuit. ¶ Quinta infirmitas eſt inclina-
tio ad terram. De qua Luce. xiij. Et ecce
mulier que habebat ſpiritum infirmitatis
annis. xviij. et erat iclinata nec poterat ſur
ſum aſpicere. Secundum ſacros expoſito
tores. iſta infirmitas eſt amor diuitiarum.
que hoiem beſtiam reddit inſertus. vt ad
terram reſpiciat qui ad celos reſpicere de
buit. Unde Dauid. Oculos meos ſta. decli
nare in terram. Ber. Quid indecentius:
q̄ curuum recto corpore gerere animum e
Idem. Indigne corpus humanū inhabi-
tat brutus z beſtialis ſpiritus. Sexta infir-
mitas eſt difficultas reſpirandi vſq; ad ſuf
focationem. Unde Mat. xiij. Sollicitudo
ſeculi iſtius. z falſa diuitiarum ſuffocat ver
bum. Ubi dicit Glo. Sollicitudo ſeculi. dū
deſiderium bonum ad cor intrare nō ſinit
quaſi aditum vitalis flatus claudit. Septi
ma infirmitas eſt ydropiſis. De qua Lu.
xiiij. Ecce homo quidam ydropicus erat
ante ſilum ꝛc. Aſſimilatur autem auarus
ydropico iflatione z fetido hanelitu: z ſiti
inſaciabili. Inflationez poſſumus referre
ad ſuperbiā que comitat diuitias. Unde
ſuper illud. i. ad Thy. vi. Diuitib⁹ huiꝰ ſe
culi precipe nō ſublime ſapere. Dicit glo.
Aug. Uermis diuitū ſuperbia eſt. Uel iſtam
inflationem poſſumus referre ad ventris
ingluiē. que interdū diuitias cōcomitat.
Illi enim cui ſufficiebat vnum ferculum.
cum pauper erat: non ſufficiunt tria qñ fa
ctus eſt diues. Fetoré vero hanelitus poſ-
ſumus referre ad conſilia corrupta q̄ dant
auari familiaribus ſuis. De ſiti vero ava-
ri planū eſt: q eſt inſaciabilis. Uñ. xxx. Pro
uer. Sanguiſuge due ſunt filie dicentes.
Affer affer. Sanguiſuga eſt diabolus ſan
guinē peccati ſemp ſuggés z ſitiés. Ipſe
dū i humilitate māſit. fuit āgelus. ſuperbia
fecit eū ſanguiſugā. Ipſe vo due ſunt filie.
auaricia z luxuria. dicētes ſemp affer affer
Ad eandē inſatiabilitatē pinet qꝫ legit.
Eccle. iiij. Auarus nō implebit pecunia.
Poſſunt aūt aſſignari octo cauſe inſatieta
tis huius. Prima eſt anime capacitas: q

ſcōz ſanctos animā dei capacē:nihil min⁹ deo replere pōt:vñ qum orbis terraruz ſit ante deū:quaſi gutta roris ante lucē:vt legitur. Sap.xi. Nō ſufficit replere cor vni⁹ hominis. Secunda cauſa eſt:q: cupiditas eſt infinita:pecunia vero quantūcūq; magna ſit:eſt finita. Señ. Naturalia dēſideria infinita ſunt:ex falſa opinōe naſcētia:vbi deſināt nō habēt. Cupiditatē ifinitā dicimus:q: vel ſine fine mēſuratur:vel menſurat tali fine:q in preſenti nō obtineāt:nullo fine menſurat in eo:qui ideo ſolus vult habere diuitias:vt habeat finē:qui in preſenti nō menſurat in eo qui ideo vult eas habere:vt p eas gratiā gloriā huius mundi:ſibi acgrat:Vel q tantū de pecunia vult habere:vt neceſſitati que poſſit ſibi accidere ſufficiat. Nullus enī vnq̄ i mūdo iſto habuit gratiā:z gloriā apud oēs:etiā ipſe filius dei:imo alij de ipſo dicebant: bonus eſt:alij dicebāt nō eſt:ſed deducit turbas. Neceſſitati etiā que pōt accidere.nō ſufficerent.que ſunt. ſed neceſſaria eſſent.que poſſent eē.ſz q mēſuraret deſideriū ſuū neceſſitate preſenti.pauca ſufficerent.ſic mēſurāt aialia. Et ideo pauca eis ſufficiunt. Señ. Auib⁹ nihil deeſt.feris i alimētū ſollicitudo ſua ſufficit. Sic docet apoſtolus: vt nos deſideria noſtra mēſuremus.i.ad Thi.vi. Habentes alimēta.z q̄bus tegamur.hijs cōtentiſim⁹. Quū pecunia quā tacūq; ſit finita:z cupiditas infinita.non pōt alia via pecunia adequari.niſi cupiditas finiat.z ſic diminuat.vñ nō ē alia via cupido pueniendi ad ſactetatem. niſi reſindēdo deſiderū ſuum vnde. Señ. Si vis te diuitez facere.nō pecunie eſt adiciē dū:ſz cupiditatu ſubtrahēdum. ¶ Tertia cauſa quare auari deſiderū non ſatiat:eſt hoc:q̄ parscibi appoſiti vēter effici. Auarus qui hz nouū frumentū:ſtatim cōdit nouū horreū:cū hz nouā vineā:pdit nouū dolū:z terra facit vt cui deerat prius horreū:vel dolū modo,deſit vinū:vel frumētū. ¶ Quarta cauſa eſt:hec:qō beatus auarus acgrit:aliqd vacui ſecū affert. Sicut eni hō hz aliquē defectū:ſic z alie creature. Unde cuz auro z argēto venit defectus clauis z fere. Uinea habet defectum cellarij:dolioꝝ z multoꝝ aliorum que ſecum affert. Uenit etiaz cum diuitijs neceſſitas plura expēdēdi:vnde. Eccle.v. Ubi multe opes:ibi multi q comedūt eas. Et ſicvez eſt:per multa:illos indigere:qui p multa poſſident:vt dicit Boetius. Sic dicit. Seneca. Altera cupiditatū ex fine alterī⁹ trahitur. Idem. Cōgregatur in te quicquid multi diuites poſſident:ex hijs maiora cupere diſces Et ſup illud primi ad. Thimo vi. Quam quidam appetentes errauerūt a fide. Dicit. Glo. Qui pecuniam appetit: cupere appetit. Qui vult ſitim cupiditatis ſue diuitijs ſe dare:ſimilis eſt illi:qui ſitim corporalem extinguere vult:aq̄ ſalſam bibendo. Aqua ſalſa eo:q̄ aqua nata eſt:ſitim etinguere: eo q̄ ſalſa eſt nata eſt eam prouocare ſic diuitie in quantum aliquez defectum ſupplent:ſitim ſedant in quantū vero multos defectus ſecū afferunt ſitim prouocant. ¶ Quinto cā eſt hec qō cupiditas eſt:quaſi ignis.vñ. Eccle.xxiij. Anima calida q̄ſi ignis ardens. Et.xxx. Prouer. Ignis nunq̄ dicit ſufficit. Ignis vero non extinguitur ex appoſitione lignorum ſiccorum:ſed augetur ſcōm ligna enim ſilue exardeſcit ignis:vt dicitur in eccleſiaſtico ſic non cupiditas extinguitur ex appoſitione diuitiarum ſed augetur:creſcit enī amor nūmiquantuz ipſa pecunia creſcit. ¶ Sexta cā eſt:quia pecunia non penitur vbi ſitis auari eſt:vñ ſicut vinum in dolio nō ſedat ſitim corporalem ſic nec pecunia in burſa vel archa. Inſanis auare qui pecuniā ponis in burſa vel in archa Nō enī eſt ibi ſitis. ¶ Septia cauſa ē hoc q̄ pecunia res eſt corpalis:anima vero res eſt ſpiritualis:Res vero ſpūalis corporali implerī nō potes. Sicut archa non pōt implerī ſapiētia ita nec ania pecunia. ¶ Octava cauſa eſt:vanitas pecunie.vñ.pō. Ut quid diligitis vanitatem.ꝛc. Plenuz vino:ad huc vacuum reputat:vt archa plena aere vacua reputatur:nec ꝓpter plenitudinem q̄ habet minus capax eſt alterius rei. Sic anima auari quātūcūq; habeat de diuitijs adhuc vacua eſt. Uñ verū eſt:q̄ dicit beata ꝟgo. Diuites dimiſit inanes. Ad hoc pertinet:qō dicit. Per. Nō plus ſanabitur cor hominis auro:q̄ corpus auro. Et in eccle. Quaſi q appḥēdit vmbrā z ſequi vētuz: ſic q attēdit ad viſa mendatia. Et Jer. Aſperi terram:z ecce vacua erat:non ſolum aūt inanis vel vacuus eſt oīs auar⁹ in⁹ o z pauper:vnde. Tullius. Si ꝓꝓ auiditatē

pecunie: quotidie decipis: poscis: eripis: cupis sunt ne hec signa habundantis aut egētis? Anus humanus nō archa diues appellari solet: q̄is illa plena sit. Cum inanem te videbo. diuitē non putabo: Et subiungit: cōtemptū. n. aliquē suis rebus esse sunt maxime certissimeq̄ diuitie. Q̄ñq̄ diues pōt esse auarus. sed vere diues nūq̄ erit. vnde in. Prouer. xiij. Est quasi diues cū nihil habeat: t̄ quasi paup. cū in multis diuitijs sit. Auarus in veritate nihil habet eor: que habere videtur. vnde Jero. in magno plogo biblie. Antigs dictū ē Auaro deest tam qđ habet: q̄ qđ nō habet Credēti totus mūdus diuitiar ē: infidelis aūt est obolo indiget. Qđ exponit. Ber. dicens fideli totus mūdus diuitiar ē: q: tas ꝓspera: q̄ aduersa ipsius eque seruiūt ei: t coopantur in bonū. Et subiūgit. Auarus terrena esurit vt mēdicus fidelis cōtemnit vt deus. Quinto facit ad dete. auaritie miseria seruitus in q̄ auaritia ponit hominē. Auarus. n. seruus ē diuitiar: vnde. Bauld Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Ordo ꝓgruus eēt: vt diuitie viror eēnt: non viri diuitiar. Sed auaritia hanc puersitatē facit: vt viri sint serui diuitiar. Dicitur aūt auarus seruus diuitiarū: q: nō est possessor ear: sed tm̄ custos: t nō tantū non possidet. immo ēt possidetur abeis. Qđ auarus sit custos diuitiar dicit. Glo. super illud. Luc. xvi. Nō potestis deo seruire t mammone. Ꝟijs verbis patet: ꝙ seruit diuitijs: q custodit vt seruus. Sed q seruitutis excussit iugum: distribuit vt dñs. Quod aūt auarus diuitias non possideat dicit. Seneca. Ꝟijs verbis pecuniam magnam h̄ct aliqs. si auarus ē: non habet: si ꝓdigus nō habebit: signū aūt manifestū ꝙ auarus nō sit possessor diuitiar ē hoc quod non pōt facere inde quod vult: vel quod bonū iudicat: immo domina auaritia ꝓhibet ei. vnde Ecclesiastī. vi. Et aliud malum: quod vidi sub sole: t quod est frequens apud hoies: vir cui dedit deus diuitias t substantiaz. t honorē: t nil deesse anime sue: ex omnibus: que desiderat: nec tribuit ei deus potestatē: vt comedat ex eo: sed homo extraneus vorabit illud: hec vanitas: t magna miseria ē. Et Seneca. Nō fit tibi auaritia: que q̄q̄d omnibus abstulerit: sibiipsi neget. Et Ber. super cām que re a quo ius eor: q̄ insaciabili corde lucris temporalibus inh̄iant: quid sentiant de illis qui sua vendentes: t pauperibus dantes: regna celor ꝓ terrena substantia mercantur: sapienter ne agūt? Respōdebit ꝓculdubio sapienter. Quere ite: cur quod approbat nō facit. Nō possum inquit: quare? Profecto q: domina auaritia non permittit. Nō habet auarus ea: que habere videtur nisi eo modo loquendi: quo quis cō pedes habet: quibus compeditus est: qui potius dominantur ei q̄ seruiant. Quod aūt auarus possideatur a diuitijs ostendit Sydonius dicēs res tuas si mediocriter colas possides. Si nimiū possideris. Hoc etiam potest probari. per hoc q̄ obedit ei auarus: sicut prius ostensum est: ex illo verbo. Eccle. x. Pecunie obediunt omnia. Secundo ex hoc quod ꝓformat se auar' burse sue: sicut ancilla domine: vnde. Ber super can. loquens ad auar. Fatere pecunie tue non dominum: sed seruum: custodem. non possessorem. Beniq̄ ꝓformaris crumine tue: tanq̄ seruus domine sue. De quo mō ille necessario ꝓgaudet illi gaudenti: t ꝓdolet dolenti. tu quoq̄ crescente marsupio tuo. crescis pariter animo t decrescente pariter decrescis. Nam t ꝓtrahe ris tristitia cū illud exinanitur: t solueris letitia: aut certe inflaris superbia: cū illud impletur. Tertio ostenditur q̄ diuitie possideant auar: ex hoc: quod ita impediunt eum: q̄ p: nulla necessitate pōt se habere. Si infirmus fuerit ad mortem: nō pōt se habere per horam ad audiendum consiliū medici. vt: s. audiat sermonez. Si sententiam mortis cognouerit latam ꝓtra se non poterit se habere: vt iudicem oret pro vita sua. Aug. venditis rebus vestris: nullum maius ear accipimus precium: q̄ nos ipsos. Implicit. n. talibus nostri non erimus. Seneca. Grata tantū a nobis videtur: que charissima ꝓstant. Ex hoc pōt apparere stupor noster: q̄ ea sola putamus emi: pro q̄bus pecuniaz' soluim⁹. Ea grauita vocamus. pro q̄bus nos ipsos impēdimus. Adeo nihil est cuiq̄ se vnius. Idez Nostri essemus: si nostra nō essent. Nō bene se amisit diues auarus: q in summa necessitate non pōt se habere. Infirmus ē ad mortez nec potest se habere ad horā: vt cō silium medici audiat. i. vt predicationem

nãdat. Iata est sententia mortis super eũ nec per vnam horam põt se habere: vt p vita sua iudicem oret. Si maledictus est q partem suam facit deteriorem quid iste: q se omnino reddit expertem: idẽ sine parte sicut Ber. dicit.

¶ No. vi. Que faciunt ad miseriam seruitutis in quam ponit. Ber.

Ex autẽ sunt que faciunt ad miseri
9 am illi⁹ seruitutis in quã ponit auaritia. ¶ Primum est hoc: quod ista seruitus est spiritualis. Multo. n. indigni⁹ est mente seruire: q̃ corpore: vt dicit sapiẽs Et. B. An non seruus: cui dominatur cupiditas: & maxime nisi tu forte indignius iudices hominem tibiq̃ vitiũ dominari?

¶ Secundum ẽ vilitas rei: cuius seruus est. Rei. n. cõtemptibilis⁹ & ab omnibus cõculcabilis seruus est. s. terre. s. cuius dã domine que nunq̃ vellet: q̃ ipse comederet vel biberet. Ista dña est auaritia. ¶ Tertia est hec: q̃ domina ista eos q sibi seruierunt p totam vitam suam. nudos trãsmittit in camisiam. nec aliam mercedem dat eis. Unde dormierunt somnũ suum. & nihil inuenerunt. &c. Item Simul insipiens & stultus peribunt. & relinquent alienis diuitias suas. ne timueris cum dives factus fuerit homo &c. Eccle. xiiij. Qui congregat ex animo suo iniuste. alijs congregat & in bonis illi⁹. alius luxuriabitur. Job. i. Nudus egressus sum de vtero matris mee. nudus reuertar illuc. Et. xxvij. Diues cum dormierit. nihil secum affert. prima ad Thim. vi. Nihil intulimus in hunc mundum. sed nec auferre quidem possumus. ¶ Quarta est hec: q̃ domina ista inhonestissima precepit furta. rapinas. periuria. proditiones. homicidia immo sunt deo dia. Hoc precepit principibus sacerdotũ vt filium dei occiderent. Quinta est hec. q̃ grauia precipit. vnde. Jero. xvi. Seruietis dijs alienis. q nõ dabunt vobis requiẽ die ac nocte. Jsa. xix. Tradam egyptum in manibus dominoꝝ crudeliũ. Et vt breuiter dicã. auaritia seruis suis exhibet torturam. & compedes: & occupationes graues. & viles. que seruis malignis solent exhibere. Eccle. xxxiij. Seruo maligno tortura. & cõpedes. pone illũ in operatiõe. ne vacet. Bre. Ad cõpedes onerat qcqd hõ preter necessaria curat. Sexta est. q̃ auaritia seruos suos excecat. & ad molam idest ad volubilitatẽ terrenoꝝ istorũ molere facit. Qd̃ signũ est iudicũ. xvj. In sansone. quẽ excecatũ p philistei molere fecerũt. Auaritia ẽt facit manus auaroꝝ in cophino seruire. Terra. n. onerati vadũt per solitudinem. Ipsa etiam facit eos fodere: non fossorio solum. immo etiã corde: vnde & talpis assimilantur. Ad miseriã ẽt seruitutis auaritie: facit hoc q̃ auarus seruus est omniũ illoꝝ qui diuitias possunt ei conferre: vel conseruare. Señ. Adinus q̃ seruus ẽ: qui seruos timet.

¶ Quod magnã vim hꝫ auaritia ad capiẽdas animas & detinendum in peccato.

Exto facit ad detest. auaritie. ḣ qd̃
9 diabolus non hẽt machinamentũ efficatius ad capiendum & detinendum vel submergendum: q̃ sit auaritia. Contra eam etiam nullum castrum potest tenere se. ¶ Quattuor sunt que ad fortitudinem castri solent facere. s. fossati magnitudo: loci altitudo: murus & aque habundatia castrum cingens. Contra primum comportat auaritia aggerem: & fossatum paupertatis replet: vnde bene ei conuenit q̃ legitur. Alba. primo. Super oẽm munitionem ridebit: & comportabit aggerem & capiet eam. Contra altitudinem vero loci congregat molem terre castro altiorẽ. Procurat. n. qñ videt castrũ aliquod in eminẽtia vite: vt tot tẽporalia habeant. quot altiora sunt: quodam modo ipsis spiritualibus. Tunc temporalia quodammodo altiora sunt: qñ spiritualibus preponuntur qñ in electionibus prelatoꝝ maior respectus haberetur ad illa: & magis occupantur. circa ea prelati: postq̃ electi sunt. Contra habundantiam vero aque lachrymarum: vel sapiẽtie salutaris: auaritia obstruit terra meatus aque: dũ adeo impedit spirituales vitas terrenoꝝ sollicitudinem: q̃ nõ possit cogitare nec peccata sua: nec alias causas flendi: vt exitus aquarum deducant oculi eorum. Et hoc est: quod legitur. Cayn interfecisse Abel. Cayn. n. Interpretatur possessio. Abel vero luctus: tũc Cayn Abel interfecit. Quz sollicitudo terrenarum possessionum: luctum claustralium impedit. Item etiam impedit ne aqua gratie vel sapientie salutaris. ad claustrales fluat. Ad quod potest pertinere. quod

legitur. Judith. vij. q Holofernes cum obe disset betulaz fecit incidi aqueductū. Du rū ꝟo castri suffodit auaritia: dū munerib⁹ prelatū ecclesie corrūpit. vnde Gñ. pe nu. Symeon ⁊ leui fratres. vasa iniquita tis bellantia: ⁊ quibusdā interpositis sub iungitur in furoze suo occiderūt virū: ⁊ in voluntate sua suffoderunt murū. Symeō iterpretaī exaudibilis. Leui assumptus. vnde bene tenent hi duo figuraz eorūz: q munera largiuntur. Illi enim exaudiun tur in petitionibus suis: ⁊ assumuntur ad dignitates: isti occidunt prelatum ecclesie qui vir deberet esse: ⁊ suffodiunt murum corrumpendo illum: qui resistere deberet: male ingredientibus in ecclesiaz dei. Nul lum etiam vitium est cuius laquei sint ad capiendum potentiores q̄ auaritie. Q̄d ideo est: quia auaritia habet laqueos val de abscōditos: ⁊ diuersos: ⁊ fere vbiq; po sitos. De absconsione legit. Job. xviij. Ab scondita ē in terra pedica ei⁹. Et Dauid Narrauerunt vt abscōderet laqueos: dixe runt quis videbit eos. Abscondita vero possunt dici tribus modis. ¶ Primo ga subtiles adeo sūt: q ēt parati magistri nō vident eos. vt patet in subtilibus laqueis vsure: ⁊ symonie. De quibus etiaz summi magistri dubitant. ¶ Secundo quia vela ti sunt necessitate naturali. Necessarium enim est: aliqua haberi ad vite sustenta tionē: vnde Grego. Diabolus primo solli citat hominē vt querat necessaria. Quan do vero est in opere: vt querat superflua. Et ex hoc accidit: quia diabolus illos tē ptat de auaritia quos non audet tempta re de fornicatione: quia non audiunt eum quia nihil boni est ibi. ¶ Tertio vero: qz sunt velati etiam spirituali vtilitate. Qui enīz habet diuitias: potest peccata sua ele mosinis redimere: ⁊ multa alia bona face re. Ad q referūt auari illud. Ecclesiastici vij. Utilioz est sapientia cuz diuicijs non attendentes: q valde magnam oporteret esse sapientiam que cum diuicijs duraret. diu. Quam sapientia salomonis cum eis durare non potuerit. Quod autez laquei auaritie multi sunt: ⁊ vbiq; positi: patet p hoc q̄ legitur sapiente. xiiij. Quod crea ture dei in odiū facte sunt ⁊ in tentationē anime hominū: ⁊ in muscipulā pedibus in sipientiū. Inquacūq; creatura desiderabi li q̄ videmus. hz auaritia laqueū suū: vn de difficile est: laqueos auaricie euadere illi qui corde in terra habitat. Ideo bene dicit. xxiiij. Isa. laqueus sup te: qui habi tator est terre. Et i. ad Thi. v. Qui volūt diuites fieri: incidūt in tēptationē: ⁊ in la queum diaboli. Et nota. q auaricia vtitur muscipula ad capiē dū incautos. In qua pro asserere tinente: est tota domus vna: ⁊ quādoq; ēpatus vnus: qñq; regnum: vt quādo aliqs talia iniuste possidet: de hac musipula logī. Aug. dicēs auaro. Preda q̄is rape: in musipula est. Teneris a diabolo. Et vix tales saluātur: cū valde difficile sit ea relinquere: que in iuste possident. Nullum etiā vitium ē: qō fortius hominez teneat. Cuius rei pōt tri plici causa assignari. ¶ Prima est solidi tas rei: cui ligatus est. Potius. n. sua plus durant. q̄ ipse. Et ideo nō soluīt a vinculo auaricie dum vivit. ¶ Secunda causa ē. qz pluribus stipitibus ligatus est: ⁊ mul tiplici funiculo: qz non solū amore ppio. immo etiā amore filiorum. vnde in morte quum desinit amare ea sibi: amat adhuc ea filijs suis. Potens est etiam auaritia ad submergendum hoiez in profundū inferi: vnde super illud. De vtero. xvij. Nō ha bebit rex: auri ⁊ argenti immenia pōdera debz Intelligi i infernū mergentia. ⁊ pri ma ad Thi. v. loquens aposto. de desideriis diuitum dicit. Que mergūt hoiem in interitū: ⁊ p̄ditionē. Et Aug. Almas secu lum: absorbebit te. Amatores. n. suos vo rare nouit: non portare. Nec mīz si auari demergantur. cum ligatā habeāt ad collū p amorem: non molā asinariam: imo do mū: vel rē pōderosiorem: ⁊ sic demergun tur in profundum maris.

¶ Dic agitur de septem que faciunt ad ꝺ testationem auaricie. vij

Septez faciunt ad deteſt. auaricie ex s hoc: qō ipsa est deo valde exosa. p ximo valde iniuriosa. ¶ Proprio subiecto valde nocina. ¶ Primū pōt oī di ex testimonijs scripture: que dicūt deū odire auaros: vel iratum esse eis: quale ē illud p̄s. Odisti obseruātes vanitates sup uacue. Vanitates obseruat: qui in diuitijs sperat. Et sic tangitur in Glo. Supuacue: qs spat in diuicijs: qz cuz in eis sperat: aut ipse expirat: ⁊ ea hic dimittit: aut cū vult:

omnia pereũt: ꝛ ipse in spe sua deficit. Ad idē facit illud. Jac. iij. Amicus huj⁹ mũdi: inimicus dei ꝓstituit. Et illud. 1. Jo. ij. Si quis diligit mundũ nō est caritas patris in eo. Et illud. Inimici ei⁹ terrā ligēt. In quo verbo q̄drupler stulticia auaroꝝ insinuatur. ¶ Prima est ꝙ rem imundaꝫ corde lingunt. Quam canis lingua erubescerent lingere. s. terrā. ¶ Scōa est: qꝛ cuꝫ diuitie spine vocentur a dño. Ad Ath. xiij. Qui verissime res scit appellare: cuꝫ diuitias terrenas lingunt solatiū in eis querēdo: quasi mel sup spinas lingāt. Q̄ diuitie spine sint. Dicit etiā Grego. super illud Job. xxx. Esse sub sentibus delitias reputabant his verbis: piecto spine sunt. qꝛ cogitationū suaꝝ aculeis: mentes pungunt. ¶ Tertia stulticia est. qꝛ fonte dulcedinis ꝛ solacij neglecto: granitates solacij i terrenis diuitijs querāt. ¶ Quarta stulticia est ꝙ lingendo: ad satietatē se posse peruenire credunt. Quod vero auaris deus iratus sit ꝓz. Primo ex illo ꝟbo Zacha. 1. Ira magna irascor ego super omnes gentes opulētas. Scōo ex illo verbo. Isa. lvij. Propter iniquitatem auaricie eius iratus sum: ꝛ percussi eum. Tertio ex illo verbo Osee. xij. Ad iracundiaꝫ Effraym prouocauit me. Effraym. i. fructificans est diues. Quarto ex illo verbo qō dicit Jaco. v. Auaris diuitibus. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. vbi dicit glo. Nescis miser cum thesauro pecunie: thesauruꝫ ire pariter cumulari. Signum etiaꝫ quod auarus sit deo exosus pōt hoc esse: quod deus eū non vult nominare. vñ Luc. xvi. Non nominatur dives. Lazarus vero nominatur. Et hoc potest eē cā: qꝛ diuites vocauerunt nomina sua in terris suis: vnde dñs non vult esse memor nominum eoruꝫ per labia sua: quia nomina fuerunt in ore loculatoꝝ: ꝛ aliorꝝ carnaliū hominum: qui quasi porci sunt: vnde sicut aliquis non poneret libenter in ore suo ponunt: ꝙ in ore porci fuisset. sic domin⁹ nomina talium non vult habere.

¶ Nota quattuor rationes quare de⁹ odit auaritiam.

p Ode⁹ vero assignari quadrupler ratio inimicitiarū: que sunt dei ad auariciā. Prima est hec: ꝙ auaricia misericordiam fugat. Unde sicut misericordia deo specialiter placet. iuxta illud. Osee. Misericordiā volo ꝛ nō sacrificium: sic auaricia displicet ei. Secunda ē hec: ꝙ auaricia multū vilipendit deū. Illud enim ꝙ libenter faceret pro obolo: nō vult facere cū dicit ei: ꝙ hoc faciat pro deo. Tertia est hec: ꝙ creatura ab hoibus conculcabile deificat. nō sine magna contumelia dei. Ad augmentū vero cōtumelie dei: non solū vnū deū sibi facit: sed tot ꝙ possessiōes hz. Uñ Osee. x. Israel silua multitudinez fructus sui: multiplicauit sibi altaria iuxta vbertatē terre sue: exuberauit simulacris. Ad cumulū etiam contumelie dei: facit qō de bonis sibi a deo collatis. hanc cōtumeliam illi faciunt. Unde Osee. xi. Ego dedi eis frumentū: vinum: ꝛ oleum: ꝛ argentuꝫ multiplicaui eis: ꝛ anꝝ que fecerūt Baal. In hoc autē deterior est hec ydolatria gētium: quia simulacra gentium: argentum ꝛ aurum: os habēt ꝛc. Ad embra ad similitudinem hominuꝫ. Sed auaricia deificat informem materiam.

¶ Nota ꝙ auarus diues quinq; rusticitates faciunt.

q Uarta cā est hec: ꝙ auarus diues, quinq; rusticitates facit deo: seu puersitates quas nulli hoi faceret.

Prima est: qꝛ cū beneficiū debeat accepto rē reddere hoiem memorem benefactoris sui: auarus tū inde deū magis obliuiscit. Uñ Osee. xiij. Adimpleti sunt ꝛ saturati sunt: ꝛ eleuauerunt cor suum: ꝛ obliti sunt mei. Isa. lvij. Uitā manus tue inuenisti: propterea nō rogasti. Gre. Qui felicitatē q̄sitā in terris inuenit auctorē qui eā tribuit nō requirit. Gene. xl. Succedētibus prosperis prepositꝰ picernaꝫ oblitus est interpretis sui. Scōa rusticitas est: quod deo de bonis sibi collatis: gratias non agit. Nec propterea cuꝫ magis diligit. imo minꝰ q. nulli homini faceret. Uñ Jer. v. Job adoptimates. Et sequitur quibusdam interpositis. Ecce magis hi simul fregerūt iugum: ruperunt vincula. Tertia rusticitas est: qꝛ cum beneficiuꝫ debeat esse quoddā frenuꝫ retinens susceptorē beneficij ab iniuria largitoris. iuxta illud Isa. Lan. mea infrenabo te ne itereas. Auarus tū nō timet deuꝫ offendere: lz tot bñficia ab eo suscepit nec timet beneficia ab eo suscipere: licet tantuꝫ eū offenderit: in quo etam cauens sibiipsi

latrones. Quarta rusticitas est: qꝫ quãto maiorẽ terrã adeo tenet: tanto ad minus seruitiũ teneri recredit. Diuites omnino nihil volunt facere in seruitio dñi. Quinta rusticitas est: qꝛ cum tenent bona de mi nisterio manibꝰ suis: & dñs inde petat in pauperibus: ipsi nolunt dare vel cõmodare: etiã ad centuplũ vsurã quod facerent vni iudeo vel sarraceno. Unde Aug. ad auar dicit enim xps. Da mihi ex eo quod dedi tibi. De meo ꝙro & mihi nõ das. De meo quero da & reddo. Habuisti me largitorẽ fac me debitorẽ. Parũ est quod dixi. imo habeã te feneratorem. Habuisti largitorẽ fac me debitorem. pauca mihi das. plura reddam. Temporalia mihi das: eterna restitue. Idem pbe tectum: & accipe celũ. Ber. Quid insanit est: quod cũctantur relinquere simpla pro centuplis. Ubi est cupidus. vbi ambitiosus. vbi cõquisitor huius seculi.

¶ De malis prouenientibus ex auaritia.

Sequitur de malis que facit auaritia proximo ꝙ multa sunt. Ex hac enim sequuntur bella & lites. Unde ♥. Ja. Unde bella & lites in vobis: nisi ex cõcupiscentijs vestris. Sene. Quietissime viuerent homines. si hec duo pronomina tollerentur. meũ & tuũ. Ex hac etiam sequuntur homicidia. Unde Laym: quod interpretatur possessio. legitur fratrẽ suum occidisse. Et in prouer. ij. Fili mi: si te lactauerint peccatores: nõ adquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum insidiemur sanguini: & postea subiungitur causa motiua omnem substantiã preciosam reperiemus: implebimus domos nostras spolijs &c. Ex hac etiam sequitur rapina. Unde Eccle. xiij. Uenatio leonis onagri in heremo: sic pascua diuitum sunt pauperes. Auaritia nulli fidem custodit: nec deo: nec homini. deo non: ipsius enim est vox illa. Luc. xx. Ecce heres: venite occidamꝰ eũ: vt nostra fiat hereditas. Homini nõ. Filiꝰ. n. auarꝰ morẽ patris exoptat: & mater filiã vendit iugulatoribus eternalibus. Ex hac etiam accidit hoc. ꝙ filij potius volunt parentes eternaliter cõburi: ꝙ hereditatem sibi minui. Hoc facit vt tribunalia velut taberne sint. in quibus sanguis innocentũ venalis offertur. Amos. iij. Nescierũt rectum dicit dominus thesaurizantes. Decimã de cia vt periuria. si timet: pupillos & viduas exheredat. hoc pauperes cõtemnit: & irrideat. vnde. Job. xij. Deridetur iusti simplicitas: lampas cõtempta apud cogitationes diuitum: parata ad tempus statutũ. Et Eccle. xij. Sicut abominatio est superbe humilitas: sic execratio diuitis est paupertas. hoc imisericors est proximo. Unde Job. xl. Cor eius indurabitur quasi lapis: cor diaboli est auarus. Et Luc. xvi. Nemo illi dabat legitur de Lazaro. Et notatur ibi imisericordia diuitis epulonis: & erga familie illius. Et Amos. vi. Bibentes in phialis: & optimo vnguento delibuti: & nihil cõpatiebantur super contrictione Joseph.

¶ Quemodo proprio subiecto noceat auaricia.

Sequitur videre quõ auaricia noceat proprio subiecto. Notandum ergo est. ꝙ auaricia hoiem reddit stultum. Unde Luc. xij. Stulte hac nocte aiam tuã repetent a te: que aũt parasti cuius erunt: Sic est qui thesaurizat: & nõ est in deum diues. Et supplet Glo. sup illud. Sic est stultus. Ad idem pertinet illud apostoli. Sapientia huius mundi: stultitia est apud dñm. Et i. Prouer. Usq; quo ꝙ paruuli diligitis infantiam: & stulti que nocua sunt cupitis. Nec est stultus auarus vnica stultitia: sed multiplici Nec scio stultus. imo etiam insanus. Insania vero diuitis auari potest multipliciter ostendi. Primo per hoc ꝙ occultos laqueos exquirit vt le strangulet. Unde. xxvi. Prouer. Cor iniq exquirit mala. Iniquus potest intelligi auarus. propter illud verbum. Eccle. x. Nihil iniquius quã amare pecuniam. Qui male exquirit ad medũ in occultes laqueos vertatur vsure: & in mentem in quibus se interficiat. Secdo põt ostendi insania. per hoc quod voluptarius vadit submergere se. singulis diebus facit dietam vnã in infernũ. Quis adeo sapiens est: qui insanus reputari non possit: si requisitus quo eat. Rñ. Uado submergere me: vel suspendere. Nec aũt ridere põt quicq; est in mortali peccato. Uadit enim submergere se i abyssum infernũ. ꝙ est summa stultitia: sicut sapientia est summa in paradisum ire. Unde Eccle. vi. Quid habet amplius stultus sapiens & quid pauper nisi vt pergat illuc: vbi est vita. Tertio per hoc. ꝙ cum insipiẽs sit is

pter tñ suã nõ agnoscit. imo sapientem se reputat q plus est ꝯ stultitia. ꝛ quasi isania. Vñ in Prouer. Sapiẽs sibi videt vir uiuer: ꝫ vir pauꝑ scrutabit eũ. Iste pauꝑ ẽ xps qui scrutabitur eũ: q sibi sapiẽs videt ostendẽs eũ nõ fuisse sapientem. Et. xxv. Prou. Vidisti hoiem sibi sapientẽ videri magis illo spem habebit iscipiẽs. In quo verbo inuitur inscipientiorẽ ee ceteris illũ qui se putat eẽ sapientẽ cũ nõ sit. Quarto ostendit isania ista p hoc qõ auarus iterficit oẽs spũaliter qui iuxta se sunt. Si videres aliquẽ qui clauã accepta pmo iterficeret uxorẽ suã. deinde filios suos ꝛ filias: ꝛ totã familiã suã: ꝛ post sacerdotem ne pro peccato suo eũ excõmunicaret. nunqd illũ non insanum reputares. sic facit auarus. precipue usurari⁹. dum omnes tales facit cõmunicare peccato suo. Corporaliter etiã pcutit diues vicinos suos. qñq enim diuitie sue eũ facitũt isanire. Unde alapa vnaqñq cõstat el centũ lib. Vñ Eccl. xxi. Obiurgatio ꝛ iniurie anullabũt substantiaz. ꝛ domus q nimis locuplex est anullabit superbia. De hac pcussione legitur dñs Mat. xxiij. Si autez dixerit malus ille seruus i corde suo: morã facit dñs me⁹. ꝛ cepit pcutere ꝯseruos suos ꝛc. Quito ostendit ista isania sua p hoc qõ ad districtissimũ iudicẽ cũre furtiua ire nõ metuit. Duz viuim⁹ nõ cessamus ad iudicẽ ire: ꝛ quotidie ꝓximiores sum⁹. Sexto ostendit ista insania p hoc. qz cũ domus ꝯscie sue igne cupiditatis succẽsa sit. ipse qui aquã gratie ad illã ignẽ infernalẽ extinguendũ querere debuit. querit potius quasi faculas ad cõburendũ amplius domũ suã. qz ãrunt aurũ ꝛ argentũ: ꝛ cetera ꝯcupiscibilia q ignez cupiditatis parata sunt icendere.

¶ De stultitia multiplici auari.

Equit de multiplici stultitia auari. Et ẽ ꝓma stultitia el⁹ q se ceteris rebus minus diligit. Qõ põt ostendi. Primo per hoc q se maluz: ꝛ sua bona vult habere. Vñ Aug. Adeo cecitas mẽtis ꝯualuit. ideo absorbuit hoiem interius: vbi oia velit bona habere ꝓter seipz. Et itẽ Aug. loquẽs ad auarũ. Quid est q te velis malũ hre: nihil oino. nõ uxorẽ. nõ filiũ. nõ seruũ. nõ tunicã postremo. nõ caligam. ꝛ tñ vis habere malã vitaz. Rogo te prepone vitã tuã caligę tue. Scõm potest illud ostẽdi. qõ auarus de pditione sui nõ dolet: de perditione aũt oboli dolet. Singulis diebꝰ subtulares suos tegit. seipsum vero p annuz in sordibus relinquit. nec ẽt tũc bene mũdat. Tertio põt illud ostendi p hoc qõ de corde suo quasi clipeuz rebus suis facit. vt corsuũ icõmoda rex suarum ꝓmo excipiat: similis cuidã stulto: qui habẽs subtulares nouos: trãsiens p spinas se discalciauit. adeo. n. amabat subtulares suos. qõ potius elegit subtularibus q̃ ꝓpriis pedibus parcere. Scda stultitia auari est: qõ vt sua negligit: ꝛ õ alieꝰ sollicitꝰ est: vt dicit vulgariter. tot tua vtrui ꝛ tot erit atrui. Quattuor aũt sunt que possum⁹ nostra eẽ dicere. s. bona eterna. Vñ Seneca. Sapiẽs intra se oẽm bonũ terminabit. Et dicit q gdam capta patria vxore. ꝛ liberis amissis. cũ ex incẽdio publico solus: ꝛ tñ bãtus exiret interroganti viatori. Num aliqd pdidisset: nihil ingt pdidi: bona mea mecũ sunt. Ista bona interna bene negligit auarus. Profecit. n. in vita intima sua vt legitur Eccle. x. Nõm etiã est tẽpus. vñ Seneca. Cetera a nobis aliena sunt: tẽpus tñ nõm est. Qõ aũt tẽpus quodã speciali modo nostrũ sit. videt hoc q qui tempus ẽmittit: seipm ẽmittit: ꝛ quitotũ tempus ẽmittit se totũ ẽmittit. Nostra etiã sunt ea que pauperibꝰ largimur. vñ gdaz cũ dñs suꝰ rõne vellet õ bonis eiꝰ hre: ꝯcipisset ei. vt de bonis suis veritatem ei diceret. scãtm ꝯputatione sexcẽtoꝝ aureoꝝ. quos pauperibus erogauerat. Rñdit q nihil. in mũdo plus habebat q̃ sexcentos aureos. Quum aũt a circũstantibus ei obiceretur q falsum esset: ꝛ dicerent illa grangia tm valet: ꝛ illa domus tantum: ꝛ multa alia. ipse rñdit. Illa nõ sunt mea sed dñi mei. qz qñ voluerit accipiet tãq̃ sua: si istud qõ pro deo dedi: ꝛ p manꝰ pauperuz in salua custodia. ita quod nullus potest mihi illõ auferre. Ad hoc pertinet quod legitur in ecclesiastico. Elemosina viri quasi saculꝰ cuz eo. Nõa ẽt sunt bona eterna. Vñ. Luc. sextodecimo. Si in alieno fideles non fuistis quod vestrum est quis dabit vobis? Alienũ vocat bonũ trãsitoriũ nõm eternũ. Sua igit negligitanarꝰ. qz ãttoz predicta que propria sua sunt nõ timet amittere. de alienis sollicitꝰ est. i. de temporalibus istis que nostra nõ sunt. sicut põt ostẽdi.

¶ Vic ostenditur q̄ temporalia ista non sunt nostra.

Primo per hoc quod dr̄ in Lu. p Si in ali. ſ. ꝛc. Secdo ex illo verbo Abacuc. ij. Ue qui congregat nō ſua. Tertio ex illo verbo Ambro. ſup Lu: Non ſunt bona hominis. que ſecum fere nō p̄ōt ſola miſericordia comes eſt defunctoꝝ. Quod itelligendū eſt de illis defunctis qui cū miſericordia in p̄ūti ſocietatez habuerunt. Quarto poteſt idē oſtendi rationabiliter. Primo per hoc qđ bona tēporalia aſſimilantur fluuio tranſeūti. ¶ Atua eēt ciuitas aliqua: que eſtimaret aquā Rodani ante ſe tranſeuntē: ſibi remanſurā: cuꝝ per tot ciuitates tranſeat. nec apud eas remāſerit. Sic fatui ſunt qui bona tēporalia ſibi remāſura putant. vnde q̄daz. Erras ſi māſuras tibi putas diuitias. que per tot manus hoīum tranſierunt. Hanc rationē inſinuat Dauid vbi dicit. Diuitie ſi affluent no. cor. ap. diuitie ad modum fluuij: ſicut affluunt ita ꝛ effluunt. Non ē aq̄ Rodani illius ciuitatis anteq̄ trāſit: ſz ad neceſſitatē ſuaz p̄ōt eā ſumere. ſicut ſz bonis temporalibus vti poſſumus ad neceſſitatē noſtrā: noſtra tñ nō ſūt. Et ſicut vulgariter dicit tot ſua vtrui ꝛ tot erit atrui. Secdo poteſt oſtendi qđ noſtra non ſint. per hoc quod terra in qua creſcūt. noſtra non eſt. Unde Dauid quō cantabim⁹ cā. d. in terra aliena. Et iterū. aduena ergo ſū apud te ꝛ peregrinus. Tertio p hoc quod tanitor huius mundi mors. ſ. non permittit noſtere aliquid de mundo iſto. Quādo aliquis ſedet ad menſam alicuius potentis multa apponuntur ſibi: ſicut cyphi argentei: ꝛ ſcutelle ꝛ ſimilia. in qb⁹ ſolum vīuz habet. ſi vero aliquis ex ſimplicitate crederet eſſe ſua: ꝛ vellet ea ſecū ferre: tanitor bene oſtēderet ad portā: q̄ nihil iuris in eis haberet. Ita diuites credūt bona tēporalia ſua eſſe: ſed mors bene oſtendit eis cōtrariū: cū dicit. Nihil intuliſtis i hūc mundū: nec quicq̄ auferre poteſtis. Quarto p̄ōt idem oſtēdi p hoc: qr dū canis ſegit duos hoies: neſcitur qs ei dñs ſit: ſed ſi illi ſeparent abinuicē: ſegtur canis dñm ſuū: ꝛ tūc apparet cui⁹ ſit. Sic diuitie i morte remanēt cū mūdo ꝛ deſerūt auarū. Et eſt notabile exemplū: principis magni ſarracenoꝝ q cū morte imminere ſibi inſpiceret pannū lineū. de quo ſibi ſudariū conſuendū erat: erexit in ſignū: ꝛ fecit circūferri p ciuitatē a precone dicēte. Hoc dicit p̄nceps noſter. Cū eſſem dñs. xl. regnoꝝ: hoc ſolū de gloria mea: ꝛ de diuitijs mecū affera. Diuitie ſunt velut infideles inimici qui amatores ſuos in extrema neceſſitate deſerunt. Unde quidaz cum a diuitijs ſuis in morte auxiliū. imploraſſet. nec poſſet etiā habere. reſponſionē ab eis ait. O fallaces diuitie: tot corde vos amaui ꝛ honoraui: ꝛ nūc in tanta neceſſitate poſitus: nihil cō filij: nihil auxilij a vobis habere poſſū parate eſtis me deſerere. nec vultis me ſequi ego p̄mittā vos. Et his dictis ſtatiz diſtribuit omnia pauperibus. Ultimo p̄ōt oſtēdi q̄ tēporalia noſtra nō ſint p hoc q̄ ſolam diſpenſationē in eis habem⁹. Ambro ſius. Nemo dicat ꝓpriū qđ cōe eſt. Pluſq̄ ſufficeret ſumptū violenter obtentum eſt. Ille qui ſua negligit: ꝛ aliena excolit: iuxta ſapientiā huius ſeculi: infelix reputatur: qr cum aliena cōpellitur relinquere ex ſuis q̄ neglexit: ſubſtentari nō p̄ōt. Sic auar⁹ cū tēporalia bona āmiſerit: bonis eternis carebit. Tertia ſtultitia auari eſt: qr ea amat que amatoribus ſuis nō p̄ſunt: immo ſūt eis valde nociua: cōtemptoribus ſuis valde ſunt vtilia: vnde melioris conditionis ſunt: qui ea non amant q̄ qui ea nō amāt. Quod diuitie non proſunt amatoribus ſuis. patet ex illo verbo. Eccle. v. Qui amat diuitias fructum non capiet ex eis.

¶ De quinq̄ fructibus diuitiaꝝ

¶ Quinq̄ fructus videnť eſſe diuitiarum. Primus eſt ſatietas. Un Tullius Fruct⁹ diuitiarum eſt copia. Hūc fructū nō capit qui diuitias amat. Amor. n. eſt fames ſpiritualis. Fames autem non eſt cum ſacietate. Secundus autem fructus eſt redemptio animarum. Unde prouer. xiij. Redēptio anime viri ꝓprie diuitie Et Dañ. iij. Peccata tua elemoſinis redime. Tertius emptio eſt regni celeſtis. Unde Luce. xvi. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis ꝛc. Augu. Prebe tectū: ꝛ accipe celū. Quartus fructus eſt patrociniū pauperū. Unde Grego. Pauperes non ſunt deſpiciendi. vt egent: ſed rogandi vt patroni. Pauperes ſunt ſicut ſtipēdiarij noſtri. vñ in Eccle. Cōclude. elemoſinā in ſinu pauperis. Et paulopoſt. Super ſcutuz potētis

elãces:pugnabit aduersus inimicos tuos Quintus fructus est:ipsarum diuitiarum multiplicatio.vnde.i.Ad Thimo.iij. Pietas ad omnia vtilis est:promissionem habens vite:que nunc est ⁊ future.Quattuor vltimos fructus:non colligit ex diuicijs:q eas amat:qui eas non seminat:sed retinet apud se.Et ideo nõ potest fructũ inde colligere. Non solum autez non prosunt diuicie amatoribus suis. immo sunt multum nocue. Ingnant.n.eos:⁊ cruciant:⁊ occidunt.Ad primuz facit illud verbi m. Ber. Beatus q̃ post illa non abijt:que possessa onerant:amata ingnant. Ad secũdũ facit illud quod dicit Seneca. Proijce que cor tuum lantant que si aliter abstrahi negret cor ipsum cum eis auellendũ esset.Ad tertium facit.q̃ cum Constantinus dedit imperiũ ecclie:audita est vox.Hodie infusuz est venenũ ecclie. Diuicie ergo vt venenũ se habent ad amatores suos. interficiunt enim eos.Ideo miratur Dauid. Quare diligantur dicens:vt quid diligitis vanitatẽ Et Prouer.i.Usquequo paruuli diligitis infantiam ⁊c.Ipse.n.diuicie quodammõne amentur:clamant:duz tot afflictiones faciunt amatoribus suis.vnde Bre. Ãdũ dus iste:dum tot afflictionibus pulsat:tot calamitates ingeminat:quid aliud:nisi q̃ non diligant clamat. Qd aũt diuitie vtiles sint contemptoribus suis. patet ex hoc q̃ earum contemptores : licet pauperrimi sint:ex contemptu earum regnum eternum emunt.Quarta stultícia est auari:q̃ ea custodit:que custodita perduntur. perdita vero custodiuntur.q̃ oñdi põt per similc de frumento:q̃ si custoditur perdit si seminãdo spargitur: custoditur. vnde sup illud.Mat.xvi. Qui voluerit animã suaz saluam facere:perdet eaz.dicit Glo.quasi dicatur agricole: Si frumentum seruas:perdis:si seminas renouas.Ad idem facit illd̃ xxix.Eccle.Perde pecuniam ꝓpter fratrẽ ⁊ amicũ:⁊ non abscondas sub lapide in perditionẽ.Lapis vocatur cordis duricia sub qua dum abscoditur:in perditionem absconditur.q̃ dũ seruari creditur perditur: Et non solum pditur.immo ẽt perdit dñz suum:q̃ deterius est.vñ Ber. loquens de bonis tpalibus dicit.Utinam ꝯgregata perirent.⁊ non ꝯgregatoreorum:tollerabilius esset in sudari labori perituro.q̃ peremptu ro.¶ Quinta stulticia auaricia est.in expendendo prodige:dum pretiosum lumẽ rõnem consumit.in querendo tpalia:que vilia sunt.De hoc lumine dicit in ps.Signatuz est super nos lumen vultus tui dñe vultus dei:rõ est q̃m eam ymago dei sumus.Lumen ergo rõnis est signatũ super nos:q̃ impressum est nobis:sicut ymago sigilli cere imprimit. Hoc lumen valde pretiosuz est.sicut põt ostẽdi tripliciter.¶ Primo per hoc:q̃ fm illud deo.similes sum⁹ ¶ Secõdo h̃:q̃ prevallet toti mũdo absq̃ creaturis rationalibus:q̃ patet ex hoc:q̃ si alicui lumẽ rõnis obtenebrescat.per insaniaz:vel alio modo melius est illi sanitatez restitui:q̃ totum mundum ei acquiri. Tertio põt idem ostendi ex hoc:q̃ sol:⁊ luna:⁊ omnia alia luminaria celi immo ẽt omnes creature visibiles deseruiũt huic lumini:⁊ sunt quasi ad accendendum illud. vnde manifestum est quale sit lumen istũ. cui taz pretiosa luminaria deseruiunt. valde enim parutis candelis solẽt accendi valde magniceret Hoc lumen expendũt auari in querendo temporalia.que apls arbitratus est.vt stercora:quem non credimus fuisse deceptum in sua arbitratione. Sigs candelam.vi denariorꝫ expenderet:querẽdo obolum.valde fatuus reputaretur:quãto insciptior reputandus ẽ auarus:q̃ lumen pretiosissimum: immo inapreciabile in congregando lumen expẽdit:vere insanus ẽ auarus:q̃ vicinos suos reprehendit de hoc q̃ cerã ꝙsumunt:cuz sepũ eis sufficere possit.dicens. Ut dq̃ perditio h̃:seipz vero nõ reprehendit de pditiõe tali veli tãti luminis.Lumẽ istũ lumen regiuz ẽ datuz hoi:vt eo circa se:⁊ deũ vtat. Auarus vero eo vtitur circa iumenta sua. Ipse vero remanet in tenebris.Jumẽta sua ad lumen comedũt:ipse vero commedit in tenebris vñ Eccle.v Dicit de auaro.Cunctis diebꝰ vite sue commedit in tenebris : ⁊ in curis multis:⁊ in erumna atq̃ tristicia.Et q̃ in tenebris cõmedit:iõ noxia ⁊ venenata comedit.O quam fatuus reputaretur quis. qui ad presepe iumentorum suoꝝ cereum magnum poneret ad mensaz vero suã cẽt sine lumine.Sz insciptentior eo est auarus nec solum lumen rõnis prodige expendit. immo seipsum dum se rebus suis totũ largitur ordinandis:⁊ excolendis.⁊ ꝺ se nil

retinet sibi ipsi. cum ipse amplius regimẽ ꝛ cultura indigeat. ¶ Sexta stulticia ẽt i acquirendo. Fatuus operarius est: q̃ sciens aliquã habilẽ artem ex qua potest lucrari decez marcas idie: ꝛ facit vile opus. vnde tantum denarios. iij. acquirit. Insipiẽtior est auarus q̃ de labore diuio tãtũ lucratur aliqd terrenum cum eodem labore vel minori. ꝛ quãdoq̃ maiori. si propter deuz faceret. posset hic lucrari regnum celorum. Ad quod pertinet illud. Grego. Fatuũ est inde tẽporalia querere vñ possumus eterna hẽre. Adiuuit deus hoiem paulomin⁹ ab ãgelis: sed hõ ex auaritia sua minuit se multo amplius a tumentis qum reducit se ad illud opus. in quo multo minus valet homo q̃ equus. Locatur enim equ⁹. xl. denarijs quãdoq̃ homo nõ locat se. nisi. iij. Unde nisi homo laborem suum ad deũ referat a quo aliaz mercedẽ accipiet. iferior tumentis. quãtum ad hoc est. Fatuus enim negociator est auarus q̃ simpla non vult pro centuplis commutare vnde. Ber. Loquens de illo verbo centuplum accipietis ꝛc. Dicit. Quid insanie est. q̃ cunctãtur simpla relinquere. pro centuplis. vbi cupidus vbi ambitiosus. vbi cõquisitor hui⁹ seculi? Fatuus etiam est q̃ ad hec laborat. vt spine diuiciarum sibi multiplicentur: qne cũpungãt. In p̃senti varijs curijs ꝛ occasionaliter succendent eum in inferno. Nũqd colliget auarus de spinis istis vuas: aut de tribulis ficus. Immo ẽt in p̃senti inueniet i illis molestiam: ꝛ asperitatez: i quibus q̃ sunt suauitatem. Auarus eni similis est talpe que qcquid fodit super h̃eros ꝓprios ponit. Sic auarus: ea q̃ male acquirit: quodammodo super se ponit. Impedit enim eum ne ad vitam gratie suscitari possit vñ in diuicijs: quas acgrit: tumulat se. Auarus etiam similis ẽ: scõz. Ber. Hoi: q̃ suffocatur i aqua: qui nõ dimittit quicquid eũ tenere põt. Et cũ deberet amplecti tabulã pnie: que eũ: a naufragio liberaret potius amplectitur aurũ: ꝛ argẽtum. ꝛc. Ponderosa: que mergunt eũ in profundũ inferni Et vbi breuiter dicaz auarus anteq̃ lucretur ad seipsum perdit ꝛ anteq̃ aliquid capiat: capit. Justo. n. iudicio fit sicut ait. Augu. Ut a diuicijs quas iniuste capere volunt iustissime capiant: immo q̃ deterius ẽt: ipsis diuicijs quasi quadaz esca a diabolo capiũtur. Nec solum exponendo: vel acquirendo isipiẽter agit auarus: sed etiam custodiendo.

¶ Nic ostenditur q̃ custodire pecuniam stultitia sit.

¶ hoc. iiij. de causis. ¶ Primo q̃ thesaurizat: vbi oẽs añcessores sui thesauros ãmiserunt. i. in mũdo isto vñ in. Osee. Effraiz factus ẽ sicut colũba seducta: nõ habẽs coz. i sapiam hec est isipientia colũbe: q̃ pullos suos ponit. vbi oẽs amittere cõsueuit. ¶ Secũdo quia custodire vult: que durabilia non sunt: tẽporalia ista consumuntur. iij. de causis. m

¶ Primo propter propriam corruptibilitatem vnde. Jac. v. Agite nũc diuites: plorate vlulantes: in miserijs: que eueniẽt vobis. Diuicie vestre putrefacte sunt: ꝛc.

¶ Secũda causa est: aliena rapacitas: vñ. Dat. vi. De ista causa ꝛ de precedẽte. Nolite thesaurizare. vbi. t. inter vbi. e. ꝛc. d. ꝛ vbi. i. e. ꝛ. i. ¶ Tertia causa ẽ supbia: q̃ diuicie pariũt que post diuicias cõsumit. vñ Augu. Uermis diuituz supbia ẽ. ¶ Quarta causa ẽ ampla familia quã diuicie regunt vnde. Eccle. v. Ubi multe sunt opes: multi sunt qui cõmedunt eas. Et quid pro dest possessori nisi q̃ cernit eas oculis suis

¶ Tertio insipiẽter agit auar⁹ custodiẽdo: quia vult sua secum habere: cum securius possint sibi ab alio custodiri:

Quare auarus dicitur stultus.

¶ Quique casus sunt: in quibus fatu⁹ est: qui pecuniam suam secum vult habere.

¶ Primus casus est: q̃ aliquis est viator ꝛ est trãsiturus per locum vbi scit se spoliandus esse. Tunc fatuuz est si amplius velit de pecunia sua hẽre secũ: q̃ sit ei necessarium ad expensas: vsq̃ ad locum illũ onus enim esset sibi ꝛ ammitteret eã. Locus per quẽ necessario sum⁹ trãsituri: est mors: vbi spoliamur. Spoliatur hõ in morte quasi p angustũ foramẽ trãsiturus: q̃ mors angustum foramen est. vnde. Ber. Quid tu camele gibum. Quid tu pecunioh: perditoris loculos tollis. Nõ sic impie: nõ sic igredieris. Foramen acus huius sarcinas non admittit. Spoliatur etiã homo quasi redditurus in ventrem matris sue. s. terre. vñ Eccle. xl. Jugum graue super filios Ade a die exitus de ventre matris: vsq̃ in diez sepulture. Et in Job. Nud⁹ egressus sum de

vtero matris mee.n.r.illuc.t.i vtero mr̃is
scilz in terra. ¶ Tertio spoliatur hō i mor
te ad instar dānatorum qui tradendi pati
bulo spoliantur. Fatuus ergo est auarus:
qui diuicias secum vult hēre:cū fecit se in
morte spoliand⁹ esse:z nō vult mittere eas
in locum securum per manus pauperum.
Grego⁹ Securius ferūtur diuicie de patria
in patriam per mānus plurium: q̄ vnius.
¶ Secundus casus:in quo fatuus est:qui
pecuniam suaz secū vult hēre:ē quin nau
fragium alicuius iminet.vnde. Gre. sup il
lud. Job. Quasi fluct⁹ tumentes super me
timui semp deum. Cū fluctus desuper im
mineť tunc demū de naui illa ꝓiciunt ꝓ
tuus est ergo auarus qui i tāto naufragio
positus:potius vult pecuniam suam secuz
habere.q̄ eam in saluoeē: precipue quin.
Seneca dicat. Nemo cum sarcinis enatat.
¶ Tertius casus est: i quo fatu⁹ est q vult
aliqs pecuniā suā secū habere:cū pecunia
illa furtiua sit:z scit pecuniam illā testimo
nium fore sue condemnationis:si apud se
inuenta fuerit. Fatuus igitur est auarus:q
rem male acquisitam:que testimoniū erit
condēnationis ipsius:ita diligenter cōser
uat videtur consuraſſe in morte ꝓpriam
cum in iudicio tam periculoso:testes ꝓdu
cere velit cōtra se. Ad hoc videť ptinere q
auaris dicit Jac.v. Aurum z argētū vr̃m
Erugit z erugo.e.u.int.z mea.cā.u.tāquā
ignis. ¶ Quartus casus est in quo aliquis
nō vult pecuniā i secum habere cum hostes
sai euz insequūtur:z ē pecunia illa impedi
mentum fuge illius. Ex quo satis manife
stum est:q insipiens sit auarus:q̄ hostes
inuisibiles insequūtur:z pecuniaz suā nul
li vult cōmendare:sed vult potius eam cu
stodire: quin in veritate ipsa potius eum
custodiat:z detineat.nec de manibus eius
possit euadere.vnde auarus ē sicut symia
vel vrsus qui ligantur ad stipitez:vel trū
cum.qñq̄ mobilem:z possz alicui videri
qō symia:vel vrsus stipitē custodiat cū po
tius a stipite custodiatur. Sic auari ligati
sunt ad tēporalia bona:quoz quedā sunt
mobilia z quedam immobilia z potius p
ea custodiūtur diabolo.q̄ ipi custodiā eaz
nec possunt procedere:nisi quātū vinculū
amoris quo ad diuitias suas ligati sunt p
mittit vnde. Ezo.viij. Uerumtamē lōgius
ne abeatis. ¶ Quitus casus:i quo nō vult
alquis pecuniam.s.habere est quz time t
super ea se inquietari:vel vt largiatur eaz
vel mutuo concedat. Et ista causa multuz
deberet monere auarum:q̄ pecuniam su
am in saluo loco reponeret:sicut enim ca
ro circa ossa canes prouocat:vt tibi morde
ant:z sicuti reclamatoria prouocant aues
rapaces:sic diuicie circa auaros: fures:z
raptores prouocant.vnde Seneca. Ava
rus diues cupiditatem irritat Immo si
cut caro que ossi adheret:ceteris carnib⁹
amplius appetitus:sic diuicie auarorum.
Dicunt enim Auferamus ei.q: nunq̄ da
ret inde nobis.vnde a multis inquietatur
auarus. Accidit etiam auaro:sicut accidit
quibusdam arboribus:que nolunt fructus
suos hominibus dimittere:nisi cum diffi
cultate:vel q: nō cito matureſcunt:vel alia
de causa:z nihilominus.arborib⁹ illis au
feruntur fructus sui:z insuper optime ver
berantur ēt vsq̄ ad fractionem multorum
ramorum. Alie vero arbores:que defacili
hoibus fructus suos dimittunt: remanent
absq̄ damno ramorum suorum. Simili
ter auarus suis spoliatur.velit.nolit.z pre
ter hoc flagellatur z affligitur sepe. Quar
to agit insipienter auarus:sua custodien
do.q:non vult ea in celuz promittere. Nō
enīz vult elemosinas facere in vita sua sz
expectat vt ab'alīs sibi fiant elemosine p⁹
mortem.in quo simlis est illi:qui de no
cte transiturus per loca:foueis plena:lucer
nam vellet sibi fieri post tergū. Elemosine
enim quas homo facit in vita sua:sunt q̄
si lucerna que prefertur hoi:z custodit ho
minē ne in foueā cadat inferni. Elemosine
vero post mortē facte sunt quasi lucerna
post tergū.que non custodit hominē. qn
cadere possit in foueam inferni. Et si tam
accidit:non extradunt eum inde elemosi
ne.q: in inferno nulla est redemptio.

¶ De tribus stulticijs auari

Egtur de tribus alijs stulticijs aua
ri. ¶ Quarum prima est improuidē
tia. ¶ Secunda in circunspectio.
¶ Tertia vero in cautella.hec.n.tria sunt
species stulticie:sicut oppoſita eorum:scili
cet prouidentia .circunspectio z cautela.
sunt species prudentie. Quod autem ava
rus valde insipienter se habeat in sua pro
uisiōe:potest ostēdi multipliciter. ¶ Pro
per hoc:quod vbi in eternū mansurus est.

de domo sibi nō prouidet: nisi vbi per noctem hospitaturus est: palatia magna conseruit: hec est vita presens si ad eternitatez
o future vite comparetur. vnde sapientie. v. Dicitur q̄ spes impij est quasi tāq̄ memoria hospitis vnius diei. vel noctis vnius. Et Tullius loquens de eo: qui bene vixit i mūdo isto. Dicit q̄ ipse ex hac vita discedet tanq̄ ex hospitio non tanq̄ ex domo. Immo quod plus est: vita presens est quasi quoddam diuersoriuz ad quod hō declinat: ad cōmorādum aliquantuluz. Uel est quasi via per quam cursim trāsituri sumus. Ad primum facit quod dicit. Tullius cōmorandi diuersoriuz nō hitandi nobis natura dedit. Ad hoc signandum deus in diuersorio nasci voluit. Breuitas huius vite verius in futuro cognoscet. vnde sapiē. v. Dicūt dānati in inferno. Nos nati continuo definimus ee. Ad hocvero q̄ per viaz presentis vite cursim trāsituri sumus: facit hec: qđ dicit. Augu. q̄ nihil est aliud tp̄us vite huius: q̄ cursus ad mortem vnde velocitate huius trāsitus: satis exprimūt damnati in inferno: qui sapien. v. Dicunt vitaz istam preterijsse. tanq̄ nūciū precurrentez et tanq̄ nauez q̄ pertransit fluctuante aquā et tanq̄ auez: q̄ transuolat in aere: et tanq̄ sagittā ad locū destinatū emissaz. Quare ꝙ non ē in hoc loco ad quē adhorā diuertimus. vel in vlā per quā cursu trasituri sumus: palacia magna ꝓstruere: vbi ꝙ eternaliter mansuri sumus: in nullo nobis p̄uidere. Scdo pōt oñdi: q̄ auarus insciptenter agit in sua p̄uisione. p h q̄horrea sua: et cellaria replet ad sustentationez vite diurne: nihil vero prepat vite eterne. vita p̄sens: ē quasi vita vnius diei. Dauid. Ab ille anni. añ. o. t. t. d. e. q̄. p̄re. Tercio pōt idez oñdi per h: qđ auarus iumento suo. s. corpori vineas plantat: et agros seminat: et p̄uidere non cessat. animā vero suā fame pire pmittit. pp defectū cibi spūalis: Ad qđ possumus referre illud p̄s. Esurientes et sitientes. aia eoz in ipsis defecit. Eccle. vi. Dis labor hois in ore ei⁹: sed aia ei⁹ nō implebit. bonis. Quasi diceret. Totus labor hominis circa os corporis: animā vero vacuā relingt. Quarto potest ostendi q̄ auarus insciptenter agit in sua prouisione. per hoc quod diligenter cauet ne rami arborum suaruz: nimio onere frangantur. Idē etiam faciūt de iumentis suis. nolunt enī ea nimio onere grauari. seipsos vero onere importabili onerare non timent. vnde Augu. Quid miserius est misero non miserante seipsum. Quantūcunq̄ oneratus sit auarus onere temporaliū istoruz nūq̄ dicit q̄ satis sit. Seneca. Segetem nimiam sternit vbertas: rami onere frangūtur. Idem animus quoq̄ nocet: quos immoderata felicitas rumpit. Nec potest sustinere auarus: q̄ iumentum eius vltra ei⁹ vires oneretur: in onerando vero se: vires suas nunq̄ considerat.

¶ De incircunspectione auari.

Equitur de incircūspectione auari p
s q̄ multiplex est. Prima est q̄ terraz continue inspicit: iuxta illud. Oculos suos statuerunt. d. inter celestem vero patriam non considerat q̄ amittit. Secūda incircūspectio est: q̄ quasi pedes scuto defensionis diligenter ptegit: caput ꝙ christuz hostibus exponit. Caput viri xp̄s est. sicut dicit ap̄. De hoc capite non curat auarus: licet ad custodiam illius admoneatur. vbi dicitur. Estote prudentes. sicut serpē. ꝛc. serpens caput precipue custodit. Capiti asini sui. i. corpis multū timet auarus: huic vero glorioso capiti: non timet: Tertia incircūspectio ē q̄ a sinistris aduersitatis: diligenter cauet sibi auarus. Ab dextris vero prosp̄itatis: non cauet. Ex q̄ pte magis sibi cauendū vel timendū cēt iuxta illud. Bre. Quum ois fortuna nobis timenda sit magis timēda sunt p̄speria q̄ aduersa. Et p̄s. Cadent a latere tuo mille. ꝛc.
Quarta incircūspectio ē: q̄ pauptatē presentis vite: q̄ ante se aspicit: solā attendit: et nimis eam cupiens fugere quasi retro cadit in foueā paupertatis eterne iuxta illud. Job. Qui timet p̄uinam: irruet super eum nix et in Prouer. Quod timet ipius veniet super eum. Quinta incircūspectio: est: q̄ duz auarus diligenter cauet ne quis sibi furetur argentū suū diabolus ex alia parte furatur ei seipsum cum tp̄s suū ei furatur quem detinet cum in aliquo mortali peccato.

¶ De incautela auari.

Decima stultitia auari est stultitia i
d cautele. Et est incautela: supficialis rerū ispectio: que multū abūdat in auaro. Uidens. n. auarus q̄dā pulcritudi

nem exteriorē: i vita diuitū: turpitudinē ꝛ
feroꝛē: que i illa est nō aduertit. Be q̄ turpi
tudine dicit. Augu. Ecce cū iniqs oia pul
cra sunt ꝛ ipsi sunt turpes. Et in Osee. viij.
Factus ē Effraim quasi vas imundus in
natiōibus videns ēt auarus i vita diuitū
exteriora signa leticie: grauē tristiciā q̄ coꝛ
rodit coꝛda eoꝝ: nō aduertit Be qua dicit
Sene. Noꝛuꝫ qui felices vocātur. ylaritas
ficta est. Et ē grauis tristicia eo quidē gra
uioꝛ: qꝛ interdū nō lꝫ palā eē mīhoſ. Sꝫ in
ter erumnas coꝛ ipsuꝫ excedētes: necesse ē
agere felicem. Videns ēt auarus i vita di-
uitū exteriorē abūdantiam: coꝛdis pauper
tatē non aduertit. Be qua Apoc. iij. Dicis
q̄ diues sum: ꝛ locupletatus: ꝛ nulli⁹ egeo
ꝛ nescis: qꝛ miser es: ꝛ miserabilis: ꝛ paup
Et Aug. de diuite. Extra plenus: intus va-
cu⁹ carne crepat ꝛ coꝛde mendicat. ¶ Un-
decima stultitia est auari: q̄ cū nouerit ter
R rā cibū eē demonū. iuxta illud Beñ. dictū
serpēti: terra cōmedes. o. d. u. t. ipse se totū
in ea inuoluit: ac si cibus diaboli desidera
ret eē. qꝛ vbi ē thesaurus suus: ibi est ꝛ coꝛ
suum. Terram etiam in oꝛe ponit: iuxta
illū. Qui de terra est de terra loquitur. Et
in Isa: xxix. Be hūo eloquꝫ tuū musitabit.
Auarus ēt i auriḇ⁹ terrā ponit. qꝛ aurē ad
modū aspide: terra obstruit. Uel qꝛ de ter-
renis libenter audit loqui. Loqmini inq̄-
unt auari. nobis placentia. In oculis ter-
rā ponit qꝛ iuxta verbū suppositū oculos
suos sta. de. in terra. Et Salo. Oculi stul-
toꝝ in finibus terre. Terram ēt hab̄t in
manibus iuxta illud. Manus eius in co-
phino seruierunt. Terra ēt est in pedibus
eoꝝ immo ēt soꝛdes iuxta illud quod di-
citur. in Trenis. de synagoga: que erat aua
ra. Soꝛdes eius: in pedibus eius.

¶ Quomodo auarus est stultus tripl'r.

Undecimo loco auar⁹ stultus est
d circa sua stultioꝛ circa suos stultissi
mus circa seipsum. Circa sua stul
tus est: quia nescit inde facere q̄modū suū
Immo similes est cani super aceruuꝫ feni
sedenti: qui inde non comedit: ꝛ tū latrat:
siquis inde sumere vellet. Auarus quid ē
bursa est siue archa furum: ꝛ raptoꝝum: ꝛ
tyrānoꝝ huius mundi. Archa non hab̄t
aliud cōmodū de pecunia: quā seruat: nisi
q̄ occasione illius: q̄ñq̄ cōfringitur. Bur-
sa vero hoc cōmoduꝫ reportat de pecunia
quā seruat: q̄ maculata inde remāet: ꝛ cū
stodiēdo pecuniā: cōsumitur: ꝛ rūpitur: ꝛ
interdū a latronibus scinditur. Sic auar⁹
de pecunia: quā seruat: maculā culpe ꝙtra
hit: vitā suā in custodia pecūie cōsumit: oc
casione illius affligitur: ꝛ iterdū iugulatur:
valde ēt stultus est auarus circa suos. Fa-
cit. n. auarus de filiꝭ suis sicut solet fieri de
muribus: Inuiscant. n. ꝛ inuiscati p̄ paleā
icendēdo materiā sue exustōis colligūt: qꝛ
palee eis adhęrent. Sic auarus inuiscat
quodāmō filios suos dū docet eos tp̄ralia
amare. Amoꝛ. n. tp̄ralis est viscus spūalis
penaꝝ sicut dicit. Glo. sup̄ letatus sum. Et
filij si inuiscati amoꝛe tp̄alis cōgregāt mate
riā eterni icendij eoꝝ. Circa se vero simili-
ter valde stultus est auarus. Primo quia
luctatur cum luctatoꝛe expeditissimo. Im-
pedit. n. se diuiciis quibus ab eo teneri pos
sit ꝛ deici contra qō dicit. Grego. Quan-
do ad agonem fidei venimus luctam con
tra malignos spūs sumimus. Malignus
aūt spiritus nihil in hoc mūdo p̄prium
possidet. Nudi ergo cum nudo luctari de-
bemus quia siquis cum nudo vestitus lu
ctam agreditur: citius ad terram deiicitur:
quia hab̄et vnde teneatur. Ideo. Adole-
scens relicta syndone nudus aufugit: ꝛ Jo
seph̄ relicto pallio fugit ab egyptia. Stul-
tus est etiam auarus circa se qꝛ plantatus
vult esse in agis deliciarū quasi nesciret sa-
lices: ꝛ ceteras arboꝛes q̄ in aquis crescūt
steriles esse.

¶ Nota. sex stulticias auari.

Reter stulticias p̄dicans: sunt. vi.
p stulticie auari. Prio est: q̄ ipe cre
dit ea: q̄ somnia sunt eē veritatez
vñ in. Eccle. Somnia extollūt ip̄rudentes
Felicitas p̄sens: q̄ in p̄rudētes extollit som
niū vocat: qꝛ assimilat ei in. xlij. ¶ Prio i
hoc: qꝛ sicuti somniātes credūt se ꝙtrectare
poma aurea: vel lap̄ides p̄ciosos: vel sume
re cibos delicatos: pp̄ sola fantasmata: sic
illi qui reputātur felices: credūt se hēre ve
ras diuicias vel delicias: cū sola fātasma-
ta hēant. Longe. n. amplius distāt he deli
cie vl̄ diuicie a veris: q̄ fantasmata pomo
rū aureoꝝ a pōis aureis. Ad h⁹mōi som-
niuꝫ pōt referri: qō legitur. xxix. Isa. Quē
admodū somniat esuriēs: ꝛ comedit: cū aūt
fuerit exp̄gefactus: laſſus adhuc sitis: ꝛ aia
eius vacua est. Sic erit multitudo omniuꝫ gē

Nuz que dimicauerunt cõtra montẽ ſyon. Recte ſicut ſomnians ſcõm viſionẽ ſuam eſurit: z comedit: z tñ adhuc i veritate vacuus remanet: ſic auarus eſurit diuicias: z cõgregat eas: z tñ eque vacuꝰ eſt: vt prius vel ãplius. ¶ Scõo aſſimilat̃ preſens felicitas ſomnio z breuiati. vñ. Job. xx. Quaſi ſomniũ aduolãs nõ inuenietur trãſiet quaſi viſio nocturna. ¶ Terio aſſimilat̃ i hoc q̃ diuites finito ſomno p̃ſentis vite nihil habẽt in mãibus ſuis vñ i. p̃s. Dormierũt ſomnuz ſuũ z nihil inuenerunt. o. u. d. ꝛc. Glo. Quia nihil hic poſuerũt in mãibus xp̃i. Manus pauperum ſunt manꝰ xp̃i. in quibus bonum eſt: vt noſtra ponamus q̃ non eſt qui de mãu ſua poſſit eruere: vt dr̃ in Job. Quas dederis ſolas ſemper hẽbis opes ait. Ouidiꝰ. Quarto aſſimilatur preſens felicitas ſomnio: quia illis q̃ reputant ſe felices: nullis perſuaſionibus põt oſtẽdi q̃ ſomnient: ſicut nec alicui dum dormit. Seneca. Somnia narrare vigilãtiſẽ. Sic quãdo ignis ifernalis excitabit eos a ſomno tunc cognoſcent ſe ſomniaſſe ſicut illi q̃ dicũt in inferno. ſapiẽ. v. Trãſierũt oia ſicut vmbra. Quum erunt diuites in iferno tunc cognoſcent bona z mala huius vite: non fuiſſe bona vero: z mala vera: ſed tã tñ vmbras verorũ bonorũ z malorũ vera enim bona: z vera mala future vite ſunt. ¶ Secunda ſtultitia eſt ebrietas. Be qua xxvij. Iſa. Ue. corone ſupbie ebrijs. Effrai Effrayz. i. fructificans: eſt diues: q amore mũdi ebrius eſt: vnde Jere. li. Calix aureꝰ babilon in manu domini: inebrians ẽ oẽz terram. i. amatores terrenoruz. Cuius ebrietatis triplex eſt ſignum. ¶ Primũ eſt nuditas vnde. Gene. ix. legitur de Noe: q̃ bibens vinum iebriatus eſt: z nudatus eſt: i tabernaculo ſuo. Sic auarus nuptiali veſte caritatis nudatus eſt: quum indigẽtibꝰ viſcera claudat iuxta illud. i. Johannis. iij Qui habuerit ſubſtantiã mundi huius z viderit fratrẽ ſuum nece. h. e. z. n. ſ. ab eo. quo. c. d. m. in eo. Nuditatẽ tñ iſtã nõ erubeſcit auarus: ad modum ebrij: q nõ agnoſcit. ¶ Secundũ ſignũ eſt hoc: quod dãna z leſiones ſpiritales non ſentit. Gre. Qui peregrinationem hanc pro patria appetit dolorẽ inter dolores neſcit. Prouer. xxiij Bicit ebrius verberauerũt me z nõ doluꝰ traxerunt me: z non ſenſi. ¶ Tertiũ ſignũ eſt hoc: quod auarus dormit tanq̃ porcus a deo q̃ nõ põt excitari a ſomno culpe: nec ad buccinam diuine predicationis nec ad tonitrua diuicia eũ cõminationũ. ¶ Tertia ſtultitia eſt auari: quod ſe committit diuicijs quas cognoſcit eẽ fallaces: ex verbo veritatis. Mat. xiij. Ubi dr̃: q̃ fallacia diuitiarum ſuffocat verbum. Preterea ſcit eas quaſi infinitos homines perdidiſſe: z hoſtibus inuiſibilibus captos tradidiſſe: abundantia diuiciarum vtitur illo verbo Jude. Quẽcunq̃ oſculatus fuero: ipe eſt: te. eum. Unde a diuicijs quaſi a ꝑditore cauendum eſt. ¶ Quarta ſtultitia auari eſt: q̃ innititur labenti: atq̃ precipitanti. ſ. mundo vnde. Greg. Qui labẽti innititur neceſſe eſt vt cum labente labatur. Prouꝰ. xi. Qui confidit in diuicijs ſuis: corruet. ¶ Quinta ſtultitia eſt: q̃ ſeruicluz ſuũ ponit in eis: que in ſumma neceſſitate nõ poterũt eum iuuare vnde. Prouer. xi. Non prodcrunt diuicle i die vltionis. iuſticia ãt liberabit a morte. Et in. Sopho. Argentũ z aurum ſi poterit eos liberare in die furoris domini. ¶ Sexta ſtultitia ẽ q̃ credit diuicijs que non ſolũ ſunt mendaces. Immo ipſa mendatia vocant̃ vnde in p̃s. Et queritis mendatium. Et Prouer. x. Qui i nititur mendacijs. hic paſcit vẽtos. Et Auguſti. Domine volui tecum mẽdaciũ poſſidere ſed tranſmiſſi: quia nõ dignaris cũ mendatio poſſideri. Et miruz eſt: quomõ tam creditur diuicijs quum tam longũ tempus tranſierit: q̃ mentiri nõ ceperũt: z tot homines ad infernum ſuis mẽdacijs pertraxerunt. Et adhuc etiam quotidie mentiuntur: nec vnico mẽdatio: ſed multiplici ¶ Primo honorem promittũt domini z in miſeram ſeruitutem hominem ponunt De qua ſeruitute dictum eſt prius. Secundo promittunt ſecuritatem: z homineꝫ timidum reddunt. Unde Caym qui interpretat poſſeſſio legitur habuiſſe caput tremulum. Tertio promittunt ſacietatem: z faciũt eſurire. Unde philoſophus. Diuitie cogunt eſurire. Quarto promittunt ſuauitatem: z tamen pungunt. vnde in. ꝑſ. xiij. Ponam babilonem in poſſeſſione eritij vt ſcilicet pungãtur ab his: qui poſſident ſicut tenens eritium pungitur ab eo. ¶ De ceteris malis que veniunt ex auaritia.

Jcto de stulticia auaroꝝ ostendē-
da sunt cetera mala q̄ facit auari-
tia subiecto suo: que i magna par
te patebunt si ostendantur mala q̄ faciunt
diuitie amatoribus suis. vnde de illis ma-
lis modo dicemus. Et est primum malus
q̄ inquinant amatores suos. ideo luto cō-
parātur. Abacuc. ij. vbi dicitur. Usq; quo
aggrauat contra densum lutū. Et Eccl. xij.
vbi dicitur. Qui tetigerit picem inquina-
bitur ab ea. Et Eze. vij. Sterquilino com
parantur. vbi dicitur. Aurum eorū in ster
quilinus erunt. Sterquilinum dispersum
vtile est. Agros enim fructificare facit: con
gregatū vero non est vtile. nisi ad inqui-
nandū: ⁊ ad fetorē iferendū. sic diuitie di-
sperse hoiem iuuant: cōgregate vero ama
torem suū inquinant. Quod deus voluit
inter vacuus ignaret: quādo voluit: vel or
dinauit: vt argentū: ⁊ cetera metalla pre-
ciosa: contingentes se etiam corporaliter
inquinaret. Ad eandem ingnationē perti
net id qđ legitur. Prouer. xxvij. Qui festi
nat ditari non erit innocens. Ditari festi-
nat ille qui in mūdo isto: q loc⁹ est pauer
tatis ⁊ exilij: vult ditari. Unū ⁊ in Eccle. xi.
Si dines fueris: nō eris imunis a delicto.
Et Osee. ix. De amatoribus diuiciarū. Fa
cti sunt abominabiles sicut ea que dilexe-
runt. Et Seneca. Multū est diuiciarū cō-
tuberuio. non corrumpi. Diuitie dei obli
uionez inducūt. Unū Gene. xlviij. Effraym
⁊ Manasse dicuntur fuisse fratres germa
ni. Effraym interpretatur fructificās: per
quem diuicias intelligimus: ⁊ Manasse
oblitio: abundantia diuitiarum: ⁊ dei obli
uio: societatem habent adinuicez. Que so
cietas innuitur in Deute. vbi legitur. Bñs
deus tuus introducet te in terrā bonam: ter
ram riuoꝝ. Et superiungitur. Absq; penu
ria cōmedes panem tuum: ⁊ rerum oium
habundantia perfrueris. Deinde sequitur.
Obserua. ⁊ caue. ne quādo obliuiscereris
domini dei tui. valde enim turpis est ingn
natio: q̄ diuitie factūt. Unde Tull⁹. De te
rius auaricia viciū nullum est. Nec solum
vna macula inquinant diuitie: immo secū
vniuersitatem inducūt vitioꝝ. ¶ Primo
superbiam. Unde. xxi. Eccle. Domus que
nimis est locuplex annichilabitur super-
bia. Secundo iram. Unde Gene. xiij.
Facta est rixa inter pastores Abraham: et
pastores Loth. Erat enim substantia eoꝝ
multa: ⁊ nequibant habitare simul.
Tertio inuidiam. Unde Prouerb. xxvij.
Uir qui festinat ditari: ⁊ inuidet alijs igno
rat q̄ egestas ei superueniat. Et Greg. di-
cit. De viro iusto per hoc quod in terris ni
hil appetit: alienis profectib⁹ inuidere ne
scit. Quarto accidiam. Une Jer. xlviij.
Fertilis fuit Moab ab. ado. s. r. t. s. ⁊c.
Quinto vicium gule. Unde Luce. vi. Ho
mo q̄dam erat dines ⁊. e. c. s. ⁊c. Et eiusdē
xij. Anima mea multa habes reposita in
annos plurimos requi. eo. bi. Sexto lu
xuriam. Unde. xlvij. Eccle. Dicitur ad sal.
Collegisti quasi auricalcū aurū: ⁊ comple
sti quasi plumbū argentū. Et post sequitur:
⁊ inclinasti femora tua mulieribus. Se-
cundū malū q̄ faciūt diuitie exdetentio i
peccato. Et ideo comparantur luto: vt su-
pra ⁊ butimini in Gene. vbi legitur. quod
vallis siluestris habebat multos puteos
bituminis: vallis siluestris est. vallis hui⁹
miserie: que diuersa genera diuiciarum ha
bet. quemadmodum bituminis scorda ho
minum detinent. Ad hoc pertinet illud:
quod dicit Augusti. Domine ea tenebant
me longe a te. que non poteram possidere
sine te. Et illud. Ecclesia. Qui diligit aurū
non iustificabitur. Et illud Jere. vigesimo
secundo. Locutus sum ad te in abundan
tia tua: ⁊ dixisti non audiam. Tertium
malum q̄ diuicie faciunt est. q̄ possesso-
res suos spoliant. Bona enim temporalia
secundum Augustinum: bona viscata sūt.
Ideo dicit Seneca. Quisquis inquit vult
tutam agere vitam. ista viscata beneficia
deuitet. Sicut ergo virge viscate: aues spo
liant plumis suis. sic bona temporalia spo
liant homines pennis virtutum ⁊ plumis
sanctarum meditationum. ⁊ sanctoꝝ de-
sideriorum. Sicut etiam spine oues lana
spoliant: ⁊ interdum excoriant. ita vt a mu
scis molestentur: sic de corda hominū exco
riant: ⁊ faciunt ea molestari a muscis di-
uersarū sollicitudinū. De quibus muscis
legitur. Eccle. decimo. Musce mo. per su.
um. Et Exo. octauo. Et venit musca grauis
sima in domo Pharaonis ⁊ seruoꝝ eius
Et Grego. Nihil laboriosius q̄ terrenis de-
sideriis estuare: nihil quieti⁹. q̄ in hoc mū
do: nihil appetere. Unde est: q̄ Jsrael cu-
stodiam sabbati accepit in munere. Egy-

ptus percutiſ muſcaꝝ multitudine. Adeo aũt ſpoliãt diuitie amatores ſuos: q̃ iterdũ etiã brace ꝓtinẽtie nõ remanẽt eis. Unde Jere.xviij. Cõpuntrunt lumbare. Jere.ad Eufratẽ. Adeo etiã itez ſpoliãt eos: q̃ etiã cor eis nõ relinquunt. imo. vbi theſaurus eoꝝ eſt: cor eſt eoꝝ. Adiruz etiã eſt. quõ ſapientes mũdi vocantẽ illi: cuz mundus ita ſpoliet eos. Adiruz etiã eſt: quõ nõ ceſſent ludere cũ mũdo: cũ inceſſanter pdiderunt cũ eo. Sed de ludo calefacti: neſciunt ſubtrahere ſe ludo. Ouidius. Sic ne pdiderit nõ ceſſat pdere luſor. ¶ Quinto modo debiliant diuitie. Debilis eſt. n. hõ diues: z ad ſuſtinendum: z ad pugnandum: z ad bene operandũ. Ad ſuſtinendũ adeo debilis eſt vt ad ſibilũ vnius verbi: de altitudine virtutũ deijciatur. Et ſi aliquã infirmitatẽ: in aliquo viderit: fere inſanit. Unde Señ. Regum nobis animos iduimus. nã illi obliti ſue ibecilitatis: aliene deſeruiũt: quaſi iniuriã acceperint. Ad purganduz etiã debiles ſunt. Unde Jere.xlvi. Ad aquilonẽ iuxta fluuiũ Eufratez victi ſunt z corruerũt. Unde legit. quod exercitꝰ Alexãdri deuicto Dario. ſpolijs vltra modũ ditatus. paulopoſt cũ hoſtibus iterum ꝗgreſſus: deuictus eſt. Quibus videns alexander ſpolia eia que ſui acquieſcerãt: iuſſit ꝙburi dicens. Quãdiu ſine pecunia fuerũt: nõ erat qui eis reſiſteret: ſed auro z argento onuſti deſides z pigri effecti ſunt. Quibꝰ amiſſis fortiter ſicut ante pugnauerũt. Debiles etiã ſunt diuites ad bene operandũ. De illis. n. veruz eſt qđ legit in ps. Pedes habẽt: z nõ ambulabũt: z nõ clamabunt in gutture ſuo. Ille qui multũ poterat laborare: anteq̃ fieret ep̃s: factꝰ ep̃s non põt ire. nec cantare. nec aliud bonũ facere. ¶ Quinto loco affligunt diuitie amatores ſuos. vñ Eccle.x. Labor ſtultorũ affligit eos. qui neſciũt in vrbem peregre. i. in paradiſum. Affligunt aũt eos quaſi cõtinue. vnde Eccle.ij. dicit de auaro. Cuncti dies eius doloribꝰ. z erũnis pleni ſũt: nec per noctẽ mente regeſcit Et eiuſdem. v. Saturitas diuitis nõ ſinit eum dormire. Et in Eccleſi. dicit de auaro q̃ triſticia erit ſuper menſam ſuaz. Et ps̃s dicit de ipſo. Nihil infelicꝰ inſciente fortunato. Item ps̃s. Nihil grauꝰ potes imprecari. cuiuis inimico. q̃ auariciã. Qua i preſenti vexante: cor eius dura patitur tor

mẽta. z in futuro eterna ſupplicia pmeret. Hoc ſignatum eſt in hoc. quod Abel legitur frater fuiſſe Laym. Abel luctꝰ. Laym poſſeſſio interpretat. Abel ergo z Laym fratres ſunt. qz luctus z poſſeſſiones contuncta ſunt. Idem figuratuz eſt in hoc: q̃ Tyrus legitur fuiſſe filia Sydonis. Tyrus enim interpretatur anguſtia. Sydon Uenatio. Uenatio aũt cupidorum anguſtiam afflictionem in eis parturit. Sexto loco faciunt diuitie quãdam ſtultam fiduciam: z preſumptionem. Unde in ps̃. Ego dixi in abũdantia mea: non mo. in eternũ Unde Eccle.xi. Inuenire quiem: z nõ mãducabo de bonis meis ſolus. Et neſcit qđ tempus pretereat: z moꝛs appropinquet: z relinquat omnia alijs z moriat: Ultimo interficiunt anime contemplationem. Unde Gene.xlviij. Jacob ingrediente effrata mor tua eſt Rachel. Effrates interpretat ſterilis. z ſignificat diuitiarum abundantiam Iſta eadem mala que diuitie faciunt: facit per conſequens ipſa auaritia que eas congregat.

¶ Behis q̃ ſcriptura ꝓparat auaris. ca.8.

p Reter iſta mala ſũt etiaz alia duo que facit auaritia. ¶ Primũ é q̃ cõturbat auarũ: z totaz eiꝰ domũ Unde Prouer.xv. Conturbat domũ ſuaz qui ſectatur auaritiã. Bomꝰ ibi poteſt accipi. vel pro domo conſcientie: vel pro domeſticis. ¶ Scõm malũ eſt ingratitudo. Unde Seneca. Nullũ malũ habet cupiditas maiꝰ: q̃ q̃ ingrata eſt. Idé gſgs de accipiendo cogitat. oblitꝰ eſt accepti. ¶ Cũ deberet auarꝰ regratiari deo de bonis: q̃ tam accepit. ipſe oblitꝰ acceptoꝝ: de acgrẽdis cogitat z accipiẽdis. Octauo ſa. ad dete ſta. auaritie. ea qbꝰ ſcriptura auarũ cõparat. Primo aũt cõparat ſcriptura auarum inferno: z morti. Unde Abacuc.ij. Dilatauit quaſi infernꝰ aia ſuaz: z ipſe quaſi moꝛs. non adimplebitur. Unde in perſona auaroꝝ dicit in Prouer.i. Deglutiamus eum ſicut infernꝰ viuentem. Et Jere. Auarꝰ eſt ſicut infernꝰ. Inſaciabilis enim eſt. Et quo amplius rapit z denotat eo amplius rapere ſitit q̃ perdat. Comparatur etiam auarus mari. Omnia enim flumina intrant i mare: z nõ redundat mare. Ut ir Eccle.i Sic nec diuitijs auarꝰ redũdat. Cõparat̃ et auarꝰ cani. Unde Sene: Ut dialiqñ ca

nez missō a domino frustro panis vel carnis: aperto ore captantē quicquid accipit protinus integrum devorat: ⁊ semp ad spē venturi ihiat. Idem accidit nobis. Quicquid expectantibus nobis fortuna pjcit. id sine vlla voluptate dimittimus statim: ad rapinam alterius erecti: ⁊ attenti. Cōparatur etiam auarus talpe: eo q̄ niger sit per nequiciam cecus per auariciā: ⁊ hēns diuersos tumulos. Tot tumulos habz auarus quot possessiones amat. Comparat̄ ēt auarus aranee. Aranea telam facit: vt muscas capiat. Abusce': que pungūt diuicias signant. Ad quas capiendas totū studiuz est auari vnde i. Isa. telas aranee texerūt.

¶ De exemplis que faciūt ad detestationē auari. ix.

Dono facit ad detestationē auaricie exēpla sanctorū z: ⁊ phorū. De q̄bus pauca ponemus. Primū ēt exempluz est. Gen. xiij. Ubi regi sodomorū dicēti. Abrahaz da mihi: animas: cetera tolle tibi. Rñdit. Abraā. Leuo manū meā ad deū excelsuz: possessorē celi ⁊ terre: q̄ a filio subtegeminis: vsq̄ ad corrigiā calige non accipiā ex omnibus: que sunt tua ⁊c. Secundum exemplū est. xxxij. Eiusdem. Ubi. Jacob volenti dare: munera. Esau. Rñdit Esau. Habeo pluria fr̄ mi: sint tua tibi. Tertiuz est. Exod. xxvi. Ubi artifices tabernaculi dixerūt Moysi. Pl' offert populus q̄ necessarium fit. Dixit ergo. Moy. preconis voce Nec vir nec mulier. quicq̄ offerat vltra in opere sanctuarij. Quartū i nūer. viij. vbi dicit. Balaā. Si dederit mihi Balaac domū suā plenaz argēti: ⁊ auri non potero mutare verbum dñi. Quintū est. Primi. Re. Ubi dicit. Samuel. Loquimini de me coā domino: si de manu cuiq̄ munus accepi. Sextum est. ij. Re. i fine vbi dicit Dauid ad Ornam. Ne q̄q̄ fiet vt vis: sed emam pretio a te aream tuaz. Septimuz est. in. Johanne vbi dñs dicit. Venit princeps mundi huius ⁊ in me nō hz quicq̄ vbi dicit. Glo. Nolnit habere quod perderet venit pauper: ne haberet diabol' quid auferet. Octauum est. y. ad. Lorin. Gratis euāgelizaui vobis ⁊c. q̄ cū essem apd vos: ⁊ egerē nulli, onerosus sui. Jtē in ac: ⁊ Paulus argentum ⁊ aurum: ⁊ vestē nullius concupiui. sicut ipsi scitis quoniaz ea que opus erant mihi ⁊ his qui erāt mecum: ministrauerūt manus mee. Et īdem Oportet meminisse verbi dñi. Jesu: qm̄ ipe dixit. Beati' est dare q̄ accipere. Aliud exemplum est q̄ ponit. Jeront. de quodā pho. qui pficiscens ad phophandū Athenas magnum pondus auri secum detulit. In via aūt secum deliberans ⁊ psiderans se nō posse simul virtutes ⁊ diuicias possidere: projecit a se aurum inquiens. O diuicie abite: sitis procul a nobis. Aliud exemplum diogenis in dolio degentis qui locupletem ducebat paupertatez. Ad quē Aristippus Aulicus cum mundaret olera sua accedens ait. Tu cum sapiens ⁊ phs sis: si mihi credidisses ⁊ regib' seruire voluisses nō olera tua lauares: sz in aula summi principis mecum maneres. Cui respōdēs ait. Si mihi credidisses: ⁊ paupertate meliocriter scires vti: non oportet te regib' adulādo mentiri. Vic cū vidisset quēdaz bibere cum manu ad fontem ait nesciebaz naturam dedisse mihi cyphum ⁊ parvulum vas, quo bibere solebat ad lapidem confregit. Aliud exemplum ē bti Thome cātuariensis: qui instituēs cācellariū sub turamēto eum astrinxit: ne vnq̄ aliquid vsq̄ ad capitulum in administratione cancellarie acciperet.

¶ De spēbus auaricie ⁊ pmo vsura. x.

Icto de his q̄ ptinet ad detestationē auaricie cōmūij dicēdū est. ō spēbus eius. Inter quas pme dicem' de vsura: ⁊ hoc ordie. Primo dicem' de his q̄ faciūt ad detestatiōez hui' peccati. Secūdo de spēbus eius. Tertio tangem' aliqd de restitutione vsurar. Ad detestatē ez vo huius peccati: sunt testi a scāz scripturarū. Quor primū ē de his q̄ valēt ad detesta. vsure. xxij. Exodi. vbi sic legitur. Si pecuniā mutuā dederis pauperi meo q ē tecuz nō vrgebis eum quasi exactor: nec vsuris opprimes. Secūdū est. xxv. Leuitici Pecuniam tuā nō dabis fratri tuo ad vsuraz: ⁊ frugum superabundantiam nō exiges Tertiū ē. xxiij. Deutero. vbi sic legit. Fratri tuo absq̄ vsura id quo indiget: cōmodabis: vt benedicat tibi deus in oi ope tuo in terra q̄ ingrederis possidendā vbi insinuatur quanta sit vtilitas mutanti fratri suo bene dicit. n. dñs ei i oi ope suo. Quartum est. ij. Osee. vi. Ubi sic legitur Usuras a fratribus vestris non exigatis. Aliud te

simonium est in ps. vbi querit Dauid ad dominum dicens, Domine quis habitabit in tabernaculo tuo ⁊c. Et subiungit dominus. Qui pecuniam suã non dedit ad vsuram. Tabernaculum est habitatio militãtium. Unde significat militantem ecclesiã in qua non vult deus quiescere vsurarios vnde ipse legitur. euertisse mensas numularioꝝ: ⁊ eos eiecisse. Et tamen nõ recipiebant manifestas vsuras sed munuscula fructuum: vltra sortem accipiebant. Aliud testamentũ est. Eze. xviij. Vbi sic legitur de viro iusto. Si ad vsuraꝝ non commodauerit. ⁊ amplius non acceperit ⁊c. Secundo faciunt sex stultitie ad detestationem vsure quibus laborat vsurarius.

Nota sex stulticias vsurarum.

Prima est cum vehementer desiderat fenerari. Non vult tamen cũ domino fenerari: ꝙ posset facere sine peccato: ⁊ cum magno lucro: sed ibi feneratur vbi paruum est lucrum. ⁊ magnum peccatum. Unde Aug. Miser homo cur feneraris homini. Fenerare domino ⁊ cẽtuplum accipies. ⁊ vitã eternam possidebis. Secunda stulticia est: ꝙ ipse accipit pecuniam ad vsuras. cum non egeat: ⁊ super melius pignus: ꝙ habet Melius pignus ꝙ ipse habet: est anima: super quaꝝ ipse accipit. quicquid vltra sortem accipit ⁊ ad magnam vsuram ponit: De qua vsura dicitur in ps. Ex vsuris ⁊ iniquitate redimet animas. e. l. a pena ⁊ culpa. Dicitur autem pena vsura: quia pena excedit culpam cum peccatum momentaneum eternaliter puniatur. Tertia stulticia est. ꝙ large expendit super seipsum largius etiam q̃ expenderet super deterius pignus quod habeat. vnde similis ẽ animalibꝫ emptis carnificibꝫ q̃ ad occisionẽ impinguant. Pro quibus q̃ carnifex expendit sup ipsa expendit. Ad hoc pertinet quod legitur. xlj. Jere. Congrega eos quasi gregem ad victimam. Sanctifica eos in die occisionis. i. separa eos tanq̃ ea que solent immolari. Et in Eccle. dicitur de tali deus parauit eũ ad rumpheam. Quarta stulticia est: ꝙ scienter mortifera esurit. ⁊ quodammodo lugit. Unde comparatur sãguisuge. que mẽbro tumido apposita prauum sanguinẽ suggit. Et dum membrum a tumore sanat sibi ipsi est mortis occasio. ⁊ a quibus potius sibi deberet minuere: si iam ea haberet: ad magnitudinẽ inde vero huius stulticie facit ꝙ non habet tamen quandoq̃ nisi manus maculatas. ⁊ mortem anime sue. Sicut enim dicitur in Job. diuicias q̃s deuorauit euomet. ⁊ de ventre illius extrahet illas deus. Quinta stulticia est. ꝙ omnem viam paradisi obstruit sibi vsurarius vias misericordie obstruit. quum a paupere petente a se mutuum petit donum. Et quod plus est. ⁊ vult sibi ab eo dari cui potius debuit dare: viam virtutis obstruit quum dicit se amore pueri facere cui accõmodat pecuniam que iecssanter paupere comedit. Sexta stulticia est: qꝫ vsurarius laborat in fine vite sue. De qua Jere. xvij. legitur. Et in nouissimo suo erit insipiens Hec est summa stulticia. que est in nouissimo vite cum non possit homo post ea ꝺ ipsa penitere: Attenditur autem ista stulticia in hoc ꝙ cum deberet vsurarius de diuicijs facere sibi medicamenta. inde sibi facit vulnera. potius vult inde vti in morte filiorum suorum: qua sibi inde mederi. Aliter etiam insipiens est vsurarius in nouissimo suo. quia circa vitam futuram. que nouissima est insipiens est. de ipsa si bi non prouidens.

De multiplici iniquitate vsure.

Tertio loco facit ad detestationem vsure: multiplex iniqtas: siue iniusticia. que est in vsurario. Prima ãt est iniquitas: ꝙ ipse vendit ꝙ inter omnia transitoria maxime voluit deus esse commune omnibus absq̃ personarum acceptione. Cum enim diues de alijs rebus plꝰ habeat: vel meliores eas habeat: q̃ pauper de solo tempore non potest habere nisi idem: ꝙ pauper. Non potest enim esse nisi vnicum tempus simul: ⁊ semel. magna igitur iniquitas est: cum vsurarius pauperi vẽdit id ꝙ omnibus cõmune est. Ideo iusto dei iudicio in temporis indigentia: frequenter punitur vsurarius. cum id vendiderit: vel quia viri impij non dimidiabunt dies suos. vel quia differt conuersionem suã: quantum potest. Et sic licet diu viuat. tñ semper habet tpis indigeutiam. vnde de ipso vex est: quod legit in eccle. In tpe redditiõis postulabit tempus. Aliter etiaꝫ punitur vsurarius pro tpis vendi

tione. Cū.n. vendiderit requiē noctis. z lo
cez dei. merito istis carebit. vnde fatuus ē
sacerdos. g cantat pro eo: regez eternā ꝛc.
cū petit vsurario restitui ꝙ vendidit. pre
cipue cū vsurarius pretiū soluere noluerit
Scriptū.n. est Eze. vij. Qui vendit ad id
quod vendit non reuertetur. Secūd ainigtas est quod vendit pauperi. id quod ei
debet lege triplici. i. lege nē. Mosaica. euā
geli. Lege nature debet diues pauperi mu
tuū. ꝙ continetur in illo mandato. Que
cunq; vultis vt faciant vobis homines ea
dez facite illis: hanc legez videntur imple
re etiaz creature maniate. Fluuius. n. inue
niens vacuitatē fouee. non pertransit do
nec eā repleuerit. lege āt mosaica debet di
nes mutuū pauperi. vt patet ex diuersis te
stimonijs. ve. le. prius positis. Lege etiam
euangelica debet hoc idez illi iuxta illud.
Jac. vi. date mutuū nihil inde sperantes
q̄ta āt inigtas est: ꝙ vsurarius. g non est
nisi cellerarius: vendat pauperi illud: qđ
deus precipit ei dari. Tertia inigtas est ei⁹
ꝙ vult illud: ꝙ est circa naturam: vel ra
tionez. Vult. n. ꝙ pecunia. quā pauperi ac
commodat: ad cōmodum suū. apud pau
perez operetur. Et sic eū accommodare sit
alicui pecuniaz ad eius commodū dare.
Ipse simul vult commodū pecunie pau
peri dare. z sibi retinere. ꝙ contra rationē
esse videtur. Preterea cū parere in rebus
que non viuunt esse non habeat ipse. ni
hilominus vult nūmos suos: g non viuūt
singulis diebus vel mensibus. alios num
mos parere. ꝙ contra naturam est z fru
mentum in archa: vel tā consumptū vult
parere sibi aliud frumentum vult etiā pe
cuniaz illaz sibi operari dum gescit. Quar
ta inigtas est ꝙ vult pauperi locari pecu
niam: que iaz pauperis est. Cum.n. mutu
um dicatur quasi de meo tuū. pecunia illa
iam est pauperis. z si ammittitur. pauperi ammittitur. nec ad eandēq; soluendam
tenetur. Quinta iniquitas est: ꝙ continue
deum offendit: z continue diabolo seruit
alij peccatores interpellate deū offendūt
Fornicator. n. quandoq; per mensem non
committit peccatum iunm: pluſq̄ semel. ſz
vsurarius absq; tregua: vel pace. deuz con
tinue impugnat: z de die: z ō nocte diabo
lo seruit. cum dñs vix inueniat qui per di
midiū temporis ei seruire velit. Sexta inigtas eius iniquitas. ꝙ a fra
tre suo. s. christiano: vsuras accepit quod
iudeus non faceret. Judeus enī absq; vsu
ra iudeo accomodat. Octaua enim inig
tas est: ꝙ quicquid habet vsurarius quo
dammodo dentes z fauces habet. z homi
nes comedit. Frumentū eius quod a deo
creatum est: vt comedatur: homines com
medit. Nummi etiam eius. hominem cō
medunt. vnde vulgariter dicitur. Ego de
beo. xx. lib. Ad vsurarios: qui me comme
dunt. Nona iniquitas est: ꝙ cum gaudio
z risu cōmedunt z bibunt lachrymas pau
perū. Decima est ꝙ ipso beneficio paupe
ris ad eius destructionem vtuntur. dum
hoc: quod ei dederit pauper: vltra sortem
faciūt z inde vsuras exigunt. xi. Iniquitas
est: ꝙ tūc legem dñi datam Gene. iij. In
sudore vult⁹ tui vescaris pane tuo: ipe pl⁹
ceteris vult cōmedere: z bibere: z tū sine
labore. alij laborauerūt: z ipse intrat in la
bores eoꝝ. Ad vsurarios ptinet: qđ dicit

in ps. In labore hominum non sūt: z cū hominibus non fla. ¶ Duodecim o est: q peccato suo finem non ponit. Fornicator in momento peccatum suum explet: sed vsurarius cū accommodat. xiij. Pro. non imponit aliquem terminum peccato suo. nec etiam vult pecuniam suam sibi reddi.

¶ Duodecimo alia que faciunt ad detestationem vsure.

Post predicta sunt. xij. Que fa. ad ō te. vsure. ¶ Primum est: q' vsurarius est latro. vnde deus in euangelio cum ejiceret nummularios de templo: qui pro munusculis fructuum: pecuniam offerentibus accomodabant: vocauit eos latrones. dicens. Scriptum est. domus mea domus. o. vo. vos aūt fe. fl. s. la. In hoc ēt deterior est alijs latronibus: q domestic⁹ est. Nulla. n. pestis efficatior est: q familiaris inimicus sicut sapiens dicit. Et nulle sunt occultiores insidie: q̄ qū latent sub similitudine officium. Multo plures exheredant vsurarij. z depauperant: q̄ fures: Fur solum occulte spoliat hoies: z de nocte: sed vsurarius spoliat hoies z occulte: z manifeste: z de die: z de nocte tam potentes: q̄ paupes. ¶ Secundum est: q ipse est proditor: Satis. n. libenter confert pauperi beneficium mutui hac intentione: vt exheredet eum a vinea bona: si quā habet vel bona possessione. Et hoc facit taz amico: q̄ inimico: z etiam fratri. Si habet vsurarius fratrem minus discretuz. primo tradit ei pecuniam mutuo super possessiones suas postea exheredat eū. ¶ Tertium est: q ipsa est quasi homicida: q̄ pauperibus aufert vitam suam. vnde. xxxiij. Eccle. Panis egentium vita pauperū est: qui defraudat illum: homo sanguinis est. Nec solum homicida est vsurarius: quantum ad pauperes q̄bus aufert vitaz suaz. imo etiā quātuz ad filios proprios: quos spūaliter interficit: vnde in Osee: effraym duxit ad interfectionez filios. ¶ Quartū est: q in aliquo Juda est deterior. de Juda. n. legitur xxvij. Math. q penitentia ductus retulit. xxx. de. sed vsurari⁹ quādiu viuit: nō vult restituere ¶ Quintū est: q ipse est deteri. or inferno. Infernus vero in passione domini que sua non erant: restituit. Usurarius. n. audita dñi passione: nō vult aliena restituere. ¶ Sextū ē: q̄ valde similis ē diabolo. Sicut. n. officiū diaboli ē peccare: sic officiū vsurarij ē illud: q̄ est pure peccatū ipse facit peccatū negotiationū: sicut z meretrices: Aliā negotiationē: vel arte nō nouit vsurarius: nisi vsuras accipere. In hoc ēt diabolo similis ē: q quātū ad mutuum non dormit: denarij. n. quos mutuo dedit incessanter opant. Sic z diabolus nō dormit Job. xiij. Qui me comedunt non dormiunt. ¶ Septimū est q vsurarius similis est bufoni: q terra pascit: z de vinea exit cū florere incipit: non valens eius odorem sustinere. Sic vsurarius terrenis pascit: z delectat: z ab eccle. exit ad odorē verbi diuini. Si. n. presentit: q̄ sermones debebāt ibi fieri. fugit audire in alia eccle. missam: cū potius deberet intrare. si extra eccle. eēt Quum scriptuz sit. xxiij. Eccle. de sacra scriptura. Quasi balsamum admixtum odor meus. ¶ Octauum est hoc: quod vsurarius nocte z die in infernum tendit. Unde mirz est: si citius non pueniat cū continuitas ambulandi multū faciat ad hoc: q aliquis ad locum: ad quem tendit preueniat cito. vnde vetula vna aliqñ eque citovenit ad sanctum Jacobū sicut vnus fortis ambulator eo q continue incedebat. Nonum est hoc: q vsurarius videt similis. xi. Pecata vsure in diuersis locis exercere: quod fornicator non facit. Fornicator enim non committit similia nisi fornicationem vnaz z in vno solo loco. ¶ Decimum est hoc: quod vsurarius non audet nomen suum coram hominibus confiteri. qum alij homines qui alicuius sunt officij absq omnium erubescentia illud confitēatur. ¶ Undecimus est hoc: quod vsura quasi cancer est: z quasi morbus contagiosus. vnde l. pō. Scrutetur fenerator. o. s. eius. Contagiosum vero est: quia valde' periculosum est ab vsurario aliquid accipere: nisi in q̄busdam casibus. vnde. Jere. Cauendum est nobis maxime ne ab his accipiamus munera: quos nouerim⁹ viuere de lachrymis pauperum: ne dicatur nobis. Si videbas furem. currebas cuz eo. Unde legit in vita beati fulci q cū ipse mortuus esset obiecit ei diabolus: q vestē a quodam vsurario accepisset. Et restituit eum dñs vite: vt culpā illaz corrigeret. Diabolus tamen sic eū percussit: vt per totaz vitam eius: vesti/

glum aliquod percussionis in eos appareret. Contagiosus etiam apparet eē moribus iste ex hoc quod tantū creuerit. Antiquitus enim in tota ciuitate vix inueniebatur vnus fenerator: ⁊ ille non fenerabatur nisi data fide q̄ non publicaretur. De quo si forte praua oriebatur suspicio: dicebatur domus eiꝰ domus diaboli ⁊ vinea eius vinea diaboli: ⁊ sic de ceteris rebus eius. Osculum pacis non dabatur ei in missa. Ignis a vicinis in domo eius non sumebatur. Pueri ad eius occursuꝫ expauescebant: ⁊ alteruter eum digito demonstrabat. Nostris autem temporibus sunt homines tam detestabiles cubicularij principum ⁊ prelatorum ecclesie ⁊ ab hominibus eis assurgitur.

¶ Multiplex pena qua punit dominus vsurarios.

Vodecimū est multiplex pena: q̄ dominus vsurarios punit. ¶ Prima pena est. q̄ spoliantur a tyrānis sicut ipsi spoliāt pauperes. Unde pphēta Isa. Ue qui predaris: nonne ⁊ ipse predaberis? Unde accidit ei: sicut puero parulo tenenti panem in manu: cui canis capit manum: vt panem habere possit. Sic tyrannus vsurarij interdum caput capit: vt eius denarios possit habere. Unde Jere. xvij. Perdix fouit: que non peperit: fecit diuitias: ⁊ non in iudicio: in medio dierum suorum relinquet eas. Dicunt illi qui nouerunt rerum naturas: q̄ perdix furripit aliena ouа: ⁊ fouet ea. Sed cum pulli adulti fuerint: relinquunt eā. Sic vsurarius congregat ea que sua non sunt: nec in acquisitione diuitiarum suaꝝ habet respectū ad dei iudiciū: sed sepe etiaz in vita sua diuitias suas amittit. ¶ Secūa pena ē quod non habet potestatē restituendi vsuras suas. Vult enim deus: vt cuz re furtiua cūprehendatur ⁊ suspendatur. Et nota. q̄ raro accidit: q̄ vsurarius vsuras suas restituat: qz vel prodigus est: ⁊ tantū expendit: q̄ restituere non potest: vel auarus est: ⁊ iō restituere non vult: vel licet non sit prodigus vel auarus: tamen potius sibi placeret in elemosynas. c. libras expendere: q̄ restituere. c. sol. Unde cōparatur vsurarius cuidā vasi: in quo denarij reponuntur: habenti vnicum foramen: per quod denarij emittuntur: nec per idem foramen possūt rehaberi. Oportet enim vas illud cōfringi anteq̄ rehabeantur. Sic est de vsurario. Illi enim a quo habuit nō restitueret: sed forsitan pauperibus daret: nec etiam hoc faceret: nisi in morte sua. Unde Scī. Auarus nunq̄ benefacit nisi cum moritur.

¶ Tertia pena vsurarij est: q̄ hereditas ipsius non pertranfit nisi vsq̄ in tertium heredem. Unde in Ecclesia. xxi. Qui edificat domum suam stipendijs alienis: quasi qui colligit lapides in hyeme. Edificium quod fit i hyeme. citoruit. Sic diuitie male acquisite cito dilabuntur. Et. xli. Euisdē Filioꝝ peccatoꝝ peribit hereditas: ⁊ cum semine illoꝝ assiduitas opprobrij. Et hoc est vnum de iustis iudicijs dei: q̄ filij vsurariorꝝ pauperes sunt ⁊ miseri: pro quib⁹ vitandis deum non timuerunt offendere.

¶ Quarta pena est: q̄ vsurarij ⁊ filij eoꝝ sibi in inferno inuicem maledicent. Dicet enim pater filio. Maledictus sis fili: quia ꝓpter te sū in tormentis istis. Fui. n. vsurarius: ne tu esses pauper. Cui econtrario dicet filius. Immo tu pater maledictus sis. Nisi. n. male ꝯgregasses diuitias mihi: nō male ꝓseruasses eas. Ad hoc pōt referri: q̄ Eccle. legit. xli. de pē ipio ꝯquerunt ipij filij. qm̄ ꝓpter ipm̄ sunt in opprobrium.

¶ Quinta pena vsuariorꝝ erit pena eterne dānatiōis. Cuiꝰ magnitudo insinuat. xxij. Eze. Ubi sic legit. Usurā ⁊ supabūdātiā accepisti: ⁊ auare ꝓximos tuos calūniabaris: meiq̄ oblitus es dicit dns deꝰ. Ecce ꝯclusi manꝰ meas sup auaritiā quā fecisti ꝯclusa manu: nō palma apta ꝓcutiet dns vsurariū. Et merito q̄: ipse manꝰ cōclusas habuit ⁊ nō aptas ad paupes. Sup illud ꝟbuz dic̄ Interli. habitū trascētis astūpsi.

¶ De duabus speciebus vsuraꝝ. cap. i.

Icto de his que faciūt ad detestandā vsure dicendū est de speciebꝰ eiꝰ.

Notandū. est ergo: q̄ due sunt spēs vsure. Una est mānifesta: alia palliata: manifesta vsura est: cū aliquis tradit pecuniā numeratā: vel ponderatā: vel mensuratā: tali pacto: vt detur sibi aliqd vltra sortem: Usura vero palliata. vi. hz. spēs. ¶ Prima spēs accidit circa pignora: vel obsides. Et hoc. v. modis. ¶ Primꝰ modus est cū aliqs hz grangiā: ⁊ fructꝰ colligit vltra sortē. ¶ Secūs modus est: cuz pignoribꝰ vtunt. Unde. ij. Amos. Super vestimentis pi-

gnoratis accubuerũt. Tertius modus est: cum habet aliquis equos in pignore: & facit eos comedẽ plusq̃ possibile sit. Quartus modus est: cum habet vsurarius obides: & de eor expensis viuit. Quint⁹ modus fit: cum obsidibus non vult dare dilationem: nisi prius sibi aliquid detur. Magna autem est crudelitas vsurarij: quum non sufficit q̃ per se & per sua: pauperem hominem comedit nisi alienos equos: et alienos homines in auxilium sũ assumit vnde bene potest deus dicere de vsurarijs illud verbum. Deuorant. p.m. sicut. e. p.

¶ Secunda spẽs vsure palliate est circa venditiones & emptiones. Fit autem spẽs ista tribus modis. Primus est quãdo vsurarius emit aliquã possessionẽ longe minori precio q̃ valeat tali cõditione: q̃ venditor eam rehabere possit quando pecunia solvere voluerit. Secũdus modus est: qñ aliquid ad terminũ amplius q̃ valeat: vel vsq; ad terminũ illũ valere debeat: vẽdit. Tertius modus est: quãdo ante terminus emit aliquid minori precio q̃ valeat: sicut bladum in terra. ¶ Tertia species vsure ẽ cum vsurarius aliquid vltra sortem accepit sine pacto expresse: ipsa consuetudine sic tacite faciente pactum. Sicut inter fatuas mulieres & peccantes cum eis: ipsa cõsuetudo pactũ facit ipsis tacentibus. Et in isto casu palliant vsurarij maliciam vsure bonitatis nomine. Tales enim vsuras bonitates vocãt. vnde satis potest timere: ne incurrat illam maledictionẽ. Isa. Ue q̃ dicitis malũ bonũ: & bonũ malũ. ¶ Quarta species est: cum quis palliat vsurã societate: sicuti cum aliquis tradit pecuniã suam alicui negociatori tali cõditione q̃ sit socius eius in lucro: & non in damno q̃ est valde magna iniquitas cum pauper: cui traditur pecunia: laborem habeat: & periculum tam anime q̃ corporis: & super eus ponatur adhuc periculũ pecunie: vult vsurarius q̃ pecunia sua sit quo ad lucrum: & pauperis quo ad periculum. Similiter hec est species vsure: cum aliquis animalia sua tradit pauperi cõditione tali: q̃ sibi imortalia sint: que alia vulgariter vocant fere. Incantator est vsurarius: qui vult qõ animalia que pauperi sunt mortua: sibi sint viua. Quinta species est: cum quis nomine pene: palliat vsuram sicut faciunt Romani q̃ licet aliquãdo iuste possit fieri: qz iustũ est negligentiã alicuius puniri: tamẽ quantũ ad multos vsura est: qui non intẽdunt in penis talibus vt sibi soluatur citi⁹ sed vt soluat amplius. Sexta species: vbi palliatur vsura: trãslatione facta re ad rez a persona in personã. Et re ad rem fit translatio: vt cum dives non vult vltra sortem pecuniam accipere a paupere: sed bene accipit vt operetur in vinea sua duobus diebus: vel aliquid simile. Et persona vero ad personam: vt cum vsurarius non accommodaret: sed habet aliquem amicum quẽ facit accommodare.

¶ De restitutionib⁹ vsurar: & maxime in octo reprehẽsibiles sunt vsurarij circa restitutiones faciendas.

Dicto de speciebus vsure: tangẽdũ est aliquid de restitutionibus vsurarum. ¶ Et primo dicemus de his: in quibus reprehensibiles sunt vsurarij contra restitutionem. ¶ Secundo dicemus de his: per que sunt ad restitutionem inducẽdi. ¶ Octo vero sunt: in quib⁹ sũt reprehensibiles vsurarij circa restitutionez: Primo in hoc q̃ nolunt restituere: neq; de alieno nolunt elemosinarij esse. Secõ isi hoc q̃ aliquando habent voluntatez restituendi: tamẽ differunt quantũ possunt. Et auctoritate sua sibi dilationẽ dant: & accipiunt absq; mora. Volũt sibi restitui gratiam a qua spoliati sunt: & tamen in presenti nolunt restituere pauperi illud vnde eum spoliauerũt. Primus volunt restitui: q̃ restituere: cuz tamen prius spoliauerint: q̃ spoliati fuerint. Tertio reprehẽsibiles sunt in hoc q̃ non plene restituunt. Qõ tribus modis accidit. Primus modus est: cũ nolunt restituere: nisi vsuras quas in ppria persona acceperunt: cum teneantur etiam ad vsuras patris restituendas secundum portionem hereditatis quam habuerunt. Secundus modus est: cum clamores exteriores pacificant: de clamore aũt cõscientie proprie que proximior est: & que sequẽtur eos vsq; ad eternũ iudicem non curãt. Si. n. alig⁹ est: de cui⁹ iniuria remordeat eos cõscientia: ex quo ipse nõ cõquerit: nõ curant satisfacere ei. Terti⁹ modus est: cũ his qui conquerunt: non soluit q̃ñq; etiã quartã partẽ. Satis dissimilis ẽ restitutio nostri tẽporis restitutioni illi⁹. Zachei. De

qua in Luc.xix. Si aliquem defraudauit: reddo quadruplū. Ideo meruit Zache⁹ tā cito audire. Hodie salus huic domui facta est. Quarto reprehensibiles sunt vsurarij: q̄ nō hūiliter restituūt: immo dicūt illis: q̄ aliqd petūt sibi restitui. Si ego nō fuissem vos ⁊ familia vr̄a fame perissetis. Si deo placuerit: ecce conualescā. Et ꝓponūt q̄ si deo placuerit: vt qualescant: q̄ ipsi faciant paupt: que deo nō placeāt. Quinto reph̄ensibiles sunt in hoc: q̄ cū difficultate restituūt'qꝫ libenter deberēt restituere: q̄ plus sibi: a deo restituit: q̄ ipsi restituant. Grauiter etiā deberēt eē cōquerentibus: tanq̄ illis q̄ sunt adiutores salutis cōfiderātes q̄ si isti modo taceāt demones postea nō tacebūt. Sexto reprehēsibiles sunt in hoc: q̄ q̄ firmant': ꝓponunt se restituere: si cōtingat eos mori. Si āt cōtingat eos euadere: non habēt ꝓpositū restituendi. Talē pacē volūt cū deo facere: q̄ si moriant': nō infestabūt eū: ⁊ sciāt indubitāter qꝫ de⁹ nō facit pacē cū eis siue moriant': siue viuant. Septimo reph̄ensibiles sunt in hoc: qꝫ aliquā certā summaꝫ p̄figūt: vñ vsure eoꝝ restituantur. Qꝫ nō sufficit: nisi p̄ciplāt: q̄ de alijs bōis eoꝝ restitutio ꝓficiat': si summa illa nō suffecerit' Octauo reph̄ensibiles sunt in hoc: q̄ filios suos cōstituūt restitutores: q̄ verisimile ē: cū vsurarius in vita sua pl⁹ amauit diuicias: q̄ propriam animā: quod filius plus debeat eas amare: q̄ alienam animam: Et q̄ nolit maledictionem illam mundanam. Maledictus qui partem suā facit deteriorem.

¶ Inductiones contra vsurarios: ⁊ sunt .vij. cause quare restituende sunt vsure.

Equū de his: que ad hoc valere
9 possunt: vt vsurarius libentius restituat: si frequenter ea meditetur.

¶ Octo vero sunt: q̄ ad hoc valēt. Primo valet ad hoc: si sepe cogitet ad ea q̄ sibi restituentur: si ipse restituat. Sex enim sunt: que sibi restituentur. Quorum quodlibet plus incomparabiliter valet: q̄ ea: que ipe restituet. ¶ Primo restituetur: ei de⁹: vñ patet: q̄ non debet credere diabolo: fiet di x erit: tu pauper eris: si restitueris. Quomō enim est pauper': qui deum habet: vnde. Augustinus. Aurum habens in archa diues est: deum habens in conscientia diues non est. Coniunge aurum: ⁊ deum archaꝫ ⁊ conscientiam. Coniungere tibi summus p̄o comparere: sanctus. Augustī. Satis diues est christiana religio: que in omnium possessore: omnia possidet. Quis diceret aliquem pauperē: qui totū mūdū habēret Quomodo ergo pauper est: qui deum habet: cum deus scōm iudicū vsurarij plusq̄ mūdus valeat? Secundū quod vsurario restituitur est regnū eternum. Quomodo depauperatur: cuius in tali regno acquiritur? Tertium restituūtur vsurario omnes spirituales fratres: quos amiserat per peccatum: vnde in Eccles. Que cōicatio sancti ad canez. Velut canis est vsurarius dū est in peccato non habens aliquā fraternitatem cum aliquo amico dei. Sed cū vsuras restituit: omnes amici dei: fratres eius fiunt. Quis fratrem suum amissum. xij. denarijs non redimat? Si autem vsurarius p̄o quolibet fraure: quē recupat: restituat .xij. denarios sufficienter erit restitutum. Quarto restituitur ei societas ecclesie: ex qua partem habet in omnibus bonis ecclesie: vnde particeps ego sum oīuz.t.t. ⁊c. ¶ Quinto restituūtur ei bona: que per peccatum amisit. Si peregrinationem fecit vel aliud bonum ipse amisit illud. per peccatum vsure consequenter commissum. Quod sibi restituitur: quum vsuras restituit. ¶ Sexto restituitur ipsemet sibi. Saltem tantū deberet restituere: quātum redimeret se: si captus esset ab his: qui haberent capitales inimicitias cum eo: cum in peioribus manibus sit: quia in manibus demonum. ¶ Secundo potest valere: ad hoc: q̄ vsurarius restituat: si cogitet patibulum infernale sibi erectū: a quo alio modo euadere non potest: nisi per restitutionem Non enim dimittitur peccatum: nisi restituatur ablatum. Quis latro vidēs sibi patibulū erectū: non libenter restituat: q̄q̄d potest restituere: si per hoc euadere credit. vnde. Augu. Quis non vt viueret cōtinuo perdere voluit: vnde viueret eligēs potius vitam mēdicantem: quam celerem morte. Tertio valet ad idem: si cogitet q̄ iusticia dei tenet gladium euaginatū: super caput eius: vt secet cū medium. licet ad ip̄s misericordia dei gladium teneat. Quis autem nō potius eligat quicquid tenet depenere q̄ gladio pire? Quarto. Valz ad hoc: si cogitet se simile esse illi sup quem cecidit de

mus: vel magna massa terre. Quis in tali statu: si non possit molez per se remouere desup se nõ roget amicos suos vt se iuuẽt? Pecunia p vsuras acquisita: q̃si moles terre est vsurariũ impedies ne ad vitam gr̃e possit resurgere. Unde deberet rogare oẽs amicos suos: vt se inuito ⁊ nesciente pecuniã illã restitueret. Quinto vz ad idẽ. si cogitet se simile eẽ illi: qui molã asinariaz hz ligatã ad collũ: trahentez eum in ꝓfundũ. Pecunia mal acquisita ẽ velut mola asinaria: fune amoris quasi collo eius ligata trahens eum in ꝓfundũ inferni. vnde cuz lachrymis rogare deberet si amicũ haberet: q̃ auferret sibi pecuniã illã: ⁊ restitueret. Sexto valet ad idẽ si cogitet q̃ ipse relictur⁹ est similiter pecuniã: si nõ restituat ⁊ se cũ ea. Uñ Eccle.x. Cum morietur hõ hereditabit bestias: serpentes: ⁊ vermes. Ista tria diuidũt sibi bona vsurarij i morte eius. Serpẽtes enim.i. demones habent aiam. Bestie.i. domus vel amici vsurarij: qui bestie possunt dici: a vastando habẽt pecuniã. Uermes vero hñt corpus. Et qlibet hoz non daret partem suam pro alijs duab⁹ partibus. Septimo valet ad idez. si cogitet vsurari⁹: q̃ pecunia filijs suis relicta occasio erit eis mortis eterne. Quis.n. potiꝰ non eligat pecunia aliqua cõparare sibi vitã eternã: q̃ heredibus suis mortem eternã? Octauo valet ad idẽ: si vsurariꝰ cogitet in cõpassionẽ ⁊ ourriti que post mortem suã futura est in eius filijs erga eum. Uix enim semel i anno erũt memores ipsi⁹ vt eius ãniuersariũ faciant. In semetipso potest respicere. q̃ paruz boni pro suis fecerit. Et sic sibi fieri nõ dubitet: vel multo minus: qz abundante inigtate: refrigescet caritas multoz: vt ait dñs.

¶ Dicto de peccato ⁊ speciebꝰ eiꝰ vsure. dicendum est de rapina. cap. xi.

Ost peccatũ vsure dicendũ est de
A p peccato rapine. Sex vero sũt que deberẽt hoies cohibere a peccato isto. Primũ est magnitudo ipsi⁹. Secũdũ est hoc: q̃ macula huius peccati multum adheret. Tertium est rusticitas vel vilitas que est in peccato isto. Quartũ est magnũ damnũ spirituale q̃ raptor incurrit. Quintuz est parua vtilitas: q̃ inde consequitur. Sextum est pena raptorum: que in sacra scriptura inuenitur.

¶ Duodecim rationes assignãtur q̃re rapina sit magnum peccatum.

Uodecim vero sunt que valde possunt ad ostendendã magnitudinẽ huius peccati. Primuz est hoc: q̃ peccatũ istud: ipsum fundamentũ iusticie vel bonitatis destruit in hominez. Quod sit istud fundamentũ ostẽdit sapiẽs dicẽs. Primum fundamentũ iusticie est: ne cui noceatur. Deinde vt cõmuni vtilitati seruiatur. Secundum est hoc: q̃. xx. Exo. videtur lex amplius prohibere istud peccatum: q̃ alia peccata. Postq̃ enim ꝓhibuit actum rapine cum actu homicidij: ⁊ ceteris malis actibus. iterũ prohibet voluntatẽ rapiendi dicens. Non concupisces domũ ⁊c. Tertium est hoc: q̃ multũ ẽ odiosa rapina deo. Unde Isa.xl. Ego dominus amans iudicium: ⁊ odio habens rapinam in holocaustũ. In holocausto etiã que erat dignioz species sacrificij. habeat dñs odio rapinam. Quartum est q̃ exosa est rapina sanctis hominib⁹: adeo vt ipm mundum eis exosuz reddat. Uñ Eccl.iij. Uerti me ad alia: que sub sole geruntur: ⁊ vidi calumnias: ⁊ lachrymas innocentiũ ⁊ consolatorem neminem: nec posse resistere eorum violentie: cunctorum auxilio destitutos. Et laudaui magis mortuos q̃ viuentes. Et felicioreẽ virum iudicaui qui nec dum natus est: nec vidit mala: que sub sole fiunt. Ad idem pertinet quod legitur Abacuc.i. Usquequo domine clamabo: ⁊ nõ exaudies: vociferaboz ad te vim patiẽs ⁊ non obseruabis. Et subiungit. Quare respicis contemptores ⁊ taces: conculcante impio iustiorem se. Quintũ est: q̃ rapina inter chr̃istianos nõ soluz rapina est: Immo etiaz proditio: quia oẽs xp̃iani fratres sunt. Depredari enim fratrem suum innocentem non potest aliquis: absq̃ crimine proditionis. Et etiam ⁊ propter hoc: quia qui depredatur subditum alicuius: depredatur ipsum dñm: vnde qui fidelem depredat dñi: depredat dñm suũ: vñ pditor est cũ dñm suum depredet absq̃ eiꝰ culpa.

¶ Sexto est hoc: q̃ raptor homicida est. Uñ Eccle.xxxiij. Qui aufert in sudore pane: quasi qui occidit primũ suũ. Cum raptor pauperi vitã suaz auferat: quasi quodãmodo mortem ei aufert. Auferre enim

ſitã ꝛ inferre mortẽ ꝙuertibilia ſũt. ¶ Septimo ẽ h: ꝙ raptores peiores ſunt furib⁹. Uniuerſaliter. n. peius eſt peccare aperte: q̃ peccaꝛ occulte. Sicut adulterari aperte peius eſt: q̃ occulte. Peius igitur ẽ iniuriari alicui apte: vt factũt raptores: q̃ occulte: vt fures. ¶ Octauo eſt hoc: ꝙ peiores ſũt raptores vſurarijs. Cuius ſignũ eſt hoc: ꝙ pauperes homines vt euadant manus raptoꝛ ponũt ſe in manus vſurarioꝛ: que tñ valde mala ſunt: vt oſtenſum eſt ſupꝛa.

¶ Nono eſt h: qđ peccatũ rapine multuꝫ aſſimilat hominẽ diabolo. Diabolus enim fuit primus raptoꝛ: volẽs altitudiné dei rapere: vnde propꝛia in pſona eius. Ero ſimilis altiſſimo. Et adhuc inceſſanter laborat: vt bona noſtra rapiat. Nec ſolum aſſimilantur diabolo in raptẽdo bona hominum: imo ẽt in torquendo homines: vt bona eoꝝ extoꝛqat ab eis. ¶ Decimo ẽ hoc ꝙ raptores in tribus modis ſunt peiores diabolo. ¶ Primo i hoc: ꝙ diabolus eos depꝛedatur: ꝛ toꝛquet: q̃ mala agit: ſed raptores eos depꝛedantur: ꝛ toꝛquent: quia malo recedũt. vnde. lix. Iſa. Qui receſſit a malo: pꝛede patuit. Et. xxix. Pꝛouer. Uiri ſanguinũ oderunt ſimplicẽ. Diabolus poterit ſe iuſtificare comparatione raptoꝛuꝫ in die iudicij. Poterit. n. dicere. Ego illos ſolos inferno afflixi: q̃ te offenderunt: ſed raptores iſti illos depꝛedati ſunt: ꝛ afflixerunt: q̃ non meruerũt. Secũdo ſunt peiores in hoc: ꝙ diabolus deffert angelo dei: homini ad cuſtodiam deputato: vt corporalem violentiam: ei non inferat: q̃ raptores non faciunt. ¶ Tertio ſunt peiores in hoc q̃ diabolus toꝛquet homines in inferno. Qui locꝰ toꝛmentoꝝ vocatur. Luc. xv. Sed raptores homines toꝛquent in mundo iſto: vbi homines deberẽt habere libertatem faciendi de ſe: ꝛ de ſuis: ſm voluntatem ſuã. Unde recte poſſumus intelligere raptores vocatos angelos diaboli. Ad ath. xxv. Ubi ſic legit. Ite maledicti ꝛc. Qui patus ẽ di. ꝛ an. eius. Adhuc videntur eſſe a diabolo raptores: ad faciendũ mala opera in mũdo: qualia facit diabolus in inferno. ¶ Undecimo eſt h: q̃ ſpũs ſanctꝰ in ſacra ſcriptura raptoꝛes dicit talia facere de pauperibꝰ q̃lia nulli pſecutoꝛes eccleſie leguntur feciſſe de fidelibus. Dicit enim eos excoꝛiare pauꝑes: ꝛ atterere: ꝛ cõmolere: ꝛ paſcere: ꝛ cõmedere: ꝛ deuoꝛare. De pꝛio legitur. Miche. iij. Odio habetis bonũ: ꝛ diligitis malũ: q̃ violẽter tollitis pelles eoꝝ de ſup eos: ꝛ carnem eoꝝ de ſup oſſibus eoꝝ. De. ij. ꝛ. iij. legitur. Iſa. iij. Rapina pauperis in domo vꝛa: quare atteritis populũ meum: ꝛ facies pauꝑis cõmolitis. De. iij. Ecce. xij. Uenatio leonis: onagri in heremo: ſic paſcua diuitũ pauperes ¶ De. iij. legitur. Pꝛouer. xxx. Generatio que pꝛo dentibus gladiũ hꝫ: ꝛ mãdat molaribus ſuis vt comedat inopes de terra: ꝛ pauꝑes ex hominib⁹. De. v. legit Eze. xix. Factus ẽ leo ꝛ didicit capere pꝛedã: ꝛ homines deuoꝛare ꝛ. iij. Eiuſdẽ. Sicut leo rugiens: capiensq̃ pꝛedã animaꝫ deuoꝛauerunt inopes. Qđ ãt pꝛedicta teſtimonia ſcripture de raptoꝛibus vera ſint: oſtat ex a ſpũ ſancto dicta ſint. Sꝫ qualiter intelligenda ſint. non ẽ ab eo manifeſtũ. Poſſumus tñ intelligere raptoꝛes talia facere pauperibus: quũ ea faciunt rebus eoꝝ: q̃ ad ſuſtentationem vite: eis neceſſaria ſunt vnde quis excoꝛiat vnũ bonem: quẽ habet pauper homo: reputatione ipſius pauꝑis excoꝛiat eum. Pene. n. idem eſt pauperi: acſi excoꝛiaret eum. vnde Dauid. ij. Re. xij Quum Nathan poſuiſſet ei parabolã de diuite: q̃ abſtulerat pauperi homini ouez vnicam: dixit eum dignum morte eſſe.

Secundum hunc modũ: etiam molit pauperem: qui frumentum eius neceſſarium tollit. Aliter etiam poſſumus dicere: ꝙ raptoꝛ pauperem excoꝛiat. q̃ auꝛert ei ꝛpalia: que defectum intollerabilez pellunt ab eo: ſicut ꝛ pellis pꝛopꝛie carnis. Nec ſine illis poteſt viuere. ſicut nec ſine pꝛopꝛia pelle. vnde ꝛ pellis vocantur temporalia. vnde Job. ij. Pellem pro pelle: ꝛ cuncta que habet homo dabit pro anima ſua. Pellẽ inquaꝫ temporaliuꝫ pro pelle pꝛopꝛie carnis. Pellem ẽt dicitur raptoꝛ auferre pauperi. q̃ auꝛert ea. que adhęrent per amoꝛẽ coꝛdi. Sicut pellis. que adhęret coꝛpoꝛi. imo amplius videnti adhęrere coꝛdi. q̃ aie ipſi coꝛpoꝛi. Cum. n. pauperes ad mortez infirmantur. potius permittunt, aiam a coꝛpoꝛe recedere. q̃ a ſedando medicis ſepararent. vel aliter expendendo illud modicum quod habent. Exhac vero adhęſione. patere poteſt. qualis ſit doloꝛ in eoꝝm ſeparatione. Carnem etiam ꝛ ſan-

ginem auferunt raptores pauperibus: cui auferunt ea: que acquisierūt labore: & sudore: & proprij corporis presumptione: & que & proprio corpori subtraxerūt: nisi in carnem & sanguinē cōuersa essent. Immo plus videtur raptor facere pauperi: q̄ si eū excoriaret. Ille enim q eū excoriaret: nō auferet ei nisi haberet pellem suā: sed raptor auferet ei etiā illud: q̄ nō hz: qz aufert illud: qđ vsurariorū est: qđ ei accōmodauerūt. Aufert ēt ei raptor qđ iam comedit & bibit. Expēdit enim pauper: & annonā: & vtnū: anteq̄ illa colligat. Possumus etiā intelligere raptores cōmolere pauperes: quia inter spē euasionis. & metū depdationis: quasi iter duas molas eos affligunt. Notabiliter aūt dicit facies pauperum cōmolitis. Pre paupertate enim factūt facies eorum ad tantaz maciem deuenire: q̄ videtur gene eorū cōpresse sutt se inter duas molas. ¶ Duodecimū q̄ facit ad magnitudinē huius peccati: est hoc q̄ ipsi peiores sunt bestia quacūq;. Unus enim raptor totā vnā patriā devorat. Lupus enim interdū per annū vnū: non devorat vnū hominē. Unde sacra scriptura raptores cōparat: diuersis generibus bestiarum: quādoq; lupo. Unde Sopho. iij. Judices eius lupi vespere: nō relinq̄bant in mane. Quādoq; vero cōparat eos leoni: vel vrso vnde. Prouer. decimooctauo. Leo rugiēs & vrsus esuriēs: principes ipsius super populū pauperē. ¶ Secūdo oz cohibere homines a peccato rapine hoc quod macula huius peccati ita adheret sicut calx lateri. Uix enim aliqs restituit pfecte ea que rapuit. Uidemus enim eos q habēt nouas vestes: quod diligentissime cauēt eis. ab oleo & ab alijs. quorū macule remouert nō possunt: dicētes. Perdita essēt vestis: si caderet sup eā aliqd tale. Quāto magis q non dū rapiunt deberet sibi cauere a rapina: & dicere inter se? Perditus sum si incepero rapere. Nunquaz enim decetero restituam. ¶ Tertio deberēt raptores cohibere hoc q̄ magna ignobilitas: & rusticitas ē in rapiēdo. Dare enim nobile est vnde i. Thobia versificato. Est dare letitie vox: verbū nobile: verbū mellifluū: dantis gloria: dantis honor Et valde assimilat hominem deus. Deus ex liberalitate sua fecit: quicqđ fecit. Et ad dandū alia fecit: vt haberet que daret. Alia vero vt haberet q̄bus daret. Si āt dare homines nobilē: reddit ergo auferre reddit rusticū & vilem. ¶ Quarto deberet raptores cohibere magnū damnum spirituale: quod incurrunt: dum aliq d terrenū rapiūt: vnde. Augustinus. Lucrū i archa: damnū in cōsciētia tollit vestem: & perdit fidem: acquirit pecuniam: perdit iusticiam. Raptor lucrū habet in archa: quam cū lucro relicturus est: sed damnum habet in conscientia: quam cū damno delatur? est: fidem perdit quam debebat deo: & fratri suo christiano: vnde proditor est. Justicia enim perdit: vnde non habebit eam in auxilium in die iudicij: sed potius erit contra eū. ¶ Quinto debent raptores cohibere hoc: q̄ pauam vtilitatem habent de rapina sua: quo ad corpus. Et enim eis parum valet: quia cito transit: vnde. Eccleſia. xl. Substantie impiorū quasi fluuius siccabuntur. Et sumitur ibi fluuius pro torrēte quod a pluuijs congregatur. Quo ad animam vero nullā habent vtilitatem: q: nō possunt facere inde elemosynam: vel oblationem. vnde. Eccle. decimoquarto. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis: quasi qui victimat filiū in conspectu patris: cum substantia pauperū vita sit eorum. Qui eam offert domino quasi vitam vel sanguinem pauperū qui sunt filij dei ei offert. vnde substātia pauperis vocatur sanguis. Jere. secūdo. In alis tuis inuētus est sanguis animarū pauperū. Alie vocantur extremitas preciosorū palliorū: in quibus alis: sanguis inuenitur: cū de rapinis pauperū fiunt. Dijs alis non de facili volat qs in celū. ¶ Sexto deberet cohibere homines a rapina: magna pena quam sumpturus est deus de raptoribus.

¶ Quattuor rationibus ostenditur q̄ dominus multum puniturus sit raptores.

Uarto vero sunt: per que potest ostendi: quod dominus multum puniturus est raptores. ¶ Primū est hoc: q̄ ipse ita districte iudicat eos: qui propria non largiūtur pauperibus. Si enim damnat eos: qui pauperibus propria nō tribuūt: quid faciet de eis qui eis sua auferunt: vnde dicit. Glo. super lucam. Non reprehenditur dives: q̄ aliena rapuerit: sz quod sua non erogauerit. Quid ergo erit ei: qui aliena rapit? Ad idem valet: quod legitur. Mathe. vigesimoquinto. Tunc di

eet rex hijs qui a sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternū: qui paratus est diabolo: ⁊ angelis eius? Esurini enim ⁊ non dedistis mihi māducare. Raptoribus vero dicere poterit. Esuristi ⁊ abstulistis mihi quod debebaz manducare. Ori meo subtraxistis: quod canibus ⁊ auibus vestris dedistis. Raptores enīz oris dei subtrahunt: in pauperibus: que in ore porcorum. i. voluptuosorum hominuz vel in ore canum: scilicet detractorum ponūt. Ad litteram. Et aues ⁊ canes pascunt de rapinis pauperum: ⁊ etiaz auferunt de ore dei: que ponunt in ore diaboli. Os dei: est os pauperis. Os vero diaboli: os impij. Quuz enim impius seruus sit diaboli: os ⁊ cetera que habet: diaboli sunt. Quū vero subtrahit pauperi: quod dat peccatori: oris dei subtrahit: quod ponit in ore diaboli. Raptoribus etiam poterit dicere. Sitiui ⁊ abstulistis mihi q̄ debui bibere. Immo quod plus est: sanguinem meum in pauperibus bibistis. Quod enim vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Poterit etiam dominus eis dicere. Hospes fui: ⁊ non me collegistis. Immo quod plus est. domum in qua colligi debebam combussistis. Et iterum. Nudus fui: ⁊ non me cooperuistis. Immo quod plus est: i pauperibus me excoriastis. Et vnde cooperiri debui mihi subtraxistis. Uxores milituz vestibus caudatis terram operiunt: pro q̄ bus viri earum deum in pauperibus nudauerint: ⁊ quandoq̄ trahunt in cauda sua totaz substantiam vnius pauperis hominis. Et iterum. Infirmus fui ⁊ non me visitastis: sed superdolorem vulnerū meoruz addidistis: ⁊ quasi vulnere super vulnus me concidistis. In carcere fui: ibi me cruciastis: ⁊ quasi iterum me crucifixistis.

E ¶ Secūdo potest perpendi: q̄ de⁹ grauiter puniturus sit raptores: per imprecationes ⁊ maledictiones: quas facūt eis: vidue ⁊ pupilli: quos ipsi spoliant. Dicit enī scriptura: quod tales imprecationes a domino exaudiūtur: vnde trigesimoquinto. Ecclesi. Non despiciet dominus preces pupilli: nec vidue: si effundat loquelam gemit⁹: ⁊ post. Nōne lachrymе vidue ad maxillaz descendunt: ⁊ exclamatio eius super deducentem. rap. s. eas. i. super eum qui facit: eā lachrymari: Ad maxilla enī ascendunt: vsq̄ ad celum. ⁊ dominus exauditor non delectabit in illī lachrymis. Dicit ⁊ pi⁹ significat. Quum dicit non delectabitur: quasi dicat grauissime irascetur deus in illis. Uidentur lachrymе vidue ad maxillaz tantum. sed in veritate ascendunt in celum vsq̄ ad conspectum dei. quantum ad virtutem. Ad idem valet parabola. q̄ ponit dominus. Luce decimoctauo.. De iudice iniquo. qui deum non timebat. nec hominem reuerebatur. qui nolebat per multuz tempus iudicare viduam quandam de aduersario eius. sed postea dixit inter se. Et si deum non timeo. ⁊ hominem non reuere or. tamen q̄ molesta est mihi hec vidua. iudicabo illam. Et subiungit dominus. Uidete quid iudex iniquitatis dicat. Deus aūt non faciet vindictam electorum suorū clamantium ad se die ac nocte. ⁊ patientiā habebit in illis. Adultum timendum esset rapacibus de propria salute. preces enim eorum propter rapinas eorum. non exaudiuntur. Unde Isa. i. Cum multiplicaueritis orationem non exaudiam: Manus enim. vestre sanguine plene sunt. Orationes et bonorū pro eis facte sepe non exaudiunt. q̄ aduersantur eis lachrymе pupillorum: ⁊ viduarum que lachrymе violente sunt in precibus. Sicut dicit Aug. super illud. Aurib⁹ percipe lachrymas meas fluentiores. ⁊ lachrymosiores sunt. ⁊ frequentiores preces pauper. contra raptores q̄ sunt preces bonor⁹ pro eis facte. vnde multū timendum est raptoribus ne exaudiantur. Non de facili obtinet q̄s in aliqua iusta curia cū habet ibi multos aduersarios. ⁊ fortes qui iustam causam habent. Ad contrarietatē istar⁹ precū videtur pertinere. quod legitur. xxxiij. Eccle. vnus orans. ⁊ vn⁹ maledicens cuius vocē exaudiet deus: immo vnus orans. ⁊ multi maledicentes. vnde timendū est ne vocē maledicentiū deus exaudiat. Unū tamen remediū est raptoribus. vt a rapinis cessent. ⁊ oppressis subueniant. prout iuste poterūt. ⁊ tūc dūm propitium habebunt. vnde Isa. i. Subuenite oppresso. iudicate pupillo. defendite viduam ⁊ venite ⁊ arguite me dicit dōs. Si fuerint peccata vra vt coccinū. quasi nix dealbabuntur. ¶ Tertio pōt ostendi q̄ graiuiter puniturus sit de⁹ raptores. per amorem: quem habet celestis iudex ad pauperem:

res:qz sibi fieri reputat: qđ eis fit. vñ.xv. Dat. ꝙ vni ex minimis meis fe.mihi fe. Propter hoc et venit in carne. Uñ in ps. Propter miseriã inopũ ⁊ ge.pa nũc exd. do. Et in Isa. Euangelizare pauptibus mi sit me In primo ét verbo noue legis:re-gnũ suũ cõmunicant dicẽs eis. Beati pau peres spũ ⁊c. Unde verisimile é:q̃ districte iudicet oppressores eoz. Ideo dicitur ips Judicabit paupes populi ⁊ sal.fa.f.p. ⁊.h.ca. Et in Prouer.xiij. Neattingas par uuloz terminos:⁊ agrũ pupilloz ne intro eas:propinquus.n.illoz fortis é:⁊ ipse iudicabit contra te causa illoz:⁊ Prouer.xxij. Non facies violentiã pauperi:qz pauper: nec conterens egenuz in porta:qz domin⁹ iudicabit causam eius:⁊ configet eos qui confixerunt animam eius. ¶ Quarto põt ostendi magna pena raptorum per hoc: ꝙ pauperes quos ipsi sp oliauerunt. iudi ces eorũz erunt. vnde Job. pauperibus iu-dictum tribuit. Tunc stabunt iusti in ma gna constantia aduersus eos:qui se.an.⁊ g abstu.la.eoz:vt legitur sapientie.v.

¶ Dic oñditur quomodo raptores ẽt in
k mundo isto multipliciter puniunt a deo.

Prima vero pena raptoz in mundo
p isto paupertas est:vñ Prouer.xi.

Alij diuidunt propria:⁊ ditiores fi-unt. Alij rapiũt non sua ⁊ semper in ege-state sunt. Possunt ãt assignari v. cause hu ius paupertatis. Prima est hec. quod rap toz relicto deo:⁊ contempto: q̃ est fons ⁊ habundantia omniũ bonoz:de indigẽ tijs paupez repleri vult. Unde dominus p prophetaz Dereliquerunt me fontẽ aque viue. Ꝙ deo deberent milites sperare. ea q̃ sibi necessaria sunt:⁊ ei seruire: nõ labori-bus paupez: nec rapinis eaz inhyare. De paupertate.n. non colligitur habũdantia. ¶ Secũda cã paupertatis est h:ꝙ sicut ra ptores auferunt alijs: ita ⁊ alij auferũt eis vnde Isa.xxxiij. Ue q̃ predaris: nonne ⁊ ipse predaberis? Et Habacuc.ij. Quia tu spoliasti gentes multas spliabũt te omnes qui relicti fuerint ꝺ populis. ¶ Tertia cã est hec:ꝙ oportet eos multas expensas fa-cere. Abyssus enim rapinarum: abissum inuocat expensaruz. Quarta causa est hec ꝙ dominus non dat libenter eis: qui sibi auferunt in pauperibus. Unde plus am-mittunt ꝙ dei liberalitas eis datura erat: q̃ sit illud ꝙ pauperibus auferunt. Et faci lius ad diuitias peruenirẽt:diuini liberali tati seruiendo:q̃ cõtra dei voluntatem:bo na dei rapiendo: Ꝺtra insania. Uolunt raptores bona eius:q liberalissimus est p violentiam haberi:cũ auaris hominibus hec soleat fieri:⁊ non illis qui sua libenter largiũtur. ¶ Quinta causa est hec. ꝙ crea ture in locis sibi a deo deputatis:cõseruã-tur ⁊ quiescũt. In locis vero vbi violenter ponũtur non quiescũt: vt ponderosa que i infimis locis gescunt leuia in suppmis. Si autem in alijs locis violenter ponunt ad sua loca reuertũtur. Sic est de diuitijs. vnde Non habet euentus sordida preda bonos. ¶ Secunda pena raptoz est sterili tas. Qum enim raptores contra deum ac quirere velint que possideãt dominus nõ dat eis heredem. vñ. Eccle.xl. Nepotes im piorũ non multiplicabunt ramos. Et Sa pie.iij. Adulterine plantatiões:nõ dabũt radices altas nec stabile fundamentũ col-locabũt. ¶ Tertia pena raptorũz: est acce leratio mortis eorũz: vnde. Dauid vir san guinuz ⁊ do.nõ di.s.⁊c. Et ⁊ Prouer.iij. Impij de terra perdẽtur:⁊ qui iniq̃ agũt auferentur. ¶ Quarta pena est: quod fre-quẽter gladio moriunt:⁊ anima a demo-nibus rapitur ⁊ corp⁹ sepultura caret vn-de.xx. Jer. ve qui edificat domum suaz nõ in iustitiam. Et quibusdã interpositis sub ũgitur. Propterea hec dicit domin⁹. Nõ plangent eũ. ve frater. ⁊ ve sorori:⁊ nõ cõ crepabunt eum ve. dñe. ve. inclite Sepul tura asini sepelietur putrefactus ⁊ proiec-tus extra portas Ierusalem. De hoc vero ꝙ spũs ei⁹ rapiat a demonib⁹ dicit. Ere. Qui enim visibiliter rapit subito vrgente exitu inuisibiliter rapiet ⁊.xvi. Eccle. Non effugiet rapinã peccator. ¶ Quinta ⁊ vi. pena est ꝙ filij eorũ médici fiũt: ⁊ gladio
L moriũtur. Unde naum.ij. Leo cepit suffi-cienter:catulis suis:⁊ necauit bestias agri ⁊ implenit preda spelũcas suas. Et subdit Ecce ego ad te dicit dñs exercituum: leun-culos tuos comedet gladius ⁊ exterminã bo de terra predam tuaz. Et. Job.xx. Hec est pars impij apud deũ:⁊ hereditas vio-lentorum:quam ab omnipotente suscipiẽt Si multiplicati fuerint: filij eius in gladio erũt:⁊ nepotes eius nõ saturabũtur pane.

In futuro vero pena raptorum erũt: q̃ rapine illorum collis eorum imponentur. Et sic coram toto mũdo ducentur. Deinde vero suspendentur. Raptores simili pena: vt maiori debent puniri q̃ latrones. Sed nõ est qui hoc audeat facere. Sed celestis rex: qui non timet eos: hoc faciet. vnde. Trẽn. i. Iniquitates mee circumdolute sunt: et imposite collo meo. Iniquitates possunt intelligi res iniq̃ acquisite. Amos. iij. Iurauit dominus in sancto suo quia ecce dies venient super vos et leuabũt vos in cõtis. i. in pertics ad modum eorum: qui suspenduntur. Rapine se etiam habebũt ad raptores vt mole asinarie: collis eorum suspense: ad inferiora loca infernales eos trahẽtes: vnde. Prouer. xxi. Rapine impiorum detrahẽt eos. Due sunt pene raptorũ quas debent expectare: certi omnino: q̃ venient super eos nisi penituerint. Iurauit enim dominus se non traditurum oblitionem rapinas eorũ. vnde. Amos. viij. Audite hoc qui conteritis pauperem. Et subiungitur. Iurauit dominus in superbiaz Jacob. Si oblitus fuero vlq̃ in finem omnia opera eorum.

¶ Dicto de raptoribus: dicendum est de iniustis talijs. xij.

Tertio loco inter spẽs auaritie: dicendũ est de peccato iniustarũ taliarum a quo peccato tria debent cohibere homines. s. peccati magnitudo: et vilitas que est in faciẽdo tallias: et damnum quod prouenit inde eis q̃ eas faciũt. ¶ Magnitudo vero peccati ex hoc potest ostendi: q̃ preter peccatum rapine est ibi peccatum proditionis. Est etiam ibi ingratitudo et contemptus dei: et angelorum. Quod proditio sit ibi potest ostendi multiplicter ¶ Primo sic. Si aliquis pater familias filiũ suum transiturũ per aliquam viam periculosam: bene fidei alicui cõmendaret: et certam summam pecũie pro hoc et assignaret: si ille vltra summam illã filio eius aliquid auferret: proditor esset. Et diceret paterfamilias. Ego commendaueram filium meum bone fidei illius: et ipse spoliauit eum: Sed cõstant q̃ deus filios suos commendauit potẽtibus huius mũdi: et diffinuit eis quibus debent esse contempti. Unde. Luc. i. Cum quererent milites a Joanne baptista q̃d faceret. Rñdit. Joannes. Neminez concutiatis neq̃ calũniam faciatis: et contenti estote stipendijs vestris. Prohibentur ergo primo duo peccata: per que solent potentes pecuniam a pauperibus extorquere. scilicet comminatio: et calumnia. Comminatio. vbi dicitur. Neminez concutiatis. Calumnia vero in sequenti verbo. Deinde vero ostenditur eis q̃ stipendijs suis debent esse contenti. Unde si vltra stipendia sua accipiũt: proditores sunt: spoliant enim filios dei: bene fidei eorum commissos. Nisi faciãt hoc in illis casibus in quibus eis licet. ¶ Secũdo ostenditur idem sicut constat q̃ eandem fidem debet subdito: q̃ subditus domino. Sed si subditus caperet dominum summe vel alio modo malum faceret ei: proditor esset: igitur si dominus subditũ capiat vel aliud malum ei faciat proditor est: vbi ille culpã non commisserit que hoc requirat. Necminus inde ẽ est: si dominus absq̃ culpa subditum capiat q̃ si subditus dominum caperet. Sicũt aliqui milites. Si aliquis non esset subditus mihi: et malum facerem: tunc bene scio q̃ peccarem. Sed si subdito meo malum facio: tunc non credo me peccare: vel tantum peccare. Quibus dici potest q̃ sed hoc dominatio est diabolica est. Diabolus enim talis dominus est: qui sibi subditis loco requietionis afflictionem reddit: et penam. Et illis qui melius sibi seruiunt: plura mala facit preter rea quis sani capitis dubitet minus licitũ esse hostez in ciues: q̃ in extraneos? Quis nesciat crimen proditoris esse: cuz amicis inimicitias exercere. Subdito vero sciẽti sapienti sunt humiles amici. Preterea cũ certũ sit q̃ miles iste fidẽ debebat pauperi homini anteq̃ faceret sibi omagiũ: et q̃ fratri suo christiano: nec pauperi illũ a fide illa absolut quũ eiomagiũ facit: immo vinculũ: q̃ inter eos: erat osculo pacis confirmatũ est quomodo ergo miles immunis ẽ a crimine proditionis. Qui malũ facit ei: nisi prius ei significet: q̃ nõ vult ei fidẽ illaz seruare: et quod nõ vult eũ de cetero tanq̃ subditũ sed tanq̃ hostem habere. Peccatũ etiam ingratitudinis est ibi. Deus enim eũ honorauit alijs hominibus eũ preficiẽdo. Ipse vero ex hoc inhonorat deum: in pauperibus eum comprimendo. hoc si

miles sant militibus: qui deū crucifixerūt qui arundine de manu dei accepta caput eius percutiebant. In arundine significatur terrena potestas: quā milites a deo accipiūt: ⁊ deinde ex ea i pauperib⁹ deū percutiunt. Contemptus etiam dei ⁊ angelorum est. Licet enim deus tradiderit pauperes custodiendos potentibus huius seculi: tamen ipse noluit eos esse absq; custodibus celestib⁹. Immo vnusquisq; homo habet angelum vnū: sibi ad custodiā deputatū. Quē ille contēnit: qui pauperez opprimit. Et in ipso etiā angelo deum contēnit: cuius nuncius nō reueretur. ¶ Scdo debet cohibere milites a tallys multiplex damnum: q̄ inde eis prouenit.

¶ De multiplici damno quod puenit hominibus ex vsu talliarum.

B Primum aūt damnum quod ipsi p incurrunt est: quod dñs videns eos iniquos in paucis bonis temporalibus eis cōmissis: nō vult eis ea augere. Scit enim qa qui in modico iniquus est: ⁊ in maiori iniquus est ꝓm qđ legitur Luc. xvi. Unde frequenter videmus milites qui tallias faciunt pauperes: illos autē qui nō faciunt diuites. ¶ Scdm damnum est: q̄ subditi eoꝝ fugiunt eos. Et fit iusto dei iudicio: vt qui plus volebant habere q̄ deberent non habeant etiā quod deberēt habere. vñ legitur. iij. Ro. Quod Roboā filius Salomonis: volens aggrauare iugum filioꝝ israel dominū decez tribuum āmisit. ¶ Tertiū damnū est celestis regni āmissio. Sicut enim dñs dicturus est illi: q̄ fidelis est in temporalibus istis: euge serue bone ⁊c. Ita dicturus est ei: qui infideliter se habuit. ve tibi serue neq̄ ⁊ infidelis. q̄ super. p. f. inf. supra nulla te constituam intra in carcerē dñi tui. qui. s. preparatus est diabolo ⁊ angelis eius. Dira insania est potentum huius mundi: qui cum receperunt aliquid terrenum: non curant de deo quasi nihil essent accepturi. Et quia plus habent de terra q̄ alij: ideo omnino non curant de celo. ¶ Quartū damnū est q̄ durum iudicium: ⁊ absq; misericordia merentur sibi apud deum. Ea enim mensura qua mensi fuerint: illis quibus prefunt. remetietur eis qui preest illis. vnde non credant misericorditer deum acturum de eis: cum ipsi non se habeant misericorditer nec etiam iuste cum subditis suis. Ad quod pertinet q̄ legitur. sapie. Cito apparebit vobis regib⁹: qm̄ iudiciū durissimum in his qui presunt. fiet. Exiguo enim cōceditur misericordia. Potentes enim potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusq̄ deus qui est omnium dominator nec verebitur magnitudinem cuiusq̄ pusillū: ⁊ magnū ipse fecit: ⁊ equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autē fortior instat cruciatio. ¶ Quintum damnum est: q̄ interdum aliquis Tyrānus potentior eius opprimit: sicut ipsi minus potentes opprimunt. Unde in ps. Dē⁹ cōteret dentes eorum in ore. i. m. Leo. con. de. Per dentes eoꝝ ⁊ molas leonū intelligit potestas deuorandi pauperes ⁊ conterendi: quam dñs interdum aufert. ¶ Sextum damnum est quod odio habentur ad modum lupoꝝ. Ideo lupus odio habet̄: ⁊ ab hominibus: ⁊ a ceteris animalibus: q̄ nō viuit nisi ex eis que aufert. Eadez ratione exosi sunt homines rapaces. In hoc tamē differentia est: q̄ lupi rapinas nō exercēt contra lupos: sed contra animalia alterius speciei: sed tales homines cōtra eos qui sunt eiusdem speciei: rapinas exercēt. C ¶ Tertio deberet cohibē milites a tallijs vilitas: que est in faciendo eas. Sicut enim gloriosum est dare: sic vile est querere. Et tanto videtur nullius esse genus querēdi: quanto vilior ⁊ inferior est persona a qua queritur: quanto nobilior est persona que querit. Unde ⁊ vilitas ista querendi: reprehensiuum quoddam deberet esse militibus: ne vltra vires expēderent. Plus. n. ignominie est in querendo: si ipsi scirent intelligere: q̄ sic honoris expendendo indiscrete. Sed dicet aliquis miles. Oportet nos viuere. Et viuere non possumus: nisi iniustas tallias facimus. Quibus respondet: quod in valde periculoso statu sunt. Similes enim sunt illi qui essent in cruce cui non apponerentur nisi toxicata: ⁊ sic cogitaret in mente sua non possum viuere nisi comedā. ⁊ si comedo: comedo mortem meam. In magno enim dolore deberent esse. qui in tali statu se vident. ⁊ totaz vitam istam deberent contemnere.

¶ De fraude negociatoꝝ dicendū est post dicta tallijs. cap̄. xiij.

Uarto loco inter species auaricie
q dicendū est de fraudibus negocia
toꝝ. Notandum est ꝙ negociatio in se bona est etiam hominibus. Necessarie enim ordinauit deus: vt nulla terra sibi in omnibus sufficiat: vt cum alia terra ei subuenerit: eam cariorem habeat. Subuētio vero ista mediante negotiatione fit. Sed malitia hoium adeo implenit fraudibus negociationem: ꝙ multi negociatores non sunt minus mali hīs raptoribus vel vsurarijs. Unde hodie impletū est qđ legitur Apoc. xiij. De bestia quam vidit Johannes. Et faciet inquit ne quis possit emere aut vendere: nisi qui habuerit caracterem: aut nomen bestie: ꝛ numeꝝ nominis eius. Bestia que dicitur a vastādo est diabolus: cuiꝰ caracter siue imago est falsitas vel fraus. Ipse enim fuit primus mēdax. vnde in Joanne. Ipse est mendax et pater eius. Absq; ista imagine confitentur multi mercatores: ꝙ nō possunt hodie vēdere vel emere. Et tamen legitur i Apoc. quartodecimo. Quod qui acceperit caracterē in fronte suo: vel i manu sua: hic bibet de vino ire dei.

¶ De octo malis abundātibus in mercatoribus.

B Eto vero mala sunt que abun dāt
o in mercatoribus. ¶ Primuꝫ malum est vendere quanto cariꝰ possunt. ꝛ emere quāto vilius possunt. Istud malum excludet deum a negociatoribus: ꝛ facit negociationes ydolatras esse. Ex quo enim aliquis nullum respectum habet ad deum: vel ad fraternā caritatem in sua negotiatione: ipm seruitiū qđ deberet deo impendere: diuitijs impendit. Quod indubitanter ydolatrare est: sicut ostensuꝫ est prius. ¶ Secundo abundant mēdacia in mercatoribus: in quibus non est parua culpa. Unde legitur in Eccle. ꝙ potio: est fur q̄ assiduitas viri mendacis. ¶ Tertio abundant ibi periuria: in quibus similiter non est parua culpa: cuꝫ sint contra illud. Decalogi. Non assumes nomen dei tui in vanum. Preterea cum tanta culpa sit: hominem in falsum testimonium adducere: quanta culpa credenda est: cuꝫ aliqs vult deuꝫ ad testificandū falsum adducere: qđ fit in periurio Deum enim turare: est eum in testem adducere. ¶ Quarto vero abundant in mercatoribus furta: que furta fiūt precipue per fraudes quas faciunt contra stateras: ꝛ pondera: ꝛ mensuras.

¶ De triplici fraude mercatorum: que fit in mensuris: ꝛ de duobus que debent cohibere a fraude.

N talib⁹ vero tripliciter fit fraus:
i ¶ Uno mō cū quis habet diuersa pondera: vel diuersas mēsuras ꝛ vendit ad minorē: ꝛ emit ad maiorem. ¶ Secō mō cū quis hꝫ iustā mensuraꝫ: ꝛ iustū pondus: sed tū male mēsurat ꝛ ponderat. Sicut faciunt caupones qui mensuram implent spuma. ¶ Tertio mō: cūgs pcurat: vt res quā ad pondus debet vendere: pōderosioꝝ sit: vt faciunt illi q lanam madefaciunt. Duo vero sunt que deberent hoies cohibere a fraude que fit in mensuris ꝛ ponderibus. s. magnitudo hui⁹ peccati: ꝛ damnū ꝙ inde puenit. Magnitudo vero peccati tripliciter potest ostendi. ¶ Primo ex hoc ꝙ peccatū istud dei abominatio vocat. Prouer. xi. Ubi sic legitur Statera dolosa: abominatio est apud deū ꝛ pondus equum: volūtas eius. Sicut nō vocamus abominationem istud quod displicet alicui: sed quod valde displicet. ¶ Secūdo pōt ostendi magnitudo huius peccati per hoc quod per mensuras: ꝛ pōdera: ꝛ stateras deberent ea que sequa sunt ꝛ iniusta: ad iusticiā ꝛ equitatem reduci. vnde sunt quasi instrumenta equitatis ꝛ iusticie. Ideo magis displicet domino iniquitas in talibus. ¶ Tertio potest ostēdi magnitudo huius peccati per hoc ꝙ mēsure ꝛ pondera pertinere solent: ad dōm terre. Unde falsitas talium in contumeliā dñi: quodāmodo redūdat. Idco dicitur. xix. Leui. Ego dñs deus vester. Nolite facere iniquū aliquid in iudicio: ꝛ i regula: ꝛ in pōdere ꝛ mēsura. Statera iusta ꝛ equa sint pōdera: iustus modius: equus sextarius. Ego dñs de⁹ vester. Jō cū loqret de mensuris ꝛ ponderibus: bis se dixit: vt timeant in eis fraudē facere: cuꝫ scirent se habere dominū: quem nulla fraus posset latere. Damnuꝫ vero proueniens ex peccato isto: duplex est. s. spirituale ꝛ temporale. De tēporale habet. xxv. Deutero. Nō hēbis in sacculo diuersa pōdera: mai⁹ ꝛ min⁹. Nō erit i domo tua: modi⁹ maior: ꝛ minor. Pōdus habebis iustū ꝛ ver. Et

modius equalis ⁊ verus erit tibi. vt multo viuas tẽpore sup terrã quã dñs deꝰ tuꝰ dederit tibi. Abominat. n. eum dñs qui facit hec. Et Michee. vi. Nunqd iustificabo stateram impiã ⁊ sacelli ponderа dolosa. Et subdit pena eiꝰ qui talia facit. Tu seminabis ⁊ non metes: ⁊ calcabis oliuã ⁊ nõ vngeris oleo ⁊c. Spirituale vero damnũ est qꝫ tangitur Michee. vi. Adhuc ignis est i domo impij ⁊ thesauri iniquitatis: ⁊ mensura minoratre plena. Quantum mensure subtrahit: tantũ ire ⁊ offense acquiritur. Et cũ scriptũ sit in libro Sapiẽtie. xi. Per que peccat homo: per hec ⁊ torquet. vnde cũ in statera peccent tales. in stateram beati Michaelis ponentur: vbi mala eoꝝ in ea magni sint ponderis: bona vero nullius.

¶ Quintũ malũ qꝫ abundat in mercatoribꝰ est vendere ad terminũ. Qd̃ est ꝑ spẽs vsure palliate. vt dictũ est ꝓus. ¶ Sextum malũ est aliud ostendere: ⁊ aliud vẽdere. Sicut accidit in scriptoribus: qui bonam lr̃am ostendũt: ⁊ deinde paruaꝝ scribunt

¶ Septimum malum est verum celare.

¶ Octauũ est tenebrosa loca eligẽ: vel aliꝫ ꝓcurare: vt res venalis appareat alterius modi: q̃ sit. Sicut accidit in mercatoribꝰ: q tenebras facit in qbus debẽt pãnos vẽdere. in quo ostendũt se esse filios tenebrarũ. vñ merito dicet eis deus. Proiicite eos in tenebras exteriores. Tenebras q̃ fierant ⁊ tenebras habeãt. Ostendunt etiã se velle male agere: qꝝ qui magit odit lucez.

¶ Dicto de fraude q̃ fit in mẽsuris dicẽdũ est de acceptione munex. . ca. xiiij.

A Vnnc loco inter spẽs auaritie. di
q cendum est de acceptiõe munex.

¶ Et primo ostendemus q̃ ꝑiculosum sit munerũ acceptio. Deinde agemꝰ de hijs que reprehensibilia sunt circa acceptores munex: q̃ ꝑiculosa sit munex acceptio: satis apparebit si ostendant mala q̃ faciũt munera acceptoribus suis.

¶ De decem malis que prouenium ex acceptione munerum.

Ꝛ ponemꝰ decez ex eis ad ꝑsens.

e ¶ Primũ malũ est qꝫ excecat eum.

¶ Secũm qꝫ cum muttũ reddũt. De hijs duobꝰ legit. Eccl. xxx. Enzenia ⁊ dona excecant oculos iudicũ: ⁊ q̃si mutus i ore auertit correptionẽ. De excecatione etiam legitur. xxiiij. Exo. Non accipias munera: qne excecãt ꝑuidentes: ⁊ subuertũt verba iustoꝝ. Et xvi. Deut. Nõ accipies personã nec munera. qꝝ munera excecãt oculos sapientũ: ⁊ mutant verba iustoꝝ. Quis nisi insanus in hospitio suo libẽter recipiat eũ a quo debet excecari. Ad hoc vero qꝫ munera hoiem mutũ reddunt. pertinet qꝫ dicit Grego. Non põt cũstanter arguere qui auaricia capitur. Et postolus noluit accipere ne dũ accipet: auctoritatẽ magisterij inclinaret. Ad idẽ pertinet qd̃ legit Isa. v. Canes muti nõ valẽtes latrare. Interduꝫ ꝓlatus aliquis venit ad aliquẽ sacerdotẽ cum tanto latratu: qꝫ videt qꝫ velit eũ denorare Sed ille ꝓicit aliqd in ore eiꝰ: ⁊ aufert ei latratũ. Percutit eũ de vna marcha argẽti ita qd̃ aufert ei loquelã. ¶ Tertiũ malum qd̃ munera faciũt acceptoribꝰ suis ẽ corruptio. Vñ Isa. i. Principes tui infideles: socij fures. Et subiũgit cãz. Oẽs diligũt munera sequunt retributiones. Et lz aliq̃ per munera non corrumpant: tamẽ ꝓsumptio habet circa eos d̃ corruptione. q̃ sm Jer. sicut matrona non est casta. que cuz rogat munera accipit. ita nec iudex munuscula accipiens a corruptiõe immunis iudicat.

¶ Quartũ malũ est. qꝫ munera accipientem in seruitutẽ redigunt. Unde ad coz. vi. Omnia mihi licent: sed ego sub nullꝰ redigar potestatez. Et loquitur apostolus de sumptibus recipiendis. ⁊ innuit qꝫ si ab eis sumptus reciperet tam sub eoruz potestate esset. Unde quidam sapiens: cuz pro libertate reipublice stetisset in causa contra quendam diuitem cuius expensis diu educatus fuerat: ⁊ super ingratitudinez a diuite illo in causam vocatus fuisset: leges enim Romanoꝝ ingratos puniebant. dixit diuiti illi Domine mutuatis. qꝫ nihil cã odijs feci: sed pro libertate reipublice ⁊ honestate mee persone in nullo etiam tue steti. Nunc vero video qꝫ nihil periculosiꝰ acceptis muneribus: si ad oẽm nos obligant seruitutem. ¶ Quintũ malum est: qd̃ manũ suscipientis inquinat. Ad qd̃ referre possumꝰ qd̃ legit. Osee. v. Effraym cepit abire post sordes. Homo cupidus cuiꝰ coraurum affectat: videtur post aurum abire: iuxta illud ecclesie. Beatus vir qui inventꝰ est sine macula: ⁊ qui post aurũ nõ abiit: sed secundum iudicium viri spiritualis: vadit post sordes: ⁊ affectat in manibus

recipere illud a quo deberet eas excutere si tam illud teneret Ab eis enim: que ingnāt solēt hoīes manus excutere. ¶ Sertum malum est q munera maledictionez inducunt super acceptores suos: vnde in Deutero. Maledict⁹ qui munera accipit: vt percutiant animam innocentis. Et in Isa. ve qui iustificatis impium pro munerib⁹. Cupidus quando munus recipit: credit se solum benedictione recipere. vnde minus vocatur benedictio. iij. Ro. ij° vbi dicit. Naaman. Eliseo. Obsecro vt accipias benedictionē a seruo tuo. Sed latet ibi maledictio. q̄. Giezi sensit cum lepra. Naaman et adhesit ¶ Septimum in pedit munera acceptores suos. a melior⁹ donis. De illis qui ideo celestia accipere non possunt: quia mānus suas terrenis impediunt. Ad hoc pertinet q̄ legitur. Isa. trigesimotertio. Qui excutit manus suas ab omni munere: z cum iste in excelsis habitabit. ¶ Octauū: munera trahunt acceptores suos non tantum ad seruitutez sed etiam ad mortem: vnde. xv. Prouer. Qui odit munera viuet. Ubi per oppositum innuit q munera diligit: morietᵉ. Ad illud p̄tinet illud. Eccle. x. Dic venalem animam suam habet. Et loquitur de amatore pecunie. ¶ Nono inclinat munera accertores suos ad oēm iniquitatē vī in ps. In quo rū manib⁹ iniqtates sunt. Et subditur cā Dextera eorum repleta est muneribus. ¶ Decimo igne infernali eos conburunt. vnde. Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eorū qui libēter munera accipiūt. Quis nisi insanus ea amet que amatoribus suis tot z tanta mala faciunt.

¶ Quinq̄z reprehensibilia contra acceptores munerum.

Equitur de hijs que possunt cē re
s prehēsibilia cōtra acceptores muneruz. Que. v. sunt. ¶ Primū est: quādo aliqs nō indiget z recipit: q̄ pauperibus dari debēt vī. Jer. ad. Damasuz papā. Clerici qui a bonis: z operibus parentum sustentari possunt: si quid pauperum est: sibi accipiūt: sacrilegium profecto cōmittunt. Et per abusionem tali z: iudicio sibi manducant: z bibūt. Idem in quadā epistola. O monace si eges z accipis: potiᵒ das q̄ accipis. Hoc dicit: quia obligatur ad danda spūalia; que acceptis meliora sunt: deinde subdit. Si non indiges: z accipis: rapis que distribuēda pauperibus vsurpas. Item prosper in libro de vita contemplatiua. Habentes vnde sustentent: non sine graui peccato suo. vī pauper victurus erat: accipiūt. ¶ Secūdū reprehēsibile est in acceptionē munerum: quando accipiūt ea: que dantes tenentur restituere eis: a q̄bus habuerāt. De quibus dicit. Jer. Qui a raptoribus: symoniacis: feneratorib⁹ munera accipiūt: similes sunt illis: qui minores pisces deuoratos a magnis comedunt z deuorāt. Sicut. n. sic deuorati: nulli vsui sunt apti: ita nec oblatio taliū: vlli vsui vlli ve religioni apta est. Hoc vitio laborant quidā religiosi nostri temporis: exterius p̄tendentes sanctitatem: interius vero pleni sunt auaritia: z cupiditate: q̄ quasi mercatores sunt pellium anguillarum qui indifferenter omnia accipiūt: z in pios vsus es conuertere volunt. Qui significati sunt per. Gedeonem. Qui inaures aureas: de preda. Madianitarum accepit vt faceret inde sacerdotales vestes. Et factū est. Gedeoni: z omni domui eius i infirmā: vt legit. Judic. viij. Isti etiā similes sunt. Saul qui regem Amalech. z meliora de ouib⁹ z armētis reseruauit: nolēs immolare domino. Propter quod abiecit eum dñs: ne esset rex. vt legitur. i. Ro. xv. Isti etiaz sunt similes. Achor qui furatus est de anathemate iericho vt legitur. Josue. vij. Unde Jer. Diligenter discutiendum est z cauendū ne q̄s abstulerit de aliquo anathemate ne ꝓpter illud multi perdātur. Isti etiā cōtra phibitione legis monticinum comedunt: z a bestia captum. ¶ Tertio reprehensibile est: in acceptoribus muneruz cū habēt impios ministros: qui procurant quocumq̄z modo possunt: vt ipsi a subditis aliqd ertor queant: quod est valde magnum peccatuz. Quos significamus hoc modo Quidam clericus cū ad aleas omnia que habuerat preter. v. soldos amnisisset: cepit deū blasphemare: z promittere eos. v. soldos hominiq̄ eū deceret. quomodo deuz magis offenderet. Cui quidaz: qui aderat dixit. Si deum supra omnem peccatorum voluerīs offēdere: mas questor palacij episcopi. Tales signati sunt per fuscinulam. De qua legit. i. Re. ij. capitulo. Ueniebat puer sacerdotum: dum coquerētur carnes

& habebat fuscinulam tridentez in manu sua: & mittebat eam in lebetez: & omne qđ leuabat fuscinula. tollebat sacerdos sibi.

Quidá prelati ecclesie ad modũ demonũ habent fuscinulas suas quibus subditos spoliant. Istis etiaz figurantur phostiola pque sacerdotes belis furabantur: que ponebantur ante idolũ eius: vt legitur. Bañ. xvij. Isti etiaz sunt similes mergulis illis. quos inde beatus martinus: in quodá flumine q assidue capture pisciũ inteudebãt Et ait. Forma ista demonum est. Et precepit eos auolare. Isti sunt velut aucupes. vñ in Amos. Nunquid cadet auis in laqueuz terre absq; aucupe? Laqueus terre: est platus malus. vnde in Osee dicitur ad prelatos vobiscum iudicium est: quoniam laqueus facti estis speculationi: & rete expansum super montem Tabor. Isti sunt etiaz aues de quibus dicitur in ps. Ipsi dispergentur ad manducandum: Si vero non fuerint saturati: & murmurabunt. Dispergantur ministri episcoporum. per eorum dioceses. Et si non dant eis sacerdotes: accusant illos iuxta illud. Michee. iij. Siqs non dederit in ore eorum quippiam: sanctificant super eum prelium. Asserunt. n. rectum esse: & iustuz. quod ab officio & beneficio suspendatur. De hijs legitur. Jer. v. Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes: quasi aucupes laqueos ponentes & pedicas ad capiendos viros. ¶ Quarto reprehensibiles acceptores munez sũt. quando accipiunt munera pro causa: pro qua non deberent: sicut iudices qui munera accipiunt vt iusticiam deserãt: vel vt iustitiam faciant. quã gratis deberẽt facere. Utrũq; enim peccatum est sicut enim iniquus esset: q capam meaz mihi venderet ita iniquus q. iusticiaz: quã debet ex officio facere non vult facere: nisi sibi aliquid detur. Ad hoc referri põt illud ps. Cum accepero tempus: ergo &c. Justiciam venditã dominus iudicabit: & pro ea venditorem damnabit. ¶ Munera vero accipere. vt deseratur iusticia. quasi peccatum Jude é vnde super illud. Math. xxvi. Exinde querebat oportunitatem. vt eum traderet. Dicit. Glo. Multi hodie sunt qui factum Jude exequuntur: & idem faciunt: Nam cuz pro munere falsum testimonium dicunt: deum qui caritas est: vendunt. A simili q pro munere falsum iudicium faciunt: deum qui iustitia est: vendunt. ¶ Quinto reprehensibiles sunt acceptores munerum: quando non faciunt illud ad quod obligãtur: acceptione munerum. Sicut accidit in clericis: qui elemosinas recipiunt: & tñ negligunt orare pro largitoribus earum. Mercedez bene volunt suscipere: sed laborem recusant ferre. Quibus dicitur in ps. Surgite postq̃ sederitis: qui. m. p. d. panis doloris vocatur: panis clericoruz: q requiritur pro eo luctus & dolor. Dolere enim deberent peccata eorum a quibus eis datus est panis ille. Ideo postq̃ ad mensam sederint surgere debent ad orandum pro eis. Sed ipsi panem doloris faciunt panẽ risus & gaudij iuxta illud. Ecclesiastici. decimo. In risu faciunt panem & vinum: vt epulantes & bibẽtes. Continua: que deberent esse in luctu faciunt esse in risu: ita q̃ potantes idest potum oblitioni non tradentes. Uarijs eniz vinis: & exquisitis vtũtur. Et est alicubi verbum vsitatum: cum videtur aliquis pinguis: & rubicundus: vt de eo dicatur. Iste cum comedit: bibit. i. vinum in commestione: oblitioni non tradit. Tali qui de elemosinis delicate commedit: & cum societate: dicit beatus Ber. Ue tibi clerice: mors in olla carnium: quia peccata populi constat esse: quod commedis: ac si tua tibi sufficere non viderentur. Mirum est quomodo ita audacter commedunt: q̃ mortem continet. quum. Joh. sexto. Scriptum sit. Aut gustare quidem poterit: quod gustatum affert mortem. De litte clericorum mortem continent: nec vnicam mortem. immo septem. Mortes possunt ibi esse.

¶ De triplici genere mortis.

¶ De septem mortibus & delitijs clericorum.

Notandum est q̃ delitte clericorum mortem continent nõ solum vnam sed. vij. ibi possunt esse. ¶ Prima mors est mors pctõr. qb⁹ dantur elemosine. quas clerici cõmedũt iuxta illud. Osee quarto. Peccata populi mei commedunt De ista morte loquitur beatus Ber. in predicta auctoritate. ¶ Secũda mors est illorum peccatorum: que habent sequi ex delitijs. vbi é luxuria: & alia vitia: que ex vitio gule nascuntur vt ostensum est in tracta-

tu de gula. ¶ Tertia mors: est mors sanctorum: qua comparata sunt bona ecclesie. Acquisiuit enim christus ecclesiaz sanguine suo ⁊ suoꝝ. Unde in recompẽsatione debent illi q̃ bona ecclesiastica comedunt glorificare deũ: ⁊ sãctos. ¶ Quarta mors ẽ mors corpalis: que cõmeditur in delitijs q̃ delitie mortis occasio sunt: vt prius ostẽsum est. ¶ Quinta mors. est mors pauperum: qr portionem quã debent habere in bonis ecclesiasticis defraudant. Defraudatio ẽ talis iudicaꝫ homicidium Eccle. xxxiij. Ubi sic legitur. Panis egentiũ: vita est pauperꝝ. Qui defraudat illuz. homo sanguinis ẽ. ¶ Sexto mors que põt ibi cõmeditẽ mors ꝓprie dãnatiõis. Peccatuz enim res venenata est: vnde cũ comeditur nisi sanctitas comedentis: vel sequens oratio illud expellat interdũ mors eterna incurritur. vnde Lu. xx. Deuorant domos viduarum: simulantes longam orationem hij pciplẽt maiorẽ dãnationez. Et. B. Uenient ante tribunal xp̃i: ibi audiet̃ pupillorum accusatio grauis. Allegatio dura: quorum vitrere stipendijs: nec diluere peccata: q̃bus facti sunt duces ceci. ⁊ mediatores fraudulenti. Jdẽ. Quid tibi insipiens delicie saptunt: qd tibi diuicie ille. Lecos oblectant oculos. Quibus tã graue mercaris iudiciũ tã dure te obligas ratiocinijs. Uniuersuz sigdẽ debitũ vsq; ad nouissimum q̃drantem exigeris. ¶ Septimo comedunt mortẽ clerici: qr comedunt elemosynas sibi datas ꝓ mortuis. ⁊ ab igne purgatorij q̃ grauior morte ẽ: debent eos liberare. Ad hoc. n. obligantur ex susceptiõe elemosinaruz. Et verisimile ẽ: q̃ d̃ns multũ offendatur cũ aie que in igne cruciantur: in tanta amaritudine et dicũt. Bñe clerici tã bona nostra susceperũt: ⁊ debuerũt liberare nos de angustia ista: ⁊ ipsi sunt in risu: ⁊ delitijs: ⁊ de nobis non curant.

¶ De munerum diuersitate.

t Ertio circa acceptionem munerum dicendũ est de munerꝝ diuersitate.

Distinguntur aũt tres spẽs munerꝝ sup illud. Jsa. xxxiij. Qui excutit manꝰ suas ab oi munere. dicit. n. Interli. sup illud de munere oris: munere manus: munere officij. Munus oris est laus: vel põces carnales. Munus manus pecunia. Munus ho officij ẽ seruiciũ indebituz impensum. Sup illud vero. Jere. xlviij. Maledictꝰ q̃ facit opus d̃ni fraudulenter: distinguntur tres spẽs munerꝝ: nihilominus ꝓcorda re: cuz predictis. Dicit. n. Interli. sup illud fraudulenter: vel ꝓ corpalis rei premio: vel plausis verbo: vel humãi iudicij gratia. Glo. etiã dicit Jbidẽ. q̃ tribus modis fraus ista cõmittitur: qr vel cordis humani gratia: aut fauoris aura: aut cum res quelibet exterior desideratur.

¶ De Auaritia aduocatorum. xv

E Xto loco inter species auaritie: dicendum est de auaritia aduocatorꝝ.

Et notan. est: q̃ officium aduocationis: non est malum: secũdũ se. vnde Aug. Non licet iudici vendere iustum iudiciuz: ⁊ si licet aduocato vendere iustũ patrocinium: ⁊ iurisconsulto. iustũ consiliũ. Nõ peccat aduocatus: vendendo iustum patrocinium: si sit persona cui non sit prohibituz hoc officium: si debito modo procedat: ⁊ causa iniusta non sit: vel desperata: ⁊ salarium recipiat: inde iustum ⁊ moderatũ In moderatione vero: respectus haberi debet ad quantitatẽ cause: ⁊ laborẽ aduocationis: ⁊ qualitatẽ persone aduocantis. s. ad facundiã: scientiaz: ⁊ etiam ad consuetudinem regionis

¶ De octo que debent retrahere homines ab officio aduocationis.

L Octũ sunt: que debent homines retrahere ab officio aduocatiõis. Primum est venalitas: quã nobilis animus naturaliter exhorret. Triplici aũt rõne indecens est venalitas in aduocatis. Primo cum care empti sunt: a christo non deberent se alijs vendere. vnde Aug. Postq̃ intellexi me pretioso sanguine christi redẽptum nolui me venalẽ exhibere. Secundo: qr venalitas habet vilitatẽ quandam: vnde pugiles: ⁊ alie persone: que ad certamen venales se offerunt: viles reputantur Aliud iudicium est de illis: qui pro iusticia certant. Meretricũ est venales esse: ⁊ que tã indecentia: q̃ cum pars: que nobilior est petior fit: venalitas est aduocatoruz: que penes linguam attenditur: que est vnum de nobilioꝝ membris: ⁊ in quo magis displicet indecentia. Petior videtur esse quã tum ad hoc venalitate meretricum. Nunc vilitati videtur attestari. Apoc. prime ad Lor. vi. Ubi dicit. Secularia iudicia. si ha-

bueritis cõtemptibiles: qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandũ. Et pcta. Si fortuna volet fies de rethore cõsul. Si volet hec cadẽ: fies de consule rethor. Rethor ponitur ibi pro vili persona: cõsul p nobili. Tertio indecens est venalitas ista q; decor esset q; talentũ scientie: q; gratis acceperunt: gratis darent precipue cum p hibitum sit illis vendere vt illud in Prouer. vbi dicitur. Noli vendere sapientiaz ⁊ doctrinam: ⁊ intelligentiaz. Assimilantur autem aduocati vsurarijs in hoc: q; sicut vsurarius talentum fortune: quod gratis accipit gratis non vult tradere prorimo: ita aduocatus talentum gratie: quod gratis accepit: non vult prorimo gratis dare.
¶ Secũdo deberet r. ab. of. aduocationis multiplex periculum: q; est circa officium illud. Possumus vero ad presens numerare duodecim pericula: que ibi possunt eẽ.
¶ Duodeciz pericula que possunt esse in officio aduocationis ostenduntur hic.

Primum periculum est: q; cum inp ferabilibus personis non subuenit: quibus tenetur ex lege dei subuenire: vnde Isa. i. Subuenite oppresso ⁊c. Et sicut medicus pauperi infirmo potens subuenire: non subueniens. homicida illius iudicatur: ita aduocatus: quasi aufert rem suam pauperi homini: cui nõ conseruat eã cum possit: vnde Symacus papa. Non ẽ grandis differentia vtruz mortem inferas vel admittas. Languentibus. n. mortez p batur infligere: qui hanc cum possit: non excludit. ¶ Secundũ periculum est: cum scienter causaz iniustã vel desperatam suscipit. ¶ Tertium periculũ est: cũ in processu negocij: cuz esse iniustam cognoscit: ⁊ tñ eam adhuc defendit. Quartũ periculũ est q; aduocatus monens ad compositionẽ illum ex cuius parte est: quem sit cãm iniustam habere: consulit ei vt partem aduersario suo relinquat ⁊ partẽ accipiat. Consulit. n. et accipere alienũ. ¶ Quintũ periculum est per infidelitatẽ: vel negligentiã vel ignorantiã illius cadit a causa sua ille: quem ipse tuetur. Tenetur. n. ei ad restitutionẽ. Sextũ periculũ est: qñ ille: contra quem patrocinũ prestat: propter pertinatiam illius: rẽ suaz amittit. Tenetur. n. ei similiter ad restitutionẽ. Aliquando p c. soldis quos habet de aduocatione: tenet ad restitutionẽ. c. marcharum vel misse.
¶ Septimũ periculũ est: cum accipit immoderatũ salarium. vel vnde non debet accipi. ¶ Octauũ piculũ est cũ incurrit odium illoz. ꝓ quos prestat patrocinũ. ¶ Nonum periculũ est: ꝓ quẽ modũ procedendi cã. s. per falsas leges: vel falsa instrumenta vel falsos testes: vel pro mendacia procedi tur: vel cũ dicit quitia: vel proponunt: que non vallent: nisi ad dilationẽ cause. ¶ Decimũ periculũ est symonie: cũ aduocatus sciam suaz vendere intẽdit. ¶ Undecimũ periculũ est: vane gloie. Ex cuius amore multi timẽt cadere. Et causa ẽt iniusta nolentes inscij videri. Unde per mendacia: vel quocũq; alio modo volunt obtinere.
¶ Duodecimũ periculũ ẽ infidelitas. Infidelis. n. est malus aduocatus erga dñm q talentũ nature et cõmisit: qñ de talento illo lucratur contẽptibilia: quũ posset lucrari preciosa. Sicut nũcius alicuius negociatoris: si veniat ad nundinas aliquas: in quibus eodẽ precio posset habere brunettam quo burellũ: infidelis esset dño suo: si relicta brunetta burellũ emeret. Eadẽ infidelitate laborare videnti: q in sacra scriptura ꝓficere possunt: ⁊ ad lucrũ tpalẽ: leges: ⁊ decreta discunt. Propter pericula que sũt in causis. dicit Apostolus ad Cor. vi. Omnino delictũ est in in vobis: q; iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriã accipitis. quare non magis fraudem patimini?
¶ Tertio deberet reuocare hoies ab aduocatõe multiplex pena: qua dñs malos aduocatos solet punire. Multos. n. ante mortem mutos efficit. Cuidaz ẽt morienti visa ẽ lingua celerius aura moueri: qa lingua eius velox ⁊ facilis fuit ad peccandũ: sicut arũdo de facili vento agitatur. Alij visum ẽ inferius labiũ moueri. citius labijs cocidisti. Alij ẽt exit lingua extra os. Insipienter etiam solent agere mali aduocati ꝓ tra mortem: quando precipue sapientia opus esset: vnde quidam cuz offeretur ei eucharistia ante mortem in extremis ait. Judicetur prius vtz rectum sit. q; accipiam. Cui circunstantes dixerunt. Nos quidaz rectũ ⁊ iustuz hoc iudicamus. Quibus ille. Nõ est rectum iudicium. Non. n. cum scitis mihi pares: habetis me iuste iudicare. Et alius quũ in extremis ámoneretur ad susceptionẽ eucharistie: petijt dilationem: quaz

cum nollet amici ei dare ppter mortez: q̃ videbant ei imminere: appellant a manifesto grauamine. Post mortẽ vo balneant aduocati in auro feruenti. vnde legitur in tragedia quadã Senece q̃ viiuz est cuidã q̃ videret Neronem apud inferos balneantez ministrosq̃ circa eum: aurũ feruẽs infundentes. Et cum videret chorz aduocatorum ad se venientẽ: huc inquit venale genus hominum. O aduocati amici mei accedite: vt in hoc vase mecũ balneamini. Adhuc enim superest locus in eo: quem vobis reseruau. ¶ Quarto debẽt hoies cohibere ab hoc officio: q̃z pre ceteris officijs videt eẽ corruptũ. Inuenit n. q̃libz aliqs morbꝰ imedicabilis: ad quẽ curandũ non inuenit medicꝰ: q̃z de salute egri desperat. Sed nulla causa adeo inuenit iniusta ad quã tuendaz non inuentatur aduocatus. ¶ Quinto deberet hoiez cohibere ab hoc officio molestia que est in audiendo lites: ppter quã dicit Aug. Christũ testẽ inuoco q̃ mallẽ p singulos dies manibꝰ aliquid opari: q̃ tumultuosas causaz pzlitates pati. Et Ambro. in lib. de offijs. Dispẽdio litis carere nõ mediocre lucrũ est. Et. B. ad Eugentũ papã. Lex dñi si licet in sacro palatio: leges pstrepũt seculares: miroz si plerũq̃ dicere nõ cogaris. Nauerũt mihi inquit fa. sed non .l. tuã. ¶ Sexto deberent hoies cohibere ab hoc officio aduocatie: q̃z valde simile est actibus demonũ. vnde Aug. Nihil enim simili⁹ actib⁹ demonũ: q̃ litigare. ¶ Septimo doz hõ coh. ab hoc officio illud magnũ damnũ: qõ facit mali aduocati deo z ecclesie eius. Plus. n. nocet alicui quãdoq̃ vnus malus aduocatꝰ: q̃ possunt nocere ei. x. fures vel raptozes. vel etiaz oẽs raptozes vniuerse terre. Auferet enim alicui abbatiaz suã: vel archiepiscopatũ suũ: q̃ nõ possunt facere raptozes vniuerse terre. Centum enim demones nõ possent quãdoq̃ nocere ecclesie tm̃: q̃ nocet vnus malus aduocatus: cũ episcopatũ vnũ: vel archiepiscopatũ subdit dominio alicuius qui seruus est diaboli. Per ꝓsequẽs enim ponit epatus: vel archiepiscopatus eiꝰ sub dominio diaboli. Mali aduocati hereticis similes sunt: q̃z sunt falsarij legũ: z decretoz: que sacra sunt secundũ iudiciũ coz vnde falsarij sũt sacre scripture: q̃z suadẽt contraria iustitie: sicut z hereticj contraria fidei. Duo sunt necessaria ad salutem: fides: z bona opera: z neutrum sine altero non sufficit. Hereticus homines errare facit in fide: aduocatus vero in opere. Alij peccatozes: z si mala agunt: non tamẽ dicunt sic agendum est. Sed malus aduocatus iudici suadet: vt alicui adiudicet qd eius non est. In hoc est etiam deterior heretico: quia hereticus ignoranter peccat: putans credendum esse: q̃ hominibus suadet. Sed malus aduocatus suadet iudici. vt agat q̃ scit non eẽ agendũ. Mali etiaz aduocati hostes sunt iustitie z veritatis: z equitatis quoz tamen se amatozes z defensozes profitentur. Unde hoc ipletũ est: per eos qd legitur. Isa. lix. Conuersus est retrorsum iudicium: z iustitia longe stetit z corruit in platea veritas: z equitas non potuit ingredi: Conuertitur retrorsum iudicium cũ appellat quãdo scia debet ferri z tunc iustitia longe stat: que ante appellationẽ proxima erat. Oportet enim vt prope iustitia eat Romaz. Ibi forte iustitia etiã non inuenietur: sed solũ iudices dabunt. Corruit veritas in platea: cuz aliquod crimẽ: q̃ populo notũ est alicui prelato obijcitur: z tamen impedientibus hoc malis aduocatis de illo non conuincitur. Equitas vero ingredi nõ potest cũ correptio in aliquo claustro inchoatur. z opponentibꝰ se aduocatis non perficitur. Mali aduocati quasi iugulatozes sunt iustitie iuxta illud. In ps. Tota die iniustitiaz co. lingua tua. Sicut nouacula acuta dolum facit: cũ hoiem scindit cui decorando cuz seruire debuit.

¶ De fraude mali aduocati.

Q Moduz ergo nouacule: malus aduocatus dolũ facit: quãdo iustitiam strangulat: cui militare debuit. Qualiter expectare audent illud districtum iudiciũ. q̃ tenebit iustitia qui se iugulatozes iustitie intelligũt? Mali etiaz aduocati quasi hostes dei sunt: z quasi antichristi. Christus. n. in mundũ venit vt pacem faceret. Unde Apo. Ipse etiaz est pax nostra qui fecit vtraq̃ vnum. Ipsi vero discordiam z litez amant z querũt vnde sic de christo scriptum est. In pace factus est locus eius. Ita de malo aduocato potest dici. In lite factus est locus eius. Aduocati ad litem conueniunt sicut corui ad

cadauer. Deus ꝑ omnibus discordiam detestatur. Potest etiam haberi ex illo verbo. Prouer. vi. Sex sunt que odit dominꝰ & vij. q̄ detestatur aia eius. Et est illud. vij. seminare inter fratres discordiã. Aduocatꝰ vero eam optimã arbitrat. Mali aduocati deũ fugant ab ecclesia: diabolũ vero introducunt: & custodiũt ibi. Si enim aliqs sanctus homo eligatur in abbatẽ: vel episcopũ: tam cito aduocati se opponunt: nec deum in sancto viro in ecclesia itrare permittũt. Si vero electus sit aliquis malus: qui symoniaz non timeat cõmittere adiuuant eum. Mali etiã aduocati quasi ꝑcipita biblia diaboli sunt: iuxta illud ps. Bilexisti omnia verba precipi. lingua. do. O aduocate qui es lingua dolosa. i. lingosus & dolosus. Uerba precipitationis sũt verba aduocatoꝝ. Ad moduz enim illius machine: que dicitur precipitatiuum destruunt ecclesiam dei: quoꝝ pena innuit: cum subditur. Propterea deus destruet te in finem. Et contra ista precipitatiua orat Dauid a domino destrui vbi dicit. precipita domine diuide linguas eoꝝ. q. vi. vn. et contradictio vici. Solet precipitium fieri contra precipitatiuum: & fm hunc modũ loquitur hoc Dauid. Tunc precipitatiuuz contra precipitiũ efficitur: quando aduocati adinuicem conꝛixantur. Non videtur dei ecclesiam amare: qui permittit diabolum ponere ibi precipitatiua sua ad voluntatem suam. Aduocati etiã sunt sagittarij diaboli. Unde in Jere. Extenderãt linguã suã: quasi arcuz mendacij & non veritatis. Nec solũ etiã alijs: sed etiã sibiipsis damnum faciunt aduocati: dum in officio aduocationis seipsos consumunt. Unde in Osee. vii. Comederũt alieni robur eius: & ipse nescuit. Alieni. i. demones in legibus & decretis robur multoꝝ cõsumũt. Seneca. Cauillatio verboꝝ multũ temporis nobis subripuit. Domẽ etiã eternã agrunt aduocati in officio suo: quod videtur esse significatũ. Geñ. xxxiij. Ubi Sichem adamauit Dinam: que interpretatur causa. Occasione cuius deide occisus est. Notabiliter vero dicitur Sichem fuisse filius Emor q̄ interpretatur asinus. Homines enim duri & asinini: qui in alijs scientijs nequeunt ꝑficere ꝙsueuerũt decreta & decretales ambire. ¶ Octauo dz ho. cho. ab hoc officio amor legis diuine & conditiones scientie decretoꝝ. De amore legis diuine. dicit Gregorius. Qui diligit regem diligit legem. Et in ps. Palpebre eius interrogant filios hoium. Palpebre que quãdo sunt clause: quãdoq̄ aperte significant sacrã scripturã: que alicubi est obscura: alicubi est aperta: que interrogat filios hominũ vtrum ament deum. Signũ enim diuine dilectionis est: cum quis laborat libenter in studio sacre scripture. Sacra vero scriptura multũ conꝛinetur: ꝑpter scientiaz decretoꝝ. Uñ põt dicere: quod dicit Sara ad Abraam. Geñ. xvi. Iniq̄ agis contra me. Ego dedi ancillã meã in sinũ tuũ: que vidẽs q̄ cõceperit despectui me habz: Ancilla sacre scripture est scientia decretoꝝ que sacrã scripturã habet despectui ꝑpter fructũ lucri: q̄ ex ea ꝙsequi. Et. xxi. Geñ. Significata est oppressio quam facit scientia lucratiua sacre scripture per ludũ quo opprimebat Ismael Ysaac. Unde sicut precepit dñs eice ancillã & filiũ eius: sic forte necesse esset scientiã illã in magna parte ab ecclesia excludi. Nec solũ conꝛinetur sacra scriptura per scientiã illam: imo etiã blasphematur: & in ea ipse deus: qui legislator est: q̄ videtur figuratum esse. In Leui. xxiij. Ubi legit filius mulieris israelitis: que preparat de viro egyptio: & iurgatus est cũ viro israelitico & blasphemauit deũ israel. Sic decretiste q̄ israelite sunt in parte q̃tum ad illã partẽ scie qm̃ a lege diuina accipiunt & egyptij quo ad illã partẽ q̃ habent a sapiẽtia mundana blasphemant deum israel. Bum legẽ quã ipse dedit paleam vocant quasi inutilem: cum tamẽ legatur. xlviij. Jsa. Ego deus tuus docens te vtilia: ipsi potius palee sunt. De quibus Mat. iij. Paleas aũt cõburet igni inextinguibili. Et Aug. Si paleaz sequeris palea efficeris. Conditiones etiam scientie illius deberent homines cohibere ab ipsa. Nobilis enim est: & terrena tumultuosa: & inflatiua: & absq̄ refectiõe. Nobilis ideo ẽ: quia per similitudines remotas procedit. Agellius. Leges nostre sunt tele araneaꝝ que fortia animalia trasmittunt. minꝰ fortia vero & debilia retinẽt: etiãeadẽ de gbꝰ est: temporalia sunt. vnde oportet eas fm varietatem temporꝝ variari. Et q: decreta quodãmodo in corde dñi pape ꝑcipie sunt

ficut quidaz alt:vt ea interpretaf ficut sibi videbitur. Canoni etiam derogatur cano ne cõtrario:vel tacito consensu Romane eccle.z vsu facientiũ in contrariũ. Ad hãc mobilitatez referri potest quod legit. Jer. ij. Adala fecit popul⁹ meus. Dereliquerũt me fontem aque vive:z foderũt sibi cisternas dissipatas:que aquas cõtinere nõ valent. Cisterna non valens continere aquã est decretũ q̃ hodie aquã sapie continet:z cras non obtinebit: q; abrogatũ erit. Aliter est de lege divina:vnde. Dauid dicit domino. Justitia tua: iustitia in eternũ:z lex tua ve. Non solũ verisimilitudo. Et in euãgelio. Celũ:z terra trã.ver.aũt.m.n.non trã. Terrena etiam est sciẽtia illa. Unde sicut terra ags cõmixta:impedit ne clare ibi videatur:ita terrenitas multos decretistas impedit:ne recte iudicẽt. Sed lex dei:qũe cõtemptũ terrenorũ predicat quasi aqua clara est. Ideo dicit illi:qui lucratiuas scientias sectatur. Jer.ij. Quid tibi vis in via egipti:vt bibas aquam turbidaz. Tumultuosa etiam est z inflatiua:vnde per filiũs porcorũ intelligitur De qbus filius prodigus cupiebat implere ventrem sũ. Luce. xv. Siliqua.n.porcorũ resonant:z inflant propter tumultũ:quẽ habet sciẽtia illa. Significant etiam aduocati per ranas. De qbus legit. Exo.vij. Et in ps. Et vedit terra eorũ ranas:z in.p.r.tp. Sed sacra scriptura pacificata est.vnde. Dauid pax multa diligentib⁹te:z nõ est illis scã. Et iterũ. Lõ tritio: z inse.inul.eorũ z v.pa.non co. Et Jsa.xlviij. Utinã attẽdisses mandata mea: facta fuisset sicut fluuiꝰ pax tua. Scientia enim decretorũ animãnõ reficit:sed potiꝰ famez tẽporalẽ immittit: z quodãmodo hominem inanit:dũ exteriorẽ apparentiã quercre facit. Ad qõ põt referri:q̃ legit in Jsa. Quare appenditis argentũ nõ in panibus:z la.vestrũ non in saturitate. Et vt breuiter dicamus. Alie scientie cõparatione sacre scripture:scientie nõ sunt. Jer. Literas nõ nouit qui sacras ignorat.

¶ De auaricia mistrorũz eccle. Et ỏ symo.

Equit de auaricia ministrorũ eccle. circa quaz hoc mõ pcedemus

g

¶ Primo dicemus de symonia.. ¶ Secũdo de peccato edificantiũ syon in sanguinibus. ¶ Tertio de pecato chorieaz. ¶ Quarto de peccato mercenariorz. ¶ Quinto tangemus de signis auaricie: que apparẽt in eccle.dei. ¶ Sexto de peccato indigne conficientiũ. ¶ Septimo de vitio proprietatũ in claustralibus. ¶ Octauo de auaricia scientie. De symonia ꝑmo hec tria dicemus. ¶ Primo ponemus ea que pertinent ad detest.symonie. ¶ Secũdo. diuisiones que pertinent ad symoniã. ¶ De symonia z ceto que faciunt ad eius detestationem. xvi.

a

Cto vero sunt que faciunt ad de-

o testa.ipsius. Primũ est illud verbũ. Damasi pape. Omnia crimia ad cõparationem symoniace hereseos:quasi pro nihilo reputant. In quo verbo dupliciter detestabilis ostenditꝰ. Et q; ostẽdit excedere cetera crimina:z q; heresi cõparatur heresis In multis etiã alijs locis vocatur heresis peccatũ ydolatrie:vnde. Nicholaus. papa. Statuimus decretũ de symoniaca cõparata heresi. Et super illud. Mat.xxi. Et cathedras vendentiũ columbas euertit:dicit Glo. Dic est:q̃ heresis symoniaca damnatur. Et super illud. Jo.ij. Et hijs q̃ columbas vendebant.zc. dicit. Interlineariꝰ. Spaliter damnat symoniaca heresis. Et Actuũ. viij. Ubi dicit petrus symoni mago:peniteãtiam age de hac negtia tua:dicit. Interlinea.t.a duplici malo cupiditatis z prauefidei. Et in veritate symoniaci quantũ ad hoc heretici sunt: q; estimãt vel verbo vel b facto:q̃ inpreciabile est sub vili pretio cadere. Et separãt corpꝰ eccle.a suo capite:sicut heretici:vt infertus ostendet Secundo vero facit ad detesta.symonie hoc: q̃ ipsa est spualis sodomia. Sicut.n.in sodomia corporali facit cõtra naturã ille q̃ est opus nature. Sic in symonia facit cõtra gratiaz ille qui est opus gratie:q; a gratia redemptus. Et sicut in die iudicij obmutescet sodomita:q; hostis fuit nature: que eũ fecerat. Quantũ enim in se est sodomita genꝰ humanũ destruit. Sic obmutescet symoniacus qui hostis gratie fuit a qua redemptus fuerat. Et sicut scom legẽ naturalem: sodomia vel maximũ peccatũ: vel vnũ de maximis iudicat: q; est cõtra naturaz sic in tempore gratie scom legẽ ecclesiasticaz maximum peccatum iudicatur symonia: que proprie est cõtraria gratie. Facit cõtra illud:zMat.x. Gratis accepistis gratis date vnde recte significati sunt symõiaci: per

f

fodomitas:volẽtes ifringere fores. Loth: Be quibus Gen.xix. Jam prope erant vt infringerent fores ꝛc. ¶ Tertium ꝙ facit ad detestationem symonie est magnus zelus:quem leguntur sancti habuisse cõtra peccatum istud. Unde.iij. Re.v. dixit Helisseus ad Gezie. Lepra Naaman adhere-bit tibi:ꝛ semini tuo in sempiternum:ꝛ dominus in suo primo aduentu non legitur cõtra aliquod peccatu misto exarsisse: sicut cõtra illud. Unde legitur eiecisse emẽtes ꝛ vendentes de templo. De prima electione habetur Johannis.ij. Be.ii. Mat. xxi. Uenerat dñs iudicari:nõ iudicare: ꝛ vti mãsuetudie peccata toleraret:nõ vt ea puniret: ꝛ tamen contra illud peccatum: immo figuram huius peccati mansuetudinem seruare noluit. Sed quasi iratus: flagello de funiculis facto: mensas nummulariox ꝛ es: ꝛ cathedras vendentium columbas euertit. Et licet primus aduentus misericordie:iuste tamen de hoc peccato se intromisit. Unde Ber. Ad Eugenium papam. Loquẽs de peste symonie. Intuere inquit magistrũ:non parat aures vt audiat: sed flagellum quo feriat. Uerba nec facit nec recipit:nec enim sedet iudicans: sed insequitur puniens. Causam tamẽ nõ tacet:q̃.silicz.domũ orationis:domũ negociationis fecissent. Ergo ꝛ tu fac similiter. Erubescant vultum tuum istiusmodi negociatores:si fieri potest ꝛ timeãt. Timeãt nũmularij:ꝛ nõ fidant in nũmis: sed diffidant absondentes se a te: scientes effundere q̃ accipere paratorem esse. Propter zelum quem habuit dominus cõtra istud peccatum:scriptum est in psalmo in persona eius. Zelus domus.t.co.me. Etiã peccatum iude voluit dominus patienter tollerare.sed istud peccatum noluit. Petrus ẽt magnũ zelus habuit contra istud peccatũ quãdo dixit Symoni mago. Pecunia tua tecus sit in perditione. vt legitur Act.viij. Quantum etiam zelus habeat ecclesia cõtra hoc peccatum: satis patet illis: qui canonici iuris peritiam habent. ¶ Quarto facit ad detestationem symonie multiplex contumelia: q̃ facit istud peccatum deo. Et ponemus ad presens duodecim de contumelijs istis.

¶ De.xij. contumelijs symonie. ca.xvij.

Prima est:ꝙ deus vendit. Et hoc p dupliciter. ¶ Primo quia vendit gratiam spiritus sancti. Unde super illud Joh.xij. Dis qui columbas vendebant ꝛc. Dicit Glo. Spiritus in columba apparuit. Unde per columbam spiritus sanctus accipitur: q̃ symoniaci vendunt. Sed spiritus sanctus deus est. Uendunt ergo symoniaci deum. Aliter etiam vendunt deum Dum xpm in sacramento altaris vendunt pro pecunia celebrando. Nec est parua contumelia ista. Non est aliqs ita pauper in mũdo:qnõ multũ idigna ret si qs vellet eũ oncere ad fox ꝛ ibi eum venalẽ exhibere:tanq̃ tumẽtũ vnũ. Quãta est ḡ ptumelia deo:cũ ipse venalis exponit his a qb⁹ precipue honorandus esset. Sufficere deberet talibus ꝙ christ⁹ semel pro peccatis eox venditus sit. Uẽditores isti deteriores esse videntur iuda in his. Quoniam vendunt imortalem: ꝛ iam glorificatum:q̃ iudas vendidit mortalem: ꝛ in statu humilitatis. Maior autem contumelia est:que fit alicui in statu honoris: q̃ in statu humilitatis:vnde contumelia illata militi est maior: q̃ si inferatur domicello. Nec semel eum tantũ vendunt:sicut iudas:sed plus q̃ centies. Minori precio eum vendunt q̃ iudas. Credunt etiã eum deũ esse ꝙ non credebat iudas: cum eum vendidit.xxx.de. Judas etiã cũ de hoc peccato penituit reddidit.xxx.de. quibus ipz vendiderat. Sed symoniaci:cum ad penitentiaz veniunt:induci non possunt: vt ea restituant que per symoniã acquisierunt. ¶ Secunda contumelia est:ꝙ deum reuẽditorem estimant. Quod nõ est parua cõtumelia. Si enim aliquis rex vel comes valde liberalis requiratur super venditione vestium suax: vel armoꝝ pro magno malo habet. Quid mirũ ergo si pro malo habeat ille:qui est liberalissimus largitor oium:qui omnia que fecit ad largiendum fecit? Quedaz vt eis largiret: qui munera sua dat ꝛ bonis ꝛ malis ꝛ gratis ꝛ ingratis amicis ꝛ inimicis: ḡ rogat vt ab eo petat. Hanc contumeliam innuitur Petr⁹ vbi dicit symõi. Quia existimasti donũ dei pecunia possideri:quasi. Donatorẽ existimasti vẽditorẽ. Et Jo.ij. Nolite facere domũ patris mei.do.ne. Domũ dei: domũ negociationis facit:ḡ deũ negociatorẽ estimat.

¶ Tertia contumelia est: q̄ donuz dei cō temnit cum illud: quod adeo pciosum é: quod pcium est regni celozum luto tem poralium parificat in quo etiam ipsuz da torem contemnit. Non solet parum displi cere hoīnibus. cum alīquis bona eoruz contemnit: vt patet in mercatoribus ⁊ ar tificibus: precipue vero cum bona eoz cō temnuntur. Et hoc multū solet ét retrahe re ipsos liberales hoīnes a largitēdo. vñ dicēs. vij. Mat. phibuit ne dona eis tali bus darentur. Nolite ingt margaritas po nere ante poz. i. pciosa dona dare conté nentibus. ¶ Quarta contumelia é: quod symonia aufert deo ostium ecclesie: q̄ dñs voluit maxime seruare pp q̄ ostium se di xit in Jo. Sicut aliquis solet ponere in me dio ostij se cum vult seruare ne quis ingre diatur: nisi de voluntate eius. Jn quo ver bo signficauit dñs: q̄ quasi violentiaz et faciet: q nisi per euz intrabit. Ad ostendē dum ét hoc: q̄ ingressuz ecclesie maxime vult seruari: intrauit ipse ad discipulos ia nuis clausis. Qui. n. ingressum bene vult seruare solet aperire volenti ingredi quan tum minus pōt de ostio. Et multum place ret ei si ille q debet ingredi ostio sic clau so ingredi posset. Ad idem ostendendum iussit dñs. Et Exo. xij. Postes ostij sangui nem agni intingi. q. d. Saltem ostium ec clesie quā ppio sanguine emi: volo habe re. Hac de causa tradidit ipse claues eccle sie petro: qz amabat eū ardentius ceteris. Per simile ét pōt idez manifestari in mu nitionibus: que dū guerre sunt: porte solēt precipue custodiri. vnde turres ꝙsueuerūt fieri super eas. ¶ Quinta contumelia est: qz symonia procurat vt ecclesia que spon sa dei est alīūde grauida fit: q̄ a sponso suo Ecclesia de solo spiritu sancto cōcipere de beret. Qđ signatum est in beata virgine que inuenta est habens de spiritu sancto. Mat. i. Sed symonia facit: quod ipsa con cepit de spiritu maligno. vnde mir̄ é: quo modo sponsus omnino non deserit eam. Joseph enim voluit deserere eam: cum du bitaret vnde ipse concepisset. ¶ Sexta cō tumelia est q̄ deuz facit nutrire filios adul terinos. ¶ Septima contumelia est: q̄ fili os dei exheredat a patrimonio christi: ⁊ fi lios diaboli: sibi filios ⁊ heredes constituit iuxta illud Eccle. xvij. Omnis mulier re linquens vir̄ sū. peccabit. statuens here ditatem ex alieno matrimonio. ¶ Octaua contumelia est: q̄ deū doloticuz facit: ydo lo auaricie: euz offerens. Et in hoc detesta bilioz est symonia aliis speciebus auaricie Symonie. n. nō sufficit q̄ alium deum cō stituat: sed proprium deum ydolo suo im molat: cū p pecuniam celebrat. Magna ꝓtumelia esset dño alicuius castri: si subdi ti eius alium dñm constituerent. Sed lon ge maioz esset si dño ꝓstituto ver̄ dominū captum offerrent. ¶ Nona ꝓtumelia é: q̄ illud peccatuz: nulli loco: nulli persone de fert. Alia peccata sanctitati locoz deferūt. Nullus. n. fornicaretur in ecclesia: vel iux ta altare. Sed symonia ét ipsa altaria in uadit. vnde Jere. xvij. dicitur. Peccatum Juda exaratuz est in cornibus araz eccle siaz. Per peccatum Jude peccatum cleri coz intelligitur: q debent vacare ꝓtestiōi divine laudis. Ista est que ponit iuxta filiu um virginis ydolum cupiditatis vt videa tur implerī illud. Danicl. ix. Et in templo esse abhominatio desolatiōis. Symonia non defert deo: nec angelis eius. Interest n. cum divina celebrantur licet Christus p̄ sens sit: ⁊ inquantum hō: ⁊ inquantuz de us: cum angelis suis. Jnh symoniaci de teriores sunt: q̄ demones: qz demōes timēt Christum ⁊ angelos eius ipsi vero non. ¶ Decima contumelia est: q̄ eisdem vtit̄ symonia: ad hominum inquinationem: q̄ christus instituit ad eorum sanctificationē vnde bene videtur triumphare diabolus de ecclesia: quando ecclesiam impugnat p prijs armis: ⁊ quasi de proprio bello per cutit eam. ¶ Undecima contumelia est: q̄ latrones ⁊ sacrilegos facit obtinere locuz ⁊ vicem dei. Symoniacus latro est: vnde Jo. x. Qui non intrat per ostium. in. o. o. sed ascendens a. ll. f. est: ⁊ latro. Unde su per illud Mat. xxi. spelunca latronū. Latro est: qui lucra sectatur: qui non dantes coz poraliter persequitur: ⁊ dātes spiritua liter necat. Et dum lesionem proximi cogi tat. quasi latro sedet in spelunca. Sacrile gus est ét symoniacus: qz super ecclesiā la trocinium suum exercet. Absurdum est. n. non dicere eum sacrilegum: qui furatur: ⁊ rapit totam ecclesiam: cuz calice: ⁊ alijs q̄ ad eam pertinent. Dupliciter autē potest dici symoniacus fur: ⁊ respectu illi⁹: cui⁹

bona contrectat eo volēte: ⁊ respectu pauperum quos bonis ecclesie defraudat. Uñ cum prelatus vicem dei obtineat: quando symoniacus prelatus efficit: latro ⁊ sacrilegus vice dei in ecclesia fungit. ¶ Duodecima contumelia est: ꝙ ecclesiā dei iumentis ⁊ reptilibus replet. Suffodit enim murū ecclesie. s. prelatum precipue si terrenus sit iuxta illud. Geñ. xlix. Symeō ⁊ Leui fratres vasa iniqtatis bellica. Et subiūgitur. In voluntate sua suffoderunt murum. Et interponit Jacob quādā orationē: que frequenter facienda esset prelatis ecclesie. In consilio eoꝝ inquit nō veniat anima mea. Minus enim periculosum esset prelatis ecclesie habere in cōsilio suo homies demoniacos: q̄ symoniacos. Suffosso autē muro ecclesie: intrat multitudo reptilium: ⁊ iumentoꝝ: iuxta illud. Ezechiel. x. Ingredere ⁊ vide abhominatiões pessimas. Et subditur. Ingressus vidi: ⁊ ecce omnis similitudo reptilium ⁊ animalium abhomination. ¶ Cū aliquis luxuriosus in aliqua ecclesia beneficiatur: porcus tunc in ecclesiā ingreditur. ¶ Cum quis amās lites: ⁊ rixas preficitur: tūc canis in ecclesiam ingredit. ¶ De multiplici damno ꝙ prouenit de symonia.

q Uinto facit ad detesta. symoniē multiplex damnum ꝙ prouenit inde deo: ⁊ ecclesie ei⁹. ¶ Primus autem damnus est: ꝙ deus per eas: quasi ecclesiam amittit⁹: dum amittit egressum: ⁊ ingressum eius. Homo enim est dñs alicuius castri: q̄ nō habet ingressus: ⁊ egressum in eo. Ideo dicebat. ps. Dominus custodiat introitū. ⁊ exitū. ⁊c. Aliud damnum est: ꝙ ecclesiam: que debet esse habitaculū filioꝝ dei conuertunt in speluncam latronū iuxta illō. Mat. xxi. Scriptū est. Domus mea domus orationis vocabit. Uos aūt fecistis ea. Jn hoc deteriores vident esse prelati ecclesiarum principibus secularibus: quia illi in potestate sua speluncā latronū non tollerant: isti vero claustra: in que symoniace intratur: que iudicio dei sunt spelunce latronum. Satis sunt latrones: qui patibulo infernt tā sunt adiudicati. Aliud damnum est quod ibi deus debuit honorari: exercetur ydolatria. Illi enim quos aurum ⁊ argentum introduxerūt: auro ⁊ argento: postea quasi deo seruiunt. vnde in Osee. viij. Ipsi regnauerūt: ⁊ nō ex me principes extiterunt: ⁊ non cognoui argentum suum: ⁊ aurum suum: fecerunt sibi ydola. Qui dignitatem emit vult postea vēdere: que ad dignitatem pertinet: vnde super illud. Act. viij. De symōe mago. Dicit. Glo. spiritū emere volebat: vt alijs vendēs accipere posset: sed sicut beat⁹. Ber. dicit. Qui infideliter intrat: ⁊ non per christū: qd nisi infideliter agat: ⁊ contra christum? Ex quo christus non introducit aliquez in ecclesiam qui non cognoscit eū. vnde. Petrus introductus ab ancilla hostiaria in atriū principis sacerdotū: dixit se christum non cognoscere. Ancilla hostiaria ē caro que habet. v. sensus quasi hostia anime. Ancilla ergo hostiaria illū introduxit: quē carnalitas introducit. Aufert etiam symonia ecclesie spiritū sanctū: ꝙ videt esse signatū per hoc: ꝙ ignis sacrificij: qui per. lxx. annos. Babilonice captiuitatis vixerat sub ags extinctus est: antiocho vendēte sacerdotiuz Jasoni: sicut dicit Augusti. per quem ignem significabatur spūs sanctus. Et hoc est maximum damnū ꝙ possit fieri ecclesie dei. Sicut maximum damnū ꝙ posset inferri corpori nostro esset: si auferet ei spiritus: a quo habeat totum suū valorem. Symonia etiam facit vt ecclesia que sponsa dei est: ⁊ deberet deo filios generare: generet monstruose talpas: serpentes: ⁊ etiam asinos cornutos. Quum in aliqua ecclesia canonicatur: vel preficitur aliquis anarus possunt dicere canonici illius ecclesie. Mater nostra cum fratrem nobis generare debuit: pro fratre nobis talpam genauit. Quum vero canonicatur aliqs detractor: tunc serpentem generat ecclesia illa. Juxta illud. Ecclesiastes. x. Si mordeat serpens in silentio: nihil eo minus habet: q occulte detrahit. Quz vero aliqs indiscretus episcopat⁹ in aliqua ecclesia. Item in ea asinus cornutus nascit⁹. Nihil enim aliud est stolidus mitratus q̄ asinus cornutus. Asinus enim est per stolidutatē: cornutus per mitram.

s Sexto facit ad detesta. symoniē: ꝙ hoc pctm̄ reddit homini ē exosuz. deo: ⁊ hominib⁹: vnde in Ecclesiastico. xx. Qui potestatez sibi assūmit iniuste odiet⁹. Glo. dicit a deo: ⁊ hominib⁹ frequenter eni iz symonia sic occulta: tū ve-

minem reddit exosuz hominib⁹ Punit. n. de⁹ eū in hoc: vt apd homines gratiā non hēat. ¶ Septimo facit ad detesta. symōie hoc. q ipsa viciat radicē. vñ ea que sequū tur venenata. vel saltē inutilia reddit. Ad qd referri pōt illud. Osee. ix. Radix eoruz exiccata est. fructū nequaq̄ faciet. ¶ Octa uo z vltimo facit. ad detesta. symōie hoc. q symoniaci difficile saluant. Et hoc duabus de causis. ¶ Primo ppter magnitudinem peccati. ¶ Secūdo q: oportet resignare: beneficiū: q symoniace acquisierūt vñ sunt quasi vasa diaboli. Piscis qui in nassam ingressus est: nō de facili per locū in quem intrauit: regredit: z per alū locū nō exit: nisi captus. Sic non de facili renūciat homo bñficio: q simoniace habet: z aliter nō saluat. vñ quasi vnū pedē taz hz in inferno. vñ deberet hō diligēter cauere qūo intret in ecclesiā. Nisi enīz caueat: sibi quasi in inferno ponit: pedē suū. Ideo dicit ecclesiastes. iiij. Custodi pedem tuū ingrediēs domū dñi. Qui emit beneficiū ecclesiasticū similis est illi: qui emeret vt magna moles terre supeū caderet: que eū opprimeret: z nō permitteret eū surgere. Ad difficultatē saluādi: que est in symoniacis: pōt referri illud. Jer. xvij. Peccatū. Juda scriptū est stilo ferreo: in ungue adamantino z exaratū sup latitudinē cordis eoruz. Per Judam clericū intelligūtur: quoruū est intendere confessioni diuine laudis. Ad quos ptinet peccatū symonie: q insinuat scriptū eē in debiliter: per hoc: q dicitur scriptū stilo ferreo: qui idoneū instrumētū est ad scribendū: z per hoc: q dicitur scriptum in adamante: simili vngui. i. nitido: z plano. Scriptura enim in tali materia facta: diucius durat. Sed quia scriptura que in debilis est: potest amitti: ideo subditur exaratū super cordis eoruū: que non potest ab eis: vel amitti. vel relinq. Ad eādem difficultatē ptinet: illud qd dicit. Petrus symoni mago. Act. viij. Penitentiaz age ab hac nequitia tua: z roga deum si forte. re. tibi hoc. c. c. tui. In felle enim amaritudis: z obligatiōe iniquitatis video te eē.

¶ De diuisionibus symonie.

Sit hec ponēde sunt diuisiones: que faciūt ad detest. symonie: z q pertinent ad symoniā. De quibus tres modo ponemus. ¶ Et est prima diuisio. q inter eos q symoniaz cōmittūt. Alij committūt euz emendo. vt symonia magis: q proprie symoniaci dicunt. Alij vero cōmittunt eā vendendo: vt Giezi: q Giezi te vocātur: aliqñ tñ large: vocantur symoniaci: z isti: z illi. ¶ Secunda diuisio ē: hz diuersitatem munerum per que symoniā committitur.

¶ Quod quadrupliciter symonia committitur.

Committitur aūt symonia quadruplici munere. Videlz cū qs obtinet aliqd̄ spūale p pecuniā vel p adulationē: vel p preces carnales: vel p sordidū obseqz. ¶ De primo legitur. iij. Re. xiij: Qd̄ quicqz volebat: implebat manū. Jeroboā. z fiebat sacerdos excelsoz. Et sequit: q ppter hanc cām domus Jeroboā euersa ē z deleta: de superficie terre. Si venditio sacerdotis idoloz: sic iudicata est a domino: qūo iudicabitur venditio veri sacerdotij. Adulatio vero valde: timenda ē. valde n. punitur cor hominis: z quasi insensibiliter. Propter quod oleū vocatur in ps. Oleum aūt pec. non ꝛc. Et alibi. Intrauit sicut aque in interi. Et sic sermo a maledictiōe Adulatio. z oleum ē z maledictio. Oleuz inquantū delectat: maledictio in quantuz tormenta parat: vnde Glo. sup illud. Qui male delectant: dicunt maledictio: q: torquenta parant. A precibus aūt carnalibus diligenter cauendum ē. Ubi Ber. Ubi nō licet facere quod volo qs locus roganti: alius p alio. Alius forte p se rogat in p se rogatis sit tibi suspectus. Qui rogat p se: laz iudicatus est. Exemplū non agescendi precibus carnalibus dedit nobis dñs. Jo. ij. Ubi dixit matri sue: volenti vt faceret miraculum: Quid mihi z tibi est mulier. Innuens se nō habere ex ea potestatez faciendi miracula. Et Mat. xx. Non est audiuit mater terrā suaz petentē: vt darent hanc dignitatez. Jacobo: z Johanni: vt vnus sederet a dextris: z vnus a sinistris in regno suo. Exēpluz ēt nō rogandi p beneficio nepotib⁹ obtinēdo: habeti. Ge. xviij. vbi Abraam rogauit dñm: ne sodomia destrueret. Nō. n. voluit euz rogare spēaliter: de nepote suo. Loth. vt eum ab incendio liberaret. Et dicebat cātor: perificū. bone memorie: q vir rogasset p beneficio nepoti suo impetrando: q Abraam noluit rogare dñm

vt nepotē suū ab incendio liberaret. Be ſi lo vero: q̄ p obſequz vult obtinere benefici um. dicit beatus Ber. ℭ Circuit ſedulus explorator ſeq̄t. obſeq̄ ſimiliter diſſimulat. manibus ac pedibus tepēs. ſi qūo poſſit ſe interducere i patrimoniū crucifixi. ℭ Tertia diuiſio ē ſcōz diuerſitatē eox: q̄ vendūt ſymoniaci. verūtñ q: inter bona ſpūalia. que ipſi vendere volunt. quedā ſunt ſpūalia. q: ab illis queritur ſpūs ſanctus. vt orationes eccleſie. q̄daz vero ſpūalia q: illis cōferūtur. z augeī gratia ſpūs ſancti. vt ſunt ſacramenta eccle. p̄ter quā matrimoniū. z ſocietas eccleſiaſtica. z officia. z dignitates eccle. Quedā vero dicūt ſpūalia. q: cū illis hētur ſpūs ſanctus vt ſcia z virtus. Scian. habetur inquantū illuminās. z ideo p̄hibetur vendi ſcia in Prouer. vbi dicitur Noli vendere ſapiaz doctrinā: z intelligentiaz virtutē vero habetur ſpūs ſcūs inquātuz afficiens animā. Quedā vero dicunt ſpūalia. large ſūpto noīe q: ſpūalib⁹ exercitijs. deſeruiūt. vt vaſa. z veſtes eccleſie. Quedā vero dicuntur ſpūalia a q̄b⁹ illi ſuſtentantur. q ſpūalibus exercitijs ſunt intenti. vt ſunt decime. Sed iſta duo vltima genera potius dicenda ſunt. adnexa ſpūalibus. q̄ ſpirtualia.

ℭ De peccato edificantium. Syon in ſanguinibus z de tribus que faciunt ad el⁹ deteſta. xvij.

Oſt peccatū ſymonie dicendum eſt p de peccato edificantiū. Syon in ſanguinibus. ℭ Tria vero ſunt. q̄ p̄t facere ad deteſta. hui⁹ peccati. ℭ Primū eſt maledictio: q̄ facit talibus ſpūs ſctūs. p abacuc. ij. Ue inqt q edificant ciuitates in ſanguinibus: z preparant vrbem iniqtate. i. per iniqtatem: vel ad iniquitatez: q̄ facere voluerint. Collatio beneficiox facta conſanguineis: quedam preparatio eſt. vt habeant eccleſiam concordem ad omnem iniquitatē. q̄ facere voluerint. ℭ Secundo valent ad deteſta. huius vicij. diuerſa exempla. z verba ſcripture. Et de exemplis ſufficiat ponere. vij.

ℭ Septem exempla contra carnalem amorem.

Primum eſt. quod de Catone legi- p tur. q̄ nullum dilexit priuato amore nullum odiuit priuato odio. Secundum exemplum eſt. Abrae cui precepit dominus. xij. Gñ. q̄ offerret ei vnigenitū ſuum: in holocauſtū. Idē volens oſtendere i facto illo: q̄ poſtea docuit vbi dixit. Qui non oderit patrem vel matrē ꝓpter me nō pōt meus eē. d. Habraam figurā retinet prelatoz̄ quos nō vult dei carnalez amoz̄ez habere ad parentes ſuos. Immo vult eos paratos eſſe ad interficiendū eos ſi ipſe preciperet. Exo. xxxij. vnde dicit. Moyſes filijs Leui Quiz cōmiſiſſet populus peccatum idolatrie occidat vnuſq̄ſq̄ fratrez ſuū: z amicum: z primū ſuū. ℭ Tertium exemplum eſt. Melchiſedech. De quo. Paul⁹ ad. Hebreos. vij. Melch. rex ſalem: ſacerdos dei ſummi. Et ſubtungitur ſine patre: z ſine matre: z ſine genealogia. Non facit mētionē de patre vel de matre. Melchiſedech: qui ꝓprie figurat ſacerdos noue legis: vt oſtendāt carnalem amorē longe debere eſſe ſacerdotibus ℭ Quartum exemplum eſt. Moy. de quo habetur. Jn. iij. Exo. Quum iret ad liberationem populi: z duceret vxorem ſuā: z filios ſuos. Quū eſſet in itinere in diuerſorio: voluit eū dominus occidere. Sciebat enim dominus: ei vxorem: z filios fore impedimento. ℭ Quintum exemplum eſt i. Exo. vij. Ubi dic. Jetro. Moy. Prouide de omni plebe viros potentes: z timentes deū: i quibus ſit veritas: z qui oderit auariciam: z cōſtitue ex eis tribunos de omni plebe. Non de cōſanguineis: conſuluit tribunos: conſtitui: z viros potētes: nō puerulos ſicut hodie fit in eccleſia Puerulis enim traduntur eccleſie: qui eas non poſſunt fecundare: ſed vicarios ponunt: cum valde ridiculum ſit aliquem matrimoniū contrahere: qui nō poteſt: fecūdare: ꝓpter ſolam fiduciam ponendi vicarū. ℭ Sextum exemplum eſt in. Numerorum. xxvij Ubi dicit dominus Moy. Contemplare terram q̄ daturus ſum filijs iſrael. Cunq̄z videris eam. ibis tu ad populum tuū. Cui Reſpondit Moy. Prouideat dominus deus ſpirituum: omnis carnis hominem: qui ſit ſuper multitudinem hanc z dñs ad eum. Tolle Joſue. filium. Num in quo eſt ſ. dei. Non petijt. Moy. aliquem de filijs ſuis cōſtitui ducē. vnde. Jer. Moyſes amicus dei: cui facie ad faciem dominus locutus eſt poterat vtiq̄z ſucceſſores principatus ſui filios ſuos facere: z poſteris ꝓpris

relinquere dignitatem. Sed extraneus de aliena tribu eligitur. Josue: vt scremus principatū in populo: non sanguini deferendū ee: sed vite merito. Dominus inuit etiā quales sint eligendi. Vbi dixit. Tolle. Jo. in quo est ipūs det. ¶ Septimo exemplus est in Petro: cui dedit deus principatum ecclesie. Mat. xvi. Quia ardentioris amoris erat: habebat dominus cognatus germanum magis litteratum. s. Joannes nec minor honestate: quia virgo erat: & inter ceteros dilect⁹. Noluit tamē et dare principatum ecclesie. Matrē suam cōmendauit Jo. quasi carnem carni. Sed ecclesias cōmendauit Petro: quia ardentius eum amabat. ¶ Octauo est in Act. i. Vbi legit & apostoli statuerunt duos. s. Joseph. & Mathiā: vt alius eorum apostolatū Jude susciperet. Et cū Joseph iustus esset: & haberet tres fratres apostolos. s. Jac. minorē. s. Symonem: & Judam: & duos cognatos s. Jacobū maiorem: & Joannem: & ipse dominus apostolorum esset eius cognatus: tamen. Mathias apostolatus est.

¶ De verbis sacre scripture: que faciunt ad detestationem carnalis amoris.

B e Equitē de verbis scripture: que valent ad detesta. carnalis amoris.

¶ Primo ponem⁹ illud: qđ legit. De vtero. xxxiij. Vbi. Mosy si benedixit filijs. Israel. dixerit patri suo. & mīri sue: nescio vos: & filijs suis ignoro illos: & nescierūt suos filios. hij custodierūt eloquiū tuū. Illi qui habēt carnalē amorem: vix possunt mandata dei seruare. Malum enim q̄ pro se non facerent: faciunt pro parentib⁹ suis. Tales enim contemnūt intrare per angustam portam. Quum per amorem ligentes simul: vt vnus intrare non possit nisi omnes intrent. Juuant enim se invicem: etiam in malis. Quomodo intrabunt. xl. simul congregati per aram portam: per quā vix vnicus intrat. ¶ Secundus ponamus illud. ps. Non congregabo conuenticula. e. de san. i. non erunt carnales: connēctus ecclesie: sicut fuerunt synagoge. ¶ Tertium illud. Jo. i. Qui non ex san. neq; ex vo. c. neq; ex: & c. Et logitur de illis: qui credunt in nomine christi. ¶ Quartū illud. Mat. xvi. Beatus es Symō. bar. quia. & c. Cuius contrarium dici potest prelator qui ex carnalis amore offert beneficia sua. Vel tibi symon. ba. sed sathana. quia caro: & san. re. tibi non pater me⁹: qui est in celis: ¶ Quinto verbum illud. dñi. Qui amat patrem vel matrem plus q̄ me: nō est me dignus. ¶ Sextū illō. Mat. viij. q̄ dixit dominus vni de discipulis suis roganti vt p̄mitteret eum sepelire patrem suum. Sequere me inquit: & dimortue. mortuos. Noluit discipulus exhibere patri suo officiū sepulture: cum tamen illud sit vnum de officijs maxime debitis iter amicos. Je. Ob amorem christi obmittenda ē sepultura patris p̄ cuius amore nullus relinquēdus est inhumanat⁹. ¶ Septimū illud. Mat. xviij. Si manus tua vel pes tuus scā. te. e. & c. Et iterū. Si oculus tuus. & c. Manus ē adiutor valde necessari⁹ vel pes. Oculus consiliarius valde necessarius. Ab quibus tollerabilius est separari q̄ a deo separamur: nec mirū: cū deus caput anime sit. Abscisio vero capitis indubitāter magis timenda est: abscisione manus vel pedis. Sed multi semimortui: vel semiuiui sunt. Juxta illud. Luc. Semiuiuo relicto. De abscisiōe capitis spūalis nō curāt: sicut corpus morituri: de abscisione capitis corporalis nō curat. ¶ Octauū est illud. Mat. ix. Quod dixit dominus turbe dicenti sibi ecce mater tua & fratres tui. s. stāt. q. t. Quis est inquit mater mea: & fratres mei? Et re. eos. qui circa. a. Ecce mater mea: & fratres mei. Quicūq; n. s. volun. p. mei qui in. c. est. hic. me⁹. s. lo. & mater est. ¶ Nonū est illud. Ephe. iij. quā obrem relinquet ho. p. & m. & adhere. ux. Ille Amor filiorum spiritualius quos generat prelatus de ecclesia: adeo deberēt amorem eius attrahere. vt parentum carnalium oblitiscatur: in quo instruuntur a natura. Arborem enim hic morem naturaliter mittit. ad ramos & non ad radicem.

Multiplex malum: q̄ prouenit ex carnali amore in ecclesia dei.

t Erito valet ad detestationem carnalis amoris in ministris ecclesie multiplex malum: q̄ facit in ecclesia dei hoc peccatum. Et est primus malum: q̄ oculum ecclesie in multis locis sanguine operit: ita q̄ in multis locis: nō pl⁹ videt ecclesia de oculo: q̄ de calcaneo. Oculus ecclesie clericus est: quā carnalis amor alicubi sic excecat: vt mulierculę melius videant in spiritualibus. q̄ ipsi: vt videatur

illud prophete impletū. Erit sicut populus sic sacerdos. ¶ Scōm malū est: q̄ inutiles reddit constitutionem illa ecclesie: que est de continentia seruanda ab hijs q̄ sacros habent ordines. Noc. n. statutū est ad carnalem amorem: excludendum ab ecclesia Sed sicut dicit Alexander papa. deus abstulit nobis filios: ⁊ diabol⁹ dedit nob̄ nepotes. ¶ Tertiū malū ē: q̄ carnalis amor est q̄si quoddā bitumē: quo archa ecclesie bituminata est hodie: ne spiritus sanctus intret iuxta illud Job penultimo vbi loq̄tur de Behemoth. Corp⁹ illius quasi scuta fusilia: cōpactum squamis: sese prementibus ⁊c. Una vni cōiunctē nec spi. q̄dem in. per eas: hoc bene apparet cū aliqua electio vel correctio debet fieri in aliq̄ ecclesia. ¶ Quartum malum est q̄ amore carnalis est. quasi quedam cathena: qua ligatos simul custodit diabolus ministros ecclesie ne ipsi euadant. sicut due eque simul solēt ligari vt vna aliam custodiat. Si. n. vnus illorum qui carnali amore ligati sunt a religionem velit transuolare: amor parentū retinet eum.

¶ De triplici infidelitate carnalium.

Quintum malum est infidelitas magna quā facit hoc peccatum ministris ecclesie. Que infidelitas potest tripliciter ostēdi. ¶ Primo sic. Si princeps aliquis peregre proficiscens: tradidisset alicui de seruis suis terrā suā tempore opportuno filijs suis diuidendam. ⁊ seruus proprijs filijs terrā illam diuideret. ⁊ filios domini exheredaret. Nunqd nō infidelis valde esset? Sic prelati ecclesie valde infideles sunt. qui patrimonium christi q̄ filijs dei deberent diuidere. consanguineis suis tribuūt. Secundo pōt ostendi infidelitas ista per illud verbū beati Ber. Altra res episcopi habent ad manus cui tradāt animas. Cui aūt tradant facultates suas non inueniunt. ⁊ subdit vt liquido datur intelligi. patientius ferimus iacturam Christi q̄ nostram. Quādoq̄ aliquis episcop⁹ alicui nepotulo suo. v. milia animarum committit. Cui. x. pira nō committeret. Tertio potest ostendi infidelitas prelatorū per hoc q̄ ipsi sunt infideles erga consanguineos suos. quib⁹ beneficia ecclesiastica cōferunt. quod sic potest ostendi. Nunquid Dauid non iniquus ⁊ infidelis fuit erga Uriaz. quē fecit poni ex aduerso belli. vbi fortissimum erat prelium. vt legitur in. ij. Re. xi. Sic infidelis est episcop⁹ qui nepotulo suo prelationem confert cum sciat eū inbellem. ⁊ sciat totum pondꝰ prelij spirituālis versūm super prelatos esse. Item. Nunquid Pharaonō iniquus fuit i parvulos iudeor̄. Cum precepit populo suo: vt q̄ nasceretur de iudeis masculini sexus in flumine prohicerent Sic iniqui sūt prelati: qui nepotulos suos in flumen diuitiarum ⁊ delitiar̄ prohiciunt. vbi spiritualiter submerguntur. Unde nepotuli huiusmodi consueuerunt esse lecatores. Preterea que maior impietas q̄ super puerulum vnum ponere onus: ipsis angelicis humeris formidandū: gigantibus vix portabile. ¶ Ad primū pertinet illud Ber. Parati sunt filij hoium ad celsitudines gradū ecclesiasticor̄: ipsis etiam humeris angelicis formidandos. vnde cuilibet anime legitur vnus angelus deputatus eē. ¶ Ad scōm pertinet illud Job. xxvi. Ecce gigantes gemunt sub aquis. i. perfectissimi viri sub populis. Que maior impietas ē q̄ illi qui adeo imbecillis est: quod stare nō potest: quin aduentum cuiuslibet temptationis cadat superponere vnum magnum castrum: vel vnam magnā molam? De hono re isto videtur q̄ queri. Job. Numeri. xi. dicens. Cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me? Fortes oportet eē columnā: super quam ponit̄ domus vna. Quanta ergo fatuitas est: super virgulam vnam ⁊ arundineā: villam vnam ponere? ¶ Sexto peccatum illud facit prelatos ecclesie relinquere amicū fidelissimū ⁊ propinquissimum pro amicis carnalibus: q̄ veri⁹ inimici dici possunt iuxta illud prophete: Ab. Inimici hois domestici ei⁹. Amicus fidelissimus deus est: vel christus quo nullus maiorem caritatē habuit. De hoc amico legitur Eccle. vi. Amico fideli nulla est comparatio: ⁊ nō est dia. pon. a. ⁊ aurum. Unde vsualiter dicitur. Ampli⁹ valet amicus in platea: q̄ aurū in archa. valor hui⁹ amici in morte apparet: quādo ceteri amici hoiem relinquunt. Nescit homo quid amittit: amittendo istū amicū: donec post mortē: qui arguet eū sciā sua dicēs. Deus qui te ge. de. ⁊ o. es. do. c. t. Usi Jer. ij. Arguet te malicia tua: ⁊ aduer. tua. incer. te.

Scito ⁊ videt qz malũ ẽ amarũ reliquisse dñm tuum. Ideo dicit in ecclesiastico. Noli fieri pro amico inimico primo. s. xpo qui ppinquissim⁹ est inter oēs amicos tuos Uñ primus vocat. Lu. x. vbi dicit. Quis hoꝝ primus tibi videt fuisse illi: qui i cl. in la. Et subdit. Qui fecit misericordiá in illũ. Huic preceteris amicis adherere debemus. ps. Mihi aũt adherere deo: bonũ est. ¶ Septimo est peccatuz illud radix ⁊ occasio multoꝝ magnoꝝ peccatoꝝ. vnde in Juda fuit hoc peccatũ initium malitie eius. Ex amore enim carnali: q̃ habebat ad vxorem: ⁊ liberos suos: murmurauit ipse de effusione vnguenti. vnde Johan. xij. Quare hoc vnguentum nõ ve. ẽ. tre. de. ⁊ da. est ege. Et subdit. Dixit aũt hoc: non q̃ de ege pti. ad istũ: qz fur. e. ⁊ la. ⁊ habẽs loculos: ea que mittebant portabat. vñ venditione dñi damnũ illud voluit recõpensare. sicut dicit glo. super illud. Mat. xxvi. Tunc abijt vnus de duodecim ⁊c. Hinc de effusione vnguenti: vult magistri pcio cõpensare. dicit Interli. Nõ timuit iudeis deum tradere: vt acgreret q̃ daret eis: quos carnaliter amabat. Sic prelati: quib⁹ dominatur amor carnalis: nõ timẽt cõmittere symoniaz: vel alia enormia peccata: vt consanguineos. s. promoueant. Et si Judas meruit peruenire ad suspendium: qz loculos dñi habens dabat vxori: ⁊ filijs: quod dandũ esset pauperibus: licz pauca eis daret: quid meretur ille qui nõ vxori: sed concubine dat qd pauperib⁹ dandum esset: ⁊ cõsanguineis: quibus minus tenet q̃ filijs dat officium dispensandi res pauperum: quos scit expẽsuros eas in vanitates ⁊ voluptates. Non sic faciebat dñs. de quo dicit glo. super illud. Mat. xvij. Eum q primo ascendit tolle: ⁊ aperto ore inuenies statere. Judas cõmunia in loc⁹ habebat: sed res pauperũ i suos vsus cõuertere nephas dixit: idipsuz dans exemplum nobis. Sz Ananias q retinuit q̃ pauperib⁹ danda erãt sic punitus est: licet habuisset eadem venditione agri pprij: vt legitur Act. v. Qualiter puniuntur illi: qui sibi ⁊ suis retinent que pauperibus dãda essent: q̃ nõ de suo patrimonio hñt: sed de patrimonio xpi. Item si. vij. viri qui electi ab apostolis: vt preessent mẽsis: furati fuissent ea que danda erant pauperibus: nunquid verisimile est. q petrus in eos non vindicasset: ficut in Ananiaz vindicauit? Et vt breuiter claudamus: plus nocet amor carnalis in ministris ecclesie: q̃ symonia triplici rõne. ¶ Qõ in ministris ecclesie plus nocet carnalis amor q̃ symonia:

p Rimo quia peccatũ symonie magis exosum est hominibus q̃ carnalis amor. Unde multi sunt qui dedignarentur symoniã cõmittere: qui tñ non dedignatur nepotibus ratione cõsanguinitatis beneficia ecclesiastica conferre. Immo inuenitur hoc peccatũ etiam in viris: qui videntur sancti. ¶ Secõ q̃ prelatus qui habet carnalez amorem: pluribus qui habet carnalez amorem: pluribus vult acquirere beneficia q̃ symoniac⁹: inquantũ talis. Et ideo plura oportet eum rapere. vnde. vij. episcopatus nõ sufficerent ei. Cum plures consanguineos habeat symoniacus non curat nisi de vno. ¶ Tertio q̃ citi⁹ liberatur quis a peccato symonie q̃ a peccato carnalis amoris. In morte enim sal̃ resignat symoniacus bñficio symonie acquisito: sed prelatus carnalis etiam vult in morte nepotulos suos retinere beneficia: quibus indigni sunt. No. Archam dñi ductã fuisse a terra philistinoꝝ vaccis nõ reuersis ad fet⁹ suos iz eos haberẽt. vt legit̃. i. Re. vi. Sic ecclesia de malo statu in quo est pro magna sui parte nõ exhibit nisi quoꝝ est trahere eã: carnalem amorem deposuerit.

¶ De peccato choritharuz: q̃ mai⁹ est symonia. cap. xviij.

p Ost peccatũ edificãtiũ syon i sanguinib⁹. dicẽduz ẽ de pctõ chorithaꝝ: qd cõmittit cũ aliqs itrat in ecclesiã dei p violentiã: vel p pces armatas pncipũ. vel maioꝝ platoꝝ ecclesie. Archiepiscop⁹: vel episcop⁹ nõ põt pcipere minori prelato: vt det ecclesiasticũ bñficium: nec etiã põt illud dare ipse cũ minoris prelati sit. pmo illud dare nisi in casu: in pena male dantis. Sicut maior dñs terren⁹ feuda minoris dñi non põt dare nec pcipere ei vt det. ¶ Primo ergo ostẽdemus q̃ detestabile sit peccatũ illud per penã qua legitur dñs punisse istud peccatũ. ¶ Secõ per diuersas similitudines. ¶ Tertio per malũ q̃ prouenit inde ecclesie dei. Inuenitur aũt dñs punisse hoc peccatuz triplici-ter. s. Exustione terre. Ablocutione ⁊ lepra.

A

B

¶ De exustiõe legit.xvi. Numeri. q Core:cũ oĩbus suis.i.ecclc. Ut legit de maioribꝰ leuitis igne diuino succensi sint: qꝝ sacerdotiũ rapere voluerũt. Et ibi legit de Dathan ⁊ Abiron:: q ducatui Moysi nuidere cum essent de tribu Ruben. Cui iure primogenituꝛe videbatur deberi: q diruꝓta ẽ terra sub pedibus eoꝝ: ⁊ aperiẽs os suũ deuoꝛauit illos cũ tabernaculis suis: ⁊ cũ oĩ substãtia eoꝝ descẽderũt viui in ifernuꝫ. De lepꝛa vero legit in.iiij. Re.xv. De Oꝛia qui in festiuitate ꝓpiciationis:induꝫ stola põtificali intrauit in tẽplũ:vt incensuꝫ poneret: ⁊ factus est terremotus.⁊ ꝓcussus ẽ lepꝛa in facie: ⁊ fuit lepꝛosus toto tẽpoꝛe vite sue. Peccatũ illud maiꝰ est q̃ peccatũ symonie sicut asserit. Hugu.dicẽs. Quis dubiter deteriꝰ eẽ cõmissum:q̃ grauiꝰ ẽ vẽdicatũ. Qꝺ ẽt ꝓ filĩ põt ostẽdi. Grauiꝰ.n. peccat raptoꝛ:q facit violẽtiã:q̃ fur. Et grauiꝰ peccat:q alicui mulieri violentiã facit:q̃ q pecunia facit eã cõsentire sibi. Sic grauiꝰ peccat:q ꝓ violentiã itrat in ecclesiã:q̃ qui per symoniã. Quãta aũt cõtumelia deo fiat in peccato isto põt manifestari per hoc q ꝓncipes pꝛo tanta contumelia hũt: cuꝫ aliquis eoꝝ exhonoꝛat vxoꝛes:cõtumeliã ⁊ violentiã eis ĩferendo. Vix enim pacificari possunt. Quarta ergo cõtumelia est celesti regi:cũ hostiũ ecclesie q̃ speciosa est frangit:⁊ violẽtia ei fit. Vade possunt timere tales:ne i eo in quo peccãt puniant: ne ab ingressu trium ꝓhibeant. Nõ est pꝛaua cõtumelia:q dño oium a suis in terra inferat violẽtia. Accidit aũt ꝓpter peccatuꝫ istud: q in ecclesia oĩno indigni ꝓmouent. Cũ legit ij. Macha.iiij. De Menelao.q acceptis a rege mãdatis venit nihil hõs dignũ sacerdotio. Ex hoc etiã peccato accidit destructio ecclesiaꝝ. Cui legitur.ij. Macha. viij. De Alchimo:quẽ rex Demetrius cõstituit sacerdotẽ: q multo plus malu fecerit filijs israel q̃ gẽtes. Hoc peccatũ diffuba det. Apostolꝰ ad Heb.v.dicẽs. Nemo sibi assumat honoꝛẽ: sed qui vocat a deo tanq̃ Aaron qui ostẽsus est dignꝰ sacerdotio ꝓ virgã que frõduit: ⁊ floꝛuit: ⁊ fructũ fecit. Hic est ꝓmus modꝰ quo gs vocat a dño ad honoꝛẽ cũ aliquo miraculo ostenditur dignꝰ honoꝛe. ¶ Secũs modus cũ aliquis ostẽditur dignꝰ dignitate aliq̃ voce lapsa de celo: vt Josue. De quo Numeri.xxvi. Et beatꝰ Nicolaus. ⁊ xps. De quo Mat. xvij. Hic est filiꝰ meus ⁊c. ¶ Tertiꝰ modus fuit ꝓ sorte q̃ Mathias ostẽsus fuit dignus apostolatu. ¶ Quartꝰ modus est ꝓ canonicã electionẽ:sed hodie electio canonica facta est diabolica. Quando enim in ecclesiasticis plures erant boni q̃ mali:tũc electio que est quasi secunduꝫ pluralitateꝫ punctoꝝ bona erat. Plures enim erãt illi qui eligebantur deo:q̃ qui eligebantur diabolo. Sed mõ econtrario est. Quum enim plures sint mali quã boni in ecclesiasticis:plures eliguntur secundum voluntatem diaboli:q̃ secundum voluntatem dei. Et sic electio frequenter potius est diabolica q̃ canonica. Contra illos qui per pꝛincipes seculares volunt intrare in ecclesiaꝫ est illud. Ecclesia.septimo. Noli ab hoĩne querere ducatum neq; a ꝓncipe neq; a rege cha-honoꝛis. Isti non sunt gratia dei id quod sunt:sed potius gratia hoĩnum. vnde in litteris que scribuntur eis. non deberet apponi dei gratia: sed hoĩnum gratia: ⁊ dei furoꝛe. Unde Osee.xiij. Dabo tibi regem in furoꝛe meo ⁊c. Isti sunt simulacra gentium: argentum ⁊ aurum ⁊c. Isti sunt qui colunt personam potentis:vt deum suum. Unde ad eum verbis loquuntur:quibus ad solum deuꝫ vtẽdum est. vos fecistis me inquit ex nihilo in quo eum creatoꝝ confitentur. Creare enim est nihilo facere. Non solum institutio pꝛelatoꝝ ecclesie.sed institutio pꝛincipum secularium. pure dei debet esse. Deut.xvij. Cuꝫ dixeris: cõstituã super me regẽ:sicut hũt oẽs ꝑ circuitũ regiones: eũ cõstitues: quẽ deus tuus elegerit.

¶ De auaricia mercenariorꝝ que multum nociua est ecclesie dei. cap. xiꝛ.

Sequitur de auaricia mercenariorum que valde nociua est ecclesie dei.sapiens. Nullũ nociuũ deteriꝰ est auaricia in pꝛincipibus: ⁊ rẽpublicam regentibus. Ad detestia. vero huiꝰ peccati. ¶ Primo facit maledictio: quam scriptuꝛa pꝛedicit his q sunt in peccato isto. Ecclesia.ij. Ubi dicit. Ue peccatoꝛi ingredienti terrã duabus vijs. Terrã ecclesie duabus vijs ingreditur: qui in ecclesia vult seruire deo ⁊ mãmone. Quũ dño dicat. Matth.

vt. nō poteſtis ſeruire deo. ꝛc. De hac maledictione legit. xxxij. Eze. de paſtoribus iſrael q paſcebant ſemetipſos. Scdo facit ad deteſta. huius peti pena: qua dñs punuit: figurā huius peccati. Leui. x. Vbi cū dño ignē celeſtem miſiſſet: in quo ſolo ſacerdotes offerūt ei. Nabad. ꝛ Abiu filij. Aaron. arreptis thuribulis ſ ipoſuerūt ignē: ꝛ incēſum deſuper offerētes coꝝ dño ignē alienū. Egreſſus eſt ignis a dño: ꝛ deuorauit eos: ꝛ mortui ſunt coram dño. Ignis de celo miſſus: dei amorē deſignat: ex quo pure debent offerre ſacerdotes. Ignis vero alienus: ignis ambitionis eſt: vel cupiditatis. vñ. Ber. Nabet aduerſarī noſter: vt pote puerſus diuino: ū operuꝫ emulator ignem ambitionis: queꝫ ſaluator nō accēdere. ſed extinguere venit. Sigs aūt alienū ignē in diuino preſumpſerit offerre ſacrificio: morietur in iniqtate ſua: etiā ſi patrem hēāt. Aaron. Tertio facit ad deteſta. huī pecati. Malū multiplex: q facit ꝑlatus eccleſie. Primū eſt: q oculū itēctionis ledūt in eis: ꝛ ſic cōſequēter fere oia: que faciunt in eccleſia mala ſunt. vñ. Mat. vi. Si oculus tuus. ꝛc. idē tota congeries operū lucida eſt: Si āt neq̄ fuerit totū coꝛp⁹ tuū. te. c. Tūc oculus intentionis ſimplex eſt: qñ aliquis ſola eterna petit in eccleſia iuxta illō. ꝙs. Unam petij. ꝛc. vñ. Mat. vi. Primuꝫ querite. ꝛc. Et Apoſtolus. Que ſurſuꝫ ſunt ꝛc. Et tūc coꝛpus. i. tota cōgeries aperte lucida eſt. Si aūt oculus intēctionis leſus eſt tūc tota congerie operū tenebroſa eſt. Secūdo facit amittere xp̄m: q ſignatum eſt. Gñ. xxxi. Ubi cū. Laban miſiſſet ad tōdē das oues fugit. Jacob. Sic dū mercēnarij tonſioni gregū intēdūt xp̄s recedit ab eis. Judas cū aſcēderet ad tōſores ouiū ſuarū: inceſtū cōmiſit cū. Thamar: vt legit. Gñ. xxxviij. Sic prelati: qui nō querūt niſi tondere: ꝛ mulgere in eccleſia: ſepe a deo deſerūtur: adeo. vt inceſtū cōmittant: ꝓpias filias coꝛrūpendo. Abſalon: etiam cū tonderentur oues eius: interfecit fratrem ſuū. Amō cum eſſet temulenter vino. i. ebrius. Et notandum q̄ iudei in tōſione ouium: ſolēnizabant. In quo figuratū eſt gaudiū q̄ faciunt mercēnarij: de cōmodo tēporali in eccleſia dei vnde. Zach. xi. Paſcebant pecora occiſionis: que qui poſſidebāt occidebant: ꝛ non dolebant: ꝛ vēdebant ea dicētes. Benedictus dominus: diuites ſum⁹

¶ Tertio facit iſtud peccatū eccleſiam: eū diabolo inire illud iguominioſum fedus. De quo legit. i. Re. xi. Quod naas. Amenites dixerit viris. Jabes. Galaat. In hoc feriam vobiſcū fedus: vt eruam omnium veſtrum oculos dextros Eruebat enīz oculos dextros hyis: quos in bello capiebat: vt ſint ſtros ſcutis celantes: ad bellum forent inutiles. Oculus dextrus in multis locis erutus eſt eccleſie: quia iam non eſt ibi aſpiritualis: ſed ſoli terreni homines: a deo occupati circa defenſionem temporaliū: q̄ ad bellū ſpirituale ſunt inutiles. Quarto malum eſt aridꝫtas brachij dextri. vnde za. xi. O paſtor: ꝛ idolum derelinquēs gregem. Gladius ſuper brachium eius: ꝛ ſup dextrum: oculum eius. Brachium eius aridꝫtate ſiccabitur ꝛ oculus. dex. eius. ob. os.

Quinto valet ad deteſta. huius peccati maxime maluꝫ q̄ prouenit ex peccato iſti gregi. vnde. Jō. x. Mercennarius. ꝛc. lup⁹ dicitur diabolus perſecutor violentus. Et Auguſtinus. loquēs de mercēna. dicit. Si ouis eius deſiat. Non reuocat ſi infirmatur non medetur: ſi deuoratur: non lachrymatur. Sed ſi fugiūt temporalia: que ipe amauit: fugit ipſe animas quas amare ſimulauit. Hoc bene apparebit in tempore Antichriſti: quādo temporalia auferētur eccleſie. Tunc enīm implebitur illud. Iſa. Et derelinquetur filia ſy. ſicut. u. in. ui. ꝛ ſicut tu. incu. In vmbraculo vinee nullus habitat: niſi qñdām ſunt ibi racemi. Sic mercen. non habitat in eccleſia niſi dū lucrat ibi. Quomodo mercēnarij ſe habeāt ad gregem oſtenditur. Eze. xxxiij. Ubi ſic de eis Lac commedebatis: ꝛ lanis operiebamini ꝛc. ¶ Quinto facit ad deteſta. huī peccati puerſitas: quā facit hoc peccatū: in eccleſia. Altaria enīz eccleſie in menſas nūmulariorum conuertit. vnde ſuper illud. Mat. xxi. Adenias. nū. ꝛc. dicit. Glo. Altaria dei ſic vocat ꝓpter auaritiam ſacerdotū. Altare. n. in menſam nūmularij cōuertit: qui ibi potius celebrant nūmos: q̄ deos. Et de tali pōt illud dici. O Nūmi merituꝫ vobis hunc preſtat honorem. Thuribula etiam eccleſie: que deberent cē inferi⁹ clauſa ſuptus ꝙs aperta: puertit: hoc p̄m: cuꝫ ea que deberent fieri ꝓ eternis fiunt ꝓ terrenis. Et vt breuiter dicaꝫ: hoc peccatū fa-

cit:vt seruitium eccle.in multis locis deo
nō placeat vñ. Mala.ij. Quis est in vobis
q claudat ostia:t incen.al.m.gra. Et sub-
dit.Non ē mihi.no.in vobis dicit dñs: t
munus non suscipiam de manu vestra.
¶ Sexto facit ad detesta. huius peccati.h
q xps ita diligenter cauit sibi ab auaricia
mercennariorꝫ:q primo pōt ostendi p illō
Math. Magister sequar te. Et noluit dñs
qꝫ propter lucrū terrenorꝫ volebat eū seq.
vnde dixit ei.vulpes foueas habent ꝛc.vul
pes.i.homines astuti.fo habēt.i.loca infirma
in eccle.dei. Sz volucres celi.i.nobiles hñt
nidos.i.loca alta.s.dignitates. ¶ Secūdo
pōt ostendi phoc:q dixit dñs. Jo.vi. Tur
be que pp lucrum terrenum secuta fuerat:
eū queritis me inqt non' qꝫ vidistis signa
que feci:sed qꝫ panem meum manducatis
t saturati estis. ¶ Tertio potest ostēdi idē
per hoc q dicit Augusti. Noluit dominus
per baptismum amoueri penam:t morta
litatem nostraz.sicut t culpam:ne delicate
crederetur in deum. Preterea. Jo.vltimo
precepit dextere nauigū mitti rete. Ibi
dez etia postq̄ dixit. Petro.pasce.o.m.nō
subiunxit mercedem:q̄ habiturus esset: q̄
Petrus alliceretur:sed subdidit de morte.
quam passurus erat pro grege. Amē amē
dico vobis ꝛc. quasi ad deterrendum igna
nos. Simile habetur in missione aposto-
lorum. Dixit.n.eis.q paupertatem t per-
secutionem passuri essent:vnde Mat. Ec
ce ego mitto vos Luc. xi. Ecce ego mitto
vos ꝛc.

¶ Quare tpalia spiritualibꝫ sunt ānexa.

Ed potest querere aliqs. Quū spūs
9 carni sit connexꝰ quare voluerit:de
us in primitiua eccle.tpalia spūali-
O bus ē ꝓiuncta. Prete. Nūqd tpalia puo
cata sunt ad spūalia. Ad qđ respōdemus:
q tpalia:puocatiua sunt illorꝫ:quos Chri
stus noluit habere eccle.suā. Cōtemptores
n.spūaliuz:voluit esse rectores eccle.i.t nō
amatores. Qui vult sibi cauere a muscis:
cauet sibi a lacte:t melle:que amant mu-
sce. Preuidebat xps:q amatores tpalium
auferrent ei ecle.si spūalibus officijs:lucra
tpalia committeret. Qui vult a canibꝫ di-
lacerari:aliqd imolnat incarne:vnde bea
tus Antonius precepit quidā monacho:q
pecuniā habebat:vt emeret inde carnes:t
sup.se nudū eas afferret:q faciens mona-
chus:a canibus dilaceratus est:pisces fer-
rum deglutiunt:qꝫ esca inuolutum est:li-
cet mors sua lateat ibi. Similiter t milites
intestina. Sic amatores temporalium:of-
ficia ecclesie quibus terrena adnexa sunt:
adsumunt ad damnationez suam: t vidē
tur sequi christum tamen sola temporalia
sequuntur. Seneca Sicut multi aliquem
cōmittant:vt musce:sequunt cadauera lu
pi:frumenta formice:predaz sequtur:turba
ista non hominem. Preterea flebat xps:
q temporalia spiritualibus officijs adnexa:terrori essent viris perfectis. Quis entz
sane mentis:non timeat dispensatorꝫ terre-
norum esse in ecclesia:quādo legitur pri
mum dispensatorem temporaliuz in eccle
sia furem fuisse:t proditorem.t homicidā
sui ipsius. Quis non timeat per locum il-
lum tretin quo scit clauos positos cē? Sic
quomodo non timeat terrena ista:qui le-
gitur in. Job.q abscondita est in terra pe
dica diaboli: ¶ Tertio videbat dñs tpa-
lia ista putrefacta. Immo subuersura mul
tos in eccle.dei:pp quod vocantur aqua.
Apo.xij.vbi legitur. Et misit serpens post
mulierem ex ore suo aquā:tanq̄ fluuiū: vt
eam faceret trahi a flumine. Mulier ista
ecclesia ē:q̄ serpens antiquus temporaliū
habūdantia querit submergere. ¶ Quar
to preuidebat dñs superbiam que nascitura
erat in eccle.ex habūdantia tpaliuz: De q̄
videtur loq dñs.p Isa.xl. Pona ingtte in
superbiā seculorꝫ gaudiū ingen.t gen.ꝛc.
Superbia seculorꝫ.i.talis:qualis est honor
in secularibus est honori eccle dei.B. Ad
Eugenium papam. Videns totum eccle-
sie zelum pro dignitate fruenda. Dignita
ti totum datur:sanctitati vero nihil.vel pa
rum. Gaudium cui maledixit deus. Luc.
vi. Vicens ve vobis qui ridetis:prefert ec-
clesia luctuz:cui datur benedictio: de quo
ibidem. Beati q nunc fletis. Quod ät segt
t mamilla regū lactaberis:pōt intelligi di
ctum in derisionē ecclesie:que in senectute
sua.lac.s.transitorie ꝓsolationis non cessat
suggere. Ecclesia quasi in infantia sua fuit
sub veteri lege: vnde dñs promittebat sibi
terram fluentem lacte t melle. Lac enim
mel cibus sunt parulorꝫ. In aduentu ve-
ro christi: a lacte separata est. Sed modo
quantum ad maiorem partem sui: ad lac
redeunt:q signū est parulitatis. Superbia

ꝛ diuitie quasi ꝓnexa sunt: vnde opes vocantur supbie. Prouer. vij. ¶ Quinto nolebat dñs: ꝙ eccle. haberet fidutiam suam in aliquo q̄ in ipso. Uolebat potius eam fūdaꝛ supꝛa petrā: q̄ supꝛa terrā. vñ Mat. xvi. Sup hanc pe. edi. e. m. Si fiduciā suā habuisset eccle. in deo: ꝛ no in diuicijs: nō ita elongasset se a deo. Exemplū legit̄ in vitis patrū: ꝙ qdā venerunt in ciuitatē q̄dā: vt distribuerēt ibi elemosynas. Et venerūt ad domum cuiusdā pauꝑis vidue: que cū eēt candidatrix: luerat ad opus suū: quādā tū eius inuenerunt filiaz: que apparuit eis quasi tota nuda: ꝛ voluerūt ei dare vestes que noluit eas accipere. Mater etiam euz venisset noluit eas accipere: sed dixit. Ego habeo meum pꝛocuratoꝛem deuz: ꝛ vos eū a me vultis tollere hodie. Et illi glorificauerūt deū. ¶ Sexto sciebat dñs oculuz ecclesie impediendū esse tpalibus' istis ab officio suo. Modicū. n. puluerīs vel palee oculū oino cessare facit ab officio suo. Ideo voluit duces ecclesie pauꝑes eē: eo ꝙ pauꝑtas expedita eſt sicut. Seneca dicit ꝛ subdit. Si vis aio vacare: aut pauꝑis sis: aut pauꝑis similis. Et si cetera membꝛa coꝛporis: ad plura offitia ꝓueniant: vt lingua ad gustū: ꝛ ad locutionē: ꝛ manus similiter ad multa: oculus tū vnicū habet: ꝙpta tum terre maxime timet. Sic oculꝰ ecclesie ꝓtēplationi legis diē debuit intendere. ꝛ a terrenis istis separari: ꝫ pes hominis a ceteris mēbꝛis eius speratus non sit: hꝫ tū artez pꝛo se separatā: que ei deseruit ꝛ artifices q totaliter circa calciamēta eiꝰ intenti sunt. Quanto magis debent eē alicui: q totaliter spiritualibus sint intenti? Sed hodie magis occupata est ecclesia in tpalibus: quo ad magnā paꝛtem sit: q̄ fuerit synagoga: vnde q̄ fuit datū a Constātino occidentale imperiū eccle. dei facta ē vox de celo dicens. Hodie infusum est venenum eccle. dei Mercēnarij mali latrōes sunt. Aliunde enim intrant in ecclesiaz: q̄ p christū: vnde super illud. Jo. x. Qui nō intrat p hoꝛ. ꝛc. dicti Glo. Aliūde quis intrat vel non bene sentiendo de xp̄o: vel nō dei gloꝛiam: sed suā acgrendo. Ipsi etiam non abhoꝛrent spoliare crucifixuz: similes militibus q spoliauerunt xp̄m crucifigendo. Isti sunt q iudaizant in ecclesia dei: potius eligentes eē discipuli Moysi q̄ christi. iuxta illud Jo. ix. Ubi dixerunt iudei, ceco. Tu discipulus illius sis: nos aūt discipuli moysi sumus: q tpalia volunt: que ꝓpinquit moy. Discipuli xp̄i sunt: q cōtemptis terrenis celestia volunt habere: que xp̄s pꝛomisit. Mercēnarij. n. quodam modo penā patiuntur illam: qua dñs solet punire luxores blasphemantes. Habent. n. faciem coꝛ dis: quodam modo pꝛeposteratam. Quū n. deberent pꝛeteritoꝛ obliuisci. ꝛ in anteꝛioꝛa se extēdere iuxta verbū: Apostoli ipsi potius iuxta verbum ꝓphethe fiunt in retro ꝛ nos in ante. Faciem. n. habet versaz ad tpalia ista: que retro debent eē: ꝛ doꝛsū ad spiritualia bona: que debent eē ante. Unde figurati sunt per: xxv: viros habentes doꝛsa ad templum. quos vidit Ezech. Ipsi debēt attēdere. qd acciderit Sicchē ꝛ populo eius: q pꝛo re tempoꝛali: spirituale opus fecerunt circuncidentes se ꝓ filia Jacob. ꝛ vtilitatem quā sperabant a Jacob ꝛ a filijs eius. vnde Gen. xxxiij. Dicit Sicchen. Substantia eoꝛ: ꝛ pecoꝛa: ꝛ oia que possident nostra erūt. Occasione enim illius circūcisionis interfecti sunt. Sic qui terrenis spiritualia faciunt: timere possūt ne eternaliter occidantur.

¶ De septez signis auaricie in ecclesia dei apparentibus. xx A

Equitur de signis auaricie: que apparent in ecclesia dei. ¶ Primuz signum ē quum vnus hꝫ multa beneficia: quoꝝ vnum sufficeꝛet sibi fm statuz sne persone ¶ Scōm quum aliquis in die multas missas celebꝛat: nisi in casibus a iure exceptis. ¶ Tertium est cum aliquis in eadem missa multiplicat officia. ¶ Quartum est cum quis multiplicat altaꝛia non necessaꝛia. ¶ Quintum est pꝛomotio ad sacros oꝛdines. vel dignitates eoꝛum. qui sunt infra legittimam etatem. ¶ Sextum est reseruatio fructuum. ꝛ congregatio ineis qui habent annuos redditus. ¶ Septimum est concursus ad futura: ꝛ pꝛocessiones: ꝛ nummos. ꝛ orationes. ꝛ breuiter ad omnia ad que esca alicuius lucri terreni allicit eos. ꝛ negligentes eoꝝ. in quibꝰ nullum lucrum paratur. Et licet aliqua ex his ex deuotione interdum fiant. cupiditas tamen ea adinuenit. Multa sunt autem signa. sed causa breuitatis tantum de his tangemus incipientes a pluralitate bene

ficiorum. De qua quidam de ꝓsilio auari
cie dicunt: ꝙ meritorie potest quis habere
plura beneficia ecclesiastica: licet vnus eoꝝ
sit ei sufficiens scdm statuꝫ sue persone. de
quoꝝ numero: gdam cum longo tempore
asseruisset. hoc est mortale peccatum: dum
vnicum beneficiū habebat: dato sibi scdo
beneficio asseruerit: ꝙ licite possit: qs plu
ra beneficia hēre ⁊ addidit: ꝙ nullus pos
set hoc intellgere: nisi g non habet ea. Cu
ius rei talis potest assignaricansa: sicut le
gitur. zacha. vi. Impietas est oculus eoꝝ
in vniuersa terra. Luxuria est oculus luxu
riosi. Auaricia est oculus auari: ⁊ sic de ce
teris impietatibus. vnde accidit ꝙ alicui
luxurioso aliqua fatua mulier: quā nimio
diligit amore videtur pulcra: cū in veritate
sit turpis. Et h̄ est: quod oculo luxurie eaꝫ
intuetur. Nimius. n. amor luxuriosus: g in
eo est. facit sic iudicare de pulchritudine il
lius. Alius autez g non habet huiusmodi
oculum non videt illam pulchritudinem
in illa muliere. Sic ille in quo est oculus
auaricie: videt ꝙ aliqs possit habere plu
ra beneficia ecclesiastica: se sustentantia: vi
sione falsa: vel fantastica. Illi aūt g nō ha
bent oculum auaricie: non vident h̄. vnde
dicunt maluꝫ esse habere plura talia bene
ficia ecclesiastica. Quod multipliciter po
test ostendi

¶ Distinctio de tribus principijs opatio-
num nostrarum.

Primo sic. Tria distinguntur princi
p pia operationum nostraꝝ. s. natura
gratia ⁊ vitium. Igitur cū aliqs ha
bet: vel vult habere plura talia beneficia:
vel natura est principiū huius operatiōis
vel gratia vel vitium. Et videtur ꝙ non
natura. Natura. n. paucis contempta est.
Seneca. vnde exiguū ꝓtenta natura desi-
derat. Et. i. ad Thimo. vi. Habētes alimē
ta: ⁊ qbus tegamur: his ꝓtenti simus ⁊c.
Gratia ēt non videtur eē principiū huius
operationis: Qō multipliciter potest ostē
di. ¶ Primo: qz gratia paucioribus con-
tenta est. magis q̄ natura. Quod ostendi
potest per hoc ꝙ ipsa ē aqua sitim terreno
ruꝫ extinguens vnde Jo. iiij. Qui biberit
ex aqua ⁊c. Super hoc dicit Aug. Qui bi
berit ex fluuio paradisi: de quo gutta vna
maior est q̄ occeanus restat vt in eo sit ex-
tincta sitis mundi. ¶ Secūda potest ostē
di. Idem per hoc qō dns contrarium con
sulit. Consilium. n. quod est dei est summa
paupertas. vnde non est verisimile: ꝙ gra
tia ipsius contrarium consulat. Si. n. gra
tia ipsius consuleret: multiplicationem tē
poralium ipse deus consuleret. Hoc dicit
n. deus facere: ꝙ facit gratia eius. Et sic de
us consuleret contraria. Et sic esset in eo ē
⁊ non. Cuius contrariū dicit beatus Ber.
super illud. Ductus est iesus in deser. a spi
ritu. Absit ingt: vt spūs veritatis. qui te ad
ducit huc reducere velit. qa non est in ore
eius est ⁊ non. ¶ Tertio potest illud osten
di per hoc: ꝙ in fine vite huius cum dns
venturus est ad eos non auderet retinere
multitudinem talium beneficiorum. Si. n.
gratia dei: ⁊ amore ea possiderūt: desidera
re deberent: vt in tali statu a dño inuentan
tur vt ab eo dignaꝫ mercedeꝫ recipiāt. Et
si vnctio gratie in statu sanitatis: docebat
eos beneficia multiplicanda eē: ipse in sta
tu infirmitatis cū maior est: ⁊ deuotior nō
pmitterunt eos de hoc dubitare. Nō videt
esse consilium diuine gratie: quod aliquis
in statu illo viuere audeat in quo mori nō
audeat. ¶ Quarto pōt ostendi his aucto-
ritatibus qae sequuntur. Aug. Qui veraꝫ
fidem habet. nō cupit in his miserijs fieri
dives. Non videtur ergo habere fideꝫ verā
que est prima gratia: ille q desiderat hēre
plura talia beneficia. Quomodo ergo con
sulit ei gratia. quā non habet. Iteꝫ caritas
non volat ad muscas. Caritatis etiā cum
ignis est: nō tendit deorsuꝫ. Propterea cū
caritas deum sup omnia amet: ipsa nō de
siderat multiplicationē terrenoꝝ: qbus eū
amittat: vel impediatur ne ei intēdat. Un
de Aug. Ocium sctūm querit caritas veri
tatis. Idem videtur q̄ dez mihi animū plu
ribus attestationibus intentum dño quo-
dammodo vacuari. Non ē verisimile: qō
caritas querat: qō eam deo euacuet. sz po-
stea querit pacem: inq̄ factus est locus ei⁹
Ipsa est pallium breue: ꝙ vtrunq̄ operire
non pōt. De quo legitur in ysa. Unde Au
gu. Domine p auaricia meam amittere
te noluit: sed volui possidere te: cum men-
dacio. itaq̄ te amisi. qa non dignaris
cum mendacio possideri. ¶ Propterea ca
ritas plus diligit legem dei: q̄ milia auri: ⁊
ar. Non ē ergo verisimile. ꝙ ipsa consulat
multiplicationeꝫ tpalium: que regrit mul-

tiplicationē actionū que ipedit hoiez a studio otiose sapie. Uñ Eccles. xxviij. Sapia scribe iterpretat vacuitatis: z qui minorat actu: sapiam precipiet ꝛc. Patet ergo ꝙ operationes p̄dicte non sunt a natura vel gratia. vnde relinquitur ꝙ p̄incipiū eius sit vitium: z sic ꝙ nō sit licitū vnū hoiem habere plura talia beneficia. Et hoc satis potest manifestari: si cōsiderent cause pp quas aliqne credūt sibi hoc licere.

¶ Cause pluriz bñficioꝝ sed inefficaces.

B a Uij enim credūt hoc licitum esse: qz beneficia illa bene expēdunt. Alij qz nobiles sunt. Alij quia vicariū ponūt. Alij quia administrationē tēporaliū terribiles sunt: vel ppter sapiētiā mūdi: vel ppter potentiam. Cōtra illos q credunt: ꝙ possunt illa habere qz bene expediunt dicimus ꝙ nō sufficit medico bene expendere: que sibi dantur ab infirmo: z nullam habere curam de infirmitate eius. Similiter nō sufficit aduocato bene expēdere salarium: z nō itromittere se de causa. nec stipendiario sufficiunt stipēdia sua bene expēdere: z de guerra se nō itromittere. sic clerico habēti ecclesiastica bñficia nō sufficit bene ea expēdere: nisi faciat officia: quibus illa adnexa sunt. Contra illos vero qui credūt se posse habere plura talia bñficia: quia vicarios ponunt. Primo dicimus ꝙ eadez ratione layc⁹ vnus: imo etiā mulier posset habere .x. bñficia ecclesiastica. Posset. n. ponere vicarios. Propterea ridiculū est cōtrahere matrimoniū spe ponendi vicariū: z qui hoc facit videt excidisse. in illam maledictionem. Deutero. Uxorē accipiet: z alius dormiet cum illa. ¶ Tertiū querim⁹ de vicario illo: vtrum sit pastor vel mercenarius. Si mercenari⁹ est: latro est. sicut p̄us ostēsum est. Cū ergo dicit aliqs: bene possum habere hoc bñficium: quia ponam vicariū ibi: ponere idē est: ac si dicat bene possuz habere illud: qz ponā ibi latronez: qui furetur z mactet et perdat. Jo. x. Si vero pastor est: que ratio est: vt tu habeas duas ecclesias. ipse nullā. Nunquid nō dicit tibi. Joh. i. Gratia dei: vel in quo est gratia dei: nō licet habere tibi vxorē fratris tui. ¶ Quartū queritur a tali: vtrū vicarius ille sit minus bon⁹: vel eque bon⁹ vel melior q̄ ipse. Si minus bonus: tūc ratio naturalis dictat: ꝙ nō est recipiēdus p̄o eo. Operarius enim in vineā alicui cōductus: nō potest vicariuz minus bonū ponere. Si vero eque bon⁹ vel melior est: que ē ergo causa ꝙ ille habeat duo beneficia z ipse nullum? ¶ Quintum ꝙ ipse deberet attēdere quid acciderit de p̄mo vicario synagoge. Sic. n. legit .xxxiij. Exo. Hoy. relinques populū: satis paruā hozam facturus cum domino: dimisit vicarium satis bonū Aaron. z tamē in redditu populum quez fidelem reliquerat infidelem z ydolatram inuenit. ¶ Preterea dicit apostolus. ꝙ si quis nō laborat nō mā ducet. Quo iure ergo pascitur aliquis de bñficio illo: vbi ipse nō laborat. Ordinauit deus. vt qui seminat spiritualia: metat carnalia. qua ratione ergo pauper vicari⁹ spiritualia seminabit. z ali⁹ carnalia metet cum deus dicat: quos deus cōiunxit: hō nō separet. Quo iure denarius ille: quem subdit⁹ offert pauperi vicario sibi spiritualia seminanti. accipiatur a patrono male vidēte? Et si quo ad forum cōtentiosum ibi ius videat habere. tamē quo ad iudiciū sacre scripture. ipse raptor est vsurpās sibi altez eoꝝ que a deo coniuncta sunt: sine reliquo tdest mercedem sine labore. Immo etiam homicida reputatur: z respectu mercenarij: quem defraudat: z respectu pauperuz subditorum: quorum sudorem comedit. De primo legitur. Ecclesia. xxxiiij. Qui effundit sanguinem: z qui fraudem facit mercenario: fratres sunt. De ieiio legitur ibidē. Qui aufert in sudore panē. quasi q occidit. Ultio dicimus. ꝙ illiq vicariū ponūt qui sola cupiditate lucri seruiūt: z non amore dei: talem amorē facit ecclesie matri sue: qualem amorē aliquis faceret matri sue carnali: si pedem ei auferret: z loco eius pedem ligneum substitueret. Pes ligneus nō viuit: nec corpori adheret. Si vicarius qui caritatem nō habet: nō est mēbrum viuum vita spūali: nec adheret corpori ecclesie. sola enim caritate viuit gs z adheret certis mēbris ecclesie. Cōtra illos vero qui dicūt ꝙ possūt habere multa beneficia ecclesiastica qz sūt nobiles. dicim⁹ ꝙ. si filij dei sunt. z ecclesie vtiles nō volētes excedere mēsuram nobilitatis sue: forsitan iustū est: vt ō beneficijs ecclesiasticis preceteris accipiāt: si fieri pōt absq; iactura animaruz. Sed si filij diaboli sunt. qua

rõne de bonis dñi preceteris accipiant dominus. Nunquid debet nobilitatez filios diaboli honorare. Similiter si inutiles sũt ecclesie dei: vel nociui suo prauo exemplo non videtur iustũ: quod preceteris cõmodum habeant ab ecclesia: ex quo ecclesia cõmodũ non habet ex eis. Dicit Lombardus: quod ipse nõ vult habere accipitrẽ: q capiat alaudam ⁊ comedat gallinaz. Sic dñs non vult habere in ecclesia sua: q multum ei constet: ⁊ nihil ei prosit. Similiter si aliquis non est contemptus illis quib⁹ contemptus esset: si clericus non esset: ⁊ cũ paterna hereditate exheredatus sit. suppbior tamen vult esse q̃ frater suus: qui heres est Non videtur esse iustum. q̃ dominus eius superbiã pascat vel sustentet. Cuz enim superbia filia diaboli sit: non pertinet ad dñm pascere eam. ¶ Contra vero illos: qui credunt se posse habere multa talia beneficia: quia sapientes vel potentes sunt: quo ad secundũ dicimus q̃ cupiditas ⁊ auaritia doceteos in hac parte. Indolosa enim statera cupiditatis nihil ponderant spiritualia: sed sola temporalia. vñ Ber. Loquẽs de auaris prelatis. Optimi dispensatores rerum qui de maximis minimam: ⁊ de minimis maximã curam gerunt. ¶ Tertio loca potest ostẽdi non q̃ maluz sit plura talia beneficia habere: sed etiam q̃ nulli nisi ceco debeat hoc in dubitationem euenire. Certũ enim est: q̃ nullus princeps secularis: in cuius curia licitũ sit: illum qui non habet nisi vnum equuz: annonam querere ad opus duorum. Nec inuenit armiger ille simplex: qui hoc adducat in dubitationẽ. Que cã ergo est vt in curia dei. i. ecclesia: i qua sunt tot quasi de annona ecclesie: nõ possunt habere ad necessitatem: licitum sit aliquẽ: qui non habet nisi vnum equũ: annonaz querere ad plures equos: quõ dubium est inter litteratos: q̃ certum est inter armigeros. Nũquid bene debemus dicere illum prophẽticum quis cecus nisi seruus. Preterea ⁊ si licitum esset aliquem habere plura talia beneficia. tamen non expedit. Vñ pme ad Cor. vi. Omnia mihi licẽt: sed nõ omnia expedient. Et primo sumptus sume re a subditis: sed nõ expediebat q̃ pseudo apli haberent inde occasionẽ querendi ⁊ lucrandi. Sic licet esset licitum alicui viro discreto ⁊ honesto habere plura talia beneficia. tamen quia amatores temporaliuz acceperunt inde exemplum cupiditatis ⁊ auaritie: nõ expedit sicut mãducare ydolaticuz in se licitũ est homini discreto: qui nõ comedit illud cũ veneratiõe ydoli coram infirmis ⁊ simplicibus peccatũ est comedere ydolaticũ. Ipsi. n. credentes illud comedi cũ veneratione ydoli: scãdalizant inde. Unde Ber. Spiritualis homo q̃ omia diiudicat: vt ipse a nemine iudicet omne opus suum trina quadam consideratione preueniat.

¶ De trina consideratione operis.

Primo quidẽ an liceat: deinde an
p deceat. postremo an expediat. Licitum dicitur aliquid in respectu dei ad phibitionẽ. Decẽs dicitur in respectu ad persone cõditionem. Expediẽs ꝓo in respectu ad offensionẽ proximi. Considerare ergo debet sapiens: an illud quod facturus est: sit licitum. ⁊ a deo nõ phibitum: deinde an deceat personam eius. Aliquid enim decens esset in aliqua persona: q̃ indecens est in alia: precipue vero i litteratis viris: qui debent esse spiritualiter oculus ecclesie. Indecens est terrenitas: et macula cupiditatis ⁊ auaritie. Et talib⁹. n. precipue sũmatur exemplũ: ⁊ ad eos illud apostoli spectaliter pertinet. Ab omni specie mala abstinete vos ⁊ illud. Prouidentes bona. nõ solum coram deo ⁊c.

¶ Ad detestationem pluriuz beneficiorũ.

B detestationez huius peccati fa-
a cit maledicto: q̃ facit dominꝰ illis: qui sunt in peccato isto. Isa. v. dicens. Ue qui conjũgitis do. ⁊c. Quõ gs absq̃ petõ habet: q̃ cum maledictione dominꝰ hz. ¶ Secdo mutilatio ecclesie q̃ prouenit inde. Nõ videtur innocens esse: q̃ matrem suam vno mẽbro mutilat. Sic innocens nõ est: qui matrẽ suã ecclesiã mutilat pcreãdo q̃ minus habeat vnũ membrorũ q̃ debeat habere. Quod si dicatur q̃ ecclesia licet nõ habeat oia mẽbra. quo ad substantiã. tamẽ habet omnia quo ad officia vnus enim habet officium plurium. Respõdemus: q̃ licet in monoculo vnus oculus supleat officium duorũ. nõ tamẽ tantũ valet habere vnum oculum: sicut si haberet duos. Nec bene seruiret matri sue carnali: qui procuraret vt loco duorum oculo-

rum vnicuz habereț. ¶ Tertio facit ad detestationē huius peccati monstruositas ꝛ confusio: que inde prouenit ecclesia dei. Prouenit enim ex hoc peccato: ꝙ diuerse ecclesie hñt eundez oculū. Inaudituꝫ est diuersa corpora idem habere membruz. Ex hoc etiam peccato accidit: ꝙ eadem persona simul ꝛ semel. diuersa repleț loca: ꝙ videtur eē cōtra naturā. Itē accidit inde: ꝙ oculus vnius ecclesie. ois ē in alta ecclesia. qz archidiaconus vnius ecclesie: cātoꝛ ē alterius. Accidit etiam ꝙ oculus alicuius ecclesie. distat ab ea pluſq̄ per dietam vnaz. Si aliquis cecus reputatur cecꝰ eo ꝙ oculos suos habeat in burſa sua. Nunquid ecclesia talis: ceca reputanda non est: a qua oculi sui tantum distant? Oculi sapientis: in capite eius stultus autez in tenebris ambulat' vt dicit. Ecclesiastes. ij. Oculi stultorum in finibus terre. Peccatuz etiā istud: inducit quodāmodo in ecclesia dei heresim sabellij qui dicebat patrem esse filium Contra quez dicit. Augustinus. ꝙ hoc nō inuenitur. nec in natura. nec supra naturam. ꝙ eadem persona sit pater ꝛ filius ꝛ Intellige respectu eiusdem: Sed hoc vult facere peccatum istud. Accidit enī ꝙ duo sunt decani duabus ecclesijs: ꝛ vterq; canonicus est in vtraq; ꝛ sic vterq; pater ꝛ filius est: respectu vtriusq;. Preterea illud peccatū facit ꝙ eadez arboꝛ simul ꝛ semel in diuersis hoꝛtis plātata sit. Sed nō vult deus in aliquo de hoꝛtis suis arboꝛez eē q̄ fructuum nō faciat. vnde Luc. xiij. Dicit de ficulnea nō facientē fructuz. Succedite illam. Ut quid enim terrā occupat. Unde videt ꝙ in vtroq; hoꝛto fructuz facere debeat arboꝛ talis: ꝛ sic ꝙ duplex officiū dicere debeat: qui duplex beneficiuz habet. Qua ratione enim primo beneficio ad officiuz vnū obligatur. Eadē ratione secūdo ad secundum. ¶ Quarto ad detestationem huius peccati: vilitas: que ē illi. Uiliū enim personarum: ꝛ abiectaruz ē cā lucri: se periculo exponere. Unde viles se videnț ostēdere: quādo pre nimio desiderio lucri incedunt per viaz illā: quā toti viri boni asserunt latronibus plenam: precipue cū videant litteratos viro: qui per eam incepe-runt ire ad vltimum relinquere eam: ꝛ nō audere vltra trāsire. Resignant enī nec audent mori cum multitudine taliuz beneficiorum. Preterea si aliquis cibus afferetur venenatus a multis bonis viris: licet alij contrariuz assererent: tū qui aliter haberet cibos sufficientes non committeret se discrimi: vt cibū illuz cōmederet: Ad hoc ē ergo: quomodo ille qui habet vnuz beneficium sufficiēs: audet accipere aliud cū tot boni viri asserant ibi periculum esse.

Preterea ét posſēt erubescere illi: ad quos ptinet q̄rere qualiter dño seruire possent gratius ad placitum suum: quasi hoc solo cōtenti sunt: vt sic seruiant ei: ne ipse interficiat eos. Non curant enim quid sit illud: quod faciunt solummodo mortale nō sit: nō attendētes ꝙ dicit beatus. Ber. ioquēs ad viros perfectos. Nō est vestrum inquit languere circa cōmunia precepta. Nec attendunt: quid dominus precipiat: sed q̄d velit: probantes que sit voluntas dei bona bene placens: ꝛ perfecta. ¶ Quintū facit ad detestationem huius peti hoc: ꝙ talis multiplicatio beneficiorum: circa vnā personam frequenter generat apostema superbie in persona illa: sicut in corpore humano nimia collatio humoruz circa aliquod membrorum solet generare apostema. Superbia similis illi est apostemati: ꝙ vocat. Noli me tangere. Non potest enim sustinere superbus: ꝙ vitia eius reprehēdant. ¶ Sexto tū faciunt ad detestationem huius peccati diuersa exempla. Et de multis pauca ponemus. Refert Sene. in libro de būficijs quod quidam: quum illi ob virtutez ad rēpublicam bene gestam tantum agri decerneretur: quātum vna die per mundum hyrundo circuire posſet. Moneſt opus inquit ciues cui pluſq̄ vni ciui opus sit. Et subdit Sene. Quāto maioris viri putas respuisse munus q̄ meruisse. Et Dauid in. ps. 21 fructu. fru. vi. ro. f. mul. Et subiungit de se. In pa. in idipsum. dor. ꝛ re. Quartū diceret Alij in multitudine tpaliuz tantuz sed mihi adherere deo bonum est. Consuluit et Jetro. Exo. honus suum partiri: i plureꝫ vt secum esset deus. Isti veroꝝ gregare volunt multa onera in vnum: vt ab eis recedat deus. Isti non possunt dicere illud. ps. Unicus ꝛ pauper sum ego. Quum tria tria personis volunt esse non vnici. Ille qui vnus vult esse in partibus cum vnus sit in substantia videtur dicere illud verbū diabolicum. Ero similis altissimo.

¶ Sex reprehensibilia in personis ecclesiasticis.

Ex aũt videñ esse reprehẽsibilia:
F s specialiter in talibus personis.

¶ Primo reprehẽsibilis é absentia: cũ officiũ eor̃ presentiá regrat trib⁹ de causis. ¶ Primo ppter gregis pestilentiã Unde ad eũ põt dici illud verbuz Sene. Tantũ habes negocij: quantũ medic⁹ in pestilentia. ¶ Scdo ppter lupor̃ infernalũ iportunã sevitiã. Ulij enim lupi solo clamore exterent. Sed de lupo infernali legit. Job.xl. Nõ fugabit eũ vir sagittari⁹: i stipulam versi sunt ei lapides funde. Pauci sunt quos lupus infernalis singulis diebꝰ non teneat: vel per aurẽ: vel per linguam vel per aliud membrum. Illo mẽbro tenetur. quis a lupo infernali: quo cõmittit peccatum. Necessaria est ergo pastoris presentia: que oues eruat de ore lupi. Unde legit in Amos.iij. Quomodo si eruat pastor̃ de ore leonis duo crura. aut extremũ auricule. sic eruemini filij Israel. ¶ Tertio ẽ necessaria pastoris presentia ppter simplicitatẽ: in defensionẽ ouium. Certuz enim est: q inter omnia alia animalia: vnũ de simplicior̃b⁹ z minoris defensionis est ouis Cetera enim aialia: vel velocitate: vel astutia: vel fortitudine. z dentibus z vngulꝭ quasi quibusdã armis secura sunt ab hostibus suis: sed ouis nichil horꝝ habz. Ideo necessaria ei presentia pastoris que eam defendat. Similiter est in ouibus spũalibus. Multo enim maioris simplicitatis sũt q̃ ouis vel capra. Ouis enim z capra: natura-
B liter fugiunt lupuz. Oues vero spũales i ore lupi voluntarie se ponũt. ¶ Scdo reprehensibile est in talibus personis: q supra suaz virtutem spondent contra illud. Eccle.viij. Non spondeas supra virtutem tuã q̃ si spoponderis: quasi restituẽs cogita z̃c. Supra virtutez suã spondet q aiam sui in susceptionẽ prime ecclesie impignorauit: z ad hoc aliaz ecclesiaz suscipit: cuz anim̃ aliaz non habeat: q̃ in pignus. pro secunda ecclesia ponat. Deus aiam suam po suit pro ouibus suis: z si ex culpa pastoriene as ãmiserit super animã pastoris peri-
D culum erit. ¶ Tertio reprehensibile é cõtra habentes plura beneficia hoc q̃ ipsi se offerunt ad fideiussionẽ periculosissimã z fiat inter rogant: si de ea recepti fuerint: gaudẽt: quasi inuenerint thesaurũ. Solẽt prudẽtes huius seculi turare: quod nõ fide iubebunt pro aliquo ppter pericula que ex fideiussione euenire solẽt. Ad fideiussionẽ vero longe periculosiorẽ: multi se offerunt. Unde Prouer.xxij. Noli esse cũ his q defigunt manus suas: z q vades se offerunt pro debitis. Si.n.nõ habes vñ restituas: qd cause est: vt tollas operimentũ de cubili tuo. sic q curaz animar̃ suscipit: manus suas defigit. i. primo se obligat ad excolendaz ecclesie terram. Uñ Jere.i. Ecce cõstitui te super gẽtes z̃c. ¶ Scdo ad liberationẽ. Unde Prouer.xxiiij. Eruc eos q ducuntur ad mortẽ z̃c. ¶ Tertio ad spiritualiũ infirmitatũ curationem. Unde dñs in euãgelio. Nõ est opus valentibus medicus: sed ma.h. Uidẽt medici spũales: deteriores eẽ: corporalibus medicis trib⁹ de causis. ¶ Primo q̃ nullor̃ egrotor̃ curaz recusant: quãtũcunq; incurabiles videantur. ¶ Secundo q̃ licet arte spiritualis medicine: nichil nouerint: tamen curaz recipiunt. Tertio q̃ mercedem ab infirmis recipiũt: z de infirmis se nõ intromittunt. Necenim tria in medicis corporum quantũcũq; mali sint: non solent inueniri ¶ Quarto obligant se ad ꝓuisionez eor̃: que spirituali vite sunt necessaria. Unde Math.xxiiij. Quis putas est fi.ser. z prudẽs z̃c. Bene debet premeditari: qui tantã familiã suscipit: vtruz habeat. vnde possit ei ꝓuidere. Quinto obligat se ad pbendum ducatuz. Uñ Joh.x. Dicit de pastore. Cum ppias oues emiserit ante eas vadit: z oues eum sequuntur. Sexto obligat se ad placandũ deum: ppter qõ oz q̃ ipse placeat. Quomodo enim placebit: qui non placet. Unde. Grego. Quum his qui displicet ad intercedẽdũ z̃c. Sequitur i predicto verbo. Si enim nõ habes vnde restituas z̃c. Operimentum: quo cubile conscientie debet debet eẽ ornatum: vt deꝰ ibi quiescat: est gratia dei. Hoc operimentum amittit q̃ supra vires suas: curã aiar̃ suscipit. Uñ Prouer.x. Tolle vestimentuz eiꝰ qui fi.ex.z̃c. Idem vocat hoc vestimentuz q̃ ꝓuso operimentũ. Et est sensus. Tolle vestimentũ. idest tollendũ predica. Et subdit ibi. Suauis est homini panis mendacij z̃c. Panis mẽdacij vocat qui acquirit ex mendaci ꝓmissione cupidi: qui curam

animarum suscipit. sed os eius calculo ardenti implebitur. Unde alibi in Prouer. Affligetur malo qui fidem facit pro alio. Beatis vero qui post fideiussionem gaudent: dicitur in Prouer. xvij. Stultus plaudit manibus suis: cū spo. pro. a. eius. Causa ḥ est: q; non intelligit quid fecerit. Pro infirmis vero de quorū salute desperatur: se responsorem constituit: cū curam aiarū suscepit. ¶ Quarto reprehensibile ē in talibus: q; post fideiussionē non curāt de ḥ q; fideiusserūt: non attendentes q; legitur Prouer. vi. Fili mi. si spoponderis pro. a. tuo defixisti apud extrancū aiaz tuā. Illaqueatus es verbo oris tui: ⁊ capt⁹ ppriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi: ⁊ temetipsum libera q; incidisti in manū pximi tui: discurre festina suscita amicū tuū Ne dederis somnum oculis tuis: nec dormitent palpebre tue ⁊c. Fideiussionez istā attendebat abbas quidaz de grandi silua in cuius domo dominus Gulielmus de monte pessulano: factus monachus abbatem pro sua salute fideiussorez recepit: qui diu quersatus ibi honeste: migrauit ad dominum Ad quem abbas: peractis exequiis: dixerit sermonem in hunc mundum. Frater Gulielme vellem scire: si deo placeret: vtz de fideiussione: quaz tibi fecit: absolutus sim: qui licet per dimidiam die mortuus fuisset respondit diuino miraculo. Domine abbas absolutus es. Quinto reprehensibile est in talibus personis: q; ipsi defraudant plurimos. ¶ Primo deum honore ⁊ seruitio. Deberet n. habere duplex seruitium de duobus beneficijs. ⁊ non hz nisi vnicū. ¶ Secundo corpus ecclesie debilitant: membri vnius ablatione sicut corpus hominis: debilius est ex defectu pedis ¶ Tertio defraudant aliquem pauperez clericū: qui deberet alterꝫ illoruz beneficiorum habere ¶ Quarto vicarium: quem vicarius habeat laborem: ⁊ iste mercedem. ¶ Quinto subditos a quibus metit carnalia: quos eis non seminet spūalia. ¶ Sexto id reprehensibile est in talibus personis q; ipsi reputant beneficiuz: q; est onus valde periculosum. vnde Luc. xxij. Reges gentium dominantur eoruz: ⁊ qui po. h. f. e. b. vo. Uos aūt non sic: supple vocandi estis benefici: solam enim dispensationem alienorum bonoruz habetis. Constat ergo q; quando quis committit alicui dispensatio nem: que laboriosa est: licet victum ⁊ vestimentum: que laboriosa est: licet victum ⁊ vestitum in ea ei concedat: potius eum honorat beneficium impendat ei.

¶ De multiplici periculo quod est in dispensandis rebus ecclesiasticis.

Multiplici vero ratione periculosa ē
m dispensatio bonoꝝ ecclesiasticoꝝ J

¶ Primo q; difficile est: q; dispensator placeat domino: ⁊ familie simul. Difficile ēt est gratiā familie non quererere: cū ipsa presens sit: ⁊ dominus sit quasi absens. Unde relinquitur q; difficile sit dispensatores bonoꝝ ecclesie gratiā dei habere. ¶ Secundo periculosa est: quia computatio multū differtur: computatio aūt dilata multū facit oblivisci: sicut beatus Bernardus dicit. Dilatio etiā ista securos reddit dispensatores: ⁊ absq; timore furantes: unde viij. Eccle. Quia non profertur cito contra malos sententia filiohominū absq; vllo timore ppetrāt mala ⁊c. ⁊. xxiij. Mat. Si dixerit malus ille ser. mor. fa. ⁊ reliqua ¶ Tertio periculosa est: q; dūs omnia videt: que fiūt a dispensatore. Si dicat aliqs per dispensationez prelatoꝝ: ḥ fieri: q; vn⁹ habeat plura beneficia. Respōdeo: q; si plati omnia benefacerent: non dixisset dūs de ipsis. xxiij. Mat. Secundū opera eoruz nolite facere: unde Ber. Non suz taz rudis vt ignorem vos positos dispensatores: sed in edificationem non in destructionez: vbi necessitas vrget excusabilis dispensatio est vbi vtilitas proueat: dispensatio laudabilis est vtilitas dico cōmunis: non propria tnā cuz nihil hoꝝ est: non plane fidelis dispensator: sed crudelis dissipator est. k

¶ De pluralitate missaꝝ.

Dictum est de primo signo auaricie.
o que apparet in ecclesia dei: scilicet de pluralitate beneficiorum: nunc dicendum est de secundo signo: scilicet de pluralitate missarum. Et verum est q; in die natalis domini: licet celebrare tres missas. in alijs diebus in tribus casibus licet celebrare duas.

¶ In gb⁹ casib⁹ licz dicere plures missas.

Primus casus est: quādo necessitas
p requirit vt vna de die celebretur: ⁊ alia pro defunctis. ¶ Secundus casus est: quum necessitas peregrinorum: vel hospitum: vel infirmorum hoc requirit.

¶ Tertius casus est: quum tempus nuptia
rum labitur. Tunc si necesse sit: potest ꝙs
plures missas: propter nuptias celebrare: et
ita tamen ꝙ nūq̄ propter aliquam necessi
tatem debet celebrare nisi duas etiam cā
adulationis vel cupiditatis: quia tunc essz
peccatum mortale. Quod autez cupiditas
hanc pluralitatez missarū adinuenerit vi
deri potest ex hoc: ꝙ iste qui habet duas te
nues ecclesias: i vtraq̄ vult missas celebra
re. Quum horas canonicas vix in altera ea
rum vult dicere. Cuius rei alia causa non
videtur esse: nisi quod ad missam offertur
et ad horas canonicas non.

Multiplex malū ex pluralitate missarz.

Otest autē ostēdi multipliciter ꝙ
p hoc sit malū. i. aliquē plures mis
sas in die celebrare. Prio p illō
verbum. Augu. Quotidie eucharistiā su
mere non laudo: nec vitupero. Qui nō au
debat laudare quotidie semel sumi eu
charistiā nunqd laudasset eam in die bis
sumi. Immo forsitan sumentē pluries gra
uiter punisset. Secundo potest ostendi
per hoc: ꝙ maius est conficere: q̄ commū
care simpliciter. Unde cum non liceat plu
ries alicui clerico communicare nō est ali
cui licitum pluries celebrare. Et forsitan si
nihil offerretur celebrāti: sicut nihil offert
layco cōmunicāti: nunq̄ fuisset pluralitas
missaruz inuenta in ecclesia dei. Tertio
potest ostendi per hoc: ꝙ dicit Glo. sup̄ il
lud ad Hebre. sexto. Terram sepe super se
venientem. ymbrem bibēs et generās her
bam oportunā illis aghus colitur accipit
bñdictiōez adeo. ⁊c̄. Predicatio si rara ē:
nō sufficit: si assidua vilescit. Idez verū est
de celebratiōe missarū. Si. n. aliquis plu
ries in die celebrat: vilescit ei opus illud
superangelicum. Non enim cōcessum est
angelo: vt apud prolationem talium verbo
rū sub specie panis: glorioſi christi corpus:
cōficiat: nec exhibet reuerentiam presentie
creatoris sui. q̄ deberet. Quarto potest
oñdi idez per hoc: ꝙ filij Israel nō colligē
bant de manna nisi gomor vnū p singula
capita. Manna enim figura prophta fuit
dñici corporis. De hoc habetur. Exo. xvi.

Quinto pōt illud oñdi p hoc: ꝙ agnus
pasca. semel i āno immolabāt. De quo legit
Exo. xij. Sexto potest ostēdi per hoc. ꝙ
verus agnus. s. xp̄s semel tantuz immolatus
ē. Et sacerdos in veteri lege: tm̄ semel i an
no cū sanguie intrabat in sancta sanctor.

De pluralitate officiorz in eadez missa.

Equit de tertio signo auaricie. s.
s pluralitate officiorū in eadē missa

Quod iz inter dū ex deuotiōe fiat
vertus tamē vr̄: ꝙ cupiditas hoc adinue-
nerit. In eisdem. n matutinis null⁹ laudes
triplicat. In missis vero: hoc cupiditas ad
inuenit: vt si nō offertur ad vnū officiū: ad
aliud saltē offeratur. Quartū aūt signū
est multiplicatio altarium: absq̄ necessitate
facta: nō ex deuotione: sz ex cupiditate. vñ.
Osee. viij. Multiplicauit Effraim altaria n
ad peccādū. Facte sunt ei are in delictū ho
stias offerēt: et imolabūt carnes et ꝓmedēt
et dñs nō suscipiet eas. Dira isania est: ꝙ
altaria multiplicent ad peccādū: qđ pure
deberēt fieri ad deū placādū. Corp⁹ dñicū
sup̄ huiusmodi altarib⁹ ex cupiditate imo
latū a deo nō suscipit. quātū ad opatōez. s.
imolātis. Simile legit i Jer. vbi legit sic.
Nūqd carnes sce auferēt a te malicias tuas
¶ De conseruatione fructuū. Quod ē gn o
tum signum.

Untum signū auaricie ē cōserua
q tio fructuuz in eis: qui hēnt ānuos
redditus sufficientes. Quorū satui
tas pōt ostendi multipliciter. ¶ Primo p
hoc: ꝙ ipsi videntur eē similes cuidā stulto
qui vidēs quendam magnum fluuiū im-
petuose fluentem. cogitauit ꝙ cito ptran-
siret. et mutuatus est vasa a vicinis suis: et
retinuit in eis de aqua illa: ne cum ptran-
sisset aqua illa fluuij indigētiam haberet.
Annui reditus: quos habent clerici: sunt
velut fluuius iugiter manans: sed diuicie
laicoruz qui non habēt ita redditus ānuos
sunt velut torrēs qui quandoq̄ siccatus.
vnde non est mirum si ipsi reseruant de
fructibus suis. Secundo potest fatuitas
talium ostēdi per hoc: ꝙ ipsi de portione
pauperum: volunt thesauruz facere: vel pos-
sessiones acquirere: Cum pauperes fame: et
frigore moriant. Contra quos dicit. Jero.
Accepisse: pauperibus erogandum: et esurie
tibus plurimis vl̄ cautum eē. vl̄ timiduz.
vel ꝙ aptissimi sceleris ē. aliquid ex inde
subtrahere. omnium p̄dantium crudelita
tē supat. Idē Optimus dispēsator ē qui si
bi nihil reseruat. Suspecta ē mihi ista ca-
ritas q̄ aliter diligit proximū. aliter seip̄m

Porcionez de bonis ecclesiasticis: integre accipit: videlicet victum: et vestitū suū pauperes vero esurientes: et nudos esse facit de sua porcione: non attendens quāta iniquitas sit: quod pauperum est successori suo diuiti reseruare: cū vniuersaliter dissuadeat dñs in terra thesaurizare. vi. Mat. Quomodo vr esse cōcessum prelatis: qui exemplo suo debent alios ad cōtemptum terrenorum prouocare: quod ipsi i terra thesaurizent. ¶ Tercio potest fatuitas eorum ostendi per hoc: quod ipsi ea que subtrahunt pauperibus: aufert eis tirānus: vel maior prelatus: iuxta illō. Augu. Hoc tollit fiscus: quod non accipit xp̄s: ¶ Quarto potest ondi fatuitas eorum: per hoc quod ipsi ignorant qualē successorē habituri sint. vnde. Eccle. ij. Detestatus sum oēm industriā meam. qua sub sole studiosissime laboraui habiturus hrdē post me quē ignoro vtrum sapiens an stultus futurus sit: et dña bit in laboribus meis. etc. Congruū esset: vt prelatus q bona ecclesiastica pure a xp̄o recepit, mēbris xp̄i ea impenderet: iuxta illud. Eccle. i. Ad locū vnde exeūt. Flumia reuertūtur. Fatuū videt hoc quod hō potest bene dispensare: reseruare eius dispensationi: q forsitan i voluptates: et in vanitates: expēdet illō: et erit ei materia peccati qō potuit esse materia virtutis. Contra illum qui sic facit: videtur esse illud. Jeroni. Da inquit pauperibus: et non locupletibus nō superbis da: quo necessitas sustētetur: non quo augeantur opes. Pars sacrilegij est: res pauperum non dare pauperibus. ¶ Quinto potest ostendi fatuitas eorum per hoc: quod melius esset quod plura ipsi de eis: que sibi abūdāt: elemosinas facerēt añ mortē: quā tum fieret illa elemosina: postquam mortui essent. Elemosina enim ante mortem factā est velut lucerna: que pfertur homini: custodiens eum ne cadat in foueam inferni. elemosina vero post mortē facta: est quasi lucerna: que fertur homini post tergū: que non custodit eum: a casu fouee. Si enim hō i peccato mortali decesserit: nulla elemosina que pro eo fiat: liberabit eū ab inferno vnde elemosina facta p alio in vita ipsius valde melior est: q̄ que fit post mortem. Illa enim que fit post mortē non ei valet ad plus: nisi ad liberationem pene purgatorij Illa autē que fit in vita: potest homini mereri gratiam: et gloriā: et liberationē. A debito pene eterne: et purgatorij et abundantiam bonorum temporalium: et multa alia. pietas enim ad omnia vtilis est: promissionem habens vite. que nunc est: et future: vt legitur. i. ad Thim. iiii.

¶ De promotione puerorum. ad sacros ordines quod est sextum signum auaricie.

Egitur de. vi. signo auaricie quod ē promotio puerorum ad sacros ordines: et ecclesiasticas dignitates: a quo peccato valde esset cauendum ecclesie dei. Valde enim nociuum est: quod innuit Salomon. Ecclesiastes decimo. Ve tibi terra cuius rex puer est etc. Et dominus in Isa. secundo comminatur hoc sinagoge tanquam penam magnam dicens. Dabo pueros principes eorum. Multiplici autem ratione cauēdū esset eccle: ab hoc pctō. ¶ Primo propter defectum sapientie: q est in pueris. Unde Ari. Nemo viuens elegit duces pueros cum non constet eos esse prudentes. Et Job. duodecimo. In antiquis ē sapientia. et in multo tempore prudentia. Et si scia esset in talibus personis: non habent tamen experientiam: que valde est necessaria rectoribus. vnde. xxxiiij. Ecclesia. Qui temptatus non ē. quid scit. Vir in multis expertus: cogitabit multa. Et deinde subditur. Qui nō est expertus. pauca recognoscit. ¶ Secūdo propter defectum virtutis Unde Ecclesiastes septimo. Noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute irrūpere iniquitates. Ibi dicit glosa. Debet quisque proprias vires perpendere: et pro quantitate virium curam aliorum suscipere: ne dum delectat loco glorie: fiat subditis actor ruine. Oportet prelatum ecclesie inflexibilem esse. Etas vero puerilis et iuuenilis prona est in vicium. sicut virga antequam adulta sit. flexibilis est. Unde Glo. super illud. Ecclesiastes decimo. Ve tibi ter. cuius rex puer est. Cuius etas leuitati et inconstantie proxima ē. ¶ Tertio cauendū ē ecclie a pmotione iuuenū: q: incertū est: quales futuri sint. Prouer. penl. Tria sunt difficilia mihi: et quartum penitus ignoro. viam aquile in celo. viam colubri super terram viam nauis in medio mari. et viam viri in adolescētia sua. Et si valde incertus sit volatus aqui. in ce. eo q diuertat se ad cadauer. et incessus serpentis: q: tortuose incedit: et via nauis in medio mari: q: varia-

tur sc̃m q̃ ventus variatur. Nullus tamẽ horum dicit Salomon penitus ignorare sed solum viam viri in adolescentia. vnde sapientiores Salomone videntur se facere illi qui propter signa aliqua bona: que vident in iuuenibus: asserũt eos futuros bonos: ⁊ faciunt eos promoueri non attendẽtes: q̃ oportet columnam prius robur suũ accepisse q̃ ponatur in edificio. ibi enim si acciperet robur: illic etiam quidam boni in iuuentute videnť in prelatione tamen bonitatem suam amittunt: vel p̃ superbiã vel per aliquod aliorũ vitiorum. Unde de superbia habetur. prime ad Thimotheũ tertio. Non neophitum ne in superbia elatus incidat in iudicium diaboli. Ubi dicit Glo. in arrogantiam: que est ruina diaboli: incidunt: qui in puncto ordinandum discipuli fiunt magistri. Tales voluptatibus vacant. Unde post illud Ecclesiastes. Ue tibi ter cuius rex puer: ⁊ subditur. Et cuius principes mane commedũt. Et Ecclesiastes: Adolescentia ⁊ voluptas vana sũt dicit interlinearis quia voluptas carnis: comes est adolescentie. Ignis ꝯcupiscẽtiarũ: quasi naturaliter in iuuenibus est. Cui igitur ministrat materia: quando prelati efficiunť. Habent. n. diuitias: que sunt gulositatis: habent mulieres: quarum custodes fiunt. Unde consequens est vt gule: ⁊ luxurie intendant: ex quo gallo non succinto lumbos galline traduntur. Bene põt quilibet cogitare: quid ex hoc possit sequi prius tentanduz esset: qualiter ipsi regerẽt se prius: q̃ alijs regendi cõmitterentur eis. Unde ait Aug. prius vide: si nosti diligere teipsum: ⁊ committo tibi proximũ sicut te ipsum. Si ãt nosti diligere te: timeo te: ne decipias proximum: sicut teipsum. Attendendum etiam esset: anteq̃ committeretur alicui familia ad pascendũ: an habeat vñ eam pascat. Ridiculum est: q̃ famelici ⁊ nudi vestimenta: ⁊ alimenta alijs p̃mittãt ⁊ vlcerosi medicos se iactent: cum potius deceret tales verbũ illud Isa. tiij. Non suz medicus: ⁊ in domo mea non est panis. nolite me constituere principem. ¶ Cauẽdum est. iiij. ecclesia promotione iuuenum: propter derisionem hostium Beridet enim potest ecclesia ab hostibus suis: cum ipsa senuerit: si nubat puero: ⁊ habeat pro spõso: quem debuit portare in gremio ⁊ lacta re lacte: simplicis doctrine. Et potest ei dici illud. Pro patribus tuis: nati sunt. tibi filij. Quando enim debuit nubere alicui qui pater posset eé ipsa nubuit illi: cui op⁹ est matre. ¶ Quinto cauendum est esse: a promotione talium: quia scãdalizatur populus de taliuz promotione subita. Unde super illud. i. ad Thi. iij. nõ neophitũ. ⁊c. Dicit Glosa. Neri in amphiteatro: hodie in ecclesia. vespere in scuto mane in altari. Budum fauto: istriorum nũc consecrator virginum Et quod deterius est: cui op⁹ est patrono: mihi parant defensorem: ⁊ cui opus est pedagogo. mihi instituunt doctorem. ¶ Sexto cauendum esse ecclesie a tali promotione: q̃ sicut senect⁹ exornat quodãmodo ecclesiasticas dignitates: sic puerilia quasi deturpat eas. Ad primuz pertinet: quod legitur. xxv. Ecclesia q̃ speciosuz canitie iudicium: ⁊ presbiteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteratis sapiẽtia. Ad secundum pertinet illud verbum q̃ dicit quidam de Nerone Nero cũ quosdam ornare vellet: non ipsos ornauit: sz ornamento deturpauit. Et in veritate quum sacerdos idem sit q̃ senior. ordo sacerdotalis videtur ad senes pertinere: ⁊ quasi contraria videntur dici: de quo cuz dicitur eẽ iuueni presbiter. Idem enim est ac si diceretur: iuueis senior. vnde Dauid i psalmo Cathedram senio attribuit: dicens. Et i cathedra seniorum laudent eũ. ¶ Septimo cauenduz esset ecclesie: ab huius promotione: q̃ multis exemplis mouetur. Ad hoc Primo exemplo dñi qui in anno incepit agere opera: que ad prelatos pertinent. Et Ezechie. describiť in. xxx. anno. fuisse: quãdo vidit visiones. Petro etiam: ⁊ non Johanni commendauit Christus ecclesiam Una causa potuit esse quia Johãnes erat adolescens. Apud hebreos etiam prohibita est lectio: principij geneseos: ⁊ finis. Ezechie. Et cantica canticorum ante trigesimũ annum. Et alia ad idem possunt adduci. Sz forte obijciet aliqs: q̃. Hieremi puer ad predicanduz missus sit ⁊ thimotheus adolescẽs eps ordinatus sit ⁊ Salomon añ duodecimz ãnos: in regez promotus: cui responderi potest: q̃ Hieremias ante q̃ predicaret audiuit. Ego dedi te ⁊c. In ciuitatem mu. ⁊ in co. fe. vt legitur eodem prio. Si dñs virgam vnam in columnaz com-

mutaret tam posset poni pro columna in edificio nō tamē segtur ex hoc simpliciter q virga vtilis sit ad hoc vt ex ea columna fiat. Sic licet Ieremi. quasi miraculose sapiēs: z robustus factus: ante etatez solitā ad predicandum sit missus: non tamen sequitur sic de alijs. de Thimotheo vero ndīt beatus Bernar. Da mihi alterū Thymotheum z ego cibo euz si vis auro: z poto cuz balsamo. Pauci inueniuntur hominēs similes Thymo. De Salomone vero dici potest q forsitā ideo male accidit. Salomon. quia adeo iuuenis factus est rex. Diuitie enim: z delicie qua infatuauerunt euz. Propterea specialis gratia est ei facta Dedit enim deus cor ita sapiens: q nullꝰ antea similis ei fuerit.

¶ De libenter currentibus ad nummos horarios.

R Equitur de vltimo signo auaricie q est cursus ad nūmos horarios ad processiones: z ad alia loca: in q bus solet offerri hoc signuz auaricie: i multis locis apparet in ecclesia dei videmꝰ. n. clericos illos concurrere ad horas illas: ad quas decantandas constituta est certa pecunia. Sicut pisces: ad panez in aqua protectum: concurrunt: de alijs vero horis: nō curant. Unde in quibusdam ecclesijs vocantur a laycis: hore ille: in quibus nūmi dātur: hore nummi. qꝫ indecens est. Similiter si aliquod funus est i aliqua ecclesia: concurrunt illuc sacerdos: z clerici de circunstantibus villis: vt possit dici de illis illud Mat. xxiiij. Ubicunq; fuerit corpꝰ ibi q. z aqui. Et. xxxix. Job dicitur de aquila: q contemplatur escam: z ocul eius de lōge prospiciunt. Et subditur: vbicūq; fuerit cadauer: statim adest. Pisces escam non sentiunt nisi eis proxima fuerit. Sed tales fumuz sentiunt: z si distet ab eis per vnaz leucaz: vel per duas: statim cōcurrunt. Uñ similes sunt vulturibus. De q bus dicitur q existentes in regione vna: sentiunt cadauera in alia.

¶ De his q indigne conficiunt. Et de his que pertinent ad dignitatē cōficiēdi. xxi.

Uia symonia: z alia peccata de q q bus primo loco dictū est frequenter solet concomitari peccatū idigne ꝫficiēdi: ideo subiūgemus hoc tractatū de pctō isto. ¶ Et primo agemꝰ de his q pertinent ad dignitatē conficiēdi. ¶ De A inde agemus de his que factūt ad detestationē huius peti. ¶ Ad hoc vero q aliqs digne conficiat. ¶ Primo necessariū ē: vt pbet seipsuz homo: z sic de pane illo edat. z de ca. bi. Sicut ille qui vult ifundere alt quem preciosum liquorē alicui vasi prius probat: vel tēptat: vtrum vas sit mundum vel immunduz: sanum: vel corruptum: sic debet videre de se q̄ sacramentū altaris susceptarus est. Ista pbatio: vocat diiudicatio i codē capitulo. Ubi dicit apls. Si nosmetipsos iudicaremꝰ: nō vtiq; iudi. Inuēta vero immunditia. segtur: vt hō eaz abluat. Scōm est necessariuz vt homo se ipm abluat: Ad hēc. n. illotis accedere ad mēsam dñi: valde indecens est. Et in hoc peccant multū aliqui sacerdotes: qui quīm singulis diebus: bis manus corporis lauent: vt ad mensam corporalē accedāt: tamē ad mensam dñi in qua dominus presens: est z cui angeli assistunt: per vnum mensem accedunt manibus illotis. i. operibus: nō attendentes: qō dicitur in ps. Secundum puritatem manuum mearuz retribue mihi non scōm pluralitatem missarū: sed scōm puri. ma. re. dñs sacerdotibus. Ad istaz lotionem manuū pertinet: qō dicitur in. ps. Lauabo inter. i no. m. m: tc. ¶ Tertio necessarium est lumen fidei. Ad quod lumē sacerdos consideret virtutem sacramenti. vt scilz habeat fidem de effectu sacramenti illius: qui est collatio: vel augmentū gre Ad lumen etiaz illud debēt inspicere: que latent sub specie panis: z vini. Indecēs est talem mensam esse sine lumine. Et timere possunt qui habent ibi oculos obscuros: ne videātne mēsa illa fiat illis in laqueuz Ideo dicitur in. ps Emitte lucem tuam z veritatem tuam. Et post subditur. Introibo ad altare dei: ¶ Quarto necessariuz est fames de percipiendo effectum ipsius sacramenti. Quam famē: sacerdos nō habit nisi p humilitatē: z cogitādo defectꝰ suos se vacuum: z pauperez inuenerit. Fastidiosos: z plenos: non vult dñs saturare: sz esurientes: z sitientes. Unde Mat. v. Beati qui esu. z si. iu. q. i. satura. Et ista. iiij. sunt ex parte ipsiꝰ q dz cōficere. ¶ Ex parte veco cibi: q sumendꝰ ē. Primo necessaria ē pparatio. B Modꝰ aūt preparādi tangit. Exo. xij. Ubi sic legitur de agno paschali. Nō comedetis

ex eo crudū qđ: nec coctū qđ: nec coctum aqua: sed assuz tm̄ ignī. Crudū comedit ille: in quo ignis caritatis nō est. Coctuz aq̄ comedit: qui in delicijs vivit ad modū piscis in aqua. Assuz vo igne comedit q passionē dominicā: cui⁹ figura est sacramentuz illud: diligēter recolit: ita vt i meditatione eius exardescat ignis. Sed sunt nōnulli q in p̄paratione cibi corporalis quē sumpturi sunt: volūt p laborare a mane vsq̄ ad tertiā: sed in p̄paratione hui⁹ cibi spiritualis: nollēt laborare per dimidiam horam.

¶ Secdo necessaria sūt azimacū lactucis: agrestib⁹: cū quib⁹ agnus comedat. Incō suetū enim ē carnes crudas comedere. In lactucis agrestibus que amare sunt. dolor t amaritudo p peccatis itelligit: q debet esse in cōficiente. Un Aug. Panis iste est salus egris: quē lachrymefacit dulciorē. In azimis vo itelligunt opa. vt sūt elemosyne: orationes: t similia: q̄ debēt p̄cedere sumptionez dominici corporis. ¶ Tertio necessaria est diiudicatio dominici corporis: vt cū magna reuerētia recipiatur. De quo tangit apl̄s. i. ad Cori. xi. dicēs. Qui māducat t bibit indigne: iudiciū. i. damnationē sibi mādu. t bi. nō diiu. corpus xp̄i.

¶ Quarto necessaria est diligēs custodia post susceptionē: t p̄cipue os custodiendū est: in quo dominicū corpus susceptuz est. Si gs in pride vbi dūicuz corp⁹ impositū est: fetidū intū poneret: ifidelis iudicaret qualis ergo iudicādus ē ille: qui os suū in quo corpus recipit detractione vel ebrietate: vl̄ aliqua spurcitia polluit: cū spurcitia spūalis sit maior lōge imūdicia corpali. Ad hoc ptinere pōt qđ legit Prou. xxvij: Qui seruat ficū: comedet fructū ei⁹ ꝛc. De diiudicatiōe t custodia habet. xxiij. Proner. Ubi sic legitur. Quādo sederis vt comedas cū p̄ncipe: diligenter attende: que posita sunt ante faciem tuā. Ecce diiudicatio. Et subditur. Et statue cultrū in gutture tuo. Hoc pertinet ad custodiaz oris. In ore cultrū discretionis ponendum est. vbi non admittat homo in ore suo. vnde ip̄m possit inquinari. ¶ Ultimo necessariuz ē. vt in p̄fectiōe: forma tradita obserꝛet. Et ꝺ hoc habet i glo. sup illud Pe. ad Cori. xi. Quicūq̄ māducat hūc pa. ꝛc. ibi sic dicitur: Indign⁹ est q aliter celebrat: q̄ a xp̄o traditum sit: t qui non deuota mente accidit: vel in voluntate peccandi manens. ¶ In summa ergo colligi pōt: q ea que ptinent ad hoc q quis digne cōficiat: vel ptinent ad ip̄m cōficientem vel ad ip̄m cibum: q sumendus est: vel ad formam conficiendi. diuinitus traditaz. ¶ Ille vero q debet cōficere vel etiam cōmunicare: debz esse p̄paratus quasi transiturus de mundo isto ad patrem. Ad mensam enim dei accedere debet. sicut t ille qui moritur⁹ ē. Unde Exo. xi. precipitur: quod comedētes agnū paschalem: sint p̄parati ad eundum. Ubi sic legitur. Renes vestros accingite: t calciamenta in pe. ve. t baculus in ma. ve. Nec est forma hominis p̄parati ad eundum.

¶ Preter ista leguntur quedam alia in sacra scriptura: que ad dignitatem eius: qui debet conficere vel cōmunicare: pertinere videntur. Sicut est illud quod legit Gen. xiiij. De melchisedech q protulerit panē t vinuz Abraam regibus deuictis. Post victoriam enim peccatorum: attendenduz est ad altaris sacramentum. Ad idez pertinet. Exo. xij. Precipitur agnus paschalis tolli. x. die. in quo signatur q verus agnus post impletionem decalogi sumendus sit.

¶ Ea etiā que de sepultura domini in euāgelijs leguntur. indicāt nobis qualiter corpus dominicū sumendum sit. sepult⁹ enim est in monumento: in quo nundum quisq̄ positus fuerat. Non ponat ergo aliqs dominum vbi tam est diabolus: quia nulla xp̄i conuentio ad Belial. Recipiatur t in syndone mūda. i. puritate cordis. sicut Joseph legitur fecisse. Mat. penultimo. Assumit etiam myrram t aloem: que Nicodemus attulit. vt illud Johā. xix. Amaritudo contrictionis: t mortificatio carnis. Assumit vnguenta que mulieres parauerunt. idest opera que pertinent ad deuotionem dei t compassionem proximi.

¶ Qualiter sit p̄parandus sacerdos ad sumendum corpus xp̄i.

v Estes etiam sacerdotales istruūt nos circa idem. Preparatio enim q̄ facit qui celebraturus est sacras vestes indūendo significat qualiter debeat esse p̄paratus interius. Ad idem pertinet q leuitici. xvi. dicitur vbi sic legitur. Locutus est dominus ad Moy. t precepit ei dicens. Loquere ad Aaron fratrem tuuz: ne ingrediatur oi tempore sanctuariū ꝛc.

Et sub dit̃ur. Tunica linea vestiatur semoralibus lineis ꝛc. Nõ loquitur de q̃libet ingressu sacerdotis in sancta sanctoꝝ: sed de ingressu quo intrabat cum sanguine. Et ideo recte signific̃atur per hoc ingressus sacerdotis euãgelici: ad confectionem dominici corporis ꝛ sanguinis: ꝙ etiã videt̃ per hoc quod ibi dicitur. In nube apparebo super oraculũ. Quasi.n. in quadaz nube sacramenti appareto ds̃ sup altare. Nõ intret ergo sacerdos ad altare nisi tunicaz lineã habeat innocẽtie. vbi sit absq; pctõ odij. Et femoralia linea continentie: vt sit absq; peccato carnis. Et çonam lineã per sobrietatem: vt sit absq; ingluuie ventris. Et cydarim lineam per puritatẽ intentionis: vt sit absq; pctõ cupiditatis. Illoq; timere põt: ne morte moriat̃. ¶ Ad dignitatẽ eti i cõficiendi vel cõmunicãdi pertinet ꝙ legitur Exo.xij. Ubi sic dicit̃. Hec ẽ religio phase. Omis alienigena nõ cõmedet ex eo: omis aũt seruus empticij circũcidetur ꝛ sic comedet: aduena ꝛ mercenarius nõ comedẽt ex eo. ¶ Alienigena est qui filius diaboli est per imitationẽ: qui.s. est in certo pctõ mortali. Uñ Joh.viij. Uos ex patre.ve.d.estis. Peccator succedit diabolo: quasi patri in nomine ꝛ hereditate. vnde ds̃ dicit de iuda. vnus ex vobis diabolus est in hereditate. vnde Mat.xxv. discedite a me maledicti in ignẽ eternũ ꝛc. ¶ Seruus empticius est qui certis vicijs mortalibus vacat qui sanguine xp̃i efficaciter. redemptus esse videt̃ qui circũcidẽdus est: si agnũ verum vult sumere: vt linguã suam refrenet. ab illicitis ꝛ sobrie cibo ꝛ potu vtatur. superbiam etiã ornatus deponat. Non videtur enim securũ esse illi. qui eque superbus vult eẽ sicut ꝑus. detractor ꝛ gulosus: sicut p̃i accedere ad sacramentum altaris. ¶ Aduena est ille qui de nouo cõuersus est: cui nõ est securũ ad sacramẽtum altaris accedere. Sicut nõ cõsueuerũt ad secreta patrisfamilias statim admitti i quo non parum videntur errare multi i ecclesia: qui illos qui manserũt in peccato carnis per totũ annum: vsq; ad dominicam in ramis palmarum: de quibus certum est eis: ꝙ .x. annis vel plus deberent penitere ꝛ post tertiũ diem pasce ad peccatũ carnis redeunt: cõmunicant indifferenter: nõ attendentes ꝙ hoc legitur. aduena nõ edet ex eo. Et vocat interlinearis glo. aduenam illum: qui nuper venit ad fidẽ. nec adhuc firmus est. ¶ Mercenarius vero est: qui pro lucris tẽporalibus xp̃o seruit: q̃ agnũ verũ comedere non debet. Qd̃ valde male obseruatur in ecclesia dei.

¶ Detestationes contra eos qui indigne sumunt corpus xp̃i. Auctoritates ꝛ exempla ꝛ rationes.

Ostẽdo ostensum est in quib⁹ conficiendi dignitas attendat̃: subiungẽde sũt auctoritates: ꝛ rõnes ꝛ exẽpla q̃ valẽt ad detestationem hui⁹ pcti. ¶ Et primo valet ad hoc illud. Grego. de quolibet indigne officiẽte: vel sumẽte corp⁹ xp̃i: sicut de Juda dicit deus. Uerũtamen ecce manus tradentis: mecũ est in mensa. Sicut iudas tradidit xp̃m persecutoribꝰ. sic conficiens vel sumens corpus xp̃i indigne tradit eum. quantũ in se est demonibus dum ponit eum in loco qui est i potestate demonũ. ¶ Secũdo facit ad hoc illud Aug. Magis peccãt qui tradunt xp̃m peccatoribus mẽbris: q̃ q̃ tradiderunt eum crucifixoribus iudeis. ¶ Tertio facit ad hoc. ꝙ dicit Glo. super illũ locũ dederũt i escam meam fel. Ubi sic habetur. Hoc ad hoc cõtemptor facit sedentis in celo: ꝛ grauius peccat: q̃ qui crucifixus ambulantẽ in terra. Quod verum est ad minus: quo ad circunstantias multas. ¶ Prima est ꝙ indigne sumentes corpus xp̃i scienter: cõtumeliam xp̃o offerunt: q̃ deum verum omne eẽ credũt. deteriores in hoc iudeis: qui si cognouissẽt: nunq̃ dñm glorie crucifixissent. Unde non potest dñs rogare pro indigne sumẽtibus: sicut rogauit pro iudeis dicẽs. pater ignosce illis ꝛc. ¶ Secundo qr contemnit xp̃m regnantẽ: quẽ iudei cõtẽpserunt mortalem. Maior aũt contumelia ẽ: que infertur alicui in statu honoris: q̃ que infertur in statu humilitatis. Sic cõtumelia que ifertur alicui cũ miles est: maior ẽ q̃ que infert ei: cũ domicellis ẽ. ¶ Tertio quia contumelia crucifixionis. tantum semel a iudeis illata est. Ab indigne vero cõsentientibus vl̃ sumentibus quotidie infertur. ¶ Quarto quia vilitas: ꝛ macula culpe magis dño displicet: q̃ vilitas pene: quecunq; sit. Sed indigne sumẽtes corp⁹ xp̃i facit̃ quantum in se est: ad hoc ꝙ xp̃s polluatur sicut infra patebit. Ergo quan-

tum in se est: faciunt illud et. q magis displicet sibi: q fecerũt ei indet. Preterea q maiorẽ contumeliaz potest quis inferre domino suo: q si eum capiat: z in carcerẽ imundissimũ ponat: Non esset maior cõtumelia si eum occideret: z si esset maior dolor. Contumelia vero ista satis bene insinuatur. ad Heb. x. Ubi cõculcatio vocat Sic enim ibi legitur. Irritam faciens qs legem Moy. sine vlla miseratione: duob⁹ aut tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia: qui filiuz dei cõculcauerit. Ubi dicit glo. Christuz cõculcat. qui libere peccat absq timore z penitentia: z indigne euz percipit. Idẽ etiam insinuatur nobis. Jo. xiij. vbi dicit. Qui manducat panẽ meũ: leuabit contra me calcaneũ suum. Calcaneo conculcatio fit. Et vbi nos habemus in ps. Magnificauit super me supplantationẽ. Alia littera hz. ampliauit super me calcaneũ suum idest erexit pedẽ vt me cõculcaret. Ad detestationẽ etiã huius peccati facit quod legitur. i. ad Cor. xi. Quicũq mandu. hũc pa. z bibit cal. dei indi. reus erit cor. z san. dñi. Ibi dicit glo. Reus erit ac si xpm occideret. Si aliqs qui fidẽ habet: sciret se xpz semel crucifixisse. ipse vellet nudis pedib⁹ per mundũ toto tẽpore vite sue penitẽtiaz agere: quid ergo deberent facere illi q totiens cõmiserunt peccatũ simile illi peccato. Itez dicit Ambro. Qui indigne sumit christũ: ac si interficiat idez est. Talis iterũ xpm crucifigit iuxta illud ad Hebre. vi. Rursum crucifigentes filium dei zc. Ipsi cruci. contumelie: quãtuz in se est xpm itẽ affligũt eum ostentui habẽtes. i. derisioni. Illudũt enim ei: duz simulant se eũ adorare quez in veritate inhonorãt. vñ põt xps dicere. Super dolorem vul. m. ad. di. Tales quantuz in se est. corpus xpi polluũt. vnde Mal. i. dicit dens exercituũ. Ad vos oẽs o sacerdotes qui despicitis nomẽ meum: z dixistis in quo despeximus. no. t. z subdit. Offertis super altare meũ pa. pol. vbi dicit glo. Panẽ. i. corpus xpi polluit: q indignus accedit ad altare: z ad mensã dñi talis sordidus z excõmunicatus: corpus xpi osculatur. Et de excõmunicatione ei⁹ Pe. ad Cor. vltimo dicit. Si qs nõ amat dñz nostrũ ieſuz xpm: anathema sit. Ad aliud vero ptinet: qđ dicit qdaz sanct⁹. indigne cuilibet conficienti. Quomodo labijs illis oscularis filiuz virginis: quib⁹ osculatus es labia meretricis. Attendere debẽt tales etiã formã verboz qua xps monet eum: vt aduertat hoc esse corpus suũ qđ sic cõtractat. Hoc inquit est corpus meũ: super qđ os tuũ feridũ aperis: qui cũ sis fera pessima devorare presumis: qđ ydolotitũ facis q cani vel porco apponis: in cuius faciez expuis: in lutum plateaz pijcis. ¶ Ad primũ potest referri quod dicit in ps. Os peccatoris z os mallgni super me. apertũ est. Hoc vere põt dicere xps: qñ indigne cõficiens: os aperit ad sumendum ipm. ¶ Ad 5m põt referri q dicit Jacob Gen. xxxvij. Fera pessima comedit eum. ¶ Tertio de corpore xpi ydolotitũ facit g, excupiditate celebrare presumit. Cani vel porco illud apponit qui illud assumit: cũ porcus sit p luxuriaz: immo porco imundo: vel canis per detractionem. Unde videtur dicere illud: q dicit glo. ad Dauid. i. Re. vij. Veni inquit ad me: z dabo carnes tuas volatilibus celi: z bestijs terre: cum ipse sit volatile celi per superbiã: z bestia terre per cupiditatez z auariciam. Ad duo vero vltima pertinet q dicit quidam sanctus. Sacerdos luxuria inquinatus: iuxta filiuz virginis. ponit ydolum veneris: z duz sanctam faciem benedicit: quasi in facie eius spuit. z dum sumit filiũ dei. quasi in lutũ plateaz proijcit cum de sarracenis dicatur. Deus venerunt gentes in hereditatem tuam. zc. De indigne conficientibus. potest amplius dici. scilicet q polluerunt filium sanctum suuz 5 Ad magnitudinem etiam contumelie. facit hoc: q indigne cõficientes. domino cõtumelias inferunt. quasi coram omni curia sua congregata. Adest enim ibi deus: adsunt homines z angeli. Unde Grego. Quis fidelius dubiũ habere possit in ipa. immolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri: atq in illo ministerio ieſu christi. angelorum choros adesse: summis ima sociari. terrena celestibus iungi. Ad magnitudinem etiam cõtumelie facit hoc q tales inferunt contumeliam domino in propria domo eius. Unde Jere. xij. Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa. Preter predicta sũt etiaz quattuor que faciũt ad detestationẽ hui⁹ peccati. ¶ Primum est magna ingratitu

do que est ibi. Uenit enꝫ diuina mateſtas viſitare homines in ſacramẽto altaris. Et hoc eſt cum plenitudine cariſmatũ Unde euchariſtia vocatur ſacramentuꝫ illud: ⁊ miſer homo non timet contumeliã ei inferre: quã pro poſſe ſuo debuit honorare. Satis admirari poſſumus in hac parte bonitatem diuinã: ⁊ peruerſitatem humanam. Quid eſt homo ait. Dauid: qꝫ magnificas eum? Et etiam latrones illis ad quoꝫ mẽſam cõmedũt ſeruant fidem per annũm. Indigne vero conficiẽs: vel cõmunicans in ipa menſa: ad quam cum domino commedit ei contumeliã facit. Unde põt bene dici de domino illud. Eccleſiaſtes. xxix. Paſcet ⁊ portabit ingratos ⁊ ad huc amara audiet. Ad magnitudinem ingratitudinis facit hoc qꝫ i ſacramẽto illo: mors domini figuratur. vnde. i. ad Corinthio. vndecimo. Quocienſcunqꝫ mãducabitis panem hunc ⁊ calicem bibetis mortẽ domini annunciabitis. Magna vero ingratitudo eſt: aliquam ei contumeliam inferre quez recordatur mortuuꝫ pro ſuo amore. ¶ Secundo facit ad deteſtationẽ huius peccati hoc quod indigne conficientes: ⁊ cõmunicantes infeliciores videtur eſſe ceteris peccatoribus. Ipſum enim ſummum bonuꝫ eis eſt noxium: ⁊ ex ipſa vita morũtur; ⁊ ex ipſo antidoto incurrunt infirmitatẽ ad mortem. Quis locus curationi quãdo qꝫ curare debuit hominem interfecit. Unde in libro proſperi. Sacramentũ ſumme pietatis ſibi in iudicium ſumit indignus. Bonũ eſſe non poteſt male accipienti: quod bonũ eſt. ¶ Tertio facit ad deteſtationem huius peccati pena qua dominus accipit etiam in pſenti de indigne ſumẽtibus corpus chriſti. Unde prime ad Corinthio vndecimo. Poſtquã dixit apoſtol⁹. Qui mãducat meã carnem ⁊ bibit me. ſangui. ⁊c. ſubditur. Ideo item vos multi infirmi: ⁊ imbe. ⁊c. Exponit Gloſa. Infirmi ſed⁹ imbecilles longis valitudinibus: ideſt infirmitatibus ⁊ dormiũt morte corpis. Legit etiam in libro paſcalij qꝫ quicũqꝫ indigne cõmunicat niſi bonitas chriſti: cuius iudicio pendent omnia: gladiũ ſuſpenderet: ⁊ temporalẽ mortem vt penitrat: remoueret ab angelis ad hoc poſitis perimeret. Nec mirũ: ſi enim pro morte chriſti: gẽs indeorũ deſtrui debuit: ⁊ peccatũ indigne conficientium ſimile eſt: peccato eorũ. qui crucifixerunt chriſtũ vt patus oſtẽſum eſt iuſtiſſime poſſent tales a domino corripi ⁊ interfici. ¶ Ultimo factũ ad deteſtationem huius peccati diuerſa exempla. Et de multis pauca ponamus. Johãnes baptiſta in vtero matris ſanctificatus a puericia in heremo conuerſatus: ⁊ inuitatus a domino: timuit tangere verticem domini ipſis angelis reuerend⁹. ⁊ tremend⁹. Unde cãtat eccleſia de eo. Baptiſta contremuit. ⁊ nõ audet tangere ſanctum dei verticem: ſed clamat cum tremore. Sanctifica me ſalnator. Quomodo ergo aliquis immundus non timet ſumere totum corpus iã glorificatum. Item beata Maria Magdalẽa que tanto feruore dominum diligebat: ⁊ tam deuote ei viuo: ⁊ mortuo ei ſeruiebat. non eſt permiſſa tangere etiam pedes domini: eo qꝫ non crederet filiũ ſimilẽ eẽ patri ⁊ equalem. Item beatus Marcus ſibi abſcidit policez: vt reprobus eſſet ſacerdotio tantuꝫ reuerebatur domini corporis confectionez. Et quidam ſenior inter heremitas: cum ab illis eligeretur in ſacerdotẽ ⁊ ab epiſcopo egypti eſſet ordinatus ait. Ego licet ſim ſacerdos in vita tamen mea non cõficiam. Legitur etiam ſecũdo Regum ſexto. De Oza. qꝫ cum bobus recalcitrãtibus: archa declinaretur: extendit manum ſuam: ⁊ tenuit eam ⁊ iratus dñs indignatiõe cõtra Ozam percuſſit eum ſuper temeritate: qui mortu⁹ eſt ibi tradũt hebrei quod ea nocte dormierat cum vxore. Si Oza mortu⁹ eſt a dño qꝫ preſumpſit tãgere archã: que erat figura dñici corporis cũ ea nocte iacuiſſet cuꝫ propria vxore. Quid meretur ille: qui iacuit cum ſua cõcubina ⁊ tamen ipm verũ corp⁹ dominj tenere: ⁊ ſumere preſumpſit. Item legit. i. Re. vi. qꝫ Bethſamite percuſſi ſunt a domino eo qꝫ vidiſſent archaꝫ domini ⁊ percuſſi ſunt. lxx. viri ⁊. v. milia plebis. Si tot homines percuſſi ſunt qꝫ attentauerũt archam domini qꝫ eis erat prohibitũ. ſ. videre archam domini nudam qd meretur illi: qui attẽtant aliqd: cõtra corp⁹ domini qꝫ eis prohibitũ eſt. Preterea. Maria egiptiaca penitẽtiaꝫ agens in deſerto: ſemel hoc ſacramẽtõ ſuſcepit a zozima heremita loci illi⁹: ⁊ iꝫ ſinigulis dieb⁹ fuerit lachrimata: tamen tunc ap̃li⁹ quaſi vſqꝫ ad effuſionẽ oculoꝫ. Legi

tur ẽt Math.viij.q̃ centurio dixit domino.dicenti sibi:tegoue.ꝛ cu.Domine nõ sũ dignus.vt int.s.t.m.Et Luc.v.Legitur q̃ Petr⁹ dixerit domino. Exi a me domine q̃ homo peccator sum. Legitur etiam.iij. Exo.Cũ apparuisset dñs in rubo Moy. q̃ dixit dñs ei. Solue calciamentũ de pede tuo:locus enim in quo stas:terra sancta ẽ Sic qum adest dñs in sacramento omne monticinum remouendum est.

¶ De peccato eorum qui non curant communicare.

Post peccatum eor:qui indigne conficiunt:ꝛ coicant. dicendum est de duobus peccatis:que videñ esse annexa huic peccato.s.de peccato eor:q nũq̃ curant coicare:ꝛ de peccato eor q̃ postq̃ deum in sacramento altaris susceperunt: per peccatum mortale eum a se expellunt Ad detest. vero primi peccati:triplex testimoniũ scripture põt adduci.¶ Primũ ẽ in veteri lege. Numeri.ix.'Ubi sic legitur. Homo qui fuerit immundus:super anima sine in via procul faciat phase. domino mense secũdo. Si ãt mundus est,quasi in itinere non fuit:ꝛ tamen nõ fecit phase exterminabitur aia illa de populis suis. Immũdus super animam dicebatur ille: q̃ immundus erat ex tactu mortui.¶ Secundum testamentũ est in noua lege. Jo. vi.vbi dicit dominus. Nisi manducaueritis carnẽ.s.hominis ꝛc. ¶ Tertiũ est constitutio ecclesie que dicit:q̃ postq̃ quilibet ad annos discretionis peruenerit: saltem semel in anno confiteatur oia peccata sua ꝛ suscipiat reuerenter ad minus in pasca eucharistie sacramentum:nisi forte de cõsilio proprij sacerdotis:ob aliquã ratõnabilem causam:ad tempus:ab eius perceptione duxerit abstinendum. Aliogn ꝛ viuens ab ingressu eccle.arceatur:ꝛ mortẽs xp̃iana careat sepultura Multum ãt dolere debet ille:q̃ non coicat saltem semel in anno.¶ Primo debet eẽ ei cã doloris.hoc q̃ deum multum offendit. Non.n.parum offenditur deus:quando a suis negatur ei hospitiũ semel in anno:in q̃bus dz habere continuũ hospitiũ. Quod autem deus ex hoc multũ offendatur. potest ostendi per ℟ quod dicit. Luc.x.de his:q̃ nõ essent recepturi discipulos eius.Dico vobis:q̃ sodomis erit remissius in.d.i.ꝛc. Si tãtũ offenditur deus. q̃n discipuli eius non suscipiuntur:q̃tum credendum est offendi q̃n sibi ipsi hospitium negatur:ꝛ precipue q̃ a suis.Unde Johan.i.In propria venit:ꝛ s.e.non ꝛc.Qui dño hospitium negant timere possunt ne dicatur illis.verbum illũ Mat.xxv.Discedite a me.m.in ignem eternum ꝛc.Et subditur:hospes eram ꝛc.Timere etiam possunt:ne accidat eis:sicut sodomis:qui in hospitales erant.quos ignis ꝛ sulphur succendit. Unde Origines Domos.hospitales.ingressi sunt angeli.s.Abraam:ꝛ Loth.Domos vero hospitibus clausas:ignis ꝛ sulphur succendit. talem vindictam solebant. Isa.ꝛ Jo. sumere de samaritanis:qui nuncios xp̃i non susceperant.Luc.ix.Unde dixerunt dño. Uis dicamus vt ignis dei descendat de celo:ꝛ cõsumat eos ꝛc.¶ Secundo debet dolere de indignitate sua.Sunt quidam:qui sibi applaudunt dicentes:q̃ melius est corpus christi ñ sumere,q̃ indigne sumere. Quibus dicimus:q̃ in hoc bene faciunt.q̃n non sumunt indigne:quia non est bonum sumere panem filiorum:immo ꝛ angelorum:ꝛ dare canibus:tñ dolere debent . q̃ canes se inueniunt:qui filij dei esse debent.Dolere etiam deberet de hoc:q̃ vident se eẽ vasa mortis ꝛ ire:ꝛ receptacula immunditie qui deberent esse receptacula gratie:ꝛ vite.De homine qui in se indifferenter sordes peccatorum p̃cipit. dño vero preparare locum negligit. Postq̃ dicit illud verbũ q̃ legitur.viij. Osee. Israel factus est quasi immundus vas in nationibus:israel est christianus:qui per finem videt deum verus christianus debet dicere illud. Dauid si dedero somnum oculis.m.ꝛ pal.m.ꝛc. donec inueniã locũ domino.supple male mihi accidat.¶ Tertio posset dolere qui semel in anno saltem non communicat: illud non facit:q̃ precepit discipulis suis. Quum recessurus erat ab eis: volens illũ maxime infigi memorie eorum:Hoc facite inquit in.m.cõ. Hoc quasi signum sui amoris.reliquit dominus ecclesie sue. Et ve illi qui non habet memoriale a tanto amico sibi relictum.¶ Quarto posset dolere talis de diuina penitentia: vbi.n.est dei absentia adest dyaboli penitentia.¶ Quito dolere posset:quia fraudatur vtilitate: que consequitur ex aduentu domini in sũ

quod hospitiuz. Non.n.est aduentus eius sbsq magna vtilitate. vnde cum zacheus deum in suo hospitio recepisset: audiuit a domino hodie: salus huic domui facta est vt legitur. Luc. xix. Raab etiam saluata ē: qz suscepit: nūtios dñi vt legit Jos. vi. Et vidua q ēt elīa suscepit ñ defecit ei farina z oleū non est iminutū: vt legitur. in. iij. Re. xvij. Si adeo vtile fuit: seruos dei in hospitio recepisse: q̄ vtile est credendum esse: ip suz dominū in hospitio suo recepisse? Nō modica securitas est: talem socīū habere: vnde Danid. Si ābulauero in me. u. mor. nō. t. m. q. tu. m. es. Et iterum. Dominus p tector vite me. Et subditur. Si consurgāt aduersus. mī. ca. zc. De illo vero: qui deum non suscipit: potest intelligi illud ecclesiastes. iij. Ue soli: q: si ceciderit zc. Talis. Qū mēsa altaris indigno sit: mēsa ēt celesti idigna ē. Et qū dño hospitiū negauerit merito ianua celestis regni ei clausa erit.

¶ De eo qui potius suscepționem corporis christi non se custodit: sed per peccatuz mortale deum a se repellunt.

Equitur de peccato eoz qui domi-
s num quem susceperunt per peccatū mortale: a se expellunt. Cuius peccati magnitudo potest ostendi multipliciter ¶ Primo qz turpius ejcitur: q̄ non admittitur hospes. Si. n. tū peccatum est negare dño hospitium: manifestuz ē valde magnum esse peccatum: cum iam susceptum expellere ab hospitio suo. ¶ Secūdo pōt ostendi ma. huius peccati per hoc: q talis similis ē. Jude. qui postq̄ ad mensaz dñi cōmederat: cū tradidit hostibus suis. Etiā latrones timent contumeliam inferre eis: ad quorum mensam cōmederunt. De tali potest intelligi illud. Ecclesiastici. vi. Est amicus socius mense zc. Talis etiaz simi les sūt iudeis: qui in die que dicitur dominica in ramis palmarum: christum honorifice susceperunt: z post eum eiecerūt cū contumelia magna. Sunt autem aliqui q vij. ebdomadis hospitium christo preparant: postq̄ vero susceperunt eum: nullam reuerentiaz ei exhibēt. immo tot contumelias ei inferunt q. eum faciunt inde exire. ¶ Venturo magnam reuerentiam exhibēt presenti vero nullam: vnde Ber. admiras dicit. Quid minus presenti q̄ venturo debet? Quid minus reuerentie tempore resurrectionis: q̄ passionis exigitur. Tales etiam ad modum iudeorum. Barrabam latronem filio dei preponendo: filium dei a se expellunt: z infernalem latronem introducunt. Expellunt euz: qui eos protegebat: z introducunt qui eosq iugulet. vnde Jo. x. Fur non venit: nisi vt furetur z macter: z perdat. Quantum autez displiceat deo hoc peccatum. innuit dominus in ps. Dicens. Si inimicus meus maledixisset mihi. su. vtiq. Tu vero homo. u. d. meus. z no. z meus: q si. m. d. ca. ci. Et subditur veniet mors super illos: z de in fer. viuen. Et alibi homo qui edebat pa. m. ma. super m. sup. Et subditur. Domine resuscita me: z re. eis.

¶ De vitio pprietatis in religiosis. xvij. A

Equitur de vitio proprietatis: que ē
s in viris religiosis. Ad cuius peccati detestationem possumus ponere. xij Exempla. ¶ Primum est in Gñ. xix. Ubi legitur. q vxor. Loth. post se respiciens versa est in statuam salis: vir religiosus tunc post se recipit: quando diuitias huius mūdi quas dimisit: concupiscit. Statua corpus est sine spiritu: vnde claustralis tunc statua efficitur: quādo solo corpore in claustro conuersatur: corde vero immundo. Statua etiam habet similitudinem hominis: z non est homo. Sic z talis: similitudinez habet monachi: z non ē monachus. Notabile enim est: q vxor. Loth. versa est in statuam salis: quia talis Monachus exemplo suo alios condit. Sed sibi vtilis non est. Hoc exemplum reuocat dominus ad memoriaz. Luc. ix. Dicens. Nemo mittens manum. s. ad a. zc. Idem. Memores estote vxoris Loth. Ad idem pertinet: q legitur Secunde. Petri secunda. ¶ Secūdum exemplum est: in Genesi. xxxi. Ubi legitur. Rachel. fuisse furatam idola. Laban. laban. candidatio interpretatus. fine candidus: z significat mundum. q quēdam candidēte. habet exterius. Ra. vero virum contemplativum figurat. Ra. ergo idola furatur. quando claustrales diuitias huius mundi amore amplectitur. Notabile vero est. q Jacob tanta pena iudicauit esse puniendum q̄ hoc fecisset. Sit enim Apud enim quēcūq̄ inueneris zc. Notabiliter etiam diuitie. quas claustrales illicite possident. idola vocātur. Et quia inutiles sunt eis. sicut aurum. z argentum idolorū inutilia idolatris sunt. Et quia fidez z spē

ꝛ amorez: que in solo deo ponere debēt in pecunia ponunt. vnde nec veraz fidem habent. nec veram spē. nec veram caritatem ¶ Primum patet per hoc. ꝙ dicit. Aug. Qui veram fidem hz de deo. non cupit in hijs miseriis omnes fieri. Non enim plus ē mundus. q̄ deus. De spe vero: idem potest ostendi. ꝙ dicit Augu. Quod de deo despe rare est spē in creaturis posuisse. Proprietarius. fiduciam quā debet ponere in deo ponit in mundo. dum in diuitijs suis confidit. fallunt eum diuitie ꝛ ipse in infernuz corruit iuxta illud. Prouerbi. Qui confidit in diuitijs corruet. Amorem etiaz. qui in solo deo ponendus est. ponunt proprietarij in pecunia. Amant enīz pecuniaz plꝰ q̄ deuz. Quod patet ex hoc. quod quū ipsi non possint habere simul deum. ꝛ pecuniam potius eligunt amittere deum: q̄ pecuniam secū duz illud. Deus est vnusquisq; ꝙ ceteris diligit. sicut superius ostēsuz est pecunia igitur proprietarij est deus eiꝰ Unde ipsa idolatra est. ¶ Tertium exemplum est. Exo. xvi. Ubi dominus qui prouisor erat filioz israel. noluit de manna. ꝙ aliquis eoz in mane relinqueret: qui nō audierunt eum sed reseruauerunt inde: ꝛ ꝙ ē reseruatū computruit. ¶ Quartū exēplum est in Josue. vij. Ubi legitur ꝙ cum prohibuisset dominus: ne aliquis reciperet de anathemate. Jerico. Achor tamen tulit inde clamidem coccineam: ꝛ regulā aureā. ec. ficlos argenti. Jerico: ꝙ interpretatur mundum istum: qui mutabilis est admodum lune. Anathema debet esse viris claustralibus. Sed sunt aliqui: qui de anathemate furantur cum Achor: dum pecuniam sibi prohibitam volunt. In illis vero tribꝰ: que furatus est. Achor tres speties proprietatis figuratur. In regula aurea: intelligitur proprietas interior: ꝛ proprietas sensus: ꝛ volūtatis. In auro enim propter splendorem sapientia solet intelligi. Regula vero: que a regnando dicitur: pertinet ad voluntatem: que habet regnum ꝛ imperium in homine. In pallio vero coccineo intelligitur conuersatio exterior: habens peccatuz. In coccineo. n. peccatum intelligitur. Unde Isa. i. Si fuerint peccata vestra: tanq̄ coc. ꝛc. Palliuz ergo claustralis furatur coccineum quando aliquid retinet de conuersatione seculari: vel in habitu. vel in tonsura: vel in alio tali. Notabiliter aūt dicitur ibi palliuz valde bonum. Multis enim claustralibus videtur valde bona secularis conuersatio. Hoc est palliū illud: de quo legitur in canticis. Tullerunt pallium. m. cu. m. Quicq; autē notabilia sunt: in exēplo isto. ¶ Primum est hoc: qꝺ dñs dixit filijs Israel. Nō ero inquit vltra vobiscū: donec conterratis eū: qui huiusmodi sceleris reus est. in quo innuitur: ꝙ contra totam vnā abbatiā: q̄ quoq; dominus iratus sit: pp proprietariuz quem tollerant. Unde oēs qui sunt in aliqua tali religione debent illum persequi: q̄ sciunt proprietarium esse. ¶ Secūdū vero ibi legitur. Anathema in medio tui israel est: non poteris stare coraꝫ hostibus tuis donec deleatur ex te: qui contaminatus est hoc scelere. In quo verbo innuitur. quod propter illud peccatum: potestatē habebat diabolus precipitandi claustrales in multa alia peccata. ¶ Tertium notabile est: ꝙ ea que Achor furatus est: non ꝓfuerunt ei Nullum. n. lucrum habuit inde nisi peccatum: ꝛ penam peccati. In terra ea abscondit: ꝛ cum moriturus erat: ea manifestauit Sic proprietarij: sepe aliud lucrū non reportant de pecunia sua: nisi ꝙ custos ē dū viuit: ꝛ in morte manifestat ea. ¶ Quartū notabile est: ꝙ legitur dixisse. Josue ibi: q̄ turbasti nos exturbet te dñs in die hac: In quo innuitur ꝙ propter turbationē ꝓ prietarij: non debent dimitti: quin ei ꝓprium auferatur. ¶ Quintū notabile ē: ꝙ ībitur. Lapidauitq; eum omnis populus. israel ꝛ cuncta que illius erant igne consumpta sunt: In igne intelligitur magnus zelus: quem debet habere claustrales contra illud vitium. In lapidibus vero intelligitur increpationes quibus lapidandus est proprietarius. ¶ Quintum exemplum est de Juda: qui in congregatione ,deum loculos habuit: qui figuram tenet proprietariorum. Notabile vero est in exemplo isto ꝙ amor lucri: occasio fuit. Inde tot: ꝛ tantorum malorum: ꝛ tamen paruam: vel nullam ibi vtilitatem habuit. Pecuniam enim ductus: retulit. xxx ar. ꝛ nunquā commedit: vel bibit inde. Sic proprietarij multa mala cōmittunt: vt pecuniā habeant. ꝛ quandoq; nullam vtilitatē inde cōsequunt. ¶ Sextū exemplū ē isto. p. Re.

xv. Ubi legitur: qđ dñs phibuit Saul ne de rebus Amalech aliud ꝯcupisceret ⁊ nō obediuit saul. imo reseruata sunt meliora de oubus ⁊ armētis: ⁊ a deo offensus fuit domin⁹: vt de causa hac regnū auferret ei. ¶ Septimus exemplū est. ij. Machab. xij. Ubi legitur ꝙ Judas Machabeus venit quadā die: vt tolleret corpora quorūdam de suis: qui prostrati fuerāt in bello: volens ponere ea in sepulchris paternis: ⁊ inuenerunt sub tunicis interfectorus de denarijs ydolor: a qbus lex phibet iudeos. Oibus manifestus est hanc cām eos corruisse. Si enim tales qui pfectiones non pmiserant deus morte puniuit: ob hoc ꝙ acceperant denarios sibi a lege phibitos: quanta pena dignū est peccatū illud inter perfectos viros. Octauū exemplus est in Anania ⁊ saphira vxore eius: qui fuerunt primi proprietarij. qui ppter peccatū illud mor. subita. interfecti sunt vt legitur. Actuū. v.

¶ Nonus est in vitis patrum de quodam hortulano: qui omnia dabat in elemosynas: que de labore suo acquirebat: preter tenuem victus. Tandem subgestum est ei inspiratione spiritus maligni: vt aliquam pecuniā colligeret: q̄ cū senesceret. vel egrotaret posset expēdere. Et fecit. Sic cōtigit aūt eū infirmari in pede: ⁊ expendit ꝯgd habebat in medicis: ⁊ curari non potuit. Tandem vnus ex peritis medicis dixit eū nō posse curari: nisi per pedis abscisionē. Et cum die sequenti medicus allatus⁹ eēt instrumenta ad pedem abscidendum: nocte p̄cedente hortulan⁹ penituit: de nūmis collectis: ⁊ qđ dederat paupib⁹: ⁊ astitit ei statim angelus domini dicens. Ubi sunt nummi quos collegisti: ⁊ vbi spes q̄ habuisti: qui quum peniteret: ⁊ misericordiā petens. Angelus domini tetigit pedē ei⁹: ⁊ sanatus est: in mane vero medicus veniens inuenit hortulanum in horto sanatū: atq; operantem ⁊ glorificantē deum. ¶ Decimum exemplum est de quodā fratre: qui renunciās seculo: ⁊ dans sua pauperibus: venit ad abbatē Antonīū: quedā tñ sibi retinuit. Qđ quū cōperisset Antonius: dixit. Si vis monachus esse vade et cōpara tibi carnes: ⁊ impone corpori tuo nudo: ⁊ sic veni ad me. Qui cū hoc fecisset: tāc canes q̄ anes corp⁹ ei⁹ propter carnes raptēdas dentibus ⁊ vnguibus dilaniauerunt: ⁊ sic dilaceratus venit ad Antonium. Cui Antonius. Quicūq; renūciaueris seculo: ⁊ vult ad hoc habere pecuniam sic a demonib⁹ lacerabitur. ¶ Undecimū exemplū est de quodā fratre: qui reseruauit sibi duos aureos. Et cū infirmitate penitentia ductus manifestasset hoc. Greg. noluit tamē. Greg. parcere ei quin ⁊ infirmū: ⁊ mortuū puniret. Subtraxit enim ei in infirmitate visitationē fratrum: ⁊ post mortem voluit eum multis diebus carere christiana sepultura: exemplo suo docens prelatos ecclesie: quantū zelū debeant habere cōtra illud peccatū. ¶ Duodecimum exemplū est in vitis patrū de quodaꝫ qui erat heremita in egypto: cui diabol⁹ ostēdit magnuꝫ thesauꝝ sub terra: qui fuerat Pharaonis. Cui iste rūdit. Pecunia tua tecū sit in pditione. In hoc ꝙ diabol⁹ thesaurum illud ostēdebat heremite. satis apparet: quantū diabolo placet: viros perfectos habere diuitias: ⁊ per cōsequēs quantum deo displiceat.

¶ De. xij. stulticijs religiosi pprietarij.

e Ecūdo possunt valere ad detestationē huius peccati. xij: stulticie. quibus ostenditur laborare pprietarius.

Prima est: ꝙ ipse est valde fatuus mercator. Similis est enim homini negociatori. querēti. bo. mar. Inuenta aūt. v. bo. mar. va. ⁊ ven. oia que habet: ⁊ e. eam. Demuꝫ vero eam margaritā illam cōculcat: ⁊ pro nihilo dat. Margarita ista deus est: pro q̄ claustralis: quodāmodo totū mundus dedit etiam seipsum: quem quasi pro nihilo dat: quum pro aliqua re temporali deum amittit. Ad cumulū etiā huius stulticie accidit: ꝙ eandē margaritā nō cessat quotidie emere. s. vigilijs. ieunijs: ⁊ orationib⁹: cū tamē in tali statu: nullo p̄cio possit eam cōparare. ¶ Scda stultitia est: ꝙ cuꝫ dñs eripuit eū de naufragio huius seculi: ⁊ q̄si collocauerit eū in loco tuto. i. in naui religionis: ipse furtiue aliquātulū de mari nauī ponit: in quo ipse se submergit. vñ accidit ei: sicut barbari dixerūt accidisse Paulo. Act. xxviij. Cū euasisset de naufragio: ⁊ adhesit vipa manui ei⁹. Uticq; homicida ē hō hic: dixerūt ipsi. Qui cū euaserit de mari: vitio nō finit eū viuere. ¶ Tertia stultitia est: ꝙ cum ipse iam mortuus sit: tamen timet fame mori: cum solam vitam eter-

nam deberet querere. a mortuis enim sola vita eterna queritur. Ipse tamen a deo cupidus est vt cupiditate acquirendi sui efficiatur. Sed monstro similis est auaricia senis: sicut seneca dicit quid. Quid est dicendum de auaricia mortui. religiosi dñr mundo mortui. ō morte illa legitur ad Colo. iij. Mortui enim estis ⁊ vita vestra ⁊c. De morte etiã ista legitur in vitis patrum ꝙ cum quidam senator reliquisset abbati arsenio magnã hereditatẽ: ⁊ delatũ fuisset ad eum testamentũ: ipse ait. Ego prius mortuus sum q̃ ille. Ipse aũt modo mortuus est quomodo me fecit heredem. Et remisit testamentum nihil accipiens.

¶ Quarta stultitia est ꝙ ipe in loco salutionis: facit sibi locum perditionis. vnde quam spiritualit modo potest dici filiꝰ pditionis: sicut ⁊ iudas. vnde dominus. Nemo perijt ex vobis nisi filius perditionis: qui cuz saluatore ⁊ cum societate: in qua soli saluandi erant: ipse solus se perdidit.

¶ Quinta stultitia est ꝙ videtur habere magnam voluntatẽ ꝙ furetur: ⁊ per cõsequens ꝙ suspendatur qui vendidit sua: et dedit pauperibus: vt in monasterio furaretꝰ aliena. ¶ Sexta stultitia est ꝙ ipse locum illum quez declinant: etiam homines scelerati: ne scelera sua ibi cõmittant: ipse itrat vt ibi malam vitam ducat. Et qui cauebat sibi a furto in seculo: nõ timet furari in loco sãcto. De quo videtur ammirari dominus. In Je. dicens. Quid est: ꝙ dilectus meus facit in domo mea scelera multa.

¶ Septima stultitia est ꝙ cum dñs ab eo remouerit iram suã ipe non conat ad hoc ꝙ habeat de ipsa aliqd. Ira domini effusa est super abundantiã diuitiarũ. vnde legitur Apoc. xv. Quot angelus effudit fialaz suam in illud magnuz flumen Eufraten. Aqua ira liberatur: qui mundo renũciat. Sed proprietarius de ira ista vult habere diuitias vel possidere. vnde Jaco. vltimo dicit de diuitibus. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. ibi dicit glo. Nescit miser thesaurũ ire cũ thesauro pecunie: pariter cumulari. ¶ Octaua stultitia est: ꝙ ipse aliena colligit: ⁊ propria negligit. De hijs que propria esse nõ possũt vult facere sibi ppriuz: ⁊ iusto dei iudicio amittit omne proprijũ. Aliena nobis sunt temporalia ista: sicut ostensum est pri: qz

fm Ambro. Non sunt hominis bona: que secum fere non potest. Nõ possunt eẽ propria: cum sint separabilia. q̃ oũ ꝓprietarꝰ colligit: ⁊ sibi appropriare querit: ipse esse ꝓpriuz amittit. ¶ Primo amittit ꝓpriuz deꝰ: cuius ꝓprium est misereri ⁊: parcere. Quia iuxta verbum Ber. Monacho habenti ꝓpriuz negabit deus suũ proprium. Nec est parua amissio ista homini peccatori. Secundo amittit seipsum: quia sic cõmuniter dicitur: ⁊ vere est. Monachus habens de proprio obolũz: non valet obolum. Tertio amittit bona interiora: que proprie possunt dici nostra: sicut ostensuz est ꝓus. Quarta vero amittit bona eterna. que proprie possunt dici nostra: q̃ non possunt homini auferri. Nona stultitia est: ꝙ ipse facit sua preciosiora seipso. Cum enim deo se dederit: sua tamen dare non vult: cum tamen de iure se vando. sua dederit. vnde non debet se excusare per ignorantiam. Jus enim naturale videt dictare et: ꝙ cuz ipse seipsum a se alienauerit: ꝙ nihil proprium habere possunt. Proprietarius ꝙ plus est: pro eo ꝙ minus amittat. Cuz enim seipsum deo dederit: nõ est ista oblatio deo accepta pro illa modica pecunia: quã retineret ex quo se deo dedit ipe deberet ꝓuidẽtiã suã ei relinq̃re. Decima stultitia est: ꝙ ipse de scala celi fecit scalam inferni. Immo cũ tam multos gradus in scala celi ascẽderit: ipse precipitare vult se: ⁊ quasi saltare in infernum. Scala celi est crux religionis. De qua scala legit Gene. xxviij. Quod Jacob vidit in somnis scalã stantem super terrã ⁊ cacumen eiꝰ tangẽs celum. Undecima stultitia est: ꝙ ipse de porta celi: facit sibi portã inferni. Porta celi religio est. vnde Gen. xxviij. Non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. ¶ Duodecima stultitia est ꝙ ipse laqueum cupiditatis: laqueũ in quo tot homines ad infernale patibulũm trahuntur. Qui iaz cõtritus erat: preparat: ⁊ molam asinariam a collo suo amotam: iterꝝ sibi alligat huiꝰ laquei figura fuit laqueus quo Judas se suspendit. Idem enim quod ad litterã in Juda accidit: qui dum quesiuit lucrũ peruenit ad laqueum: ⁊ quod suspensus ⁊ effusa sunt viscera eius spiritualiter accidit in proprietario. Amo. n. pecunie laqueus est quo occasionaliter suspendatur in inferꝝ

no Eulsceratur'quodãmõ duz p̃ocẽit interiora bona: z duz per terrenoꝝ sollicitudines cor eius quasi exit ab eo iuxta illud. Ecclesia.x. Prolecit enim in vita intima sua.

¶ De multiplici peruersitate hꝰ peccati proprietatis religiosorum. lxxxviij

Ertio põt valere ad dete. hui⁹ peccati mixta p̃uersitas quã facit peccatũ hoc in ecclesia dei. Prima p̃uersitas est qõ illã partem ecclesie que deberet esse p̃rimior celo facit hoc peccatuz adherere terre. Illũ etiam qui deberet esse stella fixa in firmamento celi: z lucere hominibus bono exẽplo facit hoc peccatum infixũ in limo p̃fundi. Astra celi viri claustrales sunt: vnde. xxxviij. Job Cũ me laudarent simul astra matutina z iubilarent omnes filij dei. De stelle cadunt de celo in terrã. per peccatũ p̃prietatis vt videat esse impletũ illũ. Apoc. vi. Stelle celi ceciderũt sup terrã hoc peccatũ ẽt facit vt in celo ecclesie qõ est religio in quo deberẽt eẽ ãgeli sint talpe imo diaboli. Diabolus. n. est q malus est inter bonos. Jo. vi. Ego. xij. vos elegi z vnus ex vobis diabolus ẽ: hoc peccatũ etiã facit illos q̃ aues deberẽt eẽ circa terrena ista rapere: vnde etiaz immũdi sunt iuxta illud. Deut. xxiij. Omne qõ repetat z pẽnulas hz immũdũ erit. Proprietarij in claustris sunt velut vespertiliones inter aues Et sicut vespertiliones in ecclesijs habitant: sic z clerici: nõ tñ ad idẽ. Clerici. n. ibi sunt ad deuz glorificandũ: iz vespertiliones sunt ibi ad oleũ bibẽdũ. Sic p̃prietarij hz sicut cũ eis qui deũ glorificãt ipsi tñ deũ sua mala vita blasphemãt. Jn illis iplet qõ legit
℣ Job. i. Qõ cũ assisterẽt filij dei coꝝ dño astitit inter eos z sathã. Proprietarius inter bonos claustrales ẽ velut sathã inter filios dei. ¶ Quarto põt valere ad dete. huius peti si mala colligant simul q̃ sunt in proprietario. ¶ No. ergo q̃ p̃prietarius fur ẽ vñ domus p̃prietarij iudicio scripture velut spelũca latronũ: z de mera iusticia posset eos dñs oẽs interficere subitanea morte: sicut ananiã z saphirã iterfecit: vel posset ignem mittere de celo q̃ oẽs cõbureret. Nec solum fur est sed etiã sepe est sacrileg⁹ qz furtum suũ sepe in sacro loco p̃mittit. Et qz res pauperibus p̃decratas furat. Iz scdm Iero. pars sacrilegij est res pauperũ dare pauperibus eadẽ rõne res pauperũ furari sibi sacrilegius erit. ¶ Est ẽt p̃prietarius p̃ditor z in deum z in primũ Jn deũ qz eius peccato ipugnat cũ expẽsis suis viuat. Jn p̃imus qz fres suos defraudat bonis illis que sibi appropriat ¶ Quarto p̃prietarius voti trãsgressor est: voluntariã n. paupertatez vouit: quã modo a se expellit. Est etiaz apostata. Si autem apostata iudicatur qui habitum deponit: cum paupertas voluntaria magis sit de substantia religionis quam habitus proprietarius: potius iudicandus erit apostata q̃ voluntariã pauptatem a se abicit. Judicio etiam scripture: qz ea inutiliter custodit que pauperes deberẽt comedere: hẽ. cida est. vnde Eccle. xxiij. Panis egẽtũ vita pauperũ ẽ: qui defraudat illũ hõicida est. ¶ Est ẽt proprietarius idolatria vt ẽ oẽs. Prius: z ẽ ypocrita. Sub habitu. n. claustrali animũ gerit seculare extra vr ẽ aureus int⁹ lute⁹ est. Est etiam mẽdax spũi sancto. vñ Act. v. Dixit petrus ananie. Cur tẽptauit sathanas cor tuu: mẽtiri te spũi sancto. Et subditur: nõ es mẽtitus hominibus sed deo. Alia ira hz. Cur iplent sathanas cor tuũ Plenus. n. fuit primus p̃prietarius sathana. De iure. n. naturali vr esse excẽcatus. Cũ. n. bona sua alijs nõ cõicet ipe indigẽ est cõicare bonis aliorũ. Et ẽt maledictus iudicio scripture iuxta illũ. Josue. vi. Maledictus vir coram deo q̃ reedificauerit iericho. frequẽter ẽt indigne cõficit vel cõicat p̃prietarius. Quod quantũ peccatũ sit satis cõsum est prius. Preterea p̃prietarius
¶ peccat in patrẽ. pe. in fi. pe. ĩ spi. s. Jn p̃iz peccat dũ de potẽtia eius dubitare videt. Duz. n. timet mori fame si eis q̃ vouit deo seruauerit videtur facto dicere illi. p̃e Tũ quid ẽt panem poterit nobis dare aut parare mensaz in deserto. Jn filiũ peccat cũ sapiam eius deridet iuxta illud. Prouer. Stulẽ⁹ deridet sapiaz p̃ris sui. Sapis xj Si fuit pauptatẽ diuinis p̃cẽre e molestias delicijs: vñ ad Heb. xij. legitur de ipso q̃ p̃posito sibi gaudio sustinuit crucẽ. Et p quẽ locum dicit Augu. Dia terrena bona cõtẽpsit hõ xp̃s vt cõtẽnenda monstraret. Et omnia mala terrena fugiẽda vitanda precipiebat: vt nec in illis quereret felicitas nec in istis timeret vt infelicitas. Et istam sapientiã deridet p̃prietarius. Pe-
℣

est etiam in spiritum.s. qr de bonitate dei male sentit: dum credit quod si seruierit deo ad eius voluntatem quod ipse debeat permittere eum mori fame. Aliter etiam peccat contra spm scm: qr facit cōtra caritatem que spūs sancti est. Et qr mentit spūi sancto sicut ostensum est prius. Ad vltimū notandum est qd religio maxime deberet persequi vitium istud. Primo qr detrahit religionis fundamentū: qd est paupertas. Hoc fundamentum posuit filius dei: qñ doctrinam a paupertate inchoauit dicens. Mat.v. Beati pauperes ꝛc. Matrē etiam religionis iugulat ꝛ suffocat que similiter est paupertas. Pacem etiā aufert q̄ totum bonum est religiosoꝝ. Unde super illud. Pax super israel dicit Glo. Uno verbo oē bonum dixit Sene. Quietissime viuerēt homines si hec duo pronomina tollerent meum ꝛ tuum.

¶ De auaricia scientie. cap̄.xxiij.

Vltimo loco inter spēs auaricie q̄ pertinēt ad ministros ecclesie dicendum est de auaricia scie q̄ videtur deterior esse: quam auaricia pecunie. ¶ Duodecim vero sunt que possunt ostēdi qb̄ valde detestabilis sit auaricia ista. Primum est hoc qd scriptura in multis locis monet vt cōmunicemus sciam nostrā alijs. Prouer.v. sic legitur. Derivent fontes tui foras: ꝛ in pla.a.t.di. Eccle.xi. Mane semina semē tuū: ꝛ in vespere nō cesset ma.t. Et Eccles.xxix. Quod habes in manu ciba ceteros. In manu habet homo q̄ opere implet: vel que habet ad manus vel ipromptum. Talis enim multo amplius pficeret in docendo qui bene sciret ea que doceret ꝛ q̄ opere ipleret. Scdm ē qd ēt natura ꝛ consuetudo idem suadēt nobis: qr sol ꝛ alia corpora luminosa lumen suum oibus cōmunicāt: quantum virtus eoꝝ se extendit: nisi aliq̄ re interposita prohibeātur. Cōsuetudo ēt hz vt homines adiuicē lumen gratis cōmunicet. Inauditū enim est lumen exhiberi venale: ꝛ miser valde reputaretur: q lumē candele siue candelis alioꝝ nollet cōmunicare. Cui simillis ē ille q lumē sapie nō vult alijs coicare. Tertiū est hoc qd ille q sciam habet pōt ee largus de ea absq̄ suo detrimento. Qui diuitias terrenas hz nō est mir si largus nō est de eis: qr eas largiri non pōt: nisi eas desinat possidere. vñ Boeti⁹ i li.pso. O angustas iopesq̄ diuitias q̄s nec habere totas pluribus licet: ꝛ ad quēlibet fine ceteroꝝ paupertate nō veniunt. In hoc hñt pecuniaz spūales diuitie qd a largitate nō minuant: cū corporalia vel minuant: vel oino desinant haberi: hoc etiā vnū ē i quo attēdit similitudo spūs nr̄i ad deū: qd sicuti ille bona sua largit̄ absq̄ pditione vel detrimēto: ita spiritus noster bona sua coicat absq̄ detrimēto. Est etiā quoddā bonū spūale. s. summū bonū: qd pōt simul ꝛ semel totū a multis haberi: ꝛ quāto a pluribus habet tanto melio⁹ habet. Quartuz est hoc q̄d in scia dñi datur nō solū nō amittit sed etiaz augetur radicatur ꝛ meliorat. vñ sapiēs. Scia distributa suscipit incremētū: ꝛ auarū dedignata possessorē: nisi publicet elabit̄. Et Aug. in lib. de doc. xp̄ia. Omnis res q̄ dando nō deficit dū habetur ꝛ nō datur: nō habetur quō habēda ē. Quintuz est q̄d elemosyna de ipsa facta valde p̄ciosa ē: ꝛ valde necessaria deo ꝛ primo. vnde sicuti valde miser reputādus eet ille q in tēpore in quo magna ē caristia ꝛ fames haberet thesaurū: q diminui nō posset: sed ex largitione semp creſceret si pauperes pmitteret mori fame ꝛ eis non subueniret: sic valde miser est: qui de scia sua est auar⁹. Quam p̄ciosuz donū sit scia vel verbū diuinū innuitur. Zach.xi. vbi dicitur. Quid ē bonū eius ꝛ qd pulchrū: nisi frumentū electoꝝ ꝛ vinū germinās virgines? Frumentū electoꝝ dicitur frumentum verbi diuini quo electi ad regnuz eternum vescuntur. vnde quasi cibus regius est: frumento materiali amplius vescuntur reprobi quam electi: frumentuz aūt vocatur illa pars scripture que propter sui difficultatez fractione indiget: vinum aūt germinans virgines dicitur verbū diuinū q̄d virgies ꝛ castas generat affectiōes. Et dicit̄ hoc ad differētiā vini materialis q̄d luxuriosas reddit mētes Unde Prouer.xx. Luxuriosa res est vinuz. Quā vtilis sit elemosyna ista primo insinuat. Sene. dicēs. Nō minus piū ē docere aiam sciam quā corpori dare escā. ꝛ Aug: Non est magnuz pascere ventres morituros: sed magnum est pascere aias in eternum victuras. Et Grego. Maius miraculum est verbo consolationis peccatorē cōuertere q̄ carnem mortuaz suscitare. Deo

n.honorificū ē vnde Tho.xij. Opa dei re uelare honorificū ē. Sextū est q̄ ille q̄ largus est de scia bñdicitur ab hoibus: vñ in Eccle. Splendidū in panibus bñdicent labia multop̄ z in futuro a deo bñdicēt. qñ dicet ei. Euge serue bone z fi. zc. Mat. xxv Septimū ē h: q̄ scia que ē in hoie auaro ē q̄si pdita: vnde in Eccle. Sap̄. abscōdita z thesaurus inuisus q̄ vtilitas in vtrisq̄: z ita bona abscōdita in ore clauso q̄si appositiões epkaꝝ circūposite sepulchro. Itē in Eccle. Melior ē q̄ abscōdit suā stulticiaz q̄ q̄ abscōdit sapiaz suā. z bñdicti sapia melius eē pdita in auaro q̄ pecūta: q̄ pecuniā pōt auarus in morte pauprib⁹ errogare q̄ de scia tūc fieri nō pōt. Octauū ē q̄ nō loluz ē inutilis scia in hoie auaro imo ēt noxia ē ei. Scaturit. n. vermibus sicut legit. Exo. xvi. Un⁹ vermis pcedens ex scia ē in pbta. vñ Apo. Scia inflat. Alit⁹ ē inuidia altus indignatio: vñ Eccle. i. In multa sapiētia multa ē indignatio: z q̄ addit scientiā addit laborē z dolorē. Nonū est: q̄ ad litteraz interdū amittit auarus ēt in p̄ñti sciaz suā. vnde Mat. xxv. Omni hñti dabitur z habūdabit: Et ei q̄ nō hz z q̄d videt habere auferetur ab eo. sup quē locū dicit Glo. Hñti studiū verbi erogandi dabitur gr̄a sup gr̄am: z alia Glo. Multi naturaliter sapiētes: z acuti si sunt desides pdunt bonū nature: z in eodē ca. subet dñs talētuz tolli z dari ei q̄ hz. x. talenta. Decimuz ē: q̄ talis odibilis ē hoib⁹: vñ in Prouer. xi. Qui abscōdit frumenta in tē. maledicetur in populis: benedictio aūt sup ca. ven. Undecī. ē: q̄ iniuriosus ē p̄ximo: vnde Ber. Rē pfecto p̄rimi retines: si donis scientie z eloquentie adornatus verbū bonū q̄ posset pdesse multis inutilissimo damnabili silentio ligas: cum sit maledictus q̄ frumenta abscōdit in populis. Duodecī. ē q̄ ipse ē valde vānosus deo. Q̄ sicut btūs Ber. dicit modica sementis detractio non modicū est messis detrimentū: vnde sicuti agricolis facit maius damnū ille q̄ furatur semen quā si aliā rez furaret: q̄ non soluz aufert eis semen: sed ēt fructū q̄ debuit exire a semine: sic multū damnificat deū q̄ se mē diuini verbi q̄ seminare debuit inutiliter abscōdit. ¶ Et no. q̄ illis q̄ officio p̄dicatōis idonei eē possunt: z tñ sibi solū viuere eligāt: licet h̄ ex bona intentiōe faciāt z timore dei. s. vt cuz puriori ꝓscientia deo viuant. Multuz timendū videtur eē eo q̄ ille seruus q̄ pecuniā sibi cōmissaz abscondit in sudario vocatus ē a dño seruus neq̄ dit in sudario puritas cōscientie intelligitur In sudario ergo talentuz abscōdit q̄ amore puritatis cōscientie officiuz predicationis deserit: z dicit Glo. supillum locū. In sudario pecuniaz reponit q̄ ad predicandum idoneus officiuz predicationis vel suscipere renuit vel susceptuz non bene gerit Ad idem pertinet q̄ dicit Bre. q̄d scientia z virtute predicti secessuz speculatiōis appetunt. Tot. n. animaꝝ rei sunt quot animabus in publicuz p̄dendo p̄desse potuerant. Tales vt q̄daz dixit ligant sibi pedes z manus ne deus possit se ex eis iuuare: vnde timere possunt illō. Mat. xxij. Ligatis manibus z pedibus mittite eū in tenebras exteriores. Et. xxv. Inutilem seruū eijcite in te. ex. Et. xxv. Iracūdia. n. inutilis sustinebit teri. Et. xxv. Iracūdia. n. inutilis sustinebit vt legitur Prouer. xiiij. Ista tamen de illo intelligenda non sunt qui tante infirmitatis est: q̄ non videt salutem suaz in multis est: q̄ non videt pertinere illud q̄d dño dicit. Quid prodest homini si totū mundū lucretur z detrimētū sui faciat Mat. viij.

De lusoribus. xxiij.

Vltimo loco inter speties auaritie dicemus de peccato lusoraz: q̄ frequēter in lusoribus est peccatū cupiditatis vel auaritie. Et primo ponemus ea q̄ possunt facere ad dete. huius peccati. Dei de tangemus aliq̄d de hīs q̄ miscent in lusoribus: z de hīs qui locant eis ad ludum necessaria z de hīs qui permittunt eis ludere in domibus suis. Quinq̄z vero sunt q̄ possunt facere ad detesta. huius peccati. ¶ Primo potest facere ad hec multitudo z magnitudo peccatorum que in ludo accidunt: possunt vero accidere sbi. xvi. peccata.

¶ Quod. xij. sunt stultitie lusorum.

Primum est cupiditas que est radix omnium malorum: nec est sbi quecūq̄ cupiditas sed rapina: vult enim spoliare p̄ximum suum rebus ipsius. ¶ Secunduz peccatū est proditio. vult. n. spoliare illuz cum quo comedit vel bibit. ¶ Tertiū est immisericordia: vellet. n. spoliare eū si posset camisia z braccis q̄d nō faceret vnus de latronib⁹ illis q̄ spoliant

peregrinos in nemoribus. ¶ Quartū pec
catū est vsura valde magna. l. xl. p. xij. nō
in āno vel mēse sed in eadē die. Quintū ē
afflictio patris dei. l. quē tbi crucifigit ille q
amittit blasphemādo ꝛ vilaniando eum.
Sextū est cōtēptus ecclesie matris cuī⁹ pre
ceptū cōtēpnit. Ad ista duo pcā vltima p̄t
referri illō qđ legitur: Prouer. xix. Qui af
fligit patrē ꝛ fugit matrē ignominiosus
erit ꝛ infelix ignominia ista ꝛ infelicitas sa
tis manifesta est in lusoribus. ¶ Cōtra lu
sores sic habetur in canonib⁹ apl'oꝝ. Epūs
aut p̄sbiter aut diaconus alee aut ebrietati
deseruiēs aut desinat aut certe dānet. Sub
diacon⁹ aut lector aut cāt̄or similia faciēs
aut desinat aut cōtione p̄uetur. Similiter
ꝛ laicus. Septimū peccatū est scādalū p̄
ximi. Corrūpunt. n. multi q ad ludū inspi
ciendū cōueniunt. Octauū est obmissio bo
nōrū: que deberet facere lusor i tpe illo. No
nū est peccatum perturij. Sepe. n. iurat lu
sor se lucratū fuisse. cū in veritate perdidit.
Decimū est peccatū fraudis. Sepe. n. vn⁹
defraudat alū tbi. Undecī. est peccatū ire.
Duode. peccatū cōtriationis Tertiūdeci
mū est peccatū verberis. Quartūde. est frā
ctio solēnitatū. In p̄cipuis. n. solēnitatib⁹
p̄cipue cōmittūt lusores peccatū suū: non
attēdēres qđ legit. Numeri. xv. de illo qui
colligebat ligna i sabbato morte moriatur
homo iste dicit dñs lapidibus obruat eū
omnis turba. Cōstat aūt petrus eē cū blas
phemijs: ꝛ p̄turijs ludere q̄ in sabbato col
ligere ligna. Quintūdecimum est homici
diū. Interdum. n. vnus lusor p̄o obolo in
terficit alū. Sextūdecimum est idolatria.
Lusor. n. ludū deum sum facit dū ludus
deo in amore suo eū p̄ponit. Hoc. n. ab ho
mine colitur qđ p̄ ceteris diligit: vt dicit.
Bre. super illud apostoli. Quoꝝ deus vē
ter est. Preterea ipse subdit se iurisditioni
taxillorū vt qđ illi dicunt ipse faciat. Et si
cut deus dedit. xxi. litteraꝫ cultoribus suis
qbus tota scriptura est per quaꝫ voluntas
dei fidelibus indicat̄ sic taxillus habet. xxi
punctū quibus lusor agnoscit voluntatem
dei sui. Diabolus. n. quasi simta est apud
deū. Preterea. In ludo p̄ōt accidere trans
gressio omniū mādatorū decalogi. ¶ Pri
mum. n. mādatū est: nō habebis deos alie
nos coram me. ¶ Secūm mādatum trans
gr̄ditur: qñ inutiliter vel falso iurat. Secū
dum. n. mādatum non assumes nomē dei
tui in vanū. Nomē dei sui in vanū assumit
qui per nomen dei iurat in vanuꝫ vel p̄o
nullo. ¶ Tertiū mandatum est: memento
vt die sabbati sanctifices. Quod mandatū
lusor trāsgreditur dum diebus solēnibus
ludo deum blasphemat. Quomodo autē
trāsgressio aliorum mandatorum tbi acci-
dit de facili potest videri excepto hoc non
mechaberis. Sed in veritate illud mādā-
tum lusor spiritualiter transgreditur: dum
deum negat. Infidelitas. n. spiritualis for
nicatio est scīm iudicium scripture. Secō
potest facere ad dete. hnius peccati multi
plex malum qđ ex ludo sequitur. Segtur.
n. inde ira parētum ipsius lusoris: si ipse ē
filius sam. Si vero pater sa. sequitur inde
ira vxoris ꝛ totius familie: ꝛ iterdū ēt ver
bera. Remanēt ēt qñq odia inter lusores
Sequitur ēt exheredatio ꝛ filiaruꝫ p̄stitu
tio. Sequitur ēt interdū furtū. Qui. n. ca-
lefactus est de ludo fur aretur ēt sup̄ alta-
re si posset: furtū vero sequitur suspendiuꝫ
qñq. Tertio p̄t facere ad detesta. hnius
peccati. xij. stulticie que possunt assignari
in lusoribus.

¶ De stulticijs lusorum. xxvij

Prima est stulticia qđ valde vilissī
p me seruituti se subicit dū taxillum B
suum dñm cōstituit ad hoc astrin
gens se vt faciat qđ ipse iusserit: si videas
ait Seneca murē velle dñari alij muri nū
quid risum teneas? Quanto magis ridicu
lū est qñ os caninū qđ minoris valoris est
q̄ mus homini dñatur? ¶ Secūda stulticia
est qđ ipse ad p̄ceptum taxillorū largitur
qđ non largiretur ad p̄ceptū dñi. Ipse lar
gior est ad p̄ceptū taxillorum q̄ fuerit btūs
martinus ad p̄ceptum dñi. Ipe. n. dat nō
solū medietatē pallij sed totū pallium: ꝛ in
terdū tunicā ꝛ camisiaꝫ ꝛ nudus sequitur
dñm suū nudū. l. diabolū ēt ea que nō h̄z
dat ipe. Multa. n. accipit ad vsuras vel iu
ratur. Tertia stulti. est qđ postq̄ cognouit
malicias dñi sui cū ipse deberet abnegare
eū ꝛ q̄ illius sunt ipse potiꝰ vexat deū negat
q nihil ei nocuit sed oia bōa fecit ꝛ vindicat
se de eo q absq̄ culpa est. Quarta stulti. ē
q ipse volūtarie iurisditioni illi⁹ se subicit:
q nunq̄ iuste iudicare nouit. Taxillus n.
tribuit alteri lusorū qđ eius nō ē. Quinta
stulticia ē q delectatione: que est in cōtra-

ctionē trium offiū. caninorū diuine glorie
ꝓponit Qđ nō solū stultitia sed etiā insa-
nia videtur eē. Sexta stultitia est q ipe ne
ciosus sit ociosa agit. vñ. B. Prouitando
ocio ociosa lectari ridiculus est. Septima
stultitia lusoris est q ipe cōsentit vt hostis
ipsius ei furetur ꝑciosiorē rem q̄ hēat vel
vnā de ꝑciosioribus. s. tps: furantur autez
tps lusores non attēdētes tpis ꝑciositatem
Nihil. n. pecios⁹ tpe: sicut dicit beatus.
B. Donec hora transeat verbū irreuocabi
le: trāsit tps nō reuocabile qđ tibi cōcessus
est ad impetrādā venīā z gratiā ad agēdā
penitētiā z ad ꝑmerendā gratiā Dicit eni
dns qđ si sciret paterfamilias qua hora fur
veniret vigilaret ꝛc. Sed lusor affectat vt
fur veniat q furetur ei vitā suā. ¶ Octaua
stulti⁹ est q ipse ꝓpꝛijs manibus se ꝛsumit
z perdit qđ filius dei cruci affixus manī-
bus redemit: vñ beatus. B. loquens in ꝑ-
sona dñi ad talē dicit. Ego acq̄sini te ma-
nibus crucifixis: z tu cōsumis te mālibus
delicijs delicatis: etiā est magna ingratitu
do qđ homo impugnet deū in illa parte cor
poris sui in qua dns pro amore ipsius tātū
dolorem sustinuit. ¶ Nona stultitia est q
ipse ludit z in curia celestis iudicis lata est
cōtra eum sentētia mortis. vnde. B. Lude
bam ego foris in platea z in secreto rega
lis cubiculi super me ferebatur iudicium
mortis Similis stultitia fuit in ierosolymi
tis qui infelicia erant nō prendentes mor
tem suam: qui iudicati iam erāt ꝓpter pec
cata sua. Quā mortem fleuit dominus: vt
legitur. Lu. xix. Lusor ludendo currit ad
mortem suā. vnde. Job. xxi. Infantes eo-
rum exultāt lusibus: z deinde subditur. Du
cunt in bonis dies suos: z in pūcto ad in-
ferna descendūt. scōm Augu. Nil aliud est
tempus presenti vite q̄ cursus ad mortē: in
quo nemo vel paululū stare vl tardius re
permittitur: sed omnes pari motu vrgētur
vnde quicūq̄ ludit ludendo ad mortē suā
vadit: z diabolus de eo quasi de fatuo suo
ludū facit: z quicunq̄ ibi perdat diabolus
tamen ibi nō perdit. ¶ Decima stul. est q
lusor q̄ potuit facere opus ad propriam
vtilitatē z primi edificationem z dei ho-
norem: ipe facit qđ sibi est dānosum. z ꝓ-
ximo scandalū: z deo ꝓtumelia: vñ seruus
ne quā z maledictus ñ cū venerit dns ei⁹
inuenerit eius sic facientē: de tali seruo le
gitur. Mat. xxiiij. Si dixerit malus ille ser
uus in corde suo morā facit dns venire z
ceperit ꝑcutere ꝓseruos suos: māducet āt
z bibat cū ebriosis veniet dns serui illi⁹ in
die in q̄ nō spat z hora q̄ ignorat. Mor-
te. n. subitanea moriunt tales. ¶ Undeci.
stulti. ē q cū puer non sit puer libⁱ tū gau
det Sen. Plurimūq̄ ē cū puerilia ſz qđ
grauⁱ ē puerilitas remanet: ſz z h quidē
perⁱ qđ auctoritatē senū habemus z vitia
puerorū: nec puerorū tm̄ sed et infantiū illi
leuia hȳ falsa formidāt nos vtraq̄ Dubiū
nō est puerilitatē magnā eē exercitū ꝺ mi
litibus de pedⁱb⁹ ligneis fingere q̄ tū pue
rilitas in multis senibus reperti: qđ ē que
dā ſz infantia: vne quedā indere par impar
egrare in harundine lōga. Si qui delectet
barbatū infantia vexat ¶ Duodec. stulti. ē
q nullū opus credūt aliqd habere locūdi
tatis: nisi tale sit quod nihil habeat vtilita
tis: qđ magne corruptiōis inditū ē. Salo
mon stultitia gaudiū ē stulto. Seneca. ſ fū
damentū bone mentis est nō gaudere va
nis. Ad summa peruenit q scit quo gau-
deat: nec solū vanis gaudent multi hoies
imo etiaz in his que diabolica sunt: vt pa-
tet in his q in aubus celi ludūt q̄ gaudent
qū videt vnā aniculā ab alia capi vel fer
ficit: q̄ facis dissimiles sūt beato Martino
q cum vidisset mergulos in quodā flumi
ne capti⁹ piscū intendentes dixit. ſ Forma
ista demonū est. Et nō potens hoc tollera
re insilit mergulos inde auolare. De beato
ēt. B. dicitur qđ cū ipse videbat accipitē
insequ altā auez ipse faciebat signū crucis
post auē z capi nō poterat. Idē faciebat
gādo videbat canes insequ aliquam feram.
Ipse habebat cor humanū non ferreum si
cut multi habēt. ¶ Quarto pōt valere ad
detesta. huius peccati hoc q̄ quocūq̄ ver
tat lusor oculos cordis ispe pōt inuenire qđ
sibi peccatum suū dissuadeat. Si ipse ver
tat oculos suos ad id quod inꝓa se esi oc-
currit seueritas dñi serui inutilem eterna
liter cōdemnās: vnde Mat. xxv. Inutile⁹
seruū pijcite in tenebras exteriores. Quo
ludere audet seruⁱ⁹ q tam seuez dñm ha-
bet? Occurit ēt liberalitas dñi seruos fide
liter laborātes habūdantissime remunerās
quasi vtraq̄ manu plena: vnde i Prouer.
Longitudo diez in dextera eius z in sini
stra illius diuitie z gloria. Similiter si lu-

sor vertat oculos ad ea que sunt ꝓtra se.s. ad vitia ⁊ demones occurrit ei qđ sibi ludum dissuadeat. Nō.n.locus ludendi est cū gladiū teneat hostis vt eū ꝑimat: vnde Sen. Cū hostis a tergo instat ⁊ monere se iussus ē miser: necessitas excutit quicqđ pax ociosa collegit. Idē demēs quasi merito viderer si cum saxa in munimentū senes femineqꝫ ꝙgregent: cū inuentus intra portas armata expectaret sedere ociosus. Similiter si lusor vertat oculos suos ad id qđ est iuxta se.s. ad ꝓximū ocurrūt ei multiplices miserie: que sibi ludū dissuadent: vnde Sene. Quid lusoria cōponis est nō est iocandi locus. Ad miseros aduocatus es opem te laturum naufragis. Egris egē tibus pollicit⁹ es: quo diuertis quid agis? Succurrē omnes vndiqꝫ ad te manus tēdunt perdite vite periture: quia auxiliū implorant: loquitur Sene. ad sapientes q de lege naturali astricti sunt ad subuenien duꝫ illis qui in periculo sunt. Specialiter tū potest hoc verbum dici illis qui curam animarum susceperūt. Illi.n. naufragis auxiliū ꝑmiserūt: vnde mirꝫ est quō nō remordet eos ꝙscia cū eis differūt subuenire. Si.n. qs ꝑmisisset se subuenturꝫ alicui q cecidisset in rodanū ⁊ hac de cā cōduct⁹ esset multū remorderet eū. cōscientia sua si et differret subuenire quē in tāto periculo sciret esse. Quō ergo nō remordet eū conscientia q nō subuenit ei quē scit in piculo lōge maiori? Similiter si lusor vertat oculos suos ad id qđ est infra se. i. ad iferiores creaturas: pōt ei occurre qđ sibi dissuadeat peccatuꝫ suū. Nullus.n. eligit seminare agꝝ suū pot⁹ inutilib⁹ vl noxijs q̄ vtilib⁹ Quāta ergo fatuitas ē serere seipsuꝫ inutilib⁹ occupationib⁹ vel noxijs cū tot occupatiōes inueniri possūt vtiles ⁊ aie ⁊ corpi.

¶ Quinto pōt facere ad dete. huius peccati hoc etiā dūs in presenti vindictā interdum de lusorib⁹ accipit. Quōqꝫ.n. duꝫ ipsi blasphemant prepostera eis facies. Cuidam etiam militi dum occasione ludi per oculos dei turaret: proprius oculus a capite exiliit ⁊ in aleartū cecidit. Quidaꝫ etiaꝫ sagittarius cuꝫ eēt valde iratus, ex hoc: qꝫ in ludo ꝑdidisset sagittā direxit versus celum quasi vellet se vindicare de deo. Sequenti vero die cum idem sagittarius eadem hora sederet ad ludum redyt sagitta ⁊ super alearium redijt sanguinolenta.

¶ Nec solum cauere deberet aliqs ne ipse ludat: sed etiam ne ludētibus se imisceat. Sicut enim sedētes ad ignem calefiūt: sic qui cōuenīt ad ludum cā spectandi de ludo calefiūt. vnde legitur in Ezo. iij. Nūq cum ludentibus miscui me: nec cū his qui in leuitate ambulant particeps me tribui.

¶ Cauere etiam debet homo ne locet vel taxillos vel alia ad ludum necessaria. Sicut.n. valde malus reputaretur qui alicui scelerato gladium locaret vnde aliquē sanctū virum interficere deberet: sic valde malus reputandus qui locat alicui taxillos si credat occasione eorū deum esse blasphemandum ⁊ quasi crucifigenduꝫ. Illi etiā non videtur omnino eē innocētes qui in domibus proprijs permittūt iferri domino suo ꝓtumelias infinitas ⁊ nō ꝓhibēt cum possint prohibere.

¶ De his que dant occasionem auaritie.

Dicto de spēbus auaricie dicendū est de his que dant occasionē auaritie: que sunt vi. ¶ Primuꝫ est familiaritas cupidorum ⁊ auarorum. Sicut enim carbones viui carbonē mortuū accēdunt si eis imisceatur sic diuites verbis ⁊ exēplis igne cupiditatis igniti familiares suos inflamāt: vnde Eccle. xiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: ⁊ qui cōcauerit superbū induet superbiā. Et subditur: Ditiori te ne socius fueris. Ad idē facit qđ dicit Sene. vnde exēplum auaritie vel luxurie multū mali fecit vicinis. Bines.n. cupiditatem irritat. ¶ Secūm est cōsideratio diuitiarum. Jō dicitur. Prouer. xxiij. Ne erigas oculos ad opes quas hꝝe non potes.

¶ Tertiū est hoc q̄ homo attēdit in diuitijs illa solū per que pōt videri ꝑfecte. Ea vero per que in veritate cōtēptibiles sunt nō attendit sicut fugacitatē earū ⁊ similia vnde Bre. Jō ipalia diligūt: quia q̄ fugitiua sunt nō attendūt. ¶ Quartū est amor mūdane glorie: vnde talibus qui diuitias amant q: vident gloriam mundanam eis adnexā primo p̄dicandum esset de ꝓtēptu mūdane glorie q̄ de cōtemptu diuitiarum Securis.n. p̄dicationis ad radicez malicie ponenda est. ¶ Quintū est amor filiorum. Talibus vero q diuitias amāt pp amorez filiorum ostendendum esset in p̄dicatione qđ hoc non sit amare filios sed potius odi

re.i.diuitias eis male cõgregare. Ostendé dum etiam esset eis q̃ouri sint filij parẽtibus defunctis. Ad ostendendum vero q̃ nõ sit amor sed potius odium filijs male cõgregata relinquere: potest̃ iduci tale exemplum: erat q̃dam vsurarius duos habens filios: quorum alter nolens succedere patri suo in male acq̃sitis factus est heremita. Alius vero volens succedere patri suo remansit cum patre. Et mortuo patre ei successit. Sed nõ post multum tẽpus ip̃e etiã decessit. Cum autem nũciatum esset heremite de morte patris ⁊ matris: fratris doluit valde credẽs eos damnatos esse. Et cũ rogaret dominum vt sibi reuelaret statum eorum raptus est: ⁊ in infernũ ductus ⁊ nõ inueniebat eos: sed ad vltimum exierunt de quodam puteo in flamam: primo pater deinde filius mordentes se ⁊ litigantes adinuicem patre dicente filio. Maledictus sis tu quia pro te vsurarius fui: filio ecõtrario dicebat. Immo maledictus sis tu quia nisi iniuste acquisisses ego non retinuissem in iuste: nec damnatus fuissem. ¶ Sextũ est hoc q̃ homo sibi longam vitam repromittit. De qua repromissione legitur. Eccle. xxix. Repromissio nequissima multos perdit. Talis erat ille cui dominus dixit Stulte hac nocte animam tuam repetent a te.

¶ De remedijs cõtra auaritiã. xxvi.

Icto de his que dant occasionem auaritie dicendum est de remedijs cõtra auaritiam: de quibus sufficiat ponere. viij. ¶ Primum est mortis cõsideratio: hoc remedium insinuat Iero. in magno prologo biblie in fine dicens Facile q̃tenit omnia qui se semper cogitat esse moriturũ. Sicut iumenta se defendũt ab importunitate muscarũ cauda sua ⁊ aues ⁊ pisces cauda sua regunt se. Sic homo cõsideratione finis. i. mortis se defendit ab auaritia: ⁊ etiam a ceteris vitijs ⁊ regit se in mũdo isto: vnde Job. xij. Interroga iumenta ⁊ docebũt te: ⁊ volatilia celi ⁊ indicabunt tibi. Mors quasi ad oculũ demonstrat cõtemptibilia esse quecũq; querũtur in mũdo isto. s. diuitias delitias ⁊ gloriam: ⁊ vanum esse laborẽ eorũ qui talibus intẽdunt. Labor querentium diuitias vanus ostẽditur: q̃ corpus nutritũ delitijs vermibus esca datur. Tũc. n. apparet eos quasi coquos vermiũ fuisse qui delicate vixerũt Escam enim vermibus preparauerunt. Dira insania. Erubesceret aliquis ⁊ indignaretur esse coquus vnius comitis: ⁊ non dedignatur esse coquus vnius vermis. Labor etiam eorum qui querunt esse super alios vanus ostenditur quãdo ille qui volebat esse super sub terra ponitur ⁊ a tumẽtis' cõculcatur. Ad hoc potest referri q̃ legitur. Eccle. xi. Homo meminisse debet tenebrosi temporis ⁊ dierum multorũ qui cum venerit arguentur preterita. ¶ Scõz remedium est cõsideratio dominice paupertatis: vnde. B. Magna quidem abusio ⁊ nimis magna q̃ diues velit fieri vermiculus vilis pro quo deus maiestatis ⁊ dominus sabbaoth pauper fieri voluit: ⁊ Trene. iij. Recordare paupertatis mee ⁊ transgressionis ⁊ absintij ⁊ fellis. ¶ Tertium remedium est cõsideratio periculi in quo sumus: istud remedium insinuatur nobis Job. xxvi. vbi sic legitur. Quasi super me B
timentes fluctus timui deum ⁊ põdus eius ferre non potui: vbi dicit. Grego. Cum fluctus tumentes desuper eminent: tũc de naui proijciunt pro quibus longa naufragia sumpserunt. Ad idem potest referri q̃ legitur. i. Mach. iij. Non cõcupiscetis spolia quia bellum cõtra vos est: Ad literam quãdo periculosum bellum imminet interdicitur exercitui ne spolijs intendat: ⁊ si spolijs iam oneratus est iubetur ea deponere sic periculũ in quo sumus debet cohibere nos ne diuitijs nos oneremus: si vero iam habem⁹ eas monere debet nos ad hoc vt eas relinquamus. ¶ Quartum remediũ ẽ q̃sideratio miserie que adnexa ẽ diuitijs sicut diffuse oñsum ẽ prius: de qua miseria dicit btũs. B. Si hẽs cor si tibi est lumẽ oculor tuor desine ea seq: que asseq miserũ ẽ ¶ Quintũ reme. est: q̃ hõ elõget se a cupidis ⁊ auaris: ⁊ familiaris sit illis q̃ terrena cõtẽnũt: vnde in. p̃s. Cũ sctõ sctũs eris ⁊c. Sctũs in greco dr̃ agyos quasi sine terra vñ sensus ẽ cũ eo. i. cũ sancto q̃ est sine terrenitate absq; terrenitate eris. Sic accidit cũ eo qui cõuersatur cũ auaro sicut dr̃ accidisse cuidã parulo q̃ a lupa nutritus ẽ. Qui alium modum gradiendi discere ab ipsa non potuit q̃ ipsa habebat: vnde duabus manibus pro pedibus vtebatur sic ille qui cũ auaro conuersatur exemplo eius cura terrena ista replet. Ille vero qui con

uersat cum illis qui terrena cõtemnunt re
cus icedet. Cõtemptus.n.terreni celestia
appetet. Sextus remediũ est consideratio eternaz diuitiaz. Unde Grego. Uilescunt tẽporalia cuz considerantur eterna. Et Prouer. Frustra tacet rethe ãte.o.pen. vbi dicit Interli. Laqueo facile euadit in terris qui oculos habet in celis. Ad idem pertinet quod dicit Sene. Non potest contemnere laquearia ebore fulgentia dentata in domos flumina donec terrarũ orbez super ne despiciens sibiipsi dixerit: hoc est punctũ illud quod inter gentes igne z ferro diuiditur: cum icorporeis spericis illud quod est in medio se habeat velut punctũ respectu circũferẽtie celi. Ex quo patet fatuitas amatoz huius mundi qui querunt in puncto latitudinẽ: que in circũferentia querenda est. Unde Aug. Noli pati angustias enola in sublime i amplitudinem celoz cũ terra centruz mũdi sit ex necessitate angusta est respectu circumferentie. Unde Se ī. dicit amatoribus hui⁹ mũdi. Punctum est illud in quo naulgatis bellatis regnatis. Idez ab vltimis littorib⁹ hispanie vsqz ad idos pauciſſimoz diez spaciuz si nauem ferat ventus. Ac celestis illa regio per.xxx. annos velociſſimo sideri viaz prestat. Et angustia terre accidit illa pressura de qua dñs dicit. Jo.xvi. In mundo pressuram habebitis. Septimũ remediuz est
B q̃ homo fiduciam suam ponat in deo qõ deus ei necessaria sua prebebit si ipse ei seruierit ſm quod dñs sciet ei expedire. vñ Ad i.vi. post illud verbũ. non poteſtis deo seruire z mãmone subiungit dñs. Ideo dico ne solliciti sitis aie vestre. quid manducetis. neqz corpori vestro qd induamini. Be mī monet ad hoc vt in eo fiducia ponat. Ad imona syra lingua diuitie interpretat Dicit etiã hoc nomen eẽ demonis q preest diuitijs. Octauũ z vltimũ z luminum remedium est qõ hõ elemosinis z oionib⁹ z oibus alijs modis quibus poterit gratiaz dei sibi ipetret q̃ sola sola sufficit hoiem liberare a laqueis cupiditatũ z auaritie. vñ Ad it.xix. Cuz dñs dixisset difficile itrabit diues in regnum celoz z discipuli admirarentur dicentes. quis poterit saluus eẽ. Respondit dñs. Apud homines impossibile est. Et supplet interli. vt per se a cupiditatibus suis quertant. Jõ valde timendus est cupiditatis peccatũ vel auaritie. qcuz tanta difficultate hoiez dimittit. Sicut terra quandã stabilitatẽ videt habere quam nõ hñt aqua z aer iuxta illud. Ecclesia.i. Terra in eternũ stat. sic peccatuz auaritie stat qõ est quasi peccatuz terrenũ diuturnius videt esse peccato vanitatis z voluptatis: z forte ppter hãc diuturnitatez dicit Isidorus de peccato hoc. Omni genere peccatoz maior est auaricia.

¶ De prodigalitate: que est vitium contrarium auaricie. cap. xxvij. A

Post remedia auaritie dicendum
p est de pdigalitate que est vitium cõtrariũ auaritie. de qua hoc ordine dicem⁹. Primo distinguem⁹ pdigalitatẽ a largitate. Scõo ostẽdemus mala q̃ er pdigalitate puenirũt. Tertio assignabimus quasdã stulticias pdigi. Ultimo tangemus aliqd spãliter de pdigalitate clericoz. ¶ Quadrupliciter vero possum⁹ distinguere pdigalitatẽ a largitate. ¶ Primo in hoc quod pdigus sua nõ confert: sz ventus vanitatis ei aufert: vñ sicut aliqs nõ dicit largus: z si ventus pallium suum ei auferat: nec liberales arbores dicunt vel large: z si vent⁹ fructus ab eis excutiat: sic nec pdigus largus ẽ dicendus vel liberalis cui inuito z doleti frequẽter vent⁹ aufert sua: eo q̃ stultas manus habeat sicut accidit in illis qui ex frigore dicunt man⁹ stultas habere. ¶ Scõo possumus in hoc pdigũ a largo distinguere qõ pdigus sua nõ distribuit sed pdit. Trib⁹ casib⁹ videt aliqs rẽ suã p dere velle. ¶ Prim⁹ est cuz liquoz vasi pleno sup infundit. Scõs B est cũ in vase corrupto vel immundo ponit. ¶ Tertio cũ dat pro nihilo. Et hũs trib⁹ modis possumus dicere qõ pdigus pdit sua. Quinti.n ea pleno vasi infundit quando dat diuitibus. vñ pspar in libro de vita cõtemplatiua habẽtibus dare nihil aliud est q̃ p dere. Ideo monet dñs. Luc.xiiij. Ad dandũ pauperib⁹ dicẽs. Cũ facis cõuiuiũ voca pauperes debiles z claudos: z introduc huc. Et Luce.i. Dicit beata virgo dñm esurientes ipleuisse bonis. Dauid ẽt dicit in ps. Pauperes ei⁹ saturabo panib⁹ Et.xliij. Re.xiij. Legit qõ stetit oleũ cuz vasa plena essent Sed quorũdã oleũ tũc solũ fluit quando vasa plena sunt. Uasis autez vacuis stat. Diuitibus enim parati sunt da

re.panperib⁹ vero nō. p̄digus etiā q non vasi corrupto iuuat ifūdit quādo dat istrionibus vel alijs inhonestis psonis contra illud. Eccle. benefac humili ⁊ nō dederis impio. ⁊ iterū. Si benefeceris scito cui benefeceris. In duob⁹ casib⁹ ad mīn⁹ non ē benefaciendū impio. s. cū credit q̄ ꝓpter hoc iusticiā debeat negligere. vel cum ꝓp aliquod officiū inhonestū hoc ḡrit sicut faciunt ystriones. Je. Parca fūt ystrionib⁹ dare ⁊ demonibus sacrificare. p̄dig⁹ etiā rem suā pro nihilo dat q̄ dat eam pro vana gloria q̄ nihil est in valore. Unū Jo. viii. Si ego glorifico meipsū: gloria mea nihil est. ¶ Tertio pōt distingui p̄digus a largo in hoc q̄ largitio ipsi⁹ q̄dā aucupatio est vt sicut aucupes nō dicunt largi vel liberales in aues ḡtūcūq; frumenti circa laqueos apponit nec aliqs dicitur liberalis in pisces vel mures quos capere vult. ⁊ si etiaz delectabile apponat i hamo vel muscipula: Sic liberales dicēdi nō sunt q̄ ideo sua largiunt hoibus: vt eos capiāt: vt pro eis sint si venerit aliqua electio. Unde Jer. v. Inuenti sunt in populo multi impij insidiātes q̄si aucupes laqueos ponentes ⁊ pedicas ad capiēdos viros. ¶ Quarto pōt distingui p̄digus a largo: q: vere largus de suo largus est. p̄digus vero de alieno frequenter. Sene. Magni animi non ē ille qui de alieno liberalis est.

¶ De malis q̄ sequunt ex p̄digalitate.

A Mala vero que sequunt ex prodigalitate hec sunt. s. paupertas vsq; ad mendicitatez. Unū legit. Luce. xv. De filio p̄digo qui cupiebat implere ventrez suū siliqs quas porci māducabant ⁊ nemo illi dabat. Sequitur etiā inde q̄ p̄digus q̄q; incidit in manus vsurariorum qui eā totū comedūt. vt videat incidisse i illā ꝓprecationē ps. Scrutet fenerator omnem substātiā eius ⁊c. Quāta sit seruitus vsurariorū illi soli nouerūt qui q̄q; in manib⁹ eorū fuerūt. Sequit etiā inde peccatū rapine. frequenter. n. aliena autert qui sua p̄dige cōsert. Unde p̄dig⁹ si nullis est arantce que muscas deuorant: ⁊ terendo telas inutiles se euiscerat. Sic p̄digus aliena deuorat ⁊ sua dādo quodā mō se euiscerat. Sequitur etiā inde ꝓemptus bonorū spūaliū Ille enim q̄ prodigus est interdum dat oia spūalia pro. xl. solidis ex quib⁹ quiuis alii q̄ faciat similis Esau: qui ꝓmogenita sua dedit pro lenticula. ⁊ abut pulpendēs q̄ ꝓmogenita sua vendidisset. vt legit. Gen. xxv. Unū Tre. i. Bederūt preciosa q̄cunq; pro cibo ad refo. a. p̄dig⁹ adeo spūalia cōtemnit vt magne reputet vētres pascere ⁊ opprobriū credat alias pascere cū tū dicat. Aug. Nō est magnū pascere vētres morituros: sed magnū ē pascere alias inceruū viuturas. Prodigus honorē reputat pascere porcos. i. hoies luxuriosos ⁊ gulosos q̄ iudicio scripture porci sunt. Unū legitur ō filio prodigo. Adhesit vni ciuiz regionis illi⁹: ⁊ misit illū in villā suā vt pascere porcos. B Magnuz vero dedecus reputat filios dei pascere in hoc sine dubio filio dei magnā faciēs cōtumeliā dū officiū illud contemnit quod filius dei specialiter sibi assumere voluit. Unde in ps. Ego cōstitui⁹ sū rex ab eo sup syon mon. s. e. pre. pre. eius. Quod est contra illos p̄latos q̄ dedignant p̄dicare: q: comites sunt. Licet ei sint etiā reges nō tū indignū esset eis officiū predicationis. Q̄ō filius dei spāliter ad p̄dicandū venerit: habert pōt ex eo quod ipse dicit. Mat. i. Eamus in p̄ximos vicos ⁊ ciuitates: vt ibi p̄dicem. Ad hoc. n. veni. Et Luce. i. Ut sitanit nos oriens ex alto ⁊c. Et in Johan. xviij. Ego in hoc natus sum ⁊ ad hoc veni in mundum: vt testimonium perhibeam veritati.

¶ De stulticijs prodigi.

E Equitur de stulticijs prodigi. Et ē p̄ma stulticia q̄ ipse sciēs ⁊ volēs partē suā facit deteriorez. Q̄q; ēt nullam: ⁊ ideo maledictus est. Unū. B. Si maledictus est qui partē suā facit deteriorem: quid ille qui penitus se reddit expertem? Expertē se reddit: qui de bonis suis nullam partez reseruat. ¶ Secūda stulticia p̄digi est quod ipse rem illā quaz sup oia amat facere diu. Ita vult facere quod eaz diu facere non possit. Hanc stulticiā ostendit nobis phus dicēs. De re parua familiariter ipartiendus est: sed moderate. Quid enim stultius quā quod libenter facias curare. vt diu facere non possis. Tertia stulticia prodigi est: q̄ ipse contra rationez de modico vult largiri. Non attendēs q̄ legitur i Tho. iij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. Si exiguū tibi fuerit libenter ipartiri stude. Istud ordinatū est: vt q

modicū habet modicuz tribuat: sed bona voluntas suppleat modicitatez muneris. Greg. Non est vacua manus a munere si archa cordis plena est bona voluntate. Seū. Non qd detur refert sed qua mente Regū equauit opes aia: q̄ exiguuz tribuit sed libenter. ¶ Quarta stulticia ꝓdigi est qō ipse non videt de diuitijs querere nisi peccata. peccāt. n. z in acqsitione earū z in largitione. z alius hz ide vtilitatē. Ipse similis est canali ex aque retinenti feces z limositatē. Si recte sapis conchā te exhibebis z nō canalē. ¶ Quinta stulticia ꝓdigi est quod ipse vult quodāmodo largior esse deo. Unū Ber. Nō deo largior eē. velis concha imittet fontē nō ire in riuū donec suis sacietur aqs. Nō pudeat conchā non eē fonte suo ꝓfusiorez. ꝓdigus plus videt diligere proximū q̄ seipm̄ cū ū in veritate: nec se nec proximū diligat. Licet ex stulticia sua effundat. Ipse est quasi doliū absq; fundo: z iō non est mirū si effundat qcqd acceperit. Ut breuiter dicā insipientior videtur esse prodigus q̄ auarus: quantuz ad hoc quod auarus insipiens est quantuz ad deū solū. prodigus vero z q̄tum ad deum z q̄tum ad mundū. prodigo deest sapie fūdamentū quod est sibiipsi sapientem esse. Unde Ber. Non est sapiens qui sibi nō ē sapiens: Et Prouer. xx. Si sapiens fueris tibimetipsi eris. Iniquiorem tā videtur esse prodigus q̄ auarus: q̄tum ad hoc qō prodigus iniquus est insēp̄m: sed auarus iniquus est in proximū. Unū Eccle. xliij. Qui sibi neq; est cui bonus est? Item. Qui sibi inuidet nihil est illo nequius.

¶ De prodigalitate clericorum.

Sequitur de prodigalitate clericorum. Et notanduz q̄. vi. sunt que deberent cohibere clericos ne de bonis ecclesiasticis prodigi essent. ¶ Primū est hoc q̄ bona ecclesiastica bōa pauperum sunt. Unde pauperibus eroganda sunt sicut manifestuz potest esse ex verbis sanctor̄ que sequunt. Iero. Quicquid habent clerici elemosyne pauperū sunt. Qō de bonis ecclesiasticis itelligimus. B. Facultates ecclesiar̄ patrocinia sunt paupeꝝ z sacrilega eis crudelitate subripitur qcqd sibi ministri z dispensatores nō vtiq; dñi z possessores vltra victū z vestitū accipiūt. Idem res pauperū non pauperibus dare crimē sacrilegij dignoscitur eē. Ier. Pars sacrilegij est: res paupeꝝ nō pauperib⁹ dare. Quid accepisse pauperibus erogandū z esurientibus plurimis cautum eē vel timidum: vel quod apertissimi sceleris est aliqd exinde subtrahere otium predonum crudelitatem superat. Idem. Maximū periculū est de patrimonio xp̄i nō pauperib⁹ dare. Item. B. Clamāt nudi. clamant famelici z cōquerunt. z ponit verba pauperum conquerentium de clericis dicens. Domine nobis sic fame z frigore miserabiliter laborantibus quid conferūt tot mutatoria vel extensa in particis vel plicata in manticis. Nostrum est quod effunditur: nobis crudeliter subtrahit quod inater expenditis: z nos dei plasmatio: z nos xp̄i sanguine redempti sumus. Uos ergo fratres nostri vide quale sit ō superna portione pascere oculos nostros: vita nostra cecidit vobis i supfluas copias. nostris necessitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus vestris. Idem. O vanitatuz vanitas: sed non vanior q̄ insanior. Fulget ecclesia in parietibus z in pauperib⁹ eget. Suos lapides iduit auro: z filios suos nudos deserit. De sumptibus egenorum seruit oculis diuitum. Inuenūt curiosi quo delectentur: z non inueniunt miseri quo sustententur: z si deuotio in talibus possit deo accepta esse: curiositas autem vel superbia ex qua multi talia faciunt deo detestabilis est. Item Ber. Loquens de illo verbo Isa. xxvi. In terra sanctorum iniqua gessit z non videbit gloriam domini. Timeant inqui clerici: timeant ministri ecclesie qui in terris quas possident tam iniqua gerunt: vt stipendijs que sufficere debeant minime contenti superflua quibus egeni sustentandi essent impie sacrilegeq; retineant: z in vius superbie atq; luxurie victum pauperum consumere non verentur duplici profecto iniquitate peccantes quia aliena diripiunt z sacris ipsius vanitatibus z turpitudinibus abutuntur: valde vero periculosa est rapina quam tales faciunt tribus de causis. ¶ Prima quia non agnoscitur vnde accidit quod multi eam non confitent: z non ideo proponūt abstinere a rapina tali. Et aliqui simpli-

ces confessores non dicunt eis vt restituan
tur pauperibus ea in quibus defraudauer-
runt eos licet patrimonium habeāt vnde
restituere possint. Dira cecitas. Si quis
dānificasset diuitem vnū in.v.solidis. Ipe
cōfiteretur ⁊ haberet propositum caven-
di de cetero ⁊ restitueret pro posse suo alt
ter sciret sibi non valere penitentiaz. Ille
vero qui pauperes dānificauit in.c.li. vel
amplius nihil tale facit ⁊ tamen credit se
agere veram penitentiā. ¶ Secundo peri
culosa est pp magnitudinem culpe que est
in rapina tali quā ostēdit nobis glo. super
Mat. vbi dominus dicit petro. vade ad
mare ⁊ mitte hamum ⁊ eum piscem qui
ascenderit primus tolle ⁊ aperto ore eius in-
uenies staterem. Glo. Judas quidez cōia
in loculis habebat res pauperum etiaz in
suos vsus cōuertere nephas duxit per hoc
ipsum dans exemplum nobis vitandi hu
iusmodi pericula. ¶ Tertio periculosa ē
quia multum impedit hominem a salute: q;
si ille qui habet bona ecclesiastica pauper
bus portionem suam redderet fideliter cō
tentus victu ⁊ vestitu sibi necessarijs: vix
accideret quin ipse ad salutem perueniret
Quomodo eni misericordia dei illi larga
non esset gratiam suam largiendo qui si-
bi largus esset pauperibus subueniendo.
vnde. Augu. fluit riuus ⁊ fons siccabitur.
Misericordia eni dei velut fons est. Mise
ricordia vero nostra velut riuus. Non est
verisimile qō fons non fluat ex quo riuus
fluit. vnde ambr. sup. i. Ad Thim. iij. Ubi
sic legitur pietas ad omnia vtilis est. Qui
pietatem sequitur si lubricum carnis patia
tur vapulabit quidem sed nō peribit. Qō
intelligendum nō est de illo qui cōfidens
de elemosinis suis ideo diutius ⁊ securius
peccat. Talis eni vtitur elemosinis suis ad
dei impugnationē ideo nō est dignus pec
catorum suorū remissione: sed potius eter
na damnatione. sed de illo intelligendum
est hoc qui videns incōtinentiam suā ele-
mosinas facit vt misericordia dei gratiaz
sibi cōferat per quam cōtinere possit: ⁊ ta-
lis enim vt frequentius ad bonum finem
venit vnde. Je. Nō meminī me mala mor
te vidisse moriuum qui liberalem ante du
xerit vitam. De illis vero qui de bonis ec
clesiasticis pauperes defraudāt nō est mi-
rum si peccāt ⁊ dānantur. Quomodo eni
misericordia dei dabit illis gratiā que cōti-
nere possint q bona dei potius volūt pdi
ge effundere q deo in pauperibus dare? Et
tñ cū hoibus non solū largi sunt sed etiam
pdigi tamē soli deo sunt auari sed etiā de
bōis ipsius que subtrahūt ori dei eaq; po-
nunt in ore porci imo in ore diaboli. Cuz.
n. malꝰ sit seruus diaboli ⁊ os ⁊ cetera mē
bra ipsius diaboli sunt prana. Quo miseri
cordiaz cōsequūtur illi de quibus tot iniu
rie pauperum a deo postulāt vt ipsi dānen
tur. Tales hoies sunt oues diaboli cuz dia
bolus eos tūdeat singulis annis. vestes q̄s
ipsi deponūt dando mēbris suis. Nec solū
periculosa est rapina ista sed etiā ignomi-
niosa. Ignominia. n. est a pauperibus ra-
pere. verbi gratia. Si facta esset vniuersa-
lis donatio pauperibus alicuius ciuitatis
valde vilis ⁊ miser reputaretur ille q pau
peribꝰ elemosinas eis datas auferret: iz et
postea plus expēderet faciendo magna cō
uiuia. Sic valde viles sunt q de bonis ec-
clesiasticis que bona pauperum sunt cōui
uia superflua faciūt Tot enim pauperibus ea
auferūt q̄ta inde habere potuerūt: Etiam
magna ignominia erit in die iudicij quan
do pauper querent: vno dicēte iste abstu
lit mihi vnū prādiū alio dicente iste mihi
abstulit denariū vnū vel aliud. ¶ Scōm
ē hoc qō bona clericoz frequēter a paupi
bus sunt ablata ⁊ sanguine xpi cōparata:
vñ incōgruū est de elemosinis pauperum
superflua quiuia diuitibus facere. Accidit. n
interdū qō in.xx. solidis quos pdigus clerī
cus expēdit in cōuiuio vno: multi pauper
posuerūt qō proprio ori subtraxerunt: ⁊ ta
lis posuit ibi nummū cui obolus nō remā
sit. Similiter incongruū est ea que sangui
ne xpi empta sunt superflue expendere. vñ
super illō. Je. ve. qui facit laquearia cedri
na ⁊ pingit ea synopde. i. xpi sanguine di-
cit glo. ¶ Tertium est qō clerici forma de
bent esse gregis ⁊ bonum exempluz aliis
dare ⁊ valde incongruum est quādo suis
superfluis conuiuijs illos corrūpunt quos
sanare debuerunt: ⁊ alios maculant quos
debuerunt mundare ⁊ sanctificare: vnde
legitur de illis in epistola tude hij sunt in
epulis suis macule conuiuantes. non solū
sunt macula iz etiā sunt macule alios ma
culātes suo malo exēplo. ⁊ materiā mistrā
do suis superfluis cōuiuiis gulositati ⁊ ebrie

tati ⁊ multis alijs peccatis. Quarto debet cohibere clericos a vitio isto prodigalitatis multitudo ⁊ magnitudo peccatorū que sequūtur in eis ex vitio isto. Ex prodigalitate accidit in multis quod ipsi fiunt raptores symoniaci. oppressores pauperū excoriatores subditorū. Quintus est hoc quod hoc vitium multum impedit eos ab officio suo. Nō enim possunt illi officio suo intendere debitis aggranati: ⁊ visitatio eorum potius est subditorum: corruptio propter nimias expensas q̄ eorum correctio.

Sexto deberet cohibere dispensatores bonorum ecclesiasticorum a prodigalitate consideratio districti iudicij. Si. n. ex illo verbo. Esurivi ⁊ non dedistis mihi manducare. illatum rus est dominus in iuditio. ite ergo maledicti in ignē eternū. quid dicturus est prodigis dispensatoribus qui non solus ipsis esurientibus non dederunt manducare: sz etiaz ipsis esurientibus abstulerunt quod debebant manducare.

De peccato accidie.

Post peccatū auaritie dicendum est de peccato accidie: q̄ pigritia interduz ex auaricia sequitur. vnde Luce. xij. Dicit diues ille cuius agri fructus vberes attulit. Anima mea multa habes bene reposita in annos plurimos requiesce ⁊c. Dicemus aūt hoc ordine de vitio isto. Primo ponem⁹ ea que possunt valere ad detesta. huius vitij. Secundo agemus de diuersis generibus peccatorū que pertinēt ad hoc vitium. Tertio tangemus aliquid de remedijs contra vitium istud. Ad detesta. vero hui⁹ primo possunt valere diuersa exempla. Et possum⁹ primo sumere exēplum ab hijs que non habent sensum nec vitam nec rationem sicut est a sole. Secun
¶ do ab eis qui vitam habent sed non sensū vt ab hijs que ex terra nascunt. vt ab herbis arboribus ⁊ similibus. Tertio ab hijs que habent vitam ⁊ sensum sed non rationem vt a brutis animalibus. Quarto ab hijs que habent rationem ⁊ gratiam vt a sctis viris. Et primo sequemur de primo. Posuit deus preceptum soli vt singulis diebus ab oriente ventat in occidentem: ⁊ singulis noctibus reuertatur in oriente: ⁊ nunq̄ preterit istud preceptum. nō pigritatur nec de die in diem nec estate nec hyeme implere illud preceptuz quantuncūcz laboret in vno die nihilominꝰ tamen summo mane surgit sequenti die. ⁊ tamen nō expectat talem remunerationem laboris sui vel talem penam negligentie sue qualem homo. Ad hoc videtur habuisse respectum. Augu. cum dixit. Indecens est christiano si radius solis in lecto inueniat euz Posset enim dicere sol si partem loquendi haberet. amplius laboraui heri q̄ tu. ⁊ tamen cum ego tā surrexerim tu adhuc dormis. Possumus etiam accipere exemplum ad detestationem accidie ab eis que ex terra nascuntur. Videmus enim herbas ⁊ arbores que tam minimum habent initium crescendo ad magnam quantitatem peruenire. habent tamen tot aduersantia sibi in hyemē ⁊ aliam aeris intemperiem singulis etiaz annis auferuntur eis labor suus. ⁊ florum ⁊ fructuum ⁊ frondium. ⁊ tamē nihilominus oportunitate inuenta operādi operantur. Qui videret nuditatē eorum in hyeme vix crederet quod tanta pulchritudine indui possent estate: nisi idez alias vidisset. Qui videret quam parua sit arbor nucis in suo initio vix crederet q̄ ad tantam magnitudinem peruenire deberet: nisi alias simile vidisset. Nō debet igitur pigritari homo nec diffidere ⁊ si defectum bonorum in se videat vel si aliqua sibi resistant: Plus enim potest homo q̄ credat. Tali exemplo vtitur dominus. Mat. vi. dicens. Considerate lilia agri quomodo crescunt. Et subditur dico vobis quod nec salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. ¶ Tertio exemplo vtitur salomon: Prouer. vi. dicens. vade ad formicam o piger. ⁊ considera vias. e. ⁊ disce sapientiam que cuz non habeat ducem nec preceptorem: nec principem parat estate cibum sibi ⁊ congregat in messe q̄d comedat in hyeme. ¶ Et sunt. v. attendenda in hoc. exemplo. ¶ Primo formice parnitas quam salo. proponit quasi magistram homini. Multum enim potest confundi homo quando videt se tam parue scientie quod a tam paruo animali potest doceri: vnde multum conari debet ad addiscendum sicut accidit in scolis quando aliquis magnus a puero docetur: ex quadam erubescentia deberet ardentius addiscere: ad hoc potest referri quod dixit Seneca. Pudeat ab exiguis animali-

bus non trahere mores. Erubescere potest homo q̄ tam paruum animal melius morigeratum sit q̄ipse. ¶ Secundo attendē dum est q̄ dicit salo. considera vias eius ꝛ non viam: vias vocans discursus quos faciunt p̄o querendo cibo: pluries enim vadunt in die ad querendum frumentum vnde satis possent erubescere qui semel in septimana grauantur venire ad sermones ad querendum anime sue cibum. ¶ Tertio attendendus est q̄ formica in hoc opere non habet hominem ducem cuius exēplum sequatur: nec preceptores cuius verbo ad hoc doceatur: nec principem a quo puniatur eius negligentia: hō tamen omnia ista habet. ¶ Quarto est attendendū hoc q̄ ipsa purum granum eligit vt de eo pascatur: vnde multum possent confundi in hoc illi qui spurcicias ꝛ immundicias alienorus peccatorum eligūt vt illis os suū pascant iuxta illud. Prouer. xvi. Os stultorus pascitur immunditia. ¶ Quinto attendendum est in hoc exemplo quod formica adeo se onerat frumento vt interdū videatur esse minor suo onere. In quo satis possunt confundi illi qui a sermone redeunt vacui nec vnum verbum reportantes secum. ¶ Potest etiam valere ad dete. anaritie exemplum eorum qui amant mundum. Sentis respiciamus quot ꝛ quantis laboribus quotidianis cruciatib⁹ ipsi merentur cruciatum eternum: satis poterim⁹ confundi quod adeo pigri sumus laborare p̄o regno eterno: vnde Aug. O si possemus excitare homines ꝛ cum ipsis pariter excitari: vtinam tales essemus amatores vite pmanentis quales sunt homines amatores vite fugientis: quis non vt viueret continuo perdere voluit vnde viueret: eligere vitam medicantem q̄ celerem mortem: cui dictum est nauga ne morlaris ꝛ piger fuit ꝛ distulit: cui dictum est: labora ne morlaris ꝛ piger fuit: leuia iubet dominus vt in eternum viuamus ꝛ obedire negligimus. Ad idez potest adduci quod dicitur in vitas patrum de quodam sancto patre quod cum vidisset ornatum cuiusdam mulieris flens inquit. Omnipotens deus mihi ignosce q̄ vni⁹ diei meretricis ornatus supauit totius vite mee industrie ornamenta: ꝛ abbas pamh. videns mulierem in alexandria ad quam de heremo descenderat flenit: ꝛ interrogantibus causaz sui fletus ait. Due res me mouent: vna de illius perditione: alia q̄ nō habeo tale studium placendi deo: quale studium habet ista vt placeat hominibus. ¶ Ad dete. etiā accidie possent valere exempla bonorum ꝛ de multis pauca ponem⁹. David. Pauper ego sum ꝛ in laboribus a iuuentute mea: ꝛ de sapiente muliere legitur in fine. Prouer. Quod panem occiosa non comedit. ꝛ apo. d. de. se. Plus omnibus laborauit. De christo etiaz legitur. Jo. iiij. Quod ipse fatigatus ex itinere sedit super fontez. Et in multis alijs locis in euangelio legitur de labore ip sius. vnde Ber. Quandiu vixero memorero laborum quas christuz sustinuit in predicando: fatigationum in discurrendo tentationum in ieiunando vigilare morando: lachrymare in compatiē do. Recordabor etiam dolorum contumelorum sputorum colaphorum subsannationum exprobrationum ꝛ clauorum horūq̄z similium. Alioquin requiretur a me sanguis iust: qui effusus est super terram legitur etiam quod beatus Arsenius primo palatinus postea heremita maximus querentibus a se in quo confideret. Respondit in eo quod homines fugi aliquam diu tacui fleui: ꝛ potissime in hoc gaudeo q̄ manibus laborauit. Et quedam vidua moriens recusabat sepeliri in camisia sibi data dicens sepeliar si quidem in camisia elaborata propꝛijs manibus ꝛ non alienis ꝛ de beata virgine legitur. Luc. i. Q̄ abijt in montana cum festinatione. ¶ Legitur etiam Gen. xviij. Festinauit Abraham in taber. ad Sarram dixitq̄z ei: accelera tria sata simule ꝛ fa subcinericios panes. Ipse vero ad armentuz cucurrit ꝛ tulit inde vitulum tenerum ꝛ optimuz. deditq̄z puero qui festinauit ꝛc. de quo verbo loquens origines ait. Senex currit: sara accelerat: puer festinat. nullus piger inuenitur in domo sapientis. ¶ Ad dete. etiā accidie possunt valere ista verba sacre scripture que suadent laborez ꝛ dissuadent ocium ꝛ pigritiam. vnde Eccle. vlt. verba sapientium quasi stimuli ꝛ quasi clani in altum defixi Stimulus valet contra tarditatem iumentorum sic verba sapientum contra pigritiam hominum: ꝛ Notandum q̄ homo laborat quasi contrarijs vitijs. Est enim len

tus ad bonū ⁊ precepꝫ ad malū. sed verba
sapientū sūt velut stimuli ꝙ excitant hominez ad bonū. Et sūt velut clauꝰ in altū defixi. Bū retinent hominē ne se precipitet in malū. Be multis vero verbis ꝙbus suadetur nobis labor ⁊ dissuadet pigritia pauca ponem⁹. Dicit Jero. sup illud Ezech. xvi Hec fuit iniqtas sodome sororis. t. superbia. saturitas panis. ⁊ habūdantia ⁊ ociū ipsius ⁊ filiaꝝ. Sēp ingt aliqd agendū est ne ager nostri pectoris manu cessante malox cogitationuz sentibus occupet. Eccle. vij. Non oderis opera laboriosa ⁊ rusticationem a deo creata: rusticationem deus creauit qñ dixit Gene. iij. In sudore vultꝰ tui vesc. p. t. vel cū posuit hoiez in paradiso voluptatis vt operaret vt legitur. Gene. ij. ⁊ Eccle. iiij. Nō defraudaueris a die bono. Et particula dei boni nō te pretereat. ⁊ ibidem. Ante obitū tuū operare iustitiā: qꝛ ñ est apud inferos inuenire cibū hoc manifestū ē in diuite epulōe: q apud inferos guttaz aque inuenire nō potuit quaz digito lazari ꝙ leprosus fuerat petijt. Tūc nō erat ipse ita idignātis nature sicut in seculo isto fuerat: adhuc nō impetrauit ipse illaz guttam aque. ⁊ tñ plusq̄ mille anni trāsierunt qꝺ eaz petijt. legitur Eccle. ix. Quodcūqꝫ pōt facere manꝰ tua instanter operare: quia nec opꝰ nec ratio nec scia nec sapia ē apꝺ inferos quo tu ꝓperas. Apud inferos nō ē opus ſz merces opis. nec rō qꝛ nō ꝓsūt ibi Azx. argutie nec sapia nec scia sūt ibi ad excusationem vel defensionē sed potiꝰ ad accusationez. Seruus. n. sciens voluntatē dñi. s. ⁊ non fa. vapula multuz. Jté Eccle. ix Mane semina semē. t. ⁊ vespere nō cessma. t. ⁊ Apost. ij. ad thes. iij. Sigs nō vult operari nō manducet. ⁊. ij. ad thi. iiij. In oibus labora opus fac euāgeliste. iō dedit dñs membra diuersa hoi vt ex oibꝰ ei serviret. vnde qñqꝫ hō seruire debet deo ore cantādo: qñqꝫ manu scribendo: ⁊ sic de ceteris mēbris. Jté ad gal. vi. bonū facientes nō deficiamus. tpe. n. suo mere nō deficiēmus operemur bonū ad oēs ⁊ Eccle. vi. Ne accederis in vinculis eius ⁊ logtur de sapia: vincula sapie sunt diuina precepta ꝙbus ligatus est hō ꝙ ex morsu pomi prohibiti q̄si venenati incidit in spūalē insaniā: cuiꝰ insanie hec sunt signa qꝺ in mente q̄si aliena logtur fatua cogitā
doꝛqꝺ gaudet inde vñ flendū esset. vnde i Prouer. Sultitia ē gaudiuz stulto ⁊ Aug. dicit super Joannē. Risus talium risus eē frenetici ꝛ. Signū et huius insanie ē hoc qꝺ hoies exgrunt ptcula ꝙbus se pmant. vñ in Prouer. xxvij. Coꝛinthꝙ exgrit mala sicut occultos laqueos vsure vel symonie ꝙbus se pmat. In ps. labores manu. s. qꝛ má. ⁊c. Tertio pōt valere ad dete. accidie si ostēdat q̄uz hoc peccatū deo displiceat diabolo placeat. ⁊ homini noceat. Quantū deo displiceat pōt pꝛio oīdi ex illo verbo apoc. iij. vtinā frigidus eēs aut calidꝰ: sed qꝛ tepidus es: ⁊ nec frigidus nec calidus incipiaz te euomere ex ore meo. Calidus ē ꝙ feruens est ad bonū: frigidus ē ꝙ simpliciter desistit a bono. Tepidus vero ꝙ medio mō se habet. Et dicit interli. qꝺ maioꝛ spes ē de frigidis q̄ de tepidis cuius rei hec est cā. Quod tepidi q̄daz fiducia ⁊ securitatē accipiunt de hoc qꝺ aliqd boni agunt ⁊ tō se non corrigūt. Tepidus vero de ore dei euomitur qꝛ p predicatoꝛes ī ꝙbus deꝰ logtur de ꝙsortio sanctoꝝ remouetur per excōicationem. vel tepidus euomitur q̄ per deteriora precipitat: vel qñ impenitēs moꝛit ꝺ hac tepiditate dicit. Jer. Tepiditas sola est q̄ solet deo ꝓuocare vomitum. Qꝺ accidia multū deo displiceat pōt vero oīdi per ḥ qꝺ legit Luc. xv. Ubi sic legitur. Dico vobis qꝺ ita gaudiuz erit sup. u. pec. pe. a. q̄ sup. xcix iustis ꝙ non indigent penitentia. Qꝺ exponit. Gre. de iustis illis ꝙ desidiose se habēt ⁊ de peccatore ferente ad penitentiā. vnde dñs ferētez peccatoꝛē. xcix. Justis accidiosis preponit: sicuti dux in prelio. Plus. n. militē diligit ꝙ post fugā reuersus hostē fortiter premit. q̄ euz ꝙ. nūq̄ fugit nec vnq̄ fortiter egit plus amatur ager qui post spinas ⁊ tribulos fructus vberes reddit q̄ ille qui spinas ⁊ tribulos nunq̄ tulit. ⁊ semp fertilis extitit. Ad istud ostendendū adduci pōt quod legitur. Luc. xiij. De ficulnea fructuz non faciente. Succide illaz ingt domin⁹ vt qꝺ terram occupat Et qꝺ dicitur. Mat. xxv. Tollite ab eo talentuz: ⁊ loquit de seruo pigro ⁊ subditur. Et inutilez seruum illuz eijcite in tenebras exteriores. ⁊ Math. iij. Dis arboꝛ q̄ nō fac. fru. bo. e. ⁊ in ig. mit. ¶ Qꝺ aūt hoc peccatū multū placeat diabolo pꝛio pōt oīdi ex hoc qꝺ legit. Job.

ri. Circundãt eũ salices torrẽtis. Per torrentẽ cui⁹ aque cito deficiũt itelligitur voluptas p̃sens q̃ cito finietur in q̃ diuites hutus seculi plãtati sunt: velut salices que sũt arbores ifructuose: z hutus salices circundant diabolũ quasi faciendo ei vmbram. Inhoc vero q̃d hoies q nihil faciũt salices vocãtur: ifinuat quãta sit fatuitas eox q se meliores alijs iudicãt z honorabliores: q̃ nihil facĩt. Similis.n. fatuitas est ac si aliqs diceret. salices amigdalinis arboꝛib⁹ p̃ualere: eo q̃ steriles sint. Ad ostẽdendũ etiã quantũ hoc peccatum placeat diabolo potest adduci q̃d legitur. iude. i. De Adonibezet qui amputauerat. lxx. Regibus manuũ ac pedũ sũmitates. Adonibezet interp̃tatur dñs fulgurãs q amputãt in illis q hũt regere alias sũmitates manuũ ac pedũ dñ ꝓcurat vt tales ad opera vtilia sũt quasi ipotẽtes. Qui habet sũmitates manuũ ac pedũ amputatas inutilis est quo ad vsus mẽbroꝝ istoꝝ z si in parte mẽbra ista habeat. Sic ergo milti advtilia opa ipotẽtes: sed ad iutilia vel noxia potẽ etiã hũt. Ad idẽ ostendendũ valet quod legitur. Mat. xij. De imundo spũ q iueniẽs domũ a qua exierat vacantẽ vadit z assumit. vij. alios spũs nequiores se z itrantes habitãt ibi. Et eiusdẽ. viij. Legitur de demonibus q̃ dixerũt dño. Si eicis nos hic. mitte nos in gregẽ porcoꝝ. Porci sũt qui nihil factunt nisi quod voluptati coꝛporis deseruũt q sunt quasi ꝓpriũ hospitiuz demonuz. In accidiosis hz diabolus q̃si hospitiũ getis. Vñ Job. xl. Dormit i secreto calami. Calam⁹ qui vacu⁹ é significat hominẽ vacantẽ z ociosuz in quo diabolus quiescit z dormit.

¶ Secundo de malis que facit accidia.

Equitur videre q̃liter noceat peccatũ accidie homini. Noceat autẽ ei mala inferendo tam pene q̃ culpe: z plurima bona auferendo. Et primo ostendemus quõ hoiem repleat malis pene. Mala vero pene tria sunt: paupertas: vilitas: z afflictio: sine doloꝛ. Q3 peccatuz paupertas accidie sequatur manifestũ potest eẽ ex hijs verbis scripture q̃ sequũtur. Prouer. xx. Propter frig⁹ piger arare noluit: mẽdicabit ergo i estate z nõ dabitur ei. Itẽ Prouer. x. Egestatez opata est sibi manus remissa. Manus aũt sortium diuitias parat. Et. xxviij. eiusdẽ. Qui operatur terrã saturabitur panibus: q vero sectatur ociũ iplebitur egestate. Et. xxij. Uestietur pannis dormitatio. Et ꝑmo. Usq3quo piger dormis: vsq3quo de somno cõsurges. Parũ inq̃ dormies modicũ dormitabis: paululũ cõseres man⁹ vt quiescas z veniet tibi quasi cursoꝛ egestas tuas z mendicitas quasi vir armat⁹. Pauptas mõ quasi iermis est: z q̃si lente icedit. Jõ multi fugiũt eã vel resistunt ei. Sed in futuro erit quasi armata vt nõ possit ei resistere hõ: z veniet quasi cursoꝛ: vt hõ nõ possit eã effugere: Et Prouer. xxi. Cogitationes robusti sunt in abundãtia. Qis aũt piger semp in egestate ẽ. Et Eccle. x. In pigritijs humiliabit̃ ptignatio z in infirmitate manuũ perstillabit domus. Tigna vocantur ligna illa q̃ vulgariter dicuntur caprones: eo q̃ se mutuo capiunt: vnde cõtignatio est tignoꝛum coniunctio que fit in superioꝛi parte tecti: quaz piger est pigritia ꝑmittit humiliari i. hoc enim ꝓpriũ est pigri nõ subuenire periculis tẽpoꝛe oportuno. Quod ãt vilitas sequetur peccatũ accidie manifestũ potest esse ex hijs verbis scripture que sequũtur Eccle. xxij. In lapide luteo lapidabitur piger: z omnes loquũtur super aspernatione eius. de sterc oꝛe bouũ lapidand⁹ est piger: z omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Tunc piger lapide luteo lapidatur quando increpatione dura z cõuitijs plena increpatur. Omnis qui eum tangit manus excutit: q̃ oneroſus est. hominib⁹ z libenter homines se expediunt ab eo. Item Prouer. x. Qui congregat in messe filius sapiens est. Qui autez sterilis in estate filius confusionis. Messis in qua colligendus est cibus spiritualis est doctrina. Unde in Prouerbioꝝ vigesimoquarto. Doctrina replebunt̃ cellaria vniuersa substantia preciosa atq3 pulcherrima vel messis potest intelligi p̃sens vita i qua merita colligenda sunt. Quod aũt afflictio sequatur peccatuz accidie potest ostendi primo ex hoc quod accidiosus est quasi tot⁹ famelicus. Eo enim quod vacat z vacuus est quasi totus. Esuriunt omnes sensus ei⁹ vt aures esuriunt omnes rumoꝛes: visus: vanitates: tactus z gustus: voluptates carnales. Unde Prouerbioꝝ. xxi. Desideria occidunt pigrũ. noluerũt enim quicq̃ ma-

nus eius operari. Tota die concupiscit ⁊ desiderat. Accidiosus laborat paralisi spirituali. vnde nō est mirū si affligat. ⁊ ē figuratus per paraliticum illū de quo dicit Centurio. Mat. viij. Puer meus iacet in domo paraliticus. Quitorquetur laborando bene torquetur: q; vtiliter torquatur. ſz qui torq̄tur gemendo: male torquet: q; inutiliter. Accidiosus ē p̄ tedio vite: vnde habet quandā tristiciam que ad modū vermis corrodit cor eius. Unde Prouer. xxv. Sicut tyneas vestimento. ⁊ vermis ligno. sic tristicia nocet cordi. Sene. Traditiōe bonor artiū occupādi sum⁹ quotiens male habet inertia impatiens sui.

¶ Quomodo accidia replet hominez malis culpe.

B e Equit̄ videre quomodo accidia replet hoiem malis culpe: hoc aūt primo pōt ostendi ex illo verbo. Prouer. xxiiij. Per agrū pigri hoistransiui: ⁊ per vineā viri stulti: ⁊ ecce totum repleuerant vrtice: operuerant superficiē ei⁹ spine ⁊ materia lapidū destructa erat. Quō cuz vidisset posui i corde meo ⁊ exemplo didici disciplinā. Sicut agri spinas proferunt: ⁊ tribulos ⁊ cetera inutilia nisi vtilib⁹ seminati fuerint: sic homo spinas ⁊ tribulos viciorz generat nisi vtilib⁹ occupationibus se repleuerit. vnde Ber. Nec est maledictio ade: ⁊ in terra laboris nostri: ⁊ in agro cordis vel corporis nostri: vt noxia vel inutilia gratuito passim perueniant. vtilia vero vel necessaria cū labore Potest ēt idem ostendi multis alijs exemplis. Corrumpitur enim aqua grta. Unde poeta. Et capiunt vitium ne moueant aque. Unum etiam se feces generat: ⁊ nisi a fecib⁹ illis mutetur totum corrumpitur. Idez accidit in hoie. Uñ Je. viij. Dicit de Moab quod requieuit in fecibus suis: nec transfusus est de vase in vas: ⁊ in transmigratiōe non abijt: idcirco permansit gustus eius in eo: ⁊ odor eius non est immutatus. Sapor corruptus: ⁊ odor paruus nō recedit a vino si supra feces remanserit, imo iterū totaliter corrumpitur. Idem accidit de accidioso q quasi totus accidus vel acetosus efficitur. Adeo enim corrumpit: vt bona sibi displiceant quedebebant sibi placere: homo⁹ presentis vita ē similis illi q ē i flumine ipetuoso: q in vno loco stare nō pōt ⁊ nisi ad summa conetur ad ima labitur. Eo. n. quod homo ex nihilo est ad nihilū tendit ⁊ ad nihilū culpe: ⁊ etiam ad mortem: vnde nisi conetur p̄gredi: ⁊ p̄ficere regreditur ⁊ deficit. Unde. B. In via vite non p̄gredi est regredi cuz nihil adhuc in eodem permaneat statu. Homo similis est castro plurib⁹ de mnox̄ iter quos ille q remissus est totū amittit: q; alius paulatz aufert ei suū ius. Sic si spūs remissus fuerit caro que aduersus cum cōcupiscit quotidie aliqd acgrit super spūm. Unde. Prouer. xij. Manus fortium dominabit: q aūt remissa est tributis seruiet. Pannus candidissimus quasi i p̄ceptibiliter niger efficitur. vnde frequenter ablutione indiget. Manus etiaz corporis quasi isensibiliter post ablutionem sordide efficiunt. Unde frequēter in die lauari oportet. Sic nisi homo frequēter se lauet a sordib⁹ illis replet. Negligentia igit̄ ⁊ accidia hoiem replent malis culpe homo ad modum vine putatione indiget: ⁊ non semel tm̄: sed frequēter sicut ostēdit beatus Ber. sup illud cant. ij. Tēpus putationis aduenit dicens. Quis ita ad vnguem omnia ase superflua resecauit: vt nihil se habere putet putatione dignum? Credite mihi ⁊ putata repullulant ⁊ effugata redeunt ⁊ reaccenduntur extincta: ⁊ sopita denuo excitant. P arū ē ergo semel putasse. Sepe putandū ē gnimo fieri possit semper: q; semper quod putari oporteat si nō dissimulas inuenis quantūcūcz in hoc corpore manens p̄feceris: erras si vitia putas emortua ⁊ nō magis cōpressa velis nolis inter fines tuos habitat Jebuseus. Subit gari potest sed nō exterminari. Unde in tanto discrimine cōsilium est obseruare diligenter: ⁊ mox vt renascētium vitiorz capita apparebunt p̄empta seueritate succidere.

¶ Quō accidia auferat ei bona.

£ Equitur videre quō accidia au- £
e ferat homini bona. Ad quod ostēdendum adduci potest quod legitur. Mat. xxv. De seruo pigro. Tollite ab eo talentum ⁊ date ei qui decem habet talenta. Omni enim habenti dabitur ⁊ abūdabit: ei qui non habet: etiam videtur habere auferetur ab eo. Et qui non habz studium vel voluntatē operandi. sepe auferet facultas. Justo enī iudicio fit vt ille q nō

vult bene operari cum possit postea non possit cuz velit: z Lu.xix. Dicitur similiter de seruo pigro. Auferte ab eo mnaz: z subditur. Dico vobis quia omni habēti dabit̄ z abundabit. Ab eo vero qui nō hz suple voluntatez operandi z quod hz auferetur ab ,eo. ſ. facultas. ¶ Aufert etiā accidia homini bona gratie z bōa glorie z bona nature. Bona glorie aufert quia illa permittūtur solis strenuis z vigilantibus vnde. Lu.xij. Beati serui illi quos cū venerit dominus inue: vigilātes Amē dico vobis qō pre.se. z fa.ſ.dist.z transi.mi.ſ.z Dat.xi Regnū celorum vim patitur z violēti rapiūt illō ecōtrario. Accidiosi z pigri amittunt illud. Sequitur verbuz qō dicit glo. Grādis violentia est in terra nasci z celuz capere z habere per virtutē qō per naturā nō possumus. Non est.n. verisimile qō accidiosus talē violentiā celo faciat. Accidiosus enim adeo lēte incedit qō in celo locū suum amittit. Gre. Nemo in huius vite itinere torpeat ne in patria locū perdat. Idē Justus vt celestia raptat canet ne in anis dies eat. ¶ Qō autez accidia bona gratie auferat potest ostēdi ex hoc qō gratia spiritus sancti sicut ignis est qui nō potest cē ociosus definit cē si definit agere. Sic gratia xp̄i qñqz amittitur qz homo ex ea non operatur vñ super illud. Jo. Qui non diligit me sermo.m. nō seruat dicit. Gre. Nūquā est amor dei ociosus. Operatur.n. magna si est. Si aūt operari renuit amor non est vnde. aposto. Gratia dei in me vacua nō fuit. Nec solis gratiā aufert hōi accidia sed etiam fructū quia gratia deberet pcedere. Et sic aufert totā vtilitatem huius vite qō nō est parū damnū. vñ. B. Quam mutī? me pauares o amara mors vite vsu quam fructu. grauior mors. Nā vita sine fructu grauior mors ē. Beniqz duplex malum paratur ligno infructuoso securis z ignis. ¶ Aufert etiā accidia bona nature. Naturale.n ingeniū z cetera bona nālia deteriorat. Et si nullū alid dānū faceret accidia homini nisi de amissione tp̄is nō parū dānificaret hominē. Sed multi sunt q dānū istud nō reputāt: ideo agemus hoc de hijs que deberēt mouere hoīez ad tp̄is ꝓseruationē et sunt. vij. que possunt vale re ad hoc. v

¶ Quod octo sunt q̄ valent ad tp̄is ꝓser. Primo p̄sit valere ad hoc verba scripture. ¶ Quib⁹ monemur p ad tp̄is cōseruationē: sicut ē illud. Eccle. iij. Fili cōserua tp̄m z declina a malo: z fac bonum. Prouer. v. Fili ne des alienis honorem. t. z ānos tuos crudeli fatuus est q rez ita pretiosam sicut est tp̄s dat hosti suo crudeli expēdendo illud in seruitū demonuz. ¶ Secdo p̄sit valere ad hoc exempla creaturarūque quodāmō videtur tp̄s cōseruare quantū p̄sit. Accepta.n. oportunitate operandi operātur nec permittūt tp̄s vacuū trāsire. vnde. iij. Eccle. Omnia tp̄s habent. Tertio debet mouere hominē ad tp̄is cōseruationem ipla natura tp̄is. Tp̄s n. breue est z velociter transiens z posq̄ trāsijt recuperari nō pōt. Ad primū pertinet qō legitur in. Job. i. Breues dies hois sunt. Debemus intelligere breuitatē istam respectu vite eterne cui debemus puidere tēporeisto. De breuitate etiā tāgitur in p̄s. Ubi dicitur. Ille āni an. o. t. t. c. b. q̄ pre. D De hac etiā breuitate dicit. Sene. Si multū etatis esset parce dispendēdū erat vt sufficeret necessarijs. nūc que demētia ē supuacua discere in tēporis egestate. De velocitate vero legitur in. Job. Dies mei velocius transierūt z. Sene. Infinita est velocitas temporis punctuz est qō viuimus z puncto minus. Itē Job. ix. Dies mei velociores cursore fuerūt. Et de irrenocatione tp̄is dicit: Ber. Nō parū estimes tp̄s qō in factis vl̄i dictis expēdit̄ ociosis. Uolat.n. irrenocabile verbū. volat tp̄s irrecupabile. Nec aduertit insipiēs qd āittat. ¶ Quarto potest valere ad hoc pretiosit-s tēporis De qua. B. Nihil pretiosius tēpore hz hodie nihil vilius reputatur. Ostēditur āt p̄ciositas temporis tripliciter Primo per hoc qō possessio temporis valde rara est: quātū ad hoc q̄ vnicuz tēpus semper est: sicut de fenice dicitur q̄ ē fenix vnica semper anis. vnde cum omnerarū pretiosum sit valde preciosuz debet esse tempus. Secundo ostēditur ex hoc qō aliqs est locus in quo plus amaretur vna hora temporis ad agendam penitētiā q̄ tanta massa auri quant⁹ est totus mundus locus ille infernus est. Tertio ostenditur ex hoc qō i vna hora temporis potest homo promereri dimissionem pene eterne z peccatorum suorum remissionem: z dei gratiam z eternā

gloriã. ¶ Quinto põt valere ad hoc qõ si ꝓsiderem⁹ nos debitores eẽ totĩ⁹ tpis nr̃is. nec debemus etiaz illud vni soli creditori sed pluribus. Fatuus enim est qui multis debitis obligatus est si ꝓdige expẽdit. Debita nostra ostendit nobis beatus Bernardus dicens. O si cognouisses q̃ multa ꝛ q̃ multis debeas: videres quoniam nihil est quod facis. Primo christo debes omnem vitam tuam: quia ipse pro tua posuit tua. Secundo exigunt preterita peccata mea: futurã vitam meam: vt faciam fructus dignos penitentie ꝛ recogitẽ oẽs annos meos in amaritudine anime mee. Quid si tertiũ debitorez ostendã qui eam vnde dicet sibi: puto quod desideres gloriam quã oculus non vidit. Nõne ad hoc emenduz totuz te ꝛ quecũqz poteris dare oportebit: ꝛ cum oia compleueris nõ sũt cõdigne passiones huius temporis ad futuraz gloriam que inuo. Quarto debitori debes totũ quod es a quo totũ habes q te fecit ꝛ benefecit ꝛ cuncta ministrat tibi. Cui horum proponis reddere quod debes. Sexto deberet mouere hoiem ad conseruationez temporis hoc quod oportebit hoc districtazratiõnẽ de eo reddere coram deo. Omne enim tempus impensum tibi requiretur qualiter sit expensuz. sicut dicit beatus Ber. Et sicut capillus nõ peribit ꝺ ca. ita nec momentum peribit de tempore. Unde in ps. Cuz accepero tempus ego iustici. iudicabo. ꝛ tre. i. vocauit aduersũ me tempus vt conteret electos. Ad. Beneficiũ tẽporis multuz erit aduersus homines: etiaz aduersus eos qui boni videnẽ esse. Valde enim ingrati apparebũt illi quib⁹ dñs tantũ beneficiũ dabat singulis momẽtis quantum est tẽporis beneficiũ. qui tanto beneficio non cessauerunt ab impugnatione ipsius. ¶ Septimo debet hoiem mouere ad idem: qꝺ hoc tẽpus quodã spũali modo est nostra possessio. Unde Sene. Reliqua a nobis aliena sunt: tẽpus tm̃ nostruz est: tali modo tẽpore nostrũ est: ꝙ nosipsos amittimus: qui medietatem sui temporis amisit. quodãmodo dimidium se amisit. ¶ Octauo debet nos mouere ad tẽporis cõseruationẽ hoc ꝙ tẽporis amissio. quedam mors est. Est enim amissio vite. Unde Sene. Quotidie morimur: quotidie diminuitur aliqua pars vite. ꝛ tunc quoqz cuz crescis: vita decrescit: qdãmodũ nõ extremũ stillicidiuz exauret: sed quicquid ante defluit sic vltima hora eẽ definimus nõ solum mortem facit: sed sola consumat. Illi vero qui prodige tempus expendunt frequenter accidit: vt citius tempore amittãt. Unde viri impij non di. dies suos.

¶ Alia. vi. que valent ad detestationem accidie. capꝫ. iiij.

Reter predicta sunt. vi. alia q̃ possunt valere ad detestationem accidie. ¶ Primũ est hoc: qꝛ ipa iquinat pulchriorẽ partez ecclesie. i. viros cõtẽplatiuos. ꝛ est mirũ: ꝙ illi sunt magis accidiosi. qui minus eẽ debuerunt. Uiri enim contemplatiui: quoꝝ eẽt non solum currere: sed etiam volare. Alues enim spirituales sunt admodum festudinis lẽtissime incedunt. Uñ iam non potest dici de illis. illud Isa. Qui sũt isti qui vt nubes volãt: sed velut mortui immobiles stant. Unde necesse habet orare frequenter. Exẽ. dauid. vt in via domini viuificentur: ꝛ vt pẽne eis dentur vt volare possint ꝛ requiescant. ¶ Secundo potest valere ad detestationem accidie: ꝙ ille qui hoc vitio laborat a diabolo capitur ignominiosus ceteris peccatoribus capitur. sola enim ignauia capit eum ꝛ qñqz solus timor. Unde. xviij. Prouer. Pigrum deiecit timor ꝛ anime effeminatoꝝ esurient. Adhuc tum possent erubescere quos solus timor deicit de equo virtutum cum timor non sit nisi quadã pictura terribiliũ. Preterea cũ timor sit de malo futuro ille quez timor deuicit. quodãmodo deuicit ab hoste q nõduz est sed futurus. qñqz etiã futur⁹ nõ est. Unde Señ. Illud tibi ꝓpio ne sis miser ante tẽpus. Cum q̃ velut iminẽtia expauisti fortassis nunq̃ ventura sint. ¶ Tertio põt valere ad detestationẽ accidie hoc ꝙ accidiosus valde ignominiose detinet: captus. nõ est enim ligatus vinculis ferreis. imo nec stupeis: sz potius nullis. sola enim desidia detinet: nec habet aliquam carcerem qua claudatur: vel custodes qb⁹ custodiat nisi ꝓpt somniat. Uñ. xv. Prouer. Pigrũ q̃si sepes spinaꝝ. videt hoi pigro ꝙ vie clause sibi sint spinis: ꝛ ꝙ nullo mõ possit fugere de manib⁹ diaboli. videt sibi ꝙ si quertatur ad

dñm statiz debeat mori. vñ. Gñ. iij. Dicit cayz eis q̃ inuenerit me occidet me dicit piger ité. xxij. Prouer. leo est foris ꝛ. xxvi. dicit piger leo e in via leena i itineribus. Adrũ est q̃re ita timẽt pigri ad dñm cõuerti cũ tidẽt eos q̃ ad dñz cõuertũtur diuti⁹ vivere ꝛ pulchriores esse in medio pla. occi. suz. iij. Põt facere ad detesta. accidie hoc qꝺ illud vitiũ tũc solũ: vel maxime hoies ifestat: qñ sunt in seruitio dei vñ parte dei nititur ei auferre nec parũ deteriorat eam: qñ. n. efficit: vt psalteriũ vnũ in fastidio ꝛ accidia dictũ minus sit gratum deo. q̃. ps. vnus cũ deuotiõe: ꝛ ilaritate dictus vnde. Je. Malo vnũ psalmũ cũ ilaritate mentis decãtare: q̃ totũ psalteriũ cũ corporis fastidio ꝛ accidia. v. Potest valere ad detesta. accidie hoc q̃ accidia est valde grauis infirmitas: tria faciunt ad grauitatẽ istã. Primũ hoc q̃ illi q̃ laborãt hac infirmitate ne sciũt se infirmos esse vñ se saptes reputãt: ꝛ aliquos indicãt. Jõ dicit Prouer. xxvi. Saptiẽtior sibi videt piger: vij. iuris so. sc. piculosa vero solet eẽ infirmitas: que non agnoscet: qr eius remediũ nõ q̃rit vñ verũ scio longius a salute abssistere mẽbrũ q̃ obstupuerit. i. egrũ se se nõ sentiẽtes piculosius laborare. Secũdũ facit ad grauitatez hmõi infirmitatis ei⁹ plicitas. Est enĩ accidia velut febris lassa: vñ de illa põt intelligi: qꝺ dicit ecclesiastic⁹ lãgor plicior granat medicũ. Tertiũ facit: ad grauitatẽ hmõi infirmitatis hoc qꝺ reddit hominẽ impotẽtẽ ad opandũ vñ signat̃ p. palisi. Mar. viij. ꝛ Mat. ix. p aridit̃atẽ manus. Math xij. Ubi legit̃. ꝛ ecce hõ habens ma a. ꝛc. Accidiosus hz manũ dextrã aridã sz nõ frustrã: qr ipotẽs ẽ ad dñ operandũ. vñ zacha. xi. Dicit de malo pastore brachiũ eius aridit̃ate sicabitur: ꝛ oculus ei⁹ dexter. tenebre omẽs obscurabunt̃ tũc oculus eius dexter obscuratur quãdo pastor ad spũalia cecus efficitur. Accidia est velut febris illa q̃ dicitur ethica: que puenit ex cõsumptione naturali humilitatis: sic accidia ex defectu humoris gratie. Sexto potest valere ad detesta. hui⁹ peccati. s. accidie hoc q̃ accidiosus est iniquus in deu: quia defraudat eũ lucro talẽti: q̃ ei cõmissit iniquus est in pximum ꝛ quia enim scandalizat: ꝛ quia defraudat euz in hoc q̃ ipse vult commedere ꝛ bibere: sicut ipse: ꝛ tũc tñ nõ vult laborare: vt ipe. In seipsũ ẽt iniqu⁹ ẽ: qr hostes suos: nutrit a qb⁹ pimatur vita eius.

¶ De vt ijs pertinẽtibus ad accidiã. v.

d Jcto ꝺ hijs q̃ facilit̃ addete. accidie ꝙsequẽter dicẽdũ ẽ. de diuersis spẽ. ouis vitiox: q̃ ad accidiã ptinẽt. videtur aũt ista. xvi. Uitia ad accidiã ptinere tepiditas: mollicies. somnolẽtia ociositas negligentia ignauia indeuotio tristitia: tedium: vite desperatio. impfectio: sine i pseuerãtia. remissio dissolutio. Tepiditas ẽ ꝓpius amor boni: ꝛ vñ tepiditas prima radix eẽ accidie: ꝛ ex hac videntur nasci cetera vitia enumerata. facit ãt tepiditas multa mala in hoie. ¶ Primo deũ puocat vt ẽ pr⁹ oñsuz: tũc tepidus a deo euomit̃: cũ in deteriora labi pmittat̃ vel impenitẽs moriẽt. ¶ Secũdo fiducia temptandi ꝛ accedẽdi diabolo pstat. de multis. n. vitijs temptat diabolus hoiez tepidũ de q̃bus nõ audet tẽptare hoiez feruentẽ: vnde dicit auctoritas ille ferventi musce nõ insidẽt. ¶ Tertio reddent hoiem q̃si impotentẽ: ꝛ ꝙtractũ: vt patet in illis q̃ cum valde fortes sint ante nõ possunt septimã ptez facere penitentie: q̃ facit venia vna q̃ accidit ꝓpter tepiditatẽ qr puũ habẽt desideriũ agendi penitẽtia vñ Ber. forsitan nõ possum⁹ qr nõ multũ volumus. Tepiditas ẽt facit vt hõ petat: ꝛ non accipit. accidit. n. q̃ aliqs xx. Annis nõ accidit q̃ petit mortẽ: qr tepiditate petit: q̃ alius q̃ feruenter peteret vna die impetraret. vñ Aug. Seruat tibi deus qꝺ nõ vult cito dare vt tu discas magnis magne desiderare: tepiditas ẽt facit vt hõ semp pugnet nec nũq̃ vincat nec illã sublimẽ ꝓmissionẽ vincentiũ nũq̃ accipiat: q̃ dicit̃ in Apoc. ij. Uincẽti dabo mã absconditum. tepidus. n. a deo remisse agit q̃ nũq̃ puenit ad retributionẽ que etiam est custodia mandatorũz que tanta est qꝺ non põt dici sicut dicit ps. in custodiendis illis re. mul. Tepidus similis est auaro. hõi de quo dr vulgariter. q̃ tantũ expendit q̃tũ largus: ꝛ tamẽ nõ habet gratiaz nec mercedẽ: qr ꝓ modico pdit multũ. tepidus semp seminat in vita pũtis: ꝛ nũq̃ metit qr ad pacẽ animi nõ puenit. Ber. si incipis: incipe pfecte. ꝛ pfectus: hoc ipsuz is pfecte age ꝛ si pfectõis aliqd attigisti temetipsum in temetipso metire.

¶ Sequitur de mollitie.

Equitur de mollitie: que est in pa
e tiẽtia rei dure de qua legitur. Pro
uer. xviij. Qui mollis est ⁊ dissolu
tus i ope. s. frater est sua opera dissipantis
mollis est ille q̃ cedit duris. i. tribulationi-
bus succũbit vñ quãdo in ope q̃ inchoat
aliqd dure occurrit: ⁊ ipse ab ope desistit:
⁊ talis est frater sua opera dissipantis idẽ
n. é ac si ea dissiparet. ¶ Mollities ista est ve
lut q̃dã culcitra. in qua diabolus in homie
quiescit hõ etiã mollis est velut hõ niueus
q̃ ad ignẽ tribulationis quasi liquescit ad
nihilũ redigit ad q̃ miseriã deuenturi sint
q̃ molles sunt: insinuat. Deut. xxviij. Ubi
dicitur delicatus vite ⁊ luxuriosus valde i
uidebit fratri suo ⁊ vxori sue. ⁊c. ⁊ paulo
post tenera mulier ⁊ delicata q̃ sup terraz
ingredi nõ valebat nec pedis vestigiũ figu
re ꝓpter mollitiẽ: ⁊ teneritudinẽ nimiã vi
debit viro suo q cubat in sinu eius frater
filij: ⁊ filie carnibus: summũ remediũ ꝓtra
mollitiẽ istã est ignis spũs sancti qui lutea
cõsolidat: valeretiã ꝓtra istã mollitiẽ assue
tudo durorũ vñ. Ber. Rusticus duros ha-
bet neruos: fortes lacertos exercitatio fecit
eũz sane torpere ideo infelicit dissolut⁹ po
test vocari q̃ mollis est ⁊ qui nullo amore
ligatus est ad opus bonũ vel quasi paral
ticus est paralisis enim dissolutionẽ sonat.

¶ De somnolentia. vij

Equitur de petõ somnolentie: qõ
g ad accidiã pertinet q: sicut legitur
in Prouer. xix. pigredo inittit so-
A porẽ q̃ põt intelligi de sopore ꝓtemplatio
nis: ⁊ de sopore corpis soporẽ contempla.
pigredo inittit in illis q̃ noie cõtẽpla. pal
liant pigritiã suam nolẽtes aliqd operari:
cõtra quos possũt valere hec duo exẽpla
q̃ inbungimus. ¶ Legit in vitis patrũ: ꝙ
qdam peregrinus venit ad abbatẽ siluã-
nũ in mõte sinai. ⁊ cũ videret fratres labo
rãtes dicit quare opamini cibũ q̃ pit. ¶ Ma
ria enim optimã partẽ elegit ⁊c. q̃ cũ senex
audiret fecit ei aperi codicem vt legeret in-
cludens eũ in cellã: cũ ergo transisset hora
non circũspiciebat si veniret aliqs ad vo
candũ eũ ad cibũ ⁊ venit ad senẽ: ⁊ inter-
rogauit vtrũ fratres comedissent cui Rñ-
dit senex tu hõ spũalis es: ⁊ nõ necesse hẽs
hanc escam nos autem tanq̃ carnales co-
medimus: ⁊ ideo operamur: ⁊ cũ audisset
cepit penitere cui abbas ergo necessaria ẽ
martha marie. ¶ Item abbas Jo. dicebat
fratri suo maiori vellem esse semper secur⁹
sicut angeli securi sunt non operantes: sed
semper deum sine intermissione collaudã
tes: ⁊ profecto pallio intrauit heremum ⁊
post septimanam reuersus, pulsauit ad ho
stium fratris sui quez quesiuit: quis es tu.
⁊ ille ego sum ioãnes ⁊ frater dixit. Jo. an
gelus factus est: ⁊ vltra inter homines nõ
est: ille aũt pulsabat dicens: quia ego sum:
non aperuit ei: sed dimisit eum affligi. tan
dem aperuit ei dicens: si homo es: iterum
habes necesse operari vt viuas: si autez an
gelus: quid queris intrare cellaz: ⁊ ille sta
tim penitẽtiam agit:

¶ De somno corporis. v

Equitur de somno corporis satis planuz est
d q̃ pigredo inittit eũ: multi ex pin
guedine conant ad dormiẽdũ cũ
tũ dormire nõ possint. ¶ De somno vero
corporis ad presens tria oñdimus. ¶ Pri
mo ostendemus: ea que sunt reprehensibilia
cõtra somnum. ¶ Secdo ea q̃ habẽt hoies
cohibere a nimietate somni. ¶ Tertio q̃
sunt necessaria ad hoc vt aliquis dormiat
prout debet.

¶ Quincz reprehensibilia circa somnum
corporis.

Uincz vero reprehensibilia: sunt
q circa somnũ. ¶ Primo nimietas B
somni ad qd̃ ptinet illud. Prouer.
vi. Usquequo piger dormis. ¶ Secdo rep̃
hensibilis est ꝓtra somnũ brutalitatis: q̃
videlicet aliqs dormit sicut porcus: vñ. B.
carnalis somn⁹ ⁊ brutalis est sicut ⁊ lethe⁹
abhominandũ seruo dei. ¶ Tertio rep̃hẽ
sibilis est tristitia iurgẽdi a sopno. vñ. Ec
cle. xxxij. Hora surgendi nõ tristet rep̃hẽ
sibilis est: pigritia in surgẽdo a somno. vñ
Prouer. Sicut hostiũ vertit̃ in cardine suo
ita piger In lecto suo. ¶ Quinto rep̃hen
sibilis est cõtra somnũ in oportunitas som
ni q̃ aliqs dormit q̃ nõ esset dormiẽdũ
vt in tẽpore orõnis: vñ petrus. estote pru-
dẽtes: ⁊ vi. in orõ. vel cũ aliqs dormit i ser
mone vel lectione iuxta illud. Eccle. xxij.
Cũ dormiente loqtur q̃ narrat stulto sapiẽ
tiã si stultus nõ fuisset nõ habuisset volun
tatẽ dormiẽdi per duos dies tam ẽ tẽpore
lectiõis ⁊ sermonis dormitat tps i quo do
miendũ nõ est. Tẽpus ẽt i quo dormiẽdũ
nõ est tps matutinus eil illud eni tempus

nō est somno occupādus: q; valde vtile ē
ꝛ studio ꝛ oratiōni ꝛ diuine laudi ꝛ dei cō
solatio freq̄ntius illo tēpore recipit. ¶ Ad
primū ptinet q̄ dicit in. ps. Mane astabo
tibi ꝛ ad scōz ptinet qđ legit. Job. viij. Si
diluculo cōsurrexeris ad deū: ꝛ oipotētem
fueris depcatus: si pati vigilabit ad te ꝛ pac.
reddet habitaculū tuū ꝛ. xvi. Sap. oz pue
nire solū ad bñdictionē tuaz ꝛ ad te. so. te.
adorare primo pauper: gelis occurrūt con-
suenerūt dare diuites: sic deus libēr⁹ erau
dit eos: quos valde māe orant eū. Qđ ho
ra illa sit idonea ad laudādū deū: ptinet il
lud. Job. xxxviij. Cum me laudarent si as.
ma. ꝛ vt. omēs: filijs dei. Astra matutina:
sunt viri cōtemplatiui q̄ horis matutinis
laudāt deū. Ad hoc aūt q̄ ꝓsolatio dei ma
tutinalis horis precipue recipiaī ptinere si
lud. Isa. xxvi. Mane vigilabo ad te: ꝛ in.
Exo. xvi. Filij israel colligebāt māna hora
matutina ad significandū q̄ tūc diluculo
spūs sctūs colligēd⁹ ē. Sicut corpoꝝ ama
tores stabilitūt corpus in mane aliqđ gustā
do: sic dulcedine spūs sancti in māe stabi-
liendū est specie. vñ ad he. xiij. Optimū ē
gratia stabilire. cor. non. ¶ Tria sunt que
debēt homines cohibere a nimietate som
ni primū ē verbū Augustini. indecens est
christiano si radius solis in lecto suo eū in
ueniat. Secūdo ad hoc q̄ somnus sine ne
cessitate est tēporis amissio. Ber. Quantū
ad debitum ptinui pfectus nihil ita ptt de
vita nr̄a q̄ q̄ somno deputatur i veritate
somnus est quasi quedā species: vel imago
mortis. Tertio debent cohibere ho. a ni-
mietate somni. propter multiplex malum
q̄ legitur in scripturis ex somno occidisse
ꝛ de hoc sufficiat ponere. v. exempla. Pri-
mū exemplū est iudicum. iij. De sisara. q̄
cū bibisset lac obdormiuit ꝛ interfectus ē
a iahel. clauo in cerebro eius defixo secun-
do est de sansone iudic. decimosexto. Qui
valida fecit obdormire super genua sua: ꝛ
rasis. vij. crinibus captus est: ꝛ obcecatus
¶ Tertiū exemplū est: in iudith. de oloser
ne. q̄ dormiēs a muliere hebrea interfect⁹
est. ¶ Quartuz exēplū est. Mat. xxvi. Ubi
legūtur apostoli somnoleti christū amisis-
se. ¶ Quintū exēplū est actuū. xx. de quo-
dā adolescente nomie eutico: q̄ eū disputā
te paulo graui mergerēt somno cecidit de
suo cenaculo deorsuz ꝛ sublatus ē mortu⁹

¶ Tria vero necessaria hominī dormiēti
debite dormienti.

Ria vero necessaria sunt homini
t ad hoc q̄ debito modo dormiat.
¶ Primo necessariū est ei vt vigi
lando laboret vnde ecclesiastes. v. Dulcis
est somnus operanti siue parū siue multū
comedat homo otiosus affligitur nō solū
vigilādo: sed etiam dormiendo. ¶ Secun
do necessarium est: vt sobrie cibo potuq̄
vtatur. ¶ Tertio vt sensus suos sobrios.
custodiat vnde. Ber. Sobrium cibum so-
brium sensum: sobrius sequitur somnus.

viij.
¶ De ociositate.

Equitur de pctō ociositatis cōtra
s quod peccatū ¶ Primo ostende-
mus: q̄ sit stultus qui ociū diligit
¶ Secundo tangemus: q̄ licet ociosi: tem
per sint reprehensibiles precipue tamē tē-
pore gratie reprehēsibiles sunt. ¶ Tertio
tangemus ea que attēdenda sunt alicui i
occupatione quā vult eligere q̄ vero stult⁹
sit ille qui ocium diligit ostenditur nobis.
Prouer. xij. Ubi legitur. Qui operabit ter
ram suam satiabitur pa. qui autē sectatur
ocium stultissimus est ne solum stultus ta
lis est: vel stultior: sed stultissimus.
¶ Tres gradus stultitie.

Rimus gradus stultitie est vitam
p suā negligere ei necessaria nō que
rendo. ¶ Secūdus gradus est in
defensaz vitā suā hostibus expōere. ¶ Ter
tius gradus est hostes: q̄ eā interimant pa
scere hos tres gradus stultitie hz q̄ sectaī
otiū vite eni future, que eterna est nō pu i
det hostibus suis se etiā exponit. i. vitijs: ꝛ
demonibus vt iam ostēditur hostes enim
suos nutrit q; vitia ocio nutriūtur: ꝛ impi
guātur sicut ꝛ ameres: ꝛ etiam solent. equi
ocio impinguari ꝛ possumus. xij. stultitias
assignare: in homine ocioso.
¶ Stultitias. xij. hominis ocioſi.

Rima stultitia est: q; ipe facit locū
p diabolo. contra illud apostoli. No
lite lo. da. di. vū. Uidet societatem
diaboli amare apud hominē occupatūm
hz diabolus vbi possit eē: q; res pfecte oc-
cupata nō est: capax alterius rei. ideo dicit.
Je. Semp aliqđ boni opis facito: vt te dia
bolus inueniat occupatū: ex hoc vero q̄ ali
qs in se diabolo locū facit oī loco ,idignus
est: pter q̄ in infernū proprius locus ocioſi

est infernus sicut ꝛ diaboli: ꝙ sic pōt oīē dī cōstat ꝙ ociosus in celo nō recipietur: celū enī erit merces: tantū eorū ꝙ operarij fuerūt. vñ. xx. Math. voca operios ꝛ re. illis mer. In paditio terrestri ēt nō recipiet. vñ. in Gñ. ij. Tulit dñs deus hominez: ꝛ po. eū in para. voluptatis. ꝛc. etiā in purgatione nō recipitur. vñ. ps. In labore hominū nō sunt. ꝛc. ho. nō fla. ociosi nō laborāt cū hominibus nō fla. in purgatorio sed cū demōibus in inferno. Ociosus etiā indignus est eē in mūdo isto. vñ. Luē. xiij Dicitur de ficulnea sterili: vt. Quid enim terrā occu. relingtur ergo ꝙ in solo inferno sint ociosi. ¶ Secunda stultitia est: ꝙ ociosus in tali statu se ponit: ꝙ etiā brutis animalibus iferior est: quo ad hoc ꝙ brutis animalibus licitū sit comedere. homini vero otioso prohibet apostolus. ij. ad tesa. iij. Dicēs si ꝙs nō vult opari nō manducet. homo ociosus est velut hō mortuus. Señ. octū sine litteris mors est: ꝛ vini hominis sepultura: ꝛ ecclesiastes. ix. Melior est canis vivus leone mortuo leo mortuꝰ est aliqs ociosus magnus cui nō prevalet canis vivus. i. aliqs vilis strenue operās. Immō etiā hō ociosus: ē plusq̄ mortuus. vñ in epistola iude dicitur de qbusdam ꝙ sunt arbores autumnales infructuose bis mortue arbor in autumno plantata: quādo facit fructū facit fero illū. Sic aliq̄ duz sancti sunt ociosi volūt eē: sz in autumno mortis: tūc primo volūt fructū penitentie facere. Jō frequēter accidit: ꝙ sine fructu decedunt ꝛ tales hoies infructuosi. quasi bis mortui sunt: q: non solū mortis tēporalis. sed etiā eterne sunt debitores sunt i quo deteriozis cōditionis sant q̄ bruta animalia illa autē solā tporalem mortē debēt. iij. stultitia ociosi ē ꝙ ex negligētia excolendi se fructū sui ipsius āmittit. Si ꝙs vineā haberet: in qua mille asinatas vini posset colligere. Valde reputaretur stultus: ꝛ infelix ab hominibus: si ex negligētia excolēdi eam fructū illū amitteret fructus aūt quē aliqs in se colligeret: si se diligēter excoleret: prevaleret vino vnius regni: q̄ fatuus ergo ē q̄ ex negligētia ista fructū amittit: quantū in se colligere posset. Mulcō deberet talis cōfundi. Dicit Sene. Turpissima tactura est que p negligētiā sit turpissimā ideo vocat eaz q: est erubescētie plena. Nemo est ita pauper q̄ de fructu oris sui ditari non posse si bene excoleret illud vnde. xij. Prouer. De fructu oris sui vnūsquisq̄ replebitur bonis.

¶ De octo fructibus oris.

¶ Ex ore suo posset hō colligere. viij. genera fructuū valde p̄ciosoꝝ nō solū p ānū: vt per menseꝫ: sed etiā singulis diebus si ꝙs bñ excoleret os suū. Primus fructꝰ est dei laudatio. Scds ē grāꝝ actio p̄ciositas horū fructuū ex hoc mānifesta ē: ꝙ celestes arbores tales fruī. ferūt: ibi. n. sonat gratiarū actio ꝛ vox laudis iuxta verbum ꝓphe. ¶ Tertiꝰ fructus ē oīo cuiꝰ p̄ciositas mānifesta est: ex hoc ꝙ ab āgelis in celis deferī. vñ. xij. Tobie. Dicit ei angelus qñ orabas cū lachrimis: ꝛ sepeli. mortuos: ego obtuli oratione ē. t. dño. Nō est vile exentū vel donū quod a tāttis nūtijs deo p̄sitatis. Ex virtute ēt oīonis mānifesta ē p̄ciositas huius fructꝰ de qua virtute Dicit Bre. Magna ē virtus orationis q̄ effnta in terris: in celo opatur. ¶ Quartus fructus est confessio: cuius fructus p̄ciositas patet p hoc qđ devult fructū istū semp ān se hēre. Unde. ps. Cōfessio ꝛ pulchritudo in cōspe. eius. Cō fueruēt dicētes qñ diuersi fructus portāt ān eos illū retinere ante se quez pre ceteris amāt. Ideo dñs ita amat cōfessionē: ꝙ cōfessio efficit: ꝛ custodit pulchritudinē: p̄ciositas hui⁹ fructus ex hoc patet: quod deo nullus adeo displicet q̄ nō placeat ei: si fructū hūilitatis p̄fessiōis ei offerat: vel etiā offerre p̄ponat. vñ ps. dixi cōfitebor ꝛc. ꝛ latro dū in cruce humilē deo cōfessionē obtulit a patibulo iferni se absoluit: ꝛ eternuz regnū meruit. ¶ Quintus fru. est modestia que in hoc attēditur. vt hō modū ponat i verbis suis quo ad quātitatē: ꝛ vt loquat: qualia dz log nō clamose. scīz vera ꝛ q̄ ad dei sunt gloriaz ꝛ p̄rimi vtilitatē ꝛ vt loq̄tur qualiter dz log non clamose. Preciositas hui⁹ fructꝰ p̄z ex hoc qđ lr̄ in Prov. Qui moderat sermones suos: prudētissimꝰ est. ¶ Sex. fru. est abstinetia cuiꝰ p̄ciositas p̄z: p hoc ꝙ tāte virtutis est. abstinētia ꝙ vitā hois prolongat. Eccle. Qui abstinēs ē adijciet vitā. ꝛc. Tāt virtutis dicunt fuisse fructus arboris solis ꝛ lūe de qbꝰ legit in hystoria. Alexādri. Sacerdotes. n. sol ꝛ lune fructibꝰ illis vescētes referūtur vixisse. xij. ānis absq̄ lesione. Septimꝰ fructus ē fra-

terna eruditio. Fructū istū specialiter ferre voluit ipsum lignum vite. i. ipse dei filius. Date. i. Eamus in ciuitates: ⁊ vicos pximos: vt ibi p̄dicē: ad hoc enī veni. Octauꝰ fructus ē fidelis reclamatio quādo hō videt iniurias inferri deo vel proximo. Pre ciositas vero huius fructus mānifesta est ex eius raritate. Pauci enī inuenīūtur q istū fructū habeant. Unde Prouer. xx. Multi misericordes vocātur. Uirū autem fidelē quis inueniet. Uidemus quottidie fratres nostros a quibusdam dilaceran i. licet a detractoribus: ⁊ nō est qui reclamet. Immo quod plus est videmus ipsum deū a luxoribus crucifigi: ⁊ nō est qui inde loquatur. Illi q solo verbo possent has cōtumelias dei impedire non curāt de hoc log. ¶ Quarta stultitia ociosi est q̄ ipse se expōit absq; defensiōe hostibus suis. Ociosus est sicut signū ad sagittā. Potest enī a demonib⁹ vndiq; vndiq; sagittarij: vñ p̄t dici illō. Treno. iij. Tetendit arcū suū ⁊ posuit me quasi signū ad sagittam. Occupatio velut quidā clipeus est contra sagittas diaboli. Unū Ouidius. Otia si tollas periere cupidinis arcus. Est etiā ociosus velut castrū absq; muro. Unū Ezechie. xxxviij. Discēdaz ad terrā sine muro. Uerbum est diaboli venīā ad gescentes habitāteq; secure. Nō vero occupatus est velut castrū bene clausum Unū. Augu. Nemo facile capitura tp̄e qui bono vacat exercitio. Homo ociosus non tantū exp̄situs est vni hosti: sed pluribus. Unū hētur in vitis patrū: quod dixerūt seniores. Operante monachū demonē lino pulsari ociosum vero ab immūdis spiritibus vexari. ¶ Quinta stultitia est quod cū tp̄e valde parp̄ sit ⁊ nihil lucretur tamen large expendit res valde speciosas. s. tp̄us suū: ⁊ bona sua naturalia. Unū in hoc negocio nihil deterius ocio: quod nō solū nouā nō acgrit: sed etiā opata p̄sumit. ¶ Sexta stultitia ociosi est q̄ ipse facit se quasi receptaculū omniū sordiū vñ. Ber. Omnium tēptationū ⁊ cogitationū malarū ⁊ inutilium sentina est otiū. In sentina sordes recipiuntur in nauibus marinis sic cor ociosi quasi oēs sordes recipit vicioꝝ licet autez origo possit eē omniū peccatorū: tamē occasio est specialiter istorū peccatorū: scilicet luxurie: verbositatis: nugarū: ⁊ curiositatis: ⁊ superbie. De peccato luxurie habes exē plū in Dauid: qui dum occupatus fuisset bellis cōtinens fuit. Post vero: tēpore ociū adulteriū cōmisit vt legit. ij. Reg. vndecimo. Salomō etiā dū occupatus fuit circa tēplū ⁊ alia edificia nō ita infatuatus fuit amore mulierū vt postea quādo factus est ociosus: poeta etiā dicit. Queritis egistus quare sit factus aduter. In promptu causa ē ydiotisus erat ⁊: Ezechi. decimosexto. Hec fuit iniquitas sodome luxurie tue. superbia: saturitas: panis ⁊ habūdātia: ⁊ ociū De verbositate: ⁊ curiositate legitur p̄me ad. Thim. quinto. Adolescētes viduas deuita: ⁊ subdit Discurūt enī circuire domos nō solum autem ociose: sed etiā verbose: ⁊ curiose loq̄ntes que nō oportet. De nugis vero dicit beatus Ber. Ociositas est mater nugarū nouerca virtutum De superbia dicitur in Psalmo. In laboribus hominū nō sunt ⁊ cū hō. non sta. Ideo tenuit eos superbia. ¶ Septima stultitia ociosi est: qō ipe secuz vult habere qui eū de malicia istruat vnde nō est mirū si sapiēs sit vt faciat mala. ¶ Otiositas quasi quedaz mgra malicie est. Eccle. trigesimotertio. Seruo malo nolo tortura ⁊ compedes mitte eū in operationem ne vacet Multā enim maliciaz docuit ociositas. ¶ Octaua stultitia ociosi est qō cū ipse sit submersus in p̄fundo stultitie siue malicie nō vult tamen porrigere manū ad laborez licet aliter euadere non possit vñ Sene. A stultitia nemo emergit nisi manū porrigat ad laborē hō ociosus q ñ vult occupare se vt a peccato possit exire tali stultitia laborat q̄si laboraret ille q cecidisset in aquā profundā ⁊ pigritaretur manū porrigere ad arborē sibi p̄timā cū aliter nō posset a naufragio liberari. Occupatio bona lignū vite ē hīs q ap̄p̄hēderūt eā: ⁊ frustra laborat ociosus ad exeūdū de peccatis nisi se occupet. ¶ Nona stultitia ociosi ē qō ipe gescit quādo laborādū ēēt: scilicet in p̄senti: ⁊ ideo laborabit: quādo eēt gescendū. scilz in futuro: in quo similis ē illi de quo dicit Isai. quartodecimo Sedebo i mōte testamēti i lateribus aquilonis Cui dicit būs Ber: O ipudens ⁊ ipudēs milia milium ministrabant ⁊c. ⁊ tu sedere p̄sumi. Abundus iste locus laboris est. vnde Job quito. Homo nascitur ad laborē ⁊ auis ad volandum. Unde dictum est Ade quando erat eijciendus de parad⁹

so ꝛ ponendus in terra ista. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. ¶ Decima stulticia ociosi est: qꝫ ipse vult deū quodāmodo prestare dum solum vult quiescere ꝛ nō laborare. cum dñs sex diebus opatus sit: ꝛ septimā requieuerit. Unde. Gen. ij. Cōplenitq; deꝰ die septimo opus suū qđ fecerat ꝛ requeuit ab omni opere quod patrarat. ¶ Undecima stulticia ociosi est: qꝫ ipse refugit qđ est iocunditas: ꝛ sanctitas taꝫ aie q̄ corporis. s. moderatū laborē. ¶ Duodecima stulticia est: qꝫ ipse illud dilligit. vñ dei maledictionem icurrit: ꝛ vnde in vniuersitatē vitioꝝ incidit. Ad ꝓmū pertinet qđ legitur Mat. xxi. Beficulnea quā deus maledixit. Ideo quod eēt sine fructu. Ad scōm pertinet illud verbū Ber. Summa mentis malicia est ocium ineris.

¶ Quam reprehensibiles sint ociosi tempore gratie.

k Equitur videre quare potiꝰ reprehensibiles sint q tēpore gratie sūt ociosi quā q fuerūt ante. qđ patet ex hoc qꝫ legitur. Mat: xx. Quid hic statis tota die ociosi? Illos reprehēdit pater familias: quos ociosos inuenit. xt. hora. p quos signantur illi qui sunt in tempore gratie. Et possunt hic quattuor cause assignari. ¶ Prima causa est hoc quod dñs dedit nobis formā tam laborandi ꝛ exemplum. Unde ad Phi ij. Exinanuit semetipz formā serui ac. Magna superbia esset si vellet quiescere seruus ex quo laborat dominus. Unde Mat. x. Non est discipulus super magistrum. neqz seruus super dominum suum. ¶ Secūda cā est quod nos qui tempore gratie sum⁹ serui: empticij sum⁹: ꝛ ideo magis ad laborem tenemur. vnde Apoc. Emptiestis precio magno. ¶ Tertia causa est: qꝛ melior merces nobis promittitur. Judeis enim promittebatur terra: nobis celum. Une Mat. iij. Penitētiaz agite appropinquabit enim regnū celorum. ¶ Quarta causa est: qꝛ etsi spiritualibus q erant in veteri lege promittetur regnuz celorum sub figura terre promissionis: tamen illa multuz illis differebatur. Non enim acceperunt mercedem suam vsqz post passionez christi. nimis erat longe via in paradisum quando oportebat ire per infernū: sed i momento vno lucratur aliquis paradisuz: vt cū post verum baptismū decedit vel cū post tantā contritionem que sufficiat ad lotionē culpe ꝛ pene. Unde Ber. in persona Ecclesie Labor meus vix est vniꝰ hore: etsi amplius pre amore non sentio. Unde Luce. xiij. Assit dñs seruz suum hora cene dicere inuitatis vt veniret. quia iam parata sunt omnia. Hora cene tēpus est gratie. in quo omnia sunt parata: quia nihil amplius necesse est ad hoc quod aliquis ad eternam cenam introducatur nisi qđ manū suas lauauerit idest purgatus perfecte fuerit.

¶ Quod tria sunt attendenda circa occupationem. 2

Equitur videre quid attendendū
s sit in occupatiōe quā quis eligit.

Tria autez attendenda sunt circa eam. s. quod occupet. Unde Jeronymus. Semper aliquid boni facito: vt te diabolus inueniat occupatum: ꝛ vt te tediuz remoueat inxta illud verbuz Sene. Occupatione bonaꝝ artium sumus occupandi quotiēs male habet inertia impatiens sui. ꝛ vt vtilitatem habeat. Prouitando enim ocio ociosa sectari ridiculum est. vt dicit Ber. idem. Non tantūmodo agenduz est vt cum aliqua delectatione vel sine grādi nausea dies transigatur: sed vt etiam deperacta dicta ad profectum mentis semp aliquid in cōscientia resideat aliquid tota die thesaurum congregatur. Magis enim attendenduz est in occupatione quod occupet animū q̄ quod occupet corpus. Itē secundū Ber. Meliora sunt exercitia spiritualia q̄ corporalia. Et inter corporalia melius est quod similius spiritualibus: vt scribere. Et notandū qꝫ quidā nolunt operari: quia hoc sibi dedecus reputant. Credunt enim honorabiliores burgenses esse illos qui nihil agunt nisi quod comedunt ꝛ bibunt: ꝛ alijs delitijs intendunt. Sed eadē ratione possent porcos pferre equis: ꝛ ceteris animalibus que nihil agūt nisi quod comedunt ꝛ bibunt. Et in veritate tales homines per porcos signant. Mat. viij. Ubi dicunt demones domino. Si eicis nos hinc: mitte nos in gregē porcoruz.

¶ Decimoseptimo de vitio dilatiōis. ir.

Equitur de vitio dilatiōis. quo vi
s tio multū laborat genus humanū Uñ Sen. Nemo. n. quicq̄ habz in A
presenti. In futurū enim multa differimus: ꝛ nocet hoc vitiū multū homini. vū nocet

& nocuit semp differre paratis. ¶ Jté qui nõ est hodie cras min⁹ aptus erit. ¶ Due aũt sunt spẽs dilationis que multũ nocẽt. scilicet dilatio conuersionis: & dilatio confessionis. De quibus modo ꝓsequemur. De prima legitur. Eccle.v. Non tardes cõuerti ad dñm: & ne differas de die in diez. Subito enĩz veniet: & ira illius: & in tẽpore vindicte disperdet te. Et eiusdẽ.xvij. Ne demoreris in erroze impioꝝz. Et.xxi. Fili peccasti. Non adijcias iteruz sed pristinis vt tibi dimittantur. Ad candẽ dilationem potest referri illud. Jsa.xxviij. Erit eis verbum domini manda: remanda &c. Uerbum.n.dñi multis est occasio hmodi dersionis. multi.n.qñ amonenti ꝺ sua cõuersione respõdent ad min⁹ facto sic mãda remãda &c. Et hoc ꝓcurat diabol⁹ vt dum differunt ventre ad dñm. vadant ad infernuz & cadãt retroꝛsuz. i. ꝓrouise moriantur & ꝑeãtur. i. irrecuperabiliter dãnentur. Ad illaz dilationẽ ꝓtinet illud verbuz Aug. Loquẽs ad dñm. Non erat qꝺ tibi responderet dicenti mihi: surge q dormis nisi ꝺba somnoléta. modo. Ecce modo siue paululũ. sed illud modo nõ habebat modũ: & illud. Paululũ tbat in longũ Unde Aug. de eadẽ dilatione. Differebaz de die in diem viuere in te: & non differebam in memetipso mori. & illud Senece. Quidã tũc viuere incipiũt cũ desinendus est. Quidã ante defierũt quã inciperent: & illud sopho.ij. Uox cantantis in fenestra: & corui⁹ insup liminari. Dominus stat ad hostiuz domus peccatoris & pulsat. Unde Apoc.iij. Ecce ego sto ad hostiuz & pulso. Si quis audierit vocẽ meã & aperierit mihi tanuã introibo ad illuz. Duo vero sunt que impediunt ne dñs intret ad peccatoreꝫ. Primũ est qꝺ peccator habet oculũ ad leta & ꝓspera: cũ potius deberet oculũ habere ad tristia. i. pericula que sibi imminent. Unde Eccl.vij. Cor sapientũ vbi tristicia est: & cor stultoꝝ vbi letitia est. Et ista cogitatio dicitur in ꝓdicto verbo sophonie. Uox cantantis in fenestra & impedit ne dñs ad peccatorẽ intret. exemplũ habemus de hoc in ciuitate israel que oculuz habebat leta. vnde gaudebat cuz fieret dñs pro ea. Unde Luc.xix. Uidens ihesus ciuitatẽ flevit super eã dicens: qz si cognouisses & tu quidẽ in hac die tua que ad pacem tibi.

¶ Sedm ꝺ impedit ne dñs intret ad peccatorẽ est ꝓcrastinatio. & ista ꝓcrastinatio é velut corꝛuus insup liminari dicẽs dño pulsanti ad hostium: cras cras. Prouenit ista ꝓcrastinatio ex hoc ꝺ peccator repromittit sib i longã vitã. Unũ Eccle.xxix. Repromissio negssima multos ꝑdit. Repromissio qua peccator sibi ꝓmittit longã vitaz. Non solũ nequã est sed etiã nequissima: Nequaz est: ideo qz sibi vsurpat peccator hoc qꝺ ꝓpriũ dei est de futuro tẽpore disponere. ne. vnde act.i. Non est vestrum nosse tẽpora vel mo. qne pa. &c. Et Ber. dicit. Quid de futuro miser taz temerarie ꝓsumis. tanq̃ pater tẽpora & momẽta in via nõ magis in sua posuerit potestate. Nequor nõ est repromissio ista. qz cuz tẽpus infiniti valoris sibi a deo datũ satue expenderit. Adhuc tamẽ presumit qꝺ de⁹ multũ tẽporis sibi sit daturus. Tali fatuitate laborãs qua laboraret ille qui thesauruz magnũ sibi a patre deditum ad negociandũ satue expẽdisset & adhuc lõge expẽdere vellet dicens. Bene possum expẽdere qz pater me⁹ satis mihi adhuc dabit. Cui responderi posset. Uex est qz ita bene constodisti que tibi tam dedit. Tales deberẽt aduertere. id quod dñs tẽpore Noe resciꝺit de tẽpore penitentie homini ꝓmissio secm strabũ. xx. annos eos qꝺ videbat ꝺ hoies penitere nolebant. Si vero dominus tẽpus ꝓmissuz nolentib⁹ penitere ab stulit. Quid faciet de his quib⁹ nullũ tempus ꝓmisit. Nequissima vero est ꝓmissio ista quia talis nõ tantũ tẽpus sibi datum perdit. imoetiã in contumelia ipsius largitoris expẽdit: & futurũ tẽpus in cõmeliã eiusdẽ expẽdere disponit. Qua frõte ergo presumit quod deus qui ista nouit debeat sibi longã vitã dare. ad hanc dilationẽ potest etiaz referri qꝺ legitur in Prouer.iij. Ne dicas amico tuo vade & cras reuertere cum statim possis dare.

¶ Octo prmonitia ad accelerationem conuersionis.

Cto vero sunt q̃ debẽt hoies mouere ad accelerandã cõuersionem

¶ Primũ est mortis incertitudo. Unũ Luce.xij. Et vos estote parati. qz qua ho. nõ pu. fi. ho. ve. Et Matt.xxiiij. Veniet & dñs serui illi⁹ in die qua nõ sperat. & in hora qua ignorat: & iterꝫ Lu.xij. Dicẽ mi

qui dicebat aie sue. Ania mea multa bona hz reposita ma-p.regesce:comede. Stulte hac nocte aia.t.re.a te. q aūt parasti cuius erūt.z Eccle.ix.Nescit hō finē suū:hz sicut pisces hamo. z sicut aues ꝓxehēdunt laqueo:sic capiunt hoies i tpe malo.z Señ. Nescis quo loco mors te expectat: lō tu eā in oi loco expecta cuz nesciat hō quo loco mors debeat occurrere ei:eā magis debeat hō expectaſ. vñ in oi loco expectāda est vel in nullo: sed non nullo.ergo in oi loco expectāda est.Unū Sene. Juuenes mortez haberēt aterga:senex ante oculos. hz illud nō videaſ qđ est aterga:nihilomin⁹ tñ nocere pōt.Et ēt ampli⁹ quā qđ ante oculos est:sic mors iuuentibus timēda ē:vt senib⁹ hz ipsi nō aduertāt: z hoc est vnde qđ multū deberet hoies mouere ad accelerationē ꝙuersionis qđ tot hoies defuncti sunt qui beñ ꝓponebāt:qñqz se facturos penitētiā z ꝓoccupati nō fecerūt nec de cetero vnq̄ facient. Nimis temerari⁹ z fatu⁹ est hō:q tanto discrimini se subicit dū differt ꝙuersionē suā. ¶ Secdo debēt homines mouere ad accelerationē ꝙuersionis maximuz bonuz qđ ꝓuenit inde.de quo bono legitur. Treñ.iij.Bonū erit viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua.

¶ Quod octo bona accidūt ꝓpter accelerationem conuersionis.

Octo vero sunt bōa q̄ sequūtur ex hac acceleratiōe. ¶ Primū bonitas z ꝓfunditas: alti⁹ z ꝓfundi⁹ ingitur eo qđ inuenit subiectū magis tenez vñ versus. Quo semel est ibuta recēs seruabit odorē:testa diu. ¶ Secdm est q hoi iocundū est bene viuere.vñ sapiēs. Optima forma viuēdi ē eligēda q̄ iocūda reddet assuetudo. Ante assuetudinē molesti⁹ est ego ambulare adeo qđ oporteat vincula in pedib⁹ eoz ponere. Postq̄ vero consueti fuerint facile est eis. Sic̄r pueris in ꝓncipio molestuz ē addiſcere adeo vt verberib⁹ oporteat eos ad hoc cōpelli. postq̄ vero assuescerūt amori litteraz.patriā suā relinquūt:z mīras paupertates z molestias sustinēt vt addiſcere possint:sic bene viuēr qđ ꝓmo hoiem molestat p assuetudinē fit hoi iocundū. ¶ Tertiū bonū est qđ hō secure viuit.Unū Sene. Pulchrz ē ante mortē cōsumare vitā.deinde expectare secure reliquā tēporis partē. De hac securitate legitur. Prouer.xv.Secura mēs quasi inge quiuitū. Quartū bonuz est quod hō deo diuti⁹ seruit z diuti⁹ bene viuit.Unū Aug. Quid differs i crastinū lōga vita erit ipa longa bona sit.vtiqz si lōga erit.in veritate quāto habitur⁹ sit longiorē vitā.tāto amplius desiderare debet vt bona sit.sicut alīqs quāto amplius hz de vino:tantuz ampli⁹ desiderare oz vt bonū habeat: z ampli⁹ displicet sibi vt corrūpaſ. Quintuz bonū ē quod grati⁹ ē seruitūcorā deo q cito ad eū cōuertunt. Illi.n.puro z optimo vite sue q̄si de flore: z vigore deo offerunt. Qui aūt tarde volūt cōuerti q̄si feces deo reseruāt. Qui timere possunt ne de secib⁹ calicis ire dñi bibāt. Juxta illd ps.Fex et⁹ nō est exinanita.bibent.o.pec.ter. Jsti de vita sua ꝓmo offerūt: qđ pulcri⁹ z meli⁹ ē i ea diabolo vel mūdo tanq̄ dño. Religas vero deo volūt offerre illud.s.de quo mūdus nō curat. cūtū ea optima z electa deberēt eē.vñ in Eccle. Fili si habes benefactecū z dignas deo oblationes offer: z i libro Numeroꝝ. Oia q offertis de decimis: z'in donaria dñi sepabitis. Optima z electa erūt de illo q ꝙ deterius est dño offert: dicit dns in Malachia. Maledictus qui hz in grege.m.z vetera facit: z imolat debile dño.precipue placet dño seruitū tuenū.Unū dns in Mat. Sinite parulos venire ad me: z nolite phibere.z.xxi.Nunq̄ legistis:quia ex ore infantium z lactentiū perfeciſti laudem. Sextū bonū ē quod hō moritur cert⁹ certitudine spei de salute sua.econtrario incertus moritur q in fine penitet. Unde Aug. Si quis posit⁹ in vltima necessitate voluerit penitētiā accipere: z acceperit: z cum hac vadit:fateor vobis nō ei negamus quod petit: sed nō ꝑsumim⁹ qđ hñ vadit pniam dare possum⁹. securitatē vero nō nungd dico dānabīt: sed nec dico liberabit.vis ergo a dubio liberari? age pniam dum san⁹ es:si sic agis dico tibi quod securus: q: pniam egisti eo tpe quo peccare potuisti. Si vis pniaz qñ peccare nō potes.peccata dimiserūt te non tu illa. Jtē Aug. Due sunt res:aut ignoscunt aut nō agnoscit. qd hoc tibi fumz sit nescio tene certū z dimitte incertū. Septimū bonū est quod ignis purgatorij euitaſ licet ille qui tarde conuertitur saluetur: sic tñ salu⁹ erit quasi per ignē. ¶ ad Lozi.iij.

¶ Octauū bonū est q̄ malus premiū recipit. habet enim deus vnde melius remuneret eos q̄ sibi diutius seruierūt: z ly saluetur q̄ tarde conuertitur si vere tū sicut ille qui cito cōuertit: tamen in domo patris celestis mansiones multe sunt.

¶ De periculis dilationis.

Tertiū quod deberet hoies monere ad accelerationē q̄uersionis est magnū periculū male consuetudinis quod periculuz manifestari pōt ex diuersis testimonijs scripturaz̄ que subiūgemus. Legit Job.xx. Ossa eius īplebuntur vitijs adolescētie ei⁹: z cum eo in puluere dormient. Vitia adolescētie. Si hō in his pseueret sunt similia gutte q̄ ossa subintrat que vix curatur. vnde talia vicia nō relinquent hoiem dum viuit. Vñ Prouer.xxij. Adolescens iuxta viam suaz cum senuerit nō recedet ab ea. vnde narrat hīstoria grecoz̄. Quod Alexander magn⁹ carere nō potuit moribus z incessu leontis pedagogi sui z vicijs quibus paruus fuerat infectus: z in Jere.xiij. Sumitate potest ethiops pellem suaz: aut pardus varietates suas: z vos poteritis bene facere duz dediciritis maluz. A medicis etiaz dicit quod q̄suetudo est altera natura. De natura aūt est dictū si naturam expellas furca tñ vlq̄ recurret: z fm Aug. Dum cōsuetudini nō resistit. fit necessitas. Quantū sit periculū male q̄suetudinis ostēdit nobis glo. super Mat.xxvi. Ubi Petrus in p̄ma negatiōe dicit. Nescio qd dicis. In scōa cū iuramēto negat. In tertia testat z iurat quod nō noverit hoiem. perseverans in peccato dicit glo. ibi Augu. Dat incrementū sceleri z qui minima spernit cadit in maiora. Ad ostendendū etiā male cōsuetudinis valere potest quod legit de Lazaro. Jo xi. Lazarus enim figurā tenet eoz̄ q̄ sunt in peccato cōsuetudinis. De q̄bus dicit Martha. Dñe iam fetet. Lapis etiā erat ei suppositus. ligatus etiā erat manus z pedes fasciis z facies eius erat velata sudario Et ista quattuor specialiter reperiunt in hoie qui est in pctō consuetudinis. Natura.n. ip⁹i⁹ corrupta est a deo vt ei sapiant que debuerunt ei desipere: z ei desipiant que debuerunt ei sapere. vnde fetidi sunt coram deo z angelis eius: sicut corpora corrupta hominibus fetent. vnde in p̄s. Corrupti sunt z ab hoc. f. sunt in iniq̄tatibus. f. nimis tarde adhibetur sal z mirra p̄ne hoib⁹ qui sunt i pctis cōsueti. sicut carnes tarde sale q̄duntur q̄ taz̄ scaturiunt vermibus. Nō etiā qui est in peccato cōsuetudinis habet velut magnū lapidē supra seipsum malaz̄ consuetudinē. vnde super Jo.xi. dicit glo. Quod dñs fremuit lachrymatus é clamauit. quia difficile surgit quem moles male consuetudinis premit. homo q̄ in peccato male cōsuetudinis é. similis é illi qui i puteum cecidit super cui⁹ os est magnus lapis positus. vnde in p̄s. Nō me demergat tempestas aque neq̄ absorbeat me. pfun neq̄ vrgeat super me. p.o.s. Tempestas aque hominem demergit in cōsensu pecati mortalis. Profundū absorbet cū peccato peccatū additur. Putens vrget os suū qñ hō in seruitute male consuetudinis redigitur. Manus vero z pedes hz̄ talis ligatas institis ppter magnā difficultatem ad bene operandū que eo est. Unde Aug. Ligauerā non ferro alieno sed mea ferrea voluntate facie metiam habet velatam sudario: quia ex hoc quod din in tenebris peccatorum fuit spectalem vlum amisit homo peccatis assuetus é velut equus effrenis: qui est in cursu nec de facili potest retineri vnde Jere.viij. Nullus est qui penitentiam agat super peccato suo dicens. Quid feci sed omnes conuersi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadēs ad p̄liū in quāto piculo sit talis hō ponitur in p̄s. Fiant vie illoruz tenebre z lubrice: z angelus do. p.e. Adirum é si nō cadit qui per viam tenebrosaz̄: z precipitem: z lubricaz̄ incedit: z icessanter impellit: a sorte tē ptatione cū ipse sit debilis. vnde pōt dici illud. Dñe vim patior Et videtur trahi ab ipsa cōsuetudine ad interitū. vñ Prouer. xxiiij. Et qui trahūtur ad interituz̄ liberare ne cesses. Peccatuz̄ cōsuetudinis é vt funiculus: imo vt filum lupeum respectu status in quo é ponit cōsuetudinem. vnde Isa.v. Ue qui trahitis iniquitatem in funitatis: z q̄si funiculū plaustri petm̄ peccatum cōsuetudinis é velut funiculus plaustri q̄.x. boues. i.x. p̄dicatores vix rūpe possunt. vnde dicit glo. super illum locuz̄. Aderito iniq̄tatis ī funiculis vanitatis trahitur: q̄ peccata: peccatis cōuertūtur z in ania sunt vt fila araneaū. Sed si extre vo

lumus tãq̃ vinculis solidissimis tenemur. Peccatũ ẽt ꝓsuetudinis est velut langor inueteratus qui difficile curatur. vnde Eccle.x. Langor prolixior granat mendicus brevem langorem precidit medicus. Item in Eccle.xviij. Ante langorẽ adhibe medicinã. ꝛ Sene. Adin⁹ negocij haberet medicus: si ad recens vitium adhiberetur seqũretur cecũ ꝛ rudes recta mõstrantes. nemo difficulter ad naturã reducitur nisi q̃ ab illa vcesserit: ꝛ Mat.ix. legitur. Qñ discipuli non potuerunt expellere malignum spiritũ a quodam in quo fuerat ab infantia. Et Basilius magn⁹: dicit qñ sicut non põt qs dediscere maternas linguã. sic nec vix longa peccati ꝓsuetudinẽ tãta ẽ vis cõsuetudinis: vt quod hõ ꝓsueuit facere vigilãs qñq̃ faciat dormiens: ꝛ quod consueuit facere viuens interdum faciat moriens. vnde refertur de quodã medico cui debebantur. xiij. lib. ad tres annos solvẽde: qñ cũ laboraret in extremis: ꝛ admoneret vt ꝓfiteretur. ꝛ eucharistiã sumere nihil alĩ poterant ab eo, extrahere nisi. xiij. lib. ad tres ãnos: ꝛ sic loquẽs exp̃irauit. ¶ Quarto dẽret monere hoĩes ad accelerationem ꝙuersionis ꝟ quod ꝙuersio dilata difficilior est. Accelerata vero facilior. vnde Beda super Lucam. Dyabolus quanto diutius possidet tanto difficilius dimittit. Et iterũ. Quãto citius: tanto facilius diaboli dominiuz euitatur. sicut optimus modus occidendi serpentẽ materialem est per contritionem capitis. sic optimus modus vincẽdi serpentẽ infernalem ẽ per ꝓtritionẽ capitis ipsius. Tunc caput eius ꝓteritur cum in principio ꝓfictus ipse deuincitur. vnde dñs dicit ad serpentẽ de muliere ipsa conteret caput tuum. Et Iero. Lubricus ẽ antiquus serpens. ꝛ nisi in capite teneatur statiz illabitur. ꝛ Eccle.xxv. Nõ ẽ caput nequs sup caput colubri. Et Cant.ij. Jubet dñs capi vulpeculas: ꝛ.i. Re.xviij. Legitur Danid pcussisse Golĩã in frõte: ꝛ sic eũ interfeciſſe. in frõte dyabolum percutit qui in principio vite sue eum deuincit. sed velit in calcaneo eum percutere qui in fine vite sue vult eum vincere. Pharao aũt populũ iudeoꝝ in morte primogenitoruz dimisit: vt legitur Exo.xij. Per alias plagas non dimisit eũ: nec diabolus populũ xp̃ianuz perfecte dimittet donec ecclesia studeat correctioni puloruz: ꝛ laboret ad interficiendum peccata dum recentia sunt.

¶ Undecim rationes q̃ conuersio dilata sit difficilior.

Undecim ꝟo sunt q̃ faciunt ad hoc quod conuersio dilata difficilior sit.

¶ Primũ ẽ induratio puerilis. nã etas tenera ẽ ꝛ susceptiua impressiõis. senilis vero dura ẽ vnde Eccle.xxx. Curua cervicẽ fili tui in iuuentute: ꝛ tonde latera eius dũ infans est ne forte indurescat: ꝛ nõ credat tibi virgula dũ tenera ẽ. si curua ẽ põt ad rectitudinem reduci. trabs vero postq̃ desiccata ẽ ꝛ curua ẽ impossibilis ad rectitudines reduci. Sic puluis corrigi posset si diligentia debita adhiberetur. de senib⁹ ꝟo in malicia sua induratis non multũ sperãdũ ẽ. Ber. Qis malus animus priusq̃ indurescat malicia eius mollirí põt: sed postq̃ induruerit desperãdũ ẽ. ꝛ. nõ multũ sperandũ

¶ Secũdo facit ad difficultatẽ ꝙuersionis ꝟ qñ ꝓtrariũ gr̃e deꝰ sibi occupauit hoiem. iõ gr̃a deꝰ difficilĩ⁹ in eo recipit. sicut materia q̃ꝟz aquã difficilĩ⁹ suscepit ignem. qz ignis inuenit ibi qñ sibi repugnat. sicut manifestũ ẽ de cãdela madefactã. de facili capit castrũ in quo nullus repugnat: ꝛ de facili vestis rectam formam suscipit q̃ nũdũ prauã suscepit. In paruulis nũdũ vicia sũt vel si sũt pua sũt. Jõ de facili põt extirpari. vbi lõ dicit in ps Btũs q tenebit ꝛ allidet pulos suos ad pe. ¶ Tertio facit ad hãc difficultatẽ ꝟ qñ ille q diu multa dissolvit dissipauit in se bona nature virtutes. nã naturales quas habebat in puericia amisit. s. virginitatẽ innocentiã humilitatẽ: pp quas virtutes dicit dñs. Mate.ix. Sinite pulos venire ad me: ꝛ nolite pbere. taliũ est regnũ celoꝝ. s. illoꝝ q habent pgratiã ea q habẽt parvuli per naturã. Facilius ẽ alĩquẽ ditari q habet diuicias huius seculi: ꝛ q mlta bona dimissa a parentibus ꝟz quam illum q bona paterna iã cõsumpsit. sic paruulus q bona nature habz facilius ditari põt diuitũs spũalibus quã ille q peccando bona nature cõsumpsit.

¶ Quarto facit ad difficultatez ꝟ hãc qñ ille qui differt ꝙerti ꝟz vas min⁹ ydoneuz cui dñs minus libenter infundit balsamũ gratie sue. verisimile est quod vas cordis quod diutius immunditiam peccati continuit ad gratiã suscipiendã minus ydone

um sit: nullius lr̃ēter infundit balsamū va si quod diu cōtinuit lutum. ¶ Quinto facit ad difficultatez istam hoc quod q̄to aliquis diutius in peccato manet tanto amplius oneratur a peccatis: quia peccatum q̄d per penitentiam nō diluitur suo pōdere ad aliud trahit. vñ onus culpe ⁊ pene crescit in peccatore: ⁊ tō minus pōt surgere a pctō precipue cū ipse semper debilior fiat: ⁊ hoc est vnde multum apparet quaz stulti sint illi qui differunt conuerti. Ille. n. qui non potest leuare onus peccatorum: quādo minus est qūo leuabit illud quādo maius erit. vñ legit̄ i vitas patrū q̄d btūs Arsenius qui orabat in heremo licie talez vidit visionem: venit ad eum vox dicens. Egredere ⁊ ostendam tibi opa hoium. Et egressus vidit ethiopem nigrum cū securi cedentem ligna: ⁊ facientem grandē sarcinam ⁊ temptabat leuare ea ⁊ pre magnitudine nō poterat: ⁊ iterum cedebat alia ligna ⁊ addebat sarcine. Expositt ergo ei hāc visionē: q cedebat ligna: ⁊ adhuc semper sarcinaz addebat hō est qui oneratus multis pctis semp addit alia pctā cū oporteat ea deponere: ⁊ demere. Tali fatuitate laborat q̄ differt agere pniaz vsq; ad senectutē. Qua laboraret ille q̄ haberet quattuor iumenta ⁊ onera eis sufficiētia: ⁊ imponeret iiij. iumētorū debilitori ex illis: sic hoies debiles sento q̄d ē debilissima ps vite hois totū on⁹ penitētie volūt ipōere. ¶ Sexto facit ad cōuersiōis difficultatē: hoc q̄d quanto aliq⁹ diuti⁹ in pctō morat̄: tāto amplī⁹ a deo elongat̄. Nō verisimile ē q̄d ille qui nō cessat se elongare a deo p. xl. annos possit de facili in. vij. dieb⁹. vel. xv. i q̄b⁹ durat infirmitas ad deū redire. Iz h̄ possit accidere ⁊ iterdū accidit quādo vēto spūs sancti placuerit afflare alicui: iz q̄ raro accidit: ideo scriptū ē. Qui se elōgant a te pibūt: ⁊ Isa. Invocate eū dum ppe ē. Solet dici quod tm̄ est a sctō Dyonisio vsq; ad vrbez parisiensez: q̄tuz est ab vrbe parisiensi vsq; ad scm̄ Dyonisiū. Sic q̄ lōgo tpe a deo se elōgauit nō nisi lōgo tpe ad deū redit: nisi domin⁹ valde magnā grāz et facere voluerit. ¶ Septio facit ad difficultatē quersiōis h̄ q̄d hō circa mortē mīta hz impedimēta. s. infirmitatē ⁊ sollicitudinē de dispositōe dom⁹ sue q̄ nō pmittūt hoiez cogitare de aia sua. vnde Jero. Dum infirmitate opprimeris. nihil aliud potes cogitare quā q̄d sentis. Aug. Doz vrget: peccata terrēt: vxor ⁊ filij quos amauit. ad se vocant. ¶ Octauo difficile quer tit̄ talis. qa iustū ē vt adeo q̄tempnatur mortēs ille qui eū cōtempsit viuens vnde Isa. xxxiij. Ue qui spernis nōne ⁊ ipse spernēris. ⁊ Jo. crisostom⁹. Dac anima duersiōe percutitur impius ut moriens obliuiscatur sui qui dū viueret oblitus est dei. ¶ Nono q̄ nemo nisi difficile conuertitur qui differt conuerti vsq; ad mortez: quia tunc dyabolus magis impugnat hominem sciens: q̄ si tunc hominez āmiserit tūc de cetero eum non recuperabit. vnde Gene. iij. dī serpenti. tu insidiaberis calcaneo ei⁹. In calcaneo qui est extrema pars hominis: intelligitur finis vite: cui dyabolus maxie insidiatur. Tūc. n. summā studiū ⁊ laborē apponit vt hominem dimicet. Interdum. xiij. annis gante mortem prouidet dyabolus. vñ hominez dimicat in mortem. Facit enīz hominē aliquid inuste acquirere quod in morte nō vult restituere. vnde magna est fatuitas eorum qui ita presumunt quod in morte cōuertantur. ⁊ quod dyabolus tunc dimicat quādo ipse melius est properatus ad prelium: Similes videntur esse illi qui ludēs ad schacos ⁊ paruz de ludo sciens cogitaret apud se. ego permittam mei familiam auferri. Deinde ⁊ in fine mactabo illū cuz quo ludo in angulo. cum tamen sciret illū cum quo luderet peritissimum esse lusorē velut imperitus lusor est peccator qui semper interpretationibus succumbit: q̄ familiam virtutum amisit: velut peritissim⁹ lusor est dyabolus qui ab initio mundi exercitatus est in ludo temptationū: qua presumptione ergo cōfidit peccator q̄d in angulo debeat cuz mactare. i. in fine vite sue vincere. Precipue cū sine deo nihil possit facere ⁊ dei auxilio a deo indignū se fecit vt non solum nō sit dignus adhuc adiuuari sed irrideri. vnde Prouerb. i. Vocauit ⁊ renuistis ⁊ subiungitur. ego in interitu. vri ¶ Decimo facit ad h̄ q̄d ille cū difficultate reuertatur qui consuenit peccare propter amaritudinē quā inuenit cū attentat bene operari Exinturna. n. infirmitate iqua fuit amaritudinez inuenit vbi debuit inuenire dulcedinem. vnde Aug. Palato egro pena est panis qui est suauis sano: ⁊

oculis egris odiosa ē lux que sanis ē amabilis. Inuēta.n. amaritudine in bono opere quod atemptat statim dimittit peccator illud ad modus symie que gustata exteriori amaritudine nucis: tam cito eam proicit: z ideo ad dulcedinem nuclei nō peruenit. Sic peccator ad dulcedinē premij vel spiritualiū cōsolationum non peruenit: q3 dimittit bene operari quando inuenit aliquam difficultatez in bono opere. ¶ Amaritudo illa signata ē per amaritudinem illarum aquaz quas inuenerūt filij israel de egypto reuertentes vt legit Exo. xv. Que dulcorate fuerunt cū lignum misissent in eas: in quo ligno significata est memoria dominice crucis q̄ valet ad dulcorandum penitentibus: amaritudinem quā sustinēt iuxta illud Gregorij. Si passio domini ad memoriam reuocetur. Nihil adeo durum quod non equo animo tolleretur propter difficultatem quā habet aliquis in bono opere post peccatum. Dictū est Eue postq̄ peccauerit Genesi. iij. In dolore paries.

¶ Undecimo facit ad difficultatem quer si. tristicia quā inuenit peccator quādo cogitat se separe a vita in qua diu fuit. z hec ē causa quare ipsa memoria mortis amara est diuitibus: q3 non possunt sustinere etiā quod cogitent se separa diuitijs quas amauerant. vnde Eccle. xli. O mors quaz amara est. m. t. homini iniusto z pacē habenti in substātijs suis. ¶ Duodecimo facit ad difficultatē quersi. quidam magn⁹ timor qui est in peccatore: z est in experiētia vite bone. q3 omnis peccator ad modū Laym caput tremulum habet trepidans vbi timendus non est. Credit enim quod mori debeat si seruiat deo, iuxta illud Prouer. xxij. Dicit piger leo est foris in medio plateaz occidendus sum.

¶ Quod tunc est iniquus ille qui differt conuerti. Primo in deum. secundo in angelum. tertio in semetipsum.

Ultimo debet mouere hominem ad
q acceleratione conuersi. hoc quod ille qui differt conuerti iniquus ē in deum. in angelum: in semetipsum: in proximum: z etiā in inferiores creaturas. In deū. vi. modis iniquе agit. ¶ Primo q3 q̄ si apponit fel in escha eius iuxta illud ps. Dederunt in escham. m. fel. velut escha domini bonum opus est. q3 in eo dūs delectatur iuxta illud Cant. ij. Qui pascis inter lilia. i. iter munda opera. Ecce ergo domini fel apponit qui bonis operibus que agit amaritudinem peccati admiscet. Valde p uersus esset coqu⁹ alicuius principis si in escha domini sui apponeret absinthum. ¶ Secundo iniquе agit in deū: quia illud defert ante oculos ei⁹ quod maxime deo displicet. s. peccatū quod peccatū maxime deo displicet: vt ostensum est in principio tractatus. ¶ Tertio iniquе agit in deum quia contemnit eū se misericorditer vocātem: z eterno regno volentem pacem eius emere cum ipse mortem eternam meruerit. vnde Isa. xxx. Audient aures ter. ver. post ter. monētis. s. domini. Et. iij. Ad ro. An diuicias bonitatis dei z patientie: z lō ganimitatis ptemnis. Et Gregorius. Debemus saltem dei misericordiā erubescere si noluimus eius iusticiā formidare. Qui tāto ampliori improbitate ptemnitur q̄to contēpt⁹ vocare nō dedignatur. ¶ Quarto iniquе agit in deū q eū expectat vt pius pater q̄ quātū in se ē affligit tarditate sua ad qō possumus referre illud Thobie. ix. Scis qm̄ dies cōputat pater meus: z si tardauero vna die plus cōtristabitur aia eius verba sunt matris Thobie ad angelum. ¶ Quintum iniquе agit in deū: q3 deteriorem patre vite sue deo reseruat meliorē potem diabolo imolans. ¶ Sexto iniquе agit in deum q3 ex misericordia dei iram ꝓgregat z ex h̄ vnde debuit sumere occasionez deo seruiendi sumit occasionez impugnādi Ex eo. n. q̄ sperat quod deus eū misericorditer expectat ꝓponit diutius eū offendere. vnde apls. ij. ad Ro. Ignoras q̄m b. dei ad pe. te adducit ser ā. diuiciam tu. z cor impenitēs thesaurizas tibi iram in die ire z reuelationis iusti iudicij dei. Talis de bonitate dī malicia colligit. ¶ In angelum etiam peccat tripliciter. ¶ Primo q3 quantū in se est eum affligit in expositione gaudij de conuersione ipsius: vt dicitur Prouer. xiij. Spes. n. que differtur affligit animā. de gaudio vero legitur. Luc. xv. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore penitantiam agente. ¶ Secundo quia frustratur angelus fructu laboris sui cum peccator cui deputatus est ad custodiam ad eius admonitionem se non corrigit. ¶ Tertio vero quia angelo sibi de-

putato reuerentiã debitã non exhibet duz ante eum abominationes suas cõmittere nõ veretur: vel in ipsis iam cõmissis manere. Contra qõ dicit Bernard⁹. Quouis angulo: quouis diuersorio reuerẽtiã habe angelo tuo. ne audeas illo presente qõ me vidente non auderes. ¶ Inique etiã agit in seipsum dum potius vult habere malũ q̃ bonũ: infirmũ q̃ sanum: mortuũ q̃ viuũ seruũ pessimũ q̃ liberũ: in statu latronum oium q̃ in statu regis: nihil habẽte q̃ oiuz bonoz ecclesie participem: inutilẽ q̃ multũ valentẽ. quod ille qui differt cõuerti potius amet se malus q̃ bonũ. patet ex hoc qp ipse nullis admonitionibus malicias vult relinquere ⁊ bonitatẽ recipere in quo semetipsum vilioꝛẽ habz omnibus reb⁹ suis. Omnes res suas pot⁹ vult habere bonas q̃ malas. Unde Aug. dicit ei qui talis est. Bona vis habere ⁊ malus esse vis. quod aũt talis potius amet se infirmũ q̃ sanum: pz ex hoc qꝺ peccatũ mortale infirmitas est ad mortẽ. quod etiã potius se amet mortuũ q̃ viuum. pz ex hoc verbo Augus. prius posito. Differebã inquit viuere in te ⁊ nõ differebam in memetipso mori. quod etiã potius talis se amet seruũ q̃ liberum. pz ex hoc quod peccatũ est seruitus pessima. vñ qui facit peccatũ seruus est peccati. Et. B. An non seruus cui dominat iniquitas: ita ⁊ maxime nisi forte indignius iudices hominẽ tibi quã vitiũ dominari. In statu ẽt latronis potius se amat q̃ regis. Quia qui est in peccato mortali ad modum latronis adiudicatus est patibulo inferni. Qui vero est in statu gratie ad regnũ eternum inuentus est. Itez qui in mortali est nihil hz imo etiã nihil ẽ iusta illud. 1. ad Cor. xiij. Si habuero oẽm fidem ita vt mõtes trãsferã. caritatẽ aũt non habeam nihil sum. Qui vero est in statu gratie est particeps oium bonoꝛ ecclesie. Unde Dauid. Particeps ego sum. o. ti. te. ¶ Item qui i mortali est inutilis est. Unde in ps. Oẽs declinauerũt simul inutiles facti sunt. Et Prouer. vi. Homo apostata est vir inutilis: q vero in statu gratie est multi valoris est. Unde Eccle. xvi. Melioꝛ est vnus timẽs deũ q̃ mille filij impij. ¶ In primus etiaz inique agit qui differt conuerti tripliciter.

Q ¶ Primo qꝺ corrũpit eũ suo malo exẽplo Unde Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c: Dicitur aũt aliquis peccare in eum quo sciente peccat: quia cum malo exemplo suo corrumpit. ¶ Secundo talis peccat in proximum: quia debito auxilio eum defraudat cum deberet iuuare eum in pugna contra diabolum ipse potius nocet ei. Magna iniquitas est sociuz suum in bello deserere: ⁊ ad partez inimicoruz se vertere. Eccle. iiij. Melius est esse duos simul quã vnũ. Habent. n. emolumentũ sue societatis. Si vnus ceciderit ab alterο fulcietur. ¶ Tertio inique agit talis in proximum: quia peccato ipsius sepe punitur proxim⁹. Unde legitur Josue. septimo. Quod propter peccatum Achoꝛ populus israel punitus fuit. terga enim verterunt hostibus suis: ⁊. xxxiij. ex his ceciderunt. ¶ In creaturas etiaz irrationabiles peccat ille qui differt conuerti: quia propter peccatum hominis creature irrationabilis quodãmodo puniuntur. Uũ possent cõqueri de homine in die iudicij. Sol posset dicere. ego propter peccatũ hominis claritatem meam amisi. irrationabilia enim animalia possent dicere si facultatem haberent loquendi: nos propter ipsum in diluuio periuimus. Terra etiã propter ipm posset dicere ego maledicta sum: ⁊ spinas ⁊ tribulos germinaui. ¶ Sexto debe ret hoiem monere ad accceleratiõẽ conuersi. hoc quod difficile est aliquez conuerti. Unde Greg. Plures inueni baptisma lem innocentiã seruasse: quã veram penitentiaz egisse. propter hanc difficultatez se curuz est: vt homo cito conuertatur ⁊ frequenter doleat de peccatis suis: ⁊ frequenter confiteatur illa si forte inter multas cõfessiones inuentatur placẽs deo. non enim prima vice qua homo cytharizat vel violat bene scit cytharizare vl violare vt ydoneus sit coram rege opus illud exercere: et dignus sit stipendio. Item nec prima vice qua aliquis confitetur bene confitet. imo pauci sunt qui non faciant sibi perizomata: vt legunt fecisse parentes nostri. Gene. iij. Excusant enim homines peccata sua cõ dicitur ad Ananiã peccatricẽ. Isa. xxiij. Sume cytharam circui ciuitatẽ meretrix obliuioni tradita bene cane frequenta cãticum. Cytharа ista est cõfessio que sumpta circũdãda est ciuitas anime: vt homo omnia peccata sua confiteat: ⁊ bene opoz-

tet cantare: q̄ cōfitendo coram rege celesti cantatur: ⁊ cantus ille: si homo bene cantet regno celesti remunerat. ¶ Septimo deberet hoies monere ad celerationē conuersionis hoc quod stat⁹ peccatoris ē valde periculosus. Unū Geñ. iij. Legitur dñs quesiuisse ab Adam cū peccasset vbi ipse eēt ad significandū q̄ cōsideratio periculosi stat⁹ in quo ē peccato possit ⁊ debeat monere eū ad deserendū peccatū.

¶ Qd̄ peccator in multis periculis est.

S i N quato aūt periculo sit peccator pōt ostendi multipliciter. ¶ Primo ex hoc q̄ iusticia dei tenet gladiū euaginatū sup caput eius qui secet eū mediū aiam a corpore separādo. ⁊ meliorē partē. s. aiam in igne inferni ponat. Sz misericordia dei gladiū illū aliquantulum detinet si forte peccator penitentiaz agere vellet. Ad gladiū istū pōt referri qd̄ legit. Job. xix. Fugite a facie gladij qm̄ vltor iniquitatū est gladius ⁊ scitote eē iudiciū. Ad idez potest referriqd̄ legitur Johā. iij. Qui icredulus est filio nō videbit vitaz: sz ira dei manet super eū. Necira velut gladius manet super caput peccatoris. ¶ Secundo in statu periculoso est peccator: q̄ est in terra inimicoz suoz: in terra inimicoz suoz morari periculosū ē ex quo sciūt inimici eius eum ibi eē: ⁊ sunt fortiores eo Baruc. iij. Quid̄ est Israel qd̄ in terra inimici. t. Item in periculo est peccator: q̄ ex solo pariete vitreo hostes eius p̄hibent ne habeant eum in manu sua: paries iste corpus est: postistuz parietē statdiabolus malis hominibus sicut dicitur in cāticis. post parietem stare tu quo ad bonos. Paries de facili dissipatur. Unū non est necesse erigere magnas machinas ad eī⁹ destructionē. vnus enim paruus lapis manualis ad eum destruendū sufficit. Unde mirum est quomodo peccator est securus qui capitales inimicos habet adeo potentes sicut sūt demones: ⁊ est in castro tam debili. Item in magno periculo est peccator: q̄ ad mortez vadit. Unde Eccle. xxi. Uia peccatoruz plantata lapidibus: ⁊ in fine illoz inferi. ⁊ tenebre ⁊ pene. Deberet ergo peccator cogitare vias suas quo tendit ⁊ conuertere pedes. s. iuxta illuz p̄s. Cogitaui. m. ⁊ conp. m. ⁊c. Itez in magno periculo etiam est peccator q̄ quodāmodo ad portaz inferni tendit iuxta illud p̄s. Appropinquauerūt vsq̄ ad portas mortis. porte mortis vl̄ inferni peccata mortalia sunt. Sic enim vocantur. Mat. xvi. Ubi dicitur porte inferi nō p̄eualebūt ad. e. Ad portā inferni dicitur esse qui in peccato est. q̄ inter ipsuz et infernum nihil est mediū nisi transuersuz corporis. Si enim aia a corpore separetur quasi in puncto in infernum intrat. Unde Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos. ⁊ in puncto ad infernum descendunt.

¶ De stulticijs differentiū cōuerti. I

L tauo ⁊ vltimo deberet homies monere ad acceleratione cōuersi. magna stulticia que est oñdit esse in dilatione cōuersionis. Potest autez hec stulticia sic manifestari. Fatuus eēt qui in vitulo caudā equinā quereret cū talis cauda nō sit de vitulo. Similifatuitate laborare videtur qui vult vitā malā: ⁊ bonā habere mortē. Cauda ista nō est de hoc vitulo. Talis erat Balaam qui dicebat numeri. xxiij. Moriatur aia mea morte iustoruz ⁊ fiant nouissima mea hoz similia. Ille q̄ vsq̄ ad mortē differt cōuerti per totā vitā suā parat mansionē in inferno. cuz tñ sibi nullo modo manere velit: sed i paradiso.

¶ Item seminat maledictionem: ⁊ tamē vult metere eternā benedictionē nō aduertens illud apostoli. Que enīz ⁊ seminauerit homo ⁊ metet. Et illud Prouerb. xxv. Que in iuuentute tua non congregasti quomodo inuenies in senectute tua. Item talis vult colligere de spinis vuas: ⁊ de tribulis ficus. Querit enim bonū finem in vita spinis peccatoz plena.

¶ Octo casus in quibus fatua reputatur dilatio.

T notandum q̄ octo sunt casus i e quib⁹ fatua solet reputari dilatio qui omnes satis ꝓpatūt ꝓpositio. Primus casus est quādo aliquis aggressurus est iter. Ibi enīz solet fatua esse dilatio sic cum conuersio. Sic inchoatio vie que ducit ad celum. fatuum est differre eam: ⁊ hoc multis de causis. ¶ Primo q̄ breue est tempus iuxta illud Job. xiiij. Breues dies hominis sunt. ¶ Secundo q̄ longa est via. Unde. iij. Re. xix. Dictuz est Hely. Surge comede. grandis. n. tibi restat via. ¶ Tertio quia a magnis expectamur. Curia enim celestis nos expectat. ¶ Quarto

quia ad magna expectamur. l. ad regnum vnde. Mat. xxv. Venite benedicti patris mei. pci. regnuz. ¶ Quinto pp impedimẽta que in via eẽ possunt possunt eniz pnie auferri dũ homo nimis differt. vñ ad Hebre. xij. Dicit de Esau quod nõ inuenit penitẽtie locũ q̃q cũ lachrimis ingsiuisset eũ. ¶ Sexto ne forte ianua clausa inueniatur sz qđ legit de fatuis virginibus. Mat. xxv ¶ Septio qz quando aliqs tarde inchoat vietam suã opz eũ amplꝰ laborare: z i tpe minꝰ ydoneo laborꝫ: sic necessariũ eẽt illis q vsq; ad senectutẽ differũt cõuerti: vt tũc ẽplius laborarent z illa etas minus ẽ apta laborꝫ pnie. Sene. Factamus qđ in itinere solet fieri. Qui tarde exierũt velocitate moram ꝓpensant. Et vt i vno verbo dicã. Oẽ bonuz deficit illi qui de nocte venit ad hospitium. Satis malũ hospitiũ hẽbit cuius hospitium infernus erit. In hoc aũt hospitio hoc pcipue timẽdũ ẽ qđ de ceteroꝫ hoc mutari ñ poterit: Malũ ẽt hospitiũ hẽbit qui in igne purgatorij hospitabit. ¶ Secũdo fatua ẽ dilatio i rerũ repetitõe ꝓpter periculum ꝑscriptiõis. Qñ. n. aliquis rẽ diu possedit tõe diuturne possessionꝭ vult pꝰ ea detinere eam. sic dyabolus qsi hominẽ diutius possidet tanto difficiliꝰ dimittit vt dicit Beda. ¶ Tertius casus est si aliquis in locum immũduz cecidit fatuus est si voluntarie differat inde exire. Nulla immundicia est maioꝫ quam immũdicia peccati q; patet ex hoc quod luciferum quo nulla creatura pulcriozem erat vnica peccati macula adeo deturpauit vt absq; horrore ab homine conspici nõ possit: quanta ergo fatuitas ẽ qõ hõ de peccato differat exire. Mira insania est: si asinus alicuius in lutuz ceciderit si tam caro vult eum extrahere si vero ipsemet in peccatum ceciderit nõ curat exire inde. vnde Ber. Cadat asina: z est q̃ subleuet: perit anima: z non est qui recogitet. Dominus Luc. xiij. Cuiꝰ vestrũ asinꝰ aut bos in puteum cadit z non cõtinuo extrahit illuz die sabbati. ¶ Quartus casus est in quo fatua est dilatio quãdo aliquid magnũ alicui offertur z illõ differt recipere cum ex dilatione possit impedimentuz interuenire: valde fatuus esset ille cui rex francie vellet ciuitatez parisiensem dare: si differret eaz recipere. Cito eniz rex posset consilium suũ irritare. Sic valde fatuus ẽ ille quẽ deus inungere vult vnctionẽ gratie, siue ad regnũ celestẽ: nõ ipse differat vnctionem illam recipere cum ipse sciat qđ diabolus pro posse suo conabit impedire eã ¶ Quinto fatua est dilatio in preparatõe eoruz que scit homo sibi esse necessaria: z nescit qua hora z precipue quãdo illa nõ possunt i breui tempore preparari verbi gra Siquis transfretare debeat z icertus ẽ q̃ hora nauis a littoꝝ debeat discedere. fatuꝰ est si ea que necessaria sunt sibi differat ꝑparare. Sic cuz fine caritate que vestis nuptialis est nemo possit in paradisum intrare z icertũ sit qua hora homo debeat de vita ista discedere. fatuus est qui eaz differt preparare. Si enim tunc quãdo mors vrget primo querat lanam z linuz z nere incipiat ordiri z texere. forsitan ad tempus preparata nõ erit: z frequẽter euenit istud quod ille qui creditur cũ caritate discedere discedit cum sacco seruilis timoris cum quo aulã celestis regis non poterit intrare. vnde legitur. iiij. Hester. quod nõ erat licitum indutum sacco aulam regis ingredi. ¶ Sexto fatua est di. in rebus illis: quare tẽpus z oportunitas transit z in transplantatione plantarũ. directione virgarũ z domatione animaliũ: instructione puerorum: curatione infirmorum: resistentia hostium: lotione vestium: saluatione carnium: formatione vestium. Fatuus eẽt qui transplantare vellet arboꝛes tam inueteratas: vel dirigere trabes magnas iam dessicatas: virge tenere. transplantari solum z dirigi. Sic dum homines in tenera etate sunt transplantari possunt in ortum ecclesie: z ad rectitudinem vite perduci. In senectute vero valde difficile est. vnde Eccle. iij. Tempus plantandi: z tempus euellendi: quod plantatum est. Fatuus esset q̃ diceret nolo equũ meũ assuefacere ambulationi donec inseneuerit: z donec in foueã me precipitauerit: z mihi collum fregerit sic fatuus est qui corpus suum nõ vult domare per penitentiaz. donec ipsuz i foueã peccati ꝑcipitauerit z quasi fregerit eicollum: dando ei occasionẽ mortalis peccati Equus inueteratꝰ nõ assuescit ambulatiõi nec vetus canis vinculo: nec vetusta pellis tenet futuram. Tarde adhibetur medicina infirmitati cum ex diuturnitate incurabilis facta fuerit. Tarde etiam abluun-

tur vestes cum exdiuturnis sordibus iam computruerunt. Fatuus esset qui haberet vas aureum ⁊ balsamū sibi oblatuz in eo reponere nollet donec lutuz multis annis in eo tenuisset. Sic fatuus est qui i se gratiam dei in pueritia non vult recipere. sed vult vsqz ad senectutem vas esse peccati: ⁊ imundicie. Tarde etiam resistētur hostibus: qui totum occupauerunt. Tarde sal adhibetur carnibus cum iam statuerunt vermibus. Tarde etiam informantur vestes quando prauam formaz iam susceperunt. In his ⁊ in similibus nouerunt homines tempus oportunū eligere. De tempore vero oportuno sue correctioni nō curant. nihil enim est eis seipsis vilius. iuxta verbum Senece. Sotulares suos student homines in nouitate recte informare. de seipsis vero recte informandis in sua nouitate non curant cartores habentes sotulares suos seipsis. diligenter instruunt filios suos de informatione vestium. de informatione vero ipsoz filiorum non curant.

¶ Septima fa. est dila. quando subueniē dum est alicui rei in qua aliquid cōtumelie deperit: vt quando subueniendum est domini que succensa est igne. Ignis enim g nō est occiosus icessanter aliqd ꝺ domo destruit: sic ignis peccati bona naturalia cōsumit. Et ideo fatuus est g differt eum a se excutere. Unū Ber. Abscondi ignem in sinu meo ⁊ exusto iam latere nudatis. iam visceribus. iam sanie defluente adhuc consulendū est an excutiam illum. ¶ Octaua fa. est dila. quādo aliquis ꝺz subuenire rei que i piculo est: ⁊ si aliqs ceciderit i aquā pfundā ⁊ adhuc supernatet: sedicertuz sit quando debeat descendere in pfundū q̄si lapis. Fatuus est qui differt tali subuenire dum potest: ⁊ precipue ille fatuus g est in periculo si petat dilationem sui succursus dicens. Nolo mihi adhuc subuenire vsqz ad annum. Qui in peccato mortali est cecidi quasi in aquam pfundā: incert⁹ quando ad pfundum inferni descendere debz ⁊ tamē ad penitentiā monetur: quasi quedaz tabula ei porrigitur in qua de naufragio enatat. Penitētia enim est secūda tabula post naufragiū: vt dicit Iero. Unū valde fatuus est peccator si differt tabulā istaz recipere: vel si nimis parua eā querit que eū a naufragio liberare nō possit vel si posti̇ super illam ascenderit eam dimittit donec ad securitatem portus peruenīat. Ultra insania est quod homines posti̇ tabulas ascenderūt iterū in mare volūtarie isiliunt.

¶ De dilatione confessionis. cap. x.

Dicto de dilatione cōuersionis: dicendum ē ꝺ dilatione specialis cōfessionis. Et primo ostendemus cōmuniter de fatuitate eoz qui differūt cōfiteri. ¶ Secundo tangemus de his g nolunt confiteri donec infirmentur ad mortem. ¶ Tertio tangetur de fatuitate eorum qui ante pascha nolunt confiteri donec tota quadragesima vel maior pars quadragesime tranſierit. ¶ Potest autem fatuitas eorum ostendi qui nolunt confiteri. ¶ Primo per hoc quod ipsi se volūt deo abscondere. Ille etiā qui peccatū sum sacerdoti confitetur: ꝓpio confitetur illud deo ⁊ qui abscondit ei peccatuz sum vult illud abscondere deo. similis Ade q̄ domino querenti vbi esset: ait vbi legitur Gen. iij. Uocem tuā domine audiui in paradiso: ⁊ timui eo q̄ nud⁹ esse ⁊ abscōdi me. Quanta aūt iniquitas sit absconsio huius ostenditur Job. xxxi. vbi sic legitur. Humerus m. a iunctura cadat ⁊ brachium meū cum ossibus suis conteratur sed abscōdi quasi homo peccatum: ⁊ celaui in sinu meo iniquitatē meaz. Ultra fatuitas est quod homo velit deo abscondere peccata sua q̄ vidente eo cōmisit. Ad cumulum etiā fatuitatis facit hoc qꝺ si homo abscondit mala sua a deo detegentur. Si vero detexerit a deo abscondentur Unde Naum. iij. Revelabo pudenda tua in facie tua. Et super illud ps. Iniusticias meas nō abscōdi. Dicit glo. Cum homo detegit: deꝰ tegit. ⁊ cū homo tegit: deus nudat. cum homo agnoscit: deus ignoscit. ¶ Secꝺo ostenditur fatuitas talium ex periculo obligationis. hō enim qui differt cōfiteri multa tradit oblioni. Unde Bernardus. Computatio dilata multa facit obliuisci. Ea aūt que obliuiscitur ille qui differt confiteri non obliuiscitur diabolus: nec etiā ipse deꝰ. ¶ Tertio ostenditur fatuitas eoz qui differūt ꝓfiteri per hoc q̄ minus amant seipsos sotularibus suis. singulis enim diebus sotulares suos volunt tergere: ne si lutuz in eis deficatū fuerit postea de facili illud remouere non possint. Ad seipsis vero differūt remo

nere sordes vitiorum per dimidium annū vel eo amplius. stabulum tuum ⁊ vult hō purgare anteq̄ lutū fenestras occupaverit septiuz vero purgare nō vult p cōfessionez licet se videat inquinatū per peccatū, vsq̄ ad fenestras oculorū ⁊ auriuz. ¶ Quarto pōt ostēdi fatuitas talium p hoc quod illa bona amittūt que proveniūt ex cōfessione. ¶ Primū bonū q̄ ex cōfessione puenit ē qđ dyabolus nō ita libenter tēptat eū qui per confessionē eius secreta revelat. Unde Eccle. xxvij. Qui nudat archana amici fidē perdit. Et Iero. Potestas ⁊ virtus traditoris adnihilatur revelata traditiōe. Latrones infernales ad modū aliorū latronū scientes se deprehensos fugiunt. vnde. Job. xxiij. Si subito apparuerit aurata arbitrā tur vmbrā mortis. ¶ Secundū bonuz est quod peccatū homini interdū reddit eo sum ex erubescētia quā sustinet cōfitēdo illud. Peccata enī turpia sunt ⁊ nudata turpitudine eorū q̄ erubescunt nudationē sue turpitudinis remanere nō audent. ¶ Tertiū bonū est cōsiliū ipsius sacerdotis. Unū Prouer. xxiiij. Erit salus vbi multa cōsilia ¶ Quartū bonū est suffragiū orationū ipius sacerdotis. Debet enim sacerdos orare p eo qui sibi confitetur. ¶ Quintū bonū est quod pars pene cui⁹ debitor est peccator ibi dimittatur ex vi clavium: ⁊ erubescētia que est magna pena. Sextū bonū ē quod accedenti eo modo quo oz ad sacramentū cōfessionis datur gratia si eā nō habet ⁊ augetur si eaz habet. Quinto pōt fatuitas talium oīdi p hoc qđ ille q̄ differt cōfiteri deo aperire. Petit de⁹ sibi aperiri dicēs Cāt. v. Aperi mihi soror Et tūc ei aperitur cū aliquis peccata sua humiliter cōfitetur. Expulsis enim vitiorum obstaculis. Deus cor hominis ingreditur. Qui autez differt cōfiteri differt ei aperire. Sextus de subditis archiepiscopi per horaz differret aperire ei ad hostium eius pulsanti non paruz offenderet eum. Quantuz ergo potest deus offendi quādo aliquis de subditis suis differt ei aperire ⁊ p dimidiū annū vel ampli⁹. quod frequēter ei accidit. vnde Joh. i. In propria venit ⁊ sui eum non receperunt.

Sexto potest ostendi fatuitas talium p hoc quod pessimuz hospitez cuius societatem experti sunt esse valde noxiā per dimidium annuz vel amplius apud se detinere volunt. Hospes iste dyabolus ē qui hospitium suum omnibus bonis evacuat. vnde Joel. ij. Quasi ortus voluptatis terra corā eo ⁊ post eū solitudo deserti. Antequaz dyabolus veniat ad aiam est ibi abundātia bonorum: ⁊ post aduentū eius magna vacuitas. Ultra fatuitas si xp̄s in se vel in membris suis hospitatus fuit apud aliquē vix permittitur ibi per diem vnū esse. dyabolus vero permittitur ibi esse plusq̄ annum. hospes qui in xp̄i nomine recipit nō solum fetet hominibus cum est quatriduanus sed triduanus ⁊ biduanus. Septio potest ostendi fatuitas talium per hoc qđ cum ipsi sunt i ore diaboli inrta illud. Job xxxvi. Saluabit te de ore āgusto latissime nescit tātū clamare imo nec submisse peccatum suum dicere vt evadat os dyaboli. Os dyaboli latissime recepit: angustiuz tū est ei qui vult inde exire. Insceptiones videntur esse tales bruta animalibus q̄ clamāt cum a fortioribus animalibus rapiuntur

Octavo potest ostendi fatuitas talium per hoc quod ipsi nesciunt ostium aperire: quod est sine clave ⁊ sine sera vt evadant de miserrimo peccato. Ostiū sine clave ⁊ sine sera est os quod ipsi nolūt ad cōfessionem aperire.

¶ De stultitijs differentium confiteri vsq̄ ad mortem.

Pectaliter aūt pōt oīdi fatuitas eorū s q̄ cōfiteri nolūt donec infirmēt ad mortē nūtis modis. Prio p hoc qđ tales tūc primo medico spūali infirmitates anime oīdunt cum iam cōsiliuz eius adiplere nō possunt. Dum enim infirmi sunt impotentes sunt ad agendam pniaz. ideo dicitur Eccle. xvij Vivus ⁊ sanus confiteberis ⁊ laudabis deum ⁊ gloriaberis i miserationibus eius. Secundo pōt oīdi per hoc q̄ confessio que fit vrgente morte nō est pretiosa deo. Est enim velut cōfessio latronum. Latrones non solent cōfiteri mala sua nisi prius tormentis interrogati fuerint: ⁊ nisi mortem sibi paratam viderint.

Tertio pōt oīdi fatuitas taliuz per hoc quod interdū pudet hoiem cōfiteri i morte: q̄ senex ē petā sua que fecerit i sua infantia. Quarto p hoc qđ interdū tales lcq̄lam amittunt: ⁊ que noluerūt confiteri dū potuerūt nō possunt cū volunt. Quāto per hoc infirmitas ⁊ sollicitudo quā hēnt

de dispositione domus sue nō permittunt eos cogitare de peccatis suis. Propterea sacerdos de cōsuetudine prava in multis locis accedit ad infirmū similiter cōfessio nē eius audituꝰ ⁊ viaticū daturus ⁊ multi de populo cōmittantur eū. Lora quibus infirmus peccata sua nō vult ꝓfiteri. Erubescit enim quod illi a domo exeant ne cū credatur enormia cōmisisse: ⁊ si forte illi exierūt erubescet infirmus qđ nimiū facit expectare

¶ De fatuitate differentium confiteri vsq; post quadragesimam.

Equitur de fatuitate illoꝝ qui in
s xl. nolunt confiteri donec transie-
rit fere tota q̄dragesima. ¶ Pōt
antez multiplicter ostēdi fatuitas talium.
¶ Primo per hoc quod ipsi sunt hoies p̄
postert. Illud enim vltimo volunt facere quod dīs primo fieri vult. vult dominus vt illi qui seruiunt ei incipiant a confessione vnde in ps. Confitemini domino i cōfessiōe ⁊ Item Preoccupemus faciem eius in cō fessione. ⁊ Proner. xviij. Justus i principio accusatoꝛ est sui. ¶ Secō pōt oīdi fatuitas talium per hoc qđ talis laborem. vij. septianaꝝ i magna parte amittūt pro labore vnius hore ei. s. quod nolūt in principio quadragesime cōfessionē petōꝝ suoꝝ facere que i vna hora fieret. Plus. n. valeret ieiunīū vnius diei post veram penitentiam q̄ valeat ieiunium totius q̄drage. et q remanet in petis suis. Et iz petā dimittātur sola ptritione ⁊ ꝓposito cōfitēdi. tū frequēter hoies qui instructi nō sunt nesciūt petō renūciare donec in cōfessione instruūtur vñ frequēter nō dimittūtur eis petā ante confessionē. ¶ Fatui sunt ēt tales: qꝛ tūc primo manus abluere volūt qñ tā cibū sumpserūt cibꝰ quo aia reficitur: ⁊ deꝰ delectatur ē bonū opus. vñ Jo. iij. Deus cibus ē vt facīa volūtatē eius q misit me post cibum: ergo manus abluit q postq̄ in quadragesima sua bōa opera fecit tūc primo petā sua cōfiteī. Tales etiā tūc primo vincam suaz putant quādo maioꝛ pars eius vindemiata est. qꝛ putatio preparata ē ad hoc quod vinea melius fructificet. Ideo valde fatuus esset qui putationez differret donec maioꝛ pars fructuum esset collecta: sic cuz confessio preparet ad fructū bonoꝝ operū fatuꝰ est q cōfessionē vult differre donec maiorē partē fructus. xl. collegerit. ¶ Item facile est videre in purgatiōe segetū nullus enīz differt purgationē segetū in agris donec maiorē partē meſuerit. ¶ Item tūc tales primo medico spūali infirmitatē aie ostēdunt: q causaliter medicinas sibi exhibuerūt: ⁊ qñ tēpus aptū curationi: vel ex toto: vel ex pte maiori pranſit. ¶ Item tales tūc primo ferrū de vulnere remouere volūt. quin tā curationem impedīt: cū tamē dicat auctoritas quod dū ferrū est in vulnere nō ē malligna apponere: ferrū est in vulnere dum peccatū est in hoīne: ⁊ dū hoc est nō valēt opa que hoīo facit ad vitā eternā. Talis in cibo dīi fel apponūt: iuxta illud ps. Dederūt in escā meā fel. i. amaritudinem poti. In escam dīi fel dat q bonis opibus q̄bus deꝰ hz delectari peccatū admiscet: ⁊ vt breuiter dicā talis qñ ieiunīū amisserūt tūc primo ad illud pparare volūt se. Fatuꝰ reputaret aliq̄s qui crucē trāsmarinaz suscepisset: ⁊ nollet cōfiteri donec peregrinationē suā. Si preuenieda est peregrinatio cōfessione vt sit deo gratior quare nō similiter ieiunīū. Talis etiā tunc primo vas lauare volūt cū tam vinū infuderūt ⁊ ū euacuata materia morbū curare p̄ sumūt. Talis prius redēptionē suā in magna pte exolūt quē deliberatione sua tractauerunt. vñ accidit quod soluta magna pte redēptionis adhuc eque capti sunt a diabolo sicut prius. Talis morsum serpentis infernalis volūt sanare adhuc veneno in eis remanēte. Notādū q talis ē dīta ieiunīj qđ fit ante cōfessionez ⁊ illud qđ fit post cōfessionez quale ē dīta inter cnpz ⁊ aurū illud. n. q nō ē sctificatū sctificatur p cōfessionē. vñ. Joel. Sctificate ieiunīū: ⁊.

¶ De tarditate in genere. xl.

Equitur de tarditate que est, sextū
s vitiū pertinens ad accidiā. Sicut
eni accidiosus differt ichoare opꝰ quod facturus est sic tarde procedit i opere iam inchoato. ¶ Sex vero sunt q̄ possunt dissuadere nobis vitiū tarditatis ¶ Primū est ipsa āgustia siue breuitas p̄sentis tēporis. vñ in Ecclesia. Noli cūctari i tēpore angustie. ¶ Secūdū est velocitas ipsaruz rerū que velociter ⁊ quasi cursim pertranseunt. vñ Sapiē. v. Transierūt omnia illa tanq̄ vmbra ⁊ tanq̄ nuntius precurrens. ¶ Tertiū est velocitas: ⁊ strenuitas quam

mali habēt ielos que sibi inutilia: vel noxia sunt. vñ Prouerbi i. Pedes illoꝝ ad malū currūt ⁊ festinant vt effundāt sanguinez. Et i ps. Veloces pedes eo. a effu. san. Item ozatius. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiē fugiens per saxa: per ignes. Et Ber. Magna cōfusio ardētius desiderant seculares pniciosa quā nos vtilia. Alacrius currūt ad mortez quā nos ad vitā. vnde cū imminente passione dñi ceteri apostoli somnolēti essent solus Iudas somno non opprimebatur sed procurabat vt eos adduceret qui dñm cōprehenderunt. ¶ Quartū est magna offēsa dei que ex tarditate ista icurritur. vnde Prouer. x. Sicut aceti dentibus ⁊ fumꝰ oculis sic piger his qui miserunt eū in via Acetū molestū est dentibus ⁊ fumus oculis est molestus sic deus molestatur in nimia tarditate eoꝝ qui sibi seruitūt nec mirū cū videant eos qui strenui erant anteq̄ ad seruitiū eius ventrent tardos ⁊ pigros fieri quādo ad eius seruitiū venerūt cū volare debēt iuxta Isa. xl. Qui sperāt in dño mutabūt fortitudinē assumunt pennas vt aquile volabūt ⁊ non deficient. ¶ Quintum est magna gratia quā habent apud dñm seruientes deo velociter ⁊ strenue seruiūt ei. vñ Prouer. xxij. Vidisti virum velocem in opere suo coram regibus stabit nec erit ante ignobilis. ¶ Sextū est vtilitas quā habēt tales ex sua velocitate ⁊ strenuitate opera. n. illoꝝ nō impediuntur vel tedio vel alia de causa quin perficiantur. vnde Eccles. xxij. In omni opere tuo esto velox ⁊ cui infirmitas non occurret tibi.

De negligentia in genere. xij

Equitur de negligentia que est septimū vitiū ad accidiam ptinens ⁊ attēditur in hoc negligentia qđ hō non curat qualiter opus inchoatum faciat vtrum bene vel male. Sed hoc solū curat vt ab onere laboris ichoati se expediat Negligētia vero hoc mō sūpta cōtraria ē diligētie ⁊ attēditur diligētia i hoc quod hō ad hoc studeat qđ opus inchoatū bñ fiat. De hac diligētia ymēdatur mulier habēs. x. dragmas Lu. xv. Ubi legitur de ipa qđ amissa dragma vna euertit domum: ⁊ querit diligēter donec inueniat. Ad hanc diligētiā monemur. Prouer. xxiiij. vbi sic lr. Diligenter exerce agnū tuū ⁊. xxvij. vbi lr. Diligenter agnosce vultus pectoris tui. ¶ Ser vero sunt q̄ possunt valere ad detestā. negligentie. ¶ Primū est illud Jere. xlviij. Maledictus qui facit opus dei fraudulēter vel negligēter secūm aliā lram quā litteraz innuit huius itell. sup illud verbum fraudulēter vl desidiose. ¶ Secūdo facit ad detestā. huius negligētie: diligētia quā habēt creature ēt irrationales circa opa sua diligētia quā hz natura circa fructꝰ arboꝝ satis pz p hoc qđ eos ita obuoluit dulcis vel amaris exterius dulcedinē ⁊ tenerita-tē interius reponēs: Diligētia ēt quam habēt aialia ad fetus suos satis mānifesta est. ¶ Tertio pōt valere ad dete. negligētie diligētia quā hēnt hoies circa ea que ptinēt ad vtilitatē corpis vel ad honorez mundi vel circa ea ḡbus intendunt placere alicui hoi de illis solū que pp deum fiunt non curāt hoies qualiter fiant. De diligētia malorum hētur Mat. ij. vbi sic lr. de Herode. Diligēter didicit ab eis tēpus stelle: ⁊ subditur Ite ⁊ interrogate diligenter de puero. ¶ Quarto facit ad detestati. huiꝰ vitij sublimitas personarū coraꝝ ḡbus negligentia talis cōmittitur q̄coram deo ⁊ angelis cōmittitur. Magna diligētia adhibēda est in psallendo: ⁊ alijs operibus que fiunt specialiter coram deo ⁊ angelis. vñ ps. Qm̄ rex omis terre deus psal. sa. Sapienti tanto maiori studio placēdi opus est quanto maior est cui placendū est: ⁊ Dauid In cōspectu angelorum psallam tibi ⁊ in Lāti. Qui habitas mortis amici ascultant te. Amici isti angeli sunt qui psallentes ascultant.

Quinto pōt valere ad dete. negligentie vtilitas magna que puenit ex diligētia in seruitio diuino. Plus. n valet vna oratio bene facta q̄ mille cum negligētia facte tā ta potest esse negligentia: ⁊ plus valet dies vna ieiunij si fiat eo mō quo debet quaz ieiunia decem annorum si in mortali fiant.

Sexto facit ad detesta. negligentie hoc qꝫ diligentia in seruitio dei valde honorifica est deo. vnde Prouer. xiij. Mulier diligens corona est viro suo. Anima que debet tam diligentiā adhibet in dei seruicio glorificat xp̄m qui est sponsus animarū sicut corona reddit gloriosum illū cuius capiti imponitur. Precipue autē videtur facere ad detesta. negligentia ista que prouenit qꝫ ex seruitio illo. vnde deberet egrere apud

deum gratiam reportet eius offensam.

¶ Duo remedia contra negligentiam.

Contra hãc negligentiaz duo sunt
c spãlia remedia ¶ Primũ é timor vnde. Eccle. vij. Qui timet deũ nihil negligit. Secũm é amor dei. Qui.n. deũ pfecte diligit diligentiã adhibet i eis que ad deũ ptinent sicut ille g aliquẽ recipit i hospitio suo quẽ multũ amat de cuius susceptione letus cũ magna diligẽtia pparat que ei necessaria sunt. vnde Eccle. xxx. Splẽdide cor bonũ i epulis. Epleenim illius diligenter fiant.

¶ Quod tria spãliter facitũt negligere studium.

E negligentia studij spãliter notãdũ est qđ tria sunt q̃ impediũt illud.
d ¶ Primũ é nimia velocitas. Qui dã.n. sunt qui quasi cursim cõsiderãt ea i qbus studẽt nec ꝓmittũt exctare donec veritas quã ipsi querũt sibi occurrat. Similis Pylato de quo hr̃. Jo xviij. Qđ cũ qsiuisset a dño qđ esset veritas exiuit ad iudeos nõ expectata dñi rñsione: qđ talis velocitas diligẽtiã studij impediat Odit sapiens nobis dicẽs nihil magnũ rerũ natura effici voluit ꝓpositq; cuiq; pulcherrimo opti cuius difficultatẽ nascendi quoq; hãc legẽ fecit vt matrona aialia visceribus parentuz diutius cõtinerẽtur sic tardior dũ diligens sit stilus queramus optia nõ ꝓtinus gauderemus se offerẽtibus sepius reparanda eẽt si scriptor primoruz sant nãq; melius tumgãtur prioribus sequẽtia oia nostra dũ nascũtur placẽt sed redeamus ad iudiciuz cito nõ fit vt bñ scribatur ꝛ bene scribẽdo nõ fit cito. ¶ Secõ impedit diligẽtiã studij curiositas que vult videre oia que sequũtur. Cõtra quã remediũ é aio velut quoddam frenũ ponere ꝛ nõ permittere vagari illũ ad sequẽtia. vñ sap̃. Resistamus ꝛ prouideamus vt effrenatos equos frenis gbusdã coherceamus oculus cordis iuxta illud. Eccle. Non satiatur oculus visu nec auris auditu tõ refrenãdus est. ¶ Tertio impedit diligẽtiã studij fatigatio: vñ bonũ é vt qñ aliqs videt se fatigatũ circa materiã aliq̃ studendo qđ ipse quiescat: ꝛ post ad eandẽ materiã redeat. vnde Sap̃. Obstat diligentie scribẽdi ẽt fatigatio: Nõ dubiuz est optimũ emẽdandi genus esse si scripta in aliqđ tps reponantur vt ad ea post interuallũ aliqđ velut ad noua atq; alliẽa redeamus: vt nobis tanq̃ recentes fetus blãdiantur.

¶ De vitio inchõsumationis. xiij.

Equitur de octauo viti o pertinẽte
o ad accidiaz. qđ possumus vocare viciũ inchsumationis seu imperseuerãcie Hoc vicio laborãt illi q̃ raro ad pfectionem ducunt aliqđ opus qđ inchoant. ¶ Ad dete. vero huius vicij pñt valere exẽpla xpi de quo hr̃ Mat. xxvii. Qđ obmulcerunt ei iudei qđ crederẽt i eũ si de cruce descẽderet. Ipe vero ẽt p tanto mũere sibi oblato noluit tñ opus redẽptiõis nostre inchoatũ relinq̃re ad idẽ pt referri qđ ipe dicit Jo. iiij. Cibus meus é vt factã volũtatẽ eius q̃ misit me vt pficiã opꝰ eius. Jo. xvij. Ego te clarificaui sup̃ terraz opus cõsumaui qđ dedisti mihi vt faciã hr̃ etiã Deute. xxxij. Qđ dei pfectã sunt opa. ¶ Secõ pt valere ad dete. huius vitij qđ vitiũ hoc placet dyabolo cuius signũ est hoc qđ ipe conat tñ ad hoc vt hoies nõ perseuerẽt. vnde dcm̃ é serpẽti Gene. iii. Tu insidiaberis calcaneo eius. i. fini eut pcipue dyabolus insidiatur. Scit.n. finẽ optimũ ee in re: ꝛ qđ cetera ab eo habent bonitatẽ suã: ꝛ ideo finẽ pcipue impedire conatur. ¶ Tertio pôt valere ad dete. huius vicij hoc qđ viciũ istũd valde é nociuũ hoi quasi.n. pdita sũt cuncta que fcã sũt nisi finis sequat: Parũ enim pdest fundamẽtũ ꝛ pietes fecisse si tectuz nõ sequat pax ẽt pdest p mare laborasse naufgãdo si tũc nauis piret qñ portui proxima p lenea vnaz fuerit Jdeo dr̃ Prouer. xviij. Qui mollis est ꝛ dissolutus in opere suo frater est operis sua dissipantis. Quasi.enim idem est si ac dissiparet: quia ea imperficit. Nec solum est damnosum viciuz istud homini sed etiã verecundũ ꝛ cũ derisione dignũ. Dicitur.n. hõ iste cepit edificare ꝛ nõ potuit cõsummare secũz qđ lr̃. Luc. xiiij. Indecẽs est aial sine cauda ꝛ ridiculosuz vt pz i symia: sic opꝰ sine ꝓsummatiõe. ¶ Ultio pôt valere ad detesta. huius vitij magna vtilitas que puenit ex pseuerãtia. Tantũ enim valet vltimus dies quo hõ aliqd bene vixit quantũ oẽs dies pcedentes quo ad hoc qz si illa die male vixisset tota vita precederet pdita esset. sola perseuerãtia hoiem saluat. Unde dicit beatus Ber-

Qꝫ sola pseuerãtia est filia singularis ihesu regis. Illa.n. sola ẽ hęres regni eterni.

¶ De vitio remissionis. capꝫ.xiij.

Equit̃ de vitio remissionis quod est nonũ vitiũ ptinẽs ad accidiaz. hoc vitio laborat ille qui quotidie deterior efficitur si ichoat aliqꝫ opꝰ. Primo die aliquantuluz strenue operat̃. scẽdo die minus. tertio die minus. ad vltimũ nihil. De tali dicit Eccles. xxij. Filia fatua in deminoratione fiet: filia fatua est ania sale sapie nõ cõdita que semp decrescẽdo procedit sicut ecõtrario vita iusta pcedit crescendo. Unde Prouer. iiij. Justoꝝ semita quasi lux splendẽs procedit ꝛ crescit vsqꝫ ad perfectã diem. Et Prouer. xxi. Cogitationes robusti sunt in abundantia. homo robustꝰ quotidie aliquid amittit. Remissionez vero istaz. ¶ Primo sequitur paupertas. Unde Prouer. x. Egestatem operata est manus remissa: manus aũt fortiũ diuitias parat. ¶ Scẽdo sequitur remissionẽ istaz seruitutis vitioꝝ. Unde Prouer. xxij. Mdanns fortium dominabitur que autez remissa est tributis seruiet. Sequitur etiã remissionẽ istam frequens fractio propositi. Unde Sene. Arcum frangit intensio: animum remissio.

¶ De decimo vitio quod põt vocari dissolutionis. capꝫ. xv.

Equitur de decimo vitio qꝫ pertinet ad accidiam quod possumꝰ vocare dissolutionẽ. hoc vitio laborat ille qui inueniens difficultatẽ in sui regimine se dimittit omnino absqꝫ gubernatione iuxta illud Prouer. xxiij. Eris sicut dormiẽs i medio maris ꝛ quasi sopitꝰ gubernator amisso claue. Talis animus suũ non recolligit. dispersus enim est ꝛ diuisus a deo quod non tenet se de ipso frustum cum alio. Unde Eccle. xxij. Qui docet fatuuz quasi que glutinat testaz. Testa minutas partes contracta de facili cõglutinatur: nec animꝰ hominis dissoluti de facili recolligitur. Est enꝫ tanꝫ puluis quez pjcit ventus a facie terre. Si aliquot bonum vel scientia: vel aliud illi infunditur nihil in eo retinetur. est enim velut doliuz non ligatum. Unde Eccles. xxi. Cor fatui quasi vas confractum ꝛ oẽm sapientiam non tenebit. ex hac dissolutione sequit̃ penuria oium bonoruz. Unde Prouer. xix. Anima dissoluta esuriet. Solet aũt vitiuz istud puenire ex quadã diffidentia de deo Uidentes enim aliqui infirmitatem suam diffidũt posse regere seipsos: qz de diuino auxilio non confidunt. Unde Eccl. ij. Ue dissolutis corde: qz non credunt deo: ꝛ iõ non proteguntur ab eo.

¶ De vino incurie. capꝫ. xvi.

Equit̃ de vndecimo vitio quod pertinet ad accidiã quod possumꝰ vocare incuriã. hoc vitio laborat ille qui suoꝝ curam debitã nõ hꝫ: talis suas non excolit: culta non colligit: collecta nõ custodit. Et notandũ qꝫ sapientia conseruandi non minus: valet ad hoc qꝫ aliquis diletur ꝛ abundet q̃ sapiẽtia acquirendi. Unde Ouidi. Non minoz est virtus q̃ quere parta tueri. Parua vasa que non tenent licet abundater recipiant: tamen nõ implentur: vt patet i cribro: vasa vero magna que tenent licet nõ ita abundanter recipiant paulatim replentur. Scriptor vnꝰ totam bibliam scribẽdo in anno vno sibi plus acquirit: q̃ aliquis per totã vitaz suã addiscere non põt: ꝛ tñ aliquis citius vnã ꝓpositionez addiscit q̃ scriptor scribat vnã dictionez: sed hoc ideo accidit: qz illud qꝫ addiscitur nõ memoriter retinetur. Unde ei qui in studio vellet ꝓficere: summe necessarium esset vt illud qꝫ addisceret: pro posse suo memorie infigeret. Deide quia memoria labilis est illud scriberet: ꝛ quasi de pergameno aliã memoriaz sibi faceret. pax. n. pdest qꝫ aqua ita de facili impressiones recipit cum eas nõn custodiat.

¶ De vitio ignauie. capꝫ. xvij.

Equitur de duodecimo vitio qꝫ pertinet ad accidiaz qꝫ possumꝰ ignauiam vocare. hoc vitio laborat ille qui potiꝰ eligit in miseria magna permanere q̃ aliquantulum laboris subire. Et possumus assignare. xij. ignauias q̃ solent inueniri in hominibus accidiosis. ¶ Prima ẽ qꝫ hõ accidiosus potiꝰ eligit carnes suas comedere q̃ labore acquirere quod comedat. Unde Eccle. iiij. Stultus complicat manus suas: ꝛ comedit carnes suas dicens. Melioz est pugillus cum requie quam plena manus vtraqꝫ cum afflictiõe ꝛ doloꝛe animi. Accidiosus quodãmodo carnes suas comedit cuz potius

vult eas attenuari pauptate: ꝛ iopia q̄ la-
bore ꝓpꝛio, acquirat quod sibi neces sariū
est. ¶ Sexta est qđ potiꝰ eligit fame ꝑire q̄
laborez pascēdi se sustinere. vñ Pro. xxvi.
Abscōdit piger manꝰ suas sub assella. ꝛ
laborat si ad os suū cōuerterit. Ociosus to
tus famelicꝰ ē vt ꝓns ostēsuz ē. Fames eiꝰ
sedaret si operaret. vñ cū pigritat operari
vt fames repleat quodāmodo vult se po-
tius famelicū eē q̄ laborē se pascēdi sustī-
nere. Tertia ē qđ ipse potius eligit illo-
tis manibꝰ māducare q̄ in ablutione ḫp
alīq̄tulū laborare. hec ignauia pōt videri
manifeste in ḫis q̄ per totū annū imundi
comedūt: qꝛ manꝰ suas. i. opa sua. per con
fessionem abluere nolūt. Quarta est qđ
cum ipse a demonibus ad patibulū infer-
nale trahatur: non vult tū se signare cruce
penitentie vt ab eis libereť. Quinta est
quod cum stillicidiū prauarū cogitationū
sup oculuz cordis cadere sentit pre nimia
pigritia oculū nō aduertit: sed cum stillici
dio corrūpi pmittit. Sexta ē qđ si ignez
prauī desideriꝫ sup pedē affectꝰ cadere sen
serit ipe potiꝰ eligit quod ignis pedē tuuz
exurat quā vt ipse laborē excutiēdi ignem
sustineat. Septima est ꝙ cum dns offe
rat ei ꝛ bona gratie. ꝛ bona glorie. ipse tū
ex pigritia suscipiendi ea remanet in sua
pauptate. Unde Eccle. xv. Ante ḫominez
vita ꝛ mors: bonū ꝛ malū: quod placuerit
dabitur illi. Octaua est ꝙ ipse potiꝰ eli
git in luto potiꝰ per annū ꝑmanere q̄ ide
surgēdo aliquantulū laborare. Mira igna
uia ꝙ pre pigritia iaceat aliꝗs in luto qui
pōt iacere in florido lectulo. vnde in Can-
ti. Lectulus noster floridus. Nona ē ꝙ
ipse postq̄ posuit vnum pedē. i. intellectus
vel boni propositi in via mūdicie: alium
tamē pedē. i. affectꝰ vel operis differt mo-
uere per duos annos vel amplius. iterum
remanent in imundicia ex pigritia remo-
uēdi pedē illum. Multi enīz sunt q̄ postq̄
iudicauerunt bonū esse vitam nouam in-
choare: ꝛ proposuerunt ꝛ vouerunt se in-
gressuros in religione: tamē differūt mul-
tis annis iplere illud. Decima est ꝙ cuz
ipse in ꝓfundum stulticie ceciderit potius
elegit vt stulticia submergat. cum q̄ vt ad
occupationem per quā euadere possit ma
nū extēdat. Sene. A stulticia nemo emer-
git nisi manū porrigat ad laborē. Unde-
cima est ꝙ potiꝰ eligit per aquam diui-
tiarū ꝛ delictarum ire ad mortem suam q̄
aliquantulū laborando per sicca terrā pau
pertatis ad portū peruenire vite. Diuitie ꝛ
delicie quasi aque sunt tendentes ad ma-
re inferni. Ideo prohibemur ponere pedē
nostrū sup aquā. In ps. Diuitie nō affluāt
nō. c. appo. Duodecima est ꝙ ipse po-
tius eligit in carcere in mundo in quo ad
mortem seruatur remanere q̄ ꝓ euasiōe
sui laborem exeundi sustinere. Carcer iste
est carcer peccati.

¶ De vitio indeuotionis. c. xviij.

Sequitur de vitio ideuotionis qđ
est. xiij. Et est ideuotio quedā ari-
ditas spālis. Unde in ps. Anima
me. si. ter. si. a. ter. ꝛ in Numeri. xi. Anima
vestra est arida non respiciēs oculi nostri
nisi māna. Prouenit āt ista ariditas mul
tis de causis. Quādo ex supbia q̄ est mōs
gelboe. in qua nec rosmec pluuia descen-
dit. Unde Ber. Loquens in persona eius
qui deuotionē amisit occasione supbie di-
cit. Ab heri ꝛ nūdius tertius iuasit me lan
gor anime: ꝛ inde hebetudo insolida: q̄dā
inertia spēs supba inuenta est in me: ꝛ de-
linauit a seruo suo. In ira nō cōpungit
ad lachrymas: qꝛ tanta est duricia cordis:
nō sap̄. ps. legere nō libet: non orare dele-
ctat. Meditatōes nō iuento solitas. ideoq̄
ad opus manuū piger ad vigilias somno
lentus: ad iram preceps: ad oditū pertinax
lingue ꝛ gule: indulgentior: securior: ꝛ ob-
tusior a predicatione. Deu oēs montes in
circuitu modo visitat deus. ad me aūt nō
appꝛopinquat. Quīq̄ aūt ꝓuenit ariditas
ista ē defectu cibi spūal. ps. A fruitcoꝛ meū
qꝛ ob. c. p. l. ꝓuenit. Quīq̄ ex accidia. cum
cetere creature ex ocio ipinguent: ꝛ ex la-
bore attenuent. aia humana ecōtrario ex
labore ipinguatur: ꝛ ex ocio: ꝛ delitijs at-
tenuat. Un Prouerb. xiij. vult: ꝛ non vult
piger: aia aūt laborantiuz impiguabit ꝙ
ideo accidit. qꝛ bona opera cibꝰ sunt eoꝝ
qui ea faciunt vnde vita spūalis sustentat
ꝛ roboratur. ḫoies vero qui patiunt istaz
spūalez ariditatē: duri sunt frequenter ad
ea que sunt pietatis: ꝛ in flexibus ad ea q̄
sunt in obedientie. Dura enim facilī fran
guntur quā flectant: si ad ignē tribulatio-
nis ponantur: nihil spiritualis pinguedi-
nis emittunt: qꝛ nec gaudent nec gratias

agunt: sed etiã flat im ardẽt ⁊ exuruntur p impatientiã ad modũ flatus temptationis. Igne peccati succenduntur. Ad bona opa steriles sunt: que alijs facilima vel etiã iocunda eis videntur importabilia. sicut panis aridus tranſgluti ⁊ nõ põt q tñ adiutorio liquoris delectabilis efficitur.

¶ De vitio tristicie i diuino seruitio. xix.

Equitur de tristicia in diuino seruitio. que est. xviij. vitiũ ptinẽs ad
9 accidiã. Et no. q tristicia ẽ vitiuz valde detestabile in seruitio diuino. valde enim displicet deo: ⁊ diabolo valde placet ⁊ homini valde nocet. Primũ pz p illud. Ps. ad Gal. iv. Hylarẽ datorẽ diligit deꝰ. Ecõtrario tristẽ datorẽ odit deus. Et merito. Tristicia. n. in seruitio dei est ãſi absinthiũ positũ in escha dei. Bonũ. n. opus escha dei est. sicut pus ostensum est. Preterea cũ oia bona nostra dei sint: ⁊ solũ ea que de manu eius accepimꝰ. damꝰ et. sine tristicia deberemus esse: cũ oportet nos ei dare. Item cũ ea que nullius valoris sunt parui: vel parua: vel nulla a deo letificiamur: satis põt displicere deo vt in eius obsequio vbi tot sunt cause leticie letificari nõ possimus. Cause leticie quas deberemus habere in diuino seruitio. hẽ sunt. scilicet qõ tanto dño seruimꝰ. s. cui seruire regnare est: ⁊ qõ in domuz dei imus. Vñ Dauid. L. etatus sum in hijs q. d. i. m. ãt ⁊c. Et qõ tñ lucreꝝ. s. gloriã eternaz. vñ in ps. Et cantet in vijs domini amẽ. m. glo. do. ¶ Quod vero tristicia ista valde diabolo placeat. põt ostẽdi per suũ cõtrariuz. s. per hoc qõ letitia spũalis valde ei displicet. Vñ illud. ⁊. Re. iiij. dicũt philistei. Ue nobis nõ fuit tanta exultatio heri. ⁊ nudius tertius. ve nobis. Et btũs Antonius dicit qõ vnica ratio vincendi inimicuz ẽ letitia spũalis. Legitur ẽt ⁊ Mat. iij. De Juda qõ preliabat preliũ israel cuz letitia: ⁊ subdit quod dilatauit gloriã ppli sui. ¶ Nocet ẽt ista tristicia homini tripliciter. s. eum affligendo. Vñ Prouer. xxv. Sicut tinea vestimẽto: ⁊ vermis ligno. sic tristicia viri nocet cordi ¶ Nocet etiã homini eũ excecando in his que ad deũ pertinẽt vnde in vitas patrũ. vincula pedũ impedimẽta sunt cursoris: ⁊ tristicia impedimentuz est diuine visionis. ¶ Nocet etiam tristicia spũaliter occidẽdo. frequẽter. n. est occasio alterius peccati. Vñ. xxx. Eccle. Tristiciã longe expelle a te. multos. n. occidit tristicia.

¶ De tedio vite. ca. xx.

Equit de tedio vite. qõ est. xv. vitiũ pertinens ad accidiã: ⁊ puenit
8 ex longa tristicia in seruitio dei. Posiq̃. n. aliqs tristiciaz patitur paulatim corrũpitur a deo: vt nõ solum displiceat ei deo seruire sed etiam viuere. Notanduz tñ est quod tedium huiꝰ vite põt puenire ex diuersis causis. ¶ Quiq̃ enim ex dei amore ⁊ desiderio celestis patrie. Vñ Bre. Sancti grauiter tollerãt quicquid non sonat id qõ amant. ¶ Quiq̃ ẽt puenit ex cõsideratione malox quibus mundus plenus est. vnde Eccle. ij. Teduit me vite mee videntẽ mala vniuersa sub sole: ⁊ cunctã vanitatem ⁊ affrictionẽ spũs: ⁊ eiusdem. iiij. Vidi calũnias q̃ sub sole geruntur: ⁊ lachrymas innocentiũ: ⁊ neminẽ cõsolatorẽ: ⁊ nõ posse resistere eox violẽtie ⁊c. ¶ Quiq̃ venit tedium vite ex abundantia tribulationis. vñ Job. x. Tedet aiam m. vt. m. Et ad cor. i. Supra modũ grauati sumꝰ: ita vt taderet etiã nos viuere ¶ Quiq̃ etiã puenit ex accidia: ad hoc possumꝰ referre qõ legit. iij. Re. xxix. De Helya qui petiit anie sue vt moreretur prectũ se subter vnã iuniperuz ⁊ obdormiuit. Et ecce angelus dñi tetigit eum: ⁊ subditur quibusdam interpositis quod iterum obdormiuit.

¶ De desperatione: ⁊ vnde prouenire consueuit cap. xxi.

Equitur de desperatione q̃ est vitiũ
9 pertinens ad accidiaz Solet autẽ puenire desperatio ex nimia tristicia: vt legitur puer. xv. In merore anie deficietur spũs. s. in psundaz desperationis: ⁊ eiusdẽ. xvij. Spiritus tristis exsiccat ossa. Tristicia aũt fortẽ animum exsiccat ab humore gratie vt per peccatuz desperationis frangatur. vnde in Eccles. Felix qui non habuit animi tristiciã: ⁊ nõ excidit a spe sua. ¶ Et notandũ qõ peccatũ desperationis deo valde displicet. vnde dicit Jero. super ps. cviij. Qõ magis offẽdit iudas deũ in hoc quod se suspendit q̃ in hoc quod eum tradidit. ¶ Valde etiaz placet diabolo: q: ille qui dicit verbũ desperationis dicit malũ verbũ quod dicunt illi q̃ victi sunt: ⁊ ideo diabolo valde gratum est qui est aduersarius noster. ¶ Ne

mini etiaz valde nocet. qz pctm̃ istud ꝯ aufert quasi totá fortitudiné. Unde Prou. xxiij. Si desperaueris in die angustie lapsus minuetur fortitudo tua. Multũ valet spes seu fiducia in deo ad fortitudinez vnde Isa. xl. Qui sperant in dño. mu. for. Bei enim fortitudo quodãmodo eoz efficitur: qz de ipsa ars subuenitur. iõ i ps dr. Sperans in dño non infirmabor. cũ fortitudo dei sit eoz qui sperãt in deo: sicut deus non infirmatur. ita nec illi qui in deo sperant. hac de causa dictum est illud ps. Non derelinquet omnes qui sperãt in eo. sicut vanitatis est fulcimentũ negare intenti. ita veritas est non negare. Unde cũ deus veritas sit confidenti de se nõ negat auxilium. ideo ipse dicit in ps. Quoniam in me speranit liberabo eum.

¶ De remedijs contra desperationez.

Ummuz remediũ contra desperatiõe est memoria dominice passionis. Uñ Ber. Peccaui pecca. grande cõscientia mea turbabit̃ si nõ perturbabitur: vulnez dñi recordabor. Quid tam ad mor. quod non xpi morte saluatur Si in me venerit tam potens. tam efficax medicamentum nulla tam possum morbi malignitate terreri. ¶ Scõm remediũ est consideratio magne virtutis quã hz penitentia. Est enim pnia medicina cõtra q̃ nulla spũalis infirmitas prevalet. Ecclesia. x. Si spũs potestatez habentis ascenderit super te locum tuum ne di. qz curatio cessare facit peccata maxima. Et btũs Martin⁹ legitur dixisse diabolo. Si verã penitẽtiaz posses habere adhuc veniam posses consequi. ¶ Tertium remediũ est consideratio illaz personarũ cum quibus dñs legit misericorditer egisse. Uñ Ber. Dino propter mansuetudiné que in te prædicat̃ currimus post te dñe ihesu xpe audientes quod non spernas pauperẽ: peccatorẽ nõ horreas: nõ horruisti confitentẽ latronẽ non lachrimantẽ peccatricẽ. nõ supplicantem cananeam: nõ deprehensaz in adulterio: nõ sedentẽ in theloneo: non supplicantem publicanũ: non negantem discipulũ: nõ persecutorem discipulox: nõ ipsos crucifixores tuos: in odorẽ vnguẽtoz tuoz currimus. Potest ẽt valere ꝯra desperationẽ illud qd legit Luc. xv. Dico vobis gaudiũ est angelis ꝛc. Ad idẽ valet qd lr̃ de filio ꝓdigo. de quo dr̃ qd. cũ adhuc lõge esset vidit eũ pr̃ ei⁹: t misericordia mot⁹ est: t occurẽs cecidit sup collũcius t osculatus est eum. Preterea gs dñs exheredatus a terra sua: t hoibus suis nõ gaudebat de eoz recuperatione: quõ ergo nõ gaudebit dñs de cõuersiõe peccatoz? Ad idẽ valet si ostẽdat magnitudo odij quod hz deus cõtra peccatum. de quo dictum est in principio ex hoc patet qz peccati destructio plus placet q̃ ipsi peccatori.

¶ Alia bimembris divisio pcti accidie.

Reter istã diuisionẽ peccatoz cuius mẽbra taz pcurri sum⁹: multe sunt alie diuisiones ptinentes ad peccatũ accidie quas ptermittem⁹ nisi qd de vna breuiter tãgemus. Notandũ ergo qd accidia põt diuidi in accidiã secularitũ t accidiã claustralitũ. De accidia secularitũ nihil dicemus: sed contra accidiã claustralium. xij. mala que in claustralibus solent inuenirt ex peccato accidie.

¶ De accidia claustralitũ: t. xij. malis q̃ ex ea prouenium. cap. xxij.

Rimũ est qd cũ die ac nocte habeant cibũ regiuz: g de õi oze pcedit. scilicet verbũ dei. tũ ex pigritia tenendi illũ famelici remanẽt nec reficiũtur de cibo illo inter aromata die t nocte versantur: t tamen ex pigritia applicandi olfactum odore eo non confortantur. Sacra scriptura apotheca est spiritus sancti. Unde Eccle. xxiiij. De sapientia. Sicut cynamo. t bal. aro. o. de. ¶ Scõm est qd cũ ipsi sint de nocte t de die in colloquio cũ deo permittunt multos dies trãsire quod non aperiunt oculos cordis vt videant qs loquetur cum eis vel quid loquatur vt dicit Grego. Cum oramus ipsi cum deo loquimur. cum vero legimus loqtur nobis deus. Magna ergo pigritia est: nõ attẽdẽr cũ quo loqmur qñ cũ deo loqmur. Precipue cũ ipse moneat nos ad h̃ dicẽs. vacate t videte qm̃. e. ſ. deus. ¶ Tertiuz est qd cũ ipsi non proficiunt in his que religionis sunt. imo quãto diuti⁹ in religione sũt tanto magis dissoluti: quod valde verecũdũ est. Sicut in scolis diu esse t in scientia non proficere. Tales religiosos non iuuat assuetudo vt faciant melius ea q̃ religiõis sũt: sed poti⁹ nocet. Quãto enim orant diutius: tanto orant indeuoti⁹. ¶ Quartũ est

qđ ḡto diutius dño seruiunt tanto minus certi sunt qđ habeāt gratiā ipsius. ⁊ in veritate satis dolere potest qui relict mundū vt deo seruiret: ⁊ diu seruiuit: ⁊ nullā cum eo familiaritatē habet: sed pauca vel nulla signa qđ seruitū eius ei placeat habet. Interdū ét accidit qđ dominus minus bonos cōsolatur tanq̄ infirmos: ⁊ tanq̄ eos q̄ in propriis expensis nō sufficiūt ei seruire. Meliores vero incōsolatos relinquit tanq̄ fortiores: ⁊ tanq̄ eos qui propriis expēsis sibi seruire sufficiūt. Unde Lu.xv. Ait maior filius patri. Ecce tot annis seruio tibi. ¶ Quintū est qđ ḡtū diutius in camino paupertatis existunt: tāto meliores ⁊ delicatiores sunt. Camin⁹ vasa lutea ꝓsolidat sic paupertas claustrales illos qui molles ⁊ delicati erāt in seculo cōsolidare debet: ꝫ multi cū deberent cōsolidari potius dissoluūtur. Quod tribulationes paupertas ⁊ huiusmōi excoquent: ⁊ cōsolident pōt haberi ex vit⁹ patrum vbi legitur q⁹ cruda tegula si ponatur in tegmine dissoluitur. Cocta vero non. Ita ⁊ homo hēns carnalē sapiētiaꝫ qui nō est tēptationū igne decoctus. Iteꝝ Isa.xliij. Ecce excoxi te: ꝫ nō quasi argentū. Elegi te in camino paupertatis. Quasi argentū excoqtur quidē eo qđ excoqtur feces assumit: non deponit in camino pauptatis dñs suos vel eligit vel assumptos alibi reponit. ¶ Sextū est q⁹ ḡto diutius soli iusticie approximāt tāto seruētiores existunt: ⁊ satis admirandus est. vñ hoc acciderit. Quanto.n. primiores sunt tāto videtur q⁹ feruētiores esse deberēt. Sꝫ timēdum est ne nubes alicuius pcti interposita hoc impediat: vel ne per aliquē errorem fiat vt cū pgredi deberent regrediā tur. Et cū deberent approprinquare terre promissionis ab ea elongantur sicut accidit filijs Israel. qui. xxxviij. annis in deserto errauerūt qui cū credebant approprinquare terre promissionis ab ea elongabātur. vñ Ber. In via dei non progredi regredi est. ¶ Septimū est qđ ḡto diutius existunt in loco impinguationis ⁊ saginationis spiritualis: tanto magis macilenti inueniunt Locus in quo anime repleri deberēt pinguedine ⁊ adipe spirituali est pax ⁊ tranquillitas claustri. Sed accidiosi ḡto magis ibi sunt: tanto magis inueniuntur macilenti. Quod bene ostendit ignis tribulationis quem sustinere non possunt quin statiꝫ p̄ iram exurantur. ¶ Octauum est qđ i statu in quo non solum curreret: sed etiam volare deberent viri contemplatiui cum sint aues spirituales pigri ⁊ tardi efficiuntur. Etiam illi qui strenui erāt in seculo interdū desidiosi efficiuntur in claustro. ¶ Nonum est quod in loco vbi est maior cōflictus securi ⁊ somnolenti efficiunt. In maiori cōflictu belli spiritualis sunt claustrales q̄ alij. Plus n. dyabolus gaudet q̄ñq̄ cū claustralē aliquē ad hoc deducit vt mulierez mala intentione tāgat q̄ gaudeat de adulterio alicuius hominis secularis sicut ostensum est prius in tractatu de luxuria. vnde claustrales non deberēt esse securi: ꝫ cū timore ⁊ sollicitudine suam operari salutem. ¶ Decimum est quod ipsi volūt esse ociosi vbi minime locus est ocij. ꝫ aliq̄ tolleret q̄ñq̄ arbores steriles in terra sua deserta: tamen in terra bene culta sicut in orto non tolleret eas vllo modo: ꝫ ꝓstat qđ claustruꝫ est velut quidā hortus cōclusus: iuxta illud Cant. ¶ Hortus ꝓclusus soror mea: sponsa mea. vñ i claustro minus tolerabiles sunt homines ociosi: q̄ sunt q̄ñ arbores steriles q̄ in alijs locis. ¶ Decimū est quod isti pcrastinātes ⁊ differētes hūt vbi deberēt eē oino parati. Si statua ē pcrastinatio siue dilatio senū in his q̄ ptinent ad salutē eoꝝ ḡto magis in claustralibus quiaꝫ sunt mortui iudicāda est fatua procrastinatio ꝑpriē correctionis vel meliorationis eorū. ¶ Duodecima est quod ibi p̄cipue tristes sunt vbi p̄cipue vel solū letꝫ eē deberent in diuino seruicio precipue est locus gaudij in vita ista: quia ibi precipue facit homo vtilitatem suam.

¶ De remedijs contra accidiam. xxiij

Equitur de remedijs ꝓtra accidiā de quibus sufficiat ponere viij. licꝫ sint multo plura. ¶ Primū est diuersitas occupationū hoc remediū habeē in vitas patrū. vbi legitur quod btūs Antonius temptatus spiritu accidie ⁊ residēs in heremo dicebat. Domine saluari deside ro: sed vane cogitationes non permittunt me quid facia in tribulatione: vel quomō debeam saluari dignanter dicē. Et aspiciens vidit quedam astantem torquentez sunticulū qui sibi similis erat deide ex opere surgentem ⁊ orantem: ⁊ iterum sedentē

ꝛ plectas facientē de palmis:ꝛ rursus surgentem ad orationem. Erat autem ille angelus dominꝰ:ꝛ dixit ei.' Et tu ita faciens antoni saluaberis. Secundum est consideratio pene future. Hoc habemus in primo Jere. ibi. Quid tu vides Jere. Et dixit virgā vigilantem ego video. Virga enigilans a somno accidie vel pigricie: est cōsideratio pene future. Tertium est consideratio premij eterni. vñ Augu. Labor te terret: vide mercedem. Et Gene. xv. Factꝰ est sermo domini ad Abraam per visionē dicens. Noli timere Abraham. Ego protector tuus:ꝛ merces tua magna nimis. Si terret pigrū labor attrahat eū merces. Hꝫ ꝛ tertiū hēmus similiter in vitas patrū: vbi dicitur quod quidam iterrogauit abbatem Achillem dicens. Cur sedens in cella mea patior accidiam. cui senex ait: qr nunquꝫ vidisti requiem quam speramus neqꝫ tormenta que timemus. Si enim ea inspiceret diligenter etiam si vermibus plena cella tua vsqꝫ ad collum etiam in ipsis pmanens sine accidia iacens. Quartum est societas bonorū: hoc remedium possumꝰ habere ex illo verbo. Exo. xvij. Vbi dicit quod pugnāte Josue cōtra Amalech orabat Moyses leuans manus ad dominum. Cuiꝰ manus erāt graues: hꝫ Ur. ꝛ Aaron sustentabāt manus eius ex vtraqꝫ parte: ꝑ quos signantur duo genera hoīum quorꝫ societas amanda est per Ur. qui interpre. lumen signanturilli qui monstrant lumē doctrine. per Aarō qui interpretatur mōs fortis signantur illi quorum interuentu venit homini auxilium. iuxta illud. Leuaui oculos meos in montem ꝛc. Illis qui manus habent graues ex accidia necessariū est vt habeāt tales in societate sua qui eos exēplo suo ꝛ doctrina illuminent ꝛ orationibus iuuent. Quintum ē exemplū illiꝰ g piger non fuit sed exultauit vt gigas ad currendam viam. Hoc remediū hēmus Mat. xxvi. vbi dns ait discipulis. Nō potuistis vigilare ē exemplo cū somno accidie cauēt. Hoc remedio vtitur apls ad Heb. xij. dicens. Recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semetip. a pec. cōtra dic. vt nō fatigemini animis deficiat. Sextū ē consideratio periculoꝝ in quibus sumus in presenti quod dns insinuat Mat. xxvi. vbi dicit. Vigilate ꝛ orate ne intretis in temp. Tria genera periculoꝝ spāliter ꝙsueuerūt hoīes excitare a somno. periculū aque: ignis: ꝛ latronū. Que pricula spāliter sepe nobis imminēt. Non. n. ē dies in qua fluctus malarum cogitationū sup caput cordis nostri nō ascēdant. Nō ē ēt dies i qua ignis prauorū desideriorꝝ in domo ꝙscientie nō succendatur. Latrones ēt semper assunt: nā illi q deberēt ee feruentes nri depredāntur nos vnde Jere. Oculus meus depredat? ē a. m. ¶ Septimū ē qđ docet nos dns. Leui. vi. Ubi dicitur. Ignis in altari mō tēp ardebit quē nutriet sac. sub. b. m. l. per di. Deꝰ vult qđ spi altari cordis ardeat ignis feruoris: Nūc vero ignē dꝫ mittere sacerdos in sus subditis vl̄ glibet in semetipo subuciendo ligna per singulos dies recolendo beneficia dei qbus debemus respondere vel mala nostra recordando ꝑ qbus deo sacrificare debemus. Precipue deberent in nobis amorē istū attēdere būficia q̄ nobis xps exhibuit i carne mortali assūpta. vnde Ber. Quid nō seruiet cum recordatus fueris in fantilū necessitatē xpi. labꝝ in pdicāo ꝛ ceterorꝝ. Quis amplius gemet dicens. nimium seruimus. nimiū vigilamus. cū nec millesime parti debitorum respondere valeamus. ¶ Octauum: ꝛ summū remediū est dei gratia. Hoc remedium nobis insinuat. Ber. sup Can. introhen. me dicens in psona ipsorꝝ qui pigri. sunt. Opus hēmus trahi: qr refrigerauit pauper ignis amoris. t. Nec valemus a facie frigoris hui? currē sicut heri: ꝛ nudius tertius. Curremus post te cum reddideris leticiā salutaris tui. Cū redierit melior temperies gratie. vnde cuꝫ aliquis sentiet se accidiosuꝫ instare debet oratiōnt. vt orando impetret gratiam que eam ab eo expellat. Et notandum quod omnia que dicta sunt ad detesta. accidie possunt ee remedia contra accidiam. ideo de remedijs accidie hic finem facimus.

¶ De indiscreto feruore. xviij.

Sicut cū vitio auaritie tractauimus de vitio ꝓdigalitatis eo qđ auaricia ꝛ prodigalitas vicia sunt opposita: sic cum accidia tractabimus: de indiscreto feruore. Accidia. n. ꝛ indiscretus feruor quodāmodo vī ee vitia opposita. ad cuius detesta. possunt valere primo testimonia scripturaꝝ sicut illud ad Ro. xij. Nō

bile sit obsequium nostrū. ¶ Tria sūt q̄ exigūtur vt homo cū discretione & ratiōabiliter deo seruiat. Primū é nobilitas psone cui seruitur: vnde honor regis iudiciū diligit. s. iudicis discretiōis. Secūz é humana natura. homo. n. ratiōabilis creatura é: & iō ratiōabiliter opari oz plus. n. oz inniti sapie quā fortitudini. Beluinū. n. é viribꝰ decreture sicut dicit phs. Tertio requirit hoc ipse hostis cōtra quem pugnā habemus Dyabolus enim cōtra hoiem potius pugnat astutia & sapiētia q̄ viribꝰ qui deo & nos sapientia contra eum pugnare oportet non viribus. vires enim nō sufficerent resistere sapientie: q̄ melior est sap̄. q̄ vires: & vir prudens q̄ fortis sap̄. vi. Ad significandū q̄ nō placeant deo opera sine discretione facta nō offerebatur in lege animal cecum: ideo & in omni sacrificio offerebatur sal. Salecōdiuntur cibi vt hominibus bene sapiant. Per hoc significatur discretio que facit opera grata deo. Ad idem Prouer. xiij. Palpebre. r. p. g. t. i. cōsiderato opera tua. Et illud ap̄li prime. Ad Thim. v. Noli adhuc aquā bibere sed vino modico vtere. Glo. Prudēter sibi vult seruiri. non vt nimietate debiles fiāt. Et post. Medicoꝝ suffragia requirant. Temperandum. n. vt si fieri pōt ceptum obsequium gradatim proueh̄atur potius q̄ in consideratione minuatur Ad idem. i. Pe. iij. Charissimi nolite peregrinari in feruore qui ad tēptationē vobis sunt. & Eccle. vij. Noli esse iustus multū ibi dicit interl. Quod summū ins summa iniustitia é. Sunt alig qui in nullo volūt condescēdere carni: quoz iustitia magna est iniustitia. Ad idē valere pōt illud phs arbitroz p̄o in vita vtilis esse negotiatus. ¶ Secundo valere potest ad detestationē indiscreti feruoris si ostendam⁹ mala q̄ ex eo cōsequūtur: & offēdit brūs Ber. Quattuoz mala que ex indiscretiōis vitio puenīūt ieiunia & vigilias: vel alia huius & sic agit ḥ vt deficiēte spū vl̄ corpe lāguēte spūalia impediūtur. abstulit corpori. scilz bona operis effectu. spiritui affectū p̄mo exemplum. deo honorez sacrilegus é & oium horū in deū reus. Sacrilegus talis dī qui violat templū dei. s. corpus suū. Salomon ēt ostendit q̄ malū sequitur ex indiscreto feruore Prouer. xix. Dicens qui festinus est pedibus offendit ille ex festinatiōe offēdit qui ex indiscreto feruore infirmitatez corporis seu anime incurrit & iz ex festinatione possit sequi casus in quocūq̄z ambulante tamē precipue in eo qui per scalā vadit. Preterea talis casu suo multū descendit. vnde cum cōuersio virtuosi fit quasi ascensus per scalam cuz discretione oz ascendere. Si. n. per infirmitatē corruat ipse descendit vsq̄z ad initiū scale. Oportet eni eū comedere carnes & talia facere que faciebat i seculo. vnde dicit. Ber: Nemo repente fit summus ascendēdo non volādo apprehenditur summitas scale. De indiscreta ēt festinatione l̄r. Prouer. xiij. quod substātia festinata minuetur. Et eiusdē. xx. Hereditas ad q̄ festinatur in principio in fine benedic. ca. Et iz ista festinatio i oibꝰ timenda sunt: precipue tū nouitijs. Ille q̄ equuz suum fatigat nimis in mane nō vr velle facere in die bonam dietam. Segtur etiā ex indiscreto feruore petū supbie & vane glorie. vnde quidam corpus nō frangendū sed regendū. Sicut ergo moderata & sancta: & simplicia i omni humilitate ieiunia: que ita corpus attenuent vt animaz eleuent: ne res humilitatis gignant superbiaz: & vitia de virtute nascant: que sentit spes salutis: si ipsa anime remedia venena sint. De supbia etiam aliuz dicit Bernar. Que maior superbia q̄ vt vnus homo toti cōgregationi iudiciuz preferat tanq̄ ipse solus habeat spūm dei? De vana etiam gloria dicit hoc ad fratres suos. Nō legistis i regula nostra quod si quid sine voluntate & cōsensu patris spiritualis fit: vane glorie iputabitur nō mercedi: & Mat. vi. Exterminatur fa. s. vt appa. ho. ieiu. Sequitur etiam ex indiscreto feruore scandaluz aliorum maxime in cōgregatione. Ber. de talibus. Di sunt vnitatis diuisores inimici pacis. Casus etiam vnius talium multos exterret & tepescere facit a desiderio proficiendi Et cuius exemplum debuit altos attrahere facit eos formidare austeritatem religiōis vt impleatur illō ps. Posuisti firmamētū eius formidinem videtur ēt sequi ex feruore indiscreto quedā ydolatria. vnde. Ber. Scelus est ydolatrie nō acquiescere: & quasi petū petū ariolandi nolle obedire. Et subdit. Erat nūc q̄ se faciūt religiosis res aliis qui non sunt sicut ceteri hominū. Ecce p̄

gant: ꝛ ydolatre sunt. i. Reg. xv. Dicit. Samuel q̄ peccatū ariolandi est repugnare: ꝛ quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. ¶ Sequitur etiā ex discreto feruore quandoq; rapina. Judicū. n. quod dz esse apō patrez spūalem vsurpant sibi tales psone: ꝛ illud cui renūciauerant iterum sua auctoritate assumūt. vnde Ber. Qui nostri curā semel nobis cōmisistis: quid rursus de vobis vos intromittitis. Et breuiter dicam. Non habet callidus hostis machinamentum efficatius ad tollendam de corde dilectionem q̄ efficere possit vt in ea incante ꝛ non cū ratione ambuletur sicut dicit Ber. ¶ Tertio possunt valere ad detesta. huiꝰ vicij stultitie que ostēduntur in his eē qui laborant hoc vitio que sunt. xij.

Duodecim stulticie indiscreti feruoris.

Prima est quod ipsa cōtra ordinē ecclesie crucem lumen preferunt vel potius sine lumine ferunt. Ordinatum est in ecclesia quod lumen cruci preferatur. ad significandum quod lumē scientie cruci penitentie preferendum est. vnde in fine Prouer. Legitur de sapiēte muliere quod ipsa operata est consilio manuum suarum Vanus sunt qui non solū habent egrotationem sed etiam operationem bonā quoruz consilio precipue acgescendum est. Et hoc vero quod tales crucē penitentie sine lumine consilij faciūt. Accidit frequenter quod ipse innocentez crucifigunt quil latronem crucifigere debuerant. s. nouum hominem. quem debuerūt crucifigere veterem. Homo vetus intelligitur ex peccatis compositus velut ex tenebris. vnde ad Colos. iij. Mortificate mēbra vestra que sunt super terrā fornic. Hō vero nouus intelligitur cōpositus ex virtutibus velut ex mēbris Nouus ergo homo tunc crucifigitur quādo pp nimiaz abstinentiam virtutes operari non possunt. ¶ Secunda stultitia est q̄ ipsi accipiūt arma nimis ponderosa que pōdere suo eos deijciūt: ꝛ que debuerūt eos ab hoste protegere potius eos capiūt hostes attendētes qd fecit David. i. Re. xvij. Quando arma Saul nimis ponderosa depositis gbus depositis goliam deuicē. Sic aliquid vincerent dyabolum cū mediocritate ieiuniorū ꝛ vigiliarū qui cū nimietate per iram vel per impacientiam deuincūtur ¶ Tertia est quod cū ipsi habeāt equū valde impetuosum non curāt tamē ei frenū imponere: sz solū calcaribus sunt cōtenti cū tū cōstet frenum non minus esse necessarium equo q̄ calcaria: nō minus periculosum est alicui inter hostes esse sine freno, q̄ sine calcaribꝰ B. Bone voluntati non semper credendum est sed frenanda est: sed regēda est maxie in incipientē: ꝛ Ja. iij. Frena in equorum ora mittimus ad cōsentiendum nobis ꝛc. ¶ Quarta est qd cum infirmitas que est ex calida causa periculosior sit q̄ que ex frigida ipsi tamen sanos omnino se putāt licet ex causa calida infirmētur. Accidia enī velut infirmitas ex frigida cā est. vnde ꝛ tepiditas vocatur. Indiscretus vero feruor est velut infirmitas ex calida causa. ꝛ ideo periculosior esse videtur. ¶ Quinta est qd cū ipsi habeant dominū ditissimū ꝛ liberalissimū credūt placere et si seruientes ipsius adeo se fame affligunt qd impotentes fiant ad seruiendum ei cū sciant tamē hoc non placere hominibus pauperibus at q̄ auaris etiā de iumentis suis. Nullus. n. vult qd iumentū suuz tātū ieiunet qd seruire nō possit. ¶ Sexta ē qd cū magis periculosum sit nauē ducere nimis onerata q̄ vacuā ipsi tamē nō curant cauere naui sue a periculo nimij oneris Homo i mūdo isto est velut nauis in medio mari: vnde ecā est q̄si nauis instituris. hoc dī de sapiēte muliere in fine Prouer. Imminet āt huic naui duplex periculū. s. submersiōis ex nimis onere: ꝛ versationis per fluctus temptationū ex vacuitate: sed tales periculo submersionis non curant subuenire. ¶ Septima ē quod ipsi indicāt cibum esse subtrahendū filijs dei qui digni essent cibari auro ꝛ potari balsamo. iuxta illud verbum Ber. Da mihi abbatē Thymotheū: ꝛ ego eū si vis cibo auro: ꝛ poto balsamo. Ad cumulū hꝰ stultitie facit hoc quod ipsi videt tot filios dyaboli q̄ omni bono sunt indigni: ita large bona domini sui expendere. ¶ Octaua est quod cum ipsi multū velint deo seruire ita tamen nolunt ei seruire q̄ non possint ei diu seruire. Sap Quid stultius q̄ quod libenter facias curare vt diu facere nō possis. ¶ Nona est quod cum equis subtrahunt auenam volunt facere maiorē dietā male ꝓpōnātes ea tria que asino debētur cibaria. virgam ꝛ onus duplicāt ciba

ria autem diuidiant. Be hijs Eccle. xxvij. Cibaria ẏga ⁊ onus asino ⁊c. ¶ Decima quod ipsi se perfectos nō estimāt nisi magistrum suum xp̄m excedant cum scriptū sit Lu. vi. Perfectus omnis erit si sit sicut magister eius. Constat fidelicuilibet xp̄m perfectissimum fuisse. ⁊ tamē comedebat ⁊ bibebat mediocriter. ¶ Undecima est qō ipsi credūt se sctōs esse non posse nisi prius fuerint homicide. Si ille qui aufert vitā alicui q victurus esset per annū homicida iudicaretur: quanto magis ille qui nimijs ieunijs ⁊ afflictionib⁹ efficit. vt. xij. annis citius moriatur q̄ esset moriturus. ¶ Duodecima stulticia est q cū ipsi alijs boni sint ⁊ caueāt a nocumento oium: tñ sibi ipsis mali sunt: ⁊ misericordes sed qui sibi neq̄ cui bonus est?

¶ De malis q̄ faciunt delicata cibaria.

Tenduz est qō in cibis q sumunt valde timenda est delectabilitas. q̄ frequenter nimis sumit de cibis delectabilibus: ⁊ cum nimio ardore. Preterea consolatio in cibis delectabilibus quando prohibet hoiem a diuina cōsolatione. q̄ꝑm Ber. Delicata est diuine consolatio que non datur a dimittentibus alienam: sed si quis in cibis quos sumit i quantitate: ⁊ in ardore caueat: ⁊ creatori de creatura eius q̄ sumit gratias agat. nō solum absq̄ peccato. sed etiam meritorie pōt sumere de cibis illis quantū necesse, ē ad substentationem corporis. Deus enim creauit cibos ad percipiendū cum gratiarum actione fidelibus. Ad Thimo. q̄rto. Et vt breuiter dicam sic debemus habere corpus sicut egrum: comedentem cui multum volenti inutilia sunt neganda. vtilia etiā nolenti gerenda. Et nodanduz quod sicut apud viros religiosos precipue oportet nouitios cauere ab indiscreto feruore: sic oportet patres spūales quandoq̄ condescendere fratribus. Unde legit de btō Antonio. qō gdā venator vidit eū gaudere cuz fratribus suis ⁊ displicuit ei q bitis Antonius volens ostēdere qō q̄libz oportet condescendere fratribus ait. pone sagittam in arcu: ⁊ trahe: ⁊ posuit sagittarī ⁊ fecit sic. Et rursum dixit trahe: ⁊ traxit: ⁊ rursum trahe sagittarius. Si super mēsuram traxero frangetur arcus. respondit beatus Antonius. Ita est in opere dei. Si supra mensuram tendimus fratres deficiunt. Expedit ergo aliquando relaxare rigorē. Simile est de cordis cythare: que si parū tendant rauce sonāt. si nimiū rumpunt. si moderare dulcē sonū reddūt. Impet⁹ animi obicem mento tumescit. Ideo aliquid liberalitatis p̄cedēdū ē fratrib⁹: interdū ne sicut accidit in doliis ferratis circuli in eis rumpant ⁊ fundus exiliat. Castanea non icisa in igne posita crepat aut exilit. dicit etiā q terremot⁹ fit ex multiplicib⁹ vaporib⁹ iclusis i viscerib⁹ terre meatū non ꝟnitib⁹. Ideo nō oportet ab hoib⁹ hoies nimis coartari. imo aligs loc⁹ relin quēdus est gratie dei ⁊ libertati arbitrij.

¶ De vitio Supbie Ire ⁊ Inuidie. ca. i.

A Acto de vitio gule ⁊ luxurie auaritie ⁊ accidie. Dicendū est de trib⁹ sequētib⁹ vitijs. s. de vitio supbie: ire: ⁊ inuidie. Cuius ordinis ratio sic potest manifestari. Sicut virtus ꝟm Aug. Est amor ordinat⁹: sic vitiuz est amor inordinatus. Amor vero duabus de causis pōt esse inordinatus. Est enim inordinatus si sit amor mali. Et licet etiā sit amor boni est tñ inordinat⁹ si sit nimi⁹ vel nimis paru⁹: ⁊ hoc ꝟm duas spēs bonor. Quedā enim bona sunt parua. s. tēporalia seu corporalia. quedā vero magna vt sunt bona gratie: ⁊ bona glorie. Bona ẏo gratie intelligimus ipsam gratiā ⁊ opera meritoria. Amor ergo boni magni inordinatus est si sit paruus: ⁊ talis amor videt ee radix in vitio accidie. Accidia enim videt esse amor paruus magni boni. Unde ⁊ tepiditas vocatur. Amor vero parui boni ⁊ inordinatus est si sit minus: ⁊ iste amor videtur esse radix in pctō gule: ⁊ luxurie. et auaritie: ⁊ diuersificatur amor iste: q̄ bōa parua amari possunt quo ad dominium seu possessionē vel quo ad illū delectabilē. Primo mō amat ea auar⁹. Scdo modo gulosus vel luxuriosus vitiuz ergo gule: ⁊ luxurie in hoc differūt: q̄ vitium gule est inordinatus amor delectationis q̄ est scdm gustuz. vitiū vero luxurie est amor pcipue illius delectationis que est secundū tactuz. Amor vero qui est inordinatus eo q ē amor mali videtur posse distingui: in amorē p̄

pxj mali: ⁊ alteni mali: sed q; nullus proprium malus amat inquantū tale: sz quandoqz ideo quia extimat illud esse bonum corpori. ideo tantū amor alteni mali radix est in tribus vitijs que sequūtur. Et diuersificatur per hoc quod peccatū superbie ē amor proprij boni cū alieno malo. Amat enim superbus sui exaltationez ⁊ proximi detectionez. In peccato vero ire ⁊ inuidie est amor alteni mali pure. ¶ Sed in hoc videntur differre illa duo vitia: q; in peccato ire amor alteni mali ortum videt habere a malo alterius. Ille enim qui irascit alicui. ideo vult ei malus: q; malum ab eo recepit. Ira enim est appetitus vindicte. In peccato vero inuidie amor alteni mali ortum habet a propria malicia. s. a superbia. Inuidus enim ideo vult malū alterius ne ille sibi parificetur. vnde peccatus inuidie cōmunicat in malicia cum peccato ire: sed finē recipit a peccato superbie. His habitis de facili pōt videri ratio quare de superbia ira ⁊ inuidia posterius tractetur: quia hec tria vitia amorē nostrū iordinatū reddunt ad primos. istij. vero pcedentia in ordinatū reddunt ad nosipsos. Inordinatio vero alicuius in se prior est q̄ inordinatio ipsius ad altum. Preterea primus est quod animale. deinde qz spūale. vnde cū q̄ttuor prima vitia humana sint. ⁊ ideo quodāmodo carnalia in ordine doctrine priora sūt. Tria vero que sequunt que diabolica sūt: spūalia posteriora sunt: ⁊ inter ista tria primus est vitiū superbie: q; est occasio aliorum ⁊ q; precedentibus magis assimilat. vnde de ipso primo dicem⁹ ⁊ hoc ordine. Primo ponem⁹ ea q̄ valēt ad detestationē superbie. Secdo ponem⁹ diuersas diuisiones ad hoc vitiū ptinentes ⁊ de membris eaz pse quamur. Tertio tangemus aliquid de remedijs contra superbiam.

¶ Quomodo vitium superbie se habeat ad bona. ad mala. ad diabolū. ad primū. ad deū. ad pximū subiectum. ca. ij.

D detestationē hui⁹ vitij. Prima ostendem⁹ quō ipm se habeat ad bona. quō ad cetera mala: quō ad diabolū: quō ad primū: quō ad deum: quō ad pximū subiectū. ¶ Notandū q̄d vitium superbie q̄d bona si tam sunt in aliquo expellit: si nō sunt etiam intrare nō permittit: si qua remanent ei falsificat vel ingnat. Ad primū pertinet illud Aug. Alta siccantur ⁊ yma replētur. Et illud Ber. Superbia sine tā existēs: sine ū semp cā erit subtracte gratie: ⁊ nunqā q̄ humilibus dat grām humili aufert data: ergo argumentū superbie ē subtractio gratie. Et illud Gre. Sicut humilitas oia vitia eneruat: oēsq; virtutes colligit ⁊ roborat: sic superbia oēs virtutes destruit ⁊ enervat. ¶ Ad pm pertinet illud. Tumor ifusa repellit: sicut humilitas non solum gratia est: sed ēt vas aliaz gratiaz: sic superbia nō solūmodo est malū. sz etiā ipedimentū bonoz. Unde q̄dam sapiens ait. Alexandro cum agnoscere et superbuz: deus presto est largiri sapiam: sed non habes vbi eam recipias. ¶ Quod aūt superbia bona falsificet. p; per hoc q̄d ea q̄ sūt de genere bonoz si ex superbia procedant vt si fiant ppter vanā gloriā nō sunt meritoria imo demeritoria. Et videt hō dīues esse cuz nihil habet. Unde Ber. Magna virtus humilitas sine cuius obtentu nō sola virtus non sit: sed etiā in superbiā cruppit. ¶ Quod ēt superbia bona ingnet: p; per illud poete. Ingnat egregios: admixta superbia moxes. Unde q̄dam. Si tibi gratia: si sapientia formaq; detur. Ingnat oia sola superbia si cōmittetur. Superbia est velut quedā vestis maculata qua superbi se ⁊ suos induunt. Unde Eccle. xlij. Qui cōmunicauerit superbo induet superbiā. Et valde mirū est de superbo qui super oia amat honorē quō vult induere vestem maculatā: que q̄q̄d in ea est maculat. ¶ Preterea cū ipse vestem istā pallio humilitatis operiat: iuxta illud Grego. Gloriosa res ē humilitas qua se palliare appetit superbia ne vilescat: mirū; est quomodo superbus vestem superbie ex toto non deponit ⁊ vestē humilitatis non assumit.

¶ Quomodo vitium superbie se habeat ad alia vitia. ca. iij.

Equitur videre quō vitiū superbie se habeat ad alia vitia. Notandū ergo q̄ vitiū superbie quasi rex ē vitioz. Unde maximū peccatū vocatur in p̄a. vbi dicitur. Emundabor a delicto maximo. i. a superbia dicit glo. Et coronā dicitur habere sed maledictā: de qua legitur Isa. xxviij. Ue corone superbie ⁊c. Et admodū regis quādo hoc vitiū venit ad aliqnē nō venit solū: sed adducit magnā societa-

tem vitiorꝝ. Unde Eccl.x. Initium omnis peccati superbia. Qui tenuerit il. adimplebitur maledictis. i. vitijs. Unde dicit iterl. De superbia nascuntur hereses. scismata. detractiones. Inuidia verbositas. iactantia. contentiones: ⁊ huiusmodi. Uñ Ber. Initio ois peccati: ⁊ causa totius pditionis est superbia. Preterea. Quisqs es qui salutē tuā operari studes. aduersus hāc super caput tuū cornu crucis habere memēto: vt non eleueris in superbia. Hoc etiam vitiū ad modū regis magnas expensas requirit. ita qđ supbis hoibus nō sufficiunt episcopat⁹: archiepiscopat⁹ vel regna. vñ in Eccle. xxi. Domus q̄ nimis locuples est adnihilabitur. Et cū superbia maiores expensas requirat: q̄ cetera vitia tñ min⁹ vtilitas habet ex vitijs que pertinent ad concupiscentiā carnis vel ad ꝓcupiscentiā oculoꝝ cum sequitur aliqua vtilitas saltē corporis. superbia aūt nocet aie: corpori vero non prodest. Unde sapia. v. Dicunt dānati in iferno. Quid profuit nobis superbia: aut diui. aut iac. quid cum no. Uitiū etiā superbie postq̄ dominū habet i aliquo nō amittit illud de facili sicut reges nō amittunt quod possident q⁊ potenter illud defendunt. Unde Eccle. iij. Synagoge supboꝝ non erit sanitas. Si in tanto timore ⁊ angustia sunt infirmi cū infirmitas eorū incurabilis esse dicatur: in quanto timore deberent esse qui vitio superbie laborāt cum spiritus. s. dicat eis quod vitiū illud non sanetur. Uitiū etiā superbie caput est antiqui serpentis. cuius capitis cōtritionē maxime esset insistendum. Uñ dictum est Gene. iij. Serpenti de muliere que tenet figuram ecclesie. Ipsa conteret ca. t. Serpens modica percussione capitis extinguitur. Si aūté capiti pereatur: frustra cetera membra ipsius percutiunt. Amputata enim cauda nihilomin⁹ viuit. sic frustra alia vitia amputare se nititur qui superbiam i se reliquit. Unde Jero. Lubricus é antiqu⁹ serpens: ⁊ nisi capite teneatur tot⁹ sturtz illabitur. Et eccle. xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatū. In colubro caput pcipue fugimus: sic superbia pcipue fugienda é que caput est vitiorꝝ. de hoc capite potest itelligi illud Eccle. xxv. Non est caput nequius super caput colubri. Contritio hoc capite cetera vitia facile extirpantur. Uñ Johan. crisо. Tolle hoc vitiū vt non velint hoies apparere hoibus ⁊ sine labore oia vitia resecantur. vitium superbie est pmogenitus Pharaonis in cuius morte filij israel liberantur. Goliasin fronte percussus a Dauid cecidit in facié suā ⁊ prevaluit Dauid aduersus eum vt legitur. i. Re. xvij. Sic q̄ superbiā que caput est diaboli in se viriliter pcussit aduersus diabolū pualebit. Superbus etiā est turris Babel. De quo legit Gene. xi. Cuius culmē attingit celū: quia hoc vitiū celestes viros ⁊ spūales impugnat iuxta illud Gre. Supbia nationē celestis celestes appetit mētes. Cetera vitia q̄ñ sunt cū superbia se hñt sicut dom⁹ iuxta turrim que nō de facili expugnanit: q⁊ turris defēdit ea. Sic vitia que sunt cū superbia non de facili expugnantur: q⁊ superbia ea defēdit sicut patet in vsurarijs ⁊ raptoribus q̄ ab vsuris ⁊ rapinis cessare nolūt quia si ab eis cessarent inter vicinos suos honorifice viuere nō possent: vt ipsi dicunt valde manifestū est quod superbia peccatū rapine ⁊ vsure cōseruat in eis. Ideo necesse est vt predicator conetur diruere turrim superbie in talibus personis qua dirupta nulla pars castroꝝ huius se teneret. Supbia primo aliam aggredit. ⁊ vltima cessat ab eius impugnatione. Uñ super illō. Si mei nō fuerint dominati. Dicit glo. Uitium supbie est vitiorū redeuntibus ad deū: ⁊ pmū recedentibus a deo. Alijs vitijs in fugā conuersis sola superbia in campo remanens nō cessat ab impugnatione hois dū ipse viuit. vnde q̄dam cū bene pugnaris cum tanta subacta putaris. que magis infestat vincēda supbia restat. Superbia fuit primū peccatū iuxta illud Eccle. x. Initiū ois peccati superbia. Et etiā nō videt eē aliq̄ peccatū absq̄ superbia: q⁊ omne peccatum est aut ex cōmissione aut ex transgressione ⁊ in vtroq̄ nō videt eē absq̄ inobedientia que provenit ex superbia: q⁊ inobedientia non videtur esse absq̄ superbia: vnde nullum peccatum videtur esse sine superbia. Et vt breuiter dicam⁹ supbia videtur causa omnis peccati. Unde glo. Super si mei non fuerint dominati. Superbia vitium ⁊ causa omnis peccati: qua qui caret vere est immaculatus.

¶ Quomodo superbia se habet ad diabolum. cap. iij.

Equitur videre quō se habeat superbia ad diabolū. Notandum ergo est q superbia signū est quo diabolus suos distinguit ab alijs. vñ legit in Job. de ipo: q ipe est rex super omnes filios superbie. Et Gre. Euidentissimū signū reproborū est superbia: humilitas electorū. Cum ergo quoddā signum superbie quisq habeat vnde cognoscitur. sub quo militet: rege inuenitur. Unde vnusquisq quendam titulum portat operis: quo facile ostendat sub cui⁹ seruiat potestate rectoris. vnde i magno dolore: t tremore debet esse qui se cognoscit eē superbum. ¶ Superbia ēt est valde quedā ymago diaboli. Uñ hō superbus exp̄esse similis est diabolo: iuxta illud Gre. Ā potestate angelo similis effic̄tur. Dum homo hoibus similis eē dedignatur. ¶ Diabolus etiā in hoie superbe requieſcit. quo ad vmbrā. Superbia enim velut mons est: soli iusticie oppositus. Lucem gratie repellens. vnde vmbram facit diabolo. de qua vmbra legitur Job. xl. sub vmbra dormit. Superbus etiam est munitio diaboli. fere iexpugnabilis: eo q i altitūdinē montis superbie situs sit.

¶ Quomodo se habeat superbus ad proximum. cap̄. v.

Equitur videre quō se habeat superbia ad proximū. ¶ Notandū ergo est q superbus Coangustat primū. dum se dilatat t dū se ei preponit quasi quoddā onus ei imponit: de dilatatione superbi legitur Mat. xxiij. Dilatant phi lateria sua: t magnificant fimbrias suas. t Prouerb. xxviij. Qui se iactat t dilatat iurgia concitat. De onere vero superbi dicit sapiēs. Qui se supra modū extollit. p̄mit ac deprimet. Supra modū ille se extollit: q se extollit supra debitā mensurā. De tali dicit vulgariter. iste hō sedet mihi super columneū. Superbus ēt primū corde cōtemnit t verbis molestat: t factis. Ad p̄mum ptinet illud Eccl. xlij. Sicut abominatio ē superbo humilitas: sic execratio est diuiti pauper. verbis aūt molestat superbus primū mirabiliter: t se iactādo. t cū eo litigando t cō tumelias ei dicendo. ¶ Ad p̄mū pertinet illud Amos. vi. Nunqd in fortitudine eni assump̄. no cor. Et illud Eccle. Sicut eructauit fetentiū precordia: sic t cor superbor. Ad litteras stomach⁹ ventositate inflatus comitare solet. sic homo superbia inflatus ventosa verba emittit. ¶ Ad p̄m pertinet illud Prouer. xiij. Inter superbos sūt iurgia. ¶ Ad tertiū ptinet illud Prouerb. xl. Ubi fuit superbia ibi t contumelia: factis similiter molestat, primum mirabiliter: se corporaliter affligēdo: t suis eum expolīdo. ¶ Ad p̄mū pertinet illō Prouer. xxij. Firma t gladij in via superbi: tustos autem aie sue longe recedit ab eis. Et illud Eccle. xxvij. Effusio sanguinis in rixa superbum. ¶ Ad p̄m ptinet illud Prouer. Melio⁹ est humiliari cū mitibus q diuidere spolia cū superbis: nec solum superbi molestant proximos. immo etiā sup ecclīastico vt ab alijs molestent. Uñ illud. Quicqd delirant reges plectunt achiui. Et illud p̄s. Dū superbit impius incenditur pauper.

¶ Descriptio sapientis: quomodo se habeat superbus ad proximum.

Uomodo superbi se habeāt ad proximū satis ostendit p̄s dicēs. Superbi inique agebant vsuqeq: t iter. Cōfundantur supi: qr iniuste in. fe. in me. Sapiēs ēt describit quō se habeat superbus dicēs. Dis superb⁹ est itollerabilis habitu superflu⁹: incessu pōposus: erecta cervix facies toma. truces oculi. de loco superiore decertat: melioribus se preferri: affectat sententias suas t factat t verba iactat: reuerētiā in obsequio nō seruat: nec solū malum tpale iferit superbus primo sed ēt spirituale. Corrūpit. n. cū suo malo exēplo. vñ superb⁹ dicit sedere in cathedra pestilētie: t superbia vocat pestilētia super p̄s. Ubi sic dicit glo. Pestilētia ē morb⁹ late pernagās. oēs aūt pene inuolues. Et subdit. Dic ē amor dominādi quo vix caret aliqs. Fornicatores: t vsurarij: t alij peccatores occultant petā sua quantū possunt: sed superb⁹ peccatū suū publice cōmittit: nec de ipo erubescit: t ideo petm superbie a deo mūdus corrūpit vt iā nō reputet superbia. neq peccatū fuisset reputatū. ornat⁹ ille vestitus q in p̄mitiua ecclesia pro magno petō habitus fuisset hodie non reputatur peccatus.

¶ Quō se habeat superbus ad deū. ca. vi.

Equit videre quō se hz superb⁹ ad deū: Notandū q superbia deo primā tumeliā intulit: q ei illata est i p̄mo angelo. vñ Tho. iij. Superbia nunq in tuo sensu: aut in tuo ꝓbo dñari p̄mit-

tas. Ab ipſa.n. initium ſumpſit oīs perditio. Nulla etiā deo ꝓtumelia infertur qui ſuperbia aſſit. qz nullus peccatū cōmittitur ſine ſuperbia ſicut oſtenſum eſt. Superbia deus impugnat omni loco omni tēpore ⁊ in omni perſona fornicatio aūt nunq̄ aut raro in ſacro loco cōmittitur ſed ſuperbia potius ꝓmittitur in ſacro loco quā in alio tunc.n. magis ſuperbe indute incedūt mulieres qñ ad eccleſiā vadūt. Adulta etiam ſunt peccata a quibus cauetur in ſolēnitatibus: ſed ſuperbia tripliciter maxime exercetur. Adulte etiā ſunt perſone que fornicari dedignarētur que tñ peccatū ſuperbie recipiūt. Superbia.n. latitat ſub cinere ⁊ cilicio: iuxta verbū beati. Grego. Inter cetera vicia deo auferūt pauperes ⁊ ignobiles ſz ſuperbia auferte i nobiles diuites ⁊ potentes. vnde Saul ⁊ Jona. in mōtib⁹ gelboe
B interfecti ſunt: vt ij. Re. Jn pri. ¶ Item alia quecūq̄z inigtas in malis opibus exercentur vt fiant: ſuperbia vero etiā bonis opibus inſidiatur vt peant. ſicut dicit bt̄us Augu. Unde opa de genere bonoꝝ que in parte deo deberēt cedere nō timz ſibi vſurpare ſuperbia imo etiam opus bona intētione inchoatū qđ iam eſt in manu domini nititur ei auferre ⁊ qñq̄z diuidit illūd op⁹ cū domino. vt ſuperbia habet illius opis finez cuius dominus hūit principiū. ¶ Jtez ſuperbus inde ſumet occaſionem deū impugnandi. vnde debuit occaſionez debuit ſumere ei ſeruiēdi. Jō. n. ſuperbie ⁊ ptēnit deum: q: deus de bonis ſuis plus cōtulit illi quā quibuſdam alijs: ⁊ q: deus fecit eū gloriosum. vult eū facere in glorioſuz. Superbus deū odit inq̄tū deus dñs eſt. Nullit n. vult ſubeſſe ⁊ ita ei ñ vult ſibi deū pēſſe nec dñz eſſe. de hoc odio hr̄ in p̄s. Superbia eoꝝ qui te. o. aſcēde ſemp. Altiſſimo ſemp equalis eē cupit dū affectat p:eeſſe: ⁊ nulli ſubeſſe altiſſim⁹. n. eſt q oībus pēſt: ⁊ nulli ſubeſt. vñ nō ſolū primus ſuperb⁹ equalis voluit eē altiſſimo: ſz ēt gcūq̄z ſuperb⁹ nec ſolā equalis: ſz ēt ſuperior vult eē. vñ. B. ioāns de illo verbo ad Theſa. ij. Qui extollit ⁊ aduerſatur ſup oē q colitur hoꝝret inquit hūan⁹ intellect⁹ verbū: vtinā hoꝝreat ſimulter cogitatū malignū pariter ⁊ affectū Dico.n. vob ꝙ nō ille tm̄: ſz oīs ſuperb⁹ extollit ſupra deū. Vult.n. deus fieri voluntatē ſuaz. Vult ēt ſuperbus ⁊ ſuā. Jā vr̄ equalitas ſed inde male cōgruā ꝓportionē. Be⁹ eni ſ hīs q̄ nature cōſciētiā approbat: ſuā vult fieri voluntatē. Superbus vero cū ratione: ⁊ ꝓtra rōnē. Superb⁹ ēt apoſtatat deo. vñ Eccle. x. Jnitiū ſuperbie hois é apoſtatare a deo Ueri ſimile é q̄ finis ſuperbie ſit valde malus ſi eius p̄incipiū ita malū ē. Jncipit enim ab apoſtaſia. Superb⁹. n tūc apoſtatat qñ illi⁹ret in qua ſolū hz admiſtratione ſibi vſurpat dñium: bona ſue fidei cōmiſſa ꝓditio ſe ſua factēs: ⁊ qui debuit eſſe ſeruus fidelis vult eſſe dñs. vnde deū negat: inq̄tum deeſt. Jtē ſuperbus illud: q̄ deus ſpāliter voluit habere nō timet ſibi aſſumere. ſ. gloriā Unde. Ber. Fornicator ſemetipſum dehoneſtat. Jnturtoſus primuz moleſtat. Elatus q̄tum in ſe eſt deum ihonorat gloriam meam ait deus alteri nō dabo: ⁊ ſuperbus ego mihi eam: ⁊ ſi non dederis vſurpabo ſicut humilitas ſpūaliter deū dicitur honorare. Eccle. iij. Ubi ſic legitur Magna potentia dei ſoluz ab humilibus honoratur. Sicut ſuperbia ſpāli modo deum inhonorat ⁊ humilis ſolā potentiam dei magnaz reputat: ⁊ ei bona ſua attribuit ⁊ eam glorificat Superbus vero ſuā potentiam magnam reputat: ⁊ bona ſua ei attribuit: ⁊ laudat ea: ⁊ ſi nō exterius ſaltem interius. vnde. Grego. dicit deo laudes ſuas tacitus clamat vnde dicitur manum ſnā oſculari xxxi. Job. vbi ſic legitur. Si oſculatus ſuz manū meaz. ore meo que eſt iniquitas maxima: ⁊ negatō circa deum altiſſimū: ⁊ dicit tbi Glo. Manum ſuam ore ſuo oſculatur qui laudat q̄ facit que é iniquitas maxima: quia auctoris ſui gratiam negare cōuincitur: quiſquis ſibi tribuit q̄ operatur. Superbus ſeipſum ſepius glorificat de bonis que a deo recepit: vel que deus per eū operatur: q̄ deum. vnde ſeipſum quodammodo deficiat dum ſeipſum prefert deo ⁊ eſt ydolatria ſuiipſius: ⁊ ydolū ſeipſum colēs. Jtez ſicut dicit. Grego. Cum oia vicia fugiāt adeo ſola ſuperbia ſe deo apponit Unde Job. xv. Legitur de ſuperbo: tetēdit aduerſus deum manū ſuā ⁊ cōtra oipotentez. rō. eſt. Cucurrit aduerſus eū erecto collo: ⁊ pingui ceruice armatus eſt. Ubi dicit Glo. cōtra deū manū tendere eſt in operatione prana deſpectis eius iudicijs: pſeuerare cōtra deū roboratur: q̄ ſperari i mala ſua operatiōe permittitur. Erecto collo

aduersus deum currit deū que creatori displicent cum audacia perpetrāt. Pinguis ceruix est opulēta supbia affluētibus rebꝫ Sicut amplius displicet alicui principi: ꝛ maiorē cōtumeliā reputat: quando hostis ipsius q minoris potentie ꝛ nobilitatis est depredatur castrū in quo ipse est presens q̄ si depredētur alia castra vel si rapiat ea q̄ ipsi principi appropriata sunt si propriꝫ equum: vel proprias vestes. sic cōtumelia quā infert supbia deo: magis displicet deo q̄ cōtumelia: quā infert ei cupiditas vel aliꝰ vitiū: alia enim vitia deum fugiūt: vertentes se ad aliquā creaturā: vt cupiditas ad aurū ꝛ argentū: luxuria precipue ad delectationes que sunt secūdū tactū: ſz supbia vult sibi vsurpare: q̄ dei est scilicet dominari: ꝛ preesse hominibus. Sicut nō est muris p̄esse: vel dominari aliis muribꝰ. Sic nō est hominis preesse vel dominari aliis hominibꝰ: Unde Seneca. Si videas murē velle dominari ceteris muribus nunquid risum teneas? Superbus peccat directe in deum: ꝛ hoc multipliciter deus enim ad creaturas comparatur. Ut principium: ꝛ vt finis est enim alpha ꝛ o. Ut legitur, Apocalī. primo. Et ita est deus. Unde dicit Dauid. Qui ascēdit sup occasum deꝰ nomē illi ꝛc̄. Qui hz ptātē sup mortē: g. i. pōt restaurare que pereunt ille vere dñs est: vñ sepe dicit i veteri lege ego dñs: hoc est nom̄ m. Est ēt largitor oīum bonorum. Superbꝰ peccat in deum inquātum deus ē principium deum opera quoꝝ deus principiū sibi ē attribuit nō attendens illud verbū: quod est in. Johā. Ego principiū qui loquor vobis hoc mō peccauerūt i deum phi qui dixerūt ligna nostra magnifica. Sabia. nra. ano. sunt peccant ēt supbi in deū inquātū ipe ē finis dum opa sua faciunt vt videantur ab hominibus: vt lr Mate. vi. In deū vero i quātum ipse ē dñs peccant dum in se cū i rebus suis volūt habere dñiū vbi debent hēre dispensationem solum. Sic peccabāt illi qui dicebāt. Quis nr deꝰ ē. In deū vo inquantū ipse ē largitor peccant dū donis dei deū impugnant. Accipientes inde uiā superbiendi ꝛ deū cōtēnendi. vnde debuerunt assumere materiā seruiēdi humiliter ꝛ deuote ei peccant etiā in deum inquātum ipse largitor est dū dāt ad volūtatem suam qō dispensare debuerūt secūm volūtatē dei.

¶ Quō se habeat deus ad superbū. vij.

Viso qualiter se habeat supbus ad deum videndū ē quō se hēat deus ad superbū. Notādū ergo qō deꝰ superbū vilipendit ꝛ detestatur odit ꝛ abhominatur. Ad primum pertinet illud. Grego. Quāto coram hoibus gloriosior: tanto coram deo ꝛ angelis eris vilior. Signū vero huius ꝓcēptus est hoc quod deus superbum deponit: ꝛ pauperes. ꝛ viles loco eius exaltat. vñ btā vir. Deposuit po. de. se ꝛ exal. h. ꝛ Eccle. x. Sedes ducū superborum euertit ꝛ sedere fecit mites pro eis. Preterea deus vilibus impugnat superbos ad eorū ignominiam. vnde Augu. Potuisset deus vrsis ꝛ leonibus domuisse populum superbū sed ranas ꝛ muscas imisit vt rebus vilissimis domaretur humana supbia vilibus etiā curat eos. Quoꝝ. n. permittit deus superbos cadere in aliquod turpe peccatū. vt turpitudine illius peccati erubescat superbia. vñ Gre. Qui se de virtutibꝰ exultat ad humilitatem per vitiū redit qui ab ceptis virtutibus extollitur nō gladio sed medicamento vulnus facimus facit ille de vulnere medicamentū: vt qui de virtute pcutitur: vitio curetur. Ad quod possumus referre q̄ legitur Joel. ij. Ascendet fetor eius ꝛ ascēdet putredo eius quia sup be egit. Permittit. n. deus aliquē diffamari, super aliquo peccato vt superbia eius humiliet̄r. Quod aūt superbum deus detestetur hētur. Amos. vi. vbi sic legitur Juravit deus dñs in aiam suam dicit dñs deus exercituum. Detesta. ego supbiaꝫ Jacob ꝛ Prouer. viij. Arrogantiam: ꝛ superbiam: ꝛ viam pravam: ꝛ os bilingue detestor. De odio vero quod habet deus ad superbum hētur Prouer. vi. vbi sic legitur. Sex sunt que odit dominus: ꝛ septimū detestatur anima eius. Oculos sublimes. i. superbiam oculorū. ꝛ Eccle. x. Odibilis corā deo ꝛ hominibus est superbia Merito ꝛ superbia odibilis est deo: ꝛ hominibus q̄ ꝛ deo ꝛ homini est iniuriosa. Deo quia vsurpat sibi quod eius est. s. dñari. Homini vero quia vult enim sibi subicere quem natura ei equauit vicīū superbie a deo est odibile etiā quod a suis odio hētur. Unꝰ enim superbus odit aliū superbum ꝛ eius superbiam cum tamen duo superbi velut duo fratres sint in hoc vitio eiusdē patris

ſilij:ſcilicet diaboli.vnde in ſuperbo videtur fallere quod legit. Eccle.xiij. Omnis homo ſimili ſui ſociabitur: ⁊ illd quod ſr eiuſdem.xxvij. Volatilia ad ſui ſimilia cōuentūt.vnus.n.ſuperbus nō amat ſocietatem alterius.Humilem vero fere oēs diligūt tanq̄ rem ſuā:quia omnibus ſe ſubdit ⁊ quia dum ſe ſub alijs humiliauit quodammodo eos exaltat.Superbus vero,in quot ſe ſuper alios exaltat quodammodo alios deprimit:⁊ ideo itollerabilis ē eis vñ ph⁹.habet mens noſtra ſublime quoddā ⁊ erectus: ⁊ impatiens ſuperioris Senec. Natura contumax eſt animus humanus ⁊ in cōtrarius atq̄ arduum nitens.

¶ De ſignis ſpectalis odij q̄ habet deus ad ſuperbum.

Ulta autem ſigna ſunt huius ſpe
m cialis odij quod habet deus ad vitium ſuperbie.¶ Primū ſignum eſt hoc qđ etiā ipreſenti adnihilat ſuperbos vñ Eccle.xx. Perdidit deus memoriā ſuperborum: ⁊ ibidē radices gentium ſuperbarū arefecit ⁊ i pſalmo. Vidi impiū ſup exal. ⁊ et ſicut ce.li.⁊ tū.⁊ ec.ñ inuē.lo.e. Signū etiā huius odij eſt hoc qđ deus auxiliū ſuū ab his ſubtrahit.vnde vitiū ſuperbie ſpecialiter dicitur auferre deus homini:quia deus nō iuuat ſuperbum:ideo dicit magiſter hu.de ſancto victore. Superbia aufert mihi deum. Inuidia primum:ira me ipſum Ecōtrario humilitas hz deū paratum ſibi ferre auxiliū cuius cā eſt hoc qđ humilitas totā gloriam deo attribuit:⁊ ideo p conſequēs totū pondus laboris ⁊ premij meus ponit eiuſdē enim eſt gloria ⁊ pugna.vñ dicit Dauid Dominus virtutū ipſe eſt rex gloriē:humilis habet deū vt regem glorie: quia gloriaz et reddit. Ideo deus ſe habet ad'eū vt dñs virtutū:q̄ per eū virtutē operatur.Superbus vero ſeipſum regē glorie cōſtituit:ideo deus renuit eſſe dominū virtutū:nec ſolū deus auxiliū ſuū ſuperbo ſubtrahit.immo etiam ei reſiſtit:vnde Ja.v. Deus ſuperbis reſiſtit:humilibus aūt dat gratiaz.Sicut natura nihil vacuū patitur gn repleat illud. Sic gratia nō patitur vacuū humilitatis quin repleat illud.Si ſuperbus ſibi relinqueretur:vt nec a deo iuuaretur: nec ſibi reſiſteretur ipſe nō poſſet aſcēdere in celū. Quanto minus cū deus ei reſiſtat Nullus tamē miretur ſi deus ſuperbū per mittit aſcendere ad aliquam dignitatem. Tollitur enim in altū vt caſu grauior ruat.

Signū etiā huius odij eſt qđ vterq̄ ad uētus,domini ꝓtra ſuperbiā eſt ſpecialiter Primo enim aduētu venit ipſe vt medicus leuiter ſanās ſuperbiaz exēplo humilitatis ſue:vnde Aug. Propter magnū peccatū ſuperbie deus humilis venit. Iſte ingens morbus animarū omnipotentē medicuz de celo deduxit vſq̄ ad formam ſerui humiliauit cōtumelijs egit'ligno ſuſpēdit:vt ſalute tante medicine curaretur hic tumor Jam tandez erubeſcat homo ſuperbus eſſe propter quez factus eſt hūili deus. Secundus etiam aduētus erit cōtra ſuperbiā non ſanandā:ſed puniendaz.vnde Iſa.ij. Dies domini exercituum ſuper omnez ſuperbum ⁊ excelſum ⁊ ſuper omnē arrogātem:⁊ humiliabitur. Signū etiā huius odij eſt hoc q̄ deus tot ꝓminationes facit ſuperbis:vnde Mich.i. Calcabit dominꝰ ſuper excelſa terre. Et Iſa.xxviij. De corone ſuperbie. Et iterum in eodez. Pedibus cō culcabitur corona ſuperbie.⁊ Jere.l. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dñs exer.quia vedi.ter.ten.viſi.t.cadet ſuperbus ⁊ corruet: ⁊ nō.e.q.ſuſ.e. Jtē in eodem. Ecce ego ad te mons peſtifer qui corrūpis vniuerſam terram extēdā manum meam ſuper te. Et Abdie.i. Si exaltatus fueris vt aquila: ⁊ inter ſydera poſueris nidum.i.ide.extra.te dicit dominus:⁊ Job.xxx. Si aſcēderit in celum ſuperbia:eius ⁊ ca.e.te.mi.q̄ſi ſterquilinū in fi.perdetur. Et Amos vi. Juravit dominus in ſuperbia Iacob ſi oblitus fuero vſq̄ ad finem opera eius. Signū etiaz huius ſpecialis odij eſt qđ dominus minus miſericorditer ſuperbos punit:q̄ alios peccatores:vnde i.ps. Retribuet his. fac.ſuperbiam. Et Sap.vi. Exigno conceditur miſericordia:potētes aūt po.tor.pa. Et ibidē. Fortioribꝰ fortior iſtat cruciatio.

Signū etiā ſpiritualis odij eſt hoc q̄ ſuperbos qui ſeruiores ſuos opprimūt faciet dominus opprimi a ſuis ſuperioribus:vnde Eccle.xi. Multi potentes oppreſſi ſunt valde ⁊ gloſi ſunt traditi in manꝰ altioꝝ ¶ Duodecim exēpla ſacre ſcripture q̄bus oſtenditur:q̄ deus multū odit ſuperbū.

Oſtenſionem etiam huius odij
a valere exempla perſonaꝝ poſſunt que legūtur in ſacra ſcriptura de-

tecte ꝓpter suam superbiam: de quibus exēplis sufficiat ponere duodecim. Pri mum exemplum est in lucifero de cuius electione sic habetur. Isa.xliij. Quō cecidi sti lucifer qui mane oriebaris. Et Luce.x. Videbā sathanā: quasi ful.ca.de ce. A deo autem delectus est lucifer ꝓpter superbiam suā vt cum esset angelus factus sit diabolus: cum esset nobilissima creatura factus est sanguisuga sanguinem peccati semp sug gēs. vnde Prouer.xxx. Sanguisuge due sunt filie ꝛc. De celo ꝓcipitatus est in abys sum: ꝛ de primo ordine creaturarum posi tus est in nouissimo. Secundum exem plum est in homine qui voluit esse sciēs vt deus ꝛ inscius factus ē vt pecus: vñ. Ber. Puto qō iumēta dicerent si loqui fas eēt Ecce asinus factus est: quasi vnus ex nobis. Et Dauid Homo cum in hono. esset non intel. compar. ē. iu. insi. ꝛ. s. Tertius exē plum est in Saule qui cum humilis subli matus est in regem: vnde. i. Reg. xv. Non ne cum parvulus esses in oc. t. caput in tri bus israel fa. es? Superbus autem factus a regno delectus: vnde subdit idē. Quia ꝓiecisti sermonē domini ꝓiecit te domi nus ne sis rex israel. Quartū exemplus in. Roboas filio. Salomonis de cuius su perbia legitur. iij. Reg. xij. Digitus meus minimus grossior est dorso. p. m. Pater meus aggrauauit iugū vestrum: ꝛ ego ad dā iugo. u. pater meus cecidit vos fla. ego au. co. vos scorpionibus. Est autem scor pio rūbus cum aculeis vel flagellus virga rū nodosarum: vel scurlata habens in su mitate glandes plūbeas. De humiliatiōe vero. Roboam subditur idem. Adisit enim rex ad. Nurā qui erat super tributa ad po pulum post responsionem istā: ꝛ lapidauit eū omnis populus ꝛ mortuus est. Rex aūt roboam festinus ascendit currum ꝛ fugit in hierusalem recessitq israel a domo da uid vsq in presentem diē. Quintū exē plum est de sennacherib. de cuius superbia legit. Isa. xxxvij. Superbia tua ascēdit in aures meas. Ponā ego circulum in auri bus. t. ꝛ frenum in labijs tuis ꝛ reducaz te in viā per quā venisti. Et subditur ibidem de eius electione. Egressus aūt āgelus dñi percussit in castris assyriorū. c. lxxxv. milia. Et iterū reuersus est sennacherib. rex assy rior: ꝛ cū adoraret in templo deū suum: fi lij eius percusserūt eū gladio. Sextū exē plum in nabu. de cuius delectione sic legit Bañ. v. Qū elevatū est cor suū ꝛ spiritus eius obfirmatus ē ad superbiā depositus est de solio regni sui ꝛ gloria eius ablata ē a filijs ho. Septimū exemplū est de ho loferne ꝛ exercitu cui ꝑerat. De cuius sup bia legitur. Judith. vi. Factū est aūt cum cessaret loqui achior idignatus olofernes dixit ad eum: quoniam ꝓphetasti dicens quod gens israel defendatur a deo suo vt ostendaz tibi: q nō est deus nisi nabuc. cū percusserimus eos quasi hominē vnū tūc ꝛ ipe cum eis assyriorum gladio iteribis De superbia vero exercitus sic legitur. Ju dith. xiiij. Excitate illum qm mures egres si de cauernis suis ausi sunt nos prouoca re ad pelluz: pre magnitudine superbie iu deos mures reputabant. De delectione ve ro eorū legit iudith. xv. Cum eis exercitus decollatū olofernem audisset fugit mēs ꝛ ꝓsilū ab eis solo timore ꝛ metu agitati fu ge presidiū sumunt ita vt nullus loqueret tum proximo suo. Octauū exemplū est de aman. de cuius supbia legitur. De ester. iiij. Cū vidisset mardocheū sedentez ante fores palatij ꝛ nō solū nō surrexisse sibi: sed nec motū quidē de loco suo indignat" est valde ꝛc. De delectione vero eius sic le gitur in fine eiusdē capi. Suspēsis ē itaq aman in patibulo quod parauerat mar dochęo. Nonū exemplū est i antiochō de cuius superbia legitur sic. ij. Mat. ix. Locutus est superbe anthiochus vēturꝰ se hierosolymā ꝛ cōgerie sepulcri iudeoꝝ ea facturū. Et subdit de eius delectione vt si niuit hunc sermonez apprehēdit cū dolor dirus viscer. Et iterū quibusdam interpo sitis ꝛ q sibi videbatur et fluctibus ma ris impare ꝛ montiū altitudinē in statera appendere supra humanū modū superbia repletus: nunc humiliatus ad terraz in ge statorio portabatur ꝛc. Decimum exem plum est in iudaico populo qui p superbiaz gentilē populū reputabat: quasi stillā sytu le: vnde Isa. xl. Ecce gētes quasi stilla sytu le: ꝛ quasi momētū sature reputate sunt. Et tū dñs gētilē populū iudaico populo in perbo pretulit. Undecimuz exemplum est in superbo pharisco: qui non erat si cut ceteri hominum: vt ipse dicit. Luce. xviij. Sed ipsa veritas publicanum pec-

torē ei prelulit dicens. Descendit hic iusti-
ficatus in domū suā ab illo vt ibidē dicit.
¶ Duodecimū exemplū est in petro qui
pre ceteris pſumpsit dicens. Et ſi omnes
scandalizati fue. i te: ego nunq̄ scan. vt le-
gitur. Math. xvi. Et vilius ceteris cecidit:
eū ad vocē ancille negauit: vt legit eodē. c.
¶ Ad ostensionē etiam huius odij valere
potest illud in ps. Oculos superborū hu
milia. Et illud dñs cōci. cer. pec. Potī dī-
cit cerulces: q̄ manus vel pedes: qz in cer-
uice perpenditur specialiter superbia. Et
idem valet qđ legitur Numeri. xv. Anima
que per superbiā aliquid cōmiserit siue ci
uis sit ille: siue peregrinus: qñ aduersus
dñm rebellis fuit peribit de populo suo:
vbi dominus peccatum per superbiam cō
missum tanq̄ valde exosum morte punit.
Alia vo peccata oblatione pcepit expiari.
¶ Quod hoc odium sit inueteratum.
¶ Odium vero istud quod est dei ad sup
biam quasi inueteratum est. Incipit enī
q̄ cito superbia incipit. Unde Judith. ix.
Superbi ab initio non placuerūt tibi: sed
humiliū z mansuetoꝝ placuit tibi depre
catio. Causa vero huī odij in magna par
te patet per ea que dicta sunt ꝓus vbi ostē
sum est qualiter se habeat supbia ad deū.
Potest tamē adhuc alijs rationibus idē
ostendi. Uñ notandū est q̄ peccatū super
bie ideo ita est exosum deo: qz eum exhere
dat quantū est in se. dominiū eius qđ dñs
hz in creaturis vsurpat superbꝰ sibi. Pret
hoc nō erubescit superbus de peccato suo.
Impudicitia vero peccatoris multum di
splicet deo. Uñ Ber. Quātū displicet deo
impudicitia peccatoris: tantū placet deo
erubescentia penitentis. Item alij peccato
res ex peccatis suis humiliātur: superbus
vo nō: qđ multū displicet deo sicut ceruix
erecta post peccatū. Supbus etiā dūm cō
temnit. dum ventū vanitatis el preponit.
¶ Jtē maximū peccatū est peccatū super-
bie. Sic. n. vocatur in ps. vbi dicit. Emū-
dabor a delī. ma. Et xxx. Job vbi sic legit.
Si osculatus sum manus meas qđ ē iniq̄
tas maxima. Preterea hō multa hz dehor
tantia a superbia: z ideo magis displicet
deo superbia in homine quantū ad hanc
conditionē q̄ etiam in diabolo. Quis enī
nesciat superbiā tollerabiliorē ee in diuite
q̄ in paupere? Homo quasi pauper crea-
tura ē respectu angeli. Uñ Eccl. xxv. Tres
spēs odiuit aia mea: z aggrauor valde aie
illoꝝ. Pauperem superbū: z diuitē mēda
cem: z senem fatuū z insensatum. Pauꝑ
est homo ex parte corporis imo z paupe-
rimus. Oportet. n. eū mendicare victuz et
z vestitū a ceteris creaturis: q iuxta vbuz
Aug. Mandatū euāgelicū implēs de duā
bus tunicis dat vnā homini nō habēti: et
z ēt ab herbis mēdicat homo vestitū suū
vt pz in vestibus lineis: vnde multum di-
splicet deo si homo ex parte corporis ex q̄
ta pauper est superbiat de diuite dici po-
test ipiritus cuius mēdacīū displicet mul-
tum deo: vt cuz dicat se a corpore vinci nō
posse cōtinere: cū tamē deus melius sciat
potestatē eius qui ei corpus subdit z cōti
nētiaz ei precipit. Senex fatuus insensatꝰ
mundus iste est. qui quāto amplius senescit
magis diligit vanitates z puerilitates ma
gis decipitur mendacijs respectu tpalium
licet infinitis vicibus mēdacia earū exper
tus sit. Jtē quasi ꝓtra naturā videt ee pec
catuz superbie i homine precipue ex parte
corporis. Uñ Eccle. x. Nō est creata homi
nib⁹ superbia Jero. Quō superbit q semp
secū sciam portat? Dirū est quō aliqs sup
bit cum coz eius quod est nobilissimū mē
brū eius super stercora iaceat. Et licz in oi
homine superbia multū deo displiceat pre
cipue tamē in christianis qui i tpo igressu
christiane religionis abrenunciat spiritui
superbie: vt cum dicit: abrenuncio diabo-
lo z omnib⁹ pompis eius: preuidebat spi
ritus sanct⁹ quod multi christiani q alijs
peccatis renunciarent pompam superbie
retinere vellent: ideo ordinauit vt specialī
ter profiterentur hanc abrenunciationez.
Preterea. Dominus ecclesie xps seruus
hominum voluit esse. Humiliauit enī se
vlqz ad pedum ablutionē. Unde in nullo
xpiano locus superbie relinqui debet. In-
ordinatum enī est quod seruus velit esse
dominus: cum dominus efficiatur seruus.
Unde Johan. xiij. Si ego lauī pedes ve-
stros domin⁹ z magister vester: z vos de-
betis alter alteri⁹ lauare pedes. z Mat. x.
Nō est discipulus sup magistrū: nec seruꝰ
sup dn. s. vnde q primus esse in ecclesia do-
minus papa seruus seruorum se nominat
propter hoc z multa alia hz deus specialē
odiū cōtra superbiā: z precipue in christia-

nis. ¶ Sequitur de abominatione superbie. de qua Prouer.xvi. Abominatio dñi est omnis arrogans. Et Luc.xvi. Qđ altũ est hoibus abominatio est ante deum.

¶ Quomodo se habz superbia ad ppriũ subiectuz. capi.viij.

Sequitur videre quõ se habet superbia ad ppriũ subiectum. Unde notandum est q superbia inflat hominem. De qua inflatione legitur sap.iij. Birumpet dñs illos inflatos. Et Aposto. Scia inflat: caritas edificat. Reddit etiaz hoiem valde infelicẽ. Consistit aũt infelicitas superbi in hijs.viij.

¶ Octo in quibus consistit simplicitas superbi.

Primo de bono semie paruã messem colligit: quod semen meliꝰ est ꝙ gratia dei ex qua oritur ei vitiũ superbie. Item ipse colligit de vite spinas ꝛ de ficu tribulos. Superbia est ꝙsi monstrum que quicq ex suo cõtrario nascitur. Nunquid monstruosum eet si de muliere nasceretur catulus? Sic monstruosum est cum ex gratia a deo data aliqs supbꝰ efficitur. ¶ Secdo sibi bona mala fiunt. Et sicut de viro iusto legitur qđ nox sicut dies ei illuminabitur. Ita econtrario dici põt quod supbo dies in noctẽ vertitur ꝛ lumẽ eius in tenebras. Unde. Mat.vi. Si ergo lumen qđ in te ẽ tenebre sunt ipse tenebre quãte erũt? Tunc lumẽ tenebre sunt cum opera de genere bonoꝝ mala sunt eo qđ fiunt ppter vanã gloriã vel alia mala intentione. ¶ Tertio superbus de vita moritur de sanitate egrotat: de medicamento iterficitur. Uñ Greg. Qui de virtutibꝰ supbit nõ gladio sed medicamine se iterficit. Superbus de hoc quod se viuere credit ꝛ sanum eẽ superbit. ꝛ sic ex sanitate infirmitatem recipit: ꝛ ex vita moritꝛ. ¶ Quarto superbus ab eo quẽ vincit vincit: ꝛ quasi de ictu suo corruit. Uñ Gre. Difficile est valde vitare peccatuz quod ex victoria nascit vitioꝝ. ¶ Quinto supbus a mortuo occiditur. Uñ sup illõ. i. Mach.vi. Ubi eleazar legitur elephantez occidisse dicit. Gre. Sub hoste quẽ occidit mortꝛ: qui de culpa quã supera eleuatur. ¶ Sexto superbꝰ sua speciosa viliter vẽdit pro laude: vel pro gloria humana se ꝛ sua cõsumit. uñ Gre. Valde bona sua diiudicant qui ad mercedez eoꝝ sufficere fauores humanos putant. Idez cũ pro recto opere laus trãsitoria queritur res eterna retributiõe digna pro vili precio venundatur. ¶ Septimo villa care emit: dum pro vento supbie regnũ celoꝝ amittit. De hoc vitio dic Aug. Qui vento nõ tumet superbie: nõ crepabitur igne gehẽne. Octauo infelix est supbus qꝝ ignominiose a modico vento deicitur. vnd Job.xx. Tollet euz ventꝰ vrens ꝛ auferet euz turbo de loco suo. Ventꝰ oia bona vrens est superbia. Item superbia arefacit hoiem: ꝛ omnia bona que in homine sunt: ꝛ quasi preparat eum inferni incendio. vnde Eccle.vi. Non te extollas in cogitatione.a.t. velut thaurus: ne forte elidatur virtꝰ tua ꝙ stulticiã ꝛ folia tua comedat: ꝛ fructus tuos pdat: ꝛ relinquaris velut lignuz aridũ in nemore. Ex elatione eliditur virtus corporis qñq: qꝛ hõ elatus presumit opus quod supra vires suas est: vnde rupturam qñq icurrit vel debilitatem tantã quod inutilis efficitur: sed frequẽtius virtus animi eliditur per elationem. Debiliorẽ enim se inuenit homo sepe postq̃ se de aliquo opere extulit. Exemplũ habemꝰ de hoc in petro. Mat.xxvi. Qui se extulit super alios apostolos dicens: ꝛ si oẽs scandalizati fuerint in te: ego nõ scandali. Et post se valde debilẽ inuenit vt habetur ex eodẽ.c. Supbia etiã folia ꝛ fructus comedit dum quo ad meritũ verba ꝛ opera hois consumit. Ipsa est que hoiez ꝛ bona hominis quasi irreparabiliter occidit. uñ Job.xviij. Consumit brachia illius ꝑmogenita mors. Glo. Primogenita mors est superbia initium omnis peccati. a

¶ Supbia multiplicit hoiem ledit. c.ix.

Item supbia hoiem decipit. excecat ꝛ infatuat de ꝑmo dicit. Augu. Superbia meret illud. vnde oẽs hereses: ꝛ ois periculosi errores ex supbia puenisunt. vnde sup illud Jere.xlix. Arrogantia tua ꝛ superbia cordis tui decipit te dicit glo. Ois hereticꝰ arrogãs: qꝛ supbia facit hereticuz non ignominia. ¶ Ad hm pertinet illud Apo.iij. Dicis qꝛ diues sum

& locupletatus sum & nulli egeo & nescis: quia tu miser es & miserabilis: nudus: & pauper & cecus. Et illud Jo. ix. In iudicium ego in hunc mundum veni vt q̄ non vident videant: & qui vident ceci fiant. Super illud qui non videt dicit Interli. Nulles ceci illuminant superbi sapientes excecantur. ¶ Ad tertium pertinet illud Ber. Omnis superbia stulta quis non omnis stultitia superbia. Et illud ad Ro. xi. Dicentes se esse sapientes. stulti facti sunt. Et dicit Aug. Si dicendo te esse sapientem stultus factus es dic te esse stultum: & sapiens fies. Idem. Qui sibi placet: stulto placet. Superbus sibi placet. vnde consequens est vt ipse stultus sit. Necest parua stultitia ista quod sibi placet: cum ipse deo angelis et hominibus displiceat. Item vt legit. Prouer. xi. Ubi humilitas ibi sapientia. Ergo a contrario: vbi superbia ibi stultitia. Et hoc manifestari pōt in tribus principalibus speciebus superbie. s. in presumptione: arrogantia: & appetitu excellentie. Quod presumptio stultitia sit: patet cum vires supra suas presumat. vnde illud Jere. xlviij. Audiuimus superbiam Moab: superbus est valde Sublimitatem eius & arrogantiam: & superbiam: & altitudinem illius cordis ego scio ait dominus. Jactantia eius & arrogantia quod non sit iuxta eam virtus eius. Et Jero. Supbia plus audet q̄ possit. De appetitu excellētie & arrogātie legit. Prouer. xxi. Superbus & arrogans vocatur idoctus. Superbus hic sumitur pro illo qui appetit esse supra alios. Arrogans est ille q̄ sibi falso aliqd attribuit: & vterq̄ vocatur idoctus. Et de arrogante est hoc planum cuius arrogantia videatur esse quidam error. De appetente vero excellentiam quod stultus est ipse certus patebit. Signum vero quod superbus stultus sit: & cecus potest esse hoc quod seipsum non agnoscit. Nescientis se hoiem. i. de humo fieri. Si enim de humo se sciret esse veraciter nouissimum locum contenderet tenere ad similitudinem terre & humilis esset: vnde ps rogat. Sciant gentes quōm homines sunt Signum etiam cecitatis est hoc quod supbus nescit discernere inter aliqd & nihil putās se qd magnum esse cuius nihil sit i valore iuxta verbum apostoli dicentis. Qui putat se aliqd esse cum nihil sit: ipse se seducit.

¶ Quod superbia hominem quinq̄ modis infatuat.

Infatuat aūt hoies superbia quinq̄ modis. ¶ Primo ad modum ebrietatis. Unde Abacuc. ij. Quo modo vinum potantes decipit: sic erit vir superbus: vinum hoc modo decipit potantes. Ingreditur enim blande vt legit. Prouer. xxiij. Postq̄ vero receptus est incommensurate ipm dominatur in homine & facit eum fatue credere & fatue loqui. Sic postq̄ superbus recepit excellentiam in affectu: p amorem ipe postea defecit recipit eā in intellectu vt alta de se credat: & in ore vt alta ō se loquatur: & est velut ebrius. Altitudo enim quā appetit faciens fatue credere & fatue loqui. Exemplum habemus de hoc Isa. xiiij. in lucifero dicente. Similis ero altissimo Quod non dixisset: nisi amore illius altitudinis ebrius fuisset cum certus sit illud qd dicitur per sublationem vinti soli conuenire. ¶ Secdo infatuat superbia eo modo quo inflatio faciei solet ipm visum impedire. Superbia enim est inflatio faciei interioris: vnde Job. xv. Operuit facies eius crassitudo. Et Aug. Facies mea inflata non sinebat me videre. ¶ Tertio autem modo auffert superbia sensum homini eo modo quo frenesis vel paralisis: que cū sit valde magna infirmitas solet homini sensum auferre. ¶ Ad primum pertinet quod dicit. Gre. Loquens de illo vero. Luce. vij. Videns autem hoc phariseus qui vocauerat eum ait intra se: hic si esset ppheta sciret vtiq̄ q̄ & qualis est mu. que tan. eum. inter duos egros medicus aderat: sed vnus eger in febre integrum sensum tenebat. Alter vero in febre sensum perdiderat mētis. In egritudine sensum perdiderat: qui hoc ipsum quod longe esset a salute ignorabat. Nec solum velut freneticus est superbus: sed et velut paraliticus. Quum enim humilitas sit sensus proprie pusillitatis: superbia & insensibilitas proprie paupertatis: velut qdam paralisis. ¶ Quarto modo infatuat superbia hoiem: q̄ facit eum alta solum respicere. Ex quo enim homo alta amat ipe ad alta oculos hz. q̄ vbi amor ibi oculus: vnde Prouer. v. Sex sunt que odit dominus & septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes &c. Unde superbus que sūt infirma in se & infima non videt. ¶ Quinto modo infatuat superbia: q̄ est velut moles soli iusticie opposita nōpmittēs lumen

xp̄i ad ſuperbiā venire. vnde Mat.xi. Abſcondiſti hec a ſapiētibus ⁊ pn̄.⁊ reue.e. par. Et Gregorius dicit de ſuperbis. Tanto a dei luce longe ſunt quāto apud ſe humiles non ſunt.

¶ Quod ſuperbus multis ſtulticijs laborat.

Nec ſolum vna ſtultícia laborat ſuperbus ſed multis. qr̄. xij. ponere ſufficiat. ¶ Eſt aūt prima ſtultícia ſuperbi q̄ ipe vult altum edificiū conſtruere ⁊ abſq; fundamento: ⁊ ideo certus pōt eē de ruina edificij ſui: vñ dicit Bre. de ſuperbis. Soli ruine creſcit quod edificat quia ante molem fabrice fundamenta humilitatis non parant. Et Prouer. xvij. Qui altam facit do. ſu. que ru. Aug. Magnus eē ius a minimo incipe. Cogitas magnaz fabricam ꝙſtruere celſitudinis: de fundamēto cogita humilitatis. Quanto altius erit edificium tanto altius foditur fundamentum. Quo peruenturū eſt cacumē edificij Ecce dico vſq; ad ꝙſpectū dei. Quantum aūt alīquis fundamentū facere debeat habetur. Iſa. ij. vbi ſic legitur. Abſcondere i foſſa humo. Ad litteram fundamentū abſcondit in terra. Et Sap̄. vitam ſuā abſcondit p̄cipue in p̄ncipio. Vñ Prouer. x. Juſtus quaſi fundamentū ſempiternum. Iſtaz ſtultícia ſuperbi oſtēdit. Aug. Illis verbis dicens. Arborem attende figit radicem in humili ⁊ verticem tendat ad celuz ſine humilitate vis excelſa apprehendere
B ſine radice auras petit: ruina eſt iſtud nō crementū. ¶ Secūda ſtultícia ſuperbi eſt qđ appetit ipe exaltationem: que fit ad maiorem ei⁹ precipitationē. legitur Luce. 4rto. Qđ cuz dñs veniſſet Nazareth ⁊ dixiſſet pphetiam illā ſpūs dñi ſuper me ⁊c. Hodie eē impleta in auribus eoz ipſi dixerūt eū ad ſupercilia montis ſuper quē ciuitas eoz edificata erat vt p̄cipitarēt eū. Nūqd iſta exaltatio bona erat ⁊ appetēda domino qui fiebat ad eius p̄cipitiuz? Talis eſt exaltatio ipſi⁹ ſuperbi: Tolluntur enim in altum vt lapſu grauiore ruant. Diabolus facit ſicut comix: que eleuat nucem i altuz ⁊ permittit eam cadere vt cōminuatur ⁊ ſtatim deſcendit ⁊ cōminutā p̄medit. Sic diabolus quando in ſtatu humilitatis nō pōt aliquē frangere procurat vt eleueī ad aliquā dignitatē ⁊ dominiū: vt de ipa cadat vel in futuro infernum: vel etiā in p̄ſenti per depoſitionez: ⁊ tunc confractum deuorat: vel ad penā eternā: vel q: cadit in odium vel in inuidiam erga eum qui ſibi ſuccedit. Ad iſtaz cōfractionē poteſt referri illud Job. xxix. Eleuaſti me quaſi ſuper ventum tollens alliſiſti me valde. De p̄ncipio ſuperbie dicit beatus Ber. Loquēs ad ſuperbum. Paulatim ⁊ quaſi per gradus aſcendis: ſi nō paulatim deſcēdes: ſz tanq̄ fulgur in ſpū vehementi. Et Luc. xij. Cum diſcipuli dixerunt domino. Domine etiaz demonia ſubijciuntur nobis in noie tuo: ⁊ ipſe ait illis. videbam ſathanā ſicut ful. de ce. ca. inſinuas eis quod qui ad modū ſathane ſuphiunt: ad modū eius p̄cipitantur. ad iſtud etiam p̄cipitiuz pertinet illud. Job. xxiij. Eleuati ſunt ad modicum ⁊ non ſuſtinent. Et hoc eſt quod legitur Mat. iij. Quod cuz dominus eſſet ſuper pinaculum templi: auſus eſt ei diabolus perſuadere p̄cipitium dicens. Si filius dei es mitte te deorſum: fiduciam aūt accepit diabolus ex hoc quod multos in altitudine poſitos p̄cipitauerat: Ad idem etiam pertinet illud. Luc. xviij. Omnis q̄ ſe exaltat humiliabitur ⁊c. Sepe etiaz in p̄ſenti humiles exaltantur. cuius rōnem inſinuat nobis ſapiens dicēs. Abiectos et ſubmittentes ſe libenter alleuamus: quia hoc facere tanq̄ maiores videmus: at q̄ ſe ſupra modū extulerit p̄emere ac depmere videtur: nec tam ſe maiorem q̄ ceteros minores facere. Et tō alij libēter cū humiliatū. In futuro etiā q̄ ſe exaltat humiliabitur. Eſt enim ex violentia quod ſuperb⁹ in alto eſt cum locus eius ꝑp̄rijs ſit infernus Similiter quaſi violentia ē qđ humilis eſt in loco infimo cuz dignus ſit regno eterno: vnde ceſſante violentia ſuphus deſcendit in infernū ⁊ humilis aduolabit in celum. Sic fit de ſuphbo ſicut de vaſe quod confringi debet quod eleuatur vt p̄fectius confringatur. Unde in Prouer. Ante ruinam exaltatur cor. Et etiaz quandoq; nō expectat dñs q̄ ſuperbus in dignitatem q̄ appetit eleuatus ſit: ſed dum eſt in aſcenſu dominus eum deicit. Unde in p̄s. Deiecisti eos dum alle. ¶ Tertia ſuperbi ſtultícia eſt qđ ipe eligit manſionez ſuā in loco infelicíſſimo: locus infeliciſſimus ē mons ſuphe quadruplici ratione. ¶ Prima ra

tio eſt q̄ bone conditiones que ſolét eſſe in ceteris montibus ibi deſunt. Leteri mō tes celo p̄opinq̄ores alijs locis. Sed mōs ſupbie remotiſſimus eſt a celo. Maxime enim diſtat ab humilitate cum ſuperbia: ⁊ humilitas ſint contrarie: cōtraria aūt maxime a ſe diſtant. In celuz aūt non fit via. niſi per humilitatem: vnde Mat. xviij. Niſi conuerſi fueritis ⁊ effici. ſicut p. ñ intra. in re. celo. Et apoca. iij. dicit dominus humili. Ecce dedi coram te oſtium apertum: q̄ nemo poterit claudere: q̄ modicaz habes virtutem. i. humilitatem. Sic econtrario dicere poteſt ſuperbo. Ecce dedi coraz te oſtium clauſum quod nemo poteſt tibi aperire: q̄ maximum habes vitiuz. ſ. ſupbiam. Montes etiam fortiores ſolent eſſe ceteris locis eo quod hoſtes nō habeāt de facili ad eos acceſſum. Sed ad montez ſuperbie omnes hoſtes ſpirituales ⁊ vitia: ⁊ demones facillime accedunt: vnde. Eccle. x. legitur. de ſuperbia. Qui tenuerit eam adimplebitur maledictis. i. vitijs. Jtez mōtes ſolent eſſe mundi ⁊ ſani: quia illic ſordes confluere non poſſunt: ſed mons ſupbie immundior eſt: ⁊ minus ſanus eſt ceteris locis. Quaſi enim contra naturaz ad eum omnes ſordes cōfluunt. Unde quaſi mons peſtifer eſt: iuxta illud. Jere. ii. Ecce ego ad te mōs peſtifer qui corrumpis vniuerſam terram. ¶ Secūda ratio eſt: quia fere omnia bona fugiunt montez ſupbie. Eſt enim mons gelboe in quo nec ros nec pluuia deſcēdit. Si omnes montes qui in circuitu ſunt viſitaret dominus a mōte tamen tranſiret ſuperbie. Deſuper mōs iſte nec rorem gratie nec pluuiaz interioris doctrine. Fluuius etiam humāe doctrine nō poteſt ad eum aſcendere. Superbi eni impatientes ſunt eruditionis vel correctionis. Due vero ſunt cauſe huius ſpecialis ſiccitatis: que eſt in monte ſupbie vna eſt quādo mons iſte ſitus eſt in lateribus aquilonis: iuxta illud quod dicit primus ſupbus Jſa xiiij. Sedebo in mōte. t. in la. aquil. vētus vero aquilonis diſſipat pluuias: vt legitur in Prouer. ¶ Alia cauſa eſt ipſa altitudo. Aqua enim gratie vel doctrine confluit ad loca humilia: vnde i. p̄s. Jnter medium mō pertran. a. ¶ Tertia ratio ē: gaſi qua bona ſint in monte iſto in periculo ſunt: vnde Sapiētia. Superbia omnia habet i periculo humilitas in tuto. ¶ Quarta ratio eſt: quia fere omnia mala accidūt in monte iſto. Perflant enī ibi diuerſa genera ventorum: quia perflant altiſſima vēti: corda etiam illorum qui morāt̄ in mōte illo congelantur: vnde Eccleſia. xliij. Frigidus ventus aquilo flauit ⁊ congelauit criſtallum ab aqua. Flatus aquilonis intelligitur ſuggeſtio diaboli ad quem flatū corda ſuperborum congelantur: ⁊ quia indurantur: ⁊ quia ſunt abſq̄ dilectione dei ⁊ proximi. Jn monte iſto angelus factus eſt diabolus: vnde Ber. Quem ſequimini miſeri homies quez ſequimini: an videtis ſathanam tanq̄ fulgur cadentem. Nonne iſte mons in quem aſcendit angelus factus eſt diabolus? Et Auguſti. Superbia angelum fecit diabolum: humilitas hominem deum. Jn iſto etiaz monte ſaul demoniacus ſiue arreptitius factus eſt. Unde. i. Reg. decimoſexto. Ecce ſpūs domini malus exagitat te. Jn hoc etiam monte nabuch. in beſtiam conuerſus eſt vt leo eſſet in poſterioribus bos. in āterioribus: ad minus ſcōz q̄ ſibi videbatur. Jſta eadem hodie accidūt multis in mōte ſuperbie. Alij enim ibi diaboli efficiuntur per inuidiam ad modum diaboli gloriam alijs inuidentes. Alij arreptitij per iram. Alij vero boues ſolum de pabulo corporis ſui curantes iuxta illud. Mutauerunt gloriam ſuaz in ſimilitudinem vituli comedentis fenuz. Alij vero leones per cupiditatem: ⁊ raptā iuxta illud. Prouer. xxviij. Leo rugiēs ⁊ vrſus eſuriens princeps impius ſuper populum pauperem. Quarta ſtultitia ſuperbi eſt. q̄ cum ipſe poſſit deſcendere cuz facilitate: ⁊ magna vtilitate ipſe potius eligit aſcendere cum damno magno ⁊ cum magna difficultate: vnde. Ber. O abuſio o peruerſitas filiorum adam: quia cū aſcēdere difficillimum ſit: deſcendere autem facilimum ipſi leuiter aſcendunt ⁊ deſcendunt difficilius parati ad honores ad celſitudinē graduum eccleſiaſticorum ipſis angelicis humeris formidandos. Idem Donatur quis montem poteſtatis aſcendere: quantos putas contradictores habebit: quantos inuenict repulſores: obſtacula quanta: quam difficilem viam? Nec eſt iſta ſtultitia ſuperbi parua cū potius vult per arduam viam ire ad mozem ſuam

quam per humiles ad vitam suã. Jeronȳ. Potius vult ascendendo ire ad suspẽdium: quã descendendo ire ad regnum celorum.

Quinta stultitia superbi est: qꝫ ipe ad dignitatem tendit: per indigna: ⁊ ad dominationem per miserrimã seruitutez. Ad primũ pertinet illud verbũ Senece, nõ sit tibi ambitio que ad dignitatẽ nisi per indignitatẽ nõ abducet. Ad scõm ptinet hoc quod diabolus cum oñdisset dño gloriã mũdi dixit ei: hec omnia dabo tibi si cadẽs adoraueris me: vt legit. Mat. iiij. In quo facto insinuat qõ diabolus illos q̃ appetunt doñationem anteq̃ eam obtineãt redigeret in miserã seruitutẽ. Que est enim miserior seruitus quã seruitus diaboli vel vitiorũ: vnde. Ber. An nõ seruus cui doñatur iniquitas ita ⁊ maxime nisi idignatus iudices cuiquã vitiũ dñari. Sexta stultitia ẽ supbi quod ipse tantũ appetit exaltationem quod nõ videtur curare qualis sit exaltatio illi vtrum sit ad bonum suum vel ad malum. Interdum enim dominatur homo homini in malum suum: vt legitur Eccle. viij. Ut autem appareat quanta sit stultitia ista.

¶ De sex speciebus exaltationis.

Ex spẽs exaltationis assignabim⁹ quor vnica appetenda est. ¶ Prima spẽs exaltationis est ad dei honorem ⁊ ecclesie edificationem. ſ. cũ aliqs qui habet eminẽtiã vite ponitur in eminẽtia dignitatis vt sit quasi lucerna lucẽs ad dei gloriam ⁊ proximor exemplũ. Ad qõ pertinet illud. Lu. xi: Nemo lucernã accendit ⁊ in abscondito ponit neq̃ sub modio sed sup candelabrũ vt qui ingrediũtur lumẽ videant. Et illõ ad Phi. ij. Inter quos lucetis sicut luminaria in mũdo verbũ vite cõtinentes. Et illud Mat. v. Sic luceat lux vra co. ho. vt vide. o. v. bo. ⁊ glor. pa u. qui in celis est. Secũda spẽs exaltationis est que est ad delectionẽ seu ꝓpitius De qua satis dictũ est prius quã cõstat nõ esse appetendã. ¶ Tertia exaltatio est ad supplicium. Hoc mõ exaltãtur q̃ suspẽdũtur. Et talis est exaltatio supbi. Ad hoc enim procurat diabol⁹ vt ipsi exaltẽtur vt amplius crucientur: ⁊ in pñti ⁊ in futuro. ¶ Ad primũ pertinet illud. B. O ambitio ambientium crux qũo oẽs torquens oibus places? Et illud qõ dño coronam spineã hũit. Omnis enim corona spinea est qꝫ nõ habet dignitas absq̃ cruciatu magno. ¶ Ad secũdus pertinet illud sapiẽ. vi. potẽ. po. tor. pa. ¶ Quarta spẽs exaltationis est ad op probriũ. Talis exaltatio est facinorosorum qui ponũtur in pendilatrio vel in scala cũ insignijs facinorum suorũ. Et talis exaltatio est cũ aliquis in mãifesto peccato alijs preficitur. Quãto enim in altiori loco ponitur tanto peccatũ eius pluribus ostenditur. vñ. Senec. Eoꝝ qui in turba sunt quonã nõ excedũt latent virtutes vt appareãt diu luctantur: ⁊ vitia tenebras habent nostra facta dictaq̃ accipit rumor. Et iõ nulli magis curãdũ est qualẽ famam hẽat: qꝫ qualẽcũq̃ habuerũt magnã habituri sunt Boeti⁹ in lib. cõsolatiõis. Collata ipprobis dignitas nõ mõ non efficit dignos sed pdit potius ⁊ ostendit indignos. Quale est hoc vt ille qui est mortuus in peccato nõ solũ quatriduanus: sz etiã quadragenari⁹ vt fetore suo altos corrũpat in alto loco velit poni qui potius deiderare deberet. vt sub terra abscõderetur sicut corpora mortua abscondũtur ne fetore eorũ homines corrũpantur. Fetor iste figuratus ẽ in fetore Antiochi. ij. Mat. ix. Ubi legitur quod fetore eius exercitus grauabat Talis ẽ velut lucerna extincta fetruz fumũ ex se emittẽs: vnde abscondendus est nõ supponendus labrum ponẽdus. ¶ Quinta spẽs exaltationis est ad ludibriuz; vt qñ alicui fatuo tradũtur insignia regia qui tñ non est rex vel ep̃s. Et talis est exaltatio hominis supbi qui signa libertatis habuerit cũ seruus sit omniuz vitiorum: vñ. Tullius. Omnis stultus seruus omnis sapiẽs liber putetur ne imperator hoc nomie dignus: quo aut cui libero imperabit qui nõ põt cupiditatibus imperare? Refrenet idẽ primũ libidines: spnat voluptates: tracundiã sternat coerceat auariciã: ceteras animi labes repellat: tunc incipiet impare cũ ipse turpitudini ac dedecori parere desierit ⁊ deo obedire inceperit. Cui hijs obediet nõ modo impator sed liber homo habẽdus nõ est. Superbus signa habet dignitatis cũ ipse omni bono indignus sit. Indignus est ẽt pane quo vescitur ⁊ etiam vita: vnde prelatus qui non habet ea que ad prelatum pertinent non prelatus sed symia prelatitia iuxta verbum. B. dicentis. Symia inter

rex fatuus insolito sedens. Symia non est in recto ad suum honorez sed ad hominuz derisionem. Sic prelatus inhonestus hominum derisio est quia est. q. prelatus nō vere prelatus: vnde. Isa. xxij. Dicitur ad sobonam preposituz tempii. Tu quis hic aut quasi quis. Quasi diceretur. Nō es gs sed. q. quis Illusio ista figurata in illusione dñi: de qua legtur. Mat. xxvij. Et exeuntes euz: clamidē coccineam circūdederūt ei: z plectentes coronā de spinis posuerūt super caput eius: z harūdinem in dextera eius: z genu flexo ante eum illudebāt ei dicentes. Aue rex iudeorum. Et expuentes in eum acceperunt harundinem z percutiebāt caput eius. Omnia ista spiritualiter fiunt in indigno: qui alijs pficitur: veste enim innocētie exuitur ex rapacitate z crudelitate que ē velut vestis coccinea sanguine pauperū cruentata induitur. Corona etiam de spinis plectitur q: dignitatē illius multiplex punctio comitatur. Harūdo que exterius ē lucida z interius vacua in manu ponit: q: ipse potens ē in alios sz in se infirmissimus est nulli vitio resistere valens. Genu flexo illi a ministris illudit: q: ab eis vocatur dñs quox vere est seruꝰ cū sollicitudo de victu z vestitu eorum ad ipsum pertinet. Ab eis etiā salutat q mortē eius procurant. Ministri etiā ipsius in faciem eius expuūt. Cum enim facinorib⁹ insis polluūt: harundine etiā caput eius percutiunt, cū potestate ab eo accepta animā eius cedunt. ¶ Sexta spēs exaltationis est que fit ad ventilationē z dispersionem. sic palea exaltatur vt a grano separetur: plus etiam exaltat vt auēto dispgatur. Et talis est exaltatio superbi qui diabolo pcurāte in sublimitate dignitatis ponit vt a bōis separetur z elongetur: vnde in. Job. xx. Tollet eum ventus vrē. Et in ps. Nō sic impij non sic sed tā. pul. q̄ p. vē. a fa. tere. Nō est ergo omnis exaltatio appetenda cum nō omnis sit ad honorez: vñ sup. Jo. xix. Plectentes coronam de spinis dicit. Glo. loco ignominie est apud indignum dignitas.

Septima stultitia est superbi quod cū ipse super omnia appetat ascendere tamē ipse refugit viam per quā solū est ascensus. s. humilitatem: vnde. Ber. Per humilitatē ascendite ad sublimitatem: quia hec ē via e non est alta. Preter eaz qui aliter vadit potius cadit quā ascēdit christus cum per naturam diuinitatis non haberet quo crescere vel ascenderet quia vltra deuz nihil est per descensum quomodo crescere inuenit. Octaua stultitia superbi est quod cum ipse locum sublimen appetat i loco tamen infimo se ponit z cum credit ascēdere descendit. Locus valde altus humilitas est cū vicina sit altissimo: vnde. Ambr. Nihil est altius humilitate que q̄q superiorē nescit extolli. Superbia vero locus infimus est cum maxime distet a deo: vnde sup illud: iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde: dicit. Glo. Altus quidez est dominus vicinatur tamē humili z nō se erigenti: z. Greg. loquēs de illo verbo: detect sti eos duz alleuarentur ait. Nō dicit post q̄ eleuati sunt: quia ipsum eleuari exterius est exterius cadere. Idem. Qui temporaliter erigitur eo ipso quo extollitur inclinat.

Nona stultitia superbi est quod ipse potius eligit eē in tempestate quaz in quiete. Tempestas ē ipsa potestas: vnde. Gre. Quid ē potestas culminis nisi tempestas mentis. Decima stultitia superbi est qꝺ cum ipse ingredi velit per humile ostium collum tamē ostēdit z caput eleuat. Job. xv. Cucurrit aduersus deum erecto collo. ostium paradisi collū est z est valde hūile ostium istud: vnde super illud. Jo. xi. Qui nō intrat per ostiū ille fur: dicit. Glo. Dec ianua est humilis. Qui p hanc vult intrare oportet vt se humiliet ne si erectus ē offendat in humilem ianuaz. Undecima stultitia superbi est quod illos gbus pesse cupit sibi super ponit: vnde. Greg. super. Job. xxvi. Tantoz pondera vnusquisq; ferre compellitur quanti in hoc mundo pricipātur. Duodecima stultitia superbi est quod ipse per viam arduam incedere querit qui tamen per viam planam incedere nescit: non attendens illud poete. Quid cadit in plano vix hoc tamē euenit vmquaz. Sic cadit vt tacta: surgere possit humo. Mirum quomodo ille qui videt se quotidie cadere i plana via ita appetit ardua loca: z qui nescit operari in plāo operari appetit in turribus eccle. nō attendēs illud. Ber. factile est in altum se cōmittere z obstupescere z de vita periclitari.
¶ Quod superbia sit valde periculosa infirmitas.

Dcit etiã ad vetes. ſuꝑbie hoc qꝫ
f ipſa eſt valde periculoſa infirmitas
z valde magna deformitas habet
etiã miſeram ſeruitutẽ z magnã debilita
tẽ. Eſt aũt ſuꝑbia periculoſa infirmitas in
que de facili incurritur: z de facili nõ cura
tur. poſt curationẽ etiã in eam de facili re
cidiuatur. Quod de facili nõ curatur pate
re põt. ex eo quod nullus ſine ea perit: vñ.
Glo. ſuper illud. Jo. vi. Hec eſt voluntas
eius qui miſit me patris: de timẽtibus pit
de puſillis nihil tẽ. z Mat. xviij. Non eſt
voluntas ante patrẽ veſtrũ qui in celis eſt
vt pereat vnus de puſillis iſtis. ¶ Triplex
ratio aſſignari põt quare aliquis de facili
incurrat infirmitatez ſuperbie. ¶ Prima
qꝛ nõ putatur tanta infirmitas quanta eſt
z ideo non vitatur ſicut vitanda eſſet. vñ
Bre. Cum minus turpis ſuꝑbia creditur
minus vitatur. Luxuriã enĩz eo magis eru
beſcunt homines quia omnes turpem no
uerunt. Secũdo incurritur de facili iſta
infirmitas qꝛ manifeſtiora inueniũtur exẽ
pla ſuperbie quam aliorum vitiorũz. Fo
nicatores enim z alij peccatores occultant
peccata ſua ſed peccatum ſuperbie mani-
feſte cõmittunt. Tertio per multiplicez
materiã ex qua ſuperbia oritur. Põt enim
habere ortum ex quocũq; bono. Qꝫ autẽ
infirmitas iſta nõ de facili curetur poteſt
patere ex illo ꝝbo. Eccle. iij. Synagoge ſu
perborũ nõ erit ſanitas: z ex illo ꝝbo Job.
xv. Luctis diebus ſuis impi⁹ ſuꝑb⁹. Quã-
do aliqs peccator infirmat ſi ipſe eſt i pec
cato odij vel luxurie eſt ipſe cõfitetur z di
mittit illud peccatũ vero ſuperbie nec cõ
fitetur nec proponit dimittere.
¶ Multiplici ratione oſtenditur qꝫ ſuper
bia non de facili curatur.

Ultiplici aũt ratione poteſt oſten
m di qꝫ non de facili curetur iſta in
firmitas. ¶ Primo per hoc qꝛ in
firmitati diaboli que eſt omnino incura-
bilis aſſimilatur. Peccatũ enĩ luciferi pec
catũ fuit ſuperbie. ¶ Secundo per hoc qꝛ
nõ agnoſcitur iſta infirmitas etiam illi q
plenus eſt ſuperbia vſq; ad oculũ: qui ſu-
perbe comedũt z bibũt z incedunt z dor
miũt nõ agnoſcunt eam. Quod aũt ideo
non de facili curetur quia non agnoſcitur
patet ex hũs teſtimonijs ſcripture que ſe-
quũtur. Auguſti. Nemo inſanabilior eo q
ſibi ſan⁹ videtur. Ber. Longiũs ſcio a ſa-
lute eſſe membꝛ qꝫ obſtupuit z egrũ ſeſe
nõ ſentiẽtẽ periculoſius laborare. Ambr.
Grauiſſime peccas quia ignoras. Senec.
Initium ſalutis eſt cognitio peccati. Item
Jero. Difficiliter ad ſanitatẽ puenimus qꝛ
nos egrotare, neſcimus quod tõ difficili-
ter ad ſanitatẽ peruenim⁹: quia nos egro-
tare neſcimus. Ideo. In hys morbis qui-
bus non afficimur quo quis penis ſe ha-
bet minus ſentit. Somnia ſua narrare vi
gilantis eſt z vitia ſua confiteri indicium
eſt ſanitatis. ¶ Tertio poteſt oſtẽdi quod
infirmitas iſta non de facili curetur ꝓ hoc
qꝫ remedio nõ iuuatur immo deterior ef
ficitur. Supbia cã fuit quare iudei de põdi
catione chriſti deteriores facti ſunt. vnde.
Jo. ix. In iudiciũz ego in hũc mũdũ veni
vt qui nõ vident videãt z qui vident ceci
fi. z dicit interlin. ſuper illud. Qui non vi
dẽt humiles ceci. Et ſuper illud qui vidẽt
dicit alia interli. Superbi ſapiẽtes. Venit
ergo dñs in hũc mũduz vt humiles ceci il
luminarentur: z ſapiẽ. ſuperbi excecarenť:
vnde ſubdit eodẽ. c. Si ceci eſſetis non ha
beretis peccatũ. i. Si cecos vos eẽ reputa-
retis nũc vero dicitis quia videmus pecca
tum noſtrũ manet. Qꝫ figuratum eſſe vi
detur. Mat. xxvi. Ubi legitur petrũ ampũ
taſſe auriculam ſeruo principis ſacerdotũ
Petrus. n. i. Cognitio aufert multis audi
tum predicationis vel aurez obediẽtie Ad
qꝫ etiã vtidetur ptinere illud. Prouer. xxvi.
Vidiſti hominẽ: ſibi ſapientem videri: ma
gis ſpẽ illo habebit ,inſipiens. ¶ Quarto
põt oñdi qꝫ hoc infirmitas nõ de facili cu-
retur per hoc qꝫ pietas dei nõ reſpicit ita
ſuperbũ ſicut alios peccatores vñ. Greg.
Celeſtis medicus egros non reſpicit ques
etiam de medicamento deteriores fieri vi
det. ¶ Quinto põt idem oſtendi per hoc
qꝫ ſuperbia in hoc maxime diſtat ab hu
militate quia eſt ei contraria. Sola autez
humilitas via eſt ad curationem. vnde ſu
per illud. Job. xxxi. Si letatuz eſt in abſcõ
dito cor meum. dicit. Glo. Quãto longi⁹
ſuperbia ab humilitate tanto grauius in
deſperatione. i. Tanto minus poteſt habe
ri ſpez de correctione eius. ¶ Ad oſtenden
dum autem quod de facili in ea recidiuet.
eadez poſſunt adduci que poſita ſunt. Ad
oſtendendum quod de facili non curatur.

¶ Quod superbia est deformitas magna. cap. xi.

Sic etiam superbia magna deformitas quia gibb⁹ est quo aliquis repellitur a sacerdotio omnium. Unde Leui.xxi. Loquere ad Aaron. Dō de semine tuo p familias qui habuerit maculam non offerat. panes de suo nec alcē. ad deum eius. Si cec⁹ fuerit: si claudus: si paruo vel grandi: vel torto naso: si fracto pede vel manu: si gibbus: si lippus: si albuginem habens in oculo: si tugem scabiem si impetuginē in corpore: vel herniosus. Cecus est homo illiterat⁹. Un̄ Isa.xlij. Quis cecus nisi seru⁹ domini? Cecitas ista multum nocet hodie in ecclia dei. Un̄ Isa.v. Pre. captiuus duc. est populus. m. q: non hī. sci. Et eiusdē. lvi. Oēs bestie agri venite ad deuorādū vniuerse bestie silt⁹. Speculatores eius ceci sunt omnes. Claudus est ille qui quandoq; inclinatur ad seruiē dum deo: quandoq; ad seruiendū diabolo. de q̄ claudicatiōe legitur. iij. Re. xviij. Usquequo claudicatis in duas partes. Si dn̄s est de⁹ sequi. e. si a. ba. al. se. il. paruus nasus hz cui parū fetent sua pcā. Grandē nasus sed torum̄tibi multū fetent peccata. Sz ipe pone peccanti nō indignātur contra q̄ dicit ad eph. iiij. Omnis amaritudo: z ira: z idignatio z clamor: z blasphemia tollatur a vobis: fractū hz pedem vel manū qui ipotēs est ad ambulandū i via dn̄i ad bn̄ operandū. Gibbū hz qui superbus est. Lippus est q terrenā sollicitudinē hz q: visus eius impedit. Albugo in oculo eius opinio ppij candoris vel inocentie. Iugem scabiez hz qui in corde suo immūdas cogitationes iugiter versat. Impetigo ad litteram est ficca scabies sine dolore sedans decorē. Un̄ impetiginē hz qui insanus est hereniosus est ad litterā cui⁹ iterora nimis descendunt: vnd̄ significat auaz q in vita piecit ītima sua vt legit Eccle. x.

¶ Superbus etiam in vili seruitute est. cū enim omnium iudicia timeat omniuz seruus est. Unde. i. ad Cor̄. iiij. Qui autem me iudicat dominus est. Seneca. Adin⁹ quam seruus est qui seruos timet.

¶ Quod superbia harundini z vento cō paratur. cap. xij.

Ante etiam debilitatis est superbus vt propterea harundini compa-

retur. vnde Mat. xi. Quid existis i desertum videre? Harundinem vento agitatā. Comparatur enim harundini eo q̄ interius vacuus est. Unde Augu. De superbo: extra plenus intra vacuus. Carne crepat: z corde mendicat.

¶ De hijs que valent detestationem superbie

Possunt etiaz valere ad detestatio
p nem superbie diuerse creature q̄ bus superbia vel superbus cōparatur. Cōparatur aūt superbia vel superbus vento: fumo: pale: spume: cornicule: vesice. vēto vero q̄ paratur multiplici ratione.

¶ Primo vt ostendatur quantuz timēda sit homini cum ipa sit ventus: homo vero pulus. Unde Gene. iij. Pulus es: z i pulnerē reuerteris. ¶ Secundo vt ostendat quantū noceat superbia luic sapiētie z roi gratie. Uentus enīz extinguit lucē z siccat rorē. Augusti. Lucerna vt non extinguatur ventū superbie nō patiar. ¶ Tertio: vt superbia precipue ostendatur esse timenda hijs qui in alto sunt. Perflat enim altissima venti. tō dicit aposto. i. ad Thim. vi. Diuitibus huius seculi precipe nō sublime sapere. Superbia in alto orta est. primo. s. in celo: z ideo in alto libenter moratur. ¶ Quarto dicit superbia vent⁹: q: ad modū ventisonat. Superbi enīz frequenter sunt garruli z tumultuosi. vñ ps. Perijt memo. eor̄ cū. so. ¶ Quinto vocatur ventus q: hoiem mutabilē reddit. Facit enim quandā tempestatem in homine sicut ventus in mari. Unde in ps. Ascendunt vsq; ad celos: z descen. vsq; ad abi: Cum laudantur superbi: tunc ascendunt vsq; ad celos. cum vituperantur vsq; ad abyssos descēdūt. Et Isa. lvij. Impij tanq̄ mare feruentis q̄ quiescere nō pōt. fumo et cōparat superb⁹ q: ad modū fumi quanto magis ascendit tanto magis euanescit. Unde i ps. Inimici dn̄i mor vt vt exlta. f. qū ad modū fu. deū. Et sicut superbus fumus est in culpa sic erit fum⁹ in pena. Un̄ Isa. lxiij. Qui dicūt recede a me non appropi. mihi q: immundus es: hij fum⁹ erūt in furore meo ignis ardens. ¶ Spume et qparant sine bule q̄ est super aquaz q̄ cito trasit. Un̄ Osee. x. Trāsire fecit Samaria regez suū: quasi spumā super faciez aque. Populus. n. superbie pncipis consentiēs.

qñcz est causa vt ꝓnceps cito trāseat de vita ista. ¶ Lomicule etiā cōparat superbꝫ que dicitur assampsisse pēnas aliaꝝ autū & inde superbisse: qbus ablatis remansit turpis & nuda. Sic si a supbo aliena auferas terra & cinis remanebit. Lōparat etiā vesice vento plene: que vesica ad nihilum redigitur dum mortis aculeo aut egritudine pungitur. Lōparatur etiā palee ꝓpter leuitatē & inc̄stantiā: & sic nō facit ad valorem palee: vel fumi vel spume hoc ꝙ supertorē cōtendit obtinere locum. Sic non facit ad honorez superbi ꝙ sup alios vult esse: immo in hoc ostendit se esse paleā vel spumam: Si enim granū eēt infimū teneret locum: aurum inter metalla pꝛeciosum infimū locū contendit habere: ad idē monet nos ponderositate sua: ad qđ dns monet nos verbo. Luce xiij. Quando dicit: cum inuitatus fueris ad nuptias. recūbe in nouissimo loco.

¶ Aliud valens ad superbie detestationem. cap. xlij.

Ltimo pōt valere ad detestationē
A v superbie: hoc ꝙ dns ita diligenter vult cauere suos a vitio isto. Potius eni vult habere seruiētes stultos ignobiles. infirmos: ꝓtemptibiles: paupes. peccatores: & etiā pauciores quaz habeat eos superbos. Oia ista ex istis verbis scripture que sequuntur possunt eē manifesta. i. ad Lor. i. Que stulta sunt mundi elegit deus ꝛc. Et sup illū locū Johā. vbi loqtur de Nathanaele. dicit glo. Nathanaelꝫ doctissimus nō est in apostolatū electꝰ. Dēs enim apli de indoctis fuerūt electi vt confundant sap̄. Et Aug. Nisi fideliter ꝓcederet piscator: nō humiliter sequeret orator. Et. i. ad cor. i. Ignobilia & cōtemptibilia mundi elegit & ea que nō sunt. vt ea q̄ sūt destrueret: vt nō gloriet̄ ois caro in conspectu eis. Et super. xi. Reg. dicit quedam glo. Quem mūdus ꝓfectū electionis spernit: deus ꝓpter deuotionē humilitatis acquirit. Et. i. ad Lor. i. Infima mundi elegit deus vt cōfundat fortia. Et Ja. xl. Nōne deus elegit pauperes in hoc mundo? Greg. Nōnunq̄ dns qbus magna tribuit quedaz parua reprehensibilia reliquit: vt semper habeāt cōtra qđ bellū gerāt: & deuictis magnis hostib⁹ mentē non erigāt qñ eos ad hoc aduersariꝰ etiā minimi fatigant. Sed qd mirū: qñ illa superna regio in ciuib⁹ suis ex parte dāna ptulit: & ex pte fortiter stetit: vt electi angelorum spūs: dum alios per superbiā cecidisse ꝙspicerēt: ipsi tanto robustius quanto humilius starent Permisit dns Petrū & Dauid mortaliter peccare: vt sic humiliarent. permisit etiaz Judaz omnino perire: qui erat de ordine apostolorꝫ & societate dñi: vt nullus i quātocūcz ordine sit inde supbiat. Et breuiter oēs miserie q̄s viri sancti sustinent ad hoc sunt ne superbiant. Unū. ij. ad Lor. xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me datꝰ est mihi stim. car. m. an. sa. qui me cola. Et Gre. Dum vitia nos temptāt ꝓficiētes in nobis virtutes humiliant. Aug. O venenū superbie. non nisi veneno tēptationis curandū. Et Greg. super Job. Jebuseum israel tollerat: vt humana mens de se humilia sentiat dum minima non superat. Et tamē necz per oia ista domatur ad plenum superbia cordis humani. Unde. B. O mira fatuitas cordis nostri: cuiꝰ elationē perfecte dei misericordie: cuius cernicosos motꝰ oino domare humilitatis materia tanta nō sufficit: quin ad hec superbiat terra & cinis. Absz modo videt dominꝰ superbiā persecutꝰ fuisse & doctrina & exēplo. Doctrina cum consuluit. Luce. xiiij. Recūbere in nouissimo loco. Non dixit i mediocri sed in nouissimo. Et Mat. xviij. Nisi cōuersi fueri. & effi. s. par. nō intra. in re. ce. Et ibidem. Quicūcz humiliauerit se sicut parvulus. iste maior est in reg. celoꝝ. Exemplo etiaz videt ꝓsecutus fuisse absz modo. Et informatione hois: cū in eadez veste quasi sociauit purpurā cū sacco aiam carni contīgendo. & ex brutali natura & anima que similis est angelo hominem constituit dignissima creaturarū limo terre copulauit iuxta verbū Isa. Celos iduit tenebris: & posuit saccum operimentū eiꝰ. Quod cōstat esse factum specialiter cōtra superbiam. ¶ Item absz modo videtur superbiam persecutus fuisse cuz ad ipsam destruendam semetipsum exinaniuit formam serui accipiens pedes discipulorum lauit. Unde Joh. Dicit ei Petrus. Domine tu mihi pedes lauas? non lauabis mihi pedes in eternum. q.d. Nimia esset ista humilitas: ꝓcipue videt excessisse i passionē. Una passio eius excessus vocat. Lu. ix.

Ubi sic legitur. Erant aūt Hoy. ⁊ Hely. visi in maiestate ⁊ dicebant excessiuꝫ quez complecturus erat in ierusalem. Dicūt aliqui nimis potest esse homo humilis: sed quātūcūqꝫ quis se humiliauerit tñ humilior deo xpo nō erit cū ipe nouissim⁹ viro rum fuerit: vt legitur Isa. liij.

¶ Diuisiones superbie. cap. xliij.

Positis hijs que pertinent ad dete
p stationē superbie cōsequens est vt diuisiones ad idem vitium pertinentes ponamus ⁊ psequamur. Et notādum quod superbia pmo diuiditur in superbiam interiorem ⁊ exteriorē. Interior vero in superbiam intellectus: ⁊ superbia affectus. Superbia vero intellectus quattuor species continet. Prima species ē qñ aliquis credit habere bona sua a se. Scōa species est quando aliquis credit se habere bona sua a deo sz pro meritis suis. Tertia species est quando aliquis credit habere bonum quod non habet. Quarta species est qñ aliquis in opinione sua prefert se alijs. Et notantur hec quattuor species in hoc versu. Ex se pro meritis falso plus omnibus inflāt. Prima specie laborabāt phi qui dicebant tabia nostra a nobis sūt. Ista species superbie inuitur nobis. Job xi. vbi sic legitur. Vir van⁹ in superbiā erigit ⁊ quasi pullum onagri se liberū natuꝫ putat. Superbus nihil creditse tenere ab aliquo. Videtur tamen ꝙ nullus hāc speciem superbie habeat. Nullus enim ē qui non credit bona sua habere a deo. Unde Ber. super illud cant. Oleū effusum nomen. Quis taꝫ insanus erit vt aliunde q̄ a deo aliquid presumat. Nemo sane deo vt phariseus gratias agat. Et subdit. O phariseе putas te habere aliquid quod non accepisti. Nihil inquit: ⁊ ideo gratias refero largitori. Et taꝫ infidelis non esse in hoc errore quod credat bona sua habere a se. Uñ Ber. in lib. de diligendo deo. Inexcusabilis est infidelis si non diligit deuꝫ toto corde: tota anima: tota virtute nempe clamat intus ex innata iusticia: qz ex toto se illum diligere debet cui totuꝫ se debere nō ignorat. Ad quod dici potest. Ideo dicitur superbo quod ipe credit bona sua habere a se qz facit ac si crederet. Simili modo loquendi dicitur de altero quod non credit xp̄m esse filium dei viui. cuꝫ non terretur eius cōminationibus: nec allicitur eiꝰ promissionibus. Unde Ber. Putas ne filiuꝫ dei reputet iesum: quisquis ille est homo q illius non terretur cōminationibus nec attrahitur pmissionibꝰ nec p̄ceptis obtēperat nec consilijs acquiescit.

¶ Sex que facit superbus quasi crederet bona sua a se habere ⁊ non a deo.

Ex vero sunt quantū ad hoc que
s dicitur superbus facere: quasi crederet bona sua a habere a se non a deo. Primo quantū ad hoc quod de bonis suis gloriatur in corde. Unde aposto. Quid habes quod non accepisti? Et si accepisti: quid gloriaris quasi nō acceperes? Scōo quantū ad hoc quod de bonis suis se iactat. Ad quod pertinet illd Job. xxxi. Si osculatus sum manū meā ⁊c. Etiam i manu intelligitur operatio. In osculo vero quod est contactus oris intelligitur laudatio ꝓprie operationis. Ore enim ꝓpio spiritualiter tangiturres que laudatur. vñ osculum manus est laudatio ꝓprie operationis. Tertio qz de bonis suis deo gr̄as non agunt. Unde homo igratus dicitur non cognoscere beneficiū acceptum eo qđ facit ac si non cognosceret pro eo gratias non agit. Et est vitiuꝫ istud valde nocitū hominі. Obstruit enim ei fontē diuine misericordie. Unde Ber. Ingratitudo ē ventus vrens siccans sibi fontem pietatis rorem misericordie fluenta gratie. Et Greg. Non est dignus dandis qui non agit gratias de datis. Quarto facit superbus ac si non haberet bona sua a deo in hoc quod non habentes bona similia cōtemnit. vñ Ber. Loquens phariseo. Frustra inflaris aduersus publicanū: qui ideo non habet vt tu qz non accepit vt tu. Et subdit. Gratias agendo ꝓbas te nihil tibi tribuere ceteros aspernādo ꝓdis quod icorde: ⁊ coz de locutus sis. Non enim iudicares publicanū contēnendū pre te. si nō pre illo honorandū te censeres. Quinto quantuꝫ ad hoc qđ sibi vult viuere ⁊ non deo. verissima recognitio dominij est redditio census vel seruitij. Unde cum superbus deo seruire renuit ipe bona sua ab eo non recognoscit nisi recognitione verboꝝ que est ridiculosa ⁊ deo contumeliosa. Ridiculosum enim est aliquem dominuꝫ solis foliis verborum in homine habere contu-

melioſum eſt etiã dño quod aliquis eum dominũ fateat qui ei ſeruire dedignatur. ¶ Sexto facit ſuperb⁹ quaſi nõ crederet habere bona ſua a deo: quãdo de bonis illis deo nõ tribuit: quãdo ipe hoc requiret per pauperes: ſed potius obiurgat querentes dicẽs: vos queritis quaſi nobis cõmẽdaſſetis: non attendens quod deus bona ei illa dederit qui per pauperẽ ea requiret. Bre. Gratuitũ putas qõ impendis proximo. velis nolis debitor es. Aug. Dicit tibi xps. Da mihi ex eo qõ dedi tibi. De meo quero ⁊ mihi nõ donas. Superbia autez iſta valde nociua eſt homini cũ bona ſua a deo nõ recognoſcit. Omnino. n. aliter ſuperbus vineret ſi bona ſua a deo recognoſceret quã viuat: ⁊ ad hoc quo ad multa. ¶ Primo quantũ ad hoc quod ſi hoſtez ſuũ ſe fortiorẽ videret ad dñm ſuũ pro ſuccurſu oratiõnẽ quaſi quẽdam nunciũ mitteret: ⁊ de implorando ſuccurſu vehemẽter cõſideret. Sciens illud apoſtoli. Fidelis eſt deus qui nõ patiẽt vos. tẽp. ſupra id qõ nõ poteſtis ⁊c. ¶ Item ſi videret quod caſtruz corporis ſui defendere non poſſet dño ſuo redderet: vt ipſemet defenderet illud ſicut qdam qui temptareẽ de peccato fornicatiõis vehemẽter: ⁊ reſiſtere amplius nõ poſſet ꝓſternens ſe ante crucifixuz dixit. Dñe terrã corporis quã a te teneo amplius defendere nõ poſſum: ego reddo eaz tibi defende eam: ⁊ ſtatim ceſſauit temptatio. ¶ Itẽ q bõa ſua a deo ſuo recognoſceret ipſe de iniurijs ſibi illatis ſe nõ vindicaret: ſed expectaret qõ dñs ſuus iuſticiaz ſibi exhiberet: iuxta illõ Prouer. xx. Ne dicas reddaz maluz pro malo expecta dñm ⁊ liberabit te a labore: videlicet vindicãdi ⁊ debito gehẽne quo te obligas in vindicando. ¶ Item q deuz oium bonoꝝ ſuoꝝ dñm crederet ipſe tantũ eius iudiciuz formidaret. Non eſt timenda ſuia a non ſuo iudice lata. Sic nec iudicia hoium ſunt timenda. Vñ. i. ad Corin. iij. Mihi pro minimo eſt vt a vobis iudicer. Deinde ſubditur. Qui aũt me iudicat dñs eſt. ¶ Item qui a deo vere ſua bona recognoſceret vo tanq̃ dño nõ hoib⁹ placere ſtuderet. Apoſtolus. Si hoibus placerẽ ſeruus xpi non eſſem figurã illoꝝ qui bona ſua attribuũt tenent qui illi volebant Johannẽ vocare noie patris ſui. Figurã vero illoꝝ qui bona ſua deo tribuunt tenet Helyſabeth que ait. Nequaq̃ ſed vocabit Johãnes. Lu. i. Et merito Johannes. i. Gratia vocatur g natus de ſterili ꝑ ter naturam. Sic bonum opus gratie debet attribui cum anima ex ſe ſterilis ſit ex deo vero habeat quod bona opera agat iuxta illud ps. Qui habitare fa. ſteri. in do. ma. fil. le.

¶ Contra confidentiã meriti ſui qua go credit ſe pro meritis ſuis habeẽ a deo que non habet. cap. xv.

Equitur de illa ſpẽ ſuperbie qua quis credit habere pro meritis ſuis bona que a deo habet. Ad cuius vitij deteſta. ¶ Primo facit quod hoc vitium contrariũ eſt gratie dei: ⁊ quo dãmodo euacuat eam. Sicuiz dantur hominibus bona pro meritis eoꝝ q̃ gratia dei erit: ſicut ſi paterfamilias ſoluat operario quod ipſe meruit in hoc ei nullaz gratiam facit. ¶ Secdo hoc quod liberaliſſimũ largitorẽ reputat venditorẽ dum ea q̃ dñs ei dat credit ſe emere pro meritis. in quo deo magnã ꝓtumeliã facit. Tertio facit ad deteſta. huius vitij. hoc quod vitium iſtud oĩno obſtruit hoi fontẽ miſericordie. Sicuiz illi qui laborant hoc vitio petant ſibi aliquid dari a dño merito dicit ei dñs. Ite ad vendentes ⁊ emite. vo. Sicut dñt virgines prudẽtes fatuis. Mat. xxv. Quarto facit ad deteſta. huius peccati magna fatuitas que cõmittaẽ hoc vitiũ. Multiplici vero ratione poteſt oſtendi fatuus qui hoc vitio laborat. Primo quia quantũcunq̃ conetur homo: ipſe tamen non ſufficit ſoluendo quod ei dz. Vñ. B. i libro de diligendo deo. Si totũ me debeo pro me facto quid addã pro me refacto: ⁊ refecto hoc modo. Nec enim tam facile refectus quã factus. Siquidẽ nõ ſolũ de me ſed etiã de vnoquoq̃ quod factum eſt ſcriptũ eſt: dixit ⁊ facta ſunt: ac vero in reficiẽdo de facto: ⁊ dixit multa: ⁊ geſſit mira: ⁊ pertulit dura: nec tm̃ dura: ſed etiam indigna: in ꝓmo opere me dedit: in ſecundo ſe. Et vbi ſe dedit me mihi reddidit. Datus ergo ⁊ redditꝰ me pro me debeo: ⁊ bis me debeo. quid deo retribuã pro ſe: naz etiam ſi me milies rependere poſſem. Quid ſuz ego ad dñm? Quanta ergo fatuitas ẽ qõ hõ credat pro meritis ſuis bona ſua habere. cũ hõ nõ ſufficiat ſoluere deo qõ debet.

Solutio enim debiti recipientem nō obligat: ſed debitorem abſolut. Secundo poteſt oſtēdi fatuus qui bona ſua credit promeritis habere: quia bene operando facit ipſe propriam vtilitatem: ⁊ non vtilitatem dei. Deus enim bonorū noſtrorū nō eget: vnde. Luce. xvij. Cum feceritis omnia que p̄cep. ſ. vo. dicite ſerui inutiles ſcimus: qđ debuimus facere fecimus. In quo verbo innuuntur nobis due dicte rōnes. ſ. qđ bñ opando ſoluimus quod debemus ⁊ quod deo inutiles ſumus vel adminus reputare debemus. vñ timere debemus quaſi ſerui inutiles illā ſententiam dñi. Math. xxv Inutilem ſeruum eicite in tenebras exter. Quid debet homini ex hoc quod p̄prias vtilitatem facit: Tertio p̄t oſtēdi fatuus p hoc quod ipſe nihil dat deo niſi pr⁹ deus reddiderit hoc illi: vnde dominus. xli. Job. Quis dedit mihi vt reddeā ei. Et dicēdum ad dñm. Que de manu tua ſuſcepimus dedimus tibi. Itē. Iſa. xxvi. Omia opa veſtra in nobis opatus es dñe. Et Augu. Bñe ſup erogat tibi vt debes: ⁊ gs hz gquā niſi tu. Reddis debita nulli debens: donas debita nihil p̄dēs. Et. B. Non ſunt talia merita vt p̄pteres vita eterna ex iure debeat: vt deus eis iniuriā faceret niſi eā donaret. Nā vt taceā qđ merita ſint dona ⁊ ita hō magis p̄pter ipſa debitor eſt deo q̄ deus homini: quid ſunt omnia merita ad tantā gloriā. Quarto q⁹ bona opera noſtra ex ſe ſunt velut moneta abſq; argento. A gratia enim dei valor eſt in operibus ſine ea ſunt opera velut falſa moneta quaſi nihil poteſt emi a deo qui falſitatem noſtrā agnoſcit. Quinto fatuus ē talis: quia que in oculis noſtris videnť merita frequenter in oculis dei ſunt deterimenta vñ. Job xiij. Ecce qui ſeruiuerūt ei nō ſūt ſtabiles: ⁊ in āgelis ſuis re. pecca. Quāto magis q habitāt do. Lu. ⁊c. Et. Iſa. xliij. Facti ſumus vt immūdus oēs nos q̄ſi p̄nnus mēſtruate vnius enim. Ere. Sepe iuſtitia veſtra ad eramē iuſtitie diuine deducta iniuſtitia eſt ⁊ ſordet in cōſpectu iudicis quod fulget in extimatione operāntis. Nullus ergo p̄ſidat de meritis ſuis. Non mdoleū valet ad meritū ſcire quod nō ſufficiant merita. Ber. Exagera quantum vis merita ⁊ extolle ſordes. Melior eſt miſericordia domini ſuper vitas. Idem meum eſt meritū miſeratio dñi. Idē vapulem ſane non male operans: ſi forte in merita verbera computantur forte miſerebitur flagellato qui in me non inuenit meritum quod remūeret. Idez Nemo ſe ſeducat quia ſi bene cogitare volunt inuenient proculdubio: quia nec cum. x. milibus poſſit occurere ei qui cum. xx. milibus venit ad ſe vt eſt ſumptuz de. Luce. xiiij. Idem. ſ. ſpiritus illes quos repleuerit ⁊ ſpiritu feruere: ⁊ in veritate agnoſcere facit qa ſola miſericordia ē que homines p̄uenit ⁊ perducit. Et ſubdit. Multum ſibi de miſericordia hac vndiq; attraxerat p̄pheta domini cum diceret miſericordia eius p̄ueniet ⁊. m. t. ſubſequtur me. ⁊ miſericordia. t. magna eſt ſuper me. ⁊ miſericordia ter. ante oculos me. ⁊ qui corripit me in miſericordia ⁊ nu. de⁹ meus miſericordia mea.

¶ De ſpecie illa ſuperbie qua quis credit habere q⁹ non habet. xvi

Equitur de tertia ſpē ſuꝑbie pertinente ad intellectum que eſt quando aliquis credit ſe habere bonuz quod nō habet. Ad cuius vitij deteſta. primo p̄t valere cōmendatio eius contrarij B. Magna ⁊ raro virtus profecto ē miſerabilem te apparere ⁊ contemptibilem reputare. Ego hoc ceteris virtutib⁹ mirabilius iudicio. Sic econtrario dici poteſt qđ valde magnum vitium eſt te miſerabilem apparere: ⁊ laudabilem reputare: hoc ceteris vitijs miſerabilius iudicanduz eſt. Secundo poteſt valere ad deteſta. huius vitij maledictio que fit laborantibus hoc vitio Iſa. v. Ubi ſic legitur. ve qui ſapiētes eſtis in o. v. et coram vobiſmetipſis p̄udētes. Tertio facit ad deteſta. huius vitij hoc qđ hoc vitium adeo impedit hominem a gratia dei. Prouer. xxvi. Vidiſti hominē ſibi ſapientem videri magis ſpem habebit illo inſipiens. Poteſt autem aſſignari triplicter ratio quare hoc vitium impedimentū ſit gratie dei. Prima eſt quod ipſe qui hoc vitio laborat gratiā dei nō petit cum credat ſe eaz habere: ⁊ quia non petit ideo non accipit. Seneca. Ideo mutari nolumus: quia nos vos optimos credimus. ¶ Secūda eſt hec: q⁹ dominus non libenter daret laboranti hoc vitio gratiā ſuam. Scit enim qđ ille de eius collatione ei gratus nō eſſet cū ipſe credat ēs tam ſe habe-

re ⁊ sic quasi dño perderet gratiam suam si eā ei daret. B. Nunqd non perit qđ dat ingrato? Tertia ratio est: qꝫ ille q̄ labo rat: hoc vitio quasi plenus est de nihilo tō nō pōt capere aliquid. Ber. Non est quo se misceat vanitas: vbi totū occupat cari tas. Ita nō est quo se immisceat veritas quā do aliquem occupat falsitas. Quarto potest valere ad detesta. huiꝰ vitij delusio magna que fit his qui laborant hoc vitio. Beluditur enī eis eo modo quo delusum est cuidā rustico portāti agnū venalem ad forū: quē quidam lecator vidēs dixit sociis suis: vultis habere agnū quez portat rusti cus iste? Qui dixerūt volumus. Et iste dis posuit socios p diuersa loca p̄ que rusticus erat trāsiturus: dicens quod quilibet que reret a rustico si vellet vendere canē illuz. Et cū primus q̄reret. Respōdit rusticus qꝫ nō erat canis sz agnus. Sed cū quesissent alij: ad vltimū credidit de agno quod eēt canis. Sic superbus plus adulatoꝝ: q̄ sibi credens ad vltimū credit de agno se habe re bonuz illud qđ certissime sciebat prius se nō habere. Seneca. Dōstrabo tibi qđ omnia possidentibus desit. ſ. qui verū di cat ⁊ homines inter mēdētes stupentē ip saq̄ cōsuetudine pro rectis blanda audien tem ad veruz perducat. Sic faciunt adula tores de superbo sicut de vesica pueri quā vnus aliquātulū inflat ⁊ alius plus ⁊ ter tius plus: donec bene inflata sit Sic vnus adulator inflat superbū: alius amplius in flat Sene. Omnū adulatoꝝ vnū officium vna intentio q̄s blandissime fallat. Qui to facit ad detesta. huius vitij hoc qđ ho mine in tanta cecitate ponit vt etiam cecī tatē suam agnoscere nō possit: alij cecī sal tem cecitatem suam agnoscunt sz aliud co gnoscere nō possint. Ultimo facit ad de testa. huius vitij hoc qꝫ diabolus de illo q̄ laborat hoc vitio saccuz non solum ad cō tinendum vilia facit: sed etiaz ad continē dum nulla.

¶ Triplex remediū contra vitiū istud.

t Riplex aūt remediū potest esse cō tra vitiū istud. ¶ Primum est fre quēs meditatio proprij status. B. Meditatio quid dñs dicet: oratio ne desit obtinet. Et est istud vtile valde hominī: ⁊ valde placet deo qđ homo frequēter se in spiciat. B. Illā aiam diligit deus: q̄ sine cef satione se q̄sideraī ⁊ sine simulatione se ī dicat. Idē. Si nōueris misteria oia si te nō noueris eris similis homini edificāti sine fundamēto. ¶ Secūm remediū est: vt contī genti exhibeat facies hylaris adulanti tri stis. Sic enī fiet vt a multis corrigaris ⁊ a nullis adulatoribus decipiaris. Nemo. n. inuito adulatori libēter narrat sicut dicit. Jero. Ecōtrario multos inuenit adulātes qui libenter eos audit. Prouer. xix. Prin ceps qui libēter audit verba mēdacij oēs ministros hz impios. Tertiuz est remedi ū vt speculū sacre scripture faciei mētis frequēter opponat. Grego. Sacra scriptu ra tanquā speculū mentibus nostris oppo nit: vt si qđ in eis fedū fuerit videatur.

¶ De superbia intellectus qua qs prepo nit se alijs in estimatione sua. xvij

s Equitur de quarta specie pertinē te ad intellectum que est quando aliquis in extimatione sua p̄ponit se alijs: qđ est ⁊ valde magna rusticitas: ⁊ fatuitas ⁊ etiā magna iniquitas. ¶ Qđ p pōere se alijs sit magna rusticitas: potest ostendi per hoc qđ q̄ isto vitio laborat: q̄s vult sedere altior alijs in hospitio proprio ⁊ ibi inhonorat hoīes vbi debuit eos ma xime honorare in ppria. ſ. domo Nō sic fa ciebat abraā qđ dicit Gen. xviij. Loquar' ad dominum meum: cū sim pul. ⁊ ci. Super quē locū dicit Greg. Ecce enim in quo loco se posuerat: q̄ se puluerē ⁊ cinerē etiā cū deo loqueret extimabat. Quia ergo pe na ferendi sunt: q̄ ad summa nō proficiūt ⁊ de minimis se extollunt.

¶ Quod stultum est se alijs preferre.

q Uod aūt magna fatuitas sit se p̄ ponere alijs: multipliciter pōt ostē di. ¶ Primo per hoc qđ quanto aliq̄s se magis appreciat tanto minus ap preciatur a deo: ⁊ tanto minus valet. Exē plū habes de hoc i Saule. de quo legitur. i. Reg. xv. Cū ecs parvulus in oculis tuis: caput in tribubus israel: factus es ecōtra rio cū magnus esses i oculis tuis: a regno delectus es. Illū autez qui se despicit dñs appciat. ps. Cor cōtritū ⁊ hu. deus nō de spicies. ¶ Secūdo pōt ostēdi fatuitas ista p ī certitudinē quā habēt hoīes in p̄senti vi ta de bonitate sua vel aliena. Eccle. ix. Sūt iusti atq̄ sapientes quorū opa sunt in ma nu dei ⁊ tū nescit homo vtr̄ amore dign⁹

ſit an odio ꝛ ly homo pſitaliter certus eẽt de bonitate ſua: ꝛ de malicia aliena finali ter tñ incertus eſt. Licet enim primus tu⁹ in pſenti ſit homicida vel iudeus vel ſarracenus. Forſitan tñ iudei puidẽtia eſt de ordine cherubin ꝛ ſaraphin: ly etiã modo tu ſis bonus tñ dei ſcientia tam es patibulo i ferni affixus. Eccle. viij. Vidi ipios ſepultos qui cum adhuc viuerẽt in loco ſancto erãt ꝛ laudabãtur in ciuitate quaſi iuſtorũ operuz: vidit Salo. ſpũ pphetico ſepultos in inferno qui i mũdo iſto ſancti credebãtur: ideo nulli dz hõ cõparare ſe. Ber. Noli te cõparare maioribus. noli minoribus noli equalibus noli vel vni te nemini non dico pponas: ſed nec cõparare pſumas. Idẽ In anima plane nõ eſt timẽda quãta libz humiliatio: horrenda aũt nimiũqz eſt paruenda vel minima temere preſumpta erectio. Et eſt cõpetens exemplũ de hoc in eo qui ingreſſurus eſt per oſtium baſſum cui nõ eſt periculoſum quantũcũqz ſe inclinet ſed ſi ſe elenauerit amplius debito quãtuz eſt trãſuerſuz vnius digiti ledet caput ſuũ Idẽ accidit his qui p humile oſtiuz paradiſi volunt ingredi. ¶ Tertio poteſt oſtẽdi iſta fatuitas per hoc qõ eſtimatio alicuius qua aliquis preferſe alijs apũ deũ cui cogitatio locutio eſt quedam oſtentatio eſt ppriarũ diuitiarũ ꝛ obſtruit homini fontez diuine miſericordie. B. Phariſeus exiſtia miſericordiam dum diſſimulat miſericordiam. ¶ Quarto poteſt oſtẽdi ſtuitas iſta p hoc qz talis vult videre eſſe ſui ipſius. cum pprius amor ſoleat fallere homines in iudicio ſuiipſius. B. Amor ſicut nec odiũ veritatis neſcit iudicio. Idez. Be legibus humanis ſtatutũ: ꝛ in cauſis tã ecleſiaſticis q̃ ſecularibus eſſe ſeruatũ ſpectales amicos cauſantiũ non debere admitti in iudicio: ne vel fallant vel fallant amore ſuorũ. Qõ ſi culpaz amici tuo iudicio aliq⁹ amor minuit vel prorſus abſcõdit quanto magis amor tui tuũ cõtra te iudiciũ fallit? Idẽ Phus. Idẽ fere parata eſt omniũ hominũ natura vt aliena melio⁹ iudicet q̃ ſua tali põt dici. Tu iudiciũ facis de teipſo iudicium tuum non eſt verum. ¶ Quinto poteſt oſtendi fatuitas iſta per hoc qz tales credunt ſolez iuſtitie non lucere clare: niſi in domo cõſcientie eorũ: quod indubitanter magna fatuitas eſt: vnde Ber. Nolo vt nuſquã arbitreris lucere ſolem cõmunem lucem: niſi in cella tua. Nuſquã eſſe ſerenũ niſi penes te: nuſquã operari gratiã deum niſi in conſcientia tua. Malo te cogitare vbi cũqz eſſe frenuz: niſi apud te: ꝛ peius de te q̃ de aliquo eſtimare Iniquitas etiam magna eſt ſe preferre quãtũ ad deũ: ꝛ quantũ ad proximum. ¶ Quintum ad deuz quatripliciter eſt iniquus qui alijs ſe prefert. ¶ Primo q̃ iudiciũ datũ filio vi ſibi vſur pat: vnde Jo. v. Pater non iudicat quemquã ſed omne iudicium dedit filio. ¶ Secundo quia opus ei⁹ deſpicit. Proner. xiij. Qui calumniat egentem exprobrat factori eius ibi dicit Interli. Qui facit malum multuz diſplicet mulieri cum quis deſpicit filiũ eius vel artifici cum qõ deſpicit opus eius ita etiã deo cũ aliquis creaturas eius deſpicit Tertio iniquus eſt in deum cum ſe ſolum bonũ credit: qz quodãmodo de deo male ſentit ꝛ de ſapiẽtia dei male ſentit: qñ credit qõ deus in vno ſolo loco diuitias ſuas poſuerit: ꝛ de bonitate eius male ſentit cũ credit qõ deus alijs nõ ſit bonus ſed tãtuz ſibi: vel credit qõ alijs parum ſit bonus in quo quodãmodo derogat: vnde ſuper illõ Mat. v. Qui autez dixerit fatue dicit Glo. Non modicus furor eſt quem deus ſapiẽtie ſue ſale condiuit inſaniã dicere ꝛ ſaltem deo derogare. ¶ Quarto iniquus eſt talis in deũ: qua dum ipſe in ſe eſt magnus deus in eo quodãmodo eſt parum cuz cõtrario modo oporteat eſſe. Oportet enim hominẽ minui vt deus in eo creſcat iuxta illud precurſoris Jo. iij. Illũ oportet creſcere: me autem minui.

¶ Duplex iniquitas in proximũ.

N proximũ aũt iniquus eſt ſe prefert alijs dupliciter. ¶ Primo qa ſumit primũ iudicare i quo nõ hz iudiciũ ꝛa phibitionẽ dñi. Mat. vij. Noli iudi. ꝛ non iudica. Apoſt. Tu qd es qui iudicas ſeruũ alienũ: ſuo dño ſtat an cadit. ¶ Secũdo q̃ iniquus iudicat eũ: ꝛ q̃ſi hz ſtateram doloſaz cũ proximo peccato qõ ſcit de proximo ſuo ſe ei preponit: cũ ſciat ſe in peccata commiſſe. ¶ Preterea neſcit circũſtantias peccatoꝝ in prime: que multũ poſſunt diminuere peccatũ ei⁹. Neſcit. n. qua intentione fecerit: ꝛ vtrũ ex ſurreptione velex deliberatione: vtrũ ex ignorantia vel ex certa ſcientia: ꝛ vtrũ caſu vel

exp̃opoſito ꝛ vtrũ vehementia temptatio
nis ſunt p̃o ridiculoſa argumentatione
quam non auderet etiaz recitare in ſcolis
p̃oxtimũ ſuuz iudicat malũ: vt p̃o aliquo
leui ſigno. Ba hac ſtatera doloſa legitur.
Prouer.xi. Statera doloſa abhominatio
eſt apud deum. Qui ſaptens eſſet peccata
ſua longe maiora peccantis alioꝝ extima
ret: cũ melius cognoſcat circũſtantias pec
catũ ſuum aggrauantes quã circũſtantias
que aggrauant peccata alioꝝ. B. Qui p
fecte examinãdo ſemetipſuz intelligit ſuo
peccato nullius peccatuz par eſſe extimat:
ꝙ non ſicut ſuum intelligit hoĩni qui ſe
p̃eſert alijs qui de ſe ſolo bonã habet opi
nionem quandoqz ita accidit ſicut accidit
aman qui de ſe ſolo credebat qõ a rege eẽt
honorandus cum a rege eſſet ſuſpenden-
dus: vnde. Heſter.xiij. Cogitãs Aman in
corde ſuo qõ nullum alĩ rex niſi ſeipſum
vellet honorare. Rñdit ꝛc. Et tñ ſubditur
in fine capituli qõ ſuſpenſus eſt Aman in
patibulo qõ pauerat. Mardocheo. Mar
docheũ vero quẽ Aman ſuſpẽdere voluit
rex honorari p̃ecepit vt idem legitur. Sic
ille qui alĩ iudicat quandoqz eſt cõdẽna
dus: ꝛ qui ab eo iudicatur ad regnum eſt
ſublimandus.

¶ De ſuphia affectus q̃ hz duas ſpẽs. xvij

Dictum eſt de ſuperbia intellectus
d conſequẽter dicenduz eſt de ſuper
bia affectus: que primo põt diui-
di in duas ſpecies. i. in p̃eſumptionẽ ꝛ ap
petitũ p̃opꝛie excellentie. Et primo p̃oſe-
quamur de p̃eſumptione de qua tractabi
mus hoc ordine. ¶ Primo oſtendemus
quantũ timendũ ſit vitiuz p̃eſumptionis
hoĩni. Secõ. oſtendemus p̃eſumptuo
ſos hoĩnes fatuos eſſe Tertio diſtinguẽ
mus diuerſas ſpẽs p̃ſumptionis. ¶ Tripli
citer vero põt oſtendi qõ valde timendu z
ſit vitium p̃eſumptionis. ¶ Primo per
hoc qõ dñs cum tanto dãno: ꝛ iactũra aia
rũ voluit mederi hũic morbo. Ideo enim
diſtulit incarnari valde lõgo tẽpore vt p̃e
ſumptio i hoĩne deſtrueretur. Noluit. n.
venire vt homo de lege naturali: ꝛ ſcripta
vinceretur: qõ neutra iuuari poſſet. Secõ
idẽ põt oſtendi per hoc qõ dñs aliquãdo
viros ſanctos pmittit cadere in aliqõ ma
niſeſtum mortale ne de ſe p̃eſumãt: vnde
Aug. Audeo dicere ſuꝑbum eſſe vtile cre-
dere in aliqõ apertũ vel manifeſtũ pecca-
tũ: vñ ſibi diſpliceat qui iaz ſibi placendo
ceciderat. Salubrius enĩ ſibi petrus qñ ſic
ut diſplicuit q̃ placuit quãdo p̃eſumpſit.
¶ Tertio põt idem oſtendi per multiplex
dãnũ qõ p̃ouenit ex p̃eſumptione. Et eſt
triplex dãnũ qõ inde ꝓuenit. Deus enim
p̃eſumenti auxiliũ ſuum ſubtrahit. Sub-
tracto dei auxilio homo inbono nõ p̃ofi-
cit ꝛ tandem in malum corruit. Ad pri
mũ põt referri illud. Judith. vi. Bue oſtẽ
de: q̃ non derelinquis p̃eſumẽtes de te ꝛ
p̃ſumentes de ſe ꝛ de ſua virtute gloriãtes
humilias. Ad ſcõm pertinet qõ dicit.
Augu. ſuper illud verbũ in pſalmo. Infir
mata eſt tu vero pfeciſti eam. Nõ firmare
tur idem. Augu. Si non infirmaretur qõ
Multos ipedit a firmitate: p̃ſumptio fir-
mitatis. De ruina vero quã facit preſump-
tio firmitati: exemplũ habemus in petro
qui vilius ceteris corruit: q̃ pre ceteris p̃-
ſumpſit: de p̃eſumptione eius habemus.
Mat. xxvi. Et ſi omnes ſcan. ſ. in te ſed nõ
ego. Et Luce. xxij. Bñe paratus ſuz tecũ ꝛ
in car. ꝛ in mor. ire. de ruina eius habes.
Mat. xxvi. Qualiter ad vocẽ ancille nega
uerit. Aug. Ubi dixiſti ſufficit: ibi defeciſti
vbi tibi placuiſti: ibi perijſti.

¶ De ſatuitate illius qui de ſe p̃eſumit.

Fatuitas vero que eſt in eo qui de
f ſe p̃eſumit multiplex põt oſtẽdi.
Primo vl verbis ſcripture: q̃ infirmi
tatẽ humanã oſtendunt de quibus pauca
ſubdamus. ij. Lor. iij. Nõ qõ ſufficientes
ſumus cogitare aliqd a nobis quaſi ex no
bis ꝛc. Si non ſufficit hõ ad bene cogitã-
duz qõ eſt minimũ inter bona opera quõ
ſufficiet ad alia? Jo. vi. Nemo vẽit ad me
niſi pater qui miſit me traxerit eũ Jõ dicit
eccleſia. Cant. i. Trahe me poſt te. Super
qõ verbuz dicit. B. in perſona eccleſie. Do
mine ſcio me nequaq̃ poſſe peruenire ad
te: niſi gradiendo poſt te: ſed neqz hoc qui
dem niſi ad vitaz: te ideo preco: vt trahas
me poſt te. Beatus ſiquidem eſt cuius
auxilium abſte aſcenſiones in corde ſuo.
diſpo. in val. la: peruenturus quandoqz ad
te in mõtibus gaudioꝝ. Oſee. xiij. Per
ditio tua iſrael exte tãtummodo ex me au
xilium. Et in. p̃s. Homo eſt ſpiritus va-
dens ꝛ non re: per ſe vadit homo ad pec-
catum: ſed per ſe non redit. Nauis per

descendit in rapidaz aquam sed non per se ascendit piscis per se intrat in nassā. sed nō per se exit. Terra per se profert spinas ⁊ tribulos: sed non per se profert frumentum. Sic homo potest per se facere malū sed non per se bonum. Joh̄ā. xv. Sine me nihil po. fa. Augu. Loquens de negatiōe Petri hic cognoscitur quā vex sit summe nihil pos. fa. Ecce ad vnius aure ipulsū fir missima colūna cōtremuit. ¶ Secūdo potest ostendi fatuitas presumentiuz de se per collationem imbecillitatis nostre ad fortitudinem hostiuz nostroꝝ. Nos enim sumꝰ quasi locuste gygantibus infernalibus cō parati qui sunt hostes nostri. Valde ergo fatuus est q̄ presumit de se in deo tū possumus et gigantes vincere. Vñ Orig. Sup numeri. Vbi loquens de exploratoribus missis a Moyse. Vult dñs ihesus res miserabiles facere: vult de locustis superare gigantes: ⁊ de his que in terra sunt celestes vincere nequitias. ¶ Tertio potest ostēdi fatuitas presumentiū de se exemplis virorum fortium qui corruisse leguntur. Sicut exemplo Petri. Dauid. ⁊ Salomōis: ⁊ similiū. Gre. Dauid cadente nemo superbiat. Multos legimus in sacris scripturis in monte presumptionis etiā corporaliter corruisse. vnde multū fugiēdus est mons iste. Aug. Multū in trenis est qui illuc tre contendit: vbi multos corruisse conspicit in monte isto ceciderant qui operant iniquitatē p̄cipue p̄ agnosci fatuitas presumentiū de se per experientiaz ꝓprie imbecillitatis Levem enim cogitationem non possumus vincere modicū verbū nō possumꝰ sustinere. Qua ergo temeritate magna presumimus q̄ modica nō possumus fatuitatem presumentiū de se insinuat nobis Salomō. Prouer. xiij. dicens. Sapiens timet ⁊ declinat a malo stultus transit ⁊ confidit.

¶ De quattuor speciebus presumptionis.

B Equitur de speciebꝰ presumptionis: ⁊ possumꝰ distinguere quattuor spes ipsi⁹. ¶ Prima spes est quādo aliquis presumit quod alij nō p̄sumunt: hac specie laborant illi q̄ noua p̄sumunt preferentes se antecessoribus suis: ⁊ qui coram aliquibus sibi equalibus vel melioribus presumunt quod non ipsi ad hāc spēm presumptionis videtur posse referri illud. Ecclesia. xxxij. Audi tacens simul et querens: ⁊ in medio magnatoꝝ loqui non presumas. ¶ Secunda species p̄sumptionis est. quando aliquis presumit hoc de quo presumendum non esset: vt cuz aliquis presumit de viribus suis. vel de amicis carnalibus: vel de diuitibus ad hanc spēm presumptionis videtur pertinere illud. Jere. xvij. Maledictus homo qui cōfidit in homine: ⁊ ponit car. bra. suum. Et subditur. Benedictus vir qui confidit in domino ⁊c. Et illud Isa. xxxvi. Ecce confidis super baculum arundinem confractū istum super egyptum cui si innixus fuerit homo intrabit manum eius ⁊ perforeum. Et illud. Prouer. xi. Qui confidit in diuitijs suis corruet. ¶ Tertia species presumptionis est: cum quis presumit aliq̄d ante tempus: vt cum aliquis presumit de victoria qui adhuc est in pugna. Ad quod illud Job vndecimo. potest referri. Demento belli. Nec vltra addas loqui. Et illud tertio Reg. xx. Nō gloietur accinctus equo vt discinctus. Et vocat Glo. Accinctum illuz qui indutus est armis: ⁊ adhuc est in acie. Discintum vero vocat illum q̄ victor est: ⁊ tam arma deposuit. Ad idem potest etiam referri illud q̄ dixit quidam pater cuidam fratri dicenti. Ego mortuus sum mundo: ⁊ si tu mortuus es. Ait pater diabolus tamen mortuus non est: ad eandem speciem presumptionis p̄tinet quando aliquis presumit de perfectione q̄ adhuc est in inchoatione. Quantūcunq̄ aliquis profecerit semper reputare debet se incipientem. Unde in Ecclesia. xviij. Cuz cōsummauerit homo tunc inci. Gre. in moral. Nescit mēs per tempꝰ veterascere q̄ semp studet per desideriū inchoare. Idez Si a bonis inchoatis volumus lacescere valde necesse ē vt semp ea credamus nos ichoare. Dauid. Et dixi nunc cepi. Jer. iij. Patrem vocabis me: ⁊ post me ingredi nō cessa. Et eccle. xliij. Si luna signū dici festi luminare q̄d mi. in cō. sic vir iustus q̄nto perfectior existit: tanto oculis suis minuitur. ¶ Quarta spes presumptionis ē quando aliquis p̄sumit illud q̄d ē supra vires suas sicut cum aliquis presumit q̄ ipse exibit a peccato quādo voluerit: cū tamē a casu in

peccatū mō cauere nō possit. Ad hāc pre-
sumptionē pertinet illud Eccl.xxix. Repro
missio neguissima multos perdit. De hac
presumptione amplius dictū. In tractatu
de luxuria capitulo vltimo. ¶ Ad hanc p-
sumptionis spēm pertinet quando aliqs
insufficiens recipit curā animax ⁊ ꝓmit-
tit se alios a lupo infernali liberare cū ipe
tam sit in ore ipsius. ¶ Ad destruendū ve
ro vitiū presumptionis posuit domin⁹ ho
minē tam formatū in paradiso: vt legitur
Gene.ij. Ipe homo posuit se ibi imo ⁊ po
situs a deo ibi stare nō potuit. Quō ergo
in celesti paradiso viribus suis se ponet.
¶ De appetitu proprie excellētie: g in tres
species distinguitur. ca.xix.

Dictum est de speciebus presūptio
D nis cōsequenter dicendū ē de ap-
petitu ꝓprie excellentie: ⁊ cū sit tri
plex excellentia. s. excellētia dīi: excellentia
magisterij: ⁊ excellētia simplicis excessus:
quādo. s. aliquis excedit alterū in aliq̄ gratia
ita tamē quod nō est superior adhuc po-
terit distingui appetitus ꝓprie excellentie:
in tres partes. s. in appetitū dominij: i ap-
petitū magisterij: appetitum simplicis ex-
cessus. De appetitu vero dominij ꝓmo p-
sequemur qui ideo peccatū est. qr loc⁹ do-
minij ꝓprie locus est dei. nec dz ab homie
appeti. Naturaliter inter hoies equalitas
debet esse: nec est homo subiectus homini
nisi per peccatum in bestiam sit conuer-
sus: ⁊ sic quodammodo homo inferior fac
vnde Greg. in moral'. Non est data homi
ni prelatio vt dominetur hoibus sz bestijs
terre ⁊ volucribus ⁊ piscibus: ⁊ hoib⁹ i eo
quod idnūt faciem eox. Ubi enim nō de-
linquimus pares sumus: ⁊ est sumptuz de
ꝓmo Gene. Ubi post illud verbū faciam⁹
ho. ad yma. ⁊c. Et subditur: ⁊ presit pisci-
bus maris ⁊c. ¶ Ad detesta. vero huiꝰ vi
tij. Primo possumus vti dissuasionibus
q̄s faciunt scripture de vitio isto: ⁊ de mul
tis pauca ponemus legitur Eccl.vij. Noli
querere ab hoie ducatuz neq; a re. ca. ho.
Sicut ad regem spāliter ptinet ponere ali
quem in regno suo qui loco suo sit: ⁊ regi
iniuriā faceret qui ab alio quā a rege sine
eius consensu obtinere vellet sic deo iniu-
riam facit qui ab alio quā ab ipo dignita
tem querit. Item eccle.vij. Noli fieri inder
nisi virtute valeas. tr. ini. Sicut in pflictu
corporali hostes precipue irruūt super illuz
qui in dignitate est: vnde necessariū est ei:
vt virtutē habeat disrumpendi eos. Item
Jer. Late honores quos sine culpa tenere
non pres. Sublimitas honox magnitudo
scelex est. Bre. in pastorali. Pollens virtu
tibus inuitus ⁊ coactus accedat ad regimē
aiax. Si ille qui virtutibus polleti nuitus
debet accedere: quid de illo qui vitijs sor-
det? Ille nullo modo dz accedere: ⁊ si acce
dit non modicū damnosum ē ⁊ sibi ⁊ po
pulo. Damnum populi ostēdi pōt: hūjs te
stimonijs scripture que sequetur: legitur
Prouer.xxviij. Regnantibus impijs rui-
ne hoium. Item leo rugiens: ⁊ vrsus esurīs
princeps impius super populū pauperez.
Item dux indigens prudētia multos op-
primet per calumniā. Et Prouer.xxix. Cū
impij sumpserint principatū gemet popu
lus. Damnū vero quod incurret qui cum
indignus sit sublimat. insinuat nobis Aug.
dicens. In nullo sentio deū ita iratū mihi
q̄ in hoc qō cū indignus essem ad regnuz
positus suz ad amplustre sine gubernacu
lō in apice regiminis ecclesie. Possūt etiaz
ho valere ad detesta. huius vitij exempla:
⁊ de multis exemplis pauca ponem⁹. Et
ꝓmo ponemus exemplum dīi nostri iesu
xp̄i. de quo legitur Jo.vi. Jesus autē cum
vidisset quia venturi essent vt raperēt euz
⁊ facerent regem: fugit iterū in montē ipe
solus. Querentibus eum ad mortez ipe se
vltro obtulit: vt legitur Jo.xviij. Queren
tes aūt se ad regnuz fugit vt ostēderet qō
quibusdam potius expediret eos esse mor
tuos quā in loco dignitatis hoc ipm conti
tentur aliqui nobiles ⁊ potentes quod po
tius expediret eis esse leprosos quā esse in
statu in quo sunt: hoc exēplo vtit apost. ad
Heb.xij. dicēs. Curram⁹ ad ꝓpositum no
bis certamē aspiciētes in actorē fidei: ⁊ cō
sumatorē iesum qui ꝓposito sibi gaudio
sustinuit crucē. De Aug. etiā legitur quod
fugiebat ab omni ciuitate: q̄ non habebat
epm ne in epm raperetur. Inuenit etiam
de quodā priore clareuallensi noie Gual-
fredo qō cum electus in epm tornacensem
ab Eugenio papa: ⁊ abbate suo sctō Ber-
nardo cogeretur onus epatus subire ipse
ꝓstratus ad pedes abbatis: ⁊ clericox qui
se elegerant ad modū crucis ait: monachꝰ
fugitiuus si me eicitis esse potero. episco-

pus nunq̃ ero. Cui laboranti in extremis quidã monachꝰ et carus assidens ait. Care mi q̃ nunc corpore separamur: oro te vt si potes salua voluntate dei: statũ tuum mihi post mortẽ reveles. Qui oranti post mortem ante altare apparuit in visione Gualfredus dicens. Ecce assum Gualfredus frater tuus. Cui ille ait. Care mi quõ est tibi? Cui ille. Bene. sed revelatũ ẽ mihi a sancta trinitate quod si ꝓmotus essez in eꝑm fuissem ꝺ numero reproborꝫ. ¶ Tertio potest ad detestandũ huiꝰ vitij horꝛ qꝺ ambitiosis male ẽ dũ ad dignitatẽ tẽdunt: pessime eis cũ taz dignitatẽ acquirũt: pessime erit eis cũ punient̃ de hoc quod i loco dignitatis male se habuerunt. Quod male sit ambitionis duz ad dignitatẽ tendũt. Primo patet ex verbis Senece dicentis. Quecũqz eminere videntur q̃ vis pusilla sint: z tantũmodo ꝓparatione humillimoruz exercentur per difficiles z arduos tramites ademt̃ cũterra grossa in fastigium dignitatis via est. Itẽ phs. Nocꝫ maximuz malũ hꝫ ambitio quod nõ respicit deũ vel se vel alios: sed per phas z nephas z mille pericula ad dignitatẽ tendit quã appetit. Ambitiosus est semper paulã. Timet.n. ne quid dicat vel faciat qꝺ i occulto hominuz displiceat. Honestatẽ mentit̃: humilitatẽ simulat: cunctis adulatur: cunctis iclinat: oĩum est seruus z tributarius: grauez pugnã fert in se dũ iniquitas pulsat animi z ambitio cõtinet malũ. Qꝺ autẽ male sit valde ambitioso cũ tam habet dignitatez multipliciter potest ostẽdi. Primo ex verbis. B. sic dicentis. O ambitio ambientiuz crux q̃ odiosa: ques oĩbus places: nil acerbius cruciat: nil imolestius iquietat: nil tñ apud miseros mortales celebrius negocijs suis. Seneca. Nemo ex his quos purpuratos vides felix est nõ magis q̃ illis qꝺbus sceptũ z clamidẽ in cena fabule assignant. Qui in loco dignitatis sunt: in maiori periculo sunt quantũ ad aiam: z etiaz quantũ ad corpus frequenter. Jero. Honores secũ pericula trahũt: cito periclitat potestas. Quanto maior honor tanto maiora pericula. Idẽ altissimi mõtes crebris fulminibus feriunt̃. Aug. Etiã loquens ꝺ eo qui preest: dicit quod quãto i superiori loco tãto in piculo maior iversat. Interdũ ꝓncipes ꝓpter magnũ periculũ i quo sũt: nõ audent etiã ire per ꝓpriã civitatez: nisi ab armis defendãtur qꝺ nõ est parua miseria. Tullius. Nõne milites melius ẽ perire alibi q̃ in sua civitate sine armoꝝ pfidionõ posse viuere. In maioribus etiã criminibus sunt frequenter qui presunt. Unñ Jere. v. Job adoptimates z loquar eis. Ipsi.n. cognouerũt viã domini z iudiciũ dei sui. Et ecce magis hij ꝑfregerũt iugũ. ratione entz z eodẽ. c. in fi. Inuẽti sunt in populo impij in eo insidiates quasi aucupes laqꝰ ponẽtes. z pedicas ad captẽdos viros. Sicut decipula plena auibus: sic domus eoꝝ plene dolo. Ideo magnificati sũt: z ditati: z ingrassati: z ipinguati: z preterierũt sermones mons pessime. Sene. Elbstrahunt a recto diuitie. honores z potentie: z alia que in opinione nostra sunt cara. Pretio tñ sũt vilia. In maiori etiã labore sunt: vñ significati sunt per duo operimenta supiora q̃ in tabernaculo erant de pellibꝰ arietũ ꝓpter estum z imbriũ diffusionẽ de qbus habetur. Exo. xxv. Operimenta illa custodiebant operimentũ inferi? qꝺ erat valde preciosuz: sic illi qui presunt custodiunt filios dei quos ipetenere diligit: nec vult incõmoditati illius vel vexationiꝰ exponi. vnde Greg. Miserico⁹ deus quos tenere diligit ab extremis criminibus abscondit. Nã vel paterfamilias ad laborẽ seruos suos mittit a quo subtiles filios suspendit: z sic filij sine vexatione decorticant. Unde serui in puluere deturpant̃. Capa pluuialis nõ ideo supponitur ceteris vestibus: q2 carior habeatur: sed potius vt sola deturpetur. Nec fit hoc ꝓncipaliter ad vtilitatez ipsius cappe sed ꝓpter vtilitatẽ ceteraruz vestium. Sic qui preest nõ debet se reputare ceteris meliorẽ. Debet etiã credere se in statu illo positũ ꝓpter vtilitatẽ populi: nõ ꝓpter suũ honorem. Expedit enim vt vnus hõ moriatur pro populo. i. laboriose vite z periculose exponatur: qꝺ est velut quedã mors. ¶ Multitudo adeo fatui sunt vt mortẽ istã appetãt: z dulcedinẽ gete vite fastidiũt. Unñ Bre. Cessationẽ a laboribꝰ mũdi dñs iperat: sed vesana mẽs plus assequi carnaliter aspera ãtenere spũalib⁹ blãda gaudet hũtes magna fastidiũt: z ce pas desiderãt: q̃ nõ sine lachrymis cotemnunt̃. ¶ Preterea ambitiosi ex dignitate quã appetũt nõ obtinẽt honorez ad quez

tendunt. Non. n. ipſi honorant ad dignitatē: ſed dignitas poti⁹ exhonorat ab ipſis & deturpat. Ideo egregie de Ceſare Tullius ait. Ceſar cum quoſdā voluit honorare: nō ipſos honeſtauit: ſz ornamenta. i. dignitates deturpauit. ¶ Itē Boeti⁹. Quāto maior eſt dignitas tanto improbos deſpectiores facit: at nō impune redeunt: nō quia improbi parē dignitatibus vicē quas ſua cōtagione cōmaculant. Et ſz valde ſit male ambitioſis dū ſunt i loco dignitatis deterius tū erit eis cum pro abuſione ſua punient. Unde Greg. In maiori gradu maior ſine dubio pena. Sap. vi. Potētes potenter patiē. Et Apo. xviij. Quātuz glorificauit ſe in delicijs. ſ. tm̄ da. ſi. tor. & luc. ¶ Ad deteſta. ettaz hutus vitij facere poteſt hoc q̄ vitiū iſtud eſt valde efficax ad capiendos hoies. vnde quidā. Plurima cū ſoleāt hominū corrūpere mores. Fortius euertunt femina cenſus honor quez res nec femina vincere poſſunt ſubiugat ambitio. Poſſumus etiā vti ad deteſtationē hui⁹ vitij parabola illa que habet. Iud. ix. Uenerunt ligna vt vngerent ſup ſe regē. Dixeruntq̄ oliue. Impera nobis. Que rñdit. Nūqd poſſum deſerere pinguedinē meā qua dij vtunt: & hoies & venire vt iter ligna pmoueam? Dixeruntq̄ ad arborē ficū: veni & ſuper nos regimen accipe. Q̄ rеſpōdit eis. Numqd poſſū deſerere dulcedinē meā fructuſq̄ ſuauiſſimos: & ire vt iter ceta ligna pmoueam? Locutaq̄ ſunt ligna ad vitez: veni & impera nobis. Et reſpōdit. Nūqd poſſū deſerere vinū meū q̄ letificat deū: & hoies: & inter cetera ligna pmoueri. Dixerūtq̄ oia ligna ad ramnuz: veni & impera ſuper nos. Quod reſpōdit eis. Si vere regem me vobis ꝓſtituitis: venite & ſub vmbra mea requieſcite: ligna ſuper ſe regez vngunt: quādo aliqui aliquē eligūt vt eis dominetur. Notabiliter aūt dicunt eū vngere: occaſionē enīz dant vt vncte: & manſuete ſe debeat habere erga eos. In hoc q̄ euz ſibi p̄ficiunt & preponūt. Valde enim peruerſum eſt eos exhonorare qui in honore eum poſuerunt: & poteſtate manu aliquoz accepta vti in depreſſione eorūdem que peruerſitas ſignificata eſt. Mat. xxvij In hoc q̄ milites preſidis accipiētes arūdinem de manu xp̄i percutiebant inde caput eius. In arundine enim que vacua eſt poteſtas terrena itelligitur: qnē nihil habz ſoliditatis: per oliuam: cuius pinguedine deus & homines vtuntur: ſignatur aliquis vbi miſericors in operibus miſericordie exercens ſe qui oleo miſericordie ſue paupertatem aliorum condit: & quaſi impinguat lucem: & diuine gratie eodem oleo in ſe mittit & conſeruat. Talis prelationez refugit timens ne occaſione eius bonum quod accepit amittat. In ficu vero intelligitur aliquis contemplatiuus iam dulcedinem dei in cōtemplatione ſentiens qui prelationem non vult accipere quia timet dulcedinem quam ſentit amittere. Scit enim quod oportebit eum per ſollicitudinem exteriorum extra ſe exire. Unde Luce decimoquarto. Uillaz emi & neceſſe habeo exire. Et dicit Interli. ab interna contemplatione. Ibidem dicit Glo. Auguſti. In empta villa dominatio notatur: & ſuperbia villam poſſidere: & homines ſibi ſubdere vitium malum: vitium pranum. Per vitem propter feruorem vini intelligitur aliquis perfecte caritatis: & feruentis qui prelationem ſimiliter recuſat: timens ne ſi eam ſuſciperet feruor caritatis in eo frepeſcat: propter aquam mundane ſollicitudines ſuperinfuſam. Rampnus vero genus rubi eſt quod vulgo ſentes appellant aſperum minus & aculeatū ſicut ſentes: & ſm Joſephum ad impetuz venti ignem naturaliter producit: & eſt in principio molle: ſed poſtea durеſcit: vnde ſignat aliquem malum ambitioſuz qui ſpinis vitiorum ſpinoſus eſt qui ſpoliat ſubditos ſuos ſicut ſpine lana ſpoliant oues contigentes eas qui ex ſe emittunt ignem peruerſe conuerſationis quo ſe: & ſubditos ſuos comburet infernali incendio: qui ſe ſubditis ſuis mollem in principio exhibet & manſuetum: deinde vero durus quia tyrannidem exercet: & talis regimen non recuſat. ¶ Poterit tamen alicui videri quod appetitus dominij malus non ſit cuz dicat Apoſto. i. ad Thimo. iij. Siqs epiſcopatum deſiderat: bonum opus deſiderat. Sed nulla eſt obiectio iſta. Siquis verbum apoſtoli diligenter cōſideret. Nō enim dicit apoſtolus. Siquis epiſcopatuz deſideret quod ipſe benefaciat: vel quod deſiderium eius ſit bonum. Sed vult oſtēdere quid ſignificetur hoc nomine epiſco

patus: quia nomen grecum eſt: vnde Glo. Super illum locum exponere voluit apoſtolus quid ſit epiſcopatus: quia nomē eſt operis non honoris grecum nomen eſt: & inde dictum vocabulum: quia ille qui preficitur: illis quibus preficitur ſuperintēdit curam eorum gerens. Scopos enim intentio eſt, vnde epiſcopus latine ſuperintendens dicitur: vt intelligat ſe non eſſe epiſcopum qui preeſſe dilexerit non prodeſſe. Epiſcopatus enim eſt ſuper ſuam & aliorum vitam intētio: nec valet hoc argumentum. Si quis epiſcopatum deſiderat: ergo deſiderium epiſcopatus eſt bonum: ſicut non valet ſi dicatur iſte latro qui vult furari bonam cappam deſiderat bonam rem: quia bonam cappam: ergo deſideriū eius eſt bonum: vnde ſequitur in eadem Glo. Locus ſuperior ſine quo populus regi nō poteſt: & ſi ita teneatur atq; adminiſtretur vt decet indecenter tamen appetitur: vnde ocium ſanctum querat caritas veritatis negocium iuſtum ſuſcipit neceſſitas caritatis q̄ ſarcinam ſi nullus imponit percipiende atq; intuende vacandum eſt veritati. Si autem imponitur ſuſcipienda eſt propter caritatis neceſſitatem: ſed nec deſeranda eſt delectatio veritatis ne ſubtrahatur ipſa ſuauitas & opprimat iſta neceſſitas: patet ergo quod appetendus non eſt dignitatis locus: vnde. i. ad Corint. xiij. Caritas non eſt ambitioſa. ¶ Quid autē in dignitatibus homines appetant vtruz lucrum animarum: vel lucrum burſaruz vtrum laborem aut honorem: ſatis appareret ſi honores & diuitie ab officijs eccleſiaſticis ſeparārētur: vnde legitur q̄ mortuo Syxto papa diu vacauit papatus nec inuētus eſt qui ſubiret illud onus quoniā non habuit tūc eccleſia diuitias nec pompam ſecularem his adūctis tempore. Siluestri illico ambitio naſcebaī: & late pernagabatur.

¶ De appetitu magiſterij. xx

Dictum eſt de appetitu dūij: conſequenter dicendum eſt de appetitu magiſterij: de quo hoc ordine dicemus. ¶ Primo oſtendemus ex quibus cauſis appetitu magiſterij poſſit eſſe culpabilis. Secundo oſtendemus de magiſterio curioſorum quante ſit vexationis: & afflictionis. Tertio oſtēdemus quanti meriti ſit miniſteriuz magiſterij quod habēt viri quos regit timor & caritas dei. ¶ Primo ergo notandum eſt: q̄ appetitus magiſterij culpabilis poteſt eſſe quiq; de cauſis. ¶ Primo propter ignorantiam: quando. ſ. aliquis preſumit docere: quod non didicit. Unde. iij. Ja. Nolite plures magiſtri fieri fratres mei. Glo. Niſi tantum diſcreti: & ſcriptis docti. Prouer. decioctauo Qui prius reſpondet q̄ audiat ſtultum ſe eſſe demonſtrat: & cōfuſione dignum. Saluſtius Poſt q̄ honores adepti ſunt: tunc primum acta: & precepta maiorum legere incipiunt preposteri hoies. Eccleſia. xxxij. Audi tacens & pro reuerentia accedet tibi gratia bona. Jerony. Ceteri qui variam ſupelectilem. & vilia opuſcula fabricant: ſine doctore eſſe non poſſunt: quod cupiūt. Quod medicorum eſt permittunt medici tractant fabrilia fabri. Sola ſcripturarum ars eſt: quam ſibi paſſim omnes vendicāt Et ſubditur hanc vniuerſi preſumunt lacerant docent: anteq̄ addiſcant. Grego. Turpe eſt tunc Salomonem querere cum debemus queſtiones enodare. Socrates cuidam interroganti: quomodo poſſet optime docere ait. Nihil dixeris niſi q̄ bene ſcieris. ¶ Secundo poteſt eſſe appetitus magiſterij culpabilis propter inhoneſtam vitam. Indignum enim eſt celeſtez doctrinā eſſe in vaſe immundo. vnde Dauid. Peccatori dixit deus quare tu enar. uiſti. mihi: &c. & Prouerbi. xxvi. Quomodo ſi argento ſordido ornare velis vas fictile: ſic tumenria labia cum peſſimo corde ſociata. Dignus irriſione eſſet qui argento vas fictile ornare vellet: & cum vellet lutum ornare ſordidaret argentum: ſic irriſione dignus eſt qui cum malus ſit tamen ad ſuperbiaz & ad vanamgloriam bona verba dicit. bona verba docēs quodammodo obligat ſe ex doctrina ſua ad benefaciendum: vñ ſuper illud. Job. xxxix. circundabit collo ei⁹ dicit. Grego. collo inquit qui hymnitus circundabitur: quia ne ad peruerſa operā ſuis vocibus vita predicantis obſidetur. Et ſuper illud. Proverbiorum. iij. Circunda eas gutturi tuo. dicit Gloſa. virtutes decet circundari gutturi: cum vox pectus in gutture fieri ſoleat: quia ſcilicet predicationis vox de interius manat: ſed exterius

circūdat. Nam quo ad bene operandū ꝛ viuendū excitat eo ad bene agendū opera predicationis seipsam ligat. Gre. Qui verbū dei loquitur prius studeat qualiter viuat ꝛ post exactu colligat que ꝛ qualiter dicat. xxix. Eccle. Que i manu hēs ciba ceteros. Ea in manu habes que opibus impples: ꝛ talia debemus p̄dicare alijs. ꝛ Eccle. xxix. Cōfirma verbis ꝛ fideliter age cū eo ꝛ omni tēpore inuenies qđ necessarius est. Bona operatio est verbi confirmatio. Mala vero opatio est verbi infirmatio: fideliter agit cū verbo qui qđ predicat credere fideliter se ostendit. Quia idem ope implet qđ predicat qui predicat delectationem aliquam venenatā esse ꝛ toxicatas ꝛ cū eadē sumit non vt credere qđ predicat nec qđ fideliter agit cum verbo.

¶ De doctrina bona ꝛ vita mala.

Et notādū qđ habere doctrinā bonā ꝛ vitā malā ipsi habēti ē valde verecūdū ꝛ erubescentia plenum deo etiā multū displicet ꝛ ecclesie multus nocz. ¶ Primū multipliciter p̄t ostendi primo qr ille qui bene docet ꝛ male viuit quasi qui. Defert lucernam ante se ꝛ quasi īmūditiā suam alijs oñdit. Dauid lucerna pe. m. vt. t. Et Pro. vi. Mandatū lucerna est ꝛ lex ꝛ lux. Ite talis de bello fugit ꝛ nō ad pugnādū alios strenue exhortatur litteras cēt proprie dānationis publicat: vnde. Hpo. In quo alterū iudicaste ipm cōdēnas Ite in lib. prosperi. Bene log ꝛ male viuē re vī nihil aliud est q̄ se sua voce dānare. Talis sibi ipsi cōtradicit: ꝛ seipm cōfūdit Je. nō cōfundāt opa tua sermonē tuum: nec cū in ecclesia loqueris tacitus quilibet hoc rūdeat. Cur ergo hoc que dicis ipe nō facis? Delicatus magister ē qui pleno vētre de ieiunijs disputat. Accusare auaritiam etiam latro p̄t. Sacerdotis xp̄i mens manusq cōcordēt: talis opere destruit qđ verbo edificat. xxiij. Eccle. vnus edificans ꝛ vnus destruens qd prodest eis nisi labor? Talis hz linguaz longe matorē manu: qđ sine dubio monstruosuz ē. Gre. Mōstruosa res est manus remissa ꝛ lingua magni loqua. De tali irrisione manus solet dici illud. Gen. xxiij. Vox quidē vox iacob ē sed manus sunt esau. Qđ autem multuz hoc displiceat deo p̄t oñdi ex hoc qđ dñs maledixit ficulnee hñti folia sine fructu vt legitur. Mat. xxi. Ficulnea. n. hñs folia sīn fructu est p̄dicator hñs verba sine opib⁹ Idē oñdi p̄t per hoc qđ dñs tot maledictiōes factebat p̄hīseis ꝛ scribis qui hębant folia verborū sine fructu quas maledictiōes habes. Mat. xxiij. Qđ hoc aūt valde noceat ecclesie de. multipliciter p̄t oñdi: primo per hoc quod doctrina ecclesie in eis nō hz talē virtutē qualē deberet habere: vñ. Aug. Qui nō ardet nō incēdit. Gre. Magis valet ad predicandū scti amoris ꝑscia quam exercitati sermonis scia. Idē. Nulla ē dulcedo lingue nisi cōdiat sapore vite. ¶ Itē Gre. sup. Eze. Sermo dulcedinez non hz quē vita reproba intra cōsciam remordet. Idem. Illi soli de deo log dulciter nouerūt q eū cordis viscerib⁹ dilexerūt. ¶ Itē sermo dei cōtēptibilis redditur hoibus p vitam malā predicātium. vñ. Gre. Cui⁹ vita despicitur necesse est vt eius p̄dicatio cōtēnetur. Ipsa etiaz veritas suspecta reddit hoibus. Quis. n. crederet alicui q aliq̄ vitā asseret latronibus plenā ꝛ neminē trāsire posse per eā absq; expoliatiōe ꝛ ingulatione: ꝛ post assertionē illā eandez viā eligere vellet. Itē qs nō haberet suspectā exhortationē insequēdi hostes factā ab eo qui sciret esse ex parte hostiuz? Propter malā vitā eorū qui hñt instruere alios multa mala euenerūt. eccle dei. vñ. Treñ. iiij. Nō credidērunt reges terre ꝛ vniuersi habitatores vrbis qđ ingrederetur hostis: ꝛ inimicus p partes ierusalē pp̄ peccā pphetarū eius: ꝛ iniqtates sacerdotū eius q effuderūt sanguinē iustorum. Effuderūt inquā suo malo exemplo. ¶ Tertio p̄t eē culpabilis appetitus magisterij. ppter hoc qđ appetit qđ ppriū est dei. ſ magisteriū. Occasionē addiscēdi p̄t hō dare hoi si ppie nō doceat nisi deus: vñ Aug. Magisteria forinsecus adiutoria quedā sunt ꝛ admonitiōes sed cathedrā habet in celo q docet corda. Aliud est ecclesijs materiā ministrare que videtur: ꝛ aliud ē visuz cōferre oculis Ad doctores forinsecos pertinet materiā ministrare illis q addiscūt: sed ad interiorē magistrū pertinet vt ad videndū sensuz corde aptat. Et sicut oculus ꝛ res hoc obiecta nō sufficiūt vt visus in actu fiant nisi oculus illuminetur: sic discipulū ꝛ forinsecum doctorē necessarius est sol iustitie a quo intellectus illuminetur: vnde postq̄ aliquis au-

dinit a doctore forinseco ipse anteq̃ acqescat cõsulat magistrũ interiorẽ. ¶ Qd aũt dei ppie sit magisterũ multis testimõiis scripture põt ostendi de qbus pauca sufficiat ponere legitur. Mat. xxiij. Nolite vocari rabbi vnus est. n. magister videt. Ubi dicit iterit. ne qd deo debetur vobis attribuere psumatis. Glo. Qui illum minat hominẽ qd nõ altius homo: lz tamen exercet docẽdo nõ intellectuz prestat. Item. Glo. Magister ex cõsortio veri magistri tãq̃ et verus nũtius t pro reuerẽtia ipsius a quo mittitur honoretur. Item. Pro. ij. Dãs dat sapiam t ex ore eius sapia t prudentia t sciẽtia. Eccle. i. Dis sapiẽtia a dño deo ẽ. Et. Jo. vi. Et erunt oẽs docibiles dei dicit. Glo. Testãtur oẽs pphetie hoies illius regni. i. xpiane fidei eẽ docibiles dei vt dicit Glo. quia t si hoies foris loquũtur: tñ solus deus intus sensum apit. Item Jo. xiij. Dñs de spũsancto. Ille nos docebit oia. Et. xvi. Docebit vos oẽm veritatem. Interit. Intus sum sono sic fit: t altus. Item. infra. Jo. ij. Non necesse hẽtis vt aliquis doceat vos: sed sicut unctio eius docet vos de oibus. Glo. Nemo docenti tribuat qd ex ore docentis intelligit. Nisi intus sit q doceat lingua doctoris exterius in vanuz laborat Nec tñ doctor taceat: sed quid potest agat. Ad idem ostẽdendum valet qd dicit phs. qd studiũ est diuine expectatio illuminationis. Item phs: Impossibile est de pellib⁹ caprarum aut ouiũ haurire sapiam. Ideo oratio premittenda est ab hijs qui studere volũt. Sapia. n. est domũ dei nec oz aligs temptare eam rapere violẽtia laboris vel studij irrequisitio dño vnde. Jacob. i. Si quis indiget sapientia postulet a deo ẽ. Augu. Oratione melius soluuntur dubia quã inquisitione alia. ¶ Quarto põt ostẽdi culpabilis esse appetitus magisterij: ga homo appetit esse supior illo quez natura sibi genuit equalem: vñ. Augu. hoiem hoi subdi nõ natura est bene instituti: sz pena dãnati. Equalitas multũ placet deo: vnde Dauid mirabile templũ tuum: in equitate. ¶ Quinto põt esse culpabilis appetitus magisterij si propter vnã gloriam appetatur sicut faciebant scribe t pharisei. vnde. Mat. xxiij. Amãt primos recubitus in cenis t primas cathedras in synagogis: t salutationes in foro: t ab hominibus vocari rabbi.

¶ De afflictione magisterij curiosorum.

Dictum est ex quibus causis possit
D esse culpabilis appetitus magisterij nũc dicendum est quante afflictionis sit magisterũ curiosorum qd satis nobis ostendit salomon. Eccle. ij. Dicẽs p posui in animo mõ querere t inuestigare sapienter de oibus que fiunt sub sole. Hãc occupationẽ pessimaz dedit deus filijs hominũ vt occuparentur in ea. Alia translatio habet hãc distensionem pessimã. Studium curiosorum põt dici occupatio mala peior t pessima. Mala ppter afflictionez tam corporis quã animẽ que est ibi. Et pcipue ista afflictio vbi vel nulla vtilitas est vnde Senec. Quid te torquẽs in illa questione quam subtilius est cõtempsisse q̃ solvere. Idem nullius rei difficilis est inuẽtio nili illius cuius inuentor hic vnus est fructus inuenisse. Peior vero est pp̃ temptores sapiẽtie t fastidiosos auditores. De cõtẽptu etiam sapiẽtie dicit. Senec. Ad sapientiã qs accidit quis dignam iudicat ni si qui in transitu noverit? Quis phm aut nullus liberale studium respicit nisi q̃ cuz aligs plus inuenerit cernens quẽ perdere licet: nihil itaq̃ inuenitur ex hijs que pax inuestigata antiqui reliquerũt. Et si hic inuentus sobria incũberet hoc si maiores docerent minores addiscerẽt: vir ad fundum veniretur vbi veritas posita est quam nũc summa t leui manu querimus. Dicit item Sen̄. Fastidientis stomachi est multa degustare. Quidã auditores adeo fastidiosi sunt qd non possunt sustinere qd aliquis eis dicat q̃ alias audierũt lz illud nesciant de quibus mirũ est qũo ipsi possunt audire de btã virgine missam quã totiẽs audierũt. Pessima vero occupatio ẽ multiplex periculũ qd ẽ ibi. Difficilem. ẽ docentes a supbia vel vanagloria nõ seduci. etiã pedibus apostolor. i. affectibus dicitur puluis vanegloie adhesisse: de hoc periculo habetur. Mat. iij. super illud. Et stauit eum supra pinaculum templi. Ubi enim dicit. Glo. In eo loco xp̃m temptat in quo mul

tos deceperat ⁊ alia. Glo. Ibi erant sedes doctorū vnde populo loqueretur vbi multos cepit vanagloria honore magisterij inflatos. Illud periculuz est infidelitatis in deū: Frequēter.n.sunt magisterij deo infideles in talento sibi cōmisso. Lodez.n.pretio quo ipsi emūt cupruz: quōcz possent auruze mere: ⁊ eodem labore possent habere edificationem quo acquirūt inflationem. ¶ Tertiū periculū est ipietatis in primuz frequēter.n.magistri volūt cauillatiōibus inutilibus intendere quā fratres suos qui ad mortē trahūtur eripe. Sen. Securi⁹ē minima cōgrere cui hostis inflat a tergo ⁊ mouere se cū miles necessitas excutit gc quid par occiosa collegit: demens merito viderer, si cum sara in monumētum senes femineqz cōgererent cū iuuētus inter portas armata expectaret: sederem ociosus ⁊ huius questionculas ponerem Qō non p didisti habes comua non perdidisti ergo comua habes. Nō vacat ad istas ineptias Ingens negocium. In manibus est: mors me sequitur fugit vita. Aduersus hec me doce.

¶ De merito bonorum doctorum ⁊ triplici genere hominum.

Ergtur videre quāti sit meriti magisteriū illoruz doctorū quos timor dei ⁊ caritas dei regit. Ad cuius rei euidentiā notandū q tripliciter est genus hominū. Alij sunt indocti alij docti non tū adeo vt sufficiāt docere alios: tertij vero docti sunt adeo vt possunt docere primi miseri sunt in vita ista. Quodāmō.n. brutis inferiores sunt: vnde. Boe. in libro cōsol. Pfane nature ista cōditio est vt tūc cantū ceteris rebus excellat cū se cognoscit eadē tā infra bestias reducat si se nosse deserit: nā ceteris animantibus se se ignorare nature est: hoi vero nō cōuenit. Ad idē facit qō legit cant. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere: ⁊ api post vestigia gregū tuoz. Sponsa si se ignorat post greges vadit: qz quodammō iumētis posterior fit miseriores āt sunt indocti qū moriūtur: vñ. ꝛ. Prouer. Qui indocti sunt in cordis egestate moriūtur. De merito vero eoz q docti sunt sic legit. Dan. xij. Qui docti fuerint fulgebūt quasi splēdor firmamēti ⁊ q ad iusticiā eruditū. Multos quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Sicut stelle valde splēdidiores sunt q̄ firmamētuz: sic maior est gloria docentiū alios q̄ eorū qui nō docent precipue tū docere eos vtile est qui bene altos pūt docere vñ seruo pigro ⁊ nequā obicitur precipue. Da xxvi. Qō oportuit pecuniā dñi sui cōmittere nūmularijs: vbi dicit. Glo. Nūmularij sunt q ad predicationē auditā valent verbo ⁊ opere exercere. Et quod valde vtilius sit docere tales q̄ alios si bene ⁊ fideliter doceantur. Malū pōt esse ex hoc qō maioꝝ vtilitas pōt sequi ex eruditione vnius: talū q̄ eruditione mille alioꝝ.

¶ De appetitu simplicis excessus. xxij

Dictū est de appetitu dñij ⁊ magisterij: nūc dicendū est de appetitu simplicis excessus: hoc vitio laborāt illi q volunt excedere alios in diuitijs vel in pūlchritudine vel in aliquo alio bono nec volūt aliquē sibi equari. Ad hoc vitiū videtur ptinere illud qō legit in Luce. xxij. Facta est cōtētio inter eos q eoꝝ videretur. ¶ Ad detesta. vero huius vitij vī facere hoc qō istō peccatū est peccatū malitie. Malitiā n. hoc intelligimus affectionez alteri malū. Qui vult se excedere alios p̄ q̄ vult alios excedi: ⁊ sic vult malū alioꝝ: Vult.n. alioꝝ paruitatē q quodāmō facit ad hoc vt sua magnitudo vī sit vī appareat. ¶ Scdo pōt facere ad detesta. huius vitij hoc qō reddit animū mutabilez. Qū.n. ille q laborat hoc vitium respuit aliquē. quē excedit ipse inaniter letat quādo respicit aliquē a quo excedit tristatur ⁊ sic mō timet: mō dolet: mō inflat: mō ad nihilatur: hāc mutabilitatē insinuat nob. Sen. dicēs. Magnitudo certū modū nō habet opatio: aut tollit aut deprimit: Nauis q̄ in flumie magna est in mari puula ē. ¶ Tertiū est hoc qō vitiū istud est quedā fames insatiabiles. Nūq̄.n. impletur desideriuz eoꝝ q oēs alios vult excedere: qz si excedit vnum exceditur ab altero. Prete. Si excedit aliquē in aliqua gratia excedit ab eodē i alia gratia. ¶ Prete. excessus quez ipe appetit ad suū malū ē. Sicut.n. habūdātia humoris in aliquo mēbro apostema solet generare: sic excessus apostat in hoib⁹ generat superbie: ⁊ sicut fatuus eēt ille q vellet vnū oculū excedere altū cū scōz naturā equales debēt eē: sic fatuus est ille q desiderat vt ipse alios excedat: p̄fectū q ꝑpriū pōt aliqs

deſiderare ſed dz etiaz ei placere ꝓfectus alioꝝ quo ei equaꝫ debēt oēs filij dei velut noſtri fratres amare equalitatē ⁊ ſimilitudiné. Uñ legit de ipō filio dei ad Heb.ij. Qđ debuit fratribus per omnia ſimilari. Et.xxxij. Eccle. Rectorē te poſuerunt. noli extolli ſed eſto in eis.q.vnus ex eis.

¶ De ſuperbia exteriorum. ca. xxij.

D Ictum eſt de ſupbia iteriori: conſequenter dicendū eſt de ſupbia exteriori. vocat aūt ſupbia exteriorē aliqđ extrinſecū quod a ſupbia iteriori ꝓcedit ⁊ eā oſtendit. Et pōt diſtingui iſta ſupbia ſm diuerſitatez rez: in qbus ſuperbia hoiuz pōt apparere. Pōt aūt apparere ſupbia hoium: vel in ipō corpore: vel equus vel in ornatu: vel in amplitudine familie. in quiuijs. in.i edificijs ⁊ deauratis libris. Et primo ꝓſequamur de ſupbia illa q̄ i ipō corpore apparet q̄ pōt diſtingui ſm diuerſitates mēbroꝝ q̄ ſunt in corpore. Eſt enim ſupbia oris: ⁊ ſupbia oculoꝝ: ⁊ ſupbia narīū: ⁊ ſupbia colli: ⁊ ſic de ceteris mēbris. ¶ Ad ſupbiā oris ptinet illud ps. Diſpdat dñs vniuerſa labia doloſa. ⁊ li.m. Et illud Prouer.xviij. In ore ſtulti virga ſuperbie Stulti verbo ſuperbo venit quadā virga hoies cedit. Ad ſupbiā narīū pōt referri illud. Iſa.ij. Quieſcite ab hoic cuius ſpēs ē in naribus ſuis. De ſuperbia oculoꝝ legit xxiij. Eccle. Extollentiā oculoꝝ ne dederis mihi. Et Prouer.vi. Sex ſunt q̄ odit dñs ⁊ ſeptimum anima eius deteſtat. Oculos ſublimes. Et in ps. Neq; elati ſūt oculi mei De ſuperbia colli: vel ceruicis habet Job xv. Qui currūt aduerſus dñm erecto collo Et in ps. Dñs iuſtus cōcidet ceruices peccatoruz confundantur ⁊ conuertantur retrorſum. o.q.o. ſyon. De ſuperbia alioruz membroꝝ tangitur Iſa. Ubi ſic legit pro eo qđ eleuate ſunt filie ſyon: ⁊ ambulauerunt collo extento. ⁊ nutib⁹ oculoꝝ ibant ⁊ plaudebant ⁊ ambulabāt: ⁊ pedib⁹ ſuis cōpoſito gradu incedebāt decaluabit dñs verticem filiarum ſyon ⁊ dominus cerulcem earum nudabit.

¶ De ſuperbia ornatus. Et hīs quib⁹ vti poſſumus contra eam. cap.xxiij.

A Equitur de ſuperbia ornatus. Et cū ornatus poſſint eſſe diuerſoruz vt decoꝝ hoium ⁊ multoꝝ alioꝝ

¶ Primo ponemus ea quib⁹ pōt vti contra ſuperbiā iſtā. primo poſſumus ita verbis ſanctorū ⁊ ſapiētiū. ō quib⁹ pauca ponere ſufficiat. Eccl.xl. In veſtitu ne gloriaris vnq̄: nec i die honoris tui extollaris: ⁊ prima ad Thimo.ij. Uolo mulieres orare in habitu ornato cū verecūdia ⁊ ſobrietate ornantes ſe non in tortis crinibus: aut auro: aut margaritis: ⁊ veſte preciosa: ſed qđ decet mulieres ꝓmittētes pietatez per opera bona. habitū ornatum in quo vult apoſtolus mulieres orare. Uocat glo. Religioné earuz ornātes eas. vult etiā eas ornatas eſſe alijs virtutibus cuz verecundia vultus: ⁊ nō ſint attrite frontis ⁊ meretrices: vult etiā eas eſſe ſobrietate mētis: vult ⁊ eas eſſe ornatas nō in crinib⁹ tortis aut auro ⁊c. Ut ſcilicet hoc crinib⁹ pertorquā tur. Itē. i. Pe.ij. Mulieres ſubdite ſūt viris ſuis: ⁊ ſubdit. Quare nō ſit extrinſeca pillatura: aut circūdatio auri aut idumēti veſtimentoꝝ cultus: ſed qui abſconditus eſt homo cordis in incorruptilitate modeſti ⁊ quiete ſpiritus. Super quē locū talis Glo. habetur. Sicut cyprian⁹ ait. Serico ⁊ purpura idulte: xp̄m induere nō poſſūt. auro ⁊ margaritis ⁊ i monilib⁹ adornate ornamēta cordis ⁊ pectoris perdiderunt. Qđ de illis idubitanter. verū eſt q̄ ad capiendas animas ornant ſe. Et ſubditur in glo. Qđ ſi. Petr⁹ mulieres quoq; admonet coartādas: ⁊ ad eccleſiā diſcipline religioſa obſeruatione moderādas q̄ excuſſar poſſunt cult⁹ ſuos ꝙ maritū etiā inquantū magis id obſeruare ꝓginē fas ē cui nulla ornat⁹ ſui ꝓpitat venia. Itē. i. ad Thi. vii. Habētes alimēta ⁊ q̄b⁹ tegamur hijs cōtenti ſum⁹. Cōtenti debemus eſſe tegimēto: nō q̄rere ornamentū. Apo.xviij. Ue ve ciuitas illa magna q̄ amicta erat purpura ⁊ byſſo ⁊ croco. ⁊ deaurata eſt auro ⁊ lapide p̄cioſo ⁊ margaritis: quaz vna hora deſtitute ſūt tāte diuitie. Itē Aug. Tibi veſtis circūdet nō ad pulchritudinez: ſed ad neceſſariū tegimēne dū exq̄ſitis veſtiaris alitā turpitudiné aſſumas. Jō veſtis dicit purpura ⁊c. Quia ſordes pōt hō in veſtibus vitare. Uñ lr de Aug. Veſtimēta eius ⁊ calciamēta nec vilia nimiū: nec abiecta plurimū. Jero. Ornat⁹ ⁊ ſordes parti mō fugiēda ſunt: q̄ alter delicias: alterū gloriā redolet. Señ. Nō ſplēdeat toga nec ſordeat qdem. Jero. Nec affectate ſordes nec

ergſite delitie laudē parīt. Si tamen veſtem ſordidā pro xpi amore qñq; oz ferre non eſt curandū cū ꝓpheta viderit ieſum magnum ſacerdotē ſordibus veſtib⁹ idutum: ⁊ cū dñs imundicīā corporalē nō reputet imundaz. Unde Mat.xv. Nō quod intrat in os coinquinat hoiem. Et iterum. Non lotis manibus mādducare nō coingnat hoiem. Et in veritate imundicia corporalis vera imūdicia eē nō videt cū ſputum quod mundū iudicatur dū eſt in ore q̄ cito eſt extra iudicatur imunduz. Item Sene. Argumentū bone voluntatis ē grabat⁹: ⁊ pānus vbi apparuerit aliquē non eſt ex neceſſitate hoc pati ſed velle. Idem. Nemo naſcitur diues gſqs in lucem extra miſſus cum lacte ⁊ panno eſt contentus.

¶ De hīs quibus vti poſſunt contra ſupbiam ornatus. capī.xxiiij.

A Ecundo poſſumus vti cōtra ſupbiam ornatus exēplis. Multa.n. ſunt que exēplo ſuo diſſuadēt nobis ſuperbū ornatū: ⁊ ſuadēt hūmilez habitū. ¶ Primo ſuadet hoc nobis ipē de⁹: ⁊ hoc dupliciter. ¶ Primo in plaſmatiōe hois. Voluit enīz dñs preciosum ſpūm ſub vili ſacco carnis abſcōdere: nec eſt veriſile qđ voluerit corpus qđ vile ē preciosuz tegumentū habere q̄ precioſo ſpūi vile tegumentuz voluit dare. ¶ Scdo in hoc q̄ parentibus noſtris poſt peccatū tunicas pelliceas fecit: vt legit. Gene.iij. ¶ Ad idez ēt inuitamur diuerſis exēplis hoium de quib⁹ licet ſint multa pauca ponere ſufficiat. Aug. De ſcipo fateor de preciosa veſte erubeſco. Heſter.xiiij. Dñe tu ſcis infirmitatē ⁊ neceſſitatē meā: qđ abominer ſignū ſuperbie ⁊ glorie quod eſt ſup caput meum in diebus oſtētationis mee: ⁊ deteſter illō quaſi pannū mēſtruate: ⁊ nō portē enīz in dieb⁹ ſilentij mei. Aderito abominabatur heſter ſignū ſuperbie. Signū enīz ſupbie ſignū eſt ſubiectionis diabolice. Diabol⁹ enīz eſt rex ſuper oēs filios ſupbie. vt legit in Job.xli. Et ſicut dicit Grego. Euidentiſſimū ſignū reprobor eſt ſupbia. humilitas elector. Sicut ergo aliq̄ nobilis ꝑſona multo indignaretur ſi aliqua vilis perſona ſignū ſeruitutis poneret in capite ei⁹ ⁊ ſic duceret eam per ciuitatez: ſic regina heſter: que cor nobile habebat abominabatur ſignū ſuperbie qđ i capite ſuo erat. ¶ Notabiliter aūt dicitur quod eſt ſup caput meū in di.oſſ.m. Ornatū enīz ſuū non deferebat: niſi qñ marito ſuo regi ſe oſtendebat. In quo mulieres ꝑſe noſtri multū ſunt ei diſſimiles: que cū ſunt cuz maritis ſuis nō curant de ornatu: quando vero in publicū volūt ꝓcedere ornate volunt eē: et tamen dicūt quod ornāt ſe ꝓpter maritos ſuos. Deteſtabat etiā heſter ornatū ſui capitis quaſi pannū menſtruate. Et merito. Melius.n.eēt ferre vitā ſanguine alicui⁹ animalis cruentā q̄ ad vanā gloriā ⁊ ſupbiam croceatā excepto ſcādalo. Vita enīz ad vanā gloriā croceata ſanguine peccati quodāmodo intincta eſt q̄ ſanguine quocūq; deterioz eſt. Item Job.xv. Saccū cōſui ſuper cutē meā. Talis.n. debēt eſſe veſtis ad minus penitētiū. Unde in Joh.iij. Veſtiti ſunt niniuite ſaccis a maiore vſq; ad minorē: ⁊ peruenit verbum vſq; ad regem niniue: ⁊ ſurrexit de ſolio ſuo: ⁊ abiecit veſtitū ſuū a ſe: ⁊ indutus ſacco. ¶ Itē Mat.iij. Ipe Jo. habebat de pilis camelo loz. Antiq enīz tegebant vel ſacco vel cilicio. Egyptiaca etiā egrotauit: que nuda i nemore latuit. Si obiciebatur de pellibus tabernaculi rubicat⁹ ⁊ iacintinis. Ad hoc rūdit Iero. Sic olim iſta ꝓbant quando ſanguis pecudū remiſſio fuit petōz. Nūc aūt pauper deus pauptatē ⁊ ſimplicitatez ſuam in eccleſia cōſecrauit. Et ſubdit. Si hoc tudaizando revocas in templum revoca cruorē immolantiū. ¶ Ad idem etiaz monemur exemplo mercatoz: q̄ quando troſellū eſt de panno precioſo ipſi faciunt cooperturam de burello. Quis fatuuz nō iudicet illū q̄ vili torſello ꝑciosam facit cooperturā. Ad idē monemur exēplo ipſius ſapientie q̄ in ꝑſonis cōtemptibilibus frequenter abſcondit ſeipſam. Unde ſapien. Sepe eſt ſub palliolo ſordido ſapiētia: vade ⁊ tu fac ſimiliter: vt ſub hūmili habitu te abſcōdas. Ad idem etiā monet nos ipa natura que ſubterre vilitate auruz ⁊ alia precioſa abſcondit ⁊ ſub vilitate corticis dulcedinem nuclei.

¶ Multe ſtulticie ſe ornantium. capī.xxv.

T Ertio poteſt valere contra ſuperbiam ornatus ſi oſtendant multiplices ſtulticie ornantiū ſe de quibus pauca ponamus. Notanduz ergo qđ ꝑma ſtulticia ornantiuz ſe eſt qđ ipſi exte-

ctora sua que vlla sunt interioribus suis q̄ preciosa sunt preponunt. vnde quasi paratur a in pomi ipsi pomo preeligunt quādo datur vnum pomū duobus: ꝛ cum paratus fuerit ab altero ille solet qui parauit talem partitionē facere socio suo paratura sitt ua ꝛ pomū sit meum: hanc portionez nullus acceptat sed partionez a diabolo factam sit similem multi acceptant. Ornāt enim exteriorē partem que parature pomi assimilatur que quodāmodo depicta ē: hz enim candorē ꝛ ruborē: ꝛ multi p̄ponunt animē sue: ꝛ sic quasi vilē cooperturā preciosō torsello preponūt. diabolus tamē nō curat nisi de torsellis. i. de animab⁹, vnde Gene. xlij. Dicit rex sodomorum q figuraz tenet diaboli ad Abraam. Da mihi alias: cetera tolle tibi. Istam stulticiā superbi ista nuat nobis Glo. super illud Jo. vi. Euz q venit ad me nō eiciam foras dicens. Superbi est foras eici qui nihil habet in bono interiori nec hic nec in futuro. ¶ Secūda stulticia ē ornantiū se q̄ ipsi ordinationez dei peruertunt in seipsis. Nolunt enim q̄ ancilla habeat ea q̄ dñe sunt: ꝛ dña ea q̄ ancille sunt: carnē enim q̄ ancilla ē ornāt ꝛ delitijs pascūt: ꝛ oportet vt fiat q̄ ab ea imperatur: licet mors anime inde debeat sequi. Econtrario anima q̄ dña est fame ꝛ siti affligitur: ꝛ male induta est: ꝛ ad preceptā carnis operatur q̄ ē magna peruersitas. vñ Ber. Magna abusio: ꝛ nimis magna ancillā dominari: ꝛ dominaz ancillari. si quis assereret se fuisse in terra aliqua in qua dñe ouino se hñt: vt ācille debent se habere vix crederetur sibi. Sed in veritate terra illa patria ista si in ea sit sere per totū annū festuz ancillari ꝛ q̄ alicubi solet fieri in festo beati Vincentij. Tūc enim ancille accipiunt vestes dominarum suaz. Ista peruersitas est similis puersitati quā ponit Salomon Eccle. x: dicēs. Vidi seruos in equis: ꝛ p̄ncipes quasi seruos ambulātes super terraz. Et est peruersitas ista valde nociua ecclesie dei. Unde Prouer. xxx. Per terra mouetur terra: ꝛ q̄tuz quod nō possunt sustinere per seruū cum regere ceperit. ¶ Tertia stulticia ornātiū se est quod ipsi valde care emūt q̄ nihil valere sciunt. s. gloriā humanā que nō valet eis nec quo ad animas cuz animabus sunt valde nociua nec quo ad corpora. vñ Jo. viij. Si ego glorifico meipsum gloria mea nihil est. nihil inq̄ i valore. ¶ Quarta stulticia ornātiuz est q̄ ipsi plus expendunt vt pascant oculos alioz q̄ vt pascant ventrē ppriū. Unde Sene. Non sunt hoīes ad pompā dentibus ꝛ ore ꝛ ventre contenti: sed oculis quoruz gulosi sunt. Si aliquis per ciuitatē aliquam eat plures artifices inueniet qui operant ꝛ pascūt oculos alioz q̄ qui operentur vt pascant ventrem. Unde dixit quidā mundus est animal mirabile quod maiores habet oculos quaz ventrē. Potius volunt homines bona sua perdere: ꝛ diuitibus hoib⁹ quasi p oculos ponere quaz os dei famelicum in pauperibus pascere. Ber. Inueniunt curiosi quo delectentur: ꝛ non inueniunt miseri quo sustententur cum periculo anime sue acquirunt: vnde oculos hoiuz pascāt. Mira fatuitas est cum videns in pulchritudine rei in se habeat delectari naturaliter potius quā res visa eo quod videt melius videtur pertinere ad insipientes pulchritudo earum que inspiciuntur. Debet ergo homo pulchritudinem exteriorez negligere: procuret autem eam si voluerit q̄ habet eam inspicere. ¶ Quinta stulticia ornantiū se. est quod ipsi similes sunt illis qui ex preciositate selle ꝛ freni equuz estimat. Unde Sene. Quēadmodū stultus ē qui equū empturus non respicit ipm: sed stramentuz ꝛ frenos: sic stultissimus est. q̄ hoiem aut veste aut ex conditione que vestis modo nobis circundata est estimat. Idem cum voles veram estimationē inire: ꝛ scire qualis sit mundū inspice: ꝛ sicut ait quidam ex auro frenum non meliorat equum. ¶ Sexta stulticia est quod ipsi volūt omnia sua habere pulchra ꝛ se turpes. Unde Aug. Ecce oia pulchra sunt cū iniquis: ꝛ ipsi sunt turpes. Ita accidit peccatoribus qui se ornant exterius sicut accidit cuidam regi q̄ cōuocatis omnib⁹ magnatibus terre sue fecit cōuiuium magnuz: et non erat aliquis angulus in domo q̄ non esset cooperta purpura ꝛ alijs preciosis. Et affuit q̄dam p̄s qui cum vellet expuere expuit in factē regis: ꝛ cū ministri propter hoc vellēt eū suspēdere nō permisit coram rex: sed q̄sulit a p̄so q̄re fecisset. Qui ait. Vidi alia loca pulchra auro ꝛ arg. gemmis ꝛ purpura: ꝛ tō in barbā regis iecisse.

sata ex pinguedine ciborum me mundauit: Non enim vidi locum minus mundum. Quod audiens rex ꝓpunctus est. Sic diabolus qui vidit hoiem qui deberet eē dominus aliarum creaturarum minus pulchrum quā alias creaturas in faciem eius expuit vel eum cōtemnendo: vel animam eius maculādo: quod figuratū est in expuitione facta in faciem domini. ⁊ inexpuatione quā faciebāt in facie eius: q volebat suscitare semen fratri suo defuncto: vt legitur in Deut. Frater hois sine semine defūctus est diabolus: qui sine spe damnatus ē cui ab homine dz suscitari semen. q; ex hominibus angelica ruina reparanda est.

Multū posset erubescere homo cum se vt det maluz inter res suas bonas: ⁊ turpem inter res suas pulchras. Sicut domine solent erubescere cum hūt ancillas suas pulchras: ⁊ ipse sunt turpes. Aug. Nonne vides erubescere te debere de bōis tuis si domus tua plena est bonis ⁊ te vides malū.

¶ Septima stulticia or. se est quod cū ipsi sint mōte condemnati: ⁊ tam ad mortez ducantur: potius tamē cogitant de ornatu quā aiam suam quō liberent. sicut Sene. dicit. Oēs capitali supplicio condēnati sumus: ⁊ incessanter ad mortē tendimus. vnde Aug. Nihil aliud est tēpus presentis vite quā cursus ad mortem in quo nemo: vel paululū stare vel tardius ire ꝑmittitur sed vrgentur oēs pari motu. vnde cuz ornatus superborū ornatus sit hoium morti adiudicatorū potius est illusio quā honor sicut purpuratio domini postq̄ faz fuit adiudicatus. vnde Ber. Omnis purpura illusioni est postq̄ domino iesu in purpura illusuz est. ¶ Octaua stulticia or. se est qō ipsi inde gloriātur: vnde erubescere debuerunt. ¶ Triplici ratione potest ostēdi qō homo de veste dz erubescere: ¶ Primo ꝑ hoc quod vestis signū est peccati parētuz nostrorz. Unde. B. Qui gloriatur de veste similis est furi qui gloriatur de cauterio: qz ꝓpter pcm̄ ⁊ de introductus est vsus vestium. Quis latronē nō rrideat si videat gloriari de signo sibi facto ꝓ latrocinio suo quod in facie portat. ¶ Secūdo ostenditur idē ꝑ hoc quod vestis remediū ē turpitudinis ⁊ erubescentie quā ꝑ peccatum cōtraximus. Ante peccatū sufficiebat homini ꝓpria pulchritudo nec habebat aliquā cām erubescendi. vnde nō erat necesse, vt sub veste se absconderet: sicut sol vemento veste nō indiget. similiter rosa ornatu aliquo nō indiget. Sufficit enim ei pulchritudo coloris sui ad vestimentuz ⁊ sic de ceteris floribus. vñ Mat. vi. Considerate lilia agri quō crescūt ñ laborāt neqz nent. dico aūt vobis, qm̄ nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Sed per peccatū homo incurritur turpitudinem ⁊ erubescentiā. ideo necessariū est et vestimentū quod est remediū turpitudinis ⁊ erubescētie. Sicut ergo ad gloriam loripedis non cedit quod pedem ligneum hz cum sit remedium infirmitatis nec ad gloriā scabiosi quod scabiem velat sic in veritate non cedit ad gloriam hominis ornatus ⁊ si alicui videtur. Aug. Qui superbit ex superabundantia temporalium est tanq̄ egrotus qui superbit ex superabundantia medicamentorum vel implastrorum. Quis non irrideat aliquem si videat eum depingere domum que minat ruinam. Domus talis est corpus hominis Uix enim staret per quinqz dies nisi cibis ⁊ potibus fulciretur. vnde. Irridendi sūt qui varijs ornatibus illud depingunt. Et simili possumus dicere. Ille qui superbit ex pulchritudine. quod remedium vestimentorum est tanq̄ egrotus qui superbit ex pulchritudine implastrorum. Et sicut ridiculum esset: si aliquis loripes pedem igneum depingeret vel deauraret: sic ridiculum est cum homines se ornant. ¶ Tertio pōt idē ostendi ꝑ hoc quod illi q ornāt se mendicāt pulchritudinē suā a creaturis vilioribus quaz ipsi sunt: vnde sicut aliqs nobilis homo erubesceret si oporteret ipz aliquid mendicare a personis ignobilib⁹: ⁊ potius vult ingentiam magnam sustinere quam ab eis mendicare: sic erubescere debet homo quando a muribus: ⁊ vermibus oportet eum suam pulchritudinē mēdicare: vñ frat Guido. cartusiēn. Quō nō gloriabit̄ de pulchritudie q gl'iat̄ turpitudine: Uestes te ornant pulchritudo esset si eas ornares. ¶ Nona stulticia or. se est qō ipsi credūt se bñ idutos: ⁊ ornatos cū equ⁹ eoz. s. corpus sit bñ ornat⁹: cū tñ oio nudi sint. vñ i Apoc. ij. Beat⁹ q custodit vestimēta sua ne nudus ambulet ⁊ videant hoies turpitudines eius. Et. xxiij. Ezc. Denuda-

bunt te veſtimentis. Et ibidem. Dimittent te nudā ⁊ ignominia plenam. Tales ſunt ſimiles clerico cuidam qui in feſto ſtultorum induit ſcarleta equum ſuum ⁊ ipſe inductus erat nata. ¶ Decima ſtultitia eſt qđ ipſi turpitudinē ſuam diſcooperiūt qñ eam operīre debuerunt. Illi enim qui vident ſuperbū ornatum eorum malā opinionez habent de eis. vnde ſuper illud. i. ad Thi. ij. Nō i textibus crinib⁹ aut auro aut margaritas vel veſte preciosa dicit. Glo. Sup bus habitus non recta de ſe facit credi. ⁊ Eccle. xx. Amictus corporis ⁊ riſus dentiū ⁊ ingreſſus hominis enūtiant de illo. Sicut ſi nux relinquat corticem exteriorē an tempus ſignum eſt interioris corruptiōis ſic ſi chriſtianus non habet exterius habitū quem chriſtiana religio requirit ſignum eſt qđ vermis alicuius peccati intus lateat ⁊ magis erubeſcēda eſt culpa quam nuditas a culpa hēat qđ ſit erubeſcere: vñ magis erubeſcere debēt illi quorū peccata apparent hominibus quā ſi ipſi hominibus nudi apparerēt. Illi qui ornant ſe duz volunt vitare turpitudinē corporis aſſumunt turpitudinē mētis ⁊ dum ſe ornare volūt inquinant ſe ad minus vitio ſuperbie qđ inquinat omnia bona que ſunt in homine iuxta verbū prius poſitū: ſi tibi gratia ſi ſapiētia formaq; detur. Inquinat omnia ſola ſupbia ſi committetur. ¶ Undecima ſtultitia or. ſe. eſt qđ mulieres volūt videri fatuez nolint eſſe: ⁊ potius volūt aſſimilari ſtatutis quaz matronis. Si equus venalis nō eſt quare ſigna venalitatis gerit in fronte: Circulus quare eſt ante domū ſi nō eſt ibi vinū venale? Quare anis que eſt dei vult habere ſignum in fronte ouium diaboli? Nunqd merito dicet eis paſtor eccleſie. Nō noui te: capietur a lupo infernali. Si ergo crucis deberent eſſe ſignati omnes fideles. Omnes enim deberent crucem penitētie oſtendere in ſeipſis vnde ad. Gal. v. Stigmata domini ieſu: in corpore mō porto: Pcipue tamen in capite. debent appere ſigna penitētie ⁊ humilitatis ideo illis qui baptizantur vel confirmētur imprimitur ſignum crucis in fronte: ⁊ in capite ieiunij aſperguntur cinere capita fideliū. de ſignificatione iſta legitur in. Apoc. vij. Nolite nocere terre ⁊ marineq; arboribus quo ad uſq; ſignemus ſeruos dei noſtri in frōtibus eorum: ⁊ Eze. ix. Tranſi per mediam ciuitatez in medio ieruſalē ⁊ ſigna thau ſuper frontes virorū gementiuz thau figura fuit crucis. Crux enim tria brachia tantuz habuit admodū. t. ſed poſt addita eſt tabula quedā a parte ſuperiori ad ſcribēdū titulū. Crucem ergo que per thau intelligitur vult dūs ſignari in frontibus fidelū. Sed mulieres abiecto domini appoſuerunt ſignuz diaboli in frontibus ſuis: vñ Jn ps. Poſuerūt ſigna ſua. ⁊ Apoc. xvij. Mulier circūdata erat purpura ⁊ coccino ⁊ inaurata auro ⁊ lapide p̄tioſo. Et ſubditur. Et in fronte eius nomē ſcriptū miniſterium: vñ timēdū eſt eis illud qđ legitur. Eze. ix. Be non habentibus thau p̄cuſite ⁊ nō parcat oculus veſter non miſereamini. Et ſubditur. Omnē ſup quē videritis thau ne occidatis ⁊ a ſanctuario meo incipite. ¶ Duo decima ſtultitia or. ſe eſt qđ ipſi habēt carā pulchritudinem corporis que adeo parua eſt vt pellibus murū ⁊ ſtercoribus vermiū adinuetur pulchritudinē vero anime que ſimilis eſt dīuīe adeo vilipēdūt qđ ēt nō reputant cū demones cū eis ſunt Item aures ⁊ naſum preciditi: iuxta illud. Eze. xxiij. Naſum tuum ⁊ aures tuas preciditi: ⁊c. Quod non fit ſine magna contumelia dei cū homo potius velit aſſimilari muribus i pulchritudie quā deo. Pulchritudinē etiā ſotularū ſuoz habēt homines caram ſingulis diebus eos tergēdo. Ad pulchritudinez vero anime ſue que dei ymago eſt vix ſemel in anno volūt cogitare immo qz pl⁹ eſt facies peccatorum ſumunt que ſunt facies demonuz ſuperinduunt vt iuxta p̄s. Et facies peccatorum ſumitis. Non attendentes illud. Eccle. xiij. Non accipies faciē aduerſus faciem tuam: nec offenditur parum deus ex hoc cōtemptu ymaginis ſue. vnde ſuper illud. p̄s. Jn ciuitate tua. Jmago ipſoz ad nihil redi. dicit. Glo. Merito imaginem ipſoz ad nihilū rediget deus i celeſti ciuitate: q: ipi i ſua terreſtri ciuitate imaginem ipſius ad nihilum redegerunt.

¶ De his que debent homines cohibere ab amore ſuperbi ornatus. xxvi

Retecta ſunt multa alia que dēbēt homines cohibere ab amore ſuperbi ornatus. ¶ Primū eſt dei ordinatio que vult vt in p̄ſenti tpe inūdat reformationi aiarū: ⁊ adhoc ſpecialiter ſunt pa-

mus aduentus filij dei in mundū: in futu
ro vero vult vt fiat reformatio corporum:
z ad hoc erit secūdus aduentus. Tūc enīz
resurgent corpora sanctorū z gloriam suā
habebūt: que hic sine gloria fuerunt: vnde
Ber. Noli hic corporis precipere tempora
potes enim impedire anime salutem suā:
opari nō potes. Omnia tēpus habent pa
tere vt nunc alia pro se laboret magis aūt
z collabora et qm̄ si compateris z cum re
gnabis. ¶ Sedz est qō ornatus iste tūc de
ficiet qm̄ magis esset necessarius: qm̄. Isaie
xv. debebit ad illaz cuiā magnam in
qua cōgregata erūt: z que sub terra: z que
in terra: z que in celis sunt: vnde Isa. lij.
Decaluabit dñs verticē filiaz syon: z dñs
crinez earū nudabit. Et ibidez. In illa die
auferet dñs ornatū calciamentoz annulos
z torques z monilia z armillas z mitras:
z discriminalia z perichelidas z mun
dulas: z olfatoriola: z inaures: z gēmas in
fronte pendentes: z mutatoria palliola: z
linthea mia: z acus: z specula: z syndones:
z vittas: z terristra. Armillas vocat Ilo.
Ornamēta brachiorū: perichelidas vocat
ornamēta talorū similia armillis: murenu
le sunt cathene circa collū: olfatoriola vo
cat ea in quibus continebāt muscum: z alia
aromata: terristra vocat vestes estiuas val
de subtiles vsui puias: z dicunt arteria qō
idē est q estas. Time mulieres que se q̄si
ex alienis pulmis pulchras se faciunt ad
modū cornicule amissis illis plumis tur
pissime comparebūt. Nec solū deficiet glo
rie ornatus tūc: sed etiā mutabitur in igno
minia. Et que plus habuit de gloria tunc
plus habebit de ignominia: vñ Ose. xiij.
Gloriaz eorū in ignominiā cōmutabo. Et
Isa. lij. Erit pro suaui odore fetor: z pro zo
na funiculus pro crispāti crine caluitiū p
fascia pectorali cilicio. ¶ Tertiū est hoc q
corpora que hic fuerūt supbe ornata: tūc a
xpo nō ornabūtur: vnde Ber. Sic eant sic
gaudeāt qui corpa sua pellibus murinz z
stercoribus vermiū informāt quā cū dñs
ad iudiciū venerit nō reformabit: nisi qō
hūilitatis: z abiectionis inuenīet. vnde
Aposto. ad Ph. iij. Saluatorē expectam⁹
q reformabit corpus hūilitatis nostre ꝛc.
Super quod verbū dicit. Ber. Regesce in
hac spe misera caroqui ppter aiam venit
ppter te quoq; reuertus est: q reformauit
illā tui quoq; nō oblīuiscet. ¶ Quartū est
magnus ptēptus glorie eterne q est in eis
qui se ornāt. Adultū enī ptēnūt eternā glo
riā qui ei preponūt gloriā: z laudē hoīum
Carius enī habent vt pulchri dicant q̄ vt
cōsequātur regnū eternū: nec etiā laudem
habēt quā intendūt. In archa enī nō sera
ta thesaurū suū faciūt. Et ideo de facili il
lū amittunt: vñ Ber. Insipiens tu qd mer
ces cōgregas in sacū pertusum q thesau
rū tuū in alieno ore cōstituis: ignoras qō
archa ista nō claudit nec seras hz. ¶ Qui
tū est ingratitudo magna que est in eis q
superbe se ornant. Valde enī ingrati sunt
deo q eū inhonorāt in hoc in quo ipe eos
pre ceteris creaturis honorare voluit. In
hoc dñs hominē spāliter honorauit: qō eū
ad imaginē z similitudinez suam creauit.
Unde multū ingratus est et qui in imagi
ne sua cōtumeliā facit ei: quis vero non ti
meat irreuerētiam aliquā facere imagini
bte virginis vel imagini xpi hominis. s.
crucifixo: Quō ergo nō timēt hoīes irreue
rēter seruare imaginē trinitatis bte. Illi q
se ornāt exterius simile sunt sepulchris de
albatis: que exterius apparēt hoīb⁹ specio
sa intus vero plena sunt ossibus mortuo
rum. Corpus enim peccatoris aīme mor
tue est sepulchrū sicut dicit. Aug. vnde do
minus xxiij. Mat. Ue vobis scribe z pha
risei ypocrite qui similes estis sepulchris
dealbatis que a foris apparēt hoīb⁹ spe
ciosa intus vero plena sunt ossib⁹ mortuo
rū z omni spurcicia. Ad qō potest induci
qō dam exēplū balaaz: rex magnus z glo
riosus pgens in itinere obuiā habuit duos
viros habētes vestes attritas: z sordidas:
z attenuatas faces z psallebant deo. Rex
aūt de curru prosilīes amplexatus est eos
Qō videntes magnates eius indigne tu
lerūt: z cū p se nō auderēt corripere eū ro
gauerūt fratrē eius: vt q̄reret ab eo: quare
vilibus psonis tantā reuerētiā exhibuisset
Et rex nolens ostendere magnatibus erro
rē eorū p̄cepit fieri quattuor archas: duas
deauratas in quibus posuit ossa mortuo
rū obfirmās eas aureis seris. Alias duas
de pice z bitumie in qbus posuit p̄ciosas
margaritas z vnguēta preciosa optime il
gās eas funiculis alicinis: z posuit oēs an
te magnates vt estimarēt qd singule vale
rent. At illi deauratas maximi p̄cij indica-

rũt. Quibus rex ait. Erratis. Dia op ortet inſpici interius nõ oculis exterioribus ſiue honoré ſiue ꝓmmelitã: aptis ergo deauratis archis ait rex. Iſte ẽ tipus coꝝ qui exterius ſunt gloriosi intꝰ repleti mortuis: ⁊ fetẽtibus operibus: deinde aptis alijs duabus archis ait. Iſte eſt tipus eoꝝ q̃ exterius ſunt ſordidis veſtibus induti vel optimis interius ꝑciosi bñ redolentes deo quales erãt illi de quorũ veneratione me feciſtis reprehendi: ⁊ ſic cõfudit eos. Itẽ ornãtes ſe ſimiles ſunt acervo ſunt nine cooperto.

¶ Superbus habitus poteſt eſſe culpabilis multis de cauſis. xxvij

Otandũ ergo qđ ſuꝑbus habitus
n põt eẽ culpabilis ex multis cauſis

¶ Prima cauſa ẽ ꝑciositas: vñ ſuper illud. Lu. xvij. Ubi dicit̃ de diuite qui induebat̃ purpura ⁊ biſſo. dicit Glo. Si cultus ꝑciosarũ veſtiũ in culpa nõ eẽt termo dei nõ tam vigilãter exprimeret qđ diues purpura ⁊ biſſo indutus apud inferos torqueret. Itẽ Greg. Nemo ꝑciosa veſtimẽta niſi ad inanẽ gloriã q̃rit. ſ. vt honorabiliores ceteris videat. Nemo eni ꝑciosis veſtibus ibi vult indui vbi a nemine poteſt videri.

¶ Secũda cã ẽ mollicies veſtiũ vñ. Mat. xi. Qui mollibus induũtur i domib⁹ regũ ſunt. Et ſup illud. Mat. iij. Ipe Johãnes habeat veſtimenta de pilis camelorꝝ dicit. Glo. Seruꝰ dei nõ dz habere veſtimentũ ad decorẽ vel ad delectionẽ: ſz ad tegẽdũ ⁊ munditatẽ. Bre. Nemo eſtimet in luſu atq; ſtudio preciosarũ veſtiũ peccatũ deeſſe: qr ſi hec culpa nõ eẽt nullo mõ dñs Johãnẽ de veſtimẽti ſui aſpitate laudaſſet. ¶ Tertia cã eſt extraneitas qua. ſ. aliqs vult hẽre veſtes extraneas veſtibꝰ aliorꝝ diſſimiles: vñ Soph. i. Viſitabo ſup principes ⁊ ſup filios regis ⁊ ſup oẽs qui induti ſunt veſte peregrina. ¶ Quarta cã eſt ſuperfluitas. Pôt aũt iſta ſuꝑfluitas eẽ duplex: vel quãtũ ad magnitudinẽ vel quãtũ ad multitudinẽ. ¶ Primo eſt ſuꝑfluitas in illis q volũt habere veſtes longas vt maiores videãtur. Qđ vitiũ habũdat multũ inglubſdam platis qui pilos oblongos in capitibus deferunt calipodia in pedib⁹: ⁊ veſtes lõgas ꝑ terrã trahũt ſicut volẽtes adiicere ad ſtaturã ſuã cubitũ vnũ: vñ Lu. xx. Attẽdite a ſcribis q volũt ãbulare in ſtolis. Stola veſtis longa eſt: illi q magnitudine vel altitudine corporis dignitatẽ ſuã volũt honorare nõ videnť attẽdere qđ legitur de ſaul q̃ rex malus fuit qđ alior fuit vniuerſo populo ab hũero ⁊ ſurſuz. i. Reg. x. ⁊ illõ qđ dicit Dauid in. ps. de dño: Nec in tribꝰ tribꝰ pla. e. et. ⁊ Prouer. xvi Spumũ ponderatoꝝ eſt dñs: ſatui corpa ponderãt ⁊ iudicãt hoiem ex ea ꝑte ex qua nõ eſt hõ. Deus vero ſpũm põderat: vñ. i. Reg. xvi. Dixit dñs ad ſamuel cũ ꝑcepiſſet ei de vnctione Dauid in regẽ. Ne reſpicias vultum eiꝰ: ⁊ altitudinẽ ſtature eius qñ abieci eũ nec iuxta intuitũ hois iudicio: homo enim videt ea q̃ parent: dñs aũt intuetur cor. Pciosiores ſpẽs aromatice in ſaccis minoribus ſolent repont vt gariofili ⁊ ſimilia.

¶ Eodẽ vitio laborãt dñe que longas caudas trahũt poſt ſe ꝑciosis veſtibus terram tangentes ⁊ de nuditate xꝑi in pauꝑibus nõ curãtes caudis ſuis pulices colligũt: ⁊ pulueri hoibus monẽt. Chriſtũ vero quẽ nudum in tot pauꝑibus inſpiciũt non operiũt: timẽdũ eſt ne in caudis diaboli⁹ geſtat vñ legitur de quodaz ſancto quod ipſe vidit quendam diabolũ ridentez: ⁊ queſiuit ab eo quare rideret. Qui dixit: vidi ſociuz meũ equitãtẽ ſuper caudã cuiuſdã mulieris que vũ retraheret caudã cecidit locius meus in lutũ: ⁊ inde riſi. ¶ Secũdo mõ ẽ ſuperfluitas ⁊ in illis qui volũt habere diuerſa paria veſtiũ: ⁊ poſt volũt veſtimẽta ſua a tineis comedi q̃nde xꝑs in pauperibus indut: vnde Jaco. v. Agite nunc diuites plorate ululãtes i miſerijs veſtris: que cariẽt vob diuitie veſtre putrefacte ſunt: ⁊ veſtimẽta veſtra a tineis comeſta ſunt. Et. B. Clamãt nudi clamãt famelici: ⁊ cõquerũtur vobis fame ⁊ frigore miſerabiliter laborãtibus qd cõferũt tot mutatoria vel ertẽſa in pticis vel plicata in mãticis.

¶ Quinto põt eẽ reꝑhẽſibilis habitus ꝑpter materiã vt ſi materia ſit ſerica vel aurea vel argẽtea. Et notãdũ q̃ cõtra materiã veſtiũ multũ profecit vel potius defecit curioſitas humana. ¶ Primo enim fuit materia veſtiũ pellis cõ lana. vñ Geſi. iij. Fecit quoq; deus adaz ⁊ vxori eiꝰ tunicas pelliceas Deinde ꝓceſſum eſt vſq; ad lanaz puram: que lenior eſt q̃ pellis. ¶ Tertio ꝓceſſus eſt ad cortices arborũ vel herbarũ ſ. ad lignum ⁊ huiuſmodi. ¶ Quarto ad ſtercoza vermiũ. ſ. ad ſericũ. Deinde ad au

rifrigiũ: ꝛ ad lapides pciosos. Inter ornatus qui ꝓpter materiaꝫ reprehensibiles sunt specialiter videtur esse reprehẽsibiles corrigie serice deaurate vel de argentate: ꝛ
B hoc multiplici ratione. ¶ Primo qꝛ superbia taliũ corrigiarũ est in loco humiliationis: vñ Mich. vi. Humiliatio tua i medio tui: vñ sicut superbia in paupere amplius displicet deo q̃ in diuite: qꝛ pauper hꝫ materiam humiliationis: ꝛ quoddã reprehensiuũ superbia sic potius displicet deo superbia circa ventrẽ vbi tanta materia humilitatis est q̃ in alia parte hominis. ¶ Preterea sicut ignis vehemẽs est q ardet cum aqua que est ei ꝓtraria sic valde magna superbia est: que durat vbi tãta materia hũilitatis est. B. Nõ magnũ est humilẽ esse in abiectione magna prorsus: ꝛ rata virtus humilitas honorata. Sic econtrario põt dici qõ magnũ prorsus vitiuꝫ est superbia cũ hũilitate tanta cuꝫ deo. Ideo. Hũilitas btẽ virginis oꝫ hũiliationẽ pure creature supauit: qꝛ materiã maiorẽ superbiẽdi habuit cũ fuerit mater dei sic superbia ventris superbiã aliorũ mẽbrorũ superat cũ maiorẽ materiã humilitatis habeat. ¶ Preterea cũ saccus bono frumẽto plenus cõpetẽter ligatus sit fune vnius oboli: nõ modica fatuitas est adligandũ saccũ imunditia plenũ querere corrigiã sericã deauratam vel deargentatã. ¶ Item cũ adliganda vasa vinũ preciosum cõtinẽtia circuli lignei sufficiant: patet ridiculũ esse circulos deauratos querere ad ligãdũ vas ventris quod abhominatione plenũ est. ¶ Preterea qꝫ nõ irrideat ornatũ templi ponẽ circa lacernum sunt. vel aliquẽ locuꝫ in quo imunditia ꝓtineat: sic faciunt mulieres: que corpora sua ornãt precipue que ornant mediuꝫ corporis: vt in. ps. Filie eoꝝ cõposite circũ ornate vt simile tẽpli. ¶ Ex hoc etiã potest ostẽdi magna fatuitas mulierum p̃ciosis corrigijs vtentiũ: qõ corrigie ille care constant eis: ꝛ nõ ꝓsunt neqꝫ aie: neqꝫ corpori: immo deus in eis ostẽdit: primus scãdalizat. Ipse ẽt mulieres ex põderositate grauant. Interdum magis ponderose sunt: q̃ circuli ferrei qbus solent penitentes se ligare. Vane mulieres sunt: que si intungerẽtur eis pro penitẽtia: vt corrigias põderosas ferrent nõ acqeseerẽt intungẽti. Vtra insania talium mulierum qꝫ tantis expensis diabolo se ligant: ꝛ qõ tam care emũnt: vñ diabolo ligent. Diabolus. n. nõ scit ligare aliquẽ suo cingulo ꝓprio. ¶ Sexto põt eẽ reprehensibilis habitus vel ornatus ꝓpter colorẽ vt in vestibus clericoꝝ reprehẽsibilis est color viridis: ꝛ rubeus ꝛ varius: cuius rei ratio põt esse qõ tales colores in lana ouiũ nõ inueniant naturaliter. Si dñs voluisset lanam ouium taliũ coloꝝ esse ipe potuisset depingere oues: sicut ꝛ depinxit aues: ꝛ forsitã a principio nõ fuit facta tinctura: huius absqꝫ curiositate ꝛ culpa aliq̃. ¶ Notabile exẽplũ audiui aliquã virginẽ innocentẽ quã remordebat cõscientia sua de hoc quod habebat vestẽ alterius coloris q̃ naturalis allegantẽ ꝓtra se: qõ ouis: que nunquaꝫ peccauerat ꝓtenta fuisset naturali colore: ipsa vero que multũ peccauerat pretiosiori colore vteretur: ꝛ i veritate cũ homo vestem mendicet aboue iuxta illud verbũ Aug. Quis mandatũ euangelii cũ implens de duabus tunicis dat vnã nõ habenti: sufficere deberet homini mendicanti colorille qui sufficit illi a quo mendicat. sc. oui elemosynam largienti. Superbus mendicus est cui non sufficit illud qꝫ sufficit illi a quo mendicat.

¶ De peplis ꝛ vittis cocreaceis mulieruꝫ.

Inter ornatus vero que preter colorẽ reprehensibiles sunt ſpãliter videnꝫ esse reprehẽsibilia pepla seu vitte croceate mulierum: qõ multipliciter potest ostẽdi. ¶ Primo ꝓpter hoc qꝫ multũ displicet alicui principi qñ videt vexillũ inimici sui i terra suaꝫ amplius displicet ei quãdo videt illud in altq̃ de villis suis. Plus enim displicet principi quãdo videt illud in aliquo de castris suis: ꝛ precipue si videat in aliqua superiori parte castri sui. Sic deo mltũ displicet quãdo videt signũ superbie qõ est vexillũ diaboli in superiori parte castri sui. sc. i capite mulieris: ꝛ videt vexillũ suũ remotuꝫ esse a loco illo in quo prius voluit eẽ humilitatẽ pnie: potius volunt dñs esse in capite vnde Eze. ix. Signa tau. super frõtes viroꝝ gemẽtiũ: nisi gratia huius rei sit signũ crucis: ꝛ illis qui baptizant ꝛ illis qui ꝓfirmant in frõte. Et ẽt in capite ieiunij capita cinere aspergunt. ¶ Secũdo põt idẽ ostendi per hoc qꝫ peplũ qõ est super caput mulieris signuꝫ est subiectionis; ideo defert velamẽ super ca-

put suū vt ostendatur qđ supplorēhz. s. vir suū. Jn hoc etiā ostēdit. qđ p̄uaricatio ab ea incepit. ⁊ ideo potius mulieres velamina deferunt q̄ viri: ⁊ p. ipue postq̄ a viris cognite sunt. vnde sup illđ. 1. ad Cor. xi. Capilli mulieri pro velamine dati sūt: dicit glo. Ad hoc hz mulier velamē vt se reagnoscat: ⁊ subditam. Et iterū in eodez. c. nō est vir creatus ppter mulierē sz mulier ppter virū. Jdeo mulier velamē oz habere super caput suuz ppter angelos vt dicit Ambro. Ut scilicet ostendatur subiecta viro: ⁊ qz ppter eā p̄uaricatio cepit: vñ cum peplū in mulieribꝰ debeat eē humilitatis multū displicet deo quādo ipse inde superbiūt. Siquis videat furē cui insignū furti oz suspēdi bursa ad collū instanter petere vt bursa ista sit purpurea quis nō irrideat eū? Sic irrisione digne sunt mulieres que volūt habere pepla crocea. Jn obprio enim suo querūt gloriā vbi esse nō pōt sicut nō cedit ad gloriā furis bursa sibi suspēsa ad collū: ⁊ si deaurata sit. ¶ Tertio pōt idem ostēdi per hoc qđ mulieres que croceū colorē in peplis suis deferunt. Colorem enim decentē amabilē deo ⁊ angelis ⁊ hoibus huius mundi cordis vilpendunt: colorē vero minus decentē cōtra doctrinā ecclesie deferunt. i. croceuz: color decens amabilis deo ⁊ angelis ē color albꝰ. Quod color croceus minꝰ decēs sit quaz candidus patet ex hoc qđ nulla est: que potius nō velit facie suā candidam esse q̄ croceī coloris. Quod aūt iste color placeat videri pōt ex hoc qđ legitur. Cant. v. Dilectꝰ meus candidus: nō dicit qđ sit croceꝰ. Et Sap. vij. legitur de ipso. Candor enim est lucis eterne. Ber. Loquēs de sapia increata dicit. Candor est sapia: ⁊ candidā oportet esse aiam in qua sedere elegerit. Sic ēt placet deo cādidus color in ornatu corporis potius quā croceus. Vñ lr̄ Mat. xvij. Quod in transfiguratione dñi vestimēta eius facta sunt alba sicut nix. Magisterio etiā spūs sancti istitutū est qđ sanctissimuz corpus dñi inuoluatur pāno candido nō croceo vel alterius coloris. vnde bñ sufficere oz immundo corpori ad inuoluendū: color ille qui dominico corpi sufficit. Qđ etiā color iste placeat āgelis videri potest ex hoc qđ legitur. Mat. vlt. Angelus apparuisse coopertus stola candida. Et Math. Leguntur vestimēta angeli fuisse alba sicut nix. Et Jo. xx. legitur. Quod vidit duos angelos in albis sedentes. Quod autez hoibus mūdi cordis placeat color iste satis manifestū est. Si. n. aliqs occurrat duabꝰ mulieribꝰ quaz vna habeat peplū candidū ⁊ altera croceū peplū habeat: statim illā que candidū defert honestiorē iudicabit: ⁊ ideo sibi magis placebit: nisi iniquitas ppria coreiꝰ subuertit. ¶ Quarto pōt idē ostēdi p hoc: qz cū ornatꝰ pp vanitatē sit reprehensibilis: qđ vaniꝰ ⁊ mutabiliꝰ erit in ornatu magis reprehensibilis erit: vñ cum croceꝰ color in peplis valde mutabilis sit valde reprehensibilis est. Si aliq̄ mulier tunicaz suā singulis septimanis tingeret: ⁊ singulis septimanis lauaret satis fatua reputaretur: sic valde fatue sunt: q̄ singulis septimanis pepla sua: ⁊ tingunt ⁊ abluunt. ¶ Quinto pōt ostēdi reprehensibilis habitus vel ornatꝰ ppter p̄sumptionē. qñ. s. aliqua p̄sumit facere illud qđ spāliter ad deū pertinet sicut faciunt ille que alienos crines imponunt capiti vel innaturalē colorē ponunt in facie. Apponere enim crines capiti vel dare colorez faciei spāliter pertinet ad deū. Que autem talia faciunt cum lactifero volunt similes esse altissimo. Ipse sunt velut symie q̄ dum volūt se decorare spāliter se iugulāt. Ipse etiā sunt velut angeli tenebrosi transfigurati i angelos lucis. ¶ Contra illas que innaturalē colorē ipenūt in facieb⁹ suis videt esse dictū illud. Eccles. ij. Ne accipias facie aduersus faciē tuā. Facies quā mulier assumit cōtra faciē interiorē aie est: qz eā deturpat. Duz. n. vult exterius habere faciē pulchrā: interiꝰ assumit faciē diabolicā iuxta illđ ps. Et facies peccatoz iuxta. facies etiaz assumpta cōtraria est faciei naturali. qz ante tēpus debitū facit eam senescere ⁊ in futuro pro ea punitur iuxta illud. Joel. ij. Dēs vultus redigētur in ollaz. Quartū offēdit deū illa q̄ alienū colorē ponit i facie sunt satis pōt apparere ex hoc qđ videmus tantū offendit peritos artifices qñ aliqs p̄sumit meliorare aliqđ in opibus eoz: pterea magnā contumeliā deo facit talis p̄sona que potiꝰ vult hr̄e talem faciē qu. lē pictor facit q̄ qualē deus ei facit: de tali muliere dicit Jero. Qua fiducia erigit ad celos vultus: quos conditor non agnoscit.

¶ Quod ſex debent cohibere mulierem a portádo alienos crines.

Ex veroſunt q̄ poſſunt cohibere mulierē ab alijs crinibus ſi eis diligenter oſtendat. ¶ Primus eſt pena quā ſcriptura ꝓminatur eis. Iſa.iij. Ubi ſic legitur. Decaluabit dñs verticem filiarū ſyon. ⁊ dñs crinē earū denudabit. In preſenti etiā q̄ꝯ crines earū nudant vñ accidit pariſius in quadā generali pro ceſſione qꝺ quedā ſymia cuidā dñe peplū cū alienis crinibus quos deferebat coram toto ppło abſtulit: ⁊ turpis ⁊ depilata ad modū cornicule depoſitis alienis plūmis remāſit ⁊ iuſto iudicio dei ꝺ accidit iuxta illꝺ etiā Iſa.xxxiij. Ue qui predaris: nōne ⁊ tu predaberis. Deprędata fuerat dña illa mortuā mulierē crinibus ſuis: ideo eam ſymia merito deprędauit. q̄ iuxta verbū poete. Non eſt lex equior illa: quā necis artifices arte perire ſua. ¶ Secunda deberet mulieres cohibere a vitio iſto fatuitas magna que cōmitatur vitiū iſtud qua ex hoc oſtendi poteſt quod pugiles crines ſuos abbrevient quando duellum facturi ſunt: ne ab hoſtib⁹ ſuis per crines poſſint capi. Et ſimiliter illi qui intrant religionem velut pugiles ſpirituales. fatue tamē mulieres crines ſuos augere volunt. licet in bello periculoſo ſint quaſi nolint de manib⁹ diaboli euadere. Non de facili euadit mulier de manibus diaboli ex quo tenet eaꝫ per crines. quādo. ſ. mulier nimiū amorez hꝫ ad pulchritudinē crinium. ¶ Item mulieres tales materiā periculoſe infirmitat] quā habēt augēt q̄ deberēt eaꝫ minuere quaſi nollent curari a ſua infirmitate. Infirmitas valde periculoſa ē ſuperbia ſicut oſtenſum eſt ſuperius: q̄ materia augēt q̄ crines alicui ꝑ alijs crinib⁹ adduntur. Satis ſunt ipſe lupbe q̄ parū habent de crinibus. ¶ Tertio deberet cohibere mulieres a vitio iſto peruerſitas magna que comitatur vitiū iſtud. Uolunt.n. illud mulieres facere ad cōtumeliā dei ⁊ damnū animarū ſuarum quod nullo modo facerent ꝑpter honorē dei ⁊ ſalutē ꝑpriā. Si iniūgeretur alicui mulieri pro penitētia quod haberet p̄ nocte ad caput ſuū manum alicuius mulieris mortue nullo modo vellet hoc facere. Uiceret enim ſe ex terrore amē tem fieri. ¶ Crines aūt mulieris mortue volūt habere in nocte ad caput ſuū in dei cōtumelia: ⁊ cōtra voluntatē eccleſie nec terrent inde neſcio quo diabolico miraculez ¶ Quarto deberet cohibere mulieres a vitio iſto magna ingratitudo q̄ eſt ibi. q̄ ſciliz ipe volūt nullo loco crines ad dei cōtumeliaz. vbi dñs pro amore eaꝫ portauit coronā ſpineā. ¶ Quinto vero cōtemptus dei qui eſt in vitio iſto: valde enim deū cōtemnunt qui capillos deo ꝓponunt cuz capilli videantur ſuperfluitates eſſe hominis ſicut ⁊ vngues de receptaculo lendiū ⁊ pediculorum faciunt mulieres theſaurū ſuū: immo deum ſuū: q̄ hoc ab hoie colit quod pre ceteris diligit. Sicut dicit Glo. ſuper illud ad phi. iij. Quorū deus venter eſt. De beata peccatrice legit Luc.vij. Q̄ capillis capitis ſui tergebat pedes domino. Non enim eos amabat tantū quantuz amant domine noſtre: ¶ Sexto deberet cohibere mulieres a vitio iſto multiplex malum: qꝺ inde ꝓuenit tam eis q̄ primis earū: primis de facili malū ꝓuenit ex pulchritudine crinium. Crines.n. velut quidam laquei ſunt q̄bus fatui capiunt: vnde legit Judith.xiij. Quod ipa colligauit cincinnos ſuos mitra ad decipiendū Holofernem. Cincinni dicuntur capilli dependentes a capite mulieris. ſicut pueri laqueos faciunt de pilis caude equine ad decipiendum aues. Sic diabolus laqueos facit de pilis mulierum ad capiendum homines. Ipſis ēt mulierib⁹ multipliciter malū facit crinū pulchritudo. Accidit.n. eis ſicut legit accidiſſe Abſalon ex multitudine crinium ei⁹. ſic legit.ii. Re.xiiij. Porro ſicut Abſalon nō erat vir pulcher in omni iſrael. Et ſubdit. A veſtigio pedis vſq̄ ad verticē nō erat in eo vlla macula. ⁊ quāto magis tondebat capillos capitis: tāto plus creſcebāt. Semel aūt in anno tondebatur: q̄ grauabat eū ceſaries: ⁊ ponderabat capillos capitis ſui ducentis ſiclis pondere publico. Quid aūt ei acciderit. Legit.ij. Reg. xviij. ſ. quod caput eius quercui adheſit: ⁊ illo ſuſpenſo inter celū ⁊ terrā mulus cui inſidebat ptrāſiit: ⁊ venies Joab inixit tres lanceas in corde ipſi⁹. Sic pulchritudine crinū adherēt fatua mulier alicui viro luxurioſo: q̄ per quercū deſignat. Quercus enim fructū defert quo porci paſcunt: ⁊ luxurioſi opera faciunt in q̄b⁹ iſernales por

ri delectant: ꝛ venies diabol⁹ ꝛ figit tres lanceas in corfatue mulieris. Prima lancea est vitiū supbie. Seda vitium luxurie. Tertia vitiū discordie inter ipm ꝛ virum illū. Regre de materia ista in tractatu d luxuria in ca. de coreis: vbi ponit illud ysaie Apoca. ir. Et similitudine locustaꝝ ꝛc.

¶ De vestibus candidatis.

I

Lauo pōt ee reprehensibilis ornat⁹ vel habit⁹ ppter formā vel ꝓpositionē. In forma reprehensibilita sūt ista. s. icisio ex parte iferiori sicut fit in vestibus loculatoꝝ corrugatio ex pte supiori vtinā si deoplaceret facies earū corrugate fierent: que vestes suas corrugarēt Reprehensibile ē: est: qd caude assuant ibi. Natura caudā hoib⁹ negauit: ꝛ miseri hoies eā sibi assumūt. ¶ Preciptie aūt videntur

R reprehensibiles quantū ad formā ꝛ cōpositionē sotulares rostrati perforati ꝛ stricti. Rostrū in sotularibus diabolica videt ee adinuentio: cū nō inueniatur simile in natura. Nullū. n. animal est. qd in pede rostrū habeat: ꝛ si aliqd habeat i capite. Mulieres vero que nasquā rostrū debēt habere: volūt ea habere in pedib⁹. ¶ Perforatio ꝛ in sotularib⁹ magne videt ee fatuitatis cū ꝓstet sotulares integros mulieres ee q̄ pforatos. Simliter ꝛ strictura in sotularib⁹ magne fatuitatis est cū ꝛ de⁹ hoc offendat: ꝛ pedes ipsi grauentur. Nō ita ꝓstringerentur pedes si eēnt in cōpedibus sicut cōstringuntur qnqz a sotularibus. Multi enīz sunt q nō reciperēt pro pnia tale gravamē si sacerdos cor vellet hoc eis iniungere. Magna etiā ingratitudo est velle deferre foramina ad ꝓtumeliā dei in pedib⁹ suis: cū deus pro amore eius pedes suos p forari voluerit. Magna etiā fatuitas videt esse pulchritudinē querere in suis sotulari b⁹: cū ad hoc sotulares inuēti sunt: vt ipsi inquinent: ꝛ p hoc pedes ab ingnatione seruentur: nec in radicibus arborum: nec in fundamentis domoruz pulchritudo solet regri: sed nec in sotularibus deberet requiri pulchritudo.

¶ De superbia ornatus raptorum ꝛ vsurariorum.

Ono pōt esse reprehēsibilis habitus vel ornat⁹: q̄ est de re iniuste

n acqsita sicut accidit i vxorib⁹ vsurariorū ꝛ raptoriū: q̄ pciosas vestes deferūt de lachrimis pauperū vestes tales sanguinolēte sunt. vñ Jere. ij. In alis tuis inuenitus est san. a. pau. Ale intelligi possunt extremitates superborū pallioruz. Alis istis volatur in iernū non in celū. In alis istis inuenitur duplex sanguis. s. sanguis pauperū. Spolia enim pauperū ex qbus ē vestis illa iudicio scripture sūt: sanguis pauperum: ꝛ vita eorū. vñ Eccle. xxxiiij. Panis egentiū vita pauperuz: qui defraudat ill. h. san. est. Alius sanguis qui in alis istis inuenitur: est sanguis ipsius mulieris: que defert pallium qd emptū est de re iniuste acquisita. Quoz enim sua tacet tibi cuz ad damnationē suā illud deferat. Cruentato ista que est in vestibus diuitū figurata est per clamidē coccineā in qua illusus ē dñs Illusione enīz illa ostensus est status pncipum hui⁹ mundi. ¶ Decimo pōt esse reprehensibis ornatus vel habitus ppter nimiū amorē quē hnt mulieres ad pulchritudinē. Tantus enīz pōt esse amor ille qd est mortale peccatuz: ꝛ quasi ydolatria: vt quādo amor ille amoreꝝ dei superat. Hoc enīz ab hoīe tollitur quod pre ceteris diligit: sicut prius dictum est.

¶ Quinqz que debent cohibere homines ab amore pulchritudinis.

Uinqz vero sunt: q̄ debēt cohibere

q re mulieres a nimio amore pulchritudinis. ¶ Primuz ē vanitas ipsi⁹ pulchritudinis. de qua vanitate legit Prouer. vl. Fallax gra: ꝛ vana est pulchritudo. Mulier timēs deū ipsa laudabitur. Pulchritudo vana est: ꝛ qz ad nihiluz valet ei, qui eā hz. Potī⁹ videtur valere illis q eā videt ꝛ in ea visa delectāt. Potest etiā dici vana qz vadit ad nihilū propter qd flori cōparatur. In Isa. vbi sic legitur. Omnis caro fenuz: ꝛ oīs gloria eius tanq̄ flos agri. Licet enīz flores magne sint pulchritudinis tñ satis parū amatur illorum pulchritudo: qñ adeo cito ptrāsit. Sic parū amāda esset pulchritudo corporis ipsi⁹ qz cito ita amittitur. Ad min⁹ oportet qd mulieres in monte pulchritudinē istā deferant: qñ maxime necessaria ēt eis pulchritudo: cū deo deberēt pīentari: ꝛ āgelis eis: cū iture sunt ad curiam celestis regis.

¶ Secūdo deberet mulieres cohibere ab amore nimie pulchritudinis hoc qd pulchritudo talis frequenter maledicta ē. vñ

Job.v. Vidi stultū firma radice: ⁊ maledixi pulchritudini ei⁹ statiz: ⁊ dicit Glo. Super hoc aduerbiū statim. qđ infirmus cuz qualitate rerū variatur duz videt ꝓspera laudat: cū mutantur esse nihil iudicat: ⁹sed firmus cū ipsa gloria penā sequentē considerat: ⁊ statiz damnat. Male fuerunt mulieres pulchre tile que ꝓpter pulchritudinem suā dānabuntur. Maledicta ē pulchritudo talis. Multis potius expediuissz quod fuissēt leprose: vel naso vel auribus mutilate q̄ quod essent pulchre. ¶ Tertio deberet cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis turpitudo ⁊ imundicia que frequēter comitatur pulchritudinem corporis. vnde dicitur Eze. xvi. Ad fatuaz mulierē. Abominabilē feciſti decorē tuuz hoc est vnū de quo multū dolendū esset qđ mulieres pulchre: q̄ magis deberēt abhorrere ſmundicīā: hę sunt que ampli⁹ se inquinant ꝓpeccatū: ꝓpter hoc pulchritudinē fatue mulieris cōparat Salomon circulo auero in naribus suis. mulier pulchra ⁊ fatua i. pulchritudo mulieris fatue sus si circulū aureum in naribus haberet ipsa distraheret illū p quodcūqz volutabz lutī. Sic mulieres fatue p pulchritudinez suam distrahūt p quodcūqz volutabz luxurie. Sus nō parcit ortsicut nec pedi gn illud in lutū infigat. Sic nec mulier fatua parcit facieī sue: imo illā pre ceteris membris operit in iniquitate: ⁊ ipietate sua vel circulus aureus pōt intelligi ipsa mulier pulchra ⁊ fatua quā diabolus trahit post oēm imundicīā: qui habet eam in potestate sua: sicut sus circulus aurū traheret per imundiciaz quez haberet in naribus suis. ¶ Quarto deberet cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis hoc quod pulchritudo illa valde nociua est. Est. n. pulchritudo illa ecurens qualis est pulchritudo carbonis viui. Et ē pulchritudo mulieris qualis ē pulchritudo splendētis gladij vñ Jer. Gladius igneus ē spes mulebris. Et Prouer. v. Legit de fatua muliere qđ nouissima illius amara sunt velut absinthiū: ⁊ acuta quasi gladius biceps. Sicut pz puer in gladio splendido ꝓmo solū aduertit pulchritudinē: ⁊ ideo gladiū ꝯplectitur: sz nouissimo sentit lesionez: sic fatui hoies in specie mulebri ꝓmo solā aduertūt pulchritudinē: sed postq̄ eā tetigerunt p amorē ex vulnere cordis intelligūt pulchritudinē illaz esse gladiū acutū. Biceps aūt gladius pōt dici pulchritudo ista: quia mulierē i qua est ledit p superbiā: ⁊ ipsos aspicientes p luxuriā: vel pōt dici gladius biceps: qr corpori ⁊ anime est occasio mortis eterne. Et vere gladius igneus est pulchritudo mulieris. Multū enim potēs est ad exurendū cor humanū. Unde Balaaz rex quidam habuit filiam de quo dictum est ei a medicis: quod cecus fieret si itra: x. annos solem videret: vnde fecit eū claudi per decē annos in spelunca. Quibus finitis fecit eum egredi de spelunca ⁊ ostenta sunt ei aurū ⁊ ar. ⁊ multa alia ꝓcupiscilia: ⁊ ad iterrogationē eius nominata sunt ei singula. Cū aūt inquirerent anxie de mulieribus que presentes erant que res essent dicit ei quidā iocose eas esse demones qui seducunt homines. Et cū reductus ad regem requireretur ab eo quid magis ipse desideraret. Respōdit se sup omnia que viderat desiderare demones qui seducūt homines. Et miratus est rex qđ tam tyranica res ecē tspēs mulieris. ¶ Quinto debet cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis hoc qđ pulchritudo aduersat bonitati. Nō enim de facili habetur bonitas cum pulchritudine: poeta. Vis est cuz forma magna pudicitie: vñ cuz pulchritudo auferat bonitatē: q̄ longe melior est q̄ pulchritudo ipsa nō ē multū desiderāda: imo valde timenda est. In magno periculo ē pulchritudo mulieris. Est enim velut thesaurus qui portatur in publico: qui a multis cōcupiscitur. Greg. Deprecari desiderat qui thesaurū publice in via portat. Fatue sunt que neglecta bonitate pulchritudinē querunt. Similes sunt pueris q pira vel poma vermes habētia: qr pulchriora sunt alijs pēligūt. Precipue autē fatue sūt ille que naturaliter deformes sunt: ⁊ tū laborant ad hoc qꝫ pulchre sint: ad qđ nullo modo pertingere possunt. Ad hoc autem qđ sint bone laborare nolūt: qꝫ tamen melius est ⁊ đ facili obtinere possūt. Mulier que ampli⁹ laborat ad hoc qđ sit pulchra q̄ bona: videt plus amare vtilitatē alienā q̄ suā: qr si pulchra fuerit alij pulchra erit. Pulchritudo. n. ei⁹ pascit oculos alienos. Si autez bona fuerit: sibi bona erit. Unde Pro. ix. Si sapiens fueris temetipsi eris.

¶ Qđ multis nocet ornatus mulieris.
Ndecimo poteſt eſſe culpabilis or
v natus mulieris: ga multũ nocet
multis. ¶ Primo nocet ipſi viro
m quẽ interficit ſpualiter dum dat ei occaſio-
nez: quod vſurari⁹ ſit vel raptor. ¶ Scđo
nocet illis qbus debuit reſtitui: qđ ꝑcipue
verũ eſt in vxoribus vſurariorum ⁊ rapto
rũ. ¶ Tertio nocet ipſi mulieri: ⁊ hoc mul
tis modis. ¶ Primo qꝛ ei materia ẽ infir
mitatis magne ſcilicet ſuperbie. ¶ Secun
do quia aufert ſibi illud vnde debuit redi-
mere animam ſuam morti eterne condẽ-
natam. ¶ Tertio quia aufert ei tps quod
deberet expendere in ſeruitio dei. Nec eſt
parvum damnũ cuz tempus res preciоſiſ
ſima ſit: vnde Ber. Nihil preciоſius tẽpo-
re: ſed heu nihil hodie vilius reputatur.
¶ Quarto aufert ei orationes quas facit
in eccleſia. Non enim exaudit deus oratio
nes quas facit mulier ita ſuperbe ornata:
cuz ipſa filios dei occidat ex alia parte oſtẽ
ſione incaute ſue pulchritudinis: vnde ſu-
per illud .i. ad Thimo. xi. Nõ intortis crini
bus ⁊c. dicit Glo. Superbus habitus nõ
impetrat. Non eſt parvum damnuz mulie
ri: que pauper eſt ſpiritu ſi orationes quas
in eccleſia facit amittit. Orationes enim
ſunt magna pars bonorum: que ipſa facit:
frequenter potius eſſet ei humiliter eſſe in
domo ſua: q̃ ſuperbe i eccleſia. Si aliqua
mulier eſſet: que in nulla ſolẽnitate iret ad
eccleſiaz ipſa reputaretur hereticа. Quid
ergo de ea: que facit deterius? Quomodo
talis mulier remiſſionem peccatorum illo
rum cõſequitur que in eccleſia domini of
fendit vbi placare debuit. ¶ Quinto no-
cet eis ſuperbus habitus: quia bonam fa
maz eis aufert: vnde ſuper illud .i. ad Thi
mo. ij: Nõ intortis crinibus ⁊c. dicit Glo.
Superbus habitus non recta faciet de ſe
credi. ¶ Sexto nocet eis: quia facit eas ſol
licitari: ex quo enim equus habet ſignum
venalitatis in fronte tã non queritur vtrũ
ſit venalis ſed pro conſtanti habetur: ⁊ de
precio querit̃: ſic ex quo mulier ornatũ me
retricium habet: ipſa ſollicitatur: ⁊ ſollicita
ta niſi valde fortis ſit de facili labitur: ga
caſta eſt: quaz nemo rogauit vt ait poeta.
¶ Quarto nocet ſuperbus habitus mulie
ris alijs mulieribus: quia miniſtrat eis ex
emplum ſuperbie. Dat etiam occaſionem
inuidie ⁊ diſcordie ad viros earũ: ⁊ qñq̃
occaſionẽ adulterij volũt. n. hẽre filles orna
tus a maritis ſuis ſi pũt: ⁊ ſi non poſſunt
rixantur cum eis ⁊ quãdoq̃ volũt habere
eos ab alijs viris ⁊ adulterijz cõmittunt.
¶ Quinto nocet maritis aliaruz mulierũ
Reddit enim vxores eis moleſtas: ⁊ quan
doq̃ aũfert eas illis. ¶ Sexto nocet dõ cu
ius templa extirit. Templũ dei eſt vnuſq̃-
q̃ fidelis. Plus amat de⁹ vnũ templũ ſpi
rituale q̃ omnia templa materialia mun
di: vnde patet, quantuz deũ offendant mu
lieres quia hmõi templum incẽdũt. ¶ Se
ptima nocet ſanctis quia ſollemnitates eo
rum non obſeruant mulieres que ſic ſe or
nant: qꝛ magis peccant tunc quã alijs die-
bus cum magis ſuperbie ſe hẽant tunc. Qñ
q̃rtam violant ſollemnitates preparãdo
ornatus ſuos: Angelis etiã nocẽt: quia fili
os dei in cuſtodia eorum poſitos occidũt.
Jõ dr. i. ad Cor. xi. Qđ mulier dz habere
velamẽ ſuper caput ſuũ ꝓpter angelos. ſ.
ne offendant angelos occidendo homines
quos ip̃ſi cuſtodiũt: ⁊ vt breuiter dicã deo
⁊ angelis ſuis cõtumeliaz facere nõ timẽt
etiã in eccleſia quãdo corp⁹ xp̃i ibi eſt ⁊ an
geli aſſunt: ⁊ populus ibi eſt congregatus
qñ. ſ. miſſa celebratur. Qđ ãgeli ibi aſſint
patet ex verbis Greg. ſic dicentis: Quis fi
delium dubium habere poſſit in ipſa imo
lationis hora ad ſacerdotis vocem celos
aperiri atq̃ i illo teſu chriſti miſterio ãgelo-
rum choros adeſſe ſummis ima ſociari terre-
na celeſtib⁹ iũgi. ⁊ ſuper. i. ad. Cor. xi. Ubi
dicit apoſtolus quod mulier debet habere
velamẽ ſup caput dicit glo. Angelici ſpũs
nobis adeſſe credẽdi ſunt maxime cũm di
vinis obſequijs mancipamur. i. cum eccle
ſia ingreſſu vel lectionibus ſacris aurem
accõmodamus: vel pſalmodie operaz da
mus ⁊ orationibus incũbimus vel miſſarũ
ſollemnia celebremus: tõ apoſtolus mõet
velamẽ habere propter angelos nec dubi
tari dz vbi ẽũcti corporis ⁊ ſanguis miſte-
ria geruñ ſupernorum ciuium adeſſe cõnẽ-
tus: qui monumentum quo venerabile cor
pus poſitũ fuerat ſeruant ⁊ vnde reſurgẽ
do abceſſerat cũ ſedulis excubijs ſeruaret.
¶ Quod habitus mulierũ ſe ornantiũ eſt
culpabilis ex intẽtione multiplici.
v Ltimo põt eẽ culpabilis habit⁹ ꝓ
pter intẽtionẽ. Multiplex aũt põt

esse intentio mulierū ornātū se. Quedam eni ornant se vt ꝯcupiscantur ab alijs quā a viris suis: qđ cōstat esse mortale peccatū: licet nō hꝫant volūtatē cōsentiendi illis q eas cōcupiscunt: qr scđm. Aug. nō solū appetere sed velle appeti criminosum ēt. Alie vero ornāt se ex superbia vt excedāt alias in pulchritudine vel saltem nō excedātur ab alijs: vel ex amore vane laudis ⁊ vane glorie: vt dicatur ꝙ ipse sunt pulchre. Iste vt dētur multū impie eē que nōcurāt de morte fratrū suorū: dum tolūmodo ipse hꝫant vētū vaneglorie vt pulchre reputētur. Nō est verisimile quod tales mulieres caritatem hꝫant que verba vane laudis curiosa hūt quā fratres suos. ¶ Alie vero tō se ornāt vt viris suis placeant vt sic custodiant eos ab alijs mulieribus. Sed de talibus accidit quod dū viros suos custodire volūt: quādoꝙ spūaliter eos occidit duꝫ dāt eis occasionē qđ nimis amēt eas: quia nimius amator ꝓprie vxoris adulter ē sicut dicit. Ambr. Ex quo amor ille nō est circa deū iā iudicatur mortale peccatū. ¶ Preterea si ornatu suo velut quodā rethe vult capere virum suum ne ipse captatur ab alijs mulieribus: qr rethe illud expēdit vbi nō est vir suus. Licet enim multe potiꝰ ornāt se qñ ꝓdeunt in publicū quā qñ sunt cum viris suis in domibus. Similes sunt illis qui dūt se velle capere. Siluestres aues capūt domesticas. ¶ Preterea sicut mulier cauet ne pdat virū suū sic vir oꝫ cauere ne pdat vxorē suā: vnde oꝫ velle qđ ipsa moderate sit ornata: sicut murilegus siluester efficitur ⁊ fugit qñ hꝫ pulchrā pellē ⁊ qñ hꝫ hac de cā amittatur. Aliquis enim ꝓpter pulchraꝫ pellē vult eā hꝫ: sic mulier ornata libēti⁹ vadit ad spectacula vbi ab alio cōcupiscitur ⁊ a viro qñqꝫ amittitur. Potius deberet vir velle qđ ipse haberet eā munus pulchrā quā alijs pulcriorē eā hꝫ. Itē si nō placet viro qđ vultures. i. Luxuriosi homines sequātur vxoreꝫ suā quare vult eam esse absqꝫ pelle honeste cōuersationis? Item cū homo hō velit vxorē suā meretricem eā: quare vult eaꝫ similem esse meretrici ⁊ in habitu meretricio? Be hoc habitu legitur. Prouer. viij. Occurrit ei mulier ornatu meretricio ꝓparata ad capiendas animas: cuꝫ ex hoc verbo constet aliquē ornatū meretriciū ē non video qđ sit meretricius ornatus nisi ereceus sit ⁊ similia? Et eze. xvi. Habens fiduciaꝫ in pulchritudine tua fornicata es: ad omne caput vie edificasti lignum prostitutionis tue. Solēt caupones in domib⁹ suis circulos ex diuersis partibus ponere: quādo diuerse vie sunt circa domum. vt trāseuntes per quācūqꝫ viā sciant ibi vinū esse venale sic fatue mlieres signa venalitatis ponunt in capite ⁊ in pedibus ⁊ in brachijs tamen dicūt se castas esse ⁊ castitatē amare volētes ꝙ magis credatur vni testi assueto mendacijs quā multis testibus q mentiri nō nouerunt. Testis assuetus mēdacijs est lingua eorum. Testes qui mentiri nesciūt sunt cetera mēbra que impudicitiam ostendunt. Jer. Aut loquenduꝫ nobis est vt vestiti sumus: aut vestiendūꝫ vt loquimur: quid aliud pollicemur ⁊ aliud ostendimus? Lingua personat castitatem ⁊ totum corpus profert in pudicicieꝫ. Deberet mulier viro suo eē adiutorū salutis vnde. Beñ. ij. Nō est bonū hominē esse solum faciamus ei adiutorium. Similiter ⁊ vir deberet vxorem suaꝫ iuuare vt saluari posset ⁊ cū mulieres frequenter prone sint ad nimiū amorē pulchritudinis ⁊ ad gloriam ornatus vir deberet eas iuuare i hac parte ⁊ cohibere ab inhonesto ornatu. Pronitas ista mulierū ad gloriam ⁊ laudem insinuatur. Mat. xxv. In parabola. De. x. Virginibus quarū quinqꝫ que laudem quesierunt celestē ianuam clausaꝫ inuenerūt Similiter cū viri proni sint ad nimiū amorem diuitiarū: quia hꝫ pulcre familijs suis vxores debent eos iuuare ex hac parte ⁊ cohibere eos a cupiditib⁹ suis ⁊ dicere eis se cōtentas esse paruo victu ⁊ humili vestitu si ipsi cessauerint ab vsuris ⁊ ab alijs generibus cupiditatū: sed hodie remedium reuersum est in venenū Uxores enim impellūt viros ad infernū dādo eis occasionē male acquirendi dum superfluas expēsas ab eis requirūt: viri etiā impellūt vxores ad infernū dum eas faciunt cōsentire vsuris suis: ⁊ dū non permittunt eas facere bona que ipse facere potuerūt: vnde hodie quantuꝫ ad personas multas societas coniugalis est quasi cōplexus spinarūque simul in ignē mittūtur: qr separi nō possunt. Est etiam velut complexus alligatorum sese mutuo submergentium.

¶ De mulierſbus ſe oſtendẽtſbus p vicos

Ulieres pulchritudinem ſuaz per
m vicos vel in eccleſia oſtendentes
ſunt incendiarie ſacrozum locozũ.
Qui liber'enim fidelis templum eſt ſpũs ſancti in baptiſmo dicatum. Sicut dicit. Glo.ſuper illud.1.ad'Lor.iij. Templum dei ſanctum eſt quod eſtis vos. Ipſe etiaz ſunt homicide.z homicide fratrũ ſuozum z filiozum dei. Ipſe etiam ſunt venatrices diaboli.venantur filios dei:z ad mozrem. Diabolus vtitur eis tanq̃ eſca ad capiendum viros: ſicut cum canis z alijs vilib⁹ animalibus excoriatis vultures ſolẽt capi. vtitur etiam eis tanq̃ laqueis: vnde. Eccle. vij. Inuenti amariozem mozte.mulierẽ:que laqueus venatozum legitur. Qd̃ beatus. Bernardus cum quedã ſozoꝛ eius veniſſet cum ſuperbo habitu ad abbatiam in qua ipſe erat noluit exire,ad eam vocaz afferens rethe diaboli. Que confuſa z compuncta mandauit ei vt non deſpiceret animã eius Et ſi carnem deſpiciebat parata erat in oibus facere voluntatem ſuam. Quo audito vir ſanctus gaudens venit ad eam precipiens ei vt illum ſuperbum habitum de cetero non portaret. Que illi acquieſcẽs ita mutata eſt vt omnes eius mutationez mirarentur:vtitur etiaz diabolus eis tanquã gladio z occidenduz filios dei. Et ſi dicat aliqua ſe non habere aliquã malam intentionẽ. Reſpondeo quod neqz gladius malam intentionem habet quando illo aliqs occiditur ſed vtens illo habet ibi malam intentionẽ ſic diabolus qui vtitur hijs mulieribus ornatis tanq̃ gladio ibi malã habet intentionem. Et licet etiã nullus haberet ibi malam intentionem nihilominus tam mozmus eſſet qui occiſus eſſet:z ſcoz leges qui occaſionem damni dat:damnũ dediſſe videtur.Dicitur etiaz Exo.xxi.Si quis aperuerit ciſternam z foderit z non operuerit'eam ceciderit qz bos vel aſinus in eam reddet dominus ciſterne pretium iumentozuz.Ciſterna que'habet aquas ad remedium ſitis eſt. Incautis'tamen poteſt eſſe occaſio precipitij vroꝛ etiam alicuius qũe viro ſuo'eſt remedium fornicationis: alijs vero poteſt eſſe occaſio mortis. Sic etiam vocat Salo.vroꝛẽ. Proner.v. Ubi ſic legitur. Bibe aquam de ciſterna tua. Ciſterna aperitur quãdo mulier ornatur. In eam vero non optaz bos vel aſinus cadit:quãdo occaſione pulchritudinis'quaz habet mulier incaute oſtendit aliquis pit. In hoc caſu anima pereũtis de manu mulieris requiritur. Si quis incaute deſerẽdo ignem domũ aliquam incendat non ne tenebitur ad emẽdam? Quomodo ergo innocens erit que pulchritudinem ſuã incaute oſtendendo domos ſpirituales exurit. Quidam etiam ideo ſe ornant quia erubescunt non deferre ornatus quos ferre cõſueuerunt: vel quos alie mulieres deferũt vel quia timent ab hominibus deridari:ſi ozdinatus tales dimiſerint.'Et quonia verecũdia iſta multum nocet eccleſie dei,ideo de verecundia hic tractabimus.

¶ De bona erubeſcentia. xxviij

Et quia quedam verecũdia bona
e eſt z quedaz mala iuxta illud. Ec
cle.iij. Eſt cõfuſio adducens peccatum:z eſt confuſio gloriam adducens.
¶ Primo tractabimus de bona erubeſcẽtia. ¶ Secundo de mala. ¶ Tertio tangemus de irridentibus eos qui bene faciunt
¶ Notandum ergo qd̃ erubeſcẽtia bona quoddam frenum eſt quo aliquis regitur in via paradiſi dum aliquis habet frenuz iſtud ſperari poteſt de eius correctione:vñ ſapiẽ. Erubeſcentia ſalua reſeſt. Ad commendationẽ huius erubeſcentie facit illud Eccle.xxij. Ante grãdinem precibit coruſca tio:z ante verecũdiam precibit gratia.precipue verecũdia placet in mulieribus:vñ: Eccle.vij. Gratia verecũdie mulieris ſenſate ſuper aurũ:verecũdia etiam ſpecialiter placet deo in penitẽtibus.vnde.Ber.Quã tũ diſplicet deo impudicicia peccatoris tãtum placet deo erubeſcentia penitẽtis. Bene illo qui non habet erubeſcentiã iſtam legitur. Jere.iij. Frons meretricis facta eſt tibi noluiſti erubeſcere z Iſa.iij.Dicitur de nõhabentibus erubeſcentiam iſtaz. Peccatum ſuum quaſi ſodoma predicauerũt nec ablcõ.legitur etiam. Jere.vi, Confuſi ſunt quia abhominationez fecerunt quin potius cõfuſione non ſunt cõfuſi z erubeſcere neſcierũt? Vere erubeſcere neſcit qui de peccato non erubeſcit. Peccatuz enim valde erubeſcibile eſt. Magis erubeſcibile eſt peccatum q̃ nuditas totius corporis qd̃ patet ex hoc qd̃ peccatũ nuditatẽ fecit erubeſcibilem. parentes enim noſtri non

erubescant ante peccatū lz essent nudi. vñ cum illud propter qđ aliquid est aliquale magis fit tale magis erubescibile videtur esse peccatū q̄ nuditas. Preterea cum erubescentia sunt fuga rei indecentis peccatū aūt indecentius sit quam aliqđ aliud qđ fit in mundo cum sit opus diaboli z ipso remoto omnia decentia essent cōstat peccatū maxime erubescibile esse: vnde cōparatione ipsius alia erubescibilia nō sunt: vñ dicit. Bre. de magdalena q̄ semetipam grauiter erubescebat intus nihil esse credidit qđ verecūdaretur esse foris. ¶ Preterea peccatū est immūditia tanta qđ cōparatione ipsius immūdicia corporis non reputatur esse immundicia: vnde. Mat. xv. Que procedunt de ore de corde exeūt z ea coinquinant hominē. Et subditur quibusdam interpositis. Nō lotis autē manibus manducare nō inquinat hoīm. Est etiā peccatū abhominatio magna: vñ. In ps. Corrupti sunt z abhominabiles facti sunt: vnde patet peccatū valde erubescibile esse. ¶ Multis autem alijs modis ostendi potest qđ peccatuz sit valde erubescibile z quia hominez proditorē reddit apud deum z quia hominem reddit valde vilem: fecit etiam inferiorem quodāmodo brutis animalibus. Cū enim brutū animal tantū vnam debeat mortez homo peccator debitor ē duplicis mortis: z quia peccatuz funis est quo quis in inferno suspendetur: z non habet diabolus vñ hominē suspendat nisi ipsemet funez istū ei attulerit. Est etiam peccatum illud cum quo fustigabitur homo in die iudicij corā toto mundo. Treñ i. Vigilauit iugum iniquitatum mearum in manibus meis conuolutum: tetigit z imposūte col. m. Illa de quibus erubescendum est anumerātur nobis. Eccle. xli. Ubi sic legitur. Erubescere a patre z matre de fornicatione: ꝛc.

¶ Decez z sex sunt. Quibus debemus erubescere.

Z sunt. xvi. Que ibi tangūtur de quibus multū erubescere debem? z ponitur primo fornicatio eo qđ sit de magis erubescibilibus cuius reicausa potest esse triplex. s. quia est tam vilium membrorū: z quia non solum anima sed etiam corpus in ea maculatur: z quia mulier ibi venditur quandoqz. Dat enim quādoqz animam suam pro duobus denarijs diabolo z corpus lecatoribus. Ipsa nō faceret tale forum de fotularibus suis. Notabiliter etiam dicitur erubescibile a patre z matre: z vocat pater deus: mater ecclesia de quibus multū erubescere dz mulier fornicaria. Si enim filia alicuius diuitis hois erubescere dz qñ fornicat eo qđ pater suus poterat eā honorabiliter maritare: nōne erubescere deberet filia dei de tāto patre si ipa fornicet. Nunqđ poterat pater suus maritare eā? Segtur. A preside z a potente tō dz hō erubescere de mēdacio q2 potior est fur quā assiduitas viri mēdacis: vt legitur Eccle. xx. Et q2 mētiēs nō seruat fidē cum tñ velit fidē sibi adhiberi z fallit eū qui in eo cōfidit: de mēdacio vero spāliter erubescendū est a deo p̄sidente. i. Deo p̄sente existente z petēte vindictā sumere de mentiente. Et pōt intelligi q2 spāliter istud de mendacio p̄missionis in baptismo facte. B

¶ Tertio erubescendū est delicto. i. De negligentia z pigricia. Sen. Turpissima iactura est q̄ per pigriciā fit. Eccle. xxij. In lapide luteo lapidabit piger. A principe aūt erubescēdū ē de delicto: q2 p̄cipi multū displicet pigricia serui. Sicut velocitas multū placet illi. vñ Prouer. xxij. Vidisti virū velocē in ope suo corā regibus stabit nec erit aū ignobiles p̄cipuē a summo principe erubescēdū est de delicto z ab illo iudice q cūcta q̄ fiunt adducet in iudiciuz z ve quolibet momēto tpis negligēter expēso exiget rōez. ¶ Quarto erubescēdū est de inigitate a synagoga z plebe Et primo de hoc qđ sibi homo iniqz appropriat qđ plebi cōmune eē debuit: vt facit vsurarij q tps sibi appropriāt quod dñs voluit ab oibus equaliter possideri. Et mali dispēsatores q sibi retinēt quod pauperibus debuerūt diuidere q̄bus dr̄. Lu. xvi. Facite vob amicos de mā. iniq. i. De pecunia iniqua vel inqualiter detenta. ¶ Quito erubescēduz est a socio z amico de iniustitia. i. De hoc quod iniuste agis erga soctū z amicū hoc enim valde iniquū est: vñ. Prouer. iij. Ne molliaris amico tuo malū: cū ille in te habeat fiduciā. ¶ Sexto erubescēdū ē de furto: vñ Tho. ñ. Non lz vobis aut cedere aliqđ a furto aut cōtingere. Precipue aūt erubescēdū est si qs furtū fecit vel fieri sustinuit in loco i quo ipē habitat. ¶ Septio erubescēdū est de veritate dei z testamēto

ldest de veritate quã de⁹ docuit: ⁊ tot testimonijs ꝓfirmauit. Si aliqs fidem illi non adhibuit. ¶ Octauo erubescendũ ē ꝺ discubitu in pandibus. Si qs tibi inhoneste se habuerit: vel si ei ad cuí⁹ mensaz comedit fidē postea nõ seruauerit sicut facit illi q postq̃ ad mensaz domini sederit vel spiritualem vel coꝛꝛalē non timēt et peccã do cõtumeliã inferre. ¶ Nono erubescendum est ab obfuscatione dati ⁊ accepti. Datũ obfuscat qui cũ tristicia dat. Eccles. xxxv. In omni dato hylarē fac vultũ tuum vel q dat cũ dilatione. Proue. b. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ re. Cras. n. dabo tibi: cũ statim possis dare: Datum etiã obfuscat q illud extollit. Potius. n. ꝺz q dat donum diminuere q̃ extollere. Unde Gene. xxxiij. Dixit Jacob ad Esau. Si inueni gratiã in oculis tuis accipe munusculũ de manu mea. Acceptũ etiã obfuscat q de beneficio est ingratus ipm attenuando vel oblioni tradendo. Sene. Lex beneficij ē qꝺ alter obliuisci debet dati. Alter ꝺz memoꝛ esse accepti. Sapien. Exiguum mun⁹ cuz dat tibi pauper amicus. Accipito placide ⁊ plene laudare memento. ¶ Decimo erubescenduz est a salutationibus in silẽtio. Quod in duobus casibus precipue intelligendum est. s. quando aliquis nõ vult reddere salutem alicui causa superbie vel causa odij sapientie. Salutat libenter. Eccles. xxij. Amicum salutare ne cõfundaris ⁊c. Nec est contrarium quod legitur Luce. x. Neminem per viam salutaueritis. ⁊ illud iiij. Re. iiij. Quod dixit Helyse⁹ ad gyezi. Si occurrerit tibi homo non salutes eum ⁊ si salutauerit te ne respondeas ei. Per hoc enim prohibetur prolixitas vel curiositas salutationis. Quod aũt bonũ sit salutare ꝑz per illud Mat. x. Intrantes autez in domũ salutate e. ¶ Undecimo erubescendũ est respectu mulieris fornicarie: qz ſm Augusti. Impudicus oculus impudici coꝛdis est nuntius. ¶ Duodecimo erubescendũ est ab aduersione vult⁹ cognati. qz sicut legitur. i. ad Thi. v. Si qs suoꝝ ⁊ maxime domestica non hꝫ: fidē negauit: ⁊ ē infideli deterioꝛ. Nec solũ erubescenduz est ab aduersione vultus cognati: sed etiã primi ꝓpne pauperis. Unde Tho. iij. Noli faciem tuã auertere ab vllo pauꝑe. Ita. n. fiet. vt nec a te auertat dominũ sequitꝛ i verbo posito ecclesiastici. Ne auer. facie tuã a ꝓximo tuo. ¶ Tertiodecimo erubescẽdũ est ab auferendo partẽ: ⁊ non restituendo Sicut honoꝛabile est dare: sic erubescibile est auferre: ⁊ ꝑcipue fratri suo fideli. s. partem quã pater celestis dedit ei de reb⁹ huius mundi. Specialiter aũt nõ restituere ablata videt esse erubiscibile in vsurarijs raptoꝛibus: qui cum sint damnati suspendio ifernali ꝓ male acquisitis pctus tñ volunt ea retinere ⁊ suspendi q̃ reddere ⁊ liberari. In quo deteriores sunt latronib⁹ Illi enim quando capti sunt libenter ablata restituerent si scirent se per hoc posse liberari. ¶ Quartodecimo erubescendũ est respectu mulieris alteni viri. Periculosus enim est valde aspectus iste. Talis. n. aspectus fuit causa Dauid adulterij ⁊ homicidij: vt legitur. ij Reg. xi. Nec solus a respectu isto erubescenduz est: sed etiam a quacunq̃ familiaritate: vel ad ipsam: vel ad eius ancillaz: vnde possit oriri mala suspicio: vnde legitur. Ne scruteris ancillã ⁊ ne steteris ad lectum eius. ¶ Decimoquinto erubescendum est ab amicis a sermonib⁹ improperij. Et si amicus debet arguere amicũ suũ: tamen absq; improperio. vnde Tulli⁹ i tractatu ꝺ amicitia monere: ⁊ moneri est officium vere amicitie. ita tamen: quod adulatione careat admonitio ⁊ cõtumelia careat obiurgio. ¶ Decimosexto erubescenduz est ad improperatione dati. Imitari debet ille qui dat deum. q dat oibus affluenter: ⁊ nõ improperat: vt legit Ja. i. De fatuo vero legitur. Eccle. xx. Qꝺ exigua dabit: ⁊ multa improperabit: hec qui nõ erubescit male agere est velut equ⁹ absq; freno qui non de facili potest regi. Duo solebant homines cohibere a malo scilicet timoꝛ dei. ⁊ pudoꝛ mundi sed timoꝛ deimultos tam parum cohibet a malo. Benignitate enim ⁊ misericoꝛdia dei abutunt homines maligne agẽtes: qz deꝰ benigne expectat eos ad penitentiã. vnde Eccl. viij. Quia non pfertur cito ꝓtra malos sententia absq; timoꝛe filij hoium ppetrant mala nõ attendentes qꝺ misericoꝛdia ista superexaltet iudiciũ iuxta verbum Ja. Quãto misericoꝛdia hic amplius parcit: tanto iustitia in futuro durius furit. Quanto malleus ampli⁹ eleuat: tanto posthea ãplius pcutit. Et quanto arcus ãplius

curuatur: tanto vehementi⁹ sagittã mittit. Similiter se hȝ iusticiã det. Uñ Aug. Lento gradu diuina ꝓcedit ſeueritas ſe tarditatẽ cõpenſat grauitas. Pudor etiam iam potius impellit homines ad malũ q̃ cohibeat homines a malo: homines enim qui ſolebant erubeſcere male agere iaȝ erubeſcunt bene agere.

A

¶ De mala erubeſcentia. cap. xxix.

Equitur de erubeſcentia mala de qua hoc modo dicemus. ¶ Primo ponemus ea q̃ valent ad detestationẽ erubeſcẽtie male. ¶ Scõo ponemus remedia q̃bus poſſum⁹ vti cõtra eã. ¶ Ad ꝑmũ vero valere põt ſi oſtendatur quãta ſit timiditas eoꝝ q̃ ꝓpter erubeſcẽtiã non audent bene agere. Ipſi ſunt ſicut equi vmbriã timẽtes: vera mala non ſunt preſentis vite ſed future. Preſentia autem mala ſunt ſicut vmbre futuroꝝ: vñ q̃ erubeſcentiã preſentẽ timet: ⁊ nõ futuram ipe timet vmbriã: ⁊ nõ veritatem. Trepidauerunt ait Dauid ti. vbi nõ erat timor. Ipſi etiã ſunt quaſi parule: q̃ exterrent latratu catuloꝝ qui mordere neſciũt. Sene. Auctoritatẽ habem⁹ ſenũ: ſed vitia puerorum: nec puerorũ tm̃: ſed etiã infantũ. Illi lucia formidãt: hȝ fallax nos vtrãq̃. Leuia formidãt q̃ verba irriſionũ formidant. Falſa formidant q̃ reputant dedecus: qđ in veritate eſt honor. Mũdus iſte eſt velut catulus irriſionibus latrãs ꝓra eos qui benefaciunt: ſed mordere neſcit: q⁹ nõ eos ꝓcutit: ⁊ cui⁹ ſatis latrauit tacebit. O q̃ ſtrenui milites ſunt: qui ꝓpter ſolũ latratum dereliquunt dñm ſuũ. Bene relinquerẽt cui⁹ ſi milites armati inſequerent eos. Si aliquis de militibus Regis Francie ipſo potente debitũ ſeruitiũ ab eo: ⁊ diceret ſe nõ audere ei ſeruire: q⁹ homines inde loquerentur et friuola ⁊ ridiculoſa reputaretur eius excuſatio: ſic friuola eſt excuſatio illorũ: q̃ ꝓpter verba hominũ dimittunt ſeruire deo. Ipſi ſunt timidi vt lepores: vtinã tamen lepori in aliꝗ aſſimilarentur lepuſculus plebs infirma collocat in petra cubile ſuũ: vt legitur Prouer. xxx. Labia hȝ in motu. aures longas pedes veloces. Timor enim addit alas pedibus. Sic facere debet qui debile ſe cognoſcit. In petra cubile collocat q̃ fiduciam hȝ in xpõ: Labia hȝ in motu q̃ frequenter orat. Lõgas aures hȝ qui iuxta verbũ Ja. i. Uelox eſt ad audiendũ ⁊ tardus eſt ad loquend. vȝ ad reſpondendũ oppꝛobriis que ſibi dicunt. Ueloces aũt pedes hȝ quẽ timor dei occupat: q⁹ qui timet deũ nihil negligit: vt legitur Eccleſi. vij. Cã aũt huius timiditatis põt eſſe duplex. ¶ Prima eſt amor placẽdi mundo. Sene. Deſines timere ſi ſperare deſieris. Contra illos qui volunt placere mundo dicit Ja. iiij. Adulteri neſcitis q⁹ amicitia huius mundi inimica eſt deo Quicunq̃ ergo vult amicus huius ſeculi eſſe inimicus dei cõſtituet. Dauid confuſi ſunt qui hoib⁹ placẽt q̃m deus ſumit eos. Et apoſto. Si hoibus placerez ſeruus dei non eſſem. ¶ Scõa cã põt eẽ hoc q̃ deus forſitan receſſit ab eis. Uix enim poſſet eẽ tanta timiditas in eo cui⁹ quo eſſet deus. Unde Dauid. Si ambulauero in medio vmbre mortis nõ ti. m. q. me. es. Qñ aliquis aũt timidus efficiatur cũ dominꝰ ab eo receſſerit: manifeſtuȝ poteſt eſſe ex hoc quod Layn poſt peccatũ caput tremuluȝ habuit: ⁊ adeo timidꝰ fuit vt dño diceret. Omnis qui inuenerit me occidet me. Gene. iiij. Ad idez facit qđ legit. Deut. xxvij. Si ſprẽueritis leges meas ⁊ iudicia mea cõtẽ. vt non fa. e. q̃ a me. cõ. ſunt: ⁊ ad irritũ perducatis pec. m. ego quoq̃ hoc faciã vobis. Conuertetis coraȝ hoſtibus veſtris ⁊ ſubiciemini eis qui ode. vos. Fugietis nemine perſequente. Tãta eſt timiditas erubeſcentiũ quod ex hoc quod ſunt coraꝫ hoſtibus ſuis corruunt. Non enim poſſunt ſuſtinere aſpectũ irridentiuȝ. imo ſicut fluit cera a facie ignis: ⁊ nix a facie ſolis: ſic corda eorũ defluunt a facie irridentiũ. Erubeſcentes enim ſubiecti ſunt hoſtibus. Cum enim irriſores hoſtes eoꝝ ſint. ipſi nõ audent facere aliquid qđ eis diſpliceat. Cuȝ tm̃ debeant libẽtius facere quod eis diſpliceret q̃ quod eis placeret. Erubeſcentes et fugiunt nemine perſequente. Irriſor enim non ꝓſequitur ſed obſequitur. Miniſtrat enim materiã vnde corona eterna fabricatur. Irriſiones enim ſunt velut aurũ ⁊ ar. ⁊ lapides pꝛecioſi er quibus ſit corona paradiſi. Prouer. xxvij. Fugit impꝰ nemine ꝓſequẽte. Mala pene q̃dã ſuccurſus ſunt a deo miſſi cõtra mala culpe. vñ mira fatuitas eſt qđ hoies fugiũt mala pene ⁊ ſequunt mala culpe. Succurſuȝ a deo miſ-

sum timent ⁊ fugiunt: mortem vero suam sequuntur peccatū. s. Eccle. xxi. Quasi facie colubri fuge peccatū: ⁊ subditur. Dentes leonis dentes eius interficia. ho. ꝛc. Itē de timiditate eoꝝ quos deus deseruit subditur in Ieuit. xxvij. Terrebit eos sonitus folij volantis. Et ita fugient quasi gladiū. Cadent nullo persequente ⁊ corruēt singuli super fratres suos. folium volans est verbum irrisionis quod terret homines erubescentes: folium illud plus timent q̄ dei gladium qui paratus est interficere eos. Deut. xxxij. Si acuero vt fulgur gladium meū: ⁊ arripuerit iudiciū manꝰ mea reddam vltionez hostibus meis. In Job. Fugite a facie gladij: qz vltor iniquitatis gladius. Et exo. xv. Euaginabo gladiū meuz ⁊ interficiet ea manꝰ mea. Dicunt erubescentes. Quid diceretur de me si hoc facerē: ⁊ nō attendunt quid faceret de eis deus si hoc non fecerint. Plus timent dicta hominū q̄ facta dei. Et plus timent verba hominū quam dei gladium euaginatuz. Dicit erubescens. Non possum sustinere vt hoc dicatur de me. nec erubescit confiteri tantaz ignominiam de se quod tam facile a sibilis hominuz deijciatur. vere de illis est de quibus dicit ps. Non sic impij non sic: sed tanq̄ puluis ꝛc.

¶ Triplex fatuitas erubescētis bñ agere.

Secundo valere potest ad detestandā erubescentie male: si ostendatur quanta sit fatuitas eorum qui erubescunt bene agere. Que fatuitas ꝓmo potest ostendi per hoc quod ipse se vinci permittunt a irrisoribus quos tanta facilitate vincere possent. Sola enim taciturnitate vicerentur irrisores. Isa. xx. In silentio ⁊ spe erit fortitudo quinta. Si illi qui deridentur tacerent ⁊ animū haberent ad mercedem quam expectant protollerātia irrisionum confusi essent irrisores. Sydonius Garrulo nō. Respondere cū vitium est. Aqua contra ignem pugnandum est: cū sit contraria ei. Sic taciturnitate cōtra garrulitatem pugnandū est. Cogitare debet erubescens q̄n irridetur quod plus potest ipse audire duabꝰ auribꝰ q̄ irrisor log vno ore. Sap. A natura vnum os ⁊ duas aures accepimꝰ: ac si diceret. Plus debemus audire q̄ loqui: poeta. Quis labor est vnū quā tacuisse minor. ¶ Secundo pōt ostendi fatuitas erubescentiū ꝓ hoc q̄ ipsi timent ab eis irrideri qui irrisione sunt digni. Quādo mali irridēt bonos de bonis operibus q̄ agunt. idem ē acsi cecī irriderent videntes: de hoc q̄ videt: ⁊ q̄ claudi recte incedētes. Ideo ipsa decisio irridenda est. Sen. Equo animo audienda sunt imperitoꝝ conuitia ⁊ ad honesta vadenti contēnendus est ipe contemptus. Quis sane mentis non cōtemnat claudicantem si videat se derideri ab eo de hoc quod recte incedit: Et quis iudicet cū fatuū si non velit claudicanti assimilari: qz ab eo deridetur. Deridendi ergo irrisores nō imitandi. Quidā senex in vitas patrū. Aut fuge homines aut irrideas mundū ⁊ que imūdo sunt. Stultū te ipsum facito in pluribꝰ. Si ꝙo dicat aliquis quod irrisio malorū ꝓualebit qz plures sunt. Respondeo ei qđ deus ⁊ sancti eius ridebunt bonos irridēdo malos. vñ in ps. Qui habitat in celis irridebit e. Et iterum videbunt iusti ⁊ timebunt ⁊ super. e. ri. ꝛc. Nō est vituperiū solis qđ noctua cum nō aspiciat. Nec ē vituperiū auri ⁊ argenti qđ iumenta nō appreciant ea. Iumēta nesciūt estimare ntiā senū ⁊ similia. Et porci nisi furfur ⁊ similia. Sic nō est vituperiū bonoꝝ si a malis deridentur. Mali enim sunt velut noctue vnđ Boetius. de hijs: hij sunt similes auibus quarū oculos nox illuminat ⁊ lux cecat. Non est curandū de vituperio illoruz qui dicunt bonū malū ⁊ malū bonū. Isa. quinto. Ue qui dicitis malū bonū ⁊ bonū malum ꝛc. Ipsi etiā sunt velut iumenta q̄ viros sanctos qui sunt velut aurū ⁊ argētum ⁊ lapides precioſi despiciunt. Unde Prouer. xiij. Ambulans recto itinere ⁊ timens deum despicit ab eo qui ifame: gratur via. ⁊. xxix. Abominātur impij eos qui in recta via sunt. Aristippus cū quidā ei diceret homines te contemnunt: inquit. Et illos asini sed nos illi asinos: nec ego illos curo. vituperium talium laus est: ⁊ laꝰ vituperij. De ꝓmo sic dicit Senec Malle displicere laudari est. Nō pōt sinia vllā auctoritatē hꝫ nisi q̄ dānandus ē de se male loquatur. ¶ De ſcdo etiā dicit Sen. Tam turpe sit tibi laudari a turpibus quam laudari ob turpia. ¶ Tertio pōt ostēdi fatuitas erubescētiū ꝓ hoc qđ ipsi erubescūt de hoc vñ gloriari dēnt: dū erubescūt bñ agere.

eo q; cõsueuerũt male agere: vel q; vident alios male agere. Doc enĩz valde gloriosuz est cũ aliquis bene agit inter male agẽtes: vel q male agere cõsuevit. Tales fires sunt illi q erubescerent de hoc qõ a naufragio euasisset vel de hoc nõ faceret sicut facere solitus eẽt vel de hoc sanc eẽt alijs existentib; leprosis: vel mũdus: alijs inquinatis. Nõ solũ timendũ sunt detractiones tales sed ẽt appetẽde. Sene. Nondum felix es si nondũ turba detrahit te. Et dñs. Matth. v. Beati estis cuz maledixerint vobis hoies & persecuti fuerint vos & dixerint. &c. Quãdo aliquis vituperat vel laudat primo dz attẽdere qs est qui euz laudat vel vituperat: & tunc placeat ei laus vel displiceat vituperium. Sene. Nunq multis sed qbus placeas cogites. ¶ Tertio valere põt ad detestã. erubescẽtie male: si ostẽdat q male & q iniquse habeãt erubescẽtes ad deũ & ad ea q dei sunt. Ad deũ male se hñt erubescentes triplicit: & inquantũ dñs est: & inquantum pater est: & inquantũ sponsus anime est.

¶ Quod erubescẽtes de bono: se male habent ad deum.

Inquatũ deus est dñs euz erubescit cõfiteri dñm. Diabolũ aũt nõ erubescit cõfiteri dñm seruitiũ diaboli manifeste faciẽdo. Nulla. n. certior dñi professio quã seruitij redditio. Si aũt deũ hz vt dñm nõtñ vt primũ dñm vel matorẽ sed vt secundũ. Solũ. n. censuz illũ vult ei reddere in quo mundus prebet assensuz non attẽdens qs deus rex est & regaliter & libere vult dominari. Erubescẽtes adeo negauerũt xpm qs etiã leui signo nolũt videri eius discipuli. Erubescẽtes signa diaboli libenter portãt: vexillũ vero xpi nõ vult portare: nisi occulte nõ attendẽs illud qs dñs dicit. Jere. iij. Leuate signũ in syon & contraminí. Et eiusdẽ. vi. Leuate vexillũ &c.

¶ Inquantũ pater est: male etiã se hz erubescẽs ad deũ dũ eũ negat. vix aliqs negat patrẽ suũ etiã paupere. Quantũ ergo contumeliã facit tãto patri qui eũ negat. Ad ritu ipse negabitur. Unde Mat. x. Qui aũt negauerit me coram hoibus negabo & ego eum &c. Ita etiã accidit satuo erubescenti sicut accidit cuidã scolari parisiensi: q cuz esset indutus preciosis vestibus & a socijs suis honoraretur multũ: cũ visitasset eũ pater suus in humili habitu timens ne socij sui eũ cõtemnerent si scirent eũ habere talem patrem rogauit patrẽ suũ vt hic nullo mõ indicaret eis & simulans ipm ee de seruientib; patris fecit ipm comedere cũ gartione domus. quod pater patienter sustinuit. Sed cum finito prandio scolaris duxisset eum in cameraã suã secreto & ingsi nisset ab eo quid attulisset. ostendit ei pater denarios quos ei attulerat asserens qõ nec vnum de illius haberet. Tu negasti me fili aiit pater: & ego nego te amodo. Nunq de cetero comedes vel bibes de eo qõ mittã tibi. ¶ Erubescẽs etiã male se hz ad deum inquantuz deus sponsus anime est duz de tanto sponso erubescit. O aia nõ est ita ignobilis sponsus tuus vt eius ignobilitatez debeas erubescere. De nobilitate eius legitur. Prouer. vii. Nobilis vir eius in portis qñ sederit cũ senatorib; terre. Non est etiã ita deformis qõ anima ei; deformitatẽ debeat erubescere. Speciosus enim est forma pre filijs hoium: & candor est lucis eterne: vt legit sapien. vij. Et splẽdor glorie vt legitur ad Heb. i. Legitimus etiã sponsus est non adulter vt de eo debeat anima erubescere. Sed mira insania. legitimũ sponsum confiteri dedecus creditur adulterium vero immundũ. s. absqz verecũdia confitentur. qñ. s. tõ dicunt quod se ornant vt mũdo placeant. Unde. Jere. tertio. Quomodo si cõtemnat mulier amatorez suũ: sic pteptsit me domus israel dicit dñs. Nunc sponsuz nõ erubescebat illa q dicebat. Ipsi sum desponsata cui angeli seruiũt: cui; pulchritudinem sol & luna mirantur. O anima sponsus iste te singulari pugna acquisiuit. ipse est quẽ nec mors ab amore tuo potuit separare. Male ẽt se hz erubescẽs ad bona opera dũ ea pterit & ea facere erubescit. Valde enĩz iniquum est bona opera inhonorare a quib; homo tantum honorem expectat. De hoc honore legitur Eccle. xiij. Omne opus electum iustificabitur: & qui operatur illud honorabitur in illo: quando gloria huius mundi deficiet: tunc gloria dabitur pro bonis operibus. De defectu presentis vite legitur in ps. Quoniã cum interierit non sumet omnia neqz descen. cum eo. g. do. eius.

¶ De vtilitate bonorum operum. qui triplicit honorificant deum. ca. xxxiij.

Dna operatr ipliciter glorificabūt
b hominē. Primo faciendo ei ſo
cietatem in morte quando ipſe re
linquetur ab amicis carnalib⁹: vñ i. Apo.
D xiij. opa eni illoꝝ ſequūtur illos. Secun
do miſtrando materiam coꝛone eterne.
Ber. Si penitentia noſtra crudeli miſera-
tione minuitur paulatiz gēmis coꝛona no
ſtra priuatur. Tertio vero ad modū ve
ſtimeti hominē decoꝛādo: vñ Jn ps. Aſſi
tit regi a dex. t. in veſtitu deaurato. cir. va.
Veſtis deaurata ſunt bona opera ex cari
tate facta ⁊ hec tria ſunt que ſolent homi-
nem facere gloꝛioſuz. honoꝛabilis ſocietas
pulcritudo veſtiuz. ⁊ dignitas. Et hec tria
ſicut oſtenſum eſt vir iuſtus conſequet ex
bonis operibus. Ad hunc ſtatum perueni
vita chriſtiana quod hodie inter chriſtia-
nos: chriſtiane viuere opprobrium eſt: fac
lius poſſet chriſtianus viuere inter paga-
nos aliquos q̄ inter chriſtianos. Mira in
ſanti quod pagani fidem chriſtianam ho
noꝛabilem reputant ipſi vero chriſtiani in
honoꝛabilem reputant. Jpſi vero chriſtia
ni chriſtianaz vitam a qua fides habet va
loꝛem ſuum pro opprobrio habent. Ber.
Quid vtilis opus a fide? Opus a fide
diuidis: fidem tuam perimis. Nam fides
ſine operibus mortua eſt. Munus moꝛ-
tuum offers deo. Item. Quid fides que
non operatur ex dilectione niſi cadauer
exanime: vnde honoꝛat deum munere fe-
tido? Bene placas deū tue fidei interfectoꝛ
Ja. xi. Sicut corpus ſine ſpiritu mortuum
eſt: ita ⁊ fides ſine operibus mortua eſt.
Veritas chriſtiane religionis adeo oditur
a multis etiam qui dicunt ſe xpianos: vt
etiam ſigna eius videre non poſſint: quia
tamen veritatem debuerunt amare pluſq̄
omne theſauruz terrenū. Jmmo adoꝛāda
eſſet veritas iſta quātūcunq̄ tantis ⁊tēpti
bilis eſſet: vnde frater Guido cartuſienſis
Sine aſpectu ⁊ decoꝛe crucisq̄ affixa ado-
rāda veritas eſt. Jn ſignū vero huiꝰ oſcu-
lantur fideles: ⁊ adoꝛāt crucē. Multi tamē
adoꝛantes crucē exterius crucem ſpūalem
interius per cōtemptū cōculcant ⁊ in eam
expūnt. Magnum odium videntur habe
re ad veritatem chriſtiane religionis: qui
etiam ſignis eius bellum indixerunt.

¶ De quattuoꝛ remediis contra malam erubeſcentiam.

Oſitis hiis que pñt valere ad dete
p ſta. erubeſcentie male: cōſequēter
tāgemus aliqd de remediis qbus
poſſumꝰ vti ⁊tra erubeſcētiā malā. Et ſunt
quattuoꝛ meditatiōes: q̄ poſſunt ⁊tra hoc J
valere. ¶ Prima eſt meditatio erubeſcētie
ſiue obpꝛobrii: qō ipſe pro nobis ſuſtinuit.
Qō obpꝛobriū pāſus erat tere. tre. in. Babit
pcutiēti ſe maxillā: ſaturabit obpbriis. Si
qs bene attēderet obpꝛobriū illō qō filius
dei pro eo ſuſtinuit: q̄ poſitꝰ fuit in cruce
quas reputaret verecūdias quas pro xpo
ſuſtineret. Solēnitas eni paſce erat tūc p
pter quā de diuerſis ptibus mūdi tudei cō
uenerūt in hieruſalē qui viderūt eū pēden
tez in cruce. B. Gratia ignominie crucis
ſed et qui crucifixo ingratus non ē: Et ad
Heb. xij. Per patientiā curramus ad pro
poſitū nobis certamē aſpicientes in actoꝛē
fi. ⁊ conſu. ieſum: qui ꝓpoſito ſibi gau. ſuſti.
cru. confu. ⁊tēp. ¶ Secūda eſt meditatio erube
ſcētie ſeu obpꝛobrii qō ſancti ſuſtinuerūt
vñ ad Heb. xi. Fide moy. grandis factus
negauit ſe filium fi. Pha. Voluit enim ma
gis affli. cū po. dei q̄ tē. pe. h iocundi: ma-
iores diuitias eſti. thеſ. egyp. i properium
xpi. Et in Act. v. Jbant apoſtoli gaudē. a
cō. do. qñ dig. ha. ſ. p no. i q. pati. ¶ Ter-
tia eſt meditatio illius erubeſcētie quā pa
tiētur in futuro illi qui hic fugiūt eam. Jn
Prouer. x. Qō timet ipius veniet ſuper
eū. Et in Job. vi. Qui timet pauinā irruet
ſuper eum nix. Et Greg. Dicit de illis q vo-
lūt repugnare voluntati dei. Jn dei volun
tate pugnāt: vnde mutare cōtendūt. Et q̄ſi
lio dei reſiſtētes obſequūtur: quia hec eius
diſpoſitioni militāt qō p humanū ſtudiuz
reluctātur. Qui verecūdiā vel egeſtatē vel
aliā tribulationē a deo miſſam nolūt reci-
pere mō: in futuro habebunt eā longe ma
iorē. Tunc veniet: quaſi viator egeſtas ⁊
pauperies quaſi vir armatus. Prouer. vi.
Non poterit hoc fugere nec ei reſiſtere. Be
verecūdia q̄ mali in futuro patientur le gi
tur. Jere. xx. Cōfundentur vehemēter: qa
nō intellexerūt obpꝛobriū ſempiternū qō
nunquā delebitur. Et. xxxiij. Dabo vos in
obpꝛobriū ſempiternū: ⁊ in ignominiā ēt
que nūquā oblitione delebitur. ¶ Quar-
ta eſt meditatio illius verecūdie de qua lo
quitur dñs. Luc. ix. dicēs. Qui me erubue
rit ⁊ meos ſermones hunc filius hoīs eru

beſcet cuz ve.in ma.ſ.patrie ⁊ ſanctorum angelorum. Tunc illi qui cõtẽnunt modo alios cõtẽpnentur a deo vt moꝛs eoꝛum non reputetur ſicut nec moꝛs vnius canis Ipſe deus ridebit de moꝛte eoꝛũ vñ. Pro uerbi.i. Ego quoq; in interitum veſtrũ ridebo.

¶ De malicia irriſoꝛum q̃ nociua ſit eccle ſie dei. xxx.

Vltimo loco in tractatu de erube
v ſcẽtia tãgẽdũ eſt aliqd de malicia irriſoꝛ que multũ nociua eſt eccle ſie de. Plus.n.nocet alicubi quaz hereſis. Ratio autẽ quare adeo nociua ſit eccleſie dei:eſt quia diabolus pirriſoꝛes filios dei ſuffocat cum puſilli ſint. Nec eſt.n.vna de aſtutijs diaboli ſuffocare bonũ inchoatũ in germine:vnde per ſerpentez religionẽ inchoatã in paradiſo ſuffocauit:⁊ p Pha raonẽ populũ iſraeliticuz deſtruere voluit ſubmerſi ōes parvuloꝛ vt legitur Exo.i.Et per herodẽ chriſtũ parvulum occidere vo luit:⁊ vt enim occideret parvulos innocen tes occidit vt legitur. Mat.ij. Unde malti cia irriſoꝛũ malicia herodiana eſt:qui irri ſionibus ſuis filios dei parvulos occidũt. Ber. Malicia herodiana eſt naſcentẽ per ſequi religionẽ:immo maioꝛ quã herodia na videtur eſſe malicia maloꝛũ quantum ad hoc qõ herodes occidit pvulos tã na tos:irriſoꝛes vero occidũt filios matris ꝓ pꝛie eccle.ſ.in vtero adhuc exeuntes. Non enim exꝑectant quod eccleſia ꝓpit eos in ſacramento penitẽtie:imo q̃ cito apparẽt in eis aliqua ſigna bone voluntatis ipſi ſuffocãt eos verecundiam eis facẽdo. Irriſoꝛes peioꝛes ſunt q̃ draco. De dracone enim legitur. Apoca. xij. Qõ ſtetit añ mu lierem: que erat partura vt cũ peperiſſet filiũ eius devoꝛaret. Ipſi aũt partũ matris ſue eccleſie nõ exꝑectant ſicut dictum eſt. Beriſoꝛes ſunt vulpecule vineã dñi demo lientes. Ad modum enim vulpeculaꝛũ ſe ttidi ſunt ⁊ doloſi. Cant.ij. Capite vobis vulpeculas paruas:q̃ demoliũtur vineas. Irriſoꝛes ſunt vt buſones:venenati enim ſunt ad moduz buſonum ⁊ ſuſtinere non poſſunt odoꝛes vinee dñi floꝛẽtis. Ipſi vi dẽtur eſſe ſocij demonũ ⁊ in lucro ⁊ in dã no. Si diabolus aliquez amittit ipſi dolẽt tanq̃ de ꝓꝓꝛio damno: Si diabolus lu cratur aliquẽ ſicut fit q̃ aliquis vadit ad ꝓſtibulũ vel ad tabernã ipſi gaudent tãq̃ de ꝓꝓꝛio lucro. Irriſoꝛes recte aduerſarij ſunt ſaluatoꝛis. Illud.n.qõ ſumme placet ſaluatoꝛi ipſi odio hñt.ſ.ſaluẽ animaruz. Greg: Nullũ ſacrificiũ ita placet deo ſicut zelus animarũ:ergo nihil ſic diſplicet deo ſicut impedire ſaluẽ animarũ. Ipſuz bea tũ petrũ qui ardentius amabat xp̃m q̃ ali quis apoſtoloꝛ vocauit dñs ſathanã:qz ſa lutem animarũ volebat impedire:vt habe tur. Mat.v. Vade retro poſt me ſathana. Indicio ergo dei irriſoꝛ ſathanas ſit qñ ir riſionibus ſuis impedit ſalutem animarũ. Maioꝛ damnũ videtur facere irriſoꝛ deo qñ aufert ei animã vnã q̃ ſi auferret ei mil le coꝛpoꝛa cum anima vna prevaleat mil le coꝛporibus hominum:cum deus ⁊ tota curia celeſtis gaudeant de cõuerſiõe vni us peccatoꝛis. Irriſoꝛes domino ſuo dia bolo ſe conformãtes de illa triſtantur. Ipſi videntur eſſe chriſti:⁊ potius ſunt antixp̃i chriſto contrarij ⁊ minuti.i. Jo.ij. Nũc an tichriſti multi facti ſunt. Et ſubditur. Hic eſt antichriſtus qui negat patrem ⁊ filiuz. Irriſoꝛes apoſtate ſunt vexillũ chriſti odio habentes. Nunquid non apoſtata iudica retur qui non permitteret crucez eſſe in tẽ plo materiali? Quãto magis apoſtata iu dicandus eſt qui crucẽ penitẽtie nõ pmit tit eſſe in tẽplo ſpirituali? Irriſoꝛes etiam proditoꝛes ſunt eodẽ oꝛe chriſtũ perſequẽ tes quo ad menſam eius reficiuntur. Ipſi ſunt noctue odientes lucẽ cum claudicent ⁊ ceci ſint irrident tamẽ recte incedẽtes ⁊ vidẽtes. Lupis applaudũt in quo lupos ſe eſſe oſtendunt. Agnos vero ⁊ ones cla moꝛibus exterrent: ⁊ vt breuiter dicã. Im pij irriſoꝛes ſunt in deũ ⁊ in matrem eccle ſiaz:⁊ in proximũ ⁊ in ſeipſos. In deuz dñ filios eius occidunt. In matrẽ eccleſiã im pij ſunt taz in militantẽ q̃ in triumphantẽ dum defraudant eaz gaudio q̃ habere de buit de cõuerſiõe peccatoꝛũ. Nunqd ipſius eſſet in matrẽ ſuaz qui poſtq̃ ipſa peperiſ ſet cũ magno cruciatu filium quãdo debe ret cõſolari in filio ſuo nato occideret ei il lum? Sic facit irriſoꝛ matri ſue eccleſie. Jo.xvij. Mulier cum parit triſticiaz habet qz venit hoꝛa eius:cũ aũt peperit puerꝛ taz nõ meminit preſſure ꝓpter gaudiũ:qa na tus eſt homo in mũdũ. ¶ Itẽ impij ſunt irriſoꝛes in deũ:qz iterũ crucifigũt filiuz

del. Ad Heb. vi. Et in pſalmo. Sup dolo-
re vulneꝝ eius addiderunt dñ animas p
quibus mortem ſuſtinuit et auferunt. Ber
ſores etiã ſunt impij in proximũ dum vul-
nus ſpirituale ipſius iam per penitentiã
ſanatum iteruꝝ cõcidunt. Job. xvi. Conci
dit me vulnere ſup vulnus. Berſores fra-
B tres ſuos a carcere diaboli liberatos iterũ
capi faciunt. Nõ reputaret xpianus ille q
chriſtianos a carcere paganoꝝ liberatos
faceret iterũ capi. Quid ergo dicendus de
his qui liberatos a carcere diaboli iterum
capiunt vel capi faciunt? Retrogradi dia
boli videntur eſſe. Qui orẽ cõpaſſionẽ ha
berent irriſores de cane vno: vel de aſino
ſuo q̃ de fratribus ſuis. Si canis vn⁹ por-
taretur a lupo ipſi ſi poſſent liberarẽt eum.
Si aſinus alicuius cecidiſſet in lutum ipſi
iuuarent ad leuandum eum. De fratribus
ſuis vero non curant vt a lupis infernali-
bus liberentur: vel ne a luto peccati extra-
hant: fratres ſuos a naufragio liberatos
iterũ ſubmergi faciunt. ¶ In ſeipſos etiaꝝ
ſunt impij irriſores: quia cuꝝ in mari hui⁹
mundi naufragent inde penitẽtiã: q̃ ſcõm
Jeronymũ eſt ſecũda tabula poſt naufra
giũ ſine qua euadere nõ pñt odio habẽt.
Et quo aliqs eſt in peccato mortali ſi oẽs
angeli: et oẽs ſancti dei rogarẽt pro eo ipſe
nõ poſſet ſaluari: niſi penitẽtia pro eo iter
E cedat: vnde mirabiliter ecẽt penitẽtia amĩ
da peccatoribus tanq̃ ſingulare refugium
eorũ. Irriſores paradiſum tranſire volũt:
et tñ pontẽ per quẽ ſolũ trãſire poſſunt pe-
nitẽtiã. ſ. odiunt. Ipſi ꝓpriatione indigẽt
cum rei ſint eterne dãnationis tamen pro
piciatorium odiũt penitentiam. ſ. per quã
ſolam poſſunt domini habere propicium
de propciatorio legitur. Exo. xx.

¶ De ſuperbia ornatus lectorum. xxxi.

Oſt ſuperbiã ornatus hũani dicẽ
P duꝝ eſt de ſuperbia ornatus lecto-
rũ. Notãduꝝ ergo qd tria poſſunt
A eſſe reprehẽſibilia in lectis. ſ. nimia molli-
ciesnimia preciositas: et magnitudo. Alig
enim ſunt ſuperbi qui tam magnos lectos
volunt facere qd diabolus bñ poſſet geſce
re cũ eis ibi. In paruo lectulo paupis he-
minis nõ inuenit diabolus vbi requieſcat
vnde Iſa. xxviij. Coangustatũ eſt ſtratum
ita vt alter decidat: et palliuꝝ breue vtrũq
operire nõ põt. Et Mat. xij. Cũ immundus
ſpũs exierit ab homine ambu. p loca ariꝺa
querẽs re. et nõ inuenit ariꝺa loca ſunt pau
per lectus: et pauper domus pauperis ho
minis vbi diabolus non inuenit requiem
¶ Sex vero, ſunt que deberẽt cohibere ho
mines ab ornatu lectorum.

Ex vero ſunt que debent cohibere
S homines a lectis ſuperbis. ¶ Pri B
mũ eſt maledictio illa: que legit.
Amos. vi. Ue vobis qui dormitis in lectis
eburneis et laſciuitis in ſtratis veſtris. Cũ
pauper homo intrat lectũ ſuũ bñdictione
premiſſa. Facit. n. ſignũ crucis ſuper lectuꝝ
ſuũ. Superbus intrat lectũ ſuũ ſuperbũ ma
ledictione dei premiſſa. ¶ Scõm eſt cõſi
deratio dñici lecti. ſ. crucis: de quo lecto di
cit. Aug. Lectũ ſuũ dimiſit xps diſcipulis
ſuis. Quicunq̃ vult cũ illo geſcere in celo
cũ illo in iſto iaceat lecto. Adoretur i cru-
ce ſi vult crucifixũ placatũ videre. Crucis
aũt xpi intelligo totã vitã eius cruciatu ple
nã. Superbus miniſter eſt cui nõ ſufficit lec
tus dñi ſui. B. Circuire poſſuꝝ celũ terrã
mare: et oia que i eis ſunt: et nõ inuenio te
niſi in cruce o bone ieſu. Ibi laces: ibi cu- C
bas: ibi dormis in meridie. Idẽ. Omnem
reuolue vitaꝝ ſaluatoris ab vtero virginis
vſq̃ ad patibulũ crucis nõ inuenies in eo
niſi ſtigmata pauptatis. ¶ Tertiũ eſt timor
lecti iſernalis: de quo legitur. Iſa. xiiij. De
tracta eſt ad inferos ſuperbia. ſ. cõcidit cada
uer tuũ ſubter te ſternetur tinea: et operi-
mẽtũ tuũ erunt vermes. Interl. Cũ prius
pallia auro gẽmiſq̃ diſtincta. Satis mo-
leſte ſuſtinebũt ſuperbi qui nullo modo face
rent in lecto in quo alius iacuiſſet: nec poſ
ſent ſuſtinere: qd in lecto eorũ eſſet vn⁹ pe-
diculus: qñ in lectis eorũ erũt tinee ſub eis
et vermes deſuper eos: ad augmentũ vero
moleſtie faciet hoc qd inconſueti fuerint ta
libus: ad cumulũ vero pene etiã erit qd le
cti illi nunquã mutabũtur. Non eſt ita pul
cher lectus in mũdo in quo aliqs nõ gra-
uetur iacere p. viij. dies cõtinue. Quantuꝝ
ergo grauamẽ erit iacere in tam horribili
lecto homini delicato pluribus ãnis q̃ ſint
gutte aque in mari. ¶ Quartũ eſt amor le
cti interioris. Amore. n. illius lecti deberẽt B
negligere lectũ exteriorẽ. In lecto cõſcien-
tie geſcerẽt ipſi et de nocte et de die: et etiaꝝ
deus cũ eis ſi diligentiã debitã haberẽt cir
ca illũ. Ideo lauandus eſſet p ſingulas no

ctes exẽplo dicendum: sicut hoies delicati volũt hꝫ̃e linteamina candida q̃si singulis noctib⁹. De lecto isto legit i canticis. l. Lectus noster floridꝰ. Ecõtrario lect⁹ alĩquorũ ꝓpter negligẽtiã eoꝝ nõ floridꝰ ẽ sꝫ sordidus. Et vbi qescere debuerũt cũ deo ingnant: t cruciant cũ diabolo. Quintuꝫ ẽ ꝙsideratio lecti in quo corpus ponetur i morte l. ꝙsideratio sepulchri in quo a vermibus corrodet. Eccle. x. Cũ morier hõ hereditabit ser. b. t ver. Incõgruũ ẽ cadauer poni in eo tã supbo lecto qđ post ponẽduꝫ ẽ in vili sepulchro. Sextũ est ꝙsideratio illius lecti in quo ps nobilior hois iacet. l. cor. Superbus velit nolit iacet sup lectum imũdicie plenum. l. stomachum.

¶ De supbia q̃ apparet in egtaturis. xxxij

Equit de illa spẽ supbie que appa
o ret in egtaturis. Unde no. ꝙ qua
A druplicit appere ꝑt supbia i egta turis. ¶ Primo in multiplicatiõe equoꝝ que ꝓhibita est regi. Deut. xvij Cũ fuerit rex ꝙstitutus nõ multiplicabit sibi equos: nec reducet populũ in egyptuꝫ equitatus numero sublenatus. Secõ in nõ necessario vsu equoꝝ: sicut accidit de illꝰ q ꝓmit diã leucã nolũt ire nisi equitando: qui pro nihilo videnꝫ habere pedes cũ nõ ãbulẽt eis. Dauid. Pedes habẽt t nõ ãbulabunt Impotẽtiores videnꝫ esse tales hoies paralitici: cũ ire nõ possunt: nisi habeãt mꝫ tos equos. ¶ Tertio in nimia exquisitiõe equorũ: sicut accidit in illis qui equos volunt habere impinguatos ad pascendum oculos hoium. ¶ Quarto in supbo ornatu equoꝝ sicut accidit illis qui xp̃s dimittũt in pauperibus nudũ t famelicũ t equos suos falleris deauratis t deargẽtat] ornãt ¶ De his que deberẽt cohibere homines a supbia ornatus.

Ulta sunt q̃ debẽt t possent homi
m nes cohibere a supbia ista. ¶ Pri
B mũ ẽ multiplex cõminatio quã facit sacra scriptura equitantibus: vñ Zach. ix. Confundent ascensores equoꝝ. Et. xij. Etusdẽ. In die illa dicit dñs percutiã oẽm equũ in stupore: t assessores eoꝝ manẽtes in stupore. Glo. Ita vt qui viderint pcussos stupeant t assessores eoꝝ pressi magnitudine periculi vertant i demẽtiã. Et Isa. xxx. Ue q descendũt in egyptũ in eqs sperãtes. ¶ Sm̃ ẽ exẽplũ xp̃i q nõ legit egtasse fꝫ semel tantũ asinasse: t tũc ad mortẽ suã in signũ quod multi eqtando tẽdũt ad mortẽ eternã. Multuꝫ deberet mouere hoies exẽplũ istud. vñ Za. ix. Ecce rex tuꝰ venit tibi iustus: t saluator ipse pauper t ascendẽs sup asinã: t sup pullũ filiũ asine t dispergã quadrigã ex effraym t equum de ierusalẽ. Dispergere deberet exemplum istud de ecclesia dei equũ. Dirũ ẽ quõ nõ erubescit seruus ire eques ex quo dñs vadit pedes. B. Intollerabilis ipudẽtie est vt vbi sese exinanuit maiestas ille tur vermiculus t tumescat. ¶ Tertiũ exempla sctõꝝ indecens ẽ ex quo filij dei. l. viri iusti pedites incedãt seruos diaboli eqtes incedere: hãc puersitatẽ dicit Salo. se vidisse Eccle. ix. Uidi seruos in eqs: t principes quasi seruos ãbu. sup ter. ¶ Quartũ ẽ hoc: qđ cum eqtature habeant a supbis ad gloriã: tñ diligẽter inspiciẽt potiꝰ cedũt ad ignominiã: vñ sup Guido Cartusiẽ. Qnõ gloriabitur de fortitudie q gliaꝝ de infirmitate? Equꝰ te fert: infirmitas tua est: fortitudo eẽt si eum ferres: Quintũ ẽ hoc ꝙ supbia ista apostasia est infidelib⁹. Abrenunciauerunt enim põpe diaboli in baptismo: vñ põpatice incedere apostasia est ipsis. Amos. vi. Ue vobis qui opulenti estis in sy. t cõfidentes in mõ. sal optimates capita populorũ ingredientes põpatice domũ israel. Sextũ est hoc ꝙ supbia ista multũ cõstat t parũ habet vtilitatis. Quantũ constet hoc supbia multi apertius legũt in libro experiẽtie q̃ i libris scripture. Multi enim depauperati sunt hac de cã. Et merito depauperantur: qui care emunt equos: t volũtarie qui comedũt superbos eos. Dic est eni vnus de velocioribus modis depauperãdi aliquez qũ equi comedunt super eum. Nec solũ comedunt equi superborũ super eos sed etiam comedunt eos: quando pascuntur de rapina. Quod eni comedũt super animas raptorum est. Unde hoc modo loquẽdi quo aliquis dicitur comedere pallium suum: quãdo comedit illud pro quo pallium suum impignoratuꝫ est: possumus dicere quod superborum raptorum equi comedũt eos Non multum etiam vtiles sunt huiusmõi equi: cum facilius sine equo perueniatur ad celestem patriam q̃ in equo. Facilius enim fugit aliquis t effugit manus hostiũ infernalium sine equo q̃ cum equo. Unde

Jsa.xxx.dicunt mali. Super equos ascendemus. Et subditur. Jdeo velociores erũt qui persequuntur vos. Nec solum parum viles sunt equi superbis imo etiaz valde nocui sunt eis. Cum eniz ipsi sint alligati vinculo vani amoris ipsi trahunt eos ad patibulum infernale. Merito punieẽ qui propriis expensis equos pascit a quib⁹ trahatur. ¶ Septimũ est amor pauperũ. Timendũ est ne deus multũ offendat quando subtrahitur oni suo in pauperib⁹ vnde equi impinguantur.

¶ Tria reprehensibilia. de superbia magnatum ex familia. cap. xxxiij.

Equitur de illa specie superbie que in familia apparet. ¶ Et notandum q tria possunt esse reprehensibilia in familia alicuius potentis. ¶ Primum est multitudo: vnde Eccles.v. Ubi multe sunt opes multi qui comedũt. z qd prodest possessori nisi qd cernit diuitias oculis suis? ¶ Secũm est vita inhonesta. Unde Ber. Ne te diceris sanũ dolenté latera: hoc est ne te diceris bonũ malis innuenté. Nõ tuta est bonitas tua obsessa malis magis quã sanitas vicino serpente. Et Dauid in ps. Oculi mei ad fideles terre vt sedeant mecum. ambu. in via hic mihi ima. ay. nõ habita in medio dom. m. qui fa. sũper ꝛc. ¶ Tertiũ est inutilitas. Fatuũ eniz est habere familiam sibi inutilẽ. Prouerb. xiij. Jracundiã regis seruus inutilis sustinebit. Mat. xxv. Seruũ inutilem pjicite in tenebras exteriores. Et sicut dixit pr⁹ xpianos qui pompatici sunt quantũ ad multitudinem equoz apostatas esse z transgressores patri baptismalis quo promiserunt se abrenunciare pompis diaboli: sic possumus dicere ỏ illis qui pompatici sũt quãtum ad magnaz familiam qui gaudẽt de multitudine familie sequens eos. Tali fatuitate laborant: quanta laboraret ille qui deferens mel gauderet eo quod multe muscę sequerentur eum. Sene. Multi aliqué cõmittantur mel muscę sequuntur: cadauera lupi. frumenta formice. predam sequitur turba ista non hominem. Quandoq familia quã credit superbus esse suam potius familia est diaboli custodiens eũ diabolo: vendit eum etiã diabolo dum procurat quod ipse corrumpatur in iudicio ab alio modo. Quandoqz etiam viuũ sepelit eum dum ei adulatur. vnde Greg. loquẽs de illo verbo. Math. viij. Sinite mortuos sepelire mor. dicit. Mortuus mortuum sepelit cum peccator peccatorem agere adulationis premit. familia superbi etiaz eus comedit dum tẽporalia que illi vnica sunt p amorẽ cõsumit. Unde Aug. Nimy amatores tẽporalitũ fecerunt ea mẽbra sua. vñ vsualiter solent dicere anari cũ bona eorũ comeduntur se comedi.

¶ De superbia conuiuiorum. ca. xxxiij.

Equitẽ de supbia conuiuioz. Apparet aũt supbia in cõuiuijs. ¶ Primo in hoc magni z diuites inuitant q nõ indigent z pauper relinquuntur cõtra illud Lu. xiij. Cũ facis cõuiuia voca pauper. debiles: claudos: cecos: z beat⁹ eris qz nõ habẽt vnde retribuere tibi. Retribuetur. n. tibi in retributione iustoꝝ. ¶ Secõo in hoc qõ sunt multi ministri ibi in superbo apparatu. Qui aũt gaudẽt de multitudine supboꝝ ministroꝝ adhuc veniet hora qõ vellent habere vnũ ministrũ leproſuz nec poterunt hẽre: vnde. Luc. xvi. Dicit diues q erat in inferno: pater Abraam miserere mei z mitte lazaruz ꝛc. Lazarus plenus fuit vulcerib⁹: z tñ diues eius misteria desiderabat pro superbis ministris quos habuerat hoc non gaudebat. Dauid de talibus ministris cum diceret. Non habitabit in medio domus in qui. fa. superbiam. ¶ Tertio apparet superbia i varietate ferculoꝝ z splendore eorũdem ad vanam gloriam. Senec. Non magno cõstat nobis fames sed ambitio. Jdem. Jam nõ sunt homines dentibus: z ore z ventre ad pompã contenti. Oculis quoq guloſi sũt. Jtem iam apparet superbia i vasis aureis z argenteis. Mira fatuitas quod homines volunt habere vasa aurea z argentea ad replendum ventrem quod est vas immundicie cum ad replendum vasa vinaria que munda sunt sufficiãt mediocria seu vasa lignea. ¶ Quarto apparet supbia in multitudine musicoꝝ instrumentoꝝ. Job. xxi. Tenent tympanum z cytharam z gaudent ad sonitum organi: ducunt in bonis dies suos z in. p. ad infer. descen. Jsa. Cythara z lyra: z tympanum: z tybia: z vinum in conuiuijs vestris: z opus domini non respicitis scilicet iusticiam quam faciet in die iudicij.

¶ De superbia edificiorum que in sex inuenitur. cap. xxxv.

A Equitur de suphia edificior. Notandū qd circa edificia sex possūt esse reprehensibilia. ¶ Primum est multitudo domor. Isa. v. Ue q coniungitis domū ad domū ¶ Item reprehensibilia sunt i edificijs magnitudo: sumptuositas: z delectatio. ¶ Delectabilitas vero attenditur circa colores picturaz quantū ad caliditatē in hyeme. z frigiditatem in estate. Jere. xxij. Ue qui dicit edificabo mihi domū latam z cenacula spatiosa: ecce magnitudo. Qui aperit sibi fenestras a facie laquearia cedrina. pingitqz sinopide. interli i. xpi sanguine. In hoc quod dicit corona. tangitur sumptuositas in hoc qd dicit aperit fenestras delectabilitas. Item reprehēsibile est in edificijs quādo de rebus iniuste acquisitis fiunt. Jere. xxij. Ue qui edificat domū suam i iniusticia. Item reprehēsibile est in edificijs. intentio mala qñ. s. fiunt ad vanitatē nō ad necessitatē. Sen. Domus munimentū sit aduersus iniesta corpori. Hāc vtrū sepes ererit: an varius lapis gentis aliene nil interest. Scito te taz bene hoies culmo q auro tegi. Cōtemnite cetera que supervacuus labor velut ornamentum ac decus ponit. Demētote nihil preter animuz esse mutabile cui magno nihil est magnum.

¶ De his que deberent cohibere homies a superbia edificiorum.

B Tem notandū qd. vi. sunt q debēt i hoies cohibere ab amore supbor edificior. ¶ Primū est hoc quod dixit q amant ea maledicti sunt: vt pz ex illo verbo. Isa. v. Ue q ptungitis ꝛc. Et ex illo ꝑbo Jere. xxii. Ue q dicit edificabo mihi domū latā. Multū esset maledictio dei timēda in scriptura sacra cū tantuz timeat maledictio facta ab aliquo sancto viro: et cū dīs dicturus sit maledictis Jte i ignē eternū. Mat. xxv. ¶ Scōm ē hoc qd edificia supba deo sunt exosa. vnde Amos. vi. Jurauit dīs de in aia sua dicit dīs deus exercituū: detestor ego superbiaz iacob z domos eius odi. Magna puersitas ē: quod hō superba edificia amet que deus odit.

C ¶ Tertiū vero exemplū: z pcipue exēplaz xpi qui in natiuitate sua pro domo habuit diuersor. i mortē pro domo habuit sepulchrū. in vita sua nō habuit vbi caput reclinaret. Mat. viij. Vulpes foueas habēt z vo. c. m. filius aūt hois nō ha. vbi caput recli. B. Intollerabilis ipudentie ē vt vbi sese exinaniuit maiestas inflet vermiculus z tumescat. Ad idē valere possunt exēpla sanctor q in casulis habitauerūt. vnde ad Heb. xi. Fide Abraaz demorat⁹ ē in terra repromissionis habitando tanq̄ in casulis cū ysaac z iacob coheredib⁹ repromissionis eiusdē. Expectabat enīz fundamenta habentē ciuitatē cui⁹ artifex z conditor est deus. Jtē Paulus pmus heremita visitatus est a beato Antonio q quesiuit ab eo an adhuc xpiana religio ritus grecorum in edificijs sumptuosis imitaret: z audito quod sic ipse flens deplanxit: hanc supfluitatē cōquestus hoies tante vanitati deditos cū xpianor deberet esse cohortatio dicentiū nō habemus hic manentē ciuitatē sed futurā ingrimus. Quidā etiā antiquorū habitabāt in cauernis petrarū. Alij ēt in concauitatib⁹ arbor a gbus visi egredi dicti sunt a gbusdā inde nati. legit etiā de quodā heremita q habebat hospitiuz admodū tui sepulchri: z cū iperator ad eum venisset z iterrogasset: cur hospitiū suuz cōmensurasset suo corpori: ipse respondit. Sufficit hoc homini moituro. Sic ꝓuent sepulchrū. Et addidit. Melius pfilet in celum de tugurio q̄de palatio. ¶ Quartum vero hoc qd supba edificia frequēter fiūt de iniurijs pauperū. Ponunt. n. ibi q̄ pauperib⁹ deberēt erogari. Jero. Loquēs de paula. Nolebat inquit in hijs lapidib⁹ pecuniā effundere q cū terra z seculo transiturī sunt: sed in viuis lapidib⁹ q volutur sup terram ex gbus magni regnis ciuitas exstruitur. ¶ Quinto hoc qd supba edificia frequēter ex raptis z alijs iniuste acquisitis cōstruunt: vñ lapides z hmōi alia q̄ in hmōi edificijs sunt accusabūt dīm domus apud deū. Habacuc. xi. Lapis q de pariete est clamabit. Lapis q inter iūcturas edificior est: rñdebit. ¶ Sextū est fatuitas q̄ est in ꝓstruēdo hmōi edificia q̄ fatuitas ꝑmo pz ex hoc qd cū vita hoīs breuis sit q̄ eē soleat. ipsi tamē magis sumptuosas expensas domus volunt edificare q̄ antiq patres nostri. Ipsi fm verbum Jero. Sic edificant quasi semper victuri. Sic autez comedunt z bibūt quasi cras morituri di

entes. Comedamus & bi. cras enim mo. Item fatuitas eoꝝ pz ex hoc qđ ipſi volunt habere pulchrū ſtabulū. ſ. habitaculū corporis: de domo vero cōſcientie in qua ſi mundata eſſet deꝰ inhabitaret cū eis oīno nō curant. Ipſi pulchras domos edificāt in via: cū potius deberent edificare in celeſti patria. Ipſi domos edificant q̄s ſciunt de neceſſitate ruituras. Mat. xxiiij. Bic̄ dominus de edificationibus templi. videtis hec omnia? Amen dico non reliquetur lapis ſuper lapidem qui non deſtruatur. Et inter ſigna. xv. dieꝝ que precedēt die iudicij enumerat. Jero. Iſtud qđ edificia ruent. Amos. iij. Percutiā domū hyemalez cū domo eſtiuali: & pibunt domus eburnee: & diſſipabuntur edes multe.

¶ De his que deberet cohibere claustrales a ſuperbis edificijs.

Pecialiter āt debēt cohibere claustrales a ſupbis edificijs iſta q̄ ſequunt. ¶ Primuz qſt cū ipſi ſint iam mortui mūdo neceſſaria ſunt eis ſepulchra potius q̄ palatia. ¶ Scđm c hoc q̄ ex ſolicitudine circa edificia & palatia exteriora ſeq ſolet mozū negligētia. Unde. B. Uideo qđ non ſine magno dolore videri dz quoſdā poſt aggreſſam xp̄i milicia rurſum ſecularibus implicari negocijs. Rurſus terrenis cupiditatibus imergi cuz magna cura erigere muros negligere moꝛes. Preterea negligere curā exteriorum edificior ſignū eſt qđ claustralis diligentia habeat circa interiora. B. Animū intentum interioribus magis crederet circa multa & neglecta exteriora q̄bus incola domus ſepe alibi cōuerſari dignoſcitur cui caro exteriora vliſſime denunciat. Itē conuerſatio claustraliū in celis dz eſſe: ideo nō ita ſollicite debēt edificare in terra ſicut illi quoꝝ conuerſatio terrena eſt. Preterea ſupbia edificior quedā imitatio eſt ſupbiorū hoſpitum ea q̄bus claustrales ſupbiā addiſcunt Eccl. xiij. Qui cōtacuerit ſupbo induet ſupbiā. Ueriſimile eſt q̄ oporteat etiam claustrales habere domos humiliores q̄ alios ſicut oz eos hꝫe humiliores veſtes q̄ alios Et ſicut color viridis & rubeus & varij intollerabiles ſunt in veſtib⁹ claustraliū: ſic & huiuſmodi coloꝛes claustrales intollerabiles eſſe videnē in domib⁹ eoꝝ. Qđ ſi aliq̄s dicat qđ in hmōi cōdeſcēdit infirmitatib⁹ hominū. Reſpōdeo q̄ tm̄ cōdeſcendūz eſt in aliquib⁹ claustris carnalib⁹ homib⁹ & infirmis: vt pene oēs carnales facti ſūt. Unde Ber. Abiecta ſācta ſimplicitate quaſi religioſas quaſdā nobis creamꝰ habitationū honeſtates in q̄bus tm̄ ꝓpaſſum eſt aialib⁹ vt pene in hoco effectiſſimꝰ anialeꝰ. Idem. Admittant aiales ſuſcipiant oi benivolētia caritatis portent i oi patiēta benignitatis: ſed q̄ eis cōpatiūnī nō eis ꝓfoꝛmētur: nec ſi q̄rant eoꝝ ꝓfectū vt propter eos cogantur incurrere ꝓpoſiti rigoꝛis in religione defectū. Itē claustrales veri hebrei deberēt eſſe: & reputare ſe peregrinos ſup terrā: vñ edificare debēt nō domoſ ad habitādū ſed tabernacula ad deferēdum vñ. Ber. Obſecro in pegrinatione huiꝰ ſeculi in milicia ſup terrā edificemus nobis nō domos ad habitandū ſed tabernacula ad deferendū vt pote cito euocandi & migraturi in patriaz & ciuitatem. In caſtris q̄ppe ſumus militamus in alieno laboramus. Facile eſt q̄d naturale eſt. Nūq̄d non facile eſt ſolitario & ſufficiēs nature & cōgruū ꝓſcientie ipſum ſibi cellā de virgis texere: de luto plaſmare? Unī cuiq̄z oz operire & decētiſſime inhabitare: qđ amplius querendū? Et ſi vſu ſoplanē huiꝰ delectationes: & ſi ſint q̄ vtanē tanq̄ non vtentes: tm̄ contemptu melius q̄ vſu vincuntur huiuſmodi affectiones. Idem. Ipſi q̄b⁹ ſollicitudo ſuoꝝ interioꝝ inducit cōtemptum & negligentiā olum exterioꝝ. Ipſi ſibi edificēt ſub forma paupertatis & ſancte ſimplicitatis ſpēm. Nullam ſic aptabit artificum induſtria: ſicut eoꝝ negligentia. Debent etiā claustrales cauere a ſuperbis edificijs ꝓpter bonum exemplum. Domus enim domus eoꝝ & pauꝑes in alijs frenāt cōcupiſcentiā. In alijs vero cū amoꝛe paupertatis affectū ꝓficiam. Preterea quādo claustrales ꝓſtruunt ſupbas edificia. accidit frequenter vt ipſi conſtruant ea de mēdacijs. Admittunt enim queſtuoſos predicatores. Conſtruunt etiam ea de bonis male acceptis ab vſurarijs & a raptoꝛib⁹: a quo periculo liberiſunt: quando domos humiles conſtruere volunt. Si vero aliq̄s dicat pulchritudines domoꝝ neceſſarias eſſe claustralibus ad recreationē. Reſpondeo quod viri ſpirituales potius debēt delectari in aſpectu celi q̄ in aſpectu tecti: & pos-

debent admirari opa dei q̄ opa hois legit de beato Bernardo q̄ ipse flevit cuz vidit tugurtola pastoꝝ tecta culmo similia casu lis pstilmis Cisterciēn. qz tūc icipiebāt habitare in magnis edificijs. Pulchritudies iste z forenses honestates sicut dicit beat⁹ Ber. Cito ꝓpolitū eneruāt z masculinum animū effeminant.

¶ De supbia librorꝝ: z octo q̄ valēt ad eius detestationem: cap̄.xxxvi.

A Equit de supbia librorꝝ qua specie laborant qui volunt habere libros deauratos. ¶ Octo vero sunt que possunt valere cōtra hoc peccatū. ¶ Primo possunt valere cōtra hoc peccatū exēpla: z p̄cipue exemplaz filij dei qui liber vite est qui humiliari voluit vsqꝫ ad hoc q̄ nouissimus esset. Intollerabilis enim ē superbia in alijs libris ex quo liber vite tantū humiliatus ē. Dicit.n. Jero. In primo ꝓlogo sup̄ Job. Dabeāt qui volūt veteres libros vel in mēbranis purpureis auro argēto q̄ descriptos: vel initialibus vt vulgo aiunt litteris onera magis exarata q̄ codices dūmodo mihi in eisqꝫ p̄mittāt pauperes habere cedulas: z nō tm̄ pulchras codices q̄ emēdatos. Et paul⁹. ij. ad Thi. iiij Aufer aūt z tecū libros maxime aūt membranas. ¶ Secūdo vero hoc q̄ sapiētia dei amat corda humilia. Unde Mat. xi. Abscondisti hec a sapientibus z prudentib⁹: z reuelasti ea paruulis. Amat etiaz verba humilia sicut patet in verbis sacre scripture: que valde humilia sunt. Amat etiaz humilia corda. Unde Sapien. Homines frequenter parui sunt. Unde Sap̄. Sepe est sub palliolo sordido sapientia. Prouer. xi. Ubi humilitas ibi sapientia. Eodē modo amat sapientia humilē scripturā. ¶ Tertio hoc q̄ sacra scriptura humilitatez docet. vnde humilitatem debet habere. Ait sapien. Patere legem quā tu ipse tuleris. Legem humilitatis p̄cepit sacra scriptura: vnde eam debet seruare. ¶ Quarto vero hoc q̄ puerilitatis est aureas z argenteas amare litteras: z i his delectari. Señ. Plurimū est quod nō puericia: sed quod grauius est puerilitas remanet. ¶ Quinto vero hoc q̄ quasi quoddā spūale adulterium est: quādo amore amplectunt pulchritudine scripture quo debent amplecti ipsam ipsam: vñ de illis pōt exponi illd. ij. Pe. iij. Habētes oculos plenos adulteriꝫ. z incessabilis delicti. Sapientia sponsa ē intellectus nostri. Unde Sap̄. viij. Hanc amaui z exquisiui eam a iuuentute mea: z z quesiui eam mihi sponsam assumere: et amator factus sum forme illius. Scriptura vero quasi quedam ancilla est ipsi⁹ sapientie: vnde cauendum est ne ancilla tante pulchritudinis sit quod relicta pulchritudine sapientie animus fornicet cum pulchritudine scripture. ¶ Sexto hoc q̄ valde impiuz est oculos suos pascere auro et argento. Quādo homo videt tot filos dei famelicos: visus plura hz vnde pasci pōt q̄ gustus. Habet enim solem: z lunam: et stellas: z flores inumeros: z multa alia ex quibus pasci potest: vnde impiuz videtur esse xp̄iano oꝛi dei subtrahere in pauperibus. vnde oculi eius delectētur. Ad quid depingit aliquis homines vel flores in libro suo? Nonne sufficiūt ei homines z flores quos de⁹ creauit. ¶ Septimo hoc q̄ tales contumeliā inferunt sapientie cū nō reputent dulcedinem eius sufficientem ad consolationem studentiū cum scriptū sit. Eccle. xxiiij. Nihil dulci⁹ q̄ inspicere i mādatis dei. Et sapien. viij. Intrans i domū meā cōquiescā cum illa. s. cū sapientia. Nō enim habet amaritudinem conuersatio illius: nec tediuz conuictus illius: sed letitiā z gaudiuz. ¶ Octauo hoc quod parū valet ista pulchritudo scripture. Nō enim hominem satiat. Unde Eccle. i. Non saciatur oculus visu: nec auris auditu.

¶ De supbia cantus: z his q̄ sunt reprehēsibilia circa cantum. cap̄.xxxvij.

B Equit de superbia cantus. Notandū ergo q̄ circa cantū hec sūt reprehēsibilia. ¶ Primo reprehēsibile est cū gs nimis blandā vocem querit: vel ad gloriandū vel ad delectandū: vnde Grego. Cum blanda vox queritur iobria vita deseritur. Augusti. Quotiens plus me delectat cantus q̄ res que cantatur totiens me grauiter peccasse confiteor. ¶ Iterz reprehensibilis videt esse in cantu vocis fractio. Unde in legenda sancti Sebastiani. Putas ne illum inter christicolas mirandū qui tonsuram diligit comā enutrit: sapores querit: z vocē frangit fracto vocis signum est fracti animi. Sicut reprehēsi-

bilis eſt criſpatio crinium in hominibus: corrugatio veſtium in mulieribus: ſic videtur eſſe reprehẽſibilis fractio vocis in cantantib⁹. Et ſicut vẽtus ſolet facere in aqua criſpationem quandam ſic ventus vanitatis hanc criſpationem ſeu fractionez vocis vt frequenter facit. Talis cantus ob laſciuiã factus ſimilis videtur eẽ cantui illi de quo legitur. Exo. xxxij. Vocẽ canẽtium audio ait moy. Cũq; approprinquaſſet ad caſtra vidit vitulũz z choros In vitulo qui eſt animal laſciuũ laſciuia itelligitur: vnde cantus adorantiũ vitulũ eſt cantus eorum qui vocẽ frangũt ob laſciuiã. Reprehẽſibilis eſt etiã in cantu nimia exaltatio vocis: ſicut facitũ illi qui potius volũt cãtare alte q̃ apte: qui tantũ volũt aſcendere cantãdo qđ quãdoq; frangũt ſibi collũ ſpũaliter. vel quãdoq; ad litteraz rũpũt ſe: qđ ex ſuperbia puenit. Superbia. n. plus audet q̃ poſſit. Reprehenſibilis eſt etiam in cãtu additio punctorũ vel ſubtractio. Quaſi enim quedã ſpẽs barbariſmi vẽ hoc in cãtu ſicut in dictione barbariſmus fit ex additione vel ſubtractione littere vel ſimile. In cãtu etiã nõ vẽ eẽ nimis approbanda vox falſa precipue in cantu clauſtraliũ. Et mix eſt qũo vox talis tantum placet gbuſdaz cũ ipſa videatur adeo deformis quod oportet eã abſcondi inter alias voces alioquin non eſt decens vel decora.

¶ Unde z quomodo oritur ſuperbia: z ex quibus bonis. xxxviij.

Diuiſimus primã diuiſionẽ ſupbie
p z proſecuti ſumus mẽbra eius: nũc cõſequẽs eſt vt ponamus ſecũdaz z ꝓſequamur. Diuiſio vero iſta ſumit fm ea ex gbus oritur ſuperbia. Notãdũ ergo qđ
El ſupbia qñq; oritur ex bonis nature: qñq; ex bonis fortune: qñq; ex bonis gratie bona vero nature quedã ſunt corporis quedam animẽ. Corpis ſunt iſta: ſanitas: fortitudo agilitas: pulchritudo: nobilitas: libertas. Bona vero aie naturalia ſunt iſta. Rectitudo ingenij z velocitas: memorie bonitas: poteſtas tollerãdi: exercitiũ ſpũale: naturalis diſpoſitio ad virtutes: ſeu virt⁹ naturalis. Bona vero fortune ſunt bona exteriora q̃ ſunt i poteſtate hoĩz q̃ ab hoĩbus põt auferri vt ſunt diuitie: delicie: dignitates: laus ſeu gloria: z gra hũana. Bõa vero gre ſunt ſcia z virtutes. Ex iſtis bonis põt ſupbia naſci. Supbia ãt naſcit ex pulcritudine: vñ poeta. Fauſtus ineſt: pulcri ſegturq; ſupbia forma. Itẽ naſcitur a nobilitate vñ ſaluſtius. Cõmune malũ nobilitatis eſt ſupbia. Similiter naſcit ex alijs bõis nature. Itẽ naſcit ex bonis fortune ſicut ex diuitijs: vñ. Aug. vermis diuitũ eſt ſupbia. Eccle. xl. Facultates z virtutes exaltant cor.
¶ Itez naſcitur ex bonis gratie vt a ſcia. Scia enim inflat ſcdm apoſtolum.
¶ Fatu⁹ẽ z ipius: q de bõis ſupbit. xxxix.

Otandum tamẽ qđ cuz fatuus ſit impius qui de bonis ſuis ſupbit valde fatuus ẽ qui de bonis predictis ſupbit ¶ Et primo generaliter oſtẽdemus qđ valde fatuus eſt impi⁹ q̃ de bonis ſuis ſuperbit. ¶ Deinde oſtendemus de vno quoq; predictorũ bonorũ qđ valde fatuuz ſit inde ſuperbire. Et poſſent. v. rõnes aſſignari quare fatuus ſit ille impius qui de bonis ſuis ſuperbit. Primo q: ipẽ quo dammõ inferior eſt etiã irratiõalibus creaturis in hoc qđ illi tantũ ſint i miſeria pene: ipſe vero homo i miſeria pene z culpe. Preterea creature irrõnabiles vnicam habere debent mortem poſtq̃ nihil omnino malisentiũt: homo vero impius debitor ẽ duplicis mortis: quia poſt trãſitoriam habebit eternam: vnde nõ parum fatuus eſt peccator qui de bonis ſuis ſupbit ſuperiorem ſe alijs hominibus reputãdo qui quodãmodo bruti inferior eſt. Secũdo vero fatuus eſt qui de bonis illis ſuperbit in quibus eũ ipſa bruta excedunt: ſicut ẽ fortitudo corporis z agilitas. Ipſi etiã iudei z ſarraceni z alij peſſimi homines pl⁹ hñt de illis bonis quã ipſe hẽat z etiaz ipſi demones de ſcia que videt eſſe vnũ de maximis bonis que hñt impij plus videnť habere q̃ ipſi impij habeãt: vñ valde fatuus ẽ qui de bonis illis ſupbit a quibus demonibus ſuperat. Tertio fatuus eſt impi⁹ qui de bonis ſuis ſupbit cuz bona illa ſint ei ad verecundiam verius q̃ ad gloriam: vñ. Aug. loquens ad impiũ inquit. Nõne vides te debere erubeſcere de bonis tuis ſi domus tua plena ẽ bonis z te hẽat maluz? Quarto fatuus eſt ipius qui de bonis ſuis ſupbit: q: bona ipſius ei bona nõ ſunt. Senec. Nihil eſt hoi bonũ ſine ſe bono. Eſt ne bonũ homini qđ ſibi materia infirmitatis z impedimentũ ſalutis? Sap.

Omnia que extra nos sunt: sunt bona ḡcū
q̄ forte hoibus cōtigerent nō tō laudātur
q̄ hūit quis ea: z q̄ hūjs honeste sit vsus
tō dicit. Sēn. quod stulto nulla re ē opns.
Nulla enim re scit vti ¶ Quinto fatuus ē
impius qui de bonis suis supbit q̄ nō hz
dispensationē in eis z periculū ei inde im
minet duplex. Periculum enim est ei si for
tem amiserit. Periculū etiā est ei si lucrum
nō reportauerit. Et de vtroq̄ districtu ra
tio erigetur ab eo: vnde qui de multitudie
stolarum bonorum superbit ipse superbit de
magnitudine oneris sui specialiter.
¶ Quod fatuum est superbire de sanitate
corporis. xl

Pecialiter vero fatuū ē superbire
s de sanitate corpis. Primo ga
ista sanitas momentanea est. No
die enim quis sanus est eras infirmus vel
mortus. Jac. iij. Que ē vita vestra: vapor
est ad modicū parens ꝛc. Secūdo quia
corpus hostis familiaris est z ideo multum
nocuum. Nulla enim pestis efficatior ad no
cendum q̄ familiaris inimicus: ait sapiēs.
Nō debet ergo aliqs subire ꝓpter sanitatē
corporis: sed potius timere. In maiori aūt
piculo est cum hostis eius sanus sit. Ter
tio fatuus est qui de hac sanitate superbit
cum ipsa sanitas vt frequētius occasio sit
infirmitatis anime sicut ecōtrario scriptū
ē in Eccle. xxiij. Infirmitas grauis sobriā
red. a Non est quare aliqs superbiat de sa
nitate pedis si in capite infirmitatem hēat
ad mortē. Sic nō est supbiendū de sanita
te corporis ex quo in aia infirmitas est ad
mortē: hō sanus corpore infirmus mēte si
milis ē pomo exterius sano interius putri
do. De fortitudine etiā corporis fatuus est
superbire: cū scriptū sit sap̄. vi. Qui fortiori
bus fortior instat cruciato. Et cum cōtinua
lucta sit inter spm̄ z corpus. Caro enim cu
pisc it aduersus spm̄ z spūs aduersus car
nē; vñ quanto corpus fortius tāto magis
spūs timēdū est. Et ad litterā hoc videmus
frequenter qui fortiores corpore infirmio
res sunt mente. Animus enim resistere pos
sunt ire z luxurie z ceteris vitijs.
¶ Fatuum est de velocitate superbire.

Fatuus etiā est superbire de corpis
f velocitate cū corp⁹ sit velut equs
quidam in quo hostes infernales
vt frequenter ducūt spm̄ ad mortem ipsi⁹
z vt frequentius quāto iste equus velocior
est tanto facilius spūs ab hostibus intus ca
pitur. Preterea in velocitate ista etiā a ca
nibus superamur: vnde fatuū ē qui homo
de hoc supbiat in quo a canibus inferiorē
se videt.
¶ Fatuū ē de pulchritudie corpis supbire

De pulchritudine etiā corporis est
d fatuū supbire cuius corpus sit velut
quoddā sepulchrū. Aug. Corpus
peccatoris aie mortue est sepulchrū: vñ cū
peccator de pulchritudine corporis supbit
simile est ac si mortuus de pictura sepulchri
superbiat. Simile est etiam ac si aliquis in
perbiat de pulchritudine sterquilinij nitue
cooperti.
¶ Qd nobilitas carnis sit cōtēnenda. xli.

De nobilitate etiā carnis fatuus est
d superbire cū illa nobilitas valde
cōtēptibilis sit. ¶ Primo cōtēpnē
da ē q̄ vt frequenter nobilitas carnis me
lior est nobilitatē autem. s. mentis nobilita
tem. Sap̄. Non est quo sibi aliqs de nobi
litate corporis vel generis blandiat: si ex
meliori parte sit familus. Multo indignior
est mēte seruire q̄ corpore. ¶ Secundo cō
temnenda est q̄ oēs sumus ex rodez pfe z
eadē mre. Nō legitur dns fecisse vnū adā
argenteū vñ essent nobiles: z vnū luteū ex
quo essent ignobiles: sed vnicū: z illūde lu
to plasmauit ex quo oēs extimus: vnde si
aliqs ex hoc solo nobilis est quia ex nobili
patre z nobili matre aut oēs erimus nobi
les aut oēs erim⁹ ignobiles. Quia aut pa
rentes primi fuerunt nobiles aut ignobi
les. Si ipsi fuerūt nobiles: ergo z nos oēs
nobiles sumus. z etiā eque nobiles cū ge
nitū ex eque nobilibus eque nobiles iudicē
tur. Si vero ignobiles fuerint z nos oēs
ignobiles sumus z eque ignobiles cū genti
simus ex eque ignobilib⁹ Mala. ij. Nun
quid nō p̄r vnus oium nrm. Nunqd non
deus vnus creauit nos? Quare ergo despi
cit fratrē suū vnusqsq̄ nrm? ¶ Tertio cō
tēnenda est nobilitas carnis q̄ ipse deus
cōtēpsit eam. Noluit enim ex nobilibus re
ges eligere in principio sinagoge immo pri
mū regē post asinas assumpsit. s. saul. Se
cūdū. s. Dauid de postphetātes accepit In
tēpore autē gratie potius voluit ignobiles
eligere q̄ nobiles: vñ. i. Cor. ij. Ignobilia z
cōtēptibilia mūdi elegit deus. ¶ Quarto

vero cõtemnenda eſt nobilitas carnis ga nõ eſt illius q̃ de ea gloriatur: ſed potius illoz̃ a q̃bus ipſe deſcendit. vnde. Señ. Nemo in gloriaz veſtrã vixit. Nec q̃ ante nos fuit veſtrũ eſt. Animꝰ nobilé facit. ¶ Quito vero cõtẽnenda eſt nobilitas carnis: ga materia quã a parẽtibus cõtrahit aliquis rõne cuius nobilem ſe credit vile q̃d eſt z inmũdũ erubeſcibile z ope imũdo z erubeſcibili procedit ab eis: vñ quo rõne illiꝰ materie hẽbit q̃s nobilitatẽ cũ illa materia vilis fuerit? Quo audet aliq̃s dicere ſe nobilem generatione cuz q̃libet exẽplo Job. poſſit dicere putredini pater meus eſt ꝛc. Merito nobilitas carnis contemnẽda eſt imo abhominãda eſt: vñ. Luc. xvi. Quod altum eſt hominibus abhominatio é apũ deũ. ¶ Sexto cõtẽnenda eſt nobilitas carnis immo potius nõ eſt reputanda. cũ in veritate nobilitas non ſit. Sicut etiaz ipſi pñi reputauerũt. Señ. Nemo altero nobilioz niſi cui rectiuus eſt ingeniuz: z bonis artibus aptus. Idẽ. Nihil aliud eſt nobilitas quã antiquate diuitie. Idez. Quid eſt equus aut ſeruus aut libertinus nomia ex ambitione vel iniuria nata. Idez plato ait neminem regem nõ ex ſeruis oriundũ eſſe. Neminẽ ſeruũ nõ ex regibus: oia iſta longa miſcuit varietas: z ſurſum deorſuz fortuna verſanit.

¶ Q̃d nullus ſit nobilis ex eo: q̃ ex nobilibus parentibus ſit generatus.

Actoribus etiã oſtendi põt q̃d aliquis nobilis nõ ſit ex eo q̃ ex nobilibus parẽtibus genitus. Ex eadẽ enim radice exeũt viles z ignobiles flos farine z furfur ex eadẽ radice exeũt: tũ furfur cibus vilis eſt quo porci paſcũtur flos aũt farine cibus nobilis eſt. ¶ Item ex eadez radice pcedit ſpina z roſa. Roſa creatura nobilis é q̃ nõ ceſſat bñfacere hominibus q̃ ſunt iuxta eam: ſuuz gratũ odorez vndiq̃ ſpargendo. Spina vero quoddaz vile eſt q̃ pungit ea que iuxta eam ſunt: ſic ex eodem pñe z eadẽ matre poſſunt naſci duo. vnus tamen erit nobilis alius ignobilis. vnus ad modũ roſe nõ ceſſabit bñfacere vicinis ſuis: iſte nobilis erit. Alius erit ſpina in ignẽ infernalẽ mittẽda qui nõ ceſſabit pugnare vicinos ſuos: hic erit ignobilis. ¶ Multis aliis exẽplis põt idẽ oſtendi. Ex eadem arboꝛe nata ſunt duo poma quoꝛũ vnũ eſt ſanũ aliud putridũ vel vermenoſũ. Jtẽ ex eodẽ libero arbitrio pcedunt bonũ z malũ. ¶ Jtẽ ſi nobile eẽt q̃d a nobilibus pcederet oẽs nobiles eſſemus cum oẽs ſimus adeo q̃d nobiliſſimꝰ eſt. Mala. ij. Nunquid nõ deus vnus creauit nos: ꝛc. Jtẽ ſi oẽ q̃d ex nobili procedit nobile eſſet: ergo pdiculi z alie ſupfluitates que ex nobilibus procedũt nobilia eẽnt

Septimo cõtemnẽda eſt nobilitas carnis ꝓpter onus magnum quod ei eſt adnexum. Nobilitas carnis quedam potius eſt que tanto cenſu onerata eſt q̃d magni comitatus z archiepiſcopatus nõ ſufficiũt ad ſolvendum cẽſuz illud imo pretereo ne ceſſe eſt ſicut ipſi nobiles dñi q̃ ipſi impignorent regnũ celoꝛum z ſeipſos diabolo pro cenſu iſto ſoluendo vñ multis nobilibus magis expediret quod eẽnt leproſi q̃ q̃d eẽnt i ſtatu i quo ſunt ſic alig ẽt ex eis recognoſcunt. Octauo contẽnenda é nobilitas carnis q̃ rei cõtemptibilis. ſ. corporis q̃d eſt q̃ſi quidã ſaccus imũdicie plenꝰ ſicut ea oſtendunt que exeunt de ſacco iſto p foramina. v. ſenſuũ. Orig. vilis nobilitas q̃ in locis taz turpibus generat. Nono cõtemnenda eſt nobilitas carnis quia inferioꝛ vꝛ ẽ nobilitas iſta q̃ eſt in hominibus nobilitate illa que eſt in canibus: cũ illa nobilitas que eſt in canibus certa ſigna hẽat in canibus exterius quib⁹ agnoſcũ. Nobiles nõ homines non hñt certa ſigna neceſſario q̃bus ab aliis hominib⁹ dignoſcant. Decimo cõtẽnenda eſt nobilitas iſta quia ridiculoſa eſt. Ridiculũ enim eſt vnũ ſeruũ aliis ſeruis nobiliozem dici: vel vnũ ruſticũ aliis ruſticis. Sicut filio cuiuſdam diuitis burgenſis deriſorie dictuz é a quodam quod ipſe eſſet de nobiliozib⁹ ruſticis ſue ciuitatis. Sic cuz corpus naturaliter ſeruus ſit. Datus eſt enim ipſis ad ſeruiendũ: z naturaliter ruſticũ ſit cũ tot ruſticitates ab eo quotidie exeant ridiculuz eſt corpus vnius nobilius dicere altero vel vnũ hominem nobiliozẽ altero ex parte corporis: vnum tñ bonum habet nobilitas que carnis dr̃ eſſe q̃d q̃ſi frenuz eſt quoddã cõ hoies debet cohibere ne male agãt. Jero. Nil aliud video in nobilitate appetenduz niſi q̃d nobiles quadaz neceſſitate aſtringuntur ne abantiquoꝛ pfectate degenerẽt Sap. Nobilitatis tue ad hoc memineris:

vt cum claritate generis moꝝ ſanctitate cõtendas: ⁊ cuꝫ nobilitate corporis animi nobilitate ꝓficias. Sap̃. laudabat in quibꝰ dã qꝫ genuit ſint nobiles in alijs quod nobilitatẽ virtutẽ ſunt aſſecuti: Pulcrũ eſt reſpondiſſe nobilitati. Pulcrũ etiaꝫ humilit⁹ genus facits illuſtraſſe. ¶ Itez quidam vituperabat alium de genere ſuo dicẽs. Tu es caput tui generis. Qui ille: ⁊ tu es cauda generis tui. ¶ Item quidam ſapiens cum quidam ex patricio genere fructꝰ iferior ignobilitatem generis illi obiceret inquit. Gaudeo qꝫ ego ex me ſurrexit: tu ex te cecidiſti: generis noſtri vterqꝫ ſum⁹ deus ⁊ dedec⁹. Et alius phs ſimiliter obiurganti Rñdit. Mihi obicis ꝓfeciſſe crimẽ meum imputas glorie dum tuum imputas ignauie. ¶ Et notandũ eſt quod vera nobilitas animi eſt vnde illud. Nobilitas ſola eſt animum que moribus ornat.

¶ De animi nobilitate duplici. xlij

Nimi vero nobilitas duplex eſt.
a Quedaꝫ naturalis: de qua Señ.
Quis ẽ generoſus ad virtutẽ bñ
a natura compoſitus. Alia nobilitas ẽ gratuita quãdo aliquis gratiã dei hꝫ qua dei filius eſt que cuſtodit euꝫ vt nulli turpitudini ſeruiat: tullius. Liber extimãdus ẽ q nulli turpitudini ſeruit. ¶ Itez ſapiẽs. Be illa nobilitate glorieri que filios dei ⁊ coheredes facit. Tuncille nobilitatez ſuã integraꝫ ſeruare ſe putet ſi dedigneꝫ ſeruire vitijs ⁊ ab illis ſuperari: a quo enĩ quis ſuperatur eius ⁊ ſeruus eſt. B. An non ſeruus cui dñaꝫ inigtas? Quantũcũqꝫ aliquis ex nobilibus ortus ſit tñ ignobilis eſt ſi deuꝫ contemnat ⁊ nolit ei ſeruire. Et ex quantũ cũqꝫ ignobilibus ortus ſit nobilis tamẽ ẽ ſi deo ſeruiat: vnde. i. Re. ij. Dicit dñs ad hely. Abſit hoc a me: Sed quicũqꝫ honorificauerit me glorificabo eum: qui autem contemnunt me: erunt ignobiles.

¶ Qũ. vi. ſunt ſigna vere nobilitatis.

Tnotãdum eſt qꝫ ſex ſunt ſigna
e vere nobilitatis. Primuꝫ eſt li
B beralitas: vnde deus q nobiliſſim⁹ eſt ipſe eſt liberaliſſimus. Liberalitas eius tanta eſt vt nõ ſolũ ſua det ſed etiã ſeipſuꝫ Nec ſolum ſeruientibus ſibi dat ſed etiam hoſtibus ſuis. Ipſe. n. ſolẽ ſuũ facit oriri ſuper bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos. Bat. v. ꝓpter libertatez ſuã fecit quecũqꝫ facta ſunt. Ad bandũ. n. fecit q̃cũqꝫ fecit. Creaturas rõnales fecit vt eis daret. Alias aũt creaturas vt eas daret. Deo etiã qui dicitur eẽ rex aialiũ qꝫ aial nobile eſt liberale eſt: vñ Ari. dicit ipſum eſſe aial cõmunicatiuum: ⁊ ſicuti liberalitas ſignũ eſt nobilitatis ita rapina ſignũ eſt rũſticitatis: vnde illi q nobiles reputãtur ruſticiſſimi ſunt cũ nõ ceſſent auferre pauperibus ⁊ illis qui non poſſunt defendere: ſe ſicut magiſter alanus oſtendit qbuſdã militibus: legebat magiſter alanus apud mõtem peſulanum ⁊ audierũt milites vicini qꝫ tantus clericus eſſet: ⁊ qꝫ ad omnia interrogata reſponderet: vnde acceſſerũt ad eũ de cõmuni ꝓfilto ⁊ queſierũt ab eo que eſſet maxima curialitas: Qui reſpõdit eis quod dare curialiſſimũ eſſet. Quo audito oẽs conſenſerunt reſpõſioni eius. ¶ Ideo dicit dominus q⁹. Beatius eſt dare q̃ recipere. q⁹ dare facit ſimilem deo qui oibus dat ⁊ a nemine recipit. Ipſe ꝙ dixit eis: vt habito cõſilio ad inuicem dicerent ei q̃ inter alias ruſticitates maior eſſet. Qui habuerũt cõſiliũ ad inuicẽ ⁊ nõ potuerũt conuenire in idem: vnde reuertentes ad eum dixerunt quod non potuerũt concordare quo audito ipſe increpauit eos dicẽs. Ego poſueram vos in via per quã poſſetis queſtionis vobis propoſite ſolutionez cognoſcere. Si. n. dare curialiſſimum eſt: auferre quod eſt ei contrarium ruſticiſſimũ eſt: vñ vos qui inceſſanter aufertis pauperibus ruſticiſſimi eſtis. ¶ Secũdum ſignũ nobilitatis eſt gratitudo ſeu recognitio bñficij. Et ꝓcontrarium ingratitudo ſeu beneficiorum nõ recognitio ſignũ ruſticitatis ẽ vnde patet quod illi qui nobiles reputantur qui deum pre ceteris hominibus qui eos honorauit inhonorant: ſubditos etiaꝫ ſuos qui multo ſudore meretur vnde ipſi viuunt: ⁊ propter quos ipſi ſunt honore inceſſanter opprimunt ruſticiſſimi ſunt: ſecis etiam videñ tales deteriores eſſe. fere enim officia ſiue beneficia ſentiũt: ſicut ait Señ. ¶ Tertium ſignũ nobilitatis eſt mãſuetudo ⁊ miſericordia in ea que ſunt eius ſubiecta. Et hoc eſt vnum quod valde decens eſt in hꝭ qui poteſtatem habent: vnde. Señ. Nullum ex hominibus tantã clementiam vel magis q̃ regem ⁊ principez decet. Idem. Iracundiſſime ac ꝓcaptu

pugnatissime sunt apes: ⁊ aculeū in vulne re relinquunt. Res ipsa sine aculeo est. nolūt ipsum natura nec seuū esse nec victorem que magno ꝓstaret petere: reliquūq; detra xit. et trax eius inermem reliqt: exemplar hoc trahere ab oibus regibus ingens pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores. In signū huius mānsuetudinis vel misericordie iungunt reges xp̃iani. Sap. ☙ Maximā potestatē habēs datorē potestatis iuxta possibilitatē suam dz imitari. In hoc aūt deū maxime imitat si nihil iudicauerit q̄ miserert p̄cioꝝ: ⁊ sicut mānsuetudo ſ subditos signū est nobilitatis: sic ⁊ crudelitas i subditos signū est rusticitatis ⁊ seruitutis. Unde Prouer. xxx. Per tria mouetur terra: ⁊ quartū qđ non pōt sustinere per seruum cum regnare ceperit. Ouidius. ☙ Asperi⁹ nihil ē humili cum surgit in altū. ☙ Cūcta ferit dū cuncta timet descendit i oēs: vt se posse putet: nec bestia rectior vlla est: q̄ seruit rabies in libera terga furentis.

E ¶ Quartū signum nobilitatis est virilitas seu strenuitas i eos q repugnāt. In signū huiꝰ datur eius ensis militibꝰ nouis quo gladio vti debēt in hostes non subiectos. ☙ Multi vero ex illis gladio isto i subiectos vtuntq; quos debēt valde diligere. Dij enim sūt q iuuant eos q etiā fratres eorū ꝓprios ipugnāt. hostibꝰ vo dei ⁊ ecclesie peccatis scilicet et demonibꝰ vel etiā ipsis ꝓsecutoribꝰ ecclesie vnitī sunt. Impietas talis ipietas diabolica ē. Diabolus aūt ipius est in

F eos q sibi seruitūt. ¶ Quintū signū nobilitatis ē timere obprobriū vel seruitutis vel p̄ditionis vel alius cuiuscūq; turpitudinis. ☙ Multos tñ ex illis q nobiles reputant videmꝰ qđ nō timēt pessimā seruitutē vitiorū vel demonū q nō erubescūt confiteri se seruos vilissimorū mēbrorū illorū. s. q libidini deseruiūt. Que seruitꝰ idubitāter seruitute lapsorū peior ē. Nō erubescūt p̄ditōe ipugnare dñz illū a quo oia possidēt cuiꝰ expēsis viuūt ⁊ vestiunt. Et nō erubescūt etiaz oi imunditie peccati se exponere. Ex

B quo patet eos nō esse nobiles sz valde rusticos. ¶ Sextū signū nobilitatis ē cordis magnitudo q̄ qs modica cōtemnit ⁊ magna appetit. ¶ Ecōtrario vo signū rusticitatis ē amorē suū ponere i modicis magna vo negligere: vñ pz dñs illas: q̄ potiꝰ volūt amorē suū ponere i vno misero mi-

lite q̄ in rege glorie qđ ipse nobiles nō sūt milites ēt nō vident nobiles ee q amorez suū in terra ponūt ꝓtempto regno celorum cū tñ tota terra: q̄si punctū sit respectu celi ⁊ quia plus habent de terra q̄ alij nihil voluit habere de celo. Si ad aliquem pertineret terra vnius paupis militis ex parte mr̄is: regnū vero ex pte patris: nūqd ille felix cēt si ꝓtempto regno adhereret illi terre: que eū cōtingeret ex parte matris? Sic isti felices sunt illi milites q̄ de regno celoꝝ nō curāt qđ ad eos ptinet ex pte patris celestis: contenti terra ista paupertatis: q̄ ad nos ptinet ex parte matris nostre Eue. Non sic faciebat Dauid. Unde in psalmo. Quid mihi est in celo: ⁊ a te vo. super ter.

¶ De superbia illaꝝ ecclesiaꝝ: q̄ nolūt canonicare nisi nobiles. cap. xliij.

A Stenso qđ nobilitas carnis ꝓtemnenda sit vel nō reputanda. Tangendū est aliqđ de ꝓsuetudine illarū ecclesiaꝝ q̄ nolūt canonicare nisi nobiles. Unde notandū est q̄ ꝓsuetudo ista videt esse reprehēsibilis: ⁊ vident posse assignari. vi. cause huius reprehēsibilitatis.

¶ Prima causa est puersitas que videtur esse in hac cōsuetudine: q̄ puersitas apparebit si respiciat causa huiꝰ consuetudinis quā ipsi assignāt. Dicūt. n. q̄ ipsi hūt multa tēporalia q̄ defensione indigēt: nec hūt regē: nec aliū p̄cipē seculare q̄ eos defēdat vnde oz nobiles canonicari q̄ possint ea defendere. Quibꝰ respōdeo quod sicut ecclesie eoꝝ hūt tēporalia: hūt ⁊ spūalia: que in infinitū meliora sunt: vñ si oz aliquos nobiles canoni ad defensionē tēporaliū multo fortiꝰ oz aliquos litteratos ⁊ sanctos canonicari ad defensionē spūaliū. Si vo dicat quod ibi sūt alij ignobiles litterati ad defensionē spūalitē. sz nō canonici: ex hoc apparet quod ipsi tēporalia p̄ponūt spiritualibꝰ: ex quo defensores tpaliuz canonicos cōstituūt ⁊ superiores alijs.

¶ De quinq; peruersitatibus huiusmodi ecclesiarum.

B Ꝛ possunt assignari. v. puersitates in hmōi ecclesijs. ¶ Prima est q̄ ibi est terra sursuz: ⁊ celū deorsum. Celestia n. cōtemnunt. Terrena vo multū appēciant ꝓtra id. Prouer. xxx. Celū sursuz: ⁊ terra deorsuz. ¶ Alia puersitas ē quod pedes sūt i loco vbi deberet esse ca-

put: ⁊ caput in loco vbi deberent esse pedes: velut pedes ecclesie sunt qui circa terrena solliciti sunt velut caput sunt qui regere habent ecclesiam. viri. s. litterati: sed in his ecclesijs pedes sunt in capite. imo xpi hostes in capite: Treñ. . Facti sunt hostes in caput. ¶ Tertia puersitas est qō ecclesie huiusmodi faciem habent ad posteriora ⁊ dorsum ad anteriora ipsi iuxta verbū Jere. Facti sunt in retro: ⁊ non in ante.
¶ Quarta autē peruersitas est quod ipsi latitudinem scuti que deberet esse ex parte superiori posuerunt ex parte inferiori: ⁊ ideo contingit quod fere omne caput languidum est iuxta verbum Jsa. ¶ Quinta peruersitas quod sacerdotes iferiores sūt subdiaconis vel diaconis quod ridiculum est sicut beatus Bernardus dicit ad Eugenium papam. Ridiculum est inquit q̄ ministri vestri nostris se presbyteris anteferre conantur. Non ratio habet: non antiquitas habuit: non consentit auctoritas: ⁊ si de sua consuetudine calumnia struāt melius profecto illa qua summus ordo contenit.
¶ Secunda causa reprehensibilitatis est indiscretio que videtur esse in huiusmodi consuetudine. Que indiscretio primo consistit in hoc qō quando ipsi deberent querere quis sit ydoneus ad hoc vt sit canonicus. t. regularis regens se ⁊ ad regnuz plebis episcopum iuuans: ipsi querunt quis sit ydoneus ad militiam. ¶ Secundo in hoc quod quando querere debent an persona sit ydonea que canonicanda est ipsi querunt quis pater eius fuerit: vnde illis potest dici quod dicit angel⁹. Tho. v. Genus queris mercennarij aut mercennarium?
¶ Indiscretio etiam eoz in hoc est quod ipsi credunt illud qualis pater talis filius quod veruz est in personis icreatis ad psonas creatas ostendūt: vbi frequenter fallit: frequenter est enim pater sapiens ⁊ filius fatuus: vt pz in Salomone ⁊ Roboaz filio eius. ¶ Tertio videtur hec consuetudo reprehensibilis quia nocina ē ecclesie dei. Canonici enim militares non bene custodiunt xpm sicut figuratum videtur esse in hoc quod milites male custodierunt xpm in sepulchro. Lapides sepulchri bene custodierunt custodes: sed xps perdiderunt? Unde cantat ecclesia. Dicant nunc iudei quomodo ⁊c. Sic militares canonici lapides castrorum bene custodiunt sed christū amittunt. Jtē ista consuetudo occasio ruine est in ecclesijs illis quantuz ad spūalia. Unde Prouer. xvi. Qui altaz facit domū querit ruinaz. Jsta etiam cōsuetudo in ecclesijs illis i magna parte exheredat xpm. Frequenter enīz quando debēt institui ibi filij dei: instituunt ibi filij diaboli. ¶ Quarto videtur reprehensibilis consuetudo ista quia xpo contraria est. Christus enīz ignobiles elegit in ecclesia sua: vt essent humiles. Lori. . Isti vero nobiles canonicant quasi velint ipsos esse superbos. xps ex pastorib⁹ ⁊ bubulcis elegit reges: isti vero ex regibus eligunt canonicos: xps fundamētum ecclesie posuit humilitatem: ipsi vero econtrario fundamentum ecclesie ponunt superbiam. Tale fundamentū ponere diabolus si edificaret. Quō implent tales illud verbum domini. Jo. xij. Qui mihi ministrauerit me sequatur. Non sunt imitatores xpi sed sunt quasi antichristi. ⁊ Joh. ij. Qui dicit se in xpo manere debet sicut et ipse ambulauit ⁊ ipse ambulare. Ber. Si omnis qui se dicit in xpo manere dz sicut ⁊ ipse ambulauit ipse ambulare. Multo magis qui pro eo ambulare se dicit qui pro eo legatione fungitur qui ei ministrat si eum nō sequitur inexcusabilis est. Terrere potest tales illud Mat. xviij. Nisi conuersi fueritis ⁊ effi. ti. par. non intra. in re. cel. Parunlus quantūcūcq nobilis sit societatem pauperū nō refugit. Sed quantūcunq aliquis nobilis sit in ecclesia dei societatem ignobiliz non debet refugere. De societate hominum diuersoz generuz in ecclesia dei videtur dictuz illud. Jsa. xi. Habitabit lupus cum agno ⁊ pardus cuz edo accubabit. ¶ Quinto videtur esse reprehensibilis illa cōsuetudo: quia videtur esse deo abhominabilis. Altitudo enim secularis non videtur deo placere. vñ Luce xvi. Quod altum est hominibus abhominatio est apud deum. Abhominatōes deo offerunt qui nobiles tantū canonicare volunt. Exo. viij. Abhominationes egyptiorum immolabimus deo nostro. ¶ Sexto videtur esse reprehensibilis hec consuetudo: qz filios diaboli filij dei preponit: ⁊ generationem imundam generationi celesti ⁊ nobilitatem putredinis preponūt cuicq gratie dei. Nullā sapiam: nullā aliaz gra-

tiam nobilitati carnis adequãtvnde con
sumendo eorum nõ recipit dispensationem
quia sm̃ iudicium eorũ non invenit re-
compẽsationẽ quodnõ est abiecta magna
cõtumelia dei. Sic porcus preponeret vo-
lutabrũ luti aruo z lapidibus pciosis. Sic
sola temporalia videntur habere oculum
ecclesie iste non solũ canonicorũ institutio
nes: si etiã prelatorũ in prefectione qõ omni
no intollerabile videtur. Saltez in altero
eorũz deberet respectus haberi ad spũalia
¶ Qõ fatuum est superbire generaliter: de
qualibet re temporali. s. liberalitate corpis
z bonis naturalibus anime. xlviij.

Iso qõ fatuũ sit superbire de nobili
v tate carnis cõsequẽs ẽ videre qõ
fatuũ sit superbire de alijs bonis q̃
pr̃ nominata sunt. ¶ Notãdũ ẽ ergo qõ
fatuũ ẽ superbire de nobilitate corporis: cuz
corpus sit servus malignus: z tõ tortura z
cõpedibus dignus iuxta illud eccle. xxxiij.
Servo malignotortura z compedes ꝛc.

De bonis vero naturalibus aie fatuuz
ẽ superbire quia bona illa põt homo habe
re ad malũ suũ sicut ad bonũ: vñ. B. Sti
pfessione religionis nouissimo callidus ẽ
ingenio si viget arte: z premunet intellectu.
Instrumẽta sunt hoc tã vitiorũ q̃ virtutũ
Non ergo refugiat doceri. vti eo in bono
quo z in malo vti põt. Fatuũ ẽ etiã sup
bire de diuitijs. Hoc.n. est superbire de hoc
qõ hz maiorẽ molaz ad collũ quã alij. Fa
tuũ ẽ ẽt de potestate superbire cũ scriptũ sit.
Sapiẽ. vi. Qõ potẽtes potẽter tor. pa. Ibi
dẽ legitur qõ durissimũ iudiciũ his qui p̃
sunt fiet. z Aug. dicit quod quãto qs in lo-
co superioritanto in piculo maiori versat

Fatuũ ẽ z superbire de gr̃a humana cuz
scriptuz sit. Prouer. vlt. Qõ fallax gratia.

Fatuũ est etiã superbire de diuitijs glorie
huius mũdi: cũ gloria talis flos sit decidẽs
vñ. Isa. xxviij. Erit flos decidens gloria ex
altatiõis. Pueroruz ẽ flores colligere: q ex
arboribus decidũt z inde letari. Sic pueri
les sunt q de gloria huius mũdi letantur.

Fatuũ est etiãsuperbire de scia cum scri
ptuz sit. Eccle. i. Qui addit sciam addit z
do. De scientia superbire: est de lumine exce
cari. Fatuũ etiã est de virtutibus superbire. Hoc enim est de medicamine vulnerari. Greg. Qui de virtutibus habitis extollitur quasi de medicamento vulneratur.

¶ Diuisio superbie sumpta penes diuersi
tatem personarum. xlvij

Ositis autez duabus diuisionibus
p superbie p̃sequẽter ponẽda ẽ tertia
q̃ sumpta ẽ sedz diuersitatẽ pson
rũ in q̃bus ẽ superbia Notandũ ergo qõ
superbia dividi põt in superbiã laicorũ z sup
biam ministrorũ ecclesie. Superbia minis
trorũ ecclesie põt subdividi in superbiã pre-
latorum z subditorũ: vel in superbiam clau
straliũ z superbiã secularium clericoruz. Sed
de superbia laicoz nihil spãliter hic dice-
mus. Sed de superbia ministrorũ ecclesie
hoc modo tractabimus. Primo dicem
aliquid de ea in cõi. Secũdo vero aliq̃
dicemus spetaliter de superbia prelatorũ.
¶ Tertio vero dicemus. Aliquid spetali
ter de superbia claustralium.

¶ De superbia ministrorum ecclesie.

Otãdũ ergo ẽ quod superbia multũ
n timẽda ẽ ministris ecclesie. v. De A
canis: ¶ Primo q̃ multas occasio
nes hñt superbiendi. ¶ Una occasio ẽ hoc
qõ ipsi sunt exempti a labore aliorũ hominuz
vñ in p̃s. In labore hominũ nõ sunt ꝛc. Iõ
tenuit eos superbia. ¶ Alia occasio ẽ liber-
tas quã hñt. Que libertas aliqb̃ eorũ est
velamẽ malicie ptra illud petri. ij. Quasi
liberi z nõ quasi velamẽ hñtes malicie li-
bertatẽ. ¶ Tertia occasio est reverentia q̃
exhibẽt eis eo qõ sunt ministri summi re-
gis z vicẽ eius gerunt in terris: z cõtẽptũ
eorum deus reputaret contẽptũ sui: iuxta
illud. Luce. x. Qui vos spernit me spernit.
¶ Secundo timẽda est superbia ministris
ecclesie: qz multũ displicet deo in eis: vnde
Prouer. vi. Sunt que odit deus z. vij. de-
testat. A. e. Oculos sublimes. Oculi sublimes clerici superbi sunt. Et sopho. i. Erit in
die hostie dñi: vi visitabo super euz omnẽ q̃
arrogãter ingredit superliminem. Dies hostie
dñi erit dies iudicij qñ dominꝰ macrabit
incrassatos impinguatos dilatatos. Tũc
dominus visitabit sup clericos superbos.
Nec mirum si dominus odiat superbiaz in
ministris suis: cũ primum signum sit sup-
bia ministrorũ diaboli iuxta illud. Gregorij. Euidentissimũ signum reprobatuz est
superbia: humilitas electorum. Non parũ
doleret princeps aliquis si i castro suo ve
xillum inimici sui videret. ¶ Tertio valde
timenda est eis superbia qz valde ptraria

est officio eorum. Ipsi enim sunt custodes scientie & vasa gratiarū. Unū Malach.iij. Labia sacerdotis custo.sci.& legē re.ex.o. e.q: angelus dñi exercituū est. Propt̄ hoc quod custodes sunt scientie necessaria est eis magna humilitas. Aqua enim sapiēte ad vallem humilitatis cōfluit. Prouer.xi. Ubi humilitas ibi sapientia. ppter hoc ēt q: vasa gratiarū sunt necessaria ē eis magna humilitas. Sicutenim vas nō est ydoneum. aliquid recipere absq; concaultate sic aliquid nō est susceptibile gratie absq; humilitate. i. Pe.vlt. Deus superbis resistit humilibus dat gratiam. Preterea oportet ministros ecclesie esse familiares deo. Ad quod etiaz multum valet humilitas. Unde Glo. super illud. Justa est dominus hijs q tribulato sunt corde. Altus quidez est dominus sed vicinant̄ humili & nō se erigēti necessaria etiā est eis humilitas ppter seruitiuz quod debent hominibus exhibere. Eorum enim est abluere sordes spirituales hoium. Qđ figuratū est. Jo.xiij. In ablutione pedū. ideo summus inter ministros ecclesie seruum seruor se vocat humiliter ergo oportet qđ se habeant vt a pauperibus & humilibus nō timeant̄: sed audeant ad eas accedere confidenter: & vt solatiū pauperes habeant in humilitate eorum: q: ſm verbum Augusti. Magnum solatium est membris ex capite. Magnum solatiuz est subditis qui in humilitate sunt si videant prelatos suos in simili vel maiori humilitate. ¶ Quarto timenda est eis superbia q: multi ex eis nō habēt vnde pascāt superbiā nisi hoc faciant de spoliis pauperū: bona enim ecclesie bona pauperū sunt. Preterea valde indecens est superbia in eis cuz ipsi de elemosinis viuāt: & elemosinis pauperū & miserabiliū personaz. ¶ Quinto timēda est eis superbia: q: peccatū superbie in eis scandalizat populū cuz sibi manifestum. Incontinentiā & alia peccata possunt ipsi abscondere: sed superbiā exteriorē in vestibus & similibus consistentem non possunt ipsi abscondere.

¶ Persuasiones contra superbiam ministroium ecclesie.

E Ad contra has & similes psuasiones que fiūt ministris ecclesie vari solet quadruplex. Rūsio. ¶ Prima est quod dñs iuuetur cor & humilitatez cordis requirit: & humilitas interioris magistrū se pfitetur. Mat.xi. dicēs. Discite a me qa mitis sum & hu. cor. & iō videt minime gbusdā necessaria humilitas exterior. ¶ Secūda rūsio solet esse quod licz homini pulchritudines istas exteriores habere secundū modulū psone sue & mores eorū iter quos viuit: qđ videtur sumptū esse ex Glo. super illud Pe. ad Thimo.ij. nō in tortis crinibus: que dicit sic: vt his oib⁹ vltra modulum persone sue & mores eccle sie monende ne concupiscentie studeant. ¶ Tertia responsio solet esse qđ in hmōi honorib⁹ ecclesie querit̄. ¶ Quarta ē qđ ipsi non faciunt hoc amore vanegloie: sz vtuntur talibus tanq̄ non vtētes.

¶ A corde humilis psone de facili nō procedit superbia exterior.

S Ed contra primam responsionez primo videtur esse hoc qđ non pōt esse de facili qđ a corde pfecte humili exterior superbia pcedit. Sicut enim arbor bona nō potest malos fructus facere: vt legit̄ Mat.vij. Sic nec cor humile superbiā a se pducit. Ex fructu si qdē arbor cognoscit̄: vt legitur Math.xij. Nunqd colligūt de spinis vuas: aut de tribu.ñ. Sic nec ex humilitate cordis pcedit superbia opis. Quia sicut vulgariter: dicitur nō pōt exire de sacco qđ ibi nō cōtinetur. Quis credet mulieri si asserit se castā mente ex quo hō videt eā fornicari corpore? Sic quō potest credi alicui de hūilitate cordis ex quo tanta superbia apparet exterius.

¶ Quod clericis non sola sufficit interior humilitas.

D Reterea nō videtur clericis sufficere interior humilitas multiplici P ratione. ¶ Primo q: oportet eos vitare scandala infirmor. Et sicut tangit Aposto. de illo qui coram infirmo comedebat ydolis immolatum quod peccaret scandalizando ipsum infirmum qui credebat hoc fieri cum veneratione ydoli. Iz ille qui sciens erat ydola non veneraretur: sz ptemneret. Sic ille q vestes superbas coraz illo defert: qui credit quod ipse faciat hoc ppter vanāgloriā: licet ipse non faciat hoc tali cā tñ ipe peccat vt videtur ipm scādalizando. ¶ Ad Cori. vij. Si quis viderit eū qui habet scientiam in ydolo recumben-

tē:nōne cōſcientia eius cuz ſit infirma edi
ficabit ad comedēdū ydolatica ⁊ peribit
infirmus in tua ſciētia frater ꝓpter quem
xp̄s mortuus eſt? Sic enim peccātes in fra
tres: ⁊ percuttentes cōſcientiā eoꝝ infir-
mā in xp̄m peccantis. Quapꝛopter ſi eſca
ſcādalizat fratrem meū nō māducabo car
nes in eter. ¶ Secō nō ſufficit
humilitas interioꝛ clericis: quia ipſi debēt
xp̄m imitari: qui nō ſolū habuit interioꝛeꝫ
humilitatē: ſed etiā exterioꝛē. Ipſe enꝫ ad
litteras pedes iuit: regnū fugit vt legitur.
Jo.vi. Pedes diſcipulorum lauit. Jo xiij.
Societatē pauperū elegit: vbi caput recli
naret nō habuit. Mat.viij. Ad imitandū
xp̄m monet miniſter xp̄i Jo.xij. Si qs mi
hi miniſtrat me ſequat. Et.i. Jo.ij. Qui di
cit ſe in xp̄o manere: dz ſicut ⁊ ipſe ābula-
uit ⁊ ipſe ābulare. ¶ Tertio nō ſufficit cle
ricis hūilitas interioꝛ: qꝛ oportet eos exem
pluz hūilitatis dare alijs. vſi Jo.xlvi. Ter
dictū ē petro paſce verbo paſce exēplo pa
ſce tēporali ſubſidio. Exēplo aūt hūilitatis
qūo paſcet qui humilitatē exterioꝛeꝫ vero
hz: ad humilitateꝫ exterioꝛeꝫ monemur. i.
Pe.vlt. Omnes inuicē humilitatē inſinua
te: qꝛ deus humilibus dat gratiā: ſuperbis
aūt reſiſtit. Et ibideꝫ paulo ante. Neqꝫ do-
minātes in clero: ſed forma facti gregis ex
animo. Exemplū ſuperbie oſtēdere homi
nibus hoc eſt paſcere demones non oues.
Ber. ad Eugenū papaz. Tu paſtoꝛ proce
dis deauratus tam multa circundatus va
rietate: oues quid capiunt? Si auderez di
cere demonum magis q̄ ouiū paſcua: hoc
ſic faciebat petr⁹: ſic paulus ludebat? Jdē
petrus neſcitur proceſſiſſe aliquando: vel
gēmis ornatus vel ſericis: nou auro tectus
nec vectus equo albo: nec ſtipatus milite
nec circunſtrepentibus ſeptus miniſtris
abſqꝫ hoc tamen credidit ſatis poſſe iple-
re ſalutare mandatum paſce oues meas.
¶ Quarto non ſufficit interioꝛ hūilitas
clericis: quia non ſolum a malo: immo a
ſpē mali oportet eos abſtinere iuxta ām̄o-
nitionē pauli. i. Theſ. vlti. Ab omni ingt
ſpecie mali. abſti. u. Ad hoc aūt q̄ dom̄i-
nus dicit. Diſcite a me: qꝛ mittis. ſ. ⁊ hu.c
dicendū eſt: q̄ hoc dicitur ad oſtendendū.
quod hūmilitas cordis ē neceſſaria: ⁊ nō
tāco quia ſufficiat ſola. Et dicitur hoc cō-
tra ypocritas: qui ſolam iuſticiam exterio
reꝫ habet volebant: vnde Mat xxiij. Ue
vobis ſcribe ⁊ pha. ypo. qui mūda: quod
deſoꝛ. eſt. cali. ⁊ parapſi. intus autez pleni
eſtis ra. ⁊ immundicia. Et in eccle. eli qui ne
quiter ſe hūmiliat interioꝛa aūt. e. ple. ſ. do.
¶ Contra hoc vero q̄ dicitur quod licet
alicui habere iſtas pulchꝛitudines exterio
res ſcōm modulū ſuę p̄ſone videtur eſſe il
lud: eccle. Quanto magnus es hūilia te in
oibus. Qui in oibus dixit nil excipit. Et
illud Lu. xiiij. Cū inuitat⁹ fueris ad nup.
re. in no. lo. Non dixit i medio loco: ſed in
nouiſſimo loco. Preterea qui preeminet
dignitate debet p̄eminere ⁊ vita: vnde dz
eſſe excellentioris caritatis ⁊ pietatis. Eo-
dem tpe debet eſſe excellentioris hūilita
tis: virtutes enim facit equales. Contra
hoc vero quod dicitur q̄ homo debet cō
formare ſe moribus inter quos viuit: vide
tur eē illud. Nolite conformari huic ſeculo
Preterea quādo aliquis eſt in aliqua reli-
gione diſſoluta: que multum lacata eſt: ad
que debet reſpicere: ad ea que ibi ſeruāiur
vel ad ea que inſtituerunt antiq patres vt
ibi ſeruarentur. Ordinauerunt petrus ⁊
paulus etiaz de mulieribus quod caueret
a p̄cioſo oꝛnatu. i. Thi. xi. Non intoꝛtis
crinibus auro vel margaritis vel veſte p̄e
cioſa. Item Apoſt. Habentes alimenta ⁊
qui. te. his conten. ſimus: nō dicit quibus
omemur: ſed quibus tegamur. Et. i. Pe.
iij. Quarum non ſit extrinſus capillatura
aut circūdatio auri: aut indumēti veſtimē-
toꝛum cultus. Ad ea vero que ſcōm oꝛdi-
nationem eoꝝ debent fieri reſpiciendū
eſt: ⁊ non ad ea que fiunt. Preterea ſi quis
epūs vel preſbiter inueniretur in tali habitu
in p̄incipio eccleſie multum reprehende-
retur vel haberetur p̄o magno peccato ⁊
magna ſuperbia. Quomodo ergo deſijt
eſſe peccatū ⁊ ſupbia q̄ tūc erat? Nūquid
cōſuetudo peccandi aufert vel minuit pec
catū: immo potius hoiem magis peccato
rē cōſtituit. Nūquid quod fuit: ſupfluitas
⁊ vanitas modo factū eſt neceſſitas. Pre
terea ſi viuendū eſt alicui ſcōz mores eoꝝ
inter quos viuit: ſcōz hoc ſi oēs ſupbi effi-
ciunt. Omnes deſinēt eſſe ſuperbi. Jam. n
cōformant ſe moribus eoꝝ inter quos vi-
uunt: ⁊ ſi omnes fetidi ſunt: iam nullus ſe

tet: quod cõstat esse falsum: sed hoc bene verã est: qõ vbi omnes fetidi sunt: vnius fetor nõ sentitur scõm verbũ. B. Preterea si liceret talibus vti cauẽdũ tñ esset ei q vtẽ ne licentia sua aliis offendiculum ferret: vñ 1. Cor. viij. dicit Apostolus. Illis qui immolata ydolis comedebãt sine veneratiõe ydolorum: videte inquit ne hoc licentia vestra offendiculũ fiat infirmis. Et 1. Cor. vi. Omnia licent mihi: sed non omnia expediũt: scõm Ber. Saplẽs opus suũ nimia cõsideratione preueniet. Primo considerabit an liceat. Secundo an deceat. Tertio an expediat: sed de hoc dictũ est: in tractatu de auaricia. In capitulo de pluralitate beneficiorum. Et in veritate nõ deceret personas authenticas: que quasi quoddam speculũ debent esse in moribus vestes preciose. Aug. Fateor de preciosa veste erubesco. Non enim decet hanc professionem nõ decet hãc ãmonitionem: nõ decet hec membra nõ decet hos canes. Cõtra responsionem vero eorũ qui dicunt se talibus vti ppter honorẽ ecclesie: primo illis eẽ videt qõ dicit Greg. Nemo preciosa vestimenta nisi ad inanem gloriã querit. Preterea nõ cedit ad honorem ecclesie qõ in ministris ipsius spẽm superbie exterius hostibus ostẽdãt potius cedit ad honorẽ ecclesie qõ in ministris ipsi9 hũilitas xpi appareat. Cui scriptũ sit. Eccle. xxiij. A magna gloria ẽ sequi dñm. Nec ipõsus ecclesie decorẽ exteriorẽ i ecclesia regrit: sed potius interiorem Unde postq̃ David dixit regem concupiscere decorem ecclesie ipse volẽs inuenire de quo decore intelligat subdidit. Omnis gloria eius f. filie regis etus ab intꝰ. Ecclesia. n. dicit de se Cant. i. Nigra sum sed formosa. Nigra est ecclesia exterius: formosa vero interius. Qõ etiã habitus ministrorũ ecclesie manifeste exprimit. Habẽt enim cappas nigras exterius: sup pelliceũ candidũ deferentes sub cappis in quo ostẽdũt se ptẽnere gloriã z pulchritudinem exteriorẽ: z amare pulchritudinẽ z gloriã interiorem. Sed multi si veritatem in habitu suo ostendere vellent potius cappam nigram sup pelliceam q̃ dido deferrẽt q̃ ecõtrario. Preterea qui dignitatem ecclesiasticam terreno honore volunt ornare similes sunt illis qui aurum luto volunt ornare. Honor enim terrenus in cõparatione ad dignitatẽ ecclesiasticam se hz vt lutũ ad aurũ: Stimuliã etiã videt facere nature humane z deo: ad cuius similitudinẽ homo creatꝰ est: qui talibus hoiem ornare vult vel honorare. Sen. Scitote taz bñ homines cui moq̃ auro tegi: Cõtẽpnite omnia que superuacuus labor velut ornamentũ: aut decus ponit. Cogitare nihil preter animã eẽ mirabile. Item cũ aliquis non debeat sibi terrenam gloriam amare: videt qõ similiter nõ debeat eam amare proximo cũ debeat proximũ diligere sicut seipsum. Greg. Nec debet eam amare ecclesie: cum ecclesia nihil aliud sit q̃ collectio fidelium. Preterea qd querũt ministri ecclesiastici in his pulchritudinibus exterioribus? Querũt ne tibi bñ placitum dei vel vtilitatem propriam vel primi? Si querũt beneplacitum dei satne agunt. Deus enim spõs est: z pulchritudo spiritualis placet ei. Iero: Non tenera vestis sed mũdicia mentis ornatum facit clericũ. Multa enim sunt que cõstant magis placere de vt sunt opera pietatis: in quibus possunt expendi que in exteriori pulchritudine expẽdunt. De hmõi expẽsis q̃ pro pulchritudine exteriori fiunt incertũ ẽ an deo placeãt. Tene certũ scõm verbũ. Aug. Et dimitte incertũ. Si cõstat sanctitatẽ deo placere: illã. n. expẽsse regrit dñs: Sancti inquit estote q2 ego sctus sum. Et apls. Nec est voluntas dei scificatio nra. Si ergo q̃ rũt deo placere sanctitatem honori nõ honorẽ sanctitati debent pferre: cui9 contrarius in multis ministris eccle apte quotidie videmus. vñ. B. Uides oẽm ecclesiasticũ zelum seruare pro sola dignitate tuenda: honori totũ datur: sanctitati nihil: imo q̃ plus est de placitis dei nõ curãt: nec de propria salute: z plus grauarent expendere denariũ vnũm pro amore dei z ppria salute q̃. x. libras pro honore huius mũdi. B. De placito dei victima mẽtio est pro factura salutis nulla ptractio nisi qõ sublime est hoc saltare dicamus: z qõ gloriam redolet hoc iustum? Cõstat etiã q̃ non vtilitatẽ proximi nihil querũt: cũ videant quod in hoc potius primi scandalizent q̃ edifizent. Utilitas etiã ppria nõ apparet ibi: bñ appetꝰ qõ multũ cõstant talia sed fructũ qué ꝓsequentur ex huius expẽsis nõ videmus. Et hoc solum deberet sufficere ministris ecclesie ad ptẽptũ taliũ. Sen. Omnibus ꝓfuis

ē rebus faciamus quod ſolemus facere: quettens ad inſtitorē alicuius mētis acceſ ſerimus: videamus hoc qđ cōcupiſcimus quāti deferat. Preterea diſtinguamus diuerſas intentiones: que in talibus pulchritudinibus pñt incidere vt appareat vtrūz aliquo modo talia miniſtris eccleſie licita ſint. Et cōſtat qđ ſi fiant ꝓpter luxuriā vel vanā gloriā illicita ſunt. Itē ſi ex ſupbia fiant. ſ. intētione ⁊ deſiderio excellēdi. Cō ſtat ſimiliter qđ ſint illicita. Si vero fiant vt erubeſcentia vitet: qz erubeſceret aliqs nō eſſe honorate idutus ſicut alij. Neqz in hoc caſu abſqz culpa eē vidētur. Nō debēt xp̄iani humilitatē xp̄i erubeſcere. vñ. Ber. Grata ignominia crucis ei ſit q̄ cruciſixo ingratus nō ē. Et domin⁹ Lu. ix. Qui aūt erubuerit me ⁊ meos ſermones: hūc filius hominis erubeſcet: cū e. in ma. ſua: ⁊ p̄ris ⁊ ſanctoꝝ ⁊ angelorꝝ. Si vero talia fiāt vt miniſtri eccleſie ab hoībus honorētur videt q̄ hoc ſit ponere laqueū ſimplicib⁹ vident enīz ſimplices peccare q̄ miſtros eccleſie ꝓpter pulchritudinem veſtiuz honorant. Ad qđ videt pertinere illud. Oſee v. qđ dictū ad ſacerdotes. Laqueus fact⁹ eſtis ſpeculationi. Qui hoies ꝓpter veſtes honorant vel propter diuitias videt contēnere humanā naturā cui veſtes ⁊ diuicias ꝓponit. Videt etiaz deū cōtēnere ad cuius ſimilitudine homo factus eſt: vnde Ja. xi. Si introierit in cōſpectu veſtro vir aureū anulū habens in veſte candida introierit aūt ⁊ paup in ſordido habitu ⁊ intendatis in eum qui indutus eſt veſte p̄cioſa: ⁊ dixeritis tu ſede hic bñ. Paupi aūt dicatis: tu ſta illic aut ſede ſub ſcabello pedū meoruz. Nōne iudicatis apud voſmetipſos: ⁊ facti eſtis iudices iniquaꝝ cogitationum.

Si vero iſta faciant miniſtri eccleſie ne diſſimilitudine fugerent hoies a le lz hoc intentio recta videatur tamē neqz ſic omnino laudabiliter facere vident. Sicut enīz hūilis habitus aliquos diuites forſitan fugaret ſic p̄cioſus habitus pauperes ab eis fugat vt non audeant ad eos accedere. Si vero iſta faciant miniſtri eccleſie ne ab hominibus ꝓtēnantur. Neqz in hoc laudabiles videnť cū ad perfectionē ꝓtineant ſpernere ſe ſperni. ver. Spernere mūduz ſpernere nullū ſpernere ſeſe: ſpernere ſe ſpernit quattuor hoc bōa ſunt vt dic. Señ. Equo aio audienda ſunt impitoꝝ conuicia ⁊ ad honeſta euerti cōtēnēdus eſt ipſe ꝓcēptus B. Uerus hūilis non vult hūilis p̄dicari ſed vilis reputari: Si vero talia fiāt ne vileſcat dignitas eccleſiaſtica. Rñdeo q̄ magis vileſcit ⁊ ſpuit in hoībus qui ſuperbi apparent. Hoies etiam illiterati non poſſunt credere: quod dignitas vel poteſtas eccleſiaſtica in hominibus ſit quos credūt eſſe male vite. vnde dicunt heretici qđ ſacerdotes p̄rauī nō dant vera ſacramenta. Preterea ſi dignitas eccleſiaſtica ſic ſeruāda fuit ne vileſceret nūq̄ hoc ignorāt xp̄s: quare nō inſtituit qđ apoſtoli ⁊ diſcipuli ſui equitarent ⁊ purpura ⁊ biſſo induerē tur? Nōne quod ſtultum eſt dei ſapiētius eſt hominibus vt legit. i. ad Cor. iij. Itez quis neſciat quod diſplicet in ſponſo ſi videat ſponſam ſuā facere multas expenſas ad ornanduz ſe vt placeat adultero ſuo: ⁊ inimico ſponſi ſui p̄cipue ſi filij ſpōſi indigeant illis que ſic erpenduntur? Sponſus eccleſie xp̄s eſt. Adulter vero mundus eſt iſte q̄ inimicus dei eſt. Adeo vt q̄ amicus vult eſſe mundi inimicus dei conſtituatur. Jaco. iiij. Adulteri neſcitis: quia amicicia huius mūdi inimicicia eſt dei? Qui ergo voluerit amicus eſſe huius mūdi inimicus conſtituitur dei. Uñ verſimile eſt: quod mltū diſpliceat deo quādo miniſtri eccleſie tot ⁊ tanta erpendūnt: vt placeant mūdo. Cum videant tot filios dei eſurire ⁊ ſitire ⁊ nudos eſſe. Dubium eſt etiam in qua conſcientia multi magni p̄lati dicāt verſum illum in hoīs ſuis. Nō habitabit in medio domus mee qui facit ſuperbiam cum coram deo aperte mentiri videantur ex quo permittunt miniſtros ſuos floribus coronatos ⁊ alio ſupbo modo ornatos ſibi miniſtrare. Preterea. Querit q̄re dñs ſacco vili carnis hominē induēt ſi ſaccum illum purpura ſuper indui voluit. Quis ſi lium mercatorem nō reputaret fatuz: qui torſellum ſuuz de ſcarleto burello cooperiret ſi voluntas ſua eſſet qđ iterum ſup burellum ſcarletum poneretur. Contra ter tiā vero reſponſionem qua dicūt miniſtri eccleſie qđ ipſi non amāt vanam gloriaz. Nec ad vanam gloriam talibus pulchritudinibus vtuntur: ſed habent eas tanquaz nō habētes. Primo videtur eſſe cōtra verbū. Greg. p̄ius poſitū. Nemo enī p̄cio

las vestes nisi ad inanem gloriam queri: vt videlicet ꝑ ceteris honorabilior videatur. Nemo vult ibi preciosis vestibus indui vbi a nemine possit videri. ¶ Secundo videtur esse cōtra illam rationem hoc qđ mirum est: qđ vanam gloriam taz care emunt: si eaz nō amant: videmus quod non libenter expendunt pro eterna gloria x. solidis ꝑ vana gloria. c. solidis exꝑpdūt. ¶ Itē non nō amant vanam gloriaz quare ostēdunt hominibus in habitu suo: qđ amant: quia in hoc ipso scandalizant eos. Quid prodest sermone monere ad humilitatem: z opere ad superbiam: cuz scđm. B. Efficatior sit vox operis q̄ vox sermonis. Preterea nōne ministri ecclesie exemplum debent dare hominibus contēnēdi gloriaz mundi sicut z christus fecit? Aug. Omnia terrena contēpsit homo deus vt hominibus contēnenda monstraret: z oia aduersa sustinuit vt sustinenda doceret. Quare quedam alia pertinentia ad hanc materiam in tractatu de anima in capitulo de prodigalitate clericorum. Illa etiam q̄ dicta sūt ꝑ pus ꝙtra supbū ornatū: z cōtra illas species supbie exterioris possunt simiiter valere contra superbiam clericorum. ¶ De superbia prelatorum: z ꝙ multum conandum sit contra eorū superbiā. xlvi.

Sequitur de superbia prelatorum.

s Et notandum est ꝙ multum conandum est prelatis contra superbiam: z ad humilitatē. ¶ Primo qz multum monet eos sacra scriptura ad hoc: vnde Deut. xvii. Precipitur de rege constituto super israel vt nō eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos. Et Eccliasti. iij. Quanto magnus es humiliate in omnibus. Et. xxxij. Etusdem. Rectorem posuerūt te noli extollis: sed esto in eis quō vnus ex illis. Et. xvij. Matth. dicit dūs ad apostolos quorum locum tenent prelati. Amē dico vobis nisi conuersi fueritis a uestra elatione dicit inter linea. z efficiamini' sicut parvuli non intrabitis i regnum celorum ¶ Secundo monet eos ad hoc ipsa natura. Aurum enim qđ preciosissimum ē inter metalla contēnit habere infimum locū Ponderosissimum est enim: sic quāto aliquis superior sit tanto ad humilitatem conari debet. ¶ Tertio vero qrīpe auctor natre monet eos ad hoc: qui cum esset summus nouissimus virorū fieri voluit: iuxta illud. Isa. liij. Cōsideraumus eum virum despectū: z nouissimū virorum. B. Quid magis admirandū: qđ amplius detestandū: qđ grauius puniendū quod vidēs dei filium summum in regno angelorum nouissimum factum in regno hominuz. Ecce ponat magnificare se homo super terraz? ¶ Quarto vero ꝙ valde ꝑciosa est: z magne virtutis in talibus psonis humilitas: Ber. Cum omni indeferente persone humilitas sit quedam turris fortitudinis a facie inimici. Nescio quo pacto vis eius maior in maioribus: z clarior in caloribꝰ cōprobatur. Idem. Non magnum est esse humilez in abiectione. Magna prorsus z rara virtus humilitas honorata. ¶ Quinto vero quia ex hac parte prelati sunt debiliores. Ex illa parte precipue munienduz est castrum ex qua parte debilius est. Ex illa parte precipue resistenduz est hostibus ex qua parte precipue impugnāt. Sic quādo aliquis videt se pronuz ad aliqđ vitiū: vel a natura vel alia occasiōe ipse deberet multū flectere ad oppositū. Sic.n. faciunt scđm verbum sapientis qui tortuosa lignor dirigūt. Supbia multum infestat ꝓlatos. Perflant enim altissima venti. Supbia in alto loco nata est. s. in celo z iō alta petit: vñ pauci inuenīūtur q in dignitate veraz humilitatē seruent: qđ ostēditur i libro regum vbi de tot regibus legit qđ excelsa nō abstulerit. ¶ Sexto vero qz prelati maiori sciētia z gratia indigētq̄ alij: z ideo maiꝰ vas humilitatis necessariū est eis. Pretera ꝓlati custodes sunt sponse: z iō necesse est: vt nec in habitu nec in alio appareāt i eis aliq̄ signa vel lasciuie vel luxurie. Qđ tñ hodie valde male seruat. Ber. Intuere qūo incedunt nitidi z ornati circūamicti varietatibus tanq̄ sponsa procedēs de thalamo suo? Nōne si quēpiaz talium repēte eminus ꝓcedentē aspexeris spōsaz potius putabis q̄ sponse custodem? ¶ Et notandū est qđ ad hec duo prelati multuz debe rent niti vt preesset vtiliter z humiliter: z infra hec duo limina deberēt esse ea q̄ ipsi infungūt aliis subditis. Sed sicut. B. dicit Pauci profecto sunt qui vtiliter pauciores qui z humiliter presint.

¶ De supbia claustraliū quadruplici: que solet in eis inueniri. ca. xlvij.

Equit de supbia clauſtraliū. No-
o tandū ergo qđ quadruplex ſuper
bia in clauſtralibus ſolet inuenirī.
a ¶ Prima ſpecies ſupbie eſt eoꝝ ſapien-
tes ſe credūt: ⁊ ideo ſenſu ſuo ſe regere vo-
lunt: ⁊ multū ſunt ſue voluntatis. De hac
ſupbia dicit Ber. Supbia quantū vis pru
des videat eſſe dimittenda eſt ⁊ abigēda.
Si enī admittitur ſupbus prima die qua
icipit habitare icipit leges dare. Prouer.
xxvi. Vidiſti hoiem ſibi ſapientem videri?
Magis ſpem illo habebit iſipiens. Tales
nolūt facere quod eis dr̄: etiā ſi ꝑs habe-
bāt voluntatē q̄ eis diceret Greg. Supba
mens ad ea q̄ nō appetit nullis adhorta
tionib⁹ flectitur. Ad ea ꝙo q̄ ſponte appe-
tu' ⁊ cogi querit. Et hec ſpēs ſupbie ꝑcipue
piculoſa eſt in nouitijs. Vñ Ber. Nouitius
prudentē: ſapientē in cella diu poſſe conſi
ſtere impoſſibile eſt. Stult⁹ ergo fiat vt ſit
ſapiens. Et hoc eius omnis ſit diſcretio vt
in hac nulla ei ſit diſcretio: ſed omnis eius
ſapientia ſit vt in hac parte ei nulla ſit.
¶ Secunda ſpecies ſuperbie eſt eoꝝ clau-
ſtraliū qui deſpiciunt ſeculares ⁊ peccato
res credentes ſe iquinari ex conſortio eoꝝ
ſimiles iudeis de quib⁹ dr̄. xviij. Jo. Qui
non introierunt in pretorium non conta-
minarent ſed vt manducarēt paſcha. cre-
b debant ſe inquinari cohabitatione infide-
liū: ⁊ non timebant ſe inquinari ſanguine
innocentis. ſ. xp̄i. duces ceci excolentes cu
licē cameluz aūt glutientes: de talib⁹ legit.
lxv. Jſa. Qui dicunt recede a me non ap-
propinques mihi qui immundus es. Iſti fu
mus erunt in furore meo ignis ardens to
ta die. Deute. xxiij. Nō abominaberis iu-
dumeū q⁹ frater tuus eſt. Nec egyptiuz q⁹
aduena fuiſti in terra eius. Iſti non atten
dunt quod in ſeculo aliquis pōt ducere vi
tam religioſam: ⁊ in clauſtro vitā ſeculare
qđ figuratū videt eē. Joſue. iij. Ubi prece
pit dn̄s quod. xij. Lapides ſumerentur de
medio Jordanis ⁊ ponerent i loco caſtro
rum. Illos etiam. xij. lapides de ſicco po
ſuit. Joſue in medio iordanis. Illiq etiaz
ſeculares quo ad meritū ſunt clauſtrales:
⁊ ecōtrario. Per lapides q⁹ in fluuio erant
c intellige eos qui ſunt in fluxu hui⁹ mūdi.
Per illos qui in aridо intellige illos q⁹ ſūt
in clauſtro. Bre. In examine recti iudicis
mutat merita ordinum qualitas actionū.
Et quidā in meliori ordine deteriores ſūt.
q⁹ ⁊ iſti ſortem extremi habitus bene viuē
do tranſcendunt: ⁊ illi ſuperioris loci me-
ritum nō exequendo dimittunt vel dimi-
nuūt. Sācto Pānutio orāti cui ſanctorum
eſſet ſimilis. Reſponſum ē ꝑmo qđ cuidā
ſymphonico qui querebat victū arte can-
tandi. Et cū Pānutius eū inueniſſet queſi
uit ſi alicuius meriti eſſet apud deū. Qui
reſpōdit ſe nihil meminiſſe feciſſe. niſi cuz
ipſe latro eēt: ⁊ q̄daz mulier eēt capta quā
ſocij volebant violare reſtitit eis ⁊ eripuit
eam. Et alio tēpore cū quedam mulier la
mentaret perhemnū eo quod filij ſui tene
rentur in captiuitate: ipſe errantem redu-
xit ad refectionem ⁊ dedit ei trecentos ſo
lidos: quibus redemit maritum ⁊ filios.
Preterea ille ſymphoniacus dimittēs ar-
tem cātandi intrauit heremū hortatu Pā
nutij: factus ſanctus vir. Et cum mortuus
fuiſſet vir ſymphoniacus. Iterum orauit
Pannutius cui ſanctorum ſimilis habere
tur. Et reſponſum eſt ei. Similis es ꝑma
rio vici huius qui eſt in ꝓmo. Cuncz ve
niſſet ad eū: ⁊ inquiſiuiſſet de vita eius di
xit ſe eſſe cōiugatū: ⁊ libenter ſedantem li
tes. hoſpitalē: q⁹ nō cognoſceret vxorē niſi
cauſa ꝑcis: nō raptorē: nō ledentē: ꝑ famu
los vel greges: vel fruges aliorū. Et iteruz
hortatu Pānutij venit ad heremū. Et cuz
mortuus fuiſſet iterū dictū eſt quod ſimi-
lis eſſet cuidaz negociatori venienti ad ſe:
Cui cū occurriſſet Pannutius hortat⁹ eſt
eum ad heremū. Qui acquieuit: ⁊ oia di-
ſtribuit pauperibus. Et nō poſt multū tē-
pus mortuus eſt. Et poſtea ꝑ vocē eſt pan
nutio reuelatū qđ eēt cito moritur⁹ ⁊ aſſu
mendus in celo: ⁊ hoc nō eēt ei ꝑs reue-
latū: ne forte elat⁹ aliquod damnū ſui la-
boris: inde icurreret: ex mortuus ē: ⁊ alijs
videntibus aia eius ab angelis pſallētib⁹
delata eſt in celum. ¶ Tertia ſpēs ſuper-
bie eſt eoruz qui volūt habere in clauſtro:
que non habebāt in ſeculo vt delicias: vel
magnū nomē: cōtra hoc quod dicit Aug.
Qui aūt nō hūt nō ea querāt in monaſte
rio que nec foris habere potuerūt. Et iteꝝ
nō erigant ceruicem ſi eis aſſociantur ad
quos foris accedere non audebant. Sed
ſurſuz cor habeāt ⁊ terrena vana nō iam-

dent:nec incipiant monasteria cē vtilia di
uitibus nō pauperibus:dū diuites illic ho
miliant ꝛ paupes illic inflant. Quidā etiā
qui ante claustri ingressuz vix in suo vico
vel oppido cogniti fuerant:post circūeun-
tes puincias ꝛ curias frequētantes reguz
noticias ꝛ pcipū familiaritates assequū
tur. ¶ Quarta species supbie ē supbia eo
rum qui in claustro gloriant vel supbiunt
vel de diuitijs quas habuerūt i seculo vel
de hoc qō ptulerūt eas claustro vel de alī-
gbus:que strenue egerūt in seculo:vñ Au
gu. Nec extollātur si cōi vite aliqd de suis
facultatibus ptulerūt: nec de suis diuitijs
magis supbiant si eas mōasterio ptiantur
q̄ si eas in seculo fruerent: ꝛ iterū. Quid p
dest dispergendo dare pauperibus ꝛ paupe
rē fierī cū alia misera supiores efficit diui-
cias cōtēnēdo q̄ fuerat possidēdo? B. Nō
nunq̄ audiuimus aliquos de his q religio
se vestiti ꝛ religiones pfessi sunt reminisci
ꝛ latitare mala sua ꝓterita: que verbi gra
aliqñ vel fortiter gladiatorio vel arguet fa
ctor litteratorio gessere ꝓflatu. Siue aliud
qdē scōm mūdi facultatē honorabile:scōm
salutē vero aie nociuū pniculosuz ꝛ dam-
nosum secularis adhuc animi indiciū est:
hoc ꝛ hūilis habitus qui gestaī a talibus
non scē nouitatis est merituz sed pisce ve-
tustatis opertulum.

¶ Alie diuisiones supbie a p̄dictis diuersq̄
que sunt.xij.gradus superbie. xlviij.

Reter tres diuisiōes supbie prius
p positas sunt alie due diuisiones q̄
videtur quodā mō ptinere ad pec
catū supbie. ¶ Prima est gaudiū supbie.
A Scda vero spūs quorundā vitiop q̄ ex
supbia procedūt. De vtriq̄ ergo tractabi
mus. Sed prio de gradib⁹ supbie. Nou.ē
ergo qō.xij.sunt gradus supbie quos btūs
Ber.distinguit. Prim⁹ gradus est curiosi-
tas:que scōz.B. His indiciis deph̄enditur.
Si videris monachū de quo prius bñ cō
fidebas vbiq̄ stat ābulat sedet oculis icipiē-
B tez vagari: caput erectū aures ponere su-
spensas ex motib⁹ exteriorib⁹ hoiez iterius
inuitatuz agnoscas. Oriī aūt scōz.B. Ista
curiositas i alios ex icuria sui:vñ ipse ait.
Bū anima a sui circūspectione torpescit i-
curia sui in alios curiosam eam facit. Idē
Quod a te curiose recedis certe iterū com
mixtis:vt qd audes oculos leuare in celuz
qui peccasti in celum: Terrā intuere vt co
gnoscas te ipsum. Ipsa terbi repsentabit:
quia terra es ꝛ in terrā ibis. Secūdus
gradus ē leuitas queschz. B. Sic oritur ex
gradu precedenti. ¶ Monachus qui sui ne- C
gligēs est alioscuriose circūspicit dū quos
dam suspicit superiores quosdam despicit
inferiores in alijs quidem videt qō inui-
det malus qō irridet inde animus nulla
sui cura granatus per superbiaz ad alia se
erigens modo per inuidiam tabescūt:nūc
pro excellentia pueriliter ilarescit: ꝛ quos
superari se dolet: ꝛ quos superare se gau-
det. Almor propie excellentie tacit. Quib⁹
vero tadicijs iste gradus perpendaī. Ber.
ostendit dicens has animi vicissitudines
nunc pauca: ꝛ mordacia:nūc multa ꝛ ma
ria risu:nūc luctu plena:semper vero ira
tionabilia indicant verba. Tertius gra
dus est inanis leticia:que scōm.B. Sic ori
tur ex gradu p̄cedēti. ¶ Monachus q̄ duos B
superbie gradus ascendit:cum gaudiuz vi
det in polaritristicia q̄ de bonis alterius
cōtrabit:impaciens sue humiliationis fu
git ad ꝓsiliū falsē ꝓsolationis. Ex illa parte
qua sua sibi vilitas ꝛ aliena excellētia mō-
stratur. Restringit curiositatez in qua ipse
videt excellere notet. In quo aliter precellit
semper dissimulat vt dū deuitat quod tri-
ste putatur leticia cōtinuet. Deprehēditur
etiā iste gradus his indiciis. scōz.B. Rari
vel nulli gemitus sunt vel lachrime. Du-
tes si attendas aut sui oblitum aut abluen
dum a culpis:si in signis scurilitas in fron
te ylaritas vanitas apparet in incessu pro-
nus ad locū:facilis ꝛ promptus in risu:si-
milis est vesice turgide vēto: ꝛ pūcto fora
te exiguo:que si stringit crepitat:ꝛ crebrus
sonitus reddit vento nō passim sz strictim
egrediente. Sic ventus vanitatis a mona
cho nō valens libere egredi ꝓpter disciplī
nā silentij inter angustias fauciū per cachi
nos emittit:ꝛ cū os obstruxit p nares ster
nutare auditur. Quartus gradus est ja
ctantia i multiloquio:que scōz.B. Ex pre- E
cedenti gradu sic oritī. Postq̄ vanitas cre-
scere ꝛ vesica grossescere iceperit necesse ē
vt ampliori foramine laxato sinu ventosi-
tas eructuet:alioquin rūpet. Deprehendi-
tur etiā gradus iste his indiciis qui in isto
gradu ē exurit ꝛ sitit quibus omne quod
sentit effundat:preuenit interrogantez nō

querēti rñdet. Ipse qrerit: ipse soluit ⁊ ver
ba collocutoris imperfecta prescindit. Pulsa
to signo breue querit interualluz. Si de re
ligiõe agitur status visiones ⁊ somnia profe
runt: laudat ieiunia: cõmendat vigilias: su
per oia oēs exaltat. Si ad lubrica sermo-
cõuertimur in his quãto assuetior tanto lo-
quatior inuenitur vt dicas si audias fluuiũ
eē leuitatis os eius: ita vt seueros ⁊ gra
ues animos in leuitatem concitet ⁊ risum

F Quintus gradus ē singularitas que p̃
cedenti gradu sic oritur scõz. B. Turpe est
et qui se supra ceteros iactat si non plus ce
teris agat aliquid vt vltra ceteros appa-
reat: perpenditur aũt gradus iste his indi
cijs. Qui in hoc gradu est plus sibi blãdit
de vno ieiunio qõ ceteris prandentibus fa
cit q̃ si cuz ceteris. vij. diebus ieiunauerit.
Cõmodior videt sibi vna oracluncula pe
cultaris q̃ psalmodia vnius noctis. Dolet
aliquem se pallidiorem ⁊ minus comedẽ
tem: pallorem suum ⁊ maciem in mãibus
⁊ cetera que potest videre speculatur. Ad
omnia sua strenuus: ad cõia piger: vigilat
in lecto: dormit in choro. ℭ Sextus gradꝰ
est arrogantia: que scõm. B. sic oritur ex
p̃cedenti. Cuz ex his talis qui singulariter
agit apud simpliciores eius opinio exercu
B erit qui opa probãt: que cernunt: sed vñ p
deant nõ discernunt: dum miseruz beatiñ
cant i errorem inducunt. Credit qp audit.
Quid intendat nõ attendit. Obliuiscitur
intentionem dum amplectitur opiniones
vbiqz de omni alia re plus sibi q̃ alij cre-
dit. De se solo plus alijs q̃ sibi credit: ⁊ nõ
solum verbo aut operũ ostentatione suam
preferat religionem: sed intimo cordis affe
ctu credat se omnibus sanctiorem: ⁊ quic-
quid laudatũ de se agnouerit nõ ignoran-
tie aut benivolẽtie laudatoris sed suis me-
ritis ascribit. Septimus gradus est pre
D sumptio que sic exprecedẽti oritur scõm.
Ber. Qui alios se p̃cellere putat quõ plus
de se q̃ de alijs nõ presumat. Primus i cõ-
uentibus residet. In cõsilijs primus respõ
det. Nõ vocatus accedit. Non missus se in-
tromittit. Beordinat ordinata reficit facta
Quicquid ipe non fecerit aut ordinauerit
nec refectum nec pulchre ordinatuz extiat
Judicat iudicantes: preiudicat iudicatur⁹
si cuz tempus aduenerit nõ promoueatur
ad prioratum siue abbatem aut inutilium
iudicat aut deceptum. Quod si mediocris
aliqua obedientia ei iniuncta fuerit indi-
gnatur arbitrans nõ minoribus se esse oc
cupandus qui ad maiora se sentit idoneũ.

Octauus gradus est defensio peccati q
secundũ Ber. sic oritur exprecedenti. Qui
promptus ad omnia se consueuit ingerere
impossibile est aliquando non errare. Ad
prelatum autem pertinet errantem argue
re. Sed quomodo culpam suam cõfitebi
tur qui nec esse putat? Preterea cuz culpa
imputatur crescit nõ amputatur. Ex multis
vero modis fiunt excusationes in peccatis I
Aut enim dicit q̃ se excusat nõ feci aut feci q̃
dem sed bene feci: aut si male non multuz
male: aut si multum male non mala intẽ-
tione. Si aũt ⁊ de illa conuincatur aliena
se nititur excusare suasione. Sed qui apta
defendit quando occultas ⁊ malas cogita
tiones cordi suo aduententes humiliter re
uelaret abbati. Nonus gradus est simu
lata confessio qui gradus quomodo ex p̃
cedenti oriatur. Ber. dicens ostendit. Non
nulli cum de apertioribus arguũtur scien-
tes quod si se defenderent non crederetur: k
subtilius inueniunt argumẽtum defensio
nis verba respondentes dolose confessio-
nis: vultus dimittitur. Prosternitur corp⁹
aliqs lachrymas si possunt sibi extorquẽt.
Uocem suspirijs verba gemitibus inter-
rũpunt nec solum taliter obiecta nõ excu-
sat sed ipse quoqz culpam exaggerat: vt oũ
impossibile aliquid aut incredibile culpe
sue ore suo aditũ audis: etiam illud quod
ratum putas vix credere possis. Quomõ
aũt hec simulatio perpendatur. Ber. Ostẽ
dit dicens vasa figuli probat fornax: ⁊ tri-
bulatio vere penitentes discernit. Qui ve
raciter penitet laborem penitentie non ad
horet cuius simulata cõfessio: vna vel leui
contumelia: aut exigua pena interrogatus
humilitatez simulare iam simulatione dis
simulare non potest. Murmurat frendet
trascitur. Quanta putas tunc fit confusio
in corde superbi cuz fraus decipitur. Pax
ãmittitur laus minuitur: nec culpa diluit
tandem notatur ab omnibus. Judicatur
ab omnibus eo vehementius omnes ind
gnantur quo falsum conspiciunt quicqd
de eo prius opinabantur? Tunc opus est
prelato vt eo minus parcendum illi putet
quo magis omnes offendit si illi parcit.

¶ Decimus gradus est rebellio: qui quo modo oriatur ex precedenti. Ber. ostendit dicens de illo qui est in nono gradu. Nisi miserat⁹ to diuina cum respiciat: vt ꝙ valde difficile est talibus vniuersorum iudicijs tacit⁹ acquiescat frontosus mox: ⁊ impudens factus tanto deterius quanto desperatius in decimum gradum per rebellionem corruit quod prius arrogans fact⁹ ꝓtemptserat iam patenter inobediens etiã magis contemnit. Sciendum nãq; quod gradus xij. in tres tantum colligi possunt vt in sex superioribus sit contemptus fratrum in quattuor sequentibus contempt⁹ magistri: ⁊ in duobus qui restant contemptus dei. Item notandum est ꝙ duo vltimi gradus in congregatione defendi nõ possunt. Beniq; vbi fratrum concordiam aut magistri sententiam monachus spernit: quid vltra nisi scandalũ facit. ¶ Undecimus gradus est libertas peccandi per quam monachus est nec tam magistrum videt quem timeat nec fratres quos reuereatur? Quanto securius tanto liberi⁹ sua desideria implere delectatur. Et quibus in monasterio taꝫ pudore q̃ timore prohibeatur. ¶ Sed ⁊ si iam fratres ⁊ abbatẽ non timet. nondum tamen penitus dei formidine caret: hanc ratio tenuit submurmurans adhuc voluntati proponit: non sine aliqua dubitatione: quecũq; primum illicita perficit. Sed sicut is qui vadum temptat pedetentim non cursum vitiorum gurgitem intrat. ¶ Duodecimus gradus est consuetudo peccandi qui fit oritur ex precedenti ſm Ber. Postq̃ terribili dei iudicio prima flagitia impunitas sequitur experta voluptas libenter repetitur. repetita blanditur concupiscentia reuiuiscente sopitur ratio: traditur captiuus tyrãnidi vitiorum ita vt carnalium voragine desideriorum absorptus sine rationis: deniq; timoris oblitus dicat insipiens in corde suo nõ est deus. Jam indifferenter libitis prolicitis vtitur tam ab illicitis cogitandis: patrandis: inuestigandis animus manus vt pedes non prohibentur: sed quicquid in cor in buccam ad manum venerit: machinatur garrit ⁊ operatur malinol⁹ magniloquus facinorosus.

¶ De quibusdã vitijs q̃ ꝓcedũt ex supbia ⁊ aduersantur sane fidei. cap. xlix.

Jcto de. xij. gradibus superbie cõ sequenter dicendũ est de quibusdaꝫ vitijs que procedunt ex superbia. Dicemus autem tantũmodo de quinq; illorum: licet sint multo plura. ¶ Primo dicemus de quibusdam erroribus qui sane fidei aduersantur. Errores enim ex superbia procedere solent: quia sicut dicit Aug. Supbia meretur illudi. Et sup illud. Jer. xlix. Arrogãtia tua ⁊ supbia cordis tui decepit te dicit Glo. Dis heretic⁹ arrogans. Superbia facit hereticũ non ignorantia. ¶ Secũdo dicem⁹ de peccato irreuentie: ¶ Tertio de pctõ inobedientie. ¶ Quarto de pctõ vanegloꝛie. Quinto de peccato ypocrisis. In ꝓmo vero. c. nõ ꝓponimus dicere de omnibus erroribus qui cõtrarij sunt sane fidei q⁊ hoc nimis longũ eẽt: sed solũ de quibusdã qui inueniuntur etiã in eis qui fideles videntur.

¶ Qõ diabolus multũ conatur seminare errores. xl. rationibus ostenditur.

In ꝓmis vero notandũ qõ diabolus multũ conatur seminare errores in ecclesia dei. Jpse. n. é quasi cornus qui ꝓmo currit ad oculũ cadaueris lumẽ fidei multũ conat extinguẽ in hoie. Cuius rei multe cause assignari possunt. ¶ Prima cã est qꝛ ipse scit postq̃ oculum fidei excecauerit in hoie. ipse põt homines inducere in omne peccatũ. Unũ quidaꝫ senex in vitas patrũ dixit qõ qñ operiuntur oculi alialis: tũc circuit ad molẽdinũ altogn nõ ambulat in circuitu mole. Sic diabolus si operuerit oculos mẽtis in omne pctm̃ humiliat hoieꝫ: qõ figuratũ é iudith xvi. In Sanſone cui postq̃ philistei eruerũt oculos ipsi eũ clausũ i carcere molere fecerũt. ¶ Scda cã est quod diabol⁹ odit lucẽ fidei. Unde de ipso spãliter intelligitur illud. Jo. Qui male agit odit lucẽ. Jpse ẽ falsus mercatoꝛ volẽs hoies decipere ideo tenebras ꝓcurat. Jpse etiam est deformis adulter. Unde ne deformitas sua videatur procurat tenebras iuxta illud Job. Oculus adulteri obseruat caliginem. ¶ Tertia cã est quod diabolus eos qui sibi seruiunt ducit ad patibulum infernale. Jpse enim sic remunerat seruientes suos: ⁊ ideo velat eis oculos ne videant quo ducantur. ¶ Quarta causa est hec: quod ipse scit quod si potest aliquem ponere extra viam

fiãet quicqđ poſtea ille faciet inutile erit ſibi quãtum ad meritũ vite eterne. De via iſta põt intelligi illud.ps. Errauerũt in ſolitudine inaquoſa viam ciuitatis habi.nõ inuenierunt: ⁊ Augu.bona opera p̃ter'ſi dẽ videnẽ mihi eẽ velociſſimi curſus extra viaz. ¶ Quinta cã eſt hoc qđ fides dexter oculus ẽ anime: quẽ ſi diabol⁹ bonũ erue rit inutilẽ ad pugnã reddit: quod figuratũ ẽ primo. Re.xi. In hoc qđ dixit naas amonites ad illos de labes galaat. In hoc vobiſcũ fedus feriã vt eruã omnium veſtros oculos dextros. Cuius intentio erat quod dextris oculis eruts cuz operirent ſiniſtri ſcuto ipſi inutiles fierẽt ad pugnãdũ. Jtez fides ẽ fũdamẽtũ totiꝰ edificij ſpũalis quo deſtructo ſcit diabolus quod edificiũ ſpũa
¶ le ſpũaliter deſtructũ eſt. Jtẽ ſcit diabolus qđ extra fidez nõ ſit locus ꝓpitiatiõis: vñ cũ ipſe ꝓpitiationẽ homini inuideat nollet enim ꝙ eã haberet cũ ipſe nõ ſit habitu rus eaz. Ipſe multũ laborat ad hoc quod extra fidẽ hominẽ ponat. Quiſquis extra fidez eſt gladium tre dei hz euaginatũ ſup ſe: vñ. Jo.iij. Qui incredulus ẽ filio nõ videbit vitã ſz ira dei manet ſup eũ. Jtez ꝙ quid extra fidem ẽ in mundo iſto diluuio perit. Quicquid eſt i hoc mũdo extra fidẽ eſt velut mare mortuũ in quo nihil viuit: vñ bona hereticoruz ſunt velut poma que creſcunt in arboribus circa mare mortuũ que ante maturitatez ſunt viridia: matura vero inciſa fauillam habẽt intus. Sic bona hereticoꝝ vera poma vidẽt ſz ad vltimum ignis infernalis in eis inuenietur. Extra fidem nihil eſt quod placeat deo in hoc mũdo. Quia ſm apoſtolũ ad Hebre. xi. impoſſibile eſt ſine fide placere deo. Et in Je. Bñe oculi tui reſpicũt fidẽ. Nihil eſt etiã in mũdo iſto boni abſq; fide: ꝓpter has cauſas diabolus multũ conaꝰ errores fidei ꝓtrarios ſeminare in eccleſia dei. Et ꝓpter ealdẽ cauſas multum deberemꝰ conari contra errores: ⁊ precipue prelati quorum negligentia errores vt frequẽtius ſub intrant: ſicut dominus oſtẽdit. Mat.xiij. Dicens. Simile factum eſt regnum celorum homini qui ſeminauit bonum ſemẽ in agro. Cum autem dormirent homines venit inimicus eius ⁊ ſuperſeminauit zizania inz in medio tritici. In dormitione hominum negligentia prelatorum intelligitur.

¶ De quattuor erroribus etiã in fidelibꝰ.

Quattuor vero errores inueniũtur
q etiam in his qui fideles eſſe vidẽtur: per quos errores diabolus innumeras aias ad inferos trahit. De qbus erroribus aliquid tangemus. ¶ Primus eſt error diuinationis. ¶ Secũdus ẽ error maleficiorum. ¶ Tertius eſt error ſuperſtitioſorum remediorum. ¶ Quartus ẽ error illarum perſonarũ que credunt ea que fiũt in ſomno tãtum ⁊ in ſpũ fieri in veritate ⁊ corporaliter ſicut eſt error illarũ mulierũ q̃ dicũt ſe ambulare de nocte cũ Herodiade. De diuinis ⁊ diuinationibus ⁊ eorum ſpeciebus: que ſunt quattuordecim.

Jrca primum vero notanduz qđ
c diuini dicuntur quaſi dei pleni. Iſti ſibi attribuunt quod dei eſt ꝓ ſumunt eni predicere futura ⁊ reuelare occulta que duo ad deũ ſpecialiter pertinent ¶ Sunt aũt multe ſpecies diuinatiõis et quibus.xiiij. Numerare ſufficiat: licet ſint multo plures. ¶ Prima fit in igne: ⁊ nominatur pyromãtia: a pyr quod eſt ignis ⁊ mãtia ꝙ eſt diuinatio. ¶ Alia fit in aere que vocatur aeromãtia. ¶ Tertia fit in aqua q̃ vocatur idromãtia ab idor quod ẽ aqua. ¶ Alia fit in terraq̃ vocatur geomantia: a geos ꝙ eſt terra. ¶ Quita fit ꝓ phitões in qbus ſpũs malignus loquitur. Dicunt enim phitones ventiloqui a phitio apollinis ſic dicti. ¶ Sexta fit ꝓ mortuos ſuſcitatos que nigromãtia dicitur: nigros enim grece. mortuus dicitur latine. Mantia idẽ eſt quod diuinatio. ¶ Septima eſt augurium que attẽditur i geſtu ⁊ cantu ⁊ volatu auiũ. ¶ Octaua attẽditur circa imitatiões ¶ Nona circa ſomnia. ¶ Decia circa ſortes quas falſo dicunt apoſtolorum. ¶ Undecima circa variam ſpeculationez pſalterij: euangeliorum ⁊ altarum ſcripturarum ¶ Duodecima eſt mathematicorum ꝓ cõ ſtellationes conſiderant qui etiaz dicũtur magi. ¶ Tertiadecima eſt eoruz qui aſtroli dicuntur qui matis idolorum demoniz reſponſa accipiunt. ¶ Quartadecima eſt eorum qui vocantur aruſpices quaſi horaruz ſpectatores qui dies ⁊ horas in operibus agendis cuſtodiũt. ¶ Regulariter attendenduz eſt quod omnis diuinatio quocunqz modo predictorum modorũ fiat vel alio ſimili ꝓhibita ẽ ⁊ maledicta a ⁊ deo

ꝛ a sancta ecclesia. ¶ Et sunt multa que deberent hoies cohibere ab hoc peccato.

Primū est qđ hoc diabolicū ē. Diuini. n. admodū luciferi similes volūt esse altissimo dum predicere volunt futura qđ ad deū specialiter pertinet: vñ in Isa. prioza ꝛ nouissima nunciate mihi ꝛ dicaz q; dij estis. Et est inuētū pcm̄ istud i mūdo isto a demonibus: vñ Aug. hec vanitas magicarū artiū ex traductione malox angelorū in toto orbe terrarū plurimis seculis inualuit: ꝛ p inuētiones eoꝝ inuenta sunt aruspitia ꝛ augurationes ꝛ ipsa que dicunt oracula. Qui aūt diuinis fidem adhibēt similes sunt illis ag̃elis q; lucifero supbienti cōsenserunt. Et sicuti lucifer eo quod voluit esse deus: sathanas factus est ꝛ dei aduersarius. Similiter ꝛ angeli qui ei ꝓsenserūt dei aduersarij facti sunt. Sic ꝛ diuini qui volūt eē vt deus ꝛ qui ei fidē adhibēt dei aduersarij ꝛ sathane efficiunt: Non partz offenderetur rex francie erga eum q; regē si vellet se facere in regno eiꝰ ꝛ erga cēsq; ei cōsentirent oporteret quod ille qui se regem faceret cum rege pugnaret vt videretur quis potentior esset: ita necesse erit q; deus pugnet cum diuinis ꝛ cum illis qui ei cōsentiunt. Et sicut legitur. Sap̄. v. Pugnauit cum illis orbis terrarum contra insensatos. Ibidez legitur qđ accipiet arma tum zelus illius ꝛ armabit creaturā ad vltionem inimicorum ꝛ exacuet iracundiaz in lanceā ꝛ tunc apparebit quis potentior erit an ipse an diuini. Secūdo deberet cohibere homies a peccato isto hoc quod sacra scriptura ita dissuadet illō: vñ Leui. xix. Ne declinetis ad magos nec ab ariolis aliquid scisciteminī. Et Ibidē nō augurabimini nec obseruabitis somnia. Et Deut. xviij. Non inueniatur in te qui ariolos scisciteꝫ ꝛ obseruet somnia atq; auguria. Ne sis maleficus nec incantator: nec phitōes consulas nec diuinos: nec queras a mortuis veritatem. Et ad. Gal. iij. Dies obseruetis ꝛ menses ꝛ tempora ꝛ āños: timeo ne forte sine causa laborauerī i vobis. Tertio deberet cohibere homines a peccato isto multiplex pena quia legitur dominꝰ puniisse hoc peccatum: ꝛ pene que in lege diuina ꝛ iure positiuo huic peccato taxantur. Notandus est quod peccatum diuinorum simile ē peccato Eue matris nr̄e que diuinā sciētiam appetijt dicente diabolo Gen. iij. Quacūq; die comederitis aperiuntur oculi vestri ꝛ eritis sicut dij scientes bonū: ꝛ malū: vnde mulieres diuine vel diuinis fidem adhibentes quēadmodū mr̄ earuz Eue diuinā sciētiā affectāt. Attendere debent multiplicem penam qua totus mūdus pro pcō illo punitus ē. De pena etiaz huius peccati legit. iij. Re. i. Quod māda uit helias ochozie. Nunquid nō est deus i israel vt eatis ad consulendum belzebub deum acharon? Quāobrem hoc dicit dñs De lectulo super quē ascendisti nō descendes sz morte morieris: ꝛ in pal. r. Sic legit Mortuus est saul ꝓpter iniquitates suas eo, q; prevaricatus sit ꝓceptum dñi qđ preceperat ꝛ nō custodiuit illud sed insuper etiā phitonissam cōsuluit nec speranit i domino ꝓpter quod interfecit eū ꝛ trāstulit regnū eius ad Dauid filium Isa. De pena vero taxata huic pcō legit. Leuit. xix. Anima que declinauerit ad magos ꝛ ad arriolos ꝛ fornicata fuerit i eis ponā factē meā cōtra eā ꝛ interficiā eaz de medio populi sui. Item Leuit. xx. Vir siue mulier in quibus phitonicus vel diuinationis fuerit spiritus moriant: lapidibus obruāt eos. Sanguis sit eox sup eos. Pena taliū sepz canones multiplex est. Sunt. n. infames nec debēt recipi ad eucaristiā si notorii ē pcm̄ sicut nec ystriones. Itē non debēt admitti ad accusationez. Itē debēt excōmunicari.

Itē si post monitionē vel excōicationē nolūt se corrigere. Si serui sunt debēt verberibus castigari. Si liberi includi in carcere. vel vtriq; sunt de parrochia turpiter de hōestati. i. tōsorati: vel decaluati ejiciē di. Et hoc pōt ipse sacerdos parrochialis sua auctoritate facere dū tm̄ caueat a mēbri destructione. morte ꝛ sanguinis effusione vel si necesse fuerit innocet brachiū seculare. Secundū vero leges tales capite puniūtur. Quarto deberet cohibere a peccato isto hoc qđ legit. Deut. xviij. Vbi hec peccata prohibent quia oia hoc abhominat dñs. Quinto vero hoc qđ hoc peccatū a bt̄ō. Aug. reputat apostasia: vñ ipse ait. Ideo obseruabitis dies qui dicunt egyptiaci aut kalēdas ianuarij in quibus q̄dam cantilene ꝛ comessationes ꝛ adinuicē dona donantur q̄ in principio anni boni fati augurio aut aliquos menses, aut tēpora

dieſue ꝛ annos aut lune ſoliſue curſum: qz per has aut quaſcūq; diuinationes aut ſata aut augurīa obſeruat aut attendit aut cōſentit obſeruantibus aut talibus credit aut ad domū eorum vadit in ſua domo introducit aut interrogat ſciat ſe fidem xp̄i naz ꝛ baptiſmū p̄uaricaſſe ꝛ paganū ꝛ apoſtatā ꝛ dei inimicū iram dei grauiter ꝛ eternum incurrere niſi eccleſiaſtica penitētia emendatus deo reconciliet̄ur.

¶ Utrum ſortibus liceat vti.

Jdeirtū quod ſortibus liceat vti.

v quia ſorte ioſue exḡſinit peccatuz achor. Sorte etiā deprehenſus eſt ionathas a ſaul comediſſe fauū mellis. Jonas etiaz ſorte a nautis deprehenſus eſt: dicit etiam. Aug. qō ſors nō eſt aliquid mali ſed res in humana dubietate diuinā indicās voluntatē. Ad exēpla vero obiecta dici pōt qō hoc ꝛ multa alia p̄mittebantur ante euangelium que tp̄e p̄fectioris diſcipline ſunt eliminata. Jtē ſicut ait. Jer. p̄uilegia ſingulorū legē cōmunez facere nō poſſunt. Ad illō vero quod dicit. Aug. qō ſors non eſt aliquid mali: dici poteſt verū eſt in ſui natura tamen p̄hibetur: quia p̄pter aſſiduitatem labi poſſet quis in idolatriaz vnde ſi eēt cauſa honeſta ſubeſſet neceſſitas vt ſi eſſet contentio de electione aliquoꝝ ꝛ eſſet paritas vtrobiq; in oibus veriſimile ē qꝫ exēplo Mathie poſſent ſortes fieri ꝛ hoc ait beda dicēs. Si q neceſſitate aliqua cōpulſi deū putāt ſortibus apoſtoloꝝ eſſe cōſulendū videāt ipſos apoſtolos nō niſi collecto cetu fratrum ꝛ precib⁹ ad deū fuſis hoc egiſſe. Jtē cū quedā ciuitas eſſet obſeſſa ꝛ dubitaret clerus qui deberent fugere ꝛ qui manere cōſul⁹ augur reſpondit illud eſſe ſorte dirimendum.

k ¶ De ſomnijs vtrum ſint obſeruanda.

Tem obicitur de ſomnijs: que videntur eſſe obſeruanda cū quandoq; per ſomnia oſtendat dñs hominibus quid facturuz ſit: vt apparet per ſomnium pharaonis: vt habet̄ur. Gen. xli. ſomnium ioſeph expoſuit. ¶ Jtē apparet per ſomniū nabug. quod expoſuit daniel. De quo habet. Dan. iiij. ꝛ Mat. ij. Apparuit angelus dñi ioſeph in ſomnis dicens Joſeph fili. Dauid ꝛc. Ad qō dicendū eſt quod in veritate ſomnia ſeruanda nō ſunt Sap. Sōnia ne cures. Eccle. xxxiij. Somnia extollūt imprudētes ꝛ ibidē. Multos errare fecerunt ſomnia: ꝛ exciderūt ſperantes i illis: vnde quidam dū attēderet ſomnijs ſomniauit ſe diu victurum. Cūq; multa bona ꝛgregaſſet repente defunctus eſt. L

¶ Sex modis fiūt imaginatōes ſomnioꝝ

B ſolutione vero obiectoꝝ. Notā

a dū ē quod ſex modis fiunt imaginatiōes ſomnioꝝ ſicut dicit. Gre. i dialogo. aliqñ ventris plenitudie. Aliqñ ventris ꝛ capitis exinanitiōe aliqñ demonis illuſione aliqñ dei reuelatiōe aliquando cognitione ſimul ꝛ illuſione aliquādo cognitiōe ſimul ꝛ reuelatione. ¶ Duo p̄ima genera ſomnioꝝ experimento cognouimus: cetera in ſcripturis inuenimus. De tertio. Eccle. xxxiij. Multos errare fecerūt ſomnia. De q̄rto ſomnio legit. Gen. xxxvij Audite ſomniū quod vidi dixit ioſeph fratribus ſuis. De quinto ſomnio legit. Eccle. v. Ubi multa ſunt ſomnia multe ſunt vanitates: ꝛ ſupra parum. Multas curas ſequunt ſomnia. De ſexto ꝛo ſomnio legit. Dan. vij: Somniū. t. ꝛ viſiōes capitis tui. i cubili tuo hmōi ſunt. Quod poſtea diſſerens. Daniel de radice cogitatiōis inchoauit dicens. Tu rex in ſtatu tuo cepiſti cogitare ꝛc. Nō ē ergo credēdū ſomnijs quia quo impulſu fiant facile nō elucet: ſūt ſi ſi iuſiones ꝛ reuelationes quodaz intimo ſapore diſcernūt vt ſciant quid a bono ſpiritu participant: vel quid ab illuſione patiātur: vt dicit. Greg. de ſomnio ꝛ illuſiōe demonis facto: dicit. Gre. ſup illud. Job vij. Terrebis me p ſomnia: ꝛc. Diabol⁹ cupidis ſp̄era: timidis aduerſa: per ſomnia ingerit: vt magis afficiat: ſed ꝛ ſanctos quominus valet vigilātes grauius tēptat dormientes: qō deus benigne permittit: neſaltem ſomnijs a paſſionis p̄emio vacet.

¶ Quare tam frequenter eueniāt: que dicunt diuini.

Ed ad hec quare qñō eueniāt frequēter que p̄dicūt diuini ex quo

e fides eis adhibenda nō eſt. Ad qꝫ reſpōdit. Aug. quod fit dei p̄miſſiōe vt p̄bet qualez fidē hoīes ad deū hēant quod p̄bat Aug. illo verbo. Deut. xiij. Si ſurrexerit i medio tui ꝓpheta aut q ſomniū vi diſſe ſe dicat ꝛ p̄dixerit ſignū aut portēntuz ꝛ euenerit quod locutus eſt ꝛ dixerit tibi eamus ꝛ ſeq̄mur deos alienos quos igno

ras ⁊ seruiamus eis: non audies verba pphete illius aut somniatoris quia temptat vos dominus deus vester vt palam sciat an diligatis eum an non. Preterea diuine quibusdam signis solent futura cognoscere: vnde quando inquirūtur de alia qua muliere vtrum grauida sit solet zonaz ipsius inspicere in qua aliqua signa grauiditatis possint percipere: vnde quedaz decepta fuit a quodam sacerdote qui nō poterat corrigere parrochianos suos quin fidem adhiberent cuidā diuine. Sed tandē misit zonam suam ad eam qua zona i specta cuz sacerdos esset impinguatus incrassatus dilatatus ipsa iudicauit sacerdotem pregnantez esse pret rea a casu quandocz dicunt ea que futura sunt.

¶ De vaticinijs diaboli.

Jabolus etiam sicut dicit raban⁹ non nūquā solet multa vera predicere vt ad extremuz valeat animā aliqua falsitate laqueare. Quō aūt diabolus futura predicat satis. Aug. ostendit his verbis. Demones prediti acumie sensus ⁊ celeritate motus nūtiant que homines p sensus terrent tarditate curent. Accessit etiam demonibus lōge maior rez experientia que pōt hominibus propter brevitatem vite prouenire: ppter has efficatias nō solū multa futura predicant demones: verum etiaz multa factūt que qm̄ homines dicere aut facere nō possunt eos dignos quibus seruiant ⁊ quibus honores diuinos preferant arbitrantur: prenuntiāt etiam que ipsi facturi sunt. Accipiunt enīz sepe potestatem ⁊ morbos immittere ⁊ ipsum aerem vicisādo morbidum reddere: ⁊ perversis atqz amatoribus terrenorum cō modorum malefacta suadere. De quibus motibus certi sunt quod sint eis talia suadentibus consensuri. Aliquando predicunt non que ipsi faciunt sed que naturalibus signis, futura prenoscūt. Que signa in hominum sensus ventre non possunt: Non tamen propter hoc dicendi sunt. demones diuini licet prenideant aliqua que homine non preuideant sicut nec medic⁹ diuinus dicendus est: vnde Augu. Neqz qz preuidet medicus: que preuidere nescit homo artis ignarus. Ideo tamen habendus non est diuinus: fallunt etiam demones sicut dicit Aug. Studio fallendi ⁊ inuidia voluntate qua hominum errore locantur: sed ne apud cultores suos pondus auctoritatis amittant: id agunt vt interpretibus suis signorumqz suorum cōiectoribus culpa tribuatur quando ipsi decepti fuerint mentiti.

¶ De phitonissa: que Samuelez suscitauit.

Tē queritur quō potuit esse quod i phitonissa Samuelem suscitauit: vt videtur. i. Reg. xxviij. De quo sentio sicut Augu. sentire videt: qō diabolus apparuit in specie Samuelis: ⁊ multe sint opiniōes super hoc. Aug. Loquēs de suscitatione illa ait: diabolus vt errorez faceret i quo glorificarēt habitu viri tulit ⁊ nomine se subornauit. Idez. Quō poterat esse vt arte magica attraheret vir a natiuitate sanctus: ⁊ vite opib⁹ iustus. Itē Aug. Si Samuel vere apparuisset nō vticz vir iustus pmisisset se adorari qui p̄dicauerat solū deū adorandū. Idē. Quō homo dei qui cū abrahā in refrigerio erat diceret ad virum pestilentie ⁊ dignū ardore gehēne: cras mecū eris? Et subdit. Augu. Dis duobus titulis subtilitate fallacie sue prodidit improuidus sathana.

¶ Qō tempora non sunt obseruanda.

Tē queritur de hoc qō dictū est qō i tpa obseruanda nō sunt cū medicitpa obseruent in medicinis dandis ⁊ munitionibus faciendis. Ad qō dicendū ē qz talis obseruatio tempor rephē sibilis nō est. cū naturalis ratio de hoc possit reddi. Nō sunt etiā rephēsibiles agricole q obseruāt tempora ad semināduz ⁊ ad arbores incidendas ⁊ similia cum ad hoc habeant certam rationem.

¶ De errore maleficiorū.

Equē de alijs tribus erroribus inter quos primū dicēdū est de errore maleficiorū. No. ergo qō malefici sunt q pmissu dei elemēta cōcutiunt hoīum mētes turbāt: mīs⁹ phidētiū i deo ac sine vllo veneni hausti violētia carnis interimūt Uocant aūt tales malefici ob facinoz magnitudinē: vū cū facere malum ad oēs peccantes ptineat maleficis tamen appropriatur eo quod multū sint mali.

¶ De errore superstitiosorum.

Equē de errore supstitiosoz remedioz De quo errore dicit Aug. i li. de doc. xp̄ia. Ad supstictiōez ptinēt

oēs ligature atq; oīa remedia. q̄ mēdicor̄ disciplina p̄dēnat. Inter remedia vero talia q̄daz sunt nugatoria: q̄dā vero sunt noxia. Jté quedā p̄tumeliosa sūt hominī: q̄dā p̄tumeliosa sunt deo. Nugatoria sūt vt cuz scilla euertitur vt tēpestas auertatur. Jté cū mulier: q̄ in partu laborat nouez vtēsilib⁹ tangit vt facili⁹ pariat. Et multa alia his similia que mulieres indiscrete p̄sueuerunt facere. Noxia vo sunt vt cū alīq̄ mulier talia facit vt cōcept⁹ ei⁹ impediat: sicut cuz aliqua asseres tangit cuncte in qua balneat se in diebus purificationis sue tali intētione vt quot assere s tetigerit tot annis non cōcipiat. Que apud deū tot homicidiorum rea videtur esse quot conceptus facto illo voluit impedire. Nec quoniq̄ homicidiorum rea videtur: sed videtur esse interfectrix pp̄riorum infantium. ¶ Contumeliosa vo hominī sūt sicut illa q̄ alique mulieres solent dare hominibus ad accendēdum eos ad amorē eaz. Cōtumeliosa vero sunt deo sicut illa que fiunt de crismate vel corpore xp̄i: vel aliis sacramentis ecclesie. ¶ Item possunt diuidi remedia ista p̄m diuersitatem eor̄: contra que fiunt: alia enim sunt contra infirmitates vel hominū vel pecorū: alia contra sterilitatē: alia cōtra partēdi difficultatē: alia cōtra nimis frequētes partus: alia contra luporum crudelitatez: vt cū bestie amisse includuntur ne a lupis deuorentur. Caueat tñ p̄dicator ne dum species taliū remediorum in p̄dicatione tangit erubescibilia mulier̄ hoibus aperiat i scandalam eaz. ¶ Jté ne mulieres doceat remedia que ipse nesciūt si credit q̄ ea facture sint. Item notandū est q̄ peccatum istud multū hz fatuitas. Cuilibet. n. sanuz caput habenti naturalis ratio dictare deberet quod remedia talia illā efficaciā nō hñt vel nō deberēt habere q̄ credūt ea habere. ¶ Jté infidelitas siue ydolatria que est in peccato isto deterior videtur ydolatria paganor̄. Illa. n. a quibus deo relicto fatue mulieres sperant sanitatē vel ꝓlem vel similia min⁹ videretur de⁹ eē quā ydola paganor̄. Illa. n. ad minus hñt formaz humanam: ista vero nō. ¶ Preterea istud peccatū: nec deū nec hoies reuereri videt: quantuz ad hoc q̄ homini multa vilia t abominabilia dant ad comedendū q̄ hoc vitio laborat Ipsa etiaz sacramēta ecclesie cōtemnit p̄tm̄ istud: cuz de ipsis sacramētis ecclesie frequenter fiat: etiā de corpore xp̄i q̄ horrendū est dictu sepe. Jn hoc videntur mulieres que talia agunt deteriores esse ipsis demonibus: Demones enim illum credunt t contremiscunt ad quem ipse absq; timore accedūt t de corpore ei⁹ peccatum suum faciunt.

¶ Unde maleficia t talia remedia habeant efficatiam.

Ad quert pōt vsi maleficia t talia remedia efficatiā habeāt frequent sicut videt. Ad hoc pōt dici quod multa sunt q̄ facūt ad hoc q̄ maleficiuz efficaciā habeat. ¶ Primū est hoc q̄ homines paruā fidē in deo habeāt: t iō dīs p̄mittit eos a demonib⁹ impediri. ¶ Secūm est error q̄ in hoib⁹ est cui⁹ pena frequenter est hec quod creditur esse effect⁹ maleficij. ¶ Tertium est p̄batio fidei in bonis sicut ostēsuz ē p̄us aucto. Beate. ¶ Quartū est pactū vel societas mala demonuz et hoīum. Unū Aug. Oēs artes hmōi vel nugatorie vel noxie superstitionis ex quadam pestifera societate demonuz t hoīum q̄si pacta infidelis t dolose amicitie cōstituta penitus sunt repudiande t fugiende christiano. ¶ Quintum est desiderium lucrādi animas quod diabolus habet. Ideo. n. diabol⁹ hoc efficit q̄ tot animas occasione ne ista lucrari se videt. Qui enim talia t qui talibus fidem adhibet facto diabolo seip̄m dat. ¶ Hoc tñ notandū est q̄ si aliquis colligat herbā medicinalē cū simbolo diuino vel oīone dñica: vel scribat i carta simbolū vel dñicam oīonez vt ponat⁹ p̄ aliquē infirmū vt sic in istis tñ deus creator oium honoret nō reprobat dum nulla alia superstitio admisceat. ¶ Tria sūt quib⁹ hoies nō p̄hibent ita ad remediuz scilicet herbis t similib⁹ q̄ naturalem hñt virtutē de qua rō fm medicinā redd̄i pōt. ¶ Jtez ieiunijs: oīonibus: t elemosinis: t alijs operibus q̄ sunt de genere bonor̄ q̄ certum est placere deo possunt homines vti ad obtinendū a deo sanitatē t alia quibus indigent. ¶ Jtez possunt vti hoīs sacris que alicuius auctoritatis sunt t alijs sacris rebus.

¶ De errore credent ū se ambulare in nocte cū herodiade diana t hōmi: t vere fieri ea: que fiunt tantum in somnijs.

Equit de errore illarū pſonarum
s que credūt corporaliter i veritate
U fieri que tñ in ſomnio fiunt: ſicut
credunt quedā mulieres que ꝓfitentur ſe
cum diana paganorū vel cum herodiade
⁊ in multitudine mulierū ſup quasdaz be
ſtias nocturnis horis multarum terrarum
ſpatia pertrāſiſſe. Eius iuſſionibus volūt
dñe obedire certis noctibus ad eius ſeru
tium euocari. Aſſerunt etiā ab illis creatu
ras poſſe in melius vel deterius cōmutari
aut in aliam ſpēm vel ſimilitudinē trāſfor
mari. De hiis dicit decretū ꝙ nō a diuino
ſpū ſed maligno mētibus fidelitū talia fan
taſmata irrogantur. Diabolus enim cum
animā alicuius per talem credulitatez ſibi
ſubingauerit menti quā captiuā tenet mul
tipliciter illudit. Nec debet aliqs in tantaz
venire ſtulticiā vt credat hec omnia que in
ſomnijs ⁊ ſpiritu tñ fiunt etiā in corpe ac
cidere: cū ⁊ paulus nō audeat aſſerere qđ
ſuerit raptus in corpore. ¶ De hijs etiam
ſic dicit decretuz. Quiſqs poſſe credit fieri
aliquā creaturā: aut in deterius aut in me-
lius cōmutari: aut trāſformari in aliā ſpēz:
vel aliā ſimilitudinē: niſi a creatore p quez
facta ſunt oia. Procul dubio infidelis ē ⁊
infideli deterior. ¶ Valde ſtulte ſunt mu
lieres hmōi qbus pſuaderi non pōt qn in
veritate fiat qđ vī eis fieri dū dormiūt: cuz
cōſtet multa videri hoibus dormiē do: que
nō ſunt que poſtea ſciūt certiſſime falſiſſi-
ma fuiſſe. ¶ Quādoqz vī alicui dum dor
mit qđ ipſe multū comedat: cū āt experge
fact⁹ inuenit ſe famelicū ſe iuenit: vñ Iſa. xxix.
Sicut ſōniat eſuriēs ⁊ come: ꝛc. Sic mul
titudo omniū gentiū q̄ dimicauerūt cōtra
mōtē ſyon. Item vī alicui cū ipſe dormit
qđ ſit cū muliere cū tamen excitatus eſt a
ſomno ſcit nullā mulierē affuiſſe. Item vī
alicui laico dū dormit qđ ipſe ſit ſacerdos
Nunqd ꝓpter hoc cū excitatus ē a ſomno
ſacerdos eſt vt poſſit miſſaz celebrare Pre
terea ſi verum eēt qđ ipſe dñt qño audiēt
herodiadē ſequi que fuit adultera illa quā
abſtulit herodes fratri ſuo philippo q̄ etiā
āputari fecit capūt ioannis baptiſte? Qño
audēt aſſerere bonā rem que caput illius q̄
intero ſanctificatus eſt ⁊ quo maior inter
natos mulierū nō ſurrexit fecit āputari: cū
in ſacra ſcriptura nihil oio legatur: de eius
cōuerſione. Sup oia vero videtur vale
re cōtra hunc errorē qđ in vita beati ger-
mani altiſiodorenſi legit. Qui cū declinaſ
ſet ad quoddā hoſpitiū vidit: cū oēs de do
mo cenaſſent mēſaz iterū preparatā. Qui
cū admiratus inquiſſet qbus talia prepa-
rarentur: indicatū eſt ſibi quod bonis hoi
bus que de nocte incedebant: vñ vir ſctūs
vigilans cū demones in forma hūana ad
ueniſſent: ⁊ ad menſam illā ſediſſent illis
q̄ de domo erāt in lectis ſuis qeſcentib⁹ vir
ſctūs ſurrexit: ⁊ demones abire ꝑmittens
excitauit eos q̄ de domo erāt inquirēs ab
eis ſi pſonas illas cognoſcerēt. Qui rñ de
rūt ꝙ ſic. Addēres ꝙ vicini eorum erāt. vñ
vir ſctūs miſit eos ad domos vicinorū vt
viderēt an eſſent ibi ⁊ inuenerūt eos ibi.
Quod cū retuliſſent viro ſancto: vir ſctūs
coegit demōes indicare ſeipſos. Et cōfeſſi
ſunt ſe eē demones ⁊ ſic hoibus illudere.

¶ De peccato irreuerentie. l.

Equit de peccato irreuerentie: de
s quo hoc mō agemus. Quia irre- A
uerētia eſt qñ aliqs negat honorē
illi cui debet eū exhibere. Primo oſten de-
mus cui debemus exhibere reuerentiam.
Secdo qualiter parentes tam carnales q̄
ſpūales ſint honorandi ⁊ quare. Notā-
dū ergo qđ quattuor ſunt qbus debemus
reuerētiaz exhibere. ſ. deus āgelus: res deo
cōſecrate: vt eccleſia ⁊ homines. ¶ Deo re
uerentiā debemus exhibere vt coram deo
erubeſcamus peccare: ⁊ coraꝫ eo ſternue bo
na agam⁹: vñ Quidā. Cū qd turpe facio
quo me ſpectante ruberes. Cur ſpectāte deo
nō magis ipſe erubes? Boeti⁹. Magna no
bis ſi diſſimulare nō volumus indicta ē
neceſſitas ꝓbitatis: cū oia agamus añ ocu
los iudicis cuncta cernentis. ¶ De reuerē
tia vero exhibenda angelo dicit. Ber. In
quouis diuerſorio in quouis angulo reue
rētiā habe. Angelo tuo. ne audeas eo pſen
te quod me preſente nō auderes. ¶ De re-
uerentia vero ſacris locis exhibenda intel
ligi pōt illud. Gen. xxviij. Quā terribilis ē
loc⁹ iſte. Nō ē hic aliud niſi do. dei ⁊ por-
ce. Ꝑcipue reuerenda eſt eccleſia ꝓpter pñ-
tiā dñici corporis eccl̄as reuerētur. Sz val
de mirandū eſt qđ ſunt quidaz hoies qui
nec ꝓpter pſentiā dñici corporis eccleſias
reuerent. Cum hec de cā eccleſie demoni-
bus terribiles ſint: videtur tales hoies de
monibus eſſe deteriores: cū dñi ſit terra ⁊

plenitudo eius. Bene deberet saltem loca sibi cõsecrata pacifice possidere. Bñ debe rẽt hoies cessare a cõtumelia dei in locis hmõi que facta sunt ad seruitiũ dei. Bene deberet sufficere eis quod in alijs locis seruitiũ diaboli facerẽt: z in his soli deo seruiretur: quõ oratio eĩ⁹ in ecclesia exaudietur qui in eis non timet deũ offendere. Deberẽt etiã ecclesie terribiles eẽ hoibus ꝓpter sanctos illos in quoꝝ honore dedicate sũt qui offenduntur cũ ecclesie eoꝝ frangunt. Precipue vero cõtra fractionẽ ecclesiaruꝝ valere põt illud exẽpluꝝ qõ legit. ij. Macha. iij. De Eliodoro qui locũ sacrũ volebat spoliare cõmendatis pecunijs. Sicut enim ibi legitur apparuit quidã equus terribilẽ habẽs sessorẽ optimis operimentis adornatus. hiscꝫ cũ impetu in Eliodorum pores calces elisit. Qui aũt isidebat videbatur habere aurea arma. Alij etiã apparuerũt duo iuuenes qui circũ steterũt eum z ex vtraꝫ parte flagellabãt sine itermissione. Subito aũt Eliodorus cõcidit i terra z in sella gestatoria: deportat⁹ est exerario z iacebat mutus: atꝫ omni spe z salute priuatus. Sed post ꝑcibus onie sacerdotis vita ei donata est. Dominib⁹ ꝓ reuerẽtia exhibẽda est. Vñ. i. Pe. ij. Dẽs honorate: z ibidem. Subiecti estote omni humane creature ꝓpter deũ. Apo. Honore inuicẽ puenientes. Spũaliter aũt debemus in hominibus dei imaginem honorare: nõ vestes: nõ diuitias: vel aliqd simile. Si imagini beate virginis honor exhibendus est: quõ imagini beate trinitatis q̃ in homine est honor exhibẽdus nõ erit? Ber. Conscientie tue debes honorẽ coraꝫ qua peccare erubescas. Et Eccles. x. Da et honorẽ secundũ meritũ suũ. Honorãdi etiam sunt homines ꝓpter angelos eis ad custodiam deputatos. Unde. Mat. xviij. Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis. Angeli. n. eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est: fatuuꝫ est hominẽ inhonorare eos q̃ ita ab angelis honorant. Luce: xvij. Factũ est vt moreretur mendicus z portaret ab angelis in sinu. abra. ¶ Honorãdi etiã sunt homines ꝓpter naturã humanã vnitã diuine. Fatuũ enim est illud inhonorare quod de⁹ sic honorauit. Et iaꝫ serui cõtemnendi nõ sũt. Cyprianus. Qualeꝫ cupis esse erga te dominũ. talis esto ipse erga seruũ tuũ. Sen. Cum inferiore sic viuas quẽadmoduꝫ velis superiorẽ tecũ viuere. Idẽ. Quẽadmodũ stult⁹ est qui equũ emptur⁹ non ipsum aspicit sed stratũ z frenũ. Sic stultissimus est q̃ hoiem aut ex veste aut ex conditione: vestis que mõ ornata est nobis existimat. Itẽ. Sen. Serui sunt imo hoies serui imo ꝙserui: serui sunt imo humilies amici: z cõtistos rideo q̃ turpe existimãt cuꝫ seruo suo cenare. Virga murmur omne cõpescuit. Tota nocte ieiuni persistant: sic fit vt illi domino loquãtur qbus coram dño log non licet. Et illi qbus nõ tm coram dominis: sed cũ ipsis sermo erat quoꝝ os nõ consueba parati erant coram dño porrigere cervicem: in cõuiuijs loquebãtur: sed in tormẽtis tacebãt ad Col. iij. Quod iustũ est dominis seruis prestare sciẽtes quontã z vos dñm habetis in celo. ¶ Precipue aũt honorandi sunt serui si sunt boni z fideles. Un Eccle. vij. Seruus sensatus sit tibi dilect⁹ q̃ si anima tua. Et xxxiij. Eiusdẽ. Si est seruus fidelis sit tibi sicut aia tua. Quasi fratrem sic eum tracta. Nõ sunt cõtemnendi pctõres: qz ille qui valde mal⁹ mõ est: forsitan in dei ꝓuidentia sanctus homo est. Deut. xxiij. Nõ abominaberis idumeuꝫ: qz frater tuus est. ¶ Precipue tũ illi honorandi sunt qui credũtur esse bone vite cum attineantur deo vt videtur omni genere parẽtele: vnde dñs. Mat. xij. Quicunqꝫ fecerit voluntatẽ patris mei qui in celis est: ipse meus frater z soror z mater est. Preterea in viris iustis honorat ipse de⁹ q̃ in eis habitat: vñ quidã religiosus dicebat adorari deberet fratres aduentiẽtes cũ certuꝫ sit in aduentu eorũ aduentũ dñi nri Ihesu christi haberi. Quod videt intellexisse Abraam qui tres viros qui sibi apparuerunt in hospitio suo adoratione ꝓmissa suscepit. Vñ Gen. xviij. Quos cũ vidisset Abraam occurrit in occursu eoꝝ de hostio tabernaculi sui z adorauit. In vitas patrũ etiaꝫ legit quod diabolus pertimescat recte viuẽtes. Dominus etiam contemptum: talium cõtemptum suum reputat. Luc. x. Qui vos spernit me spernit. Pauperes enim despiciendi non sunt. Grego. Pauperes despiciendi non sunt vt egeni sed exorãdi vt patroni. honor qui pauperibus exhibet deo specialiter exhibetur.

¶ Quod quedam persone magis sūt honorande alijs.

B Ue persone spāliter sunt honorā-
q de. Et licet omnes hoies honorādi
sint. Quedā tñ persone magis sūt honorāde q̄ alie: vt vidue. Uñ. 1. ad Thi. v. Uiduas honora ꝛc. ¶ Dominī etiaz sūt multū honorādi. Uñ. 1. Cori. xiij. Ois anima potestatibus sublimib⁹ subdita sit. Et ad Ro. xiij. Cui honorez ho. ꝛ ad Col. iij. Serui obedite p̄ oia dominis carnalibus Et. 1. Pe. ij. Serui subditi estote in omni timore dominis ꝛc. Et Gen. xvi. Dictū est Agar ancille. Reuertere ad dominā tuā ꝛ humilia te sub manibus eius. Et eze. xvij. Multa mala p̄dixit regi iude: q̄ tributuz quod p̄miserat regi babilonis soluere noluit. Et Mat. xvij. Soluit dñs tributū licz

E illud non deberet eo q̄ filius regis esset. ¶ Item adolescētes debent honorare senes. 1. Pe. vlt. Adolescentes subditi estote seniorib⁹. Treñ. iiij. Facies dñi dimisit eos nō addet vt respiciat eos. Facies enīz sacerdotū nō erubuerūt: neq̄ senū miserti sunt. Sap̄. ij. Dicunt mali. Opp̄imamus pauperē iustū ꝛ nō parcam⁹ vidue nec veterano: nec reuereamur canos multi temporis. Leui. xix. Coram cano capite cōsurge: ꝛ honora p̄sonā senis. Et. 1. ad Thimo. iiij. Seniorē ne increpaueris sed obsecra vt patrē. Sesi. Cū veterano poti⁹ agēdum est. ¶ Itē viri honorādi sunt ab vxoribus. Uñ. 1. Pe. iij. Sikr mulieres subdite sunt viris suis. Sed nihilomin⁹ ipsi viri debēt honorare vxores suas. Uñ Ibidē. Uirisimiliter cohabitantes p̄m scientiam quasi infirmiori vasculo mulieris impertinentes honorem: ideo dominus non dedē viri: sed de costa mulierum formauit ne a viro contemneretur. Mulier vero dz obedire viro: quia vir caput est mulieris. Non posset esse pax inter ciuges si vterq̄ vellet dominari ꝛ esse caput: ꝛ in signum huius cuz in corpore humano sint duo pedes: due man⁹: ꝛ duo oculi: non est tamē ibi nisi vnum caput. Si enīz ibi eēnt duo capita: quando vnū vellet a sinistris aliud vellet ire a dextris sicut patet in domo vbi sunt duo capita: quia nunq̄ erit ibi pax.

¶ Quare ꝛ qualiter sit reuerētia exhibēda patribus spiritualibus ꝛ carnalibus.

¶ Item honorādi sunt parētes ꝛ spi B
i rituales ꝛ carnales. De spūalib⁹ legitur. Eccle. vij. Honorifica sacerdotes. Ad Heb. vlt. Obedite p̄positis vestris: ꝛ subiacete eis. Ipsi enīz perui gilant quasi rationē p̄o animabus vestris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant ꝛ non gementes. 1. ad Thi. v. Qui bñ p̄sunt p̄sbyteri duplici honore habeantur digni: ꝛ maxime qui laborāt in verbo ꝛ doctrina. Ad idem facit illud Treñ. iiij. P̄ius positū. Non addet dñs vt respiciat eos facies sacerdotū non erubuerunt. Glo. Notandum q̄ supra sacerdotes quasi homicidas planxit ꝛ hij separant a facie domini: quia nō detulerunt eis Quāuis enim mali sint nō sunt contemnendi: sed ille in illis colēdus est ꝛ honorandus a quo missi sunt: ꝛ alia Glo. Nota q̄ terribile sit sacerdotes contemnere nec faciem eorū erubescere. i. illis monentibus: ꝛ videntibus a scelerib⁹ nō cessare. De his enim dicit dñs. Qui vos audit me audit. Ideo magis displicet deo cōtemptus eorum quia dei vicem tenent: ꝛ p̄pter dignitatē sacerdotalem q̄ nec ipsi angeli creduntur habere. Non enīz credo q̄ fieret transubstātiatio si ꝓba illa q̄ p̄fert sacerdos in missa ab angelo proferentur. ¶ Parentibus etiā carnalib⁹ honor exhibendus est. Unde Exo. xx. Honora patrē tuū ꝛ matrē tuam. Et notanduz q̄ honor qui parētibus carnalibus exhibēdus ē nō solum attenditur in verbis sed etiā in beneficijs. Unde Iero. Honor in scripturis nō tam in salutationibus ꝛ verbis quam in collationibus muneruz sentitur. Multa autez sunt quibus possumus vti ad excitandum homines vt honorēt parentes. Et p̄mo possum⁹ ad hoc vt in exēplis iterq̄ p̄cipuū ē exēpluz xp̄i q cū eēt in angustia passionis tñ nō est oblitus matris sue imo curā ipsi⁹ habuit. Et Johānī eā p̄mē dauit: vt legit Jo. xix. Modo ēt adeo facit eā honorari i ecclesia sua: vt multi videāt eē devotiores matri q̄ ipsi filio. Qđ credo ſō fieri vt ostēdat q̄tuz placeat sibi qđ parentes a filijs honorentur etiaz infideles parentes suos honorant edocti a lege naturali. Unde infideli videtur esse deterior qui parentum curam non habet. 1. ad Thi. v. Si quis suorum: ꝛ maxime domesticorum curam non habet fidem negauit ꝛ est infi

deli veteſtor. ¶ Ipſa etiam irrationabilia animalia de hoc dant nobis exemplū. Dicitur enim de grue q̄ quādo pater ⁊ mater eius depilati ſunt filij querunt eis neceſſaria donec habeant pilos vel moriātur ¶ Preterea valde ingratus videtur cē q̄ parentibus ſuis nō prouidet: quando ipſi non poſſunt ſibi prouidere cuz ipſi prouiderint in eius puericia quando ipſe ſibi p uidere nō poterat. Ideo dicitur ad Eph̄. Filij reddite vicem parentibus: q̄ hoc acceptū eſt coram deo. Qui parentibus carnalib⁹ ingratus eſt de beneficijs acceptis indignus eſt aliquādo beneficiuz recipere a patre celeſti. Item iuſtū eſt vt in ſua ſenectute filios ſuos ſibi duros inueniat: ⁊ hoc multotiens iuſto dei iudicio accidit: vnde refertur q̄ quidam paterfamilias ſenex totam hereditatem ſuā dimiſit filio ſuo. Filius vero ille primo benigne ſe habuit erga patrem: ſed poſt expulit eum a thalamo ſuo volens thalamum habere ſibi ⁊ vxori ſue. Et ad vltimum fecit ſibi lectum fieri poſt oſtium. Et cum hyems eſſet: ⁊ pater ſenex frigore grauaretur: quia filius abſtulerat ſibi bona coopertoria ipſe rogauit filiū filij vt rogaret patrem ſuum p̄ eo vt daret ſibi aliquid ad tegendum ſe Puer autem vix obtinuit duas vinas burelli a patre ſuo ad opus aui ſui. Et cum alie due remanerent patri pueri: puer flendo rogauit eum vt ſibi eas daret Qui fletibus illius victus dedit: querens qui inde faceret qui reſpondit ſeruabo eas quousq̄z ſis talis qualis eſt pater tuus. nec dabo tibi amplius ſicut tu nō vis modo dare patri tuo qui ſine pietate eſt erga parentes: nō videtur pietatem habere erga alios vnde ſimpliciter videtur mihi ſine pietate cē: ideo vix miſericordiam cōſequetur. Poſſumus etiam vti ad excitandum homines vt parentes honorent verbis ſacre ſcripture que ſuadent hoc ⁊ que indicant quantum hoc placeat deo ⁊ q̄ vtile ſit homini: ⁊ q̄tum oppoſitū diſpliceat deo ⁊ q̄tuz noceat homini. Ad que pertinent verba iſta que dicuntur Eccle.iij. Fili ſuſcipe ſenectā patris tui: ⁊ non cōtriſtes illum in vita illius. Et ſi deficit ſenſu venia da. Et ne ſpernas eum in tua virtute. Ibidem. Sicut q̄ theſaurizat: ita ⁊ qui honorificat matrem ſuam. Idem. Qui honorat patrem ſuum iocūdabitur in filijs ⁊ in die oratiōis ſue exaudietur. Item ibidem. Qui honorant patrem ſuum vita viuēt longiore. Itē honorans patrem tuuz vt ſuperueniat tibi benedictio: ⁊ poſt. Bñdictio p̄is firmat domos filiorum. Maledictio autem matris eradicat fundamenta. vnde ibi glo. Cham nuditatem patris irriſit: ⁊ ſemen ſuū in ſeruitutem ꝑpetuam damnauit. Abſalon Dauid de regno expulit ⁊ cōcubinas eius inceſtauit: ſed morte cōdignas penas luit. Heliſei irriſerunt: ⁊ duo vrſi. xl. ex eis laceraverunt. Primuz hēmus Gene. ix. Secūm. ij. Reg. xvij. Tertiuz iij Re. ij. Item Eccle. iij. Gloria patris nō erit in oblitione naz pro peccato matris reſtituetur tibi bonuz: Pro peccato vocatur illud quod datur pro delictione peccatoruz Et ſubditur. In die tribulationis cōmemorabitur tui. Et ſicut in ſereno glacies ſoluē tur peccata tua. Itē ibidem. Quā male fame eſt qui relinquit patrē ⁊ eſt maledict⁹ a deo qui exaſperat matrē. Et Prouer. xix. Qui affligit patrem ⁊ fugit matrez ignominioſus erit ⁊ infelix. Itē Prouer. xxviij Qui ſubtrahit aliquid a patre ſuo: ⁊ mātre ⁊ dicit hoc nō eſt peccatū particeps homicide ē: ⁊ Eccle. vij. Honora patrē tuū ⁊ gemitus matris ne obliniſcaris. Memento quō niſi p̄ illos n̄ fuiſſes ⁊ retribuere illi: quō ⁊ illi tibi. Exo. xxi. Si quis percuſſerit p̄rem vel matrē morte moriat. Leui. xx. Qui male dixerit p̄ri vel matri morte moriat. Deute. xxvij. Maledictus q̄ nō honorat patrem ſuū aut matrē. Tho. iij. Honorē habebis mātrē tuā oibus diebus vite tue. Memorem te esse debes que ⁊ q̄ta paſſa ſit pericula ꝑ te in vtero ſuo. Prouer. xx. Qui maledicit p̄ri ſuo aut matri extinguet lumē eius in medio tenebris. i. morietur in ſuis peccatis. iij. ad Col. Filij obedite parētib⁹ p oia. Ba. filius. Parētes noſtros vt ꝓpria viscera diligam⁹. De hereticis. Apls Ro. i. Parentibus nō obedientes: ⁊ nobis quod ſicut homines tenentur prouidere neceſſaria parentibus carnalibus: ſic ⁊ ſpūalibus vñ Mat. x. Dignus. ē operarius cibo ſuo. ij. Ad Thi. ij. Laborātez agricolā oz primū de fructibus percipere ad Gala. vi. Cōmunicet is qui catechizatur cum his qui catechizant in oibus. ij. ad Thi. v. Qui bene prē ſunt p̄bi duplici honore digni habeantur

.i. Thes.v. Rogamus vos fratres vt noueritis eos qui laborant inter vos ⁊ p̄sunt nobis in dño ⁊ monent vos vt hꝫ̄atis eos abundantius in caritate. Et Eccle.vij In omni virtute tua dilige eū qui te fecit ⁊ ministros eius ne derelinquas.

¶ De decimis reddendis: ⁊ que sunt ea: q̄ debeant mouere hoies ad hoc faciendū.

Multa vero sunt q̄ hoies debēt mouere ad reddēdū decimas ⁊ primitias ⁊ oblatiōes ministris ecclesie ad eorum sustentationē. ¶ Primum ē remūeratio quā a deo iſi expectāt. vñ. Eccle. xxxv. Da altissimo scōz donatū eius ⁊ i bono occulto facito adinuētionē manuū tuarū: qñ retribuens ē dominus ⁊ septies tñ tibi reddet. ¶ Remuneratur aūt quadrupliciter qui bene dat decimas. .i. abundātia fructuū: sanitate corpis: remissione peccatorum ⁊ celesti regno. De duob⁹ primis dicit Augu. Si decimā dederis nō solū abundantiam recipies fructuum. sed ētsanitatē corporis consequeris. De alijs duobus idē simliter. Qui premium desiderat cōparare aut peccatorum indulgentiaz p̄merer̄i reddat decimas: ⁊ de ir residuis partibus studeat dare pauperibus. ⁊ Malach.iij. Dicit dñs Inferte oēm decimā i horreū meū vt sit cibus in domo m. ⁊ probate me sup hoc dicit dñs. Si non appuero vobis catharactas celi. ⁊ ef-vo. Benedictionē vsq̄ ad abundantia ⁊ increpabo pro vobis devorantem. Et dicit intl. sterme vel vicium aeris. Et subditur Et nō corrūpet fructum terre vestre: nec erit sterilis vinea in agro. E cōuerso veroqui nō dant bene decimas puniūtur in paupertate vnde Mala.iij. Si affligit homo deū q̄ vos cōfligitis me: ⁊ dixistis in quo p̄fligimus te In decimis ⁊ p̄micijs ⁊ in p̄curia vos maledicti estis. Ecce pena vbi dicit Glo. Sciatis vos iō perdidisse abūdātiam: quia fraudasti me parte mea. Augu. Cū decimas dādo ⁊ terrena simul ⁊ celestia posses p̄m-reri pro auaricia duplici bñdictiōe te fraudas hoc. n. dñi est cōsuetudo iustissima vt si illi decimā nō dederis tu ad decimaz nō reuoceris. Bab impio mlitī qđ nō vis dare sacerdoti. Idez. maiores nostri iō cibus copijs abūdabant: q̄ decimas deo dabant ⁊ Cesari censum reddebant mō aūt quia discessit deuotio dei accessit indictio fisci. ¶ Secūdo deberent homines mouere ad solnē dū decimas ⁊ alia ministris ecclesie ipsuz ministerium eorum. In infinitum eni sunt meliora spiritualia que ipſi ministrāt quā carnalia que ipſi recipiūt. vnde .i. Cor.ix. Si nos vobis spūalia seminamus: nō magnuz est si nos carnalia vestra metamus. ¶ Tertio deberet hoies mouere ad solvē-dum talia magnitudo peccati que est in retinendo ea. vnde Augn. Decime ex debito requirūtur ⁊ qui eas dare noluerit res alienas inuadit. Et q̄t pauperes in locis suis vbi ipſe habitat illo decimas nō dāte mortui fuerunt tantorum homicidiorum reus ante eterni iudicis tribunal appebit. Quia rem a domino pauperibus delegataz suis vsibus reseruauit. Talis videtur esse non solū fur immo etiam sacrilegus vñ Iero. Amico rapere quippiam furtū est. Ecclesiam fraudare sacrilegium est. Aut quod apertissimi sceleris est aliquid inde subtrahere omnium predonū crudelitatez exsuperat. ¶ Quarto debet homo mo. ad solven. talia hoc quod quādo ipſi talia solvūt ipſi non sua dant deo sed que dei erāt ipſi reddunt vnde Glo. super numer. Omnia que offerimus dei sunt. nihil ergo deo damus sed reddimus vnde Aug. in libro de verbis dñi. Habuisti me largitorez habe me feneratorē. Prouer.xix. feneratur dño qui miseretur pauperi. ¶ Quinto dz hoies mouere ad soluendum talia. q̄ quod deo datur sibijpſi in salvo ponitur ⁊ in futurū reseruatur. vnde Eccle.xliij. Fili si habes bene fac tecum ⁊ dignas offer oblationes. ¶ Quod decime reddende sunt de melioribus integre: ⁊ absq̄ mora: ⁊ libenter.

Et notandū est quod decime: ⁊ si milia soluēda sunt de melioribus: ⁊ nō de deterioribus. vnde.xxxv. Ecclesi. Noli offerre munera prava nō. n. suscipiet illa ⁊ Gene.iiij. Legitur de Abel quod obtulit deo de primogenitis gregis sui: ⁊ de adipibus eorum ⁊ respexit dñs ad Abel ⁊ ad munera eius ad Cayn vero: ⁊ ad munera eius nō respexit cuius cā: fuit: q̄ qđ de deterioribus obtulit ⁊ Malach. i. Si offeratis cecum ad imolandum nōne malum est. offer illud duci tuo si placuerit illi aut si susceperit faciem tuam dicit dñs exercituum. ⁊ post in eodem. Maledictus dolosus qui hz in grege suo masculū ⁊ im-

molat debitē domino votum faciens. Et in numeri. Oia que offeritis de decimis: z si domo dei sepabitis optima z electa erūt Debēt ēt solui absq; mora: vnde Exo.xxij. Decimas z primicias nō tardabitis offerre. ¶ Integre etiā soluenda sunt talia. vñ Eccle.xxxv. Bono animo gloriā redde deo z non minuas primicias manuū tuarū z Eccle.vij. Da illis partem sicut mandatū est tibi primiciarū. Et Leui, Omnes decime terre sive de frugibus sive de pomis arborū domini sunt z illi cōsecrantur. Nota q; scōm aliquos magistrorū de solutione decimarum standū est cōsuetudini: ideo de hoc caute predicādū est. Tutius enim est simile quaz dubia asserere dicit Jero. De primicijs maiorum traditiōne introductū est quod qui plurimū. xl. partem dabāt sacerdotibus. Qui minimū. inter. xl. z. l. licebat offerebat quod voluissent: z hoc i artidis z liquidis. ¶ In fetibus vero primogenitus dabatur. Ego tamen credo quod de hoc standū est cōsuetudini. ¶ Libenter ēt z hylariter soluēda sunt talia. vnde. ij. ad Cor ix. Unusq;q; prout destinauit non ex tristitia aut necessitate. hylarē. n. datorē diligit de. z Tho. iij. Quō poteris esto misericors. Si multū tibi fuerit abundāter tribue Si aūt exiguū libēter illud impartiri stude: hoc deberet mouere pauperes hoīes ad libēter dandū pro deo q; plus merentur obolo quaz diuites q̄nq;. c. sol. Si aliq; paup mulier crederet q; tm̄ habitura cēt de carnibus ad macellum pro vno obolo sicut diues burgensis pro. c. sol. tūc ipsa mitteret libenter obolum suum illuc qa sicut vulgariter dicitur bonū forum trahit argentū de bursa. Sic pauperes libēter deberēt dare pro deo cū tm̄ appēdet dñs munera eoz respectu eorū que a diuitibus dātur. vñ Luc. xxi. Dicit dñs de paupercula tidua que miserat duo era minuta in gazophylatium. vere dico vobis quia vidua hec pauper plusq; omnes misit.

¶ De peccato inobedientie. li.

Equitur de peccato inobedientie de quo hoc mō agemus. ¶ Primo ponemus ea q̄ faciunt ad detesta. huius peccati generaliter. ¶ Secūdo agemus spāliter de inobediētia eoz q; solēnitates nō obseruāt: z de inobediētia eorū q; cōtemnunt quādo excoicantur; z de pcō eorum qui excoicatis nō timēt excoicare. ¶ Tertio vero tangemus aliqd de peccato eoz q; indiscreto pēpiūt vel ei coicant.

Ad detestatio. vero huius peccati pōt pro valere multiplex pena qualr̄ legitur punitū eē hoc peccatū in sacra scriptura.

Punitū aūt est in primis parentibus peccatū istud in hoc quod pp illud electi sunt de paradiso si illi qui tā erāt in paradiso terrestri ppter inobediētiā inde electi sunt quō credūt se ingressos in paradisum celestē q; inobedientes sunt. Secūdo punitū est i vxore Loth. que pp inobedientiā versa est in statuaz salis. Gene xix. Statua videtur hō esse cū nō sit. Sic claustralis iobediēs licet videtur claustralis eē tamen non est.

Punitū ēt est peccatū istud in Saul in hoc quod pp illud electus ē de regno. vñ. i. Re. xv. Pro eo q; abiecisti sermonē dñi abiecit te dominus ne sis rex. z. iij. Re. xiij ppha inobediēs a leone occisus est Et. xx. etiāde. Quidā qui noluit obedire cuidam de filijs pphārū dicēti sibi percute me. A leone postea occisus est. xxi. Deute. Dabet sic de illo qui parentibus carnalibus nellz obedire. Si venerit homo filiū p̄tumacē z proterūū qui nō audit patris aut matris impertū z cohercitus obedire contēp; serit apprehendēt eū z dicēt ad seniores ciuitatis illius z ad portā indicij: dicēte ad eos filius videtur iste pterunus z cōtūax ē: monita nr̄a audire p̄tēnit p̄messationib⁹ vacat: z luxurie atq; ebrietatib⁹: lapidibus eum obruet populus ciuitatis z morietur vt auferatur malū de medio vr̄i. Jtē ois inobediētia morte eterna digna est puniri Preceptū quasi qdā laqueus est. vñ Eccle. vi. vincula sapie alligatura salutis trāsgressio vero p̄cepti sive iobedientia strāgulatio est sui ipsi⁹. Pena etiaz inobediētie ē miseria p̄sētis seculi in qua sumus vñ mirū ē quō vltra modū nō odimus iobediētiā que in tātā miseriā nos posuit pro qua oēs morti adiudicati sum⁹. Jsta iterfecit oēs amicos nr̄os q; mortui sunt: z illos q; nobis remāserūt z nosipsos interficiet. Adhuc vix hz hō ita bonū amicū quez odio nō hēret si tot z tāta mala sibi fecisset z adhuc faceret q̄ta fecit z adhuc facit inobediētia nob

Scdo pōt valere ad detesta. h⁹ peti magnitudo remedij que indiguit illud petm̄ ad sui curationē. Oportuit. n. vt filius de

fieret obediens vsq; ad mortē vt peccatuz inobedientie sanaretur Ber. Ex consideratione remedij piculi met estimo q̄titatem. In veritate potius timere debemus inobedientiam q̄ mortem exēplo filij dei de quo Ber. ¶Dementote fratres xp̄s ne perderet obedientiā p̄didit vitā. Idē nō dabit inobedienti copiā sui tāctus obedientie amatorq malunt mori quā nō obedire. Tertio p̄t valere ad detestā. huius peccati si ostendā tur mala que ex inobedientia sequuntur. ¶De malis que facit inobedientia.

Otādum ergo quod inobedientia.

n ¶Prio hoiez facit ydolatrē. vñ. i. Re. xv. Quare scelus ydolatrie ē nolle acq̄scere. Inobedientis negare deuz inq̄tū ip̄e dñs ē. vnde Lu. vi. Q̄d vocatis me dñe dñe z ñ facitis que di. vera recognitio dñij ē obedientia. Fidescū inobedientia potius cedit ad contumeliā dei quā ad honorē. ¶Maiorez n. iniuriā facit dño iesu xp̄o q̄ non vult ei obedire lz credat eū esse deū q̄ si nollet ei obedire eo q̄ nō crederet eū esse deum tunc. n. per ignorantiā peccaret que culpam eius aliq̄tulum diminueret. Secūdo inobedientia reddit hominem maledictū. vñ Deute. xxvij. ¶Maledictus qui non p̄manet in sermonibus legis huius. nec eos opere perficit z. xxviij. Si nolueris audire vocē dñi dei tui: vt custodias: z facias oia mādata eius z̄c. Venient super te oēs maledictiones iste: z app̄hendent te. ¶Maledictus tu in ciuitate. male i agro maledictum orreū tuuz: z maledicte reliquie tue. male. fructus vētris tui z fructus terre tue: armenta boum tuorū z greges ouium tuarū male. eris ingrediens: z male. egrediens. Et in p̄s. ¶Maledicti qui declinant a mandatis tuis z xli. Eccle. Ue vobis viri impij qui dereliquistis legem dei altissimi: z si nati fuerītis i maledictione nascentium z nō mortui fuerītis: in maledictiōe erit pars vestra. Nec maledictio figurata est. ¶Mat. xxi. In hoc q̄d dñs maledixit ficulnee fructum nō habēti. Tertio fere omnia mala huius seculi ex inobedientia prouenīunt sicut potest haberi ex Deut. xxviij. vbi p̄scribitur. Si audire volueris vocem dei tui vt custodias z facias omnia man. eius, quibusdam interpositis subditur. ¶Mittet super te dominus famez z esuriem: z increpationez in omnia opa tua: que tu facies donec cōterat te. z̄c. Ja inferiora nostra nobis non obediūt: quia nos deo vel illi qui in loco eius est nō obedimus. vnde Gen. iij. Quia comedisti de ligno ex quo tibi p̄ceperam ne comederes maledicta terra i ope tuo z post. Spinas z tribulos. Gre. tibi Ideo carnē suaz multi inueniunt inobedientē: quia p̄latis suis obedire nolunt. Inobedientia etiā facit q̄ a deo nō exaudiamur. vnde Prouer. xxviij. Qui declinat aures suas ac audiat legē: oratio eius fiet execrabilis. Aug. Qui a p̄ceptis dei auertitur q̄ in oratione postulat non meretur. Si obediremus deo: deus etiam obediret nobis z etiā creature. vnde. i. go. iij. Si cor nostrum nō reprehenderit nos fiduciam habeamus ad deū vt quic quid petierimus habemus ab eo q̄m mandata eius custodimus. Quia Josue mandata domini custodiebat sol z luna ei obediebant: immo ipse deus obediuit ei: vnde Josue. x. Sol cōtra gabaon no mouearis z luna contra valem ayalon. Steteruntq; sol z luna quousq; vlciscere tur se gens de inimicis suis. Stetit itaq; sol in medio celi: z non festinauit occūbere spacio vnius diei. Et subditur non fuit ante z postea tam longa dies obediente deo voci hominis. Legimus etiā alias creaturas irratiōabiles sanctis obedientes eo q̄ ipsi vere obedientes essent p̄latis suis vnde legitur de Paulo abbate q̄d p̄cepit discipulo suo ioāni vt afferret ei fimū bouq erat et necessarius at ille ait. In loco vbi fimus est habitat leena. Cui abbas dixit: Si venerit sup te alliga eā z duces eā tecū Iuit Johānes z inuenit leenam z cū vellet sup eā irruere ipse voluit eā tenere sz fugit z Johānes seq̄batur eā dicens. Abbas mihi p̄cepit vt te alligatam ducam ad euz. z statim bestia subdita: z tenens eam reuertebatur ad monasterium: quod cū abbas vidisset ne forte ex hoc facto discipul⁹ extolleretur ait. Sicut tu insensibilis ita z insensibilem bestiaz abduxisti. Solue z dimitte eā vt pergat ad locum suū: Quarto potest valere ad detestatio. huius peccati hoc q̄ hoc peccatū tantuz displiceat deo nec miz si displiceat deo quādo homo nō obedit ei cū videat eū obedire reb⁹ vilissimis sicut terre. vnde Eccle. x. Pecunie obediunt omnia. Obedit etiam homo ancille

sue scilicet carni ⁊ vilissimis mẽbris ipsi⁹ carnis illis.s.que generationi deseruiunt. Obedit etiã dñis terrenis. Obedit etiã hoibus suis.s.demonibus:⁊ tñ creatori suo non vult obedire. Unde Ber. Loquẽs in persona dei. Que causa est quod inimico meo vestroꝝ liber potius seruire q̃ mihi. Non ille vos pascit.non creauit. Si parua hec videntur ingratis non ille sed ego redemi vos non auro vel argento: non sole vel luna: nec aliquo angelor̃ sed proprio cruore. ¶ Item nõ est mirum si displiceat deo hoc peccatũ quod homines sibi non obediunt cum eorũ obedientiam regno celorum velit emere:nec sic eã habere possit q̃ demones ⁊ terreni domini quasi pro nihilo habent quod nolunt deo obedire ad leuia ⁊ vtilia. diabolo vero vel vilissimis membris suis obediunt ad mortẽ eo
£ rum. Aug. Leuia iubet deus vt in eternuꝫ viuamus ⁊ obedire negligim⁹. Preterea cetere creature deo obediunt.etiã sol ⁊ luna:⁊ alia corpora celestia: iurta illũ. Preceptũ posuit ⁊ nõ preteribit .quib⁹ tamen deus non tot bona fecit. Non enim creauit ea ad yma.⁊ simi.suã ita expresse sicut homĩnẽ.nec redemit ea sanguine suo. Non timent etiã puniri ab eo si ei non obediunt nec sperant remunerari ab eo si ei obedierint:⁊ tñ homo nõ deo obedit q: tot bona a deo recepit: ⁊ tot bona sperat si ei obe-
£ dierit cum illa ei obediant. ¶ Quinto põt valere ad detesta.huius peccati.hoc quod inobedientes socij demonũ sunt. Inter.n. omnes creaturas nõ inueniuntur nisi due que non obediunt deo.s.demones ⁊ mali hoies. Unde Job.xviij. Habitẽt iter eius. socij ei⁹ q nõ est. Immo videnꝫ inobedientes diabolo attinere: sicut ⁊ obedientes dñs reputat sibi attinentes. Uñ Mat.xij. Quicũqꝫ fece.vo.pa.m.q in ce.ẽ ipse me⁹ frater soror ⁊ mater est.

¶ Quod vniuersa monent hominem ad obedientiam.

Ꝺ obedientiam monent hominẽ
Ꝺ a vniuersa. Monet.n.de⁹.vñ. Joh. sexto. Descẽdi de celo nõ vt faciaꝫ vo.m.sed eius qui mi.m. Et ad phi.ij. Humiliauit semetipsum factus ⁊c. ¶ Ad obedientiã monent etiã angeli exẽplo suo cuꝫ deo obediant custodiendo hoies. Ab ortu enim hoium custodiunt eos quantũcũqꝫ sint hoies descripti vsqꝫ ad horam mortis ⁊ tũc si dignus est portãt eũ paradisuꝫ: vt hr̃ de Lazaro. Lu.xvi. In ps. Angelis suis mãdauit deus ꝺ te ⁊c. ¶ Ipse ẽt creatura cetere exẽplo suo monẽt ad obedientiaꝫ vñ vltra modũ durus videt eẽ q ad monitionẽ in vniuersis nõ acgescit pcipue cum tot tormẽtis ⁊ flagellis diuinis quasi incessanter ad obedientiã stimuleꝫ. Dẽs.n.miserie pñtis vite quasi flagella sunt.qbus dñs inobedientiã hois punit:⁊ ad obediẽtiã excitat. Uñ inobedientes hoies durtores videntur esse asinis. Illi enim flagellis ⁊ aculeis obediunt.

¶ De inobedientia non custodientiuꝫ solemnitates.

Equit de inobedientia cor: q so-
ꝺ e lẽnitates non celebrãt. de qua hoc modo agem⁹. ¶ Primo ostẽdemus ea q̃ facitũt ad obseruationẽ solẽnitatuꝫ. ¶ Secõ tãgemus aliqd de puersitate hoium q in solẽnitatib⁹ facitũt cõtraria eis ad que ipse istitute sunt. ¶ Notandũ ergo qõ quattuor sunt q̃ pinẽt ad obseruantiã solẽnitatũ. ¶ Primũ est vacare a terrenis opib⁹. Uñ Exo.xx. Sex diebus operaberis ⁊ facies oia opa.t. Septimo aũt die sabbatuꝫ dñi dei tui est. Non facies in eo omne opus tu.⁊ filius tuus ⁊ filia seruus tuus: ⁊ ancilla tua. Monemur etiã hoc exẽplo domini. Gen.ij. vbi legit. Et requeuit de⁹ die septimo. Ab omni ope qõ patrarat. Nec solũ vacandũ est a terrenis opib⁹ externis imo etiã interius a sollicitudine terrenor̃. Uñ Eze.xlij. Is qui quiescit:quiescat. Qui quiescit inq̃ corpore quiescat et mente. ¶ Secundũ ẽ depositio peccati. Uñ Jere.xvij. Nolite ponderа portare die sabbati. In vigilia solẽnitates deberet qlibet attendere vtrum haberet aliquod peccatũ:⁊ si habe ret per veram confessionem deberet illud remouere. Unde Ber. Ad hoc nobis vigilie preponuntur vt vigilemus si in aliquo peccato vel negligẽtia dormituimus:⁊ preoccupemus faciem sanctorum in confessione. ¶ Tertium est vt caueamus nobis ne peccata admittamus. Unde Exo.xx. Memento vt diem sabbati sanctifices.hoc est sanctum conserues diligenter in eo a peccatis cauendo. ¶ Quarũ ẽ vt vtilitati aie intendas spiritualia opera seruiendo.

¶ Quod in festis vacandũ est circa gnã.

Uinc̄z vero sunt q̄bus spāliter va
q canduz est in festis-s.laus dei.ser-
mo dei.sancta meditatio.oīo.cle-
mosinarū largitio. Laudi dei vacandū
est ideo tūc.q; observatio solēnitatū quasi
queda inchoatio est beate vite quam expe
ctamus. Unde sicut ibi erit operatio assi-
dua dei laudatio.sic in festis debemus in-
tendere laudi diuine. Ber. Nihil a deo in
terris representat quedam celestis bonita
tis statū sicut alacritas laudantiuz deum.
Sermoni etiā diuino in festis vacāduz ē.
Uñ Eccle.xxxvij. Sapientiā scribe in tē-
pore vacuitatis; z qui minoratur actu per
cipiet eam. Homo multis occupatus. Lu
mē sapiētie a se repellit. sicut arbor ramo-
sa lumē solis solet repellere. Ideo dicitur
Eccles.xi. Fili ne in multis sint actus tui:
Quidā plurib⁹ intētus minor ē ad singu-
la sensus. Meditationi etiā sancte vacā
duz ē in festis. Sen. Dimitte oia ipetrata:
z vaca bone mēti.nemo ad eā puenit oc-
cupatus. Oportet q̄ cor hois z reb⁹ mun
danis expediatur ad hoc de colloqo spūs
sancti dignus habeatur. Unde Osee.ij. Bi
cit dominus de anima. Ducam eam in so
litudine z loquar ad cor eius.

¶ Quod quattuor debemus in festis me-
ditari.

k Editatio ho sctā in solēnitatib⁹ dz
m esse circa quattuor. Principalit
dz versari-s.circa deū qui sanctum
illū remunerauit: cui⁹ solēnitas agitur pro
modico fultio sibi exhibito: z dz animari
hō ad seruiendum tam liberali dño. Unde
in p̄s. Uacate z videte q̄.e.s. deus: Satis
apparet in remuneratione sanctorum qm̄
ipse est deus. Debet etiā meditatio facti
versari circa solēnitatē illā quā expectam⁹
cuius figura sunt solēnitates p̄sentis vi-
te. Et sicut in festis istis non ē tēpus ogre-
gandi sed cōgregatis vtendi. sic neq; i illa
solēnitate tēpus erit aliquid congregandi.
vnde magnā indigentiā tūc habebūt qui
sibi nō puderint. precipue cuz sion sit ibi
locus mendicādi. nec aliqd accipiēdi mu-
tuo. in festis diebus deberet homo admi-
rari delicias illius solemnitatis accēdi ad
desiderium earum. Ber. Quid ē qō non
optam⁹ ēt ppter medios enses si oporteat
declinare tantam miseriā: z ad tantā acce-
lerare gloriā. Gre. Quid pdest interesse fe
stis hominum si deesse contingat festis an
gelorum. Ezc.xlvi. Hec dicit dñs deus. por
ta atrij interioris que respicit ad orientez
erit clausa. vi. diebus in quib⁹ op⁹ fit. Die
aūt sabbati aperiet porta ista respicies ad
orientē est meditatio de deo a quo omnia
habem⁹. Cui meditationi nō possunt ho-
mines intendere ferialibus dieb⁹ ppter ter
rena opa. Ideo deberēt ei intendere dieb⁹
quietis. Et sicut solēnitates figure sūt eter
ne solēnitatis: sic z vigilie que p̄ponunt
figure sunt tēporibus penitētie. Uñ i hoc
quod vigilie festis p̄ponunt: festis osten
ditur qua via sancti ad gloriā illi⁹ solēnita
tis puenerunt: z qua via oporteat nos ire
si ad eam volumus puenire. Ber. Uniuer
sum tēpus penitētie quedā vigilia ē solēni
tatis future: z eterni sabbati quod prestola
mur. Nec causaberis vigilie diuturnitatē:
si eternitatē solēnitas attendas. Sicut bea
tus Ber. Tangit in festis istis vigilia equa
lis est festo. Festum enim diurnū p̄cedit
vigilia diurna. Sed solēnitatē illā eternaz
p̄cedit vigilia quasi vnius cōparatione illi⁹
solēnitatis. iuxta illud p̄s. Ante lucem anni ante
oculos eius. fi. di. hester. que preterijt. Sed
sunt qui volūt facere festum stultor. Pri⁹
enim volunt facere festum q̄ vigiliā. Illeū
festum nō diurnum est: vigilia vero eterna
erit. Ipsi facient vigiliā cū diabolo in iser
no. Non in pane z aqua imo erunt p̄ infi-
nita milia annorum. Quod ligna eorum ar
debit igne: z vnicā guttā aque habere non
poterunt. ad hoc. Luc.xvi. De diuite epu-
lone: qui tot anni transacti sunt petijt gut
tam aque mundū hz. ¶ Tertio dz medita
tio versari circa teipsum: vt videas in quo
statu es. Gen.iij. Adam vbi es. Et vt exco
gites defectus tuos: z quō facilius ad salu
tem poteris puenire. ¶ Quarto vero debz
versari meditatio circa sanctū cuius festū
celebratur. circa quē tria debem⁹ attende-
re. Auxiliū sancti. exemplum eius. Lōfusio
nē nostrā. Sicut docet beatus Ber. Auxi
liū sancti: q; potens in terra potentior in
celis ē ante faciē dñi dei sui. Si dñs adhuc
viueret miser⁹ est peccatoribus: z orauit
p̄ eis: nunc tanto melius quāto veri⁹ co
gnoscit miserias nostras ora p̄ nobis ad
patrē. q; beata illa patria caritatez eius nō
mutauit sed augmētauit: sed q; impassibi
lis factus est: ideo oīno icōpassibilis fact⁹

est. Sed nunc potiꝰ indulsit sibi misericor-
die cū ante fontē misericordie assistit. Est
z alia cā que magis vrget sanctos vt solli
citi sint de nobis. qñ iuxta vocez apli deus
putdet de nobis siue nobis consumentur.
De exemplo planū est. Sed z diligentiori
intuitu cōfusionē nr̄am inspictamꝰ. Quia
hō ille similis fuit nobis passibilis ex eodē
luto formatus ex quo z nos. Quid ē ergo
quod nō solū difficile imo ipossibile credi
mus vt factamus opa que fecit. Sic in so-
lēnitatibus sanctorū gaudere z confundi
deberemus. Gaudere: qꝫ tales z tātos pa-
tronos premisimus. Confundi: quia eos
imitari nō possumus. ita hoc semper gau
dium nostrum in hac valle lachrimarum:
pane lachrimarum condiri debet.

¶ Quod vacandum sit oratioñi in festiui
tatibus.

o Rationi etiā vacanduz est i festis
sicut z sancte meditationi. Medi
tatio enīz z oīo sūt quasi duos pe
des quibus in celum ascendenduz ē. Ber.
Ascendimus duobus pedib⁹ meditatio-
ne z oīone. Meditatio qd desit docet ora
tio ne desit obtinet. ¶ Tunc etiā intenden
dū est elemosinarnz lagitioni iuxta illud.
Comedite pinguia z bibite mulsuz: z mit
tite partes his q nō preparauerūt sibi. Sz
multi hodie nihil horū obseruāt ꝓpter qō
solēnitates istitute sūt: qꝫ nec a terreno ope
vacant: nec pondera peccatorū deponūt: z
amplius peccāt in festis q̄ in alijs dieb⁹: z
neglecta vtilitate anime delitijs corporali-
z bus intendunt. ¶ Contra illos q a terreno
ope nō cessant. Primo pōt valere quod le
gitur Numeri. xxv. De illo q colligebat li-
gna in sabbato: quē Moyses z Aaron re
duxerūt in carcere regrentes a dño qd de
eo facerēt. Dixitq; dñs ad Moysen. Mo-
riatur morte homo. Obruat eum lapidib⁹
omis turba extra castra. Qō factū mistīcuz ē
ligna spūaliter scindit q materiā ignis in-
fernalis sibi colligit. Qui lapidandus ē: qꝫ
duris obiurgationibus: increpandus ē q
nō vult cessare in festis: quin mala ad sui
incendiū colligat. Potest etiam valere
contra hoc peccatum horum si ostendatur
magna ingratitudo z peruersitas que sunt
in hoc peccato.

¶ De ingratitudine nō obseruantiū diem
dominicum.

n Notandus ergo quod illi q dñicaz m
diem nō obseruāt ingrati sūt deo
de creatione mūdi: z de hoc quod
pro eis voluit nasci in valle huius miserie
z de beneficio qō mundo cōtulit in die sue
resurrectionis: z in die penthecostes quā-
do spīm sanctū misit in discipulos. Dia. n;
ista die dñica facta sūt ꝓpter que dies illa
celebris habēda ē. Talis peccāt in patrez
z filiū z spīm scīm. In patrē cuius potētia
mundus redemit. In spīm san. qui tali die
missus est in mundū: ipsi ingrati sunt suo
creatori: redemptori: z cōsolatori. bene de-
berent aliquid pro deo facere die illa que
deꝰ mundū fecit pro ipsis. Bene debēt ca
uere a morte sua in die illa qua filiꝰ dei na
tus est pro eis. Debēt etiaz cauere a casu in
honorē dominice resurrectionis. Non de-
bēt etiā spīm scīm ab hospitio suo repellere
in die illa qua ecclesie datus fuit.

¶ Quadruplex ratio ḡre celebrare debe-
mꝰ sabbatū in honore beate Marie. n

¶ notandū est qō sicuti q̄druplex
e ratio assignatur quare dies domi
nica celebris habet. sic pōt q̄dru-
plex ratio assignari: quare beate virginis i
sabbato potius honor exhibet q̄ alijs die-
bus. ¶ Prima ratio ē: qꝫ beata ꝑgo i sab-
bato in quo deus fuit in sepulchro in fide
stetit apostolis discedētib⁹. ¶ Secūda rō est
quia sicut a tenuio sexte ferie fit transitus
per sabbatum ad solemnitatem dominice
ita a miseria presentis vite vel peccati trā-
situs ad statum glorie vel gratie per bea-
tam virginem. ¶ Tertia ē: qꝫ tali die mul
toties legitur beata virgo miracula feciſ-
se z beneficia peccatoribus prestitisse.
¶ Quarta est: qꝫ apud grecos fuit q̄dam
ymago beate virginis cuius velamē a no
na sexte ferie diuina virtute recedebat: z
post nonā sabbati similiter dei virtute redi
bat. cuius miraculi hec ratio potuit esse vt
ostenderet qō precipue tali die facies bea-
te virginis peccatoribus orantibus inten-
debat, ꝓpter quod greci diem illā solēnez
dixerunt. Deinde consuetudo illa ad lati-
nos trāsiuit q̄tum ad hoc vt nulla die spe-
cialis honor beate virgini exhibeatur.
¶ Valde peruersi videntur qui nolūt in
festis diebus a terreno opere vacare q po
tius nolunt laborare in seruicio diaboli q̄
quiescere in seruitio xp̄i. Qui potius cli-

gunt statum miſerie vt in ſudore vultꝰ ſui pane veſcantur q̄ statum ante peccatuz vt ſine ſudore panem ſuum comedebat potius volunt hic inchoare infernum ſuuz q̄ paradiſum. Quedam inchoatio paradiſi eſt quies ſolemnitatum. potius volunt laborando ire in infernū q̄ quieſcēdo ire in paradiſum. Eccleſia per quietē ſolēnitatū vadit celerius in paradiſum q̄ per laborē ferialtū dierū. Quod figuratum eſt in hoc quod legitur Act.i. Qđ mons oliueti erat iuxta ieruſalē ſabbati habēs iter. in monte oliueti eccleſia deſignetur q̄ per quietē ſolēnitatū in celeſtē ieruſalez tendit. Contra illos qui pondus peccati in feſtis nolunt deponere. ¶ Primo videt eſſe qđ legit. ij. Eſdre vl. Qđ Neemias die ſabbati clauſit portas ieruſalē ne iferrentur venalia: t cōminatus eſt eis qđ ſi ſecūdo hoc facerent poneret in eos manus. Tales q̄ pōdera peccatorū in feſtis deponere nolunt valde peruerſi ſunt. Poſt. n. volūt portare onus diaboli graue q̄ onus xp̄i leue. Qđ onus xp̄i ſit leue habet Mat.xi. Quod onꝰ diaboli. ſ. pctm̄ ſit graue habet ex illo ꝟbo p̄s. Sicut onus graue grauate ſunt ſuper me. Et ex hoc qđ zacha.v. figurat iniquitas p talentū plūbi. Tales potius volunt portare onus qđ demergat eos in profundum inferni q̄ onus pro quo detur eis gloria paradiſi. Et cū ipſi non permitterent aſinuz ſuū oneratū eſſe vltra q̄ debeat ſibi ipſis i hoc nullo modo compatiunt: nec in feſtis: nec in aliis diebus. Portitores ad collum vident eſſe diaboli. vñ apparet quod malū dñm habēt qui nec feſtis diebꝰ permittit eos quieſcere. diabolus videtur eſſe dñs eoꝝ. de quo ſcriptū eſt. Crudelis eſt t non miſerebitur. Peccatoꝝ nō ſolū ſeruus peccati eſt vel diaboli. Immo eſt q̄ſi peccatum ipſius. Unde ſuper illud. Miſit in eos irā indignationis. Dicit glo. Tantum pōt diabolus in hoie malo q̄nuz homo in pecore ſuo. Itē p̄s. Cōtritio t infelicitas i viis eorū t viā pacis nō cognouerunt. Impietas que in eis eſt nō permittit eos quieſcere. vñ Iſa. vij. Impij quaſi mare feruēs qđ geſcere nō pōt. Et Treno. i. Peccatū peccauit ieruſalem. propterea inſtabilis facta eſt. Abuſce que vexauerunt egyptios eos vexare videntur. S. Greg. Iſrael ſabbatum accepit in munere. egyptus percutitur multitudine. Magis beſtiales vident eſſe tales q̄ aſina Balaam. In hoc quod ipſa conqueſta eſt de domino ſuo q inique agebat in eam. vt legitur Numeri xxv. Ipſi aūt neſciunt cōqueri de dño ſuo diabolo qui adeo inique agit in eos. Fatuus videtur eſſe qui pro talibus petit requiem eternam poſt mortē eoꝝ. Cum ipſi in vita ſua nunq̄ requiē amauerunt. precipue cū ſcriptū ſit in fine Iſa. Erit ſabbatū ex ſabbato. Ex quiete. n. mentis in preſenti ſequitur requies in futuro dicit dominus. Mat. xi. Uenite ad me oēs qui laboratis t onera eſtis. t. e. re. vos t miſeri fugiunt eum. Clamat aūt diabolus cōtrarīū: t miſeri hoies currūt ad eū. ¶ De illis aūt qui magis peccāt in feſtis q̄ in aliis diebꝰ, notandū eſt qꝫ ipſi ſunt valde fatui t puerſi: qui in tēpore ictō: nō ſancte volūt viuere: ſimiles illis q extra eccleſiā caueret a pctō t in eccleſia ſe omni imūdicie exponeret. Sicut enim loco ſancto deferendum eſt: ſic t tempori ſancto. ¶ Siquis in omnibus feſtis araret t foderet. ipſe multū malus reputaretur. Quomodo ergo nō multum peccant qui in diebus dominicis fornicantur. Citius enim poſſet cōcedi: qꝫ aliquis in omnibus feſtis araret t foderet, q̄ quod ſemel die dominico fornicaret. Non ideo inſtituit eccleſia: vt in feſtis ceſſaret a terrenis officijs que bona ſunt vt malis intenderetur. ſed vt intenderetur ſpiritualibus que meliora ſunt. feſta inſtituta ſunt ad gratiam ſanctorum acquirendam: t ipſi eorum iram prouocant. Tempus illud qđ dei ſeruitio appropriatum eſt: diabolo dedicant a peccato cupiditatis. tūc in aliquo ſibi non cauent: t ebrietati: t luxurie: t ſuperbie: t laſciuie: t ceteris vitijs ſe exponunt. Amplius offendunt deum in dñica vna q̄ per totam ſeptimanam. Nō vident talia feſta eſſe dei. Jaz videtur impleuiſſe in magna parte demones quod intendebant. Jam enim pro magna parte geſcere faciunt dies feſtos dei a terra. Solemnitates eccleſie iam pro magna parte ſimiles illis facte ſunt. de qbus legitur Iſa. i. Solēnitates vras odiuit aia mea. facta ſūt mihi moleſta. laborauit ſuſtinens. t Treñ. i. Uiderūt eā hoſtes t deriſerūt ſabbata eiꝰ ¶ Illi ho qui i feſtis vtilitati corporis vacant: t delitijs corporalibꝰ: t ornatui cor-

porum ſimſliter valde perverſi ſunt. De ancilla enim dominā faciunt ⁊ feſtuz quod deberent facere deo celi faciunt ſuo ventri hi ſunt quorum deus venter eſt vt legitur ad Phi.iij. Hi nō domino ieſu xp̄o ſz vētri ſuo ad Roma.xvj. Contra ſolemnitates eorum dicit Jero. Valde abſurdū eſt nimia ſaturitate velle onerare ventrē quē ſcimus deo per ieiuniuz placuiſſe: ⁊ Leui. xxiij. Sabbatuz requietiōis eſt: affligetiſq; animas veſtras. Ipſi credunt vt videt quod feſta ideo ſint inſtituta vt refectioni vnius facti poſſint vacare ⁊ ipletioni vni⁹ vaſis immundi. ſ. ventris Jdeo dominꝰ ꝓminatur eis mire modo. Malac.j. Uix auderem cōminationem illam dicere niſi ſpiritus ſanctus per prophetā eam dixiſſet Sic enim legitur ibi. Diſpergam ſup vultum veſtrum ſtercus ſolēnitatum veſtrarum dicit dominus.

¶ De inobedientia cōtemnentium excōicationem ⁊ q̄ valde tremenda ſit.

Equitur de inobedientia eorū qui
s contemnunt quādo a ecclēſia excoicantur. Et notādum in primis quod due ſunt ſpecies excoicationis. ſ. maior ⁊ minor Minor ſeparat a ſacramētis eccleſie. maior vero ſeparat ab ingreſſu eccleſie: ⁊ a cōmunione fidelium: ⁊ ſacramētis eccleſie. ⁊ hoc dicitur Anathema. Et poſſunt .xi. rationes oſtendi quare multuz timenda ſit excōmunicatio. Primo timenda eſt quia eſt ictus gladij ſpūalis q̄ magis timendus eſt q̄ materialis. De hiis gladiis legitur Luc.xxij. Ecce duo gladij hic Aug. dicit etiam de illo qui excōicatur quod grauius eſt hoc illi quā ſi gladio feriretur ſi a feris deuoraretur ſi in flammis exuriretur. ¶ Secundo timenda eſt excōicatio q̄ excōicatus eſt vt homo valde infirmus qui nullum remediū vel medicinam poteſt habere. Ipſe enī ſeparatus eſt a ſacramētis eccleſie que ſunt quaſi medicie. De quibus medicinis legitur Eccle.xxxviij. Unguentarius faciet pigmenta ſuauitatis ⁊ vnctiones cōficiet ſuauitatis. ¶ Tertio vero timēda eſt quia excōicatus eſt velut homo captus ab hoſtibus ſuis omni auxilio deſtructus: ⁊ omni ſuccurſu: q̄ priuatus ē a cōmunione fidelium: nec partem habet in aliquibus bonis que fiūt ab eccleſia. Ipſe eſt ſimilis illi qui cecidit in foueaz vel ſub onere: nec habet qui ſubleuet ⁊ ideo ve illi. Eccle.iiij. Ue ſoli quia cum ceciderit nō eſt qui ſubleuet eum. E cōtrario vero dicitur. Prouer.viij. Frater qui iuuatur a fratre q̄ſi ciuitas firma. ¶ Quarto timenda eſt quia excōicatus eſt quaſi infirmus morbum habens infectiuum: qui a conſortio hominū eiicitur. Jdeo lepra multū ab hominibus timetur. quia morbus ꝓtagioſus eſt: ⁊ multi ſunt qui dicunt alias infirmitates det mihi deus ſi placuerit ſibi ſed a lepra me cuſtodiat. Excōicatio velut lepra ſpiritualis eſt. vnde per leprā marie figurata eſt Numeri.xij. Et in hoc excōicatus eſt deterior ceteris peccatoribus: q̄ ſi alij peccatori loquor vel aliter cōico qualiſcūq; fuerit quo nō eſt excōicatus nō eſt mihi periculum. Sed in excōicato magnum eſt periculum. Unde aliqui ſunt qui potius eligerent mori quā ſemel ꝓmunicare excōicato alicui cum deliberatione in caſu nō cōceſſo. Et in veritate melius eſſet comedere cuz porco quā cū excōicato. De teriotis cōditionis in hoc videtur eē excōicatus q̄ iſi delis vū. i. Cori. v. Si qs frater nominat⁹ inter vos: ⁊ eſt fornicator aut auarus ⁊c. cum hmōi nec ꝛ cibū ſumere. Augu. Ea ꝛ noiationem intelligi voluit apoſtolus que fit in quenq̄ cum ſua ordine iudicarie: ⁊ integritate ꝓfertur. Eodez vero decimo ſic legitur Si quis infidelium vocat vos ad cenam ⁊ vultis ire omne quod vobis appoſitū fuerit manducate. ¶ Quinto vero timenda eſt excōicatio: quia excoicatus eſt velut canis immundus cui non licet intrare eccleſiam. Et in veritate magis oſtenditur deus quando ipſe intrat eccleſiam deiq̄ ſi vnus canis intraret Apoca. viij. Foras canes. Eccl. xiij. Que cōicatio ſancti ad canem? ¶ Sexto timenda eſt excōicatio. quia excoicatus eſt quaſi membruz abſciſſum a corpore quod nullius valoris eſt Quid valet manus preciſa a corpore Et ſicut ſuper omnia timenda eſt abſciſſio membri a corpore eius. ſic nihil magis debet timere xp̄ianus q̄ ſeparari a corpore xp̄i qđ eſt eccleſia vnde. Augu. ſup Jo. Nihil ſic dz formidare xp̄ianus q̄ ſeparari a corpore xp̄i iam non eſt membrum eius. Si nō eſt membr⁹ ei⁹ ergaz non vegetatur. ſpiritu eius. ¶ Septio timēda eſt excōicatio: quia homo excōicatus ſimilis eſt palmiti abſciſo a vite q̄ mi

noris valoris est q̄ ceteri rami. postq̄ abscisus est cū valde vtilis sit dum viti adheret abscisus valet adhoc quod in igne ponat. Ex alijs ramis multa vtilia fieri possunt. sed non sic ex palmite. vnde Eze. xv. Fili hominis quid fiet de ligno vitis ex oibus lignis nemorum qui sunt inter ligna silue ruz. Nunquid tolletur de ea lignum vt fiat opus aut fabricabitur de ea paxillus vt dependat in ea quodcūq; vas. Ecce igni datum est in escham: z in Jo. xv. Sicut palmes nō pōt facere fructū de semetipo nisi manserit in vite sic nec vos nisi in me mā seritis. Octauo timēda est excōicatio ille qui excōicatus est sathane traditur. Sicut ecclesia hereticos cōuictos relinquit seculari ptāti ita illos qui excoicantur potestati sathane tradit. vnde Augu. Dis xp̄ianus qui a sacerdote excoicatur sathāe traditur quō? Quia extra ecclesiā est diabol⁹ sicut in ecclesia xp̄s. Ac p hoc diabolo traditur qui ab ecclesiastica coione remouet z apls. i. Corin. v. Ego quidē absens corpore presens spū iam iudicaui vt p̄sens eū qui sic operatus est in nomine ihesu xp̄i cōgregatis vobis z eo in spiritu cuz virtute domini nostri ihesu xp̄i tradere huiusmodi hominē sathane. Et loquebatur de corinthio fornicatore qui erat excoicatus. No no timenda est excō. quia excōicatus est sicut infidel. vnde. Mat. xviij. Dicit dñs de excōicatio si ecclesiaz non audierit sit tibi sicut ethnicus z publi. Decimo timēda est exemplo: qz excōicatus videtur esse deterior q̄ gentilis. Est. n. q̄si apostata a xp̄iana religione. vnde cōiter dicūtur excōicati esse extra legem. z extra xp̄ianitatez. Et sicuti deterioris cōditionis est qui ab aliqua religiōe apostat amit q̄ ille q nūq̄ in religione fuit. Et ille qui degradatus est ab ordinibus susceptis deterioris videtur eē conditionis q̄ qui nūq̄ ordines susceptit. Ita q extra xp̄ianitatem positus est ppter culpā suā deterioris est conditionis q̄ q nūq̄ xp̄ianus fuit. vñ super illō sit tibi sicut ethnic⁹ z publi. dicit Glo. Detestabilior ē qui sub nomine fidelis agit opera infidelitū q̄ apte infidelis. Infidelis aliq̄ legez habet: sed excōicatus nullam videtur habere cum ipse extra legem xp̄ianorū dicatur esse z nō fit iudeus vel gentilis. Inutilis etiaz videtur esse: z quo ad deū z quo ad mundū. Jō. n. est apostata vir inutilis vt legitur puer. vi. Undecio timenda ē exēplo: quia isto peccato dyabolus multos lucratur. vñ quidam dyabolo loquēs in quodā demoniaco post multas admirationes cuiusdā boni viri dixit et quod hoc erat peccatū quo plures lucrabatur. Unde excōicatus vna die q̄cq; facit peccare. c. personas duz facit eas cōicare sibi. Duodecimo timēda ē excō. qz valde damnosa est. Aufert. n. homini partez suā de omnibus missis z alijs bonis que fiunt in ecclesia dei quod nō est paruū dānuz. Quis enim digne sufficeret enumerare valorē vni⁹ misse. Et hoc que dicta sunt de maiori excōicatione intelligenda sunt.

¶ De inobedientia conténentium minorem excōmunicationem.

Egitur de peccato eorū q cōtēnūt minorē excōicationē: z ideo nō timēt cōicare cū excōicatis Iz coicā do minorē excōicationem incurrāt. Notā dū ē quod ille qui cōicat excōicato peccat in se z in eū cui coicat: z illuz p̄o cuius iniuria excōicatio lata est z in matrē suā ecclesiam: z in patrem spūalē qui fert sniam z in patrē celestē: in se peccat: quia non cauet sibi ab eo qui habet morbū cōtagiosuz in quo videtur minus se amare q̄ porcum suū porco. n. suo bene caueret de alio porco qui morbum cōtagiosum haberet. Et ide eum etiam cui cōicat peccat: qz cū ipse sit infirmus ad mortem ipse aufert ei remediuz vel salutē. Minus. n. efficax redditur dum cōfusionē ipsius minuit per quā corrigi debuit Eccle. iiij. Est cōfusio adducēs gloriam z Dauid. Imple facies eoz ignominia z que. no. t. do. z Michea. iiij. Egrederis de ciuitate z venies in babilonem ibiq; liberaberis. Peccat etiaz in cuz p̄o cuius iniuria excōi. lata est: qz aufert ei rez suam. Peccat etiā in ecclesiam quoniā malo exemplo corrumpit z cuius societati p̄eponit societatem eorum qui sunt vt leprosi immo sicut canes z porci. Peccat ēt in patrem spiritualem cuius sententiā cōtemnit. Peccat etiam in deum quē in ministro suo spernit. Luc. Qui vos spnit me spernit. Ipse potius amare priuari mensa dei. i. altari q̄ mensa excōmunicati: z porcus amat societatem filiorum diaboli q̄ societatem filiorum dei. Ideo merito in infe

no socius erit diaboli. Quidam in vitas patrum. Qui non vult ianuam ecclesie humiliatus ingredi necesse habet in ianuas inferni non spōte damnatus introduci.

¶ De peccato indiscrete precipientium.

Sequitur de peccato indiscrete precipiētium Et notandū ē qđ multis modis aliqs indiscrete pcipit vel cum superbie precipit iuxta illud. Eze. xxxiij. Quod pierat nō requisitis: sed cuz austeritate impabatis eis. ꝛ cum poma. Sene. Remissus iperanti melius peccaſ. Natura cōtumax est ains humanus: ꝛ in cōtrarium atqz arduū nitens facilinsqz sequitur q̄ ducatur. Item indiscrete pcipit qui nimia vel nimis grauia pcipit. Mat. xxiij. Alligant onera grauia ꝛ impo. i hui ho. ꝛc. ꝛ Act. xv. Quid temptatis deum iugū imponere sup cervicem discipulox qđ neque vos: neqz pres vestri por. po. Item indiscrete pcipit qui precipiendo sensum suū sequitur. sicut illi qbus dns ait. Mat. xv. Irritux fecistis mandatū dei pp tradi. u. Et postea sine cā colunt me docētes doctrinam ꝛ mandata hoium. Item indiscrete precipit qui nō beneplacitux dei nec vtilitatē subditorum: sed ꝓpriā vtilitatex i pcipiendo querit. Et notandū est qđ p latus in precipiendo deberet esse minister dei ꝛ deferre mandatux eius ad subditos ꝛ mandando seruire deo deberet ꝛ subditis. vnde Augu. in lib. de moribus ecclesie vbi oñdit oēm virtutem esse amorem dei dicit qđ iusticia est amor soli amato seruiens ꝛ ideo recte imperās.

¶ Sex que debent prohibere prelatos a multitudine preceptorum.

Ex vero sunt que deberent p̄latos cohibere a multitudine preceptorum. ¶ Primū est qđ primis parentibus legūtur duo precepta fuisse. Ge. ii. Ex omni ligno paradi. co. De ligno aūt scientie boni ꝛ mali ne co. ꝛ. alterum eorū trangressi sunt. ¶ Scōm est hoc quod nitimur inuentum sempercupimusqz negata. Sicut ipetus aque crescit obstante vento sic desiderium crescit in' istis qui nō habent gratiam pp prohibitiones. De nullo alio ligno paradisi leguntur primi parentes comedisse nisi de fructu vetito. vñ ad Ro. viij. Sine lege peccatum mortuū erat Et subditur paruum post. Sed cū venisset mandatum peccatux reuixit. Item paulo post lex subintrauit vt abundaret delictū. ¶ Tertium est hoc quod prelati potius deberent onera subditorum portare q̄ grauare vñ. Ber. loquēs prelatis. Quid iugū vestrum super eos aggrauatis quorū onera: potius portare debetis ꝛ. liij. Re. ij. Dicit Heliseus ad Heliaz. Pater mi currus israel ꝛ augurta eius. Prelatus debet esse augurta vt subditos regat. ꝛ curr⁹ vt onera portet. Quartum est quod qui nimis emungit sanguinem elicit vt legitur. Prouer. xxx. Prelati deberent esse vt matres lac dulcis doctrine subditis propinando. sed aliqui hodie pro lacte propinant sanguinem peccati. ¶ Quintum exemplum est xp̄i dicentis. Mat. xi. Jugux meū suave est ꝛ o. m. le. Ipse etiam legem nouaz dedit Mat. v. Non imperādo sed dulcedinē promulgando ad legis amorem attrahendo beati inquit pauperes spiritu ꝛc. ¶ Sextum est quod prelati adiutores debēt esse salutis. Qui autem multa precipiunt potius salutem impediunt. Et notandum est quod valde ipij sunt tales prelati. Ipsi enim quasi iugulant proprios filios. Quot enim precepta eis faciunt tot laqueos eis ponunt vnde accidit quod quem nō strāgulat vnus laqueus strāgulat alius: ꝛ quē non capit dyabolus laqueo vno capit alio Ipsi ponunt occasiones mortis iuxta filios suos qui quasi frenetici sunt cum deberent eas elongare ab eis. Ex morsu pomi venenati sunt homines quasi venenati frenetici nisi per gratiam dei sanati sint: ꝛ ideo sibi noxia appetunt. Tales etiam prelati adeo arctant viam paradisi quod quando aliquis vult ponere in via pedez ipse ponit extra' viam: Ipsi etiam pueros vnius diei ꝛ conualescentes a magna infirmitate inonerāt quasi si essent fortes ꝛ sani. Paruuli vnius diei sunt qui ad penitētiam veniunt. Ipsi etiam conualescunt a magna infirmitate. Nullus tyrannus tot iniūgūt sub pena mortis corporalis quod ipsi iniūgūt sub pena mortis eterne: quot enim precipiuntur tot sub pena mortis eterne iniunguntur.

¶ Contra nimietatē preceptox i clausiro.

Specialiter vero reprehēsibilis nimietas preceptorum in clausiris est hoc enim est vnum illorum trinz

& solent religionem destruere. Argumētū habemus de hoc Gene.ii. In prima religione qui fuit in paradiso terrestri in qua duo precepta data fuerant & cōtra vnū illorum factum est. Secundū illorum q religionē solent destruere est singularitas de qua exemplū habemus Isa.xiiij. De religione superna a qua lucifer hoc peccato electus est Sedebo inquit in monte testamēti &c. Juxta illud milia milium ministrabant ei. &c.

¶ Tertius est amor temporalium de quo habemus exemplū. Actu.v. De Ananie & Saphyra: qui de abbatia Petri occasione temporaliū pereunt. Sicut claustrales cauet ab alijs occasionibus peccandi sicut a multiloquio in quo nō deerit peccatū. vt legitur Prouer.x. & a iuramēto ex quo seq̄tur frequenter periurium sic deberent cauere a nimietate preceptorum ex qua frequenter sequitur transgressio.

¶ Contra nimis facile excommunicātes.

Sequitur de peccato eorum qui nimis ꝺ facili excoicant. Et quo peccato deberēt cohibere spāliter ista iij. scilicet quod excōmunicatio ē abscisio mēbri: a corpore ecclesie. vnde ad omnia alia mēbra remedia debēt adhiberi antēq̄ excoicatio fiat sicuti mēbro infirmo adhibētur primo multa remedia & si valere nō possunt remedia rescinditur ne pars sana corrūpatur. ¶ Secōm est nobilitas corpis a quo per excoicationem membrū rescinditur. Corpus enī illud corpus xp̄i est misticum scilicet ecclesia. Si rex francie habaret infirmitatē in mēbro nō de facili abscideretur mēbrum illud. Cum ḡta ergo cautela abscindēdū est membrū a corpore xp̄i Totū corpus ecclesie contremiscere deberet quādo vnum membrū debet inde abscindi. sicut accidit i corpe humāo. ¶ Tertio vero hoc quod qñ aliquis excoicatur ip̄e gladio percutitur satanę traditur sine cōsilio & auxilio relinquitur vt patus ostensum est. Non debet ergo parua cā esse pro qua mater filium gladio percutit impius infernalibus exponit: & infirmum ad mortē sine cōsilio & auxilio reliquit. ¶ Quarto vero est hoc qꝺ nō sequitur vt frequētius ex excoicatione vtilitas que solebat cōsequi Excoicatio autez solebat fieri ad hoc. vt alii qui excoicabantur corrumpentur. ne populus exēplo eorum corrūperentur hodie cōtrarium accidit vt frequenter: quia qui excoicatur excoicationez cōtēnit: & ad peccata frena laxat. alij etiam corrumpūtur: quia cōmunicant ei. vnde remedium versum est in venenum. ideo raro essent faciende excōicationes precipue generales. & raro essent constituēdi canones late sententie.

¶ Tria requiruntur ad hoc q̄ lata sententia sit iusta.

Notanduz est quod ad hoc: qꝺ sentētia sit iusta requirūtur tria. s. quod fiat ex certa cā & sufficienter & zelo iusticie: & ordine iuris seruato. Deficiente vero aliquo horū iniusta est: tamē ligat: ex quo lata est ab eo iudice qui hz sup hoc iurisdictionē canonicam & seruanda est ab ecclesia militante. fallit tamē hoc in duobus casibus. Unus est quādo lata est post legitimā appellationem. Alius est qñ cōtinet intollerabilem errorē. Intollerabilem quiam errorē. Ego intelligo cū sic dicit excoicans. Excoico te quia credis i deū quia nō fornicaris: quia es obediēs prelatis tuis & similia. Excoicatus vero iuste sustinere dz patienter & humiliter excoicationē & representare se excoicanti offerens canonicam satisfactione si in aliquo offendit & sic instanter postulare absolutionez. Si sic fecerit erit ei ad meritum. vnde Augu. Qui iustus est & iniuste maledicitur p̄miū iusti illi reddetur. Jtē Aug. Aliud est sella terrena. Aliud tribunal celeste. Ab inferiori accepit sentētiam a superiori coronam.

¶ De peccato vane glorie. lij.

Sequitur de peccato vane glorie. De quo hoc modo agemus. Primo ponēs ea que p̄nt valere ad detesta. huius peccati Secꝺo ponemus diuisionē vane glorie. Tertio vero remedia p̄tra istꝺ peccatū. Est aūt vana gloria secꝺz Aug. Judiciū hominū bñ de aliquo opinantiū. secꝺm vero vana gloria cuz magni dicti vel facti frequens fama cū laude.

¶ De hisque faciunt ad detestationē huius peccati.

De detes. vero hui⁹ peti. Primo p̄nt valere ꝺba sacre scripture q̄ illꝺ dissuadent vt ē illud Prouer.xxvij. Ne glorieris i crastinū & illud Jero. Nō q̄ res gloriā & si dolebis cū igloriosus fueris qui laudē nō appetit ꝑturbetur nō sentit

¶ Secdo possunt valere ad hec exempla. Inter q̄ pcipuū est exemplū xp̄i. Exēpluz vane glorie vitāde dat xp̄s. Mat. viij. Cū dic̄ lepr̄oso curato. vide nemini dixeris: et eiusdē. xiiij. Ubi miraculo facto ō quinq̄ panib⁹ ⁊ duobus pīscib⁹: cōpulit discipulos statim ascēdere nauiculā ne vanā gloriam haberent de aliquib⁹ que audirēt ō miraculo illo. Et. Lu. x. Ubi repr̄essit discipulos suos qui gloriabātur de miraculis factis videbā inquit sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Et Jo. viij. Ego gloriam meā nō quero ⁊c. Multi etiā antiq patres fatuos se simulauerūt vt cauere sibi possent a vana gloria. Uñ cū quidā senex in spelunca sua requiescēs rogaretur multis p̄cibus a quodaz seculari sibi ministrāte vt veniret oratione factur⁹ super filiū suū defunctū cū iret ille ad funus occurrerunt multi cū lampadib⁹ in occursū eius: q̄z sctūs hō. Cūq̄ sentiret senex simulauit se stultū. expolians se mittēs vestimēta in flumine: ⁊ stans nudus lauabat ea. Secularis aūt qui ministrabat ei erubuit dicēs populo. Reuertimini. senex nr̄ perdidit sensuz suū. Et veniens ad senez dixit quare hoc fecisset q̄z oēs dicerēt demoniū hz senex cui senex respondit. ⁊ ego volebam hoc audire. ¶ Tertio pōt valere ad detesta. huius peccati vanitas q̄ in eo est. Tante āt vanitatis est peccatū illō quod licet oia q̄ sub sole sunt vanitas sint tamē vana gloria vanissima hoc nomē sibi appropriauit. Pōt aūt dici vana gloria: ⁊ q̄z valet nihilū: ⁊ q̄z vadit ad nihilū. Nihilz valet q̄z nec corpori nec anime valet: imo plurimuz anime nocet. Naturale ē q̄ō apprehendens in re apprehēsa delectetur: et nō ecōuerso: vt visus delectaī in colore viridi: ⁊ nō color viridis delectatur ex eo q̄ō creditur talis vel talis. Sed potius illi qui vidēt eū bonū debent in eo delectari. Preterea que vtilitas est canere ex eo quod ē i opinione hoium: vel montibus aureis ex hoc quod finguntur vel imaginanī ab hominibus. Sic nulla vtilitas videī esse hoi: ex eo q̄ magn⁹ ē opinione hoinz. Qui autez appetit quod sit magnus vel bonus in opinione hoium appetit vt videtur quod ipse habeat tale esse quale habet chimera. Ad nihilum. n. vadit vana gloria. Cito. n. fit ignominia supbi gloria vt dicit Sene. Sicut pōt patere in domino ihesu xp̄o: qui in tanta gloria in ramis palmarū subdit⁹ est: ⁊ post ab eodē populo: in eodē loco: ⁊ in eodē ipso tpe pauciss̄imis diebz interpositis crucifixus est: vt dicit. B. Ubi p̄dictū fuerat ei benedictus qui venit i noīe dñi. dictū ē postea: tolle tolle: crucifige eum. Et qui p̄mū vocatus fuerat rex israel. post audiuit. Nō habemus regē nisi Cesarem. Et cui primuz vestimenta prosternebātur aliena: suis postea spoliatus est. ¶ Quarto pōt valere ad detesta. huius peccati fatuitas magna q̄ est i ea: quā fatuitatē designat dns. Mat. xxv. Ubi p̄ fatuas vgines amatores vane glorie itelliguntī. Et possūt octo fatuitates assignari q̄ inueniuntī i eo qui amat vanam gloriam.

¶ Octo fatuitates vanagloriosi.

Prima est quia ipse permittit se illudi vilius q̄ illudentur alicui ceco. Dicit enim diabolus ei. Aperi os tuum: ⁊ ego adimplebo illud. Et ponit ei diabolus cum os desiderii aperierit gloriam vanam que nihil est iuxta illud verbum domini. Si ego gloriam meam quero gloria mea nihil est: ⁊ fatuus credit os desiderij sui sic posse implerī. ¶ Secūda fatuitas est quod gloriam vanam que est ad instar puncti. eterne glorie p̄ponit. Unde Grego. Stultum est inde transitoria querere. vnde possumus eterna habere. ¶ Tertia fatuitas est. q̄ ipse ponit thesaurum suū in archa sine claue ⁊ sine serra cum posset eum ponere in archa securissima. scilicet in archa conscientie. Ber. Fidelis suim⁹ iustos non tutum arbitrat labijs hom[illegible] cōmittere gloriam suam arche sine clau[illegible] ⁊ sine serra. nulliq̄ oino clause nocere volenti non tutum plane: sed stultum tbi thesaurum tuum recondere: vbi non valeas resumere cum volueris. Si ponis in os meum: iaz non in tua: sed in mea est potestate cura vtiq̄ pro meo libito vel laudare te possim vel derogare tibi. Sanum vas ⁊ inconcussum conscientia: ⁊ seruandis secretis ydoneum nullis patens insidijs nisi violentie cedens. Nulli quippe oculo vel manu accessibilis. excepto dūtaxat spiritu qui scrutatur etiam profunda dei. Quicquid tbi reposueris

fectrus sum. quia non perdam. Seruabit
uiuo. defuncto restituet. Nam quocūq; va
do ipsa vadit mecum secum ferens depo
situm quod seruandū acceperat. Adest vi
no: mortuū sequitur vbiq; gloria vel cōfu
sio inseparabilis pro qualitate depositi.
¶ Quarta fatuitas est qō precio illo quo
potuit emere regnū eternū ipse emit infer
nale patibulum. Quinta fatuitas ē qō
ipse non curat qualis sit: sed qualis dicat.
Unde Jo. criso. Ypocrita vt quid non vis
esse laudabilis qui vis vt laudetis? Quo
formosum est apparere formosius est esse
¶ Sexta fatuitas est: q ipse care emit qō
nihil scit valere. s. quod homines ferant te
stimonium bonum de ipo cuz testimonū
illud adeo qui iudex est ei⁹ non debeat re-
cipi. Ber. Ut quid alieno vel vnum ipsius
testimonio contentus sum. cuius nec vitu
perio reprob⁹: nec laude dignus inueniar.
Si ante tribunal vestrum iudicādus asta
rem merito laude vestra gloriarer. Nunc
autē solius xpi iudicio sim presentandus.
quante insanie est mei: vl alterius iudicio
gloriari? Sicut Jo. dicit. Tres sunt q testi
monū dant in celo: pater verbum: z spūs
scilicet z horū testimonio stabitur in om-
nibus. Septima stultitia est quod ipsi
volunt se regere sm verba eorū quos sciūt
stultos esse. i. hystrionum: z aliarum vilū
personarū. Octaua stultitia est: q ama-
tor vane glorie rem illam amat quā melius
posset habere si non amaret. Quia scōm
verbum phi hoc soluz habet humana glo
ria gloriosum quod se appetentes fugit: et
se fugientes appetit. Quinto pōt valere
ad detesta. huis peccati si ostendat: quam
cōtumeliosuz sit istud peccatū deo. z quaz
nocumm homini.
¶ Quō hoc peccatū est deo cōtumeliosuz
z pprio subiecto nocuum.

V Nde notanduz est quod peccatuz
istud vero deo contempto creatu
ram deifīcat. Amator enim vane
glorie se principiū facit. oum de operibus
factis gloriatur quasi a se ea habuerit pro
ximū vero suum finem constituit oum eia
opera sua facit vt videantur ab hominib⁹
z sic ydolatria cum creatura alpha z o. cō
stituat. Unde Jo. v. Quomodo potestis i
deum credere qui gloriā ab inuicē queri-
tis: z gloriā que a deo solo est non vultis.
Amator vane glorie de ribaldo vno iudi-
cem suum facit z gloriā que ab eo est glo-
rie dei preponit: quod non fit sine magna
contumelia dei. Amatoretiaz vane glorie
ipm pulverem vane glorie deo preponit.
Nocet aūt multū peccatum illud homini.
Aufert enim homini bona sua z spūalia:
temporalia De tēporalibus patet hoc cuz
videamus principes expendere quecunq;
possunt habere propter vanam gloriam.
Quādoq; etiaz in bellis corpora sua expo
nunt mori propter vanā gloriā. De spūalī-
bus aūt bonis vnū est hoc quod vana glo
ria aufert ea. licet enīz amatores vane glo
rie habeant similitudinē bonor. tamē nō
habent vera bona. Sap. Apud sapientes
sunt honesta: apud vero vulg⁹ simulacra
rerum honestarum. Quidā senex in vitas
patrum. Sicut fieri nō pōt simul vt herba
nascatur: z semē ita impossibile est vt lau-
dem z gloriā secularium habentes simul z
fructum faciamus celestem. Et nō solum
bona aufert homini: sed etiā in mala con-
uertit. In seruitute etiā magna hominem
ponit. Et enim seruus amator vane glorie
hoium illoz quoruz iudicia timet. iuxta il
lud apostoli. Qui me iudicat domin⁹ est.
In potestate etiam est hystrionuz fingunt
enim eum talem qualē volunt. quandoq;
enim adnihilant eum: quādoq; magnifi-
cant. Seruus etiaz est eorūdem: ita vt det
censum eis veteres vestes super se z redi-
mat se ab eis. Etiam mēbra dei expoliat:
vt tales qui sunt membra diaboli induat.
Ponit etiam hoc peccatū hoiem i magna
instabilitate sm Ber. verbum. Qui con-
scientias suas in alienis linguis posuerūt
modo parui: modo magni: modo nulli vi
dentur. put linguis hoium eos laudare vl
vituperare placuerit. Ipsi iuxta ybuz ps.
Ascendunt usq; ad celos z descendūt usq;
ab abyssos. Ipsi descendunt frequenter a
cogitationibus suis z frequēter faciunt ta
lem saltum ad qualē voluerunt iudex coge
re dīm. vt legitur Luc. iiij. Ipsi sunt quasi
galli in turribus ecclesiaruz positi qui ad
oēm ventuz mouentur. Prouer. vi. Mete
ventiles in oēm ventum. Ipsi sunt harum
do vēto agitata. Ipsi etiā sunt palee. iuxta
illud Job. xxi. Erunt sicut palee ante facē
venti. Et Aug. Adhibe oris iudicū z scies
quid palea: z quid granum. vitium istud

magnas vires hz. Uñ Aug. Qu ales vires nocendi habeat vana gloria nō sentit nisi qui ei bellū indixerit. Quia ꝛ si cuiq̄ facile est laudē nō appetere cū negatur. difficile tamē est ea non delectari dum offertur. Grego. Aliquantulū facile est humanam laudem nō appetere. difficillimū aūt oblatam refuere. vana gloria illos devincit qui cetera vicia devicerunt. Jero. Difficili⁹ arrogantia caremus quā auro vel argēto et gēmis interdum in hīs abiectis gloriosis sordibus tumemus. Aug. Sunt q̄ de contemptu inanis glorie vani⁹ gloriant. Amator. n. vane glorie maledictus est. Maledictus enīz qui partē suā deteriorē facit. hoc aūt facit ipse dum vanā gloriā pre ceteris rebus appetit vana gloria deteriorē alijs possessionibus: ꝛ q̄ breuior. Uñ Job. xx. Gaudiū ypocrite ad instar puncti: ꝛ quia multos dños hz hō de possessione ista. vñ ab vno aufertur cū ab alijs cōceditur: ꝛ tō nunq̄ pacifice possidetur. Quando enim aliq̄s ab vno laudatur ipse vituperatur a multis: pp̄terea vbi p̄dest ista potius ꝛ vltra modū q̄stat: nec solū p̄ditur: imo perdit possessorē tuū. Osee. iij. Gloriā eorum in ignominiā cōmutabo: ꝛ i Apoc. Quātū glorificauit se ꝛ i delitijs fuit tantū date ei tor. Et Luc. Hoc vitiū postalia remanet. Uñ in li. p̄peri. Cū oia vitia superauerit homo māet periculū ne mēs bñ sibi cōscia pot⁹ in se q̄ in dño glorietur. vitiuz istud intrudit res sacras cuz alia vitia eas fugiant. cōmittatur enīz istud in ecclesia i seruitio diuino: ꝛ meliores de ecclesia nitit̄ maculare: ſz ꝛ religiosos: succūbere ēt facit i bello spūali. sicut humilitas facit triūpha re. Sicut. n. dñs virtutē tribuit ei q̄ de victoria dat ei gloriaz sic vires subministrat ei q̄ furatur gloriā. ¶ Ultimo possunt valere ad ōtesta. hui⁹ peccati figure q̄b⁹ peccata figurātur in sacra scriptura.

¶ De nominibus vane glorie: ꝛ quib⁹ rebus hoc peccatū aperitur.

Notandū ergo quod vana gloria quādoq̄ pulvis vocatur. Vt est pulvis qui adhesit pedibus discipulor. vt legitur Mat. x. Ideo aūt pulvis vocatur vana gloria vt ostendat̄ q̄ sicut pulvis est minima pars terre. sic vana gloria minimū est inter bona tēporalia: ꝛ sicut pulvis ledit oculos corporis: sic vana gloria oculū intentionis: vocatur etiā vana gloria ventus: vt insinuentur fatuos eē qui eam esuriunt. ventus enīz hoīez iflando ei nocet pot⁹ q̄ p̄fit. Osee. xij. Effrayz pascat ventuz. Et Jere. xxij. Oēs pastores tuos pascit ventus. ventus iste videtur eē lenis. tamen trāsfert mōtes a regno dei ad regnū diaboli viros. s. spūales q̄ dicūt mōtes. vñ leuani oculos meos ad montes: vē tus iste magnus naues submergit in mari hui⁹ mūdi. ventus iste valde timendus est. Bucit. n. in infernū quasi in p̄ceptibiliter. videnī enim ire in paradisum. vana etiam gloria quandoq̄ vocatur oleum. vt Mat. xxv. Ubi dicitur quinq̄ fatue acceptis lampadibus nō sumpserunt oleuz secum. in fatuitate enīz assimilatur oleo. In veritate tamē gladius est insensibiliter homines occidēs. vocat̄ etiā flos. Isa. xxviij. Erit ergo decidēs gloria exultationis. flori etiā assimilatur in hoc q̄ cito arescit. Uocatur etiā vipera. Act. xxviij. Ubi legit̄ q̄ vipera manu Pauli adhesit vt ostēdatur quod sicut vipera si manui adheserit cito excutitur si vana gloria bono operi se immisceat cito excutienda est. ¶ Figurat̄ etiam vana gloria p vrorē quaz dñs per Joseph sibi solā retinuerat: vt legitur Gene. xxxix. Ut ostēdatur q̄ dñs de operibus nostris vult gloriā habere: sed vtilitatē eor⁹ nobis reliquit. Et sic quasi ad medicinam bona nostra adeo habemus. Qui autē sibi p̄tez dei vsurpat. s. gloriā merito partem suam amittit. s. vtilitatē eternā vel mercedē. Figurat̄ etiā vana gloria. Mat. xiij. Per saltatricē q̄ caput Johānis fecit amputari Unde posset multū timere ille qui hāc saltatricē videt ante se. p̄cipue si cogitet quot milibus hoīum caput amputari fecit. s. sui corporis sed caput nobilissimū q̄ ē xp̄s. Ideo etiā specialiter timenduz est vitium istud. q̄ insidiatur oculo spūali. s. intētioni qui oculus si neq̄ fuerit totū corpus tenebrosuz erit. i. tota cōgeries opez. Mat. vi.

¶ Diuisiones vane glorie.

Sequitur de diuisione vane glorie

Notā. ergo q̄ gloria p̄mo diuidit in veram ꝛ vanā. Uera vero dividitur i veram simpliciter ꝛ verior̄ ꝛ veracissimā. vera gloria simpliciter est bonuz testimonium cōscientie. q̄n. s. aliquis nulli⁹ peccati sibi cōscius est. Apostolus. Gloria no-

ſtra hoc eſt teſti.o.c. verior vero gloria eſt quãdo dulcedo ſpũs ſancti manifeſte ſentitur. qñ. ſ. ſpũs ſancti teſti. dat ſpiritui noſtro quod filij dei ſumus. veriſſima ẽ gloria eterna. Uana vero gloria diuiditur inter diabolicam ⁊ humanã. ¶ Diabolica ẽ qñ aliquis gloriat̃ de malicia. Dauid. Quid gloriaris in malicia ⁊c. Docta Gloria peccati nulla petenda fuit eſt. ¶ Humana vero diuiditur in carnalẽ ⁊ ſpũalez. Carnalis eſt gloria mundanor̃ que eſt in pulchritudine veſtiuz ⁊ ſimilibus. Spiritualis vero eſt vt gloria ypocritarum.

¶ De his que valent ad deteſtationez glorie carnalis.

n Otandũ vero qđ carnalis glia cõparatur lumini qđ de nocte appareret: ⁊ de die nõ. Quale lumen hñt vermes q dicunt̃ noctiluce: ⁊ ſquame piſciũ: ⁊ ligna putrida: nũc apparent diuites huius ſeculi lucidi ⁊ clari dum nox eſt ignorãtie ⁊ culpe. In futuro vero tenebroſitas eorum apparebit quãdo erit dies domini magnus. ſ. in die iudicij. ¶ Cõparat etiã gloria illa hirundini que auis picturata eſt ⁊ velociſſime volat. velociter enim tranſit gloria huius mundi: ⁊ depicta eſſe videtur. Ad hãc referri põt illud. Tho.ij. De nido hirundinum. Unde callida ſtercora ceciderunt que Tobiam excecauerũt Quod verbum repoſitũ eſt in tractatu de auaricia i capitulo in quo auaricia diuerſis infirmitatibus comparatur. ¶ Gloria etiam carnalis eſt velut puluis calens: oculos hominuz excecans: Eſt etiam flos qui a pueris huius mundi vel potius a puerilibus colligit̃. De hoc flore legit̃ in Jere. xlviij. Date floꝛẽ Moab: qz floꝛes egredient̃ ⁊ Iſa.xl. Omis caro fenũ: ⁊ omis gl'ia eiꝰ q̃ſi flos fent. Gloria iſta vere ſipienti ignominia eſt. Uñ.ij. Macha.i. Gloria peccatoris ſtercus ⁊ vermis hodie extollit̃ ⁊ cras nõ inuenitur. Gloria peccatoris eſt caro eiꝰ que eſt ſtercus. i. ſaccus ſtercoꝛũ: ⁊ vermis ideſt eſca vermium. Licet vana gloria ab omnibus ſit contemnenda multum precipue tamen a clauſtralibus. Jero. Prima virtus monachi eſt iudicia hoium cõtemnere. Non ſolum non deberet clauſtralis: non gaudere cum laudatur: immo etiam deberet turbari. Uñ beata ẏgo cũ diriſſet angelo ad eam; Gratia plena; ⁊ bñdicta in mulieribus: turbata eſt in ſermone eiꝰ.

¶ De octo remedijs contra vanã gloriã.

s Equit̃ de remedijs cõtra hoc peccatũ. Et ſunt octo remedia cõtra ipm. ¶ Primũ eſt abſconſio. Uñ Iſa.xxxi. Erit vir ſicut qui abſcondet̃ a vẽto ⁊ celat ſe a tempeſtate. Eti vitas patrũ. Sicut theſaurus manifeſtus cito minuit̃: ita ⁊ virtus q̃libet deperit publicata. Naz ſicut̃ cera a facie ignis ſolui̇t̃: ita ⁊ anima per laudẽ reſoluta perit ab intentione ſua. hoc remedium figuratum eſt. Exo.iij. In manu Moy. que leproſa erat: ⁊ cuz miſſa eſſet ſinum ipſius facta eſt ibi ſana. Bre. Ille debet publicare bonũ quod agit qui perfecta humilitate fundatur ⁊ nulla elatione contingitur. ¶ Secũm remediuz eſt dimiſſio: vt. ſ. homo deſcendat ad ꝓpriaz infirmitatẽ: ſic enim ſolent facere equitãtes quando nimiꝰ ventus flat: ⁊ ipſi tranſeunt per aliquem pontem ipſi deſcendũt ne ventus eis noceat. ſic qui laudatur dz recurrere ad infirmitatẽ ſuam: ⁊ videbit ſe falſo laudari: ⁊ ſic potiꝰ erubeſcet q̃ glorietur. Boetius. Qui falſo predicantur ne ceſſe eſt vt ſuis laudibus erubeſcãt. In vitas patrum quidam frater requiſiuit abbatẽ pemenẽ. ſi melius eſſet in domo eius q̃ cum aliis manere. Reſpondit abbas. homo ſi ſeipſum reprehendit. vbicz põt conſiſtere. Si autem ſe magnificat nuſq̃ ſtat. ¶ Tertium remediũ eſt cõſideratio ignis infernalis vel purgatorij. Hoc remedium inſinuatur nobis. Eccl. xxviij. Ubi Paulꝰ viperam manui adherentem in ignez excuſſit q. ſpũaliter fit quãdo conſideratiõe pene qua vana gloria punietur vanã gloriã a ſe abiicit. ¶ Quartum remediũ conſideratio glorie eterne. Quia ſm Grego. Uileſcunt temporalia cũ conſiderant̃ eterna: ⁊ ſpecialiter vileſcit vana gloria ſi conſideretur gloria vera. ¶ Quintuz remedium conſiderationis eſt vtilitatis vane glorie que apparet ex hoc quod venalis ẽ quod inſinuat dñs. Mat.xxv. vbi ſic legit̃ ne forte ſuffi.vo. ⁊ no.ſte.po.ad ven. ⁊c. Teſti. venale repellẽdũ eſt. Apparet enim vanitas vane glorie ex vilitate perſonaruz apud quas habet̃. Et vilibus. n. perſonis quõ põt quis habere gloriam niſi in leui. Preterea odiunt bonũ ⁊ diligũt malum: ⁊ ꝓpter hoc teſtimoniũ eoruz repellendũ

ent: z de bono: z de malo. de altero ratione amoris de reliquo ratione odij. Amor enim vel odium veritatis neſcit iudicium iuxta verbum beati B. ¶ Sextum remedium eſt conſideratio magne infidelitatis que ē in hoc peccato valde enim infidelis ē qui aufert deo partem ſuam quā in bonis noſtris retinuit. Bene deberet homini ſufficere pars illa quam deus ei conceſſit cuj domini ſint omnia exemplum fidelitatis notabile habemus. ij. Re. xj. De Joab principe milicie qui ſcripſit ad Dauid Dimicaui aduerſus Rabath z capiēda eſt vrbs nunc congrega reliquam partem populi z obſide ciuitatej z cape eam ne cuj a me vaſtata fuerit vrbs noie meo aſcribatur victoria. B. Fidelis re vera famulus es ſi de multa gloria domini tui z ſi non ex caritate ex te tamen tranſeunte parte in mantibus tuis adhibere nihil cōtingat. Si quis ſuper pauca fidelis inuenireturipſe ſuper multa bona domini ſui cōſtitueretur. Gloria vel laus quedam probatio hominū eſt vtrum ſint domino fideles vel infideles. vnde Prouer. xxvij. Quō probatur in cō flatorio aurū z in fornace argentū ſic probatur homo ore laudantiū. ¶ Septimuj remediū eſt q; qui offertur hoi gloria offerat eā regi glorie cuius eſt dicēs. Non nobis dñe nō no. ſed nomini tuo da gloriaj: vel illud Gloria in excelſis deo. ſi ita aſſueuerit vana gloria cōtra eam non tantā vij habebit cōtra eum quantam vij habebat prius. ¶ Octauū remediuj eſt q; hō opus illō cui vana gloria adheret dimittat cogitās illud opus eē amiſſuj z potius de illo eē flendū q̄ gloriandū. Quod remediū figuratū eſt Gen. xxxix. In hoc qđ Joſeph reliquit pallium cui dña ſua adheſijt.

liij

¶ De ypocriſi.

Dicto de peccato vanegloriе dicendū eſt de ypocriſi: q; hoc peccatū ex illo pceđit: ppter hoc enim qđ qs amat vanā gloriā ſimulat ſpe ſanctitatē. Agemus ât hoc modo: de pcō. Primo ponemus ea que faciunt ad dete. hui⁹ peccati. Secundo aſſignabimus diuerſas ſpecies ypocriſis.

¶ Octo ad deteſtationem ypocriſis.

Otādū ergo qđ octo ſunt que poſſunt valere ad dete. huius peccati.

¶ Primo verba ſcripture; que illō diſſuadent: vt eſt illud Eccleſi. v. Ne fueris ypo. in cōſpectu hoiuj: z illud Deut. xxij. Nō induēris veſtej que ex lana linoq; cōtexta eſt. Per linū q; ſubtilius eſt cogitationes ſuperbe intus clauſe itelligunt: p lanā que alba eſt opera extra lucentia: vnde in ypocrita ſub lane groſſicie linū iacet: q; ſub puritatis imagine deprehendi callidi-tas non valet: z ob hoc clauſtrales nō lineis ſidunt ad carnē. Qđ diſſuadet. Mat. vij. Vbi ſic legitur. Cum facis elemoſynā noli tuba canere ante te ſicut ypo. fact. Et poſt. Cum oratis non eritis ſicut ypo. ¶ Secūdo pōt valere ad deteſtationej huius peccati ſi ypocrita diuerſis generibus rerum comparetur.

¶ Quibus rebus aſſimilatur ypocrita.

Otandū ergo q; ypocrita ē ſimia diaboli volens imitari filios dei z qđ filij dei faciant ad ſui decorationem ipſe facit ad ſui iugulationej ſicut refertur de quadaj ſimia que cum vidiſſet quomodo quidaj raſor raſiſſet: poſtea volens imitari eum iugulauit ſe. Ipſe etiam ſimiles ſunt iterquilinio niue cocpto qđ eſt exterius candidum intus fetidum: ipſe etiam eſt vt ſepulchrū exterius dealbatum intus vero plenum, oſſibus mortuorum vt legitur. Mat. xxiij. ¶ Itej ſimilis eſt vaſi exterius mundo interius ſordido. Item ſimilis eſt cigno exterius candido interius vero habenti carnes nigras. Similis ē ēt ſtructioni q; ſiles pēnas hj accipitrit: vnde Job. xxxix. Structiōis pēna ſimilis ē pēne herodij z accipitris qñ derelingt ova ſua iterra: ypocrita ova ſua relingrī terra dū ex opib⁹ ſuis mercedē terrenā q̄rit: vñ peccatū ypocriſis phibēt Leui. xi. Vbi prohibemur comedere cignū z ſtructionē. i. aſſimilari eis. Itē ypocrita ē lup⁹ pelle cuminduit⁹. vñ Mat. vij. Attēdite a falſis pphetis q; ve. ad vos in. u. o. ꝛc. Eſt etiā āgelus tenebrarū trāſfiguratus in angeluj lucis z demonū meridianū: z latro q; a ſiniſtris cū dño pependit. Et martyr diaboli. Et ſicuti ſcti viri dicunt dño qñ ppter te mortificamur totadie: ſic ypocrite poſſūt ei dicēre qñ ꝙtra te mortificamur tota die: ypocrita eſt ſymō cyreneus crucē ferēs aliēa j vñ. B. Faciūt fructū ſed non ſuū ypocrite cū ſymone cyreneo crucē ferūt ſed nō ſuā qui amore glorie qđ nō amāt facere com-

pellūntur: ypocrita etiā est harundo: iuxta illud. Mat. xi. Quid existis in desertuz vi dere. harū: ven. agi: ypocrita ad modū harundinis nō habet radicē intentionis firmā i solido. i. in eternis. Lanuginē habet pro fructu. Sap. v. Spes impij quasi lanugo: lanugo ista gloria vana est quaz ypocrita totis viribus amplectitur: vnde Sapiēs. Uirtutis fructū sapiēs in cōscientia minus perfectus ponit in gloria. Interius vacuꝰ est: exterius lucet: omni vēto tētationis agi tatur manuz inuitentis sibi perforat: quia hoies in eo cōfidētes decipit: ypocrita ēt ē vulpes animal. f. fetidū ⁊ dolosum: cuius pellis pualet carni: vñ Eze. xiij. Quasi vul pes i deserto pphē tui Israel erāt. Ypocrita est similis sichen qui circūcidit se vt dynā haberet in vxorē: nō tamē circumcisio illa seruauit eum a gladio symeonis ⁊ Leui. Sic alīq ab alīqbus malis abstinent vt ec clesias possint habere: nō tamē ꝓpter hoc gladius verbi diuini debet eis pcere: vbi homo videt qđ pōt pdesse cum cōstet oia mala esse que fiunt ambitiosa intētione. Ypocrita se mortuū simulat mūdo cuz in veritate vnius fit donec habeat vnaz ma-

Cui rei triplex ratio ꝑ [illegible] assignari. Et prima est qđ ypocrita vix ventaz petit a deo: vnde sup illud. Job. xxxvi. Nō clamabunt cū victi fuerint. dicit. Glo. Victi nō clama bunt quia humane laudis auiditate supe rati sanctos se miscri etiā cū moriuntur i peccatis putant. ¶ Secūda est qz spūs san ctus fugit eos sine quo querti nō possunt vnde Sap. i. Spūs sanctus discipline ef fugiet fictuz. i. ypocritam qui fingit se dei amicū cum sit inimicus. Tertia est qa diabolus nescitur eē in eis: ⁊ ideo nō inge tatur ibi: vñ dormit ibi diu. Job. xl. Sub vmbra dormit in secreto calami. Quar ta etiā ratio potest assignari per hoc quod ipsi defendūt se cū arguūtur: vnde Iuv. i. dicitur. Fuit dñs cū iuda ⁊ mōtana posse dit nec potuit delere habitatores vallis: qz falcatis curribus habūdant: hoc est in cur ribus eorū falces erant: que sibi obuiantia vel aduersantia secabant. Uallis habitato res sunt ypocrite: qui eos qui reprehendūt illos cōuitijs scindunt. Propter qđ scirpo cōparatur ypocrita. Job. viij. Numqd vire scere pōt scirpus sine humore aut crescere carectū sine aqua? Glo. Scirpus intus est vacuus: carectum manū ledit. quia ypocri ta gratia vacuus est: ⁊ correctionē nō recipit: sed ad dilacerandū vitaz ꝓrūpit tanq̄ exprobratio alterius criminis absersio sit ꝓprij. Quinto potest valere ad detesta. huius peccati si ostēdatur q̄ nociuū sit ho mini. vnde No. est qđ valde nociuz est ei. Ad qđ significandū fermēto cōparat. Lu. xij. vbi legitur Attendite a fermēto phari seoz quod est ypo. Modicū fermēti iuxta verbū apostoli totā massam corrūpit pec catū istud falsificat opera hoīs: bene ope ra ypocrite sunt. velut falsa moneta exteri B us deaurata. Sunt etiam velut poma que inueniuntur in arboribus que sunt circa mare mortuum: que vsq̄ ad maturitatem sunt viridis coloris. Natura si incidas fa tillas intus inuenies. Uidētur eni opa eo rū meritoria esse sed in futuro erunt mala ignis infernalis. Peccatū istud hominez inperceptibiliter occidit. Unde videntur ypocrite viui esse vita anime cū ipsi mor tui sint. vnde in Apocal. Scio opera tua: qđ nomen habes qđ viuas ⁊ mortuus es.

Sexto pōt valere ad dete. huius pecca ti si ostēdatur magna fatuitas que est in

ypocritis quicarne ⁊ ſanguine paſcũt hominum oculos. Exterminãt enim facies. ſ. vt appa. ho. ie. Sicut legit. Mat. vi. Jpi etiã quotidianis cruciatib⁹ mercãtur eternum cruciatũ. Jpſi alijs operãtur. Opera enim eorũ alijs per bonũ exemplũ proficiunt: ſibi vero nocẽt. Similes ſunt cãdele que alios illuminat ⁊ ſe cõſumit. Septimo põt valere ad dete. huius peccati hoc q̃ totiens dñs in euangelio ypocritas reprehẽdit. Mat. xvij. Ypocrita eijce primũ de. o. t. tra. Jtez ypocrite bene de vobis p E phetauit Jſa. Jn milijs alijs locis. Octauo vero poſſunt valere ad dete. huius peccati. vij. maledictiões quas legit dñs fecit ſe. Mat. viij. ſuper ypocritas Quaruz prima eſt: ve vobis ſcri: ⁊ pha. ypo. qui claudittis re. ce. ante ho. Vos enim nõ intra. nec itroe. ſi intra. Secũda ve vo. ſcri. ⁊ pha. qui circuitis mare ⁊ aridam ⁊c. Tertia ve vo. ſcri. pha. ypo. qui cõtrahitis domos viduaruz in oratione longa. Quarta ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. qui decimatis mẽtã ⁊ anetum ⁊c. Quinta ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. qui mundatis quod deforis eſt ⁊c.

Sexta ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. Qui ſimiles eſtis ſepulchris dealb. ⁊c. Septima ve vobis ſcri. ⁊ pha. qui edificatis ſepulchra prophetarũ ⁊c. Sed cuz ypocrite viles videãtur eſſe eccleſie dei bonũ exemplũ hominibus miniſtrando ⁊ hoſtes eccleſie terrendo: ſicut formido terret aues i horto ⁊ diabolum incarceratum teneant ne ad alios poſſint trãſire. Queritur quare dñs ypocritas ita perſequitur. Preterea dicit. Jero. ſup Jſa. Et prima tabula poſt naufragiũ eſt abſcondere peccatũ ſuuz ⁊ non publicare. Jtez minus malus videtur qui matus eſt interius tantuz: q̃ qui malus eſt interius ⁊ exterius. Minus peccare videt qui tantũ peccat in deũ occulte peccando q̃ ille qui peccat aperte cũ peccetin deũ ⁊ in proximũ. Ad qđ dicendũ eſt: qđ hoc haberet locũ vbi aliquis peccatũ ſuũ occulta ret bona intẽtione ne alios corrũperet. Sz aliud eſt vbi peccatũ occultat vt eccleſiam decipiat: ⁊ quãdo ſanctitas ſimulat vbi nõ eſt. Simulata enim egtas nõ eſt equitas: ſed duplex iniquitas. Et ſicut dicit Jero. ſuper Jſa. De duobus malis leuius é aperte peccare: q̃ ſanctitatem ſimulare. Cã autẽ quare dñs ita perſequitur ypocritas põt eſſe hoc: q̃ ipſi proditores ſunt; ſimulãtes ſe eſſe ex parte dei: ⁊ ſunt ex parte diaboli videntur eſſe amici: ⁊ ſunt inimici: ⁊ ideo multum poſſunt nocere eſſe dei. Unde heretici per ypocriſim homines deciptũt. Et antixps qui caput erit malor̃ p ypocriſim hoies deciplet. Sap. Nulle ſunt occultiores inſidie: q̃ que latẽt ſub ſimilitudine offi cij: ad Thi. primo. iij. Spũs ſctũs manifeſte dicit quod in nouiſſimis tpibus diſcedent quidaz a fide attendentes ſpiritibus erroris: doctrinis demonior̃ in ypocriſim loquentium mendacium.

¶ De ſpeciebus ypocriſis tribus.

Egtur de ſpeciebus ypocriſis. Et
9 poſſunt diſtingui tres ſpẽs ipſius ypocriſis. ¶ Prima eſt quãdo aliF quis coraz hominibus ſimulat ſe obedire deo ⁊ in occulto nõtimet eum offendere. ¶ Secũda eſt quãdo in occulto ⁊ in apto opera bona facit vt ſanctus ab hominib⁹ videatur. ¶ Tertia ſpẽs eſt quando aliqs minorem ypocriſim relinquit vt in maiori ⁊ ſublimiori ypocriſi permaneat: vt cuz aliquis requiſitus an ieiunet. dicit dominꝰ ſcit: vt dicatur ypocrita nõ eſſe. Jn prima ſpecie bonitas in operibus exterioꝛib⁹ tñ apparet. Jn ſecunda vero in occultis ⁊ in aptis: ſed non in intẽtione. Jn tertia vero ſpecie pretenditur bonitas intentionis. Jn prima multum occultatur diabolus. Jn ſecunda magis: Jn tertia maxime.

¶ De octo remedijs cõtra ſuperbiã. liij.

Oſtq̃ poſuimꝰ ea que poſſunt va-
p lere ad deteſta. ſuperbie ⁊ i cõmuni: ⁊ poſuimus diuiſiones pertinẽtes ad hoc peccatum: ⁊ membra proſecuti ſumus: vltimo tangemus de remedijs cõtra ſuperbiam. Et cauſa breuitatis ponamus. viij. ¶ Primum eſt melioris cõſideratio: vnde Grego. Sicut incentiuum elationis eſt reſpectus deterioris: ſic cautela humilitatis ẽ cõſideratio melioris. ¶ Secundum remedium eſt choabitatio humilium. Sicut enim ille qui cõmunicauerit ſuperbo induet ſuperbiã: vt legitur. Eccleſi. xiij. Sic qui cõmunicauerit humili induet humilitatẽ. Eps parieñ. Odo ſemper poſuit deſpectiores pauperes ante ſe ⁊ alios a latere. Requiſitus autez quomodo hoc faceret vel quomodo poſſet tollerari; reſpondit quod quedam nobilis mi

les cum docuerat. Job. scilicet dicens. Ut/
litans speciem tuam non peccabis. Ter
tium remediū est cōsideratio vilitatis cor
poris: que vilitas precipue apparet i incō/
ceptione. Tunc est enim sperma vile: ⁊ in
fine: tunc enim est cibus vermium. In me
dio autem vite est vas stercoris. Jn mich.
Nūlliatio tua in medio tui est. Jero. Quo
modo superbiat qui semper secuz sentinaz
portat. Quartum remedi um est exem/
plum xpi. Augu. Medicina tumoris hois
est humilitas xpi. Erubescat homo esse su
perbus quia humilis factus est xps deus.
Intollerabilis est supbia qō miles sedeat
super scamnū cum rex iuxta eum sedet ad
terram. ¶ Quintum remediū est conside
ratio vilis seruitutis in qua homo ē si ipse
superbus est: quia seruus est diaboli. Jpse
enim rex est super omnes filios superbie:
vt legitur in. Job. xli. ¶ Sextum remediū
est cōsideratio illius districti iudicij quod
ipāliter erit ad humiliandū superbos: vbi
iudicium durissimum his qui presunt fiet
ibi dominus retribuet habundāter facien
tibus superbiam. Jsa. ij. Dies domini sup
omnem superbum arrogantem ⁊ i Isa.
xxxiij. Dedibus cōculcabitur corona sup/
bie. ¶ Septimū remediū est miseria hui⁹
mundi vnde. Job. vi. Sagitte domini in
me sunt quare indignatio ebibit spiritus
meū spiritum inq̄ superbie. Octauus re
mediuz consideratio infirmitatis que in
nobis est tas ex parte anime q̄ ex parte cor
poris: ex parte anime adeo infirmi sumus
vt nec leui contagioni possumus resistere:
nec verbuz modicū sustinere quin ab illo
deiciamur. Ad modicum etiam flatuz sug
gestionis diabolice igne infernali toti suc/
cendimur: ⁊ omnia bona que feceremus
amittimus. Ex parte etiam corporis adeo
infirmi sumus vt nec pulicibus resistere
possumus. Augu. Homo dicit tibi cūuitiū
⁊ tumes ⁊ iratus es: pulicibus resiste vt
dormias. Ad distemperantiam febrilis ca
loris ⁊ ad vnum parvum apostema in ci
nerem ⁊ puluerē corpus nostrū resoluitur
¶ De inuidia que est filia superbie:

Post vitium super
p bie sequitur de inuidia quia
ipsa est filia superbie: de quo
hoc ordine dicemus primo ponemus ea
que possunt valere ad detestā. huius vitij.
Secundo tangemus aliquid de specie
bus eius. Tertio de remedijs contra hoc
vitium. Inuidia scōm Augu. est dolor
alterne felicitatis.
¶ De his que valent ad detestationem in
uidie.
D detestationē huius vitij primo
a facit hoc quod vitiuz istud est pec A
catū in spiritum sanctū. vnde in/
uidia scōm vnam acceptionē dicitur pec/
catū q̄, est cōtra bonitatē que spiritui san
cto appropriatur: ⁊ sic omne peccatuz qō
est ex certa scientia malitia est peccatuz in
spiritum sanctum: vnde inuidia cuz sit ex
certa malitia est peccatum in spiritum san
ctū qō etiam patet per diuisionez peccati
in spiritū scilicet quia diuiditur in peccatū
obstinationis ⁊ impugnationis. Obstina
tus in spiritū scilicet peccat quia in bonita
te dei que hominē a penitentiam expectat
que cum quāuis hostis eius sit pascit ⁊ ve
stit cum a demonibus defendit qui eum
iugularent: ⁊ ipe ingratus bonitati dei eū
impugnat ⁊ a bonitate dei colligit malī/
ciam. ⁊ ex misericordia dei thesaurizat si/
bi iram. Jmpugnatio vero diuiditur i im
pugnationem veritatis agnite que est in
apostatis ⁊ impugnationem gratie que ē
in inuidis qui gratiam dei in hominibus
odiūt ⁊ persequūtur. Sic ergo manifestū
est quod inuidia peccatum est. Mat. xij.
Qui dixit cōtra spiritum sanctuz verbum
non remittetur ei nec in hoc seculo nec in
futuro. i. vix remittetur ei. Secūdo facit
ad detestationē huius hoc quod ipsum est
oppositum caritati: vnde cum caritas ex/
cellentissima virtus sit: inuidia pessimum
vitium erit: vnde pessima vocatur. Gene.
xxxij. Fera pessima devoravit filium meū
Joseph. Peior est inuidia quam auaritia.
Auarus enim ⁊ si nō vult communicare B
bona sua tamen vult quod alius ea cōmu
nicet. De bonitate ipsa dei dolet ipe quod
ipsa nō est auara hominibus. Sibi tamē
vellet eam esse largā ⁊ omnibus alijs ava
ram. Jmmēsitatez bonitatis diuine vellet
aliud se coartari: peior etiam est inuidia q̄
ira vel odium. Quāuis enim homo irat⁹
vel odiens alium vellet malum proximi
sui: tamen mala voluntas ipsius ortum ha
buit a malitia proximi qui eum offendit

vnde proxim⁹ culpabilis ē. Sed malicia inuidi qua vult malum proximi ortuz habet ex propria malicia. s. a superbia q̄ vult illum sibi primum pficari: ⁊ vult malum primi: ideo omnino absq; culpa eius. ¶ Tertio facit ad detesta. huiꝰ vitij quod hoc vitium pure malum est. Quando dia bolus capit homines alijs vitijs ipse aliq̄ delectationem ponit tanq̄ escam: sed inuidos miserius capit quia sine esca delectationis. Inuidia enim dolor est ⁊ amaritudo: vnde mirabiliter cecī sūt inuidi q̄ dolorem istum preponunt gaudijs eternis qui dolore ⁊ cruciatu quotidiano dolorez eternum merentur: ⁊ dolori q̄si esca esset adherent donec perueniant ad dolorē eternuz. ¶ Quarto facit ad detesta. huiꝰ vitij hoc: q̄ vitiū istud diabolicū est ⁊ diabolo assimilat. Unū Sap. ij. Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terraꝝ. Imitant eum qui sunt ex parte ipsius. Diabolus ideo parentes nostros seducere voluit. qz inuidebat eis regnum celoꝝ quod ipse perdiderat. Et ppter eandem cām adhuc homies impugnat. Unde diabolus inuidens parentibꝰ nostris temptauit eos in forma serpentis. ¶ Quinto vero facit ad detesta. huius vitij hoc: q̄ vitium istud veneratissimuz est. Unde super illud ad Gal. v. Non efficiamur inanis glorie cupidi inuicem prouocantes inuicem inuidentes. Dicit Gre. Sciendum est q̄ cū per omne vitium antiquus hostis virus humano cordi infundat: in zelo inuidie tota viscera sua serpens cōcutit. ⁊ in hac ipsa mēda quasi pestem vomit. Inuidi quasi dracones sunt. Unū Iob. xxx. Frater sui draconū ⁊ socius structionum. Ipsi sunt genimina viperaꝝ. Mat. iij. Progenies viperarum quis demonstrabit vobis fugere a vētura ira? Immo serpentibus peiores videntur esse. Serpens enim vn⁹ serpētez alium non persequit. Homo vero inuidus alios persequit. Inuidi sunt velut cyconie que venenatis animalibus vescunt. Unū Poeta describit inuidiam carnes vipereas comedentē. ¶ Sexto facit ad detesta. huius vitij hoc: q̄ vitiū istud magne potestatis ē. Est enim quasi ignis grecus qui in aquis glaciaꝝ accenditur. Ex quo hoc vitium cor alicuius occupauit. Jam ille nullus scelus abhorreret. Non parcit nocenti neq; innocenti. Non timet homicidiuz imo nec fraticidiuz nec patricidium. Non pepercit diabolus parentibus nostris qui innocentes erant qn morte eorum procuraret. Inuidia excitatus caym nō pepercit abel fratri suo innocenti qn euz occideret quod sola inuidia fecit. Gene. iiij. Nō pepercerūt filij Jacob fratri suo Joseph innocenti quin euz venderent qua inuidebant et: imo volebāt eum occidere. Ben. xxxvij. Nolebat etiam parcere saul Dauid: q ei valde vtilis erat: quia inidebat ei. Noluerūt ēt iudei parcer deo qn facerēt occidi sola inuidia excitati. Mat. xxvij. Sciebat enī quod p inuidiā tradidissent eum. ¶ Septimo facit ad detestationez huius vitij hoc: q̄ vitium istud non de facili curat. Unde Cyprianus super illud ad Gal. Nō efficiamur inanis glorie cupidi ꝛc. Loquens de zelo inuidie dicit. zelus iste nundū nō pmanens iugiter sine fine. Cum alia firmant scelera quātocūq; ille cui inidetur successu meliore pfecerit: tanto inuidus in malus incendium linoris ignibus inartescit. Nec mirum si vix curatur vitiū istud cum sit peccatum i spiritū sanctū: ⁊ cū sit quasi ignis grecus qui non de facili extinguitur. Inuidia ē quasi rubigo ferro adherens: que nō de facili recedit. Basilius. Sicut rubigo ferrū sic inuidia animam in qua nascitur corrumpit. Prouer. xxv. Aufer rubiginē de argento. ¶ Octauo facit ad detesta. huius vitij hoc q̄ vitiū postq̄ est in alio: ita eum occupat: vt etiā exterius se ostēdat. Unde Cyprianus loquens de inuido dicit huic vniꝰ manus tonus aspectus: pallor in facie. labiū tremor: stridor in dentibus: verba rapida: ⁊ effrenata conuitia: ⁊ manus ad violentiaz prompta. ¶ Ad idez valet descriptio inuidie q̄ ponit Poeta dicēs. Pallor in ore sedet macies in corpore toto. Nusq̄ est recta acies luent rubigine dentes: pectora felle virent: lingua est suffusa veneno. Risus abest nisi quem fecere dolores. Nec fruitur somno vigilantibus excita curis. Et videt ingratos tabescitq; videndo successus hoim carpitq; ⁊ carpitur vna supplicijq; suū est. ¶ Nono vero facit ad detesta. huius vitij hoc: q̄ vitiū istud infelicissimum est. Infelicitas inuidi patet ex hoc q̄ ipse excecaret hoc. vnde debuit illuminari: vnde de inuidis legitur Job. v. Per diez incurrent tenebras. Et quasi in nocte

sic palpabunt in meridie. Ubi dicit Gre. Oens inuidi cuz de alieno bono affligit de radio lucis obscuratur. Et subdit. Oies boni operis in primo licet exterius: ꝫ q̄si in nocte palpant inuidi: qz liuore ceci alīq̄ que reprehendant inuenire satagunt. Ipsi sunt vt noctue que lucem bonoꝝ operum odientes: ⁊ tenebras maloꝝ operū amantes. Bona opera primi sunt velut candele lucem boni exempli nobis administrātes Sed inuidi de candelis oculos sibi eruūt Ipsi sunt similes heli qui nō poterat videre lucernā donec extingueretur. vt legit. i. Reg. iiij. In felicitas etiā inuidoꝝ patet ex hoc q̄ ipsi de pfectu aliorū deficiūt ꝺ melioratione deteriorantur. Unde Gre. Inuidi debent perpēdere quāte sint cecitatis: q alieno pfectu deficiunt: aliena letitia cōtabescunt. Quāte aūt infelicitatis sunt: q melioratione primi deteriores fiūt. Inuidus infelix fit de felicitate alioꝝ: ⁊ de pinguedine alioꝝ marcescit. Unde inuidus alteri⁹ rebus marcescit optimis. Inuidi colligunt de vitib⁹ spinas ⁊ de ficub⁹ tribulos. Inuidi etiam ex bonitate dei quodāmodo deteriores fiunt. Uū in Math. xx. Bñs dicit inuido. an oculus tuus neq̄ est: q: ego bonus sum? Inuidi adeo sunt infelices quod ipsi amittunt qꝺ alij lucrantur. Ipsi de sanitate alioꝝ infirmātur: ⁊ ꝺ vita mouētur Sicut enim deū diligentibus oia cooperā tur in bonū: ita inuidis oia cooperātur in malū. Inuidus de bono odore morit̄ de quo alij viuunt. Sicut dicitur de iuda sup Jo. xij. Ubi iudas murmurat ꝺ effusione vnguenti. Inuidus pfectū aliorū reputat suum defectuz: vnde iudet inuidi dicunt. Jo. xij. Uidens q: nihil pficim⁹. Ecce mūdus totus post eū abijt. Inuidis sunt mala ipsa bona. ¶ Decimo facit ad detesta. huius vitij hoc: q vitiū istud miseroꝝ est hominuz. Unde iob. v. Parulos occidit inuidia. Dis inuidus inq̄antū talis minore est: eo cui inuidet. Miser est iudas: ⁊ miseria ei placet Unde soli misērie parcit inuidia. Jero. In prosperis difficile est inuidia carere. Jero. Sola miseria caret inuidia. Nobiliū personarū est liberalitas ⁊ cōmunicatio suoꝝ: vnde deus liberalissim⁹ est: ⁊ desiderio largiendi ⁊ cūmunicandi sua fecit quicquid fecit. Leonē etiā qui est rex aialiuz dicit Aristo. Alias esse cōmunicatiuū. Econtrario iuidia est ignobiliuz ⁊ viliū personarū. ¶ Undecimo facit ad detesta. huius vitij q̄ iuidia cruciat dñm suū. Est enim velut vermis qui nascitur in ligno: q̄ post illud: vnde natuz est ꝙsumit: Jerony. Inuidia est primuz sui mordax. Inuidia se primum infestat. Isidorus. Inuidus animo medullitus estuans a semetipso liuoris proprij semp exigit penas. Socrates. Utinā inuidi in omnibus ciuitatibus aures vel oculos haberēt vt de ofb⁹ pfectib⁹ torquerentur. Idē. Quanta sunt felicium hoīum gaudia tanti sunt inidoꝝ gemitus. Oratī⁹. Inuidia siculi nō inuenire tyrānī mai⁹ tormentū. ¶ Duodecimo valet ad detesta. huius vitij q̄ ipsa est infirmitas ⁊ corruptio magna. Adeo corrupt⁹ est iuidus vt ei redolentia fetēat: fetentia redoleant. Amara sunt ei dulcia ⁊ econuersa. Unde ad iuidos videtur ptinere illa maledictio. Isa. v. Ue qui dicitis bonū malū ⁊ malū bonū. Ponē. tene. lu. ⁊ lu. te ponētes amaruz dul. ⁊ dul. amu. Hec corruptio iuidie inuitur nobis. Prouer. xiij. Ubi dicitur q̄ putredo ossium inuidia est: vestis putrefactaꝫ recepit ablutionē: sic peccatum inuidie non de facili ablnitur. ¶ Decimotertio facit ad detest. huius vitij hoc q̄ ipsa est magne peruersitatis. Cū enim omne bonum in cōmune deductum pulchrius eluceſcat fm Boetiū. Et cū fm Senecā. Nullius rei possessio iocunda sit sine socio. Inuidus tamen poti⁹ vult carere bono q̄ habeat socium in eo. Item poti⁹ vult habere socium in miseria q̄ in felicitate: sicut patet per exemplum de quodam rege qui concessit cuidam auaro ⁊ cuidā iuido quod eligerent munus quod eligerēt: ita tamen quod bonum eius qui posterior peteret duplicaretur: ⁊ euz vterq̄ differet petere munus. Precepit rex iuido vt pri⁹ peteret: qui petijt vt sibi erueretur vnus oculus volens q̄ primo eruerētur ambo. Noluit enim petere aliquid boni ne primus eius duplicatū acciperet. ¶ Decimoquarto facit ad detestationem huius vitij hoc: q̄ cūm alia vitia vni bono tantum opponuntur: vt in continentie continentia. Inuidia omni bono opponitur. Item cū alia vitia alicui malo opponantur vt prodigalitas auaritie iuidia nulli malo opponit. ¶ Decimoquinto facit ad detestationem

huius vitij hoc: q̄ inuidia valde periculosa est. Inuidum enim accidunt: ꝛ bona: ꝛ mala. Bona enim affligendo. Mala vero dando ei occasionem peccandi. Unde ad inuidum pertinere videtur illud verbū quod dicit Laym Gen. iij. Quicūq; inuenerit me occidet me. videntur creature cōturate esse contra inuidū: ꝛ merito. Degenerat. n. inuidus: ꝛ a creatore: ꝛ a creaturis Creator. n. liberalis ē: ꝛ vult cōferre bōa sua. Creature etiam a deo cōmunicare volunt bona sua: vt de hoc certamē videātur habere. Ex hoc enim q̄ ignis spēm suam vult cōmunicare materie aque. Ex hoc pugna est inter ignē ꝛ aquā. Similiter ꝛ sol vult cōferre: ꝛ lumen ꝛ calorē suū. Augu. Judicū diuine bonitatis est: q̄ quelibet res cogitur dare seipsam. Ab hac liberalitate degenerat inuidus: diuidēs se a deo: ꝛ a creaturis: ꝛ socians se diabolo: qui bona omnibus inuidet: ꝛ socios vult esse homines sue miserie. Et ideo merito creature persequunt eum tanq̄ apostatā. ¶ Decimosexto facit ad detesta. huius vitij hoc: q̄ inuidia valde damnosa est suo subiecto. Aufert enim homini societatē ecclesie: de qua societate dicit Dauid. Particeps sum ego oium timentiū te. ꝛ custo. ꝛc. Bona proximi que inuidi essent si ea diligeret contra inuidum sunt. Aug. Pensent inuidi quantus bonum est caritas: que sine labore nostro aliena bona nostra facit. Inuidia aufert homini primum. Unde magister Hugo de sancto Victore. Superbia mihi aufert deum. Inuidia primum. Ira meipsum. Inuidia etiā aufert homini sapientiā. Uñ Sap. vi. Neq̄ cū inuidia tabescente iter habebo: qm̄ talis non erit particeps sapientie. Unde Poeta describens domū inuidie dicit q̄ erat abdita sole carens. Sol enim iusticie lumen sapientie abscōdit ab inuidis. Inuidi etiā homines ad paupertatē: ꝛ ignominiam sepe puenerūt. Uñ Prouer. xxvij. Uir q festinat ditari ꝛ alijs inuidet ignorat q̄ egestas supueniat ei. Et Ecclesia. vi. Improperium ꝛ contumeliam i alijs hereditabit: ꝛ omnis peccator inuidus ꝛ billiguis. ¶ Decimoseptimo facit ad detesta. huius vitij hoc: q̄ vitium istud ē signum quo diabolus discipulos suos cognoscit. Unde sicut dominus dicit. Joh̄. xiij. In discipulis suis: in hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis si dilectionem habueritis inuicem. sic diabolus dicit discipulis suis: in hoc cognoscent omnes q̄ discipuli mei estis: si inuidiam habueritis inuicem. ¶ Decimooctauo facit ad detestationem inuidie hoc q̄ fere omnes inuidi p̄dictores sunt. Prouer. xxiij. Ne comedas cuz homine inuido: ꝛ desideres cibos eius qm̄ in similitudine artoli ꝛ cōiectoris estimat q̄ ignorat: comede ꝛ bibe dicet tibi ꝛ mēs eius non est tecum. ¶ Decimonono facit ad detestationē huius vitij hoc q̄ frequenter mala morte moriuntur inuidi. vñ Eccl. xxvij. Laqueo peribūt qui oblectantur casu iustoꝝ. Dolor aūt cōsumet ipsos anteq̄ moriantur: laqueo perit qui improuide perit. Jero. Nō memini me mala morte mori tuum: qui liberalē a me duxerit vitā. Econtrario sepe accidit q̄ inuidus mala morte moritur: q̄ liberalem ante non duxit vitaz. ¶ Uigesimo facit ad detestationez huius vitij hoc: q̄ inuidi socij sunt diaboli: ꝛ in lucro ꝛ damno: quando diabolus lucratur gaudent quasi lucruz ipsius lucrum proprium reputent: quando diabolus perdit dolent: quasi damnū eius damnum suum reputent. Speciales amici diaboli inuidi videntur esse fm descriptionem amicitie: q̄ ponit Tullius de amicitia. Habēt enim idem velle ꝛ idem nolle cū diabolo. Idez enim velle ꝛ nolle vera amicitia est. Inuidia est vermis qui arescere facit ederā ione. Jonas interpretatur donum columbe: ꝛ significat aliquē hoiem gratiosū. Edera vero p̄speritas ipsius est: q̄ vermis inuidie vult consumere. Quā cito inuidus videt aliquem prosperari ipse vellet eius aduersari p̄speritati: inuidia etiaz vermis est dissoluens caritatem siue caram vnitatem ecclesie propter quam filius dei voluit mori: inuidia etiam est similis illi passioni q̄ percussit sunt sodomite. Gene. xix. Que dicitur auidentia: vel aurisia: vel acrisia. Et facit passio illa. vt omnino nihil videatur: scilicet vt non videatur illud quod expedit non videre: ꝛ dicitur acrisia ab a q̄ est sine crisis quod est iudicium. Inuidia vero econtrario facit quod illud non videatur quod expedit videri. Inuidia ita excecat hominem quod ipse non videt i bono nisi malum. Unde Ecclesia. xiij. Oculus malus ad mala. Specialiter oculus ma-

ius est oculus inuidi. Unde in eodem capitulo. Neq̃ est oculus inuidi. Et Mathxv. Dixit dominus ad inuidum. An oculus tuus neq̃ est: q̃ ego bonus sum. Inuidus plenus est malicia vsq; ad oculum.

¶ De speciebus duabus inuidie. ca. ij.

Sequitur de speciebus inuidie. Et
s possumus distinguere duas species inuidie. scilicet in exultatione in aduersis proximi: ⁊ tristicia in prosperis. Et notandum quod exultatio inuidia est animi gaudium frenetico⁹ qui gaudent de hoc. Unde flendum esset. Immo diabolicum est cum sit de malo alterius. De hoc gaudio legitur Prouer. xvij. Qui in ruina letatur alterius non erit impunitus: Et Job. xxxi. Si exultaui ad ruinam eius qui me oderat ⁊ exultaui quod inuenisset eum malum supple malum mihi accidat ⁊c. Adhuc est quod inuidi gaudent de malo. Cum enim gaudium deberet cẽ ex coniunctione conuenientis cum conuenienti: ⁊ inuidi boni sint natura. Naturaliter de bono gaudere debent: sed hoc accidit quia malicia eis quodãmodo in naturam conuersa est: ⁊ ideo de malitia gaudent. Caritatis est gaudere cum gaudentibus: flere cu⁹ flentibus: vt legitur ad Ro. vndecimo. Unde apost. ij. Cor. xi. Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor? Inuidi autem videntur esse peiores porcis. Porci enim porco qui occiditur compatiunt.

¶ De quattuor remedijs contra inuidiam. cap. iij.

Sequitur de remedijs contra vitiũ
s inuidie. Et possunt esse quattuor remedia. ¶ Primum remedium est q̃ homo ponat amorem suum in illis bonis que possunt haberi a multis: ita q̃ ab vno quoq; plene. Unde Grego. Qui faucibus inuidie carere desiderat illa⁹ hereditatem appetat q̃ numerus possidentium non angustat. Ideo virtuosus p hoc quod in terris inq̃ appetit alienis profectibus inuidere nescit. ¶ Secundum remedium est meditatio eorum que suadẽt nobis dilectionem supernam: que sunt quattuor.

Adhuc alia remedia contra inuidiam.

Primum est fraternitas naturalis
p que est inter homines. Oês enim descenderunt ab vno patre: ⁊ ab vna matre. Omnes angelos creauit deus simul homines vero voluit descendere ex vno patre ⁊ vna matre ad commendationem dilectionis. ¶ Secundum est fraternitas dilectionis spiritualis: que est inter christianos: quia nati ex vno patre deo: ⁊ vna matre ecclesia: ⁊ eandem hereditatẽ celestẽ. scilicet diuisuri sunt: ⁊ quãto plus diuidunt eã: tanto maior erit portio vnicuiusq; eorum. vix posset plene ostendi quãtum aliquis habebit gaudium de gloria vnius qui secum erit saluus. ¶ Tertiũ est societas spiritualis: que est inter fideles. Socij enim sunt in lucro ⁊ damno. ¶ Quartum est quod ipsi sunt membra vnius corporis. christus est caput illi⁹ corporis. Unde ad Ro. xij. Sicut in vno corpore multa membra habemus omnia aũt membra non eundem actum habent: ita multi vnu⁹ corpus sumus in christo. Et. i. ad Cor. xij. Si quid patitur vnũ membr⁹ compatiuntur cetera membra. ¶ Tertius remedium est meditatio eorum que valẽt ad contemptum proprie excellentie. Inuidia proprie excellentie ex amore nascit. vñ illa que dicta sunt in tractatu de superbia contra amorem proprie excellentie p consequens valent cõtra inuidiã. ¶ Quartũ remedium est consideratio amaritudinis: que inuidiam concomitatur ⁊ multiplicis damni quod ex illa prouenit. Amaritudo illa est velut acetum quo ignis gratus extinguitur. Solet ignis gratus cum arena ⁊ aceto extingui. Sic inuidia ex consideratione ifructuositatis q̃ habet: ⁊ aceto amaritudinis: que est cũ ea extinguitur. Damnum etiam quod ex inuidia prouenit valet ad extinctionem inuidie. Et est damnũ vnum. Amissio proximi sicut dictum est prius. Aliud damnum est quod inuidus posti q̃ dissolutus est a ceteris membris ecclesie nõ viuificatur a spiritu sancto: sicut anima non viuificat membrum posti q̃ a corpore separatum est. ⁊ humor non transit ad ramum precisum ab arbore. Preterea sicut inuidus non vult communicare proximo bona sua: sic non est dign⁹ quod deus communicet ei bona sua.

¶ De ira. cap. i.

Post superbiam
et inuidiam dicēdū est de ira: quia taz superbia q̄ inuidia frequenter est occasio ire. De ira vero tractabimus hoc modo. Primo ponemus ea que valent ad detestationē ire. Secundo diuersas diuisiones ire. Tertio agemus de peccatis que iram sequūtur: vltimo de remediis contra iram.

¶ De his que faciūt ad detestationē ire. i.

A i Ram vero hic intelligimus appetitum vindicte. Ad detestationem vero ire. Primo valere possunt verba sacre scripture que nobis dissuadēt illam. De quibus aliqua ponamus. Gen. xlv. Ne irascamini in via vbi insinuatur cā quare factum sit irasci. Verbum enim illud est ioseph ad fratres suos ituros. Ad patrē: sic et nos fratres sumus et in via ad patrem nostrum celestem: et iudicem tendentes qui iusticiā nobis plenarie exhibebit singulis diebus vnā magnam dietam facimus ad iudicē magnum: et ideo debemus esse in pace: vnde. Mat. v. Esto consentiens. Aduersario tuo cito dum es i via ne forte tradat te aduersarius tuus iudici et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde do. red. no. quadrantem. Item. Deut. xix. Non queras vltionem nec memor eris iniurie ci. i. Et. Job. xxxvi. Non te superet ira vt aliquē opprimas in quo verbo insinuatur q̄ ira hostis sit nos impugnans. Magis timere debemus supari ab ira q̄ a quocūq; homine. Quicqd. n. pōt inferre iniuriator minus est q̄ mors anime cuius cā ē ira. Item. Eccle. vij. Nesis velox ad irascendum et Ja. i. Sit omis homo velox ad audiendū tardus ad lo. et tardus ad iraz. Velox dicitur qs ad iram dupliciter vno mō quia velox ad saliendū in ignē ire. De facili enim irascitur. Alio mō dicitur qs velox ad irā sicut equus velox ad calcaria et bos ad stimulum. Adultū velox est ad irā qui ira stimulatus trāsit chaos magnū quodē inter iram et pacē: et inter odiū et amorem. Cū ista maxime a se distent: cōtraria enim sunt. Adultū velox est ad iraz qui quasi in puncto trāsilijt a porta paradisi. i. a gratia ad portam inferni. i. ad peccatuz mortale. Peccatū mortale dicit porta iferni. Mat. xvi. Et porta inferi nō pre. aduer. e. Quia nihil mediū iter peccatū mortale et infernū nisi corpus. Quia. si aia discedit a corpe tā cito est in inferno. Job. xxvi. Sicut in bodi. i. et in pūe. ad in descē. Bñ velox est ad iraz q̄ ira stimulatus prius saltū q̄ attendat quo saltet qui in odiū cadit infoueam valde profundam saltū facit. Item ecclē. xi. Aufert iram a corde tuo.

¶ Quare ira auferenda sit a corde. ij. B

a Uterenda est ira a corde qz ē quasi tēpestas mētē quasi quadā grandine destruēs sicut docet. Bre. vñ sicuti tēpestas timēt vince: sic ira timēda est cordi. Auferēda ē etiā ira a corde qz est ignis infernalis bona aie exurēs. Prouer. vi. Nunqd pōt homo abscōdere ignē in sinu. i. vt vesti. e. nō as. ¶ Ira etiā est de illis serpentibus ignitis negssimis de qbus legit numeri. xxi. Qui vexauerunt filios israel i deserto: et hodie multos vexant in deserto claustri. Est etiā hostis auferens hoi seipm sicut supbia aufert hoi deū et inuidia primuz: sic dicit magister hugo: de ictō victore. Auferēda etiā est a corde quia admodū trabis oculū cordis impedit: vnde impedit ira animū ne possit cernere verū: vñ cū festucam de oculo corpis festinem⁹ auferre: mirū ē qūo trabē ire non festinam⁹ auferre de oculo cordis. Mirū etiaz ē qūo hō trabē ire habet in oculo vult alios iudicare et corrigere. Mat. vij. Ypocrita eice primū de. o. i. et ē. Item. Eccle. x. Dēs iniurie p rimi ne meminerit: et ad Ro. xij. Nolite eē prudentes apud vosmetipsos nulli malum pro malo red. vult aūt dñs amicos suos p fecte bonitatis esse et pfecte nobilitatis attneq; malum neq; rusticitas alio mō ex eis exeat. Curiales et nobiles huius mūdi parum nobiles sunt qui nulli malum facīūt vel rusticitatem: nisi ipse prius ei simile fecerit quod cōstat non perfecte esse nobilitatis. Cū enim nō possit exire de sacro nisi quod in illo est et rusticitas ex eis exeat. rusticitas in eis prius erat. Spinam nō lilium se esse ostendit anima illa que a primo cōuitijs puncta proximum pungit. Nō talis est amica xpi: vñ. Cant. ij. Sicut lilium inter spinas: etc. Item ad Ro. xij. Non vos defendentes karissimi sed date locum ire. Cum ira ignis sit ab iracūdis debemus nos eō

gare si non volumus ab eis exuri. Item in eodez capitulo. Nolit vinci a malo. ¶ A malo vincitur qui malus efficitur z malitie subiectus fit. ¶ Secundo pōt valere ad dete. tre si ostēdatur quō ira displiceat deo qūo placeat diabolo: z qūo noceat suo subiecto z primo. Ad primū facit illō. Eccle. xxvij. Ira z furor vtraqz execrabilia. Et supplet iterli. in cōspectu dei.

¶ Qō vere de causis displicet ira deo. ij.

a Utinqz de causis displicet ira multū deo. ¶ Primo q: hospitiū ei⁹
q turbat: vñ ad eph. iiij. Nolite cōtristare spiritū sanctū. Greg. Bū ira animuz pulsat spiritui sancto suam habitationem turbat imo qūqz patrē filiū z. i. i. de hospitio suo expellit z diabolūz introducit: sicut in pace factus est locus dei sic in ira locus diaboli. ¶ Secundo in templo dei imaginem dei dissipat z imaginez diaboli in loco eius ponit: vnde super illud. Job. v. Uirum stultū interficit iracundia dicit. Gre. Assuetudo i nobis imaginē dei seruat qui semp trāquillus ē: sed ira dissipat que nos multis virtutibus priuat: que dū gete mētis tollit spūs. s. ibi nō quiescit. ¶ Qō aūt multum displiceat deo cū imago eis i homine dissipatur ostendi potest per hoc quod dicit. Augusti. super illud in ciuitate tua imaginem ipsoz ad nihilum rediges. Uerito inquit. Augusti. Imaginem ipsoz ad nihilū rediget deus in celesti ciuitate: quia ipsi in sua terrestri ciuitate imaginē eius ad nihilū redigerunt: z etiaz per hoc quod tantū peccatū reputaretur si aliquis imaginē crucifixi in ecclesia dei dissiparet z idoluz alicuius demonis pro loco eius poneret. ¶ Tertio displicet ira deoq: tēpla dei incendit. In ps. Incēderūt igni sanctuariuz tuū. Et. i. ad Cori. iij. Nescitis q: templuz dei estis z spiritus dei habitat in uo. Si quis aūt templuz dei violauerit disperdet illum deus. ¶ Quarto quia nullō vitium magis contēnit deū q̄ ira hoc vitiū aperte contra deum se erigit: vnde ad hominez iratum videtur pertinere illud. Job. xv. Tetendit aduersus deum manuz suam: z contra omnipotentem roboratus est. Lucurrit aduersus e. er. col. homo iratus cōtumelijs ipsum deum afficit z nititur expuere in faciez eius. Job. xxx. Faciē meam conspuere nō verentur. ¶ Quinto displicet deo ira: quia deo aufert dominiū sūum in homine z diabolum facit ibi dominari homo iracundus quodāmō dūm se facit dūm vindictam vsurpat sibi quaz sibi deus retinuit dicens. Mihi vindictaz ec. ait dominus ad Ro. xij. z Deu. xxxij. Mea est vltio. vnde in vitis patrum: cum quidam supuenisset ad abbatem philosiū z diceret ei quod vellet vidicare se de quodam fratre qui dixit sibi contumeliā incepit orare abbas philosius in hunc modū. Deus deus iam non est nobis necessariuz vt pro nobis solicitus sis: quia nos ipsi sicut tu ipse sicut frater iste dicit: z possum⁹ z volumus nos vindicare. Quod cuz frater audisset penituit.

¶ Quod quattuor de causis placeat ira diabolo.

Uattuor vero de causis placet ira
q diabolo. ¶ Primo q: valde potens est ad impugnationem hominum z destructionē bonī. Est enim ira ignis spiritualis: vnde sicut ignis materialis est potentior ad destructionē quaz alia elementa ita ira quā alia vitia Et ideo malitiosi homines qui multū volūt destruere terrā inimicoz suoz igne pugnāt. Similiter z demones in inferno. sic ignis ire potēs esse ad destructionē bonorum. Dominus etiam ignem amoris accēdere voluit in mūdo isto ad destructionem regni. Diaboli. De igne ire specialiter pōt intelligi illud. Joel. i. Ad te domie clamabo q: ignis comedit speciosa deserti: pulchriorē enim patrem mundi magis exurit ignis iste infernalis. s. nobiles z diuites. vñ. Ecclē. xxix. Secundum ligna silue sic ignis exardescit: z secundum virtutez hominis sic iracundia illius erit: z secunduz substātiam suam exaltabit iram. s. Ira in exercitu diaboli incendiaria est. Ipsa enim est causa aliorum incendiarioz. ¶ Secundo placet ira diabolo quia cecitatem facit in homine que multum placet diabolo. Sicut enim celesti regi acceptus est minister intelligēs. Prouer. xiiij. Sic diabolo acceptus est minister cecus. Ipse similis ē coruo qui veniens ad cadauer primo currit ad oculuz: sic diabolus primo vult hominem excecare sciens quod postea precipitare poterit eum in foueam peccati ad voluptatem suam: vnde in vitas patrum quidā

&ner. Quando operiũtur oculi animalis tunc circuit ad molendinum alioquin nõ ambulat incircuitu mole. Sic diabolus cũ cooperit oculos mentis in omne peccatuz hũiliat hominem. ¶ Tertio placet ira diabolo: quia per iram dominatur diabolus homini. Non enim timet homo iratꝰ quod diabolus precipit Sibi quantumcunqꝫ magnum peccatum sit: non vxori parcit non filio parcit quin quandoqꝫ proiciet in ignem. Ipse etiam ꝛ deo ꝛ matri eius non parcit quin contumelijs eos afficiat: vnde ad ipsum põt specialiter referri illud. Prouer. xvij. Expedit magis vrse occurrere raptis fetibus quã fatuo confidenti in stultitia sua. ¶ Quarto placet ira diabolo quia hoc peccato nõ lucratur diabolus homines vnum: ꝛ vnum sed totaz domum vnã vel villam vel patriam: homo iracundus est velut serpens ignem ore vomens exurens illos: igne ire que sunt iuxta se: vnde in Prouer. vir iracundus pronocat rixas: qui autem patiens est mitigat suscitatas: vir iracundus iras pronocat more canis alios mordendo ꝛ latratu suo alios ad iram cõcitando.

¶ Qȝ ira multum nocet proximo.

p Roximo etiam multum nocet ira fere enim omnia mala que inferunt homines. Sibi inuicem procedunt ex ira: ideo multum deberet homo se temperare ab ira. quia nisi hoc fecerit intollerabilis est hominibus. Prouer. xxvij Graue est saxum ꝛ honerosa est harena sꝫ ira stulti vtroqꝫ grauior est: ꝛ in eodem. c. Impetum cõcitati spiritus sustinere quis poterit Et eccle. xxij. Sup plumbũ qd grauabitur? Et qd illi aliud nomẽ quã fatuus Harenam ꝛ salem ꝛ massam ferri facilꝰ est ferre quam hominẽ imprudentez ꝛ fatuum ꝛ impium. Prouer. xvij. Spiritus ad irascendum faciem quis poterit substinere? Homo iracundus precipue est honerosus amicis suis ꝛ familiaribꝰ: vñ Prouer. xxij. Noli esse amicus hominis iracundo. Triplici ratione non debet homo querere amicitiam ꝛ familiaritatem hominis iracundi.

¶ Quod tribus de causis cauenda ẽ amicitia hominis iracundi.

p Rimo quia parũ durat talis amicitia. Ignis enim ire cõburit i eo vinculum amoris. Secundo quia homines iracundi [illegible] lignum ignitus quod ꝓsueuit exurere illud ꝓ ũgit. ¶ Tertio quia sunt velut lignus spinosum quod pungit ãplectentes: ideo familiari amore amplectendi non sunt: licet aliqs amet ores arbores quas habet spinosas: tamen libenter declinat: sic licet omnes homines amandi sint tamen familiaritas iracũdorum declinanda est.

¶ Qȝ proprio subiecto multus nocet ira:

Roprio etiã subiecto valde nocet p ira ꝛ hoc multis modis. ¶ Prio nocet corpori: vnde. Eccle. xxx. Zelus ꝛ iracundia minuunt dies. Nocet ẽt possessiõibus: vnde. Eccle. xx. Obiurgatio ꝛ inuidia ad nihilabunt substantiã: homo iracundus pro alapa vna quandoqꝫ amittit. c. libras. Secũdo nocet ira animẽ ꝛ hoc multipliciter. Primo excecãdo: eaz vnde. Job. xvij. Caliguauit ad indignationem oculus meus. Et in ps. super cecidit ignis ꝛ non vide. so. Ignis ire nõ permittit videri solem iusticie. Item turbatus est a furore oculus meꝰ. Et phs duo sunt maxime contraria consilio: festinantia ꝛ ira. ¶ Secundo nocet ira animẽ omnia bona ei auferendo. Aufert enim misericordiam vnde. Prouer. xvij. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor. Causa huiꝰ quod ira non habet misericordiam ẽ hoc quod ira est inquisitrix victorie. Ire enim finis est victoria. ¶ Aufert etiam ira hoi veram iusticiam vnde. Ja. i. Ira viri iusticiam dei nõ operatur: vbi dicit. Glo. Quia iratus iudicat: etiam si iusticiam iudicat: tamen diuini examinis iusticia inq̃ pertur batio non cadit: non potest mirari. Sap. xij. Tu autem dominator virtutum cum tranquillitate iudicas. Et super illo. Job. xxxvi. Non te superet ira dicit. Glo. Si ira correctorem superat ante opprimit quam corrigat: ꝛ sub specie zeli iusticie furor est. Zelus iusticie qui ẽ quasi ignis ardere dꝫ de oleo misericordie: ꝛ sicut ignis absqꝫ oleo lãpades destruit: sic zelus iusticie cor hois destruit nisi adsit oleũ misericordie. legit de dño Iesu xpo. Luc. xix. Quod ipse destructiõez ierusalẽ q̃ ex zelo iusticie factus erat prius fleuerit. ¶ Tertio ira nocet animẽ omnia mala introducendo. Unde super illud. Prouer. ij. Vir iracundus pro

nocet ritas dicit Gl[illegible] oium vitioꝝ
ira cundia o[illegible]ualia virtutib⁹ intrinsecus
dabitur [illegible]ales: apta ad omne facin⁹ arma
ditur anim⁹. Et Prouer. xxix. Qui ad ira
scendum facilius erit ad peccata ꝓdituor.
Damnū qō facit ira hominī ostendit Sa
lomon. Prouer. xix. dicens. Qui impatiēs
est sustinebit damnum. Primū damnum
qō sustinet impatiens est damnū perdite
patientie. Secūdum est dānum eoꝝ que
lucratus esset si patienter iniuriā sustinuis-
set. Uelut enim lapidibus pciosis obrui-
mur cū inferuntur nobis iniurie Tertium
damnum est amissio sui ipsius. Impatiēs
seipsum perdit sicut patiens seipm seruat.
Unde dominus in euangelio. In patiētia
vestra. po. a. vestras.
¶ Quibus rebus cōparatur iracūdus. iij

Tertio pōt valere ad dete. ire si ira
t cundus diuersis generib⁹ rerū cō-
paretur. Unde notandū ꝙ hō ira
cūdus est velut homo ligneaꝝ habens do
mum cui qñqꝫ accidit ꝙ in vespere diues
est ⁊ i mane nihil habet: qz ignis abstulit
totum. Ita homo iracūdus ad sibilū vni⁹
verbi gratiam quā habebat perdit duz in
ram vel odiū cadit. Jdeo dicitur Eccle. ij
Ue his qui perdiderunt sustinentiaꝫ. Do
mo etiam iracundus quasi demoniacus
vel arreptitius est. Unde figurari pōt per
demoniacū illum de quo legitur. Mat. ix.
Magister attuli tibi filium meū habentē
spiritum mutū: qui vbicūqꝫ eum apphen-
derit illidit eum: ⁊ spumat ⁊ stridet denti-
bus. Mat. etiā. viij. legitur ꝙ occurrerunt
dño duo habētes demonia seuī nimis ita
vt homo non posset trasire per viam illaꝫ
qbus satis assimilat homo iracund⁹. Jtē
hō iracūdus qñ iratus est velut olla est ni
mium habens ignē que ebullicdo emittit
qō in ea erat vnde. Prouer. xv. Cor fatuo
rum ebullit stulticiā. Jtē homo iracundus
est homo insanus: ꝫ nō sit ꝓtinua eius isa
nia. vñ Oz. Ira breuis furor est. Jtē phs.
Irrogata eius iniuria est insania qui facit
Nunqd insanus ē: q inseipsuꝫ manus mit
tit: q gladio ire vel odiī seipsum interficit?
Hō iracundus est velut rānus ignez ex se
ꝓducens ad impetum vēti scōz. Joseph ū
Sic iracūdus aduentū supbie ignē ire ex
se ꝓducit. Homo etiā iracundus est velut
aper in gladiuz ire vel odiī seipsuz impin
gens. Gladius diaboli est ira vel odium.
¶ Quarto pōt valere ad dete. ire si ostēn-
dit quanta stulticia laborat hō iracundus
qui nō vult odiū dimittere: sed vult se vin
dicare. Et pōt assignari mīte stulticie illi⁹
¶ De stulticijs iracūdi multiplicibus. iij

Prima stulticia eius est ꝙ ipe vult
p sanare vulnus suū de alieo vulne
re ⁊ sanitatē querit i aliena infirmi
tate. In alienis malo querit bonū: bonū su A
um: qō idē est acsi in ignē querat aquam
⁊ in pinis vuas ⁊ in tribulis fic? thāc stul
ticiam insinuat nobis Aug. dicēs. Qui le
sus ⁊ iniuriam passus vindicari vult qua
si pena cuiq̄ prodesse possit aliena: de alie
na pena querit sibi medicamentum ⁊ acq
rit grandetormentuz. ¶ Secūda stulticia
est ꝙ ipse vult se vindicare cum periculo
anime sue: ⁊ interdum corporis: ⁊ cum la
bore multo ⁊ expensis: ⁊ tamen nō potest
se vindicare ad plenum. Maior enim vin
dicta quā ipe potest sumere est mors asini
hostis sui, s. corporis: vnde Prouer. xx. Ne
dicas reddam maluz pro malo expecta do
minum ⁊ liberabit te. Liberabit enim a la
bore ⁊ expensis ⁊ periculo corporis ⁊ ani-
me: ⁊ debito gehenne cui te obligares vin
dicando te. Mira insania quod homo se
velit occidere ⁊ asinum hostis sui occide-
re possit. Si autem expectaret dominū: do
minus plene vindicaret eum hostem eius
infernali patibulo affligendo. Non opor-
tet quod aliquis: appetat vindictaz de ho-
ste suo: qui sibi iniuriatus est: quia nisi ipe
penituerit dominus de eo tantam vindi-
ctam sumet: qō totus mundus sattabitur.
Unde in fine Jsa. Uermis eorum nō mo
riet ⁊ ignis eoꝝ nō extinguet: erūtqꝫ vsqꝫ
ad sactetatem visiōis omni carni. Nullus
est ita in misericors quin cōpassiōe move
ri possit erga illos qui cruciabuntur in in
ferno. Si sciret qualis est cruciatus ille: vñ
legitur. Lu. xvi. De diuite illo q ita fuerat
sine misericordia qō cōpassus fuit fribus
suis timens ne venirent in locum illuz tor
mentorū: Expertus. n. erat iam cruciatū i
fernalē. Si quis singulis horis mēbrati di
laniaret: ipse nō tantaz penā sustineret qn
tam ille qui cruciat in igne infernali. Jtez
si tot⁹ mūdus excogitaret qūo puniret ali-
quē ⁊ ille posset totū sustinere ipsi nō pos-

ſent eum tantuz quantū dominus punict
vno verbo quando dicet. Jte maledicti in
ignem eternum. Niſi ſciret dñs cruciatuz
illum: ita grauem eſſe non ſuſtinuiſſet cru
ciatū paſſionis vt nos liberi eſſem⁹ a cru-
ciatu illo. ¶ Tertia ſtulticia eſt quod ipſe
frangit pontē p quē ipſe neceſſe hz trāſire
alioquin peribit. Et qđ hec ſtulticia valde
ſit magna ſic pōt oſtendi: duo habētes ca
pitales inimicitias adinuicē tranſituri ſūt
p quendā pontē. Qui autē prior venit ad
pontē cogitat q destruet pontem i odium
ſui hoſtis: ſed ex alia parte videt qđ ſi pon
tem deſtruxerit ipſe ex neceſſitate peribit:
hoſtis vero ipſius nihilominus trāſibit z
poſt huiuſmodi deliberationem pontem
deſtruit nunqd inſanus reputandus eſt?
Simili ſtulticia laborat qui delinquenti
in ſe non vult dimittere. Pons enim per
quē ſumus ex neceſſitate tranſituri ad deū
ex quo peccauimus miſericordia eſt: hūc
pontē ſibi frangit qui miſericordiā negat
primo qui in eū deliquit. Judiciū. n. ſine
miſericordia fiet illi q nō fecerit miſericor
diam. Ja. ij. Prorſus tamen nihilomi-
nus ad deum perueniet ſi fecerit qđ i ſe ē.
¶ Quarta ſtulticia ē quod ipſe vult ſe oc-
cidere: vt tunicā hoſtis ſui poſſit dilaniar.
Tunica hoſtis ipſius caro eſt eius. Unde
in ps. Concidiſti ſaccū meū. Saccꝰ vocat
ibi caro xpi. Si aūt ſaccus erat caro xpi. i.
veſtis humilis multo fortius caro: cuiuſli
bet poteſt dici veſtis: vnde q animam ſuā oc-
cidit vt corpus hoſtis ſui ledat p̄dicta ſtul
ticia laborat: hanc ſtulticiā oſtendit Aug.
ſuper illud ps. Gladius eoꝝ intret in coꝝ
ip. dicens de perſecutoribus quod ita inſa-
niunt quaſi quis per corpus ſuum gladium
mittat vt tunicam alterius cedat. Gladiꝰ
primo intrat in coꝝ perſecutoris q̄ i coꝝ eiꝰ
qui perſequitur. ¶ Quinta ſtulticia ē qđ
ipſe de ſe faculam facit: vnde ignē accen-
dit in quo hoſtis eius cōburat: ſed ſe ps
cōburit: hanc ſtulticiā oſtēdit Augu. ſuper
ps. In laqueū cadat in ipſum: ſic dicens.
Nemo malus eſt qui prius ſibi nō noceat.
Sic putato malitiam eſſe quō ignem. Si
incendere vis aliquid illud quod admo-
nes igni prius ardet. niſi ardeat non incē
dit aliud verbi gratia. Cum faculaz appo
nis igni prius ardet: vt aliud poſſit incen-
dere. Ita ergo malitiā q̄ precedit ex te qđ
vaſtat anteq̄ te? Quo p̄fundit ramū ledit
vbi radicē hz nō ledit. Malicia tua vt al-
teri nō noceat fieri nō pōt. ¶ Jtē proſper
impoſſibile eſt quod iniquitas p̄i⁹ ledat ho
minē iuſtū in quē tendit q̄ coꝝ iniuſtū. vñ
p̄cedit. ¶ Sexta ſtulticia ē qđ in ip̄m quē
amat ſanū deſerit cum factus ſit infirmus
ad mortē. Qđ nō ſolūmodo ſtulticia ē ſed
etiā p̄ditio z crudelitas magna: qz ille qui
amatur ſanus tenerius amādus eſt cuz ſit
infirmus. Hanc ſtulticiā oſtendit Boetius
in libro cōſolationū dicēs. Apud ſapientes
nullus locus odio prorſus relinquit. Nam
bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit? Malos
at odiſſe ratione caret: nā ſicut corpo-
ris langor ita vitioſitas q̄ſi quidā morbus
eſt animarum. Cum ergo egros corpore
minime dignos odio ſed potius miſera-
tione iudicemus: multo magis tales mi-
ſerendi ſunt nō inſequendi quoꝝ mentes
improbitas: omni langore atrocior vrget.
¶ Septima ſtulticia eſt cuz aliqs abſtule-
rit ſibi aliqua de ſuis ipſe in vindictā eius
picit que ſibi remāſerunt. Fatuus eſſet cui
aliquis abſtuliſſet pallium ſi ipſe hac de cauſa proicit illam pulchram
z preciosam veſtem innocentie quam in
die iudicij toti mundo oſtenſurus ē. Hanc
ſtulticiam oſtendit Sene. dicens. Ridicu
lum eſt odio nocentis innocentiam perde
re. Et in ps. Cuſtodi innocen. ꝛc. Fatuus eſt
qui illata ſibi iniuria ab hac celeſti hereditate exheredat ſe hoſtis abſtulit ſibi terraz
z ipſe aufert ſibi celum: primo perdit ſua
z modo p̄dit ſeipſum. ¶ Octaua ſtulticia
eſt quod cum ipſe dicit dominicaz oratio-
nem ipſe maledicit ſibi ſecundum cōmunē
modum loquendi dicendo. ſ. illud verbum
dimitte nobis debita noſtra ꝛc. Sicut ali-
quis ſic dicēs. Sic me deus adiuuet ſicut
verū dico. maledicit ſibi vſum loq̄ndi niſi
verum dicat. Hanc ſtulticiaz oſtēdit Euſ-
ſtachius dicens. Si non dimittis iniuriaz q̄
tibi facta ē nō oīonē pro te facis: iz maledi
ctionem ſuper te ducis: cum dicis ſicut et
nos dimittim⁹ ꝛc. Unde de tali pōt dici il
lud. Eccle. xxxiij. Unus orans z vnus ma-

dicens cuius vocez dominus exaudiet. Timendū est ne vocē maledicētis nisi penituerit: forsitan tamē si in persona ecclesie sic diceret dicēdo nō peccaret vel si simplex esset ⁊ verba illa nō itelligeret. ¶ Nona stultitia quod cū ipse sit oneratꝰ multis debitis pro quibus ipse poni dz in carcere horribili: nisi ea hic soluerit: ⁊ alios velit eū delere de tabulis creditoris: ⁊ se scribere pro eo respondere. ipse tū renuit. Qui alicui facit iniuriā deo pro debitis eiꝰ. Respōdet si tū ille patient sustinet. vñ. Mat. vi. Si dimiseritis hoibus peccata eoruz dimittet ⁊ vobis pater vester celestis peccata vestra. Et Eccles. xxviij. Dimitte proximo tuo nocenti te: ⁊ tūc deprecāti tibi peccata soluentur. Ibidē interli. Indignuz est: deū esse et ppitiū q crudelis ē in primuz. Aug. Unusquisq talē indulgētiā acceptur⁹ ē a deo: qualē ipse dederit primo suo. Uia valde cōgrua ad obtinēdū a deo veniam peccatoz suoz: est remissio iniuriarū quod significatū est. iiij: Re. iiij. in muliere illa que debita sua soluit de oleo sibi ab Elyseo multiplicato. In oleo enim misericordia intelligitur: qua iniurie illate remittuntur. homini vero q nō vult dimittere alij nō dimittitur aliquid nec suis precibus nec alienis. Unde sup illud Eccleſia. xxviij. Quis exorabit pro delictis ipsiꝰ dicit interli. Frustra quis pro illo orat q fratri debitā caritatē negat: ⁊ in principio eius dez. c. Qui vindicari vult a dño inueniet vindictā: ⁊ peccata eius seruans seruabit. Orationē illius qui nō vult fratri suo dimittere despicit dñs. Unū i eodē. c. Homo homini seruat irā: ⁊ ab eo querit medelā? In homine. n. similē sibi nō hz miserico⁹diam: ⁊ de peccatis suis deprecabit. Ipse enim cuz caro sit reseruat iram ⁊ ppiciationē petit a deo? Nec soluz oratio talium adeo despicitur: imo etiaz oblatio. Unde Mat. v. Si offers munus tuū ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris: qa frater tuꝰ hz aliquid aduer. te: relinque ibi munus tuū ad altare ⁊c. Oratio aūt eius q sibi illatas iniurias dimittit nō solū valet sibi sed alijs. Unde Jere. xv. Si steterit moy. ⁊ samuel coraī me nō est anima mea ad pplm istaz vbi dici Gre. Quid est qđ moy. ⁊ samuel ceteris patribus in postulatione preferunt nisi qđ isti duo tantū in omni testamenti veteris serie etiā p inimicis legunt orasse. Unus a populo lapidibus impetitur: ⁊ tū pro lapidatoribus ille precatur. Aliter a principatu ejcitur: ⁊ ait. Absit a me hoc peccatum vt cessem orare pro vobis. ¶ Decima stultitia est: q ipse similis cōtra simile ipugnat: cū potius contrarijs sit pugnandū. Amore cōtra odiū pugnandū est. sicut aq̄ pugnat contra ignem. Unde Prouer. 25. Si esurierit inimicus tuus ciba illū: si sitit da potum illi. Sic enim carbones congerens super caput eiꝰ. Patientia cōtra impatientiā pugnandū est bonitate contra maliciam: sapientia cōtra stultitiaz. Prouer. xxvi. Ne respondeas stulto iuxta stultitiaz suam ne efficiaris ei similis: ⁊ ad Ro. xij. Noli vinci a malo. sed vince in bono malum. ¶ Undecima stultitia est: q ipe occiso vno filio matris sue ecclesie vult et aliū occidere luctū volēs et addere super luctū. Ad hoc potest referri hoc quod legitur. ij. Re. xiij. De muliere instructa a Joab que dixit dauid regi quod cum duos filios habaret ⁊ alter alterum interfecisset venit cognatus defuncti volens interficere illū qui remāserit sibi. ¶ Duodecima stultitia est quod ipe de sentre voluit in mortuū quod nō solum stultitia est: imo etiā magna crudelitas: vnde lancea que christum mortuū vulnerauit dira vocatur cum claui dicant dulces. Membrum christi viuū est homo existens in caritate quasi membrū christi mortuum est homo existēs in mortali peccato: vnde vnguenta dulcis admonitionis paranda esset ⁊ nō esset desendendum in illum qui mortuus est. De vnguentis que parauerūt sancte mulieres ad corpus christi mortuū in vngendū. legitur Mat. vlti. ¶ Tertiadecima stultitia est: q ipse q̄queritur de fratre suo super hoc quod fecit sibi vel dixit tempore insanie: ⁊ vult inde vindicari. Hāc insaniā insinuat nobis Señ. dicens. Male de te loquūtur: supplet a tu dicis mihi. Et subdit. Douerer si hoc viuo facerent: nunc vero mortuo faciunt. Et Luce. xxiij. Dicit dominus. Pater dimitte illis. Nesciunt enim quid faciunt. Si aliqs haberet fratrem insanū qui ei conuitiū diceret vel alapaz darēt: ⁊ ex alia pte seipsuz gladio interficeret: ipse plus doleret de malo quod frater suus insanus sibimet faceret: q̄ de hoc quod ab eo sustineret. Sic q

iniuriam patitur magis delere dz de pec/
cato iniuriantis: q̄ de iniuria sibi illata. vñ
Act. ix. legitur de beato Stephano qđ po
sitis genibus pro lapidatorib⁹ suis orauit.
Quãdo autem orauit pro se nõ legitur ge
nua flexisse. Non debet aliquis admirari
vel indignari si cecus in eum impingat.
Sibi potius irasci debet. Quia sibi ab eo
non cauit. Uelut cecus est homo iratus.
Ideo debet cauere sibi ille qui inatus non
est ne in eum offendat. ¶ Quartadecima
stulticia est quod cũ ille qui habet aliqué
odio captus teneatur a diabolo: & sciat qđ
diabolus mortem eius sitit: tamen ille nõ
vult dimittere illud quod nihil sibi valet.
immo valde sibi noxium est scilicet odiũ.
vt a diabolo capiatur. Odiuz nolle retine
re est retinere peccatum suum. Nõ remit/
tenti odium suuz nihil remittitur. Lu. vi.
Dimittite & dimittetur vobis. Immo re
tinere odium cũ diabolicum. Mira insa/
nia iracundoz qui odium quod non ha/
bent nisi amaritudine deo & regno ei⁹ pre
ponunt qui de odio thesaurum suum fa/
ciunt nec volunt cõmutare illud pro the/
sauro dei. ¶ Decimaquinta stulticia ẽ qđ
E ipsi odiunt & persequuntur illũ qui aurũ
& argentuz: & lapides pretiosos eis pjcitt
vnde se redimant: & coronam eternam fa
bricent. De redemptione ista legitur Pro
uer. xiij. Redemptio anime viri ppria di/
uitie. Propie diuitie hominis sunt tribu
lationes. Non enim ex corde suo posuit de
us hoiem i huiusmodi miserijs: sed homo
procurauit hoc sibi. De fabricatiõe dicit ps.
Supra dorsum meũ fa. pec. Fabricauerũt
inq̄ coronã perpetuã. Qui facit alicui ma
lum vel dicit si ipse patienter sustineat: la/
pidem vnum pretiosum in corona ei⁹ po/
nit. Ideo diligẽdi persecutores sunt tanq̄
benefici. Unde Luc. vi. Diligite inimicos
vestros bene fa. hi qui. o. uo. Et ad Ro. xij.
Benedicite persequentibus vos: benedici
te & nolite male. Duabus de causis benedi
cendi sunt persecutores: & qz nobis bonũ
faciũt: & quia aliã remuneratione non ex/
pectant. Ideo dicit apostolo. Bis benedicite
Qui vindicat se de persecutore: videt ma
lum pro bono reddere. Et ideo malũ eue
nit ei. Prouer. vigesimo. Qui reddit ma/
lum pro bono: non recedet malum de do/
mo eius. Si autem aliquis obijciat quod
persecutor non facit illud bonum quod fa
cit ex intentione: & ideo non est diligẽdus
respondeo quod spina que claudit vineaz
alicuius: & prohibet ingredientes impu/
gnando eos amatur ab eo cuius est: vinea
licet illud bonum quod ei facit ex intẽtio/
ne non faciat. ¶ Decimasexta stulticia est
quod iracundi amorem suum venalez ha
beant. Uolunt tamen vendere ei qui car⁹
eum emeret scilicet deo. Quod ipsi amorẽ
suum venalez habeant. patet ex hoc quod
nolunt amare nisi suos bñficos & se aman
tes volunt habere amorem vel aliquod be
neficium precioz amoris sui: sed si ipsi pro
deo inimicos vellent diligere: deus valde
care emeret amorem eorum. Daret enim
pro illo amorem suum & regnum celoruz.
¶ Nota quando dom⁹ in die iudicij po
net rationem de amore: de quo est maxi/
mum preceptum: & dixit se aliquis amasse
aliquem quia amabitur. vel quia benefic⁹
suus erat. respõdit dominus. De hoc amo
re nihil tibi debeo: de illo tam solutum est
tibi. Sed cuz aliqui dixerint se amasse ali/
qué ꝓpter illos qui ꝓditijs & iniurijs de/
fendebant se ne amarentur: tunc dicet dñs
precio illius amoris vobis debeo: venite
benedicti percipite regnũ &c. Ad hoc per
tinet illud Mat. v. Si diligitis eos q̄ vos
diligunt quã mercedẽ habebitis? Nonne
& publicani hoc faciũt. Et Lu. vi. Si dili/
gitis eos q̄ vos diligũt: q̄ vobis gratia? Et
post: verũtamẽ diligite inimicos vros. Et
sequit. Et erit merces vra magna. Cũ ho
mines sitiãt lucrũ: mirũ est quõcũ deo lu/
crari nolunt: & quõ amorẽ suũ nolunt deo
dare pro regno ei⁹ quẽ darẽt alicui homi/
ni pro modico bñficio. ¶ Decimaseptima
stulticia ẽ qꝯ ipsi reputãt honorẽ qđ ẽ i ve
ritate vilitas. Dicit aliqđ nõ possim tñ su
stinere dedec⁹ qđ de malo mihi illato nõ
me vindicẽ reputãs vilitatẽ eẽ nõ vindica
re se: cũ pot⁹ vindicare se vilitas sit i mul
tis casib⁹. Un⁹ casus ẽ qñ stult⁹ & insan⁹
est q̄ sibi quittat. Alius casus ẽ qñ est vilis
ꝑsona vt leprosus vel lorpes. Tunc enim
hoies magni cordis, dedignant vẽdicare
se de illis. Nolũt enim maculare man⁹ suas
ibi. Uñ Sene. Quibusdã libenter parcas
a quibus te vindicare fastidias. Ab his non
aliter q̄ ab ailib⁹ parnis & inquinatib⁹ re/
ducẽda est man⁹. Cũ igit nõ possis vindi

S

are te abscꝫ spirtuali inquinatione ma-
nuum: ⁊ cum ille qui tibi infert iniuriam
⁊ in hoc insanus ⁊ stultus sit non est vili-
tas: sed potius honor si te non vindices.
Sene. Magna animi est iniuria in sum-
ma patientia pati. Sene. Si magnanim⁹
fueris nunq̃ dices tibi contumeliam fieri.
De inimico dices nō nocuit mihi sed ani-
mum nocendi habuit. Et cum illum i po
testate tua videris vindictaz putabis vin
dicari potuisse. Scito enim honestū ⁊ ma
ius genus vindicādi esse ignoscere. Pro-
uer. xx. Honor ē hoi q̃ separat se a conten
tionib⁹. Oēs aūt stulti miscent̄ ꝓtumelijs.
Sicut honor ē saparare se a cōtentionib⁹
sic vilitas ē in ꝓtentione os suū ꝓuitijs ali
cui⁹ maculare. ¶ Decima octaua stulticia
ē q̃ ipsi odiuz illos q̃ sibi ꝑsūt ꝓtra dei ꝓ-
hibitionē. s. iniuriatores. Pctm̄ ꝺo odij ⁊
alia peccata q̃ eis nocēt sūme: q̃ dns p̄ci-
pit odio haberi nolunt odire. In ps. Qui
diligitis dnm odite malū. De nocumento
peccatoꝝ dictū est in p̄ncipio tractat⁹: hoc
tamē addi pōt qꝺ peccatū occasio est no-
bis oium miseriaꝝ que nobis accidūt. Fa
mes n. ⁊ sitis: frigus: calor: labor: ⁊ infirmi
tas ⁊ mors: sequele sunt pcti. Nisi enim hō
peccasset ipse nō cruciaret̄ penis hmōi. Si
qs interfecisset alicui fratrē ipsius ipsi ha
beret ip̄m odio si sine peccato hoc posset
facere. Quāto magis debem⁹ pctm̄ odio
hr̄e qꝺ interficit nobis oēs illos de parēte
la nr̄a q̃ mortui sunt: ⁊ illos q̃ remanserūt
interficiet ⁊ nos ipsos? In oibus miserijs
q̃s in mundo isto videm⁹ possem⁹ odium
peccati colligere. Quādo aliquez mori vi-
dem⁹ deberemus cogitare q̃ malū sit pec-
catuz facere ex quo talia stipēdia sequunt̄.
Apo. Stipendia peccati mors est. Legit
qꝺ Adam ⁊ Eua quādo viderunt mortē
Abel luxerūt. c. annis intelligētes illā mor
tem sequelam esse peccati: mirum est quō
hoies peccatū amare possunt cum occasio
ne ipsius tot miserias icessanter sustinēt.
Ad miserias huius mundi odium peccati
deberet in eis renouari.
¶ Quod stultus est qui alium odit: ⁊ qꝺ
peccatum sit occasio omniū miseriarum
que nobis accidunt.

Omo qui altū hz odio valde stul
h tus est. Amat. n. societatē ei⁹ quez
odit: ⁊ vult cū eo ire in ifernuz qꝺ
valde mirū est. Mirū etiā est: q̃ ipse malī-
ciam q̃ ipse in hoste odit: in se diligit pro-
pter vnum delictū quod videt in homine
oia bona que in ipso videt odit ꝑpter mo
dicū qꝺ diabolus hz in eo odit quecunq̃
bona de⁹ hz ibi. In quo assimilat̄ illi q̃ ca
struz patris sui odiret ꝑpter domū suam
hostis sui q̃ esset ibi: vel totū agrū vnū odi
ret ꝑpter vnā vrticam que ibi esset. Et vbi
breuiter dicā hō q̃ vult vindicare se stult⁹
est iram recipiēdo: cōseruādo: indicando.
Iraz recipiēdo stult⁹ est: q̃ cū frater eius
dicat ei durū verbū: ⁊ ex alia parte diabo-
lus gladio ire velit illū interficere ip̄e non
curat de gladio diaboli: sed solum de ver-
bo fratris: hec stulticia insinuat̄ Job. v. vbi
dicit̄. Uiz stultū interficit iracūdia. Q. d.
ex stulticia est qꝺ ab iracundia se p̄mittat
occidi. Stultus etiā est in seruando iram
cū ira sit ignis. Qꝺ innuit Salo. dicens.
Eccle. vij. Ira in sinu stulti regescit. Quis
non excutiat carbonem si in sinu suo cecī
derit nisi stultus sit. Prouer. vi. Nunq̃ id̄
potest homo abscondere ignē in sinu suo
vt vestimenta eius non ardeant. Stultus
etiam est iram indicando. vnde Prouer.
xij. Fatuus statim indicat iram suam. In-
dicare iram suam hominibus cum ira fu
ror sit est indicare hominibus se esse insa-
num. ¶ Item qui indicat iram suam ho
minibus succendit domos vicinorum, suo
rum. eo quod domus sua ardeat tum po-
tius cogitare deberet quomodo ꝑprie do-
mui subuenīret. sicut non eēt ferenda sen-
tentia q̃ insanus dictaret sic non est profe
rendus sermo quem ira dictat cum ira sit
furor. homo irratus nisi taceat. Ostendit
etiam se magis stultum q̃ ipse sit. multa
enim cōminatur que facturus non est. vñ
Prouer. xxij. Qui impatiēs est exaltat stul
ticiam suam.
¶ Sex iniquitates iracundi volētis se vin
dicare. caꝑ. v.

Uinto potest valere ad detestatio
q nem ire: si ostendat̄ multiplex ini
quitas que est in homine irato q̃
vult vindicare se.
¶ De iniquitatibus iracundi.

Prima iniquitas eius qui vult vin
p dicare se est quod ipse auctoritate
sua cōstituit se iudicē inter se ⁊ in-
iuriatorē suū. ¶ Scōa est qꝺ ipse in eadē

causa vult esse actor ⁊ iudex. ¶ Tertia est quod ipse vult vindicare se pendente die que sibi assignata ē vt plenarie sibi iusticia exhibeatur. Dies ista dies iudicij est. Apls Nolite ante tēpus iudicare. Quarta iniquitas est quod ipse impunitus vult relinquere a quo debuit incipere. s. seipsum q̄ sibi magis nocuit q̄ alijs. Quicqd alius potuit iferre ei minus ē odio q̄ ipse aiam suā interficit. Quinta iniqtas ē quod ipe nō reddit patiētiam iniuriantiq̄ ei dz sicut iniurians debuerit ei innocētiā. Sexta iniquitas est quod ipse iusticiaz que ex solo iudicio debet ꝓcedere ex iniqtate vult elicere quia ex ira ⁊ odio.

B

¶ Exēpla ad detestationē ire.

¶ Sexto possunt valere ad detesta. ire exē pla ⁊ inter exempla optimum est exēpluz ipsius dei quē videm⁹ patiētissimum esse qui vltimo facie⁹ vindictā de inimicis suis vnde debet sufficere vermiculo quod tacito vindicetur de inimicis suis sicut deus Aug. Summa religionis ē imitari quem colis. De btō ēt Ber. Legitur qō appropinquāte morte eius cū requireretur a fribus qō doceret eos aliq̄ salubria dixit eis. Alie no sensui magis q̄ meo credidi. Iesus vindictā non expetij. Nulli scandalum facere volui. Et si feci sedaui vt potui. Septio pōt valere ad detesta. ire hoc quod dominus ab eo qui vult vindicare se etiā dimissa videtur repetere. Ad quod pertinere videtur illud quod legitur. Mat. xviij. De illo qui noluit dimittere cū seruo suo a quo dominus eius repetitur vniuersuz debituz prius sibi dimissum.

¶ De tribus diuisionibus ad iram pertinentibus. vi.

Acto de his que ptinent ad dete.
d tre cōsequēter ponende sunt diuisiones ad iraz pertinentes. ¶ Notādum ergo quod est quedam ira que bona est qua homo irascit vicio. de qua Eccle. vij. legitur. Melior ē ira risu quia per tristiciam vultus corrigitur animus delinquentis. ¶ Est alia ira que mala ē que hō irascitur personeve qua intelligenda sunt illa que dicta sunt pri⁹. Et ista duas habz spēs. Quedā. n. subita ē ⁊ sine deliberatione rationis que venialis est. Alia vero cuz deliberatione ⁊ cōsensu rationisque mortalis est. Has duas spēs tangit Dauid dicens. Irascimini ⁊ nolite peccare quasi. d. si subita ira surgat in vobis nō ꝓsentiat rō Ira vero que cuz deliberatione ē si inueterata quod vī ꝓhibere apostolus. Bicēs ad Ephesi. iiij. Sol non occidat super iracundiam vestram.

¶ De his que valent ad detesta. odij.

B detestationem odij pūt valere
a ista Primo valet Gene. xlix. Maledictus furor eius q̄ ptinax. ⁊ indignatio eius q̄ dura. ¶ Secūdo illud. i. Jo. iij. Dis qui odit fratrez suū homicida est Tertio hoc qō cū illū spāliter ē cōtractuum coactari que est maxima virtus maxie placens deo ⁊ displicēs diabolo pz ex verbis. Greg. dicentis. Nō curat antiquus hostis vt terrena nobis tollat sed vt caritatem terrat. De placentia vero dei manifestū pōt esse per hoc quod dicit dominus Johā. v. Hoc est preceptū meū vt diligatis inicez ¶ Quarto q̄tum torqueatur hō per q̄ peccat ⁊ ille qui manet i odio iniurias sibi illatas nolit remittere ipse punict in hoc quod nec peccata sibi remittentur. Fatu⁹ est qui vnam iniuriā nō vult remittere vt mille vel plura pcā sibi remittātur Quitū est qō ira ⁊ odiū cōtra naturā videtur ē i hoie cū hō sit aial mansuetū natura ⁊ misericors vñ Job. xxxi. Ab infantia mea creuit mecuz miseratio ⁊ de vtero matris mee egressa est mecū. Mansuetudini vero q̄ est in hoie attestatur forma ⁊ dispositio exterior hois. In oi. n. spē aialis figura corporis ⁊ mēbrorū exteriorū nature attestantur sicut vngues acuti fortes ⁊ magni ⁊ aduncati ⁊ dētes ⁊ fissio oris magna attestant rabiei vt apparet in leonibus. Cōtrariū vero mansuetudini attestat in hoibus. ¶ Sextū ē hoc qō cū cupiditas ⁊ alia peccata cōsistāt in appetitu alicuius boni sed iordinate. Odiū cōsistit in appetitu ipsius mali. vñ maioris puersitatis ⁊ malicie vī esse cupiditas quam similia peccata.

L

Item diuisio.

¶ Item notanduz quod ita potest diuidi ira occultam que non prorūpit exteriorem iniuriam ⁊ irā prorūpentē in exteriorez iniuriā sine sit iniuria verbi sive sit facti. De prima ira dicit dñs. Mat. v. Dis q̄ irascitur fratri suo reus erit iudicio. Et post subdit de scda ira q̄ dixerit fratri suo

Racha reus erit consilio. Qui autez dixe
rit fatue reus erit gehenne ignis. Racha i
teriectio indignātis est: sed nō nominat ali
q̄ spālem contumeliaz. ¶ Item ira pōt di
uidi in iraz qua homo sibi trascitur ⁊ irā
qua trascitur proximo: ⁊ iraz qua trascitur
deo. ¶ De prima ira dicit Socrates. Ira
cundus cum alijs trasci desierit. sibi trasci
tur. ¶ De scda ira dictuz est prius. De ira
vero qua aliquis trascitur deo qualis ē ira
intqua blasphemantium deū pōt intelligi
illud Eccle. xxvij. Qui in altum mittit lapi
dem super caput eius cadet.

¶ De peccatis prouenientibus ex ira ⁊ pri
mo de guerra.

Equitur de peccatis que ex ira p
s uenirūt. Prouenit aūt ex ira liz vñ
Prouer. xxvi. Sicut carbones ad
prunas ⁊ ligna ad ignē sic homo iracūdꝰ
suscitat rixas. Et Eccle. xxviij. Homo ira-
cundus incendit litem. Ex ira etiaz segtur
guerra incēdia homicidia: ⁊ alia infectio
manuū iniusta ⁊ rapie: ⁊ similia de lite nō
dicemꝰ modo. q: de illa dicēt cū alijs pec-
catis lingue. De rapia vero dictū est i tra-
ctatu de auaricia. De alijs vero hic dice-
mus. Et primo de guerra q̄ habemꝰ cū
hostibus. Duodecim vero sunt que debēt
homines cohibere a guerra.

¶ Duodecim cohibentia a guerra.

Rimum ē guerra q̄ hēmus cū ho
A p stibus inuisibilibus. Job. vij. Mi
litia est vita hois sup terram. Itez
Gene. iij. Dictum est ad serpētez. Inimici
cias ponam inter te ⁊ mulierez ⁊ semen. te
⁊ semen illius. Guerra ista valde piculosa
est ⁊ ppter calliditatez demonū. Gene. iij.
Serpēs erat callidior oibus amātibus ter
re ⁊ propter longum exercituz pugne. Cū
enim guerra ista nō cessauerit ex quo Adā
delectus est longus vsus ⁊ expientia mul-
tum videtur docuisse eum ⁊ propter cōti-
nuitatem pugne. vnde Grego. Assidua tē
ptatione diabolus temptat vt saltez tedio
vincat. Et propter maliciam demonū qui
incessanter sitiunt sanguinem vestruz. vñ
in Prouer. xxx. Diabolꝰ sanguisuga voca
tur. vbi sic dicit. Sanguisuge due sunt fi-
lie. Et q: demones inuisibiles sunt. Jō tūc
maxie impugnaris si te impugnari neicis
Et quia magnū damnū ē figs vincitur re
gnum. n. eternum amittit ⁊ patibulo inter
nali affigetur. Si autē aliquis vincat mul
tū lucrat: quia remunerabitur regno eter
no. Non accipitur redēptio de guerra ista
Et vt breuiter dicam sicut diabolus peioz
ē homine sic Gre. Guerra q̄ habemus cū
diabolo peioz ē q̄ guerra q̄ quis hz cū ho
minibus. Sicut ergo aliquis princeps qñ
hz aliquam guerram fortē ⁊ periculosaz
studet pacificare alias guerras sibi emer-
gentes sic debemus pacificare cuz hoibꝰ
ne a demonibus superemur. Ad hoc vide
tur ptinere illud Job. xl. Ademēto belli: ⁊
nō addas amplius quicq̄ loqui vbi dicit
Glo. Si occulti hostis bellū cōtra te consi
deras qcqd a me pateris non accusas. Je
ro. Gladiuz tenet hostis vt me pimat. Ad i
ra insania verbum durū sibi dictū plange
re ⁊ gladiū capitis iminētē nō timere. Ad i
ra ētfatuitas quod aliquis captum se dia
bolo tradat vt prevaleat fratri suo cū scri-
ptuz sit quod crudelis ē ⁊ nōꝰ miserebitur
ideo reges ⁊ pricipes huius mūdi de facti vincūtur a diabolo: q: aliquas guerras
habēt: ⁊ nō sufficiūt resistere ex vtraq; pte
Habacuc. ij. Jpe de regibus triumphat ⁊ ti
rannī eius erūt ridiculi. Secūdo debe-
ret hoies cohibeā a guerra hoc qđ dñs a-
deo amat pacez ⁊ per contrariū odit guer
raz. Et possumus multa signa ponere per
que apparet quod dñs multū amat pacē.

¶ Signa q̄ dominus amat pacem.

Rimū signū est hoc q̄ dñs noluit
p nasci i mūdo isto donec vniuersa-
lis orbis peccatus fuit ⁊ durauit
pax illa. xij. annis: tūc ipletū fuit illud Isa
ie. ij. Tunc cōflabunt gladios suos i vome
res ⁊ lanceas suas in falces. Spiritualiter
etiā nō vult deus habitare alicubi nisi pax
sit ibi. Unde in pace factus est locus eius.

Scdm signum qđ dñs amet pacez est
hoc quod cū ipe natus esset: tācito q̄mēda
uit pacem hominibus multitudine āgelo
rum dicente. Gloria i altissimis deo: ⁊ ter
ra pax homi. bo. volun. vt habetur Lu. ij.

Tertium signuz ē quod ipe vocat paci
ficos spāliter filios dei dicens. Mat. v. Bti
pacifici q̄m filij dei vocabuntur. Quar
tum signum est quod ipse mittens apostо
los voluit vt homines ad pacē hortarētur
dicens Mat. x. Intrantes aūt domuz salu
tate eam dicentes pax huic domui. Ad ut
tens etiam discipulos suos dedit eis simili

ter mandatum de exhortatione ad pacem dicens Lu.x. In quācūqz domum intraueritis primū di.pa h.do. Quintū signū est hoc quod dominus relicturus discipulos suos pacem spāliter tanq̄ hereditatem eorum reliquit eis dicēs. Jo.xiiij. Pacem meam do vobis.pa.re.vobis. Post resurrectionē etiam veniēs ad discipulos suos pacem cōmendauit eis dicens pax vobis vt habetur Jo.xx.in duobus locis. Sextus signū est hoc quod dñs ita care voluit emere pacem nostram. Aduc n.voluit vt nos recōciliaret sibi. Aduc tari voluit filius dei nostre nature infirme vt pax ista reformaretur. Adhuc etiam paratus est pacez peccatorum emere valde care. Quātūcūqz enim aliquis peccauerit si ipse penituerit deus paratus est ei dimittere omnē offensam: z emere pacē illius regno eterno. Do notabilis est pax ista peccatorum si haberet deum in suo carcere nō deberet pacez honoremqz ab eo requirere. Et vt breuiter dicam spāle officium filij dei fuit pacez reformare inter deum z hominē. Hac de cā venit ipse in mundū istum: z fuit ibi plusq̄ xxxij. annis. Unde ad Ephe.ij. Ipse est pax nostra qui fecit vtraqz vnum. Tertio deberēt homines cohibere se a guerra ꝓpter mala que inde sequūtur: z bōa que amittuntur. Primum malū quod ex guerra segtur ē odium. De vna guerra sunt qñq̄ mille homines interfecti vel in peccato odij. Illi autē qui sunt in peccato odij homicide sunt iuxta verbuz vti Jo.in prima ca.sua Sequūtur etiā homicidia: z freqnter illi qui moriūtur in bellis moriunt morte eterna qd̄ maximū piculuz est. Hoceni damnū irrecupabile ē. vnde Mat.ij. Rachel plorans filios suos. z no conso.qz nō sunt. Sequūtur etiā ex guerra incendia sacrorum locorum: necnon sanctorum z'rapine z furta. Filij agricolarum fures efficiūtur. Filij prostituuntur. omittuntur etiaz ī finite elimosine z infinita alia bōa. Quarto deberēt cohibere homines a guerris hoc quod in guerris precipue malum infertur his qui ñ meruerunt. Si in guerris illi mala reciperent qui in culpa sunt hoc tolerabilius esset sed illi paruz aut nihil mali recipiunt. Innocentes vero depādātur iuxta illud. Isa.lix. Qui recessit a malo prede patuit. poeta. Quicquid delirant reges plectūtur Achiui. In hoc tyranni huius mūdi pelus se habent q̄ diaboli in inferno illi non nocent nisi illis qui meruerūt. Tyranni vero in guerris suis potius nocent illis qui innocentes sunt. Quod nō est parua culpa cum innocētes deo specialiter adhereant z in eo fiduciam habeāt: z sint i eius protectione. ps. Innocentes z recti adhesemihi. Prouer.ij. Deus custodiet rectoꝝ iter illi qui moriūtur in bellis moriunt morte eterna qd̄ maximū piculuz est. Hoceni damnū irrecupabile ē. vnde Mat.ij. Rachel plorans filios suos. z no conso. qz nō sunt. Sequūtur etiā ex guerra incendia sacrorum locorum: necnon sanctorum z'rapine z furta. Filij agricolarum fures efficiūtur. Filij prostituuntur. omittuntur etiaz ī finite elimosine z infinita alia bōa. Quarto deberēt cohibere homines a guerris hoc quod in guerris precipue malum infertur his qui ñ meruerunt. Si in guerris illi mala reciperent qui in culpa sunt hoc tolerabilius esset sed illi paruz aut nihil mali recipiunt. Innocentes vero depādātur iuxta illud. Isa.lix. Qui recessit a malo prede patuit. poeta. Quicquid delirant reges plectūtur Achiui. In hoc tyranni huius mūdi pelus se habent q̄ diaboli in inferno illi non nocent nisi illis qui meruerūt. Tyranni vero in guerris suis potius nocent illis qui innocentes sunt. Quod nō est parua culpa cum innocētes deo specialiter adhereant z in eo fiduciam habeāt: z sint i eius protectione. ps. Innocentes z recti adhesemihi. Prouer.ij. Deus custodiet rectoꝝ iter luté z pteget gradiētes simplr. In guerris etiam iterunt malū pauptibus. Magis ét dānificatur aliqua paup mulier qū gallina vna et aufertur quā aliqs qui multuz dives esset dānificaretur in mille marchas sicut vidua pauperula de qua logtur dñs Luc.xxi. Plus misit in gazophylatiū mittendo duo minuta q̄ oēs alij scōz iudiciuz dñi. ¶ Quito deberet ho.co.a guerris hoc qd̄ vir est quin malū accidat eis qui guerram faciunt. Aut enim malum inferent alijs: z tūc deteri⁹ accidit. Melius.n.ē mala sustinere q̄ facere. vnde Prouer. Melius est humiliari cum mitibus q̄ diuidere spolia cū diuitibus superbis. ¶ Sexto de.ho. cohi.a guerris. difficultas cōsulendi illis q̄ iterficiūtur guerris. Cū.n.vn⁹ alius parat⁹ sit iuuare z fortiore sunt ex eo quod sunt simul vnusquisqz videtur eē quedaz occasio oium maloruz que fiunt ibi. vnde Job.xli Dicitur de corpore diaboli. Corp⁹ eius q̄si scuta fusilia z cōpactū squamis sese ꝑmentibus. ¶ Septio debet co.ho.a guer. hoc qd̄ nulla vel parua vtilitas inde segtur etiam qñ aliquis guerraz facit vt sua recuperet. Plus enim valet quod ipse i guerra expēdit q̄ quod ibi in guerra acquirit. Qñ aliquis guerram facit vt vindicet fratrez vel cognatum sibi occisum nulla vtilitas segt illi qui mortuus est. Melius esset defuncto quod procuraretur quod homicida pro aia eius iret ad partes trāsmarinas vel quod processio fieret a ministris dei sup interfectū cum aqua benedicta: z cruce: non cū igne maledicto z lanceis z vexillis a ministris diaboli. sicut multotiens fit. ¶ Octauo dz co.ho a guer. Fraternitas que inter hoies est. Oēs.n.homines naturaliter frēs sunt quia ex vno patre: z vna matre processerūt scilicet Adaz z Eua Fideles vero ꝓter hoc quadaz spirituali fraternitate fratres sunt quia ex vno patre. s. deo nati sunt z ex vna matre ecclesia: z celestem hereditatez dui

furi.vnde in inimicitia iter fideles inimicitia Layz est quia inter fratres lupi vel serpentes videtur esse huius hoies qui bella mouent cõtra homines. Senec. Ferina rabies ẽ ista sanguine ⁊ vulneribus letari: ⁊ hoc est abiecto homine i siluestre animal transire inter serpẽtes ⁊ hoies naturaliter est inimicicie. vnde Gene. iij. Inimicicias ponam inter te ⁊ mulie. ⁊ semen t. ⁊ semẽ illius. Unde serpentes se esse ostendunt ad homines inimicicias habent immo petores serpentib⁹: ⁊ lupis videntur eẽ. Serpens enim serpenti non nocet: nec lupus lupo. ⁊ si animalibus alterius speciei noceant. Homo vero nocet hoi. Sene. Immitissimus ẽ homo hoi. leo leoni nõ nocet lupus lupo non ledit. vere canes videtur esse tales homines qui ad inuicez certant. ¶ Nono dz ho. co. a guer. hoc quod homines q guerras amãt spãliter filij diaboli sunt. sicut pacifici filij dei specialiter sicut prius dictum est. ¶ Decima debet ho. co. a guer. miserie quas sustinent ho. q guerras faciunt. Ipsi eni de nocte incedunt in sante ⁊ siti: ⁊ frigore. Si tãtũ pro deo sustinerent q̃tum sustinent pro diabolo magni meriti essent apud deum. vnde in ps. Contritio ⁊ infelicitas in vijs eo. ⁊ viam pacis cognoui. ¶ Undecio de. ho. co. a guer. duplus euentus belli. Qñq̃. n. illi q fortiorez se credit deterius accidit in bello. vñ. i. Re. xi. Varius ẽ euẽtus belli ⁊ nũc hunc nũc illum consumit gladius. Si aliquis fortis est ipse inueniet alium eque fortez. vñ Jere. xlvi. Fortis impegit in fortẽ ⁊ ábo pariter corruerunt. Si aliq̃s malus est vix erit quin aliquem eque malu z aliq̃ inueniat vnde. Prouer. xvij. Semper iurgia querit malus. Angelus aũt crudelis mittet cõtra eum vel post hanc vitam q̃ diabolus ad eum mittetur vt eum deferat in infernum vel i presenti. Quãdo aliquis homo eque malis mittetur ad reprimendam malicia eius. vulgariter dicitur quod canis belicosus defert aures scaturiẽtes vermibus. Et frequẽter accidit quod qui amãt bella moriuntur gladio. vñ. i. Re. xv. Dixit Samuel ad agab regẽ Amalech: Sicut fecit mulieres absq̃ liberis gladi⁹ ita⁹ sic absq̃ liberis inter mulieres erit mr̃ tua. ¶ Duodecimo. d. ho. co. a guerris hoc qd̃ sapientes tantũ timent guerras: ⁊ tantuz amant pacem. vnde Salo. qui legitur fuisse sapientissimus regnum suum in pace sũma tenuit. q. xl. annis. vnde etiã ob hoc nomẽ habuit. Salomon eni interpretatur pacificus xp̃s etiaz vocatus est rex pacificus. Et in veritate nihil est quod ita noceat ecclesie dei sicut guerra. vñ Luc. xi. Oẽ regnuz in seip̃z diuisuz desolabitur. Ambrosius Parue res cõcordia crescunt. magne vero res discordia dilabũtur. Iz tãtũ bonum sit pax qd̃ ẽt suo cõtrario q̃ratur scdz. Augn tñ etiã pp eã valde raro esset guerra faciẽda Lñ. n. guerra ⁊ pax sint cõtraria maxie a se distãt. valde lõga est via q̃ est p guerrã ad pacez. Et qñq̃ prius homo deficit q̃ ad pacẽ per viã istã veniat. Citius pueniet ad pacem hõ pactẽdo q̃ bella faciendo. Et facili⁹ acquirit hõ largiendo q̃ auferẽdo.

¶ De peccato incendiariorum. vij

Equitur de pctõ incẽdiarioz. Incendiarius vero dicitur q incẽdit auctoritate propria ciuitatẽ vel villam: vel domũ aliq̃ vel segetem: vel rem similem malo studio vt pro vindicta. Si aũt hoc faceret auctoritate illius qui habet potestatem indicendi iustum bellum nõ iudicaretur icendiari⁹ ex quo guerra eẽt iusta.

¶ Octo que debẽt cohibere a pctõ i cẽdij.

Cto vero sunt q̃ debent homi. co. a pctõ isto. ¶ Primũ ẽ hoc quod illud peccatuz diabolicũ ẽ. Diabolus enim in inferno igne impugnat hoies Sic faciũt incendiarij in hoc mũdo vnde. cum ipsi diabolo assimilẽtur in facto merito assimilabũtur ei in tormento. ¶ Secũdũ ẽ hoc quod peccatũ istud ẽ pure malicie ⁊ nullius vtilitatis peccatũ rapine vel furti aliqd habet lucri vel' vtilitatis. sz peccatum incendit nihil nullius etiaz strenuitatis est peccatum istud. Mulier. n. aliqua posset idem facere. quasi cum sufflatores ignis seruiẽto hominum sint viles pone. Qũo non erunt viles persone sufflatores ignis in seruicio demonũ. Sine culpa etiã sunt pauperes homines quoz domus icẽduntur. sed pp solam superbiaz dñoz fit. vnde in ps. Dum superbit impius icenditur pauper. Peccatũ etiã incendioz pctm̃ est pure malicie: ⁊ lõ peccatũ est in spũz scũz. ¶ Tertio dz ho. co. a peccato isto. hoc qd̃ pctm̃ illud valde damnosum est proximo Pauper enim hõ exheredatur q̃ domuz

ſuam amittit: ⁊ dz eum ⁊ vrorē ſuam ⁊ familiam ire mēdicando p domos alioꝝ qđ valde graue eſt hōmini inconſueto. Unde Eccl. 28. Uita neḡ é hoſpitandi de domo i domū. Interdum accidit qđ nunq̄ redibit ad priſtinū ſtatum: ⁊ qđ filij eius hac de cā fures efficiuntur: ⁊ filie pſtituuntur ⁊ ille qui domū incendit reus eſt oīum peccatoꝝ qne occaſio ne illius incendij fiunt: q̄ qui offendit in vno ⁊c. ¶ Quarto dz ho. co. ab hoc peccato hoc quod peccatū iſtud valde damnoſum eſt actori ſuo. damnoſi⁹ eſt illi q̄ etiā primo. Unde refert Grego. in dialogo: quod cum quidam incendiſſet meſſem cuiuſdam ſācti viri nomine Stephani quidaꝝ videns meſſem illius cōbuſtam venit ad illū dicens quod meſſis ſua eēt incīſa. Adiūgēs ve ve pr̄ Stephane quid ꝓtingit tibi? Cui ille placide rñdit: ve qđ illi ꝓtingit. Quid mihi ꝓtingit. Ille q̄ credit icēdere domū alienā incēdit ſuam. Sua é. n. dom⁹ illa quo ad emēdaꝝ ⁊ fibi amittit. Sicut null⁹ q̄ é in exercitu alicui⁹ pncipis equū quez amittit nō ſibi ſed dño cum quo eſt incendiari⁹ ſi preparat ignez ad cōburendam domū ſibi preparat ignē eternum. Igne etiam peccati exurit ſeipz. Auguſti. Sic putato malū eſſe quomodo ignem. ¶ Quinto debet ho. cohi. a peccato iſto hoc quod iſtud peccatū multuz impedit a ſalute actorez ſuum ⁊ ꝓpter reſtitutionē domus incenſe q̄ oportet eum facere. ⁊ propter maledictiones que fiunt. Quando enim pauper habet aliquez defectū occaſione illius incendij: vel videt parvulos ſuos lugentes in aliena domo. ipſe male dicit ei qui domū ſuaz incendit que maledictio defert incendiariū in ignē eternum. Unde Eccle. xxij. Maledicentis tibi in amaritudine anime exaudietur precatio. Exaudiet autem illuz qui fecit eum. Et eiuſdez. xxxv. Deprecationez leſi dominus exaudiet non deſpiciet preces pupilli neq̄ vidue ſi effundat loquelaz gemitus nōne lachryme vidue ad maxillaz deſcendunt ⁊ exclamatio earuz ſuper deducentem eam. Ad maxilla enīz aſcendūt vſq̄ ad celum. ⁊ dominus exaudito⁹ non delectabitur in de materia iſta i tractatu de rapina dictū eſt. ¶ Sexto debet ho. co. a peccato iſto pena magna qua in preſenti puniuntur incendiarij. Pena aūt cor ſm leges eſt: vt q̄ dolo ignē appoſuit igne cremetur aut capite puniatur. neq̄ dz abſolui niſi damno reſtituto ⁊ preſtito iuramento quod ignem vltius non apponat. A deo vero puniunt in hoc quod frequenter accidit quod ipſi mala morte moriūtur. Unde legit. ij. Re. xiiij. De Abſalon qđ ſecit ſuccēdi meſſem Joab qui poſtea ſuſpenſus fuit ⁊ occiſus tribus lāceis imiſſis in cor ei⁹. Legitur ēt Judic. xiij. Quod Sanſon ſuccendit ſegetes philiſtinoꝝ. poſtea captus eſt a philiſteis ⁊ exoculatus eſt: ⁊ a ſemetipſo occiſus. ¶ Septimo dz ho. co. a peccato iſto magna pena qua puniendi ſunt incendiarij in futuro qđ poteſt oſtendi per hoc qđ legitur Mat. xxvi. Quod dñs dicturus eſt Ite i ignem eternū. Et ſubdit tanq̄ cā huius dānationis. hoſpes eram ⁊ non collegiſtis me. Si dñs eſt puniturus igne eterno eos qui in proprio hoſpitio non recepe runt eum qualiter credendum eſt illos eē puniendos qui hoſpitiuz dñi in quo nihil iuris habebant cōbuſſerunt Quot paupe res hoſpitati fuiſſent in domo quā ipſi cōbuſſerunt totiens dño ſuū hoſpitiū abſtulerūt. Adverto ⁊ in p̄ſenti: ⁊ in futuro vertatur icendiari⁹ cū ipſe ⁊ in alios cremet: q̄ p que peccat hō p hoc ⁊ torquet: ⁊ non eſt lex equior illa q̄ necis artifices pire arte ſua. ¶ Octauo dz ho. cohi. ab hoc peccato qđ peccatū iſtud multum diſplicet deo qđ oſtēdi pōt p hoc qđ hoſpitalitas tm̄ placz deo quā hoſpitalitatē peccatū iſtō deſtruit Quod hoſpitalitas multuz deo placcat. pz ex eo quod legitur ad Heb: vlt. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Per hanc enīz quidam placuerūt angelis in ſuo hoſpitio receptis. Et Orig Domos hoſpitales igreſſi ſunt angeli. Domos vero hoſpitibus clauſas ignis ⁊ ſulphur ſuccendit. Domus q̄s angeli ingreſſi ſunt fuerunt dom⁹ Abraā: ⁊ domus Loth. Domus ſuccenſe fuerant domus Sodomoꝝ ⁊ Gomorreoꝝ. Hoſpitalitas tantum placet deo: quo de⁹ in propria perſona legitur ad hoſpitales homines declinaſſe. Unde refert Grego. in quadam homelia: quod quidam pater familias multum fuit hoſpitalis: ⁊ quadā die cum peregrinos ſuſciperet cum aquā daret manibus ex humilitate: vnus fuit inter eos in cuius manibus aquam debuit infundere: ⁊ cum retro conuerſus vrceum

acceptisset non inuenit in cuius manibus aquã debuit fundef. cũq; hoc factũ ap̃ se miraret eadẽ nocte ei p visionẽ dñs dixit Leteris dieb⁹ mei mẽbris meis iscipiẽs he sterno aũt die me in metipso suscepisti.

¶ De peccato homicidij: & de his q̃ deberent cohibere ab homicidio. ca. ix.

Equitur de pctõ homicidij a quo
9 pctõ oz hoies cohibef. ¶ Primo hoc qõ peccatũ est cõtra naturaz. Docuit.n.natura animalia que debeant diligere ea que sunt eiusdẽ speciei cuz ipsis. Unde Eccle.xiij. Omne animal diligit simile sibi, vnde mirũ est qnõ hõ vult aliuz hoiem occidere cũ natura doceat vnũ lupum amare alium. ¶ Secõo oz ho.co.ad hoc peccatũ quod ipm multuz est contra rationẽ. Dicat.n.ratio homini qõ non oz facere alij qõ sibi odit fieri. vt legit Tho. q̃rto. Uñ cum ipse super oia mortem odio habeat ipse super oia cauere oz ne mortez inferat. ¶ Tertio oz ho.co.ab hoc peccato hoc qõ illõ peccatũ diabolicũ est a diabolo assimilat. Unde Jo.viij. Ille homicida erat ab initio. Diabolus fuit homicida sui ipsius ab initio & post parentũ nostrorum. Unde sanguisuga vocat. Prouer.xxx. vbi dicit. Sanguisuge due filie sunt. ¶ Quarto oz ho.co. ab hoc pctõ hoc qõ videt ab hoie degenerare & in bestiaz transisse qui sanguinẽ humanũ fitit. Uñ Sene. Ferina rabies est ista sanguine & vulnere letari. & hoc est abiecto homie in siluestre animal transire. ¶ Quinto oz ho.co.ab hoc peccato. Magna pena q̃ homicide puniũtur: & in presenti: & in futuro. Et de pena eorũ & in presenti legit Mat.xxvi. Omnes q̃ acceperint gladium gladio peribunt. Et Apo.xiij. Qui in gladio occiderit: oz eũ in gladio occidi. Et Gen.xx. Quicũq; fuderit sanguinẽ hominis: fundetur sanguis illius. Et possunt hec referri ad mortẽ corporalẽ: vel ad mortẽ eternã. Uterq; enim reus est: q̃ victoria sua gladiũ accipit ad significãdũ qõ multum punietur peccatũ homicidij: est illud dictũ Gene.ix. Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Vox sanguinis põt dici vox cõsanguinitatis vt sit sensus. Generatio que ex Abel exisset nisi interfectus fuisset requirit quod vindictam sũmam de te. pena etiã homicide ostendit̃ cum subditur. Maledictus igitur eris sup̃ terram: & fuit tanta maledictio illa quod etiam ipsam terraz tetigit. vnde subditur. Cum operatus fueris terrã tuã non dabit fructus suos. Et post subdit. vagus & p̃fugus eris super terram omnibus diebus vite tue. Et fact⁹ est Caym tremulus. vñ alt. Omnis qui inuenerit me occidet me.

¶ Quod q̃tuor peccata clamãt ad deum.

Notandum quod quattuor pec
e cata dicuntur ad dñm clamare. s. oppressio innocentium. Uñ Exo. tertio. Ascẽdit clamor filiorũ israel ad deũ. Et peccatũ sodomiticũ. Unde Gen.xviij. Clamor sodomorum & gomorreorũ multiplicatus est. Et detentio mercedis mercenariorũ. Unde Jaco.vlt. Ecce merces operariorũ vestrorum que fundata est a vobis clamat: & clamor eorũ in aures domini sabaoth introiuit. Et peccatum homicidij. Uñ vox sãguinis fratris tui &c. Tria vero de peccatis nominatis. Ideo dicuntur clamare ad dominum ad modum homicidij: q̃ sunt quasi homicidiũ. In peccato enim contra naturaz effunditur illud quod potuit esse materia corporis humani. Et iõe quasi homicidium. In oppressione vero innocentiũ & detentione mercedis auferẽ pauperibus vita illorũ: & ideo a deo quasi homicidium reputatur. Uñ Eccle.xxxiij. Panis egentium vita pauperũ est qui defraudat illum ho.san.est. Ibidez. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit primum suum. & ibidem. Qui effundit sanguinem: & qui fraudem facit mercenario fratres sunt. Puniuntur etiã homicide irregularitate. licet enim de peccato homicidij condignam penitentiã egerint. tamen nõ possunt promoueri. vñ. 1. Paral.xxviij. dicit dñs ad David. Nõ edificabis domũ nomini meo: eo quod sis vir bellator & sãguinẽ fuderis. ¶ Sexto oz ho.co.a peccato homicidij fraternitas que est inter xp̃m & nos. Omnes enim christiani sunt fratres fraternitate naturali & spirituali. Ex vno enim patre & matre sunt omnes Adam & Eua. Nati etiam spiritualiter sunt ex deo patre & ecclesia matre. Unde homicidium inter xp̃ianos est fratricidium. Ad qõ põt referri illud Gen.xxxviij. Quid nobis p̃derit si occiderimus fratrẽ nostrũ: & celauerim⁹ sanguinẽ ei⁹? Melius est vt vendndet ysmaelitis & manus nostre nõ polluant:

frater enim ⁊ caro nostra est. ¶ Septimo debet homi. cohibere a peccato isto hoc: quod fideles sunt filij dei. Unde Augusti. Filij dei sumus. vnde hoc probam⁹. Mors tuus vnicus ne remaneret vnus. Et. 1. Jo. tertio. Videte qualem caritatem dedit nobis deus vt filij eius nominemur ⁊ simus ⁊ in eodem filij dei sumus: sed nundū apparet quid erimus sed cum apparuerit scimus quoniā similes ei erimus. Et Mat. xxiij. Patrem nolite vocare vobis super terram. Unus est enim pater vester qui in celis est. Igitur qui aliquē fidelem occidit filiam dei occidit quod cōstat nimie temeritatis esse. Quomodo ante conspectū domini apparere audebit qui filiū eius occidit? ¶ Octauo debet homi. cohi. a peccato isto quod quilibet homo angelum bonum habet deputatum sibi ad custodiam cui contumeliam facit qui hoiem occidit vel iniuste manus in eum iniicit. vñ Mat. xviij. Videte ne contemnatis vnū ex istis pusillis. Dico enī vobis. quod angeli eorū in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est. Si quis verberaret aliquē qui militem haberet de mensa regis francie sibi ad custodiam deputatū nō parum offenderetur rex quantum ergo putandus est offendi rex celestis quando ille occidit vel verberatur cui ipse vnum de angelis suis ad custodiam deputauit q sunt quasi milites de mensa ipsius. ¶ Nono debz homi. cohibere ab homicidio quod homo ad similitudinem dei creatus est. Dirum enim est quomodo aliquis audet destruere creaturam illaz quā deus ad similitudinē suā dignat⁹ é creare. Usi Gene. ix. Postq̄ dñs dixit: qcūq; fuderit sanginē hois sundetur sāguis illius subditur causa ista. Ad imaginez quippe dei factus est homo. Si aliquis artifex tantū habet amorē ad op⁹ suum qō parui valoris est qō non potest sustinere vt etiā ei verbo detrahatur: vt pz in versificatore: qui non potest sustinere vt eius versibus detrahatur quantū deus putandus est amare creaturā illam quā crare voluit ad similitudinē suā quantū offenditur in eius destructione. ¶ Decimo dz ho. co. ab homicidio hoc qō dñs ita caret emit hoiem. Non enim parū offendit de⁹ qū res illa quam ipse emit sanguine suo ei auferet. 1. Pe. 1. Nō corruptibilib⁹ auro ⁊ ar. re. de vana vestra conuersatione. sed pre. san. quasi agni in ma. ⁊ incōsequenti. xpi. Hoc precio debemus hoiez appendere ne nobis vilescat. ¶ Undecimo dz ho. co. ab homicidio hoc q homo é templū spūs. s. Unde templū dei violat q hoiem vel occidit vel verberat. 1. ad Cori. iij. Nescitis q templum dei estis vos: ⁊ spūs dei habitat in vobis. Si qs aūt templū dei violauerit disperdet illū deus. ¶ Duodecimo dz ho. co. ab homicidio hoc quod tota trinitas i homine habitat tanq̄ in hospitio suo. Uñ Joh. xiiij. Ad eum veniemus: ⁊ mansionem apud e. fa. Unde toti trinitati contumeliaz facit qui viro iusto in quo ipsa habitat violentiam facit.

¶ De occasione iustoꝝ hominuz.

Ad ista ratio nō videt se extēdere ad mortez iniustoꝝ hoium. Et in rei veritate homicidiū iniustorum hoium q̄tum ad aliquid periculosius est q̄ homicidiuz iustoꝝ. cū scriptū sit qō mors peccatoꝝ pessima. De morte vero sanctoꝝ scriptū est preciosa in ꝓspectu domini ⁊c. Mors peccatoꝝ pessima ē: q; est velut porta per quā in ifernū intratur. Et est gdaz transitus ad mortē eternā. Mors vero iustoꝝ est velut q̄dā porta p quā fit egressus de miseria huius vite: ⁊ ideo non solū magnū peccatū est homicidiū iustoꝝ sed etiā impioꝝ. nisi hoc fiat ꝑ imperio dei. Imperio autē dei fit qñ fit auctoritate legis diuine. Aliter nō placet deo. Eze. xviij. Numquid volūtatis mee est mors impij dicit dñs deus ⁊ nō vt cōuertatur a vijs suis ⁊ viuat. Et in eodem. Nolo mortem peccatoris: sed vt conuertatur ⁊ viuat. Et Mat. ij. Rachel plorans filios suos: ⁊ no. cōso. q: nō sunt. vbi dicit glo. Ecclesia plorat nō taz morte trāslatos q̄ supplicio peremptos. Supplicio inq̄ ifernali. De morte ꝙo iustoꝝ dic̄ sap. Non est ingenda mors quā immortalitas sequit. Peccatū homicidij tantuz est quod Laym ponderositatē eius. non volens sustinere dixit verbuz desperationis. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Dirum est posq̄ humana natura coniuncta fuit ⁊ vnita diuine. quō aliquis ausus fuit manū mittere in hoiem vel eum occidendo vel verberando nisi diuino imperio. Quando aliqua mulier nupsit alicui regi illi de regno suo deseruit: etiā minimo ō ge

uere ipius. Quantum ergo defendendus esset hominibus cuz humana natura maritata sit filio dei. Preterea si cruci tãta reuerentia exhibetur: qz cõiuncta fuit corpori xpi p modicuz tẽpus: quãta reuerentia exhibẽda est humane nature q̃ vnita ẽ diuine. ita qd nunq̃ ab ea separabitur: z hec sufficiant de peccato homicidij. De alia vero iniectione manuũ iniusta de qua videt hic esset dicendũ nil dicet: qz i magna parte cadez sunt ea que debent hoiem cohibere a peccato isto cum his que sunt dicta cõtra peccatum homicidij.

¶ De remedijs contra iram propriam et alienam.

Equit de remedijs cõtra iraz. Et notandũ qd contra alienã irã põt esse triplex reme. Cõtra iraz vero propriam. viij. assignabimus remedia.

¶ Primũ remediũ cõtra irã alienaz ẽ mollis responsio. vnde Prouer. xv. Mollis responsio frangit iraz. sermo durus su. s. Et Prouer. xxv. Lingua mollis cõfringit duritiã. Et hoc est vnum de miraculis spũalibus quod molle frangit duruz. Uñ legtur in vitas patrum de abbate Zacharia q̃ cum properaret ad quendã locũ discipulus eius precedens ipm obuiauit cuidã sacerdoti ydolox portanti lignum grande. Cui dixit discipulus Zacharij. Quo vadis demon? Et ille iratus percussit eũ: ita quod fere mortuũ reliquit eum. Qui postea obuians abbas Zacharius ait. Saluetis laboratoz saluetis. Et ille qd in me vidisti bont vt me salutares? Qui senex. Quia te vidi laborantem. Cui sacerdos. Et ego ex tua salutatiõe cognoui te seruũ magni dei. Sed quidaz monachus male me salutauit qué ego plagis affeci. Et statim cõpunctus est sacerdos ydolox petés ueniam. Et duxerunt vulneratum vsq ad cellam. Et sacerdos ydolorum monach9 factus est. Ut dicit Jerony. Uide quid lenitas sermonis fecerit: z quid austeritas? Homo iratus est velut olla bulliens. Pro uerbio. xv. Os fatuorum ebullit stulticiaz. Ideo aqua frigida mollis responsionis superfundenda est. Ecclesia. xviij. Nonne ardorem refrigerabit ros? Dulce verbuz est velut ros refrigerans ardorez ire. Et sicut ex ore exit flatus vnde ignis materialis accenditur: z sputum vnde extinguitur. Sic ab ore exit durũ verbũ: vnde ignis ire accenditz: z dulce verbuz: vnde ignis ire extinguitur. Ad qd ptinere videt illud Eccl. xxviij. Si sufflaueris quasi ignis exardebit: z si expueris sup illã extinguet vtraq ex ore pficiscunt: nec mirum si duris ꝓbis ignis ire accendatur cũ collisio duoz corpoz ignẽ materialẽ ꝓducat. ¶ Scdm remediũ ꝓtra irã alienã est silentiũ. vñ Prouer. xxvi. Cũ defecerint ligna extinguetur ignis. velut ligna se habent verba q̃ respõdet homini iracundo: vnde ignis ire nutritur. Uñ Eccle. viij. Ne litiges cum hoie linguato. neq̃ struas in ignẽ ipsius ligna. Securi9 ét esset oino recedere ab irato fiẽ aliqs recedit ab igne qñ non vult: neq̃ cõburi: neq̃ calefieri ab eo. Uñ ad Ro. xij. Non vos defendẽtes carissimi sed date locũ ire. ¶ Tertiũ remediũ cõtra irã alie. vel odiũ est beneficium. Uñ Prouer. xxv. Si esurierit inimic9 tu9 ciba illũ. Si sitit da illi aquã bibere. Prunas. n. cõgregabis sup caput eius. Beneficijs que inimico exhibentur sunt velut prunã accendentes inimicos eoz ad amorẽ. Unde legitur in vitas patrũ ꝺ quodã heremita noie Thon. qui habebat gratiã sanãdi infirmos qd cũ veniss̃et latrones putantes habere aurum multũ ipse eos stare fecibus affixos: z mane cum incole vellẽt eos cõburere pro furto ipse ait. finite eos abire illesos aliogn a me effugiet gratia sanitatuz: z statim ipsi latrones cõuersi sunt ad dñm. ¶ Legit ét de quodã qui vocabat Amon g iegypto in heremo morabatur qd latrones auferebant ei panes qbus ipe vescebatur. Unde Amon precepit draconib9 sic vt custodiẽt hostiũ celle. Et cum latrones veniss̃ent ad hostium videntes dracones obstupuerũt quos inuenit Amon pre timore semimortuos: z fecit eis parari mensam z cõpũcti facti sunt sanctissimi hominum:

¶ De remedijs contra iram propriam.

Equitur de remedijs contra iram propriam. Quorum ¶ Primum est consideratio dominice passionis. Grego. Si passio domini ad memoriam reuocetur nil adeo durum quod nõ equo animo tolleretur. Quod remedium nobis insinuatum est in libro numeroz̃ Ubi legitur quod filij israel respicientes

serpentes in palo a morsu serpentum ignitorum sanabantur. vnus de serpentibus ignitis: tra est a quo quis sanatur si diligẽter attendat quid xp̃s in cruce p̃o eo sustinuerit. Tunc enī patienter sustinebit quicquid oportebit p̃o amore xp̃i pati. ¶ Secũdum remedium. cõtra irã propriam est silentiũ. vnde super illud Prouer. xij. Fatuus statim indicat irã dicit Glo. Natura ire est vt prolata magis ferueat occultata lãgue scat. Et Prouer. xxvi. Qui imponit stulto silentiũ iras mitigat. Stultus est homo superbus quasi stans altus. Precipue si iracundus sit. Homo enī iracundus nõ solũ est stultus sed etiã quasi insanus. vnde silẽtium ei imponatur ire mitigãtur. Ad hoc põt referri quod legitur in vitas patrũ de abbate Isaac. qui requisitus a quodã fratre quare demones eũz ita timerent respõdit ex quo factus sum monach⁹ statui apũd me quod tracũdia extra gutur meum non procederet ⁊ ita timent merita demones legitur etiã de abbate Achille quod quidaz senex venit ad illũ ⁊ vidit eum sanguinem expuẽtem: ⁊ requisiuit quid hoc eẽt. Cui abbas Achilles respondit. Sermo erat cuiusdam fratris qui me cõtristauerat sed repugnaui vt nõ illum dicerẽ sed petij dominuz vt tolleretur a me. Et factus est ille sermo sanguis in ore meo. Et postq̃ expui illũ regeui. Sz ⁊ ipsaz tristiciã ⁊ sermonez illũ sum oblitus. Ad istud ꝺ̃z remediũ videtur ptiere illud p̃s. Posuisti .m. cu. cũ p. p⁹ hadũ. me. ¶ Tertiũ remediũ est ꝯsideratio diuine ordinationis nullum malum pene põt inferri nobis nisi diuina ordinatione q⁹ magnũ solatiũ debet eẽ fidelibus Dis. n. tribulatio velut potio est quã celestis medicus discretissimus ẽ ⁊ fidelissimus hz quasi i vtre suo: iuxta illud p̃s. Et statuit aquas quasi in vtre. Et inde dispẽsat eam filijs suis prout videt eis expedire Jero. Assuete ⁊ patienter tollerande est tribulatio. Istam rationez insinuat nobis dominus Jo. xvij. Dicens. Calicẽ quẽ dedit mihi pater non vis vt bibam illũ? Tribulatio hoc est quasi virga in mãu matris amantissime: quia in manu dei qui filios suos diligit super omnem matrez. vñ Isa. xlix. Nũquid potest mulier oblinisci infantem: scilicet vt non misereatur filio vteri sui. et si illa oblita fuerit ego tamen non obliuiscar tui. In manibus meis depinxi te. Non est multũ timenda virga que est in manu matris amantissime. s. misericordie dei. Precipue quãdo aliqs sperat p virgã hui⁹ a gladio pene eterne liberari. Ad hãc ordinationem respiciebat. Dauid de quo legitur. ij. Ro. xij. quod cum semei maledicerẽt sibi ⁊ abyssat cõmiaret maledicẽti ait ad Dauid. Dimitte eũ vt maledicat iuxta preceptum dei. ¶ Quartũ remediũ est cõsiderare vtilitatẽ quam hz tribulatio que tolleratur patienter tã in pñti q̃ in futuro. Hanc vtilitatem insinuat Dauid quando dicit de persecutoribus. Circũdederũt me sicut apes: Apes aculeo pungũt. sed ex alia qua parte mel tribuunt. Et hz timeãtur: qz pungunt amãtur: tñ qz mel tribuunt. Sic persecutores hz pungant dum tribulationẽ inferunt: tñ amãdi sunt qz mel celestis dulcedinis quodammodo cõferunt. Materiã enīz eterne corone hoi ministrant. ¶ Quintum remediuz ẽ ꝯsideratio status in quo ẽ iniurians. Insanus. n. est, sicut ostensuz est prius. Irrogata. n. iniuria ipsius est insania qui facit sicut dicit p̃hs. Ideo cõpati debemus iniuriantibus non irasci. ¶ Sextum remediuz ẽ ꝯsideratio ꝓpriorum defectuũ Facilius. n. portat aliquis defectus alterius qñ ipse defect⁹ suos cognoscit quos oz ab alijs portari. vnde i Prouer. Nõ indigens misericors est. Ideo aliqui defectibus aliorum: ita de facili trascũtur: quia suos non agnoscunt. Sene. Regũ animos induim⁹ Illi⁹ obliti sue infirmitatis aliene desenũt quasi iniuriam acceperint. Augu. Irascaris seruo tuo ne peccet irascere tibi⁹ ipsi ne tu pecces. ¶ Septimum remediũ est cõsideratio finis nostri mortis. s. ⁊ aliorũz que post mortem sequũtur. vnde Eccle. xxviij. Memento nouissimorum ⁊ desine in inimicari. Et subditur memento timorez domini ⁊ non irascaris proximo. ¶ Octauum remediũ est consideratio proprie impotẽtie. Multi sunt qui iõtra [illegible] seruãt cõtra proximum suum quia reputant dedecus esse nõ vind[illegible]se de eo qui eis iniuriatus est qui attẽ[illegible]re deberent quod nemo potestatem hꝫ defendendi se a muscis vel a pulicibus. vnde Augu. Homo tibi cõuictum dicit. ⁊ times ⁊ iratus es? Pulicibus resiste vt dormias.

¶ De peccato lingue.

Primo inter pec

cata dicēdū est de pctō lin gue. Quia istud peccatū re manet p3 alia pctā. Multi cauēt sibi de alijs pctis quī nō cauēt sibi a pctō lingue. Agem3 āt de pctō lingue hoc mō. ¶ Primo agemus de custodia ligue in cōi. ¶ Secdo enumerabim3 diuersa pec cata lingue: z de vno quocz eoꝝ scdm ordinē psequemur. ¶ Tertio vero agemus de remedijs contra peccatum lingue.

¶ De his que debent commonere ad custodiam lingue.

Ulta vero sunt que debent hoiem mouere ad diligētem custodiā lin gue. ¶ Primū ē hoc q dñs hoiez in lingua honorauit pre ceteris creaturis. Nulli eni creature dedit dñs linguā mate rialē ad vsum loquele nisi hoi qđ nō puus ē honor nec punm beneficiū. Si vero non credis beneficiū istud eē magnū cogita si murus esses ꝗtum beneficiū reputares si redderetur tibi loquela. Plus.n. amares hoc ꝗ si daretur tibi pecunia infinita. vñ valde ingratus est hō q peccādo deū inho norat i mēbro filio in quo deus hoiem pre ceteris creaturis honorauit. ¶ Secdū ē hoc qđ lingua ꝗtū ad vsum loquele orga nū est rōnis verbum vero nuntius ē ratio nis dicit Aug. z in solis hēntibus rōnez in uenitur naturaliter, vñ a rōne dz regi z so lum ad iperiū rōnis dz lingua exire i actū loquele. Indecens ē quod rōnis nuntius sine rōne mittatur. Et ex quo aligs vt alit ps. Cōparatus ē iumentis: z similis factus ē illis de iure posset ab eo auferri vsus lo quele. Ad iumētū.n. nō pertinet loquela. ¶ Tertiū ē qđ aues que nō recepunt tan tū beneficiū in lingua ꝗtum hoies. Nec alī ꝗ mercedem a deo expectant pro vsu lin gue sue laudant creatorē suū. vñ multum potest offendi deus si homo et lingua qtu melioz irrogat ex quo cōgregatio antiū eū laudat. ¶ Quartū est hoc quod lingua est membrum valde nobile: z in quo multuz indecens est ois immundicia. Nulla autez immūdicia maior ē ꝗ immūdicia pcti. Immo nō reputatur corporalis immundicia in cō paratione ad pctm. vnde Mat. xv. Nō lo tis manibus panem nō coinquinat. Diligēter ergo custodiēda est lingua ne pctō lin guā

netur. Qui aūt nō plusimet ingnare lin guā suā pctō ꝗ cetera mēbra porcus vide tur potius ꝗ homo. Porcus eni rostrum in lutum ponit sicut z pedem nec magis parcit ori quā pedi. Homo qui non timet inquinare os suū peccato: velut canis ma celli ē qui labia solet habere sanguinolēta. Abhominabilis ēt pōt eē hoibus z deo q pmittit intrare i os suum ea que immundio ra sunt muscis z culicibus. Diabolus ēt p mittit excreare sibi in gulam. Immūdicia peccati sputum diaboli ēs. Potius tollerā da esset excreatio lepr̄osi in ore ꝗ excreatio diaboli. Multū imūdus est qui diabolus qui immundissimus ē permittat nidificare i ore suo. ¶ Quintum qđ deberet hoies mo uere ad diligētem custodiam lingue ē offi ciū ad quod lingua deputata est. Est.n. li gua ad deū orandū z laudandū. Ad suscep tionē dñici corporis z sanguinis: z ad p tractandū verba sacra quoꝝ vnūqđcz san ctitatez magnā requirit lingue. ¶ Oratio magnā sanctitatē lingue requirit: q3 secun dū Greg. Cū indignus ad intercedēdum mittitur, rati animus ad deteriora prono catur. vñ lingua ꝗ totiens deū offendit non de facili in oratione exauditur. Laus ēt vel sanctitatē magnā requirit: q3 nō ē specio sa laus in ore peccatoris vt dicit in Eccle.

Dñicum ēt corpus quod in ore recipit sanctitatē magnam requirit. vñ sicut mul tum peccaret qui in calice vbi corpus xpi recipitur lutum imundus poneret, sic mul tum peccat: qui os suum in quo corp3 xpi recipitur per peccatum inquinat. Uerba etiam sacra que in ore homini debent ver sari simili sanctitatē oris requirūt cū sint reliquie. vnde Mate. vij. Sacra vocantur vbi dominus ait. Nolite scm dare canib3 Si vestes qūe dominicum corpus tetige runt pro reliquijs habeantur. Nūquid ver ba que ex ore dei processerūt pro reliquijs habenda nō sunt. Quod verba domini re liquie sint probant miracula spūalia qne per ea fiunt. Ceci enī spiritualiter per ea illuminant. vnde p̄ceptū domini lucid. il lu. o. Et mortui spūaliter viuificantur: vñ Johan. quinto. Uenit hora etiam: z nunc ēt quando mortui audient: voces filij dei z qui audierint vivent. Inter alia mēbra os maxime videtur esse deputatum diui no officio: z bene iustum esset cum domi

tus omnia mēbra hominis fecerit vt sal-
tem sibi vnum membrum seruaretur. vñ
seruiretur et. Sextum est hoc quod lin-
gua custodita: anima custoditur. vnde in
B Prouer. xiij. Qui custodit os suum custo
dit animam suam. Homo qui os suuz nō
custodit ē quasi ciuitas absq; muro. Pro
uer. xxv. Sicut vrbs patens: z absq; muro
rum ambitu ita vir qui non potest in lo-
quendo cohibere peccatum suum. Est etiā
sicut castrum vel domus absq; porta. vñ
legitur in vitas patrum: quod quidam se-
nex cum quibusdaz fratribus ibat ad bea
tum Antonium: z audiuit multa ab illis
de sacra scriptura: z de operibus manuuz
suarum: sed ipse per omnia tacebat. Et cū
venisset ad Anthonium dixit Anthonius
seni. Bonos fratres habuisti comites itine
ris tui. Et ille Boni sunt quidem sed ha-
bitatio eoꝝ nō habet ianuaz. Qui vult
intrat in stabulum eoꝝ z soluit asinuz:
Qui vult custodire castrum aliquod opor
tet quo diligentiam habeat circa custodiā
porte. vnde ibi turres solent fieri: etiaz in
claustris: ad portam custodes cōsueverunt
poni: Sic qui vult custodire animā suaz:
oportet quod diligentiā adhibeat circa cu
stodiam oris. Homo etiam os nō custo-
diens est velut vas absq; operculo: z ideo
immundus est iuxta illud Numeri. xix.
Vas non habens operculum necq; ligatu
ram immunduz erit Est etiam velut equꝰ
sine freno: z nauis sine gubernaculo. vndē
Jac. iij. Si equis frenos in ora mittimus
ad consentiendum nobis z omne corpus
illoꝝ circumferimus z naues cum ma
gne sint z a ventis validis mittantur cir-
cumferuntur a modico gubernaculo vbi
impetus dirigentis voluerit ita z lingua
membrum modicum est z magna exaltat
t. ad magna premia vel tormenta ducit.
¶ Septimum est pronitas ad malū que
in lingua est quaz insinuat Ja. iij. Dicens
Omnis natura bestiarū z volucrū z serpē
tum z ceteroꝝ domatur: z domita sunt a
natura humana linguam aūt nullus ho-
minū domare potest. Et subditur. Est enim
iniquoꝝ malum plena veneno mortifero
z in eodez. iij. Lingue nostra ignis est vni
uersitas iniquitatis. vnde dicit glo. vniuer
sitas quia per eaz fere cuncta facinora aut
contineatur vt latrocinia stupra. aut patr
tur vt periuria aut falsa testimonia aut de
fendūtur vt tam quilibet impius sceleus ex
cusat quod cōmisit. Lingua enī in humi-
do siue in lubrico est: z ideo de facili labit:
ideo scriptum est Eccles. xxiij. Beatus vir
qui nō est lapsus verbo ex ore suo propter
prauitatem ad malū que in lingua est po-
nitur sal in ore paruulorū qui baptizantur
ad ostendendum quod membrum illud
de facili putrefiat: z vermibus viciorum
scaturiet propter eandē cām spūs. s. ligni
E ignei apparuit potius q̄ in manibus vel
alijs membris: vt ostenderetur quod mē-
brum illud maxime inflammatū erat igne
infernali. vnde necessarium erat multū vt
igne celesti inflāmaretur pp eandē cām et
cuz manus z cetera mēbra in patulo sint
lingua tñ quodāmodo a natura inclusa ē
Et merito cū pp feritatē suam z pronitatē
ad maluz bene inclusione indigeat. ¶ Oc
tauum quod deberet homines mouere ad di
ligentem custodiam lingue est hoc qō lin
gua multum potens est ad nocēdū. Qui
potestatē nocendi vult ostendere Jacobus
qñ linguam ignem vocat. Ja. iij. Ignis. n
inter omnia elemēta potētior ē ad destru-
ctionem. Eandē etiam potestatem insinuat
qñ dicit quod lingua inflāmat rotam nati
uitatis nostre iflammata a gehenna. idest
suggestione diaboli vt dicit interli. Rota
F autē natiuitatis nostre vocatur vite pūtis
cursus: potestas nocēdi que ē in lingua ap
parebit si attendatur quod noceat lingua
z q̄tum z q̄ velociter z quot modis. Nocz
etiam lingua z ipsi loquēti z ei de quo lo
quitur z ei cui loquitur. Ipsi vero loq̄nti
nocet multipliciter. Primo gratiam dei
auferendo. vnde Ber. Leuis res sermo. sz
grauiter vulnerat aptissimum euacuādis
cordibus instrumentum. Auferet etiaz gra
tiam hominum. vnde Eccle. xx. Sapiens
in verbis amabilem se facit gratie autē sa
tuoꝝ effunditur Prouer. x. Os iusti cō
fusionē proximum: Eccle. v. Honor est z
gloria in sermone sensati lingua imprudē
tis subuersio illius. nulla bestia a deo no-
cet hominibus sicut lingua si non custo-
diatur. Os vnius mali cōsiliari vel sugge
storis qñq; destruit totam vnam patriam
q; non facerent. c. lupi c. etiam templa spi-
ritualia vel plura per iram succendit lin-
gua vana. Lingua etiam vnius aduocati

destruit abbatiam vnã vel archiepm vnũ vũ facit illud poni in manus alicuius qui ex pte diaboli est. vñ Eccle. xxviij. Lingua terra multos ꝑmouit ⁊ dispsit illos de gẽte in gentes. Ciuitates ẽt munitas diuitũ destruit. Nocumẽtum vero qđ facit lingua valde magnũ ẽ. vnde Eccle. xxviij. Multi ceciderũt in ore gladij sed nõ sicut q̃ interierũt ꝑ linguã qui. n. ꝑ linguã interierũt mor te anime interierũt. Illi aũt qui gladio cor pore interierũt. Itẽ in eodẽ. Flagelli pla ga liuorẽ facit. Plaga ãt lingue cõminuet ossa Cordi. n. vulnus letare infliget. Mul
§ tis ẽt modis nocz. Nocz. n. occulte. ⁊ tõ ser pẽti ꝑparatur. vñ accuerũt linguas suas si cut serpẽtes ve. as. sub la. eo. Nocet ẽt a re motis ideo sagitte ꝑparatur. Jere. ix. Ubi di citur sagitta vulnerãs lingua. e. Itẽ Jere. ix. Extenderũt linguã suã quasi arcũ me. ⁊ non veritatis. Lingua eius q̃ ẽ in gallia nocz ei q̃ est vltra mare duz eũ inflamat. ¶ Itez existens in terra nocet ei qui est i celo duz deũ: ⁊ ictõs blasphemat. vnde in ps. Posuerunt in celũ os suũ: ⁊ lingua eo. tran. in terra. Nocet etiaz lingua proximo ⁊ ideo gladio comparatur. vnde in ps. Ex acuerunt vt gladium linguas suas Et ite rum lingua eo. gladi. acutus. Uelociter ẽt nocet lingua. vnde Bernar. loquens de il lo verbo veloces pe. e. ad effun. san. dicit. vticz tam veloces q̃ velociter currit sermo vnus est qui loquitur ⁊ vnum tantuz ver bum profert: ⁊ tantum vnum verbũ vno momento multitudinis audientium dum aures inficit animas interficit. ¶ Nonum quod deberet mouere homines ad diligẽ tem custodiam lingue est hoc qõ nisi lin gua diligẽter custodiat. postea sentit i dñm suũ. vnde Prouer. xviij. Os stulti ꝓtrictio ei⁹ ⁊. xxvi. Os lubricum operatur ruinas.

Decimũ est cruciatus lingue quẽ sacra scriptura cõmemorat. Lu. xvi. vbi dicit di
¶ ues q̃ erat in iferno. Pr̃ Abraha miserere mei ⁊ mitte lazarũ vt intig. extre. di. s. i aq̃. vt refri. linguã m. Jõ cruciatus lingue spe cialiter exprimitur vt pctũ lingue spãliter declinetur. Similiter cruciatus lingue spã liter exprimitur. Apoca. xvi. vbi sic legit. Mandducauerunt linguas suas pre dolo re ⁊ blasphemauerũt deũ celi ꝑ doloribus ⁊ vulneribus suis. Nõ dicit quod mãduca uerũt manus suas sed linguas suas eadez cum qua ꝓius. Undecimũ ẽ difficultas custodiendi linguam propter q̃ difficulta tem legitur in vitas patrũ de quodam qui clamabat incessanter. Bñe deus meus libe ra me a lingua. Et Eccle. xxi. sic legitur. Quis dabit ori meo custodiam ⁊ super la bia mea signaculũ certum: vt non cadam ab ipsis: ⁊ lingua mea perdat me. Et i ps. Bñe labia mea apies ꝛc. Et iteruz. Pone domine custodiaz ori meo ⁊ Prouer. xvi. Hominis est ꝓparare animũ dñi aũt gu bernare linguam. Duodecimũ est vtili tas magna que segtur ex custodia lingue que vtilitas insinuatur Prouer. xij. vbi le gitur. De fructu oris sui vnusquisq̃ reple bitur bonis. Non est aliquis ita paup qui in breui doctari nõ possit de fructibus oris sui. si illud diligenter excoleret. De his fru ctibus dictum est in tractatu de accidia in capitulo de ocio. vtilitas bone lingue in
J nuit Prouer. x. vbi sic legit. Uena vite os iusti. Propter vtilitatẽ hui⁹ mẽbri potius apparuit spũs sctũs in linguis q̃ in mãb⁹ vel in alijs mẽbris. Membrũ. n. vtilius si bi voluit eligere. Tertiũdecimũ ẽ pcu iũ quod est nisi lingua custodiat. Sine cu stodia. n. ligue nõ potest homo bon⁹ fieri ⁊ si bonus est cito fit malus. Ad primũ vr pertinere illud Job. xi. Nũquid verbosus iustificabitur. Greg. Uera inia ẽ qua legi tur cultus iustitie silẽtiũ. Et Leui. xv. Uir ꝓpatitur fluxũ seminis imundus erit. Jõ dicitur Ja. i. Si qs putat se religiosuz esse non refrenans linguã suã a malo sz decu cens cor suuz huius vana est religio: quia vadit in nihilum Et in ps. Quis ẽ homo qui vult vitam quasi aliquis rũdisset ego subditur prohibe linguam tuã a malo. Et Prouer. xviij. Mors ⁊ vita in manib⁹ lin gue. Et Mat. xij. Ex verbis tuis iustifica beris: ⁊ ex verbis tuis cõdẽnaberis. Ad pi culum istud oñendoz valet illud quod lr̃ de secũdo phoꝛg cũ rediisset a studio athe nensi ⁊ mater eius interpellaret eũ de tur pitudine ⁊ instaret ipse dixit. Nõ intrabo vnde exiui. Quod itelligẽs mater mortua est dolore. Tunc dixit ille. Quid ẽ optimũ ⁊ quid pessimũ verbũ. Et perpetuo silẽtio se damnauit. Si etiã aliquis ẽ in bono sta tu nisi linguam suã custodiat cito corruit. vnde. Prouerbiorum. xij. Propter pecca ta labiorum ruina proximat malo Jõ dici

tur Eccle.xxvij. Beat⁹ q tectus ē a lingua neq. ¶ Quartodecimū est hoc qđ magna ps nostre bonitatis est in custodia lingue. Unū. Ja.iij. Si qs in ꝟbo nō offendit hic est pfectus vir. ¶ Quintūdecimū est hoc: q magna ps sapie i moderatione ipsi⁹ lingue ꝓsistit. Unū Prouer.xvij. Qui moderat sermōes suos doctus ⁊ prudēs est. Et eiusdē.x. Qui moderat labia sua prudentissim⁹ est. Nō solū prudēs vel prudētior sed ēt prudētissim⁹. Prudēs est q logt qñ loquēdū est. Unū Eccl.xx. Nō sapiens tacebit vsqz ad tēpus. Prudētior est q talia loquit qlia dz loqui: vt q logtur pura ꝟba a falsitate ⁊ primi nocumento: ⁊ cōtumelia dei. vñ Prouer.xv. Sermo pur⁹ pulcherrim⁹ est. Prudētissim⁹ vero est ille q modū seruat i ꝟbis. q. s. dulciter logtur absq; clamore ⁊ asperitate qđ nō parū est vtile. Unū Prouer.xvi. Qui sapiēs ē corde prudēs appellabit: ⁊ q dulcis ē elogo maiora repertet. Magis.n. pficiūt q hñt dulcedinē lingue q̄ qui hñt sapiam magnā in corde. Sed videt qđ potiꝰ Salomon debuit dicere q moderat cor suū prudēs est: q̄ qui mo. ⁊c. Ad qđ respondēdū est qđ nō pōt esse sermonis moderatio absq; cordis moderatione. Folia.n. nō possunt se hꝫe ordinate radice cōmota. Et ille maxime dominat animo suo q a deo hz ipm in potestate sua qđ nō licet et vti armis ēt paratissimis i sua defensione q̄ sunt verba verbis: q̄si sagittis de longe hostes percutimus. ¶ Quinqz ad que debz predicator habere superbum quem predicatur.

T notandū qđ⁹ i moderatiōe predicationis ē habēdus respect⁹ ad
e gnqz spāliter. s. Ad personaz q̄ lo. Unū in Prouer. Nō decēt stultū ꝟba cōposita. Et ad materiā de qua hō logtur. Unū Jero. Materias grādes igenia parua nō sustinēt. Et ad psonā cui hō logtur: q; sicut dicit Bre. ꝟm capacitatē audiētiū formādus ē sermo doctor: ⁊ hoc ꝗtum ad ꝓlixitatē sermonis: ⁊ quantū ad sublimitatem. Sūt q minus capacibus tot ⁊ tāta dicere volūt qđ ipi nihil retinēt. Isti volūt mittere doliū vnū vini in lagenā vnā q̄nō tenet cyphū vnū. ¶ Quarto habēd⁹ ē respect⁹ ad tēporis oportunitatez. vñ Eccle.xxvij. Ex ore fatui reprobat parabola: quia non dicit eā in tēpore suo. Et i Prouer.xv. Sermo oportun⁹ optim⁹. ¶ Quinto habēd⁹ est respect⁹ ad feruorē. vñ Eccl.vij. Noli ee iustus multū. Sūt q querūt ensez ad muscaz occidendā: ⁊ securim ad ouū frangendū. Qui. s. cōtra minimā negligentiā cum tanto feruore mouent sicut si esset magnū peccatuz qđ auro expedit fieri: ⁊ si in casu multū conādū sit: ēt cōtra paruas negligētias qñ aliter corrigi nō possunt. Bre. sup Eze. Obsecro disce qualiter vnūqēqz alloqui debeas q̄ corrigi vis: ⁊ noli in parte ista ābulare in sensu tuo imo i furore tuo. ¶ Decimosexto dz mo. ad custodiā ligue exhortatio sacre scripture: vt ē illud Eccle. xxvij. Ori tuo facito hostia. Et ibidē ꝟbis tuis facito staterā: ⁊ frenos ori tuo rectos. Attēde ne forte labaris in lingua. Et i Eccle.v. Ne temere qdloq̄ris: ne cor tuum sit velox ad pferendū sermonē coraz deo. Et Prouer.iiij. Remoue a te os prauū. ¶ Decimoseptimo dz mo. ad custo. ling. exēpla. vt est illd. 1. Re.iij. Creuit Samuel ⁊ dñs erat cū eo: ⁊ nō cecidit ex oīb⁹ verbis ei⁹ i terrā. Et i descriptiōe viri iusti dicit in ps. Foliū ei⁹ nō defluet: ⁊ alibi in ps. Dixi custo. vi. m. vt nō de lin. in lin. m. ¶ Decimo octauo dz hō mo. ad custo. lin. Hoc qnod oportebit ꝟba nra saltiz trāsire p iudiciuz vel district. Ideo debēt nra hec saltim trāsire p mediuz natura. vñ in ps.. Bē de lingua iusti qđ logtur iudiciū. i. iniam examinatā. Et vt breuiter dicā sicut p loquelam ppendit veruz aliqs sit gallic⁹: vel theotonic⁹: vel alteri⁹ nationis. vñ in euangelio. Vere ex illis es: naz ⁊ loq̄la tua ma. te fe. Sic p loquelā perpēdit de aliquo vtū ā sit bon⁹ vel malus. Unū Ecclsi.iij. In lingua sapia dignoscit. Itē in Eccl.xxvij. Ante sermonē nunq̄ laudes virū. Hoc.n. temptatio est hoium. Jero. In pondere verboꝝ ꝓbatum exstit in humane vite.

¶ De diuersis peccatis lingue: ⁊ sūt.xxiij. Et de blasphemia. cap. ij.

Icto de custodia lingue in coi cō-
b sequenter enumerāda sūt diuersa lingue peccata: de hīs ꝓsequamur Ex ḡbus.xxiij. enumerare sufficiat. Que sunt blasphemia. Peccatum murmuris: peccati defensio. periuriū mendaciuz. detractio bonoꝝ. derisio. Consiliū prauum. Peccatū seminātiuz discordias peccatum bilinguiū. Nimia iactātia. Secreti reuela

tio. Indiscreta cōminatio. indiscreta pro-
missio. Ociosum verbum. Multiloquium
turpiloquium. Scurilitas. indiscreta tacit-
urnitas. ¶ Et primo psequamur de. iij.
primis. Quia illis directe peccat in deum.
Inter q incipimus a peccato blasphemie:
qz maius ē de quo pctō hoc modo agem⁹
¶ Primo notificabimus qualiter fit pec-
catū istud. Scōo ponem⁹ ea que valere
possunt ad detesta. hui⁹ peccati. Tertio
dicemus de personis que videntur eē con
sentientes blasphemātibus. Quarto tā-
gem⁹ aliquos specialiter de spirituali bla-
sphemia.

¶ De blasphemia. Quid sit blasphemia:
t qñ dicitur aliquis blasphemare.

n Otandū aūt q ſm Aug. Blasphe
mia est qñ aliqs attribuit deo qđ
dei nō est: vel quādo negat de deo
q ipsis est vel quando aliqs sibi vsurpat
qđ dei est. Nos aūt hoc blasphemiā intelli
gimus verbuz ꝓtumeliam dei ꝓlatum. vt
cum aliqnis iratus vindicare se nolens de
deo aliqua membra de ipso nominat qua
nominanda non sunt.

¶ De his que valent ad detesta. hui⁹ pcti.
t de penis blasphemorum.

m Ulta aūt sunt que possunt valere
ad detesta. hui⁹ pcti. ¶ Primū est
pena qua dñs legitur punisse bla
sphemos. De qua petro legit Leui. xxiiij.
Ecce egressus fili⁹ mulieris israelitis q̄ pe
perat de viro egyptio iurgatus est cū viro
israelita. Cūq blasphemasset nomen dñi
t maledixisset ei adduct⁹ est ad Moysen
Miserūtq eū i carcerē donec nossent qd
vellet dñs. Qui locutus est ad Moysen.
Educ blasphemū extra castra t ponēt oēs
illi qui audierūt man⁹ suas sup caput ei⁹:
t lapidēt eū populus vniuersus. Et deide
promulgauit legē de pena blasphemox di-
cēs. Loqres ad filios israel. Homo q ma-
ledixit domino suo portabit peccatū suum.
Et qui blasphemauerit nomen dñi morte
mo. lapidibus obruet eum ois multitudo
populi. De pena etiā blasphemie etiam re
fert Greg. in dialogo. qđ quidā rome tene
re dilexit quēdam pueruz. v. annox. Qui
consuetus erat blasphemare nomen domi
ni statim quādo animo eius aliquid obsti
tisset. Quadā aūt die cum pater eius tene
ret eum in brachijs clamauit puer. Mali
hoīes venerunt qui me tollere volūt. Qui
cuz hoc dixisset nomē domini blasphema
uit t aiam reddidit. Si deus in puero. v.
annox peccatū illud sic vindicauit nunqđ
parcet adultis t discretis qui hoc pecca-
tum committunt peccatum istud punitur
frequenter a deo etiam in presenti vel spi-
ritualiter vel corporaliter. Corporaliter q t
multotiens subitanea morte mo. homies
blasphemijs assueti. Unde Prou. v. Qui
maledixerit patri vel matri extinguetur lu-
men eius in medijs tenebris. Patri male
dicit blasphemus dū dño maledicit. Ma-
tri etiā maledicit dum triūphantē ecclesiā
blasphemat que mater nostra est. t iō lux
in medijs tenebris ei extinguetur: quia in
peccatis suis morietur. Peccatū istud vix
remittitur iuxta illud Math. xij. Spiritus
blasphemie non remittetur. i. vix remittet
Unde peccatū ad morte dicitur Ecclesia.
xxiij. Est alia loquela econtrario in morte.
Non inueniatur in hereditate Jacob. Pre
miserat actor de loqla iuramenti. Et subd-
dit. Est alia loquela ecōtrario ꝛc. Blasphe
mia cōtraria dicitur esse iuramēto: qr i iu
ramento nominatur de⁹. In blasphemia
diabol⁹. In iuramento qñ fit in eo modo
quo debet honoratur deus quando nomē
eius ad confirmationē veritatis assumit.
In hoc quod deus ostēdit veritatis tutor
t actor. In morte vero blasphemantis dici
tur esse. qr frequenter moriuntur blasphe-
mantes in peccato. Unde blasphemi mul
tum debent rogare viros sanctos vt orent
deum qđ sibi dimitteretur peccatuz istud.
Non. n. ipetrat quicunq remissionez huius
peccati. imo oz hoiem eē magni meriti ad
hoc quod ipetret alteri remissionez huius
peccati. Unde. 1. Jo. vlti. Est peccatum ad
morte non pro eo dico vt roget quis idest
quicūq. Etiā pena corporali punit peccā-
tū blasphemie frequnti⁹ q̄ p aliud peccatū.
vnde accidit qđ lusorib⁹ g deum blasphe
mant facies quādoq prepostetur. Lud-
dam etiā militi dū occasione ludi per ocu
los deiuraret ꝓprius oculus a capite exi-
liit t in altariū cecidit. ¶ Scōo pōt vale-
re ad detesta. hui⁹ peccati si ostendat igra
titudo magna q̄ est in eo qui blasphemat.
Dupliciter vero ingratus blasphemās: et
qr in mēbro illo deū inhonorāt in quo de⁹
pre ceteris creaturis honorauit homines: si in

lingua. Et q3 membra illa infirmitatis humane quas ꝓpter salutē ipsi⁹ deus assumpsit. ipse ad cōtumelias dei noiat ⁊ ingratus est de beneficio icarnationis. Et q̄si de⁹ nō satis fuerit affect⁹ cōtumelijs a iudeis pro amore ipsi⁹: ipse adhuc cōtumelias supra ptumeliā addit. In hoc deterior iudeis: q3 ipsi affecerūt eū cōtumelijs mortalē ⁊ infirmū ⁊ in statu humilitatis. sed blasphemus deū cōtumelijs afficit imortalē ⁊ regnantē in celis. Iudei aliquantulū p ignorantiā excusant. Nesciebāt. n. deū quē cōtumelijs afficiebant. Si eū cognouissent nunq̄ dñm glorie crucifixissēt. Blasphem⁹ vero cū cōtumelijs afficit quez credit esse dum. ¶ Tertio dz cohibere a pctō isto hoc q̄ blasphem⁹ videt eē deteriꝰ oibus creaturis. Ille. n. creature deū laudāt ⁊ bñdicūt ostendēdo dei potentiā: bonitatē: ⁊ sapiaz ⁊ nō solū deū laudāt ⁊ benedicunt. imo ēt ad eum laudandū hoies inuitant. vñ Bre. Attrū est qualiter hō deū semp nō laudat eū ois creatura semp ad eū laudandū inuitat. Un valde miser est hō blasphem⁹ qui spāliter ꝓpter hoc linguā accepit vt deum laudaret q deū nō laudat: sed cōtra amonitionem aliarū creaturarū eum blasphemat. ¶ Quarto debet cohibere a peccato isto magnitudo huius peccati que multis circunstātijs potest manifestari.

¶ Quibus circunstantijs patet hui⁹ pecti magnitudo.

Primo in hoc q̄ in isto pctō iferē cōtumelia deo in ꝓpria pſona cui alij pctōres cōtumelias iferūt i reb⁹ suis. Homicida in seruis. Sed blasphem⁹ infert ei ptumeliam in ꝓpria pſona. Et iō nō parū displicet deo peccatū blasphemie. Adultū displicet pncipi quādo infert ei cōtumelia in subditis eius: sed longe magis q̄ in filio vel in filia: sed super oia ista q̄ iferetur ei cōtumelia in ꝓpria pſona. ¶ Secūdo pōt ostēdi magnitudo hui⁹ peccati p sublimitatē pſone cui blasphemia iferē: ⁊ sine aliqua offensa augmentat enim ex hoc culpa. Offensa magna est cū conuicitū dicit alicui burgensi. sed maior si dicatur militi. sed lōge maior si pncipi. ergo i infinitū maior est si dicatur maiori. vñ cuz in pctō blasphemie cōtra deū dicat deo q i infinitū maior ē oi dño terreno pctō illud ni mis magnū est. ¶ Tertio facit ad magnitudinē huius pcti hoc q̄ in pctō isto dei cōtumelia pncipaliter intendit. Alij peccatores: ⁊ si contumeliā deo inferant tū ꝑter intentionē ⁊ voluntatē illoꝝ est cōtumelia illa: ⁊ bene vellent abstinere a contumelia illa si possent habere delectationē q̄ querūt absq̄ cōtumelia illa: sed blasphem⁹ in cōtēptum ⁊ contumeliā dei blasphemat volēs se vindicare ꝺ deo cū tū de⁹ sine culpa sit. ¶ Quarto facit ad detesta. hui⁹ pcti peruersitas magna que est in pctō isto. Multi enī⁹ pueri sunt hoies blasphemi q bona que agūt sibi attribuūt. Mala ꝺo deo ascribunt. cum ecōtrario mala ꝓpter culpas eoꝝ eis eueniāt Bona vero gratia dei recipiant. ¶ Quinto facit ad detesta. hui⁹ peccati magnus contēptus q est i blasphemijs. q̄ pōt manifestari ex hoc quod ipsi dicunt q̄ nō possunt se blasphemia cohibere. Si aūt quereē ab eis vtrū aliquando cōuitiū dixerunt episcopo vel archiepiscopo vel alicui pncipi. ipsi respōderēt q nō. Immo mīti sunt q dicerēt se nunq̄ dixisse cōuitiuz alicui garrioni nisi ꝓprie pus diceret eis. ⁊ tamē nō possūt abstinere sicut ipsi dicunt ne deo contumeliam inferant. Mira ysania. Potest aliquis abstinere ne dicat ptumeliā garrioni nisi ipse meruerit tū dicit se nō posse abstinere quin regi glorie cōtumeliā dicat: cū tū ipse nunq̄ consilium ei dixerit. nec aliquid ei meruerit. magis ꝓculdubio videretur talis cōtemnere deum q̄ garrionē vnuz. ¶ Sexto facit ad magnitudinē huius peccati hoc q̄ istud peccatū est in patrē celestem: ⁊ ideo morte dignū. Un Math. v. Qui maledixit patri vel matri mor. moriat. Blasphemi sūt illa generatio de qua legit Prouer. xxx. Est generatio que patri suo maledicit: ⁊ q̄ matri sue nō bñdicit. Blasphemi etiā assimilant Chaam filio Noe qui verenda patris: fratribus suis ostendit. ꝓpter quod filij⁹ eius maledictionez sūscepit. vt legitur Gen. ix. ¶ Septimo deberet co. a peccato isto hoc q̄ blasphemia peccatū diabolicū est ⁊ q̄si loquela infernalis cuius signū est horripilatio q̄ facit istud peccatū in audientibus. Unde Eccle. xxvij. Loquela multū turans horripilationē capiti statuet: ⁊ irreuerētia illi⁹ obturatie auriuz. Un satis vī q̄ diabol⁹ in blasphemijs loquet ex hoc audiēs horripilationē habet. Sic alige a teuthe-

nica lingua teuthonicus perpendit sic blasphemus ex loquela ista de familia diaboli ee dignoscitur ꝛ ad infernū videt pertinere. vñ sicut dictū est Petro. Mat.xxvi. Vere tu ex illis es: nam ꝛ loquella tua manifestū te facit. Sic pōt dici de blasphemo vere tu de iferno es. ná ꝛ loquella tua mate fa. Illi q in iferno erunt blasphemabūt deū ꝓpter magnitudinem doloꝛis. Unde Apoc.xvi. Blasphemauerūt deuꝫ celi pre doloꝛib⁹ ꝛ vulneribus suis. Sicut filij dei assuescunt hec benedictioni: ꝛ laudi diuine volentes addiscere officiuꝫ in terris quod facturi sunt in celis. sic filij diaboli assuescunt blasphemijs addiscentes in mundo isto officiū quod facturi sunt in inferno.

£ ¶ Octauo deberet cohibere a peccato isto hoc quod blasphemia dei conuiciū est dictū ei a ꝓprio ieruo: ꝛ iō non de facili consequit homo remissionē huiusmodi peti. Vñ Eccle.xxij. Mittens lapidē in volatilia deiciet illa. Sic ꝛ qui cōuiciat amico. dissoluit amicitiā. Ad amicuꝫ: ꝛ si ꝓduxerit gladiū nō desperes: est enim regressus ad amicū. si aperuerit os triste ne metuas est enim cōcordatio excepto cōuicio: ꝛ iproperio ꝛ superbia: ꝛ misterij reuelatione. Ad litteraꝫ nobiles post magnas guerras postq̄ in bello se leserūt amici efficiuntur. Si quis aūt cōuicium aliqd dixerit eis toto tēpoꝛe vite sue memoꝛes sunt cōuicij illi⁹. Si conuiciuꝫ vnum dictuꝫ est alicui cum tanta difficultate a coꝛde recedit. quantuꝫ timere possunt illi q regi gloꝛie totiens cōuiciati sunt: qui delectant deū blasphemādo. Judeis deteꝛioꝛes vident q in consuetudine habebāt ꝙ audita blasphemia aures obstruebant sibi. vñ sup illud Act.vij. Cōtinuerunt aures suas. dicit Interl. Ne blasphemiā audirent. Insignū ēt doloꝛis scindebant vestimēta sua. vñ super illud. Mat.xxvij. Tunc ꝓncepe sacerdotū scidit vestimēta sua. Glo. Mos ē indeoꝝ cum aliqd blasphemie audiūt scindere vestimēta sua. Canib⁹ etiā peioꝛes vident. Canis enim nō mordet dñm suū nec dilacerat. Ipsi vero dilacerāt dñm dū deum blasphemāt. Ipsi eodē oꝛe quo vinū a deo creatū bibe runt: iconti nenti eū mordēt ꝛ contumelijs afficiūt: sikes canib⁹ rabidis: q manū q sibi panē porrigit mordēt. Malus etiā peccatū videt esse blasphemia q̄ hereſis. Vere tic⁹. n. ea loquit de deo q̄ credit esse vera: blasphem⁹ vero cōtra ꝓsciam suaꝫ de deo dicit que scit nō esse dicenda.

¶ Quam culpabiles sunt: q blasphemos tollerant quā possunt ꝓhibere. £

Ec solū blasphemi culpabiles sūt
n apud deū: sꝫ ēt illi q tollerāt pecca
tū istud cū ꝓhibere possint: vt pater ꝛ mater q nō corrigūt filios blasphemātes: ꝛ q̄ñq̄ hac de cā amittūt eos. Bñs enim cos interficit vt pꝫ exēplo. Gre. Prius posit ieodē capō. Silr illi culpabiles sūt q permittūt ꝓtumeliā deo fieri in domib⁹ suis cū ꝓhibere possint. Nullus hō timēs deuꝫ ꝓmitteret alicui quē sanctū crederet: cōtumeliā inferri in domo sua ex quo posset hoc ꝓhibere. Quanto magis tollerare nō dꝫ vt cōtumelia creatoꝛi suo inferat in domo sua ex quo pōt ꝓhibere? Uix possūt hoies sustinere qd coꝛā eis cōuitium dicat patri suo vel dño terreno. Quō ergo pūt hoc sustinere de patre celesti? Nungd culpabilis esset q ꝓmitteret in cellario suo tēplū alicui demoni fieri ꝛ i ipso sacrificari. Nōne taberna in qua luditur ꝛ blasphematur vere diaboli templū est in quo de⁹ exhonoꝛatur ꝛ diabolus honoꝛatur? Quō ergo pōt sustinere hoc qui fidē veram hꝫ? Bñt etiā culpabiles sunt: q in terra sua talia ꝓmittūt fieri: sicut ille culpabilis esset q in terra sua paganoꝝ ydolatriā tolleraret blasphemia enim ydolatria deteꝛioꝛ esse videt: in hoc ꝙ ydolatria honoꝛē suū aufert deo: sed blasphemijs nō solū honoꝛem aufert: sed etiā cōtumeliā infert. Magna pernersitas est principū qui bona subditoꝛuꝫ suoꝝ auferūt: q̄ñ deus hoc ꝓhibet q̄ñ ꝙ possunt accipere ad honoꝛē dei in salutez dei in salutē aiaꝝ nolunt. Bñt enim posſent pensā pecuniariā ponere meritoꝛie illis q blasphemāt. Non sunt etiā sine culpa q locāt eis taxillos ꝛ similia: ꝛ qui assistūt ludentibus vel blasphemantibus: q̄si velint habere de seꝛoꝛe blasphemantiū. Judeis deteꝛioꝛes i hoc ꝙ audi obturant aures suas audita blasphemia ꝛ signa doloris ostendūt. Et vt breuiter dicā in hoc distingui possunt filij dei a filijs diaboli ꝙ filij dei nō possunt tollerare qd pater eoꝝ a blasphemātib⁹ iagitteꝛ: filij vero diaboli nō curāt q̄ñ vident deuꝫ ita iagittari. Qd tali exēplo pōt ostendi. Fuit quidā vxoꝛez

habēs ⁊ ex ea tres filios ſm opinionē ſuā
Cui vxor eius cū quadā die litigaret cū eo
obiecit q̄ ipſe credebat hēre tres filios: ſed
vnus tātū erat ſuus regſito vero ab ea q̄s
ſuus eſſet noluit ei indicare. Deinde cum
pater infirmaretur ad mortē ⁊ vxor defūcta
eſſet ipſe factēs teſtamētū oia dimiſit illi q̄
filius eius erat. Poſt vero mortē eius ꝓtē
tio facta eſt inter illos tres quos tāq̄ filios
ſuos nutrierat cuius eēt hereditas. Qui-
libet enīz dicebat q̄ ipſe filius erat q̄ ſua
debebat eē hereditas. Vñ cū hoc delatum
eēt ad iudicē precepit iudex: vt pater mor-
tuus alligaret ad arborē: ⁊ ille q̄ directius
ſagittā in eū mitteret hereditatez haberet.
Vñ alligato patre ad arborez duo ex illis
ſagittauerūt eū. Tertius vidēs patrē ſuuz
ſagittari offēſus eſt vltra modū ꝓtra alios
duos ⁊ dixit q̄ patrē ſuū: nullo modo ſa-
gittaret. Ex quo cognitū vere eſt: q̄ ipſe fi
lius erat ipſius: ⁊ data ē ei hereditas. Sīle
iudiciū fecit Salo iij. Reg. iij. De duabus
mulieribus que litigabant de puero vno.
Illaz n. ꝑpendit eſſe matrē que nō potuit
tollerare pueri interfectionez. Sic filij dei
nō poſſunt tollerare q̄ blaſphemātes pa
trem eorum ſagittent.

¶ De duplici blaſphemia. ſ. oris ⁊ cordis.

T notan. q̄ duplex ē blaſphemia
e Quedā ē oris: quedā ē cordis. De
blaſphemia cordis legitur i vitas
patrū q̄ dā frater ipugnabatur ſpiritu
blaſphemie: ⁊ cū ſepe pergeret ad ſenes ⁊
ad abbatez pemenē pro cura illius: ⁊ non
apperiret cām. Abbas pemen vidēs eum
habere cogitationes blaſphemie dixit q̄d
haberet. Et ille apperuit q̄ ipugnabat eū
ſpūs blaſphemie: ⁊ ſtati vt aperuit appuit
ipugnatio lentor. Cui abbas pemen. Q̄ñ
I hec cogitatio te arripuerit dic. Ego cām
non habeo blaſphemia tua ſit ſuper te o
ſathā. Hanc enim cām alia nō vult. Et in-
nuitur in verbis his duplex cā ꝓpter quaz
non ſit tñ ꝑiculū in iſta blaſphemia ſicut
multi credūt. Nō. n. hz delectationē cogi
tatio blaſphemie ꝓpter q̄ placeat hoi ſed
vehemēs timor offenſe diuine adducit co-
gitationes iſtas ſicut hoi tanto in tenebris
exiſtenti ⁊ ſolitario velit nolit adducit ti-
mor terribilia ad cor ſuū: ⁊ nimius amor
quē hūit mr ad filiū adducit ei memoriā:
ipſius q̄ defūctus ē: hz ēt ipſa nolit. Prete
rea diabolus q: ſcit q̄ diſplicet viro iuſto
quittū ⁊ cōtumelia dei. Interdū loquit cō
tumelia dei i hoie ipo hoie audiēte ⁊ blaſphe
mia illa diaboli ē nō hois Et meretur hō
in hoc q̄ diſplicet illi blaſphemia illa. Et
hoc duo inſinuant exēplo ꝓdicto cū dicit
blaſphemia tua: ⁊ cū dicitur hāc. n. cāz aia
nō vult. Sūmū aūt remediū cōtra vitiuz
hoc eſt occupatio que animū ip. eat. ⁊ ꝓtē
ptus blaſphemie talis. Debet enīz hoc pa
rum appreciare agitationes tales.

¶ De peccato murmuris. tij

Egtur de pctō murmuris. Eſt āt
s murmur oblocutio in debito mō
facta ꝓtra deū vel factuz alicuius.
Spāliter āt dicem⁹ de murmure q̄ fit cō
tra deū vel cōtra eū qui eſt loco ipſius. Bi
cemus autē hoc modo de hoc peccato.

¶ De his que faciunt ad deteſtationem murmuris.

Primo ponem⁹ ea que pñt valere
p ad dete. ipſius. ¶ Secō tāgemus
diuerſas diuiſiones murmuris.
¶ Tertio vero ſpāliter agem⁹ de murmu
re clauſtralitū. ¶ Quarto vero de rīmedijs
cōtra peccatū murmuris. ¶ Ad dete. vero
huius pcti pñt valere verba ſacre ſcripture
que diſſuadēt nobis hoc peccatū: vt eſt
illud. Sap. i. Cuſtodit vos a murmuratio
ne: que nihil ꝑdeſt. Murmur q̄ fit cōtra
ea que deus facit nihil ꝑdeſt hoi: imo plu
rimū nocet: nō. n. ꝓpter murmur ceſſat tri
bulatio: hz q̄ potuit eē meritoriū ꝓpter
murmur fit de meritorio. Ingnat hō vñ
debuit mūdari. Deſtruitur vñ debuit emē
dari: vñ deſtruxiſti eum ab emūdatiōe vel
emēdatiōe. Itē Jo. vi. Nolite murmurare
inuicē. Et. i. ad Cor. x. Neq̄ murmuraueri
tis. Et ad Ph. ij. Oia facite ſine murmu-
rationibus. Et. i. Pe. iiij. Hoſpitales inuicē
ſine murmuratiōe. ¶ Secō pñt valere ad
dete. huius peti exēpla: vt eſt exēplū xp̄i: de
quo. Jſa. liij. Quaſi agnus coram tondente
ſe obmutueſcet. Et exempla ſctōrū. de quib⁹
cantat eccleſia non murmurat reſonat nō
querimonia: ⁊ iterū. Ecce homo ſine que
rela. Et Sap. xviij. Properans homo ſine
querela deprecari pro populis deferēs ſer
uitutis ſue ſcutū oratione ⁊ per incēſuz de
precatione allegans reſtitit ire: Et Lu. i. E
gitur de Zacharia ⁊ vxore ſua: q̄ erāt iu
ſti ambo ante deum incedentes in omni-

bus mandatis ⁊ in iustificationibus dñi sine querela. Tertio pōt valere ad dete. huiꝰ peti hoc ꝙ murmuratores maledicti sunt: vñ. Eccle. xxvij. Susurro ⁊ bilinguis maledictus sit. Multos. n. turbauit pacez hītes. Quarto pōt valere ad dete. huiꝰ peti hoc ꝙ murmuratores odibiles sunt deo: vñ. i. ad Ro. Susurrones: ⁊ detractores deo odibiles. Quinto pōt valere ad dete. huius peti hoc ꝙ nescimus qd nobis expediat. Aliqui. n. magis expedit aduersitas q̄ ꝓsperitas ideo nullꝰ de aduersitate murmurare dz: vñ in Eccle. Nō est dicere hoc melꝰ illo. Dia. n. tpe suo ꝙprobātur.

Sexto pōt valere ad dete. huiꝰ peti hoc ꝙ cū simus filij dei ⁊ rōne creatiōis redēptiōis rōne nō debemꝰ murmurare qcqd placeat sibi facere de nobis. B. Juste sibi vēdicat meā vitā q̄ pro mea posuit suam. Alpo. Sine morimur sine viuimꝰ dñi sumus. Jdē. Empti estis pcio magno glorificate ⁊ portate deum in cor. vr̄. i. ad Cor. vi. Aug. Scit celestis medicꝰ qd nobis datu rus sit ad cōsolationez ⁊ qd subtrahatꝰ ad exercitationē. Nō. n hō sine cā immēto suo cibaria detrahit ⁊ Isa. xlv. Ue q̄ ꝓtradicit factori suo: ⁊ pꝰ. Nunqd dicit lutū figulo suo qd facit ⁊. xxix. peruersa est hoc cogitatio quasi si lutū ꝓtra figulū cogitet ⁊ dicat opus factori suo qd fecisti me? Septimo pōt valere ad dete. huiꝰ peti vindictaz q̄ dñs legitur sumpsisse de petō isto legit̄ maria sororꝫ moysi lepra ꝓcussa ꝓpter peccatū murmuris: ꝓpter peccatū istō dathā ⁊ abiron a terra sunt absorti: vt legit̄. Numeri. xvi. Et chore igne cōsumptus ē vt legitur. Jbidē. Propter peccatū ēt istud misit dñs ignitos serpētes in filios israel: propter peccatū istud matorꝫ filiorꝫ israel in deserto perijt: vnde Numeri. xiij. Oēs qui nūerati estis a. xx. an. Et supra: ⁊ murmuraſtis cōtra me nō intrabitis terrā super q̄ leuauī manū meā vt habitare vos faceret ꝓter caleph filium iephone ⁊ iosue filium nun. murmuráte populo etiā cōtra dñm de labore ignis dñi deuorauit extremā castrorū partem: vt legitur. Numeri. xi. Et vt breuiter dicā sicut dicit auctoritas de nulla re dñi magis offendisse dictus est populꝰ ille q̄ murmurādo. De pena etiā murmurantiuz in futuro dicit Judas in epla sua. Hi sunt murmuratores q̄rulosi scōm desideria sua ābulantes: ⁊ ꝓmittit penam dicens. Quibus procella tenebrarum in eternum seruata est. Grego. Regnum celorū. Nemo qui murmurat accipit. Nemo qui accipit murmurare potest.

¶ De tribus diuisionibus murmuris: ⁊ q̄ ꝓtra murmurationes: cōtra infirmitatē: vel tēporis cōtrarietatē: ⁊ bonorꝫ aduersitatē

Equitur de diuisionibus murmu
e ris. quarum tres ponere sufficiat.

Quarꝫ prima talis. Murmur inutilitatis: murmur superbie: murmur auaricie: murmur impatiētie: murmur sane ꝓsciētie.

¶ De primo sic legitur. Mat. xx. Et accipientes murmurabant aduersus patrē familias dicētes. Hi nouissimi vnā horā fecerūt ⁊ pares illos nobis fecisti q̄ portauimus pondus diei ⁊ estus. ¶ De secō legitur Luc. vij. Ait dē phariseus q̄ vocauerat eū ait intra se. Hic si esset ꝓpheta sciret vtique que ⁊ qualis est mulier que tangit eū: q̄ peccatrix ē.

¶ De tertio legitur. Jo. xij. Quare hoc vnguentum nō venditur trecentis denarijs.

¶ De quarto. Numeri. xi. Ortum est murmur populi quasi dolentiū ꝓ labore cōtra dominū. ¶ Quintū murmur est quando aliquis vult cogere eū ad hoc ꝙ cōtra deū est ⁊ illud murmur videtur ee significatuz ꝙ murmur a sine murmurātis cōtra Balaaz. de qua legit̄. Numeri. xxij. Aperuit dñs os asine ⁊ locuta ē. Quid feci tibi cur percutis me. Ecce tā tertio volebat cogere balaam asinam ad id qđ erat cōtra deuz voluntatem. Ad hanc specie pertinet murmur cōscientie murmurantis contra peccatū. ¶ Item pōt diuidi murmur in murmur de bonis que cōferimus: ⁊ murmur de malis que sustinemꝰ. Primū murmur dissuadetur ecclesiastico: vbi legitur. In bonis ne des querelaz: ⁊ in omni dato ne des tristiciā mali verbi. De alio mūrmure legitur. Eccle. x. Vir prudens ⁊ disciplinatus non murmurabit correptus. Prudēs est qui futura prouidet: ⁊ premia ⁊ tormēta ⁊ talis nō murmurat de flagello. Libēter enim virgam tollerat que a gladio pene eterne eum conseruat. Patienter etiam ab eo sustinet: flagellari a quo celestem hereditatez expectat. Disciplinatus etiaz qui circa vtilitates tribulationuz est instructꝰ similiter non murmurat de correctione.

¶ Tertia diuisio murmuris ē in murmur

contra deū ⁊ murmur contra proximum. Murmur vero contra deū multiplex pōt esse: vel de infirmitate vel de pauptate: vel de tēporis importunitate: vel de prosperitate malorum: vel de aduersitate bonorū ⁊ similibus: valde fatuū est murmurare de infirmitate cū vtilior sit vt frequētius infirmitas q̄ sanitas. Unde in vitis patrū cum quidā peteret a Johāne heremita vt a tertiana sanaretur ipse respondit. Rem necessariam tibi cupis abijcere. Ut enī corpora vitijs intus: ita anime lāguoribus purificātur ⁊ castigationibus: ⁊ tamē dedit ei oleū benedictū ⁊ sanatus est. Itē quidaz miles rogauit quendā sanctuz virū vt a morbo liberaret eum precibus suis: sed audito ab eo quod melior esset in egritudine q̄ in sanitate dixit vir sanctus: oro dñm vt seruet te in statu i quo magis humiliet is. Fatuū ettā est de paupertate murmurare: cū sciamus pauperes electos eē ad regnū eternū Jaco. ij. Nonne deus elegit pauperes i hoc mūdo diuites in fide ⁊ heredes regni. De importunitate etiam tēporis fatuū ē murmurare. Et ꝓpter hoc q̄ hoc facit nūq̄ pacē habebit: vñ Job. Quis restitit ei ⁊ pacē hūit? Et ꝓpter hoc q̄ deꝰ scit melioꝰ qd expediat mūdo quē ipse hz regere q̄ alius Et q̄nq̄z expedire videntur q̄ nō expedīūt vñ quidaz heremita seminauerat olera ⁊ visuz ē sibi pluuiā necessariā eē olerib⁹. Et petijt adeo ⁊ obtinuit. Deinde visuz est ei serenitatē necessariam esse oleribus suis ⁊ petijt obtinuit. Et vt breuiter dicā tale tempus dedit ei dñs q̄le voluit. Ettū nec vñ olus de terra exiuit. Qui credēs vniuersale defectū olerū in anno illo patienter sustinuit Sz cū declinasset ad domū heremite alteriꝰ ⁊ pulcerrima olera ibi vidisset multū admiratus ē. Et narrauit heremite illi quod sibi acciderat. Cui heremita respondit: Uerito hoc accidit tibi: putabas ne te sapiētiorē deo q̄ ei indicabis qd facere deberet. Ecōtrario vero magne pacis occasio eēt ⁊ q̄nq̄z etiā magne habūdantie bonorum tēporaliū si quis volūtatē suā in talibus volūtati diuine cōformaret: vñ refertur de quodam agricola q̄ semp hēbat in agris ⁊ vineis suis vberiores fructus q̄ alij Et cū regreretur a vicinis quare hoc esset rñdit nō eēt hoc mirū si fructus hēret cuz semp haberet tale tps quale ipe vellet. Su per quo cū alij mirarentur ⁊ ingrerēt qūo hoc esset. Rñdit. Ego nūq̄ volo aliud tps habere q̄ deus velit: vñ cū tale sit tps qua le deus vult: semp hēo tale quale ego volo In pace magna erat vir ille q̄ voluntatē suā cōformauerat volūtati diuine. Et propter hoc bonorū tēporaliū hēbat habūdātiā tantiam. Cū artifices ita offendi soleāt q̄n instruūtur in opibus in q̄bus ipsi periti sunt: nō est mirū si multū deus offendat q̄n de opib⁹ suis ita a q̄libet q̄q̄z dijudicat. Nō est aliq̄s artifex q̄ nō offenderet vltra modum si de opibus suis tantū diiudicaret. De prosperitate vero malorū ⁊ aduersitate bonorū multū videntur murmurasse sci: vñ. Job xxi. Quare impij viuūt sublimati sunt cōfortati sunt q̄z diuitijs ⁊c. Jere. xij. Quare via impioꝝ ꝓsperatur: bñ ē oib⁹ q̄ preuaricant: ⁊ iniq̄ agūt? Et in ps. Mei ātpene moti sunt pedes q̄z zelauī sup iniq. pacem pctōꝝ vi Et abacuc. i. Quare respicis ad tēptores ⁊ taces cōculcante impio iustiorez se? Et in ps. Usq̄quo pctōres dñe vsq̄quo pctōres gloriabunt. Et Malach. vlt. Uanus est q̄ seruit deo. Et q̄d emoluerint: q̄ custodimus pcepta ei⁹? Sz cessat murmur illud si q̄s respiciat cām quare hoc fiāt: fidelis medicus ergo despato vniuersa procedit q̄ ipse appetit. Ergo vero de cui⁹ salute spes habetur multa negat. Sic dñs reprobis habūdātiā bonorū tpaliū tribuit vt si qua bona egerint in mūdo isto mercedez recipiant: ⁊ scōz. Bre. Iste successus bonorū tpaliū signū ē eterne reprobatiōis. Similiter scōz. Bre. Macta di vitulū i libertis pascuis relinquūtur. Seruādūs ingo pmīt ita malip amena prata ad foueā bonus p aspa ad patriaz venit. Oia mala pene sine murmure tollerāda sunt q̄z iusto dei iudicio ⁊ ordinatiōe eueniūt. Eccle. viij. Nō tu dices cōtra iudicem quoniā scōm q̄ iustū est iudicat.

De murmure claustralium. 6

Equit de murmure claustraliuz: de quo spāliter tangemus q̄a hoc peccatū multū infestat claustral. Peccatū murmuris q̄nq̄z fuit iudeoꝝ sed modo dī eē monachoꝝ. Notādū ergo q̄ claustralis murmurās de cibo vel potu deficit in ipo principio belli spūalis. Principiuz belli spūalis est cōtra gulam. vñ sup. Mat. iij. dicit. Glo. In pugna xpi primus

cõtra gulã. Agitur: q; nisi hoc prius refrenetur frustra cõtra alia vitia laborat talis claustralis in primo cõflictu dicit vltimũ verbũ siue malũ verbũ ab ancilla: deuict⁹ carne. s. qõ magna vilitas est. Jero. Nihil vilius q; a carne vinci: cũ de vtro iusto cantetur. Ecce hõ sine querela verus dei cultor de tali claustrali dici põt. Ecce hõ plenus querela vẽtris sui cultor. Tales eni nõ domino iesu christo sed ventri suo seruiunt scõm verbũ apostoli ipsi de vẽtre suo deũ fecerũt iuxta illud. Phi. iij. Quorũ deus venter est. Bũ vero murmur proferũt quasi pater noster dei sui. s. ventris dicũt. Ipsi vasa vacua gratie dei se esse ostendũt duz murmur i eis resonat: z dũ ad ignẽ crepationis tribulationis crepant: satis apparet quod aqua diuine gratie in eis nõ sit. Sic litterã olla vacua crepat ad ignez z doliuz vacuũ multuz resonat. plenum nõ sic. Jsti quãdo debẽt dño escã apponere cũ grata falsa hylaritatis. Hylarẽ enim datorẽ diligit de⁹ iuxta verbũ apostoli. Ipsi fel murmuris in esca eius ponunt pro falsa: vt vere dñs possit de eis dicere: dederũt in escaz meã fel: quasi nõ legerint de dño qõ cum gustasset acetũ felle mixtuz noluit' bibere. Tales respicit retro sicut vxor Loth. z in statuam vertũtur. Statua videt eẽ homo z nõ est sic: tales vidẽtur mõachi eẽ: z nõ sunt: vñ abbas, pastor in vitis patrũ. Qui querulosus est: mõachus nõ est Claustralis murmurãs: est, rota nõ bene vncta vnctione gratie: z ideo murmurat sicut rota currus. vñ Eccle. xxxiij. Precordia fatui quasi rota currus Claustralis etiã murmurans: omne bonũ claustri dat pro modico sent ad opus iunctũ sui. Omne bonũ claustralitũ est pax. Vñ super illud pax super isral. dicit expositor. Omne bonuz in vno verbo dicit. Claustralis ẽt murmurãs intromittit se de hoc qõ ad ipsum nõ ptinet. Ipse eni taz suus nõ est: sz dei vel abbatis sui. Nec solũ dei est rõne creationis vel redẽptionis: sed etiã rõne suc redditionis: vñ qũ de se intromittit si de re aliena se intromittit. vñ. B. Qui curã vestri semel nobis cõmisistis qd adhuc vos de vobis intromittitis? Claustrali murmurati dicit dñs illud. Jo. vlti. Quid ad te: Tu me sequere. Claustralis etiam murmurãs auctoritate ppria vult dispensare sibimet de cruce relationis q; assumpsit cõtra omnia iura. B. Suspecta est mihi fateor tua dispẽsatio z vereor tibi illudi sub tegmine: z nõe discretionis a carnis prudẽtia. Claustralis etiaz murmurans xpo postposito discipulus factus est Galieni: vñ. B. Bñs docet pdere animas Galienus z ypocras saluare: etiã cõsilio potius acgesces: aut cuius vis esse discipulus. Jtẽ puta te queso monachum nõ medicũ nec de cõplexione iudicãdum sed de professione. Claustralis etiam murmurans quẽdã cecum qui eum in foueam multotiens precipitauit ducem sibi constituit: iste cecus est proprius sensus qui in foueam peccati cũ multotiẽs precipitauit quem tamen adhuc vult sequi. Talis claustralis ad deũ tergum vertit et ad tumẽtũ suũ faciem: potius eligens voluntatẽ facere sui corporis q; dei. Jpse etiam vult eqũe habundanter victũ z vestitum habere in presenti sicut illi qui nullã aliam retributionez expectant in futuro quasi p nihilo reputẽt terraz desiderabilem que eis pro mercede danda est. licitum tamen cõsuetudo cõis habeat qõ operarijs qbus magna merces soluitur in vespere de victu non prouideatur. Alijs aũt quibus alia merces in vespere non soluitur prouidetur. Mirari debẽt qui vidẽt aliquẽ claustralẽ murmurãtẽ quasi si vident iumentũ loqui: cuz claustralis iumentuz debeat esse iuxta illud vt iumẽtum factus sum apud te: vñ cuz quidam volens ingredi religionem quereret a beato. Ber. Quid sibi maxime eẽ necessariũ. Ipse dixit ei: vis eẽ asinus: Illo querente quõ posset hoc esse rñdit. Qui vult esse in religiõe debet qlibet opus sibi iniunctũ facere indifferẽter: z quẽlibet cibũ sibi appositum indifferenter comedere. Et his est modus asini: sed in quibusdã claustris adeo cõsueti sunt huic monstruositati qõ nõ pauent cuz auditũ claustrales murmurare: sicut dicitur de Balaam qõ adeo assuetus erat mõstris quod nõ expauit ad vocez asine. Jn vnocasu videtur claustrali licituz esse murmurare qñ. s. precipitur ei aliquid voluntati diuine cõtrarium. Jn simili z enim casu asina Balaaz murmurauit. Item cũ murmur si loquela veteris hominis: vetus autem homo mortuus debeat esse in claustro: miranduz est de murmure claustralium ac si mortui homines

loquerentur. Claustralis dz esse mortuus mundo: z tam hz sudariũ indutũ. Dabit' enz claustraliũ sudariũ eoz est cũ in eo sepelianť. Monachi etiã cũ benedicunť nõ debent loqui per.ix. dies in signum quod mortui sunt: ideo murmur oino longe deberet esse claustralibus quicquid eis fuerit sicut a mortuis hominibus.

¶ De quattuor remedijs contra murmur claustralium.

Equitur de remedijs contra pec-
9 catũ murmuris. Et possumus contra hoc peccatum q̃ttuor remedia assignare. ¶ Primũ est exemplũ xpi. Unde Aug. Omnia terrena ptempsit hõ deus vt ab oib' ptenenda mõstraret z alia aduersa sustinuit vt sustinẽda doceret vt nec in illis queretur felicitas nec in istius timeret aduersitas. ¶ Secm remedium est q̃ hõ cogitet murmur qđ sit de malo pene illato murmur esse cõtra deũ: cũ omne malũz pene adeo sit. Unde Exo.xvi. Non cõtra me murmur est illud sed contra dñm. Et Numer.xiiij. Usquequo multitudo pessima murmurat ptra dñm? Ideo quicquid infertur a psecutoribus patienter tollerãduz est: z potius dz hõ habere oculũ ad deum qui hz psecutorẽ in manu sua q̃ ad ipsum persecutorẽ: cuius formã dedit nobis dñs in cruce qui dimissis persecutoribus dixit. Deus meus vt qã dereliquisti me? Unde sup illũ. Timeat dñm ois terra dicit Aug. Si creature sentant: deũ time non illas: qz oia sub ipso sunt. Item Glo. Cupiditatez nocendi parce habes potestatẽ autẽ nocẽdi si ille nõ dat non habes. Ideo deus hõ ante hoiem stans ait. Non haberes in me potestatẽ nisi esset datuz tibi desuper. Nec etiã ipse diabolus vel vnam ouiculam potuit tollere viro sancto Job: nisi prius dicere mitte manũ tuaz hoc est da potestatẽ. ¶ Tertiũ remedium ẽ: q̃ hõ cogitet intẽtionẽ qua de' pmittit filios suos aduersitatib' flagellari: qui enim magnũ amorem cogitaret ex quo dñs filios suos flagellabat ipse nõ murmuraret. Unde Grego. Ille solus de flagello murmurat q aium pculsoris ignorat. Et Apoc. Ego quos amo arguo z castigo. ¶ Quartũ remediũ z pcipuũ est gratia dei. Cũ enim murmur ꝓueniat ex defectu celestis vnctionis in corde hois sũmuz remediũ est postulare vnctiones celestis gratie vt faciat murmur istud cessare z nõ vnctionẽ carnalis voluptatis: que licet ad tẽpus murmur cessare faciat: tamen in posterũ magis reddit querulosũ. Unde ad Heb. in fi. ¶ Optimũ est gratia stabilire cor nõ escis que nõ ꝓfuit ambulantib' in eis. Eque de facili posset hõ impetrare a deo gratiã per q̃ talia contemneretur. Si qs ex corde eã peteret sicut ab homine ea pro quibus murmurat. Sene. Quare potius impetrem a fortuna quod det q̃ a me ne petamus.

¶ De defensione ꝓprij peccati. ca.iiij.

Equitur de tertio peccato lingue. A
9 scilicet de detẽsione ꝓprij peccati: quo vitio multũ laborat humanũ genus: qđ significatũ est Gen.iij. Ubi legitur de parẽtib' nostris g' cũ cognouissẽt se esse nudos consuerunt folia ficus z fecerunt sibi perizomata.

¶ B his q̃ pñt valeť ad detesta. hnĩ' pcti.

B detestationem huius peccati.

a ¶ Primo possũt valere verba sacre scripture dissuadentia illũ ad Ro.xij. Non vosmetipsos defendentes carissimi. Et super illud. Nolite exaltare cornu. dicit Glo. Suam fecistis iniquitatem per cupiditatẽ non defendatis per elationem. B ¶ Secundo possunt facere ad hoc exempla sanctor qui culpabiles se agnoscunt: vbi etiaz culpabiles non sunt. Grecarum mentium est sibi culpam agnoscere vbi culpa non est. Prouer.xviij. Justus prior est sui accusator. Et Gen.xxvij. Jacob qui nuda colli z manus pellibus ediuis protexit in signum quod vir iustus: z si innocens sit: peccatorem tamen se debz reputare. Et Gene.xliiij. Cypho inuento in sacco Beniamin iudas qui tenet figurã confessionis accusauit se: licet sine culpa esset, de re illa dicens. Quid respondebimus domino nostro ꝛc. Et subdit. Deus inuenit iniquitatem seruor suor. Ille etiã qui peccatum non fecit: nec inuentus ẽ dolus in ore eius signa peccati habere voluit Uoluit enim occidi: z cum iniquis reputari. ¶ Tertio potest valere ad hoc si ostenditur quanti meriti sit humilis confes- C
sio z accusatoria. Unde Greg. Non min' admiror humilimã confessiones peccatorum q̃ sublima gesta virtutum. Itez in ps. Dixi confitebor aduer. in iu. z tu remi. im-

pie.pec.m. Prouer.xv. Responsio mollis frangit ira. Mollis responsio est sui ipsi⁹ accusatio que multū frangit ira dei. Itez sup illud iniusticias non abscondit dicit glo. Qñ homo detegit de⁹ tegit. Cū hō detegit de⁹ nudat. Cū hō agnoscit de⁹ ignoscit. Ideo latro regnū i cruce meruit: qz se accusauit. Un Aug. Loquēs de illo verbo sacrificiū laudis honorificauit me z illic iter q̄ ostendā salutare dei dicit: latro in cruce gre veniam meruit? Quia illaz viam tenuit vbi ostēdit salutare dei a qua tibi pes nō exeat In eo entz qđ se accusauit: deū laudauit. Et sup illud veritas de terra orta est; z iusticia d celo prospexit. dicit Aug. q. d. deus⁹ Parcamus et qz nō parcit sibi. Ignoscamus eis qz nū ignoscit sibi. ¶ Quarto pō test va. ad detesta. hui⁹ peti hoc q̄ peccatū istud multū impedit peccatorē. Non. n. vult deus a peccatis suis liberare illū q defēdit ea. Un Aug. Tu fact⁹ es peccati tui defensor quō erit deus liberator; vt sit ipse liberator: tu esto accusator.

¶ De stulticia illi⁹ q peccatū suū defēdit.

Uinto pōt valere ad detesta. hui⁹ peccatū ostēdatur multiplex eius stulticia qua peccatū suum defendit. ¶ Et primo stultus est talis: quia ipse defendit pessimū hostem quez ipse hz: sed peccatū ostenditur eē pessim⁹ hostis quē hō habeat: ex hoc q̄ nullus ali⁹ hostis: nec hō nec diabol⁹ pōt nocere ei: si ab hoc hoste sibi caruit. Gre. Nulla entz nocebit adversitas si nulla dominet iniqtas. Secō vero stult⁹ est q defendit peccatū suum: qz cū abyssus miserie abyssuz inocet miserie ipse debuit miseriā suā plene exponere: vt ampli⁹ misericordiam dei posset mouere. Ipse vero miseriā attenuat quasi nolit qđ misericordia sua misericordiā dei moueat nō sic faciunt pauperes qui elemosinas volūt impetrare: imo paupertatē z infirmitatem si quā hñt hoibus denudāt. Tertio stultus est: qz nō vult manifestare in curia misericordie peccatū suū z reseruat illud i foro iusticie vbi manifestabitur ad penaz quod non vult ibi manifestare ad veniaz. ¶ Sexto pōt valere ad detesta. hui⁹ peti si ostendatur in illis magna puersitas qui peccata sua defendunt puersitas eoz pz ex hoc q̄ illud qđ de⁹ p̄secut⁹ é vsq ad mortem ppriā. s. peccatū sicut ostensum est in principio sāme: ipsi defendere volunt vsq ad lesionē ppie conscientie: z vsq ad dei offensam: cū tñ oēs creature peccatuz debent persequi tanḡ illud qđ solū indecens est in mundo isto. Septimo pōt valere ad detesta. hui⁹ peti si ostendatur ingratitudo eoz qui peccatū suū defendūt. Ingrati vero tales sunt dei misericordie z bonitati dū beneficiū ipsius volūt attenuare: bonitatis diuine beneficiū attenuat q culpam suā diminuēdo beneficiū remissionis quodāmodo diminuūt. vnde in spiritū sanctū videtur peccare cui bonitas attribuit. Ad detesta. hui⁹ peti pōt facere hoc q̄ illi qui peccata sua defendunt in culpa sua ipsum deū inuoluere volūt. vñ sup illud Gene. iij. Uocem tuā audiui in paradiso. dicit Gre. Propriū est peccantib⁹ deo velle attribuere vnde accusantur. Quod inde est qz sic peccauit hō cuz vellet esse par deo liber. s. sicut ille ab omni dominio. Qñ ergo illi in maiestate par esse nō potuit in peccato sibi parem eum facere cōtendit: imo vult eum ostēdere esse nocentē. De aūt innocentem. Et super illud nolite iniquē agere. dicit glo. Malū est peccare: z pessus est perseuerare pernitiosuz est in deuz se defendendo culpā suā placere. Ad detesta. etiā hui⁹ peccati videt facere q̄ Dauid videtur specialiter petere custodiā oris suo ppter peccatū istū. Un in ps. Pone custodiā ori meo. Et subdit. Non declines cor meū in ver. ma. ad ex. ca. ex. ipe. Non declines. i. declinare nō permittas. Excusationes in peccatis: dicuntur verba malicie: vel qz sunt cōtra bonitatē dei: dum beneficiū dei volunt attenuare: vel qz ille qui excusat se deum vult infamare dum culpā suā in deū nititur refundere: vt Adā. Gene. iij. Qñ dixit dño. Mulier quā dedisti mihi sociā dedit mihi de ligno z comedi: qz ipse defendi qđ homines debent persequi peccatum suum.

¶ De multimoda excusatione peccati.

Et notandū q̄ multis modis solent hoies peccatū suum excusare vel defendere. Alij ppter infirmitatem carnis contra illud. Eccle. v. Ne dederis os tuum: vt peccare carnem tuaz facias. Alij multitudine peccātiū iuxta illō. Eccle. xxxij. Peccator homo vitabit correctionē: z ad voluntatē suā inueniet cōparationē. Illis vero qui se excusant in mul-

titudine peccantiū dici pōt illud. Non minus ardebunt: qui cum multis ardebunt: imo maior ignis erit secundus q̄ plura ligna erunt in igne: q̄ ſm ligna exardeſcit ignis: vt legitur in Eccleſia. cōtra hūc modū excuſationis eſt illud. Exo. xxxij. Non ſequaris turbā ad faciendū malū. Turbā ſequitur q eā imitatur. Et Eccleſia. vij. Ne pecces in multitudine ciuitatis. Alij vero excuſāt ſe p nobilitatē ſuā q magnū dedecus faciunt nobilitati ſue quādo rei vilissime & immundiſſime ſcutū ſaciūt. Immundiſſima res eſt peccatū: turpis eſt nobilitate ſua peccatū defendere quā ſi aliquis miles clipeo ſuo vile ſterquilinium ptegerrt alij vero excuſant ſe p iuuentutē q videtur dicere q̄ iuuētutē ſuā a diabolo teneāt cū credāt diabolo in iuuētute eē ſeruiendū.

¶ De peccato periurij: & de duabus ſpecibus eius. cap. v.

Equitur de peccato periurij. Et notandū q̄ due ſunt ſpēs periurij: vna eſt iuratio puerſa: alia ē iuramēti liciti trāſgreſſio. Ad deteſta. vero ſcōe ſpēi periurij. Notandū eſt q̄ ille q iuramentum illicitū facit ipſe quaſi laqueū ad collū ſuū ponit. iuxta illud. Prouerb. vi. Illaqueatus verbis oris tui: & captus pprijs ſermonibus q̄ vero iuramentū licitū tranſgreditur ipſe laqueo ſuo quaſi pprijs manibus ſe ſtrangulat. potius expediret ei q̄ ſolummodo cōtritus eſſet ſi laqueo ad collū ſuū poſito ipſe ſtrangularetur quā q̄ iuramē tū licitū tranſgrediatur. De alia vo ſpecie iuramēti. Notandū eſt q̄. xij. ſunt q̄ debēt hoies cohibere a peccato illo.

¶ Duodecim q̄ deberent retrahere hoiem a peccato periurij.

Primum eſt quod ille q ſciēter peierat in p̄mo periurio ſuo manū illā diabolo dat q̄ ipſe tangit euāgeliū vel que tangit manū illius cui quo iurat. Et donec ipſe penitеat de periurio illo manus illa diaboli eſt: & q̄cunq̄ ſe manu illa ſignat hoc facit manu diabolica. Et cibus quē manu illa ſignat mādu diabuli ſignat.

¶ Secūm eſt hoc q̄ cū alia peccata fugiāt & quaſi timeant res ſacras peccatū periurij nō timet eas ſed illis appropiquat. Si qs vult fornicari ſi ipſe eſt infra eccleſiaz ipſe exit inde. Si ppinquus ē cimiterio vel eccleſie elongat ſe ab eis. Ille vero q vult peierare intrat eccleſiā ſi ipſe erat extra itrat ad altare & cōmittit peccatuz periurij: q̄cūq̄ ſup altare: q̄cūq̄ ſup euangeliū q̄cūq̄ ſuper ipm corp⁹ xp̄i q̄d horrendū ē dictu. Ad ip̄m eſt quō ipſa terra euz nō abſorbet: vel quō angeli qui aſſiſtunt circa corp⁹ xp̄i cū non perimunt ipſe etiā diabolus timet res ſacras & quaſi reueretur q̄d nō facit ille qui periurat.

¶ Tertiū eſt hoc q̄d ille qui peierat fur & ſacrilegus eſſe videt. Contractat enim rem alienā inuito dño & rem ſacraz: q̄ nomē dñi ſanctū aſſumit cōtra p̄hibitionē illam. Exo. xx. Non aſſumes nomen dei tui in vanū.

¶ Quartū eſt hoc q̄d ipſe falſari⁹ eſt. Si qs ſigillo alicui⁹ dñi ſibi cōmiſſo ad cōfirmandā aliquā veritatē vteretur ad aliud cōfirmanduz ipſe falſarius iudicaretur. Et ſi faceret hoc de ſigillo dñi pape ipſe eſſet excūmunicat⁹ ipſo iure nec poſſet abſolui ab epiſcopo ſuo. ſit cuz deus permiſit hoibus vt aſſumāt nomē ſuū ad cōfirmationē veritatis ſi vtantur nomine ipſius ad cōfirmationē falſitatis ipſi falſarij ſunt: & quo ad deū excōmunicati excōmunicatione illa q̄ dicitur. .i. ad Cor. xvi. Si qs nō amat dñm ieſuz xp̄z anathēa ſit.

¶ Quintū eſt hoc q̄d ille q ſciēter peierat ipſe preter morē alior⁹ peccātū vult deuz inuoluere in peccato ſuo. Cum enim iurare ſm Aug. ſit deuz in teſtem adducere cū ipſe iurat falſum: ipe vult adducere deum ad teſtificandū falſum. Talis inquantum ipſe eſt vult matuo maluz facere xp̄o vt videtur q̄ eius crucifixores. Iſti enim intulerunt xp̄o tm̄ malū pene. Ipſe vero vult eum inuoluere in maluz culpe q̄ deterius eſt. Ipſe vero vult facere reputare deū deceptorē dum in noie eius & quaſi p manū eius vult hoies ſeducere: quod genus peccati non legitur cōmiſſum fuiſſe etiā a diabolo: licet diabolus mendax ſit & pater eius per mendaciuz homines ſeducat: tamen non. Legitur quod ipſe iuramentum mēdacio addat vt melius poſſit ſeducere ſicut faciunt illi qui peierant.

¶ Sextum ē hoc quod cum in nomine teſu flectatur omne genu celeſtiuz terreſtrium & infernoruz: vt legitur ad Phil. ij. Ille qui peierat cuz in nomine teſu xp̄i deo contumeliā facit deterior videtur eſſe illis qui in inferno ſunt q in nomine eius genua flectere dicuntur.

¶ Septimuz eſt hoc quod cum hō p hoc

torqueatur per que peccat: ⁊ talis in noie
dñi peccet: ipse in noie dñi merito punietur.
Et cum illud inuocauerit non exaudietur:
⁊ cum ad illud fugerit non pregetur. Cum
alijs hominibus nomen dñi refugiū sit iux-
ta illud Prouerb. xviij. Turris fortissima
nomē dñi, ad illud currit iustus ⁊ saluabit
¶ Octauū est hoc qđ periurū enumerat
inter ea que dñs odit. zach. viij. Ubi sic legi
tur vnusquisq; malū cōtra amicū vestrum
ne cogitetis in cordibus vestris: ⁊ iuramē
tū mēdax ne diligatis. oia hec sunt q̄ odi.
dicit dñs. ¶ Nonus est maledictio q̄ egredit super
facie oīs terre: q̄ oīs fur sicut ibi scriptū ē
iudicabitur: ⁊ oīs iurāns ex hoc simr iudica
bitur. Educā illud dicit dñs exercituum: et
⁊ veniet ad domū furis ⁊ ad domū iuran
tis in nomine meo mendaciter: ⁊ cōmora
bitur in medio dom⁹ ei⁹ ⁊ cōsumet eam ⁊
ligna ei⁹ ⁊ lapides. ¶ Decimū est hoc qđ
petm̄ istud replet hoies iniquitate. Unde
Eccle. xxiij. Vir multum iurās replebit ini-
quitate: ⁊ nō discedet a domo illi⁹ plaga.
In fine huius verbi tangit pena periurij
in p̄senti. ¶ Undecimū est qđ periurij pdit
deū dum iurat. pdit etiā iusticiā siue fidem
suam: repellit etiā post periurium a testimo
nio claudit etiam sibi ingressum regni celestis
Unde in ps. Quis ascendet in mō. do. aut qs
sta. in lo. s. eius. Et subdit. Qui nō iurat
in dolo primo suo: ibi per cōtrariū innuit
qđ ille qui iurat in dolo primo nō intret.
¶ Duodecimus est hoc qđ sacra scriptura
ppter magnū periculū periurij adeo dis-
suadet iramentū quod quibusdā visū est
qđ iramentū oīno phibeat. Unde Mat. v.
Ego aūt dico vobis non iurare neq; p ce-
lum neq; per terram ⁊c.
¶ Septem que sacra scriptura dissuadet
circa iramentum.

Et notandū q̄ circa iramentum
e septē dissuadent i sacra scriptura.

¶ Unus est appetitus iurādi siue
affectio. Unde Jac. v. Ante oīa fratres. m. n.
tu. neq; per celū neq; per terram neq; per
aliud quodcūq; iramentū. Sit autem ser-
mo vester est est: nō nō: vt non sub iudicio
decidatis. ¶ Secūm est assiduitas iurādi.
Unde Eccl. xxiij. Juratioī non assuescat os
tuū: multi enim sunt casus in illa: ⁊ iterum.
Noiatio dei non sit assidua in ore tuo. ¶ Ter
tium est iurare ex leui cā vel nulla. Unde
Deut. v. Non iurabis nomē dei tui frustra
q̄ non erit ipunitus qui sup re vana illud
assumpserit. ¶ Tria alia que dissuadētur
circa iramentū sunt falsitas ei⁹ q̄ iurat.
Subita iuratio: ⁊ iuratio iniusta q̄ p op-
positū innuunt. Jere. iiij. Ubi sic legitur.
Jurabis viuit dñs in veritate ⁊ in iudicio
⁊ in iusticia. ¶ Septima est iurare p crea
turas. Unde Mat. v. Ego aūt dico vobis nō
iurare omnino neq; per celū q̄ thron⁹ dei
est: neq; per terrā q̄ scabellū pedū dei est.
Ideo aūt dissuadet iurare p creaturas ne
assiduitate sic iurandi labantur homines
in ydolatriam.

¶ De peccato mendacij. ca. vi.

Equitur de petō mēdacij de quo
s hoc ordine dicemus. ¶ Primo di
cem⁹ qđ sit mendacium: ⁊ ponem⁹
ea que possunt valere ad detestationez hu
ius peccati. ¶ Secundo tangemus aliqđ
de diuersis diuisionibus mendacij.
¶ Quid sit mendacium: fm Augu. Et de
his que faciunt ad detestationem eius.

Et aūt mendacium fm Aug. Falsa
e significatio vocis cū intentione fal
lendi. Ad detest. huius pcti. ¶ Primo A
possūt valere ꝓba sacre scripture q̄ dissua
dent nobis mendacium: vt ē illud Eccle. viij.
Ne accipias facie aduersus faciem tuam.
Nec aduersus aiam tuā mendacium: faciem
aduersus facie suā accipit q̄ veritate exclu
sa a corde suo q̄ est dei similitudo falsitatē
q̄ diaboli est facies assumit. Et Eccles. vij.
Noli amare mendacium: ⁊ post in eodez. c.
Nolite mētiri omne mendacium. ¶ Secūo B
potest vale. ad detesta. huius pcti hoc quod
peccatū istud est diabolicū. Primus enim
mendacium dixit diabol⁹. Gen. iij. Nequaq̄
morietmini. Unde Jo. viij. Legit de diabolo
dum logtur mendacium ex ꝓprijs loquitur:
q̄ mendax est ⁊ pater. Ipse est pater men
dacij q̄ p̄mus inuentor est: ⁊ p̄ hoīs mē-
dacio. Homo. n. mendax filius diaboli in-
tentione. Johā. viij. Vos ex patre diabolo
estis ⁊ desideria p̄ris vestri vultis facere.
¶ Tertio potest valere ad detesta. huius C
peccati hoc qđ peccatū istud membr̄ inq
nat in quo magis est indecens imūdicia. s.
omni. Reddit. n. illud abhominabile deo.

vnde. Prouer. xij. Abhominatio est domino labia mẽdacia. Si quis os suũ apertuz haberet muscis ⁊ alijs rebus imũdis quecũqz vellent intrarent ⁊ permitteret ea ibi nidificare os eius abhominabile esset hominibus sic os mendax est abhominabile deo immundicia mendacij multo ãplius displiceat in deo imundãtia muscaꝝ vel similium rerũ. ¶ Quarto põt valere ad detesta. huius peccati hoc qõ peccatuz istud hominẽ falsum reddit. Quãto ꝑualet bonus denarius denario falso tantũ prevalet hõ verax homini falso ⁊ mendaci: vnus bonus denarius valet .c. falsos: ⁊ vnus hõ verax .c. mẽdaces: vñ multũ meliorare se aliquis si remoto peccato mendacij vera de cetero loqueretur. Quis est cui nõ displiceat si aliquẽ de denarijs suis inueniat falsum? Quis est qui nõ potius velit habere denarios bonos q̃ falsos? Sz de seipsis non dolent miseri homines qñ seipsos falsos inuenitũt: ⁊ potius volunt se esse falsos q̃ veros in quo apparet cecitas eoruz qui amplius amant denariũ vnum q̃ seipsos. ¶ Quinto põt valere ad detesta. huiꝰ peccati hoc qõ mẽdaciũ est quasi quoddã venenũ qõ tante efficacie ẽ qõ in ipso ore existens hoiem interficit iuxta illud. Sap. i. Os qõ mẽtitur occidit animã: vñ mirũ est quõ miseri hoies nõ timent qñ venenum istud in ore sentiunt. Petius ẽ venenũ istõ veneno materialiꝫ sicut cã solet eẽ deterior suo effectu. Mẽdaciũ qõ fuit in ore serpentis occasio vr̃ fuisse venenũ qõ in ore habz serpẽs. ¶ Sexto põt valere ad dete. huius peti hoc qõ ois mẽtiens ꝓditor est. Velut eni quod ille mẽtitur fidez sibi adhibeat: fidẽ tñ ei non seruat imo vult eũ decipere: ¶ Septimo põt valere ad dete. huiꝰ peti magnitudo ipsius que insinuatur nobis. Eccle. xx. Ubi sic legitur pessimus est fur q̃ assiduitas viri mẽdacis: ꝓditionez tñ ambo hereditabũt: ſõ vr̃ eẽ peior qui assuetus est mẽdacijs q̃ fur qz fur nocet. corpori: ille ãt qui mẽtitur nocet anime dum eã i errorez inducit. Itẽ appetitus malus qui est in fure quo ipse appetit rem alienã ẽ appetitus rei bone: sz appetitus eius qui mẽtitur est appetitus rei male. Fur. n. suũ bonũ ꝑpale querit: sed mẽtiẽs alienuz malũ. s. errorem primi: vnde peccatũ mẽdacij peccatũ diabolicũ: est: ⁊ peccatũ malicie: ⁊ numeratur a salomõe inter pctã que odit dñs. Prouer. vi. Ubi sic legit. vi. Sũt q̃ odit de⁹ ⁊ septimũ detestat aia eius. Oculos sublimes: linguã mẽdacẽ. ⁊c. Sicut ergo aliqs si in furto deprehẽderet erubesceret sic erubescere dz si mẽdacitũ eius deprehẽderet. Hoc aũt qd dictũ est q̃ fur ⁊ mẽdax ꝓditione here ditabũt nõ ẽ intelligẽdũ de quocũqz mẽdace sz de illo qui dicit mẽdaciũ pniciosuz: ⁊ ad eandẽ spẽm mẽdacij referẽdũ ẽ qõ dictũ est: os qõ mentitur occidit aiam. ⁊ illud ps. Perdes oẽs q̃ loquunt mẽdaciũ. ¶ Octauo põt valere ad dete. hui⁹ pec. pena qua punitur peccatũ istũ: de qua habet. Prouerbiorum. Suauis est hoi panis mẽdacij: ⁊ os eius implebitur calculo De pena etiã mẽdacij habetur. Act. v. De ananía: vbi sic ait petrus non es mentitus hominibus sed deo. Audiẽs aũt ananias hec verba cecidit ⁊ expirauit. ¶ Nono põt valere ad detesta. huiꝰ peccati hoc quod peccatũ istud valde nociuũ est ecclesie dei facit. n. vt vix alicui fides adhibeatur. Jero. Mendaces faciunt vt vera dicentibus nõ credatur: vñ ꝓpter mẽdacia hominũ multiplicantur iuramẽta periuria: lingua hominis mendacis est velud arcus diaboli oculos iteriores filiorũ dei sagittãs: vnde. Jer. ix. Extenderunt linguã suam quasi arcũ mendacij nõ veritatis: ⁊ ibidem. Sagitta vulnerãs lingua est. ¶ Decimo põt valere ad detesta. huiꝰ peccati: si ostendatur quãti meriti sit abstinere ab hoc peccato. Ad qõ pertinet qõ i vitas patruz legitur de quodam heremita qui visitatus ab alijs heremitis de latis illuc per fluuiũ ministerio angelorum dixit illis querentibus aliqd de eius cõuersatiõe: hoc custoditur ex quo cõuersus suz qõ nũq̃ mendaciũ de ore meo ꝓcederet nec postposuit amorem celestiũ terreno amori: sed nec gratia domini i hys mihi: defuit: qcqd petij a domino sine mora cõsecutus suz: ⁊ infra triduz sicut ipsi previderũt mortuꝰ est: ⁊ anima eius ab ãgelis ipsis videntibꝰ recepta est: Magni meriti sciebat salomõ esse a mendatio caucre cõ hoc petijt. Prouer. xxx. Uanitatez ⁊ verba mẽdacij lõge fac a me. ¶ Undecio põt valere ad dete. huius peccati hoc quod homines assueti huic pctõ in opprobrio magno sunt: vnde Eccle. xx. Opprobrium magnum in homine mẽdaciũ: ⁊ post ibidẽ. Mores hominum

mendaciū sine honore ⁊ cōfusio illoꝝ cuz ipsis sine intermissione: ⁊ Eccle.iiij. Ne cō tradicas verbo veritatis vllo modo ⁊ De mēdacio eruditiōis tue confundere. ¶ Duo decimo pōt valere ad dete. hᵒ pec. hoc qō grauiter vulnerat q cadit in pctō istoꝝ vñ. Eccle.xx. Lapsus falsę ligue quasi q in pa timēto cadit. Multū videt eē corruptᵒ mē tiens cui potius placet qō nō ē q qō est: ⁊ multū vī habere oculos cordis infirmos cū tenebre falsitatis ei placeāt ⁊ lumē veritatis ei displiceat. Corruptionē hoīs menda cis insinuat. Aug. sup illud. ps. pdes oēs q loquūt mēdaciū sic dicēs. Merito pdit mētēs q decliat ab eo qō ē ad id qō nō ē

¶ De diuisionibus mendacij.

n s Egitur de diuisionibus mēdacij q multe sunt prima ē l. viij. Mēbra siue. viij. Spēs quas ponit. Aug. in libro de mēdacio. Prima spēsiē mē dacij in doctrina religiōis qō est cōtra fidē vel bonos mores hoc summe fugiēdū est. Ad hoc nulla cā q̄q̄ oz adducit: Se cūda est quod nulla pdest ⁊ alicui obest. Tertia est quod vni pdest ⁊ alij obest. Quarta ē qō fit sola mētiēdi fallēdiq; libidine. Quod est mirū mēdaciū sicut di cit bnūs. Aug. Quinta quod sit cupidi tate placendi de suaui eloqo. Sexta qō nulli obest ⁊ illi cui pdest ad pecuniaz eiᵒ seruādā. Septima qō nulli nocet ⁊ al cui pdest ad vitā corpis seruādā. Octa ua est quod nulli obest ⁊ ad hoc pdest vt ab immundicia corpis alīquē tueatur. Tres prime spēs mendacij sunt mortalia petā si cū deliberatione dicant. Quiq; alia venia I lia sunt petā nisi assit aliqua circūstātia q ea mortalia faciat. Alia aūt diuisio mē dacij diuiditur in tres spēs. i. mēdaciū per nitiosum ⁊ iocosum: ⁊ officiosuz siue beni gnū. primū mēbrū huius secūde diuisiōis cōtinet tria prima mēbra prime diuisiōis. Secūdū vero mēbrū cōtinet quartū ⁊ qui tā. Tertiū aūt mēbrū diuisiōis cōtinet vltia tria mēbra prime diuisiōis. Tertia aūt diui sio mēdacij est in mēdaciū principalis af fertionis ⁊ mēdaciū falsi testimonij.

¶ Contra falsum testimonium.

k a Ꝺ detesta. vero falsi testimonij ali qua addere possumᵘ Iz ea q̄ prius dicta sunt ad detesta. mendacij ad idē possunt referri. Notādū ergo qō cōtra peccatū falsi testimōij. ¶ Primo possunt valere verba sacre scripture q̄ istud diffua dēt vt est illud. Exo. xx. Nō loqris cōtra p ximū tuū falsuz testimōiū. Et eiusdē. xxiij. Nō tunges manū tuā vt pro ipio dicas fal suz testimoniū. Secūdo possunt valere ad idē cōminationes quas sacra scriptura facit falsis testibus vt est illd. Prouer. xix. Testis falsus nō erit ipunitus ⁊ q̄ loqtur mēdacia peribit. Et prouer. xxi. Testis mē dax pibit. ¶ Tertiū est hoc quod peccatū istō multū nociuū est. Nocet eni deo nocet iudici. Nocet et cōtra quē testimoniū ferī: vnde. Aug. Falsidicus testis tribus psonis est obnoxius primū deo cuius presentiā cō temnit. Deinde iudici quez mētiēdo fallit: postremo innocēti quē falso testimonio le dit. vñ falsus testis licet septenné peniten tiā egerit de falso testimonio nunqᵈ tamē liberatus est donec ipsi satisfecerit pro pos L se suo qui rē suā pro falso eius testimonio amisit. Testis iniquus deridet iudiciuz vt legitur. Prouer. xix. Et ideo in extremo in ditio merito deridebitur: q̄ p que peccat hō per hoc ⁊ torquetur. Quartū ē hoc quod ipe vendit dñm: vñ sup illud. Mat. xxvi. Tūc abijt iudas ꝛc. dicit. Glo. Multi hodie sunt qui factū iude execrātur: ⁊ idez faciūt. Nā cū pro mūere falsuz testimoniū dicūt q̄ veritatē negāt deū qui veritas est vendūt. Et notādū quod qui vult a pec cato mendacij cauere oportet quod pecca tū cupiditatis a se repellat. Ex pctō eni cu piditatis mēdacia procedūt vt patet i mer catoribus: vñ caym qui inter homines pri mus legitur. mendaciuz dixisse. iiij. Gene. Nescio dñe nūquid custos fratris mei suz ꝛc. Interpretat possessio. Cupiditas etiaz causa fuit quod ananias ⁊ saphyra petro mentiti sunt. Timorē etiam humanuz oz remouere qui vult cauere a mēdacio: hac de causa petrus dominum negauit.

¶ De peccato detractionis. vñ

s Equitur de pctō detractionis de quo hoc ordine dicemus. ¶ Pri m mo dicem ᵘ de pctō eoꝝ qui detra ctiones pferunt. Secūdo de pctō eoꝝ qui libēter eas audiūt. Tertio vero tan gem ᵘ aliq̄d de ipatiētia eoꝝ gᵇ detrahīt. Circa primū primo ponem ᵘ eaq̄ possunt valere ad dete. detractionis. Secūdo tan gemus de diuersis speciebus detractionū.

¶ Xij. que valent ad detesta. detractionis.

Otādū ergo q. xij. sunt q̄ possunt
n valere ad dete. detractiōis. ¶ Pri
mo possunt valere ad hec verba
¶ sacre scripture que nobis hoc vitiū dissua
dēt de ḡbus pauca ponem⁹. Dissuadetur
āt nobis hoc vitiū. Leui. xix. vbi sic legit.
Nō maledices surdo nec coraz ceco pones
offendiculū sed timebis dñm deū tuū. Ad
litterā valde impiuz est surdo maledicere
cū ipse non audiat: nec ꝓtra obiecta aliqd
possit rūdere. Valde etiā impiū est coram
ceco ꝓponere offendiculū cū ille ñ videat
nec possit cauere: se scdz Glo. Surdo ma
ledicit q abñti detrait. Homo absens mi
nus pōt audire detrahentē q̄ si surdus eēt
surdus q̄nqz audit q̄n alte sibi clamatur.
Absens vero q q̄nqz p duas leucas distat
vel amplius nō audiret detrahentē quan
tūcūqz clamaret: detrahēs etiā q̄nqz ponit
offendiculū coꝝ ceco dū illū qui eū ascul
tat qui cecus est: vel qz simplex ē vel qz nō
cog noscit psonaz cui detrahit narrat alie
nū factū vñ ipse scādalizatur: vñ detractor
impie agit z ꝑditiose tam in eū cui detra
hit q̄ in eo coraz quo detrahit. Itē dissua
detur hoc vitiū post in eodē. c. vbi sic legit
Nō eris criminator nec susurro i populis
Criminator idez est qđ detractor q in alie
no crimine delectatur. Itē Leui. vij. San
guinē ois animalis nō sumetis in cibum.
¶ Itē Leui. iij. Nec sanguinē nec adipez
oino comedetis. Sanguinem comedit de
tractor qui in peccato delectat. Deut. xij.
Caue ne sanguinē comedas. Et Eccle. v.
Ne appellēris susurro in vita tua z lingua
tua ne capiaris. Et Ja. iij. Nolite detrahe
re ꝛc. B. Nolit esse aliene vite aut temera
rius iudex aut curiosus explorator. Se
cūdo pōt valere ad dete. hȳ pec. si diuersis
generibus rerū detractor comparetur.

¶ Quibus comparatur detractor.

Otādū q detractor cōparat canī.
n vñ Mat. vij. Nolite sanctuz dare
canibus ꝛc. Et Eccle. xix. Sagitta
¶ infixa femori canis sic verbū in corde stul
ti. Canis sagittā habēs infixā femori non
gescit donec remouerit: nec stult⁹ gescere
pōt donec verbū malū q de primo audi
uit alij retulerit. Detractores sunt cānes gre
gē diaboli custodientes nō pmittentes ēt
vnā ouiculā inde auferri q̄n latrent vel de
ridēdo vel aliter. Canes isti si solū carnes
comedūt: sz ēt ossa rodūt: qz nō solū carna
libus hoibus detrahūt sz spūalibus. Spe
cialiter āt detractores similes sunt canib⁹
q in macello morāt̄: q sanguini insidiā
tur z sanguinoleta hūt labia: vñ ad eos p
tinet illud. Prouer. i. Insidiātur sanguini
Detractor et porco ꝑparat̄: qz ad modum
porci ori suo non parcit sicut nec pedi suo:
nō aduertēs illud qđ dicit. Sap. i. A detra
ctione parcite lingue. Qui non vult pcere
ei cui detrahit saltē deberet pcere proprie
lingue quā ingnat dū p imundicias alio
rū peccatoꝝ eā trahit. Porc⁹ si ortū intret
vbi ex vna pte flores videat ex alia pte ster
coza: floꝛib⁹ neglect̄ ad stercoza currit z ea
in ore suo ponit. Sic detractor si videat i
aliquo aliqua imitatione digna q̄ velut flo
res sunt: z ex alia parte aliqua reprehēsi
bilia ipse versat i ore suo reprehēsibilia. De
his vero q̄ sunt imitatiōe digna que velut
flores sunt nō curat. Propter hāc imūndi
cīā que est in detractoribus voluit spāliter
eos excludere. Aug. a mēsa sua. vñ legitur
habuisse hos duos versus scriptos in mēsa
sua sic hītur. Glo. sup illō. Prouer. xxvij.
Cū detractoribus ne cōmiscearis ꝛc. Quis
quis amat dictis absentū carpere vitam.
Hāc mēsaz indignaz noverit ee ibi. Adul
tū imunda iudicauit ora detractorū Aug.
qui pre ceteris peccatoribus eos exclusit a
mēsa sua. Detractor etiā cōparatur serpen
ti. Vñ Eccle. x. Si mordeat serpēs in silen
tio nihil eo minus habet qui occulte de
trahit. Assimilat detractor serpenti in his
ꝓprietatibus. Serpēs ē aial ꝑditiosum in
silētio mordēs tortuose incedēs terraz co
medēs. Sic detractor ꝑditor est. Illos. n.
mordet retro quos dū sunt p̄sentes amare
se simulat: nec detrahit nisi vbi de silentio
cōfidit z sicut ad litterā serpentes verbis
z tumultibus hoīnū deterrentur sic de
tractor timet q̄n videt venire eū cui detra
hit. Tortuose etiā incedit detractor dum a
laude eius incipit cui vult detrahere: z de
inde subdit tamē: que ē cōiunctio aduersatiua
Rectitudinē etiā sue intentionis pretēdit
dicēs: nō dico hoc animo detrahēdi: z vt
ei fides adhibeatur dicit se multum ama
re eum cui detrahit: terram etiam ad mo
dum serpentis comedit quia quod terre nīi

ꝛ infimū est in homine hoc in ore suo versat. De his serpētibus legitur. Deut. xxxij. Dentes bestiarū immittā in eos cū furore t. s. am. ꝛ Jere. viij. Ecce ego mittaz in vobis serpentes pessimos quibus nō est incātatio: Jté homines assueti detractioni vix corrigūtur: vñ. Eccle. xxij. Homo assuet⁹ verbis impropery oibus diebus vite sue non erudiet mr. B. vipera est lingua que tres interficit latu vno: Lingua detractionis tres interficit simul vno verbo. se. s. ꝛ cū qui audit quando consentit et quando qꝫ etiā cum cui detrahitur quando pervenit ad eius noticiam. Detractor etiā monstrum est in ore gladios: habēs: vnde ad detractorē pertinet illud. Prouer. xxx. Est generatio que pro dentibus gladios hz: ꝛ illud ps. Filij hominuz dentes eo. ar. ꝛ sa. ꝛ lingua eorū gladius acutus. Et iterum. Gladius in labijs eorum qm̄ quis au. B. Gladius triceps lingua detractoris. nec hutusmodi linguam mucrone illo quo dominicū latus cōfossum est crudeliorē dicere verearis: fodit etia- hic corpus nec iam exanime fodit: sed exanime facit. Ipsis est spinis ꝛ clauis nocētior est quos et inde⁹ infixit. Nisi enim corporis sui vite vitam istius corporis prestulisset nunq̄ illud pro isto mortis iniurie tradidisset. Detractor ēt figuratus est per illam bestiaz de qua legitur. Bañ. vij. Que similis erat vrso ꝛ habebat tres ordines dētiū: vrsus ꝛ si homini similis sit tñ homo nō est cū sanguine humano pascatur. Intribus vero ordinibus dētiuz figurari possunt tres modi quibus detractor primū lacerat. Lacerat enī eū bona apta minuendo: occulta negādo. falsa crimina imponēdo. Detractor etiam cōparatur sepulcro patenti de quo fetor incessanter exalat: vñ in ps. Sepulcrū patēs est guttur eorū. Nullū sepulcrū ita fetet in cōspectu hominū q̄ os detractoris in cspectu dei. Sap. nō refert de his garritonibus an a supiori an ab inferiori intonēt: qz nō minus a supiori q̄ ab inferiori fetent. Tantus est fetor in ore detractorum vt ex fetore multi moriantur. Alig tñ adeo fetidi sunt quod fetorē istū non sentiunt. B. Ubi oēs fetidi sunt vnius fetor minime. sentit. Detractor etiaz cōparatur mulieri pregnanti. que cū dolore conatur ad emissionē part⁹: vñ. Eccle. xix. A facie verbi parturit fatu⁹ tāq̄ gemitus paratus infātis. Videretur detractor qz disrūperetur nisi verbū malum auditū de proximo emitteret cōtra hoc qꝫ dr. Eccle. xix. Audisti verbū aduersus proximū tuū cōmoriatur ite. fidens qm̄ non te disrūpet. Ad detractorē vr pertinere illud xxxij. Job. en venter meus quasi mustuz absq̄ spiraculo qd lagūculas nouas disrūpit. Detractor etiā similis est noctue, cuius oculos nox illuminat ꝛ lux cecat. Detractores etiaz sunt vt ciconie que venenatis animalibus pascūtur. Sic detractores alienū petm̄ quod quasi venenū est in ore deferūt Os etiā detractoris vas ē aquā maledictā diaboli cōtinens: iuxta illud ps. Quoruz os maledictione ꝛ amaritudine plenum est. Detractor etiā fur est peior furibus illis qui vestes ꝛ alia bona tpalia furātur: vñ. Ambr. Tolle rabiliores sunt fures qui vestes ꝛ alia bona nra diripiūt q̄ fures q famā nram lacerāt. Cuius rō pōt ee hoc qd dicit salomon qd melius ē nomē bonuz q̄ diuitie multe. Uñ q nomē bonū alicui aufert magis nocet eiq̄ si ei multas diuitias furaretur. Preterea furtum tale vix aut nūq̄ pōt restitui. Jté detractores capiferi diaboli sunt q carnes humanas hoibus comedendas apponūt. vñ sup illud. Prouer. xxij. Noli ee in cōuiuijs potatoꝝ nec in co. c. q car. ad ves. e dicit. Glo. Carnes ad vescēdū cōferre est in collocutione derogatiōis vicissim vitia primorū dicere. Jtez detractores diabolo thurificant ꝛ in ceru diaboli quasi thuribulū deferūt in quo pro suaui odore fetorē alienorū peccatorū hoibus ingerūt. Detractores etiā sunt testes iniqui qui nec rogati nec examinati testimoniū ferūt absente eo cōtra q̄ testificātur Ber. loqueris de primo tuo scito te pro eo vel pro eū testamētū dicere dicit. ps. Insurrexerūt i me testes iniqui. Ipsi ēt videtur ee aduocati diaboli. Ipsi conant ad hoc vt qꝫ est dei cedat in partē diaboli. Detractores figurati sunt p amō q rasit dimidias barbas nuntijs dauid: ꝛ ēt detruncauit vestes vsq̄ ad nates: vt legit. ii. Re. x. Dimidiā barbā radit detractor nūtijs. Dauid. i. xpi dū medietatez vilitatis eius aufert. Dicit enī qꝫ bona facit sed intētione mala. Detractio āt sicut dicit auctoritas filia luxurie est quasi bene facta negare nō possit quocūq̄ mō puerte re temptat detrūcat etiā vestes vsq̄ ad na-

tes: q; si quid ē pudibundū in eis detegit.
D ¶ Tertio pōt valere ad detesta. huiꝰ pcti. scz detractionis si ostendat quāte crudelitatis ē pctm̄ istud. Notandū aūt qō detractor adeo crudelis ē qꝫ se potiꝰ ledit vt possit alios ledere possit. Se enīz pziꝰ acculat. vt alijs possit detrahere. Crudelitas ēt detractoris ex eo pz qꝫ carnes humanas comedit ⁊ sanguinē humanū bibit. vnde Job. Quare psequimini me sicut deꝰ ⁊ car. m. sa? Detractor hoiem psequitur sicut dicit Greg. Qui aliena detractione pascit ꝓcul dubio alienis carnibꝰ saturatur. Ad gal. v Si inuicē mordetis videte ne inuicē consumamini. Detractor comedit qñqꝫ patrē suū vel matrē suā spūalē vel carnalē dū eī detrahit. nullī parcit nec amico nec intimi co. Uñ Eze. x. Dic dñs ierusalē. i. Ecclesie: patres comedent filios suos in medio tui: ⁊ filij comedent patres suos Et Jere. xix. Unusquisqꝫ carnes amici sui comedet. Detractores vno morsello comedūt populuz vnū: vel archiepm̄ vel epm̄. Detractor etiā in. xl. Carnes comedit. Uñ gdaz abbas in vitis patrū. Abeliꝰ est comedere carnes et bibere vinū q̄ comedere vitupatione carnes fratrū. Detractor nō parcit etiam mortuis. Bisiepelut etiā hoies mortuos i pctis qō est vnū opus in misericordie: cōtrariū illi opi misericordie de quo habet. Thob. ij. Detractor etiā crudelior vī eē lupis ⁊ leonibꝰ ⁊ ceteris bestijs. Leo. n. leoni parcit ⁊ lupus lupo: ⁊ cetere bestie bestijs sui generis. Detractor ꝙo nō parcit etiā carnibꝰ hūanis. Detractoris lingua peior videt eē inferno. Infernꝰ. n. soluz malos deuorat. Lingua ꝙo detractoris amplectitur ⁊ bonos ⁊ malos. vñ legit Eccle. xxviij. De lingua tertia q̄ est lingua detractoris qō vtilis potiꝰ ifernꝰ q̄ illa. ¶ Quarto pōt vale. ad detesta. huiꝰ pcti si ostendat quāte imūditie sit pctm̄ istud. Notandum qꝫ detractor scraboni cōparatur q nō gescit nisi in sterconibꝰ. Sic detractor i alienis peccatis. De scrabonibꝰ legit. xxiij. Exo. Cunctoꝝ inimicoꝝ tuoꝝ cora teterga vertam emittēs scrabones ꝑus lingua detractoris velut rotabulū est nō cessans volvere ⁊ revolvere sordes vitioꝝ. ¶ Quinto pōt va. ad detesta. huiꝰ pcti. si ostendatur quāte ingratis sit detractor. Notādū ergo qꝫ detractor iniquus ē in seipsuz in ꝓximū ⁊ in deum. In seipsuz qz ipm̄ q̄rit festucas: vñ oculos sibi eruat qñ deberet q̄rere limē alicuiꝰ boni exēpli ipse suffiat in pulueré: vñ oculi eiꝰ excecantur. Greg. Quid aliud detrahētes faciūt nisi in pulueré suffiant: ⁊ in oculos suos terrā excitant: vt vnde plus detractores pflant inde magis veritatis nihil videant. Iniquꝰ est etiā detractor in ꝓximū quem fetore pctoꝝ vult corrumpere. Iniquus etiā est in deū cui iudicium vult auferre cōtra illud Lu. vi. Nolite iudicare ⁊ non iudi. Detractor vult vsurpare sibi qō ipse deus pater sibi non vsurpat. s. iudiciū Pater enim non iudicat quēq̄ sed omne iudicium dedit filio. Joh̄. v. Iniquus est etiam in deum cuius partem quantū pōt conatur minuere. Bonos n. qui ex parte dei sunt asserit esse diaboli quādo eos malos dicit. ¶ Sexto potest valere ad detesta. huius pcti. si ostendatur detractor exosus esse deo ⁊ hoib̄ ad quod ptinet illud Eccle. Susurro coinquabit aiam suā ⁊ in oibus odiet. Et Eccle. v. Susurroni odiū inimicitiā ⁊ cōtumeliā. Susurroni oditz cordis: inimicia opis: cōtumelia ꝙbi: ⁊ ad Ro. i. Detractores deo odibiles. ¶ Septimo pōt valere ad ꝫtesta huiꝰ pcti hoc qō detractor maledictus est a deo: ⁊ abhominabilis hoibus. De ꝓmo legit. xviij. Eccl. Susurro ⁊ bilinguis maledictus. Multos enim turbauit pacem habentes. De scdo legitur. xxiij. Prouer. Abhominatio hominuz detractor. ¶ Octauo potest valere ad detestatio. huius peccati. pena qua dominus punit detractores. De pena ista legit Nūeri. xij. De Maria sorore Moysi q̄ lep… facta est: qz detraxit Moy. de pena etiā ista legit. Leui. viij. Quicūq; comederit sanguinē peribit de populis suis. Itez. Leui. xvij. Domo glibet de domo israel ⁊ ꝙ pplis q peregrinātur iter nos. Si comederit sanguinē obfirmabo faciē meā ꝓtra aiam illiꝰ ⁊ disperdā eam de populo suo. Delectari in sanguinē peccati diabolicum vī esse. vñ detractores spāliter filij diaboli sūt q sanguisuga vocant. Prouer. xxx. Sitiūt enīz detractores sāguinē peccati sicut ⁊ diabolus. Nono pōt va. ad detesta. huius pcti. Si ostēdat q̄ta stultitia peccator laborat. De stultitia ipsiꝰ dicit. phs. Quod ꝓprium stultitie est aliena vitia cernere ⁊ sua obliuisci. Legit ēt in vitis patrū qō q;

E

F

G

ãaz frater inuentus est culpabilis ⁊ adductus est abbas moyses vehemẽtia preciz g tollens secũ sportã vetustissimã impleuit eaz harena ⁊ portauit eã. Illis vero admirantibus qd hoc esset: dixit: peccata mea sunt: post me currentia ⁊ non video illa: ⁊ venit ego hodie aliena iudicare peccata. sic detractor facit. Peccata.n. suaqbus totus plenus est nõ videt: peccata ãt aliena ante oculos suos habet. ¶ Decimo põt valere ad detesta. huiꝰ pcti. si ostendat quã damnosuz sit ecclesie dei. ¶ Notanduz ergo ꝙ detractor est vẽtus vrens vineã domini ledens pcipue in flore. Illi enim qui sunt in initio bone vite nõ possunt morsus detractionũ sustinere sed desistunt a bono incepto: ⁊ sicut poma debilia caudaz delciunt ab arboribus vento. sic ventus detractionis illos a deo qui nundũ ei firme adhesserunt detractor quantũ in se est vniuersales tenebras facere nititur in mundo isto: sicut legnntur facte in passione domini sup vniuersaz terrã. Lucernas enim conat detractor extinguere duz sanctos viros nititr infamare: cuz ecclesia tenebras suas faciat cant ter i anno: detractor cõtinue tenebras suas vellet facere: detractor tenebras amat
D ⁊ in tenebras ibit. ¶ Undecimo põt valere ad detesta. huius pcti hoc: qõ peccatum istud est in spiritũ sanctuz: detractor enim impugnat gratiã spũs sancti dũ conat eã diminuere vel totã suffocare in hominibꝰ Ideo vix dimittitur peccatũ illud a spiritu sancto ad quem pertinet remissio pctõꝝ. ¶ Duodecimo põt valere ad detesta. huiꝰ peccati hoc qõ dicit glo. Peccato isto sup illud Proner. xxiij. Cum detractoribꝰ ne ꝑmiscearis: hoc specialiter periclitat vitio
J totũ pene genus humanũ. ¶ Et notandũ qõ licet quilibz dz cauere a detractione q̃ licet personaz: precipue tamẽ a detractione patris vel carnalis vel spiritualis. vnde xxij. Exo. Dijs nõ detrahes ⁊ pncipi populi tui non maledices. Et Gen. ix. Legit de Cam filio Noe qõ patris sui verenda dete xit: ⁊ ideo in semine suo maledictionẽ recepit: vnde legitur ibi. Maledictus Chanaã puer seruus seruoꝝ erit fratribus suis. Legitur etiã. ij. Re. vi. De Oza quod a domino percussus est: q̃ manũ suã ad archaz dei extendit: per archam in qua continebatur manna ⁊ virga Aaron ⁊ tabule testamẽti figuratur prelatus in quo contineri debet manna dulcis cõsolationis: ⁊ virga correctionis: ⁊ cõsilia directionis. Ad quam archam si detractor manũ extenderit illi detrahendo a dño percutietur. Grego. Multi dum plus vitã sacerdotũ q̃ suã discutiunt i erroris foueam dilabunt minus considerãtes quod non eos vita sacerdotum lederet si humiliter bonis sacerdotũ admonitionibus aurem accõmodarent.

¶ De speciebus detractionum diuersis.

Ost speciebus illis que possunt valere cõtra peccatũ detrahentis cõ R
p sequens est vt aliquid tangem⁹ de diuersis speciebus detractionũ. Notanduz ꝙ super illud ps. detrahentẽ secreto proximo suo hunc per se. distinguitur triplex genus detractionis. ¶ Primũ est malum dicere de alio. ¶ Secũm audita mala cum augmẽto referre. ¶ Tertiũ est libẽter illõ audire. Nos aũt possumus diuidere detractionẽ in sex species: quaz. ¶ Prima é occulta mala primi publicare. ¶ Secũda é audita mala cũ augmẽto referre. ¶ Tertia crimina falsa ponere. ¶ Quarta bona occulta negare. ¶ Quinta manifesta bona minuere. ¶ Sexta bona in mala conuertere.

¶ De peccato libenter audientium detractiones.

Equitur de peccato eoꝝ q libẽter
e detractores audiunt: contra quod L
pctm̃. ¶ Primo valeꝫ possũt verba sacre scripture q̃ illud dissuadẽt: vt est illud. Prouer. iij. Labia detrahentium sint pcul a te: ⁊ ad. xxiij. Pro. Noli esse i cõuiuijs potatoꝝ: nec i cõmessationibꝰ eoꝝ q̃ carnes ad vescendũ pferũt. Et illud. xxiij. Cuz detractoribus ne cõmiscearis. Et illõ. Eccle. xxviij. Sepi aures tuas: ⁊ noli audire linguã neq̃. Contra hoc peccatũ põt valere illud. Ber. Detrahentez vel detrahere audire ꝙ hoc dãnabilius sit non facile dixerim. Sunt aũt reprehensibiles illi qui libẽter detractores audiũt multis de causis. Primo ppter hoc ꝙ videt tratres suos a canibus dilacerari: ⁊ non exterrent canes saltem clamoribus: pcipue cũ sperẽt se pficere posse: imo canibus applaudũt in quo potius se canes q̃ homines ostendũt. Eccle. xiij. Que cõmunicatio sancti hominis ad canẽ? Cum detractor serpens sit vt pus

ostensum est non videntur homines esse: sed potius genimina viperarum qui eos non exhorrent qui lapides durarum increpationum non proiiciunt quando vident fratres suos ab eis mordeti.

¶ Multis causis sunt reprehensibiles: q libenter audiunt detractores:

m Reprehensibiles etiam sunt: qui li
r benter audiũt detractores: q illis
g fratres suos comedunt: salsam ministrant ad quod eos comedant hylarem eis vultum ostendendo: sine qua salsa morsus: quasi insipidus esset detractori bus. Jero. Nemo inuito auditori libenter narrat. xxv. Prouer. Ventus aglo dissipat pluuiã: z facies tristis linguam detrahentem. Reprehensibilis etiaz est ille qui detractori consentit: q: testi exceptionis pleno non iurato neq; examinato contra absentem credit: z frequenter testi iniquo cõtra illud legis diuine. In ore duoꝝ vel trũ testium stet omne verbum. Immo quod plus est si vnus ribaldus detraxit vni viro sancto. z decez boni viri dicerent contrarium potius crederet illi ribaldo simplici verbo testificanti contra virum sanctum: quã decẽ bonis viris iurantibus pro ipso. Reprehensibilis etiam est talis: quia iuxta sepulchrum patens. Unde fetor incessanter exalat potius eligit esse contra dei voluntatem: z ad suam damnationem q̃ recedendo inde obmutescer̃ faciat os detractoris. Si enĩ deesset auditor deesset z detractor. Reprehensibilis est etiam talis: q: noctue credit testificanti contra lucez quaz naturaliter odit.

¶ De peccato eoꝝ qui ipatienter tollerant detractiones.

n Sequitur de pcõ eoꝝ q ipatienter
s tollerãt eos q sibi detrahũt: q valde fatui sunt. Valde. n. vtiliter sertiãt eis si ipsi patiẽter sustinẽt. Detractores. n. sũt spine viã iferni obstruẽtes viris sctis. vñ Osee. xi. Ecce ego sepiaz viã tuam spinis. Ipsi ẽt sunt vigiles ciuitatẽ ecclesie custodiẽtes ad modũ vigilũ quasi ꝯtinue mentiẽtes. Ipsi ẽt depascunt segetes dñi ne in paleas luxuriẽt z pauca grana habeant. Ipsi sunt lime a vasis glorie rubiginẽ auterẽtes. Sed sunt quedaz vasa maledicta q̃ a limis istis assumũt rubiginẽ: vñ oz recipe pulchritudinez. Detractores a filijs dei quasi quodam rasorio peccatum elationis eradũt. Vñ Gre. Idcirco laxat dñs liguas detractoꝝ electos: vt si gd i eis elationis surrexerit lingua detractoris eradat.

¶ De peccato adulationis. ca. viij.

Sequitur de peccato adulationis: de quo hoc modo dicemus. Primo ponemus ea que ad detestationem hui⁹ peccati possunt valere. ¶ Secundo tangemus de remedijs contra peccatum istud. ¶ Notandũ ergo q adulatio sicut quidam dixit est peruersa laudatio. Unde nomen laudationis z adulationis eisdem litteris constat. sed non eodẽ econtrario ordinatis. Scõm Tullium vero nomen a sono sumptum. Canes enim quorum est mira adulatio fere exprimũt ipsuz sonum.

¶ De his que valent ad detestationez adulationis.

D detestationẽ vero hui⁹ peccati.

a ¶ Primo possunt valere verba
A sacre scripture que illud dissuadẽt vt est illud. Exo. xxx. Hoc oleum vnctionis sanctum erit mihi in generationes vestras. Carnes hominis non vngentur eo. Et subditur paulopost. Homo quicunq; tale z posuerit: z dederit ex eo alieno exterminabitur de populo suo. Oleum istud latus est que debet deo dari non homini viuenti. Item Leuit. xi. Nihil melitus adolebitur in sacrificio domini. In melle dulcedo adulationis intelligitur. Item dissuadetur hoc vitium. Exo. xxiij. Non coques edum in lacte matris. Adulator hominez durum quem diabolus frangere non pot in lacte adulationis coquit vt diabolo comestibilis fiat. Itẽ. Prouer. xxiiij. Nec lactes quicq; labijs tuis. Et Eccle. Ante mortem non laudes quemq̃. ¶ Secõdo possunt valere ad detesta. huius peccati exempla: pcipue exemplũ xpi. de quo dicit Glo. sup illud. Mat. xxij. Et relictis illis abiit foras extra ciuitatẽ. Quia pauper erat nulli adulatus nullum in tanta vrbe inuenit hospitẽ: sed apud Lazarũ receptus est. Paul⁹ etiã dicit de se. i. ad Thes. ij. Neq; aliqñ fuim⁹ in sermone adulationis sicut scitis: neq; i occasione auaricie dei testis est. ¶ Tertio potest valere ad detestationem huius peccati si adulatorem vel adulationem diuersis generibus rerum comparemus.

¶ Adulatio nutrix est diaboli.

Notandū ergo q̄ adulator nutrix diaboli est filios diaboli lactās lacte adulationis. Unde Prouer.i. Si te lactauerunt pec. nō acq.eis. Item Prouer.xvi. Vir iniqu⁹ lactat amicū suum & ducit eum per viā nō bonā. Et Treñ.iij. Lamie nudauerūt mammas lactauerunt catulos suos. Lamia est bestia suis fetib⁹ crudelior q̄ cetere bestie: vnde lamia quasi lania appellatur: q̄ catulos suos creditur laniare. vnde bene signat adulatorē qui in veritate eos laniat quos videt lactare. Jō aūt cōparat adulatio lacti vt ostendat verecundū esse homini adulto adulationes amare. Sicut verecundū esset homini barbato ad mamillas maternas pēdere. Adulator ad modū nutricis filios diaboli obdormire facit in peccatis suis. Sicut & nutrix casum parvuli ad eius cōsolationē saltum interpretat: sic adulator ei⁹ peccatum cui adulatur q̄ in veritate casus est asserit esse op⁹ magnificū: adulatores egyptie mulieres sunt quarū mamillas Moyses respuit. ¶ Item adulatores locuste sunt comedentes residuū grandinis. Exo.x. Locusta estate canit hyeme silet vnde recte significat adulatores q eos laudāt q habent estatē ꝓsperitatis & a laude vero eor silent qui habēt hyemē aduersitatis. Unde Eccle.xlij. Dixes locutus est & oēs tacuerunt & verbū eius vsq; ad nubes ꝓducunt. In grandine vero ꝓsecutor intelligit. Locusta ergo residuū grādinis comedet: q; ſm Gre. Quē persecutio frangens nō vincit mulcens adulatio ꝑmittit adulatio deterior videtur esse detractione: q̄ detractio hominē humiliat: sed adulatio extollit. Adulatores etiā sunt rane ꝓpter loquacitatem suā. Unde in ps. Et dedit terra eor ranas i pe.re.ip. Adulatores etiā sunt syrenes vsq; in exitū dulces ſm Boetiū. Item sunt loculatores diaboli nō permittētes diabolū in aliquo contristari. Unde Osee.vi. In malicia sua letificauerunt regē. Ipsi etiā sunt sacerdotes diaboli homines vivos sepelietes. Unde Mat.ix. Dimite mortuos. sepelire. De quo verbo loquēs Gre. dicit. Tūc mortuus mortuū sepelit cū peccator peccatorē aggere adulationis premit. Adulator est rethoricus conformans se ei cui adulatur. Si.n. riserit ridet: si fleuerit flet. Sap.xvij. Resonans in altissimis montibus ecchō. Ipsi sunt quasi cameleon q̄ ſm solinum animal est de aere viuens qđ colorē habz vartū & in momenta mutabile: ita vt cui rei se cōiungit ei eius color fiat. Item sunt incantatores diaboli q̄ faciunt hoibus de se credere que ipsi volūt. Terenti⁹. Adulator homies ꝑius insanos ex stultis facit. Quidā nihil est q̄ nō possit de se credere cū laudatur dūs equa potestas. Jtē adulator q̄si sub pretextu decorādi & ornādi hominē iugulat: vñ ad eū pōt dici: sicut nouacc.u.fe.do. Adulator etiā ꝓditor est. Sub spē.n. osculi ad modū Jude hoiem tradit hostibus suis: & sub specie amicitie hoiem interficit. Unde recte signantur per Joab: qui sicut legitur.xi. Re.xx. Dixit ad Amasam. Salue mi frater & tenuit manu dextera mentū amase quasi osculans eū & percussit eū in latere & mortuus est. Adulatio oleo cōparatur. Unde in ps. Oleum pec. non impinguabit caput meum. De quo oleo diabolus vngit suos qui in extremis laborant: hoc oleo etiā vngit diabolus homines quos flectere non potest: vt ad malum eos mollitat. Unde Augusti. Oleum est falsa laus adulatoris que mentes a rigore veritatis emollit ad noxia. Adulator etiam mel est: sed toxicatum: etiam est sagitta aurea: & ideo aliqui nō curant si ab ipsa ledantur. Est etiam ventus qui leuis videtur: transfert tamen montes de regno dei ad regnum diaboli. Item est rethe diaboli inuisibile. Unde.xxx. Prouerb. Qui blandis fictibusq; sermonibus loquitur: rethe expandit proximo suo. ¶ Quarto potest valere ad detestationem huius peccati si ostendatur quantū sit nocumentū homini istud vitium: ad quod pertinent verba sacre scripture que sequuntur: super illud. Quonia laudatur peccator in desideriis anime sue. dicit Augu. Nec est ira dei magna: vt desit correctio & assit adulatio. Adulantiū lingue alligant animas in peccatis. Delectat enim homines ea facere in quibus non solum non metuitur reprehēsor sed etiam auditur laudator. Et super illis Lu.vi. Ue vobis cū benedixerint &c. Dicit Glo. Magna pars pene est peccatori sua scelera non modo non arguī: sed insuper quasi bene gesta laudari. et super illud. Deus in adiutorium &c. Dicit Aug.

Plus, nocet lingua adulatoris q̄ manus p̄secutoris. Et Prouer. xxvij. Melliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta oscula odientis. Eccle. vij. Melius est a sapiente corripi: q̄ stultorum adulatione decipi. Et Isa. iij. Populi meus qui te beatū dicūt ipsi te decipiunt. Item Isa. ix. Erunt qui beatificant populum istum seducentes: ⁊ qui beatificantur precipitati. Et adulator ducit eū cui adulatur: quasi ad supcilia mōtis vt inde precipitetur: sicut indici dicūtur fecisse de domino. Luce. iiij. Itē Prouer. xi. Simulator ore: decipit amicum suum.

Quinto potest valere ad detestationē huius peccati si ostendatur adulator esse maledictus: ⁊ abhominabilis ⁊ detestabilis. Ad primum pertinet illud. Isa. v. Ue qui dicitis bonum malum. Et ita littera habet: ve qui dicitis malo bonus es. Et idem. Ue qui iustificatis impium pro muneribus: ⁊ iusticiam iusti auertis ab eo. Et subditur pena. Propter hoc sicut stipulam devorat flamma ignis: ⁊ calor flāme exurit, sic radix eorum quasi fauilla erit. ¶ Item Eze. xiij. Ue qui cōsumunt pulvillos sub omni cubito manus: ⁊ faciunt cervicalia sub capite vniuerse etatis. Quandoq; diabolus in aliquo peccatore fatigatus est: ⁊ vult corruere in eo sed' venit maledictus adulator ⁊ appodiat cum exemplis' malis confortando. Ipse qui peccat quasi parietem facit inter se ⁊ deum: sed absq; temperamēto est ⁊ cito corruet: sed adulator linit eum vt fortior fit: vnde Eze. xiij. Ipsi edificabant parietem: illi autem linebant luto absq; paleis dic ad eos qui liniunt absq; temperamēto quod casurus sit. Ad hoc vero quod adulator detestabilis sit: pertinet illud. Prouer xiiij. Qui dicunt impio iustus es maledicent eis populi: ⁊ detestabitur eos tribus. Ad hoc q̄ abhominabilis sit pertinet illud: Prouerbi. xvij. Qui iustificat impium: ⁊ qui ꝓdēnat iustum vterq; abhominabilis est apud dominum. Ad idem pertinet q̄ dicitur super illud. Luce. xvi. Ibi agitur de diuite ⁊ lazaro. Quod potest intelligi in lingua cānū lingua adulantium qui vulnera lingūt dum mala que in nobis reprehendimus improbo fauore: laudant. Lingua enī ista que vulnera lingit indubitanter abhominabilis est. Sexto potest valere ad detestationē huius peccati si ostendatur magna stulticia: qua laborat adulator. Est ād vna stulticia ipsius hoc: q̄ ipse laudat hominem sibi ipsi: quasi vellet' eum vendere sibi. Unde quidam dixit cuidam adulāti sibi. Quid me mihi laudas: Nunquid mihi vendere me vis? Ecce stulticia eius est: q̄ ipse homini adulatur vt gratiam eius acquirat quam tamen melius inueniret si veritatem ei diceret. vnde. xxvij. Prouer. Qui corripit hominem gratiaz postea inueniet apud eum magis q̄ ille qui eū lingue blandimento decipit Et. xxiij. Et iste dē Labia deosculabitur: qui recta, respondet Et Idem. Qui arguunt laudabuntur: ⁊ super eos veniet' benedictio. Hoc est q̄ p̄cipue deest humilibus: videlicet qui eis verum dicat. Seneca: Monstrabo tibi quid omnia possidentibus desit scilicet qui verum dicat: ⁊ hominem intus mentientem stupentem vel prorectis blanda audientem ad verum perducat. Idem. dicitur illis non q̄ velint audire: sed quod velint semper audisse.

¶ De quatuor remedijs contra peccatuz adulationis.

Sequitur de remedijs contra peccatum istud. Et possunt esse quatuor contra hoc vitiuz. ¶ Primū est: vt quando ventus adulationis flat: homo ad terram descendat: vt sēm q̄ infirmum est: ⁊ infirmum ipse consideret ⁊ dicat quontam tu illuminas lucernam meā de domo mea illumina tenebras meas. ¶ Aliud remedium est memoria mortis. Qđ remedium figuratum est. Exo. x. Ubi legitur q̄ orauit moyses dominuz qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum ⁊ arreptā locustam proiecit in mare rubrum. In locustis adulatores intelliguntur quos ventus veniens ab occidente proiecit in mare: dum memoria mortis eos fugat quia vanas hominum laudes cōtēpnit qui de morte sua cogitat quando veritas aperte patebit. ¶ Quartum remedium est vt homo subtiliter discernat adulatorem esse eum qui sibi loquitur. Uerecūdabitur enī cum cognoscet se puerilem reputari ab eo qui sibi lac propinat: vñ Socrates cuidaz sibi adulanti dixit nil p̄ficis adulator cum te intelligam. ¶ Quartum remedium est qđ homo tristē faciem adulā-

tibus oñdat. Triſtio enīz facies eos fugat ſicut hylaris facies eos multiplicat: vnde. Prouer. xxix. Princeps qui libēter audit verba mēdacij oēs habebit miniſtros impios. Renuere vero lac adulatiōis: multū eſt acceptū pr̄ſ quod figuratū é. Gen. xxi. Vbi legitur abrahā feciſſe grande conuiuiū in die ablactationis Iſaac.

¶ De peccato maledictionis ⁊ de hīs que faciunt ad deteſtationē eius. ix

Equit̄ de pctō maledictiōis. Maledictionē vero hāc intelligo malā imprecationē cōtra qō peccatum.

Primo poſſent valere verba ſacre ſcripture q̄ illud diſſuadēt: vt é illud ad. Ro. xij. Benedicite ⁊ nolite maledicere: ⁊ illō. ij. Pe. iij. Nō reddentes malū pro malo: ⁊c.

Secūdo valere poſſunt ad hoc exēpla ſicut é iſtud qō legit̄ de dño ieſu. i. Petri. ij. Qō cū malediceretur nō maledicebat: ⁊ illud apoſtoli. Maledicimur ⁊ benedicimur.

Tertio pōt valere cōtra hoc peccatuz ſi oſtēdatur multiplex malū qō ſequit̄ ex eo primū malū eſt amiſſio regni eterni: vñ. i. ad Cor. vi. Neq; maledici neq; rapaces regnū dei poſſidebūt. Aliud malū eſt qō frequēter maledictio q̄ aliqs facit: ſup caput maledicentis reuertitur: vñ. xxvi. Prouer. Sicut auis ad alta trāſuolās ⁊ paſſer quolibz vadēs ſic maledictū fruſtra platuz in quēpiam ſupueniet. Jō aūt dicitur fruſtra platuz q̄ eſt maledictū iuxta diuinā inſtitutā: platuz vt eſt iſtud. Eccl. viij. Pecunia tua tecū ſit in pditionē. Et tale maledictū venit ſup illū qui maledicitur. Maledictū vero ſine cā platū venit ſup eū qui maledicit: vñ. Eccle. xxvij. Qui in altuz mittit lapidē ſup caput eius cadet. Et. xxviij. Gene. Qui maledixerit tibi ſit ille maledict⁹: ⁊ Jn p̄s. Maledicēt illi ⁊ tu benedices: ⁊ Mat. v. Beati eritis cū maledixerint vob

Quarto pōt valere cōtra pecatū hoc ſi oſtēdit̄ puersitas eorū qui male agentibus maledicūt. Cū enī illi q̄ male agūt infirmi ſint cōpatiendū eēt pīs ⁊ pp eis oādū nō eſſet maluz imprecandū eis cū plus malī habeant q̄ expediret. Quinto poteſt valere cōtra hoc peccatū hoc q̄ maledicere adeo eſt illicitū: qō etiā nō eſt licitū maledicere diabolo. Vñ Eccle. xxij. Dum maledicit impius diabolum maledicit ipſe animā ſuā. Qō dupliciter intelligi poteſt: vno modo ſic. Cū impius maledicit diabolū. i. cū dicit eū maledictū ⁊ cōdēpnatū ipſe maledicit animā ſuam. i. damnatam ⁊ maledictā oſtendit cuz maledictū imitet: vnde ad Ro. ij. Jn excuſabilis es hō oīs qui iudicas. Jn quo enim iudicas alium teipſum cōdemnas. Alio modo ſic intellige Cuz impius maledicit diabolo. i. malum optat diabolo ipſe maledicit animā ſuam i. maledictio culpe ⁊ pene ſubicit. Cū enīz diabolus ſit creatura dei peccatū eſt ei malum optare: vnde in canonica iude. vbi legitur quod cum Michael archangelus cū diabolo diſputans altercaret demoyſi corpore non eſt auſus iudiciū inferre blaſphemie ſed dixit: imperet tibi dominus dicit Glo Ubicunq; vel quocunq; hec altercatio angelis facta fuerit cū diabole: hoc diligenter intuendū eſſet. Quia ſi michael archangelus diabolo ſibi aduerſanti blaſphemiam dicere noluit ſed modeſto cuz ſermone coherciit quanto magis hominibus omnis blaſphemia cauēda eſt. Jtez Glo. Diabolus in ſubſtantia bonus ſed in voluntate malus. Et ideo ab angelo non blaſphematur: quia aliquod proferre aduerſus bonam naturam blaſphemiam reputat angelus. Simile habetur Zacha. iij. vbi ſic legitur. Oſtendit dominus ieſum ſacerdotem magnū ſtantem coraz angelo domini ⁊ ſathan ſtabat a dextris eius vt aduerſaretur ei: ⁊ dixit dominus ad ſathā increpet te dominus ſathan ⁊ increpet te dominus qui elegit ieruſalem: precipue vero cauendū eſt parētibus a maledictione filiorum quoniā ille maledictiones magis nociue ſolēt eſſe. Eccleſi. iij. Benedictio patris firmat domos filiorum. Maledictio autem matris eradicat fundamēta: valde impium eſt q̄ mater malum optet filio: quod non licet eloptare diabolo.

¶ De peccato conuitij: ⁊ hīs que cohibēt ab hoc peccato. x.

Sequitur de pctō cōuitij. Et quo peccato. Primo deberet cohibere hoc qō cōuicium multū vulnerat cor eius cui dicitur: vñ. xxvij. Eccle. flagelli plaga liuorē facit plaga aūt lingue cōminuet oſſa: ſō ſicut hō cauet ne aliquez percutiat baculo ſic cauere dz ne eū percutiat cōuitio. Secundo deberet cohibere hominē a cōuitio hoc quod cōuitiū caritatē

seu amicitiã destruit que est via excellẽtioꝛ vñ. Eccle.xxij. Sittes lapidẽ in volatilia deicit illa sic qui cõuiciat amico dissoluit amicitiaz. Tertio dꝫ cohꝫibere a cõuitio hoc qꝺ nõ de facili fit ꝓcordatio post cõuitiũ dictũ: vñ. Eccle.xxij. ad amicũ. Est si ꝓduxerit gladiũ nõ despes. Est enim regreſsus ad amicũ. Si aperuerit os triste ne timeas, Est enim cõcordatio excepto ꝙuitio impꝛopo ⁊ ſupbia ⁊ miſterij reuelatione ⁊ plaga dolosa. Quarto dꝫ cohꝫ. a petõ cõuitij quod homo aſſuetus. huic peccato vix corꝛigit: vñ. xxiij. Eccle. homo aſſuetꝰ verbis ipꝛoperij in oĩbus ſuis nõ erudiet

Quinto dꝫ cohꝫ. ho. a conuitio hoc qꝺ hij qui cõuitia dicũt frequẽter cõuitia audiũt: vñ. Sap. Qui pergit dicere que vult audiet q̃ nõ vult. Pꝛouer. xiij. Impius cõfundit ⁊ cõfũdetur. Pꝛouer. xxvi. Qui volut lapidẽ reuertet ad eum. vi. d. hꝺ. co. a cõ. hoc qꝺ ꝙuitiũ dignũ facit hoiez morte eterna: vñ. Mat. v. Qui dixerit fratri ſuo fatue reus erit gehẽne ignis. Sexto dꝫ h. co. a cõ. hoc quod dicerẽ ꝙuitiũ libenter hoi signũ ẽ ipletatis ⁊ magne puerſitat]: vñ. x. Pꝛouer. labia iuſta ꝙſiderãt placita ⁊ os ipiorũ puerſa. Ex habũdantia cordis os loquitur. vitioſuz ẽ coꝛ vñ freqnter exit cõuitiũ ⁊ indubitãter ruſticus eſt qui ruſticitatẽ libẽter dicit Quod valde peruerſus ſit qui ꝙuitiũ dicit ex hoc põt patere: quia aũt ꝙuitiũ qꝺ ipſe dicit eſt malũ pene aut malũ culpe. Si malũ pene eſt cũ malũ pene fit adeo ipſe dicẽdo opꝛobꝛiũ hoi exꝓbrat eius creatoꝛi: vnde. xvij. Pꝛouer. Qui deſpicit pauperẽ exꝓobꝛat factoꝛi eiꝰ. Si vero eſt malũ culpe diabolicũ eſt gaudere de hoc qꝺ aliqs illud cõmiſerit Leui. xix. Si hꝫtauerit aduena in terra veſtra ⁊ moꝛatus fuerit vos nõ exꝓobꝛetis ei ſed erit inter vos quaſi idigena. Aduena ẽ hõ qui magnus petõꝛ fuit: cui peccatũ ſuũ exꝓobꝛandũ nõ ẽ: vñ. Eccle. viij. Ne deſpicias hominẽ auertentez ſe a peccato neqꝫ impꝛopes ei. Memento quonĩã oẽs incoꝛruptione ſumus. Spãliter aũt cauẽdũ eſt ne conuitiũ coꝛreptioni admiſceatur: ſicut factũ quidã qui ſub ſpẽ coꝛrectionis cõuitiãtur hoibus: vñ. Eccle. xix. Eſt coꝛrectio mẽdax in oꝛe cõtumelioſi: vere mẽdax eſt talis coꝛrectio. Mẽtitur eni ſe coꝛrectionẽ ꝙ̃ potius ſit cõuiciatio. Tullius in tracta-

tu de amicitia. Monere ⁊ moneri eſt officiuz vere amicitie ita tamẽ qꝺ adulatione careat admonitio: ⁊ contumelia obiurgatione. Et Pꝛo. xij. Qui ſuauis eſt vinit ⁊ in amonitionibus i moderationibus ſuis reliquit cõtumeliam homo mãſuetus i moderate coꝛripit ⁊ ſic vitam anime ſue ſeruat homo iracũdus immoderate coꝛripiẽdo ipſam perdit vitam. Cauenduz eſt ab imoderata: ⁊ in mãſueta coꝛrectione: nec homo caueat ſibi ipſe ignem incendit quẽ debuit extinguere ⁊ occidit quẽ debuit ſanare ⁊ tenetur de dãno qꝺ verbum incaute ab eo pꝛolatum fecerit. Ad primũ pertinet illud. Eccle. viij. Non incẽdas carbões peccatoꝛum arguens eos. ¶ Ad ſecũz pertinet illud Pꝛouer. xv. Lingua placabilis lignum vite que autem imoderata eſt conteret ſpiritum lingua mãſueta lignum ſeu arboꝛ vite eſt. Occaſio eni vite ſpiritualis eſt illis quos coꝛripit ſed lingua immoderata conteret ſpiritũ tam coꝛripiẽtis q̃ eiꝰ qui coꝛripitur. Ad tertiũ pertinet illud. Exo. xxij. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas ⁊ compꝛehẽderit aceruos fruguz ſue ſtantes ſegetes in agris reddet damnum qui ignem ſuccenderit. Quod de igne ire intelligi poteſt cuius damnuz tenetur reddere qui verbo incauto illud ſuccenderit. ¶ De peccato cõtẽtionis ⁊ de eius pꝛohibitione. xi.

Equitur de peccato contẽtionis.

Aquo peccato. ¶ Primo deberet cohꝫibere homines hoc qꝺ peccatum iſtud diabolicum eſt: vnde. Aug. Nihil eſt ſimilius actibus demonuz q̃ litigare: vnde ſeruos diaboli non dei ſe oſtẽdũt qui litigant. ij. ad Thi. ij. Seruum dei nõ oꝛtet litigare ſed manſuetum eſſe ad omnes. Item apoſto. ſi quis vult contentioſus eſſe nos talem conſuetudinem non habemus. ¶ Secundo debet co. hꝺ. a cõtentione hoc ꝙ ſeparare ſe a contentione honoꝛabile ẽ: vnde: Pꝛouerbioꝛũ. xx. Honoꝛ eſt homini qui ſeparat ſe a contentionibus. Contendere vero ignominioſum eſt. Sene. Rulicꝛe eſt litigare. ¶ Tertio debet cohꝫibere homi. a contentiõe hoc qꝺ litigare ſignum eſt ſuperbie ⁊ ſtulticie ⁊ peruerſitatis ⁊ malitie ad primum pertinet. Pꝛouerbioꝛũ. xviij. Labia ſtulti miſcẽt ſe rixis, Et illud. xx. Omnes autem ſtulti mi-

kentur contumelijs. In verbo miscendi: quia cōmictio est inseparabilis vnio intelligitur q̄ stulti a cōtentione separari non possunt. Ad tertium pertinet illud. Proverbiorū.xvi. Homo perversus suscitat lites. Et.xxvi. Sicut qui apprehendit auribus carnem sic qui pertransit impatiens ⁊ cōmiscetur rixe alterius. Ad quartū pertinet illud. Proverbiorū.xvij. Semp iurgia querit malus: angelus autem crudelis irascetur ꝓtra eum: hoc erit in morte quā do angelus malus ad eum veniet vt eum deferat in infernum: vel āgelus malus potest intelligi aliquis malus homo ad eum missus: vnde dicitur vulgariter iste ē malus sed quandoq̄ inveniet parem suum. ¶ Quarto debet cohibere homi. a cōtentione hoc q̄ multa mala inde proveniunt vnde Eccle.xxij. Ante ignem camini vapor ⁊ fumus ⁊ ignis inaltantur sic ⁊ ante sanguinez maledictū ⁊ cōtumelie ⁊ mine. Et Eiusdem.xi. A scintilla vna augetur ignis. Et.xxviij. Certamen festinans incēdit ignem ⁊ lis festinans effundit sanguinez. ¶ Quinto debet cohibere homi. a cōtentione hoc q̄ abstinere ab ea magni meriti est: vnde legitur in vitis patrū q̄ orante macario vox insonuit ad deum dicens. Nūdū ad mensuram duarum mulierum perveniſti que habitant in proxima civitate. Cūq̄ quesisset macarius intrans civitatem conversationem earum ab ipsis dixerunt qō erant vxores duorum fratrum: ⁊ per.xv. annos simul fuerant nec vnq̄ aliqua earū aliam dicto vel facto contristaverat: ⁊ statuerunt vsq̄ ad mortem suaz verbum inter se seculare non loquerentur: ⁊ libenter intrarent religionem si viri earuz permitterent: vnum eorum in quibus cōsistebat meritum harum mulierū erat hoc q̄ lites non habuissent inuicem. Animus enim innocēs nesciret litigare. vñ legitur in vitis patrum q̄ duo senex erāt in cella vna qui nunq̄ habuerāt litem inter se. Dixit ergo vnus: faciamus litez inter nos: ⁊ ponamus laterez in medio. ⁊ vtercq̄ dicat qō suus est: quia nescimus quid sit cōtentio. Cūq̄ positus fuisset later ⁊ vnus dicere qō meus est alter dixit ego spero quod meus est. Cū autē primus diceret nō tuus est sed meus. Alter rūdit: Si tuus est tolle eū. Et sic non inuenerunt materiaz litigā-

di. Et licet vniversaliter declinanda sit cōtentio precipue tamē cum.v. personis. Qō maxime cum quinq̄ personis cavenda sit contentio. ℈

Jlicet cum homine potēte: ne forte incidas in manibus eius: ⁊ cuz homine locuplete: ne forte e cōtra statuat litem tibi. Multos enim perdit arum ⁊ argentū. Et cum homine linguato Unde Eccle.viij. Nō litiges cum homine linguato: neq̄ struas in ignem eius ligna. Et cū homine iracūdo. Unde in eodē. Cū iracundo nō facias viam. Item cū ꝓpria vxore. Ex quo enī aliquis incipit habere litem cū propria vxore nunq̄ habebit getē Prover.xix. Tecta perstillāte est qū vult declinare stillicidiū in vno loco invenit illud in alio ita quod nō invenit ibi quietez sic vir ⁊ vxor nō invenīūt ex quo incipiūt esse litigiosi ⁊ valde male est eis quantascunq̄ delicias habeāt. vnde Prover.xvij. Melior est bucella sicca cū gaudio q̄ plena domus victimis cuz iurgio. Et licet de nulla re litigandū sit precipue tamē nō est litigandū de re que hominez nō molestat vnde Eccle.xi. De illa re que te non molestat non certaveris.

¶ De peccato derisionis. ij

Equitur de derisione quā mali faciunt bonis: de qua breviter ptransimus cū de ea dictū sit in tractatu de ornatu in capitulo de verecūdia hoc solum addentes qō legitur neemias dixisse. g. Desdre.iiij.c. cum Thobias amonites irrideret indeos edificantes dicēs. Si ascenderit vulpes transiet murū eorum lapideum. Audi inquit deus noster qō facti sumus despectio Converte obprobriū sup caput eorum. Et paulo post subditur. Ne operias iniquitatē eorū ⁊ peccata eorū coram facie tua non deleātur: quia irriserūt edificantes.

¶ De peccato prauī cōsilij: ⁊ de hīs que debent cohibere ab hoc peccato xiij.

Equitur de petō prauī cōsilij: a quo pcō dz homines cohibere hoc q̄ prauus cōsiliarius proditor est: decipit.n. eū g in eo cōfidit sive g ab eo cōsilū petit qō nō ē parvū peccatū. vñ Prover. xxvi. Sicut nocivus est g mittit lāceas ⁊ sagittas in morte ita vir qui fraudulēter nocet amico suo. ¶ Secdo de co. hō. ab hoc

peccato hoc quod prauī consiliarij quasi omnia malafaciunt: sic tamen vt nihil fecisse videantur. Ipsi dant palmas in facie xpi in membris eius dicentes. Prophetiza nobis xpe: qs est q te percussit. vt legitur factum fuisse Mat. xxvi. Cuz dñs captus teneretur quasi dñs ignorare possit astucias eoz: cum scriptum sit Job. xij. Ipse nouit decipientem: et eum qui decipitur. ¶ Tertio debet co. ho. ab hoc peccato hoc q̄ cōsiliarius prauus illud consiliū qđ ipe vult dare cōtra alios primo dat cōtra seipsum. Istud. n. habet iusticie omnis iusticia qđ quicūq; vult nocere alijs primo nocet sibi omnis laqus deceptionis primo capit euz qui tetendit. Omnis gladius persecutiōis spiritualiter p̄mo transuberat eū q eo vtit. Unū Eccl. xxvij. Qui fodit foueā incidit in eam: et qui statuit lapidez primo offendet in eo: et qui laqueū ponit alij peribit i illo: facienti nequissimū consiliū sup illud deuoluetur et nō agnoscet vnde veniat illi. Prouer. xvi. Qui fodit foueā inciditi eaz: et qui voluit lapidē reuertetur in eum. Et in ps. Lacuz aperuit et effodit ꝛc. Hoc est figuratū. i. Re. xvi. In hoc q̄ Golias prio gladio decapitat⁹ est. Et Hester. iiij. In hoc q̄ Aman suspensus est in patibulo qđ parauerat mardocheo. Prauī consiliarij de raptis et exactionibus quas faciunt fieri: habēt peccatū: ad restitutionez tenentur cū alij habeant lucrum. Consilio eoz bene acquiescitur in malis faciendis: in bonis vero minime. Quādoq; modico tēpore plus mali factūt q̄ toto tpe vite sue: possint emendare: nullū peccatū est: quod magis impediat homies saluare q̄ istud.

¶ Quarto oz coh. ho. ab hoc peccato hoc istud peccatū multū nociuū est ecclesie dei. Unus. n. malus cōsiliarius destruit totaz patriā vnā. Ad magnā malicia prauī cōsiliarij referri pōt illud. Eccle. Nequius oculo quid creatū est? Consiliarius enim alicuius oculus eius est. Unde Mat. vi. Si oculus tuus scandalizat te ꝛc. Si ꝓsiliari⁹ alicuius principis malus est. negocia eius male disponent. Unde Math. vi. Si oculus tuus neq̄ fuerit totū corpus tuum tenebrosum erit. ¶ Quinto debet co. homi. ab hoc peccato hoc q̄ q̄ñq; illi qui astuti sūt ad dandū consilia nociua alijs: in consulēdo sibi ipsius iusto dei iudicio fatui ꝛinueniuntur. Unde Job. xij. Legit q̄ deus addurit cōsiliarios in stultū finē: legitur etiā Job. v. de dño: q̄ apprehendit sapientes in astucia eoz: et consilium prauoz dissipat. Sicut enim cauendum est homini ne det prauū consiliū: sic cauendū est ei ne prauo consilio acquiescat. Unde Eccle. vi. Multi. p. sint tibi: sed consiliarius vnus de mille. Et Eccle. xxxvij. A ꝓsiliario malo serua animā tuam: prius scito que sit illius necessitas: et quid ipse cogitabit ne forte mittat in terra et dicat bona via est. Cauendū est homini ne consilium querat a iuuenibus Hac enim de causa Roboam partem regni amisit: q̄ acquieuit consilio iuuenum relicto consilio senum: vt legitur. iij. Reg. xij. Item cauendum est bonum ne amato res huius mundi cōsulat de salute anime tue. Unde Eccl. xxxvij. Noli consiliari cuz socero tuo. Socer est mundus iste: q̄ quo dammodo pater est carnis que vox spirit⁹ est: cū quo consiliū habendum nō ē de salute anime. Quod figuratū est Ben. xxxi. In eo quod Iacob recessit a laban. ipso nescente. Ber. Angelus magni consilij vocat te et tu aliud consiliuz prestolaris. Idē. Amicus consulat qui non legit quod inimici hominis domestici eius. Isa. xix. Sapientes consiliarij Pharaonis dederunt consilium insipiens. Cauendum est homini ne cum stulto consiliuz habeat. Unū Ecclesia. viij. Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi que placent eis.

¶ De seminantibus discordias: et de his que cohibent ab hoc peccato. cap. xiij.

Equitur de peccato eoz: qui seminant discordias. Et quo pcō p̄mo deberet homines cohibere hoc q̄ istud peccatum adeo exosum est deo. Unde Prouerb. vi. Sex sunt que odit dñs et septimuz detestatur. Oculos sublimes ꝛc. Et ponit Salomon septimo loco euz q̄ seminat discordias iter fratres tanq̄ magis exosum deo q̄ alios peccatores: nec mirum si dñs odias eos qui seminant discordias in ecclesia: magis enim vident nocere ei q̄ hoc faciunt q̄ qui p̄prium corp⁹ eius crucifixerunt. Plus enim dilexit corp⁹ ecclesie q̄ corpus p̄prium: cuz pro corpore ecclesie corpus p̄prium morti exposuerit. Unū q̄ so-

dñūt corp⁹ ecclesie vnitatē eius diuidēdo magis videnť ei nocere q̄ qui corpus eius ꝑpriū foderūt cōtinuitatē in eo diuidēdo. Ad ostendēdū q̄ nullo mō volebat scindi corpus ecclesie p discordiā voluit ipse tunicā incosutilē manere idiuisaz. Joh.xix. ¶ Secdo dz ho.co. ab hoc peccato hoc q̄ nihil magis nociuuz ē corpori humano q̄ diuisio ꝓtinuitatis: sic nihil magis nociuū est ecclesie dei quā diuisio vnitatis xp̄i. Ex vno verbo q̄d dicit ille q discordiā seminat q̄ñq̄ nascit discordia tanta ex qua destruitur patria vna. Uñ magne malicie est seminare tale semen cū ex vno grano illius talis messis surgat. ¶ Tertio dz ho.co. ab hoc peccato hoc q̄ opus istud diabolicuz est ⁊ contrarium operi xp̄i. Uñ de diabolo scriptū est. Joh.x. Qui dispergit oues. xp̄s vero de se dicit. Mat.xij. Qui nō ꝯgregat mecū dispergit. Ad xp̄m ⁊ ad seruos eius pertinet venire ⁊ pacificare. Uñ Mat.v. Beati pacifici q̄m filij dei vocabunť. Hac de causa filius dei venit in mūdo vt pacē reformaret in mundo. Ad diaboluz vero pertinet dispergere.

¶ De peccato bilinguiuz: ⁊ de his q̄ debēt cohibere ab hoc peccato. cap̄.xvi.

Equitur de peccato bilinguium.

8 Bilingues aūt dicuntur q̄ mala loquunť de hoib⁹ in absentia ⁊ bona in presentia vel q̄ ꝓtendunt quod bona intentione dicant vel cā loci ꝺ q̄ꝺ ꝓferunt cū malā intentionē habeāt. ¶ A pctō isto ꝓmo dz ho.co. hoc q̄ multū displicet deo. Uñ Prouer.viij. dicit. Sapientia que est increata filius dei. Arrogantiā ⁊ superbiam ⁊ viam prauā ⁊ os bilingue detestor. Nec mirū si deus detestetur os bilingue cū mō struz sit. Nullū animal bilingue inuenitur excepto serpente qui bilinguis ē iuxta vulgi opinionē: q̄ ꝓpter velocē motū ipsius lingue sic apparet. ¶ Secdo dz ho.coh.a pctō isto hoc q̄ valde nocuū est proximo. Uñ Prouer.xvij. Uerba bilinguis quasi simplicia ⁊ ipsa pueniūt vsq̄ ad interiora vētris.i.vsq̄ ad interiora mētis. Dicuntur autez verba bilinguis q̄si simplicia: q̄ sub ꝓtextu loci vel bone intentionis ea dicitis cor audiētis multuz ledūt: vñ de ipsis pōt intelligi illud. In ps. Mollīti sunt sermones eo⁹ ⁊ ipsi sūt iacula. ¶ Tertio dz ho.co. a pctō isto hoc q̄ multū nocet proprio subtecto. ¶ Primo q̄ ponit illud in magno piculo est. Si.n. in magno piculo est: qui vnicā linguā hz in quāto piculo ē ille q̄ est bilinguis. Uix sufficit aliq̄s vnicā linguā regere. ¶ Secdo nocet: q̄ ponit hoiez in obprobrio ⁊ fama mala. Uñ Eccles.v. Benotatio pessima sup bilinguē. Benotatio est digiti ostensio querione plena. Itē Eccle.vi. Impropriū ⁊ cōtumeliā malus hereditabit: ⁊ ois peccator iuidus ⁊ bilinguis. ¶ Tertio nocet: q̄ hoiez reddit maledictū. Uñ Eccle.xxviij. Susurro ⁊ bilinguis maledict⁹. Multos.n. turbauit pacē habētes. Bilingues pseudo apostoli sunt varijs linguis loq̄ntes. A peccato ꝺo isto precipue cauendū est illis q̄ legem dei hñt alios docere. Uñ.i.ad Thi.iij. Diaconos silr pudicos nō bilingues nō multos ⁊c.

¶ De peccato amantiū rumores ca.xvi.

Equitur de peccato eoꝝ q̄ rumores amant: a quo peccato p̄cipue ē cauendū claustralibus. Uñ Ber. Rumorē i claustro enumerat. Interl.xij. Abusiones claustri.xij. ꝺo abusiones claustri he sunt. Prelatus negligēs. Discipulus inobediens. Juuenis ociosus. Senex obstinatus. Monacus curialis. Religiosus cauſidic⁹. Pānus p̄ciosus. Lib⁹ ergastulus. Rumor iclaustro. Lisi capitulo. Dissolutio in choro. Irreuerētia iuxta altare.

¶ De peccato iactantie: Et de his que valent contra illud. cap̄.xvij.

Equitur de peccato iactātie. Qꝺ pc̄catū dissuadet. Prouer.xxvij. ꝺbi legitur. Laudet te alien⁹ ⁊ nō os tuum. Potest aūt valere contra peccatū istud q̄ legitur. Dan.iiij. de Nabuch qui verba iactantie proferebat dicens in fine. Nec ē Babilon ciuitas magna q̄ ego edificaui in domum regni in roboze fortitudinis mee: ⁊ in gloria decoris mei: ⁊ cū adhuc sermo esset in oze eius vox de celo ruit. Tibi dicitur Nabuch Rex. Regnum tūū transit a te ⁊c. Legitur etiā in vitis patrum de quodā heremita q̄ pollens oībus animi virtutibus cepit iactare se. Et diabolus in specie mulieris venit ad speluncam eius dicēs qꝺ a bestijs esset deuoranda nisi susciperetur in eius hospitio q̄ suscepta diuersis blandimentis iduxit eu⁹ ad hoc q̄ membra eius sigillatim tangeret; ⁊ cum inclinaret se vt eaz fede amplec

teret ipa euanuit veridēs eū. ⁊ multitudo demonuz clamauit dicens. O monache q te vsq; ad stellas extollebas quō demēsus es in infernū? Bīce qui se exaltat humiliabitur. Tunc ille desperans ⁊ fugiens pre confusione a cōspectu oium religiosorum reuersus est ad seculū tradēs se ipudicitie omni: ne quis euz salutaribus monitis de precipitio reuocaret. ¶ Jtē in regione thebaide manente quodā heremita Appollonio vite probatissime dixit ei vox de celo. Appolloni pte perdā sāpientiā sapientiuz in egypto ⁊ oēm culturā demonū subrues Ait ille ait. Auser a me dñe iactantiā ne forte elatus sup fratres meos cadaz ab oibus bonis. Et dixit vox. Mitte manꝰ tuas ad cernices tuas: ⁊ qū cōprehēderis constringe ⁊ sub harena subrue. Et cōtinuo apposita manu ad cernices apprehēdit parū ethiopē clamantē ⁊ dicentē. Ego sum superbe demon. Et itez vox ait de celo. perge quocunq; in deo volueris securus:

¶ Scdo potest valere cōtra peccatū iactātie si mālfestetur stultitia eius q hoc vicio laborat. Notandū q; ille q iactat se ore pprio seipm qnq; occidit. vñ Proner. xviij. Os stulti cōtritio eius: filios etiaz suos ore pprio comedit: dū opera se iactando de illis amittit. Ipse etiā dei grām effundit: vñ Ecclē. xx. Gratie fatuoꝝ effundentur. Ipse laudē quā amat i loco ponit vbi sordescat scilicet in ore pprio. Dis, n. laus in pprio ore sordescit. Ipse etiaz testimoniū sunt de seipso. Joh. xij. Tu de te ipso testimonium perhibes: testimoniū tuum nō est vez. In xpō cui hoc dicebatur nō habebit locum. Cum enīz solus sit seipso cognoscitur ⁊ sibiipsi de se credēdū est iuxta verbū ylarij. Soli deo de se credendum est q se solus nouit. Sed in alijs vez ē qd dicit Apostol. ij. ad Cor. x. Non q seipz cōmēdat ille pbatus ē: sed quē deꝰ cōmē. Ille q iactat se est ydolus seipm colens ⁊ de seipso cantans. Ipse assimilatur galline q postq; fecit ouū nō cessat clamare donec ppēditur qd ouū fecit ⁊ sic ouū amittit. Sic ille qui iactat se tacere nō pōt donec bonum opus qd fecit amiserit. ¶ Tertio pōt valere contra hoc pctū si ostendātur mala q; ex eo sequūtur Notanduz ergo qd ex hoc pctō sequuntur turgia. Vñ Proverb. xxviij. Qui se iactat ⁊ dilatat turgia cōcitat. Segtur inde etiam odiū. Vñ Sap. Uiciosa ēlactatio offertq; audītib⁹ mīro mō fastidiū sed ⁊ plerūq; odiū: hoc tū sciendū quod licet viris sctis opa sua bona qnq; dicere ad dei gloriam. Vñ. ij. ad Cor. x. Dicit paulus. Estimo me minus nihil fecisse a magnis apostolis: lz etiā ea dicere ad revelationē ipei. Vñ Jsa. xxviij. dicit ezechias. Memēto dño queso quō ambulauerim coꝝ te in veritate.

¶ De secretoꝝ revelatione.

Equitur de secretoꝝ revelatione.

9 Al quo peccato debent cohibere tria verba sacre scripture. ¶ Primum est hoc quod legitur. Eccles. xxvij. Qui denudat archana amici fidem pdit. ¶ Scdm est hoc quod legitur. Eccle. xxij. Quod est cōcordatio ad amicum excepto cōsilio ⁊ improperio ⁊ superbia ⁊ misterij revelatione ⁊ plaga dolosa: vnde revelatio secreti est vnum coꝝ de qbus vix fit concordatio. ¶ Tertium est hoc quod si infamatus fuerit aliquis illa revelatione vix potest ei restitui damnum qd suscipit. vnde Proner. xxv. Que viderūt oculi tui ne pferas in iurgio cito ne postea emendare non possis amicum tuum:

¶ De pctō indiscrete cōminationis. xix.

Equit de peccato indiscrete cōminationis a quo peccato cauere debemꝰ. ¶ Primo exemplo de quo legitur. i. Pe. ij. Qui cum pateretur non cominabatur. Scdo cauere debemꝰ ab eo vt demus locum timori dei. Vñ Eccle. xix. Corripe amicū anteq; cōmineris ⁊ da locum timori altissimi. Timori altissimi dat locum qui potius vult quod homines dimittant peccare timore dei quaz timore humano. Tertio propter mala que ide sequuntur. Unde Eccle. xxij. Ante sanguinē maledicta ⁊ contumelia ⁊ mine. Quarto cauendum est a cōminationibꝰ ne stultiores nos ostendamus: quā simus. Nō q minari cōsueuit ostēdit se stultiorē quā sit qi multa cōminatur que nunq; factūrꝰ est Unde Prouer. xiij. Qui impatiēs ē exaltat stultitiam suam.

¶ De peccato indiscrete pmissionis. xx.

Equitur de peccato indiscrete promissionis a quo peccato debēt homi. cohibere tria mala que ide sequuntur. Primum est remorsio pprie cōscientie. Unde Prouer. xxij. Est q pro-

mittit: ꝛ quasi ge. pun. conscientie. hoc fit quando non solum quod promisit. ¶ Secundum malum est quod inimicitias incurrit eius cui promisit cum ei non soluit: Unde in Eccle. xx. Est qui pre confusione promittit amico: ꝛ lucratus est eū inimicum gratis. ¶ Tertium malum est quod tenetur soluere quod promisit. Un̄ Eccle. xix. Ne spondeas stulto supra virtutē tuā quod si spoponderis quasi restituens cogita. ¶ Specialiter autē cauere debemus a voto indiscreto ne. s. voueamus quod implere nolumus. In quo multum peccant aliqui claustrales qui vouent ea que scīūt se non impleturos. In quo etiaz alīq multum peccant suscipiendo sacros ordines continentiam promittunt quā tamen non proponunt seruare quod valde periculosum est. Unde Prouer. xx. Ruina est homini deuotare sanctos. i. de voto suo honorare sanctos: ꝛ post votū retractare. Et Eccle. v. Melius est non vouere q̄ post votum promissa non reddere. Itez in eodē. Si qd voueris deo ne moreris reddere. Displicet. n. ei infidelis ꝛ stulta promissio.

¶ De verbo occioso. cap̄. xxi.

Equitur de verbo occioso. ¶ Notandum quod verbum occiosum est quod sine vtilitate audiētis dicitur aut loquentis: verba vero scurrila ꝛ turpia non sunt computāda inter tocosa. Unde Iero. Qui scurrilitatē replicat ꝛ cachinis ora dissoluit ꝛ aliquid profert turpitudinis non occiosi sermonis sed crimine reus tenetur. Multa enim sunt que debent cohibere homi. a verbis occiosis.

¶ Primum est hoc quod vir iustus celuz fit: os eius porta celi est. Et ideo aperiendum non est absq̄ magna causa: legimus celum ad litteram multotiens apertuz fuisse: nunq̄ hoc legitur quin aliquod mirum secutum sit: Legitur in p̄s. Et ianuas celi aperuit. Et subditur. Et pluit illis manna ad manducandum. Legitur etiam in Luca quod Jesu baptizato ꝛ orante apertuz est celum: ꝛ subditur: quod descendit spiritus sanctus. Uox etiam patris audita est. ¶ Item cum beatus Stephanus lapidaretur aperti sunt celi: ꝛ vidit Iesum stantez a dextris dei ꝛ gloriam ipsius. Et sic quando porta celi spiritualis aperitur. scilicz os viri iusti debz inde exire manna. idest verbum dulcis consolationis: vel verbuz quo gratia spiritus sancti datur: vel verbū quo x̄p̄s ꝛ ipsius gratia hominibus ostenditī. Sed de quibusdaz cum expectatur quod exeat mān̄a exit potius rana aliqua. idest garrulitas. ¶ Scōm quod de. homi. coh. ab occiosis verbis est hoc quod lingua calamus est spūs sancti. Unde p̄s. Lingua mea calamus scribe ꝛc. Solent offēdi scriptores quando calamo eor aliquod inutile scriptitatur ꝛ pciunt illud: sic spūs sanc. quandoq̄ linguā illam repellerit que verbis occiosis se exponit. ¶ Tertium quod de. ho. co. a verbis occiosis est hoc qō loquela naturaliter in solis rationem habē tibus iuentī: vnde per se data est loquela rationi ꝛ ideo sine ratione fieri non debet. ¶ Quartuz q̄ debet cohi ho. a verbis occiosis est hoc quod omnia verba ad examen diuinum venient. Unde Math. xij. De omni verbo quod locuti fuerit homines reddent rationez in die iudicij. Et Eccle. vlt. Cuncta que fiunt adducet dom⁹ in iudicium pro omni errato ꝛc. Et dicit Glo. quod de verbo ignoranter ꝓlato hoc intelligitur. Unde debemus verba nostra examinare hic vt per examē illud possint transire. ¶ Quintum est hoc q̄ de. ho. co. a verbis occiosis hoc quod homo ē velut castrū obsessum vndiq̄. vñ in p̄s. Inimici mei aiam meaz circundederunt. Os vero hominis porta est per quaz istud castrum multotiens captum est: ideo porta ista diligenter est custodienda: ꝛ non ad occiosa ꝛ inutilia aperienda. ¶ Sextum est hoc quod thesaurus magnus est in hoie. Un̄ apostolus. Thesaurū habem⁹ i vasis fictilib⁹: ideo qui thesaur̄ nō vult amittere os suum clausum diligenter debet custodire. ¶ Septimum est vtilitas magna que ex verbis potest prouenire: verbo vno potest homo in oratione regnū eternū ꝓmereri. ¶ Item vno v̄bo potest dari occasio salutis pluribus animabus: Unde ex magna corruptione ꝓuenit hoc qō homo occiosa ꝛ inutilia loquitur libenter. ex quo potest adeo vtilia loqui. hoc aūt precipue reprehensibile est in sacerdotibus. Un̄ Ber. Inter seculares nuge. Nuge sunt in ore sacerdotis blasphemie interduz si icidant ferē de fortasse: referende nunq̄ consecrasti os tuum euangelio: talibus apire tā illicitum

A s

B

C

est assuescere sacrilegiū: vnde. Malah. labia sacerdotis custodiunt sciētiam ⁊ legez de ore eius requirent: nō nugas vel fabulas: verbum scurilitatis quod faceti vrbanitue nomine colorant. Non sufficit ab ore peregrinari procul ab arte est relegādū: se de ad cachinos moueris: fedius moues. ¶ Iero. Beata lingua que non nouit nisi de diuinis texere sermonem. Aliqui tamē sunt qui non multum curant cauere a verbis ociosis vel ab alijs venialibus peccatis: eo quod talia peccata parua videntur sibi.

¶ De .v. q̄ sunt timēda circa vēialia petā.

Deo notādū quod gnqz sunt q̄ debēt homines timere ꝓtra venialia petā. ¶ Primū ē multitudo eorū: vñ. Aug. Ista leuia noli contēpnere si cōtēta qñ apprehendis expauescere qñ numeras. ¶ Secūm est hoc quod ad iudiciū dei pro talibus sumus trahēdi: vñ super illud. Job. xxxi Nonne ipse vias meas cōsiderat: dicit. Glo. Sic deꝰ vnuscuiuscqz viaſ cōsiderat sic gressus dinumerat vt ne inmicissime cogitationes ac tenuissima verba que apud nos vsu viluerunt eius iudicio indiscussa remaneāt. Sed que rō poterit reddi de verbis ociosis cū ipsa sine ratione dicātur: vñ. B. Si ꝓpterea verbum ociosum est quod nulla rationabil ꝛ causa hēat: q̄ rōnem reddere poterimus de eo quod est preter rōnem? Licet ꝓfabulari aiunt donec ꝑtereat hora quā tibi ad agēdam penitētiam ad optinendam veniam ad acquirendam gratiā ad promerendaz gloriam miseratio conditoris indulserat. ¶ Tertio timenduz est ne inter multa venialia aliquod mortale incidat hoie ignorante: vñ in. Job. Alieni comederūt robur eius ⁊ ipsi nescīt. ¶ Quarto timēdū est ne per venialia ita homo debilitetur qđ i aliquod manifestuz mortale cadat. Eccle. xix. Qui modica spernit paulatiz decidet. Grego. vitasti grandia caue ne obruaris harena. Idem. Si ista parua petā negligimus isensibiliter seducti audacter maiora ppetramus. Et si stuppa ⁊ clauī in nauibus sint minima tñ defectus eoruz causa subuersionis posset esse his qui in nauib⁹ sunt. Presentia enī eoꝝ occasio ē euasiōis legi ur quod absalon occasio crinitū interfectus sit. ij. Re. xviij. In crinibus parua peccata pñt intelligi sicut ⁊ ibi. Capilli capitis vestri numerati sunt: que parua peccata multis sunt occasio mortis: legitur ēt Judi. xvij. Quod sanson abscisis crinibus debilis factus sit. In quo figuratū est qđ aliquis debilitatur qñ modica bona negligit facere: Contra qđ nazarei nutriebant comā vt legitur numeri. vi. ¶ Quinto timēda sunt venialia quia profectuz impediūt. Quādo enim aliquis deo ingratus ē ⁊ nō vult facere pro eo nisi id ad qđ tenetur. Deus nō ita abūdāter largitur gratiā ei: vnde ꝓficere possit: preterea vnicus pilus cibum reddit alicui abhominabilem. Et modicum pulueris totum oculum obnubilat. Sic venialia seruitiū alicuius minus gratum videntur reddere deo ⁊ oculum cordis obnubilant.

¶ De multiloquio. xvij.

Equit de multiloquio. Aquo pcō.

¶ Primo debet cohibere hoc qđ multiloquiū signum est in decilitatis: vñ. Iero. Inter cānes g infirmior est magis latrat. ¶ Secūo vero hoc qđ multiloquū hominē reddit odiosuz: pauciloquū vero amicabilē: vñ gdā phs interrogatus qño quis hominibus posset placere: inqt. Si gesseris optima ⁊ locut⁹ fueris pauca. Et eccle. ix. Terribilis in ciuitate sua vir linguosus ⁊ temerarius in verbo suo odibilis erit. ¶ Tertio hoc qđ impedit puersionē hominis: vñ. Job. xi. Numqd verbosus iustificabitur? Leui. xv. Vir q patit fluxuz seminis immundus erit. ¶ Quarto qđ in multiloquio non deerit peccatū: vt legit. Prouer. x. ⁊ in eccle. Qui multis vtit verbis ledit aiaz suā. Et in eccle. In multis sermōibus inuenit stultitia. Quarto hoc qđ multiloquiū signū est stulticie: vñ in. Eccle. Stultus verba multiplicat: ⁊ Eccle. xxix. Totū spīm suū pfert stultus. ¶ Sexto hoc qđ in ps. legitur. vir linguosus nō dirigēt in terra. Septimo hoc qđ frequenter est ibi egestas sicut vbi multū ē de palea frequēter parū ēde grano. Prouer. xix. Qui tātū verba sectatur nihil habebit. ¶ Octauo qz magna vtilitas est in cauēdo a multiloquio: vñ. Eccle. xx Qui odit loquacitatez extinguit malitiam. Legitur in vitis patꝝ qđ quidam portauit lapidem tribus ānis in ore: vt vitaret multiloquium.

¶ De turpiloquio. xvij

Equitur de turpiloquio. Qđ pec-
s catuz dissuadet nobis aposto. Ad
Eph̃e.v. Dicẽs fornicatio aut ois
imũditia aut auaritia nec nominetur i vo
bis sicut decet sctõs aut turpitudo ab hoc
pctõ multũ debemus cauere qz hoc pecca
tũ est turpitudo in ore vbi multũ indecẽs
est inmũditia. Preterea turpiloquiũ pri-
mũ corrũpit: vnde. i. ad Cor. xv. Corrũpũt
bonos mores colloquia prava. Et. ij. ad.
Thim. ij. Quoz sermo sepit vt Cant. Cor
rũpit etiã turpiloquium ipsum qui turpi-
ter loquitur vt tandẽ turpia opera nõ ab-
horreat. Seũ. Turpia ne dixeris. Paulati
enim verba putor dediscitur.

¶ De scurrilitate. xxiij

Equitur de scurrilitate q̃ a stultis
s curialitas dr̃. i. Jocularitas i sicut
dicit. Glo. sup epistolã ad eph̃. Cõ
tra quod peccatũ. Primo possunt vale-
re verba sacre scripture q̃ illud dissuadẽt
vt est illud ad eph̃. v. Fornicatio z ois im
mũditia nec nomietur in vobis. s. d. s. aut
i. aut. stul. Et. ij. ad thessal. iij. audiuimus
quosdã inter vos ambulare inquiete nihil
operãtes sed curiose agentes: hijs qui eius
modi sunt denuntiamus z obsecramus i
dño ihesu christo vt cũ silentio operãtes pa
nẽ suũ manducent. Secũdo põt valere
cõtra hoc peccatũ si scurrilitas diuersis ge
neribus rerũ cõpararetur. Notandũ ergo
qđ scurre sunt velut capre vel symie cũ q
bus ludit diabolus z hoies excitat ad ri
sus. Capra animal fetidũ est. Symia aial
deforme. Sic tales valde fetidi sunt z val
de deformes. Ipsi etiã sunt fures dãnosissi
mi. Tempus. n. quo nihil est pciosius in
vita ista inter trãsitoria hoibus furantur.
Ipsi cõsolatores sunt eorũ q laborant i ser
uitio diaboli ipsi reuelant falsis recreatio-
nibus laborẽ eorũ qui vadunt in infernus
ne deficiãt a via. Ipsi etiã facũt obdormi
rẽ homines in peccatis vt diabolo deferã
tur in infernum z nõ excutientur. Ter-
tio põt valere contra hoc peccatum si po-
nantur ea que sacra scriptura dicit de risu
huius temporis ad quem verba scurrilia
excitant.

¶ De risu.

Otandum ergo qđ risus huius tẽ
n poris error ẽ: vñ. Eccle. i. Risum
reputaui errorem. Est etiaz velut
quedam ebullicio stulticie: vñ in Prouer
xv. Os fatuoꝝ ebullit stulticiam. fit autez
ista ebullicio ad ignẽ, praue cõcupiscentie
scurra sufflante ignez illũ vento vanitatis
intercluso. Risus aũt talis est velud sonitus spinarũ sub olla crepitantiũ: vñ Eccle.
vij. Sicut strepitus spinaruz ardentiũ sub
olla sic risus stulti. Itez risus talis ẽ velut
quidam nũtius stulticiam cordis exterius
insinuãs: vñ. Eccle. xxix. Amict9 corpis z
risus dentiuz z gressus hominis nuntiant
de illo. ¶ Item risus talis maledictus est:
vnde. Luu. vi. Ue vobis qui nũc ridetis qz
lugebitis.

¶ Multiplex risus malus.

x his aũt satis manifestũ est quãta
e sit fatuitas scurrarũ qui ad risum
talez excitant. ¶ Item notãdũ est
qđ est risus inuidie risus perfidie: risus in
sanie: risus vanitatis pure: z risus pruden
tie. De risu iuidie loquitur poeta describẽs
iuidiã. Risus abest nisi quẽ vis fecere do-
lores. De risu perfidie legitur. Prouer. x.
Quasi per risum scelus operatur stultus.
De risu insanie legitur. Prouer. xv. Quod
stultícia ẽ gaudiũ stulto Et. Aug. Malũt
sapiẽtes se esse sanos lugentes quã frenetici
cos ridentes. ¶ Itẽ Augu. dicit. Gaudiuz
mundanorum gaudiũ esse freneticorum.
Risus vero pure vanitatis est cuz aliquis
ex sola leuitate ridet. Ad quem risum pos
sumus referre qđ legitur in vitis patrum
de quodam sene qui vidit quẽdam riden
tem z dixit ei. Coram celi z terre domino
rationẽ totius vite nostre reddituri sumus
z tu rides? Risus vero prudentie est risus
rarus z tacitus: vnde. Eccle xxi. Fatuus i
risu exaltat vocem suam: vir autẽ sapiens
vix taci. ride. Et Job. xxix. Si quãdo ride
bam ad eas non credebant. Grego. prela-
tus debet taliter habere ad subditos vt ri
dens timeri z irat9 possit amari ne nimia
leticia vilez: vel immoderata seueritas: red
dat odiosum. ¶ Item notandum quod si
cut risus presentis vite debet esse modicus
z rarus sic luctus frequẽs z multus. Do
nemur autez ad hoc exemplo christi quez
ter legimus fleuisse: risisse vero nunq̃ legi
mus: fleuit ihesus super ciuitatis destructio
ne. Lu. xix. Et ad lazari suscitationez. Jo.
xi. Et in agonia quando prolixius orauit;
de quo fletu habetur ad. Hebre. v. Donec

etiam nos ad hoc multiplex malitia luc⁹ quam in mũdo isto videmus: ⁊ hoc quod lacrime nostre in valore suo sunt. De hac materia require in tractatu de luxuria in capitulo de choreis.

¶ De indiscreta taciturnitate. xxv

Sequitur de indiscreta taciturnitate. Et notandũ ꝙ sicut vitiosa é loquacitas sic etiã vitiosuz est semp tacere: vñ. Eccle. iij. Tẽpus tacendi: ⁊ tempus loquendi: tempus ridendi ⁊c. Ysidorus. Seruanda est lingua nõ insolubiliter liganda. B. Mors ⁊ vita in manibus lingue: ⁊ ideo ori ponẽda est custodia: ne vero vitalẽ edificationẽ clausura dãnet. Nec letalis pernicies liberũ sortiatur egressuz.

¶ Qõ tacere in prelatis malũ sit: ⁊ maxie a verbo predicationis.

Taciturnitas vero pcipue est repre hẽsibilis in ꝓlatis qui docere hñt populũ. Illis. n. tacere a verbo p-
B dicationis mors est. vñ Exo. xxviij. Preceptũ est qõ in extremis partibus vestiuz sacerdotaliũ poni tintinabula aurea mixta malis pũicis vt audiretur sonitus quãdo aaron ingrederetur ⁊ egrederetur sanctuariũ in ꝓspectu dñi ⁊ nõ moreretur: de quo verbo loquẽs. Greg. dicit. Sacerdos ingrediẽs ⁊ egrediens moritur si de eo sonitus nõ audiatur: qz contra se iram interni iudicis puocat si de eo sonitus p̃dicationis nõ procedit. Ad idẽ pertinet illud. Ezech. xxxiij. Si speculator viderit gladiũ venientẽ ⁊ nõ insonuerit bucina ⁊ pro. c. veneritqz gladius ⁊ tulerit de eis a. il. in. mt. i. capt⁹ ẽ sanguinẽ aũt eius de manu speculatoris requirã. Apo. i ad. Cor. ix. Ue mihi si nõ euangelizauero. Ad prelatũ spãliter pertinet illud. Isa. lviij. Clama ne cesses. Et illud Osee. viij. In gutture tuo sit tuba. Et illud. Isa. vi. Ue mihi qz tacui. Si ꝓpter taciturnitatem ꝓlati aliqs pereat simile ac si eũ interficeret. vñ paulus Act. xx. Mundus sum a sanguine omnium. Nõ eni subterfugi quo minus annunciarẽ verbis oẽ cõsiliuz dei hiis verbis innuẽs ꝑ oppositum qõ ipse reus esset sanguinis eorũ si ipe eis nõ ãnũciasset. Indiscreta taciturnitas dissuadetur. Eccle. iij. vbi legitur. Ne temeas verbum in tempore salutis.

¶ De octo remediis contra peccatum lingue. xxvi.

Istiq̃ dictũ est de custodia lingue
p in cõmuni: ⁊ spãliter de. xxiij. peccatis lingue cõsequẽter tangẽduz est aliqd de remediis cõtra peccatũ istud: ⁊ ponemus. viij. remedia cõtra illo. ¶ Primũ remediũ est cõsideratio periculi qõ ẽ loquendo: tunc porta alicuius castri cautius aperitur qñ notũ est dño castri qõ hostes porte insidiãtur: vñ cuz hostes inuisibiles porte oris spãliter insidẽtur cũ magna cautela aperiẽda est. Ad hoc remediũ põt referri illud. Job. xi. Memẽto belli ⁊ nõ ad das ãplius quicq̃ loqui. Secm remediũ ẽ cõsideratio tã nobilitatis q̃ vtilitatis huius mẽbri. De qua nobilitate ⁊ vtilitate habitũ est in principio huius tractat⁹. vbi dictũ est: qõ in lingua precipue indecẽs sit imundicia: ⁊ qõ diuino officio pre ceteris mẽbris deputata sit. Tertiũ remediũ ẽ: ꝙ homo circa portã oris quasi quasdã barras faciat. Barre iste sunt proposita firma declinandi psonas illas cuz qbus peccare solet per linguã: vel loca illa in qbus solet habere occasionẽ per linguã peccandi: vel nõ tenẽdi silentiũ in oris suis in quib⁹ hõ facilius per linguã labitur vt in hora põt cibum ⁊ alia similia proposita que custodiũt homines ne offendant in lingua. De barris istis legitur. Prouer. xviij. Frater qui iuuatur a fratre: quasi ciuitas firma: ⁊ iudicia quasi vectex vrbiũ: pposita facta ex iudicio rõnis de custodia seniuũ: quasi vectes ⁊ quasi barre vrbiuz sunt. Quartũ remediũ est ꝙ hõ raro loquatur: Exẽpluz de hoc habemus in btã virgine cuius. viij. verba tñ leguntur in euangelys. Quintũ remediũ est: ꝙ homo pauca loquat. Sicut enim in multiloquio nõ deerit peccatũ: sic breuiloquiuz ad hoc valet vt homo caueat a peccato: vñ in Eccle. xx. Qui odit loquacitatẽ extinguit maliciã. De quarto ⁊ qnto remedio dicit Ths ad summã perfectionis volo te esse breuiloquuz rariloquũ ⁊ submissa voce loquentẽ: Ad rariloquiuz monet nos Seneca dicẽs. Auribus frequẽtius q̃ lingua vtere. Idẽ. In hoc tu cũbe vt libentius audias q̃ loq̃ris. ¶ Sextũ remediũ est: tarditas in loquẽdo vt hõ nõ exeat in loquẽdo nisi prece dẽte deliberatiõe. Ad qõ pertinẽt verba sacre scripture que sequũtur. Jero. Prius vẽtat sermo ad linguã q̃ ad linguam. Eccle. iij. Noli ci-

tatus esse in lingua. Et Eccle.v. Ne temere quid loqris: neq; cor tuū fit velox ad pferendū sermonē corā deo. Innuitur cā quare nō debeat hō log absq; deliberatione. Qs.n.hō loqtur: corā deo loquitur. Eccle. xxi. Uerba prudētū statera ponderabūtur Señ. Tardiloquū te esse iubeo: z prope tibi erit deus. Prouer.xiij. Qui incōsiderat⁹ est ad loquēdū sentiet mala. Ille q nō vult loqui nisi precedente cordis deliberatione clauē oris habet in archa cordis. vñ quātū ad hoc securus est. Eccle.xxi. In ore famozū cor illozū z in corde sapiēter os illozū. Septimū remediū est: q inter cia precipuū videtur esse vt homo orando linguā suā deo cōmendet: dñi est gubernare linguaz: vt legitur. Prouer.xv. Unde. Bamid pone custodiam ori meo.

¶ De silētio claustraliū z et⁹ pmēdatione:

B o Etanū remediū est silētium claustraliū. Jero. Linguā maledictaz mōtiū emēdat silentiaz: z sicut in sex clauis oris ponitur marcha cordis. in. v. vero i manu dei ponitur sic in. vij. istis clauis oris ponitur in manu prelati. Qui āt nesciēte prelato z nolente portam oris aperit postq̄ clauē ei tradidit tractor eē videtur tēpli spūalis. Et cum clauem faciat contra clauem videtur esse latro.

¶ Quam valet ad cōmendationem silentij claustrales.

B cōmendationē vero claustralis a silentij possunt valere exempla: z pcipue exēplū xpi ō quo dic̄ Glo. sup illud. Isa.liij. Quasi agnus coraz tondēte: sic ob.z ver.aper.o.s pilato vel hero di. Panea enim rūdit ne differretur salus hūani generis. Legitur etiaz qō abbas agaton lapidē in ore suo per triennū mittebat donec taciturnitatē disceret. Legitur etiam de abbate panto qō fratres dixerūt ei vt diceret aliquē sermonē alexandrino epō aā se venienti. Qui ait. Si taciturnitate nō edificatur neq; in sermōe modo edificabitur. Inuenitur etiā de quodā milite potēte qui voluit intrare religionem z misit quendā vassallū suū ad abbatē intūgens ei qō diceret abbati se velle intrare religionē: z addidit etiā se eē mutū ppartū tū se in oībus obedire. Quod ideo fecit q; sepe in lingua offenderat: z cogitabat qō nisi caueret sibi qō lingua sibi auferret bona que sibi faceret. Et receptus est miles in religiōe illa: z credebatur mutus. Exīdē aūt quadam vice cū abbate ad quēdā militē qui laborabat in extremis vidit aiam eius cuz ipse moziretur miserabiliter a demonibus pertrahi. Et cōpatiēs fleuit. Et discedētes inde cbutā habuerūt alitū militē qui pmisit abbati qō renūciaret seculo z cū eū pcederet in quodā ponte tēptans vtā corā abbate decidēs de ponte submersus est cuius aiam vidit miles ab angelis in spē monachi deferri z solutus est i gaudiū. Cū aūt abbas venisset ad claustrū ad turauit militē i virtute obedientie vt sibi diceret si log posset cur in morte illoz dnoz se taliter habuisset. Cui miles. Adale fecisti qz cōtra pposituz meū me loqui fecisti: sed tū tibi indicabo. Et narrauit et oia per ordinez. Audiuit abbas cecidit ad pedes eius. Miles aūt renuēs petijt vt in aliquo recluderetur loco vbi taciturnitatis sue ppositū posset seruare: Sedo pñt valere ad cōmēdationē silētij sacra verba que illud suadet vt est illud. Aug. sup dñe exaudi. Loquela sit in necessitate taciturnitas in locūditate. Et arsenio cum discederet a palatio vt monachus fieret facta est vox dicens. Arseni fuge. tace. gesce. Hec eni sunt radices nō peccādi. Jer. Melius e duobus imperfectis est rusticitatē sanctā habere q̄ eloquētiā peccatricē. Tertio pōt valere ad cōmēdationez silētij si ostēdātur bona que ex silentio prouenunt.

¶ De vtilitatibus silentij z eius commendatione.

Otādū ergo qō silentiū hoiez fortē efficit: vnde. Isa.xxx. In silētio n z spe erit fortitudo vestra: abbas pastor. Dis labor gcūq; euenit tibi ex taciturnitate superabitur. Sicut vir vel nūq̄ pugil vincitur nisi malū verbū dixerit sic vir vincitur: qs a diabolo si a malis verbis caverit. Itē silentiū pacem facit: vñ. Isa. xxxij. Erit opus iustitie pax z cultus iustitie silentiū. Silētiū est quasi quedā cultura iustitie. Sicut.n. ex nimia loqla frequēter segtur iniuria tā dei q̄ pximi sic ex silētio iustitia nutrit ex q̄ velut ex q̄daz arbore fructꝰ pacis colligit. vñ cū claustralibꝰ pax sūme necessaria sic valde necessariuz est eis silētiū vñ pax segtur. Multe lites z ire remanent ex obseruatiōe silentij. Pro

uer.xxvi. Qui iponit stulto silentiū trā mi
tigat. Itez silentiū signū est sapie. Seū. Ta
citurnitas hoi stulto pro sapia est. Quidaz
phs cuidā rustico in cōuuio tacenti ex do-
ctis inquit: hoc solū habes. Prouer. xvij.
Stultus si tacuerit sapiēs reputabit. Et in
Job. Utinā taceretis vt putaremini sapiē
tes. Sap. Nemo stultus tacere pōt. ¶ Itē
silentiū signum est spūalis pfectus. Unde
Treū. iij. Sedebit solitarius ⁊ tacebit: q;
leuabit se sup se: homo qui iam leuauit se
supra statū hoīum q; hz deum ꝓsolatorem
⁊ collocutorē potest esse solitarius ⁊ tace-
re. ex quo entz hz deū pro socio non curat
de consortio humano. Sene. Primū argē
tum cōposite mentis estimo posse secū cō
sistere: ⁊ secum morari. Ber. Luz quo de⁹
est nunq̄ sibi est minus solus q̄ cum ipse ē
solus: quod ideo tunc dicitur quia liberi⁹
habet suum verum socium. s. deū. Homo
cui deus interius loquit nō curat multuz
de loquela exterius. Bre. Non sufficit pfi-
cere homo ad vtrāqz diuisus: q; si exterius
auditū aperit interius surdescit. ¶ Itē si-
lentiū preparat hoīem colloquio diuino:
Unde Treū. iij. Bonum est prestolari cuz
silentio salutare dei. Filius dei verbuz est:
ideo audituz ⁊ auscultationem requirit in
Eccle. Ubi non est auditus non effundas
sermonē. Et. i. Re. iij. Loquere dñe: q; au
dit seruus tuus. Silentium seruare est os:
vñ exit ignis ⁊ flāma obstruere. ¶ Item
silentiū seruare est bestiā indomabilē clau
sam tenere. Jac. iij. Omis natura bestiaruz
⁊ volucrum ⁊c. ¶ Item silentiū seruare ē
gladiū penetratissimū in vagina absq̄ de-
re. p̄s. Lingua eoꝝ gladius acut⁹. ¶ Item
silentium seruare est foueam obturare per
quā multotiens cecidit ⁊ collum cadendo
sibi fregit. Eccle. xviij. Beatus vir qui non
est lapsus in verbo ex ore suo. Quam dili
genter esset obstruēda fouea illa que mul-
totiens fuit hominī occasio ruine ⁊ talis
ruine. ¶ Silentiū est frenuz viri claustra-
lis: vnde claustralis sine silentio q̄si equus
sine freno. Silentiū etiā clauis religionis
est: vnde claustrum absq̄ silentio proprie
claustrum non est cum sit absq̄ clausura.
Sed est velut vrbs patēs: ⁊ absq̄ muroꝝ
ambitu. Uñ Prouer. xxv. Sicut vrbs pa-
tēs ⁊ absq̄ muro: sic vir claustralis absq̄
silentio est velut vinea absq̄ sepe que di-
reptioni exposita est. Eccle. xxxvi. Ubi non
est sepes diripiet possessio. Eccles. x. Qui
dissipat sepē mordebit eū colub. Mat. xxi.
Legitur de sepe ista. Homo erat q̄ planta
uit vineā ⁊ circundedit ei sepez. Et. xxiij.
Prouer. Per agruz hominis pigri trāsiui
⁊ per vineam viri stulti. Et ecce totum re-
pleuerant vrtice ⁊ operuerūt superficiem
ei⁹ spine: ⁊ macerta lapidū destructa erat.
Idem per macerian intelligitur qō pri⁹
per sepem. Et innuitur quod negligentia
⁊ pigritia prelatoꝝ cū sit quod silentiuz ⁊
alie claustrales observatione in claustris
non obseruentur. Sicut solet obstrui vas
in quo sit vinum ferratum vt vinū fortius
sit: sic oportet quod claustralis districtum
seruet silentium vt feruor deuotionis sit in
eo. Alioquin si os eius ad loquacitatē sit
apertum: q̄quid deuotionis est in eo exa-
lat. ¶ Item silentium in claustrali suffoca
tio malicie est iuxta verbum prius posituz
qui odit loquacitatem ex ma. Silentium
etiam signum est mortis veteris hominis
Loquacitas in claustrali qui dz esse mor-
tuus stupēda est sicut si videremus homi-
nem mortuum loquentez. Religio vbi nō
obseruatur silentium potest dicere illud.
Job. xxx. Quasi rupto muro ⁊ aperta ia-
nua irruerunt super me. ¶ Ultimo ad cō
mendationem silentij potest valere illud
sapientis. Loquutum esse aliquando pe
nituit: tacuisse vero nunq̄.

¶ Ad Laudem ⁊ honorez domini nostri
iesu christi. Nec non matris eius virginis
Marie. Hoc preclarum opus Summe
virtutum ⁊ vitiorum: litteris aureis merito
scribendum. Impressum fecit his pulcher
rimis literaruz caracteribꝰ. Paganinus
de Paganinis Brixiensis. In Alma ciui
tate Uenetiarum. Die. xx. Decēbris. 1497.
In quo quidē ope quāta sit adhibita dili-
gētia. Lector facillime dignoscet.

REGISTRUM

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	⁊	?
A	B	C	D	E	F	G	H	I	K			
L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U			

Oēs sunt q̄terni excepto ? q̄ est duernus

REG. COMPOS. ACAD
EX. BIBLIOT